Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. január 3-án. — 1. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: **Dacsó Emil**

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Uj esztendő

napja multnak és jövendőnek ölelkezése; a letünő év számadásait átadja utódának, az utód pedig programmot vall, igéreteket tesz.

A városházán derüs reménységgel fogadják az 1916. letünését és bizó hangulattal az 1917. érkezését. Valóban minden oka megvan Budapestnek arra, hogy a multtól könnyen bucsuzzék és a jövőt epedve várja. Mi az, amitől bucsuzunk? — a háboru sulyos éve, a közélelmezés halmozott nehézségei, botrányok, deficit, uj adók. A jegyrendszer kiterjesztését hozta az elmult év; a kenyérjegyhez csatlakozott a tejutalvány, a zsirjegy, a cukorjegy, a babjegy, a rizsjegy, a petróleumjegy. Ujabb és ujabb bajokat hozott felszinre a háboru: petróleumhiányt, cukorhiányt, fahiányt és szénhiányt. Az árak konzervativ álláspontot foglaltak el: nem csökkentek egy fillérrel sem; viszont tagadhatatlan, hogy Budapest ellátása jobb volt, mint 1915-ben. A botránykrónika ujabb lapokkal gazdagodott: a Zita-kórház dolgával és a müszer-[illegible] bajával. A közlekedés olyan rossz-[illegible] amilyennek még a mai viszonyok közepette sem lett volna szabad lennie. A konflisok és gummirádlisok, az alig néhány, de annál rozogább autotaxi a végüket járják, a csavargőzösből hullaszállitó lett, a svábhegyi fogaskerekü a villamosokkal versenyez balesetek dolgában, a villamosok akadozva közlekednek, az omnibusz döcögve és megdrágulva, az autobusz párosan — de csak páratlan napokon. Budapest pénzügyei erősen expanziv fejlődést mutattak; az esztendő folyamán egy harminemilliós folyószámlakölcsön akadt, egy tizenhárommilliós márkakölcsön és egy nyolcvanmilliós kötvénykölcsön; ezzel szemben a deficit mintegy ötven millió koronára emelkedett és az ellensulyozására már nem elég sem a vigalmi adó, sem a világitás megdrágitása, sem a világitási adó, hanem szomoru és kényszerü örökségképen a közlekedési adó és még néhány árdrágitás maradt a következő esztendőre.

Az épitkezések — szüneteltek, következésképen az ipar és a kereskedelem is vegetált. A szociálpolitika egyetlen terméke, a központi konyha, viszont a Népjóléti Központra büszkén hivatkozhatik az elmult esztendő.

Nem szabad megfeledkezni a Duna-konferencia cimü nagyszabásu Duna-ünnepélyről sem, mert ez a dolog szintén az 1916. lelkiismeretét terheli. Örökölni fogja ezt a problémát az 1917. év és a hagyaték magában foglalja a budapesti kereskedelmi kikötőt, az ipari hitelszövetkezetek, a közegészségi programm megvalósításának legalább a kezdetét, az Általános Villamossági megváltását, a Gellért-fürdő megnyitását, a háztartás végleges rendezését.

Mindez azonban elenyésző csekélység, csupa helyi jelentőségü, kis dolog ahhoz képest, amiben bizunk, amit a jövő évtől várunk. Egyetlenegy szónak a megvalósitásától függ az 1917. év sorsa. Ha béke lesz, akkor szöllő is lesz és lágy kenyér is. Ha nem lesz, — sorsunk nem javul, — sőt rosszabbá válik. És mert erre gondolni sem szabad, éljen az uj esztendő és éljen — a béke.

Fullánkok

...

Felebbezést

adtak be a világitási adó ellen, ennélfogva a pénzügyminiszter és a belügyminiszter döntenek végső fokon ebben az ügyben. Sajnos, a multak tapasztalatai azt mutatják, hogy az ilyen felebbezések sikerében nem szabad bizni, mert amikor uj terhekről van szó, akkor az előzetes miniszteri szentesités a tarsolyában van mindig a tanácsnak. Nem fogják levenni rólunk a világitási adót és ha levennék, az is csak annyit jelentene, hogy bőrünkre az állam tart elsősorban igényt. Bezzeg másként van ez azoknál a közgyülési határozatoknál, amelyeket általános rokonszeny kisér végig minden fóramon. Konkretizálva ezt a tételt, az uj állások szervezésére mutatunk rá. Ime, ezt a határozatot egyhangu lelkesedéssel hozta a közgyülés és a belügyminiszter még sem akarta jóváhagyni s amikor végre jóváhagyta, akkor derült ki, hogy tulajdonképen — rosszul vót jóváhagyva.

A kabátgomb

leszakadófélben van már, annyit számolgatják rajta a városházi urak, hogy megváltsák-e az úgynevezett ócskavas-tömegtől? Azonközben pedig a katasztrófák számával arányban növekszik Urbán urék étvágya is. Végtére pedig, igazuk is van nékik, mert vagy bizottsági tag az ember, vagy nem. Ha pedig az, akkor a város tartozik a fogaskerekü olyan árban megvenni, amilyen a Mav. egész vonalhálózata kerülne a kezébe. A főváros polgárságának tisztességes közlekedést tartozik adni és ha az Urbán-talyiga lépten-nyomon kisiklik, akkor nincs más joga, mint drága pénzen megváltani azt. Más hatóságok joga és kötelessége, hogy vagy fölépittetik a vasutat Urbánék, vagy becsukják a boltot, akkor majd épit helyette a főváros. Harmadik eset nincs. Az emberélet veszélyeztetését Afrikában sem lehet értéknövelésr használni. Csak Magyarországon . . .

Tülekednek

a bizottsági tag urak. Talán azért, hogy melyikük tudja megmenteni a fővárost a deficittől, a rossz közlekedéstől, a még roszszabb világitástól? Határozottan állithatjuk, hogy e feltevések alaptalanok, mert a bizottsági tag urak ambiciója sokkal nemesebb, sokkal mélyebben számító. Arról vannak hatalmas és izgalmas viták, hogy ki képviselje a fővárost ennél a fogadtatásnál és annál az üdvözlésnél és amannál a küldöttségjárásnál és hallatlan gravámeneknek szülői ezek a nagyfontosságu, életbevágó problémák. Felvonulnak a kerületi, felekezeti, politikai érdekek bajnokai és az önjelöltek, a mindenütt jelenvoltak és jelen lenni akarók kórusa elnyomja Budapest közigazgatási bajainak kiáltó zaját. Szédületes energiák pazaroltatnak el és némi tulzással azt lehetne mondani, hogy a boldog kiválasztottak diszmagyarja nemhogy lepleznék, hanem pőrére vetkőzteti őket.

Fekete csütörtök a városházán

Riadalom a hivatalos copf miatt

Elsietni semmit sem jó. Még a kellemes hirrel sem szabad a kelleténél előbb kirukkolni. Ezeket az aranyigazságokat a mult heti baklövés után nem volna oktalan dolog a városháza egyik-másik hivatalos szobájában rámába foglalva kifüggeszteni. Annyi bizonyos, hogy az a kavarodás, ami a tisztviselők januári fizetésének kiadása körül támadt, a hivatalos copf egyik legszebben kifejlődött példányának köszönhette létrejöttét. Azok a bizottsági tagnak, akik imitt-amott fölemelkednek a közgyülésen és nekiförmednek a közhivatalnokok modorbeli hiányosságainak, nem ártott volna, ha véletlenül láthatták volna a megriadt, lekopott tisztviselőket abban a pillanatban, amikor havi fizetés cimén 40—60 koronákat nyomtak a pénztárnál a markukba. Biztosak vagyunk benne, hogy soha többet nem háborodtak volna föl.

A mult csütörtök *fekete* napja volt a főváros alkalmazottainak. Ennek dacára nem lenne igaza annak, aki kázust csinálna a dologból. Akik a hibát elkövették, azok részéről nem a rosszakarat dolgozott, hanem csak a hivatalos copf érvényesült husszonnégy órára. Ez is elég volt azonban arra, hogy *a tisztviselők között egyenesen pánik törjön ki.* A tisztviselők, akiket megkérdeztünk, hogy mi történt a kedélyek lecsillapulása után, röviden csak ennyit mondtak:

— Valahol elfelejtettek gondolkozni. Hogy hol, azt nem tudjuk. Vagy az elnöki ügyosztályban, vagy a számvevőségben. Nem fontos, hogy hol, sokkal fontosabb, hogy a tisztviselők rettenetesen fájdalmas órákat éltek át, ellenértékeként annak az idegsorvasztó, fokozott munkának, amit a háboruban kifejtenek.

A pánik.

Hogy keletkezett a pánik? Röviden elmondhatjuk.

December utolsó napjai az idén ünnepnapok voltak. December 30. koronázás és december 31. vasárnap. A főváros tehát már 28-ikán kiadta a fizetéseket. De nem volt köszönet benne. Tizenegy óra után, boldogan rohantak a tisztviselők a pénztárakhoz központban és előljáróságokon egyaránt. Nemcsak fizetést, hanem drágasági pótlékot is vártak. Itt azonban percek alatt kiderült a kinos meglepetése minden előzetes értesités nélkül levonták a nyáron adott beszerzési előlegnek három havi részletét.

A tisztviselők pici, garasokkal dolgozó háztartása ilyen meglepetéseket nem bir ki. Emberek, akik krajcárokkal kénytelenek számot vetni, megriadva kapták kezükbe a lehetetlenül megszabdalt fizetéseket.

A temperamentumosabbak káromkodva, a szelidebbek meleg, fájó könycseppekkel a szemük szögletében távoztak a kasszától.

Éhezünk a koronázásra.

Lássunk egy-két példát, hogy mi történt? Az egyik előljáróságon láttuk:

egy kezelőtiszt, aki nős ember, kapott 67.04 koronát,

egy másik, akinek több gyermeke is van, 137.61 koronát,

egy hadbavonult számtiszt négy gyermekkel 150 koronát,

maga a pénztáros 47 koronát,

az egyik szolga 38 koronát

és végül egy számtiszt, aki harmadik éve katona, egész családja számára 27 korona 32 fillért.

Sirva mondta az egyik:

— Uram, éhezni fogunk a koronázás örömére.

Mit mond a törvény?

Beszéltünk egy a tisztviselők érdekeit melegen istápoló bizottsági taggal, aki egyben jogászember is. Informátorunk a következőket fejtette ki a Fővárosi Hirlap tudósitója előtt:

— Tudom nagyon jól, hogy csak tévedés, elhamarkodott lépés történt, amikor a tisztviselők fizetését igy megnyirbálva adták ki és csak később folyósitották a drágasági pótlékot. De mégis azt kell mondanom, hogy ebben az esetben törvénysértés történt, persze *csak pillanatnyilag*. A végrehajtási novella megállapitja a minimumot, amit lefoglalni nem szabad. Példának okáért a 166 korona 66 fillér fizetésü kezelőtiszt fizetéséből csak 16 koronát lehet lefoglalni. A törvény azonban kivételt tesz a fizetési előleggel szemben. Ennek ellenében 20 százalék tartható vissza. A 166 koronás kezelőtisztnek tehát még mindig kapnia kellett volna 120 koronát, ami helyett 58 koronát kézbesitettek neki. Szerencsére a megoldás nem késett sokáig és ezzel bebizonyosodott, hogy nem rosszindulat müködött, hanem csak tévedés történt.

Ki a hibás?

A tisztviselők menten tudták, hogy a fizetések ilyen arányu megcsonkitása nem Bárczy István dr. polgármester intenciói szerint történt. Első haragjukban Marher Aladár dr. tanácsnok-főjegyzőt, az elnöki ügyosztály vezetőjét gyanusitották meg a hibával. Épen ezért illetékes helyre fordultunk, ahol a következő megnyugtató kijelentést tették a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Rendkivül sajnáljuk a kellemetlen incidenst, amely ha csak rövid időre is, de mindenesetre fölzaklatta a tisztviselők lelki világát. Ma azonban már mindenki tisztában van vele, hogy nem történt semmi, ami a tisztviselők és alkalmazottak ellen irányult volna. Puszta tévedés volt, amelynek megtörténtét [illegible]ljuk legjobban. Nekünk magunknak [illegible]g kinosabb órákat kellett átélnünk a [illegible]ba hiba miatt, mint a szegény tisztvi[illegible]ek, akik ma már rendbejöttek. A mult csütörtökön is, amikor megérkezett a tévedés hire, az elnöki ügyosztály végigtelefonálta a hivatalokat és megnyugtatta a háborgó kedélyeket.

— Hogy mi történt tulajdonképen? A tanács határozatilag mondta ki, hogy a fizetési előleg és a drágasági segélyre adott előleg csak akkor vonható le, ha a tisztviselők megkapták a drágasági segélyt. *A kettő közötti tehát junktim volt.* Miután a tanács elhatározta, hogy a drágasági segélyt január elsején folyósitja, a számvevőség összeállitotta a levonások mértékét. A levonások meg is történtek és a hiba ott keresendő, hogy a megcsonkitott fizetést előbb adták ki, mint a drágasági segélyt, holott *épen megforditva kellett volna történni.*

— A bajt tehát, amely a tisztviselők ijedelmét okozta, *a számvevőség csinálta.* A számvevőségnek utasitást kellett volna kérni az elnöki ügyosztálytól, ehelyett azonban önállóan, de sajnos, *gépiesen cselekedtek.* Olyan hiba volt ez, amely különösen a szegény tisztviselők lelkiállapotának oktalan felizgatása miatt, *szinte fegyelmi eljárást vont volna maga után.* Az illetékes köröknek azonban meg kellett fontolnia, hogy a számvevőség a háboru alatt, de különösen most az esztendő végén, emberfeletti munkát végez. Tekintettel kellett erre lennünk és beláttuk, hogy tévedni emberi dolog. Ma már különben is minden rendben van. Az alkalmazottaknak zsebében van minden járandóságuk és a munka folyik a régi kedvvel és a régi becsületességgel. A kellemetlen emlékek ma már a feledésé lettek.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ

A meghóditott Duna

Budapest jövője a belvizi forgalomban

Ez a bolondos, lomha nagy folyó, amelyet Dunának hivnak, olyan észrevétlenül, olyan csöndben viselkedett évtizedek óta, hogy szinte észre sem vettük. A nagy árviz óta jelét sem adta annak, hogy ő tulajdonképen budapesti állampolgár. Jött azután a háboru, amikor az enyhe télen a hajók százai nyüzsögtek a nagy vizen, municiót vittek, élelmet hoztak, szinte azt mondhatánk, hogy eldöntötték a háborut. Ezek előtt az érdemek előtt nem lehetett már szemet hunyni. Egész gazdasági irány fejlődött ki, amelynek a középpontjában a Duna áll. Az 1916-ik esztendőben aztán Budapest is ráeszmélt, hogy törődni kell a Dunával. 1916-ban volt a Duna-konferencia és ebben az esztendőben lett módfelett pregnanssá a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő kiépitésének kérdése. Büszke örömmel szegezi le a *Fővárosi Hirlap*, hogy a mi irótollunk evezte meg legelőször azokat a hullámokat, amelyek a német szakköröktől mifelénk áramlottak. A Duna-konferencia kifejezés legelőször a Fővárosi Hirlapban látott napvilágot és *Bleyer* dr. regensburgi polgármesternek Bárczy dr.-hoz intézett leveléről is mi emlékeztünk meg először. Azóta is teljes intenzivitással harcolt hasábjainkon a rábeszélő és informáló szó egyaránt.

Éppen ezért az ujesztendő kezdetével szinte erkölcsi kötelességünk, hogy mérlegét adjuk annak a figyelemreméltó munkának, amelyet ebben az esztendőben a Duna körül fejtett ki Budapest székesfőváros. Sajnos, a két nagy kérdés, a dunai központ és a kereskedelmi kikötő ügye, még nem került tető alá. A dunai központban még nehéz birkózásunk lesz a makacs Bécscsel, a kereskedelmi kikötő kérdésében pedig nem jelentékeny, de kényelmetlen belső ellentéteket kell elsimitani. Esztétikai, városrendezési és gazdasági természetü érdekek kerültek szembe egymással az utóbbi időben, amelyet azonban immár jobbára sikerült megoldani, áthidalni. Kissé élénkebb az a vita, amely a kereskedelmi kikötő megoldásának kérdése körül a székesfőváros, a kereskedelmi és földmivelési kormá[illegible]ölmerült. Szerencsére a kivezető [illegible]ietből is kezdenek már megközelithe[illegible]i.

A dolgok [illegible]ról azonban nem magunk számolunk [illegible] hanem megkértük közéletünk hár[illegible]ágát, akiknek neve összeforrott a [illegible] mondják el véleményüket. *Matlek*[illegible]or főexcellenciája, amióta előtérbe tol[illegible]érdések, sürün vendége a vár[illegible]l elnököl a szaktanácskozásokon és [illegible]unkát áldozva, lelkesen viszi előre a [illegible]rdést. Mellette *Déri* Ferenc dr. alpolg[illegible] buzgólkodik olyan megértéssel és ol[illegible]ádással, amilyennel csak ő tud érdeme[illegible]s nagy ügyeket fölkarolni. Végül dr. [illegible]Rezső udvari tanácsos az, aki a főv[illegible]yhatósági bizottságában igen eredmén[illegible]iciót fejt ki a Duna érdekében. Ezt a h[illegible]iut kérte föl a *Fővárosi Hirlap* arra, [illegible]összefoglaló képet a mai helyzetről. A [illegible]zatok a dolog kényes természeténél [illegible]n óvatosak, aki azonban az esemén[illegible]etével tisztában van, igen sok fontos [illegible] kiolvasni a sorok közül.

A három nag[illegible]yilatkozat itt következik:

Matlekovits Sándor dr.,

v. b. t. t. ny. államtitkár, az „Országos Iparegyesület" elnöke:

— A Duna-kérdés szorosan összefügg a most kialakulófélben lévő béketárgyalások kimenetelével. Minden attól függ, hogy a béketárgyalásokon milyen határozatokat hoznak e kérdésre vonatkozólag.

— Az esetben, ha a Duna nemzetközi folyónak nyilvánittatik, akkor meg kell alakitani a nemzetközi bizottságot, melyben *minden parti állam* képviseltetné magát s egyben alávetné magát e bizottság határozatainak. Maga a bizottság távolról sem az ügyek intézésére volna hivatott, csupán a felmerülő vitás kérdések eldöntésére.

— Az ilyen nemzetközi szervezet székhelyéül *nem lehet más várost elképzelni, mint Budapestet.* Egyrészt, mert Magyarországra esik a legnagyobb, a domináló rész a Dunából, másrészt, mert olyan a földrajzi fekvése, annyira a Duna vonalának sulypontjában fekszik, hogy e bizottság, melynek állandóan figyelemmel kell kisérnie a Duna-vonalat, itt helyezkedhetik el a legjobban. S legvégül, egy igen fontos érv az is, hogy itt vannak az összes akták, melyekből olyan szép kiállitást hoztak ki a Duna-konferencia alkalmával, — tehát itt egy kész archivum van, melynek alapján mindjárt megkezdődhetnek a munkálatok.

— Mindenki, aki nem ellensége a kérdésnek, minden elfogultságtól és sovinizmustól mentesen kénytelen megállapitani, hogy egyedül Budapest hivatott arra, hogy dunai középpont legyen. Bécsnél sokkal kisebb a Duna, Ausztriára általában a Duna-vonalból, hozzánk képest, igen csekély rész esik; Bécsnek semmiképen sem kedvező a földrajzi fekvése, nem is fekszik közvetlenül a Duna partján, mint Budapest, hanem csatorna köti összse a folyóval... Az egész kérdés egy percig sem volt vitás, amig a Duna-konferencián az ismert fordulatot nem adták az ügynek. De természeti előnyeitől igy sem foszthatják meg Budapestet s éppen ezek miatt, ugy gondolom, hogy minden akadály és nehézség dacára Budapest lesz a dunai központ s a bizottság székhelye...

Déri Ferenc dr.,

alpolgármester:

— Ha eddig nem tudtuk volna, megtanitott rá a közelmult, hogy az országra is káros az egyoldaluság, minden téren. Káros a termelés terén, ahol éppen ugy szükség van az ipari termelésre, mint a mezőgazdaságira. És káros a forgalom terén is. A közlekedési eszközök fejlesztése tekintetében *az állam abba a kétségtelen egyoldaluságba esett, hogy ugyszólván csak a vasutakra fektetett sulyt.* A vizi közlekedést meglehetősen elhanyagolta. És mit tapasztalunk? Majdnem a legnagyobb bajunk ma a szállitás nehézsége. Ami kevés élelmiszerünk van, sokszor azt sem tudjuk megkapni a szállitás nehézsége miatt. Szenünk van elég, a bányák ki is tudják termelni, de nem tudjuk elszállitani. *Milyen jó szolgálatot tudna most tenni egy fejlett vizi forgalom.* A vizen való szállitás olcsóbb is, mint a vasuton. Igaz, hogy lassubb, de hát ma például az áru, amely rendesen három nap alatt érkezett, három hétig jön a vasuton és még örülünk, ha egyáltalában jön.

— Közép-Európának egyik legnagyobb folyója a Duna és kiválóan alkalmas arra, hogy az áruforgalomnak fő vizi utjává legyen. Jelentőségét végre felismertük mi is, felismerték szövetséges szomszédaink is. Ennek a jelentőségnek a hangoztatása szempontjából volt fontos a Duna-konferencia, amelyet a közelmultban Budapesten tartottunk meg. Ezzel *a közvélemény egyuttal Budapestre, mint a dunai forgalom lehető központjára is terelte a figyelmet.*

— De, hogy ez megvalósuljon, ahhoz nem elég a földrajzi fekvés, nem elegendők a természet által nyujtott előnyök, nekünk magunknak is hozzá kell járulnunk munkával, áldozattal. A legelső és legfőbb teendő *a budapesti kikötő megalkotása.* Budapestnek tulajdonképen még nincs kikötője. Van kiépitett rakpartja kikötés céljára, de most már ez is kevés és különben sem pótolhatja az igazi kikötőt. *El kell tünnie végre minden akadálynak, amely utjában áll a budapesti kikötő mielőbbi létesülésének. Elsősorban a fővárosnál kell érvényesülnie annak az álláspontnak, hogy egy város életében és fejlődésében az iparnak és a kereskedelemnek, a város éltető erejének az érdeke a legfőbb szempont. Továbbá a kormánynak és a fővárosnak is meg kell végre értenie egymást ebben a kérdésben. A kormánynak nem lehet azt a felfogást vallania, hogy a létesülő kikötő elsősorban országos kikötő, hanem egyforma mértékben kell kielégiteni a főváros igényeit is.* Kormánynak és fővárosnak vállvetve kell megtenni mindent,

hogy meglegyen mielőbb a budapesti kikötő, első és főfeltétele Budapest központi szerepének a dunai forgalomban.

Dr. Havass Rezső,
m. kir. udv. tanácsos, fővárosi bizottsági tag:

— Véleményem szerint ahhoz, hogy Budapest a dunai forgalom középpontja lehessen, csak egy dologgal járulhat hozzá a város: minél sürgősebben ki kell építenie a kereskedelmi és ipari kikötőt. Mint már nemrégiben a közgyülésén tartott interpellációmban kifejtettem, ha meg lesznek a szükséges berendezéseink, lesz modern kikötőnk és a kikötőt kiegészitő intézményeink, akkor az felénk irányitja a hajókat, minden hajó állomáshelye lesz, akár dunai központ hivatalosan Budapest, akár nem.

— A budapesti hajózási áruforgalom kerek három millió tonna tehát majdnem a háromszorosa a bécsinek. Azonkivül állandó és rohamos növekedésben van. Vegyük ehhez még azt a körülményt, hogy a Duna jelentősége a mostani világháboru alatt óriási mértékben emelkedett; Németország a háboru után kiépiti Regensburg és Mannheim között a Duna-Rajna csatornát, mely az Északi-tengert összekapcsolja viziuton a Fekete-tengerrel; a Duna-Odera csatorna a Keleti- és Fekete-tengert köti majd össze; mi magyarok az Adriai-tengerrel akarjuk összekapcsolni a Dunát; a Dunát az Égei-tengerrel pedig a tervbe vett Morava-Vardar-Szaloniki csatorna fogja összekötni. Ime, a világforgalmi uthálózatoknak egész sora a Dunához kapcsolódik, ahhoz a Dunához, melynek hajózható szakaszából a legnagyobb hosszuság Magyarországra esik. Ezzel a földrajzi előnnyel azonban mindezideig nagyon könnyelmüen bántunk. Itt az idő, hogy öntudatra ébredjünk s megteremtsük bármi áldozattal és minél előbb a budapesti kereskedelmi és ipari kikötőt, azt az intézményt, mely egyrészről a főváros kereskedelmét és iparát fellenditve, a város polgárságát uj keresetforrásokhoz fogja juttatni, de másrészről nagy nemzeti célnak a szolgálatában is fog állani; hivatva lesz a dunai magyar gazdasági hegemónia gondolatát is megvalósitani.

— A kikötő mellett azonban nem kevésbé sürgősnek és fontosnak tartom, a többször sürgetett Duna-Tisza csatorna megépitését. Ez a csatorna rendkivüli mértékben emelné a létesitendő budapesti kereskedelmi kikötő jelentőségét, azonkivül nagymértékben javitaná a főváros közélelmezési viszonyait is: az uj vizi ut az alföld legtermékenyebb vidékeit kötné össze a fővárossal. Ez a két dolog: a kereskedelmi kikötő kiépitése és a Duna-Tisza csatornának létesitése, mely e kereskedelmi kikötőbe torkollanék, — Budapestet valóságos dunai gazdasági emporiummá emelné.

— Nagyon természetes, hogy a kereskedelmi kikötővel kapcsolatosan az ipari kikötőt is ki kell épitenünk. Egy további kérdés azután, hogy — mint már a főváros közgyülésén és szakbizottságaiban ismételten sürgettem, — gyárainkat a kereskedelmi kikötő köré csoportositsuk, a kikötő köré lassan-lassan valóságos gyárvárost teremtsünk. Ha gyáraink a kereskedelmi kikötő mellett fognak állani s ott megkapják a vizi és vasuti közlekedéssel a közvetlen kapcsolatot, ugy felvirágoztatásuknak egyik legszükségesebb és leghatalmasabb eszközét juttatjuk birtokukba.

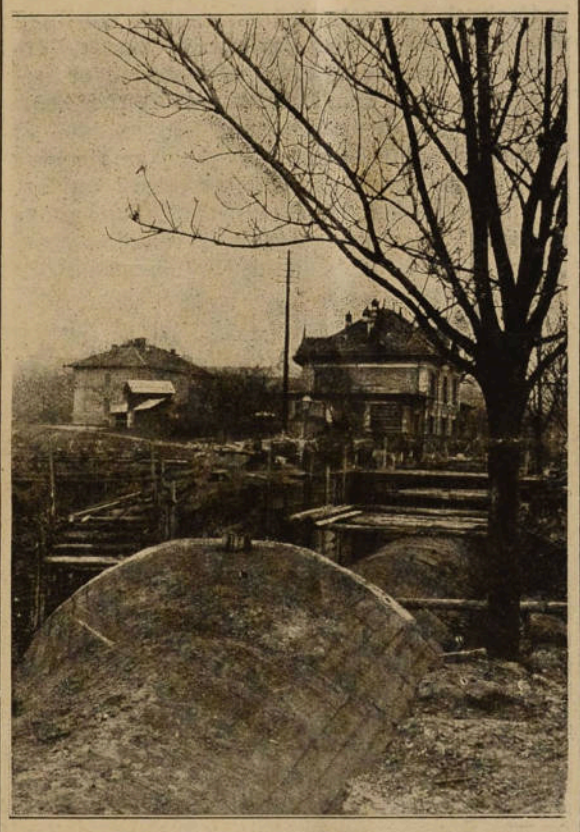
— Ennek a gyárvárosnak a kereskedelmi kikötő mellett való elhelyezkedése más szempontokból, és pedig városszépitési és közegészségi szempontokból is nagyjelentőségü. Jelenleg ugyanis a legtöbb gyár a főváros felső részén van elhelyezve s miután Budapesten a szél iránya tulnyomóan északnyugati, e gyáraknak füstje elárasztja a főváros utcáit s megrontja a levegőjét. Azonkivül a város felső részén álló gyáraknak az is nagy hátrányuk, hogy szennyvizük végigfolyik a fővároson, elfoglalván csatornahálózata nagy részét. Ugy a gyárak okozta füstkalamitásoktól mint a szennyvizek levezetésének nehézségeitől egy csapásra meg fogunk szabadulni, ha a gyárak a főváros alsó részén épülő kereskedelmi kikötő mellett fognak csoportosulni. Jól tudom, hogy ezeknek a főváros felső részén épült s ott berendezkedett gyáraknak az alsó részre való áthelyezése nem könnyü dolog, de successive megtörténhetik, mert az áthelyezéssel járó terheket bőségesen ellensulyoznák azok az előnyök, amelyek a gyárra nézve a kereskedelmi kikötő szomszédságából származnának. Uj gyárakat természetesen csak a kereskedelmi kikötő szemszédságában szabadna emelni.

Megszünik az Ördögárok

Mi okozta az 1875. évi árvizkatasztrófát? — Vi latelep a Városmajor környékén. — A Drasche-téglagyár 150.000 koronája. — Nem lesz többé árviz. — Készül a betonboltozás.

Házikezelés orosz foglyok igénybevételével

A háboru elején — mint ismeretes — a belügyminiszter tiltó rendeletet adott ki a közmunkákra vonatkozólag, kimondván, hogy a munkálatokat folytatni vagy ujakat kezdeni nem szabad. A miniszteri rendelkezés mellett azonban az épitkezések más természetes akadályai is hamarosan mutatkozni kezdtek. Mindenekelőtt a munkáskéz és az igaerő hiánya, majd az épitő-anyag is megfogyatkozott, végre pedig a vállalkozók is olyan mérhetetlen módon emelni kezdték egységáraikat, hogy már csak e miatt is megnehezült az a szándék, hogy akár a legsürgősebb munkákat is elvégezzék. Az ut- és csatornaépitési ügyosztály is kinos helyzetbe került. *Fock* Ede tanácsnok telve tervekkel, elkerülhetetlenül szükséges renoválások sürgető szüksége és az uj alkotások egész tömege mellett ügyosztályával együtt tétlenségre volt kárhoztatva. Esztendőkön át ugyszólván az iróasztala fiókja számára kellett dolgoznia, hogy

Az Ördög-árok és Diós-árok találkozása.
(Zaitz László főmérnök felvétele.)

majd ha a háboru befejeződik, kész tervekkel, jelentős alkotások egész sorozatának papirra vetett tükrével állhasson elő. A *Fővárosi Hirlap* nem egyszer ismertette már a háboru utáni terveket, amelyek megvalósitásra várnak. Budapest jövő fejlődése, biztonsága és közegészsége nagyban érdekelve vannak abban, hogy modern, erőteljes és célszerü csatornáink legyenek, a háboru pedig burkolatainkat, külső területeken fekvő utjainkat is alaposan megviselte. A tennivaló sok és nagyarányu, ugy, hogy ha a háboru után felszabaduló munkáskezek majd ismét békés munkába kezdhetnek, maga ez az ügyosztály is bőséges anyaggal fog szolgálni.

Voltak azonban az ügyosztálynak olyan tennivalói is, amelyek nem türhettek halasztást és *Fock* tanácsnok erélyes, kitartó küzdelmének meg is volt az az eredménye, hogy a munkákat meg lehetett kezdeni ugy, hogy ma már ezek a befejezés felé közelednek. Egyike ezeknek a *Villányi-uti főgyüjtőcsatorna megépitése*, a másik az *Arany-árok szabályozása*, a harmadik pedig *az Ördögárok beboltozása*.

A Villányi-uti csatorna munkálatai a befejezés felé közelednek, az Arany-ároknál is serényen folynak a munkák, az Ördögárok beboltozása pedig félig elkészült. Ez az alkalom teszi aktuálissá, hogy az *Ördög-árok munkálatait megismertessük* a közönséggel, amely talán nem is sejti, milyen elsőrendü fontossága van ennek.

Az Ördögárok körül folyó munkálatokra vonatkozólag két igen jelentős körülményre kell már előre is rámutatnunk:

az egyik, hogy az Ördögárok egyik szakaszának elhanyagoltsága *volt az oka az 1875-iki budapesti árvizkatasztrófának* és ezt a folyton veszedelemmel fenyegető hibát csak most sikerül kiküszöbölni;

a másik, hogy a székesfőváros *a tulzottan nagy költségek elkerülése céljából ezt a munkát házi kezelésben orosz foglyokkal végezteti.*

Az Ördögárok beboltozásának munkálatait *Fock* Ede tanácsnok állandó felügyelete mellett *Molnár* László müszaki tanácsos vezeti kiváló szakértelemmel és teljes odaadással. A munkálatok természetéről, mai állásáról, céljairól és eszközeiről a következőkben számolunk be:

Az Ördögárok rendezéséhez már többször hozzáfogtak, de a végleges tervek csak 1913-ban készültek el.

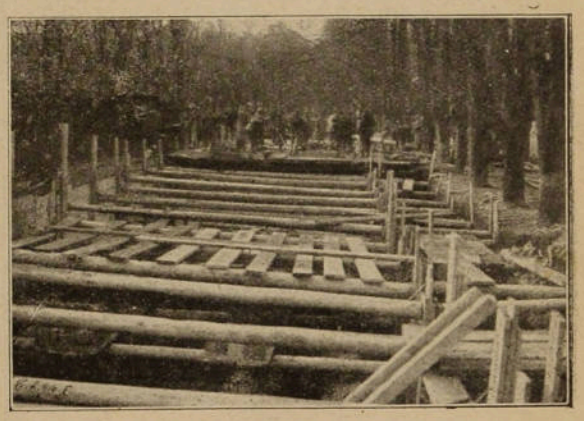
Az Ördögárok beboltozásának kérdésével az 1875-iki árviz-veszedelem óta többször foglalkoztak a hatóságok. Végül aztán, amikor Fock Ede tanácsnok vette át a II-ik ügyosztály vezetését határozottan ráirányitotta a figyelmet arra a körülményre, hogy ennek az árvizveszedelemnek eredetét az Ördögárok rendezetlenségére kell visszavezetni. Történtek azonban már előbb is javitások, részmunkák, amelyek közül megemlitjük, hogy a hetvenes évek végén a Döbrentei-tértől a Mikó-utcáig beboltozták az árkot, majd a kilencvenes évek végén a Mikó-utcától a Csaba-utcáig folytatták a munkálatokat. Idáig van jelenleg is készen a beboltozás, a Csaba-utcánál kezdődik a Városmajor, ahol még a háboru kezdetén is ősállapotban volt az árok.

Fock Ede tanácsnok, amikor átvette ügyosztályát, 1913-ban tervet dolgozott ki a Csaba-utcától a budakeszi vámig terjedő rész beboltozására vonatkozólag.

Az árok beboltozása közegészségi árvizvédelmi és városrendezési okokból szükséges.

Az Ördögárok beboltozása három okból rendkivül szükséges. Ezek az okok részben városrendezési, részben közbiztonsági, részben közegészségi természetüek.

Közbiztonsági szempontból az 1875-iki árvizkatasztrófára kell emlékeztetnünk, amikor is a Drasche-téglagyár végében a Pasaréti-utnál, ahol az ároknak nagy törése van, akadt meg a törmelék és duzzadt föl a viz, annyira, hogy a katasztrófa bekövetkezett. Azóta ez az állapot mit sem változott és ilyenformán félős volt, hogy az árvizkatasztrófa megismétlődik. Az alsó, már beboltozott részbe szennyviz-csatornák is ömlenek be és igy a Csaba-utca környékén kiáradó gázok és párák megfertőzik a levegőt épen itt, a Városmajor környékén, ahol egymásután keletkeznek egészségügyi intézmények. Közegészség szempontjából is módfelett fontos volt az árok további beboltozása. Városrendezési okok is szólnak mellette, mert

Épités a Városmajorban.

üdülő helyekké alakul át lassan ez a rész és általában fejlődik, kiépül. Egyuttal azonban ezáltal nagy parkirozható szabad területet is kapunk.

A Drasche-téglagyár, amelynek parcellázott villatelkei vannak az árok körül, a rendezési munkálatokhoz 150.000 koronával hozzájárul.

Az Ördögárok beboltozási tervének kivitelét 1914-ben, a háboru kezdetén nem engedte meg a miniszter. Ekkor történt, hogy a *Drasche-féle téglagyár* beszüntette üzemét, mert az volt a szándékuk, hogy az egész területet villanegyeddé fejlesztik. Erre az engedélyt csak azzal a feltétellel kapták meg, hogy

az Ördögárok beboltozásához 150,000 koronával hozzájárultak.

Ezek után aztán a tanács ujabb kérést intézett a miniszterhez, aki erre már megadta az engedélyt, de nem az egész árokra vonatkozólag, hanem annak csak *a Csaba-utca és Julia-utca közé eső, mintegy másfélkilométeres részére.*

A munkálatokat a főváros, miután a nehéz háborus viszonyok között nem is lehetett arra gondolni, hogy vállalkozó kedvező ajánlatot tehessen, *házi erővel kezdte meg* és pedig orosz foglyok alkalmazásával.

A munkálatok müszaki ismertetése. Szakértők véleménye: elsőrendü technikai alkotás.

Az Ördögárok beboltozásának technikai leirását Molnár László müszaki tanácsos urtól kértük, aki a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt elmondani:

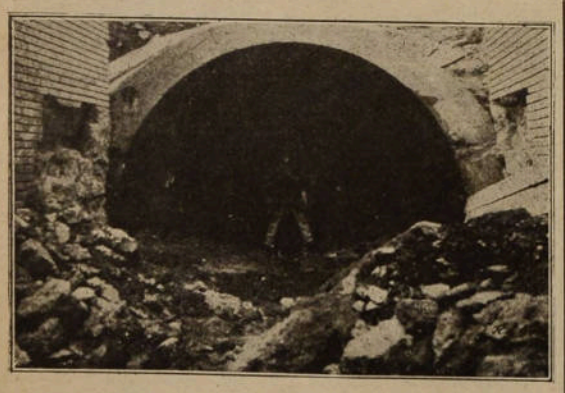
— Az árok uj *iránya* a Városmajorban leginkább a régi meder irányát követi, aminek az a célja, hogy a földmunkával takarékoskodjunk. A legnagyobb eltérés a régi iránytól erekü mögött van, mert itt van a ve- s törés és a sok áteresz. Itt az uj sztülmegy a fogaskerekü épitésénél tereszén és a vámháznál ismét bele- régi mederbe.

satorna *szelvénye* fönt félköralaku, háromszögszerü. Legnagyobb szélessége lent 9.60 m., teljes magassága 3 m. Ez a szelvény a Csaba-utcától a diósároki betorkolásig tart. Innen a csatorna csak 4 m. széles és 3 m. magas.

— A csatorna másodpercenkint 62 m^3 vizet tud lebocsátani. Vizfedő területe 5100 m^2, aminek a legnagyobb záporeső esetén is 62 m^3 viz felel meg, tehát *a csatorna vizlebocsátó képessége a legkritikusabb esetben is elegendő.*

— A csatorna *fenékesése* az alsó szakaszon 6/1000, a felső szakaszon pedig 9/1000 lesz. *Anyaga* kizárólag beton, még pedig a feneke portland és román cement keverékből (1:4) készül, a boltozat tisztán portland cement, szintén 1:4 keverési arányban. A csatorna feneke, hogy a nagytömegü és sebes hordalék ki ne kezdje, portlandcementtel ékelt trachit-járdakővel lesz fedve. Oldalai 80 cm. magasságban portland-cement simitást kapnak és 50 méterenkint szellőző- és tisztitóaknával, 150 méterenkint lejáró aknával szereltetik föl.

— Az egész beboltozandó árok hossza 1500

A kész csatorna-szelvény a beboltozás kezdeténél.

méter, a munkálatok során a földmozgósitás több, mint 30.000 m^3-t, a fölhasználandó cementanyag pedig 12.000 m^3-t tesz ki.

A munka — amely házikezelésben, orosz foglyok igénybevételével folyik — az idei nyár folyamán elkészül.

Az Ördögárok burkolási munkálatai 1915. novemberben kezdődtek meg és a *folyó év nyarán befejezést nyernek,* ami egyben azt is jelenti, hogy megkezdhető lesz az utrendezési munka, amelynek tervei szintén készen várják a megvalósulást. Ugyanakkor bizonyára megkezdik a Drasche-féle villa-telep épitését is.

A munka előhaladása ma már oly jelentékeny, hogy *felerészben készen van.* A 100 orosz fogoly és az őket betanitó 20—25 munkás ma a városmajori utkaparóház és a fogaskerekü vasut előtt dolgozik. Csak még egy jellemző példát iktatunk ide a II-ik ügyosztály tevékenységére: annyira házikezelésben folyik a munka, hogy még az orosz foglyok élelmezését is az ügyosztály látja el, maga szerzi be az anyagot, amelynek szállitásáról viszont a fuvartelep gondoskodik.

Idegenjárás a háboru után

A felfedezett Budapest

Gálos Kálmánt, az Idegenforgalmi és Menetjegyiroda részvénytársulat vezérigazgatóját felkértük azoknak az igen nagyfontosságu intézkedéseknek megvilágitására, amelyek a háboru után Budapest idegenforgalmának fokozása érdekében szükségesek. Az idegenforgalom fejlesztéséhez soha annyi alkalmunk nem volt, mint a háboru után lesz. De meg kell ragadni az alkalmat és eltávolitani az akadályokat, amelyek eddig utban voltak és meg kell csinálni azokat az intézkedéseket, amelyek mulhatatlanul szükségesek. Gálos igazgatónak idevonatkozó nagyon értékes fejtegetéseit a következőkben ismertetjük:

— Magyarország idegenforgalmának, hazánk életének két legnagyobb aktualitása: a háboru és a koronázás döntő jelentőségü fordulatot ad. A véres világfordulás ismertté tette hazánkat az egész világon és annak oly részeiben is, ahol eddig vagy keveset tudtak róla, vagy pedig hiányos, felületes, ferde világitásban ismerték. Egészen bizonyos, hogy a hatalmas érdeklődés amelyet a magyar katonák dicső harctéri tevékenysége kivivott és a Kárpátok világhiressége kedvezően fog megnyilvánulni a háboru után megindulo turisztikai népvándorlásban is. Legerősebben számithatunk német szövetségeseink tömeges látogatására. A német katonák, akiknek százezrei ismerték meg országunkat, különösen fővárosunkat, a legkedvezőbb impressziót nyerve hazánk turisztikai szépségeiről, népének barátságos érzületéről, mindmegannyi élő propagandacsinálója lesz idegenforgalmunknak. Németországban már most is állandó mozgalom van eme intim érintkezés előmozditására, amelyek között a Bajtársi szövetség különösen nagyjelentőségü. A harcterek látogatása nemcsak hazánkban, hanem a háborus világ többi részeiben várható és előrelátható. Nagy szerepe lesz gyógyfürdőinknek is, a gyógyulásra és üdülésre szoruló százezrek számára és e téren Budapest első helyre kerül.

— Sajnos e nagy és egész bizonyosan bekövetkező idegenforgalom teljesen készületlenül talál bennünket. Megfelelő szállodák még Budapesten sincsenek elegendő számmal, annál kevésbbé az ország többi részében. A főidényben a Tátrában vagy Balatonon még a régi kisebb forgalom sem bonyolitható le, annál kevésbbé egy esetleg sokszorosan megnövekedett. Azokon a vonalakon, ahol étkezőkocsi nem jár, utközben is minden kritikán aluli az ellátás. Az utazás étkezés tekintetében nem élvezetes és kellemes, amilyennek lennie kellene, hanem egyenesen annak ellenkezője: valóságos gyötrelem. Jelentékeny állomások vannak, ahol az utas a rendelkezésre álló 1—2 perc alatt még egy pohár italt sem kaphat, annál kevésbbé megfelelő ételeket. A legfontosabb teendő tehát a szállás és ellátás viszonyainak megfelelő rendezése és jó szállodák tömeges épitése. Különösen áll ez Budapestre, ahol ha egy vagy kétezer vendég látogatása várható, például kongresszusok alkalmával, már a szerényigényü elhelyezés is a legnagyobb nehézségekbe ütközik.

— Uj királyunknak népünk iránt való meleg szeretete és ama elhatározása, hogy Budapesten tölti az év legnagyobb részét, Budapest idegenforgalma tekintetében is óriási jelentőséggel bir. A magyar király fényes udvartartása és mindaz, ami ezzel jár, uj és hatalmas fellendülést jelent a kereskedelem és ipar, az épitkezés, müvészet, divat ünnepségek terén is. Régen nélkülözött ragyogó életet teremt Budapesten, amelylyel vonzóan hat a külföldiekre is. A szórakozásból utazó gyanutlan idegent nem lehet többé elámitani és félrevezetni azzal, ami a multban gyakran megtörtént, hogy Budapest egy jelentéktelen és unalmas város, mint Belgrád, Budapest ifjui fejlődésében és ragyogásában állandóan a világ érdeklődésének középpontjában marad és megkezdi azt az igazán világvárosi életét, amelylyel a legpompásabb és legnagyszerübb jövőre nézve nyujt perspektivát.

A cukorjegyrendszer

és a cukornagykereskedők

Január elsején tudvalévőleg életbelépett a cukorjegyrendszer és senki sem lesz Budapesten, aki joggal panaszkodhatnék ezentul a cukorhiány miatt. A cukorkartell dicséretes előzékenységgel sietett a főváros segitségére és olyan hatalmas mennyiségü cukrot bocsájtott *Folkusházy* tanácsnok rendelkezésére, hogy a cukorjegyek akadálytalan beváltása hosszu időre biztositva van.

Az uj rendszer életbeléptetésénél nagy gondot okozott az a kérdés, hogy a cukornak a fogyasztóközönséghez való juttatása közvetlenül a detailkereskedők utján történjék-e, vagy pedig a nagykereskedők kapják-e a fővárostól a cukrot és ezektől szerezzék meg a detailisták Megirtuk, hogy ebben a dologban néhány héttel ezelőtt gyülést tartottak a kereskedelmi kamarában és ott a nagykereskedők hevesen összetüztek a detailistákkal. A végén mégis a nagykereskedők győztek; a cukrot a közélelmezési ügyosztály *nyolc nagykereskedő és két egyesület között osztotta fel.* Nagymennyiségü cukorhoz jutott a *Wertheimer és Frankl*-cég, a *Blitz és Braun*-cég, a *Hoffmann*-cég, a *Schmidl*-cég és még négy nagykereskedő-cég. Azonkivül a *Magyar Füszerkereskedők Egyesülete* és a *Hoffmann* Mihály bizottsági tag vezetése alatt alló *Füszer-, vegyes- és kiskereskedők országos egyesülete* is kapott tetemesebb mennyiségü cukrot, hogy azt tagjai között fölossza.

Mintegy *200 vaggon cukor* került most elosztásra és minthogy a cukoradag fejenként és havonként 1 kgr. 20 dekagramm, könnyen kiszámitható, hogy ez a kvantum Budapestnek mintegy *kéthónapi cukorszükségletét* fedezi. Természetes, hogy a fővárosnak még jelentékeny tartalékjai maradtak és a cukorkartell állandóan gondoskodik a készletek kiegészitéséről.

A nagykereskedők és a két egyesület vaggononként 340 koronát kapnak, illetve ennyivel többet számithatnak fel a maximális árnál a kiskereskedőknek. Az a nagykereskedő tehát, akinek például 30 vaggon cukor jutott, 10.200 koronát keres az üzleten, de a keresetből fizetni tartozik a vasutról való beszállitás költségeit is.

Megveszi a főváros

az Erdey-szanatóriumot

Körülbelül négy esztendeje annak, hogy a főváros bérbevette a Bakáts-téren lévő nőgyógyászati kórházat Erdey fővárosi orvos özvegyétől. A bérlet dolga akkor nagy hullámokat vert fel, mert az évi bért, 36.000 koronát, soknak találták.

A következmények azonban igazolták a tanács eljárását, mert a kórház, amelynek élén Frigyesi József dr. egyetemi tanár áll, mintaintézményévé vált a fővárosnak és a szülő nők ezrei találnak benne olcsó, biztos, kényelmes elhelyezést. Három esztendőre szólt a bérlet és tavaly, amikor lejárt, a háboru miatt automatikusan meghosszabbitották a szerződést további 3 esztendőre. Közben Erdey dr. özvegye is meghalt és az örökösök osztozni szeretnének a hagyatékon. Ez vezette őket arra, hogy a fővárosnak ajánlatot tegyenek a kórház épületének és berendezésének örökáron való megváltására. Ebben az ügyben Márkus Jenő dr. tanácsnoktól, a közegészségügyi osztály vezetőjétől a következő felvilágositást kaptuk:

— Tény, hogy az Erdey-örökösök ajánlatot tettek a fővárosnak a Bakáts-téri szülészeti-

és nőgyógyászati kórház épületének és berendezésének megvételére. Alaposan megvizsgáltam az épületet és megállapitottam, hogy a vételár méltányos, a fővárosra nézve előnyös, és hogy a kórházat 80—100,000 korona befektetéssel a legmodernebb igényeknek megfelelően lehetne átalakitani. Mielőtt azonban az ügyosztály az ajánlatra válaszolna, a müszaki közegektől hivatalos szakértői becslést kértem. Ha a szakértők ugy találják, hogy a főváros a vétellel jó üzletet csinál, akkor erre vonatkozólag előterjesztést teszek a közgyülésnek.

Minthogy a fővárosnak feltétlenül szüksége van a szülészeti és nőgyógyászati kórházra, a vételt elvben csak helyeselni lehet. Az egyetlen kérdés az, hogy a vételár milyen amortizációnak felel meg; ha az amortizációs teher nem nagyobb, mint a mostani bér, akkor az üzlet megkötése ellen senkinek sem lehet kifogása.

Események

Bárczy polgármester — főrendiházi tag. A hivatalos lap legközelebbi számai rendkivül sok kitüntetést fognak hozni. Ugy értesülünk, hogy a kitüntetettek között első helyen Bárczy István polgármester van, akit a király a főrendiház tagjává fog kinevezni. A főváros több főtisztviselője is kitüntetésben fog részesülni legközelebb.

Az uj állások szervezése. A belügyminiszter az uj állások szervezésére vonatkozó közgyülési határozatot azzal a feltétellel hagyta jóvá, hogy az állásokat ne egyszerre töltsék be, hanem négy esztendőn belül, 4 részre osztva. Minthogy ez a feltétel felboritja a közgyülés határozatának intencióját és minthogy a határozat meghozatala óta amugy is emult már 3 esztendő, a tanács a miniszter döntését a közgyülés elé viszi, ami ugyan ujra elhuzza a választásokat, de remény van arra, hogy a miniszter mégis meghajlik a közgyülés akarata előtt.

Népjóléti Központ. A polgármester jubiláris alkotása, a *Népjóléti Központ*, január elsején hivatalosan is megkezdte müködését. Tulajdonképen tagzán csak a hivatalos munka megkezdéséről van szó, mert a Központ tevékenysége szervezet nélkül bár, de annál nagyobb odaadással nem ujdonság azok előtt, akik annak gyámolitására rá vannak szorulva. A változás mindössze az, hogy *Csergő* Hugó dr., ennek a nagyszerü humanitárius intézménynek lelkes, munkás vezetője, méltó cimmel, hatáskörrel és segitőeszközökkel dolgozik tovább. Munkája céljának szépségei, feladatának arányai olyanok, hogy komoly megpróbáltatás elé állitják ezt a kiválóan tehetséges és alkotó erővel is rendelkező férfiut, aki minderről már régen tanuságot tett. Komoly várakozás, de teljes bizalom is kiséri indulásában az uj intézményt és az uj igazgatót egyaránt.

A költségvetés. A főváros 1917. évi költségelőirányzata teljesen elkészült és január közepe táján kerül nyilvánosságra. A deficitet szakértők 40 millió koronára becsülik. Minhogy az uj jövedelmekre vonatkozó javaslatok csak részben kerültek még tárgyalásra, a továbbiakat egyelőre nem veszik figyelembe, ugy, hogy a deficit összege nem lesz végleges, mert hiszen pl. a pezsgőadó maga félmillió korona bevételt jelent.

A béke és a választások. A békereményeknek első sugara kicsalta oduikból azokat, akiknek városatyai ambicióik vannak. Egyes kerületekben máris mozgolódásokról, kilincselésekről tudnak, pedig a községi választásokat a békekötés napjától számitott 3 hónapon belül lehet csak megtartani, ez a terminus tehát még a jövő homályában rejtőzik. Általában az a vélemény, hogy tavaszszal meglesz a béke és ebben az esetben juliusban vagy augusztusban kerülne sor annak a 200 helynek a betöltésére, amely már 1915-ben megüresedett s amelynek jelenlegi gazdái már másfél év óta *meghosszabbitott városatyák*. Ha azonban — amitől a végzet óvjon — 1917. még nem hozná a békét, akkor 1918-ban már az 1912-ben választott bizottsági tagoknak a mandátuma is lejár. Ebben az esetben 400 helyre választanának 1918-ban.

Menetdijemelés részletekben. A székesfőváros pár hónap előtt fölemelte az omnibusz menetdijait. Az emelés megokolt volt és igen udvarias formában elő is készitették rá a közönséget. Senkinek sem volt kifogása ellene és valamennyien nyugodtan aludtunk amiatt, hogy ezentul nem 8, hanem 10 fillérért utazzuk a szakaszokat. Ujesztendő reggelén azonban uj meglepetés ért bennünket. A kalauzok egyszerüen bejelentették, hogy ma már *12 fillér a szakasz*. Az emelkedés kissé gyorsan jött és mindenesetre jogosult az a kérdés, hogy ha már emeltek, mért nem tették egyszerre? A városházán azonban, ugy látszik, követik a jószivü vénkisasszony módszerét, aki részletekben vágatta le a kutyuskája farkát, hogy az operáció nagy fájdalmakat ne okozzon.

Elkészültek a halottasházak tervei. A Fővárosi Hirlap karácsonyi számában Márkus Jenő dr. tanácsnok nyilatkozott a kötelező fölravatalozás kérdéséről és azt közegészségügyi szempontokból sürgősnek jelentette ki. Éppen ezért mindenekelőtt az uj halottasházak dolgát kell megoldani. A mostani halottasházak csak a mai kisegitő szerepnek felelnek meg: a halottak legnagyobb részét magánlakásokból temetik. Az uj, hatalmas ravatalozó-helyiségek terveinek elkészitésével Hikisch Rezső müépitészt bizta meg a tanács. Hikisch Rezső egy évvel ezelőtt a halottégetőhelyiségek épitésének pályázatán az első dijat nyerte el. Akkoriban azonban, — mivel a belügyminiszter eddig Magyarországon kremálási jogot nem adott, — a tervek megvalósitására nem kerülhetett sor. A mostani megbizatást tehát mintegy kárpótlásképen kapta a müépitész. A ravatalozóhelyiségek tervei nagyjában már készek is és közülük különösen szépek a Kerepesi-uti temetőre vonatkozók. Hatalmas, tágas egészen uj kapubejárat foglalja el a tervek első részét, oldalt az örök lakásával. Majd az igazgatói lakás és irodahelyiségek épülete után a kétszárnyu, nagyméretü ravatalozóhelyiség következik. A modern halottasház több ravatalozóteremre oszlik s ugy van elhelyezve, hogy a kapubejárattól egyenes uton, pár lépéssel megközelithető legyen. Ilyen tervezetek készültek a többi temetőre vonatkozólag is. Hikisch a tervezeteket már a legközelebb benyujtja a tanácshoz és ha elfogadják azokat, ugy rövid időn belül megkezdik az épitkezést.

Vidéki városok köréből. Pozsony városa elhatározta, hogy a megdrágult termelési viszonyok miatt, a városi kőbányák termékeit 50 százalékkal felemeli. — Veszprém városa 400 darab sertést adott el Bécs városának. A város a sertésüzemen eddig 94.790 koronát keresett. — Szombathely városa bérbe vette az Export-malomipar r.-t. sertéshizlaldáját, amelyet csak az idei évben létesitett a vállalat. — Nagyszalonta 1.7 millió korona kölcsön felvétele végett tárgyal a Magyar földhitelintézettel.

A koronázási domb épitése. A koronázási domb összes munkálatait a Melocco r.-t. végezte, a vállalatot jellemző kiváló szakértelemmel és a különös alkalomhoz mért elismerésméltó gondossággal.

A bérkocsisok tarifaemelése. A bérkocsitulajdonosok ujabb tarifaemelési kérését a közgyülés tudvalévőleg nem fogadta el, hanem utasitotta a közlekedési ügyosztályt, hogy készitsen pontos kimutatást arról, mennyiben drágult meg a kocsitartás és mennyiben rosszabbodott a bérkocsisok helyzete. Ezek a kimutatások elkészültek és az ügyosztály ujabb javaslatával együtt a legközelebbi közgyülés elé kerülnek.

A Kristálypalota januári müsora fényes bizonyitéka annak, hogy ez a lokalitás a főváros legnivósabb és legtartalmasabb dohányzó szinháza. A főattrakció: Schildkrant vendégjátéka. Ez a világhirü művész a „Menelaus király" cimü dráma keretében két Shakespeare jelenetet mutat be, a Schylock Tubal-jelenetét és a Lear király haldoklási scenáját, mindkettőt oly tökéletes bravurral, amint ezt a világon senki utána nem csinálja. A januári müsorban szerepel továbbá az utólérhetetlen Trude Voigt és ugyancsak bemutatásra kerül Leitner Pál bájos operettje ‚Az őrült spanyol", a főszerepekben Nagy Magda m. v., Ferenczy Károly, Ujváry Károly, Pártos Jenő stb. szereplőkkel.

Picklin szabadalmazott vászonsarokvédő, a modern épitészet egyik elengedhetetlen kelléke, amelyet az összes épitészek melegen ajánlanak. Használatának főbb előnyei: nincs léghuzam, nagy tüzelésmegtakaritás, nedves falaknál szobafestéseknél és tapétáknál eltünteti a vizfoltokat és azok keletkezését. Kérjen bővebb felvilágositást a cégtulajdonostól: Pick Emiltől, VI., Podmaniczky-utca 63.

A Tőke

A béke felé

A központi hatalmak megtették az első lépést a béke felé. Számolni kell tehát a hadiállapot megszünésének és a békegazdaságra való áttérésnek eshetőségével is.

A világháboru eddigi költségeit kerekszámban 300 milliárd koronára teszik. Ez az összeg a vezető hadviselő államok nemzeti vagyonának körülbelül egynegyed részét képezi. Tévedés azonban azt hinni, hogy ez az összeg teljesen elveszett. Az bizonyos, hogy a háboru a legnagyobb érték- és vagyonpusztító. Mindazonáltal már most megállapitható, hogy a fenti összegnek egy tekintélyes része nem ment veszendőbe, hanem csak más irányban használtatott fel.

Egyes közgazdászok és politikusok már a háboru első évében azt állitották, hogy ha a háboru tovább tart, akkor Európa csődbe jut. Bonar Law angol miniszter egyszer azt mondotta, hogy az állam csődjét nem lehet elkerülni. Azóta bizonyára véleményt változtatott, mert vezető tagja maradt a Lloyd George-kormánynak, amely tudvalevőleg a háboru legerélyesebb folytatását követeli. A tőkepusztulási elmélet, melyet a háboru elején hirneves közgazdászok állitottak fel, a háboru folyamán csak kis részben nyert beigazolást. Nagyobb értékpusztulás csak a konkrét tőkejavak mobil részeinél tapasztalható. A hadviselő államok tulnyomó részben felemésztették nyersanyag- és árukészleteiket, hozzányultak élelmiszertartalékaikhoz, csökkentették állatállományukat és gépeiket és szerszámaikat is nagyobb mértékben koptatták el, mint béke idején, minthogy ujitásokról és javitásokról most nem gondoskodhattak. Ezen a réven sok milliárdra rugó érték tényleg veszendőbe ment. Azonban mindez nem annyi, hogy Európa csődjéről lehetne beszélni.

A hadiköltségeknek aránylag csak kis része az, mely a felgyülemlett nemzeti vagyonból származik. A legnagyobb részt az ország lakosságának állandóan müködő termelő ereje szolgáltatja. Tévedés tehát azt állitani, hogy ugyanannyi nemzeti vagyon veszett el, mint amennyire a hadiköltségek rugnak.

Tegyük fel azt az esetet, hogy a háboru 1917-ben véget ér és hogy a teljes demobilizáció 1917. végéig befejezhető lesz. Ebben az esetben *Magyarország* hadiköltségei — a mostani arányokat alapul véve — körülbelül 24 milliárd koronára fognak rugni. Magyarország nemzeti vagyonát a háboru előtt 42 milliárdra becsülték. A tőkepusztitási elmélet szerint a háboru tehát a nemzeti vagyonnak a felét emésztette volna fel! Ezt az okoskodást megdöntik a tények, megdönti az a kedvező gazdasági konjunktura, mely győzelmeink nyomában támadt.

A magyar nemzet gazdasági ereje a háboru folyamán meglepő méretekben mutatkozott. Ez az erősség garancia arra, hogy az átmenet a békegazdaságra minden nagyobb rázkódtatás nélkül fog végbemenni. Ebből az erősségből reményt meritünk arra, hogy a magyar nép a háboruból származó, mintegy 1300—1400 millióra rugó uj kamatteherrel is meg fog birkózni. A háboru előtt Magyarországon egy-egy lakósra (direkt és indirekt adóban) 48 korona esett. A háboru után fejenkénti 68—70 koronás adóteherrel kell számolnunk.

Az államnak a háboru után tehát 1300—1400 millió korona uj bevételről kell gondoskodnia. Hát ez nem lesz könnyü dolog. Az bizonyos, hogy kizárólag uj adókból ezt az óriási összeget előteremteni nem lehet. Az állam uj monopóliumokat lesz kénytelen kreálni, hogy az államháztartásban mutatkozó hiányokat fedezhesse. A szesz-, petróleum- és gyufamonopólium máris elhatározott dolog. Egyes körökben gabonamonopóliumot is emlegetnek. Erre azonban még gondolni se szabad. A gabonamonopólium guzsbakötné nemcsak a mezőgazdaságot,

hanem a gabonakereskedelmet és a lisztipart is. Már pedig mind a három olyan tényező, melyeknek szabad mozgása az ország anyagi boldogulásának alapfeltételét képezi. Mezőgazdaságunk a legkevesebbet szenvedett a háboru alatt. Ez lesz tehát az alap, melyre a háboru után épiteni fogunk. Az országnak éppen ez az agrárius jellege fogja lehetővé tenni azt, hogy a háboru pusztitásait aránylag könnyen fogjuk pótolhatni.

Nagy hiba volna, ha a háborus gazdasági intézményeket (központokat) a békegazdaságba is átvinnők. Erre semmi szükség sincsen. A háboru amugy is rászoktatott bennünket arra, hogy a gazdasági élet irányitását az államtól várjuk. Bizonyosra vehető, hogy ez az irányitás a háboru után se fog elmaradni. Ha ezt az állami intervenciót azután még a központok fenntartásával tetéznék, akkor a gazdasági élet nélkülözné a szabad mozgást és az egyéni kezdeményezést, amelyek nélkül pedig haladást és fejlődést képzelni se lehet.

A mult év közgazdasága

A fővárosi pénzintézetek

I.

A naptári év vége nem jelenti még valamely gazdasági evolucio befejezését. Különösen most nem, amidőn a világháboru által felfordult gazdasági élet csak a teljes béke helyreálltával térhet vissza normális medrébe. A háboru egy uj gazdasági érát nyitott meg, melyre az állami diktatura nyomta rá a bélyegét. A magyar gazdasági élet erősségét a legjobban jellemzi az a körülmény, hogy e diktatura alatt is fényesen megállotta helyét.

Elsősorban a bankok azok, amelyek az 1916. évben az ország gazdasági életének megszilárdulását előmozditották. Már a félévi mérlegekből látható volt, hogy az 1916. évben kedvezőbb üzleti eredményeket fognak felmutatni, mint amilyent az előző esztendő elértek. Az iparnak az állam által való nagymérvü alkoztatása nemcsak az illető iparvállalatoknak, m az azokban részes bankoknak is nagy nyereket hozott. A bankok kivétel nélkül érdekelve ak azokban az iparvállalatokban, amelyekre a ru oly nagyszerü konjunkturát hozott. Nagy lenet vett 1916-ban a betéti üzlet is. A Magyar Általános Hitelbank és a Pesti magyar Kereskedelmi bank az év végével egy-egy milliárd korona idegen tőke fölött rendelkeztek. A váltóleszámitolási üzlet az 1916. évben sem fejlődött ki, minthogy a kereskedelemben még mindig a készpénzfizetés dominál. Nagy hasznuk volt a bankoknak a hadseregszállitások finanszirozásából és a jól szervezett áruüzletből, valamint a tőzsdebizományi üzletből, amely az utóbbi hónapokban igen nagy lendületet vett.

A Magyar Általános Hitelbanknál a mult évben a folyó üzlet rendkivüli kiterjedést vett, ami elsősorban a bankra bizott idegen tőkék óriási emelkedésében jut kifejezésre. A takarék- és folyószámlabetétek az év végén mintegy 1150 millióra rugtak, a váltóforgalom 1450 milliót tett és a pénztárforgalom 9300 millió koronát ért el. Igen élénk volt a finanszirozási üzlet is. Az intézetnek vezető szerepe volt a fővárosnak nyujtott 80 fillió kölcsön körül, a negyedik és ötödik hadikölcsön elhelyezésében, különböző államkölcsön-konvertálásokban, továbbá a „Balkan" Kőszénkereskedelmi részvénytársaság, (4 millió K tőke), a Magyar nitrogéngyár (9 millió K), a Magyar földgáz r.-t. (27 millió K), a „Mitropa" hálókocsi társaság (5 millió K) és az „Osztrák-magyar Orient csoport" megalapitásában. Ezenkivül az intézet számos ipari vállalat tőkefelemelését finanszirozta és a legutóbbi napokban a saját részvénytőkéjét 80 millióról 120 millió koronára emelte fel, miáltal a saját tőkéinek összege mintegy 230 millióra emelkedett. Az intézet rekord-üzleteredményei következtében biztosra vehető, hogy az idei osztalék magasabb lesz a mult évinél.

A Pesti Magyar Kereskedelmi bank a lefolyt évben üzletfeleinek körét rendkivüli módon kiterjesztette, ipari érdekeltségeit erősen fejlesztette és az állami hiteligények kielégitésében tevékeny részt vett. Az intézet a saját részvénytőkéjét 65 millióról 80 millió K-ra emelte föl, ugy hogy most a saját tőkéi, a latens tartalékokat nem számitva, 232 millióra rugnak. A betétek és folyószámlahitelezők az 1916. év alatt 400 millió K-val szaporodtak, ugy hogy az év végével az 1150 millió koronát meghaladták. Az intézet Belgrádban expositurát nyitott. A bank tőkehelyezései az 1916. év folyamán 1150 millióra rugtak. A nagy állami tranzakciókon kivül a bank részt vett a főváros 30 milliós folyószámlakölcsönében, a főváros 80 milliós kölcsönének emissziójában, a bolgár kölcsönben, az Osztrák-magyar Orient-csoportban, a bolgár állami szénbányák (Pernik-Probovdoli) kiaknázásában, az Első budapesti gőzmalom tőkeemelésében, a Magyar földgáz r.-t., a Magyar nitrogéngyár r.-t., a „Mitropa" és más vállalatok alapitásában. Az intézet hadijótékonysági célokra eddig 1,550.000 koronát áldozott. Az eddigi diszpoziciók szerint a bank az idén is, mint a mult évben, legalább 170 K osztalékot fog fizetni.

A Magyar leszámitoló és pénzváltó bank is élénk üzleti évre tekinthet vissza. A betétek, melyek 1914. végén 158 millióra rugtak, 1916. végén 400 millióra emelkedtek. A váltóleszámitolási üzletben visszaesés tapasztalható, mig a lombard-üzlet emelkedett. Az intézet finanszirozási tevékenysége az 1916. évben nagyobb kiterjedést vett. A főváros kölcsöneinek elhelyezésében, továbbá több iparvállalat és pénzintézet alapitásában a Leszámitolóbank az 1916. évben is jelentékeny részt vett. Az intézet megszerezte a lefolyt évben a Gizela-gőzmalom részvényeinek többségét. A bank áruüzlete a lefolyt évben igen élénk lendületet vett. Az összes pénztárforgalom 1916-ban 8 milliárd koronára rugott, szemben 7 és fél milliárddal az előző évben. Az intézet az év végén a részvénytőkét 15 millió K-val felemelte. Az osztalék az idén előreláthatólag magasabb lesz, mint a mult évben.

A Magyar bank és kereskedelmi r.-t. a lefolyt évben a finanszirozásoknak és alapitásoknak egész sorát hajtotta végre. Ebben a tekintetben az intézet valóságos rekorderedményekre tekinthet vissza. A bank összes üzletágai igen jelentékeny emelkedést tüntetnek fel. A bank vezetőségétől nyert információk szerint az osztalék magasabb lesz a mult évinél.

Az Agrárbank legalább is a mult évi osztalékot fogja fizetni. A Hazai bank 6 korona osztalékot fog a részvényeseknek juttatni. Első magyar iparbank kedvező üzleti eredményeket ért el. A Fabank valószinüleg 20 K osztalékot fog fizetni.

A Pesti hazai takarékpénztárnál a betétek az elmult év folyamán 559 millióról 698 millióra emelkedtek. A Magyar Általános Takarékpénztár, az Egyesült Budapest fővárosi takarékpénztár és a Budapesti takarékpénztár a mult évihez hasonló osztalékot fognak fizetni, mig a Belvárosi takarékpénztár részvényesei valamivel magasabb dividendára számithatnak.

A tarifaemelés és a kereskedők. A vasuti árudijszabást tudvalevőleg február 1-től kezdődőleg 30 százalékkal fölemelik. A kereskedőket, akiket ez az intézkedés elsősorban érdekel, kellemetlenül érinti az a körülmény, hogy a kormány a tarifaemelés részleteiről mindeddig még tájékoztató nyilatkozatokat se tett. Azt is zokon veszik a kereskedők, hogy *Harkányi* miniszter ezt a fontos reformot az érdekelt körök meghallgatása nélkül valósitja meg. Mindenesetre jellemző, hogy még a tarifabizottságot se hivták egybe a kérdés megvitatására. Beavatott körökben tudni vélik, hogy a kormány a *személydijszabást is emelni akarja* és meg akarja szüntetni a bérletjegyrendszert és az egyéb utazási kedvezményeket. Az a most megjelent rendelet, mely a dijszabási hirdetési terminust hat hétről két hétre szállitja le, szintén sérelmes a szállitó-közönségre nézve, aemnnyiben rövid időt szab a különböző tarifaváltoztatásokra, melyek amugy is sok nehézségeket okoznak. Sérelmesnek tartják a kereskedők végül azt, hogy a tarifaemelésekkel megszüntetik a kötelléki dijszabásokat is, ami a tarifaszámitásokat szerfelett komplikálni fogja.

Előléptetések a MFTR.-nál. A Magyar kir. folyam- és tengerhajózási r.-t. igazgatósága, domonyi *Domony* Móric dr. igazgató előterjesztésére január 1-iki határral nagyszabásu előléptetéseket eszközölt. Különösen sok az alsóbb kategoriákban az előléptetés. A főtisztviselők közül *Nikolits* Béla dr. főfelügyelő lett, magasabb fizetési fokozatba léptek *Kanizsa* Ármin és *Langsch* József dr. felügyelők, *Masschall* Ferenc főmérnök *Grössinger* F. József, *Biró* Menyhért főellenőrök és *Nádas* Viktor a társaság népszerü titkára.

A DGT. fölemelte alkalmazottainak háborus segélyét. Kellemes meglepetésben részesitette alkalmazottait az ujesztendő alkalmából a cs. és kir. Dunagőzhajózási Társaság, amennyiben azoknak tavalyi háborus segélyét lényegesen felemelte. Az emelés olyan mértékü, hogy a tavalyi háborus segélynél annak mintegy 50 százalékával magasabb. Különösen kiemelni való, hogy az igazgatóság leginkább kisebb javadalmazásu alkalmazottain segitett nagy mértékben, ugy, hogy ezeknél nem egy esetben a háborus segély a fizetésnek teljes 50 százalékát teszik ki.

A Leszámitolóbank üzletei. A Leszámitolóbank legutóbb elhatározott tőkeemelésével kapcsolatban, nagyszabásu tranzakciókat fog lebonyolitani. Tárgyalások folynak több uj érdekeltség megszerzése végett, melyek között szerepel egy *előkelő fővárosi malom is*. Uj olajgyárat és konyakgyárat fognak létesiteni a bank ipari érdekeltségei. Szóba került továbbá egy *konstantinápolyi fiók* alapitása is, de ez a kérdés ma még nem időszerü. A dombrovai fiók is uj tranzakciókat, ipari üzleteket készit elő.

A cukorgyártási kampány. A répa feldolgozása legnagyobb részt befejeződött és a nyers cukorgyárak egymásután szüntetik be az üzemüket. A legutóbbi napokban a hatvani és a sárvári gyár szüntették be a répa feldolgozását. A finomitás a legtöbb gyárban január közepén fog megindulni, szóval a cukorinség erőteljesebb enyhülése a legjobb esetben is csak februárra várható.

A Hungária bank r.-t. igazgatósága elhatározta, hogy alaptőkéjét az eddigi 5 millióról, 7 millió K-val, 12 millió K-ra emeli fel, 17.500 darab 400 K n. é. uj részvény kibocsátása által. Az ujonnan kibocsátandó részvények átvételére a bank igazgatósága megállapodást létesitett egy a Pesti magyar kereskedelmi bank vezetése alatt álló konzorciummal, amely a részvények átvételével egyidejüleg magát a Hungária bank igazgatóságában és felügyelőbizottságában is képviseltetni fogja. Ez alkalommal azok az igazgatósági tagok akik ellenséges államok polgárai, az igazgatóságból kiválnak. A bank a tőkeemeléssel kapcsolatosan magához váltja a 2 millió K alaptőkével rendelkező Nemzeti pénzváltó r.-t. és a 3 millió K alaptőkéjü Budai általános takarékpénztár r.-t.-nak a Pesti magyar kereskedelmi bank tárcájában levő részvényeit és ezzel a bank ugy a váltóüzlet, mint a betéti üzlet terére is kiterjeszti müködését. A rendkivüli közgyülés, mely a tőkeemelést, valamint az ezzel kapcsolatos választásokat fogja keresztülvinni, 1917. január 15-re hivatott össze.

A Magyar általános hitelbank december 23-án tartott rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének 80 millió K-ról 120 millió K-ra való fölemelését. 100.000 darab 400 K n. é. uj részvény kibocsátása utján. A közgyülés határozata szerint minden két régi részvény tulajdonosát egy uj részvény elővételi joga illeti meg. Az elővételi jog bejelentése 1917. január 3-tól 11-ig bezárólag eszközlendő. Az uj részvényekért 850 K (a névértéknek megfelelő 400 K és a tartalékalapra 450 K) fizetendő be hozzáadva az ezen összegek után 1917. január 1-től a befizetés napjáig járó 5 százalékos kamatot. Azokat az uj részvényeket, amelyekre nézve az elővételi jogot nem érvényesitik, az igazgatóság az alapszabályok értelmében fogja értékesiteni. Az uj részvények birtokosai 1917. január 1-től kezdve részesednek az üzleteredmény hasznából a régi részvényesekkel egyenlően.

Előléptetések a Fővárosi sörfőzőnél. A Fővárosi sörfőző r.-t. Kőbányán igazgatósága legutóbbi ülésén Kell Sándor ügyvezető-igazgatót a vállalat alapitása óta kifejtett sikeres tevékenységének elismeréseül vezérigazgatóvá, Lindebner Hugó fősörfőzőmestert pedig a társaság technikai igazgatójává nevezte ki.

A Neuschloss-féle Nasici Tanningyár és Gőzfürész Részvénytársaság december 28-án tartotta rendkivüli közgyülését alaptőkéjének 2 millió koronával 7 millió koronára való felemelése ügyében és hogy a kibocsátandó uj részvényekből 3750 darabot a Lomási Erdőipar Részvénytársaság 15.000 darab részvényének csere utján leendő megszerzésére forditson és végül, hogy a fennmaradó 6250 darab uj részvényt a régi részvények birtokosainak ajánlják fel akként, hogy minden 4 régi részvényre 1 darab uj részvény jusson, 800 koronás árfolyamon. A közgyülés az igazgatóság előterjesztéseit jóváhagyta.

A Magyar Földbérlők Szövetkezete géposztálya (VI., Andrássy-ut 21.) gépmintaraktára a VI., Vilmos császár-ut 45. szám alatt megnyilt és igy a mai sulyos viszonyok között gazdáinknak a mezőgazdasági gépek beszerzésénél egy forrással több áll rendelkezésére. Az ezen a téren is érezhető aruhiány mellett az agilis vezetőség e kezdeményezése még akkor is dicséretet érdemelne, ha nem irhatott volna oly kiváló képviseleteket cégtáblájára, mint a Daimler berlin-marienfeldi motorgyár és a Malcus svéd motorekegyár vezérképviseletét.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Kezdete este 3/4 8 órakor.

Schildkraut
vendégszereplése a „Menelaus király" c. drámában.

Trude Voigt
a világhirü dizőz.

Leitner Pál uj operettje: **Az őrült spanyol.** Főszereplők: Ferency Károly és Ujváry Károly, ak k szólókkal is fellépnek. Nagy Magda m. v., Pártos Jenő. — A varietérészben „Der geheimnissvolle Krause". Lisa Erik, az eleven kigyó, stb.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 9336

A nagyszabásu, fényes januári műsor
gazdagsága miatt az előadások mától kezdve
este 3/4 8 órakor
kezdődnek.

TÉLIKERT (Ezelőtt JARDIN D'HIVER) | NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25

Esti előadás kezdete 3/4 8 órakor.
A fényes januári müsor keretében
Rátkai Márton és Somogyi Nusi felléptével
Ki babája vagy édes?
vig operette. Irta és zenéjét szerzé: **Bródy István.**
Lóre Meissner tánc-csoportjával. **Hortense Henrys** illusionistanő. **Alpinos** a kedélyes alpesiek. **Cartella** a vig jonglőr és a többi pompás attrakció.
Vasár- és ünnepnapon délutáni előadás fél helyárakkal. A félemeleten fényesen berendezett **Bar és kávéház** nyitva délután 1 órától éjjeli 1 óráig. — Külön bejárat az utcáról.

Cambrinus
Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27.
A m. kir. póstászenekar
: hangversenye mellett :
Minden pénteken
HALESTÉLY.
Valódi szegedi halászlé, turós-csusza és egy kis palack bor személyenkint **6 K.**
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

MILLIÓK KÖNYVE.
28. szám.
Feri bácsi
Blicher Clausen regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára **30** fillér
Kapható mindenütt.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

KRISTÁLYPALOTA
A januári kabaré-müsor attrakciója:
Truide Voigt
A páratlan dizőz, aki a pesti közönség dédelgetett kedvence KURT ROBITSEK és LASZKY BÉLA teljesen uj szenzációival lép fel
Truide Voigt
mellett a magyar részben
Ferenczi Károly és Ujvári Károly
uj szóló slágerekkel lépnek föl, a tánc-szenzáció pedig a (csak egyszer)
Pártos Jenő produkciója lesz.

KRISTÁLYPALOTA
A januári német szinházi részben:
Schildkraut
vendégszerepel. — A szinlap igy fest:
Menelaus király.
Egy vén komédiás hattyudala.
A szinész Schildkraut Rudolf
A sugó Siedler Adolf
Történik egy vidéki vándortársulatnál, a puszta szinpadon, előadás után éjszaka
Schildkraut
szerepe keretében Schakespearet is játszik és pedig a
Shylock és Lear
:: nagy jelenéseit- ::

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Mindennap este 8 órakor
NAGY ENDRE uj konferánszai.
Az a szegény Gólem!
Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje. — Dicktestvérek. — Holborn's Oliska. — 2 Leonas.
Csütörtök délután olcsó helyáru családi előadás.
Sörkabaré 8—12 óráig.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budapest
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen. Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásvánvviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Mozgószinházak müsora

	Royal-Apollo Royal-szálló épületében	Omnia József-körut 31. szám.	Tivoli Nagymező-utca 8. sz.	Odeon Rottenbiller-utca 87. sz.	Tátra Üllői-ut 63. szám.
Szerda	A kaméliás hölgy A koronázás A gazdag ember felesége	A kilencujju ember II. A koronázás	Fata Morgana A király-koronázás A bolond szálloda	Királyunk koronázása A nagy vegzet A trón árnyékában	Szenzációs müsor
Csütörtök	A kaméliás hölgy A koronázás A gazdag ember felesége	A kilencujju ember II. A koronázás	Fata Morgana A király-koronázás A bolond szálloda	Királyunk koronázása A nagy végzet A trón árnyékában	Szenzációs müsor
Péntek	A kaméliás hölgy A koronázás A gazdag ember felesége	A kilencujju ember II. A koronázás	Fata Morgana A király-koronázás A bolond szálloda	Királyunk koronázása A nagy végzet A trón árnyékában	Szenzációs müsor
Szombat	A kaméliás hölgy A koronázás A gazdag ember felesége	A kilencujju ember II. A koronázás	Fata Morgana A király-koronázás A bolond szálloda	Királyunk koronázása A nagy végzet A trón árnyékában	Szenzációs müsor
Vasárnap	A kaméliás hölgy A koronázás A gazdag ember felesége	A kilencujju ember II. A koronázás	Fata Morgana A király-koronázás A bolond szálloda	Királyunk koronázása A nagy végzet A trón árnyékában	Szenzációs müsor

KAIZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK
BUDAPEST, V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hengerolajat, gépolajat,

merev gépzsirt (consistens)

jutányos áron, megbizhatóan szállit:

Bernauer Lajos, olajgyár
Budapest, V. ker., Váci-ut 24. sz.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA
ORVOSI MŰSZEREK ÉS ORTOPÄDIAI GÉPEK GYÁRA

Nagy raktárt tartunk mindennemü orvosi műszerek-, kötszerek-, sterilizátorok-, műtő- és kórházi vasbutorokban, jutányos árak mellett. Javitások, köszörülések gyorsan és pontosan intéztetnek el.

BUDAPEST
Üzlet: IV., Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: IV., Bástya-utca 12. szám. :: ::

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
Kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Bründl János
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

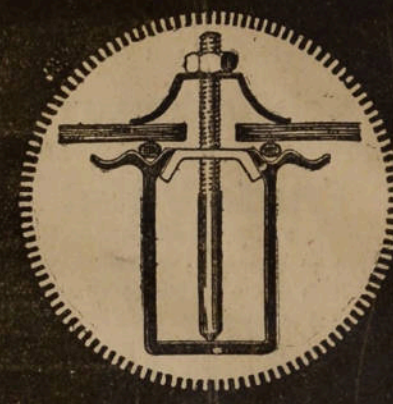
KRISTÁLYPALOTA

A januári uj magyar operett:
Az őrült spanyol.
Zenéjét **Leitner László** kacagtató szövegére
Leitner Pál
a »Csókvásár« népszerü komponistája irta.
Főszereplők:
Ferenczi
Ujvári
Nagy Magda
A Beöthy-színházak tagja m. v. és
Pártos Jenő
A varieté-rész ujdonságai:
Der geheimnisvolle Krause
a legszenzációsabb rejtély
Lisa Erik, az eleven kigyó.

Rottersmann Tivadar
sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Rőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: | Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: | Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: | Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: | Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

GYÖNYÖRÜ
magyar diszékszerek. Átalakitások is a legjobban készittetnek:
Schönwald Imre
ékszerésznél BUDAPEST, IV. ker., Deák Ferenc-utca 21.
Alapitva 1852. :: Törzstelep Pécs.

Hatodik évfolyam Budapest, 1917. január 10-én. 2. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: **Dacsó Emil**

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

„Mint

törvényhatósági bizottsági tagnak, ezekben a sulyos és nehéz időkben vállvetve kellett volna küzdenie mindenkivel a polgárság érdekében. Ehelyett a háborut arra használta fel, hogy meg nem engedett uton illegitim hasznot szerezzen."

Márványba vésve álljanak e szavak a székesfőváros gyönyörü közgyülési termében. Klasszikusoknál is tekintélyesebb forrásból ered az idézet: Ofelsége a király nevében hozott birói ítéletnek az indokolásából *Goldmann* József fő- és székvárosi törvényhatósági bizottsági tag urról állapitotta meg a magyar biróság, hogy tejet hamisitott csak azért, hogy több legyen a nyeresége, amely, hogy amugy sem megvetendő, azt éppen a virilista jogon nyert bizottsági tagsága bizonyitja. Hallatlanul erkölcstelen a virilizmusnak a rendszere; ime, valaki az ország első törvényhatóságának azért lehet a tagja, valaki az ország fővárosának az ügyeibe azért folyhat be, mert sikerült a közönség tejét vizzel higitania és sikerült ily módon virilista cenzusra szert tennie. A vizből gyártott tej kvalifikálta Goldmann Józsefet arra, hogy szabályrendeleteket hozzon, ellenőrizze az adminisztrációt, vigyázzon a közvagyonra, uj terheket rakjon a polgárság vállaira és igennel szavazzon, valahányszor a törzsfőnökök érdeke ezt igy kivánja.

Elszomoritó és megdöbbentő háttere bontakozik ki az itéletből a főváros törvényhatósági bizottsága összetételének, erkölcsi nivójának. És még csak azt sem lehet ellenérvül felhozni, hogy Goldmann városatya ur egyedül áll, vagy egyedül ül. A Goldmannok sorában ékeskedik a papirbakancsos hadseregszállitó, *Kriesháber* Leó, ott tündököl a négyszáz kiválasztott polgár névsorában *Zeidl* Vencel, aki zsirt drágitott, árut halmozott, hadsereget élelmezett rosszul. Városatyai cime és jellege van *Semler* Sándor urnak, aki a posztóárdrágitás sikamlós terén csuszott el, *Bálint* Dezsőnek, aki háromszoros árra tartott sajtot ejtett ki a csőréből. A házbéremelések rekordját ugyancsak a városatyák tartják: *Grünwald* Mór és *Schiffer* Miksa urak, Palatinus Mór és Palatinus Miksa, a legelső sorban küzdöttek a budapesti lakók ellen s nem rajtuk mult, hogy küzdelmük kudarccal végződött.

Nomina sunt odiosa... Bizony, ezek a nevek fölöttébb gyülöletesek a főváros közönsége előtt. Ezeknek a neveknek büszke tulajdonosai a polgárság husából és véréből kisajtolt pénzen vásárolták városatyai mandátumaikat és ha Budapesten szigoruan vennék az ilyesmit, ugy az erkölcsi összeférhetetlenség örök törvényénél fogva ma már nyugalmazott városatyák volnának valamennyien. De nálunk éppen az a lehangoló és kétségbeejtő, hogy az árdrágító, bünös bizottsági tag urak hatványozott befolyásukkal utját állják a konzekvenciák radikális levonásának. Mit sem törődnek a birói itélettel, a közvélemény döntésével, a polgárság megvetésével, hanem haladnak tovább a maguk utján, amely utak azután végeredményben összefutnak a rendőrségen, vagy a vizsgálóbirónál. Ezektől az uraktól hiába várja a közvélemény, hogy megtisztitsák önmaguktól Budapest alkotmányos képviseletét és minthogy a törvényhatósági bizottság maga sem siet a saját fészkének fertőtlenitésével, a polgárságra hárul a herkulesi munka: Augiász istállójának megtisztitása.

Fullánkok

•••

Harmincöt

millió koronára becsülték a főváros folyó évi költségvetési hiányát. Ez bizony csinos összeg és nem csoda, hogy sulyos gondokat okoz a hiány fedezete. Mégis azt hiszszük, hogy itt voltaképen csak azt a kérdést kell eldönteni, hogy ennek a 35 milliónak a forrása a háboru-e, vagy a gazdálkodás? Ha a multak büne a deficit, akkor tessék ezt bünbánóan bevallani és tessék ezt a bünt takarékossággal, minden fölösleges kiadás kiküszöbölésével jóvátenni. De ha csakugyan a háboru boritotta ránk ezt a sulyos mankót, akkor nagyon egyszerü a megoldás: tessék egy háborus kölcsönt felvenni, a kölcsön törlesztését 50—60 évre felosztani, aminek nemcsak az lesz az előnye, hogy megszünik a nagy kutatás az uj adók, uj terhek után, de legalább a következő generáció is tudni fogja, mit jelent egy modern világháboru és mi történik azzal az emberrel, aki elsőnek orditotta világgá, hogy: éljen a háboru!

Az épitkezések

teljesen szüneteltek. Ezzel a rövid, lapidáris jelentéssel meritheti ki beszámolóját a tanács épitési ügyosztálya, amikor a költségvetéssel kapcsolatban az elmult esztendő bajait ismerteti. Az épitkezések teljesen szüneteltek, — ez, sajnos, igaz és annyit jelent, hogy Budapest épitőipari tevékenysége egész esztendőn keresztül agonizált. Nem lehet eléggé hangsulyozni, milyen nagy veszedelem ez és mennyire volt befolyással a főváros pénzügyi helyzetére. Legutóbb mozgalom indult meg az épitőiparosok között, hogy a szomoru állapotokra felhivják a hatóságok figyelmét. A városházát nem kell külön figyelmeztetni, hiszen a közgyülés már két izben hozott erre vonatkozó határozatot. De nem ártana, ha most a határozatnak végre érvényt is tudnának szerezni azok, akik erre hivatottak.

A záróra

nem tartozik a háborus kellemetességek közé, — de hiszen a háboru több, mint kellemetlenség, egyenesen sorstragédia és kétségtelenül teljes erkölcsi jogosultsga van annak a követelésnek, hogy mialatt a véreink érettünk véreznek, mi se duskáljunk földi javakban, gyönyörökben, szórakozásokban. Ámde a záróra-rendeletnek nem ez az erkölcsi motivum a rugója, hanem bevallottan az anyagpazarlás korlátozása, valójában pedig — a paritás. Anyagpazarlást alig jelent nálunk a tizenkétórai záróra, igy tehát fennmarad az a cél, hogy Budapest ne éljen jobban, mint Bécs és Berlin. Hasonló tendenciával találkozunk a zsemlye-ügynél is; a zsemlyét is azért vonják meg tőlünk, mert Bécs irigyli a falatunkat. A paritásnak legtökéletesebb értelmezése az, hogy a jóból ne jusson nekünk, de a rosszból akkor is vegyük ki a részünket, ha egyébként nem vagyu[illegible]

Ürge-sors Óbudán

Ismét kiöntött az Aranyárok

— Fock tanácsnok nyilatkozata —

Kicsit keserü a humor, de tényleg ugy van, hogy ezek a szegény óbudaiak Budapest ürgéi. Esztendőről-esztendőre megérkezik a Duna magas vizállása és akkor az apró, szinte földbeépitett óbudai viskók lakói hanyatt-homlok menekülnek. Amikor Passauból jelzik, hogy ott hat méterre dagadt a Duna, akkor a szegény óbudai páriák akár csomagolhatnak is, mert a kilakoltatást ki nem kerülhetik. Az ujságok minden esztendőben megütik a nagydobot, árviz Óbudán, kilakoltatták az óbudaiakat . . . Ezzel szemben azonban a szegény óbudaiak egészen elfásultak már a katasztrófa iránt. Ők már megszokták az árvizet, ők már dresszirozva vannak a kilakoltatáshoz.

Mindennek oka azonban az Aranyárok, amelynek elvezetését máris megkezdték. Sok harcba került, amig *Fock* Ede tanácsnok, az ut- és csatornaépitési ügyosztály vezetője, érvényesiteni tudta akaratát, amelyet legjobb tudása diktált. A *Fővárosi Hirlap* jó ideje átlátta már, azokat a nagy igazságokat, amelyek kimondatták velünk, hogy Budapest egyik legmostohább gyermeke a *csatornázás*. Isten csodája, hogy több és még nagyobb katasztrófák nem következtek el. Mintha azonban az *1916-ik esztendő fordulópontot jelentene ebben a kérdésben.* A városházán belátták, milyen veszedelmek származhatnak a csatornázási kérdések elhányagolásából, *évtizedek lelkiismeretlenül könnyelmü mulasztásaiból.*

Szó sincs róla, nem az óbudai, szinte szokványos árvizről beszélünk, de ebben is ujabb apropost-t látunk arra, hogy a megindult nagy munkákat, amelyeket a II-ik ügyosztály lelkes tudással dolgozott ki, ne csak megkezdjék, de teljes erélylyel végre is hajtsák.

Az óbudai árviz okaira vonatkozólag megkérdeztük *Fock* Ede tanácsnokot, aki őszinte szavakkal adta meg a felvilágositásokat:

— Az óbudai utcák viz alá kerülésének oka természetesen az Aranyárok, amely már évtizedek óta állandóan veszélyezteti ezt a vidéket. Az Aranyárok végigvonul egész Óbudán és a Meggyfa-utca környékén torkollik bele a Dunába. A betorkollásnál egy zsilip van, amelyet el lehet zárni. Megvádolhatnának bennünket, hogy nem vagyunk előrelátók, mert nem zártuk el a zsilipet, dacára annak, hogy látnunk kellett volna a Duna vizének állandó dagadását. Valóban Passauból pár nap előtt megkaptuk az értesitést, hogy a Duna ott elérte a 6 métert, nálunk pedig ugyanekkor már 5·5 méteren állott. Biztos jele ez annak, hogy 9-ikére a Duna nálunk is 6 méteres lesz, 6 méter magas viznél pedig Óbudát az Aranyárokon át elönti a Duna. Nem lehetett ez uj jelenség előttünk, mert évről-évre megismétlődik ez az árviz.

— Hogy a zsilipet mégsem zártuk el, annak oka az, hogy *a kétszeres kasztrófát akartuk elháritani.* Az Aranyárok ugyanis oly bővizü, hogy a legkisebb esőzéstől is a kiöntésig megdagad. Ha a Duna árad, akkor a Duna vize nyomul bele az Aranyárokba és az önti el Óbudát, ha viszont esőzések jönnek, akkor az Aranyárok maga veszélyezteti a vidéket. Ilyen körülmények között a zsilip elzárása

mind a kétféle árvizet rázudithatta volna Óbudára.

— Az Aranyárok szabályozása *harminc esztendő óta szerepel a megvalósitandó tervek között*, de harminc esztendeig nem lehetett eljutni odáig, ahol ma már tartunk. Annyi akadálya volt az árviz-fészek eltakaritásának, hogy minden igyekezet dacára nem tudtunk velük megküzdeni. Évekig 100,000 korona szerepelt a költségvetésben erre a célra, ami tekintettel arra, hogy hatalmas müszaki feladatokat kell megoldani, nem lehetett elegendő. Az uj költségvetésben végre 400,000 koronát kaptunk, ami megadta a módot a munkálatok megkezdésére. Igy történt aztán, hogy a mult nyáron hozzáláthattunk kész terveink megvalósitásához.

— Természetesen addig, amig az Aranyárok elvezetése be nincs fejezve, *szó sem lehet arról, hogy a hasonló baleseteknek elejét tudjuk venni.* A szivattyuzást ezuttal is megkezdtük, de ennek semmi jelentős eredménye nem lehet. Első tervünk az volt, hogy az Aranyárok partjait töltésekkel látjuk el és igy akadályozzuk meg kiöntését. Ez természetesen jelentékeny költségkimélés lett volna, de biztos eredményeket nem tudtunk volna vele fölmutatni. Ezért aztán a radikálisabb megoldáshoz folyamodtunk. Egészen uj irányban vezetjük el az Aranyárkot, amelynek kitorkolása is egészen más helyen lesz most. *Az Aranyárok Óbudáról egészen eltünik s az esztergomi vasut mentén haladva, az óbudai gázgyár fölött, illetve az esztergomi vasut és a Duna keresztezésénél torkollik bele a Dunába.* Ezzel azután az óbudai árvizek veszedelme is egyszer és mindenkorra megszünik. Ez a legujabb kalamitás csak megerősiti azt, hogy igazunk volt akkor, amikor az Aranyárok elvezetését halaszthatatlan munkának mondtuk és annak keresztülvitelét a háboru dacára is teljes erővel megkezdtük.

Fock tanácsnok nyilatkozataiból kitünik, hogy Budapest csatornázásának nagyfontosságu kérdései ismét előtérbe kell, hogy nyomuljanak. A pesti oldal teljes csatornahálózatának kiépitése, illetve renoválása, a környékre való kiterjesztése, az óbudai főgyüjtő elkészitése, az Aranyárok elvezetése, az Ördögárok szabályozása valamennyi fontosabbnál fontosabb és sürgősebbnél sürgősebb munka. Az ügyosztály tervei minden tekintetben készen vannak, a munkálatok is a legtöbb helyen megkezdődtek, ami egyértelmü azzal, hogy ebben a nagyfontosságu kérdésben Budapest *uj korszak előtt áll.*

Thallóczy Lajos hagyatéka

Megszemlélték a főváros kiküldöttei

A Fővárosi Hirlap is hirt adott arról, hogy a tragikus körülmények között elhunyt Thallóczy Lajos, nagyértékü könyvtárát a fővárosra hagyta örökségül. A főváros részéről dr. Wildner Ödön tanácsnok és dr. Szabó Ervin, a Fővárosi Könyvtár igazgatója, nemrégiben Bécsben jártak, ahol megtekintették a Thallóczy által hagyományozott értékes gyüjteményt. Traungasse 3 alatt, az ugynevezett Diplomaten-Viertel kényelmes, pazar bérpalotájában lakott Thallóczy s lakásán szekrényekben, fiókokban és iróasztalokon szerte-széjjel hevernek a könyvek, amelyek már a Fővárosi Könyvtár tulajdonát képezik. Természetesen hátra van a rendezés nagy és alapos szaktudást igénylő munkája és csak ezután lehet majd a könyvtár értékét felbecsülni és anyagáról részletesen beszámolni. A „Fővárosi Hirlap" munkatársa felkereste Szabó Ervin dr. igazgatót, ki futólagos áttanulmányozás alapján a következőket mondotta az értékes hagyatékról:

— A Thallóczy-hagyaték nagy anyagából különösen értékes számunkra a Balkán történelmére, a keleti politikára, Kis-Ázsiára, Oroszországra és a balkáni politikára vonatkozó terjedelmes okmánytár, mert ez a *Zichy*- és *Vámbéry*-könyvtárak anyagát nagyszerüen kiegészíti. A rendezéshez még ez évben hozzáfogunk. Ezzel *bőséges, gazdag keleti gyüjteményt nyerünk*, mely a gyakorlati keleti studiumok szempontjából *egész Európában igen számottevő és jelentős lesz.* Sok gondot okoz a feldolgozás, mert szakembereink legnagyobb része a lövészárokban küzd, valamint nagy nehézségekbe ütközik az elhelyezés is, azonban remélhető, hogy minden akadály ellenére sikerül a kérdést hamarosan megoldani. Ideiglenesen, ha a Városi könyvtár I. számu fiókjának tervbevett kiköltöztetését lebonyolitottuk, a mai „Budapesti-gyüjtemény" helyén helyezzük el a keleti-könyvtárat.

— A keleti anyagban találtam még körülbelül 2000 darab politikai és történelmi brosurát, melyek részben a keleti, részben a szépen felgyarapodott röpirat-gyüjteményünket fogják gazdagitani.

— Egyebekben a hagyaték nem rendszeresen megépitett és felszerelt könyvtár, hanem inkább egy mindvégig buvárkodó, tudós lélek munkaszerszámainak gyüjteménye. A körülbelül 5—6000 kötetnyi gyüjtemény, az emlitett keleti-anyagon kivül, még a magyar történetre vonatkozó bőséges anyagot is tartalmaz, melyet akadémikusaink, történészeink, de mindenki, aki a históriai buvárkodásokban kedvét leli, nagy örömmel fognak üdvözölni. Ritkaságok, minő például a Zichy-könyvtárban a Zichy-kodex volt, mely egymaga 15—20,000 koronát képvisel, nincsenek a gyüjteményben, de egészében véve a hagyaték értékes és jelentékeny erősitése szellemi fegyvertárunknak.

Nevezetes változások

a főváros tisztikarában

Az 1917-ik esztendő alapos változásokat fog hozni a főváros tisztviselői karában. Amiről hónapok óta ugy beszéltek, mint egy fájdalmas, de csak később aktuálissá váló tényről: *Festetits* Géza grófi távozása már csak hetek kérdése. Ugy volt, hogy januárban visszatér a fővárosba és ujból elfoglalja hivatalát, de betegsége megakadályozta ebben és a főváros második alpolgármestere, rangban harmadik tisztviselője, 51 éves korában, félesztendő hijján 35 esztendős szolgálat után távozik diszes és megérdemelt állásából. Rövidesen tehát alpolgármester-választás lesz, betöltik a Festetits grófi helyére avanzsáló *Bárczi* Ferenc alpolgármester helyét. Három jelölt van az állásra: *Folkusházy* tanácsnoké a rangsor dicsősége, *Harrer* Ferenc hivei a polgármester támogatásában biznak, viszont *Márkus* Jenőnek a bizottsági tagok között nagy a népszerüsége. A Közuti megváltása egyelőre lekerült a napirendről és igy *Bódy* Tivadar alpolgármester a háboru végéig feltétlenül a helyén marad. Ennek pedig az a következménye, hogy csak egy alpolgármesteri és egy tanácsnoki hely üresedik meg. Tanácsnokjelöltek: *Miklós* Elemér, *Schmelhegger* Árpád és *Wittinger* Gyula. Az esztendő folyamán tölti be a millenáris év beszámitásával 35-ik szolgálati évét *Krátky* János tanácsnok is, ugy tudjuk azonban, hogy a tanácsnok hivatalban marad 1918. februárig, amikor 60 esztendős lesz. Ebben az esztendőben fog eldőlni *Buzay* Károly tanácsnok ügye is és a fejlemények talán rehabilitálni fogják a tanácsnokot, aki most ujabb 3 hónapra kapott szabadságot, s akinek 33 és fél szolgálati esztendeje van. Változás lesz feltétlenül az előljárók testületében is, mert *Rózsavölgyi* Antalnak már 36 és fél szolgálati éve van, *Márkus* Imrének 1916. novemberben járt le a 35 éve. *Gergelyi* Sándor pedig már közel 38 esztendő óta szolgálja a fővárost. Külön lapra tartozik *Hanvai* Sándor, az előljárók előljárója, aki alpolgármesteri rangban és fizetésben van; Hanvai január 14-ikén tölti be hatvanadik életévét, junius 1-én pedig 40 esztendős jubileuma lesz annak, hogy a főváros szolgálatába lépett. A felfrissülésre váró előljárói gárda uj tagjai lesznek: *Csaplovits* Pál, *Szaszovszky* József, *Wigh* János, *Sánta* Dénes, vagy *Badál* Ede.

Hatalmas eltolódásokat fog okozni az uj állások szervezése is. A legközelebbi közgyülésen jelenti be a tanács a belügyminiszter ismert döntését és nyomban azután, hogy a közgyülés tudomásul veszi a bejelentést, automatikusan előlépnek főjegyzőkké: *Kemény* Géza, *Némethy* Béla, *Czibor* Gyula és *Lung* Géza tanácsjegyzők, I. osztályu tanácsjegyzőkké *Kitiesán* Miklós, *Károlyi* József, *Tatár* Béla és *Jankó* Béla II. osztályu tanácsjegyzők. Februárban négy uj II. osztályu tanácsjegyzőt választ a közgyülés és minthogy valószinüség szerint csak hármas jelölés lesz, a jelöltek közül *Schuller* Dezsőt, *Farkas* Gézát, *Bunyitai* Sándort és *Radványi* Gyulát, vagy Bodrog Jakabot fogják megválasztani. A választás után ugyancsak automatice lépnek elő I. osztályu fogalmazókká *Thordai* Lajos, *Haidekker* János, *Márkus* József és *Kállai* Sándor II. osztályu fogalmazók. Természetesen egészen más volna a tanácsjegyző-választások eredménye, ha szabadabb tért engednének a jelöltek küzdelmének és ha nem ragaszkodnának a hármas vagy négyes kijelöléshez. Legközelebb töltik be az üresedésben lévő II. osztályu tiszti orvosi állást: *Hunyady* János ideiglenes hatósági orvossal.

Pusztulnak a pesti szobrok

Gondnokot kérnek a müvészek

Rengeteg hibáik mellett Budapest szobrai olyan elhanyagolt állapotban vannak, a főváros vezetősége annyira nem viseli gondjukat, nem tisztittatja, javittatja, gondozza, hogy ezáltal — illetékes müvészek véleménye szerint — a szobrok a gyors és biztos pusztulásnak vannak kitéve. A főváros közgyülésén is szóbakerült már a Vörösmarty-szobor ügye. A Gizella-téri csoportozat ugyanis olyan állapotban van, hogy az egész alapzatot sürgősen le kell bontani és ujra fel kell épiteni. A főalaknak már a nyáron levált a félbajusza, most azonban az egész, alig néhány esztendős épitmény bedőléssel fenyeget.

De a többi szobor is, — különösen a királyszobrok: az a tiz szobor, melyeket néhai I. Ferenc József király ajándékozott a székesfővárosnak, — olyan állapotban vannak, hogy ez az állapot nem méltó sem a szoborhoz, sem az ajándékozó emlékéhez. Esővertek, kormosak, piszkosak, se széri, se száma rajtuk a repedéseknek s ebből származott eltorzulásoknak. Az Eskü-téri gyönyörü Verbőczy-szobor arca a felismerhetetlenségig mocskos, két szeméből fekete sávok szomorkodnak alá. A Pázmány-szobor pásztorbotja, melyet nagy költséggel dusan bearanyoztak, egészen szürke, de nem a drága aranyozás kopott le róla, hanem a föléje rakódott ujjnyi vastag piszokréteg takarja el a szinét. A városligeti Anonymus kámzsájára fantasztikus mintákat rajzolt a bő pesti korom, a Körönd négy hadvezérszobrát az ott tanyázó veréblégió vette pártfogásába. Az Erzsébet-téren az öreg Semmelweis, a tisztaság apostola, vastag szennyréteg alól tekint a világba és igy végig, valamennyi pesti márványszobor, — tessék megnézni őket alaposan. Az esztétikai szempontoknál azonban sokkal nagyobb hibák a repedések és az ugynevezett interziák. A legtöbb szobrot ugyanis több darabból állitják össze, egymáshoz ragasztván az összeillő részeket. Ezek a részek azonban többnyire már szétváltak s az igy támadt közök, valamint az uj repedések, melyeket nem tömnek be, mindig tovább terjednek. Ezért kell most a Vörösmarty-szobrot lebontani s ezért fog, — mértékadó körök véleménye szerint, — ha sürgősen nem változtatnak a dolgokon, a Gellérthegyi Szent Gellért-szobor néhány éven belül, lezuhanással fenyegető módon meglazulni.

A pesti szobrok ügyében a „Fővárosi Hirlap" munkatársa kérdést intézett Radnai Bélához, a kiváló szobrászmüvészhez, ki véleményét a következőkben foglalta össze:

— A budapesti szobrok csakugyan tarthatatlanul elhanyagolt állapotban vannak. Sehol másutt Európa, de még Magyarország más városaiban sem tapasztaljuk, hogy ilyen gondatlanul és könnyelmüen bánjon a város vezetősége városszépitő mükincseivel és müemlékeivel. A berlini Siegesallée márványszobrai mindig hófehérek és épek, Pozsony város tekintélyes összeget költ évente szobrai karbantartására, — Pest szobrai pedig pusztulnak és tönkremennek.

— Pedig nem boszorkányság az egész karbantartás. Nem kell hozzá egyéb, mint hogy néhány munkás, hozzáértő müvészember (lehetőleg a szobor alkotójának) utmutatásai szerint, évente néhányszor sósavas vizzel, óvatosan és a mintázás irányában lesikálják a szobrot s a támadt repedéseket és réseket alaposan betömjék. A letisztitással különben néhány esztendővel ezelőtt megpróbálkoztak már, az akkori esetnek érdekes a pikantériája. Nem hozzáértő müvészember kezében lévén a vezetés, a munkát egy *olyan durva géppel (vacuum cleaner) kezdték el, aminőt rendesen háztalak letisztitására hasz-*

nálnak. A gép a finomfelületü márványt szemcséssé tette, a piszokkal együtt kiszivta az apróbb porszemeket is a márvány pórusaiból. A köröndön kezdték el a munkát, de még aznap abbahagyták. A pesti szobrokkal azóta nem törődik senki.

— Már most kérdjük mi: a fák és parkok, utak gondozására van hivatal, sőt, hogy ne keressünk messze példát, *a főváros tulajdonában lévő képek karbantartására is van szerv,* — miért nem kreálnak tehát ilyet a szobrok gondozására, melyek százszorta jobban ki vannak téve a pusztulásnak. Egy hozzáértő müvészembernek kellene elvállalni ezt a szerepet, hogy megmentse Budapest jobb sorsra érdemes szobrait a biztos pusztulástól...

Állandó bajok a tejellátás körül

Fokozni kell a tejfelhozatalt. — Készülő rendelet a sajtgyártási tilalomról és a vajgyártás korlátozásáról. — A tejhivatal csődje.

A tejárak országos maximálása

Az egészséges és javakorbeli ember sok mindent kibir, sokat tud nélkülözni, éppen ezért talán minden közélelmezési problémánál fontosabb a tejellátás biztositása, mert ez a gyermekek, aggok és betegek tápláléka. El kell ismerni, hogy e tekintetben a székesfőváros több okos és az eredményeket biztosan kilátásba helyező lépést tett. Sajnos, nem minden lépés volt olyan, amelyet fenntartás nélkül sikerültnek nevezhetnénk. A legutóbb megalkotott tejhivatal például éppenséggel nem váltotta be a hozzáfüzött reményeket, mindenekfelett pedig a közönség elégedetlen vele, mert ugynevezett rendszerével a már kifejlődött állapotokat is rosszabbakká tette.

Hogy a tejellátás kérdésébe némi betekintést nyerjünk, mindenekelőtt tudnunk kell, hogy béke idején Budapest napi tejszükséglete 300.000—330.000 liter volt, amelyet a felhozatal nagyjából ki is elégitett. A háboru alatt a felhozatal napról-napra csökkent, ugy hogy a mult év novemberében a napi átlag már csak 157.000 liter körül mozgott, mig december havában alig 120.000 literre rugott. Mégis ebből a tejmennyiségből nagyjából fedezni lehet azoknak a tejszükségletét, akiknek jegy alapján kell tejhez jutniok. Sajnos, a gyermekek közül csak a két évnél fiatalabbak voltak bevehetők a határok közé, a betegeknél pedig a legszigorubb és sok esetben szinte kegyetlen módon kell a felállitott normákat betartani.

Most tehát a háborus szükséghez mérten nincs baj, de állandóan szemünk előtt kell, hogy lebegjen az a veszedelem, nem csökken-e még a mainál is alább a tejfelhozatal a fenyegető takarmányhiány és a marhaállomány csökkenése révén? De egészen általánosságban a tej olyan tápszer, hogy minden eszközt meg kell ragadnia a székesfőváros tanácsának és a közélelmezési hivatalnak a tejfelhozatal emelése céljából, mert erőteljesen kell küzdenünk azért, hogy a tejre való jog korlátait minél jobban kibövitsük és ha lehet, még az egészséges embereket is hozzájuttassuk ehhez a kiváló táplálékhoz.

A kamara becsületes igyekezettel fogott hozzá, hogy a főváros tarthatatlan tejellátását megjavitsa és gyakorlati utmutatással szolgáljon

A tejkérdést állandóan napirenden tartja a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, amelynek legutóbb alakitott közélelmezési szakcsoportja az érdekeltek bevonásával ebben az ügyben már több ankétot tartott. A szakcsoport, amelynek tanácsain Gerlei Lajos, Bogdányi Mór, Erdélyi Mór, dr. Glücksthal Samu, Herzfeld Frigyes, dr. Reiss Jenő, Rottersmann Leó és Ziegler Nándor vettek részt, több javaslatban állapodott meg.

A megvalósitandó reformok között ott szerepelnek: a tej és a tejproduktumok árainak országos és paritásos maximálása, a vaj- és sajtkészités korlátozása, illetve eltiltása, a tejszinkészités országos tilalma, a tejnek a pályaudvarokról villamoson való szállitása, a tejellátásnak kizárólag hatósági üzemen át való biztositása, a gyermekek tejjegyre való jogosultságának 6 éves életkorig való felemelése.

Ezeknek a reformoknak természetére vonatkozólag a következő információkat kaptuk:

— Legelsőrendü szükségesség a tejárak országos maximálása, aminek célja, hogy a tejet feldolgozás céljaira se lehessen előnyösebben értékesiteni, mintha azt a termelő a közfogyasztás céljaira adja el. A tejfelhozatal biztositására azonban más intézkedéseket is kell tenni, igy igen fontos, hogy a kormány minél több tehenet bocsásson ama gazdák és uradalmak rendelkezésére, amelyek kötelezik magukat, hogy tejproduktumaikat Budapestre szállitják. Ötezer tehénnel már komoly akciót lehetne kezdeni. Természetesen a kormánynak igyekeznie kell arra is, hogy a tehenek megfelelő mennyiségü erőtakarmányhoz jussanak, továbbá, hogy az idejében való kézhezkapás céljából a takarmányszállitás a vasuton előnyben részesüljön. Szükséges, hogy a tejet hozó vasuti kocsik megérkezésük után azonnal kiállittassanak és a tej az arra váró kereskedőknek nyomban kiadassék.

— A Kereskedelmi és Iparkamara reformjai között ott szerepel az is, hogy a főváros a budapesti tejkereskedők bevonásával nagyszabásu tehenészetet létesitsen. Ennek a pontnak igen fontos megokolása az, hogy a háboru után mindenesetre emelkedni fog a budapesti tejfogyasztás. A sok budapesti hulladékon a főváros tehenészetét nagyszerüen el lehet tartani és igy még csak az a kifogás sem eshetik, hogy a tehenészet fentartása anyagi nehézségekbe ütközik. Egyébként ugy tudjuk, hogy amikor a Kereskedelmi és Iparkamara ezt elhatározta, nem tett egyebet, mint a maga erkölcsi sulyát is latbaveti *Gerlei* Lajosnak, a Központi Tejcsarnok vezérigazgatójának régi tervéért, amelyet a Tejcsarnoknak a főváros által történt átvétele alkalmával maguk a város vezető körei is szivesen akceptáltak.

— A részleteiben igen érdekes és a célt nagy mértékben elősegitő javaslattal a kamara teljes ülése már a legközelebbi napokban foglakozni fog.

Szakszerü felvilágositás az uzsonnakávétilalom céltalanságáról, a tejárak országos maximálásáról, a sajtkészitési tilalomról, a vajgyártás korlátozásáról és miegymásról, amelyek a tejfelhozatalt megjavitanák.

Hogy a mai rendszerre, amely az igényeket ki nem elégitheti, rávilágithassunk, a Fővárosi Hirlap olyan személyiséghez fordult, aki ezeknek a kérdéseknek legkiválóbb ismerői közé tartozik. Kiváló informátorunk a következőket mondta:

— Kezdjük azonnal az *uzsonnakávé betiltásával,* amelytől annyit reméltek az intéző körök és amelytől semmi eredményt sem kaptunk. Furcsán hangzik, de ugy van, hogy mióta az uzsonnakávét betiltották, azóta sem jut egy cseppel több tej a betegeknek és a gyermekeknek. Nem lehet megelégedve a közönség azzal sem, hogy a betegek adagját napi fél literben állapitották meg. Mit ér fél liter tej? Inkább ki kellett volna terjeszteni a korlátokat, a gyermekektől sem lenne szabad hat-nyolcéves korukig elvonni a tejet, a gyermek legfőbb tápláléká, sőt juttatni kellene az aggoknak és a szülőasszonyoknak is.

— Az ozsonnakávé eltiltásánál sokkal fontosabb tervnek tartom azt a tervet, amellyel tudomásom szerint éppen most foglalkozik a kormány és az *Országos Közélelmezési Hivatal.* E terv szerint *rövidesen meg fogják valósitani a sajt- és vajkészitési tilalmat az egész országra vonatkozólag.* Ugy tudom, ez a rendelet már a napokban megjelenik. A sajtgyártást az egész országban tökéletes mértékben megtiltják, a vaj előállitását pedig lényegesen korlátozzák. A kiviteli tilalmat egyelőre nem szándékoznak életbeléptetni.

— Igen fontos dolognak tartom a tejárak országos maximálását is, mert ennek hiányában látom felhozatalunk elégtelenségét. Ezzel azután egyuttal meg lenne oldva a vajgyártás kérdése is. A vajkészitő vidéki szövetkezetek és a vajgyártással foglalkozó üzemek ugyanis, miután a tejárak csak Budapestre vonatkozólag vannak maximálva, abban a helyzetben vannak, hogy a vidéken magasabb árakat adhatnak a tejért, mint Budapesten. Nem ritka eset ugyanis, hogy *a vajgyártás céljaira szolgáló tejet literenként 80—90 fillérért is összevásárolják.* Ez az oka annak, hogy aki csak teheti, nem hozza tejét Budapestre, hanem eladja vajgyártási célokra. Ezek alapján könnyü megmagyarázni azt, hogy ma naponként 120.000 liter tej érkezik a fővárosba a békeidők napi 360.000—400.000 literével szemben.

— A mai vajárak mellett a vajgyárosok a tulmagas tejárakat is szivesen megfizetik. Ha 30—40 fillérrel tulfizetik is a tejet, még mindig busás hasznuk van. Ellenben ha a tejárakat országosan mondjuk az átvételi helyen 46 fillérben maximálnák, akkor a vaj kilója körülbelül 6—7 koronába kerülne. Azt hiszem, életrevaló ötlet lenne, ha az ezen az alapon gyártott vajat az Országos Közélelmezési Hivatal lefoglalná és ő osztaná szét a vajkereskedők között, akik viszont negyedkilogrammos csomagokban lennének kötelesek a közönség számára árusitani. Ebben az esetben a kivitel önmagától megszünnék. A mai állapotok mellett a kiviteli lehetőség mindaddig fennáll, amig például Ausztriában nem maximálják a vaj beszerzési és eladási arát és amig a kiviteli kereskedelem nincs korlátok közé szoritva.

— Visszatérve arra a gondolatra, hogy az Országos Közélelmezési Hivatal a maximált tejárak mellett készült vajmennyiséget foglalja le és a megfelelő polgári haszon nyujtásával ossza szét a kereskedők között, tovább is kell mennünk. A vaj kilója — mint emlitettem — nem kerülne többe 7 koronánál és ha a dán vaj alapárát vesszük figyelembe, amely ma Budapestre szállitva 11 koronába kerül, mintegy 4 korona differencia merülne fel a Közélelmezési Hivatal által lefoglalt magyar vaj és a dán vaj ára között. Ezt a 4 koronás különbözetet a Közélelmezési Hivatal tetszésszerinti hadi jótékonysági célra fordithatná, mert — tekintettel arra, hogy a vajszükséglet legnagyobb részét a behozott vajból fedezzük — a magyar vajat a Közélelmezési Hivatal sem árusithatná olcsóbban, mint az importált vajat.

— A tejelosztás körül ebben a pillanatban még tarthatatlan állapotok vannak. Le kell küzdeni a rendszertelenséget, amely ma mérhetetlen bosszuságot okoz a budapesti közönségnek. A hiba a tejhivatalé, amely nem az élettel, hanem csak a statisztikával számol. Egyetlen segitőeszköz van és ez az, ha a város erélyesen lép fel, teljes mértékben kezelésébe veszi a tejet, amivel a legfontosabb alapelv is érvényesül, hogy tiszta és egészséges tejet kapjunk.

„Ellátatlan" gázgyári munkások

Lenyesték a hivatalos copfot

Kétségtelen, hogy a gázgyári munkásoknak szintén van jussuk a mindennapi kenyérhez. Ezt a jogukat tulajdonképen senkisem vonta kétségbe, végeredményben azonban mégis megtörtént, hogy csak nagy nehezen juthattak hozzá a már a Miatyánkból előnyösen ismert népélelmezési cikkhez. Amikor ugyanis enni kivánkoztak, szájuk elé lendült a hivatalos copf.

Elkövették ugyanis a gázgyár munkásai közül sokan azt a goromba hibát, hogy nem a pesti háziurakat gazdagitják, hanem a környéken tehát Pestvármegye területén laknak. A főváros azonban igen helyesen ugy gondolkodott, hogy a munkások neki dolgoznak, tőle kapjanak tehát a kenyér mellé kenyérjegyet is. Ment is ez annak rendje és módja szerint, egészen az uj esztendő első napjáig.

Ekkor történt, hogy életbelépett a Közélelmezési Hivatal rendelkezése, amelynek értelmében ki hol lakik, ott kap kenyérjegyet. Amily pedánsan végrehajtották azonban Budapesten a rendelet tiltó részét, oly kevéssé tették a vidéki elöljáróságok ugyanezt a parancsoló résszel. A gázgyári munkásokat egyszerüen nem vették föl az ellátatlanok lajstromába, amely kifejezés rövid paraszti szóval élve annyit jelent, hogy a gázgyári munkások kenyér nélkül maradtak, csakugy, — amint annak idején a Fővárosi Hirlap elmondta — a szeméttelep munkásai a kispesti elöljáróság jóvoltából.

A szegény „ellátatlanok" a gázgyár katonai parancsnokságához fordultak panaszukkal. A helyzet tarthatatlanságát nem volt nehéz fölismerni, mert a munkások sem a fővárostól, sem illetékes elöljáróságuktól nem kaptak kenyérjegyet. Végre aztán maga Kürthy báró intézkedett és elrendelte, hogy a gázgyári munkásokat mindenhol a lakóhelyükön vegyék föl lisztfogyasztás iránt. A munkások ilyenformán napi 170 gramm lisztet fognak kapni.

Ezzel a kellemetlen affér be is fejeződött, a munkások jól megérdemlett lisztjükhöz jutnak, a fővárosnak viszont körülbelül 2500 darab lisztjegye marad gazdátlanul ezen a réven.

Szemléltető oktatás.

Hogy a villamoson „Kihajolni veszélyes!" „Menetközben fel és leugrálni tilos!" „A kocsi belsejében köpködni nem illik, ellenben fogózkodni tanácsos" — ezeket a jóizü ósmagyar közmondásokat mindnyájan régen ismerjük, mi a „Tilalmak városá"-nak szülöttei és még senkinek esze ágában sem volt ezeket a tilalmakat a szivére venni. Bizony ugrálok én, le is, fel is, bohó, fiatalos lendülettel, jövet is, menet is, — ahogy a nóta mondja. Dehát az vesse rám az első követ, aki még nem hajolt ki sosem a perronon, ott tul a rácson. Ahhoz a pestinek nem kell egyetemi kathedra, hogy megtanulja, hogy a tilalom csak ugy szép, ha megszegik, akárcsak a fehér kenyeret.

De hogy a villamos igazgatósága maga tanitsa jámbor utasait e kihágások és le-hágások megszegésére, — az már igazán furcsa háborus jelenség. Ugyanis a Közutinak ablakaiban megjelentek mostanában olyan kis szemléltető képecskék, kis magyarázó festmények, amelyek Berlitz-módszerrel oktatják Budapest felnőtt elemistáit, hogy miképpen kell a rendőri és városi tilalmakat a legegyszerübben megszegni. Hát azért fizetek én adót, hogy azt se tudjam, miképpen kell leugrani a villamosról, hogy a pótkocsi alá kerüljek? Hát azért vénültem meg, hogy most jöjjön nekem a villamos magyarázni, hogy, hogy menjek neki a villamosnak? . . . Van például ott egy kép, amelyik azt ábrázolja, hogyan kell korrektül egy villamos alá feküdni. Hogy aszöngya, nem oldalt, vagy rézsut, hanem keresztbe a sinekre, hogy az ember keze-lába, ugy divatosan kiálljon a villamos alól. — Azután van egy másik kép, az meg arra tanit, hogyha egy zsufolt kocsi belsejében állok és mellettem áll az egyik oldalon egy férfi, a másik oldalamon egy nő, hogy akkor nekem mibe kell fogózni?! Nagyszerü! Hát én azt tudom! Ha egyik oldalon egy férfi áll, a másikon egy nő, — nem leszek bolond a férfiba fogózni, hanem megfogom — a szijat! Hiszen az azért van ott hogy megfogják! Bizony, nem is azért, hogy a kalauznőket felakasszák rá!

A képen azonban a páciens nem a szijat fogja, hanem tántorog jobbra-balra . . .

Ha már ilyen szemléltető képecskék oktatják a közönséget, — nem a villamosra kellene őket felakasztani, hanem más egyéb fővárosi intézményekre, ahol a közönség tájékozatlanabb, mint ezen a téren. Nagyon fontosnak tartanám ugyanis egy mészárszék kirakatában is a magyarázó illusztrációt, hogy a vásárló-közönség, amely például marhahust óhajt venni, ebben a méregdrága világban könnyen tájékozva legyen. A képen volna egy kövér ember, az volna a mészáros, aztán egy sovány ember, az volna a vásárló egyén és volna egy darab hus! Illusztráció kell ehhez a csendélethez, hogy az ember mégis tudja, hogy a három közül melyik a — marha?...

Beszámoló

az erdélyi menekültek ellátásáról

— Az oláh betörés áldozatai. —

A székesfőváros a háborus jótékonyságban igazán méltó módon vett részt. Egyik legszebb akciója volt azonban az, amelyet az erdélyi menekültek fölsegitésére teljes szivvel, teljes odaadással és nagy sikerrel végzett. Az első napok persze bennünket, budapestieket, csak ugy készületlenül találtak, mint magukat a szegény menekülőket. A sajtó részéről sok támadás érte ezekben a napokban a tanácsot, amely azonban hamarosan olyan szép és tökéletes szamaritánus munkát végzett, hogy annak emléke örökre megmarad az erdélyiek hálás szivében.

A menekültek aktái lassankint le is zárulnak, idején való tehát egy kis beszámolót adni a szép akcióról, amelynek adatait dr. *Lieber* Endre tanácsjegyző volt szives rendelkezésünkre bocsájtani:

A központi iroda.

Az erdélyi menekültek ügyeit a román betörés után kezdetben a fővárosban az illetékes ügyosztályok egymástól függetlenül intézték el. Az ügyek egységes intézésének az ellátására alakult szeptember 6-án dr. Harrer Ferenc tanácsnok vezetése alatt az Erdélyrészi Menekültek Budapesti Központi Irodája, amely október 15-ig a menekültek minden ügyes bajos dolgát ellátta. Október 15-én ez az iroda mint külön szerv megszünt és ezen ügyek legnagyobb részének az ellátása a tanácsi IX-ik ügyosztály hatáskörébe került. Az Erdélyrészi Menekültek Budapesti Központi Irodája ugyan megmaradt, de szorosan a tanácsi IX.-ik ügyosztály keretében működik, igy a tanácsi IX-ik ügyosztályba tartozik a pénz- és ruhasegélyek kiosztásán kivül a tömegszállásokba való elhelyezés, a menekültek viszszautaztatása és a tanácsi IX. ügyosztály felügyelete alatt működnek a pályaudvari kirendeltségek is.

Három és fél millió segély.

Az erdélyi menekültek segélyezése augusztus 28-ika óta folyik a fővárosban. A menekültek segélye napi 2 koronában van megállapitva, amit a menekültek kezdetben naponkint vettek föl, majd három napra, később hét napra előre kaptak meg. A kormány rendelete értelmében a munkabiró menekültek a segély felvétele előtt tartoznak az Erdélyrészi Központi Munkaközvetitőben munkára jelentkezni és csak akkor kapnak segélyt, ha részükre megfelelő munkaalkalom nem kinálkozik. A menekülés első napjaiban alig 50—60 család részesült segélyben, de már szeptember 6-án 600-nál több család kapott segélyt, amikor is a kifizetett napi segélyek összege 20.000 koronán fölül volt. Az Iroda a legtöbb segélyt szeptember 19-én fizette ki: 1625 családnak 72,500 koronát. Mostanában naponkint 550—600 család kap 24—25.000 koronát. A segélyezettek száma szeptember közepétől október közepéig Budapesten 40—42.000 volt, ma a segélyezettek száma nem több mint 14—15.000. A menekültek közül sokan munkába állottak és sokan vidékre költöztek. Van még a tömegszállásokban (Murányi-utcai iskola, Damjanich-utcai iskola, Izabella-utcai iskola, Rottenbiller-utcai menhely és az angyalföldi menhely) 1000 felnőtt és 250 gyermek elhelyezve, ahol ingyen kapnak szállást és a Népszálló utján élelmet, azonban élelmezésükért az állam a fővárosnak a napi 2 korona segélyt megtéritii; maguk ezek a menekültek az állami segélyre igényt nem tarthatnak. December 15-ig a főváros a menekülteknek összesen 3 és fél millió korona állami segélyt fizetett ki.

Az állami segélyen kivül a menekültek a társadalom által összegyüjtött pénzekből ugynevezett társadalmi segélyben is részesülnek a fővárosban, ami szintén számottevő összeg, eddig körülbelül 1 és fél millió korona. Az Erdélyi Menekültek Központi Irodája gondoskodott a menekültek egy részének ingyen ebéddel való ellátásáról is, erre a célra „az erdélyi menekülők asztala" cimen külön összeg kezeltetett, körülbelül 100.000 korona. A menekültek jelenleg is részesülnek — bár most már kisebb számmal — a társadalmi segélyben és az ingyen ebéd kedvezményében is.

A menekültek fölruházása.

Nagy gondot okozott a menekülteknek ruhával való segélyezése, mert hiszen nagy részük alig tudott magával hozni megfelelő és elegendő ruhanemüt. Erre a célra az Iroda október 15-ig csaknem 1 millió korona értékü ruhanemüt vásárolt és az Iparmüvészeti Muzeumban müködő kirendeltsége utján ezeket az ujonnan vásárolt ruhanemüeket és cipőket kiosztttatta a menekültek között. Október 15-ike után a belügyminiszter kezdeményezésére megindult a menekültek részére a társadalom körében a ruhanemüek gyüjtése, amit a főváros területén a Vöröskereszt Egyesület szeretetadomány-osztálya vállalt magára, de a belügyminiszter utasitása folytán ez a gyüjtés nemcsak a fővárosban folyt, hanem az egész országban és a menekültek budapesti központi irodája igen sok vidéki községből és városból kapott összegyüjtött ruhákat, hogy azokat az itteni menekültek között szétossza. Igy pl. igen sok ruhát küldött a Sáros vármegyei központi segélyzőbizottság, az alsókubini vöröskereszt-egylet választmánya, sok ruha érkezett a dunaföldvári járás több községéből és máshonnan is. Az iroda körülbelül 25.000 drb ilyen összegyüjtött ruhanemüt osztott ki a menekültek között.

Most ujabban a belügyminiszter rendelkezéséből kifolyólag az iroda 1000 pár uj gyermekcipőt kapott, amelyeknek a kiosztása most van folyamatban. Ugy szintén most van folyamatban a belügyminiszter által rendelkezésre bocsátott összegből vásárolt körülbelül 1200 drb meleg gyermekalsóruha, ami különösen a hideg idő beálltával rendkivül fontos.

Hét különvonat.

Október 21-én jelent meg a belügyminiszter rendelete a menekültek hazautaztatása ügyében. Október 27-én indult el az első különvonat, mely a menekülteket otthonukba vitte és azóta 7 ilyen különvonat indult, amelyek 5000-nél több menekültet vittek haza. De nemcsak különvonatokon mehetnek a menekültek, hanem a rendes személyvonaton is naponkint 100—120 menekült térhet haza ingyen vasutijegygyel, podgyászaikat is ingyen viszik. Az utazáshoz szükséges személyazonossági bizonyitványokat nagyrészt az Erdélyi Menekültek Budapesti Központi Irodájában állitják ki, a rendőrség közreműködésével. December közepéig az Irodának a keleti pályaudvari kirendeltsége körülbelül 16.000 menekültnek az elutazását tette lehetővé.

Elutazásuk előtt a menekülteket — ugy mint ideérkezésük alkalmával — a pályaudvari kirendeltség élelemmel látja el, utravalóul pedig körülbelül három napi élelmet (kenyeret, szalonnát, hideg husl) csomagol be részükre, amit mindenki magával visz.

Az átutazó menekülők.

Sok nehézséggel jár azoknak a menekülteknek Budapesten való elhelyezése és ellátása, akik vidékről jönnek Budapestre azzal a célzattal, hogy innen minél előbb hazautazzanak, de itt megrekednek. Ezeket részint vissza kell utaztatni előbbi tartózkodási helyükre, részint, különösen a többgyermekes családokat, itt tömegszállásokban helyezik el, vagy pedig részükre is kiutalják a rendes napisegélyt.

A legutóbbi rendelkezések szerint csak Csik- és Háromszékmegyékbe nem lehet visszatérni és Maros-Torda-megyében a régeni felsőjárás községeibe. Dacára ennek a vidékről, valamint Budapestről való tömeges utazások és egyéb vasuti szállitások következtében keletkezett forgalmi akadályok miatt mostanában a visszatérés más helyekre is csak korlátolt számban történhetik, ugyanezért a menekülteket hazaszállitó vonatok inditása is elmaradt az utolsó hetekben. Remélhető azonban, hogy rövid időn belül e tekintetben is javulás fog beállni és a menekültek nagyobb számban térhetnek majd haza otthonukba.

A világitási adó

Kisebb összegekre rug, ha
Tungsram drótlámpát
használ. A Tungsram lámpának az áramfogyasztása nagyon gazdaságos és a kisebb áramszámla kisebb világitási adót eredményez
Használjunk tehát Tungsram drótlámpát

Zsirkészletek halmozása

Gondoskodás a zsirjegyek fedezetéről

Budapest lakosságának zsirellátása — rövid időt leszámitva — reményen fölül sikerült. Ma már a komolyabb méreteket öltő ácsorgás is megszünt és ha érdemül rójjuk föl a Közélelmezési Hivatalnak a zsirjegyek behozatalát, akkor mindenesetre el kell ismernünk azt is, hogy viszont a főváros közélelmezési ügyosztálya előrelátóan biztositotta a zsirjegyek fedezésére szükséges zsirmennyiséget.

A főváros — mint emlékezetes — feltünően hosszu ideig tartogatta a zsirkészletét, ami pillanatnyilag a zsirárak emelkedésére vezetett. Bizonyos azonban ma már, hogy ez mégsem volt helytelen politika, mert a háboru tovább tartott, mint azt a legpesszimisztikusabban számitók is hitték. Bebizonyosodott, hogy a legpesszimisztikusabb mégis *Folkusházy* tanácsnok volt, aki azt várta, amikor nem lesz Budapesten zsir és csak akkor bocsátotta ki a főváros készleteit.

Most azonban uj készletekről kell gondoskodni. Ebben az irányban történnek is már intézkedések, mert a fővárosnak állandóan olyan zsirmennyiségnek kell rendelkezésére állani, hogy a zsirjegyeket mindenkor zavartalanul be tudja váltani. Arról értesülünk, hogy a közélelmezési ügyosztály a zsirkészletek épségbentartása érdekében legutóbb fontos intézkedéseket tett. Az élősertések rekvirálásszerü bevásárlását ugyanis nem maga az ügyosztály, illetve annak közegei végzik, hanem ezzel a teendővel megfelelő szerződés alapján a *Schmidl* Dániel hentesárugyár és nagyvágó-céget bizta meg. E szerződés szerint *Schmidl* Dánielnek joga van a vidéken a főváros nevében sertéseket vásárolni és azokat *élve* Budapestre szállitani. A sertéseket a cég leöleti és feldolgozza, de tartozik a zsir 80 százalékát a fővárosnak beszolgáltatni, a fennmaradó 20 százalék zsir, az összes hus és egyéb részek fölött pedig maga rendelkezik. A főváros az igy átvett 80 százalék zsirért a maximális árat fizeti és ezzel pótolja állandóan igénybevett raktárait. A vállalkozó cég havonként több száz sertést vásárol, ami garanciája annak, hogy a főváros a jövőben sem fog zsir nélkül maradni.

Események

Kitüntetések. Multheti számunkban jeleztük, hogy a koronázás alkalmából *Bárczy* István dr. polgármestert, aki minden cimet és rendjelt elháritott magától, főrendiházi tagnak fogja kinevezni a király. Hirünket most megerősithetjük azzal, hogy a városházán többeket is ér nagy kitüntetés. Hir szerint *Bódy* alpolgármester udvari tanácsos lesz, *Festetits*, *Déri* alpolgármesterek és a tanács kiválasztott tagjai részben vaskoronarendet, részben magyar nemességet kapnak. Itt emlitjük meg, hogy *Boda* Dezső főkapitány *báró* lesz.

Bárczy kisasszony. Bárczy kisasszony, a polgármester leánya, illatos gyöngyvirág-bokrétát adott Zita királyné hófehér kezébe és a királyasszony gyémánt-monogrammos aranykarkötővel viszonozta Bárczy Irénke figyelmét. Ebben a pillanatban Bárczy kisasszony, mint Budapest első polgárának leánya, állott Zita királyné előtt, aki ime, örömmel és szeretettel hálálja meg a hódolatot. Bárczy kisasszony karkötőjéhez pedig minden budapesti nőnek köze van, mert közös volt a hódolat gyöngyvirágja, amelyet a polgármester leánya tolmácsolt és közös a királyasszony emléktárgya, amelyet büszkén, méltóan minden budapesti leányok nevében visel karcsu, szép csuklóján: Bárczy Irénke.

Fogynak a póttagok. Még csak ez kellett ennek a szegény fővárosnak: az élelmiszer- és cipőtalp-hiány után — bizottsági póttag-hiány. Ez a baj veszedelmesen fenyegeti a közgyülést, annál inkább, mert a béke reményének halványulásával egyre jobban távolodik az uj városatya-választások terminusa. Budapest törvényhatósági bizottságának összesen 400 rendes és 100 póttagja van; a póttagok közül 50 szabadon választott van és 50 virilista. Minthogy azonban a rendes tagok felének meghosszabbitott mandátuma van és a hosszu idő alatt, amely a választás óta eltelt, igen sokan meghaltak, vagy lemondottak, az összes választók sorából választott póttagok száma ma már csak 20, a virilista póttagoké pedig mindössze 3. Összesen 23 póttag van tehát, ezek közül azonban törölni kell a jogerősen elitélt *Katona* Géza nevét, ugy, hogy a legközelebbi városatyák a következők: *Glass* Viktor, *Kallina* Oszkár, *Klassohn* Gyula, *Morvai* Izsó, *Róth* Lajos, *Simonyi* Imre, *Wertheimer* Lajos, *Bozóky* Ádám, *Eckermann* Ede, *Éles* István, *Faludi* Ágoston, *Fuchs* I. József, *Garai* Samu, *Kovács* József, *Körmendi* Gyula, *Müller* Rezső, *Németh* Károly, *Orova* Zsigmond, *Politzer* Zoltán, *Rozgonyi* Jakab, *Sztankovits* Ferenc, *Weiler* Ernő, dr. *Schmidlechner* Károly, *Winkle* Nándor és *Brill* Ferenc.

Dési Géza a közgyülésen. Mintegy két esztendővel ezelőtt került a főváros törvényhatósági bizottságába Dési Géza, az ismert ügyvéd és volt képviselő, de még egyetlenegyszer sem vett részt a közgyülésen. Dési most közölte barátaival, hogy a legközelebbi közgyülésen megjelenik és ezentul buzgó harcosa lesz a város ügyeinek.

Kisajátitott városatya. A főváros hivatalos lapjának legutóbbi száma közli, hogy a telekkönyvi hatóság Platthy György bizottsági tag I. Zsák-utca 5. számu házát Budapest főváros nevére irta át kisajátitás cimén. A kisajátitási ár 31,000 korona volt.

Uj bizottsági tag. Burián Béla dr. bizottsági tag, aki évtizedek óta tagja volt a főváros közgyülésének, mult héten hirtelen meghalt. Burián, aki unokafivére volt a bukott külügyminiszternek, a Saskör főembere volt és a jogügyi bizottságban szerepelt legtöbbször. Helyébe a IV. kerületi választott tagok sorából Sperny János póttag kerül a törvényhatósági bizottságba.

Névmagyarositó városatya. *Kramer* Károly fővárosi bizottsági tag a belügyminiszter engedelmével *Kászonyi*-ra változtatta nevét. A buzgó városatya azonban mindkét nevét megtartja és a bizottsági tagok névsorába ezentul *Kramer-Kászonyi* Károly néven fog szerepelni.

Budapest és Bécs. Bécs ujabban mind nagyobb figyelemmel tekint Budapest felé és a sokat gáncsolt főváros ezuttal büszke lehet rá, hogy a nagy *Weiskirchner* nem egyszer kopirozza le Bárczy és tanácsnokai alkotásait. Annyira rákaptak már a kényelmes, kitaposott uton való járáshoz, hogy még akkor is utánunk jönnek, ha véletlenül elhibázott dolgot csinálunk. Sőt arra is volt már eset a Duna-kérdésnél, hogy a bécsi polgármester a megvalósitás előtt sajátitott ki egy ötletet és gyorsan betáblázta rá az elsőbbségi jogot. Miután most Budapest tanácsának uj adók forognak a fejében, Bécs sem maradhat el e tekintetben sem. Lesz hát nekik is vigalmi adójuk, a villanyáremelést és a világitási adót szintén nézegették jobbról is, balról is, de végül nem tetszett a portéka, nem merték belevágni a fejszéjüket. A villamos menetdijak egységes tarifája jobban az inyük szerint való. A menetdijak emelésében különben is gyakorlatuk van már, tavaly emelték a 14 filléres jegyeket 16-ra és a 20 filléreseket 22 fillérre. Most a budapesti egységes tarifa még igen messze bandukol, de Bécs már komolyan szemet vetett rá. Ki tudja, még megeshetik, hogy ezt az ötletet szivesen és dijtalanul egészen átengedjük nekik.

Vidéki városok köréből. Debrecen városa azzal a tervvel foglalkozik, hogy a városi fürdő árát 25%-al felemelje, mert különben ráfizet a fürdőre. — Kassa városa ementáli sajtot vásárolt melyet 8.80 koronás áron árusit. — Szeged városa budapesti mintára megadóztatni óhajtja a villamosjegyeket, a gáz- és villanyvilágitást, ezenkivül városi mozit is akar létesiteni a város. — Miskolc városa csütörtökön tárgyalta a közélelmezési vállalat 1915. évi mérlegét. Eszerint az 1915. évi forgalom 8,368,659 korona 65 fillér volt, tartalékoltatott 66.744 korona 70 fillér, tiszta haszon 2349 K 68 fillér.

Fővárosi Orfeum igazgatósága a januári müsor gazdag összeállitásában a legkényesebb igényekre gondolt. Clara Berat sajátságos táncai és csodálatos fényjátékai a budapesti közönséget is elragadták. Georg Bauer, a hires német humorista szellemes rögtönzéseivel zajos tapsokat arat. Nagy ovációkban részesülnek az Asra-ék meglepő trükkjeikkel a müvészes billiárdjátékban, továbbá a Holz müvészek bájos táncjelenetei. Else Carl és Annie gyönyörü akrobatikus játékai és Vécsei kacagtató hasbeszélő produkciói. A magyar müsor középpontjában. A zsebpénz cimü bohózat áll, melyet Kabos Gyula, az orfeum népszerü komikusa forditott és rendezett. Huszár Károly leghangosabb és legfényesebb sikere Harsányi Zsolt diadalmas tréfájához, a Szövetségesek-hez füződik.

A Télikert — családi szinház. Pár nap előtt nyiltak meg a Télikert káprázatos uj etablisementjei, a Télikert Bar és kávéház, melyekkel a Télikert két célt kivánt szolgálni, egyrészt a mulató közönség érdekeit az uj Bar-helyiséggel, másrészt azáltal, hogy az első-emeleti régi Bart áttelepitette, a szinházi közönség érdekeit, kik most már a mulatozóktól elkülönitve, zavartalanul élvezhetik a Télikert kitünő müsorát. Ezek között első helyet foglal el Bródy István uj operettéje, a Kibabája vagy édes, melynek Rátkayval és Somogyival a főszerepekben esténkint óriási sikere van. Pompás attrakciók egészitik ki a januári müsort, melynek naponta zsufolt ház közönsége tapsol.

A Tőke

...

Szemle.

A gazdasági harc. — A valutavédelmi intézkedések. — A tőzsde.

A központi hatalmak által inditott békeakció az ántánt tagadó válasza következtében egyelőre meghiusultnak tekinthető. Károly királynak és Vilmos császárnak a hadiparancsa, valamint az ántánt-államférfiak római nagy haditanácsa a további elkeseredett küzdelmet jelenti be. Ilyan körülmények között csak természetes, hogy a gazdasági életnek is a további harcra kell berendezkednie. Mert a háboru csak ugy folytatható sikeresen, ha itthon, a front mögött a gazdasági élet megfelelően funkcionál. Magyarország gazdasági ereje a háboru eddigi folyamán impozáns módon nyilvánult meg. Mindezt pedig annak köszönhetjük, hogy a béke idején a fejlődésnek mindig szabad utat engedtünk, ami a gazdasági élet megalapozására és megszilárditására vezetett. A hadigazdaságban az erők mozgása sok irányban korlátok közé szorittatott. Megindult a gazdasági életnek ugynevezett állami organizációja, mely a központok alakitásában, a rekvirálásban jutott pregnáns kifejezésre. Mindenki elismeri, hogy a hadiállapot rendkivüli intézkedéseket tesz szükségessé. Csakhogy az eddigi tapasztalatok azt bizonyitják, hogy a tulságba vitt organizáció még a háboruban is hátrányokkal jár. Mert a gazdasági erők szabad mozgását, mely minden fejlődésnek előföltételét képezi, a háboruban sem szabad teljesen elnyomni. Rájöttek már erre Németországban is, ahol már kezdenek szakitani azzal a merev organizációval, melyet a gazdasági élet csak rövid ideig bir el. A hadigazdasági organizáció, mely a kormányrendeletek folytonosan növekedő áradatában nyer kifejezést, náluk is a tulságba ment. Ma már senki se ismeri ki magát ama rendeletek tömkelegében, melyek a gazdasági életet megbénitják. A magyar gazdasági élet legkiválóbb képviselőinek az a nézete, hogy a hadigazdasági organizáció most már a tetőpontját érte el, amelyen tovább menni nem szabad. Ha azt akarjuk, hogy a további harcot sikeresen birjuk, akkor több teret kell engedni az egyéni kezdeményezésnek és a gazdasági erők szabad fejlődésének. Csak igy juthatunk el a többtermeléshez, mely a további küzdelem sikerének alapfeltételét képezi.

*

A monarchia két kormánya a legutóbbi időben három irányban is tett intézkedéseket arra, hogy valutánk további leromlása megakadályoztassék. Elrendelte a külföldi értékpapirok bejelentését és kimondotta, hogy azok csak ugy adhatók el, ha ellenértékük a Devizaközpontnak adatik át. Egy másik rendelet igen sok nélkülözhető árucikk behozatalát tiltja el. A harmadik rendelet pedig a devizakereskedelmet szabályozza és kimondja, hogy devizával csak a Devizaközpont tagjai kereskedhetnek, koronát a

külföldre pedig csak a Devizaközpont engedélyével lehet kivinni vagy átutalni. Az illetékes körök remélik, hogy ezekkel az intézkedésekkel a koronavaluta árfolyamát megjavithatják és viszont a külföldi fizetési eszközök árfolyamát lenyomhatják. Eddigelé ezek az intézkedések nem gyakoroltak hatást a devizaárfolyamokra, melyek még mindig a korábbi magas nivón állanak. Szakkörökben azt mondják, hogy az árfolyamok nagyon lassan fognak lemorzsolódni. Mi is igy hisszük. A mi valutánk alacsony külföldi árfolyamának ugyanis nemcsak az export megszünése az oka. Lansburgh, az ismertnevü német pénzügyi iró azt állitja, hogy a valuta leromlásának oka elsősorban az inflációban, vagyis a tulságos bankjegykibocsátásban keresendő. Amig tehát a bankjegykibocsátás nem korlátoztatik, addig a valuta javulása sem várható. Ebben az állitásban sok igazság van, mindazonáltal remélhető, hogy a fentjelzett valutavédelmi intézkedések is javitó hatással lesznek az árfolyamok alakulására. Különösen javitani van hivatva a helyzetet az uj devizarendeletnek az az intézkedése, mely a koronavalutának a külföldre való kivitelét és az ottani piacon való kinálatát erős korlátok közé szoritja.

*

A békehirekre való lanyhaság után a tőzsdéken ismét nagyobb élénkség mutatkozik. A municiós papirok megint emelkednek és egyes bankpapirokban is nagyobb kereslet nyilvánul meg. Azt szokták mondani, hogy a börzének rendesen jó szimatja van a jövő események iránt. Az bizonyos, hogy a börzén most nem a békét szimatolták. Mert ha igy lett volna, derut következett volna be. Igy azonban az árfolyamok néhány koronával lemorzsolódtak, hogy azután csakhamar a régi nivóra térjenek vissza. Nagyobb megrázkódtatást a békehirek tehát nem okoztak, ami arra vall, hogy a spekuláció nem csapott át a tulságba, amint azt bizonyos körökben állitották. „Békepánik" csak a newyorki tőzsdén volt, a központi hatalmak tőzsdéin csak jelentéktelen ingadozások voltak észlelhetők. A budapesti tőzsdén se volt nagyobb baj, amit beavatottak annak tulajdonitanak, hogy itt a börziánerek számitásaikban már a békét is eszkomptálták és igy meglepetés nem érheti őket. Ez talán egy kissé merész állitás, de mellette szól az a körülmény, hogy a budapesti tőzsde az egész háboru alatt jól tartotta magát. Sokan azt vélik, hogy azok a magas kurzusok, amelyeket a mobil értékek a világháboru közepette elértek, a hirtelen összeomlás veszélyeit rejtik magukban. Ez legfeljebb a municiós és hadfelszerelési papirokról mondható. Azonban a veszély itt se nagy, mert ezek a vállalatok a háboru alatt nagy rezervákat gyüjtöttek és jelentékeny beruházásokat eszközöltek. A bankrészvényeket nem féltjük, minthogy a bankok a háboru után talán még kedvezőbb helyzetben lesznek, mint most. Ugyanis a háboru után nagy hitelszükséglet fog jelentkezni és emelkedni fog a vállalkozási szellem is, melynek pedig mindig a bankok képezik a támaszát.

A Magyar Földbérlők Szövetkezetének ügye. Néhány nappal ezelőtt a *Magyar Földbérlők Szövetségének* közgyülésén nem titkolt célzattal parázs háboruságot rendezett egy törpe kisebbség. A sajtó egy része rácsapott erre az incidensre és összezavarva a fogalmakat, politikai térre terelte az ügyet. A Földbérlők Szövetkezete a felkavart afférrel napokon át nem törődött, ma azonban a közönség tájékoztatására az alábbi objektiv és az ügyet minden oldalról megvilágitó nyilatkozatot teszi közzé. Remélhetően ez a nyilatkozat megszünteti a fogalomzavart és a nagyratörő szövetkezet ügyét tiszta világitásba helyezi. Ime a nyilatkozat:

Az egyik délben megjelenő lap támadásaival szemben anélkül, hogy a terjesztett tényállitások tekintetében vitázni akarnánk és mindenekfelett azért, mert a felfujt ügyet politikai térre terelték át, a nyilvánosság tájékoztatása céljából megállapitjuk a következőket: 1. A Magy. Földbérlők Orsz. Szövetsége 1914. január 25-én alakult gazdatársadalmi egyesület. A Magyar Földbérlők Szövetkezete pedig a szövetség néhány vezető tagja által 1914. április 27-én alapittatott meg és jegyeztetett be, azzal az intencióval, hogy egyéb üzletágai mellett a Szövetség tagjainak gazdasági produktumait üzleti forgalmában értékesitse. A Szövetség morális támogatása ellenében a Szövetkezet tiszta hasznainak bizonyos százalékát juttatja a Szövetség részére, annak fenntartási költségei fedezésére. Egyébként azonban a Szövetségnek a Szövetkezet üzletvitelébe befolyása nincsen. 2. A Szövetkezet szállitásait 1915. január havában kezdette meg és folytatta 1916. junius végéig, amikoris mint szerződéses szállitó megszünt és csak mint a közös hadügyminisztérium egyik meghatalmazottja, a Vágóközpontban a részére szánt szerepet tölti be. A Szövetkezet egyéb üzletágakkal is foglalkozik, igy például kiterjedt mezőgazdasági gépüzlete van. Ezenfelül mint marhabizományos cég a budapesti állatvásárokon is helyet foglal. A napilapokban közölt beadványok 1914. év végéről és 1915. év legelejéről valók, amikor ezen beadványokat a Szövetkezet részben a városi tanácshoz a bizományosi jogért, részben a kerületi előljárósághoz az iparigazolványért benyujtotta. Ez az üzletág a hadiszállitásokkal semminemü összefüggésben nem volt és nincs is és tisztán azt célozza, hogy a Szövetkezet a gazdálkodóknak és kereskedőknek, akik a Szövetkezetet bizalmukkal felkeresték (tehát szövetségi tagok is) állatállományát a budapesti piacon értékesitse. Egyébként ilyen bizományosi joga számos magáncégnek is van. 3. Báró Dániel Gábor, a Magyar Földbérlők Országos Szövetségének társelnöki tisztére 1916. julius 1-én választatott meg. Addig a Szövetséggel sem állott semminemü összeköttetésben. A Szövetkezethez pedig sem előbb, sem ma, nincs semmi köze és soha a Szövetkezet részére semmiféle megbizatást nem vállalt, de ilyenre fel se is kéretett. 4. A Szövetségnek ezidőszerint 470 tagja volt. Ezek közül 104-en vettek részt a Szövetkezet hadseregszállitásaiban. E 104 szállitó közül 85 haszonbérlő, vagy birtokos, tehát mezőgazda és 19 marhakereskedő, de a Szövetségbe alapszabályszerüen felvett tag. Nyilvánvaló tehát, hogy a Szövetségnek a tagjai a szállitások anyagi előnyeit élvezték, ami a Szövetkezetnek célja is volt. 3. A január 4-iki közgyülésen megjelent 156 szövetségi tag. Ezek közül 26-an alkották a kisebbséget, köztük 2 nem gazda. A vezetőség mellett foglalt állást 130 szövetségi tag, akik között 100 haszonbérlő és földbirtokos, tehát mezőgazda volt, 30 pedig a Szövetségnek alapszabályszerü intenciók mellett felvett egyéb tagja. A vezetőség mellett állást foglaló 130 szövetségi tag közül mindössze 60-an vettek részt eddig a szállitásokban, amely utóbbiak közül is 50-en gazdálkodók és csak 10 marhakereskedő. Tehát a Szövetség vezetősége melletti bizalomnak és a Szövetkezet üzletvitelét helyeslő felfogásnak minden vonatkozásban absolute többsége volt a közgyülésen. Miután nekünk a polémiákra terünk nincsen, a nyilvánosság számára ezeket a tényeket akartuk leszegezni.

Magyar Földbérlők Szövetkezete.

A Kereskedelmi bank mezőgazdasági akciója. A *Pesti magyar kereskedelmi bank*, amely a háboru alatt oly sok hasznos szolgálatot tett az ország közgazdaságának, elhatározta, hogy müködését egyrészt a speciális mezőgazdasági hitel szervezésére, másrészt pedig a mezőgazdasági többtermelésnek nagyobb tőkeerővel való előmozditására terjeszti ki. E cél keresztülvitelére a bank az általa már 1908-ban alapitott *Magyar föld részvénytársaságot* szemelte ki, melynek alaptőkéjét most 20 millió koronában állapitották meg. Ebből egyelőre — az eddigi 1·5 millió alaptőke beszámitásával — 10 millió korona kerül kibocsátásra, amelyet a Kereskedelmi bank és egy ügyfeleiből álló csoport vesz át. E tőkeemeléssel kapcsolatban a Magyar Föld r.-t. nagyarányu rekonstrukción megy keresztül és alapszabályaiba felveszi a *kötvénykibocsátás* jogát is. Az uj vállalat mögött a Kereskedelmi bank fog állani egész hitelével és nagy organizációjával. A vállalat fővezetése az igazgatóság elnökének, *Serbán* János földmivelésügyi miniszteri tanácsosnak a kezébe van letéve, aki legközelebb az államszolgálatból ki fog válni. A Kereskedelmi bank a nagyobb birtoktestek kibérlésére irányuló akciót már korábban megkezdette, amidőn harminc év tartamára kibérelte *Károlyi* Mihály gróf debrői 18.000 hold terjedelmü és ugyancsak *Almássy* Dénes gróf sarkadi 12.000 hold terjedelmü hitbizományi uradalmait. Egyéb bérletek tekintetében is folynak tárgyalások, de ezek még nem nyertek befejezést.

A Magyar Föld r.-t. január 5-én tartotta meg rendkivüli közgyülését, amely a fentvázolt átszervezést keresztülvezette; az igazgató-tanácsba Almássy Dénes grófi, Hertelendy Ferenc, Inkey Pál báró, Koós Soma, Miskolc, Lánczy Leó, Lederer Károly, Mauthner Alfréd, Návay Tamás, Semsey László grófi, Somssich Miklós, Sztáray Sándor grófi, Széchenyi Emil grófi és Weisz Fülöp; az igazgatóságba Bezuk István, a társaság igazgatója, Elek Henrik földbirtokos, Mezei Mór ügyvéd Schweiger Ödön bankigazgató, Serbán János földmivelésügyi miniszteri tanácsos, Stern Samu udv. tan., a Magyar Élelmiszerszállitó r.-t. vezérigazgatója, Szmrecsányi László udv. tan., Sztehlo Róbert bankigazgató, Török Gyula gazdasági főtanácsos választatott.

Rubinek ünneplése. A Magyar Szakirók Egyesülete nagyszabásu diszközgyülés keretében ünnepelte szombaton tiszteletbeli elnökét, Rubinek Gyulát, az OMGE igazgatóját, a „Köztelek" szerkesztőjét, jubileuma alkalmából. Katona Béla egyesületi elnök magas szárnyalásu beszédben méltatta azt a hatalmas szakirodalmi munkásságot, amelyet az ünnepelt egy negyedszázadon át fáradhatatlanul kifejtett. Utána Ghillany miniszter, Bartos Andor min. tan., Dessewffy Aurél v. b. t. t., Lánczy Leó v. b. t. t., Márkus Miksa udv. tan., Matlekovits Sándor v. b. t. t., Rákosi Jenő főrend, Bacher Emil malomigazgató és Grátz Gusztáv orsz. képviselő méltatták Rubinek kiváló érdemeit, aki meghatottan mondott köszönetet.

Burgonyarekvirálás Ausztriában — magyar mintára. A napokban váratlanul megbukott báró *Kockstein* osztrák közélelmezési miniszter legutolsó funkciója volt, hogy a magyarországi burgonyaellátás tanulmányozására megbizottakat küldött ki az *Országos Burgonyaközvetitő Irodához*. A kiküldöttek, akiket *Miklós* Jenő igazgató informált, arra a megállapodásra jutottak, hogy a lakosság burgonyával való ellátását és a rekvirálást magyar mintára kell megszervezni. Ezentul tehát a burgonyát Ausztriában is — nem hatósági közegek utján —, hanem bizományosokkal fogják beszereztetni, mert ez a módszer célszerübbnek bizonyult. Persze az átszervezés müveleteit már báró Kockstein utódja fogja végrehajtani.

A Singer-varrógépek védjegye. Ismert dolog, hogy Magyarországon leginkább a Singer Co. varrógép r.-t. által forgalomba hozott, ugynevezett Singer-varrógépek vannak bevezetve és a közönség ezt a gyártmányt fölébe helyezi minden másnak. Ezt a körülményt a varrógépkereskedők rendesen ugy játszák ki, hogy ál-Singer-gépeket hoznak forgalomba, amit annál könnyebben megtehettek, mert másfél évtized előtt a kereskedelmi minisztérium ugy határozott, hogy a „Singer" szót nem lehet védjegyezni és azt bárki szabadon használhatja. Ezt a határozatot most a kereskedelmi miniszter megváltoztatta és ezentul „Singer-varrógép" név alatt csakis a Singer Co. r.-t. gyártmányait szabad árusitani.

A Pesti hazai első takarékpénztár egyesület január 4-én tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 15 millió K-ról 20 millió K-ra való fölemelését 2500 darab 2000 K n. é. uj részvénynek 13.000 K árfolyamu kibocsátása utján. A közgyülés a jelenlegi részvényeseknek elővételi jogot biztosit január 20-ig. Elhatározta továbbá a közgyülés, hogy a tőkefelemelés keresztülvitele folytán befolyó 32½ millió K-ból 5 millió K az alaptőkéhez, 4,973.414 K a rendes tartalékalaphoz ennek 25 millióra leendő kiegészitésére, 10 millió K a külön tartalékalaphoz, 9,521.675 K a rendkivüli tartalékalaphoz, 1,500.000 K a nyugdijalaphoz csatoltassék és a fennmaradó 1,504.910 K az alaptőkefelemeléssel kapcsolatos mindennemü költség levonása után, az ázsió-tartalékalaphoz irassék. Ezzel az egyesület saját vagyona a rejtett tartalékokat nem számitva, több mint 100 millió K-ra fog rugni.

A Hazai Bank r.-t. a napokban tartotta rendkivüli közgyülését, amely a társasági részvénytőkének 50.000 darab uj részvény kibocsátásával negyven millió koronáról ötven millió koronára leendő felemelését határozta el. Az elővételi jogot az eddigi részvényeseknek tartják fenn akként, hogy négy régi részvény után egy uj részvényt kaphat minden régi részvényes 285 koronás árfolyamon. Az igazgatóság által bemutatott jövedelmezőségi táblázatból kiderül, hogy a jövedelmezőség az utolsó békeévben 11⅜ százalékra, a tartalék 15.3 millióra, az osztalék pedig 12 koronáról 16 koronára emelkedett és 1916-ra is legalább ilyen osztalék folyósitása fog megtörténni. Az uj részvények január elsejétől részesednek az üzleteredményben. Az átvételi jog január 8. és 16-ika közt gyakorlandó. Negyedrészvényre szóló ideiglenes elismervények nem adatnak ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Kezdete este 3/4 8 órakor.

Schildkraut
vendégszereplése a „Menelaus király" c. drámában.

Trude Voigt
a világhirü dizőz.

Leitner Pál uj operet.je: **Az őrült spanyol.** Főszereplők: Ferency Károly és Ujváry Károly, akik szólókkal is fellépnek, Nagy Magda m. v., Pártos Jenő. — A varietérészben „Der geheimnissvolle Krause". Lisa Erik, az eleven kigyó, stb.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 9336
A nagyszabásu fényes januári műsor,
elsőrangu külföldi attrakciók. Két kacagtató bohózat. Nagysikerü magánszámok
este 3/4 8 órakor
kezdődnek.
A Fővárosi Táncskabaréban az előadás este 9 órakor kezdődik.

TÉLIKERT (Ezelőtt JARDIN D'HIVER) | NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25
Esti előadás kezdete 3/4 8 órakor.
A fényes januári müsor keretében
Rátkai Márton és Somogyi Nusi felléptével
Ki babája vagy édes?
vig operette. Irta és zenéjét szerzé: **Bródy István.**
Lóre Meissner tánc-csoportjával. **Hortense Henrys** illusionistanő. **Alpinos** a kedélyes alpesiek. **Cartella** a vig jonglör és a többi pompás attrakció.
Vasár- és ünnepnapon délutáni előadás fél helyárakkal.
A félemeleten fényesen berendezett **Bar és kávéház** nyitva délután 1 órától éjjeli 1 óráig. — Külön bejárat az utcáról.

Cambrinus

Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27.
A m. kir. póstászenekar
: hangversenye mellett :
Minden pénteken
HALESTÉLY.
Valódi szegedi halászlé, turós-csusza és egy kis palack bor személyenkint **6 K.**
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

MILLIÓK KÖNYVE.
29. szám.
Királytigris
Bársony István regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Szomaházy István
leghiresebb és legnépszerübb regénye
Mesék az irógépről
Berky Lili és Kürthy György
a főszerepekben és
a koronázás ünnepségeiről készült felvételsorozatok második része
bemutatásra kerül brilliáns müsor keretében a
Royal-Apollóban
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

Psilander fellépése
az „Árnyházasság" cimü háromfelvonásos dráma főszerepében.
A koronázás ünnepségeiről készült filmsorozat II. része.
A jóból is megárt a sok!
Eredeti bohózat 3 felvonásban.
Bemutatásra kerül az
OMNIÁBAN
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

A FARKAS
Molnár Ferenc hires szinmüve a filmen 4 felvonásban.
Gombaszögi Frida, Haraszti Hermin, Várkonyi Mihály és Somlay Arthur a főszerepekben és a
koronázás II. része
bemutatásra kerül
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Mindennap este 8 órakor
Az a szegény Gólem!
Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje. A Gólem **Virág Jenő,** azonkivül **Nagy Endre** konferanszaival **a ragyogó januári műsor.**
Csütörtök délután olcsó helyáru családi előadás.
Sörkabaré 8—12 óráig.

Ha majd
legközelebb bemegy valamelyik üzletbe és Diana-sósborszeszt kér, már nem fogják elutasitani azzal, hogy az utolsó palack is elfogyott, mert gyártelepünk megnagyobbitása folytán annyi sósborszeszt készithetünk naponta, hogy késedelem nélkül mindenhová tudunk elegendő készletet juttatni. — Ha tehát önhibánkon kivül
egyszer
meg is esett, hogy a valódi Diana-sósborszesz helyett szükségből mást kellett vennie, ettől nem kell többé tartania, hanem igényelhet már mindenhol valódi Diana-sósborszeszt, melynek hatását tapasztalatból ismeri. A reális, céltudatos kereskedők
mindnyájan
igyekeznek olyan árut tartani, amilyet a nagyközönség keres. A vásárlók pedig azt az árut keresik, melynek jóságáról és megbizhatóságáról alkalmuk volt meggyőződni. Ha valahol az ismert és számtalanszor előnyösen kipróbált készitmény helyett holmi értéktelen utánzatot kapnak, talán egyszer elviszik és megpróbálják használni, de azután
visszajönnek
visszahozzák a hasznavehetetlen árut és követelik a jól bevált valódi készitményt, amelyet hatásában nem tud utolérni semmiféle utánzat. De nincs is most már szüksége sem kereskedőnek, sem fogyasztónak ilyen utánzatokra vagy pótszerekre, mert mindenütt korlátlan mennyiségben kapható ismét a valódi Erényi-féle Diana-sósborszesz.

Ára 88 fillér
Kapható mindenütt.
Főelárusitóhely:
Diana Kereskedelmi Részvénytársaság
V. kerület, Nádor-utca 6. szám.

MERCUR

Váltóüzleti Részvénytársaság
BUDAPEST, V.,
Alaptőke 10.000,000 korona

Fürdő-utca 3.

Fiókok: Budapest, Pozsony, Szabadka. Érdekeltségek: Debrecen, Marosvásárhely. Ujvidéken Vig Vilmos és Társa.

Alapitóintézet: K. k. priv. Bank & Wechselstuben Actiengesellschaft „MERCUR", Wien.

Az alapitó-intézet alaptőkéje 60 millió korona. Tartalékalapok 30 millió korona.

Váltók leszámitolása. Hitelek nyujtása. Financirozások.

Értékpapirokat, záloglevelekat, járadékokat és részvényeket a legelőnyösebb árfolyamon veszünk és adunk. Mindennemü felvilágositással készséggel szolgálunk. Az értéktőzsdei magánforgalomra vonatkozó jelentéseinket dijtalanul küldjük.

Takarékbetéteket 4%-al kamatoztatunk.

Az intézet kiadásában megjelenő **Mercur Évkönyvből** megtudható, hogy bármely sorsolásnak alávetett értékpapir kibocsáttatása óta kisorsoltatott-e, anélkül, hogy a nyereménye beváltatott volna. Ára 4 korona. A „MERCUR" pénzügyi és sorsolási szaklap előfizetőinek ingyen.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elválalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóci-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

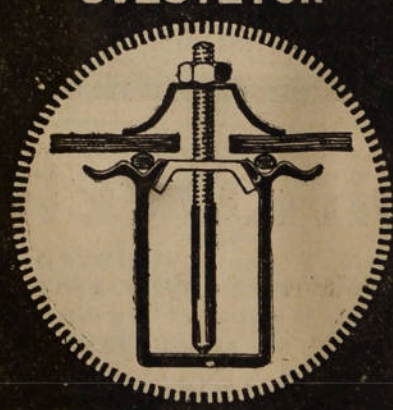
Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI-FRANGEPÁN-U-7. 72-44

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: Dr. Káli H. P.

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

---

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és ércfényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. január 17-én. — 3. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Fél millió

koronát huz ki a fővárosnak amugyis koldustarisznyájából a kormány azzal az intézkedéssel, amely a világitás korlátozásáról szól, s amely sötétségbe boritja Budapestet.

Félmilió korona abszolute véve sem megvetendő összeg, de a főváros mai pénzügyi helyzetében szinte katasztrófa egy félmilliós haszon-elmaradás. Kiderült, hogy a gázgyár és a villamos üzem sohasem kérte ezt a „takarékosságot", sőt minden alkalommal tiltakozott ellene. Nem kell a kormányrendelet a közönségnek sem, mert hiszen mindenki saját érdekében redukálta már amugy is a világitást. Csak a kormány találta szükségesnek, hogy Budapest képét még jobban elrutitsa és hogy a főváros deficitjének uj forrást jelöljön ki.

Rendszerré fajult az a rendszertelenség, amely a főváros ügyeinek intézésénél a legfőbb kormányzati elv. Eleven példája a rendszertelenségnek a szénelosztó-bizottság dolga. A főváros a legnagyobb szénfogyasztó, a főváros üzemeinek naponta sok száz vaggon szénre van szükségük és a főváros lakosságának szénnel való ellátása is a főváros tanácsának a gondja. Mégis mellőzték a bizottságban a főváros képviselőjét, holott a bizottság tagjai között a magánvállalatok, magáncégek delegáltjai hemzsegnek. A szénnagykereskedők és szénbányatulajdonosok nagylelkűségétől függ ezentul, hogy Budapest kommunális üzemei müködhetnek-e egyáltalában és hogy Budapest lakossága hozzájut-e a mindennapi félkilogramm szénhez. Nem vesszük olyan tragikusan ezt az ügyet, mint azok, akik a pénzügyi bizottságban panaszkodtak a kormány ellen. De Budapest népének bántó fumigálását látjuk a kormány mulasztásában és azt a tendenciát, amely minden alkalmat felhasznál a főváros mellőzésére, érdekeinek megbántására.

Husz-harminc millió a folyó évi költségvetés hiánya. A városházi fejek abban főnek, miként lehetne ezt a deficitet enyhiteni és hogyan lehetne olyan uj jövedelmekre szert tenni, amelyek a deficit egyrészét fedeznék. És miközben általános emelések és uj adótervek lógnak a levegőben, a kormány lázas buzgalommal tépi össze minduntalan a háztartásnak nagynehezen meggyurt tésztáját. Itt is elvesz egy félmilliót, ott is ujabb milliós terheket rak a városra, amott is gondoskodik, hogy a főváros ne tudjon megállani a saját lábán. Kórházakra, beszállásolásokra, ünnepségek rendezésére, szociális, kulturális, közegészségügyi követelmények teljesitésére minden energiájával rászoritja a kormány Budapestet, ezzel szemben azonban minden önálló jövedelemtől megfosztja, gyülöletes fogyasztási adók kivetésére utalja, s a végén még korholja is, amiért nem tud takarékoskodni, nem tud beosztással élni, nem tud kievickélni a pénzügyi bajokból.

Ha van igazság e földön, akkor ez — nem igazság.

Fullánkok

•••

A plébánosok

fizetésemelést kértek és a tanács szive megesett rajtuk. Háromezer korona helyett ötezer lesz a fizetésük és minden káplánért még külön ezerötszáz koronát kapnak az eddigi kilencszáz helyett. Nehogy pedig a jámbor hivők azt higyjék, hogy a plébánosok ezekből a három, vagy ötezer koronákból élnek, a pénzügyi bizottságban lerántották a leplet a stóladijakról. A pénzügyi bizottság számára közölt kimutatás szerint hétezer korona a stóladijak maximuma. A köztudat szerint azonban a budapesti plébániák legtöbbje megfelel egy-egy jól dotált kanonoki stallumnak és a pesti plébánosok közül többen jóval többet keresnek, mint az esztergomi, vagy kalocsai káptalan tagjai. Kövér, zsiros és nyugodalmas állások ezek a pesti parochiák és az Ur szolgáit talán nem sértjük meg azzal a feltevéssel, hogy a fizetés és a stóladij még nem meriti ki a teljes jövedelmet.

Kikötővárost

akarnak csinálni Budapestből, de az óhaj egymagában véve még nem jelenti annak teljesülését. Negyven, vagy ötven esztendős jelszó a budapesti kereskedelmi kikötő épitése és egy világháborunak kellett jönnie, hogy végre komolyan hozzálássanak a terv megvalósitásához. Kormány és főváros versenyezve iparkodtak egymás nyakába varrni ezt a problémát, — még inkább pedig a probléma megoldásának sok milliós költségeit. Pedig a helyzet az, hogy a kereskedelmi kikötő óriási lendületet fog adni Budapest kereskedelmének, iparának, gazdasági fejlődésének, Budapest érdeke tehát elsőrendü, viszont Budapest az ország fővárosa és a főváros fejlődése az ország egyetemes kérdése. Kölcsönös igyekezettel és a költségek kölcsönös vállalásával kell ennélfogva sürgősen megépiteni a budapesti kereskedelmi kikötőt.

A tejárak

emelését kérték a fővárostól, azzal a biztatással, hogy ha a termelők többet kapnak a tejért, mint eddig, akkor rávetik magukat a tejtermelésre és akkor tejözön lesz Budapesten. A tejárakat háromszor emelték már Budapesten és az eredmény mindig az volt, hogy kevesebb lett a tej, mert a jó és erkölcsös vidék nem nézi, mennyibe kerül az áru, csak legyen belőle elegendő. A tizes bizottság tehát helyesen cselekedett, amikor a Közélelmezési Hivatal kedves tanácsát nem fogadta el, hanem azt mondotta, hogy ám tessék előbb arról gondoskodni, hogy a vidék és a vajgyárosok ne licitáljanak megint tul bennünket. A vidék tisztességtelen versenyt folytat Budapesttel és a fővárosnak csak a saját szemétdombján lévén némi rendelkezési joga, nem tud a tisztességtelen verseny ellen védekezni. De hiszen a közélelmezés ügye országos ügy és a Közélelmezési Hivatal éppen azért országos jellegü, hogy megvédje Budapestet a vidékkel szemben.

A budapesti uj munkaközvetitő

Déri Ferenc dr. alpolgármester nyilatkozata

Az országgyülés még a mult év elején törvényt hozott, amelyben felhatalmazta a kormányt *a munkaközvetités uj rendjének a megállapitására és a munkaközvetitők megszervezésére.* Az előkészités érdekében a kereskedelmi miniszter a mult év tavaszán országos ankétet is tartott, amelyen meghallgatta a különböző hatóságok és érdekelt körök véleményét. Azóta nem hallottunk semmit erről az ügyről. Igaz ugyan, hogy az uj intézmény munkájára tulajdonképen a háboru után lesz nagy szükség, de viszont az is kétségtelen, hogy még a háboru alatt meg kell szervezni, ha azt akarjuk, hogy a kellő időben már müködésben legyen. Bennünket első sorban *a budapesti munkaközvetitő* dolga érdekel, s azért ennek az ügynek az állása felől kérdést intéztünk *Déri* Ferenc dr. alpolgármesterhez, aki szives volt a következő felvilágositásokat adni:

— A munkaközvetités ügyében tavaly megtartott, ugynevezett nagy ankét alkalmával irásban terjesztettük elő a fővárosnak a szociálpolitikai bizottság meghallgatásával és a törvényhatósági közgyülés hozzájárulásával megállapitott véleményét és álláspontját a felmerülhető különböző kérdésekre vonatkozólag. Azóta még két kisebb értekezleten vettünk részt a kereskedelemügyi minisztériumban. Ezek közül az első értekezleten folytatott tárgyalások azon az alapon mozogtak, hogy *az uj munkaközvetitő-intézetet a főváros fogja felállitani.* Ezeken a tárgyalásokon tehát a mi feladatunk és törekvésünk arra irányult, hogy *az államtól megfelelő anyagi hozzájárulást eszközöljünk ki,* s általában hogy a fővárosnak a munkaközvetitő létesitéséhez füződő álláspontját *lehetőleg az egész vonalon érvényre juttassuk.*

— A második értekezleten már arról volt szó, hogy *a budapesti munkaközvetitést az állam, illetőleg az állam által Budapesten felállitandó országos központi munkaközvetitő látja el.* Erre vonatkozólag a főváros álláspontját abban körvonalaztuk, hogy a főváros előtt az a főszempont, hogy az uj intézmény sikeresen müködjék, ennek pedig az első előfeltétele, hogy *a szakérdekeltségek bizalmát birja.* Ha tehát egyrészt a munkaadók, másrészt a munkások szervezetei a tervezett megoldást megnyugvással fogadják, az esetben a főváros sem tehet ellene észrevételt, mindenesetre azonban kéri *a megoldás ezen módjával kapcsolatos kivánságainak a figyelembevételét.*

— Hogy melyek ezek a kivánságok? Az *egyik* az, hogy *a budapesti munkaközvetitő választmánya teljesen paritásos alapon, a főváros képviselőjének a vezetése mellett müködjék.* A *másik,* hogy *a fővárosnak bizonyos esetekben rendelkezési joga legyen a budapesti munkaközvetitővel szemben.* Végül a *harmadik,* hogy a *főváros,* befolyásának a biztositására, *a munkaközvetitő tisztviselői karában is képviselve legyen.* A többiek a részletekre vonatkoznak.

— Most várjuk a kormány elhatározását és azután jelentést fogunk tenni a szociálpolitikai bizottságnak.

Megjegyzések a deficitről

Munkában az 1917. évi költségvetés

A pénzügyi ügyosztály teljes apparátussal dolgozik az 1917. évi költségvetés tervezetén, amelyről a legutóbb még azt igérték, hogy január végére készül el. Most arról értesül a *Fővárosi Hirlap*, hogy a hét végével teljesen elkészül a munkálat, amelyet több fontos ok késleltetett. Többek között az ügyosztályt vezető tanácsnok, *Csupor* József dr. beteg volt, szemhártyagyulladása akadályozta meg abban, hogy a munka irányitását végezze. Most meggyógyult és ujra bejár hivatalába. A legnagyobb fönnakadást azonban mégis az okozta, hogy még ma is állandóan ujabb és ujabb korrekciók esnek az egyes ügyosztályok részéről a költségvetésen. Szinte el lehet mondani, hogy a költségvetés még soha sem járt olyan izgalmas, idegmunkával, mint épen ebben az esztendőben.

Ennek oka természetesen nem lehet más, mint az, hogy a költségvetés is magán viseli azoknak a nehéz időknek a nyomását, amely a székesfőváros háztartását sujtotta. Az 1897—1898. évi pénzügyi bajok óta a deficittel való küzdelem tulajdonképen most jelentkezik először. A hiányok fedezésének feladata ugyan a magasabb városi politika körletébe tartozik, de a legkitünőbb fokmérő ilyenkor annak a munkának a lázassága, amelyet a költségvetés megalkotásánál a pénzügyi osztály kénytelen kifejteni.

Hogy a költségvetés milyen lesz, azt a kérdést egyelőre a titok leple fedi. Minden hirforrást lelakatoltak és tudni biztonsággal csak annyit lehet, hogy *deficit okvetlenül lesz*, annyival is inkább, mert ugy tudjuk, hogy *az uj adók*, miután későn is érkeztek, de meg csak a legbizonytalanabb kombinációk alapján lehetne velük számolni, *a költségvetésben még nem fognak szerepelni*. Ezeknek hatását majd csak *a zárszámadásokon lehet megérezni*. Ismeretes azután a tanácsnak az a határozata, amely szerint az összes ügyosztályoknak lehetőleg fokozniok kell bevételeiket. Ennek az akciónak eredményeit végig az egész vonalon láttuk. Olyan rigorozitással szereztek érvényt a tanács határozatának, hogy még a zsibárusok bódé-béreit is fölemelték. Ezeknek már nyoma lesz a költségvetésben is, amely — ugy értesülünk — mindennek dacára *nagyobb deficittel fog zárulni, mint a mult esztendőben*. Ez azonban egészen természetes akkor, amikor a drágaság napról-napra fokozódik, a főváros rendes jövedelmei pedig napról-napra fogynak. A fogyasztási adók és vámok tételének csökkenése, a katonai kiadások, az általános drágaság révén beállott kiadás-többletek teljesen igazolttá teszik a növekvő deficitet.

Bódy Tivadar dr. alpolgármester a *Fővárosi Hirlap* karácsonyi számában megjelent nyilatkozatában még azt mondotta, hogy az *összes háborus deficit legfeljebb ötven millió lesz*, ami szintén nem lenne tulságosan nagy összeg olyan hatalmas város ilyen irgalmatlan megpróbáltatásainak közepette. Most már azonban kétségtelennek tetszik, hogy a deficit nem éri el ezt a maximumot, amelyet Bódy alpolgármester fölállitott. Információink szerint

az 1917. évi deficit nem lesz több huszonnégy milliónál,

amihez hozzávéve a mult évi tizennyolc milliós tulkiadást, a főváros háborus deficitje *mintegy negyvenkét millióra rug*, ami valószinüleg a zárószámadások szerint lényegesen csökkenni fog.

Ismételjük azonban, hogy a költségvetés tervezetébe *ezideig* — hacsak az utolsó napok e tekintetben változást nem hoznak, — *nincsenek belevéve az uj adók*. Valószinü, hogy ez némiképen taktikai fogás, mert a huszonnégy milliós deficittel végződő költségvetést igen komoly érvként fogják fölhasználni a *közlekedési adó megalkotása érdekében*. Ha a közlekedési adó tényleg életbelép, akkor az uj adók révén a következő hozzávetőleges uj jövedelmek állanak elő:

közlekedési adó	$5^1/_2$ millió
világitási adó	$1^1/_2$ „
élvezeti adó	1 „
összesen	8 millió,

ami egyben azt is jelenti, hogy az 1917. évről szóló zárszámadások semmiesetre sem 24 millió, hanem csak 16 millió deficitet fognak mutatni.

Választások előtt

Sok pályázó — kevés állás

A fővárosi státuszrendezés jóváhagyása alkalmával a belügyminiszter tudvalevőleg ahhoz a feltételhez kötötte hozzájárulását, hogy a főváros a státuszrendezést 1917. évtől kezdve négy év alatt négy egyenlő részben hajtsa végre. Abban a tekintetben, hogy az állásokat milyen sorrendben tölti be a törvényhatóság, nem avatkozik bele a miniszter. Ugy értesülünk azonban, hogy a tanács az idén a magasabb hivatalok betöltését kivánja megvalósitani. Ezek között van elsősorban a négy főjegyzői állás, amelyek közül egyet a tanács Keményy Géza dr. előléptetésével, aki tudvalevően a városgazdasági ügyosztály helyettes vezetője, be is töltött már. A négy főjegyzői állás közül ugyanis egyet mindenesetre be kell tölteni, még ha a közgyülés a másik három főjegyzői szék betöltését 1918., 1919. és 1920. évekre osztaná is föl. Ugy tudjuk azonban, hogy a január 24-iki közgyülés mind a négy állásnak azonnal való rendszeresitése mellett dönt és akkor a közgyülést követő első tanácsülés határozatából a máris megválasztott Keményy Géza dr.-on kivül főjegyzőkké lépnek elő Némethy Béla, Czibor Emil és Lung Géza tanácsjegyzők.

További értesülésünk arról szól, hogy február hóban azokat a választásokat is megejtik, amelyeknek elintézése a törvényhatósági bizottság joga. Ezek a betöltendő állások a következők lesznek:

4 tanácsjegyző,
1 árvaszéki elnökhelyettes (átszervezés folytán),
1 I. osztályu árvaszéki jegyző,
2 tiszti ügyész,
4 tiszti alügyész.

Azonkivül betöltésre kerül több állás tanácsi választás utján.

Az ujonnan szervezett közigazgatási státusbeli végleges állásoknak költségeit az 1917—1920-ig terjedő négy évre ez a táblázat mutatja:

A szak megnevezése	1917	1918	1919	1920
Tanácsi fogalmazó	12.840	10.400	5.600	5100
Árvaszéki fogalmazó	14.500	1.300	700	—
Ügyészség	18.320	1.400	1.400	—
Mérnökök	13.600	5.400	1.600	800
Müszaki szak	—1.080	4.400	2.100	—
Számvevőség	26.711	4.600	2.500	—
Adóhivatal / Végrehajtó szak	50.840	6.600	2.600	—
Pénztár	8.940	500	—	—
Vegyészet	3.700	—	—	—
Könyvtár (tudományos)	1.000	—	—	—
„ (középfoku)	300	900	—	—
Levéltár	—2.200	—	—	—60
Közélelmezés	11.360	500	1.000	—
Tüzoltóság	14.600	800	—	—
Gazdasági szak	12.860	1.400	1.400	—
Kezelő szak	59.662	19.094	20.148	—
Összesen	245 953	57.294	39.048	5.840

A legnagyobb érdeklődés a tanácsjegyzői választásokat kiséri, amelyekre már most folynak a korteskedések.

A választás esélyei sokban a jelölésektől függnek. Fontos kérdés az, hogy a kijelölő választmány a négy állásra kettes, vagy hármas jelölést csinál-e? A legbiztosabbnak tekinthető Schuler Dezső dr. megválasztása, akinek a kerületközi bizottság a legutóbbi tanácsjegyzői választás alkalmával ezt az állást már előre biztositotta. Schuler Dezső, derék és tehetséges tisztviselő és a háboru kitörése óta állandóan a harctéren van. Különben is rangsorban az első az I. oszt. fogalmazók között. Utána következnek sorrendben: Farkas Géza, Szenkovich Dénes (a harctéren van), Schara Béla, Schöberl Ferencz, Holtzspach Ödön (a harctéren van) és Bunyitay Sándor, a közoktatási ügyosztály egyik kitünő tagja. Tehetségüknél fogva a sorban hátrább levők közül igényt tarthatnak a jegyzői állásra: Paulay Pál,

Ahol tengerré dagadt a Duna

Déli koncert . . . Buda és Pest minden itthonmaradt harangja egyszerre dalol, a Duna fölött a gyárak jelzőkürtjei sivitanak, bugnak, kiáltoznak, vad össze-visszaságban. Az apró propellerek is üdvözlik a delet, minden hangosabb, egy üres társzekér csörömpöl az uton, a kocsisa bomlottan üvölt . . . A helyiérdekü villamos vastag tükörablakain és a kerekei lágy, monóton melódiáján keresztül ugy szürödik mindez be, mint egy csodálatos, hatalmas aquárium rejtelmes élete . . .

Filatori-gát! No, ha gát, akkor komisz-rosszul teljesitette kötelességét. Viz, viz mindenütt, bár már látszik az apadás; sok helyen opálszinü tócsákba menekül a hártyásfelületü viz, a többi részen is aggodalmasan borzolja már homlokát . . . A barna, iszapos föld két könyökkel tör utat magának.

Az ut is csupa sár és lucsok. Szembe velem hatalmas csizmás, sisakos rendőr talpal.

— Ejutok errefelé az elöntött házakhoz?

— Igen, erre egyenesen a Szérüskert-uccába tessék . . . Ujságtul teccik? . . .

— Olyosféle! Szeretnék beszélni egy pár kilakoltattal is.

— Csak tessék! Van ott elég. Beszélnek azok akkor is, ha nem köll. Csak legyen, aki hallgassa . . . Majd a Bányyné beszél!

— Voltak itt urak több ujságtul. Még fejérnép is volt velük. Fölirtak mindent!

A hangjában aggodalom rezeg, hogy azok tán megelőztek.

— Hát csak a Bányynéhoz tessék! . . .

Az utcában dolgoznak még az utászkatonák. Gyalogjáró utakat emelnek, a csolnakokra nincsen már szükség.

A pusztulás ijesztő képe a pincelakások mélyén. A viz a legtöbb helyen leapadt már, vagy kiszivattyuzták. Kis lakások egyetlen értéktárgyai a csikoshuzatu ágynemüek, bizony szomoru állapotban vannak, de a butorok, falak, nemkülönben a szekrények féltett kincsei is. Többnyire nem volt már idő az elszállitásra.

A házak közül a Szérüskert-utca 6. számu ház szenvedett a legtöbbet. Az egész ház egy udvar, mely szerencsésen magasan fekvő, igy a holmi egy részét, amennyire az idő engedte, felhordhatták. Három asszonyt, a pincelakókat, sujtotta az árviz, ezeknek a butora, holmija szomorkodik az esőben, a sáros, csatakos udvaron. Az emeleti lakók, akik szives szállást adtak a szerencsétleneknek, tető alá vittek a cók-mók közül annyit amennyi belefért a liliputi szobákba. Nehány fiókos szekrény, kredenc, asztal, ágy is van kettő.

— Ezeknek még hagyján, — sir fel mellettem Hartmann Károlyné, — ezek megmenthettek mindent. De én nem voltam itthon, mikor a viz gyütt, petróleumért álltam a bolt előtt. Mikor hazaértem, már nem engedtek be a lakásomba. A gyerekek, — öten vannak, — ötfelé kódorogtak. Egy hétre való lisztem zsirom, maradt odabenn és minden ruhám. Kódus vagyok egészen . . . Az uram katona . . . A segély . . .

A többi asszony fásult közömbösséggel álldogál körülötte: örülnek, hogy nem jártak olyan rosszul, mint Hartmanné, megmenthettek valamicskét. Szapora köhögés csapong a tömeg közt, hol itt, hol ott sir fel kinzó hangon . .. Ha kérdem őket, hogy volt, mint volt, vállukat vonogatják, kelletlen-fázósan: Majd a Bányyné . . .

Bányyné az emeleten lakik, ő a gondnokné a házban. Hej, nehogy valaki házmesternének titulálja, isten mentsen. Az emeleten lakik, neki nem volt kára. Ő is ad szállást vagy három-négy apróságnak, ellátást is ad hozzá a magáéból. Hanem aztán: „Kezicsókolom!"

A „kezicsókolom" hangzik akkor is iskolás éneklő csiripeléssel, mikor belépek az ajtón.

— No, Bányyné, a rendőr is, a házbeliek is magához utasitottak, mondja el, hogy mint, mint volt . . .

Bányyné biztos öntudattal mosolyog husos karjait megtörli csikos kötényébe. És mán indul is, szapora, pergő-szóval a beszéd:

— Két évvel ezelőtt akkurát igy volt, csak nem jött ennyi viz. Meg azelőtt is emlékszem, majd minden esztendőben el lehetünk készülve erre a látogatásra. Évről-évre igérgetik a városi urak, hogy segitenek a bajon, de bizony nem is látjuk őket egész esztendőben. Csak ha jönnek, oszt hirdetik: jön a vizveszedelem. — Amikor aztán itt van, akkor itt lófráznak egész nap, de nem csinálnak egyebet, mint hogy megjósolják, mikor fog apadni. Aztán elmennek a vizzel együtt s nem is látjuk őket az esztendőben . . .

Bányyné olyan ügyvédféle, tanácsadó, ügyvivő szerepet tölt be a környéken. Az asszonyok látatlanba rábólogatnak a szavaira. Mondják, hogy kiverekedett néhány segély-kedvezményt s más dolgokat is elintéz, — igen jutányos áron. A hatóságokkal nagyszerüen tud bánni.

— Minden, minden csak a szegény embert sujtja. Ki téríti meg a mi kárunkat! . . .

Az asszonyok bólogatnak. (v. l.)

Hetessy Ferenc dr., Mattyasovszky Jenő dr. (e két utóbbi az elnöki osztályban fejt ki érdemes munkásságot), Virnhardt Béla, aki a közlekedési ügyosztály és Virnhardt Ágost, aki a közegészségi ügyosztály referense és a Fővárosi Közlöny szerkesztőségének tagja. A pályázók között vannak Szendy Károly és Lakits Elemér fogalmazók, akik a siker kilátásával mennek a küzdelembe. Dr. Kortsák Károlyt, a polgármester egykori titkárát, aki most a közélelmezési ügyosztályban fejt ki elismerésreméltó munkásságot, kiváló tehetsége predesztinálja a jegyzői állásra. A II. osztályu fogalmazók közül megemlitjük azokat, akik legközelebb már komoly esélylyel pályázhatnak a jegyzői állásra. Ezek: Márkus József dr., Kállai Sándor, Zilahy-Kiss Jenő dr., Sidó Zoltán dr., Farkas Lajos dr., Kortsák Géza, Geschader Vilmos, Basch Imre dr., Lamotte Károly dr., a polgármester ezidőszerinti kiváló képességü titkára és Némethy Károly dr., aki a háboru kitörése óta harctéri szolgálatot teljesit, ott több izben kitünt és a koronázáskor aranysarkantyus vitézzé avatták fel.

Baj csak az, hogy sok az eszkimó és kevés a fóka: a négy tanácsjegyzői állás kevés a sok érdemes tisztviselő jogos ambiciójának a kielégitésére. ,

Uj rezsim a Népoperában

A Népszinházi bizottság átveszi a szinházat

A tanács keddi ülésén *Márkus* Jenő dr. tanácsnok, mint a *Népopera* vezetője, nagyfontosságu jelentést tett, amelyben beszámolván az első évi házi kezelés müvészeti és gazdasági eredményeiről, kiderül, hogy a tanácsnok okosan és eredményesen sáfárkodott, amennyiben 46,802 korona 14 fillér *felesleget* tudott kimutatni. Ilyenformán viszonylagosan helyreállván a rend, *Márkus* Jenő *befejezettnek véli missziójá*t és azt javasolja, hogy *a Népopera közvetlen felügyelete és kezelése a népszinházi bizottságra ruháztassék át.*

Minden dicséretet feleslegessé tesz az a tény, hogy Márkus tanácsnok rövid egy esztendő alatt a legválságosabb helyzetből emelte ki a Népoperát és annak további müködését biztos alapokra helyezte. A tanácsnok ma ugy találja, megvan rá a mód, hogy a Népoperát *megfelelő szerződés mellett hosszabb időre bérbe lehessen adni.*

A Népszinházi bizottság föladatai.

A keddi tanácsülésben előterjesztett határozati javaslat értelmében körülbelül körvonalazva láthatjuk azt a hatáskört, amelyet a Népszinházi Bizottság a Népopera körül kapni fog. A közgyülés mindenekelőtt kifogja mondani, hogy a Népopera ingatlanát és ennek tartozékait üzemszerüen s kereskedelmi elveknek megfelelően kivánja kezeltetni. Ezt a kezelést önálló hatáskörrel és felelősség mellett, a Népszinházi Bizottság végzi, amely a főváros vagyoni érdekeinek szemmeltartása mellett felügyel arra, hogy a szinházat a „magyar nyelv, nemzeti irodalom és magyar szellemü müvelődés fejlesztésének hathatós eszközeként" vezessék. A bizottság állapitja meg a Népopera költségelőirányzatát és zárszámadásait, a jóváhagyott költségelőirányzat keretén belül szerződéseket, egyezségeket köt. Gondoskodik az esetleges átalakitásokról, intézkedik a szinház bérbeadása, esetleges házikezelése iránt és megállapitja a jegyek árát. Müvészeti szempontból jelentékeny hatáskört kap a bizottság azzal, hogy, a szinház müsorát a bérleti szerződésben kikötendő jogánál fogva ellenőrizheti, különleges előadásokat engedélyezhet, sőt egyes darabokat szuverén joggal a müsorról véglegesen levétethet.

Amennyiben a Bizottság a szinházat öt évnél hosszabb időre akarja bérbeadni, vagy jelentékenyebb átalakitásokat kiván előbb életbeléptetni, ehhez a közgyülés hozzájárulására van szükség.

Márkus tanácsnok beszámolója.

Márkus tanácsnok, missziójának befejeztével figyelemre méltó beszámolást ad a házikezelés első évi eredményeiről. Müvészeti szempontból hangoztatja, hogy a szinházat olcsó áraival a szegényebb néposztályok számára is hozzáférhetővé akarta tenni és egyben teljesen mellőzte a külföldi szintársulatok együttes vendégszereplését, bárha ilyen irányban igen előnyös ajánlatok érkeztek. Elsőbben a Filharmóniai Társaság és a Vigszinház müvészei szerepeltek a Népopera szinpadán. Ez a megállapodás 1915. december elejétől 1916. május végéig tartott. Ezeken kivül néhány estére bérbeadták a szinházat a Wiesenthall-nővéreknek, Mátray Ernő táncegyüttesének és Sebestyén Géza buda—temesvári társulatának. 1916. október 7-től 1917. május végéig pedig Beöthy László bérelte a szinházat.

A Beöthy-féle szerződés szerint a bruttó-jegybevétel jövedelméből 40 százalék illeti a fővárost, 60 százalék pedig a bérlőt. Azonkivül kizárólag a fővárost illeti a ruhatári-, buffet-, a látcső- és szinlapjövedelem.

A fővárosra a jegybevételből, bér-részesedésként 245.216 korona 31 fillér jutott, a bérlők 532.337 korona 45 fillérjével szemben. Ez az összeg a ruhatár, buffet stb. jövedelmeivel együtt 316,005 koronára emelkedett. Ilyenformán a főváros bevétele átlag napi 1497.65 korona volt 1286,55 kor. kiadással szemben, ami 211,07 korona napi tiszta jövedelmet jelent.

A vagyon-mérleg szerint

vagyon — — 2,311, 433 K 98 f.
teher — — — 2,289, 251 K 19 f.
vagyis a tiszta vagyon 22,172 K 88 f.

Negyvenhatezer korona fölösleg.

Az eredmény-számla szerint 46,802 korona 14 fillér fölösleg mutatkozik, amelynek fölhasználása tekintetében Márkus tanácsnok azt javasolja, hogy ezt az összeget a következőképen használják föl:

1. a községi alap által az 1915—16. években 78,606 K. 49 f. erejéig teljesitett beruházások kamatmentes megtéritésére első részlet gyanánt fizessenek 26,802 K 14 fillért;

2. a Népopera r.-t. jelzálogilag nem biztositott magánhitelezőinek fizessenek első részlet gyanánt 20.000 koronát.

A Népopera első évi házikezelése ezeknek az adatoknak tanusága szerint biztató eredményeket tüntet fel, amelyek a szinház életében konszolidált állapotokat teremtettek. A Népszinházi bizottság többé nem fog sulyos feladat előtt állani, ha biztos kézzel és okos üzleti számitással tudja a sok vihart látott szinház jövőjét megalapozni.

Közlekedési mizériák

Egységes tarifa. — Az omnibusz dijakról. — Virányiék erőszakoskodása. — Retorzió a csavargőzös ellen. — Urbanék manővere. — A fogaskerekü tarifát emel és megváltást erőszakol.

Rényi tanácsnok nyilatkozata

Budapestnek közlekedése ma tulajdonképen nincsen, *ami viszont mégis van, az megdrágul.* Olyan közlekedési mizériákat élünk, amilyeneket béke idején el sem tudtunk képzelni. Legnagyobb részben azonban a segitésnek sincsen módja. Amennyiben azonban a drágulás minden vonalon bekövetkezik, mindenesetre ellenértékként követelnie kell a budapesti közönségnek, hogy legalább némi javulás álljon be a közlekedés lebonyolitásában, mert ma már a legutolsó fokon állunk.

A drágitások során legfontosabb természetesen, ha megvalósul, a villamosok *egységes tarifája* lesz. Egyelőre e tekintetben döntés még nincsen, de mindenesetre az lenne a legcélszerübb megoldás, ha a párisi correspondence-rendszert valósitanók meg külön egyenes vonalu és külön átszálló-egységes tarifával. Megvalósult már az omnibusz áremelése, amelynél a szakaszjegy árát 8 fillérről előbb 10 fillérre, később 12-re emelték. Utban van a bérkocsisok taksaemelése is, akik ujra ötven percentes drágitást követelnek. A tanács és a rendőrség javaslatára a közlekedési bizottság már hozzájárult a bérkocsisok kérésének teljesitéséhez, az utolsó szó azonban a január 24-iki közgyülésé lesz. Kétségtelen, hogy vannak méltányossági okok, a bérkocsisok helyzete sem a legrózsásabb a mai napokban, de az emelésben is mértéket kellene tartani, legvégül pedig, ha már szinte elképesztő módon kiuzsorázzák a közönséget, akkor az igényeket is ki kell elégiteniök. A drága pénzünkért meg fogjuk követelni, hogy a kocsisok ne csak azoknak álljanak rendelkezésére, akiktől dus borravalót remélnek, ne csak rövid utra vállalkozzanak és az eső cimén meg ne zsaroljanak bennünket minden alkalommal. Reméljük, hogy majd a rendőrség, amely az áremelésnél pártját fogta a bérkocsisoknak, épen ilyen előzékeny lesz a közönséggel szemben, amelynek igen fontos és igazságos követelései lesznek a megdrágitott taxaméterek tulajdonosaival szemben.

Minden áremelés mellett legfelháboritóbb azonban két olyan budapesti közlekedési vállalat, amelyek iránt a közönség mérhetetlen elkeseredéssel küzd esztendők óta és amelyektől nem tud semmi módon megszabadulni. Ez a két vállalat a *Csavargőzös* és a *Fogaskerekü.* Ennek a két vállalatnak igazán nincsen joga és módja az árakat emelni, mert a közönség igényeit a legkisebb mértékben elégitik ki. A két vállalat jóvoltából a mult esztendőben csak balesetekhez és katasztrófákhoz volt szerencsénk, egészen természetes tehát, hogy most a zsebünk megnyitását követelik.

Rényi Dezső tanácsnok az omnibusz tarifák felemeléséről.

Az omnibusz menetdijainak emelését természetesnek kellett tartanunk, csak az volt furcsa, hogy a közönség egészen észrevétlenül csöppent bele a magasabb viteldijakba. Nem hozták nyilvánosságra az emelést, sőt nem is egyszerre történt az, hanem két izben két-két fillért csempésztek a szakaszjegyek árához.

Megkérdeztük Rényi Dezső tanácsnokot, a közlekedési ügyosztály vezetőjét, mivel okolja meg azt a körülményt, hogy az omnibusz menetdijait nem egyszerre, hanem két izben emelték föl.

— Mint az egészen természetes — mondta a tanácsnok — meglehetősen bátortalanul vittük keresztül a menetjegyek árának fölemelését. A közönséget ma már annyira agyonzaklatta a drágaság, hogy bármily méltányos legyen is valamely áremelés, idegesen fogadja. Az első emelést próbára csináltuk, hozzászoktattuk a közönséget magasabb viteldijhoz. Amikor aztán láttuk, hogy a közönség egész méltánylással fogadta az ujitást, akkor végrehajtottuk a második emelést is. Most már aztán rendben vagyunk, mert a közönség belátta, hogy a mai drágaság mellett, amikor ló és ember nincsen, amikor a lovak élelmezése hihetetlen percenttel drágább, akkor az omnibusz sem maradhat meg a régi viteldijak mellett, amelyek még békeidőben is hihetetlen olcsók voltak.

— Számolnunk kellett azonban még egy körülménynyel. Ez pedig az, hogy az omnibuszvállalat a régi normális időben is tulolcsó viteldijak mellett *deficittel dolgozott.* Ehhez pedig nincsen jogunk. Az omnibusz-vállalat a székesfőváros tulajdona és igy a törvényhatóságnak felelősséggel tartozunk, hogy milyen jövedelmet érünk el. A közgyülés pedig kérdőre vonhatott volna bennünket, hogy merünk mi deficitet kimutatni egy vállalatnál, amelytől joggal várhatnánk jövedelmet. A főváros pénze nem arra való, hogy egyeseknek a javát szolgálja, az omnibusznak nem az a hivatása, hogy utasait képtelenül olcsón szállitsa. Megkérdezhettek volna tehát bennünket, hogy mertük mi a menetdijakat *föl nem emelni,* amikor arra minden jogcimünk megvolt, de leginkább az, hogy a deficitet elháritsuk.

A csavargó-gőzös
Nem kap többé partbérletet.

A Csavargőzös áremelése körül a fővárosnak igen szánalmas szerep jutott. Általában bebizonyosodott, hogy a közlekedési vállalatokkal szemben a főváros teljesen tehetetlen, nincs joga még büntetni sem.

A Csavargőzössel most például az történt, hogy előbb a fővárostól kérte a menetdijak fölemelésének megengedését. A főváros arra való tekintettel, hogy a vállalat rozoga, elhanyagolt requizitumai igazán nem kedvezményt, hanem eltüzelést érdemelnének, nem járult hozzá a menetdijak fölemeléséhez.

Mit tett azonban erre a Csavargőzös? Fölemelte önként, a főváros beleegyezése nélkül a menetdijakat. Ma már tényleg

drágább a Csavargőzös, az első osztályért 10 fillér helyett 12 fillért, a második osztályért 6 fillér helyett 8 fillért fizetünk.

Amikor azután a főváros kérdőre vonta Virányiékat, azok mélységes nyugalommal előmutatták a pénzügyminiszterium által adott koncessziójukat, amely a szerződés jellegével bir. Ez a szerződés pedig ugy szól, hogy a Csavargőzös viteldijainak maximuma 14 és 10 fillér. Eszerint tehát még ma sem értek el az áremeléssel a maximumig. Persze nem lehetetlen, hogy a fővárosnak az omnibusznál inaugurált példája szerint, ujabb menetdijemelés következik.

A főváros leforrázva futott a pénzügyminiszterhez, de az sem adhatott más választ, mint megerősitette azt a képtelen és tarthatatlan helyzetet, amely szerint a Csavargőzös a főváros hozzájárulása nélkül is jogosan emelt.

A városházán azonban megtalálták már az egyetlen módot, amelyen a Csavargőzössel szemben legalább részben éreztetni tudják a budapesti közönség haragját és érvényesiteni fogják jogaikat és kivánságaikat. A tanács ugyanis olyan javaslatot készül a közgyülés elé terjeszteni, amelynek értelmében a közgyülés utasitani fogja a tanácsot, hogy majd akkor, amikor ismét a csavargőzös partbérletéről lesz szó, akkor ne kössék meg másként a szerződést, csak ugy, ha a Csavargőzös azokat a feltételeket, amelyeket a főváros a közönség érdekében szükségeseknek lát, elfogadja.

Megkérdeztük különben Rényi Dezső tanácsnokot, hogy mint áll jelenleg a helyi hajózás rendezésének kérdése?

— A jelen pillanatban ujat nem tudok mondani. Ez a kédés különben is a kormány kezében van. Általában a helyi hajózás kérdése, maga a Csavargőzös ügye nem olyan fontos a mai körülmények között, amikor a budai és pesti oldalak között való közlekedésnek egészen uj utjai vannak és különösen valóra válnak a jövendőben. Ha háboru nem lenne, autóbuszaink már régen nagy számban bonyolitanák le a két part közötti forgalmat, amellett azonban már maga az Erzsébet-hidon áthaladó villamos is igen nagy konkurrense a helyi hajóközlekedésnek.

A svábhegyi haláltalyiga

Tarifaemelés és megváltás.

Ugyancsak a szerdai közlekedési bizottság foglalkozik a fogaskerekü tarifaemelési kérésével. Ennél szemérmetlenebb kivánságot az utolsó esztendőben történtek után szinte elképzelni is lehetetlen. Ugy tudjuk, a közlekedési ügyosztály a kivánságnak teljes elutasitását fogja javasolni, a bizottság, de maga a közgyülés is egyebet nem tehet, mint lelkesen helyesli majd az ügyosztály javaslatát.

Általában a városházán a fogaskerekü ügyében ismét a tehetetlenség dühe viszi a vezető szerepet. Egészen lehetetlen állapot az, amely a fővárost teljesen megfosztja annak lehetőségétől, hogy a közlekedési vállalatokkal szemben bármiféle fegyelmi, vagy büntető jogot gyakoroljon. Tehetetlenül kell nézni az egymást követő katasztrófákat és ugyanakkor a fogaskerekü még szenet is a fővárostól koldul.

Kiderült, hogy ennek a nyomorék társaságnak a világon semmije sincsen. Nincs szene, nincs más szükséges anyaga, nincsen mozdonya, nincs embere. Az egyetlen hatóság, amelynek módjában lenne a fogaskerekü megrendszabályozni, a m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelőség, csudálatos türelemmel nézi, mint garázdálkodik ez a társaság és mint veszélyezteti budapesti polgárok életét. A főfelügyelőség nemtörődömsége ösztönzi talán a társaságot arra, hogy állandóan a megváltásra irányuló zsarolásként használja föl pályájának és néhány kocsijának életveszedelmes rozogaságát. Amit mégis tett a társaság ebben az évben, az mindössze az, hogy azokat a kisebb javitásokat, amelyeket a főfelügyelőség az egyik legutóbbi baleset alkalmával a leghatározottabban kötelességévé tett, végre is hajtatta.

És még valamit. A főváros évek előtt kötelezte a társaságot, hogy uj mozdonyt szerezzen be. A mozdonyt ki is szemelték Svájcban, de meg nem vették. Most aztán tulontul pregnans lett a mozdonykérdés, ugy hogy tényleg meg kellett venni. A zsugori társaságnak rettenetes tragikomikuma, hogy a mozdonyért a valutakülönbözet révén pontosan dupla árat kellett fizetnie, mint amilyenért pár év előtt könnyen megkaphatta volna.

A fogaskerekü különben ujabban *egyszerre két beadványt intézett a fővároshoz;* az egyikben alapos tarifaemelést kért, a másikban pedig ajánlatot tett a fővárosnak a vállalat megváltására vonatkozólag.

A tarifaemelés kérdésében emlitettük az illetékes ügyosztály álláspontját. A megváltás dolga kevésbé egyszerü. Megváltani ugyanis csak olyan dolgokat lehet, amiknek értékük van és olyan jogokat, amelyek nem egyszersmind sulyos kötelességek. De mit vált meg a főváros azon a koncesszión, amelyet amugy sem akarna élvezni, mert hiszen a közlekedési ügyosztály maga is azt vallja, hogy mai formájában nem lehet fentartani az üzemet, hanem villamoserőre kell berendezni. A megváltás annyit jelentene csupán, hogy a főváros nyakába szakad most már nemcsak a téli, hanem a nyári járatok fentartása is, ezenkivül pedig a nyakába szakadna több százezer koronás befektetés. Ezért ugyan kár volna 3—400.000 koronás ajándékot adni annak a vállalatnak, amely a közönség érdekeinek mellőzésében méltó versenytársa volt a propeller-társaságnak. A koncesszió semmit sem ér, az üzem mai állapotában nem érték, hanem teher. A megoldás tehát nem lehet más, minthogy a főváros a háboru tartamára tartózkodik minden ujitástól, hanem uj mozdonyok, uj berendezések beszerzésére kötelezi a vállalatot. Háboru után pedig átveszi az üzemet, de nem 3—400,000 koronáért, hanem ennél jóval kevesebbért. Ez a megoldás már csak azért is helyesebb, mert mennél jobban késik a megváltás, annál inkább közeledünk a koncesszió lejáratának időpontjához, 1926-hoz, ennélfogva annál kisebb a megváltás ára.

Drágitanak a kéményseprők

Uj tarifa és kerületbeosztás

A kéményseprőipar ügyét ezelőtt 16 esztendővel szabályozták. Ekkor állapitották meg a tarifát és csinálták meg a kerületek beosztását. A főváros fejlődése ezalatt hatalmasan nekilendült, egyes kémény-seprő kerületekbe sok ház, sok kémeny és sok lakó zsufolódott össze, itt meggazdagodtak a mesterek, mig más kerületekben a helyzet, a drágaság folytán folyvást rosszabbodott.

A háboru kitörésekor a kéményseprősegédek pótlékot követeltek a mesterektől, a szerszám is megdrágult, — mondják a mesterek — és számtalan sulyos nehézséggel kellett megküzdeni ez iparágnak. A kéményseprő-ipartársulat ekkor arra kérte a fővárost, hogy járuljon hozzá a tarifaemeléshez. A város hajlandónak mutatkozott e kérdésben felvenni a tárgyalások fonalát, (természetesen nem a 30 százalékos tarifaemelési alapon, amit a kéményseprők kérelmeztek.) Ez alkalommal Vita Emil dr. tanácsnok kijelentette, hogy egyuttal a kéményseprő iparra vonatkozó szabályrendeletet revizió alá akarja venni, szigorubb intézkedéseket állapitván meg, részint tüzrendészeti, részint a közönség érdekeinek hathatósabb megóvása szempontjából, valamint a kerületek igazságosabb és arányosabb beosztását is tervbe vette.

A tárgyalások másfél éven keresztül folytak. A kéményseprők, miután a főváros hajthatatlan volt, engedtek kérésükből és igy az emelés mindössze 18%-os lesz. Azokat a kerületeket, melyekben a bruttó bevétel 15.000 koronánál kisebb, kiegészitik, mig ott, ahol aránytalanul nagyobb a bevétel, ott uj kerületeket hasitanak ki. Igy a VI. kerület hatalmasan fejlődött külső részében és még másutt: körülbelül 10—12 uj kerület kreálása van tervbevéve.

Az egyetlen vitás pont még, ami a tárgyalások befejezését késlelteti, a kéményseprőknek az a kérése, hogy a tanács tegye kötelezővé a kéménytisztitást a város belterületén lévő gyárak hatalmas kéményeire, valamint a légfütési kéményekre is. A milliós gyárak ugyanis eddig nem tisztittatták kéményeiket, mondván, hogy a korom ugyis elperzselődik a kéményben. Ugyanigy tettek a villanegyedek és uj bérpaloták légfütési-kéményeivel is. A város belterületén lévő gyárkéményekre és a légfütési kéményekre vonatkozólag ugyanis a 16 év előtti rendelkezés elmulasztott intézkedni.

Ha azonban ez a kérdés is megoldást nyer, akkor a kéményseprők ügye hamarosan közgyülés elé kerül. Itt még egy végső csatát kell megvivniok a háziurak jelenlévő, szervezkedő tömegével, ami elé a kéményseprőkörök nem kis aggodalommal tekintenek.

Városházi Kabaré

Konferál: Kövary Gyula

Takarékosság.

A főváros a világitáson való spórolásával mintegy félmillió koronát veszit. De azért nem kell elbizakodnia. Mert ilyen eredményt én is tudok felmutatni, ha nem is félmillió korona erejéig. Mióta például spórolnom kell a cigarettával, nem ihatom délután kávét, záróra van stb., üzleti noteszem átvizsgálásánál kiderült, hogy a mult évet körülbelül 20.000 korona deficittel zártam le. Pedig hát békeidőben, amikor még pazarló voltam, a szilveszteri mérlegem minimum 10.000 K pluszt eredményezett. (Aki ezt nekem nem hiszi el, annak betekintésre szivesen rendelkezésére bocsátom az üzleti noteszeimet.)

Most már azt kérdezhetik tőlem, hogyan sikerült nekem a spórolással igy tönkremennem?

Hát nagyon egyszerüen. Hol kezdjem? Mondjuk, a cigarettán. Nem voltam sohasem s nvedélyes dohányos, mindössze talán 10—12 cigarettát szivtam el naponkint. De, mikor beütött a dohányinség és kiütött a cigarettahiány, bizony kissé elszontyolodtam magam is. És kezdtem beszerezni! Ahol véletlenül, vagy csempészetice kaphattam cigarettát, azt mind megvettem. Naponta kézalatt legalább 300—400 darabot vásároltam és fizettem érte, amit csak kértek. A barátaimnak sohasem volt, hát én kinálgattam őket. Igy lettem én nikotinista. Mert nem volt cigaretta. Napi cigaretta-fogyasztásom 15—20 korona rekordot ért el.

Aztán jött az áldásos intézmény, a záróra. Ugyanez: makkban. Világéletemben szolid fiatalember voltam, aki megittam fél 11-kor a tejecskémet, aztán, mint jámbor muzulmán: kelet felé fordulva elszenderedtem. Ma? . . . Hogy most ne kelljen lefeküdnöm, klubbokba iratkoztam be és magánlakásokon rendezett zártkörü vigalmak főrendezője vagyok. Álmatlanságban szenvedek, mert az italtól nincs időm elaludni. A kártyáról ne is beszéljünk — mert én, akire azelőtt női lény rám se nézett, ma általános közszerelemnek örvendek. Legalább erre kell következtetnem, mert a játékban a legpechesebb vagyok!

Önök azonban nevetni fognak! A legtöbbe kerül nekem: a kávétilalom. Hinné ezt valaki? A kávét ugyanis mindig gyülöltem. De tudja az isten, micsoda ördög lázadt föl bennem, mióta délután 3 órakor már nem lehet a kávéházban kávézni, fél 4-kor majd meghalok egy kis kávéért. Hiszen én belátom, hogy spórolni kell az élelmiszerrel, dehát nem kellene ezt sem ilyen tulzásba vinni. Mondom, fél 4-kor borzasztóan kivánom már a kávét, de hát nem kapni, igy aztán rendelek rendszerint két tojást pohárban. — Ám, ha az ember kávét kiván, a tojás nem elégiti ki és igy éhen maradok. Gyorsan megrendelem hát a szardiniát. Párosával. Ez 90 krajcár. Fél 6-kor sonkát eszem, fél 7-kor vajaskenyeret rántottával, fél 8-kor csokoládét tükörtojással és savanyu káposztával — végre 8 óra! Szabad a kávé! Hozza a pincér, de én megundorodva minden ételtől — ugy vágom a fejéhez szegénynek minden nélkül, hogy csak ugy zug! Fizetek: a számla körülbelül 15—25 korona. Attól függ, hogy hustalan, zsirtalan, ok-talan, vagy Bertalan nap van-e?

Igy telnek nálam az én szép takarékossági napjaim! Ennek a lehetetlen helyzetnek már csak egy világháboru vethet véget. Itt már csak a háboru segithet, mert különben tönkremegyek a — spórolásom.

Szakvélemények

az épitőipar pangásáról és fejlesztéséről

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet az elmult héten ujabb akciót inditott az épitőipar érdekében és azokról a tervekről és eszközökről, amelyektől a cél elérését remélik, a kormányhoz intézett memorandumot dolgozott ki. Az eszközök között ott szerepelnek a lakásrendelet revíziója, a magánépületekben elhelyezett hivatalok számára épitendő középületek, a kölcsönnyujtás, az anyagbeszerzés és szállitás megkönnyitése, hadifoglyok kiadása, adókedvezmények nyujtása és még több hasonló. Van-e kilátása a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet akciójának? — erre a kérdésre felel az itt következő néhány válasz, amelyek a kérdést legjobban ismerő szakemberektől erednek:

Steiner József,
épitész:

— A kormány legutóbbi rendelkezése, mely szerint a lakásokat még épitkezés esetén sem lehet felmondani, ebben a formájában tarthatatlan, mert az épitkezésnek még a gondolatát is kizárja. A rendelet főleg a kisiparosokat sujtja, mert annak megjelenése óta még a renoválások is abbanmaradtak és ez az épitőipar teljes halálát jelenti. A magyar *Mérnök- és Épitész-Egylet* a január 8-án tartott ülésén szerkesztett memorandumban elsősorban a rendeletnek az épitőipar szempontjából való revizióját kérelmezi.

— A magánépitkezés megindításának lehetővé tételét a következőképen képzeljük: a) Szervezzen az állam olyan pénzintézetet, vagy pénzcsoportot, mely kedvező föltételekkel tegye hozzáférhetővé mindenki számára az épitkezés céljaira szolgáló tőkét. b) Könnyitse meg az anyagbeszerzést, téglagyárainak üzemét inditsa meg, s adja önköltségen a téglát; mint a vaskartel tagja, itt is elősegitheti a beszerzést. c) A munkabeszerzés és szállitás feltételeit könnyitse meg, bocsásson képzett hadifoglyokat és szállitóeszközöket a magánépittetők rendelkezésére. d) Nyujtson legalább 30 évre adókedvezményt, mint azt a belvárosban és a Rádayutca kiépitésekor tette; szükséges, hogy az adókedvezmény progressziv legyen: 1917-től kezdve évről-évre csökkenő időtartamra szóljon. Szükséges továbbá, hogy az épitési szabályrendeletnek a száradási időre és a statikai részre vonatkozó pontjait, melyek a jelen viszonyok között tarthatatlanok, módositsa.

— Mozgalmunk sikere érdekében különben a közel jövőben nagyszabásu ankétet rendezünk, melyre az összes épitőipari érdekeltségeket, sőt a rokonszakmákat is, mint a vasipart meghivjuk, őket csatlakozásra szólitjuk fel, monstre-küldöttséget választunk, mely aztán kérelmünket a kormány előtt élőszóval is megismételni fogja.

Ujlaki Müller József,
az „Ujlaki Tégla- és Mészégető r.-t." vezérigazgatója:

— Az Épitész-Egylet mozgalmáról hallottam, de nem hiszem, hogy az akciónak kivánt sikere lesz. Óriási akadályai vannak ma annak, hogy az épitkezés megindulhasson. Hiányzik elsősorban a munkaerő, a foglyok alig használhatók és nem is lehet eleget kapni mert ezek elsősorban a gazdasági munkákhoz és a közélelmezési cikkek termeléséhez kellenek.

— A második főakadálya annak, hogy az épitkezés nekilendülhessen, sok apró akadály mellett, a szén. Ez a nehézség csak az utolsó napokban lett aktuális. Most alakult meg a Szénközpont, mely a meglévő, de korántsem kielégitő szénmennyiségek elosztása körül fog intézkedni, hogy melyik fogyasztóüzem kapjon s melyik nem. Elsősorban jönnek a muníciógyárak, aztán a vasutak s más hadicélü üzemek, amelyeknek okvetlenül kell szén, azután rögtön, a szintén elsőrangu fontosságu, élelmezési üzemek következnek. Kérdés, vajjon a Szénközpont a téglagyárakat olyan üzemeknek minősiti-e, melyeknek elsőrangu fontosságu az üzemben tartása.

— Pedig a téglagyárak az utolsó két esztendőben csak a hadiépitkezés céljaira szállitottak anyagot, azon egyszerü oknál fogva, mert más épitkezés alig akadt. Ha nem lesz szenünk, akkor természetesen be kell szüntetnünk az üzemet, ami rengeteg szegény családot sujtana. A téglagyári munkások ugyanis, ellentétben más gyárak munkásaival, benn laknak a gyártelepen. Sőt a bevonultak családjai is ott laknak s bizony gondoskodnunk kell ezekről is.

— Ha az épitkezés megindulását nem is tartom, a mai körülmények között, lehetőnek, mindazonáltal mindent elő kellene készitenl, hogy háboru után az épitkezés intenziv módon megindulhasson, mert ma rendkivüli lakáshiány van Pesten s ez a jövőben még emelkedni fog. A memorandum azon pontját, mely a közhivatalokat ki akarja költöztetni a magánházakból, igen helyes tervnek tartom. Általában az állam és a főváros megindithatnák az épitkezést, mert hiszen az akadályok ott játszva legyőzhetők.

Garbai Sándor,
a „Magyar Épitőmunkások Országos Szövetsége" titkára:

— A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet mozgalmának sikerében nem sokat bizom. Azokra a bajokra, amelyek a háboruval az épitkezést sujtották, csak *egyetlenegy gyógyszer van — a béke.* Olyan nehézségeket, mint aminő a munkaerő és az anyag hiánya, a termelés szünetelése, leküzdhetetlen szállitási nehézségek, — nem lehet semmiféle akcióval megszüntetni. A tőke okozta eddig még mindig a legkevesebb nehézséget, az van a magánépitkezésre ma is elég. Más kérdés, hogy a mai, érthetően felszökött munkabérek és anyagárak mellett a magánépittető megtalálja számitását. (A tégla, mely azelőtt, szállitással együtt, 46 korona volt ezrenként, ma 85 korona, szállitás nélkül, tehát szállitva 120—130 korona).

— A magánépitkezés szomoru sorvadásra itélt helyzetén tehát ma nem hiszem, hogy segitsen ez a mozgalom. Ma az a helyzet, hogy képzett szakmunkásaink egymásután belesodródnak a katonai felügyelet alatt müködő épitkezési munkálatokba, ahonnan azután nincs szabadulás. Mert ilyen épitkezések elég nagy számban folynak, a hadseregnek van módja a nyersanyagokat beszerezni és a szállitási nehézségeket is leküzdheti.

— A memorandumnak az a része, amely kérelmezi, hogy változtassa meg a kormány a felmondások korlátozására vonatkozó rendeletet, mert *ez az,* ami teljesen megakasztotta a magánépitkezést, véleményem szerint szintén téves alapon épült fel. A kérelem, azt hiszem, csak a háziurak védelmét célozza. A fenti akadályok akkor is fenn fognak állani, ha a rendeletet megváltoztatják, s az épitkezés akkor sem indulhat meg, mig ellenben a rendelet üdvös intézkedései megszünnek.

— Az egyedül akceptálható pont a memorandumban, amelyik a lakáshiányon ugy akar segiteni, hogy a magánbérházakban elhelyezett állami és városi közhivatalokat, e célra ujonnan emelt középületekbe költöztessék át. Ezzel igen sok lakás szabadulna fel. Az pedig, hogy az állam és a város épitsenek, az régi, a háboruokozta épitkezési válságon segiteni akaró terv. Az ilyen közhatóságoknak könnyebben sikerül legyőzni a nehézségeket, mint a magánépittetőknek. Ha pedig a tervek elkészitését magánépitészekre bizzák, akkor az épitőipar sulyos helyzetén is segitettek.

— A fővárost e téren nagy hibák terhelik. A háboru elején minden épitést abbanhagyatott, ott szomorkodnak a félig felhuzott iskola-falak, az állványokat leszerelték, a munka megállt. A folytatásról szó sincs. (Mindez a belügyminiszternek az épitkezés folytatását tiltó rendelkezésére történt. *A szerk..)* A főváros még mindig azt reményli, hogy a háboru elmultával érvényesitheti régi, még békében készült szerződéseit a vállalkozókkal szemben. Pedig hát a magánosok példája megmutatta, hogy mindenki, a körülmények mérlegelésével ráfizetett a háboru előtt kötött szerződésére. A mult esztendő elején a vállalkozók még belementek volna 20 százalékos felülfizetésbe, ma már (és ez a háboru után sem lesz jóideig másképen) már a 20 százalékos felülfizetés mellett sem találják meg számitásaikat.

— Nagyon kivánatosnak tartom, hogy az állam és a város mihamarább megindituák az emlitett középületek épitkezését. A város megváltoztatná tarthatatlan és makacs elhatározását, hogy felpénzt nem ad ki és megvalósithatná az annyira sürgetős kislakások terveit, valamint a nem kevésbé aktuális iskola- és kórház-épitési programmjából is valamit. Ez megadná a szükséges lendületet az épitőiparnak, mely enélkül elsorvad és a háboru után nagy és széles méretekben megindulo épitkezési szükségletnek nem tud megfelelni.

Események

Bonyodalmak egy mandátum körül. *Kriszháber* Leó fővárosi bizottsági tag végre levonta a konzekvenciáját annak az afférnek, amelybe a papiros-bakkancsok révén a hadsereggel keveredett. Jogi képviselője, *Fried* Lajos dr. ügyvéd levelet intézett a polgármesterhez és arra való tekintettel, hogy Kriszháber saját akaratán kivüli okokból nem felelhet meg lelkiismeretesen városatyai kötelességeinek, védence felmentését kérte a törvényhatósági bizottsági tagság alól. *Kriszháber* Leó tehát megmutatta, hogy több erkölcsi érzékkel bir, mint a *Goldmann* Józsefek. Lemondott mandátumáról és helyét uj embernek kell elfoglalnia. Igen ám, csakhogy a törvény értelmében „a választási idő előtt a törvényhatósági bizottságban megürült helyre az *illető* póttagok közül az lép, aki mint ilyen, a legtöbb szavazatot nyerte." Az *illető* póttagok — az V. kerületnek az összes választók sorából választott póttagjai, vagyis a *szabadon* választott póttagok. Ilyenek azonban nincsenek többé, mert *az V. kerület összes póttagjai, a virilista póttagok is, időközben rendes tagokká* léptek elő, *Kovács* Gyula dr. kivételével, akinek viszont megszünt a virilista jogosultsága, s ezzel együtt a póttagsága. A kérdés tehát most az, hogy *Kriszháber* utódát melyik csoportból kell venni: valamelyik másik kerület szabadon választott póttagjaiból, vagy a soron lévő virilista-póttagok közül? Minthogy jogilag mindkét megoldás képtelenség, nem marad más hátra, mint az, hogy Kriszháber helyét *uj választás utján* töltse be a Lipótváros, vagy ha ennek háborus akadálya van: a választások elhalasztásáról szóló törvény, akkor Kriszháber helye a háboru után még 3 hónapig betöltetlen marad, tehát Kriszháber lemondása miatt *csonka lett a közgyülés.* Minthogy hasonló esetre még nem volt precedens, a Kriszháber-probléma sok fejtörést fog okozni a városházán.

Ankét a házbérrendelet ügyében. A házbérrendelet megváltoztatása a februári házbérnegyed közelsége miatt rendkivül sürgős — a háztulajdonosoknak. *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész ebben az ügyben ismételten tárgyalt az igazságügyminisztériumban, s a tárgyalások anyagát egy legközelebb összeülő ankét elé terjesztik.

A tüzoltók fizetésrendezése. Harrer Ferenc dr. tanácsnok még a mult év elején elkészitette a tüzoltók fizetésrendezésének tervezetét. A közgyülés a tüzoltók munkája iránt való elismerésének azzal adott kifejezést, hogy örömmel fogadta a tanácsi javaslatot. Most azután megérkezett a belügyminiszter leirata, amelyben a tüzoltók fizetésrendezését néhány feltünő és meleg sor kiséretében jóváhagyta.

Viszik a város kilincseit. A kormány rendelete értelmében ujabb rézrekvirálás kezdődött. A közgazdasági ügyosztály *Vita* Emil dr. tanácsnok vezetésével már javában rekvirálja a fürdőkályhákat. Ezután pedig a rézkilincsekre kerül a sor. Először a közhivatalok, középületek kilincseit viszik el, csak aztán kerül a sor a magánlakásokra. A városházán már meg is kezdték a kilincsek leszedését és azoknak más anyagból készült kilincscsel való pótlását.

Fővárosi Orfeum. Aki mostanában egy élvezetes este után a Fővárosi Orfeumot elhagyja, be kell látnia, hogy az igazgatóság a januári müsorban a szenzációs slágerek, brilliáns látványosságok és müvészi ujdonságok oly gazdagságát halmozta fel, hogy szinte lehetetlen azokat egyszeri látásra és hallásra kellőképpen élvezni. A mostani müsorban ugyszólván az étvágy szintén az evéssel jön. A gyönyörü, kacagtató magyar bohózatok, a meglepő nagyszabásu attrakciók másodszori, harmadszori látásnál mindig uj poenteket, uj élvezeteket nyujtanak. Az orfeum napról-napra szinültig telt házai igazolják a januári müsor példátlan vonzóerejét.

Curt von Hessen a Télikertben. A kiváló bécsi szinmüvész nevét jól ismeri már a főváros közönsége. Tavaly ugyancsak a Télikertben Gertrud Eysoldt vendégszereplésekor tünt föl. Ujabb rövid vendégjá-

téka e hó 16-án kezdődik az „Andromédaa szobra" cimü szenzációs szkecsben. Az izgató kis darab cimszerepét Grete Sundt, a hires szoborszép bécsi szinésznö kreálja, mig a másik főszerepben Julius Bartl, a bécsi Carl-Theater müvésze lép fel. A müsor egyéb számai is elsőranguak.

A Kristálypalotát egyszeriben a közönség érdeklődésének központjába állitotta Schildkraut vendégjátéka, amiben minden este zsufolt ház gyönyörködik. Tetszik a müsor többi része is.

A Tőke

...

Közgazdaságunk 1916-ban

II.

Ipar, közlekedés, biztositás

Abban a gigászi küzdelemben, melyet a magyar nemzet most exisztenciájáért és függetlenségéért folytat, az ország ipara fényesen megállotta a helyét. Teljesitőképessége a háboru alatt éppen nem csökkent, sőt inkább emelkedett. A háboru kitörése nyomában járó általános depressziót 1915-ben nagy ipari fellendülés követte, mely az 1916. év folyamán valóságos „Hochkonjunktur"-ává alakult ki. A textilipar és a bőripar, melyek a háboru előtt a tultermelés következtében igen kedvezőtlen helyzetben voltak, a háboru alatt teljesen szanáltattak és ma már oly óriási haszonnal dolgoznak, amelyről azelőtt álmodni se mertek. A gépipar valóságos rekord üzleti eredményeket tüntet föl, mig a villamos- és vegyi ipar a háboru igényeihez való alkalmazkodás következtében igen kielégitő nyereségeket értek el. Általában azt tapasztaljuk, hogy ahol a magyar iparnak a háboru alatt élénkebb tevékenységre nyilt alkalma, ott mindig a legmagasabb teljesitőképességre emelkedett. A német, magyar és osztrák ipar nagyfoku teljesitőképessége nélkül — mondotta a német birodalmi kancellár egyik beszédében — a háborut már rég elvesztettük volna. Az bizonyos, hogy ha az ellenséges államok bennünket a fegyverek, a munició és más hadfelszerelési tárgyak előállitásában tulszárnyaltak volna, akkor nem lett volna részünk azokban a diadalokban, melyeket a harctereken elértünk.

Különösen áll ez a szénbányákra és a vasipari vállalatokra nézve. Teljesitőképesség tekintetében kimagaslik ezek közül a *Magyar Általános Kőszénbánya r.-t.*, mely 1916. végén 25-ik mérlegévét zárja le. A vállalat 1916. évi kőszéntermelése meghaladja az előző évit. Ugyanez mondható a társaság *cementgyáráról* is. Az év vége felé helyezték üzembe az uj *cementhordógyárat*, mely a zsákhiányt van hivatva pótolni. Ugyancsak elkészült a társaság *mészhidrátgyára* is, melynek termékei máris megjelentek a piacon. Az osztalék nagysága tekintetében csak a mérlegmunkálatok befejezése után fognak dönteni. — A *Salgótarjáni Kőszénbánya r.-t.*, valamint az *Urikány—zsilvölgyi* kőszénbánya r.-t. a lefolyt év első felében fokozott munkaerővel dolgoztak. Az év második felében a termelés a román betörés következtében csökkent. A Zsilvölgy felszabaditása után azonnal megkezdték a helyreállitási munkálatokat és ma már a termelés ujból megindult, ugy, hogy remélhető, hogy a normális kvantumot csakhamar el fogják érni.

A *vasmüvek és vasgyárak*, amelyek most leginkább a hadsereg részére dolgoznak, kitünő üzletévre tekinthetnek vissza. Máris biztosra vehető, hogy ezek a vállalatok a mult évinél nagyobb osztalékot fognak fizetni, igy a többi között a *Rimamurányi vasmüvek*, melynek rekordüzletéve volt, továbbá a *Fegyver- és gépgyár r.-t.*, mely alaptőkéjét 5.400,000 K-ról 10.800,000 K-ra emelte fel, a *Magyar általános gépgyár r.-t.*, mely részvénytőkéjét, repülőgépgyár épitése céljából, 3 millió K-ról 15 millió K-ra szaporitotta, a *Lipták*-féle gépgyár, mely a Magyar bank égisze alatt hatalmss vállalattá növekedett, a *Ganz—Danubius*-gyár és a *Schlick—Nickolson*-gépgyár.

A háborus konjunkturából erősen kivette a részét a textilipar és ezek között első sorban a *Nemzeti textilmüvek r.-t.*, mely ismét rekordosztalékot fog fizetni. Óriási nyereséggel dolgoztak a *nagymalmok*, melyek talán a kelleténél is nagyobb hasznot vágnak zsebre. A *cukorgyárak* és *petroleumfinomitók* a magas árak következtében jelentékeny üzleti nyereségeket értek el. Ezek a vállalatok kivétel nélkül magasabb dividendát fognak fizetni, mint a mult évben.

Az épitőipar pangása következtében a cement- és téglapir csak kevéssé volt foglalkoztatva. A viszonyok a mult évihez képest nem javultak. A *Beocsini cementgyári Unió* is csak korlátolt üzemet tarthatott fenn és főkép a hadsereg részére dolgozott. A *Kőszénbánya és téglagyár Pesten* a mult évben 31·7 millió téglát szállitott, ami a gyár 470 millió darabra rugó termelőképességének csak 6·7 százalékát képezi.

Igen kedvező konjunktura jutott osztályrészül a szeszipari nak is. A *Gschwindt r.-t.*, mely tőkét is emelt, továbbá a *Gottschlig r.-t.*, a *Zwack cég*, továbbá az *Első magyar szeszipar r.-t.* rekord-évre tekintenek vissza.

A közlekedési vállalatok közül a *Magyar kir. folyam- és tengerhajózási r.-t* és a *Dunagőzhajózási társaság* a Duna folyam felszabaditása következtében jó kilátásokkal kezdik meg az uj kampányt. Mindkét társaságra fontos misszió vár a Kelet felé való közlekedés és az export megjavitásában. A tengeri hajóstársaságok a háborus állapot következtében nem inditanak járatokat. Mindenesetre furcsának tünhetik fel, hogy egy olyan gazdag társaság, mint az *Adria*, a járatok szünetelése daczára is felveszi az állami szubvenciót, melyért semmiféle ellenszolgálatot nem nyujt.

A *biztositó-társaságok* a háborus üzletekkel egyenlitették ki a más ágazatokban beállitott visszaesést. Egészben véve a mult év nem volt kedvezőtlen ezekre a társaságokra nézve. Egyikmásik társaságnál az osztalék emelkedésére is van kilátás. Az *Első magyar biztositó-társaság*, a jégosztály kivételével, mely veszteséggel zárult, minden üzletágban kielégitő eredményeket ért el. A *Fonciére biztositó-társaság* dijbevételei a mult évben mintegy 22 millió K-ra rugtak. Az életbiztositási stock 1916. december végén 140 millió korona volt. A *Pannonia* viszontbiztositó, a *Generali*, az *Adria*, a *Nemzeti baleset-biztositó*, továbbá az *Első katonai biztositó*, a *Hungaria* kitünő üzleti eredményeket értek el.

A magyar közgazdaság a mult évben, ugy látszik, tetőpontját érte el annak a fellendülésnek, melyet a háborus konjunktura idézett elő. Hogy mit hoz a jövő, nem tudhatjuk. Ez most első sorban a harctér további eseményeitől függ. Azt azonban tudjuk, hogy a magyar közgazdaság elég erős ahhoz, hogy a végső győzelemig kitartson. Ennek pedig a legeklatánsabb bizonyitékát a magyar iparvállalatok mult évi fényes üzleteredményei szolgáltatják.

A tüzkartel uj tagja. Az osztrák-magyar tüzbiztositási kartelnek eddig 12 tagja volt. Névszerint: Az Első magyar általános biztositó, a Generali, a Foncière, a Magyar-francia, a Hazai biztositó, a Duna, a Phönix, az Adria, a Bécsi tüzkár, az Osztrák elemi, a Leipziger és a Providentia. A részesités minden vállalat részére 5% volt. Most a 12 karteltaghoz tizenharmadiknak belépett a prágai Moldavia, amelynek részesedése megoszlik a Hazai általános biztositóéval, ugy hogy e két biztositó-intézet a kvótában $2^1/_2$—$2^1/_2$ % erejéig részesedik.

A faipar köréből. Igló városának iglóvéghelyi és iglóhutai erdőgondnokságában 882 kat. hold területen 352.542 köbméter fa, valamint a hótörések és széldöntvények eladására kiirt pályázatának e hó 9-én járt le a határideje. A pályázatok szokatlanul magas árakat ajánlottak, jóllehet szakkörökben amugy is nagy eredményeket vártak az árveréstől, mert Igló elsőrendü fája messze földön ismeretes. Ajánlatot adtak be a következők: Fehér Mór és fia; a Pátria fakereskedelmi r.-t.; Donath és Haas Budapest; Fakereskedelmi r.-t. fiókja Budapest; Oberschlesische Holz-Industrie A.-G. Beuthen O/S. Rózsahegyi cellulose- és papirgyár; Greiner Sándor és Gyula Budapest; Glesinger I. Ph. Teschen; Hungária bank r.-t. Budapest; Rauchwerger testvérek Igló; Reiner és Mandula Miskolc. Ez utóbbi cég mindkét erdőgondnokság fájáért átalányösszegben 12 millió 899.430 K-t ajánlott fel. A meglevő szél és hódöntésekért köbméterenként 8 K-t, a következőkért 12 koronát. — Különös figyelmet érdemel a Hungaria bank részvétele, mert az intézet csak a napokban bővitette ki áruosztályát a faosztályival és nyilvános versenytárgyaláson most jelentkezett először.

Per procura. Brammer Ödön posztónagykereskedő cég körlevélben közli, hogy régi, érdemes munkatársát, Schlanger Mór főv. bizottsági tagot és az Országos ipartanács tagját, cégvezetői jogosultsággal ruházta föl.

Hungária Bank részvénytársaság e hó 15-én gróf Sztáray Sándor elnöklete alatt megtartott rendkivüli közgyülésén az igazgatóság inditványa alapján elhatározta, hogy alaptőkéjét 17.500 darab 400 korona névértékü (a bank jövedelmeiben 1917. január 1-től kezdődőleg részesedő) részvény kibocsátása által 7,000.000 koronával 12,000.000 koronára emeli fel és egyben felhatalmazta a bank igazgatóságát, hogy a kibocsátandó uj részvények elhelyezési módozatait és feltételeit megállapithassa. A tőkeemelés sikeres keresztülvitelét a bank igazgatósága tudvalevőleg már előzetesen biztositotta, oly módon, hogy az összes uj részvényeket egy, a Pesti magyar Kereskedelmi Bank vezetése alatt álló konzorcium veszi át, aminek folytán a Hungária Bank a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank érdekközösségébe kerül. A Hungária Bank közgyülése a tőkeemelésnek megfelelően alapszabályainak némely rendelkezéseit is módositotta és végül külföldi igazgatósági tagjainak helyébe uj igazgatósági tagokat választott, még pedig Fehér Miksát, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatóját és Fodor István udvari tanácsost, a Budapesti általános villamossági részvénytársaság vezérigazgatóját.

A Székpataki Erdőipar r.-t. tőkeemelése. A Székpataki Erdőipar Részvénytársaság uj erdővételek által üzleteit szélesebb alapokra fektette, e hó 14-én megtartott közgyülésén eddigi 500.000 K alaptőkéjét 1,500.000 K-ra emelte fel és felhatalmazta az igazgatóságot, hogy 2,500.000 K erejéig elsőbbségi kötvényt bocsáthasson ki. Ugyanezen közgyülés uj igazgatóságot is választott és pedig: Deutsch Frigyes (elnök), Fein Ármin, Fónagy Aladár, Grosz Béla dr., Hilb Jenő dr., Jacobi Andor, Kemény Sándor, Scheiber Zsigmond és Scheiber Géza. A felügyelő-bizottság tagjai lettek: Ehrenfeld Lajos, Bálint Emil, Bauer Jenő és Biringer Miksa. A részvénytársaság financirozását a Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaság vállalta el.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Két egér egy sörösüvegben.

Huszonöt év óta müködöm a sörszakmában és ezen idő alatt sem nálam, sem másutt nem fordult elő az az eset, hogy egy sörösüvegben mindjárt két egeret találtak volna, egy sörösüvegben, amelynek szük nyakán az egér élve be sem juthat. És mégis megesett a csuda! Nekem nem is esett nehezemre a talány megfejtése: amióta nekem, hála az én több mint 25 éves körültekintő és cégem jó hirnevén alapuló üzleti tevékenységemnek, sikerült két nagy legtermelőképesebb osztrák sörfőzdének vezérképviseletét és ezáltal egy nagyobb sörmennyiséget megszereznem, számos irigyem nekem támad a tisztességtelen verseny összes fegyvereivel. Miután minden hiábavalónak bizonyult, most — egerekkel kisérleteznek! Ezzel azonban ők kerültek az egérfogóba.

PÁL HENRIK
sörnagykereskedő.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Kezdete este 3/4 8 órakor.

Schildkraut
vendégszereplése a „Menelaus király" c. drámában.

Trude Voigt
a világhirü dizőz.

Leitner Pál uj operettje: **Az őrült spanyol.** Főszereplők: Ferency Károly és Ujváry Károly, akik szólókkal is fellépnek, Nagy Magda m. v., Pártos Jenő. — A varietérészben „Der geheimnissvolle Krause". Lisa Erik, az eleven kigyó, stb.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36
A nagyszabásu fényes januári műsor,
elsőrangu külföldi attrakciók. Két kacagtató bohózat. Nagysikerü magánszámok
este 3/4 8 órakor
kezdődnek.
A Fővárosi Tárcabarében az előadás este 9 órakor kezdődik.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25
Esti előadás kezdete 3/4 8 órakor.
Január **16**-án kezdte meg rövid vendégjátékát
KURT von LESSEN
a bécsi Kammerspiele művésze
Die Statue der Andromeda
cimü szenzációs szkeccsben és
a pompás januári műsor.

Cambrinus

Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27.
A m. kir.
postászenekar
minden délután és este
hangversenyez
a karmester vezetése mellett.
Különtermek, Abonnement és menürendszer. Délben az árak 20%-al olcsóbbak.
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

Leitersdorfer D. és Fia!
Elsőrangu egyenruhaszabók, császári és királyi udvari szállitók
Budapest, IV., Szervita-tér 5. félemelet.
Katonai felszerelések szolid kivitelben.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyvhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

MILLIÓK KÖNYVE.
29. szám.
Királytigris
Bársony István regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Párbaj a végzettel
Egy élet regénye négy felvonásban.
Az amerikai filmtechnika és filmművészet remeke!
A szoknyahős
Eredeti bohózat három felvonásban.
A legszellemesebb és legötletesebb filmkomédia!
A koronázás
ünnepségeiről készült felvételek teljes sorozata
Royal-Apollóban
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

Az első magyar filmkolosszus!!!

Mire megvénülünk...
JÓKAI MÓR
legnépszerübb regényének I. része az
OMNIÁBAN
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

Szomaházy István
leghiresebb és legnépszerübb regénye
Mesék az irógépről
és a
LÉHA VILÁG
nagyvárosi erkölcsrajz négy felvonásban
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Mindennap este 8 órakor
Az a szegény Gólem!
Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje. A Gólem **Virág Jenő**, azonkivül **Nagy Endre** konferanszaival **a ragyogó januári műsor.**
Csütörtök délután olcsó helyáru családi előadás.
Sörkabaré 8—12 óráig.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

Mégis
bekövetkezett az amit tőlünk telhetőleg igyekeztünk elkerülni s amitől szerettük volna kedves, hü vevőközönségünket megkimélni. Oly példátlan módon drágultak
meg
az összes gyártási nyersanyagok, munkabérek, szállitási költségek, hogy csak emberfeletti nehézségekkel tudjuk a Diana sósborszeszt régi kiváló minőségében és erősségében a közönségnek adni. Nem
lesz
ember, aki ne ismerné e sulyos viszonyokat s aki ne találná ily körülmények között érthetőnek, sőt jogosnak, hogy a Diana sósborszesz árát ujból kellett szabályoznunk. De ha majd elkövetkezik
a béke
és ismét helyreállanak a háboru előtti állapotok, akkor mi is sietni fogunk érvénybeléptetni közönségünk részére azokat az eladási árakat, amelyek régebben fennállottak.

Ezidőszerint a

				ára K
kis	üveg	Diana sósborszesz		1.30
nagy	„	„	„	3.50
legnagyobb	„	„	„	7.—

DIANA KERESKEDELMI RT
BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 6

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes
égvényes
SAVANYÚVIZ

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

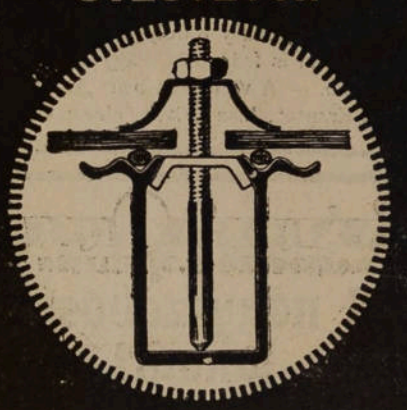
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST TELEFON VI-FRANGEPÁN-U-7. 72-44

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

Kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóci-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST

IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műköből.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János

cs. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártéritést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártéritési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet**
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000 — „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan. **Budapest, VII., Rózsa-utca 34.**

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. január 24-én. — 4. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Háborus

bajainknak egész garmadáját hozta felszinre a tanács két ügyosztálya azokon az üléseken, amelyeket a közlekedési, világitási és pénzügyi bizottságok tartottak az elmult héten. Uj dolgokat nem igen hallottunk, de nem is hallhattunk, mert hiszen az ügyosztályoknak és a bizottságoknak a bajok felismerése és lehető javitása a hivatásuk, nem pedig a felfedezésük.

Hét álló napnak szindus terméséből a közlekedés elkeseritő nehézségei viritanak ki. Ez már nem is közlekedés, amit ma annak neveznek Budapesten, hanem csak a szomoru paródiája villamosforgalomnak, autobusznak, autotaxinak, omnibusznak, propellernek, fogaskerekünek, bérkocsinak. A közlekedési eszközök nem birják ki a háboru mértéktelen forgalmi növekedését, nem győzik őket szénnel, takarmánynyal, benzinnel, gummival, olajjal ellátni. Rossz a személyzet, silány az anyag — és a helyzet gyökeres javulását a béke hozhatja csak meg, a béke napjának kisütéséig napról-napra halmozódnak a bajok. Hiszen igaz, hogy senki sem volt berendezkedve három esztendős, vagy talán ennél is hosszabb világháborura, de a polgárság türelmét is erősen fogyasztják a háboru izgalmai és ha a gyilkos birkózás sokáig tart még, ugy a közlekedés csődje holtversenyt fut az idegek csődjével.

A közlekedésnek méltó párja a világitás. Ennél a pontnál mutatkozik a legélesebben, legdrasztikusabban a kormány hangulata a fővárossal szemben. Uj zárórarendeletet hoztak, hogy takarékosságra szoritsák a várost és kiderül, hogy éppen akkor takaritana meg a főváros milliós veszteséget, ha nem korlátozzák a világitást. A szük látókörü hivatalnok-ész nem tagadta meg magát ebben a kérdésben sem és megtörtént az a páratlan botrány, hogy az utcák teljes sötétségben vannak, a járókelők testi épsége, a közbiztonság a legerősebben veszélyeztetve van, csak azért, mert a fővárosnak nem engedtek beleszólást a legsajátosabb jogainak intézésébe. Az utca világitása a fővárosnak legelemibb joga és kötelessége és nagyon jól emlékszünk miniszteri leiratokra, amelyekben szigoru utalások történtek a tanács kötelességének pontos teljesitésére, a közönség jogos igényeinek kielégitésére . . .

A kormány tehát egyik kezivel sujtja a kötelességmulasztó fővárost, a másikkal viszont elveszi a lehetőségét a kötelességek teljesitésének, sőt egyenesen belekergeti a várost abba, hogy a közönség felháboritására alkalmas intézkedéseket tegyen. Ez lehet bölcs kormánypolitika a főváros és a kormány viszonyának a szempontjából, de a közönség nem törődik az ilyen magasabb szempontokkal, a közönség torkig van minden stratégiával és taktikával és valahányszor belebotlik az utca kövezetébe, valahányszor utonállók kezébe kerül, nagyot káromkodik és a káromlás szövegében nemcsak a fővárosnak juttat helyet, hanem a kormánynak is.

Nagy tragédiája ennek a fővárosnak, hogy a jólétnek minden lehetőségével, feltételével rendelkezik és mégis rosszul ellátott, a legsötétebb városa a kontinensnek. Nem vagyunk a főváros hivatásos védői, de el kell ismernünk, hogy a bajok tulnyomó részének a főváros közgyülése és tanácsa nem okozója, hanem szenvedő áldozata.

Fullánkok

•••

A Népopera

élete és halála uj fejezettel bővült: a feltámadással. Márkus tanácsnok megmutatta, hogy a hozzáértés, a lelkiismeretes szorgalom és az önzetlen ambició csodákat tud müvelni még ezzel a szerencsétlen müintézménynyel is. Örömmel vesszük tudomásul, hogy a Népopera hajója a konszolidált viszonyok kikötőjébe futott be, csak egy másik feltámadás ellen vannak némi aggodalmaink. A Népopera az enyészet méhéből magával hozta a Népszinházi Bizottságot, amelynek gyászos hire van, s amelyre most korlátlan rendelkezési joggal bizták rá a Népopera további hasznositását. A javaslat szerint öt évnél nem hosszabb időre, minden felebbezés nélkül, joga van bérbeadni a szinházat a bizottságnak. Ez pedig a szuverén jogoknak a teljességét jelenti, mert egészen bizonyos, hogy a Népoperát soha többé nem fogják — öt évnél hosszabb időre bérbeadni, de öt évre — igen sokszor.

Kellemes

ajándékkal lepte meg ujból a kormány a főváros népét. A kereskedelmi miniszter arról értesitette a fővárost, hogy nem ád többé tarifakedvezményt azokra az árukra vonatkozólag, amelyek a vidékről a központi vásárcsarnok cimére érkeznek Budapestre. Ez pedig annyit jelent, hogy a tisztelt nagykereskedő urak az elmaradó tarifakedvezmény cimén ötszörösen fogják behozni ezt a veszteségüket. Végeredményben tehát busásan fogja a közönség a Mávnak megfizetni a tarifaemelést, ami annál bosszantóbb, mert az árdrágitók eddig is találtak ürügyet az emelésre és mert még sohasem tapasztaltuk, hogy a nagykereskedők a tarifakedvezmény összegével leszállitották volna az árakat.

A házbéremelés

ismét aktuális lett, mert a tisztelt háztulajdonosoknak sikerült az illetékes tényezőket meggyőzni arról, hogy nem a partájok a szánandó lények, hanem ők. A legközelebbi napokban a kormány megkorrigálja önmagát és ezzel sulyos precedenst teremt arra, hogy a legüdvösebb intézkedést is meg lehet dönteni, ha a közönség érdeke — nem kivánja igy. Ki kell mondanunk, hogy a fővárosnak hivatalból jelenvolt képviselői az igazságügyminiszterium ankétjén tulságosan objektivek igyekeztek lenni. Pedig ma az objektivitásról le kellene mondaniok azoknak, akiknek az a feladatuk, hogy minden áron, minden körülmények között a szegény embereket, a védtelen lakókat védelmezzék meg. A helyzet pedig az, hogy kolduló, éhező, hajléktalan háziurakat még ez a világháboru sem szült, ellenben a partájok megélhetése problematikus és nem ártott volna, ha a hét kövér esztendő után most hét sovány esztendő virradt volna fel a háztulajdonosok számára.

Kitelepitik a Josephinumot

Az árvaház helyén luxus-bérházak épülnek, a közepén parkkal

A főváros középitési ügyosztálya hatalmas tervekkel áll készen. Ebben a pillanatban még csak a szándékról számolhatunk be, de bizonyos az, hogy a főváros a legelsők között lesz, amely a béke bekövetkeztének első pillanatában megnyitja a közmunkák zsilipjeit, ugy, hogy a harctéren felszabaduló munkáskezek ezrei találnak foglalkozást Budapesten. Ugy is tisztában kell vele lenni, hogy a munkások nagy tömegekben fognak Budapestre tódulni és ha a nagy épitkezések megkezdődnek, akkor nemcsak azt fogja pótolni a főváros, amit a háboru alatt mulasztott, de egyben *nagyarányu szociális missziót is tölt be.*

Az első lépés, amely *már a legközelebbi hetekben megtörténik, a tervpályázatok kiirása lesz.* Arról értesül a *Fővárosi Hirlap*, hogy a legelsőbben kiirandó tervpályázatok között a következő *három* szerepel:

1. *az uj városháza,*
2. *az összes köztemetőkben épitendő ravatalozó-helyiségek,*
3. *a Josephinum Üllői-uti telken épitendő bérháztömb.*

Az uj városháza épitési tervéről a *Fővárosi Hirlap* karácsonyi száma emlékezett meg. Mindössze még azt az értesülésünket szögezhetjük le, hogy a főváros, tekintettel a nagyarányu épitkezési tervpályázatokra, *kérni fogja a kormánytól és a hadvezetőségtől az összes magyar épitőművészek szabadságolását,* ugy, ahogy az a szobrászmüvészekkel történt az Erzsébet-szobor pályázat kiirása után. A ravatalozó-helyiségek épitéséről külön cikkben számolunk be, az alábbiakban pedig azt a tervet ismertetjük, amely a *Josephinummal* van összefüggésben.

A Josephinum sötét, szürke, mondhatnánk éktelen épületét az Üllői-út és Gólya-utca sarkán mindenki ismeri. Hatalmas telek közepén van az öreg, ódon épület, amelyben egy régi alapitvány kamataiból kevés számu árvagyermeket nevelnek. A férőhelyek legmagasabb száma százra tehető, ami azt is bizonyitja, hogy az intézmény ma nem teljesit valami nagyarányu, szociális, vagy kulturális missziót.

Egészen természetes és kézenfekvő volt tehát a gondolat, hogy az értékében óriási módon megnövekedett *telket más módon kell értékesiteni és az árvaházat valahol a perifériákon elhelyezni.* A tanácsnak e tervéhez — mint értesülünk — most *a kormány is hozzájárult* és igy a megvalósitás előtt semmiféle akadály sem szerepelhet.

A terv első része tehát a Josephinum kitelepitése, ami igen könnyen fog menni, mert elegendő alkalmas és hygieniai szempontból is elfogadhatóbb telket tud a főváros erre a célra fölhasználni, akár Óbudán, akár a Lágymányoson, akár a Népligeten tul fekvő részeken. Itt azután az árvaházat fejleszteni is lehet. A férőhelyek számát lényegesen felemelik és igen valószinü, hogy a jótékony intézmény ezen a réven számottevő jótékonysági tényezővé válik. Könnyen megvalósithatja ezt a fejlesztést a főváros, ha az Üllői-uti hatalmas telket értékesiti, illetve jövedelmezőségét kihasználja.

Ennek az Üllői-út és Gólya-utca sarkán levő

teleknek *mai értéke mintegy három millió koronát tesz ki.* Halálos vétek tehát kihasználatlanul hevertetni és azt engedni, hogy mindössze száz árva gyermek otthonául szolgáljon. Ennek a pazarlásnak vet véget a terv másik része, amelynek értelmében már legközelebb

kiirják a terv-pályázatot a Josephinum telkén épitendő bérpalotákra.

A tanács szándéka az, hogy a telken nyolctiz hatalmas bérpalotát épit száz és száz lakossal. A külső frontok üzlethelyiségeket képeznek, az emeleteken pedig luxus-lakások lesznek. A körülépitett belső részeken pedig olcsóbb lakások foglalnak helyet. Három és négy emeletes házak lesznek ezek, egyforma stilusban épülnek és körülölelnek egy jelentékeny parkot, amely pusztán a lakók kényelmét és szórakozását szolgálja. Kocsiknak nem lesz bejárata a nyugalmas kertbe, amely pusztán és kizárólag a lakók számára készül és ahol a gyermekek egész nap, este pedig a szülők is pihenőt, szórakozást találnak.

Münchenben általában nagyon kedveltek ezek a házi-park körül épitett palota-tömbök és bizonyos, hogy Budapesten is örömmel fogják fogadni. Ugyancsak müncheni példára épülnek majd maguk az egyes házak, amelyekből hiányozni fog a folyosó-rendszer. Rendkivüli előnye ennek az, hogy lakó a lakóval nem kénytelen érintkezni és kiküszöbölődik a sokszor nagyon kellemetlen szomszédi viszony. A folyosókat zárt verandák és nyitott erkélyek pótolják, mind olyasmi, ami a lakósok egészséges voltát élénken emelik.

Az Üllői-utról mindenesetre eltünik a csúf és komorságában szinte ijesztő épület, hatalmas bérpaloták emelkednek helyette, egészséges, szép lakásokkal. A városszépitési célok mellett igen fontos persze az is, hogy uj városi lakósokat kapunk, de elérjük azt is, hogy a Josephinum alapitványa igen nagy jövedelemhez jut és megsokszorozhatja jótékony tevékenységét. Eleinte kétségek voltak aziránt, hogy az alapitvány nem köti-e helyhez adományát, de az alapitó-levélben nincsen arra vonatkozólag semminemü kikötés, hogy az árvaháznak az adományozott telek helyén kell állani. Most aztán, hogy ezt a felfogást a legfelsőbb fórum, a kormány is, akceptálta, semmi akadálya nincs a tervpályázat kiirásának, ami a legközelebb meg is fog történni. Rövidesen tehát a magyar épitőmüvészeken lesz a sor, hogy Budapest szépitésén valami ujszerü, zseniális alkotással közremüködjenek.

Halottégetés akadályokkal

Utban a kötelező ravatalozás.

— Krematoriumok — kemence nélkül —

A közgyülés több mint egy év előtt kimondta a tanács javaslatára, hogy krematoriumot épit és a modern kor egyik legnagyobb hygienikus intézményét, a halottégetést megvalósitja. A közgyülési határozat ellen megindult az aknamunka. A katholikus klerus és az orthodox zsidó vallás papjai, minden eszközt felhasználtak, hogy utját állják a kremálás térhódításának. A protestáns papok és a neolog rabbinusok liberális türelmet tanusitottak, sőt igen sok esetben a kremálás gondolata mellett foglaltak állást. A klerikális köröknek különösen Buzay Károly tanácsnok volt utjukban, aki erélyes harcosa volt a halottégetés gondolatának. Buzay más okokból távozott is a közegészségügyi ügyosztály éléről, de a halottégetés hivei tovább is kitartottak. A tanács meg is hirdette a krematorium tervpályázatát. A pályázaton kiváló épitészek vettek részt és — mint a Fővárosi Hirlap annakidején közölte, — Hikisch Rezső müépitész került ki győztesen. A zsüri ugy találta, hogy az ő terve mindenképpen méltó a felépitésre.

Időközben azonban a reakció teljes diadalt aratott. A kormány még ma sem hagyta jóvá azt a közgyülési határozatot, amely a halottégetés mellett foglalt állást. A klerusnak ugyanis — és ez nyilt titok — a vakbuzgó udvari körök siettek segitségére és ez döntött. A tanács azonban régóta tisztában volt azzal, hogy nemcsak Budapesten, de egész Magyarországon belátható időn belül nem lehet komolyan beszélni a kremálás lehetőségéről.

Legujabban olyan hirek merültek föl, amelyek szerint a kormány nem hagyta jóvá az idevonatkozó közgyülési határozatot. Érdeklődtünk illetékes helyen, ahol a következő választ kaptuk:

— A kremálásra vonatkozó közgyülési határozatot a kormány tényleg nem hagyta jóvá. Ezt azonban ugy kellene érteni, hogy *még* nem hagyta jóvá, amiből viszont az következik, hogy *eddig még semmiféle eltökéléséről nem értesitette a fővárost, sem igent, sem nemet nem mondott.* Tisztában van azonban a tanács azzal is, hogy választ a közgyülési határozatra a jelen viszonyok között *nem is fog kapni.* A kormány egyszerüen agyon fogja hallgatni a krematórium ügyét. Ismeretes, hogy a halottégetés egyik lelkes hive, egy felvidéki ügyvéd, kétszázezer koronát hagyott a Magyarországon épitendő első krematórium céljaira. Az örökségre Budapest és Debrecen pályáztak egyszerre, de egyik város sem fogja megkapni, mert *nem kap engedélyt a kremálásra.* A hagyaték tehát kamtozni fog mindaddig, amig Magyarországon liberálisabb irányzat nem lép életbe.

Hogy a tanács mennyire tisztában van a kormány szándékával és a krematorium ügyének középkori módon való elsülyesztésének tervével, azt leginkább az mutatja, hogy a krematorium-tervezet nyertesével, Hikisch Rezső müépitészszel nem is a krematoriumot, hanem a kerepesi temető halottasházát épitteti fel.

Tervbevették ugyanis a közegészségügyi ügyosztályban, hogy megvalósitják az annyira fontos kötelező felravatalozást. Ez egyrészt ugyan a temetkezési vállalatok halála lesz, de sokkal nagyobb érdek, Budapest közegészségügye igen sokat nyer vele. A kötelező felravatalozást azonban csak a temetőkben épitendő ravatalozó-helyiségek révén lehet megoldani. Az első ilyen ravatalozó-helyiséget Hikisch épiti annak a tervnek az alapján, amelylyel a krematorium pályázatot megnyerte. A ravatalozó helyiség és a krematorium ugyanis tulajdonképpen alig különbözik egymástól valamiben. Ezuttal például Hikisch egészen régi terve szerint fog épiteni, mindössze a halottégető-kemence marad el. Az az épület tehát, amely a kerepesi temetőben ravatalozó helyiségül fog szolgálni, tulajdonképen az első magyar krematorium lesz, de kemence nélkül.

A kerepesi-uti temető ravatalozó helyisége mellett, — mint föntebb már emlitettük — minden temetőben emelnek hasonló épületet. Ezekre most a közel jövőben fogják kiirni a tervpályázatot.

A temetők nagysága és előkelősége válogatja azután majd, hogy melyik temetőben milyen ravatalozóhelyiséget épitenek. A kerepesi temetőben például lesz diszravatalozó, I., II., III. osztályu ravatalozó és egy ugynevezett közös helyiség. Ugyanilyen beosztása lesz a rákoskereszturi temető ravatalozójának is.

A többiben valószinüleg nem lesz disz-ravatalozó, amely templomszerüen épitett, pompás, kupolás helyiség és arra való, hogy ott az országos nagyságok holttestét ravatalozzák föl. Az elsőosztályu ravatalozó a gazdagoké, a II. és III. osztályu a polgári rendé lesz. A közös ravatalozó olasz mintára készül, hosszu sorban, egymás mellett a ravatalok, amelyeket csak oldal- és előfüggönyök zárnak el, ugy hogy mindenki külön látogathatja meg a maga halottját.

Koksz és boksz.

Közgyülés hiányában a t. pénzügyi bizottságban tálalták fel a városatyák a főváros szennyesét — a kormány szennyesét. Pénteken délelőtt tizenegy órakor kezdték és tizenkét óra tizenhárom perckor végezték.

Ugy történt a dolog, hogy Bródy alpolgármester, ugyis, mint helyettes helyettes-főpolgármester, feltette a szemére vastag pápaszemét és meginditotta a szónokok lavináját. A lavina tetején Pető Salamon állott, aki pontos elszámolást kért arról, hogy az óbudai gázgyár miért számitja olyan olcsón a kokszot a szénkereskedőknek és a szénkereskedők miért adják el olyan drágán ugyanezt a kokszot a közönségnek. Rögtön jelentkezett szakértőként Ehrlich G. Gusztáv és felállitotta az üzlet mérlegét, kiszámitván, hogy a kereskedő három és fél koronát fizet a kokszért (nem egy darabért, hanem egy métermázsáért), de a zsákot a kereskedő veszi és minden zsáknak foltjai vannak, amelyek nem tisztitanak, hanem ujból kiszakadnak. Már mostan — mondotta Ehrlich bátyánk, — a koksznak az utja Óbudától egészen a kereskedő pincéjéig, számos mellék- és főutcán keresztül vezet és minden utcán vannak házak és a házak egyikében, másikában, harmadikában korcsmák vannak és mivelhogy a kokszfuvart kisérő munkások, valami atavisztikus ösztönnél fogva mindig megérzik, mikor szomjuhoznak és minthogy továbbá gyakorta támadnak ilyen ösztöneik: — csak természetes, hogy a kokszfuvar az uton többször megreked. Minekutána pedig a koksz unja a várakozást, elkezd kifelé hömpölygni a zsákok megnyilt foltjain és igy esik meg az a modern csoda, hogy a kokszkereskedő végeredményben nem egy métermázsáért, hanem talán kettőért fizet három és fél koronákat. (Ezt pedig nem ugy kell érteni, hogy a koksz utközben megszaporodik, hanem ellenkezőleg, — a felére leolvad.)

— De hiszen akkor ráfizetnek a szegény szénkereskedők, — aggodalmaskodtak néhányan.

— Természetes dolog, hogy ráfizetnek, mondotta Ehrlich bácsi.

— Hát akkor miből élnek?

— Ebből a ráfizetésből.

A felelet olyan frappáns volt, hogy a kiváncsi városatyák gondolkodás nélkül megnyugodtak. Az egyik közülük pláne elrohant a szabadalmi hivatalba és patentet kért a ráfizetésből meggazdagodás találmányára.

A napirend tárgya a gázgyár és az elektromosgyár költségelőirányzata volt, de a bizottsági tagoknak elment a kedvük, hogy ezekről beszéljenek, mert hiszen ha sötétségbe burkolják ezt a várost, akkor ugyis hiába állitják össze a költségvetést.

— Akkor, mondotta egy vicces városatya, a költségvetés meddő munka, mert nem követi költségaratás. Inkább felmelegitették tehát a kormány indolenciájáról szóló hibákat és a szénhiányról, a zárórárról, meg a szénelosztó-bizottságról beszéltek. Kormány-párt és kuruc-párt összetüztek a dolgok fölött. Hüvös Iván Eulenberg Salamonnal vivott szó-párbajt, de párbaj után a felek kibékültek. Az öreg Ehrlich azt mondta:

— Kérem, én már koromnál fogva sem vagyok ellenzéki.

— Polónyi ur öregebb, mégis ellenzéki.

— Polónyi az a kivétel, amely megerösiti az általános szabályt.

— Szép kis szabály, amelyet Polónyi erösit meg.

Igy évődtek még egyideig a bizottsági tag urak, majd hirtelen fordulattal áttértek a Népoperára. Ezuttal babért, dicsőséget hozott ez a balvégzetü müintézet. Márkus Jenő tanácsnokot elhalmozták hálával, elismeréssel, köszönettel és a tanácsnok valóban meg is érdemelt minden dicséretet, mert seprőjével kitakaritotta a főváros egyik Augiász-istállóját, kiküszöbölte a Népopera deficitjét. Kérték is a városatyák, hogy továbbra is viselje gondját a szinháznak, de Márkus Jenő szerényen azt felelte, hogy a munka ezentul is az övé lesz, ám a dicsőség — a Népszinházi Bizottságé. Amely bizottság most feltámadt halottaiból és ismét ura lesz a Nemzeti Szinház mai épületének és a Népoperának. Az atyák irigykedve emlegették:

— Páholya van a bizottságnak. Tehát páholyból nézik majd az eseményeket a népszinházi bizottság tagjai és Bárczy podeszta óriási távcsővel nézte ugyancsak páholyból — a Tátrából — a nagy szinjátékot, amelyet éppen a pénteki hivatalos lap mutatott be. Ott, a pénzügyi bizottság ülésén vették tudomásul a bizottsági tagok, hogy a koronázási kitüntetések megjelentek és hogy Budapest első polgárának a király megengedte, hogy Tisza István gróf tudtul adja néki az ő királyi elismerését. Nemcsak Bárczy polgármesternek engedte meg, hanem egy füst alatt — Boda főkapitánynak is és a városatyák illő lojalitással fogadták a királyi kegynek valóban ritka megnyilvánulását. Csak az egyik atya keveselte a polgármester signum laudis civilis-ét, mert távozóban azt mondta atya-kollégájának:

— Megengedem, hogy elismerésem Ripka és Stark vezérigazgatóknak tudtul adassék.

Az atya-kolléga felkért bennünket, hogy az illetőknek ezuton hozzuk tudomására a gyönyörü kitüntetést.

A terv szerint ki fogják számitani a budapesti halálozások napi számát és ennek a kétszerese lesz az épitendő ravatalok száma.

Látogatás a harctereken

A Bajtársi Szövetség programmja

Ismeretes, hogy a Bajtársi Szövetség alakuló gyülésén albizottságot küldött ki, amelynek feladatává tette annak a megállapitását, hogy milyen teendőket vállaljon a Szövetség, ugy Magyarország érdekében, mint a szövetséges államok egymásközti érintkezésében s ezeknek a céloknak elérésére milyen eszközök állhatnak rendelkezésére. Az albizottságnak tehát az volt a legfőbb teendője, hogy az alakuló gyülésen elhangzott vélemények figyelembevételével a Szövetség müködési körére vonatkozólag konkrét és részletes programot dolgozzon ki.

Ez a programkészitő albizottság, Déri Ferenc dr. alpolgármester elnöklésével a napokban tartotta meg alakuló ülését. Az ülésen résztvettek: Bárczy István polgármester, Tolnay Kornél, a Máv. elnöke, Vita Emil dr. tanácsnok, Herczeg Ferenc országgyülési képviselő és iró, Domony Móric dr., a Mftr. ügyvezető igazgatója, érdi Krausz Simon, mint az Idegenforgalmi r.-t. elnöke, Vámbéry Rusztem dr., egyetemi tanár, a Bajtársi Szövetség igazgatója, Miklós Elemér dr., székesfővárosi tanácsjegyző, a szakosztály jegyzője, Zilahy Dezső, a Fővárosi Idegenforgalmi Iroda igazgatója, Gálos Kálmán, az Idegenforgalmi r.-t. vezérigazgatója és még mások a társadalom előkelőségei köréből.

A programalkotó albizottság az ülésén részleteiben is megállapitotta azt a tervezetet, amelyet a szakosztály teljes ülése elé fog terjeszteni. A programon a szakosztály természetesen még bővithet és változtathat s ezért a tervezet, különösen részleteiben, még nem végleges. Főbb pontjai a következők:

1. A szakosztály szervezetének teljes és részletes megállapitása.

2. Az érintkezési mód a németországi, ausztriai, bulgáriai és törökországi Bajtársi Szövetségek idegenforgalmi szakosztályaival.

3. A magyarországi és külföldi képviseletek.

4. A magyarországi harcterek tömeges látogatásának előkészitése. A Kriegsarchivum és hiteles harctéri naplók alapján megjelölik a helyeket s alapos tanulmányozás tárgyává teszik az odavezető közlekedési eszközöket, szállás- és ellátási viszonyokat. Miután a harcterek látogatása csak jóval a békekötés után kezdődhetnék meg, meg kell tenni a lépéseket az illetékes katonai és közigazgatási hatóságoknál, hogy egyes helyeken a katonai épitkezések, lövőárkok, betonfedezékek stb. e célra épségben fentartassanak.

5. A Bajtársi Szövetség külföldi tagjainak társas-, valamint magános utazásai Magyarország területére. Ezeket az utakat, kész programok csinálásával előkésziteni, lehetőleg olyan helyekre és vidékekre irányitván a külföldieket, ahol már megfelelő kényelemmel is találkoznak s amely helyek alkalmasak arra, hogy minél teljesebb és kedvezőbb képet nyerjenek vendégeink az országról.

6. A magyar fürdő-ügy propagálása oly célból, hogy szövetségeseink sebesült, beteg, vagy harcban kimerült katonái megfelelő elhelyezést és elosztást nyerjenek a magyar fürdőkben. Hazai fürdőink uj szint és lendületet kapnának, a magyar uricsaládok is szivesebben keresnék fel a szinte nemzetközi életüvé szélesedő honi fürdőinket. A külföldi tisztek és ezeknek esetleg szintén ideérkező családtagjai pedig közvetlen közelből megismerkedhetnének az ország kulturájával.

7. A Németországból keletre és visszafelé vezető automobilutazások előmozditása és megkönnyitése, megfelelő utak és autóállomások berendezésével, tura-programok kidolgozásával, stb.

Ezek azok a főbb pontok, amelyek fölött véglegesen és részleteiben a Bajtársi Szövetség Idegenforgalmi Szakosztálya legközelebb tartandó ülésén határozni fog, megállapitván egyszersmind az eszközöket is a fenti szép programpontok keresztülvitelére.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Stájgerolhatnak a háziurak

Hét százalékos házbéremelés

Lezajlott a lakbérankét is és ma már meg lehet állapitani, hogy a háziurak éppenséggel nincsenek megelégedve az eredménynyel. Különösen *Vázsonyi* Vilmossal szemben nagy az animozitás, dacára annak, hogy a demokrata-vezér az ankét során a méltányosság szempontjainak engedve, nem ragaszkodott ahhoz az álláspontjához, hogy a kormány novemberi házbérrendeletét egész terjedelmében fenn kell tartani. A két álláspont között a középutat *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész és *Vita* Emil dr. tanácsnok javaslata képviselte, amely bizonyos mértékig akceptálta a háztulajdonosok kivánságait, viszont teljes mértékben megóvta a lakók érdekeit.

A *Fővárosi Hirlap* most arról értesül, hogy a kormány máris döntött az ankét eredménye alapján. A legközelebb meg is jelenik az uj házbérrendelet, amely nagyjában a réginek megismétlése lesz. Uj mindössze az lesz benne, hogy

a háziurnak joga van öt percenttel és az öt percent adójával, ami összesen hét percentet tesz ki, emelni a házbéreket.

Az ötpercentes béremelést a házfentartási költségek emelése teszi méltányossá, amihez hozzájárul az adó, ami ismét két percentet tesz ki.

Mi volt ezzel szemben a háztulajdonosok kivánsága? Összesen tiz percent, amiből leszámitva a ráeső három százalék adót, tulajdonképen hét percentet kivántak. Egyszóval a mai hivatalos megállapitás és a háztulajdonosok kivánsága között mindössze két percent a differencia. A háztulajdonosok képviselője azonban rossz taktikusnak bizonyult, mert abban a biztos tudatban ment el az ankétre, hogy aránylag szerény kivánságát teljes mértékben honorálni fogják. Ez azonban nem történt meg és most a háztulajdonosok keserüen csóválják a fejüket, hogy egyszer voltak életükben szerények és ez is visszafelé sült el.

Sokkal sulyosabban érinti azonban a háztulajdonosokat az, hogy a házbérrendelet többi összes intézkedéseit fentartják és igy többek között érvényben marad az a rendelkezés is, amely nem adja meg a háziurnak a felmondás jogát. Máris nagy sérelem, hogy a háziurnak minden stájgerolási esetben a birósághoz kell menniök, mert a lakónak egyébként nem lesz kötelessége elfogadni a házbéremelést, csak akkor, ha a biróság jogosnak és méltányosnak tekinti azt. Ezzel egyrészt elveszik a kedvét a háztulajdonosnak a mindenáron való házbéremeléstől, másrészt pedig komolyan *utját fogják állni a házbéruzsorának.*

A háziuraknak azonban van egy méltányos és jogos kivánsága is. Ez pedig a hadbavonultak házbértartozásáért kért *kártérités* ügye. Ebben a dologban a főváros több izben fölirt már a kormányhoz, de a kormány a föliratokat eddig még csak *válaszra sem méltatta.* Nem került szóba ez a kérdés a most megtartott ankéten sem. A háziurak körében ez élénk elkeseredésre ad okot, mert igen nagyok a veszteségeik és nincs rá semmi kilátásuk, hogy valami kárpótláshoz jussanak.

Ezen a téren tényleg vannak igen nagy anomáliák, amire jellemző példaképen csak egy háziurat emlitünk, aki a Népjóléti Központból havi ötven korona segélyt kap. Nem minden ok nélkül. A háboru kitörése előtt ugyanis évi tizenegyezer korona házbért inkasszált, ami helyett most a hadbavonultak házbérelmaradása révén mindössze négyezer koronát kap. Ezzel a négyezer koronával szemben azonban évi hatezer korona jelzálog-kölcsönt fizet.

Ez azonban nem egészen sporadikus jelenség, aminek oka, hogy a kormány a német és osztrák intézkedésektől teljesen eltérő módon, semmi méltányosságban nem részesiti a háztulajdonosokat. A legközelebbi harcoknak tehát, amelyet a háztulajdonosok meg fognak inditani, ez lesz a témája. Kérdés, hogy a kormány nem helyezkedik-e továbbra is az eddig vallott rideg álláspontra?

Városházi Kabaré

Konferál: Kövirry Gyula

Fekete gyémántok.

Nincs egy szem szenem sem. Alliteraciónak elég jó, de még a poéta is megfagyhat mellette. És nem elég, hogy nincs szenem, — de ez már az én privát pechem, — hogy éppen most nincs, most télen! Mert nyáron még valahogyan csak kibirnám a telet szén nélkül, különösen, ha jó meleg volna, de éppen most kellett behozni a szénhiányt, amikor nemcsak hogy tél van, de h i d e g tél van! És nemcsak nekem nincs szenem, hanem, mint hallom, a fővárosnak sincs. Tehát nemcsak hideg van, hanem sötét is van. Már most tessék mulatni. Otthon, a szobámban hideg van, megyek tehát az utcára melegedni. De az utcán is hideg van, mert ugy látszik, a jó istenkének sincs szene. Ezt igy nem merném egyszerüen föltételezni, de következtetés utján meg mernék rá esküdni. Napok óta nem láttam az égen csillagokat. Nappal pedig őrült bajok vannak a Nap-pal. Nem süt. Akárcsak a lusta pék. Az utcáról rohanok haza, levegőváltozásra. Az utcán 50 fok, otthon 40 fok a hideg. Csak az egyik Celsius, a másik Reaumur. Ilyen szaladgálások közben eltelik a nappal és leszáll az éj! Lement a nap, de csillagok nem jöttenek, — ami fölött nem akarok humorizálni (különben sem kenyérjegyem a humor), de ilyen s ö t é t e t még n e m l á t t a m ! A pesti éjszaka! Olyan sötét van, hogy az ember nem láthat tovább a saját zár-orránál. És miután otthon hideg a lakásom, tehát mért kivánjak hazamenni. Kimegyek körülnézni a ligetbe. Szerelmes diák-korom óta ugysem voltam ott. Kibotorkáltam a ligetbe és — mit volt mit tennem, — egy padon töltöttem az éjszakát. És mint hajdan Robinson Crusoe, a strimpli-kötőmmel kötöttem oda magamat a padhoz, hogy le ne essek. Szerencsére a strimpflikötőm hadigummi volt és igy jól kinyult az első figyelmeztetésre, hogy éppen elég volt a darázs-derekamra.

Ennyire vitt engem a szénhiány! A ligetben tengődöm. Mert a jó istenke is spórolni akar! Tudja-e a jó istenke, hogy az égitestek világositó üzemének csökkentésére rá fog fizetni? . . . Mert a fővárosnál igy spórolnak a világitás redukálásánál. Hát a jó istenke bizonyára ezt is tudja. És ez a különbség a jó istenke és a főváros között: a jó istenke m i n d e n t tud, de a főváros mindent j o b b a n tud!

Emelik a szénárakat

A tarifaemelés következménye

Február elsejével életbelép a Máv. harminc-százalékos tarifaemelése, amely kereskedelmi életünkre ujabb hatalmas sulylyal nehezedik. De kihatással lesz a teheráruk tarifaemelése az egyes ember megélhetési viszonyaira is. Amugy is ezer gond terhe nyomja Budapest lakosságát, a drágaság valaha lehetetlennek látszott méreteket ölt, az uj tarifaemelés viszont föltétlenül uj drágulást jelent.

Áremelés minden vonalon: ezzel már ma számolnunk kell. Az első testület, amely a tarifaemelés kérdésével foglalkozott, a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara volt, amely kijelentette, hogy a tarifaemelést nem tekinti véglegesnek, hanem a kormány ideiglenes intézkedésének tartja, amelyet a konszolidált állapotok visszatértével okvetlen meg kell szüntetni. A kamara csak abban az esetben foglal állást ebben a kérdésben, ha azt látná, hogy a kormánynak nincs szándékában a régi tarifákat később visszaállitani.

Legtöbb gondot azonban a tarifaemelés a városházi urak nyakába sózta. Minden kereskedelmi érdekeltség, amelynek ármegállapitásába a fővárosnak beavatkozási joga van, most a városházára siet és engedélyt kér az áremelésre. Igy legfrissebbek a szenesek voltak, akik

vasárnap megjelentek a közgazdasági ügyosztály vezetőjénél, *Vita* Emil dr. tanácsnoknál és előadták kívánságaikat. Döntés eddig nem történt, de biztosra lehet venni, hogy ugy a szénnek, mint minden más vasuton szállitott anyagnak árát a tarifaemelés arányában föl kell majd emelni.

Nincs többé olcsó tégla

A téglakartel csak napi áron szállit a fővárosnak

A fővárosnak a téglakartellel kötött szerződése az elmult esztendő végével lejárt. A szerződés kétszáz millió tégla szállitásáról szólott és pedig 38 koronás egységár mellett. Időközben azonban beköszöntött a háboru, amely megakadályozta a fővárost abban, hogy épitkezését folytassa. Kormányrendelet tiltotta el attól, hogy terveit végrehajthassa és bár a hosszu háboru alatt a helyzet lényegesen megváltozott, mégis csak igen mérsékelt épitkezések folytak a mult esztendő végéig is. Ilyen körülmények között a főváros abból a kétszázmillió téglából, amelyet a kartellnél lekötött, mindössze csak negyven milliót vett át.

A főváros terveit tüzetesen ismerő szakférfiuhoz fordultunk, aki az uj helyzetet a következőkben volt szives megvilágitani előttünk:

— A téglakartell szerződésének lejártával a fővárosnak természetesen *érdekében lenne a szerződést megujitani*, annál is inkább, mert az a fővárosra nézve igen kedvező volt. Valósággal azt kell mondanom, hogy a téglakartell ajándékot adott a fővárosnak, amikor a kartellárnál négy koronával adta olcsóbban a tégla ezrét. A fővárosnak sok téglára van szüksége a normális körülmények között és ez volt az a szempont, amely a tégla-kartellt méltányosságra inditotta. Ennek a méltányosságnak az igazi értékét akkor látjuk, ha összehasonlitjuk azzal a méltányossággal, amelyet például a *vasgerenda-kartell* gyakorol. A vasgerenda-kartell, amelynek pedig az állam is részese a diósgyőri vasgyár révén, mindössze egy koronát enged egységáraiból, a téglakartell négy koronájával szemben.

— A téglakartellel kötött városi szerződés szerint a tégla elszállitása kétféle módon történhetett. A téglát a gyárból elszállitva 38 koronájával kapta a főváros, ha pedig a kartell szállitotta el az épitkezés helyszinére, akkor a város 7 korona pluszt fizetett. A háboru alatt a szállitás ügyében természetesen bonyodalmak keletkeztek. A mai fuvarozási viszonyok között a téglakartell sem hét, sem több koronáért nem szállithatta a téglát. A munkabérek emelkedése, az igaerő és a munkáskéz hiánya, a takarmány drágasága voltak azok a tényezők, amelyek miatt lehetetlen volt teljesiteniök szerződéses kötelezettségüket. A háboru előtt a téglakartellnek szerződése volt a fuvarosokkal, de a mai viszonyok között a fuvarosok sem voltak képesek régi kötelezettségeiknek megfelelni.

— Ilyen körülmények között a fővárosra hárult a feladat, hogy a szerződésileg lekötött téglát elszállitsa a gyárból. Igen, de a fővárosnak sem volt módjában a szállitásokat eszközölni és talán ez az egyik legfőbb oka annak, hogy a szerződésileg lekötött kétszáz millió darab téglából mindössze negyven milliót lehetett igénybevenni. A mégis mulhatatlanul szükséges épitkezésekhez a fuvartelep igaerői és a teherautomobilok szállitották a téglát.

— Most azután 1916. végével lejárt a főváros szerződése a téglakartellel. Ettől a naptól kezdve a főváros is a rendes kartell-árakon kapja a téglát, vagyis *ezrét nyolcvan koronájával*. Egyébként a főváros maga soha sem vette igénybe a téglát, hanem a vállalkozóinak utalta ki a kartellel kötött szerződésben biztositott áron. Most a főváros vállalkozói is, mint mások, szintén 80 koronás árban kapják a tégla ezrét, ami egyben azt is jelenti, hogy a vállalkozók ebből az okból is lényegesen magasabb árakon épitenek a városnak, mint a béke idején.

— A fővárosnak természetesen az lenne az érdeke, hogy ujabb szerződést kössön a téglakartellel, ez azonban a mai viszonyok között aligha lesz lehetséges.

Számonkérő-széket

tart a főpolgármester-polgármester

Bárczy István dr. polgármester, helyettes-főpolgármesteri minőségében legközelebb *számonkérő-széket* fog tartani. Ez a jog a főpolgármestert, vidéken a főispánokat illeti meg, s a lényege abból áll, hogy a főpolgármester megvizsgálja a városi hivatalok ügymenetét, vezetését, azután pedig a hivatalok vezetőivel, tehát a tanácsnokokkal, előljárókkal, üzemvezetőkkel együttes megbeszélést tart és ezen közli tapasztalatait az illetőkkel. Legutoljára 1912. november havában tartott számonkérő-széket a polgármester és a hivatalvizsgálat eredményeképpen rendeletet adott ki a városházi közigazgatás egyszerüsitéséről, az általa tapasztalt rendszertelenségek és mulasztások kiküszöböléséről. A rendeletben a polgármester felhivta az összes hivatalok vezetőit az ügydarabok csökkentésére és *jutalmat tüzött ki azoknak a tisztviselőknek számára, akik a városházi adminisztráció egyszerüsitésének problemájával behatóan foglalkoznak és erre vonatkozólag elfogadható javaslatot tesznek.* A jutalomdijra tudtunkkal még csak pályázó sem akadt, pedig bizonyára többen vannak a tisztviselők között, akik azóta már gyakorlatilag is megvalósitották a polgármester intencióit. Kimondotta a polgármester rendeletében, hogy *az egyes osztályok és hivatalok között lehetőleg mellőzendő az iratváltás*, ami még máig is egyik rákfenéje a városházi közigazgatásnak. Tiz pontba foglalta össze négy esztendővel ezelőtt a polgármester a tapasztalatait. Egészen bizonyos, hogy a mostani számonkérő-szék sem fog elmulni ujabb tapasztalatok és ujabb rendeletek nélkül és kivánatos volna, hogy *Bárczy* István gyakrabban tartson számonkérő-széket és ne feszélyezze ebben az a körülmény, hogy főpolgármesteri minőségében joga van — a polgármester számonkérésére is.

Szomoru mese a liftről

és a pesti partájok kinszenvedéséről

A lift, az istenadta pesti lift, amely viceházmestereket lapit össze véres lepénynyé, amely többet áll, mint megy, szinte külön specialitása ennek a nagyvárosnak. Az ilyen lift-féle intézmények mutatják csak igazán, hogy kamasz-város vagyunk, mert különben egy közlekedési eszköz, amelyet napnap után tizezrek használnak, nem lehetne rendszabályok nélkül. Budapesten a liftről is csak az gondoskodik, aki a mezők liliomjáról, tehát nem más, mint a népzerü sóhivatal . . .

Ha megirnánk a pesti lakó kiskátéját, ott okvetlenül benne lenne:

— Mirevaló a lift?

— Arra, hogy a házmester ur megpukkaszthassa a partájokat.

Szerény és csöndes eszköz a lift a lakók idegrendszerének megbomlasztására. Jámbor lakótárs, megkapod a lakásbérleti szerződést, amelyben benne van, hogy a lifthasználat ingyenes, azaz hogy a használati dij be van számitva a lakbérekbe. Ha véletlenül ki mernéd nyitni a szájadat, hogy miért fizetsz te az ötödik emeleten annyit, mint más ember az elsőn, akkor a felelet ez lesz: m e r t a n a g y s á g o s u r a t l i f t e n v i s s z ü k f ö l.

Hát ez az, ahol a lift, vagy talán inkább a partáj, mint a mezők liliomja szerepel. Miután a házmester igy kioktatott a lifthez való jogunkról, többé senki sem törődik vele, hogy tudunk-e élni is ezzel a joggal? Mindenekelőtt fölfedezzük a feliratot:

> A személy-lift működik:
> Délelőtt 9—1-ig.
> Délután 3—10 ig.

Hogyan, hiszen azt mondták, hogy azért fizetünk az ötödik emeleten ugyanannyit, mint az elsőn, mert liften járhatunk föl? Hát a lakónak nincs joga reggel kilenc előtt fölmenni a lakásába, nincs joga 1—3-ig a liftet használni és este 10 után már van különbség az első és ötödik emeleti lakás között?

Az utóbbi időkben a házmesteri basáskodás ezen a téren is olyan méreteket öltött, hogy tele vannak az emberek panaszokkal. Kiváncsiak voltunk, van-e mód, van-e lehetőség arra, hogy e tekintetben meg lehessen védeni a lakók érdekeit? Sajnos, nem mondhatunk igent.

Elsőbben is a közgazdasági ügyosztályhoz fordultunk, ahol a lakbérügyeket kezelik. A válasz ez volt:

— A lakók lifthasználati jogáról a házbérszabályzat nem gondoskodik. Ugy tudjuk azonban, hogy a közjogi ügyosztály foglalkozott a kérdéssel.

A közjogi ügyosztályban viszont igy ismerik ezt az ügyet:

— Még akkor, amikor B u k o v s z k y Viktor dr. tanácsnok, mint tanácsjegyző müködött az ügyosztályban, külön szabályrendeletet alkotott a lifthasználat kérdésében. Ezt a szabályrendeletet azonban a kormány nem hagyta jóvá azzal a megokolással, hogy ugy is készülőben van az uj épitési szabályzat, amelynek a liftre vonatkozó összes intézkedéseket is magában kell foglalnia.

Azóta már készen van az épitési szabályzat, 1913 óta érvényben van. Ebben a szabályzatban azonban csak arról van intézkedés, hogy milyen házban kell liftet épiteni és hogy milyennek kell a liftnek lenni. De hogy a lakó mikor használhatja és miként használhatja, ehhez ugy látszik, senkinek semmi köze. E tekintetben a házmester a diktátor, aki ilyenformán kiválasztja az 1—3-ig tartó időt, amikor minden ember rohan haza ebédelni és ezt az időt megteszi pihenőnek. Mindenesetre ajánlatos lenne ma, amikor ezrével vannak már Budapesten a liftes házak, ezeket a jogviszonyokat szabályozni és elővenni a Bukovszky-féle szabályrendelet-tervet, amely igen sok kellemetlen affértől kimélné meg az idegeivel amugy is hadilábon álló pesti partáit.

Nincsen ócska ruha . . .

Nyomoruság a Petőfi-utcában. — Se vásárló, se eladó. — A Teleki-téren csak bécsi holmi akad.

A Petőfi-utcának mind a két oldalán, a Szerecsen-utcától a Király-utcáig nagy szomoruan sétálnak a „slepperek". Hideg van nagyon, ujjatlan keztyükbe dugott vörösre fázott kezeikkel csapkodják a kabátjukat, ha néha valamilyen uriasabb kinézésü ember végigsétál az utcán, akkor szinte bátortalanul, de nagyon udvariasan elébe sietnek és megkérdezik:

— Valamit tetszik vásárolni? Méltóztassék befáradni a boltba!

Az emberek azonban nem igen sétálnak be a szalónokba, manapság a Petőfi- és Szerecsen-utcákban, ahol pedig valamikor olyan virágzóak voltak az üzletek, valósággal ritkaságszámba megy, ha egy napon egy öltözet ruhát is eladnak. A handlék sem jönnek most már ide, a h a n d l é n a g y u r l e t t, ö t k e r e s i k f e l l a k á s á n a z ó c s k a r u h á t á r u l ó k e r e s k e d ő k és amig azelőtt a handlénál lealkudták az ócskaságok árát, addig most egymásra licitálnak egy-egy darab ruháért . . .

Engem is megfog egy invitáló:

— Uraságod parancsol valamit? Mivel szolgálhatok?

Parancsolok besétálni az üzletbe, a Schleichhorn ur boltjába. A főnök ur is előkerül. Fel van kötve a jobb karja. Most fogják operálni. A Doberdón ment bele egy golyó. A szapora beszédü segédtől a társaságomban lévő katona bricsessz nadrágot kért.

— Sajnálom, azzal nem szolgálhatunk, katonaruhát nem lehet most sem venni, sem eladni. Az a kincstáré . . . — tette hozzá nagy szakértelemmel.

Egy zsakettet néztünk azután. Az ára kilencven korona, nyolcvanötért ideadja, de mikor hetvenet igérünk érte, engedi, hogy elmenjünk a boltjából és még csak utánunk se szalad. Hej, hol vannak azok a régi jó idők, amikor a Petőfi-utcában, ha kértek hatvan koronát egy rend ruháért, szó nélkül odaadták tizenkettőért . . .

Egy másik boltban nagyon beszédes volt a segéd. Amikor megtudta végül, hogy ujságiró vagyok, nagyon megkért:

— Tessék kérem szerezni nekem egy másik foglalkozást, ez az üzlet már nem nekünk való . . .

Nagyon panaszkodott. Uj ruha, az ugynevezett drukkolt ruha — silány pamutból készült, amelylyel azelőtt olyan szivesen csapták be a Petőfi-utcában a laikus vásárlót — most nincs, a finom ócska ruhák is eltüntek, a civilek — katonák, akik még civilek, azok nem adják el a régi ruháikat, maguk járnak benne.

— Tetszik tudni, mondta a segéd ur, — azelőtt az olyan finom házaknál, ahol nem nagyon strapálják le a ruhákat, a cselédség adta el nekünk a régi dolgokat. Most? Jótékony asszonyságok szedik ezt

össze és adják azoknak a szegény embereknek, akik tőlünk szoktak vásárolni. A vagyonomban legyen, ahány finom ócska ruhát osztogattak ki az erdélyi menekülőknek . . .

— És milyen az üzlet a Teleky-téren? — kérdeztem.

— Ott még komiszabbak az állapotok. Portéka ott még akad, de az már nem pesti. Bécsben szedik össze és hozzák ide. A Rothberger viseltes szalonjában is csak bécsi levetett ruhák vannak. De forgalom ott sem igen van. Kinek van ma pénze ócska ruhára? Akinek van, az ujat csináltat. Pedig tessék elhinni, ezek az ócskaságok többet érnek, mint akármelyik ma készült uj ruha . . . Ami azelőtt huszonöt korona volt, az ma nyolcvanba kerül és még ennél sem keresünk annyit, mint azelőtt. Régen utána szaladtunk minden kuncsaftnak, a kabátja szélénél huztuk vissza, ma azt sem bánjuk, ha elmennek. Előbb voltak itt, egy téli kabátot kináltak eladásra, nyolcvanöt forintot kértek érte, hát meg lehet ezt adni egy ócska télikabátért?

— Hát frakkot kölcsönöznek még?

— Igen nagy ritkaság, ha valakinek frakkra van szüksége és hozzánk jön. Tavaly télen mindössze egy frakkot adtunk kölcsön, egy fiatal ember a miniszterelnökhöz ment, annak kellett, ma már nem jön hozzánk, ha frakkra van szüksége. Még a pincérek sem vásárolják nálunk a frakkjukat. Nincsen szegényeknek pénzük frakkra, még ócskát sem tudnak venni.

— És a kölcsöndij?

— Tiz korona . . . Régen elmultak azok a szép idők, amikor három koronáért kölcsönöztünk egy frakkot, vagy szmokingot, ki is vasaltuk és házhoz is szállitottuk ezért a pénzért. Farsangkor nem volt annyi frakkunk, amennyit el ne birtunk volna helyezni, ma pedig kinek kell a frakk? . . .

És végig a Petőfi-utcán ilyen szomoru a hangulat. A főnökök legtöbbje katona, a Goldfinger most ment el a harctérre, a Schlesinger a marsban van, a segédek többnyire rokkantak, kinek egyik keze hiányzik, ki meg sántitva, ócska katona ruhában — a sajátjában! — invitálja be a boltokba az embereket.

Egy másik lokalitásban, ahol szintén nem adtak bricsessznadrágot, jóformán üres a bolt. A falak mentén, ahol máskor kiforditva lógtak a kabátok, ma üresek a lécek, a foltozósarokban az asztalokat belepi a por. A firmatábla fölött egy csomó bunda. Kérdezem a segédet, mibe kerül az a mókusprémmel bélelt. Rám néz és szomoruan mondja:

— Ne is tessék kérdezni. A gazdám nincs itt, én meg nem tudom az árát. De nem is adjuk el. Akinek annyi pénze van, hogy ezt a bundát megvegye, az nem jön a Petőfi-utcába . . .

Események

Közgyülés. A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán tartja ebben az esztendőben első közgyülését. A napirenden csupa ismert tárgyak szerepelnek: a világitási üzemek költségvetése, a járdafoglalási dijak, burkolási dijak felemelése, a Népopera dolga, bizottságokban megüresedett helyek betöltése, közlekedési bajok, tüdőbeteg-gondozók épitése és hasonlók. Legnagyobb érdeklődéssel azt a pontot várják, ami nincs is a napirenden: a kormány ellen való demonstrációt és a polgármester furcsa kitüntetésének ellensulyozásaképpen — a polgármester lelkes ünneplését.

A költségvetés. A költségvetéssel teljesen elkészült a pénzügyi osztály és most már csak a polgármester szankciója késlelteti a nagy munka nyilvánosságra hozását. Egészen bizonyos, hogy a deficit nagyságáról még e héten kapunk hiteles számokat.

Hármas jelölés. Februárban többek között négy uj II. osztályu tanácsjegyzőt választ a közgyülés. Az eredeti terv az volt, hogy a jelöltek kiválasztásának táq teret biztositsanak és legalább is az összes I. osztályu fogalmazókat jelölni fogják. Minthogy azonban annyi kiváló, érdemes jelölt között nehéz lett volna a választás és a választási hullámok amugy is magasra csaptak már, illetékes helyen elhatározták, hogy csak hármas jelölés lesz. Ennélfogva a kijelölőválasztmány első helyen *Schuller* Dezső, *Farkas* Géza, *Szenkovich* Dénes és *Schara* Béla fogalmazókat, második helyen *Schőberl* Ferenc, *Holtzspach* Ödön, *Bunyitay* Sándor és *Sebő* Gusztáv fogalmazókat, harmadik helyen pedig *Wanke* Sándor, *Radványi* Gyula, *Bodrog* Jakab és *Lengyel* Lőrinc fogalmazókat fogja jelölni és a városatyák természetesen csak ezekre szavazhatnak. Enyhiti a mellőzöttek sérelmét, hogy *decemberben ismét négy tanácsjegyzőt választ a közgyülés.* A jelöltek között legidősebb *Wanke* Sándor (48 éves), legfiatalabb *Schöberl* Ferenc (34 éves). Rangsor szerint első *Schuller* Dezső, utolsó *Lengyel* Lőrinc. Szolgálati idő szempontjából első *Sebő* Gusztáv (22 év óta szolgál), utolsó *Schöberl* Ferenc (16 év óta szolgál).

A közlekedési adó. A pénzügyi bizottság huszas albizottsága pénteken ülést tart és elsősorban a közlekedési adó kérdésében dönt. Valószinü, hogy a pénzügyi és közlekedési ügyosztály pártoló és *Vázsonyi* Vilmos ellenző álláspontját kompromisszummal fogják áthidalni.

Csergő Hugó kinevezéséről. Az „Otthon irók- és művészek köré"-nek hivatalos lapja, az „Otthonunk", abból az alkalomból, hogy a tanács Csergő Hugó dr.-t kinevezte a „Népjóléti Központ" igazgatójává, igy ir a volt kitünő ujságiróról: „A főváros tanácsa a fővárosnál most megszervezett Népjóléti Központ igazgatójának Csergő Hugó dr.-t választotta meg. Ez a választás egy kedves és nagytehetségü ujságiró-kollégánk pályáján ujabb emelkedést jelent, amelynek mindenki igazán szivből örül. Csergő Hugó pár évvel ezelőtt még aktiv ujságiró volt, a legjobbak közül való. Mikor aztán a fővároshoz került, az igazi tehetségek módjára, ő maga keresett magának munkakört és azzal az éleslátással és leleményességgel, amelyre igazán csak vérbeli ujságiró képes, meg is találta a teret, ahol erős szociális érzékét, poéta-lelkületét a köz javára zajtalanul értékesitheti. Igy lett a háboru kitörése után megalakult központi segitő-bizottság titkára és munkakörében elmélyedve, hamar meglátta, mily fontos rendeltetés hárul a fővárosra a szociális gondoskodás terén. Az ő szivósan kitartó munkájából, erős akaraterejéből, ügyszeretetéből nőtt ki az az intézmény, amelynek most igazán joggal állt az élére. Diszes és felelősségteljes állása fokozottabb alkalmat nyujt neki izmos tehetségének érvényesitésére és hogy sikerrel munkálkodhassék azoknak az eszméknek megvalósitásán, melyek annyira összeforrtak egyéniségével."

Elégtétel Zeidl Vencelnek. Szegény Zeidl Vencel, Budapest eme kiváló árdrágitója, aki szorgalmasan gyüjti a hónapokra terjedő büntetéseket, elkeseredetten csapta le az asztalára a Pesti Hirlapot. Azt olvasta benne, hogy másnak szabad, amiért őt becsukják. Szegény Zeidl előbb azt hitte, hogy káprázik a szeme, de a nevezett ujság január 16-iki számának 20-ik oldalán tényleg ott van az apróhirdetések között, hogy egy Batta Béla dr. nevü ur 12.50 koronáért prima zsirt kinál bármily mennyiségben. Az apróhirdetés szóról-szóra igy hangzik:

> **PRIMA** zsirt 12.50, szalonnát 9.50, füstölt kolbászt 8.50 korona kilónkinti árban előre küldött pénzért bármennyit szállit dr. Batta Béla, Boldva.

Tudjuk, hogy Kürthy Lajos báró sem olvashat el minden apróhirdetést, de tisztelettel protezsáljuk nála — ugy is mint fővárosi bizottsági tagot — Zeidl ur érzékenységét. Budapesten, ahol legmagasabb a maximális ár, Zeidl urat becsukják, ha 9.40 koronánál többet kér, Batta dr. ur pedig nyiltan hirdeti az ujságban, hogy árdrágitással foglalkozik.

A Máv. forgalmi dijnokokat keres. A kereskedelemügyi miniszter engedélyével a magyar kir. államvasutak a háboru tartama alatt — forgalmi dijnoknövendékül — 18-ik életévüket még be nem töltött érettségi vizsgát tett ifjakat is alkalmaznak. Ily ifjak folyamodványaikat születési és érettségi bizonyitványnyal felszerelve — a magyar királyi államvasutak igazgatóságánál (Budapest, Andrássy-út 74.) adhatják be. Az alkalmasnak talált folyamodókat 18-ik életévük betöltéséig, illetőleg a szakvizsgák letételéig, kizárólag tanulás és kiképzés céljából fogják alkalmazni és lehetőleg eddigi lakhelyükön levő állomásokon azonnal beosztani, hogy továbbra is szülői ellátás alatt maradhassanak, 18-ik életévük betöltésével rendszeres vasuti alkalmazottakká — forgalmi dijnokokká — válnak.

A Télikert müsorának magyar részében Bródy Istvánnak operetteje, a Ki babája vagy édes, arat szép sikert. A két főszerepet Rátkai Márton és Somogyi Nusi játssza.

A Kristálypalota szinpadán fokozódó tetszés mellett kerül szinre a januári müsor, melynek központjában természetesen Schildkraut vendégjátéka áll. Igen tetszik Trude Voigt, nemkülönben a magyar együttesnek, különösen Nagy Magda, Ferenczy, Ujvári, Pártos produkciója.

A Tőke

Szemle.

Összeférhetlenség és közgazdasági tevékenység. — A tőzsdei árfolyamok. — A devizaüzlet uj rendje.

Az összeférhetetlenségi törvény a Széll-éra alkotása. Nemcsak ez a törvény, de az abban a korszakban hozott összes törvények hiven visszatükrözik a Széll-kormányzatnak antimerkantilista, agrárius-konzervativ jellegét. Az eddigi tapasztalatok után ma már el lehet mondani, hogy az összeférhetlenségi törvény Magyarország gazdasági fejlődésének valóságos kerékkötője, mert a parlamentből éppen azokat az elemeket szoritották ki, melyek az ország közgazdasági ügyeinek az intézésére a leginkább volnának hivatva. Ehhez hasonló törvény sehol a világon nincsen. Ennek a szerencsétlen törvénynek az eredménye az, hogy a magyar parlamentből a kereskedelem és ipar képviselői teljesen hiányzanak. Fokozza a helyzet visszásságát az a körülmény is, hogy ez a törvény időnkint szenvedélyes pártpolitikai harcokra ad okot. A törvénynek az az intézkedése, mely az állammal üzleti összeköttetésben lévő vállalatok igazgatói vagy igazgatótagsági állását a képviselői állással összeférhetlennek mondja ki, most a háboru alatt valósággal tarthatatlan helyzetet teremtett. Ugyanis most az állam a legnagyobb fogyasztó, a legnagyobb megrendelő az országban. Csaknem minden vállalat az állam részére dolgozik és neki szállit. Az ország összes pénzintézetei a hadikölcsön finanszirozása és más tranzakciók kapcsán egyenes üzleti összeköttetésbe kerülnek az állammal. Most azután igazán nem nehéz összeférhetlenségi eseteket kitalálni. Meg is indult az inkompatibilitási kampány, melyet az ellenzék, ugy mint béke idején, most a világháboru forgatagában is pártpolitikai célokra használ ki. És éppen ez a baj. Éppen ebből az okból az ország kereskedő és iparos körei már régóta sürgetik az összeférhetlenségi törvény megváltoztatását. Mert nemcsak kiszoritja a magyar törvényhozásból az ország első gazdasági szaktekintélyeit, hanem még kiüldözi onnan azokat is, akik hasznos közgazdasági tevékenységet fejtenek ki és szakértelmükkel és tudásukkal szolgálják az ország gazdasági ügyeit.

*

A tőzsdei árfolyamok hivatalos megállapitásának a kérdése ismét az aktualitás előterébe lépett. Németországban és Ausztriában ezt a kérdést már elintézték és nem értjük, hogy a magyar kormány miért késik vele. A mostani helyzet ugyanis egyszerüen tarthatatlan. Ma még mindig az 1914. juliusi kurzusok képezik a papirok értékelésének alapját! Pedig azóta egyes papiroknál több mint száz százalékos áremelkedés konstatálható. Baj az is, hogy a magánforgalomban jegyzett árfolyamok nem publikáltatnak és igy a nagyközönség minden tájékozás hijján van. Ezt a körülményt azután lelkiismeretlen ügynökök és zugbankárok viszaélésekre használják fel. Mindenesetre furcsa, hogy a kormány ebben őket elősegiti azzal, hogy az árfolyamok közzétételét nem engedi meg. Ez az állapot könnyiti meg a kontremin káros üzelmeit is. A mi nézetünk az, hogy ez a titokban való üzletcsinálás egész közgazdaságunknak ártalmára van. Nem látjuk be, hogy a háboru alatt az üzleti élet miért ne bonyolittassék le azzal a nyiltsággal és őszinteséggel, amint az béke idején szokott történni. Ez a suba alatti üzlet megbénitja a forgalmat és tág teret enged a visszaéléseknek. A legjobb volna a régi hivatalos forgalmat visszaállitani. Mi azt hisszük, hogy ez nem okozna nagyobb zökkenést a kurzusok alakulása tekintetében. Viszont garanciát nyujtana az üzlet szolidsága tekintetében és gátat vetne a tulspekulációnak, mely időnkint máris veszélyes jelleget öltött.

*

Az uj devizarendelet eddig nem érezteti hatását. Az árfolyamok még mindig a régi magas

nivón állanak. Szakkörökben az a vélemény, hogy változás nem is egyhamar fog bekövetkezni, minthogy az uj rend alapján való praxis még nem alakult ki. A magyar és osztrák nagybankok között most eszmecsere folyik arra nézve, hogy a devizaüzletek lebonyolitása tekintetében egységes eljárást állapitsanak meg. Mi azt hisszük, hogy ez se fog sokat használni és az árfolyamokat nem fogja lényegesen megjavitani. Sokkal többet várunk az Osztrák-magyar bank részéről kilátásba helyezett valutavédelmi intézkedésektől, habár a banknak háborus aranypolitikája sok tekintetben akadályozza az akció sikerét. Hibás politikának tartjuk azt is, hogy a jegybank még mindig nem publikál kimutatásokat a státuszról. Ez a titkolódzás sokat árt a külföldön a koronaérték árfolyamának. Kivánatos volna, ha a pénzügyi kormány legalább megközelitő adatokat közölne a jegybank helyzetéről. A nyilvánosság mindig erősebb fegyver, mint a titkolódzás. Különösen áll a gazdasági tevékenységre nézve, melynek a szabad mozgás és a publicitás az életfeltételei.

A Magyar Bank tőkét emel. *A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság* igazgatósága január 22-én tartott ülésében elhatározta, hogy az intézet alaptőkéjét 35,000 darab uj részvény kibocsátása utján *66 millió koronáról 80 millió koronára emeli fel.* A 14 millió korona tőkeszaporitással a bank saját tőkéi 105 millió koronára emelkednek, amennyiben a felpénzből 5 millió korona jut a tartalékalapnak, amely ezáltal 25 millió koronára szaporodik föl. A Magyar Bank által kezelt idegen tőkék jelenleg mintegy 300 millió koronára rugnak, ugy, hogy ezentul az intézet a saját tőkéivel együtt több mint 400 millió fölött fog rendelkezni. Ezzel a Magyar Bank a monarchia legnagyobb pénzintézeteinek a sorába lépett. A tőkefelemelést az intézet üzleti forgalmának nagy emelkedése, vállalatainak erős terjeszkedése, továbbá uj érdekeltségeknek az intézet hálózatába való bevonása teszi szükségessé. A bank hadfelszerelési vállalatai és ipari koncernjei nagy tőkéket kötnek le. Ezenkivül fontos feladat vár az intézetre a Balkánon és a mezőgazdasági többtermelés terén is. A Magyar Bank ma az ország legszilárdabban megalapozott pénzintézeteinek egyike. *Krausz* Simon zseniális vezetésének köszönhető, hogy az intézet ismét arra a fényes polcra emelkedett, melyet az ország közgazdasági világában már egyszer elfoglalt. A rendkivüli közgyülést, melyen a tőkefelemelést határozattá emelik, február 8-án fogják megtartani.

Petroleum-elosztó bizottság. A petroleumjegyek Budapesten február 1-én lépnek életbe. Minthogy azonban a jegyek kibocsátása még nem jelent egyuttal petroleumot is, illetékes körök arról is gondoskodni kivánnak, hogy a kiosztó-helyek megfelelő készletek felett is rendelkezzenek. Ennek a kérdésnek a megoldását — mint jó forrásból értesülünk — a szervezendő *petroleum-elosztó bizottságra* fogják bizni, amelynek körülbelül olyan hatásköre lesz, mint a szénelosztó-bizottságnak. Tagjai lesznek a kereskedelmi miniszterium delegáltjának elnöklete alatt az érdekelt petroleum-vállalatok és kereskedők, valamint más érdekeltségek beválasztott képviselői. Remélhetőleg ez alkalommal a fővárost nem fogják oly mellőzésben részesiteni, mint a szénelosztó-bizottságnál.

Lipták Pál uj gyárat alapit. Ismeretes, hogy dr. *Lipták* Pál, a Lipták és társa gépgyár r.-t. megalapitója és vezérigazgatója, barátságos megegyezés folytán (— és két millió korona végkielégitéssel —) mintegy félév előtt kilépett a részvénytársulat kötelékéből. Szakkörökben akkor sokat beszéltek erről a kiválásról, amit főleg annak tulajdonitottak, hogy Liptákban leküzdhetetlen ambició dolgozott és sehogysem tudott beleilleszkedni a Magyar Bank által inaugurált rendszerváltozásba és a vállalat további vezetésének uj módjába. Alighogy megvált azonban Lipták Pál a részvénytársulattól, máris uj gyáralapitási tervvel kezdett foglalkozni, amely elhatározása most már rövidesen meg fog valósulni. Értesülésünk szerint Lipták Pál több ezer négyszögméter telket vásárolt Pestszentlőrincen és ott nagyarányu vasbeton- és vastraverz-gyárat fog épittetni. A több milliós vállalkozás terve már annyira előrehaladott állapotban van, hogy az épitkezési munkálatokat már a tavaszszal megkezdik.

Schillinger Miksa — a zsákkirály. A városoknak és községeknek soha annyi bajuk és dolguk nem volt a zsákokkal, mint most, a folytonos, meg nem szünő rekvirálások idején. A vidéki hatóságok a zsákok eladási árából szokták fedezni a szállitási és fuvarozási költségeket és ezért fontos érdekük, hogy a zsákokat ne tulságosan nyomott árakon értékesitsék. Pestmegye alispánja nemrégiben a községekben felhalmozódott üres zsákok eladására nézve a főváros nagyobb zsákkereskedői körében árlejtést hirdetett. A legkedvezőbb ajánlattevőt, a Schillinger Miksa céget, az alispán a hatóságok figyelmébe ajánlotta. Dacára legelőnyösebb ajánlatának tehát, kitünő üzlethez jutott a Schillinger cég, amely ily módon Pestvármegye zsákkirálya lett.

Budapest — az üres pincék városa. A fővárosi bérházak kapuján mostanában mindenütt kiadó pince és raktárhelyiségek cédulái lobogtatja a szél. Lakást, hónaposszobát, hiába keres a pesti ember. Ehelyett mindenütt pincét, meg raktárt kinálnak bérbe a háztulajdonosok. Ennek a feltünően érdekes tünetnek az a magyarázata, hogy békeidőben a főváros pincéi, raktárai zsufolásig meg voltak rakva a gabonakereskedők kenyérmagvaival, a spekulánsok pincékben helyezték el készleteiket, amig — a tél folyamán — el nem adták a malmoknak. De a háboru alatt ez a raktározás megszünt és a pesti pince-csürök ma mind üresek emiatt. A szigoru rekvirálások, a készletek halmozásának büntetése miatt is nagyon sok pince ürült ki. Erre vezethető vissza, hogy olyan sok az üres pince a fővárosban és olyan kevés rá a reflektáns.

Milliós birtokvétel. A Mezőgazdasági kenderipar r.-t., — amely a Szegedi kenderfonógyár alapitása — megvásárolta a napokban Szentes város tulajdonát képező józsefszállási birtokot. A vételár 1,800.000 korona volt. A város, amely a birtokot csak néhány évvel ezelőtt vette meg, 150.000 koronát veszit a tranzakción.

Uj rotációs papirgyár. Mint szakkörökből halljuk, a Hermaneci papirgyár r.-t. elhatározta, hogy Hermándon, a gyártelepén, uj rotációs papirgyárat létesit. A vállalat egy millió koronát fog befektetni uj vállalkozásába, amelyhez szubvenciót is fog kérni a kereskedelemügyi kormánytól.

Nagykanizsán nem kell a házikezelés. Nagykanizsa városa a Franz Lajos és fiai r.-t.-al megujitotta a villamosvilágitásra vonatkozó szerződést. A szerződés 25 évre szól és a vállalat a most érvényben levő dijak mellett az egyenáramról áttér a váltóáramra. A részvénytársaságnak gőzmalma is van és ugyanezen a telepen müködnek a villamosmüvek is. Az uj szerződés értelmében a vállalat a villamosmüveket külön telepen tartozik felépiteni. Az áthelyezés munkálatai már folyamatban vannak.

A Gyapjuközpont tevékenysége. A Gyapjuközpont közli: A Gyapjuközpont, noha részvénytársaság, altruisztikus alapon dolgozik, amennyiben 5 százalékon felüli nyereségét a kormánynak közjótékony célra bocsátja rendelkezésére. Az igazgatóság tagjai tevékenységükért semmiféle dijazásban nem részesülnek. A gyapjuárakat a kormány állapitja meg, a beszolgáltatott gyapju felosztása kizárólag a kereskedelmi minisztérium utasitásai szerint történik. A Gyapjuközpont fennállása óta az egész Magyarországon beszolgáltatott gyapjut kizárólag katonai célokra használták fel és azt kincstár számára dolgozó gyárak között kizárólag katonaposztó gyártására osztották szét a kormány által maximált áron, hozzáadva az ugyancsak a kormány által jóváhagyott jutalékot, mely a Központ költségeinek a fedezésére szolgál és annak esetleges feleslegét képezi. A Gyapjuközpont egyetlen jövedelme tehát a kormány által megállapitott ezen jutalék, melynek magassága ugyanolyan Magyarországon, mint Ausztriában. Ha egyesek lassu lebonyolitásáról panaszkodnak, a Gyapjuközpont igazgatósága szükségesnek találja konstatálni, hogy ennek nem a Gyapjuközpont, hanem tisztán a fenforgó szállitási nehézségek az oka, mert a Központ a kormány által kiadott rendelet értelmében csak feladott árura adhat előleget és csak a Gyapjuközpont raktáraiban átvett árut számolhat el véglegesen, azután annak árára nézve megegyezés jött létre, illetőleg miután a gyapjubecslő-bizottság végérvényesen döntött.

A Kereskedelmi bank tőkeemelése. Amint értesülünk, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank részvényesei az elővételi jogot a régi részvényeseknek átvételre felajánlott, ujonnan kibocsátott részvényekre — egy elenyésző részvénymennyiség kivételével — gyakorolták, ugy hogy a tőkefelemelés akciója teljesen befejezettnek tekinthető.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület tőkeemelése. A folyó hó 4-én tartott rendkivüli közgyülés az egyesület alaptőkéjének 2500 drb uj részvény kibocsátásával leendő felemelését határozta el. Ez a müvelet az uj részvények iránt mutatkozó élénk érdeklődésnél fogva a kitüzött határidőn belül lebonyolittatván, a tőkeemelés biztositására alakult szindikátus feloszlott.

Az Egyesült Villamossági Részvénytársaság, amely a Niederösterreichische Escompte Gesellschaft és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank alapitása, most tette közzé az 1916. junius 30-án lezárt üzletévről szóló mérlegét. A mérleg szerint a nyereség 905.751 korona, szemben a tavalyi 574.810 koronával. A mérleg a társaság magyarországi vállalkozásainak (Egyesült Izzólámpa és Villamossági Részvénytársaság Ujpesten és Egyesült Villamossági és Gépgyár Budapesten tisztá nyereségét 394.741 koronában tünteti fel.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Brandt József
müasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját mühelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
Társszerkesztő: dr. Szilágyi Hugó.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Tungsram 1/2 Watt
leggazdaságosabb és leghatásosabb fényerő.
Izlámpa pótlására a legelőnyösebb. — Mindenütt kapható.
Hazai gyártmány. — Óvakodjunk utánzatoktól. — Gyártja az
EGYESÜLT IZZÓLÁMPA ÉS VILLAMOSSÁGI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG UJPEST.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Kezdete este 3/4 8 órakor.

Schildkraut
vendégszereplése a „Menelaus király" c. drámában.

Trude Voigt
a világhirü dizőz.

Leitner Pál uj operettje: **Az őrült spanyol.** Főszereplők: Ferency Károly és Ujváry Károly, akik szólókkal is fellépnek, Nagy Magda m. v., Pártos Jenő. — A varietérészben „Der geheimnissvolle Krause". Lisa Erik, az eleven kigyó, stb.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36

A nagyszabásu fényes januári műsor,
elsőrangu külföldi attrakciók. Két kacagtató bohózat. Nagysikerü magánszámok
este 3/4 8 órakor
kezdődnek.
A Fővárosi Tá ck barében az e őadás es'e 9 órakor kezdődik.

TÉLIKERT (Ezelőtt JARDIN D'HIVER) | NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25

Esti előadás kezdete 3/4 8 órakor.
Január 16-án kezdte meg rövid vendégjátékát
KURT von LESSEN
a bécsi Kammerspiele művésze
Die Statue der Andromeda
cimü szenzációs szkeccsben és
a pompás januári műsor.

Cambrinus

Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27.
A m. kir.
postászenekar
minden délután és este
hangversenyez
a karmester vezetése mellett.
Különtermek, Abonnement és menürendszer. Délben az árak 20%-al olcsóbbak.
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MILLIÓK KÖNYVE.
30. szám.
Leoni Leo
George Sande regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Az ismeretlen tartomány
A leghatalmasabb dsungel-dráma 5 fejezetben!
Soha még filmen az idegfeszitő bravurok ilyen tömege nem volt látható! Az őserdők félelmes rejtelmei vonulnak el előttünk a maguk misztikus érdekfeszitő teljességében a grandiózus mestermü története keretében!
Royal-Apolló!
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

II. rész. II. rész.
Mire megvénülünk...
II. része.
JÓKAI MÓR
világhirü regénye filmen az
OMNIÁBAN
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

Psilander
legjobb és legujabb szerepét játsza ma
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Mindennap este 8 órakor
Az a szegény Gólem!
Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje. A Gólem **Virág Jenő,** azonkivül Nagy Endre konferanszaival **a ragyogó januári műsor.**
Csütörtök délután olcsó helyáru családi előadás.
Sörkabaré 8—12 óráig.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

értéktelen utánzatoktól és kizárólag csak valódi Erényi-féle
DIANA
sósborszeszt
használjunk.
A valódi Erényi-féle
DIANA
sósborszesz
mely tudvalevőleg a legtisztább és legerősebb jóhatásu szerekből készül

Kis üveg	Nagy üveg	Legnagyobb üveg
1.30 korona	3.50 korona	7.— korona

Mindenütt kapható!
Főelárusitóhely:
Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest-Nádor-u. 6.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü,
enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló téglák ::	

A tarsulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

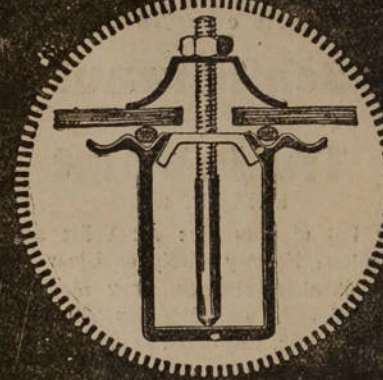
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

Nyiri Sándor
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOCYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI. FRANGEPÁN U. 7. 72-44

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

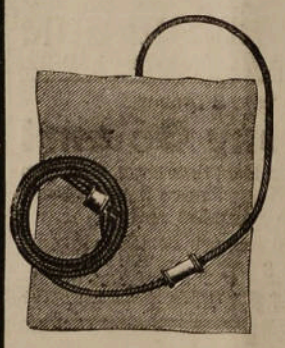
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk : :

HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Villamos testmelegitő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

HANTOS TESTVÉREK
Költségvetés dijtalan.
festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. január 31-én. — 5. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Uj adók

réme fenyegeti a főváros lakosságát, — mintha bizony az élet csupa öröm volna és mintha más kiadás nem is volna manapság. A huszas kigondoló-bizottság bölcsessége nem terjedt tovább uj adók, uj emelések, uj terhek kitalálásánál, ehhez pedig nem is kell valami különös leleményesség. Egyszerüen végig mentek az összes ügyosztályokon, a költségvetés minden tételén és a bevételeket — papiron — fokozták a legmagasabb határig. Ez volt az egyik utja a háztartás „rendezésének." A másik út még sikamlósabb: eddig még nem létezett adónemeket vezetnek be, megadóztatják az égő testeket, a lelkiüdvösséget, belépőjegyeket akarnak szedni még a paradicsomba is. Ezt a terhet szivesen vállalnák a túlvilági hivők, de amiről most szó van: a községi adópótlék emelését, az általános jövedelmi pótadó, vagy a külön fővárosi hadiadó életbeléptetését már a paradicsom ellenkezőjébe, a pokolba kivánja mindenki. Az időpont a legkevésbbé alkalmas ilyen teherpróbákra. Ezer sebből vérzik mindenki, még az is, akit jó sorsa megkimélt a háború borzalmainak közvetlen közelből való látásától, szenvedésétől. Ideges feszültség lóg a levegőben, minden nap ujabb izgalmakat hoz, lépten-nyomon háborus nyavalyákba ütközünk, ételünk-italunk drága, rossz és kevés, közlekedésünk gyalázatos, világitásunk botrányos, az élet nehéz, sulyos gondok tépik az embereket. És a végén jön a város és azt mondja: amink megmaradt, az az övé. Honpolgári kötelességeink teljesitésére rászorit az állam és a maga brutális hatalmát érezteti velünk a város is: e két malomkő egyszerre forog és egyszerre gyömöszöli a magyar állampolgárt, ugyis, mint budapesti lakost.

Ismerjük az ellenvetést: világháború van, megnehezült az idők járása felettünk, tessék okosabb, célszerübb kivezető utat ajánlani az uj adóknál, az általános, titkos és nem titkos, községenkinti, közvetlen, de nem egyenlő teheremelésnél. Az ellenvetésre megfelelünk. Tessék kitüzni a legszigorubb takarékosság fehér lobogóját és tessék két-három évig minden hasznos, de nem szükséges kiadást mellőzni. Tessék továbbá a legerélyesebben fellépni a tisztelt állammal szemben és tessék az állami feladatok elvégzésének költségeit a legszigorubban behajtani az államon. Az effektiv háztartási hiányt pedig tessék egy olyan kölcsönből fedezni, amelyet nemcsak a mai, hanem a következő nemzedék is tartozik visszafizetni.

Kimélni kell az emberanyagot! — ez legyen a jelszavuk nemcsak a hadvezéreknek, hanem a főváros intézőinek is. Kimélni kell Budapest lakosságát, nem lehet megdrágitani az emberek világitását, közlekedését, élelmezését és a tetejébe még sulyos adóval is terhelni őket. Kárhoztatnunk kell minden uj adót, minden adóemelést. Egy rókáról huszonöt bőrt még akkor sem lehet lenyuzni, ha a rókát előbb jól táplálják. De mikor a rókabőrben szenvedő, nyomorgó emberek lakoznak, amikor a mindennapi kenyérjegy megszerzése verejtékes küzdelembe kerül, — akkor sem az államnak, sem a fővárosnak nincsen joga sem róka-, sem embernyúzáshoz. Szomorú látvány, amint a főváros konkurrálni igyekszik az állammal a polgárság teherviselésének fokozásában. Fizetni rogyásig: ez az egyedüli joga ma a budapesti állampolgárnak. Jog és kötelesség gyönyörü harmóniája ez, — a legrútabb diszharmónia.

Fullánkok

•••

Hadseregszállitók

olcsó és jól berendezett helyiséghez jutnak a főváros mühelybérházában, amelynek, ha jól emlékszünk, az volt a célja és rendeltetése, hogy szegény kisiparosok csekély bér ellenében mühelyt és lakást kapjanak benne. A hadseregszállitás, mint iparág, vagy üzletág, lehet feltétlenül tisztességes dolog, ámbátor egynémely hadseregszállító ugyancsak kompromittált minden hadseregszállitást. Nem is a hadseregszállitókat irigyeljük azért, hogy a főváros szociálpolitikájának ők élvezik a gyümölcseit, de szomorú dolognak tartjuk, hogy az alapjában véve oly szép, hasznos intézmény valójából kifordittatott és kisiparosok helyett hadseregszállitókat támogat a főváros. Ismerjük az ellenvetést: pénzügyi okok kényszeritették a fővárost arra, hogy az üresen álló mühelybérházat hadseregszállitókkal népesitse be. De hiszen éppen ez bizonyitja az intézmény csődjét: el kell térni a céltól, hogy a szociális csődhöz ne járuljon hozzá a pénzügyi csőd is.

A tizes

bizottságnak, amely nem ártott és nem használt a főváros élelmezésének, kellemetlen ellentéte a huszas bizottság. Lényegében nem egyéb, mint a pénzügyi bizottság törzsfőnökeinek kivonata, de olyan hatáskört vindikál magának, amely hovatovább fölöslegessé fogja tenni nemcsak a pénzügyi bizottságot, hanem a közgyülést is. Le kell szögezni azt a tényt, hogy a huszas albizottságot határozottan és pontosan megállapitott előterjesztéseknek a megvitatására küldötték ki. Nevezetesen a huszasokkal kellett volna megbeszélnie a tanácsnak az uj adók, dijemelések alapelveit, az üzemek ellenőrzését, a tisztviselők autó- és fogattartási szabályrendeletét. Pontosan ezekre vonatkozott a megbizatásuk, de szó sem volt arról, hogy joguk lesz beavatkozni a házbérrendeletbe, vagy az Általános Villamossági megváltásába. Ez az eljárás több egyszerü hatásköri tullépésnél. Értjük, hogy a tanács kényelmes takarónak használja fel a huszas albizottságot, de elvárjuk a közgyülléstől, hogy ezt a takarót lerántja a városházi vezérlőbizottságról.

A propeller

és a fogaskerekü jól jártak. A közgyülés annyira elmerült a bérkocsisok kérelmének tárgyalásába, hogy szótlanul elhaladt a propeller és a fogaskerekü hasonló tartalmú és hasonlóan csapni való kérése mellett. Ebből nem az következik, hogy a propeller és a fogaskerekü tisztességesebb közlekedést produkálnak, mint a bérkocsisok, hanem egyedül az, hogy kedvezőbb sorszámot kaptak a közgyülés napirendjén. Egészen bizonyos, hogy ha az ilyen közlekedési vállalatoknak a dolgaival a tárgysorozat elején foglalkoznának a bizottsági tagok, akkor a propeller és a fogaskerekü is ugy járt volna, mint a bérkocsisok.

Monopolizált világitás

Megváltják az Általános Villamosságit

1918. évi április elsejével Budapest világitása fővárosi monopoliummá lesz. A *Budapesti Általános Villamossági r.-t.* üzemének megváltása — ugy tudjuk — most már a leggyorsabb iramban fog végbemenni. A közgyülés határozata óta, amely a tanácsot a megváltás előkészitésére utasitotta, két esztendő telt el és igy a tanácsnak elegendő ideje volt a megfontolásra és tanulmányozásra. Ennek a megfontolásnak pedig az volt az eredménye, hogy be kellett látni: a megváltás nemcsak jó üzlet, de egyben a monopolizálás teljessége is szükséges. *Buzáth* János dr. tanácsnok alapos tanulmányt végzett és a Budapesti Általános Villamossági r.-t. elnök-vezérigazgatójával, *Fodor* Istvánnal folytatott tanácskozásai is igen eredményesek voltak. A tárgyalások sima lefolyása mellett bizonyit, hogy nem került perre a sor, tiszta, átlátszó egyesség létesült.

A megállapodás a tanács és a részvénytársaság között tulajdonképpen még a mult nyáron nyélbeütődött. A huszas kigondoló-bizottság hétfő esti ülésén a jelenvoltak teljes egyértelmüséggel nyilatkoztak a megváltás mellett, megelégedéssel fogadták *Buzáth* tanácsnok előterjesztését, amelynek értelmében *a harminc milliós vételár mellett az amortizációs törlesztési részleteken fölül még mintegy három millió tiszta haszonra számit a főváros.* A tanácsi előterjesztés ilyenformán hamarosan a közgyülés elé kerül, hogy a jövő év áprilisában bekövetkező átvételt kellőképen elő lehessen készitteni. Itt emlitjük meg, hogy a világitási adóról szóló és a közgyülés által elfogadott szabályrendelet ezidőszerint a kormány kezében van. Egyidőben három miniszterium, a belügyi, a kereskedelmi és pénzügyi miniszteriumok tanácskoznak róla.

Ez idő alatt a világitási- és vizvezetéki ügyosztály nem is kezdhet bele a világitási adó kivetésébe. Ismerve a kormányjóváhagyások tempóját, még beletelik egy kis idő, amig az adókivetésre sor kerülhet. A szabályrendeletben ugyan benne van, hogy 1917. január 1-től kezdődő hatálya van, ma már képtelenségnek kell tekinteni, hogy egy adót visszamenőleg vessenek ki. Ugy tudjuk, magának az ügyosztálynak is az az álláspontja, hogy akkortól kezdve lehet az adót kivetni, amikor a kormányjóváhagyás kelt.

Másként áll a dolog a gáz- és villany árának emelésével. E tekintetben már megkezdődött a munka. Itt tényleg megvalósitják az 1917. január 1-től számitódó árfolyamemelést. A február elején kézbesitendő számlákat már az uj tarifa szerint fogjuk fizetni.

Egyébként a *Budapesti Általános Villamossági r.-t. is folyamodott a tanácshoz, hogy egységárait 6 fillérről 7-re emelhesse föl,* csakugy, mint azt a főváros cselekedte. Ugy értesülünk, hogy az Általános Villamossági kérését teljesiteni is fogják, már csak azért is, hogy ha az átvételre kerül a sor, ne a fővárosnak kelljen azonnal áremeléssel élnie.

Építészek a közmunkatanács ellen

Mozgalom az építő-ipar felleudítése érdekében

Azok az elemek, amelyek számára elsőrendüen fontos az, hogy Budapesten a háboru alatt se szüneteljen, a háboru után pedig megujult erővel induljon meg az épitkezés, erőteljes akcióra készülnek. Ennek az akciónak legfőbb célja, hogy azokat az akadályokat, vagy vélt akadályokat, amelyek az épitkezéseknek utjában állanak, kiküszöböljék.

A mozgalom élén a „Magyar Építész- és Mérnök-Egylet" áll, amely beható vita alapján olyan programmot óhajt kidolgozni, hogy az e tárgyban esetleg egybehivandó ankét teljes anyagot találjon együtt.

A mozgalom éle legelsősorban a Fővárosi Közmunkák Tanácsa ellen irányul, amelyet mint az épitkezések maradi, ósdi gondolkodású kerékkötőjét látnak a technikusok. Jellemző az a megjegyzés, amelyet a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt egyik legkiválóbb szakértőnk tett és amely igy hangzik:

— A Fővárosi Közmunkák Tanácsára legjellemzőbb, hogy a liberális, modern és haladó szellemet ott egy jogászember, *Zubriczky* József dr. miniszteri tanácsos képviseli a közmunkatanács vaskalapos technikusaival szemben.

— Az épitészek és mérnökök küzdelme elsősorban az 1914-ik év óta érvényben levő épitésügyi szabályzat ellen irányul, amelyet Európa legszigorubb rendszabályának tekintenek. Szerencsétlen alkotás ez, amely tele van hibákkal és hiányokkal. *Harrer* tanácsnok, aki modern és alkotó elme, munkásságának legnagyobb részével azon küzd, hogy a közmunkák tanácsától a szükséges korrekciókat kiverekedje. Hogy többet ne mondjak, elég jellemzésül az, hogy a világon sehol sincs olyan épitési szabályzat, amely annyi nyers falat követelne, mint a mienk. A müncheni épitési szabályzat például csekély 70 százalékkal kiván kevesebbet.

Az építészek és mérnökök akciójának másik része azok ellen a megkötő intézkedések ellen irányul, amelyeket a *városrendezési tervek* miatt hoztak. Rettenetes gátak ezek, amelyek bizonyos területek kihasználását igen hosszu időre lehetetlenné teszik, amikor pedig azt mondja a telek tulajdonosa, hogy ha épiteni nem engedik, vegye meg a telket a város, akkor ujabb elutasitó választ kap.

— Ott szerepelnek az építészek kivánságai között bizonyos, aktuális adókedvezmények és a régi adómentességek meghosszabbitása, valamint a telekértékadó behozatala. Mindezeken fölül pedig a legfőbb cél azoknak az elemeknek és azoknak az erőknek összpontositása, amely erőknek e célok elérésében közösek az érdekeik és közösek az utjaik.

— Föltétlenül együtt kell tartaniok az épitészekkel a vállalkozóknak és az épittetőknek, mert csak közös erővel lehet az épitkezések megkezdését kierőszakolni.

Gondoskodás az iparos-tanoncokról

Inas-otthonokat létesit a főváros

A szerdai közgyülés tartama alatt Bárczy István polgármester a kis társalgóteremben fogadta az Ipartestületek Országos Szövetségének küldöttségét, mely az annyira sürgős és aktuális inasotthonok létesitése ügyében járult a polgármester elé. A küldöttséget Thék Endre vezette; tagjai voltak a küldöttségnek: dr. Horvát János ügyvezető társelnök, dr. Dóczy Sámuel, a Szövetség titkára, Melkó Bertalan és Ullmann Jákó ipartestületi elnökök.

Thék Endre utalt azokra a rendkivüli veszteségekre, amelyek a kézmüiparosságot és a munkásosztályt a mostani háboru alatt érték. Ő annak idején beadott egy tervezetet a városhoz, melyben a József fiárvaház (Josephinum) kiépitését és szélesebb alapokra fektetését kérte. (Ezekről a tervekről a „Fővárosi Hirlap" multheti számában irtunk. A szerk.) Ebben az előterjesztésben nagyarányu inasotthon terve is szerepelt, melyben 400 iparostanonc nyert volna oktatást és talált volna megfelelő otthont. Ha a város akkor, az akkori kedvező épitési viszonyok mellett megteremti ezt az inasotthont, ugy ma, hozzávetőleges számitás szerint, az összes fenntartási és épitési költségek megtérülésén kivül, már 2 millió korona tiszta hasznot mutatna ki az intézmény. Tudja, hogy a város előtt feküdtek már ilyen tervezetek. A harminc milliós beruházási programmban is szerepelt az inasotthon. Ezek a tervek akkor közelállottak a megvalósuláshoz. A háboru elsöpörte őket. De ugyancsak a háboru volt az, ami még kinzóbb sürgősséggel aktuálissá tette, külön és ujból felszinre dobta az inasotthon kérdését. Kéri a polgármester jóindulatát, hogy tanulmányozza a kérdést, kövessen el mindent az inasotthonok sürgős felállitása iránt. Nem luxuriozus, drága épületekre gondolnak, hanem minél egyszerübb, de minél decentralizáltabb épitményekre, melyek minél előbb felállithatók legyenek. Végül az ipari pálya perspektivájának szemléltetésére példának állitotta Thék Endre saját személyét, ki szegényen kezdte s két keze munkájával küzdötte fel magát mai vezető társadalmi poziciójába.

Bárczy polgármester válaszában kifejtette, hogy ismeri és elismeri a kérdés fontosságát s megigérte, hogy rövidesen foglalkozni kiván az inasotthonok ügyével. Javaslatokat és tervezeteket fog bekérni az illetékes ügyosztályoktól és azokat hozzászólás céljából közölni kivánja az érdekelt iparossággal is s akkor hozzálát a kérdés keresztülviteléhez.

A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt beszélgetést folytatni Dóczy Sámuel dr.-ral, az Ipartestületek Szövetségének titkárával a kérdés alapos ismerőjével, kinek nemrégiben jelent meg „Hadiárvák az ipari pályákon" cim alatt az egész kérdést felölelő szakmunkája. Dóczy dr. az Inasotthon-kérdés sürgős aktualitásáról a következőket mondotta:

— A huszadik század az ipar százada, ma az ipar félig-meddig tudomány. Gondoljunk csak a vegyi-iparra, vagy a müszerész-iparra, hol a vegyszerek és gépek alkatrészeivel és összetételével tökéletesen meg kell ismerkedni. De más iparágakra is áll ez az állitás. Világos, hogy az ilyen tudományban tanitó-iparos csak az a mester lehet, aki bizonyos pedagógiával dolgozik. Ez a gondolatmenete az Inasotthonok létesitésének, hogy a támogatásra szoruló kiskoruakat olyanok neveljék az ipari kenyérkeresetre, akik arra a legalkalmasabbak.

— A megoldás módja a következő: Állittassanak fel az ipariskolák, vagy a jobb ipartelepek mellé szervezendő iskolával megerősitett tanoncotthonok. Legyen minden gyárnak ‚házi iskolá"-ja és „otthon"-a. Igy maga nevelhet a gyár képzett szakmunkásokat, (kikkel azután áttérhet esetlek a „Taylor"-rendszerre). E téren a svájci Sulczer-cég és a Lesch György-féle intézmények mintaszerüek. Nálunk a Máv.-nak vannak hasonló intézményei.

— A most folyó világháboru megmutatta, hogy az ipari teljesitőképességnek mekkora befolyása van a fegyverek mérkőzésének eredményére. Annak igazolása pedig, hogy a munkás képzettségének mekkora befolyása van az ipari teljesitőképességre,

Le a bakról.

Óriási emelőrudat cipelnek a Váci-utca irányában. Fürge riporterünk nyomban megállapitja, hogy közgyülésre gyülnek össze e város atyái és hogy az emelőrúdnak szimbolikus jelentősége van: csupa emelést tárgyal a tisztelt közgyülés. Ebben kétségtelenül van már némi gyakorlata és az emelési hangulat átragadt az elnökségre is, mert *Bárczy* podeszta emelt hangon nyitotta meg az ülést. Ám az emelt hang nem a bérkocsisoknak szólt, akik ellepték a karzatot és ugy drukkoltak, mint a lelkes kibicek. Nem is azoknak a bájos bakfisoknak, akik eljöttek, hogy alkotmánytani leckéket vegyenek, hanem Bécs büszke városának, a derék és nálunk népszerü *Weisskirchner* doktornak, aki tizezer koronát utalt át a bécsi pénztárból a budapesti pénztárba, hogy a pénzből két vagy három szegény ember egy-egy darab köszénhez és egy-egy kenyérjegyhez jusson.

Egyéb mondanivalója nincs? — kérdezték az elnöktől. És voltak egyéb mondanivalói is; hogy *Krieszháber* Leó Kassáról elküldte üdvözletét és mandátumát és *Katona* Géza ülnök elküldte pótmandátumát. Az elnök nyomban levonta a konzekvenciákat: az elhalt *Burián* Béla helyébe *Glass* Viktort ültette be és ezzel a Vértes és Glass-cég teljes számmal veszi ki részét a közügyek intézéséből. Aztán mélabúsan állapitotta meg az elnök, hogy Krieszháber Leó helyébe senki sem kerül, mivelhogy Krieszháber pótolhatatlan ember.

— Szeretném, ha engem itt Kassán pótolnának. Bizonyára igy gondolkozik kassai magányában a derék Krieszháber, ámde miképpen Kassán nem akarta senki sem az ő helyét elfoglalni, éppen ugy marad üresen a helye a közgyülésen is. És miközben az emberek hadseregszállitók szerencsétlen sorsa fölött évődnek, hirtelen nyilik a nagyterem szárnyas ajtaja és *Vázsonyi* Vilmos karján daliás, okos nézésü, szép férfiu libben be. *Dési* Géza az uj fiu neve és a demokraták reverenciával nyitnak utat a jövevénynek. Jobboldalt *Schön* Ignác, baloldalt *Goldschmiedt* Bernát tanitják ki az uj városatyát és ő olyan finom ur, hogy végighallgat türelmesen mindenkit. Sőt végighallgatta *Stern* Sándort, aki röpiratának utolsó fejezetét olvasta fel a gázgyári költségvetés tárgyalásánál és végighallgatta *Baránszky* Gyulát először, Baránszky Gyulát másodszor és — senki többet — Baránszky Gyulát harmadszor. Mert Baránszky éppen beszélő kedvében volt — ritka dolog — és szónokolt a közlekedés ezer nyavalyájáról, Buda elhagyottságáról, Pest irigységéről. Parázs kis vita támadt a hétórai záróra dolgánál. *Vértes* Emil a legteljesebb jóhiszeműséggel mondotta, hogy szombaton fél 8-kor csukják csak be a boltokat. *Schlanger* Mór viszont elérkezettnek látta az időt arra, hogy szüzbeszédét megtartsa. Felugrott Vértes nyomában és olyan talpraesetten védte meg a kereskedelmi alkalmazottak érdekeit, hogy Vértes ijedten mondott pardont. A végén megállapitották, hogy tulajdonképpen egy malomban őrölnek és ebben aztán meg is egyeztek. *Feleki* Béla ujból a helyes mederbe terelte a vitát; a kormány mulasztásait állapitotta meg mindabból, ami a szénhjányra és a zárórára vonatkozott. *Vita* tanácsnok a szénelosztó-bizottság dolgában tett előterjesztést. Nem volt senkinek sem észrevétele ellene, elfogadták — vita nélkül.

Most a bérkocsisok kerültek a deresre. Ezuttal tényleg ők voltak a szenvedő hősök, a káromlásokat, amelyekkel elhalmozták a közönséget, most csöstől visszafizette nekik a közgyülés. Kezdte a vitát egy kövér ur. Ugy hivják, hogy *Perlesz*.

— Ebből — per lesz! szólt a derék *Magyar* Miklós és a következmények igazat adtak néki. Mivelhogy Perlesz mester nem kivánt egyebet, mint azt, hogy utasitsák el a tanács ötven percentes emelési javaslatát és — adjanak a jó, derék, szegény, kiuzsorázott bérkocsisoknak száz százalékos emelést.

— Hohó! — kiáltották a városatyák. — Nem oda Buda. — Le a bakról!

Nyomban a másik oldalra billent a mérleg. Nem kisebb ember, mint *Vázsonyi* Vilmos kezdett foglalkozni a bérkocsisokkal és a karzaton ugy izzadtak a bérkocsisok, mint — a konfislovak. Elmesélte Vázsonyi, hogy egy ilyen bérkocsis előzetes eljárás után volt csak hajlandó fuvart vállalni.

— Hová akar menni a tekintetes ur? — kérdezte a kocsis Vázsonyitól.

— Kedves barátom, volt a demokraták vezérének válasza, — én előre megfelelek minden kérdésére. Tehát 49 éves vagyok, ügyvéd és bizottsági tag, ujraoltottak 1900-ban, irni-olvasni tudok, beszélek — amikor nekem ugy tetszik...

— Hohó — mondta erre a bérkocsis — nekem ugyan nem beszél. És elhajtott.

De már akkor kezdtek rosszat sejteni a kocsisok és a karzatot egymás után hagyták el. Sejtelmük nem volt csalóka, mert a közgyülés egyhangulag elvetette a tanács javaslatát és igy — legalább egyelőre — nem lesz emelés. Ezzel szemben a propeller és a fogaskerekü megkapta az emelést, hiába dörgött a csavargózós és a fogatlan fogaskerekü ellen a jó *Baránszky* Gyula.

Még csak a Népopera volt hátra, még csak *Füredi* Mór fejtette ki álláspontját és *Márkus* Jenő válaszolt rá. Aztán minden tárgy le volt tárgyalva és az emberek részben a Golemhez mentek a Népoperába, részben bérkocsit kerestek, részben megállottak a villamos megállónál. És talán még ma is ott állnak . . .

merőben felesleges. A legfontosabb tehát a munkásképzés. E téren komoly feladatok várnak a városokra, amelyek nem csupán jótékonysági, társadalmi szempontból kötelesek az akciót támogatni, hanem azért is, mert ezzel adófizető népességük keresőképességét növeli.

— Ha a székesfővárosnak tanoncotthona lesz, annak kézmüipara, emelkedő, fejlödő irányt fog venni. Azok a jobb társadalmi állásu szülök, akik ipari pályára szánják gyermeküket, itt fognak megfelelő iparosmestert keresni. Igy a jobb iparosmesterek jobb tanoncanyagot fognak kapni, végeredményben tehát a város ipari viszonyai javulnak

— A tanoncotthonok létesitése azért is fontos, mert a velünk barátságos keleti és balkán államokból bizonyára sok ifju fog hozzánk jönni ipari kiképzést keresni. A nyelv megtanulására a legjobb alkalom a mühely. Az iparosok is szivesen veszik, majd magukhoz ezeket az ifjakat, ha ellátásuk gondjában a város is osztozik velük.

— A város dolga különben az ipari élethivatások népszerüsitése is. A pályaválasztásra vonatkozó tanácsadást a városok veszik a kezükbe. S nem szabad, hogy amikor nálunk mindenki arról beszél, hogy a hivatalnoki pályán tultengés van és a középosztály huzódik az ipari kenyérkeresettől, akkor minden jóravaló törekvés a tanoncotthonok hiányán akadjon meg. Városfejlesztési, pályairányitási és társadalompolitikai érdekek egyformán a székesfőváros dolgává teszik a tanoncotthonok szervezését.

Cselédsors a fővárosban

A cupringerek alkonya — Almády Géza nyilatkozata

A cselédügy rendezése közbiztonsági és közegészségügyi kérdés egyaránt. A háboru különösen aktuálissá tette e kérdést azon a réven, hogy egyrészt a nők előtt más pályák is nyiltak és cselédnek nagyrészt csak a női munkaerők legalacsonyabb fajtája megy, másrészt pedig a venereás és egyéb betegségek terjedése a cseléd utján a családba is igen könnyen befészkelődhetnek. Igen sok alapja van annak a föltevésnek, hogy ezek az okok is közrejátszottak, amikor *Bárczy* István dr. polgármester és a tanács *épen a háboru alatt* különös figyelemmel fordultak a cselédügy felé. A tanács igen okosan olyan férfiut keresett, aki hosszu esztendök tapasztalata alapján gyakorlati vizsgálódás utján fogja megcsinálni a cselédügy revizióját. Ezt a férfiut *Almády* Géza udvari tanácsos, ny. tanácsnok személyében keresték ki. Almády a tanács felkérésére és a tanácstól kapott misszió alapján rengeteg munkával dolgozik és el lehet mondani róla, hogy megszolgálja, ha már régen meg nem szolgálta volna, a nyugdijat, amit a fővárostól kap.

Ujabban azután mind bövebben és bövebben foglalkozik a tanács cselédügyekkel, amelyek során a cselédszerzők visszaélései ijesztő képet mutatnak. Elriasztó az a kép, amit ezen a téren látunk. A törvény áthágásával lépten-nyomon találkozunk és igen sok esetben bünökkel is van dolgunk. A cselédszerzők titkos üzelmeire most derül majd csak világosság. Sajnos, a legtöbb esetben pesti csibész-rafinériával dolgoznak és a legritkább esetben lehet csak bünüket rájuk sütni. Az alábbiakban pár eklatáns esetet fogunk ismertetni, amelyek élénken megvilágitják a visszaéléseket. Sajnos, *nemcsak a cselédszerzők visszaéléseit van módunkban leleplezni*, de adataink vannak arra vonatkozólag is, hogy ezekhez az élösködésekhez a törvény és szabályrendelet téves magyarázatával, azoknak esetleg kijátszásával *a hatóságok is közreműködnek*. Tudunk egy esetet, ahol *egy cselédszerző ügyében hatósági személy ellen is van fegyelmi eljárás készülöben*. Ismerünk fővárosi bizottsági tagot, aki egy cselédszerző által félrevezetve, lépéseket tett a bünös érdekében. Végül pedig megbotránkozva látunk olyan kulturképet is, amely a *miniszteriumok* munkájára, helyesebben semmitevésére jellemző. A főváros határozatait a miniszteriumokban félvállról veszik, sutba dobják, negligálják, ha pedig mégis elintézik, esztendőkbe kerül, mig egy akta visszakerül a városházára.

A városházán igen tiszteletreméltó dolgokat hallottunk ezzel ellentétben Almády Géza munkásságáról. A közérdekért való teljes lelkesedéssel valósággal tisztitó munkát végez a nyugalomba vonult tanácsnok, aki nemcsak okos előterjesztéseket tesz a tanácsnak, de maga fáradozik a visszaélések kideritésén, tárgyal, miniszteriumokba szaladgál, kapacitál és még hajnali razziákra is eljár.

Ezt a munkásságát ismerve, ellátogattunk *Almády* tanácsnok Szervita-téri lakására, ahol a vasárnap dacára élénk munkálódásban találtuk. Ómeltósága kérdéseinkre a következő felvilágositásokat volt szives adni:

Almády a cselédügyről

— A cselédügy reviziójával a polgármester ur és a tanács megbizásából és felhatalmazásával foglalkozom. Addig is, mig az egész kérdést felölelő jelentésemet megtehetem, kötelességemnek ismerem a tanács figyelmét minden alkalommal felhivni az olyan *visszaélésekre*, amelyek a törvény és szabályrendelet módositása nélkül is megszüntethetők. A cselédügygyel több mint tiz éve foglalkozom és különösen a cselédszerzők ellen irányuló panaszokat látom igen pregnánsaknak.

— A főváros a cselédszerző-iparra vonatkozó szabályrendeletet ugyszólván állandóan tárgyalta és módositotta, sőt *hatósági cselédszerző fölállitását is elhatározta* és foglalkozott azzal a tervvel is, hogy *a magánközvetitést az iparjogok kisajátitásával, illetőleg megváltásával megszünteti*. A megváltás azonban *több mint másfél millió koronába* került volna, ezért erről a tervről le kellett tenni. Legalább azok ellen kellene tehát megfelelően eljárni, akik a törvényt és szabályt mindenféle fondorlattal, furfanggal és *pártfogással* kijátszva, a közérdek rovására élösködnek.

A hatóság nembánomsága.

— Én nem akarok a cselédszerzők vérbirója lenni és meg is magyaráztam az ipartestületnek, hogy a tisztességes iparos polgár kenyerét akarom megmenteni. Ezeknek nem szabad elveszteni kenyerüket csak azért, mert *a hatóságok türik az egyes közvetitők garázdálkodását és a visszaélők ellen nem iparkodnak erélyesen eljárni, illetőleg a törvények kijátszását nem akadályozzák meg.*

A visszaélésekről.

— A visszaélések válfajai között először az ugynevezett *üzletvezető-, bérlő- és kifutórendszert* kell emlitenem. Az üzletvezetők, helyesebben bérlők követik el a legtöbb visszaélést, mert a bérösszegen fölül megélhetésüket és nyereségüket is ki akarják csikarni az üzletből. Azzal persze nem törődnek, hogy a tulajdonos ezen a réven iparjogát elveszti, vagy az üzlet hirneve forog kockán. A bérlők mindent elkövetnek, hogy az üzletbe cselédeket keritsenek, a cselédváltozás minél gyakoribb legyen és a cselédtartó gazdákat megzsarolják. Pedig bérlőt a törvény és szabályrendelet nem ismer, üzletvezetőt is csak abban az esetben, ha az üzlet kiskorué, vagy jogi személyé. A cselédszerző-üzlet szorosan az iparjogosult személyéhez van kötve, azt csakugy nem lehet bérbeadni, mint a tisztviselő nem adhatja albérletbe hivatalát. Mindezek dacára akárhány üzletben van üzletvezető, vagy bérlő, mert *egyes hatósági személyek a törvényt helytelenül értelmezik*. Az ilyen esetekben *szemforgatással hangoztatott humanizmus csak álhumanizmus*, amely a *magánérdeket a közérdek rovására táplálja és a törvény kijátszására vezet*. A bérleti szerződést hatóságilag kinyomozni igen nehéz, mert a bérlő rendszerint üzletvezetőként szerepel. A szerződést burkoltan kötik meg és le is tagadják, nehogy büntetés érje őket. Eddig csak egyetlen egy eset volt, ahol sikerült az egyik szerződő fél bevallása alapján a bérleti szerződést megállapitani. Később itt is visszavonták a vallomást, de akkor a szerződés már a hatóság kezében volt.

Numerus klauzus — papiron.

— Az 1901-iki szabályrendelet kimondta a numerus klauzulust és azt hatvan budapesti cselédszerző-üzletben állapitotta meg. Kimondta, hogy a meglevőket meghagyja, de uj engedélyeket nem ad ki a tanács, hogy igy a hatvan fölötti szám magától apadjon le. Akkor, 1901-ben, 138—140 helyszerző-üzlet volt és ezek közül ma, *tizenöt év után, még mindig több, mint száz fönnáll*. De ha a hatóságok tovább gyakorolják az álhumanizmust, akkor még tizenöt év mulva sem apad le ez a szám hatvanra.

A kvártélyos asszony.

— A másik kiküszöbölendő intézmény a *kifutó-rendszer*. Ezek foglalkoznak Budapesten legeredményesebben a *keritéssel*. Nem ők maguk téritik le a leányokat a jó utról, hanem barátaikkal végeztetik ezt a munkát, nehogy ők maguk bajba kerüljenek.

— Valamit okvetlen kell csinálni a *kvártélyos asszonyokkal* is, akik szintén nagy veszedelmei a cselédeknek. A minap a rendőrséggel hajnali razzián voltam. Az egyik rettenetes büzös, ocsmány nyomortanyán kilencen aludtak a földön. Rettenetes látvány, szörnyü élmény volt. A detetekivek három leányt bevittek innen, mind a hárman venereás betegek voltak és az egyik ráadásul rühös is. Tetvek, poloskák és nyavalyák között élnek azok a cselédek, akiket holnap házunkba fogadunk. Ennek a bajnak megszüntetésére *meg kell csinálnunk a cselédotthont, amely már utban is van*. A Márta-egyesületnek máris van egy százágyas otthona és néhány jótékonyegyesület segitségével *hamarosan lesz négyszáz ágyas otthonunk is, ahol a kötelező orvosi vizsgálatot is meghonositjuk*.

Arcképes cselédkönyv.

— Egész erőmmel küzdök a belügyminiszteriumban annak érdekében is, hogy megcsinálják végre a közbiztonság érdekében oly fontos *arcképes cselédkönyveket*. Ehhez — és ezt a tanács utján beadott felterjesztésemben is hangsulyozom — nem kell a törvényt megváltoztatni, mert épen a törvény mondja ki, hogy a cselédkönyv kiállitásának módját miniszteri rendelet határozza meg.

— Megemlitem még végül, hogy a *Népjóléti Központ* javaslatomra külön cselédosztályt állit föl, ahol a cselédeket minden kérdésben tanácsesal fogják ellátni.

Patzauer a Semmeringen
Visszaélés az iparengedéllyel

Almády tanácsnok szelid szavakkal mondta el ezekben azokat a visszaéléseket, amiket a cselédszerzők elkövetnek és adta vázlatát annak a tevékenységnek, amelyet a cselédügy reviziója érdekében kifejt.

A Fővárosi Hirlap tudósitójának módjában van két esetet idézni, amelyekben — éppen Almády tanácsnok munkája révén — sikerült a visszaéléseket elkövetett cselédszerzőket nemcsak leleplezni, de méltóan meg is büntetni. Az egyik esetben már miniszteri döntés is van és itt már csak az eljárás következik, hogy a cselédszerző üzletét bezárják. A másik esetben a tanács hasonlóan döntött, ez az ügy azonban még fellebbezés alatt áll. Igen sok jellemző momentum van mindkét esetben, érdemes azokat elmondani.

Az első eset hőse Pártos (Patzauer) Adolf, akit épenséggel nem lehet szegény embernek mondani. Külön szánalmat nem érdemel, hiszen a Semmeringen szokta fáradalmait kipihenni, keresetadóján tul tőkekamat jövedelme után 429 korona adót fizet. Tőkéjéből is megél tehát és igy a törvény egyenes tilalma dacára bérbeadta Arany János-utcza 23. sz. a. levő üzletét. A bérlők, Freind Károly és Schwartz Sándor voltak, akik évi 3360 koronát fizettek.

1915. február elsején Pártos bement az üzletbe és követelte a pénzét. Freind kijelentette, hogy nem tud annyit fizetni, mint előbb, mert háboru van, nincs üzlet. Ebből aztán nagy összecsapás keletkezett, végül is Pártos az V. kerületi elöljáróságra ment, bejelentette, hogy Freind már nem üzletvezető nála és uj helyiségét Nagykorona-utca 19. sz. alatt nyitotta meg, amelyet most Bisitz Mór üzletvezető (bizonyára szintén bérlő) vezet. Freind megmaradt régi helyén, de fogott egy Walter

Hersné nevü, szegény cselédszerző asszonyt, akinek iparjoga volt ugyan, de az üzlete nem ment. Szóval Freind, mint ennek üzletvezetője szerepelt tovább a régi, Patzauer-féle üzletben. Később, mikor ez az asszony meghalt, Freind áttette székhelyét a IX. kerületbe, ahol most, mint Kögl István üzletvezetője (Üllői-út 9.) müködik.

A Pártos-Freind-féle szerződés az egyetlen, amely az ilyen szerződések közül eddig a hatóság kezére került, de ebből az egy példából is látható, milyen tömeges visszaélésekről van szó. Az V. kerületi elöljáróság 1915. februárjában inditotta meg az eljárást, amely 1916. december 29-ikén fejeződött be a belügyminiszter jóváhagyó leiratával. Rettenetes kulturkép ez, amelyből láthatjuk, hogy egy veszedelmes precedenst képező esetben hatóságaink két álló esztendeig amerikáznak, mig végre eléri a bünöst a büntetés és a többiekkel szemben is el lehet járni.

Az elöljáróság itélete a tanácshoz került, a tanács, mint másodfoku rendőri büntető biró Pártosékat nemcsak pénzbüntetéssel sujtotta, de Pártos iparjogát érvénytelennek nyilvánitotta és felhivta, hogy iparengedélyét mutassa vissza és üzletét szüntesse be.

1916. februárjában kelt ez az itélet, amelyet megfellebbeztek a kereskedelmi miniszterhez. Itt volt aztán az ügynek igazi kálváriája. A kereskedelmi miniszterium elküldte véleményezés céljából a m. kir. jogügyek igazgatóságához. Innen került a belügyminiszteriumba, ahol 1916. december 29-ikén jóváhagyták véghatározatát. Igy most az V. kerületi elöljáróságra hárul a feladat, hogy Pártos üzletét bezárassa, de ez december óta mind a mai napig nem történt meg. Ha azonban az elöljáróság mégis rászánja magát, hogy a tanácsi határozatot végrehajtja, akkor ez lesz az első eset, hogy Budapesten hatóságilag bezáratnak egy cselédszerző intézetet. Sajnálkozni nem kell, hiszen Pártos-Patzauer Adolf a Semmeringen is egészen jól érzi magát.

A jogász-cupringer és kijárója a főv. biz. tag

A másik konkrét esetben, miután az még fellebbezés alatt áll, nem irunk ki neveket. Itt egy asszony volt a tulajdonos, aki Andrássy-uti üzletét a kerületi elöljáróság törvényellenes engedélyével szintén üzletvezetőre, illetve bérlőre bizta. Miután üzletvezetője kilépett, 1915. májusában bejelentette, hogy üzletét szüneteltetni kivánja. Az asszony még ez év augusztusában meghalt, az üzlet jogérvénye pedig 1916. áprilisában lejárt. Férjének, aki 1915. szeptemberében ugyancsak meghalt, szintén volt egy cseléd-közvetitő-üzlete és pedig az V-ik kerületben, iparjogositványának érvénye pedig, miután örököse nem volt, halála napján megszünt.

Almády tanácsnok volt az, aki észrevette, hogy a cselédszerző család V. kerületi üzlete ma is nyitva van és müködik. Vezeti pedig az asszony elsőházasságbeli fia, akit az üzlethez az V. kerületi elöljáróságnak 1915. nov. 17-ikén kelt véghatározata segitett. Mondani sem kell, hogy a véghatározatot *megtévesztéssel, hamis alapon hozták.* Az uj tulajdonos előbb *joghallgató, majd orvosnövendék volt,* aki nyilván megint bérlővel dolgozik.

A jogász-cupringer családjának ügyvédje egy *fővárosi bizottsági tag, aki egyben országgyülési képviselő is.* Ő szerezte azt a helyhatósági bizonyitványt, amelynek alapja téves és amikor az V. kerületi elöljáróság egyik alkalmazottját megkérdezték, az kijelentette, hogy *az ügyre nem nagyon emlékszik,* s az nem az ő munkakörébe tartozott és azt csak *egyik szabadságon volt kollégája helyett intézte el.*

A székesfőváros tanácsa fölülvizsgálván az elöljárósági véghatározatot, azt *megsemmisitette, a régi iparengedélyt érvénytelenitette* és utasitotta az V. kerületi elöljáróságot a *cseléd-szerző-üzlet bezárására.* A jogász-cupringer azonban megfellebbezte a tanács határozatát, miután azonban a miniszterium — a föntebb emlitett esetben — már precedenst alkotott, semmi kétség nem lehet benne, hogy ezuttal is helyben fogja hagyni a tanács intézkedését és ezen *a helyes nyomon fog tovább folyni a purifikálás a cselédszerzők között.*

VÁROSHÁZI KABARÉ

Konferál: Kövári Gyula

Az én „titkos" imádóm.

Méltóztassanak meghallgatni engem: azonkivül, hogy az Apollo-kabaré szinpadán, mint konferanszié tengetem egyszerü civiléletemet és hogy hétről-hétre e lap hasábain is konferálok, mondom, mindezeken fölül még katona is vagyok. Azért avval nem hancegek, hogy katona vagyok, én belőlem ugyan harapófogóval sem huzzák ki hőstetteim sorozatát, sem pedig frontáttöréseim történetét. Ütközeteim, amelyekben résztvettem, két részre oszlanak: először a III. pót-pót-pótszemlén az orvos azt mondta rám: alkalmas, — ekkor majdnem gránátnyomást kaptam; hősiességem érzését másodszor a bevonuláskor éreztem, ekkor ugyanis a főorvos ur a neuraszténia terén elkövetett bokros érdemeim elismeréséül két hónapi szabadságot adott. Ezeken kivül emlitésre méltó szuronyrohamban egyszer vettem részt, a mult kedden, amikor éjszaka egy szuronyos őrjárat rohant velem a Mária Terézia-laktanya felé. Elmondom ennek a történetét is, de remélem, köztünk marad a dolog, mert én szerény ember vagyok, nem szeretek hencegni.

A dolog ott kezdődik, hogy lejárt a szabadságom és most felülvizsgálatra küldtek. Rettenetes érzés. Az ember, se hus, se hal. Se katona, se civil. Igy aztán nem lévén tisztában, melyik rendeletet tiszteljem jobban, a minap fönnmaradtam éjszaka és nekimentem gyanutlanul egy patrujnak. Az őrjárat állott egy titkos rendőrből, egy szakaszvezetőből és tiz szuronyos 32-es bakából. Megfogtak. Nem volt nálam igazolvány.

— Katona maga? — kérdezte a szakaszvezető. — Nem kérem — feleltem — én csak közönséges polgár vagyok. A szakaszvezető átadott a rendőri közegnek. — Maga untauglich? — faggatott a rendnek titkos öre. — Hogy képzel ilyet, — feleltem — katona vagyok. Összenéztek. — Na, majd kiderül a vallatásnál — mondták.

És azzal már közre is fogott a tiz kedves pesti baka. Nagyon örültek nekem. Mindegyik ismert. Aztán megálltunk a külső Józsefváros egyik előkelő mellékutcájában, hogy a betöréseket 40 százalékra csökkentsük. Még tizenkét zsentelmén került hozzánk a kutyaszoritóba. Nagyon kellemes társaság volt. Még cigány is akadt köztünk.

— Hol vagyunk, erdőben? — kérdeztem indignálódva.

— Ugy van, még pedig szurony-erdőben, — felelték a derék vitézek. Erre én fölmentve éreztem magamat attól, hogy rendes polgári foglalkozásomat üzzem (— a szellemeskédést), de a vitéz urak kértek, hogy adjak elő valamit. Hiszen, ha tudnék valamit előadni, — előadnám az igazolványomat. De az nincs nálam. Igy aztán, hogy még se érezzék sértve magukat a fiuk, hát dzsiggelni kezdtem. Mert nagyon hideg volt és igy nagyon jól esett az angol tánc. — Szorult helyzetem két és félóráig tartott. Akkor végre megindultunk a kaszárnya felé. Engem nem kötöztek meg, mert katonai és polgári becsületszavamat adtam, hogy nem szököm meg. Félötkor reggel bevonultunk a kaszárnyába, ahol az inspekciós tisztek rámismertek és szabadlábra helyeztek.

Ezt aztán igazán legnagyobb titokban sugom most meg, hogy a katonák mind ismertek és nagyon aranyosak és drágák voltak hozzám. Csak egy szigoru ember volt — a detektiv. A polgári rendőr. A titkos. Ő nem ismert. Neki szigoru parancsa volt, hogy fogja el a betörőket, ha gyanusak. Még ha zeneszerző lennék, nem csodálnám, hogy befogtak, de én csak szerény szövegiró vagyok. Hát azért a pár rossz viccért, amit néha elkövetek: illik ennyire haragudni rám? De hát most már mindegy! Megtörtént. Katona vagyok, és katonai hatóságomnak igaza van. Nem is ez a panaszom, hanem azt röstellem, hogy polgári rendőr avatkozott belém. Ez még most is nagyon sérti az önérzetemet. De mindegy, emelt fővel szenvedtem át az éjszakai kalandot.

Epilógus. Hogy mért meséltem el ezt a dolgot? Mindjárt meg tetszik érteni. Másnap a kabaréban nagyon hangulattalan volt a t. közönség, akármit csináltunk, nem nevettek, nem melegedtek föl. Csak egyetlen egy ember mulatott, ha a szinpadra kiléptem. Majd megpukkadt a nevetéstől. Hátul állt az ajtóban. Érdeklődtem, hogy ki lehet ez a végtelenül kedves, intelligens, finom, tanult ember, aki annyira megért engem, és igy tulteszi magát a köz-közönyön. A jegyszedők felvilágositottak: a titokzatos férfiu egy titkos rendőr, aki imád engem és két év óta mindennap végighallgatja a mókáimat. Ő az én legjobb közönségem.

No, ezt az unikumot megnézem — és megnéztem. Hát ki volt? Ő volt. Az én éjszakai titkos rendőröm, aki a patrujt vezette. A jegyszedők azt mesélték, hogy tegnap este (szóval elfogatásom szomoru estéjén) lepedőben vitték haza, annyira oda volt a kacagástól.

És az én titkos rend . . ., akarom mondani: titkos imádóm elfogott az éjszaka. Ezekután még büszkébb és még nyugodtabb vagyok. Ha ilyen polgári őrei vannak Pest közbiztonságának, akkor nyugodtan indulok ezentul rendes, megszokott betörő-utamra. Veszély kizárva! Éljen az általános, titkos, városrészenkinti rendőrség.

Hoppmester ur Halász

nem gondoskodik a hivatalok fütéséről

Ebben a városban sokan vannak, akik fáznak és pedig sokat fáznak. Szén nincs, vagy legalább is nehéz hozzájutni és bizony nemcsak Párisban, de Budapesten is van okunk és módunk széninségről panaszkodni. Mégis el lehet mondani, hogy Budapest lakosságának többsége jól el van látva szénnel, csak a szegényeknek és az élhetetleneknek nem jutott.

Nem tudjuk, a fővárost hamarosan melyik kategóriába sorozzuk. A szegények, vagy az élhetetlenek közé, mert megesett az elmult héten, hogy egyes hivatalokban dideregtek az emberek. Az egyik tanácsnok máskor bájos titkárnője kékre torzult arccal, téli kabátban fogadott bennünket, a tanácsnok pedig, mint előfázó, kénytelen állva megadni a szükséges fölvilágositásokat, mert ülve didergett volna. A másik ügyosztályban topogtak az emberek a lábukkal és a kezüket a hónuk alá csapdosták, mint a tutajos-tótok.

Történt pedig ez a különös eset a Gerlóczy-utcza 11. számu bérházban, ahol a jogügyi, közgazdasági ügyosztályok, a vérrokvirálók, a vásárigazgatóság, a „Fővárosi Közlöny" kiadóhivatala stb. vannak elhelyezve. Az épület kályháit kox-szal fütik és megtörtént az a szégyen, hogy nem tudtak befüteni, annak dacára, hogy a gázgyár, minden szükség dacára, annyi koxot szállit a fővárosnak, amennyi éppen kell.

Ráadásul a helyzet komikumát növeli az, hogy egyike a legdidergőbb ügyosztályoknak a közgazdasági volt, amelynek tanácsnoka, *Vita* Emil dr. hónapokon át elkeseredett és eredményes harcokat viv a főváros szénellátása érdekében. Most az a csufság esett meg, hogy a szén-ügyosztálynak valami csekélyke aprófával lehetett csak befüteni és a tisztviselők a többi ügyosztályok tisztviselőivel együtt télikabátban fagyoskodtak.

Érdeklődtünk a dolog után, ki a felelős az ilyesmikért. Megtudtuk, hogy a városházán van egy várnagy, vagy hoppmester, akinek az ilyen teendők tartoznak feladata körébe. *Halász* József igazgató ur seperteti a folyosókat, neki kell gondoskodni a fütésről is. Amint a példa mutatja, ezt a magas szellemi munkát sem képes elintézni, mit szóljunk hát akkor a városi zöldségüzem bódéihoz és kofáihoz, akik szintén az ő kormányzata alatt állanak. Szinte ugy érezzük, hogy a hoppmesteri állás, ha mellette a tisztviselők a didergés miatt nem tudnak dolgozni, kissé fölöslegesnek bizonyult.

Brandt József
műasztalos
Podmaniczky-utca 75.
Telefon: 125—68.
Saját műhelyeiben készit:
Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.
Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

Események

Hanvai Sándor nyugdijazása. Hanvai Sándor, az elöljárók elöljárója, közel negyven esztendős szolgálat után, 60 éves korában beadta nyugdijaztatása iránti kérvényét. Hanvai távozása kétségkivül nagy vesztesége a közigazgatásnak, de az élet tovább rohan és Hanvai helyét is már márciusban be fogják tölteni. Ez a választás már régen elintézett dolog, mert *Csaplovits* Pál főjegyzőt annak idején cum iure successionis helyezték át a főpolgármesteri hivatalból az V. kerületi elöljárósághoz. *Csaplovits* helyébe, mint uj főjegyző, *Vajna* Ede tanácsjegyző kerül. Uj II. osztályu tanácsjegyzőt az uj állások szervezésével együtt fognak választani. Vagyis nem négy, hanem öt uj tanácsjegyzőt fognak választani. E héten bizalmas értekezlet lesz, amelyen meg fogják beszélni, hogyan történjék a jelölés a tanácsjegyzői állásokra. A városházi vezérekben megvan a hajlandóság, hogy a választásban való részvételt lehetővé tegyék az összes I. osztályu fogalmazók számára.

A költségvetés. A pénzügyi bizottság jövő héten kezdi meg az 1917. évi költségelőirányzat tárgyalását. A költségvetéssel kapcsolatban kerülnek sorra az ismert adójavaslatok, az üzemek ellenőrzése, az „Általános Villamossági" megváltása stb.

Szent a béke. A székesfőváros Kötszerüzemét — mint értesülünk — a *Gyáriparosok Országos Szövetsége* fölvette tagjai sorába. *Bedő* Tivadar, a Müszerüzem üzemvezetője pedig bejutott a Kötszerészek Egyesületébe, amivel lejártnak kell tekinteni azokat a harcokat, amelyekben *Dénes* Aladár idején a Kötszerüzem a többi hasonló természetü cégekkel állott.

Tárgyalnak a helyi hajóközlekedésről. Hosszu és nehézkes vajudás után a kormány végre rászánta magát, hogy a budapesti helyihajózás kérdésében fölvegye a tárgyalásokat. A propeller-társaság és a Dunagőzhajózási Társaság lejáró koncessziója helyett — mint ismeretes — a kormány egy kézbe szeretné adni az egész helyi hajózást. Természetszerüleg ez a leghelyesebb megoldás is és most megnyugvással vesszük a hirt, hogy egyszerre három miniszterium is munkába állott ebben a kérdésben. Bevonták a tárgyalásokba a fővárost is, amelyet *Rényi* Dezső tanácsnok képvisel a megbeszéléseknél. A főváros semmiesetre sem hajlandó a helyihajóközlekedést házi kezelésbe venni, mert ezáltal csak önmagának lenne konkurrense akkor, amikor nagy autobusz-programmját akarja megvalósitani. Ellenben szemben áll egymással két legnagyobb folyamhajózási vállalatunk, a *Magyar kir. Folyam- és Tengerhajózási r.-t.* és a *Cs. és kir. Dunagőzhajózási Társaság*. A MFTR. részéről *Domony* Mór dr. vezérigazgató vesz részt a tárgyalásokon, a DGT részéről pedig *Csatáry* Frigyes vezérigazgató érkezett Budapestre. Ajánlatot tett természetesen, a siker minden reménye nélkül, a propeller-társaság is, amelynek a most folyó tárgyalások konditják meg a halálharangját.

Kavarodás a vaj körül. Ismeretes, hogy a H. T. havonkint 28 vaggon dán vajat importál, amelyből 14 vaggont a főváros kap. Ez nem nagyon tetszik a kis-, vegyes- és füszerkereskedőknek, akik számszerint vagy négyezren vannak. Azt kivánják, hogy az importált vajat uj kulcs szerint osszák fel, nekik többet, viszont a fővárosnak kevesebbet adjanak. Legutóbb a *Budapesti sajt- és vajkereskedők egyesületében* is szóba került a szakmabeli kereskedelem e legfontosabb problémája és bizony éles felszólalások hangzottak el a főváros nagy vajkvótája ellen. Ugy halljuk, hogy az egyesület februári közgyülésén is foglalkozni fog a kérdéssel. Értesülésünk szerint azonban teljesen céltalan a kereskedők offenzivája, mert a Közélelmezési Hivatal a most érvényben levő kvótát nem szándékozik megváltoztatni.

Tengerészeti hadijáték-szinház. Meinhardt Frigyes Curt, az Angol-park tulajdonosa engedélyt kért a tanácstól, hogy az Angol-park területén tengerészeti hadijáték-szinházat épithessen. A bemutatott tervek szerint, amelyeket Makovszky Ferenc épitész készitett, kicsinyitett alakban láthatók lesznek azok a nagy tragédiák, amelyek most a tengereken lefolynak. Lesznek tengeri csaták, buvárhajók, tengeri repülőgépek, torpedózások, elsülyesztett kereskedelmi hajók és egyéb szines látványosságok és ami a legfontosabb, — Meinhardt Curtnak jó nyári üzlete lesz. A tanács ugyanis a szinház épitési engedélyét megadta.

A hustalan étlapok reformja. Már a „hustalan napok" elrendelésekor kifejezést adtak a vendéglősök aggodalmuknak, hogy a felhasználásra engedélyezett halfélék mennyisége, a fogyasztás előrelátható emelkedése miatt, fokozatosan csökkenni fog és evvel párhuzamosan az árak olyan magasságra fognak emelkedni, amely a fogyasztókra nézve elviselhetetlen lesz. A gyakorlat, a tapasztalt pesti vendéglősöknek adott igazat. A pesti vendéglősi étlapok ijesztő hal-árai eléggé bizonyitják, hogy már a legujabban felmerült „halkérdés" is akut lett. A vendéglősök közül többen, a helyzet tarthatatlan voltára való tekintettel, az iparkamara utján Kürthy báróhoz akartak fordulni, hogy a hustalan napok körül csináljon rendet és engedje meg a hustalan napokon szárnyasok fogyasztását is. Ez az intézkedés tulajdonképen a hustalan napok jelentőségét teljesen illuzorissá tette volna. A kamara a kérdés nagy horderejére való tekintettel ankétre hivta össze a vendéglősöket, akiknek állásfoglalása nem volt egyöntetü. A vendéglősök egyik csoportja, „hazafias érzületre" való hivatkozással ellenezte az egész tervezetet és főleg azzal érvelt, hogy a megpróbáltatás e nehéz napjaiban, nem szabad a vendéglősöknek a háborus közélelmezési rendeletek lefaragásával elsőknek előállni. Az értekezlet, amelyen a kamara részéről Vágó titkár elnökölt, akceptálta ezt a felfogást, ugy hogy a javaslat el sem juthatott Kürthy báró kezeihez. A reformot keresztülvinni óhajtó csoport azonban nem nyugodott meg ebben a döntésben és uj beadványt intézett a kamarához, amelyben az előbbi kérelmét megujitja és arra kéri a kamarát, hogy ezuttal egyenesen a Közélelmezési Hivatalhoz továbbitsa inditványát. A kamara ezt meg is tette és igy rövidesen el fog dőlni, hogy megmarad-e sivár egyszerüségében és ijesztő drágaságában a hustalan napok szomoru étlapja, vagy pedig szárnyas is kerülhet teritékre a pesti vendéglőkben.

Vállalkozó városatyák. Bálint Dezső főv. bizottsági tag egyszerre két részvénytársaságot alapitott: 100.000—100.000 korona részvénytőkével most jegyezték be a Müszaki és épitő r.-t.-ot és a Kerületi épitő r.-t.-ot. Mindkettőnek az egyedüli igazgatója Bálint Dezső. — Budaujlaki épitő r.-t. céggel és 40.000 korona alaptőkével uj részvénytársaság alakult, amelynek igazgatója dr. Reichfeld Izor főv. bizottsági tag.

Vidéki városok köréből. Eszék városa, a környékbeli uradalmaktól nagyszámu szarvast vásárolt, amelyet beszterzési áron mérnek ki a városi élelmiszerüzemben. — Zágráb városa 30 fillérért árusit tojást korlátlan mennyiségben. — Szilvaizt is kapnak végre a városok. Győr az első város, amely 200 mm. szilvaizt kapott a Közélelmezési Hivataltól. — Gyula város egyetlen mozijának felerészben a város, felerészben egy magánember a tulajdonosa, aki most a mozi felének tulajdonjogáért 75.000 koronát kér a várostól. Az ajánlat fölött legközelebb dönt a város. — Komárom városa városi gőzmalom létesitését tervezi. — Szeged város ármegállapitó bizottsága egységes vendéglői étlap behozatalát tervezi. — A szepességi városok számára, a Szepesmegyei élelmezési központ 1000 darab sertést vásárolt Szegeden.

A világitás korlátozása és a Fővárosi Orfeum. A világitás korlátozása különösen a szinházakat állitotta sulyos probléma elé. A Fővárosi Orfeumnak sikerült ezt a problémát a legelőnyösebben megoldania. Amit a természet nem pótolhat, azt pótolja a müvészet, amely fényt, ragyogást és melegséget varázsol a szinpadra. Huszár Károly, Mészáros Alajos, Hunyadi Emil, Kabos Gyula, Mezey Ilonka, Pataky Vilma, Holló Verus és a többi müvészek vidám szórakozásban részesitik a közönséget és a varieté-számok stilusosan egészitik ki a müsort.

A Télikert szenzációja. Ha a főváros szinházba járó közönsége közül van még olyan, aki nem nézte meg a Télikert szenzációs müsorát, — ugy az egy olyan látványosságtól esett el, mely a varietészinházak háborus szezonjában nem mindennapi esemény. Kurdt von Lessen és Grete Lundt idegizgató szkecs-je és a Rátkai Márton és Somogyi Nusi fölléptével szinrekerülő magyar operette, a müsornak kimagasló részei — de naponként rendkivüli sikert aratnak különösen Szalontai Ferike, Kovács és Szécsi pompás magánszámaikkal, valamint Cartella, Lore Meisner, Hortenza, Morga Melczer és a többi pompás attrakciók is.

A Kristálypalota februári müsora szenzációs attrakciókat hoz. Ebben a müsorban a világhirü dizőz, Milda Breiten, a szinházi részsnek pedig a mi közönségünk előtt is jól ismert Anton Herrnfeld és kitünő társulata lép fel. A varietérész szenzációja Afra, a Röngten-szemü hölgy lesz, aki hiresebb Bellininél, sőt az ujabban felkapott Winterrvnél is. A magyar társulat is brillirozni fog a jövő hónapban, szólókban, darabokban egyaránt.

A Tőke

Szemle.

Közgazdaság és gyorsitott eljárás. — Vidéki intézetek tőkeemelési akciója. — Előkészületek a békegazdaságra.

Az a kérdés, melynek *Vázsonyi* Vilmos a képviselőházban oly élesen az elevenére tapintott, nemcsak jogi, de eminenter közgazdasági kérdés is. Felesleges bizonyitanunk, hogy a jogbiztosság előfeltétele a gazdasági haladásnak és a népek anyagi boldogulásának. Már pedig az a praxis, mely az ugynevezett gyorsitott eljárásnál észlelhető, nem igen alkalmas arra, hogy az ország dolgozó osztályai körében a jogbiztonság érzetét keltse fel. Ilyen körülmények között nem csoda, ha a kereskedők és iparosok nagy aggodalommal és bizalmatlansággal néznek ama törvényjavaslat elé, mely a gyorsitott eljárást a közigazgatásba is beleviszi. Most, amidőn a kereskedelmet a sok kormányrendelettel amugyis teljesen bilincsekbe verték, nem lehet helyes dolog, hogy a közigazgatásnak még kivételes hatalmat is adjanak a kezébe ahhoz, hogy a kereskedelmet még inkább megnyomoritsa. Merjük állitani, hogy a gyorsitott eljárás és az ezzel kapcsolatban gyakran hozott itéletek sokban hozzájárultak az áruhiány fokozásához és a termelés csökkenéséhez. Egyes kereskedelmi kamarák jelentéseiben erre nézve konkrét példák soroltatnak fel. Igaza van Vázsonyinak, amidőn azt hangoztatja, hogy bizonyos körök morális felháborodása még nem lehet ok arra, hogy ártatlanokat is elitéljenek. A biróságnak azért, mert háboru van, nem szabad a szenvedélyek, frázisok és jelszavak hatása alatt eljárniok. És különben is sok esetben azt kellett tapasztalnunk, hogy az eljáró biróság tagjainak egyáltalában fogalmuk se volt azokról az üzleti szokásokról, amelyek ismerete nélkül ilyen perekben igazságosan itélkezni egyáltalában nem lehet. A magyar kereskedők és iparosok, akik — mint Vázsonyi helyesen megjegyezte — keserüséggel vannak tele, mely nem tud belőlük kitörni, — nagy örömmel veszik tudomásul, hogy végre akadt a parlamentben egy bátor férfiu, aki kifejezést adott annak a nagyfoku elégedetlenségnek, melyet a tulzásba hajtott itéletek az ország dolgozó- és termelő-osztályai körében keltettek.

„Az igazság rovására — mondotta Vázsonyi — tulságosan nagy uralmat adtunk a jelszavaknak, indulatoknak és szenvedélyeknek." Ezek ártanak az igazságszolgáltatásnak, de még jobban az ország közgazdaságának, melyet pedig most a háboru alatt teljes épségében fenn kell tartanunk.

*

A nagy pénzbőség által előidézett tőkefelemelési láz a vidéki pénzintézeteket is elfogta. Ezt a lázt akarja megszüntetni, illetve enyhiteni a Pénzintézeti Központ akciója, mely a vidéki pénzintézetek tőkeemelésének korlátozását célozza. Sokan kifogást emelnek a Központ eljárása ellen, melyben a pénzintézeti autonomia megsértését látják. Mások — és ez az ellentábor — viszont azt mondják, hogy sok közép- és kisbank minden jogos ok nélkül, tisztán hiusági tekintetekből emeli fel részvénytőkéjét és hogy ezt az ország közgazdaságának szoliditása érdekében meg kell akadályozni. A mi információnk az, hogy a Pénzintézeti Központ akciója egyenesen a pénzügyminiszter utasitá-

sára történt. Ugyanis a pénzügyminiszternek — mint az egy korábbi parlamenti beszédéből kitünik — az az álláspontja, hogy a tőkeemelés csak ott indokolt és jogos, ahol az uj tőkét fel tudják használni, anélkül, hogy az intézet helyzete megrendülne. A pénzügyminiszter attól tart, hogy a kis intézetek indokolatlan tőkeemelése egészségtelen kapukat nyitna a spekulációnak. Hát ebben a pénzügyminiszternek igaza van. Láttunk a vidéken például egy esetet, ahol egy 1250 koronás részvényárfolyam mellett az alaptőke megkétszerezése céljából 625 korona árfolyamon bocsátottak ki uj részvényeket. Mi azt hisszük, hogy a vidéki pénzintézetek hallgatni fognak a Pénzintézeti Központ jó tanácsaira, bár másrészről éppen a *laisser faire* elve alapján azt se tartjuk kivánatosnak, hogy a Központ a vidéki intézetekre tulságosan nagy nyomást gyakoroljon. A kormány és a Pénzintézeti Központ előtt — nagyon helyesen — az a cél lebeg, hogy ezek a tőkefelemelések lehetőleg egészséges irányba tereltessenek. Nagy szükség van erre azért is, hogy a vidéki intézetek felkészülve legyenek azokra a nagy feladatokra, melyek a háboru után reájuk várnak.

*

Arról értesülünk, hogy az érdekelt miniszteriumok között tárgyalások folynak egy nagybizottság megalakitására, mely a háborus gazdaságról a békegazdaságra való átmenetet lesz hivatva organizálni. Természetesnek tartjuk, hogy ebbe a bizottságba a kormány az arra leghivatottabb szakembereket fogja meghivni. Kivánatos azonban, hogy a bizottságnak ne legyen sok tagja és hogy abban ne a közigazgatás közegei, hanem az egyes gazdasági érdekeltségek szakemberei legyenek többségben. A béke még nem érkezett el ugyan, de már sokat beszélünk róla, szükséges tehát, hogy elő is készüljünk reá. Itt a közgazdasági munkálkodásnak egy egészen uj, csaknem ismeretlen tere nyilik meg előttünk. Nagy feladatok állanak előttünk, melyeknek helyes megoldásától függ az ország jövő gazdasági fejlődése és anyagi boldogulása. A nemzet elvárja, hogy ezzel a rendkivül fontos misszióval ne dilettánsok, hanem az ország leghivatottabb szakférfiai bizassanak meg. Csak igy lehet remény arra, hogy a bizottság munkálkodása eredményes lesz.

A Hitelbank köréből. A Magyar általános hitelbank, mint a napokban nyilvánosságra került, Agricola mezőgazdasági r.-t. cég alatt 20—25 millió korona alaptőkével mezőgazdasági vállalatot létesit, amelynek kizárólagos célja nagybérletek megszerzése, e birtokok termőképességének és jövedelmezőségének emelése, valamint mezőgazdasági üzemek fokozása lesz. A részvénytársaság megalapitása érdekében Ullmann Adolf, a Hitelbank alelnök-vezérigazgatója tárgyalt a hercegprimással és Teleszky János pénzügyminiszterrel. — A Hitelbank két millió koronáért megvásárolta a bankpalotájához csatlakozó Dorottya-utca 9. számu házat, amely lovag Fischer-Fraunach Adolfné asszony tulajdona volt.

Az Agrárbank és a Parcellázóbank fuziójáról. Napok óta különféle hirek jelennek meg a napilapokban, amelyek „autentikus" részleteket közölnek a Magyár Agrár- és Járadékbank R.-T. és a Magyar Telepitő- és Parcellázóbank küszöbön álló fuziójáról. Ezek a „teljesen megbizható források" már a fuzió technikai keresztülviteléről is tudósitanak, beszélnek az Agrárbank ötmilliós tőkeemeléséről, a két intézet egybeolvadásának módjáról, a részvények értékeléséről, a fuzionált intézetek személyzeti kérdésének megoldásáról, a vezérigazgatóról, stb. Mindezek a hiresztelések azonban ma még koraiak és mint beavatott helyről tudjuk, egyelőre az az igazság, hogy a két intézet fuziójának keresztülvitelére nézve az illetékes tényezők előzetes megbeszéléseket folytatnak. Ennél több még nem történt és minden egyéb hirek csak önkényes kombináción alapszanak.

A Nemzeti takarékpénztár tervei. A tőkeemelési láz a kisebb pénzintézeteket sem hagyta érintetlenül. Felbuzdulva nagybankjaink példáján, mint értesülünk, a Nemzeti takarékpénztár és bank r.-t. is foglalkozik a tervvel, hogy 10 milliós alaptőkéjét öt, esetleg tiz millió koronával felemelje, amely tranzakcióban egyik vezető pénzintézetünk is részesedést vállal. Evvel a pénzügyi tranzakcióval kapcsolatosan, ujjászervezik a Nemzeti takarékpénztár üzletvitelét is. A banküzleten kivül kibővitik az áruosztályt és megnagyobbitják a sorsjegyárusitási részlet-osztályt, amelynek élére Vas Zsigmond igazgató kerül. Szende Miksa ezentul is vezérigazgató marad és mint halljuk, vezérigazgató-helyettesnek egy középbank igazgatóját akarják megnyerni, akivel már folynak a tárgyalások.

Megdrágult a pezsgő. A belföldi pezsgőgyárosok, amint a Fővárosi Hirlap értesül, az eladás szabályozására január 1-től kezdve egyezményt létesitettek. A kartelbe tömörült pezsgőgyárak a következők: a Törley-gyár, Francois Lajos, belatini Braun, Littke, a tatai Esterházy-gyár, az aradi Andrényi-gyár. Az egyezmény első feltétele természetesen az árdrágitás volt, amennyiben a tömörült gyárak elhatározták, hogy ezentul a pezsgőt üvegenkint 16 koronán alul nem adják. Indok: a bor és a gyártás megdrágulása, a dugóhiány, de főleg az a szempont, hogy aki pezsgőt iszik, az fizessen.

Brám Miksa kitüntetése. A király bárdányi lovag Brám Miksa min. tanácsosnak, a Déli Vaspálya-Társaság magyar vonalai üzletvezérigazgatójának a háboruban teljesitett különösen érdemteljes szolgálatai elismeréseül a Ferenc József-rend csillagos középkeresztjéhez a hadidiszitményt adományozta.

A csertermelők központja. A csertermelő cégek között több cég ellenzi a központ megalakitását és a Bőripari központtól való különválást. Már az első értekezleten is ilyen értelemben szólaltak fel többen, ami most természetesen késlelteti a teljesen központ jellegü termelőszövetkezet megalakulását. Az érdekeltek, — mint szakkörökből halljuk, — a napokban ismét ülést fognak tartani, amely alkalommal valószinüleg meghozzák a végleges döntést.

Aluminiumérc Bánya- és Ipar Rt. cég alatt e hó 29-én, Ullmann Adolf elnöklésével, a Magyar Általános Hitelbank helyiségében három millió korona tőkével uj részvénytársaság alakult. A vállalat átveszi a gróf Kornis Károly-féle csoport Bihar- és Kolozsvármegyék területén fekvő bauxitbányáit és bauxitra vonatkozó bányajogositványait.

Hadi érdemekért. A király a vasuti hadiszolgálatban teljesitett kitünő szolgálatai elismeréseül Schlosser Ferdinándnak, a szab. Déli vaspályatársaság magyar vonalánál alkalmazott főfelügyelőjének, a Ferenc József-rend hadidiszitményes lovagkeresztjét adományozta.

A Budapesti Általános Villamossági Részvénytársaság Fodor István udvari tanácsos, vezérigazgató elnöklete alatt e hó 26-án tartotta huszonharmadik évi rendes közgyülését. Az évi jelentés rámutat arra, hogy az üzemköltségek folytonos emelkedése és más technikai nehézségek az üzem lebonyolitását mind nehezebbé tették, de ennek dacára sikerült az akadályokat elháritani s az üzleti évet különösebb károk nélkül lezárni. Az évi mérleg 1,823.716 korona 78 fillér tiszta haszonnal zárult. Az igazgatóság javasolja, hogy a tartalékalap növelése és a tantiémek levonása után 350.000 koronát, mint 5 százlékos osztalékot 35.000 darab 200 korona névértékü részvény után darabonkint 10 koronával, továbbá 525.000 koronát mint 7½%-os szuperosztalékot darabonkint 15 koronával fizessenek ki. Nyolcvanezer koronát a társaság az alkalmazottak segélyalapjának növelésére fordit és a hátralékos 181.269 korona 76 fillért uj számlára vezeti elő. Az 1916. üzletévre esedékes 23. számu részvényszelvényt f. évi január 26-tól kezdve 25 koronával fogják beváltani. A felmentés megadása után a részvényesek nevében Niarinyi György köszönetet szavazott Fodor István vezérigazgatónak. Végül jelentette az igazgatóság, hogy Richetti Henrik dr. igazgatósági tag 1915. óta nem adott életjelt magáról. Az igazgatóság Richetti dr.-t igazgatósági tagságától elmozditotta.

A Földbirtok és Telekbank tőkeemelése. A Földbirtok- és Telekbank Részvénytársaság, amely a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság érdekkörébe tartozik, a minap megtartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy a február 7-ére egybehivandó rendes közgyülése elé javaslatot fog terjeszteni, mely szerint a társaság alaptőkéje 5 millió koronáról 15 millió koronára emeltessék fel. Szükségessé teszi ezt a tőkeemelést az intézet üzleteinek tervbevett nagymérvü kiterjesztése és ezenfelül egy ujabb üzletág bekapcsolása.

A Világpiac legutóbbi száma a többtermelés ligájának kérdésével foglalkozik, amelyet e lap hasábjain vetettek fel. A lap közli Csernoch hercegprimás, Serényi Béla grófi, Madarassy-Beck Marcel báró, Návay Aladár miniszteri tanácsos, Rubinek Gyula, naróti Fürst Bertalan, Kovácsy Béla és Róz Jenő dr. nyilatkozatait. Ezenkivül az ország szénellátásáról és a hadiárvaakcióról közöl cikkeket. Információk és pénzügyi hirek egészitik ki a tartalmas számot. A többtermelésről közölt cikkeit a lap röpiratban is kiadja.

A téli- és trikóáruk felajánlása. Azoknak a téli- és trikóáruknak (barchentek, flanellek, trikóingek, ujjasok, alsónadrágok, stb.) átvétele, amelyek a 87177—1916. VI. C. sz. rendelet értelmében a Pamutközpont r.-t.-nak felajánlandók voltak, már folyamatban van. A Pamutközpont most felhivja mindazokat a készletbirtokosokat, akik a fenti felajánlásköteles áruk birtokában vannak és felajánlási kötelezettségüknek bármely okból eddig nem tettek eleget, hogy készleteiket — ha késedelmesen is — mielőbb ajánlják fel megvételre a Pamutközpont r.-t.-nak (V., Arany János-utca 27.)

A Budapesti Tőzsde-Almanach 1917. évi kötete, amelylyel a népszerü évkönyv nyolcadik évfolyamába lépett, most jelent meg Fodor Oszkár szerkesztésében. Az uj kötet tartalomban lényegesen kibővült és számos, mai időkben mindenkit érdeklő háborus tájékoztatót ad. Igy különösen ki kell emelnünk a tőzsde háborus judikaturáját. Háborus vonatkozásu az évkönyvnek az áruüzleti része is, amelyben többek között a H. T. egész organizációja található. Ezeken kivül közli az Almanach a tőzsde összes szokásait, az értéküzletre vonatkozó tudnivalókat, a tőzsde szabályait, a tőzsdei döntések lexikonját, az uj illetékek táblázatát, a tőzsdetagok és alkuszok névsorát. A hasznos és laikusok számára is könnyen kezelhető évkönyv 640 oldal terjedelemben jelent meg és ára diszes vászonkötésben 10 K. Megrendelhető a Budapesti Tőzsde-Almanach kiadóhivatalában (V., Vécsey-utcza).

A Magyar Bank uj érdekeltsége. A Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. affiliált intézetével, a Temesvári Bankkal együtt érdekeltséget vállalt a temesvári Földbérleti és Parcellázó Bank r.-t.-nál. E társaság most megtartott közgyülésén a Magyar Bank részéről Fleissig Sándort, a Temesvári Bank részéről pedig Szana Zsigmond vezérigazgatót és Darvas Gábor igazgatósági tagot választották az igazgatóságba.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

WEGENER
a film nagymesterének uj remekmüve
A JOGHI
Misztikus dráma 1 előjáték és 5 felvonásban
a Mozgókép-Otthonban!
Az előadások kezdete ½4, ½6, ½8 és 10 órakor.
Pénztár d. e. 11—1-ig, d. u. 3 órától.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Kezdete este 3/4 8 órakor.

Február hó 1-től

Anton Herrnfeld

a legkacagtatóbb kómikus vendégjátéka

Fővárosi Orfeum
M. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Február 1-től fényes uj műsor.

este 3/4 8 órakor kezdődnek.

A Fővárosi Tá ck barében az e adás es e 9 órakor kezdődik.

TÉLIKERT
(Ezelőtt JARDIN D'HIVER)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25

Esti előadás kezdete 3/4 8 órakor.

Január **16**-án kezdte meg rövid vendégjátékát

KURT von LESSEN

a bécsi Kammerspiele művésze

Die Statue der Andromeda

című szenzációs szkeccsben és

a pompás januári műsor.

Cambrinus

Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27.
A m. kir.
postászenekar
minden délután és este
hangversenyez
a karmester vezetése mellett.
Különtermek, Abonnement és menürendszer.
Délben az árak 20%-al olcsóbbak.
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchcni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MILLIÓK KÖNYVE.
30. szám.
Leoni Leo
George Sande regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

POGROM
Dráma a fehér cár birodalmából 4 felvonásban.
A főszerepben Clara Kimball-Young.
A leghatalmasabb mozgófénykép. Az orosz terrorizmus bünei a filmen.
Royal-Apolló!
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

Királytigris III.
(A frakkos haramia) **Jimmy Valentine harmadik kalandja!** Bünügyi rejtély 4 felvonásban.
A főszerepben: **Robert Warwick.** Azonkivül
Lobogó szerelmek
Regényes történet 4 felvonásban. A főszerepben: **Kathlyn Williams** Bemutatásra kerül az
OMNIÁBAN
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

Az ismeretlen tartomány
A legizgalmasabb dsungel-dráma 4 felvonásban!
A főszerepben: **Kathlyn Williams**
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

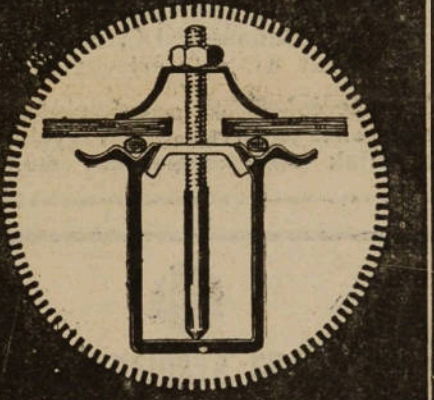
Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Mindennap este 8 órakor
Az a szegény Gólem!
Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje. A Gólem **Virág Jenő**, azonkivül **Nagy Endre** konferanszaival **a ragyogó januári műsor.**
Csütörtök délután olcsó helyáru családi előadás.
Sörkabaré 8—12 óráig

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkan)
Olcsó árak! **Olcsó árak!**

A világitási adó
Kisebb összegekre rug, ha
Tungsram drótlámpát
használ. A Tungsram lámpának az áramfogyasztása nagyon gazdaságos és a kisebb áramszámla kisebb világitási adót eredményez
Használjunk tehát **Tungsram drótlámpát**

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü,
enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

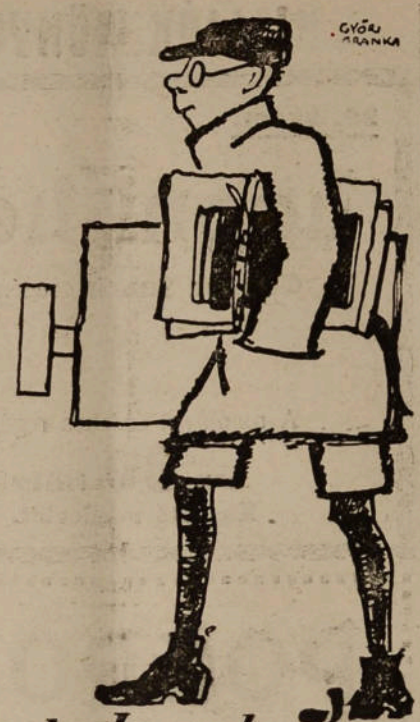
és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Komoly tanulmány tárgyává tették már sokan a valódi Diana sósborszesz.

de minden vizsgálat eredménye ugyanaz volt:

A Diana sósborszesz

a legtökéletesebb háziszer!

melynek erejével, összetételének jóságával semmi sem vetekszik!

Kis üveg .. .. 1 korona 30 fillér
Közép üveg .. .. 3 korona 50 fillér
Nagy üveg .. .. 7 korona

Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest-Nádor-u. 6

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Rőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszam 34—51 és 34—61 **Pesten (szelött Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest, IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST

IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a **Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték** (XXXVII. sorsjáték) **6. osztályának** huzásai f. évi **február hó 14-től március hó 13-ig** tartatnak meg, még pedig a következő napokon:

február: 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27, március: 1, 2, 5, 6, 8 és 13-án.

A huzások a négy első napon ½9 órakor, a többi napokon 9 órakor kezdődnek és a **magyar királyi ellenőrző hatóság** és **kir. közjegyző** jelenlétében nyilvánosan történnek a **Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték huzási termében.** A sorsjegyeknek a 6. osztályra való megujitása a játékterv szerint, minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt, **1917. február hó 7-ig** eszközlendő.

Budapest, 1917. január 28-án.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték igazgatósága.

Tolnay. *Hazay.*

A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvény Társaság

t. c. részvényeseit tisztelettel meghivjuk a **folyó évi február hó 8. napján délután 4 órakor Budapesten, a bank üléstermében** megtartandó

rendkivüli közgyülésre,

melynek tárgysorozata a következő:

1. Az igazgatóság inditványa az alapszabályok 7. §-a értelmében a részvénytőkének további 14 millió korona névértékü részvény kibocsátása által 80 millió koronára való felemelése s e részvénykibocsátás, valamint a befizetés módozatainak megállapitása iránt.
2. Az igazgatóság javaslata az alapszabályok 7. §-ának módositása iránt.

A bank alapszabályainak 23 §-a értelmében azok a részvényesek, akik a közgyülésen részt akarnak venni, 8 nappal a közgyül s megtartására kitüzött határnap előtt kötelesek részvényeiket a nem esedékes szelvényekkel együtt a bank budapesti főpénztáránál (V., Vilmos császár-ut 32), vagy a bank budapesti fiókjainál és pedig:

a Fehérvári-uti fióknál, I., Fehérvári-ut 19.
a Lánchid téri fióknál, II., Fő-utca 1.
a Margit-körúti fióknal, II, Margit-körut 31—33.
a Kristóf-téri fióknál, IV, Kristóf-tér 3.
a Mehmed szultán-uti fióknál, IV., Mehmed szultán-ut 23.
a Lipót-körúti fióknál, V., Lipót-körut 21.
az Andrássy-uti fióknál, VI., Andrássy-ut 33.
az Erzsébet-körúti fióknál. VII., Erzsébet-körut 2.
a József- és Ferencvárosi fióknál, IX., Ferenc-körut 46.

vagy a bank soproni fiókjánál, váci fiókjánál, bécsi fiókjánál (Wien, I. Herrengasse 2—4) serajevoi fiókjánál, konstantinápolyi fiókjánál, smyrnai fiókjánál, illetve a Fiumei Kereskedelmi Bank Részvénytársaságnál Fiumében, Néptakarékpénztár Részvénytársaságnál Kaposvárott, az Első Nagykikindai Takarékpénztárnál Nagykikindán, az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaságnál Nagyváradon, a Pozsonyi Kereskedelmi és Hitelbank Részvénytársaságnál Pozsonyban, a Szabadkavidéki Takarékpénztár és Kerskeedelmi Részvénytársaságnál Szabadkán, a Temesvári Bank és Kereskedelmi Részvénytársaságnál Temesvárott, végül a Bolgár Bank és Kereskedelmi Részvénytársaságnál Szófiában, letéteményezni.

Budapest, 1917. január 22. **Az igazgatóság.**

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan. **Budapest, VII., Rózsa-utca 34.**
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. február 7-en. — 6. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Siv-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

A megváltás

lehet kitünő üzlet és lehet botrányosan rossz. Most, amikor a Budapesti Általános Villamossági Részvénytársaság telepének és üzemének a megváltásáról van szó, minduntalan elfelejtik az emberek, hogy itt tulajdonképpen nem uj üzletről, uj akcióról van szó, hanem a községesitési elvének a közvilágitás terén való, végleges győzelméről. Mert éppen ugy, mint ahogy a Városi Villamos megvétele, részvénytöbbségének megszerzése nem volt öncél, hanem csak az egyik állomása a villamosvasuti közlekedés várositásának, éppen ugy tudhatta és tudta mindenki, hogy a főváros elektromos telepének épitését nyomon követi a Magyar Villamossági megváltása, utána pedig az Általános Villamossági kerül sorra. Maradjunk az analógiánál és állapitsuk meg rögtön, hogy a községesités, amely monopoliumra vonatkozik, sohasem maradhat elszigetelten és értéke a semminél is kevesebb, ha nem tökéletes, ha az első lépés után megállás következik. Ime, a Városi a városé és a közlekedés ura még sem a főváros, mert a közuti vasut várositása nem sikerült és igy megdőlt minden számitás, minden remény, amely a Városi megvételéhez füződött. A világitás sem lehet magánvállalkozás privilégiuma, sőt a világitás jellegénél fogva még inkább kivánja azt, hogy a főváros legyen az egyedüli termelője, árusitója. Azt a célt tehát, amely a főváros vezetőit a gázgyár és a Magyar Villamossági megváltásánál vezette, csakis az Általános Villamossági megváltása teszi elérhetővé. A megváltandó vállalat a birói utat, amely talán anyagilag előnyöket hozott volna számára, elkerülni óhajtja. Ez bizonyára abból a bölcs belátásából folyik, hogy a megváltásnak amugy sem lehet többé utját állani, a megváltás szerződésben biztositott joga a fővárosnak és hogy e jog gyakorlása milyen sürgős, azt éppen a világitás áremelése körüli kontroverziák mutatták. Ha az Általános Villamosságit már korábban megválthatta volna a főváros, akkor most az a pár százezer korona is a deficitet apasztaná. amelyet a főváros kénytelen a megváltandó vállalatnak átengedni.

Hipokrita felfogás, hogy a megváltás rossz üzlet, mert — jó üzlet, de a főváros nem tudja jól kezelni. Akik ilyen állitással gátat akarnak vetni a főváros becsületes tervének, azoknak fogalmuk sincsen arról, hogy a gázgyár és a villamostelep nélkül a főváros háztartása a legnagyobb zavarba jutott volna a háboru alatt. A fogyasztónak egészen mindegy, hogy a világitást a várostól kapja-e, vagy az Általános Villamosságitól; döre felfogás tehát, amely attól tart, hogy a főváros kezében rossz vállalat lesz az Általános Villamossági. Mi szentül hisszük, hogy a megváltás ellen a legtöbb kifogása — a megváltandó vállalatnak van, de hallgat, mert tudatában van a főváros jogainak. E jogok közé tartozik a közvilágitás monopolizálása, amelynek teljes befejezését fogja hozni a megváltás.

Fullánkok

...

Költségvetés

még nem született nehezebben, mint az, amelyen a pénzügyi ügyosztályban most furnak-faragnak, sőt ácsolnak. Természetesen nem könnyü megtalálni azt az ostyát, amelyben gyanutlanul lenyeljék a deficitet. Hiszen már meg is nyugodnánk a hosszulejáratu költségvetés-egyenészetben, ha legalább olyan tökéletesen tudnának operálni, hogy minden szépséghibát letörülnének, kiegyenlitenének, elkendőznének. Fájdalom, erről aligha lehet szó, csak mankókat támasztanak alája és müvégtagokkal látják el. A legjobb esetben ledrukkolhatnak még egy milliót, uj adókkal behozhatnak még egyet és akkor tizennégy helyett marad tizenkettő. Ez a legtöbb, amit várhatnak a nagy számtani feladat megfejtésétől. Nem igen érdemes miatta megtanulni az egyszeregyet.

*

A megállóhelyek

jövő héten legnagyobb részben megszünnek. Ez az egyetlen reform, amelyet a háborus közlekedési politika produkálni tud. Tartunk tőle, hogy még ez a reform sem egészséges, mert a közönség ma amugy is torlódik egy-egy megállóhelyen és ha jóval kevesebb lesz a megálló, akkor véres harcok várhatók egy-egy ilyen villamosvasuti gócponton. Ugy kell tehát ezt a redukálást megcsinálni, hogy csak az igazán fölösleges állóhelyeket irtsák ki és a közönség kényelméről jobban gondoskodjanak. Ugy látszik különben, hogy a megállóhelyek dolgában, éppen ugy, mint általában a közlekedési kalamitások dolgában, radikális megoldást hoz a legközelebbi idő. Mintha minden Budapest ellen esküdött volna, kegyetlen fagy marcangolja a villamossineket, sürü hóréteget takarják az uttestet, fogytán a szén, ugy hogy csakhamar nem lesz sem villamos, sem omnibusz, sem autobusz. És ha nem lesz — nem lesz velük többé semmiféle baj!...

*

Az iskolák

kényszerü szünetet tartanak február hónapban. Szomoru dolog, fáj ez minden embernek, akinek szivén fekszik a kultura, a gyermekek tanitása. De hát a háborutól nem lehetett izolálni a budapesti iskolákat sem és ha azt olvassuk a külföldi lapokban, hogy pl. Bécsben az egyetemen is szünetel a tanitás, Münchenben pedig a muzeumokat és szinházakat is becsukják, — akkor megvigasztalódunk abban a tudatban, hogy a baj nem speciálisan budapesti és abban a reményben, hogy átmeneti, muló kellemetlenségről van szó. Boldog vakációt kivánunk a tanitóknak és a nebulóknak. Márciusban pihent erővel fognak hozzá a tanitáshoz és tanuláshoz és talán akkorára elmulik vagy a szénhiány, vagy — a hó és fagy.

Vállalkozók offenzivája

Végnélküli árdrágitás

Azok az ügyosztályok, amelyeknek hatáskörébe épitési munkálatok kiadása is tartozik, állandó ostromnak vannak kitéve. A vállalkozók időnként nagy offenzivát indítanak és nem egy esetben sikerrel. Bebizonyitják, természetesen nem a legmegbizhatóbb adatokkal, hogy egységáraik mellett munkálataikat nem folytathatják. Ők — mondják világfájdalmas pózzal — befejezik a munkálatokat, ha tönkremennek is, de akkor a város lelkén szárad az ő tönkremenetelük. Ha azután az illetékes faktorok szive megesik, akkor jó. Eddig még nagyobb afférek nem igen keletkeztek. Az egyes tanácsnokok nyomtak egyet-egyet lefelé a tulmerész vállalkozók igényein és azok is engedtek valamit. Legujabban azonban olyan jelenségekkel is találkozunk, ahol a tanácsnak fel kell vennie a harcot a kapzsi vállalkozzókkal szemben. E tekintetben illetékes helyen a következő igen megszivlelni való kijelentést tették a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt:

— A vállalkozók egy része állandóan jogos, vagy jogtalan, de legtöbbször jogtalan egységáremeléssel zaklat bennünket. Nem tulzok, ha azt mondom, hogy *igen sok esetben egyenesen árdrágitókkal van dolgunk.* Ezek az urak elvállalnak munkákat és egykettőre áremelést erőszakolnak. Be kellett látnunk és be is láttuk, hogy a háboru előtt kelt szerződéseken változtatni kell. Ez meg is történt, de olyan esetekben, amelyek igazán nem ritkák, amikor a *háboru alatt kelt szerződések árait akarják emelni,* igazán nem lehet ezeket a kéréseket figyelembe venni.

Az árdrágitó vállalkozókkal szemben — mint értesülünk — igen radikális módszert fog alkalmazni a főváros. *Minden egyes esetben árelemzést követel.* A vállalkozó ugyanis rendesen arra hivatkozik, hogy számára is minden megdrágult, kavics, cement, fuvar stb. Ilyen esetekben a főváros nem fog hinni az egyszerü bemondásoknak, beköveteli az egyes szerződéseket és ezeket megbirálva fogja megállapitani, joga van-e a vállalkozónak az egységárak emelésére, vagy nincs.

Legutóbb az ut- és csatornaépitő ügyosztálynak volt egy enyhe lefolyásu tárgyalása. A *Magyar asphalt r.-t.* és a *Neufchateli aszfaltgyár* jelentették be, hogy a mai árak mellett nem tudnak anyagot szállitani a fővárosnak és egyben bizonyitották, hogy ők is mindent, anyagot és munkát drágábban fizetnek meg. *Fock* Ede tanácsnok ebben a kérdésben igen erélyesnek mutatkozott. Tanácsülés elé vitte a dolgot, ahol igen messzemenő ellenintézkedésekre hatalmazták föl a tanácsnokot. Egyben pedig ismét fölbukkant a községi aszfaltgyár terve. A nagy csata azonban békésen fog már legközelebb elintéződni. Az aszfalttársaságok most nyujtják be ujabb ajánlatukat, amely olyan, hogy *a főváros föltétlenül el fogja azt fogadni.* Igy az aszfalt-ügyek egyidőre ismét pihenőhöz jutnak.

Sokkal nehezebb természetü ügy már a *Melocco Péter betonvállalatáé.* Melocco (nem tévesztendő össze a hasonló nevü részvénytársasággal) a *Villányi-uti főgyüjtőcsatornát* épiti. A háboru alatt már lényegesen fölemelte egységárait, — dacára, hogy háboru alatt vállalkozott — most pedig ujabb jelentékeny emelést kiván.

A főváros Melocco javára olyan kedvezményeket biztositott ezeknél az épitkezéseknél, amely kedvezmények teljesen jogtalanná tesznek minden mozgolódást. Nem szabad elfelejteni, hogy a Villányi-uti csatornánál a legolcsóbb munkaerőket, orosz foglyokat kapott a vállalkozó. Nincs olyan szempont, ami Melocconak igazát bizonyitaná és a tanácsnak a legridegebb elutasitás álláspontjára kell helyezkednie, ha Melocco tényleg beadja áremelő kivánságát, hiszen háborus árak mellett vállalta a munkálatokat, a főváros pedig nem a vállalkozók önsegélyző egylete. Reméljük, hogy a szigor és és könyörtelenség, amelyet elvként alkalmaznak a vállalkozókkal szemben, ezuttal, éppen ezuttal nem fog csödöt mondani.

Árdrágitó fuvarosok

Ujra felemelték a tarifát

A főváros legutóbb tartott közgyülésén tárgyalták a bérkocsisok uj tarifaemelési kérelmét. Vázsonyi Vilmos felszólalása után a közgyülés a kérelmet egyhangulag elvetette, illetve visszaadta a tanácsnak a közgyülés által kivánt módositások kidolgozása végett. A bérkocsisok kivánságát erélyesen ellenezte Schön Ignác bizottsági tag is, aki egyuttal a „Fuvarosok Ipartársulatának" elnöke. Nyiltan hangoztatta, hogy a bérkocsisok kérelme tulzott és azt a közönség érdekében nem szabad teljesiteni. Miután pedig Schön ur imigyen megtette a közönség iránti kötelességét és megnyugtatta lelkiösmeretét, hazament és sietve, mielőtt még a bérkocsisok iránt érzett jogos felháborodása lelohadna, körlevélben értesitette fuvaroztató feleit és egyuttal ipartársulatának tagjait is, hogy — ugyanazon indokoknál fogva, amelyet a bérkocsisok felhoztak, — emelni fogják a fuvarozás tarifáját, még pedig 20, illetőleg 40 százalékkal.

Természetesen a fuvarosok ilyetén önhatalmu áremelése, hogy ne mondjuk árdrágitása rendkivül kellemetlenül lepte meg a fuvaroztatókat, akik amugyis elég sokat szenvednek a fuvarosok önkénye miatt, annál is inkább, mert nem áll hatalmukban ellene semmi módon védekezniök.

A fuvarosok áremelésére vonatkozólag alább adjuk néhány érdekelt félnek a veleményét és e tárgyilagos nyilatkozatokból kiviláglik, hogy a fuvarosok áremelése nem indokolt, s nem egyéb, mint a nekik kiszolgáltatott felek szorult helyzetének és a konjunkturának kihasználása.

Dr. Gattein Hugó,

a székesfőváros fuvartelepének igazgatója, a következőket mondotta:

— A székesfőváros fuvartelepére a fuvardijak áremelése tényleges befolyással tulajdonképpen nincsen. Eddig dolgoztunk ugyan idegen, bérelt fuvarral, ezt azonban mostanában nem kaphatjuk meg. Pedig, és ezt a fuvarosok is nagyon jól tudják és éppen ezért emeltek, hajlandók volnánk bármilyen árt is megadni, csak fuvarost kaphassunk. A fuvarozást azonban majdnem lehetetlenné teszi a fuvarosok rendkivül rossz lóanyaga, amely a hiányos táplálás miatt nem birja végezni a munkát. A fővárosra legfeljebb annyi befolyása van a fuvaremelésnek, hogy az eddig kapott engedményt ezután nem fogják megadni a fuvarosok, — ha egyáltalában rendelkezésünkre bocsájtanak fogatokat.

Nervetti Viktor,

a téglakartell eladási irodájának igazgatója a következőkező érdekes adatokat bocsájtotta rendelkezésünkre:

— A fuvarosok a napi fuvart 50 koronáról 60 koronára emelték, a békeidők 15—20 koronájával szemben. A drágulás ilyen alapon még indokolt is volna talán, ha azonban a dolgoknak mélyére tekintünk, tudatára ébredünk *a mérhetetlen drágitásnak.* A fuvaros ugyanis nem tesz ma többet napi két fordulónál, holott azelőtt belterületen négy, öt fordulót is tett. Emellett a mostani lóanyagnál egy rakomány sosem több 600 téglánál, mig azelőtt 1000 darab volt a rendes fuvar. Mig tehát azelőtt 1000 tégla fuvarozása nem került többe 6—7 koronánál, most — mindent összevetve — 40—45 koronán alul nem lehet kalkulálni 1000 tégla szállitását. Szóval a drágitás nem is annyira az áremelésben, mint a közvetve ható körülményekben van s amelyeket a fuvarosok semmiképen sem hajlandóak elismerni.

— Emelésük indokául a takarmányozási nehézségeket, a lovak drágulásával járó megnövekedett befektetést és a kocsisoknak járó, majdnem megháromszorozott bért hozzák fel. Ezek az indokok azonban nem teljesen komolyak. Fő inditó oka a fuvarosok emelésének az, hogy ők, akik azelőtt 20—25 pár lovat foglalkoztattak, kénytelenek 5—6 pár lóval beérni, de most ezzel a kis lóállománnyal is ugyanazt a nyereséget akarják maguknak biztositani, amelyet békében 20 pár lóval értek el. Minthogy a téglagyárak közvetlenül kevés fuvarost foglalkoztatnak, a drágitás terhének viselése teljesen a közönségre hárul.

Ujlaki Müller József,

az Ujlaki Téglagyár r.-t. vezérigazgatója a következőkkel egészitette ki a Téglaeladási Irodában kapott előző információinkat:

— A téglagyáraknak eddig szerződésük volt a fuvarosokkal, ezek azonban ebből az abnormális idők kezdetén kiugrottak, ugy hogy a téglagyárak, fuvaros hijján, nem szállithatják házhoz a téglát. A gyáraknak azonban most nagyrészt katonai szállitásaik vannak, amelyek ab vasut történnek s minthogy a berakodás az iparvágányon közvetlen a vaggonba történik, ha pedig nem, ugy a katonaság gondoskodik a berakásról s igy fuvaros alig kell. Annál nagyobb szükség van azonban erre a szénszállitásoknál. Mig a gyárak azelőtt 400 pár lóval dolgoztak, most kénytelenek a rosszabb lóanyag mellett ennek alig negyedrészével beérni és megfizetni a hallatlanul drága költséget, minthogy a fuvarosok a helyzet urai, nem hajlandók a szerződést megujitani. A magánfelek kénytelenek megfizetni a drága fuvart, amely ugyszólván lehetetlenné teszi az épitkezést.

A rendőrség

a fuvarosok áremelésére vonatkozólag a következő felvilágositást adta:

— A székesfőváros tanácsa hétfőn tudomásul vette azt, hogy a fuvarosok az eddigi 50 koronás napibért 60 koronára emelték, kivéve a fa- és szénfuvarozásoknál. Ebben az esetben azonban fel- és lerakás cimén óránként 7 koronát számithatnak, egyfogatu kocsinál pedig 4 koronát. Az egyfogatu kocsi téli terhe 8, a kétfogatué pedig 20 métermázsa. A tanács egyuttal megkereste a rendőrséget, hogy eme uj rendelkezésének minden körülmények között szerezzen érvényt és hogy az ellene vétő fuvarosokat példásan büntesse meg. Attól a fuvarostól, aki megtagadja a fuvart, vagy többet számit fel az előbb megállapitottnál, a rendőrség megvonja az állomási helyfoglalási engedélyt, a főváros pedig a lovainak eddig kiutalt zabilletményt.

— *Minthogy a fa és szén fuvarozása és más egyéb fuvarozás elsőrendü közszükségleti cikknek is számithat, a rendőrség ezentul ilyen esetekben a fuvarosok ellen árdrágitó eljárást is fog folyamatba tenni.*

Ujpest és a világitási adó

A vámon tul megszünik a gázadó

A gázmüvek által termelt gázt nemcsak Budapest közönsége fogyasztja, hanem az ujpestiek is. Ez a körülmény furcsa helyzetet teremtett, mert az uj világitási szabályrendelet, — amely kormányhatósági jóváhagyás előtt áll, — csak a főváros területéről intézkedhetik, minélfogva az ujpestiek olcsóbban jutnak majd a budapesti gázgyár termékéhez mint a főváros polgársága. A világitási adó ugyanis a főváros terü-

Egy magyar vándormadár

Egy magyar vándormadár hullott le csapzott, szomoruan összezuzott szárnyakkal. Becsületes, jó vándormadár volt. Messze elszállt, kint idegenben összeszedett, összegyüjtött mindent, ami kezeügyébe akadt, hazahozta és mérhetetlen ambicióval, páratlan lelkesedéssel akarta a sok szines, idegen tollat beleépiteni a maga fészkébe, drága Budapestjébe. Nagyszerü szeme volt meglátni, ami az idegenben hasznos és megkapó, sajnos a keze, szorgalmas, minden finom, mágnásos erezése dacára munkás keze szerencsétlennek bizonyult. Talán ez volt igazi tragédiája annak a Szapáry Pál grófnak, akinél szebben, jobban, becsületesebben kevesen érezték, hogy budapestiek.

Sokan voltak, akik vádként mondták róla, hogy üzletember. Pedig talán ez volt egyik legszimpátikusabb vonása, hogy a kilencágu korona akkor sem akadályozta meg nagy terveinek keresztülvitelében, amikor ez a korona még tömött aranyból volt. A grófi parolák, a demokrata kirándulások után való kézmosások nem voltak az ő sajátságai. Soha sem voltak pózai és ha voltak is, hasznosaknak, őszintéknek tetszettek. E sorok irója vagy egy évtized előtt akkor látogatott el Szép-utcai palotájába, amikor az első hirek keltek anyagi helyzetének megrendüléséről. A fürdőkádja szélén ülve adott interwjut, okos, finom és őszinte volt. Tisztán és nemesen vallotta, hogy szivesen foglalkozik üzletekkel, de nem anyagi előnyökért, hanem magáért az üzletben foglaltató alkotások lázáért.

Valóban soha sem volt sablonos, amit csinált. Nem hadseregszállitónak született és ha néha valahol meg is lehetett látni vágyai felszinén, hogy jól esne neki, ha régi gazdagága visszatérne, az üzletek mélyén mindig felcsillant valami, ami nem lehetett más, mint a Budapestért való lelkesedés. Hónapokra, évekre tünt el sokszor innen és mikor visszatért a mi kedves vándormadarunk, tele tarsolylyal jött. Bőségszarujából ömlöttek a tervek, csillogóan, ragyogóan kábitva minden szemet, amely szeretettel csüngött Budapesten. Aligha csinált valamit, amiben a magyar főváros ne szerepelt volna. Budapest igaz barátja volt, müvelt és nagy dolgokat megérző. Ha csak százan lennénk ilyenek, persze a szerencsésebb kezüek közül, akkor ma Budapest a világ legelső városa lenne.

Koporsójára Budapest székesfőváros nem tehetett hivatalosan koszorut, hiszen nem voltak hivatalai és méltóságai, még csak bizottsági tag sem volt, tulajdonképen pedig többet akart és többet mert Budapestért, mint amennyit megfizetett és magasztalt kiogndolóknak köszönhetünk. Vándormadár volt, aki szerte a külföldön annyit csiripelt Budapestről, hogy azt a kis idegenforgalmat, amit minden erő, akarat és jog nélkül reméltünk, nagyrészt neki köszönhetjük.

Senki annyi tervet Budapest számára nem kovácsolt, mint Szapáry Pál gróf. Legelső nagy tervéből nem maradt más, csak egy szállóige: a Dunaünnepély. Hogy lángolhatott az agya, a szive ennek a lelkesedésében elégett embernek, amikor a mi nagyszerü Dunánkat képzeletében tündéri fényben látta ragyogni. Sajnos, a valóságban vizes rakéták, suttyonban elégett tüzijáték, botrány, tolongás, káromkodás, förtelmes katzenjammer lett az egészből. De a koporsójánál messze világit a nagyszerü tery, amelynek apró epigonjai minduntalan kisértenek. Fájdalmat érzünk, amikor eszünkbe jut, hogy mindenkinek sikerül, aki a Duna fenséges panorámáját tiz rakétával akarja megvilágitani, de szörnyüséges fiaskót vallott az, aki káprázatos fényt akart varázsolni a budapesti horizontra.

Ki ne emlékeznék a budapesti Piccadilly tervére? 1912. októberében tett ajánlatot egy Stevers nevü angol tőkepénzes nevében a fővárosnak, hogy ötven évre bérbeveszi a Kis Rókus telkét és az Elevátor melletti városi telket, ahol modern szállókat és nagyszabásu mulatót épit a konzorcium. Sokat beszéltek róla akkor, hogy pénz nélkül akart hozzájutni a hatalmas üzlethez. Ezen hiusult meg minden. De ki hiszi ma, a szegényen, lelkesedésének lázában elpusztult Szapáry Pálról, hogy a Piccadilly-vel csak üzletet akart csinálni? Lehet, hogy keresni is akart, lehet, hogy őt is becsapták volna, de egy percre sem lehet kételkedni, hogy Budapest nagyságát, a diadalmas világvárost látta lelki szemei előtt.

Az állatkert jövőjét is ő látta meg először Európa szépségein gyakorlott szemeivel. Ő tette az első ajánlatot 1.200,000 korona befektetéssel. Nem a maga pénze volt, talán ő keresett volna legkevesebbet, de amit ma látunk az állatkertben, az mind őt igazolja. Lázas és jóindulatu, sokatakaró agyában szinte kergették egymást a szebbnél-szebb álmok. Ősbudavára helyére pálmaligetet akart varázsolni, az International Railway Company amerikai vasuttársasággal uj villamos vasuti hálózatot szeretett volna létesiteni. A vállalat alaptőkéjét csekély 25 millió dollárban jelölte meg; az áramvezetés az ajánlat szerint uj rendszer szerint történt volna, a

letén kivül lakó fogyasztókat nem terhelheti és ha Ujpesten nem határozzák el a világitási adó behozatalát, akkor ott a jövőben köbméterenkint négy fillérrel lesz olcsóbb a budapesti gáz, mint nálunk.

Ennek a kérdésnek az előzményeiről illetékes helyen igy informálták a Fővárosi Hirlap munkatársát:

— Amikor a közvilágitás megadóztatásáról volt szó, akkor eredetileg az volt a terv, hogy *termelési adót léptetnek életbe.* Ez esetben azt a gázt és villanyt adóztatták volna meg, amelyet a fővárosban termelnek és a fogyasztók közvetve, minden itt termelt villany és gáz után fizettek volna adót, tekintet nélkül arra, hogy a villanyt, vagy gázt itt fogyasztják-e el, vagy a főváros területén kivül. Ez esetben az ujpestieknek is a főváros pénztárába kellett volna adót fizetniök az ott elfogyasztott gáz után és pedig azon az alapon, hogy a termelés és nem a fogyasztás van megadóztatva.

— Ennek a tervnek a megvalósitása azonban adminisztrációs nehézségekbe ütközött és azért a termelési adó helyett a fogyasztási adót választottuk. Ilyen értelemben alkották meg a szabályrendeletet és az ebben a formájában került jóváhagyás végett a miniszter elé.

— A megoldásnak ez a formája azt jelenti, hogy *csak azokat a fogyasztókat adóztathatja meg a főváros, akik a főváros területén laknak,* mert hiszen a főváros adóztatási joga idegen törvényhatóság területére nem terjedhet ki. Ujpest már idegen törvényhatóság területén van és jóllehet, ott is a főváros gázgyárának a termékét fogyasztják, azonban a gázgyár ott csak a megállapitott egységárat számithatja fel, ellenben fogyasztási adót nem szedhet. Ezzel a körülménnyel a főváros illetékes ügyosztálya már tisztában volt akkor, amikor a szabályrendeletet elkészitette és az ujpesti fogyasztást a költségelőirányzatból természetesen figyelmen kivül is hagyta. Ujpest fogyasztása évenkint mintegy három millió köbméter, ezen a cimen tehát *a főváros évenkint mintegy hatvanezer koronát veszit el,* illetve nem is veszti el ezt az összeget, mert már eleve tudtuk, hogy mi nem szedhetünk adót egy idegen város polgáraitól.

— A helyzet tehát most az, hogy vagy kevesebbet fognak fizetni az ujpestiek a gázért, mint mi, budapesti polgárok, vagy pedig ott is életbeléptetik a világitási adót, azonban ez a fordulat sem jelentené a főváros jövedelmeinek a szaporodását, mert az ujpesti fogyasztás után esedékes évi hatvan-hetvenezer koronára jogosan tart igényt Ujpest város közönsége.

— Ebben az ügyben az ujpesti polgármester megbizottai már jártak a közvilágitási ügyosztályban, ahol elkérték a mi szabályrendeletünket és megkérdezték azt, *vajjon a gázgyár vállalná-e Ujpesten is a világitási adó beszedését,* abban az esetben, ha Ujpest város képviselőtestülete elhatározná, hogy életbelépteti az uj adót. Mi azt feleltük, hogy mivel Budapesten is a gázgyár pénzbeszedői szedik be az adót, amelyet egyszerüen hozzáirnak a havi számlákhoz, a gázgyár az adminisztrációs munkát vállalja Ujpesten is, ha ezért a munkájáért megfelelő ellenszolgáltatást kap.

— E pillanatban e megoldás körül folynak a tárgyalások és mi valószinünek tartjuk, hogy a szomszédos városban is behozzák az uj adót, amivel Ujpest város háztartási bevételei növekednének. Ez ellen a fővárosnak természetesen nem lehetne kifogása, aminthogy hangsulyozni kivánom, hogy mi egy pillanatig se gondoltunk arra, hogy azért, mert a szomszéd város polgársága a mi gyárunktól kapja a gázt, ott adót szedjünk a főváros javára.

rendes vágányok közt elhelyezett harmadik sin utján. Az áram előállitásához szén nem kell, a viteldij egységesen tiz fillér. A költségek fedezésére a főváros az épitési és forgalmi költségek nagyságának megfelelő összegben kötvényeket bocsát ki. A kötvényeket az amerikai Amerikában és egyebütt elhelyezi és pénzt csinál belőle. Az igy szerzett pénzből megépiti azt a vasutat, amelyhez a főváros pénz nélkül jutott. Az ilyenformán megépitett vasuthálózatot a város bérbe adja az „International Railway Company"-nak, az amerikai pedig bér gyanánt fizeti a város helyett a kötvénykölcsön annuitásait és kamatait. Ezekivül pedig ad a fővárosnak a tiszta jövedelemből harminc százalékot. De az International Railway Company nem akarja maga kezelni a vasutat, hanem a főváros és mások bevonásával csinál egy uj vasuti részvénytársaságot és annak adná bérbe az üzemet. Fölösleges megjegyezni, hogy a fantasztikus terv az előmunkálati engedélyen tul nem jutott, s a fővárosnak reálisabb közlekedési reformokra kellett gondolni.

Igy tervezett, igy élt Szapáry Pál gróf szinte egyenesen Budapest számára. Szomoru tragédiájának egyik utolsó fejezete is budapesti módon játszódott le. Amikor már anyagi viszonyai a legzörnyübb lejtőre jutottak, mint pesti patricius, mit tehetett egyebet: Vázsonyi Vilmoshoz fordult. Vázsonyi előszobájában láttuk utoljára. Mozdulatai, eleven, okos szemei a régiek, álmodozó tekintete a Teréz-körutra szegeződött. Budapest legnagyobb ügyvédjében látta megváltóját . . . **(p. b.)**

Engedjétek hozzám a kisdedeket...

A főváros mentő-akciója a csecsemőkért

A tanács keddi ülésében hozzájárult egy százhatvan ágyas csecsemőkórház és csecsemőgondozó intézet felállitásának tervéhez. Az uj csecsemőkórházat szinte boszorkányos gyorsasággal kivánják megvalósitani, mert az egyik legjelentősebb pontja annak a hatalmas terjedelmü népjóléti programmnak, amelyet *Bárczy* István polgármester jubileuma alkalmával maga elé tüzött. Soha nagyobb szükség nem is volt erre az intézményre, mint éppen most, amikor a pusztitó háboru gyilkolása közepett a jövendő nemzedék megmentése olyan elsőrendü szükséggé lett.

A csecsemőhalandóság meggátlásáról már a magyar parlamentben is emelkedtek hangok, Németországban pedig már e tekintetben is jelentékeny erőfeszitéseket tesznek. Dicséretére legyen mondva Bárczy polgármesternek, gyorsan átlátta a szükségességet és sietve cselekedett. Az uj csecsemőkórház és gondozó első jellemzésére legyen elegendő az, hogy

ezidőszerint az egész kontinensen ez lesz a legnagyobb e nemü intézmény.

A mai eszközökkel megvalósitani a nagyszabásu intézményt nem csekély feladat. Különösen nagyok tehát az érdemei *Márkus* Jenő dr. tanácsnoknak, a közegészségügyi ügyosztály vezetőjének, aki a terv egészségügyi részét alkotta meg és *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsosé, aki a müszaki rész körül fejtett ki olyan munkát, amely éppen a speciális eszközök alkalmazása miatt nem közönséges feltünést fog kelteni a szakkörök előtt is.

A csecsemők a kórházból a gondozóba kerülnek.

Az uj intézményben nyolcvan ágyas lesz a csecsemőkórház és nyolcvan ágyas a csecsemőgondozó. A kombinált intézménynek annak felismerése adta meg az alapgondolatát, hogy a csecsemő-kórházak egymagukban nem szolgálják eléggé a csecsemőhalandóság megakadályozásának nagy célját, mert a kórházból kikerülő gyermek még nem épült föl teljesen és tovább is csak sinylődik, egészsége nem tér vissza, könnyen elpusztul. A visszaesést és sinylődést most azáltal akadályozzuk meg, hogy a kórházi ápolás után a gyermek átmegy a csecsemőgondozóba és ott marad, amig egészen magához nem tér.

Az uj csecsemőkórház és gondozóval ugyanolyan rekordot fog fölállitani a főváros, mint a Zita-kórházzal tette a háboru elején. Ez a maga százhatvan ágyával époly unikum lesz, mint volt a 3600 ágyas Zita-kórház, amely öt hét alatt épült föl annak idején és szinte egy csapásra fölszabaditotta a fővárosi iskolákat.

A nátha-fertőzés megakadályozása.

Különös jelenség, de tényként megállapitható, hogy a csecsemőket eddig a csecsemőkórházakban nem sikerült teljesen kigyógyitani. Ennek okát hosszu időn át nem tudták megállapitani, de látni kellett, hogy a csecsemők számára eredményesebb a házigyógyitás, mint a kórházi kezelés. Most azután, éppen a világháboru alatt a németek jöttek rá a dolog nyitjára. Eszerint a csecsemők kórházi gyógyulásának legfőbb akadálya, hogy a kórházban a csecsemők náthával fertőzik egymást. Egy-egy apróságnak a tüsszentésében van a titka az egész rejtélynek. A csecsemő náthája nem olyan, mint a felnőtteké, hanem az bacillusokat terjeszt és a csecsemő gyomrára is kihatással van. Ha egy náthás csecsemő kerül a kórházba, akkor az visszafertőzi a többi, gyógyulófélben levőt is. A német tudomány a csecsemők fertőzőnáthját tropfeninfekciónak nevezte el.

Üvegfalu box-rendszer.

Mikor aztán rájöttek az okra, nem késhetett a segedelem sem. Megállapitották, hogy a csecsemők nem helyezhetők el közös kórtelemben, csak ugy, ha kétméter magas üvegfallal elválasztott boxokat állitanak minden ágy körül. Igy a nátha nem tud fertőzni, nem terjed tovább a baj és nem footballozik tovább a nyavalya a szegény kis betegekkel. Berlinben és Bécsben csinálták az első próbákat, amelyek fényesen beváltak. Eddig azonban a legnagyobb ilyen kórház 40—50 ágyas volt, mégis óriási mértékben vették észre a javulást, ugy hogy volt olyan kórház, ahol a gyógyulási arány 100 százalékos volt, megtörtént, hogy egy év alatt az ilyen kórházban egy csecsemő sem halt meg.

Kisérletezés bérházakkal.

A főváros körülbelül háromnegyedéve foglalkozik a tervvel. Eleinte más, kissé elhibázott vágányon haladt a dolog. Miután az épitkezéseknek sok volt az akadálya, bérletekkel akarták megoldani a tervet. Három ilyen bérlet jött számitásba. Elsősorban a Vérmező mellett, a Bánffy-utcában lett volna egy kórház az Uj Szent János-kórházzal kapcsolatban. A másik a Csalogány-utcában, a régi Szent János-kórházzal kapcsolatban, a harmadik a Városliget vidékén. Szerződés csak a Bánffy-utcaira vonatkozólag jött létre, itt viszont az épitkezést nem sikerült befejezni. Közben aztán fölismerték azt is, hogy a kórház gondozó nélkül nem tökéletes intézmény. Azonkivül az étkeztetés, mosás és a laboratóriumi munka, kórházzal kapcsolatban nagyon nehézkes, mert a csecsemőknek igen sürü étkezésre, sok mosásra van szükségük. Igy történt aztán, hogy a Bánffy-utcai ház tulajdonosával a tanács fölbontotta a szerződést, mert nem volt képes átadni a házat.

A kórház 3 hónap alatt elkészül.

Most azután a legfontosabb kérdés, a telekkérdés, teljesen meg van oldva, épp igy készen van a teljesen alkalmas terv is. A tanács rohamlépésben fogja keresztülvinni az intézmény megalkotását. Kedden a tanács foglalkozott vele, szerdán a kórházi, február 8-ikán az épitkezési, 9-ikén a pénzügyi és 14-ikén már a közgyülés elé kerül. Miután mindez megtörtént, akkor a polgármester kieszközli a belügyminiszter szóbeli beleegyezését és azonnal meg is kezdik az épitkezést, amelyet *három hó alatt remélnek befejezni.*

A kórház a Népliget mellett, a Simor-utcában, 2500 négyszögöles területen épül és a Népligetre néz. A telek teljesen szabad, bérbe sincs adva. Az épület részei: maga a kórház nyolcvan ágygyal, a gondozó másik 80 ágygyal, helyiség husz anya számára, akik a csecsemők gondozási ideje alatt bejöhetnek és maguk ápolhatják gyermekeiket. Megvan ennek az az előnye is, hogy a szoptatós anyák többet is gondozhatnak és még egyet a magukén kivül is szoptathatnak, ugy hogy igy a tartást is megszolgálhatják.

Az ápoló-személyzetről.

A teljes ápoló-személyzet az orvosokkal együtt nyolcvan tagból fog állani. Lesz egy igazgató-főorvos, 2—2 alorvos (gondozóba és kórházba), 1—1 főápolónő, 2—2 osztályápolónő, 10—10 ápolónő, 6 szoptatós-dajka, 6—6 cseléd, gazdasszony, szakácsnő, kapusok, fütők, szolgák és egyebek.

Külön lakást épitenek husz ugynevezett gondozónő számára is. Ezek olyan intelligens nők lesznek, akiket kiképeznek gondozásra és ápolásra. Kiképzés után ezeket már olyan kórházakban fogják elhelyezni, ahol szintén vannak csecsemők. A többi helyiségek között igen fontosak a főzőkonyha (külön tej-

és külön étel-konyha), kamrák, hütők, raktárak (külön edényeknek és fehérnemüeknek), a mosókonyhaüzem, ruharaktárak, mosógépek helyisége, mángorló, szárító és vasaló valamennyi gépüzem. Lesz azután személyzeti étkezőterem, tanterem a gondozónőknek és a személyzet nem inspekciózó tagjainak munkaterem.

A csecsemők elhelyezése. Ambulancia.

A csecsemők elhelyezése kisebb-nagyobb kórtermekben történik, mindenütt a már emlitett boxokban. Minden box másfélméter széles és hosszu, fönt pedig belenyilik a kórterem légterébe. Minden két box között tejfülke készül. A tej ide a tejkonyhából 1—2 decis üvegekben sterilizálva és adagolva kerül föl. Itt az ilyen adagokat a szükséges höfokra melegitik föl. Minden kórteremben lesz vizsgáló-asztal, csecsemö-mérleg, fürösztő meleg és hideg vizre. Minden boxnak is külön speciális fölszerelése lesz, aminek célja, hogy fertözés ne történhessék.

A kórház üzemén kivül külön ambulancia is lesz, aminek célja, hogy az egész városból ide hozhassák a csecsemőket. Az ambuláncia bejárata szeparálva a kórháztól, utca felé lesz. Miután itt megvizgálták a beteg gyermekeket, az otthon kezelhetők receptet kapnak, a szegények és a fertözök pedig bekerülnek a kórházba. A jelek arra mutatnak, hogy ez az ambuláncia igen erős lesz, amit az is bizonyit, hogy ma egyetlen ilyen ambulancia van Budapesten, a Fehér Kereszté, amely tul van zsufolva.

A kórház méretei. Épitészeti megoldás.

Az uj csecsemö-kórház sokkal hatalmasabb lesz, mint azt a három bérlet tervezésénél gondolták. A legnagyobb, kimbinált bérletben, 1100 m² hasznos alapterület lett volna. Itt a Simor-utcai kórházban ez 3400 m²-re rug, tehát több mint háromszorosa lesz amannak. Nagy előny az is, hogy a bérletnél több emeletes lett volna a kórház, ami a csecsemőknél nem alkalmas. Most az összes kórtermek a földszintre kerülnek, az emeleten csak lakásokat helyeznek el.

Rendkivül érdekes müszaki problémák előtt állott Kabdebo Gyula müszaki tanácsos, akinek speciális módszerek kombinációival kellett megoldani feladatát, ami nagyszerüen sikerült is. Mindenekelőtt rendkivül sürgős segitségről volt szó. Az ilyen esetben a mai szállitási viszonyok és a fennálló anyaghiány miatt, a tégla, a vas, nem kombinálhatók. Az állandó épitkezés másfél, esetleg két esztendeig tartana. A Kabdebo-féle megoldás speciális szerkezetekkel mindent lehetővé tesz. Kinálkoztak erre a célra a könnyü épitési modornak leginkább angol és német módjai. A legjobbat, a Humphreis angol szabadalmat, alakitották át a jelen ipari viszonyokhoz. Ennek lényege: fakonstrukciós váz, kivülről müpala (aszbesztpala) lapokkal, amelyek kitünő szigetelők és éghetetlenek. A müpalát kivülről lécek fogják le. A fakonstrukció belülről palafakö (parafa-kátrányban feldolgozva) lapokkal van boritva, amivel kazánokat szoktak szigetelni. A budapesti épitőipar a müpalát kitünő minőségben és nagy mennyiségben állitja elő. A tengerentuli anyagokból (aszbeszt és parafa) a háboru előtt igen sokat hoztak be, ugy, hogy van elegendő. Végül a nyirkosság ellen való szigetelésre a fal belsejében egy réteg aszfaltot fognak alkalmazni.

Modern berendezés, légfütés, üdülőkert.

A belső szerkezet, ajtók, ablakok, fütés, világitás, vizvezeték, olyanok lesznek mint a főváros legmodernebb kórházaiban. Valóságos mintaépület lesz, kivül izléses és eleven architekturával ellátva, belül a paraffa fehérre meszelve. Igy tulajdonképpen a barakkszerüen épülő csecsemőkórház semmivel sem áll mögötte az állandó épületü kórházaknak. A különbség csak az, hogy az egész épület tulajdonképpen a gyárakban készül el, készen viszik ki a helyszinére és ott állitják össze. Se tégla, se beton, se habarcs, se viz nincs benne, tehát az elkészülés napján, száraz és használható lesz.

A fütés is érdekesnek igérkezik. Ez lesz az első barakképület, amit központi fütéssel látnak el. A boxokban ugyanis nem lehet külön kályhákat fölállitani. Központi fütés kell tehát ugy hogy a boxok belső falán mennek végig a melegvizes csövek. A csövekből fölfelé megy a meleg levegő, ugy hogy a terem ablakain bejövő hideg levegő nem zuhanhat be a fülkébe.

Az épület körül a telekből nagy területet szántak üdülőkertnek. Ezt ugy kivánják megoldani, hogy a kórtermekből a csecsemöket kerekes bölcsőikben, szép idő esetén, egyenesen a kertbe lehessen kitolni. Esős időben kis verandákon helyezik el a gyermekeket.

Egészen külön utcára nyilik az ambulancia kapuja, de lesz még három másik kapu is, a csecsemőkórház, a gondozó és az adminisztráció számára. Lesz egy szeparált bejárat gazdasági hátsó udvarral, ahol a konyhára, mosókonyhára lehet jutni, itt jönnek be a szállitók, idenyilnak a kazánház, a tüzelőanyagraktárak.

A költségek egy millióra rugnak.

Mindezt a nagy munkát oly gyors iramban fogják elvégezni, hogy *május végén, vagy junius elején meg lehet nyitni a kórházat,* szóval akkor, amikor a nyár kezdetével a gyomorhurutok révén legnagyobb a gyermekhalandóság.

Az épitkezés költsége maga 600.000 koronába kerül. A butorberendezés, a konyhák fölszerelése, az orvosi eszközök, laboratoriumok anyaga, a Röntgen-vizsgálbó stb. 400.000 koronát emésztenek föl. *Szóval az egész nagy intézmény egy millió koronájába kerül a fővárosnak.* 160 ágyról lévén szó, egy-egy ágy költsége 6000 koronára rug. Ma egyébként a fővárosi kórházaknak egy-egy ágy 12.000 koronába kerül, pedig a csecsemőkórháznál egyedül a fakonstrukciók azok, amelyek speciálisak, minden egyéb azonos egy legujabban épült kórház felszerelésével. A bérletekkel szemben az a számitás, hogy a fizetni szándékolt évi bér egyenlő az épitési költségek 6 százalékával. Vagyis igy a fővárosnak az uj kórház 35 százalékkal kerül kevesebbjébe, mintha bérletről lett volna szó.

Az épitkezés már február végén megindul. A helyszinén ugyszólván semminemü munka nem folyik, ide csak április, májusban kerül ki a gyárakból a kész épület.

Városházi Kabaré
Konferál: Kövári Gyula

A villamos megálló.

Amióta a háboru tart, egyebet sem hallunk, mint a nagy mementót: „Spóroljunk! Takarékoskodjunk! Csökkentsünk!" Elveszett számomra az a nap, amely nem hozott valami uj csökkentő figyelmeztetést és már-már ugy látszott, hogy a rendes kerékvágásba csaptunk, már engem nem lep meg, ha bármily fantasztikus cikkel, vagy áruval kezdünk takarékoskodni. De ime, a főváros közlekedési bizottsága uj meglepetéssel szolgált. A t. közlekedési városatyák körülnéztek: mit lehet még csökkenteni? És csavaros ésszel kifundálták: csökkenteni kell a villamos megállóhelyeket! Hogy fütéssel, világitással, mosással, különbejárattal és külön — inkompatibilis — kijárattal, szóval a teljes ellátással takarékoskodni kell, azt már megszoktam, de, hogy valamikor a szakaszhatárral is spórolni fognak: ez a legcsapongóbb utopisztikus feltevéseket is tulszárnyalja. Mert hiszen én belátom, hogy sok a megállóhely a villamos érdemekben megőszült és még sok reményekre jogositó pályáján, hogy sok az indokolatlan, „feltételes" megállóhely. De mért nem csökkentik azokat a stációkat, amelyeket nem jelez sem szemafór, sem rendes, sem feltételes tábla és mégis feltétlenül megállanak ott a villamosok! Pedig ezeknek a csökkentése sokkal célszerübb volna, mint amelyeknek megvalósitásán most dolgozik a városi bölcsesség. Mondanom sem kell, hogy én például nagyon meg volnék elégedve, ha rendkivül sietős utam alkalmával csakis a hivatalosan elismert, belügyminiszterileg jóváhagyott és törvényileg szentesitett, kis jelzőtáblácskákkal ellátott utcasarkokon állana meg a villamos, — egyebütt pedig robogna. Sőt, az is elegendő volna, ha e megállóhelyeken tényleg megállana, hogy a jámbor polgár felszállhasson rá. De nem! Ő, a drága félbarna közuti, meg a szép aranyhaju városi, ők ezt sohasem teszik! Ellenkezőleg, ők mindenütt és mindig megállnak, csak éppen a megállóhelyeken nem. Ott... kényelmesen kitörhetem a nyakamat, ha felakarok szállani, vagy leakarok ereszkedni. Igazán angyal legyen a talpán, aki ezt a müveletet, csak ugy egyszerüen megtudja oldani. De bezzeg, ha egyszer jókedvemben a Wesselényi- és Dob-utcák sarkán, önkivégzési szándékkal odavetném magamat a villamos elé, — biztos, hogy defektust kapna a robogó nyaktiló.

Van azonban egy ötletem! Álljon meg a villamos a régi megállóhelyeken, a többieken pedig, (ahol — menetrend ellenére — megállani szokott), ne álljon meg! Vagy azt nem lehet? A villamosok főintézői attól félnek tán, hogy a megállóknál csoportosuló emberek örömükben a villamosok elé feküdnének?... Node, egyelőre ettől nem kell tartani. Ugy van rendjén, ahogy van. Elindulok a Boráros—Nyugati vonalon és a tavaszt a Józsefvárosban, a nyarat az Erzsébetben és az őszt a Terézben töltöm, embertársaim tyukszemén állva, egy sárga házikóban, amelyet villamosnak neveznek érthetetlen okokból a pesti humoristák.

Látogatás a népligeti kislakásokban

Hogyan élnek a székesfőváros barakkházainak lakói

Ahogy az ember az Üllői-út legvégén, a Népligetnél jobbra fordul, néhány égnek tornyosodó, sokemeletes palota után furcsa, végeláthatatlan telep tünik a szemébe. Csupa, hajszálnyi pontossággal egyforma földszintes barakkház mindegyik, a Gróf Haller-utcánál kezdődik, majolika-kockás, cifra kéményt-tornyos homlokzatával és szürke cementfala lehuzódik hosszan-hosszan egészen a Mihálkovics-utcáig.

Olyan ez az egész telep, egyazon formáju, disztelen házaival, a széles, négyszögletes ablakokkal, számozott ajtókkal kopár udvaraival s rengeteg, ég felé igyekvő kéményével, mint egy hatalmas, rejtélyes, gyártelep, óriási, titokzatos munkáju üzem. Csak a dübörgés, zakatolás, lenditőkerekek sirása, gépszijak sikoltása hiányzik; azaz hogy ezt is pótolja itt másféle hangverseny. A keményre fagyott földön ezernyi apró láb csikorgása hallik, (valamelyik udvaron nagy hócsata folyik), az egész telep szinte zeng a gyereksirástól, lármától, kacagástól, mikéntha diadalmas szimfóniája bugna a kicsorduló, bimbózó életnek. Az ablakokban szöszke gyerekfejek mosolyognak, az ajtók mögül csecsemősirás szürődik elő, ami zaj közel-távol csak hallatszik, az mind a gyerekeké . . . És reng, dübörög, dalol a telep, az Élet magasztos és szent gyártelepe, az örökkévaló, kinban, fagyban éhségben is folytatódó Élet csodálatos, elpusztithatatlan üzeme . . .

Nem füstölnek a kémények.

Ahány ajtó, annyi keskeny vaskémény. A nap lassanként már delelőre hajlik a szürke téli égen, de a kémények hideg egykedvüséggel ásitanak a tetőkön. Nagy ritka, minden harmadik-negyedik házsorban, ha egy, amelyikből kékes füstszallag kerengözik fölfelé.

Két pöttöny gyerek lohol el mellettem, a nyomukban deszkaládából primitiven összetákolt szánkó siklik. A szánon zsákrongy alá lekötözve kicsike rejtélyes halom puposodik.

— Mit visztek, aprószentek?

Ijedten torpannak meg a fürge, kicsi lábak. Ritka erre a bundás, városi ur.

A négy álmélkodó gyerekszem rajtakapott zavartsággal, pityergésre hajlón csillan felém. Végre a nagyobbik kiböki alig hallhatóan:

— Kox! — Honnan hozzátok? — A gázgyárbul! — Mennyi ez? — Tizenöt kila. — Többet nem adnak? — Nem. — Sokat kellett várni rá? — Reggel óta! De tegnap is ott voltunk!

Hát ezért nem füstölnek a kémények errefelé a külső részeken, a székesfővárosi kislakások környékén . . .

A telepfelügyelőnél.

A legvégén a telepnek, ott, ahol megszakad a vaskerités s eliogynak a komplikált, római történszámokkal ellátott jelzőtáblák, egy külsőleg is kiváltságos kényelemmel ellátott lakás ötlik szembe. Az apró üvegveranda felett csinos tábla hirdeti: Telepfelügyelő.

Benn alig lehet mozogni a sok egybehalmozott butortól. Látszik, hogy az egyetlen szobába két szoba butort kellett elhelyezni, s jutott belőle a pincébe is bizonyára.

A kövér, aprószemü telepfelügyelőné készségesen felel a kérdésekre. Az asztalon garmadában áll a rengeteg szines lisztjegy, cukorjegy, petróleumjegy és egyéb háborus értékpapirok . . .

— Kétszáz család él most itt a telepen. Kiadó lakásunk egy sincs. Minden lakás egy nagy szobából, konyhából, speizből és külön

klozetből áll. Ezt a telepet azért kedvelik különösen az emberek, mert olyan a beosztása, hogy nincs közös udvar, minden lakás különálló. Itt nem szeretnek egymással érintkezni a népek. Mind veszekedős természetüek . . .

— A lakbér egy esztendőre száz forint. A legtöbben azonban hétszámra fizetik, ami szintén meg van engedve: két forintot egy hétre. Akik segélyt kapnak, azoknak már az előljáróságon levonják a heti házbért. A lakásokkal mindenki meg van elégedve, boldog, aki idejut.

— Azonban tessen velemjönni, körüljárunk egy kicsinyég . . .

Fürdőszobák, mosókonyhák, közös helyiségek.

A jólelkü asszonyság kendőt terit párnás vállaira, aztán megindulunk körül a telepen.

— Emitt csupa városi szolga lakik a családjával . . . Itt egy utcaseprő, az asszony is dolgozik . . . Ezek ketten itt özvegyek már, a százhatvanasnak orosz fogoly az ura. Amott a százkilencvenegyesben két növér lakik, valami penziót élveznek; van azoknak mindenféle állatjuk . . . Ennek eltünt az ura, az meg a fiát gyászolja tegnap óta . . .

— Ennek most vették be a két fiát katonának . . . Itt meg az egész sor minden lakójának katona az ura! . . .

Tiz lakást számoltam a sorban.

— Ümiattuk nem mer erregyünni a postás . . . A lelkit szekálják ki egy kis tábori postáért! . . .

— Cifrább, módosabb házsorhoz érkezünk, körülbelül a telep közepén. A közös helyiségek ezek. Hat óriási mosókonyha, két fürdőszoba.

A mosókonyhák tágasak, szépek. Majolikaboritás fut magasan körül a falon, a vasüstök ragyognak, fénylő csapok és tisztaság mindenütt. Egyik helyen éppen folyik a munka: tizenkét év körüli lányka feltürt szoknyájában öblöget, egy másik tarka ruhákat tereget a szárítóban . . .

A fürdőszobák is csinosak s minden kényelemmel fel vannak szerelve. A zuhany irányában egészen kikopott a kád feneke, az különösen népszerü lehet itt nyáron . . .

— A fürdőszobát, mosókonyhát bejelentés után, bármelyik lakó használhatja, csak magának kell befüteni s dolga végeztével kitakaritani, rendbehozni a helyiséget.

— Aztán sokat használják ezt a két fürdőszobát?

— Hát használják . . . használják . . .

— Mégis, hányan egy nap?

— Nó, mindennap nem . . . De azért használják.

A száznegyvenes meg a tiz gyereke.

Találomra bekopogtatunk nehány lakásba. A legtöbb helyen csak a konyhában ég némi tüz, a szobák hidegek. Egy helyen szép könyvtár mosolyog a faliszekrényről. Sárgafedelü német monográfiák.

— A fiam hordja haza . . . Mindig ezeket bujja.

— Micsoda a fia?

— Géplakatos, kérem . . . De nagyon tudományos gyerek . . .

Monda Jánosnénál hideg a tüzhely is. Három gyerek kabátban, kendősen gubbaszt a kihült kályha körül.

— Hol a mama?

— A népkonyhára ment ebédért, — felelik kórusban.

Egy másik lakásba kopogtatunk be. A kilincstelen ajtó felett a száznegyvenes szám. Soha ilyen vérfagyasztó képét a nyomoruságnak.

A konyha hideg, de a szobában melegség terjeng. Orrfacsaró büze az elhasznált, pállott levegőnek. A szoba nagynak tünik fel, mert minden butora egy összetolt, kettős ágy és egy polituros fiókosszekrény. Hét gyerek a szobában, cipője, harisnyája egynek sincs. Nem játszanak, csak álldogálnak tunya egykedvüséggel. Néha átmennek az egyik sarokból a másikba. Megjelenésem egyáltalán nem kelt szenzációt.

Rettenetes, kinzó nézni ezeket az álmélkodásnélküli, fénytelen gyerekszemeket. Furcsa keskenyalaku fejük, pergamenszin arcuk eleget beszél.

— Mikor voltak utoljára a szabadban ezek a gyerekek?

— Bizony ősz óta csak én, meg a nagyobbik lányka járunk ki szénért, meg ami kell. És a fiuk. A többieknek nincs cipője.

Ősz óta ebben a kriptaszagu, fülledt levegőjü szobában. Pedig akad köztük iskolaköteles is.

Az anyjuk, — G. Istvánné — szintelen, vontatott hangon beszél.

— Az uram most egy hónapja kapott állást bankban. Addig beteg volt . . . Segélyt nem kapunk semmit. Fiamat, aki szintén keresett, most vitték el katonának . . .

Remete ur, meg az angol kosztüm.

— Kértem segélyt az előljáróságon, de a Remete ur azt mondta, hogy látott engem az utcán, sárga angol kosztüm volt rajtam és tollas kalap, aki ilyet tud viselni, annak nem kell segély. Hát kérem szépen (itt már könnybe fulladt a szó), hol tartanám én, ha ilyen ruhám volna. Hiszen szekrényem sincs. Kalapot nem is tennék fel . . . Valakivel összetéveszett, de hát mit tehetek én? . . .

— Most még jó, most még kaptunk egy kis kokszot, ha az nincs, akkor a gyerekek fel se kelnek az ágyból . . .

— Itt alszanak ebben a két ágyban mind a tizenketten?

— Elférünk itt kérem . . . Meg a nagyobbik fiu a kaszárnyába alszik most. Ott van minden hiba, hogy az uram nem katona. Akinek katona az ura, az kap segélyt, még ruhát, cipőt is kapnak a gyerekik . . . Az én uram azonban nem vált be . . .

Hát bizony, ahogy elképzelem magam elé G. István száraz alakját, belőle nem is lehetett katona . . . De bizony, ha sürgősen nem segitenek rajtuk, abból a tiz gyerekből sem lesz, ha ugyan felnövekednek . . .

— Hát a tüz miért nem ég a konyhában?

— Csak estére főzünk, mikor az uram hazajön.

. . . Ahogy az ember visszafelé ballag az Üllői-út felé, sokat el lehet gondolkodni ezeken. A gyerekek kisérteties, érzéketlen szemén, meg azon, hogy a száznegyvenesben csak egyszer főznek egy nap. A Remete uron, meg a G. Istvánék legnagyobb problémáján, hogy hát miért nem katona a családfő . . .

Vécsey Leó.

Örömünnep a szivattyutelepen

Megérkeztek a karlsruhei szennyviztisztitó kerekek

Sok minden legendássá lett a háboru alatt, de talán még a legnagyobb csodák között is szép hirnévre tett szert az óbudai szivattyutelep két szennyviztisztitó kereke. A technikusok azt mondják, hogy elmés, kiváló két kerékről van szó, amelyeket szenzációként vártak Budapestre. A városháza müszaki kiválóságai büszkék is rá és a legendás kerekek neve sürün előfordult az ujságokban is.

Már jönnek a hires kerekek! — ez volt mindig a jelszó. A háboru azonban nemcsak borzalmakat, de mókákat is csinál. Ahányszor elkészültek a szennyviztisztitó-kerekek méltó fogadtatására, mindannyiszor megérkezett a nyomasztó hir: a legendás kerekek, közbejött akadályok miatt, otthon maradnak Karlsruheban.

Mert tudni kell, hogy a központi hatalmak országaiban épen csak Karlsruheban állitanak elő ilyen csodákerekeket, amilyeneket mi a magunk laikusságában el sem tudunk képzelni, de mély reverenciával vagyunk velük szemben. A megrendelés még a háboru előtt elment. Akkor persze a karlsruhei gyárnak sok más tennivalója akadt, nem lehetett elkésziteni. Végre most egy esztendeje megjött az első sürgöny, hogy a kerekek készen vannak, vonatra adták, jönnek!

Egy esztendeig mindig jöttek. Ujabb sürgönyök jelentették, hogy katonaszállitások vannak, nincs vaggon. Megint mások, hogy most már tiszta az út, a kerekek elindultak. Igy ment ez a türelemjáték egy esztendőn át. Hol jöttek, hol maradtak az ördög motollái.

Röviddel ezelőtt azonban igen komoly táviratot érkezett Karlsruheból a budapesti városházára. Hogy most már — ha törik, ha szakad — utnak inditják a kerekeket, de most meg a katonaság avatkozott bele a dologba. Rezet ugyanis nem szabad kivinni Németországból, a mi kerekeinkben pedig — mint jólnevelt kerekekhez illik — réz is van. Végre létrejött egy egyezség, amelynek értelmében nekünk 450 kiló rezet kellett kiküldenünk, hogy a kerekeket megkaphassuk.

És most a városházi technikusok között zeng a heuréka! — most, igenis, ha hiszik, ha nem — megjöttek a szennyviztisztitó csodakerekek. Isten hozta őket!

Kavarodás

a Napközi Otthonok fütése körül

Hogy február elsejével bezárták a főváros iskoláit igen különös kavarodás támadt az iskolaigazgatók sorában. Egyik a másik után szaladt a városházára panaszkodni, nem ugyan a vakáció, hanem a napközi otthonok fütése miatt.

Minden iskolában egy tanteremben napközi otthont kell berendezni. Az igazgatók meg is kezdték a szervezést, de az első pillanatban megriadtak. Be akartak füttetni egy termet, de akkor jutott eszükbe, hogy az iskolákban központi fütés van, amely minden helyiséget egyformán melegit. Rettenetes vádak kovácsolódtak ebből a középitési ügyosztály ellen, amely a központi fütést bizony nem háborus időkre csinálta.

Az igazgatók zendülése azonban tovább tartott és sürün kilincseltek szemrehányásaikkal a városházán. Végre aztán megmagyarázták nekik, hogy sehol, de sehol a világon nincs olyan iskola, amelyben minden termet külön lehetne füteni a központi fütés kazánjával. Kolumbus tojásának is nyitjára jöttek, olyanformán, hogy megmagyarázták nekik, mint lehet segiteni. Ha teszem azt, egy iskolában harminc tanterem van és csak egyet akarnak befüteni, akkor huszonkilenc teremben el kell előbb zárni a fütést, hogy az egyet egyedül lehessen füteni. Ez ugyan kissé fáradságos módszer, de hát háboru van, ilyenkor nem lehet mindenben kényelmet keresni.

Végre is be kell látni, hogy a fővárosi iskolákat nem a háborus vakációk, hanem a békés tanulás céljaira épitették. Van azonban még egy mód a baj elkerülésére, amit valószinüleg alkalmazni fognak. Ez pedig az, hogy nem minden iskolában fognak egy-egy tantermet napközi otthonnak berendezni, hanem kijelölnek nehány iskolát, amelyben minden terem napközi otthon lesz. Igy aztán el fogják háritani a központi fütés körül felmerült kis csete-patét.

Események

Óbudán uj árvizet várnak. Óbudáról még el sem takarodott az árviz, a lakók jóformán még be sem költöztek elhagyott házaikba, ujra számolni kell az ujabb árviz veszedelmével. Mihelyt a mostani jelentékeny hótömegre rásüt az első napsugár és olvadni kezd, a szegény óbudai vándormadarak szedhetik a sátorfájukat, mehetnek ki a kis vityillójukból. Az ut- és csatornaépitési ügyosztály máris számol a biztos árvizzel és az összes gépeket, amelyeket a multkori árviz alkalmával Óbudára vitt, el sem mozditja a helyükből, hanem bevárja velük a már nem messze levő időpontot, amikor azoknak ismét funkciójuk lesz. Remélhetőleg jövőre már megszünik az óbudai ürgesor, akkorra elkészülnek az uj csatornázásokkal, árokszabályozásokkal.

Jubiláló városatya. Vágvecsei Wellisch Alfréd müépitész, a fővárosi törvényhatóság tagja, bizottsági tagsága huszonötödik évének betöltése alkalmából 50.000 koronás alapitványt tett oly célból, hogy ennek kamataiból tizennyolc esztendőn át budapesti illetőségü hadiárvák neveltessenek, később pedig az alapitvány kamatait a székesfővárosi iskolák szegény tanulóinak felruházására használják. Bizottsági tagként eltöltött huszonöt év, olyan lustrum ez, amely valóban keveseknek jut osztályrészül, s amely különösebb figyelmet érdemel. Felkeresttük tehát a jubiláló városatyát, aki — miután megköszönte a „Fővárosi Hirlap" részéről megnyilvánult figyelmet, — a következőket mondta városatyai müködéséről:

— Ráth Károly főpolgármesterségének idejére esett bizottsági taggá való megválasztatásom. A polgármester ekkor Kammermayer Károly, alpolgármester pedig Gerlóczy Károly volt. Jól emlékszem, első felszólalásom a most Vilmos császár-út 72. szám alatti telek bérbeadásánál volt. Tarnóczy Gusztáv 724 forintért bérelte a telket és Márkus a tanács nevében a bérlet meghosszabbitását ajánlotta. Tiltakoztam ellene, hogy ezt az értékes telket ily csekély összegért bérbeadjuk. Álláspontom győzött és a mostani tulajdonos, (a „Pesti Hirlap"), éppen a felszólalásom következményeként kiirt versenytárgyaláson jutott a telekhez. Ugy a középitési bizottságban, amelynek tagja lettem, mint a közgyülésen

ismételten megsürgettem az épitésügyi szabályzatot, később pedig ennek szükségessé vált revizióját. Az idők folyamán egyre tevékenyebb részt vettem a főváros épitkezéseinek intézésében. A tanács felkérésére több épitkezés ellenőrzését végeztem, sőt nem egyszer — a tanács felkérésére — magam adtam bérbe a városi házak lakásait. Midőn a Szabadságtér rendezésére került a sor, felszólalásomra vetették el az eredeti tervet és fogadták el Palóczy tervét, amely azóta kivitelre is került. Utóbb több pályázat zsürijének tagja lettem, tagja vagyok a Sárosfürdő épitkezési bizottságának is, sőt legujabban az uj városháza épitkezését előkészitő bizottságba is beválasztottak.

Diana-sósborszesz valóságos jótéteménye az emberiségnek a megpróbáltatás e sulyos napjaiban. Árkánuma, biztosan ható házigyógyszere a köszvényben, csúzban, reumában szenvedőknek, csillapit fejfájást fogfájást. A Diana-sósborszesznek egy házban sem szabad hiányozni, a táborban pedig nélkülözhetetlen.

A Fővárosi Orfeum februári müsora pompás. A nemzetközi látványosságok közül kitty Traney virágkorzós lóidomitásai, a gyönyörü Sandvina, aki az erőt és a szépséget egyesiti, a négy Astons mutatványai a levegőben, a Hoffmann-család zsonglőrtrükkjei tüntek ki. Harsogó kacagás kiséri Woller Tivadar bécsi humorista mókáit, Margit és Lehner „Frissen mázolva" cimü excentrikus jelenetét, valamint Tom és Jack amerikai bohócokat. A „Katicabogár" operett szinházi szenzáció, Walter Kalló dalait a közönség megkedvelte, a szereplők közül Mezey Ilonkát, Hollós Terust és Kabos Gyulát zajosan megtapsolta.

A Kristálypalota óriási sikerü februári müsorának legkimagaslóbb száma, Afra, a Röngten szemü hölgy. Afra előtt nincs titok. A közönség által feltett minden kérdésre szabatos választ ad, a színpadon állva a nézőtér bármely pontjáról hozzá intézett kérdésre neveket, dátumokat, számokat bemond. A dustartalmu müsorban nagyon tetszik a bübájos Milda Breiten, Anton Herrnfeld és társulata a „Hausierer Jockele" cimü életkép. Hadges és Biller bravuros táncai. Különösen jól sikerült ebben a hónapban a magyar müsor, Ferenczy és Ujváry kitünő szólói.

A TŐKE ...

A háboru finánszirozása

Magyarország hadiköltségeiről eddigelé vajmi kevés autentikus adat került nyilvánosságra. Teleszky miniszter, még a romániai hadjárat előtt, a képviselőházban csak ugy mellesleg megemlitette, hogy a háborus kiadások havonként 500 és 600 millió korona között mozognak. Ez az adat képezi az egyedüli támpontot a háboru pénzbeli áldozatainak a megitélésére.

Hát ez édes-kevés arra, hogy a háboru finanszirozásáról tiszta képet alkothassunk magunknak. A legjobb akarattal se találunk elfogadható okot a kormány eljárásának az igazolására. A legfőbb ideje, hogy a kormány pontosan tájékoztassa az országot azokról az áldozatokról, amelyeket a háboru eddig megkövetelt és azokról a finánciális tranzakciókról, melyekkel a felmerült kiadások fedeztettek. Három év óta se budget, se zárszámadás, se állampénztári kimutatás! Ez az állapot egyszerüen tarthatatlan. Az összes hadviselő államok kormányai időszakonként betekintést engednek a hadi finanszirozás konyhájába. Ez alól csak a magyar kormány képez kivételt. Még Ausztriában is, ahol pedig a parlament a háboru kitörése óta nem hivatott egybe, respektálják a közvéleményt, mely az államadósságokat ellenőrző bizottság jelentéseinek publikálása kapcsán nyer autentikus információkat a hadikiadások nagyságáról és azok mikénti fedezetéről. Ez a bizottság most tette közzé harmadik jelentését a háboru finanszirozásáról. Az adatok az 1916. év junius hó végéig terjedő időre vonatkoznak, vagyis a háboru első két évét ölelik fel. Minthogy tudtunkkal a magyar kormány ugy a hadikölcsönök kibocsátása, valamint a többi hitelmüveletek tekintetében is az osztrák kormánnyal azonos eljárást követett, az osztrák államadósságot ellenőrző bizottság most publikált jelentése és a kvótaszámitás alapján megközelitő becsléseket végezhetünk a magyar hadiköltségek nagysága tekintetében is.

Az emlitett jelentés szerint Ausztria hadiadósságai 1916. junius végéig 24·5 milliárd koronára rugtak. Ezt az összeget a következő forrásokból szereztük be:

Kölcsönök az osztrák-magyar banktól	6424	millió K
Kölcsönök a német piacon	1265	„ „
Az első négy hadikölcsön összege	13591	„ „
Kölcsönök az osztrák bankoktól	3271	„ „

Ha a magyar hadikiadások felbecsülésére a kvótaszámitást vesszük alapul, akkor Magyarország háborus kiadásait az első két évben kerek összegben *12 milliárd koronára kell tennünk*. Az osztrák sémát figyelembe véve ez az összeg a következő forrásokból szereztetett be:

	Millió K
I. hadikölcsön	1175
II. „	1132
III. „	1984
IV. „	1953
Kölcsönök osztrák-magyar banktól	3000
Kölcsönök a német piacon	600
Kölcsönök magyar bankoktól	2200

Ez természetesen csak megközelitő számitás, mely azonban nem eshetik nagyon messze a valóságtól. Az bizonyos, hogy az osztrák államadósságot ellenőrző bizottság által közölt számok meglepetést okoztak. Ugyanis kitünik, hogy a hadiköltségek nagyobbak, mint azt eddig általában hitték. Eszerint a monarchia háborus kiadásai az első két évben mintegy 36 milliárd koronára rugtak. Minthogy a haviköltségek junius óta semmiesetre se csökkentek, állitható, hogy a hadikiadások azóta kerek számban 10 milliárddal emelkedtek, ugy hogy összesen *46 milliárd* koronára tehető az az összeg, melyet a monarchia eddig a hadviselés céljaira forditott. Ebből Magyarországra a legoptimisztikusabb számitások alapján is *15 milliárd korona esik*.

Ez mindenesetre óriási összeg; olyan összeg, amilyenre a háboru előtt gondolni se mertünk. Ennek az adósságnak a kamatai máris körülbelül 800 millió koronát igényelnek. Felteszszük, hogy a háboru ebben az évben véget ér. Ebben az esetben legalább még további 15 milliárd korona költséggel kell számolnunk, ugy, hogy a háboru direkt kiadásai kerek számban 60 milliárd koronát fognak tenni. Ebből a kvóta arányában több mint 20 milliárd Magyarországot illeti. A 20 milliárd kamatai még 5%-os kamatozásu kölcsönök mellett is (a hadikölcsönök nagy része 6%-s) 1000 millió koronát tesznek évenként. Eltekintve a rokkant-járulékoktól és a háboru által okozott károktól, a legoptimisztikusabb számitás szerint is tehát legalább egy milliárd korona uj állami bevételről kell majd gondoskodni! Ezt az összeget kizárólag adókból annál kevésbé lehet előteremteni, minthogy az ország lakosságának teherbirási képessége a béke első éveiben inkább csökkenő irányzatot fog mutani. Az állam tehát uj monopóliumok kreálásához lesz kénytelen folyamodni.

Mindez azonban nem kell, hogy a jövőt illetőleg aggodalomba ejtsen bennünket. Mi nem osztjuk azoknak a nézetét, akik a jövendő államfinanciákat pesszimisztikusan itélik meg. Magyarország ebben a háboruban gazdasági erejének olyan impozáns tanubizonyságait adta, hogy joggal számithatunk arra, hogy a reá háramló sulyos terheket minden megrázkódtatás nélkül fogja viselni. Ehhez azonban szükséges az is, hogy a háboru után a gazdasági élet azonnal megszabadittassék azoktól a bilincsektől, melyeket a hadiállapot kényszere rákott rá.

A kereskedelem szabadságáért. Mint értesülünk, a budapesti kereskedelmi és iparkamara az összes vidéki kamarák, valamint a különféle kereskedelmi egyesülések és testületek bevonásával nagyszabásu akciót indit meg annak az irányzatnak a leküzdésére, mely a kereskedelem korlátozását a háboru utáni időkre is fenntartani akarja. Az akció elsősorban a központok ellen irányul, amelyek közül egynéhány örök életre rendezkedik be. Nagy megelégedéssel adjuk hirül ezt a szervezkedést, melyet már azért is nagy erővel kell folytatni, minthogy az ellentábor is mozogni kezd. A magyar kereskedők örömmel fogják tudomásul venni, hogy az akciót egy olyan kaliberü ember fogja vezetni, mint Lánczy Leo, aki nyilvános beszédeiben már eddig is határozottan állást foglalt minden olyan intézkedés ellen, mely a kereskedelem korlátozását, illetve kikapcsolását célozza.

Az áru-lombard korlátozása. Mint értesülünk, az Országos Közélelmezési Hivatal bizalmas megkeresésére ugy a budapesti, mint a vidéki nagyobb bankok utasitották közegeiket, illetve kirendeltségeiket, hogy az árulombardüzletet lehetőleg korlátozzák. Ugyanis a Közélelmezési hivatal által legutóbb folyamatba tett készletfelkutatási eljárás során kitünt, hogy a készletek felhalmozását éppen a bankok forszirozott árulombardirozása tette lehetővé. Igy történt azután, hogy mig szolid nagykereskedők nem jutottak áruhoz, addig nem-tőkeerős, outsider-elemek a bankok lombardkölcsönei következtében százezrekre rugó készleteket tudtak felhalmozni. A tisztességes kereskedelem csak megelégedéssel veheti tudomásul, hogy a bankok ezt az illegitim üzletet többé nem támogatják.

Uj ipartelepek Nagyváradon. Az erdélyi földgáz felhasználására és értékesitésére alakult *Magyar Földgáz r.-t.* tervbe vette olyan vegyigyárak létesitését, amelyek a földgáz melléktermékeinek feldolgozásával foglalkoznának. Miután a földgázforrásokhoz Nagyvárad meglehetősen közel fekszik és könnyen megközelithető, azonkivül élénk fejlődésben álló ipara és kereskedelme van, a vállalat megkereste Nagyvárad városának polgármesterét, hogy a létesitendő ipartelepek megbeszélésére jelöljön ki határnapot. A tárgyalásokra vonatkozólag, amelyek a közeli napokban már megindulnak, *Rimler* Károly polgármester a következőket mondotta:

— Még nem tudjuk, hogy milyen mértékü lesz az összeköttetés, ami a város és a vállalat között létre fog jönni, annyi azonban bizonyos, hogy minden lehetőt meg fogunk tenni, hogy a város érdekei mellett ilyen nagyarányu iparvállalatot megnyerjünk Nagyvárad városának.

Fellner Frigyes — magyar nemes. A király, mint a hivatalos lap jelenti, dr. Fellner Frigyesnek, a Magyar Agrár és Járadékbank ügyvezető igazgatójának, egyetemi nyilvános rendkivüli tanárnak és törvényes utódainak a közgazdaság terén szerzett kiváló érdemei elismeréseül, a magyar nemességet „Németvölgyi" előnévvel dijmentesen adományozta.

Romániai érdekeltségünk. A román hadüzenet tudvalevőleg annyira váratlanul és készületlenül érte közgazdasági életünk vezető tényezőit, hogy az első pillanatokban szinte azt kellett hinnünk, hogy a hadüzenetet megelőzően már erősen kialakult kereskedelmi és gazdasági összeköttetésünkből eredő anyagi érdekeltségünket tetemes és helyre nem hozható károsodás fogja érni. A románok gyors kiveretése Erdélyből ezeket az aggodalmakat hamarosan eloszlatta és ma már egy tökéletes szervezet, a Romániában érdekeltek magyar központja fejt ki buzgó munkát. Értesülésünk szerint a budapesti kereskedelmi és iparkamara ügyvezető titkára, Vágó József, az elmult napokban, a központ megbizásából már el is utazott Romániába, hogy az eddig megszállott területeken, a hadüzenet által elveszettnek hitt anyagi károsodásunk szanálását megkezdje illetékes helyen nyert információink szerint ezt az akciót a legteljesebb siker fogja koronázni.

A Hazai Bank Részvénytársaság igazgatósága a napokban tette közzé az 1916-iki üzletévről felállitott mérleget, valamint a nyereség- és veszteségszámlát. A kimutatott tiszta nyereség összege az előző évről áthozott 362.110.38 korona tekintetbe vétele nélkül 4,610.307.81 korona, — az előző évben volt 4,135.669.73 korona, — ugy hogy az 1915-iki évhez viszonyitva 474,638.08 korona a nyereségtöbblet amellett, hogy az értékpapirok értékelése a bekövetkezett áremelkedés dacára ugyanazon árfolyamok alapul vételével történt, mint az előző két háborus évben és hogy az értékpapirok eladásánál elért nyereségnek csupán egy része lett a mérlegben elszámolva. Az igazgatóság a folyó évi február hó 17-ére egybehivott rendes közgyülésnek az 1916-iki üzletévben osztalékra jogosult 200.000 darab részvény után az előző évi 7 százalékkal szemben ismét 8 százalék, vagyis részvényenként 16 korona osztalék kifizetését fogja javaslatba hozni és kerekszámban 750.000 korona nyilt tartalékolását fogja ajánlani. Az intézetre bizott idegen tőkék összege 221 millió koronára emelkedett. Az intézet saját tőkéinek összege pedig 54 millió koronára rug.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Kezdete este 3/4 8 órakor.

? Afra ? Milda Breiten
a Röntgen-szemü hölgy. a legjobb német dizőz.

Anton Herrnfeld
és társulata vendégjátéka a „Hausierer Jockele" c. életképben

Hadges és Biller a legjobb mimikus táncosok. **Ferenczi és Ujvári** slágerszólókkal. Ujvári az „Alajos" cimü bohózat cimszerepében **Sugár Valival. Bordás Rózsi, Pártos Jenő és Gallai** „The 3 Brothers Americ" c. parodiában. stb.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36

A nagysikerü februári müsorban **KITTY TRANEY** a virágkorzó után. **A négy Astons** mutatványok a levegőben. **Theodor Woller** bécsi humorista. **Sandvina** erő és szépség. **Hoffmann család** zsonglőrök.

Katicabogár
Walter Gyula zenés életképe.
A gyáva ember
Szőke Szakáll komediája.
Az előadás 3/4 8 órakor kezdődik.

A Fővárosi Tánckabaréban az előadás este 9 órakor kezdődik.

TÉLIKERT
(Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.
TELEFON 167-25

Esti előadás kezdete 3/4 8 órakor.

MARINO a vasember
Még csak néhány napig **Curt v. Lessen és Grete Lundt** fölléptével
Die Statue der Andromeda
Dolesch és Zillbauer humoros utcai muzsikusok. **Rátkay Márton és Somogyi Nusi** feliéptével
Ki babája vagy édes?
Vasár- és ünnepnapon **két előadás.**

Cambrinus
Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27
A m. kir.
postászenekar
minden délután és este
hangversenyez
a karmester vezetése mellett.
Különtermek, Abonnement és menürendszer. Délben az árak 20%-al olcsóbbak.
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

A nősténytigris
G. Verga hires regénye a filmen, négy felvonásban. A A cimszerepben O. Menichelli
A filmművészet örökbecsü monumentális alkotása!
Bemutatja fenomenális müsor keretében ma először a
Royal-Apolló!
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Mindennap este 8 órakor
Nagy Endre uj konféranszaival **„A mondur fiatalit".** Operett 3 képben.
„Kilencet ütött". Dalárda a kuglizóban.
Irták: **Nagy Endre és Zerkowitz Béla.**
Azonkivül **a szenzációs februári műsor.**
Csütörtök délután olcsó helyáru családi előadás.
Sörkabaré kitünő müsora 8 órakor kezdődik.

Prolongálva! Még néhány napig a szezon nagy sikere Wegener legcsodásabb filmje:
A JOGHI
Misztikus drá.na 1 előjáték és 5 felvonásban
A holland-express
Williám Kahn detektivmestermüve. Egy autó és expressvonat versenyfutása az éjszakában.
a Mozgókép-Otthonban!
Az előadások kezdete 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 10 órakor.
Pénztár d. e. 11—1-ig, d. u. 3 órától.

MILLIÓK KÖNYVE.
31. szám.
Az eladó birtok
Mikszáth Kálmán regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Kálvin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

Az öreg malom
George Elliot regénye 4 felvonásban.
Uralkodunk a tengeren
Egy nap Póla hadi kikötőjében
Vadvirágok
Szinmü 3 felvonásban az
OMNIÁBAN
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

Királytigris III.
(A frakkos haramia) A főszerepben: **Robert Warwick.**
Lobogó szerelmek
Egy asszony regénye 4 felv.-ban. A főszerepben: **Kathlyn Williams** Bemutatásra kerül az
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.
Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, Jégszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és deritő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** müköből.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk : :

HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

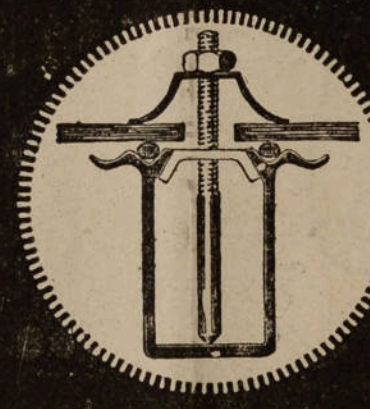
Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállitó

divatháza

Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

HANTOS TESTVÉREK

Költségvetés dijtalan.

festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. február 14-én. — 7. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Rettenetes

katasztrófa volna, ha a főváros szénbaján nem akarnának, vagy nem tudnának segiteni az illetékes tényezők. Borzadva gondolunk arra, mi fog történni Budapesten, ha a gázgyár beszünteti üzemét. Sötétség borul az utcákra, megfagynak a gázfütésre berendezett lakások bérlői, nem tudnak főzni a gázzal főző konyhákban. Megáll az ipari gázt használó ipar, — dermesztő hidegbe kergetik a munkások ezreit és a gyermekeink sulyos betegségbe fognak esni.

Nem hisszük, nem merjük hinni, hogy ez a sötét kép a valóságnak a képe lesz. Él bennünk a remény, hogy az utolsó pillanatban mégis sikerül majd meggyőzni Bécset és a magyar kormányt arról, hogy Budapest szénellátása nem másod- vagy harmadrendü Gruppébe osztható kérdés, hanem a legelsőrendü hadviselési érdek. Budapest népének egészségétől, egzisztenciájától, megmaradásától függ a hadsereg katonai, ipari, élelmezési ellátásának igen jelentékeny része. És az sem utolsó szempont, hogy a frontmögötti polgárság lelki egyensulya egyenlő értékü a fronton küzdő hősök lelki állapotával. Jól mondta a polgármester, hogy ha Budapest elveszti a csatát, amelyet a szénért viv, akkor a háboru véres küzdelmei meddők lesznek. Ezer angol csatahajó sülyedhet el, ötven orosz vár eshet el és a francia ifjuság utolsó képviselője is a csatamezőn maradhat: — semmi hasznunk sincsen belőle, ha megfagyunk, ha fütésünk és világitásunk a dermesztő hideg áldozata lesz. Áldozatkészséget, lelkesedést, igényeinkről való lemondást követelnek tőlünk; de vajjon képzelhető-e áldozatkészség, lelkesedés és lemondás szibériai hidegben?

A felelősség kérdését kezdik most firtatni: — ebből ugyan nem lesz szén. Világos mindenki előtt, hogy a szénhiányért elsősorban a Zentral-Transportleitung felelős, másodsorban Ausztria, harmadsorban a magyar kormány és negyedsorban a főváros tanácsa. A tényállás, amelyből a felelősséget levezetjük, ismert dolog. A legnagyobb hiba az volt, hogy a hadi érdek cégére alatt megtagadták tőlünk a szénszállitáshoz szükséges vaggont. Ausztria talán gabonát remélt a szénért és förtelmes dolog, hogy Oderbergből Ausztriába irányitották a mi szenünket. A magyar kormány ilyenkor nem létezik, holott ez a kérdés legalább is olyan fontos, mint a hősök márványtáblája, vagy az összeférhetetlenség. Kabinetkérdést kellett volna csinálnia Tiszának abból, hogy Budapest számára elegendő szenet biztositsanak és a hires vaskéznek oda kellett volna sujtania, ahol meggyökeresedett militaristák, vagy magyarfalók lakóznak. Nem vagyunk hajlandók a tanácsnak sem megadni a felmentvényt. A tanácsnak régen rendkivüli közgyülést kellett volna összehivnia és a közgyülés szine előtt elmondani, hogy országvilág okuljon a demonstrációból és mindenki lássa, milyen nagy a veszedelem és mennyire érzik felelősségük sulyát a főváros hivatalos vezetői. Álszeméremnek, finomkodásnak, udvariassági aktusoknak, diplomata-allüröknek itt többé nincsen helyük és ha a polgármester öklével az asztalra csap és azt mondja a kormánynak, hogy igy tovább nem tudja vezetni a dolgokat, — akkor talán észre tért volna a kormány és észre téritette volna azokat is, akik talán titkos kárörömmel nézik Budapest szánalmas vergődését.

Fullánkok

...

Harmincöt

vagy harminchat millió lesz-e a deficit, az már egyre megy. Horribilis számok ezek, de horribilis a nehézség is, az idők járása, amely e számokat eredményezte. Ha Budapest háztartásában relativ mérlegelésnek volna helye, akkor azt mondhatnók, hogy mi ez a rongyos néhány millió a hadiköltségek milliárdjaihoz és az elesettek milliói-hoz képest. A kiontott vérhez és az elpusztult értékekhez arányitva, valóban nevetségesen csekély összeg a főváros deficitje. De ha abszolut mérlegelést alkalmazunk és ha a deficit nagyságát a költségvetés keretéhez viszonyitjuk, akkor fejcsóválva kell tudomásul venni a milliókat, mert ennek aztán a fele sem tréfa. Mit használ harmincöt milliónál a vigalmi adó, a közlekedési adó és bármilyen uj teher? Nem lehet itt más megoldás, mint az, hogy az állam vegye be a háborus, milliárdos budgetbe a deficitet. Még ez is csekély rekompenzáció volna azért, amit Budapest szenved.

A záróra

még nem eléggé korlátolt azoknak, akik szerint Budapest tiz órakor befejezheti napi munkáját. A háborus áldozatok között nem utolsó, hogy a munka idejét is megröviditik. Nem szabad hinni, hogy este tiz óra után már csak azok vannak ébren, akik mulatni akarnak és ha a világitást a magánlakásokban is kioltják, akkor lehetetlenné teszik, hogy dolgozzanak, szerezzenek azok, akiknél valóban nem trázis, hogy éjjel-nappalt össze kell tenniök, csakhogy a megélhetésük biztositva legyen. Egészen figyelmen kivül hagyják a korlátozó urak, hogy nemsokára életbelép az uj időszámitás és akkor este tizenegykor — tiz óra lesz még csak, minden zárórakorlátozás nélkül is. Ha igy haladunk tovább, akkor délben lesz majd a záróra és akkor talán éjjel kezdődik az élet Budapesten.

Most már tudjuk,

hogy miért kellett volna megfagynunk és sötétben lézengenünk, ha Károly király nem jön a gyors segedelemmel. Ismét a régi és unalmas nóta, a kormány és a főváros civódása. A pesti ember ugy kezdi érezni magát, mintha Budapest állam lenne az államban és pedig ellenséges állam, vagy konkurrens cége az államnak, amely minden alkalommal üt rajta egyet. A fővárosnak elegendő baja van magának is a háztartásával, de a kormány atyai tanácsoknál egyebet nem ad neki, ha pedig uj adót talál ki, akkor azt kiüti a kezéből. Ha fázik a szegény pesti polgár, akkor még megnyugtató nyilatkozattal sem sietnek melegiteni. Szinte szerencse, hogy a mi fiatal, jószivü királyunk nemcsak magyarnak, de egy kicsit budapestinek is érzi magát.

Elkészül a Gellért-fürdő.

A megnyitást augusztusra tervezik.

A nyáron, előreláthatóan augusztus havában, megnyilik a *Gellért-fürdő és szálloda.* Különösen fontos és jelentős eseménye lesz ez Budapestnek annyival is inkább, mert végre saját szemünkkel győződhetünk meg arról, igaza volt-e annak a sok vádnak, amely a fürdő épitése körül állandóan fölmerült és pazarlásról panaszkodott? Vagy igaza lesz-e a főváros vezetőségének, amely mindig azt hangoztatta, hogy nem kár a milliókért, nem kár a hosszu várakozásért, mert Budapest olyan nagyjelentőségü, pazar intézménynyel gyarapodik, amely nagyban emelni fogja világvárosi jellegét?

Mindez kiderül majd, ha készen lesz a pompás uj fürdő, amelyet az elmult hetekben már be is mutattak a Gellért-fürdő-bizottságnak. A Géza dr. tanácsjegyző és *Bánlaky* Géza, a bizottság ezuttal kint már csaknem egészen kész épületben tartotta meg ülését, ahol *Kemény* városgazdasági ügyosztályba beosztott főmérnök, az épitkezések kiváló vezetője, szolgáltak magyarázatokkal.

A fürdő épitkezését a belügyminiszter mindjárt a háboru elején feloldotta a tilalom alól, amely akkor az állami és városi épitkezésekre vonatkozott. A Gellért-fürdő munkálatai ilyenformán nem akadtak meg és ma már a háboruokozta nehézségek dacára is rohamosan halad a befejezés felé. Külsőleg is meglátszik ez ma már, amikor a homlokzatok megszabadultak állványaiktól és impozáns arányaival a főváros egyik legmonumentálisabb épülete áll előttünk.

A munkálatok most az épület belsejében folynak. Lázasan dolgoznak a belső kiképzések és szerelések befejezésén. És már ma kitetszik minden részletből, hogy előkelő, igazán világvárosi arányu intézményt kapunk, ami különösen a nagycsarnokokon, a fürdőkön és a szállodához tartozó reprezentativ helyiségeken látszik meg.

De nemcsak arról van szó, hogy diszes és előkelő intézményt kapunk, hanem arról is, hogy a Gellért-fürdő és szálloda legelső sorban a gyógyitás céljait van hivatva szolgálni. Ebből a szempontból fontos, hogy a szálloda és fürdő egymással szerves kapcsolatban épül, ugy, hogy a szálloda vendégei a legközvetlenebbül jutnak el a különböző gyógyitó tényezőkhöz. A szállodában 175 szoba van, csupa kényelmesen berendezett helyiség, de vannak közöttük több helyiségből álló, fürdőszobával rendelkező lakosztályok is. Egyszóval a szálloda olyan, hogy ott a legelőkelőbb igények, de egyben a szerény és olcsóbban teljesithető kivánságok is kielégitést nyerhetnek.

A szállodához külön penziós rendszerü éttermek tartoznak, de ezek mellett a nagyközönség számára szánt nyilvános éttermek is vannak, amelyeknek elsőrendü kezelésére a főváros különös gondot kiván forditani. A szálloda vendégei ezenfelül megtalálják majd mindazt a kényelmet, amelyekről a legelsőrendübb európai üdülő-szállodák gondoskodnak. Lesznek itt társalgók, iró- és olvasó-termek, női szalon, játszóterem stb. Ezenfelül azonban a Gellért-fürdő némely kényelmi és szórakoztató ujitásával sokkal többet nyujt, mint a világhirü fürdők szoktak. Egyik látványosságnak készül a fürdő nagycsarnoka, gyönyörü télikertje, meglepő lesz a sétáló kolonád, valamint az ivó-csarnokok is. Kisebb

házi estélyek, vagy zenei előadások számára külön hangversenyterem is épült.

Sokkal fontosabb a fürdő megalkotásának az a része, amelynél a legmodernebb egészségügyi berendezések kaptak helyet és a legujabb higienikus szempontok érvényesültek. A fürdőrészben két minden kényelemmel berendezett közös thermál-medence gyógyfürdő készül, egy a férfiaknak, egy a nőknek. Mindegyikben 100—100 olyan öltözőfülke épül, amely kerevetekkel ellátva, egyszersmind pihenőül is szolgál. Ezenfelül lesznek ásványviz-kádfürdők pakkolóágyakkal, iszapborogatásokat szolgáltató fürdők, szénsavas és oxigén-fürdők, villamos fürdők, a legkülönbözőbb fizikális gyógymódok, hőlégszekrények stb. Csaknem teljesen készen áll a két vizgyógyintézeti osztály is és az alkalmas Zander-terem (gépgyógyászat).

Az ivócsarnokkal kapcsolatban épült egy egészen modern felszerelésü inhalatórium, ásványviz belélegzésre pneumatikus kamrával stb.

Mindezek a helyiségek közvetlen kapcsolatban vannak a Gellérthegyre néző nagy sétálóterrasse-szal, amelynek egy része nyilvános nyári kávéház céljaira fog szolgálni és amely kétségtelenül a főváros közönségének egyik kedvenc szórakozóhelyévé fejlődik, különösen akkor, ha a Gellérthegy déli lejtőjének tervbevett parkozása is megvalósulhat.

A szálló és fürdő felsorolt helyiségeinek berendezési tárgyai a főváros legelőkelőbb műhelyeiben készülnek és már közel állanak befejezésükhöz, ami egyszersmind megerősiti a reményt, hogy a fürdő már a nyáron átadható lesz rendeltetésének.

Kegyelem a halálraitélt bérháznak

A belügyminiszter döntése

Igen érdekes és nagy port vert kérdésben hozott döntést az elmult napokban a belügyminiszter. Emlékezetes, hogy a Fővárosi Közmunkák Tanácsa néhány hónap előtt a szó szoros értelmében *halálraitélt egy házat*, amelynek azonban a belügyminiszter most megkegyelmezett.

A dolog históriuma az, hogy *Marton* és *Szalka* épitészek a Ferenc József-rakpart és a Vámház-tér sarkán házat épitettek a saját maguk számára. Bérháznak szánták és különös gonddal épitették meg, hiszen ők maguk voltak a háziurak. Az épitész cég egyik tagja, Szalka, katonai szolgálatot teljesit és igy *Marton* épitésztre várt a kemény harc, amelyet a közmunkatanáccsal meg kellett vivnia.

Mielőtt hozzáfogtak volna a munkálatokhoz, elkészitették a terveket és bemutatták azokat, hogy megkaphassák az épitési engedélyt. A közmunkák tanácsa azonban megtagadta az épitési engedély kiadását és pedig az épitési szabályzat egyik pontjának állitólagos helytelen magyarázata cimén. Tulajdonképen azonban ma már a belügyminiszter döntése után egészen bizonyos, hogy az épitési szabályzat szóbanforgó pontja érthetetlenül homályos.

A vitás pontot az épitész ugy magyarázta, hogy a *tégla* teherbirása legyen az előirásos 1000 kilogramm négyzetméterenkint. A közmunkák tanácsában ülő technikusok viszont ugy értelmezték az épitési szabályzat vonatkozó pontját, hogy a téglából készült *pillér* teherbirása legyen 1000 kilogramm négyzetméterenkint. Miután Marton épitész az előbbi módon magyarázta a szabályzatot és tervében is eszerint dolgozott, a közmunkatanács megtagadta az épitési engedélyt.

Fölebbezést fölebbezés követett, a közmunkatanács technikusai hajthatatlanok maradtak még akkor is, amikor a jogászok a liberálisabb álláspont mellett kardoskodtak. A ház épitését azonban — mint az Budapesten hosszabb idő óta divatban van — épitési engedély nélkül is megkezdték. Föl is épült már a ház, *a lakók is beköltöztek már*, az épitési engedély kiadhatása körül még mindig véres csaták dultak.

A közmunkatanács ekkor a renitens épitésznek olyan megrendszabályozásához folyamodott, amelyre eddig példa nem volt Budapesten. Kimondotta határozatilag a közmunkatanács, hogy a Ferenc József-rakpart 1. szám alatt *épitési engedély nélkül fölépitett házból ki kell lakoltatni a bérlőket, a házat pedig le kell bontani.* Ilyen szigoru intézkedést mindössze egyet jegyez fel a krónika, azt is Berlinben. A berlini házat azonban kegyetlenül le is bontották, de a budapestivel most már aligha fog ez megtörténni.

Ujabb föllebbezés folytán ugyanis az ügy a belügyminiszter elé került, aki a napokban keltezett döntésében kimondja, hogy az épitész jogosan értelmezte az épitési szabályzat vitás pontját ugy, hogy a tégla és nem a pillér teherbirása legyen az irányadó. Lesujtó itélet ez az épitési szabályzatra, amelyről ime, most hivatalosan is megállapitották, hogy értelmetlen, homályos és igy többféleképen magyarázható. Az Épitész- és Mérnök-Egylet csak most folytat elkeseredett harcot az épitési szabályzat reviziója érdekében, maga a közmunkatanács is minduntalan javitgatja azt, *Harrer* tanácsnok pedig egyenesen programmjába vette az elkerülhetetlen reviziót.

A belügyminiszter ezek után utasitotta a hatóságot, hogy az ő döntése értelmében hozzon uj határozatot. Milyen lesz ez az uj határozat, az természetesen a jövő kérdése még. Vajjon a közmunkatanácsot csökönyösen védett álláspontjának megdöntése nem ingerli-e fel ujra? Mert még módjában lesz az épitészen ütni egyet, aki épitési engedély nélkül épittetett és befogadott lakókat akkor, amikor még épitési engedélye sem volt. Ezzel szemben azonban az épitész megint a belügyminiszter által is akceptált álláspontjára, jóhiszeműségére és az ősi pesti rendetlenségre hivatkozhatik, amely rendellenességet kiirtani egyszer, végre mégis csak a közmunkatanácsnak lesz kötelessége. De egyben még egy kötelessége lesz a közmunkatanácsnak és ez az épitési szabályzat szabatos, értelmes megfogalmazása.

Bajban a vigalmi adó.

Kártyára, pezsgőre nem lehet városi adót kivetni.

A főváros megcsinálta a maga luxusadóját, amely most van a belügyminiszter előtt abból a célból, hogy ezt jóváhagyja és aztán a főváros beszedhesse a mindenképen jogos adót. A luxusadót azonban egy kis veszedelem fenyegeti: az, hogy az *állam szintén szemet vetett egyik-másik ilyen adótárgyra*. Sajnos, minden valószinüsége megvan annak, hogy a kormány a tanács által kidolgozott és a közgyülés által elfogadott adótervet alaposan meg fogja nyirbálni és hamarosan alig tudjuk megmondani, mi marad akkor a fővárosnak a már tán a költségvetésbe is belekalkulált uj jövedelemből.

Értesülésünk szerint a legjövedelmezőbb adótárgyakra, *a kártyára, mozira, szinházra az állam fogja rátenni a kezét*. Hogy pedig mindez igy lesz, arra ott van *Nagyvárad* példája. Tudvalevő, hogy Nagyvárad városa jóval megelőzte a vigalmi adóval Budapestet. Nagyvárad vigalmi adójára vonatkozólag most érkezett meg a miniszteri döntés. *Sándor* János belügyminiszter közölte Nagyvárad városával, hogy nincs kifogása a vigalmi adó szedése ellen, a

Gáztalan napok.

— Tisztelt pénzügyi bizottság! *Feleki* Béla már belekezdett a mondókájába és már feszült figyelem kisérte szavait, amikor észrevették, hogy az elnök még nincsen jelen és elnök nélkül nem lehet pénzügyi bizottságot tartani, mivelhogy ő nyitja meg az ülést.

De nem tellett el öt perc és *Bódy* elnök már a helyén ült. A nyomában *Csupor* tanácsnok jött, aztán *Muzsikó* tanácsjegyző két métermázsa aktával és egy doboz szivarral. A menetet *Schreyer, Jencs, Hajós* és *Biró* bizottsági tagok zárták be, amiből rögtön nyilvánvalóvá lett, hogy a szomszédban ugyancsak ülés volt, még pedig a javadalmi bérletre felügyelő albizottságé és csakhamar megtudta mindenki, hogy az albizottság vasszigort alkalmazott a helypénzek szedőivel szemben és kimondotta, hogy április elsejétől fogva a főváros fogja beszedni a kofáktól a három krajcárokat és amig az uj személyzetet be nem gyakorolják, addig a tanács tagjai személyesen fognak helypénzbeszedőkként funkcionálni. És mert már volt elnök és elintézték a javadalmi bérletet is, hát *Feleki* Béla startolt a beszéddel. Ugynevezett szenzációs beszéd volt, olyan, hogy máig is arról beszél mindenki. Keresetlen, egyszerü szavakkal bejelentette azt a csekélységet, hogy a gázgyár néhány nap mulva jobblétre fog szenderülni, mivelhogy fogytán a szén és szén nélkül még *Ripka* vezérigazgató sem tud gázt termelni.

— Hohó, az nem lehet! — kiáltották ijedten az atyák, de Feleki tovább beszélt és a végén kiderült, hogy bizony nem tévedett, még csak nem is tulzott, mert a gázgyári direktórium valóban azt üzente, hogy elfogyott a szénregimentje és ha még egyszer ezt üzeni, akkor mindnyájunknak sötétben kell lerni.

Felekire ráduplázott *Pető*. A perfid Ausztria ellen szállt hadba, annyi vehemenciával, hogy ijedten szaladtak *Bárczy* podesztáért, csináljon rendet, nehogy Pető valahogy kiugrassa a dualizmusból az osztrák sógort. A polgármester pár pillanat mulva nemcsak bent volt a teremben, hanem már beszélt is. Ugy megvédte Ausztriát, meg a magyar kormányt, hogy egy kormánypárti városatya hüledezve mondotta:

— Nem is hittem volna, hogy Ausztria és a kormány — ilyen hibásak.

Denikve: kiütött a szénkrizis és ezen az sem segitett, hogy Pető nem volt megelégedve a polgármester válaszával. Az emberek másról sem beszéltek többé, mint a szénbajról, a gázgyár nagy szénbajáról és majdnem megverték azt a szerencsétlent, aki igy szólt:

— Tudom, mit kellene csinálni.

— ? ? ?

— Rekvirálni kellene *Bachruchnál* az összes gyémántot, a fehér szenet. Ez ugyan meleget nem ád, de annál több — pénzt.

Nagyobb sikere volt annak a városatyának, aki a következő tréfával akarta megoldani a szén-problémát:

— Tulajdonképpen nincsen semmi baj, az egész csak kiegyenlitési müvelet. A világháboru egy uj halálnemet hozott, a hősi halált. Most rekompenzációképpen megszüntet a háboru egy régi halálnemet.

— Hogy-hogy?

— Hát próbáljon Ön, tisztelt tagtársam, szerdától fogva *gázmérgezésben* meghalni!

— Én nem szoktam próbálkozni ilyen dolgokkal. De a rossz viccért megérdemelné, hogy a gáz önt felvesse.

— Az a kérdés, mikor?

— Mindenesetre még *szerda előtt*, — hangzott a kegyetlen replika.

A gorombáskodásból elég lévén, a tisztelt pénzügyi bizottság áttért a csecsemőkre és megszavazta a csecsemőkórház költségeit. Csak *Németh* Imre budai honpolgárnak voltak helyiérdekü aggodalmai, de *Márkus* tanácsnok megigérte, hogy Buda is kap csecsemő-kórházat, mire Németh, noha már régen tul van a csecsemőkoron, mégis megelégedetten bólintott. A Bakáts-téri kórházzal sem történt baj és nyomban odatelefonáltak az anyáknak, hogy csak szüljenek egész nyugodtan, senki sem fogja őket ebben háborgatni, mert most már a főváros lesz a háziur.

A végén gyorsmunka következett: a referensek irgalmatlan gyorsasággal hadarták: telekbérlet . . . vizcsőfektetés . . . póthitel . . . költségfedezet és *Bódy* elnök alig győzte minden tárgy után kimondani: Elfogadtatik.

Nem tudom, mit fektetnek le annyi *vizcsövet*, — mormolta valaki

— Ez azért van, tisztelt bizottság, mert *gázcsöveket* most hiába fektetnének le. Hiszen méltóztattak hallani, hogy nincs gáz, mert nincs szén.

— Hja persze, igaz, majd elfelejtettük — derültek fel a bizottsági tag urak és amikor az ülés bezárása után érkező *Vázsonyi* Vilmos azt kérdezte tőlük, hogy: — *Szén-e, vagy szalma?* — egyértelmüen felelték:

— Szén semmiesetre sem, szalmánál pedig még mindig jobb és táplálóbb a — kukoricakenyér.

szabályrendelet is jóváhagyja — de csak *változtatásokkal.* Mindenekelőtt felfüggeszti a vigalmi adónak a szinházra, szintársulatokra, mozikra, mozgófénykép-mutatványokra tervezett kiterjesztését. Végleges döntés e tekintetben még nincs, de ha ez megtörténik, a kormány pótlólag értesiti a várost. A *kártyázást* teljesen kivonja a belügyminiszter a vigalmi adó alól, mert annak megadóztatása az 1886. évi XXI. t.-c. 15. szakaszába ütköznék. A törvény ugyanis kimondja, hogy csak olyan ujabb adótárgyak vonhatók városi adózás alá, amelyekre állami adó nincs kivetve. Már pedig — mondja a belügyminiszter — a játékkártyák bélyegilletéke *kivetett adónak tekintendő.*

Minden ok megvan arra, hogy ne reménykedjünk, mert a belügyminiszter Budapestnek sem fog más mértékkel mérni, mint Nagyváradnak. Ha pedig a szinházakat, mozikat és a kártyázást kivonja a megadóztatható tárgyak közül, egészen jogosan kérdezhetjük, hogy *mi marad akkor? Semmi kilátás nincs arra, hogy Budapestnek vigalmi adója legyen.*

Hasonlóképen vagyunk a *pezsgő-adóval* is. A pénzügyi ügyosztály már nagyrészt kidolgozta ezt a tervet is, de nem akar vele előállani, mert már értesült róla, hogy ezt az adónemet is a maga számára akarja lefoglalni az állam. Példa erre a temesvári eset, ahol már megcsitálták a pezsgőadót, de a belügyminiszter ezt sem hagyta jóvá, mert a pezsgő bornak tekintendő és igy az 1899. évi VI. törvénycikk értelmében beszedhető borfogyasztási adópótlékon kivül más illeték nem szedhető be.

Bizony bajos ott a városoknak uj jövedelmeket szerezni, ahol az állam is azon töri a fejét, mire lehetne még adót vetni. Egyelőre mindenesetre ugy tekinthetjük a dolgokat, hogy Budapesten se komolyan vehető luxus-adó, se pezsgő-adó nem lesz. Ha pedig lesz, akkor ennek jövedelmét nem a főváros fogja zsebrevágni.

Felemelik a tésztaadagot

a fővárosi diák-menzában

Hideg és fütetlen hónaposszoba, kávé-ebéd és kenyér-vacsora ez a szegény diák háborus élete nálunk, Magyarországon. Külföldön a jótékony egyesületek, intézmények százai sietnek a tanulni akaró, de minden anyagi hiján szükölködő diákság segitésére. Nálunk az egyetemek menzáin kivül a főváros volt az, amely felkarolta a diákok szomoru sorsát és mintegy másfél évvel ezelőtt megalapitotta a fővárosi diákmenzát, hogy a szegény diákoknak étkezésen kivül, ugyszólván napközi otthont is adjon. A főiskolai hallgatók nagy, szinte kimondhatatlan örömmel üdvözölték az uj menza prospektusát, mert benne foglaltatott, hogy kenyér korlátlanul, tészta pedig megrepetálva is kapható, ez utóbbi azonban csekély ráfizetéssel.

Azóta azonban változtak az idők, a kenyeret már a menzán sem lehetett megrepetálni, csak cédula ellenében, mégis vigabb idők jártak, mert ha a kenyér nem is, a tészta meg volt ujrázható, az igaz, hogy csekély ráfizetéssel. Most azután ennek is befütyültek. Először csak maximálták az adagokat és csak sovány 12 dekát engedtek az előbbi tornyos adagok helyett, utóbb azonban — január 24-ikén — ennek is végeszakadt, merthogy tésztát is csak jegy ellenében adtak.

— Furcsa, — gondolták magukban a menza diákstammgasztjai, — ugylátszik, hogy báró Kürthy nem emlékezik rá diákkorából, hogy a mi boltozatos, ódivatu gyomrunk jegygyel nem bir jóllakni, de tésztával sem, ha azt ilyen kicsiben mérik, s amit egyik kézzel megadnak tésztában, elveszik a másikkal kenyérben . . .

Diákuraimék nem is sokáig hallgattak, s mert szörnyen furcsállották a dolgot, panaszra mentek Demjén Géza tanácsnokhoz, a fővárosi diák-menza főintézőjéhez. A tanácsnok türelmesen végighallgatva őket, aztán először a közélelmezési ügyosztályhoz ment, majd az Országos Közélelmezési Hivatalhoz adott be instanciát a diákok tésztaadagja ügyében. Felelet erre hivatalosan még nem érkezett és igy a menzán ma is a régi állapotok uralkodnak, megnyugtathatjuk azonban az érdekelteket, hogy — megbizható helyről nyert értesülésünk szerint, — rövidesen ismét megkövérednek a menzai tésztaadagok.

Kérdést intéztünk ugyanis ebben az ügyben báró Kürthy Lajoshoz, a közélelmezési diktátorhoz, a diák-közélelmezés mindenható intézőjéhez, aki a következőket mondotta:

— Valóban kérték nálam a diákmenza tésztaadagjainak felemelését. Ezzel kapcsolatban arról is panaszkodtak, hogy a kenyérjegy a szerényebben táplálkozó diákok számára nem elégséges. *Felhozattam tehát magamnak a diákmenzáról egy adag tésztát,* s ugy láttam, hogy csakugyan kevés. Ezért meg is engedem, hogy a kiszabott adagok helyett a menzán, a főváros lisztkontigensének számlájára nagyobb adagokat adjanak az eddigieknél. Mondjuk dupla tésztaadagot egyszeres kenyérjegyre.

Lám ennyit, ilyen keveset, de nagyon megnyugtatót mondott báró Kürthy, aki bizonyára arra is fog módot találni, hogy a diákok lisztjegyét is megnövessze, ha mással nem, hát egy munkás-pótjegygyel . . . Különben hogyan teszi, miként teszi, az nem fontos, a fő, hogy megteheti, hiszen mindenható és bizonyára meg is fogja tenni . . .

Kártalanitják a háziurakat

Huszonöt millió a hadbavonultak hátraléka

A szerdai közgyülés napirendjére többek között ki volt tüzve a hadbavonultak elmaradt házbérbevételének kárpótlása és a moratórium-rendelet bizonyos pontjainak megváltoztatása is. Ezt a tárgyat azonban a polgármester időközben levette a napirendről, aminek oka természetesen az volt, hogy értesült a kormánynak uj és azóta már megjelent házbérrendeletéről, amely bizonyos moratóriumos rendelkezéseket is megváltoztat. Hátra lenne még a háztulajdonosoknak a hadbavonultak elmaradt házbéreiért való kártalanitása. Ebben a kérdésben a főváros már két izben fölirt a kormányhoz, de a dolog elintézést eddig nem nyert. A főváros azzal érvelt, hogy miután a háborut az állam viseli, a háboru okozta veszteségekért való kártalanitást a főváros nem vállalhatja magára. Ugy értesülünk, hogy a kormány helyt adott a főváros ez érvének és a háziurak kártalanitását magára vállalja és e kérdésben legközelebb megteszi intézkedéseit.

A háziurak megindított akciójáról egyik vezetőemberük a következőkben nyilatkozott:

— A háztulajdonosok a kormánytól azt kérték, hogy rendezze a hadbavonultak moratóriumos házbérének ügyét, minthogy erre — tekintve a rendkivüli módon megszaporodott összegeket — égető szükség van. A kormány belátva, hogy ez neki erkölcsi kötelessége, hajlandónak is mutatkozott a gyors rendezésre és leiratot intézett a főváros tanácsához, amelyben felszólitotta, hogy csináljon statisztikai felvételeket és mutassa ki ennek alapján, mekkora a moratóriumos házbértartozások összege. A statisztikai felvételek megkezdődtek, még folyamatban vannak és igy pontos összegről nem lehet szó, a háztulajdonosok azonban a mult évben nem fizetett házbérek összegét *tiz millióra,* a háboru alatti összes moratóriumos házbértartozásokat — egyedül Budapesten — *huszonöt millióra teszik.* A vidéki házbértartozások összege nem több 12—15 milliónál, minthogy ott a lakásviszonyok összehasonlithatatlanul jobbak.

— A háztulajdonosok kérelme arra irányult, hogy a kormány téritse meg nekik, mint a hadviselés következtében szenvedett kárt, az elvesztett, vagy meg nem kapott házbért. Abban az esetben, ha a kormány ezt haladék nélkül megteszi, a háztulajdonosok lemondanak követelésük 20—25 százalékáról, ellenben azt fogják kérni, hogy a kormány annyi emelést engedélyezzen nekik, amennyivel többe a tatarozási és javitási munkálatok kerülnek, a háboru előtti árakhoz képest.

Minden jel arra mutat, hogy a kormány a háztulajdonosok kérelmét a méltányosság szerint teljesiteni fogja. A lakbéregyeztető-hivatal, amelyet most fognak felállitani, nemcsak a moratóriumos házbérek állását vizsgálja majd meg, hanem egyuttal a házbérkérdésre vonatkozó összes adatokat, hogy a kormány ennek a hivatalos felvételnek és becslésnek alapján intézkedhessék a lakbérek végleges rendezésében.

Hősök temetője

A főváros kegyelete

A Fővárosi Hirlap már megemlékezett a Hősök temetőjének tervéről, amelylyel a közegészségügyi ügyosztály most teljesen elkészült. A terv, amelyet Márkus Jenő dr. tanácsnok irányitásával Véssei Ede dr. tanácsjegyző készitett, igen értékes munka, amely nemcsak azt a célt éri el, hogy a hősök emlékét az ország fővárosa méltóképen őrzi meg, amellett azonban esztétikai szempontokból is érdemleges dolgot alkot.

A X-ik kerületi temető mellett elterülő katonai temető régen megtelt, ugy hogy már a szomszédos területeket is be kellett népesiteni a hősök sirjával, ugy hogy a rákoskereszturi katonai temetőben ezidőszerint mintegy hatezer halott fekszik. Számitani kell azonkivül arra is, hogy a háboru még nincs befejezve, sőt a befejezés után is jó pár hónapig fognak itt még szaporodni a sirok. Amellett gondolt az ügyosztály arra is, hogy az a hely, ahol a hazáért elhullottak örök álmukat alusszák, ne legyen elhagyatott hely, hanem viselje magán az idők nagyságának jellegét.

Ezeknek a céloknak megfelelően ki kellett bővíteni és szimetrikusan be kellett osztani a temetőt, parkirozni kellett, végül pedig gondoskodni kell egy szimbolikus emlékmüről. E célból a tanács érintkezésbe lépett a „hadisirok felügyelőségé"-vel, amely katonai hatóság. A velük való megállapodás eredménye az, hogy a katonai temető rendbehozatala máris megtörtént, most aztán a X-ik ügyosztály terve megadja a keretet a további müvészi kiképzés céljaihoz. Az általános rendezési terv megalkotásánál tevékeny részt vett a katonai hatóság is.

A terv első része: a betemetett részeket olyan parcellákra osztani, hogy egy-egy parcella 100—120 sirhelyet foglaljon magába. A másik rész a főutak keresztezésénél olyan arányos, mértanilag kialakitott négyszögletes tervet csinálni a monumentális emlékmü számára, amelynek területe 42/42 méter lesz.

A temetőben minden siron egyforma, egyszerü siremléket helyeznek el ruskicai márványlappal, amelyen mindenkinek rajta lesz a neve, születési éve és a nap, amelyen hősi halált halt. Minden parcellának a közepén aztán közös nagy siremléket emelnek, amely már még inkább müvészi kiképzésü lesz és amely a parcellában nyugvó összes hősök nevét magán fogja viselni.

A tiszti sirok a főemlék körül, kisebb parcellákba kerülnek és szintén külön és itt is együttes emlékekkel tisztelik meg emlékük, természetesen szebb kivitelben, mint a legénységi siroknál.

Hogy ez a rendezés végbemehessen, mintegy 1200 katona holttestének exhumálására van szükség. A törekvés természetesen az, hogy minél kevesebb sirt kelljen megbolygatni. Éppen ezért nemsokára hirdetmény fog megjelenni a kegyeletes szándék közlése céljából. A hirdetés tudtul adja, hogy amennyiben ez ellen a halottak hozzátartozói záros határidőn belül óvást nem emelnek, akkor az exhumálás és áthelyezés meg fog történni. Ugyancsak vonatkozni fog ez a hirdetmény a már fölállitott siremlékekre. Ilyen eddig mintegy százötven darab van, amelyeket esztétikai szempontokból elfognak távolitani, hogy mindenki egyforma siremléket kapjon. A főváros ezeket a siremlékeket lehetőleg értékesiti és a siremlék árát megtéríti.

A XIII-ik ügyosztály a hősök temetőjére vonatkozólag két költségvetést is dolgozott ki. Az egyik szerint, amelyben minden benne van, az egész rendezés, parkozás, vizvezeték és müvészi kiképzés, másfél millió szükséges a célra. A második terv csak az általános rendezésről, az utak kiépitéséről és az exhumálásról gondoskodik, tehát nincsenek benne a müvészi alkotások dijai. Eszerint ezek a munkák 180.000 koronába kerülnének. Mindkét költségvetés arra vonatkozik, ha az összes munkálatokat vállalkozók által hajtatják végre. A hadisirok felügyelősége azonban kötelezettséget vállalt, hogy a munkálatokat, amelyeket végre tud hajtatni, katonai erőkkel fogja elvégeztetni. Fölajánlotta még azt is, hogy a katonák sirjára fölállitandó emlékeket is ő fogja beszerezni. A ruskicai márványbánya tulajdonosa felajánlotta, hogy a márványt ingyen adja, amit aztán olasz hadifoglyok, akik között sok a kőfaragó, fognak földolgozni. Ilyen körülmények között a müvészi kivitelü monumentális emlékmü nélkül az egész temető mintegy 60—70.000 koronájába kerül csak a fővárosnak.

Momentán csak ezt a részt fogják elintézni, meghirdetik azonban a nyilvános tervpályázatot az

emlékműre is, majd későbbi feladat lesz annak a programmnak elkészitése, hogy milyen részletekben és milyen költséggel csinálják meg a hősök temetőjének művészi kiképzését.

Itt emlékezünk meg a X-ik ügyosztály ama másik előterjesztéséről, amely a tabán-krisztinavárosi és viziárosi temetők bezárására vonatkozik, amit különösen indokolttá tesz az a körülmény, hogy ezeken a környékeken ujabban kertvárosok keletkeznek, amelyeknek közegészségi szempontjai föltétlenül figyelembe venndők. Az ügyosztály ezért azt javasolja, mondja ki a közgyülés, hogy a két temető 1905. évi január 1-től kezdődő érvénynyel, a virányos-uti régi izraelita temető lezárását pedig 1914. évi január 1-től kezdődő érvénynyel elrendeli. Elrendeli továbbá, hogy az előbb emlitett két temető 1936. évi január 1-től, az utóbbi pedig 1944. január 1-től kezdődőleg kiüríthető és a közforgalomnak átadható.

Városházi Kabaré

Konferál: Kövári Gyula

Jegyben járok.

Hej, de sok viz lefolyt már azóta a Dunából a tejeskannákba, amióta divatba hozták, hogy kenyér helyett jegyet együnk. Amióta a régi magyar közmondást megváltoztatták: aki téged kövel dob meg, dobd vissza kenyérjegygyel! Azóta minden megdrágult, aztán lassankint minden elfogyott és ma már nem kapunk semmit, de azt legalább dupla áron. Nagyon bölcs dolog tehát, hogy a semmiből arányosan és egyenlően részesüljünk. Mert, amig duskáltunk bőven minden jóban, nagyon igazságtalanul élveztük a földi javakat. Nálam például ugy volt, hogy a keresetemet pontosan, mint az óraütés, mindig az utolsó piculáig elköltöttem. És drágán ugyan, de mindenem volt. Ellenben a szegény milliomos, aki ült a pénzén és nem mert költekezni, az nélkülözött. Nagyon igazságos tehát, hogy a semmiben legalább egyformán osztozkodjunk. És ezt nem lehet másképen megoldani, mint a jegyrendszerrel. (Csak azt tudnám, hogy — papirhiány lévén, — miből hamisitják a jegyeket?... Tán csak nem kétkoronásokból? — Mert abból bőven telik.)

Hogy, aztán egész nap tanulmányozom a mindennap életbelépő uj jegyeket, nem csoda, ugyebár, ha a minap is róluk álmodtam. Ott ültem a kávéházban, amely — igy álmodtam — hasonlitott egy villamos kocsihoz. A pincérnek kalauz-sapkája volt és nem lehetett semmit sem kapni, csak folyton jegyeket kellett váltani. Mindenre volt jegy és én el voltam jegyezve, mindenféle hájjal, ahogy azt mifelénk mondják. Volt zsiriegy, siriegy, söriegy, böriegy. Csupa jegy voltam már, annyira, hogy egy zabjegyet sem lehetett már a zsebembe dugni. Erre, ahogy ott ülök, egyszerre csak jön felém a főpincér, aki azonban — ellenőr volt. — Szabad kérnem a jegyet? — szólott. Mire én átadtam a jegyeket és ő azokat kilyukasztotta. Majd szuró tekintettel rám nézett: — Maga színész? — kérdezte. — Igenis — feleltem. — Hol a hang-jegye? Nem volt hangjegyem. — Van gyereke? — faggatott tovább. — Van hálistennek! — Hol a gyerekjegye?

A világ forogni kezdett körülöttem, már az örület környékezett. De az ellenőrnek ez nem volt elég. — Van anyja? — Kérdezte szigoruan. — Hát mit gondol, rózsabokorban jöttem a világra? — Akkor hol az anyajegye? — Azt nem mondom meg — válaszoltam erélyesen. Aztán a fejemre nézett és kérte a vizjegyet, a zsebemből a pizjegyet, aztán az egy jegyet, a kegyjegyet, a hegyjegyet és a jegyjegyet. És mert majd meghaltam már éhen, tehát a sok leszurkolt jegyeknek nekiestem és elkezdtem falni őket. Erre telefonáltak a mentőkért, akik jöttek, kényszerzubbonyt adtak rám és robogtak velem a Lipótmezőre. Ott kiszáltunk és a portás elibémállt és ahogy ez már rendjén van, kérte a jegyet. Kő esett le a szivemről, mikor napoleoni pózzal és elegáns kézmozdulattal nyujtottam át neki a kis kartontáblácskát és kimondhattam a boldogitó varázsigét, az összes jegyek legelső arisztokratáját:

Szabadjegy!

szóltam gögösen és nyomban bevonultam a jegyosztályba, a mezőre, a többi Lipótok közé. (Csak pár pillanatig szundikáltam a törzsasztalomnál és arra ébredtem föl, hogy a kenyér-tündér gyengéden oldalba lökött):

— Szabad kérnem a kenyérjegyet? . . .

Régiek az ujakról

Látogatás Kun Gyula ny. tanácsnoknál.

Mit szólnak a régiek az ujakhoz? ez a kérdés mindenkit izgat, aki szeretettel, jóindulattal gondol ennek a nagy városnak fejlődésére, biztos, szép nekilendülésére. Vajjon az öregek, a régiek, akik már nem vesznek részt a veszedelmekkel, sikamlásokkal telt, de tiszteletreméltó szárnyalással megtett rohanó iramban, csöndes elvonultságukban, a procul negotiis tiszta látásában, szenvedélytelen pihenésükben, hogyan, mint látják az eseményeket.

Néha ellátogatni a városi élet egy-egy volt korifeusához, a városi adminisztráció egy-egy régi nagyságához, nem lehet hálátlan feladat. Egy-egy ilyen látogatást, amelyről a Fővárosi Hirlap hasábjain beszámolunk, bizonyára szivesen olvassák el mindazok, akik ismerik a mai városházát és ismerték a régit. Melegedni a régi tüzek mellett, visszaemlékezni a mult lázas óráira, a régi látószögekből megtekinteni a ma eseményeit, soha sem érdektelen, sőt néha hasznos is.

Természetesen válogatni nem lehet. Ennek a kis szinjátéknak szereplőit, tiszteletreméltó alakjait a multnak, nem lehet, nem szabad csoportositani. Nem lehet különválasztani a keztyüskezüeket és nem az epéseket. Sokszor ártanak azok, akik szőrmentén bánnak velünk, de talán többször használnak azok a kifakadások, melyeknek alján megcsillanik a tárgyi igazság is. A beszélgetésekből, amelyeket igy papirra vetünk, nem veszünk el és nem teszünk hozzá. Senkinek megharagudni ezekért nem szabad, hiszen akik Budapest virágos szekerét a jövő felé kormányozzák, azokról az igazi kritikát nem a mult, hanem az utókor fogja kimondani. A mult csak beszél, a jelen cselekszik és a jövő itél . . .

*

Persze vannak, akik mikor elhagyták a városházát, keserüséggel megrakott szivvel mentek el innen. Az ódon karosszékben, a nyugalom tüzhelyénél sem hullatták ki méregfogaikat. Készakarva választottam ki a legkeményebb gerincü embert, a legmakacsabb gáncsolóját a mai rendszernek. Kun Gyulához mentem el először, aki hét esztendő óta van nyugalomban. Okos, tanult fő, rengeteg, el nem nyütt energiával és talán itt van a legnagyobb baj, töméntelen erőt, alkotó erőt érez magában és ha mindezt másként le nem csapolhatja, kiadja kemény, zord szavakban, sulyos itéletekben. Ezekben az itéletekben, a városháza mai megitélésében olyan vágásu ember Kun Gyula, mint Polónyi Géza. A városháza urai elbirták Polónyi krifikáit is, halljuk hát, mit mond Kun Gyula?

*

Mária Valéria-utca 7. Öreg, kopott ház az előkelő negyedben. A harmadik emeleten, szép, világos lakásban, házikabátban fogad Kun Gyula. Az ebédlőbe vezetnek be, kissé görnyedt, kissé öreges, teljesen ősz fejü az egykor délceg tanácsnok. Amint azonban beszélni kezd, kiegyenesedik, a szemében eleven fény villan. Kissé bizonytalan módon mondja:

— Ha fázik, maradjunk itt. Itt fütve van. Én is csak pesti polgár vagyok, protekció nélkül. De, ha birja a hideget, kerüljünk beljebb.

Tiszta, gondos, rendes, öreges szalonba vezet. Zongora, subláda, rokoko fotelkék és hideg levegő. Vonakodva kezd a szóhoz, nincs sok bizalma a sajtó munkásaihoz. Ördöngös ember ez a Bárczy, megszerezte a sajtó barátságát, minden fórummal tud bánni, nem lehet ellene eredményes harcot kezdeni.

Gondolkozik egy kicsit, aztán mégis csak hozzákezd:

— Jó, én beszélek, ha használni tudja amit mondok. Nem tudok kellemes és szép dolgokat mondani, kifakadásoknak fogja tekinteni a szavaimat, pedig tárgyilagos vagyok, messziről és elfogultság nélkül nézem a dolgokat.

— Hát hogy mi a véleményem a mai rezsimről? Először is ki kell jelentenem önnek, hogy én nem önszántamból mentem nyugalomba, engem elküldtek. Megokolás nélkül és csunyán elküldtek. De, ha nem igy lenne is, akkor is azt mondanám, hogy a jövőre vonatkozó prognózisom szomoru, nagyon szomoru. És ha minden magamfajta öreg csontot meg fog kérdezni, száz közül kilencvenöten ugyanezt fogják mondani. Mert most nem Kun Gyula nyugalmazott tanácsnok, hanem a pesti születésü ember, a pesti polgár beszél.

Aztán elmondja nyugdijazásának történetét:

— Akkor csinálta meg Bárczy nagy beruházási programmját, amely kilencvenegy milliós épitkezési beruházást foglalt magában. A csütörtöki tanácsülés végén nyomták a markunkba, de én éjjel-nappali munkával szombatig elkészültem a véleményemmel. Az épitkezéseket másfél év alatt akarták elvégezni. Ezzel szemben én kifejtettem, hogy ha minden kedvezően alakul és ha a magánépitkezéseket a tégla elvonásával nem akarjuk tönkretenni, akkor másfél év alatt harminc milliónál többet semmi szin alatt nem tudunk beépiteni. 1909. decemberében, ugy karácsony táján, megkaptam a polgármester levelét, amelyben nyugdijaztatásomról értesit. Megnyugodtam és februárban mentem. Előbb azonban fölkeresett Bárczy és másfél óra hosszat magyarázta mért kell nyugalomba mennem. Később én is megjelentem a polgármesternél hivatalos bucsuzásra. Akkor igy szólt Bárczy: „Tanácsnok ur, igaza volt, harminc milliónál többet nem lehet másfél év alatt beépiteni. Viszontlátásra a közmunkatanácsban. Ott együtt fogunk dolgozni." Vártam nyolc hétig, akkor a közmunkatanács tagjává helyettem Preyer Hugót választotta meg a közgyülés, akiről ugy-e mindenki tudja, milyen kiváló épitkezési szakértő?

A gunyos megjegyzésen Kun Gyula maga is elmosolyodik, aztán szakgatott mondatokban beszél Bárczy-ról, Festetich-ről, Bódy-ról.

— Bárczy? El kell ismerni kiválóan tehetséges ember. Abban sem kételkedem, hogy nemes intenciók vezették, amikor a város élére került, de a társaság, amelybe belekeveredett, romlásba viszi . . .

Aztán repülve hagyja el az ajkát nehány ismert frázis . . . „nem beszélek zsidókról, nem a szabadkőmivesekről" . . . . . „de a társaság, az a nehány ember . . ."

— Nem mozogtak-e — kérdem — politikai erők, amikor tanácsnok ur elejtéséről volt szó?

— Nem, nem — mondja igen határozottan. Egész életemben bevallottan függetlenségi érzelmü ember voltam, de nem emiatt küldtek el . . .

Majd megint a mai rendszerről beszél:

— Könnyelmüség minden vonalon, ez mindennek a baja. Innen származik minden veszedelem. Vannak becsületes, okos emberek is a tanácsban és ha minden összeomlik, mert minden össze fog omlani, ezeknek nem kell félniök. Csodálatos az ilyen összeomlás, akinek helyén a szive és az esze, arra nem esik egyetlen tégla sem . . . .

Aztán megint igy:

— Amit a mai rezsim csinál, annak nagyszerüen meg vannak a keretei. Pompás, parádés keretek, kifelé tetszetősek, belül azonban izmok, inak, vér, hus nélkül való. A széles, fényes keretben csak ugy lötyög valami. Nem, az egész nem tarthat sokáig. Nem mondom, hogy holnap következik be, amit látok, de a közeljövőben elkerülhetetlen a katasztrófa, ami nem lesz más, mint hogy nehányan a nyakukat törik. De Budapest ki fogja heverni ezt is.

Az ajtó nyilik, szép, ősz matróna, Kun Gyuláné szól be:

— Elmentem a templomba és itthon feledtem az erszényemet. Nem tudtam adni a szegényeknek.

A tanácsnok felkel és megkeresi az erszényt. Aztán gondosan beteszi az ajtót:

— Nagy baj az ellenőrzés hiánya. Azelőtt a belügyminiszterium jobban nézett a körmünkre, mint most. A városházán ma mindenki valamit vár, mindent fölülről. A városházán ma minden Tisza Istváné. És a kormánynak nem kell Budapest. Akár hiszik, akár nem, annak, hogy Budapest nem tud fejlődni, nem tud haladni, annak mindnek Bécs az oka. Bécs. Az egységes birodalom, amelynek utjában van egy nagy Budapest. Bécsnek csak egy vetélytársa van: Budapest. Ennek nem szabad fejlődnie, mert csak ez tudna nagyobb lenni, mint a császárváros. Hadd fejlődjék Prága, hadd virágozzék még Olmütz is, azoknak szabad. Azoktól nem fél senki. De Budapest utjában van Bécsnek, utjában a Gesamtmonarchiá-nak.

Pattogva, lelkesen, szónoki hévvel mondja ezeket.

— És a mi tanácsunk hüségesen, szolgai módon utánoz mindent, amit Bécs csinál. Eredeti gondolataik nincsenek, csak másolnak. Ebben aztán elég szorgalmasak is. Nem állnak meg Berlinig, de tovább, nem mennek. Az ő számukra Berlin a világ köldöke . . .

Most az üzemekről szól. Beszél a gázgyár megvételéről, Heltai, Morzsányi meg a többiek szerepéről, a városi villamos megváltásáról, Krausz Simon ügyességéről.

— Mind a kettő helyes vétel volt, de ahogy megcsinálták azt eredményezte, hogy ma mindkét üzem deficittel dolgozik. A deficit nem sok, de istenem, a költségvetés olyan, mint a patika. Sok mennyiő fiókja van, mindegyikbe el lehet rejteni valamit . . .

— Az adminisztráció? Adminisztráció nincs a pesti városházán. Valahogy ugy látom a helyzetet, hogy a városházi hivatalnokok inkább csak azért vannak a városházán, mert valahol csak kell lenni. Páris jut eszembe, ahol valaha legenda volt, hogy aki nem jó még csatornatisztitásra sem, az elmegy biztositási hivatalnoknak. Most Budapesten a városháza az ilyen biztositási hivatal . . .

— Csak a kényelem a fontos. Mi az ördögnek a tanácsnok uraknak a titkár, némelyiknek kettő is. Hiszen, ha magamfajta szegény pesti ember fölmegy a városházára és be akar jutni egy tanácsnokhoz, valóságos kinszenvedésbe kerül a sok titkár miatt. Persze mindenkinek mellékállásai, igazgatósági tagságai vannak, nem igen fontos a hivatal . . .

Keserüen hangzanak a szavak, de Kun Gyula, miközben kikisér az előszobába, még egyszer hozzáteszi:

— Higyje meg, nem a nyugalmazott tanácsnok mondja ezeket, hanem a pesti polgár. A pesti polgároknak ez a véleménye.

— Lássa — és most már kedvesen, öregesen mosolyog, — talán meg is fáztunk a pesti polgár hideg szobájában, mert a budapesti városházán nemcsak adminisztrációt, de szenet sem lehet kapni . . .

Események

Közgyülés. A szerdai közgyülés napirendjéről lekerült a lakbérrendelet, mert a miniszter megelégedett a tanács felterjesztésével és nem volt kiváncsi a közgyülés álláspontjára. E helyett okvetlenül szóba kerül a *szénkérdés*, elsősorban a gázgyár szorult helyzete. Természetes, hogy a sok beszédből nem lesz szén, de azért nem ártana, ha a közgyülés vezető tagjai leszögeznék a hibákat és megállapitanák a felelősséget. Fontos tárgya a közgyülésnek a *csecsemőkórház*, a *javadalmi bérlet*, azonkivül a Bakáts-téri kórházvétel. Lesznek érdekes interpellációk is és választás: a Népjóléti Központ igazgató-tanácsnak husz tagjára.

A csecsemőkórház igazgató-főorvosa. Megirtuk annak idején, hogy a Bánffy-utcába tervezett csecsemőkórház igazgató-főorvosává Heim Pál dr.-t szemelte ki a tanács. A Bánffy-utcai terv azóta alkalmatlannak és kisterjedelmünek bizonyult a feladathoz, amelyet a főváros a gyermekhalandóság megakadályozása érdekében maga elé tüzött. Ismertettük a Simor-utcai hatalmas csecsemőkórház és gondozó tervét és most hozzátehetjük, hogy az igazgató-főorvosi állásra most az uj, nagyobbszabásu terv mellett is Heim Pál dr., egyetemi magántanár az egyedüli jelölt.

Konyhakertészet a vizmüvek telepén. Alig néhány héttel ezelőtt az Országos Közélelmezési Hivatal volt az, amelyik felismerve a — német mintára készitett — tisztviselői konyhakertészeti telepek nagy hasznát, körlevélben hivta fel a vidéki hatóságokat, hogy tisztviselőinek számára, konyhakertészet és zöldségtermelés céljaira engedjenek át megmivelhető területeket. A felhivásnak mindenütt nagy visszhangja volt, s mint azt az eddigi eredmények mutatják, az akció rendkivüli sikerre fog vezetni. A Közélelmezési Hivatal felhivását jóval megelőzte azonban a főváros, amely majdnem egy évvel ezelőtt berendezte konyhakertészeti telepét. Most ez egy ujabb fiókteleppel bővült ki, amely a káposztásmegyeri vizmüvekkel kapcsolatosan létesült, de kizárólag a vizmüvek alkalmazottainak és hivatalnokainak használatára. A vizmüvek körül ugyanis körülbelül 60 hold kiterjedésü védőterület van, amelyet minthogy a vizet ebből a talajból kapják, megmüvelni nem lehet, mert az évről-évre szükségessé váló trágyázás dezinficiálhatná a talajt és igy az ivóvizet. Minthogy azonban a konyhakertészet mélyebb megmüvelést nem kiván, a vizmüvek igazgatósága arra a gondolatra jött rá, nem lehetne-e ezt a nagykiterjedésü, de eddig parlagon heverő földet, mint zöldségtermelőtelepet értékesiteni. A konyhakertészeti telep ügyében kérdést intéztünk a vizmüvek igazgatóságához, ahonnan a következő felvilágositást kaptuk:

— A vizmüvek igazgatósága már kezdetben, a nagy élelmiszerhiány első idején foglalkozott a védőterület hasznositásának gondolatával. Előterjesztést is tett a tanácsnak arra vonatkozólag, hogy a védőterületen konyhakertészetet létesitsenek, természetesen csakis mütrágyával való mivelésre. A tanács meg is adta rá az engedélyt, mire hozzá is fogtak a 60 holdat kitevő terület felszántásához. Ennek felét eddig felszántották, a Duna magas vizállása és a rendkivüli fagy megakasztották azonban a további munkálatokat. A konyhakertészetben egyelőre krumplit, babot, hüvelyeseket és más konyhaveteményeket termesztenének, azonkivül baromfihizlalás céljaira kukoricát, de csakis a vizmüvek alkalmazottainak számára.

A Délivasut gyásza. Lovag bárdányi Brám Miksa min. tanácsos, a Délivasut magyarországi vonalainak vezérigazgatója vasárnap éjszaka Bécsben elhunyt. Közgazdasági életünk egy igen érdekes alakja és kiváló vasuti szakember dölt vele sirba, akinek sok érdeme van nemcsak a Délivasut fejlődése körül, de abban is, hogy ez a hatalmas közlekedési vállalat a magyar gazdasági életnek fontos tényezője lett. Brám Miksa lovag 1844-ben Budapesten született. A müegyetem befejezése után már 17 éves korában mint napidijas a Délivasut szolgálatába lépett és azóta Bécsben hivatalnokoskodott 1874-ig, amikor Budára nevezték ki üzletvezetőnek. A budai üzletvezetőség akkor csak nagyon kis ügykörrel birt és mindössze öt hivatalnokot foglalkoztatott, de Brám buzgón támogatta a magyar kormányokat abban a törekvésükben, hogy a társaság magyar vonalai az osztráktól függetlenittessenek. Átszervezte a magyar igazgatóságot, amely ma már három hatalmas osztályból áll, több száz hivatalnokkal. Utóbb a Déli Vasut magyarországi nagy vonalai önállók lettek és annak személyzete is külön státuszt alkot. Érdemei elismeréséül több izben királyi kitüntetésben is részesült, magyar nemességet kapott és miniszteri tanácsosi cimet nyert. Halálának hire a főváros társadalmi és közgazdasági köreiben őszinte részvétet keltett.

Szigoritott fémrekvirálás a fővárosban. A fémrekviráló-bizottságok a lefolytatott fémbeváltások után azt tapasztalták, hogy a felek sokkal kevesebb fémet hoztak beváltásra, mint amennyit a legpesszimisztikusabb becslések alapján is kellett volna. Ezért a fővárosi fémátvételi bizottságok „stichpróbákat" és váratlan házkutatást tartottak több háztartásban. Az ellenőrzés azzal a furcsa eredménnyel járt, hogy különösen a jómódúak lakásain, — akik nyaralás ürügye alatt nem váltották be rendes időben a fémeket — rendkivül nagymennyiségü bevallásköteles fém van. Éppen ezért, február 1-től kezdve uj fémbeváltást kezdettek Budapesten, amely a háztartásoknak az eddiginél szigorubb ellenőrzésével jár. Minthogy azonban mindenkinek tudnia kell azt, hogy a háztartási fémek beváltásával munició és fegyvert ad a hadseregnek, remélhetőleg minkenki önként beszolgáltatja a beváltásköteles fémeket és nem vár, mig a hatósági házkutatásnál rekvirálják ezeket el, anélkül, hogy a beváltási árat megfizetnék.

A halárak maximálása. A Fővárosi Hirlap több alkalommal foglalkozott a halárak elviselhetetlen drágaságával. A főváros vendéglősei pedig ismételten kérték Kürthy bárót, hogy engedje meg a tulmagas halárak miatt a hustalan napokon a szárnyasok felhasználását is. Ez az ügy most szóbakerült a parlamentben is, ahol grófi Eszterházy Móric sürgette a halárak maximálását. Hogy ez milyen sürgős és fontos, azt legjobban igazolja, hogy a legolcsóbb halféle, a kárász, — amelyet béke időben nem is lehetett látni a vásárcsarnokokban, — ma 5 koronába kerül kg.-ként, a pesti halárusoknál.

Hogy a háborus feladatok teljesitésénél mily óriási módon részesedik a varrógép, mutatja a Singer Co. varrógép részvénytársaság kiadásában most megjelent röpirat „A háboru és a tü". Szöveg és rajzok ezen időszerü füzetben a legszerencsésebben egészitik ki egymást abban, hogy az olvasónak minél hatásosabban állitsák szeme elé a kis varrótü rendkivüli hadi teljesitéseit. E röpirat a nevezett társaság valamennyi üzletében kapható.

Afra siker. A Kristálypalota kiváló vendége, Afra, most Budapest szenzációja. Mindenki Afráról beszél. Afrát bámulva hallgatják s megdöbbentő ez a biztonság, amellyel mindenkire ráolvassa a legtitkosabb gondolatát. A Kristálypalota februári müsora azonban bővelkedik egyéb szenzációs számokban is. Itt van a bübájos Milda Breiten és a berliniek dédelgetett kedvence, a nagyszerü Anton Herrnfeld is. A magyarok, Ferenczy és Ujváry is brilliroznak.

Meleségesték a Télikertben. A hideg idők legkitünőbb ellensulyozója ma a Télikert, ahol a kitünően fütött szinházban valósággal forró esték zajlanak le. A ragyogó müsor Rátkai, Somogyi, Szalontai, Kovács és a többi kiváló magyar müvész épyen ugy, mint a nagyszerü artisták: Marinó, a vasember, Heddy von Burdick boszorkányos mutatványaival, Dolesch és Zillbauer, a kiváló muzsikusok és Holcz testvérek táncszámai részesei a minden esti nagy sikernek.

A Tőke

Szemle.

Diplomácia és közgazdaság. — A plutokrácia tultengése. — A lánc-kereskedelem elleni tervezet.

Grátz Gusztáv orsz. képviselő külügyminiszteri osztályfőnökké neveztetett ki. A Gyosz. igazgatójának erre a fontos állásra való meghivása azt bizonyitja, hogy az illetékes körökben is meggyőződtek végre annak a szükségességéről, hogy a diplomáciában nem dilettánsokat, hanem szakembereket és első sorban kitünő közgazdászokat kell alkalmazni. Norman Angel azt irja hiressé vált könyvében, hogy a világháboru bizonyosan nem tört volna ki, ha 1914. juliusában az egyes államok külügyminiszteri székében nem „hivatásos" diplomaták, hanem jó közgazdászok ültek volna. Ha végigolvassuk a különböző sárga, zöld, kék, fehér, stb. könyveket, melyek a világháboru kitörését megelőző diplomáciai jegyzékeket tartalmazzák, akkor látni fogjuk, hogy azokban szó sincs közgazdaságról, vagy gazdasági érdekek veszélyeztetéséről. A diplomaták minduntalan a presztizszsel hozakodtak elő és ennek a bálványnak áldozták fel millióknak életét és boldogságát. Nem volt érzékük a modern közgazdasági életet irányitó kérdések iránt és igy fogalmuk se lehetett arról a gazdasági katasztrófáról, melyet a háboru Európára hozott. Mindenesetre megelégedéssel vesszük tudomásul, hogy a háboru jobb belátásra birta az intéző köröket. Grátz Gusztáv kinevezésével uj szellem vonul be a diplomáciába. Reméljük, hogy a jövőben ez az irányzat még jobban meg fog erősödni és a diplomáciában első sorban nem grófi és hercegi dilettánsok, hanem gyakorlott közgazdászok és kiváló üzletemberek fognak alkalmazást nyerni. Ez a világháboru, mely a presztizsből indult ki, ádáz gazdasági harccá fejlődött és bizonyos, hogy a háboru után a diplomáciát többé nem üres etikettkérdések, hanem a nemzetek exisztenciális gazdasági kérdései fogják dominálni. Ezeknek a nagy kérdéseknek a megoldását pedig csakis a legavatottabb szakemberekre bizhatjuk. A dilettáns diplomaták munkáját, mely a mostani világ-konflagrációra vezetett, már ismerjük. Ebből többet nem kérünk.

*

A háboru nagy mértékben előmozditotta a gazdasági élet koncentrációját, amely viszont fokozatosan a plutokrácia uralmára vezetett. Amerre csak tekintünk, mindenütt a bankok kezét látjuk. Földes Bélának, aki az egyetemen a nemzetgazdaságtant tanitja, ez nem tetszik. Kifejezést is adott ennek legutóbbi képviselőházi beszédében, melyben a többi között ezeket mondotta: „A plutokrácia tultengésben van. Saját tapasztalatomból beszélhetek. Ha az utcán sétálok és azt kérdem, hogy ki kezeli ezt a nagy három- vagy négyemeletes házat, azt hallom, hogy X bank. Ha az ember azt kérdi, ki kezeli azt a birtokot, ki kezeli azt a gyárat, ki kezeli azt a vasutat, vagy hogy ki kezeli azt a bányát, mindenütt ugyanazzal a tényezővel, ugyanazzal a bankkal találkozunk." *Földes* Béla nem túloz, csak abban hibázik, hogy ebben a plutokratikus fejlődésben veszélyeket lát a jövőre nézve. Mi ezt a felfogását nem osztjuk. Azzal, hogy az állam a háborus állapot kényszere következtében rátette a kezét az egész gazdasági életre és annak irányitására döntő befolyást biztositott magának, a gazdasági erők nagymérvü koncentrációja állott be. Ezt a koncentrációt tehát, mely a plutokrácia uralmát megalapitotta, nem a bankok idézték elő, ők csak kihasználták azt. A bankoknak üzleti terjeszkedése a háborus közgazdaságnak természetes, mondhatni szükségszerü folyománya. Azok az óriási tőkék, melyet a háborus gazdálkodás mobilizált, a bankokban gyülemlettek föl. Ezeket a tőkéket pedig fruktifikálni kell. Ezt Földes, mint jó nemzetgazdász, szintén tudja. Neki csak az nem tetszik, hogy a plutokrácia a hatal-

mat nem — mint az arisztokrácia, vagy a demokrácia — a hatalomért, hanem csak a pénzszerzés kedvéért keresi. Hát ebben is nem Földesnek, hanem a plutokráciának van igaza. Mert azt még a háborus nemzetgazdaságtanban se lehet tanitani, hogy valamely nagybanknak vagy nagyipari vállalatnak veszteséggel muszáj dolgoznia.

*

Az utóbbi időben nálunk is sok szó esik az az ugynevezett *„Kettenhandel"-ről*, vagyis lánckereskedelemről, amely ellen Németországban már törvényt is hoztak. Nálunk is ezt akarják és az idevonatkozó tervezetet véleményadás végett már meg is küldötték az egyes érdekeltségeknek és testületeknek. Nem ismerjük a tervezet részleteit, annyit azonban tudunk, hogy itt a kereskedelem ujabb megnyomoritása céloztatik. Az árdrágitást és az árukészleteknek, különösen pedig az élelmiszereknek indokolatlan felhalmozását mi is megakadályozandónak tartjuk. Az állam kötelessége, hogy a fogyasztót megvédje, csakhogy ebben való buzgólkodásában nem szabad odáig mennie, hogy a gazdasági életnek egy másik faktorát, a kereskedelmet tegye tönkre. A magyar kereskedőknek már most kell tiltakozniok az ellen, hogy amugyis korlátolt mozgási szabadságukat még jobban békókba szoritsák. Ugy vagyunk informálva, hogy a tervezet kimondja, hogy kereskedő élelmiszert kereskedőnek ezentul nem adhat el. Ilyen rendszabály nemcsak a kereskedőknek, hanem a fogyasztóknak is ártana, mert áruhiányt idézne elő, ami pedig elsősorban a fogyasztót sujtja. Mi ezt az irányzatot, mely a szabad kereskedelem kikapcsolását propagálja, szerencsétlennek és veszélyesnek tartjuk. Kivánatos, hogy a kereskedők erős szervezkedéssel foglaljanak állást ezen antimerkantilis irányzat ellen, melyet most különösen agrárius részről forsziroznak.

A „pamutcsempészők"

Az a kényszeredett hajsza, amely az utóbbi időben szinte rendszeres támadássá alakult át a fővárosi kereskedők ellen, arra késztették az érdekelt testületeket, hogy módot keressenek a támadások megszüntetésére. A „pamutcsempészők" és egyéb hangzatos cimekkel ellátott, de a való tényeket teljesen nélkülöző, tudósitások nem csupán a fővárosi kereskedőket, de közvetve az ország kereskedelmét is érintették, noha, mint az alábbi nyilatkozatból kitünik, a „botrányokban" szereplő kereskedők jóhiszemüen jártak el. Nem célunk bünösöket védeni. A bünösök számára ott az igazságszolgáltatás. Azonban existenciális érdekeknek indokolatlan kikezdése éppen olyan elbánást követel az igazságszolgáltatás részrehajthatatlanságától, mint a bünösök törvénybe ütköző cselekedetei.

Dr. Kraemer József, a „Fővárosi Kereskedők Egyesületé"-nek főtitkára a „Fővárosi Hirlap" munkatársának, a meghurcolt kereskedők érdekében inditott akcióról a következő érdekes részleteket mondotta el:

— Az elmult napokban küldöttségileg eljártunk az illetékes helyen, hogy intézkedést kérjünk a kereskedelemnek szinte hajsza jelleget öltött meghurcoltatása ellen. Ismertettük az ügy lényegét és miután pontról-pontra igazoltuk állitásainkat, kértük erre vonatkozólag az intézkedést. Eljárásunknak meg is lett a kivánt eredménye, amennyiben indokainknak mérlegelése után biztató igéretet kaptunk arra nézve, hogy a folyamatban levő ügyekről, amig azok jogerőre nem emelkednek, többé a napilapokat nem fogják tájékoztatni és egyuttal megtiltják a még vizsgálatot képező ügyek ismertetését. Ez leginkább egyes rendőrségi tisztviselők tulbuzgóságának volt köszönhető, hogy a még vizsgálat stádiumában levő ügyek a sajtóban napvilágra kerülhettek. Ez a tulbuzgóság inditott bennünket arra, hogy megfelelő intézkedést kérjünk azokért az igaztalanságokért, amelyek egyes kereskedőket értek a mások lelkiismeretlensége és meggondolatlansága által. A kérdés jogi és gazdasági szempontból való elbirálása végett a kereskedelemügyi miniszter ur ankétet hivott össze, amelyen résztvettek a kereskedelmi testületek meghivott képviselői. Az ankéten ismételten kifejezést adtunk sérelmeinknek és tárgyi adatokra való hivatkozással beigazolódott az a tény, hogy a lefoglalt konfekciós áruknak legnagyobb része nem volt felajánlási kényszer alatt. Igazolást nyert az is, hogy az Ausztriának szállitott áruk még a mult év december 19-ike előtt készültek, vagy még régebben állottak már készen a kereskedők raktáraiban, ugy, hogy azoknak elszállitása éppen ugy a szabad forgalom tárgyát képezte, mint bármely más áru, amelyről a törvény nem intézkedett. Hogy mégis enynyire elfajulhattak a viszonyok, nem kis része köszönhető ez annak a balhiedelemnek, amely a feljelentések körül történtek. A gombamódra elszaporodott feljelentők, akik szinte hivatásuknak tekintették ezt a foglalkozást, abban a hiszemben voltak, hogy feljelentésükre lefoglalt áruk értékének $^1/_{10}$-ét, mint proviziót fogja a rendőrség részükre kiutalni. Hogy ennek a csoportnak azután mennyire érdeke volt megsokszorozni a feljelentések számát, azt sajnos, beigazolta ambiciójuk. Ennek kapcsán, amely szintén szóba került a minisztériumban, nyitott kérdés marad, vajjon kinek és kiknek állott érdekében az ilyen hirek terjesztése? Miután a bizalmas jellegü értekezlet részleteire most nem terjeszkedhetek ki bővebben, annyit azonban még elárulhatok, hogy: a kereskedelemügyi miniszter ur a legteljesebb jó megértéssel fogadta előterjesztéseinket és ennek megfelelően már intézkedett, hogy az igaztalanul megtámadott kereskedők elégtételt kapjanak. Az érdekeltek azonban tovább mennek és azon lapok ellen, amelyek a való tények ismerete nélkül hurcolták meg a kereskedőket, kártérítési pert fognak inditani!

Fuzionáló pénzintézetek. Néhány héttel ezelőtt a Fővárosi Hirlap már foglalkozott az Agrárbank és a Telepitőbank fuziójának tervével. Azóta a két bank igazgatósága a fuzióra vonatkozó részletkérdéseket elintézte, amelyeket a két intézetnek e hó 24-ére kitüzött közgyülése fog szentesiteni. A személyi differenciákat olykép intézték el, hogy a Generali-csoport és a Leszámitolóbank átadják részvénybirtokaikat és kiválnak az Agrárbank igazgatóságából. A két intézet igazgatósága megállapodott abban, hogy az 1904-ben alakult és 8 millió K alaptőkével biró Magyar telepitő- és parcellázóbank r.-t. beolvad az 1895-ben alakult Magyar agrár- és járadékbank r.-t.-ba, amely célból ez felemeli alaptőkéjét 32 millió K-ról 48 millió K-ra és átveszi a Telepitőbank összes aktiváit és passziváit s minden Telepitőbank-részvényért egy darab Agrárbank-részvényt ad. — Az Agrárbank 1916. évi mérlege 3 249.452 K tiszta nyereséggel zárult, szemben az előző évi 3,503.496 K-val. Az osztaléka 32 K = 8% lesz, mig az 1915. évi nyereségből 30 K = $7^1/_2$% osztalékot fizettek. — A Telepitőbank 1916. évi mérlege szerint a tiszta nyereség 1,691.355 K, melyből 30 K = 15% osztalékot fizetnek mig az 1915. évi 1,056.528 K nyereségből 20 K = 10% osztalék kerül kifizetésre. Az egyesitett intézetek elnöki állását egyelőre nem töltik be, alelnökök lesznek báró Madarassy-Beck Gyula és Barta Arnold, vezérigazgató Éber Antal, ügyvezető-igazgató pedig Lányi Mór, a szabadkai Délvidéki közgazdasági bank igazgatója lesz.

A Magyar Bank tőkeemelése. A Magyar bank és kereskedelmi r.-t. február 8-án tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 66 millió koronáról 80 millió K-ra való fölemelését 35.000 darab 400 K n. é. uj részvény kibocsájtása utján. Az uj részvényekből 33.000 darabot a jelenlegi részvényeseknek ajánlanak fel 5:1 arányban 580 K kibocsátási árfolyamon. A fennmaradó 2000 darab részvénynek szabadkézből legkedvezőbben való értékesitésével a közgyülés az igazgatóságot bizta meg azzal a korlátozással, hogy e részvények értékesitési ára 580 K-nál alacsonyabb nem lehet. A közgyülés elhatározta, hogy a névértéken felül befolyó 6,300.000 K-ból 300.000 K-t a bank alkalmazottai nyugdijintézetének adományoz, a fennmaradó 6 millió koronát pedig — a részvénykibocsátás költségeinek levonása után — a tartalékalap gyarapitására forditja, miáltal a rendes tartalékalap 26 millió K-ra, az intézet saját tőkéi pedig 106 millió K-ra emelkednek. Az elővételi jog február 17-ig bezárólag gyakorolható.

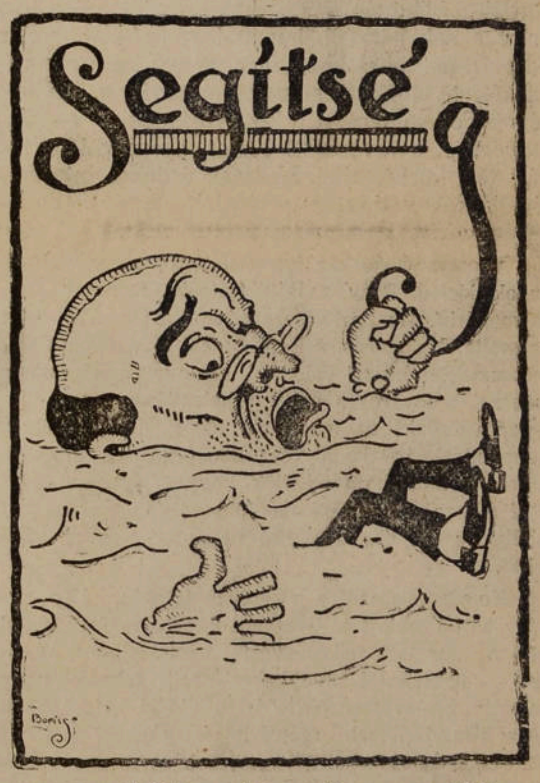
Magyar Ruggyantaárugyár Részvénytársaság. E társaság igazgatóságának legutóbbi ülése az 1916. december 31-iki zárószámadásokat megállapitotta. A mérleg a nyereségelővitel és az értékcsökkenési alapba utalt 250.000 korona levonása után 3,922.812.67 korona tiszta nyereséggel zárul az 1915. évi 1,920.027.07 koronával szemben. Az igazgatóság a jelenlegi viszonyok között ajánlatosnak véli, hogy igen lényeges összegeket tartalékoljon és a közgyülésnek inditványozni fogja, hogy 1,000.000 korona folyó kötelezettségek ellentétele fejében 500.000 korona, az adótartaléknak 1,000.000 koronára való emelésére, 500.000 korona oly berendezések értékcsökkentésére, amelyeknek értéke a háboru folytán rendkivüli módon csökkent, összesen tehát 2,000.000 korona tartalékoltassék. A fennmaradó nyereségből az alapszabályszerü jutalékok fedezése után az 1916. évben 4,500.000 koronáról 6 millió koronára felemelt alaptőkére 20% = 40 korona (az 1915. évben $16^1/_2$% = 33 korona) osztalék fizetését fogja javasolni és inditványozni fogja 320.000 koronának a tisztviselői nyugdijalapba való utalását, minek folytán ezen alap 1,000.000 koronára emelkedik.

Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár febr. 24-re egybehivott közgyülésén az igazgatóság az 1916. évi nyereségből részvényenként 100 K = $16^2/_3$% osztalék fizetését fogja javasolni, mint tavaly.

A Földbirtok és telekbank r.-t. február 7-én tartott közgyülése elhatározta, az alaptőkének 5 millió K-ról 15 milió K-ra való felemelését és az intézet cégének Magyar földbirtokbank r.-t.-ra való változtatását. Az igazgatóságba uj tagokul beválasztattak: gróf Andrássy Géza, Fuchs Artur (vezérigazgató), gróf Károlyi Gyula, gróf Károlyi Lajos, Kőszeghy Béla, Krausz Simon, gróf Mikes Ármin, Ország Róbert és báró Vojnits Sándor. A felügyelő-bizottság uj tagjai: Kerpely Kálmán, Pirkner János, Székács Elemér és Ormándy János.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

a meghülés, nátha ellen a valódi
Erényi-féle
DIANA-sósborszesz,
mert kipróbált, biztos hatásu háziszer, hüsitő, tájdalomcsillapitó és izomerősitő.

Kis üveg ára . . . 1 Korona 30 fillér
Közép üveg ára . . 3 Korona 50 fillér
Nagy üveg ára . . 7 Korona

Mindenütt kapható.

Diana
Kereskedelmi
Részvénytársaság
Budapest-Nádor-u. 6.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Kezdete este 3/4 8 órakor.

fra? Milda Breiten
a Röntgen-szemü hölgy. a legjobb német dizőz.

Anton Herrnfeld
és társulata vendégjátéka a „Hausierer Jockele" c. életképben

Hadges és **Biller** a legjobb mimikus táncosok. **Ferenczi** és **Ujvári** slágerszólókkal. Ujvári az „Alajos" cimü bohózat cimszerepében **Sugár Valival. Bordás Rózsi, Pártos Jenő** és **Gallai** „The 3 Brothers Americ" c. parodiában. stb.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 1f. TELEFON 9336

A nagysikerü februári müsorban **KITTY TRANEY** a virágkorzó után. **A négy Astons** mutatványok a levegőben. **Theodor Woller** bécsi humorista. **Sandvina** erő és szépség. **Hoffmann család** zsonglőrök.

Katicabogár
Walter Gyula zenés életképe.

A gyáva ember
Szőke Szakáll komediája.

Az előadás 3/4 8 órakor kezdődik.

A Fővárosi Táncsalonban az előadás este 9 órakor kezdődik.

TÉLIKERT
(Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

Esti előadás kezdete 3/4 8 órakor.

MARINO a vasember
Még csak néhány napig **Curt v. Lessen** és **Grete Lundt** fölléptével

Die Statue der Andromeda

Dolesch és **Zillbauer** humoros utcai muzsikusok. **Rátkay Márton** és **Somogyi Nusi** feliéptével

Ki babája vagy édes?
Vasar- és ünnepnapon két előadás.

Cambrinus
Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27
A m. kir.
postászenekar
minden délután és este
hangversenyez
a karmester vezetése mellett.

Különtermek, Abonnement és menürendszer. Délben az árak 20%-al olcsóbbak.

Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

Bohémvilág
Henry Murger világhirü regénye filmen négy felvonásban.

A mozimüvészet bravurja a

Royal-Apollóban!

Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Mindennap este 8 órakor
Nagy Endre uj konféranszaival **„A mondur fiatalit".** Operett 3 képben.
„Kilencet ütött". Dalárda a kuglizóban.
Irták: Nagy Endre és Zerkowitz Béla.
Azonkivül **a szenzációs februári müsor.**

Csütörtök délután olcsó helyáru családi előadás. Sörkabaré kitünő müsora 8 órakor kezdődik.

Az ezergyertyás ház

Egy különös történet az amerikai milliárdosok életéből 5 felvonásban. Főszerepben a legbájosabb filmmüvésznő: **Grace Dermand.**

Zsarnokság
Élet és erkölcsrajz az orosz lengyel világból 6 felvonásban.

a Mozgókép-Otthonban!

Az előadások kezdete 1/2 3, 1/4 5, 6, 1/2 8 és 10 órakor.
Pénztár d. e. 10—12-ig, d. u. 2 órától.

MILLIÓK KÖNYVE.
31. szám.

Az eladó birtok
Mikszáth Kálmán regénye.

A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

A nősténytigris
filmtechnika diadala ma először
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.

Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

APOLLÓ-KABARET
a Rákóczi-uton

A futóbetyár
Emőd Tamás jelenete.
Zenéjét szerezte **Kun László.**
Játszák: Haraszthy Mici, Vidor Ferike, Gózon, Herczeg, Sándor, Tisza, Fekete.

Pesti figurák
Énekes és táncos jelenet.
Irta: **Hervay Frigyes.**
Zenéjét szerezte: **Marthon Géza.**
Játszák: Lenkeffy Ica és Erdélyi Géza.

A kakasülőn
Kőváry Gyula tréfája.
Játszák: Kőváry, Herczeg és még többen.

A nyakék
Vigjáték egy felvonásban.
Játszák: Haraszthy Mici, Andai Terka, Magyari és Lajthay.

Mi van a jegyekkel
Hervay Frigyes tréfája.
Játszák: Magyari és Sándor.

A darabokban és uj magánszámokkal fellépnek:

Németh Juliska	***Kőváry Gyula***
Haraszthy Mici	***Magyari Lajos***
Lenkeffy Ica	***Gózon Gyula***
Szöllősi Rózsi	***Mály Gerő***
Vidor Ferike	***Lajthay Károly***
Andai Terka	***Erdélyi Géza***
	Sándor József
	Herczeg Jenő

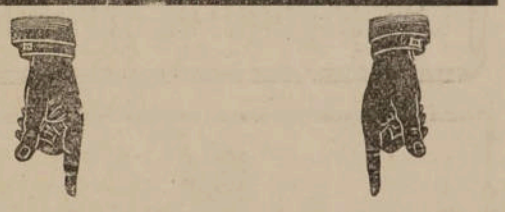
Előadások 7 és 1/2 10 órakor.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

Mágnás Miska
legnépszerübb operette filmen
Berky Lili, Mészáros Alajos, Várkonyi Mihály, Jákó Amália és Szirmay Imre
a főszerepekben az

OMNIÁBAN

Előadások 4, 6, 8 és 10 órakor.

A február 26-iki huzáson

200,000 K-t nyerhet
ha megrendel nálunk
50 havi **7** kor. **50** fillér részletre

1 db Subscrib. jelzálog sorsj.
1 db Jósziv sorsjegyet
1 db Bazilika sorsjegyet
5 db Erzsébet sorsjegyet

Mind a 8 sorsjegyért 7 kor. 50 fillért fizet havonta 50 hónapon át. Az első részlet beküldése után megkapja a sorsjegyek számával ellátott részleteiveket, azonnali játékjoggal. A játéktery értelmében

minden sorsjegy a játéktartam alatt legalább egyszer kihuzatik

Évente 9 huzás, 1 1/4 millió kor. nyereménynyel. Játéktartam 50 év, mely idő alatt 40 millió kor. kerül kisorsolásra. Ezek óvadékképes, bármikor eladható v. elzálogositható értékpapirok. Huzás után sorsolási lapot küldünk

Fönyeremény: 400,000 korona.

Huzás: február 26, márczius 1.

Központi Váltóüzlet r.-t.
Budapest, V., Szabadság-tér 3

Nagyobb csoport 50 havi 15 kor. 50 fill. részletre:

1 Pesti takarékpénztár sorsjegy
1 Konvertált sorsjegy
1 Magyar vöröskereszt sorsjegy
1 Osztrák vöröskereszt sorsjegy
1 Bazilika sorsjegy
1 Jósziv sorsjegy
9 Erzsébet sorsjegy

Mind a 15 sorsjegyért együttvéve **15 kor. 50 fill.** fizetendő 50 hónapon keresztül. — Évente 17 huzás. — A játékidő alatt 80 millió koronát sorsolnak ki.

E hónapban 3 huzás.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségű, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

MEGHIVÓ

a Hungária Egyesült Gőzmalmok Részvénytársaság évi rendes közgyülésére,

mely 1917. évi február hó 27-én déli 12 órakor a Magyar Általános hitelbank helyiségeiben (Budapest, V. ker., József-tér 2—3.) fog megtartatni.

Tárgysorozat:

1. Igazgatósági és felügyelőbizottsági jelentés előterjesztése.
2. Mérleg és zárszámadás előterjesztése és határozat a tiszta nyereség hovafordítására nézve.
3. Az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak adandó felmentvény feletti határozat.
4. Választások az igazgatóságba és a felügyelőbizottság megválasztása.
5. Az igazgatóság és a felügyelőbizottság 1917. évi tiszteletdijának megállapitása.

Budapest, 1917. február hó 10.

* A részvények a szavazati jog gyakorolhatása céljából legkésőbb folyó évi február hó 19-ig a társulat pénztáránál (IX., Soroksári-ut 48. sz.) vagy a Magyar Hitelbanknál leteendők.

Az igazgatóság.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Az

Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár

70-ik évi rendes közgyülését

folyó 1917. évi február hó 24-én délután 4 órakor

központi osztályában (V. kerület, Dorottya-utca 4. szám, saját épületében) tartja, melyre a t. c. részvényesek az alapszabálypk 12., 14. és 15. §-ai értelmében tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentésének, valamint a mult évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapitása, a nyereség felosztása s az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.

☞ Azon t. c. részvényesek, kik a közgyülésen részt venni s szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, szíveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai értelmében legkésőbb 1915. évi december hó végéig saját nevükre irt részvényeiket még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbben 3 nappal a közgyülés előtt, tehát legkésőbben bezárólag folyó évi február 21-ig a takarékpénztár központi vagy budai osztályánál (V., Dorottya-utca 4. sz. vagy II., Fő-utca 2. sz.) letenni. Ugyanott a megvizsgált 1916. évi zárszámadások és a felügyelőbizottsági jelentés példányai az alapszabályok 154. § a értelmében a folyó évi február hó 16-tól kezdve átvehetők.

Budapest, 1917. évi február hó 7-én.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatósága.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchcni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

A PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET

HETVENHETEDIK ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

1917. évi február hó 26-án délután 4 órakor fogja Budapesten, központi épületében (IV. kerület, Deák Ferenc-utca 5. szám) megtartani.

TÁRGYSOROZAT:

1. Jelentése az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak az 1916-ik évi üzlet eredményéről.
2. Határozathozatal a mérleg és a tiszta jövedelem iránt.
3. Igazgatósági javaslat az alapszabályok 19., 20., 23., 24., 26., 27., 28., 36., 37., 40., 41., 43., 44., 46., 47., 48., 49., 88. és 114. §§-ainak, valamint a nyugdijszabályzat 8. §-ának módositása iránt.
4. Egy részvényes inditványa.
5. Egyéb igazgatósági előterjesztések.
6. Az igazgatóság két (2) tagjának, a felügyelőbizottság (1) tagjának megválasztása és az előző választás folytán a felügyelőbizottságban esetleg még megüresedő helyek választás utján való betöltése, továbbá a választmány harminchat (36) tagjának megválasztása (alapszabályok 23., 36., 40. és 41. §§-ai)

☞ Ezen közgyülésre a t. c. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja akár saját személyében, akár meghatalmazott által szavazati jogát, kinek részvénye 1916. december 31-éig nevére iratott s a közgyülést megelőző nap délután 5 óráig az egyesület főpénztáránál még le nem járt szelvényeivel együtt letétetett.

Budapest, 1917. februárius hó 9-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. február 21-én. — 8. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Lers

Vilmos államtitkár levelet irt a polgármesternek és bejelentette, hogy lemond bizottsági tagságáról. Egy fecske még nem csinál tavaszt és ha Lers Vilmos közönséges virilista-városatya lett volna és a lemondó-levélben mindössze az állott volna, hogy a lemondó városatya tiszteltetni a közgyülést, — akkor szót sem érdemelne az egész eset. Azonban, — azonban Lers Vilmos a kereskedelmi minisztérium államtitkára, elsőrendü tekintély vámpolitikai, kiegyezési ügyekben, kiváló szakértője a budapesti kereskedelmi kikötő kérdésének és mindazoknak az ügyeknek, amelyek közgazdasági vonatkozásuak és amelyek a főváros hatáskörét, a főváros által megoldandó problémák területét surolják.

Lers államtitkár távozása tehát nemcsak az államtitkár hivatali és egyéni jelenségénél fogva sajnálatos és nemcsak azért veszteség a főváros ügyeinek, mert az önzetlen, a tekintélyes, a rátermett városatyák ritka csoportjához tartozott, hanem lemondó-levelének van egy paszszusa, amelyet márványba kellene vésni, s amely azt mutatja, hogy irójára méltán rá lehet huzni az ideális fővárosi bizottsági tag ruháját. Azt irja a lemondó államtitkár-városatya, hogy a bizottsági tagság egész embert kiván meg, Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsági tagsága nem lehet mellékes cim, nobile officium-munka, kötelesség nélkül.

Ez az az etika, amelynek alig látjuk nyomát a közgyülésen, s amelynek hiánya oly sulyosan nehezedik a főváros lakosságára. A Lers Vilmosok, sajnos, elenyészően csekély számmal vannak. Nálunk a bizottsági tagság a legtöbb ember számára vagy a társadalmi és politikai érvényesülés lépcsőfoka, vagy hiusági kérdés, vagy — üzleti alap. Az ügyvéd, akiben a tehetségtelenség versenyt fut a stréberkedéssel és az érvényesülés vágyával, befurakodik valamelyik kerületi klubba, émelygős felköszöntőt mond néhányszor a törzsfőnökre és addig kelleti magát, addig szerepel a megjelentek között, amig beválasztják az iskolaszékbe. Néhány év alatt kinő ebből a székből és a kerületi választmányi tagság büszke cime diszeleg már a névjegyén. Még egy-két felköszöntő, még néhány elszánt nyelvöltögetés és a budapesti ügyvédi kamara rendes tagja fővárosi bizottsági póttag lesz. Ettől már csak egy lépés, egy rendes városatya korai halála, a bizottsági tagság és a szerencse fia megereszti első „szellemes" közbeszólását a közgyülésen. Bemutatkozik a polgármesternek, letegezi a tanácsnokokat és idősebb, tiszteletreméltó atya-társait és ha ambiciójának a szárnyait le nem nyesegeti a törzsfőnök, akkor nagyképü beszédeket mond, — de minden esetben zsiros közigazgatási eljárásokra, hagyatéki gondnokságra pályázik és irányadó tényezője lesz a budapesti közéletnek. Igy az ügyvéd. A vállalkozó-városatya kissé szerényebb, de végcélja szintén nem a közügy önzetlen szolgálata, hanem az, hogy közszállitási handicapekben kedvező legyen a sulya. Igy keletkeznek a kijárók, az összeférhetetlenek, a váltakozó érdek-csoportok és igy nyomja a viz alá a magánérdek a főváros lakosságának egyetemes érdekét.

Hiszen igaz, nem lehet mindenki Vázsonyi Vilmos, de ha nem tud használni a köznek, akkor álljon félre és adjon helyet a polgárság ideális képviselőinek.

Fullánkok

...

A szénbajok

nem igen enyhültek, holott a kormány mindent megigért és a főváros illetékes tényezői mindent megtettek. Ebből világosan következik, hogy a bajoknak a forrását helyesen jelölték meg a vasuti szállitás nehézségeiben. Ki felelős a vasuti szállitásért? — semmiesetre sem a főváros. Hiába parancsolna rá Bárczy polgármester, vagy akár a közgyülés a Máv.-ra, ennek nem volna semmi foganatja és országos röhejt keltene, ha a főváros megfenyegetné Ausztriát, vagy a hadvezetőséget. Valljuk be, hogy a király magasztos ténye, a katonai tuvarozás elrendelése, szintén nem alkalmas a szénhány lényeges enyhitésére. Hiszen a tuvarozást valahogy elintéznök, de az a baj, hogy nincs mit tuvarozni. Vaggon kell, szén kell és jóakarat azok részéről, akik elfelejtik, hogy Budapest a küzdő hadseregnek egyik legjelentékenyebb erőforrása.

*

A villamosok

tizenegy óra után, sőt egyes relációkban már féltizkor beszüntetik forgalmukat. Nagy csapás ez a főváros népére, mert nem szabad abból kiindulni, hogy a záróra után csak elszánt lumpok lézengenek a főváros utcáin. Éppen ellenkezőleg áll a dolog. A lumpok tizenegykor kiszorulnak a vendéglőkből, kávéházakból és az utcán csak azok járnak, akiket hivatásuk kényszerit az éjjeli életre. Ezek pedig nagyon sokan vannak, sokkal többen, mintsem hogy egyszerüen napirendre térhetnénk fölöttük. Nagyon sulyos baj a villamosforgalom redukálása és ebbe csakis azzal a feltétellel lehet belemenni, hogy a szénhiány csökkenésével nyomban megszüntessék. A villamosvasutak érdeke azonos a közönség érdekével; azért vannak villamostársaságok, hogy kocsikat járassanak és hogy jegyeket áruljanak.

*

A tejhivatal

igazgatója lemondott állásáról és ezt az alkalmat felhasználták arra, hogy dicsőitsék Pikler Gyulát. A lemondás ténye még nem jelenti, hogy Piklernek volt igaza abban a pörben, amely a statisztikus-igazgató és a tejellátás gyakorlati tényezői között kitört. Sőt ellenkezőleg, az eredmények, helyesebben az eredménytelenségek, amelyek Pikler igazgató nevéhez füződnek, inkább ő ellene szólnak. Nem akarjuk kisebbiteni Pikler Gyula munkásságának értékét, elismerjük jó szándékát, lelkiismeretes buzgóságát, egyéniségének kétségtelen értékét, de azt hittük, hogy ha távozik, praktikus ember kerül a helyére. Holott a statisztikus után a pedagógus következett, ami ismét nem vezethet jóra és ha a pedagógus is megbukik, akkor e rendezer szerint most — egy jogász fog jönni. Tejjogász még ugy sincsen.

Vállalkozók offenzivája a városházán

Válasz a hivatlan prokátoroskodásra.

Egy vállalkozási kérdésekkel foglalkozó hetilap, amely igen szorgalmasan tolja föl magát a magyar vállalkozók hivatalos organumának, kifogásokat emel egy informativ cikk ellen, amely a *Fővárosi Hirlap*-ban jelent meg és amely *egyes* kapzsi vállalkozóknak a főváros ellen inditott árdrágitó offenzivájával foglalkozik. Az ujság nem tesz jó szolgálatot a vállalkozók egyetemének, amikor egyes vállalkozók tulkapásait veszi pártfogásába, ami látszik abból is, hogy a kesergő irásmü legelső soraiból is kitetszik, hogy a *Melocco* Péter betonvállalatának a feje nagyon fáj neki.

A *Fővárosi Hirlap* mindenkor megvédte a vállalkozók jogos érdekeit a fővárossal szemben is, de talán legnagyobb szolgálatot akkor tesz, amikor igen sokszor maga a vállalkozási organum is ezekről a hasábokról értesül a városháza ama hireiről, amelyek minden vállalkozót érdekelnek. Az adott esetben pedig a legnagyobb szolgálatot tettük a vállalkozóknak, amikor hirül adtuk, hogy a főváros müszaki ügyosztályaiban fokozott figyelemmel fogják kisérni a vállalkozók áraít és minden alkalommal pontos árelemzést követelnek. Amit mi irtunk, nem egyéb, mint védelme a vállalkozási tisztességnek és jóindulatu figyelmeztetés azoknak, akik különösen az utóbbi időkben hivei lettek a mindenáron való munkaelvállalásnak. Irreális árajánlataik egymást érik és amikor elnyerik a munkálatokat, akkor látják, hogy elszámitották magukat, nincs más módjuk, mint az anyagdrágulásra való tekintettel a tanácstól egységáremelést kérni. Többek között az ilyen anomáliák megszüntetése lebegett a szemünk előtt, amikor információinkat papirra vetettük.

Hangsulyozzuk pedig, hogy nem a saját véleményünkről, hanem igenis megbizható információkról volt szó. Állitásunk bizonyitékaképen fölkerestük a székesfőváros müszaki feladatokkal megbizott ügyosztályának vezetőegyéniségeit és kikértük véleményüket, igaz-e, hogy akadnak vállalkozók, akik a háboru alatt kötnek szerződéseket és amikor megkapják a munkálatokat, sietve áremelést kivánnak?

Müszaki kérdésekkel a fővárosnál tulajdonképpen két ügyosztály foglalkozik, a II. és XIII-ik. A XIII. ügyosztály egyik vezetőtagja kijelentette, hogy a középitési ügyosztály munkái nem olyan természetüek, hogy ott a vállalkozók bármily ürügy alatt árdrágitással tudnának operálni. Kisebb munkák elvállalásánál igen átlátszó lenne, ha a vállalkozók ilyen szándékokkal állnának elő.

— Az ilyesmik — mondta kiváló informátorunk — inkább a II-ik ügyosztályban fordulnak elő, ahol az ut- és csatornaépitési nagyobbterjedelmü munkálatok inkább adnak alkalmat az ilyesmire. Ugy tudom, ott tényleg elő is fordulnak ilyen panaszok.

Fölkerestük tehát *Fock* Ede tanácsnokot, az ut- és csatornaépitési ügyosztály vezetőjét, aki szives volt a nála megszokott nyiltsággal elmondani véleményét:

— A vállalkozók iránt való jóindulatomban, senkisem kételkedhetik, mert minden igazságos és jogos érdeküket pártolni szoktam. Tudom, hogy az állandó anyagdrágulás a vállalkozókat is sujtja, de mégis akadnak

olyan vállalkozók, akik ötletszerüen és rendszertelenül kérnek áremeléseket. Ezeket a kivánságokat bizony sok esetben nem teljesithetjük, annál is inkább, mert a háboru alatt kötött szerződések kötelezik a vállalkozókat. Nem rendszer ez a mi vállalkozóink között, de tagadhatatlan, hogy előfordulnak esetek. Az ilyen ötletszerü áremelési kisérletek bizony, ha nem járnánk el velük szemben a legszigorubban, de egyben legigazságosabban, igen sulyos helyzetbe hoznák az ügyosztályt, mert hiszen ilyen körülmények között nincs módja annak, hogy a legszükségesebb munkálatainkat elvégezhessük, nem is szólva arról, hogy ilyen körülmények között merő lehetetlenség költségvetést csinálni. Sajnos, a főváros vállalkozói nem mind tudják megérteni azt, hogy mit jelentenek a főváros állandó munkálatai és ma a háborus viszonyok között a terhesebb munkák elvállalása helyett arra törekszenek, hogy épitőanyagukat kényelmes módon eladják a külföld számára. A terhesebb és olcsóbb munkánál számukra mindenesetre többet jelent a fáradságnélküli és sokat jövedelmező anyageladás, de ez viszont nem méltányos eljárás azzal a fővárossal szemben, amely állandóan jelentékeny munkaalkalmat szolgáltat a magyar vállalkozóknak és azoknak minden jogos kivánságát honorálja.

Ez a nyilatkozat teljes egészében megerősiti a mi információnkat, amely nem vádként, hanem jóindulatu figyelmeztetésként hangzott el. Mi is tudunk az épitőanyagok árának emelkedéséről, mi sem mondtuk azt, hogy a vállalkozók fizessenek rá a fővárosnál vállalt munkálatakra, csak azt konstatáltuk, hogy vannak vállalkozók, akik nem méltányolva a főváros által nyujtott állandó munkák értékét, a saját kárukra, a pillanatnyi több haszonért el akarják játszani a jövő sokkal tekintélyesebb eredményeit.

Javul a burgonya-felhozatal

Az aranyrépa forgalomba hozatala

Budapest burgonyaellátása az elmult hetekben ismét jelentékenyen visszaesett. A lakosság türelemmel viselkedett, mert mindenki tudta, hogy a főváros sikeres burgonya-akciójának utjába ideiglenesen a fagy állitott gátakat. Megkérdeztük Berczel Jenő dr. tanácsnokot, a városgazdasági ügyosztály vezetőjét, mi az oka a burgonyaellátás ujabb csökkenésének és mikorra remélhető a javulás. A tanácsnok a következő megnyugtató kijelentéseket tette a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Körülbelül három hete annak, hogy a még mindig fenyegető fagyok megkezdődtek. Ez idő óta egyetlen szem burgonyát sem lehetett a számunkra vidéken lekötött mennyiségből behozni a fővárosba. Ez egészen természetes, hiszen szerencsétlen ötlet lett volna a burgonya-kupacok megnyitásával burgonyánkat a biztos fagyásnak kitenni. A burgonya, ha megfagyott volna, értékét nem vesztette volna el, mert a szeszgyárak szivesen átveszik a fagyott burgonyát is, de nekünk élelmezési célokra kell és igy egyetlen helyes eljárás volt, hogy nem tettük ki vidéki készleteinket a megfagyásnak. Naponta végigtelefonáltuk a vidéket, ahonnan azonban állandóan 15—18 fokos hideget jelentettek, ami lehetetlenné tette a szállitást.

— Nem volt más mód, minthogy budapesti készletünkből pótoltuk a hiányokat. Természetesen a jövőre, a fagyok tartósságára is gondolnunk kellett, nem dobhattunk mindent a piacra, de a legelemibb szükségleteket igy is kielégitettük. Igaz, hogy mig előbb napi 20—30 vaggon burgonyát árusitottunk, addig e kemény téli napokban mindössze napi hét vaggont bocsáthattunk a közönség rendelkezésére.

— Most azonban talán már kezdünk tullenni a veszedelmen. Éppen ma jelentették, hogy egyik helyen megnyithatták a vermeket és már utnak is inditottak tizenhárom vaggonnal, ami, reméljük, negyvennyolc óra alatt megérkezik. Ezt fogja természetesen követni a többi tavaszra lekötött burgonya és igy rövidesen abban a helyzetben leszünk, hogy bőven elláthatjuk burgonyával a főváros lakosságát.

— A burgonyán kivül természetesen a zöldségárusitást is sujtották a fagyok, most azonban már zöldséget is nagyobb mennyiségben fogunk kapni. Van látunó savanyitott káposztánk is, amit a közönség igen szivesen vásárol, azonkivül most szerzünk be igen izletes répát is, az ugynevezett *aranyrépát*, amely izletes főzelék lesz. Nehány vaggonnal már meg is vettünk, a tizes bizottság pedig utasitott, hogy a még kinálkozó nyolc vaggont is szerezzük be.

Hatósági gyertya-árusitás

Három szál gyertya tiz fillér.

A petroleum-jegy behozatala enyhitett ugyan a szegény emberek világitási nehézségein, de véglegesen nem oldotta azt meg. Petroleum van, de persze nem elegendő és épen ezért örvendetes az az akció, amely most van készülőben. A még mindig elég hosszu téli estéken a főváros a kevés petroleum mellé némi gyertyát is szándékozik juttatni. Az akciót Berczel Jenő dr. tanácsnok, a városgazdasági ügyosztály vezetője, kezdte és máris előre lehet látni, hogy annak jelentős sikere lesz.

Budapesten ma egyáltalán nincs gyertya, ami pedig van, az méregdrága. Stearin-gyertyát nem is gyártanak, a paraffin-gyertyának pedig nagybani ára mázsánként 500 korona. Ez a körülmény inditotta Berczel tanácsnokot arra, hogy gyertya után nézzen és már sikerült is nagyobb mennyiséget találnia egy vidéki gyárban. A gyár altruista alapon, rendkivül olcsón fogja a fővárosnak az árut átadni, s ugy tudjuk, hogy a tárgyalások már egészen perfekt formát öltöttek. Ha sikerül a fővárosnak a szükséges vaggonokat a szállitáshoz biztositania, akkor már legközelebb meg is kezdődik a hatósági gyertya árusitása.

Ha az áru megérkezik az eladást a városi zöldség-bódékra fogják bizni, ahol mindenki kap pár szál gyertyát igen olcsó árban. A gyertya természetesen paraffinból készül, de a városgazdasági ügyosztályban megejtett próbák azt bizonyitják, hogy igen jóminőségü és jól világitó. A fővárosnak a gyertya kilója, értesülésünk szerint, mintegy három koronába fog kerülni. Egy-egy kilóban átlag hatvan szál gyertya van, ami azt jelenti, hogy szálankint öt fillér az értéke. Egy-egy ilyen szál — hozzávetőleges számitás szerint — két óra hosszatt ég, ami azt bizonyitja, hogy a mai nagyban való öt koronás árakkal szemben a főváros tényleg altruista árban kapja a szegényebb néposztályok számára oly hasznosnak látszó gyertyát.

Abban a kérdésben, hogy milyen mennyiségben és milyen árban fogja a főváros a gyertyát szétosztani, még nincsen döntés. Erre vonatkozólag most folynak a számitások, de remélni lehet, hogy ezt a kérdést is előnyösen fogják megoldani. Az alap, amelyen a számitásokat megejtik, az, hogy mindenki egy nagyobb és két kisebb szál gyertyát fog kapni és pedig a három darabot együttesen tiz fillér árban. Természetesen nem lehetetlen, hogy ezen a terven még változtatni kell, de a különbözet már aligha lesz nagy és igy megmarad a tény, hogy a szegény néposztályok olcsó és jó gyertyához jutnak.

Se szén, se gáz.

A Dunán királyválasztásra alkalmas fagy honol és két utcával tovább, a közgyülés nagytermében gázvita heviti a főváros atyáit. Gázról lesz szó, meg szénről, együttvéve széngázról, vagy gázszénről.

Az atyák nem sietnek a melegedőbe, ugy látszik, jól ellátták magukat szénnel és fával. *Feleki* Bélát, aki gázgyári igazgatósági tag, imigyen „froclizták."

— Béla bátyánk, —főzzünk-e gázzal?

— Nem fiam, mondja Feleki, most ellenpropagandát fogunk inditani. A jelszó ezután az lesz: Főzzünk — békét!

— E jelszóban győzni fogunk. Ugy-e bár, képviselő ur, in Hock signo vinces.

Ez az elmésség már nem Feleki Bélának szólott, hanem *Hock* Jánosnak, a képviselőplébánosnak. Az elnök ettől függetlenül megnyitotta az ülést és a jegyzőkönyv hitelesitésével *Schön* Ignácot bizta meg.

— Mit szól hozzá, — ámultak az emberek, miglen az egyik atya, hasonlóképen függetlenül az előzményektől, igy szavalt:

— A jegyzőkönyvhitelesités semmiféle kvalifikációhoz nincsen kötve. Nem kell hozzá irniolvasni tudás, mint a választójoghoz.

Ennél fájóbb elnöki tényked̈ések is voltak, amikor például jelentette az elnök, hogy *Baránszky* Gyula, a legkedveltebb keresztényszocialista városatya — nem városatya többé, mert a cenzusa megszelidült, már nem üti meg a mértéket. A Belváros soraiból ősz *Hahóthy* Sándor hatalmas sóhajt inditott utnak és azt mondta:

— Sajnos! . . .

Bizony, bizony sajnos, hogy valaki már nem virilista, sajnos, hogy mert nem virilista, nem is lehet városatya. De a szabad polgárok megvigasztalták Hahóthy Sándort:

— Majd beválasztjuk Baránszkyt *a legközelebbi választásnál*. — Mikor lesz az? — Három hónap mulva. — Szóval májusban. — Azt nem. Három hónap mulva — *a békekötés után*.

— Benne lesz ez talán a békeszerződésben?

— Nem. Ez egy külön szerződés lesz az entente-tal. Titkos szerződés.

Ebben aztán meg is állapodtak. Sokkal kényesebb dió volt a másik két mandátum-megüresedés. *Filó* János, isten nyugosztalja, már csak a tulvilágon fog értesülni a békéről. *Lers* Vilmos viszont levelet irt a polgármesternek és a levél tele *lemondással*. Fájlalták is az atyák, hogy egyetlen államtitkár-kollégájuk kicsett a társaságból és imigyen bölcselkedtek:

— Milyen kár, hogy *Szterényi* is lemondott. Most legalább volna egy — nyugalmazott államtitkárunk.

— Várjunk egy kis ideig. Talán előbb-utóbb államtitkár lesz *Hoszpotzky* Lajosból, vagy *Grünn* Jánosból, sőt, ha a sors kegyes lesz hozzánk, hát még — miniszter is kerülhet a mi sorainkból.

— Jobb ma egy zsák szén, mint holnap egy miniszteri tárca.

Ezekkel a szavakkal tértek át a bizottsági tagok a szénbajok és gázbajok tárgyalására. *Bárczy* podeszta egy álló órán keresztül magyarázta a közgyülésnek, hogy hol a baj és miért van baj és meddig lesz baj, s tán a szó belőle, mig a világ folyna, ha — minden szónak egy vége nem lett volna: nincs szén, nincs koksz és a főváros nem termelhet gázt — a városatyák agyából, vagy a háztartás deficitjéből. — Adjatok vaggont és szenet és fuvart és szénbőség lesz Budapesten.

— Ilyen könnyü ez a probléma? — Ilyen könnyü, volt a válasz és — ilyen nehéz.

Hiába magyarázta *Pető*, hogy Ausztria nem gavallér és hogy az entente kiéheztetési politikája az oka mindennek. Az emberek inkább *Rácz* Dezsőnek hittek, aki szent meggyőződéssel kiáltotta:

— Minket nem lehet kiéheztetni.

Nyomban felvetették azt az ötletet, hogy Rácz Dezsőt a főváros költségén lefényképeztetik és a fényképet elküldik Lloyd George-nak, hogy lássa, milyen meddő az ő politikája.

És mert az éheztetéstől az eszmék társulásában már csak egy lépés választja el a szakácsnét, *Füredi* már felkelt és arcképes cselédigazolványokat követelt. A polgármester az ötletet kiadta — a tanácsnak és legközelebb a cupringereknél albumot tesznek majd ki és a csúf szakácsnőknek rossz lesz a sorsuk, különösen akkor, ha — a városatyák maguk mennek szakácsnét választani.

Már akkor az atyák megszavazták a csecsemő-kórházat és megvásárolták a Bakáts-téri kórházat, aztán jószivből egyesre feleltek, mert hogy családi pótlékot engedélyeztek még azoknak is, akiknek nincs is családjuk. Mivel pedig az ülés előtt kijelölő választmányi döntés esett a tanácsjegyzői és egyéb állásokra való jelölésekről, természetes, hogy az előszobában a jelöltek hemzsegtek. Azt mondta az egyik jelölt a másiknak:

— Négyszáz bizottsági tag ur igérte meg, hogy rám szavaz. Biztosan megválasztanak. Mire a másik jelölt igy felelt az egyiknek:

— Négyszáz városatya igéretét birom, hogy rám szavaz. Biztos, hogy elbukom.

Ime, tisztelt uraim, ez a különbség az optimista és a pesszimista között!

Tanácsok a lakásinség enyhitésére

Benedek Dezső műépitész tanulmánya

A háboru után özönével felmerülő problémák közül a városokra nézve a legfontosabb és a legégetőbb a lakáskérdés helyes, okszerü és mindenkit kielégitő problémája. Erről tartott előadást hétfőn este a „Magyar Mérnök- és Épitész Egylet"-ben Benedek Dezső müépitész, a főváros bizottsági tagja és a Gellért-fürdő épitkezésének felügyelője. Előadása során a kislakások épitésének népszerüsitéséről és épitési módjáról beszélt. Egészen ujszerü nézeteit a kislakások épitésére és az állami és községi segélyezésekre vonatkozólag a „Fővárosi Hirlap" munkatársának a következőkben adta elő:

— Lakásinség van, s ez a háboru után csak fokozódni fog, mikor nemcsak a katonák fognak ideözönleni, hanem azok is, akik meggazdagodtak, s itt szórakozást, vagy akik elszegényedtek és a fővárosban uj exisztenciát keresnek. Röviden, háboru után mindenki a fővárosba fog gravitálni, holott itt lakás már most sincsen. Az állam és a főváros feladata gondoskodni olyan intézkedésekről, amelyekkel az épitkezési kedvet fel lehetne lenditeni és egyuttal olcsóbbá tenni az olyannyira szükségessé vált, de megindulni nem akaró épitkezéseket.

— Első sorban az *adózás kérdését* kell rendezni. A házakat uj adókkal terhelni nem szabad. Egyedüli adó, amelyet kivetni nemcsak szabad, hanem szükséges is, a *telek-adó* (és nem *a telekértékemelkedési adó).* Az ugyanis, ha más hatással nincs is, a telek értékének szabályozásához vezet, meggátolja a telkek tulságos értékemelkedését és megakadályozza a mértéktelen telekspekulációt.

— Ameddig a normális viszonyok be nem állanak, s az árak nem lesznek olyanok, amelyek mellett oly házak épithetők, melyek lakásainak árát a középosztály és a munkások megfizethetik, addig *középitkezésekkel* kell a lakáshiányon segiteni. Középitkezések alatt értem a *családi házaknak a főváros által való épitését,* olyképpen, mint az Németországban a „Kriegsheimstätte"-kkel történik. A fővárosnak kis parcellákat kellene a jelentkezők rendelkezésére bocsátani. Ezek nem fizetnék meg a telkek értékét, csak kamat fejében évről-évre a telkek mindenkori értékének 3—4 százalékát. A főváros, hogy a parcellákon a házakat felépithessék, az épitési költségek 90 százalékát jelzálogkölcsön alakjában adná az épitőknek. Ilyen viszonyok és olcsó kamatláb mellett kiegyenlitést nyernének a magas anyagárak is.

— Véleményem szerint a háboru után ilyenmódon 10,000 családi házat lehetne felépiteni Budapesten. Hogy azonban a nagy lakásépitési kampány megindulhasson, három feltétel szükséges: *munkaerő, olcsó anyag és olcsó hitel.*

— Munkás a háboru után lesz elég. Ha ezeket a mostani katonai barakkokban elhelyezzük, tehát lakást adunk nekik és népkonyhákban olcsón élelmezzük, feltétlenül olcsóbb lesz a munkájuk is.

— *Az anyag-árak leszoritása feltétlenül állami feladat.* Elsősorban *meg kell szüntetni a kartelleket,* amelyek munkája eredményezte azt, hogy az anyag-árak mostanáig indokolatlanul majdnem 600 százalékkal emelkedtek. Az állami erdők egy részét más kezekbe kellene adni, olcsó árak mellett, maximált piaci árak kikötésével, melyeknek nem szabad sokkal magasabbnak lenni a háboru előtti áraknál.

— *Az államnak ki kell lépnie a vaskartellből* is és kényszeriteni kell a többi vasgyárat is, hogy szinte redukált árakon szállitsanak az épitő-ipar számára vasat. Amig a gyárak ebbe nem mennek bele, ezeknek nem szabad állami és községi megrendelést adni.

— Ezen intézkedések mellett az épitkezések bizonyára szerényen meg fognak indulni. *Gondoskodni kell azonban olcsó jelzáloghitel nyujtásáról is.* Erre a célra a legalkalmasabb volna, ha a főváros maga nagyobb községi kölcsönt venne fel, községi takarékpénztárt létesitene.

— Mindeme intézkedések mellett azonban a lakások árai még mindig drágábbak volnának, mint a háboru előtti lakásárak. Ezért a háboru megszünésétől számitott 5 éven belül épülő házak különös adókedvezményben részesülnének. Még pedig a háborut követő első esztendőben teljes községi adómentességet és 30 százalékos állami adókedvezményt kapnának. Minden későbbi évben épülő lakházaknál ezen adóengedményt 20 százalékkal kell csökkenteni.

— Ezeknek a megvalósitása, véleményem szerint, egy hatalmasabb épitési fellendüléshez vezetne, a közszükségletet ki lehetne elégiteni és néhány éven belül véglegesen helyreállitani a normális viszonyokat a lakások terén.

A Dunakonferencia első gyümölcsei

A bajorok kiépitik a két méteres Dunamélységet. — Évenként 10—12 millió tonnát lehet szállitani a Dunán. — Bárczy üdvözli a regensburgi polgármester sikereit.

A sokat ócsárolt Dunakonferencia első gyümölcsei máris érni kezdenek. Sajnos, nem mondhatjuk el, hogy nálunk Magyarországon van erről szó, de az eredményeket még sem szabad lekicsinylenünk. Az elsők az elhatározásban, a cselekvés megindításában ismét azok a bajorok voltak, akik a Dunában felfedezték azt a hatalmas viziutat, amely az egész középeurópai kereskedelmi közlekedésnek gerince lehet. *Bleyer* József dr. regensburgi polgármesternek *Bárczy* István dr.-hoz intézett levele volt a megindítója annak az akciónak is, amely a Dunakonferenciát létrehozta.

A Dunakonferencia legelső gyümölcse az, hogy a bajorok a napokban elkészitették a törvényjavaslatot, amely megteremteni hivatott azt a Bajorországra eső hatalmas, mintegy 737 kilométeres viziutat, amely a Rajnának a Dunával való összekapcsolását fogja eredményezni. Bajorországnak ezek a terjedelmes munkálatok 650 millió márkáját fogják fölemészteni. Egyelőre *másfél milliót* irányoznak elő maguknak a munkálatokat előkészitő tervezéseknek költségeire.

Igy természetesen lehet nagyot, szépet és hasznosat alkotni. És amilyen iramban, amily lelkesedéssel és kitartással indul ez a munka, el lehet hinni, hogy három esztendő alatt — amint tervezik — el is készül. Nálunk ezzel szemben csak nemrég hallottunk a kereskedelmi minisztert helyettesitő *Teleszky* pénzügyminisztertől egy beszédet, amely még mindig harmadrendü közlekedési eszközzé degradálta a hajózást. A kormányköröknek ilyen idegenkedése mellett nem lehet számitani rá, hogy a Dunakonferencia által kivánatosnak talált müszaki munkálatok nálunk idejekorán elkészüljenek, vagy csak meg is kezdődjenek.

A szomoru sejtés, amit különben a bajorok is hangoztattak, hogy a magyarok nem foglalkoznak kellő komolysággal a Dunakérdéssel, igy be fog következni. Budapestnek dunai központnak kellene lennie, de megint nagyon félős kezd lenni, hogy Bécs nem fog-e ismét legaloppozni bennünket. A Dunakonferencián *Weiskirchnerék* trükkje lehetővé tette, hogy a dunai központ székhelyének megjelölése a határozati javaslatban üresen maradt. Pedig a bajorok Budapest nevét irták oda. Egyedül mi vagyunk a jogosultak is rá, ha persze a magunk Dunaszakaszát rendbehozzuk, modern felszerelésekkel, jó kikötőkkel látjuk el. Eddig azonban a minapi lekicsinylő miniszteri kijelentésnél egyéb lépés nem történt, pedig Bécs titokban dolgozik, a bajorok pedig nyiltan, törvényjavaslatok előterjesztésével mutatják meg szándékukat, hogy a nagy középeurópai viziutat meg akarják csinálni.

A budapesti városházának semmit se tudunk e tekintetben bünül felróni. *Bárczy* polgármester éles szemekkel azonnal fölismerte a kérdés fontosságát, munkatársai: *Déri* alpolgármester, *Fock* Ede és *Vita* Emil dr., az e tárgyban érdekelt tanácsnokok, ragyogó munkássággal tettek ki magukért. És mégis mit látunk? Még a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő dolgában sem lehetett eddig a kormányközegek akadékoskodása miatt dülőre jutni. Pedig *Hoszpotzky* Alajos és *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsosok, akik e tekintetben a kormányt képviselik, teljes jóakarattal vannak, lelkes agitátora mindkettő a dunai kérdés megoldásának. Gyönyörü tervek készültek, melyeknek megvalósitása azonban még a messze jövő zenéje. Mi az oka ennek? Semmi más nem lehet, minthogy a kormánykörök nem tartják fontosnak a megoldást, a közvélemény pedig, amelynek — sajnos — közgazdasági érzékét a háboru sem tudta kifejleszteni, letargikusan szemléli a főváros és a kormány viaskodását. Sem a sajtó, sem a parlament nem exponálja magát, nyugszik, pihen tehát minden egészen addig, amig majd megint azon vesszük észre magunkat, hogy az osztrákok és a németek fejünkre nőttek abban a kérdésben, amiben maltunk és jövönk egyaránt vezető szerepre predestinálna bennünket.

A bajor törvényjavaslat megokolásában van azonban lefektetve a Dunakonferencia egyik legfontosabb határozatának végrehajtási terve. A bajorok tervbevették

a Dunának két méterre való kimélyitését.

Ez a Dunakonferenciának első nagy eredménye. Az osztrákok még nem jutottak annyira, de valószinüleg sietni fognak vele. A magyar Duna két méteres mélysége megvan, ami azonban már nem a mai nemzedék érdeme. Nekünk a kikötőket és azok modern felszereléseit kellene megvalósitani. Ugy látszik azonban már régen készen lesz a Rajnáig hajózható viziut, amikor mi gondolkozni kezdünk majd, hogy mit kell csinálnunk.

A bajor terv szerint megoldódik a nagy kérdés, hogy a Rajnán, a Majnán, a Majna és Duna közt éptiendő csatornán és magán a Dunán egyfolytában — egyelőre az osztrák szakaszt leszámitva — mindenütt 1000—1200 tonnás teljes terhelésü hajók járhatnak alacsony vizállásnál is. A hozzávetőleges számitás szerint ez azt fogja eredményezni, hogy *a Dunán évenkint 10—12 millió tonnát lehet majd szállitani.*

A Dunakonferencia bajor tagjai hazamentek, lemosták az utiport és elkezdtek dolgozni. Ime, ma már elvben megvalósult náluk a két méteres mélységü Duna és büszkén mondhatják, hogy e tekintetben ők voltak az elsők, akik a Dunakonferencia határozatát végre is hajtották.

A budapesti városházán tisztelettel tekintenek erre a munkára és erre az eredményre. Ugy tudjuk, *Bárczy* István dr. polgármester méltányolva azt a fáradhatatlan tevékenységet, amelyet regensburgi kollégája kifejt, Bleyer dr.-t és a tanácsot táviratilag üdvözölte a bajor javaslat megalkotása alkalmából, mert nyilvánvaló, hogy az ő lelkes agitációjuk és fáradhatatlan munkájuk hozta létre ezt a pompás eredményt. Bleyer főpolgármester szintén táviratilag és hálásan megköszönte a polgármester figyelmességét.

Lássuk most, mi van a korszakalkotó bajor javaslatban és annak szinte még fontosabb megokolásában?

A bajor csatorna-javaslat

Maga a törvényjavaslat, amelyet csatornajavaslatnak neveznek, mindössze két szakaszból áll és a következőképen hangzik:

1. §.

Az Aschaffenburgtól, a Passau alatt levő birodalmi határig megalkotandó nagy hajózási ut kimeritő tervezetének kidolgozása céljaira az államkincstárból, mint első részletösszeg 1,500.000 márka irányoztatik elő.

2. §.

Meghatalmaztatik a pénzügyek királyi államminisztere, hogy az e célra szolgáló szükségleteket egyelőre a központi állampénztár készleteiből fedezze.

E szükségletek végleges fedezetéről a legközelebbi költségvetés keretében történik gondoskodás.

Mindössze ennyi a bajor törvényjavaslat, amely a maga szükszavuságában is sokat mond és a jövő nagy koncepcióját már előre látjuk abból a tényből, hogy maguknak a tervek kidolgozásának céljaira első részletösszegként utalnak ki másfél milliót. Ugyanakkor, amikor

nálunk a Dunakorferencia pár ezer koronás költségeit is keserü kritikával illették.

A Rajna és a Duna összekapcsolása

Sokkal fontosabb azonban a törvényjavaslat megokolása, amely igen sok mindent elmond, amit a mi szakköreinknek jó lesz figyelemmel kisérni, ha azt nem akarjuk, hogy a német nagyarányuság mellett ismét el ne törpüljön, a mi veszedelmes kicsinyességünk.

Mit terveznek tehát a németek. Az alsó Majnának Aschaffenburgig való csatornázása — mondja a törvényjavaslat megokolása, nemsokára elkészül. Az 1914. évi törvény szerint a majnai hajózás egészen Bambergig belekapcsolódik a rajnai hajózásba. Most azonban nem lehet, megelégedni a hatalmas viziutnak csak Bambergig való kiépitésével. A háborus tapasztalatok azt mutatják, hogy Németországnak Ausztria-Magyarországgal és a Balkán-államokkal való gazdasági vonatkozásai a Majnának a Dunával való összekapcsolását követelik, ami tulajdonképen a rajna-dunai összeköttetést is jelenti. Egyébként természetes viziuton akarják megoldani a bajorok a Rajna-Duna összekötését, csak a Nürnberg és a Duna közé eső szakaszon kell a Jura fennsik vizviszonyai miatt csatornaépitéshez folyamodni.

Évenkint 10—12 millió tonna teheráru-forgalom.

Ha az Aschaffenburgig való Majna-szabályozás elkészül, a Rajnától Aschaffenburgig 1500 tonnás hajók közlekedhetnek. Passau alatt a Duna osztrák részén ezidőszerint 650 tonna a legmagasabb hajótér. A németek tehát az uj uton 1200 tonnás hajókat szeretnének járatni, ami 2.5 méteres mélységet követel.

„Nem lehet rá számitani — mondja a javaslat megokolása, — hogy az osztrák és magyar Duna-részeken már a legközelebbi időben olyan arányu kiépités legyen eszközölhető, amely alacsony vizállás mellett a teljesen megterhelt 1200 tonnás hajók számára szükséges. Ezzel szemben azonban elérhetőnek tetszik a két méteres mélység kiépitése. Nem lenne tehát értelme a bajor Dunának 2.5 méterre előre való kiépitésének. Elegendőnek látszik, ha a bajor Duna is csak két méteres mélységre épül ki."

Azt is megtudjuk a bajor javaslatból, hogy milyen forgalomra számitanak a németek ezen az uton? E szerint 270 hajózási napot véve alapul 10—12 millió tonna teheráru forgalmat lehet éjjel-nappali forgalom mellett várni.

Költségelőirányzat: 650 millió márka

Mit áldoznak a bajorok erre a célra?

A Majnaszabályozás az oldalcsatornákkal együtt 285,5 km.-t tesz ki, ami belekerül	175 millió mk-ba
A 167,5 km., Nürnbergtől Stappbergig huzódó csatorna költsége	330 millió márka
A Dunán végzendő munkákra (284 km. hosszu szakaszan) áldozni kell	149 millió márkát
ami együttvéve	*650 millió márkát*

tesz ki.

A munkálatok elvégzését *három esztendő* alatt tervezik, de az Aschaffenburg fölött való részek, valamint a Dunaszabályozó munkák minden valószinüség szerint már jóval előbb elkészülnek.

Thiergärtner és Stöhr
részvénytársaság
Budapest, I., Budafoki-ut 9-11.
Telefon: 129-45.
Elsőrangu egészségügyi és fütéstechnikai berendezések. Vizvezeték, csatornázás, gázvezeték, gyógyfürdőtelepek, központi melegviz és gőzfütések. Kitünő referenciák. Érdeklődők szives figyelmébe ajánljuk
Budafoki-ut 9-11 sz. alatt
levő elegáns műtermeink megtekintését

Közlekedési zavarok a hideg miatt

Betegeskedik a személyzet

Mikor a mult héten tanácskozás folyt a városházán a villamosvasutak üzemének redukciójáról, szóba került, hogy a nagy szénhiányon kivül már csak azért is csökkenteni kellett a villamosok menetidejét, mert a személyzet egészségi állapota olyannyira nem kielégitő és a betegek létszáma olyan nagy, hogy teljes üzemet velük fenntartani nem lehet. A tanácskozáson, mint tudjuk, helyt adtak ennek a rendkivül nyomós oknak, ez valóban hozzájárult ahhoz, hogy a főváros beleegyezett a villamosok csökkentett járatidejébe.

Kérdést intéztünk a személyzet egészségi állapotaira vonatkozólag a villamosvasuti társaságokhoz. Mindkét helyen feleletül azt kaptuk, hogy az összszemélyzetnek körülbelül nyolcadrésze állandóan nem teljesit szolgálatot. A betegek között különösen a nők és a váltóállitó gyerekek betegeskednek sokat, minthogy a rendkivüli hidegben nem birják ki a több órai szolgálatot.

A Városi Villamosvasut-Társaság

személyzetének egészségi állapotáról Sztrókay István forgalmi főnök a következő felvilágositást adta:

— Mintegy 1600 főnyi forgalmi személyzetünkből 200—240 állandóan beteg. A szénhiány mellett, főként ez az oka annak, hogy a villamosok járatait redukálni kellett. A társaság már jóval ezelőtt redukálta jelentékenyen a szolgálati időt, hogy javitson alkalmazottainak egészségi állapotán, de ez nem sok sikerrel járt. A mostani nagy hideg mellett teljesen érthető, hogy ilyen rossz a személyzet szolgálati képessége. Kalauzaink és vezetőink az egész napot a nyitott és hideg kocsin töltik s este, mikor hazamennek és nyugodt pihenésre volna szükségük, szintén fütetlen szoba és hideg várja őket. Bár legujabban a végállomásokon reggel és este, sőt gyakran délben is teát adunk nekik, cukorral, de citrom és rum nélkül. A villamostársaság mindent megtett ugyan, hogy mint élelmiszerrel, ugy fütőanyaggal is ellássuk őket, de az utóbbi időben magunk is nehéz helyzetben vagyunk, két-három napra való szenünk van s abban az esetben, ha egy-két napig kimaradnának a szénszállitmányok, fennforogna az üzem teljes beszüntetésének veszélye.

— Egyelőre csak jelentéktelen üzemredukálásról van szó. Megjegyzendő azonban, hogy még igy is sokkal több kocsit járatunk, mint amennyit a hatósági menetrend értelmében kellene. Két évvel ezelőtt olyképen állapitották meg ugyanis a városi villamos járatainak rendjét, hogy ahhoz 253 kocsi kell. Mi azonban most is 290—300 kocsit járatunk állandóan. Ezek további redukálására addig nem kerül sor, mig — amit azonban remélhetőleg elkerülhetünk — a személyzet egészsége azt meg nem kivánja.

Megkérdeztük azután, hogy az üzem redukálásával mennyi szenet takaritanak meg.

— Erre nézve pontos adataink nincsenek. Mint minden villanygépnek, ugy a mi gépeinknek is tovább kell járni, mint ameddig a kocsik üzemben vannak. Eddig éjszaka másfél óra hosszat álltak a gépek, most, hogy a járatok idejét megröviditettük, három óra hosszat szünetelünk. Szóval az előbbi állapothoz képest másfél óra nyereséget értünk el.

*

Az omnibusszal és a fuvartelep személyzetével hasonló volt a helyzet. Erre vonatkozólag

dr. Gattein Hugó,

a fuvartelep igazgatója a következőket mondotta:

— A nagy hideg következtében mi is redukáltuk az üzemet, még pedig a lovak miatt. Közrejátszott azonban az is, hogy a nagy hidegben személyzetünk nagy része hirtelen megbetegedett. Női kalauzainknak mintegy a fele lett beteg, kocsisaink közül pedig aránylag sokkal többen. Ez érthető is, ha meggondoljuk, hogy ők a nyitott kocsin ülnek és egyáltalában semmi mozgási szabadságuk nincsen. A szemétfuvarozás redukálása is hasonló okokból, a személyzet betegállományának gyors megnagyobbodása miatt történt.

Sporttelep a Lágymányoson

Pesti horgászok akciója

A régi Buda históriájához szorosan hozzátartozik az a tilalomfa, amit nemrég tettek el örök emlékezetül a Kelenföldi Kaszinó nagytermében. Szuette fán ez a felirás olvasható:

ezen a helyen tilos a vadászat.

Ezt a táblát a mult esztendő nyarán vették ki a földből, eddig az ideig az egymásra szögelt két deszka az Átlós-út tájékán figyelmeztette a járókelőket arra, hogy sem a Fehérvári-uton, sem az Átlós-uton nem szabad ma lövöldözni azokra a vadakra, amelyek arrafelé incselkednek a pesti Nimródokkal. Most már mosolygunk a fura tilalomfán, de még pár decennimmal ennek előtte komoly jelentősége volt a magisztrátus bölcs rendelkezésének, mert hiszen nem is kell olyan nagyon öregnek lenni a budai és pesti embereknek, hogy visszaemlékezzenek azokra az időkre, amikor Kutlánya bátyánk megvásárolta az első telket a Fehérvári-út tájékán és általános csodálkozásra palotát épitett ott, ahol bizony csak orvvadászok lesték a sás között a vadrucát és a fürjet.

Budapestnek leggyorsabban fejlődő városrésze kétségkivül a Ferenc József-hid tájéka, ugyszólván máról-holnapra épültek itt hatalmas paloták a filléreként gazdát cserélt telkeken, most pedig számot adhatunk arról, hogy rövidesen ugyancsak a Lágymányoson és pedig a Müegyetem közvetlen közelében megteremtik a főváros egyik legszebb sporttelepét is.

A horgászat nálunk kétségkivül a legujabb és elmondhatjuk, hogy a legszebb sportok közé tartozik. Azelőtt ezt a szórakozást nem igen kultiválták, de hogy legutóbb néhány lelkes ember ujjászervezte a Budapesti Horgászok Egyesületét, azóta nyáron és ősszel vasárnaponkint és csütörtök délután sokan bámulják a budai hidfők mellett lévő villamos állomásokon azt a sok embert, akik óriási pálcákkal és mindenféle titokzatos szerszámmal felszerelve igyekszenek Tétény felé. A pesti horgászok egyesületének több száz tagja van és az egyesületnek legutóbb már gondoskodni kellett arról, hogy tagjai számára itt, a főváros területén is megfelelő vizi területet biztositson.

Erre vonatkozólag beadványt intézett a Fővárosi Közmunkák Tanácsához és a tanács a napokban tartott ülésén kedvezően intézte el az egyesület beadványát és bérbeadta az egyesületnek az ugynevezett Lágymányosi tavat, amely közvetlenül a Müegyetem háta mögött van és egyik oldalán még mindig szabályozatlan, rendezetlen területre néz. A tó területe hetven katasztrális hold és ezen a területen a Budapesti Horgászok Egyesülete most különböző nagyszabásu tervek megvalósitásához fog.

A Lágymányosi tavon elsősorban természetesen az egyesület tagjai horgásznak majd, de mivel ez a könnyen megközelithető terület más célokra is kitünően alkalmas, ott egyéb szórakozások is lesznek. Tudomásunk szerint az egyesület hatalmas tenniszpályákat épittet a tónak beparkirozandó részén, télen ez lesz Budapest legnagyobb korcsolyapályája, nyáron pedig fürge csónakok siklanak majd a hatalmas vizen. Minden évben országos horgászversenyeket rendeznek a Lágymányosi tavon, amelyet a különböző sportépületek vesznek majd körül. Főként a nemes és nem nagy erőkifejtést igénylő sportoknak ad itt otthont a Budapesti Horgászok Egyesülete, amelyet különben a főváros is támogat ebbeli törekvésében.

Az egyesület, amelynek ujjászervezését a legutóbb megválasztott uj egyesületi elnök, Bucsánszky Bertalan dr. tanácsjegyző végezte el, a Közmunkák Tanácsához benyujtott beadványában még egy értékes és a főváros közélelmezési viszonyaira is fontos szereppel biró körülményre hivta fel az illetékes tényezők figyelmét. Ez a körülmény a mostani indokolatlan haldrágaság, amelyet csakis mesterséges haltenyésztéssel lehetne megszüntetni. Az egyesület vállalkozott is arra, hogy a Lágymányosi tóban egészen modern halgazdaságot rendez be, olyant, amely alapja lehet az egész országban megindulo intenziv haltenyésztésnek. A halgazdaság terveit értesülésünk szerint már el is készitették és a földmüvelésügyi minisztérium illetékes szervezete, az Országos Halászati Főfelügyelőség, a legteljesebb mértékben támogatja is ezt a mozgalmat. A cél az, hogy a budapesti halgazdaság mintájára elsősorban a főváros

területén, ennek közvetlen környékén, de azután az ország erre alkalmas helyein mindenütt halastavakat népesítsenek be és ily módon társadalmi akcióval gondoskodjanak a halállomány szaporitásáról.

Tervbe vette az egyesület, hogy a budai hegyi patakokban pisztrángtenyésztést, ami egyrészt közélelmezési szempontból fontos, másrészt azonban módot nyujt a legizgalmasabb sportok egyikének: a pisztránghorgászatnak az üzésére.

Bizonyos, hogy ezek a törekvések a főváros idegenforgalmának a szempontjából se közönbösek és igy mindenképen érthető az a nagy érdeklődés és jóakarat, amely a Budapesti Horgászok Egyesületének törekvéseivel szemben ugy a tanács, mint a minisztériumok részéről megnyilvánul. A Közmunkák Tanácsa már hivatalosan értesitette a fővárost arról, hogy az eddig kihasználatlanul lévő Lágymányosi tavat a horgászoknak adta bérbe, a horgászegyesület pedig már megtette a szükséges előkészületeket arra, hogy a bérlet átvételével nagyszabásu terveit megvalósithassa.

Városházi Kabaré

Konferál: Köváry Gyula

Az arcképes cselédkönyv.

Szerény háztartásom gondnoknője és az összes főzési, takaritási és egyéb házi teendők tudományának egyetemes tudora, szóval az a női egyén, akit valamikor, boldog gyermekkoromban apám-anyám „cseléd"-nek mert cimezni, a napokban audienciát adott. Minden héten tart előadást, melynek során a legtömörebben összefoglalva közli velem óhajait. (Házvezetésemben ez már „bevett" szokássá vált. Ugyanis ő adta ki ezt a szokást és nekem be kellett vennem.) Kivánsága ezuttal 50 korona előleg volt. Előzékenyen nyujtottam át önagyságának a kivánt összeget és nem is merlem az indiszkrét kérdést megkockáztatni, hogy pillanatnyi pénzzavarát mi okozta. De ezuttal megmondta saját jószántából: — Tudja nagyságos ur (— ezt a cimet, amit meghagyott számomra, olyan megadással viselem, akár csak Petár a királyi rangot —) a fényképészhez megyek, csináltatok 6 darab szép képet magamról. — Óh, feleltem mosolyogva, csak parancsoljon kedves Zsuzsika és remélem, engem is megtisztel egy példánnyal. — Ha külön megfizeti az árát, akkor kaphat, mert akkor mingyár hetet rendelek. Tudja, hat az köll nekem. Egyet megtartok magamnak, egy mén az olasz frontra a kérőmnek, egyet kap a vőlegényem, aki kórházban fekszik Szabadkán, egyet adok az udvarlómnak, és egyet küldök a férjemnek, aki orosz fogoly Tobolskban. — Ez csak öt darab Zsuzsikám, kockáztattam meg szerényen a kijelentést és amint mondta, kegyed 6 példányban sokszorositttatja földi bájait. — Hát a hatodik a könyvbe gyön, világositott föl Zsuzsika.

Igy tudtam meg, hogy ezentul a cselédkönyvek arcképes igazolványnyal lesznek ellátva és az én Zsuzsim első akar lenni az elsők között, akik ilyen okmány birtokába jutnak.

Két nap alatt elkészültek a fotografiák. Majd elájultam. Az arc az a Zsuzsikáé volt, de a többi, — ahogy a bibliában irva van — Ézsau kezei voltak. Azért alkalmazom ezt a bibliai hasonlatot, mert tudvalevőleg Ezsau kezei szőrösek voltak és a Zsuzsika toilettéje is csupa szőrme volt. A feleségem muffja, boája és legujabb 600 koronás kosztümje érvényesült. Zsuzsika formáktól duzzadó porhüvelyén. A nőm ruháiban vétette le magát a drága, az én pénzemen. És olyan nagy kabinetképeket csináltatott, hogy azok nem a cselédkönyvbe, de még a Pallas Lexikonba sem fértek volna bele. No, de nem baj! Saját költségemen kisebbitettem egy példányt, beragasztottam a könyvbe és igy minden rendben volt. Rendben volt, a mai napig. Ma reggel azonban Zsuzsika megfeledkezett szakácsnői méltóságáról és . . . ezt csak zárójelben merem megsugni: (lopott!)

Mit lopott? Mindent. Ruhákat, ékszereket, kiüritette a spájzot, elvitte Shakespeare 6 kötetét (mindig szerette az irodalmat), mit mondjak, mindent ellopott a világon, amit egy éjszakán keresztül el lehet tulajdonitani. Azaz, pardon, — nem mindent! Az ő higgadt észjárásával és körültekintő figyelmével otthagyta feleségemnek azt a kosztümjét, amiben levétette magát. Azt hiszem, a végét már kitalálják?...

Elmentem a rendőrségre, odaadtam a fogalmazó urnak a könyvet, hogy nyomozza ki elszökött alkalmazottamat. És miután az arcképről a feleségem kosztümje volt „leolvasható", ma délelőtt tényleg elfogták a Váci-uteában, korzózás közben — a feleségemet.

Események

Miért késik a palack-üzem megnyitása? A főváros palackozó üzemének már régen meg kellett volna nyilnia. Maga a főváros szeretné már legjobban, ha a régóta vajudó uj intézményt végre nyélbe tudná ütni. Sajnos, azonban minden jó szándék és törekvés meghiusul a háborus anyaghiányon, aminek az a következménye, hogy a palackozó üzemben szükséges gépeket nem lehet előállitani. A főváros időtlen ideje, hogy megrendelte ezeket a gépeket, amelyek azonban még mindig nincsenek készen. Hol ez, hol amaz az anyag hiányzik, amit a főváros már igen gyakran pótolt, de mire az egyik anyag pótlása megtörtént, akkorra megint a másikat rekvirálták el. Egyelőre tehát a háborutól függ, mikor lehet a palacküzemet teljesen felszerelni és megnyitni.

Kanidaki jutalék-pöre. Kanidaki János, a főváros szerződéses sertésszállitója volt. Szerződése szerint a fővárostól az ő közvetitésével vásárolt sertések után darabonként 2 koronát kapott, ami sertésszakértők szerint rendkivüli magas közvetitési dij. Kanidaki azonban maga is ügynökökkel dolgozott, akik jelentékenyen kevesebb dijért hajtották fel számára a sertést eladni szándékozókat. Ügynökei egyike a sertések közvetitéséért darabonként 50 fillért számitott fel Kanidakinak, aki azonban nem volt hajlandó ezt a közvetitési dijat kifizetni, minthogy ez szerinte tulságosan magas volt és ha ő a saját közvetitőinek ennyit fizet, neki misem marad. A sertésügynököt azonban ez a védekezés egyáltalában nem hatotta meg, hanem dr. Polyák Béla ügyvéd által beperölte Kanidakit, a neki járó jutalékért. A biróság előtt Kanidaki azzal védekezett, hogy a jutalék tulmagas, s a háboru alatt a fővárostól sokkal kevesebb jutalékot kap, mint annakelőtte. Állitásai megdöntésére, a felperes ügyvédje hivatkozott a „Fővárosi Hirlap" egyik régebbi számára, amelyben éppen Kanidaki sertésvásárlásairól és a fővárostól kapott tulmagas jutalékáról volt szó. A biróság bekérte a „Fővárosi Hirlap" illető lapszámát, az iratokhoz csatolta, s a legközelebbi tárgyaláson az abban foglalt adatok tekintetbevételével fog itélkezni.

Megalakult a Bajtársi Szövetség városi szakosztálya. A mult héten a városházán Bárczy István polgármester elnöklete alatt és Harrer Ferenc előadása mellett megalakult a Bajtársi Szövetség városi szakosztálya. Elnök: Bárczy István és helyettes elnök Harrer Ferenc tanácsnok lettek. A választmány tagjai: dr. Biró Károly, Brolly Tivadar, Márk Endre, Rimler Károly, dr. Töpler Kálmán polgármesterek, dr. Szentpáli István törvényhatósági bizottsági tag, Lukács Ödön nagyváradi polgármesterhelyettes, dr. Harrer Ferenc tanácsnok és Várhidy Lajos városi kongresszusi titkár. A szakcsoportok a következőkép alakultak meg: 1. szervezeti szakcsoport: Folgens Kornél és Somogyi Szilveszter polgármesterek, Hanvai Sándor kerületi előljáró, dr. Harrer Ferenc és Marher Aladár tanácsnokok; 2. pénzügyi szakcsoport: Brolly Tivadar polgármester, dr. Glückstal Samu és dr. Vázsonyi Vilmos törvényhatósági bizottsági tagok, Lukács Ödön polgármesterhelyettes, dr. Csupor József tanácsnok és dr. Pikler Gyula fővárosi statisztikai hivatali aligazgató; 3. községi üzemi szakcsoport: Nendtvich Andor polgármester, dr. Springer Ferenc törvényhatósági bizottsági tag, Buzáth János dr. tanácsnok, dr. Ripka Ferenc és Stark Lipót vezérigazgató, Bernauer Izidor, Billing Henrik, Pazár István, Sztrokay István és Weisz Jakab igazgatók; 4. városépitési szakcsoport: Fock Ede és dr. Harrer Ferenc tanácsnokok, Farkas Árpád, Kabdebo Gyula, Vargha László müszaki tanácsosok, Kőszeghy József és Szilárd Emil főmérnökök; 5. népélelmezési szakcsoport: dr. Nagy Ferenc, Sándor István és Rosenauer Ottó polgármester, Folkusházy Lajos tanácsnok és dr. Thirring Gusztáv fővárosi statisztikai hivatali igazgató; 6. közmüvelődési szakcsoport: Csesznák Gyula, Dörr Albert polgármester, dr. Havass Rezső törvényhatósági bizottsági tag, dr. Wildner Ödön tanácsnok és dr. Szabó Ervin főv. könyvtári igazgató; 7. szociálpolitikai szakcsoport: Geml József polgármester, dr. Demjén Géza tanácsnok és dr. Ferenczi Imre szociálpolitikai előadó. A titkári teendőkkel dr. Buzsáky Rudolf fővárosi tanácsjegyző és dr. Sidó Zoltán főv. fogalmazó bizatott meg.

Az erőszakos Phöbus. Ujpest város képviselőtestülete háromnapos vita után olyan határozatot hozott, hogy 1917. január 1-től a magánfogyasztás által használt villamosáram egységárának két fillérrel való emeléséhez hozzájárul. Ezt a határozatot azonban a polgárság köréből többen megfelebbezték és igy a vármegye döntéséig azt nem lehet végrehajtani. A Phöbus villamos vállalat azonban, amely a közvilágitást szolgáltatja, ismert szolidságánál fogva tultette magát a halasztást előidéző fölebbezés körülményein és megkezdte a felemelt dijak beszedését. Az erőszakoskodás nagy elkeseredést szült az ujpesti polgárok körében és panaszukkal a városházához fordultak. Boross Mór városi főügyész a vállalat eljárását szintén szabálytalannak és törvényellenesnek tartja és a legközelebbi képviselőtestületi ülésen javasolni fogja, hogy a Phöbus eljárása ellen a város tegye meg a megtorló lépéseket.

Kövezet-javitás. A folyó évben teljesitendő kövezetjavitási munkálatokra a tanács szerződéses megbizást adott: Schaffer Györgynének az I. kerületben; Bauer Jánosnak, III. ker.; Oberndorfer József, V. ker.; Benz F. és ifj. Helfenstein cégnek, VI. ker., Hirsch Mihály r.-t., VII. ker.; Ámon Antal és fiainak, VIII. ker.; Krausz és Gribiczer cégnek, IX. ker.; Halmos Istvánnak, a X. kerületben.

A Tőke

Valuta-gondok.

A háboru a nagy tömegek érdeklődését is felkeltette a közgazdasági élet jelenségei iránt. A közönséget elsősorban a pénz devalvációjának a dolga foglalkoztatja. Mind sürübben halljuk kérdezni, mi az oka a nagy drágaságnak, valutánk külföldön való alacsony árfolyamának, más szavakkal, pénzünk vásárlóereje csökkenésének.

Nem szándékunk itt a különböző pénzelméletek fejtegetésébe bocsátkozni. Csak arra akarunk utalni, hogy a nagy publikum azoknak a felfogása felé hajlik, akik a pénz vásárló ereje csökkenésének az okát a pénzcirkuláció szaporitásában látják. Az emberek azzal a kényelmes válaszszal intézik el a kérdést, hogy az áru azért drága, mert sok a pénz.

Az bizonyos, hogy a pénzforgalom az összes hadviselőállamokban óriási módon megnövekedett. Franciaországban a bankjegyforgalom, mely a háboru kitörésekor 6 milliárd frank volt, ma 18 milliárdra rug. Oroszországban a bankjegyforgalom a háboru alatt 6 milliárd rubellel emelkedett. Angliában, az aranyvaluta klasszikus hazájában, 135 millió font sterling, vagyis több mint 3 milliárd korona szükségbankjegyet (currency notes) adtak ki. Németországban a bankjegyforgalom másfél milliárdról hét milliárdra szaporodott fel. Hogy nálunk a bankjegy-infláció milyen mérveket öltött, azt pontosan nem tudjuk, minthogy az Osztrák-magyar bank kimutatásokat nem tesz közzé. Földes Béla egyik parlamenti beszédében 6 milliárd koronára teszi a monarchia bankjegyforgalmát.

A régi nemzetgazdaságtan, amelynek elméletei közül a jelenlegi háboru már egynéhányat

felboritott, azt a dogmát állitotta fel, hogy valamely ország pénzforgalmának a mennyisége az áruk áraira lényeges befolyást gyakorol. Ennek a tannak a hivei az ugynevezett inflacionisták, akik azt hirdetik, hogy valamely ország csak egy bizonyos mennyiségü pénznemet és bankjegyet bir el és hogy a mértéken tuli bankjegykibocsátás áremelkedést idéz elő. Evvel az elmélettel szemben éppen ellenkező álláspontot foglal el egy másik iskola, mely azt állitja, hogy a mindenkori pénzforgalom mennyisége automatikusan hozzáilleszkedik az áruforgalom igényeihez. Hát ez mindenesetre kényelmes teoria, amelynek alapján az árdrágitók és a legnélkülözhetetlenebb szükségleti cikkek árfelhajtói minden felelősséget a megszaporodott bankjegyforgalomra háritathatnak és azt bünbakként állithatják oda.

Már most az a kérdés vetődik fel, hogyan fognak megszünni azok az okok, melyek a pénz vásárló erejének a csökkenését előidézték. Erre a válasz igen egyszerü: a bankjegyforgalomnak a normális nivóra való redukálásával és a termelés fokozásával. Mindez természetesen a háboru alatt nem lehetséges. A háboru után azonban majd azonnal hozzá kell fogni a valuta ujrafelépitésének a munkájához. A bankjegyeknek a jegybankba való visszaözönlése csak ugy lesz elérhető, ha az állam az ő tartozásait az Osztrák-magyar banknak kifizeti. Ez viszont csak egy nagy békekölcsönnel lesz lehetséges, amelylyel az összes függő kölcsönök konszolidáltatni fognak.

A bankjegyforgalom redukálása, melylyel a pénz vásárló ereje csökkenésének egyik főoka fog megszünni, kétségkivül jótékony befolyással lesz a termelés fokozására, de csak akkor, hogy ha a hiteligények könnyen fognak kielégittetni és a kamatláb nem fog jelentékenyebben emelkedni. Az bizonyos, hogy a háboru után a jegybanknak az eddiginél liberálisabb diszkont-politikát kell követnie, hogy a jelentkező nagy hiteligényeknek eleget tehessen.

Egy másik kérdés a jegybank devizapolitikája. Az osztrák-magyar bank a multban pénzünk nemzetközi árfolyamát kedvezőtlen fizetési és kereskedelmi mérlegünk dacára is egyensulyban tudta tartani. A jegybank ezt az eredményt okos devizapolitikájával érte el, melyet a külföldön mint utánzandó példát állitottak fel. Sajnos, hogy az osztrák-magyar bank a háboru kitörésekor devizapolitikájának a folytatásával felhagyott és a külföldi értékek piacát teljesen az erők szabad játékának, az automatikus kiegyenlitést többé előidézni nem tudó spekulációnak és a behozatali kereskedelem kapkodó félénkségének szolgáltatta ki. Ennek a politikának kedvezőtlen hatásait fokozta még az a bizalmatlanság, amelyet a bankkimutatások közzétételének elmaradása előidézett.

Követelni kell, hogy a jegybank a multban követett józan devizapolitikáját a jövőben még intenzivebben — ha kell, áldozatok árán is — gyakorolja. A bankszabadalom meghosszabbitása a legjobb alkalom lesz arra, hogy a jegybanknak ez a kötelezettsége még határozottabban kiköttessék. A cél elérése érdekében megfontolás tárgyává volna tehető, vajjon nem kellene-e az aranyfedezetbe betudható devizák értékét 60 millióról legalább 100 millióra emelni. Egyáltalában a bankszabadalom meghosszabbitása alkalmával a jegykibocsátás értékes jogának adományozásával szemben legfontosabb kötelességként azt kell az osztrák-magyar banktól követelni, hogy a korona intervalutáris árfolyama minden körülmények között fentartassék.

Az osztálysorsjáték állami kezelésben. Mint a napilapok jelentik, a pénzügyminiszter az *osztálysorsjáték* koncessziójának további négy évre való meghosszabbitásáról szóló törvényjavaslatot, mely már mult évi junius óta fekszik a Ház előtt, *visszavonja* és az osztálysorsjáték rendezését *kincstári kezelésbe* veszi. Az organizációval és a sorsjegyek eladásával a *Pénzintézeti Központ* fog megbizatni, mely máris tárgyalásokat folytat a főgyüjtőkkel, hogy közremüködésüket a maga részére biztositsa. Az állami osztálysorsjáték vezetőjévé, mint értesülünk, *Vas* Aladár, az Osztálysorsjáték r.-t. cégvezetője van kiszemelve, aki ezen a téren mint elsőrangu szakember ismeretes. A *Fővárosi Hirlap* már évek óta szószólója az osztálysorsjáték kincstári kezelésének, mely az államot uj bevételi forráshoz juttatja, amelyre a háboru után amugyis nagy szükség lesz. Mi csak azt találjuk furcsának, hogy ezt az államositást most a háboru alatt viszik keresztül, amidőn az osztálysorsjáték üzlet, — mint a pénzügyminiszter a fentemlitett törvényjavaslatban mondja — amugy se rentabilis. Furcsa az is, hogy a javaslat visszavonását nem állampénzügyi szempontokkal indokolják, hanem azzal, hogy ezzel az ellenzék óhajtásának akartak eleget tenni. Ami a Pénzintézeti Központ megbizatását illeti, ezt csak helyeselhetjük, minthogy ez az intézet abban a helyzetben van, hogy a kötelékébe tartozó nagyszámu bank és takarékpénztár utján a sorsjegyek eladását megfelelő szervezettel végezheti.

Illatszergyár Kelenföldön. A magyar illatszer és a piperecikkek a háboru előtt nem örvendtek valami tulságos közkedveltségnek és többnyire idegen, francia vagy angol cégér alatt kerültek forgalomba. A háboru azonban ennek az iparágnak is jelentékeny konjunkturát jelentett, főleg mióta az illatszer- és piperegyártmányok behozatalát eltiltották. Ez a körülmény idézte elő, hogy a Sávoly-féle gyár, amely többek között az ismert Thymol nevü fogpasztát is készíti, már kinőtte kereteit és legutóbb Kelenföldön nagyobb telket vásárolt, amelyen több százezer korona befektetéssel illatszer- és piperészappan-gyárat létesit. Az épitkezés már a kora tavasszal megkezdődik.

A németországi cipőbehozatal. A behozatali cipőközpont megalakulása, a németországi kiviteli tilalom életbelépése miatt, egyidőre megnehezült és késedelmet szenved. Aktualitását azonban nem vesztette el ma sem. Sőt ismét előtérbe hozta a megalakulás problémáját, hogy a németországi cipőgyárak magyarországi fiókjai nagymennyiségü cipő kivitelére kértek engedélyt a német kormánytól, amely, hir szerint hajlandó is a kérelmet teljesiteni. Értesülésünk szerint a központ március első napjaiban fog megalakulni.

Uj magán-bankház. Schönfeld Adolf, a Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön r.-t. igazgatója, 22 évi müködés után barátságos uton megvált az intézettől és Schönfeld Adolf és társa bankbetéti társaság cég alatt nagyszabásu magánbankházat létesitett. A bankház, amelyet a Gottschlig r.-t. tulajdonosa, a losonci Herzog és Kohn cég kommenditál — jelentékeny tőkével kezdi meg müködését és ipari vállalatok finanszirozásával, valamint bank- és váltóleszámitolási üzlettel fog foglalkozni.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület 1916. évi zárszámadása 10,387.733 K nyereséggel zárult. Az igazgatóság a február 26-ára egybehivott rendes közgyülésnek javasolni fogja, hogy az alapszabályszerü jutalékok kihasitása után fenmaradó összegből osztalékul minden részvényre 700 korona, vagyis összesen 7 millió korona fizettessék ki, egy millió korona az ázsiótartalékalap gyarapitására, 100,000 korona a nyugdijalapra, 50.000 korona pedig a köz- és jótékonycélu alapokra fordittassék, 200.000 korona adassék a tisztviselők külön jutalmazására és 1,062.586 K uj számlára vitessék át. Az igazgatósági jelentés kiemeli, hogy a takarékpénztár hagyományaihoz hiven semminemü, a háboruval összefüggő üzletet nem kötött és az igazgatóság mégis magasabb osztalék fizetését is javasolhatta volna, ha adó- és valutatartalékolásra nagyobb összeget nem kellene fordítania. A mérleg szerint az intézet 1217.64 millió korona összeget kezel. A betéti könyvekre és folyószámlákra elhelyezett tőkék összege 559 millióról 707 millióra emelkedett. A váltóanyag 99.6 százaléka, a moratórium dacára, szabályszerüen rendeztetett. A lombard-előlegek összege 105 millió K. A jelzálogkölcsönök álladéka 5.2 millió korona ujabb kölcsönnel emelkedett. A záloglevelek összege 410.8 millióra emelkedett. Az intézetnél az eddig kibocsátott öt hadikölcsönre 633 millió koronát jegyeztek.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár mult évi mérlege 3,483.544 K tiszta nyereséget tüntet ki az előző évi 3,339.153 K tiszta nyereséggel szemben. Az igazgatóság a február 24-ikére egybehivott közgyülésnek javasolni fogja, hogy az alapszabályszerü levonások után részvényenkint száz korona osztalék fejében 2.5 millió K fizettessék ki és a hivatalnokoknak adandó rendkivüli jutalomdij kifizetése után fenmaradó 556.701 K nyereségmaradványt az 1917. üzletév javára vigyék át. A mérleg adatai szerint a betétállomány 124.2 millió koronára emelkedett. A forgalomban lévő záloglevelek összege 157.469.000 K. A jelzálogkölcsönállomány 158.129.018 K. A váltótárca 51.6 millió, a készpénzkészlet 6.2 millió, az értékpapirtárca 23.9 millió, a jelzálogbiztositéki alap 11.1 millió. Az adósok tartozása 20.96 millió K. Az intézet kamatjövedelme 7,876.959 K volt. Az intézeti ingatlanok 121.713 koronát jövedelmeztek, a jelzálogüzlet nyeresége pedig 1.24 millió K volt.

A Hazai Bank Részvénytársaság február 17-én tartotta báró Daniel Ernő v. b. t. t. elnöklete alatt évi rendes közgyülését. A közgyülés az előterjesztett mérleget és jelentést jóváhagyta, az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak a felmentvényt megadta és elhatározta az 1916-iki üzletévre kimutatott 4,972.418.19 korona tiszta nyereségből, illetőleg az alapszabályszerü jutalékok levonása után fenmaradó összegből 200.000 darab részvény 22. számu osztalékszelvényének folyó hó 19-étől 16 K-val leendő beváltását, a tartalékalapnak 550.000 koronával, a banképület tartalékának 100.000 koronával, a nyugdijalapnak 50.000 koronával való javadalmazását, egyszersmind kiutalt a felügyelőbizottság dijazására 21.000 koronát, a tisztikar részére 75.000 koronát és elrendelte a fenmaradó 423.181.25 korona nyereségátvitelnek az 1917-iki üzletév javára való irását. Ezekután megválasztotta a közgyülés a felügyelőbizottság tagjait három üzletév tartamára.

A Pénzintézeti Központ igazgatósága megállapitotta az 1916-ki csonka üzleti évről szóló mérleget. Az üzleti év alakszerüen junius 1-vel kezdődött s igy hét hónapra terjedt, de a szervezés csak julius elején, a rendes üzleti tevékenység pedig csak november végén — a végleges helyiségbe való beköltözés után — vehette kezdetét. A nyereség 1,166.884 korona 28 fillér. A nyereség hováforditására vonatkozólag az igazgatóság a közgyülésnek azt fogja inditványozni, hogy az alapszabályoknak megfelelően fizettessék 6% osztalék fejében az „A" sorozatu üzletrészekre 118.849.14 K; utaltassék a rendes tartalékalapba 10%-os javadalmazás fejében 116.688.42 K; a veszteségi tartalékalapba 10%-os javadalmazás fejében 116.688.42 K; a nyugdijalapba 3%-os javadalmazása fejében 35.006.52 K és a fenmaradó 779.651.78 K fizettessék az államkincstárnak a „B" sorozatu üzletrészek osztaléka fejében. Az igazgatóság ezután jóváhagyólag tudomásul vette az ügyvezetőség több bejelentését, igy azt, hogy a P. K. felajánlotta tagjainak, hogy osztalékszelvényeiknek beváltását elvégezni hajlandó. Ebben az irányban eddig mintegy 200 intézet adott megbizást. Reviziót eddig 54 esetben kértek a P. K.-tól részben szanálás vagy fuzió előkészitése végett, de részben oly intézetek is, amelyek minden szanálási célzat nélkül óhajtották ügyvezetésüket a P. K. által felülvizsgáltatni. Az igazgatóság ezután több pénzintézetnek rendkivüli hiteleket szavazott meg, többrendbeli felszámolás vállalása iránt hozott határozatot és végül Sándor Kálmánt, az Angol-Osztrák Bank budapesti fióktelepének cégvezetőjét igazgató-helyettessé nevezte ki.

Uj magyar biztositó-társaság. Február 15-én megalakult az Auguszta Általános Biztositó Intézet kétmillió korona alaptőkével. A társaság célja: a hadibiztositás, rokkantsági biztositás és népbiztositás ápolása. Az elnökség tagjai: Kálmán Gusztáv, gróf Andrássy Sándor és Simontsits Elemér. A társaság kebelében müködő jótékony bizottság vezetésére Lónyay Sándornét hivták meg. A biztositó társaság ügyvezető igazgatója dr. Gonda Illés.

A Salgótarjáni Kőszénbánya r.-t. igazgatósága e hó 15-én tartott ülésében megállapitotta az 1916. évi zárszámadásokat és elhatározta, hogy a március 5-ére egybehivandó közgyülésnek részvényenként 25 korona osztalék fizetését fogja inditványozni. Javasolni fogja továbbá, hogy az értékcsökkenési tartalékalapra 1,400.000 K-t, a tartalékalapra 400,000 K-át, a tisztviselői nyugdijalapra 75,000 K-át, a munkáspénztárak javadalmazására 240.000 K-át, a dr. Chorin Ferenc munkásgyermekeket segitő alap céljaira 25,000 K-át forditson és a mult évben a háboruban elesett társulati munkások özvegyeit és árváit gyámolitó alapitvány további gyarapitására 200.000 K forditassék, miáltal ez az alapitvány 400,000 K-ra emelkedik. Az igazgatóság azon inditványánál, hogy az osztalék 33 koronáról 25 koronára szállittassék le, tekintetbe vette a román betörés által okozott károkat.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank Részvénytársaság a 28-iki közgyülésnek javasolni fogja, hogy az 576.036.12 K tiszta nyereségből (a tavalyi 458,119.51 K-val szemben) szelvényenként 10 korona fizettessék osztalék gyanánt (a tavalyi 8 koronával szemben.)

A Hungária egyesült gőzmalmok r.-t. 1916. évi mérlege az előző évről áthozott 36.774 K-val együtt (hadsegélycélokra szánt 70.000 K leszámitása után) 1,967.100 K tiszta nyereséget tüntet fel, szemben az 1915. évi 1,760.448 K-val. Ez az eredmény magában foglalja a teljesen lebonyolitott román árpaüzletnél elért nyereséget. Az osztalék 30 K — 15% lesz (tavaly 10 K = 5%).

A Gizella gőzmalom r.-t. 3.200.000 koronás részvénytőkéje az 1916-ik évben 463.360 koronát kamatozott.

Az Egyesült Fővárosi Pozsonyban. Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár vidéki érdekeltségének kiterjesztése végett a Pozsonyban székelő Nyugatmagyarországi Bankegylet részvénytársasággal érdekközösségbe lépett. Az intézet célja a Nyugatmagyarországi Bankegylet révén a pozsonyi piaccal közvetlen kapcsolatot teremteni s ott már fennálló üzletkörét fokozottabb mérvben fejleszteni. A takarékpénztár a Nyugatmagyarországi Bankegylet igazgatóságába két tagot, felügyelő-bizottságába pedig egy tagot delegált.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia

muzsikál.

Cambrinus

Café restaurant

Budapest, Erzsébet-körut 27

A m. kir.

postászenekar

minden délután és este

hangversenyez

a karmester vezetése mellett.

Különtermek, Abonnement és menürendszer. Délben az árak 20%-al olcsóbbak.

Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Brandt József

műasztalos

Podmaniczky-utca 75.

Telefon: 125—68.

Saját mühelyeiben készit:

Teljes lakásberendezéseket,
Irodabutorokat,
Üzleti berendezéseket,
Épületmunkákat.

Tervezést és költségvetést dijmentesen végez.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

Nyiri Sándor

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

MILLIÓK KÖNYVE.

32. szám.

„Szent József csodatétele"

Schultz regénye.

A rendkivül érdekes regény

ára 30 fillér

Kapható mindenütt.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Holzer

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

divatháza

Budapest,

IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Az Ernst-muzeum aukciói.

I.

Holitscher Róbert

világhirü

porcellán- és régiség-gyüjteménye.

AUKCIÓ: Február 28-tól március 1, 2, 3, 4, 5. Délelőtt fél 11-től 2-ig, délután fél 4-től.

BEMUTATÁS: Február 25., 26., 27.

Katalógus és felvilágositás az Ernst-muzeumban.

80 lap illusztrációval ... ... 15 korona.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

KATZMAREK és TÁRSA R.T. MÉRNÖKÖK

BUDAPEST V. UJPESTI RAKPART 3. TELEFON 152-07.

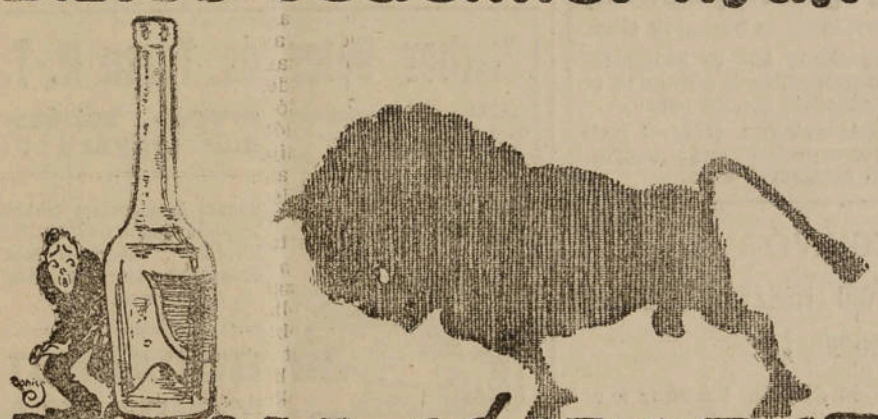
Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Biztos védelmet nyujt egészségünk ápolásánál a valódi

DIANA-SÓSBORSZESZ!

Mindenütt kapható.

Kis üveg ára ..... 1 korona 30 fillér
Közép üveg ára ... 3 korona 50 fillér
Nagy üveg ára .... 7 korona

Főelárusitóhely:

Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, Nádor-u. 6.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érctényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü,
enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyvhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

MEGHIVÓ

a Gizella Gőzmalom Részvénytársaság Budapest

1917. évi február hó 27-én délután 4 órakor a vállalat saját helyiségében (IX. kerület, Soroksári-ut 16. szám) megtartandó

rendes évi közgyülésére.

A közgyülés tárgysorozata:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése, a mérleg bemutatása, a nyereségre vonatkozó határozat.
2. Az alapszabályok 6., 13., 14., 16., 17., 18., 23. és 27. §-ainak módositása.
3. Az igazgatóság kiegészitése választás utján az igazgatósági mandátum hátralevő idejére.
4. A felügyelőbizottság tiszteletdijának megállapitása a lefolyt üzleti évre.
5. A felügyelőbizottság megválasztása egy év tartamára.
6. Esetleges inditványok. (Alapszabály 11. §.)

NB. A szavazati jogukat gyakorolni kivánó t. részvényesek kéretnek saját nevükre szóló részvényeiket az alapszabályok 8. §-a értelmében legkésőbben február hó 22-ig a társaság pénztáránál vagy a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank központi főpénztáránál letétbe helyezni.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Salgótarjáni Kőszénbánya Részvény-Társulat

MEGHIVÓ.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvény-Társulat folyó évi március hó 5-én d.-e. 11 órakor tartja meg Budapesten, V., Arany János-utca 25. szám alatt levő központi iradahelyiségében

XLIX. rendes évi közgyülését,

melyre az igazgatóság a t. c. részvényeseket ezennel tisztelettel meghivja.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése az 1916. üzleti évről.
2. A zárszámadások előterjesztése, határozathozatal ezek és a tiszta nyereség hovaforditása felett.
3. Felmentvény megadása az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak.
4. Az igazgatóság választása.

Bndapesten, 1917. február hó 15-én.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Felkérjük azon t. c. részvényeseket, kik a közgyülésen résztvenni akarnak, hogy részvényeiket a szelvényekkel együtt f. é. február hó 24-ig bezárólag vagy a társulat fentjelzett helyen levő központi pénztáránál, vagy pedig Wienben a K. K. priv. allg. Oesterr. Boden-Credit-Anstalt-nál (I., Teinfaltstrasse 8.) tegyék le, 26 részvény egy szavazatra jogosit.

Értesitjük egyuttal a t. c. részvényeseket, hogy alapszabályaink értelmében az évi mérleg az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentéssel együtt f. é. február hó 25-től kezdve a társulat központi irodájában rendelkezésükre áll.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Fischer Péter és Társa R.-T.

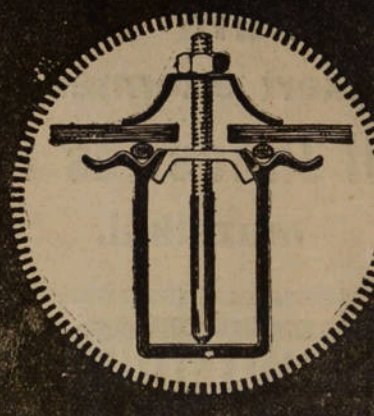

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

RACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI-FRANGEPÁN-U-7 72-44

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártéritést nyujt**, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártéritési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy birói itélet folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

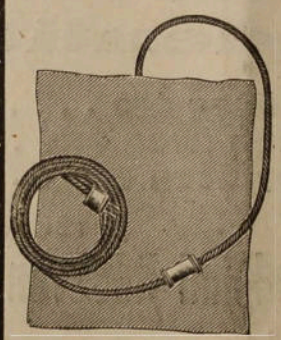
Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő

MATTONI **GIESSHÜBLER**

TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Villamos testmelegitő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. február 28-án. — 9. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Rekordot

javitott a főváros 1917. évi költségelőirányzata, amely azzal végződik, hogy a kiadások összege százötvennégy millió, a bevételeké száztizenhét millió, a deficit tehát harminchét millió és még néhány százezer korona.

Első pillanatban elkábulunk a nagy számoktól, a dimenzióktól, amelyek a főváros háztartásában utat vágtak maguknak. De az expanziv fejlődés, amelyet a legujabb budget mutat, a legkevésbbé sem örvendetes. Hihetetlen arányokban emelkedtek az egész vonalon a kiadások és a bevételek hasonló arányu növekedése helyett lefogyott remények, keserves kiábrándulások töltik ki a kereteket. Az üzemek rentabilitása nem bizonyult állandónak, a háboru szele erősebb volt, mint az üzemek bázisa és ahelyett, hogy a válságos időkben segitségére siethettek volna a főváros háztartásának, maguk is fogyasztották a tőkét, amely különben is gyér.

Kár volna most elmélkedni az elv fölött, hogy vajjon a községesités bevált-e, vagy sem és meddő dolog volna bizonyitani, hogy ha a községesitett üzemek magánkézben maradtak volna, akkor közvetve is, közvetlenül is nagyobb hasznára lettek volna a fővárosnak. A kritika bénultan tántorog, mert hiszen javában dul még a világháboru és most nem lehet azzal a mértékkel mérni, amelyet a békeidőkben használhattunk. Csak a rosszhiszemüség vonhatja kétségbe, hogy ha a világháboru nem jön közbe, ugy a főváros pénzügyi viszonyait könnyü szerrel lehetett volna megjavitani. Csak a rosszindulatu, szándékos vakság nem tudja felfogni a látó érzékével annak a ténynek a jelentőségét, hogy hiszen a horribilis deficit nem budapesti specialitás, Bécsben és Berlinben jóval nagyobb, mint Budapesten, de még a magyar vidéki városokban is aránylag sulyosabb állapotokat okozott a háboru, mint nálunk. Jó volt, hogy az erre vonatkozó adatokat leszögezte a pénzügyi osztály, mert igy legalább némi vigaszt kapunk a harminchét milliós deficitért.

Mit tagadjuk, — sovány vigasztalás, hogy másutt is igy van, sőt másutt még igy sincs. A más baját, fájdalmát az ember csak akkor tudja igazában méltányolni, ha ő maga bajoktól mentes, ha az ő érző idegeit nem marja semmiféle kór. De amikor arról van szó, hogy a mammuth-deficitet uj terhekkel, uj emelésekkel, uj kölcsönnel, a községi pótadó ujabb srófolásával lehet csak kiküszöbölni, — akkor elfelejtjük, hogy Bécsnek és Berlinnek és Czeglédnek, vagy Komáromnak mi fáj, mert akkor már a mi eleven husunkba vág a dolog. A deficit itt van, nem lehet a létezéséről tudomást nem venni és nem lehet ismét a következő esztendő számlájára átvinni. De a módok közül, amelyekkel a tanács a hiányt pótolni akarja, feltétlenül ki kell küszöbölni minden uj adót, minden régi adó felemelését. Lehetetlen dolog, erkölcstelen és felháboritó, hogy mikor minden ember, aki nem hadseregszállitó, mázsás sulyu keresztet hord a hátán, amikor napról-napra szaporodnak a gondok, a lelki gyötrelmek, a testi szenvedések, — akkor a főváros rálicitáljon az államra és maga is szijjakat hasitson a polgárok bőréből. Nem lehet más kibontakozást találni, mint azt, hogy a főváros hitelmüvelet utján szerezze meg a deficit összegét, a jövőben pedig tartózkodjék minden fölösleges kiadástól.

Fullánkok

...

Választások

foglalják le ismét a városházi körök érdeklődését. Nehány héten belül alpolgármestereket, tanácsnokokat, előljárókat, tanácsjegyzőket, ügyészeket, alügyészeket választ a közgyülés s ha számbavesszük, hogy ahány magas állás kerül betöltésre, ugyanannyi tanácsi választás alá jutó állás üresedik meg, elmondhatjuk, hogy a városházán ma minden második tisztviselő-jelölt. Ennek azután az a természetes következménye, hogy a kerületi klubbokban nem is látni mást, mint városi tisztviselőt, a bizottsági tagok előszobáiban hemzsegnek a tisztviselő-jelöltek, a tanácstagokat is a protekcióért könyörgő tisztviselők árasztják el és a hivatalos helyiségekben akták helyett a tiszti cimtárt bujják mindenfelé. Nem a tisztviselőket okoljuk mindezekért, hanem a választási rendszert, amely alázatos szolgalelkeket gyur a leggerincesebb tisztviselőkből is s amely rendszernek legszedelmesebb kinövése és következménye, hogy függő helyzetbe hozza a tisztviselőket a bizottsági tagokkal szemben.

Uj városházát

akar a főváros és uj sugárutat, ám a jelszavak senkit meg ne széditsenek és senki se higyje, hogy mert ankétek és zsürik gyülnek össze, hát az uj városházát és az uj sugárutat már épitik is. A világháboru csakugyan kitünő alkalom és idő arra, hogy a két hatalmas problémának gyakorlati megoldását előkészitsék, ámde az előkészitő munkán tul amugy sem haladhat most egy lépéssel sem a főváros, másfelől pedig ezeket az előkészitő munkákat annyiszor elvégezték már, hogy most is tartani kell attól, — hogy majd rövid idő mulva ujból elkezdik az előkészités előkészitését. A békés idők legsürgősebb problémáiról van szó, de a békeidő olyan messze van, hogy a problémák megvalósitását legszebb álmaink közé kell elraktározni. Egyelőre a legszebb álmok legszebbike: a béke.

A lumpok

adója nem kell a pénzügyminiszternek és a belügyminiszternek. Vigalmi adót vetett ki a főváros a kártyásokra és pezsgőadóval akarta sujtani a legdrágább italok könnyelmü fogyasztóit. Ez a két adó nemcsak pénzügyi szempontból mutatkozott előnyösnek, de kétségtelenül erkölcsi alapon álló terhek is voltak, mert hiszen a kártyás ember és a pezsgőfogyasztó nem tartozik a társadalom szánnivaló, fizetésképtelen táborához. Ám a miniszter urak kisütötték, hogy a kártyaadó és a boritaladó konkurrál a főváros által kontemplált adókkal és mivelhogy szerintük a kártyások és lumpok kedves kis rókák, nem szabad róluk kétrendbeli bőrt lehuzni. Ugy hisszük, hogy a miniszter urak ezzel nem a kártyásokat és a lumpokat akarták az állatvilágba sorozni, hanem — a fővárost, ezt a tehetetlen medvét.

Alpolgármester választás előtt

Bódy Tivadar képviselőjelölt

Bódy Tivadar dr. alpolgármester tegnap óta képviselőjelöltje Budapest II. kerületének, amelynek mandátuma *Berzeviczy* Albert főrendiházi taggá történt kinevezése folytán lett gazdátlanná. Bódy képviselőjelöltségét és biztos megválasztatását nem szabad politikai mértékkel mérni; annál fontosabb azonban ez az esemény Budapest székesfőváros szempontjából. Ami magát a II. kerületet illeti, kétségtelenül jól választ, ha Bódy Tivadart szorosabb kötelékekkel füzi magához, hiszen a fővárosnak ez a kerülete egyike a panaszoktól leghangosabbaknak. Ebben a kerületben egész csomó olyan feladat vár megoldásra, amelyeket méltán inkább várhat a városházáról, a politikai pályára induló Bódytól, mint bármely nagyságtól, aki hirnevét a politikai harctereken szerezte meg.

A II. kerület érdekei azonban csak parciális érdekek azokkal szemben, amelyek egész Budapest részéről Bódy Tivadar uj szerepéhez füződnek. Budapest képviselői közül elenyésző számuak azok, akik a kommunális ügyekben járatosak. Ahányszor a főváros ellen tájékozatlan és rosszindulatu vádak hangzottak el, pedig ez sokszor megtörtént, mindannyiszor az egy *Vázsonyi* Vilmos tartotta magát hivatottnak arra, hogy Budapestet és annak vezetőit megvédelmezze, helyesebben: az igaz tényállást szembeállitsa a vádakkal. Bódy Tivadar a városházán nevelkedett, hosszu hivatalos müködése alatt végigszolgálta mindazt az ügykört, amelyek együttvéve a főváros közigazgatását teszik. Alapos ismeretek, pontos adatok birtokában kerül a parlamentbe, amely tulajdonságai mellé természetesen magával viszi azt a szeretö gondosságot, amelylyel évtizedeken át városát szolgálta. Ilyen körülmények között Bódy Tivadar lgideálisabb képviselője lesz Budapest érdekeinek a magyar törvényhozás házában. Különösen fontos ez akkor, amikor a főváros állandóan a kormánykörök, feltétlenül félrevezetésen alapuló animozitásával, kénytelen küzdeni. De fontos másrészt azért, mert a főváros a béke közeledtével uj korszak, uj alkotások előtt áll, amelyeknek megvalósitásához elsőrendü szükségesség egy olyan férfiunak parlamenti szereplése, aki ezeknek az uj alkotásoknak jogosságát és halaszthatatlanságát maga is mélyen érzi.

Amikor a főváros közönsége reménykedve bocsátja utjára egyik polgármesterét, ugyanakkor fölmerülnek a gondok, miként lehet Bódy Tivadar helyét a városházán méltóképen betölteni. Fölmerült az a kombináció is, hogy Bódy távozását alkalmul használja fel a régebben betegeskedő *Festetich* Géza gróf alpolgármester is és vele együtt szintén kérni fogja nyugdijaztatását. Festetich gróf egészsége ujabban jelentékeny javulást mutat és ma már csak utókurát használ Abbáziában. Minden jel arra mutat, hogy Festetich gróf rövidesen visszanyeri teljes munkaképességét és átveszi alpolgármesteri csoportjának vezetését. Egyelőre a távollevő alpolgármester nem cáfolhatja meg a személyével vonatkozásban fölmerült kombinációkat, de egészen valószinü, hogy egyelőre megmarad hivatalos állásában. Ebben az esetben egyedül Bódy helye üresedik meg és igy első alpolgármesterré *Festetich* Géza gróf, másodikká pedig *Déri* Ferenc dr. lép elő.

A harmadik alpolgármesteri állás betöltésénél a közgyülés tagjai nehéz feladat előtt állanak. A legsürübben emlegetett alpolgármester-jelöltek *Folkusházy* Lajos, *Márkus* Jenő, *Harrer* Ferencz és *Wildner* Ödön tanácsnokok. Rangban legidősebb *Folkusházy* Lajos, aki a háboru elején, mint a közélelmezési ügyosztály vezetője, igen sok támadásban részesült, de az idők folyamán elült személye körül a csatazaj és ma már a törvényhatósági bizottság tagjai közül sokan érdeméül rójják fel óvatos és takarékos közélelmezési politikáját. Megválasztatásának esélyei ma legalább tizszer olyan jók, mint a háboru elején lettek volna. *Márkus* Jenő, bár egyike a legfiatalabb tanácsnokoknak, rendkivüli kilátásokkal szerepel a jelöltek között. A törvényhatósági bizottsági tagok, akik között Márkusnak szinte példátlan a népszerüsége, kiváló reményekkel kisérik karrierjét. A városgazdasági ügyosztály élén olyan alkotásokkal gazdagitotta érdemeit, amelyek jogossá teszik a bizalmat, amelyet magasabb küldetéséhez füznek. Mióta pedig a közegészségi ügyosztály élén áll, az uj és ismeretlen hatáskörben annyira feltalálta magát, hogy szinte hetek alatt az alkotások terére lépett. Kiváló kvalitásainak érvényesülése alpolgármesterré való választása révén, mindenesetre uj és nagyobb területhez jutna. *Harrer* Ferencet a bizottsági tagok méltán tartják a tanács egyik legképzettebb és alkotásokra predesztinált tagjának. Föltétlenül bizonyos, hogy az ország egyik legelső közigazgatási szaktekintélye, aki emellett rendkivüli tudományos készültsége révén biztos sikereket érne el az uj vezető állásban is. A negyedik jelölt *Wildner* Ödön, akit modern világnézete, rendkivüli szociális érzéke tesz hivatott jelöltté. Bárhogy alakuljon a helyzet, Wildner Ödön előbb vagy utóbb oda fog kerülni azok közé, akik megvetik a jövő Budapestjének alapjait.

Mindezek természetesen csak kombinációk és akár egy, akár két alpolgármestert választ legközelebb a közgyülés, a választást megelőző küzdelem mindenesetre kemény lesz, különösen akkor, amikor a most már közkézen forgó négy név mellett csupa olyan kiváló tagjai vannak még a tanácsnak, mint az előlépést méltán váró *Buzáth* János, *Rényi* Dezső és *Vita* Emil tanácsnokok.

A megüresedő tanácsnoki állás, vagy állások betöltése alkalmával a legtöbb reménnyel veszik fel a küzdelmet: elsősorban *Miklós* Elemér, aki a legutóbbi tanácsnoki választáson már alaposan kiállotta a tüzpróbát és csak néhány szavazattal maradt kisebbségben, továbbá *Sztankovich* Szilárd, *Schmellhegger* Árpád és *Wittinger* Gyula tanácsjegyzők.

Zavaros esetek

a kormány lakbérrendeletei körül

A kormány lakásbérleti rendeletei, amelyek hevenyészve születtek és sajnos, csak hevenyészett örömöket keltettek, egymásután szülik a zavaros eseteket. A bíróságoknak máris bőséges alkalmat nyujtanak ezek az esetek arra, hogy kommentárokkal szolgáljanak a kormány-rendeletekhez.

Egyik legeklatánsabb példája volt ennek az az affér, amely a házbérmozgalmakat megindító Palatinus R.-T. és lakói között ujból kitört. A kormányrendelet ugyanis a felmondási lehetőségek között felsorolja az olyan esetet, ahol a lakó ötezer koronás évi bért fizet. A Palatinus, hogy néhány lakójától megszabaduljon, ezeknek házbéréhez egyszerüen hozzászámitotta a központi fütésért járó illetményeket és igy erőszakkal kihozta az ötezer koronás felmondási alapot. A lakók a bírósághoz fordultak, amely nekik adott igazat, kimondván, hogy a fütésért járó összeg nem számitható be a lakásbérbe. Most ujra a ravasz Palatinus forditott a köpenyegén és a bíróság döntésére való hivatkozással egyszerüen megszüntette a lakások fütését, ami annyit jelent, hogy a lakók megmaradhatnak ugyan otthonukban, de az igazságukért dideregni kénytelenek.

A másik egészen különös eset, Bárdos Artur dr. a Modern Szinpad igazgatója és Neumann József, a „Korona" filmgyár igazgatója között játszódott le. Bárdos dr. abban a házban szeretett volna lakni, amelyben a szinháza van. A lakásbérleti kormányrendelet megjelenése előtt meg is egyezett a háztulajdonossal, hogy az fölmond a házban lakó Neumannak, akinek viszont Bárdos igazgató 1500 korona kárpótlást fizet. A megállapodás ilyenformán nemcsak Bárdos dr. és a háztulajdonos, de Bárdos dr. és Neumann között is létrejött. Mikor a lakbérrendelet megjelent, Neumann vonakodott a megegyezésnek eleget tenni és kijelentette, hogy nem költözik ki a lakásából. A vitából per lett és Berger törvényszéki biró, aki az ügyet tárgyalta, ugy döntött, hogy a lakás Bárdos igazgatót illeti meg. Az érdekes birói döntésnek megokolása az, hogy a miniszteri rendelet csak a háztulajdonos és lakók jogviszonyait rendezi, de a lakóknak egymás közti jogviszonyait nem érinti és igy a Bárdos dr. és Neumann József lakók között létrejött megegyezés a miniszteri rendelet után is érvényben marad.

Széninség és a földgáz

Szakvélemények a földgáznak a fővárosba való vezetéséről

Néhány évvel ezelőtt nagy feltünést keltett a földmivelésügyi minisztérium szakértőjének, egy amerikai mérnöknek az a terve, hogy a kissármási földgázforrások kitünő vegyi alkatu termékét csővezetéken felvezessék Budapestre és ezáltal olcsó áron gázhoz juttassák a fővárost. A számitások, tervezgetések és tárgyalások hosszu ideig folytak, a hosszu földgázvezetéknek voltak pártolói, de még többen voltak az ellenzői, akik azt vitatták, hogy a hosszu vezeték létesitése nemcsak rendkivül költséges, hanem egyuttal körülményes is és hogy az amerikai terv tulságos fantasztikus és amerikai tőkét, de amerikai ipari és gazdasági berendezkedéseket kiván, hogy kifizetődhessék.

Röviden, a terv tulságosan amerikai méretü.

Tanácskozás tanácskozást követett, amelynek végső eredményeként a hosszu, kissármás-budapesti földgázvezeték nem jött létre, bár az állam és a Deutsche Bank — a földgázforrások kihasználására alakult konzorcium vezetői — nagy költséggel kiépitették a földgázforrásokat és az értékes termékeket sokkal közelebbi helyeken értékesitették.

A mostani sulyos széninség és fütőanyaghiány szomoru aktualitást adott a budapesti földgázvezetéknek. Sokan sulyos szemrehányásokkal illették a fővárost is, hogy annakidején a gázgyár jövedelmezőségének megóvása érdekében ellenezte a földgáznak a fővárosba való vezetését. Mert ha ez nem történt volna, ugy a budapesti gázgyárnak nem kellett volna annyi szenet fogyasztania, a világitást és gázfütést ellátták volna a földgázforrások, mig a gázgyárnak ilymódon megtakaritott szenét fel lehetett volna használni fütési célokra.

Hogy eme vádak alaposságáról és jogosságáról meggyőződjünk, a Fővárosi Hirlap munkatársa kérdést intézett azokhoz, akik annakidején a földgáz-tárgyalásokban résztvettek és a főváros földgázzal való ellátása mellett foglaltak állást. Ezek közül

Bánki Donát,

a József müegyetem tudós professzora a következőket mondta:

— Nincs igazuk azoknak, akik bárkit is szemrehányással illetnek azért, mert a földgázt nem vezették fel annak idején Budapestre. Magam a terv mellett foglaltam állást, de csak annyiban, hogy a fővárost földgázzal kell ellátni, de nem Kissármásról. Ezek a telepek ugyanis olyan messze vannak a fővárostól, hogy a hosszu földgázvezetékek horribilis beruházási költségei nem fizetődtek volna ki. Azokról a technikai nehézségekről pedig, amelyek a hosszu földgázvezetéknek utjában állanak, nem is beszélek. A hosszu vezetékben például a messziről jövő gáznak nem volna már nyomása és igy helyenként ugynevezett kompresszor állomásokat kellene létesiteni, amelyek szintén igen költségesek. Ilyen óriási beruházások mellett természetesen nem fizetődött volna ki a földgáznak a fővárosba való vezetése.

— Az idő egyébként azokat igazolta, akik ellenezték a földgáznak a felvezetését. *Eötvös* Lóránd, a tudományegyetem fizika-professzora, egy általa föltalált módszerrel ki tudja a geológiai alakulatból, különböző tényezők tekintetbevételével számitani, hogy merre huzódnak azok a sósközetek, amelyek a földgáz jelenlétére vallanak. Igy — puszta számitás utján jöttek rá a nyitramegyei *Egbell* földgázforrásaira és a számitások alapján kezdték meg a furásokat, amelyek olyan eredménynyel jártak, hogy a termelt olaj után a kincstárnak másfélmilliós befektetés mellett havi félmillió tiszta hasznot hoznak.

— Ugyancsak számitás utján jött rá Eötvös Lóránd arra is, hogy az Alföldön, *Kecskemét* közelében, szintén kell földgáznak lenni. A fúrásokat még nem kezdték meg, de ugy látszik, hogy a számitások ismét helyesek és hogy ott bőséges földgázra fognak bukkanni. Ha tehát ismét szó lesz a földgáznak Budapestre való vezetéséről, ugy semmiesetre sem Kissármásról, hanem Kecskemétről fogják felvezetni, aránytalanul kisebb befektetéssel és költséggel, mint annakidején tervezték.

— Erről beszélni azonban most sokkal kevésbbé időszerü, mint bármikor máskor, mert nemcsak a munkálatok kerülnének rendkivül sokba, hanem az anyagokat, melyek a vezetékekhez szükségesek, sem birnók most előállitani. A földgáz már csak a háboru után fog felkerülni Budapestre. Hogy ekkor milyenek lesznek a körülmények, a felhasználási alkalmak és módok, arról egyelőre nem lehet beszélni . . .

A pénzügyminisztériumban

Böckh Hugó,

miniszteri tanácsos, a kitünő geológus vezeti a földgáz- és olajkutatások dolgát. Az alföldi, kecskemétkörnyéki kutatásokról a következőket mondta:

— Számitásaink arra mutatnak, hogy az Alföldön, Kecskemét környékén, Kissármáshoz hasonlóan, nagyobb földgáztelepeknek kell lenniök. Programmunkba fel is vettük a furási munkálatokat, a munkát azonban eddig nem kezdhettük meg. Sem furógépek, sem pedig a kutakhoz szükséges ugynevezett béliscsövek, nem állanak rendelkezésünkre. Kevés készletünk volt ugyan az utóbbiból, ezt azonban a hadvezetőség lefoglalta, hogy a romániai összerombolt petróleum-kutakat kijavithassák velük. Igy tehát a munkálatok eddig nem kezdődhettek meg. Ha azonban a szükséges anyagoknak birtokába jutunk, a munkálatokhoz még a háboru tartama alatt hozzáfogunk. Hogy ekkor fölvezetjük-e Budpestre a földgázt, az rendkivül sok körülménytől függ, amelyek azonban a terv kivitelét egyáltalában nem teszik lehetetlenné.

Minden tekintetben jól informált és feltétlenül tájékozott és a földgáztárgyalásokban résztvett

kitünő szakértő

még a következőkkel egészitette ki információinkat:

— A közfelfogás szerint most ugyszólván szilárd állapotban Poroszországból hozzuk a gázt, helyesebben a szenet. Ennél sokkal könnyebb lett volna mindjárt a kész gázt vezetékeken, a sokkal közelebbi Kissármásról hozni. Ez az okoskodás azonban nem állja meg helyét. Ha valóban Kissármásról hoztuk volna fel a gázt a fővárosba, akkor ez nemcsak, hogy nem állotta volna utját a széninségnek, hanem szinte kiszámithatatlan következményekkel járt volna. Első törvény ugyanis, hogy a gázt lehetőleg rövid vezetékben kell a rendeltetési helyre juttatni, egyébként az üzemi zavarok helyreállitása igen költséges és körülményes. Mint ismeretes, a román betörés alatt a románok az erdélyi földgáztelepeket is fenyegették. Ha tehát megtörtént volna már a vezetékek befektetése, megeshetett volna az, hogy a főváros egy napon minden világitás és hajtóerő nélkül maradt volna, olyan inséges állapotban, amely a mostaninál veszedelmesebb és kiszámithatatlan következményekkel járt volna.

— A földgáz budapesti értékesitése alkalmával ezernyi apró üzem átalakult volna gázmotorra és olcsóbb hajtóerővel helyettesitette volna a mostani gázt, vagy villanyt. Hogyha ilyen körülmények között egyszerre elmaradt volna a gáz, olyan állapotok állottak volna be, amelyek következményeit még csak ki sem lehet számitani.

— Az alföldi földgázforrások létezésére éppen ugy, mint az egbellire, puszta számitás utján jöttek rá. Amint az egbelli milliós hasznot hoz, éppen ugy lesz az alföldi forrásokkal is, amelyek talán már néhány év mulva táplálhatják hajtóerővel egész Budapestet.

— Egyébként a földgázbizottság a pénzügyminiszteriumban állandóan müködik, *Böckh* Hugó miniszteri tanácsos elnöklete alatt. A bi-

zottságnak három magyar tagja van és a Deutsche Bank három kinevezett tagja, minthogy a magyar földgázfurásokban a német pénzintézet is részes. A magyar olaj- és földgázforrások felkutatása és feltárása csak a háboru után fog megindulni és minden remény megvan arra, hogy egész Budapest minden világitását és minden üzemének hajtóerejét magyar olaj- és földgázforrások fogják szolgáltatni, mert nem lehetetlen, hogy olyan területekre is akadnak, amelyek talán Baku gazdagságának is nyomába jönnek.

A harminchétmillió koronás deficit

Megjegyzések a háztartás 1917 évi költségvetéséhez. — Csupor József tanácsnok a hiány okairól és a jövő kilátásairól.

Bódy Tivadar alpolgármester a *Fővárosi Hirlap* karácsonyi számában megjelent nyilatkozatában mintegy *negyvenmillióra* becsülte a főváros 1917. évi költségvetési deficitjét. Az alpolgármester jóslata, ime, szinte teljesen bevált, amennyiben a hétfőn megjelent költségvetési előirányzat tervezete 37,791,456 korona hiányt tüntet föl. Az idei hiány 18,288,439 koronát tesz ki, ami az 1916. évi 19.503,017 koronás költségvetési hiánynyal együtt adja ki *a harminchét és félmilliós deficitet.*

Ennek a költségvetésnek tagadhatatlanul riasztó képe van, de szabadjára engedni a kritikát nem lehet annak, aki a viszonyokat kellően ismeri és aki nem akar a rosszindulat bünébe esni. Az általános háborus drágulás mellett, legelső sorban figyelembe kell venni azt az animozitást, amely a kormánynál mindenkor érvényesül, valahányszor a főváros pénzügyeiről szó esik. A kormány ma már nemcsak hogy nem segit a főváros pénzügyi helyzetén, de még az embrióban levő adóterveket is rekvirálja és igy szinte még mód sem adódik a főváros háztartásának rendezésére. Az a költségvetési vita, amelyet a közgyülésen a harminchét és félmilliós deficit ki fog váltani, mindenesetre igen heves lesz és éle föltétlenül a kormány és nem a főváros vezetősége ellen irányul.

Csupor tanácsnok nyilatkozata.

A Fővárosi Hirlap munkatársa fölkereste Csupor József dr. tanácsnokot, a pénzügyi ügyosztály vezetőjét és arra kérte, tegye meg megjegyzését a költségvetésre. Csupor tanácsnok a következőket mondta:

— Sok hozzátennivalóm aligha lehet, hiszen a költségvetést kisérő jelentésemben mindent elmondtam, amit tudni kell. A hiány emelkedésének okai azt hiszem különben is eléggé nyilvánvalók. A természetes fejlődés és a háborus viszonyok mindent világosan tükröznek, de tükrözik egyben azt is, hogy a főváros háztartási viszonyai rendezésének feladata mindinkább előtérbe nyomul. Nekünk, a pénzügyi ügyosztálynak mindössze az volt a hivatásunk, hogy a költségvetést megszerkesszük és ha emellett még rámutattunk a hiány okaira, akkor mi eleget tettünk kötelességünknek. A többi más tényezők feladata lesz.

— Rá kell mutatnom azonban arra, hogy *bekértük Bécs és a német nagyvárosok háborus költségvetésének adatait* és ezek nyilván azt mutatják, hogy a háborut minden nagyváros megszenvedte. Egyik jobban, a másik kevésbbé. A szanálás közül azonban minden városnak könnyebb a helyzete, mint Budapestnek. Sok német város tartalékait használta föl a deficit enyhitésére, amellett azonban adókat vetett ki, a kormány pedig mindenhol segitett, vagy segiteni fog.

— Tessék megnézni azt a közlést, amelyet *Boroszló* városa juttatott el hozzánk. Vajjon nem feltünő-e az a mondat, amely igy hangzik: „Boroszló városa a háborus kiadásokat egyelőre előlegkölcsönökből fedezi, amelyeket későbbi kölcsönök fogják helyettesiteni, *amennyiben és amily mértékig birodalmi vagy országos segély az előlegeket födözetlenül hagyná.*" Tessék végignézni a német városok közléseit: ennek a birodalmi vagy országos segélynek gondolata *valamennyin vörös fonálként huzódik végig.* A költségvetést kisérő megjegyzéseimben ezt a tényt nem szögezhettem le külön, de a *Fővárosi Hirlap*-nak elmondhatom, hogy a német városok nem hiába hangoztatják „a birodalmi vagy országos segély"-t és föl sem tételezhetem, hogy ezt *előzetes igéret, vagy egyenes fölhatalmazás nélkül tehetnék.* Nekünk egyelőre tartalékok és uj adók, de egyben az állami segély reménye nélkül kellett költségvetésünket megcsinálnunk.

— Az uj adókat, azokat, amelyeket már a közgyülés akceptált és amelyek most vannak előkészületben — mondottuk — nem találjuk a költségvetésben a várható jövedelmek között.

— Ennek oka igen természetesen az, hogy reális költségvetést akartunk csinálni és igy olyan adókat nem vehettünk figyelembe, amelyek egyelőre még csak a tervezés stadiumában vannak, vagy amelyek még nélkülözik az amugy sem bizonyos kormányjóváhagyást. Miért vettük volna bele a költségvetésbe a másfélmilliós élvezeti adót, hogyan vehetnénk számitásba a világitási adó várható négy milliós jövedelmét, vagy a közlekedési adó 5—8 millióját? Ezek az összegek, ha majd tényleg befolynak, csak a zárszámadási hiányt fogják enyhiteni.

— Mi a véleménye a tanácsnok urnak: — kérdeztük még — miképen lehet a főváros háztartását helyreállitani, a deficitet számüzni a költségvetésből?

— Erre vonatkozólag is megtettem javaslatomat. Négyféle alternativát állitottam föl. Szerintem az évi normális hiány csökkentése céljából elsősorban a haszonra dolgozó városi üzemeket kell jobban jövedelmezővé tenni, másodsorban a jelentősebb hatósági dijszabásokat kell általános revizió alá venni, harmadsorban uj jövedelmi forrásokat kell biztositani, végül pedig a községi pótadónak és a házbérkrajcárnak emelése válik szükségessé. Különösen a harmadik és negyedik pontnak tulajdonitok fontosságot és miután én javaslataimat megtettem, a döntés joga más faktorokra vár.

Jön a pótadóemelés.

A költségvetés megjelenését követőleg természetesen fölburjánzottak a kombinációk. Ezek nagyrészt arra vonatkoznak, hogy a főváros vagy ujabb negyvenmilliós kölcsön fölvevésével, vagy a pótadókulcs fölemelésével akarja eltüntetni deficitjét. A háztartási bajok kiküszöbölésénél az uj kölcsön mint orvoslás, aligha jöhet figyelembe és ha a főváros ehhez folyamodik is, ezt csak az átmeneti segités eszközének tekintheti, de megoldásnak semmiesetre. *Csupor* tanácsnok fönt közölt nyilatkozatából az derül ki, hogy a végleges szanálás eszközeit a városházán a következőkből remélik:

1. Biznak abban, hogy német mintára nálunk sem maradhat el az állam által nyujtandó háborus segités.

2. Az eddig közgyülésileg megszavazott és az ezentul megalkotandó adónemekből 10—15 millió jövedelmet remélnek.

3. Keresztül akarják vinni a városi üzemek jövedelmezőségének fokozását és a hatósági dijszabások emelését.

4. A legkomolyabban foglalkoznak a pótadó emelésének lehetőségével.

Valószinü, hogy ezek közül a remények közül egyik vagy másik teljesen elesik és e tekintetben a kormánysegités az, amely bármily természetes lenne is, a legkevésbbé remélhető. A fővárosnak tehát ismét a maga erejéből kell önmagán segitenie és ebben az esetben nem marad más hátra, mint az a mód, amitől a városházán már hónapok óta idegenkednek és amit ultima ráció-nak hagytak: *a pótadó és a házbérkrajcár emelése.*

A német városok háborus háztartása.

Igen érdekes a költségvetésnek az a melléklete, amelyet a pénzügyi ügyosztály annak megvilágitására állitott össze, hogy Budapest deficitje a többi nagy városokéhoz hasonlóan szintén háborus eredetü. A német városok készséggel bocsátották ezeket az adatokat a budapesti tanács rendelkezésére. A legfeltünőbb adatok ezek:

Bécs: 1914. jul. 1-től 1915. jan. 30-ig hetedfélmillió deficitet mutat ki, az 1915/16. évi költségvetés deficitje már majdnem eléri a hétmilliót, ami az 1917. évi költségvetésben már 15 millióra emelkedik. Hogy pótolta Bécs a költségvetési hiányokat? 1914/15-ben a rendkivüli kiadásokra 33 millió kölcsönpénzt, valamint a gáz- és villamosmüvek 16 milliós tartalékalapját használta föl és ez utóbbiból fedezte a pénztári hiányt is. 1915/16-ban ujabb 19 millió kölcsönpénz és 12 millió gázgyári tartalék, 1916/17-ben pedig ugyane forrásokból 33.5, illetve 10.5 milliós összeg szerepel. Bécs különben a háboru alatt fölemelte a földadó, a magasabb illetmények utáni állami adó és a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok állami adójának községi pótlékát, a járadékadó, az I. és II. oszt. kereseti adó községi pótlékát, a szeszfogyasztási adóját, az ebtartási dijat, a villamosjegyek árát, a gázórák és villamos-árammérők bérét. Életbeléptették a nálunk is annyit vitatott telekértékemelkedési adót, amely Bécsnek évi 10 milliót hoz.

Berlin: A háborus többkiadásokat *előlegszámlán vezeti* és azok fedezéséről később gondoskodik. Ezzel szemben Budapest *minden többkiadást a rendes költségvetés keretébe illeszt be.* 1914-ben a kölcsönökből fedezet 71 milliós kiadások mellett a zárszámadás ötmilliós hiánnyal zárult, 1915-ben harminc milliót, 1916-ban tizennyolc és fél milliót fedeztek kölcsönökből, közben pedig többféle áremelést eszközöltek.

Boroszló fölemelte a gáz és villany árát és főként az adópótlékok emeléséből tizennégy és fél milliót hozott ki.

Köln: a 155 százalékos pótadót 175 százalékra emelte, 6 millió tartalékot használ föl és 21 milliós kölcsönt vesz föl.

Drezda: 13 százalékkal emelte a pótadót, amelyet most ujból emelni fognak és a villamos vasut tarifáit megváltoztatják.

Frankfurt a/M., külön számolja el a háborus kiadásokat, pótadót emel, fölhasználja tartalékait, ha az állam nem fedezi költségtöbbleteit, akkor hadikölcsönt vesz fel.

Hamburg: fölemelte a gáz árát és behozta a vagyonadót..

Lipcse: fölemeli a meglévő adókat, uj adókat hoz be és az üzemek jövedelmezőségét fokozza.

München: tetemes tartalékait használta föl, a községi illetékeket és az üzemek dijszabásait emeli és uj adókat hoz be. A pótadót is lényegesen emelte.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Szelvény beváltás.

Részvényeink **31. sz. szelvénye 1917. március 1-étől kezdve Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál, Wienben Niederösterreichische Escomptegesellschaftnál**

18 koronával

váltatik be.

Jegyzékürlapok a fizetőhelyeken szolgáltatnak ki.

Budapesten, 1917 február 21-én.

Az Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya és iparvállalat részvénytársaság igazgatósága.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Gondoskodás a vidéki városok fejlesztéséről és épitkezéséről

Kapdebo müszaki tanácsnok nyilatkozata

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egyletben az utóbbi időben mind sürübben kezdenek a vidéki technikus munkálatok kérdésével foglalkozni. Igen komoly és nagy ötletek vetődnek föl, amelyeknek jogosult és hasznos voltát senki el nem vitathatja, sőt ellenkezőleg egyenesen országos érdek az, hogy a vidéki városok épitkezési viszonyai a jövőben helyes irányba fejlődjenek. A háboru után természetszerüen föllendülés következik be a vidéki városok fejlődésében és ennek a fejlődésnek nem szabad a városokat készületlenül találnia. Budapest kamaszkorára gondolunk, amikor még senki sem törődött vele, amikor nem dolgoztak tervszerüen. Igy jutottunk oda, ahol ma vagyunk, hogy csákánynyal kell megkezdeni a városszabályozást, rombolni kell, hogy a városszabályozás legelemibb követelményeit megvalósithassuk.

A vidékről akarnak tehát most olyan kiváló szakemberek gondoskodni, mint amilyen például Kabdebó Gyula müszaki tanácsos, akit vagy egy hónap előtt választott elnökévé a Mérnök- és Épitész-Egylet épitészi szakosztálya. Az ő nagystilü elnöki programmjában van benne az, hogy épitészkiválóságaink kezdjék meg a vidéki városok érdekében az izlés és célszerüség mentőakcióját, nehogy ezek is arra a meg nem érdemlett sorsra jussanak, mint Budapest. Éppen ezért az a szándék, hogy a vidéki városok számára (a városokat jellegük és fekvésük szerint csoportositva) épitési szabályzatokat és városépitési terveket dolgozzanak ki.

Fölismerve azokat a nagy érdekeket, amelyek ehhez a kérdéshez füződnek, a Fővárosi Hirlap az érdekeltek nyilatkozataival kivánja megvilágitani a fontos problémát. Legelsősorban is Kabdebó Gyula müszaki tanácsosnak, a nagyszabásu gondolat legfőbb mozgatójának, véleményét kértük ki, aki a következőket volt szives előttünk kifejteni:

— A háborus viszonyok következtében beállott ipari tevékenység csökkenése, egyes ipari ágakban pedig teljes megszünése a fővárost is sulyosan érintette, de még nehezebben helyrehozható károkat okozott vidéken. Budapesten sok tekintetben csak eltolódásban állott a dolog, mert az egyes gyárak igyekeztek és rendesen be is tudtak rendezkedni olyan cikkek készitésére, amelyek éppen a háboru alatt lettek keresettebbek. A fémárugyárak lövőszert, a fatelepek barakkokat, a cementgyárak pedig lövőárok-anyagot szállitottak. Az ipari munkásság itthon maradt része is a réginél jobb keresethez jutott. Vidéken egy-egy gyár leginkább a közvetlen környezet ellátását szolgálja. Ha megszünik a szükséglet, szinte fölöslegessé válik és nagyon nehezen tud távolabbi szállitásokat végezni, vagy pedig más anyagok gyártására berendezkedni.

— A háboru előtt is messze állott a fővárostól a vidék. Háboru után első sorban természetesen az ország középpontja kap minden támogatást, hogy helyreállhasson. Vidéki városai majd csak azután következnek. Igy a különbség még nagyobb lesz közöttük.

— Ismeretes, hogy főpanasza a vidéknek, hogy értékesebb munkásai és pedig a szellemi munka minden mezejéről és az ipari munkáról is a fővárosba törekszenek. Mikor aztán egy-egy vidék nagyobb föladat elé kerül, *fölülről kell a munkához szellemi vezéreket adni.*

— Fokozottabb mértékben áll ez technikai dolgokban. *Rendkivüli nagy hiány van jó vidéki technikus tisztviselőkben,* akik hivatva volnának irányitani és vezetni városuk fejlődését. Vidéken a jó mérnök hamarosan otthagyja a hivatalt és magángykorlatot folytat, vagy vállalkozó lesz, mert ilyenmódon sokszorosan többet keres. A vidéki technikus hivatalok önálló vezetők hiányában egyszerüen másolják Budapestet. Pedig éppen technikus kérdésekben van a legnagyobb különbség város és város között. Budapest csatornázása mintául szolgálhat hasonlóan nagy folyamok mellett fekvő városoknak, mint Szegednek vagy Aradnak, de használhatatlan például Debrecenben és Szabadkán, ahol ülepitő rendszer indokolt, vagy Kassán, Kolozsváron, ahol nyelő kutakkal kellene próbálkozni. Budapesten jó a köszéngázvilágitás, már a keleti országrészekben a földgáz volna indokolt, az északiakban pedig a folyók völgyzáró gátaival villany.

— Aztán baj az is, hogy nagyon ötletek után indul a vidék. Egy időben járványossá lett a villanyosvilágitás bevezetése. Voltak vidéki városok, ahol a kövezetlen utcákon ragyogó villamos világitás volt, a rettenetes porban vagy sárban azonban hiányzott minden közlekedés.

— A vidéki városok technikus tisztviselőinek igen szép föladatuk volna városaiknak rendszeres fejlesztése. Mindenekelőtt alkalmat kellene nyujtani tapasztalatok szerzésére. Megfelelő *tanfolyamok nyilhatnának a fővárosban* az egyes legaktuálisabb tudományágakra. A vidéki városok mérnökeiket ezekre felküldhetnék. A klinikákon tudvalevőleg minden esztendőben vannak 4—6 hetes tanfolyamok a vidéki orvosok számára, kitünő eredménynyel, ehhez hasonlóan kellene a technikai tisztviselőknél is eljárni. Nagy müszaki föladatok végrehajtásánál más városok mérnökei is részt vehetnének. A budapesti gázgyár épitése olyan tanulsággal szolgálhatott volna vidéki mérnökeinknek, aminő alig fog kinálkozni hosszu időn keresztül.

— Fontos a technikus alkotások publikálása. A németeknek külön technikus városi lapjuk van. És ha egy német városba megyünk, azzal kezdik, hogy kezünkbe adnak egy füzetet a legutóbbi alkotások ismertetésével.

— Nálunk még csak az adminisztráció eredményei és a statisztikai adatok kerülnek a nyilvánosság elé és gyakran a legnagyobb zavarban vagyunk, ha az ide látogató külföldi kollégák a megtekintett és nekik megtetsző technikus müvek ismertetését kérik tőlünk. Mert a szaklapok szanaszét szórt közlményei kevésbbé alkalmasak erre a célra.

— Nagy kár, hogy a városok országos kongresszusának nem alakult meg, vagy talán csak nem dolgozik a technikus osztálya. Ez a hatalmas testület, amelyben az ország közigazgatásának szine-java helyet foglal, a legalkalmasabb volna arra, hogy kezébe vegye a technikus munkálatok irányitását. Amit egyik hatóság tapasztal, az könnyen közkincsévé lehetne az összességnek és sok költséges kisérlettől lehetne a polgárság vagyona megkimélve.

— A legalkalmasabb idő az előkészületre ez a mostani, amikor az alkotó munka nagyrészt szünetel és a jövő kérdései vannak tárgyalás alatt. A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet és vidéki osztályai szivesen támogatnák a hivatalos köröket. Csak az a szervezet kell, amelyik megindítsa és kezében tartsa a munkát.

Kevés szenet fogyasztanak

az állatkerti tigrisek, oroszlánok és leopárdok

A szénhiány, mely most szigoru rendszabályok életbeléptetését tette szükségessé és takarékosságra kényszeritette a főváros minden intézményét, könnyen veszedelmes helyzetbe hozhatta volna a Székesfővárosi Állatkertet. A hatalmas, nyugateurópai nivóju állatkert legnagyobbrészt meleg temperaturához szokott állatállománya, 350—400.000 korona értéket képvisel, mig az u. n. Pálmaház forró égövi növényzete 180—200.000 korona értékü. Ezt a tekintélyes értéket veszélyeztette a szénhiány, amelyen nem lehetett ugy, mint más intézményeknél, a kert bezárásával segiteni, — az állatházakat és a pálmakertet akkor is füteni kellett volna.

Szerencsére az előrelátó igazgatóság, amennyire lehetett, még nyugodalmasabb időben nagymennyiségü kokszot szerzett be. Sokkal érdekesebb azonban az, hogy a budapesti állatkert lakóit, előrelátó gondossággal, már jóelőre hozzáedzették a hideghez. A legtöbb külföldi állatkertben ugyanis elkövették azt a hibát, hogy az állatokat elkényeztették. Budapesten, szép téli napokon kieresztették az állatokat és hozzászoktatták a zordabb klimához. Oroszlánok, tigrisek, antilopok, elefántok, az összes forróégövi állatok megszokták a havat is, sőt már nyugtalankodtak, ha a keményebb hidegre való tekintettel, néhány napig nem bocsájtották ki a szabadba őket. Természetesen ezt a hozzáedzést nagy óvatossággal kezdték el, eleintén csak egy félórára engedték ki az állatokat a hét 2—3 napján; közben állandóan orvosi ellenőrzés alatt állottak. Fokozatosan azután, mikor látták, hogy a forró égövi állatok nagyszerüen birják az itteni téli éghajlat hőmérsékletét, mind huzamosabb időre engedték ki a legkényesebb természetü állatokat, különösen a déli órákban. Ezzel egyidőben lassan-lassan a belső helyiségek temperaturáját is mérsékelték. Igy történt, hogy mire a szénhiány a krizis mai fokára jutott, az állatkert meglévő készlete elegendőnek bizonyult és sem a székesfőváros, sem a gázgyár kokszkészletét nem vette igénybe.

A „Fővárosi Hirlap" munkatársa felkereste dr. Lendl Adolfot, az Állatkert igazgatóját, ki fenti értesüléseinket a következő részletekkel egészitette ki:

Néhány jóelőre bevezetett preventiv intézkedéssel sikerült elérnünk, hogy az állatkert a szénhiányt *nem érezte annyira meg,* mint más kulturintézmények. Ugyan a fütést nagymértékben mérsékeltük, de sem a forróégövi növényzet, sem az állatvilág állományában kár nem esett. Az állatok egészsége kitünő, a növények, pálmák ugyanugy virulnak, mint békeidőn, — pedig a pálmaház temperaturáját, mely normális körülmények között a főkupolában 14 fok Celsius, a melléktermekben pedig, hol az érzékenyebb természetü növényeket, az orchideákat, az indiai virágritkaságokat stb. tartjuk, 18—20 fok volt, — fokozatosan leszállitottuk 6—8 fok Celsius hőmérsékletre. Ugyanilyen irányban mérsékeltük az állatházak hőmérsékletét is.

— Az állatkert normális fütési szükséglete egész esztendőben (tehát a nyári hónapokkal, mikor egyes házakat szintén kell füteni) *180 fuvar koksz,* tehát körülbelül 5400 métermázsa. Ehhez járul még elenyésző csekély mennyiségü szén és fa. Az idén, takarékoskodásunk révén, e mennyiségnél sokkal kevesebbet használtunk fel, pedig az állatkertben 30 család is lakik, tisztviselők, ápolók, kapusok, kik természetbeni lakást kapnak, kiknek fütési szükségletét szintén fedeznünk kellett. A jégpályához tartozó melegedőhelyiséget gázzal fütjük, az általános nehézségekre való tekintettel azonban ezt is redukáltuk a lehetőség szerint.

— Most már, hogy a nap is segit a fütésben, alig használunk fütőanyagot, sőt nemsokára kieresztjük az állatokat a szabadban levő, nyári szállásaikba.

Városházi Kabaré

Konferál: Kövári Gyula

Bombatér — és vissza!

Az antánt, ugy tudom, Budapestre még nem terjesztette ki a tengeri blokádot és a Duna apró vizi csavargói mégis visszahuzódtak a biztos kikötőkbe és onnét még jégzajlásmentes napokban sem bujnak ki. Ilyen nagyon óvatos a kedves propicsek, Budapest vizi-villamosa. A drága dunai vicinális. Hogy a háboru ezer-millió csapásai közül ez sujtja legérzékenyebben szivünket, arról beszélni is fölösleges. No most aztán jól nézünk ki! Mit csinál az a jámbor sietö pasas, aki az Erzsébet pesti hidfőjéről a budai Bombatérre óhajt átjutni? (Eltekintek ugyan attól, hogy már békeidőben is erősen törtem a fejemet azon, hogy az Erzsébet-hidfön ögyelgö pesti ember, mit kereshet pont a Bombatéren, amely kies fekvésü térnek szinpadszerü három oldala semmiféle közlekedési csomópont szálait nem reiti magában? . . .) Hát bizony most az a jámbor pasas, kénytelen lesz vagy villamoson, vagy gyalogosan haladni kitüzött célia felé és kénytelen lesz, — legalább egy órával előbb megérkezni a Bombatérre, mintha propelleren ment volna. Továbbá szegény öngyilkosjelöltek sem ugorhatnak le menet közben a Dunába, hogy a hullámok közt zuzzák magukat agyon, hanem a hidakra lesznek kénytelenek felmászni. De hát ezek csak mókák. Én vérbeli, pesti ember vagyok, nagyon ritkán vettem igénybe a propeller szivességeit. Budát nem is nagyon szeretem és inkább csak azért szeretem a propellert, mert ritkán használom. Néha, amikor megszállt az utazási vágy és rászántam

magamat, hogy egy szakaszszal átránduljak a másik partra, nagyon jól éreztem magamat. Most aztán ránehezedik a szivemre az a szomoru tudat, hogy nem fogom többé élvezni, amikor a kis piszkos dunai masina pöfékel és büzös füstjével elárasztja a Duna két partját és nyáron a Margitsziget rózsaligetjét. Nem látom többé az öreg budakeszi svábot, fényes ellentengernagyi egyenruhájában, amint a legnagyobb hidegvérrel osztja parancsait: Ellere! Gőz! Vissza! Nem látom az öreg tengeri rókát, amint lassóval a kezében, a mellettem futó Budát elkapja a parton álló tyukszeménél fogva és hirtelen megállásra kényszeriti . . . Papirhiány, szénhiány, szinházhiány, ételhiány — mindenhez hozzászoktunk. Lesz még egyszer béke a világon! De, hogy propeller-hiány van, erre nagyon megrendült a hitem. Ez a naiv látványosság olyan szórakozása volt a béke Pestjének, mint a vurstli. Javasolom, hogy egyetlen játékszerünket adják vissza, a propicseket! Hadd felejtsük el, hogy háboru van, ha ránézünk és felejtsük el, hogy tengeralattjárón süvölt a fenséges jelszó: Előre! — amikor Bauer bácsi zordonan és kérlelhetetlenül hörgi be a sárga szócsőbe:

Ellere! . . .

Mentő akció

a harcoló kis exisztenciákért

Amkor a háboru ránkköszöntött, a fővárosnak egyik legelső és mindenesetre hatásos segedelme volt az az akciója, amelylyel a Magyar Hadihitelintézet r.-t. utján a főváros szavatossága mellett a kisiparosok, kiskereskedők és a középosztály 500 koronáig terjedhető kölcsönöket kaphattak. Ezt az akcióját most végleg befejezte a főváros; ellenben Vita Emil dr. tanácsnok, a közgazdasági ügyosztály vezetője, ujabb előterjesztést készitett, amelynek humánus és nemes intenciói az elsőéhez hasonlóan kidomborodnak. Vita tanácsnok javaslata most az, hogy a Hadihitelintézettel tartsa meg a főváros tovább is az összeköttetést olyan formán azonban, hogy a kölcsönöket ezentul a háboruból visszatérő kisiparosok és kiskereskedők kapják üzletük ujra való megkezdése céljaira.

Az uj, nemes célu mentőakcióról illetékes helyen ezeket mondták a Fővárosi Hirlap tudósitójának:

— Tény az, hogy azok a bajok, amelyeknek szanálására a főváros a Hadihitelintézettel való eredeti megállapodást létesitette, szinte teljesen megszüntek. Ujabban már alig jelentkeztek kölcsönkérők, ami teljes bizonyitéka annak, hogy a kiskereskedők, kisiparosok és a középosztály tagjai apró és gyors segélyre nem szorulnak. A főváros gondoskodásának azonban más szociális intézkedésekre kellett gondolnia. Nem kerülheti el a tanács figyelmét, hogy már mi is nagy számmal térnek haza a harctérről budapesti kiskereskedők és kisiparosok. Ha a háboru befejeződik, természetesen még nagyobb számban fognak ezek hazaözönleni. Ami kis félretett pénzük volt ezeknek, azt családjuk biztosan felemésztette, a harctéren esetleg megtakaritott pénzecskéjük nem elegendő arra, hogy uj munkához fogjanak. Hiszen boltjukat bezárva találják, életüket valósággal ujból kell kezdeniök. Kimondhatatlan előnyt nyujt tehát nekik az a kis összeg, amit a főváros a Hadihitelintézet utján sürgősen nyujthat. Miután a háboru alatt a pénz teljesitőképessége is csökkent, de meg a harctérről hazatérők szükséglete is nagyobb, mint volt azoké, akiket váratlanul ért a háboru, a kölcsön összegét is magasabbra kell szabni. Ezer korona lesz a maximum, amit igy a főváros kölcsönadat. Ebből már valamit lehet kezdeni, annyival is inkább, mert maguk a boltbérek nem emelkedtek a háboru alatt. Pillanatnyi segedelemnek elegendő lesz és maga a javaslat sem akar többet elérni.

— A fővárosnak eddig kifejtett akciója, amelylyel a kölcsönökért kezességet vállalt, komoly ráfizetést nem hozott. 1915. évről mindössze 5218 korona, 1916. évről pedig 9755 korona összegnek behajtásáról kellett gondoskodni, de még ez az összeg is behajtás alatt van és igy nem lehet tudni, mennyi térül meg belőle.

Események

Zavaros a vizvezeték vize. Az utóbbi napokban egyre gyakrabban fordult elő, hogy a vizvezetékek vize zavaros és üledékes. Természetesen a kellemetlenség miatt rögtön panaszt kellene tennie a közönségnek a vizmüvek igazgatóságánál, jellemző azonban közönségünk nemtörődömségére, hogy — bár magunk több esetről tudunk — a vizmüvekhez egyetlen ilyen irányu panasz nem érkezett. A vizmüvek igazgatósága erre vonatkozólag a következő felvilágositást adta a „Fővárosi Hirlap" munkatársának:

— A zavaros viz a nagy hidegekben elég gyakori, de csak muló természetü, alig néhány percig tartó baj. Rendszerint ott szokott előfordulni, ahol a vizvezetéki cső a nagy hidegben befagyott. Mikor ugyanis a csövet felengedik, elzárják a főcsapot és elszigetelik a befagyott csövet. Mikor azután a csövet ismét kinyitják, a viz olyan rohamosan tódul a csőbe, hogy magával ragadja a cső belső lerakódott rozsdáját, amelynek egy része a kiolvasztás alatt lepattogzott. Megjegyzem, hogy minden ilyen esetben jelentést kellene tenni a közönségnek saját érdekében a vizmüvek igazgatóságánál. Ilyen jelentés azonban eddig egyetlenegy sem érkezett hozzánk, bár minden egyes esetben megvizsgáljuk a vezetéket, vajjon nincs-e csőrepedés, vagy egyéb baj . . .

Az állatkert rendkivüli sikerü téli szezónja. A székesfővárosi állatkert látogatottsága, a téli sportoknak annyira kedvező időjárásra való tekintettel, az idén sokkalta nagyobb volt, mint más években. Az állatkert csak a tél folyamán 58.000 bérletjegyet adott el, holott tavaly a nyári hónapokat beleértve, mikor a szimfónikus hangversenyekre való tekintettel sok a bérletvásárló, egész esztendőben 55.000 bérletjegy került forgalomba. A kapubejáratok pénztárai is sokkal több napijegyet adtak el, mint más esztendőben, hiszen eddig 38 jégnap volt, amikor hatalmas az állatkert forgalma. Ugy, hogy az idén az állatkertnek rendkivüli anyagi eredményeket feltüntető esztendőre volna kilátása, ha nem kellene ezt a bevételi többletet az árdrágitóknak tovább adnia, kik a több mint százféle eleség beszerzését horribilis módon megnehezitik.

Amikor feltétlenül kell a szén. A szénhiány legszigorubb napjaiban, amikor maga Vita tanácsnok, a főváros szenének diktátora is télikabátban intézkedett a szénről, amely nem volt, beállitott a tanácsnok előszobájába egy marcona harcos, rangjára nézve őrmester és kijelentette:

— A tanácsnok urral akarok beszélni.

Vita tanácsnok azonnal fogadta az őrmestert, aki természetesen szenet kért. A tanácsnok hiába magyarázta, hogy inkább ad egy félliter petroleumot, mint egy kiló szenet, mert mint a példa mutatja, füteni még a szénügyosztályban sem lehet. Az őrmester mind fenyegetőbb hangon követelődzött, mert hogy ő egyenesen a harctérről jött. A tanácsnok végre megkérdezte, hogy miért oly feltétlenül szükséges a szén, hiszen a lövészárokban sem fütenek, itthon is el lehet viselni pár napig a hideget.

— De talán egy kis petroleumot adhatnék — ajánlotta ujra.

Az őrmester most már keserüen elordította magát:

— De az isten szerelméért, tanácsnok ur, én házasodni akarok, amihez okvetlen meleg szoba kell, de világitás igazán nem szükséges . . .

Képek Budapestről. A székesfőváros idegenforgalmi hivatala csinosan kiállitott ismertető füzetkét adott ki, amely röviden és áttekinthető módon ismerteti Budapest székesfővárost. A német nyelvü füzet célja, hogy az minél nagyobb számban terjesztve a szövetséges országokban felhivja a figyelmet Budapest szépségeire. Minden oldal felsőrészét kép disziti, alul pedig a magyarázó jegyzetek találhatók. A füzetkében csinos reprodukcióban látjuk a királyi várat, a Széchényi-lánchidat, a Gellérthegyet a Dunaparttal, a Halász-bástyát, az Akvinkumi római muzeumot, a Városi Népszállót, a Nyugati pályaudvart, a Vigadót, a Városligeti Mezőgazdasági-Muzeumot, a Széchenyi és a Gellért-fürdőket, Anonymus-szobrát, a Margit-szigetet, az Andrássy-utat, a tőzsdét és a parlamentet. A füzet izléses megtervezése Vita Emil dr. tanácsnok és Zilahy Dezső igazgató munkája.

Szilva és szilvaiz. A főváros tudvalevőleg február 15-óta szilvajegyek ellenében hozza forgalomba azt a boszniai és szerb aszaltszilvát, amelyet az Országos Közélelmezési Hivatal utasitása alapján juttatott neki a Szilvaközpont. A főváros kontingense körülbelül 100 vaggon, ami az összes importált aszaltszilvának több mint egy ötöde. A főváros az aszaltszilvát már meg is kapta a Szilvaközponttól, amely ezenkivül 25 vaggon szilvaizt is utalt ki a fővárosnak. Azt halljuk, hogy a főváros még további 25 vaggon szilvaizt fog kapni. Hogy a lekvárt is jegyrendszer utján fogják-e a közönséghez eljuttatni, az még nem bizonyos.

A megrendszabályozott Phöbus. Legutóbb megirtuk, hogy Ujpest városa hozzájárult a Phöbus villamos vállalat kérelméhez és a közgyülés megszavazta, hogy a villamosáram ez év január 1-től felemeltessék. Ezt a közgyülési határozatot többen megfelebbezték és igy a felemelt tarifa addig nem szedhető, amig a vármegye döntése ebben az irányban meg nem történik. De Phöbusék türelmetlenek, a döntést nem várták be, ellenben január 1-től számitva már a magasabb dijat kezdték beszedni. E hó 17-én azonban Ujpest tanácsa határozatilag kimondta, hogy a Phöbusnak nem volt joga a felemelt dijtételek szedéséhez és kötelezte a társaságot, hogy a beszedett dijakat az illető fogyasztóknak javára irja és a legközelebbi számlából leszámitsa.

Izzólámpa-szállitás. A főváros összes épületeiben szükséges elektromos izzólámpákat az Egyesült izzólámpa és villamossági r.-t. szállitja, a részvénytársaság szállitási kötelezettsége azonban a mult év végén lejárt. A tanács az összes elektromos izzólámpáknak 1917. év végéig való szállitására szükebbkörü versenytárgyalást tartott és ujból az „Izzólámpa és villamossági r.-t." ajánlatát fogadta el.

A Tőke

A kiegyezés

Szükszavu hivatalos kommüniké jelenti, hogy a kiegyezés elkészült és hogy annak alapján most már a Németországgal való kereskedelmi szerződéses tárgyalások is megkezdhetők lesznek. Ennyi az egész. Részleteket persze a közlemény nem árul el, sőt már előre is cáfol, amennyiben kijelenti, hogy az esetleg publikálandó adatok nem felelnek meg a valóságnak. Mindennek dacára egyik vezető bécsi lap, meglehetős bő részleteket közöl a kiegyezés feltételeiről. Ezekből megtudjuk, hogy az uj kiegyezés husz évre szól és hogy az agráriusok kivánságai teljes mértékben honoráltattak, amennyiben az 1907-iki kiegyezésben megállapitott magas gabona- és marhavámok a husz éves kiegyezésben is fentartattak.

Ezen a helyen már többizben kifejezést adtunk ama felfogásunknak, hogy most, a háboru alatt, amidőn minden erőnket a nemzeti létért való küzdelem köti le, végleges jellegü szerződéseket nem köthetünk. Cselekvési szabadságunkat fenn kell tartanunk a béke idejére, amidőn már látni fogjuk azt az uj politikai és gazdasági konfigurációt, melyet a világháboru teremtett. A kormány homályos tartalmu közleményéből nem okulhatunk ugyan, de felteszszük, hogy itt csak provizorikus megegyezésről van szó, melynek alapján most már a külállamokkal, elsősorban pedig Németországgal fognak tárgyalások megindulni.

Azt mi is belátjuk, hogy az ántántállamok intenziv gazdasági szervezkedésével szemben a központi hatalmaknak is fel kell készülniök arra az időre, amidőn a béketárgyalások majd megkezdődnek. Tudjuk, hogy az ellenfeleinkkel való tárgyalásokat megelőzően okvetlenül tisztában kell lenniök egymással a központi hatalmaknak is. Azonban a jövő vámpolitika problémáinak a megoldását nagyon megnehezíti az a körülmény, hogy most még nem tudjuk, hogy a monarchia a háboru után milyen

uj területeket fog felölelni; milyen lesz valutáris helyzetünk a külfölddel, elsősorban pedig Németországgal szemben; milyen változásokon ment át ipari termelésünk a háboru folyamán; nem tudjuk, mennyit szenvedett állat- és faállományunk, stb. Nem köthetjük tehát le kezeinket, végleges megállapodásokat nem létesithetünk.

Az eddigi jelekből itélve, a békekötés után is számolnunk kell majd ellenségeink vámháborus, de legalább is gazdasági háborus törekvéseivel. Ezért már most kell orientálni gazdasági politikánkat és Ausztriához, valamint Németországhoz való gazdasági viszonyunkat. De hangsulyozzuk, csak orientálni és nem véglegesiteni. Kivitelünk fokozása érdekében ragaszkodnunk kell a nyitott kapu politikájához, ennek pedig az az előfeltétele, hogy a legtöbb kedvezményre való jogainkat minden fontosabb piacon megtartsuk és megszerezzük. Ha ezt elérni akarjuk, ugy tartózkodnunk kell olyan szerződésektől, melyek bennünket a békekötés után régi ellenségeinkkel vámháboruba sodorhatnának. Ez az álláspontja a német kormánynak is, melynek egyik tagja csak nemrégiben jelentette ki a Reichstagban, hogy gazdasági politikát érzelmi alapokon nem lehet folytatni és hogy a németeknek arra is kell gondolniok, hogy a háboru után megint csak exportpiacokról kell gondoskodniok. A porosz kereskedelmi miniszternek ez a kijelentése egy kissé lehütötte a különféle osztrák-magyar-német gazdasági egyesülések lelkesedését.

Az ország közgazdasági érdekeltségei bizonyára nagy meglepetéssel olvasták a kiegyezési tárgyalások befejezéséről szóló hivatalos kommünikét. Megint az történt, hogy azoknak a megkérdezése nélkül döntöttek, akiket ezek a kérdések a leginkább érdekelnek. A különböző kereskedelmi és ipari testületeknek még csak módot és időt se adtak arra, hogy ezekhez a fontos dolgokhoz hozzászólhassanak. A tárgyalásokat nagy titokban bürokraták vezették, akiknek a legtöbb esetben igen kevés érzékük van ama kérdések és dolgok iránt, melyek a közgazdasági életet irányitják. Az uj kiegyezés részleteit még nem ismerjük, annyit azonban már a bécsi lap leleplezéseiből is sejthetünk, hogy a kereskedelem és ipar rovására ismét az agrárius érdekek győzedelmeskedtek. Itt a hiba. Ezzel az agrárius politikával, amely nem számol se az ipar és kereskedelem, se pedig a fogyasztók érdekeivel, végre-valahára szakitanunk kell. Ennek az agrárius politikának volt az eredménye, hogy a hus ára már a háboru előtt magasabb volt Magyarországon, mint a világ bármely más államában.

Nagy politikai és gazdasági átalakulások küszöbén állunk. A nemzet jövendő boldogulása és anyagi jóléte függ attól, hogy a gazdasági kérdéseket most milyen módon oldjuk meg. Ezeket a kérdéseket, melyekhez a nemzet exisztenciális érdekei füződnek, csak ugy suttyomban, titokban elintézni nem lehet. Az egész nemzet nagy nyilvánossága előtt kell ezeket a dolgokat megbeszélni és megvitatni. Első sorban pedig hozzászólást kell engedni azoknak az országos testületeknek és érdekeltségeknek, melyek a gazdasági élet irányitását a kezükben tartják és amelyek annak vitális érdekeit a legjobban ismerik. És végül lehetővé kell tenni a kiegyezés kérdésének a sajtóban való szabad megvitatását. Ez nem sérti a hadiérdeket és sokat fog használni az ország közgazdasági megerősödésének.

A Magyar bank és kereskedelmi r.-t. most közzétett 1916. üzletévi mérlege 8,238.915 korona tiszta nyereséggel zárul, szemben 6,859.003 koronával az előző évben. A március 10-ére egybehivott közgyülésnek az igazgatóság 34 K = 8.5 százalék osztalék fizetését fogja javaslatba hozni; a tavalyi dividenda 30 K = 7.5 százalék volt. — Ha a mérlegnek egyes tételeit vizsgáljuk, ugy azt látjuk, hogy az intézetnek valóságos rekord-üzletéve volt. A lebonyolitott tőkeemelés következtébena bank részvénytőkéje 66 millióról 80 millióra növekedett, a betétállomány 97 millióról 230 millióra, az intézet által kezelt összes idegen tőkék pedig 430 millióra emelkedtek. Ezek a számok igazán impozáns eredményeket tüntetnek fel, melyekre büszkén tekinthet vissza érdi Krausz Simon, az intézet vezérigazgatója, aki három évvel ezelőtt nehéz viszonyok között vette át a bank vezetését. Krausz Simon nem a bankhierarchiából, hanem a tőzsde forró atmoszférájából került a Magyar Bank élére, melyet vasakarattal, fenomenális üzleti érzékével és a konjunktura előrelátó, gyors kihasználásával a legszolidabb és legjobban megalapozott magyar nagybankok sorába emelt. Krausz Simonnak különösen az affiliációk nagy stilusban való keresztülvitelénél volt szerencsés keze. Kiterjedt vidéki összeköttetéseket létesitett, egyes iparágak fejlesztésében intenzive tevékenykedett és különös érdemei vannak a balkáni érdekeltségek megszerzésében, amivel a Kelet felé való terjeszkedésnek vetette meg az alapját.

A mérleg főbb tételei a mult évekkel összehasonlitva, a következők: A tartalékalaphoz 1 millió (435.209) koronát csatolnak, amely ezáltal 27 millió koronára fog növekedni. Uj számlára 1,258.991 (1,409.314) korona, a nyugdijalap 6,375.365 (5,152.290) (1,239.738) K-át visznek át. A lebonyolitott tőkeemelés következtében az intézet alaptőkéje 80 millió (66 millió) korona értékcsökkenési tartaléka 1,603.921 korona. A betétállomány 230.649.004 (97.056.908) korona, a váltótárca 44.313,586 (83.205.500) K, az adósok tétele 149.906.054 (87.944,442) korona, községi és közkölcsönök 28,776.106 (11,568.009 korona, lombard-kölcsön 154,703.085 (50,971.585) korona, mig a forgalomban levő elfogadványok összege mint tavaly 95.000 korona, a hitelezők tétele 189,319.813 (111,639.854) K.

A „Drasche" tőkeemelése. A Kőszénbánya és téglagyár Társulat március 14-én tartja rendes közgyülését, amelynek tárgysorozatán a vállalat tőkefelemelése is szerepel. Az alaptőkét 10.200 darab 200 K-ás n. é. részvény kibocsátásával 2.040.000 K-ról 4.080.000 K-ra fogják felemelni.

A kitüntetett magyar hajóstársaság. A hivatalos lap jelenti, hogy Őfelsége dr. Domonyi Móric, a m. kir. folyam- és tengerhajózási részvénytársaság igazgatójának a Ferenc József-rend középkeresztjéhez a csillaggal a hadidiszitményt, Végh Károly udvari tanácsos, ugyanezen részvénytársaság igazgatójának a Ferenc József-rend középkeresztjéhez a hadidiszitményt, végül Bánki Ödön ugyanezen részvénytársaság hajóskapitányának a koronás arany érdemkereszthez a vitézségi érem szalagját adományozta.

A Fabank osztaléka. A Magyar fakereskedők hitelintézete r.-t. tőzsdei ring-jének köréből halljuk, hogy már elkészült a Fabank 1916. évi mérlege. A tiszta nyereség körülbelül két millió korona, de ebből 20 koronás osztalék fejében egy millió korona kerül kifizetésre, mert 1916. évre még csak tiz millió korona után fizet dividendát a Fabank. A másik millióból fél milliót tartalékolni fognak.

A belhajózási milliós házvásárlása. A hajós vállalatoknak a háboru elég jó konjunkturát jelent. Jellenző példa erre, hogy a Magyar belhajózási r.-t. nemrégiben megvette dr. Virava János Báthory-u. 7. szám alatt levő házát 1,300.000 koronáért. Ez a részvénytársaság a Weisz Mór és fiai cégből alakult át részvénytársasággá és a háboru előtt állandóan veszteséggel dolgozott.

A Déli Vasut uj igazgatója. A Déli Vasut uj igazgatójává az elhunyt Brám Miksa üzletvezérigazgató helyére a Déli Vasut igazgatótanácsának Bécsben tartott legutolsó ülésén Breuer Mór királyi tanácsost, a Déli Vasut igazgató-helyettesét nevezték ki a magyar vonalakra üzletigazgatói cimmel és ranggal. Az uj üzletigazgató Bécsből Budapestre visszaérkezett és szombat reggel foglalta el hivatalát. Breuer igazgató kiváló adminisztrativ erő, elismert vasuti szaktekintély és jó főnök, akit a vasut személyzete igazságos és jóindulatu embernek ismer. Itt emlitjük meg, hogy az elhunyt lovag Brám Miksa körülbelül egymillió koronát hagyott végrendeletében a Déli Vasut hivatalnokai és alkalmazottai számára. Ennek a nagy adománynak kamatait kiosztják a vásutasok között minden évben Brám halálának évfordulóján. Első sorban természetesen azokat illeti, akik nehéz viszonyaik miatt erre rászorulnak, de az elhunyt hivatalnokok és alkalmazottak özvegyei, valamint árvái is igényt tarthatnak arra.

Az Agrárbank és a Parcellázóbank fuziója. A Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság Bujanovics Sándor elnöklete alatt tartott közgyülése az előterjesztett igazgatósági jelentést tudomásul vette és elhatározta, hogy a tiszta nyereségből részvényenként 32 korona osztalék fizettessék ki. 364.385 K a tartalékalaphoz csatoltassék, az igazgatóság alapszabályszerü jutalékára 182.192 korona 79 fillér fordittassék, a külön tartalékalaphoz 150.000 korona, az intézeti székház tartalékalapra 100.000 korona utaltassék át, az intézeti tisztviselők és szolgák nyugdijalapjának javadalmazására 50.000 korona fordittassék és az ezután fennmaradó 42.874 korona 45 fillér uj számlára vitessék át. A szelvények folyó évi március hó 1-től kezdve fizettetnek ki. Ezután Fellner Frigyes ügyvezető igazgató előterjesztette az igazgatóság inditványát a részvénytőke felemelése és a banknak a Magyar Telepitő és Parcellázóbank Részvénytársasággal való egyesülése tárgyában, amely tranzakció részleteit már ismertettük. A közgyülés a javaslat elfogadása után Éber Antal dr. m. kir. udvari tanácsost, Fellner Frigyes dr.-t, Nagy Ferenc dr. v. b. t. tanácsost és Orosdy Fülöp bárót az igazgatóság tagjaivá választotta meg. A felügyelőbizottságba Bakonyi Pál és Simonyi-Semadam Sándor dr.-t választotta meg. A közgyülést követő igazgatósági ülésen elnökhelyettesekké Madarassy-Beck Gyula báró és Barta Arnold választattak meg. Bujanovics Sándor, az intézet alapitása óta annak elnöhelyettese kérte, hogy ujra megválasztásától, figyelemmel előrehaladott korára, tekintsenek el, amit az igazgatóság őszinte sajnálattal vett tudomásul. Az intézet vezérigazgatójává Éber Antal dr., a Magyar Telepitő és Parcellázóbank Részvénytársaság eddigi vezérigazgatója neveztetett ki. Az ügyvivő igazgatóságba Barta Arnold, Bujanovics Sándor, Éber Antal dr., Enyedy Béni, báró Madarassy-Beck Gyula dr. és Wolfner Tivadar küldetttek ki. Az ügyvivő igazgatóság elnökévé báró Madarassy-Beck Gyula dr.-t választotta meg.

A Magyar Telepitő és Parcellázó Bank közgyülésén szintén elfogadták az Agrárbankba való beolvadásra vonatkozó igazgatósági előterjesztést és tudomásul vették, hogy a Parcellázóbank igazgatóit és egész tisztikarát az Agrárbank változatlan minőségben átvette. Tudomásul vették a zárszámadást és elhatározták, hogy az 1,691.355 korona tiszta nyereségből 80.264 korona a rendes tartalékalapra, 192.634 korona igazgatósági jutalékra, 1.2 millió korona részvényenként 30 korona (15 százalék) osztalék kifizetésére, 93.458 a külön tartalékalapra, 50.000 korona a nyugdijalapra, 75.000 korona pedig az alkalmazottak külön jutalmazására fordittassék.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület Hajós József förendiházi tag, cs. és kir. kamarás elnöklésével tartotta meg 77. rendes közgyülését. Elhatározták, hogy a 10,387.733 koronát tévő tiszta nyereségből adassék osztalékul minden részvény után 700 korona, azaz összesen 7,000.000 korona fordittassék. Az ázsió-tartalékalap növelésére 1,000.000 koronát, az egyesület nyugdij-alapra 100.000 koronát, jótékonycélra 50.000 koronát folyósitsanak. A tisztviselők külön jutalmazására 200.000 koronát adnak, s a fönmaradó 1,062.586 koronát uj számlára viszik át. A közgyülés határozattá emelte továbbá az igazgatóság által a takarékpénztár ügykörének fokozatos továbbfejlesztésére való tekintettel javasolt alapszabálymódositásokat. Ezután az igazgatóságba uj tagokként közfelkiáltással megválasztották Kiss Aladár udvari tanácsost és Walder Gyulát, az egyesület vezérigazgatóját, a felügyelő-bizottságba Fazekas Ágostont, Pestpilissoltkiskun vármegye alispánját és Rudnyánszky Béla dr. ügyvédet, a választmány mandátumának lejárta folytán pedig 36 választmányi tagot.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár e hó 24-én tartotta közgyülését, amely elfogadta az igazgatóság jelentését, a felmentvényt megadta és a mult évi 3,483.544 korona nyereségből 396.842 korona alapszabályszerü levonások után a hivatalnokoknak és szolgáknak rendkivüli jutalomdij gyanánt 30.000 K-t adományozott és elhatározta, hogy a részvények ápr. 1-én esedékes szelvényét 100 K-val váltja be, az ezután megmaradó 556.701 korona összeget pedig az uj számlára vezeti át. A hösi halált halt Gossmann Antal tisztviselő emlékét jegyzőkönyvben megörökitették. Az osztalékszelvényeket február 26-ikától kezdve fizeti ki az intézet pénztára.

A Belvárosi takarékpénztár r.-t. 1916-ban összesen 5.219.207 (az előző évben 4,199.013) koronát vett be, amiből a tiszta nyereség 1,522.744 korona, mig az előző mérleg 1,354.930 korona nyereséggel zárult. Az igazgatóság a március 3-ra egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy részvényenként 30 K = 6 százalék oszalékot (tavaly 27.50 K = 5·5 százalék) fizessenek és az alapszabályszerü jutalékok levonása után fennmaradó összegből 200.000 korona (tavaly is 200.000 korona) tartalékba helyeztessék, mig a fennmaradó 146.192 (82.905) korona a jövő év számlájára vitessék elő.

Magyar Általános Ingatlanbank R.-T. igazgatósága megállapitotta a zárszámadásokat. A forgalom a lefolyt évben lényegesen megélénkült. A tiszta nyereség áthozattal együtt 438.476.59 K (tavaly 384.941.39 K). A javasolt osztalék 10 százalék, azaz 20 korona a kettéosztott régi részvények után, ugy hogy egy-egy teljes régi részvényre 40 korona esik (tavaly 9 százalék = 36 korona). Az intézet most zárta 10. üzletévét. Az első osztalék 5 százalék volt, mely állandóan emelkedett s a háboru két első évében sem szállott le, mig most épp kétszeresét éri el. A nyereséget még a régi 3,000.000 korona alaptőkével folytatott üzlet eredményezte. Az év utolsó napján emelkedett az alaptőke 6,000.000 korona, a tartalékok 3,494.807.50 koronára. A brutto nyereség 866.686 korona 39 fillér (tavaly 630.697.82 korona), melyből 270.209 korona 1 fillér bérjövedelem, 577.971.19 korona ingatlan eladási nyereség, kamat- és szelvényjövedelem. Az ingatlanállomány beszerzési áron felvéve és az évközi kiadás eladások leszámitásával következő: telkek 1,686.939.13 (tavaly 1.131,929.05), bérházak 6.276.736.25 (tavaly 2,265.379.58). Az év folyamán szereztettek Rákóczi-ut 69., Ferdinánd bolgár király-ut 8., Teréz-körut 35., Béla-utca 3., Szerecsen-utcza 23. sz. házak, a Ferenciek-tere 2—3—4. sz. házaknak az ugynevezett „Királybazár"-nak Herzog M. L. és Társa cégtől átvett részaránya, a Budapest-Vidéki Parcellázó r.-t.-nál és a Sasadban 40,000 öl területre alakult konzorciumban az intézet részesedést vállalt. Ez utóbbi terület a Kelenföldi Népsegitő Szövetségnek kertmüvelés céljára ingyenes használatra átengedtetett. Az Ericcson-gépgyár közelében 15.000 ölnyi területet vásárolt. A Kelenföldi Telekértékesitő r.-t. és a

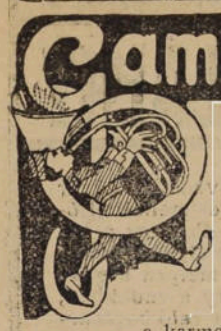
Bercsényi-Udvar r.-t.-nál fennállott érdekeltség lebonyolittatott és néhány ház és telek eladatott. Az engedményezett törlesztéses kölcsönök állománya 18,131.122.11 (emelkedés 1,255.127.73 korona). Egyéb kölcsönökben kihelyeztetett 3,270.799.17 korona, visszafizetteteti 3,544.809.03 korona, állomány 8,652.730.65 korona. Értékpapirállomány 1,937.733.66 (tavaly 1,596.508.05 korona) tulnyomólag zárolt hadikölcsönkötvények. A költségek, melyekben foglaltatnak az adók és hadsegélyezési kiadások is, 281.081 korona 66 fillért tesznek (tavaly 245.756). Az igazgatóság Szikra Károly és Dénes Ödön cégvezetőket aligazgatókká, a főtisztviselők közül Szegő Gyulát titkárrá, Szabó Györgyöt főkönyvelőnek és Láng Frigyest osztályfőnökké nevezte ki.

Budapest-Lipótvárosi takarékpénztár részvénytársaság a március 5-iki közgyülésnek javasolni fogja, hogy a 607.386.21 korona nyereségből az esedékes szelvény 10 koronával váltassék be s a fennmaradó 50.273.29 korona (a mult évben 28.084.47 K pedig a jövő év számlájára vitessék elő. Az igazgatóság Kertész Ferenc tőzsdeintézőt cégvezetővé, Friedländer Jenő főtisztviselőt főkönyvelővé és Lakatos Béla főtisztviselőt főpénztárnokká nevezte ki.

Az Óbuda-ujlaki takarékpénztár r.-t. 1916-ban 283.303 korona (az előző évben 323.745 korona) bevételt ért el, 232.958 (274.641) korona kiadással szemben. A tiszta nyereség 50.348 korona (1915-ben 49.284 korona), melyből a tavalyihoz hasonlóan 12 korona = 6 százalék osztalékot fizetnek, a tartalékokat pedig 15.000 (15.000) koronával dotálják.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

Cambrinus

Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27
A m. kir.
postászenekar
minden délután és este
hangversenyez
a karmester vezetése mellett.
Különtermek, Abonnement és menürendszer. Délben az árak 20%-al olcsóbbak.
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Téli sportolók
el sem indulhatnak egy üveg valódi
Diana sósborszesz
nélkül.
A sportolás előtt megacélozza az izmokat, frissé, mozgékonnyá teszi a testet — a sportolás után eltünteti a fáradságot, felüdit, melegit és megóv a meghülöstől.
Kis üveg ... 1 korona 30 fillér
Közép üveg ... 3 korona 50 fillér
Nagy üveg ... 7 korona
Mindenütt kapható
Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, Nádor-u. 6

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Az Ernst-muzeum aukciói.

I.

Holitscher Róbert
világhirü
porcellán- és régiség-gyüjteménye.

AUKCIÓ: Február 28-tól március 1, 2, 3, 4, 5. Délelőtt fél 11-től 2-ig, délután fél 4-től.
BEMUTATÁS: Február 25., 26., 27.
Katalógus és felvilágositás az Ernst-muzeumban.
80 lap illusztrációval ... ... 15 korona.

Meghivó

a „Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat Pesten“ Részvénytársaságnak Budapesten 1917. évi március 14-én d. e. 11 órakor a társaság központi irodájában (VII. Király-u. 67. sz.) tartandó

49. évi rendes közgyülésére.

A közgyülés tárgyai: 1. Az igazgatóság évi jelentésének és az évi mérlegnek előterjesztése. 2. A felügyelőbizottság jelentése az évi mérlegről és az igazgatósági jelentésről. 3 Határozathozatal: *a)* az igazgatósági jelentés, *b)* a mérleg jóváhagyása, illetve megállapitása, *c)* az igazgatóság és felügyelőbizottság részére a felmentés megadása tárgyában. 4. Öt felügyelőbizottsági tag választása és dijának megállapitása. — 5. Az igazgatóság inditványa: 10,200 darab 200 korona n. é. részvény kibocsátása és ezáltal az alaptőkének 2 040 000 koronáról 4,080.000 koronára való felemelése. Határozathozatal ez indityány és az ezzel kapcsolatos intézkedések és felhatalmazások tárgyában. 6. Az alapszabályok 4. §-ának módositása.

* A közgyülésen alapszabályaink 13. §-a értelmében csak azok a részvényesek vehetnek részt, kik szavazásra jogositó részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb nyolc nappal a közgyülés előtt vagy a társulat pénztáránál Budapesten (VII., Király-utca 67. sz.) vagy a Magyar Általános Hitelbank főpénztáránál Budapesten (V., Dorottya-utca 5. sz.) letették. Öt részvény birtoka egy szavazatra jogosit.

Az igazgatóság.

Bründl János
cs. és kir. udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi, műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázások és légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü,
enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

MILLIÓK KÖNYVE.

32. szám.

„Szent József csodatétele"
Schultz regénye.

A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

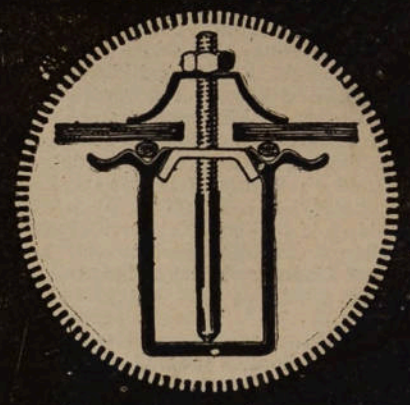
Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

MÜÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON 72-44
VI. FRANGEPÁN U. 7.

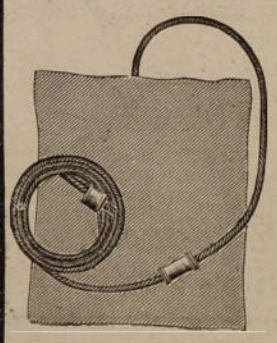
Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen
HERZ-SZALÁMIT
Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk : :
HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Villamos testmelegitő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

Fémbeszolgáltatás
rövid határidejére való tekintettel a
Fémközpont hivatalos fémbeváltóhelyet tart fenn **VII., Erzsébet-körut 32.**

A Fémközpont hivatalos fémbeváltó helyei a fővárosban a következők: Dann Hugó, II., Zsigmond-utca 5, Diósy János, VII, Rákóczi-ut 24. Eiser Ede, I, Fehérváry-ut 9. Fischer László, IV., Kammermayer Károly-u. 3. Gabos és Társa, VI., Liszt Ferenc-tér 19. Grosz Mór, IX., Üllői-ut 89/c Hasenörl Ede, VI, Csengery-utca 53. Hirmann Ferenc VII., Csányi utca 7—9. Horner Dezső, VII., Dohány-utca 10., Imrey Mihály, VI, Király-utca 49., Iván Simon, V., Vilmos osászár-ut 64, Jeszenszky Jenő, IX., Ráday-utca 17, Kann és Heller, V., Vilmos császár-ut 62., Kovács Károly, VI., Szondy-utca 26, Lőwy Frigyes, II., Fő-utca 58., Ötvös Ármin, VIII., Baross-utca 56., Rabolt Antal, X., Jászberényi-ut 5., Sárkány Pál, IV., Váczi-utca 2., Schmideg Salamon, III., Bécsi-ut 69, Stark és Petschauer, VI., Király-utca 36, Szontagh Pál, IX., Üllői ut 19., Ulrich B. J., VI, Vilmos császár-ut 31, Vas Frigyes, VII., Rottenbiller-utca 64.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. március 14-én. — 11. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: **Dacsó Emil**

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A vizdijakat

is felemelik, még hozzá nem is csekély mértékben. Huszonöt százalékkal drágább lesz a vízfogyasztás, sőt az átalányok összegét hetvenöt százalékkal akarják felemelni. A deficit kiküszöbölését célzó buzgalom tehát még a vizet sem kiméli és maholnap talán a levegőt is megvonják a pesti embertől, ha ingyen akarja élvezni, vagy füstmentesen. Hiszen tény, hogy a főváros nem válogathat az uj jövedelmek között, hanem a fogyasztási adókhoz, az árdrágitásokhoz kell folyamodnia, mert a kevésbé népszerütlen adónemeket az állam sajátitja ki. De azért a legujabb finánepolitikai ötlet mégis fájdalmas, mert a háziurak kezébe erős fegyvert ád — a lakók ellenében. Egészen bizonyos ugyanis, hogy a háziurak a felemelt vizdijak cimén felemelt lakbéreket fognak követelni és az igazságügyminiszternek sulyos lesz a helyzete, mert valóban effektiv kiadási többletről és könnyen kimutatható jövedelemcsökkenésről lesz szó, amellyel szemben alig van ellenérv. A világért sem szeretnők a háziurak malmára hajtani sem a vizet, sem a vizdijat és éppen azért kárhoztatjuk ezt az uj jövedelmi forrást, mert belőle kiütközik a főváros könyörtelen, rideg, önző, egyoldalu pénzügyi politikája. Pénzügyi szempontból természetesen fölöttébb előnyös az olyan uj jövedelem, amely könnyen hajtható be, könnyen ellenőrizhető, kezelése nem jár uj költséggel s amely végeredményben négy vagy öt millió koronát hoz évenként. De a fővárosról ugy mondják, hogy az egy erkölcsi alapokon nyugvó valami és nem hadseregszállító, nem kalmár, nem uzsorás. A fővárosnak vigyáznia kell az etikai szempontokra és az a tendencia, amely csak azt nézi, hogy miképen lehet pár milliót előteremteni, de nincsen tekintettel a következményekre, — minden, csak nem erkölcsi alapokon nyugvó. Hallatlan szégyen, hogy az ország fővárosa kolduskénti kénytelen megalázni magát és polgárságának fizetőképességét, sőt fizetőképtelenségét is brutális teljességgel igyekszik kiaknázni. Nem volnánk elfogulatlan birálói a közügyeknek, ha meg nem állapitanók, hogy a főváros kényszerhelyzetben van, ám a kényszerhelyzetért a kormány felelős, mert elvont a főváros elől minden progresszszív és tisztességes adójövedelmet. A fővárost egyenesen belekergeti az állam abba, hogy önmaga nyuljon jogtalanul a saját polgárainak a zsebébe és mert ezen ma már aligha fognak változtatni, hát legalább tessék levonni a konzekvenciákat és tessék a főváros háborus deficitjének legalább a felét a háborus milliárdokba belekalkulálni. Magyarországnak eddig közel tizennyolc milliárdjába került a háboru; nem jogos-e, hogy a milliárdok őrült tömegében helyet szoritsanak Budapest csekély 37 milliós deficitjének? Miért éppen Budapest legyen az, amely örök időkre érezze annak a világzavarnak a sulyát, átkát, amelynek felidézésében semmi része nem volt. Követelni kell, hogy az állam siessen a főváros segitségére; meg kell értetni a kormánnyal, hogy Budapest háztartásának rendezettsége egyenesen nemzeti érdek és hogy Budapestet kárpótolni illik azért, amit a háboru miatt szenvedett és megjutalmazni azért, amit a háboru alatt teljesitett. Vegye át az állam a tehertöbbletet és akkor nem lesz szükség kellemetlen jövedelemtöbbletre.

Fullánkok

Bódy

alpolgármesternek sohasem voltak politikai ambiciói és pillanatig sem gondolt arra, hogy a parlamentbe jusson. Előállottak azonban a Viziváros vezető emberei és felajánlották néki a kerület mandátumát. Bódy alpolgármester vállalta a jelöltséget és tegye a kezét a szivére mindenki és mondja meg, hogy tudna-e valaki többet tenni a Viziváros és a főváros érdekében, mint Bódy alpolgármester. Minden rendben ment, egészen — a jelölő gyülésig, amikor azután a megjelent féltucat főmungó egyhangu lelkesedéssel — Kollár Lajost kiáltotta ki jelöltnek. És az öreg gázigazgató, a Közutitól elszakadt mameluk, ismét krokodilkönyeket potyogtatott és reszkető ajakkal mondta ki a boldogitó igent. Komédiát játszott a legelvtelenebb pesti kerület és a komédia méltó volt a vizivárosi mungókhoz, méltó Kollár Lajoshoz.

A király

szerető érdeklődéssel fordult Budapest polgármesteréhez és megkérdezte tőle, van-e elég szene, elég lisztje, elég husa Budapest népének. A legelső magyar ember tehát szivén viseli a mi sorsunkat és Bárczy polgármester valóban a helyzet magaslatára emelkedett, amikor nem felelt minden kérdésre a hagyományos igennel, hanem aggódó lelke őszinteségével mondta meg a királynak, hogy bizony a hus, ha van is, nagyon drága és nagy baj lesz, ha leszállitják a kenyéradagokat, mert a szegény embernek most ez az egyedüli tápláléka. Talán lesz is foganatja a királyi kérdésekre adott válaszoknak és talán helyrehozza a legfelsőbb forum az alsófoku közegek mulasztásait.

Milliókra

rug az az összeg, amellyel a fővárost megkárositja a kormány azzal, hogy a kórházi ápolási dijakat olyan alacsony összegben állapitja meg, mely mellett egyenesen ráfizet a nem budapesti illetőségü betegek ellátására is. Természetes, hogy ez már több, mint egyszerü takarékossági szempont a kormány részéről, ez már félre nem ismerhető, határozott rosszakarat és olyan rugás, amely a deficit lejtőjén éri a fővárost és a mélységbezuhanás veszedelmével jár. A kormány azt követeli, hogy a főváros fizessen rá milliókat a kórházakra; arra azonban nem nyujt módot, hogy a főváros megfelelő jövedelemre tegyen szert, amely jövedelemből a ráfizetést pótolhatná. Ez a deficit egyenes és biztos utja és ez az a kormánypolitika, amely Budapestet fojtogatja.

A vizivárosi puccs

Bódy alpolgármester távozása

Városházi körökben érthető megütközést és visszatetszést keltett az a meglepetés, amelyben a Viziváros cégéres mungói részesitették a közvéleményt, elsősorban pedig *Bódy* Tivadar alpolgármestert.

Hogy a csunya játék, amelyet a főváros első alpolgármesterével, rangban második tisztviselőjével Kollárék üztek, tisztában álljon mindenki előtt, elmondjuk Bódy jelölésének és kijátszásának hiteles történetét. Amikor *Berzeviczy* Albert förendiházi taggá való kinevezését felsőbb helyen elhatározták, a kormány *Bárczy* Istvántól, mint helyettes főpolgármestertől kért munkapárti jelöltet a II. kerület számára. A polgármester habozás nélkül *Bódy* Tivadart ajánlotta és *Tisza* István gróf miniszterelnök kijelentette, hogy Bódy jelölését örömmel fogadja. A II. kerület munkapártjának vezetői, élükön *Kollár* Lajossal, aki egy házilag történt jelölést kereken visszautasitott, érintkezésbe léptek Bódyval. Az alpolgármester csakis azzal a feltétellel vállalta a jelöltséget, hogy sem Kollár, sem a többi munkapárti korifeusok nem hajlandók fellépni. Miután erre vonatkozólag a leghatározottabb megnyugtatást kapta, elhatározták, hogy *Sándor* Pál összeférhetetlenségének kimondása után Bódy megtartja programmbeszédét. Március másodikán, pénteken *Kollár* Lajos megjelent Bódynál és akkor az alpolgármester és Kollár között a következő párbeszéd folyt le:

— Kérlek, kedves Lajos, ismétlem, hogy ha te csakis abból az okból nem vállalnád a jelöltséget, mert feszélyezve érzed magad velem szemben, ugy én kijelentem, hogy erről szó sincsen és a legnagyobb örömmel, minden harag nélkül visszalépek a te javadra.

— Bocsáss meg, alpolgármester ur, hogy goromba vagyok veled szemben, de ha a hozzám közelebb állók szavára sem hallgattam, ugy a te rábeszélésedre sem változtatom meg azt a szilárd elhatározásomat, hogy nem vállalok mandátumot. A kerület képviselője te leszel.

Bódy hazakisérte Kollárt és azzal váltak el, hogy Kollár négy napra Pozsonyba utazik és mihelyst visszajön, összehivja a II. kerületi munkapárt vezetőit és Bódyt hivatalosan proklamálják képviselőjelöltnek.

Március 7-én, szerdán délelőtt az alpolgármester telefonon felhivta *Hennyei* Vilmost, a választási elnököt s megkérdezte tőle, mi ujság, megjött-e Kollár, mikor lesz a jelölő ülés stb. Hennyei erre igy szólt:

— Nagyon, nagyon el vagyok keseredve, mert közölnöm kell veled, hogy baj van.

— Mi a baj?

— Kérlek szépen, *Kollár* hazajött és most vacillálni kezd. Kijelentette előttünk, hogy meggondolta a dolgot és hajlandó a jelöltséget elfogadni.

— És mit válaszoltatok néki?

— Kérlek szépen, Kollár a mi elnökünk, eredetileg is neki ajánlottuk fel a mandátumot és ezért nem térhetünk napirendre a kivánsága fölött. Ma déli 12 óráig adtunk határidőt neki a dolog meggondolására. Légy szives és hivj fel engem 12 óra után. Fél egykor az alpolgármester telefonált Hennyeinek és azt a választ kapta, hogy a méltóságos ur a belügyminiszte-

riumban van. Fél háromkor megszólalt Bódy telefonja. *Hennyei* jelentkezett:

— Kedves barátom, ki sem mondhatom, mennyire röstellem a történteket. Tudomásodra hozom, hogy délben megjelentünk *Sándor* Jánosnál és bejelentettük, hogy *Kollár* elfogadja a jelöltséget. A miniszter ezt tudomásul vette, de az utolsó szót fentartotta *Tisza* miniszterelnöknek. Ma este jelölő gyülést tartunk.

— Köszönöm az értesitésedet — mondotta Bódy — és szerdán este a vizivárosi mungók maguk között elhatározták, hogy mégis *Kollárt* jelölik. Elképzelhető, hogy milyen véleménnyel van erről a csunya puccsról *Bárczy* polgármester és hogy milyen lenézését jelenti a fővárosnak az, hogy első alpolgármesterével ilyen csuf játékot enged üzni a kormány, amelynek feje *többizben exponálta magát szóval Bódy mellett.*

A helyzet tehát ma az, hogy Bódy visszalépett és március 20-án Kollárt választják meg. Ezzel azonban az affér csak *egyelőre* van elintézve. *Bódy* alpolgármester távozása a városházáról ettől függetlenül is *befejezett tény*. Az alpolgármester idegeit, fizikumát a legnagyobb mértékben igénybe vette a városháza háborus munkája, amelynek tekintélyes részét ő vállalta magára. A jövőben kizárólag a *Városi Villamos Vasut* ügyeinek óhajtja szentelni munkabirását, energiáját, kiváló képességeit és ezért már legközelebb nyugalomba vonul.

Természetes, hogy utódának a személye körül egész raja a kombinációknak virul a városházán. Ám a kerületi vezérférfiak a polgármesterrel egyetértésben már megtalálták a megoldásnak szerintük helyes utját. Hiteles értesülésünk szerint Bódy nyugdijazása után *Déri* Ferencet megválasztják alpolgármesternek (második alpolgármester), *Festetich* Géza gróf első alpolgármesterré lép elő, a harmadik alpolgármesteri állásra pedig *Bárczy* polgármester helyettes főpolgármesteri jogánál fogva *Folkusházy* Lajos tanácsnokot fogja helyettesnek kinevezni. Mihelyt pedig *Festetich* Géza gróf nyugalomba vonul, — ami szintén rövid idő kérdése — a közgyülés, számolva azzal, hogy *Harrer* tanácsnoknak magasabb és jogos ambiciói vannak, *Folkusházyval* és *Márkus* Jenővel fogja betölteni a két alpolgármesteri állást. Folkusházy helyét a közélelmezési ügyosztály élén az interregnum idejére *Sztankovits* Szilárd fogja betölteni, az alpolgármester-választás után pedig *Miklós* Elemért tanácsnok-főjegyzőnek választják meg, *Sztankovits* Szilárdot tanácsnoknak, *Márher* Aladár pedig valamelyik ügyosztály élére kerül, mint tanácsnok.

Vendéglősök harca

a Gellért-fürdő vendéglőjéért

Ősszel feltétlenül megnyilik a Gellért-fürdő és ezzel elsőrendü aktualitást nyert az a kérdés, hogy a fürdő és szálló épületében üzemben tartandó vendéglői és kávéházi üzletet kinek adják bérbe.

A városgazdasági ügyosztály abból a szempontból indult ki, hogy ezt az üzletet nem lehet licitálás utján kiadni, mert olyan elsőrendü etablissementről van szó, amely csakis elismerten kiváló, megbizható kezekbe való. Éppen ezért tárgyalást kezdett *Neményi* Bélával, a jóhirnevü vendéglőssel és kávéháztulajdonossal és a tárgyalások megállapodásra is vezettek. Ám a fürdő épitésére felügyelő bizottság ugy határozott, hogy a bérletet *nyilvános árlejtés utján* kell értékesiteni és ez olyan kivánság, amely előtt meg kellett hajolnia mindenkinek. A városgazdasági ügyosztály javaslatára a tanács nyilvános, irásbeli versenytárgyalást hirdetett és az ajánlatokat március 19-ikén, hétfőn délelőtt nyujtják be a pályázók *Bercel* Jenő tanácsnoknál, vagy *Kemény* Géza főjegyzőnél. Még ugyanazon a napon délben ülést tart a fürdőbizottság és az ülésen felbontják az ajánlatokat. A bizottság azonban nem dönthet a bérlet dolgában, mert a pályázati feltételek szerint a *tanács a beérkezett ajánlatok között szabadon választhat*, nincs kötve a bérösszeghez, határozata végleges, csak birtokon kivül felebbezhető és *a közgyülésnek sincsen beleszólása az elintézésbe.*

Ezzel mindenesetre kissé tullépi a tanács a maga hatáskörét, de tudomásunk szerint a bérletre csak két komoly pályázat fog beérkezni: Neményié és egy tátrai vendéglősé és igy remélhető, hogy a döntés közmegnyugvással fog találkozni.

Zavarok a lisztadagolás

és a kenyérjegyek körül

Annak megállapitása természetesen, hogy a kenyérjegyek rendszere jó és bevált intézmény-e, igazán nem tartozik hatáskörünkbe. Mert az például, hogy a legközelebbi jegykiosztástól kezdve nem 24, hanem csak 20 deka kenyeret kapunk, nem ennek, hanem más rendszernek a hibája. Csak a minap határozták el azt, hogy redukálni fogják a lisztadagokat és a jövő alkalomtól kezdődőleg, lisztkimélés szempontjából némely más ujitást is fognak életbeléptetni, de máris előrevetik árnyékukat az ujitással kapcsolatos hibák és zavarok egész légiói.

Mindenekelőtt fejtörést okoz a Közélelmezési Hivatalnak az, hogy miként járjon el a fogyasztási szövetkezetek tagjaival és azokkal, akik magukat liszttel még aratás után ellátták.

Az uj lisztszezon kezdetén ugyanis azok, akik nem reflektáltak a hatósági lisztellátásra, vásárlási igazolványt kaptak, amelynek birtokában bevásárolhattak maximálisan annyi lisztet, amennyi a napi 24 dekagrammos fejkvóta szerint az uj aratásig szükséges.

A fogyasztási szövetkezetek tagjai nagyobbrészt másként csináltak. Nem apránként vásárolták a lisztet, hanem — akinek persze meg volt a kellő pénze hozzá — egy összegben kifizette és egyszerre megkapta az egész évre járó lisztet, ennek ellenében azonban lekötötte a kenyérjegyeit, amelyet minden hónapban egyszerre be kell szolgáltatni a szövetkezetnek, amely azután azzal elszámol.

Itt kezdődik azután a furcsa eset. Én, mint jól ellátott lisztnagytőkés, szépen kifejlett, egészséges, gömbölyü két liszteszsák tulajdonosa, kénytelen vagyok napi 24 dekás lisztjegyet adni a szövetkezetnek, amely engem — pénzemért — megajándékozott a két (esetleg három) liszteszsákkal. Mit csináljak azonban ezután? Tölem 24 dekás napi kenyérjegyet követelnek, holott én csak husz dekásat adhatok, minthogy magam is csak ennyit kapok. Igen ám, de napi husz dekával nem számolhat le a szövetkezet. Bajban vagyok tehát én is, ő is.

A Közélelmezési Hivatal persze itt gondolkodóba esik, nem tudja, mit csináljon. Visszareklamálni és rekvirálni azt a néhány kiló lisztet, amivel nekem a napi husz dekánál több van, nem érdemes, mert a munka és a költségek a liszt tizszeres áránál is többet tennének ki. Lisztpazarlás miatt kihágási eljárást a delikvensek nyakába akasztani nem lehet pedig, mert arról sem én, sem más, sem a szövetkezet nem tehet, hogy leszállitották a lisztadagokat, csak a Közélelmezési Hivatal. Már pedig az ő intézkedései miatt rajtam elverni a port — igazán nem lehet . . .

Más . . . Azt rebesgetik, hogy szállodai napi kenyérjegy nem lesz többé. Hogy aki Pestre jön és nem az atyjafiához megy lakni, annak még csak könyörületből sem lesz egy falat kenyere, ha csak nem hoz magával. Rendjén van. Persze, ha néhány napra jönnek csak fel, s már az elutazásnál kellőképen informálják az embert, hogy éléstárt vigyen magával, akkor még t r a n s i t. De mit tegyen az, akit ügyesbajos dolgai hetekre itt tartanak, s aki nem részesülhet báró Kürthy és a háboru jóvoltából a pesti kenyérjegy áldásaiban. Avagy mit tegyenek ama szerencsétlen embertársaink, akik más jobb hijján, szállodákban kénytelenek meghuzni magukat. Talán őket is ebbe a kategóriába sorozzák? Igazán nem csodáljuk, ha a Közélelmezési Hivatal jogászai nagyban törik a fejüket azon, miként paragrafizálják a fenti furcsa állapotokat, hogy csak olyan kaphasson kenyérjegyet, akinek jár, s az idegen és arra jogosulatlan ne juthasson hozzá.

Ezzel azonban nem végeztük el a kenyérjegyfurcsaságok sorát. Állitólag a kávéházi és vendéglői kenyeret megszüntetik. Ok: hogy az adagok kisebbek voltak, mint amennyit a jegyekre ki kellett volna szolgáltatni és hogy az ellenőrzés lehetetlen. Más szóval, ezentul tessék a vendéglőbe kenyeret vinni vagy hazulról, vagy a péktől, mert az sem lehetetlen, hogy ezentul — német mintára — kenyeret csak az egész napi adagot egyszerre fogja kiszolgáltatni a pék, nem pedig ugy, mint eddig 8, meg 6 dekánként, amennyiről az egyes jegyek szólnak.

Emelik a vizdijakat

Részletek a tervezetből

A huszas bizottságból kiszivárgott hirek alapján megirta a napisajtó, hogy a vizdijakat is emelni fogják, még pedig 25, illetve 75 százalékkal. A vizdijak emelése egészen kézenfekvő volt, amikor minden anyagnak az ára mérhetetlen módon emelkedett és amikor a fővárosi vizmüveknek azzal kellett számolniok, hogy a közeljövőben tervezett ujabb beruházásokkal feltétlenül deficitbe jutnak. A vizvezetéki és világitási ügyosztály tervei ezideig nem kerültek nyilvánosságra, a F ő v á r o s i H i r l a p-nak azonban módjában volt egyet-mást megtudnia B u z á t h János tanácsnoknak a huszas bizottságban tett előterjesztéseiről, amelyeket informátorunk a következőkben ismertetett:

— A huszas bizottságnak, de a főváros minden polgárának is be kell látnia, hogy a vizdijak emelésére szükség van, mindenekfelett pedig helyeselnünk kell azt a megoldási módot, amelyet az ügyosztály talált. E megoldás szerint nemcsak a vizmüvek jövedelme fog emelkedni, hanem egyben elérjük azt a régen óhajtott, de eddig meg nem valósitott célt, hogy a budapesti közönséget rászoritsuk a vizóra használatára és eltereljük az igazságosnak éppenséggel nem mondható átalányrendszertől. Az ügyosztály szociális érzékére vall az is, hogy különbséget akar tenni a szegényebb néposztályok és a tehetősebbek vizfogyasztásának árai között.

— Én, aki ismerem *Buzáth* tanácsnok előterjesztését, ugy érzem, hogy *nem hetvenöt, hanem csak huszonöt százalékos vizdijemelésről van szó.* Az előterjesztés szerint ugyanis az óradijak emelése csak huszonöt százalékos, az átalányban való használat dijainak emelése viszont átlagban hetvenöt százalékos. Mindenkinek módjában van azonban az óra alapján történő fizetésre való áttérés, ami azt jelenti, hogy szabadon választhat a 25 százalékos és a 75 százalékos emelés között. A tanácsnak természetesen burkolt vágya, hogy vajha mindenki áttérne az óradij fizetésre, mert ezen az alapon legalább is reálisabb lenne a vizmüvek számitása.

— Az óradijak alapján egy köbméter viz az eddigi 16 fillérről 20 fillérre emelkedik. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a főváros defakto 20 fillért fog kapni minden köbméter vizért, mert a régi kedvezmények ezentul is megmaradnak. Aki legelőbb ezer köbméter vizet fogyaszt, az öt százalékos engedményben részesül, ami körülbelül azt jelenti, hogy ez az öt százalékos engedmény szinte minden budapesti háznak kijár. Az engedmény a fogyasztás mennyisége szerint 5—30 százalékig emelkedik, ugy hogy átlagban véve a főváros ma sem kap többet egy köbméter vizért 16 fillérnél, mig eddig ennél jelentékenyen kevesebbet kapott.

— Az átalányban való vizdijfizetésnél eddig az ugynevezett normális helyiségek évi 3 korona 20 fillért, a fürdőszobák 12 koronát, a klosettek 6 koronát fizettek évenként. Az uj terv szerint különösen arra fektetnek sulyt, hogy ha majd a háboru befejeztével a háziurak mindenesetre megkezdik a terheknek a lakókra való átháritását, kevesebb teher essék a szegényebb, egyszoba-konyhában lakó néposztályokra. Ezért a normális helyiségeknek, tehát a szobáknak és konyháknak vizdijait csak ötven százalékkal emelik. Ellenben százszázalékos lesz az emelés a fürdőszobáknál és a klozettoknál. Az ötven és száz-százalékos emelés egybevetéséből alakul ki majd a hetvenötszázalékos átlagszám.

— Minden előbb emlitett szemponton kivül is magasabb percentben kellett megszabni az átalányok emelését, mert eddig legalább hatvan százalékkal volt a vizmüvek számára kevésbbé jövedelmező az átalányok szerint való fizetés, mint az órák alapján való vizdijszedés.

— Amikor a vizdijak emeléséről beszélünk, nem szabad elfelejtenünk, hogy a Káposztásmegyeri vizmüvek ma elérkeztek teljesitőképességének tökéletes kihasználásához. Ujabb teljesitményekre csak akkor képes, ha ujabb bővitéseket eszközlünk rajta. Ugy tudom, a tanács 15 milliós beruházásokat tervez a közeljövőben, mert a város fejlődésével a vizmüvek csak ugy tudnak lépést tartani, ha ujabb bővitéseket esz-

közölnek. Ennek a beruházásnak kamatait és törlesztéseit belekalkulálva a költségvetésbe, már a jövő esztendőben deficitbe jutnak a vizművek. Ezt csak ugy tudja elkerülni a főváros, ha a vizdijakat felemeli.

De van ennek más alapja is. El lehet mondani, hogy eddig *békeidején is csaknem Budapesten voltak legolcsóbbak a vizdijak.* Például Berlinben békeidején a vizdijak 16 pfennigesek voltak a budapesti 16 filléresekkel szemben, de Berlinben ehhez még vizóránkint 4 márka alapdij is járul. Bécsben lényegesen drágábbak a vizdijak, ugy, hogy például az ivóviz ára köbméterenkint 23—26 fillér. Hamburg volt eddig vizdijak dolgában a legolcsóbb. A háboru alatt azonban Közép-Európa legtöbb városában már fölemelték a dijakat. Ezekről — ugy tudom — még most várja az ügyosztály a külföldi adatokat. Egészen természetes, hogy ilyen körülmények között Budapestnek is emelnie kell a vizdijakat, mert bár a vizmüvekből nem akarunk jövedelmező üzemet csinálni, a deficitet mindenképen el kell kerülnünk.

Ötven százalékos fizetésrendezés

Terv a fővárosi alkalmazottak helyzetének javitásáról

Gróf Batthyány Tivadar nyilatkozata

A városházán nagy titokban sugdosnak valamiről, amiről avatatlanoknak tudni nem szabad, pedig — ha igazak a hirek, amelyek kiszivárogtak — *igen nagy eseményről van szó.* A székesfőváros összes tisztviselői és alkalmazottai várva-várják ezt az eseményt, amely ha viszonyaik rendezését nem jelenti is, de mindenesetre meghozná a sorsukban való nagyon szükséges enyhülést. A *Fővárosi Hirlap* tudósitója egyszerre két igen előkelő forrásból arról értesül, hogy

a székesfőváros rendezni akarja tisztviselőinek és alkalmazottainak fizetését.

Nem akarjuk a jogos reményeket tulcsigázni és jóelőre hangoztatjuk, hogy egyelőre pusztán tervről van szó, ami tulajdonképen teljesen ki sem alakult és amelynek számtalan akadály tornyosul még elébe. Ismeretes, hogy a kormány milyen mostohán bánik mindennel, amit a főváros tervez és ami a fővárosnak hasznára van. A fizetésrendezés szükségességét nemcsak a főváros vezetői látják, de teljes lelkesedéssel mellette van a törvényhatósági bizottság ama néhány kiválósága is, akiket már a nyers tervbe is beavattak. Csak az a fogas kérdés, hogy mit fog szólni mindehhez a kormány, amelynek ellenzésén már nem egy olyan terv zápult meg, amelynek célja a tisztviselők helyzetén való javitás volt.

Pedig a fővárosnak okvetlen kötelessége valamit tenni. A tisztviselők fokozott munkát végeznek a háboru kitörése óta és bizony a drágasági pótlékok sem javitották annyira helyzetüket, hogy ennek a fokozott munkának megfelelő módon táplálkozhattak volna. Három évi idegsorvasztó munkához azonban erő kell. Hogy szerezzék azonban meg ezt az erőt, amikor ma már mindennek az ára 200—400 százalékkal emelkedett. Nincsen olyan fizetésjavitás, vagy rendezés, amely ezt pótolná. Enyhiteni azonban lehet, sőt okvetlen kell, mert a főváros tisztviselői és alkalmazottai anyagiakban és testiekben képtelenek lesznek tovább vonszolni az igát.

Ugy tudjuk az a terv, hogy a fizetésrendezésnél

ötven százalékkal emelik föl az eddigi fizetéseket,

aminél többet kivánni a tisztviselők nem kivánhatnak, mert kibirhatatlan terheket ők sem akarnak a háztartásra róni, de aminél kevesebbet a főváros sem adhat, mert hiszen ez is csak a legnagyobb szükségen enyhit és a legnagyobb veszedelmeket háritja el

A főváros különben nem egyedül fog állani akciójával ezen a téren és ez az a remény, amelyet a sikerbe vetni lehet. Az államnak is rendeznie kell a maga alkalmazottainak illetményeit. Rendeznie kell mindenkinek, minden magánvállalatnak és magának a fővárosnak is. A különbség csak az, hogy amig az államnál és valószinüleg egyebütt is a tisztviselők köréből fog kiindulni a mozgalom, addig a fővárosnál — dicsőségükre legyen mondva — a vezetőség maga látta be a helyzet tarthatatlan voltát. Az állami tisztviselők érdekében *Batthyány* Tivadar gróf fogja vezetni a mozgalmat, aki, mint az Állami Tisztviselők Országos Egyesületének elnöke, annak idején kétizben is sikerrel vivta ki a drágasági pótléknak engedélyezését. A közszolgálati alkalmazottak érdekében hozott két törvény megalkotása után a legutolsó magánvállalat is megadta alkalmazottainak a 20, illetve 35 százalékos drágasági pótlékot. Ugyanez a remény füződik *Batthyány* Tivadar gróf legujabb akciójához is, amelyről a következőket volt szives a *Fővárosi Hirlap* tudósitójának mondani:

— Az uj időkbe — mondotta a gróf — bele kell helyezkednie a munkaadóknak is. Az uj életbe pedig akkor fogunk kedvezően átmenni, ha *erről az átmenetről idejekorán gondoskodunk.* A munkaadók előtt elsősorban az a feladat áll, hogy a napi megélhetés gondjait ujabb drágasági segéllyel orvosolják. Ez a kérdés ujból mielőbb napirendre kerül, hiszen a közszolgálati alkalmazottak drágasági segélye már az ősszel lejár.

— Ha azonban simán akarjuk átvinni, akkor *nem elegendő az időleges drágasági pótlék,* hanem *igenis szükséges az átmenet ideje alatt előkésziteni az illetmények ama rendezését, amely a háboru után elengedhetetlen.* Amitás lenne, ha azt mondanók, hogy a háboru után azonnal visszatérnek a normális árak. Még ha lesz is csökkenés, az élet mérlege akkor is tetemesen magsabb lesz. Ezért merő lehetetlenség állandóan drágasági pótlékokkal operálni, ezért mondom, hogy *kezdve az államtól, minden munkaadónak revizió alá kell vennie alkalmazottai illetményeit.* Késlekedni nem szabad, most kell megtalálni a szükséges megállapodásokat, hogy a munkaadók már *az uj fizetésmegállapodással léphessék át a béke küszöbét.*

Ime, ez a nyilatkozat biztositéka annak, hogy országos mozgalom kezdődik az alkalmazottak illetményeinek megállapitása érdekében. Ha a főváros már most kezdi a munkát és

a terv szerint már juniusra vagy juliusra nyélbeüti a fizetésrendezést,

ezzel csak ismét előljár a nemes példával és az a körülmény, hogy az államnak is rendeznie kell a maga alkalmazottainak fizetését, csak biztositja, hogy a kormány nem tud gátakat emelni a főváros vezetőségének törekvései elé.

Természetesen az uj fizetésrendezés *kimondhatatlan gondokat fog róni a főváros háztartására.* Az 1917. évi költségvetés ugyis harminchatmilliós deficittel végződik, amelyről ma még álmunk sincs, miből fogjuk fedezni.

Igen egyszerü a számitás, hogy a főváros alkalmazottainak ötvenszázalékos fizetésemelése mit jelent pénzösszegben. Magára a közigazgatási személyzet fizetésére és lakpénzére 8,088.147 koronát állapit meg az 1917. évi költségvetés, mig a tanügyi személyzet fizetése számitásunk szerint 17,718.753 koronára rug, ami együttvéve — az üzemek személyzeti kiadásait bele sem számitva — huszonhat milliót jelent. A huszonhat milliónak pedig *tizenhárom millió az ötven százaléka,* ami azt jelenti, hogy a közigazgatási és tanügyi személyzet fizetésrendezése ennyi ujabb terhet ró a főváros háztartására. *A deficit tehát, ha a fizetésrendezést elhatározzák, egy csapásra ötven millióra emelkedik.*

Akármi történjék is azonban, éhező tisztviselőkkel dolgozni nem lehet. Uj életviszonyok közé kell beilleszkednünk, uj módokon kell a főváros kiadásainak fedezéséről gondoskodni.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Győzött a Magyar-Folyam

Modern helyihajózás a Dunán

Mint értesülünk, a *Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság* megkapta a pénzügyminiszteriumtól a budapesti átkelési, helyi hajózási és környékbeli hajózási forgalom lebonyolitásának jogát. A helyi hajózást már május elsején, az átkelési — propeller — s környékbeli hajózást pedig 1918. január elsején fogja átvenni a MFTR. Értesülésünk szerint a nagyszabásu forgalom lebonyolitására a társaság, nagy befektetéssel, kiválóan modern berendezéseket fog létesiteni. Husz uj és minden tekintetben modern hajót rendelt meg a magyar hajógyáraknál az uj járatok számára, ezenkivül pedig a megállóhelyeken kényelmes villanyvilágitásos várótermeket fog létesiteni a mostaniak helyett. Bármilyen nagy és költséget nem kimélő befektetésekkel szándékozik elérni a MFTR., hogy a fővárosnak olyan átkelési és helyihajójáratai legyenek, amelyek párjukat ritkitják, bizonyos, hogy az átmenet — amely azonban lehető rövid ideig fog tartani — némi nehézséggel fog járni. Uj hajók épitése a nagy költségen kivül, a különböző nyersanyagbeszerzési nehézségek miatt rendkivül körülményes, a vállalat igazgatósága azonban már arról is gondoskodott, hogy lehetőleg ezt az átmeneti állapotot se érezze meg a közönség. Az igazgatóság és maga a vállalat is elég garancia arra, hogy modern, kényelmes, minden igényeknek megfelelő, gyors hajójárataink lesznek, amelylyel a főváros helyi hajóközlekedése elsőrangu és ment lesz az eddigi mizériáktól, sőt a legapróbb kellemetlenségektől is.

VÁROSHÁZI KABARÉ
Konferál: Kövári Gyula

Az én lakásom.

Tölem még azt a kis kárörömet is megtagadta a sors, amit a többi partájok éreznek afelett, mert nekik a háziur nem stájgerolhat. Ennek nem azért kárörvendhetek, mintha háziur volnék, ilyen könnyelmüségre még nem vetemedtem. Házam egy vityilónyi sincsen, — ellenben három éves szerződésem van és igy nekem a háziur igy házbérrendelet nélkül sem stájgerolhat. Kifogástalanul megszerkesztett három éves szerződésemnél fogva, ideiglenes, de édes tulajdonomnak nevezhetem a főváros egyik legforgalmasabb utcájának (nevezzük öt: Népszinház-utcának), még a boldog békeidőkből való, meritett vászonpapirból épült palotájának az egyik első emeleti háromszobás lakását. Hibája e lakásnak nagyon kevés van: mindössze, hogy a tapéták rongyosak, a falak repedtek, a fürdőszoba gázkályhája hetenkint legalább kétszer fölrobban, — ezek ugyan némi hátrányok, de ezekkel szemben a lakásnak megfizethetetlen előnyei vannak. Lakásom fölött például egy zongoraiskola tanyázik, ahonnét az örökös skálázások hangjai átszürődnek hozzám és bár zenei igényeimet ez nem elégiti ki teljesen, de sokszor kutya jókedvre hangol. Orditani szeretnék kinomban. Alattam, a földszinten, egy könyvnyomda békés zakatolása emlékeztet a kultura állandó müködésére. Jobb szomszédom az nagyon kedves, joviális család. A kiskoru gyermekek száma nyolc, akik a zongoraiskola és nyomda müködésének rövid szüneteit csatazajjal és egymás gyilkolásával töltik ki. Balfelől nincs szomszédom, mert ott végződik a ház. Mellettünk kis földszintes ház emelkedik, jobban mondva ereszkedik, s igy csupán a szélvihar, a záporeső és a természet egyéb tüneményei tartanak ott ragyogó, mindent felülmuló előadásokat. Aztán házunk előtt randevuznak Budapest összes villamosai. Városi, közuti, helyiérdekü, jobbrabalra, Dunához, Kispestre, Budára, temetőbe, — nem kell zavarba jönni, innét mindenkit házhoz szállit a villamos. Csak egy bizonyos utra nem tudok soha villamost kapni. Oda, ahova éppen menni akarok. Olyan kocsi soha sincsen. Van azonban ehelyett olyan csilingelés, hogy a legöregebb telefonos kisasszony is idegsokkot kapna tőle. — Lakásom pompás, tulon-tul meleg — nyáron, ellenben a téli évszakban, ha nagyon befütök, — a jégverem hőfokáig is emelhető a hőmérsék.

Mindezen javakért fizetek évenkint 1700 koronát és három évi élvezet után köteles vagyok a lakást nem olyan állapotban átadni, mint amilyenben kaptam, hanem uj tapétákkal, diszes kályhákkal, megcsinált rolettákkal, ébenfa-padlózattal, márványba-vésett fürdőszobával, luszterekkel és a spájzot eredeti fametszetekkel ujjáalakitva. Sőt, ha közben (az ördög nem alszik!) esetleg, netalán a háromszoba mellé egy uj szoba is születne, — az ujszülött szoba is a háziur tulajdonába megy át.

Eme kis lakásomban lakom én vigan és boldogan és csak hencegésből mondtam el az egészet, hogy pukkadjanak meg azok a lakók, akiket véd az uj lakbér-rendelet és akiknek vagy nem kell házbért fizetni, mert elestek az orosz fronton, vagy akik elestek attól, hogy nem stáigerolhat nekik a háziur, akiket a jóisten éltessen az emberi türelem legvégső határáig és a koporsó bezártáig.

A telekértékemelkedési adóról

Dr. Halom Dezső, a „Magyar Általános Ingatlanbank r.-t." vezérigazgatója.

Remélem, tisztelt szerkesztő ur, nem azt kérdezi tőlem, hogy a telek értékemelkedési adó helyes-e? Mikor az államnak, vagy a városnak annyi pénzre van szüksége, mint most a világháboruban, akkor nem az a kérdés, hogy valamely adónem elméletileg jogosult-e. Azt is bajos vizsgálni, hogy a különböző lehetséges adónemek közül ez az adó a legigazságosabb és legjogosultabb-e, mert mindenféle adónemnek előnyeiről és hátrányairól hétszámra lehetne beszélni és köteteket lehetne összeirni.

Azonkivül tervezet sem fekszik előttem. Igy tehát azt sem tudom, hogy az illetékes körök miféle értékemelkedési adót terveznek. Valami ellentétet látok a fővárosnál folyt eddigi készülödések és a telekértékemelkedési adó között. Tudtommal sok szó volt eddig a telekadóról, amelyre nézve a fővárosi statisztikai hivatalnak érdemes igazgatója nagyobbszabásu elömunkálatokat végzett. A telekadó és a telekértékemelkedési adó nagyon különböznek. A telekadó terhelné a teleknek értékét évről-évre. Az értékemelkedési adó csak az eladásra kerülő telkeket éri és igy tulajdonképpen nem is adó, hanem lényegileg forgalmi illeték.

Nemcsak különbözik, hanem ellenkezik is egymással a két adónem. Csak pénzügyi céljukban haladnak párhuzamosan, t. i. hogy mindkettő bizonyos bevételre törekszik. Gazdasági és szociális hatásukban azonban éppen homlokegyenest ellenkeznek. A telekadónak gazdasági hatása és hivatása az, hogy a telkeket kihasználás, beépités, vagy eladás felé terelje, tehát, hogy a forgalmat fokozza. A telekértékemelkedési adó, mint forgalmi illeték is természeténél fogva a telekforgalom ellen dolgozik. Ha valamely telek értékesittetik, le kell róni ezen értékemelkedési adónak nevezett forgalmi illetéket. Ez tehát éppen olyan béklyója a forgalomnak, mint akár a kincstári, vagy városi átirási illeték.

Nem kell valami nagy leleményesség ahhoz, hogy ezt az adónemet valaki megtalálja. Németországban már egy évtized óta, Bécsben nem régen, Magyarország egyes városaiban szintén nem régen, legutóbb Pozsonyban hozták be ezt az adót. Szabályrendelet, szabályzat, kezelési módozat böven áll rendelkezésre. Tapasztalat azonban Magyarországon még gyéren van arra nézve, hogy ez az adó milyen eredménynyel jár és milyen gazdasági hatásokat váltott ki.

Inkább azok a kérdések állanak nyitva, amelyek a speciális fővárosi viszonyokhoz és fővárosi érdekekhez füződnek.

Igy mindjárt azt lehet majd kérdezni, hogy a fővárosban mit fogunk teleknek nevezni. Nem olyan naiv kérdés ez, mint első szempillantásra látszik. Például az Egyetem-téren levő gróf Károlyi palota egy kisebb vidéki városban bizonyára nem megy telekszámba, hanem beépitett terület és kastélynak tekintetik. A fővárosban ezt már sokkal bajosabb háznak minösiteni, mert ennek a parknak a terjedelme a fővárosban szokásos kert- és udvarméretekhez képest, de különösen az ott levő telekértékhez képest aránytalanul nagyobb, mint a kastélynak értéke. Mindenekelőtt megállapitandó tehát a teleknek a fogalma. Ennek az egész adónak ez lesz egyik legnehezebb feladata. Az általam felhozott esetben a válasz ugyan könnyü. Nem könnyü azonban a város belterületén levő öreg házaknál meghuzni a határvonalat, hogy meddig terjed a teleknek a fogalma és hol kezdödik a ház.

Nemcsak a belső területen, hanem a perifériákon is gondos munkát igényel a telekfogalom meghatározása. A közgazdasági tudományokban telek alatt rendszerint olyan földterületet értünk, amely valamely város határvonalain belül beépitésre készen és alkalmasan áll. Eszerint azonban a perifériákon levő szántóföldeknek használt területek telekké minősitése nehézségbe ütközik. A nehézség nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is elég sulyosan jelentkezik. Igy a Zuglón kivül Rákospalota felé eső területek jogi fogalom szerint fővárosi telkek. Nehány lépéssel odább kezdödnek a rákosszentmihályi és cinkotai szántók. A határvonalon innen eső szántóföldek fővárosi telkeknek tekintetnek és telekértékemelkedési adó alá esnek. A határvonalon tullevő szántók ezen adó alá nem tartoznak. A gazdaságilag körülbelül egyenlő jelentőségü két telek között a főváros hátrányára és a vidék előnyére nagy eltolódás áll elő, amely nemcsak ezen adó előnyeire nézve lesz kedvezőtlen befolyással, hanem az illető területek értékét is lenyomják a vármegye területén fekvő cinkotai, budafoki, törökbálinti, stb. területekkel szemben. A telekfogalom meghatározásának tehát okosan kell történnie.

Ugyancsak fogas kérdés az értékemelkedés kérdése. A közfelfogás szerint a telkek értékemelkedésének két eleme van. A telkekben rejlő tőkének szerény polgári kamata az egyik, az ezt meghaladó nagyarányu emelkedés a másik. Ha valakinek a telke nem emelkedik nagyobb arányban, mint a benne fekvő pénznek 5 százalékos kamatozása, akkor bizony nem fogtunk igazságos adóalapot, mert ha ezt megadóztatjuk, akkor a telektulajdonos igazságtalanul és sokkal rosszabbul jár, mint az az ember, aki a pénzét a takarékba teszi, vagy rajta záloglevelekat, vagy hadikölcsönkötvényeket vásárol. Ha ezt az értékemelkedési tényezőt, vagyis az egyszerü kamatozást adó alá vonjuk, akkor idestova danausi ajándék lesz városi telket birni. Bizonyos kamatot tehát szabadon kell hagyni. Az okosságnak és helyes mérlegelésnek a feladata megállapitani azt, hogy mennyi az a kamat, amely az értékemelkedési adó alól kihagyatik.

Ugyancsak ilyen csinyján kell eldönteni azt, hogy a telkekhez szükséges befektetések és a telekrendezési költségek igazságtalanul ne adóztassanak meg. Például, amely telek mellett utca épül, kétségkivül emelkedik az értéke. Az értékemelkedés egyrészét azonban a telektulajdonos már kifizeti a városnak burkolási járulék, csatornázási illeték stb. cimén. Ha tehát az értékemelkedésnek ezt a részét belevonjuk az adóba, akkor ismét többszörös és igazságtalan adózás történik. A legtöbb szabályrendelet ezeket a költségeket, valamint a telekre szükségképen kiadott kiadásokat az értékemelkedésből levonja. Kétségtelen hogy a fővárosi tervezet is ezeket figyelembe kell, hogy vegye.

Nem terjeszkedem ki az adóbehajtás technikájának számtalan nehézségére, mint amelyek az érték első megállapitása, a parcellázásokkal előálló bonyodalmak stb.

A telekértékemelkedési adó jövedelemének kiszámitásánál önámitástól is tartózkodnunk kell. Kétségtelen, hogy ez az adó a telekforgalmat csökkenteni fogja. Ezáltal a fővárosi átirási és engedelmi dijbevétel csökken. Nem rendelkezem kellő anyaggal annak az eldöntésére, hogy az elmaradó átirási illeték milyen viszonyban fog állani az uj forgalmi adóhoz. Mindenesetre az adóhozadéknak kellő méltányolásánál ez a tétel levonásba lesz hozandó.

Felmerül még az is, hogy a telekértékemelkedési adó behozatalának időpontja szerencsés-e. A legalkalmasabb időpont ilyen adóra az, amikor sokan akarnak telket szerezni, s amikor a forgalmi illeték emelkedésével kevésbbé törődnek. Köztudomásu tény, hogy a fővárosban kevés a lakás és hogy épitkezésre szükség lesz. Viszont a házakra nehezedő adók és a bérjövedelem fokozásának és kihasználásának korlátozásai az általános épitkezési drágaságon és nehézségen kivül valószinüleg csökkenteni fogják az épitkezés lehetőségét és az arra való törekvést. Az értékemelkedési adóval ujabb korlátot szab a főváros a telekforgalomnak és épitkezésnek. Az uj adónak mértékétől függ az, hogy az milyen kihatással lesz az épitkezés és a lakbéreknek drágulására.

Egyet mindenesetre megmutatott már a tapasztalat Németországban és Ausztriában, t. i. azt, hogy az értékemelkedési adó közvetve áthárul a vevőkre és a vevőkről a házakban lakó közönségre. Lényegileg tehát ez az értékemelkedési adó is lakásadóvá változik és drágitani fogja a lakbéreket.

Erőszakos felár-követelés

A Gellért-fürdőből kiutasitott vállalkozó

A Gellért-fürdő sok milliós épitkezéseinél a vállalkozók és alvállalkozók egész sora dolgozik és mint ilyenkor gyakran történik — differenciák és ellentétek nem egyszer fordulnak elő az épitők és az épitési bizottság között.

A legtöbb panasz a vállakozók részéről amiatt hangzott el, hogy a versenytárgyalás kiirása, a szerződés megkötése óta a nyersanyagok annyira megdrágultak, hogy a vállalkozóknak nem fizetődik ki a munkálatok elvégzése. Ilyen esetben azután a főváros megbizottja, az épitési bizottság, nem is zárkózik el a jogos felszólalások elől és indokolt esetekben hajlandó is a költségkülönbözet megtérítésére.

Ilyen panasza volt annak idején Ney Simon vállalkozónak is, aki a Gellért-fürdő épitkezésénél a mümárvány és cementlapburkolási munkálatokat végezte. Nem sokáig azonban, mert hamarosan panaszkodni kezdett, hogy néki sem fizetődik ki az eleintén olyan jövedelmezőnek látszó vállalkozás. A helyett azonban, hogy annak rendje és módja szerint, a kellő uton intézte volna el az ügyet, egész egyszerüen semmisnek tekintette a fővárossal kötött szerződését és az épitési bizottságnak számlát nyujtott be, amelyen indokolatlanul magasan számlázott mindent. Az épitési bizottság nem zárkózott el teljesen a kérelem elől és nyomban tárgyalásokba bocsájtkozott vele, mintegy négy hónappal ezelőtt. Ney azonban az épitési bizottság minden konciliáns ajánlata ellenére kötötte magát ahhoz, hogy a főváros minden levonás nélkül fizesse ki neki a benyujtott számlát. Az épitési bizottság azonban egyáltalában nem találta indokoltnak a vállalkozó kérelmét teljes egészében és kijelentette, hogy minden további nélkül nem hajlandó — még a háboru által sem indokolt, önkényesen megállapitott árakat — kifizetni. Ugy látszott, hogy Ney belenyugodott ebbe, később azonban, nem várva be a végleges határozatot és megegyezést, ismét zaklatni kezdte a bizottságot, amelynek eredménye az lett, hogy a Gellért-fürdő területéről kérelmével együtt nemcsak el-, hanem kiutasitották. Az épités ellenőrzésével megbizott Benedek Dezső müépitész, fővárosi bizottsági tag a következőkben adta elő a „Fővárosi Hirlap" munkatársának a viharos jelenet történetét:

Neyt én utasitottam ki erőszakos viselkedése és jogtalan követelései miatt. Követelései még nem adtak volna ugyan jogot erre, de miután a bizottsággal nyugodt és uri hangon, majdnem hat hónapig tárgyalt egyoldaluan megállapitott számlázásai miatt, Ney egyszerre — be sem várva a vége felé közeledő tárgyalások eredményét, — azzal állott elő, hogy a főváros ki akarja játszani őt és meg akarja zsarolni. Természetesen ezt a hangot nem türhettem el, s minthogy én voltam a főváros megbizottja, nyomban kiutasitottam őt a fürdőépitkezések irodájából, s az esetről illetékes helyen azonnal jelentést is tettem.

Események

Közgyülés. A szerdai közgyülést a választások jegyében fogják megtartani és az alkotmányos küzdelem háttérbe fogja szoritani a napirendnek egyébként jelentékeny pontjait. Minden valószinüség szerint *Schneller, Farkas, Szenkovich* és *Scharada* lesznek az uj tanácsjegyzők, de komoly sánszai vannak *Radványinak* és *Bunyitaynak* is. A két tiszti ügyészi állást *Petzrik* és *Engel* fogják elnyerni, de *Szemethy* és *Ecsery* is veszedelmes ellenfelek lesznek. Napirenden szerepel a javadalmi bérlők kitessékelése a bérletből, a kórházak ápolási dija, a ligeti tejcsarnok bérlete, *Hanvai* nyugdijazása, a *Hadi Hitelintézettel* kötött megállapodás meghosszabbitása és még néhány kisajátitási, költségfedezeti ügy. A következő közgyülésre marad a közélelmezési jelentés, az áprilisi közgyülésre pedig a költségvetés és az uj adók.

A községi müszerüzem és a vállalkozók. A Magyar Mérnök- és Épitész Egylet helyiségeiben csendben, de nagy eredménnyel dolgozó vállalkozói védegylet vasárnap délelőtt választmányi ülést tartott, amelyen Becsey Antal fővárosi bizottsági tag, az egyesület elnöke elnökölt. A választmányi ülésen

több — a vállalkozókat közelről érintő kérdést — beszéltek meg. Elhatározták, hogy illetékes helyen lépéseket tesznek abban az irányban, hogy a közmunkákban és a közszállitásokban biztositsanak a vállalkozók számára nagyobb nyilvánosságot és lehetőleg versenytárgyalásokon döntsék el a közszállitások ügyét. Ezenkivül főként a katonai szállitásokról és ezek intézéséről volt szó. A székesfőváros müszerüzemével kapcsolatosan a vállalkozók elvi határozatot hoztak, hogy a nem üzemük körébe eső közszállitásoknál és a versenytárgyalásokon a községi üzemeket ezentul zárják ki. A választmányi ülésen ezenkivül arról tanácskoztak, hogy a vállalkozók miként vehetnék még intenzivebben igénybe a védegylet szolgálatait konkrét panaszait orvoslatánál. Elhatározták, hogy az egyes tagok kérelme ügyében a védegylet illetékes helyen felszólal, s elvi jelentőségü sérelmek esetén az érdekeltséghez tartozókat külön osztályülésekre hivják meg.

Prémium a villamos-ellenőröknek. Épenséggel nem titok, hogy a villamosokon a háborus állapotok miatt a jegykiosztások körül állandóak a zavarok. A közönség igen nagy része ingyen utazik, miáltal a társaságoknak jelentékeny anyagi károsodása van. A városi villamosnál emiatt — értesülésünk szerint — ujitásokkal akarnak kisérletezni. Mindenekelőtt az ellenőröket is megbizzák jegykiosztással és hogy a társaság serkentő hatást gyakoroljon, a jegykiosztó ellenőrök számára premiumot helyez kilátásba. Az az ellenőr, aki valamely napon a legtöbb jegyet adja el, jutalomban részesül. Hogy ez a premium milyen méretü lesz, arra vonatkozólag még nem történt döntés. Az uj rend március 15-ikén lép életbe.

Uj bizottsági tag. Back Fülöp elhunyt virilista városatya helyét a soron lévő póttagok közül Winkle Nándor belvárosi képkereskedő foglalja el.

A Födi-ügy tárgyalása. Födi Emil dr. volt tiszti orvos ismeretes ügyében a főtárgyalást március 26-ikén tartják meg.

Gondoskodás szappanról. Március 20-án kerülnek forgalomba a fővárosban a szappanjegyek, amelyeknek alapján, 400 gr. szappanra van igénye minden fővárosi lakósnak. A vidéki városokban sokkal kisebb lesz a havi ráció, sőt olyan helyeken — mint a falukban, községekben stb., ahol otthon főzik a szappant — nem is fognak forgalomba hozni sem szappanjegyet, sem hadiszappant. A legmagasabb fejkvótát a fővárosban állapitották meg, igy ha egyebe nem is lesz a pesti embernek, de hadiszappan miatt nem lesz oka panaszra. Itt emlitjük meg, hogy kereskedői körökben sokat panaszkodnak amiatt, hogy a suly szerint vásárolt szappant nem vágják egyformára a gyárak, ami sok kellemetlenségre ad okot. A beszáradás és a sulyveszteség, de leginkább a minősége ellen hallani még sok panaszt nemcsak a kereskedők, hanem a közönség köréből is, amely azonban most mégis hozzá fog szokni lassanként a hadiszappan használatához.

Milyen hust használnak a szalámigyárosok? Multheti számunkban „Hus-bőség a fővárosban" cimen foglalkoztunk a főváros husellátásának a körülményeivel. Elirás folytán azt állapitottuk meg, hogy a szalámigyárosok a „selejtesebb" hust vásárolják össze és ezt dolgozzák fel. Illetékes helyről kapott információnk szerint helyreigazitásra szorul, hogy a szalámigyártásra selejtes hust használnának fel, mert a tényeknek az felel meg, hogy a szalámiiparban kizárólag a legjobb minőségü, szurásra teljesen érett, kihizott, öreg sertéseket használnak, amelyeknek a husa közfogyasztásra már nem igen kedvelt. A husvásárló-közönség ugyanis inkább a fiatalabb sertések husát veszi, mert főzésnél, sütésnél az inkább megpuhul. A szalámigyárosok tehát a közfogyasztás elől a legprimább minőségü, öreg sertések husát vonják el, de evvel nem okoznak sérelmet, mert a közönség részére megmarad a fiatalabb sertések husa, amely a fogyasztásra inkább alkalmas.

A Vásárpénztár mérlege. A Budapesti Vásárpénztár r.-t., melynek részvényei 78 százalék erejéig a főváros birtokában vannak, most tette közzé elmult évi mérlegét. A vállalat tiszta nyeresége 909.133 korona, 250.000 koronával több, mint tavaly, bár az idén az állatforgalom jelentékenyen csökkent. Ennek ellenére a pénzforgalom is nőtt: 25 millióról 29 millióra. Az igazgatóság azt javasolja a közgyülésnek, hogy a nyereségből 500.000 koronát a főváros közélelmezése érdekében létesitendő sertéshizlaló-telepre fordittsanak. A fönmaradó 400.000 koronából 160.000 korona jut osztalékra, 100.000 korona a nyugdijintézetnek és 45.000 korona a tisztviselőknek.

Milyen fémtárgyakat kell beszolgáltatni? A közönség még mindig nincs kellőképen tájékozva aziránt, hogy milyen fémtárgyak esnek rekvirálás alá. Utmutatásul itt közöljük, hogy milyen fémtárgyak szolgáltatandók be. Magánosok beszolgáltatni tartoznak: nikkel-főzőedényeket, sárgarézmozsarakat, mozsártörőket, gyertyatartókat, vasalókat, tálcákat, fél kilós és enmél nagyobb sárgaréz-sulyokat, sárgaréz habverő-üstököt, vörösréz fürdőkádakat, fürdőkályha-hengereket, vörösréz mosóüstököt és tüzhelyüstöket. Továbbá be kell szolgáltatni: süllyeszthető és betolható tüzhelyüstöket, kályhaelőtéteket, parázstartókat, gyümölcsbefőző (lekvár) üstöket vörösrézből vagy sárgarézből, sütőformákat, ónból készült korsókat, ürmértékeket, tálakat, tányérokat, tálcákat, fedőket, kanalakat és egyéb háztartásbeli tárgyakat, amelyek akár ónból vagy ónötvözetből készülnek.

Az Apolló-Kabaré rendkivül szórakoztató, magas müvészi niván álló müsora a közönség osztatlan tetszése mellett kerül minden előadásban szinre. Hangulatos magánszámok, ötletes kis szindarabok, páros jelenetek, tréfák teszik feledhetetlenül szórakoztatóvá az Apolló-Kabaré müsorát. Az előadások hétköznap 5 és fél 8 órakor, ünnepnap és vasárnap 4, 6 és 8 órakor kezdődnek.

A Kristálypalota Korifon kivül egész sor olyan variete-attrakcióval szolgál, amiknek révén ismét vezető variete-müsorhoz jutott a közönség. A speciálisan variete-számok közül pénteken is nagyszerüen hatottak a levegő tündérei, a 4 Asthon és ugyancsak megcsodálták Scaltielt, akinél frappánsabb kártyabüvész még nem volt Budapesten. Ferenczy, Ujvári, Herendy Margit, Coucha Rózsi, Pártos Jenő meg a többiek operettben, mókában, duettben, magánszámban nyujtanak kitünőt.

A Lélikert uj operettjének, a Szerelemadónak minden este óriási sikere van. Kabos Gyula és Kürthy Böske, az uj szubrett, mutatkoztak be a darabban. Szalontai Ferike, Kovács Lili, Hajnóczi Lili, Virágh Ferenc, Pásztor Zoltán és Varga kaptak tapsot és elismerést. Ellerk és Mary ekvilibristák, Gutta Róna, Roberó Bertram komikus exentrikusok és Marinó a vasember minden elismerést megérdemel. Minden este hét órakor polgári vacsora várja az érkezőket, melyhez csapolt sör kapható szolid árakon.

A Henry-aréna e hó 16-án délután 3 órakor, tekintet nélkül az időjárásra, megnyitja az idei szezont. Henry igazgató tavalyi szereplése még élénk emlékében van a főváros közönségnek, az idei müsora azonban, amely világhires müvészek számaiból van összeválogatva, minden várakozást fölül fog multni.

A Tőke

...

Az átmenet.

A háboru valójában nem teremtett uj gazdasági problémákat. Csak a már meglévőket domboritotta ki előttünk az eddiginél élesebb formákban. Lehuzta róluk — igy lehetne mondani — a ruhát és a cafrangokat, ugy, hogy most teljes mezitelenségben állanak előttünk. Azt szokták mondogatni, hogy a háboru sok dologban rácáfolt az eddig axiomaként hirdetett közgazdasági elméletekre. Ez a felfogás azonban csak az első látszatra állja meg a helyét. A dolgok alaposabb vizsgálatánál azután mégis rájövünk, hogy a gazdasági evolució a háboru alatt is a régi alapokon történik. Legfeljebb arról lehet szó, hogy a hadi gazdasági kialakulás egyes stádiumában uj momentumok merülnek föl, melyeket általában a „háborus konjunktura" elnevezéssel szoktunk jellemezni.

A háboruból élő iparágak élénk üzletmenete, a nem mozgósitott lakosságnak könnyü és jó keresete, valamint a pénzbőség és a bankok példátlan likviditása azt a meggyőződést érlelik meg az emberekben, hogy a gazdasági élet a háboruban megszilárdult, megerősödött. Annyi bizonyos, hogy a háboru csak szunnyadó energiát keltett életre és hogy Magyarország a háboru alatt olyan gazdasági erőt mutat, mely önmagunkat is bámulatba ejt. Mindez azonban ne tartson bennünket abban a tévhitben, mintha a háboru jó üzlet volna. Mi nem tartozunk azok közé, akik azt hirdetik, hogy a világháboru Európa csödjét jelenti. Ez nagyon pesszimisztikus megitélése a helyzetnek. Viszont azt se hiszszük — amit sokan szeretnek hangoztatni, — hogy a békekötés után példátlan „Hochkonjunktura" fog következni és hogy a háboru pusztitásait és rombolásait egy-kettőre ki fogjuk heverni. Az a meggyőződésünk, hogy a hadigazdaságból a normális békegazdaságra való átmenet sok nehézséggel és sok bajjal fog járni. Ennélfogva csak helyeselhetjük azt az akciót, mely arra irányul, hogy ez az átmenet kellőkép előkészittessék, hogy igy a bekövetkezendő zökkenések enyhittessenek.

A közgazdasági irodalomban a legutóbbi hónapokban kevés fogalom emelkedett olyan jelentőségre, mint a hadigazdaságból a békegazdaságra való „átmenet" fogalma. De azt is lehet mondani, hogy kevés fogalmat értettek annyira félre, mint ezt. Ennek a körülménynek tulajdonitható nagyrészt az, hogy a kereskedelempolitikai diszkussziók egészen ferde irányba terelődtek. Felállitották azt a tételt, hogy az átmenet nem lehet más, minthogy a védvámos rendszerről a vámmentes gazdaságra térjünk át. Mások meg azt vitatják, hogy a békekötés után egyik napról a másikra az államilag szabályozott forgalomról a teljesen szabad üzletre kell visszatérni. Mindkét felfogásnak az a hibája, hogy nem számol a tényleges viszonyokkal és az átmeneti idő feladatait ferdén formulázza. Vámvédelem vagy vámmentesség ma éppoly kevéssé lehet célja a gazdasági politikának, mint az üzleti fogalom állami szabályozása avagy a kereskedelemnek teljesen való szabaddá tétele. A békekötés után az első cél csak az lehet, hogy gazdasági viszonyainkat egyrészről volt ellenségeinkkel, másrészről pedig a semleges államokkal uj alapokon rendezzük és megszüntessük azt a gazdasági kaoszt, melybe a háboru az egész világot beledöntötte. Eszerint a hadigazdaságból a békegazdaságra való átmenetnek az az idő tekintendő, melyben a kaoszból az uj forma kristályozódik ki.

Hogy ez a processzus meddig fog tartani, azt ma még senki sem tudhatja. De hogy ez a processzus nem egy vagy két évet fog igénybe venni, az világos lesz mindenki előtt, aki ennek a háborunak históriai jelentőségét a kellő érzékkel igyekszik megitélni. Az bizonyos, hogy a mostani világháboru gazdasági hatásaiban jelentékenyen felül fogja multni a napoleoni háborukat, melyeknek gazdasági hullámai 1848-ig voltak érezhetők.

A napi- és szaksajtóban, valamint a parlamentben most sok szó esik az átmeneti gazdaság problémáiról. Nem célunk az, hogy ezen rövid cikk keretében ezeknek a problémáknak a taglalásába bocsátkozzunk. Csak arra akarunk ismételten rámutatni, hogy a békekötés utáni éveket illetőleg nem szabad nagyon optimisztikus reményeket táplálnunk. Ennélfogva a bankok és iparvállalatok helyesen cselekednek, ha nagy rezervákat gyüjtenek az átmeneti időre, hogy a felmerülő nehézségekkel annál könnyebben megbirkózhassanak. Az bizonyos, hogy a háboru után roppant nagy tőkeszükséglet fog jelentkezni. Ezt a szükségletet pedig tulnyomó részben majd belföldi tőkével kell kielégitenünk, minthogy a külföldi tőke beözönlésére jóideig nem számithatunk.

A Magyar általános hitelbank 1916. évi mérlege 16,431,203 K tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a március 19-ére egybehivott közgyülésnek azt fogja inditványozni, hogy részvényenkint *48 K osztalék* fizettessék ki, 1 millió K a rendes tartalékba, továbbá 1 millió K az ingatlan tartalékba helyeztessék és 3.893,400 K uj számlára vitessék át. A tiszta nyereség 1,541.918 K-val több, mint az előző évben. A mérleg összes tételei az intézet hatalmas fejlődése mellett tanuskodnak. Az intézet saját tőkéi a keresztülvitt tőkefelemelés után most 231 millió K-ra rugnak. A bank saját tőkéi, valamint a reá bizott idegen tőkék összege az 1916. év folyamán 908 millióról 1250 millióra szaporodtak. Az emelkedés tehát 342 millió. A pénztárforgalom az 1916. évben 9268 millió volt, szemben 7619 millióval 1915-ben. A bank összes üzletágai jelentékeny fellendülést tüntetnek fel. Az áruosztályok igen kedvező eredménynyel dolgoztak és a betétek — a hadikölcsönjegyzésekre való jelentékeny elvonások dacára — 340 millióval emelkedtek. A bank affiliált intézetei szintén kedvező eredményeket értek el. A konzorciális és értékpapirüzletben nagyobb emelkedés volt észlelhető. A Magyar általános hitelbank, melynek — mint az állam bankárjának — a hadikölcsönök elhelyezésében vezető szerep jutott, a háboru alatt még inkább megerősitette azt az előkelő poziciót, melyet a magyar közgazdasági életben már a háboru előtt is elfoglalt. Az intézet, mely ebben az évben ünnepli 50 évi fennállásának jubileu-

mát, büszkén tekinthet vissza az elért eredményekre és arra a fontos hivatásra, melyet az ország közgazdaságának fejlesztésében betölt.

A Pesti magyar kereskedelmi bank 1916. évi mérlege valóságos rekordmérleg, mely 20,058.297 korona tiszta nyereséggel zárul, szemben a 18·08 millióval az előző évben. Ez a rekordmérleg méltó keretét fogja képezni a március 26-án megtartandó jubiláris közgyülésnek, melyen az intézet 75 évi fennállását fogják megünnepelni. Az igazgatóság a közgyülésnek inditványozni fogja, hogy a tiszta nyereségből részvényenként 180 korona = 18 százalék (tavaly 170 korona) osztalék fizettessék, a tartalékalapra 1,500.000 korona és a banképületek további törlesztésére pedig 700.000 korona forditassék. Az igazgatóság ezenkivül hadijótékonysági célokra 1 millió koronát, a nyugdijalapra 2·5 millió koronát és a jubileumra 600.000 koronát szavazott meg. Az intézet 1916. évi üzleti eredményei minden várakozást felülmultak. Ugy a folyó banküzletekben, valamint a konzorciális és értékpapirüzletben nagy fellendülés mutatkozik. A mult évben az intézetnél elhelyezett betétek több mint 500 millióval növekedtek, ami egymaga is mértéke annak, hogy a kamatszámla mily mértékben gyarapodhatott. A Pesti magyar kereskedelmi bank az országnak első ugynevezett üzleti bankja, mely nagy tőkéivel és nagyfoku likviditásával a kontinens legelső bankjai közé küzdötte fel magát. Az intézet ezt a fényes poziciót zseniális vezetőinek nagy szakértelme, odaadó munkaereje és józan üzleti politikája révén é te el.

A Magyar Bank közgyülése. A Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. a napokban tartotta meg közgyülését, amely elé az igazgatóság a bank elmult évi gyarapodásának és sokoldalu működésének igen gazdag képét terjesztette. Kiemelkedő részletei a jelentésnek az a nagyarányu előrehaladás, amit az intézet a Kelettel való gazdasági kapcsolatunkban tett. Ennek a térhóditásnak természetesen az a gyarapodás a hátvéde, amit a Magyar Bank a hazai gazdasági életben tett. Ennek legbeszédesebb bizonyitéka az, hogy az intézet betétei az elmult évben is 134 millióval gyarapodtak és — 230.6 millióra rugnak. A hitelezők tételét is számitásba véve, 420 milliót tesz az az idegen tőke, amelyet a Magyar Bank működésével gyümölcsöztetni kell. Az alaptőkének 80 millióra történt legutóbbi fölemelése, amelyet teljes sikerrel bonyolitottak le, uj anyagi eszközöket bocsátott az intézet rendelkezésére, amely munkatere legujabban a téglaipar terén is érdekesen és tervszerüen böviti. Idegenforgalmi programjának szerves kiegészitéséül megszerezte a Svábhegyi Fogaskerekü részvényeit, megalapitotta a Svábhegyi Parkváros részvénytársaságot. A faüzletben való térfoglalásán kivül igen fontos volt a Magyar Banknak az az elhatározása is, hogy földbirtokvállalatának fejlesztése céljából a Magyar Földbirtokbank tőkeerejét 5-ről 15 millióra növelte. A jelentéssel kapcsolatos zárószámadások szerint a mérleg 8,238.915.37 koronányi tiszta nyereséggel zárult. A közgyülés az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy e nyereségből 8½%-os, vagyis részvényenkint 34 korona osztalék fejében március 12-től kezdve 5 millió 610.000 korona fizettessék ki, a tartalékalap az alapszabályszerü 5 százalékos dotáció helyett 1 millió koronával javadalmaztassék, miáltal a mérlegben szereplő tartalékalap 21 millió koronára, a tőkeemelésből eredő ártöbblettel együtt pedig 27 millió koronára emelkedik, a fenmaradó 1,258.997.69 korona pedig az uj üzletév számlájára vitessék át. A mérleg megállapitása és a jelentés jóváhagyása után a közgyülés az igazgatóság uj tagjául megválasztotta Bér Gyula ügyvivő igazgatót, a felügyelő bizottság uj tagjául pedig Marenzi Ferenc Károly grófot. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülés Károlyi Imre grófot az igazgatóság elnökéül, Székely Ferenc udvari tanácsost pedig alelnökéül ujból megválasztotta.

Meghosszabbitották a fakartelt. A Standard magyar fatermelők r.-t. cég alatt tömörült erdélyi fatermelők kartel-szerződése a mult év végén lejárt. A meghosszabbitásra vonatkozó tárgyalások már hetek előtt megindultak és ha a kartel-tagok között egyes kérdésekben voltak is némi differenciák, ezek kölcsönös megelégedésre elintézést nyertek és a napokban az öt évre szóló uj megállapodást az összes kartel-tagok aláirták. Ez alkalommal az igazgatóság Gross Béla igazgatót, érdemeinek elismeréséül vezérigazgatóvá léptette elő. Azonkivül Deutsch Dezsőt, a nagyváradi Dióssy Ignác és fia cég volt cégvezetőjét igazgatónak szerződtették, Nobel Árpádot pedig, aki a Standard megalapitása óta érdemes főhivatalnoka az intézetnek, aligazgatóvá nevezték ki. Ezenkivül még három főhivatalnoknak cégjegyzői jogosultságot adtak.

A Mándy-bank dividendája. A Központi jelzálogbank — népszerübb nevén a Mándy-bank — a jövő héten fogja nyilvánosságra hozni mérlegét. A tiszta nyereség meghaladja a két millió koronát, amelyből 6 százalékos osztalékot fognak fizetni.

A Lipták-gyár és a hadikilincs. Hire terjedt, hogy a Lipták-gyár kapta meg a hadikilincsek szállitására a megbizást. Ez a híresztelés azonban korai, mert értesülésünk szerint a kereskedelemügyi miniszteriumban még nem is döntöttek afelett, hogy milyenek lesznek a hadikilincsek. Az sincs kizárva, hogy porcellánból készülnek, mert ilyen terv is van. Már pedig porcellánkilincset aligha tudna gyártani a Lipták-gyár.

Az Adria tengerhajózási r.-t. 1916. üzletévi mérlege, az előző évi 330.060 K veszteség levonása után, 1,659.200 K tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság részvényenkint 10 K osztalék kifizetését fogja a közgyülésnek inditványozni. Ehhez a szép eredményhez csak egy megjegyzésünk van és pedig az, hogy könnyü a társaságnak osztalékot fizetni, amidőn felveszi az állami szubvenciót, de ennek fejében semmiféle ellenszolgálatot nem teljesit. Ez az osztalék közvetve tehát az adózók zsebeit terheli, az Adria társaság, ennek békés nyugalomban gömbölyödő központi igazgatója és a részvényesek azonban ezzel nem sokat törődnek.

Brauchék uj üzlete. Megirtuk, hogy a főváros élelmiszerüzeme Schmiedl Dániel cégnél sertéshust is füstöltet. Ezt a példát most követi a Haditermény R.-t., amely a Brauch Ferenc r.-t.-ot bizta meg a hus füstölésével.

A Schönfeld-bankház, amelyet a Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön r.-t.-tól kilépett Schönfeld Adolf igazgató alapit, május elsején fogja megkezdeni működését.

A Moktár vezérigazgatója. A Magyar Országos Központi Takarékpénztár igazgatósága az eddigi helyettes-vezérigazgatót, dr. Metzler Jenöt, az intézet vezetése körül kifejtett kiváló érdemeinek elismeréséül vezérigazgatóvá nevezte ki.

Kinevezések a Hitelbanknál. A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága Tarnai Béla titkárt, Faragó Aladár, Hajós Gyula dr., Kennedy Sándor, Mekler Oszkár és Ozorai Artur tisztviselőket cégvezetőkké, Löwbeer Bernátot az intézet titkárává és Ferenczy Lorándot, az erzsébetvárosi fiók főnökhelyettesét, e fiók főnökévé nevezte ki.

Előléptetések a Magyar Banknál. A Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. igazgatósága Urbanovich G. Zoltán dr. aligazgatót igazgatói cimmel ruházta fel, Dallos Rezső, Halász Gyula és Pláner Nándor cégvezetőket aligazgatókká, Ábrányi Gyula, Balassa Jenő, Kugel Emil, Nemes Dezső és Róna László főtisztviselőket, valamint Politzer Gézát, az Erzsébetvárosi fiók főnökét cégvezetőkké, Haidu Lajos, László Mór, Sándor Alfonz, Tamássy Kálmán és Vecsei Nándor főtisztviselőket intézőkké, végül Heller László dr. és Radó Gyula dr. h. titkárokat titkárokká nevezte ki.

Kinevezés. A Magyar Általános Takarékpénztár igazgatósága legutóbb megtartott ülésén Ágoston Mihály, Gergely Gyula és dr. Salamon Zsigmond cégvezetőket aligazgatókká, Bedő Ede, Istvándi István, Murai Artur és Pogány Ferenc főtisztviselőket cégvezetőkké, Frank Henriket osztályfőnökké és dr. Szögyén Leót pedig titkárrá nevezte ki.

A Magyar Általános Takarékpénztár r.-t. igazgatósága megállapitotta az 1916-iki üzletév mérlegét, amely 3,110.493 korona tiszta nyereséggel zárul, a tavalyi 3.001.346 koronával szemben, az idei év tehát 109.147 koronával nagyobb hasznot eredményezett. Az igazgatóság elhatározta, hogy a március 17-ére egybehivandó XXXV. közgyülésnek javasolni fogja, hogy a részvényszelvények 34 koronával = 6.8 százalékkal (tavaly 33 korona = 6.6 százalék) s a még forgalomban lévő 1000 darab alapitói elismervény szelvényei 29 koronával váltassanak be. A fönmaradó összegből a tartalékalapot az alapszabályszerü 142.605 korona helyett 300.000 koronával javadalmazzák, mely összeg odautalásával az 7,800.000 koronára emelkedik. A maradék 277.803 koronát uj számlára viszik át.

Magyar Országos Központi Takarékpénztár. A takarékpénztár 1916. évi 45. zárszámadása a mult évről áthozott 386,553.09 koronával együtt 3,135.225.69 nyereséggel zárul, ugy hogy a tiszta üzleteredmény 2,748.672.60 koronára rug és 209.243.02 koronával haladja meg a mult évi eredményt. Ez a mérlegszerü eredmény ugy mutatkozik, hogy a folyó év tiszta fölöslegéből előbb 500.000 korona kihasitatott és mint 1917-re előrevitt adótartalék állittatott be. Az igazgatóság a választmánnyal egyetértőleg a folyó hó 24-én tartandó közgyülés elé azt az inditványt fogja terjeszteni, hogy az alapszabályszerü levonások után a részvények most esedékes osztalék-szelvényét a tavalyi 70 koronával szemben 75 koronával válsa be, a hivatalnokok nyugdijalapját 24.000 koronával gyarapitsa, a hivatalnokok külön jutalmazására 55.000 koronát, ugyancsak a hivatalnokok rendkivüli háborus drágasági pótlékára 45.000 koronát, jótékony és közhasznu célokra 20.000 koronát fordittson és a még fenmaradó 392.634.98 koronát a jövő év számlájára vezettesse át.

Az Első Magyar Általános Biztositó Társaság ez évi rendes közgyülését március 24-én fogja megtartani. A részvény-osztalék a szokásos tekintélyes tartalékolások mellett, mint tavaly, 800 korona lesz.

A Magyar keleti tengerhajózási r.-t.-nak március 8-ikán volt a mérlegmegállapitó igazgatósági ülése. Az igazgatóság Ullmann Adolf főrendiházi tag elnöklésével megállapitotta a társaságnak 1916. évi zárószámadásait, amelyek alapján az előző évekből származó bevételekkel és az 579,497 K alapszabályszerü leirások után, a mérleg 352,450 K tiszta nyereséggel záródik. A társaság zárószámadásait jóváhagyás végett a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek terjesztik föl. Az április 28-iki évi rendes közgyülésnek az igazgatóság részvényenkint 10 K = 5% osztalék fizetését javasolja.

A Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az 1916. évre vonatkozó zárószámadást, mely 2,119.275 korona bruttó jövedelem mellett 1,371.669 korona tiszta nyereséggel zárul a tavalyi 1,316.800 koronával szemben. Az igazgatóság a március huszonnegyedikére egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy az 1916. üzletévre részvényenként 21 korona osztalékot (tavaly 20 korona) fizessenek és hogy az alapszabályszerü jutalékok és egyéb leirások levonása után még fenmaradó összegből 150.000 koronát csatoljanak a tartalékalaphoz. Végül 56.377 koronát uj számlára visznek át. Az elért eredmény annál kedvezőbb, mert a váltóleszámitoló üzlet, valamint a kézi-zálogüzem a háborus viszonyok folytán jelentékeny visszaesést szenvedett. Megemlitésre méltó, hogy a takarékpénztárra bizott betét 19,887.342 koronával 51.268.550 koronára növekedett.

A Kartonnyomóipar mérlege. A Kartonnyomóipar és Textilkereskedelmi Rt. igazgatósága megállapitotta az 1915—1916-ik évi mérlegét, mely az értékcsökkenési tartalékalapnak 175,000 koronával történt javadalmazása után 985,916 korona 22 fillér tiszta nyereséggel zárult. Az igazgatóság a folyó év március 26-ára egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy ezen nyereségből osztalék fejében 10 százalék, azaz részvényenkint 20 korona fizettessék ki; az alapszabályszerü jutalékok levonása után fenmaradó összegből 200,000 korona a rendes tartalékalap, 125.000 korona az értékcsökkenési tartalékalapnak rendkivüli javadalmazására, 100,000 korona a létesitendő tisztviselői nyugdijalap javára, 25,000 korona a gyári munkásnyugdijpénztár javára, 50,000 korona hadi jótékonycélra fordittassék és a fenmaradó 102,711 korona 43 fillér uj számlára vitessék át.

Az Óbuda-Ujlaki takarékpénztár r.-t. e hó 12-én tartotta meg Eggenhoffer József elnöklete alatt évi rendes közgyülését. Bartók Béla ügyvezető igazgató előterjesztette az évi jelentést, amely az intézet gondos vezetéséről tanuskodik. A betétek 2.742.705 K-ra emelkedtek, leszámitoltak 8.009.980 K-át, a váltóállomány 2.910.526 K-ra rug. A tiszta nyereség 50.348.59 K, amelyből, mint tavaly, 6 százalék = részvényenkint 12 K osztalékot fizetnek, tartalékokra 15.000 K-át fordítanak és maradványt 4320.14 K-át uj számlára viszik át.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Holzer
cs. és kir. udvari és kamarai szállító
divatháza
Budapest,
IV. Kossuth Lajos-u. 9.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Pont 7 órakor

Arnold Korff

vendégszereplése. Korff a „Der Mannsteufel" cimü bohózat cimszerepét játsza. **Sealtiel**, a kártyakirály, **Ferenczy** és **Ujváry** szólókkal és operettben. **Herendi Herman Manci**, a füttyös primadonna. **A 4 Aston, Pártos Jenő, a 3 Ronlow, a 2 Anatol, Concha Rózsi stb.**

Vasárnap délután félhárom órakor ugyanez a müsor mérsékelt helyárakkal.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36

Ma és mindennap
a nagyszabásu márciusi müsor.
Ernst Planet „az ágyukirály" erőmüvészi tengerészeti mutatványa.
Käthe Pohl zsonglőr. **Hanni Wendini** idomitott majmokkal, kutyákkal és macskákkal.
Huszár Károly mint dollárnéni.
Karl Reinsch „Csárdásfürst" nevü magyar pejsárgán **Buns & Riepel** komikus kerékpárosok. Hollós Terus, Mezey Ilonka, Balogh Böske Lisbeth, Sternard, Hunyadi Emil.
Az előadás 1/4 8 órakor kezdődik.

TÉLIKERT
(Ezelőtt JARDIN D'HIVER)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25

A fényes március havi müsor!
Szenzációs uj slágerek.
Nagyszerü uj operette.
Pompás uj Variété számok.
Az előadás kezdete pont 7 órakor a rendes helyárakkal.
Este már 7 órától friss vacsora, csapolt sör, polgári árak.

Cambrinus

Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27
A m. kir.
postászenekar
minden délután és este
hangversenyez
a karmester vezetése mellett.
Különtermek, Abonnement és menürendszer. Délben az árak 20%-al olcsóbbak.
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

MOZGÓKÉP-OTTHON
VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.
TELEFON: 144—98.
Március 12-től 19-ig **Magyar szenzáció!**
A falu rossza
Tóth Ede örökszép népszinmüve filmen 5 felvonásban.
Filmre irta Vajda László és Pásztori M. Miklós, rendezte: Pásztori M. Miklós.
Az idény legkacagtatóbb vigjátéka:
Benjámin karrierje.
Bohózat 3 felvonásban.
Előadások kezdete: 3, 3/4 5, 1/2 7 és 1/4 9 kor.
Pénztár: d. e. 1/2 11—1/2 1-ig, d. u. 1/2 3-tól kezdve.
Minden hétfőn uj müsor!

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

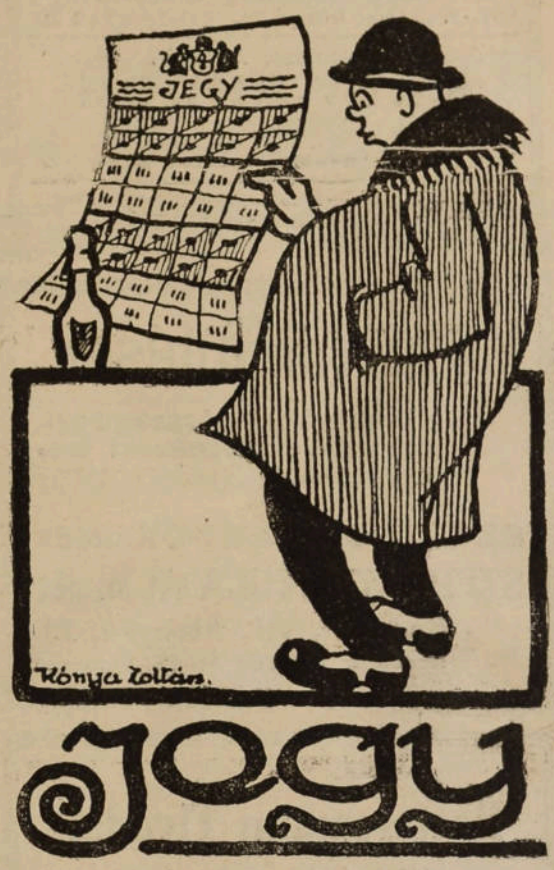
POGROM
az esztendő kasszadarabja
Royal-Apollóban!
Előadások kezdete 1/2 4, 5, 3/4 7, 1/4 9 órakor.
Jegyek előreválthatók délelőtt 11—1-ig, délután 4 órától.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

Mágnás Miska
a legnépszerübb operette filmen a nagyszabásu müsor keretében
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.
Előadások kezdete 1/2 4, 5, 3/4 7 és 1/4 9 órakor.

A harctéri filmek csodája:
A Somme-ütközet
A világháboru legvéresebb csatája filmen! Pergőtüz, kézitusák, aknavetők harca, gáztámadások, lángvetők stb. stb. — Azonkivül
Viharos élet
Egy játékos drámája 4 felvonásban.
Bemutatásra kerül az
OMNIÁBAN
Előadások kezdete: 1/2 4, 5, 3/4 7 és 1/4 9 órakor.
Elővétel délelőtt 11—1 óráig és délután 1/2 3 órától.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchení »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Amerikai parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként**: Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza, bonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág, Ibolya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona, Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3.— K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvaryon & Co. New-York.** Egyedüli szétküldési hely
Gross Antal
kiviteli háza
Budapest,
VIII., József-körut 13. sz.

Jegy
nélkül kapható mindenütt a valódi
Diana sósborszesz.
Kis üveg ára . . . 1 Korona 30 fillér
Közép üveg ára . . 3 Korona 50 fillér
Nagy üveg ára . . 7 Korona
Gyártja és forgalomba hozza:
Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, Nádor-u. 6.

APOLLÓ-KABARET
Népszinház-utca 1. Telefon: József 13-26.
Ma és mindennap délután
5 és 1/2 8 órakor
márciusi müsor.
PÉNTEKEN
1917. március 16-án
premier.
Jegyek elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 11—1/2 1-ig és délután 4-től.

A tojás drága! „Pax" tabletta
segitségével tojás nélkül is szép szinü, kiadós és jól emészthető
tésztát és süteményt
készit minden háziasszony! **A „Pax" felülmulhatatlan!**
Egy **50 filléres** doboz „Pax" tablettával **10 tojást** lehet megtakaritani.
Kérjen próbaküldeményt **2 dobozt** (20 tabletta) **1 korona** beküldése ellenében bérmentve.
Főelárusitókat és kerületi képviselőket keresünk. Telefon József 28-65. szállit a **KÖZPONTI IRODA** Budapest, VII., Rákóczi-ut 24.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 7 órakor.
NAGY ENDRE
uj konferánszaival.
a kitünő uj márciusi műsor.
Sörkabaréban 7—10 óráig pompás uj müsor.
Meleg-vacsora.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Rottersmann Tivadar
sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü,
enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyvhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

MEGHIVÁS
a
Pesti magyar kereskedelmi bank
75-ik rendes közgyülésére,

mely **1917. március hó 26-án délután 4 órakor** a bank üléstermében (Budapest, V., Fürdő-utca 2.) fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapitása, a nyereség felosztása és a felmentvény megadása iránti határozathozatal.
3. Inditvány a bank 75 éves fennállásának megünneplése tárgyában.
4. A nyugdijalapra vonatkozó előterjesztések.
5. Az alapszabályok 60., 67., 69., 71. §§-ainak megváltoztatása.
6. Igazgatósági választások.
7. A felügyelő-bizottság választása.

☞ Az alapszabályok 18., 19., 20. és 21. §§-ai értelmében mindazon részvényesek, kik részvényeiket 3 nappal a közgyülés megtartása előtt az ezen meghivásban megjelölt helyek egyikén leteszik, jogositva vannak a közgyülésen résztvenni. Azonban szavazásra csak azon részvények jogositanak fel, melyek a közgyülést megelőzőleg három hónapon át a bank könyveiben a letevő nevére vannak irva.

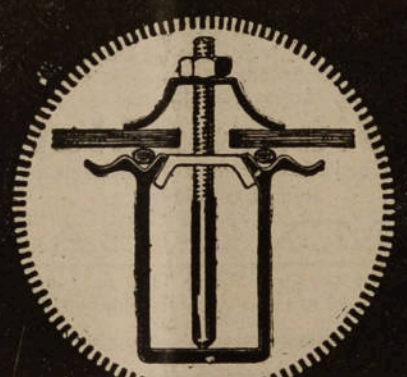
Minden részvényes meghatalmazott által is képviseltetheti magát, kinek azonban szintén szavazóképes részvényesnek kell lennie. A részvények tehát szelvényekkel együtt az alapszabályok 18. §-a értelmében **folyó évi március 23-ig** az alant felsorolt helyek egyikén teendők le:

Budapesten: a bank értékpapir-pénztáránál, Aradon, Brassóban, Eszéken, Fiumében, Nagykanizsán, Nagyszebenben, Nagyváradon, Sopronban, Ujpesten, Ujvidéken: a bank fiókjánál, **Belgrádban:** a bank kirendeltségénél, **Debrecenben:** az Alföldi takarékpénztár Debrecenben, **Kassán:** a Kassai jelzálogbank r.-t.-nál, **Kolozsvárott:** az Erdélyi bank és takarékpénztár r.-t.-nál, **Lugoson:** a Kereskedelmi bank r.-t.-nál, **Marosvásárhelyen:** a Marosvásárhelyi bank és takarékpénztár r.-t.-nál, **Miskolcon:** a Borsod-Miskolci hitelbanknál, **Pozsonyban:** a Pozsonyi általános takarékpénztárnál, **Szerajevoban:** a Szab. bosnyák-hercegovinai agrár- és kereskedelmi banknál, **Szegeden:** a May R. Miksa cégnél, **Temesvárott:** a Délmagyarországi kereskedelmi és gazdasági bank r.-t.-nál, hol is az 1875 évi XXXVII. t.-c. 198. §-a és az alapszabályok 45. §-a értelmében az átvizsgált évi mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt nyolc nappal a közgyülés előtt átvehető.

Budapest, 1917. március havában.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János
cász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

MILLIÓK KÖNYVE.
33. szám.
A rejtelmes kocsi
Sven Elvestad regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Sirkővétel
előtt kérjen a Melocco-féle részvénytársaságtól, Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk sirkőkereteinket műkőből.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

A MAGYAR ORSZÁGOS KÖZPONTI TAKARÉKPÉNZTÁR

XLV. rendes közgyülését

1917. március 24-én délután 4 órakor az intézet helyiségében (Budapest, IV., Deák Ferenc-utca 7. szám, I. em.) tartja meg.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. Zárószámadások előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. Felmentvény az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.
4. Mérleg megállapitása, nyeremény felosztása és kifizetési iránti határozathozatal.
5. Három igazgatósági tag választása.
6. Egy felügyelő-bizottsági tag választása.

☛ Azok a t. c. részvényesek, kik ezen a közgyülésen résztvenni szándékoznak, sziveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 37. §-a értelmében * március hó 21-ig déli 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, mely alkalommal a mérleg is rendelkezésükre áll.

Az igazgatóság.

* 37. §. A közgyülésen részt vehetnek mindazok a részvényesek, kik három nappal a közgyülés megtartása előtt a le nem járt szelvényekkel együtt oly részvényt tesznek le a társulatnál, vagy a közgyülési hirdetményben megjelölt más pénztárnál, mely legalább hat hónappal a közgyülés napja előtt a letevő saját nevére iratott.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: | Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: | Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: | Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: | Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. március 21-én. — 12. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A közlekedési

adó a városházi események tengelyébe került, azon a réven, hogy a huszas albizottság, amelynek feladata tudvalévőleg a főváros pénzügyi bajainak elhárítását célzó javaslatok tárgyalása, foglalkozott vele, sőt a részletes tárgyalás alapjául el is fogadta a pénzügyi és közlekedési ügyosztályok előterjesztéseit.

A huszas albizottság a pénzügyi bizottság Liebig-féle kivonata, az előkelők előkelőinek tanácskozása, röviden: a városházi vezérkar. Ezt nem maliciózusan kívánjuk megállapitani, hanem azért, hogy különös sulyt tulajdonitsunk a bizottság tényeinek, határozatainak. A vezérkar döntésén ugyanis aligha változtathat a misera plebs, a közgyülés tagjainak tulnyomó többsége egyszerü Stimmvieh, a szónak nem közélelmezési értelmében, hanem abból a szempontból, hogy a törzsfőnökök akarat- és véleménymentes nyája. Ez okból tehát olyan komolysággal kell foglalkoznunk a közlekedési adóval, mintha a közgyülés egyeteme is állást foglalt volna már mellette.

Mi is az a közlekedési adó? Bizonyos, hogy nagyon ravasz dolog; mert nemcsak annyit jelent, — a városház kottájára átirva, — hogy a közlekedési eszközök használata, igénybevétele után a fővárosnak külön dij, külön teherfizetés jár, hanem jelenti egyuttal a villamosvasutak tarifa-revizióját, amely viszont nem olyan ártatlan dolog, mint példának okáért egy pörnek a revíziója, hanem magyarul szólva — tarifaemelés: közlekedési adó, tarifarevizió, egységes tarifa, szakaszrelációk kitolása, vonaljegyek árának szociális szempontból való leszállitása: — erről van mostanában szó és mindez végeredményben arra vezet, hogy a pesti ember közlekedési viszonyai — drágábbak lesznek.

Jelentékeny hasznuk származik majd a revizióból a közlekedési vállalatoknak, mert az emelés bevételi többletéhez csatlakozik a jegykezelés egyszerüsitésével elérhető megtakaritás is. De ki tagadhatná, hogy pl. a jegykezelés egyszerüsitése a publikumnak is érdeke és régi kivánsága. És ki vonná kétségbe, hogy a közlekedési vállalatok ma sokkal, sokkal magasabb költséggel dolgoznak, mint annak előtte. Hiszen aki ceruzát vesz a kezébe és belemélyed a számokba, annak legalább approkszimativ képe lesz arról, hogy az áramtermelési költség mennyivel emelkedett és a kocsik fenntartási költsége mennyivel drágult. A személyzeti kiadások óriási arányban megnövekedtek a háboru alatt és a hadbavonult alkalmazottak illetményeiről is a vállalatok tartoznak gondoskodni. Egyszóval a közlekedési vállalatok helyzete sem olyan rózsás, mint amilyennek a bruttoforgalomról közölt és állandó emelkedést mutató kimutatások jelzik; a bruttobevételekből senkisem láthatja, mennyi a tiszta nyereség többlete, vagy csökkenése.

Mi azonban korántsem vagyunk hajlandók a közlekedési vállalatokat sajnálni és ha a közlekedési adót mégis szükséges rossznak mondjuk, ugy ezt tisztára a főváros pénzügyi helyzetére való tekintettel tesszük és abban a reményben, hogy a főváros vezető tényezői nem azért csinálnak közlekedési adót és tarifarevíziót, hogy az uj teherrel — a közlekedési vállalatok nyereségét, hasznát tegyék még sulyosabbá.

Fullánkok

Uj idők

virradnak a pesti emberre, uj szelek lengedeznek a városháza tájékán. A svábhegyi fogaskereküvel millió baj volt: most végre egészséges alapra fektetik, modernizálják az egész vállalkozást. A propellertársaság ócska bárkái miatt már nem is bosszankodtak az emberek, csak mulattak rajta: most uj kezekbe került ez a közlekedési eszköz és biztos, hogy rövidesen népszerübb lesz, mint az autobusz. Vegyük még ehhez, hogy a javadalmi bérlőkkel kurtán végzett a főváros, házi kezelésbe vette át az üzletet és hogy a Gellért-fürdő vendéglőjét nem suba alatt, hanem nyilvános árlejtés utján értékesitik: ime, bizonyság mindenki előtt, hogy itt valami történik, a régi rendszer változik és még megérjük, hogy a kritikus nem talál gáncsolni valót és hogy Budapesten öröm lesz lakni. Igaz, hogy addig sok viz folyik még le a Dunán, de ezért a vizért — nem kell vízdijat fizetni.

A választások

lezajlottak, a kedélyek megnyugodnak és senkinek sem jut eszébe, hogy kritikát mondjon a győztesekről, összehasonlitsa őket a bukottakkal. Végtére is nem elvi, hanem tisztára személyi harcokról volt szó és a főváros adminisztrációja, az egyetemes érdek szempontjából teljesen közömbös, hogy egyik-másik fogalmazó, vagy alügyész két-három embert átugrott és hogy egyik-másik fogalmazó, vagy alügyész két-három hónappal később lesz tanácsjegyző, vagy ügyész. Nem is erről akarunk beszélni, hanem arról a veszedelemről, amely a választási harcból kiütközött. Voltak, akik felekezeti szempontokat vegyitettek bele a küzdelembe és ez nagy baj, mert Budapest adminisztrációjában nem illik kutatni a vallást. Politikának, korteseszköznek jó volt az antiszemita hecc, amelyről beszélnek, de a közérdek szempontjából tiltakozni kell ez ellen, mert könnyen megtörténik, hogy legközelebb a másik végletbe csap át a közgyülés.

A kereskedelmi

kikötő gondolatának első zsengéje a bizottság, amelynek az a feladata, hogy előkészitse a kikötővel kapcsolatos kérdéseket. Sajátságos, érthetetlen közönyt vált ki ez a nagyfontosságu kérdés a kormány köreiből, a pénzügyminiszter csak nemrégiben jelentette ki a képviselőházban, hogy semmit sem lehet csinálni, mert a Duna eltévesztette az irányát, nem akar visszafelé folyni. Tudatlansággal is párosul tehát a közömbösség és valóban herkulesi munka lesz, ezen a jégtömbön keresztülvergődni és a budapesti kereskedelmi kikötő ügyét dülőre juttatni. Fel kell rázni a főváros közvéleményét, rá kell mutatni azokra az előnyökre, amelyek a kikötő megépitéséhez füződnek és ha másképpen nem lehet, a fővárosnak kell a kormánytól függetlenül magára vállalni a munkát. Budapest jövője, fejlődése függ a kereskedelmi kikötőtől: ki sajnálna ezért munkát és áldozatot?

Nem emelik a pótadót

Utban a telek-értékemelkedési adó

A székesfőváros 1917. évi költségelőirányzatának kisérő jelentése háromféle megoldást ajánl a deficit kérdésének megoldására, de szinte nyilvánvalónak tetszik, hogy a tanács, amikor a költségvetést nyilvánosságra hozta, ugy látta, hogy a legalkalmasabb megoldási mód *a községi pótadó felemelése lenne.* A kisérő jelentésben felsorolt megoldási módok között ugy érezzük, *ezen volt a hangsuly.* A számitások azonban, ha azokat csak hevenyészve eszközli is az ember, azt bizonyitják, hogy a hatalmas és a jövőben talán még növekvő háztartási hiány, az adónak igen nagy percenttel való emelését követelné meg.

A tanács által ajánlott alternativ megoldási módok természetesen az e célra alakitott huszas-bizottság elé kerültek, amely intenziven foglalkozott velük.

A huszas-bizottság üléseiről sokféle hir szivárgott ki. Mindezeknél a hireknél fontosabb azonban a *Fővárosi Hirlap* amaz értesülése, hogy a huszas-bizottság, amikor a pénzügyi válság megoldási módját latolgatja, sok mindenre gondol, de szinte *az egész bizottság egy szálig elzárkózik a pótadó emelésének gondolata elől,* jóllehet a vidéki és a külföldi nagy városok jobbára lényegesen magasabb pótadóval dolgoznak, mint Budapest.

Szinte azt lehet mondani, hogy a községi pótadó emelésének terve máris *teljesen meghiusult.* A huszas-bizottság, amelyet sok joggal kigondoló-bizottságnak lehet nevezni, most uj ötletekről gondoskodik. Szinte megdöbbentő a hasonlatosság a mostani és az 1906. évi pénzügyi válság között. A hasonló helyzet hasonló segitőeszközökhöz folyamodott. Az akkori kigondoló-bizottság a Saskörben tanácskozott, mig végre a mostani huszas-bizottság a maga illetékességét ezzel is kifejezendő, a városházára vonult be. A Saskör azonban ujból divatba jött, amióta *Bárczy* István dr. polgármester mondta ott a március 15-iki beszédet.

1906-ban már a Saskörben fölvetették az *értékemelkedési adó* gondolatát. Akkor már tervezetet is dolgoztak ki róla. A gondolat propagálása azonban később egyetlen emberre, *Pikler* J. Gyulára szállt át, akinek értékes számitásai vannak. Most arról értesülünk, hogy a huszas-bizottság egyéb adók mellett ismét gondol a telekértékemelkedési adóra, amely jelentékeny összeggel növelhetné a fővárosnak a háboru által megtépázott jövedelmét.

Megkérdeztük *Springer* Ferenc dr. fővárosi bizottsági tag, országgyülési képviselőt, aki egyik tekintélyes tagja a huszas-bizottságnak is, mi a véleménye a telekértékemelkedési adóról és lehetségesnek tartja-e annak sürgős behozatalát? *Springer* Ferenc dr. a következőket volt szives kijelenteni a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt:

— A *telekértékadó* behozatala valóban üdvös és egészséges dolog, de nagy vigyázatot és körültekintést igényel. Legalább egymásfél évnek kell elmulnia, mig azt a tökéletes és preciz katasztert elkészithetik, amely nélkül a telkértékadót behozni semmi körülmények között nem szabad. Olyan kataszterünk pedig, amely szükséges ahhoz, hogy a telekértékemelkedési adót kivethessük, anélkül, hogy igazságtalanok lennénk bármely érdekelttel, még nincsen.

— Feltétlenül jó és a jövőben nagyrahivatott ez az uj adó, amely igazságos megterheltetés mellett nagy jövedelmhez juttatná a fővárost, attól azonban föltétlenül óvakodnunk kell, hogy most, a deficit kényszerítő hatása alatt meggondolatlanul, minden tanulmány nélkül, beleugorjunk és ezzel azután kompromittáljuk és lehetetlenné tegyük később.

Tudomásunk szerint a bizottság tagjai körülbelül egy véleményen vannak a telekértékemelkedési adót illetőleg *Springer* Ferenccel és igy-bár a megvalósitás ma valószinübb, mint 1906-ban volt, mégis azt kell hinnünk, hogy a kivánt tanulmányozás *jelentékeny időt fog igénybe venni*, bár az előtanulmányokat már sokszorosan elvégezték.

Ismételjük, hogy a huszas-bizottságnak eddig nincsenek határozott tervei, *szimpátiája azonban a pótadó helyett az uj adók behozatala és az üzemek jövedelmezőségének fokozása felé hajlik.* A luxus-adó és a világitási adó máris készen van, csak miniszteri jóváhagyásra várnak. Uj életre látszik kelni a *közlekedési adónak* egyszer már ad akta tett terve és mind több hive lesz a telekértékemelkedési adónak. Ez négyféle uj adót jelentene, de hogy együttesen milyen jövedelmet biztositanának a fővárosnak, erre vonatkozólag még hiányzanak a számitások. Egy azonban valószinü: *mindez nem lesz elegendő a háztartás mérlegének rendbehozására,* különösen, ha a nyárra megvalósul a tisztviselők tervbevett fizetésrendezése is.

Hitel-tullépés az Ördögároknál

Nem lesz községi aszfaltgyár

A háborus viszonyok igen sokat változtattak azokon az elveken is, amelyek a székesfőváros számára való épitkezések körül fennállottak. Azelőtt a városházán ugy gondolkodtak hogy a vállalkozók nagy adófizetői a fővárosnak, munkát jövedelmet kell számukra biztositani. A haszon később ugyis visszaszáll a fővárosra, amely mindinkább kezdett tisztában lenni azzal, hogy a vállalkozások, az épitési munkálatok fejlődése vagy csökkenése a legkomolyabb fokmérője a székesfőváros fejlődésének, tükörképe gazdasági helyzetének. A háboru alatt azonban ugy alakultak a vállalkozási viszonyok, hogy a fővárosnak nem egy esetben a házikezelésben való dolgoztatásra kellett gondolnia. Igen sokszor egyenesen fogni sem lehet vállalkozót. Ismét máskor pedig a főváros háboru előtti arányokban fölépitett budgetje, az anyagok és munkabérek emelkedése, nem birja ki még a normális vállalkozói hasznot sem.

Ilyen körülmények között a főváros imitt-amott kénytelen volt arra gondolni, hogy nagyobbrendü épitkezési munkálatokat is házikezelésben végeztessen el. Az első nagyobbszabásu kisérletet az ut- és csatornaépitő ügyosztály tette meg, amely az Ördögárok beboltozását házikezelésben kezdte meg és a munkálatok vezetését Molnár László müszaki tanácsosra bizta, aki kiváló eredménnyel tett eleget megbizatásának. A munkálatokat, amelyek végük felé közelednek, orosz foglyok végzik és szakértők tanusága szerint a legkiválóbb anyagból, a legkiválóbb épitkezés van folyamatban.

Kiderült azonban, hogy a házikezelésben végzett munkálatok is feltünően sok pénzt emésztenek fel. A költségvetésben annak idején az Ördögárok beboltozására 300.000 koronát vettek fel, most azonban ujabb 270.000 korona megszavazását kérte az ügyosztály az Ördögárok épitkezéseinek folytatására és befejezésére. Az összeg kétségtelenül nem kevés, de ebből a házikezelés csődjére következtetni éppenséggel nem lehet. Biztos információkért ebben a kérdésben Fock Ede tanácsnokhoz, az ut- és csatornaépitő ügyosztály vezetőjéhez fordultunk, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következőkben volt szives a helyzetet megvilágitani:

— Mindenekelőtt azon kezdem, hogy 300.000 koronás költségvetésben biztositott összegen és a 270.000 koronás póthitelen kivül még a Drasche-féle téglagyár által fölajánlott 150.000 koronás hozzájárulást is fölemészti az Ördögárok beboltozása, amely *ilyenformán összesen 720.000 koronába kerül.*

— Ebből a körülményből azonban nehéz lenne azt a következtetést levonni, mintha a házikezelésben lefolytatott épitkezés többe került igy, mintha vállalkozásba adtuk volna. Nem szabad ugyanis egy pillanatra sem elfeledni, hogy a költségvetésbeli 300.000 koronás tétel még a háboru előttről származik, amikor az anyagárak és munkabérek rendkivüli módon kisebbek voltak. Természetes, hogy az olyan nagyobb munkálatnál, mint amilyen az Ördögárok beboltozása, az anyagdrágolás rendkivüli összeget tesz ki. Ami pedig azt illeti, hogy a rezsimunkát orosz foglyokkal végeztetjük, tehát olcsó munkaerőt kapunk, arra vonatkozólag elég legyen csak annyit mondani, hogy egy orosz fogoly ma öt koronába kerül nekünk, pedig aki a munkájukat ismeri, azt is tudhatja, hogy nem ér meg ennyit.

— Vannak azonban más körülmények is, amelyek miatt nem volt elegendő a költségvetésbeli összeg. Igy elsősorban arra számitottunk, hogy a régi támaszfalak meg fogják birni a bolthajtásokat; ebben a feltevésünkben azonban csalódtunk, amikor kibontottuk az árkot. A támaszfalak ugyanis gyengék, teljesen használhatetlenek voltak, amelyeket ujra kellett épiteni. Le is fotografáltuk ezeket a korhadt falakat. Van több felvételünk, amelyek a szakértő előtt világossá teszik, miért volt szükség uj támfalak épitésére.

— Végül pedig tul is léptük az eredeti tervet, amennyiben azzal szemben az Ördögárok beboltozását egészen a Julia-utcáig kiterjesztettük, ami egymagában harmincméteres többletet jelent.

Mellesleg megkérdeztük még a tanácsnokot, mi igaz a vállalkozók között elterjedt ama hirből, hogy a főváros a kátrányozó telepen házi aszfaltgyárat állit fel. A tanácsnok igy felelt:

— Hogy ma, a háborus viszonyok között aszfaltgyárat állitanánk fel, ezt az abszurdumot aligha fogja valaki is, aki hozzáért, elhinni. Hogy mást ne mondjak, az aszfaltgyártásban elkerülhetetlen bitumen ma egyáltalában be sem szerezhető. A kátránytelepen mindössze *szárítót* csináltunk, amelyet ugy látszik összetévesztenek az aszfaltgyárral. Az aszfaltgyárat *ma* tehát semmiesetre sem fogjuk felállitani...

Központi anyagbeszerző- és anyagvizsgáló állomás

Nem egészen ujkeletü már a gondolat, hogy a főváros *központi anyagbeszerző-állomást* állit föl. Most azonban a kérdés teljes mértékben aktuálissá lett. A polgármester ugyanis — a *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint — megkereste az egyes ügyosztályokat, hogy tegyenek előterjesztést a központi anyagbeszerzőre vonatkozólag. Az ügyosztályokban most készülnek válaszolni a polgármester átiratára, el fogják mondani, szükségesnek tartják-e az anyagbeszerző központot, milyen formában kivánnák azt megvalósitani és milyen anyagokra kivánnák annak hatáskörét kiterjeszteni.

Az eredeti terv szerint a központi anyagbeszerző gondoskodnék a következő anyagokról: épitőanyagok, szén, papir, posztó. Arról értesülünk azonban, hogy a központi anyagbeszerző felállitásának gondolata nem találkozik az összes ügyosztályok tetszésével. *Különösen az épitőanyagok központi kezelésével szemben merülnek fel aggodalmak,* amelyek nem is

Egy kaszinó és egy pótkaszinó

A képviselőház módfelett büszke a maga folyosói hullámzására, mozgalmas, eleven, pletykás, humoros életére. Az élceken és pletykákon kivül azonban nagy és komoly tervek, harcias felbuzdulások, haditervek is születnek ott, bár azt mondják, nem épen az örökkévalóság és nem a történelem számára. Ujabban a városházán is mintha kezdene kifejlődni hasonló élet. Az uj városháza pipatóriumának közgyülési hangulata hétköznapokra is kezd kiterjedni és teret hódit a polgármesteri birodalom előtt. A folyosói kaszinózásba való fölszivódás tulajdonképen az ujságirókon kezdődött. Ők a rendes napi vendégei ennek a területnek, amelyet egyik oldalról Bárczy polgármester ajtaja, a másikon Radó Richárd szobája határolnak. Tanácsülések, polgármesteri bizalmas értekezletek idején olyan élet van itt, hogy a parlamentben szinte kormányválságot jósolnának belőle a szenzációk felé hajló időjósok.

Itt más szenzációk csinálják a tömörülést. Egy kis deficit, egy kis villanyáremelés, alpolgármesterválság verik össze a beszélgető csoportokat, amelyekben nem egyszer megjelenik a polgármester is. Az ő ajtaja különben önti a folyosó számára a városi notabilitásokat. Alpolgármester, tanácsnok nem mehet be, nem jöhet ki innen anélkül, hogy egy futó szóra meg ne álljon. Vázsonyi Vilmos, Feleki Béla, Glücksthal Samu, Biró Henrik, Havas Rezső, Szabó János, meg a többiek állandó vendégei az álló kaszinónak. A friss humort pedig Szabó Sándor főorvos hozza. Amikor mosolygó arca feltünik a lépcsőkön, mindenki tisztában van vele, hogy egy perc mulva a legfrissebb viccet fogja hallani.

(Kibicek lázadása) Általában a folyosói kaszinó kifogyhatatlan a humorból. Nem egyszer érdemes följegyezni is az aktuális vicceket, amelyek között imitt-amott tanulságos esetek is vannak. Például a mult héten sokat mulattak az egyik főtisztviselő tragikomikus esetén, amelyet az ördöngős korai záróra teremtett.

Kezdődött az eset az egyik lipótvárosi társaskörben, ahol a főtisztviselőnek minden kedden megszokott, kedves kártyapartija játszódott le. Ez nem ujság, mert évek óta mindenki imerte és méltányolta a szelid mulatságban egyesült négy ur összetartozandóságát. Mióta azonban bejött a tizenegy órai záróra, az urak kissé kezdték magukat rosszul érezni. Tizenegykor letenni a fegyvert, amikor még csak alig kezdődött meg a mérkőzés. Végre az egyik partnernek, egy előkelő fővárosi bizottsági tagnak mentő ötlete támadt:

— Tudjátok mit — mondta — ezentul tizenegykor fogjuk a sátorfánkat és fölmegyünk a lakásomra. Mint az én vendégeim, nyugodtan folytatjuk a játékot.

Nagy volt az öröm a partnerek között és tizenegykor már mindenki tudta, hol következik a folytatás. Nincs azonban öröm, amelynek ne lenne árnyéka, vagy hogy ugy mondjuk, nincsen kártya tövis nélkül. Elkövették ugyanis az urak a veszedelmes hibát, hogy a kibiceket nem vitték magukkal. Pedig mi türés-tagadás benne, — a kibiceknek is érző szivük vannak. Egy darabig dörmögtek, méltatlankodtak, végül pedig megszületett a kibicek összeesküvése.

Hát hogy egy kibic milyen kegyetlen tud lenni, arról igazán nem lehetett fogalma a béke játékosainak. A háboru nemcsak a honvédekből, de a kibicekből is oroszlánokat csinált. Kijelölték tehát a legoroszlánabb oroszlánt, hajtsa végre ő a pokoli tervet.

A szörnyü kibic kaján örömmel nézte a boldogan szedegelődző partnereket. Aztán mikor az utcára értek, hajrá utánuk. A feltürt gallér inkognitójában követte lépteiket. Falhoz lapulva, sötét sikátorokon vezetett az alattomos terv utja. Amikor aztán becsapódott a vendéglátó bizottsági tag házának kapuja, az emeleten kigyultak a lámpák, akkor megérett a rettenetes terv a végrehajtásra.

Az urak jóformán még az első partit sem játszották ki, amikor megszólalt a házmesternél a csengő. A cerberus kicsoszogott, a csengető ur pedig vésztjósló arccal odavágta:

— Államrendőrségi detektiv vagyok.

Közben pedig egy államvasuti bérletjegygyel hadonászott a házmester orra alatt, aki riadtan kérdezte:

— Mit méltóztatik parancsolni?

— X fővárosi bizottsági tag ur lakásán vendégek vannak.

— Igen — szepegett a házmester.

— Menjen föl és mondja meg, hogy a záróra a magánlakásoknak is szól. Tizenegy után ott is tilos a vendéglátás.

A házmester fölrohant és egy perc mulva jött a válaszszal:

— A nagyságos ur azt üzeni, hogy köszöni a figyelmeztetést, már bemondták a mestereket.

A kibic azonban nem azért kibic, hogy ne ismerje a kártyás természetrajzát. Nagyon jól tudta, hogy ezek olyan könnyen nem hagyják abba a játékot. Rohanvást ment haza és szaladt a telefonhoz:

— Halló, kérem a 30—05-öt.

mondhatók megokolatlanoknak, mert az épitőanyagok központi kezelése igen sok fölösleges fuvart emésztene föl, ami a mai drága fuvarozási viszonyok között igazán könnyelmüség lenne.

A főváros, amikor a központi anyagbeszerző felállitására gondolt, mindenesetre a Máv. hasonló célu intézményét tartotta szem előtt. Az anyagbeszerzési központnak mindenesetre lennének nagy előnyei is, de ezek között is legfontosabb az, hogy az anyagbeszerzőt össze kellene kapcsolni a *főváros anyagvizsgáló állomásával. A* Máv anyagbeszerző osztályának is ez az erőssége. Ha a terv mevgalósul, az anyagvizsgáló állomás igen fontos szerepet kap benne.

A fővárosnak már van kitünően müködő anyagvizsgáló állomása, amelyet *Fock* Ede tanácsnok, akinek hatáskörébe tartozik, ha a központi anyagbeszerző megvalósul, *lényegesen ki fog bővíteni.* A kisérleti állomás ezidő szerint csak az épitőanyagokat vizsgálja, abban az esetben azonban, ha kibővitése aktuálissá válik, a szén, a papiros és a posztó megvizsgálására is kiterjeszti hatáskörét. A kisérleti állomás kibővitése természetesen lényeges költségeket is vesz igénybe, de mindez kamatostul megtérül, ha figyelembe vesszük, hogy ebben az esetben a főváros a szállitóktól és vállalkozóktól átvett anyagokat a legpontosabb eszközökkel vizsgálhatja meg és igy tökéletesen lehetetlenné válik akár a tévedésből, akár a rosszindulatból eredő megkárositás.

Győzelem és bukás

Képek a mult heti közgyülésről

Az orosz forradalom bizonyára nagy dolog, de azért egy budapesti tanácsjegyzőválasztáshoz képest csekélység. Szerdán is, ahogy az emberek a közgyülés termébe igyekeztek, agilis korteshad állta el útjukat.

— Kerületközi lista, tiszta lista, — kiabálták ketten-hárman.

— Tiszta lista, de Farkas helyett Bunyitay — mondták mások.

— Tiszta lista, csak Schuller helyett Radványi van és Szenkovits helyett Bodzay.

— Tiszta lista, — kinálták a szavazólapokat; éppen csak hogy Schuller helyett Holtzspach van és Farkas helyett Bunyitay és Szenkovits helyett Schöberl és Schwarcz helyett Sebő és Petzrik helyett Engel és Szemethy helyett Ecséry és Ecséry helyett Borbás és Hunyadi János helyett Hunyadi Mátyás.

— Ez az egész változás?

— Pardon, kérem, majd elfelejtettem, hogy Ferenc József helyett már IV. Károly van a listán és Miklós cár helyett Alexandrovits Mihály.

Hát igy néztek ki a „tiszta" listák és most tessék elképzelni, hogy nézett ki egy piszkos lista... Jöttek a szavazók, dültek a voksok és a választási higanymérő hol felszökött Bunyitayra, hol leszállt Farkasra, hol Szemethyt mutatott, hol Engelt, amig végre az ősz Szabó János azt mondta Hüvös Ivánnak:

— No, most kezdhetjük a szavazatok összeszámolását.

Ezt már aztán nem hallgatták végig az atyák, hanem egy emelettel feljebb hurcolták testüket, oda ahol a főváros érdemekben eltávozott főtisztviselőinek, nagyjainak az arcképei diszlenek, s ahol szerdán olyan leleplezés volt, amilyenért senkisem haragudna még egy ajtóval tovább sem, a közgyülési teremben. A leleplezett férfiu Rózsavölgyi Gyula volt. Kitünően sikerült, müvészi értékü arcképét feltünés és ünnepség nélkül, egyéniségéhez méltó szerénységgel helyezték el a falon. Karlovszky Bertalan volt a mestere a képnek és akik megcsodálták, elismeréssel beszéltek róla, csak egy baja van, hogy azt a kedélyességet, bájos szeretetreméltóságot, jóizü humort, amely a nyugalmazott alpolgármestert annyira jellemzi, nem tükrözteti vissza hiven a kép, hanem kissé morózus külsőt ad a kiváló és méltán szeretett férfiunak.

De hát az élet nem tür megállást: egyik arckép után jön a másik. Éppen e pillanatban rázza a szakállát Thék Endre, a magyar ipar udvari tanácsosa és Glücksthal Samuval nemes versenyre kél Hanvai Sándor dicséretében és mint jó harmadik, Bárczy polgármester lép sorompóba és a közgyülés viharos lelkesedéssel szavazza meg Hanvai számára is az arcképet. Azóta Jávor Pál, vagy Kandó László talán már festik is Hanvait és talán a legközelebbi közgyülésen már ismét leleplezés lesz. Egyelőre azonban Csupor tanácsnok számol be arról, hogy a javadalmi bérlőknek a szürét kitette a piacra s a szürön most a főváros fog letelepedni. A referáda után a tanácsnok körülnézett, várta, hogy legalább nekrológot mondjanak a nyugdijazott bérlőkről, de a közgyülésnek elég volt a nekrológból és futni engedte a bérlőket. És nem sokat hederitett Steinhardt beszédére sem, akinek müszaki szempontból voltak kifogásai a ligeti tejcsarnok teje ellen; sőt Kiss J. Jenőnek sem volt élénk hallgatósága, dacára annak, hogy a Duna medrének acrolith-tel való kikövezését propagálta, abból az alkalomból, hogy a propeller-bárkák a viz alá sülyednek. Csak a kórházi dijaknál volt némi mozgalom és Waigand József ugy megfenyegette a kormányt, hogy Tisza állása ebben a pillanatban cári trónus ingó jellegét vette fel.

Aztán, hogy némi humor is essék, Freudiger Károly kelt fel, hogy az orthodox izraelita hitközséget („amelyhez tartozni szerencsém van", — mondotta) megkimélje néhány ezer korona átirási illetéktől. Tökéletesen igaza volt a derék Freudigernek és amikor szavazni kellett, olyan kevesen álltak fel a tanács javaslata mellett, hogy azt hitték, Freudiger győzött. De most aztán megtörtént az a páratlan eset, hogy az ülvemaradottak nem kértek ellenpróbát, noha talán többségben voltak.

— Vajjon mi az oka ennek? — kérdezte valaki. Mire Schreyer Jenő igy fejtette meg a rejtélyt:

— Félünk az ellenpróbától, mert az olyan volna, mint egy sorozás. Kiderülne, hogy Freudiger pártján van — az egész hitközség... Ettől függetlenül — Kassai József állott ki a fórumra és olyan éles hangon vonta felelősségre a tanácsot a lakbérleti bizottságok összeállitása miatt, amilyen hangon szólhattak az orosz forradalmárok Stürmer doktorhoz, a volt és kivégzett miniszterelnökhöz. A hang erős volt, de némi igazságot nem lehetett elvitatni a szónoktól ott, ahol a törzsfőnökökről beszélt, Bittner János hangban kénytelen volt nagy sulyengedményt adni Kassainak. Ő a krumplihiány miatt panaszkodott és mint ügyes henteshez illik, taglójával leütötte a hiányt.

És a végén az elnök vette át a szót. Azt mondta: „Beadatott"...

— Az a kérdés, kinek adatott be? — felelték.

Menten kiderült, hogy beadatott pl. Radványinak és beadatott Farkasnak, mert a győzöktől kissé elmaradtak. És már hozták is a megválasztottakat, már meg is esküdtek és az óbudai városbiró szent fogadalmat tett, hogy az óbudai bagatell-ügyekben pártatlan lesz, mint egy pártonkivüli és igazságos, mint a sorsharag. Isten engem — mondotta ő — ugy segéljen. Ámen!

Győzött a főváros a kereskedelmi kikötő ügyében

A budapesti kereskedelmi és ipari kikötő ügye most már arra az utra terelődött, ahol többé nem tanácskoznak, nem vitatkoznak, hanem komoly és végleges terveket állapitanak meg, amelyeknek alapjára bármely pillanatban meg lehet kezdeni, illetve folytatni az épitkezéseket.

Ez a nevezetes fordulat a kereskedelmi kikötő kérdésének megoldására kiküldött bizottság szombati ülésén történt meg. A *Fővárosi Hirlap* ismertette azt a huza-vonát, amelyet a kormány viselkedése okozott. A kereskedelmi és földmivelési miniszterek igen sokáig nem tettek eleget a főváros ama kivánságának, hogy a

---

A házigazda bosszusan csapta le a kártyát:

— Ez a buta telefon elkabalázza a kontrámat. Hallo, itt dr. X.

— Itt az ötdik kerületi kapitányság. Kérem, az egyik emberünk az imént fölüzent a doktor urnak, hogy tessék beszüntetni a miniszteri rendelkezésbe ütköző vendéglátást. Miután tudomásunkra jutott, hogy az urak még mindig kártyáznak...

A házigazda idegesen szakitotta félbe:

— De kérem, a mesterek...

— Bocsánat, mi is ismerjük a mestereket.

— De kérem, ma az egyszer...

— Bocsánat, doktor ur, mi azt is tudjuk, hogy az urak minden kedden együtt ülnek — mondta a szigorú „rendőr" és már le is tette a kagylót.

A házigazda keserü dühvel mondta el az esetet, mert hát mégis disznóság, hogy az ember már a saját lakásának sem ura. A legfőbb vendég, a főváros egyik kormányzó hatalmassága azonban szivére vette a dolgot.

— Nem lehet ellenkeznünk, a rendőrségnek igaza van, végre is ki tartsa be a rendszabályokat, ha mi nem, akik csináljuk... — szólt és bánatosan elbucsuzott.

Hát tessék elképzelni, hogy mulattak másnap a kibicek, akiknek forradalma olyan jól sikerült. Egyelőre még folynak a diplomáciai tárgyalások, vajjon megbüntessék-e a lázadó kibiceket, vagy kedden őket is magukkal vigyék?

*

(A legendás sóskifli.) Van azonban egy pótkaszinó is. A belváros szine-java a Kis piszkoshoz cimzett vendéglőben ütötte föl tanyáját. Sasok és nem sasok, bizottsági tagok és jövendő városatyák itt gyülekeznek egy pohár sörre és itt hányják-vetik meg a város ügyeit. A szilfid vendéglős, a százhuszkilós Schwätz Pista, még mindig azt állitja, hogy részben igazi árpasört mér, részben, — de csak részben — hazait. A vendégek azonban nem bánják: a sör, sör marad, még ha Protovinből hozzák is, a fontos pedig a társaság.

Az pedig István gazdánál elsőrendü minőségü van. Látott ez a helyiség nem egyszer eleven tábornokot is, az egyenruhák csak ugy ragyognak föl az ezredesig, a hadseregből legállandóbb vendég azonban Kaczvinszky kapitány, akinek külön asztaltársasága is képződött az idők folyamán. Gyakori vendég, ha csak tiz percre is Kászonyi-Kramer Károly a „vezér", vele tarokkpartijának tagjai, Szombathelyi igazgató és Kirner kapitány. Ha pedig a „Kramer-hölgyek" is megjelennek, akkor ünnepe van a „piszkos"-nak. Bekukkantanak egy kis étvágycsinálóra Eulenberg Salamon, Köncs Boldizsár a főügyészhelyettes, mig a sajtót a népszerü Toma bácsi és a kifogyhatatlan humoru Gara szerkesztő, a müvészetet viszont Kenedics Kálmán és Ujvári Károly, az egykori való jó Népszinház kiváló tagjai képviselik.

Egyszóval, ha a sörnek budweisi ize van is, de a társaság humorával együtt tőzsgyökeres pesti. Nagy sérelem persze, hogy nincs sóskifli. Nem azért fordul meg azonban Kenedics Kálmán annyi társaságban, hogy ehhez a tiltott gyümölcshöz is hozzá ne jusson. Valaha persze ő is másként értette a tiltott gyümölcsöt, de ma már a sóskifli is jó... Pláne igy háboruban. De miként valaha, most is csak ugy jó a tiltott gyümölcs, ha mások irigylik. Schwätz Pista, aki maga is humorista, különösen, amikor fizetésre kerül a sor, szokatlan gyorsasággal értette meg a helyzetet és amikor az egykori tenorista „a mérges vendég" szerepében verni kezdte az asztalt, szolgálatkészen dübörgött oda:

— Tessék kérem, tessék...

— Sóskifli! — üvöltött Kenedics.

— Krémással — mondta Pista, aztán került, fordult és fölényes mosolylyal helyezte el az asztalon a tenorista által zsákmányolt sóskifli.

Az egész vendéglő lázbajött. Voltak, akik az asztalt verték, a legtöbben azonban kórusban ordították:

— Sóskifli!

— Nekem is egy legendás sóskifli! — harsogott Dömötör járásbiró. Schwätz ur azonban lemondóan jelentette ki:

— Sajnálom, ez volt az utolsó.

A vicc jól sikerült, Kenedics, mintegy cápa nyelte el a kiflit és aztán előadta a nagy eset hiteles történetét. Mindenki mulatott, csak az egyik elrejtett box mélyén dühöngött egy idegen. A vendéglőst kérte:

— Van sóskifli, vagy nincs?

— Kérem tréfa volt az egész...

Az idegen vérbeforgó szemekkel kiálltott:

— Majd adok én magának sóskiflit is, meg tréfát is — elment egyenesen a negyedik kerületi kapitányságra.

Harmadnapra beidézték Schwätz Istvánt és lebüntették száz koronára. Szerencsére Boda Dezsőnek nagyobb érzése van a humor iránt és feloldotta a büntetést. Kenedicsnek pedig azóta penitenciaképpen rosszul mérik meg a sörét, de legalább ilyen félpohárral annyit ihatik, amennyi belefér. Pedig — isten bizony — sok fér bele.

bizottságba a maguk részéről is tagokat delegáljanak. Most azután mégis megtört a jég és szombaton megalakulhatott a bizottság, amely elhatározta, hogy a kikötő városrendezési és müszaki kérdéseinek megoldására albizottságot küld ki.

A legfontosabb eredménye a szombati tanácskozásnak ennek az albizottságnak a megalakulása, amely kimondottan *hivatalnok-bizottság*. Ez a bizottság megalkotja a terveket, mentesen a közvélemény minden irányitásától, majd, ha a tervek elkészültek, akkor lesz módja és alkalma a közvéleménynek hozzájuk szólnia.

Az albizottság tagjai a következők lettek: A főváros részéről, *Déri* Ferenc alpolgármester, *Fock* Ede, *Harrer* Ferenc dr. és *Vita* Emil dr. tanácsnokok, a kereskedelmi miniszterium részéről: *Hoszpotzky* Alajos min. tanácsos, a földmivelésügyi miniszterium részéről: *Kvassay* Jenő min. tanácsos, valamint a MÁV nehány kiküldöttje. A fővárosnak igen számottevő sikere az, hogy a végleges terveket elkészitő albizottság elnöke, *Déri* Ferenc dr. alpolgármester lett.

Értesülésünk szerint a főváros el van tökélve, hogy az épitkezéseket azonnal elkezdi a soroksári Dunaág pesti partján, mihelyt a kormány befejeztette a kotrási munkálatokat és elkészült a partnak 4.5 m. magas feltöltésével. Egyelőre azonban a kormány nem tudja a kotrásokat végeztetni, mert a szerződéses viszonyban levő kotrógépei nem állanak rendelkezésre. Mihelyt ezek az akadályok megszüntek, a munkálatok teljes erővel indulnak meg.

Régiek az ujakról

Hanvai Sándor nyugalmazott előljárónál

Ha a kezébe fogja venni ezt az irást, Hanvai ur, bizonyára már az első sor olvastán bosszankodva teszi le, álmélkodva azon, miként kerülhetett mindennek az élére a cim, a „Régiek az ujakról!" Hiszen nem ez volt az, amiről nekem beszélt, az ujakról, a mostaniakról, a most kormányon levőkről vajmi kevés szó esett, s inkább csak a multról, a régiekről, az eltávozottakról, elhunytakról emlékeztünk meg. Azán alig egy hete, hogy a közgyülésen megtartották a parádés bucsuztatót, amely ovációs ünnepségnek is beillett, alig egy hete, hogy még a hivatali iróasztal mögött ült és ez a hét, — amelyet ősi megifjodásnak vélt — olyan öreggé tette volna tán, hogy már mint régi nyilatkozzék az ujakról?

Mégis, engedje meg, hogy irásomnak az élére ezt a cimet adjam és engedje arra kérnem, ne legyen türelmetlen, s ne tegye le ezt az ujságot, hanem nyugodtan kisérje figyelemmel, vajjon pontosan ismétlem-e azt, amit ön nekem mondott.

— Ha a millenáris esztendőt a szolgálati szabályzat szerint kétszer számitjuk, — igy kezdte Hanvai ur — negyven éve vagyok a főváros szolgálatában. Szegény szülők gyermeke voltam, mint jogász jöttem Pestre, s mint a vidéki diákok legtöbbje, irodában állást vállaltam. Fülöp Kálmán — későbbi főpolgármester — tiszti főügyész irodájában dolgoztam, s principálisom hozott be a fővároshoz. Eleintén a tiszti ügyészségnél dolgoztam, Csengery Kálmán főügyész közvetlen főnöksége alatt hat évig.

— Hamarosan beláttam azonban, hogy itt előmenetelre vajmi kevés kilátásom van, s ezért a közgazdasági ügyosztályba mentem át, ahol fogalmazói gyakornoknak választottak. Maga az ügyészség ajánlott az ügyosztálynak. Itt azután fokról-fokra léptem fölfelé a szokott ranglétrán, s az idők folyamán más irányban is kiterjesztettem munkásságomat. Dolgoztam a közjótékonysági, középitési ügyosztályban, az ipari és rendészeti osztályban, fogalmazó koromban Kammermayer vezetősége alatt.

— Innen azután a kerületekhez mentem ki. A nyolcadik kerületben választottak meg jegyzővé, 1893-ban, mikor Hieronimy akkori belügyminiszter a kerületi előljáróságok átszervezését határozta el. A törvényjavaslat elkészitésével a belügyminiszter Heltai Ferencet, közigazgatásunk kitünő ismerőjét bizta meg, aki gyakorta jött ki hozzánk a nyolcadik kerületbe, hogy meghallgassa tanácsaimat és igy az előljárósági törvény javarészt az én gyakorlati utmutatásaim alapján készült.

— A Hieronimy-féle javaslat a következő évben törvényerőre emelkedett, engem előljáróvá választottak, s a nyolcadik kerületbe osztottak be, ahol tizennégy évig voltam. Innen azután az ötödik kerületbe vittek át, itt azonban nem maradtam sokáig, mert Bárczy polgármester csakhamar kiemelt innen és a fővárosi előljáróságok ellenőrzésével bizott meg. Előadója, később pedig, mintegy 12—13 év óta elnöke lettem az előljárói értekezletnek is.

— Természetesen belső szolgálatomon kivül nagy működést fejtettem ki más irányban is, különösen a fővárosi közjótékonyság kérdésével kapcsolatosan. Minden igyekezetem arra irányult, hogy a hatósági akciót egyesitsem a magánosokéval és ezzel jelentősebb és hatékonyabb módon segitsek az arra rászorultakon. A nyolcadik kerületben — tapasztalataim alapján — megalapitottam a nyolcadik kerületi közjótékonysági egyesületet, amely mintául szolgált minden egyes kerületi közjótékonysági egyesületnek.

— Mikor Bárczy ismeretes lakásügyi programmjának megvalósitásához fogott, megépittette a Népszállót. Ennek kezelését az ötödik kerületi közjótékonysági egyesületre bizta, amelynek felügyelete szintén az én hatáskörömbe tartozott.

— Élénk részt vettem a háborus jótékonyság megszervezésében is. A háboru kitörésekor megszervezték a népsegitő irodát, amelynek vezetőjéül Bárczy engem szemelt ki, mint a jótékonyság és szegényügy ismerőjét.

— Később azután a polgármester a — január elsején megalakitott — Népjóléti Központban hozta össze a társadalmi és hatósági jótékonyságot. Ennek megalakitásában, megszervezésében is tevékeny részt vettem és dolgoztam benne egészen a legutóbbi időkig, mig csak nem nyugdijaztak.

— Megjegyzem, hogy működésemet nem hagyom abba, sokkal erőteljesebbnek érzem magamat, semhogy tétlenül töltsem az időmet. A polgármester ur máris értésemre adta, hogy a Népjóléti Központban valami szerepet szánt nekem, hogy milyent, egyelőre nem tudom, hiszen a központ munkája még kialakulóban van és szervezete még nem befejezett. A Népházat és a társadalmi munkát folytatom továbbra is, és ha kifejezhetem igy magamat: csak a hivatali mesterségtől váltam meg, a munkálkodást azonban nem szüntettem be. Hivatali kötelékben kivül tovább dolgozom most is és nem lehetetlen, hogy az öreg Hanvai Sándor holmi uj hivatalba, mint valami ujdonsült hivatalnok fog beülni . . .

. . . Egyelőre álljunk itt meg egy pillanatra, ugy-e megengedi Hanvai ur, hiszen csak ott tartottam, hogy megmagyarázzam, miért „Régiek az ujakról?" A kérdésre önönmaga adta meg a feleletet, mert mikor önmagáról mondott el egyet-mást, a régi Hanvai tetszik tudni az a másik, az őszhaju és bajuszu, a nyugalmazott előljáró beszélt az uj Hanvairól, aki még most is vezeti a Népszálló ügyeit s talán mint az uj hivatalnok, kiváncsian lesi az uj hivatalt és kinevezést . . . Mindenesetre az egyik a legközvetlenebbül, legbensőbben, minden fölösleges dicsérő szó nélkül, de önmagukat dicsérő tényekben beszélt a másikról, legjobb, legközelebbálló barátjáról . . .

Azt is megtudtam egyébként, hogy a multban ujságiró is volt, nem egy érdemes kollégánk kortársa és pajtása az iróasztal és kalamáris mellett, hogy a Nemzet fővárosi rovatvezetője volt tizenegy évig, Visy Imre, Jókai, Beksics Gusztáv, Gajári Ödön, Hegedüs Sándor és Heltai Ferenc voltak a barátai, nagyrészt a toll által teremtett kapcsolat révén . . .

A minap, hogy fennt jártam önnél, amikor mindezeket elmondta és én mindezt feljegyeztem már, összehajtottam a térdemre fektetett papirost és felállottam — a divány bal sarkán ültem, a párna felőli oldalon — a bucsuzónál azt mondta:

— Ha pedig a munkámon kivül a családom és viszonyaim is érdeklik, megmondhatom, hogy egy leányom, meg egy fiam van . . .

Remélhetőleg Hanvai ur, mindkettő oly szivós és erős, mint az apjuk, aki egy magas ósdi ház negyedik emeletén lakik, ahol nincsen lift és maga megy fel a magas lépcsőkön naponta négyszer, ünnepnap pedig hatszor is . . . Igy valóban nem csodálkozhatom, hogy nincsen kedve a tétlenségre és hogy a polgármester még a penzióból is visszahivja önt, pedig csak egy hét előtt bucsuztatták el érzékenyen, negyven évi szolgálat után a közgyülésen . . .

Bodó Pál.

Fiókokat állit az állami zálogház

Megnyilt az első felvételi hely

Az Egyetem-utca 2. számu házban uj boltot nyitottak. Csinos, jóképü üzlet, belvárosi szolidsággal berendezve. Pedig a nyomor, a megszorultság bankja, zálogház, az uj intézet, de a zálogháznak egészen uj válfaja, okos, jó, célszerü megoldása egy régen fájó kérdésnek.

Az uj üzletnek ez a felirata:

M. kir. zálogházak
belvárosi felvételi helye

Az állami zálogháznak egészen uj fajtája ez, amelyet a főváros közgazdasági ügyosztálya éveken át sürgetett és amelyért komoly harcokat kellett megvivni különösen a zálogházi közvetitőkkel.

A dolog genezise az, hogy a főváros megelégelte a zálogházi közvetitők garázdálkodását, akik a szegényember nyomoruságát arra használták föl, hogy öt-hatféle kétségbeesett cimen horribilis kamatokat csikartak ki. A főváros már régóta segiteni akart ezen a bajon, más módja azonban nem volt, minthogy legalább a közvetitők további elszaporodását megakadályozta. A közvetitőknek ugyanis a kauciót a fővárosnál kellett letenni, hogy a kormánytól engedélyt kapjanak az üzletnyitásra. Ennek ugy állta utját a főváros, hogy egyszerüen senkitől sem fogadott el kauciót.

Ezen a módon azonban a meglevő közvetitőket mégsem lehetett kiirtani, pedig a főváros számtalanszor kifejezte azt a kivánságát, hogy az állami zálogházak a saját kezelésükben állitsanak fiókokat, ahelyett, hogy a közvetitők nyerészkedésének szolgáltatnák ki a kézizálogra kölcsöntkérő népet.

A kereskedelmi kormány mindig igyekezett magát kivonni az alól, hogy ilyen fiókokat állitson fel, állandóan azt hozván fel megokolásul, hogy maga a zálogház sem jövedelmező üzlet és az uj fiókok még inkább rontanák annak mérlegét. Most azonban megszületett az első ilyen fiók, amelynek nincsenek raktárai, hanem csak arra való, hogy a zálogtárgyakat felvegye és ismét kiszolgáltassa. A fontos azonban az, hogy a zálogházi közvetitők helyett a királyi zálogházak tisztviselői ülnek benn és ők szolgálják ki a közönséget.

Az első ilyen fiókot azért kellett itt, a Belvárosban felállitani, mert a Királyi Pál- és Szerb-utcák sarkán levő öreg zálogházból kaszárnya lett és a Belváros, a legfőbb diáknegyed, állami zálogház nélkül maradt.

Események

Faludiék a Népoperában. A Népoperát négy évre Faludi Gábor kapta meg a fővárostól bérbe, minthogy az ő ajánlata volt a négy ajánlattevő közül a legmegfelelőbb és ő adott a jövő programmjára vonatkozólag legmegbizhatóbb müvészi és anyagi garanciát. Faludiék a fővárosnak a szinház jövedelméből részesedést ajánlottak és pedig százezer korona minimális évi bérösszeg biztositása mellett 70, illetőleg 30 százalékos felosztási terv szerint. Hogy milyen müvészi programmot szándékoznak Faludiék a Népoperában megvalósitani, azt részben titokban tartják egyelőre, részben pedig csak most dolgozzák ki részletesen. Ezekről Faludi Gábor, a Vigszinház, s most már a Népopera igazgatója is, a következőket mondta:

— A fővároshoz intézett pályázati beadványban csak nagyjából körvonalaztuk programmunkat. Részletekre nem terjeszkedhettünk ki, minthogy, mig a bérletről nem voltunk bizonyosak, sem a személyzetet, sem pedig részletes müsorunkat nem tudtuk összeállitani. Ilyen irányu munkák most folynak, s mondhatom, lázasan foglalkoztatják az egész igazgatóságot. Feladatunkul tüztük ki a magasabb zene intenziv kultiválását, olyan személyzettel, amely talán párját is fogja ritkitani, mert semmi költséget nem kimélünk, s

nem riadunk vissza semmi kiadástól. Operákat, de operetteket is fogunk adni, a repertoirt azonban még nem állitottuk teljesen össze, ez csak a személyzet végleges megállapitása után fog megtörténni.

Megjegyezzük, hogy Faludi Népopera-vállalkozása semmiben sem érinti harmadik szinház-tervét, az intim-szinházat, amely talán még ebben az évben, az uj szezonban megnyilik.

Bárczy polgármester a Gellért-fürdőben. Bárczy István dr. polgármester az elmult héten meglátogatta és megszemlélte a Gellért-fürdő épitkezését és a látottak felett teljes megelégedését nyilvánitotta. Egyben azonban meggyőződött a polgármester arról is, hogy a fürdő megnyitása az előbb kitüzött határidőre, az év közepére, nem történhetik meg. Körülbelül az év vége felé fogunk járni, mire a Gellért-fürdő teljes berendezésével elkészül, amiről azonban a vállalkozók nem tehetnek, mert a késedelem az anyaghiány miatt történik.

A csecsemő-kórház épitkezése. A tanács keddi ülésén adták ki a főváros uj csecsemőkórházának ács-, lakatos-, asztalos- és üveges-munkáit. Most a tanács uj versenytárgyalást hirdet a föld-, kőmives-, elhelyező-, parafakő-, müpala- és központi fütési munkálataira. Az ajánlatokat március 28-ikán déli 12 óráig kell benyujtani a XIII-ik ügyosztályhoz. Az ajánlatok, a döntésig, április 11-ig kötelező erővel fenntartandók.

Adomány. Dörge Frigyes, a Dörge Frigyes Bank r.-t. vezérigazgatója abból az alkalomból, hogy a bankháza révén vásárolt osztálysorsjegy nyerte legutóbb a 600.000 koronás főnyereményt, az Ujságkiadó Tisztviselők Egyesülete özvegy- és árvaalapjának 1000 koronát adományozott.

Megnyit a Beketow-cirkusz. Április hó 7-én, nagyszombaton, este fél 8 órakor tartja a Beketow-cirkusz megnyitó előadását. Beketow müsorai egyáltalán kiválóak, a megnyitó müsorok azonban a rendeseken is tulteszneк. Most is a háborus nehézségek dacára, Beketow igazgató elsőrangu attrakciókból álló müsort hozott össze. Husvét szombatján és vasárnapján 2—2 előadást tartanak a teljes megnyitó müsorral. A délutáni előadások fél 4 órakor kezdődnek, ezekhez gyermekek félárakat fizetnek.

A Fővárosi Orfeum páratlan sikerü márciusi müsora az elsőrangu sportszenzációk jegyében áll: Reinsch Károly, az orosz fogságból szabadult hires mülovar, a rigai tattersall volt igazgatója a „Csárdásfürst" nevü gyönyörü magyar pejsárgát a magas iskolában elővezeti. Feltünés tárgyát képezi mostanában Planet Ernst, a rövid időre szabadságolt vaskeresztes német tengerész, aki csodás erőmüvészeti produkciók között egy élesen kilőtt 25 kilogrammos ágyulövedéket hatalmas mellével és karjaival felfogja.

Pallay Rózsi a Kristálypalotában. Budapest szinházi közönségének még élénk emlékezetében vannak azok a néhány év előtti szinházi esték, amikor a Vigszinház szinpadán Pallay Rózsi bájolta el előkelő müvészetével a legjobb francia bohózatokban és operettekben a közönséget. Pallay Rózsi vigszinházi nagy sikerei közepette egyszerre csak visszavonult a szinpadtól, egy ideig csendes visszavonultságban élt, rövid ideig a Télikert szinpadán aratott sikereket, azután ismét sokáig nem jelent meg a közönség előtt. Örvendetesen vesszük a hirt, hogy Mérey Adolfnak, a Kristálypalota igazgatótulajdonosának sikerült Pallay Rózsit szerződtetnie. A kitünő müvésznő első fellépése a Kristálypalotában április 1-én „A bunda" cimü pompás operett főszerepében lesz.

Mela Mars a Télikertben. E hó 16-tól kezdve a világhirü kabaré-müvésznő, Mela Mars kezdi vendégjátékát. A müvésznő, akinek legragyogóbb neve van e zsánerben, teljesen uj, Budapesten még sohasem hallott pompás programmal lép föl. Kivüle Fritz Wreede, az ismert előadó müvész és Ch. Dick ujak a március második felére összeállitott uj müsorban. A Szerelmi Adó cimü uj operette a főszerepekben Kabos Gyulával, a kiváló kómikussal, Kürthy Böskével, Kovács Lilivel, Virágh és Pásztor-ral. Továbbra müsoron marad Szalontay Ferike nézőtéri mókái is, melyeknek esténként frenetikus hatása van. Vasár- és ünnepnap délután ugyanezen müsor félhelyárakkal.

A légzési szervek mostanában gyakorta fellépő megbetegedésének alkalmából Mattoni Giesshübli savanyukutja eredményteljesen használtatik. Vize egymagában vagy tejjel bevéve, mint kitünő nyálkaoldó szer bizonyul.

Rendeljen még ma egy sorsjegyet az uj 38-ik sorsjátékhoz. Levelezőlap elegendő.

DÖRGE BANK R.-T. BUDAPEST, Kossuth Lajos-u. 4

Sorsjegyek árai: Egész 12 K, fél 6 K, negyed 3 K, nyolcad 1.50 K

A TŐKE

...

Szemle.

A nagybankok mérlegei — Az ipari üzemek koncentrációja — A szénbányák rekvirálása

A nagybankok mérlegei hiven visszatükrözik azt a fejlődést, melyet a háborus konjunktura az ország gazdasági életében előidézett. Az egyes mérlegtételek vizsgálatánál elsősorban az igen jelentékeny pénztárkészletek tünnek szembe. Igy például a *Kereskedelmi banknál* a készpénzállomány a 21 milliót is meghaladja. A nagybankok ugyszólván usznak a pénzben. Nemcsak a saját tőkéiket emelték fel kivétel nélkül, hanem ezenkivül a reájuk bizott idegen pénzek is óriási módon megszaporodtak. A takarék- és folyószámlabetétek rekordösszegekre szöktek fel, melyek ma már a békeállomány kétszeresét is meghaladják. A háborus konjunktura nyomában járó pénzbőség nagybankjainknak olyan likviditást adott, melyről a békében álmodni se mertünk. Még emlékezhetünk azokra a vitákra, melyek a pénzintézetek likviditása kérdésében közvetlenül a háboru kitörését megelőzőleg felmerültek. Az akkor mutatkozott pénzfeszültség nagy óvatosságra késztette a pénzintézeteket a tőkekihelyezések tekintetében. Ennek köszönhetjük, hogy nagybankjainkat a háboru nem találta készületlenül és hogy a pénzintézetek a háboru kitörésével járó pánikkal szemben is jól megállották a helyüket. Ma már ott állunk, hogy a pénzbőség és a likviditás talán már tul is lépi a közgazdasági fejlődés érdekében kivánatos határt. Nem örvendetes a nagybankok mérlegeiben az a jelenség, hogy a váltótárca a háboru alatt évről-évre csökken. Ez a körülmény azt bizonyitja, hogy a kereskedelmi hitel ápolására a bankok a háboru folyamán nem sok gondot forditanak. Annál inkább megdagadtak a mérlegnek ama tételei, melyek az állam részére nyujtott előlegeket és a hadikölcsönre adott lombardot tüntetik fel. Itt valóságos rekordszámokkal találkozunk. Igy például a *Hitelbanknál* a hadikölcsön-számla 318 millió, a *Kereskedelmi banknál 263 millió*. A hadigazdaságot nagyon jellemző körülmény az is, hogy például az egyik nagybanknál az állam részére adott előlegek több mint 600 millióval vannak kimutatva. A nagybankok mérlegeiben jelentékeny emelkedést látunk az értékpapirtárcánál és a szindikátusi befizetéseknél is, viszont a reportüzlet lényeges csökkenést tüntet fel. A tőzsdei forgalomban beállott élénkség viszont a lombardelőlegek emelkedésében nyer kifejezést. Duzzadó gazdasági erő árad ki a nagybankok mérlegeiből, melyek megerősitenek bennünket abban a hitünkben, hogy az országnak rendelkezésére állanak azok a finánciális eszközök, melyek szükségesek ahhoz, hogy a nemzeti létünkért folyó küzdelmet diadalmasan fejezhessük be.

*

Bizonyos körökben azt rebesgetik, hogy a kormány rendeletet készül kiadni, melynek értelmében az ipari üzemek egyes termelési ágakban összevonatnának. Más szóval az ipari termelésnek koncentrációja van tervbevéve, amivel a szállitási bajokat, a szénhiányt stb. akarják megszüntetni. Mi ugy látjuk, hogy itt a kormány nagyon kemény fába vágná a fejszéjét. Olyan probléma ez, melyet papiron szépen ki lehet dolgozni ugyan, de amelyet a gyakorlatban megvalósitani egyáltalában nem lehet. A háborus állapot nem lehet ok arra, hogy a gazdasági életet erőszakosan felforgassuk. A hadviselés érdekei nem követelik az államnak ilyen irányu beavatkozását, mely nagy gazdasági károkat idézne elő. A háboru alatt az egyes iparágakban amugyis jelentékeny koncentráció ment végbe a nagybankok finanáciális tranzakciója révén. Ez a koncentráció azonban nem volt erőszakos, hanem önként fakadt bizonyos termelési nehézségek következtében, melyeket éppen a hadviselés érdekében kellett elháritani. A háboru nem fog mindörökké tartani és gondolni kell arra is, hogy egyszer majd a békés munka ideje fog elkövetkezni. És ekkor majd annak szüksége áll be, hogy a koncentrációt visszacsináljuk. A központok, melyek a kereskedelem koncentrációját jelképezik, mutatják, hogyan nézne ki a tulságba vitt ipari koncentráció. Elég volt ebből, nem kérünk többet belőle.

*

A kormány egy ujabbal szaporitotta a háborus rendeletek özönét. Rendeletet adott ki, melynek értelmében a kereskedelmi miniszternek a pénzügyminiszterrel egyetértőleg joga van az összes szénbányákat kisajátitani, háborus nyelven mondva, rekvirálni. Ez a rendelet a szénbányatársaságok köreiben kellemetlen meglepetést keltett. Nem látják világosan a rendelet célját, annál kevésbbé, minthogy az 1912. évi 68-ik t.-cikk, valamint Központi szénbizottságot felállitó rendelet a rekvirálás és az ármegállapitás tekintetében amugyis disponálnak. Azt hiszik, hogy az uj rendelet azért adatott ki, hogy a kormány nyomást gyakorolhasson a bányatársaságokra a Máv. uj szénszállitási szerződéseinél, melyek megujitására a tárgyalások most vannak folyamatban. Meg kell jegyezni, hogy a bányák a Máv. részére most a szenet az 1911. évben megállapitott árban szállitják. Természetes, hogy erre a szerződésre ráfizetnek és hogy ezt a veszteséget ugy kell behozniok, hogy a szén árát a magánipar részére annál magasabban számitják. Mert utoljára az a szénbányatársaság is nyerészkedésre alakult vállalat, melynek a befektetett tőkét hasznositania kell. Azután meg az állam, mint a példa mutatja (hiszen neki is vannak rosszul adminisztrált szénbányái), nem is alkalmas arra, hogy a szénbányákat a termelés fokozása céljából saját üzembe vegye. Az állami bürokrácia tönkretenné a magyar szénipart, mely az utóbbi két évtizedben oly hatalmasan fölvirágzott.

A Központi kereskedelmi bank osztaléka. A Központi kereskedelmi- és iparbank rt. — mint halljuk — az idén ismét megkezdi a dividendafizetést. A bank érdekkörébe tartozó Britannia-szálloda, a soroksári gőzmalom, az Unió kereskedelmi rt. igen jól kerestek a háboru alatt, ugy, hogy az intézet 5 százalékos osztalékot fog fizetni.

Mit csinál a Szilvaközpont? Szakkörökből halljuk, hogy a Szilvaközpont üzletkörének kiterjesztése végett tárgyal az Országos közélelmezési hivatallal. Strauszéknak, ugy látszik, kevés az aszalt szilva- és szilvalekvár-üzlet, mert most megint gyümölcsiz-főzésre akarnak monopóliumot kapni. Rövid időn belül már el is fog dőlni, hogy a Szilvaközpont legujabb terve sikerül-e?

Magyar bányavállalat — Szerbiában. Értesülésünk szerint a Felsőmagyarországi bánya- és kohó r.-t. szerbiai vasércbányák kitermelésére kapott nemrégiben megbizást. A kitermelt vasércet Magyarországra hozzák és itt fogják feldolgozni.

Kitüntetett vezérigazgató. A király Rechnitz Bélának, a Magyar ruggyantaárugyár részvénytársaság vezérigazgatójának, az ipar terén szerzett érdemei elismeréséül, a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

Előléptetések a Kereskedelmi banknál. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósága Glósz Ferenc dr.-t főügyésszé, Ghillányi Mihály dr.-t ügyésszé nevezte ki; aligazgatókká Benkő Márton, Mártony József, Pap Lőrinc cégjegyzőket és Erdey Dezső főfelügyelőt nevezték ki. Az igazgatóság Demién Zsigmondot, Hewlet Károlyt, Szalai Pált, Szabó Kornél elnöki titkárt és Strasser Vilmost cégjegyzői jogosultsággal ruházta fel; Csáky Adolfnak a budai, Forbáth Arturnak a nagykanizsai és Herz Gézának a nagyszebeni fiók főnökének a fiók-igazgatói cimet adományozta, Müller Árpádot pedig felügyelővé léptette elő.

A Magyar Általános Hitelbank e hó 19-én délelőtt tartotta gróf Cziráky Antal elnöklésével közgyülését, amely tudomásul vette, hogy az 1916. évi mérleg 16,431.000 K tiszta nyereséggel zárult és elhatározta, hogy ebből ápr. 2-től kezdve részvényenként negyvennyolc korona osztalékot

fizet, egy milliót a rendes tartalékalapba, egy milliót az ingatlan-tartalékba utal és 3,893.000 K-t uj számlára visz át. Az igazgatóságba Egry Aurél dr. (uj), Haupt-Stummer Lipót Jenő báró, Rothschild Lajos báró és Wágner Ödön dr., továbbá a felügyelő-bizottság tagjaivá: Belesák Kálmán, Dobokay Kálmán miniszteri tanácsos, Havassy Dezső, Hegyeshalmy Lajos dr. miniszteri tanácsos (uj), Kerntler Ferenc és Szalay Imre báró miniszteri tanácsos választattak meg. A közgyülés után tartott igazgatósági ülésen az igazgatóság elnökéül gróf Cziráky Antal, alelnökéül pedig Blum Gyula és Ullmann Adolf ujból megválasztattak.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, melynek zárszámadását mult számunkban kivonatosan ismertettük, az 1916. évben, amely az intézet 75-ik üzletéve, 18,005.006 K tiszta nyereséget ért el, szemben 15,618.959 K-val az előző évben. A legerősebben növekedett a kamatjövedelem és pedig 2,290.657 K-val, ami a bank üzletköre jelentékeny megnövekedésének tulajdonitható. A jelzálogüzletben a tiszta nyereség 2,170.455 K. Az intézet zálogköltvényeinek forgalma 578.703.800 K. A provizio-számla 413,992 K-val 2,070.924 K-ra növekedett. A Devizaközpont felállitása következtében a devizaüzlet nyeresége csökkent. A szindikátus üzleteknél és az értékpapirüzletnél a nyereségtöbblet 1.1 millió K. Jelentékeny emelkedés mutatkozik azonban a kiadásoknál is. Igy a tisztviselők fizetésénél 152,293 K, az adóknál és költségeknél 424,932 K és a háborus kiadásoknál 1 millió K. A készpénzkészlet a mérlegben 21.2 millióval van kitüntetve. A váltótárca 95.5 millióról 78.2 millióra csökkent, mig a hadikölcsönre adott előlegek állaga 241.4 millióról 263 millióra emelkedett. Az értékpapirüzlet megélénkülése következtében a lombardelőlegek 71.2 millióról 107.5 millióra emelkedtek. Az értékpapirtárca 67.9 millióról 113.7 millióra növekedett. Az adósok számlája 71 millió K emelkedést tüntet fel. A legnagyobb emelkedés mutatkozik a betéteknél, melyeknek összege 1285 millióra rug. Ebből 811 millió takarékbetét, a többi folyószámlalelét A betétek az előző évvel szemben 542.5 millióval emelkedtek. A Kereskedelmi bank hagyományos nagyfoku mobilitását mutatja az a tény, hogy az intézet 1,313.2 millió K-ra rugó betéttel és más rövidlejáratu passzivával szemben 1629.9 millió K könnyen mobilizálható aktivák fölött rendelkezik.

A Leszámitolóbank mérlege. A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank igazgatósága Madarassy-Beck Miksa báró elnöklete alatt tegnap tartott ülésében megállapitotta a bank 1916. évi zárszámadását. A megállapitott mérleg- és nyereség- és veszteségszámla az 1915. évi elővitel betudásával 11,321.737.85 K bruttó-nyereséget és az összes költségek, adók, a háboruval kapcsolatos rendkivüli kiadások és leirások levonása után 6,530.149.93 K tiszta nyereséget mutat az előző évi 5,132.188.95 K-val szemben. Ha a nyereségáthozatokat figyelmen kivül hagyjuk, ugy az ezidén elért nyereségtöbblet 799.821.30 K-t tesz ki. Az igazgatóság elhatározta, hogy a március hó 31-ikén megtartandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy minden 400 K n. é. részvény után 30 K, azaz 7½% osztalékot fizessen (tavaly 28 K = 7% volt az osztalék) a tartalékalapot a külön tartalék mérlegszerü 71,966.27 koronával való gyarapitásán felül 400.000 koronával (tavaly 250.000 korona), a nyugdijalapot 250.000 koronával (tavaly 50.000 korona), az alkalmazottak segélyalapját pedig 20.000 koronával (tavaly 10.000 korona) dotálja. Ezeknek az előterjesztéseknek elfogadása esetén az igazgatósági tantiémek levonása után a folyó üzletévre elővitelként 1,818.152.28 korona marad (tavaly 1,110.173.43).

A Magyar Általános Takarékpénztár e hó 17-én tartotta báró Madarassy-Beck Miksa elnöklésével XXXV. évi közgyülését. Az igazgatósági jelentést, mely részletesen beszámol az intézet mult évi tevékenységéről, a közgyülés egyhangulag tudomásul vette és elhatározta, hogy a kimutatott 3,110.493 K 91 f tiszta nyereségből 300.000 koronát a tartalékalapba utalnak át — miáltal az 7.8 millió koronára emelkedik — az intézeti házak értékéből 50.000 koronát leirnak, a nyugdijpénztárt 50.000 koronával javadalmazzák, a szelvényeket pedig március 19-től kezdve 34 koronával (tavaly 33 korona) váltják be. A fenmaradó 277.803 koronát uj számlára vezetik elő. Végül megejtették a választásokat. Beválasztattak az igazgatóságba: Báró Madarassy-Beck Miksa, bocsári Frankl József, dr. Horvát Lipót, gróf Pejacsevich Tódor, dr. Goszthony Mihály, Kronberger Lipót, Poór Jakab; a fiókfelügyelő-tanácsba: Dr. Pásztély Jenő és dr. Waldhauser Géza; a választmányba: Tabakovits Miklós és dr. Várady Gábor.

Az Első Magyar Általános Biztositó Társaság 1916. évi mérlege 7,157.087 K 54 f tiszta nyereséget mutat ki. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság egyértelmü inditványa alapján a március 24-ére egybehivott közgyülésnek minden egész részvény után 800 korona osztalék kifizetését fogják javasolni. Az „Első magyar" 8,000.000 koronát kitevő részvénytőke és ugyanolyan összegü tartaléktőkén kivül 11,882.834 K 71 fillér tüzdijtartalékkal rendelkezik, mely utóbbi a társaság saját számlájára eső tüzdijbevétel 100 százalékának felel meg. Ezenkivül a társaság tartaléka az elszámolatlan indirekt üzletekre még külön 1,549.563 K 90 f. A különtartalék összege 5,772.192 K 44 f, a jégkülöntartalék 2 000.000 K, mig az életbiztasitási összegek fedezetére szolgáló dijtartalék 200,112.708 K 30 f. A társaság a folyó évben az életbiztositási dijtartalék növelésén felül 2¼ millióval gyarapitotta a tartalékait.

A Magyar jég- és viszontbiztositó r.-t. igazgatósága megállapitotta az 1916. évi mérlegét. Eszerint a jégbiztositási kockázati tartalékot 850,578 K-val dotálták, mely összeget a nyereség-tartalékalapból vették. Ennek utána a 86.920 (+ 69.459) K áthozattal együtt 412.148 (+ 74.868) K a fölösleg. Ebből az idén is 10 K = 5% osztalékot fizetnek, a maradó 262.148 K-t pedig a jégbiztositási kockázati tartalékhoz csatolják.

A Forgalmi Bank R.-T. 1916. évi mérlege az áthozattal együtt 2,661.393 K brutto felesleggel és a költségek levonása után 2,110.832 K tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság az április 4-iki közgyülésnek huszonnyolc korona (tizennégy százalék) osztalék kifizetését, a tartalékalapnak kétszázezer koronával, a nyugdijalapnak pedig 50.000 koronával való gyarapitását és 319.162 koronának uj számlára való elövitelét javasolja.

A Fővárosi Bank és Váltóüzlet Részvénytársaság e hó 14-én tartott igazgatósági ülésén megállapitotta, hogy az 1916. év, a felemelt alaptőke mellett 236.852 korona 43 fillér tiszta nyereséggel zárul a mult évi 122.442 korona 69 fillérrel szemben. Az igazgatóság elhatározta, hogy a március hó 27-én tartandó ötödik közgyülésnek javasolni fogja, hogy a részvény szelvények 20 koronával váltassanak be. A bőséges tartalékolások után fenmaradó összegből a tisztviselők érdekeit szem előtt tartva 30.000 korona a nyugdijalapra fordittassék.

A Magyar Tisztviselők Takarékpénztára r.-t. 16-án tartotta rendes közgyülését Tabódy József cs. és kir. kamarás, miniszteri tanácsos elnöklésével. Az igazgatóság jelentését Keleti Lajos vezérigazgató terjesztette elő. Az 1916-iki üzletév másfél millió korona bruttó nyereséget eredményezett, ami lehetővé teszi, hogy a mult évi 12 K 50 fillér osztalékot 14 koronára emeljék fel. A felügyelő-bizottság jelentését Diemár Károly ny. kir. főügyészhelyettes terjesztette elő, majd dr. Katona Mór egyetemi tanár köszönte meg igazgatósági taggá való megválasztását.

A Kőszénbánya s téglagyár-társulat Pesten (Drasche) március 14-én tartott közgyülésén a jelenlegi 2 040.000 K alaptőkét 10.200 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által 4,080.000 K-ra emelte föl. Az uj részvényeket 250 K kibocsátási árfolyamon a régi részvényeseknek ajánlják föl és a névértéken fölül befolyó felpénzből 25.000 K-t a tisztviselők nyugdijalapjára utalnak, a költségek levonása után fünmaradó összegekkel pedig a tartalékalapot gyarapitják.

A Pesti Viktória-gőzmalom 1916. évi zárószámadásaiban 851.676 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 631.467 K-val szemben. A március 24-re összehivott közgyülésnek részvényenként 45 K = 15% osztalék (mult évben 30 K = 10%) fizetését fogja az igazgatóság inditványozni. A társaság tavaly 3,600.000 K alaptőkéjét 6 millió K-ra emelte föl, amivel kapcsolatban tartalékalapja az 1915. év végebeli 1,250.000 K-ról 4,300.000 K-ra emelkedett.

A Palma-kaucsuk r.-t.-nak 1916. október 31-ikén lezárt mérlege szerint a 28.612 K kamatjövedelmen kivül 335.892 (—109.169) K árunyeresége volt. Ezzel szemben az üzleti költségre 272.807 (—54.106) K, a be nem hajtható követelések leirására 33.690 (—43.204) K, értékcsökkentésre 4000 (—34) K kellett, ugy hogy a 276 K áthozattal együtt 54.283 (+41.584) K a nyeresége a 300.000 K részvénytőke után.

A Leszámitolóbank uj cukorgyári érdekeltsége. A Leszámitolóbank a Magyar Forgalmi bank r.-t-gal egyetemben érdekeltséget vállalt a Fejérmegyei cukorgyár r.-t.-nál, Ercsi. A cukorgyár ebből kifolyólag alaptőkéjének öt millió koronára való felemelését határozta el és a bankok, képviselőit, báró dr. Madarassy-Beck Marcelt, Lévai Adolfot és Elbogen Hugót beválasztotta az igazgatóságba.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Április 7-én, este fél 8 órakor

Fényes megnyitó előadás

nagy, teljesen uj, kiváló müsorral.

HUSVÉT ÜNNEPÉN,
április hó 8-án 2 előadás.
„ „ 9-én 2 „
Délután fél 4 és este fél 8 órakor. A délutáni előadásokon is a teljes megnyitó müsor. Gyermekek félárakat fizetnek.

NE ENGEDJE
félrevezettetni magát. Csak a valódi
Diana sósborszesz
hozza meg a várt eredményt, ha első segitség kell a házban.
Mindenütt kapható.
Kis üveg ára . . . 1 Korona 30 fillér
Közép üveg ára . . 3 Korona 50 fillér
Nagy üveg ára . . 7 Korona
Gyártja és forgalomba hozza:
Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, Nádor-u. 6.

Sorsjegyek
Az uj 38. sorsjátékhoz
Egész ... ... 12 korona Negyed ... 3 korona
Fél ... ... 6 korona Nyolcad 1.50 korona
legjobban és nyereményre való legtöbb kilátással nálunk vásárolandók.

Dörge Frigyes
Bank R.-T.
Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Pont 7 órakor
Arnold Korff
vendégszereplése. Korff a „Der Mannsteufel" című bohózat címszerepét játsza. **Sealtiel**, a kártyakirály, **Ferenczy** és **Ujváry** szólókkal és operettben. **Herendi Herman Manci**, a füttyös primadonna. **A 4 Aston, Pártos Jenő, a 3 Ronlow, a 2 Anatol, Concha Rózsi stb.**

Vasárnap délután félhárom órakor ugyanez a műsor mérsékelt helyárakkal.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Hirdetmény.

A részvényesek mai napon tartott közgyülésének határozata szerint az 1916. évre megállapitott osztalék részvényenként

48 koronával fog folyó évi április 2-tól kezdve

az 1917. évi május 1-én esedékes 26. számu szelvénynek beszolgáltatása ellenében

Budapesten: a Magyar Általános Hitelbank központjánál (V., Dorottya-utca 5.), valamint fiókjainál (IV., Egyetem-utca 11., V., Berlini-tér 9. és VII., Károly király-ut 3),

Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsett, Pozsonyban, Szabadkán és Temesvárott: a társaság fiókjainál,

Belgrádban: az intézet kirendeltségénél,

Bécsben: a K. K. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe című intézetnél,

Berlinben: a Direction der Disconto Gesellschaft című intézetnél, vagy S. Bleichröder bankháznál, vagy Mendelssohn & Co. bankháznál,

M/m. Frankfurtban: a Direction der Disconto-Gesellschaft című intézetnél

az ezen beváltó-helyeknél szokásos üzleti órák alatt kifizettetni.

A szelvények hátlapjukon címbélyeggel vagy aláirással ellátva, vagy pedig azok számait sorszám szerint tartalmazó jegyzékek kiséretében nyujtandók be, amihez a szükséges nyomtatványok az emlitett beváltási helyeken ingyen kaphatók.

Budapest, 1917. évi március 19-én.

Magyar Általános Hitelbank.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36

Ma és mindennap
a nagyszabásu márciusi müsor.
Ernst Planet „az ágyukirály" erőmüvészi tengerészeti mutatványa
Käthe Pohl zsonglőr. **Hanni Wendini** idomitott majmokkal, kutyákkal és macskákkal.
Huszár Károly mint dollárnéni.
Karl Reinsch „Csárdásfürst" nevü magyar pejsárgán. **Buns & Riepel** komikus kerékpárosok. Hollós Terus, Mezey Ilonka, Balogh Böske Lisbeth, Sternard, Hunyadi Emil.
Az előadás 1/8 órakor kezdődik.

Robert Warwick
A legnépszerübb amerikai filmszinész parádés szerepében:
A fölfelé züllők
Fejezetek a sors könyvéből négy felvonásban.
Briliáns müsor keretében a
Royal-Apollóban!
Előadások kezdete 1/2 4, 5, 3/4 7, 1/4 9 órakor.
Jegyek előreválthatók délelőtt 11—1-ig, délután 4 órától.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Naponta, minden időjárás mellett délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután fél 3 órától
nagy, folytatólagos előadások!
Cirkusz- és varieté-mutatványok, a legjobb boh cok és Augusztok, sodronymüvészek, idomitott állatok, ballett, légtornászok és akrobaták. — Csodásan olcsó helyárak!

TÉLIKERT
(Ezelőtt JARDIN D'HIVER)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.
TELEFON 167-25
Március 17-étől kezdve.
MELLA MARS
rövid vendégjátéka
és a pompás márciusi müsor
uj Variété számokkal.
Az előadás kezdete pont 7 órakor a rendes helyárakkal.
Este már 7 órától friss vacsora, csapolt sör, polgári árak.

Az esztendő legjobb müsora!
POGROM
Dráma a fehér cár birodalmából, 4 felvonásban.
A Somme-ütközet
Idegfeszitő dokumentumok a világháboruból 3 fejezetben.
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.
Előadások kezdete 1/2 4, 5, 3/4 7 és 1/4 9 órakor.

APOLLÓ-KABARET
Népszinház-utca 1. Telefon: József 13-26.
Lélekvándorlás
Házassági komédia.
Irta: **Móricz Zsigmond.**
Cinci a tárlaton
Kőváry Gyula tréfája.
Látta-e már Budapestet éjjel?
Hervay Frigyes jelenete.
Idill a háztetőn
Énekes és táncos jelenet.
Irta: Kőváry Gyula.
A buvár Kőváry tréfája.
Mi van eladó?
Egyveleg Irta: Kőváry Gyula.
Fellépnek: Németh Juliska, Harasztthy Mici, Lenkeffy Ica, Szőllősi Rózsi, Vidor Ferike, Andai Terka, Herczeg Jenő, Kőváry Gyula, Magyari Lajos, Mály Gerő, Gózon Gyula, Lajthay Károly, Erdélyi Géza, Sándor József.
Előadások 5 és 1/2 8 órakor. Jegyek előre válthatók.

Ma és mindennap
Én vagyok az élet!
Egy férfi regénye 4 felvonásban.
A tökéletes feleség
Eredeti vigjáték 3 felvonásban.
A cimszerepben: **Rita Sachetto**
OMNIÁBAN
Előadások kezdete: 1/2 4, 5, 3/4 7 és 1/4 9 órakor.
Elővétel délelőtt 11—1 óráig és délután 1/2 3 órától.

Cambrinus
Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27
A m. kir.
postászenekar
minden délután és este
hangversenyez
a karmester vezetése mellett.
Különtermek, Abonnement és menürendszer. Délben az árak 20%-al olcsóbbak.
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

Védjegy:

Keleti gyöngyök.
Legnagyobb ujdonság! Tökéletes utánzata az igazgyöngynek! Masziv! Törhetetlen! Kemény! Egyenletes suly! Fény! Sinjátszás! A legjobb szakembert megtéveszti! Reklám kedvéért privátoknak is nagybani árakon! Gyöngykollier, modern csattal, Ia minőség 35 K. Gyöngyfülbevaló, valódi foglalatban 25 K. Gyöngycsavar 20 K. Prospektus ingyen. Könnyü részletfizetésre is. Fióküzleteink nincsenek. Szétküldés utánvéttel is. Becserélés megengedve. Védjegyre ügyelni.
Orient Perlen Engrosshaus, Wien II., Praterstrasse 50/F.

MOZGÓKÉP-OTTHON
VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.
TELEFON: 144—98.
Március 19-től 26-ig
Az idény legszebb amerikai filmje
A luxusnő
amerikai regény 4 felvonásban.
Az élet királya
kalandortörténet 4 felvonásban.
Főszerepekben **Arnold Korff** a Wiener Burgtheater volt tagja és **Hanny Weisse.**
Előadások kezdete: 3, 3/4 5, 1/2 7 és 1/4 9 kor.
Pénztár: d. e. 1/2 11—1/2 1 ig, d. u. 1/2 3-tól kezdve.
Minden hétfőn uj műsor!

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8 — K; Róza bonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág, Ibolya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona, Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3 — K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvaryon & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **Gross Antal** kivitelii háza
Budapest, VIII., József-körut 23.

A tojás drága! „Pax" tabletta
segitségével tojás nélkül is szép szinü, kiadós és jól emészthető
tésztát és süteményt
készit minden háziasszony! **A „Pax" felülmulhatatlan!**
Egy **50 filléres** doboz „Pax" tablettával **10 tojást** lehet megtakaritani.
Kérjen próbaküldeményt **2 dobozt** (20 tabletta) **1 korona** beküldése ellenében bérmentve.
Főelárusitókat és kerületi képviselőket keresünk. Telefon József 28-65. szállit a **KÖZPONTI IRODA** Budapest, VII., Rákóczi-ut 24.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 7 órakor.
NAGY ENDRE
uj konferánszaival.
a kitünő uj márciusi müsor.
Sörkabaréban 7—10 óráig pompás uj müsor.
Meleg vacsora.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Rottersmann Tivadar
sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Meghivó

a Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság

részvényeseinek 1917- évi március hó 24-én, szombaton délelőtt 11 órakor a takarékpénztár I. emeleti üléstermében (VI., Andrássy-ut 5. sz.) tartandó

XXIV-ik évi rendes közgyülésére.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése. — 2. A zárszámadások előterjesztése és a felügyelő-bizottság jelentése. — 3. A mérleg megállapitása és a felmentvény iránti intézkedés. — 4. A nyereség hováforditása iránti határozathozatal. — 5. A felügyelő-bizottság tagjainak választása és a bizottság tiszteletdijának megállapitása. — 6. A választmány kiegészitése.

Budapest, 1917. évi márc. hó 15-én.

Az igazgatóság.

Azok a t. c. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, hogy nevükre irt részvényeiket az alapszabályok 20. §-a értelmében bezárólag 1917. évi március hó 21-ig Budapesten a társaság főpénztáránál (VI., Andrássy-ut 5. sz.) letenni sziveskedjenek, hol a letett részvényekről elismervényt nyernek, mely a közgyülésen való részvételre igazolási jegyül szolgál. — A közgyülésen az alapszabályok 16. §-a szerint a részvényesek az általuk letett minden öt drb részvény után egy-egy szavazatra jogosultak, azonban 30 szavazatnál többet sem saját, sem megbizója nevében, sem mindkét minőségben együtt senki sem gyakorolhat.

* A mérleg, valamint a fetügyelő-bizottság jelentése a letéteményezési helyen a t. részvényesek rendelkezésére áll.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

A PESTI VICTORIA GÖZMALOM

t. c. részvényesei tisztelettel meghivatnak **a folyó évi március hó 24. napján,** szombaton délután 4 órakor a malom irodahelyiségeiben (V. kerület, Ujpesti-rakpart 22.) tartandó

50. rendes közgyülésére.

NAPIREND:

1. Két részvényes megválasztása a közgyülési jegyzőkönyv hitelesitésére.
2. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelőbizottság jelentése, az 1916. évi mérleg jóváhagyása és a felmentvény megadása.
3. A nyereség hováforditásának és az osztaléknak megállapitása.
4. A nyugdijszabályzat 4., 5. és 11. §-ainak módositása.
5. Egy igazgatósági tag megválasztása az 1917. és 1918. üzleti évekre.

Azon t. c. részvényesek, akik ezen közgyülésen résztvenni kivánnak, az alapszabályok 24 §-a* értelmében tartoznak részvényeiket a szelvényivekkel együtt legkésőbb f. évi március hó 21-ig a társaság pénztáránál letéti elismervény ellenében, mely egyuttal belépti jegyül szolgál, letétbe helyezni. Ugyanott március 16-ától kezdve a felügyelőbizottság évi jelentése a mérleggel együtt a t. c. részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1917. március 16.

Az igazgatóság.

* Az alapszabályok 24. §-a: »Ugy a rendes, mint a rendkivüli közgyüléseken csak azon részvényesek szavazatképesek, kiknek részvényei legalább két hónappal a közgyülés előtt a társaság részvénykönyvében neveikre irattak és kik ezen részvényeket három nappal a közgyülés előtt a társaság pénztárába leteszik. A letéti elismervény belépti jegyül szolgál.«

MILLIÓK KÖNYVE.
34. szám.
A
tartodi medvehajtás
Malonyai Dezső regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Meghivó

a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknak

1917. évi március hó 31-én, délelőtt 11½ órakor *saját helyiségében (Budapest, V., Dorottya-utca 6.)* tartandó

XLVII-ik rendes közgyülésére.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése az 1916. üzletévről.
2. Az 1916-iki számadás és mérleg előterjesztése és az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó indítványa.
3. A felügyelőbizottság jelentése az igazgatóság által előterjesztett évi számadás és mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett indítványok megvizsgálásáról.
4. Ezen tárgyak és az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére adandó felmentvény feletti határozat.
5. Az alapszabályok 27. és 34. §-ainak módositása.
6. Az igazgatóság kiegészitése.

Azon részvényesek, akik a közgyülésen résztvenni kivánnak, felhivatnak, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket a még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbb *folyó évi március hó 28-ig* a következő helyek valamelyikén letéteményezzék:

Budapesten: a bank központi pénztáránál, V., Dorottya-utca 6.
Fiumében: a bank fiókjánál, Via del Lido.
Kassán: a bank fiókjánál, Fő-utca 53.
Kolozsvárott: a bank fiókjánál, Mátyás király-tér.
Pozsonyban: a bank fiókjánál, Fő-tér.
Wienben: a K. k. Priv. Österreichische Laenderbank-nál, I., Hohenstaufengasse 1.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelőbizottsági jelentés 8 nappal a közgyülés előtt a társaság helyiségeiben a t. részvényesek rendelkezésére áll.

Budapest, 1917 március 12-én. 4075

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték **(XXXVIII. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusitóknak árusitás végett kiadattak. — Az I. osztály huzása **1917. április hó 13.** és **14-én** tartatik meg. A huzások a **Magy. Kir. Lottójövedéki Igazgatóság, mint állami ellenőrző hatóság,** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek, a huzási teremben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusitóinál kaphatók.

Budapest, 1917. évi március hó 18-án.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Tolnay. ***Hazay.***

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. március 28-án. — 13. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Leszállitják

a lisztadagokat, leszállitják a cukoradagokat, leszállitják talán a zsiradagokat is — ellenben felemelik a vizdijat, a villamosok tarifáját, a bérkocsi-viteldijat és talán a községi pótadót is. Ellentétnek ez bizonyára kirivó és keserves, de hiszen a háboru maga is kirivó ellentéte mindannak, amiben éltünk, amit megszoktunk, amiről álmodoztunk, amiben hittünk és a világháboru maga is a keservek keserve.

Manapság nem januárban kezdődik az ujesztendő és nem decemberben végződik, hanem Péter és Pál-napja a magyarok szent karácsony ünnepe és mikor az aratók befejezték áldásos munkájukat, akkortól fogva számitjuk a béke reménységének uj évét. Aratástól aratásig: — eddig tart most az esztendő tizenkét hónapja és amilyen közel van a naptári ujévhez március és amilyen távol tőle november, éppen olyan az időbeli eltolódása a közélelmezés szempontjából a tavasznak és az ősznek. Augusztusban az uj termés a legnagyobb bőséget hozza számunkra, van fehér kenyér, sőt kalács és duslakodunk a föld gyümölcsében. De néhány hónap multán már a sötét gond ül a nyakunkra, már a készletek beosztásáról kell gondoskodni, már pontosan ki kell számitani, mennyi lisztet szabad egy-egy embernek egy-egy napra kiutalni és mire a tavasz felébred, már a pontosan kiszámitott adagokat csökkenteni kell és takarékoskodni a készletekkel, nehogy az uj aratásig kifogyjunk mindenből. Ha könnyelmüen, pontos és lelkiismeretes számitás nélkül elpocsékolnók a készleteket, akkor a folytonosságot a fogyasztásban nem tudnók megőrizni, akkor áprilisban, vagy májusban, de legkésőbben juniusban már egyáltalában nem volna kenyerünk és akkor az entente kiéheztetési politikájának a győzelmét gyomrunk korgása bizonyitaná.

Ezért van az, hogy zugolódás nélkül fogadjuk az intézkedéseket. Ha a lisztrációt leszállitják, ez nem annyit jelent, hogy nincs liszt, hanem ellenkezőleg, azt a biztonságot érezzük ki belőle, hogy a leszállitott adagok fölött feltétlenül rendelkezik a hatóság és hogy a takarékossággal, az igények redukálásával biztositjuk a megélhetésünket az uj termés betakaritásáig, amikor aztán ujból feléled az adagok teljessége és ismét annyi buzánk, rozsunk, tengerink, árpánk, zabunk van, hogy a háboru győzelmes befejezésének élelmezési, ellátási akadályai megszünnek. Nem kell tehát megijedni attól, hogy huszonnégy deka helyett átmenetileg csak husz deka lesz a napi lisztráció; mert ha a főváros nem redukálná az adagokat, akkor ez annyit jelentene, hogy néhány hétig, vagy hónapig ugyan még megkapnók a 24 dekás adagokat, de egy szép (?) napon, juniusban, vagy juliusban nem négy, hanem huszonnégy dekával kellene egyszerre redukálni a rációt. Bölcs beosztás és takarékosság: — ettől függ, hogy kibirjuk-e a végét ennek az aratási esztendőnek. És minthogy a főváros vezetőitől nem lehet elvitatni, hogy bölcs beosztással és takarékossággal kivánják a készleteket kezelni, már most is bizonyosra vehető, hogy nem lesz zökkenés az ellátásunkban és az egész kontinensen továbbra is Budapest lesz az egyetlen milliós város, ahol nem kell tartani komolyabb bajoktól, s ahol a mindennapi kenyér, ha kicsit kevés lesz is és kicsit kukoricás, de — meglesz.

Fullánkok

•••

A kenyér

ára ezentul ötvennyolc fillér lesz a pékmestereknél és négy fillérrel olcsóbb a községi kenyérgyár árusitóhelyein. Az emelkedés tehát kilogrammonkint négy fillér, ami bizony elég tisztességes több hasznot jelent, de tekintetbe kell vnnni, hogy a liszt sem hagyta magát, ő is a magasba törtetett. Vegyük még ehhez, hogy a tej ára hasonló fejlődési folyamáton megy keresztül, szintén felfelé megy, mint borban a gyöngy — és akkor megkapjuk a teljes képét, összes következményeit — a vizdijak emelésének. Igenis, mi ok és okozati összefüggést látunk a vizdijak emelése és a tejárak, kenyérárak emelése között. Mindenki tudja, hogy a kenyérnek is, a tejnek is egyik jelentékeny alkotó eleme a viz; a pékek és a tejnagykereskedők tehát joggal hivatkozhatnak arra, hogy megdrágult az anyag, magasabb lesz a vizdij, — nem adhatják már olyan „olcsón" a kenyeret és a tejet, mint eddig. Igy kergeti az egyik tréfa a másikat, az egyik adóemelés a többi árdrágitást.

*

Kollár

Lajos udvari tanácsos ur országgyülési képviselője lett a Vizivárosnak, amelynek választói bizonyára ismerték azt a nagyváradi kortesnótát, hogy: „Egye fene, ha nincs más — jó lesz Szokoly Tamás" . . .

Nem nagyon fontos dolog, hogy a munkapárt legujabb akvizicióját Kollár Lajosnak hivják, mert bizonyos, hogy sem az országos politikában, sem a Viziváros helyi politikájában nem marad jelentős nyoma e ténynek, — már csak azért sem, mert hiszen a háboru elsöpri a képviselőházat és az uj választáson a Viziváros szavazóit sem fogja feszélyezni többé az állami tisztviselők kerületének ilyetén jellege.

*

A bérkocsisok

nem igen respektálják a közgyülés határozatát, — legföljebb akkor, amikor ebből a határozatból valami haszon néz ki számukra. Multkoriban a derék polgártársak, a kiváló illemtanárok, azzal a kéréssel fordultak a fővároshoz, hogy még nagyobb taksákat szedhessenek, mint addig, noha a taksa a háboru folyamán már háromszor is azt üzente a publikumnak, hogy nagyon alacsony. A közgyülés összeszedte minden ellentállóképességét és azt mondotta, hogy nem hajlandó a közönséget ujból megterhelni, hacsak a kocsis urak le nem szállnak a gorombaságok bakjáról és nem iparkodnak tisztességesebb konflis-ipart teremteni Budapesten. A közgyülés határozata a belügyminiszteriumba jutott, ahol aztán pártfogókra találtak a kocsisok, mert a belügyminiszter azzal a szigorusággal, amelylyel takarékosságra szokta inteni a fővárost, a bérkocsiviteldijak — emelését javasolta. Természetes, hogy a miniszternek sietve behódol a főváros és a kocsisokkal most már lóháton sem lehet majd beszélni.

*

Buzáth tanácsnok nyilatkozata

az Általános Villamossági megváltásáról, a vizdijak emeléséről és más egyebekről

Tiz milliós jövedelem-szaporitás

Az utóbbi időben, amióta arról van szó, hogy a főváros budgetjét megjavitsák, a főváros jövedelmét fokozzák, uj adókat teremtsenek és az üzemek bevételeit emeljék, igen sok szó esik a XII-ik ügyosztályról, amelynek gondozása alá három üzem is tartozik, helyesebben csak üzemek tartoznak. A Fővárosi Hirlap megkérdezte Buzáth János dr. tanácsnokot, a világitási és vizvezetéki ügyosztály vezetőjét, hogy milyen arányokban vesz részt ügyosztálya a főváros jövedelmeinek emelésében. A tanácsnok erre a kérdésünkre, valamint az ügyosztály terveinek közelfekvő kivitelére vonatkozólag a következőket volt szives elmondani:

— A világitási és vizvezetéki ügyosztály igen jelentékeny összeggel fog hozzájárulni a főváros jövedelmeinek gyarapitásához. Az én számitásom szerint az *a többjövedelem szaporulat mintegy tiz millió koronát fog kitenni*, hiszen magából a vizdijak emeléséből három millió koronával kapunk többet, az *Általános villamossági* megváltása viszont szintén három millió tiszta jövedelmet hoz, pedig ebbe az összegbe még nem is kalkuláltuk bele a villany árának emelését. Amikor kiszámitottuk, hogy milyen jövedelmet biztosit a fővárosnak az Általános Villamossági megváltása, akkor még hat filléres árakat vettünk a számitás alapjául.

— Ha most még a világitási adót is hozzávesszük, valamint a villany és gáz árának emelését is számitjuk, akkor bizvást állithatjuk, hogy a XII-ik ügyosztály tizmilliós jövedelemtöbbletet biztosit a fővárosnak.

— Mi a legközelebbi esemény — kérdeztük — az Általános Villamossági megváltása körül?

— Az *Általános Villamossági* ügye, hogy ugy mondjam, a mienk. 1918. április 1-én, tehát egy esztendő mulva következik a legközelebbi aktus: a telep átvétele és kifizetése. Élő szervet, kész üzemet kapunk a kezünkbe, amelyhez komolyabb beruházások feleslegesek. Mindössze azokra a pótlásokra van szükség, amelyek a magunk régi üzemében is állandóan szükségesek. A társaságnak már ma is csak a mi hozzájárulásunkkal szabad bármit is invesztálni, mert a szerződés értelmében csak az olyan beruházásokat fogjuk átvenni, illetve kifizetni, amelyekhez előre megadtuk hozzájárulásunkat. Hogy azonban mennyire jó állapotban van az Általános Villamossági, annak legfőbb bizonyitéka, hogy másfél esztendő óta egy fillér ára beruházáshoz sem kérték hozzájárulásunkat.

— Remélhető-e már a közeli időben a világitási adó kormányjóváhagyása?

— Nem hinném, hogy hamarosan megtörténnék. Két izben is jártam már a miniszteriumban, de eddig jelentős lépésről nem tudok számot adni.

— A huszas bizottságban megtörtént a vizdijak emelésének megbeszélése, készen van-e már a tanácsnok ur előterjesztése?

— Az előterjesztéssel elkészültünk és már e héten a pénzügyi bizottság elé megyünk

vele. Mindent gondosan áttanulmányoztunk és a külföldi példákkal fogjuk illusztrálni, hogy mi olcsóbbak voltunk a vizárakban, mint akár Bécs, akár a német városok. Egyben pedig nagy munkával egészen a hetvenes évekig visszamenően kikutattuk a vizművek anyagi viszonyainak alakulását és meg fogjuk kisérelni, hogy a főváros pénzügyeitől elkülönitve is tisztán mutassuk be a vizműveket.

— Ami magát a vizárak emelését illeti, ezt mi egészen természetesnek tartjuk, amikor azt látjuk, hogy a német városok békében is drágábban adták a vizet, mint mi a háboruban, már pedig a németekről igazán el lehet mondani, hogy tudnak gazdálkodni. Mindazonáltal nekem az a meggyőződésem, hogy *az az emelés, amit most fogunk eszközölni, pusztán időleges jellegü. A háboru után,* ha sikerül az én álláspontomnak érvényt szerezni, *vissza fogjuk állitani a régi vizdijakat,* mert végre is a viz nem luxuscikk, a vizművek pedig nem jövedelmezőségre alapitott üzem. Egyébként is teljes a meggyőződésem, hogy ha a háboru elmulik, igen gyorsan kedvező napok köszöntenek a főváros budgetjére.

A Közuti vasutak megváltása

— Leipzig és Budapest —

Irta: **Szekula Gyula,**

nyug. vasuti igazgató, müegyetemi m. tanár, a m. kir. földmiv. miniszt. vasutügyi szakelőadója.

Budapest főváros vezetősége az elmult év folyamán tudvalevőleg komolyan foglalkozott a közuti vasut megváltásának kérdésével. Vegyes bizottságot küldtek ki, mely több hónapi tanulmányozás után, az összes anyagot feldolgozta; statisztikai, forgalmi, pénzügyi és tarifális adatok gyüjtésével alapot szolgáltatott ahhoz, hogy a kérdés eldöntésénél tiszta kép legyen nyerhető. Az ügy, mint ismeretes, holt pontra jutott; a főváros, jelenlegi pénzügyi viszonyai mellett, *a beváltás tervét egyelőre függőben hagyja,* mindazonáltal érdemes lesz egyik német hivatalos vasuti szaklap nyomán *egy nagy német városban felmerült hasonló kérdéssel* foglalkozni. *Leipzig* városáról van szó, ahol sok tekintetben a mieinkhez hasonló viszonyok forognak fenn, ugy, hogy az ott hozott határozatok tanulságos példa gyanánt szolgálhatnak a mi fővárosunk állásfoglalásához.

Leipzig a szász királyságnak legnagyobb kereskedelmi központja. Nagyobb lakószámmal bir, mint Dresden, a királyság fővárosa, közuti vasuti hálózata nagyobb a dresdeninél. E hálózat tulajdonában két társaság osztozkodik: a „Grosse Leipziger Strassenbahn“ és a „Leipziger Elektrische Strassenbahn“. A városi képviselőtestület — Stadtverordneten-Versammlung — a mult 1916. év utolsó üléseiben foglalkozott az esetleges megváltás tervével. A tanács előadta, hogy a fennálló szerződések értelmében a husz év óta létező nagy közuti vállalat vonalai további husz év mulva, vagyis 1936-ban, bizonyos feltételek mellett, a város által vehetők át. Ha a város élne jogával és az engedélyszerü idő lejártával a hálózat dijtalan háramlását igényelné, akkor ennek, a tanács érvelése szerint, az volna gyakorlati következménye, hogy a közuti vasutak uj vonalakat csak abban az esetben épitenének, ha a várható jövedelem az épitési költségeknek a szerződés lejártáig való törlesztésére elegendő lenne. Ily uj vonalak épitéséről tehát alig lehetne szó. Meglevő vonalak meghosszabbitása pedig teljesen ki volna zárva, mert a *fennálló 10 pfenniges egységdijszabás* mellett ily vonalmeghosszabbitásokra egyáltalában nem volna pénzügyi fedezet. *E tiz pfenniges tarifa fentartására pedig a város tanácsa sulyt fektet.* A hálózat kivánatos fejlesztése tehát csak ugy volna elérhető, ha a város erre esetről-esetre pénzügyi áldozatokat hozna. Ezt vagy megtenné a város és akkor háztartási egyensulyát kockáztatná, vagy nem tenné meg, mely esetben pedig a város közönségének közlekedési igényei szenvednének. Igy tehát a lakosság elégedetlensége egyrészt, a közuti vállalattal támadó folytonos pereskedés másrészt volna várható. Sem az egyiket, sem a másikat kivánatosnak tartani nem lehet. Ezenfelül az engedélyek lejártánál történő háramlás esetén a városra a szükséges uj beszerzések, javitások és átalakitások révén igen lényeges pénzügyi megterhelések esnének.

Ezeket előrelátva, a szerződésekbe annak idején oly kikötéseket vettek fel, melyek a várost feljogositják, hogy mindkét vállalatot, bizonyos kártalanitások ellenében, a háramlási idő lejárta előtt is beválthassák. Ezek a kártalanitások azonban, melyek körülbelül olyanok, mint a budapestiek: t. i. az összes létesitmények és a forgalmi eszközöknek megváltásán kivül, az utolsó évek osztalékán alapuló járadék fizetése: a leipzigi tanács véleménye szerint, oly magasak volnának, hogy azokra *a mostani háborus időkben* gondolni sem lehet.

A tanács tehát abból a célból, hogy a városnak a két vállalat vezetésében bizonyos befolyást szerezzen és a hálózat fejlesztését lehetővé tegye, a beváltástól való eltekintés mellett, többféle javaslatot tesz, melyek közül *Budapestet legközelebb érdekli* az az inditvány, hogy Leipzig városa a Grosse Leipziger Strassenbahn 22 millió márkányi részvénytőkéjéből 6 milliót megszerez és a társaság igazgatóságában (ott Aufsichtsrath) bizonyos számu helyeket a város képviselői részére biztosit.

Ez tehát körülbelül olyan intézkedés, mint amilyent a *mi polgármesterünk, Bárczy István doktor,* bölcs előrelátással már néhány év előtt a városi villamos vasut részvényei felének megszerzésével tett.

A javaslatok közt van egy pont, mely összehangzik azzal, amiket egyik kiváló müszaki szakemberünk, etédi *Kelemen* Móric igazgató-főmérnök a mérnök-egyletben nemrég tartott előadásaiban mondott: a leipzigi tanács ugyanis javasolja, hogy az összes városi közlekedésügy, különösen a közuti üzem, egy létesitendő *nagy városi autobusz-üzemmel szerves összeköttetésbe* hozassék. A javaslat indokolásában azt mondja többek között a tanács: Igaz, hogy nagy áldozatról van szó, de amint elődeink az első üzemszerződések megkötésénél egy husz-, esetleg negyvenéves engedélyidő megadásával minket terheltek meg, ugy nekünk is jogunkban van az engedélyidőnek ujabb husz évvel való kitolásával az utánunk következő nemzedéket megterhelni.

Mindezeknek, az engedélyidő kitolásának és a részvények megszerzésének előfeltétele az, hogy a Grosse Leipziger Strassenbahn magába olvasztja a Leipziger Elektrische Strassenbahnt és megszerzi a Leipziger Allgemeine Kraftomnibus-Gesellschaft elsőbbségi részvényeit. Ezekre nézve a tárgyalások még folynak, de kedvező eredményük biztositottnak látszik.

Bizakodó hangulat
a deficit elhárításának lehetőségéről

A főváros háztartásának rendbehozatala körül folyó tárgyalások során azoknak hangulata, akiknek intéző szerep jutott, igen sokszor változik. Voltak idők amikor teljes csüggedés vett erőt az embereken, mert nem látták a kibontakozás utjait. Most azonban ismét optimisztikus hangulatot, bizakodást látunk, aminek illusztrálására álljon itt a főváros egyik vezető egyéniségének érdekes nyilatkozata:

— Mindenekelőtt kijelentem — mondta informátorunk, — hogy a fővárosnak egy percig sem szabad, hogy a feje fájjon a pillanatnyi zavar miatt, amelynek szanálása véleményem szerint automatice fog bekövetkezni. Most, amikor minden erővel magunk akarunk magunkon segiteni, minden törekvésünkben gáncsot vet a kormány, amely nemcsak hogy uj adóinkhoz nem adja meg a hozzájárulását, de a betegápolási dijak emelését is megtagadja, akkor, amikor a fővárosban és a főváros kórházai által ápolt betegek nagyobb hányada nem is budapesti illetőségü.

— Mivel felel a kormánynak erre az eljárására a főváros? Azzal, hogy hatalmas és költséges csecsemőkórházat emel, dispensair-eket épittet a tüdővészesek számára. Ha a fővárost valaha pazarlással vádolták meg, akkor ebben az esetben igazán megérdemli, mert a kormánynak egyedül azzal felelhetne az ápolási dijak dolgában való eljárásra, hogy beszünteti a kórházak épitését. Ha az állam nem akar hozzájárulni a mi kórházaink fenntartásához, akkor épittessen maga kórházakat.

— De még a kormánynak ez az eljárása sem renditi meg a főváros pénzügyeit. A gazdasági viszonyok óriási átalakulásának nyomai érezhetők, már pénzügyeinken, amelyek a háboru elmultával, amikor a viszonyok megrögződnek és nem kell állandóan uj változásoktól tartani, minden másként lesz.

— Elég ha e tekintetben egyetlen példára hivatkozom. Itt van — teszem — egyetlen tétel: Budapesten *ma kétszázhusz millió korona házbért fizetünk.* Nem kételkedhetünk benne, hogy a háboru után minimálisan *50 százalékkal fognak a házbérek emelkedni,* amit kellően megmagyaráz az, hogy a háboru alatt senkisem épitkezett, ellenben a háboru alatt is emelkedett Budapest lakossága, idetódultak a meggazdagodott elemek, majd meg a frontról jövők áradnak a főváros felé, ahol jobb megélhetést remélnek, mint otthon. Ráadásul a háziurak is vérszemet fognak kapni, ha majd felszabadulnak a kormány szigoru tiltó rendelkezései alól. A stájgerolás elemi erővel fog elnyomottságából kiszabadulni és valljuk meg, minden körülmény a háziuraknak fog kedvezni.

— Ismétlem, legalább ötven percentes lakbéremeléssel kell számolnunk, ami azt jelenti, hogy a házbérek összege *110,000.000-val fog emelkedni.* Amily szomoru ez ránk lakókra nézve, ép oly örvendetes a főváros szempontjából, mert ennek a 110,000.000-nak a 17 százalékos állami adója tizennyolc milliót tesz ki, ami 33 százalékos községi pótadóban *a főváros részére hat milliós többjövedelmet jelent.*

— Ismétlem, ez csak egyetlen tétel, de igy lesz az egész vonalon. Emelkedni fog az ingatlanok forgalma, ami az átiratási dijakon máris észlelhető. Megkezdődnek az épitkezések, tehát jelentékenyen megnövekednek a háboru alatt csaknem teljesen elmaradt vámok jövedelmei. Emelkednek a fogyasztási adók bevételei és általában emelkedik minden, ugy hogy nem szabad megijedni, sőt inkább bizalommal tekinthetünk a jövő elé, amely biztosan és automatice meghozza a főváros háztartásának rendbejöttét.

Bajok a világitási adó körül

A kormány a kisexisztenciák ellen

A kormány mindig és minden alkalmat felhasznál, hogy a fővárost a pazarlás vádjával illesse, de állandóan gáncsot vet, amikor arról van szó, hogy valami uton-módon segiteni lehessen a főváros pénzügyi válságán. Csak nemrégiben keltett általános felháborodást az a játék, amelyet a kormány a betegápolási dijak felemelése körül üz; de nem kevésbbé rossz-indulatu dolog az is, amit a főváros uj adójavaslatainak jóváhagyásánál látunk. Ezidőszerint két ilyen közgyülési határozat fekszik a kormány előtt. Az egyik a közgyülés által már december 21-én megszavazott *világitási adó,* a másik pedig a még előbbi keletü *vigalmi adó.* A jóváhagyás azonban tulságosan késik, dacára annak, hogy a sürgetések egymást érik. A vigalmi adó sorsáról mitsem tudunk, mindössze azt az érdekes értesülésünket jegyezhetjük föl, hogy a pénzügyminiszter *előzetesen* tudomásul vette, hogy a főváros adót akar kivetni *a Budapesten elfogyasztott pezsgőre.* Hosszu ideig kétséges volt ennek az adónemnek a sorsa, amelynek gondolatát már a mult esztendőben a vigalmi adóval kapcsolatban fölvetették, akkor azonban ugy hirlett, hogy a pezsgőadót az állam a maga részére kivánja fenntartani. Most befejezett dolognak lehet tekinteni, hogy a pezsgő adóját a főváros kapja és annak megtervezésén máris dolgoznak a pénzügyi ügyosztályban.

A legnagyobb kavarodás azonban a **világitási adó** körül van. A főváros közgyülése által elfogadott adójavaslatot a belügyminiszter különböző szakköröknek adta ki véleményezés céljából. Bár ezek a vélemények még nem érkeztek be, a főváros uj adójáról máris kialakult a vélemény a kormánynál. A *Fővárosi Hirlap* hiteles forrásból szerzett értesülése ugy szól, hogy *a kormány a világitási adót — legalább abban a formájában, amelyben ma van — nem hajlandó jóváhagyni.*

Mindenekfelett azok ellen a módositások ellen merültek fel kifogások, amelyeket a tanács javaslatára a közgyülés *Vázsonyi* Vilmos inditványára tett. Miként ismeretes, a *Vázsonyi*-féle módositások a szegényebb néposztályok érdekeit védték, amennyiben kivették a megadóztatás alól az egy- és kétszobás lakásokat, azokat az üzleteket és mühelyeket, amelyek tulajdonosainak kereseti adója a 100 koronát meg nem haladja, a hat lóerős motorral dolgozó üzemeket. Adókedvezményt adott azonkivül a módositás az 1400 koronánál több bért nem fizető háromszobás lakásoknak is.

A kormány ugy véli, hogy a főváros ezáltal a legbiztosabb adóalanyokat szalasztja ki kezéből, mert a kisember a legbiztosabb és leghübb fogyasztója a világitási üzemeknek. A kicsiben fogyasztók igy sokkal több adót fizetnek, mint a nagyban fogyasztók. A szociális szempontok, amelyeket a közgyülés nem mulasztott el figyelembe venni, nem érdeklik a kormányt. Ha a világitási adót jóvá is hagyja, valószinüleg azt a formát lesz hajlandó akceptálni, amelyet a tanács eredeti javaslata foglalt magában. Kérdés azonban, hogy mit fog ehhez a közgyülés szólani?

Botrányba fulladt a műtakarmánygyár

Bérbeadtak egy községi üzemet — Az Unio gőzmosóda szerencséje

Addig beszéltek a városházán az üzemi ügyosztályról, az üzemi központról és a legkomolyabb rémről, a városi üzemek bérbeadásáról, amig *titokban, észrevétlenül, a közgyülés megkerülésével* bérbeadták a főváros egyik legfiatalabb, de több mint fél esztendő alatt semmit sem produkált üzemét, *a mütakarmánygyárat*. Ebből a tényből nem akarunk messzemenő következtetéseket levonni és nem állitjuk ugy be az esetet, mint a községi üzemeknek, vagy a községesitésnek csődjét; de bebizonyitottnak látjuk azt, hogy hibás lépés volt a mütakarmánygyár felállitása és még inkább annak bérbeadása.

A fővárosi mütakarmánygyár bérlője az *Unio takarmánygyár részvénytársaság* (Telep-utca 43.), amelynek *vasárnap, március hó 25-én, már hivatalosan is átadták az üzemet.* Nem tudjuk, mik a szándékai a tanácsnak és a közlekedési ügyosztálynak, amelynek közvetlen felügyelete alatt áll a mütakarmánygyár, szándékoznak-e a kellemetlen ügyet a közgyülés elé vinni; azt azonban feltétlenül meg lehet állapitani, hogy egy fővárosi üzemnek bérbeadása olyan precedens lehet, amit a közgyülés hozzájárulása nélkül nem lehet megcsinálni.

Ami pedig specialisan a mütakarmánygyárat illeti, azt kell megállapitanunk, hogy ebbe a balul elsült üzletbe csunyán beugratták a fővárost, amit tetézett az, hogy szakértelem hijján nem tudtak megmozdulni a kész üzemmel, amelyet most bérlet utján próbálnak jövedelmezővé tenni. Emlékezetes, hogy a Müszerüzem botránya után erős áramlat keletkezett a városházán, amely azt követelte, hogy az üzemek vezetését ne kereskedelmi szakemberekre, hanem hivatalnokokra bizzák. Igy történt ez a Müszerüzemnél és az ujonnan felállitott mütakarmánygyárnál. Ennél az utóbbinál máris bebizonyosodott a teljes tehetetlenség. A mütakarmánygyárhoz mindössze dr. *Kopper* Adolf mérnök, a meisseni Imperial-gyár budapesti képviselője értett annyit, hogy a nyakába tudta sózni a gépeket a fővárosnak. Természetszerüen nem érthetett hozzá sem *Rényi* Dezső tanácsnok, a közlekedési ügyosztály vezetője, sem *Balló* Alfréd, a köztisztasági hivatal igazgatója, de talán legkevésbbé *Csapó* Kálmán, a szeméttelepi üzemvezető tiszt, akiről ugy tudjuk, a számvevőségnél derült ki, hogy kiváló szemét- és mütakarmány-szakértő. Ilyen körülmények között csak természetes, hogy szakszerü vezetés hijján teljesen csődöt mondott a városi mütakarmánygyár, amennyiben mérhetetlen ügyefogyottsággal képtelenek voltak a gyártáshoz szükséges anyagot megszerezni. Nem maradt más hátra, minthogy bérbeadják a gyárat. Maga a bérleti szerződés — ezt el kell ismerni — nem rossz a főváros részére, de nevetséges és egyben szomoru is az, hogy a bérbeadás tényének be kellett következnie és a fővárosnak üzleti élhetetlenség cimén le kellett mondania arról a haszonról, ami az *Unio takarmánygyár r.-t. kezében esetleg sulyos százezreket fog évenként jövedelmezni.*

Az alapitástól — a bérbeadásig

Amikor a mütakarmánygyár katasztrófájáról szólunk, vissza kell emlékeznünk az alapitás körülményeire. A mütakarmánygyár eredete arra a gondolatra vezethető vissza, hogy a budapesti szemétnek eddig egyik igen tekintélyes részét, a zöldséghulladékot nem tudták kellően értékesiteni. Ennek az elvnek alapján született meg a mütakarmánygyár gondolata és készült el a közlekedési ügyosztály tervezete, amelyet 1916. tavaszán szavazott meg, jelentékeny huza-vona után a közgyülés. A legfőbb érv természetesen a háborus takarmányhiány volt és büszkén szokták emlegetni, hogy ha megnyilik a mütakarmánygyár, a főváros állatait házilag előállitott takarmánynyal fogják táplálni.

A gyárat tényleg gyors iramban épitették fel, ugy hogy a tavaszi közgyülés határozata értelmében szeptember 5-ikén már megis kezdte üzemét.

Még meg sem nyilt azonban a gyár, máris meg volt az első kellemetlenség, amennyiben az előirányzott 205.000 korona költség helyett 350.000 koronába került a gyár felállitása és a gépek beszerzése.

Mindez azonban jelentéktelen semmiség ahhoz képest, hogy a gyár szeptemberi megnyitása után azonnal kiderült, hogy elszámitották magukat. Pontosan olyan időben kezdte meg ugyanis üzemét, amikor semmiféle zöldséghulladék nem volt, a laikus vezetőség pedig másképen magán segiteni nem tudott. Ilyenformán odajutott a mütakarmánygyár, hogy már az első hetekben, amikor az őszi gyümölcs- és kukorica-szezon még tartott, mindössze napi 50—60 métermázsa mütakarmányt tudtak előállitani. Hogy mennyire redukálódott ez később, télen és a most kezdődő tavaszon, ezt nem tudjuk, de a kezdet után itélve, nem lehetetlen, hogy be is kellett szüntetni az üzemet.

Kétségtelen, hogy az Unió mütakarmánygyárnak való bérbeadás ennél az állapotnál lényegesen jobb, de az üzemek hivatalnok-kormányzatának szégyenletes bukása, hogy — amint szakértői véleménnyel igazoljuk — nem tudtak másként segiteni magukon, mint bérbeadással.

Mit remélt a főváros?

A főváros és különösen a közlekedési ügyosztály vérmes reményeket füzött annak idején a mütakarmánygyárhoz. Számitásuk a következő volt:

Budapesten átlagban napi öt vaggon vásárcsarnoki hulladékot lehet gyüjteni, amihez még az is hozzájárul, amit a magánszemétből lehet kiválogatni. A piaci és csarnoki hulladék háborus értékét a gyár megindulásakor 24 koronára becsülték, amiből arra következtettek, hogy az uj takarmány akár a főváros állatállományának táplálása körül, akár eladás révén igen jól értékesithető lesz. Akkor azt remélték, hogy napi 24.000 kilogrammot tudnak feldolgozni. Ebből a hulladékból 25 százalék maradt volna, mint takarmányozási célra alkalmas száraz anyag. Szóval napi 5000—6000 kilogramm mütakarmánytermelésre számitottak. E számitás szerint a napi kiadás 410 korona lett volna, mig a bevételt 1200 koronában remélték, tehát a mütakarmánygyár vezetői napi 790 korona tiszta hasznot helyeztek kilátásba, ami most a bérbeadás, helyesebben az anyagbeszerzés körül való tehetetlenség révén napi 500 koronára sülyedt.

Mosodából — műtakarmánygyár

A fővárossal kötött szerződés feltételei

A bérbeadás a legnagyobb titokban történt. Nem tudott és nem tud róla ma sem senki. Amikor *Balló* igazgatót megkérdeztük az eseményről, a válasz ennyi volt:

— Sajnálom, nem szolgálhatok felvilágositással, mert a tanácsnok ur ugy intézkedett, hogy *a sajtónak szóló kommünikét majd később fogalmazzuk meg.*

A makacs titkolódzással szemben megállapitotta a *Fővárosi Hirlap*, hogy a bérbeadás megtörtént és *az átadás vasárnap, március 25-ikén ment végbe.* A bérbevevő az *Unio takarmánygyár r.-t.*, amely *1916. szeptemberében alakult át gőzmosodából mütakarmánygyárrá.* Egyszóval a Telep-utcai *gőzmosoda pontosan egyidőben likvidált a fővárosi mütakarmánygyár megnyitásával.*

A szerződés feltételeire vonatkozólag igen komoly, megcáfolhatatlanul jólértesült forrásból a következő felvilágositást kaptuk:

— Az Unió takarmánygyárral való szerződés hire teljességgel megfelel a valóságnak. A szerződés alapja az, hogy a fővárosi mütakarmánygyárnak *nem volt anyaga*, amivel nagyobb teljesitőképességet érhetett volna el. Az Unio takarmánygyárnak viszont *van anyaga, de nincs gyára.* Igy jött létre tehát a megegyezés, amely szerint az Unio teljes mértékben használja a főváros gyárát, adja a nyersanyagot, fizeti az üzemköltségeket, megtartja a főváros üzemi személyzetét. Ezzel szemben a gyártott anyagból haszonrészesedést biztosit a fővárosnak és pedig vaggononkint 500 korona összegben. Ezzel annyit kereshet a főváros, hogy egy esztendő alatt kifizetheti azt a 350.000 koronát, amibe neki a gyár került. Végül a bérlő részvénytársaság köteles a főváros állatállománya számára rezsiköltségben napi félvaggon mütakarmányt juttatni.

Szakvélemény a tranzakcióról

Évenkint félmilliót keres az Unio

Olyan szakértőhöz fordultunk, akinek érdektelensége és szakértelme mindenekfelett bizonyos. Kiváló informátorunk a következő lesujtó kritikát mondta a mütakarmánygyár bérbeadásának tényéről:

— Meg kell állapitani, hogy a főváros nagy ügyetlenséget követett el, amikor ezt az üzemet kiadta kezéből, mert a mai viszonyok között *egy magánvállalat mindenesetre nehezebben jut hozzá a szükséges anyaghoz, mint a főváros.* Ha a főváros nem tudott anyaghoz jutni, annak oka csak maga az üzem vezetősége lehetett. Állithatom, hogy *a magánvállalatnak sem lehet anyaga, hanem arra alapitotta üzletét, hogy azon a cimen fog majd szerezni, hogy a főváros számára gyártja a mütakarmányt.* Ehhez a magánvállalatnak mindenesetre joga van, de miért nem tudta ezt megcsinálni a főváros?

— Mi szükséges a mütakarmány gyártásához? Mindenekelőtt legtáplálóbb anyag, az állati vér, kell hozzá egyéb hulladék és kell hozzá valami kötő-anyag. *Állati vért a főváros annyit szerez, amennyit akar, hiszen az övé a vágóhid és ha ezt nem tudta megszerezni,* akkor végzetes mulasztást követett el. A kötő-anyagok a korpaközpont kezében vannak, már ami tudniillik ma van. Ilyenek a lisztpor, malomsöpredék, kölesliaj, kölesondó és leginkább a melasz. A korpaközpont pedig mindenesetre könnyebb szerrel adott volna ilyet a fővárosnak, mint a magáncégnek, amely most majd mindenesetre azzal fog fellépni a miniszteriumban és a központnál, hogy a főváros számára kell. Ezek után legfeljebb szalmája, vagy ehhez hasonlóan minimális tápértékü anyaga lehet a bérlő vállalatnak, amely ilyenformán a fővárosi üzem vezetőinek ügyetlensége, tehetetlensége révén jutott a jó üzlethez.

— Mert hogy jó üzlet, azt igen könnyen át lehet látni. Egy vaggon mütakarmányon béke idején a közvetitő kereskedelem átlagban tiz koronát keresett, ma pedig minimálisan 700—800 koronát. Bármint számitsuk is, kétségtelen, hogy az üzemi kiadások fedezése és a főváros 500 koronás haszonrészesedése után a bérlő még mindig minimálisan 500 koronát keres vaggononként, ami, ha csak napi három vaggon termelést számitunk, körülbelül *évi 550.000 korona tiszta jövedelmet jelent*, amit — hogy ugy mondjam — a főváros az ablakon dobott ki, mert amit az Unio meg tud csinálni, azt a főváros fokozottan megcsinálhatta volna.

Készül a sertésközpont

Tanácskozások a főváros hus- és zsirellátásának javitásáról

Budapest sertéshus- és zsirellátása az utóbbi időben némi fennakadást szenvedett és nem folyt olyan biztos rendben, mint eddig. Sokan csak a szállitási nehézségeknek tudták be a folyvást sulyosbbá váló husmizériákat, voltak azonban olyanok is, kik mélyebb okokat kerestek és állandó szervezési hibákat véltek a dolgok folyása mögött találni.

A Fővárosi Hirlap kérdést intézett tehát a legkompetensebb fórumhoz, ahol a monarchia sertéshusellátásának nagyobb része bonyolódik le, a Cs. és kir. Hadügyminisztérium Sertésátviteli Bizottságához, amelynek titkára,

dr. Pártos Szilárd

a következőkben ismertette munkatársunk előtt a husellátási mizériák okait és azokat a módokat, amelyekkel a további akadályoknak eleve utját akarják állani:

— Ha a sertéshus-ellátás mostani viszonyait akarjuk vizsgálni, — mondotta — vissza kell pillantanunk a mult év októberébe, mikor a cs. és kir. hadügyminiszterium Sertésátvételi Bizottságát megalakitották, mert ez a piacon nagy változást okozott. Ez a bizottság, ha nem is nevezhető központnak, mégis központositotta az ellátást, mert egyedül és kizárólagosan ő adott engedélyt sertésszállitásokra, vagyis a hadsereg ellátásán kivül *az egész polgári ellátás ezen a szerven keresztül történt.* Hogy ez a szerv megfelelt feladatának, kitünik abból, hogy nemcsak a hadvezetőséggel szemben vállalt kötelezettségeinek tett eleget, hanem — bár erre nem volt kötelezve — a legnagyobb erőfeszitéssel *igyekezett a polgári ellátás biztositásáról is gondoskodni.*

— Gondoskodott arról, hogy a gyárak, vállalatok és intézmények el legyenek látva s működésének köszönhető, hogy a vidéki városok sertéssel való ellátása jelentékenyen könnyebb lett, mint addig volt. Különös gondját képezte a bizottságnak a fővárosnak sertéssel való ellátása. Hogy a főváros állandóan a kellő módon el legyen látva, a bizottság megállapodást létesitett a *Budapesti hentes-ipartestülettel* és a *Budapesti sertésbizományosok egyesületével,* hogy *a bizottság az általuk a fővárosba hozandó sertéseket minden szokott előzetes eljárás mellőzésével engedélyezi, ha a két szerv ugyanolyan mennyiségü sertést ad át a hadseregnek, mint amennyit Budapestre felhozott.*

—Ezáltal elértük azt, hogy a hadsereg érdekei mellett a fővárosi szükségletek is teljes mértékükben kielégitést nyertek. Bizonysága ennek, hogy a közönség egészen a legutóbbi időkig kellő mértékben el volt látva sertéshussal.

— Ami a mostani mizériákat illeti: *a sertéshussal és zsirral való ellátás február és március hónapokban még normális időkben is ellanyhul és pang,* fokozottabb mértékben azonban most abból az okból, mert a polgári és katonai szükséglet kielégitése eddig igen jelentékeny sertésmennyiségeket vett igénybe az elmult hónapokban. Külön szerzett be sertéseket a hadsereg, külön az Országos Közélelmezési Hivatal és külön a tekintélyes bevásárlásokat végző osztrák ÖZEG. Ehhez a körülményhez hozzájárult még a szigoru takarmányrekvirálás, amelynek következtében *nemcsak sertések hizlalására, hanem sok helyen még eltartására sem hagytak hátra kellő mennyiségü takarmányt.* Ezért a sertés legtöbbször nem felhizva került a forgalomba, ami pedig nemcsak a magánérdek, hanem a közélelmezés szempontjából is igen káros volt. A sertéshizlalás teljesen megakadt, hizott sertésünk alig van s ez *a jövő hónapokban még erősebben fogja éreztetni hatását.*

— Minthogy a sertésállomány jelentékenyen leapadt, s a különböző bevásárló szervek három oldalról egyre fokozódóbb igényekkel lépnek föl, *a főváros sertéshussal való ellátásában természetszerüen meg kellett érezni ezt a hatást.*

— *Zsirral jobban van ellátva a főváros, mint hussal,* mert a város jelentékeny mennyiségü tartalékáru fölött rendelkezik, s különösen azért, mert a zsirjegy-rendszer óta a szükséglet korlátok közé szorult.

— Az egész sertéspiacon nagy akadályok és nehézségek mutatkoznak, különösen, mióta a vidéken igen elszaporodtak a maximális árat tullépő visszaélések, ugy, hogy ha a sertésellátást egyébként folytatni is lehetne, ez az egy körülmény egymaga meg tudná akadályozni az egész gépezet müködését és most is hátráltatja a további készletek beszerzését.

— Ezek a nehézségek késztették *Folkusházy* tanácsnokot arra, hogy a napokban *a főváros jövő sertésellátása ügyében szakértekezletet hivjon össze.* Ez a szaktanácskozás meg is történt és a vélemények oda konkludáltak, hogy *sertésközpontot kellene felállitani, amely lehetővé tenné a sertések egységes beszerzését és arányos elosztását.* Az ankét résztvevőinek legnagyobb része oda nyilatkozott, hogy legehelyesebb volna, ha *a létesitendő sertésközpont,* ha nem is sertésközpont volna a neve, *a hadügyminiszterium sertésátvételi bizottságának keretében foglalna helyet,* miután ez a jól bevált szerv megfelelő szakértő apparátussal is rendelkezik.

— Meg fog-e alakulni a sertésközpont, vagy sem, kétséges; az bizonyos azonban, hogy a mai, hármas arányba szétágazó sertésbeszerzést egységesiteni kellene, alapos megfontolással és végiggondolással megállapitani a sertésüzlet egész folyamának, tehát a tenyésztésnek, hizlalásnak és forgalomnak jövő lebonyolitási képét és céltudatos intézkedésekkel odahatni, hogy egyrészt a hus- és zsirellátásnak e most következő nehéz hónapjain sikerrel tulessünk, másrészről, hogy az őszi kampány ne találjon bennünket készületlenül.

— Most már az a helyzet, hogy apró-cseprő, momentán-intézkedésekkel a viszonyokon enyhiteni alig lehet, nehezen lehetne tehát oly mellékes javaslattal előállani, amely a fővárosba való srtésfelhozatal szaporitására és ezáltal a husellátás biztositására lenne alkalmas.

— Ezt nagy koncepcióval kell okosan és ereliyel megalkotni. A mult év nyarán még elképzelhetetlennek látszott a sertések rekvirálása, a hadügyminisztérium sertésátvételi bizottsága mégis belevágott a lehetetlenbe, amellet, hogy a legnagyobb liberalizmussal és megértéssel kezelte a szakma érdekeltségének minden ügyét.

— Nem mondható tehát lehetetlennek egy valóban központositó szerv felállitása sem, amely, minthogy központot mindig akkor állitanak fel, mikor kevés az áru, ha *nem is oldaná meg azonnal a zsir- és husellátás legnagyobb problémáit, de legalább kiküszöbölné a beszerzési nehézségeket és visszásságokat,* s minthogy az egész beszerzést kezében tartaná, egyszeriben *véget vetne az ármaximálást tullépő visszaéléseknek is.*

— A hadügyminisztérium sertésátvételi bizottsága, mely eddig is a legnagyobb igyekezettel dolgozott a katonaság ellátásának biztositásán, s melynek keretében a központositás eddig csak részben volt megoldva, mindenesetre készen áll a jövő nagy feladatainak teljesitésére, a földmivelésügyi miniszterium és az Országos Közélelmezési Hivatal teljes támogatásának tudatában.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután fél 3 órától minden időjárás mellett
folytatólagos előadások!
Elsőrangu cirkusz- és varieté-mutatványok. Óriási világvárosi müsor! — Csodásan olcsó helyárak!

Rendeljen még ma egy sorsjegyet az uj 38-ik sorsjátékhoz. Levelezőlap elegendő.
DÖRGE BANK R.-T. BUDAPEST, Kossuth Lajos-u. 4.
Sorsjegyek árai: Egész 12 K, fél 6 K, negyed 3 K, nyolcad 1.50 K.

Városházi kabaré.

• • •

Alázatos kérelem a hatósághoz

Nagytekintetü Közlekedési Bizottság!

Alulirott adófizető, budapesti polgár ama tisztelettelies és alázatos kérelemmel bátorkodom a Nagytekintetü Közlekedési Bizottság kegyes szine elé járulni, hogy a bérkocsisok harminc százalékos tarifaemelése kapcsán az itt rövid — de velős — pontozatokba foglalt könyörgésemet legyen kegyes a nagyságos bérkocsissegéd polgártárs urak szives s elnéző jóindulatába ajánlani.

1. A tarifaemelés arányában ne emeljék egybe durvaságukat is.

2. Károly király eltörölte a katonaságnál a kikötést, legyenek elnézők a mi kiváló bérkocsis-segéd polgártársaink is hozzánk s azt a jogos felháborodásukat, hogy az Oktogonról Budára, vagy a Körutról a Tisztviselőtelepre merészkedünk kocsin menni akarni (bocsánat a magyartalanságért, de ezt a feltételes óhajtást másképen kifejezni sem merjük), ne büntessék sulyos testi sértéssel, elégedjenek meg a könnyü testisértés enyhe, de eliasztó hatásra mégis alkalmas megtorlásával.

3. Ha mi szerencsétlenek, csak 40—50 fillér borravalót merészkedünk adni egy kis fuvar után, alkalmazzák velünk szemben a 92. §-t, a rendkivüli enyhitő paragrafust s ne szabjanak ki büntetésül sem lepökést, sem megostoroztatást, egyszerüen verbális megtorlással szidjanak, gazemberezzenek, piszkoljanak le, tettleges megfeddés nélkül.

4. A fizetés utáni lepiszkolási eljárást zárt ülésen, legfeljebb 50 ember előtt végezzék el rajtunk s ne vonják bele egy utca egész népcsődületét.

5. Esőben fogadják el nagylelküen az ötszörös tarifát — ötször 30 százalékkal megtoldva — de contradictorius eljárás nélkül a limine ne utasitsák vissza kegyes kérelmünket, hallgassák meg indokainkat, hátha nyomós okokat tudunk csoportositani annak beigazolására, hogy igazán sürgősen kell kocsijukat igénybe vennünk. Csak meghallgatásunk után utasitsák vissza kérelmünket.

6. Szüntessék meg végre velünk szemben e büntető jellegü ostromállapotot s statáriális eljárást, mert megbünhödte már e nép a multat s jövendőt.

Eme tisztelettelies kérelmünk tolmácsolásáért esedezünk, a Bizottsághoz pedig két alázatos közvetlen óhajtást bátorkodunk felterjeszteni.

1. Mintahogy figyelmeztetik a pályaudvarok közönségét, hogy óvakodjon a zsebtolvajoktól; a vasutakat, hogy kihajolni veszélyes, figyelmeztessék a város lakosságát, hogy aki gyorsan, biztonságosan, testi épsége és lelki nyugalma veszélyeztetése nélkül akar hosszabb utat tenni: járjon gyalog s bérkocsit a világért sem vegyen igénybe.

2. A sulyos bünösöket ne fegyházra, hanem bérkocsizásra méltóztassék ezután itéltetni.

Kiváló tisztelettel,
Kun Andor.

Bizalmas megbeszélések folynak

a városi alkalmazottak fizetésrendezéséről

Nemrégiben megemlékezett a *Fővárosi Hirlap* arról, hogy a városházán igen komolyan kezdenek gondolni *a tisztviselők fizetésének végleges rendezésére.* Akkor azt is emlitettük, hogy az intézőkörök ötven százalékos emelésre gondolnak, amelynek megvalósitását még a nyár folyamán szeretnék nyélbe ütni.

Azóta teljes erővel megmozdultak az állami tisztviselők, amint azt *Batthyány* Tivadar grófnak a *Fővárosi Hirlap*-ban megjelent nyilatkozata előre jelezte. Ennek az uj és általános tisztviselői mozgalomnak célja, hogy a drágasági pótlékok és háborus segélyek helyett — miután a drágaság enyhülésére számitani sem lehet — az illetmények végleges rendezését kivivják maguknak.

Az állami tisztviselőket e mozgalomban mindenesetre követni fogják a magántisztviselők is. A főváros tisztviselőinek azonban aligha lesz okuk külön is mozgalmat inditani, mert ugy tudjuk, *Bárczy* István dr. polgármester, a többi főtisztviselők és a törvényhatósági bizottság legtekintélyesebb tagjai e tekintetben teljesen méltányosak, belátják a tisztviselők

helyzetét és az akciót, *mielőbb ők maguk akarják megkezdeni.*

Hivatalos jellegü tárgyalások e kérdésben — amint értesülünk — eddig nem történtek, a polgármester azonban bizalmas jellegü megbeszéléseket már folytatott és nincs szándékában a kérdést a napirendről többé csak egy napra is levenni.

A cselekvésre egyébként magának a kormánynak tényei fogják megadni az alkalmat. E szerint a kormány meg fogja adni a közszolgálati alkalmazottaknak az illetmények rendezését, amely minden valószinüség szerint 50 százalékos lesz. Ugyanakkor pedig *megvonja a főváros tisztviselőitől az eddig nekik adott négy milliós háborus segélyt,* ami már kötelességévé teszi a fővárosnak, hogy ő is sürgősen gondoskodjék alkalmazottai illetményének rendezéséről.

Mibe kerül a fővárosnak a tisztviselők illetményeinek rendezése? Eddig a kormány háborus segély cimén 4 millió koronát adott. A háborus segély 25—35 százalék, tehát átlagban 30 százalék volt, ugy, hogy az ötven százalékos fizetésemelés mintegy *évi hatmillió koronájába fog kerülni a fővárosnak.*

Események

Közgyülés és tanácsi választások. A székesfőváros törvényhatósági bizottságának legközelebbi közgyülését április hó 12-ikén tartja. Ugyancsak husvét után lesznek azok a tisztviselői választások, amelyeknek megejtése a tanács hatáskörébe tartozik.

A költségvetés. A pénzügyi bizottság e hó 31-én, szombaton d. e. 11 órakor és folytatólag d. u. 5 órakor ülést tart, amelyen az 1917. évi költségvetést fogják tárgyalni.

Zavarok a lisztkiosztás körül. A főváros tudvalevőleg elhatározta, hogy a lisztmennyiség redukálására való tekintettel, ezentul csak 600 kereskedő utján fogja árusitani a lisztet, a többi, 1600 füszerkereskedőt pedig a cukorárusitással fogja kárpótolni. Ennek az igazságos, méltányos és praktikus tervnek a gyakorlati kivitele körül azonban sulyos hibák történtek. A közélelmezési ügyosztály ugyanis mellőzte az arra hivatott szaktestületnek, a *Magyar Füszerkereskedők Országos Egyesületének,* illetve az egyesület főtitkárának, *Farkas* Vilmosnak a meghallgatását és *Thierring* Gusztáv statisztikai hivatali igazgató elméleti, statisztikai ismeretére bizta annak a megállapitását, hogy a kereskedők közül ki kapjon lisztet és ki kapjon cukrot. Igy történt azután, hogy teljes felfordulás állott be ezen a téren; zugolódnak a lisztesek, zugolódnak a cukrosok és a közönség kiszolgálásában sulyos zökkenésekre lehetünk elkészülve, holott mindezt elkerülhették volna, ha meghallgatják a szakértőket és ha okulnak a tejhivatal volt igazgatójának, *Pikler* Gyulának az esetén, aki szintén kitünő statisztikus, de a gyakorlati szakemberekkel szemben minden elméleti tudománya meddőnek bizonyult.

Uj szindikus. A Budapesti Napilapok Fővárosi Tudósitóinak Szindikátusa szombaton délben, a városházi sajtóirodában ülést tartott, melyen bejelentették, hogy Salgó Ignác szindikus e tisztségéről lemondott. A szindikátus köszönetet mondott a távozó szindikusnak és elhatározta, hogy az uj szindikust csütörtökön délben tartandó ülésén fogja megválasztani.

A Fővárosi Orfeum márciusi programja mindenkit érdekel, aki estéjét kellemes szórakozással kivánja eltölteni. Minthogy állandóan zsufolt házak vannak, a jegyeket ajánlatos előre megváltani.

Tavasz a Kristálypalotában. A Kristálypalota téli évadja egymásra halmozta a szinházi és variete-szenzációkat, a tavaszi évad pedig nemcsak hogy nem mutat visszaesést, sőt a márciusi müsor oly jó, hogy felülmulja a szezon derekán szinte felülmulhatatlannak vélt nagyszerü müsorokat. Az egész nagyszerü müsor vasárnap délutáni mérsékelt helyáru előadáson is bemutatásra kerül.

Beketow-cirkusz megnyitása. Szombaton, április 7-én este 1/2 8 órakor tartja a Beketow-cirkusz megnyitó előadását, teljesen uj, nagyszerü cirkuszi müsorral. Husvét vasárnapján és hétfőjén 2 előadás, d. u. fél 4 és este fél 8 órakor, délután is a teljes müsor, gyermekeknek d. u. félárak. Jegyek már vasárnap, április 1-étől fogva válthatók, d. e. 10 órától egész nap a cirkuszpénztárnál és a városi elővételi helyeken. Elővételi dij nincs.

A Télikertben Mella Mars áll utólérhetetlen művészetével a müsor központjában, amelyet kivüle a program többi pompás számai egészitenek ki. Az állandó nagy sikerről mindennap táblás házak tanuskodnak.

Ha jól akar szórakozni, nézze meg az Apollókabaré remek márciusi müsorát.

Henry-aréna csodás cirkusz- és varieté-mutatványai naponkint zajos tapsra ragadják a közönséget, amely minden előadáson zsufolásig megtölti a helyiséget. Henry igazgató áldozatkészségével olyan válogatott programot nyujt, amely a tavalyi szezon müsorát is fölülmulja.

A Tőke

Szemle.

Bankvita a parlamentben — A Németországgal való gazdasági viszony rendezése — A behozatal korlátozása

A *bankok üzleteiről* mostanában sok szó esik a törvényhozás mindkét házában. Különösen agrárius részről hallunk nem éppen jóakaró kritikákat a pénzintézeteknek arról az akciójáról, melyet a többtermelés érdekében kezdeményeztek. Hogy ez a vita milyen mederben folyik, arra nézve jellemző egy konzervativ mágnásnak az a kijelentése, hogy a földbirtok adás-vétele és bérlete állami ellenőrzés alá helyeztessék. A főrendiházban, ahol a szónokok az utóbbi időben különös előszeretettel foglalkoznak a bankok üzletpolitikájával, *Ullmann* Adolf meggyőző érvekkel szállott szembe azzal az irányzattal, mely a gazdasági életet teljesen az állami omnipotenciának akarja kiszolgáltatni. Megelégedéssel vesszük tudomásul Teleszky pénzügyminiszter nyilatkozatait is, aki az agrárius grófok táncrahivását nem fogadta el és őszintén megmondotta, hogy az állami beavatkozás máris tulságba csapott és hogy most már meg kell várni, mig a bajok maguktól szanálódnak. Nem lehet célunk, hogy itt a bankok üzletpolitikájának taglalásába bocsátkozzunk. Csak azt akarjuk leszögezni, hogy a nagybankok a mostani komoly időkben megtették kötelességüket és oroszlánrészük van abban, hogy gazdasági életünk a háboru alatt olyan imponáló erőt mutatott. Azt, hogy a háboru alatt is keresni akarnak, igazán nem lehet rossz néven venni tőlük. Ha nem akarnának nyerészkedni, akkor hogyan gyümölcsöztetnék azt a több milliárdra rugó tőkét, melyet a közönség bizalmából kezelnek? A háboru nem lehet ok arra, hogy a gazdasági fejlődést korlátozzuk. A legfőbb ideje, hogy az illetékes tényezők erélyesen szembeszálljanak azzal a most lábrakapott felfogással, — mely, sajnos, a sajtóban is visszhangra talált, — hogy a háboru jövedelem- és vagyonszerzésre nem szolgálhat alkalmul. Ha ennek a három felfogásnak hódolnánk, akkor a gazdasági élet a háboru alatt összeroppanna és az ország a tönk szélére jutna. A békében épp ugy, mint a háboruban, azért dolgozunk, hogy vagyonhoz jussunk. Ezt az elvet különben az agráriusok se tagadták meg, mert hiszen ők legalább is annyira kivették a részüket a háborus konjunkturákból, mint a nagybankok, melyeket minduntalan ostoroznak.

A Németországgal való gazdasági viszony rendezésének a kérdése a kiegyezéssel kapcsolatban ismét napirendre került. A napokban Berlinben is voltak megbeszélések ebben a dologban, sőt ugy halljuk, hogy legközelebb a hivatalos tanácskozások is meg fognak indulni. Mi ugy látjuk, hogy Németországban kevesebb érdeklődést tanusitanak a kérdés iránt, mint Ausztria-Magyarországban, ahol ezt a dolgot különösen az osztrák-németek forszirozzák. Nálunk csak kis tábor az, mely a központi hatalmak szorosabb gazdasági szövetségét óhajtja. Nekünk az a nézetünk, hogy ezt a kérdést nem szabad elhamarkodni. Mi ugyanis meg vagyunk győződve arról, hogy a politikai békekötés gazdasági békekötéssel fog járni. Máskép ez el se képzelhető. Ebben az esetben pedig volt ellenségeinkkel is olyan kereskedelmi szerződéseket kell kötnünk, melyek a mi áruink részére ezekben az államokban is piacot biztositanak. Ezt a nézetet vallják Németországban is. Mig az osztrák iparpolitikusok a preferenciális vámpolitikát tulsoványnak találják és Németországgal vámuniót akarnak, addig a német bankvezérek, közgazdasági tudósok és az ipari érdekképviseletek vezetői óva intenek a tulságos gazdasági közeledéstől. Nemrégiben a porosz kereskedelmi miniszter is hangsulyozta, hogy a gazdasági viszony rendezésénél nem lehet érzelmi politikát követni, amivel nyilván a német-osztrák-magyar gazdasági közeledésre célzott. A gazdasági dolgokban tisztán a célszerüségi szempontoknak kell dönteniök. Nekünk külföldi kereskedelmi összeköttetéseinket továbbra is ápolnunk kell, sőt világgazdasági kapcsolatainkat lehetőleg kiterjesztenünk kell. Ennélfogva nem köthetjük le a kezeinket és cselekvési szabadságunkat fenn kell tartanunk arra az időre, amidőn az uj gazdasági kialakulás körvonalai láthatók lesznek.

Az árubehozatal a napokban publikált rendelet értelmében már csak kormányhatósági engedélylyel lehetséges. Ezzel az intézkedéssel is Németország nyomdokaiba léptünk és ma már az a helyzet, hogy a központi hatalmak országainak a területén ugy az áruexport, mint az áruimport a legszükebb korlátok közé van szoritva. Illetékes helyen az uj rendelettől a korona külföldi árfolyamának a javulását várják. Mi nem hisszük, hogy ez egyhamar be fog következni. Eddig csak azt láttuk, hogy a különböző importkorlátozó intézkedések dacára a korona kurzusa a semleges államokban egy fillérrel se javult és hogy a külföldi devizák árfolyama nálunk nem enyhült, sőt az utóbbi időben szilárd irányzatot mutatott. Ma a devizák sokkal magasabban állanak, mint abban az időben, amidőn a Devizaközpont létesült, melyet pedig éppen a valuta megjavitására állitottak fel. Ugy látszik, hogy a devizaüzlet központositása nem volt szerencsés ötlet. Ma már ez a vélemény a nagybankok köreiben is, ahol a kormány valutaintézkedéseit nagyon skeptikus szemekkel nézik. Most ott állunk, hogy a bankok virágzó devizaüzletét tönkretették, viszont a devizaárfolyamok nem javultak. A kormány devizaintézkedései is bizonyitják, hogy az állami beavatkozás tultengése a remélt haszon helyett csak károkat okoz az ország közgazdaságának.

A Kereskedelmi Bank jubiláris közgyülése

Külföldön sem mindennapos, ott is ritka, nálunk pedig, mint a fehér holló az olyan pénzintézet, mely hetvenötéves multra tekinthet vissza. Áldatlan közgazdasági és politikai viszonyaink nem kedveztek eddig a tőke terjeszkedésének és megerősödésének, s éppen azért kétszeres figyelmet és becsülést érdemel a Kereskedelmi Bank hetvenöt éve, amely éppen azokkal az időkkel esik egybe, mikor a politikai Magyarország is a legnehezebb időket élte: a kialakulás, megerősödés és a függetlenné válás korszakát. 1842-től 1917-ig, az utolsó hetvenöt esztendő a magyar politikai és közgazdasági fellendülés ideje, amelyben a Kereskedelmi Bank megalakulása és fellendülése az ország közgazdaságának és pénzügyének történetében a gerinc, amely köré, s amely mellett csoportosult és jegecesedett ki mindaz, ami most van, él és élteti a hatalmassá vált gépezetet.

Nagy vonásokban vázolni nem is lehet talán a bank történetét, nem is kell, elég rámutatni néhány olyan tényre, amelyek, ha teljesen nem is sikerültek a bank vezetőségének annak idején, azóta principiumai lettek a magyar közgazdaságnak.

Ez a bank volt az, amely a Balkán fontosságát ismerte fel, s üzletkörébe vonta, ha nem is teljesen, a Keletet és szolid üzleti tevékenységével meghóditotta azt, amennyire az akkori viszonyokhoz képest lehetett.

A munkát itthon is hasonló nagy lendületben folytatta, s pompás üzleti érzékkel kamatoztatta a politikát az üzlet és az üzletet a politika javára, s a legutóbbi, háborus időkben, éppen az uj idők követelte helyes üzleti politikával nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a háboru után a gazdasági átmenet Magyarországra nézve lehető előnyösen menjen végbe.

A Kereskedelmi Bank háborus története az ország háborus pénzügyének története, s hogy a Kereskedelmi Bank háborus lustrumának mérlege még az ország háborus idejének pénzügyi történeténél is jobb, az *Lánczy* Leó elnök hatalmas koncepciójának köszönhető és annak az éleslátásnak, hogy az intézet vezérkarának összeállításánál felismerte és érvényesülni engedte a lendületnek induló tehetségeket.

*

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank hétfőn délután tartotta meg rendes évi közgyülését, amelyet egybekapcsolt fennállása hetvenötéves évfordulójának csendes megünneplésével. A közgyülésen Lánczy Leó v. b. t. t., főrendiházi tag elnökölt, aki magas szárnyalásu, nagyhatásu megnyitó-beszédet tartott, amelyben rövid visszapillantást szentelt az intézet dicsőséges pályafutásának és páratlan közgazdasági hivatásának. A közgyülés ezután tudomásul vette az igazgatóság jelentéseit, valamint a 18.005.006 K 56 fillér tiszta nyereség felosztására vonatkozó javaslatait, amelynek számadatait előző számainkban már közöltük. Elhatározták azt is, hogy az 1916-ik évi osztalék-szelvényt százhetvenöt koronával fogják e hó 27-től kezdve beváltani. A közgyülés elhatározta, hogy a bank történetét kiadja és a mü megirására dr. Hegedüs Lorántt ügyvezető-igazgatót kéri fel; a hetvenötéves jubileum megörökitésére, az eddigi adományokon kivül, egy millió koronát fordit különféle jótékony célokra; az intézet tisztviselőinek és szolgáinak az eddiginél kedvezőbb nyugdijszabályzatot ad és latens tartalékaiból a nyugdijalaphoz két és fél millió koronát csatol; végül 600.000 koronát az intézet alkalmazottainak rendkivüli jutalmazására fordit. Dr. Strasser Imre és Székács Antal udvari tanácsos hálás szavakkal dicsőitették a bank eddigi müködését és nagy óvációban részesitették Lánczy Leó főrendiházi tag, elnököt, akinek nevéhez fűződnek a bank páratlan sikerei. De elismeréssel emlékeztek meg Weiss Fülöp alelnökökről, Fellner Henrikről és az egész igazgatóságról, valamint a kiválóan összeválogatott, kitünő főhivatalnokokról és az egész tisztviselői karról is, akiknek harmónikus, körültekintő és odaadó munkássága nagyban hozzájárult az intézet fényes eredményeihez. Lánczy Leó meghatottan válaszolt az elhangzott meleg szavakra. A jubileum alkalmából a bankot számos országos jelentőségü intézményen és intézeten kivül dr. Teleszky János pénzügyminiszter és dr. Bárczy István polgármester sürgönyileg üdvözölték.

A főváros kölcsönkötvényeinek árfolyama. A pénzügyminiszter által kiadott árfolyamlistában, melyben az értékpapiroknak a vagyonadó kivetése szempontjából való forgalmi értékét állapitja meg, a főváros kölcsönkötvényeinek kurzusa a következő összegekkel van fixirozva. (A zárójelben az 1914. jul. 25. utolsó hivatalos jegyzés van feltüntetve):

		Forgalmi érték
1897.	4%-os kölcsön (80.—)	83.—
1903.	4%-os „ (80.75)	82.—
1911.	4%-os „ (88.—)	83.—
1914.	4½%-os „ (88.—)	90.—
	6%-os törleszt. kölcsön (—)	95.50

Előléptetések a Moktárnál. A Magyar Országos Középponti Takarékpénztár igazgatósága Appel Aurél cégvezetőt helyettes igazgatóvá, Neugröschl Lajos, Frommer Hugó, Schöja Antal, Nagy Béla és Feder Gyula dr. főtisztviselőket cégvezetőkké, Sándor Emilt, a Terézvárosi fiók főnökét és ifj. Kalliwoda Ferencet, az Erzsébet-Józsefvárosi fiók főnökét fiókigazgatókká, Dános Gézát, az Andrássy-uti fiók főnökhelyettesét ezen fiók főnökévé és Lukács Henriket titkárrá nevezte ki.

Jubileum. A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete a napokban ünnepelte meg ügyvezető elnökének, Schlanger Mór, fővr. biz. tagnak, az egyesület érdekében kifejtett müködése huszéves jubileumát Vázsonyi Vilmos, majd Zerkovitz Emil elnöklésével. Morvay Izsó főtitkár beszéde után lehullott a lepel a jubilánsnak Pólya Tibor által festett sikerült életnagyságu arcképéről. Az egyesület „Schlanger Mór és neje hadiárva-alap"-ot létesitett.

Közgyülések és beszámolók

A Magyar Jelzálog Hitelbank 1916. évi mérlege a mult évről áthozott 1,062.944 korona hozzászámitásával 9,505.577 korona brutto és 6,127.081 korona tiszta nyereséget mutat fel a mult évi 6,055.959 koronával szemben. Az igazgatóság elhatározta, hogy részvényenként, mint az előző évben 22 korona osztalék fizetését fogja javasolni a március 31-ére összehivandó közgyülésnek s az alapszabályszerü levonások után fennmaradó 1,233.762 koronát uj számlára viszi át. A lefolyt üzleti évben az intézet cimletei iránt rendkivüli kereslet mutatkozott, ugy hogy különböző cimleteiből 21 millió koronát helyezett el. Nagy emelkedést mutatnak az intézet törlesztéses kölcsönei is, amelyek összege a mult év 3½ milliójával szemben a 9 milliót is tulhaladják. A bank a hadijótékonysághoz jelentékeny összegekkel járult hozzá s tisztviselőt háborus pótlékát is uiból emelte a mult év folyamán. A mérleg a szokott rigorozitással készült és az intézet tárcájában levő értékpapirokat a likvidációs kurzuson állitották be a mérlegbe, miálal a látens-tartalékok ismét lényegesen emelkedtek.

Itt emlitjük meg, hogy a Jelzálog Hitelbank és a Leszámitolóbank között olyan megállapodás történt, hogy a Magyar város- és községfejlesztő r.-t.-nál levő érdekeltségét a Leszámitolóbank átengedte a Jelzálog Hitelbanknak, viszont ez a Magyar Általános Ingatlanbanknál vállalt érdekeltségéről mondott le a Leszámitolóbank javára.

Az Első Magyar Általános Biztositó Társaság e hó 25-én tartotta évi rendes közgyülését Csekonics Endre gróf titkos tanácsos elnöklésével. Az 1916. üzletévről szóló zárószámadásokat Ormody Vilmos főrend. vezérigazgató terjesztette elő. A tüzbiztositási üzlet jó eredményt hozott. Viszont a jégbiztositási üzlet, bár dijbevételemelkedés ebben is volt, a tetemes jégkár következtében veszteséggel járt. A betörés-biztositási üzlet is kielégitő nyereséget hozott. Az életbiztositási üzlet a háboru hátrányos hatását a halálozási károk fokozódó szaporodásában szembetünően megérezte, ellenben az uj életbiztositások szerzésére irányult munka már több sikerrel járt mint az előző háboru évben. A hadikölcsön-jegyzés immár közel százmillió koronát tesz ki. Az igazgatóság a társaság félszázados fennállása emlékezetére tett közcélu alapitványa kamataiból ötvenezer koronát a „Pro Transsylvania" egyesületnek, tizezer koronát pedig a „Dolgozó Nők Otthona" részére javasol kiadatni. Végül az igazgatóság az összesen 7,157.087 korona évi nyereségre vonatkozóan inditványozza, hogy abból az alapszabályszerü levonások és tartalékolások után 3,200.000 korona, minden egész részvényre 800 korona osztalékot számitva a részvényesek osztalékára fordittassék a még fennmaradó 1,439.077 korona pedig a külön tartalékot és 250.000 korona a tisztviselők nyugdijalapját gyarapitsa. Az Első Magyar Általános Biztositási Társaság 1916. évi zárszámláján: I. a tüzbiztositási kiadások 22,503.604 korona összegével szemben a tüzbiztositási bevételek összege 25.522.805 korona; II. a jégbiztositási kiadásoké 5,537.725 korona, a bevételeké 5,261.388 korona; III. a betörés elleni biztositás cimén a kiadások összege 718.772 korona, a bevételeké ellenben 841.493 korona; végül IV. egyéb bevételek (beváltott szelvények, kamatok árfolyamnyereség idegen pénznemek után és házbérjövedelmek) cimén még 2,838.132 koronát mutatnak ki, ugy hogy e zárószámla végső összege 32.237.297 koronát tesz ki. Az életbiztositási osztály külön zárószámláján, melynek végső összege 227.330.897 korona, az évi nyereség 1,532.272 korona. A két zárószámlán kimutatott évi nyereségek egyesittetvén, a társaság 1916. évi tiszta nyeresége összesen 7,157.087 korona.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár szombaton tartotta ez évi közgyülését Bujanovich Sándor főrendiházi tag elnöklete alatt. A közgyülés az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy a 3 millió 135.225 korona 69 fillér nyereségből az alapszabályszerü járulékok levonása után osztalékra részvényenkint március 26-tól kezdve 75 koronával 2,268.750 koronát, a nyugdijalap javára 24.000 koronát, jótékony és közhasznu célokra 20.000 koronát, a tisztviselők külön javadalmazására 55.000 koronát, a tisztviselők rendkivüli háborus drágasági pótlékára 45.000 koronát fordit és a fennmaradó 392.634 korona 98 fillért a jövő év számlájára vezetteti át. Az igazgatóságba dr. Hodossy Sándort, Wolfner Józsefet és Pucher Istvánt (uj), a felügyelő-bizottságba Bessenyey Ferencet (uj) választotta be a közgyülés.

A Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Rt. szombaton tartotta Tolnay Lajos titkos tanácsos elnöklésével ez évi közgyülését. Az igazgatóság jelentése részletesen beszámol az intézet mult esztendőben kifejtett tevékenységéről. A mérleg szerint a tiszta nyereség 1.316.146 korona 14 fillér. Az igazgatóság javaslatára elhatározták, hogy a tartalékalapra 150.000 koronát, az igazgatóság, a tisztviselők és a választmány részére 115.291 korona 69 fillért fizetnek ki, részvényenként pedig 21 korona osztalékot adnak a részvényeseknek.

A Magyar Fakereskedők Hitelintézete r.-t. a napokban tartotta XI. rendes közgyülését Hilb Jenő dr. elnöklésével. Az igazgatóság összes inditványait egyhanguan elfogadták. A közgyülés az igazgatóságba uj tagokul megválasztotta: Lónyay Istvánt és Schrecker Károly dr.-t, a felügyelő-bizottságba pedig Erdögh Virgilt és Szántó Ferencet. A közgyülés után tartott igazgatósági ülésen Ehrenfeld Mór eddigi cégvezetőt igazgató-helyettessé nevezték ki. Pór Ervin és Bauer Jenő főtisztviselőket pedig cégjegyzői jogosultsággal ruházták fel. Hadijótékonycélra az igazgatóság 25.000 koronát szavazott meg. A XI. számu szelvényt az intézet pénztára a mai naptól kezdve 21 koronával váltja be.

A Magyar Ruggyantagyár r.-t. Marcus Hugó elnöklésével tartotta 26-ik évi közgyülését. A Rechnitz vezérigazgató által előterjesztett évi jelentés utal azokra a nehézségekre, melyekkel a kaucsukiparnak az elmult évben meg kellett küzdenie. A Ruggyantaárugyár minden akadályt legyőzött és ennek tulajdonitandó a zárószámadás kielégitő eredménye. A közgyülés elhatározta, hogy a 20 százalékos osztalék (tavaly 16½ százalék), holnaptól kezdve kifizetendő legyen. A felügyelő-bizottságba a következőket választották meg: Bokor Gusztáv dr.-t, Handler Jónást, Joanovics Sándort, Kotányi Rezsőt (uj), Kölber Alajost és Szepessi Sándort.

A Weiss Manfréd löszer-, acél- és fémmüvei r.-t. az eddig 10 millió K alaptőkét, 5000 drb 5000 K n. é. részvény kibocsátása utján, 35 millió K-ra emelte fel.

A Wiener Bankverein igazgató-tanácsa hétfőn tartott ülésén az igazgatóság előterjesztette az 1916. évi mérleget, mely az előző évről áthozott 588.372 K 16 fill. nyereségelővitel betudásával 38.481.882 korona 18 fillér brutto-nyereség mellett 17.675.724 korona 92 f. tiszta nyereséget tüntet fel, a tavalyi 13,185.997 korona 91 fillérrel szemben. Az igazgatóság a folyó évi április 18-ára egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy a különböző tartalékolások és alapszabályszerü levonások után fennmaradó összegből részvényenként 32 korona osztalékot 8%, tavaly 8.7%) fizessen az intézet és bőséges tartalékolások után 1,056.478 koronát uj számlára vigyenek át.

A Brassói Cellulozegyár r.-t. igazgatósága Ullmann Adolf főrendiházi tag elnöklete alatt tartott ülésében elhatározta, hogy az április 12-ére egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy az 1914—1915-iki üzletévről áthozott 588.393 K 48 fillér veszteség és az alapszabályszerü leirások után mutatkozó tiszta nyereségből 75.000 K tartalékalapba helyeztessék, 25.000 K a nyugdijalapnak utaltassék át, mig a fennmaradó 190.656 K 62 fillér az ellenséges betörés okozta károk miatt tartalékoltassék. Quittner Zsigmond igazgató-helyettest az igazgatói cimmel ruházták fel.

A Magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték részvénytársaság csütörtökön tartotta meg tizenkilencedik rendes évi közgyülését, amelynek határozata értelmében a részvények 19. számu kamat- és osztalékszelvényét e hónap 23-ától kezdve hetven koronával az alapitói igazolványok szelvényét pedig ötvennégy koronával váltják be. A felügyelő-bizottság tagjaivá megválasztották Herrmann Sámuelt, Hugonnai Kálmán grófot, Morvay Istvánt, Mayer Ernő dr.-t és Schönfeld Adolfot.

A Magyar vasuti forgalmi r.-t. 1916. évi mérlege a vasuti kocsikra leirt 400.477 K (az előző évben 322.974 K) levonása után 1,915.967 K tiszta nyereséggel zárult, amiből az adótartalékhoz 200.000 K-t, a nyugdijalaphoz 25.000 K-t csatolnak, az osztalék 22 K = 11% lesz, szemben a tavalyi 20 = K 10 százalékkal. Uj számlára 386.818 (386.685) K-t visznek át.

A Magyar élelmiszerszállitó rt. (a Hütőház) 1916. évi zárószámadásaiban 4.358.435 (3.234.274) K bruttó jövedelmet mutat ki, amiből a tiszta nyereség 1.272.594 K a 4 millió K-ra emelt alaptőke mellett az előző évi 2.6 millió K alaptőkénél elért 666.989 K-val szemben.

A Felsőmagyarországi bánya- és kohó r.-t. 1916. évi zárószámadásaiban a 43.225 K (1915-ben 22.162 K) áhozattal együtt 2,991.744 (2,738.459) K nyersjövedelmet mutat ki, amiből a költségek levonása és 200.000 K-nak az adótartalékra (az előző évben ilyen tétel nem volt) utalása után a tiszta nyereség 2.316.113 K az 1915. évi 930.376 K-val szemben. Az igazgatóság a március 31-re összehivandó közgyülésnek azt fogja inditványozni, hogy részvényenként 60 K = 40% osztalékot (mult évben 28 K = 18⅔%) fizessenek és 100.000 K-t (mint tavaly) a tartalékba utaljanak.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Pont 7 órakor

Arnold Korff

vendégszereplése. Korff a „Der Mannsteufel" cimü bohózat cimszerepét játsza. **Sealtiel,** a kártyakirály, **Ferenczy** és **Ujváry** szólókkal és operettben **Herendi Herman Manci,** a füttyös primadonna. **A 4 Aston, Pártos Jenő, a 3 Ronlow, a 2 Anatol, Concha Rózsi stb.**

Vasárnap délután félhárom órakor ugyanez a müsor mérsékelt helyárakkal.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Ma és mindennap
a nagyszabásu márciusi müsor.
Ernst Planet „az ágyukirály" erőmüvészi tengerészeti mutatványa
Käthe Pohl zsonglőr. **Hanni Wendini** idomitott majmokkal, kutyákkal és macskákkal.
Huszár Károly mint dollárnéni.
Karl Reinsch „Csárdásfürst" nevü magyar pejsárgán. **Buns & Riepel** komikus kerékpárosok. Hollós Terus, Mezey Ilonka, Balogh Böske Lisbeth, Sternard, Hunyadi Emil.
Az előadás 1/8 órakor kezdődik.

TÉLIKERT
(Ezelőtt JARDIN D'HIVER)
NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25

Március 17-étől kezdve.
MELLA MARS
rövid vendégjátéka
és a pompás márciusi müsor uj Variété számokkal.
Az előadás kezdete pont 7 órakor a rendes helyárakkal.
Este már 7 órától friss vacsora, csapolt sör, polgári árak.

Cambrinus

Café restaurant
Budapest, Erzsébet-körut 27
A m. kir.
postászenekar
minden délután és este
hangversenyez
a karmester vezetése mellett.
Különtermek, Abonnement és menürendszer. Délben az árak 20%-al olcsóbbak.
Tulajdonos: **Oláh Gyárfás Mihály.**

MOZGÓKÉP-OTTHON
VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.
TELEFON: 144—98.
Március 26-tól április 1-ig
Az idény legszebb amerikai filmje
Homunkulus IV.
Dráma 4 felvonásban.
Főszerepben: **Olaf Fönss.**
TÖRZS JENŐ filmkreációja:
AZ ELITÉLT.
Bünügyi dráma 4 felvonásban.
Előadások kezdete: 3, 3/4 5, 1/2 7 és 1/4 9 kor.
Pénztár: d. e. 1/2 11—1/2 1-ig, d. u. 1/2 3-tól kezdve.
Minden hétfőn uj müsor!

Védjegy:
Keleti gyöngyök.
Legnagyobb ujdonság! Tökéletes utánzata az igazgyöngynek! Masziv! Törhetetlen! Kemény! Egyenletes suly! Fény! Színjátszás! A legjobb szakembert megtéveszti! Reklám kedvéért privátoknak is nagybani árakon! Gyöngykollier, modern csattal, 1a minőség 35 K. Gyöngyfülbevaló, valódi foglalatban 25 K. Gyöngycsavar 20 K. Prospektus ingyen. — K pviselőket keresünk. — üzleteink nincsenek. Szétküldés utánvéttel is.
Becserélés megengedve Védjegyre ügyelni.
Orient Perlen Engrosshaus, Wien II., Praterstrasse 50/F.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

A filmművészet csodája!
A menekülő élet
Rejtelmes történet POE EDGÁR novellája nyomán 4 felvonásban a
Royal-Apollóban!
Előadások kezdete 1/2 4, 5, 3/4 7, 1/4 9 órakor.
Jegyek előreválthatók délelőtt 11—1-ig, délután 4 órától.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

Robert Warwick
A legnépszerübb amerikai filmszinész parádés szerepében:
A fölfelé züllők
Fejezetek a sors könyvéből négy felvonásban.
Briliáns müsor keretében a
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.
Előadások kezdete 1/2 4, 5, 3/4 7 és 1/4 9 órakor.

A szezon slágerei!
9 ujjú ember III. és IV.
A szenzációs detektivsorozat folytatása 6 felv.
Azonkivül:
A vén bakancsszállitó és fia, a bohém.
Kacagtató bohózat 3 felvonásban.
OMNIÁBAN
Előadások kezdete: 1/2 4, 5, 3/4 7 és 1/4 9 órakor.
Elővétel délelőtt 11—1 óráig és délután 1/2 3 órától.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Ambra Antique. Batschari. Lorigan 8.— K; Róza bonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág, Ibolya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona, Rózsa, Gyöngyvirág, Akácia, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3.— K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvaryon & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **Gross Antal** kiviteli háza
Budapest, VIII., József-körut 23.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Április hó 7-én **szombaton** este 1/2 8 órakor
Nagy megnyitó disz-előadás
Husvét vasárnap 2 előadás } d. u. 1/2 4 órakor
Husvét hétfőn 2 előadás } Este 1/2 8 „
Délután gyermekeknek félárak.
Jegyeket már vasárnap, április 1-étől fogva lehet váltani, a cirkuszpénztárnál d. e. 10-től este 6-ig és a városi előváltási helyeken.
Elővételi dij nincs.

APOLLÓ KABARÉ
VIII., Népszinház-utca 1—3. Telefon: József 13—28
Naponta 5 és 1/2 8 órakor
a páratlan sikerü
Uj müsor!
A müsor egyes számait irták:
Heltai Jenő, Móricz Zsigmond, Gábor Andor, Nádas Sándor, Emőd Tamás, Hervay Frigyes, Kőváry Gyula, Lovászy Károly, Harmath Imre, Somlyó Zoltán, Vrabély Armand, Reinitz Béla, Vincze Zsigmond, Marthon Géza, Buday Dénes, Nádor Mihály, Heténvi Albert, Reményi Béla.
Fellépnek:
Németh Juliska — Kőváry Gyula
Haraszthy Mici — Magyari Lajos
Lenkeffy Ica — Mály Gerő
Szöllősi Rózsi — Gózon Gyula
Vidor Ferike — Lajthay Károly
Andai Terka — Erdélyi Géza
Herczeg Jenő — Sándor József
Jegyek előre válthalók délelőtt 11 től fél 1-ig és délután 4 órától

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Kávin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

A tojás drága! „Pax" tabletta
segitségével tojás nélkül is szép szinü, kiadós és jól emészthető
tésztát és süteményt
készit minden háziasszony! **A „Pax" felülmulhatatlan!**
Egy **50 filléres** doboz „Pax" tablettával **10 tojást** lehet megtakaritani.
Kérjen próbaküldeményt **2 dobozt** (20 tabletta) **1 korona** beküldése ellenében bérmentve.
Főelárusitókat és kerületi képviselőket keresünk. Telefon József 28-65, szállit a **PAX-MÜVEK** Budapest, VII., Rákóczi-ut 24.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor.

NAGY ENDRE

uj konferánszaival.

a kitünő uj márciusi müsor.

Sörkabaréban 7—10 óráig pompás uj müsor. Meleg vacsora.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

ULRICH B. J.

BUDAPEST

VI., VILMOS-CSÁSZÁR-UT 31.

TELEFON: 74-41, 74-42, 74-43, 105-20, 174-76, 175-18. Interurbán: b/32

Szállit minden kivitelben a beszolgáltatandó vörösréz fürdőkályhák pótlására szolgáló

FÜRDŐKÁLYHA-HENGEREKET

a fürdőtelep felerősitéséhez szükséges összes kapcsolásokkal, horganyozott vaslemezből hegesztve és fekete kovácsoltvas lemezből hegesztve, fedél forrasztva, utólag tüzben horganyozva, valamint egyéb fürdőberendezési tárgyakat.

Jutányos árajánlattal szives kérdezősködésre szolgálok.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Fischer Péter és Társa R.-T.

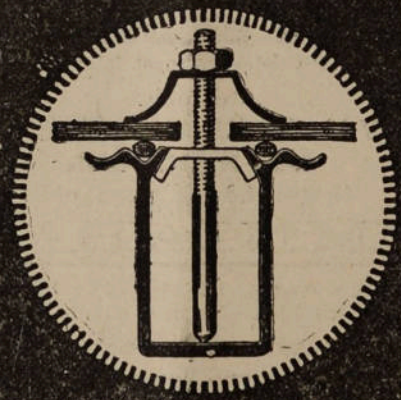

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

MILLIÓK KÖNYVE.

34. szám.

A tartodi medvehajtás

Malonyai Dezső regénye.

A rendkivül érdekes regény

ára 30 fillér

Kapható mindenütt.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 45—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchenі »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Magyar Jelzálog Hitelbank

Hirdetmény.

A *Magyar Jelzálog Hitelbank* t. c. részvényesei az *1917. évi március hó 31-én* déli 12 órakor a bank helyiségeiben (V., Nádor-utca 7.) tartandó

XLVIII. rendes közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1916. üzletévről.
2. Az 1916. évi mérleg megállapitása és a fölmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hováforditása iránt.

A részvények letehetők Budapesten: a bank főpénztáránál (V., Nádor-utca 7.) és a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbanknál.

Bécsben: az Union-Banknál.

Az igazgatóság

A nagy 600.000 koronás jutalmat

és sok más jelentékeny fönyereményt tudvalevőleg ismét a DÖRGE FRIGYES bank r.-t.-nál (Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.) vásárolt sorsjegyek ütötték meg. Ajánlatos az uj sorsjátékra szóló megrendeléseket (huzás már 1917. április 13. és 14.) azonnal feladni. Levelezőlap elegendő. Az I. oszt. sorsjegyek ára: Egész 12 K, fél 6 K, negyed 3 K, nyolcad 1·50 K.

Dörge Frigyes

Bank R.-T.

Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. április 4-én. — 14. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Az árdrágitókra

nagy kitüntetés vár: megengedik nekik, sőt kötelességükké teszik, hogy a lövészárokban védjék a hazát. A főváros tanácsa ezentul hadimunkára fogja kirendelni azokat a népfelkelésre kötelezetteket, akik árdrágitás vétségében találtattak bünösöknek és evégből átiratot intézett a főkapitánysághoz, kérve, hogy a rendőrség készitsen hetenkint kimutatást ezekről a derék polgártársakról.

A háboru harmadik esztendejének vége felé közeledünk és még mindig vannak olyanok, akik helyesnek vélik, ha az ő háborus munkájuk nem egyébb, mint a háboru nyomoruságának kihasználása, sőt fokozása. Lehetetlen undor és megvetés nélkül beszélni az áruuzsorásokról, az élelmiszeruzsorásokról, akik könyörtelen, lelketlen, kapzsi vámszedői az elsőrendü életszükségleteknek, akiknek kevés a tisztességes polgári haszon, mert — nem tisztességes polgárok.

A fővárosnak azonban nem kell ebben a dologban az orránál tovább nézni. Egy-két árdrágitóért nem kell a szomszédba fáradnia a tanácsnak. Lapozza fel a közgyülés tagjainak a jegyzékét és állapodjon meg például ennél a névnél: *Goldmann* József. Ez az ur virilistajogon városatya és joga van ahhoz, hogy felszólaljon a közgyülésen, megmondja a véleményét a tanácsról, szavazzon, közbeszóljon, bizottságokban résztvegyen, a választópolgárságot képviselje. És ugyanezt az urat néhány nappal ezelőtt árdrágitás miatt két hónapi elzárásra és ötvenezer korona pénzbirságra itélte el a rendőrség, mert kiderült, hogy a bizottsági tag ur disznóságokat követett el, halmozván a hizott disznókat és a maximális árnál jóval magasabb összegért akarta azokat tovább adni.

Goldmann ur azonban nem véletlen kivétel, nem egyedülálló jelenség e téren. *Zeidl* Vencel bizottsági tagtársa hasonlóképpen halmozza az árut és a háborus hasznot. Zeidl ur nem tud magyarul, éppen csak annyit ért a zengzetes magyar nyelvhez, hogy a maximális árnál alacsonyabb összeget még magyarul sem tud kimondani. Ez még nem volna vétek, ellenben a Csehországból ideszakadt virilista következetesen felveri a zsir árát és ezáltal százezres haszonhoz juttatja önmagát. Az összefüggést a bizottsági tagság és az árdrágitás között az a tudott tény adja meg, hogy a Zeidl Vencelek a bünös uton szerzett pénzből megvásárolják a bizottsági tagságukat, abban a reményben, hogy társadalmi poziciójuk megvédi őket a hatóságok szigoruságától és hogy a bizottsági tagság esetleg ujabb üzletet is jelenthet számukra. A Goldmannok, Zeidl Vencelek, vagy a posztóuzsorás Semlerek szégyenfoltjai a főváros közgyülésének. Még sincsen bennük annyi szemérem, hogy ezt az erkölcsi összeférhetetlenséget megszüntessék és a bizottsági tagok némán türik, hogy olyan testületnek legyenek a tagjai, amelyben egy Goldmann Józsefnek, egy Zeidl Vencelnek, vagy egy Semlernek is jut hely.

A főváros tanácsa most hadimunkára akarja itélni a városatyákat. Azt hisszük, hogy az itélet ellen — már csak szokásból is — felebbezni fognak Goldmann ur és társai. Ők elvégezték frontmögötti dolgaikat és most a jól végzett munka boldogitó tudatában — a lövészárokba kivánkoznak.

Fullánkok

***

Fél öttől

fél hétig tartott a pénzügyi bizottság ülése és e röpke két óra alatt csekély hatvanmilliós deficittel végzett a bizottság és csekély kétszáz milliós uj kölcsönnek vetették meg az ágyát. A gyorsaság nem boszorkányság, — különösen ott nem, ahol a sok beszédnek amugy sem lett volna semmiféle gyakorlati haszna és ahol a közvélemény már különben is kialakult. Nem volt hiány azért nivós felszólalásokban és hisszük, hogy termékenyitő hatással lesznek a budget-vita folyamán elvetett gondolat-magvak. Mindenesere nagy megnyugvására szolgálhat a főváros közönségének, hogy a tanács ugyanakkor, amikor elkerülhetetlennek látja az adóterhek fokozását, uj adók rendszeresitését, egyszersmind arról is gondoskodni kiván, hogy uj munkaalkalmakat, uj kereseti lehetőségeket biztositson. Az épitkezési tevékenység megindulását kell a legközelebbi jövő programmjának a tengelyébe állitani.

*

Irreálisnak

mondotta a pénzügyi bizottság egyik tagja a költségelőirányzatot azért, mert nincsen benne egy fillér sem a tisztviselők fizetésemelésére. A vád ellen a polgármester egy szóval sem tiltakozott és a következő szónokok is hangoztatták, hogy a tisztviselők fizetésemeléséről sürgősen kell gondoskodni. Hisszük, hogy ennek a gondoskodásnak a mértéke nem lesz kisebb, mint az állami alkalmazottaknál, akik most a kormány jóvoltából harmincötpercentes fizetésemelést kapnak. A főváros tisztviselői nem kevésbé szolgálnak rá az emelésre, mint az államiak és a nagy deficitnek némi erkölcsi jogosultságot és igazolást fog adni az a körülmény, hogy az ötven vagy hatvan millióból jut majd néhány korona a tisztviselők számára is.

*

A villamos

sohasem volt a nagyurak fogatja. A középsors és a szegénység türte el csak a kellemetlenséget, amit az olcsó zónázás természetszerüen magával hoz. Hát persze, hogy a háboru még csak jobban megtetézte a kellemetlenségeket. Meghozta a villamos legszörnyübb átkát: a nőkalauzt. Ám ez sem más, mint a kukoricakenyér, a tizenegyórai záróra, háborus kellemetlenség, rossz álom, amely mint békés intézmény régen megbukott volna. Most azonban türni kell, mert ez is jobb a semminél. Persze a legnagyobb baj a kalauzi nyelvek körül van, szerencsére azonban a társaságok igazgatóságaihoz a biróság állt oda szövetségesnek és a fogház még az asszonyi nyelveket is elhallgattatja. Egyik itélet a másikat éri és igy nem valószinütlen, hogy mire a háboru véget ér, a kalauzhölgyek nyelvét is le lehet majd fegyverezni.

*

Egységes étlap a kórházakban

Leszállitják az ételadagokat

Az elmult napokban a főváros kórházaiban egy bizottság jelent meg, amely vizsgálatot folytatott és különösen a kórházak élelmezési kérdései iránt érdeklődött. A bizottság kiküldője a belügyminiszter volt, aki a szives érdeklődést *Fáy* Aladár dr. közegészségügyi főfelügyelőre bizta, akinek elnöklésével a komisszió sorra járta a kórházakat.

Eleinte egészen kósza hirek járták, hogy milyen célja van a belügyminiszternek a meglepő és tüzetes vizsgálódással. Legvalószinübb még az a feltevés volt, hogy ez a bizottság-járás egyik stációja a kormány és főváros harcának, amely a kórházi ápolási dijak körül tört ki. Plauzibilis volt ez a feltevés és belőle a kormány kellemetlenkedő szándékát igyekeztek kiolvasni. A betegápolási dijakat a kormány tudvalevőleg nem engedte felemelni, ami miatt a városházán vehemensebb hangok emelkedtek a kormány ellen. A bizottság szereplése tehát a külső szemlélők előtt ugy tünt fel, mintha a kormány aziránt érdeklődnék, mit ad a főváros a betegeknek, a belügyminiszteri szemmel magasnak látott betegápolási dijak fejében?

A kormány ugyan aligha változtatta meg a főváros iránt való érzelmeit, de ennyire még sem ment el a bizalmatlanság utján. A Fáy-féle küldöttség müködésének célja semmi egyéb, mint *a háborus takarékoskodás intézkedéseinek a kórházakra való kiterjesztése.*

A belügyminiszter ugyanis a legkomolyabban elhatározta, hogy

az egész ország területén leszállittatja a kórházakban ápolt betegek kosztját

és igy ennek az intézkedésnek a főváros kórházaiban is érvényt akar szerezni. A kiszállott bizottságnak az volt a hivatása, hogy megállapitsa, mennyi és milyen minőségü ellátást kapnak a főváros betegei és hogy milyen mértékben lehet az adagokat leszállitani. Ugy értesülünk, hogy az első intézkedés máris megtörtént, mely szerint a kórházi ápoltak sem kaphatnak több lisztből készült eledelt, mint az egészséges lakosság, amelynek napi lisztadaga tudvalevőleg szintén napi 20 dekagramm.

A másik küszöbön levő intézkedés

a kórházak egységes étlapja lesz,

ehhez azonban még sok szó fér és nem bizonyos, még lehet-e majd valósitani. E terv szerint a belügyminiszter azt szeretné, ha a főváros kórházaiban mindenütt ugyanaz lenne az étlap és pedig olyanformán, hogy hetenkint minden napra előre megállapitanák az étrendet, amely az összes kórházakra nézve kötelező lenne. A belügyminiszter e tekintetben nem juttatta a fővárost uj ötlethez, mert tudomásunk szerint a közegészségügyi ügyosztály a kórházak egységes étlapját régen tervbe vette, de ennek megvalósitása most, a háborus viszonyok között, igen nagy nehézségekbe ütközik. Akkor, amikor egyes élelmiszerek máról-holnapra eltünnek a piacról, nehéz lenne hetenkint előre megállapitani az étlapot.

Értesülésünk szerint *Fáy* Aladár közegészségügyi főfelügyelő most összegezi a fővárosi kórházakban nyert tapasztalatait, hogy azokból megállapitsa, milyen intézkedésekre van szükség, hogy a főváros kórházai is résztvegyenek a háborus takarékoskodásban.

Az épitkezési kölcsönökről

Meg kell alapitani a városok pénzintézetét

Amit a Fővárosi Hirlap már előre jelzett, azt a pénzügyi bizottság március 30-án tartott ülésén Bárczy István dr. polgármester hivatalosan is bejelentette, hogy t. i. a tanács nem tesz előterjesztést a pótadó és a házbérkrajcár emelésére, hanem más jövedelmi források előteremtését javasolja. Megállapitható ebből, hogy a főváros pénzügyi válsága nem krónikus jellegü, hanem a gazdasági viszonyok változásával valósággal automatice megszünik. A normális állapotok visszaálltával a főváros jövedelmei emelkedni fognak, s amint csak mult számunkban bizonyitottuk be, egyedül a házbérek emelkedése révén 6 milliós többjövedelemhez jut a székesfőváros. Ezenkivül emelkedni fog az ingatlanok forgalma, megkezdődnek az épitkezések, megszaporodnak a város jövedelmei, emelkednek a fogyasztási adók és emelkedik minden jövedelem olyan arányban, hogy a főváros háztartásának mérlege remélhetőleg igen hamar helyreáll.

Egyelőre azonban 57 milliós deficittel állunk szemben, amihez még hozzá fog járulni az a 8 millió, amit a fővárosnak a tisztviselők illetményeinek rendezésére kell adni. Ilyen körülmények között, tekintettel arra, hogy a béke a fővárosra rendkivüli beruházások kötelezettségét is rója, teljességgel megokolt Feleki Béla dr.-nak az az inditványa, hogy a főváros mind e céloknak kielégitésére 200 milliós kölcsönt vegyen fel. Ezzel a pénzösszeggel le lehet küzdeni az időleges háztartási bajokat és egyben jelentékeny összeg jut az elmaradhatatlan beruházásokra is. Ezek a beruházások legnagyobb részben épitkezések lesznek. A főváros épitkezései mellett, magánépitkezésekre is szükség van, mert elvitathatatlan és régi tapasztalat az, hogy az épitkezések fellendülése és a gazdasági helyzet javulása között szervi összefüggés van. A főváros budgetjének rendbehozatalánál tehát előfeltételként az épitkezések megindulását tekintik. A kérdés most az, miként lehetne a béke beálltával a magánépitkezések megkezdését is biztositani. Határozottan meg lehet állapitani, hogy ez pusztán pénzkérdés. Azokat a módokat kell megtalálni, amelyekkel a tőkét az épitkezés felé lehet irányitani és a szükséges épitkezési kölcsönöket biztositani.

A Fővárosi Hirlap munkatársának olyan kiváló szakférfiu véleményét volt alkalma kikérni, akinek nemcsak a helyzet megitélésében van biztos itélete, de aki egyben a megfelelő megoldási módot is fel tudja tárni. A nagyfontosságu nyilatkozat igy hangzik:

Az épitkezési kölcsönök rendezése

— Kétségtelen, hogy a főváros törekvéseinek arra kell irányulnia, hogy az épitkezéseket minden eszközzel fellendítse. A minden eszköz közt a legelső: *az épitkezési kölcsönök rendezése.* Valószinü, hogy az elsőhelyi kölcsönnel a háboru után is rendben leszünk, ez azonban még nem nyujt módot az épitkezésre. Az elsőhelyi kölcsön mértéke rendszerint a telek és az épület együttes értékének felét teszi ki. Ahhoz, hogy az elsőhelyi kölcsönből épiteni lehessen, ahhoz legalább ölenként 1000 koronás telekre van szükség, amit tulajdonképen csak a körutakon találhatunk. A tulajdonképeni épitkezések azonban nem itt lesznek, hanem a körutakon tul eső sugárutakon és az ezeket összekapcsoló utcákban. Itt elsőhelyi kölcsönből épiteni nem lehet, mert ezek a telkek lényegesen olcsóbbak.

— A másodikhelyi kölcsön, amiből eddig is és ezentul is épitkezünk, a háboru előtt 7—8 százalékos volt. A háboru után az elsőhelyi kölcsön a hadikölcsönhöz fog alkalmazkodni és igy a mindig drágább másodikhelyi kölcsön legalább 9·5 százalékra fog emelkedni. Ilyen magas kölcsönnel azonban épiteni lehetetlen, tehát olcsóbbról kell gondoskodni. A tőke mindenesetre az ipar felé fog gravitálni, amely sokkal előbb fogja visszafizetni a kölcsönt, mint az épitkezés.

Az épitkezési kölcsönök rendszere Németországban.

— Lássuk a német példát. Németországban ezidőszerint körülbelül 35—40 milliárd a bérház-kölcsön, vagyis a bérházak háromnegyedrész értéke adósság. Ebből kétnegyedrész elsőhelyi kölcsön, kétnegyedrész pedig másodikhelyi kölcsön. Az épitési kölcsönök között Németországban magánpénz is szerepel, amit nálunk nem tapasztalhatunk. A háboru előtt az összes másodikhelyi kölcsön magánpénzből származott, valószinü azonban, hogy a háboru után a magánpénz Németországban is más területet fog keresni. Megállapitották, hogy magában Berlinben a háborus törvényekből származó kár 25 milliót tesz ki. Ez a kár az uj ingatlan-adóból, a vagyon-adóból, a lakbéremelés és fölmondás korlátozásából és abból a körülményből keletkezett, hogy a hadbavonultak vagy nem fizetnek, vagy csak mérsékelten fizetnek házbért. Ennek az lesz a következménye, hogy a háboru után a háztulajdonosok által elmulasztott törlesztések pótlása és az elvesztett házbérjövedelmek miatt uj hiteleket igényelnek. Tehát nemcsak az ujonnan épitendő házaknak, de a régieknek is kölcsönre lesz szükségük, aminthogy a régi házak tulajdonosai máris a bankokhoz fordultak, de csak lombardkölcsönt kaptak, amit a háboru után kell konvertálni. A háboru előtt Berlinben egy milliárdra lehetett tenni a házak évi bankkölcsöneit. A háboru után több lesz azonban az épitkezés, tehát több kölcsönre lesz szükség. A főnehézség azonban a kislakásoknál lesz, mert ahogy szakszerüen mondják, itt a bérlő „ellenállóképessége" kisebb és igy kislakások épitéséhez nehezebb lesz kölcsönt kapni.

— Németországban ezeknek a bajoknak kiküszöbölésére háromféle idea merült fel, az első: a kölcsönöket függetleniteni a pénzpiactól, ami azonban nem sikerült. A második, uj tipusu kölcsönt kibocsátani, amely nem kötvény, hanem kincstárjegyrendszerü kibocsátás lenne. A harmadik és egyetlen mód: a tőkének a jelzáloghitelhez való odacsalogatása és pedig elsősorban a másodikhelyi hitelhez. E tekintetben az első lépést Frankfurt városa tette meg, ahol már ma a másodikhelyi hitelt városi szavatossággal garantálják. Frankfurtban épitkezési kölcsönként nem mint nálunk 50 százalék, hanem 80 százalék kölcsönt lehet kapni. Hogy visszaélések elő ne fordulhassanak, a becslést az e célra felállitott városi hivatal végzi. Frankfurt város garantálja a kölcsönt olyan értelemben, hogy ha a háztulajdonos nem tud fizetni, a város átvállalja a rátákat, amivel szemben minden ilyen kölcsönnél jótállása fejében az esetleges veszteségek fedezésére 0.5 százalékot kap a város. Ha a háztulajdonos nem fizeti a részleteket, a város átveszi a házat és ha a becslés reális volt, akkor még mindig van 20 százalék fedezete. A bankokkal szemben viszont minden alkalommal kiköti, hogy az igy garantált másodikhelyi kölcsönt felmondani nem lehet.

— A frankfurti rendszer kitünően bevált, ugy, hogy annak átvételével ma már a többi német városok is foglalkoznak. A legtöbb német városban már csinálják is az uj szisztemáju hitelrendszert. Vannak azonban más módok is, amikkel meg akarják könnyiteni az épitkezési hitelt. Ilyen elsősorban az, hogy kényszerárverésnél ne legyen átiratási illeték. Az átiratási illeték Budapesten körülbelül 5 százalék, ez azonban a kényszereladott házat kétszeresen terheli, mert nálunk rendesen a bank veszi meg a házat

Városi párt.

Bárczy polgármester egy kis polemiába keveredett Rákosi Jenővel azon hogy legyen-e városi párt a parlamentben, vagy nem? Rákosi szerint egy ily párt alakulása káros lenne, Bárczy pedig a félreértések kikerülése végett megállapitja, hogy ő sohasem beszélt városi pártról, csak a városok érdekeinek komolyabb érvényesitéséről a törvényhozás fórumában is . . .

Ez a két kitünő ember hát elvégezte az ő ügyét a lovagiasság szabályai szerint, de mi ugy vagyunk a polémiával, mint a kereskedő a gondolatolvasóval. A gondolatolvasó ugyanis nagy kérkedve jelentette:

— Fogadjunk: kitalálom a gondolatát.

— Találja ki hát!

— Ön most azt gondolja, hogy Bécsbe fog utazni, bejelenti a hitelezőinek, hogy fizetésképtelen s kiegyezik velük harminc százalékra.

A kereskedő egy szót sem szólt erre, hanem hangtalanul átnyujtott a gondolatolvasónak száz koronát. A gondolatolvasó hencegve jegyezte meg:

— Látja, hogy eltaláltam a gondolatát.

A kereskedő elmosolyodott:

— Azt nem. De adott egy jó tanácsot s az is megér száz koronát.

Rákosi sem találta el a Bárczy gondolatát, Bárczy is kimagyarázta e félreértett gondolatot, de adtak nekünk egy jó tanácsot s ez nekünk a régi elkopott adoma szerint, megér száz koronát.

* *

Városi párt! Olyan nevetséges lenne-e ez? Hogy az államban, amely több községből s faluból áll, éppen a városoknak legyen pártja?! Meg lehetne ezt komolyan érvelni, de egyelőre eső előtt köpenyeg! Mi vagyunk a pártok országa. Van egy pártunk, munkapártnak hivják. Talán azért, mert tagjainak nem hogy dolgozni, de még beszélni sem szabad. Egy másikat függetlenségineknek, mert mindent akar, csak függetlenséget nem, a negyvennyolcas hatvanhetes alapon áll s a 67-es alkotmánypárt 48-as gesztusokkal tetszeleg magának. A néppárt arról hires, hogy ott az ember a grófnál kezdődik és a kisgazdapárt tagjai közül a legszegényebb: Novák János, a mult héten jelentette be, hogy 1500 hold tehermentes földje van s most vesz készpénzen meg 1800 holdat. De még az a pár ember is aki pártonkivüli, az is vagy a függetlenségi, vagy a munkapárthoz tartozik.

Olyan kómikus lenne-e hát, ha akadna egy olyan párt is, amely megfelelne a nevének: városi párt lenne s a városok, a magasabbfoku kommunitás, fejlődés, ipar, kereskedelem, európaibb felfogás érdekeit vinné be a pusztai grófok, falusi fiskálisok, nyugalmazott főszolgabirák s hétszilvafás dzsentrik tikkadt levegőjébe?

Hej Rákosi, Bárczy urak az egymás gondolatát ugyan nem találták el, de nekünk olyan ötletet adtak ami szintén megér száz koronát.

* *

A várost nem szeretik a parlamentben. A sárból vert viskókhoz s nagy tornácos kuriákhoz szokott emberek szédülnek az emeletes házak közt, idegesiti patópálos nyugalmukat a villanyos, autó, gáz s gyári kürtő füstje. A város a societas magasabb, fejlettebb foka: a város a haladás, a modern felfogás, az industriális s merkantil gondolkodás, az Európa felé törekvés, a progressziv eszmék, a frázisokat fojtó realitás központja, kiinduló fészke, érlelője.

A diétákra az első szabad gondolatot a szabad királyi városok küldték s ezek követei hozták. A francia forradalom Párisból s nem a francia falvakból indult ki és az orosz alkotmány mozgalmát is a városok, Pétervár, Moszkva Odessza pattantották ki, nem a litvániai, transzbajkáli, szibériai és besszarábiai muzsik falvak.

Mért gyülölik nálunk mégis a várost s a városiast? Mert az ország lenézi s megveti az ő világvárosi népét.

Ha hiánya van valamiben a városnak, nevet a paraszt: Hadd kopogjon a szeme a pestinek. Ha elrothad valamije, azt mondja: felküldöm Pestre, jó lesz az a pestieknek! Még a budakeszi ostoba sváb is lenézi a kizsarolt pestit s alsóbbrendü lényt lát benne, mint a cigányban — vagy uram bocsá' —: zsidóban.

* *

Azt mondják, Budapest nem magyar, az ország pedig magyar, jól van, de vajjon nem vetekedik-e magyarságra Árvával Hunyaddal, Sárossal, vagy — hogy egy kényes kérdést érintsünk lappangva — Mármarossal?

Azt mondják, hogy nem erkölcsös. Ej, ej, árvavagyont sikkasztó ülnök, baksist elfogadó szolgabiró, parasztot kifosztó falusi tyukprókátor urak — Bugacon nem lövöldöznek-e a plafonba az urak, s nem késelik-e meg egymást a legények magnum áldomáskor? A falusi virágszál mind lehetne-e rózsalány és egy-egy kaszinói összejövetelen nem uszik-e el egy-egy ősi birtok, vagy születik meg egy hamis váltó Kajászószentpéteren is?

Ne bántsák hát a fővárosokat s a városaikat. Ettől kaptak eddig mindent: haladást, gondolatot, demokratizmust, ipart, kereskedelmet, tudományt, egyszóval Európát.

A városoknak igenis szervezkedni kell. A városokat igenis képviseljék a parlamentben, mert aki a várost képviseli: az képviseli a haladást, a komoly munkát, a nyugatot. Ha szervezkedik a kisbirtok, a nagybirtok, a putri elmaradottsága, a malomalatti gondolkodás s a gyárak munkásnépe, szervezkedhetik a városias gondolkodásu tágabb látáskör is.

Mi ugyan nem gondoltunk semmit, a Bárczy és Rákosi gondolatát is rosszul találtuk el, de ez maga ugyan megéri a száz koronát. Most vállalják tanácsként a rosszul kitalált gondolatot, mint az adoma kereskedője!

Kun Andor.

és rögtön tovább is adja, ami azt jelenti, hogy az uj tulajdonos kétszer fizeti meg az 5 százalékot, vagyis az ingatlant 10 százalékkal drágábban kapja.

— A németek másik segitségként azt tervezik, hogy a háborus terhek kifizetésére a háztulajdonosok állami kölcsönt kapjanak, ami azt jeleni, hogy a háborus károkat az állam ugyan nem fizeti meg, csak hosszu lejáratu kölcsönt biztosit a háztulajdonosok számára. Az épitkezési hitel megkönnyitésének harmadik fontos eszköze az, hogy az ingatlanok becslését igen reális alapokra akarják fektetni.. Ezzel az eszközzel a nagytőke bizalmát akarják felkelteni és e célból a becsléseket becslési hivatalokra bizni. Egy következő pont, hogy a háziurak részéről elmaradt törlesztési összegek tőkésitve legyenek. Ezt a háztulajdonos egyösszegben mint kölcsönt kapja és 50 év alatt fizeti vissza.

Városok kölcsönpénztára.

— Ezeket a gondolatokat a mi viszonyainkra alkalmazva, kétségtelen, hogy valamennyi kitünően beválik. A városok garanciája nálunk is kitünő eszköze lehet a bizalomkeltésnek, hiszen speciálisan Budapesten, de igen sok nagy vidéki városban is rendkivül nagy ingatlanai vannak és igy a város jótállásával a másodikhelyi kölcsön lényegesen megkönnyebbedik. Még inkább fontos lenne, *ha sikerülne a városoknak egy nagy pénzintézetet alakitani,* amely ezeket a kölcsönöket bonyolitaná le, olyan formában, amint azt az Altruista bank az ingatlanoknál teszi. Ennek a nagy pénzintézetnek vezetői a városok vezetői, tőkéje pedig a városok ingatlanai lennének. Ezzel meg volna oldva a legfontosabb, a pénzügyi kérdés, mert az épitkezések ujrafelvételének más akadálya a háboru után semmiesetre sem lesz. A vállalkozási kedvet lakásfölösleg nem hátráltatja, iparcikkekben nem lesz hiány, bérlő és munkás pedig bőven akad. Csak pénz kell tehát, amely a jobb jövedelmet keresi és igy minden eszközzel az épitkezés felé kell terelni. Ki kell használnunk a német mintát, amelyet mindig igénybe vettünk háborus intézkedéseinkben, nem kell szégyenleni tehát, ha a békében teendő első lépésekben is a jól bevált német intézkedéseket tesszük magunkévá.

Tömörül a városok polgársága

Bárczy a szervezkedés élén

Bárczy István dr. polgármester ujabban sürün megjelenik a budapesti klubokban és társaskörökben, ahol azután nagyfontosságu fejtegetésekbe bocsátkozik. Tény az, hogy ezek a megnyilatkozások élénk diszkusszió tárgyai azokban a körökben, ahol kommunális dolgokkal foglalkoznak. Első ilyen szereplése az volt, amikor március 15-én megjelent a *Sas-körben* és ott a nemzeti ünnep alkalmából beszédet mondott. Még ennél a beszédnél is mélyebb nyomokat hagyott azonban a közvéleményben az a másik beszéde, amelyet legutóbb a *Liget-Klubban* tartott. Az első impresszió az volt, hogy a polgármester szereplésének politikai rugói vannak, később azonban bebizonyosodott, hogy az akcióhoz a politikának legföllebb annyi köze lehet, hogy a kormánynak nem lévén dédelgetett gyermekei a magyar városok, a városok polgárságának érdekeik megvédése céljából tömörülniök kell. A különböző verziókkal szemben maga *Bárczy* polgármester is szükségesnek tartotta, hogy álláspontját és céljait precizirozza. Nyilatkozatában határozottan megcáfolta, hogy *pártot* szándékoznék alapitani:

„— ... Tévedés, — mondotta — hogy városi pártot akarok szervezni. Én a városi polgárságot óhajtom szervezni avégből, hogy tisztázzuk: mit kiván a polgárság s mit kivánnak a magyar városok a törvényhozástól, kormánytól, városi hatóságoktól a háboru után következő időkre s mi módon akar megállapitandó kivánságainak érvényt szerezni...“

Bárczy polgármester nyilatkozatában rövidesen igy foglalta össze a meginduló szervezési munkálatok jövő terveit. Csak nagy általánosságban rajzolja itt a cél körvonalait, anélkül azonban, hogy a kivitel módját közelebbről meghatározná.

A nyilatkozatok, melyek alább következnek, közelebb szándékoznak férkőzni a kérdés lényegéhez, mert határozott utmutatást tartalmaznak a célra, eszközre és módra vonatkozólag is.

Dr. Eulenberg Salamon:

— Bizonyára meglepetésül fog szolgálni, ha azt mondom, hogy a városi párt alakitásának terve nem uj keletü, hanem két-három év óta huzódik. Már annakidején igen alaposan megbeszéltük a polgármesterrel a pártalakulás kérdését és attól a meggyőződéstől áthatva, hogy a városok ugy gazdaságilag, mint politikailag hátrányos helyzetben vannak a gazdatársadalommal szemben, gondolkoztunk azon, hogy miként lehetne a városi közönséget és a polgárságot tömöriteni.

— Hogy ez most miként fog történni, az egyelőre most is kétséges, előre megállapitott programm nincsen és nagyon sok függ attól, miként fogják fel terveinket a vidéki városok. Szerintem a városi polgárság képviseletének a parlamentben olyan erősnek kell lennie, hogy a pártok küzdelmében jelentős szerepet vihessen. Azt hiszem, a demokratákkal karöltve kellene a városi polgárságot öntudatra ébreszteni és összetömöriteni, mert ezzel már eleve nagy előnyt biztosithatunk számunkra.

— Ha a városi mandátumokat titkos választás utján töltik be, biztos, hogy legalább hatvan mandátum a városi párt kezeiben lesz és igy remélhető, hogy már a legközelebbi alkalommal a közterhek viselése arányosan fog történni, nem pedig ugy, mint most, a gazdatársadalom előnyére. Ismétlem, programmunk még nincsen, de minden jel arra mutat, hogy az eszme mindenütt megértésre talál és a városi elem is megtalálja a tömörülés által a maga érvényesülését, minden vonalon.

Dr. Feleki Béla:

— Mikor a polgármester ur, a hirlapok értesitése szerint, szoros tömörülésre hivta fel a városi polgárságot, szeme előtt bizonyára a városok pénzügyi helyzete lebegett. Már a multban is nemcsak a főváros, hanem az ország összes városai abban az elviselhetetlen helyzetben voltak, hogy községi háztartásuk egyensulyát fentartani alig birták. A törvényhozások állandóan uj meg uj feladatokat róttak a városi közigazgatásra, amely feladatokat a városoknak saját anyagi erejükkel kellett végezniök, holott jövedelemforrásaik rendes közigazgatási teendőik költségeinek fedezésére sem voltak elégségesek. Emellett az utolsó évtizedben a városi közigazgatás is teljesen átalakult és a polgárság — jogosan — nem elégszik meg többé azzal, hogy a városi igazgatás tisztán a mindennapi adminisztrációra szoritkozzék, hanem követeli, hogy a lakosság jólétéről, gazdasági prosperálásáról is gondoskodás történjék és hogy ilyen fejlődésnek és haladásnak uttörője és előmozditója maga a városi hatóság legyen. Ez ismét nagy áldozatokat követel, pedig a lakósság adózóképességét, különösen a háborus adótörvények által az állam teljesen a maga számára foglalta le, ugy, hogy lehetetlenség ezt a lakósságot még külön uj városi adókkal megterhelni. A jelenlegi pótadórendszer, amely megkövesedett és rossz adók pótlékát képezi, minél inkább igénybeveszik, annál igazságtalanabb és ezáltal terhesebb is a lakosságra nézve. Egyébként ez a pótadó a városok legnagyobb részében olyan magas lett, hogy gyakran megközeliti, néhol pedig tul is haladja az adóalapot.

— Gondoskodni kell tehát elsősorban arról, hogy a városok rendezett háztartással birjanak — amint ezt megtették külföldön, különösen a mintául szolgáló Poroszországban, ahol az állam az elsőrangu hozadéki adót, a házadót, a városoknak engedte át és emellett módot nyujtott egy progressziv jövedelemadó kivetése által egyrészt a lakósság teherviselőképességének, másrészt a folyton fokozódó városi igényeknek megfelelő adórendszer megteremtésére.

— A városok kongresszusa, ugy tudom, első sorban ebből a célból találja szükségesnek, hogy a városok egyesüljenek és ilyen követelményekkel lépjenek a törvényhozás elé. Ha ilyen alapon megalakul a városi párt, vagy tömörülne a városok polgársága és képviselőik pártjuk akaratát a képviselőházban érvényre juttatnák, ugy meg volnának vetve alapjai egy olyan pártnak, amely, anélkül, hogy bármely osztály érdekeit képviselné, az egész lakosság jövő gazdasági fejlődésének és a demokratikus haladásnak elvét vallaná, ami egyaránt kivánatos volna az ország egész lakosságára nézve.

Dr. Glücksthal Samu:

— Semmi tudomásom sincsen arról, hogy egy városi pártnak létesitésére irányuló munkálatok folynának. Természetes, — ha vannak is ilyen törekvések — első kérdés az, hogy mit értünk városi párt alatt: vajjon annak müködése kizárólag a törvényhatósági bizottságra vonatkozik-e, vagy pedig tullépi annak keretét és egy országos pártnak formáját ölti magára? Ha szorosabb értelemben vett városi pártról van szó, ugy azt teljesen feleslegesnek, megalapitását lehetetlennek tartom. Feleslegesnek azért, mert Budapest törvényhatósági bizottságában csaknem kivétel nélkül az összes törvényhatósági bizottsági tagok egy erősen progressziv irányzatot követnek és igy, ha ilyen jelszó alatt egyesülnének, alig akadna a bizottsági tagok közül csak egy is, aki a párton kivül maradna. De más oldalról a pártalakulás lehetetlen, mert a fővárosi törvény értelmében a választások kerületenként történnek és a bizottsági tagok kerületek szerint csoportosulnak. Voltaképpen tehát minden egyes kerületből kellene pártot alakitani, amely esetben a pártok egész sorozata keletkezhetne a közgyülésen.

— Egy országos pártnak létesitését fogalmilag helyeslem. Mert szükséges, hogy a városok lakossága tömörüljön és az ország ügyeinek vezetésében az eddiginél hathatósabban vegyen részt. Egy ilyen pártnak létesitését azonban én ma keresztülvihetetlennek tartom, mert az belenyulna mindegyik létező országos pártnak strukturájába, mert annak, aki a városi országos pártba belépni kivánna, ki kellene válnia abból a pártból, amelynek ezidőszerint tagja. Éppen ezekre a körülményekre való tekintettel én azt vallom, hogy a polgárság tömörülésére irányuló valamelyes akciónak meg kellene indulnia már most, de egy párt alakulására, — ha ilyen egyáltalában lehetséges lesz — csak a háboru után szabad gondolni, amikor a jövő politikai, társadalmi és közgazdasági feladatai tekintetében ugyis uj elhelyezkedésnek kell végbemenni és azt az időpontot annak idején a városi lakósságnak sem szabad majd átaludnia.

Vendégszereplés a műtakarmánygyárban

Mi van az Unió gőzmosó szerződésében?

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi száma elsőként ismertette azt a tényt, hogy az *Unio műtakarmánygyár* (azelőtt gőzmosó) március 25-ikén bevonult a főváros által nagy költségekkel felállitott műtakarmánygyárba és átvette annak üzemét. Hiradásunk nagy feltünést keltett és a közlekedési ügyosztály is sietett nyilatkozatot kiadni ez ügyben. Ami komolyabb eltérés a közleményünk és az ügyosztály nyilatkozata között van, az tulajdonképpen az esemény különböző megitélésére vonatkozik.

Szinte feleslegesnek tartjuk a szavakon való nyargalást, mert igazán nem lehet fontos magára a tényre nézve, hogy a „bérlet“-et „megegyezés“-nek nevezzük-e, vagy „megegyezés“-nek mondjuk a bérletet. El kell ismerni azonban, hogy Rényi Dezső tanácsnok cáfolatában vannak feltétlenül enyhitő jelenségek is. Legelsősorban az, hogy a főváros és az Unio műtakarmánygyár „megegyezés“-e *mindössze egy esztendőre szól.*

Ujabb információink különben, amelyek a műtakarmánygyár körül történt eseményekre vonatkoznak, multkor közölt adatainkat kiegészitve, a következőkben foglalhatók össze:

Tény az, hogy miután élelmiszerekben mindinkább megszorulunk, a piaci és csarnoki hulladékok mennyisége tetemesen megcsökkent. Pedig amikor a főváros a műtakarmánygyárat megcsinálta, egész számitását ezekre a növényi hulladékokra alapitotta. Ilyenformán Balló Alfrédnak, a köztisztasági hivatal igazgatójának be kellett látnia, hogy a műtakarmánygyár teljesitőképességét nem tudja kihasználni. A gyár jövedelmezőségét azonban másként nem tudta biztositani, mint az üzemnek ideiglenes átadásával. Itt van az a pont, amelyen kritikánk felépült, hogy tudniillik nem tudott-e volna a főváros könnyebben feldolgozandó anyagot szerezni, mint egy magánvállalat. Ismételjük azt a szakvéleményt, amelyet legutóbbi számunkban közöltünk és amely szerint a műtakarmánygyártás egyik legfontosabb alkatrészét, az állati vért a főváros a saját vágóhidján szerezhette volna be, kötőanyagot a Korpaközpont a fővárosnak szivesebben ad, mint magáncégnek, a növényi anyag beszerzése pedig ezek után nem okozhatott volna nagyobb fejtörést.

A főváros azonban helyesebbnek találta a Löbl József és fiai cég, valamint a Magyar

bank érdekköréhez tartozó Unió mütakarmánygyár r.-t.-gal való megegyezést, amelynek van kellő mennyiségü nyersanyaga.

Ami most már a megegyezést, vagy szerződést, vagy bérletet illeti, arról

már a multkor is elismertük, hogy a fővárosra nézve egészen előnyös, de kétségtelen, hogy a fővárosnak házi kezelésben még az igy biztositottnál is nagyobb jövedelmet kellett volna elérnie.

A megállapodás tökéletesen pontos adatai egyébként a következők:

A főváros egy évi időtartamra átengedi az Uniónak mütakarmánygyára állandó foglalkoztatását és üzembentartását. Az üzembentartáshoz szükséges fütőanyagot a szeméttelepen bányászott kokszból kapja a vállalkozó, métermázsánkint 1.40 korona árban és ugyancsak önköltségi árban szolgáltatja a főváros a villamos áramot is és ráadásul ingyen engedi át a mégis beérkező nyers piaci zöldséghulladékot. Ezzel szemben az Unio r.-t. fizeti az összes üzemi költségeket és a főváros által átengedett személyzet illetményeit, beszerzi saját költségén a szükséges állati vért és egyéb anyagokat, minden vaggon kész mütakarmány után fizet a fővárosnak 500 korona haszonrészesedést és végül a fővárosnak 40.50 korona kedvezményes egységáron naponkint félvaggon mütakarmányt enged át a fuvartelep lovai számára.

Arra a kérdésre, hogy nyujt-e kellő garanciákat az Unio a fővárosnak, szintén igennel lehet felelni. Ha ugyanis a főváros legalább 150 vaggon piaci hulladékot ad át, akkor a gyár haszonrészesedés cimén legalább 150.000 koronát biztosit a fővárosnak. Ezt még abban az esetben is megkapja a főváros, ha a gyár nem állit elő megfelelő mennyiségü mütakarmányt. Ahány vaggonnal kevesebb hulladékot kap a gyár a fővárostól, annyi 1000 koronával csökken a biztositott 150.000 korona; 60.000 koronát azonban még akkor is biztosit a gyár, ha egy kosár anyagot sem kap. Ezt az összeget előre készpénzben megfizeti a fővárosnak. Ha a gyár több vaggon mütakarmányt tudna előállitani, mint amennyi nyers hulladékot a fővárostól kap, akkor a főváros a vaggononkint megállapitott 500 koronákat, vagyis a magasabb dijazást igényelheti.

Nem mondható tehát tulságosan optimistának az a kalkuláció, amit a főváros fölállitott. Eszerint a 150.000 koronás haszonrészesedés mellett, a szemétkokszon is 30.000 koronát akar nyerni, az Uniótól vett napi 50 mázsa takarmányon pedig 70.000 koronát akar megtakaritani, ami azt jelenti, hogy Balló igazgató az Unió egyéves vendégszereplése alatt 250.000 korona jövedelmet remél, ami azt jelenti, — amit szintén megirtunk már, — hogy tudniillik egy év alatt a mütakarmánygyár egész épitési költsége megtérül.

Az egy év leteltével a főváros a gyár felett ismét teljesen szabadon rendelkezhetik, s miután a gyár létesitésébe befektetett tőke amortizációjával már nem kell számolni, a további gyártás lényegesen olcsóbb lesz.

Itt emlitjük meg, hogy a köztisztasági bizottság április hó 11-én a szemétfeldolgozó üzem pestszentlőrinci telepén ülést tart, amelyen Rényi Dezső dr. tanácsnok részletesen beszámol a megállapodásról.

Teljes objektivitásunk bizonyitására egyébként a közlekedési ügyosztály cáfolatát egész terjedelmében közöljük.

Hivatalos nyilatkozat a tranzakcióról.

A „Fővárosi Hirlap"-ban egy közlemény jelent meg, mely szerint a fővárosi mütakarmánygyár botrányba fulladt, mert a főváros ezen gyárat állitólag bérbeadta. Ez az ügy a következőképpen áll. A főváros a mütakarmánygyárat nem adta bérbe hanem csupán megegyezést kötött egy évre, hangsulyozzuk, hogy csupán egy évre, az Unió mütakarmánygyár részvénytársasággal, az üzem közös folytatása tárgyában. Ezen megegyezésre az késztette a fővárost, hogy ama nyersanyag, amelynek mütakarmánynyá való feldolgozására a gyárat létesitették, a vásárcsarnokokban és a piactereken összegyülemlő zöldséghulladék, váratlanul oly kis mennyiségre apadt le, hogy ezzel a mennyiséggel a gyár teljesitőképessége nem volna teljes mértékben kihasználva. Mivel pedig most közérdek hogy minél több takarmány gyártassék az állattartók részére és mivel az Unió mütakarmánygyár több nyersanyaggal rendelkezik, mint amennyit saját gyárában feldolgozni tud, mivel pedig a főváros máshonnan nyersanyaghoz jutni nem képes, kézenfekvő volt, hogy minden tekintetben előnyös, ha a főváros ezen rövid időre az Unió gyárral egyezségre lép. Ezen egyezség pénzügyi szempontból annyira előnyös a fővárosra, hogy annak révén ugyszólván minden kockázat nélkül, egy év alatt több tiszta jövedelemre tesz szert, mint amennyibe az egész gyár került és mert olcsó áron annyi takarmányt biztositható a fuvartelep lóállománya részére, amennyire szüksége van. A közös üzembentartás révén ugyanis a fővárosnak közel 260.000 korona tiszta jövedelem van biztositva erre az évre, a gyár pedig csak 230.000 koronába került, nem pedig 350.000 koronába, mint ahogy az emlitett közlemény mondja. Egy év után a teljesen leamortizált gyár felett a főváros ismét szabadon rendelkezhetik és akkor a gyárat ismét maga fogja üzemben tartani.

Kész a tanácsi tervezet a vizdijak emeléséről

Mennyi jövedelem-többletet hajtanak az uj vizdijak? — Tizenöt millió uj beruházás. — Kimélik a kisfogyasztókat. — Budapesten legolcsóbb a viz.

A huszas-bizottság *Buzáth* János dr. tanácsnok előadása alapján foglalkozott már a vizdijak emelésének kérdésével és akkor a terveket mi is ismertettük. Most azonban módunkban van az illetékes tanácsi XI. (vízvezetéki és világitási) ügyosztálynak erre vonatkozó, már a tanács által is elfogadott, tervezetét részletesen is ismertetni.

Az ügyosztály a vizdijak fölemelésének szükségességét egyfelől a vizmüvek eddigi csekély jövedelmezőségével, másfelől azokkal a terhekkel indokolja, amelyek most, a háboru tartama alatt a vizmüvekre nehezednek és amelyek a háboru befejezése után a vizmüveket terhelni fogják. A vizmüvek eddigi jövedelmezőségének kiszámitásánál az ügyosztály arra az álláspontra helyezkedik, hogy az évi üzemi fölöslegből a beruházott tőke kamataira és törlesztésére forditott összeg levonása után jelentkező összeg a vizmüvek tiszta jövedelmét nem képezheti, mert a törlesztési időtartamon belül pótlandó és megujitandó vagyonalkatrészek kicserélésére *a főváros a vizmüveknél eddig mit sem tartalékolt.*

A vizmüvek jövedelme.

A jövedelmezőségi számitás, amelyet Borvendég Ferenc dr. tanácsjegyző rendkivüli munkával végzett, 1873-tól 1915-ig terjed. Megállapitja az ügyosztály, hogy a vizmüvekbe 1873-tól fokozatosan beruházott és 1915. év végén 47 millió K-t meghaladó tőke 42 év alatt összesen csak 3.5 millió K tiszta jövedelmet juttatott a fővárosnak, mert 1911. évig bezárólag az üzemi feleslegek az évi törlesztési és kamatterhet és az ujitási alapnak az ügyosztály által számitott terhét sem fedezték, a vizmüvek tulajdonképeni jövedelmezősége tehát csak 1902-től kezdődött és csak a káposztásmegyeri vizmüvek fokozatos kihasználásával emelkedett ugy, hogy a már 1915-ben a műnek teljes kihasználásával a mostani befektetési tőke mellett az ügyosztály szerint a maximumát érte el.

Az ujitási alap és egyéb apróbb, a vizmüvek terhére eddig fel nem számitott, azonban tényleg a vizmüvek által viselendő terhek figyelembevételével az üzem 1917. évi előrelátható jövedelmezősége a következőképen alakul:

bevétel	8.323,350 K
kiadás	7.116,107 K
tiszta jövedelem	1.212,243 K, vagyis

a befektetett tőke 2.5 százaléka.

Ez a jövedelem már alatta marad az 1915. évi jövedelemnek, mert amig a bevételek alig valamivel emelhetők, a kiadások a háboruokozta drágulás következtében 911,000 K-val haladják meg az 1915. évi kiadásokat.

Az 1917. évet követő években a jövedelmezőség még kedvezőtlenebb lesz. Megállapitja az ügyosztály, hogy a vizmüvek bevétele az üzemek kibővitése és ujabb beruházások nélkül nem fokozható, amivel szemben a kiadások további emelkedésére lehet számitani. Nem következhetik be a bevételeknek rohamos emelkedése a beruházások megtörténte után sem, mert a beruházással biztositható termelési többlet értékesitése csak a tényleges szükséglettel tarthat lépést és azoknak teljes kihasználása évek eltelte után történhetik meg.

A legközelebbi évek beruházásának költségeit az ügyosztály 10—14—15 millióra teszi.

Ennek kamatterhe 800—900,000 K, továbbá a vizmüvek igazgatásának szervezése olyan terhet fog képezni, hogy az ügyosztály szerint elérkezik a háboru utáni években ujból az az idő, amikor a vizmüvek vagy egyáltalában mit sem jövedelmeznek, vagy eseteg ujból deficittel fog küzdeni. Kétségtelen ezek szerint, hogy a jövedelem fokozásának egyedül lehetséges módjához, a vizdijak emeléséhez kell fordulni.

A külföldi nagyobb városokban mindenütt csak vizmérő mellett kaphatnak a fogyasztók vizet. Az ügyosztály is a kötelező vizmérőnek a hive. A vizmérő kötelezővé tételéből elérhető ugyan bizonyos bevételi többlet, azonban ez korántsem akkora, hogy a várható kiadások abból fedezhetők lennének. Kimutatta az ügyosztály, hogy a most vizmérő mellett és átalányrendszerben leadott vizmennyiség átlagos értékesitési egységára között olyan különbözet van ugyan, hogy a vizmérőnek kötelezővé tétele szigoru számitással 1.200,000 K többletet biztositana, azonban ez a többlet tényleg elérhető nem lenne, mert az átalányrendszernek kedvezőtlen értékesitési egységára kizárólag a nagymérvü vizpazarlásból folyik.

A megelőző években fölszerelt ingatlanok átalányban fizetett vizdijának a későbbi vizmérő mellett fizetett vizdijjal való összehasonlitása azt eredményezi, hogy a kötelező vizmérővel legfeljebb 300,000 K bevételi többlet járna. Különben a kötelező vizmérőre való áttérés ezidőszerint azért is akadályokba ütközik, mert a mintegy 8000 darab vizmérőnek a mai anyag- és munkáshiány mellett való felszerelhetése kizártnak tekinthető.

A szükséges bevételi többlet biztositása céljából az ügyosztály a vizmérő szerinti vizdij kilométerenkinti mostani 16 filléres egységárnak 20 fillérre való emelését tervezi és az érvényben levő százalékos engedményeknek némi megszoritásával, az emelés 25—33 százalékig terjedne aképpen, hogy a legkisebb fogyasztók évi vizdija átlagban 25 százalékot, a nagyobb fogyasztóké — engedményeik redukálásával — 33 százalékot tenne ki.

Az elérhető bevételi többlet volna ebből az emelésből 1.361,000 korona.

Kiszámitotta az ügyosztály, hogy a vizmérő mellett szolgáltatott vizért átlagosan 1915-ben 13.15 fillért, a felemelt egységár mellett 15 fillért kapott a főváros, mig a 20 filléres alapár mellett az átlagos értékesitési egységár 16.78 fillért tenne ki. A mostani két szolgáltatási rendszerben az előbb emlitett 13.15 filléres átlagos értékesitési egységárral szemben átalányár mellett a főváros csak 8.34 fillért kapott köbméterenkint. Nyilvánvaló ebből, hogy az átalányárakat, ha a fővárost eddig ért károsodást kiküszöbölni óhajtják, akkor legalább 100 százalékkal kellene emelni.

A kisfogyasztók kimélése.

A 100 százalékig azonban nem megy el az ügyosztály, az átlagos emelés 79 százalékos lesz. Ez a hetvenkilenc százalék átlagban adódik ugyan ki, de figyelemmel lesznek arra, hogy azokat a fogyasztó objektumokat, amelyek a szegényebb néprétegek lakásaiból állanak, kisebb teher sujtsa. Itt az emelés kerek 50 százalék lesz, ugy, hogy a szoba-konyhánál, amely eddig helyiségenként 3.20 koronát fizetett, most a kettőnél az együttes emelkedés 3.20 koronát tesz ki. A vizdijakat továbbra is a háztulajdonos fizeti, mert a vizdijaknak a lakóra való kivetése technikai akadályokba ütközik. Mindenesetre számolni kell azonban azzal, hogy a háztulajdonos a vizdijak emelését később a lakóra fogja átháritani, előre kell gondoskodni tehát arról, hogy az átháritás a szegényebb néposztályt kisebb mértékben érje. A tervezet szerint a többlet a következőkép alakul: szoba-konyhánál 3.20 korona, két szoba-konyhánál 4.80 korona, két szoba-konyha, előszoba, kamra 8 korona. Igy a kisebb lakásoknál az emelkedés, a lakásbér percentjét számitva, nem haladja meg az 1 százalékot. Ez a percent azonban a nagyobb lakásoknál emelkedik.

Vannak azonban fényüzési igényeket kielégitő objektumok, mint például a fürdőszoba és a klozet, amelyeknek vizdija 100 százalékkal emelkedik. A növényházak köbméterenként az eddigi 10 fillér helyett most 20 fillért fizetnek. A fogatok és automobilok vizdija eddig egysége-

sen 6 korona volt, ezentul a fogat 30 koronát, az automobil pedig 50 koronát fizet. A szökőkutaknál az emelés átlagban 200 százalék lesz.

Az átalányban leadott viznél ez a bevételi többlet 1,642.000 koronát tesz ki és a kétféle emelés együttesen a vizmüveknek 3,000.000 koronás jövedelmi többletet biztosit.

Összehasonlitás a külföldi vizárakkal.

Álljon itt néhány külföldi példa, amelyekkel a mi vizdijemelésünket egybevetve kiderül, hogy Budapest közönsége még ezentul is igen olcsón jut a vizhez. Berlinben például minden ingatlan 4 korona alapdijat fizet, amiért semmiféle ellenszolgáltatást nem kap. Ezenfelül minden köbméter viz 15 pfennigbe kerül. Ugyancsak 15 pfennig a viz köbméterje Münchenben is, de Lipcsében már ez az ár 18 pfennigre emelkedik. Engedményt egyik városban sem adnak. Vannak városok, ahol a fogyasztás mennyisége és az igénybevétel szerint adnak engedményt. Eszerint az árak a következőképen alakulnak:

Bréma	legmagasabb	19,	legalacsonyabb	12	pfennig
Drezda	„	15	„	13.5	„
Hannover	„	20	„	17	„
Breslau	„	23	„	12	„
Frankf. a/M.	„	32	„	10	„

Bécsben kétféle vizvezeték van: haszonvizvezeték és háztartási vizvezeték. A mi rendszerünknek a háztartási, az ugynevezett Hochquelle-vezeték felel meg. A háztulajdonos Bécsben mindenekelőtt alapdijként az ingatlan állami adójának 1 százalékát fizeti, amiért semmiféle ellenszolgáltatást nem kap. Fizet azután a házban lakó minden lélek után évi 6 koronát és kap ezért lélekszám szerint 25 liter vizet. Az ezenfelül elfogyasztott minden köbméter vizért ujabb 20 fillér jár. A különbség illusztrálására hasonlitsuk össze Budapest és Bécs néhány házát:

	Budapesten fizet	Bécsben fizetne
Andrássy-út 25.	5208 K-t	9130 K-t
Teréz-körút 3.	2429 „	4670 „
Király-u. 13.	1492 „	3017 „
Rákóczi-út 30.	2535 „	4818 „
József-körút 73.	2198 „	4568 „

A vizmérő-órák dija.

Magasabbak lesznek a vizmérőórákért fizetendő bérleti dijak is, de csak annyiban, hogy a főváros önköltségeit óhajtja megtériteni. Tulajdonképen azonban még ez sem történik meg, mert a beszerzési és fentartási költségek több mint 100 százalékkal emelkedtek, amivel szemben az ügyosztály csak 48 százalékos emelést vett tervbe. A szabályrendeletnek egyéb általánosságban szükségesnek tartott módositását ezuttal azért nem javasolja az ügyosztály, mert azt hiszi, hogy a két szolgáltatási mód egységárának eltérő emelése a vizmérő általánositására fog vezetni, annak további következménye a vizmérő-órák kötelezővé tétele lesz, amikor az egész szabályrendelet ugyis általános revizióra szorul.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Április hó 7-én **szombaton** este ½8 órakor

Nagy megnyitó disz-előadás

Husvét vasárnap 2 előadás } d. u. ¼4 órakor
Husvét hétfőn 2 előadás } Este ½8 „

Délután gyermekeknek félárak.

Jegyek válthatók naponkint a cirkusz-pénztárnál délelőtt 10-től este 6-ig és a városi előváltási helyeken.

Elővételi dij nincsen.

Rendeljen még ma egy sorsjegyet az uj 38-ik sorsjátékhoz. Levelezőlap elegendő.

DÖRGE BANK R.-T. BUDAPEST, Kossuth Lajos-u. 4.

Sorsjegyek árai: Egész 12 K, fél 6 K, negyed 3 K, nyolcad 1.50 K.

Események

Tanácsi jelentés a kereskedelmi kikötő ügyében. A főváros egyik mult évvégi közgyülésén *Havass* Rezső bizottsági tag interpellációt intézett a polgármesterhez a kereskedelmi és ipari kikötő ügyében. Azóta ebben a kérdésben — mint arról a *Fővárosi Hirlap* időről-időre pontosan beszámolt — sok minden történt. Havass interpellációja azonban olyan természetü volt, amely nem pusztán polgármesteri választ kivánt, hanem tanácsi jelentést kért. Ennek a tanácsi jelentésnek előterjesztésére eddig nem volt mód, most azonban, miután a főváros és kormány kiküldötteiből megalakult a kikötőbizottság, az albizottság pedig már munkáját is megkezdte, a tanács meg tudja adni a kivánt felvilágositásokat. Mint értesülünk, *Bárczy* polgármester a tanács jelentését az április 19-iki közgyülés elé terjeszti.

A közigazgatási bizottság legközelebbi ülése. A közigazgatási bizottság minden hó második hétfőjén tartja havi rendes ülését. Minthogy a legközelebbi ülés husvét hétfőjére esnék, az ülést a következő hét hétfőjére, április 16-ikára halasztották.

Uj szindikus. A Budapesti Napilapok Fővárosi Tudósitóinak Szindikátusa csütörtökön töltötte be az egyik megüresedett szindikusi tisztséget. Egyhangulag Hegedüs Gyulát, a „Budapesti Hirlap“ és az „Esti Ujság“ népszerü, közbecsült fővárosi tudósitóját választották meg.

A vidéki városok uj jövedelmi forrása. A jövedelmük emelésére fordítják a főgondjukat mostanában a vidéki városok. Igy Arad városa telekértékadó, közlekedési, vigalmi és világitási adó behozatalát tervezi. Azonkivül a mozikat községesiteni, esetleg uj mozikat hatósági kezelésben akar létesiteni a város. Pozsony a városi népfürdő fürdődijait 25 százalékkal emeli. Az illemhelyek bérleti diját is felemelte azzal a kikötéssel, hogy a használati dijakat nem szabad felemelni. A világitási áram bérét 30 százalékkal, az erőáram bérét pedig 50 százalékkal fogja felemelni a város.

A fuvartelep mérlege. A fuvartelep vezetősége bemutatta a tanácshoz az 1916. évi üzleti eredményéről szóló évzáró jelentését. A mérleg szerint a telep az elmult esztendőben 383.322 korona 14 fillér bruttó nyereséget mutat ki.

Három város-sláger. Ha érdeme szerint akarjuk méltatni a Kristálypalota müsorát, akkor legjobb meggyőződésünk szerint ezt kell mondanunk: kedves közönség, siess a pénztárhoz és válts jegyet és nézd meg ezt a müsort, amelynél jobbat nagyon régen nem láttál és talán sohase fogsz látni pesti dohányos-szinházban. Csak három ugynevezett slágert említünk föl csalogatásul: A „Schubert“-operett vérbeli müvészi esemény. Több mint egy tucat Schubert-dal, nagyszerü szövegkönyv, nagyszerü előadás. A Julius Spielmann Schubertje valósággal klasszikus, éneke ragyogó stilus, a Berti Nagelmüller minden szava gyujtó hatás. Aztán hallgasd meg azt az Armin Berg nevü komikust. Harsogó hahotát kelt minden szava, groteszk mozdulata. Igy és ennyit még nem nevettek pesti nézőtéren. És akarsz hallani egy exotikum számba menő müvészi specialitást? Hallgasd meg azt a „füttyös-operát“, amit Herendi Hermann Manci ad elő.

A Fővárosi Orfeum áprilisi müsora. Szombaton este mutatta be a Fővárosi Orfeum változatos és élvezetes áprilisi müsorát. A müsor elevensége, a nézőtér zsufoltsága alaposan rácáfolt a hanyatló szezónra. Richard Hütter bécsi humorista, Lewis, a várszói Kaminszki-jargon-szinház jellemszinésze és Gogol drámai szinész gondoskodtak a müsor külföldi számairól. A varietészámok között Kitty Traney és Roston gorillautánzó tüntek ki. Kadelburg „Civilben“ cimü bohózatát az orfeum magyar müvészei játszották el. Huszár Károly egy kutyamosó szerepében állandó derültségben tartotta a közönséget. Hollós Terus, Balogh Böske, Mezey Ilonka és Hunyadi Emil szintén igen jók voltak.

A Télikert áprilisban. Werbezirk Gizella, a bécsiek kómikája, saját társulatával eljátssza a Bécsben nagy sikereket elért Pfeffer und Salz cimü rendkivül kacagtató bohózatot. Willy Pantzer, a legötletesebb artista, remek uj számát, melylyel most a központi hatalmak országaiba indul, a Télikertben mutatja be legelőször. Kabos Gyulával a cimszerepben uj bohókás operette is szinre kerül, melynek A kültelki hercegnő a cime.

Április 30-ika, a fémbeszolgáltatás utolsó terminusa. Minden késedelmező, akinek még beszolgáltatásra kötelezett fémei vannak, a saját érdekében és a honvédelem érdekében cselekszik, ha fémeit mielőbb beszolgáltatja a hivatalos fémbeváltóknál, amelyeknek ellenértékét rögtön készpénzben a hatóságok által ellenőrzött árakon kifizetik.

A Tőke

Földbirtok-politika.

A földmivelési miniszter a képviselőházban bejelentette, hogy legközelebb törvényjavaslatot fog előterjeszteni, mely — mint a miniszter mondotta — a „káros birtokeltolódásnak lesz hivatva utját állani“. Ezt a célt a javaslat ugy kivánja elérni, hogy az üzletszerü birtokközvetitést engedélyhez köti, a közvetitőket arra kötelezi, hogy a nekik felajánlott birtokokat előbb a földmivelési miniszternek, vagy az altruista intézményeknek kinálják fel és csak ha ezek záros határidőn belül nem nyilatkozhatnak, lesz szabad majd a birtokot tovább eladni. Ezenkivül a javaslat azt az intézkedést fogja tartalmazni, mely szerint mindazok a birtokok, amelyek megszerzésüktől számitott hat éven belül eldaraboltatnak, a telepitési alap javára az ártöbbletet 75 százaléka erejéig megterheltessenek. Végül a törvényjavaslat felhatalmazást kér arra, hogy a kormány a háboru kitörése óta pénzintézetek, egyletek és társulatok által megvásárolt ingatlanokat a beszerzési áron bármikor megvehesse.

Azt már megszoktuk a háboru alatt, hogy a gazdasági életben mindenütt az állam intervenciójával találkozunk. Azt azonban mégse mertük hinni, hogy majd akad egy miniszter, aki a földbirtokcserét törvénnyel akarja megakadályozni. Ez olyan retrográd intézkedés volna, melyhez hasonlót 1848. óta nem tapasztaltunk. Az ember alig hisz a szemeinek, amidőn a földmivelési miniszter legutóbbi beszédét olvassa. A miniszter maga beismeri, hogy a birtokcserék és eltolódások a háboru alatt sokkal kisebb méretüek, mint a békeidőben bármikor. És mégis arra a konkluzióra jut, hogy a javasolt intézkedéseket a magyar földhöz füződő nagy nemzeti és államérdekek parancsolják. Ezeket a frázisokat már jól ismerjük. Minden agrárius akció eme jelszavak alatt szokott utnak indulni. Csakhogy most, amidőn a nemzeti létért küzdünk és amidőn ez a küzdelem összes anyagi és erkölcsi erőnket leköti, az ilyen frázisokkal nem lehet hatást és népszerüséget elérni. Ma már más szelek fujdogálnak. Ezután majd inkább csak a földfelosztás jelszava alatt lehet hiveket toborozni. Már pedig ehhez közelebb áll a bankok tervbevett parcellázási politikája, mint a földmivelési miniszter által propagált akció, mely a szabad birtokforgalmat akarja korlátozni.

A földmivelési miniszter azt mondja, hogy a pénzintézetek földbirtokvásárlásait figyelemmel kell kisérni. Mi is ezt mondjuk, csakhogy nem olyan értelemben, mint a miniszter gondolja. Mi a bankoknak ezt az akcióját nagystilünek és hasznosnak tartjuk, különösen az oly sokszor hangoztatott többtermelés szempontjából, amelynek a gazdasági élet reorganizációjában első sorban kell kidomborodnia. A háboru utáni gazdasági helyzet képét most még megközelitőleg se vagyunk képesek megrajzolni. Az azonban bizonyos, hogy a bankok birtokvásárlásai nemzeti és közgazdasági szempontból nem árthatnak annak az uj kialakulásnak, amely a háboru után fog bekövetkezni. De annál inkább árthatnának annak olyan intézkedések, mint amelyeket a földmivelési miniszter az ő törvényjavaslatával kiván megvalósitani.

A gazdasági életnek a szabad mozgás képezi az alapját. Ezt az elvet a háboru sem ingatta meg. Igaz, hogy a hadiállapot bizonyos kivételes intézkedéseket tett szükségessé, amelyek révén az állam nagyfoku ingerenciát nyert a gazdasági élet menetének az irányitására. Most már azonban ebben az irányban is tultengést látunk, aminek a káros hatásai máris mutatkoznak. Mindenesetre furcsa dolog, hogy mig Teleszky pénzügyminiszter a főrendiházban az agráriusok ellen fordulva az állami be nem avatkozás mellett foglalt állást, addig a kormány egy másik tagja a képviselőházban az urbériség

korszakára emlékeztető rendszabályokat jelent be és a szabad birtogforgalmat az állam omnipotenciájával akarja megbénitani.

Mi ugy látjuk, hogy a kormány közgazdasági politikája jelenleg teljesen az agrárius áramlatban uszik. A háborus intézkedések nagyrésze antimerkantilis jellegü, ami nyilván agrárius befolyásra vezethető vissza. Hogy ezek az intézkedések azonban nem mindig helyesek, azt bizonyitják az árubeszerzésnél mutatkozó nehézségek, melyek napról-napra fokozódnak. Most azután jön a földmivelési miniszter és ezeket a nehézségeket az üzleti forgalom ujabb korlátozásával akarja szaporitani. Mert ma a föld is áru és ha ez az áru mostanában a parcellázási üzletek kapcsán uzsora tárgyává lett, ebben nem a bankok hibásak. A föld árfelhajtását, a földuzsorát is ugyanaz a háborus konjunktura és ugyanaz a pénzbőség idézte elő, mely a legtöbb árucikknek az árát megötszörözte és megtizszerezte.

A földmivelési miniszter azt mondja, hogy a kormány birtokpolitikai akciójában megtalálta a legszerencsésebb utat, mely a statusquot biztositja és az eltolódásokat lehetetlenné teszi. Ez a kijelentés minden gondolkozó embert mosolyra kell, hogy késztessen. Hát azt hiszi a miniszter ur, hogy a mostani viharos idők eltolódások nélkül fognak elhuzódni fölöttünk? A földmivelési miniszter statusquoról beszél akkor, amidőn mindenki uj életről és uj korszakról álmodozik! Nem kérünk többé abból a statusquoból, mely az ország egész közgazdaságát agrárius érdekeknek szolgáltatta ki és azt a furcsa helyzetet teremtette, hogy a legutolsó békeévben seholse voltak oly magas gabona- és husárak Európában, mint a földmivelő Magyarországban.

Uj adók. Mint értesülünk, a pénzügyminiszter a részvényforgalmi adónak és a tőzsdei illetéknek jelentékeny fölemelését vette tervbe. Az idevonatkozó javaslat most van kidolgozás alatt és még a nyár folyamán a képviselőház elé kerül. Ugyancsak a Ház nyári ülésszakában fogják előterjeszteni a *fogyasztási adó* felemelésére és a *luxus-adó* behozatalára vonatkozó javaslatokat is. A pénzügyminiszteriumban tanulmányok folynak a gyufaadó behozatala tárgyában is. Ausztriában és Boszniában a *gyufaadó* már életbelépett, ami által a magyar gyufaipar hátrányba került és az ottani piacokat elvesztette. Ugy látszik, hogy a gyufaadó behozatala most már nemcsak kincstári érdek, hanem a magyar gyufagyárak érdeke is. Természetesen itt is a fogyasztó fog a legrosszabbul járni, mert a 2 fillérre tervezett adó mellett egy doboz gyufa, melynek ma 6 fillér az ára, 8 fillérbe fog kerülni.

Lers államtitkár — báró. A király Lers Vilmos kereskedelmi miniszteri államtitkárnak a magyar bárói méltóságot adományozta. Ez a kitüntetés ezuttal igazán érdemes férfiut ért, aki 25 év óta nagy buzgalommal, ügyszeretettel és odaadással szolgálja a hazai közgazdaság érdekeit. Lers a legutóbbi két évtized alatt részt vett az összes kiegyezési és külkereskedelmi szerződéses tárgyalásokban, az utóbbi években pedig ő vezette azokat. Ezekben a kérdésekben Lerset elsőrangu szaktekintélynek ismerik.

Lenipari központ. Jó forrásból értesülünk, hogy a lenből készült gyártmányok forgalomba hozásáról szóló szabályrendelet a kereskedelmi miniszteriumban már elkészült és a napokban kerül nyilvánosságra. Evvel egyidejüleg megalakul a lenipari központ is, amelyben az érdekelt gyárosok tömörülnek. A központ előkészitő munkálatai már megindultak. Vezető igazgatónak Krausz Arturt, a Fischer I. zsák- és ponyvagyáros cég üzletvezetőjét fogják kinevezni.

Az Adriai Biztositó uj vezérigazgatója. Az Adriai Biztositó Társulat központi végrehajtó-tanácsa március hó 29-én megtartott ülésében az elhunyt Frigyessy Adolf udvari tanácsos helyébe fiát, dr. Frigyessy Arnoldot, a társulat eddigi vezértitkárát választotta meg vezérigazgatóvá.

A Déli Vasut igazgatósági irodája. A Déli Vaspálya-Társaság üzletigazgatósága a Tükör-utca 2. száma alatt fennállott irodáját beszüntette. Az uj igazgató Breuer Mór kir. tanácsos, a Déli Vasut budapesti állomásán levő üzletigazgatósági épületben rendezte be hivatalát. Ugyanide helyeztetett át a barcs—pakraci vasut irodája is.

Alaptőke-emelés. A Rietschel és Henneberg r.-t., mely központi fütő-, vizvezeték-, csatornázási-, fürdő és egyéb egészségügyi berendezésekkel foglalkozik, vezérigazgatójának, Zülchner Adolf mérnöknek inditványára elhatározta, hogy a legközelebbi közgyülésen alaptőkéjét a kétszeresére emeli fel. Az alaptőke emelése az érdekeltségek által már teljesen biztositva van. Ugyanezen közgyülés a Lázár Pál udvari tanácsos, müegyetemi tanár elhalálozása folytán megüresedett igazgatótagsági állást választás utján be fogja tölteni.

Közgyülések és beszámolók

A Magyar Jelzáloghitelbank szombaton tartotta meg gróf Khuen-Héderváry Károly elnöklésével negyvennyolcadik rendes évi közgyülését. Az előterjesztett évi jelentést, melynek lényegesebb adatait már a zárszámadások kapcsán ismertettük, a közgyülés egyhangulag elfogadta és magáévá tette a nyereség felosztására vonatkozó azt az inditványt is, mely szerint a részvény-szelvényt 22 koronával váltják be április 2-ától kezdve s a még rendelkezésre álló 1,458.762 K-ból 100.000 K-t a nyugdijalapra, 125.000 K-t az intézeti tisztviselők és szolgák rendkivüli jutalmazására forditanak, 1,233.762 K-t pedig az uj üzletév számlájára visznek át. Niamesny Mihály részvényes nagy elismeréssel emlékezett meg az intézet igazgatóságának elmult évi munkásságáról és kifejezést adott az összes részvényesek köszönetének. Gróf Khuen-Héderváry Károly és báró Madarassy-Beck Gyula felszólalásai után a közgyülés véget ért.

A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank a napokban tartotta báró Madarassy-Beck Miksa elnöklésével 47-ik évi rendes közgyülését. A napirend során előterjesztették az igazgatóság jelentését, mely részletesen beszámol az intézet mult évi munkásságáról. A jelentés megállapitja, hogy a háborus viszonyok mult esztendőben is rányomták bélyegüket a bank számadásaira: a bank kezelésére bizott idegen tőkék növekedése, ennek megfelelő forgalom emelkedés és a haszon növekedése járt ennek nyomában. Megemlékezik a jelentés az intézetnek decemberben teljes sikerrel végrehajtott tőkemeléséről, az egyes üzletágak nagyarányu fejlődéséről és a bank mult évi nagyobbszabásu pénzmüveleteiről. A közgyülés a jelentést egyhangulag tudomásul vette és a nyereség felosztására vonatkozólag elhatározta, hogy az alapszabályszerü levonások után a tartalékalapot 400.000 koronával, a nyugdijalapot 250.000 koronával, az alkalmazottak segitőalapját 20.000 koronával dotálják, a részvényszelvények 30 koronával (7½%) április 2-tól kezdve leendő beváltására 3 millió 750.000 koronát forditanak, a fenmaradó 1,818.152.28 koronát pedig az 1917. üzletévre vitte át. Az igazgatóság uj tagjai lettek: Dr. Freund István, Kraus Maxmilian (Wien), Lévai Adolf és lovag Wahl Oszkár.

A Magyar Általános Ingatlanbank r.-t. a napokban tartotta 10-ik évi közgyülését dr. Horváth Lipót elnöklésével. A 438.476 K 59 fillért kitevő (tavaly 384.941 K 34 fillér) tiszta nyereségből, mely a tőkeemelés előtti 3 millió K alaptőkével éretett el. Dr. Halom Dezső vezérigazgató inditványa szerint 10%-os (tavaly 9%) azaz részvényenként 30 K osztalékra 300.000 K-t, tartalékalapok gyarapitására 67.575 K 45 fillért forditanak, 20.302 K 31 fillért jövő évre visznek elő. A közgyülés tudomásul vette, hogy a Magyar Általános Takarékpénztár és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-bank megvette a Magyar Jelzálog Hitelbanktól és a fuzionált Magyar Agrár- és Járadékbanktól az intézetbeli részvényérdekeltségüket, minek folytán ezek képviselői igazgatósági tagságukról lemondottak. A közgyülés az igazgatóságba uj tagokul választotta dr. báró Madarassy-Beck Marcellt, Munk Pétert és Ruszter Bélát. Az intézet fennállásának tizedik évfordulója alkalmából a közgyülés meleg ünneplésben részesitette az elnökséget és dr. Halom Dezső vezérigazgatót valamint a tisztikart. Uj elnök lett dr. báró Madarassy-Beck Marcell, alelnökök dr. Horváth Lipót és dr. Gosztony Mihály.

A Budapesti közuti vaspályatársaság igazgatósága megállapitotta az 1916. évi mérleget és zárszámadást és elhatározta, hogy a f. é. április 26-án tartandó közgyülésnek javaslatba fogja hozni, hogy a kimutatott 9,016.051.26 K nyereségből az alapszabályszerü levonások után részvényenként 34 K (tavaly 32 K) élvezeti jegyenként 24 K (tavaly 22 K) osztalék fizettessék és a fenmaradó 466.006.26 K uj számlára vitessék át. Mindamellett, hogy a lényegesen emelkedett bevételekkel szemben az üzemi kiadások is tetemesen szaporodtak, a székesfőváros részesedése is 693.000 koronával volt nagyobb és 1916. évre 2,948.000 koronára rugott, továbbá a háboru okozta kiadások az előző évi 741.000 koronával szemben egy és fél millió koronát tettek ki, a társaság két koronával magasabb osztalékon felül a leirási tartalékot az előző évi 140.000 koronával szemben ezuttal 1,000.000 koronával, vagyis 860.000 koronával nagyobb összeggel dotálta. Az igazgatóság foglalkozott továbbá a nyugdijalap növekedésének kérdésével is és elhatározta, hogy a közgyülésnek javaslatot fog tenni oly irányban, miszerint — a mérlegben kimutatott tartalékoknak igénybevétele nélkül — az évek során át e célra gyüjtött intern tartalékból két millió korona a nyugdijalapba helyeztessék.

A Magyar-Francia Biztositó közgyülése. A Magyar-Francia Biztositó Részvénytársaság hétfőn tartotta közgyülését. A közgyülés elé terjesztett évi jelentés szerint a tüz-, betörés- és gégágazatokban a dijbevétel az előző évihez képest 1,821.504 korona 72 fillérrel emelkedett s az uj szerzemények összege és száma lényegesen meghaladta az előző évi produkciót s az év végével 45,323.244 korona 95 fillér tőkéről és 5431.20 korona járadékról szóló biztositások voltak érvényben, ami az 1915. évhez képest az üzletállomány 6,479.009 korona tőkével és 1140 korona járadékkal való szaporodását jelenti. A közgyülés elhatározta, hogy a 662.239.06 korona tiszta nyereségből az alapszabályszerü levonások eszközlése után az 5,000.000 korona részvénytőkének megfelelő 5% osztalék fejében, vagyis részvényenként 10 K, tehát összesen 250.000 korona fizettessék ki. A fennmaradó 233.434.52 K-ra nézve elhatároztatott, miszerint az különféle alapok növelésére fordittassék. Uj tagul az igazgatóságba Mihályi Zoltán választatott be. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülésben Mihályi Zoltán igazgatósági tag, mint vezérigazgató bizatott meg továbbra is az ügyek vezetésével.

Az Első biztositó intézet katonai szolgálat esetére (élet- és gyermekbiztositó-társaság m. sz.) közgyülése tudomásul vette a mult esztendő fejlődéses eredményeit, intézkedett, hogy a 110,162 K 96 f-nyi feleslegből 59,497 K 77 f a felek osztalékalapjába utaltassék, amelylyel az osztalékalap 476,000 K 42 f-re emelkedik. A közgyülés ugy az igazgatóságnak, mint Krausz L. Pál vezérigazgatónak és a tisztviselői karnak köszönetet szavazott fáradhatatlan munkásságáért és szivesen járult az igazgatóság bejelentéséhez, hogy a tisztviselőket hadipótlékban részesiti.

A Nemzeti Baleset-Biztositó r.-t. a napokban tartotta közgyülését Ormódy Vilmos elnöklete alatt. Az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak együttes inditványát, hogy az 1916. évi 370.583 korona 09 fillér nyereségből osztalékul minden részvény után 15 korona = 7½ százalék, azaz összesen 150.000 korona fizettessék ki, a közgyülés egyhangulag elfogadta.

A Hazai általános biztositó r.-t.-nak 1916. évi mérlege szerint volt az összes bevétel 11.602.795 K; ebből a viszontbiztositott kár 1,957.128 K-t, a dijtartalékok áthozata 1,844.893 K-t, a viszontbiztositóknak 1916. évi dijtartaléka 1,502.906 K-t, a mult évi kártartalék 487.357 K-t, a viszontbiztositók 1916. évi kártartaléka 441.598 K-t, a dijbevétel a törlés levonása után 5,207.391 K-t, az egyéb bevétel 161.519 K-t tett ki. Ezzel szemben kárfizetésekre 2,456.634 K, viszontbiztositott dijakra 3 910.421 K, üzleti költségre 564.191 K, be nem hajtható követelésekre 4.877 K, a viszontbiztositók mult évi kártartalékára 364.906 K, a függő károk tartalékára 589.990 K, dijtartalékokra 2.084.713 K, a kifizetett 6 éves jégdijtartalékokra 3.699 K, a viszontboztositók mult évi dijtartalékára 1,361.234 K kellett, ugy hogy 262.124 K az évi fölösleg.

Az Unionbank osztaléka. Az Unionbank zárszámadása 7,822.711 K tiszta nyereséggel zárul, amelyből részvényenkint 30 korona (8½%) osztalékot fognak fizetni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

A nagy jutalmat
600.000 koronát
és sok más jelentékeny főnyereményt tudvalevőleg ismét a **Dörge Frigyes bank rt.-nál** (Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.) vásárolt sorsjegyek ütötték meg. Ajánlatos az uj sorsjátékra szóló megrendeléseket (huzás már 1917. április 13. és 14.) azonnal feladni. Levelezőlap elegendő. Az I. osztályu sorsjegyek ára: egész 12 K, fél 6 K, negyed 3 K, nyolcad 1.50 K.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan.. **Budapest, VII., Rózsa-utca 34.**
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

KRISTÁLYPALOTA

TELEFON 120—77.

Vasárnap délután fél 3 órakor mérsékelt, este 7 órakor rendes helyárakkal

az uj áprilisi műsor:

1. A Bunda
Bohózat.
Játszák: **Pallai Rózsi, Ferenczi Károly Ujváry Károly.**

2. Bajor Lulu
scenirozott dala.

3. Concha Rózsi, Pártos Jenő és Gallai Nándor:
„A három táncos tünemény"

4. Ferenczy Károly
humoros aktuálitásokkal.

5. Pallai Rózsi
mint hintásfiu, meghintáztatja a közönséget.

6. Ujváry Károly
szólókkal.

7. Herms-trio
a komikus akrobata mesterei

8.
Julius Spielmann
vendégjátékával a SCHUBERT eredeti szerzeményeiből összeállitott
„SCHUBERT"
cimü operett. Spielmann szereplőtársai: **Carli Nagelmüller, Hella Kürthy, Isa Marsen, Hans Marthon, Adolf Siedler, Joseph Möller, Leona Tarnay.**

9.
Herendi Hermann Manci
»A huncut Pierrette« c. »füttyös operá«-ban.

10. Armin Berg
Bécs legnépszerübb énekes komikusa.

11. A két Hornik-leány
táncjelenete.

Védjegy: ORIENT PERLEN

Keleti gyöngyök.
Legnagyobb ujdonság! Tökéletes utánzata az igazgyöngynek! Masziv! Törhetetlen! Kemény! Egyenletes suly! Fény! S inját szás! A legjobb szakembert megtéveszti! Reklám kedvéért privátoknak is nagybani árakon! Gyöngykollier, modern csattal, 1a minőség **35 K.** Gyöngyfülbevaló, valódi foglalatban **25 K.** Gyöngycsavar **20 K.** Prospektus ingyen. — Kereskedőket keresünk. — Üzleteink nincsenek. Szétküldés utánvéttel is. Becserélés megengedve. Védjegyre ügyelni.
Orient Perlen Engrosshaus, Wien II., Praterstrasse 50/F.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia

muzsikál.

ROBERT VARVICK
legnépszerübb amerikai filmszinész utolsó fellépése az idei évadban.
A GÁRDISTA
cimü 4 felvonásos Balzác novella kettős főszerepében.
Royal-Apollóban!
Előadások kezdete 4, 6, és 8 órakor.
Jegyek előre válthatók délelőtt 11—1-ig, délután 4 órától.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

A menekülő élet

minden idők leghatalmasabb filmszenzációja

a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.
Előadások kezdete pont 4, 6 és 8 órakor.

Brilliáns müsor

1. **A magyar föld ereje**
dráma 3 felvonásban.
2. **Élned kell értem!**
szinjáték 3 felvonásban.
3. **Rita Saccheto** fellépése a **Sabina** cimü 3 felvonásos szerelmi komédia főszerepében.

OMNIÁBAN

Előadások kezdete: 4, 6 és 8 órakor.
Elővétel délelőtt 11—1 óráig és délután 1/2 3 órától.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág, Ibolya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona, Rózsa, Gyöngyvirág, Akácia, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3.— K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó piperaszappanok! Gyártelep: **Hyvaryon & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **Gross Antal** kiviteli háza
Budapest, VIII., József-körut 23.

MI MINDNYÁJAN A VÁROSLIGETI
HENRY-ARENÁ-ba megyünk.
Naponta d. u 3 órától. Vasár- és ünnepnapokon, ugyszintén husvét vasárnap és husvét hétfőn d. u 2 órától este 10 óráig nagy fényes cirkusz és variete müsorral diszelőadások. Olcsó helyárak!

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Ma és mindennap
Levie, a varsói Kamenszky-szinház tagja. Gogol **Huszár Károly** mint kutyamosó a »Civilben« Nikolai: **Der Wahneinnige** c. drámai jelenetében, cimü **Kadelburg** bohózatban.
Azonkivül a nagyszabásu áprilisi müsor slágerei.
Az előadás 1/4 8 órakor kezdődik.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

Esti előadás 7 órakor.
Gizella Werbezirk vendégjátéka „A Pfeffer und Salz" cimü bohózatban.
Willy Pantzer's Company uj eredeti humoros szkeccsében „An der russischen Front."
Kabos Gyulával a cimszerepben uj operett „A küitelki herceg" és a többi fényes attrakció, szóló és tánc-számok.
Gizella Werbezirk felléptével vasár- és ünnepnapokon délután családi előadás. Kezdete fél 3 órakor, fél helyárakkal.

Apolló-kabaré

Telefon: József 13-26. Népszinház-u'ca 1-3. Telefon: József 13-26.

A nagysikerü müsor utolsó hete

Előadások 5 és fél 8 órakor.

BOKOR PAPRIKA SZEGED
Sürgönycim: **„Ferri" Szeged.**

A tojás drága! „Pax" tabletta
segitségével tojás nélkül is szép szinü, kiadós és jól emészthető
tésztát és süteményt
készit minden háziasszony! **A „Pax" felülmulhatatlan!**
Egy **50 filléres** doboz **„Pax" tablettával** **10 tojást** lehet megtakaritani.
Kérjen próbaküldeményt **2 dobozt** (20 tabletta) **1 korona** beküldése ellenében bérmentve.
Főelárusitókat és kerületi képviselőket keresünk. Telefon József 28-65. szállit a **PAX-MŰVEK** Budapest, VII., Rákóci-ut 24.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 7 órakor.
Nagy Endre konferánszaival **A porcellánőrült** operett, irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla. **Estétől reggelig** látványos tánckölteméný, irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla és a teljesen uj áprilisi müsor.
Sörkabaré 7—10 óráig, pompás uj müsor. Belépődij 2 K.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-95.

Rottersmann Tivadar
sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése
Budapest, Király-utca 60.
Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Bárdi József
acetylen-
lámpaüzlet
Gyár-utca 23
a Podmaniczky-utca mellett van.

Tömegélelmezésre ajánlunk:
Marinált heringet
30, 50, 140 kgr.-mos hordókban
Göngyölt (Roll) heringet
30, 50, 140 kgr.-mos hordókban
Kelettengeri (Ostsee) heringet
30, 50, 140 kgr.-mos hordókban
Oroszhalat
30, 50, 140 kgr.-mos hordókban
Olaj- és Boulin-szardiniákat
1/4 dobozokban
„OCEÁN" MAGYAR KONZERVGYÁR és KERESHEDELMI RÉSZV.-TÁRS.
BUDAPEST, VI., Vágány-utca 12. szám.
Telefon 52—44, 49—71, 134—03.

ULRICH B. J.
BUDAPEST
VI., VILMOS-CSÁSZÁR-UT 31.
TELEFON: 74-41, 74-42, 74-43, 105-20, 174-76, 175-18. Interurbán: b/32.
Szállit minden kivitelben a beszolgáltatandó vörösréz fürdőkályhák pótlására szolgáló
FÜRDŐKÁLYHA-HENGEREKET
a fürdőtelep felerősitéséhez szükséges összes kapcsolásokkal, horganyozott vaslemezből hegesztve és fekete kovácsoltvas lemezből hegesztve, fedél forrasztva, utólag tüzben horganyozva, valamint egyéb fürdőberendezési tárgyakat.
Jutányos árajánlattal szives kérdezősködésre szolgálok.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Pont 7 órakor
Julius Spielmann
vendégfölléptével a
Schubert
cimü operett
Armin Berg
a legnépszerübb kuplé-énekes. Azonkivül: Pallai Rózsi, Herendi Herman Manci, Ferenczy, Ujváry, Concha, Herms-trio stb. átb.

MOZGÓKÉP-OTTHON
VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.
TELEFON: Jegyrendelés 144—98.
Wegener mesteri vigjátéka:
Gólem és a táncosnő
Henny Porten:
Lehullt bilincsek
Előadások kezdete: 3, 3/4 5, 1/2 7 és 1/4 9-kor.
Pénztár: d. e. 1/2 11—1/2 1-ig, d. u. 1/2 3-tól kezdve.
Minden hétfőn uj műsor!

MILLIÓK KÖNYVE.
34. szám.
A
tartodi medvehajtás
Malonyai Dezső regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 30 fillér
Kapható mindenütt.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

GAEDICKE bankház
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 11. szám
Ajánl az április hó 13. és 14-iki huzásokhoz:

Egész	Fél	Negyed	Nyolcad	
12.—	6.—	3.—	1.50	sorsjegyet Koronáért

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. április 11-én. — 15. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Jó jel,

hogy az állam és a társadalom már szervezkedik a háborut követő átmeneti időszak munkáira; ebből nyilvánvaló, hogy a béke már nem lehet valami elérhetetlen távolságban és hogy mihamarább ismét normális életviszonyok közé jutunk.

Az állam nemrégiben megszervezte az átmeneti gazdasági hivatalt és most az állam példáját követni szándékozik a főváros is. Szerencsére nem egy uj hivatalnak a kreálásában merül ki a főváros gondoskodása, hanem egy nagyszabásu, gyakorlatilag keresztülvihető munkaprogrammnak a kidolgozásában és előkészitésében. A tervnek magva *Feleki* Béla pénzügyi bizottsági beszéde volt. Feleki a költségvetés általános vitájában az átmeneti korszak nehézségeiről szólott és inditványozta, hogy a közgyülés küldjön ki öttagu bizottságot, amely a polgármester vezetése alatt álljon s amelynek az legyen a feladata, hogy a háboru utáni korszakot előkészitse, gondoskodjék az épitőipari tevékenység megindításáról, a lakásinség leküzdéséről és arról, hogy a frontról hazatérő katonák gyors munkaalkalmakhoz jussanak a fővárosban. Ezt az inditványt a pénzügyi bizottság egyhangulag elfogadta és egészen bizonyos, hogy a közgyülés is megérti annak fontosságát.

Lesz tehát egy átmeneti időszaki bizottság, amelynek nagyon könnyü feladata lesz, mert hiszen a polgármesternek évek óta kész munkaprogrammja van már és most csak arról lesz szó, hogy a munkaprogramm sorrendjét megállapitsák és hogy a programm végrehajtására szükséges pénzt előteremtsék. Nem hisszük, hogy a pénzügyi bizottság által kontemplált kétszáz milliós kölcsön felvételének lényegesebb akadálya volna; végtére is a főváros, amikor az átmeneti időszak munkáiról gondoskodik s amikor lehetővé teszi, hogy az átmeneti időszakban zökkenés nélkül folyjon a gazdasági élet: — voltaképpen állami feladatra vállalkozik és a kormány kész örömmel és megnyugvással fogadhatja ezt az elhatározást. A kormány tehát nem tagadhatja meg hozzájárulását a nagy beruházókölcsön felvételétől, a nagybankok pedig remélhetőleg megszivlelik azt az összehasonlitást, amelyet ugyancsak a pénzügyi bizottságban olvastak rájuk s amely szerint Bécsnek négy és fél percentre adtak a bécsi bankok kétszázötven milliót, holott a mi nagybankjaink tavaly hat és fél százalékot kértek a főváros nyolcvan milliós kölcsöne után. Ám éppen a 80 milliós kölcsön példája mutatja, hogy Budapest egyáltalában nem szorul rá a nagybankok hat és fél percentes jóindulatára; egészen bizonyos, hogy ha ismét a közönséghez fordul pénzért a főváros, akkor éppen olyan mohón fogják jegyezni a főváros kölcsönkötvényeit, mint amilyen gyorsan tuljegyezték tavaly a 80 milliós kölcsönt.

Fedezetre tehát nem lesz gond és most csak azt kell kivánni, hogy a bizottság sürgősen fogjon hozzá ahhoz a nagy munkához, amelyből uj élet, áldás, jólét, boldogság fakadhat Budapest népére.

Fullánkok

...

Közlekedési

adót szerveznek önállóan, tarifaemelés, tarifarevizió nélkül. A terv szerint minden jegynek az árához, amelyet a villamoson, autobuszon, autotaxin, kocsin, vagy más alkalmatosságon vált a közönség, hozzácsapnak egy bizonyos hányadot és ez a hányad a közlekedési adó. Mindenesetre nagy előnye ennek az önállósitásnak, hogy az egész emelés — mert a közönség szempontjából az adó voltaképpen tarifaemelés — a fővárosé és hogy igy nem a magánvállalatok látják a hasznát, hanem a főváros. Attól tartunk azonban, hogy a főváros nem áll meg az adóemelésnek ennél a mértékénél, hanem megteszi a közlekedési vállalatoknak azt a szivességet, hogy a tarifareviziót is életbelépteti. Ezt már azután sokkal kisebb megnyugvással fogadja a publikum és a főváros jobban tenné, ha beérné azzal a csekély hat millió koronával, amit a közlekedési adó jövedelmezni fog.

A záróra

marad a régi, — igy szól egy hiradás — noha az uj időszámitás április tizenhatodikán életbelép. A helyzet tehát a pesti közönség szempontjából nemcsak hogy nem lesz kedvezőbb, hanem ellenkezőleg, még rosszabb, mert hiszen a mostani tizenegyórás végső határ tiz órakor fog beállani. Ez már azután csakugyan indokolatlan okvetetlenkedés és értelmetlen molesztálása a közönségnek. Amikor leszállitották a zárórát, azt mondták, hogy ezzel enyhitik a szénhiányt. A szénhiány azonban megszünt, miért akarják tehát konzerválni az okozatot, amelynek lába alól kihuzták az okot? Semmi szüksége nincsen a pesti közönségnek arra, hogy ilyen módon büntessék, vagy kordában tartsák. A frontmögötti élet Budapesten sem rózsás, akik itt vannak, eleget szenvednek és bizony a megélhetés amugy is olyan nehéz, hogy egy kis szórakozás alaposan ráfér az emberekre. Rossz politika az, amelynek célja: — elkeserités.

Husvéti

ünnep előtt stilszerüen jött a legujabb megváltás. Kétségtelen, hogy a sajtó és a közvélemény még sohasem fogadott olyan megnyugvással és szinte kritika nélkül egy városházi üzletet, mint a „Budapesti Általános Villamossági Részvénytársaság" megváltását. Ebből pedig az következik, hogy abszolut jó üzletről van szó, olyanról, hogy ellene még azok sem szólhatnak és rohatnak, akik elvi ellenzői a községesités politikájának. Monopoliumról lévén szó, az elv megtörik, mert hiszen az ellen senkinek sem lehet kifogása, hogy a villamos áramszolgáltatás ezentul kizárólag a főváros joga, kötelessége és — üzlete legyen. Ami pedig a megváltás összegét illeti, e tekintetben megnyugtat bennünket a szakértői becsü eredménye és az a tudott tény, hogy a megváltandó telepen mintaüzem folyt. A szakértők a beszerzési, illetve a háboru előtti árakat vették alapul, amiből az következik, hogy itt a háborus haszon — a fővárosé lesz.

Beszámoló a multról, tervek a jövőről

A költségvetési előirányzatot a pénzügyi ügyosztályon kivül évenkint a tanács is kommentárokkal szokta kisérni. Ez a jelentés, amelynek cime *„A székesfőváros tanácsának a költségvetési előirányzatot kisérő jelentése"* most jelent meg terjedelmes füzetben. A tanács kommentárjai rendszerint beszámolnak az esztendő munkásságáról, kisérő zenét szolgáltatnak a számok tömkelegéhez. De még ennél is érdekesebb, hogy ebben a füzetben amugy konturjaiban megjelenik a tanács jövőbeli munkaprogrammja is, amely akárhányszor rendkivüli érdekességeket tartalmaz.

Az ujságirói munka önmagában való dicséretét jelenti, hogy a *Fővárosi Hirlap utolsó évfolyamában már mindazokat a terveket és szándékokat módunkban volt ismertetni, amelyek hivatalosan most jelennek meg először a nyilvánosság előtt* a tanácsi kisérő jelentésben. A tanács érdemes munkája ilyenformán a *Fővárosi Hirlap* olvasói számára ujdonságot nem hoz, mégis érdekes végiglapozni a füzetet, amely egy esztendő munkábavett ötleteit foglalja csokorba. Ime egy kis mutató belőle:

Az ut- és csatornaépitő ügyosztály ujabb, hosszu időre szóló burkoló-kölcsön fölvételének programmján dolgozik. A tabáni utépitések terve elkészült és a háboru befejeztével megkezdődhetik a munka. Foglalkozik az ügyosztály a kőbányavétel tervével, a gyalogutak épitésére alkalmas cementlapok gyártásának kérdésével, a községi aszfaltgyár létesitésével és a kőanyag felzuzásának és fuvarozásának házikezelésbe vételével. A jövő évben hordozható zuzógépet szerez be a főváros a hozzávaló motorokkal együtt. A csatornázás terén tovább folynak az Ördögárok beboltozása és az Aranyhegyi árok szabályozása. Az I. kerületben levő vizlevezetőárkok szabályozására vonatkozó tervek most készülnek, küszöbön áll a balparti általános csatornázás tervének bizottsági tárgyalása, a jobbparti tervek elkészitéséhez pedig a jövő évben fog hozzá az ügyosztály.

A *városépitő ügyosztály* megállapitotta a Tabán szabályozásának terveit, de a kisajátitások még folyamatban vannak és most az uj rendezés végrehajtási programmja van munkában. Tárgyalás alatt van a Kelenföld szabályozásának terve, legközelebb megkezdi müködését az a bizottság, amelynek feladata az uj városháza elhelyezése és igy az Erzsébet-sugárut kérdésének megoldása. Elkészült a VI. és VII. kerületi külsőségek uj szabályozási terve, dolgoznak az uj dunai kikötő, valamint a tutajkikötő és téli kikötő kérdésével.

A *katonai ügyosztály* több kaszárnya épitésének tervével foglalkozik.

A *közlekedési ügyosztály* bejelenti, hogy „alkalmat vett tájékoztató megbeszélések és számitások megejtésére a közuti vasut esetleges időelőtti megváltására vonatkozólag", a közuti pedig hajlandónak nyilatkozott a tárgyalásokra. A fogaskerekü kérdésének rendezése ügyében az ügyosztály a közeljövőben előterjesztést igér, ellenben nem szándékszik megváltani a siklót, amelyet nem tart jövedelmező üzletnek.

A *pénzügyi ügyosztály* bejelenti a pezsgőbor, az ingatlanértékemelkedés, az üres telkek és a közlekedés adójára vonatkozó szabályrendelet tervének elkészülését. Megtudjuk, hogy arányo-

sitani fogják a városi fogyasztási adót és fölemelik az ebadót, elkészült a biztositó intézeteknek a községi tüzoltási költségekhez való hozzájárulására vonatkozó szabályrendelet is.

A *közoktatási ügyosztály* reméli, hogy az év folyamán a Bajza-utcai uj iskolaépületet átadhatja rendeltetésének, a Simor-utcai és Karpfenstein-utcai megkezdett épitkezések azonban csak a békekötés után lesznek befejezhetők. A Vágóhid-utcában legközelebb uj bölcsődét nyitnak meg. Hozzáfog az ügyosztály az iparrajziskola szervezetének kidolgozásához, amelynek során gondot forditanak a női munkaerő kihasználására is. Feldolgozás alatt állanak az elemi iskolai rendtartás anyaga és az ovodába járó gyermekek foglalkoztatására nézve adandó utasitások is és elkészült a kereskedőtanonciskolák végleges tanitási tervezete. Munkában van a leányközépiskolák átszervezése és a pedagogiai szeminárium végleges szervezetének megállapitása. A Városi Nyilvános Könyvtár két fiók fölállitását tervezi, egyet a Gellért-Szabó telepen és egyet Óbudán. A népkönyvtárak dolgában a könyvtárigazgató messzeható kulturprogrammot dolgozott ki.

A *szociálpolitikai ügyosztály* tárgyalásokat folytat a hatósági munkaközvetitő dolgában a kereskedelmi kormánnyal. A jövőre legfontosabb feladatai az ügyosztálynak a lakásakció intenziv folytatása, kedvébresztés a magánépitkezések megkezdésére, a kislakások forszirozása, a népszállók szaporitása, diákszállók épitése, az olcsó és egészséges tömegélelmezés intézményeinek megvalósitása, sok gondot okoz a hadirokkantakról és hátramaradottakról való gondoskodás és a jövő nemzedék megvédése.

A *közélelmezési ügyosztály* nem szolgál tervekkel, ami természetes is, amikor a háboruban napról-napra élünk, viszont a raktárak esetleges gyüjtése a legkomolyabb titkok közé tartozik.

A *közjótékonysági ügyosztály* utban van a tervbe vett központi nagy szegényház fölépitési tervének befejezéséhez.

A *közegészségügyi ügyosztály* tervbe vett a Szent Rókus-kórházban egy uj háromemeletes épületet az urologiai sebészet céljaira, a Szent István-kórházban hat uj pavilont, a Szent Gellért-kórházban a személyzet lakosztályainak bővitését, a Szent László-kórházban uj fertőtlenitőhelyiségeket, a Bakács-téri szülészeti kórházban uj fürdők épitését, az Uj Szent János- és Szent Margit-kórházak kibővitését. Távolabbi tervek a Rókus-kórháznak a Tisza Kálmán-téren való elhelyezése, a Duna jobbpartján létesitendő 80 ágyas csecsemő-kórház létesitése és a Gyáli-uti fertőtlenitő kibővitése, minden kerületben tüdőbeteggondozó felépitése. Rendkivül sok és szép terve van ezenkivül az ügyosztálynak az adminisztracionális ujitásokra vonatkozólag is.

A *közjogi ügyosztály* a plébánosok anyagi helyzetének javitásán fáradozik, revizió alá veszi a főváros kegyuri jogát, a kegyuri kántorok fizetését és megkisérli az állami anyakönyvvezetés anyagi terheit az államra átháritani.

A *vizvezetéki és világitási ügyosztály* foglalkozik a balparti vizmü kibővitésének tervével, a budai vizmü teljesitőképességének növelésével, a vizmüigazgatóság végleges szervezetét megállapitó szabályrendelettel. Elkészült az uj központi gázgyár épitkezéséről szóló zárójelentés és végelszámolás, munkában van a gázgyárak kibővitésének terve, az elektromos-müvek kelenföldi áramfejlesztő-telepén a beépitett ujabb gépegységet a jövő év elején üzembe helyezik és igy a telep szolgáltatóképessége 100 százalékkal emelkedik.

A *közgazdasági ügyosztály* legfontosabb és legnagyobbszabásu akciója a kereskedelmi kikötő létesitése körül ment végbe. Ennek az akciónak eredményes voltáról állandóan beszámolt a Fővárosi Hirlap. A lágymányosi téli kikötőt a főváros területén az állam épiti és utban van a tutajkikötő és faközraktárak létesitése is. Állandó tanulmányozás tárgyát képezi a moratóriumi rendeletek kiegészitése és több szabályrendeletnek a korszerü kivánalmaknak megfelelő átdolgozása.

A *városgazdasági ügyosztálynak* állandó gondja van a községi konyhakerti gazdaság továbbfejlesztésére, valamint annak biztositására, hogy a jövőben a főváros közönségének burgonyaszükségletét zavartalanul el lehessen látni. A bérdető-vállalat a bérdijak és engedelmi dijak felemelését tervezi. Meg akarja valósitani a Széchenyi-fürdőnek régen tervezett szállodáját, legszebb reménye azonban az ügyosztálynak mégis az, hogy a Gellért-fürdőt még az 1917-ik esztendőben megnyitja és átadja a forgalomnak a palackozó-üzemet is.

Hadikórházakat vásárol a város

Gondoskodás a hajléktalan betegekről

A főváros negyvenmilliós nagy kórházépitési programmját a *Fővárosi Hirlap* több izben ismertette és mindenkor jelezte az azon végbemenő változásokat. Magának a polgármesternek, de *Márkus* Jenő dr. tanácsnoknak, a közegészségügyi ügyosztály vezetőjének is féltve őrzött, szeretve forszirozott terve az, hogy Budapestet modern, szép és célszerü kórházakkal lássuk el és pedig ugy, hogy ez a nagy város soha ne szoruljon meg egyetlen betegágy erejéig se.

Sajnos, a főváros háztartását a háborus viszonyok olyan mértékben tették tönkre, hogy akkor is, amikor a béke előkészitésének hatalmas és mulhatatlan beruházásait tárgyalják, le kell fokozni az igényeket. Fájdalom, szinte elsősorban és igen sulyosan érinti ez a redukció a kórházügyet. Nem szabad elfelejteni, hogy ezen a téren veszedelmesen elkedvetleniti a főváros intéző köreit az a körülmény, hogy a kormány állandóan gáncsot vet a főváros törekvéseinek azáltal, hogy a legméltányosabb segélyt is megtagadja, tizenötmilliós hátralékot produkál és nem engedélyezi a háboru alatt igazán indokolt ápolási-dij fölemelését. Van és kell is lenni egy kis dacnak a főváros vezetőségében, amikor erről van szó. És ez a dac azt mondatja, hogy amig a kormány meg nem változtatja csökönyösségét a főváros közegészségügyi kifogástalan politikájával szemben, addig legalább a főváros sem épit kórházakat, amikor amugy is több vidéki illetőségü beteget ápolnak, mint budapestit.

Ennyire azonban nem megy el a főváros. Épiteni mindenesetre fog, de *a legujabb tervek szerint nem mindent egyszerre és nem mindent azonnal.*

A *Fővárosi Hirlap* arról értesül, hogy a főváros nagy épitési programmjában lényegesen redukálni akarja a kórházépitéseket. Hogy azonmégis az, hogy a Gellért-fürdőt még az 1917-ik esztendőben megnyitja és átadja a forgalomnak a palackozó-üzemet is.

Egy barátságos ház a Sándor-utcában

A Sándor-utcában, az öreges, sok vihart látott, de ma is tiszta-homloku ház, ahol valaha Tisza Kálmánt és Fehérváryt abcugolta, Takács Zoltánt éljenezte a nép és a diákság, ma szerény, alázatos, csöndes emberek, kendőkbe bugyolált asszonyok, sápadt gyermekek szomoru karavánja mindennapos. A nép, amely valaha öklét rázva járt e ház előtt, ma reménynyel közeledik feléje. Ahova a népmilliók egykor csak a kiválasztottakat küldték, ma maga a nép, annak is legszegényebbje szabad belépést nyert. Barátságos ház lett a Sándor-utcai tekintélypalotából, benne Budapest legszebb, legáldásosabb háborus alkotása, a Népjóléti Központ.

Népjóléti Központ: a név semmiesetre sem jó. Nem a nép jólétéről gondoskodnak itt, hanem ennél sokkal fontosabb missziója van e szamaritánus uraknak és hölgyeknek. Mentőállomás ez, ahol az élet elrugottjainak, a megélhetés harcterén megsebesülteknek első segélyt nyujtanak. Ez a budapesti Hilfsplatz. Miből lett, hogy keletkezett? Az intézmény szive mindenesetre a polgármester szivében dobog, onnan indultak ki a höhullámok, amelyeknek hivatása, hogy előntsék melegükkel az odukat és tömeglakásokat, szeretetet vigyenek oda is, ahol a szerencsétlenséget titokban tartják. Bárczy polgármesteré volt ez a gondolat, amely tizéves polgármesteri jubileuma alkalmából öltött testet. Fölemelően szép az a kontraszt, hogy a polgármester, aki Budapest nagyságának, pompájának, fényének poétája, amikor legszebbet akarta alkotni, a szegények hajlékába látogatott el. A költői gondolatot azonban meg is kellett valósitani. Hatalmas apparátussal, minden körülményre kiterjedő figyelmességgel, adatokkal, példákkal fölszerelve az elméleti munkát, a papiroson való megtervezést Hanvai Sándor ny. előljáró végezte, akinek egész életén áthuzódó szeretettel végzett munkája volt a közjótékonyság, a szegényügy, a népjólét tanulmányozása.

Adni azonban könnyü, ha van miből. A fontosabb és nehezebb feladat mégis igazságosan és mindenkinek adni, aki rá van szorulva és ugy adni, hogy az soha se legyen bántó. Baráti, testvéri gesztussal adni, szeretettel nyulni az emberek hóna alá: igy, ilyen módon a kisebb segitség is többet jelent, mintha ridegen sokat juttatnánk. Hivatalosan, aktaszagúan, bürokrata módon a fájdalmakat enyhiteni, a rongyos cipőket kicserélni, a tanácstalanokat tanácsesal ellátni lehetetlenség. Olyan ember kellett ide, akinek szivét nem lepte be a hivatalos szoba pora, lelkét nem fertőzte meg az a szürkeség-nyavalya, amelyet az akták közé való számkivetésükben kapnak az emberek. Azon a félórás körúton, amelyet a régi képviselőházban tettünk, azon a rövid, okos előadáson, amelyet Csergő Hugó dr. a Népjóléti Központ igazgatója tartott, észre kellett venni, hogy ez az ember cselekvései modelljéül a mezitelen életet választotta. Anatomiát és pszichológiát az ujságirás nagy iskolájában tanult hozzá, pompásan boncolja az életet, testében és lelkében egyaránt.

Maga az intézmény, amelyet Bárczy István dr. polgármester és Déri Ferenc dr. alpolgármester jelenlétében mutatott be Csergő dr. igazgató, nem tartozik a látványosságok közé. Az akták és kartotékskatulyák között a szivet kell érezni és a leghidegebb, a legelzárkózottabb léleknek is meg kell indulnia a szegénység karaván jának láttán, amely itt hosszu, végeérhetetlen sorban kigyózik föl a kényelmes, egykor nagyurak-koptatta lépcsőkön. Csöndes sirások, bánatos asszonyfejek, csenevész pólyák, fakó, fénytelen gyermekszemek, piruló szégyenek jönnek ide, hogy mosolyra, megkönnyebbülésre váltódjanak föl. A Csergő dr. hivatalnoki gárdája, a feladat természetéhez kiválasztott hölgyek és urak, valamennyien tisztában vannak hivatásukkal. Mogorva arc, hivatalos hang nem fogadja itt, aki pénzért, ruháért, vagy tanácsért jött.

Az első negyedév után immár folyamatosan, biztosan, zökkenő nélkül végzi nemes feladatát a Népjóléti Központ. Most a népjóléti egyesületek összeirásán dolgoznak, hogy rendszeres ellenőrzéssel tulajdonképen ezek is a központ kezébe kerüljenek. Most dolgoznak a legközelebb megjelenő népjóléti szaklap megindításán, a népjóléti megbizottak intézményének megszervezésén, erre a célre 3300 önkéntes toborzásán.

A Népjóléti Központ törzse megerősödve, gyökeret verve áll, hogy egyik ágát a másik után bocsássa ki magából. Valahogy ugy lenne szép és valószinüleg ugy is tervezik, hogy a Népjóléti Központ egyetlen fóruma, egyetlen hivatala legyen a szegény embernek, aki minden ügyét-baját itt intézheti el, minden sebére itt kaphat orvosságot. Ahogy Csergő dr. szobájából kiindulva végigmegyünk az egyes helyiségeken, nagyjában máris megvalósitva látjuk ezt az elvet.

Az első szobában Jancsó Károly fogalmazó ül könyvek és ujságok barrikádja mögött. A külföldi népjóléti intézményeket tanulmányozza, az ujságokból lesi ki, hol van szükség gyors segedelemre. És mellette már az élet hullámzik. Jó szóval, szelid hangon hölgyek és urak végzik az utbaigazitás munkáját. Itt igazitják utba a jelentkezőket, kinek hol intézik el a baját. Különben ez a fóruma a pénzbeli segélyezésnek is. Tulajdonképen hivatása szerint a Népjóléti Központ főként a középosztály tagjait segélyezi, a rendes segélyezés az előljáróságok dolga. Mégis százával jönnek a szegények, hadbavonultak és elesettek hozzátartozói. Az intézmény reklám nélkül is fölvirágzott. Három hónap alatt csak segélyért 2160-an fordultak ide, akiket utbaigazitottak, kisérőlevelekkel láttak el, vagy elküldték a megbizottakat helyszini szemlére, hogy a látottak alapján javaslatot tegyenek. Csak néhány számot lássunk. Három hónap alatt 2629 fél részesült havi segélyben, 876 egyszeri segélyben és husz koronáig terjedő gyors-segélyben 663 egyén. A hadbavonult irók és müvészek családjai 584 esetben kaptak segélyt. Mindennek összege pedig az első negyedévben 226.455 koronát tesz ki.

A következő szobában Vaszary Gábor tanácsjegyző — a Népjóléti Központ igazgató helyettesének — vezetésével a tanácsadók müködnek. Nagy megnyugvás a szegény embernek, hogy van hely, amely a gyóntatószék diszkréciójával kezeli ügyeit, ahol nem kell félni a kihasználtatás veszedelmétől, nem kell reszketni a fiskális-furfangtól. Mintha ebben a szobában lenne fölállitva a kliensfogdosás, a tanács-

ban a szükségleteket mégis pótolja, más eszközökhöz folyamodik,

ideiglenes kórházakkal oldja meg az imminens szükségleteket.

Az eddigi terv szerint a béke beköszöntése után a főváros *négy hadikórházat akar megváltani* és saját céljaira berendezni. Hogy ez menynyiben sikerül, az természetesen a hadügyi kincstártól függ, amelynek ma tulajdonát képezik a hadikórházak. Ez a négy kórház: *a Zita-kórház, az Auguszta-barakkórház, a Klotild-kórház és a Révész-utcai hadikórház.* Ma valamennyi a főváros kezelésében van, de az épületek a hadügyminiszterium tulajdonai.

A főváros tehát kórházakat vásárol, hogy a kórház-nyomoron segitsen. Lehet, hogy — amint ma tervezik — a kisegitő-kórházak hosszabb időn át fogják a fővárost szolgálni, de valószinübb, hogy a kormány is meggondolja magát és segédkezet nyujt a fővárosnak. Ebben az esetben is fontos a hadikórházak átvétele, mert az épitkezés ideje alatt jó helyen lehet elhelyezni a főváros hajléktalan betegeit.

Kész a világitási monopolium

Tanácsi előterjesztés az Általános Villamossági megváltásáról

Azok között a nagy horderejü kérdések között, amelyeknek bizottsági és közgyülési tárgyalása a legközelebbi jövőben várandó, igen előkelő helyet foglal el a *Budapesti Általános Villamossági R.-T.* budapesti telepének beváltása. A *Fővárosi Hirlap* egyik utolsó számában *Buzáth* János tanácsnok nyilatkozata kellőképpen megvilágitotta a kérdést és igy csak röviden ismertetjük az ügyosztályi előterjesztést, amely a *három és félmilliós megváltásról szól.*

Amikor a megváltás ténye igy előtérbe helyezkedik és amikor annak sima, zajtalan lebonyolitását látjuk, eszünkbe kell jutni a gázgyár megváltásának, amelyet legkevésbbé sem lehetett ilyen egyszerüen elintézni. A gázgyár megváltásának hullámai olyan messzire verődtek, hogy még csak a mult esztendőben volt lehetséges egy többmilliós telekértékemelkedési pörrel, amely a főváros javára dőlt el, az aktákat lezárni. A Budapesti Általános Villamossági ügyében másként állt a helyzet. Itt a beváltandó vállalat élén olyan férfiu áll, mint *Fodor* István udvari tanácsos, vezérigazgató, aki dacára annak, hogy legszemélyesebb alkotásától válik meg, a dolgozó és alkotó ember puritánságával olyan álláspontot foglalt el, hogy még csak birói becslésre sem volt szükség. Természetesen fontos az is, hogy ennél az üzletnél nem voltak közbenjárók, hanem a főváros nevében a világos látásu, meggyőzően okos és páratlanul önzetlen *Buzáth* tanácsnok tárgyalt.

Ha körültekintünk az immár létrejött megegyezésben, akkor legelsősorban azt látjuk, hogy a főváros a villanyáramszolgálat monopóliumát ragadja ezáltal magához, amivel Budapest egész közvilágitása városi kézbe jut. Ennek mérhetetlen fontosságát annál inkább le kell szögeznie a Fővárosi Hirlapnak, mert amily mértékben örvendünk az ilyen közszükséglet szolgáltatások kommunizálásának, épen olyan ellenségei voltunk állandóan a mindenáron való, oknélküli városiasitásnak. Egyben azonban olyan kivíló an felszerelt, perfekt módon müködő vállalat jut a főváros kezébe, amelyen szinte azt lehetne mondani, egyetlen szöget sem kell ujjal pótolni.

A főváros hivatalos becslői által eszközölt becslések eredménye alapján a vállalattal kötött szerződés értelmében, mint beváltási ár 28,533.710 korona 90 fillér szerepel. Ezenkivül vannak még olyan értékek, amelyek szorosan véve nem tartoznak a szerződésszerüen beváltás alá kerülő tárgyak közé, de azokat a főváros a vállalat továbbvitelénél célszerüen felhasználhatja. Ezeknek becsértéke félmillió körül van és ha azokat a társaság a fővárosnak méltányos áron hajlandó átadni, azokat valószinüleg szintén át fogják venni. Végeredményben az az összeg, amelyet a fővárosnak a társaság telepeiért, összes hozzátartozandóiért és anyagkészleteiért 1918. évi április hó 1-én fizetnie kell harminc és fél millióban állapittatott meg.

A mai viszonyok között, amikor a fővárosunk legfőbb törekvése minden üzemének jövedelmezőségét fokozni, a legfontosabb körülmények közé tartozik, mit hoz a konyhára az a tény, hogy a főváros a Budapesti Általános Villamossági r.-t. üzemét beváltja? A kalkuláció alapjául szolgáljanak a társasági kezelés 1916. évi eredményei. A zárszámadás szerint a tiszta jövedelem ebben az évben 3,777.254 K 60 fillér volt, amivel szemben, ha a főváros kezelte volna 1916-ban az üzemet, akkor a jövedelmezőség igy alakult volna:

tiszta árambevételi eredmény	5,636.279 K
ezt terhelik:	
a 30.5 milliós beváltás 7%-os annuitása	2,135.000 K
általános költségek	1,200.000 K
adók	150.000 K

A tiszta jövedelem tehát 2.151,279 korona lett volna. Sokkal biztosabb adatot kapunk azonban, ha a rendelkezésre álló egyéb üzemi adatok alapján számitunk és pedig nem a multra vonatkozólag, hanem a főváros kezelésében leendő legelső teljes évre, vagyis *1919-re.* Az ügyosztály ugy véli, hogy nem esik optimizmusba, ha azt véli, hogy a fővárost az amortizációban rejlő adósságtörlesztés és igy vagyongyüjtésen fölül mindjárt az első évben *kerek három millió* tiszta jövedelem fogja megilletni, amely jövedelem a jövőben csak fokozódni fog. Ha tekintetbe vesszük még, hogy az 1916. évben a főváros a vállalattól részesedésként 399,915 K 80 fillért kapott, akkor azonnal szemünk előtt áll a megváltásban rejlő rendkivüli előny.

adással, okmányszerzéssel üzött zsarolás és általában a Bauernfängerei ravatala. Az első negyedévben 6181 általános jellegü és 1712 jogi esetben adtak itt tanácsot.

Külön osztálya van rendkivüli ügyforgalommal a csecsemő- és anyavédelemnek. Ebben a teremben kizárólag hölgyek szorgoskodnak. Anyák szülés előtt és szülés után százával fordulnak meg itt, ahol szülőházakban helyezik el őket, gondoskodnak csecsemő-kelengyéről, szoptatási segélyről, élelemről az anyáknak, tejről a nagyobbacska csecsemőknek.

Pompásan megszervezett osztály a központi közjótékonysági nyilvántartó is, amely ezidőszerint 35.000 Budapesten segélyezett egyént tart nyilván az előljáróságok bejelentései alapján. Ha azonban ennek az osztálynak müködési köre teljessé válik 70—80.000 segélyezettről tud számot adni.

Még egy rendkivül érdekes látogatás. A régi képviselőház üléstermébe nyitunk be. Kicsinyes, hamupipőkés a maga elhagyottságában az emelvény, amely valaha, amikor még Szilágyi Dezső trónolt rajta, legnagyobb tekintély volt az országban. Vele szemben vetitett képekhez szükséges apparátus vigyorog a karzaton, ahol valaha a külföldi diplomaták foglaltak helyet. Ahol egykor Deák Ferenc ült, most ruhahalmok állanak, a miniszteri székeket gyermek-harisnyák és zsebkendők boritják, az egykori t. Ház asztala pedig tele van gyermekcipővel. A ruhák csinosak, egyszerüek és jó melegek. Nagyszerü kötött harisnyák, bársony cipőcskék, fatalpu bakkancsok, meg finom pókhálószerü zsebkendők, mintha királykisasszonyoknak szánták volna. Nemhiába Zita királyné ajándékozta a budapesti gyermekeknek. A nagylelkü adományt már hetek óta osztják, de még mindig van belőle. Nem csoda, tizenháromezer darab volt a ruha és harmadfélezer pár a cipellő. Büszkék lesznek a pesti gyerekek: a polgármester vigyáz rájuk és a királyné cipőcskéiben járnak.

MILLIÓK KÖNYVE.

35. szám.

Arany köd

Szomaházy István regénye.

A rendkivül érdekes regény

ára 40 fillér

Kapható mindenütt.

Házitolvaj a Gellért-fürdőben

Lefülelte egy ál-szerelő detektiv

A Gellért-fürdő épitkezése az utóbbi hónapok alatt jelentékeny lendületet vett és amint a jelekből látható forszirozottan igyekeznek azon, hogy az évek óta huzódó munka végre befejezést nyerjen. Az épités vezetősége értesülésünk szerint arra számit, hogy szeptember havában a fürdő átadható lesz rendeltetésének. A fokozott munka olyan terjedelmü, hogy ezidő szerint nem kevesebb, mint százharminc vállalkozó munkásai foglalatoskodnak az épületen.

Még ebben a lázas tevékenységben is, ami most folyik a Gellért-fürdő körül, feltünést keltett egy rendszeres fosztogatási eset, amelyet a tolvajok páratlan ügyességgel és elővigyázatossággal követtek el. A fürdőszobák csapjait müvészi módra kiképzett réz-szerelvényekkel látták el. Alig hogy helyére került azonban egy-egy ilyen értékes réztárgy, immár el is tünt. Az épitkezések vezetői előtt megfejthetetlen talány volt ez az ügyesen végrehajtott tolvajlás. Végeredményben azután annyira misztikus lett az eset, hogy maga Benedek Dezső főv. bizottsági tag, müépitész, akire a tanács, a fürdő épitkezésének állandó ellenőrzését ruházta, és Bánlaky főmérnök vállalkoztak a nyomozásra. Egész éjszakán át lesben álltak, hogy kézrekeritsék a boszorkányos tolvajt. Tolvaj azonban megint nem akadt, de a szerelvények ujra eltüntek.

Már egészen veszedelmessé kezdett válni a dolog. A kár immár több ezer koronára rugott és jobbára arra sem lehetett számitani, hogy a háboru alatt az eltünt értékes tárgyakat pótolni tudják. A helyzet tarthatatlan volt, a házi nyomozás eredménytelen maradt, a rendőrséghez kellett folyamodni. Végül Nagy Károly detektivfőnök egyik legügyesebb detektivjét küldte ki, aki munkásnak öltözve, szerelőnek adta ki magát. Az ötlet meghozta a várt sikert: pár óra alatt kézrekerült a tolvaj egy szerelőmunkás személyében, aki állandóan a Gellértfürdő épitkezésénél dolgozott. Tulajdonképpen nem tett egyebet, mint elemelte a saját munkáját. Hogy pedig a helyzet komikuma teljes legyen, a drága réz-szerelvényeket egyenesen a Fémközpontnál értékesitette. Ugy látszik bünét azzal akarta enyhiteni, hogy amit lopott, azt, ha drága pénzen is, de hazafias célra adta . . .

Harminc millió háborus kiadás

Tallózás az 1917. évi költségvetésben

Izgatóan nagy kérdés, hogy mibe került Budapest székesfővárosnak a háboru? A feleletet most teljes pontossággal megadhatjuk, természetesen addig a pontig, ameddig erre vonatkozólag a számvevőség adatai befejezett tényeket tudnak kimutatni. *Szimély* Árpád főszámvevő számitásai azt mutatják, hogy a háborus kiadási többletek és a háboru miatt elmaradt bevételek, leszámitva mindenütt a háboru folytán elért kiadási megtakaritásokat és bevételi többleteket, igen jelentékeny összegre rugnak. E számitások szerint *a háboru* — kitörése óta 1916. év nagyrészét számitva — *a fővárosnak 30.031,137 korona 52 fillérjébe került.*

A főváros 57 milliós deficitjéből levonva a 30 milliós háboruokozta hiányt, a tulajdonképeni deficit csak 27 millióra tehető, aminél megint kérdéses, nem játszott-e közre ismét mint távolabbi ok, a háboru? Föl kell tételeznünk, hogy igy van, mert a háboru kitörése előtt állandó emelkedésben volt a főváros háztartásának mérlege.

Nem érdektelen megnézni, mik azok a pontok, amelyeknél legirkább kiütközik az emelkedés háborus jellege? Két és fél esztendő alatt a *sorozások* 403,402 korona 93 fillérbe kerültek, ennek az összegnek felénél többet az 1904-ik esztendő emésztette föl. Ez az összeg tulnyomórészben *nem fog megtérülni.* Sokkal többe került az *átvonuló katonaság elszállásolása,* amelynek költsége évről-évre horribilisan emelkedik. Erre a célra a főváros 1.399,649 korona 36 fillért költött, ami csak azt jelenti, hogy ez az összeg a bevételekből nem térült meg és igy azt *végleg elszámolták.* A katonai hirdetések, amelyek Budapestet valósággal plakátvárossá tették, 465,877 korona 92 fillérbe kerültek. Ebből sem kap vissza egy fillért sem a főváros.

A kórházak fizettek rá azonban a legnagyobb mértékben a háborura. Itt, ahol a kormány megtéritése alig várható, a főváros kia-

dási többlete a háboru révén 14.319,523 K volt. A valutakülönbözet, amely a német kölcsönöknél a törlesztésnél és kamatnál a márka árfolyamának emelkedése révén állott elő, 2,102.563 korona 23 fillért tesz ki.

Igen sok kiadási többlet állt elő a vizvezeték anyagbeszerzési áremelkedése, a kövezési és csatornázási munkák drágulása (maga harmadfélmilliót tesz ki) révén, sok pénzt emésztett föl a hadbavonultak családjainak segitése. Érdemes följegyezni, hogy a katonaság a főváros parkjaiban és épületeiben 157.780 korona kárt tett, a liszt- és kenyérjegyrendszer életbeléptetése pedig 1,016.902 korona 54 fillérbe került.

Az elmaradt bevételek a fogyasztási adóknál, a városi vámnál, az átirási dijaknál, a szemétértékesitésnél, épitésrendező dijaknál, vásárcsarnokoknál, népjóléti intézményeknél és tandijaknál keresendők.

Miután épületek jókarbantartására és a parkokra keveset áldoztunk, itt megtakaritásokat lehet kimutatni.

Mindent egybefoglalva, a fővárosnak, mint emlitettük, minimálisan harminc milliójába került a háboru, ami azt is jelenti, hogy Budapest alaposan kivette részét a hazafias kötelességek teljesitéséből.

Városházi kabaré.

• • •

Menjen a frontra!

Felszálltam a villamosra. Az első perronon ember-ember hátán szorongott, de a kocsi belseje, — mint rendesen, — üres volt. Ahogy nagy küzködéssel valahogy feldolgoztam magamat, udvariasan kértem egy urat, aki hatalmasokat boxolt a gyomromba:

— Legyen szives beengedni a kocsi belsejébe.

— Ne tolakodjon, mert lerugom, — orditott rám a nyájas idegen és ismét beleöklözött a hasamba.

— De kérem, itt lehetetlen maradni.

— Mi? Nem tetszik? — Menjen a frontra!

Egy szót sem szóltam többet s türelmesen viseltem a boxokat, rugásokat, lábtiprást s oldalbalökést. Végre megjelent a kalauznő. Szakaszjegyet kértem s adtam egy koronát. Nem adott vissza.

— Nincs apró, — mondta röviden.

— De nekem visszajár . . .

— Nem tehetek róla. Menjen érte a végállomásra.

— No, de kérem . . .

— Nem tetszik? Örüljön, hogy itthon lehet. Ilyen erős ember, mért nem megy a frontra?

Nagyot nyeltem s a legelső állomásnál leszálltam. Bementem a trafikba. Előttem öt ur kapott cigarettát, udvariasan megkiséreltem hát én is:

— Kedves nagysád, legyen kegyes, adjon egy pár cigarettát akármilyent.

— Nincs! — volt a szigoru válasz.

Utánam még öt ur kapott, ekkor ismét megszólaltam:

— De édes nagysád, előttem is, utánam is adott mindenkinek, mért nem ad csak nekem?

— Nem tetszik? Ilyen épkézláb ember, ha cigarettát akar, — menjen a frontra.

Hosszu orral távoztam. Fel a háziuramhoz. Elpanaszoltam neki, hogy fizetek központi fütést, melegviz-szolgáltatást, de nincs sem fütés, sem meleg viz.

— Örüljön, hogy itthon lehet. Mit gondol a Kárpátokban kapna központi fütést s melegviz-szolgáltatást?

— De kérem . . .

— Mit? Nem tetszik? Ha krakélereskedni akar — menjen a frontra!

Most már betellett a pohár. Vigasztalásul felszaladtam az édeshez. A kis puha fészekbe. Az ajtó csukva a függönyök leeresztve. Kopogtam. Orditottam. Üvöltöttem. Vertem az ajtót!

Végre megnyilt az ajtó és megjelent pongyolában — egy idegen férfi.

— Mit dörömböl itt?

— De kérem! Ez az én lakásom! Ezt én fizetem! A butort is én vettem! A tulajdonosnőt is én tartom!

— Takarodjon innen! Ha olyan nagylegény, — menjen a frontra!

Ezt vágta a szemem közé a bérkocsis, a hordár, a hentes, a végrehajtó, a rendőr, a rikkancs, a tejesasszony.

Hát jól van. Én elmegyek a frontra. Elmegyek! De visszajövök! S akkor pofonvágom a villanyoskrakélert, aki ezzel boxolt a gyomromba, a kalauznőtündért, aki ezzel lopott el 84 filléremet, a trafikosnőt, aki ezzel dobott ki a cigaretta-paradicsomból, a háziurat, aki ezzel szedi el a pénzem, anélkül, hogy adna érte valamit, az édest, a csábitót, a bérkocsist, a hordárt, a hentest, a végrehajtót, a rendőrt, a rikkancsot, a tejesasszonyt. Mind, mind . . .

Vigyázzanak hát tisztelt gyilkos urak s gyilkos hölgyek, mi elmegyünk, de visszajövünk, s akkor jaj lesz, mert akkor legyilkolunk mindenkit, átgázolunk rajtuk, vérben fürdünk ezért a „menjen a frontra!"-ért, amivel kizsaroltak, megloptak, megpofoztak mindnyájunkat mindazok, — akik nem mentek a frontra!

K. A.

Uj rend a pesti Dunán

A hajóközlekedés modern berendezése

A héten ülésezik a közgazdasági és pénzügyi bizottság is. Mind a kettőnek igen fontos tárgya lesz az a tanácsi előterjesztés, amelynek tárgya a dunai hajóközlekedés uj rendezése. A kereskedelmi kormány tudvalevőleg értesitette a fővárost, hogy a dunai helyi hajóközlekedés és átkelési forgalom tárgyában megállapodásra jutott a *M. kir. Folyam- és Tengerhajózási r.-t.*-gal. A kereskedelmi kormány ismertetvén a megállapodás részleteit, felszólitotta a fővárost, közölje az ügyre vonatkozó kivánalmait, hogy azoknak a társasággal folyó tárgyalások lezárása előtt érvényt lehessen szerezni. A kivánságokat a közlekedési bizottság véleménynyilvánitása után az ügyosztály és a tanács már meg is állapitották és azokat a következő, a közgyülés elé terjesztendő pontokban foglalta össze:

A közgyülés tudomásul veszi a fővárosi helyi hajózásnak és az átkelési forgalomnak 1936. október végéig a MFTR.-nek való átadását.

2. A Boráros-tér és Óbuda közöt mintegy hét közbeneső állomásnak, továbbá a Margitszigetnek két helyen való érintésével eleinte félóránként, idővel huszpercenként tervezett rendes járatoknál: az állomások helyének megállapitása a székesfővárossal egyetértőleg történjék; a járatok lehetőleg Ujpestre is kiterjesztessenek; a forgalomba a Rómaifürdő-telep környéke is mielőbb bevonassék; a közlekedés évenként legalább nyolc hónapon át tartassék fenn.

3. A tervezett tiz átkelési vonalon felül még a következő vonalak rendeztessenek be: Óbuda—Margithid pesti hidfő, Lánchid budai hidfő—Margithid pesti hidfő, Lánchid budai hidfő—Árpád-utca.

4. Egyes átkelési vonalak esetleges felhagyásának csak a fővárossal egyetértőleg legyen helye.

5. A szolgálat ellátására kizárólag uj hajók szereztessenek be.

6. A hajókon füstmentes tüzelési mód legyen kötelező.

7. Kisérletképen néhány olajtüzelésü vagy benzinmotoros hajó is helyeztessék forgalomba.

8. A hajók között — csupán kezdetben megfelelő — létszámának a gyarapitása a szerződésben biztositassék.

9. A hajók és kikötőhidak oly berendezéssel birjanak, hogy külön ki- és bejáratok alkalmazása mellett ki- és beszállás egyidejüleg történhessék; a forgalmasabb állomásokon, hol több vonal találkozik, kettős kikötőhelyek legyenek; az átkelési hajók pedig minden fordulónál legföljebb három percig időzzenek az állomáson.

10. A hajók, hajóállomások és váltóhelyiségek csinosságára, célszerüségére, kellő világitására, jókarban- és tisztántartására különös gond fordittassék.

11. A hosszujáratokon 20 fillérrel, az átkelési vonalakon 10 fillérrel tervezett menetdijak maximális dijtételekként állapittassanak meg, melyeknek megváltoztatása csak a fővárossal egyetértőleg történhessék.

12. A szerződő vállalat köteleztessék: reggel 9 óráig hétköznapokon a mérsékelt — 6, illetőleg a hosszujáratoknál 10 filléres — dijszabás alkalmazására az összes vonalakon; havi és éves bérletjegyek, tanuló- és füzetjegyek kiadására, a margitszigeti forgalomban idényjegyek bevezetésére; külön gyermekdijszabás alkalmazására oly értelemben, hogy felnőtt kiséretében és 1:20 m. magasságig egy gyermek ingyen, kettő egy rendes jeggyel szállittassék; mérsékelt dijszabás mellett csomagok, kosarak, esetleg nagyobb tárgyak szállitására.

Események

• • •

Szigoruan bizalmas. A kormány ujabban igen különös találós kérdéseket ad föl *Bárczy* István dr. polgármesternek. Többek között megküldte legutóbb azt a rendeletet, amely az esetleges repülőtámadásokkal szemben való védekezésről szól, amelynek az volt a hivatása, hogy mindenkinek tudomása legyen róla. Igen ám, de a belügyminiszteriumban ráirták az aktára, hogy *bizalmas*. Mindenkinek tudnia kell róla, de azért bizalmas a rendelet — ezen nem lehetett másként segiteni, mint ugy, hogy *plakatiroztatták*. Most azután a *bizalmas* rendeletet egy *szigoruan bizalmas* rendelet követte, amely annyira diszkrét ügy, hogy szinte ezen a helyen sem szabad a tartalmát megirni, viszont olyan a természete a dolognak, hogy Budapest minden polgárának tudomásának kellene róla lenni. De hogyan lehet mindenkinek megsugni, amikor még hangosan sem lehet róla beszélni? Nem is volt olyan humoros tehát a polgármester gunyos kifakadása, amikor azt mondta:

— A multkori bizalmas rendeletet kiplakatiroztattam, vajjon mit csináljak most a *szigoruan* bizalmassal?

Közgyülés A székesfőváros törvényhatósági bizottsága, értesülésünk szerint, április hó 18-án közgyülést tart. Ezt megelőzőleg e hét péntekjén ülésezik a pénzügyi bizottság és csütörtökön a közgazdasági bizottság, amelyeknek hivatása lesz a közgyülés tárgyalási anyagának előkészitése. A közgyülés tárgysorozatának legfontosabb pontjai lesznek a költségvetés tárgyalása, a tanács jelentése a kereskedelmi és ipari kikötő épitésének előkészületeiről, valamint azok a kivánságok, amelyeket a főváros a kereskedelmi kormánynak a MFTR-ral a budapesti helyihajózásról és átkelési forgalomról kötendő szerződésében érvényesiteni akar.

Bolthelyiség-bérlet a Gellértfürdőben. A Gellért-fürdő idegenforgalmában és látogatottságában ugy látszik erősen bizik a budapesti üzleti világ. Erre mutat az, hogy a Kemenes-utcai oldalra néző saroküzlet bérletére három jelentékeny ajánlat érkezett be. Az ajánlattevők: *Ternajágo* József dr. gyógyszerész, *Auguszt* E. József cukrász és a *Budapesti Központi Tejcsarnok r.-t.*, amely tejivócsarnokot kivánna itt felállitani. Ternajágo dr. gyógyszerész 8000 korona évi bért ajánl. Auguszt E. József tiz éves szerződést kér fokozódó bérrel, ugy, hogy az első két esztendőben 4000 koronát, a 3-tól a 6-ik évig 6000 koronát, a 7—10-ik évben 8000 koronát fizetne. A Központi Tejcsarnok r.-t. ajánlata szintén tiz éves szerződésről szól és pedig elejétől végig 8000 koronás haszonbérrel. Az ajánlatok fölött a tanács legközelebb dönt.

Tanügyi kinevezések és állásszervezések. A pénzügyi bizottság pénteki ülésében kerül tárgyalás alá *Wildner* Ödön dr. tanácsnoknak, a közoktatásügyi osztály vezetőjének előterjesztése öt főreáliskolai tanár kinevezéséről, három felső kereskedelmi iskolai igazgató kinevezéséről és 33 tanári állás betöltéséről, két testegyenészeti tanszék felállitásáról, tiz felsőleányiskolai és gimnáziumi tanári állás szervezéséről, a polgári iskolákban 8 igazgató kinevezéséről és 44 polgári iskolai tanári állás betöltéséről, 5 énektanitói állás betöltéséről és egy kézimunkatanitónő kinevezéséről, azonkivül számos elemi iskolai tanitói és tanitónői állás betöltéséről.

Nagy Endre háziur. Amit az irodalom aligha hozott volna meg még a Nagy Endre kivételes tehetsége mellett is, azt hamarosan ölébe hullatta a szinpad. Rövidesen Nagy Endre összekonferált magának egy házat. Az uj háziur háza a Vadász-utca 37-ik szám alatt van, tehát ugyanabban a Lipótvárosban, amely annyit szenvedett az iró csipős humora által. Vigasztalásul legyen mondva, a kabaréba mégis nagyrészben a Lipótváros hordta össze azt a 450.000 koronát, amelyet Nagy Endre fizetett Schwartz Adolfnak a Vadász-utcai ház immár egykori tulajdonosának.

A tüzifa biztositása. A fővárosnak a tüzifakereskedőkkel való szerződése tudvalevőleg lejárt. A szerződés megujitására vonatkozólag most folynak a tárgyalások, amig pedig azok befejezést nyernek, a régi szerződés feltételei automa-

tice meghosszabbittattak és érvényben vannak a régi maximális árak is. A közgazdasági ügyosztály, élén *Vita* Emil dr. tanácsnokkal, most azon fáradozik, hogy a Budapest számára egy esztendőre szükséges 20—30000 waggon tüzifát biztositsa. E tekintetben már folyamatban vannak a tárgyalások a földmivelési miniszteriummal. Ha a szükséges tüzifa biztositása megtörtént, akkor azt apránkint a fővárosba szállitják, hogy a tüzifakereskedők között szétosztható legyen.

Képvásárlás. A főváros az idén a tavaszi tárlaton mindössze egy képet vett és pedig *Rudnai* Gyula festőművésznek *A menekült asszony* cimü alkotását 3000 korona értékben. Nincs kizárva azonban, hogy a főváros a tárlat bezárása után még vásárol néhány képet.

Megnyilt a cirkusz. Aki látta, hogy szombaton és az utána következő napokon hogyan tódult a közönség a Beketow-cirkuszba, az meggyőződhetett arról, hogy a Beketow-cirkusz megnyitása Budapest közönségének valóságos esemény. A megnyitó müsor azután tényleg eseményszámba ment. A lóidomitások Beketow avatott és müvészi kezére vallanak, ezt bizonyitja a müsor is. Elsőrangu lovasszámok és mert a férfilovasok a különféle frontokon ülnek nyeregben, a cirkuszporondon megjelentek a lovasnők, a Dubszky-leányok zsokélovasok, a Carré-nővérek, nimfák lóháton, Hüttemann k. a. énekesnő a nyeregben stb. A müvészszámok közül elsőrangu Regra kisasszony, aki egy egész zenekar összes hangszereit fujja és játssza müvészien, Petrás Pál és Márta, kómikus zsonglőrök, a Camillos-pár, a telepátia csodái feltétlenül a legjobb és legbámulatosabb mutatvány ezen a téren. A kómikusok, bohócok mind nagyon jók, első helyen áll most is a kedvelt énekesbohóc, Jancsi, akinek tomboló sikere volt, osztozkodtak a sikerben Rumpel és Rapps clownok és August, Zoi és Franz és a többiek.

Pufi mint kutyamosó. Ki ne gondolna mosolyogva arra, hogy a gömbölyü, mókás Huszár Károly milyen jóizü alak lehet, mint kutyamosó? De azért nem kell mindjárt azt hinni, hogy a derék Pufit mint berukkolt katonát ilyen „segédszolgálatra" osztották volna be. Pufi privatdiener-létét a budapesti közönség csak a Fővárosi Orfeum szinpadáról élvezi, ahol Kadelburg szellemes, kacagtató bohózatában, „Civilben" egy hü és konfidens kutyamosó szerepében szünni nem akaró nevetési sikereket arat. A bohózat a gyönyörü müsor keretében minden este pont 8 órakor kerül előadásra.

A Kristálypalota ünnepi hónapja az április, mert soha ilyen jó müsor nem volt, de egyáltalában megállapitható, hogy Budapesten egyik varieében sem volt még ilyen nagyszabásu és minden izében nagyszerü müsor, mint a Kristálypalota áprilisi müsora. A Kristálypalotának eddig minden előadása telt ház előtt folyt le, de a pazar müsor rá is szolgál a közönség eme elismerésére. A nagyszerü „Schubert" operett, a főszerepben a legkiválóbb német Schubert-alakitó: Spielmannal és a jóizü Carli Nagelmüllerrel, valódi világszenzáció. Ugyancsak nagysikerü és minden elismerésre érdemes szám az Armin Berg fellépte, amit valósággal végigkacag a közönség. Mint specialitás is elsőrendü a Herendi Hermann Manci füttyös operája, amely a legérdekesebb és legkülönlegesebb valamennyi eddig látott varieté-szám között.

A Télikert sláger-müsorán szerepelnek: Werbezirk, az utólérhetetlen kómikus pompás társulatával, Willy Pantzer macskaügyességü csoportjával, Kabos Gyula, Kürthy Böske, Kovács Lili, Hajnóczy Lili operettben, Szalontai Ferike eredeti uj nézőtéri mókáival, Chester Dieck, az ördöngös kerékpáros, a bájos Marta Haase és a graciózus Henetti csodás táncaikkal, Virág, Varga, továbbá Pásztor és Szécsi, akik olyan együttest teremtettek, mely párját ritkitja az orfeumok müsorában.

Henry-aréna müsora ma már közbeszéd tárgya a fővárosban. Henry igazgató minden elismerésre rászolgál, amit a közönség is honorál, mert az előadásokat állandóan zsufolt ház nézi végig.

Tojásdrágaság, tojáshiány idején valóságos áldás, hogy a kiválóan bevált Pax tojáspótló-tabletta mindenütt kapható. Aki még nem ismeri tegyen vele kisérletet.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta, minden időjárás mellett délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután 2 órától
folytatólagos előadások.
Elsőrendü cirkusz- és varieté-mutatványok, légtornászok, akrobaták, kötéltáncosok, ballet, éneklő és táncoló bohócok, szabadon idomitott lovak lovaglása és elővezettetése. Némajátékok.
Egy óriási világvárosi müsor, csodásan olcsó helyárak mellett.
Az esti nagy előadás fél 8 órakor kezdődik.

A TŐKE

...

Szemle.

A kereskedelem kerékbe törése. — A központok ellenőrzése. — A gazdasági demobilizáció és a valuta.

Az Országos közélelmezési hivatal közzétette annak a rendeletnek a tervezetét, amelyet az ugynevezett láncolatos kereskedelem megakadályozására a legközelebb életbeléptetni akarnak. Ez a rendelet méltó betetőzése annak az antimerkantilis irányzatnak, mely a kormányzat eddigi hadigazdasági intézkedéseiben mindig élesen kifejezésre jutott. Nekünk mindig az volt az álláspontunk, hogy a gazdasági élet agyonszabályozását a háborus állapot se indokolja. Az eddigi tapasztalatok azt bizonyitják, hogy a kereskedelmet megbénitó hatósági rendelkezések áradata nemcsak az üzleti életben idézett elő valóságos anarchiát, de rendkivüli módon ártott a fogyasztók érdekeinek is, melyeket pedig az államnak a mostani komoly időkben nagyon is szivén kellene viselnie. Mi ugy látjuk, hogy ezek a rendeletek, amelyeknek tömkelegében ma már senki se ismeri ki magát, abból a félszeg és veszélyes felfogásból indulnak ki, hogy a közvetitő kereskedelmet az áruforgalomból lehetőleg ki kell kapcsolni. Ez a törekvés nyilvánul meg a láncolatos kereskedelem megszüntetését célzó tervezetben is. Az elaborátum egy egyetemi tanár munkája, aki a Közélelmezési hivatal ügyészi tisztségét tölti be. Ez az ur, aki eddig csak furcsa büntetőjogi elméleteiről volt ismeretes, ugy látszik, a középkorban képzeli magát, amikor az eretnekeket kerékbetörték. Ugyanezt a sorsot szánta a háborus rendeletektől amugyis agyonhajszolt magyar kereskedőknek is. Bizunk abban, hogy a magyar kereskedővilág ezuttal a sarkára fog állani és nem fogja türni, hogy legszentebb jogai lábbal tiportassanak és hogy a tisztességes kereskedőkkel, mint páriákkal bánjanak. A Közélelmezési hivatal tervezete — különösen az élelmiszerkereskedésre és iparigazolványokra vonatkozólag — olyan intézkedéseket tartalmaz, melyek a régi céh-rendszerre emlékeztetnek. Az ország kereskedelmi és ipari érdekeltségeinek mindent el kell követniök, hogy ez a rendelet életbe ne lépjen. Ezt pedig csak ugy érhetik el, ha egységesen és energikusan foglalnak állást ezen ujabb merénylet ellen, mely a tisztességes magyar kereskedelmet exisztenciájában fenyegeti.

*

Mint értesülünk, a kormány a hozzá érkezett gyakori panaszok következtében az áruközpontok fokozottabb ellenőrzését határozta el és evégből ugy a Közélelmezési hivatalt, valamint a kereskedelmi és földmivelésügyi miniszteriumokat részletes utasitásokkal látta el. Mi a kormánynak ezt az eljárását csak helyeselhetjük, annál inkább, minthogy a központok müködése az utóbbi időben sok éles kritikára adott alkalmat. De nemcsak ellenőrizni kell a központokat, hanem kötelezni kell azokat, hogy eddigi müködésükről részletes jelentést publikáljanak, mint azt osztrák központok teszik. Az ország végre is tudni akarja, hogy ezek a szervezetek hogyan és mily eredménynyel töltötték be azt a hivatást és teljesitették azokat a feladatokat, melyeket a hadigazdaság reájuk rótt. Az utóbbi időben sok panaszt hallottunk a központok tulságos bürokratizmusa miatt. A budapesti kereskedelmi és iparkamarához pedig özönével érkeznek a panaszok amiatt, hogy egyes központoknál a szakmabeli kereskedelem egyenes kizárására törekednek. Mindezen annál inkább kell csodálkoznunk, minthogy az ujabb központok alakulásánál az az igyekezet nyilvánult meg, hogy a vezetőségben a kereskedői elem domináló poziciót és befolyást nyerjen. Kivánatos, hogy a központok müködése mentesitessék a bürokratizmus merevségétől és oda az üzleti élet könnyedsége és gyorsasága vonuljon be. Az már többször bebizonyult a háboru folyamán, hogy a szakmabeli kereskedelem az áruk közvetitését és elosztását sokkal célirányosabban tudja eszközölni, mint a mindenféle hatósági intézmények, melyeknek a termelőkkel semmiféle kontaktusok nincsen. Ennélfogva a központoknak arra kellene törekedniök, hogy a kereskedelem közremüködését minél nagyobb mértékben vegyék igénybe. A központoknak végre is számolniok kell azzal, hogy nem örökéletre alakitották és hogy a békeidő beálltával le kell rombolni azokat a korlátokat, amelyekkel a kereskedelmet a háboruban békókba verték.

*

A gazdasági demobilizáció kérdésével kapcsolatban sokat irnak mostanában a valuta háboru utáni rendezéséről is. Nehéz, bonyolult kérdés ez, melynek megoldása államférfiainknak nagyon sok gondot fog okozni. Nem akarjuk azokat követni, akik a valuta helyreállitása dolgában jóslásokba bocsátkoznak. Még kevésbbé akarjuk azok táborát szaporitani, akik már most hirdetik, hogy az aranyvaluta megbukott és hogy a háboru után az egész vonalon a Knapp elmélete fog győzedelmeskedni. Mi nem hisszük, hogy az aranyvaluta, melyért a népek annyi áldozatot hoztak, a háboru után ne legyen fenntartható. Az igaz, hogy a háboru az emberekben a papirpénzgazdálkodás és az állam pénzteremtő ereje iránti hitet megerösitette. De igaz az is, hogy éppen a háboru alatt bizonyosodott be, hogy csak az aranyon alapuló valuta képez teljes értékü valutát, mert mihelyt a bankjegy és aranyra való beváltásának a lehetősége fenn nem áll, megszünik a paritás is és a bankjegy értéke leromlik. A jegybanknak a békére való átmeneti időben tehát az lesz a legfontosabb feladata, hogy a diszázsiót ügyes devizapolitikával fokozatosan megszüntesse és ebből a célból az aranygyüjtést, illetve az aranykészlet fokozását már most teljes erővel folytatni kell.

Ruhaközpont — altruisztikus alapon

A közellátás eddig is eléggé felhalmozódott megoldatlan problémáihoz egy ujabb járult, a ruhaellátás kérdése, amelyet a napról-napra növekvő áruhiány és ezzel kapcsolatos nyersanyagdrágulás és munkadij-emelkedés tesz aktuálissá. Közellátásunk eddigi szervezete nagyrészt a német minták alapján történt és az élelmezésnél többé-kevésbbé be is vált. Másként áll azonban a helyzet az ipari közszükségleti cikkekkel való ellátásnál, mert itt az igények a társadalmi rétegeződés szerint mások és mások minden országban. A ruhaellátást Németországban nemrégiben szervezték a Ruhaközpont felállitásával és a ruhanemüek részleges maximálásával. Nálunk erre mindeddig csak gondoltak, de nem tettek semmit, csak alig néhány nappal ezelőtt, amikor a hivatalos retortákat is bejárták az ebben az irányban tett különböző beadványok.

A kereskedelmi minisztériumban a ruhaellátás szervezésére vonatkozó több terv fekszik, amelyek közül Ungár Bertalan fővárosi bizottsági tagé a legmegfelelőbb, a magyar viszonyokhoz leginkább alkalmazkodó, s amelynek — a német megoldástól eltérően — legfőbb előnye, hogy teljesen altruisztikus alapon oldja meg ezt a nagy horderejü és megoldásra égető szükségességgel váró kérdést. Érdeklődésünkre illetékes helyen a ruhaellátásról a következő felvilágositást kaptuk:

— A miniszterium a ruházkodási kérdés megoldását komolyan megfontolás tárgyává tette és az előkészitő munkálatokat maga vette a kezébe. Ebben az ügyben egy alkalommal már ankétet is tartottak az érdekeltek bevonásával, s az ekkor tett észrevételek nagyban hozzájárultak a kérdés megoldásának megkönnyitéséhez.

— Az ankétet tulajdonképpen az orosz-lengyelországi hatalmas polgári ruhakészletek elosztása céljából hivták egybe. A német és osztrák-magyar seregek által megszállott Orosz-Lengyelországban hatalmas polgári ruhakészleteket zsákmányoltak, amelyeket a ruhainség enyhitésére a polgári lakosság szükségletének fedezésére széjjel fognak osztani. Ebből az aproposból született meg annak a gondolata, hogy ezzel kapcsolatosan meg lehetne szervezni ugy Ausztriában, mint Magyarországon, — de külön-külön és egymástól függetlenül — a

ruhaellátást. Az érdekeltek e javaslata felsőbb helyen megértésre is talált és az ankéten elnöklő *Mály* miniszteri tanácsos is a magáévá tette teljes egészében. A következő hetekben ebben a kérdésben néhányszor ankétet fognak tartani, s remélhetőleg sikerülni fog a tanácskozások után ezt a kérdést nemcsak részleteiben megbeszélni, hanem teljes egészében altruisztikus alapokon rendezni.

Árdrágító bankok. A Kranz-pör a bankok háborus üzleteire terelte a közfigyelmet, annál is inkább, minthogy árdrágitás miatt ujabban más bécsi bankok ellen is birói eljárást inditottak. Kétségtelen, hogy minden pénzintézetnek joga van legális áruüzletet folytatni. A legtöbb banknál már béke idején is külön áruosztályok állottak fenn, melyek sohasem lépték tul azt a határt, melyet a tisztességes kereskedelem a maga részére megszabott. Azt azonban már kifogásolni lehet, hogy egyes bankok a háboru alatt állitottak fel áruosztályokat, nyilvánvalóan nem abból a célból, hogy kommerciális müködésük körét kiterjesszék, hanem azért, hogy a háborus konjunkturát kihasználva, minél nagyobb nyereségeket vágjanak zsebre. Nekünk az a nézetünk, hogy a lekvár, rum, málnaszörp, a szardinia stb. nem a bankok részére való árucikkek. Engedjék ezeket át a szakmabeli kereskedelemnek, mely a háboruban is jól megállotta a helyét. Mi ugy látjuk, hogy egyes pénzintézetek a háboru alatt elhanyagolták a tulajdonképeni banküzletet: a kereskedelmi áruváltók leszámitolását, a jelzálogüzletet és az iparvállalatok finanszirozását. A békegazdaságra való sima átmenet érdekében kivánatos, hogy a pénzintézetek ismét teljes erővel vessék rá magukat az igazi banküzletre és segitsék a tisztességes kereskedelmet megfelelő hitelnyujtással ahhoz a pozicióhoz, melyet az a béke idején oly hasznosan töltött be. A pénzintézetek a közgazdasági élet fontos tényezőit képezik, miért is szükséges, hogy a háboru ne rontsa le a bankoknak azt a nimbusát, melylyel őket a közönség bizalma körülveszi.

*

Itt emlitjük meg, hogy a *Magyar-Cseh Iparbank R.-T.* nyilatkozatot tett közzé a lapokban, amelyben minden közösséget megtagad a *Bömische Industrial Bankkal*, teszi pedig ezt abból az alkalomból, mert nevezett bécsi intézet ellen árdrágitás cimén az osztrák hatóságok eljárást inditottak. Azt is mondja többek között az emlitett nyilatkozat, hogy „az anyagi igazsághoz tartozik az is, hogy a Magyar-Cseh Iparbank r-t. ügyvezetése, személyzete és szelleme teljesen szinmagyar és csak a tények ismerete nélkül lehet „cseh" intézetnek nevezni." Hát *Freyberger* urnak a kijelentéseivel nem polemizálunk, de mégis szükségesnek tartjuk a „Pénzügyi Compass"-nak a Magyar-Cseh Iparbankra vonatkozó néhány adatát leszögezni. Ezek szerint a cégjegyzés igy hangzik: Magyar-cseh iparbank r.-t. — Ungarisch-Bömische Industrial-Bank A. G. — *Ceska Prumisleva Banka A. S.* — Alapitotta: a *Bömische Industrial Bank, Prága.* Elnöke: *Novotny* János, Prága, *Spitalsky* Antal, Bécs, mindketten a „Bömische Industrial Bank" vezetői; a felügyelő-bizottság elnöke: *Hanus* Ferenc, Prága. Több adatot nem sorolunk fel, mert már ezekből is kitetszik, hogy miként fest Freybergerék „teljesen szinmagyar" pénzintézete.

A Magyar Bank Marosvásárhelyen. Értesülésünk szerint a Magyar Bank és kereskedelmi r.-t. fiók-hálózatát Erdélyre is kiterjeszti és a közeljövőben Marosvásárhelyen fiókintézetet nyit. A fiók felállitására vonatkozó intézkedések a napokban befejezést nyertek.

A Kereskedelmi bank bukaresti érdekeltsége. Mint pénzügyi körökből halljuk, a Kereskedelmi bank bukaresti kommanditja, a Marmorosch Blank & Co. rövid időn belül megkezdi müködését. Az intézet magyar főtisztviselői, László és Lichtinger igazgatók, akik a román háboru óta a Gyapjuközpontnál dolgoznak, a napokban Bukarestbe fognak utazni, hogy az előkészitő munkálatokat megkezdjék.

Közgazdasági érdemekért. A király tóvárosi Fischer Emil budapesti porcellángyáros, főv. biz. tagnak, az ipar és a közélet terén kifejtett eredményes munkásságáért a Ferenc József-rend tisztikeresztjét adományozta. A kitüntetés elismerése tóvárosi Fischer Emil érdemeinek, amelyeket az ipari közügyek terén kifejtett lelkes munkásságával szerzett.

Az állatvásár-pénztár müködése. A Budapesti Állatvásár-pénztár Részvénytársaság március 30-án tartotta kilencedik rendes közgyülését dr. Melly Béla elnöklésével. A székesfőváros képviseletével a tanács Folkusházy Lajos tanácsnokot bizta meg. Az igazgatósági jelentés nemcsak a főváros közélelmezése érdekében tett, hanem általános köz- és nemzetgazdasági tekintetben is eredményes közérdekü munkásságról számol be a részvényeseknek. Az év folyamán megalapitotta a Huskereskedelmi részvénytársaságot, a részvények többségének átvételével lehetővé tette a Központi tejcsarnok részvénytársaság megalakitását, részt vett az erdélyi menekülők marhaállományának megmentése érdekében alakitott Hadi állatátvételi bizottságának müködésében is. Dicséretreméltó a közgyülésnek az igazgatóság előterjesztésére hozott az a határozata, hogy a háborus konjunkturák által elért nagyobb üzleti eredményt nem a maga anyagi előnyére forditotta, hanem egyrészt a tartalékalap erősebb dotálására másrészt az alkalmazottak nyugdijalapjának erősitésére, az oroszlánrészt pedig (ötvenezer korona) arra használta fel, hogy ezzel egy a főváros közélelmezése érdekében a főváros területén létesitendő sertéshizlalótelep felállitásához szükséges tőke alapját megvesse. A főváros nevében Folkusházy Lajos, a részvényesek nevében Reisz Sándor mondott köszönetet az igazgatóság és a tisztikar eredményes müködéséért.

Közgyülések és beszámolók

A Magyar fém- és lámpaárugyár rtg.-nak április 4-ikén volt a közgyülése szegedi Lukács József udv. tanácsos elnöklésével. A közgyülés az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy az 1916. évi tiszta nyereségből 30 K = 15% osztalékot fizessenek. Az igazgatóságba Ebersz Károlyt, Seidl Ambrust, Krisztinkovich Edét és Tolnai Arnoldot (uj); a felügyelő-bizottságba Szomjas Lajost, id. Hofimann Károlyt, Havassy Dezsőt, Bán Tibort és Décsey Manót (uj) választották meg. A közgyülés után megalakult az igazgatóság és elnök Lukács József, alelnök Szirmai Oszkár lett. Ez alkalommal Sipos Adolf osztályfőnököt cégvezetővé nevezték ki.

A Hazai általános biztositó rtg.-nak április 4-ikén volt az intézeti uj székházában a rendes évi közgyülése Bolgár Ferenc v. b. t. t. elnöklésével. Az elmult üzletév a jégüzlet kedvezőtlen alakulása ellenére eredményes volt, minek következtében a társaság mérlegét 262.124 K nyereséggel zárhatta. A közgyülés határozata értelmében az elsőbbségi részvények szelvényeit 18 K-jával, az élvezeti jegyek szelvényeit 3 K-jával váltják be április 15-étől kezdődően. A felügyelő-bizottság tagjaivá az eddigi tagokat választották meg.

A „Mercur" Váltóüzleti Részvénytársaság, Budapest, igazgatósága legutóbb tartot. ülésén megállapitotta az inézet 1916. évi mérlegét, mely 1,645.725 K 50 fillér brutto nyereséggel zárul az előző évi 1,466.396 K 95 fillérrel szemben. A tiszta nyereség 941.001 K 28 fillért tesz ki az előző évi 865.921 K 77 fillérrel szemben. Az igazgatóság a folyó hó 28-ára egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy az elért tiszta nyereségből osztalékra 650.000 K, azaz részvényenként 13 K fizettessék ki. Javasolni fogja továbbá, hogy a tartalékalapra az alapszabályszerü 15.465 K 45 fillér helyett 100.000 K utaltassék át és az igazgatósági és tisztviselői jutalékok levonása után fennmaradó 129.139 K 48 fillér uj számlára vitessék át.

A Magyar Forgalmi Bank R.-T. a napokban tartotta rendes közgyülését, amely tudomásul vette az évi jelentést és elhatározta, hogy a 2,110.832 K tiszta nyereségből 200.000 K-t a tartalékalapba helyez, 50.000 K-val a nyugdijalapot gyarapitja és osztalékul részvényenként huszonnyolc K (tizennégy százalék) kifizetését határozta el. Az igazgatóság egyuttal bejelentette, hogy az alaptőkének 10 millió koronára elhatározott felemelését teljesen végrehajtotta.

A Keleti és Murányi cég — részvénytársaság. Dr. Keleti és Murányi Vegyészeti Gyár ujpesti cég gyártelepének és üzleteink átvétele és továbbfolytatása céljából a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság közreműködésével, kétmillió korona egészen befizetett alaptőkével „Dr. Keleti és Murányi Vegyészeti Gyár Részvénytársaság" cim alatt részvénytársaság alakult. Az uj társaság a régi vállalatnak hathatós továbbfejlesztését vette tervbe. A társaság igazgatóságának tagjaivá az alakuló közgyülésen megválasztotta Krausz Simont (elnök), Egger Gyulát (alelnök), dr. Dobay Aurélt, Fehér Gyulát, dr. Hollán Miklóst, Horánszky Lajost, dr. Keleti Kornélt (vezérigazgató), Ofner Józsefet és Tószeghy Imrét.

A „Turul" Cipögyár Részvénytársaság, Temesvár március 31-én tartotta meg ezévi rendes közgyülését. A közgyülés határozata értelmében a jóléti célokra kiutalt 400.000 K leszámitása után, a több mint 20 millió korona 1916. évi forgalom után elért 1,720.617.34 K tiszta nyereséget 15%-a, azaz 30 korona részvényenkénti osztalék kifizetésére használják fel, a rendes tartalékalapnak, a mult évi nyereségáthozatnak bevonásával 700.000 korona, a külön tartalékalapnak 100.000 koronát juttatnak, mig az alapszabályszerü jutalékok kifizetése után fennmaradó 699.823.19 K uj számlára vezettetik elő.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 7 órakor.
Nagy Endre konferánszaival **A porcellánőrült** operett, irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla. **Estétől reggelig** látványos tánckölteméný, irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla és a teljesen uj áprilisi müsor.
Sörkabaré 7—10 óráig, pompás uj müsor. Belépődij 2 K.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V, Lipót-körut 18.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen
HERZ-SZALÁMIT
Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk
HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Ma és mindennap

Levie, a varsói Kamenszky-színház tagja. Gogol **Huszár Károly** mint kutyamosó a »Civilben« Nikolai: **Der Wahneinnige** c. drámai jelenetében, cimü **Kadelburg** bohózatban.

Azonkivül a nagyszabásu áprilisi müsor slágerei.

Az előadás ½8 órakor kezdődik.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este ½8 órakor. Nagy előadás.
A páratlan sikerü, érdekes és uj
Megnyitó müsor

Regra a zenemüvészet csodája, egy zenekar összes hangszereit játsza.
Cape csoport akrobata kerékpárosnők, müvészet, erő, szépség.
Rumpel és **Raps** — **Petrás Pál** és **Márta, Zoli** és **Franz Jancsi** a legjobb bohócok, augusztok, kómikusok és énekes humoristák.

Csütörtökön d. u. ½4 órakor. Szombaton d. u. ½5 órakor családi előadások félhelyárakkal mindenkinek, teljes müsor.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

Az előadás d. u. ½3, este 7 órakor kezdődik.

Gizella Werbezirk „A Pfeffer und Salz" cimü bohózatban. **Willy Pantzer** uj eredeti szkeccs „An der russischen Front." **Chester Diecka** vakmerő indiánus. **Kabos Gyula** felléptével: „A kültelki herceg" cimü uj operett. **Szalontai Ferike** uj zsánerü nézőtéri mókák. **Kovács Lili** sláger nótái. **Marta Haase** káprázatos uj táncaival és még több attrakció. **Werbezirk** a délutáni előadásokon is föllép. (Félhelyárak.)

A filmtechnika szenzációs bravurja
Észak csillaga
Regény az éjféli nap országából 4 felvonásban. a
Royal-Apollóban!

Előadások kezdete 4, 6, és 8 órakor.
Jegyek előre válthatók délelőtt 11—1-ig, délután 4 órától.
Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

APOLLÓ-KABARET
Népszinház-utca 1. Telefon: József 13-26.

Áprilisi müsor:
Szilágyi és Hajmási
Egy régi ballada. Szinpadra tette: **Szép Ernő.**
Csendesen csak csendesen..
Tréfa. Irta: **Kőváry Gyula.**
Kidoblak az ablakon!
Jelenet. Irta: **Lakatos László.**
Azébresztő-óra
Magánjelenet. Irta: Lovászy Márton
Warum stehen wirschon wieder?
Kőváry tréfája.

Fellépnek: Németh Juliska, Haraszthy Mici, Lenkeffy Ica, Szőllősi Rózsi, Vidor Ferike, Andai Terka, Herczeg Jenő, Kőváry Gyula, Magyary Lajos, Mály Gerő, Gózon Gyula, Lajthay Károly, Erdélyi Géza, Sándor József.

Előadások 5 és ½8 órakor.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Pont 7 órakor
Julius Spielmann
vendégfölléptével a
Schubert
cimü operett
Armin Berg
a legnépszerübb kuplé-énekes. Azonkivül: Pallai Rózsi, Herendi Herman Manci, Ferenczy, Ujváry, Concha, Herms-trio stb. átb.

Robert Warwick utolsó fellépése a
GÁRDISTA
HONORÉ BALZAC
novellája 4 felvonásban, előjátékkal.
!! Azonkivül a fenomális uj müsor !!
a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.

Előadások kezdete pont 4, 6 és 8 órakor.

Óvjuk Önt! világhirü „keleti gyöngyeink" silány utánzataitól. Fiókjaink nincsenek! Az eredeti keleti gyöngykollierek, fülbevalók, csavarok, lorgnettláncok stb. finom ékszerész-munka, **csakis és közvetlenül tőlünk szerezhetők be!** Kicsinybeni eladásnál privátoknak is nagybani árakon! **Orient Perlen-Engrosshaus Wien, II., Praterstrasse 50/F.** A „keleti gyöngy" tökletes pótlása az igaz gyöngynek! A legjobb szakembert megtéveszti! Kérje azonnal uj prospektusunk díjmentes megküldését.

ORIENT PERLEN

Az gazgatóság.

MOZGÓKÉP-OTTHON
VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.
TELEFON: Jegyrendelés 144—98.

Példátlan sikere miatt prolongálva a Wegener mesteri vigjátéka:
Gólem és a táncosnő.
Bródy Sándor regénye
Hófehérke.
Főszerepben: Beregi Oszkár.
Mackensen dunai átkelése
A magyar hidászok világraszóló bravurja.
Előadások kezdete: 3, ¾5, ½7 és ¼9-kor.
Pénztár: d. e. ½11—½1-ig, d. u. ½3-tól kezdve.
Minden hétfőn uj müsor!

HEGEDÜS GYULA
filmszereplése
ZOÁRD MESTER
cimü müvészregény cimszerepében
AZ IBOLYAFALÓ
Amerikai történet 3 felvonásban.
Bemutatásra kerül az
OMNIÁBAN

Előadások kezdete: 4, 6 és 8 órakor.
Elővétel délelőtt 11—1 óráig és délután ½3 órától.

Sirkővétel
előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.
Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** müköből.

BOKOR PAPRIKA SZEGED
Sürgönycim: **„Ferri" Szeged.**

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Bairói mákvirág, Ibolya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona, Rózsa, Gyöngyvirág, Akác a, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3— K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvaryon & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **Gross Antal** kiviteli háza Budapest, VIII., József-körut 23.

A tojás drága! „Pax" tabletta
segitségével tojás nélkül is szép szinü, kiadós és jól emészthető
tésztát és süteményt
készit minden háziasszony! **A „Pax" felülmulhatatlan!**
Egy **50 filléres** doboz „Pax" tablettával **10 tojást** lehet megtakaritani.
Kérjen próbaküldeményt **2 dobozt** (20 tabletta) **1 korona** beküldése ellenében bérmentve.
Főelárusitókat és kerületi képviselőket keresünk. Telefon József 28-65. szállit a **PAX-MÜVEK** Budapest, VII., Rákóczi-ut 42.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érchényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése
Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.
Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju
himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni
és minden más bevált
oltóanyagot és serumot

Teljesen uj üzemképes
luxus-automobilok
azonnal szállithatók
Bárdi, Lehel-utca 25.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :
Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: Köztisztviselők árengedményben részesülnek.
BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Tömegélelmezésre ajánlunk:
Marinált heringet
30, 50, 140 kgr.-mos hordókban
Göngyölt (Roll) heringet
30, 50, 140 kgr.-mos hordókban
Kelettengeri (Ostsee) heringet
30, 50, 140 kgr.-mos hordókban
Oroszhalat
30, 50, 140 kgr.-mos hordókban
Olaj- és Boulin-szardiniákat
1/4 dobozokban
„OCEÁN" MAGYAR KONZERVGYÁR és KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRS.
BUDAPEST, VI., Vágány-utca 12. szám.
Telefon 52—44, 49—71, 134—03.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

ULRICH B. J.
BUDAPEST
VI., VILMOS-CSÁSZÁR-UT 31.
TELEFON: 74-41, 74-42, 74-43, 105-20, 174-76, 175-18. Interurbán: b/32

Szállit minden kivitelben a beszolgáltatandó vörösréz fürdőkályhák pótlására szolgáló
FÜRDŐKÁLYHA-HENGEREKET
a fürdőtelep felerősitéséhez szükséges összes kapcsolásokkal, horganyozott vaslemezből hegesztve és fekete kovácsoltvas lemezből hegesztve, fedél forrasztva, utólag tüzben horganyozva, valamint egyéb fürdőberendezési tárgyakat.
Jutányos árajánlattal szives kérdezősködésre szolgálok.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Bründl János

cász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Hirdetmény.

A cs. és kir. szab. osztrák kereskedelmi és iparhitelintézet részvényeseinek

hatvanegyedik évi rendes közgyülése

Bécsben az osztrák mérnökök és épitészek Egylete székének nagy dísztermében (I. Eschengasse Nr. 9).

pénteken, f. évi május hó 4-én, délután 5 órakor lesz.

A tanácskozás tárgyai a következők:

1. Az igazgatótanács évi jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése az 1916. évi zárszámadásról és az eleiétti határozathozatal.
3. Határozathozatal az 1916. évi tiszta nyereség hovafordításáról.
4. Határozathozatal az igazgatótanácsba való választások felett.
5. A felügyelőbizottság megválasztása az 1917. évre.

A szavazati joggal biró részvényes urak, kik a közgyülésen résztvenni óhajtanak, ezennel felhivatnak, hogy részvényeiket a szelvényekkel együtt, vagy az intézetnek ezeket helyettesitő letéti jegyeit **legkésőbben ez év április 20-ig,** mint az alapszabály szerint végső időpontig letéteményezzék és pedig: **Wienben az intézet részvény-leszámitolási osztályában (I. Am Hof 6.) hétköznaponkint 9—12 óráig: Bozen, Bregenz, Brünn, Feldkirch, Gablonz, Görz, Innsbruck, Karlsbad, Klagenfurt, Laibach, Lemberg, Lublin, Mähr.-Ostrau, Olmütz, Pola, Prag, Reichenberg, Teplitz, Trieszt, Troppau és Warnsdorfban az intézet fiókjainál; Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál; Berlinben a Discontó Gesellschaft igazgatóságánál vagy a kereskedelmi iparbanknál, vagy Bleichröder S.-nél, vagy Mendelssohn & Co. cégnél; Breslauban a Schlesischer Bankvereinnél a Deutsche Bank breslaui fiókjánál, ezelőtt Breslauer Disconto-Bank, vagy E. Heimannál; Drezdában az Allgemeine Deutsche Credit-Anstaltnál, Drezdai osztály; Frankfurt a. M.-ban a Disconto-társaság igazgatóságánál, vagy a kereskedelmi és iparbank fiókjánál; Hamburgban Behrens L. és fiainál vagy Marburg M. M. és társak czégnél, vagy a Norddeutsche Banknál; Kölnben Oppenheim Sal. jr. & Co.; Leipzigben az Allgemeine Deutsche Credit-Anstaltnál, vagy az Ipar- és Kereskedelmi Bank fiókjánál; Münchenben a Bayerische Hypotheken- und Wechselbanknál vagy Merck, Finck & Co. czégnél.**

A részvények vagy letétjegyek számszerint rendezve az alulirt intézetnél egyszerü, a külföldi letéti helyeknél kettős jegyzék kiséretében beterjesztendők, miről a letéteményező az átvételi elismerést megkapja, melynek alapján a közgyülés után a részvények vagy letéti jegyek visszaadatnak.

Huszonöt részvény egy szavazatra jogosit. Huszonötnél kevesebb részvénybirtokosok egy közös megbizottat kinevezhetnek, ki a közgyülésen résztvehet, ha az általa képviselt részvényszám legalább huszonöt. Az esetre, ha egy részvényes szavazati jogát egy más szavazati joggal biró részvényes által óhajtaná gyakoroltatni, akkor az illető a választott képviselőjére szóló meghatalmazást az igazoló jegynek hátsó oldalára sajátkezüleg aláirni tartozik. Azok a részvényes urak, kik ennek következtében a meghatalmazás által átruházott szavazat birtokába jutnak, tartoznak a reájuk átruházott igazolási jegyeket (meghatalmazás okmányokat) legkésőbb egy nappal a közgyülés előtt az igazgatóságnak kézbesiteni. Ennélfogva azok felhivatnak, hogy a kezükben levő saját és reájuk átruházott igazolási jegyeiket f. évi április 27-től bezárólag május 3-ig az intézet leszámitolási osztályánál föntemlitett hivatalos órákban letegyék, minek ellenében nekik az általuk gyakorlandó szavazatok teljes összegét kimutató igazolási jegy fog kiadatni.

Wien, 1917. április hó 4-én.

Cs. és kir szab. osztrák kereskedelmi és iparhitelintézet.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. április 18-án. — 16. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Bárczy

polgármester riadóját hallja meg minden önérzetes városi polgár, mindenki, aki nem akar a háboru után az állam kiszolgáltatott, lenézett, mellőzött adófizető páriája lenni.

Hatalmas erőt képviselnek a magyar városok és e hatalmas erő mindeddig lomhán, lekötve hevert a magyar közélet porondján. Szervezkedett a falu népe, a gazdatársadalom, a munkásság, csak a városi polgárság közélete volt meddő, aminek természetes következményeképpen a városok polgárságával bántak a legmostohábban. Tessék fellapozni az utolsó esztendők törvénykönyveit és akkor bővebb indokolás nélkül is előttünk áll a szervezkedés kényszerű szükségessége. Minden uj adónak a városi polgárok voltak az alanyai, az életviszonyoknak minden „rendezése" a városi polgárságnak a nyomoruságát növelte. Elhagyatva, sokszor megrugva, szánalmas ügyefogyottsággal igyekeztek a városok legfőbb hivatali urai a polgárság megélhetését biztositani, a városok háztartását rendezni, hatalmas beruházási programmoknak, épitőipari tevékenységnek ágyat vetni, munkaalkalmakat teremteni, a középosztály terhein könnyiteni. De mindannyiszor beleütköztek az állami mindenhatóságba, minden erőforrást nyomban elvont az állam és kimondhatatlanul sulyos terheket raktak a városokra, a városok lakosságára. Szomoru tény, hogy azokban a körökben, amelyek a városok autonómiájának hivatalból legfőbb ellenőrzői, nincsen semmi érzék és semmi megértés a városok bajai iránt. Elrettentő bizonyitéka ennek Budapest példája. Budapest az átmeneti időszak munkájára idején készülni akar és megteremtette azt a munkaprogrammot, amelylyel elejét lehetne venni minden gazdasági zavarnak. De a pénzügyminiszteri bölcsesség azt kivánja, hogy Budapest és a többi városok polgárai haljanak éhen, fizessenek adókat és ne próbáljanak mozogni.

A vajudó idők méhéből impozáns erővel bontakozik ki az uj szervezet: a magyar városok polgárságának ligája. A magyar városok fejlesztését, a polgárság fizikai, szellemi, erkölcsi és anyagi erejének regenerálását tüzte ki programmjául az uj szervezet. Mit kiván a magyar városok polgársága? — erre a kérdésre izgatóan érdekes, tartalmas, gyönyörü feleletet kaptunk a polgármester vázlatos programmjában és aki ismeri Budapest polgármesterének teremtő erejét, szervezőképességét, szociális érzékét és nagy népszerüségét, — bizvást sorakozhatik a diadalmas, kibontott lobogó alá. Öntudatos, erős, szabadelvü, modern, gerinces polgári elemek lesznek a zászlóhordozói a városok szervezetének és a szervezésben rejlő erő, amely egyesülni fog a városok polgárságának hatalmas szellemi és erkölcsi erejével, nem fejthet ki értéktelen, meddő munkát. Nagyon hamar rájönnek majd a városi polgárság tömörülésének, sulyának jelentőségére azok is, akik ma még nem ismernek más célt, mint az agrárpolitika diadalát, s akik ennek a politikának a számláját mindig a városok népének prezentálják. A városok polgársága a jövőben tettekkel tényező lesz, nem pedig lenézett, elnyomott, kihasznált, lomha tömeg.

Fullánkok

...

Husvétkor

hatalmas tüntetéssel, korgó gyomrok, üres zsebek feltárásával egybekötött kongresszust tartottak az állami tisztviselők. Memorandumba foglalták rettenetes sorsukat és mértékelt kivánságaikat, s a memorandumot eljuttatták oda, ahonnan segitséget várnak bajaikra. Budapest főváros tisztviselői nincsenek irigylésre méltóbb, jobb helyzetben, mint az állami tisztviselők. Ellenkezőleg, Budapest tisztviselőit nagyobb reprezentációs, ruházkodási és egyéb kiadások terhelik és Budapesten a megélhetés jóval drágább, mint bárhol az országban. És a főváros tisztviselői mégsem rendeztek kongresszust, mégsem memorandumoztak, nem könyörögtek, ami nem azt jelenti, hogy a fizetésemelésre nem szorulnak rá, hanem hogy biznak a főváros vezetőinek emberségében és tudják, hogy a közgyülés nem kivánja tőlük, amit az állam megkövetel a tisztviselőktől: az éhezést.

*

A lisztjegyek

körül sulyos természetü visszaéléseknek jöttek a nyomára. Kiderült, hogy egyesek áruba bocsájtják a jegyeket, pénzt, vagy más ellenszolgáltatást kapnak azért, hogy egyeseknek több lisztjegy jusson, mint amennyi jog szerint járna nekik. Nagyon egyszerü számtani müvelet vezette erre a megállapitásra a közélelmezési ügyosztályt; Budapestnek ma nem több a lakóssága kilencszázezer embernél, viszont a lisztjegyeket egy millió ember vette igénybe. Természetes, hogy ezért a visszaélésért nem a jegyrendszer a hibás, hanem azok, akik a rendszerrel visszaéltek. Azt hisszük, hogy a bünösöket nem feltétlenül a házmesterekben kell keresni, hanem a lisztkiosztó-személyzetnél. Régóta suttogják, hogy a lisztjegyek kiosztását egyesek bünös könnyelmüséggel pénzszerzésre használják fel. Nem akarunk ilyen általánosságban tartott vádaskodásoknak tápot nyujtani, csak az illetékes tényezők figyelmét hivjuk fel a szállongó hirekre.

*

A pénzügyminiszter

ur makacs következetességgel állja utját a főváros törekvéseinek. Legutóbb hatalmas beruházási programmot dolgozott ki a főváros és tisztára a minisztertől függött, hogy Budapesten nagyarányu épitőipari tevékenység induljon meg és hogy fellendülvén az épitőipar, ujraéledjen a kereskedelem és munkaalkalmakhoz, jó keresethez jussanak a munkások. Ám a pénzügyminiszter csökönyössége, kicsinyes szatócspolitikája ugy találja jónak, hogy Budapesten csak adófizető alanyok legyenek, nem pedig jól kereső, fizetőképes, megelégedett polgárok. Fizetni az állam és községi terheket, de nem gondoskodni a teherviselési képesség növeléséről: — ez minden, csak nem okos, nagyszabásu, emberséges, reális finánepolitika.

Husz százalékos fizetésrendezés

Miből fedezik a deficitet?

A büdzsé évenkint 20 millióval emelkedik

Nem csalódunk, ha azt állitjuk, hogy a főváros pénzügyi bajaiból sarjadt ki az a nagyszerü programm, amelyet *Bárczy* István dr. polgármester kezdeményezésére legközelebb a magukévá fognak tenni a magyar városok. A béke közeledésének és a háborus bajoknak hatalmas átalakitó hatása le nem tagadható és nem bocsájtkozunk különös jóslásokba, ha azt állitjuk, hogy *a városi politika a közeljövőben még nagyobb meglepetéseket, még komolyabb akciókat hoz.*

A főváros háztartási mérlegének helyreállitására kiküldött ugynevezett huszas bizottság előtt — a *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint — *már teljes egészében kialakult a feladat nagysága,* amely előtt állanak. Hosszu idő kellett hozzá, amig meg lehetett állapitani, mi okozta a főváros abnormális deficitjét és milyen mértékü az a teher, amely ebből igazságosan beosztva, az eljövendő esztendőkre esik.

Információink szerint, amelyek legelsőrendü forrásból származnak, a huszas bizottság ma már hosszas vizsgálódás után teljesen meg van győződve róla, hogy *a főváros teljes deficitje háborus jellegü.* Az egész ötvenhét milliós háztartási hiánynak szülőanyja a háboru. Egy világhábboru szülte terhet pedig egy nemzedék nem tud elviselni. Utódainknak is ki kell venni a részüket abból, hogy azt a horribilis terhet, amelyet a nagy világégés a vállunkra rakott, ki lehessen egyenliteni.

Sokkal fontosabb azonban ennél az, hogy a háborus terheket a béke megkötésének napján nem lehet megszüntetni. A drágaság, a munkabérek magassága, az anyagok felemelt ára tovább is megmarad; természetes tehát, hogy a kiadások rovata tovább is abnormálisan magas marad, sietni kell tehát a bevételek szaporitásával.

A huszas bizottságban történt előterjesztésekből és eszmecserékből arra lehet következtetni, hogy

a főváros budgetjének kiadásai az elkövetkező esztendőkben évi huszmillió koronával fognak emelkedni, amiben már benne vannak az eddigi deficit terhei és a tisztviselők fizetésemelésének költségei is.

Az ötvenhét millió deficitet okvetlenül le kell róni, a kamatok és a töketörlesztés tehát igen jelentékeny összeget ró a főváros jövőbeli budgetjére. Befejezett dolognak tekintik a huszasbizottságban azt is, hogy *a főváros tisztviselőinek bizonyos mérsékelt fizetésemelést kell adni* még akkor is, ha annak keresztülvitelét a közszolgálati alkalmazottaknak nem kezdeményezné a kormány. Ugy tudjuk, a huszas bizottságban folytatott eszmecserék alkalmával eddig

a tisztviselők fizetésének husz százalékos fölemelése mellett foglaltak állást.

Ezt igen rövidesen meg akarja valósitani a főváros, ugy, hogy a budget kiadásainak husz milliós emelkedésébe már ez is bele van kalkulálva.

Fedezetül egyelőre semmi más nem szolgál, mint azok az adók, amelyeket részben már elhatározott, részben pedig már tervbe vett a főváros. Igy az *élvezeti adó* és *a világitási adó,* amelyek már csak a miniszteri jóváhagyást vár-

ják, valamint a megvalósitást váró *pezsgőadó, közlekedési adó, telekértékadó, telekértékemelkedési adó, az üres telkek adója és az átiratási illetékek felemelése.* Mindez természetesen nem elegendő, még az üzemek jövedelmének fokozásával sem, az évi huszmilliós kiadási többlet fedezésére. Elkerülhetetlenül fontos, hogy megvalósuljon a városok adózási rendszerének nagy reformja, amely a városi polgárság szervezkedésének egyik legfontosabb feladata.

Bérház-csoport a Josephinum telkén

Kislakásokat épit a főváros

A Josephinum telektömbjének beépitése a legközelebbi jövőben a megvalósulás utjára lép, amennyiben a tanács meghirdeti a pályázatot. A pályázat épitőművészeink között nyilván igen nagy érdeklődést fog kelteni, mert szép feladatot kell megoldani.

A *Fővárosi Hirlap* annak idején, amikor a telektömb beépitésének terve felvetődött, behatóan foglalkozott a kérdéssel. Részletesen ismertettük a főváros szándékait, amelyek között egyik legfontosabb az volt, hogy magát a Josephinum nevü árvaházat valahol a periferiákra telepitik ki, hogy ezáltal egyrészt a drága telket mentsék meg, másrészt pedig a növendékek számára biztositsanak jobb és egészségesebb környezetet. Az épitkezési ügyosztályban már ki is alakult a képe egy hatalmas, szép, modern bérháztömbnek, amelyet az Üllői-uti nagy telken emeltek volna.

A terv azonban most némiképen megváltozott. *Piperkovics* Bátor tanácsnoknak, a közjótékonysági ügyosztály vezetőjének, ugyanis aggodalmai támadtak aziránt, hogy a *Festetich*-családnak, amelytől az alapitvány származik, nem lesznek-e kifogásai a Josephinum kitelepitésével szemben? Ez arra inditotta a tanácsot, hogy kikérje a tiszti ügyészség véleményét, amelyet azután az egyik legutóbbi tanácsülésen tárgyaltak le. *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész figyelmeztette a tanácsot, hogy ne tegye ki a fővárost egy *esetleges, hosszan huzódó és bizonytalan kimenetelü pernek,* hanem keressen olyan megoldást, amely az örökhagyó kivánságának is megfelel.

Ezen az alapon azután a tanács ugy döntött, hogy a Josephinum Üllői-uti telektömbjét *beépiti ugyan bérházakkal és ezáltal jövedelmezővé teszi az eddig kihasználatlanul állott területet; de magát a Josephinumot nem telepiti ki.* Az árvaházat a telek kevésbbé értékes részén fogják fölépiteni és pedig a mai száz helynél lényegesebben nagyobbra, ehhez a középülethez fognak azután csatlakozni a bérházak. Ma ugy képzelik el a dolgot a városházán, hogy középen a háttérben fog állani nagy ablakokkal, külső, épitészeti formájában is megkülönböztetve a középület. Előtte az utcáig terjedő park, oldalához kapcsolódva pedig a modern, szép, egészen uj elvek alapján épülő bérházak.

A Josephnumra a főváros eddig minden esztendőben ráfizetett. Most azután a beruházási tőke kölcsönzésével és a bérházak fölépitésével teljesen megváltozik a helyzet. A csupa kis, háromszobás lakásokból álló bérházak, amelyekbe legfőként tisztviselőket akar a főváros telepiteni, jelentékeny hasznot hoznak, amelyből nemcsak a beruházások törlesztéseit lehet majd fizetni és nemcsak a Josephinum növendékeinek létszámát lehet emelni, de egyben még az alapitvány tőkéje is növekedni fog. Mindezek fölött pedig igen fontos, hogy a fővárosi kislakások száma erőteljesen meg fog gyarapodni.

A pályázat kiirása a legközelebbi tanácsülésen történik meg.

Burgonya-csempészés a fővárosból

Berczel tanácsnok a visszaélésekről

A krumplijegyek behozatala immár befejezett dolog. A népélelmezési bizottság az elmult napokban hozzájárult ehhez az intézményhez, amelynek megvalósulása nem várat soká magára. Ez különben az első eset, amikor már akkor gondoskodnak jegyekről, amikor arra imminens szükség nincs. Tulajdonképen azonban ugy áll a dolog, hogy ma Budapesten csak a fővárosnak van burgonyája és pedig igen jelentékeny mennyiségben. A főváros krumpliakciója egészen hasonlatos Folkusházy tanácsnok zsirakciójához, amelynél a jegy szintén csak a főváros árujára vonatkozott. A krumplijegyre vonatkozólag Berczel Jenő dr. tanácsnok a következőket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A burgonyajegyek tulajdonképpen pusztán arra valók, hogy a főváros burgonyáját igazságosan, arányosan tudjuk elosztani és meggátoljuk a fővárosból való kicsempészést, az eldugást és rászoktassuk a közönséget a háboruban annyira fontos takarékoskodásra. *A burgonyajegyek pusztán a főváros burgonyájára vonatkoznak* és amennyiben más burgonya is kerül föl Budapestre, azt *jegy nélkül lehet majd árusitani.*

— Hogy miért hozzuk be a burgonyajegyeket, annak magyarázata az, hogy igen veszedelmes jelenségeket tapasztaltunk. Jegy nélkül az vitte el a burgonyát, akinek erősebb volt a könyöke, aki előbb tudta magát odaverekedni az eladási helyhez. Igy azután megtörténhetett, hogy amig az egyiknek öt adag is jutott, a szerényebb, a jobban nevelt, vagy a gyengébb egy szemet sem kapott. Igen elharapódzott azonban a főváros burgonyájának a határon tul, a környékre való kicsempészése is. A környékbeliek bejöttek Budapestre, itt is, amott is megvásárolták a burgonyát és kivitték, már pedig mi igazán nem vásárolhatunk mások számára, boldogok vagyunk, ha a főváros lakosságát tisztességesen elláthatjuk.

— A visszaélések másik formája az volt, hogy egyes elárusitók, kereskedők elrejtették a nekik kiszolgáltatott mennyiséget és nem bocsájtották azt áruba. Mind a két visszaélésen segitünk most. Kivinni a főváros határán tulra ezentul nem tudnak, mert nem juthatnak krumplijegyhez. A kereskedők pedig legfeljebb egyszer rejthetnek el árut, mert másodszor a jegyek beszolgáltatása nélkül nem kapnak.

— Igen fontos oka a burgonyajegyek behozatalának az, hogy megszaporodott az a létszám, amelyet nekünk kell ellátnunk. A burgonya-irodának ugyanis nincsen mit szétosztania és igy ma már mindenkinek, akit előbb ők láttak el, azoknak is mi adunk. Hatalmas iparvállalatok, de maga a katonaság is a mi burgonyánkra szorul és igy bármily jelentékeny készleteink lennének is, kötelességünk a takarékoskodás, hogy uj krumpliig ki tudjunk jönni. Nem jelentéktelen körülmény az sem, hogy munkaerő hiányában az idén az egész országban megkésve vetették el a burgonyát, ami azt is jelenti, hogy megkésve jutunk mi is az ujhoz. Máskor junius közepén már bőven volt uj krumpli, most örülünk, ha junius végére kaphatunk. Egyszóval a takarékosság mindezen okoknál fogva parancsoló kötelességgé lett. Uj krumplira azonban *elegendő kötése van a fővárosnak,* de a burgonyajegyeket mindazonáltal a nyáron tul is fenn szándékozunk tartani.

— Ami most már ennek az igazságos szétosztásnak a technikáját illeti, ugy állapodtunk meg, hogy fejenkint és hetenkint egy kilogramm burgonyát osztunk ki, amely nem nagy, de megfelelő mennyiség. Természetesen ha módunkban lesz az adagok emelése, percig sem fogunk késni, hogy az meg is történjék.

Az állatkertben.

Furcsa és szeszélyes az időjárás, hol derüs, napsugártól szikrázó, hol acélos komor fellegektől boritott az égboltozat. Ha csak erre nézne, talán még a gyakorlott szemü falusi gazda is zavarba jönne, hogy tavasz van-e már, vagy pedig ősz. Egyedül a fák nem csalnak, feltarthatatlan szorgalommal pattantják fel zsenge rügyeiket, s a furcsa idő dacára lassan-lassan tavaszi zöldbe burkolódznak.

*

A tavasz hát elérkezett és nekem, jó riporterhez illően, sürgősebb teendőm nem lehetett, minthogy meginterpelláljak minden tavaszi fórumot, elsősorban az Állatkert igazgatóságát, a tavaszra, a nyárra és az elmult téli szezonra vonatkozóan. E célból felkerestem Lendl Adolfot, az Állatkert fáradhatatlan tevékenységü igazgatóját, aki azzal a nagy szeretettel, ami a munkáját is jellemzi, elmondta, hogy mi volt, mi lesz és miként lesz, szóval mindent, ahogyan az alább következik:

Az Állatkert idei programmja nagyjából ugyanaz lesz, mint a tavalyi, megismétlődnek ugyanis az esti szimfónikus hangversenyek, gyermekdélutánok és mozielőadások.

A tavalyi hangversenyek óriási sikerrel jártak és este, olcsó belépődijak mellett nagy látogatottságnak örvendtek és sokban hozzájárultak az Állatkert népszerüségéhez. A siker fő oka az volt, hogy a komoly zene a közönség hangulatának sokkal inkább megfelelt, mint a lármás katonazene. Éppen ezért a müsoron a legtöbbször klasszikus darab szerepelt és népszerü számokat csak ritkán adtunk. Az idén is az Operaház zenekara fog játszani, Berczel Jenő tanácsnok már nagyjából kidolgozta a hangversenyek programmját, amelyet, ha az idő kedvező lesz, a közönség bizonyára az idén is szeretettel fogad.

Ezenkivül az iskolák számára az állatkerti mozihelyiségben népszerü előadások lesznek, amilyeneket már tavaly is tartottak. A főváros tanácsa ezek rendezésére három polgári iskolai tanárt, Loysdorfer Jánost, Behina Miklóst és dr. Horváth Károlyt küldte ki.

A gyermekek szórakozásáról más irányban is történik gondoskodás. A kocsikázás, lovaglás, a teve és elefántháton tett állatkerti körsétázás persze megmarad apróságaink örömére a napos délutánokon.

A gyermekek kedvence, a népszerü Basa bácsi ezután is megtartja mesedélutánjait, amelyek nemcsak a gyermekek százait vonzották az állatkertbe, hanem népszerüségre tettek szert a felnőttek között is.

A záróra persze a programmban semmi változást sem fog hozni, mert hiszen az Állatkertet tavaly is tizenegy óra után, a hangversenyek befejeztével bezárták, a vendéglővel, tejcsarnokkal és kávéházzal együtt, amelyek mindegyike éppen ugy fog a közönség rendelkezésére állani az idén is, mint a mult évben, persze az időközben megjelent rendeletek által előirt korlátozásokkal.

Ujitás az Állatkertben az idén nem lesz. Kivéve azt, hogy a melegebb idő beálltakor a pálmaház néhány ritka és kiválóan szép pálmájából a főbejáratnál hatalmas, szép csoportozatot fognak összeállitani a szabadban. Ez annál inkább is lehetséges, mert a pálmák az utolsó téli időszak alatt megszokták az itteni hőmérsékletet. Bár az Állatkert igazgatósága a rendes évi kokszszükségletet már a mult nyáron beszerezte és igy a fütőanyagellátásnál nem esett a fővárosi közönség terhére, óvatosságból igen takarékosan járt el. A pálmaházban például a szokott 16 Celsius fok meleg helyett csak 8 fokot tartott, a pálmák minden károsodása nélkül. Ez ugyanis az a legalacsonyabb hőmérséklet, amely mellett a pálmák még életben maradnak.

Hasonló hőredukciót végezett az Állatkert a kigyóházban elszállásolt nilusi krokodilusoknál. Ezek azonban már reagáltak a hidegre, s roppant elégedetlenségüknek kifejezést is adtak: sztrájkba léptek és két álló hónapig nem ettek egyetlen falatot sem. Most már azonban — mint ápolójuk jelenti — sikerült békés megegyezésre lépni velük és ismét visszatértek a rendes életmódhoz.

A szigoru tél és a nehéz élelmezési viszonyok a gondos vezetés mellett nem voltak az állatállomány kárára. Az elhullás mintegy 10 százalékot tett ki, ami az állatkertekben a szokott természetes „halálozási arány." Sőt a mult évben oly nagy volt az állatkerti születések száma, hogy az igazgatóság több mint 40.000 korona értékü állatot adott el. Később azonban kénytelen volt beszüntetni az eladásokat a szállitási nehézségek miatt.

Ugyanez volt az oka a tengeri állatok és az akvárium-lakók hiányos táplálásának is. Ha egy német orvos vizsgálná meg őket, bizonyára kisütné rajtuk az Unterernährung szemmelláthatő jeleit. De hát háboru van és az állatoknak is meg kell barátkozni az állapotokkal, mert ha Fiuméban és a magyar tengerparton nincsen halászat, nekik is be kell érniök a tengeri táplálék helyett egyszerübb, háborus, édesvizi táplálékkal.

Az akváriumnak egyébként gyásza, hősi halottja is van. Hatalmas teknős békája, amelyet Albániából kapott, hosszu szenvedés után jobblétre szenderült. Egyik, Albániába dirigált csapatunk ugyanis Valona közelében egy óriás teknősbékát talált. A kedves pesti fiuk persze rögtön állatkertjükre gondoltak, megláncolták tehát és a két mázsás állatot elküldték a budapesti állatkertnek, ahol az akvárium egyik előkelő lakosztályában helyezték el. A szállitás közben azonban jobb első lábát nagyon megsértette a lánc. Az Állatkert igazgatósága amputáltatni akarta, az operációra azonban nem vállalkozott senki. A sérült láb erre magától elhalt, lesorvadt, a teknős pe-

— Jó szolgálatot vélek tenni azzal az ötlettel, hogy nem adunk ki külön burgonyajegyet, hanem *Folkusházy tanácsnok ur hozzájárulásával a burgonyajegyként szolgáló szelvények a kenyérjegyen lesznek rajta.* Akinek kenyérjegye van, azon rajta lesz a burgonyajegy is, csak épen le kell vágni a széléről. Számitásom szerint ezzel nemcsak nyomdai, de adminisztrácionális költséget is spórolunk, ugy, hogy *együttvéve legalább évi negyvenezer koronát mentünk meg a fővárosnak.*

Beszámoló a közélelmezésről

Folkusházy negyedévi jelentése

A közgyülés tudvalevőleg kötelezte a tanácsot arra, hogy Budapest háborus közélelmezésének állapotáról negyedévenkint tegyen kimerítő jelentést. Ezen a réven a törvényhatósági bizottság szerdai közgyülésének módjában lesz a tanácsnak és a közélelmező bizottságnak együttes jelentését tárgyalni. *Folkusházy* Lajos dr. tanácsnoknak nagy gonddal, sok őszinteséggel és a közélelmezés ügyének immár sok tapasztalattal felszerelt ismeretével megalkotott munkájában a beszámoló konkluziói a legfontosabbak. E konkluzióból folyó javaslatokhoz mindenesetre hozzá fog járulni a közgyülés is és igy bizonyosra vehetjük, hogy a törvényhatóság fel fog irni a kormányhoz annak érdekében, hogy 1. a budapesti lakosság lisztellátása további redukciót ne szenvedjen és a román gabonából a főváros illő részt kapjon; 2. a tengerilisztára revizió alá vétessék, ugy, hogy a kevert kenyér ne legyen drágább, mint a tiszta buzakenyér volt; 3. tétessék olcsóbbá az *államkincstár terhére* a szegényebb néposztály élelmezése és pedig első sorban hussal való ellátása; 4. a főváros bevonásával országos központi szervezet létesittessék a sertések összevásárlására és arányos szétosztására; 5. az élő állatoknak (beleértve a baromfit is) és azok husának ára országosan maximáltassék; 6. Budapestről sertések husának kivitele megtiltassék és az a főváros rendelkezése alá helyeztessék; 7. heti 3 és fél vaggon vaj bocsáttassék a főváros rendelkezésére; 8. a főváros sertéshizlalásához szükséges takarmány kiutaltassék; 9. a főváros vadhusbeszerzése megkönnyittessék, és végül 10. a főváros a szerbiai élelmiszerkészletekből szabadon vásárolhasson.

A multra vonatkozó beszámolóban legfontosabb a liszt és kenyér kérdése. Elmondja itt a jelentés, hogy a Haditermény 5—6 heti szükségletnél többet sohasem tudott egyszerre kiutalni. Azt, hogy a lisztadagokat redukálni kellett, bizonyos kormányintézkedéseknek tulajdonitja a tanács, a főváros csak a kiutalt lisztmennyiségeket osztotta ki, igy semminemü felelősséggel nem tartozik. A még hátralevő négy havi ellátáshoz okvetlen szükség van román gabonára. Érdekes bejelentés, hogy az április 22-től érvényes lisztjegyek szelvényeinek $^{5}/_{7}$ részét akképen jelölte meg a közélelmezési ügyosztály, hogy azok ellenében csakis kenyérlisztet, vagy kenyeret lehet venni. Csak a másik $^{2}/_{7}$ rész jogosit fehérliszt vásárlására.

Hus a jelentés szerint van elég, csak a drágaság a baj. A husellátás érdekében a fent emlitett és a kormányhoz intézett kivánságokon kivül szükségesnek tartja még az ügyosztály a szalámigyártásnak az egész országban való azonnali betiltását, a melegebb időben a kereskedelmi forgalom céljaira nagyobb tömegben vágott sertések szállitásának megtiltását, a budapesti Hentesipartestületnek heti 1500 darab sertés vásárlására való felhatalmazás adását. E hó folyamán különben a főváros a Közélelmezési Hivataltól 351 darab hizott sertést, a Haditerménytől 750 darab sertésnek 45.000 kg. sulyu husát kapta, amit részben a kishentesek között is szétosztott.

A zsirkérdésben az a panasza az ügyosztálynak, hogy a maximális árak betartása csak ideig-óráig sikerült. Az élősertés ára ismét rohamosan emelkedni kezdett, mert a miniszteri rendeletet a vidék nem respektálta. Hogy ez mégis leküzdhető volt, az a sertésátvételi bizottság erélyességének érdeme. A zsirjegyek kibocsátása révén reméli az ügyosztály, hogy a minimális szükségleteket a nyár végéig fedezni tudja, feltéve, ha a Haditermény a szükséges zsirpótló vajat rendelkezésre bocsátja.

A burgonyáról és zöldségről Berczel Jenő tanácsnok, a városgazdasági ügyosztály vezetője számol be. A hiányok legfőbb oka itt az volt, hogy a takarmány-szüke miatt a gazdák az állatokkal is burgonyát etettek, ipari célokra pedig jobban értékesithették azt, amit pedig szállitottak, szándékosan rengeteg szeméttel keverték. Ekkor kért engedélyt az ügyosztály a földmivelési minisztertől, hogy a Burgonyaközpont mellőzésével közvetlenül is vásárolhasson. Ennek eredménye 600 vaggon azonnali, 1600 vaggon későbbi szállitásra vett burgonya volt. Zöldséget az őszi szezonban másfél millió korona értékűt adott el a főváros.

A *tejfelhozatal* állandóan csökken, ugy, hogy a visszafejlődés ma már 40 százalékos. A Közélelmezési Hivatal elfogadta a főváros álláspontját, amely szerint a tejellátás kérdése csak országos rendezés révén lehetséges. (A tejrendelet — mint a „Fővárosi Hirlap“ már közölte — a legközelebbi napokban megjelenik. *A szerk.*)

Érdekes, hogy az óvatos *Folkusházy*, aki a zsirkérdésben feltétlen győzelmet aratott, még mindig nem látja elérkezettnek az időt, amikor a főváros *rizskészleteit* ki kell bocsátani. A *tojás* körül tett intézkedések azt eredményezték, hogy az árak egyelőre fokozatosan csökkennek. *Aszalt szilvából* a főváros 600,000 kg.-ot hozott forgalomba. A sajtról büszkén mondja, hogy ezidőszerint Budapesten „sajtban nincs hiány.“

---

dig saját lába utáni bánkódásba belepusztult, rövid két hónapi dicsőségteljes itt szereplés után.

A háboru károsultjai még a szegény jegesmedvék is, közülük azonban még senki sem esett áldozatul. Békeidőben hordószám hozatták számukra a halzsirt. Most azonban, hogy a zsirból szappant főznek, s az igazgatóság nagyon ügyel arra, hogy az állatok táplálásánál az emberi táplálkozásra és a közszükségletre szánt anyagok közül mitsem használjon fel, nélkülözni kénytelenek rendes táplálékukat, s bizony emiatt nagyon sokat szenvednek.

Az Állatkertnek egyébként most ujabb büszkeségei vannak: a schönbrunni állatkert, minthogy állatait kellőképpen táplálni nem birta, több igen értékes állatot a budapesti állatkertnek ajándékozott. Az ajándék között három darab kis oroszlánkölyök is szerepel, amelyeket négy darab ifju pesti kollégájukkal egy családba egyesitettek, s gyermekszobául a barlang egyik szabadonfekvő, szép részét bocsájtották rendelkezésükre.

*

Ezeket tudtam meg Lendl igazgatótól, akitől most már elbucsuztam és körül sétáltam az Állatkertben. A friss, tavaszi levegőben, a meleg déli napsütésben, tavaszi üdeségükben pompáznak már a fák, nyiladoznak a virágok. Az állatok fürgék és jókedvüek — bizonyára elfelejtették az elmult tél unalmát — a madarak csillogó diszbe öltöztek és szerelmesen gubbasztanak páronként egymás mellett. Egyedül a holló károgja csak, hogy kár, kár . . . Nem is csodálom, hiszen az előrehaladt szezon dacára sem kapta meg tavaszi kosztümjét, meg aztán ő az egyetlen, akinek nem volt ellensége a tél, és igy semmi oka sincs, hogy örömmel üdvözölje a napot, a tavaszt, a jó kedvet és az uj élet felpezsdülését . . . De majd ő is meggondolja magát, hogy „még sem kár, kár, szebb a télnél a tavasz meg a nyár . . .“

Bodó Pál.

Hajnalhasadás a magyar városokban

Bárczy polgármester nyilatkozik a „Fővárosi Hirlap“-nak

A háboru hosszu országutján eljutottunk arra a dombra, ahonnan már szinte szabad szemmel belátunk a béke viruló földjére. Elkövetkezett tehát természetszerüen az idő, amikor seregszámlát kell tartania minden vezérnek a maradékról és minden gazdának számba kell vennie az ujraépitendőket, az ujonnan alkotandókat. *Bárczy* István dr. jó gazdának bizonyult, nem késett meg, nem siette el a dolgot, pontosan a béke tavaszának kezdetén állott elő a nagy programmal, amelynek hivatása, hogy az uj kor küszöbén ujjászervezzen mindent, ami pusztulóba ment a háboru alatt és az uj fejlődés virágzásába boruló magyar városokból a magyar nemzeti állam kiépitéséhez a legerősebb pilléreket faragja.

Ami a Magyar Városok Országos Kongresszusa állandó bizottságának szombati ülésén történni fog, szép és bátor gesztusa lesz nemcsak a székesfőváros polgármesterének, de mindazoknak is, akik azon részt fognak venni. A mozgalom szépségét nem fátyolozzák politikai árnyékok és mégis a forradalmak tavaszi levegője lengi körül a programm erőteljes pontjait.

A történelem tanusága szerint Magyarországon a városi polgárság volt mindenkor az, amely a haladó kor uj eszméit mohón szivta magába. A haladás, a demokrácia, a jogegyenlőség gondolatának mindenkor a városok voltak legelső propagálói a magyar földön; ilyen nagyszabásu, ilyen hatalmas lendületü, merészen harsányszavú és reményekkel telitett ujjászületési akciót még városaink sem tudtak produkálni. Akik a páratlan fölfrissülést végre akarják hajtani, nem mindennapi bátorsággal, kitartással és erővel kell, hogy rendelkezzenek. Lesz-e sikere és lesz-e kellő sikere az akciónak, ma még megjósolni nem lehet. Mi azonban, akik hiszünk benne, bünnek mondottuk volna, ha Bárczy, aki ma pár napig még egyedüli birtokosa a városok minden érdekét nemesen átfogó programmnak, elő nem állott volna vele. A kor már megérett a gondolathoz, a városok háborus lerongyolódásának körülménye követeli a megujhodást, annak az embernek tehát, aki mindezt átérezte, nem volt ideje a késedelemre. Elő kellett állania, mert bebizonyosodott, hogy a magyar kormány nem hajlandó a városoknak hóna alá nyulni, amint azt a német városoknál látjuk. Itt a városokon egyedül és kizárólag a városi polgárság segithet, a maguk erejére vannak utalva, itt az idő, amikor tökéletes elszántsággal láthatnak a nagy munkához.

A szervezkedés célja

— A városok tizenegy pontja. —

A mozgalom sikeréhez aligha férhet kétség és akkor a magyar városok történetében sorsdöntő jelentősége lesz annak a tervezetnek, amely *Bárczy* polgármestertől származik. A tacitusi tömörséggel megirt programmot, annak a napisajtóban való közlése után is, ujból föl kell jegyeznünk:

A feladat, ami ma a polgárság előtt áll: bátor kezdéssel felszabaditani és munkába állitani épen maradt fizikai és szellemi erőinket, helyreállitani a megromlottakat, plántálni ujakat, minden rendelkezésre álló erőt belevetni az ujjáalkotás munkájába s ezzel hazánkat uj és gazdagabb élet elé vinni.

A városi politikában ez jelenti:

a demokratikus alapon felépitett s az állami gyámkodástól szabaddá tett önkormányzatot;

a városok pénzügyi önállóságát és képessétételét az egyre növekvő feladatok immár alig elviselhető terheinek viselésére;

a városi élet és közgazdaság nekilendítését, elsősorban az épitőipar lábraállitásával;

a fogyasztó polgár két főszükségének kielégitését: a jó, egészséges és olcsó élelmet és lakást.

Az országos politikában pedig jelenti:

a nép uralmát a törvényhozásban s a közélet minden terén,

egyszerü, gyors és élettel teli közigazgatást jól fizetett, hozzáértő, független tisztviselőkkel,

a közterheknek egyforma, arányos és igazságos megosztását az egész társadalomra,

a termelés fokozását, a közérdek korlátai között a gazdasági tevékenység szabadságát,

nagyarányu beruházásokat az állami élet egész vonalán,

minden jogi, társadalmi, közigazgatási, egészségügyi s gazdasági feltétel megteremtését arra, hogy több ember szülessék, több maradjon meg s aki megmarad, emberségesen élhessen, boldogulhasson,

a munkájuk után élők tisztes megélhetésének biztositását, a munka-

nélkül lévőkről s a munkaképtelenekről való gondoskodást, egyszóval komoly, erőteljes szociális politikát.

Bárczy István nyilatkozata

— Hogyan alakul meg a P. Sz. K. B.? —

Bárczy István dr. polgármester volt szives a *Fővárosi Hirlap* munkatársát fogadni és előtte a következő nagyfontosságu, immár a terv részleteinek kivitelébe is belemenő nyilatkozatot tenni:

— Amint a napisajtó megnyilatkozása is megmutatta, a programm ellen, amely az egész vonalon az ujjáalakulás közismert problémáinak megoldását tüzte ki célul, alig lehet kifogást felhozni. Legföllebb a programm némi kiegészitéséről és az egyes pontok precizirozásáról lehet szó.

— Ma már leginkább az a kérdés tolul előtérbe, hogy *miképpen vélem ezt a programmot megvalósitani* és hogyan tudom *a megvalósuláshoz szükséges életerős és valóban müködő társadalmi szervezkedést megteremteni?* Ami mindenekelőtt az előfeltételt, tehát az utóbbit illeti, *elsősorban a már meglevő polgári társadalmi szervezetekre gondolunk,* amelyek részben, mint a polgári érdekek egy-egy csoportja érdekképviseleteként régebben megszervezkedtek, részben az egyes városokban, mint helyi körök és egyesületek évtizedek óta fennállanak, de a városi polgárság egyetemes érdekeiért való erősebb munkára nem igen szerveztettek meg.

— Ha a programm megvalósitásra méltó, amit már a fentiek alapján remélnem kell, alig képzelhető, hogy ezek a szervezetek ilyen munkának megnyerhetők ne lennének. A csatlakozó szervezetek küldötteiből volna azután *egy központi szerv alakitandó,* amely, mint a *Polgári Szervezetek Központi Bizottsága* az összhangzó müködést biztositaná, mig az egyes városokban és esetleg — amit távolról sem akarunk kizárni — más városias fejlődést vett községekben is, meglevő alkalmas szervezeteket mindenütt egy helyi bizottság fogná össze közös munkára, amely helyi bizottság tagjai közül kerülnének ki a központi bizottság illető városbeli küldöttei.

— A *Polgári Szervezetek Központi Bizottságának* megalakulásával a városok kongresszusának müködése (bár e két szervezet között az érintkezés a legszorosabban fenntartandó lesz) bizonyos mértékben változást fog szenvedni, amennyiben a kongresszus szorosan a városi igazgatás hivatalos jellegü központi szervezeteként fog müködni és a városi polgárság érdekeinek társadalmi uton való propagálása az uj városi, társadalmi szervezetekre fog átháruln.

A községi választójog és az adózás reformja

A polgármsternek a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt tett nyilatkozata igen sok tekintetben nemcsak a programm megvilágitását szolgálja, de egyben a terv kivitelének utjait is megjelöli. A *Fővárosi Hirlap* munkatársának azonban módjában volt olyan információkat is szerezni, amelyek a nagyszabásu programm egyes részeinek teljes, preciz megértéséhez szükségesek:

— Ahogy — mondta informátorunk — Bárczy polgármester ur intencióit ismerem és a terv természetét látom, *tisztán és kizárólag társadalmi szervezkedésről van szó.* Egy *városi párt* létesitésének lehetőségében nem hiszek, de ilyen szándékai nincsenek is senkinek. Ennek a társadalmi szervezetnek azonban, amelynek létesitésén most fáradozik a polgármester, *bármiképen alakuljanak is a politikai viszonyok, mindenkor meg lesz a létjogosultsága.* Ennek a szervezetnek meg lesz a különállásra való jogosultsága és kötelessége akkor is, ha *a programm valaha kormányprogrammban foglalna helyet.* Egészen más kérdés az, amire majd csak a jövő adja meg a feleletet, hogy ezek a pontok mely uton és milyen mértékben fognak a politikai pártok programmjába felszivódni?

— Az egyes programmpontok megértésére különösen a két első, nagyterjedelmü és tulajdonképen legnagyobb horderejü ponthoz kell egyet-mást hozzáfüzni. Az első pont „a demokratikus alapon fölépitett, s az állami gyámkodástól szabaddá tett önkormányzat"-ot kivánja, ami *nemcsak a széles alapokra helyezett községi választói jogot, hanem a választhatóság korlátainak (virilizmus) eltávolitását is jelenti.* Az állami gyámkodástól való szabadulás követelése viszont azt célozza, hogy *az önkormányzati ügyekben a városok se a kormány jóváhagyásának kikötésével, se a felebbvitel végső fokának a kormányhatóságnál való meghagyása által ne gátoltassanak.*

— Igen fontos kérdés a városok *pénzügyi önállóságának* kivivása, mert egyébként nem lesznek képesek az egyre növekvő feladatok immár alig elviselhető terheinek leküzdésére. Ennek a programmpontnak magyarázatát már maga a polgármester is megadta a pénzügyi bizottságban. A pénzügyi önállóság kivivása jelenti *az ingatlan adózásnak, a többi egyenesadó községi pótlékolásának esetleges elejtésével, a városok részére való átengedését, a jövedelmi adónak a szükséghez képest községi pótlékkal való megterhelését és a községi üzemek teljes államiadó mentesitését.*

— A többi ponthoz iagzán nem kell kommentár, szép és erőteljes kifejezésekkel maguk beszélnek magukért és méltán mondhatjuk, hogy bennük foglaltatik a városi polgárság boldogulásának minden alapfeltétele.

Munkában a mérnök-egylet

Előkészületek a békegazdálkodásra

A háboru után szükségszerüen elkövetkezendő nagyszabásu épitkezésekre legelsősorban a *Magyar Épitész- és Mérnök-Egylet* kezdte meg az előkészületeket. Tudatában annak, hogy a gazdasági viszonyok fellendítésének tulajdonképeni alapja az épitkezések megkezdése, az Épitész- és Mérnök-Egylet akciója valójában egészen általános értékü.

Az akció első része az épitő-anyagok árának csökkentése érdekében indult meg és hatalmas vitában, valamint a kormánynál történt eljárásban nyert kifejezést. Az a másik két rész azonban, amely most van folyamatban, teljesen kommunális jellegü. Az egyik ezek közül a *lakáskérdésnek* minden oldalról való megvilágitása. Az első előadást erről a témáról *Benedek* Dezső müépitész, fővárosi bizottsági tag tartotta a szakkörök rendkivüli érdeklődése mellett, e hét hétfőjén pdig *Bródy* Ernő országgyülési képviselő szociális szempontból világitotta meg a kérdést. Most azonban több szakférfiu előadása között nagy érdeklődéssel várják a legpikánsabb, de egyben igen nagy fontosságu előadást, amelyet az épitőmunkások kiváló vezére, *Garbai* Sándor fog megtartani. Az érdekes vendégszereplés elé szakkörökben a legnagyobb figyelemmel tekintenek.

Hasonlóan fontos dolog a vidéki városoknak városrendezési tervekkel való ellátása, amely kérdést a *Fővárosi Hirlap* hasábjain legutóbb *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsos szakavatott módon és behatóan ismertetett. Ez akciók is mutatják, hogy milyen kapóra jött a Mérnök- és Épitész-Egyletnek *Bárczy* polgármesternek a városi polgárság szervezésére vonatkozó terve. A városok fejlesztésének uj programmjába szervesen kapcsolódik bele a mérnökök és épitészek törekvése. Ahogy a Bárczy-féle terv közismertté lett, a Mérnök- és Épitész-Egyletben azonnal megindult az agitáció a szervezetbe való belépésre. A vezetőség máris munkába lépett és még május 18-ika előtt, amikor a Városok Kongresszusa összeül, a Mérnök- és Épitész-Egylet ünnepélyes enunciációval bejelenti a polgármester által tervezett uj szervezetben való részvételét. Ugy tudjuk, a Mérnök- és Épitész-Egyletnek ambiciója, hogy ők legyenek az első nagyobb testület, amely a Városi Polgárok Szervezetének Központi Bizottságában helyet kér magának.

Városházi kabaré.

• • •

Ruhajegy.

A háborus rendeletek élvezetes gyüjteménye e héten két kedves rendelettel gazdagodik, nagyobb gyönyörüségére a papirhiánynak. Az egyik a szoptatós dajkák, a másik pedig a ruhák összeirására vonatkozik. Minket, szegény pesti halandókat nem tudom melyik érdekel jobban: a szoptatós dajka-e, vagy a ruha? Hiszen szoptatós dajkának is volt, ruhánk is. Szoptatós dajkánk sincs, ruhánk sincs. De talán mégis inkább a szoptatós dajka; mert szoptatós dajkánk még lehet, de ruhánk többé — nem.

A ruhajegy kedves és okos intézmény. Be kell jelenteni, hogy kinek mennyi ruhája van és ha uj ruhát akar csináltatni az ember, kap ruhajegyet, megjelenik a rendőrség a ruhafronton, menetszakaszonként vezénylik rohamra a ruházkodni akarókat a mühely ellen s ha sikerült legyőzni a drótakadályokat: végre mérték alá állhat a boldog halandó.

Akkor valószinüleg jegyet kap. Mértékjegyet. A mértékjegygyel, a legközelebbi szabó-offenziva alkalmával, felállitják a rohamcsapatokat s szakaszonként előre dolgozhatják magukat a mühely lövészárkáig, ismét roham, megtörténik végre a próba. Akkor jegyet kap a boldog halandó. Próbajegyet. A próbajegygyel kezdődik ismét a tartalékba, rajvonalba vezénylés, roham az engedélyért. Az engedélylyel ismét tartalék, rajvonal, roham a ruhajegy boldog lobogtatásával végre a ruháért.

Idáig csak eljutunk. De most? De most? Már arany vitézségi medália fityeg a hősiességért a mellünkön, már berohantunk, már van egy engedélyünk s négy jegyünk s az utolsó akadálynál mégis elvérzünk. Mert most már nem segit a jegy, a jegyek tömege, a jegyek milliója, tengere sem. Most már fizetni kell!

A birtokos eladja ősi latifundiumát: vehet ruhát. A háztulajdonos bérházait: kifizetheti az anzugot. A milliárdos elfecsérli kincseit: lesz egy öltözete. De mit tegyen az, aki csak gazdag, nagyjövedelmü polgárember?! Meg tud az fizetni egy nyári öltönyt?!

Könnyebb lesz a bejelentés. Jelentsd be, nyájas olvasó a ruháid! Jelentsd be, hogy az ócska lim-lomok közt megtaláltad nagyatyád szalonkabátját, amely már a negyvenes években madárijesztőként szerepelt őseid gyümölcsösében, az ötvenes években abba öltözött a béresgyerek karácsony este, amikor Betlehemest kreált, a hatvanas évek fénymáz divatja hatása alatt cipőfényesitőnek használták kefe helyett, s azután több évtizeden át kotlós tyukok szőnyegéül szolgált.

Jelentsd be otthonkádat, amelyet megfosztva intim jellegzetességeitől, gála ruhának viselsz vasárnap és ünnepnapokon és sátoros ünnepeken.

Jelentsd be végül uj ruhádat is, amely olyan, mint a szegény lapok olcsó irodalmi élvezete: forditás. Nem is angolból, nem is francia eredetiből, csak aféle plagizált forditás: karrikaturája önmagának. A népdal szerint: „Bunda, bunda, szörös bunda. Kivül bunda, belül bunda. Mégis bunda a bunda." Gondoltad hát, ha a bunda kivül is bunda, bévül is bunda, lehet kivül is téli ruha, a bévül nyári ruha.

Jelentsd be, jelentsd be mind és óh szoptatósdajkajegy s ruhajegy, jöjjön el végre a te országod is . . . .

K. A.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este ½8 órakor.

Nagy különlegességi előadás.

Cape csoport (5 hölgy 1 ur) akrobaták kerékpárcsnők.

Regra a zenei fenomén

és még 12 elsőrangu attrakció.

Csütörtökön d. u. ¼4 órakor. Szombaton d. u. ½5 órakor családi előadás teljes esti müsorral, félhelyárakkal mindenkinek.

Vasárnap d. u. ¼4 órakor nagy előadás, félhelyárakkal gyermekeknek.

Az idegenforgalom érdekében

Az átvonuló német katonák hivatása

Nemcsak a főváros, de a kormány is belátta, hogy az idegenforgalom fejlesztését már ma, a háboru folyamán meg kell kezdeni. Mai idegenforgalmunkat azok teszik ki, akik kötelességszerüen járnak hozzánk, akiknek hivatalos dolguk van itt. Oda kell hatni azonban, hogy akiket jelenleg a kötelesség hoz ide, azokat a béke eljöttével a szivük is visszavezérelje közénk. Jól kell tehát bánnunk a vendégekkel, akik között persze ma még legtöbb a német katona. Ezek a német katonák ugyan segitenek magukon, de jólesik nekik, ha imitt-amott segitségükre sietnek. A fővárosnak van idegenforgalmi irodája, szeretnénk látni, ha ez az uj és sok reményre jogositó szerv belátná, hogy a Budapesten megforduló német katonák, ha itt jól bánnak velük, figyelmesek vagyunk hozzájuk, visszatérnek a háboru után és elküldik ide ismerőseiket és barátaikat is.

A német katonáknak ma már külön kávéházuk van Budapesten, ahol a magyar fővárosban nem egészen szokatlan idegenfosztogatók ellen akarnak védekezni. Ráadásul állandó bajaik vannak a pénzváltás körül is. Jó lenne, ha mindettől a veszedelemtől és kényelmetlenségtől az idegenforgalmi hivatal mentené meg őket, hogy ne vinnék innen magukkal még a kellemetlen érzések árnyékát se.

A közgazdasági ügyosztály élesszemü vezetője, Vita Emil dr. tanácsnok, valamint Zilahy Dezső, az idegenforgalmi hivatal agilis igazgatója mindenesetre jól tennék, ha nem térnének napirendre e kérdés fölött, mert a háboru utáni idők számára már most kell Budapest idegenforgalmát megalapozni.

Itt emlitjük meg, hogy Kampis János miniszteri tanácsos, aki a belügyminiszteriumban az idegenforgalmi ügyekkel foglalkozik, német nyelvü füzetkék kiadását tervezi, amelyek mindegyike egy-egy, a világháboruban ismertté lett magyarországi csatatér leirását nyujtja.

Események

Közgyülés. Két kiemelkedő pontja van a szerdai közgyülés tárgysorozatának: az Általános Villamossági megváltása és a főváros élelmiszerellátásáról készült jelentés. Az *Általános Villamossági r.-t.* telepének és üzemének megváltása ellen bizonyára egyetlen hang sem fog tiltakozni és az elismerés, amelylyel a javaslattal eddig foglalkozott fórumok, ugy *Buzáth* tanácsnokot, mint *Fodor* István elnök-vezérigazgatót elhalmozták, nyilván azt bizonyitja, hogy soha még ilyen becsületes, egyenes utja nem volt egy városházi milliós üzletnek és soha sem volt egy megváltás ennyire átlátszóan, biztosan hasznos a fővárosra nézve. *Folkusházy* tanácsnok beszámolójából örömmel fog értesülni a főváros népe arról, hogy a zsirellátás hosszu időre biztositottnak tekinthető. Hogy mi lesz a liszttel, az — nem a fővárostól függ. — A *választások* nem fognak magasabb hullámokat vetni. Több, mint valószinü, hogy a hivatalos liszta az egész vonalon nagy többséggel győzni fog. Csak az egyik alügyészi állás körül lesz némi harc, azonkivül pedig a tiszti orvosi állásért *Ulrich* Gyula és *Csordás* Elemér fognak küzdeni. Utóbbinak bizonyára csak hasznára válik, hogy az apósa *Günther* Antal, a Kuria elnöke. A dunai hajózás rendezése, a svábhegyi fogaskerekü tarifaemelése, a közraktári kezelési dijak emelése, — régen elintézett ügyek. Sima utja lesz a bérkocsisok taksaemelésének is és a sok ingatlankisajátitás ellen sem lesz kifogás — talán. Népszerü javaslat az uj *tanitói és tanári állások szervezésére* vonatkozó és rendkivül tanulságos *Vita* tanácsnok jelentése a *kereskedelmi kikötőről*. *Buchwald* Sándor karosszékei is meg nem érdemelt dijemelést fognak kapni.

Hadbavonult fővárosi alkalmazottak. A főváros hadbavonult alkalmazottainak száma mindinkább szaporodik. Érdekesek azok a statisztikai adatok, amelyek ezt a tényt illusztrálják. Az 1915-ik év végén a hadbavonult alkalmazottak száma 3417 volt, amely szám 1916. év végéig 4808-ra szaporodott. Ebben a számban azonban nincsenek benne azok, akik mint kisegitők léptek a főváros szolgálatába és mint ilyenek vonultak be katonai szolgálatra. A fővárosi alkalmazottak békelétszáma volt: közigazgatási végleges és ideiglenes tiszti személyzet: 2337, altiszti és szolgaszemélyzet: 1599, intézetek és üzemek személyzete: 8636, vagyis mindössze 12,665. Ezzel szemben a jelenlegi létszám 11,665, a háboru óta alkalmazottak száma 3118, amibe bele van értve az üzemeknél alkalmazott 207 fogoly és 377 népfölkelő is. A főváros alkalmazottai közül összesen 3576 van *felmentve*, amiből 1057 esik a tiszti személyzetre, 368 az altiszti és szolgaszemélyzetre. Az üzemeknél fölmentettek száma: az elektromos müveknél: 182, a gázmüveknél 644, a vizmüveknél 132, a többi üzemnél összesen 1193 alkalmazott.

A kávéelosztás rendezése. Mielőtt a főváros áttért volna a kávéjegy-rendszerre, az összes kereskedőknek be kellett jelenteni készleteiket és néhány adatot kávéforgalmukra vonatkozóan, hogy a későbbi kiutalások ennek alapján történjenek. A kereskedők annak rendje-módja szerint meg is tették a bejelentéseket. Mikor azonban a kiutalások ideje elkövetkezett, sok kereskedőt igen kellemetlenül lepett meg egy sokszorositott levél, amelyben a fővárosi kávéelosztást intéző Központi Liszthivatal arról értesitette őket, hogy számukra viszonteladás céljaira kávét nem utal ki, minthogy a bejelentés idején kávékészleteik nem tettek ki 5 kilogrammot. A meglepett kereskedők kérdésükre a liszthivataltól erre vonatkozóan azt a felvilágositást kapták, hogy az adminisztráció megkönnyitése és egyszerüsitése miatt nem kapnak kávét. Üzleti vevőkörük ugyanis olyan csekély, — ezt bizonyitja az 5 kilogrammot meg sem haladó készlet — hogy nem érdemes számukra kávét kiutalni. A kereskedők ebbe természetesen nem nyugodtak bele, egyenként beadványt intéztek a liszthivatalhoz és azzal érveltek, hogy a kis készletből üzleti körük nagyságát megitélni annál kevésbbé lehet, mert a Kávéközponttól, mióta a kávéjegyek behozataláról tárgyaltak, kávét nem utaltak ki számukra, s minthogy készleteiket visszatartani becsületből nem akarták, azt teljes egészükben kiárusitották. A liszthivatal, a Magyar Füszerkereskedők Országos Egyesületének, illetőleg titkárának, Farkas Vilmosnak közbenjárására, a beadványozók listáját átküldte a Kávéközponthoz, ahol megállapitották, hogy a valóban kis vevőkörü üzletek nem is appelláltak a liszthivatal határozata ellen — maguk is belátván annak igazságát — de azok között, akiknek a kávé kiutalását megtagadták, nem egy előkelő és közismert cég is van. A Kávéközpont átiratára, amelyben a listában felsorolt üzletek között majdnem mindegyiket mint olyant jelölt meg, amelytől a kávét megtagadni nem lehet, a liszthivatal megindította a kávé kiutalását, ugy, hogy a főváros kávéellátása — a kávéjegyekben meghatározott mértékig — minden fennakadás és panasz nélkül történik.

Az iskolaigazgatók panasza. A háboru alatt divattba jött, hogy ha valami ingyen-munkát kellett elvégezni, akkor csak a tanitókat rángatták elő. A tanitók és tanitónők szivesen és hazafias buzgalommal dolgoztak is, de bizony ők is megérezték, hogy ami sok, az sok. Akadt tehát panasz elegendő. A legterhesebb munka a lisztjegyek kiosztása. A tanitók és tanitónők itt mégis némi mellékkeresetre tettek szert. Előbb naponkint két, majd három, végül most négy koronát kapnak. A lisztjegyek kiosztásának tulajdonképeni felelőssége, a munka ellenőrzése és vezetése azonban az iskolaigazgatókra hárult. Ezt a hatalmas feladatot az igazgatók eleinte teljesen ingyen végezték, később azonban ötven korona nevetségesen kevés havi tiszteletdijat kaptak. Ezzel a szomoru borravalóval az igazgatók tovább nem akarják magukat szégyeniteni. Igen komoly formában indult meg a mozgalom, hogy a tiszteletdijat legalább duplájára emeljék föl.

A fekete himlő. A fekete himlő — szó ami szó — megijesztette egy kicsit a városházát. Az emberek riadtan vették tudomásul, hogy az egyik gépirókisasszony fekete himlőben megbetegedett és egymást érték az emberek a főorvosi hivatalban, hogy beoltassák magukat. Voltak azonban olyanok is, akik bujdostak az oltás elől, végül azonban engedni kellett az erőszaknak. A végén aztán kiderült, hogy mégis a bujdosóknak volt igazuk. A fekete himlőről ugyanis kiderült, hogy közönséges, jámbor bárányhimlő volt. Hiába oltatták be tehát magukat, aminek azonban volt még más oka is: alig akadt ugyanis oltás, ami megeredt volna. Az emberek izgatottan várták a félelmetes lázt, az bizony csak nem akart jelentkezni. Az oltások nem sikerültek, szerencsére azonban a fekete himlő sem.

Uj elöljáró. Márkus Imre, az I. kerület érdemes elöljárója, szolgálati éveinek teljes kitöltése után, mint értesülünk, legközelebb nyugalomba vonul. A városházán utódja gyanánt Wigh János főjegyzőt, a X. kerületi elöljáróság ideiglenes vezetőjét emlegetik, aki a város legkitünőbb főhivatalnokai közé tartozik és az I. kerület polgársága bizonyára szivesen fogja őt a kerület élén üdvözölni.

A nyári időszámitás és a Fővárosi Orfeum. Az uj óraszámitás a főváros e legelegánsabb mulatóhelyének játékrendjére nézve egyelőre semmi változást nem jelent. Néhány napig még az attrakciókban gazdag áprilisi müsor slágerei maradnak müsoron. Serényen dolgozik már az orfeum egész müvész- és teknikai személyzete a Tengerre magyar! cimü remek látványos revün amely kiállitásában sok szcenikai meglepetést fog hozni.

Henry-aréna a legváltozatosabb, a legszórakoztatóbb és a legmulatságosabb müsort nyujtja. Minden számá müvészi és eredeti. Mióta a Barokaldi Henry igazgató tulajdonába ment át, a Városliget e jóhirü szórakozóhelye igazán világvárosi szinvonalra emelkedett. És ennek dacára a belépőjegyek ára rendkivül jutányos.

A Kristálypalotában három olyan szenzáció van, amelyek külön-külön is nagy sikert jelentenének. Itt van mindenekelőtt a gyönyörü zenéjü Schubert-operett. Sok dolgot ad a nevetőidegeknek Armin Berg vidám száma, amelyet végigkacag és végigtapsol a közönség. Látványos, finom, különleges és feltétlenül müvészi a Herendi Hermann Manci füttyös operája. A ragyogó müsor többi száma is csupa attrakció.

A Télikert nagyszerü müsorának fénye Gizella Werbezirk, a bécsiek dédelgetett komikája, Willy Pantzer „Az orosz fronton" cimü skecsét minden mai szinpadot megelőzve a Télikertben hozta először és akrobata törpe katonáival csodálatos mutatványokat produkál. Szalontai Ferike nézőtéri mulató nótáival, Kabos Gyula, Kovács Lili, Kürthy Böske és Virágh az uj operettben és szólókban nyujtanak elsőrangu élvezetet. Ezeken kivül még több attrakció egészíti ki a kitünő áprilisi müsort.

Beketow-cirkusz. 4000 ember nézte egy hét alatt a Beketow-cirkusz előadását és kétszerannyian voltak, akik nem juthattak jegyhez. És akik látták az előadásokat, elvitték a hirét annak, hogy érdekesebb, változatosabb müsort produkálni nem lehet. Szombaton a Cape-csoport szép leányokból álló akrobata kerékpár-csoport lépett fel először és nagy sikere volt. A müsor állandóan uj számokkal bővül.

A Tőke

Szemle.

A béke felé — A városok tőkeszükséglete — Kereskedelem és árdrágitás

Odaát Ausztriában már felállitották azt a hivatalt, mely a békegazdaságra való átmenetet lesz hivatva előkészíteni. Kivánatos, hogy a magyar kormány is haladéktalanul megtegye az erre irányuló intézkedéseket. Azokból a nyilatkozatokból, melyek hivatalos részről nálunk és Oroszországban elhangzottak, azt a reményt kell meritenünk, hogy a béke gondolata erős gyökeret vert a népek lelkében és hogy utban van a tisztességes, becsületes béke, mely nemzeti függetlenségünket és anyagi boldogulásunkat hosszu időre biztositja. Azt láttuk, hogy minél tovább huzódott a háboru, annál inkább kidomborodott annak gazdasági jellege. Magától értetődik, hogy a béketárgyalásokon a gazdasági kérdések fognak dominálni. Az ország belügyeit is elsősorban a gazdasági kérdések fogják abszorbeálni. Szükséges tehát, hogy a kormány már most állapitsa meg azokat az elveket, melyek gazdasági politikáját a közeljövőben irányitani fogják. Az érdekelt köröknek az a kivánsága, hogy a kormány, mielőtt cselekszik, az ő véleményüket is kérje ki és ne állitsa őket *fait accompli* elé, mint az a multban oly gyakran megtörtént. Az ország gazdasági tényezőinek egy másik kivánsága, hogy az átmeneti gazdasági intézkedések végrehajtása ne bürokratikus módon, hanem kereskedelmi szellemben, liberális üzleti elvek alapján történjék. Végül óhajtandó volna, hogy az átmeneti gazdaságot irányitó szervezetek élére ne közigazgatási hivatalnokok, hanem kereskedői praxissal biró egyének állittassanak. Csak igy lehet majd elkerülni azokat a visszásságokat, melyek a hadigazdasági intézmények tulságos bürokratizmusából fakadtak. A háboru esemé-

nyei a közgazdasági kérdésekre terelték a nagyközönség figyelmét. Az bizonyos, hogy a kormánynak a jövőben arról is kell gondoskodnia, hogy a hatósági hivatalnokok megfelelő közgazdasági képzettséggel birjanak, hogy igy megfelelhessenek azoknak az uj feladatoknak, melyek az átmeneti korszakban megoldásra várnak. Mert attól az Isten óvja meg a magyar kereskedelmet, hogy az átmeneti gazdaságban is annyit szenvedjen a közigazgatás antimerkantilizmusától, mint azt a hadigazdaság hónapjaiban oly szomoruan tapasztaltuk.

*

A városok akciójának jelentőségét lapunk más helyén fejtegetjük. Itt csak a kérdés pénzügyi oldalára kivánunk rámutatni. Az bizonyos, hogy a háboru után a városoknál óriási tőkeszükséglet fog mutatkozni, annál is inkább, minthogy a háboru alatt csaknem kivétel nélkül függő kölcsönökkel dolgoztak. Ezeket a kölcsönöket majd konszolidálni kell és ezenkivül a végrehajtandó beruházásokra ujabb kölcsönöket kell kibocsátani. A kérdés már most az, vajjon ezek a tőkék a belföldi piacon beszerezhetők lesznek-e, minthogy a külföldi piacokra egyelőre majd nem lehet számitani. Nekünk az a nézetünk, hogy a belföldi piac a városok tőkeszükségletét minden irányban ki fogja elégiteni, dacára annak, hogy a piacot előreláthatólag az állam is nagy mértékben igénybe fogja venni. Ebből az alkalomból érdeklődésre tarthatnak számot azok az adatok, melyeket a statisztikai hivatal a városok eladósodására vonatkozólag közzétett. Ezekből kiviláglik, hogy a városi kölcsönök folyósitása nincsen tulságosan centralizálva, minthogy a székesfővárosi pénzintézetekre a kölcsönöknek csak körülbelül a fele esik, mig a többi a vidéki pénzintézetek és a külföldi piac között oszlik meg. A külföldi hitelforrásokat városaink azonban eddig is csak szórványosan vették igénybe. Nagyobb külföldi kölcsöne csak Budapestnek, Aradnak, Nagyszebennek és Nyiregyházának van. Meg kell jegyeznünk, hogy a vidéki városok kölcsönszükségleténél a pénzintézeteken kivül az ugynevezett *városi alapok* szerepelnek mint kölcsönök. Egyik-másik város mintegy folyószámlának tekinti az alapok vagyonát, melyekből alkalomadtán rövid vagy hosszulejáratu kölcsönöket vesz fel. Igy például Selmecbánya kölcsöneinek 90 százalékát a városi alapokból vette. Debrecen, Szeged, Pozsony több milliót vettek kölcsön ezekből a forrásokból. Külföldön eléggé gyakori módja a községi hitel fedezésének az, hogy a város saját takarékpénztárához fordul hitelmüveleteinek lebonyolitása végett. Ennek a kölcsönpolitikának természetesen előfeltétele az, hogy a városoknak fejlett és biztos pénzügyi alapokon nyugvó pénzintézeteik legyenek. Már ebből a szempontból is kivánatos volna, ha a községi takarékpénztárak régen vajudó terve végre-valahára megvalósittatnék.

*

A bécsi kereskedő- és iparosvilág előkelőségei felkeresték Clam-Martinitz miniszterelnököt és arra kérték, hogy az árdrágitás ellen legutóbb kiadott rendelet végrehajtását függessze fel. Ugyanis kitünt, hogy a rendelet egyes határozmányai olyanok, hogy azok alapján a biróságok a legtisztességesebb kereskedőt is szigoru büntetéssel kénytelenek sujtani. A mi árdrágitási törvényünk hasonló paragrafusokban bővelkedik, melyekre annak idején a budapesti kereskedelmi és iparkamara fel is hivta a kormány figyelmét. De mindhiába. Ma ott tartunk, hogy a kereskedő teljesen ki van szolgáltatva a hatóságok és biróságok önkényes törvénymagyarázatának. Az Országos Közélelmezési Hivatal dicséretére fel kell emlitenünk, hogy utasitásaiban nem egyszer mutatott rá a törvény félszegségeire és tévedéseire és a hatóságokat az enyhébb felfogás felé igyekezett terelni. Mindez azonban nem elég. A közgazdasági élet nem birja azokat a bilincseket, melyeket az árdrágitás elleni rendeletekkel és törvényekkel a kezeire raktak. Ezt ma már részben a biróságok is belátják és éppen a minap láttunk egy itéletet, melyben a biróság maga mutatott rá a törvény tarthatlan rendelkezéseire. Az igazságügyminiszter jól tenné, ha a biróságokat preciz utasitásokkal látná el, melyek a tisztességes kereskedelem üldözését lehetetlenné tennék.

Tulspekuláció a tőzsdén. A Fővárosi Hirlap már több izben rámutatott azokra a visszás állapotokra, melyeket az ugynevezett félhivatalos forgalom a tőzsdei üzletben előidézett. Ma tudniillik az a helyzet, hogy a tőzsdetanács és a tőzsdei kormánybiztos kifelé, vagyis jobban mondva hivatalosan nem gyakorolnak ingerenciát a magánforgalom lebonyolitására. Komplikálja a helyzetet az is, hogy a magánforgalmi kurzusok publikálása nincs megengedve. Ilyen körülmények között nem csoda, ha a spekuláció most valóságos orgiákat ül és egyes favorizált papirok olyan magas árfolyamokat érnek el, melyek azok belértékének egyáltalában nem felelnek meg. Hiszen csak a legutóbb tapasztalhattuk, hogy a pénzügyminiszter egy most nagyon favorizált értékpapir forgalmi értékét 330 koronában állapitotta meg, pedig ez a papir ma már a 600-as árfolyamot is tulhaladta. Egy bányapapir egy hét lefolyása alatt 100 K-val emelkedett, ami leginkább az illető vállalat vezetőembereit lepte meg. Nyilvánvaló, hogy ennek a tulspekulációnak valamikép a nyakát kell szegni. A legcélszerübb volna a hivatalos forgalmat visszaállitani és a kurzusok publikálását ismét megindítani. A mai állapot nagy veszélyeket rejt magában és a legkisebb incidensnél végzetes *„krach"*-ra vezethet. A tőzsde vezetését ismét a tőzsdetanácsnak kell a kezébe vennie és a kormánybiztosnak szigoruan kell gyakorolnia azt a felügyeleti jogot, melylyel az állam őt felruházta. Most, hogy az események a béke utjára terelődnek, nem szabad az értékpiacot a biztos katasztrófa elé vinni.

Szent István nyulai. Vadhus az utóbbi időben vajmi ritkán került a vásárcsarnoki „terítékre" és igy érthetően nagy volt a meglepetés, mikor néhány nappal ezelőtt a háziasszonyok boldogan ujságolták, hogy a vásárcsarnokokban és a *Szent István tápszermüvek* elárusitóhelyein bőviben van a nyul, amennyi csak tetszik. Persze, a vásárlás az olcsó árakra való tekintettel kétszeres buzgalommal indult meg, ugy, hogy rövidesen az utolsó nyulig elfogyott a készlet, — de csak az elárusitóknál és nem a terített asztalon. A háziasszonyok otthon ugyanis meglepetéssel konstatálták, hogy a nyul elkészitésre és élvezetre bizonyos okoknál fogva alkalmatlan már, még pedig — hogy finoman mondjuk — a holta óta elmult előrehaladt tekintélyes idő miatt. Több konkrét panaszra utánajártunk a dolognak és sikerült megtudnunk a következőket: A *Szent István tápszermüvek r.-t.*, amelynek egyébként vadszállitásai miatt már voltak kellemetlenségei, nagyobb kötések alapján nyulakat szállitott Ausztriába. A legutóbbi napokban is előkészitett egy tekintélyes szállitmányt, amelyet azonban, minthogy hirtelenül melegre fordult az időjárás és a nyulak a szállitásra alkalmatlanok lettek, olcsó áron itt dobott piacra. Bizonyos lévén ugyanis abban, hogy mig ezek Ausztriába kiérnek, *teljesen* megromlanak és igy értékesithetetlenné válnak. Szent Istvánék azonban, tudva azt, hogy itthon is milyen kitünő piaca van a nyulnak, forditottak egyet a dolgon és a nyulakat eladták Budapesten, mert — ugy okoskodtak — ami Ausztriának nem jó már, nálunk még jó lesz, a tizenhárompróbás budapesti gyomrok még ezt is elbirják ...

A Magyar Földbirtokbank uj bérlete. Ez a Magyar Bank érdekkörébe tartozó vállalat egy millió korona alaptőkével uj részvénytársaságot alapitott Szlavóniai Mezőgazdasági Ipar r.-t. cég alatt, amely Jankovich László, Aladár és József grófok Szlavóniában levő 18.000 holdas uradalmát bérbe veszi.

Vasszerkezetek szállitása. A MÁV. Ferencvárosi pályaudvarán épülő gyorsáruraktár összes vasszerkezeti munkáinak szállitására Haas és Somogyi mérnökök vasszerkezeti gyára nyert megbizást.

A Magyar nitrogén mütrágyagyár rt. április 21-én tartandó közgyülésén 30.000 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátása utján 9 milliő K-ról 15 millió K-ra emeli föl alaptőkéjét. A Hitelbank és a Kereskedelmi bank által 1916-ban alapitott vállalat gyártelepe Dicsőszentmártonban van.

A Brauch-kolbászárugyár tőkeemelése. A Brauch Ferenc kolbászárugyár részvénytársaság az egy millió korona részvénytőke mellett félév alatt 40.779 korona tiszta nyereséget ért el. A társaság április 25-én tartandó közgyülésén felemeli alaptőkéjét kétmillió koronára s cégét egyuttal „Brauch Ferenc részvénytársaság"-ra változtatja át.

A Pénzintézeti Központ közgyülése. A Pénzintézeti Központ igazgatósága e hónap 12-én ülést tartott, melyen megállapitotta a közgyülés elé terjesztendő jelentést s a közgyülést e hónap 30-án, délután négy órára hivta össze a Pesti Lloyd Társulat diszteremébe.

A Magyar Általános Kőszénbánya r.-t. igazgatósága e hó 11-én tartott ülésében megállapitotta az 1916. üzletév mérlegét és elhatározta, hogy a társulat évi közgyülését folyó hó 28-ára fogja egybehivni. A társulatnak ez a 25. évi közgyülése lesz. Tisztviselői nyugdijintézetének alapszabályait korszerüen módositotta, kedvezőbb nyugdijjogosultságot biztositván tisztviselőinek. A nyereség felhasználására pedig a következő javaslatokat terjeszti a közgyülés elé: Javasolni fogja, hogy az értékcsökkenési tartaléknak 2,500.000 koronával és az ipari üzemek külön értékcsökkenési tartalékának 1,500.000 koronával történt gyarapitása után fennmaradó 6,328.394 korona 08 fillér tiszta nyereségből az általános tartalékalapra 950.000 korona forditassék, az évek során át gyüjtött munkásjóléti tartalékalap 1,400.000 korona összegét ezuttal 400.000 korona átutalással 1,800.000 koronára emeljék fel; javasolja továbbá, hogy a háboruban megrokkant munkások és az elesettek családtagjainak támogatására korábban létesitett háborus segélyalapot 300.000 korona adományával 900.000 koronára emeljék, a bányamunkások társpénztárának 200.000 koronát, a tisztviselői nyugdijalapnak 100.000 koronát, a Szende Lajos-alapnak 25.000 koronát, a Magyarországi Hirlapirók nyugdijegyesületének 15.000 koronát juttassanak. Egyben javasolja, hogy 80.000 darab részvény után 42 koronás osztalékul (tavaly 38 korona) 3,360.000 korona forditassék.

Az Angol-Osztrák Bank főtanácsa jóváhagyta az 1916. évi zárszámadásokat. Az 1916. üzleti év tiszta nyeresége 16,605.527 korona 12 fillér, azaz 2,840.192 korona 04 fillérrel nagyobb, mint az előző évben. A nyereségáthozat hozzászámitásával 13,600.592 korona 66 fillér tiszta nyereség áll a közgyülés rendelkezésére. A bank főtanácsa az 1917. május hó 3-ára egybehivott közgyülésen javasolni fogja, hogy 10 százalékos osztalék fejében az egész évi osztalékjogosultsággal biró részvényenként 24 korona (tavaly 21 korona), a félévi osztalékjogosultsággal biró részvényenként 12 korona fizettessék ki; 1,000.000 korona (mint az előző évben) a rendes tartalékalaphoz, 2,000.000 korona a rendkivüli tartalékalaphoz csatoltassék, 1,000.000 korona pedig az alapszabályszerü 270.931 korona 21 filléren felül a bank alkalmazottainak nyugdijalapja javára forditassék, végül az alapszabályszerü jutalék levonása után fennmaradó 2,115.032 korona 35 fillér vitessék át uj számlára.

A Fonciére, pesti biztositó-intézet igazgatósága április 13-án tartott ülésében elhatározta, hogy a közgyülésnek a 200 korona névértékü intézeti részvény 1916. évre vonatkozó osztalékszelvényének részvényenként 8 százalék = 16 koronával való beváltását fogja inditványozni. A tartalékalap és diitartalék 50,400.486 K 64 fillérről 53,466.399 K 6 fillérre emelkednek és igy a tavalyihoz képest 3,065.912 K 42 fillérrel szaporodnak.

A Gottschlig Ágoston .-t., amely a Kohn és Herzog losonci szeszfinomitó cég alapitása, most közölt mérlege szerint az 1,600.000 koronás alaptőke 404.425 koronát tjövedelmezett.

A Magyar Vasuti Forgalmi Rt. hétfőn tartott közgyülésén elhatározták, hogy a vállalat osztalékul részvényenként huszonkét koronát (11 százalékot, tavaly husz koronát) fizet részvényenként. A szelvényeket április 17-étől kezdve a Wiener Bankverein magyarországi fiókjánál lehet beváltani.

A Brassói cellulosegyár r.-t. csütörtökön tartotta Ullmann Adolf elnöklete alatt közgyülését, amely elhatározta, hogy az 1915—16. üzetévre a 290.656·62 K nyereségből osztalék ne fizettessék, hanem az ellenséges betörés folytán származott károk tartaléka javára 190.656·62 K forditassék. A közgyülés dr. Domony Mórt, dr. Molnár Viktort és Lévai Ignácot (uj) az igazgatóságba, Benkő Gyulát, Ehrenfeld Lajost, Havassy Dezsőt, Lusztig Marcellt és Deutsch Ármint (uj) a felügyelőbizottságba megválasztotta. A közgyülést követő igazgatósági ülésen Ullmann Adolf főrendiházi tag elnökké és dr. Molnár Viktor v. b. t. t. alelnökké választatott.

A Köbányai Göztéglagyár Társulat Pesten 14-én tartotta rendes évi közgyülését, mely a kimutatott 189.905 K 95 fillér tiszta nyereségből az igazgatóság alapszabályszerü jutalékára 18.990 K 59 fillért a tartalékalapra 12.000 koronát és az értékcsökkenési alapra 5000 koronát forditott. Elhatározta, hogy a fennmaradó 123.915 K 36 fillér összeghez 100.000 K az osztaléktartalékalapból hozzácsatoltassék és az igy rendelkezésre álló 223.915 K 36 fillér összegből 21.825 darab részvény után egyenkint 10 korona osztalék kifizettessék, a fennmaradó 5865 36 fillér pedig az uj számlára elővitessék.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 7 órakor.
Nagy Endre konferánszaival **A porcellánőrült** operett, irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla. **Estétől reggelig** látványos tánckölteméný, irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla és a teljesen uj áprilisi müsor.
Sörkabaré 7—10 óráig, pompás uj müsor.
Belépődij 2 K.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36

Levis Jaques

A változatos nagy áprilisi müsor keretében: a varsói Kamenszky-színház művésze **Gogol**: „Der Wahnsinnige“ című jelenetében. **Jackley Roston**, gorilla-ember. **Leros** ólomkatonák, humoros katonai zene szkecs **Kitty Trancy**, a jelenkor legelegánsabb variete száma **Huszár Károly** mint „Dollárnéni“.

Az előadás 1/4 8 órakor kezdődik.

Britannia Szálló
télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia

muzsikál.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET

Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta, minden időjárás mellett délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután 2 órától

folytatólagos előadások.

Elsőrendü cirkusz- és varieté-mutatványok, légtornászok, akrobaták, kötéltáncosok, ballet, éneklő és táncoló bohócok, szabadon idomitott lovak lovaglása és elővezettetése. Némajátékok.

Egy óriási világvárosi müsor, csodásan olcsó helyárak mellett.

Az esti nagy előadás fél 8 órakor kezdődik.

TÉLIKERT
(Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25

Esti előadás kezdete **7** órakor.

Gizella Werbezirk vendégjátéka a „Pfeffer und Salz“ című kacagtató bohózatban, **Willy Pantzer's Comp.** „An der russischen Front“ című eredeti szkeccsében. Uj operette **Kabos Gyulával** a cimszerepben. Ezeken kivül több fényes attrakció tánc- és szoló számok.

Vasárnap délután 1/2 3 órakor családi előadás teljes müsorral és **félhelyárakkal.**

A prágai diák
Hans Heinz Evers regényes története 4 fejezetben. A cimszerepben

PAUL WEGENER

A nagy művész parádés szerepe!

a Royal-Apollóban!

Előadások kezdete 4, 6, és 8 órakor.

Jegyek előre válthatók délelőtt 11—1-ig, délután 4 órától.

Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

APOLLÓ-KABARET
Népszinház-utca 1. Telefon: József 13-26.

A nagysikerü áprilisi müsor:

Szilágyi és Hajmás

Egy régi ballada. Szinpadra tette: **Szép Ernő.**

Csendesen csak csendesen..

Tréfa. Irta: **Kőváry Gyula.**

Kidoblak az ablakon!

Jelenet. Irta: **Lakatos László.**

Azébresztő-óra

Magánjelenet. Irta: Lovászy Márton

Warum stehen wir schon wieder?

Kőváry tréfája.

Fellépnek: Németh Juliska, Haraszthy Mici, Lenkeffy Ica, Szőllősi Rózsi, Vidor Ferike, Andai Terka, Herczeg Jenő, Kőváry Gyula, Magyary Lajos, Mály Gerő, Gózon Gyula, Lajthay Károly, Erdélyi Géza, Sándor József.

Előadások 5 és 1/2 8 órakor.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Minden este 7 órakor.

a három világszenzáció!

„Schubert“-operett, Julius Spielmannal és Nagelmüllerrel. Armin Berg a haotakirály. Herendi Hermann Manci füttyös operája és még 10 elsőrendü szám.

HEGEDÜS GYULA filmszereplése

ZOÁRD MESTER cimü müvészregény cimszerepében.

DORRIT WEIXLER a népszerü filmmüvésznővel a főszerepben

Agglegények házassága

vigjáték 3 felvonásban

a TIVOLI-ban!

VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.

Előadások kezdete pont 4, 6 és 8 órakor.

Óvjuk Önt!
világhirü „keleti gyöngyeink“ silány utánzataitól. Fiókjaink nincsenek! Az eredeti keleti gyöngykollierek, fülbevalók, csavarok, lorgnettláncok stb. finom ékszerész-munka, **csak is és közvetlenül tőlünk szerezhetők be!** Kicsinybeni eladásnál privátoknak is nagybani árakon! **Orient Perlen-Engrosshaus, Wien, II., Praterstrasse 50/F.** A „keleti gyöngy“ tökéletes pótlása az igaz gyöngynek! A legjobb szakembert megtéveszti! Kérje azonnal uj prospektusunk d. mentes megküldését.

ORIENT PERLEN

Az gazgatóság

MOZGÓKÉP-OTTHON
VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.
TELEFON: Jegyrendelés 144—98.

Homunkulus V.
Főszerepben: **Olaf Fönss**

A vőlegény

Vigjáték 2 felfonásban.

Vilmos császár a nyugati fronton.

Előadások kezdete: 3, 3/4 5, 1/2 7 és 1/4 9 kor.
Pénztár: d. e. 1/2 11—1/2 1-ig, d. u. 1/2 3-tól kezdve.
Minden hétfőn uj müsor!

KIRÁLYTIGRIS IV.
Jimmy Valentine negyedik és utolsó kalandja.

AZ ACZÉLKIRÁLY

Egy karrier története 4 felvonásban. A legnépszerübb amerikai filmszinész Robert Warvick

Bemutatásra kerül az

OMNIÁBAN

Előadások kezdete: 4, 6 és 8 órakor.
Elővétel délelőtt 11—1 óráig és délután 1/2 3 órától.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

BOKOR PAPRIKA SZEGED
Sürgönycim: **„Ferri“ Szeged.**

Dr Pápay-féle oltóintézet
Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Ambra Antique Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág, Iboya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona, Rózsa, Gyöngyvirág, Akácia, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3.— K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvaryon & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **Gross Antal** kiviteli háza Budapest, VIII., József-körut 23.

A tojás drága! „Pax” tabletta
segitségével tojás nélkül is szép szinü, kiadós és jól emészthető

tésztát és süteményt

készit minden háziasszony! **A „Pax“ felülmulhatatlan!**

Egy **50 filléres** doboz „Pax“ tablettával **10 tojást** lehet megtakaritani.

Kérjen próbaküldeményt **2 dobozt** (20 tabletta) **1 korona** beküldése ellenében bérmentve.

Főelárusitókat és kerületi képviselőket keresünk. Telefon József 28-65. szállit a **PAX-MÜVEK** Budapest, VII., Rákóczi-ut 42

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
= nagykereskedése =

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Auto-pneut

TAURIL X

pótolja

Bárdi, Lehel-utca 25

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

MILLIÓK KÖNYVE.

36. szám.

DOSIA

Greville regénye.

A rendkivül érdekes regény

ára 40 fillér
Kapható mindenütt.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Budapesti Közuti Vaspálya Társaság.

HIRDETMÉNY.

A Budapesti Közuti Vaspálya Társaság.

52-ik rendes közgyülése

folyó évi április hó 26-án délután 3½ órakor a társaság igazgatósági épületében Budapesten, V. kerület, Lipót-körut 22. szám alatt fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság évi jelentésének előterjesztése és erre vonatkozó határozat; előterjesztése az 1916. évi zárszámadásnak és mérlegnek és a felügyelő-bizottság jelentésének és ezekre vonatkozó határozat; az osztalék megállapitása; határozata a felmentvény megadása tárgyában.
2. Határozathozatal a társasági nyugdijalapnak rendkivüli javadalmazása tárgyában.
3. Egy igazgatósági tag választása.

☞ Szavazati jogot adnak a társaság közgyülésein (alapszabályok 15. és 20. §.) a társaság részvényei és illetőleg élvezeti jegyei, ha legalább négy nappal a közgyülés előtt letéteményeztetnek, 20 drb részvény vagy élvezeti jegy után egy szavazat gyakorolható, oly megszoritással azonban, hogy 50 szavazatnál többet egy részvényes sem gyakorolhat sem saját nevében, sem pedig megbizásból.

Felkéretnek a t részvényesek, kik a jelen közgyülésen résztvenni óhajtanak, miszerint cimleteiket a szelvényekkel együtt, beleértve a folyó évi május hó 1-én lejárót is, szám- és névjegyzék kiséretében bezárólag folyó évi április hó 23-ig **a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál Budapesten** vagy **a Magyar Általános Hitelbanknál Budapesten** hétköznapon a pénztári órák alatt téritvény mellett letenni méltóztassanak.

Budapest, 1917. április 9.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Meghivó

az **Angol-Osztrák Bank részvényeseinek** 1917. május hó 3-án délután 6½ órakor a bank székházában (Wien I. Strauchgasse 1.) megtartandó

rendes közgyüléséhez.

Tárgysorozat:

1. A főtanács évi jelentése.
2. A könyvvizsgálók jelentése az 1916. évi zárszámadásról, valamint az e felett való határozathozatal.
3. Határozathozatal az 1916. évi nyereség felhasználásáról.
4. Választás a főtanácsba.

Az alapszabályok 30. §-a értelmében minden 25 részvény egy szavazatra jogosit.

Felhivatnak a t. részvényesek, hogy szavazati jogok gyakorlása végett részvényeiket, a még le nem járt szelvényekkel együtt, f. é. április hó 26-áig bezárólag **Wienben a bank számfejtőségénél,** vagy **Budapesten** vagy Aussig, Bodenbach, Brünn, Brüx, Eger (Csehország), Falkenau, Graz, Innsbruck, Karbitz, Karlsbad, Korneuburg, Linz, Lobositz, Marburg, Marienbad, Pardubitz, Pilsen Prag, Prossnitz, Saaz, St. Pölten, Teplitz, Teschen, Trautenau, Triest, Wels, Znaim városokban a bank fiókintézeteinek pénztáránál letéteményezzék. Az alapszabályok 27. §-a értelmében képviseleti meghatalmazás csupán szavazati joggal biró részvényesnek adható.

Wien, 1917. április hó 14-én **A főtanács.**

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet** folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

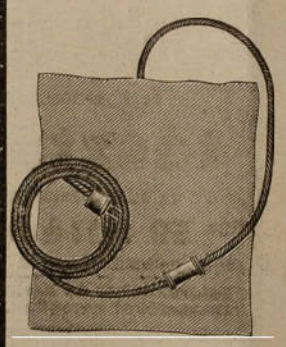
Fischer Péter és Társa R.-T.

orvosi-, sebészi műszergyár : : : :

Összes betegápolási cikkek legjutányosabb bevásárlási forrása. :: **Köztisztviselők árengedményben részesülnek.**

BUDAPEST
IV., KÁLVIN-TÉR 3.

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. április 25-én. — 17. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A tisztviselők

hatalmas táborában mozgolódás észlelhető. A tisztviselők sehogysem tudják megoldani azt a problémát, hogyan lehet megélni akkor, amikor a megélhetés két-háromszáz százalékkal lett drágább, a jövedelem ellenben alig harminc—harmincöt percenttel szaporodott meg. Valóban sulyos a probléma — ennél csak a tisztviselők helyzete sulyosabb. Nem kell kitünő matematikusnak lenni, ha az ember egy-kettőre fel akarja osztani a tisztviselő fizetését. Tegyük fel, hogy hatezer korona a tisztviselő jövedelme; ez már jóval, jóval több az átlagnál és csak azért vesszük számításunk alapjául, hogy annál kirivóbb legyen az ellentét a kisfizetésü tisztviselőknél a jövedelem és a szükséglet között. A hatezer koronás tisztviselőnek legalább ezer—ezerkétszáz koronájába kerül a lakás, akkor is, ha nincs családja és ha kulturigényeit a minimum a redukálja. A koszt ma dupla probléma; először is nehéz a fizikai beszerzése, másodszor sulyos az ár előteremtése. Tegyük fel, hogy a beszerzés nehézségeit elháritotta a tisztviselő és tegyük fel, hogy hétszámra nem lát hust, tejet, tészt át. Akármilyen szerényen, sőt koldusmódra táplálkozik, nem tud tiz koronából kijönni naponta; ez pedig háromezerhatszázötven koronát jelent egy évben, ugy hogy maradna — ha ugyan maradna — a hatezer koronás tisztviselőnek még ezer koronája. De hol van még a ruházkodás, hol van a cipőkoptatás, a mosás, a világitás, cselédtartás, nem is szólva a dohányzásról, szórakozásról. És minthogy a tisztviselőnek a budapesti rendszer mellett reprezentációs költségei is vannak, a koszt is, a ruházkodás is többe kerül, mint egy állami tisztviselőnek.

Ezek a számadatok a nőtlen tisztviselőkre vonatkoznak, holott a tisztviselők nagyrésze családos, sőt gyermekes. Hogy a család eltartásának, gyermekek nevelésének a költségei milyen összegre rugnak, azt ezek után teljesen fölösleges volna részletezni, mert hiszen a nőtlen ember jövedelme is kevés, hát még a családos tisztviselőé.

Nem csoda, hogy országszerte szervezkednek a tisztviselők, de isteni csoda és valóban krisztusi türelemre, önzetlenségre, kötelességérzetre vall, hogy az állami és vármegyei tisztviselők mozgalmától mindeddig távoltartották magukat a városi tisztviselők és távoltartották magukat különösen a főváros tisztviselői, holott náluknál páriábbak páriák, szegényebb, elhagyatottabb tisztviselők nincsenek. Önékik az általános nyomoruság mellett még a budapesti drágaság is kijutott és ők, mint városi emberek, társadalmi igényeket is kénytelenek kielégiteni.

A legnagyobb lelketlenségre vallana, ha a közgyülés addig várna, amig a főváros tisztviselői kiállanak a fórumra és mutogatják nyilt sebeiket. Meg kell előzni az elkeseredésnek elemi erővel történő kitörését és meg kell adni a főváros tisztviselőinek a nyugodt és biztos megélhetés lehetőségét. A huszas albizottság, amely mindent felemelt, ami emelhető, husz percentes fizetésemelést vett kombinációba. Hát erről a tervről beszélni sem illik. Amikor az élelmiszerek ára kétszáz percenttel emelkedett, a megélhetés ezer percenttel drágult, akkor egy százpercentes fizetésemelés sem több, mint a létminimumnak a lehetősége. Száz percentes fizetésemelést követelünk, — csinálják meg, amig a tisztviselők nem követelik.

Futtánkok

A tüzbiztositók

nem szivesen mennek bele abba a tervbe, hogy a főváros tüzoltási költségeihez hozzájáruljanak. Ezt nyomban sejtettük, mert száz ember közül ritkán akad csak egy is, aki szivesen veszi elő a pénztárcáját azzal a nemes célzattal, hogy a köznek rendelkezésére bocsássa. De szerencsére a biztositók szubjektiv érzése és véleménye nem fontos, mert a fővárosnak kell, hogy módja és hatalma legyen a biztositókra kivetendő járulék behajtására. Az eset rendkivül egyszerü, világos. A biztositók abban a reményben kötnek biztositási üzleteket, hogy a bebiztositott házat nem éri tüzvész, mert hiszen a gyorsan előhivott fővárosi tüzoltók szükség esetén megelőzik a bajt, a kárt. Vagyis a biztositók kockázatát ugyszólván nem a társaságok vállalják, hanem — a főváros. Illő, hogy ezért némi rekompenzációt is fizessenek a milliós társaságok.

A városok

pártja nem utaszlag, nem üres keret és üres szalmaláng, hanem egészséges mag, amelyből becsületes, komoly párt, becsületes, komoly eredmény nőhet ki. Kár volna, ha mindjárt a születésénél akarnák megfojtani a magzatot, amely ma még természetesen küzd a csecsemőbetegségekkel, de amelyet a szülők gondos lelkiismeretességgel és lelkességgel hoztak a világra. Sajátságos, hogy nálunk mindig akadnak kerékkötői mindennek, ami csak jó, csak helyes, csak üdvös lehet, s amiről még csak azt sem lehet állitani, hogy — üzlet. Hogy a polgármester nem óhajt a politika gyülöletes porondjára lépni és hogy a városok pártja nem lehet politikai párt, ez több mint természetes, már csak azért is, mert ha politikai programmal és politikai allürökkel lépne ki ez a párt, akkor a városok ügyének sok lelkes hive távoltartaná magát a párttól és akkor a kormány igyekezne gátat vetni a párt fejlődésének.

Dr. Mitugrálsz,

ugy is mint a törvényhatósági bizottság tagja, ugy is mint „minden lében kanál," körlevelet küldött szét, amelyet az ibolya szerénységével igy kezdett meg: „Fölvetettem az eszmét . . ." Szellemi arisztokráciánk eme kiválóságának nem várt szerénysége kötelességünkké teszi, hogy tovább is elolvassuk a körlevelet, amelyből kiderül, hogy dr. Mitugrálsz a társadalomnak nem bakkozó, de izzadva lakbért fizető szomoru rétegére kivánja kiterjeszteni áldásos gondoskodását. Meg akarja alapitani a Lakók Ligáját. Minden elismerésünk mellett is le kell szögeznünk azonban, hogy az eszmét dr. Mitugrálsz előtt már sokan fölvetették, fölvetette maga a kritikus helyzet, amelybe máris belejutottak a lakók és amely még most fenyegeti őket. Az ötletben uj mindössze az a hat koronás beléptidij, amelyet dr. Mitugrálsz körlevelében minden izzadó partájra kivetett. Hiába, mind hamis próféta, aki még ezek után is azt állitja, hogy nem boldog a magyar. Aki nem hiszi, iratkozzék be a Lakók Ligájába.

Épül a soroksári kikötő

A kikötő albizottság első ülése

A budapesti kereskedelmi kikötő megalkotása körül egészen rövid idő alatt a halogatás politikája helyett komoly tevékenységet tapasztalunk. Mindenekfölött pedig azt kell konstatálnunk, hogy azok az ellentétek, amelyek a kormány és a főváros között fönnállottak, teljesen megszüntek. Ma már tiszteletreméltó egyetértésben dolgozik egy ugynevezett „hivatalnok-bizottság," amelyben benne vannak a kereskedelmi és földmivelési kormány képviselői is, egyszóval a kormány engedett abból a merevségéből, amelylyel esztendőkön át nem akarta megnevezni képviselőit. Különösen a kereskedelmi miniszteriumban zárkóztak el módfeletti csökönyösséggel a megbizottak kiküldetésével szemben. Végül a kereskedelmi kormány a fővárossal való tárgyalásokra megadta a missziót és pedig elsősorban *Hoszpotzky* Alajos miniszteri tanácsosnak, a tenger- és folyamhajózási osztály főnökének. *Hoszpotzky* miniszteri tanácsos, a budapesti kereskedelmi kikötő egyik leglelkesebb munkása, aki egy életet áldozott erre a kérdésre, időközben meghalt. Nem érhette meg a kiküldött hivatalnok-bizottság első ülését sem.

Az utolsó hetekben történt események során három rendkivül kiemelkedő mozzanatot jegyezhetünk föl. Elsősorban a kikötő-bizottság ülését, amely *Déri* Ferenc dr. alpolgármester elnöklésével kiküldte a tervek megalkotására hivatott albizottságot, az ugynevezett hivatalnok-bizottságot és amelyen *Bárczy* polgármester elmondta nagy beszámolóját. Második jelentős momentum a szerdai közgyülés volt, amelyen *Vita* Emil dr. tanácsnok ismertette a tanácsnak a kereskedelmi kikötő kérdésére vonatkozó jelentését, amelyhez *Havass* Rezső dr., *Végh* Károly udv. tanácsos, a MFTR. igazgatója és *Krammer-Kászonyi Károly* bizottsági tagok szóltak hozzá.

Mindezeknél fontosabb volt azonban a harmadik esemény, a hivatalnok-bizottság első ülése, amely *a kereskedelmi és ipari kikötő kérdésében a legelső pozitiv lépés volt.* Az ülés csütörtökön ment végbe *Déri* Ferenc dr. alpolgármester elnöklésével és az albizottság tagjainak élénk részvételével. Ezen az ülésen már a kereskedelmi kormányt *Wimmersberg* Frigyes báró minisztri tanácsos képviselte, aki a bizottságban *Hoszpotzky* Alajos helyét tölti be.

Az ülés eredményéről az elnöklő *Déri* Ferenc dr. alpolgármester a következő kijelentést tette a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt:

— A kikötőbizottság kebeléből legutóbb kiküldött albizottság e hét csütörtökjén tartotta meg első ülését. Az ülés eseménye az az örvendetes eredmény, hogy az első jelentős kérdést sikerült megoldani. Az albizottság tagjai között a legteljesebb egyetértés uralkodik és ennek köszönhető, hogy *a soroksári Dunaágban épitendő kikötő céljára és rendeltetésére vonatkozólag végleges megállapodást sikerült létrehozni.* Az albizottság természetesen tovább folytatja munkáját, hogy eleget tegyen megbizatásának és pedig minden remény megvan arra, hogy a továbbiak során is az első lépésnél tapasztalt örvendetes egyetértésben dolgozhatunk tovább is.

Déri alpolgármester nyilatkozata tanusága szerint a soroksári Dunaágban épitendő kikötő sorsa biztositva van és most már nem fél ő többé, hogy a nagyszabásu kikötő-terv egyéb részleteinél a főváros és kormány között ne lehetne egyetértést teremteni.

Polgármesterek parlamentje

Tanácskozás a városi polgárság szervezkedéséről

Mi türés-tagadás benne, a Városok Kongresszusa lehet igen áldásos intézmény, a nagy közönség azonban egyelőre nem sokat tudott róla. Néhány szép szónoklat kihangzott ugyan a zárt falak közül, de ha voltak is eredményeik, akkor sem ezeknek tulajdonitotta az ország. Azon a bólingatásoktól, a lelkes helyeslésig skálázó állandó választmányi ülésen, amelyet szombaton tartottak meg a budapesti városháza tanácstermében, valami más, komolyabb, jelentőségesebb hangulat bontakozott ki. Ez a szinte hangtalan ülés egészen különös, erélyes módon életet lehelt, követelő, parancsoló, biztos erőt mutatott. A *Bárczy* szenvedelemnélküli kristályos beszéde, *Harrer* tanácsnok nehézveretü, tömör határozati javaslata, *Vázsonyi* letompitott élü felszólalása olyanok voltak, mint mikor az akrobaták a mérkőzés alatt egymás izmait tapogatják.

Bárczy az elnöki székben a biztonságnak, az otthonosságnak olyan nyugalmával ül, hogy maga ez a nyugalom tiszteletet gerjeszt. A szavak, amelyek sulyosan gördülnek beszédében, mindenáron azt az impressziót keltik, hogy ez az ember most van virágzásban. Tizéves jubileum, Népjóléti Központ, a városi polgárság szervezkedése és minden, minden, ami a háboru utáni uj épités munkájából kisarjad, mindez együttvéve olyan, mintha a saját élete koszoruját fonná belőle.

Kissé különös a kontraszt, ahogy a kép kialakul. Az ember a polgármesteri sablont keresi az arcok között. Alig lehet fölfedezni közöttük. A szakáll után itélve, amely pedig obligát kelléke a podesztaságnak, legfőllebb *Brolly* Tivadart, a pozsonyi polgármestert lehetne beültetni az elnöki székbe. Egészen furcsa és nem mindennapi összetételben ültek a zöld asztal körül a politikusok is, *Antal* Géza és *Barabás* Béla, *Vázsonyi* Vilmos és *Lukács* György egészen pikáns jelenségek igy együtt. Ráadásul még Lukács György, a volt darabont miniszter, ki is használja a helyzetet és perverz gyönyörüséggel mondja:

—Vázsonyi tisztelt barátom . . .

Mindent expiál azonban azzal, hogy röviden beszél és Bárczyt köszönti.

Különben sokszorosan aláhuzottan emlegeti minden szónok, hogy politikáról pedig ne beszéljünk.

Nem volt lángolóan tüzes ez a hangulat, hanem férfiasan elhatározott. Nagy jövőnek fénye vetődött előre és mégis, mintha egy sokat kárhoztatott magyar szokásnak, a sok, felesleges beszédnek torát ültük volna meg. Nem tervelgettek az urak, nem vetettek föl halvaszületett ötleteket, nagy egyetértés, biztos irányban való haladás, hatalmas célok. Az imponáló szükszavuság ellen azonban *Vázsonyinak* mégis kifogása volt:

— Szeretem — mondta — a cselekvést, de nem szeretem a cselekvés látszatát.

Kifejtette azután, hogy szeretne többet, bővebbet hallani. Rendes terveket, biztos, kialakult programmot kivánt. És még valamit. Azt, hogy a városi tisztviselők helyett a Városok Kongresszusában inkább a szabad polgári elem szerepeljen. Bárczy ritka diplomatai tehetségére vall, hogy még Vázsonyit is meg tudta nyugtatni. A Városok Kongresszusa csak istápolója a városi polgárság szervezkedésének, de nem adoptálhatja azt, hiszen a Városok Kongresszusának kizárólag kommunális feladatai vannak. A programmot adja majd meg maga az uj szerv, amely miután a Városok Kongresszusa május 18-ikán kiadja neki az utravalót, május 19-ikén máris megalakul és legelső életjelét önnön programmjával, szervezkedésének megindításával adja meg.

El kell árulnunk, hogy a szombaton látott társaság nem volt vidám jelenség. Gondterhelt arcok, a magyar városok képviselői ültek itt. A háboru veszedelmei ültek az arcokon. És az ülés végén mintha földerültek volna az árnyékok. Szép remények csillantak meg a távolban . . .

Beszélgetés vidéki polgármesterekkel

Somogyi Szilveszter dr.,
Szeged város polgármestere

a városi polgárok szervezetéről, a szervezkedés módjáról a következőket mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A szervezkedésre igen nagy szükség van, én azt a magyar városok szempontjából rendkivül fontosnak tartom. A véleményem azonban az, hogy *a szervezkedés programmjából minden országos politikai vonatkozást ki kell kapcsolni* és menten minden közjogi alapon álló politikai szempontoktól, olyan programmot kell összeállitani, amely kizárólag a városok boldogulását tüzi ki céljául. Kell, hogy *a célunk legyen: tömöriteni és egy táborba hozni minden munkára kész és munkára képes férfiut, bármely politikai párthoz tartozzék is az.* Egyesiteni kell az erőket — nem győzöm eléggé hangsulyozni: politikai pártállásra való tekintet nélkül! — a magyar városok fejlődése érdekében; azért, hogy a magyar városok gazdasági, kulturális és szociális téren boldogulhassanak.

— Szükséges is, hogy ebben a szervezetben minden politikai párt képviselve legyen, de szükséges az is, hogy a városok polgársága, foglalkozásra való tekintet nélkül részt vegyenek a szervezet irányitásának nagy munkájában. A kulturának, a kereskedelmi életnek, az iparosok világának arra hivatott képviselőivel képzelem én el a szervezetet, amely abban az összeállitásában valóban országos jelentőségü, hatalmas tényező lesz. A kulturának, az iparnak és a kereskedelemnek ma a városok a gócpontjai és ugy a kulturának, mint az iparnak és kereskedelemnek is elsőrangu érdeke, hogy ez a szervezkedés ugy jöjjön létre, ahogyan én azt óhajtandónak tartom: mentesen minden politikai vonatkozástól, de minden politikai párthoz tartozó emberek munkásságának élénk részvételével.

Lukács Ödön,
Nagyvárad helyettes polgármestere

igy nyilatkozott a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— A városi polgárság szervezése régóta megbeszélés tárgyát képezi a Magyar Városok Országos Kongresszusának tagjai között. Régóta szükségét érezzük mi a városi polgárság szervezésének azért, hogy ezáltal a kongresszus állásfoglalásának sulyt adjunk és határozataink végrehajtásához biztositsuk a szükséges erőt.

— *Bárczy* István dr., a székesfőváros polgármestere, a régi megbeszélések alapján állitotta össze a programmot és én a programm pénzügyi részének előkészitésében szintén tevékenyen részt vettem. A pénzügyi résznek a kidolgozása ezután is az én feladatom lesz. Ez a rész a városi polgárság szervezeteinek igen lé-

Megváltás — husvét után.

Csatakos, szeles, beteg idő kivül és megváltási meg választási láz belül. Dideregve jönnek a városatyák a közgyülésre, de mielőtt feljutnak a terembe, előbb a markukba nyomnak egy szavazócédulát, amelyen Angyal Kálmánnal kezdődik a névsor és Kollmann Dezsővel végződik. És alig, hogy a nevekkel tisztába jönnek, már egy másik szavazólapot is kapnak, de itt az Angyal Némethy, a Kollmann pedig Pösel.

Denikve folyt a csatározás a tabáni plébánia és az alügyészi javadalom körül. Ettől függetlenül azonban Bárczy podeszta az elnöki emelvényre lép, megrázza a csengőt és eme megrázó ténynek a hatása alatt a bizottsági tag urak betódulnak a terembe. Ámbátor tódulásról csak némi tulzással lehet beszélni, minthogy összesen 40—50 atya volt jelen kezdetben és csak később szaporodott fel a számuk vagy kétszázra.

Az elnöki megnyitó méla akkorddal kezdődött: Hoszpotzky Alajos bucsuztatásával. A kereskedelmi kikötő problémájának legalaposabb ismerője sirba szállt és a derék Havass Rezső most már csaknem egyedül marad lelkes buzgóságával. Eckermann Ede nevü budai ügyvéd ur foglalja el Hoszpotzky helyét a közgyülésen, de bizony az még igy sem tekinthető betöltöttnek. Vigabb bejelentése is volt a polgármesternek: a Kereskedelmi Bank ötvenezer koronát küldött a főváros szegényeinek és a nemeslelkü adományozóról nyomban megállapitották, hogy a pénzzel nem lett szegényebb. Buzáth tanácsnok két métermázsa aktával igyekszik az előadói szék felé. Sürgős ügyet cipel magával, az Általános Villamossági megváltását. Formás referátumának nyomán dörgő tapsvihar támad és egy mélyen szántó elme kimondja a véghatározatot:

— Beteg embernek megváltás a halál, az Általános Villamosságinak azonban halál a megváltás, amiből egyrészt az következik, hogy az Általános Villamossági nem beteg, másrészt az, hogy a főváros végre kitünő üzletet csinál.

Az emberek mosolyogtak ezen és hozzátették, hogy nem kell sajnálni az Általános Villamosságit, mert eszeágában sincsen meghalni, sőt rövidesen uj vágányra tereli a mozdonyát. Némi kontraszt kedvéért a harminc milliós megváltás után — a Buchwald-székek következtek. Ez az üzlet mindössze 2800 koronát jelent évente a fővárosnak, de Füredi Mór és Neumann Árpád felhasználták a jó alkalmat és felboritották Buchwald mester székeit, amelyekre nem engedik leülni a rokkant katonákat, ha meg nem fizetik a hat és tiz filléreket. Buchwald mester ily módon a vizbe esett és nem járt jobban a svábhegyi fogaskerekü sem, mert a bősz atyák uj területhasználati szerződést követeltek. Meg is fogják kapni, mert ilyenekben a tanács feltétlenül respektálja a közgyülés utasitásait. Némi müfelháborodástól nem volt mentes a svábhegyi vita, mert Pető Salamon, aki mindig és mindenáron szerepelni akar, sztentori hangon, akárcsak egy népgyülésen szónokolt volna, a nagybankok átkos telekpolitikája ellen bömbölt. Bárczy polgármester egy ideig türelmesen hallgatta, de később beleszólt a beszédbe és a következő dialógus alakult ki.

Pető: Nem szeretem, hogy a svábhegyi telkek egy nagybank kezébe jutottak.

Bárczy polgármester: Én pedig örülök neki.

Pető: A nagybankok élelmiszerüzleteinek is örül a polgármester ur?

Bárczy polgármester: Annak nem, de ennek igen.

Ebben aztán megegyeztek és nem is volt vita egészen addig, amig Folkusházy Lajos tanácsnok nem referált a közélelmezés állapotáról. Itt is Pető zordonkodott és hangja dörgött, mint az ágyuszó, amikor a magas gabonaárak ellen tiltakozott. Szegény agrárok, ha Petőn mulna, koldulhatnának valamennyien. És ha Vértes Emil panaszait hallanák Ausztriában és Németországban, akkor megnyugodva hinnék szövetségestársaink, hogy nálunk sincsen tej és burgonya és mi egyéb. De ha viszont Folkusházy tanácsnoknak hinnének inkább, ugy sóvárogva gondolnák, hogy Budapesten ugy folyik a tej és a méz, mintha dézsából öntenék az égből. A közgyülés is Kanáánnak akarja inkább tudni a fővárost és hálás szivvel rendezett hatalmas ovációt az élelmezés budapesti Hindenburgjának. A nagy sikert méltán megirigyelte Rácz Dezső és dohányzási jogot követelt a villamoson utazók számára.

— Mit ér a dohányzási jog — dohány nélkül, — sóhajtottak az atyák. Ha történetesen jelen lett volna Teleszky János, akkor megtudhatta volna, hogy nem ő a legnépszerübb ember ebben az országban.

— Angyal győzött, Angyal győzött! — örvendeztek a városatyák és az elnök már olvasta is a választások eredményét. Igenis, Angyal győzött és Némethy bukott, holott azzal korteskedtek mellette, hogy ő volt a nevelője az Eszterházy hercegi csemetéknek. A tabáni plébánia ügyét ilyen módon intézték el, az alügyészi problémát pedig ugy oldották meg, hogy megválasztották Kirchknopfot is és Fuchs Jenőt is és Hermannt is és Pálföldyt is és Pöselt is és Kisfaludyt is. Nyomban hozták is a győzteseket és Fuchs Jenőnek, a vivás dupla világbajnokának odasugták:

— Ez nehezebben ment, mint a világbajnokság!

A világbajnok előbb nyugodtan letette az eskütt és csak akkor válaszolt:

— Százezer vivóbajnok négyszáz városatyához képest — csekélység . . .

nyeges pontja, mert hiszen talán ennek az előnyeit érzi meg legjobban a városi polgárság és ha a pénzügyi kérdést sikerrel oldjuk meg, akkor olyan munkát végeztünk, amely a városok kongresszusának létjogosultságát nemcsak beigazolja, hanem annak olyan biztos bázist ad, ami mindenféle ellentétes politikai áramlatokkal szemben a jövőt a számára biztosithatja.

— A szervezet lényegét illetőleg ugy tudom, hogy a városi polgárság szervezete valójában a városi polgárság automatikus szervezkedése lesz. Lesznek helyi szervezetek minden városban és lesz egy központi bizottság, amelybe a helyi szervezetek küldenek képviselőket. A központi bizottság autonom szervezet lesz, amely erőt ad a kongresszus — mint hivatali szervezet — által kidolgozott programm végrehajtásához és részint a maga iniciativájából látja el tartalommal a tevékenységét.

— Az uj szervezkedésre igen nagy munka vár, én hiszem, hogy az ország felvirágzásában ennek a most zászlót bontott szervezetnek igen nagy része lesz.

Márk Endre, udv. tan.,
Debrecen város polgármestere.

a következőkben ismertette álláspontját és tevékenységének irányát a Fővárosi Hirlap tudósitója előtt:

— Nekem annál könnyebb a helyzetem, mert én ma is távol állok mindn párttól és kivül állok a pártkötelékeken. Épen ezért tudom, hogy igen nehéz lesz a helyzetünk, mert célunkat és üdvös törekvéseinket nem igen akarják majd megérteni. Ismerve ugyanis a magyar viszonyokat, félek tőle: minden politikai párt félteni fogja a maga kereteit és mindegyik bizonyos gyanuval kiséri majd a dolgot. Mindegyik párt félni fog: vajjon nem akarjuk-e a kereteit széjjelboncolni?

— Épen ezért első feladatunk lesz megértetni a politikusokkal — ide értve és elsősorban ide értve a mindenkori kormányok exponenseit, a főispánokat is, — hogy *a mi egyedüli célunk erősebbé tenni a városok életét és könnyebbé tenni a városi polgárság megélhetését és boldogulását.* Én ezt a törekvést jogosnak tartom és érzem, hogy ilyen irányu munkásságra ma már égetően szükség van.

— Tisztában vagyok azonban a feladat nehézségeivel és szükebb pátriámban, Debrecenben, az lesz az első lépésem, hogy közös értekezletre hivom össze az összes politikai pártok vezetőit és őket igyekszem megnyerni az eszmének. Azt hiszem, hogy kellő felvilágositás után ez sikerülni is fog és ha ez a lépésem sikerül, akkor hivok össze nagyobb értekezletet és csak akkor alapitom meg a debreceni helyi szervezetet.

— A cél tehát: eloszlatni a politikai pártok vezetői között a gyanut és a féltékenységet és az ő tevékenységükkel megkezdeni a munkát. Ha ez sikerül, akkor az uj szervezet valóban üdvös és nagyszabásu munkát lesz képes végezni.

Városi alkalmazottak fizetésrendezése

A Városok Kongresszusa állandó bizottsága ülésének egyik legfontosabb tárgya volt a városi tisztviselők fizetésrendezésének terve. A Városok Kongresszusa kezébe vette a tisztviselők ügyét, aminek látható jele, hogy elfogadták *Várhidy* Lajos dr. titkár határozati javaslatát, amelyet a *Fővárosi Hirlap*-nak módjában van szószerint való szövegében ismertetni a következőkben:

1. Az 1916. XXV. tvcikkel biztositott háborus segély emeltessék fel a XI—IX. fizetési osztályokba sorozott közigazgatási tisztviselőknél akként, hogy az a fizetés és személyi pótlék 100 százalékát, a VIII—VII. fizetési osztályoknál 75 százalékát, a VI. fizetési osztályoknál 50 százalékát elérje; az igy felemelt háborus segélynek a fele fizetés jellegével biró illetménynyé minősitessék, vagyis azzal a törzsfizetés emelendő;

2. A családi pótlék az összes gyermekek után adassék, ugy mint az államiaknál és emeltessék fel 100 százalékkal;

3. Folyósittassék ruha-, fehérnemü-beszerzési és háziberendezésjavitási és uj beszerzési segély, amely a XI—IX. fizetési osztályba sorozottaknál a fizetésnek és a személy pótléknak 3 havi, a VIII—VII. fizetési osztályokba sorozottaknak 2 havi, a VI. fizetési osztályba sorozottaknál egy havi összegében állapittassék meg;

4. A háborus segélyben nyugdijasok, valamint a nyugdijas özvegyek és árvák is részesittessenek;

5. Törvényben mondassék ki, hogy a háborus szolgálati évek a köztisztviselőknél kétszeresen számitandók;

6. Az 1912. LVII. tvcikkben a vármegyei tisztviselőknek megadott pótlék terjesztessék ki az összes köztisztviselőkre s igy ezek között a városi tisztviselőkre is;

7. Mindazok a kedvezmények, amiket más köztisztviselői kategoriák bármily cimen (pl. vasuti utazás, tüzelőszerek, élelmiszer, iparcikkek, ösztöndijak, állami fürdők és egyéb egészségügyi intézmények) élveznek, a városi tisztviselőkre és egyéb városi alkalmazottakra hasonló mértékben terjesztessenek ki.

A felemelt háborus segély és családi pótlék, valamint beszerzési segély már f. évi julius 1-től az államkincstár terhére folyositassék a városi tisztviselők részére.

Majd ha megindul az épitkezés . . .

Krátky tanácsnok nyilatkozata a kislakásokról, a tüdőbeteg kolonia létesitéséről, a magán- és egyéb nagyszabásu épitkezésekről, az uj városházáról és a Josephinumról.

A magyar városok kiadták a jelszót: neki kell lendíteni a városi életet és a közgazdaságot és pedig elsősorban az épitőipar lábraállitásával. Ennek a programmpontnak legsulyosabb feladatai természetesen Budapest székesfővárosra rovódnak. Bárczy polgármesternek többrendbeli megnyilatkozása bizonyitja, hogy a főváros tudatában van annak a kötelezettségének, amelylyel elől kell járnia a budapesti épitkezések megkezdésében, munkát kell adni az ideözönlő munkásságnak, föl kell élesztení ezen a réven az egész közgazdasági életet, pótolni kell a háboru rombolásait és mulasztásait. Méreteiben ma még kiszámithatatlan az a munka, amely ezen a téren reánk vár. Ráadásul pedig a leghatalmasabb gondok közé tartozik a nagy probléma pénzügyi részének megoldása. A háboru ezer nyomorusága után tehát a békés ujjáépités millió gondja szakad reánk.

Ebben az ujjáépitő munkában egyike azoknak a szerveknek, amelyeknek tevékenyen kell közremüködniök, a főváros épitkezési ügyosztálya lesz. A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste tehát Krátky János tanácsnokot, az épitkezési ügyosztály vezetőjét és arra kérte, nyilatkozzék az ügyosztály előtt álló nagy feladatokról. A tanácsnok értékes nyilatkozatát a következőkben adjuk vissza:

A lakáskérdésről.

— Az épitkezési ügyosztály tulajdonképen *végrehajtó szerv,* amely a számára megjelölt feladatokat oldja meg. Természetesen a háboru után következő idők hatalmas munkálatai mi reánk is fokozott kötelességeket rónak; de örömmel vállalunk minden munkát, ha végre tudjuk, hogy az épitőipar kijuthat a mai kényszerü stagnálásból.

— Legelső és legfontosabb feladatunk, amelyet minden mást megelőzve meg kell oldanunk, *a lakáskérdés lesz.* Mindenáron gondoskodnunk kell, *mielőtt a lakásinség beköszönt,* mert hiszen tisztában kell lenni vele, hogy a háboru befejeztével a főváros felé való özönlés meg fog kezdődni. Minden attól függ természetesen, hogy milyen mértékü lesz ez a népvándorlás. Az azonban bizonyos, hogy mindenki azt fogja remélni, hogy itt a fővárosban legtöbb munkaalkalom kinálkozik. Ez egyrészt azt a feladatot rójja ránk, hogy erről a munkaalkalmakról tényleg gondoskodjunk, másrészt, hogy lakás is jusson az idetóduló tömegnek. Mindkét célt legelsősorban az szolgálja, ha *minél nagyobb tömegben épitünk kislakásokat.*

— Erre vonatkozólag máris történtek komoly, kezdeményező lépések, amelyek között elsősorban a pénzügyi bizottság legutóbbi ülését emlitem, ahol *Feleki* Béla dr. bizottsági tag ur máris konkrét formáju inditványt tett a kislakások épitése kérdésében. Ez inditvány értelmében a polgármester ur elnöklésével öt tagu bizottság küldendő ki, amely a kislakások épitésére vonatkozólag terveket készit. Ebben a bizottságban részt kell vennie elsősorban a szociálpolitikai ügyosztály vezetőjének, aki a szociális feladatokat oldja meg, a városépitési ügyosztály vezetőjének, aki a kislakásokat magában foglaló házak számára a telkeket jelöli ki és ott kell lennünk nekünk, akik az épitkezési terveket dolgozzuk ki.

Hol épülnek a kislakások?

— Kislakások épitésére különben négy teljes tervünk áll már készen, amelyeket a főváros törvényhatósági bizottságának 1914. évi julius 8-iki közgyülése már el is fogadott. Ezek a tervek annyira készen vannak, hogy alapjukon bármely pillanatban megkezdhetjük az épitkezéseket. A tervek már 1914-ben is teljesen érettek voltak a kivitelre, de a belügyminiszternek a háboru kitörése után kiadott minden épitkezést megtiltó ismert rendelete után el kellett állanunk a megvalósitástól.

— Nem hinném, hogy bármily akadálya lehetne annak, hogy ez a négy, kislakásokból álló terv kerüljön *elsősorban* kivitelre. A négy uj bérház-telep között az első ilyenformán a Budaörsi-uton fog épülni és öt pavillonból áll majd. A tervek szerint az épülettömbben 74 kétszobás és 86 egyszobás lakás lesz, az épitésre előirányzott összeg 1.120,000 korona. Négyemeletes bérházat fogunk épiteni a VI. kerületi Fóthi-uton. Ebben a bérházban 55 egyszobás, 30 kétszobás és 50 háromszobás lakás lesz. Az eredeti előirányzás szerint ennek 1.500,000 koronába szabadna kerülni. A harmadik kislakásterv a hatodik kerületi Hajdu-utcában fog kivitelre kerülni, csupa egyszobás lakással és pedig számszerint százzal. Az épitési költség itt 1.200,000 korona. Egészen speciális természetü kislakások lesznek azok, amelyek a IX. kerületbeli Körösi Csoma Sándor-utcában fognak épülni. Ennek különös szociális és közegészségügyi jelentőségét az adja meg, hogy manzardos kislakásos telep lesz olyan családok számára, amelyeknek — az előterjesztés szavai szerint — „gyengébb szervezetü tagjai vannak." Mondjuk ki nyiltan a szót, oly családok számára, amelyeknek *tüdővészes* tagjai vannak. *Tüdőbeteg kolónia* lesz ez, ahol minden lakásban lesz egy manzard-szoba a tüdőbeteg családtag számára, akit igy teljesen izolálni lehet. Ezen a telepen 100 kétszobás lakás épül és pedig 900,000 korona költséggel.

— Mi sem természetesebb, minthogy ez a négy kislakástelep nagyon csekély mennyiség lesz ahhoz képest, amire szükség van és igy bőségesen kell még terveket készitení. Hasonlóképpen az is bizonyos, hogy az 1914. évben előirányzott összeg is csekély ahhoz képest, amire most lesz szükség. Az anyagárak, a munkabérek és fuvarok emelkedése jelentékenyen meg fogják változtatni a költségelőirányzatot, amelyet ilyenformán reviziónak kell alávetni. Meggyőződésem azonban az, hogy ha a téglagyárak megkezdték a munkát, az árak hamarosan esni fognak, ami meg fogja könnyiteni az épitkezéseket.

A magánépitkezésekről.

A gazdasági helyzet megváltoztatására mindenesetre jelentékeny hatással lenne — mondottuk — a magánépitkezések megkezdése is. Vannak-e a fővárosnak erre vonatkozó tervei is?

— Ezzel a kérdéssel is intenziven foglalkozunk, hiszen a magánépitkezések megkezdéséhez számtalan igen nagy érdek füződik. Maga az a tény, hogy a főváros elöljár a jó példával és megkezdi az épitkezéseket, mulhatatlanul jó hatással lesz a vállalkozási kedv fölkeltésére. A tapasztalat mutatja, hogy a hatósági épitkezések mindenkor vonzották a magánépitkezéseket is. E tekintetben azonban sok függ az államtól is, amelytől az épitkezések kedvezményeket, adóelengedéseket várnak. Fontos, hogy miképpen alakulnak a kölcsönviszonyok és általában milyen támogatásban részesül a magánvállalkozó? Fontos ez a föllendülés azért

is, mert annak az árak mérséklődésére is hatással kell lennie. Igen bevált tétel ugyanis az, hogy *minél szélesebb bázison kezdődnek meg az épitkezések, annál könnyebben jutunk el az árak eséséhez.*

— Mi mindenesetre elkövetünk minden tőlünk telhetőt, hogy a harctérről hazatérők számára bőséges munkaalkalommal szolgáljunk. Sok és nehéz munka ez, mert igen sokféléről kell még az uj helyzettel szemben tájékozódnunk. Időnk azonban van, hiszen tisztában vagyunk vele, hogy a demobilizálás nem történhetik meg napok alatt. Hónapok kellenek ehhez és szukcesszive megy végbe, ugy, hogy gyors és terjedelmes megrohanástól nem kell tartanunk.

Tervbe vett nagyobbszabásu épitkezések.

Megkértük még a tanácsnokot, nyilatkozzék a közelben megvalósitandó nagyobbszabásu épitkezésekről. A válasz a következő volt:

— Küszöbönálló nagyobbszabásu épitkezéseink közül a három legfontosabb a Jozephinum telkén emelendő bérház-tömb, az uj városháza és a X-ik kerületi temető ravatalozó helyisége.

— A *Jozephinum* épitkezésének tervét részletesen ismertette a *Fővárosi Hirlap*. Fájdalom, eredeti gondolatunkat, hogy magát az árvaházat valahova egészséges küllelki vidékre telepithetjük ki, nem valósithatjuk meg, mert a jogászoknak aggodalmaik voltak, nem lehet-e majd kifogásuk ellene a Festetich örökösöknek? Gróf Festetich Antalnak, az örökhagyónak végrendeletébe ugyanis esetleg bele lehet magyarázni azt, hogy az árvaház a mai telekhez van kötve. Az én véleményem ezzel szemben az, hogy a bérházak is az árvaház alapját fogják gyarapitani és igy általában a Jozephinum céljait szolgálják. Ez a változás arra kényszeritett azonban mégis bennünket, hogy a pályázat meghirdetésénél, amely már legközelebb megtörténik, alternativ tervet kérjünk. Eszerint a fiuárvaház egyideig, amig az örökösökkel a megegyezés kérdése eldől, a régi helyén és régi formájában maradjon. A bérháztömb közepén 900—1000 négyszögöles területet üresen hagyunk. Ha az örökösök ragaszkodnak ahhoz, hogy az árvaház a régi telken maradjon, akkor ezen az üresen hagyott területen épül majd föl. Ha pedig elállanak ettől a követeléstől, akkor később mégis kitelepitjük és a szabadon maradó ezernégyszögölön is bérházat épitünk.

— Az uj *városháza* épitése igen nagy probléma, szinte azt mondhatnám *egy évszázadra ad munkát*. Ismeretes, hogy az előkészitő-bizottság már megalakult és most készülnek azok a kérdőpontok, amelyek bizonyos igen fontos körülményekre vonatkoznak. Ilyenek például, hogy merre legyen az épitkezés főfrontja, hogyan helyezkedjenek el egymással való vonatkozásban a reprezentativ és adminisztracionális helyiségek stb. . . . Ezeknek a kérdőpontoknak az összeállitásával most foglalkozik *Kabdebo* tanácsos ur.

— Rövidesen kiirják a tervpályázatot a *X. kerületi ravatalozó-helyiség* épitésére is. Ez hasonlitani fog ahhoz a ravatalozó-helyiséghez, amely a kerepesi-temetőben épül. A kerepesi temetőbeli halottasháznál tulajdonképen *Hikisch* müépitésznek a krematórium tervpályázatán megnyert müvét valósitjuk meg. A krematórium ügyében a belügyminiszter még mindig nem döntött, igy olyanformán oldottuk meg a kérdést, hogy a ravatalozóba már ma, a későbbi jóváhagyás reményében belekombináljuk a kremáló helyiséget. A X-ik kerületi ravatalozóban nem épitünk ilyen helyiséget, mert meggyőződésünk, hogy egyelőre egy krematórium elég lesz Budapesten; de ezt meg kell valósitani végre is, aki holttestét el akarja égettetni, azt ezidőszerint csak külföldön teheti.

Hanvai Sándor uj munkaköre

A kerületi előljárósági törvény revizió-tervezetét készíti

Amikor *Hanvai* Sándor előljáró nyugalomba vonult, egy, a *Fővárosi Hirlap* tudósitója előtt tett nyilatkozatában elmondta, hogy bár nyugalomba megy, de ugy tudja, hogy *Bárczy* polgármesternek további tervei vannak vele és közreműködését ujra kérni fogja. A pihenés tehát csak azt jelenti számára, hogy uj hatáskörben gyümölcsöztesse a főváros javára kiváló munkásságát. Most alkalmunk volt megtudni, hogy mi az az uj misszió, amelyet a polgármester Hanvai Sándornak szánt.

A közgyülés még 1913-ban utasitotta a tanácsot, hogy a fővárosnak az 1872. évi XXXVI. t.-c. revizióját illető kivánságainak megállapitására a polgármester elnöklésével alakitott harmincas bizottság javaslatát mielőbb mutassa be a közgyülésnek. A harmincas bizottság albizottsága el is végezte munkáját, javaslata meg is jelent nyomtatásban, de maga a harmincas bizottság a háboru miatt eddig azt le nem tárgyalta.

A polgármester azonban szükségesnek tartja, hogy a fővárosi törvénynyel együtt *az ezt kiegészitő kerületi előljárósági törvény is revizió alá kerüljön.* E célból a polgármester már évek előtt elrendelte, hogy a hivatalok vezetői gyüjtsék össze és véleményük hangoztatásával terjesszék elő amaz adatokat, amelyek megvilágitani hivatottak, hogy *egyes ágazatok a kerületi közigazgatás keretében decentralizálva, vagy pedig a központi közigazgatás keretében központositva intézhetők-e helyesebben?* A háboru azonban ennek a munkának elvégzését is megakadályozta. Most azonban a béke nagy előkészületei között e probléma megoldásának is ott kell lennie. A polgármester épen ezért *Hanvai* Sándort kérte föl *a kerületi előljárósági törvény revizió-tervezetének elvégzésére.* A nagyszabásu munkát Hanvai legközelebb meg is kezdi. Az ő missziójának is hasonló jellege van, mint amilyennel a tanács *Almády* Géza ny. tanácsnokot ruházta föl a cselédkérdés megoldása dolgában.

Városi szolgák és altisztek mozgalma

Tarthatatlan anyagi helyzetük orvoslását sürgetik

A fővárosi altisztek és szolgák a mult vasárnap a Rákóczi-ut 63. szám alatt levő egyesületi helyiségikben az évi közgyüléssel kapcsolatosan nagyszabásu gyülést tartottak, amelyen nemcsak az egyesület háromszázfőnyi tagja, hanem több száz, az egyesületen kivül álló altiszt és szolga is részt vett. A gyülésen, amelyet a fővárosi altisztek és szolgák türhetetlen megélhetési viszonyainak javitására hivtak egybe, Tőkés József altiszt elnökölt.

A napirend előtt felszólalt Huszár János és általános helyeslés közben tömörülésre hivta fel kartársait. Nemcsak tekintélyük növelése céljából van erre szükség, — mondotta — hanem azért, hogy kivánságaik előterjesztésénél egyöntetüen járjanak el. A fővárosi altiszti és szolgaszemélyzet több 1800 főnél és az egyesületnek, amelynek előnyös müködését mindeniküK élvezi, nincsen több, mint 300 tagja.

Huszár szavai után az elnökség hosszu indokolással ellátott határozati javaslatát terjesztették elő. Egyszerü, de megkapó szavakkal mutattak ebben rá arra, hogy az altisztek és szolgák javadalmazása 70—100 korona között mozog, ami bizony olyan csekély összeg, hogy abból megélni, sőt családot fenntartani teljes lehetetlenség. A szolgák két esztendővel ezelőtt is inditottak fizetésjavitási mozgalmat, s ekkor Bárczy polgármester leiratban értesitette is az egyesületet, hogy uj fizetési szabályzatot dolgoztatott ki számukra, amely nemcsak az előlépéseknél kedvezőbb rájuk nézve, hanem az alapfizetésnél is. Persze, a város a tervezetet kormányhatósági jóváhagyás céljából felterjesztette a kormányhoz, ahol az még most is elintézetlenül hever. A két esztendő alatt azonban ujólag annyira roszszabbodtak a megélhetési viszonyok, hogy a tervezetben foglaltakon kivül is kénytelenek ujabb emelést kérni.

Ezért határozati javaslatot nyujtanak be Bárczy polgármesterhez és ebben a következőket kérik.

1. Eszközölje ki a polgármester, hogy az uj fizetési szabályzat mielőbb kormányhatósági jóváhagyást nyerjen, minthogy annak sürgős életbeléptetése némileg segitene és lehetővé tenné több olyan altiszt előbbrejutását, kik szolgálati idejükhöz képest nagyon el vannak maradva.

2. továbbá arra kérik a polgármestert, hogy tekintettel a mai elviselhetetlen drágaságra, a jelenlegi 35 százalékos drágasági pótlékot 100 százalékra emeltesse fel.

Beadványukat kedden délelőtt adták át Márher Aladár tanácsnoknak, az elnöki osztály vezetőjének, kérvén őt, hogy támogassa az altisztek és szolgák ügyét.

Minthogy pedig Bárczy polgármester intézkedései előzetesen a tanács elé kerülnek, az altisztek és szolgák határozati javaslatukat megküldötték a tanács minden tagjának azzal a kérelemmel, hogy a tanácsülésen a maguk részéről is támogassák fizetésrendezési akciójukat.

Városházi kabaré.

• • •

Kalandos utazás 1917-ben Budapesten.

Egy derék és kedves erdélyi magyar izgalmas „éleményt" irt 1746-ban e cimen: Kalandos utazás 1746-ban Erdélyben. Az öreg megirta, hogy ujév napján ült szekérre Marosvásárhelyt, hogy ellátogasson kincses Kolozsvárra. Vitt magával váltani való ruhákat, bundákat, pokrócokat, puskát, egy esztendőre való italt, dohányt; végrendelkezést is. Egyik napon betyárok támadták meg, másik napon farkasok, néha elakadt a hófuvásban, néha a megolvadt hólében. Vendéglátó urak hetekig tartóztatták, korcsmákban garázda legények megverték, szökött katonák kifosztogatták. Végre mégis elért a másik esztendő ujév napján kincses Kolozsvárra.

1917-ben a derék hivatalnok felvereti magát hajnali négy órakor, bundát huz, pokrócot, puskát, papramorgót szerez s nekiindul, hogy délre beérjen a Lipótvárosba.

Pont ötórakor megáll a villanyos megállónál és vár. Félhatkor megérkezik a kocsija. Kidobnak két utast, mire fel akar kapaszkodni, már röpül a kocsi tovább! Hat órakor uj kocsi érkezik. Pótkocsis kocsi. Pár ezer ember szorong, nyomakodik, préseli, zuzza és tiporja egymást a födélzeten. A lépcsőn is hegyin-hátán az utas, nekigyürközik, rohamra rohan, hiába, nincs hely . . . a kocsi csilingelve cammog tovább.

Félhét. Ismét kocsi érkezik. Nekilendül, belekapaszkodik egy lépcsőn lógó öregasszonyba, salto mortale s negyedlábával fenn van a kocsin. Most uj mivelet következik. Mint a rendetlen ember szokta, amikor pakkol, belegyömöszöl inget, ruhát, szerelmes levelet, könyvet, cipőt, bundát, képet a ládába s amikor már dugig tömve, lábbal préseli a holmit, mint a szüretelő a mustot, hogy a tetejét rászorithassa. Ő is tapossa a pasasokat, mint a mustot; végre belepréselte magát a kocsiba. A kocsi elindul.

Két perc mulva megáll a kocsi. Feltételes megálló. Egy embert a kocsi belsejéből lepénnyé zuzva kisajtolnak a tömegből. Egy másik beletipródik a helyére. Pofonok, zugások, emberroncsok, ruha- és huscafatok. A kocsi elindul. Két lépés mulva megáll. Feltétlen megállóhely. Kezdődik az iménti jelenet. A kocsi elindul. Egy és fél lépés mulva megáll. Feltétlen megálló az utca másik oldalán. Az iménti jelenet reprisze. A kocsi elindul, négy lépésre megáll. Másfél óra szünet: itt elágazik a vonal, váltani kell. Apró csirkefogók, villanyos-feministák kurta vasakkal kaparásznak a sinek közt össze-vissza. Emberek elájulnak, pofonok özöne, a szibériai hidegben gőzfürdő. A kocsi elindul.

Ismét három lépés: feltételes megálló. Négy lépés: feltétlen megálló. Két lépés: fél óra szünet. Hajót cserélnek. Vasszerkezeteket hajszólnak, kovácsolnak. Végre mégis sikerül: a kocsi elindul. Három lépés: feltételesen feltétlen megálló. Megállás: négy óra szünet. Takarító állomás. A százezer embert kituszkolják a kocsikból, hatalmas roham, emberek egymást tiporva hullámzanak át egy másik kocsiba, amely elindul. Három lépés, Feltétlenül feltételes megálló! Ne folytassuk. Elromlott vezeték. Tolatás. Rövid zárlat. Torlódás . . .

Ez az utazás 1917-ben. Most megszüntetik a feltételes megállókat, kevesbitik a feltétleneket. Nem lehetne-e megszüntetni a kihajózást, takari-

tást, váltógazdaságot is.!? Oh szép békeidő, amikor feltétel nélkül, gyorsan és biztosan gázolt el bennünket a villamos, mikor jön el ismét a te országod!? K. A.

Mesterséges baromfi-tenyésztés

A főváros keltető-telepet létesit

Bár az Országos Közélelmezési Hivatal elnöke, báró Kürthy elrendelte, hogy az eddigi két hustalan nap helyett hetenként csak egyet tartsanak, egyáltalában nem kell hinnünk azt, hogy ennek a rendelkezésnek a husbőség volt az inditó oka. Sajnos, a dolog éppen ellenkezőleg áll, sem marhahus, sem baromfihus nincsen, vagy legalább is csak nagyon korlátolt mennyiségben. Szakértőknek már most gondot okoz, miként lehetne csökkent baromfiállományunkat, — mert ezt tizedelte meg leginkább a háboru — legalább annyira felirissiteni, hogy háboru után könnyebben lehessen kipótolni a most hiányos tenyésztés és táplálkozás okozta üröket.

A Baromfitenyésztők Országos Szövetségének legutóbb tartott közgyülésén tárgyalták ezt a kérdést, amelynek kapcsán Winter János titkár előadta, hogy a baromfitömegtermelés érdekében a szövetség a fővárossal együtt nagyarányu keltetőtelep létesitésén dolgozik.

A készülőfélben levő tervekre vonatkozólag kérdést intéztünk Winkler titkárhoz, aki a következő felvilágositásokat adta:

— Tulajdonképpen egy keltető-telep létesitésén dolgozunk, amelyet Budapesten, vagy környékén állitanánk fel. Megjegyzem, hogy a tervek még ugyszólván embrionális állapotban vannak és igy ezekre vonatkozólag határozott, pontos választ egyelőre még nem lehet adni. A telepet néhány százezer tojás kikeltésére rendeznők be, s ott, vagy a vidéken összevásárolt és megvizsgált tojásokat keltetnők ki, vagy csekély dijért azokat, amelyeket magánosok adnának a telepre. Vagyis a *bérkeltetést* honositanánk meg, amint az Nagyváradon, Nagyszalontán és Devecseren divik.

— Az ilyen rendszer mellett ugyanis máris igen szép eredményeket értek el egyes helyeken. Hogy a budapesti baromfikeltető-telep milyen nagyságban épül és mekkora költséggel, azt még hozzávetőlegesen sem lehet megmondani. A főváros nagy jóakarattal foglalkozott az eddigi tervekkel, amelyekről több bizottsági ülésen volt szó. A főváros kész a telep céljaira telket, talán még épületet is adni, hogy hol és merre, arról, sajnos, most még korai beszélni. A háboru, mint annyi más tervet, ezt is kitolta. Amerikából nem lehet keltetőgépet hozatni, Németországban pedig azokat, amelyekre nekünk szükségünk volna, nem gyártják. Igy nem lehetetlen, hogy a keltető-telep terve egészen eltolódik a háboru utánra, pedig tagadhatatlan, hogy a telepnek óriási fontossága lenne a háborus közélelmezésben.

A kérdés valóban nagyon fontos és érdemes volna minél jobban siettetni, bár előre tudjuk, hogy hiába. Más oldalról tudjuk, hogy a baromfitermelők a háboru alatt nyolc beadványt intéztek a kormányhoz, amelyben azt kérték, hogy a baromfi számára adjon eleséget, mert másként az egész állomány teljesen kipusztul és irmagnak sem marad, hogy a háboru után a hirneves magyar baromfitenyésztést ujra felvirágoztathassák. A kormány azonban rövidlátó élelmezési politikája által vezéreltetve, feleletül azt adta, hogy ami eleség van, az az embereknek kell, s abból a baromfi számára mitsem lehet juttatni.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta, minden időjárás mellett délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután 2 órától
cirkusz- és varietéelőadások
egy felnőttek és gyermekek számára gondosan összeállitott **óriási világvárosi müsorral,** állandóan kizárólag elsőrangu erők fölléptével, **csodásan olcsó helyárak mellett.** Az esti előadásban hétköznap fél 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon 8 órakor **dupla müsor** az összes slágerujdonságokkal.

Események

A Palackozóüzem és a Rudasfürdő csatája. Egészen különös módon jutott konfliktusba a főváros két házi kezelésben levő intézménye. A baj nem komoly és a még meg nem nyilt palackozó-üzemnek a Rudasfürdő ellen emelt panaszát sürgősen, gyorsan és közmegelégedésre fogják elintézni. Ugy történt, hogy a Rudasfürdő amely eddig korlátlan ur volt a Gellérthegy tövében a nagy Duna partján, egy szép napon azt vette észre, hogy az elaggott, fogát hullatott *Arany bárány* épület csinositgatni kezdi magát. A Rudas is takarosabb lett egy idő óta, de a konkurrencia mégis fáj a hozzá hasonlatos idősebb delnőknek. Ráadásul a palackozó-üzem némiképen prepotenskedni is kezdett. Az öreg Rudas régi szokásai miatt boszusan 'intorgatta az orrát, pedig még meg sem nyilt az üzem, a gépek a háboru miatt még meg sem születtek. De az ilyen uj intézmények már csak ilyen kényesek. A palackozó-üzemnek például semmiképen sem tetszik, hogy a Rudasból kikerülő salak ott valahol az ő eljövendő müködési területének közelében nyer elhelyezést. És itt következik a komikus helyzet. Ezt a bajt másként megoldani nem lehetett, mint ugy, hogy *Igali* Kálmán tanácsjegyző, aki legfőbb gondozója a palackozóüzemnek, panaszt emelt *Igali* Kálmán tanácsjegyzőnél, a Rudas-fürdő patrónusánál. A panaszban benne van, hogy a palackozó-üzem körül összegyült salak közegészségi szempontokból aggályos, viszont a palackozó-üzem eljövendő üzletére is káros lehet, mert a közönséget diszgusztálhatja. Az Igali contra Igali nehéz pörben végül a két Igali közös megegyezéssel ugy döntött, hogy átirnak *Rényi* Dezső tanácsnokhoz, a fuvartelep teljhatalmu intézőjéhez, teljesitse a finnyás palackozó-üzem kivánságát és hordassa el a Rudas-fürdő salakját.

Nem módositják a házbérrendeletet. A budapesti háziurak az elmult hónapokban mindent megmozgattak, hogy a kormány megváltoztassa, vagy legalább némileg enyhitse a háborus házbérrendeletet. Azt, hogy a házbérrendeletnek vannak némely tulszigoru intézkedései és hogy egyes megszoritásokból visszás állapotok keletkeztek, maga a főváros is elismerte. A háztulajdonosok ilyen körülmények között biztosan remélték, hogy a módositásokat és engedményeket május 1-ére, az uj házbérnegyedre megkapják a kormánytól. Ebben a reményükben azonban, ugy látszik, csalatkoztak, mert semmi jel sincs arra, hogy a kormány készülne valamire. A városházán legalább semmit sem tudnak módositó kormányrendeletről, aminek, tekintettel a május elseje közelségére, már ismeretesnek kellene lennie.

A pénzügyi bizottság ülése. A pénzügyi bizottság e hó 27-én ülést tart, amelynek tárgysorozata: 1. a II. ker. Zita királyné-uton (Várkert-rakparton) a Kioszk előtt dijfizetés mellett használható karosszékek elhelyezési jogának bérbeadása; 2. a Budapesti Magyar Népszinházi Alapitvány 1916. évi zárszámadása; 3. a Budapesti Magyar Népszinházi Alapitvány 1917. évi költségelőirányzata; 4. a Népopera 1917. évi költségelőirányzata; 5. a II. ker. Ponty-utcai lépcső Szalag- és Donáthi-utcák között lévő szakaszának épitésénél felmerült költségek fedezete; 6. a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank; 7. a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank; 8. a Magyar Általános Hitelbank; 9. a Hazai Bank Részvénytársaság; 10. a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület részvénytőkéjének fölemeléséből folyó részvény elővételi jog gyakorlása.

Beketow-cirkusz. A cirkusz-müsorokban a közönség mindig szivesen látta a hölgyprodukciókat. A háboruban, amikor az artisták legnagyobb része a harcterekre került, az artistanők jutottak előtérbe. A Beketow-cirkusz mostani müsorában tulnyomóan hölgyek szerepelnek és ez a müsor a legjobbak közül való. Megállapitható, hogy a cirkuszprodukcióknál a nő artisták teljesen pótolják a hadbavonult férfiakat. A müsor mindent hoz, akrobatákat, lovasnőket, bohócnőt, zenemüvészetet, mindezt a legtökéletesebben és valljuk be szintén, a közönség szivesebben látja a szép artistanőket, mint a legszebb artistákat. Ez a Beketow-cirkusz mostani müsora nagy sikerének titka.

Szabadságon. Preuszner Ferenc, a budapesti állatvásárok és közvágóhidak igazgatója, a tanácstól négy heti szabadságot kapott, hogy egészsége helyreállitására Karlsbadba távozhassék. Távollétében Drágffy Gyula, közélelmezési főfelügyelő, a sertésvágóhid és vásár intézője fogja helyettesiteni.

A petroleum-ellátás kérdésében a főváros és a kereskedelmi kormány között, értesülésünk szerint uj tárgyalások indultak meg. A városházán azonban pesszimisztikusan itélik meg a dolgot és nem hisznek abban, hogy a kormánynak módjában lenne segiteni. A mult héten különben Vita Emil dr. tanácsnok Bécsben járt, hogy a kérdést ott tanulmányozza, de azzal a meggyőződéssel tért vissza, hogy Bécs a petroleumellátás dolgában ugyanabban a helyzetben van, mint a magyar főváros.

A Henry-aréna népszerüsége fényes próbát állt ki az elmult napokban, amikor a zord időjárás dacára is állandóan zsufolt nézőtér gyönyörködött a felülmulhatatlan, müvészi szinvonalon álló előadásokon. Az áprilisi müsor már csak rövid ideig látható, azért mulasztást követ el, aki elmulasztja azt megtekinteni. Az előadásokat, minthogy az aréna fedve van, az időjárás nem zavarja.

A Tőke

Szemle.

A hatodik hadikölcsön — A trószturalom felé — A külföldi értékpapirok Magyarországon

A *hatodik hadikölcsön* május hó közepe felé kerül kibocsátásra. A kölcsön feltételei még nincsenek megállapitva, de valószinü, hogy ezuttal is 6 százalékos járadék és az $5^1/_2$ százalékos törlesztéses kötvények mellett fognak dönteni. Ezek a tipusok eddig jól beváltak és nem forog fenn semmi ok arra, hogy azoktól eltérjenek. Kormánykörökben — mint halljuk — egy sorsjegykölcsön kibocsátását is tervbe vették. Bankkörökben se idegenkednek a tervtől, annál kevésbbé, minthogy a sorsjegypiacon mostanában amugy is kevés áru van és igy ez uj sorsjegyek nagy kelendősége biztosan remélhető. A német sorsjegykölcsön nagy sikere biztatásul szolgálhat a mi kormányunknak is. A pénzpiac helyzete az uj kibocsátásokra nézve a legkedvezőbbnek mondható. A pénzbőség ugyszólván tetőpontját érte el és a bankoknál elhelyezett tőkék az eddigi rekordösszegeket is meghaladják. A pénzintézeteknél alacsony kamat mellett deponált tőkék magasabb kamatozást keresnek, mire nézve a hatodik hadikölcsön emissziója a legjobb alkalmat szolgáltatja. Kétségtelen, hogy a hatodik hadikölcsön sikere minden irányban biztositva van. A részvénytársaságok 1916. évi mérlegei olyan kedvező gazdasági konjunkturáról tesznek tanuságot, melyhez hasonlóval eddig nem találkoztunk. Megnyugtató jelenség, hogy a vállalkozási szellem a háboru nehéz terhei dacára se lankadt el, sőt egyes iparágakban ujult erőre kapott. Emellett szól a tőkeemelések áradata és a részvénypiac páratlan élénksége. Az utóbbi időben a fix kamatozásu értékek piaca is kedvezően alakult. Különösen áll ez a járadékokra nézve, melyek emelkedő árfolyam mellett kerestetnek. Mindenki reméli, hogy a hatodik egyuttal az utolsó hadikölcsön lesz és hogy ezután a tőkepiacot majd csak a béke müveire fogják igénybe venni. A magyar nemzet, mely a háboru folyamán imponáló gazdasági erőkifejtést mutatott, ezuttal is el fog követni mindent, hogy a háboru befejezéséhez szükséges anyagi eszközöket előteremtse. Ebben az elhatározásában pedig erősiteni fogja őt az a körülmény, hogy a láthatáron végre a tisztességes és becsületes béke körvonalait látja feltünedezni.

*

A háboru a gazdasági életben erős koncentrációs folyamatot idézett elő, amely a békéhez való közeledéssel még inkább fokozódik. A jelek arra vallanak, hogy az *ipari trösztök* uralma következik. Mindennap olvasunk fuziókról, vállalatok egyesitéséről, koncernek alakitásáról és a nagybankok érdekeltségeinek kiterjesztéséről. A gazdasági élet már a béke utolsó évbeiben is a kartellek és ringek tulelhatalmasodása alatt nyögött. Most kilátás van arra, hogy az átmeneti idő alatt az eddigi karteleknél sokkal ha-

talmasabb organizációkkal fogunk szembenállani. Az ipari életnek trösztszerü kialakulását az állam is elő fogja segiteni, amennyiben a kincstári jövedelmek fokozása szempontjából kreálandó monopóliumok ugyanezt a célt lesznek hivatva szolgálni. Egyes iparágakban máris valóságos trösztmágnások uralkodnak és a cukorbárók egyidejüleg textil- és papirkoncerneket alapitanak, sőt ujságvállalatokra is ráteszik a kezeiket. A kérdés most már az, vajjon a gazdasági életnek ilyen arányban való kialakulása egyáltalában kivánatos-e? Erre nézve a mai viszonyok között nehéz volna válaszolni. Annyi bizonyos, hogy az 1870/71-iki háboru után, amidőn a legszabadabb, de egyszersmind a legféktelenebb ipari tevékenység indult meg és amidőn az egyéni indusztrializmus a tetőpontját érte el, csakhamar nagy visszaesés következett be, mely az 1873-iki krachra vezetett. Ugy látszik, hogy a mostani szervezkedés, koncentráció, trösztalakitás, szóval a gazdasági erők egyesitése éppen azt célozza, hogy a háboru után bekövetkezhető krizisnek eleje vétessék, illetve annak hatásai enyhittessenek. A kormány — mint halljuk — támogatja ezeket a koncentrációs törekvéseket, melyek különben a jövő fiskálispolitikával is összhangzásban állanak. Mert az bizonyos, hogy nincsen kezesebb adóalany, mint egy kartell vagy tröszt, mely viszont a fogyasztóra hárit át minden ujabb terhet, melyet az állam reárak. Nekünk az az impressziónk, hogy az egész magyar gazdasági élet az eltrösztösödésnek megy elébe. Érdekes, hogy ez a törekvés már a mezőgazdaságra is átcsapott. Erre vezethető vissza a nagybankok földéhsége is, mely legutóbb a parlamentben is felszólalásra adott okot és amely ellen az agráriusok bizonyos törvényes korlátozó intézkedésekkel akarnak szembeszállani.

*

A külföldi értékpapirok bejelentése, melyet a kormány a mult év decemberében rendelt el, befejeződött és az Osztrák-magyar bank, melynek intézeteinél a bejelentést meg kellett tenni, most dolgozza fel a beérkezett anyagot. Mint értesülünk, ez az anyag elég érdekes és meglepő. Kitünt ugyanis, hogy Magyarországon sokkal több külföldi értékpapir van, mint azt az illetékes körökben hitték. Az anyag igen jó és exotikus, kétes értékü papirok alig találtattak. Kormánykörökben most arra gondolnak, hogy ezeket a külföldi értékpapirokat arra használják fel, hogy azokkal valutánk külföldi árfolyamát megjavitsák. E végből az értékpapirok tulajdonosait arra akarják kényszeriteni, hogy azokat a külföldön eladják. Az igy befolyó idegen pénzek az itteni magas devizaárfolyamokat is lenyomnák. Hogy a kormány milyen intézkedésre szánja el magát, arról nincs pontos információnk. De azt hallottuk, hogy a bankok kéz alatt utasitást kaptak, hogy ezeken a külföldi értékpapirokon lehetőleg tuladjanak. Lehet, hogy a kormánynak más céljai is vannak. Németországban például a kormány a bejelentett külföldi papirokat kölcsönbe veszi és a kamatokon kivül bizonyos megtéritést fizet. Ugyanezt tette a francia kormány is, mely a kölcsönbe vett neutrális értékekre Amerikában kölcsönt vett fel.

A bankok kondiciós kartellje. A bécsi bankok tárgyalásokat kezdtek a courtage- és proviziós dijak felemelése dolgában. Ezek a tárgyalások eredmény nélkül végződtek, mert — mint értesülünk — a *budapesti bankok nem akartak* a dijak felemeléséhez hozzájárulni. A budapesti intézetek magatartásukat azzal indokolták, hogy a szolid banküzletet a mostani komoly időkben nem szabad holmi áremelésekkel a rendes kerékvágásból kizökkenteni. Megjegyzendő, hogy a dijak emelését nem is annyira a pénzintézetek, mint inkább egyes magánbankházak akarták keresztülforszirozni.

Egy rókáról két bőrt. *A tengerhajózási társaságok részvényei* mostanában erősen emelkednek és nagy keresletnek örvendenek. Hogy ennek a tőzsdemanővernek kik állanak a háta mögött, azt nem tudjuk. De ez nem is fontos. Mindenesetre furcsa dolog, hogy ezek a részvények akkor mennek fel, amikor majdnem minden nap érkezik hir arról, hogy külföldön internált magyar és osztrák hajókat foglaltak le. A tőzsdén azt mondják, hogy a hajóvállalatok a béke megkötése esetére nagyszerü konjunktúrának néznek elébe. Hát ez igaz, csakhogy ezt se lehet magas árfolyamokkal eszkomptálni, minthogy bizonyos, hogy a kormány, mely a hajósvállalatokat — az *Adriát* és *Ungaro Croatát* — szubvencionálja, nem fogja türni, hogy a társaságok a szállitóközönséget kizsarolják és tulmagas tarifákat állapitsanak meg. Egy rókáról két bört lenyuzni nem lehet. Mert végeredményében a szubvenció is a szegény adózó közönség zsebeiből kerül elő.

A bankok áruüzletei. Az osztrák bankbotrányok következtében a magyar közönség figyelme is a bankok áruüzleteire terelődött. Mint értesülünk, a budapesti és nagyobb vidéki bankok kebelében intézkedés történt arra nézve, hogy a *direkt áruüzletet megszüntessék,* ami alatt azt a közvetlen árukereskedelmet kell érteni, melyet néhány bank a háboru alatt folytatott. Ez az intézkedés azonban nem érinti a bankoknak már béke idején is fennállott áruosztályait, melyek eddig is az áruüzletek finanszirozásával foglalkoztak, ami a bankszakmának egyik lényeges ágazatát képezi. Különben is a bankok erre nézve megnyugtatást kaptak a kormánytól is, mely sulyt helyez arra, hogy a hatóságok ne zavarják munkájukban a pénzintézeteket, melyek a háboru alatt az államnak oly nagy szolgálatokat tettek.

Biró Ármin kitüntetése. A király hámori Biró Árminnak, a Rimamurány-salgótarjáni vasmü r.-t. vezérigazgatójának, aki negyven esztendeje áll a vállalat élén és a magyar vasipar fejlesztése terén elvitathatatlan nagy érdemeket szerzett, érdemei elismeréseül a Ferenc József-rend középkeresztjét adományozta.

Előléptetések a Hungária banknál. A Hungária bank r.-t. igazgatósága Haas Gyula, Horvatovich Ferenc és Kleindin Hugó cégvezetőket aligazgatókká, továbbá Lányi Emil és Polakovits Zsigmond főtisztviselőket cégvezetőkké nevezte ki.

A „Levante" tőkeemelése. A Magyar Keleti Tengerhajós r.-t. Ullmann Adolf főrendiházi tag elnöklésével legutóbb tartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy az 1914-ben nyert közgyülési felhatalmazás alapján a társaság részvénytőkéjét 20.000 darab 200 koronás névértékü részvény kibocsátásával 6,000.000 koronáról 10.000.000 koronára emeli fel. A Magyar Általános Hitelbanknak a társasággal 1912-ben létesitett és közgyülésileg jóváhagyott megállapodása értelmében joga volna a most kibocsátásra kerülő összes részvényeket 240 koronás áron átvenni. A bank azonban a hajósrészvények mostani konjunktúrájára való tekintettel az átvétel árfolyamát 280 koronára javitotta fel és 10.000 darab uj részvényt a társaság rendelkezésére bocsátott. A régi részvényesek ezt a 10.000 darabot 3:1 arányban 280 koronás árfolyamon kapják, 1917. január 1-től járó 5 százalékos kamat hozzászámitásával. Az elővétel joga április 25-től május 8-ig az erre vonatkozóan közreadandó hirdetésben foglalt feltételekkel gyakorolható.

A „Fonciére" részvényei uj kezekben. A Magyar Általános Hitelbank és a Hoffmann S. és V. cég a birtokukban lévő Fonciére-részvényeket barátságos megállapodás utján a Magyar Agrár- és Járadékbank Rt.-nak és a Herzog M. L. és Társa cégnek átengedték, minek folytán Lukács József igazgató a Fonciére igazgatóságában viselt állásától visszalép.

A Wiener Bankverein a napokban tartotta rendes évi közgyülését az igazgatótanács elnökének, Schenk Adolf lovagnak elnöklete alatt. Az igazgatótanács javaslatára a közgyülés elhatározta, hogy a 37,893.510·02 koronára rugó bruttó nyereségből, a költségek és egyéb kiadások, leirások és az alapszabályszerü levonások, továbbá a bank alkalmazottai nyugdijalapjának 1,600.000 koronával való rendkivüli javadalmazása után, 8 százalék, vagyis részvényenként 32 korona (a tavalyi 28 korona = 7 százalékkal szemben) fizettessék, 1,056.478·87 korona pedig uj számlára elővezettessék. Az igazgatóság által javasolt alapszabálymódositások után a turnus szerint kiváló báró Liebig Alfréd, lovag markhofi Mautner Kuno és nemes parneggi Pollack Felix igazgatótanácsi tagok ujból megválasztattak.

A Hungária Bank Részvénytársaság a napokban tartott igazgatósági ülésében megállapitotta az 1916. tiszta nyereséggel zárult. Osztalékul 250.000 üzletév mérlegét, mely 463.638 korona 96 fillér tiszta nyereséggel zárult. Osztalékul 250.000 koronát, vagyis 5 százalékot fizettek ki. A közgyülést május 12-re tüzték ki.

Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Rt. igazgatósága elhatározta, hogy a május 10-re egybehivandó rendes közgyülésnek inditványozni fogja, hogy a 376.078 koronányi alapszabályszerü leirások eszközlése után fennmaradó 1.214.951 korona tiszta nyereségből a részvénytőke 5 százalékos kamatoztatására 800.000 korona fordittassék és hogy az alapszabályszerü jutalékok fedezése után fennmaradó 371.942 korona uj számlára vitessék elő. Egyuttal az igazgatóság Fuchs Richard ügyvezető igazgatót vezérigazgatóvá, Végh Arthur igazgatóhelyettest igazgatóvá, Stengel Adolf és Beck Adolf főtisztviselőket cégvezetőkké és Radó Géza dr.-t titkárrá nevezte ki.

Az Országos Iparbank Részvénytársaság 18-án tartotta Weiszmayer Oszkár alelnök elnöklésével közgyülését. Elhatározták, hogy a 403.264 korona tiszta nyereségből osztalékképen 8 korona (4 százalék) fizettessék ki, a tartalékalapra 120.163.20, az ujonnan létesitett nyugdijalapra K 50.000 fordittassék. Az igazgatóságba ismét megválasztattak Weiszmayer Oszkár és Spitálsky József, uj tagokul dr. Makinsky Ferenc és Freyseysen Virgil, a Schönborn-Buchheim-féle uradalmak központi felügyelője.

A Goldberger Sám. F. és Fiai Részvénytársaság 1916. évi zárószámadása a tartalékolások és leirások után 708.098 korona 57 fillér tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a folyó hó 29-ikére egybehivandó közgyülésnek azt fogja inditványozni, hogy osztalék fejében 8 százalék, vagyis részvényenként 32 korona fizettessék, a tartalékalap javadalmazására 100.000 korona fordittassék, a társaság jóléti alapjai számára 50.000 korona utaltassék ki és a 71.700 korona 29 fillér maradvány az 1917. üzletév javára irassék.

A Gschwindt-féle szesz-, élesztő-, likör- és rumgyár r.-t. Gshwindt György dr. elnöklésével tartotta meg közgyülését, amelyen 60 koronás osztalék kifizetését határozták el. A vállalat a hadikölcsön jegyzésén a lefolyt évben is résztvett és eddig összesen két millió koronát jegyzett. Hadi jótékonysági célra a zárószámadás alkalmából 100.000 koronát adományoztt, tisztviselőinek pedig hadi drágasági pótlék és jutalmazás cimén 150.000 koronát juttatott.

A Fonciére mérlege. A Fonciére Pesti biztositó-intézet ez évi április 30-ikán fogja ez évi rendes közgyülését megtartani. A mult évi dij- és illetékbevétel az elemi és balesetágazatokban 15,544.848.43 koronát és az életbiztositási ágazatban 6,585.767.48 koronát összesen tehát 22,130.615.91 koronát tett ki, mig a későbbi években esedékes tüz- és balesetágazatbeli dijkötelezvények és dijváltók összege 44.344,951.93 koronára rugott. Az életbiztositási állomány az elmult üzleti évben 141,724.141 korona tőkét és 238.220 korona járadékot tett ki. A dijkár- és nyereségtartalékalapok, valamint a dijáthozatok 53,466.399.06 koronát tesznek ki. Az intézet összes tartalékai a nyereség-tartalék ezidei javadalmazása után 3,065.912.42 koronával szaporodtak. A megfelelő tartalékolások után rendelkezésre álló 632.404.06 korona nyereségből részvényenként 16 kor. (8%) osztalék kifizetése fog inditványba hozatni.

A Neuschloss-féle nasici taningyár r.-t. igazgatósága elhatározta, hogy a május 8-ikán megtartandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy az 1,882.520 K-t kitevő tiszta nyereségből osztalékul 45 koronát (tavaly 35 korona) fizessenek, a különböző tartalékolások után fennmaradó 185.035 koronát uj számlára vigyék át.

A Dunagőzhajózási Társaság igazgató-tanácsa most teszi közzé az 1916. évi zárószámadást, mely 9,826.458·40 korona értékleirás levonása, a várható adókról való megfelelő gondoskodás, a nyugdijalaprendezési külön számla 840.701 koronával való javadalmazása, a hajóbiztositó-alap és az áruszállitási biztositó-alap egyenként 500.000 koronával való rendkivüli javadalmazása után 9,423.572·69 korona tiszta hozadékot tüntet ki a mult évi 4,575.039·81 koronával szemben. Az 1915. évi nyereségáthozatal beszámitásával 10,863.193·45 korona összeredmény mutatkozik. Az igazgatótanács elhatározta, hogy a május 30-ra kitüzött közgyülésnek inditványozni fogja, hogy a tartalékalapnak 1,279.914·54 koronával való alapszabályszerü javadalmazása és az államkincstárnak szerződésszerüleg visszafizetendő 312.821·76 korona adóssághátralék levonása után a társasági nyugdijalapnak 2,000.000 koronát és a bánya társládájának 500.000 koroát adományozzon. 1,100.000 koronát egy hajómegujitási alapnak juttasson, az igazgató-tanácsra eső 130.982·91 korona tantiéme levonása után pedig részvényenként 70 korona, azaz 4,032.000 korona osztalékot és élvezeti jegyenként 1·62 koronát, azaz 40.500 koronát fizessen és a fennmaradó 1,466.974·24 koronát uj számlára vigye át.

A Hungária országos magyar vajkiviteli r.-t. most közzétett mérlege szerint a tiszta nyereség, megfelelő tartalékolások és bőséges leirások után, 161.444·29 korona. A részvénytőke 1 millió korona, amelyből 300.000 korona van befizetve. A vállalatot nagy szakértelemmel Bogdányi M. főv. biz. tag vezeti.

A Thiergärtner és Stöhr r.-t.-nak 1916. évi mérlege szerint 332.032 korona volt a brutto-jövedelme. Erre 267.061 korona költsége volt, leirásra 5843 koronát fordittottak, ugy, hogy az 1019 korona áthozattal együtt 60.147 (+13.179) korona a nyeresége a 600.000 korona névleges, de csak 350.000 koronával befizetett részvénytőke után.

A Tojáskereskedelmi r.-t., mely tavaly alakult 500.000 korona névleges részvénytőkével, most teszi közzé az első üzletévéről szóló mérlegét, melynek alapján az 1180 korona kamatjövedelemmel együtt 25.195 korona volt a brutto-jövedelme. Ebből költségre csak 4505 korona kellett, az alapitási költségből és berendezésből 2055 koronát irtak le, igy 10.851 korona a nyeresége a még csak 150.506 koronával befizetett részvénytőke után.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

„OPERA-PINCÉBEN"

VI., Andrássy-ut 25.

esténként

VÖRÖS JANCSI

muzsikál.

Déli teriték 3.70 K. Esti teriték 4.— K.

Figyelmes kiszolgálás!

ERDÉLYI FRIGYES.

Fővárosi Orfeum

VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Levis Jaques

A változatos nagy áprilisi müsor keretében: a varsói Kamenszky-színház müvésze Gogol: „Der Wahnsinnige" cimü jelenetében. Jackley Roston, gorilla-ember. Leros ólomkatonák, humoros katonai zene szkecs Kitty Trancy, a jelenkor legelegánsabb variete száma Huszár Károly mint „Dollárnéni".

Az előadás 1/4 8 órakor kezdődik.

TÉLIKERT

(Ezelőtt JARDIN D'HIVER)

NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25

Esti előadás kezdete **7** órakor.

Gizella Werbezirk vendégjátéka a „Pfeffer und Salz" cimü kacagtató bohózatban, **Willy Pantzer's Comp.** „An der russischen Front" cimü eredeti szkeccsében. Uj operette **Kabos Gyulával** a cimszerepben. Ezeken kivül több fényes attrakció tánc- és szoló számok.

Vasárnap délután 1/2 3 órakor családi előadás teljes müsorral és **félhelyárakkal.**

KRISTÁLY-PALOTA

Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Minden este 7 órakor.

a három világszenzáció!

„Schubert"-operett, Julius Spielmannal és Nagelmüllerrel. Armin Berg a haotakirály. Herendi Hermann Manci füttyös operája és még 10 elsőrendü szám.

MOZGÓKÉP-OTTHON

VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.

TELEFON: Jegyrendelés 144—98.

Homunkulus VI.

Kettős szerepében **Olaf Fönss** páratlan virtuóz játéka

A soha be nem fejezett kép

Amerikai dráma 2 felvonásban.

Váljunk el!

Bohózat Manny Zinnerrel.

Előadások kezdete: 3, 5, 1/2 7 és 1/4 9 kor. Pénztár: d. e. 1/2 11—1/2 1-ig, d. u. 1/2 3-tól kezdve.

Minden hétfőn uj müsor!

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán)

Olcsó árak! Olcsó árak!

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor.

Nagy Endre konferánszaival **A porcellánőrült** operett, irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla. **Estétől reggelig** látványos tánckölteméný, irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla és a teljesen uj áprilisi müsor.

Sörkabaré 7—10 óráig, pompás uj müsor. Belépődij 2 K.

SIÓFOK fürdőtelep

ez évi fürdőidénye junius hó 15-én kezdődik. A szállodai szobákra és a Strandfürdő capánáira a fürdőigazgatóság budapesti irodája (Andrássy-ut 5, I. emelet) fogad el előjegyzéseket.

P. Menichelli

„A nősténytigris" és **„Csókos éjszakák"** főszereplőivel.

A jasszleány

Külvárosi regény 4 felvonásban

a Royal-Apollóban!

Előadások kezdete 4, 6, és 8 órakor.

Jegyek előre válthatók délelőtt 11—1-ig, délután 4 órától.

Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

Fenomenális müsor!

A kinematográfia legmonumentálisabb alkotása **IBSEN** világhirü költeménye filmen

Terje Vigen

Drámai játék 3 felv. A czimszerepben: Victor Sjöström. — Azonkivül **PSILANDER** utólsó fellépése „A sphinx rabja" cimü szinmü főszerepében.

Bemutatásra kerül az

OMNIÁBAN

Előadások kezdete: 4, 6 és 8 órakor.

Elővétel délelőtt 11—1 óráig és délután 1/2 3 órától.

BOKOR PAPRIKA SZEGED

Sürgönycim: **„Ferri" Szeged.**

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

BEKETOW-CIRKUS

VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este 1/2 8 órakor.

A legszenzációsabb hölgyműsor

Szépség • Müvészet • Erő

Csütörtökön d. u. 1/2 4 órakor. Szombaton d. u. 1/2 5 órakor családi előadás teljes esti müsorral, félhelyárakkal mindenkinek.

Vasárnap d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás, félhelyárakkal gyermekeknek.

APOLLÓ-KABARET

Népszinház-utca 1. Telefon: József 13-26.

A nagysikerü áprilisi müsor:

Szilágyi és Hajmás

Egy régi ballada. Szinpadra tette: **Szép Ernő.**

Csendesen csak csendesen.

Tréfa. Irta: **Kőváry Gyula.**

Kidoblak az ablakon!

Jelenet. Irta: **Lakatos László.**

Azébresztő-óra

Magánjelenet. Irta: Lovászy Márton

Warum stehen wir schon wieder?

Kőváry tréfája.

Fellépnek: Németh Juliska, Haraszthy Mici, Lenkeffy Ica, Szőllősi Rózsi, Vidor Ferike, Andai Terka, Herczeg Jenő, Kőváry Gyula, Magyary Lajos, Mály Gerő, Gózon Gyula, Lajthay Károly, Erdélyi Géza, Sándor József.

Előadások 5 és 1/2 8 órakor.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia

muzsikál.

Óvjuk Önt!

világhirü **„keleti gyöngyeink"** silány utánzataitól. Fiókjaink nincsenek! Az eredeti keleti gyöngykollierek, fülbevalók, csavarok, lorgnettláncok stb. finom ékszerész-munka, csak is és közvetlenül tőlünk szerezhetők be! Kicsinyben való eladásnál privátoknak is nagybani árakon! **Orient Perlen-Engrosshaus, Wien, II., Praterstrasse 50/F.** A **„keleti gyöngy"** tökéletes pótlása az igaz gyöngynek! A legjobb szakembert megtéveszti! Kérje azonnal uj prospektusunk dijmentes megküldését.

A gazgatóság.

ORIENT PERLEN

Külföldi parfümök.

Ajánlok legfin. parfümöket dekánként: Quelque fleurs Ambra Antique. Batschari, Lorigan 8.—K; Rózabonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Fairói mákvirág, Iboya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona, Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: Hyvaryon & Co. Egyedüli szétküldési hely: **Gross Antal** kiviteli háza Budapest, VIII., József-körut 23.

A tojás drága! „Pax" tabletta

segitségével tojás nélkül is szép szinü, kiadós és jól emészthető

tésztát és süteményt

készit minden házlasszony! **A „Pax" felülmulhatatlan!**

Egy **50 filléres** doboz „Pax" tablettával **10 tojást** lehet megtakaritani.

Kérjen próbaküldeményt **2 dobozt** (20 tabletta) **1 korona** beküldése ellenében bérmentve.

Főelárusitókat és kerületi képviselőket keresünk. Telefon József 28-65. szállit a **PAX-MÜVEK** Budapest, VII., Rákóczi-ut 42

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-95.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk nagykereskedése

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Legjobb, kipróbált antiseptikum a

Lysoform

Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

Gyártja:

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Teljesen uj üzemképes

luxus-automobilok

azonnal szállithatók

Bárdi, Lehel-utca 25.

MILLIÓK KÖNYVE.

36. szám.

DOSIA

Greville regénye.

A rendkivül érdekes regény

ára 40 fillér

Kapható mindenütt.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. ::::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** műkőből.

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Dr Pápay-féle oltóintézet

Budapest, Teréz-körút 31. szám.

Szállit kitünő minőségü, enyhe reakcióju

himlő-, typhus-, kolera-, vérhas-, skarlát-, diphteria-, tetanus elleni

és minden más bevált

oltóanyagot és serumot

KIRÁLYTIGRIS IV.

Jimmy Valentine negyedik és utolsó kalandja.

AZ ACÉLKIRÁLY

Egy karrier története 4 felvonásban Robert Warwick-kal

Mimose asszony áldozata

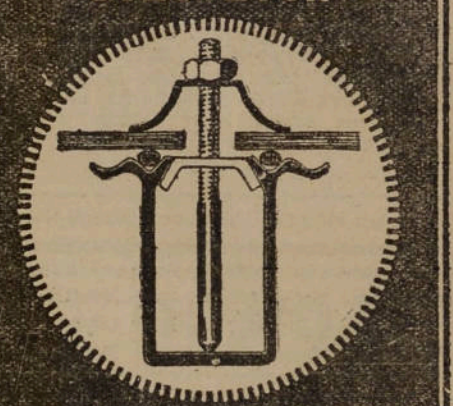
Dráma 3 felvonásban

a TIVOLI-ban!

VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.

Előadások kezdete pont 4, 6 és 8 órakor.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest VIII., Futó-utca 10. szám.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

TELEFON: **152-66, 59-29.** SÖRGÖNYCIM: **Földbérlők 15766.**

GÉPOSZTÁLY:

Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:

Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.

Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. május 2-án. — 18. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Vázsonyi

Vilmos mult szombaton hatalmas beszédet mondott, amelyben a városok pártjának szervezését is érintette. Voltak, akik a demokraták vezérének megnyilatkozását ugy kommentálták, mintha Vázsonyi állást foglalt volna az uj alakulás ellen. A konkolyt hintők és ellentéteket keresők megfeledkeznek arról a tényről, hogy Vázsonyi megjelent a városok kongresszusa választmányának ülésén, amelyen éppen a városok pártjának a programmjáról volt szó. De nemcsak megjelent, hanem véleményét — mint ahogy mindig megteszi — szabadon és melléktekintet nélkül kifejtette és azzal a válaszszal, amelyet a párt alakulására, programmjára, szervezésére vonatkozólag a polgármestertől kapott, minden további vita nélkül megelégedett.

És tévednek azok is, akik teljes jóhiszeműséggel gondolják, hogy a városi párt kérdésében lényeges és elvi jelentőségü differencia van Vázsonyi és a polgármester között. Nincs köztük eltérés, programmjuk azonos: a polgári önérzet felkeltése, erősitése, a városi polgárság érdekeinek felismerése, képviselete, a polgárság egyenlő elbánásának kiküzdése. A gyakorlatban ugy alakul ez a programm, hogy minden párt ellen és minden kormány ellen, amely háttérbe szoritja a városi lakosságot és amely megnyomoritani igyekszik a városokat, küzdenie kell és küzdeni fog a városok pártja. Vázsonyi szerint — és minden elfogulatlan ember szerint — a jelenlegi kormánypárt és a jelenlegi kormány megnyomoritja anyagilag, erkölcsileg és politikailag a városokat, a városok lakosságát, ebből tehát az következik, hogy a városok pártjának haladéktalanul fel kell vennie a küzdelmet — a kormány és pártja ellen. A programm gyakorlati kivitele valóban nem lehet más, mint határozott, éles, ellenzéki akció és a különbség Bárczy és Vázsonyi között mindössze az, hogy Bárczy általánosságban, Vázsonyi pedig nevén nevezve akarja megdönteni a városokkal éppenséggel nem rokonszenvező pártot és kormányt. De aki a viszonyokat ismeri és aki figyelemmel van a polgármester helyzetére, hivatali állására, az nagyon jól tudja, hogy ami Vázsonyinál érthető és természetes dolog, arról Bárczy legföljebb a maga lelkiismerete előtt tehet hitvallást. Mi szentül hisszük, hogy a városi lakosság hivatali és politikai vezérei egy vizen fognak evezni és éppen ugy, mint ahogyan közös a cél, megtalálják a közös eszközöket is. A városok pártja el sem képzelhető Vázsonyi és Bárczy céltudatos és harmonikus együttmüködése nélkül.

Egyetlenegy momentumra akarjuk a legnagyobb nyomatékkal felhivni az uj alakulást. Ne tekintsék mellékcélnak a városi tisztviselők helyzetének javitását, hanem teljes erővel szálljanak sikra a proletársorsba döntött derék, önzetlen, lelkes tisztviselőkért, akiknek ügye most talán még aktuálisabb, előbbrevaló, mint a párt politikai programmjáért való küzdelem. Gerinces, önérzetes polgárságot akar a városok pártja és egy gerinces városi polgári társadalom el sem képzelhető független, jól dotált városi tisztviselői kar nélkül. Szerezze meg a városok pártja minden becsületes, igaz embernek a rokonszenvét és bizalmát azzal, hogy élére áll a tisztviselők mentési akciójának. Ezzel oly nagy erkölcsi tőkét szerez magának, hogy minden gáncs és intrika megtörik az igazság és becsület erején.

Fullánkok

...

Betöltötték

végre a tisztviselői állásokat és ezzel ismét eleget tett a tanács becsületbeli kötelességének. A baj azonban mindig az, hogy mikorára az ilyen szervezésekből — választás lesz, uj sebek fakadnak ki, uj személyzeti szükségletek támadnak, uj állásokra van ismét szükség. És hiába szavalnak egyesek, hogy a személyzeti kiadások szaporitásától tartózkodni kell, az igazság az, hogy az uj állások szervezése mindig feltétlen szükségesség, amit legjobban bizonyit az a tény, hogy éveken keresztül várnak rá a tisztviselők és hogy az uj állások betöltése után — mindig óriási számmal maradnak olyanok, akik megint kiestek, s akiknek most ismét elölről kell kezdeniök a küzdelmet. Nagy hiba, hogy kevés megértés mutatkozik a tisztviselők baja iránt a belügyminisztériumban, amely most is csekély négy esztendeig hevertette a szervezési aktákat az iróasztalokon.

Uj adók

szakadnak a főváros polgárságára, az ember már nem is ismeri ki magát abban a nagy tömkelegben, amelylyel a főváros fejbevágja a saját polgárait. Lesz telekadó, vigalmi adó, közlekedési adó, vizadó, pezsgőadó, kártyaadó, fogyasztási adó, ebadó, tüzadó, vágódij-, szemétfuvarozási dij-, tattersalli dij- és egyéb dijemelés. Most nem is emiatt akarunk panaszkodni, hanem szóvá akarjuk tenni, hogy a világitási adót és a vigalmi adót már hónapokkal ezelőtt elfogadta a közgyülés, ellenben a miniszteriumban még mindig nem dőlt el ezeknek az adóknak a sorsa és megeshetik majd a többi adóval is, hogy a főváros tervez és a miniszter végez. Nem nagy baj ez — a közönség nézőszögéből, de katasztrófa volna a főváros háztartásának szempontjából.

A malmok

békeidőben tudvalevőleg azzal szerezték millióikat, hogy tőzsdei spekulánsok voltak, hausse- és baisse-lovagok, akiknél szinte mellékes volt a tulajdonképpeni üzlet: az őrlési forgalom. A háboru alatt a malmok kapzsisága nem változott, sőt nagyobb lett, ellenben az üzlet megváltozott, mert most nincs liszt, amivel spekulálni lehetne és nincs tőzsde, ahol játszhatnának. Ráfanyalodtak tehát az őrlésre, de az őrlési dij megállapitásánál a magasabb körök nem feledkeztek meg a malmokról és a kenyér drágaságának egyik főtényezője a magas őrlési dij. A malmok azonban nem állottak meg ennél, hanem most a zsákokkal manipulálnak, rossz zsákokat adnak el a füszereseknek négy korona ötven fillérért, ellenben kifogástalan zsákokat követelnek tőlük négy koronáért. És az üzletet a füszeresekre a hatóságok oktrojálják, a hatóságok, amelyek félnek a hatalmas malmoktól és inkább megdrágitják a kenyeret, mintsem hogy a malmokat óriási és jogtalan hasznukban korlátozzák.

Kürthy Lajos báró

a törvényhatóság közgyülésének határozatairól, a lakosság lisztellátásáról, a román gabonáról, a husárak és az élőállatok maximálásáról és az osztrák látogatók kenyérfogyasztásáról

A fővárosban nem lesznek husjegyek

A törvényhatósági bizottság április 18-iki közgyülésén *Folkusházy* tanácsnok közélelmezési jelentésével kapcsolatosan határozatba ment, hogy bizonyos közélelmezési kérdésekben a közgyülés a kormányhoz felterjesztést, illetve az Országos Közélelmezési Hivatalhoz átiratot intéz. Ott volt a kérdések között a főváros lakosságának liszttel való zavartalan ellátása, a tengeriliszt árának leszállitása, a hussal való táplálkozás olcsóbbá tétele, az élő állatok árának maximálása, a fővárosnak nagyobb mennyiségü vaj utalványozása és más fontos intézkedések kérése. Olyan problémák ezek, amelyek Budapest lakosságának létérdekeibe vágnak és igy fontosnak tartottuk, hogy kikérjük *Kürthy* Lajos báró v. b. t. t-nak, az Országos Közélelmezési Hivatal elnökének véleményét a közgyülés határozatairól.

A nagyfontosságu beszélgetésről a következőkben számolunk be:

— A főváros törvényhatósági bizottságának április 18-iki közgyülésének — kérdeztük — határozataival szemben alkotott-e már excellenciád véleményt?

— A közgyülés határozatait eddig még csak a lapokból ismerem. Ott olvastam azt is, hogy ezekről a határozatokról bennünket is értesiteni kivánnak, de *az átiratot ezideig még nem kaptam meg* és igy véleményem sem igen alakulhatott még ki róla. A sajtó közlése nyomán ugy látom igen sok kérdésről van szó, amelyeknek legnagyobb része még azokra a régi dolgokra vonatkoznak, amelyek annak idején a Közélelmezési Hivatal megalakulása előtt a belügyminiszterium hatáskörébe tartoztak.

A határozatok között — mondottuk — olyanok is vannak, amelyeknek aktualitása mindenek felett való és amelyek Budapest közönségét létérdekeiben érdeklik. Igy elsősorban azt kéri a főváros, hogy a főváros lakosságának lisztellátása a folyó termésév végéig feltétlenül és oly módon legyen biztositva, hogy a lisztadagok további redukciót ne szenvedjenek és hogy ennek érdekében a romániai gabonakészletekből a főváros megfelelő mennyiségben részesitessék.

— *A főváros lakosságának lisztellátásáról* — tekintetbe véve Budapest speciális viszonyait is — mindenkor tőlünk telhető gonddal voltunk. Ezideig e tekintetben semmiféle fennakadás nem volt és reméljük a jövőben sem lesz. Előre azonban semmit sem tudhatunk biztosan. A fővárosnak utalványozott havi mennyiség ezidőszerint hatszáz vaggon. Ezt most is megkapja Budapest lakossága és reméljük, a hátralevő két hónapban sem kell redukcióval élnünk. Az én helyzetem rendkivül kényes, biztató dolgokat mondani nem akarok, nehogy a mi takarékoskodásra nem igen hajlandó közönségünk elbizakodjék, pesszimistának lennem sem szabad, mert ha az lennék, esetleg riadalmat keltenék. A hatszáz vaggonnál kapott már többet is Budapest, volt idő, amikor hét, sőt nyolcszáz vaggon volt a kontingens, de redukálni kellett. Aligha mondha-

tok tehát ilyen körülmények között egyebet, minthogy *mindent el fogunk követni, hogy a további redukciót ki lehessen kerülni.*

— Hogy román gabonát adjunk? Hát istenem, van román gabona is? Én ezt aligha merném mondani. Legalább a mi számunkra nincsen. Mindazonáltal tagadhatatlan: azáltal, hogy *hadseregünk és szövetségeseink ellátása ezen a réven megkönnyebbült, közvetve mi is éreztük és érezzük a román gabona jótékony hatását.*

— Ami a kukoricaliszt árának leszállítását illeti, ez — amint tudja — már meg is történt és így mire a főváros kívánságai hozzánk jutnak, ennek a jogos kérésnek elintézése régen megtörtént.

Kéri a főváros közgyülése — folytattuk — hogy a hussal való táplálkozás olcsóbbá tétele érdekében az osztrák kormányéhoz hasonlatos intézkedések tétessenek. Bécsben épen most határozták meg a husadagokat. Történnek-e a tekintetben nálunk is intézkedések?

— *A husárak maximálása épen most van folyamatban* — felelt *Kürthy* báró — most akarjuk dülőre vinni ezt a nagyfontosságu kérdést, aminek remélhetőleg meg lesz a kivánt hatása. A kérdéssel *már foglalkozott a Közélelmezési Tanács, most pedig az egyik albizottság dolgozza ki a részleteket.*

— Ami az osztrák intézkedéseket illeti, elmondhatom, hogy *azok máris csődöt mondtak.* Ezen a téren aligha fogjuk őket követni, mert nem tartom okos dolognak, hogy egy kiló hust huszfelé aprózzunk. Ennek az elosztásnak nem lenne sok értelme.

A husárak maximálása mellett nem készül-e excellenciád az élőállatok árának maximálására, amit a főváros közgyülése szintén kér?

— Erről ezidőszerint nincsen szó és erről a kérdésről nem is tudok bővebbet mondani. Hasonlóképen nem sok megjegyzésem lehet ma a főváros ama kérésére, hogy a Budapesten levágott sertések husának Budapestről való elszállitása megtiltassék. Ez a kérdés már a politika körébe tartozik és ha nem csalódom, hasonló természetü dolgokról épen most tárgyalnak kormányférfiaink Bécsben.

Most a világháboru eseményére terelődött a szó és őexcellenciája emelt hangon mondta

— Higyje el, hálát adhatunk az Istennek, hogy Budapestet ugy el lehetett látni élelemmel, amint ez sikerült, amint ez eddig volt és ma is van. Ha Budapesten imitt-amott apró elégedetlenség mutatkozik is, annak semmi más oka nincs, minthogy keveset éreztünk eddig a háboruból. Mások sokkal többet türtek, mint mi. Bécs és Berlin is többet érzett az élelmiszerhiányból, mint mi. Ott sokkal nagyobb önmegtartóztatásra volt szükség, mint nálunk.

Megemlitettük még, hogy Ausztriából a nyaralók nagy inváziója készül Magyarországra, mert a Lajtán tul az a téves hit él, hogy nekünk fölöslegesen sok élelmiszerünk van.

— Ezt a jelenséget, amely természetesen téves hiten alapszik, mi is észrevettük. De megtesszük a kellő intézkedéseket is. Lisztet, kenyeret, hiszen mi sem vagyunk bőségben, csak a reciprocitás elve alapján adhatunk. Az osztrák nyaralóknak el kell hozniok a maguk osztrák kenyérjegyét, amit mi honorálni fogunk. Adunk érte lisztet, kenyeret. De magyarországi kenyérjegyet osztrák polgároknak nem adhatunk. Ezzel szemben az a kivánságunk, hogy Ausztriai fürdőhelyeken is számitolják le a mi kenyérjegyeinket, majd azután a két kormány tudni fogja a módját, hogy hogyan kell a leszámolást megejtenie.

A tejhivatal csődje

Mussong tejdiktátor kegyencei. — Uj rendszert a tejelosztásban!

Budapest tejellátása terén most, épen amikor javulást vártunk, szinte ijesztő visszaesést tapasztalunk. Még egyetlen szerencse a szerencsétlenségben, hogy ki lehet mutatni, hogy *nem a tejhiány, hanem csak a tejelosztás körül hemzsegő adminisztráció tehetetlensége és tudatlansága emelkedett.* Ez azonban olyan fokot ért el, hogy a tejelosztás mai állapota olyan panaszokat vált ki a közönségből, amely sürgős javitást parancsol. Betegeink megmentése, gyermekeink felnevelése elemi kötelességünkké teszi, hogy szigoru kézzel mutassunk rá a főváros tejhivatalának rendszerére, amely előbb vagy utóbb, dacára annak, hogy komolyabb hiányról nem lehet szó, nemcsak a tejkereskedelmet teszi tönkre, de igen könnyen odáig juthat, hogy a sirok tömegével gazdagithatja a temetőket.

Kidobott százezrek.

A kormány, illetve *Kürthy* Lajos báró mindent megtett Budapest tejellátása érdekében, nem volt tétlen a székesfőváros tanácsa sem, amelyet épen a betegekről és gyermekekről való gondoskodás vezetett a tejhivatal felállitásának tervéhez. Az elv az volt, hogy ez a hatósági intézmény meg fogja találni a beszerzés módjait és igazságosan, okosan intézi el a tejelosztást. Többek között ez a cél inditotta a fővárost arra is, hogy összeköttetést szerezzen a *Központi Tejcsarnokkal,* amely összeköttetést helyesen ugy lehetett volna kihasználni, ha a főváros a Budapestre beérkező tejből bizonyos mennyiséget átadott volna az amugy is kebelébe tartozó Központi Tejcsarnoknak, hogy azt meglevő és kipróbált szervezetével a fennálló szabályok szerint igazságosan ossza szét. A tanács azonban nem találta föl ezt a Kolumbus-tojást, hanem a kézenfekvő megoldás helyett fölállitotta a tejhivatalt. Magáért a tejhivatal felállitásáért azonban nem érheti gáncs a tanácsot, mert a tejet a Központi is, a tejhivatal is elosztha tta volna, bár ez utóbbi a tej árának rovására sokkal nagyobb költséggel dolgozik, hiszen magának a hivatalnak fentartása százezrekbe kerül. Igazgató, két aligazgató, irodafőnök, számtisztek, gépirókisasszonyok tömege végzi a munkát, amelyről kiderült, hogy legfőként a közönség bosszantását tudja elérni.

Mielőtt ezt a hatalmas és költséges apparátust üzembe helyezték, tárgyalásokat folytattattak a tejkereskedőkkel, gondoskodjanak ők a tej elosztásáról a fennálló szabályok szerint. A tárgyalások azonban igen labilis alapon indultak meg, ami aztán megérlelte a tanácsban a gondolatot, hogy fölállitja a tejhivatalt. Szakemberek, amikor látták az uj intézmény szervezetét és müködését, hamarosan tudatára jöttek annak, hogy az nem fog célra vezetni. Ennek a meggyőződésüknek illetékes helyen is kifejezést adtak.

Miért ment el Pikler?

Amikor a tejhivatal dolgozni kezdett, ujabb tárgyalások folytak a tejkereskedőkkel, de a szakértelem hiánya megbénitotta a tárgyalásokat. A tejhivatal első igazgatója, *Pikler* J. Gyula rendkivül jóhiszemü, minden tekintetben korrekt, sokat dolgozó ember volt, de más téren szerzett és mindenki által méltányolt tudását

Kutyavásár a városházán.

A városháza udvarán minden pénteken délelőtt furcsa tömeg verődik össze. Kutyaugatás, galambbugás, macskanyivákolás hallatszik és közben egy, az éjszakából olyan jól ismert borizü rekedtes hang, amely hosszan elnyujtva, szótagolva énekli:

— Ez a kutya eladó, jaj de eladó . . .

Megtörtént tehát az a furcsa eset, hogy ismét kutyavásárt tartanak, most azonban nem Budán többé, hanem a szinhelyét áthelyezték hozzánk Pestre, a városháza udvarára. Nem olyan régen tévedt ide be először János bácsi, akinek a másik nevét senki, talán még ő maga se tudja, álmosan és fáradtan és hozta magával, mint mindig, az ő apró kölyök-kutyáit, amelyek nélkül el sem lehet képzelni őt.

Mikor még nem ölték meg zárórával a pesti éjszakát, János bácsi éppen ugy hozzátartozott ehhez, mint az Erzsébet-körút kifestett lányai. Az Andrássy-uton kezdte mindig körsétáját, amelyet hajnaltájban, valahol a külső Józsefvárosban végzett be. Mindig egy csomó apró kölyök-kutya volt nála, néhányat zsinegen huzott maga után, egyet-kettőt az okosabbak közül maga előtt hajtott és egy-egy gyengéd oldalbarugással igazitott a helyes irányba, az apróbbacskákat pedig vagy a zsebébe dugta, vagy a keblén, az inge alatt, melengetve vitte magával. János bácsi jó vásárt csinált éjszakánként, tiz-husz koronáért kinálta bizonytalan származásu kölyök-ebeit, hogy azután egy-két koronáért tuladjon rajtuk.

Mikor aztán később egyre fogyott az éjszaka és János bácsinak is hamarabb kellett elintézni üzleti tranzakcióit, gondolt egy merészet és nagyot és egy szép napon reggel kilenc óra felé beállitott a városház udvarára és ott énekelte el ismert kutya-indulóját, gondolván, hogy ez az a hely, ahol a legtöbb ember megfordul és ahol a legjobban tudja pótolni azt, amit a rövid éjszakával elvesztett.

Ugylátszik, helyes üzleti érzékre való szimatja volt, mert nem is csalódott és bár most is tiz-husz koronáért kinálta mozgékony és nem mindig tisztességesen viselkedő áruit, legnagyobb meglepetésére a nappali hölgyek és urak nem koronájával vásárolták kutyáit, hanem megadták érte a 8—10, sőt több koronákat is. A jó üzlet láttára János bácsi kiterjesztette üzletkörét galambokra és később nyulakra is, s mikor mások is látták János bácsi jó üzleteit, egyre többen jelentek meg péntek délelőttönként, hogy konkurrenciát csináljanak néki, de bizony ez senkinek sem sikerült, mert senki sem tudta olyan szépen, szivhezszólóan énekelni, hogy: „e z a k u t y a e l a d ó."

János bácsi körül most is nagy csoport áll, mert az öreg, szokásától eltérően, egy vagyontérő buldoggcsaládd al jelent meg a helyszinen. Kérdésemre nem is habozott kijelenteni, hogy egy hadnagy ur megbizásából adja el ezeket, bizonyára megszorult a gyerek és sürgősen „d o h á n y r a" van szüksége. A vevők persze nem sokáig késnek és rövidesen egy fiatal, vadász-ruhás hölgy heves alkudozásba bocsátkozik az öreggel, miközben egy főhadnagy magyarázza néki roppant szakértelemmel, hogy miért kell ezt a kölyket megvenni s nem pedig a másikat, amelyiknek kórbe a farka és rossz állásuak a fülei, holott ez a francia buldoggok esztétikai törvényeibe ütközik. Magam is megpróbálkozom az alkuval, de már elkéstem, János bácsi öt százasért tuladott a két kölykön és nekem csak a mamájuk maradt volna, de az is olyan barátságtalanul vakkantott felém, hogy jobbnak találtam odébbállani.

Két lépéssel odébb egy suhanc kinált egy madzagra kötött, kiéhezett komondort, mielőtt azonban csak az árát is megkérdezhettem volna, mellettem termett János bácsi, akinek csak a kutyák iránt fogékony szivét két rövidszivarral sikerült megnyernem, s titló mozdulattal jelentette ki:

— Csak nem veszi meg azt a koszos dögöt?

Követve a jószivü tanácsot, a nyulak után néztem, amelyek két fázós berliner-kendős asszony őrizete alatt, törülközővel letakarva kuporodtak meg egy rozzant utazótáska mélyén.

— Hogy adja a nyulat, néni?

— Tizenhat forintért.

— Párját?

— Ugyan hova gondol? Darabját! — kiáltotta. — Azt hiszi talán, hogy háboru előtt vagyunk és hogy rongyos tizenhat forintért egész állatseregletet vásárolhat?

Mit volt mást tennem, szelidebb vidékek felé néztem, a galambokhoz, de biz ott sem tudtam üzletet csinálni, igaz, hogy nem is akartam, de utóvégre öt korona mégis csak sok egy nyiszlett madárért. A kapu közelében kétkerekü kordélyra szerelve hatalmas ketrec állott, benne vagy száz galamb. Tulajdonosa egy ferencvárosi ember, ki üzletszerüen foglalkozik a galambtenyésztéssel, éppen egy katonával veszekszik.

— De ha mondom, hogy az a bécsi vörös az én ducomból repült el, vagy két hete — szólt a katona.

— Ugyan ne lóditson, hiszen én neveltem tojásbul, a gyermekeim legkedvesebb galambja volt s nem adnám el most sem, ha nem lennék megszorulva — felelte a másik.

A városházi vásároknak rendes vevőközönségük van s hogy ezek az üzletek miként folynak le, arról a városházi szolgák tudnának sokat regélni. Vannak a szolgák között protekciósok is, akik mesés olcsó áron kapnak meg mindent, mert kezére járnak az árusoknak, helyet adnak holmijuknak, ahol csak lehet, meg aztán a gyakori veszekedéseknél végzik a döntőbirák szerepét.

Legkedveltebb alakja azonban az egész vásárnak mégis csak az ott posztoló rendőr, aki a hosszu gyakorlat következtében valóságos kutyamüvésszé képezte ki magát, tanácsot ad a vásárlóknak és eladóknak egyaránt és nem lehetetlen, hogyha majd kiérdemesül a rendőrsisakból és kardból, maga is kutyaszakértő és galambkereskedő lesz, hiszen már most is rebesgetik, hogy néki van a legnagyobb és legszebb, legjobban berendezett tenyészete . . .

Bodó Pál.

és tapasztalatait egy közélelmezési cikk elosztásánál és kezelésénél nem tudta érvényesiteni. *Pikler* hamarosan belátta, hogy a helyzet, amelybe önhibáján kivül jutott, rendkivül fonák, belátta, hogy intézkedései nem vezetnek célra és minden kezdeményezése egy napról a másikra fenekestül felborul. A legképtelenebb helyzet keletkezett azáltal, hogy az igényjogosult vevőknek kilométeres utakat kellett tenniök, hogy piszok-helyiségekben, kapualjakban sokszor heves tülekedések árán jussanak tejhez. Ez inditotta Piklert arra, hogy fölmentését kérje.

Mussong hatalomra jut.

Pikler távozása után a tejellátás javitása érdekében semmi sem történt, sőt megesett a szégyen, hogy a betegek és igényjogosultak rációját *az előbbi egy liter helyett fél literre szállitották le.* Csoda is lett volna, ha másként történik. Ha Pikler tudása, megfontoltsága sem tudott eredményeket elérni, akkor el sem lehet képzelni, mit várt a tanács *Mussong* Gézától, egy nyugalmazott néptanitótól, akit legföllebb nem épen szimpatikus közszereplése predesztinált erre az állásra. Az uj hivatalvezetővel uj hatalmi kérdés is vetödött föl a tejhivatal nem sok egészséges ötletet látott falai között. *Mussong* ugyanis a tudásban toronymagasságban fölötte álló *Madzsar* József dr.-t, a tudós szociológust, a tejhivatal munkás, szorgalmas aligazgatóját, mint alantasát szerette volna kezelni. *Madzsart* minden szerénysége mellett is bántotta ez a bánásmód és Mussong pár heti szereplése után a polgármestert arra kérte, hogy mentse föl ettől az állásától. Igy az egyetlen komoly embert, aki a tejhivatalban volt, a hatalmi tombolás távozásra kényszritette.

Mussong erőszakosságai azonban folytatódtak. Hatalmát a tejkereskedőkkel is meg akarta éreztetni. Embereinek kiadta az utasitást, hogy járják sorra a tejüzleteket. Ezek meg is feleltek az utasitásnak és pedig Mussong ur szellemében, olyan formában, amelyről jobb, ha nem is beszélünk.

A tejdiktátor egyéni szimpatiái.

Közben azután a tejelosztásról is intézkedett. Szanatóriumoktól és más olyan intézményektől, ahol betegek vannak, sürgősen megvonta a tejet ellenben böven ellátott olyan intézményeket, amelyek szivéhez közelebb állanak ugyan, de ahol egyetlen két éven aluli gyermek sincs. Iskolák, nevelőintézetek és családotthonoknak juttatja egyéni szimpatiái révén a tejdiktátor a tejet.

A beosztás lehetetlenül rossz voltára mutat az is, hogy olyan kórházak, amelyek azelőtt kevesebbel is megelégedtek, most *fölös mennyiségben* kapnak. Általában azoknak a tejmennyiségeknek beosztása, amely felett a főváros rendelkezik, sajátságos módon történik. Vannak vállalkozók és tejkereskedők, akiket a tejhivatal megkülönböztetett szeretete egyenesen a tönk szélére juttatott, mert csaknem az összes beérkező készletüket lefoglalta, ugy hogy ezek üzleti kötelezettségüknek semmiképpen sem tudnak megfelelni.

Viszont más nagykereskedőknél, szövetkezeteknél és nagytermelőknél a beérkezett mennyiségből semmit, vagy csak nagyon kis hányadot foglaltak le. Ha ezt az aránytalan és igazságtalan eljárást az érdekeltek jóideig szó nélkül eltürték, annak oka az, hogy kielégitsék a fogyasztóközönséget, ellássák tejjel a betegeket és a gyermekeket, mert a betegek és gyermekek végre is teljesen ártatlanok abban, hogy a főváros tejhivatallal áldotta meg őket.

Igazságtalanságok a szabadforgalmu tejről.

Ez a napról-napra való gazdálkodás azonban csődött mondott. Hogy milyen anomáliák történnek a tejhivatal részéről, arról néhány értesülésünk is képet tud adni.

A Központi Tejcsarnok rendelkezésére álló tejnek 90 százalékát foglalja le a tejhivatal, ugy hogy ennek az intézménynek egyébként jelentéktelen szabadforgalmát teljesen be kellett szüntetnie. Tudvalevő, hogy idősebb egyének és az olyan betegek, akik nincsenek a halálnak eljegyezve, nem juthatnak tejigazolványhoz. A Központi Tejcsarnok az ilyen célokra forditotta az ugynevezett szabadforgalmu tejet, de családonkint és naponkint legfeljebb egy litert adott. Ez naponkint mindössze 2500 litert tett ki. A A másodsorban számitásba jövő nagy vállalat a *Budapesti Általános Tejcsarnok r.-t.*-nál a beérkező tejnek már csak 70 százalékát foglalja le a tejhivatal, a fennmaradó mennyiségből, leszámitva a kezelési veszteséget, 20—25 százalék jut a szabadforgalomnak.

Van még egy-két jelentékeny tejkereskedő, akinél 50 százalék van lefoglalva. A többinél egyrészt semmi, vagy 20—50 százalék között mozog a lefoglalás.

A megoldás.

Önként adódik tehát az ok, hogy miért kezelik a közönség élelmezésének egyik legfontosabb kellékét ily észszerütlen módon. Két eset lehet: vagy a tejhivatal nem ért a saját dolgához, vagy várospolitikai okokból félnek erélyes kézzel hozzányulni a kényes kérdéshez. A disztribucio megoldása azonban kézenfekvő. Nem okvetlen szükséges ugyanis az egyes vállalkozók üzletét megszüntetni, hanem a főváros egyszerüen megállapitja, mennyi igazolványos tejre van szüksége. Ezt lefoglalja és az arra illetékeseknek maga juttatja el. Ez a mennyiség a beérkezett tejnek csak 45 százalékát teszi ki, ugy, hogy *az összs tejnek fele szabad forgalomban maradhat,* vagyis a fölött minden kereskedő szabadon rendelkezhetik. Oly egyszerü és oly kielégitő ez a megoldás, hogy az boldoggá tenné nemcsak a tejkereskedőket, hanem a közönséget is. A tejhivatalnak azonban kisebb gondja is nagyobb annál, hogy megfelelő megoldást keresne és találna. Ehelyett hatalmi kérdésekben tobzódik, esztelen hireket kürtöl világgá és nem látja, hogy ily eljárás mellett a gyermekhalandóság egyre emelkedik és a közönség ellátása mind nehezebb lesz.

A kedvenc szövetkezetek.

El kell azonban mondani még egy konkrét esetet.

A székesfőváros tanácsa 29227/1917. VIII. szám alatt rendeletet bocsátott ki, amely szerint a MÁV. fogyasztási szövtkezetnél, amelynek napi 3000 liter teje van, a Köztisztviselők fogyasztási szövetkezeténél, amely napi 8—9000 liter tejet hoz fel és a naponta 1000 liter tejjel rendelkező Háztartás fogyasztási szövetkezet a bérkező tejnek 50 százalékát lefoglalja és a szövetkezetek azt kötelesek maximális ár ellenében a fővárosnak átadni. Ezt a rendeletet *Bódy* alpolgármester ápr. 17-én irta alá és kézbesitették, annak foganatositása azonban mindmáig nem történt meg, dacára annak, hogy a tejhivatal is megkapta az utasitást a sürgős végrehajtásra.

Ime, ez a tejhivatal csödje. Az intézményt tehát vagy át kell szervezni, vagy egyáltalán be kell csukni. Nem megoldhatatlan bajokról van szó, és igy az intézkdések halogatása kétszeres bün. A tanácsnak meg kell hallgatnia a szakemberek véleményét és gyorsan cselekednie kell, amig meg lehet menteni a menthetőt.

Munkában a kikötő-albizottság

Fock tanácsnok a legsürgősebb feladatokról

A budapesti kereskedelmi és ipari kikötő megalkotása immár a legegyenesebb uton van. Többé nincsenek elvi viták, a huzás-halogatás ideje lejárt azzal, hogy most már szakemberek vették kezükbe a dolgot. A kikötőbizottság hivatalnok albizottsága immár, — mint megirtuk — meg is egyezett a soroksári-uti kikötő céljára és rendeltetésére vonatkozólag. A mult heti tárgyalások, amelyek ezeket az első pozitiv eredményeket tüntetik föl, ama munkálatok alapján folynak, amelyeket Fock Ede tanácsnok avatott vezetésével az ut- és csatornaépitő ügyosztály végzett. Megkérdeztük tehát Fock tanácsnokot az eddigi tárgyalások eredményéről és a tárgyalások további folytatásáról. A tanácsnok a következő felvilágositásokat volt szives adni:

— A kikötő-bizottság albizottságának multheti tárgyalásán minden ugy történt, amint azt a *Fővárosi Hirlap* helyesen megirta. A II-ik ügyosztály által készitett tervek alapján teljesen egyöntetü vélemény alakult ki, ami mindenesetre önvendetes jelenség. Meggyőződésem, hogy most már megállás nélkül tovább fogunk dolgozhatni és a nagyfontosságu kérdés sürgős léptekkel fog a megoldás felé haladni.

— Hogy most már folyamatosan haladunk a megvalósitás felé, annak bizonyitéka, hogy *szombaton ismét ülésünk lesz.* Reméljük, hogy amint az általánosságoknál sikerült egyöntetü véleményt létrehozni, sikerülni fog ez a részleteknél is, amelyek most kerülnek majd tárgyalásra. Ezen a szombati ülésen már igen fontos szerepük lesz a MÁV. kiküldötteinek is, mert most már arról is beszélni kell, ami eddig is igen érzékeny pontja volt a tárgyalásoknak, hogy miként lehet a kikötőt a Duna és a vasut között célszerüen elhelyezni.

— A szombati tanácskozáson különben az albizottság három értékes uj taggal szaporodik meg, akiknek véleménye és állásfoglalása szintén jelentős lehet a kérdés megoldásában. Szombaton vesz részt ugyanis először az albizottságban a polgármester ur meghivására *Zielinszky* Szilárd müegyetemi tanár, *Végh* Károly udv. tan., a MFTR. forgalmi igazgatója és *Neugebauer* Viktor miniszteri tanácsos, a DGT. magyarországi képviselője és forgalmi igazgatója. Zielinszky, aki bent van a plenáris bizottságban, maga kérte, hogy az albizottságban is résztvehessen, mert a részletek ismerete nélkül a plénumban sem tudna szakszerüen hozzászólni a dologhoz. Meg kell hivni a hajózási társaságok képviselőit is, mert beláttuk Végh Károly udv. tanácsosnak a közgyülésen tett felszólalásában hagoztatott igazságát, hogy sok kérdésben igen fontos lehet az érdekelt hajózási vállalatok véleménye.

— A kikötő megalkotásának kérdésében azonban még mindig nem szabad átadnunk magunkat a teljes és feltétlen optimizmusnak. A mai háborus viszonyok között bizony nem igen számithatunk rá, hogy az épitkezési munkálatokat valami intenziv módon megkezdhessük. Egyelőre fontos, hogy a kormány megkezdje a kotrási munkálatokat, amelyeket házi kezelésben fognak végezni. Ha be tudják is állitani a kotrógépeket, még mindig távol vagyunk az eredményektől, mert 4·5 méterre feltölteni a partokat nem könnyü dolog, pedig ugy kell elkésziteni a feltöltést, hogy a főváros a kikötőbeli épületeket biztos talajon létesithesse.

A tüzbiztositási adóról

A társaságok sokalják a tizszázalékos hozzájárulást

A külföld nagyobb városaiban régóta szokásos, hogy a biztositótársaságok, amelyek a város területén levő objektumok biztositását elvállalták, bizonyos összeggel hozzájárulnak ama város tüzoltóságának fenntartásához. S ez teljes mértékben indokolt is, minthogy a tüzoltók tulajdonképpen a biztositótársaságoknak tesznek nagy szolgálatot azáltal, hogy a megfékezett tüzzel megóvják a nagyobb kártéritési kötelezettségtől a társaságokat.

Budapesten eddig tüzbiztositási adó nem volt, most azonban, hogy a főváros kiadásai roppant módon felszökkentek és a tüzoltóság kiadásai is közel másfél millióra emelkedtek, a főváros is beszándékozik hozni a tüzbiztositási adót, amelyet különben néhai Gál Károly föv. bizottsági tag sok évvel ezelőtt már megpenditett és élete alkonyáig több alkalommal megsürgetett.

Az uj adó dolgában a mult hét folyamán tanácskozás volt Bárczy István polgármesternél, amelyen a nagyobb budapesti tüzbiztositó-intézeteken kivül dr. Csupor József tanácsnok, dr. Feleki Béla, dr. Glücksthal Samu, dr. Springer Ferenc és Székely Ferenc bizottsági tagok vettek részt. Az értekezleten előterjesztették a pénzügyi bizottság tervét, amely szerint a biztositó-társaságok a főváros területén tüzkár ellen biztositott objektumok után beszedett dijak brutto összegének 10 százalékát fizették a fővárosnak adó fejében.

Minthogy a biztositó-intézetek a 10 percentes adókulcsot tulmagasnak tartják, az értekezlet résztvevői megegyeztek abban, hogy a biztositó-intézetek együttesen megállapodnak abban, hány százalékos tüzbiztositási adót ajánlanak fel a fővárosnak, s majd ez ajánlat alapján fogják megkezdeni a tárgyalásokat.

A biztositó-társaságoknak a tüzbiztositási adóval szemben való álláspontját egyik legelőkelőbb biztositási szakértőnk a következőkben vázolta a „Fővárosi Hirlap" munkatársa előtt:

— A tüzkár ellen biztositó intézetek egyáltalában nem zárkóznak el a főváros kivánsága előtt, amit bizonyit az is, hogy a pénzügyi osz-

tály tervezetének bemutatása után maguk felajánlották, hogy először egymás között megegyeznek a tüzbiztositási dij percentjében. A főváros ugyanis 10 percentes hozzájárulást kiván, ami rendkivül nagy, hiszen Bécsben, ahol szintén van tüzbiztositási adó, a kulcs csak 2·5 százalék. A főváros számitása szerint a Budapest területére kötött tüzbiztositási dijak összege 5 millió, ennek 10 százalékos megadóztatásából a főváros jövdelme félmillió korona volna. Ha a főváros félmilliós jövedelmet akar elérni, a tüzbiztositási dij révén, ugy megelégedhet kevesebb százalékkal is, hiszen a főváros területére kötött tüzbiztositási dijak összege hozzávetőleges számitás szerint a 8 milliót is meghaladja. Az, hogy a biztositási dijak összege ilyen magas, az okozza, hogy itt vannak az ország legnagyobb gyártelepei, különösen azonban malmai, amelyek rengeteg biztositási dijat fiztnek.

— Tizszázalékos tüzbiztositási dij azért is sok, mert hiszen a biztositó-társaságok budapesti biztositásaik iránt alacsonyabb dijakat számitanak, mint másutt. Kockázatuk éppen a jó tüzoltóság miatt kevesebb és ezt természetesen a biztositási dijból le is számitják. Vagyis ezt a hozzájárulást a kevesebb dij fejében megadták már, de *a biztositó feleknek*.

— Például egy 1 millió koronát érő budapesti modern ház évi biztositási dija (10 éves biztositás esetén) 180 korona, Nagyváradon például ugyanazért a házért már ennek a dijnak háromszorosát kell fizetni. A társaság ugyanis feltételezi, hogy kárlehetősége a budapesti jól felszerelt tüzoltóság mellett sokkal kisebb, mint Nagyváradon. Ugyanez vonatkozik az áru, különösen azonban a malombiztositásoknál.

—A biztositó-intézetek tehát azt kivánják, hogy a városi lakosság, amely a jó tüzoltóság fejében olcsóbb biztositási dijat élvez, járuljon nagyobb percenttel a tüzoltóság fentartásához, a tüzbiztositási adó cimén Ausztriában például a kereskedelmi miniszterium kebelében müködő biztositási ellenőrző-hivatal is engedélyezte ezt, mikor a biztositó-társaságoknak megengedte, hogy a tüzbiztositási adó egy részét a társaságok a biztositó felekre átháritsák.

— Mindent összefoglalva, a biztositó-társaságok nem zárkóznak el a tüzbiztositási adó elől, belátják annak jogosságát, de tulmagasnak tartják az előirányzott tiz percentet

Más oldalról a tüzbiztositási adóra vonatkozólag a következő felvilágositásokat kapta a Fővárosi Hirlap munkatársa:

— Minthogy a biztositás nem kötelező, a főváros területén is nagyon sok olyan érték van, amely nincsen biztositva. Ha tehát a főváros tulmagas percentuális hozzájárulást szab meg, ugy a tüzoltóság fentartásához csak azok járulnának hozzá, akik biztositották magukat. Éppen ezért az igazság szempontjából ajánlatosabb volna, ha a főváros a tüzbiztositási adót *részben a polgárokra kivetett adó, részben pedig a biztositó-társaságokra kivetett percentuális hozzájárulás fejében szedné be*. Igy tudniillik mindenki hozzájárulna a városi tüzoltóság felállitásához.

— A biztositó-társaságok egyébként ebben az ügyben rövidesen tanácskozást fognak tartani, s nem lehetetlen, hogy ezen egészen uj adózási tervezettel lépnek a főváros elé. Egyelőre még azokat a statisztikai előmunkálatokat végzik, amelyek a kérdés alapos megvitatásához elengedhetetlenül szükségesek.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma, május elsején

két előadás

d. u. 1/25 órakor nagy előadás

félhelyárakkal mindenkinek

este 1/28 órakor nagy sport-előadás

Csütörtökön d. u. 1/24 órakor. Szombaton d. u. 1/25 órakor családi előadás teljes esti müsorral, félhelyárakkal mindenkinek.

Vasárnap d. u. 1/24 órakor nagy ünnepi előadás, félhelyárakkal gyermekeknek.

Háborus étkezés a kórházakban

Mit esznek a betegek, az orvosok és az ápolók?

Arról a vizsgálódásról, amelyet a főváros kórházaiban csak legutóbb eszközölt a belügyminiszteriumnak egy bizottsága, már hirt adott a Fővárosi Hirlap. Most megállapithatjuk azonban, hogy a belügyminiszter a vizsgálat előtt nem értesitette a fővárost szándékáról, sőt a vizsgálat során sem tudatták sem a polgármesterrel, sem Márkus Jenő dr. tanácsnokkal, a kórházi ügyosztály vezetőjével, hogy mi a célja a nagy vizsgálódásnak. Először az volt a hit, hogy a belügyminiszter a takarékosságot, amelyet az egész országban érvényre emeltek, a kórházakra is ki akarja terjeszteni és redukálni akar, amit redukálni lehet. Hiteles értesülésünk szerint azonban a belügyminiszter a kórházi ápolási dijak körül keletkezett harcban akar kellemetlenkedni a fővárosnak. A vizsgálódás célja az, hogy bebizonyitsa a kormány, hogy az ápolási dijak emelése megokolatlan. Aki azonban csak a legkisebb gyakorlati érzékkel nézi a dolgokat, tudja, hogy még a főlemelt ápolási dijak is olyan csekélyek, hogy bármely, háziasszony boldog lenne, ha hat korona nehány fillérért nem is betegnek, hanem egészséges gyomornak való kosztot tudna adni.

A belügyminiszter még mindig nem nyilatkozott, mik a szándékai. A városházán fogalmuk sincs az embereknek, hogy mit akarnak redukálni? Mi mindenesetre utánanéztünk, hogy mit esznek a betegek, az orvosok és mit az ápoló személyzet a budapesti kórházakban. Előttünk van a Rókus-kórház jövőheti étlapja. E szerint a Rókusban egy felnőtt heti étlapja a következő: reggeli: tej, tejeskávé, kakao, tea vagy rántott leves választás szerint; tizórai: tej, vagy higitott tojás; ebéd: például hetfőn husleves, főtt marhahus babfőzelékkel és tejbefőtt dara. Pénteken hustalan napon: bableves, burgonyafőzelék két tojással, tejbefőtt dara. Vasárnap: erőleves, sertéssült aszalt szilvával, tejbefőtt dara. Igaz, hogy az étlapon tészta helyett tejbefőtt dara huzódik végig vörös fonálként, de egyébként sok benne a hus és elegendő a főzelékbeli változatosság is. Ozsonnára tejet, vagy tejes kávét kapnak a betegek. Vacsora a három előbb emlitett napon, hetfőn: községi kolbász burgonyával, péntek üres főzelék, vasárnap disznósajt uborkával, egyéb napokon leginkább zsiger részek szerepelnek az étlapon.

Lényegesen jobban élnek az orvosok, akik már a háboru elején önként lemondtak a negyedik tál ételről, de az ügyosztályban — értesülésünk szerint — az orvosok kosztjának ujabb redukciójára készülnek. Pedig intelligens embereknek nem valami tulzó jóltartás az, amit a főváros az orvosokkal szemben gyakorol, pláné ha arra gondolunk, hogy az orvosoknál ez az egyetlen természetbeni szolgáltatás mehet komoly honorálás számba. A fizetéseket ugyanis aligha lehet méltányolni. Nézzük meg, mit esznek három különféle természetü napon az orvosok. Hetfőn ebéd: husleves, főtt marhahus burgonyával és uborkával, torta, vacsora: füstölt lapocka babfőzelékkel és sajt. Pénteken ebéd: bableves, spenot három tükörtojással, káposztáskocka, vacsora: rántotta salátával, burgonya vajjal. Vasárnap ebéd: ragout leves, libasült sült burgonyával és salátával, torta, vacsora: hideg felvágott céklával, hónapos retek vajjal. A testvérek élelme körülbelül ugyanaz, csak tésztát nem kapnak, az ápolóknak és a szolgáknak pedig a husban is alsóbbrendü minőséggel kell megelégedniök.

Épenséggel nem lehet tehát azt mondani, hogy a budapesti kórházakban pazarolnának, de azt sem, hogy a háborus viszonyokhoz igazodva nem adnának megfelelő kosztot a betegeknek és alkalmazottaknak egyaránt.

A kórházi étkezés körül különben Márkus tanácsnoknak minden belügyminiszteri vizsgálódástól menten komoly reformjai vannak. Ujabban a kórházak heti étlapját minden pénteken előre meg kell állapitani és miután azt a kórház igazgatója és élelmezési főnöke aláirta, be kell terjeszteni az ügyosztály elé, hogy a tanácsnok láttamozza. Egyébként ugy tudjuk, hogy Márkus tanácsnok nem tett le a tervről, hogy az összes kórházak élelmezését egységessé tegye és ha csak ezzel az ötlettel fog előállani a belügyminiszterium, akkor ezzel egy kicsit elkésett.

Városházi kabaré.

• • •

Adók.

Nagy hivatalokban emberek töprengenek, dolgoznak, számolnak. Azon törik a fejüket, hogy mit lehetne megadóztatni? Németországban ugynevezett szabad kisérletezési telepek vannak. Nagyszerü laboratóriumok, könyvtárak, dolgozótermek, gépházak, mühelyek, ahová beléphet akárki. Leül, dolgozik, vegyelemez, fur-farag, hátha kisüt valami hasznos találmányt. Nálunk szabad adó kitalálási telepeket lehetne felállitani, ahol bárki uj adónemekkel kisérletezhetne, találhatna ki uj adókat s próbálhatná ki börkicserzéssel, shylocki operációkkal, spanyol csizmával, Ráday-bölcsővel. Milyen szép lenne!

Az adók kombinátorai, fanatikusai, fantasztái kivetették már gondolathálójukat mindenre: kártyára, pezsgőre, villanyos utazásra, nőtlenségre, szinházi jegyre, tüzre, vizre.

Mennyi szép uj adót lehet pedig még kitalálni, mennyi még a parlagon heverő ugar, amelyekre rávethetné magát az adókivetési fantázia?!

Például idegbajadót a telefonálókra, B. U. É. K. adót a postásokra s kéményseprőkre, maflaszigetadót az Andrássy-uton ácsorgó dandykra, Buchwald-adót a korzón üldögélőkre, kutyahusadót azokra, akik étteremben nyulcombot esznek, vakmerőségi adót a villanyoson utazókra, improduktiv szemrontási adót a karcolat olvasókra, alkoholmérgezési adót a spriccerezőkre, luxusadót a princessast szivókra, adó-adót az adósokra, adótlansági adót az adót nem fizetőkre, páros-élet adót az együtt vacsorázó párocskákra, razziaadót a szállodákba járókra, fürdőadót az untauglichokra, boldogságadót a legényemberekre, termékenységadót az orosz foglyokra és esetleg fantáziaadót azokra, akik ezeket az adókat kitalálják.

Milyen szép lesz igy az élet. Az ember lefekszik este s lefizeti a lefekvési adót, nem tud elaludni s lefizeti a hánykolódási adót, majd elalszik s álmodik. Felébredve lerója az alvási, rögtön utána a felébredési illeteket. Öltözésnél öltözési dij, mosdásnál mosdási pótadó, ennek elmulasztása esetén adócsonkitási kihágási eljárás. Reggeli adó, első szivaradó stb., ennek elmulasztása esetén leletezés. S igy végig a nap folyamán. Optimista adó s pesszimistaadó is lesz, kibicadó, revánzs-adó, borravaló-adási adó, dühöngési adó. Adóköteles lesz a levegő, amit szivsz, a viz, amit iszol, a por, amit taposol, a füst, amit be- vagy kiszivsz, a tyukszem, amit letipornak vagy letiporsz, a kirakat, amit megnézel, a gondolat, amelyet gondolsz, a szerelmi vágy, amely benned izzik, a lap, amelyet olvasol vagy nem olvasol el.

S miután megadóztatták az utolsó kenetet, a lucida intervallat, az utolsó lehelletet, a feltámadást, a por és hamut, a kegyeletet épen ugy, mint a vajudást, szülési fájdalmat s burokban születést, fogzást, „jár a baba jár"-t, s a cuclit, akkor, akkor — ugy hirlik — meg fogják adóztatni uj adóval a százezer holdas nagybirtokosokat, a milliomos nagytőkéseket s a háztulajdonos manipuláns örmestereket is. De ezt a lehetetlen, gaz, jogtalan sarcolást komoly pénzügyi körökben nem tartják valószinünek. K. A.

A Josephinum tervpályázata

A feltételek részletes ismertetése

Azzal a tervvel, hogy a főváros a Josephinum (József fiu-árvaház) telkét jövedelmezővé teszi annak egy modern, kislakásokból álló bérházcsoporttal való beépitése által, eddig egyedül a Fővárosi Hirlap foglalkozott. A nagyfontosságu gondolatot végigkisértük kialakulásának utján, amig az most eljutott odáig, hogy a tanács Krátky János tanácsnok és Kabdebó Gyula müszaki tanácsos előterjesztései alapján már a legközelebbi napokban meghirdeti a tervpályázatot. Addig is, amig maga a hirdetés megjelenhetik, módjában van a Fővárosi Hirlapnak a tervpályázat fontosabb feltételeit és a programmját ismertetni.

A pályázaton, amely nyilt pályázat lesz, mindenekelőtt csak magyar honos épitészek vehetnek részt és a pályamunkákat október 1-én délig a tanács cimére lepecsételve kell az épitkezési ügyosz-

tályhoz (Központi városháza III. em. 333. ajtó) beküldeni.

A beépitendő telek a VIII. kerületben az Üllői-uton 7039. hrsz. alatt fekszik és 3685.80 öl terjedelmü. Minden oldalról szabadon áll, az Üllői-ut, valamint a Szigony-, Gólya- és Staffenberger-utcák között. A telekből a három mellékutca valamelyikére nyiló homlokzattal a teleknek mintegy egynegyedrésze 900 ölnyi területet az árvaház végleges elhelyezésére hasitanak ki és tartanak fenn.

A fönnmaradt háromnegyed részen bérházak fognak épülni és pedig olyan módon, hogy az emeleteken az utcák jelentősége szerinti nagyságu, de legföljebb négyszobás lakások, a földszinten a főutvonalakon üzletek, a pincékben, az üzletek alatt raktárak, a lakások alatt az utcákon műhelyek lesznek. A tervpályázati programm szerint a telektömb utcákkal és sétányokkal tagozandó oly módon, hogy a szomszédos utcákkal szerves kapcsolatba kerüljön és a környező vidék kiemelkedő lakáscsoportja legyen. A beépités mértékére föirányelv, hogy a lakások egészségügyi tekintetben magasabb igényeket is kielégitsenek. Ebből az okból nyilt folyosóra lakószobáknak egyáltalán nem szabad nyilniok. Udvari lakások nem lesznek. A tiszta szobamagasságot a lakásokban 3.40 m-re tervezik.

A tervpályázati programm részletesen fölsorolja azután a következő kivánalmakat: minden olyan szerkezet és kiképzés, mely kiméletesebb használatot, állandó karbantartást, vagy gyakori tatarozást igényel, kerülendő. A homlokzatok komoly és megállapodott formaképzést mutassanak, olyan részletek mellőzésével, melyek az időjárásnak kellően nem állanak ellen. Megfelelő elosztással személyliftek és külön teherliftek tervezendők. Az épületcsoport ugy tagozandó, hogy kezelés szempontjából nem tulságosan nagy lakáscsoportok mint külön házak, egy-egy házfelügyelőnek legyenek kioszthatók. Minden egyes ilyen épületrésznek külön kapuja legyen, melynek közelében 1 házfelügyelői lakás (2 szoba, konyha, fürdő stb.) a manzardban pedig 2 vicelakás (szoba, konyha stb.) legyen. A mosókonyhák és cselédfürdőszobák a manzardban helyezendők el; minden 12 lakásra egy-egy mosókonyhacsoport és egy cseléd fürdőszoba jusson. Egy mosókonyhacsoport, áll mosókonyhából, fütheto szárító kamrából, mángorlóhelyiségből és klozetből. Minden csoport teljesen elkülönitendő. A fürdőszobák közös előtérből is nyilhatnak. Minden lakás egy pince- és egy padlásrekeszt kap. Szükség esetén az udvar egy része is alápincézhető. Ez az alaprajzi megoldás lehetővé teszi, központi fütés is javasolható és ez esetben egy alternativ pince-alaprajz is bemutatható.

Az e programm alapján készülő pályaterveket október 1-től számitandó hat héten belül egy birálóbizottság birálja el, amely bizottság elnöke Bárczy István polgármester, vagy helyettese, tagjai pedig Piperkovics Bátor, a közjótékonysági ügyosztályt vezető tanácsnok, Krátky János, az épitkezési ügyosztályt vezető tanácsnok, a székesfőváros tanácsa által a törvényhatósági bizottság kebeléből kiküldendő, valamint a főváros középitési bizottságából kiküldendő egy-egy épitész tag, a József fiuárvaház képviselője, a tanács által a főváros épitésztisztviselői közül kiküldendő egy tag, egyszersmind előadó (bizonnyal Kabdebó müszaki tanácsos), a Magyar Mérnök és Épitész-Egylet és a Magyar Épitőművészek Szövetsége által kiküldendő egy-egy épitész tag.

A pályatervek dijazására a következő dijakat tüzik ki: egy I. dij 3000 korona, egy II. dij 3000 K, egy III-ik dij 2000 K, öt megvétel egyenkint 1000 korona. A bizottság csak abszolut értékü terveket dijazhat és csak annyi dijat adhat ki, ahány dijazásra méltó terv beérkezik. Az épitkezés épitészi teendőivel való megbizás tekintetében a tanács fenntartja szabad elhatározási jogát, de szándéka a dijazottak valamelyikét arra kijelölni. Az elbirált pályaterveket a birálat után a tanács két hétre ki fogja állitani.

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Események

Nyilatkozat. A „Fővárosi Hirlap" folyó évi április 25-én megjelent számának „Fullánkok" rovatában a „Dr. Mitugrálsz" cimü közleményt dr. Kassai Ferencz fővárosi bizottsági tag ur magára nézve sértőnek találta és ezért tőlem megbizottai utján lovagias elégtételt kért. Kijelentem, hogy a közleménynyel dr. Kassai Ferencz föv. bizottsági tag urat becsületében sérteni nem akartam és ennélfogva a közlemény megjelenése fölött sajnálatomat fejezem ki. Dacsó Emil.

Indokolatlan követelődzés. A főváros vállalkozói közül ujabban többen vannak olyanok, akik a végszámlák szerintezésében a kákán is csomót keresnek. Ennek természetesen az az oka, hogy a vállalkozók tulzott és a tett ajánlatoknak meg nem felelő összegeket számitanak föl. A főváros épitkezési ügyosztályában mostanában tömegesen fordulnak elő az ilyen esetek. A középitési bizottság legutóbbi ülésén *Kabdebó* müszaki tanácsos a Lajos-utcai iskolaépitkezés vállalkozójának, *Fónagy* Bélának, kéréséről tett előterjesztést. Fónagy azt kéri, hogy utalják ki neki a szerintezésnél törölt 35,000 korona többletet. A bizottság az ügy megvizsgálására *Kauser* Gyula és *Steinhardt* Antal bizottsági tagokat küldte ki. Ezeket az utólagos óvásokat nem tekinthetjük másnak, mint annak az elharapódzott szokásnak, hogy a vállalkozók igen sokszor irreális ajánlatokkal dolgoznak. Ilyenkor pedig az utólagos reklamálásoknak nincs jogosultsága. Reméljük, hogy *Kauser* és *Steinhardt* bizottsági tagok is ezen a nézeten vannak, mert ha nem, akkor a komolytalan vállalkozások alá adnak lovat, ez pedig sem a fővárosnak, sem a vállalkozóknak nem érdeke.

Az Idegenforgalmi Hivatal uj teendői. Az Idegenforgalmi Hivatal-nak amellett, hogy az egyénenként érkező idegeneket állandóan tanáccsal és utbaigazitással látja el, ujabban ismét nagyobb feladatokat kell majd megoldania. Legelsőbben is május 18-ikán lesz a városok kongresszusának nevezetes ülése, amelyre mindenesetre nagy tömegben érkeznek vendégek Budapestre. A másik vendégjárás junius hónapban lesz, amikor is a Deutsch-österreich-ungarische Wirtschatsverband tart ülést Budapesten.

Dénes Aladár ügyének főtárgyalása. *Dénes* Aladárnak, a Fővárosi Müszerüzem volt igazgatójának ismert bünügyét e hó hetedikén tárgyalja a büntetőbiróság. A tárgyalás iránt természetszerüleg igen nagy érdeklődés nyilatkozik meg.

Hadirepülőgépek kiállitása. A városligeti iparcsarnokban vasárnap délelőtt nyitották meg a Hadsegélyző Hivatal és a Magyar Aeroszövetség által rendezett hadirepülőgép-kiállitást. Látványosságnak szemet, szivet, lelket megragadó ez a kiállitás, bemutatása azoknak a hadieszközöknek, amelyek megháditották a levegőt és amelyek sorsdöntő szerepet játszanak a világháboruban. A kiállitáson résztvesznek a gyárosok és iparosok, akik a repülőgépeket és felszereléseiket gyártják és mai tökéletességükre fejlesztették. Az alábbiakban megemlitünk néhány céget, amelyek kiállitásukkal különös elismerést érdemelnek:

A Magyar Fém- és Lámpaárugyár R.-T. részéről kiállitott különleges harcászati gyujtó és egyéb hadseregfelszerelések nagy választékának is nagy közönsége volt, amelyek mindenfelé általános érdeklődést keltettek. Szurmay miniszter hosszabb időt töltött e helyen és behatóan érdeklődött minden kiállitott tárgy iránt és nagy dicsérettel ismerte el azok pontos kivitelét a gyár képviseletében megjelent Kern Ernő vezérigazgató előtt.

A Magyar Ruggyantaárugyár r.-t. kiállitásával beigazolta, hogy mily gyorsan alkalmazkodott az egészen uj viszonyokhoz, amelyek a nyers gumni hiánya folytán beállottak és mily kitünően értették ezt a hiányt elviselhetővé tenni. A gyár pótanyagokból készült automobilabroncsokat és más szükségleti cikkeket állitott ki, amelyekkel méltán beigazolta nemcsak életrevalóságát, hanem azt a céltudatos tevékenységet, amely ezt az előkelő, hazai iparunk terén előnyösen ismert gyárat jellemzi. A gyár képviseletében Rechnitz vezérigazgató szolgált felvilágositással József főherczeg képviseletében megjelent Szurmay honvédelmi miniszternek, aki dicséröleg nyilatkozott a gyár teljesitményei felől.

A Magyar Általános Gépgyár r.-t. pavilonjában Szurmay miniszter meleg, elismerő szavakban adott kifejezést a megelégedésének a repülőgyár kiváló eredményei felett. A MÁG. a háboru kitörésekor tért át a repülőmotorok gyártására és ma már csupán ezzel foglalkozik a gyár automobilosztálya.

Freudiger Mózes és fiai magyar ágy-, fehér-, ruhanemü és hadfelszerelési gyár (Dessewffy-utca 34.) által kiállitott betegápolási és hadfelszerelési cikkek sokasága és praktikus kivitele méltó a cég régi, jó hirnevéhez. Mint a közös hadsereg, a magyar királyi honvédség, a tengerészet, Vöröskereszt és hadikórházak szállitói igazolják a cégbe helyezett nagy bizalmat teljesitményük és produkálásuk iránt.

A Henry-aréna kacagtató müvészi szinvonalon álló és mindig változatos müsora Budapest legkedvelebb szórakozóhelyévé avatta Henry igazgató helyiségét. A programm mindig uj meglepetésekkel szolgál, ujabb és ujabb atrakciókkal bővül, amilyeneket a fővárosban még sohasem láttak. A helyárak rendkivül mérsékeltek.

Ujdonság a Fővárosi Orfeumban. A „Tengerre magyar!", Kövessy Albert, Szenes Béla és Márkus Alfréd nagy revüje a Fővárosi Orfeum tavaszi nagy szenzációjának készült és az is lett. A revü fő női szereplői: Mezey Ilonka és Hollós Terus kiemelkednek kitünő szinésznői kvalitásaikkal. Huszár Károly, mint sváb sertéskereskedő, kitünő. London légi bombázása, az óceánjáró fedélzete, a hajó elsülyesztése és Fiume élethü látképe igazi nagyhatásu szcenikai mutatványok, amelyek magukban véve is a revü sikerét biztositották.

A Kristálypalota bécsi vendégei. Mérei Adolf májusi vonzerőnek vendégéül látja a bécsi Budapester Orfeum teljes együttesét. Évek óta pompásan bevált mulattatója a bécsieknek a Budapester Orfeum, melynek együttesében különösen az ugynevezett „langer Fleischmann" (a hosszu Fleischmann) tett szert nem mindennapi népszerüségre. Mérei direktor a májusi hónapban nem akar egyebet, mint hogy vidám, kacagtató estéket szerezzen publikumának, amit a Budapester Orfeum együttesének felléptetésével el is fog érni.

Beketow-cirkusz. Dacára a megnyitó-müsor nagy sikerének, Beketow a májusi első müsort néhány uj mutatvánnyal bővitette. A müsor sikerének nagyságát a látogatottság bizonyitja legjobban. Minden csütörtökön, szombaton és vasár- és ünnepnapon délutáni előadásokat tartanak a cirkuszban, ezeket a délutáni előadásokat különösen szereti a közönség.

A Tőke

Szemle.

A pénzügyi hadviselés. — A jegybank háborus müködése. — Részvényesek érdekei.

A mostani háboru a hadseregek harca mellett mindinkább gazdasági küzdelemmé, elsősorban pedig a financiális erők mérkőzésévé alakult ki. Megelégedéssel konstatáljuk, hogy az ország gazdasági élete ebben a viaskodásban rendületlenül állotta meg a helyét. Amidőn a háboru kitört, a külügyminiszter a monarchia nagybankjainak vezetőit tanácskozásra hivta meg, hogy a két állam gazdasági erejéről kellő információkat szerezzen. Most, amidőn az események a béke felé terelődnek, a külügyminiszter megint kikérte ezeknek a faktoroknak a véleményét. Ezt a konferenciát a mult héten tartották meg Bécsben. A szükszavu hivatalos kommüniké csak annyit árul el, hogy az értekezleten gazdasági kérdéseket vitattak meg. A mi értesülésünk szerint, melyet a konferencián jelen volt személyiségek környezetéből szereztünk, a külügyminiszter előadta, hogy számolni lehet a közeli béke lehetőségeivel és hogy a gazdasági élet tényezői helyesen járnak el, ha máris megteszik azokat az előkészületeket, melyek a békeidőre való sima átmenet biztositására alkalmasaknak látszanak. Mindenesetre örömmel látjuk, hogy a külügyminiszter döntő események küszöbén érintkezést keres azokkal a körökkel, melyek az ország közgazdasági tevékenységét irányitják. Szó volt a külügyminiszteri értekezleten a *hatodik hadikölcsönről* is, mely ugy nálunk, mint Ausztriában, május első felében kerül kibocsátásra. Az eszmecsere folyamán az a meggyőződés jutott kifejezésre, hogy a hatodik hadikölcsön, mely remélhetőleg az utolsó háborus hitelmüvelet lesz, eredményben az összes eddigieket felül fogja mulni. Pénzügyi hadviselésünknek kimagasló tényeit képezik a hadikölcsönök, melyek a magyar financiális élet szoliditásáról és csodálatos expanzivitásáról tettek tanuságot. Azok a tapasztalatok, melyeket hadikölcsöneink plasszirozásánál szereztünk, sok értékkel birnak a jövőben is, mert ujjmutatással szolgálnak a békekölcsönök elhelyezésére nézve is.

*

Az Osztrák-magyar bank kormányzója is kezdi belátni, hogy a jegybank dolgait illetőleg

nem lehet örökké hallgatásba burkolódzni. Igaz, hogy a kormányzó nyilatkozatai semmikép se elégitik ki a magyar közönség kiváncsiságát, mely ma se tudja megérteni, hogy az intézet miért nem teszi közzé a státuszát és miért nem folytatja azt a helyes devizapolitikát, melyet a háboru előtt a külföldön is mintakép állitottak fel. *Popovics* kormányzó azzal argumentál, hogy a pénzügyi hadviselés titkait nem szabad elárulni. Ez mindenesetre szép frázis, de nincs benne semmi igazság, mert az összes hadviselő államok éppen ellenkezőleg cselekszenek, bankkimutatásokat tesznek közzé és a hadikiadásokról és azok fedezetéről a legrészletesebben beszámolnak. A bankszabadalom husz évre való meghosszabbitásának a tervét a kormányzó se nem cáfolja, se meg nem erösiti. Ugy látszik, hogy a terv fennáll és hogy a husz éves kiegyezéssel kapcsolatban is a megbeszélések keretébe vonatott. Mi nem tartjuk lehetségesnek, hogy ebben a kérdésben most véglegesen döntsenek. A kormány nem kötheti meg a nemzet kezét akkor, amidőn a legnagyobb gazdasági átalakulások küszöbén állunk. Az is furcsa, amit a jegybank kormányzója a valutáról mondott. Annak a nézetének adott kifejezést, hogy most még korai volna a valuta megjavitására gondolni, illetve az erre irányuló intézkedéseket foganatba venni. Ebben a kérdésben nem vagyunk egy nézeten a kormányzó urral. De ugy látjuk, hogy a bankkörök sincsenek egy véleményen vele. Mert a bankok csak nemrégiben hangoztatták annak a szükségességét, hogy a jegybank szakitson eddigi magatartásával és régi devizapolitikáját ismét vegye fel. De különben is a jegybank, mint a valuta őre és amint a monarchia legfőbb pénzforrása, nem nézheti tétlenül valutánk leromlását. Itt erélyes és mélyreható intézkedésekre van szükség, melyeket azonnal foganatba kell venni.

* * *

A részvénypiacon uralkodó nagy élénkség egy olyan akciónak adott lökést, mely a részvényesek érdekeinek megvédését célozza. Arról van ugyanis szó, hogy a részvényesek érdekeinek a megóvására szervezet létesittessék. Ilyen organizációk a külföldön már régebb idő óta fennállanak. Londonban a „Council of Bondholder", Párisban az „Association nationale des porteurs de valeurs", Antwerpenben az „Association pour la défense des défenteurs de fonds publiques" és Bécsben az „Aktionärverein" fejtenek ki eredményes müködést a részvényesek érdekében. Svájcban is találkozunk hasonló szervezetekkel. Mi az organizáció létesitését mindenképen helyeseljük, annál is inkább, minthogy az emissziónál és a tőzsdére való bevezetésnél ujabban sok visszás jelenséget láttunk felmerülni. Az ilyen egyesületnek nagy gazdasági jelentősége van. Mert a társaságok majd számolnak azzal, hogy létezik egy részvényeseket védő szervezet, amely őket bizonyos dolgok elkövetésétől vissza fogja tartani. Az bizonyos, hogy a részvényvállalatok igazgatóságai, különösen most a háboru alatt sok visszaélést követtek el a részvényesekkel szemben. A részvényes a legtöbb esetben tehetetlen és nem tud védekezni. De különben is az egyes részvényes fél a költségektől és a sok utánjárástól. Ezért van szükség egy védőegyesületre, mely mindent elvégez és erkölcsi sulyával eredményesen interveniálhat.

Az eladósodott magyar városok

A központi statisztikai hivatal a napokban vaskos kötetet adott ki a magyarországi városok háztartásáról. Az adatok az 1910. évi állapotot tüntetik fel, a mai tényleges helyzetet tehát nem fedik. Mindazonáltal most, amidőn a városok szervezkedése van napirenden, ezek az adatok közérdeklődésre tarthatnak számot, annál is inkább, mert hiven megvilágitják azt a pénzügyi gazdálkodást, mely a városokban folyik. Érdekes a statisztikai hivatalnak az a kijelentése, hogy a „városok sokszor nem is tudják miféle összegekkel tartoznak." A városok adóssága, mely 1881-ben 80.7 millió K volt, 30 esztendő alatt 682.2 millióra, tehát 8½-szeresére szaporodott fel. Nagyobb volt az emelkedés a rendezett tanácsu városokban, ahol a növekedés 11-szeres. A városok adósságát a lakosság lélekszámával hozva kapcsolatba, azt látjuk, hogy 1881-ben egy-egy lakosra 37 K, 1910-ben pedig 189 K esett. A rendezett tanácsu városok adósságai sokkal nagyobb mérvben fejlődtek 30 év alatt, mint a törvényhatósági jogu városoké. Az adósságok megoszlása a következő:

Közkölcsönök	562·8 millió K
Alapokból felvett kölcsönök	12·5 „ „
Kifizetetlen tartozások	106·9 „ „

A kölcsönök vizsgálatánál egyik igen fontos kérdés, hogy a városok honnan kapták a kölcsönt. Az idevonatkozó kimutatás a következő:

A kölcsönadó megnevezése		A kölcsön összege millió K-ban
Helybeli	pénzintézet	28·2
Fővárosi	pénzintézet	382·8
Egyéb hazai	pénzintézet	3·5
Külföldi	pénzintézet	67·7
Városi kölcsönkötvény alakjában felvett kölcsön		166·5
Városi alapok		18·9
Gyámpénztárak		0·8
Idegen alapok		2·5
Magánszemélyek		0·2
Jogi személyek		41·1

Végső eredményében a városi kölcsönök folyósitása nem látszik tulzottan centralizáltnak, mert, mint a fentiekből kitünik, a székesfővárosi pénzintézetekre nem sokkal több, mint a fele esik az összes kölcsönöknek. A helybeli (vagy ugyanazon vármegyebeli) pénzintézetek részesedése elég jelentékenynek mondható és a városok kölcsönszükségleteinek fedezése tekintetében a vidéki bankokra és takarékpénztárakra nézve ezután is szép feladat vár. Egyes városok pénzintézetei különösen erősen kivették részüket a városi kölcsönökből. Igy Ujvidéken csaknem az összes kölcsönök egy harmadrészét, több mint egynegyed millió K-t, folyósitottak az ottani takarékpénztárak; Fiumében az 1910-ben felvett 20 milliós kölcsönben épen negyedrésznyi arányban részesült az ottani pénzintézetek kartelje; Pozsonyban közel 4 millió K-t, Debrecenben és Kassán is 1 millió K-án felüli összegeket adtak kölcsönbe helybeli pénzintézetek a városnak. A külföldi hitelforrások — Budapestet kivéve — csak szórványosan vétettek igénybe. Azoknak a városoknak azonban, melyek idegenben vettek fel kölcsönöket, rendszerint nagyobb kölcsönszükségletük volt. Igy Temesvár több mint 9 millió K, Arad 5 millió K-t vett fel a bécsi Bodenkreditanstaltnál és az Unionbanknál.

Az utolsó 30 évben a fővárosi pénzintézetek az alábbi összegü amortizációs kölcsönöket bocsátották a városok rendelkezésére:

	Millió K
Pesti hazai takarékpénztár	89·4
Jelzáloghitelbank	109·5
Hitelbank	1·9
Kereskedelmi bank	76·8
Földhitelintézet	25·0
Magy. Tak. Központi Jelzálogbankja	12·3
Leszámitolóbank	2·3
M. Orsz. Központi Takarékpénztár	2·4
Pesti hazai, Jelzálogbank és Kereskedelmi bank közösen	33·3

Az összes kölcsönök átlagos kamatlába városainkban 4.8 százalék, ami általában elég kedvezőnek mondható és arról tesz tanuságot, hogy a nagy hitelintézetek nem léptek fel tul nagy igényekkel a városokkal szemben.

A fenti adatok — ismételjük — az 1910-iki állapotot tüntetik fel. Azóta — különösen pedig a háboru alatt — a városok adóssága jelentékenyen felszaporodott. A háboru alatt különösen a függő tartozások állaga növekedett, melyet majd béke idején konszolidálni kell. Az bizonyos, hogy a háboru után a városoknak igen nagy kölcsönszükségletük lesz. Minthogy pedig egyelőre a külföldi pénzforrások nem jöhetnek tekintetbe, kizárólag a belföldi piacot kell majd igénybe venniök. Minden jel arra vall, hogy a hazai pénzintézetek abban a helyzetben lesznek, hogy a városok kölcsönszükségletét kielégitsék.

A Mftr. kitüntetettjei. A király dr. Langsch Józsefnek, a M. F. T. R. felügyelőjének és Nádas Viktornak, a M. F. T. R. titkárának a Ferenc József-rend hadidiszitményes lovagkeresztjét adományozta.

A Magyar Keleti Tengerhajózási r.-t. Ullmann Adolf főrend elnöklésével tartotta meg évi rendes közgyülését. Az igazgatóság jelentése szerint a társaság hajói közül azok, amelyek a hadvezetőség szolgálatába állittattak, nagyobbrészt állandóan üzemben voltak, de ezzel szemben a háboruokozta terhek növelték a társaság üzleti kiadását. A háboru kitörésekor a társaságnak két hajóját és pedig az „Attilá"-t (5200 tonna) és a „Kárpát"-ot Angliában, a „Turul"-t pedig (6200 tonna) Ausztráliában foglalták le, mig az olasz kikötőkbe menekült és az ottani hatóságok által rekvirált „Tátra" (7574 tonna) és „József Ágost" (4670 tonna) gőzösök közül ez utóbbi a mult év április hónapban a háboru áldozatául esett. A hajóállományban beállott hiányt pótlandó, az igazgatóság az 1914. évi közgyüléstől nyert fölhatalmazás alapján a társasági részvénytőkének 6,000.000 koronáról 10,000.000 koronára való felemelését határozta el, amely müvelet végrehajtása jelenleg folyamatban van. A közgyülés elhatározta, hogy részvényenként 10 korona (5 százalék) osztalék fizettessék ki.

A Ganz-Danubius tőkeemelése. A Ganz és Tsa — Danubius Gép-, Vaggon- és Hajógyár r.-t. 1916. évi zárószámadása 3,438.181 K 91 f bruttonyereséggel zárul, amelyből az értékcsökkenési tartaléknak 1,284.491 K 50 f-rel való javadalmazása és a tavalyi nyereségáthozat hozzászámitása után 2,600.549 K 65 f áll a részvényeseknek rendelkezésére. Az igazgatóság a május 12-én megtartandó közgyülésnek az 1916. évre 160 K osztalék kifizetését javasolja, továbbá inditványozza, hogy az alapszabályszerü jutalék levonása után a tisztviselők nyugdijalapjainak javadalmazására 100.000 K-t forditsanak, a fennmaradó 557.180 K 61 f-t pedig uj számlára irják. Az igazgatóság egyszersmind javasolja a közgyülésnek, hogy a társaság alaptőkéjét hétezerkétszáz, egyenként 800 K névértékü uj részvény kibocsátásával 8,640.000 K-ról 14,400.000 K-ra emelje fel. A A társaság alapszabályai értelmében a régi részvényeseknek az uj részvényekre elővételi jogot biztositolyképpen, hogy három régi részvény tulajdona két uj részvény átvételére jogositt. Az uj részvények kibocsátási árfolyamát a közgyülés napján állapitják meg. A müvelet keresztülvitelének biztositását a társasággal szoros összeköttetésben álló Hitelbank és Leszámitolóbank vállalják magukra.

A Ganz-féle Villamossági r.-t. 1916. évi zárszámadása 1,229.887 K 97 f tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a május 19-re egybehivandó közgyülésnek az 1916. évre 32 korona osztalék kifizetését fogja javasolni, továbbá inditványozni fogja, hogy 125.000 korona a tartalékalap javadalmazására, 50.000 korona a tisztviselők nyugdijalapja növelésére fordittassék a fennmaradó összeg pedig a mult évi áthozattal együtt, tehát összesen 368.847 K 96 f uj számlára vitessék át. Az igazgatóság egyuttal az alaptőkének 12,000.000 K-ról 18,000.000 koronára való felemelését fogja a közgyülésnek javasolni.

A Budapesti közuti vaspálya társaság közgyülésén Lánczy Leó elnök akadályoztatása folytán Sándor Pál vezérigazgató elnökölt. A közgyülésen a kereskedelemügyi minisztert Olgyay Kálmán dr. miniszteri osztálytanácsos képviselte. A közgyülés Schwarcz Vilmos dr., Wodianer Soma és Silberer Béla részvényesek felszólalása s az elnöklő vezérigazgató fölvilágositásai után egyhanguan elfogadta az 1916. évi zárószámadást és mérleget és elhatározta, hogy a rendelkezésre álló nyereségből részvényenként 34 korona, élvezeti jegyenként pedig 24 K osztalékot fizetnek. A fenmaradó 466.006 koronát uj számlára viszik át. A szelvényeket folyó évi május 1-től kezdve fogják a Pesti magyar kereskedelmi bank és a Magyar általános hitelbank pénztáránál beváltani. A közgyülés elhatározta még, hogy a társasági nyugdijalapot a mérlegben kimutatott tartalékok igénybevétele nélkül az intern tartalékokból mintegy 2,000.000 koronával dotálják. Imrédy Kálmán dr. részvényes inditványára a közgyülés az igazgatóságnak, Sándor Pál vezérigazgatónak, a tisztikarnak és a személyzetnek a rendkivüli viszonyok között kifejtett eredményes müködéséért egyhanguan köszönetét és elismerését fejezte ki. Ezután az igazgatóság uj tagjává Halászy László dr. nyug. miniszteri tanácsost választották meg.

A Magyar Általános Kőszénbánya R.-t. szombaton tartotta 25. évi rendes közgyülését. Vida Jenő vezérigazgató terjesztette elő az évi jelentést, mely a negyedszázados jubileum alkalmából visszapillantást vet a vállalat születésére és egész fejlődésére. A jubiláris évfordulót munkásai és alkalmazottai jólétéről való gondoskodással kivánta megünnepelni az igazgatóság és e célból több mint egy millió koronát forditanak szociális és jótékony célokra. A zárószámadásokat, melyek négy millió koronának tartalékolása után 6:3 millió korona tiszta nyereséggel zárult, a közgyülés tudomásul vette és elhatározta, hogy ebből 3,360.000 koronát a részvénytőke 21 százalékos osztalékára forditsanak, a fennmaradó összeget különböző tartalékolások és jótékony adományok céljaira használják fel, 897.687 koronát pedig vigyenek át a folyó üzletév számlájára. A szelvényeket május elsejétől 42 koronával váltják be. Az igazgatóságba ujból beválasztották Bellak Gyulát, a felügyelő-bizottságba: Kürthy István főispánt és Ofner Józsefet. A közgyülést követő igazgatósági ülésen alelnökké Bisteghi Rudolf választatott meg. Löw István és Vida Samu társulati főtisztviselőket cégjegyzőkké nevezték ki.

A „Mercur" váltóüzleti r.-t. dr. Mezei Sándor elnöklete alatt tartott közgyülése elfogadta az igazgatóság jelentését, ugyszintén a nyereség felosztására vonatkozó javaslatát is. Ennek értelmében a 941.001 korona 28 fillért kitevő tiszta nyereségből a tartalékok megfelelő dotálása és egyéb alapszabályszerü levonások után osztalék fejében részvényenként 13 korona (=6·5 százalék) kerül kifizetésre. A közgyülés Berger Mór ügyvezető igazgatót az intézet igazgatóságába beválasztotta. Az igazgatósági ülésen Schwartz Gyula cégvezetőt aligazgatóvá nevezték ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

„OPERA-PINCÉBEN“

VI., Andrássy-ut 25.

esténként

VÖRÖS JANCSI

muzsikál.

Déli teriték 3.70 K. Esti teriték 4.— K.

Figyelmes kiszolgálás!

ERDÉLYI FRIGYES.

Fővárosi Orfeum

VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Ma és mindennap:

TENGERRE MAGYAR!

Aktuális kiállitásos revü 6 képben, dalokkal és táncokkal. Irta: **Kövessy Albert.** A dalszöveget irta: **Szenes Béla.** — Zenéjét szerzette: **Márkus Alfréd.** — Továbbá: **Amans** hegedümüvésznő. **Hansen** humoros büvész-egyveleg. **Astro** kómikus zsonglőr. **Enders nővérek** modern erőmüvészet stb. stb.

Az előadás 1/4 8 órakor kezdődik.

TÉLIKERT

(Ezelőtt JARDIN D'HIVER)

NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25

Esti előadás kezdete **7** órakor.

FÉNYES

MÁJUSI MŰSOR!

Vasárnap délután 1/2 3 órakor családi előadás teljes müsorral és **félhelyárakkal.**

KRISTÁLY-PALOTA

Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Május 1-től kezdve az eredeti bécsi

„Budapester Orfeum“

Joseph Fleischmann (a „hosszu“ Fleischmann), **Hermine Ferry, Heinrich Burg** stb. hires speciális szólókkal

A tisztességes asszony

cimü falrengetően bohózatos operettben. Azonkivül teljesen uj varieté és magyar müsor.

Nyári olcsóbb helyárak.

MOZGÓKÉP-OTTHON

VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.

TELEFON: Jegyrendelés 144—98.

Homunkulus kisasszony.

Filmparódia 3 felvonásban.

A TITKOS IRÁS.

Detektivtörténet 5 felvonásban. William Kahn mestermüve.

Előadások kezdete: 3, 3/4 5, 1/2 7 és 1/4 9-kor. Pénztár: d. e. 1/2 11—1/2 1-ig, d. u. 1/2 3-tól kezdve.

Minden hétfőn uj müsor!

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor.

Ami az ujságból kimaradt. Látványos tarkaság énekkel és tánccal 14 részben. Irták: **Nagy Endre** és **Zerkovitz Béla.**

Sörkabaré 7—10 óráig, pompás uj müsor. Belépődij 2 K.

SIÓFOK

FÜRDŐELEP

ez évi fürdőidénye junius hó 15-én kezdődik. A szállodai szobákra és a Strandfürdő capánáira a fürdőigazgatóság budapesti irodája (Andrássy-ut 5, I. emelet) fogad el előjegyzéseket.

A kivándorló

Drámai játék 3 felvonásban. — Azonkivül:

A sárga álarc

Nagyvárosi banditatörténet 4 felvonásbau. Amekai filmszenzáció

a Royal-Apollóban!

Előadások kezdete 4, 6, és 8 órakor.

Jegyek előre válthatók délelőtt 11—1-ig, délután 4 órától.

Telefon: 74—84. Telefon: 74—84.

A legnagyszerübb mozgófénykép reprize

CSÓKOS ÉJSZAKÁK

Három fejezet a szerelem bibliájából. A főszerepben a legragyogóbb filmdiva

P. MENICHELLI

az

OMNIÁBAN

Előadások kezdete: 4, 6 és 8 órakor.

Elővétel délelőtt 11—1 óráig és délután 1/2 3 órától.

BOKOR PAPRIKA SZEGED

Sürgönycim: „Ferri“ Szeged.

Óvjuk Önt!

világhirü **„keleti gyöngyeink“** silány **utánzataitól. Fiokjaink nincsenek!** Az eredeti keleti gyöngykollierek, fülbevalók, csavarok, lorgnettláncok stb. finom ékszerész-munka, **csak is és közvetlenül tőlünk szerezhetők be!** Kicsinyben i eladásnál privátoknak is nagybani árakon! **Orient Perlen-Engrosshaus, Wien, II., Praterstrasse** 50/F. A **„keleti gyöngy“** tökéletes pótlása az igaz gyöngynek! A legjobb szakembert megtéveszti! Kérje azonnal uj prospektusunk dijmentes megküldését.

ORIENT PERLEN

A gazgatóság.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfin. parfümöket dekánként:** Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág, Ibolya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona, Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvaryon & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **Gross Antal** kiviteli háza Budapest, VIII., József-körut 23.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA

VÁROSLIGET

Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta, minden időjárás mellett délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután 2 órától

cirkusz- és varietéelőadások

egy felnőttek és gyermekek számára gondosan összeállitott **óriási világvárosi müsorral,** állandóan kizárólag elsőrangu erők fölléptével, **csodásan olcsó helyárak mellett.** Az esti előadásban hétköznap fél 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon 8 órakor **dupla müsor** az összes slágerujdonságokkal.

APOLLÓ-KABARET

Népszinház-utca 1. Telefon: József 13-26.

A nagysikerü müsor csak rövid ideig

Szilágyi és Hajmás

Egy régi ballada. Szinpadra tette: **Szép Ernő.**

Csendesen csak csendesen..

Tréfa. Irta: **Kőváry Gyula.**

Kidoblak az ablakon!

Jelenet. Irta: **Lakatos László.**

Azébresztő-óra

Magánjelenet. Irta: **Lovászy Márton**

Warum stehen wir schon wieder?

Kőváry tréfája.

Fellépnek: Németh Juliska, Haraszthy Mici, Lenkeffy Ica, Szőllősi Rózsi, Vidor Ferike, Andai Terka, Herczeg Jenő, Kőváry Gyula, Magyary Lajos, Mály Gerő, Gózon Gyula, Lajthay Károly, Erdélyi Géza, Sándor József.

Előadások 5 és 1/2 8 órakor.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia

muzsikál.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

A tojás drága! „Pax” tabletta

segitségével tojás nélkül is szép szinü, kiadós és jól emészthető

tésztát és süteményt

készit minden háziasszony! **A „Pax“ felülmulhatatlan!**

Egy **50 filléres** doboz **„Pax“ tablettával** **10 tojást** lehet megtakaritani.

Kérjen próbaküldeményt **2 dobozt** (20 tabletta) **1 korona** beküldése ellenében bérmentve.

Főelárusitókat és kerületi képviselőket keresünk. Telefon József 28-65. szállit a **PAX-MÜVEK** Budapest, VII., Rákóczi-ut 42.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

NEMZETI PARK

Uj látványosságok! Kitünő koszt! Elsőragu zene! Legkellemesebb családi szórakozóhely.

Belépődij 20 fillér

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Teljesen uj és használt

automobilok

Bárdi, Lehel-utca 25.

MILLIÓK KÖNYVE.

36. szám.

DOSIA

Greville regénye.

A rendkivül érdekes regény

ára 40 fillér
Kapható mindenütt.

Rottersmann Tivadar

sajt- vaj- és csemegeáruk
nagykereskedése

Budapest, Király-utca 60.

Sürgönycim: „Teorott Budapest".
Telefon: 29-46, 163-04.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Ganz és Társa-Danubius

gép- waggon- és hajógyár részvény-társaság

t. c. részvényesei az **1917. május 12-én délután 4 órakor** Budapesten, X. kerület kőbányai-ut 31. szám alatt a gyár helyiségében tartandó

negyvennyolcadik rendes közgyülésére

tisztelettel meghivatnak.

Napirend: 1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése az 1916. üzletévről, az 1916. évi mérleg előterjesztése és a felmentvény megadása, a tiszta nyereség elosztása iránti határozathozatal. — 2. Az igazgatóság javaslata készpénzben befizetendő és a részvényeseknék elővételi jogosultsággal átengedendő 7200 darab K 800.— n. é. névre szóló részvény kibocsátása iránt. — 3. Az igazgatóság javaslata az alapszabályok némely pontjainak módositása iránt. — 4. Esetleges inditványok.

Az alapszabályok 14. és 15. paragrafusai értelmében a közgyülésen csak azon részvényesek birnak szavazati joggal, kiknek részvényei a társaság könyvében legalább három hónappal a közgyülés előtt a társulati pénztárnál, vagy a Magyar Általános Hitelbanknál, vagy a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbanknál letétemenyezték.

A közgyülésen minden alapszabályszerüen letétemenyezett egy-egy részvény egy-egy szavazatra ad jogot, ha azok száma nem több husznál. De ezen számon fölül csak minden öt részvény után esik egy-egy szavazat. A szavazás jogát meghatalmazott által is lehet gyakorolni, meghatalmazott azonban, a törvényes képviselőket kivéve, csak szavazatképes részvényes lehet.

Az igazgatóság.

A JASSZLEÁNY

a szenzációs sikerü apache-dráma, melynek cimszerepét az utólérhetetlen

P. MENICHELLI

alakitja és amely egész Budapest publikumának érdeklődését felkeltette, **bemutatásra kerül nagyszabásu müsor keretében**

a TIVOLI-ban!

VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.

Előadások kezdete pont 4, 6 és 8 órakor.

Cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság.

A részvényes urak ezennel meghivatnak az **1917. évi május hó 30-án, szerdán, d. e. 10 órakor** Bécsben, III., Schwarzenbergplatz 4. szám alatt az Industriehaus dísztermében megtartandó

hatvannyolcadik közgyülésre.

Napirend: 1. Az évi jelentés közlése. 2. Határozathozatal az 1916. évi zárszámadásra nézve. 3. A gösting—andritzi helyi érdekü vasut üzemének átvétele, a mori—arco—riva a/g-i helyi érdekü vasuttal való üzemszerződés felbontása. 4. Az igazgatótanács részbeni megujitása. 5. A számvizsgálók megválasztása.

Az alapszabályok 19. cikke szerint a közgyülésen csakis azon részvényesek vagy élvezeti részvényeknek tulajdonosai vehetnek részt, kik legalább 40 részvénynyel vagy 400 élvezeti részvénynyel birnak s ezeke legkésőbb 14 nappal a közgyülés megtartása előtt az alantabb megjelölt pénztárak valamelyikénél letétemenyezték és pedig:

Wienben: A »K. k. priv. Österreichische Kredit-Anstalt für Handel- und Gewerbe« intézetnél, Rothschild E. M. urnál, a »K. k. priv. Allgemeine Österreichische Boden-Kredit-Anstalt« intézetnél, az Anglo-Österreichische Banknál és a társaság számvevőségénél a déli vaspálya-udvaron (igazgatósági épület). **Triesztben:** A »K. k. priv. Österreichische Kredit-Anstalt für Handel- und Gewerbe« intézet fiókjánál. Az Anglo-Österreichische Bank fiókjánál. **Budapesten:** A Magyar Általános Hitelbanknál. **Berlinben:** A Deutsche Banknál, Bleichröder S. urnál, a Disconto-Gesellschaft igazgatóságánál, valamint Mendelssohn és társa uraknál, Frankfurt a/M., a Deutsche Bank, frankfurti fiókjánál, a Disconto-Gesellschaft igazgatóságánál. **Breslauban:** A Schlesischer Bankverein-nál. **Hamburgban:** A Deutsche Bank hamburgi fiókjánál, Behrens L. és Fiai uraknál, Warburg M. M. és Társa uraknál. **Münchenben:** Merck, Finck és Társa uraknál, a Deutsche Bank müncheni fiókjánál. **Zürichben:** A Schweizerische Kreditanstaltnál. **Genfben:** Lombard, Odier és Társa uraknál.

Bécs, 1917. évi április hóban.

Az igazgatótanács.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (szelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

TELEFON: **152-66, 59-29.** SÓRGÖNYCIM: **Földbérlők 15266.**

GÉPOSZTÁLY:

Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötelelet stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:

Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.

Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. május 9-én. — 19. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Kürthy

Lajos báró, az Országos Közélelmezési Hivatal igyekvő elnöke, leiratot intézett a törvényhatóságok első tisztviselőihez a tisztességes kereskedelem érdekében és a tulzásba vitt községi élelmiszerakció ellen.

A nevezetes leirat arról szól, hogy a községi élelmiszerárusitó-üzemek a gyakorlatban éppenséggel nem váltak be. A hatósági élelmiszerakciónak nem lehet más célja, mint az árubeszerzés, de az árunak a fogyasztókhoz, a közönséghez való eljuttatása már nem hatósági feladat, hanem a tisztességes kiskereskedelem dolga és egyedüli hivatása. A hatósági élelmiszerbódék előtt ezrével tolongnak a szegény emberek, ami annak a jele, hogy a városi üzemeknek kevés az árusitó-helyük és nem tudják pótolni, kiszoritani, nélkülözhetetlenné tenni a kiskereskedők boltjait. Még egy fontos és megszivlelendő tapasztalatról számol be a leirat. A meglévő munkaerők ökonomikus elosztására — mondja Kürthy báró — nagyobb sulyt kell most helyezni, mint bármikor és nem szabad oly célra emberi erőt, emberi munkát igénybe venni, amelyre külön, jól begyakorolt és bevált kereskedői szervezet van. Annál kevésbé szabad ezt tenni, mert hiszen kereskedőinkre a közel jövőben olyan feladatok várnak, amelyeket, ha most meggyengitik őket, nem fognak tudni teljesiteni.

A konkluzió, amely a leiratból kicsucsosodik, világos. Fel kell hagyni a városi üzemeknek kereskedelemellenes tendenciájával, meg kell szüntetni a városi üzemek illegitim konkurrenciáját, egyszóval abba a mederbe kell terelni a hatósági élelmiszerellátási akciót, amelyet számára még jóval a háboru előtt kijelölt *Vázsonyi* Vilmos. A demokrata párt vezérének fényes elégtétele a Közélelmezési Hivatal elnökének szigoru leirata, mert Vázsonyi már hat esztendővel ezelőtt, amikor a főváros élelmiszerüzemét megalapitották, a leghatározottabban tiltakozott az üzem expanziv terjeszkedése ellen és már akkor rámutatott arra, hogy egyedül az élelmiszerfelhozatal megszervezése lehet a főváros feladata, de a kereskedők hivatásszerü üzletét nem szabad tönkretenni, mert erkölcstelen dolog, hogy a főváros a saját adófizető polgárait támadja meg exisztenciájukban. Magunk is ugyszólván kezdettől fogva hirdettük Vázsonyi álláspontjának egyedüli helyességét és sok esetben állapitottuk meg, hogy a községi élelmiszerüzem tullépte hatáskörét.

Kétségtelen, hogy a községi élelmiszerüzem a háboru alatt nagyjelentőségü, eredményes munkára tekinthet vissza, ebből azonban korántsem következik az, hogy az elvi álláspont, amelyet Kürthy báró leirata tartalmaz, nem fedi a tényeket, az igazságot. A községi élelmiszerüzemnek gyönyörü programmja, áldásos missziója van és ez abból áll, hogy óriási tömegekben összevásárolja az árukat. De már az árusitás nem az ő dolga és a cukorelosztás, a burgonyaárusitás nagy sikere azt mutatja, hogy a közönség kiszolgálását, a főváros élelmiszerkészleteinek gyors és igazságos elosztását egyedül a kereskedők tudják biztositani.

Ezek után elvárjuk, hogy a főváros levonja a konzekvenciákat és szatócsüzletek helyett árubeszerzési központot létesit. Sok embert és még több panaszt fog ezzel megtakaritani, a közönség ellátása pedig jobb kezekbe kerül.

Fullánkok

...

A tisztviselők

érdekében inditványt fognak előterjeszteni a legközelebbi közgyülésen. Az inditvány annak a kimondását kivánja, hogy a közgyülés az állami tisztviselők fizetésemelési mozgalmát pártolja és kivánja, hogy a fővárosi tisztviselők ugyanolyan háborus segélyben részesüljenek, mint az államiak. Értjük az inditványozók intenciójának nemességét és helyességét, de megforditani kivánjuk a sorrendet. Elsősorban a saját tisztviselőinek a sorsáról, megélhetéséről gondoskodjék a főváros és pedig nem alkalmi könyöradományokkal, hanem állandó jellegü, komoly fizetésrendezéssel. Ha majd a mi derék, érdemes tisztviselőink megkapták már, ami jár nékik, akkor forduljon a közgyülés jóindulata az állam páriái, az állami tisztviselőkhöz.

*

Átmeneti bizottsággá

vedlik a huszas albizottság, amelynek az volt a szomoru feladata, hogy előkészitse, letárgyalja az uj adókra és emelésekre vonatkozó javaslatokat. Ennek a feladatának hüségesen és tökéletesen eleget tett a huszas tanács, de minthogy minden vonalon megtörtént az emelés, minden adóteher kigondoltatott már, most ugy hosszabbitják meg az életét, hogy kinevezik átmeneti bizottságnak. Az átmeneti bizottságnak pedig azt a munkát szánták, hogy a háboru utáni zord időszakra felkészüljön a főváros, s hogy az erre vonatkozó intézkedéseket idejekorán kigondolhassák és megtárgyalhassák az urak. Ez a feladat nagyon szép és csak attól tartunk, hogy az átmeneti bizottság onnan kapta a nevét, hogy talán átmenet lesz — a legfelsőbb huszak tanácsának megszervezésére. Holott nem a husz legelőkelőbb, hanem a husz legtehetségesebb, legpuritánabb városatyának a kiválasztására volna nagy szükség. Reméljük, huszat könnyen lehetne találni . . .

*

Tarifarevizió

vagy közlekedési adó, — volt eddig a kérdés, most pedig ugy oldották meg ezt a fogas problémát, hogy tarifarevizió is és közlekedési adó is. Egy rókáról két bőrt fognak lehuzni, de ugy, hogy viszont igen sok róka mindkét bőrét megmentheti. A megoldás szerint ugyanis a perifériák lakói jól járnak, mert az egységes villamosjegy husz fillér lesz, holott ők eddig harminc, sőt harminchat fillért voltak kénytelenek fizetni. Ebből következik, hogy a nagy reformnál ismét az az álszocializmus győz, amely csak a legszegényebbnek mondott munkásosztályra van tekintettel. Ellenben az igazi nagy tömegről, a polgárokról, a szakaszjegyek és tizenhat filléres vonalak igénybevevőiről megfeledkeznek, azaz hogy nem is feledkeznek meg róluk, hanem ellenkezőleg, nekik szánják azt a szerepet, hogy a tarifaemelés többletét fizessék.

*

A magyar csataterek ismertetése

Megalakult az Idegenforgalmi Központ

Budapest Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatalának vezetése körül az elmult héten változások történtek, ugyanekkor pedig hirt adhatunk arról is, hogy *az idegenforgalom ügyének országos szervezése is megkezdődött.*

Ami a főváros Idegenforgalmi Hivatalával történt, annak okaival rövid pár sorban végezhetünk. Az Idegenforgalmi Hivatalt a polgármester kivette a XV-ik ügyosztály hatásköréből és az I. ügyosztály munkakörébe utalta át és annak felügyeletével *Miklós* Elemér dr. tanácsjegyzőt bizta meg. *Bárczy* polgármester ezzel a ténynyel csak azt akarta kifejezni, hogy milyen fontosságot tulajdonit az idegenforgalom ügyének, amelyet ime most olyan ügyosztályhoz csatol, amely ugyszólván az ő személyes vezetése alatt áll. Az Idegenforgalmi Hivatalnak egyébként nemcsak az egyes idegenek utbaigazitása és kalauzolása a hivatása, de ez a hivatal fogja a kezébe kapni a rendezői szerepet olyan esetekben is, mikor a főváros a vendéglátó. A házigazdai tisztet ilyenkor természetesen a polgármester tölti be, aki igy magát a hivatalt is személyes felügyelete alatt kivánja látni. Ilyen munkát végzett az Idegenforgalmi Hivatal a mult nyáron, amikor a Dunakonferencia vendégei jártak itt és ilyen szerepe lesz május 18, 19-ikén, amikor majd a magyar városok szervezkedésére tömegesen jönnek fel a városok küldöttei. Egyébként is a közgazdasági ügyosztályra, amelyet a háboru gondjai tulságosan megterheltek, a szén, a fa, a petroleum, a fém stb. révén, ráfért egy kis könnyités. Igy is teljességgel méltányolni kell azokat az érdemeket, amelyeket *Vita* Emil dr. tanácsnok a hivatal megszervezésével és üzembehelyezésével szerzett. Megmarad az intézmény élén *Zilahy* Dezső igazgató, aki *Miklós* Elemérben megértő támogatót fog találni.

A főváros Idegenforgalmi Hivatalának uj kezekbe való kerülésével teljesen egyidőbe esik az országos gondoskodásnak megkezdése is. A belügyminiszteriumban hosszabb idő óta *Kampis* János miniszteri tanácsos, az idegenforgalmi ügyek vezetője, aki nagy hozzáértéssel és sok sikerrel dolgozott, az utolsó években pedig azon szorgalmaskodott, hogy az idegenforgalmi akciót, amelyet legelsősorban Budapest székesfőváros vett hatósági kézbe, országosan is megszervezze. Kiválóan értékes tervezetet dolgozott ki, amelyben megoldásként idegenforgalmi „tanácsot", vagy idegenforgalmi „egyesülést" ajánlott. *Sándor* János belügyminiszter hosszu tárgyalások után hozzájárult a tervhez és az ő utasitására megalakult az *Idegenforgalmi Központ*, amelynek vezetője *Kampis* János miniszteri tanácsos, helyettese pedig *Gáspár* Arthur min. osztálytanácsos. A központ már meg is kezdte működését, budgetje is van s *első működéseként kis német füzetkéket irat a magyarországi csatatérek leirásával.*

Amikor azonban hirt adunk arról az eseményről, hogy az idegenforgalom országos akciója megkezdődött, emlékeztetnünk kell arra, hogy akkor, amikor a fővárosi Idegenforgalmi Hivatal megszületett, az volt a terv, hogy ez a hivatal legyen a végrehajtó szerve az országos intézménynek is. Ezáltal egységesebb eljárást lehetne elérni és a főváros költségei is redukálódnának. Ugy tudjuk annak idején a belügyminiszteriumban sem idegenkedtek ettől a

gondolattól és valószinü, hogy ma sem szegülnének ellen az együttes akció tervének. Véleményünk szerint a főváros vezető köreinek mindent meg kell tenni, hogy ezt a kooperációt meg lehessen valósitani.

Hivatalosan megalakul
a Népjóléti Központ

Budapest székesfőváros Népjóléti Központja több mint egy negyed esztendeje fejt ki már komoly eredményeket feltüntető tevékenységet. Eleinte nem volt ennek az intézménynek mása, csak egy Bárczy Istvánja, aki a maga emberszerető szivében megteremtette a központot, aztán megalkotódott gondos, hatalmas munkával a szabályrendelet, majd ügyvezető alelnökül felkérte a polgármester Déri Ferenc alpolgármestert, aki a maga komoly, munkás, csupa szív- és lélek-egyéniségének java-erejét a Népjóléti Központnak szenteli, mig igazgatóul megkapta az uj intézmény azt a Csergő Hugót, aki már az adatgyüjtés és szervezés munkájában is a polgármester jobbkeze volt, mellette helyeződött el azután néhány hivatalnok, mig végre ma egész virágjában van az uj intézmény. Valami becsületes, szép omen van abban, hogy mig régi jó magyar szokás szerint más intézmények előbb alakulnak és áldomásoznak, s csak azután kezdenek, ha kezdenek, dolgozni: — addig a mi Népjóléti Központunk előbb megkezdte működését és miután ma már hatalmas, szépenfejlődött élő szerv, végre időt keres a formalitásokra, a megalakulásokra is.

Mégis komoly jelentőséget kell tulajdonitanunk annak az ünnepies alakulásnak, amely a régi képviselőház ülésteremében május 12-ikén, szombaton délelőtt 11 órakor fog végbemenni.

Bizonyára szép és értékes lesz az az elnöki megnyitó, amelyet Bárczy polgármester mond, hiszen élete egyik legbüszkébb alkotását bocsátja utjára, hogy Budapest népének szenvedéseit, bajait szamaritánus kézzel enyhitse. Ugy halljuk azonban, hogy programmon kivül társadalmi kiválóságaink körül is többen fel fognak szólalni, köztük, hir szerint, Apponyi Albert, Kleebersberg államtitkár, Korányi Sándor, Springer Ferenc és Vészi József.

A programmpontok között ott van még a megalakulás, az ügyrend és a szakosztályok megállapitása. Itt előre el kell mondanunk egy igen jellemző tünetet, amely megvilágitja a Népjóléti Központot létesitő szükségességet. Ez a tünet, hogy a központnak már a szabályrendelet megalkotása óta is kiket terjesztenie működése körét, amennyiben a szabályrendeletben megállapitott tizenkét szakosztály helyett a május 12-iki ünnepségben már tizenkilenc szakosztály fog megalakulni és pedig: 1. tanácsadó és jogvédő. 2. közgazdasági, 3. pénzügyi, 4. rokkantügyi, 5. népegészségügyi, 6. anya- és csecsemővédő, 7. gyermekvédő és hadiárva-ügyi, 8. gyermekfelruházó, 9. népélelmező, 10. lakásügyi, 11. népmüvelő, 12. nővédő, 13. családügyi, 14. népgondozó, 15. társadalmi segitő, 16. irói és hirlapirói, 17. képzőmüvészi, 18. iparmüvészi, 19. szinészi és zenészi szakosztály.

A május 12-iki napnak azonban igen messzire kiható jelentőséget ad az a tény, hogy itt fog megindulni a mozgalom a hadisegély felemelése érdekében. A központ vezetősége ezen az ülésen teszi meg inditványát, amelynek értelmében a központ felterjesztést intéz a kormányhoz a hadisegély felemelése érdekében. Ennek a lépésnek jelentőségét nem kell magyarázni, hiszen mindenki ismeri a mai megélhetési viszonyokat, amelyek között a hadisegélyre utaltak tengődni kénytelenek.

Csak még azt emlitjük meg, hogy az alakuló ülés napján jelenik meg a Népjóléti Központ hivatalos lapjának első száma.

Az alakuló ülésre szóló meghivóhoz mellékeltek egy igen értékes füzetet, amely Csergő Hugó dr. igazgatónak egy a Városi Szemlében megjelent kiváló tanulmányát tartalmazza, s amely kiválóan szolgálja a célt, hogy a Népjóléti Központ céljairól, eszközeiről és szervezeteiről kimeritő, okos és áttekinthető képet nyujtson.

Békekötés a kormos emberekkel

Elkészült a kéményseprőipar uj szabályrendelete

Budapestnek — a sok között — egyik legszebben kifejlett tengeri kigyója volt a kéményseprő-kérdés, amely állandó harcot idézett elő egyrészt maguk között a mesterek, másrészt a mesterek és segédek között, a civakodás levét pedig mindenkor a háztulajdonosok, messzebbmenően pedig a közönség itta meg. Évek óta tart már a harc, mig végre most *Vita* Emil dr. tanácsnoknak, a közgazdasági ügyosztály vezetőjének, sikerült olyan megoldást találni, amely remélhetőleg minden igényt ki fog elégiteni.

Ez a megoldás főbb vonalaiban a következő intézkedésekből áll:

a) a kéményseprő-mesterek között fennálló surlódásokat a fennálló ötvennégy kéményseprői kerület uj beosztásával, illetve arányositásával és hét uj kéményseprői kerület felállitásával egyenliti ki;

b) szabályozza a kéményseprősegédek bérviszonyait, és pedig mindkét félnek, munkaadóknak és munkásoknak, előzetes hozzájárulásával;

c) módositja az eddig többféleképen magyarázott és értelmetlenül megszövegezett szabályrendeletet, amely a kéményseprő-ipar gyakorlásáról szól;

d) végül a kéményseprő-mestereknek mintegy 20—22 százalékos áremelést engedélyez.

Tüzetes tanulmányozás és hosszu, sokszor nehéz tárgyalások után a közgazdasági ügyosztály kimeritő előterjesztést alkotott, amelyet már szerdán tárgyalás alá is vett a közgazdasági bizottság.

A kerületek uj beosztása és szaporitása.

A kerületek uj beosztását az tette szükségessé, hogy eddig e tekintetben komoly korrigálást igénylő aránytalanságok voltak. Érdekes, hogy az ügyosztály szükségesnek tartja megcáfolni azt a közhitet, mintha a kéményseprő mestereknek legendás jövedelme lenne. Az előljáróságok és az ipartestület kimutatása szerint ugyanis a kisebb kerületek maximális bruttójövedelme mintegy 7—8000 korona, van azonban köztük egy-kettő olyan is, amelynek bruttó bevételei a 6000 koronát sem haladják meg. A 7—8000 koronás bruttójövedelmü kerületekben a kiadások összege 2000—3600 koronára rug, ugy hogy tiszta jövedelemként a mai viszonyok között soknak nem mondható 4000—6000 korona mutatkozik. A közepes kerületeknél a tiszta jövedelem 5—9000 koronáig terjed. A 9—10 nagy kerület egyenkint való 20—30.000 koronás bruttó bevételét 8—14.000 koronás kiadás terheli, ugy hogy ezeknek tiszta jövedelme 12—16.000 koronára vagy még többre rug. Egyszóval a kiskerületek létminimumot sem nyujtanak, a nagyok pedig olyan fölös jövedelmet biztositanak, amelyek igazán nem tennék megokolttá a dijtételek emelését.

Miután a főváros területén az egyes kéményseprői kerületeket nem lehet különféle tarifákkal ellátni, tehát a dijemelést egységesen kell keresztülvinni, ezért az egyetlen megoldás a kerületek arányositásával és szaporitásával egységesen keresztülvitt dijtételfelemelés. Emiatt az ügyosztály arra kéri a tanácsot, terjesszen a közgyülés elé határozati javaslatot, amelynek értelmében a székesfőváros területén ma meglevő 54 kéményseprési munkakerület számát legalább 7 uj munkakerülettel kivánja szaporitani, s utasitsa a közgyülés a tanácsot, hogy erre vonatkozó előterjesztését, amely a munkakerületek arányositására és a

Vatta . . . mull . . .

Vatta . . . mull . . . vatta . . . mull . . . vatta . . . — ez az a szomoruan unalmas melódia, amely aligha tarthatna igényt másra, minthogy egy oláh kanász-nótában játszszék szerepet. És mégis egy hétig fog a fülünkbe csengeni minden nap, mert abban az esküdtszéki tárgyalóteremben, ahol *Dénes* Gy. Aladár pörét kezdték meg tárgyalni, mást nem lehet hallani. Vatta . . . mull, mondja az elnök, a vádlott, a védő, az ügyész, a tanuk és ezt fogja dudolni az előadásról távozó közönség, mint a Vig özvegy idejében a hires keringőt. A Markó-utcában most a vatta, meg a mull a divatos.

Egy délelőttön át ültem a padon, amelyet itt nemcsak a vádlottak, de a hallgatók számára is keményen vetnek és a melódia mellett még egy tapasztalatot szereztem: ez a tárgyalás tulajdonképpen egy automata, dobj be reggel egy ujságirót és délben kijön egy kötszerész. Nem csoda, jó tanáraim voltak: *Stengl* Antal az elnök és *Dénes* Gy. Aladár. Ahogy ez a két ember a szakmát érti, egyenesen meglepő. Valószinüleg még *Keleti* ur is tanult tőlük, aki pedig tud egyet-mást. Dénesnek régi riválisa, illik, hogy végigülje az egész hetet. Ennél kellemesebb „süve"-ülést ő el sem tud képzelni. Ahogy pedig Dénes belép, az első szemsugara Keletire esik. Utoljára szintén a biróság előtt találkoztak holmi jelentéktelen pofozkodás miatt. Százágu esze van ennek a Dénesnek, az egész tárgyalótermen ő uralkodik, minden gondolatot a kezében tart és madzagon rángat. Nemcsak a biróságot, az ügyészt, a közönséget is ő akarja informálni. Nem szeretné például, ha Keleti ur arckifejezése a hallgatóságot befolyásolhatná. Ezt is elintézi egy mellékmondattal:

— Ezt — mondja — meg tudná mondani nagyságos elnök ur, Keleti ur, aki *nekem személyes ellenségem,* s aki mint látom, jelen van a hallgatóság között . . .

Ez rövidesen annyit jelent: nyájas hallgató, ne vedd komolyan azt a gunyos arcu urat, mert az nekem ellenségem . . .

Igy dolgozik kézzel-lábbal a saját védelmén *Dénes* Aladár, akinél még az sem tetszik póznak, amikor a védőjét egy kézlegyintéssel elintézi:

— Nem kell ehhez a *fiskálisom* sem, nagyságos elnök ur, magam is megmondom az igazságot . . .

Kint a folyosón egy fiók-városháza képződik. *Buzay* tanácsnok frissen nőtt barkóval, *Véssei* tanácsjegyző, *Szabó* Imre tisztifőügyész, a városházi ujságirók. A leleplező *Fényes* László nem jött el, ellenben itt van *Pesta* Frigyes, aki a másik oldalon vivott sajtócsatát. Legnépszerübb mégis a törvényszéki kosarasasszony, aki sajtot, szalámit és kenyeret árul — kenyérjegy ellenében.

Bent reggel kilenctől tizenkettőig két ember beszél csak. Az elnök és Dénes Aladár. Hatalmas szótorna ez, idegek és rendkivüli beszélőképesség kell hozzá. Az elnök, *Stengl* Antal, most debutál. Baloghy György vidéken fedezte fel és tulajdonképpen ma vizsgázik. A vizsga pompásan sikerül. Csupa nyugalom, derüs okosság. Rendkivüli járatosság a rengeteg anyagban, sok tekintélyes és becses humanitás jellemzik.

Vádlottak padja mintha nem is lenne. Dénes Aladár az elnöki emelvény előtt áll, mellette mozdulatlan feszességgel a börtönőr. Jól szabott ruhája régi ismerősöm: ebben volt, amikor egy év előtt az akkor elkészül Nagydiófa-utcai Müszerüzemben végigvezetett. Most is olyan lelkesen beszél, éppen olyan friss gesztusokkal mutogat, mint mikor elmagyarázta, hogy akarja virágokkal megtömni, napsugarassá tenni a munkaudvart. Előtte roskadásig megrakott asztal. Rajta üzleti könyvek, karthotékek, dossierek. Lendületesen, sokszor pathetikusan szónoki hévvel beszél, csak az árt neki néha, hogy szaporitja a szót, egy gondolatot háromféleképen variál. Az igazán türelmes elnök ilyenkor inti csak meg, hogy térjen a tárgyra. Előadása nyugodt, csak egyszer-kétszer csuklik meg a hangja, az arcát nem látom, de az elnök mondja neki:

— Csak nyugodtan . . . nyugodtan . . .

Egyébként nem érzik meg rajta, hogy vádlottnak tekintené magát, sőt vallomását szivesen aposztrofálja ilyen formában:

— . . . mint *előadásom* elején emlitettem . . .

És valóban: előad. Könyveket nyit föl, dossierek tartalmát szedi elő, sőt egy izben a terem közepén körüljárva mutatja meg, hogyan nézte Buzay tanácsnok, amikor a magáncégeknek eladott mullt kocsira rakták.

Külön érdekesség, amikor élete történetét elmondja. Hat félévet végzett a jogon, aztán megházasodott, majd Afrikába ment, Alexandriában cigarettagyári igazgatóságig vitte föl, majd felesége betegsége miatt hazajöttek. Itthon egyideig megint cigarettával foglalkozott, aztán családi pénzen Nagymaroson szállodát, vendéglőt vett:

— Sok pénzt, nagyon sokat vesztettem rajta — mondja kissé meghatottan — ugy, hogy mikor hazajöttem, kékkabátban kellett kezdenem a

közjövedelmü kerületek kikerekitésére vonatkozó javaslatot is magában foglalja, még a háboru befejezése előtt megtegye.

Gondoskodás a rokkantakról.

Hangsuly van arra, hogy a háboru befejezése előtt, vagy az előterjesztés szavai szerint „a leszerelés idejében" megtehetők legyenek ezek az intézkedések. Az uj kerületek fölállitásában ugyanis a tanács szociális célt is kiván szolgálni. Eddig ugyanis a kéményseprősegédek ugyszólván nem is számithattak arra, hogy valaha mester legyen belőlük. Eddig a kéményseprősegéd lakáson kivül mintegy évi 1200 koronát keresett, amihez még a borravaló járult. De kéményseprő-kerülethez nem igen jutott, az más elemek számára volt lefoglalva, mint — hogy csak egyetlen eklatáns példát említsünk — busásan jövedelmező kerülete van Devicis Lajosnak, a főváros egykori középitési igazgatójának. A most felállitandó hét uj kerületet azonban kizárólag kéményseprősegédek fogják kapni még pedig elsősorban a háboruban vagy munkában megrokkant, vagy elöregedett segédek. Mindenesetre kivánatos lenne, hogy amikor a főváros ezt a kérdést szabályozza, a jövőre nézve általános normaként állitsa föl, hogy a kéményseprőmesterek között levő idegen elemeket fokozatosan hozzáértő, szakembereknek, segédekből lett mestereknek juttassa.

A béremelés.

A mesterek és segédek között ujabban kollektiv megállapodás jött létre. Eszerint az első megállapodás átmeneti jellegü és pedig a segédek 20%-os béremeléssel 1404 korona évi bért kapnak és mellékjövedelemhez is jutnak. Mihelyt azonban a kerületek szaporitása és arányositása, valamint a seprési dijszabás emelése életbelép, a segédek évi bére 1690 koronára emelkedik és a mellékmunkák jövedelmei is megmaradnak. A kollektiv szerződés, amely ilyen formán junktimban van a dijszabás-revizióval, érvényessége öt esztendőben van megállapitva.

Mit szólnak a háziurak?

A kéményseprői dijtételek felemelése legelsősorban természetesen a háziurakat érinti. Ezzel az ő közterheik ujból szaporodnak, anélkül azonban, hogy azokat — a kormány házbérrendeletének tilalma miatt — a lakókra át tudnák háritani. A háztulajdonosoknak azonban, akik máris rémeket kezdenek látni, nincs okuk megijedni. Az ő költségtöbbletük nem lesz komolyan számbavehető. Ha számitásunkhoz *igen nagy házat* veszünk alapul, amely évente 200 korona seprési dijat fizet, a tervezett emelés reken 40 koronát tesz ki. Ekkora és ennél nagyobb költségtöbblet igen kevés házat fog terhelni. Budapesten a legtöbb ház 3—5 emeletes, ezekre mintegy 20—30 korona többlet jut. Bár a háziurak megint igen hangosan fognak sirni, komoly veszedelemtől e tekintetben mégsem félthetjük őket.

Fenyeget a lakásinség réme

Nincs üres lakás. — A májusi költözködésről. — A lakásközvetitő Entreprise. — A mérnökegylet akciója. — A katonai barakkokból kislakások lesznek.

A lakásnélküliség és lakáshiány a háborus nincstelenség legszomorubbja, amely szörnyü mód meg fogja magát bosszulni a háboru végeztével. Végignéztük a háborus májusi költözködéseket, körülnéztünk mindenfelé, bepillantottunk a még csonka statisztikába is: az idei májuson alig költözködtek az emberek. Nyugodtan — már amennyi nyugodtságot a háboru meghagyott az embernek — megmaradnak a lakók régi lakásaikban, ámbátor gyakran szájuktól kell elvonniok a falatot, hogy a mammutnagyságuvá kövéredett házbéreket megfizethessék. És amikor megkérdeztük a lakásközvetitőt, a speditőrt a lakót és a háztulajdonos épitőmüvészt — ez utóbbi fővárosi bizottsági tag, elsőrendü szakértő eme ügyekben — mind elmondta a maga baját és mindegyik refrénül azt hangoztatta, hogy nincsen lakás, sem nagy, sem kicsi és ha ezen nem segitenek, akkor hiába lesz házbérmaximáló rendelet, az emberek ölni fogják egymást a lakásért, de minden pénzt megadnak, csak meghuzódhassanak valahol.

A szállitó

röviden végez, nem látja a dolgok rugóit, nem tekinti át az inditóokok és okozatok egybekapcsolódását, hidegen konstatálja csak, hogy az idén kevesebben költözködtek, mint tavaly. A felénél is kevesebben. Amit egyébként okosan tettek, minthogy ezt a keveset is alig birták elvégezni néhány lovukkal és pár szál munkásukkal, akik mánapság igazán a söprédékből kerülnek elő és megbizhatatlanok a végtelenségig.

A lakásközvetitő

könyveit veszi elő és a számokra mutat. Tizedrész annyi üres lakás sincsen nála nyilvántartva, mint békeidején.

— Azt hinnök — mondja — hogy a háboru elnéptelenitette a fővárost, holott éppen ellenkezőleg, megnövesztette népességét. Nekem üzleti szempontokból figyelemmel kell kisérnem a statisztikát, tudom, hogy a szaporulattal az épitkezések nem tartanak lépést. Nem igaz, hogy csak egész kis lakásokban van hiány, semmiféle lakás sincsen, sem nagy, sem pedig kicsi, mert ugyszólván semmit sem épitenek.

Hullaszagu lakásközvetitők.

— Hogy az üzletem miként megy? Magától értetődőleg sehogy, az utolsó évben alig van közvetiteni való lakás, a forgalom nagyobb részét a hónaposszobák teszik. Meg aztán igen veszedelmes konkurrensünk is akadt, ne lepődjék meg uram, — a temetési vállalkozókban . . . Nézzen csak kissé utána a dolgoknak, hamarosan meg fogja tudni, miként dolgoznak és hogyan uzsorázzák ki a megbizóikat, jobbról is, balról is.

Szinte émelyitő dolog elgondolni, amint az Entreprise emberei a halottat eltakaritva, máris azon gondolkoznak, vajjon kiürül-e a lakás, vagy nem és a bánatos, zokogó özvegy fülébe sugják:

— Nagyságos asszonyom, e szomoru eset után nemde elhagyja ezt a bánatos emlékü lakást?

És ha igen, ugy diadallal ültetik be azt a vállalkozó szellemü megbizójukat, akinek ezek a temetési keselyük nyomban a haláleset tudomásulvétele után hirüladták:

— Alighanem lesz egy jó kétszobás lakás, bár sokba fog kerülni az özvegyet távozásra birni . . .

Nem tudjuk, mióta üzik a temetési vállalkozók e felháboritó üzleteket, azt sem tudjuk, melyik foglalkozik ezzel és melyik nem, egy konkrét esetet tudunk azonban, mikor a temetkezési vállalkozó 400 koronát kért kétszobás lakás közvetitéséért egy vármegyei főjegyzőtől, akinek Budapesten állandó lakásra van szüksége. És ez az ur a kétszobás — nem modern — lakásért 1500 korona bért fizet és a házmesternek a köteles dijon kivül havi 10 koronát.

A mérnökegylet akciója.

A Magyar Mérnökök és Épitészek Országos Egyesületében éppen a napokban került szóba a lakáskérdés, annak az apropján, hogy a pénzügyminiszter kijelentette, hogy a kormány háboru után magánépitkezéseket egyáltalában nem engedélyez, s ezek céljaira nyersanyagot vasat, fát nem fog adni. A pénzügyminiszter eme kijelentése egyáltalában nem vigasztaló és ha ragaszkodnék hozzá, talán még forradalmat is képes volna okozni, bizunk azonban abban az áldott következetlenségben és reméljük, hogy véleményét háboru után egyszerüen szegre akasztja.

A lakásinség enyhitése.

— Lakásokra roppant szükség van, sokkal nagyobb szükség, mint bármikor máskor, — mondta egy fővárosi bizottsági tag, informátorunk, — és eddig, sajnos, nagyon kevés törekvést látunk ebben az irányban. A főváros érezte leggyorsabban, hogy komolyan hozzá kell fogni valamihez és máris hozzálátott a lakásépitéshez, most például a Jozefinum telkét épiti be. Ezek azonban csak elszigetelt jelenségek, mert lakásokat nem százával, hanem tizezrével kellene épiteni, hogy háboru után elegendő üres lakás álljon rendelkezésre. A pénzügyminiszter vigasztalan kijelentései után meglehet ugyan, hogy a főváros jószándéka és háboru utáni épitési programmja zátonyra jut, ebben az esetben azonban a lakásbérek át fognak törni minden korlátozó intézkedést és horribilis magassága emelkednek.

— Az bizonyos, hogy nyomban a háboru után nem indulhatnak meg az épitkezések és ezért a főváros már most érintkezésbe lépett a katonai hatóságokkal, hogy a barakképitményeit háboru után engedje át kislakások céljaira. Mint értesülök, a tárgyalások megegyezésre fognak vezetni, ebben az esetben néhány ezer családnak jut lakás, bár ez még nem segit a lakásinségen.

— Ahhoz, hogy a lakásprobléma mindenkit kielégitően elintéződjék, ahhoz messzemenő kormányintézkedésre van szükség, nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is.

---

munkát a kötszerszakmában, ahol tiz esztendeig dolgoztam, mig végre meghivtak a fővároshoz.

Előadása a városházi embereknek módfelett érdekes és pikáns, mert szinesen beszél és mindent eredeti, négy fal között lefolyt bizalmas beszélgetésekkel illusztrál. Minden második mondata igy kezdődik: ekkor Bódy alpolgármester . . . Buzay tanácsnok felhivott telefonon és kijelentette . . . Amikor Bódy alpolgármester megkinált az állással, szóról-szóra igy szólt hozzám:

— Ön ismeri a kötszerészek csalafintaságait, önnek az lesz a hivatása, hogy a hasukba lásson ezeknek az embereknek.

Általában minden alkalmat megragad, hogy a kötszerészeken üssön egyet-egyet, akikről bevallja, hogy egy szálig halálos ellenségei neki.

Az elnök az aktákból sulyos vádakat idéz a fejére. Mindent nyugodtan hallgat végig. Az elnök rendesen igy fejezi be szavait:

— No mit szól ehhez? Hogy egyezteti össze ezt azokkal, amiket eddig mondott?

— Nagyságos elnök ur, *öt perc alatt minden olyan világos lesz, mint a nap.* Majd elmondom a történetét.

Ez a sztereotip válasz. Lent a hallgatóság padján pedig megcsóválod a fejedet: megint kivágja magát. Mindenre tud kádenciát, csak majd a tanuk mit fognak mondani? A zsonglőr ügyességével bizonyitja, hogy üzemi szabályzatot soha sem látott, hogy a magánosoknak való eladást részben komoly üzleti szempontok, részben felebbvalói rendelkezése parancsolták.

Pompás, nyugodt, élvezetes mérkőzés volt reggeltől délig. Délben szünetet ad az elnök. Nem a vádlott, az ügyész fáradt ki . . . Délután ismét Dénes Gy. Aladár van müsoron.

Mielőtt azonban elmegyek, gyors körinterjut kell csinálni a kilátásokról és miegymásról:

A vádlottat kegyetlenség lenne kérdésekkel üldözni, elégedjünk meg a védővel. *Bányai* Béla dr.-nál boldogabb embert keveset lehet látni ebben a pillanatban.

— El vagyok ragadtatva a védencemtől. Egészen biztos a felmentés! Tartok minden fogadást.

Az elnök, mint emlitettem, uj ember Budapesten, az ajtónálló jobban ismeri a helyi viszonyokat, öt kérdem hát:

— Meddig tart a tárgyalás?

— Hat napra számitunk, de esetleg jövő hétfőn is tárgyalunk még. A mai nap a vádlotté, kedd, szerda, csütörtök a tanuké.

— Fölmentés?

— Még az is lehet.

— A tanács?

— Jó. Ez a tanács fölmentheti. De nem bizonyos.

Fölkerestem még a *Vén Törvényszéki Rókát:*

— Fényes László? — kérdeztem.

— Megbukott. A vádirat vádjai között az övéi nincsenek benn. Se a sonka, se a házépités.

— Meddig beszél a védő?

— Dénes Aladár — mondja komolyan — nyolc hónapig ült vizsgálati fogságban. Minden kilátás meg van rá, hogy egy ilyen temperamentumos fiatal ügyvéd szintén kibeszél vagy nyolc hónapot.

— És Dénes Aladár?

— Becsületszavamra, bárhova elereszteném guvernant nélkül . . .

Pogány Béla.

SZENT-MARGITSZIGETI
ÉVI BÉRLETJEGY ÁRA 12 KOR
GYERMEKJEGY 6 KOR.

Helyi, vagy átrakodó kikötő?

M gkezdődtek a kotrási és feltöltő-munkálatok

Azokra a hitetlenekre, akik a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő megvalósitásában semmiképpen sem akartak hinni, alaposan rácáfolnak az események. Ma ugyanis nemcsak arra van már kilátás, hogy a kikötő egyáltalán elkészül, de arra is, hogy annak megvalósitása alkalmas időben történik meg, ugy, hogy a háboru után meginduló dunai versenyben Budapest számottevő szerephez juthat.

A kikötő ügyében most már hetenkint vannak ülések és pedig komoly, szakszerü tárgyalások. Legutóbb szombaton, május 5-ikén volt egy ilyen ülés, amely kerek négy óra hosszat tartott, *Déri* Ferenc dr. alpolgármester elnöklésével és az albizottság tagjainak élénk részvételével. Ezen az ülésen a tárgyalás már teljesen a részletekbe ment bele és különösen a kikötőnek a vasuttal összefüggő kérdéseivel foglalkozott. A főtéma az volt, hogy *helyi vagy átrakodó kikötőt épitsenek-e?* A tárgyaláson a MÁV. részéről résztvevő urak az átrakodó kikötő mellett kardoskodtak, a főváros azonban a helyi kikötő — mint régi álláspontjuk — mellett foglalt állást. A MÁV. a ferencvárosi pályaudvar meghosszabbitását szeretné, a főváros szakemberei azonban ezt a mai viszonyok között kivihetetlennek minősitették. Végeredményben a szombati albizottsági ülés abban állapodott meg, hogy csak helyi kikötőnk, nem pedig átrakodó kikötőnk lesz.

Az albizottság ezenkivül foglalkozott más vasuti kérdésekkel is. Letárgyalta a rakpartfalak és támfalak épitésének, utak burkolásának kérdéseit és a kapcsolatos szabályozási feladatokat. A bizottság tagjai nagy megelégedéssel vették tudomásul a földmivelésügyi miniszterium küldöttségének bejelentését, amely szerint a kotrási és feltöltési munkálatok megkezdődtek, folyamatban vannak és minden jel arra mutat, hogy ha a munkásviszonyok és az anyagbeszerzési lehetőségek engedik, ebben az esztendőben 700 folyóméterrel el is fognak készülni.

Az albizottság különben egy technikus-bizottságot küldött ki a saját kebeléből, amely a legspeciálisabban müszaki kérdésekben lesz hivatott dönteni. A tanácskozások vezetője *Fock* Ede tanácsnok lesz, a bizottság tagjai pedig *Zielinszky* Szilárd müegyetemi tanár, *Bakos* János miniszteri tanácsos, a fővárosi közmunkák tanácsának képviselője, *Jász* Dezső min. osztálytanácsos, *Szécsy* Máv. főfelügyelő, *Wirtl* József a főváros szakértője, *Wargha* László müszaki tanácsos és *Vita* Emil dr. tanácsnok.

Városházi kabaré.

• • •

Közigazgatási novella.

No, a szegény fővárosi tanitók ugyan jóljártak. Kérvényt adtak be, hogy a háborus drágaságra való tekintettel javitsák a fizetésüket, mert például az „ideiglenes" tanitó nem tud megélni napi négykoronából, amikor egy husétel a vendéglőben öt korona, s egy pár czipő százhusz korona, még pedig nem ideiglenesen s enni, cipőkben járni, ideiglenesen is muszáj. A bizottság letárgyalta kérelmüket s felterjesztette a tanácshoz. A tanács megszavazta s felterjesztette a belügyminisztériumba. A belügyminiszterium iktatta s a kiadóba küldte. A kiadó az ügyosztályhoz terjesztette fel. Az ügyosztály iktatta s a saját kiadójába küldte. Az ügyosztály kiadója az ügyosztály vezetőjéhez terjesztette fel. A vezető kiosztotta a referensnek, a referens referálta a vezetőnek. A vezető visszaküldte az ügyosztály-kiadóba, az az ügyosztály-iktatóba, onnan a miniszteri kiadóba jutott, majd az iktatóba. Minthogy ez kulturügy, a belügyminiszterium átküldte a közoktatásügyi iktatóba . . . Ne folytassuk. Iktató, kiadó, ügyosztály, ügyosztály-iktató, kiadóvezető-referens-segédhivatal. Ugyanez: — vissza ezen az uton. A kulturból megint a belügybe fog kerülni az ismert uton, onnan vissza az ugyancsak ismert uton a fővároshoz . . .

Negyvennégyezer iktató-, kiadó-ügyosztály — V. M. és B. M. — számot kap közben a megöszült akta, elkönyvelik hetvenezer könyvbe s átmegy kilencvenezer ember kezén . . .

Egy szóval hónapok óta futkos, hánykolódik, utazik, iktatódik, kiadódik, referálódik az akta, már többet tud a közigazgatási jogból, mint Sándor János, már doktori cime is van, már kopaszodik a külzete és köszvényes a belzete, már összeroncsolnak az évek, számok s széljegyzetek sulya alatt, már megfoltozták a köpenyét, kikopott kabátja ujját már kifeslett a sarka, nagyapa lett, nyugdijba ment, koronás arany érdemkeresztet kapott . . . Mikor kerül ez vissza a fővároshoz? Mikor lesz jogerős a tanitók fizetése?! Akkor már nem lesz miniszterium, főváros, tanitó, kihül addig a föld, miután megette az utolsó ember az utolsó fókát.

Volt ilyen eset. Kitört egy hid pillérje. A hidör jelentette az utbiztosnak. Az utbiztos a főszolgabirónak. A főszolgabiró az alispánnak. Az alispán letárgyaltatta a helyreállitást a közigazgatási bizottságban. A közigazgatási bizottság felterjesztette a törvényhatósághoz. A törvényhatóság bizottságot küldött ki, amelyik konstatálta a „kitörés tényét" s ezt jelentette az alispánnak, aki jelentette a törvényhatóságnak. A törvényhatóság megszavazta a pillér helyreállitásának költségeit — tiz forint huszonegy krajcárt, — a határozatot átküldte az államépitészeti hivatalhoz, amely helyszini szemlét tartott, jelentést tett a vármegyének, a vármegye erre felterjesztette az aktát a belügyminiszteriumhoz.

A belügyminiszterium megadta a jóváhagyást. Az ügy visszament a régi utján. Megye alispán, törvényhatósági bizottság, államépitészet, utbiztos, főszolgabiró, adóhivatal. Végre kiutalták a 10 frt 21 krajcárt. Kimentek a munkások, hogy megcsinálják a pillért. Pechük volt. A lakosok nem tudták bevárni a tizesztendős aktajárást s mig az ügy szaladgált: egy szegény paraszt megcsinálta a pillért.

. . . . De a szegény tanitók, azok ugyan hiába várnak az ő parasztjukra, aki a végnélküli aktázás közben elintézné a dolgukat.

K. A.

Események

Közgyülés. A főváros törvényhatósága e hó 16-án közgyülést tart, amelynek napirendjét, apró-cseprő ügyeken kivül, a költségvetés 1917. évi előirányzata fogja kimeriteni. Napirend előtt dr. Ripka Ferenc gázgyári vezérigazgató interpellálni fog a székesfővárosi alkalmazottak fizetésrendezése dolgában.

Lendl Adolf — akadémiai tag. A Tudományos Akadémia dr. Lendl Adolfot, az állatkert tudós igazgatóját legutóbbi választmányi ülésén beválasztotta a természettudományi szakosztály levelező-tagjává. Ez a kitüntetés elismerése annak a nagyértékü tudományos munkásságnak, amelyet Lendl Adolf egy emberöltőn keresztül kifejtett.

Indokolatlan követelődzés. Ezzel a cimmel a *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában egy közlemény jelent meg, amely arról szólt, hogy a városházán *Fónagy* Bélának, a Lajos-utcai iskolaépitkezés vállalkozójának, végszámlájából a szerintezésnél 35.000 koronát töröltek. Szóvátettük ez alkalomból, — ezt a vádunkat azonban teljesen általánosságban kivánjuk tartani, — hogy a vállalkozók között ujabban többször dolgoznak irreális ajánlatokkal és utólagos pótlásokat kérnek. A Lajos-utcai iskolaépitkezés ügyében érdekelt helyről a következőket közlik velünk:

Fónagy Béla 1911. augusztus 1-én kapott az épitkezés sürgős megkezdésére felhivást azzal, hogy azt 1912. junius 15-re fejezze be, tehát 11 és fél hó alatt. Az épitési telek tulajdonjogi zavarai folytán a főváros azt csak 1911. november 20-án bocsátotta a vállalkozó rendelkezésére és igy vállalkozó nemcsak a négy alkalmas őszi munkahónapot (aug., szeptember, október, november) veszitette el, de a legnehezebb alapozási munkálatokat téli időben teljesitette. A tervezett alapozást, az iszapos altalajra való tekintettel, keresztülvinni nem lehetett s ahelyett kiszélesbitett nagymérvü tömbalapozást kellett végeznie, melynek során nagytömegü régi (acélkeménységü) gépalapokat kellett nehéz csákány és vésőmunkával kiemelnie. A már felsorolt akadályokon kivül az épitkezésnek a kitüzött határidőre való elkészitésében a vállalkozót még más körülmények is erősen visszatartották és meggátolták. A vaskartel nem szállitotta a vállalt határidőkre a vasgerendákat ugy, hogy a kőmüvesvállalkozó munkásaival több izben volt kénytelen kész falegyenekkel napokon át várni a tartók megérkezésére. Az ácsok is megkéstek a tető felállitásával, s az asztalosmunka is megkésve adatott ki, ami a kőmüvesmunka előhaladását szintén lényegesen hátráltatta. Továbbá a tervezett elemi iskolának polgári iskolává való átalakitásának gondolata heteken át gátolta az épitkezés befejezését és igy a vállalkozó az épitkezést — önhibáján kivül — 1912. junius 15-ike helyett csak 1913. novemberében fejezhette be, de 16 hónapi regietöbbletet viselnie kellett.

A magunk részéről csak annyit jegyzünk meg, hogy a Fónagy-féle végszámla szerintezésének története szóról-szóra megjelent a *Fővárosi Közlöny* ama referádájában, mely a középitési bizottság szóbanforgó üléséről szólott. Az ügy különben hivatalos elintézés alatt van és igy meg kell várnunk, amig itt döntésre kerül a sor.

A Demokratakör közgyülése. A Központi Demokratakör vasárnap este tarttotta meg rendes évi közgyülését, amelyen dr. Leitner Adolf, majd Vázsonyi Vilmos elnökölt. Leitner Adolf elnöki megnyitója után a közgyülés a jelentéseket tudomásul vette s azután a választásokra került a sor. Elnök lett: dr. Vázsonyi Vilmos, ügyvezető elnök: dr. Leitner Adolf, társelnökök: Biró Henrik, Ledermann Mór, dr. Pető Salamon, Vielwenig Lajos, főtitkár Pusztai Károly, pénztáros: dr. Körmendi Gyula, ellenőrök: dr. Guth Soma, Zsoldos F. Alfréd, könyvtárosok: Lévai Miksa, Wabrosch Károly, ügyész: dr. Wilheim Adolf, jegyzők: Harangozó Károly, dr. Vajda Vilmos, háznagyok: Fuchs József, Krakauer Soma, dr. Perl Soma, Weisz Jakab. A számvizsgáló bizottság tagjai: Deutsch Artur, Faludi Gábor Schlanger Mór.

Tolnából Pestre hozzák a tejet. Kürthy báró minden módot megragad, hogy a fővárosba irányuló tejfelhozatal növekedjen. Legujabban elrendelte, hogy Tolnamegye legtöbb községében a házi szükségletet meghaladó tejet rekviráljak a főváros közellátásának céljaira. Normális körülmények között, a tolnamegyei tejet nem hozták Budapestre, mert elsősorban vajat készitettek belőle a dombovári, a pélmonostori és a pécsi vajgyárakban.

Vidéki városok köréből. Ujabban a Pozsonyi villamossági r.-t. határozta el, hogy felemeli a viteldijakat. A város a napokban dönt a viteldijemelés dolgában, amely 13—20% között mozog. — A hadiszappan silány minőségére való tekintettel Makó város polgármestere elrendelte, hogy szappanfőzés céljaira digesztor helyeztessék üzembe és az igy nyert olcsó és jó szappannal a város közönségét ellássák. — A Phöbus áramdijemelését Ujpesten Pestmegye közgyülése is jóváhagyta. Mint azonban most halljuk, több ujpesti városi bizottsági tag a jóváhagyással szemben fellebbezéssel élt. — Szombathely városi mozgószinházat létesit és telekértékemelkedési adót léptet életbe.

A Josephinum tervpályázata. A Josephinum fiuárvaház telkén épitendő bérházcsoport tervpályázatának kiirását már a Fővárosi Hirlap legutóbbi számában jeleztük. A tervpályázati hirdetményt lapunk mai számában közöljük.

Nagyszerü májusi müsort mutatnak be a Beketow-cirkuszban, elsőrangu attrakciók, kitünő lovas- és idomitási számok, remek bohócok, kacagtató, kómikus jelenetek teszik a müsort változatossá és kitünővé. A cirkuszban, melynek esti előadásai fél 8 órakor kezdődnek, e héten is 3 délutáni előadást tartanak: csütörtökön fél 4, szombaton fél 5 órakor, félhelyeárakkal mindenkinek, vasárnap fél 4 órakor, félhelyárakkal gyermekeknek. A délutáni előadásokon a teljes esti müsor.

Ujra sorozzák a harangokat. Mint értesülünk, a kultuszminiszter a napokban az egyházmegyei hatóságokhoz uj körrendeletet küldött, amelyben utasitja őket, hogy az 1700. előtt készült harangokról és az azóta készült mütörténeti szempontból értékes harangokról kimutatást készitsenek és azt terjesszék be mielőbb a honvédelemügyi miniszternek, mert az összes, e kivételek alá nem tartozó harangokat rekvirálni fogják. A rekvirálásra vonatkozólag a honvédelemügyi miniszter legközelebb részletes rendeletet fog kibocsátani. Az a körülmény, hogy a hadvezetőségnek a municiógyártás fokozása miatt szüksége van az ország csaknem minden harangjára, mutatja, hogy be kell szolgáltatni azokat a fémeket, amelyeket eddig eldugtak, vagy bármilyen más módon visszatartottak.

Vidám esték a Kristálypalotában. A Kristálypalota májusi müsora jóizü vidámság jegyében vesz napról-napra telt házakat. Az eredeti bécsi Budapester Orfeum pompás társulata, élén a groteszk és fölötte mulatságos „hosszu" Fleischmannal és a temperamentumos Hermine Ferryvel, kétségkivül a legjobban ért ahhoz, hogy miképen kell a közönséget igen jó kedvre deriteni. A rendkivül mulatságos magyar operett-paródia és a jobbnál-

jobb variété-számok szintén jelesül szolgálják a tuláradó jókedv és a vig szórakozás hálás ügyét.

A Tóthert műsora egyike a szezon legelkerültebb műsorainak. Ezuttal is Werberzirk dominál utólérhetetlen művészetével, aki uj bohózatában, a „Mei Schwester Rósi"-ban csodálatos természetes humorával állandó kacagást vált ki, partnerei Friedrich Becker, Isa Marsen, Lola Becker és Szécsi Ferenc is méltóak hozzá. A „Szarvasmarha" cimü magyar énekes bohózatot nagy tetszéssel fogadta a bemutató közönsége, melyben Kabos Gyula, a kifogyhatatlan humoru kómikus, Kürthy Böske, Kovács Lili, Virágh Ferenc, Pásztor Zoltán, Szécsi Ferenc és a magyar gárda többi tagjai jeleskedtek. Szenzációs sikere volt Paula Zülkának, a bécsi udvari opera kiváló táncprimadonnájának, aki pártnerével, Heppy Hauserral a táncművészet legnagyobb és legragyogóbb produkcióival ragadta magával a közönséget. Őszinte elismerésben volt része Philine Wengerdt-nek, a bécsi Kammerspiele művésznőjének, aki finom szanzonokat és bájos háborus verseket szavalt. Továbbá Szalontai Ferike uj nézőtéri mókáival, Mari Blank, a legkedvesebb zsonglőr tüneményes ügyességével, Marta Haase, Willi Schwartz, a népszerü füttymüvész arattak óriási sikereket.

A Henry-aréna uj májusi müsora valóságos csoportositása a legkiválóbb látványosságoknak és az érdekesnél érdekesebb művészi produkcióknak. Henry igazgató ezuttal is megmutatta, hogy kitünő érzéke van a kiválóságok összeválogatásához és hogy ismeri az izlését a közönségnek, amely zajos elismeréssel adózik a rendkivül érdekes müsor minden számáért.

Tojásdrágaság, tojáshiány idején valóságos áldás, hogy a kiválóan bevált Pax tojáspótlótabletta mindenütt kapható. Aki még nem ismeri, tegyen vele kisérletet.

A TŐKE

...

Szemle.

Pénzbőség és áruhiány — A kereskedők talpraállása — A Pénzintézeti Központ müködése.

A hadigazdaságnak különösen két momentuma köti le a figyelmünket: az állandósult pénzbőség és a napról-napra fokozódó áruhiány. Az árukészletek kimerülése és azok pótlásának lehetetlensége arra vezetett, hogy a termelési javak eddig még soha nem látott mértékben készpénzzé változtak át. Ez az oka annak, hogy a bankoknál, vagyis a pénzforgalom centrumainál óriási tőkék halmozódtak fel, melyek most megfelelő elhelyzésre várnak. Béke idején ezek a tőkék a javak termelésére fordittattak és a bankok azt tartották első feladatuknak, hogy az ipar és kereskedelem hiteligényeit kielégitsék. Ma a helyzet egészen más. Azok a tőkék, melyeket a pénzintézetek kommerciális hitelekben plasziroztak, tulnyomórészben visszafizettettek és most ugy áll a dolog, hogy az ügyfelek, akik azelőtt adósok voltak, ma már nagy követelésekkel szerepelnek a bankok könyveiben. Innen van az, hogy a pénzintézetek folyószámlái óriási mértékben megnövekedtek. A jegybank vezértitkára legutóbb előterjesztett jelentésében szintén kiemeli azt a különös körülményt, hogy az áruváltók az intézet tárcájából ugyszólván eltüntek és hogy a kereskedelmi hitel teljesen megszünt. Ez az állapot semmiesetre se mondható egészségesnek és egyike ama káros jelenségeknek, melyeket a háboru elhuzódása a gazdasági életben felidézett. Az csak természetes, hogy a felgyülemlett tőkéket elsősorban az állam veszi igénybe, mely most a háboruban mint a legnagyobb fogyasztó jelentkezik. A most kibocsátásra kerülő hatodik hadikölcsön szempontjából a pénzpiac helyzete igen kedvezőnek mondható. Mindenkinek alkalma nyilik arra, hogy pénzét magas kamatozásu biztos papirba helyezze. A mai viszonyok között a hadikölcsönkötvénynél szolidabb és jövedelmezőbb befektetés alig képzelhető, nem is szólva arról, hogy a hazafias kötelesség is arra szólit mindenkit, hogy a háboru győzelmes befejezéséhez szükséges pénzbeli eszközöket az államnak rendelkezésére bocsássa. Az a meggyőződés, jobban mondva óhajtás él bennünk, hogy a hatodik hadikölcsön a háborus hitelmüveletek láncolatában az utolsó láncszemet képezi és hogy ezután már csak a békemüvek létesitésére szükséges kölcsönök fognak következni. Alapos a remény arra, hogy a most felhalmozott tőkék segélyével a bankok ezzel a feladattal is sikeresen fognak megbirkózni és hathatósan támogatni fogják a termelést, hogy igy a készpénz ismét javakká változzék át.

*

A Pesti Lloyd-társulat évi közgyülésén igazán szakszerü és tárgyilagos felszólalások hangzottak el arról az elszomoritó helyzetről, melybe a kereskedelem a hatóságok tulkapásai, az üzleti élet korlátozása és a központok működése következtében jutott. Az ország legelőkelőbb kereskedelmi testületének érdemes elnöke felvetette azt a kérdést, vajjon a kereslet és kinálat szabad játéka nem oldotta-e volna meg jobban a népélelmezés feladatát, mint a mindenható állami intervenció és hogy a helyesen beállitott és organizált legitim kereskedelem nem nagyobb sikerrel állotta-e volna utját az áruuzsorának, mint a rendőrség oktalan beavatkozása? Erre a kérdésre az eddigi tapasztalatok után most már nyugodtan *csak igennel* lehet válaszolni. Ma már konstatálható, hogy az államnak és a hatóságoknak a termelés szabályozásánál és a termelt javak felosztásánál való közremüködése nem eredményezte azt a megkönnyebbülést, melyet attól általában vártak. Sőt ellenkezőleg, sok tekintetben nagyon káros hatással járt a gazdasági élet menetére. Különösen áll ez az ugynevezett árdrágitási intézkedésekre nézve, melyek nemcsak a kereskedőt, de a termelőt is az áruk visszatartására ösztönözték, aminek azután ismét csak a szegény fogyasztó vallotta a kárát. A mai helyzetnek — mint a Lloyd évi jelentése nagyon helyesen megjegyzi — az is nagy hátránya, hogy a hatóságok nagyon rászoktak a kivételes intézkedésekre és valóságos hatalmi hypertrophiában szenvednek. Ezt a tendenciát, mely a kereskedelemre és az iparra, valamint a hiteléletre nézve a legnagyobb veszélyt jelenti, a közigazgatásból minden eszközzel ki kell majd irtani. Megelégedéssel látjuk, hogy a kereskedők végre megmozdulnak és talpra állanak existenciájuk védelmére és hogy olyan kapacitások, mint Kohner báró és Madarassy-Beck báró szállanak sikra a kereskedelem szabadságáért, mely nélkül anyagi fejlődés el sem képzelhető.

*

A Pénzintézeti Központ müködésének irányát az idevonatkozó törvények és kormányrendeletek határozzák meg. A Központ még nem tölthetí be minden irányban azt a hivatást, melyet a törvény reá nézve megjelöl. De eddigi működéséből is kitünik, hogy nagyon tövises az a pálya, melyen a Központnak haladnia kell. Máris akadályok tornyosulnak elébe, melyeket egyrészről a hatalmasabb pénzintézetek, másrészről pedig a pénzintézeti szövetségek és a kamarák támogatnak. Nekünk mindig az volt az álláspontunk, hogy az ország tulságosan elszaporodott pénzintézeteinek sorában rendet kell teremteni. De azt sohasem helyeseltük, hogy az állam tulságosan belenyuljon abba az autonomiába, mely a magyar hiteléletnek oly erőteljes lökést adott. Viszont elsőrendü közgazdasági érdekek követelik, hogy a pénzintézetekre bizott milliárdok hüségesen és céljuknak megfelelően kezeltessenek. Ennélfogva szükségesnek tartjuk, hogy a pénzintézeti revizió a Központ utján minél előbb minden vonalon megvalósittassék. Ezen a téren nagy feladatok várnak a Központra, mely ebben az irányban igazán áldásos müködést fejthet ki.

A hatodik hadikölcsön. A pénzügyminiszter elnöklete alatt tartott értekezleten, amelyen a nagyobb pénzintézetek vezetői vettek részt, megállapitották, hogy a jelenlegi időpont alkalmas az ujabb hadikölcsön kibocsátására. A megállapitásnak megfelelően a pénzügyminiszter elhatározta, hogy a hadikölcsön kibocsátásának aláirási határnapját e hó 12-iki kezdettel tüzi ki. A prospektus szerdán fog megjelenni.

Szeszpolitika. Azt olvassuk a vidéki lapokban, hogy a pénzügyminiszter a mezőgazdasági munkások pálinkaszükségletének a fedezésére 50.000 hl. szeszt engedélyezett és ennek a szeszkontingensnek a felosztását az egyes törvényhatóságokra bizta. Mi elismerjük a mezőgazdasági termelés nagy fontosságát, de nem hisszük, hogy a pálinka a termés fokozására alkalmas volna. Mindenesetre furcsa, hogy most a háboruban, amidőn Oroszországban, Franciaországban és Angliában szeszelvezeti tilalom van érvényben, a magyar pénzügyminiszter az iszákosság elömozditásához nyujt segédkezet. A miniszter jobban tette volna, ha ezt a szeszkontingenst a kisipar részére utalta volna ki, mely most egyáltalában nem tud szeszhez jutni, nem is szólva a háztartásokról, melyek drága pénzen se képesek egy csöppnyi szeszt beszerezni. A termelt szeszmennyiség fölött most tudvalevőleg a kormány rendelkezik, mert hiszen a szesz rekvirálva és maximálva van. Kivánatos volna, ha a kormány ezt a kivételes hatalmat nem az iszákosság elömozditására, hanem az ipari és háztartási szeszszükséglet kielégitésére használná fel. Érdekes, hogy a kormányzatnak antimerkantilis irányzata ebben az intézkedésben is kifejezésre jut, amennyiben a pénzügyminiszter a törvényhatósághoz intézett körrendeletében figyelmezteti ezeket, hogy az engedélyezett szeszt árusitás végett ne az italmérőknek adják át, hanem a gazdasági egyesületek által osztassák szét.

Pária-sors az Omáv.-nál. Az *Osztrák-magyar államvasut-társaság* a napokban tartotta meg évi közgyülését, amelyen a szerencsés részvényeseknek *huszonkét millió koronás tiszta jövedelemről* számoltak el. Ugyancsak mostanában indult meg a *Magántisztviselők Országos Szövetségének* emberséges akciója, hogy szervezettségében rejlő erejével kiküzdje a magántisztviselők már tarthatatlanná vált megélhetési lehetőségét. A szövetség átiratot intézett az összes vállalatokhoz és intézetekhez, amelyekben százpercentes fizetési pótlékot követel az alkalmazottak számára. Az Omáv. sietve válaszolt a szövetség átiratára. Mellékelte az alkalmazottak bizalmi nyilatkozatát, amelyben azok kijelentik, hogy sorsukkal teljesen meg vannak elégedve, mert igazgatóságuk már előzőleg fizetési pótlékban részesitette őket. Természetes, hogy az ilyen bizalmi nyilatkozatok nem az alkalmazottak spontán elhatározásából születnek meg, hanem az igazgatóság megfogalmazza, az osztályvezetők aztán aláiratják. Próbálna csak valaki ellenkezni! . . . Hogy pedig *Veith* Béla udvari tanácsos, vezérigazgató urnak sok százezres jövedelméhez és a melléje beosztott *Hajts* Árpád igazgatónak és a szolgálatkész *Révay* Károly igazgatósági titkárnak nincs szüksége a szövetség pártfogására, azt értjük, de hogy a többi alkalmazottak miként tudnak megélni a 20—35 százalékos drágasági pótlék mellett: — ez tovább is rejtély marad előttünk.

A Salgótarjáni tőkét emel. Értesüléseink szerint a Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. még e hónap folyamán fölemeli az alaptőkéjét. A tőkeszaporitás célja: az Északmagyarországi kőszénbánya r.-t. beolvasztása a Salgótarjániba, illetve az Északmagyarországi részvényeinek a megvásárlása. A pénzügyi tranzakciót a Salgótarjáni bankárja, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank fogja végezni. A tőkeemelés hirét különben a tőzsdén nagy barátsággal fogadták, aminek külső jele, hogy Salgó-ban állandóan nagy kereslet van, folyton emelkedő kurzusokkal.

A pénz háboruja. Ezen a cimen jelent meg dr. Kósa Miklós egy csomó háborus közgazdasági cikke, kritikája és jegyzete, amelyek együttvéve egy kis vázlatos képét adják a háboru gazdasági válságainak. Az érdekes és élénk könyvet bizonyára szivesen fogják olvasni a börze, a pénzpiac, a kereskedelem és az ipar rétegeiben. A könyv ára portómentes szétküldéssel 2 korona 50 fillér. Kapható A Világpiac kiadóhivatalában (VII., Akácfa-u. 57.) és minden könyvkereskedésben.

A Hazai Fatermelő Részvénytársaság, amely a Magyar Telepitő és Parcellázóbank r.-t. és a Laendler Aladár cég alapitása, április 30-án tartotta a Magyar Agrár- és Járadékbank üléstermében I. rendes közgyülését. Az igazgatóság üzleti jelentése szerint a társaság a nehéz munkás- és fuvarozási viszonyok dacára kellően foglalkoztatta és üzemben tartotta csáktornyai fürésztelepét és a Sulkovszky-uradalomban is képes volt mintegy 8000 vaggon tüzifát kitermelni. A társaság átvette a Laendler Aladár cég összes keményfa-üzletét és vezérigazgatóul szerződtette a cég beltagját, Hartenstein Jenő urat. A közgyülés 8 százalék osztalék kifizetését és az alaptőkének 1·5 millió koronáról 8750 darab 400 koronás részvény kibocsátása által 5 millió koronára való felemelését határozta el.

A Pénzintézeti Központ a mult hétfőn tartotta első rendes közgyülését Schmidt József titkos tan. elnöklete alatt. Miután a közgyülés az igazgatóság jelentését és zárszámadásait egyhangulag elfogadta, a megüresedett választásokon a felügyelő-bizottság tagjaivá megválasztották: Burger Miksát, Fejér Gábort, Fábri Samut (uj), dr. Popper Ákost, Radó Bélát, Weisz Józsefet, Weiszmayer Oszkárt, Grünbaum Somát, Tyrnauer Samut. Végül a közgyülés 25 intézetnek uj tagként való felvételét

határozta el, ugy, hogy az intézet tagjainak száma 1319-re emelkedett. — A közgyülést megelőzőleg a P. K. választmánya tartott ülést, amelyen beható vitát folytattak a moratórium megszüntetéséről, az ingatlanok árveréséről és a jelzálogos kölcsönöknek három évet meghaladó hátralékos kamatainak árverés esetén való rangsoráról.

Mozdonyszerelő mühely bővitése. A Magy. kir. Államvasutak szombathelyi mozdonyszerelőmühelyének bővitéséhez szükebbkörü versenytárgyalás alapján a következő cégek pályáztak a vasszerkezeti munkára: Ganz-Danubius gép-, vaggon és hajógyár r.-t. 70.165 korona, Haas és Somogyi vasszerkezeti gyár 76.700 korona, Schlick-Nicholson gépgyár r.-t. 85.205 korona, Márkus Lajos vasszerkezeti gyár 87.455 korona. A munka kiadása fölöttt az ajánlatok átszámitása után fognak dönteni.

A Fonciére Pesti Biztositóintézet a napokban tartotta a közgyülését, mely az igazgatóság jelentését és a zárszámadásokat egyhangulag jóváhagyván, elhatározta, hogy a leirások után fennmaradó 632.404 korona 03 fillér tiszta nyereségből 55.107 koronát a tartalékalaphoz fognak csatolni, 8 százalékos osztalékot fizetnek és 117.900 koronát a folyó üzletév számiájára visznek át. A szelvényeket 16 koronával május 1-étől kezdve váltják be. Budapesten a Hitelbank, Bécsben a Kreditanstalt pénztáránál, vagy a Wiener Bankvereinnél. A felügyelő-bizottság tagjaiul dr. Feleki Bélát, Ribáry Lajost, Thiemann Márkot és Wolfinger Lajost ujból megválasztották. Kivülük még Freund Pál és Szigeti Antal lettek tagjai a felügyelő-bizottságnak.

Az Általános villamossági megváltása. A Budapesti általános villamossági r.-t. e hó 24-én rendkivüli közgyülést tart, amelyen bejelentik, hogy a főváros a vállalat telepeit 1918. április 1-én átveszi.

A Magyar Fakereskedők hitelintézete r.-t. igazgatósága április 30-án megtartott ülésén az intézet üzleteinek folytonos terjedésére való tekintettel elhatározta, hogy a május 17-ér egybehivandó rendkivüli közgyülésen az alaptőkének 20 millió koronáról, harmincezer darab uj részvény kibocsátása által, 26 millió koronára leendő fölemelését fogja javasolni. Az igazgatóság javaslata szerint a részvények ötszáz koronás árfolyamon bocsáttatnak ki.

A Fémközpont Részvénytársaság a napokban tartotta második rendes közgyülését. A mérleg 1.005.059·33 korona felesleget tüntet fel, melyből az 5 százalék maximális osztalékon felüli rész tartalékoltatott. A Fémközpont a lefolyt üzletévben mintegy 84 millió K értékü fémet forgalmazott. A közgyülés megválasztotta az igazgatóság tagjaivá: Asbóth Emil, Braun Károly, Herczegh József, Hubert Lipót (uj), Jónás Ármin, dr. Maly Ferenc (m. kir. kereskedelemügyi miniszterium képviseletében), Neszmély Lajos, Stromszky Sándor, Urbán Leó (uj) Naikay Károly, Vázsonyi Jenő (a m. kir. kereskedelemügyi miniszterium képviseletében), Veith Béla, Wohl Oszkár, a felügyelő-bizottság tagjaivá: Bonin Alfréd, Hubert Emil és dr. Machlup Henriket.

Nyilatkozat.

A Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. igazgatósága kötelességének tartja kijelenteni, hogy volt igazgatója **Erdélyi Mihály** ellen megjelent közleményekre vonatkozólag, hogy közötte és Erdélyi Mihály között hitelnyujtásból kifolyólag elszámnlási differenciák voltak, melyek békés uton kiegyenlitettek. Minden ezzel ellenkező hiresztelés valótlan.

Budapest, 1917. május hó 4-én.

A Magyar Köztisztviselők Állami Alkalmazottak Takarékpénztára R.-T. igazgatósága.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA

VÁROSLIGET

Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta, minden időjárás mellett délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután 2 órától

cirkusz- és varietéelőadások

egy felnőttek és gyermekek számára gondosan összeállitott **óriási világvárosi müsorral,** állandóan kizárólag elsőrangu erők fölléptével, **csodásan olcsó helyárak mellett.** Az esti előadásban hétköznap fél 8 órakor, vasár- és ünnepnapokon 8 órakor **dupla müsor** az összes slágerujdonságokkal.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

„OPERA-PINCÉBEN"
VI., Andrássy-ut 25.
esténként
VÖRÖS JANCSI
muzsikál.
Déli teriték 3.70 K. Esti teriték 4.— K.
Figyelmes kiszolgálás!
ERDÉLYI FRIGYES.

Ma és mindennap
FŐVÁROSI ORFEUM
IGAZGATÓK: KELETI és RIBNER
TELEFON: 93-36
TENGERRE MAGYAR!
Aktuális kiállitásos revü 6 képben dalokkal és táncokkal.
A modern szinpadi technika vivmánya!
Ezenkivül az uj májusi kisérő müsor.
Amaus, Hausen, Astro, Enders stb.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24.** TELEFON 167-25
Esti előadás kezdete **7** órakor.
Gizella Werbezirk a „Mein Schwester Rosi" cimü uj bohózatban. — **Paula Zulka** a bécsi udv. opera v. primaballerinája és **Happy Hauser** tánckülönlegességei.
Uj magyar operette **„A SZARVASMARHA"** **Kabos Gyulával** a főszerepben.
Mária Blank és partnere a humoros zsonglőrök. — **Philine Wengerdt** a bécsi Kammerspiele tagja. — **2 Helsons, Marta Haase** és még a többi fényes attrakció, solók és táncok.
Vasár- és ünnepnapokon a délutáni **félhelyáru** előadásokon teljes müsor Werbezirk felléptével.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.
Május 1-től kezdve az eredeti bécsi
„Budapester Orfeum"
Joseph Fleischmann (a „hosszu" Fleischmann), Hermine Ferry, Heinrich Burg stb. hires speciális szólókkal
A tisztességes asszony
cimü falrengetően bohózatos operettben. Azonkivül teljesen uj varieté és magyar müsor.
Nyári olcsóbb helyárak.

MOZGÓKÉP-OTTHON
VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.
TELEFON: Jegyrendelés 144—98.
P. MENICHELLI
Féktelen szerelem
Dráma 3 felvonásban.
Női párduc
Regény 5 részben.
Előadások kezdete: 3, 3/4 5, 1/2 7 és 1/4 9 kor.
Pénztár: d. e. 1/2 11—1/2 1-ig, d. u. 1/2 3-tól kezdve.
Minden hétfőn uj müsor!

NEMZETI PARK
Uj látványosságok! Kitünő koszt! Elsőragu zene! Legkellemesebb családi szórakozóhely.
Belépődij 20 fillér

Május 15-én két huzás.
400-szoros nyeremény kilátások
400 sorsjegyszámmal játszik 62 huzáson és
6 millió korona
nyeremény kisorsolásán vesz részt, ha **50 havi 8 koronás befizetéssel** belép 50 tagból álló sorsjegytársaságunkba. E társaság tulajdonát képezi:

50	**drb**	**Konvertált jelzálog sorsjegy**
100	**„**	**Erzsébet királyné sorsjegy**
100	**„**	**Bazilika nyereményjegy**
50	**„**	**Jósziv sorsjegy**
50	**„**	**Magyar vörösk. nyereményjegy**
50	**„**	**Jelzálog nyereményjegy.**

Ezen értékpapirokkal a társaság tagjai 50 hónapig közösen játszanak 62 huzáson 6 millió korona nyereményre és minden tag öfvened részét kapja mindazon nyereményeknek, melyek ezen idő alatt fenti 400 sorsjegyre és nyereményjegyekre esnek. Az 50 hó elmultával a társaság feloszlik és a felhalmozódott nyereményeken kivül a társaság értékpapirállománya is elosztás alá kerül. Minden tag kap: 1 drb Konvertált jelzálog, 2 drb Erzsébet, 1 drb Jósziv sorsjegyet, 2 drb Bazilika nyereményjegyet, 1 drb Magyar vörőskereszt nyereményjegyet, 1 drb Jelzálog nyereményjegyet. **Ezen nyolc értékpapir a társaság felosztása után már kizárólagos tulajdonát képezi, melyekkel évente 1 1/2 millió korona nyereményre játszik.** Játéktartam 30—50 év. — Az első befizetés: 8 korona beküldése után megkapja a 400 számmal ellátott tagsági okmányt, melylyel a május 15-iki két huzáson 1/50-ed nyereményjogosultsággal már résztvesz. Huzás után sorsolási értesitőt küldünk.

Főnyeremények: 400.000, 250.000, 200.000 kor.

A jelzálog nyereményjegy legutolsó huzásának főnyereményét éppen egy hasonló sorsjegytársaságunk nyerte.

KÖZPONTI VÁLTÓÜZLET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, V., SZABADSÁG-TÉR 3.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este ½8 órakor

A FÉNYES MÁJUSI MÜSOR

Az összes bohócok és Jancsi Budapest kedvence uj müsorral.

Csütörtökön d. u. ½4 órakor nagy családi előadás félhelyárakkal mindenkinek.

Szombaton d. u. ½5 órakor és vasárnap d u. ½4 órakor nagy ünnepi előadás, félhelyárakkal gyermekeknek.

SIÓFOK

FURDŐELEP

ez évi fürdőidénye junius hó 15-én kez ődik. A szállodai szobákra és a Strandfürdő capánaira a fürdőigazgatóság budapesti irodája (Andrássy-ut 5, I. emelet) fogad el előjegyzéseket.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia

muzsikál.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor.

Ami az ujságbol kimaradt. Látványos tarkaság énekkel és tánccal 14 részben. Irták: **Nagy Endre** és **Zerkovitz Béla.**

Sörkabaré 7—10 óráig, pompás uj müsor. Belépődij 2 K.

BOKOR PAPRIKA SZEGED

Sürgönycim: „Ferri" Szeged.

Óvjuk Önt! világhirü „keleti gyöngyeink" silány utánzataitól. Fiokjaink nincsenek! Az eredeti kelet gyöngykollierek, fülbevalók, csavarok, lorgettláncok stb. ii om ékszerész-munka, csak is és közvetlenül tőlünk szerezhetők be! K csi ygyben eladásnál privatoknak is n gybani árakon! O ient Perlen-Engross-h u Wie , II., Praters rasse 50 F. A „keleti gyöngy" tök letes pólá-a az igaz gyön ynek! A legjobb szakembe t megteveszti! Kérje azonnal uj prospektusunk d mentes megküldését.

ORIENT PERLEN

A gazgatóság.

Külföldi parfümök.

Ajánlok 1 gfin. parfümöket dekánként: Quelque fleurs, Ambra Antique Batschari, Lorig n 8 — K; Róza bonafide, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Hajnói makvirág, Ibo ya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona, Rózs , Gyöngyvirág, Akac a, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3 80 K-ért de ánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: Hvvaryon & Co. Egyedüli szétküldesi hely: **Gross Antal** kiviteli háza Budapest, VIII., Józ ef-körut 23.

APOLLÓ-KABARET

Népszinház-utca 1. Telefon: József 13-26.

A nagyszerü Teréz

Gábor Andor bohózata

Rodostó

Zenés k p. Irta: Emőd Tamás. Zenéjét szerezte: Marthon Géza.

A tintahal

Tréfa. Irta: Lakatos László.

Mi lesz velünk?

Kőváry Gyula tréfája.

Fellépnek: Németh Juliska, Haraszthy Mici, Szőllősi Rózsi, Vidor Fer ke, Andai Terka, Kőváry Gyula, Magyary Lajos, Málv Gerő, Gózon Gyula, Herczeg Jenő, Erdélyi Géza, Sándor József.

Előadások 5 és ½8 órakor.

A tojás drága! „Pax" tabletta

segitségével tojás nélkül is szép szinü, kiadós és jól emészthető

tésztát és süteményt

készit minden háziasszony! **A „Pax" felülmulhatatlan!**

Egy **50 filléres** doboz „Pax" tablettával **10 tojást** lehet megtakaritani.

Kérjen próbaküldeményt **2 dobozt** (20 tabletta) **1 korona** beküldése ellenében bérmentve.

Főelárusitókat és kerületi kepviselőket keresünk. Telefon József 28-65. szállit a **PAX-MÜVEK Budapest, VII., Rákóczi-ut 42.**

A 19.522—1917—IX. tanácsi számhoz.

Tervpályázati hirdetés.

Budapest székesfőváros tanácsa nyilvános tervpályázatot hirdet a VIII. ker. Üllői-uti **József fiuárvaház telkének** beépitési terveire, az alább fölsorolt föltételek, az azok kiegészitő részét tévő programm és a 79,049/1908. kereskedelemügyi miniszteri számu épitészeti tervpályázati szabályzat alapján.

1. A pályázaton minden magyar honos épitész részt vehet.

2. A pályázati hirdetés és mellékletei: programm, helyszinrajz stb. hétköznapon déli 12—1 óráig a székesfővár s tanácsának XIII. (épitkezési) ügyosztályában (IV. Központi városház III. emelet 333.) dijmentesen átvehetők és az esetleges szükséges fölvilágositások is ott megkaphatók.

3. A pályázó a programmban részletesen körülirt feladat megoldására a következő terveket és mellékleteket köteles bemutatni:

a) az egész épületcsoport összes emeletsorait föltüntető alaprajzokat 1 : 200 méretben; (egymásfölötti esetleg egyező emeletekről egy közös alaprajz lehet.)

b) 1 hom okzati rajzot 1 : 200 méretben;

c) a tervezet megértésére szükséges metszetrajzot 1 : 200 mértékben;

d) elhelyezési rajzot a kiadott eredeti 1 : 720-as méretü helyszinrajzba berajzolva;

e) egyszerü rajzmodorban tartott távlati képet;

f) rövid tervleirást és az épületcsoport beépitett köbtartalmának kimutatását. A beépitett köbtartalom a pincetalajtól a legfelső menyezet felső pontjáig mérve számitandó. Erősen kiemelkedő épületrészek külön hozzáveendők.

4. Mindazok a pályatervek, amelyek az előirástól eltérnek vagy a felsoroltaknál kevesebb vagy több rajzot, esetleg kere ezett vagy beüv gezett lapokat, vagy nem rajzmodorban tartott távlati képet tartalma nak, a birálatból kizáratnak.

5 A pályázat nyilt. Minden pá yatervnek minden rajzlapja és melléklete a pályázó nevével, a tervleirás pedig pontos lakáscimével látandó el.

6. A pályaterveket Budapest székesfőváros tanácsához cimezve, jól becsomagolva és lepecsételve átvételi elismervény ellenében **1917. évi október hó 1-én déli 12 óráig** kell beadni a tanács XIII. épitkezési ügyosztályában (IV., Központi városház III. emelet 333.) A postán érkezett pályaterveknél a fenti időpont a postai feladas határideje, átvételi elismervény a postai feladóvevény.

7. Elkésve beadott, vagy f ladott pályatervek a birálatból kizáratnak. Hiányosan csomagoltak és le nem pecsételtek pedig nem fogadtatnak el.

8. A pályaterveket a következő tagokból álló biráló-bizottság a beadási határidőtől számitott hat hét alatt birálja el:

a) Budapest székesfőváros polgármestere vagy helyettese, mint elnök.

b) A székesfőváros tanácsa XX. (közjótékonysági) és XIII. (épitkezési) ügyosztályainak vezető tanácsnokai.

c) A székesfőváros tanácsa által a törvényhatósági bizottság kebeléből kiküldendő, valamint a főváros középitési bizottságából kiküldendő egy-egy épitész tag

d) A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet és a Magyar Épitőművészek Szövetsége által kiküldendő egy-egy épitész tag.

e) A József-fiuárvaház képviselője.

f) A székesfőváros tanácsa által a főváros épitész tisztviselői közül kiküldendő egy tag, egyszersmind mint előadó.

9. A biráló-bizottság döntése végérvényes, annak alapján a dijak a palyatervek kiállitásának bezárásától számitott nyolc nap alatt a székesfőváros tanácsa által kifizettetnek.

A pályatervek dijazására a következő dijak vannak kitüzve:

egy I. dij	5.000 korona,
egy II. dij	3.000 »
egy III. dij	2.000 »
öt megvétel, egyenkint	1.000 »

10. Csak abszolut értékü tervek dijaztatnak és csak annyi dij fog kiadatni, ahány dijazásra méltó terv b érkezik.

11. A palyadijjal kitüntetett és megvásárolt tervek a székesfőváros tanácsának tulajdonába mennek át, de csak ezen épület kivitelére használhatók fel

12. Az épitkezés épitészi teendőivel való megbizás tekintetében a székesfővaros tanácsa szabad elhatározási jogát fentartja, de szándéka a dij zottak valamelyikét arra kijelölni.

13. Az elbirált pályatervek a birálat után, alkalmas helyen két hétre kiállitta nak, ugyanakkor a birálati jegyzőkönyv sokszorositott példanyai is közszemlére tétetnek. Tervének kiállitását egy pályázó sem kifogá olhatja.

14. A nem dijazott pályaterveket a birála i jegyzőkönyv egy példányával együtt, a kiállitás bezárása után, legkésőbb egy hónap alatt az átvételi elismervény, vagy postai feladóvevény ellenében a tervezők visszavenni kötelesek, azontul azok megsemmisittetnek

15. Pályatervének beadásával a pályázó ezt a tervpályázati hirdetést magára nézve mindenben kötelezőül elismeri.

Budapest, 1917. május hó 1-én.

A székesfőváros tanácsa.

A FANTOM

Egy szerzetes regénye 4 felvonásban.
A főszerepben: **Alwin Neuss.**

Az utóévad kasszadarabja!

a Royal-Apollóban!

Előadások kezdete 4, 6, és 8 órakor.
Jegyek előre válthatók délelőtt 11—1-ig, délután 4 órától.
Telefon: 74—84. **Telefon: 74—84.**

Jókai Mór legkiesebb regényének szenzációs sikerü filmrekonstrukciója

MIRE MEGVÉNÜLÜNK

A teljes 8 felvonás egy előadásban!

az

OMNIÁBAN

Előadások kezdete: 4, 6 és 8 órakor.
Elővétel délelőtt 11—1 óráig és délután 3 órától.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-95.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti parnak.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: **Költségvetés dijtalan.** :::

MILLIÓK KÖNYVE.

37. szám.

Kuthy Etelka

Farkas Pál regénye.

A rendkivül érdekes regény
ára 40 fillér
Kapható mindenütt.

Bründl János

cs. és kir. udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványvíz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókoro gok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint berletre.

Első cs. kir. szab. Duna-Gőzhajózási Társaság

Az Első cs. kir. szab. Duna-Gőzhajózási Társaság t. c. részvényesei folyó évi

rendes közgyülésüket

szerdán, f. é. május hó 30-án délelőtt 10 órakor Bécsben a bécsi kereskedők testületének nagytermében (IV., Schwarzenbergplatz 16. sz. alatt) fogják megtartani.

A szavazásra jogosult részvényes urak szivesked jenek belépőjegyeiket f. é. május hó 22-től fogva a társaság számfejtőségében, Wien, II., Hintere Zollamtsstrasse 1 szám alatt átvenni, ahol a fentemlített naptól fogva az ezen közgyülésre szánt tárgyak napirendje, valamint a felügyelőbizottság által felülvizsgált zárószámadás és az üzleti jelentés is megtekinthető vagy átvehető.

A részvényeseknek a közgyülésen tárgyalandó önálló javaslatai az igazgató-tanáccsal a közgyülést megelőzőleg 1 nappal közlendők, hogy a napirendbe felvehetők legyenek.

A meghatalmazáshoz szükséges ürlapokkal a társaság szá fejtősége szolgál

Wien, 1917. április 28-án.

Az igazgató-tanács.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

BUDAPESTI

lóversenyek

1917. május 5, 6, 8, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 22. és 24-én.

Kezdetük mindig délután 3 óra 30 perckor.

Belépti-jegy naponkint:

I. oszt.	(Passepartout)	uraknak	10.— K
I. „	„	hölgyeknek	5.— „
I. „	„	katonatiszteknek	5.— „
II.			3.— „
III.			2.— „
Állóhely a versenypálya közepén			—.50 „

Május 13-án, a Király-dij napján:

Uraknak I. oszt.	20 K
Hölgyeknek I. oszt.	10 K
Katonatiszteknek I. oszt.	10 K

Egész évre szóló bérleti egyek 37 napra:
(Tavaszszal 12 nap, nyáron 12 nap, őszszel 13 nap.)

Passepartout uraknak	250 K
„ hölgyeknek	120 K

Idényjegy a májusi 12 napra:

Passepartout uraknak	100 K
„ hölgyeknek	50 K
„ katonatiszteknek	50 K

A kálon elkerített fogadási helyre (a bookmakerek körébe) belépti-jegy mind a 12 napra 140 K. — Május 5-től 13-ig 80 korona, május 15-től 24-ig 60 korona, napi egy 25 korona. Totalisateur az I., II. és III. helyen. — Villamos vasutak egész a helyszinig közlekednek. — Frissitőhelyek minden osztálynál. Jegyek előre válthatók május 2-tól a Magyar Lovaregylet irodájában (IV., Semmelweis-utca 17., II. em.)

P. MENICHELLI
a legnépszerübb filmdiva
legszenzációsabb alakitása

Csokos éjszakák

Három fejezet a szerelem bibliájából. Azonkivül

A sárga álarc

Nagyvárosi bandita-történet 4 felvonásban.

a TIVOLI-ban!
VI. ker. Nagymező-utca 8. sz.

Eloadasok kezdete pont 4, 6 és 8 órakor.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Sirkővétel

előtt kérjen a **Melocco-féle részvénytársaságtól,** Budapest, IX., Ferenc-körut 41. sz., árjegyzéket.

Sirkőkereskedőnek megfelelő engedményeket nyujtunk. :::: Figyelmükbe ajánljuk **sirkőkereteinket** működből.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

TELEFON: **152 66, 59-29.** SÜRGÖNYCIM: **Földbérlők 15 66.**

GÉPOSZTÁLY:

Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárolagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötelet stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:

Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, boriuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.

Minden megbizást a le pontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. május 16-án. — 20. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A városok

pártjáról politikai körökben napról-napra több szó esik, ami azt mutatja, hogy az akció, amely a városházáról és a városok kongresszusából indult ki, egyre nagyobb gyürükben hullámzik az egész országban, az ország mindenfajta politikai, társadalmi szervezeteiben.

A politika területén már az is nagy siker, hogy a mozgalom érdeklődést váltott ki és a biztos győzelemnek kedvezőbb jele, hogy a politikus urak — már eleve hajbakaptak miatta. A politikusok azt az egyetlen szempontot domboritják ki minduntalan, hogy melyik politikai párt irányában halad a városok pártalakulása, *Székely* Ferenc beszédet mond egy belvárosi körben és a beszéd folyamán rokonszenvének ad kifejezést az uj alakulással szemben. A haruspexek ebből azt jósolják, hogy a városi párt — munkapárt lesz és *Bárczy* István a városokat szőröstül-bőröstül a munkapártnak, *Tisza* Istvánnak akarja liferálni. Másnap azután a nagyváradi munkapárt ülést tart és a párt elnöke, bizonyos *Medvigy* nevü uriember, gyanujának ad kifejezést a városok pártjának céljával szemben, fölöslegesnek mondja az uj pártot és azt ajánlja, hogy egyelőre tartózkodó álláspontot foglaljanak el vele szemben. Nosza, a haruspexek ismét jósolnak a belekből és megállapitják, hogy a nagyváradi munkapártot, a bihari gárda ősforrását, Budapestről rángatják és hogy a nagyváradi mungók álláspontja tulajdonképpen a kormány álláspontja lévén, — a városi párt ellenzéki párt lesz.

Igy kergeti egyik javaslat a másikat és igy terjed a városok pártjának hol munkapárti, hol pedig ellenzéki hire. Ebből pedig az a tanulság, hogy a politikus urak nincsenek tisztában a városi párt politikai szinével, de nem is lehetnek, mivelhogy *a városi pártnak semmiféle politikai szine nincsen.* A városok pártjának programmja és a párt strukturája egyenesen kizárja a pártpolitikát, mert hiszen a konkrét esetekben ez a párt nem azt fogja nézni, hogy mit akar az ellenzék és mit tesz a munkapárt, hanem mindig azokat a politikai pártokat fogja támogatni amelyek magukévá teszik az ő programmjának vonatkozó pontját. Ha példának okáért arról lesz szó, hogy a városok autonómiáját fejleszteni kell, akkor a munkapárttól és az ellenzéktől függ, hogy a városok pártja melyik oldalon fog küzdeni.

Pártokon és pártpolitikán felül áll a városok pártja, nem szabad a magyar pártpolitika útvesztőjébe belekergetni, mert a városok egyetemes érdeke nem az, hogy a kormány az idők végtelenségéig uralkodjék az országban, de az sem, hogy ujból a koalició kerüljön uralomra. A városok pártja nem nézi, ki milyen párti, hanem gondosan ügyel arra, hogy ne legyen ellensége, hanem barátja, támogatója a városok érdekeinek. Közönséges, hamisitatlan érdekképviselet lesz ez, nem is tagadja senki, hogy ugyanolyan tömörülés, mint ahogyan például egy táborba tömörültek a gazdák, vagy a munkások. Egoista alapon szervezkednek a városok — már amennyire a köz szempontjából egoizmusnak lehet nevezni a városok érdekét, a városok érdekeinek szolgálatát. A városok pártja a városok polgárságának önvédelmi szerve és nem a városi polgárságnak a hibája, hogy önvédelemre szorul, hanem azoké, akik harcra, védekezésre szoritották.

Fullánkok

A tisztviselők

végre nemcsak igéretet kapnak, hanem valamit, amit megfoghatnak: a drágasági segély felét. A fővárosnak jelentékeny áldozatába, másfél milliójába kerül a dolog, de ez a pénz megtérül az állam pénztárából, ugy hogy végeredményben a főváros jó szivének megnyilatkozása nem jelent pénzbeli áldozatot. Ez nem is végleges megoldás, nem is tekinti senki sem annak, mint ahogy egyáltalán semmiféle drágasági segély, vagy pótlék nem tudja helyettesiteni a végleges, általános, rendes, komoly fizetésrendezést, amelynek mértéke arányban kell, hogy álljon a megélhetés megdrágulásával. Ma már nem lehet jóhiszeműen átmeneti drágaságról beszélni, mert mindenki tudja, hogy az élelmiszer, a ruha, a cipő ára még jóval a háboru befejezése előtt is sokkalta nagyobb lesz, mint volt a legutóbbi fizetésrendezés idejében. Kétséges, hogy egyáltalában visszatérnek-e a békeidőbeli viszonyok, amelyek a tisztviselők szempontjából akkor sem voltak rózsásak, amiből ki lehet számitani, hogy milyenek a mostani viszonyok.

A burgonya

ha nem vigyáznak rá, megromlik, kicsirázik. A burgonyahirek nemkülönben, mert ha könnyelmüen dobják őket a világba, már másnapra megromlanak, elveszitik igazságukat és céljukat. Egy fényes tollu ujságiró megtámadta a város burgonya-akcióját, amelyről kiderült, hogy a legbecsületesebb és legokosabb, mert ha a főváros nem adott volna vetőburgonyát a termelőknek, akkor nem tudta volna biztositani Budapest jövő évi burgonyaellátását. Ezt a tényt elismerte huszonnégy órán belül a fényes tollu ujságiró is és ehhez csak azt a meggyőződésünket füzzük, hogy valóban okos, előrelátó politika lehet az, amelyet még a fényes tollu ujságiró is — dicsérni kénytelen.

Vázsonyi

Vilmos a pénzügyi bizottságban érdeklődött a vigalmi adó és a világitási adó sorsa iránt és azt a választ kapta, hogy a közgyülés határozatai, amelyek a két uj adó megszavazásáról szólnak, a legjobb uton haladnak a gyakorlati megvalósulás felé, mindössze a belügyből a pénzügybe, a pénzügyből a kultuszba, a kultuszból a kereskedelmibe és a kereskedelmiből a kereskedelmi és iparkamarába kerültek az akták, egyébként a legsürgősebben intézik a dolgot a miniszteriumban. Feleki Béla a kapott felvilágositás hallatára azt a tréfás megjegyzést tette, hogy most már csak a horvát bánhoz kell áttenni az aktákat. Azt hisszük, hogy Feleki sulyosan téved, mert a horvát bán sem fogja türni, hogy ő tőle közvetlenül menjenek vissza ezek az akták a miniszteriumba. A horvát bántól talán a sóhivatalba kerül a közgyülés határozata és uj adókról lévén szó, ez nem is volna baj és nem is volna olyan szomoru, ha nem jellemezné a helyzetet és ha a főváros pénzügyi helyzete megtürhetné ezeket a tréfákat.

Előleg az előlegre

Segitség a főváros alkalmazottainak

A pénteki pénzügyi bizottságban szó esett a főváros tisztviselőinek anyagi bajairól is és ugyanezen a napon a tisztviselők élelmezési kérdéseiről egy memorandum is nyilvánosságra került. A pénzügyi bizottságban Bárczy polgármester tudvalevőleg azt az előterjesztést tette, hogy miután nemtudható, mikor hagyja jóvá a kormány a közgyülés határozatát, a törvényhatóság engedje meg, hogy a székesfőváros alkalmazottai beszerzési előlegének felét előlegképen kifizessék.

Tájékoztatni kivánván arra vonatkozólag, mit fognak a tisztviselők és egyéb alkalmazottak kapni, illetékes helyen a következő felvilágositásokat kapta a Fővárosi Hirlap munkatársa:

— Mindenekelőtt helyre kell igazitani azt a több helyen megjelent téves hiradást, mintha *drágasági segélyről* lenne szó. A pénzügyi bizottság ezuttal *beszerzési előlegről* tárgyalt. Ennek a beszerzési előlegnek mértékéről azonban ma még adatokat mondani nem tudunk, abból az egyszerü okból kifolyólag, hogy még magunk sem lehetünk vele tisztában. Nem tudjuk még azt sem, hogy összegenkint, vagy percentuálisan kell-e majd a beszerzési előleget megállapitani. Minden attól függ, mit fog adni az állam a maga alkalmazottainak. A főváros is ehhez fog igazodni és ennek az összegnek felét fogja *az előleg előlegeként* kiutalni alkalmazottainak.

— Igy állván a dolgok, ezideig természetesen számitásokat sem eszközölhettünk és ez az oka, hogy a polgármester előterjesztésére is csak általánosságokban mozoghatott. A cél azonban az, hogy az alkalmazottakat az első pillanatban, amint az lehetséges, segitséghez juttassuk. Ezért kell a kormányjóváhagyás előtt valamit adnunk, hiszen tudjuk, hogy a kormányjóváhagyás nem szokott gyors lábakon járni. Az alkalmazottak beszerzési előlegét, amelynek mértékére vonatkozólag, ismétlem, semmi adatunk nincs még, ezuttal, mint a multban is, *az államnak kell fedeznie.*

— Ami a tisztviselők élelmiszerbeszerzésére vonatkozólag beadott memorandumot illeti, annak nem lehet különös jelentőséget tulajdonitani. Eddig is meg volt a tisztviselők és alkalmazottak élelmiszerraktára, ahol megkaphatták mindazt az árut, amiből a fővárosnak raktárai voltak. Amink nem volt, azt természetesen nem adhattunk. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy ma már a főváros sem ura a maga élelmiszereinek, ma *minden felett a Közélelmezési Hivatal parancsol* és a legtöbb élelmiszer ma már jegyhez van kötve. A jegyhez kötött élelmiszerekből többet, mint a jegyen feltüntetett mennyiség, mi sem adhatnánk; de a jegyrendszer behozatalával az alkalmazottak élelmiszerraktára is meglehetősen elvesztette jelentőségét, hiszen bármelyik boltban kényelmesen megkaphatják az alkalmazottak szükségleteiket.

— Ilyen körülmények között a memorandum sorsát körülbelül eldönti az a tény, hogy a gondoskodás ma teljesen a Közélelmezési Hivatalé, amely egységesen rendezi a lakosság ellátását. A főváros mindazonáltal mindent el fog követni abban a tekintetben, hogy alkalmazottainak szükségleteiről gondoskodjék és a beszerzést a lehetőségek adta mértékig megkönnyitse.

Elitélik-e Dénes Aladárt?

Buzay tanácsnok fegyelmije és a tanuvallomások

Amikor ezeket a sorokat irjuk, Dénes Aladárnak, a Müszerüzem volt igazgatójának pöre még javában tart és beavatottak véleménye szerint legalább egy ujabb hetet fog felemészteni. Hétfőn reggel, amikor még a tanuk egész sora áll kihallgatás előtt, alkalmunk volt olyan férfiuval beszélni, aki tökéletesen ismeri a birói körök felfogását. Kiváló informátorunk a tárgyalás első hetének eseményeiről a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársának elmondani:

— A Dénes-pör rendkivüli nagy anyaga a maga összevisszaságában rengeteg munkát ad a biróságnak, amelynek ezt a tárgyalást nemcsak értelemmel és fizikummal, de idegekkel is győzni kell. A legnagyobb munkát természetesen maga az elnök végzi, akiről csodálatos nyugalma és látszólagos idegtelensége mellett is azt kellett a napokban hallanunk, hogy a tárgyalás annyira kifárasztja, hogy éjszakánkint már alig tud aludni.

— Hogy a biróság milyen véleménynyel van az ügyről, erre vonatkozólag igen röviden és a valóságot fedő módon felelhetek: *a biróság véleménye ezideig legkevésbé sem alakult ki.* A biróság körülbelül ott tart, ahol a tárgyalás megkezdésénél tartott, *nem lát még semmit sem világosan.* Ha a vád- és védelem mellékvágányokra tereli is a tárgyalást, a biróság soha sem téveszti szem elől, hogy neki tulajdonképen *két kérdésre kell feleletet kapnia.* Ez a két kérdés: *megkárositotta-e Dénes Aladár a fővárost és emberi számitás szerint előrelátóan gondoskodott-e a főváros kórházainak várható szükségleteiről.*

— Ezekre a kérdésekre a tanuktól eddig nem kapott a biróság biztos feleletet és igy ezuttal *igen sulyosan fog latba esni a szakértők véleménye* és az a körülmény, hogy mennyi anyagot hagyott Dénes igazgató a Müszerüzemben akkor, amikor állásából távozott? Természetesen a háboru elején senki sem számitott arra, hogy a harmadik esztendő végéig is el fogunk jutni a világégéssel, valószinü, hogy a biróság sem fog ilyen fokozott előrelátást követelni, csak arra helyez sulyt, hogy emberi számitás szerint eleget tett-e Dénes Aladár a hadviselés amaz érdekeinek, amelyek a Müszerüzem raktáraihoz füződtek. Ezért tartja a biróság ezuttal nagyon fontosnak a szakértőket, akik hivatottak lesznek például arra a nagyon egyszerünek tetsző, de annál fontosabb kérdésre válaszolni, hogy *mennyi az évi szükséglete kötszerekben és müszerekben a székesfőváros kórházainak.* Ha ezt biztosan tudni fogja a biróság, aligha kell majd sokat mérlegelni, hogyan sáfárkodott Dénes Aladár?

— Erre a kérdésre azonban a tanuk közül senki sem tudott felelni. Nem kapott rá választ a biróság sem *Body* Tivadar alpolgármestertől, sem, pedig *Buzay* Károly tanácsnoktól, akik természetszerüen nem lévén szakemberek, nem is válaszolhattak ilyen szakkérdésekre. Látom, ott ül állandóan a hallgatóság sorában *Szabó* Imre dr., a főváros tiszti főügyésze. Valószinüleg azért hallgatja végig ilyen feszült figyelemmel a főtárgyalást, mert ennek a pörnek az adatait fel akarja használni *Buzay* tanácsnok fegyelmi ügyében. A biróság ugyan nem fordit figyelmet erre a részre, de nem nehéz megállapitani, hogy a *tanuvallomásokban aligha lehet terhelő adatot találni Buzay tanácsnok ellen.* Nem szabad figyelmen kivül hagyni ugyanis, hogy Buzay nem volt szakember és igy komoly, szakszerü, egyedül számitásba vehető ellenőrzést senki sem várhatott tőle. Nem volt módjában, hogy a legcsekélyebbet emlitsem, azt sem ellenőrizni, hogy mi volt a müszerüzem raktáraiban? Amit szakember egyetlen rávetett pillantással meg tud állapitani, hogy miből mennyi van, azt a nem szakember tanácsnok aligha ellenőrizhette volna másként, mint heteken át tartó leltározással. Erre pedig Buzay tanácsnok, akinek kiterjedt ügykörének egész kis részlete volt a Müszerüzem, semmiképen sem lehetett ideje. Előtte nem állott más mód, mint hogy megbizzék a főváros szakemberében, Dénes Aladárban.

Városi párt és gazdasági kérdések

Irta: **Biró Henrik**, föv. bizottsági tag.

Igazán fájlalom, hogy a városi polgárság szervezésének nagy kérdésében nem mutatkozik a különböző vezető városi tényezők között az a harmónia, amely előfeltétele az eredményes politikai harcnak.

Vannak, akik azt hiszik, hogy az általános titkos választói jogért jelenleg folyó harcban ez az uj alakulás csak ártalmas lesz, mert egyesiteni akarja az összes radikális és konzervativ polgári elemeket és igy csökkenteni fogja a választójogért folyó harc őszinteségét és erejét. Vannak, akik ugy vélik, hogy a polgári erők egyesitésének lehetőségét hiusitaná meg az, ha a városi párt bármilyen határozott politikai iránynyal alakulna meg, mig mások, igen helyesen, azt a nézetet vallják, hogy csakis elvi alapon lehet és kell megszervezni azt a pártot, amelyre a jövőben oly nagy feladatok várnak; mert félő, hogy az itt ellentétes, de különben egy célért küzdő áramlatok egymás elleni küzdelme csak ártani fog annak az ügynek, melynek kétségkivül csak használni akarnak.

Tény, hogy a háboru rettenetes megpróbáltatásai és viszontagsága után a polgárság és főleg a városi polgárság, nagyon érzi szervezettségének ugyszólván teljes hiányát, kezd ébredezni és látni. Látja, hogy érdekeinek a magyar országgyülésen szószólója nincs. A kereskedelemnek és iparnak a képviselőházbani képviselete hiányzik. Keresve, kutatva az okokat, kell, hogy ezeket a *városi polgárság szervezetlenségében* találják és mind erősebb a vágy, egy, a városi polgárság érdekeit mindenütt és mindenkor öntudatosan megvédő, erőteljes szervezet alakitására, amely vágyat erősiti az a kényszerüség is, hogy a háboru után olyan sulyos terhek alatt fog görnyedni az egész nemzet, hogy amely osztály vállaira a mázsás terheken kivül az igazságtalanságnak csak egy morzsája is fog nehezedni, az e rendkivüli terheket elbirni nem fogja.

A városi polgárság kell, hogy tudatára ébredjen annak az igazságnak, hogy manapság csak annak az osztálynak, társadalmi rétegnek, foglalkozási ágnak van igaza, lehet sikeres, eredményes állásfoglalása, amely a kellő időben a maga szervezettségében rejlő hatalmat ébreszteni tudja.

A városi „Polgárszövetség" alakulásának tényleg megvan az a kifogásolható oldala, hogy nem párt, — igaz alapitói ezt előnynek tudják be — nem elvi alapon épül fel. Mint a városi, független, demokrata polgárság képviselete, nem áll nyiltan az *általános, egyenlő és titkos választói jog mellé.* Ami pedig az uj alakulat programmjából érthetetlenül teljesen hiányzik és ez a legnagyobb büne, hogy nem foglal nyiltan állást az *önálló vámterület,* helyesebben a jelenleg nagyon is akut *gazdasági hosszu kiegyezés kérdésében.* Mert az ugyebár kétséget nem szenvedhet, hogy ma kereskedelmünknek és iparunknak, egész gazdasági fejlődésünknek legfontosabb és legégetőbb kérdése az Ausztriával kötendő uj kiegyezésünk. Amint meg nem dönthető az az állitás sem, hogy csak egy fejlődöttebb ipar és kereskedelem fogja meghozni az országnak az igazi, önérzetes, független, gazdag, gerinces és hatalmas városi polgárságot.

Meg nem cáfolható, hogy parlamentünkben a gazdasági kérdések iránt teljes érzéketlenség uralkodik. Adókérdések, melyek mindenütt a világon az egész közvéleményt talpra állitják, a parlamentekben belül lázas tevékenységet és szenvedélyes vitákat provokálnak, nálunk az érdeklődés teljes hiánya mellett, a parlament egy igen csekély töredékének jelenlétében tárgyaltatnak le. Ezen a jövőben minden körülmények között változtatni: igen fontos feladat. A jövőben kétségen kivül a gazdasági kérdések fogják dominálni a politikát. Tehát gazdasági és pénzügyi kérdésekhez értő elemeknek kell a közéletben tért engedni. A demokratikus fejlődésnek és a városi polgárság szervezkedésének erre a szempontra fokozottabb figyelmet kell forditani. Ez ma államérdek, mert a háboru folytán romokban heverő gazdaságunkat csak igy lesz lehetséges kellően és helyes irányban ujból életre kelteni.

Már a gazdák szövetkezete, a „Hangya" is érzi ennek szükségességét és egy közgazdasági egyetem felállitása révén kivánja orvosolni az e téren létező bajokat. Azaknak forrását szakképzett egyének hiányában látván, pedig nem kevésbé okozói a bajoknak a politikai viszonyok és társadalmi előitéletek, melyek közt jelenleg élünk.

Az általános, egyenlő és titkos választói jog és a háboru után feltartóztathatatlanul megvalósuló demokratikusabb állami, társadalmi és gazdasági berendezkedésünk, a városi polgárság öntudatra ébredése minden bizonnyal meg fogja szüntetni nálunk is azt a felfogást, amely a polgári demokráciában nemzeti életünk kevésbé értékes tényezőit látja, holott a kulturáltabb államokban éppen a városokban látják és becsülik a haladásnak, fejlődésnek és igy a nemzet nagyságának legbiztosabb támaszait és központjait.

Megalakul a Polgárszövetség

Előkészületek a budapesti nagygyülésre

Május 18. és 19-ike, péntek és szombat, döntő napja lesz a városi polgárság szervezkedésének. A nevezetes napok történelmi dátumai lesznek annak a küzdelemnek, amelynek révén a magyar városok egységes küzdelemmel helyet akarnak biztositani maguknak az uj idők társadalmi és gazdasági kialakulásában, másrészt pedig egyesült erővel meg akarják oldani azokat a nehézségeket, amelyekbe a háboru juttatta a városok háztartását. Ma még ujabb eseményei az alakulásnak nem igen vannak, mindössze a jelentkezések folynak és pedig olyan jelentékeny mértékben, amilyenre maguk a kezdeményezők sem számitottak. Tanusága ez annak, hogy a városi polgárság elsősorban Budapesten, de a vidéken is megértette a programmot, amely már tulajdonképpen a magyar városok életfeltételeit foglalja magában.

Az agitáció országszerte megindult, a városok polgármesterei és legtöbb helyen az országgyülési képviselők is felvilágositó értekezleteken vesznek részt, hogy a meglevő polgári szervezetek minél nagyobb számban kapcsolódjanak bele az országos alakulásba, amelynek neve az eddigi elhatározás szerint *Polgárszövetség* lesz. Budapesten a szervezkedés vezetését *Bárczy* István dr. polgármester tartja kezében és igen nagy buzgalommal és lelkesedéssel végzi feladatát. Mellette a munka oroszlánrésze *Harrer* Ferenc dr. tanácsnoknak, a városok kongresszusa főtitkárának jut, akinek kezében különösen a vidéki akció szálai futnak össze. Fontos szerepe van azonkivül *Miklós* Elemér dr. tanácsjegyzőnek és *Zilahy* Dezsőnek, az Idegenforgalmi Hivatal igazgatójának, akik a szervezkedő napok rendezői munkáját, a nagyszabásu adminisztrációt és a vendéglátás ügyét végzik.

Május 18-ikán az uj városháza közgyülési termében lesz a városok kongresszusának egyetemes ülése, amelyen a városok küldöttei és országgyülési képviselői vesznek részt. Ez az ülés fogja proklamálni a tizenegy pontból álló programmot és felhivja a városi polgárságot a szervezkedésre. A Polgárszövetség alakuló ülése 19-ikén megy végbe és pedig a rendezők, miután a jelentkezők száma igen nagy, most már véglegesen ugy döntöttek, hogy ezt a jelentőséges ülést a *Vigadó nagytermében* tartják meg. Ennek az ülésnek hivatása a programm magáévá tétele és annak az országos bizottságnak a megválasztása, amely mint *politikai szerv* fog müködni. Még aznap délután meg is alakul és megválasztja vezetőségét az országos bizottság, majd későbbi feladatnak marad a helyi bizottságok megalakulása.

Hogy milyen hatással volt a vidéki és a budapesti egyesületekre és polgári szervezetekre a gondolat felvetése, annak legfőbb bizonyitékai azok a tömeges jelentkezések, amelyek *Harrer* tanácsnok, főtitkárhoz már eddig is beérkeztek. Az igazi tömeget azonban még csak ezután, az utolsó napokban várják. Eddig is módfelett érdekes azonban, hogy már a kisvárosok és a nagyközségek is nagyszámmal jelentkeznek. Azok a képviselők pedig, akik a nagygyülésen részt fognak venni, magukban foglalják a városi társadalomnak minden rétegét. A tisztviselők szinte kisebb számmal lesz-

nek, mint a más szabad elemek, akik között gyárosok, ügyvédek, orvosok és kisiparosok vannak többségben. A jelentkezés azonban, mint emlitettük, még folyamatban van és igy bizonyosra lehet venni, hogy a szombati nap a városi polgárság hatalmas tüntetésévé fog kialakulni.

Életbelépteik a Pikler-adót

Nyolcmilliós uj bevétel

Ma aligha van boldogabb ember Budapesten, mint Pikler J. Gyula dr. a statisztikai hivatal aligazgatója. A főváros előbb, mint remélni lehetett, megcsinálja a telekértékadót, amelyet joggal nevezhetünk Pikler-adónak. Pikler J. Gyula, ez a csöndes tudós, rengeteg munkát fektetett bele a telekértékadó gondolatába, amelylyel egészen váratlanul, tegnapról mára komolyan kell számolni. A pénzügyi bizottság ugyanis elvetette a tanácsnak és a huszas bizottságnak a telekértékadóra vonatkozó javaslatát, amely annak csak elvben való elfogadását kivánta és elfogadta a Vázsonyi Vilmos által javasolt néhány, az általános telekértékadó elvét nem zavaró módositással, magát a telekértékadót s az ez irányban módositandó javaslatot a legközelebb részletes tárgyalás alá fogja venni.

A budapesti premier azonban még meg sem volt, a Pikler-adóból máris sietnek megszerezni az előadás jogát. Aradon már a komoly megvalósulás utján van a telekérték-adó, mig Nagyvárad most invitálta meg Piklert, hogy előadást tartson.

Olyan forrásból, ahol legjobban ismerik a telekértékadó jelentőségét kapta a Fővárosi Hirlap munkatársa a következő érdekes fejtegetést:

— A pénzügyi bizottságban történt dolgok egészen váratlan és meglepő fejleményei annak az akciónak, amely Budapest székesfőváros háztartási mérlegét hivatott rendezni. A huszas bizottság javaslata abban állott, hogy a telekértékadó elvben fogadtassék el, a tényleges telekértékadó életbelépését azonban halaszszák el akkorra, amikor a községi adók egész rendszerét reformálni fogják. Erről a nagy, a törvényhozás által létesitendő reformról már beszélt egyszer *Bárczy* polgármester a pénzügyi bizottságban és ez egyik igen fontos programmpontja lesz a most megalakitandó Polgár-szövetségnek is. A reformnak abban kell állania, hogy az állam a házbéradót teljesen átengedi a községeknek, amelyek aztán hozzáfoghatnak ahhoz, hogy a házbéradót, mint elavult rendszert, a telekértékadóval helyettesitsék. Ezt az időt akarta megvárni a huszas-bizottság és a tanács.

— Ezzel szemben *Vázsonyi* álláspontja az, hogy miután a deficit eltüntetésére pénz kell, nem volna helyes az az eljárás, amely szerint közvetett, a népesség legszélesebb és legszegényebb rétegeire háruló kereseti és fogyasztási természetü adókat létesitsünk akkor, amikor közvetlen adóval kell megterhelni a telekjáradékot, keveseknek monopolisztikus alapu jövedelmét. Vázsonyi különben fentartás nélkül hozzájárult a telekértékadóhoz azzal a megokolással, hogy az általános telekértékadóban benne van a kevésbé kihasznált telkeknek általa javasolt adója.

— A pénzügyi bizottság döntésének a várható pénzügyi eredményen kivül az a fontos szociális eredménye is meglesz, hogy a telekspekulációnak erőteljesen gátat fog vetni az uj adó. Ha van szociális alapigazság, akkor az az, hogy a föld nem spekulálásra való, hanem megélhetésünk, szükségleteink kitermelésére. Ennek a szociális alapigazságnak szerzett érvényt többek között a főváros pénzügyi bizottsága pénteki nevezetes ülésében.

— Ennél a pontnál megállani azonban nem szabad. *A főváros a telekértékadó behozatalával nyolc millió korona uj jövedelemhez jut.* Ezt az összeget nem számitották, nem számithatták bele a várható jövedelmekbe, az uj adók sorozatába, amelyek hivatottak lesznek a főváros deficitjét pótolni és a tisztviselők fizetésrendezését fedezni. Váratlan és meglepő fordulat hozta a nyolc milliót, amely igy szinte az égből hullott a főváros háztartásának ingadozó mérlegébe. Nem szabad megfeledkezni tehát arról, hogy nyolc milliós többlethez jutott a főváros és ennek a szociális szempontokból nagyon igazságos adónak fel kell szabaditani a főváros lakosságát valamely már tervbevett kereseti, vagy fogyasztási jellegü, közvetett adó terhe alól. Legyen az az adó, amely igy elesik, akár a közlekedési, akár a világitási adó, akár a vizdijak felemelése, egészen mindegy, a fontos az, hogy *az igazságos és keveseket sujtó adóból befolyó összegnek fel kell szabaditani a széles néprétegeket valamely más tervbevett teher alól.*

Emelik a házbéreket

Inditvány a közgyülés előtt — Mit mondanak a háztulajdonosok? — Milyen a helyzet külföldön?

Annyi sok rebesgetés után, mely a házbérek bizonyos százalékkal való felemelésére vonatkozott, végre erényi *Ullmann* Gyula bizottsági tag és társai sürgős inditványt terjesztettek a szerdai közgyülés elé, melyben a novemberi, majd a februári lakbérrendeletek által maximált házbéreknek bizonyos százalékkal való felemelését kérik. A tervezet szerint az 1000 korona bérösszegig terjedő lakások 12, az 1000-től 3000 korona bérösszegig bezárólag terjedő lakások 15 százalék, a 3000 koronán felüliek pedig korlátlan mértékkel fizetnének több bért a maximált házbérnél, tekintet nélkül arra, hogy az illető lakás egyben a bérlő foglalkozását is szolgálja-e. Tárgyilagos őszinteséggel birálva a helyzetet, azt hisszük, hogy a főváros közgyülésének a háztulajdonosok kérelme fölött nem lehet egyszerüen napirendre térni. Hiszen valamennyi közszükségleti cikk közül egyedül a lakásbér maradt a békeárral egyenlő és aki ismeri a pesti házak épitésének strukturáját, az nagyon jól tudja, hogy az amortizáció, a javitási költségek, adó stb. levonása után a háztulajdonos tiszta hasznául vajmi kevés marad. Hogy jöjjön ki ebből a háztulajdonos, amikor az állandósult lakbérrel szemben a megélhetés költségeinek egyre növekvő tendenciája áll szemben? Viszont az is igaz, hogy a lakókat sem szabad kiszolgáltatni a háztulajdonosok önkényének és legalább a háboru végéig gondoskodnunk kell a szociális védelmükről. Ha tehát egyáltalán szóba kerülhet a lakbéreknek százalékszerinti felemelése, az csakis progressziv módon történhetik meg, vagyis olyannak kell lennie, amely kevésbé sujtja a kislakások bérlőit, de viszont erősebben megadóztatja azokat, akik 5 és 6 szobás lakásokban laknak.

A szerdai közgyülés elé terjesztett inditványra vonatkozólag kérdést intéztünk *Heltai* Bélához, a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének igazgatójához, aki munkatársunknak a következő felvilágositással szolgált:

— Nagyon örvendek, hogy vannak már a bizottsági tagok között olyanok is, akik felismerik azt a sok igazságtalanságot és méltánytalanságot, mely a budapesti háztulajdonosokkal történt és a saját iniciativájukból a közgyülés keretein belül ezeken az igazságtalanságokon és méltánytalanságokon segiteni akarnak. Hiszem, hogy nemcsak a háztulajdonos bizottsági tagok, hanem a nem háztulajdonosok is belátják azt, hogy a háztulajdonosokat védelmezni és támogatni tulajdonképpen a fővárosnak az érdeke. Hiszen Budapestet a háztulajdonosok fejlesztették világvárossá és hogy a további fejlődés meg ne akadjon, okvetlenül szükséges az, hgoy ezt a nemzetgazdasági szempontból annyira fontos osztályt a további épitkezésektől ne kedvetlenitsék el.

— Sok, sok millióra rug a hadbavonultak lakbértartozása, melyet Bécs és Berlin már rég megtéritettek a háztulajdonosoknak. Ha már a külföldnél tartunk, utalni kivánok arra, hogy például Bécsben szabad emelni a házbért a háztulajdonos kiadási többletéhez arányitva. Csak nálunk, Magyarországon van az a lehetetlen helyzet, hogy mindenki a háztulajdonoson nyargal, mindenki a háziurak bőrét akarja lenyuzni, nálunk Magyarországon van az, hogy a tőke elleni gyülölet a maga vak elkeseredettségében a háztulajdonost szemelte ki áldozatul.

— A főváros hivatása az, hogy a háztulajdonosokat ezektől az illetéktelen támadásoktól megvédelmezze. Ebből a szempontból örülök elsősorban erényi Ullmann Gyula és társai kezdeményezésének és tudom és hiszem azt, hogy Bárczy polgármester, aki Budapest fejlődését és az adófizető polgárok helyzetét mindég egyformán szivén hordta, szintén meg van győződve arról hogy elég volt már a sok méltánytalanságból és a háztulajdonosokat, a társadalom szinte legerősebb oszlopait, a sok tisztességben és becsületben megőszült pesti polgárt, nem szabad tönkre jutni engedni.

— Meg vagyok győződve róla, hogy ezek az intenciók érvényesülni fognak a közgyülésen és azt a mérsékelt és szerény béremelést, melyet Ullmann bizottsági tag inditványa kérelmez, a bizottsági tagok összessége el fogja fogadni.

Heltai igazgató nyilatkozatából, mintha vád csendülne ki a főváros közgyülése ellen, mint amely a háztulajdonosok ellen részrehajló lenne. Ez a felfogás azonban, ugy véljük, nem fedi teljesen a közgyülésen uralkodó hangulatot. Elvégre a háztulajdonosok is épen olyan adófizető polgárai az államnak és a fővárosnak, mint a lakók és a két fél ellentétes érdekeik kiegyenlitésénél meg kell keresni és találni az arany középutat.

Kedvező tapasztalatok

a villamos megállóhelyek csökkentésénél

Hosszas tanácskozások, pro és kontra folytatott viták, ankétek és ülések után elhatározták, hogy a budapesti villamos-megállóhelyek számát jelentékenyen csökkenteni fogják. A közönség nem szólt ugyan bele a vitákba, de leplezetlen bosszankodással fogadta azokat a vörös, zöld és fehér falragaszokat, amelyek tudtára adták, hogy ezt, vagy amazt a megállóhelyet halálra itélik és eltörülik a föld szinéről, mert sem a forgalom nagysága, sem pedig a protekció nem szólanak továbbélésének fontossága mellett.

A kevesebb megállóhely első napjaiban mindenütt hallottuk, hogy rohamosan emelkedni fognak az elgázolások, mert a figyelmetlen közönség nyugodtan sétál majd át a közeledő villamos előtt abban a hiszemben, hogy a sarkon megáll, ujabb szerencsétlenséget fog okozni az is, hogy sokan az elmult megállóhelyek mellett tovaságuldó villamosra fel fognak ugrani, meglévén szokva ahhoz, hogy nekik ott minden körülmények között fel kell szállani . . .

Mindez azonban nem következett be, a közönség sokkalta fegyelmezettebben viselkedik, mint bármikor azelőtt, amiről egyébként fényes bizonyitékot állitott ki a két villamostársaság, mikor a „Fővárosi Hirlap" munkatársának nyilatkoztak a megállóhelyek csökkentésével tett tapasztalataikról.

A Városi Villamos Vasut

forgalmi főnöksége a következő nyilatkozatot tette:

— A villamos megállók csökkentésével a társaság semmi hátrányt nem tapasztalt, a csökkentés minden várakozáson felül bevált. A forgalom egyszerübben bonyolódik le, a személyzetet nem veszi annyira igénybe. A menetidő nem lett ugyan rövidebb, mert hiszen a kocsik most az egyes megállóhelyeknél nagyobb időt töltenek, mégis a társaság az előirt menetrendet jobban be tudja tartani, mint eddig.

— Panaszokat hallottunk ugyan, hozzánk is több érkezett, de főként olyanok részéről, akik valamely megállóhely megszünése következtében kevésbbé előnyös helyzetbe jutottak. Panaszaik azonban elenyésznek a tapasztalt előnyök mellett. A megállóhelyek csökkentésével ugyanis majdnem 10 százalék szénmegtakaritást értünk el, ami nemcsak most, hanem békében is a nem éppen megvetendő előnyök közé tartozik.

— Megjegyzendő, hogy a közönség elég hamar szokta meg az uj rendet, elégedetlenségre ugyan egyébként sem volna oka, hiszen még most is aránytalanul jobban van ellátva megállóhelyekkel, mint például a bécsi közönség.

A Közuti Vasut

a következő felvilágositást adta:

— A megállóhelyek csökkentése minden tekintetben előnyösnek bizonyult, s a közlekedést gyorsabbá, a szén kihasználását gazdaságosabbá tette. A mozgó kocsi ugyanis sokkal kevesebb áramot fogyaszt, mint amennyi a megállásnál és indulásnál az előálló nagy ellenállás leküzdésére szükséges. Számszerüen nem látjuk ugyan még a megtakaritást, bár ez már most is észrevehető. A balesetek száma egyáltalában nem növekedett, sőt előrelátható lag csökkenni fog. Mert mig az eddigi gyakori megállásnál a vezető türelmetlenkedett, várta a csengetést és a legkisebb — talán csak képzelt jelre is — megindult, addig most megvárja az indu-

lási jelet, sőt maga is ráér utánanézni, vajjon vannak-e még felszállók, avagy nem.

— Sokan aggodalmaskodtak, hogy a közönség nem fogja tudni megszokni egyes megállóhelyek megszünését és emiatt különböző balesetek történhetnek. Ez azonban nem következett be, a kalauzoknak szigoruan meghagytuk, hogy a volt megállóhelyeknél óvatosabban és lassabban hajtsanak. Különben ők ehhez meglehetősen hozzá voltak szokva, mert a közönség ugy viselkedett mindig, hogy minden saroknál van megálló és dacára a közeledő villamosnak, nyugodtan átsétált a vágányokon.

— Különben is óvatosan jóelőre jeleztük a közönségnek, hogy hol szünik meg a megálló és hol nem, s igy, aki gyakorta járt azon a vonalon, az megjegyezte magának ezt, aki pedig nem, az amugyis megkereste a megállót jelző táblát.

— A közönség köréből érkezik ugyan egy-egy panasz, de ez csakis magánjellegü, s ugyszólván azt mondhatjuk, hogy a megállóhelyek csökkentése mindenütt megelégedést keltett, a villamostársaság kevesebb szenet fogyaszt, a közönség a kevesebb megállóhelylyel járó csekély kellemetlenségért pedig kárpótlást talált a gyorsabb közlekedésben.

Müvész-csata a városházán

Műtárgyak jókarbantartása Művészi kutak felállitása.

Van a fővárosnak egy bizottsága, a képzőmüvészeti bizottság, amely csak nagyritkán ülésezik. Különösen most a háboru alatt, amikor mégis csak igaz, hogy: inter arma silent Musae. A bizottság összetétele is meglehetősen furcsa. Elnöke Bárczy István, előadója Wildner tanácsnok, van benne sok-sok „mübarát", néhány épitész, három piktor (Benczur, Kernstock, Szinyei-Merse), egy szobrász (Strobl Alajos), sőt egy kritikus is Lyka Károly személyében.

A héten hosszu szünet után megint ülésezett a bizottság és — hiába, cigányfajta a müvész — a ritka esetben is csatázásra került a sor. Régi verekedések epizódja volt ez a csata. Vajjon hányadik ütközet folyik már a főváros mütárgyainak jókarban tartása körül? Előbb mosni akarták a szobrokat, aztán jött a másik találmány, a fuvó-rendszer. Apró, finom homokot fujtatnak a szobrokra, amely leszedi a piszkot, de ha rosszul kezelik, esetleg a szobor kezét és fejét is. Persze szakértő kell ahhoz is, aki megállapitsa meddig tart a piszok és hol kezdődik a patina?

Most aztán Róna József szobrászmüvész uj ajánlatot tett a jókarbantartásra vonatkozólag. Róna különben — ugy tudjuk — nemcsak a fővárosra terjeszti ki akcióját, hanem az államra is. A kultuszminiszterium már meg is bizta az Operaház előtt levő két szobor tisztitási munkálataival. A fővárosnak tett ajánlatot a képzőmüvészeti bizottság tárgyalta. Helyesebben nem is a bizottság, hanem csak Alpár Ignác, aki kemény és mindenfelett hosszu filippikát vágott ki az ellen, hogy mégsem járja, hogy már a szobrászok is bele akarnak avatkozni a szobrok dolgába. Alpár azt bizonyitotta, hogy ez speciálisan épitész-feladat. A bizottság végül is Alpárnak a távollevő Rónával folytatott lovagi tornája után ugy döntött, hogy máskor fog dönteni.

*

A képzőmüvészeti bizottság mult heti ülésének másik tárgya volt a fővárosban felállitandó müvészi kutak kérdése. Városdiszités cimén a költségvetésbe ugyanis minden esztendőben felvesznek 30.000 koronát. Ennek a költségvetési összegnek keretében készül a főváros uj müvészi képzésü kutakat fölállittatni. Az első ajánlatot Packa Kornélia tette, aki fényképben küldte be a Berlinben eredeti nagyságban készen levő kutterveit. A fényképek után itélve a bizottság a kutakat szépnek találta és ugy határozott, hogy a müvésznő küldjön be pár részletet valamelyik kiállitásra, ahol ha a közönség próbáját is kiállják a tervek, akkor meg is fogja venni azokat a főváros. Hogy az uj kutakat hol fogják fölállitani, abban a kérdésben még nem történt döntés.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Az épitkezés sulyos problémája

Szakvélemények a téglaipar helyzetéről, a községi téglagyárról, a lakáskérdésről és a vele összefüggő dolgokról

Budapest készül a békére. Az egész világ hinni kezd ebben a végtelen áldásban, amit szinte örökre eltávozottnak láttunk az utolsó években. A béke munkájának fundamentumát pedig — nomen et omen — az épitőipar fogja lerakni. A városházán felhalmozva állnak a tervek, a pénzügyi kérdések megoldásán pedig most törik a fejüket a hivatottak. Nagy és ezerágu kérdések sarjadnak ki abból, hogyan és mi módon lehet az épitkezéseket majd ujra megkezdeni? Pár részletkérdés immár egészen aktuálissá vált, ezekre felel az alábbiakban az épitőszakma néhány kiváló ismerője:

Ujlaki Müller József,

az Ujlaki téglagyár r.-t. vezérigazgatója, föv. biz. tag igy nyilatkozott a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Ami a háboru alatti épitkezéseket illeti, arról nem mondhatok semmit, mert ilyen alig van: magánosok nem épitkeznek, csakis katonai és hadseregszállitó üzemek. De nemsokára még a lecsökkentett igényeket sem tudjuk kielégiteni, mert a téglakészletek a legminimálisabbak és a Szénközpont által a III. osztályba sorozott téglagyárak nem tudnak szénhez jutni, ugy hogy már most is csak néhány gyár dolgozik. A téglafogyasztás igen csekély. Ez évben a mai napig a kartel keretében müködő 16 fővárosi téglagyár *7 és fél millió darab téglát szállitott le*, ami a 462 milliós összprodukció *alig 2 százalékos kihasználásának* felel meg. Hogy ilyen szomoru körülmények között a téglagyártás éppenséggel nem lukrativ üzlet, — az kétségtelen.

— De még ilyen helyzetben is igen előnyös és olcsó áron kapja a főváros a karteltől a téglákat. Még a háboru kitörése előtt 200 millió darab tégla szállitására kötöttünk szerződést a fővárossal, 33 koronás egységáron, amelyből adataim szerint, 10,511,000 darab téglát szállitottunk le. Abban az időben 37—38 koronás átlagárakat fizettek a fogyasztók és ebből is látható, hogy a téglagyárak előzékenysége milyen nagy mértékben járult hozzá ahhoz, hogy a főváros épitési akcióját sikerrel és gazdaságosan folytathassa. A helyzet a fővárossal szemben ma sem áll másképen.

— Hogy ilyen körülmények között mi szükség volna *egy városi téglagyárra*, azt nem tudom. De nem is hiszem, hogy ilyen üzemet tervezne a város. Nem volna sem praktikus, sem ökonomikus a városi téglagyár. A magas téglaár még nem lehet ok a városi téglagyár megalapitására. A gyárak örülnének legjobban, ha az eladási árak csökkennének és ehelyett inkább a fogyasztás emelkedne, miáltal lehetővé válna az üzemek jobb és gazdaságosabb kihasználása.

— Ami a háboru utáni konjunkturát illeti, szerintem a lakásprobléma sulypontja *az épitőhitel*. Ha elegendő tőke áll majd az épitő és vállalkozó tábor rendelkezésére és a kormány, a hatóságok segitik a városokat nagy munkájukban, ugy ki lehet kerülni a fenyegető lakásinséget.

— Ami speciálisan a főváros helyzetét illeti, azt hiszem, a város maga nem tudja megoldani ezt a problémát a saját erejéből. Szüksége lesz a kormány különös segitségére, a bankok tőkéire, amelyek előnyös hitel nyujtását teszik majd lehetővé. A kislakások ügyét azonban magának a városnak kell a kezébe venni, hogy a legszegényebb néposztály meg legyen védve a házbéruzsorásoktól. Fontos az is, hogy az épitkezéshez szükséges cikkek mind olcsóbbak legyenek, hogy maga az épitkezés és igy közvetve a lakás se legyen drága a fővárosban, amelynek jövője, fellendülése, háboru utáni fejlődése sok tekintetben a lakásprobléma szerencsés megoldásától függ.

Gáldi-Gold Marcell,

a Budapest-szentlőrinci téglagyár r.-t. vezérigazgatója, a következőket mondta:

Hogy az épitkezés nagyobbarányu megkezdése mikor lesz lehetséges, azt ma még hozzávetőleg sem lehet megmondani. Nagyon sok, — a téglagyáraktól távolálló — okoktól és körülményektől függ az annyira kivánt és sürgetett épitkezési konjunktura. Hogy csak a legfontosabbakat emlitsem, a munkáskérdéssel, az ezzel kapcsolatos élelmezési problémákkal a nyersanyag (réz, ólom stb.) beszerzéssel, adókedvezményekkel, az olcsó épitési hitel ügyével, a legszorosabb vonatkozásban van az épitkezés égetően sürgős megkezdésének problémája. Valóban, — csaknem szó szerint ugy vehető, — az épitkezés megkezdéséről van szó, mert ami épitkezés most van folyamatban, az alig valami, szóra sem érdemes. Hogy is lehet ma épiteni amikor fuvar alig van, épitőmunkást nem lehet kapni és hozzá még a rézkilincseket is elviszik, nem hogy uj épitkezésekhez szerezni lehetne belőlük. Az államnak és a hatóságoknak a legnagyobb erélylyel kell a lakosság szolgálatába állni ezen a téren is, mert különben a legnagyobb lakásinséggel kell számolni. Szerintem különösen közép, 3—4 szobás lakásokra lesz szükség háboru után, ilyen tipusokból van ugyanis a legkevesebb és ezeket keresik már most a legjobban. Kislakásokban — egyszoba, konyha-tipusokban, — aligha lesz hiány, mert ezeket gyorsan és olcsón fel lehet épiteni és vállalkozó mindig akad munkásház és kislakások épitésére, mivel ezek jól jövedelmeznek és kevés befektetést igényelnek. A tőke hiánya a nagyobb épitkezéseknél sem lesz érezhető, legfeljebb drágább lesz az épitészhitel háboru után, de a felhalmozódott tőkét azért szivesen fogják befektetni bérházakba és egyéb épitkezésekbe és az épitők is örömmel fognak fizetni magasabb kamatokat a kölcsönök után. Ami az árakat illeti, ma ab gyár 130 korona a kartelár. A főváros azonban a normális békeárnál alig 15—20 százalékkal kapja drágábban a tégláit, mig ezzel szemben a mai 130 koronás eladási ár, ab gyár, tulajdonképpen 400 százalékkal magasabb árat jelent a többi fogyasztó számára.

— Kivételes helyzetet élvez tehát a főváros és már azért sem tartom valószinünek hogy oly komplikált üzemmel, mint a téglagyártás, maga a főváros megpróbálkozzon. A városi téglagyár alapitásáról szóló hireszteléseket nem tartom valószinünek. Ám, ha megcsinálja a főváros, mi bátran nézünk elébe, nem félünk a legujabb városi üzemtől. A pénzügyi kormány homoktéglái után, a városi téglagyár versenyét is elbirjuk majd. Hogy mi előnye van egy városi téglagyárnak, — speciálisan a főváros szempontjából, — amely eddig roppant olcsón, az épitkezés helyéhez legközelebb eső gyárból kapja a téglát, azt nem tudom megérteni.

A munkapiacról

a következő információkat kaptuk:

— Ezidőszerint nincs épitkezés a fővárosban, de *épitőmunkás* sincs. A háboru utáni épitkezési konjunktura elsősorban a munkapiac akkori helyzetétől függ és épen ezért ma még nem is lehet megmondani, hogy milyen helyzetet fog teremteni a béke eljövetele az épitkezésben. Mindenesetre *statisztikai felvételt kell a munkásokról elkésziteni* és egyéb olyan intézkedéseket kell még foganatositani, amelyek ma az átmeneti gazdaság legfontosabb teendőinek mondhatók. Ezekre az intézkedésekre annál nagyobb és sürgősebb szükség lesz, mert a fővárosban igen nagyméretü lakásinséggel kell számolni a háboru után. A főváros tulajdonképeni megrohanása csak a demobilizáció idejében fog bekövetkezni és erre a főváros intézőköreinek már most kell felkészülni. Erre nagy szükség volna, mert e tekintetben első sorban a fővárostól várja mindenki a kezdeményező lépést.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este ½8 órakor
az uj májusi müsor
2 Médl rejtély a mágnesen. 2 Teims Equilibristai ujdonságok.
Planet az ágyukirály. Miligul a vulkánember.
És a nagy müsor.
Csütörtökön 2 előadás d. u. ½4 és este ½8 órakor. Délután gyermekeknek félhelyárak.
Szombaton 2 előadás d. u. ½5 és este ½8 órakor délután mindenkinek félhelyárak.
Vasárnap 2 előadás d. u. ½4 és este ½8 órakor délután gyermekeknek félhelyárak.

Pünkösdre megindul a helyi hajózás

A hajók éjfélig közlekednek

A főváros tanácsa a mult héten terjesztette fel a kormányhoz azokat a kívánságait, amelyeket a Magyar kir. Folyam- és Tengerhajózási r.-t.-gal a budapesti helyi hajózás és átkelési forgalom lebonyolitására kötendő szerződésben akar érvényesiteni. Ezeket a kívánságokat természetesen az átmeneti időben, amikor uj hajók épitéséről a háboru miatt szó sem lehet, nem tudja a szerződő társaság teljes egészükben honorálni. Ezt ma már előre lehet látni, de annál inkább méltánylandó az, hogy a MFTR teljes igyekezetével minél előbb meg akarja szerezni a budapesti közönségnek azt a kényelmet, amelyet a helyi hajózás körül meglevő eszközeivel nyujthat. Értesülésünk szerint az igazgatóság, már a legközelebbi napokban közzé fogja tenni, hogy a helyi hajóközlekedést pünkösd napján meg fogja inditani. Az átkelési forgalmat azonban az idén még a Csavargőzös bonyolitja le, mert szerződése csak ez év végével jár le.

A MFTR.-t a budapesti helyi hajózás lebonyolitásával tudvalevőleg ugyszólván az utolsó percben bizták meg, sőt a szerződés aláirásának formalitásai még meg sem történhettek. Az uj hajók épitése a háborus viszonyok között természetesen nagy időt vesznek igénybe, igy a társaság, hogy a fővárosi közönség kényelméről mégis gondoskodni tudjon, alkalmas hajók megvételével, esetleg bérbevételével kisérletezett. Ez az igyekezete azonban teljesen kivüle álló okokból meghiusult. Jóllehet, a társaság személyhajóinak javarészét az aldunai katonai forgalom lebonyolitására a hadvezetőség vette igénybe, a meglevő eszközöket felhasználva Pünkösdkor megindítja a járatokat.

A hajók az Eötvös-térről a budai oldal, az Alsó és Felső Margitsziget érintésével Óbudáig fognak menetrendszerüen közlekedni. Az átmeneti idő alatt a leküzdhetetlen nehézségek miatt természetesen nem fogják a hajók a tervbevett rövid időközökben utjukat megtehetni; ennek ellensulyozására azonban a MFTR. 600—700 utast befogadó hajók üzembeállításával kivánja a forgalmat lebonyolitani.

Hogy különben a társaság milyen figyelemmel van a közönségre, azt az is mutatja, hogy már most az átmeneti idő alatt a régi helyi hajó-menetrend esti 10 órája helyett éjjel 12 órakor, tehát a nyári záróra idején inditja végállomásáról az utolsó hajóját, ami azt jelenti, hogy a közönség az utolsó pillanatig szórakozhatik és ráadásul még pompás éjszakai dunai utat tehet.

A közönség szempontjából igen fontos az egységes jegyrendszer is, amelyet azonnal életbeléptetnek. Eszerint minden hajómenet vasár- és ünnepnapokon is 20 fillér lesz. A gyermekek 1 m. 20 cm. magasságig ingyen utaznak két gyermeknek egy, három gyermeknek pedig két jegyet kell váltani.

Városházi kabaré.

• • •

Polgármesterjárás Budapesten.

E héten polgármesterjárás lesz Budapesten. Meleg szeretettel várjuk a vidéki metropolisok podesztáit vendégszerető körünkbe. Hogy jól fogják-e magukat itt érezni? — istenem: nem mi vagyunk az okai, ha egyben-másban fogyatkozásuk lesz.

Őszinte aggodalommal figyelmeztetjük őket egykét apróságra:

1. Amikor ideutaznak, ne utazzanak vasuton. A három órai ut három napig tart s kérdés, hogy megérkezik-e a vonat egyáltalán s ha megérkezik, elhozza-e az utast, minthogy közben ötvenszer kell igazolnia magát s éhen is halhat a hosszu utazás alatt.

2. Amikor lakást fogadnak: mondjanak le a lakásról. Szállodában ugyanis nincs biztonságban az életük. Először is nem kapnak szobát, másodszor is egy éjszakára egy szobáért meg kell venniök örök áron a szállodát, harmadszor ahogy lefeküsznek, megjelenik a polgári razzia s igazolniok kell magukat polgárilag, azután az erkölcsrendészeti razzia s igazolniok kell magukat erkölcsrendészetileg, majd a katonai razzia igazoltatja katonailag. Ha polgárilag igazolja magát a szegény vendég, elhurcolja az erkölcsrendészeti razzia, ha erkölcsileg igazolja magát, akkor a katonai s ha katonailag, akkor a polgári. Itt nincs mentség!

3. Ha étkezni akarnak, mondjanak le az evésről. Ételt nem hozhatnak, mert ezt elkobozza a finánc, kenyeret nem kaphatnak, mert nem kapnak: kenyérjegyet, tésztát nem: mert nem kapnak tésztajegyet. Hust nem kaphatnak, mert hustalan nap lesz és kávét sem, mert kávétlan óra lesz. Ha pedig mégis kapnak harapni valót, ehen fognak azután halni, mert rámegy erre egész életük fizetése.

4. Villanyosra ne üljenek: mert a halál fiai. Kocsira ne is gondoljanak, mert a gondolatért is megveri a kocsis.

5. Ha szórakozni akarnak: ne szórakozzanak. A mulatóhelyek zárórája olyan, hogy a kinyitás előtt egy félórával kell csukni. Ha köszön: egy üveg pezsgő, ha előre lép: két üveg pezsgő; ha köhint: három üveg pezsgő. Ha nőhöz szólt: ki kell hozatnia a magyar nemzet egész pezsgő készletét, kifizetni annak az ötszörösét és ráiratnia házát az angyalra, mennybéli jussát a kiszolgáló pincérnek.

6. A zöldbe ki ne merészeljen menni. Inkább az arrasi vagy macedóniai frontra.

7. A cigarettát verje ki a fejéből. Trafikot csak akkor szerezhet, ha betör a dohányjövedékhez és akkor is csak két szivart vagy négy cigarettát. Ellenben albán, német vagy török dohányt szerezhet, ha rászánja a vagyonát. A rizikó kevés, vagy mákonymérgezésben hal meg utána, vagy maszlagos-nadragulya mérgezésben.

8. Felsoroltatnók még, hogy levegőt se szedjen, köhögni se merjen, köszönni, hátranézni, menni, aludni, gondolkodni se.

Egyelőre csak ez apróságokra figyelmeztetjük kedves vendégeinket. Jöjjenek közénk szeretettel. Mi keblünkre öleljük őket, megédesitjük perceiket s kegyeletünknek három napi itt időzés után parádés temetéssel, diszsirhelyet rendelve, földi poraiknak adózunk, ugy ahogy azt a magyaros vendégszeretet diktálja.

K. A.

Események

Közgyülés. Hosszas szünet előzte meg a szerdai közgyülést, pedig az idő nyár felé jár már és a költségvetés tárgyalását ismét elhalasztották. A napirend *választással* kezdődik, *Csaplovits* Pált és *Farkas* Gézát minden valószinüség szerint egyhangulag fogják megválasztani előljárónak, illetve tanácsjegyzőnek. Az Országos Közélelmezési Hivatal *öt esztendőre* — eddig tart talán a béke utáni átmeneti időszak? — akarja kibérelni a piaristák rendházát. *Kürthy* báró kivánsága parancs, de nagy kérdés, hogy a főváros hol kap most megfelelő más helyiségeket a hivatalai számára. A *kéményseprői szabályrendelet Vita* tanácsnok sikerült alkotása és benne régi kivánság, helyes közérdek érvényesül: a kéményseprő-kerületek arányositása. A *szerencsejátékok* korlátozása iránt ujabb feliratot akar a főváros intézni a kormányhoz; azt hisszük, minden igyekezet hiábavaló. Fontos tárgya a közgyülésnek az *állami tisztviselők* ismert memoranduma, amely tárgy kedvező alkalom lesz arra, hogy a főváros tisztviselőinek dolgában is kötelező, hivatalos nyilatkozatok történjenek. Pikáns pont lehet a *városok kongresszusának* képviselete, ha szóba hozzák — a városi pártot. Az sem valószinütlen, hogy a *Dénes-pört* is belekeverik a közgyülés pontjai közé valamelyes formában. — A *lakbérrendelet* megváltoztatásáról szóló sürgős inditványról lapunk más helyén irunk.

A Népjóléti Központ megalakulása. A Népjóléti Központ szombati alakuló ünnepi ülése emlékezetes dátuma marad Budapestnek, amely — Bárczy István dr. polgármester szavai szerint — a komoly, a mélyenszántó embervédelem munkájának kezdetét jelenti. Korányi Sándor báró, Springer Ferenc dr., Giesswein Sándor dr. felszólalásai szép emlékei maradnak ennek a napnak. Ha pedig a felvetett legszebb és legszükségesebb ideát, a hadisegélyek felemelését éppen a Népjóléti Központ kezdeményezésére meg lehet valósitani, akkor elérte első országos nagy sikerét. Nem szabad azonban megfeledkezni arról sem, hogy azoknak, akik az ünnepi ülésen csaknem teljesen csendesek és szótalanok voltak, Déri Ferenc dr. alpolgármesternek és Csergő Hugó dr. igazgatónak, elhatározó nagy érdemeik vannak a szombati bokréta-ünnep körül. Bárczy polgármesteren kivül övék a legtöbb érdem, amelynek gyümölcsei a budapesti nép számára érni kezdenek. Az ünnepi alkalomból megjelent különben a Népjóléti Központ hivatalos lapja, a Népjóléti Közlöny is, amely első megjelenésében is eleven, szép ujságnak mutatkozik, a nyomatott sorok között ott dobog Budapest szive.

Olcsó cipő a városi alkalmazottaknak. A székesfőváros tanácsa átiratot intézett a Cipőközponthoz, hogy bocsásson megfelelő mennyiségü, jutányos áru cipőt a főváros rendelkezésére. Ezeket a cipőket a tanács részben a X. és XI. fizetési osztályba sorozott közigazgatási és közoktatási személyzetnek, részben a szolgáknak és altiszteknek, továbbá azoknak a közigazgatási és közoktatási alkalmazottaknak, akiknek a fizetésük a X. rangosztályt meg nem haladja, fogja átadni. A Cipőközpont bizonyára méltányolni fogja a tanács kérését és nem fog elzárkózni az óhaj teljesitése elől.

Iskolaköteles gyermekek összeirása. A közoktatásügyi ügyosztály javaslatára a tanács elrendelte, hogy junius 17-én irják össze a főváros területén tartózkodó iskolaköteles gyermekeket. Ez az intézkedés azért vált szükségessé, mert Budapesten még mindig sok iskolaköteles gyermek van, akik nem látogatják az iskolát. Az összeirást a most müködő lisztbizottság fogja végrehajtani.

A lisztbizottsági elnökök tiszteletdija. A Fővárosi Hirlap irt arról a mozgalomról, amelyet az iskolaigazgatók, mint az egyes lisztbizottságok elnökei inditottak, mert munkájukhoz méltatlannak tartották azt a tiszteletdijat, amelyet a főváros nekik juttat. Most arról éresülünk, hogy a tanács méltányolva az igazgatók szolgálatát, tiszteletdijukat havi 50 koronával felemelte.

A háboru az iskolákban. A tanács a „Magyar harctéri képciklus" igazgatóságának engedélyt adott arra, hogy a székesfőváros egyes arra alkalmas helyiségeiben a tanulóifjuság számára „Hadseregünk a harctéren" cim alatt vetitett képekkel kisért előadásokat tarthasson. Az előadások célja a tanulóifjusággal hadseregünknek a világháboruban kifejtett emberfölötti munkáját, megismertetni. Az előadások az iskolák fekvéséhez képest egyes központi elhelyezésü és arra alkalmas székesfővárosi épületekben kerületenként fognak megtartatni. Az elemi iskolák I. és II. osztályu növendékei az előadásokon nem vehetnek részt. Belépődij fejében minden növendék a középiskolákban 30 fillért, az alsóbbfoku iskolákban pedig 20 fillért fizet. Szegény gyermekek az egyes iskolák által tényleg befizetett belépődij összegének 10 százaléka erejéig az előadást ingyen látogathatják. Az összes bevétel 20 százaléka a „Székesfővárosi Népjóléti Központ"-ot illeti, amelyet az a szegény gyermekek felruházására fordit. Az előadások rendezésével a tanács az Idegenforgalmi Hivatalt bizta meg.

Az Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya és iparvállalat r.-t. május 21-én tartandó közgyülésén az alaptőkét 4 millió K-ról 6 millió K-ra emeli föl 10.000 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátása utján.

Tudnivalók a fémbeszolgáltatásról. Tekintettel arra, hogy a fémbeszolgáltatásra vonatkozó szigoritott rendeletek még nem léptek életbe — bár rövid időn belül előreláthatólag erre is rá kerül a sor, — az önkéntes fémbeszolgáltatás lehetősége még mindig fennáll. Éppen ezért a Fémközpont fémbeváltóhelye (VII., Erzsébet-körut 32.) és a többi fémbeváltók müködésüket, a hivatalosan megállapitott egységárakon a legnagyobb erélylyel folytatják.

„Tengerre magyar!" Mindenki csodálkozással és elragadtatással beszél mostanában a „Tengerre magyar!" cimü látványos revü kiállitási és müvészeti szépségeiről, amelyek esténként a Fővárosi Orfeumban szünni nem akaró tapsviharokat váltják ki. Gyönyörü, fülbemászó dallamait a közönség nemcsak a felvonások közben dudolja, hanem széthordja az egész városba. A pénztárnál esténként tapasztalható nagy tolongásra való tekintettel előnyös, ha a közönség jegyeit már előre megváltja.

Henry-aréna müsora változatos, kacagtató és kellemesen szórakoztató. Legkiemelkedőbb atrakciója a Pantzer-csoport, amely a csodával határos mutatványaival mindenkit lebilincsel.

A Télikert májusi müsora nap-nap után zsufolt házakat vonz. A közönség falrengető kacajjal kiséri Werbezirk Gizella minden szavát, aki az uj „Mei Schwester Rosi" cimü bohózatban kitünőt produkál. Zajos sikere van esténként a többi fényes számnak is.

Beketow-cirkusz. A Beketow-cirkuszban ismét uj müsor látható. Beketownál hiába, kiválóan jó és vonzó a müsor, ő a legszenzációsabb müsorokat 15 naponkint felfrissiti uj számokkal és minden hónapban uj müsort ad. Azonban nagymestere a müsorösszeállitásnak, a jót sőt a legjobbat is fokozni tudja és igy rosszabb müsort sohasem láthatunk, hanem mindig jobbat az előzőnél. A mostani uj müsorban négy szenzációs ujdonság mutatkozik be, a 2 Teims nagyszerü equiriblisták, a 2 Módi, rejtély a mágnesen, Planet az ágyukirály és Miligni, a török vulkánember. Valamennyien a délutáni előadásokon is fellépnek.

A Tőke

...

Szemle.

A bankok földbérletei. — Agrárius kijózanodás. — A kamarák és a gazdasági demobilizáció

Csaknem minden nap olvasunk hiradást arról, hogy egyes bankok intenziv gazdálkodás céljából nagyobb földbirtok-komplexumokat bérelnek ki. A nagy pénzbőség uj üzletágak müvelésére inditja a pénzintézeteket, annál is inkább, minthogy a bankszakma két klasszikus terén, a váltóleszámitolási és a jelzálogüzletben mostanában teljes stagnáció észlelhető. Az magától értetődik, hogy a bankok lukrativ és biztos üzleteket keresnek. Már pedig a háboru folyamán első sorban a földmüvelés bizonyult ilyennek. Az már azonban más kérdés, vajjon egy pénzintézet az ő apparátusával alkalmas-e arra, hogy okszerü és jövedelmező mezőgazdálkodást folytasson-e. A bankok uj földbérleteit rendszerint azzal ujságolják, hogy az illető intézet a földbirtokon iparvállalatokat akar létesiteni, szóval nagymérvü inveszticiókat akar eszközölni. Mindehhez természetesen nagy tőke kell és ebből a szempontból a pénzintézetek akciója nem kifogásolható. Csakhogy van az éremnek másik oldala is. Bizonyosra vehető, hogy a béke beálltával ugy az épitő- és egyéb iparokban, valamint a kereskedőknél nagymérvü tőkeszükséglet fog jelentkezni. Éppen ezért nem tartjuk kivánatosnak, hogy a bankok magukat a földbérletekben tulságosan immobilizálják. Inkább a bankszakma körébe vág a birtokparcellázás, melyet a pénzintézetek eddig is kultiváltak. Ezzel az üzletággal egyidejüleg nagy szociális feladatot is teljesitenek, mely a jövőben még nagyobb jelentőségre fog emelkedni. A bankoknak parcellázási célból való földvásárlásait csak helyeselni lehet és nem szivesen látnánk azt, ha a kormány ezt az akciót holmi törvényes intézkedésekkel korlátozni akarná. A magyar pénzintézetek a háboru alatt mérhetetlen szolgálatokat tettek az ország közgazdaságának. Nagy részük van a hadikölcsönök páratlan sikerében és szoliditásuknak és tőkeerősségüknek köszönhető, hogy a nemzeti exisztenciáért folytatott küzdelemben pénzügyileg is helytállunk és kitartunk. Az áruüzletek kapcsán az utóbbi időben bizonyos oldalról kemény kritikát gyakoroltak a bankok üzleti politikája fölött. Most meg az agráriusok támadják a pénzintézeteket a tömeges birtokkibérlések miatt. Meg kell vallanunk, hogy gazdasági fejlődésünk érdekében mi sem tartjuk kivánatosnak, hogy a bankoknak ez az uj akciója a tulságba csapjon át és elterelje azokat tulajdonképeni hivatásuktól, mely abban áll, hogy a kereskedelem és ipar hitelszükségletét kielégitsék.

*

A hadigazdaság két főtényezője a rekvirálás és maximálás. Ma már mindenki nyakig van velük, még a mezőgazdák is, akik pedig a kormánynak idevágó rendelkezéseit mindig nagy lelkesedéssel fogadták. A *Gazdaszövetség* legutóbbi ülésén inditványt fogadtak el, mely odakonkludál, hogy a gabonaforgalom szabaddá tétessék. Nagy megelégedéssel látjuk, hogy végül az agráriusok is a kijózanodás terére léptek. Mi mindig azt hangoztattuk, hogy az áruforgalom korlátozása nemcsak a kereskedőt kárositja, hanem árt a termelőnek és fogyasztónak is egyaránt. Az eddig tapasztaltak után bátran állitható, hogy a rekvirálás és maximálás a legtöbb esetben nem eredményezte azt, amit attól vártak. A német élelmiszer-diktátor a legutóbb egyik beszédében kénytelen volt elismerni, hogy az ármaximálás a piacokon igen gyakran áruhiányt idézett elő. Nem vagyunk egy véleményen azokkal, akik azt vallják, hogy a háboru a közgazdasági elméleteket teljesen felboritotta. Egyes teoriák — igaz — elhomályosodtak, de az a tantétel, hogy az árképződés és árucsere a kinálat és kereslet viszonya szerint igazodik, ma is rendületlenül fennáll. Éppen a háboru folyamán bizonyult be, hogy a közgazdasági élet erőszakos irányitása csak károkat okozhat. Most, hogy az események a béke felé terelődnek, lassankint fel kell szabaditani a gazdasági életet a bilincsek alól, melyeket a háborus állapot kényszerüsége reá rakott. A Gazdaszövetség állásfoglalása mindenesetre érdekes és tanuságot tesz arról a kedvezőtlen hangulatról, melyet a folytonos rekvirálások és maximálások éppen abban a táborban idéztek elő, ahonnan az erre irányuló akció eszméje kiindult.

*

Az ország kereskedelmi és iparkamarái együttes akciót inditottak az átmeneti gazdaság főbb problémáinak célszerü megoldására. Az a programm, melyet maguk elé tüztek, a fontos kérdések egész komplexumát öleli fel. Mindig fontosnak tartottuk a kamarák tevékenységét, azonban meg kell vallanunk, hogy ebben a nagyjelentőségü kérdésben nem a kamaráktól várjuk az irányitást. Itt a direktivákat a kormánytól várjuk, mely még mindig késik az átmeneti hivatal felállitásával és az ezzel szorosan összefüggő intézkedések megtételével. Németországban és Ausztriában az átmeneti diktátorok már javában dolgoznak. Nálunk is sürgősen dönteni kell ebben a fontos kérdésben, melynek helyes megoldásától függ az ország anyagi boldogulása. A kamarák akciója természetesen csak hasznára lehet az ügynek, amennyiben hozzájárul az amugyis komplikált kérdések tisztázásához. Ismételjük azonban, hogy a tulajdonképeni irányitást a kormánytól várjuk, mely elsősorban van hivatva arra, hogy megjelölje azt az utat, melyet eme nagyhorderejü kérdés megoldásánál követnünk kell.

A hatodik hadikölcsön. A háboru elhuzódása egy ujabb — remélhetőleg utolsó — hadikölcsön kibocsátását teszi szükségessé. A magyar állam most hatodszor fordul polgáraihoz, hogy a háboru győzelmes befejezéséhez szükséges anyagi eszközöket előteremtse. Minden magyar embernek becsületbeli kötelessége, hogy hadikölcsönt jegyezzen. Eltekintve a hazafias szempontoktól, a hadikölcsön a legbiztosabb és legjövedelmezőbb tőkeelhelyezés is. Mert mig a bankok és takarékpénztárak a betétek után 3—3½ százalékot fizetnek és mig a nagy ipari vállalatok részvényei a mai magas árfolyam mellett alig 2—3 százalékot hajtanak, addig a hadikölcsön tiszta hozama 6⅓ százalék. Kétségtelen tehát, hogy a mai viszonyok között a hadikölcsön a legbiztosabb és legjövedelmezőbb papir és igy mindenki a saját érdekében jár el, ha minél nagyobb összegü hadikölcsönt jegyez.

A lapunk mai számának hirdetési rovatában közzétett prospektus szerint ezuttal kizárólag 6 százalékkal kamatozó, adómentes járadékkölcsönkötvények bocsáttatnak aláirásra. A jegyzés időtartama *május* 12-től junius 12-ig terjed. A kibocsátási ár tulajdonképpen 97 K 13 fillérrel van számitva. De tekintettel arra, hogy a járadékkötvény kamatozása csak augusztus 1-én veszi kezdetét és a jegyzéstől aug. 1-ig járó kamatok az aláirási árba be vannak számitva, a kötvény aláirási ára minden 100 K névértékért a következő összegekben van megállapitva: arra az esetre, ha az aláiráskor a jegyzett összeg ellenértéke befizettetik: *a)* május 25-ig történt aláirás esetén 96 K; b) junius 12-ig történő aláirás esetén 96 K 30 fillér; ha pedig kedvezményes (részletekben történő) fizetési módozat vétetik igénybe, az aláirási határidő egész tartamára szólólag 96 K 80 fillér.

Rendelet a tengeriolajról. A kormány a tengeri csira kivonásáról és forgalombahozataláról a tengeri olaj előállitásáról s a tengeri olaj legmagasabb árának megállapitásáról a kiadott rendeletet módositotta. A módositás szerint az Országos Központi Hitelszövetkezet által átvett csirakészletekért fizetendő ár szempontjából irányadó olajtartalomnak megállapitásánál a vizsgáló intézet által megállapitott olaj tartalmából öt százalékot el kell vonni. Ha a csirának az érte fizetendő ár szempontjából irányadó olajtartalma 15 százaléknál kisebb, ugy az olajtartalom csökkenése minden teljes százaléka után csirakilogrammonkint nem két fillér, hanem 15 százalékos olajat tartalmazó csiráért fizetendő vételár egy tizenötödrészét kell levonni.

A Magyar Általános Ingatlanbank igazgatósága május 19-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek inditványozni fogja, hogy az alaptőke 6 millióról 10 millió koronára emeltessék, amit indokol az intézet üzletének széleskörü fejlődése, jelentékeny ingatlanállománya, továbbá uj üzletágak felvétele kapcsán a békeidőkre való előkészülete. A részvényeseknek a kibocsájtásra kerülő 20.000 darab részvényből 10.000 darab, vagyis 3 régi részvényre 1 uj részvény elővétele fog felajánltatni 350 koronás árban és pedig folyóévi szelvényjogosultsággal. A többi darabok átvételét s az egész alaptőkeemelést a Magyar Általános Takarékpénztár és Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank által alkotott syndikátus garantálja. Az intézet alaptőkéje és kimutatott tartalékai körülbelül 16½ millió koronát fognak kitenni.

A Hungária Bank r.-t. közgyülésén gróf Zichy Géza Lipót elnökölt. A közgyülés jóváhagyta az igazgatóságnak a nyereség felosztására vonatkozó inditványát, amely szerint az 1916. évi 463,638.96 K tiszta nyereségből 5 százalék osztalék kifizetésére 250.000 K fordittatik. A részvények 5. szelvényét folyó hó 14-től kezdve az intézet pénztáránál 20 koronával váltják be. A felügyelő-bizottságba a következőket választották be: Asbóth Jenő, Biró Leó (uj), Lamberger Gyula, Moldoványi István, Pap Lőrinc (uj), Székely Mihály.

A Ganz és Társa-Danubius gép-, vaggon- és hajógyár r.-t. szombaton tartotta rendes közgyülését. Az évi jelentés szerint a vállalat fiumei hajógyára buvárhajókat épitett, uj alapitása, a „Ganz-Fiat magyar repülőgép-motorgyár r.-t." pedig motorokat. A zárszámadás 2,153.690 K tiszta nyereséget tüntet fel, amelyből részvényenként 160 K osztalékot fizetnek, a tartalékolások után fenmaradó 557.180 K-t uj számlára viszik elő. Az igazgatóság javaslatára a közgyülés elhatározta 7200 darab 800 K-ás uj részvény kibocsátását és ezáltal az alaptőkének 14,400.000 K-ra való felemelését, még pedig ugy hogy minden három régi részvény tulajdonosa 1 uj részvényt kap darabonként 2900 K vételár ellenében.

Az Urikány-zsilvölgyi magyar kőszénbánya r.-t.-nak május 10-ikén volt a közgyülése Ullmann Adolf főrend elnöklésével. A közgyülés az igazgatóság javaslatára elhatározta, hogy a 376.078 K-nyi alapszabályszerü leirás után maradó 1,234.185 K tiszta nyereségből 5 százalékos osztalékot fizetnek és 371.942 K-t uj számlára visznek át. Eszerint a részvényeknek 26. számu szelvényét május 14-ikétől kezdődően 10 K-val váltják be. A közgyülés a fölmentéseket megadta, a felügyelő-bizottság eddig volt tagjait megválasztotta. A közgyülés után tartott igazgatósági ülésen ismét Ullmann Adolfot választották meg elnöknek.

A Neuschloss-féle nasici tanningyár és gőzfürész r.-t. május 8-án tartott közgyülése elhatározta, hogy az 1916. évi 1,882.520 K tiszta nyereségből 250.000 K-t helyez az általános tartalékalapba, 100.000 K-t a tisztviselők nyugdijalapjába és 100.000 K-t hadi jóléti és jótékonysági célokra szavaz meg. Részvényenként 45 K = 22½% osztalék kerül kifizetésre. Az igazgatóságba uj tagokul Hatvany Béla bárót és bodajki Kelemen Gyulát választották be.

A Magyar szent korona országainak lenipari központja r.-t. cég alatt Budapesten (V., Mária Valéria-utca 12.) uj központ alakult főleg a hadvezetőség lenárukban való szükségletének biztositása végett. Az alaptőke 1 millió K (100 drb 1000 K n. é. részvény). Elnök Fayer Sándor, a Magyar kender- és lenipar r.-t. vezérigazgatója, társelnök Wein Károly, a Wein Károly és fiai késmárki cég beltagja, alelnökök Hertzka Gyula, a Klinger Henrik cég igazgatója és Morvai Izsó, a Fiedler János cég igazgatója. Az igazgatóság tagjai: Auer Albert, az Elsinger M. J. cég igazgatója, Mayer Mór, a Taussig Sámuel és fia cég igazgatója, Trunkhahn Lipót, a Nemzeti egyesült textilmüvek r.-t. vezérigazgatója, Tschörner Ede, a Nemzeti egyesült textilmüvek r.-t. igazgatója, Révay Jenő, a Magyar kender- és lenipar r.-t. aligazgatója, Fischl Simon, a Fischer I. cég beltagja, Freudiger Lipót, a Freudiger Mózes és fiai cég beltagja, Kurz Román a Kurz József és társa cég beltagja. Továbbá helyet foglalnak az igazgatóságban a kereskedelmi miniszter és a horvát bán képviselői, akiket még nem neveztek ki. Ügyvezető-igazgató Krausz Artur.

Az Országos Sertéskereskedelmi Egyesületnek vasárnap tartott évi rendes közgyülésén Vargha Gábor dr. elnökölt. A közgyülés az egyesület társelnökévé Lestyánszky Sándor ny. földmivelésügyi államtitkárt választotta meg. Végül Pártos Szilárd dr. titkárnak odaadó és eredményes tevékenységéért a szakma köszönetét és elismerését fejezték ki.

Élelmiszerkereskedők áruforgalmi részvénytársasága céggel uj vállalat alakult Budapesten (VIII., Rákóczi-tér 1.) 2 millió korona részvénytőkével, amely a Füszerkereskedők országos egyesülete égisze alatt fog müködni. Az igazgatóság tagjai: Rohonyi Gyula (elnök), Horváth Nándor, Vágó József, Pollacsek Jenő, Alföldi Mór, Gergely Sándor, Molnár István, Berkovits B. Sámuel, Landermann Simon, Farkas Vilmos (ügyv. igazgató), Propper Ignác, Unger Ede (ügyv. igazgató), Erdős Bertalan, Vajda Mór, Hajduska Rezső. A felügyelő-bizottság tagjai: Kotányi János, Meer Leó, ifj. Schvarz Vilmos Lakatos Sándor és Domány József. Cégvezető: Fellner Izsó.

A Magyar bőrbeszerzési r.-t. (Készbőr-központ) május 17-én tartandó közgyülésén az 500.000 K alaptőkét 700 drb 1000 K n. é. uj részvény kibocsátása által 1,200.000 K-ra fogja fölemelni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA

VÁROSLIGET

Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután 2 órától minden időjárás és meglepően olcsó helyárak mellett

nagy májusi ünnepi játékok,

cirkusz-varietéműsor

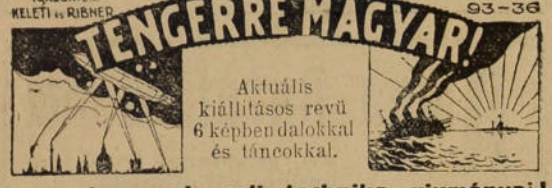
a WILLY PANTZER-csoport és további 25 elsőrendő attrekció.

Az esti előadás pont 8 órakor kezdődik WILLY PANTZERREL és a teljes világvárosi müsorral.

Ma és mindennap

FŐVÁROSI ORFEUM

IGAZGATÓK: KELETI és RIBNER TELEFON: 93-36

Aktuális kiállításos revü 6 képben dalokkal és táncokkal.

A modern szinpadi technika vivmányai!

Ezenkivül az uj májusi kisérő müsor.

Amaus, Hausen, Astro, Enders stb.

TÉLIKERT (Ezelőtt **JARDIN D'HIVER**) | **NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25**

Esti előadás kezdete **7** órakor

Gizella Werbezirk a „Mein Schwester Rosi" cimü uj bohózatban. — **Paula Zulka** a bécsi udv opera v primaballerinája és **Happy Hauser** tánckülönlegességei.

Uj magyar operette **„A SZARVASMARHA"** **Kabos Gyulával** a főszerepben.

Mária Blank és partnere a humoros zsonglőrök. — **Philine Wengerdt** a bécsi Kammerspiele tagja. — **2 Helsons, Marta Haase** és még a többi fényes attrakció, solók és táncok.

Vasár- és ünnepnapokon a délutáni **félhelyáru** előadásokon teljes müsor Werbezirk felléptével.

KRISTÁLY-PALOTA

Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Május 1-től kezdve az eredeti bécsi

„Budapester Orfeum"

Joseph Fleischmann (a „hosszu" Fleischmann), Hermine Ferry, Heinrich Burg stb. hires speciális szólókkal

A tisztességes asszony

cimü falrengetően bohózatos operettben. Azonkivül teljesen uj varieté és magyar müsor.

Nyári olcsóbb helyárak.

MOZGÓKÉP-OTTHON

VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 28. SZ.

TELEFON: Jegyrendelés 144—98.

A pénzfejedelem

4 felvonásos történet egy milliárdos életéből.

A rylandi pályamester

Amerikai történet 3 felvonásban.

Előadások kezdete: 3, 3/4 5, 1/2 7 és 1/4 9 kor.

Pénztár: d. e. 1/2 11—1/2 1-ig, d. u. 1/2 3-tól kezdve.

Minden hétfőn uj műsor!

„OPERA-PINCÉBEN"

VI., Andrássy-ut 25.

esténként

VÖRÖS JANCSI

muzsikál.

Déli teriték 3.70 K. Esti teriték 4.— K.

Figyelmes kiszolgálás!

ERDÉLYI FRIGYES.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

NEMZETI PARK

Uj látványosságok! Kitünő koszt! Elsőragu zene! Legkellemesebb családi szórakozóhely.

Belépődij 20 fillér

BOKOR PAPRIKA SZEGED

Sürgönycim: „Ferri" Szeged.

Óvjuk Önt! világhirü **„keleti gyöngyeink"** silány **utánzataitól. Fiókjaink nincsenek!** Az eredeti keleti gyöngykollierek, fülbevalók, csavarok, lorgnettláncok stb. finom ékszerész-munka, **csak is és közvetlenül tőlünk szerezhetők be!** Kicsinybeni eladásnál privátoknak is nagybani árakon! **Orient Perlen-Engross-h. u., Wien, II., Praterstrasse 50/F.** A **„keleti gyöngy"** tökeletes pótlása az igaz gyöngynek! A legjobb szakembert megtéveszti! Kérje azonnal uj prospektusunk d. mentes megküldését.

Az igazgatóság.

ORIENT PERLEN

A hatodik magyar hadikölcsön.

A hosszan elhuzódó háboru nagy pénzügyi követelményeket támasztván az államhatalommal szemben, a hadiszükségletek zavartalan ellátása céljából uj hadikölcsön kibocsátása vált szükségessé. A hadviselés költségeinek fedezésére a pénzügyminiszter ezuttal kizárólag 6%-kal kamatozó adómentes járadékkölcsön-kötvényeket bocsát nyilvános aláirásra. A pénzügyminiszter tehát ez alkalommal is közvetlenül fordul a közönséghez.

Az aláirás tartama és az aláirási helyek.

Az aláirás időtartama 1917 május 12-től junius 12-ig bezárólag terjed. Aláirási helyekül fognak szerepelni az összes állami pénztárak és adóhivatalok, a postatakarékpénztár és annak közvetitő helyeiül szolgáló összes postahivatalok, valamint az összes számottevő hazai pénzintézetek.

A cimletek nagysága.

A kibocsátásra kerülő és 6%-kal kamatozó járadékkölcsön kötvényei 50, 100, 1000, 5000 és 10.000 koronás cimletekben fognak kiállittatni.

Az aláirási ár.

A 6%-kal kamatozó járadékkölcsön-kötvény kibocsátási ára tulajdonképen 97 K 13-f-rel van számitva. De arra való tekintettel, hogy a járadékkötvény kamatozása csak folyó évi augusztus 1-én veszi kezdetét s a jegyzéstől 1917 augusztus 1-ig járó kamatok az aláirási árba be vannak számitva, a kötvény aláirási ára minden 100 korona névértékért a következő összegekben van megállapitva:

1. arra az esetre, ha az aláiráskor az aláirt összeg egész ellenértéke befizettetik:

a) az 1917. évi május 12-től május 25-ig bezárólag történő aláirás esetén 96 K;

b) az 1917. évi május 25-ét követő időben 1917. évi junius 12-éig bezárólag történő aláirás esetén 96 korona 40 fillér;

2. ha pedig az alább ismertetendő kedvezményes (részletekben történő) fizetési módozat vételik igénybe, az aláirási határidő egész tartamára szólólag 96 K 80 f-ben.

Kamat-esedékesség.

A hatodik hadikölcsön járadékkötvényei minden év február és augusztus 1-én lejáró félévi utólagos részletekben évi 6%-kal kamatoznak; az első szelvény 1918. évi február 1-én esedékes. Az aláirástól 1917 augusztus 1-ig járó kamatok az aláirási árba vannak beszámitva.

Befizetési hely.

A kölcsönre történő jegyzéseknél az aláirt összegek ellenértéke az aláirási helynél fizetendő be és az aláirási áron fölül az aláiróval szemben sem folyó kamat, sem jutalék fölszámitásának helye nincs.

Részletfizetési kedvezmény.

Az esetben, ha a 6%-os járadékkölcsönre aláirt összeg 100 koronát meg nem halad, az aláirás alkalmával az aláirt összeg egész ellenértéke befizetendő. A 6%-os járadékkölcsönre történő és 10 koronát meghaladó aláirásoknál ellenben a befizetés részletekben is teljesithető. Ez esetben az aláirás alkalmával az aláirt összeg 10%-a biztositékképen letcendő és pedig készpénzben vagy megfelelő értékpapirokban. A részletek pedig a következőkép fizetendők:

a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb 1917 junius 26-ig,
a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb 1917 julius 7-ig,
a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb 1917 julius 17-ig,
a jegyzett összeg ellenértékének 25%-a legkésőbb 1917 julius 28-ig.

Az utolsó befizetés alkalmával az aláirási hely a letett biztositékot elszámolja, illetőleg visszadja.

A jegyzési nyomtatványok.

A jegyzés céljaira szolgáló nyomtatványürlapok az összes aláirási helyeknél dijtalanul kaphatók. Ily nyomtatványok hiányában az aláirás levélileg is történhetik.

A befizetési ellsmervények kiállitása és a végleges cimletek kiadása.

A befizetés alkalmával az aláiró fél az aláirási helytől pénztári elismervényt kap, amely a fél kivánságára 1917 julius 5-től kezdve a m. kir. pénzügyminisztérium részéről kiállitott ideiglenes elismervényre fog kicserélteini, amennyiben várakozás ellenére eddig az időpontig a végleges cimletek kiadhatók nem lesznek. A végleges cimletek kiadására nézve, illetve a fél kivánatára kiadott ideiglenes elismervényeknek a végleges kötvényekre való kicserélésére nézve idejekorán hirdetmény utján fog a fölhivás közzététetni. A végleges kötvények kiadása költségmentesen ugyanazon a helyen fog megtörténni, ahol a pénztári elismervények, illetve a fél kivánatára kiadott ideiglenes elismervények kiadatnak.

Az aláiró felek a cimletbeosztásra irányuló esetleges kivánságukat a jegyzés alkalmával az „Aláirási nyilatkozat"-nak erre a célra megjelölt helyén kifejezhetik. Ily kivánság hiányában a jegyzett összegeket a legnagyobb cimletekben fogják kiszolgáltatni.

A kölcsön fölmondása.

A m. kir. pénzügyminiszterium a kibocsátandó 6%-os járadékkölcsönre vonatkozólag föntartja magának azt a jogot, hogy előre közzéteendő három havi előzetes fölmondás mellett, ezt a kölcsönt egészben vagy részben, névértékben visszafizethesse, azonban az esetleges fölmondás 1922 augusztus 1-ét megelőző időre nem történhetik.

Betétek fölhasználása.

A betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily cégeknél 1914 augusztus hó 1-e előtt betéti könyvre elhelyezett, egyébként a moratórium föloldó rendeletben foglalt korlátozások alá eső betétek a kibocsátásra kerülő kölcsönre történő befizetések céljaira — önérthetőleg a kikötött fölmondási idő épségbentartása mellett — teljes összegükben igénybevehetők.

Ezen általános szabály alól kivételt csak a román betörés által sujtott erdélyi megyékben müködő pénzintézeteknél elhelyezett betétek képeznek; ezek a betétek a jegyzés céljaira egyáltalában nem vehetők igénybe.

Azok, akik a befizetésekre pénzintézeti betétjüket kivánják igénybe venni, annál az intézetnél vagy cégnél, illetve annak az intézetnek vagy cégnek közvetitésével tartoznak jegyezni, amelynél a betét el van helyezve.

Különleges kedvezmény a hatodik hadikölcsönnél.

A most kibocsátásra kerülő 6%-os járadékkötvények fölhasználhatók lesznek az 1916. évi XXIX. tc. alapján kivetendő hadi nyereségadó fizetésére.

Kölcsönnyujtás kedvezményes kamatláb mellett a kibocsátandó kötvényekre kölcsönjegyzés céljaira.

A kibocsátandó kötvényekre az Osztrák-Magyar Bank és a M. kir. hadikölcsönpénztár a kötvényeknek kézizálogul lekötése (lombardirozása) mellett a névérték 75%-áig, a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatlábon, tehát jelenleg 5%-os kamat mellett, nyujtanak kölcsönt. Ezek a kedvezmények 1917. évi december 31-ig maradnak érvényben. A hatodik hadikölcsönnél egyébként is mindazok a kedvezmények biztositva vannak, amelyek az ötödik hadikölcsönnél az aláirókat megillették.

A nevezett két intézet ugyanesak a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatlábon nyujt nálnk zálogul elfogadható értékpapirokra kölcsönt, ha a felveendő összeg igazoltan a jelen fölhivás alapján aláirt összegek befizetésére szolgál.

A meghosszabbitott ily kölcsönök a mérsékelt kamatláb kedvezményében 1917. évi december 31-ig szintén részesülnek.

A fönti befizetési határidők alatt folyósitott és igazoltan a jegyzett összegekre történő befizetés céljaira szolgáló kölcsönök után a fél kivánságára a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatlab helyett 1917. évi december 31-ig évi 5%-os állandó kamatláb biztositatik.

Ezenfölül az Osztrák-Magyar Bank és a M. kir. hadikölcsönpénztár a fönt körülirt módozatok mellett azoknak, akik igazolják, hogy a jelen aláirási fölhivásban foglalt befizetési határidők alatt az aláirásra bocsátott hadikölcsön jegyzése céljából más hitelintézetnél (bank, takarékpénztár, hitelszövetkezet stb.) vagy bankcégnél vettek föl kölcsönt, a kölcsön ama részének visszafizetésére, amely az ily irányu kérelem előterjesztésekor még igazoltan fönnáll, évi 5%-os állandó kamatlábon fognak uj kölcsönt nyujtani és ennek a kölcsönnek meghosszabbitásánál is évi 5%-os állandó kamatlábot fognak alkalmazni; ez a kedvezmény is 1917. évi december 31-ig marad érvényben.

A kormány gondoskodni fog arról, hogy az Osztrák-Magyar Bank és a M. kir. hadikölcsönpénztár által a jelen pont értelmében 1917. évi december 31-ig nyujtott kedvezmények ezen idő eltelte után 1922. évi junius 30-ig terjedő hatállyal a jegybank vagy valamely más a kormány által kijelölendő intézet által nyujtassanak.

A hatodik hadikölcsön előnyös föltételei, a pénzpiac kedvező helyzete, a háboru a végső döntés felé érlelő győzelmeink és annak világos fölismerése, hogy a létünkért folytatott nagy küzdelem diadalmas befejezésére szükséges kölcsön jegyzésében való minél nagyobb részvétellel magánérdekeink mellett a közérdeket is hathatósan szolgálhatjuk; biztositékai annak, hogy a hatodik hadikölcsön jegyzésének eredményében előrelátható még impozánsabban fog megnyilvánulni az ország lelkes önbizalma és nagy teherbirásáról ismételten fényes bizonyságot tevő közgazdasági ereje, mint az előző hadikölcsönöknél.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érctényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

Auto-pneut
TAURIL X
pótolja
Bárdi, Lehel-utca 25

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.
BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.
::: TELEFON: 103-50. :::
Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.
Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 7 órakor.
Ami az ujságból kimaradt. Látványos tarkaság énekkel és tánccal 14 részben. Irták: **Nagy Endre** és **Zerkovitz Béla.**
Sörkabaré 7—10 óráig. pompás uj müsor. Belépődij 2 K.

MILLIÓK KÖNYVE.
38. szám.
Steinhauser ur órája
Max Dürr regénye.
A rendkivül érdekes regény
ára 40 fillér
Kapható mindenütt.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

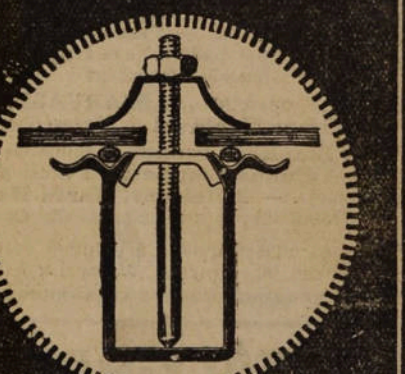
HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! **Olcsó árak!**

SIÓFOK
FÜRDŐTELEP
ez évi fürdőidénye junius hó 15-én kezdődik. A szállodai szobákra és a Strandfürdő capánáira a fürdőigazgatóság budapesti irodája (VI., Andrássy-ut 5, I. em.) csak junius 15—julius 1-je és augusztus 15-e utáni időra fogad el előjegyzéseket.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI-FRANGEPÁN-U-7 72-44

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8 — K; Róza bonafide. Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág, Ibolya, Ideal Khasana, Isola bella, Lorna 4·50 K; Buvardia, Orgona, Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ibolya, Ideal parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **Gross Antal** kiviteli háza Budapest, VIII., József-körut 23.

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: **152-66, 59-29.** SÜRGÖNYCIM: **Földbérlők 15266.**

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. május 23-án. — 21. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A városok

pártjának megalakulása a forma szerint csak ezután történhetik meg, lényegében azonban a városok kongresszusa már kimondotta a megalakulást. A kormány jónak látta a városi polgárság szervezését meggátolni, nem engedélyezte az alakuló gyülés megtartását, ami nagyon szerencsés ötlet volt — az uj alakulás szempontjából, mert világos, hogy ha kormánykörökben a mozgalom vezetőit „gutgesinnt", kipróbált munkapártiaknak hitték volna, a pártprogrammot pedig ellenzéki velleitásoktól mentesnek, akkor a gyülekezési jog szabadságát tiszteletben tartották volna és akkor a városok pártja ma már hivatalosan is megalakulhatott volna. Örvendezni kell annak, hogy a kormány ilyen rideg volt, mert igy legalább elhárul a gyanunak az árnyéka is, senki sem fogja többé jóhiszemüen mondhatni, hogy a városok pártja — munkapárti alakulás.

A kormány ellenkezésén kivül azonban más akadályai is felmerültek a városi párt szervezésének; olyan akadályok, amelyek nem pártpolitikai, nem személyi, hanem elvi jelentőségüek és igy sokkalta komolyabbak, mint a kormány jóindulatának hiánya. *Vázsonyi* Vilmos nem csatlakozott a városok pártjához, mert tiszteletreméltó álláspontja szerint ma nem lehet megbénitani az általános választójogért folytatott küzdelmet uj mozgalmakkal és mert a városok pártjának programmjában nélkülözte az általános, titkos választójog követelését.

A demokraták vezérétől nem lehet elvitatni, hogy ő most is következetes maradt egész életében vallott elveihez, hü maradt a népjogok kiterjesztéséről vallott ideáljához és talán az lett volna feltünő és érthetetlen, ha Vázsonyi belemegy az uj alakulásba, mielőtt a választójog tekintetében a helyzet tisztázódott volna. Ámde Vázsonyi Vilmos egyike a legexponáltabb, legmarkánsabb politikai egyéniségeknek és ha minden személyi tekintetet, a polgárság szervezettségének általa is hirdetett szükségét a választójog miatt mellőzte, ugy ezzel csak ujabb bizonyitékát adta annak, hogy nála a választójog nem jelszó, ő komolyan hiszi, hogy Magyarország szebb jövője a választójog kivivásától függ.

De amilyen mértékben tiszteljük és megértjük Vázsonyi állásfoglalását, éppen olyan melegen üdvözöljük a városok pártját. Mi ugyanis ugy látjuk, ugy érezzük, ugy sejtjük, hogy csak az időrendben mutatkozik eltérés Vázsonyi és a városi párt között. Lehetetlenségnek tartjuk, hogy olyan felvilágosodott, modern, haladószellemü, rendkivüli kaliberü férfiak, mint *Bárczy* polgármester, *Glücksthal* Samu és *Márkus* Miksa kevésbé intranzigens és meggyőződött hivei volnának a demokratikus fejlődésnek, az általános, titkos, egyenlő választójognak, mint Vázsonyi Vilmos. Más a napi politika és más a városok politikája, — más az elvek hirdetése és más a taktikai sorrend. Ha Bárczy polgármester nem kezdeményezte volna a városok pártját, ha ez a párt meg nem alakulna, ugy még remény sem volna arra, hogy a városok polgárságának egyetemét sikerül megnyerni idővel az általános választójognak. Ha már ab ovo hirdették volna ezt az elvet a vezetők, ugy talán felborult volna az alakulás, igy azonban biztos a reményünk, hogy előbb-utóbb a legnagyobb határozottsággal fog kibontakozni a városi párt programmjából a népjogok teljességének követelése.

Fullánkok

...

Bárczy

polgármester nyilatkozott a lakáshiányról és az épitőipari tevékenység megkezdését Budapest életfeltételének mondotta. Kétségtelen, hogy a lakáshiány voltaképpen csak a háboru után lesz érezhető és hogy ezt a problémát is egyedül a többtermelés oldhatja meg. Több házat kell épiteni, több lakásról kell gondoskodni, ennek pedig egyetlen módja az, hogy a főváros haladéktalanul fogjon hozzá az épitkezéshez. A főváros vezetőiben erre meg is van a teljes készség, de Teleszky pénzügyminiszter ur ugy találja, hogy ez a dolog nem fontos, Budapestnek nem szabad magát költségekbe vernie. Ahol ilyen kevés érzékkel viseltetik a pénzügyminiszter a legelemibb és legnyilvánvalóbb szükségletek iránt, ott aztán teljesen igaza van Vázsonyinak abban, hogy hiába van városi párt, ha a programmja a pénzügyminisztert illetőleg nem határozott.

*

A háziurak

offenzivájának nem volt frontáttörés az eredménye, de ha jóhiszemüek és elfogulatlanok akarunk maradni, akkor el kell ismerni, hogy Ullmann Gyulát nem kell feltétlenül és kihallgatás nélkül megkövezni. Vázsonyi Vilmos nem tartotta sürgősnek a házbéremelés megengedését célzó indítványt, de maga is koncedálta, hogy a háztulajdonosok éppenséggel nem tartoznak azok közé, akiknek hasznuk volt a háboruból. A ház fentartási költsége emelkedett, a békeidőbeli bérjövedelem ma lényegesen kevesebbet ér és a hadbavonultak elmaradt lakbérének összege megközeliti a harmincöt milliót. Ezt mind tudjuk és tudja mindenki és a tisztelt háziuraknak meg kell érteniök, hogy nem azért tiltakozik a polgárság a házbéremelés ellen, mintha az indokolatlan volna, hanem mert a mai viszonyok között minden emelés veszélyezteti a létminimumot. Éppen ezért egyetlen helyes megoldás van: kárpótolja a kormány a háztulajdonosokat — az állam pénzéből.

*

Május

vége felé közeledünk és a főváros 1917. évi költségelőirányzata még csak most kerül tárgyalásra. Ez mindenesetre páratlan késedelem, mert hiszen törvény van róla, hogy a költségvetést legkésőbben novemberben kell tárgyalni. Ebben az esztendőben tehát csekély hét hónappal tették túl magukat a törvényen a város vezetői, de soha sem volt nagyobb igazsága, mint ebben az esetben annak a szabálynak, hogy szükség törvényt bont. A háztartás sulyos krizisét kellett leküzdeni, uj adókról, uj jövedelmekről kellett gondoskodni és a hét hónapi késedelem nyilván azt bizonyitja, hogy ezek az uj adók és uj jövedelmek alapos és lelkiismeretes munkának az eredményei. Ez az egyetlen vigasztaló momentuma a költségelőirányzat késedelmességének.

*

Egy millió barakkiskolákra

A jövő tanévre már elkészülnek

A háboru alatt nem lehet épiteni, egyrészt a belügyminiszter tiltó rendelete, másrészt pedig az anyaghiány és drágaság miatt. Ezzel szemben a fővárosnak egyre szaporodó kulturigényei nem engedik, hogy az iskolaépitéseket ne folytassa. Ez inditja a tanácsot arra, hogy az amugy is kitünően bevált barakk-iskolákkal fedezze a pillanatnyi szükségleteket.

Barakk-iskolákat 1910. óta épit a főváros. Azóta minden esztendőben komoly összegeket fordítottak erre a célra, az idén azonban minden eddigi esztendőnél nagyobb épitkezést terveznek, amit bizonyit az is, hogy a *tanács az idei barakk-iskolaépitésekre kerek egy millió koronát szánt.* A tanügyi ügyosztályban most folyik az a munka, amely megállapitja, hol fogják felállitani az uj iskolákat. Értesülésünk szerint *az utolsó közgyülés* lesz hivatott megszavazni az iskolákra áldozandó egymillió koronát. Az első terv ugyan az volt, hogy hatvan uj termet állitanak fel, miután azonban ennek költségei tulhaladták volna az egymilliót, az uj iskolatermek számát valamivel redukálni kell.

A főváros 1910. óta a következő barakk-iskolákat épitette:

1910-ben	2	iskola	24 teremmel	340.000 K költséggel
1911-ben	4	„	20 „	220.000 „ „
1912-ben	5	„	40 „	400.000 „ „
1913-ban	4	„	22 „	348.000 „ „
1914-ben	2	„	20 „	300.000 „ „
1915-ben	5	„	32 „	450.000 „ „
1916-ban	7	„	40 „	600.000 „ „

Ebből kitetszik, hogy a főváros hét esztendő alatt 29 barakk-iskolát épitett, 198 teremmel és 2,658.000 korona költséggel, amihez most ujabb mintegy hatvan terem és ujabb egy millió költség járul.

Az ujabb nagyarányu barakk-iskolák épitésére vonatkozólag *illetékes helyen* a következő felvilágositásokat adták a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— Azt a tényt, hogy minden eddigit meghaladó mértékben kivánunk az idén barakk-iskolákat épiteni, több körülmény teszi megokolttá. Igy az anyaghiány, a barakk-iskolák kiválóan használható volta és végül a takarékosság szempontjai.

— Az anyaghiány mindenekfelett a *vas*-ra vonatkozik. Vas nincs, ami pedig volna, azt az állam lefoglalta. Vas nélkül pedig állandó épületet emelni lehetetlenség, mig a barakképitéshez szükséges anyag kellő mértékben áll rendelkezésünkre.

— Hogy a barakk-iskolák mennyire beváltak, azt leginkább bizonyitja azoknak tanügyi körökben való népszerüsége. Hiszen többek között egy felső kereskedelmi iskolánk is van barakkban elhelyezve, s a tantestület teljesen meg van vele elégedve. Barakk-iskoláink szépek, módfelett egészségesek, a gyermekek egy lépéssel a parkozott udvaron vannak, nem másznak emeleteket. Az épitésnél modern konstrukciókat alkalmazunk, formásan állitjuk ki őket, csinosan stilizált, magyar és székely kupokkal látjuk el őket. Igen nagy előny még, hogy gyorsan és könnyedén áthelyezhetők. Ha a fővárosnak egyik vagy másik olyan telkére, ahol barakk-iskola van, szüksége lenne, vagy azt jobban tudná értékesiteni, az iskolát szinte órák alatt el lehet szállitani. A szétszedés után, mint a

szinpadi diszleteket kocsira pakkoljuk, a falakat és a butorokat és a kijelölt uj telken minden nehézség nélkül felállithatjuk.

— A takarékosság mindenekfelett abban nyilatkozik meg, hogy *az állandó iskolaépületeken átlagban harminc olyan helyiséget szoktunk épiteni, amiket a barakk-iskoláknál mellőzünk.* A barakk-iskoláknál többek között nincsen igazgatói lakás, nincsenek laboratóriumok és kisérleti termek, amelyek nélkül — mint a tapasztalat mutatja — a gyermekek még mindig kitünő nevelésben és oktatásban részesülhetnek. Az anyagárak és munkabérek emelkedése révén most a barakkiskolák épitési költsége körülbelül kétszer annyi, mint volt a béke idején. Ez az áremelkedés a három háborus esztendő alatt szukcesszive jött létre. De elmondhatjuk azt is, hogy a barakkiskola épitése békében is félannyiba került, mint az állandó iskoláé és ma is ugyanez az arány, egyszóval a barakk-iskolák ma körülbelül annyiba kerülnek, mint békeidején kerültek az állandó iskolák.

Az évzáró közgyülés julius havában minden valószinüség szerint simán meg fogja szavazni az uj barakk-iskolák költségeit, a középitési ügyosztály pedig sürgősen kiadja majd a munkálatokat, amelyeket szinte hetek alatt végre lehet hajtani és igy az uj barakk-iskolák már a jövő tanév elején átadhatók lesznek a rendeltetésüknek.

Adójavaslatok a közgyülésen

Szaporodnak a közterhek

A főváros szerdai rendkivüli közgyülésén az adójavaslatok egymás hátán fognak tolongani. Nem valami bátorságos dolog rágondolni, hogy mint meg fognak szaporodni a közterhek, de viszont a főváros háztartását is helyre kell valamiképen billenteni. Ebből a szempontból mindenesetre legfontosabb a javaslatok közül, amely a kormánytól az igazságosabb adórendszer megcsinálását, illetve az állami házbéradó átengedését kéri. Bármily optimisztikusan nézzük is azonban a dolgokat, ez bizony még a jövő zenéje. Abban reménykedünk tehát, hogy a közgyülésen most tárgyalás alá kerülő javaslatok csak ideiglenes értéküek és nagyjában lehetséges lesz majd a régi állapotokat visszaállitani, ha az uj adózási rendszer egyszer mégis életbelép.

Lássuk azonban, hogy a momentán megvalósitandó adótervek fedezik-e és mennyiben fedezik a főváros költségvetési hiányát. Ez a költségvetési hiány minimálisan számitva, 29.367,051 koronát tesz ki. Ezzel szemben minden valószinüség szerint hozzá fog jutni a főváros a következő uj jövedelmekhez:

a közlekedési adóból	5,700.000 K
a vigalmi adóból	1,000.000 „
a pezsgőbor-adóból	1,250.000 „
az átirási dijak emeléséből	800.000 „
a szemétfuvarozási illeték emeléséből	1,200.000 „
a fogyasztási adók emeléséből	2,150.000 „
a vágóhidi dijak emeléséből	2,288.000 „
a vásárcsarnoki helybérek emeléséből	336.982 „
az ebadó emeléséből	60.000 „
a piaci helypénzek emeléséből	216.000 „
a gáz és vilamáram egységárainak emeléséből és a világitási adóból . . .	5,000.000 „
a vizdijak emeléséből	3,000.000 „
a tüzbiztositási járulékokból	500.000 „
összesen	23,501.000 K

Huszonnegyedfél millió tehát az, amit az eddigi kalkulációk feltüntetnek. Ez azonban még mindig nem legendő a harimnemilliós háztartási hiány fedezésére. Azonnal megváltozik azonban a helyzet, mihelyt figyelembe vesszük azt a váratlanul jött segedelmet, amelyet a *telekértékadónak* a pénzügyi bizottság által a tanács javaslata ellenére történt elfogadása révén kaptunk. A telekértékadó *Pikler* J. Gyula számitásai szerint ujabb *nyolc millió* koronát hoz a konyhára, ugy, hogy ilyenformán a 29.367,051 korona háztartási hiánynyal szemben már 31.501,000 korona uj bevétel áll. És még mindezeken kivül a szerdai közgyülés elé kerül az a *Szabó* József-féle inditvány, amely a hadinyereségadó után kivetendő községi pótadóról szól.

Ilyenformán az adótervek szerint remélt uj bevételek jelentékenyen felülmulják a szükségletet. A szerdai közgyülésnek meg kell fontolnia, hogy tul szabad-e menni a közterhek fokozásában azon a határon, amely az elháritathatatlan szükségesség fedezésére kell. A telekértékadóból származó nyolc millió korona mindenesetre váratlan jövedelem és igy komoly megfontolást érdemel, hogy nem kell-e elejteni valamelyik olyan tervet, amelynek nyomása majd a legszegényebb néprétegek vállát is nyomni fogja? A közgyülés demokratikus érzésére van bizva, hogy belátja-e ennek a gondolatnak helyességét és melyik adótervet, vagy áremelést tartja nélkülözhetőnek azon az alapon, hogy vele a szegény embert lehet kimélni.

Kész a soroksári Duna-ág zsilipje

Juliusban átadják a közforgalomnak

Amig a városházán értékes elméleti munkát fejtenek ki a budapesti kereskedelmi kikötő ügyében tárgyaló bizottság és annak albizottságai, addig kint a soroksári Dunaágban serény munka folyik. Azok, akik azt hitték, hogy amig az elvi kérdések végleg el nincsenek intézve, addig a gyakorlati munka szinte meg sem kezdődhetik, igen kellemesen fognak csalódni, ha elolvassák alább következő tudósitásunkat. A nemrég elhunyt Hoszpotzky Alajos miniszteri tanácsos mondta egy esztendő előtt a Fővárosi Hirlap munkatársának, hogy nem kell megijednünk a bécsiek lázas készülődésétől, nem fognak bennünket megelőzni. A Duna-kérdés e lelkesedésben és tudásban felülmulhatatlan kiváló munkása nem csalatkozott optimizmusában. Alább egy magasrangu államhivatalnok, akinek mint technikusnak a kereskedelmi kikötő megépitésénél vezető szerep jutott, többek között azt a meglepő kijelentést teszi, hogy a soroksári Dunaág villanyerőre berendezett hajózó-zsilipje a mult héten végleg elkészült és azt juliusban már át is adják a közforgalomnak, addig is azonban a folyamatban levő munkálatoknál dolgozó hajók máris az uj zsilipen át közlekednek.

Ez a zsilip különben az előzetes tárgyalások során erős ütközőpont volt és különösen a hajózás aktiv müvelői emeltek ellene komoly kifogásokat azon a cimen, hogy az nagyon meglassitja a hajóknak a kikötőbe való jutását. Most arról értesülünk, hogy a zsilipen öt perc alatt jutnak át a hajók, ami eléggé megnyugtató lehet azok számára is, akik eddig aggodalmaskodtak.

Budapest gazdasági életében kiszámithatatlan jelentőségü esemény az, hogy a kereskedelmi kikötő

Politikával, vagy politika nélkül?

Valamikor Mikszáth Kálmán mondta el, hogyan szokott ő irni. Kiválasztott magának egy embert, aki magyaros természetességgel, egyszerü okossággal gondolkozik. Azt hiszem, Mikszáth modellje a mindenkori szegedi polgármester volt, s miközben cikkeit irta, mindig arra gondolt, ha valamely mondatának sikerében kételkedett: mit fog ehhez a szegedi polgármester szólani? Az irodalomtörténet a tanusága, hogy ez a módszer egészen a halhatatlanságig bevált.

Ennek kellett eszembejutnia, amikor pénteken vagy háromnegyedrészében végighallgathattam a városok kongresszusának egyetemes ülését, amelyen szinte kivétel nélkül minden szónok egy *Medvigy* Gábor nevü urra appellált, aki Nagyvárad küldötte volt. Mintha a Mikszáth receptjét követték volna a szónokok és minden mondanivalójukhoz hozzáfüzték volna, hogy „mit szól hozzá Medvigy Gábor?" Hozzá kell azonban tenni, hogy nem valami szimpatikus formában emlegették, aminthogy nem is volt valami kellemes jelenség. Jómagamnak is fájdalmas emléke marad, hogy amikor a szegény hajnalig dolgozó ujságiró még az alvás friss emlékeivel belép az ülésterembe, ez a Medvigy háromszor egymásután a szivébe dörí a kegyetlen szót: *fringia*. Hát szabad ilyet mondani a huszadik században, még ha világháboruban élünk is. Aztán egymást követték a harci szólamok. Ilyesmiket mond: rendiség . . . privilégium . . . exkluziv . . . Brrr . . . az embernek megborzong a háta.

Hát ez mindenesetre jól kezdődik, de megnyugtatnak, hogy ami előbb történt, komoly, szép és szinvonalas dolog volt. *Bárczy* szinesen, lelkesen beszélt, tele hittel és akarattal, finoman, simán parirozta az előlegezett vágásokat. *Harrer* tanácsnok tartalmas előadása után pedig *Lukács* Ödön nagyváradi helyettes-polgármester és *Nagy* Ferenc miskolci polgármester komoly, szakszerü fejtegetései mély hatást keltettek.

A Medvigy-féle incidens közben a gyülés kissé türelmetlen kezdett lenni, az emberek szúrós, gúnyos közbeszólásokkal játszottak, de a játék tulságosan idegesnek tetszett. Az ellenzéki hang visszaverésére *Márkus* Miksa vállalkozott. Előbb azonban a terem idegességével kellett megküzdenie. Olyan szigoru mondatot vágott hát ki ömléltósága és pedig frappánsan erélyes hangon, hogy egyszeriben elcsendesedett a tenger vihara és Márkus Miksa most már zavartalanul mondta el harcias beszédét, amelynek során nemcsak a fringiás ember kezéből ütötte ki a rendiség visszahozásáról szóló vádakat, de ügyesen, okosan védte meg a polgárszövetséget *Vázsonyi* Vilmossal és *Székely* Ferenc volt igazságügyminiszterrel szemben is.

— Et nunc venio ad fortissimum — mondta végezetül — mondjuk ki egyszer már a meztelen célt: *nem vagyunk hajlandók többé szavazatunkat a városi polgárság ellenségeire adni.*

Ezért aztán alaposan megtapsolták. A beszéd hatása olyan erős volt és Márkus Miksa olyan kivételes szónokként jelent meg, hogy *Folgens* Kornél, az iglói polgármester, aki bizony nem igen járt a Demosthenesek iskolájába, nem tudta lekötni a figyelmet. Pedig okos dolgokat mondott arról, hogy bizony ideje lenne már, ha a belügyminiszteriumba, ahol a városok ügyeit intézik, néhány, a városok életével ismerős, képzett, városházán nevelkedett szakembert is beültetnének.

Most egyszerre a politika kisértetei kezdtek a teremben szálldosni. *Wimmer* Fülöp szegedi gyáros állott fel, akinek nevét sokszor olvastuk a Népszavában és még valahol: a szegedi szinházi bizottság üléseiről szóló pikáns tudósitásokban. Ezuttal nem a primadonnákról, hanem a választói jogról szólott, amelyből neki sok, ami Vázsonyinak kevés. Nosza nem kellett több ennél *Batthyány* Tivadarnak, a „vörös gróf"-nak, aki — ugymond — nem akart ugyan politizálni, de ami Wimmernek szabad, az Batthyánynak is szabad. Politikai vonatkozásu, erőteljes csatározásánál azonban sokkal érdekesebb volt, amint a rendezett tanácsú városokról, mint Szekszárd küldötte mondott és módfelett kedves humorral intézte el a főpolgármesteri állást és a főispánokat, akiket egyszerüen a macskaasztal mellé kiván ülteni, mivelhogy törvényadta joguk mindössze az ellenőrzés.

Ezenközben *Medvigy* Gábornak nagyon kezdett fájni a *Tisza* István feje, izgatott gesztusokkal és morgásokkal kisérte Batthyány beszédét; helyette azonban *Fried* lőcsei polgármester mondta meg ékes zipszer magyarsággal, de zipszer őszinteséggel, hogy itt bizony nem politizálunk. A zipszer gorombaság tetszett a vörös grófnak, odament Friedhez és öt perc mulva karonfogva távoztak a teremből.

Most jött aztán az igazi kabaré. Mulatságos is, pikáns is, még Medvigy is letette a fringiát. *Polónyi* Géza beszélt, veszett jókedvében ugy szikráztatta az eszét, hogy az ember szeme belekáprázott. Mit mondott, mit akart? A jó Isten tudja. Amit előbb dicsért, két perc mulva lepofozta, amit előbb pofozott, azt utóbb homlokon csókolta. A Bárczy iránt való tiszteletem szinte alig engedi leirni, hogy szép, meleg szavakkal dicsérte meg a polgármestert. Hát ez veszettül pikáns volt ugyan, de jólesik az embernek a nagy csaták után szivárványt látni. Vázsonyit sem bántotta Géza bácsi, aki olyan volt ezuttal, mint a kezes bárány. Keserüségében mégis mi telhetett tőle, nagyot ütött a demokrácia fejére.

Azt mondja:

— A programmban benne van ez a szó, hogy *népuralom*? Hát ez mi?

Valaki felvilágositja:

— Demokrácia.

Géza bácsi mint a vérese csap le a szóra és a következő percben már harsog a terem a nevetéstől:

— Hát persze, *görögül is annyit jelent, mint magyarul.* De ha az itt jelenlevőket mind meg-

első tartozéka elkészült. Minden remény meg van rá, hogy miután a kotrási munkák is jelentékenyen előhaladtak, most már gyors iramban folytatódik a megvalósulás.

Mindennél többet mond azonban kiváló informátorunk nyilatkozata, amely itt következik:

— A soroksári Duna-ág rendezése céljából az 1904. évi XIV. törvénycikk jelentékeny munkálatokat rendelt el. Ezeket a munkálatokat később azután összefüggésbe hozták a budapesti kereskedelmi kikötőnek, illetőleg a székesfőváros részéről tervezett soroksári Duna-ágmenti ugynevezett Ferencvárosi rakodónak tervezett munkálataival. Ez az egész nagy munkakomplexum a háboru előtt már annyira jutott, hogy a soroksári Duna-ág felső torkolatánál egy nagy hajózási zsilip elkészült, a belső kikötőmedence kotrási munkálatai megkezdődtek és megindultak az ehhez csatlakozó munkák is.

— A háboru kitörése következtében ezek a munkálatok halasztást szenvedtek, de a székesfőváros, kereskedelmi miniszterium és földmivelésügyi minisztérium együttes megállapodása alapján *a munkálatok szakadatlanul folytak tovább* és olyan előrehaladt stádiumba kerültek, hogy *a mult héten a soroksári Duna-ág felső torkolatánál épült hajózási zsilipet átadták a forgalomnak.* Egyelőre ugyan csak abból a célból helyezték üzembe, hogy a hátralévő sürgős kotrási munkálatokból származó anyagot ezen a zsilipen keresztül szállitsák a nagy-Duna felé.

— A zsilip feladata, hogy a külső Duna magas vizállásáról a hajókat lesülyessze a belső kikötőmedence állandó vizszintjére, vagy viszont a belső kikötőből a Duna felé igyekvő hajókat felemelje a külső magas vizszintre. A csatorna-zsilip ebből a célból rekeszekre van osztva, amelyek mindegyikébe elektromos erővel hajtott szivattyuk torkollanak. Ezek, éppen ugy, mint az ehhez szükséges többi erőmüvek is teljesen készen állanak. Hogy egy hajó a kikötőből a Dunára jusson, vagy viszont, *nem kell öt percnél több idő, ami pedig elég kevés és a zsilip rendkivül gyors müködésére mutat.*

— A zsilipet a közforgalomnak még nem adták át, egyelőre, próbaképpen az ott dolgozó hajók használják csak. Az utolsó zsilip-munkálatokat azonban a közeli hetekben elvégzik és igy *julius végére* remélhető, hogy a hajók *a vilanyerőre berendezett hajózó-zsilipen át* juthatnak a nagy Dunáról a soroksári Duna-ág melletti részben kikotrott kikötőmedencébe és igy *a budapesti kereskedelmi kikötő első tartozéka, habár korlátozott mértékben is, müködését megkezdheti.*

— Ezzel azután a soroksári Duna-ág melletti gyárak *közvetlenül a hajókból végezhetik a ki- és berakodást.* A Duna-ág igy tehát használható, s mert *a kotrások is igen előrehaladtak már,* ugyszólván csak az hiányzik, hogy *a főváros partjának kiépitése is kezdetét vegye.*

— Ami a *csepelszigeti államilag épitendő kikötői berendezéseket* illeti, az előmunkálatok már ebben az irányban is folynak. A szükséges kisajátitások már kivétel nélkül megtörténtek és a szükséges terület igy készen áll a munkálatok megindítására.

— Az eddig elkészitett munkálatok költségei mintegy *hét millió koronát tesznek ki.*

A főváros lakásépitési akciója

Irta: **Katona Fülöp dr.,** épitész-mérnök.

Bárczy István polgármester erős szociális érzése a budapesti égető lakáskérdést előrelátható megoldás egyedül lehetséges utjára fogja vinni: *uj lakások tömeges és sürgős épitéséhez.* A város tehát folytatni fogja eddigi, szerintem helytelen, épitési akcióját.

A főváros lakáspolitikájának gerincét az a gyakorlatilag kivihetetlen okoskodás alkotja, hogy tömeges kislakásépitéssel a lakbér le lesz nyomható és a lakásviszonyokban a normális egyensuly ismét helyreállitható lesz.

A gyakorlatban ez a helyesnek látszó eszme két okból nem valósitható meg: először, mert hogy a lakáspolitika ez a módja Budapesten tényleg lakbérleszállitást eredményezzen, — ahhoz nem 6000—10,000, *hanem 60,000—100,000 lakást kellene épiteni, aminek költsége már megközeliti az egy milliárd koronát,* tehát ez nem egyéb az utópiánál. De feltéve mégis, hogy ez valamely időpontban el is éretnék, mivel a lakásszükséglet a lakosság szaporodása arányában folytonosan emelkedik és mivel a város kislakásépitési akciója egész természetszerüen a magántőkét a kislakásépités üzletszerü folytatásától teljesen elriasztotta: — az egyensulyi helyzet fentartása érdekében tulajdonkép a városnak minden évben kellene a kislakások egész tömegét épiteni, hacsak nem akarja eddigi óriási költségeinek reális célját, a lakbéremelkedés mérséklését feláldozni.

A lakosságnak hajlékkal való ellátása sem állami, sem városi feladat nem lehet. De annál fokozottabb mértékben városi feladatot képez a kislakások épitését lehetővé tenni. Ha a városszabályozási tervben megfelelő területek jelöltetnének ki, ahol 60—80 négyszögöles telkeken — ma a legkisebb megengedett telek 300 négyszögöl — kis házacskák épitése lehetővé tétetnék, és ez a városrész jó közlekedéssel, vizvezeték, csatornázással, utakkal, járdákkal és világitással elláttatnék, ugy egy csapásra nem lenne lakásnyomoruság.

És még pénzébe se kerülne a városnak! Csak próbálnák meg. Nem lesz ez ugrás a sötétbe. Hiszen Németország és Anglia igy oldották meg már régen a kislakáskérdést.

Csak hasitson ki a város akár 50,000 kis, 60 öles telket és engedjen rajta kis lakást épiteni, állitom, hogy egy-két év alatt be lesz mind épitve és nem is közpénzből.

Azt mondják, hogy most sürgős a kérdés, azonnal kell épiteni és ezt csak a város, vagy az állam teheti. Erre én azt kérdezem: miért kell a városnak kis bérlakásokat ugy épiteni, hogy azok privát tulajdonba, már a telekfelosztás hiánya miatt, soha át ne mehessenek és miért nem épiti a város azokat ugy, hogy egy-egy kis, 60 öles telekre egy-egy lakás, esetleg egy másikkal albérlői minőségben kerüljön? Még fedél alá sem fog kerülni és máris vevője lesz mindnek. Mert ami a parasztnál a földéhség, az a munkásnál egy kertszerü kis lakás birhatása iránti hatalmas, ösztönszerü vágy.

A kislakáskérdés megoldásához csak ez az egy út vezet: módot adni egy jó városfejlesztési tervvel a munkásnak és a kishivatalnoknak, hogy maga épithessen. Milyen egyszerü a dolog. Soha sem tudtam megérteni, miért nem valósitja meg Budapest azt, amit Rákospalota, Kispest, Erzsébetfalva, Dunakeszi már régen jól és szépen meg tudott oldani. A megoldáshoz pedig nem kell más, mint az épitési szabályrendelet telekfelosztási paragrafusának sürgős megváltoztatása.

---

kérdezem, hogy mi az értelme, mindenki mást fog mondani. Van például demokratikus államforma is. Én el tudok képzelni egy demokratikus monarchiát is, aminthogy mi is afelé haladunk. De az igazi, a tulajdonképeni demokratikus államforma mégis csak a *köztársaság* marad, már pedig (s itt mély bókot vet a háta mögött ülő Bárczy felé) nem tudom elképzelni, hogy a programm nagyrabecsült tervezői *erre* az államformára gondoltak volna . . .

Und so jagte ein Witz den anderen . . . Még *Márkus* Miksa replikázott Polónyinak és *Giesswein* Sándor prelátus, képviselő mondott temperamentumos beszédet, amikor egy igen kedves temesvári csata fejlődött a teremben. Dr. *Róth* Ottó temesvári ügyvéd, a kongresszus egyetlen szociáldemokratája mondott olyan véres beszédet, amelyet ezek a falak aligha hallottak. Volt abban rothadt kukoricakenyér, választói jog, Stockholm, bordélyfiskális és bihari pelagra. Bárczyt és programmját azonban dicsérte ő is és nagyon szépen megkérte, hogy csinálja meg minél előbb az annexio és hadikárpótlásnélküli békét, mert hogy éljen az Internacionale. *Bárczy* megbólintotta a fejét, hogy majd megpróbálja.

Temesvár becsületét azonban nem lehet hagyni, jött hát *Vértes* Adolf dr., egy kellemesen öblöshangu fiskális, aki kijelentette, hogy Temesváron más felfogás is van, mint a szocialistáké.

— *Ne higyjenek neki, ez a temesvári Polónyi!* — süvöltötte *Róth* Ottó.

Ezt megmosolyogták és nyugodtan végighallgatták Vértes beszédét, valamint *Jánosi* Zoltánét, a debreceniek aranyszáju papjáét is. Még *Bárczy* polgármester döntött a nagy kérdésben, hogy *politikával, vagy politika nélkül?* Minden közügy — mondta — egy kicsit politika is, de a politikát nem fogjuk kiélezni.

És ebben maradtak.

(p. b.)

Házbércsata — vér nélkül

Feljegyzések a szerdai közgyülésről

A pesti háztulajdonosok és lakók örök háborujának a történetében lángvörös betükkel jegyzik fel 1917. május 16-ikát. Ezen a napon az történt, hogy egy snájdig huszárfőhadnagy tomboló zajban ellenoffenzivát kezdett a lakók táborával szemben és bárha a tulerő — leszavazta, mégis győzött, mert elérte, hogy szavainak az igazságát elismerték.

A csata délután négy órakor kezdődött. Akkortájban jelentkeztek az előőrsök mindkét részről. Erényi Ullmann Gyula, a snájdig huszárfőhadnagy volt a háziurak vezére, Vázsonyi Vilmos pedig a lakóké. Az előőrsi csatározás pedig abból állott, hogy Benedek Dezső, az egyik inditványozó, töröltette a nevét az inditványról, látván a nevezetes többséget, amely előre kijelentette, hogy bedugja a fülét, nem hajlandó meghallgatni a háziurakat, mert — esetleg igazuk talál lenni. Folyt a kölcsönös kapacitálás a vezérek és csatlósaik között, de Ullmann huszárfőhadnagy rendületlen maradt és Vázsonyi Vilmos sem az a legény, aki megszokott futamodni a harc elől.

Denikve megtörtént a hadüzenet, kettéváltak a táborok és Biró Henrik a demokrata padsorból áthurcolkodott a Lipótváros mezőnyébe. Szigeti János helyi érdekü inditványa után felhangzott a csatazaj és Ullmann Gyula a régi magyarok „Halljuk" kiáltásával vezette rohamra csapatát: előbb azonban egy kis seregszámla volt, amelynél kitünt, hogy Benedek Dezsőn kivül mások is törölték a nevüket az inditványról. Ullmann huszár kardjára ütött és minden operaházi höstenort megszégyenitő hangon mondotta el beszédét. E sorok szegény és szerény irója — mit tagadjuk — inkább szeretne agyonnyomorgatott háziur lenni, mint zsarnok lakó, de azért el kell ismernie, hogy Ullmann nem tulozott és hogy a háziuraknak a helyzete ma nem éppen rózsás. A háziurak legtöbbje, mondotta Ullmann, a házbérből él, a hadbavonultak pedig nem igen fizetnek házbért és a békeidők házbérjövedelme ma különben is jóval kevesebbet ér, mert a pénzünk, ami nincsen, némileg devalváltnak nevezhető.

Mindezt viharos közbeszólások tengeréből halászhatta csak ki a krónikás, mert Ullmann beszédébe minduntalan belekötöttek a türelmetlen atyák. Ullmann azonban győzte a harcot hanggal is, érvekkel is és amikor Grossmann Miksa egy hordóból kidugta a fejét és azt a felszólitást intézte a szónokhoz, hogy legyen szives, menjen a lövészárokba, Ullmann igy riposztozott:

— Én tizenegy hónapig voltam a lövészárokban, de magát nem láttam ott, pedig kitünő szemem van!

Ezen azután nevetett az ellentábor is és aki nevet, az nem haragszik. Ettől fogva több türelemmel hallgatták Ullmannt és Vázsonyi Vilmos is bölcs mérséklettel, higgadtan, objektiv alapon válaszolt a szónoknak. Sok tekintetben igazat adott Ullmann Gyula „igen tisztelt barátjának", akiről azt is megállapitotta, hogy kiváló szakember, csakhogy ennek dacára sem tartotta sürgősnek az inditványt és a közgyülés többségének is ez volt a véleménye. Szavazás után a helyzetet igy jellemezte egy elkeseredett háztulajdonosa:

— Igazat, azt adtak nekünk, de házbéremelést nem!

Ezzel be is fejeződött a házbércsata, takarodó helyett az orrukat fujták a harcosok és gyors egymásutánban hadarták el referádáikat a tanácsnokok. Csak két megállóhely volt: a kéményseprők uj szabályrendeleténél és a tisztviselők dolgánál. A kéményseprő-hitbizományosok ellen a derék Füredi Mór hadakozott, de hiába, mert az Erzsébetváros kórusban vigasztalta az egyik főkéményseprőt:

— Nessirj, nessirj — Kossuth Lajos . . . A tisztviselők melegszivü, lelkes szószólót találtak Perczel Bélában, aki tiszteletreméltó buzgalommal ecsetelte az állam és a főváros mostoha gyermekeinek cifra nyomoruságát.

Allghogy a napirenddel ilyformán végzett a t. közgyülés, ismét tisztviselő-eskü hangzott el a teremben. Csaplovich Pál, a Lipótváros uj előljárója és Farkas, Géza, az uj tanácsjegyző rebegték el.

hogy hűek lesznek a magyar alkotmányhoz, a királyhoz és a városatyákhoz. Csaplovich egyike a legkiválóbb főtisztviselőknek és népszerűségét igazolta a tapsvihar, amely köszönő szavai nyomán kelt.

— Habemus papam, — mondották a lipótvárosiak és ez üdvözítő hitben kitódultak a teremből. Holott érdemes dolog volt bennt maradni, mert Krämer József házbérvétségben csunyán helybenhagyta Lekky István m. kir. miniszteri tanácsos urat.

A pipázóban is eleven élet volt. Vázsonyi Vilmos egyszerre három kemény ellenféllel vitázott a polgárligáról és a választójogról. Bárczy polgármester, Glücksthal Samu és Márkus Miksa voltak az ellenfelek, amiből megállapitható, hogy a vita nivós volt, szellemes és fölöttébb élvezetes, azok számára, akik szerény hallgatói voltak.

A vita éppen olyan eldöntetlen maradt, mint — a polgárliga sorsa. És talán annak az opportunus városatyának van igaza, aki azt mondta:

— Leghelyesebb a semleges álláspont: éljen a polgárliga és éljen az általános, titkos, községenkénti, egyenlő választójog! . . .

120,000 ember lakása eltünt

A Mérnök- és Épitész-Egylet lakásanketje

Budapest lakosságának aggodalmai egyre növekednek a természetszerüen bekövetkezett lakásinség miatt. *Krátky* János tanácsnoknak a *Fővárosi Hirlap*-ban tett nyilatkozata bizonyitja, hogy a főváros már megkezdte a munkálatokat, hogy mihelyt csak lehetséges, hozzáfogjon a városi kislakások épitéséhez. Módfelett sötét szinben tünteti föl a helyzetet azonban magának *Bárczy* István dr. polgármesternek nyilatkozata is, aki azt helyezte kilátásba, hogy a háboru után barakkokban fogunk lakni. Megkérdeztük *Kabdebo* Gyula müszaki tanácsost, a barakképités legkiválóbb ismerőjét, osztja-e a polgármester aggodalmait?

— A polgármster ur — mondta *Kabdebo* tanácsos — nagyon tisztán látja az aggodalmas helyzetet, mert elkerülhetetlennek látszik, hogy a háborut követő hónapokban egész csomó tisztviselő is barakklakásba ne szoruljon. Olyan boszorkányos gyorsasággal épitem semmiesetre sem lehet, hogy mindazok a családok, amelyek a családfő bevonulása miatt vidékre költöztek, rögtön lakást kapjanak. Szerencsére a barakképités annyira fejlődött, hogy szükség esetén gyorsan kitünő lakásokkal tudunk lakást adni a nélkülözőknek. Egyébként a lakáskérdés megoldása dolgában igen fontosnak tartom azt az ankét-szerü vitát, amelyre épen most készül a Mérnök- és Épitész-Egylet.

A *Mérnök- és Epitész-Egyletnek* erről az akciójáról még a következőket tudtuk meg:

A lakásankét megtartását az Egylet pénteken végbement választmányi ülése határozta el. A jellegét ennek az ankétnek az adja meg, hogy ott meghallgatni kivánják mindazokat az egyesüléseket és érdekcsoportokat, amelyek bár különböző szempontokból, a lakáskérdéssel vonatkozásban vannak. Igy meghallgatják a lakókat és háziurakat, munkaadókat és munkásokat (a munkások között az épitészek, mérnökök épugy szerepelnek, mint maguk a kétkézi munkások), a kispolgárokat és nagypolgárokat, a pénzintézeteket, a higyenikus szempontokat ismerő szakembereket, a szociálpolitikusokat, esztétikusokat és a városépitőket. A meghivandók listáján eddig mintegy 30—40 egyesülés szerepel, amelyeknek képviselői elmondják majd, amit szükségesnek, ajánlatosnak tartanak a kérdés megoldása szempontjából.

Ezeknek a véleményeknek a leszüréséből alkotja majd meg a Mérnök- és Épitész-Egylet azokat a kivánságokat és tanulságokat, amelyet *memorandumba foglalva, felirat formájában eljuttatnak az illetékes hatóságokhoz*. Az eredmény azonban máris előrelátható. A felirat lényege ugyanis minden valószinüség szerint az lesz, hogy miután a lakbérrendelet, a moratórium és az általános viszonyok miatt magántevékenység az épités terén nem várható, a *megoldás legközvetlenebb eszköze csak a hatósági lakásépités lehet.*

A Mérnök- és Épitész-Egylet egyébként a közelmultban már tartott egy lakásértekezletet, amelynek egyik fénypontja a munkások képviselőjének, *Garbai* Sándornak, előadása volt. Az előadás nagyhatásu érvei rendkivüli közeledést hoztak létre az épitkezés szellemi és testi munkásai között. A szellemi munkások megértették, hogy a háboru őket épugy sujtotta, mint a munkásságot. De nagy fontossága van a lakáskérdés problémájának megoldásánál, helyesebben a szükség méreteinek fölbecsülésénél *Garbai* egyetlen fájdalmasan beszédes adatának. E szerint *a háboru alatt Budapestről 120,000 ember tünt el, de eltünt ezeknek a lakása is.* Hova lettek? Erre a kérdésre senki sem tud felelni. A lakások azonban nem maradtak üresen, uj lakókkal népesedtek be. A háboru után pedig nemcsak ez a százhuszezer ember, hanem sokkal több fog visszatérni. Ime, ez az a mérhetetlenül nagy feladat, amit minden erővel és minden akarattal meg kell oldani.

Virággyilkosok garázdálkodása

Tönkreteszik és ellopják a városi ültetvényeket

A mult héten irtunk a budapesti közönség fegyelmezettségéről és a villamostársaságok kijelentései alapján magaviseletből egyest adtunk polgártársainknak, mára azonban legnagyobb sajnálatunkra vissza kellett vonnunk jó véleményünket és ledegradálni a jó osztályzatot, kevésbbé szabályszerü — rosszra.

Mert panasz érkezett, olyan panasz ugyan, amelyet eddig is többször hallottunk, de soha olyan éles és határozott formában, mint most. Arról van ugyanis szó, hogy a fegyelmezetlen és semmit megbecsülni nem tudó közönségünk minden parkot, virágágyat, ültetvényt tönkretesz, hogy hiábavaló a főváros kertészetének minden igyekvése, ideálunk, a Virágos Budapest, nem fog megvalósulni soha, mert — a szószoros értelmében — letapodja azt száz árgusszem dacára is a közönség, elriasztván ezzel saját maga lelki üdülését és gyönyörüségét is.

Pedig bizonyára mindenki emlékezik rája, hogy egyidőben milyen hosszu hirlapcikkek jelentek meg arról, hogy a virágos London példájára virágos Budapestet kellene létesiteni, hogy a magyar főváros belsejének virágpompája összhangban legyen fekvésének természeti szépségeivel. Persze, a mozgalom csak mozgalom maradt, az épitészek beletervezték a házak ablakaiba a virágtartó rácsokat, a várostervező mérnökök a terekre a virágos ágyakat, de a rácsok bántó ürességgel tátonganak a házak oldalain, a virágágyak pedig szomoruan hervadoznak, de virág nélkül, mert ezekről gondoskodik az utca népe, amely nem átallja letarolni, letaposni, ellopni a közterek virágait.

A több oldalról felhangzott panaszra a Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste a főváros kertészeti telepének igazgatóját, Räde Károlyt, aki a következő, minden jobbérzésü embert elszomoritó, a budapesti közönségre oly rossz világot vető kijelentéseket tette:

— Külföldi származásu vagyok, évtizedeket töltöttem a különböző külföldi városokban. Budapesten husz év óta lakom és mondhatom, hogy sehol a világon nem találkoztam a lakosság egyrészének olyan nagyfoku fegyelmezetlenségével, mondhatnám rossz-szivüségével, mint nálunk. Ültetvény, virág, gyep mindegy neki, egyképpen elpusztitja az egyiket, a másikat is, minden meggondolás, lelkiismeretfurdalás nélkül. Csak egy tavaszi vasárnap délutánt kell feláldozni, hogy az ember megfigyelje a kirándulásokról hazatérő közönséget és a szive fájdul meg a láttára. Hatalmas gyümölcságakkal tér haza, megrakodva, legbarbárabb módon letört virágokkal. Pillanatig sem gondolt arra, hogy mikor a virágzó gyümölcságat letörte, tulajdonképpen a gyümölcstől fosztotta meg önmagát. Talán nem is tudja, hogy egy-egy ág letörésével négy-öt év termését is tönkretette. Milliókra rug az a kár, amelyet igy okoznak, s persze azután panaszkodnak a gyümölcsdrágaság miatt.

— A falusi nép nem teszi ezt, csak a budapesti, hiszen számtalanszor volt alkalmunk erről meggyőződni, Budapest belső területén. Virágágyainkat napok alatt tönkretették, s csak a legforgalmasabb helyeken, az Erzsébet-téren, Szabadság-téren, Országház-téren, ahol állandó őrünk van, tudjuk ugy-ahogy megvédeni virágainkat a közönség vandalizmusa ellenében. De itt sem mindig, ha egyetlen éjszaka nem őrködünk, virágainknak reggelre hire-hamva sincsen, ellopják azt az utolsó szálig.

— Tavaly történt meg velünk, hogy az Andrássy-uti Köröndre kiültetett muskátliágyainkból másnap reggelre 84 darabot tövestül együtt kiloptak. Az idén a budai Margithidfőnél levő virágágyainkat kétszer ültettük be, s mert másodszor is kiloptak onnan minden virágot, füvel ültettük be a virágágyakat és hovatovább ez történik majd összes virágágyainkkal is.

— Megjegyzendő, a közönség eme elvadulását csak a háboru alatt tapasztaltam, azelőtt erről ilyen nagy mértékben szó sem volt. Természetesen ezen minden igyekezetem, hogy a főváros tereit a fővároshoz méltóan rendezzem be, hajótörést szenved. Éppen ezért beadvánnyal fordultam nemrég a tanácshoz, hogy keresse meg a tanügyi osztályt és a rendőrséget. Az elsőt, hogy a gyerekekbe már az iskolában oltsák be a virágok iránti szeretet és az ültetvények tiszteletét, a másodikat pedig, hogy a főváros veteményeinek rongálóit állittassa elő és példásan büntesse meg. Külföldön a közterek virágágyai még bekeritve sincsenek, nálunk még a keritést is ellopják és kidöntik, drótjain utcagyerekek hintáznak és azt hiszem, ez a legjellemzőbb a mi állapotainkra . . .

Tanácsnokok fizetésrendezése

Nagy felelősség, kevés fizetés

Nem egészen uj a panasz, de most — ugy látszik — igen komoly formában jelentkezik, hogy a székesfőváros igen szegényesen dotálja tanácsnokait, akik vezetőállásban lévén, a mai drágaság mellett még tetemes reprezentációs költségeket is kénytelenek viselni. A tanácsnokok fizetésrendezése érdekében, — mint értesülünk — igen komoly mozgalom van indulóban, amelyet mindenesetre meg kell szivlelni.

Különösen a fiatalabb tanácsnokok helyzete tarthatatlan. Ezek, köztük *Csupor* József dr., a pénzügyi ügyosztály vezetője, *Berczel* Jenő dr., a városgazdasági, *Bukovszky* Viktor dr. a katonai és *Demjén* Géza dr. a szociálpolitikai ügyosztály vezetői az V-ik fizetési osztályba vannak sorozva, ami azt jelenti, hogy mindössze 9400 korona évi fizetésük van. Ebből a mai viszonyok között családos embereknek megélni is nehéz, nemhogy olyan társadalmi kötelezettségeknek tudjon belőle eleget tenni, amit a közvélemény ilyen magasállásu városi főtisztviselőtől joggal megkövetel.

Még inkább kitünik a méltánytalanság, ha összehasonlitásokkal élünk. Nem is beszélünk az üzemigazgatókról, akiknek a tanácsnokokhoz viszonyitva, főuri jövedelmük van. De emlékezzünk a főváros legutóbbi közgyülésére, amikor az egyik előljárót, *Szalay* Sándort, a III-ik fizetési osztályba sorozták. Még feltünőbb az a másik példa, amely szerint ugyanakkor, amikor a fiatalabb tanácsnokok az V-ik fizetési osztályban nyomorognak, ugyanakkor az árvaszéki ülnökök már a IV-ik fizetési osztályba vannak sorozva.

Ugy tudjuk, a tanácsnokok panasza rövidesen pozitiv formát fog ölteni és napirendre kerül. Remélhető, hogy a közgyülés azzal a méltánylással fogja az ügyet elintézni, amely a főváros kiváló főtisztviselőit, akiknek nemcsak adminisztrativ teendői vannak, de akik alkotó munkát is végeznek, mindenesetre megilleti.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután 2 órától minden időjárás és meglepően olcsó helyárak mellett
nagy májusi ünnepi játékok,
cirkusz-varietéműsor
a WILLY PANTZER-csoport és további 25 elsőrendü attrakció.
Az esti előadás pont 8 órakor kezdődik WILLY PANTZERREL és a teljes világvárosi műsorral.

Események

Közgyülés. Eszményektől terhes, fontos közgyülése lesz szerdán a főváros törvényhatósági bizottságának. A városatyáknak végre alkalmuk lesz a költségvetést tárgyalni és a költségvetés kapcsán a főváros adminisztrációját is birálni. Azt hisszük azonban, hogy a közgyülés nem fog élni ezzel a jogával, mert az érdeklődést egy napirend előtti inditványon kivül teljesen abszorbeálni fogja a *közlekedési adó*. Az inditványt *Bogdányi* Mór fogja megindokolni és fel fogja vetni azt a kérdést, hajlandó-e a főváros a községi élelmiszerüzemet azok közé a korlátok közé szoritani, amelyeket legutóbb *Kürthy* Lajos báró szabott meg ismert rendeletében. Az inditványhoz *Vázsonyi* Vilmos is hozzá fog szólani és ez különös sulyt fog adni az akciónak, amely a *Magyar Füszerkereskedők Egyesületétől indul ki*. A közlekedési adót a jogügyi bizottság elutasitó határozata dacára tárgyaltatni fogja a tanács. Itt is *Vázsonyi* lesz a vezérszónok és a javaslat sorsa — legalább is kétséges. Több mint valószinü, hogy a szerdai közgyülésnek folytatása lesz csütörtökön, vagy pénteken.

A fővárosi tudósitók köréből. A fővárosi tudósitók közül az elmult héten két érdemes és kiváló kollégánkat érte kitüntetés. Hajnal Istvánt, az Alkotmány fővárosi rovatvezetőjét a király a Ferenc József-rend lovag keresztjével tüntette ki. Hegedüs Gyulát, a Budapesti Hirlap rovatvezetőjét viszont ujságiró kollégái tisztelték meg azzal, hogy a Budapesti Ujságirók Egyesületének választmányi tagjává választották meg.

Élelmiszereket a városi alkalmazottaknak! A városi adminisztráció egyik előkelő állásban levő főtisztviselőjétől az alábbi, megszivlelésre érdemes sorokat kaptuk: „Igen tisztelt Szerkesztő ur! A „Fővárosi Hirlap" f. é. május hó 16-án megjelent számában „Előleg az előlegre" cimü cikkében a tisztviselők élelmiszer beszerzése ügyében beadott memorandumra illetékes helyről nyert felvilágositásokra engedje meg, hogy néhány sorban reflektáljak. Téves az a kijelentés, hogy a beadott memorandumnak nem kell különös jelentőséget tulajdonitani. Ellenkezőleg igen is kell, mert az élelmicikkeknek és egyéb anyagoknak a tisztviselők és egyéb alkalmazottak részére való biztositása sokkal fontosabb eszköz a tisztviselők segitése tekintetében, mint az előleg, amelyen nem lehet beszerezni semmit. Mert az alkalmazottak élelmiszerraktára sem most, sem pedig a multban nem volt képes azt a célt szolgálni, amely rendeltetése lett volna. Az állami alkalmazottak mindenféle anyagot (zöldség, zsir, rizs, veteményes, liszt egész évre, cipő, cipőtalp stb.) mélyen a beszerzési áron alul kaptak, sőt egyik miniszteriumban olcsó hust is adnak a tisztviselőknek. A fővárosnak van rizse, de ebből — néhány tisztviselőn kivül — egy szemet sem kapnak az alkalmazottak. De van a fővárosnak konyhakerti gazdasága, zöldségüzeme, van élelmiszerüzeme, sőt sertései, az állatvásárpénztár legtöbb részvénye feletti rendelkezik s igy talán minden cikkre nézve tudná biztositani tisztviselői részére azokat az előnyöket, amelyeket az állam biztosit alkalmazottainak. Igaz ugyan, hogy a Közélelmezési Hivatal parancsol és legtöbb élelmiszer ma már jegyhez van kötve, de tény az, hogy az államiak ennek dacára részesülnek kedvezményben. Hiszen már egymagában véve az is kedvezmény, hogy egész évi liszt, zsir és más anyag szükségleteiket egyszerre megkapják s nem kell feleségeiknek libasorba állaniok az utcán s inzultusoknak kitenniök magukat. Az alkalmazottak élelmiszerraktára nem vesztette el jelentőségét, mert megfelelő anyagok rendelkezésre bocsájtásával s igazságos szétosztásával igenis megfelelhetne céljának és rendeltetésének. A székesfővárosi alkalmazottaktól jóléti alapra eddig közel 600.000 koronát vontak le, de sajnos, eddig semmi sem történt, megélhetésük könnyitése tekintetében, pedig ezek a levonások is ezt a célt volnának hivatva elsősorban szolgálni. A tisztviselői kar ennélfogva teljes bizalommal reméli, hogy a polgármester ur, ki mindig jóindulattal, sőt szeretettel igyekezett tisztviselőin segiteni, most is — amikor legsulyosabb a helyzet — meg fogja találni a módját, hogy miképen könnyitsen tisztviselőinek szomoru helyzetén."

A csecsemő-kórház a Krausz Mayer-féle telken épül. A főváros uj csecsemő-kórházát, melynek épitését elsősorban a Simor János-uteában tervezték, ujabb elhatározás szerint a néhány év előtt vásárolt angyalföldi Krausz Mayer-féle telken épitik föl. A Simon-uteai tervet azért ejtették el, mert ez a vidék már amugy is valóságos kórháznegyed, az Angyalföld vidékén pedig egyáltalán nincsenek kórházak. A Krausz Mayer-féle telket találták tehát legalkalmasabbnak, mert ez azon a határvonalon fekszik, ahol az V. és VI. kerület munkásnegyedei összeérnek. A csecsemő-kórház tervét különben a belügyminiszter többszörös sürgetés dacára sem hagyta még jóvá, bár kétségtelen, hogy a csecsemőkórházra Budapestnek sürgős szüksége van. Mihelyt azonban a miniszteri jóváhagyás megérkezik, a kórház meglepő gyorsasággal fog felépülni.

A Népjóléti Központból. Az Országos Hadsegélyző Bizottság a Népjóléti Központnak 100.000 korona támogatást utalt ki a székesfőváros szegényebbsorsu lakosságának zálogbetét tárgyainak az elvesztéstől való megóvásának céljaira. A zálogjegyeket a Népjóléti Központ egyik osztálya fogja kezelni olyan formában, hogy a hozzáfordulóktól a zálogjegyeket elismervény ellenében átveszi, hogy azokat a lejáratkor megüitsa és a háboru után igazolt tulajdonosuknak az elismervény bevonása ellenében visszaszolgáltassa. Akciót inditott a Népjóléti Központ a temetések olcsóbbá tétele érdekében is. Azzal a javaslattal fordult ugyanis a tanácshoz, hogy az Első Magyar Szállitási Vállalattal, amely a főváros ingyenes temetéseit eddig is rendezte, háromféle minőségü olcsó temetésre szerződjön. Az egyik minőségü temetés annyiban különböznék az ingyentemetéstől, hogy a halottat nem gyüjtőkocsin, hanem rendes kétfogatu halottas kocsin szállitanák ki a temetőbe. Ezért a temetésért az ingyentemetés 37 koronát kitevő értékén felül 30 koronát fizetne a főváros. A második minőségü temetés abban térne el az előzőtől, hogy egy egyszerü ravatal is felállittatnék a lakásban. Ennek ára a mindig beszámitandó 37 koronán felül 40 korona volna. A harmadik minőségü temetésnél a vállalkozó gyalult és lakkozott koporsót szállitana s a halottat a lakásban IV. oszt. szerint felravatalozná. Itt a ráfizetendő összeg 90 korona lenne. Ennek az előterjesztésnek az a célja, hogy a szegénysorsuak igy valóban ingyentemetéshez jussanak, még ha diszesebb temetést óhajtanak is számukra hozzátartozóik. Nem mint eddig, amikor az ingyentemetési utalványra a hozzátartozók voltak kénytelenek ráfizetni. A fentebbi ráfizetéseket 30 korona erejéig a kerületi elüljáróság, azon felül a Népjóléti Központ utalná ki segélyképen. A Népjóléti Központ előterjesztését a tanács a ker. elüljárók értekezletének adta ki nyilatkozattételre. A ker. elüljárók pártolják az előterjesztést, s igy a kérdésben most már rövidesen dönteni fog a tanács.

Katonák a közgazdasági ügyosztályban. A közgazdasági ügyosztály hirtelen megnépesedett. Vita tanácsnok huszonegy katona-munkatársat kapott, akik jobbára az idősebb évjáratokból való önkéntesek. Ezeknek az a hivatásuk, hogy házról-házra járjanak és az uri modor határain belül a még be nem szolgáltatott üstöket rekvirálják. Ne csodálkozzanak tehát a budapesti polgárok, ha egy szép napon egy önkéntes ur kopogtat be hozzájuk és udvariasan érdeklődik az otthonmaradt rézüstök iránt.

Az élelmiszerkérdés orvoslása. Altstock Gyula székesfővárosi bizottsági tag igen érdekes és megszivlelendő javaslatot készitett az élelmiszerkérdés orvoslásáról a munkaképtelen rokkantak bevonásával. A javaslat szerint célszerü volna, hogy ugy a főváros közelében, mint az ország nagyobb gócpontjain is rokkantmenhelyek létesülnének, amelyekben a nehéz munkára alkalmatlan rokkantak és ilyeneknek özvegyei baromfi- és állattenyésztéssel és húzlalással foglalkoznának. A rokkantmenhelyek a konyha- és csonthulladékokat az állattenyésztésnél és húzlalásnál nagy haszonnal értékesitenék és a különböző állatok élelmezési költségeinél jelentékeny megtakaritásokat érnének el. De óriási jelentősége volna ennek abban az irányban is, hogy az ország lakossága elegendő mennyiségü és jutányos élelmiszerekkel (hussal, baromfival, tojással, tejjel, sajttal, stb.) volna ellátható, sőt idővel ezekből a cikkekből nagyarányu kivitel is fejlődnék. Mindent egybefoglalva, az a jövedelem, amelyre a főváros vagy a kormány ilyen módon szert tenne, aligha maradna évi 6—7 millió koronán alul. Miután a telek a főváros tulajdona lévén, már egymagában 20 milliót repraesentál, ennélfogva successive, 5—6 év alatt még 30 milliórá lenne szükség, mely eltekintve a bevételektől, legkönnyebben egy bankkölcsön utján nyerhet fedezetet, mely a befolyt jövedelmekből könnyen, haszon mellett fedezhető volna.

Beketow-cirkusz. Nagy szenzációja van az elsőrangu müsorban a Beketow-cirkusznak. Planet, az ágyukirály, aki valóságos ágyuból lövet magára és a lövedéket elkapja, Mitigni, a török csodaember, akin nem fog se tüz, se láng, a 3 Medi csodálatosan ejtélyes mutatványa a mágnesen és a 2 Teims ekviriblistikai ujdonságai. A müsor összes többi mutatványai, a lovasok, az idomitások, a komikusok, elsőranguak. Hevesi bohóc aktualitását minden előadáson frenetikus tapsviharok kisérik.

Vidám esték a Kristálypalotában. A Kristálypalota májusi müsora napról-napra telt házakat vonz. A bécsi Budapester Orienm pompás társulata, élén a groteszk és tölötte mulatságos „hosszu" Fleischmannal és a temperamentumos Hermine Ferryvel, kétségkivül a legjobban ért ahhoz, hogy miképpen kell a közönséget jó kedvre deriteni. A rendkivül mulatságos magyar operette-paródia és a jobbnál-jobb varieté számok, szintén jelesül szolgálják a vig szórakozás ügyét. A páratlanul vidám müsor nyári, olcsóbb helyárak mellett tekinthető meg.

Az **„Orient"** keleti gyöngyök mégis a legjobb pótlása az igazgyöngynek. Kérem, olvassa el 7. oldalon lévő hirdetést.

A Henry-aréna májusi müsora — amely Henry igazgató kiváló vezetéséről nyujt bizonyságot — már csak néhány napig látható. Egész Budapesten elragadtatással beszélnek a rendkivül szórakoztató és mulattató programmról és igy mindenki maga ellen vét, aki azt meg nem tekinti. Az előadások, — amelyek mindegyikén szerepel a Willi Pantzer-csoport, bámulatraméltó mutatványaival — délután 3 órakor kezdődnek és folytatólagosak.

A Tőke

Szemle.

A valuta helyreállitása és a hatodik hadikölcsön. — A tőzsdeárfolyam publikálása. — A Kávéközpont válsága.

A háboru által okozott gazdasági bajok közül leginkább a valuta leromlása köti le figyelmünket. Mindenki érzi, hogy most már minden eszközzel utját kell állani a további devalvációnak és meg kell kezdeni azoknak az intézkedéseknek a sorát, amelyek fokozatosan a valuta helyreállitására vezetnek. Az bizonyos, hogy az átmeneti gazdálkodásnak az képezi majd egyik legnehezebb problémáját, minélfogva szükséges, hogy az illetékes körök máris tisztában legyenek azokkal a feladatokkal, amelyek ezen a téren megoldásra várnak. Arra természetesen el kell készülve lennünk, hogy közvetlenül a háboru után lényegesebb valutajavulás nem fog bekövetkezni, sőt sokan azt hiszik, hogy a békegazdaság végleges kialakulásáig a már megromlott valuta még további értékcsökkenésnek lesz kitéve. Mi ez utóbbit nem tartjuk valószinünek és egyáltalában nem osztjuk azok nézetét, akik a valuta háboru utáni alakulását illetőleg pesszimisztikus álláspontra helyezkednek. A mi véleményünk az, hogy a termelésnek minden téren való erőteljes fokozásával és az export forszirozásával valutánk csakhamar javulni fog. Természetesen sok függ attól is, hogy a kormány hogyan viszi majd keresztül a valuta helyreállitását célzó állampénzügyi rendszabályait. Azt a nagymérvü influációt, mely a jegybanknál felvett állami előlegek révén keletkezett és amely a valuta leromlásának egyik főokát képezi, csak ugy lehet megszüntetni, ha ezek a lombardkölcsönök megfelelő hiteloperációk utján minél előbb visszafizettetnek. Mindenesetre az is kivánatos, hogy az állam ezután ilyen előlegeket ne vegyen többé igénybe, hanem kizárólag konszolidált kölcsönökkel fokozza további hadi kiadásait. Ezt a célt szolgálják a hadikölcsönök, melyekkel az állam adósságait törleszti. A most aláirásra bocsátott hatodik hadikölcsön jegyzése a legkedvezőbb auspiciumok között indult meg. Az első heti eredmény minden várakozást fölülmul és megelégedéssel konstatálhatjuk, hogy ugy a fővárosi, mint a vidéki pénzintézetek a hatodik hadikölcsön sikere érdekében a legintenzivebb akciót fejtik ki. A vidékről érkezett jelentések szerint a hadikölcsönjegyzés a gazdák körében is szépen halad előre, amit az eddigi hadikölcsönöknél nem igen lehetett tapasztalni. Általában azt látjuk, hogy lassankint a nép összes rétegeiben az a meggyőződés ver gyöke-

ret, hogy a hadiközsön a legbiztosabb és legjövedelmezőbb tőkeelhelyezést képezi. Fokozza ezt a bizalmat az az örvendetes körülmény is, hogy vitéz katonáink minden fronton győzelmesen állják a harcot és sziklaszilárdsággal védik az ország határait, melyeken belül a gazdasági élet zavartalanul működik tovább.

*

A tőzsdei árfolyamok publikálása tudvalevőleg tilos. Nekünk mindig az volt az álláspontunk, hogy ez az állapot semmiesetre se válik előnyére a közönségnek. A közelmult eseményei a mi felfogásunk helyességét bizonyitják és most már illetékes körökben is belátják, hogy a tőzsdei árfolyamok eltitkolása, illetve azoknak titokban való terjesztése eddig is sok bajnak a kutforrása volt. A napokban a jegybank vezértitkára is annak a nézetének adott kifejezést, hogy az árfolyamok publikálásával gátat lehetne vetni annak a féktelen spekulációnak, amely most a tőzsdeüzletben urrá lett. A jelenlegi magánforgalom mellett, melyért a tőzsdetanács kifelé nem vállal felelősséget, valóságos zugüzérkedés kapott lábra, melyet még az értékppairkereskedők egyesülete se képes ellenőrizni. Egyáltalában nem tartjuk helyénvalónak azt a titokzatosságot, melylyel most a tőzsdeüzletet körülveszik. Mi azt hisszük, hogy a bankoknak és a szolid bankházaknak nem érdekük ez a homályban való settenkedés, ami csak néhány fezőr szédelgéseit mozditja elő. A kormány a leghelyesebben tenné, ha visszaállitaná a hivatalos tőzsdei forgalmat és elrendelné az árfolyamok publikálását. Ezzel nyakát szegné a zugbankárok veszedelmes működésének, mely éppen abból indul ki, hogy a publikum nem ismeri az árfolyamokat és igy könnyen be is csapható. Az a játék, mely ma az értéktőzsdén folyik, tulmegy a szolid és reális üzlet keretein. A háborus állapot nem lehet ok arra, hogy a részvénypiac va-banque játékosoknak dobassék oda martalékul. Az árfolyamok publikálása az egyedüli hatályos eszköz arra, hogy a mostani visszás állapot megszünjék és a tőzsdei üzlet a normális mederbe térjen vissza.

*

A Kávéközpont nem szerencsés csillagzat alatt született. A kávékészletek már megalakulásakor minimálisak voltak és az angolok által terrorizált hollandusok éppen akkor jelentették ki, hogy több kávét nem adnak nekünk. A válság magvát a Kávéközpont tehát már eleve magában hordotta. Amit mindenki előre látott, az ime, bekövetkezett. Van egy áruközpont, mely nem rendelkezik áru felett. De egy Központ nem olyan könnyen adja meg magát. Gondol egyet és azt mondja, ha nincs kávé, majd árusitok kávékonzervet, pótkávét vagy más hasonló fajtáju árut. Ezt is persze előbb meg kell csinálni és ehhez még azt a kis mennyiségü kávét is vissza akarja rekvirálni, melyet a kereskedők részére már kiutalt. Ez a dolog nem tetszik a kereskedőknek, akik a különféle kávékonzerveket és pótkávékat már eddig is árusitották és azokkal jövedelmező üzletet csináltak. Most jön a Központ és konkurrenciát csinál nekik valami kotyvalékkal, melyet jó drágán akar a közönség nyakába sózni. És mindezt azért teszi, hogy fennállását még legalább hat hónapra biztositsa. Nekünk az a nézetünk, hogy erre semmi szükség sincsen. Ha a Központ nem tud kávét előteremteni a fogyasztók részére, ugy megszünt minden létjogosultsága. Az meg éppen nem járja, hogy összeálljon egy-két pótkávégyárossal és horribilis áron valami élvezhetetlen keverékkel árassza el a piacot, mely hasonló szurrogatumokban amugyis bővelkedik. Se a kereskedelemnek, se a fogyasztóközönségnek nem érdeke, hogy a Kávéközpont által olyan „zseniálisan" kieszelt üzlet létrejöjjön. Kávépótlékkal magunk is el tudjuk magunkat látni. Ehhez nincs szükségünk egy hatósági jogokkal felruházott hadiközpontra. Az a kávé, melyet a Központ jóvoltából most fogyasztunk, amugyis élvezhetetlen. Ennél rosszabbat akkor se kaphatunk, ha a Kávéközpont áru hiányában beszünteti a működését.

Az átmeneti hivatalról. Az átmeneti hivatal felállitása, mint értesülünk, küszöbön áll. A kormány tudvalevőleg a hivatal élére egy alkotmánypárti mágnást akart megnyerni, aki azonban az állást pártpolitikai okokból nem fogadta el. Most arról beszélnek, hogy egy munkapárti politikus fog a hivatal élére kerülni. Nekünk az a nézetünk, hogy ez a hivatal csak akkor tölthető be hivatását, ha vezetőjének megválasztásánál nem politikai szempontok, hanem szaktudás és arra való termettség lesznek az irányadók. Természetes, hogy az ipar és kereskedelem képviselőinek megfelelő befolyást kell biztositani a hivatal működésére. Ennek a felfogásnak adott kifejezést a Gyosz legutóbbi gyülésén Chorin Ferenc is és remélhető, hogy a kormány ennek az előkelő testületnek a kivánságát figyelembe fogja venni.

A kismolnárok pártfogója. Hangulatos kommüniké jelenti, hogy Malomipari és áruforgalmi r.-t. cég alatt 6 millió K tőkével társaság van alakulóban, mely a vidéki közepes malomipar anyagi érdekeit lesz hivatva megvédeni. Hogy kik az alapitók és hogy a mai vszonyok között is igen tetemes részvénytőkét milyen módon, vagy mely bankok utján szerzik be, arról a kommüniké egy szóval sem tesz említést. Mindenesetre érthetetlen, hogyan férkőzhetett be a napilapokba egy ilyen alapitási jelentés, mely csak frázisokban beszél, anélkül, hogy egyetlen konkrét adatot is tartalmazna. Ma, midőn a hatodik hadikölcsön van aláirás alatt és minden felesleges tőke erre a célra kell, hogy fordittassék, hazafias kötelessége a sajtónak, hogy óvja a közönséget minden olyan alapitástól, melyben pénzét kockára teszi. Hogy mi ez a Malomipari és áruforgalmi r.-t., azt a legkevésbé a vidéki kis- és középmalmok tudják, melyeknek protektorává magát ez a vállalat feltolni akarja. Mindenesetre feltünő az is, hogy az alapitók a homályban rejtőznek és nem lépnek ki a nyilvánosság elé, mint ahogyan ez az ilyen esetekben szokás. Különben is ugy tudjuk, hogy a Vidéki malmok egyesülete kielégitő módon szolgálja a malomiparosok érdekeit és üzleti céljait, melyeket, mint a kommüniké mondja, az uj vállalat „előbbre akar vinni."

A hadsereg ellátása vágómarhával. A vágómarha beszerzése a hadrakelt sereg részére Magyarországon mindinkább nehézségekbe ütközik: A feltétlenül szükséges mennyiség aránylag nagyobb részét Ausztriában kellett beszerezni, mivel a megállapitott kvóta Magyarországon megközelitőleg sem volt leszállitható. Minthogy ez az állapot a hadrakelt sereg feltétlenül szükséges élelmezése szempontjából többé fenn nem tartható, a cs. és kir. hadügyminisztérium a földmivelésügyi miniszteriummal egyetértőleg május és junius havára a cs. és kir. hadügyminiszterium *Vágómarha Bevásárlási Központjának* magasabb bevásárlási árakat engedélyezett, amely árak azonban julius havától kezdődőleg minden hónapban rendszeresen lejebb fognak szállitatni. Egyben megállapodás jött létre arra nézve is, hogy ezen magasabb árak mellett a Magyarországra nézve megállapitott kvóta a mai szabad vásárlással előteremthető nem volna, ugy a m. kir. földmivelésügyi miniszterium a rendkivüli helyzet által indokolt sulyos rendszabályokhoz fog folyamodni, hogy a hadvezetőség szükségletét kényszereszközök igénybevételével biztositsa.

A Magyar Kereskedők Egyesülete vasárnap tartotta ez évi rendes közgyülését. Bosnyák Izsó elnöki megnyitója után, — melyben a kereskedők tömörülésének szükségességére mutatott rá — dr. Hubai Miksa főtitkár terjesztette be az évi jelentést. Ezután a közgyülés Vajda Mórt társelnöknek, Platschek Vilmost, Horváth Ákost és Sós Bernátot alelnököknek választotta meg. Az igazgatóság uj tagjai lettek: Adler Adolf, Bleyer Sándor, Halász Mór, Klenovits János, Lustig Béla és Szenes Miksa.

A Salgótarjáni tőkeemelése. A Salgó-Tarjáni Kőszénbánya r.-t., a Pesti magyar kereskedelmi banktól megszerezte az Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya és iparvállalat részvénytársulat részvényeinek többségét és ez utóbbi társaság 21-én tartandó közgyülése a Salgó-társulat több képviselőjét igazgatóságába be fogja választani. Az Északmagyarországi társaság bányái határosak a Salgó-társulat nógrádmegyei müveivel és 1916-ban 3.4 millió métermázsa szenet termeltek. Az uj igazgatóság célul tüzi ki az ország napról-napra fokozódó szénszükségletének kielégitése végett a jelentékeny széntartalmu bányák termelését rövid időn belül lényegesen fokozni és osztályozó és egyéb gépi berendezések segitségével, szobafütésre is igen alkalmas darabos szenet nagy mennyiségben termelni. Az Északmagyarországi szénbányák tulajdonát teszik az Esztergomvidéki kőszénbánya részvénytársaságnak majdnem összes részvényei. Az Esztergomvidéki társaságnak az esztergommegyei Tokod községben vannak müvelésen kivül álló aknái, igen nagy szénterületei. A Salgótársulat ezen vizzel elöntött aknákat és szénterületeket, melyek a vezetése alatt álló Esztergom-Szászvári kőszénbánya r.-t. bányáinak tőszomszédságában feküsznek, hosszabb idő óta behatóan tanulmány tárgyává tette. Az uj vezetés feladata a modern technika minden vivmányának felhasználásával az aknákat szénlefejtésre alkalmassá tenni és a szénterületek szorgos átkutatása után aknát létesiteni. A Salgó-társulat a részvények vételárához és forgó tőkéjének szaporitásához szükséges anyagi eszközöket alaptőkeemelés utján óhajtja beszerezni. E célból részvényeseit junius 8-ikára rendkivüli közgyülésre hivja meg, mely elé az igazgatóság azt az inditványt fogja terjeszteni, hogy határozza el az alaptőkének 22.000 darab uj részvény kibocsátásával 3,400.000 koronával való fölemelését és 5:1 arányban ajánlja föl a régi részvényeseknek az elővételi jogot az összes kibocsátandó uj részvényekre az igazgatóság által meghatározandó vételárért.

A Magyar Általános Ingatlanbank r.-t. május 19-én báró Madarassy-Beck Marcel elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott, melyen Halom Dezső dr. vezérigazgató előterjesztése szerint elhatározta, hogy az alaptőkét 20.000 darab uj 200 K n. é. részvény kibocsájtása utján 10,000.000 K-ra emeli fel. Az uj részvények már folyó évi szelvénnyel lesznek ellátva. A részvényeseknek 3 régi részvény után 1 uj részvény elővételi joga jár 350 K árban, mely összeg után január 1-től 5% kamat és darabonként 2 K költség jár. Az elővételi jog e hó 21-től kezdve május hó végéig gyakorolható. Az alap- és tartaléktőke ezzel 16½ millió koronára emelkedik. Az uj részvények átvételét a Magyar Általános Takarékpénztár és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank által alkotott szindikátus garantálta.

Az Első magyar papiripar részvénytársaság f. hó 21-én közölte az 1916. évi mérlegeredményt, mely megfelelő leirások eszközlése után 230.197.72 korona tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság a május hó 31-re egybehivott közgyülésnek 6 százalékos osztalék fizetését és az alaptőkének 3 millió koronáról 5 millió koronára való felemelését fogja javasolni. A 10.000 darab egyenkint 200 korona névértékről szóló uj részvényért befolyó összeg a társasághoz közelálló Fiumei papirgyár r.-t. tőkefelemelése folytán átveendő részvények, a Zágrábi papirgyár r.-t.-nál vállalt részesedés és a saját üzemekben szükségesnek mutatkozó ujabb befektetések fedezésére fog szolgálni.

Az Anker élet- és járadékbiztositó társaság Wienben 1917. május 18-án tartotta meg közgyülését. A lefolyt üzletévben 4451 kötvényt állitott ki a társaság 32,460.730 korona 42 fillér tőkéről és 231.301 korona 42 fillér járadékról. A biztositási állomány az 1916. év végén 85.653 szerződésre rugott, 588,315.534 korona 88 fillér járadékról. A bevételek dijakban és kamatokban a számadási évben 38.057.285 korona 12 fillért tettek ki, a legmagasabb összeget a társaság fennállása óta. Az össze vagyon 249,692.994 korona 94 fillér. A biztositottak részére a kifizetések 21,892.143 korona 66 fillért tettek ki. Az évi felesleg 3,649.638 korona 54 fillér, ebből a halálesetre nyereségrészesitéssel biztositottak javára 2,300.928 korona 35 fillér esik. A 4. és 5. magyar és osztrák hadiközsönre a társaság saját számlájára 22 millió koronát jegyzett.

A Schlick-Nicholson gép-, waggon- és hajógyár r.-t. igazgatósága, tekintettel a gyár nagyobbarányu foglalkoztatására s abból az indokból, hogy bővitett üzemi berendezéseinek tervszerü kihasználását az elkövetkezendő békeidők folyamán is az eddiginél szélesebb alapon tegye lehetővé, a folyó hónap 17-én megtartott ülésén elhatározta, hogy a folyó hónap 31-ére egybehivandó rendkivüli közgyülésen a társaság alaptőkéjének 8 millió koronáról 20.000 darab részvény kibocsátása utján 12 millió koronára való felemelését fogja inditványozni. Az uj részvények kibocsátásának módozatait a közgyülés fogja meghatározni.

Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaság. az e hó 17-én megtartott rendkivüli közgyülésen az alaptőke felemelésére és ezzel kapcsolatos alapszabálymódositásra vonatkozó igazgatósági inditványokat egyhangulag elfogadta. A kibocsátásra kerülő 30.000 darab uj részvény a folyó üzleti év eredményében részesül. Az elővételi jog mától kezdve f. hónap 28-ig gyakorolható. Ezen jog gyakorlása alkalmával lefizetendő részvényenként 500 korona kibocsátási ár és ennek f. évi január 1-étől számitandó 5 százalék kamatja, valamint 10 korona illeték és költség.

A Ganz-féle Villamossági Részvénytársaság a napokban tartotta évi rendes közgyülését. A bemutatott igazgatósági jelentés szerint a társaság tiszta nyeresége 1,229.887 K 97 f. Az igazgatóság javaslatára a közgyülés elhatározta, hogy részvényenként 32 korona, azaz 8% osztalék fizettessék ki. 125.000 K-t a tartalékalapokra, 50.000 K-t a tisztviselők nyugdijalapjának növelésére fordítsanak és 368.847 K 96 f-t az 1917. üzletév számlájára vigyenek át. A közgyülés egyuttal elhatározta, hogy alaptőkéjét 15.000 drb 400 K n. é. uj részvény kibocsátása által 18,000.000 koronára emeli és a részvényeseknek minden két régi részvény után egy uj részvényre ad elővételi jogot. Az uj részvények kibocsátási árfolyamát 520 koronában, az elővételi jog gyakorlásának végső határidejét 1917. junius 15-ben állapitották meg.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Minden este ½8 órakor az uj

Rekord müsor

4 szenzáció

2 TEIMS ekvilibristikus ujdonságok — **PLANET** az ágyukirály

MILIGUI s török vulkánember — **3 MEDI** rejtély a mágnesen

Csütörtökön d. u. ½4 és szombaton d. u. ½5 órakor teljes előadások **félhelyárakkal** mindenkinek. Pünkösd vasárnapján ás hétfőjén d. u. ½4 órakor nagy előadások félhelyárakkal **gyermekeknek**.

KRISTÁLY-PALOTA
Szerecsen-utca 35. :: Telefon 120—77.

Május 1-től kezdve az eredeti bécsi

‚Budapester Orfeum'

Joseph Fleischmann (a „hosszu" Fleischmann), Hermine Ferry, Heinrich Burg stb. hires specialis szólókkal

A tisztességes asszony

cimü falrengeteg bohózatos operettben. Azonkivül teljesen uj varieté és magyar müsor.

Nyári olcsóbb helyárak.

Ma és mindennap

FŐVÁROSI ORFEUM

IGAZGATÓK: KELETI és RUBNER — TELEFON 93-36

Aktuális kiállitásos revü 6 képben dalokkal és táncokkal.

A modern szinpadi technika vivmányai!

Ezenkivül az uj májusi kisérő müsor.

Amaus, Hausen, Astro, Enders stb.

TÉLIKERT (Ezelőtt JARDIN D'HIVER) | NAGYMEZŐ-UTCA 22—24. TELEFON 167-25.

Esti előadás kezdete **7** órakor.

Gizella Werbezirk a „Mein Schwester Rosi" cimü uj bohózatban. — **Paula Zulka** a bécsi udv. opera v. primaballerinája és **Happy Hauser** tánckülönlegességei.

Uj magyar operette **„A SZARVASMARHA"** **Kabos Gyulával** a főszerepben.

Mária Blank és partnere a humoros zsongtörök. — **Philine Wengerdt** a bécsi Kammerspiele tagja. — **2 Helsons, Marta Haase** és még a többi fényes attrakció, szólók és táncok.

Vasár- és ünnepnapokon a délutáni **félhelyáru** előadásokon teljes müsor Werbezirk felléptével.

BOKOR PAPRIKA SZEGED

Sürgönycim: **„Ferri" Szeged.**

Grünfeld Miksa

LIKÖRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15-46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24-89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

„OPERA-PINCÉBEN"
VI., Andrássy-ut 25.

esténként

VÖRÖS JANCSI

muzsikál.

Déli teriték 3.70 K. Esti teriték 4.— K.

Figyelmes kiszolgálás!

ERDÉLYI FRIGYES.

Az 1892. évben dicsőemlékü József főherczeg Ő cs. és királyi Fensége védnöksége alatt alapitott

Első Biztositó Intézet Katonai Szolgálat Esetére,

Élet- és Gyermekbiztositó Társaság mint Szövetkezet

Budapest, VII., Károly király-ut 3. sz.

módot akarván nyujtani még azon biztositott feleinek is, akik ezidőszerint készpénzfelesleg felett nem rendelkeznek, hogy

a VI. hadikölcsön-jegyzésben

részt vehessenek, felhivja mindazon biztositott ügyfeleit, **kiknek biztositása 1917, 1918. 1919, 1920 és 1921-ben lejár**, hogy a biztositott tőke 50%-a erejéig VI. 5%-os hadikölcsönt az intézet utján jegyezzenek. Az intézet kötelezi magát arra, hogy a jegyzéseket eszközli,

a hadikölcsönért járó összeget előlegezi,

anélkül, hogy a feleket bárminemü kamatveszteség érhetné és a biztositás esedékességekor a hadikölcsönkötvényeket a kibocsátási árfolyamon kiszolgáltatja és elszámolja. A hadikölcsön jegyzők névsora hirlapilag közzé fog tetetni.

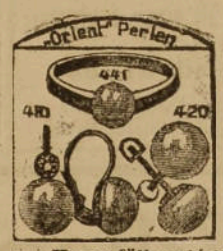
NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 7 órakor

Ami az ujságból kimaradt.

Látványos tarkaság énekkel és tánccal, 14 részben Irták: **Nagy Endre** és **Zerkovitz Béla.**

Sörkabaré 7—10 óráig, pompás uj müsor.
Belépődij 2 K.

„ORIENT" keleti gyöngyök.

Az „Orient" jegyü az elismert legjobb pótlása az igazgyöngynek és kizárólag csakis a bécsi nagybani lerakatunkból szerezhető be. Massziv, törhetetlen, egyenletes sulyu és keménységü, fény- és szinjátszó, mint az igazgyöngy! A legjobb szakembert megtéveszti! Ennek kötelezettségnélküli bizonyságul és reklám kedvéért az alanti ékszereket minta gyanánt privatoknak nagybani árakon szállitjuk. **Gyürü 441. sz.** valódi foglalattal hivatalos fémjelzéssel (platina utánzat) **20.— K** mértékszerint. **Horog fülbevaló 410. sz.** val. fog. (14 karátos arany) **28·70 K** első kövei, Simil brilliánssal **33·70 K. Gyöngycsavar 420. sz.** valódi 14 karátos arany **23·— K.** Valamennyi FF. minőségü gyöngyökkel. **Gyöngycollier 333. sz.** rendkivül finom és modern fazonban és minőségben, 40 cm. hosszu, burok v. gömbölyded formában, valódi csattal **35.— K**, mind valódi ékszerek utánzata. Ékszerészmunka. Szétküldés utánvéttel is. 1.— K portó külön. Nem megfelelőt kérjük azonnal visszaküldeni. 5211

Saloniker Orient Perlen nagybani lerakata.
Wien, II. Praterstrasse 50. Tür 5 (nem utcai helyiség.)

Valódi

ezüst tárgyak és iparművészeti disztárgyak

melyek értéke tartós és maradandó.

SCHÖNWALD IMRÉNÉL
DEÁK FERENC-UTCA 21. SZÁM.

NEMZETI PARK

12 óráig nyitva!
Egész délután és este katonazene.

Belépődij 20 fillér

SIÓFOK FÜRDŐTELEP

ez évi fürdőidénye junus hó 15-én kezdődik. A szállodai szobákra és a Strandfürdő capánáira a fürdőigazgatóság budapesti irodája (VI., Andrássy-ut 5, I. em.) csak junius 15—julius 1-je és augusztus 15-e utáni időre fogad el előjegyzéseket.

Nyers nagyitásokat

minden mennyiségben 24 óra alatt szállitunk.

Jó arcképfestőket és retusőröket alkalmazunk.

„RAFAEL" műintézet
Budapest, VII., Rákóczi-ut 24.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág, Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kiviteli ház **Budapest, VIII., Józsefkörut 23. szám.**

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan. **Budapest, VII., Rózsa-utca 34.**

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: **Költségvetés dijtalan.** :::

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt**, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet**
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15	K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·—	„
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92	„
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39	„
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10	„

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Legjobb kipróbált antiseptikum a

Lysoform

Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

Gyártja:

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MILLIÓK KÖNYVE.

38. szám.

Tavasz hullámai

Turgenyeff Ivan regénye.

A rendkivül érdekes regény

ÁRA 40 FILLÉR

KAPHATÓ MINDENÜTT.

Teljesen uj és használt

automobilok

Bárdi, Lehel-utca 25.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.

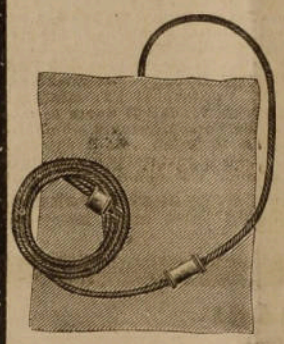
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

TELEFON: **152-66, 59-29.** SÜRGÖNYCIM: **Földbérlők 15 66.**

GÉPOSZTÁLY:

Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:

Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.

Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. junius 6-án. — 23. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Éljen

a király! — igy fejezte be *Bárczy* István polgármester azt a nevezetes rendkivüli közgyülést, amelyben a főváros népeinek hivatalos képviselete örök hüséget esküdött az általános, titkos, egyenlő választójognak.

Éljen a király! — visszhangzott a közgyülés terme és a lelkesedésből, amely a közgyülésen végigvonult, okulhatnak fent is, lent is. Okulhat belőle a legelső magyar ember, mert láthatja, hogy az ország népének elitje, az ország legintelligensebb, legtekintélyesebb képviselőtestülete igenis akarja a választójogot és nem azonositja magát azokkal a vármegyékkel, amelyekben duhaj szolgabirák hajtják fel a voksokat és mindenre kapható főispánok liferálják a közhangulatot. A hazugság pókhálóját brutális, de férfias erővel tépte szét Budapest törvényhatósági bizottsága. Ime, bizonyság ég-világ előtt, hogy hazudnak azok, akik a felséges ur előtt letagadják a választójog népszerüségét, akik azt duruzsolják a legfelsőbb fülekbe, hogy Magyarország irtózik a demokratikus reformoktól. Tanulhat a szombati demonstrációból a bukott kormány, amely bukásának valódi okára ráeszmélhet, tanulhat a jövendő kormány, amely nem jöhet többé a komoly, becsületes reform nélkül. És tanulhat a közgyülés egyhangu határozatából a munkásság is, mert láthatja mindenki, hogy Budapest cenzusos, virilista parlamentje azonositja magát a választójogot követelő munkássággal. A polgárság és a munkásság egy uton halad és ezt a testvéries egyesülést *Vázsonyi* Vilmosnak és *Bárczy* István polgármesternek köszönhetjük. Szép volt az inditvány, szép és emelkedett hangú az elnöki enunciáció, lelkes és ünnepélyes volt végig a hangulat, de aki azt hiszi, hogy a választójog követelésének jelentősége kimerül ezekben a külsőségekben, az sulyosan csalódik. Mit várhat ugyanis Budapest polgársága az általános választójogtól? Egy szóval felelhetünk a kérdésre: — *mindent!* Az országos választójog általánositása természetszerüleg magával fogja hozni a községi választójog gyökeres reformját. Akármilyen összetételü kormány váltja fel Tiszáékat, hozni kell a fővárosi törvény korszerü revizióját, meg kell valósitania a fővárosi választójog reformját. És szinte azt mondhatnók, hogy az általános választójognak nagyobb hatása lesz a községi, mint az országos politikában. Az országos politikában csak lassan fog érni a gyümölcs, mert a jónak csufolt vidék nagyon nehezen érti meg a haladás, a felvilágosodottság uj eszméit. De Budapest, mint minden világváros, kitünő termelőtalaja a radikális eszméknek és ebből következik, hogy Budapesten már a legelső alkalommal teljesen átalakulna a törvényhatósági bizottság képe. Általános és titkos választójog mellett kizártnak tekinthető, hogy csak egyetlenegy kövér virilista, vagy érdemetlen, üres városatya is visszakerüljön a közgyülésre. Budapest intelligens népe a kiválasztás jogával élve, bizonyára a legérdemesebb négyszáz városatyát küldené be a községi képviselőtestületbe, a legkiválóbbak tanácsa volna a budapesti közgyülés, szavának sulya csaknem akkora volna, mint a képviselőházé, alkotásaiból üdv származnék Budapest minden rendü lakósára. Ennek a közgyülésnek meg volna az ereje ahhoz, hogy rendbehozza a főváros háztartását és hogy uj kereseti lehetőségeket, biztos megélhetést nyujtson a főváros népének.

Fuliánkok

...

A lakásankét

nem maradhat hatás és következmények nélkül. Szerettük volna, ha a főváros hivatalos álláspontja hivatalos helyről is kifejezésre jutott volna, de bizton hisszük, sőt tudjuk, hogy a polgármesternek a programmja hajszálnyira fedezi azt a nagyszabásu tervet, amelyet részben Vázsonyi Vilmos, részben Wekerle Sándor propagált az ankéten. A főváros jóval korábban érezte meg az épitőipari tevékenység megkezdésének sürgős szükségét, mint bárki és dicséretére válik a sokat ócsárolt tanácsnak és közgyülésnek, hogy a háboru folyamán már két esztendővel ezelőtt felterjesztéssel fordult a kormányhoz eziránt. Arról persze nem tehetett sem a tanács, sem a közgyülés, hogy zsugori, szükmarkú, szük látókörü embereknek a kezében volt letéve a döntés joga és hogy abban az időben, amikor a közmunkákra legnagyobb szükség volt, a pénzügyminiszteri székben a legnagyobb magyar szárazpipás ült. Nem akarunk ezzel halott oroszlánokat bántalmazni, de le kell szögezni azt a tényt, hogy a kormány rövidlátó politikája volt az egyedüli akadálya a lakásépitési akció folytatásának.

Szemérmetlen,

lelkiismeretlen élelmiszeruzsorára találunk ismét példákat. Huszonöt koronát kérnek a központi vásárcsarnokban egy kiló almáért. Hát ennél lelketlenebb, aljasabb uzsorát még a háboru alatt sem lehet produkálni. Valójában azonban nemcsak a gyümölcspiacon uralkodnak ismét türhetetlen állapotok, hanem a sajt is eltünt, amióta maximálták, a tojást rejtegetik, mert tojásjegyekről voltak kósza hirek. Felhivjuk az illetékes körök figyelmét arra, hogy a kora reggeli órákban tartsanak razziákat a vásárcsarnokokban. Nagyon épületes dolgoknak fognak a nyomára jönni és talán meg tudják fékezni az ujabb élelmiszeruzsorát.

A választójog

udvarképes lett és most már nem rebellis és nem tulzó radikális, aki hive az általános, titkos és községenkénti egyenlő szavazati jognak. A kormány, amely ellensége volt a jogkiterjesztésnek, megbukott és igy a városok pártját most már semmiféle tekintet sem feszélyezheti abban a törekvésében, amelyet eddig csak titokban vallott: hogy küzdjön a legszélesebb alapokra fektetett választójogért. Budapest törvényhatósági bizottságának impozáns állásfoglalása egyenesen hivatali kötelességévé teszi a tanácsnak, elsősorban pedig Budapest első polgármesterének, hogy az általános, titkos választójogért harcoljon és mi ugy sejtjük, hogy Bárczy István, a Tisza-kormány lidércnyomásától megszabadulva, boldog örömmel fogja törvényhatóságának utmutatását követni. Ez pedig fölöttébb örvendetes dolog lesz, mert igy a polgárliga egyetlen homályos pontja is fényessé válik és mert ily módon nem lesz elvi különbség a polgárliga és a választójogi blokk között. Bárczy és Vázsonyi egy hajón evezhetnek tehát Budapest szebb jövője felé.

Nem elég piszkos a szennyviz

A háboru a pesti csatornákban

Budapest ellenségeinek jó vesszőparipa lehetne, az az első pillanatra pleonázmusnak tetsző tény, amely e cikkben bebizonyitódik és amelyet röviden ugy fejezhetünk ki, hogy Budapesten a szennyviz értéktelen, vagy legalább értéktelenebb, mint más nagy városokban. Természetesen Budapest ellenségei ugy formuláznák ezt a mondatot, hogy itt még a szennyviz is értéktelenebb, mint máshol.

Az okos és szép fejtegetés, amely alább következik, Fock Ede tanácsnoktól, az ut- és csatornaépitő ügyosztály kiváló vezetőjétől származik, akihez a Fővárosi Hirlap munkatársa egy konkrét és a budapesti szennyvizzel összefüggő tervről való információért fordult. Hetek óta beszélnek ugyanis a városházán bizonyos berlini vállalkozókról, akik az óbudai szennyviz kihasználásával szeretnének Budapesten alkalmas területen zöldséget termelni Berlin számára. A terv, már amennyire azt ismerjük, rendkivül költséges, de Budapest számára igen előnyös lenne, bár azt a Fock tanácsnoktól szerzett értesülések alapján kivihetetlennek kell tekintenünk. Az ajánlat abban állott volna, hogy a főváros átengedi hasznositás céljából a berlini vállalkozóknak szennyvizét, amelyet azok a saját költségükön elvezetnek arra a területre, ahol a zöldséget termelni óhajtják. A területet szintén a főváros adja a berlinieknek és bér fejében a termények fele a fővárost illeti, másik felét pedig a berlinieknek köteles átadni napi piaci áron.

Fock tanácsnok nyilatkozatát a következőkben adjuk:

— Ilyen természetü konkrét ajánlatot nem kaptunk. Mindössze annyi történt, hogy jártak nálam berliniek információkért, amely információk a mi szennyvizünkre vonatkoztak. Később még érdeklődtek a szivattyu-telep adatai iránt. Mind a két információt megkapták, de ezek az információk olyanok voltak, amelyek céljaiknak aligha felelhettek meg és igy természetes, hogy a konkrét ajánlat nem érkezett be.

— Megtudták ugyanis tőlem, hogy a budapesti szennyviznek nincs különös értéke, olyan hig, mondhatnám tiszta állapotban kapjuk a szennyvizet, hogy lehetetlenségnek tartom annak termékenyitő célokra való felhasználását. Ennek igen egyszerü oka van és ez az, hogy Budapesten sokkal több vizet fogyasztanak az emberek, mint másutt. Itt egyenesen pazarlásszámba megy a vizpocsékolás, ami egyetlen példából is kiderül. Amig ugyanis Berlinben fejenkint 180 liter viz fogy, addig a budapesti fejenkint való vizhasználat fölülmulja a 300 litert. Igazán nem arra kell ebből következtetni, hogy Budapesten nagyobb tisztaság uralkodnék, mint Berlinben, hanem csak arra, hogy a berlini ember rendesebb és fegyelmezettebb és mindenekfelett pedig arra, hogy Berlinben vannak vizmérő-órák, Budapesten pedig nincsenek. Vizmérő-óra nélkül pedig természetes a vizpazarlás. Másrészt pedig az következik ebből, hogy a budapesti szennyviznek kevés a szennytartalma, kevés a termékenyitő anyaga.

— A szennyviznek termékenyitő erejét különben nem hagyta figyelmen kivül a magyar földmivelésügyi miniszterium sem, mert amikor 1893-ban elkészült a szivattyutelep, azt az utasitást kapta a főváros, hogy kisérletezzék a Csepelsziget felső csücskének szennyviz által való termékenyitésével. A kisérletezések nem vezettek eredményre, ez az oka annak is, hogy most már az óbudai szivattyútelepnek megen-

gedték a szennyviznek a Dunába való torkollását, de azzal a kikötéssel, hogy a kitorkollásnak egészen bent a viz sodránál kell megtörténnie.

— Egyébként a budapesti szennyviznek ma nincs meg még az a sürüsége sem, mint volt a háboru kitörése előtt. Bizony ez is szemmel látható bizonyitéka a háborus szegénységnek, amelynek következése az, hogy az emberek minden anyagot kihasználnak. A háboru előtt tele volt a szennyviz béldarabokkal, a felszinén pedig zsir uszott. Ha ma olyan lenne a szennyvizünk, mint volt a háboru előtt, akkor a főváros nagyon jó üzletet csinálna a szennyvizben levő zsiradék és bél kiválasztásával és az abból készitendő szappannal. Ezek az anyagok azonban ma mind eltüntek, nem kerülnek bele a csatornákba. Tudunk például több gyárat, amely ma maga választja ki a szennyvizből a zsiradékot és magal dolgozza azt föl. A háborus szegénységnek igy lett egyik példája a budapesti szennyviz, amely pedig békében sem volt valami különösképen értékes.

— A berlinieknek ez a körülmény valószinüleg elvette a kedvét a vállalkozástól, nem is szólva arról, hogy a szennyviz elvezetése igen nagy költséget képviselt volna. Hiszen közeli területek, ahol a zöldségakciót véghez lehetett volna vinni, nem igen vannak, de meg a szennyvizet előbb valami magaslatra kellett volna fölvezetni, mert az öntözésnek más lehetőségei nincsenek.

Tanácskozás a fuvarkérdésről

Előtérben a fuvarközpont terve

Ugy látszik, még mindig kevés a központunk, igy vélekedik legalább a kereskedelmi miniszter, aki leiratot intézett a budapesti kereskedelmi és iparkamarához, hogy mondjon véleményt róla, nem volna-e okos dolog megcsinálni a fővárosban a *Fuvaros-Központot,* hogy ilyenformán a fuvarok könnyebben hozzáférhetők legyenek. Egyben felhivta a miniszter a kamarát arra is, hogy kezdjen tárgyalásokat az érdekeltekkel és az igy kialakult véleményről tegyen jelentést. A kereskedelmi miniszter a Fuvar-központ ötletéhez a példát több kis német várostól vette, ahol — ugy mondják — nagyszerüen müködik az intézmény, ami valószinü is olyan helyen, ahol két-három fuvaros van. Sokkal nehezebb lenne azonban a probléma megoldása Budapesten, ahol a fuvarokat központból igazgatni alighanem nagy feladat lesz.

Az érdekelteknél a Fuvarközpont ötlete nem váltott ki valami különös örömet. A központszakértők ugyanis azt mondják, hogy központositani olyasmit, ahol állatról és emberről, tehát egyéni erők igénybevételéről lehet szó, igen nehéz dolog. Az állat és ember ereje, egészsége, munkabirása nagyon különböző, ugy hogy papiroson, telefonon, központban kormányozni alig lehet. A fuvarosok természetszerüen ellenségei a gondolatnak és arra hivatkoznak, hogy a fuvarok maximálva vannak, a központ egyéb céljai pedig elérhetetlenek. A főváros a kamarával való tárgyalást ebben a kérdésben *Vita* Emil dr. tanácsnokra és *Gattein* Hugó dr.-ra, a fuvartelep igazgatójára bizta. Az ő álláspontjuk az, hogy a Fuvarközpont megalkotása teljesen zab és sorozás kérdése. Ha lesz zab, akkor van a lovaknak munkabirása, ha kevesebb lesz a sorozás, akkor lesz fuvaros is.

Ebben a kérdésben különben hétfőn délben tartották meg a kereskedelmi kamarában a jelzett értekezletet.

Képviseltették magukat az ülésen a Közélelmezési Hivatal, a katonai parancsnokság, a székesfőváros, valamint az összes érdekeltek, köztük a malomiparosok, sörgyárosok, szén- és fakereskedők, általában mindazok az iparágak, amelyek könnyü vagy nehéz fuvart igényelnek és ott voltak természetesen a fuvaros-ipartestület küldöttei.

Az értekezleten mindenekelőtt exponálták a kereskedelmi miniszter leiratát, amelyben több német város példájára hivatkozva, nyilatkozattételre szólitja föl a kamarát, szükségesnek tartja-e a fuvarközpont fölállitását. A vita során azok, akik bizonyos érdekképviseletek kiküldötteiként szerepeltek, kijelentették, hogy ők fuvar dolgában jól vannak szervezve, már amennyire azt a háborus állapot megengedi. Hasonlóképpen perhorreszkálták a fuvarközpont tervét a fuvaros-ipartestület kiküldöttei is.

A főváros képviselői azt hangoztatták, hogy akár lesz fuvarközpont, akár nem, egy dolgot mindenesetre organizálni kell és ez a szénnek és fának jövő télen leendő szállitása. Előadták a főváros képviselői e tekintetben azt a konkrét kérésüket is, hogy azokat a katonai fuvarokat, amelyeket a mult télen a főváros rendelkezésére bocsátottak, az idén is megkaphassák. Végül még a speditőrök adták elő kérésüket, amely arra vonatkozott, hogy a vasuton érkező áruk, tehát nemcsak személypodgyász, hanem mindennemü áru házhozszállitása körül kapjanak segitséget.

A kamara a mai ülésén különben határozottan nem foglalt állást a fuvarközpont dolgában, hanem egy albizottságot küldött ki, amely konkrét propoziciókat fog tenni. Ennek az albizottságnak tagjai sorában ott lesznek a katonai parancsnokság, a Máv., a főváros, a kereskedők és a fuvaros-ipartestület képviselői.

Megalakult az uj városháza tervpályázatának szakbizottsága

Az uj városháza ügye végleg és igen komolyan napirendre került. *Bárczy* István dr. polgármester utasitására minden készen áll, hogy az a szakértő bizottság, amelyet az álandó városház tervpályázatának előkészitő munkálatai céljából küldtek ki, hozzá fogjon tanácskozásához. A szakbizottság számára szükséges anyagot a középitési és városépitési ügyosztályok szolgáltatják és *Kabdebó* Gyula, müszaki tanácsos, mint a bizottság előadója, nagyszabásu tanulmányokat végzett.

A szakbizottság első ülésére máris készen állanak a meghivók, mindössze még a dátum nincsen kitöltve rajta. Annyit azonban biztosan tudunk, hogy az uj városháza tervpályázatát előkészitő szakbizottság első ülése junius 14-én, vagy 15-ikén, vagy 16-ikán lesz. A három nap valamelyikén megkezdi munkáját a szakbizottság, amelynek tagjai a következők:

Elnök: *Bárczy* István dr. polgármester; tagjai: dr. *Harrer* Ferenc és *Krátky* János tanácsnokok, mint a tanácsi III. és XIII. ügyosztályok vezetői; *Alpár* Ignác és *Freund* Vilmos a székesfővárosi törvényhatósági bizottság részéről; *Hauszmann* Alajos, a Fővárosi Közmunkák tanácsa részéről; *Hikisch* Rezső és *Sváb* Gyula, a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet részéről; *Lajta* Béla, a Magyar Épitőművészek Szövetsége részéről; *Kertész* K. Róbert, *Korb* Flóris, *Pecz* Samu és dr. *Schulek* Frigyes épitészek, mint a székesfőváros tanácsa által megbizott magyar épitészek; *Pucher* István és *Wellisch* Alfréd, a középitési bizottság részéről; *Lyka*

Ébred már ligetünk . . .

Reggel kilenc óra . . . A hosszantartó forró, szép, de gyilkosan szép idő után hirtelen lehullt üditő zápor utolsó cseppjei a hajnali harmattal elvegyülve, még a liget füszálain remegnek s opálosan csillognak a feltüző napfényen. A liget lassan ébred, az álmos madarak szárnyainak surrogása csak néha hallatszik a sürü lomb között, a vurstli későn kel, a mutatványos bódék varázslatos világot rejtő deszkafala, vasredőnye is lassan kerül le az utca felőli részen, mint nagy szemek bátortalanul nyiladozó pillája; a vurstli lusta, s a pesti ember szórakozása unottan gyürközik neki a napi munkának, — mulatságnak.

A bódék előtt piszkos, rongyos suhancok ödöngenek, söpörgetnek kénytelen-kelletlen, a tegnapi kréta, korom, vagy kármin utolsó nyomaival arcukon. Aztán egy-egy kanna vizet mutatnak meg a portól felhőző járdának, s mint akik jól végezték dolgukat, visszavonulnak a bódé hüsébe, pihenni vagy toalettet csinálni, mert vasárnap van és megkezdődik a forgalom, a cselédkorzó és katona-processzió, a mulatnivágyó oroszok felvonulását nem is emlitve.

Félóra multán minden készen áll. A ringlspil félig lehuzott rolók mögött megtartja a reggeli próbautat, amit — ha jól hallottam — o l a j o z ó m e n e t n e k neveznek, s a gyorsan összeverődött suhancok fájón nézik, mily mesés gyorsasággal röpülnek tova a szürke csikók és pejlovak, utas nélkül, mint valami megvadult ménes, gyorsan és mégis nesztelenül, az automata mennyei zenéjétől kisérve.

— Nincs szive a „t u l a j"-nak, nincs szive beengedni minket, — mondják, loppal egy-egy hüvelykkel följebb taszitva a vasredőnyt, hogy közelébb jussanak az igéret földjéhez, — pedig egy vörös vasába sem kerülne és söpörni is segitenénk, ha éppen fizetséget akar . . .

Ugy látszik, ostromló kérésük nem talál meghallgatásra sehol, egyik bódétól a másikhoz mennek, beszélgetnek, alkudoznak, hogy néhány perc multán növekvő rossz kedvvel, hosszu orral álljanak odébb. Egyedül a „p o f-a u t o m a t a, u j j h u z ó é s i z o m e r ő-p r ó b a" gazdája volna hajlandó természetbeni ellenszolgáltatás fejében segitségüket igénybe venni, ajánlata azonban nékik nem konveniál, s abból a helyes meggondolásból kiindulva, hogy ha ütni kell, hát elverik egymást, roppant lenéző pillantásokkal vonulnak el a lekopott képü gummiember mellett, magára hagyva az öreget, ki buzgón tisztogatja büszkeségeit, a fényes rézgombokat, amelyek most diszül vannak felrakva az oldaldeszkára, bár valaha ott csillogtak a jóltáplált gummiember gömbölyded hasán.

Lassanként mindenütt felhangzik a zene, a B e k e t o w-cirkusz tenyérnyi ablakaiból trombita és nagydob zúg elő, hogy mi folyik odabenn, persze nem tudom, Beketow mester bizonyára ismét valami meglepetést készit elő számunkra. A H e n r y-aréna porondján otthoni negligében járkálnak a müvészek, ott is serényen folynak a próbák. A törött üvegablakon benyulnak a csibészek, felemelik a nehéz vászonfüggönyt, s a résen a jóvoltukból magam is benézek. Az urak ingujjban járkálnak, néhány hölgy gummicipőben, térdig selyemharisnyában, kék vászonbluzban, bugyogóban, mint a „jelmeznélküli" cirkuszi próbákon szokás. Közöttük vagy négy-öt fiatal, kilenc év körüli gyerek, — csupa leendő „világsláger" — akiknek még imponál az ingyenközönség tapsa, veti nyakra-főre a bukfencet és hányja a cigánykereket. A porond közepén egy kopaszodó, mellényes úr, mellette két szőke, kékszemü, nyilván germán fiatal lány, hatalmas, fényes trombitával a vállán, szintén próbálnak, zenekari kisérettel játszanak, bennük ugyan senki sem ismerne rá ebben a toalettben az este olyan káprázatos pompáju, ördöngősen ügyes „zenetrióra."

A zenekar rosszul muzsikál, — ugy látszik, a kezdet kezdetén állanak az uj darabbal — a kopasz férfiu káromkodik, s dől a szájából a szó, mint a záporeső, de mert ő németül hozza a karmester föl- és lemenő, meg oldalági rokonait közelebbi összefüggésbe a jó istennel, kénytelen egy munkást segitségül hivni, hogy a bonyolódott családfát ezen a cikornyás módon — magyarul világitsa meg az emeleten izzadó és fáradhatatlanul hadonászó zenekari főnök előtt.

A nap közben delelőre hajlik, pokoli meleget sugároz, amely elől tanácsosabbnak tartom hüvösebb vidékre visszavonulni. A Barlangvasut előtt megyek el, ahol akaratlan is látom, mint csinálja heti tisztálkodását a félelmetes, motorgyomru sárkány. Ápolója, gépésze és lovasa is egy személyben, friss, égő vörös villanykörtéket rak be az elhomályosult régiek helyett, tüzokádás céljaira szintén hatalmas égőt helyez a szájába, majd a kedves állat farkát porolja le, hogy az ördögien csillogjon a barlang sötétjében is, aztán a zene-automatát helyezi müködésbe, amint ez reggelente a jólnevelt sárkány-családoknál szokás . . .

Ilyesfajta magasszárnyalásu müélvezetek után misem természetesebb, hogy ügyet sem vetek az „E l s ő M a g y a r N e m z e t i H a j ó h i n t á"-ra és csak egy pillanatra állok meg a Lóri, a csodapapagály előtt. Itt is csak azért, mert közönsége akadt, — két, tizennyolc éven aluli, összebujt szerelmes pár — és a kikiáltó szapora szóval invitálja őket, mondván, hogy Lóri, a csodapapagály, bár odabenn félhomály van, mindent megmond és m i n d e n t l á t. Mire a párocskák egymásra néznek, s bár a belépésre a sötét és mégis csábitó kilátások miatt nagy kedvük lett volna, hirtelen ijedten tovarebbennek, hiába szalad utánuk kapacitálni a gyorsbeszédü kikiáltó. Igazuk is van, olyan hely, ahol mindent tudnak, főként mindent l á t n a k, valóban nem nekikvaló.

Magam is elmegyek, a szomszédba benézni, régi barátomhoz, H e l f g o t t bácsihoz, aki amellett, hogy városszerte ismert fényképész, nagy tiszteletben álló elnöke a Mutatványosok egyesületének. Ő a legrégibb lakója a vurstlinak, s emellett arról nevezetes, hogy bódéját minden szezonban más és más divatos szinre festi át. Tavaly kávébarna szinü volt, az idén már fraise-re vedlett át, mint a háborus kávéházi eper-fagylalt, s bár tiz év előtti képek vannak a falára rakva, oly varázslatos, vonzó ereje van, hogy Helfgott bácsi nem adná oda ősi fészkét a legnagyobb váci-utcai müteremért sem.

Károly szakértő, a képzőművészeti albizottság tagjai közül és végül *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsos, mint előadó a székesfőváros épitésztisztviselői közül.

A bizottság tagjai elé pontokba foglalt kérdéseket fog a középitési bizottság terjeszteni. Az ezekre a kérdésekre adandó válaszból formálódnak ki majd azután idővel, amikor a véleményeket már összeegyeztették a városház tervpályázatának alapelvei. A kérdések közt természetesen fölveszi a magáéit a városépitő ügyosztály is, mert természetesen az uj városháza fölépitése igen fontos városépitési kérdéseket is érint.

A bizottság junius folyamán több ülést is fog tartani, ugy, hogy valószinüleg még a nyári szünet megkezdése előtt ki fog alakulni azoknak az alapelveknek az általános képe, amelyeket az uj városház fölépitésénél érvényesiteni kivánnak. Julius és augusztus hónapban szünetelni fognak ezek a megbeszélések, hogy azután szeptemberben ujból nekilássanak a munkának. Ez a két hónap arra való lesz, hogy azalatt a középitési és városépitési ügyosztályok előkészitsék azokat az adatokat, amelyeket a bizottság munkálataihoz kiván. Statisztikai adatok, térképek fognak a legforróbb nyárban is a városházán készülni, hogy mire eljön az ősz, tovább haladhasson minden az utolsó évtizedek legnagyobb budapesti tervpályázata felé.

Bérmozgalom a Müszerüzemben

Bedő Tivadar, a szárazpipás üzemigazgató

Még nem felejtettük el azokat a dolgokat, amelyeket *Dénes* Gy. Aladár bünperének főtárgyalásán hallottunk. Ismerjük a Dénes büneit, de visszaemlékszünk arra is, hogy sok tekintetben jól, okosan és mindenekfölött jövedelmezően (a fővárosnak is jövedelmezően) sáfárkodott Dénes Aladár. Amikor azonban Dénest lecsukták, megkezdődött a Müszerüzemben a nagy ördögüzés. A jelszó az volt: kifüstölni a Dénes emlékét, eltüntetni mindent, ami rá emlékeztet, lerombolni még azt is, ami jót csinált.

Bedő Tivadar, aki előbb a számvevőségnél aratta babérjait, most mint üzemigazgató, nem a jövedelemfokozással, hanem spórolással akarta a Müszerüzem mérlegét megjavitani. Annyira ment ebben a kereskedelemgyilkos bürokratizmusban, hogy még a munkások hetibéreit is redukálta. Heti 2—12 koronával kaptak akkor a munkások kevesebbet, mint Dénes idejében, pedig a drágaság is nőttön-nőtt.

A mult ősszel azután a munkások a tanácshoz fordultak, hogy orvosolja sérelmüket. *Márkus* Jenő dr. tanácsnok fogadta a vezér fémmunkások küldötteit, de minden hiába. A városházán kimondták a szentenciát, hogy Dénes pazarolt, a munkásokra dobálta ki a pénzt. Egyben azonban felhatalmazta a tanács *Bedő* üzemvezetőt, hogy utólagos jóváhagyással fölemelhesse a munkások hetibérét 58—75 koronára.

Bedő azonban nem igen élt a tanács engedelmével. Spórolt tovább, körömszakadtig. Tudniillik a munkások körömszakadtáig. Most aztán ujra elfogyott a munkások türelme. Ujabb beadványnyal fordultak a tanácshoz. A beadvány szerény, csöndeshangu és szóról-szóra igy hangzik:

Budapest Székesfőváros tek. Tanácsának.

Alulirottak, a Községi Müszerüzem munkásai, azon alázatos kérelemmel járulnak a tek. Tanácshoz, miszerint a mai nehéz megélhetési viszonyokat tekintetbe véve, segiteni kegyeskedjék rajtunk, mert a mai nehéz megélhetési viszanyokat tekintetbe véve, majdnem teljes lehetetlenség mai keresetünkből megélni. Szabad legyen hivatkoznunk a békeidőbeli állapotokra, amikor a munkás keresete meghaladta a 40—50 koronát. Akkor igen szépen meg tudtunk élni, de ha tekintetbe vesszük a mai állapotokat, akkor azt látjuk, hogy mai jövedelmünk a békeidőbelinek csak negyedrészét teszi, hiszen a tek. Tanács figyelmét sem kerülhette el, hogy az élelmiszerárak 400—500 százalékkal emelkedtek, a ruházati cikkek pedig ennél is nagyobb mértékben. Ismételve kérjük a tek. Tanácsot, méltóztassék nekünk, mint más üzemeknél az szokásban van, drágasági pótlékot adni, vagy ha ez nem lehetséges, akkor fizetésjavitást adni.

Aláirások.

Igy beszélnek a müszerüzem munkásai, akik még elmondták, hogy más üzemekben a szerelőknek heti 80—100 korona a fizetésük, mig a müszerüzemben legfeljebb 60—70 korona. Ugy értesülünk, a tanács legközelebbi ülésén fog a munkások kérelme fölött dönteni.

A lakás-meetingről

Az épitkezések megkezdésének előfeltételei: olcsó hitel, célszerü adózás és az épitkezési szabályzatok liberális kezelése

Kabdebó tanácsos nyilatkozata

Az a lakás-meeting, amelyet a Magyar Mérnök- és Épitész-Egyesület Wekerle Sándor dr. elnöklésével csütörtökön tartott meg, kiindulópontja lesz annak az akciónak, amely a háboruról a békére való átmenet egyik természetszerüen legfontosabb problemáját lesz hivatva megoldani. Ami eddig történt, méltó nyitánya az elkövetkezendő hatalmas munkának. Az elfogadott határozati javaslat négy pontja a legelső szükségességeket foglalja magában. Hogy az épitkezési kérdések iránt érdeklődőket minden idevágó kérdésben tájékoztassák és hatékonyan támogassák, ez elmaradhatatlan feltétele annak, hogy az épitkezések meg is kezdődjenek. Életbevágó kérdés az is, hogy a hatóságok és magánosok által való lakásépitések számára olcsó hitelt, célszerü adózást és az épitkezési szabályzatok liberális kezelését biztositsák. A gondoskodás másik legfontosabb feltétele, hogy az épitkezéseket ne csak a pénzügyi oldalról támogassák, hanem hogy az épitőanyag hozzáférhetősége is meglegyen. Ezért kivánja a lezajlott lakásmeeting az épitő-fuvar, épitő-anyagok, munkaerő és az épitkezés minden szükségletének alkalmas eszközökkel és módokkal való előteremtését és a háboru után felszabaduló összes épitőanyagok, szerszámok és szállitóeszközök Magyarországot megillető részének biztositását és arányos elosztását.

Ezeket a határozatokat pedig olyan tanácskozás hozta meg, amelyen minden, a legellentétesebb érdekek is képviselve voltak. És éppen ez az, ami a határozat igazi, komoly, nagy értékét megadja.

A lakáskérdés megoldásának egyik legelkesebb és legtevékenyebb mozgatója Kabdebó Gyula müszaki tanácsos, a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet épitkezési osztályának kiválóan agilis elnöke, akinek a lakás-meeting megtartása és sikere körül is rendkivüli érdemei vannak. Éppen ezért hozzá fordultunk, hogy vázolja a Fővárosi Hirlap olvasói előtt a meeting eredményeit és azokat az irányokat, amelyeket az akció a jövőben követni kiván. Kabdebó tanácsos a következőket volt szives előttünk kifejteni:

— Ami mindenekelőtt a tanácskozás célját illeti, nem kell másra hivatkoznom, minthogy láttuk a lakáshiány növekedését s igy felmerült a szüksége annak, hogy behatóbban mérlegeljük a helyzetet. Viszont annak megokolása, hogy éppen *Wekerle* Sándorhoz fordultunk, legfőként abban rejlik, hogy Wekerle csinálta meg 1908-ban a főváros fejlesztéséről szóló törvényt, amely szerint mindazok a lakóházak, amelyeket a hatóság azért épit, hogy önköltség mellett adja bérbe, minden adótól és adópótléktól mentesek. Az önköltség azonban az épitési tőke 6 százalékát és a telekérték 4 százalékát meg nem haladhatja. Tekintve, hogy Budapesten 25 százalékra tehető az adó és adópótlék a bérből véve, az ennek a törvénynek alapján épitett ház 25 százalékkal olcsóbb lakásokat tud produkálni, mint az adóköteles ház.

— Ennek a Wekerle-féle törvénynek kieszközlése tulajdonképpen *Bárczy* István dr. polgármesternek az eszméje volt és azt a paragrafust, amely az egésznek legfontosabb pontja, együtt szövegezte meg *Wekerle* és *Bárczy*. Ennek a törvénynek alapján azután két irányban kezdődött meg a munka. *Wekerle* megalkotta a kispesti állami munkástelepet (Wekerle-telep), ahol 4000 lakás épült huszonöt millió költséggel, *Bárczy* pedig fölépittette a budapesti 6000 kis lakást harminc milliós költséggel. Azonkivül, hogy Wekerle nagy egyéniségét és fölényes közgazdasági tudását mindnyájan módfelett becsüljük, mégis csak az előzmények voltak azok, amelyek természetessé tették, hogy Wekerlét arra kérjük, hogy a mozgalom élére álljon.

— Wekerle már a meghivásnál is kijelentette, hogy *a hatósági lakásépitést ma is szükségesnek tartja* és sajnálja, hogy a főváros a háborut megelőző depresszió idején a kölcsönök drágasága következtében nem volt képes folytatni az akciót, mert most már a 6 százalék a drágább kölcsönök idején nem fedezné az önköltséget, tehát a törvényt módositani kellene. *Azt is sajnálta, hogy a kormány sem folytatta a hatósági épitkezést, ami pedig annyira elő volt készitve, hogy Wekerle Kőbányán az Ó-hegy dülőben már a nagy telekkomplexumot is megvásárolta.* Ezeken a telektömbökön nemcsak egészen kislakások, hanem már a *tisztviselőknek való három szobás lakások is épültek volna,* mert a főváros akciója mutatta meg éppen, hogy a főváros által épitett ilyen lakásokra milyen nagy szükség volt. A törvényben ugyanis maximálisan a három szobás lakások vannak ebbe a kategóriába beillesztve.

— A főváros lakásépitési akcióját a magánfeladatkörbe való beavatkozás cimén a közgyülésen is megtámadták, amikor *Vázsonyi* Vilmos kifejtette, hogy a főváros egy fillér terhet sem vállalt, mert a bérek nemcsak az önköltséget fedezik, hanem a telkeket is kamatoztatják, ugy hogy az olyan telkek, amelyek azelőtt értéküknek fél százalékát sem hozták, most 4 százalékot jövedelmeznek.

— Nagyon fontos ezeknek megvilágitása azért, mert a már január óta folyó mérnökegyleti tárgyalások a lakásinségen való segités pozitiv és leggyorsabb eszközéül csakis a hatósági és pedig állami lakásépitést állitották oda, mert *az épitkezésekhez szükséges különböző anyagokkal a központok következtében kizárólagosan a kormány fog rendelkezni.*

— Magát az ankétet mindama nagy politikai szervezetekből és egyesületekből állitották össze, amelyek a lakásépités kérdésében bármiyen kapcsolatban vannak. Ott voltak a lakók, a háziurak, a munkadók, a munkások, a mérnökök, az épitészek, az orvosok, a bankok és más hasonlók. A hatóságokat, a kormányt és a fővárost hivatalosan azért nem hivtuk meg, mert az ankét határozataival kérelem formájában épen ezekhez fogunk fordulni. Azért a hatósági személyek is számosan vettek részt az ankéten, mint egyszerü hallgatók.

— A határozati javaslat négy pontja, véleményem szerint, kifejezi mindazt, amit a mai viszonyok között, mint előkészitést, meg kell és meg lehet tenni. A legfontosabb kérelem az, hogy széles hatáskörrel felruházott olyan állami szervezet létesüljön, amely a lakásépités ügyét gondjaiba veszi. *Sokan közmunka-miniszteriumra, sokan pedig lakásközpontra gondolnak.* Ezt a javaslatot az ankét egyhangulag fogadta el és akkor még egy inditványt tettek

---

Helfgott bácsi régi ösmerőshöz illő, lekötelező szivélyességgel fogad, s miután biztosit arról, hogy annyi a dolga, hogy nem ér rá, egy szó — nem sok — de annyi nyilatkozatot sem adni, s azért a napilapok tudósitóit is a jövő hétre kérette magához, kivételesen beszélni kezd. Elmondja, hogy csodaujdolgok készülnek a vurstliban, s bár az előkészületek a legnagyobb titokban folynak, annyit mégis elárulhat, hogy csodájára fognak járni az emberek hetedhétországból is. Csak a tanács engedélye kell még hozzá, de az is meg lesz hamarosan, Helfgott bácsit szeretik a városházán és nem fogják hevertetni soká az aktát, amely alatt az ő patinás, jócsengésü neve diszeleg. Ha meglesz az engedély, akkor majd beszél amennyit akarok, sőt talán egyszeri belépésre jogositó szabadjegyet is szerez a számomra, persze baráti alapon, különös kedvezményképpen, de — ismétli — csak a jövő hét folyamán.

Jövő hét, az persze nekem hosszu terminus, tul akartam hát járni Helfgott bácsi eszén és a saját szakállamra megindultam ujdonságot keresni a vurstliban. De Helfgott bácsinak igaza volt, idekünn minden titokban történik és máról holnapra gombamódra sarjad elő a földből. Semmi előkészület nyomát nem találtam, csak a Hadi-Park készülő épületeit, de az nem a vurstli birodalma és azt Helfgott bácsiék lenézik szörnyümód, mert nem a nagyközönségnek való és külön beléptidijjal jár, akár a Nemzeti Park, vagy más egyéb, önkéntes uraknak és örmestertől fölfelé . . . Igy hát bele kell nyugodnom a változhatatlanba s a főváros tanácsától függővé tennem, hogy mikor publikálhatom Helfgott bácsi nyilatkozatát a „Fővárosi Hirlap" hasábjain. Miértis alázattal figyelmeztetem a tekintetes Tanácsot, miszerint kegyeskednék hamar elintézni a vurstli kérvényét, mert csak igy juthatok be Helfgott bácsi fogadó-szobájába és igy kaphatom meg a nyilatkozatot és a megigért szabad-jegyet, amelyre pedig az előrehaladt idényre való tekintettel, sürgető szükségem vagyon . . .

B. P.

arra nézve, hogy *a propaganda állandó intézésére* válasszon bizottságot az ankét. Amint a határozati javaslat és pedig *az összes felszólalások teljes szövegével* együtt a kormány elé kerül, ez a bizottság megalakul a Magyar Épitész- és Mérnök-Egylet vezetőségével az élén. Részt vesznek benne az összes szervezetek, amelyek az ankéten képviselve voltak. A bizottság a megalakulás után elkezdi a részletes munkát, sorra veszi az összes fölvetett kérdéseket.

— Például az épitőanyagok részletkérdéséről szólva, még mindig vannak apróbb részletek, meg kell állapitani a téglának, fának, cementnek, vasnak mai készenálló mennyiségét, a várható szükségletet, annak előteremtési módját, az árak alakulását. Mindezekre a kérdésekre nézve ez a bizottság lesz hivatva az adatokat összegyüjteni és feldolgozni és ezeket a kormány által megalakitandó hatósági szervezetnek haladéktalanul rendelkezésére bocsátani.

— A bizottság megalakitása a legközelebbi jövőben fog megtörténni és abból a zárószóból, amelyet *Wekerle* Sándor dr. az ankéten tartott, azt remélik az érdekeltek, hogy sikerülni fog Wekerlét ennek a bizottságnak diszelnökévé megnyerni, kivéve azt az esetet, amikor Wekerle nem diszelnöke, hanem legfőbb pártfogója lesz a bizotság munkájának.

Városházi kabaré.

•••

Kormányválság.

A városházán is természetesen ebben fő mindenkinek a feje, ki lesz az uj miniszterelnök, ki lesz az uj belügyminiszter? Közben más tárcákról is esik szó, Bárczyt emlegetik, Vázsonyit, még Springert is államtitkárnak. Majd bolond lesz Bárczy elmenni lictornak Rómába, amikor consul lehet Hispaniában?!

Általában nem nagyon szomorkodnak a rendszerváltozáson. Annál inkább meglepődnek hát, amikor egy ellenzéki városatya igy sóhajt fel:

— Én sajnálom Tiszát és Sándor Jánost.

Megrohanják tizen is, hogy lehet ilyet mondani.

— Ismeritek a C'oignard Jeromos abbé történetét az Anatol France regényében? Ez az én szomoruságom esete is. Az abbé elbeszélte, hogy Syracusában egy rettenetes, kegyetlen, gyilkos zsarnok uralkodott: Dyonisos. Mindenki a haláláért imádkozott, mindenki gyülölte és vesztére tört. Egyszer meghallja a zsarnok, hogy egy nagyon öreg asszony mindennap azért imádkozik a templomban: adjanak az istenek a zsarnoknak minél hosszabb életet és uralkodást.

Ez még a zsarnokot is meglepte és magához hivatta a vén asszonyt. Megkérdezte tőle:

— Miért imádkozol értem? Ugy szeretsz?

— Dehogy is szeretlek. Utállak, gyülöllek, megvetlek. Én is, mint mindenki.

— Hát akkor mért imádkozol értem?

— Amikor kislány voltam, rettenetes zsarnok kinozta Syracusát. Az emberek azon imádkoztak, hogy pusztuljon el, mert ennél rosszabb már nem jöhet. El is pusztult, uj zsarnok jött. Még elvetemedettebb, még kegyetlenebb. Akkor ennek a pusztulását várták. Ennél igazán nem jöhet aljasabb. Elpusztult s az utóda még elvetemedettebb volt. Azután jöttél te. Te már nem is vagy ember. Fenevad vagy, vérszopó, hiéna. Ha te elmész: ki jöhet még utánad? Az már nem is fenevad lesz, az maga lesz az ördög. Én tudom, mert mindig csak rosszabb jött. Ezért imádkozom én érted.

Eddig a mese. Igy folytatta a városatya:

— Tisza garázdálkodott. Elnyomta Budapestet. A pusztulását követeltük. Akkor jöttek a darabontok. Még kutyább állapotok következtek Budapestre. Imádkoztunk, hogy pusztuljanak, mert csak jobb állapotok jöhetnek. Arra jött a koalíció. Pokol lett az életünk. Jöjjön más, követeltük, mert ennél csak jobb jöhet. És jött a munkapárt. Ez volt a mi kinszenvedésünk betetőzése. A tapasztalat azt bizonyitja, hogy a fővárosra minden uj zsarnok rosszabb lett a réginél. Én hát Tiszáért imádkozom, — mint a syracusai vén asszony Dyonisosért — mert ezután a zsarnok után ujabb zsarnok jöhet, jön is bizonyosan, aki zsarnokságban még őrá is ráduplázik?!

K. A.

Közélelmezési morzsák

A vajháboru kulissza-titkai — A vágódijak fölemeléséről — Vázsonyi a községi élelmiszerüzem hivatásáról

A vajról

A vaj-ügy zavaros hullámai a tanácsból átterjedtek a tizesbizottságba is, ahol *Folkusházy* Lajos tanácsnok ujból elmondta a Haditermény ellen szóló vádjait, amelyeket a tanácsülésen történtek után már ismertetett a *Fővárosi Hirlap*. A tizes bizottság — mit tehetett egyebet? — helyeselt Folkusházynak és biztatta, hogy csak vegye fel a harcot a Haditerménnyel.

A harc pedig azóta sem oldódott meg, hiszen Folkusházy ma is a régi erélylyel hangoztatja, hogy a főváros élelmiszerüzeme tudja egyedül elosztani igazságos módon a vajat és hogy a Haditermény, ha mást cselekszik, akkor egy meglevő szervezet helyett uj szervezetet alapit. Ezzel szemben azonban a H. T. arra hivatkozik, hogy ő ad a fővárosnak is vajat, de nem mindent ad oda, nem engedi a vajkereskedelmet monopolizálni, hanem a kereskedelemnek is segitséget akar nyujtani.

Most már azonban teljes határozottsággal jelenthetjük, hogy *a héten lesz vaj!* És nekünk, a fogyasztóközönségnek, ez a legfontosabb. *A Haditerménynek a budapesti hütőházban negyven vaggon vaja van elraktározva, ez a közeli napokban megjelenik a piacon.*

Amikor azonban a vigasztaló hirről tudomást szerzünk, nem lesz érdektelen röviden, szakkörökből szerzett információk alapján elmondani a vajháboru titkait, amelyek megvilágitják, miért kellett hosszu heteken át vaj nélkül szükölködnünk? Mindenekelőtt a derék dánok étvágyát kellett egy kicsit lecsillapitani. Ebben a tekintetben a Haditermény r.-t. okosan, erélyesen és eredményesen járt el. A Haditermény ugyanis a berlini Z. E. G.-el egyetértően nem volt hajlandó a dán vaj-exportőrök őrült árugrását követni és visszautasitotta a horribilis árakat, és el volt tökélve, hogy inkább szüneteltet az importot, mintsem hogy a magyar piacra 15—18 koronás vaj kerüljön. A H. T. akcióját *Kürthy* báró is helyeselte és igy egy ideig tényleg nem is jött be dán vaj Magyarországra, az import-sztrájk azonban eredményt hozott. A dánok észbekaptak, s miután Angliába sem volt módjuk szállitani, kénytelen volt a dán export a berlini Z. E. G.-el és a budapesti H. T.-vel szemben igényeit lemérsékelni. Igy aztán megindult a vajimport és szóról-szóra ugy van, ahogy Folkusházy tanácsnok mondta a tanácsban és a tizes-bizottságban: a Haditerménynek ma negyven vaggon elraktározott vaja van a hütőházban.

A kereskedők természetesen szivesen látják azt a harcot, amely most viszont a főváros és a Haditermény között fejlődött ki, mert azt remélik, hogy ezen a réven áruhoz fognak jutni. Persze a kereskedők, akik az élelmiszerüzem miatt telve vannak keserüséggel *Folkusházy* tanácsnok ellen, azzal vádolják a fővárost, hogy azért követeli a negyven vaggon vaj kiadását, hogy ezáltal négyszázezer koronás haszonhoz jusson és jövedelmet biztositson az élelmiszerüzemnek. A tény azonban az, hogy Folkusházy tanácsnok a jegyrendszernek és a városi elosztásnak bevállt módszerére hivatkozik és ezen az alapon kivánja a H. T. egész vajanyagát. A Haditermény azonban hadat üzent a községesitő politikának és a magánkereskedelmet is támogatni kivánja, annál is inkább, mert a vajárak maximálása mellett visszaélésekről szó sem lehet.

A Közélelmezési Hivatal abban az értelemben döntött, amint a Haditermény javasolta. A főváros ugyan kap vajat, sőt többet kap, mint a szabadkereskedelem, de egyben a magánkereskedelmet sem zárják ki vajárusitásból, ami által a vajat mindenesetre hozzáférhetőbbé teszik. A legfontosabb azonban, hogy e héten lesz vaj.

Emelik a vágódijakat

A héten összeül hosszu idő után a közélelmezési bizottság is és dönteni fog egy régen vajudó kérdésben: fölemeljék-e a *vágódijakat*, vagy se? Ez az ötlet is, abban a nagy ötletnépvándorlásban született, amikor a városházán kiadták a jelszót, hogy mindenki gondolkozzék, hogyan lehetne a jövedelmeket szaporitani, a főváros megbillent háztartási mérlegét helyreállitani? A sok keservesen kifundált mentőötlet közül való a vágódijak fölemelése is, amelyből valószinüleg szintén várnak pár százezer koronás többjövedelmet. A közélelmezési bizottságnak azonban fontolóra kell vennie, nem fog-e ez az ötlet visszafelé elsülni? Sehogysem látjuk biztosnak a dolgot, pedig nem is a főváros pár százezer koronáját féltjük, hanem attól tartunk, hogy a közélelmezés körül lehetnek bajok. Szakemberek legalább nyomatékosan felhivják a figyelmet, hogy a vágódijak felemelése arra vezethet, hogy egy szép napon nem lesz Budapesten zsir és disznóhus. Pláne a mai háborus viszonyok között az ilyesmi nem tartozik a lehetetlenségek birodalmába. A vidéken is vannak ugyanis igen jó vágóhidak, ahol lényegesen olcsóbbak a vágódijak, mint Budapesten lesznek. Ez azt fogja eredményezni, hogy a sertéskereskedlem e vidék felé fog gravitálni, vidéki vágóhidakon ölik le a sertéseket, a levágott sertés pedig ott is marad és nem jut el a fővárosba, amely ilyenformán hátrányba jut a vidékkel szemben. A vágódijak felemelésének kérdése tehát először alaposan meggondolandó, mert megeshetik, hogy pár százezer korona haszonért tönkre fogják tenni a budapesti piacot.

Vázsonyi a bódé-mániáról

Az egész ország kereskedői között, de legfőként Budapesten nagy örömet keltett Kürthy Lajos bárónak az a rendelete, amelyben utasitja a hatóságokat, hogy a hivatásuk keretén tulmenő kereskedelmi foglalkozást bizzák az arra hivatott kereskedelemre. Ezzel a rendelettel vonatkozásban az Élelmiszer Ujság Vázsonyi Vilmos dr.-nak egy nyilatkozatát közli, amely nem bánik tulságosan keztyüs kézzel a főváros élelmiszerpolitikájával. A Vázsonyi-féle nyilatkozatnak és álláspontnak a jövőben igen fontos szerep juthat, miért is érdekesnek tartjuk annak közlését:

— Most is az az álláspontom, amit a bódérendszer megindításakor kifejtettem. Lehetetlen dolognak tartom, hogy a főváros konkurrenciát csináljon a kiskereskedőknek, mert a fővárosnak csak az lehet a hivatása, feladata, hogy az élelmiszer-felhozatalt megszervezze, központi árubeszerzési raktárt létesitsen, vonuljon be oda összes üzemeivel, az élelmiszereknek a közönséghez való juttatását azonban bizza rá a megbizható, legitim kereskedelemre. Erre vonatkozólag konkrét terv is volt már, amely abból állott, hogy a főváros alapitson egy nagy részvénytársaságot, szerezze be nagyban az élelmiszereket, vegye át a Hütőház (Élelmiszerszállitó r.-t.) telepét és üzemét és az árut limitált áron, a kereskedők utján juttassa el a közönséghez. Ez a terv azonban, nem tudni mi okból, meghiusult.

— A Közélelmezési Hivatal elnökének rendeletéről nem tudom, hogy vajjon az a fővárosra is vonatkozik-e, a rendeletben kifejezésre jutott elvet azonban feltétlenül helyeslem. *Lehetetlenség, hogy a főváros a mai rendszert fenntartsa;* az a néhány bódé, amely 6 esztendő előtt megnyilt, csakis arra jó, hogy bizonyos standardot, bizonyos árnivót mutasson a főváros. Minden kiterjesztését a községi élelmiszerüzemnek a leghatározottabban ellenzem, mert a fővárosnak nem lehet az a célja, hogy adófizető polgárait tönkre tegye.

Nagy sarok-bérház

villamosmegálló mellett, kislakásokkal, két év előtt épült, **250.000 korona készpénzzel** megvehető. — Ajánlatok a „Fővárosi Hirlap“ kiadóhivatalába küldendők: **„Alkalmi vétel“** jeligére.

Események

Olcsó városi telket akar a zsirügynök. A háborus konjunkturák sok furcsa ötletet és furcsa sikert teremtettek már. Minél furcsább üzleti gondolata volt valakinek, annál jobban sikerült. Valószinüleg ezek a szeszélyes esetek adták meg a bátorságot annak a *Sándor* József nevü zsirügynöknek, akinek az Isten annyira felvitte a dolgát, hogy a főváros e heti pénzügyi bizottsági ülésének meghivóján is szerepel. A háboruban jó cikk a zsir, csoda-e, ha Sándor urnak is szük lett Macedónia? Szalámit akar tehát gyártani. A fontos azonban, ugy látszik, nem is a szalámi, hanem az olcsó telek, amit a zsirügynök ur most akar kieszközölni a fővárostól. Nem kevesebb, mint 2000 négyszögöl kell tehát a leendő szalámigyárosnak, reméljük azonban, hogy terve — minthogy a város telkét a forgalmi értéken jóval alul szeretné megkapni — már a pénzügyi bizottságban hajótörést fog szenvedni és a bizottság tagjai nem fogják azt másnak tekinteni, mint ami, vakmerő, de halvaszületett háborus ötletnek.

Harrer tanácsnok előadása Boroszlóban. Multheti számunkban megirtuk, hogy Bárczy polgármester, Harrer és Wildner tanácsnokok a bajtársi szövetség községi szakosztályának ülésére Németországba utaznak. Időközben a polgármestert más oldalu, halaszthatatlan teendői itthon marasztalták, mig ellenben a két tanácsnok elutazott. Most arról értesülünk, hogy a német, magyar és osztrák bajtársi szövetségek községi szakosztályai pénteken Boroszlóban együttes ülést tartottak, amelyen dr. Harrer Ferenc tanácsnok ismertette a magyarországi városok szervezetét. Történelmi visszapillantás után behatóan beszámolt a községi igazgatási szervekről és ezek feladatairól s e közben érdekes összehasonlitást tett az ausztriai és a németországi viszonyokkal. Utalt arra, hogy a németországi viszonyokhoz való közeledés alapján bizonyos reformok lehetségesek.

A budapesti kikötő munkálatairól. A budapesti kereskedelmi és ipari kikötő munkálatai tovább folynak, a kotrás jelentékenyen előrehaladt. A mult héten egy a földmivelési miniszterium és a főváros képviselőiből alakult szükebbkörü albizottság látogatott el a helyszinére *Fock* Ede tanácsnok és *Józsa* László miniszteri tanácsos vezetésével. A bizottság a töltési munkálatok és a partfalak kérdésében folytatott tanácskozásokat.

A Beketow-cirkusz bérletének meghosszabbitása. A pénzügyi bizottság pénteken fog dönteni a cirkusz bérletének meghosszabbitása fölött, s miután az egyedüli pályázó Beketow Mátyás, a cirkusz eddigi bérlője, a bizottság mindenesetre a bérlet meghosszabbitása mellett fog dönteni. Jogos és méltányos döntés lesz ez, hiszen Beketow évek hosszu sora óta igazán nivós és élvezetes előadásokat produkál és a budapesti közönség rokonszenvét módjában volt tökéletesen magához láncolni.

Az idegenforgalmi iroda és az országos mérnökgyülés. A főváros idegenforgalmi hivatala ezidőszerint az országos mérnökgyülés előkészitésével foglalkozik, amely gyülésnek egyik legfontosabb kérdése a mérnöki kamarák megalkotása érdekében fölveendő akció lesz. A gyülésen — ugy számitanak — mintegy másfélezer mérnök fog megjelenni. A gyülés napját eddig nem lehetett megállapitani, miután annak fővédnökségét a király vállalta el, de ezideig még nem rendelkezett, hogy mely napon kivánja a gyülést megnyitni.

Fővárosi Orfeum. A csütörtöki, hazafias és jótékony célokra megtartott előadással a Fővárosi Orfeum méltóan berekesztette sikerekben szép játékidényét, amelyre az uj igazgatók jogos büszkeséggel és megelégedéssel tekinthetnek vissza. Az orfeum vezetői a legközelebbi idényt még nagyobb buzgalommal és lelkesedéssel fogják előkészíteni.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

Alapitvány gyermekágyas nők részére. Erős Sándor dr. székesfővárosi bizottsági tag 10.000 koronás alapitványt jelentett be a polgármesternél anya- és csecsemővédő célokra. Az alapitvány dr. Erős Sándor elhunyt feleségének emlékét óhajtja megörökiteni s az alapitó intenciója szerint „Dr. Erős Sándorné, szül. Heller Amália" nevét fogja viselni és kamatait évenként 3—4, a Terézvárosban lakó gyermekágyas nő támogatására kell forditani. Az alapitványt a Népjóléti Központ fogja kezelni.

A magyar zene legklasszikusabb interpretátora, az öreg Banda Marci és a cimbalommüvészet utólérhetetlen virtuóza, Banda Edus ezidőszerint az Andrássy-úti Helvetia-kávéházban (Nagymező-utca sarok) játszanak. Az ujjáalakitott, szigoruan családi jellegü kávéházban naponkint összegyülnek Banda Marci tisztelői és áhitattal hallgatják a nagy magyar cigánymüvész játékát.

Berlini kert. A fővárosnak első és ezidőszerint egyetlen nyári szórakozóhelye: a Berlini kert, a napokban megnyilt és nagyszabásu müsorán elsőrangu szinházi és kabaré-attrakciók szerepelnek. A domináló magyar rész erősségei: Szőllősi Rózsi, Magyari Lajos és Kabos Gyula, akik egész sor slágerszólóval és Emőd Tamás és Pártos Jenő „Ott tul a rácson . . ." c. operettjével naponkint nagyszerü mulatságot szereznek. A német részben Hilda Radnay és Jaro Fürth, a bécsi Volkstheater müvészei játsszák el a „Der schwarze Falter" c. szkecscset, Grete Ly, a Carltheater primadonnája, Jenny v. Krisztinkovich, egy uj táncecsillag, Kovács Lili, Hapy Hauser, a groteszk táncfenomén és a kabarészámok hosszu légiója aratnak még sok sikert és dicsérik Mérei Adolf igazgató áldozatkészségét és müvészi izlését.

A Tőke

A fakereskedelem megnyomoritása.

Az a rendelet, mely a fakészletek rekvirálását és faértékesitő-hivatal név alatt uj központ felállitását mondja ki, a bukott kormány egyik legszerencsétlenebb alkotásának mondható. Az ország nyakig uszik a központokban és most, amidőn gazdasági életünk kitünőségei minden nap a szabad kereskedelem visszaállitását sürgetik, ismét egy olyan üzletágat nyomoritanak meg, mely a hadiállapot nehézségei dacára is kielégitően müködött. Hogy a hadiérdekek mennyiben követelték ennek az uj központnak a létesitését, arról nincsenek adataink, azt azonban a fakereskedelem és fatermelők köreiből szerzett információink alapján állithatjuk, hogy gazdasági szempontok semmivel se indokolták a fa- és faszén-forgalomnak a gúzsba kötését. A rendelet az érdekelt körökben óriási meglepetést keltett. A legfurcsább a dologban az, hogy a rendeletet a miniszteri bürókban készitették, anélkül, hogy a szakma hivatott képviselőinek véleményét kikérték volna. A kormány ezuttal is azt az óriási hibát követte el, hogy egyik legfontosabb közszükségleti cikkre meglepetésszerüen rátette a kezét, meg se hallgatva azokat, akik a faszakmában vezető szerepet töltenek be és a magyar fakereskedelem felvirágoztatásában maradandó érdemeket szereztek maguknak.

A rendeletnek bevallott célja, hogy a spekulációt megfékezze és a többtermelést előmozditsa. Ez mindenesetre dicséretes szándék, csakhogy ha a rendeletet figyelmesen végigolvassuk, azt látjuk, hogy a faértékesitő-hivatal szerény neve alatt meghúzódó uj központ felállitása a faforgalom és a fatermelés formális *államositását* jelenti és pedig egyenesen a magánprodukció veszélyére és kárára. A magyar fakereskedők és fatermelők exisztenciájukat látják veszélyeztetve és megnyugtató nyilatkozatokat várnak a kormánytól arra nézve, hogy a rendelet végrehajtása és a központ felállitása olymódon fog történni, hogy a faüzlet és a fatermelés eminens érdekei kellőleg megóvassanak. Ehhez szükséges, hogy a faközpont vezetése a szakma leghivatottabb embereinek a kezeibe legyen letéve és hogy az intézmény ne bürokratikus, hanem szigoruan üzleti alapon kezeltessék.

A fakereskedelem uj rendje dolgában kérdést intéztünk a szakma egyik legkiválóbb képviselőjéhez, aki ezeket mondotta nekünk:

— A fakereskedelem és a fatermelés szabályozása tárgyában kiadott kormányrendelet alkalmas arra, hogy anarchiát teremtsen ebben az egyetlen üzletágban is, mely az egész háboru alatt a hadsereg és a magánfogyasztás szükségleteit mindeddig kielégitő módon látta el. A megrendszabályozás meglepetésszerüen ért bennünket, habár az osztrák „Holzwirtschaftstelle" felállitása óta sejthettük vona, hogy nálunk hasonló intézkedéseket terveznek. Csakhogy amig Ausztriában a kormány az érdekelt szakkörökkel való beható tanácskozás után cselekedett, addig nálunk bennünket meg se hallgattak és döntöttek egy oly dologban, mely elsősorban a mi bőrünkre megy. És amig az idevonatkozó osztrák rendelet határozottan kimondja, hogy a Holzwirtschaftstelle a fatermelés és a faforgalom viszonyaiba közvetlenül nem nyulhat bele, addig a magyar rendelet értelmében a faértékesitőhivatal egy mindenható állami központ, mely nemcsak belenyul a dolgainkba, hanem egyenesen létérdekeinket veszélyezteti. Sok bajt fog okozni az áraknak olyan módon való megállapitása, amint azt a rendelet kontemplálja, annál is inkább, minthogy itt választott birósági vagy járásbirósági procedurának is helye van. Hátrányosan fogják befolyásolni a fakereskedelmet azok a meglehetős magas dijak, melyeket a faértékesitő-hivatal a bejelentett készletek után szedni fog. Igaz, hogy ezeket a dijakat a közvetitő-kereskedelem végre is a fogyasztóra lesz kénytelen átháritani, ami természetesen a fa további drágulását fogja maga után vonni. Ami pedig végül a többtermelést illeti, hát ezt a kormányrendelet semmiesetre se fogja előmozditani. Sőt bátran merem állitani, hogy annak egyes intézkedései a termelés csökkenésére fognak vezetni. Többtermelés állami kényszerrel nem érhető el; itt a magánkezdeményezésnek kell intenziv akciót kifejtenie, hogy célt érjünk. Ez pedig csak a termelés és kereskedelem teljesen szabaddá tételével érhető el.

Eddig az információ. Mint látható, az érdekelt körökben a faforgalmat szabályozó rendelet nem keltett lelkesedést. A magyar fakereskedők és fatermelők egyesülete máris elhatározta, hogy a kormányhoz felterjesztést intéz a rendelet egyes határozmányainak módositása tárgyában. Remélhető, hogy a kormány meg fogja hallgatni azokat, akik a kérdést évtizedeken át szerzett tapasztalatai alapján mérlegelik.

A hivatalos tőzsdei forgalom visszaállitása. A „Fővárosi Hirlap" már több izben kifejtette, hogy a magánforgalomban elharapódzott túlspekulációnak csakis a hivatalos forgalom visszaálltásával lehetne hathatósan utját vágni. Ugy látszik, hogy ez a felfogás a tőzsde vezető köreiben is gyökeret vert, mert mint értesülünk, a tőzsdetanács kebelében mozgalom indult meg, azzal a célzattal, hogy a kormányhoz a hivatalos tőzsdei forgalom visszaállitása érdekében felterjesztés intéztessék. A tőzsde komoly elemei meg vannak győződve arról, hogy a hivatalos forgalom helyreállitásával és az árfolyamok publikálásával a piac ismét egészséges irányzatba fog terelődni. Az bizonyos, hogy a mai helyzet tarthatatlan és a jövőre nézve nagy veszélyeket rejt magában. Igy mérlegeli a helyzetet a kormány is, mely el van határozva, hogy véget vessen annak az őrült spekulációnak, mely mostanában a budapesti tőzsdén folyik. A tőzsdei viszonyok szanálása most annál sürgősebb, minthogy a tulspekuláció a hadikölcsönjegyzéstől von el jelentékeny tőkéket, amit pedig legfelsőbb állami érdekekből minden áron meg kell akadályozni. A hivatalos tőzsdei forgalom visszaállitásával megszünnék az a veszélyes zugüzérkedés, mely a budapesti piacot minden pillanatban válságba döntheti.

A devizaüzlet teljes pangása. A devizaüzlet, mely a bankoknak és magánbankházaknak virágzó üzletága volt, a háboruban lassonkint csaknem teljesen megszünt. Máris bebizonyult, hogy a Devizaközpont felállitása nem volt valami szerencsés gondolat. Elvette a bankok devizaüzletét, de az árfolyamok emelkedését nem volt képes megakadályozni. Ma a külföldi valutaárfolyamok nálunk rekordmagasságot érnek el és már megközelitik azt a nivót, mely megfelel a korona ama kurzusának, melyet a semleges államokban jegyeznek. Természetes, hogy ilyen körülmények között erős zugüzlet, vagyis illegitim üzlet fejlődött, mely a Devizaközpont megkerülésével igyekszik valutát szerezni. Egyes ese-

tekben horribilis árakat fizetnek. Igy például svájci frankért, melyet a Devizaközpont 202-vel jegyez, kéz alatt 250-et is fizetnek. Ma már az a helyzet, hogy a Devizaközponttól a legszükségesebb árucikkekre (kávé, cipő stb.) se lehet devizát kapni. Nem csoda, ha ilyen körülmények között az import-kereskedelem teljesen stagnál.

A magyar vasipar gyásza. Hámori Biró Ármin, a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü Részvénytársaság vezérigazgatója, Karlsbadban hirtelen elhunyt. Halála a magyar vasiparra, amelynek vezére volt, mély gyászt jelent. A Rimamurányi az ő vezetése alatt fejlődött azzá a hatalmas tényezővé, amely ma már a nemzetközi vasipari körökben is tekintélyes szerepet játszik. Egész fiatal korában Ausztriából jött Magyarországra s itt egész tudásával arra törekedett, hogy a magyar vasipart oly faktorrá tegye, amely a legádázabb versenyben is megállja helyét. Alapos ismeretei és rendithetetlen igazságszeretete folytán bel- és külföldi szakkörökben egyaránt nagy tekintélynek örvendett. Néhány hónappal ezelőtt egészen csöndesen megünnepelte negyvenéves müködésének évfordulóját s ez alkalommal munkatársai lelkes ovációkban részesitették. Nagy érdemeit legfelsőbb helyen is méltányolták; régebben a magyar nemességet kapta, a közelmultban pedig a Ferenc József-rend csillagos középkeresztjével tüntették ki. Halálát, szükebb családi körén kivül, az egész magyar vasipar gyászolja.

Kulisszatitkok a Gyosz. igazgatóválasztásáról. Gratz Gusztávnak, a M.Gy. O. Sz. ügyvezető-igazgatói székéből való távozása után hónapokon át folytatott harc keletkezett, amely Fenyő Miksa dr.-nak megválasztásával végződött. A választás előtt három nappal a Fővárosi Hirlap megirta a jelöltek névsorát és megirta azt is, hogy Fenyő Miksa megválasztása biztositva van. A kulisszamögötti harcokra nézve igen jellemző, hogy ezt a hirünket még a választás előtti napon is szükségesnek látták megcáfolni. Természetes ez akkor, amikor az emlitett kulisszák mögött családi érdekek mozgatták az eseményeket. Hegedüs Loránd sógoráról, egy Navratil nevü kolozsvári professzorról volt szó. Ennek érdekében ment a nagy korteskedés. Persze, Fenyő Miksa ellen komoly kifogásaik nem lehettek a korteseknek, nem köthettek bele tudásába és rátermettségébe, mindössze — és ez az igazán jellemző egy magyar választási küzdelemre — az imponáló testalkat hiányával érvelgettek. Izomembert kivántak egy hatalmas közgazdasági testület irányitó helyére. Azok, akik önzetlen meggyőződéssel Fenyő Miksát akarták az ügyvezető-igazgatói székben látni, a hatalmas befolyással szemben taktikusan jártak el. A Navratil kombináció ellen ügyesen állandóan uj és uj neveket vetettek a kombinációba. Igy jöttek sorra Vita Emil dr. székesfővárosi tanácsnok, Emich Gusztáv, Niamesny Mihály orsz. képviselő, Mály Ferenc min. tan. Mindenki, csak a Navratil nem. Végül aztán helyesen, okosan megválasztották Fenyő Miksát, akinek tudása, tapasztalatai elég garanciát adnak arra, hogy igazán méltóképpen fogja betölteni szép tisztiét.

A Generali hadikölcsön-jegyzése. A Trieszti Általános Biztositó Társaság (Assecurazioni Generali) a hatodik hadikölcsönre ismét tizennyolcmillió koronát jegyzett és pedig hat milliót a magyar és tizenkét milliót az osztrák hadikölcsönre. Ezzel a jegyzéssel a Generali összes jegyzései 95,500.000 koronát értek el, amely összegből 33,500.000 esik Magyarországra és 62,000.000 Ausztriára, ami megfelel annak az aránynak, hogy a Generalinak odaát Ausztriában kétszer oly nagy üzlete van, mint hazánkban. Ezenkivül a társaság hadikölcsönbiztositásban külön országos akciót is inditott és e széleskörü tevékenységéről külön fog beszámolni.

Az Első katonai biztositó és a tisztviselők. Az Első biztositó intézet katonai szolgálat esetére igazgatósága az intézet fennállásának 25 éves évfordulója alkalmából, Krausz I. Pál vezérigazgató inditványára elhatározta, hogy 1917. julius 1-től kezdve tisztviselői fizetését 25%-kal emeli, vagyis eddigi háborus pótlékaik és egyéb remunerációk érintetlenül hagyásával általános fizetésemelést visz keresztül. A tisztviselői kar már ez év elején fizetésemelésben részesült, ezenkivül 18%-os hadi pótlékot és 8% drágasági pótlékot, valamint 10% mérlegremunerációt és 5% szabadságremunerációt kapott, ujévkor pedig dupla fizetést. Az intézet kizárólag életbiztositó társulat és igy a háborus konjunktúrákból nem vehette ki részét, csakis áldozatokat hozott. Kétszeresen méltánylandó tehát, hogy az igazgatóság mégis szükségesnek találta, hogy ujabb általános fizetésemeléssel könnyitsen tisztviselői helyzetén. Ez mindenesetre helyes szociális érzékre vall.

A Dgt. uj forgalmi igazgatója. A Dunagőzhajózási Társaság igazgató-tanácsa Sárváry Oszkár vezérfelügyelőt forgalmi igazgatóhelyettessé és Piperkovics Jolán Sándor hajózási felügyelőt hajózási főfelügyelővé nevezte ki.

A Spódium-gyár tőkefelemelése. Az Első Pesti Spódium- és enyvgyár R.-t. alaptőkeszaporitási tranzakcióval foglalkozik, amit olymódon kiván keresztülvinni, hogy az 1913. évben 3,600.000 koronáról 2,160.000 koronára lebélyegzett alaptőkét ujra 3,600.000 koronára emeli fel. Az alaptőkeemelés foganatositása céljából a vállalat igazgatósága legutóbb tartott ülésén elhatározta, hogy folyó hó 20-ára rendkivüli közgyülést hiv egybe, amelyen javaslatot tesz aziránt, hogy a tőkeszaporitáshoz szükséges összeget a vállalat tartalékaiból fedezzék és ennek megfelelően a 120 koronára lebélyegzett részvények névértékét, minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül, ismét 200 koronára emeljék fel.

A Magyar Földgáz R.-t. május 31-én tartotta rendes közgyülését a m. kir. pénzügyminiszterium üléstermében Teleki Artur gróf elnöklete alatt, a kormány megbizottainak és az érdekelt intézetek képviselőinek jelenlétében. A közgyülés az igazgatóság, illetve a felügyelő-bizottság jelentését tudomásul vette és a mérleget, amely 144.610 K veszteséget mutat fel, jóváhagyta. Az igazgatóság jelentése szerint, dacára a háboru által okozott nehézségeknek, a magyarsáros—dicsőszentmártoni távvezeték már elkészült és a sikeres fúrások lehetővé teszik, hogy nagymennyiségü földgáz szolgáltatása kezdetét vehesse. A társaság első üzletévében egyébként a földgáz ipari értékesitésének tanulmányozásával és a kolozsvári, nagyváradi, marosvásárhelyi és debreceni távvezeték tervezésével volt elfoglalva, melyeknek épitését, amint a viszonyok a munkálatok keresztülvitelét megengedik, a társaság haladéktalanul meg akarja kezdeni. Az igazgatóságba uj tagokul beválasztattak: báró Pap Géza országgyülési képviselő és Kanitz Jacques, a Magyar gázizzófény r.-t. alelnök-vezérigazgatója.

A Magyar-Hollandi Biztositó Részvénytársaság a napokban tartotta első közgyülését. A közgyülés tudomásul vette az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak az 1916. évi üzletévről szóló jelentését s megállapitotta az első üzletév mérlegét, valamint a nyereség- és veszteség-számlát. A jelentés felemliti, hogy a Magyar-Hollandi átvette a Hollandi Életbiztositó Részvénytársaságnak — e társaság szavatossága mellett — egész magyarországi üzletállományát. Az átvett állomány több mint 13 millió koronás dijtartaléka e réven Magyarországon nyert állandó elhelyezést. A társaság biztositási állománya 1916 végén 15.055 darab, összesen 54,990.700 K tőkeösszegre szóló kötvény volt; dij- és kamatbevétele pedig 3,093.011 K. Az 1916. évi tiszta nyereség 71.335 K 60 fillér, amely összegből az alapszabályok szerint a részvényesek osztalékául a befizetett részvénytőke 5 százaléka kerül kifizetésre. A mérlegben a nyugdijalap javára 274.792 K szerepel.

A Magyar Élet- és Járadékbiztositó Intézet, mint szövetkezet f. hó 2-án tartotta meg 15-ik rendes évi közgyülését Széchenyi Aladár gróf elnöklete alatt az intézet Andrássy-úti házában. Az igazgatósági jelentés és mérleg adatainak tudomásul vétele után hozzájárult a közgyülés a nyereség felosztására vonatkozó javaslathoz és a felmentvényt megadta. A biztositott tagok soron levő csoportjai az 1901—2, 1907. és 1912. évben belépettek 5 százalékos nyereményosztalékban részesülnek. A közgyülés Liszynyai Damó Tihamér miniszteri tanácsost a választmány, dr. Kovács Gyula udvari tanácsost pedig a felügyelő-bizottság tagjává ismételten megválasztotta.

A Magyar cukoripar rtg. igazgatósága megállapitotta az 1917 március 31-én végződött üzleti év mérlegét és elhatározta, hogy a közgyülést junius 16-ikára hivja egybe és annak részvényenkint 125 K osztalék kifizetését javasolja a tavalyi 150 K ellenében. A nyugdijalapra 238.911 K-t forditanak és a maradó 300.779 K-t uj számlára viszik át.

A Schlick-Nicholson gép-, vaggon- és hajógyár r.-t. május 30-án tartott rendkivüli közgyülésén a társaság alaptőkéjének 8 millió K-ról, 20.000 darab, egyenkint 200 K n. é. uj részvény kibocsátásával 12 millió K-ra való felemelését határozta el. A kibocsátásra kerülő uj részvényekre a részvényeseknek elővételi jog biztositattott olyképpen, hogy minden 2 darab régi 200 K n. é. részvény után a részvényeseket 1 darab uj 200 K n. é. részvény illeti meg 320 K kibocsátási árfolyamon. Az elővételi jog a Pesti magyar kereskedelmi banknál 1917. junius 4-től 1917. junius 15-ig gyakorolható.

A Fonciére Pesti biztositó-intézet rendkivüli közgyülésén elfogadták az igazgatóság által javasolt alapszabálymódositást és a kiegészitő választásokat megejtették. A választmány uj tagjai lettek: gróf Almássy Imre, dr. Horváth József, báró Kende Zsigmond, báró Madarassy-Beck Gyula, Szüllő Géza és Tolnay Andor, mig az igazgatóságba uj tagok gyanánt Enyedy Béni, dr. Éber Antal, Földiák Vilmos és dr. Mendl Arthur választattak meg.

Ganz és társa — Danubius gép-, vaggon- és hajógyár r.-t. május 12-én tartott közgyülésének határozata értelmében az elővételi jog — minden 3 darab régi részvény után 2 darab uj részvényre — legkésőbb e hónap 16-ig bezárólag gyakorolható. Az uj részvények árát darabonkint 2900 K-t 1917 január 1-től járó kamatokkal együtt, a Magyar Általános Hitelbanknál vagy a Leszámitoló bank pénztáránál, Budapesten kell lefizetni.

Olaj- és zsiripari rendeletek. A Magyar Olaj- és Zsiripari Központ R.-t. a hatáskörébe utalt nyersanyagok és termékek forgalmát szabályozó kormányrendeleteket a közönség könnyebb tájékoztatására egy könyvecskében összegyüjtve kiadta. A rendkivül hasznos és áttekinthető rendelet-gyüjtemény ára 4 korona, s megrendelhető az Olaj- és Zsiripari Központnál (Vilmos császár-út 33.)

A Déli Vasut közgyülését szerdán tartották meg Bécsben báró Eger elnök vezetésével. Az üzleti jelentésről való vitát az elnök kezdte meg és a következőket fejtette ki: A háboru a Déli Vasutra nem konjunktura. Az üzemköltségek 40 százalékkal emelkedtek, a vasut üzemi bevételei ellenben csak 11 százalékkal fokozódtak. Mig a polgári forgalom majdnem teljesen stagnált, a katonai szállitások óriási arányokat öltöttek. A kedvezőtlen üzleti eredményeket egyrészt a gazdasági üzemvezetés lehetetlensége, másrészt az anyagok árának megdrágulása, valamint a személykiadások emelkedése idézte elő. Mi a kormányhoz fordultunk segitségért. A megengedett tarifaemelések azonban legnagyobbrészt az államnak jutnak. De remélni lehet, hogy a Déli Vasut, amely már annyi válságot élt át, a normális viszonyok visszatérésénél leküzdi majd ezt a válságot is. A legközelebbi megfelelő alkalommal igyekezni fogunk megtudni, hogy az illetékes tényezők mily álláspontot foglalnak el az államositás kérdésében. Az uj 4 százalékos kölcsön kibocsátására a mostani időpont nem kedvező. Ezután lovag Weeber vezérigazgató mondott köszönetet az igazgatósággal szemben kifejezett elismerésért és rámutatott arra, hogy a katonai szállitásokért ez év február 1-től fogva nagyobb szállitási dijakat helyeztek kilátásba. További kérdésekre válaszolva, az elnök azt mondta, hogy a párisi bizottság ügyében nem volna helyes prejudikáló határozatokat hozni. Az igazgatóság inditványát ezután egyhangulag elfogadták.

A Dunagőzhajózási Társaság Wienben tartotta meg közgyülését lovag dr. Schonka v. b. t. t. elnökletével. Az elnök megemlékezett a Zrinyi katasztrófájáról. Elmondotta, hogy az igazgató-tanács az anyagi eszközök rendelkezésre való bocsátásával a pillanatnyi szükségleteken enyhitett. A megindított hatósági és birósági eljárásra való tekintettel, a társaság tartózkodott attól, hogy a tényállást és a felelősség kérdését nyilvánosan tárgyalja. Különösen hangsulyozta az elnök, hogy a hajó kiemelésénél beállott késedelmet az a körülmény idézte elő, hogy valamennyi nagy emelőberendezés az Aldunára küldetett, ahol a háboru folytán számos hajó elsülyesztetett. Az áldozatok hazaszállitásáról és eltemetéséről a társaság gondoskodott, ezenfelül szándéka a szerencsétlenek sorsa feletti részvétének külsőleg is, maradandó és méltó alakban kifejezést adni. Az évi jelentést a közgyülés egyhangulag tudomásul vette, a felmentvényt az igazgató-tanácsnak megadta, az igazgató-tanács javaslatához képest az osztalékot megállapitotta és a választásokat közfelkiáltással megejtette.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután 2 órától meglepően olcsó helyárak mellett folytatólagos családi diszelőadások
cirkusz-varietéműsor
Az állatkerti majomház előtt a Sermet-csoport eredeti bohózatos jelenete. Ella Oktavia nagy állatcsoportja. Majom, kutya, macska, papagály minden eddigit fölülmuló idomitások. Tom Viebig Trio legujabb humoros zenemutatványok. Rivas Dixas az eleven körhinta. 2 Stipkas, Amazon-ballet, Roland komikus. Gerard August. A világhirü Willy Pantzer-csoport „Szórakozás az orosz fronton“ cimü humoros szkeccsben. Ezenkivül 25 cirkusz-varieté-slager.

Eladó részvények.
134 darab Jászsági Hitelintézeti,
80 „ Jászkerületi Népbank,
20 „ Külsőszolnokmegyei Takarékptári,
4 „ Szolnoki Hitelbank és
4 „ Hatvani Gazdasági banki részvény
eladó. Érdeklődőknek felvilágositással szolgál a „Fővárosi Hirlap“ kiadóhivatala.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este 1/2 8 órakor
csodálatos, óriási sikerü cirkuszi és
különlegességi müsor
Ebben a müsorban együtt láthatók a cirkusz és váriéte művészet legnagyobb slágerei
Minden előadásra zsufolt ház.
Csütörtökön d. u. 1/2 4 órakor nagy ünnepi előadás gyermekeknek félárak.
Szombaton d. u. 1/2 5 órakor féláru családi előadás mindenkinek félhelyárakkal.
Vasárnap d. u 1/2 4 órakor nagy előadás gyermekeknek félárak.

„OPERA-PINCÉBEN"
VI., Andrássy-ut 25.
esténként
VÖRÖS JANCSI
muzsikál.
Déli teriték 3.70 K. Esti teriték 4.— K.
Figyelmes kiszolgálás!
ERDÉLYI FRIGYES.

NEMZETI PARK
12 óráig nyitva!
Egész délután és
este katonazene.
Belépődij 20 fillér

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este fél 8 órakor a fényes varieté-müsor
8 GERMANIAS
német amazonok
TARSO komikus zsonglőr, AUREOLAS zenebohóc-csoport, 2 HUGOSETT, 3 REMOS Azonkivül Nagy Endre és Zerkovitz Béla legkitünőbb müvei: Operett, ballet, duettek, szólók. — Fellépnek: Solti Hermin, Virágh Jen, Papp János, Szász Ilona, Felhő Rózsi, Bartos Olga és az összes szinházi és varieté attrakciók.
Sörkabaré 7—10 óráig, pompás uj müsor.
Belépődij 2 K.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Külföldi parfümök.
Ajánlok legfinomabb parfümöket dekánként: Quelq e fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Cuypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág, Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Or ona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó piperecsappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kiv icli háza **Budapest, VIII, József-körut 23. szám.**

Idősb BANDA MARCI és FIAI
esténkint a
Helvetia kávéházban
Andrássy-ut 35. muzsikál
Szolid családok találkozóhelye.

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.
Este negyed 8-kor
a nagyszerü megnyitó müsor. Hilda Radnay, Jaro Fürth német darabban, Szőlősi Rózsi, Magyari Lajos, Kabos Gyula szólókkal és operettben Grete Lya a Cari Theater primadonnája, Jenny v. Krisztinkovich, Happy Hauser a sánccsoda. Kovács Lili stb. stb. Vasárnap délután fél 4 órakor a teljes müsorral családi előadás — mérsékelt helyárakkal. — Minden délután 4 órától kezdve nagyszerü kerti uzsonna cigányzenével.

Szinfonikus zene
— minden nap —
Spolarits György
állatkerti vendéglő
és kávéházában. :::

MILLIÓK KÖNYVE.
39. szám.
A sziget kincse
L. S. Vauce regénye.
A rendkivül érdekes regény
ÁRA 40 FILLÉR
KAPHATÓ MINDENÜTT.

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)
Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**
öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet**
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610 000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

MEGHIVÓ.

Az „Unio" Élet- és Gyermekbiztositó intézet mint szövetkezet az 1917. évi junius hó 17-én délelőtt 11 órakor az intézet hivatalos helyiségében (VI., Teréz-körút 40—42. szám alatt) tartja

LIV. rendes közgyülését,

melyre a szövetkezet tagjai ezennel meghivatnak.

A közgyülés napirendje:

1. A jegyzőkönyvhitelesitők kiküldése.
2. Az igazgatóság jelentése és az 1916. évi mérleg előterjesztése.
3. A felügyelő-bizottság jelentése és inditványa.
4. A mérleg megállapitása, a felesleg hováforditása feletti határozathozatal.
5. A hivatalnoki nyugdijalap javadalmazása.
6. A felmentvény megadása.
7. A felügyelő-bizottság megválasztása és dijának megállapitása.
8. Az igazgatóság kiegészitése választás utján.
9. Az igazgatóság inditványai.

Budapest, 1917 évi május hó 26-án.

Az igazgatóság.

Az alapszabályok 20. szakasza: A közgyülésen csak azon tag vehet részt és bir szavazati joggal, aki a közgyülést megelőző év első felében a szövetkezet tagjai közé felvétetett, biztositása tőkésitve nincsen és a dijakkal két hónapnál hosszabb idővel hátralékban nincsen.

21. szakasza: Azon szövetkezeti tag, aki a közgyülésen részt akar venni, tartozik a közgyülés előtt legalább 8 nappal biztositási kötvényeit a társaság pénztáránál letenni és a közgyülés előtt lejárt dijakról nyugtát előmutatni. A szövetkezeti tag a letétről letéti elismervényt kap, melyben a biztositott tőke megjelöltetik és amely a közgyülésen való belépő jegyül, valamint szavazójogának igazolásául szolgál.

Utánnyomás nem dijaztatik.

Teljesen uj és használt
automobilok
Bárdi, Lehel-utca 25.

Nyers nagyitásokat
minden mennyiségben 24 óra alatt szállitunk.
Jó arcképfestőket és retusőröket alkalmazunk.
„RAFAEL" műintézet
Budapest, VII., Rákóczi-ut 24.

BOKOR PAPRIKA SZEGED
Sürgönycim: **„Ferri" Szeged.**

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Valódi
ezüst tárgyak és iparművészeti disztárgyak
melyek értéke tartós és maradandó.
SCHÖNWALD IMRÉNÉL
DEÁK FERENC-UTCA 21. SZÁM.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

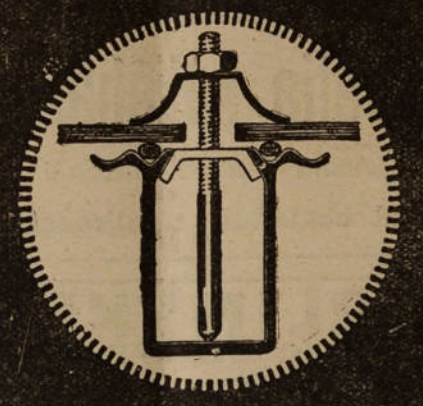
Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.
BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.
::: TELEFON: 103-50. :::
Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.
Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Grünfeld Miksa
LIKÖRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15-46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24-89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI-FRANGEPÁN-U-7 TELEFON 72-44

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

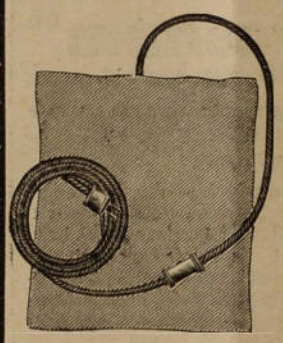
Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen
HERZ-SZALÁMIT
Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk
HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Villamos testmelegítő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGÖNYCIM: Földbérlők 15?66.

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és Malcus svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü mezőgazdasági gépeket és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik igásökrök és tenyészállatok beszerzésével és értékesitésével, továbbá szarvasmarhák, borjuk, juhok és sertések bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. junius 13-án. — 24. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Esterházy

Móric gróf vette át az ország gyeplőjét Tisza István gróftól. Ez a tény három szempontból örvendetes; nagy öröm, hogy Tisza távozik, még nagyobb, hogy a megcsontosodott, kivénült, korhadt rendszer meghalt, de legnagyobb, hogy a magyar politika érintetlen, szeplőnélküli, elsőrendü tehetségei alkotó munkát vállalhattak.

A napi politika nem a mi kenyerünk, de a kormány- és rendszerváltozásnak olyan kihatásai lesznek a fővárosra, amelyeknek megállapitásai elől nem zárkózhatunk el. A német közmondás szerint ritkán jön jobb ember a bukott után; ez a közmondás nálunk megdőlt, mert a Tisza-kormány után csakis jobb jöhet. Tiszáéknak az volt egyik legnagyobb bünük, hogy semmi érzékük nem volt a városi polgárság és népesség bajai iránt. Junkerek voltak, távol minden szabad szellemtől és minden szociális érzéktől. Elnyomták a városokat, egyenesen városellenes adópolitikát folytattak, agrártendenciákkal voltak telitve, lenézték a munkásságot, nem akarták elismerni, hogy Magyarország gerince mégis csak a polgárság és a munkásság, nem pedig az arisztokrácia és a zsentri.

A tárgyi okokon kivül azonban örvendetes személyi momentumok is vannak, amelyek Budapest lakosságából a megnyugvásnak és a szebb jövőben való bizakodásnak az érzését váltják ki. Az uj kabinet feje Esterházy Móric gróf, akinél nem lényeges az, hogy Esterházy és hogy gróf, mert kiváló képességeinek, tehetségének, jeles szociális érzékének többizben adta már tanujelét. Munkatársainak a megválasztása jellemzi legjobban azt az irányt, amelyet követni óhajt és ebből a szempontból elsőrendü jelentősége van annak a ténynek, hogy az első államférfiu, akire gondolt és akinek miniszteri tárcát ajánlott fel: *Vázsonyi* Vilmos volt.

Vázsonyi Vilmos! — ehhez a névhez nem kell külön programm. Harcos, küzdelmes, zajló időknek volt hüséges krónikása ez a lap és e harcokban, e küzdelmekben mindig a demokraták vezérének szeplőtlen lobogója volt az utmutatónk. Nagy dicsőségünknek valljuk, hogy mindig egy táborban lehettünk vele és hogy elveinek kiküzdésében mindig követhettük. Az országos politikában voltak és vannak ellenfelei, — a városházán csak bámulói és tisztelői. A közgyülés vezére volt és marad; egyénisége összeforrt Budapesttel, a főváros legutolsó huszonöt esztendejének minden mozzanatával. Vázsonyinak köszönheti Budapest Bárczy polgármestert is, Vázsonyinak köszönheti a polgármester, hogy hatalmas programmját, legalább részben, megtudta valósitani. Tiszta, nemes karakter, fényes tehetség, magyar demokrácia és Budapest forró imádata: — az uj miniszter lelki és szellemi strukturájának ezek az elemei. Az egyetlen magyar államférfiu, akinek multjában nincsn következetlenség, aki mindig a maga utját járta s aki ütköző volt mindenben, amihez hozzáfogott.

Nem nehéz megjósolni, hogy Vázsonyi miniszterssége csak jót jelenthet Budapest számára. Vázsonyival bevonul a kabinetbe Budapest bajainak, vágyainak megértő ismerete és akárki lesz a belügyminiszter, nem fogja nélkülözhetni Vázsonyi tanácsát, amikor Budapestről lesz szó. Meg fognak szünni azok az idők, amikor Budapest a Prügelknabeja volt a mindenkori kormányoknak, meg fognak szünni a feljajdulások a főváros üldözései miatt.

Fullánkok

Vázsonyi

Vilmos mult pénteken megállitotta a főváros népének munkáját. Ünneppé avatta, a becsületes munka ünnepévé és a választójog győzelmi ünnepévé a napot, amelyen százezrek esküdtek fel a demokraták vezérének lobogójára. Hatalmas, impozáns, feledhetetlen nap volt, olyan demonstráció, amely felér a királyok szavával, a parlamentek enunciációival. Budapest bebizonyitotta, hogy nemcsak szive, hanem agya és keze az országnak. A főváros polgármestere történelmi szerephez jutott, amikor a nép és a polgárság megbizásából a királylyal beszélt. Dicsőség ezért Barczynak és Vázsonyinak és talán az uj kormány, amely az általános választójogot hozza és a demokratikus haladás királya, más hangon fog a fővárossal beszélni, mint Tiszáék. A hivatalos Budapest azonositotta magát a néppel és a polgársággal; illő tehát, hogy Budapestnek vezető szerepe legyen mindenben és Budapest megkapja azokat a jogokat, amelyek nélkül nem tud fejlődni. Akik ezt megakasztották, régen megértek az elmulásra.

Üzemi

központot létesitenek, mert a közgyülés azt a kivánságát fejezte ki, hogy nagyobb befolyást gyakoroljon az üzemek ellenőrzésére. Főellenőri és ellenőri állásokat szerveznek, vagyis uj hivatalt, uj hivatalnoki állásokat. Ha ebben merül ki a reform, akkor nem sokat várhatunk tőle, mert nyilvánvaló, hogy az üzemi központról szóló előterjesztésnek egyetlenegy mondatból kellene állania: minden üzem élére megfelelő vezetőt állitsanak. Mert nem a városatyák hatalmának, befolyásának a növelésére van szükség, hanem az üzemvezetők helyes kiválasztására.

A gázgyár

igazgatósága a tanács elé terjesztette beszámolóját a tavalyi üzletmenetről. Kitünik ebből a jelentésből, hogy soha sem volt még olyan sulyos helyzetben egy üzem, mint tavaly a gázgyár, mert voltak napok, amikor ugy látszott, hogy nem lehet tovább fentartani az üzemet. Az olvasó nyilván jól emlékszik még a szénkrizis szomoru napjaira és arra az emberfeletti küzdelemre, amelyet a gázgyár vezérigazgatója ezekben a napokban az üzem és a közönség érdekében kifejtett. Sulyos volt az esztendő és a pénzügyi eredmény mégis kielégitő. Közel hat millió koronával járult hozzá a gázgyár a főváros háztartásához, olyan összeggel, amely nélkül a deficit az eget verte volna. Mi azonban mégis óva intünk mindenkit attól, hogy ebből a relativ eredményből a községi üzemek létjogosultságára vonatkozólag kedvező következtetéseket vonjon le. Nem lehet általánositani a jót, amit a gázgyárnak köszönhet a főváros és a közönség; a vezetés kitünőségén kivül nagy előnye ennek az üzemnek, hogy monopóliuma van, versenyen kivül áll.

Vigyázat! Weisskirchner lesben

Ujabb osztrák merénylet készül

Junius 20-ikán tarják meg Bécsben az osztrák Wasserstrassen-Tagot, amely félig-meddig a budapesti Dunakonferenciának lesz a pandánja. Ez a Wasserstrassen-Tag volt a főtárgya annak a dunabizottsági ülésnek is, melyet a mult hét szombatján tartottak meg *Déri* Ferenc dr. alpolgármester elnöklésével. A kérdéshez többen hozzászóltak, de valamennyien egyértelmüen amellett foglaltak állást, hogy a Dunabizottságnak el kell menni az osztrákok által rendezendő viziutak konferenciájára.

Értesülésünk szerint a főváros képviselőit maga *Bárczy* István dr. polgármester fogja vezetni, a fővároson kivül azonban képviseltetni fogja magát a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara, az Országos Iparegyesület, a Városok Kongresszusa és több dunaparti magyar város is.

Hogy tulajdonképpen mi lesz ez a Wasserstrassen-Tag, arra megkapjuk a feleletet ama tanácskozások egyikének jegyzőkönyvéből, amely tanácskozást még a budapesti Dunakonferencia előtt tartottak meg. Ez alkalommal *Weisskirchner* Richard dr. bécsi polgármester, meghivta a Dunamenti államok és városok képviselőit egy bécsi értekezletre, amelynek kizárólagos célja *az osztrák viziutak fejlesztésének megbeszélése*. Az értekezletet még 1916. szeptemberére tervezték, de mostanáig el kellett halasztani. Annak idején a bécsi polgármester erélyesen hangoztatta, hogy pusztán az osztrák viziutakról lesz szó, de szivesen látják *vendégekként* a többi Dunamenti szövetségeseket is.

És ez az az ok, amely miatt mégis okvetlen el kell menni a bécsi szelid nevü Wasserstrassen-Tagra és ott erőteljesen hangoztatni kell a magyar álláspontot. A Dunabizottság szombati ülésén ezt az álláspontot legpregnánsabban *Kovács Sebestyén* Aladár müegyetemi rektor hangoztatta.

Azt kell hinnünk ugyanis, hogy *Bécsben ujabb merénylet készül nemcsak a magyar, de ezuttal a bajor érdekek ellen is.* Budapestnek dunai központtá való avatásának kérdését megakadályozhatta a Dunakonferencián *Weisskirchner* pucscsa, de ezuttal minden fegyvert meg kell ragadni az ujabb gáncsvetéssel szemben.

A bécsi vizinapon együtt kell küzdenie a magyaroknak és a bajoroknak, mert közösek az érdekeink az osztrák érdekekkel szemben. Az osztrákok ugyanis a Duna—Odera-csatorna kiépitésére akarják a hangsulyt helyezni, amivel az Északi tengerrel való kapcsolatot érnék el. Ezzel szemben a bajor és magyar érdek az, hogy előbb a Rajna—Majna—Duna-csatorna épüljön ki. Annál is inkább fontos ez, mert Ausztriának, amelynek egy Duna—Odera-csatornája lesz, semmi érdeke nem lesz abban, hogy a Duna amaz osztrák területen lévő részének szabályozását és hajózhatóvá tételét is forszirozza, amely a Rajna—Majna—Duna-uttal van összefüggésben.

Igen nagy érdekek forognak tehát kockán, hogy junius 20-káig a bécsi Wasserstrassen-Tagon a magyarok képviselői ott legyenek és minden erejükkel a bajor álláspont érvényesülése mellett küzdjenek. Menjenek el a magyarok is olyan számban és olyan felkészültséggel, mint ahogy Weisskirchner is két alpolgármesterrel és vagy tizenöt tanácsnokkal vonult föl

a budapesti Dunakonferenciára, hogy meghiusitsa Budapest dunai központtá való dezignálását.

Weisskrichner ujra mesterkedik, jó lesz minden mozdulatára vigyázni.

Zöldborsó, vajbab, burgonya

A zöldségüzem gondoskodása

A napokban kommüniké jelent meg, amely azt jelenti be a közönségnek, hogy nincs burgonya és igy a tanács tudatja a közönséggel, hogy azokon a napokon, amikor az elárusitóbódékban nincsen burgonya, a fölösleges ácsorgást elkerülendő, ezt a szomoru tényt már a kora reggeli órákban tudatni fogják a közönséggel.

A rideg kommüniké vigasztalanságát lényegesen enyhiteni fogja azonban az alább következő nyilatkozat, amelyet ebből az apropóból *Berczel* Jenő dr. tanácsnok, a városgazdasági ügyosztály vezetője tett a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt. A tanácsnok nyilatkozatából kiderül, hogy a burgonyaválságnak részben nem a főváros gondoskodása az oka, részben pedig hogy a burgonyahiány nem fog soká tartani, addig is azonban a zöldségüzem értékes pótlékot nyujt kora-nyári zöldségnemüekben, amelyet nagy mennyiségben és igen olcsó áron dob a piacra.

Berczel tanácsnok nyilatkozata a következő:

Burgonya helyett zöldfőzelék.

— Tény az, hogy ezidőszerint nem tudunk olyan mennyiségü burgonyát a közönséghez juttatni, mint amennyivel eddig simán és akadálytalanul elégitettük ki az igényeket. Ennek azonban nem mi vagyunk az oka, mert nekünk tulajdonképpen van burgonyánk, hiszen az Országos Burgonyaközvetitő Iroda mintegy 400 vaggonnal tartozik, de szállitási kötelezettségének ezidőszerint csak gyéren tud eleget tenni. Őszi burgonyánk tehát ma kevés van, a korai burgonya felhasználását pedig a kormány — igen helyesen — junius 15-ikéig eltiltotta. Ennek a kormányrendelkezésnek az a haszna, hogy gátat vet annak a pazarlásnak, amit ma nem szabad megengednünk magunknak, hogy tudniillik a diónagyságu uj burgonyát csemegeképpen elvezhessük. A szószoros értelemben pazarlás lenne, ha most használnánk föl ezt a burgonyát akkor, amikor az egy-két hét alatt kétszeres, háromszoros nagyságra nő meg a földben.

— A burgonya helyett tehát zöldfőzelékekről gondoskodtunk. Az elmult napokban rendkivül sok cukorborsót hoztunk a piacra és a mi olcsó árainkkal sikerült az árakat példátlanul leszoritani. A zöldborsó kilóját eddig 6 koronájával adták a piacon, ma pedig már 1 korona 20 fillérért lehet kapni, ami természetes következménye annak, hogy a főváros árúja naponkint nagy tömegben érkezik.

— A főváros zöldborsóját nemcsak a főváros bódéiban lehet kapni, hanem a kereskedők is azt árusitják. Nagymennyiséget osztunk ki a kereskedők között és igy kereskedelemellenes politikával sem lehet bennünket megvádolni. Megállapodást kötöttünk e tekintetben a zöldségkereskedők egyesületével, amelyet az elé az alternativa elé állitottunk, hogy zöldségakciónkat vagy velük, vagy ellenük fogjuk megcsinálni. Igen helyesen, az egyedül okos álláspontot foglalták el a kereskedők, akiket ilyenformán bőven ellátunk kitünő minőségü zöldborsóval és 10—15 százalékos polgári hasznot biztositunk nekik.

Az ujvidéki akció.

— A nagymennyiségü zöldborsót Ujvidékről és környékéről kapjuk. Olyan vásárlásokat sikerült itt eszközölnünk, hogy a főváros közönségét állandóan és zavartalanul elláthatjuk. Ujvidéken zöldségüzemünknek jól berendezett különitménye müködik, Schwartz Ármin, a zöldségüzem igazgatója, jelenleg is Ujvidéken tartózkodik és több százezer koronát kitevő vásárlásokat eszközöl. Szerencsére olyan garanciákat kaptunk, amelyek biztositanak bennünket, hogy a zöldfőzeléknemüeket elsősorban Budapest vásárolhatja meg olyan mértékben, amilyenben szüksége van rá és a termelők csak azután, a fölösleget árusithatják el a külföld és igy Bécs számára.

— A magyar államvasutak előzékenységét dicséri az az intézkedése, amelylyel Ujvidékről minden reggel zöldségvonatot indit, amely Budapest számára szállitja a napi főzelékanyagot.

— Az ujvidéki akcióval azonban nem szünetlük meg munkánkat. Később tovább megyünk az ország más részeibe, ahol később kaphatunk zöldfőzeléknemüeket. Ezeken a vidékeken is ugyanez lesz az eljárásunk, amit most Ujvidéken gyakorolunk.

— A zöldborsó után viszont a vajbab következik, amelyet hasonló módon és hasonló nagy mennyiségben fogunk piacra hozni.

Uj burgonya — ó-burgonya.

— Ami most már az uj burgonyát illeti, azt a föntebb már emlitett kormányrendelet miatt csak későn hozhatják föl, de bizonyos, hogy junius 20-ikán már kapható lesz a budapesti piacon. Addig pedig meg kell elégedni a régi burgonyával, amennyiben azt még kapni fogunk. A budapesti közönség azonban, amely már május végén sem szokott régi burgonyát enni, nem is igen vágyódik utána. Vigasztalásul legyen mondva, hogy a háborus viszonyok között a külföld nagy városaiban sehol sem volt a közönség ugy ellátva burgonyával, mint Budapesten. Nem is szólok Bécsről és Berlinről, de tudjuk, hogy Londonban is öt burgonyanélküli nap van.

— Uj burgonyáról és kései burgonyáról elegendő mennyiségben gondoskodtunk. Az idén is, mint tavaly, nagy bevásárlásokat eszközlünk, azonkivül magunknak is sok burgonyánk fog teremni. Hiszen körülbelül 3500 holdat vetettünk be, illetve adtunk hozzá vetőmagot. Ennek a 3500 holdnak legnagyobbrésze az országban van, de Budapest környékén is béreltünk 15—20 holdas területeket. A 3500 holdból mintegy 1000 holdon korai, a többin pedig kései burgonyát termelünk.

— A vetőmag adásával bérelt földjeink szerződése ismeretes. A föld birtokosainak adtunk vetőmagot, amiért visszaadni tartoznak a vetőmagot plusz 33 százalékot, a termés többi részét pedig szintén nekünk kötelesek eladni. Ha maximális ára lesz a burgonyának, akkor a maximális áron vesszük, ha pedig nem, akkor napi áron, megegyezés, vagy birói döntés szerint.

Az uj burgonyát elosztó bizottság.

— Az uj burgonya elosztására különben nemrég országos bizottság alakult, amely ebben a kérdésben teljhatalmuan intézkedik. A bizottság tagja Kürthy Lajos báró, a Közélelmezési Hivatal elnöke, a földmivelési miniszterium és a Burgonyaközpont megbizottja és a székesfőváros, amelyet én képviselek. Teljes elismeréssel kell adózni a fővárosnak Kürthy báróval szemben, aki előzékeny belátással volt mindenkor a főváros ellátása iránt és mindig azt az okos elvet követte, hogy a főváros ellátatlansága, amely

A történelmi Péntek.

A budai várkert rózsalugasában a fiatal uralkodó egy fiatal csukaszürkeruhás, bajonettes huszárfőhadnagygyal beszélgetett. A virágos domb alatt a Duna ezüst pántlikája huzódott méltóságos nyugalommal, tovább a városháza sárga ódon falakkal keretezett udvarán a nép tizezreinek diadalmas csatakiáltása:

— Jogot a népnek!

Csodákat müvelt ez a történelmi Péntek. Ki hitte volna, hogy odaát a rózsafákszegélyezte, göröngytelen utakon a fiatal király nemcsak meghallja, de meg is érzi, mit akar a nép? Ki hitte volna, hogy a csukaszürkeruhás fiatalember egy órával később Magyarország miniszterelnöke lesz? Ki hitte volna, hogy a népgyülés vezérszónokát, a győzelmes nép szószólóját, pár nap mulva Magyarország egyik miniszteréként köszöntik? Csak egyet tudtunk, egyet láttunk: a polgármester küldetésének nagyságát, történelmi voltát. Láttuk, amint a király és a nép kezét egymásba illeszti.

A történelmi Pénteken, a király kertjében a magyar demokrácia vörös rózsái nyiltak . . .

*

És milyen más volt ez a városháza, amelyet — mint *Vázsonyi* mondta — ezen a napon a nép házává avattunk. Jelöljék meg márványtáblával a vásárcsarnok fakó falát, amely alól elhangzottak ezek a szavak, melyekkel nemcsak a főváros, de a magyar nép történetében is uj fejezet kezdődik.

Kettőtől négyig a reménység száz és száz karaván zarándokolt végig a budapesti utcákon. A háboru harmadik esztendejének végén egyszerre fölocsudott ez a nép, a szemekben izzó tüzek égtek, az arcokon az akarat fénylett, a karokban az erő duzzadt.

Aztán zárt sorokban a pesti polgárok. Ki látott már ilyet? Az Andrássy-uton kerek fehér papir-jelvényükkel megbámulják a demokratákat. Diszére vált volna ez a rend és fegyelem akármelyik szakszervezetnek.

A városházudvar képe felejthetetlen. Mintha emberfejekkel lenne kikövezve. A világ legdrágább, legszentebb trotoárja. Az emberfej-tengerből négy oldalt a kapukon emberfejfolyók szakadnak ki és elárasztják a körülfekvő utcákat, a belső udvarokat. A tenger fölött kemény szavak, vágyak, akaratok sirályai szálldosnak. A nép felfelé veti tekintetét az égre, farkasszemet néz az Istennel . . .

Az emelvényen különös összetételben mindazok, akikben bizalma van a népnek, akikhez hit köti az embermilliókat. Ahogy ma visszagondolok erre a képre, különösen, kissé bolondosan látom, mintha csupa miniszter és államtitkár, a jövő Magyarországja szorongott rajta és ott voltak azok is, akik a jövő nagyurainak csak az ajtót nyitogatják.

Vázsonyi . . . Károlyi . . . Batthyány . . . Honnan lehetett volna sejteni, amint ott álltak egymás mellett, hogy holnap ama csukaszürke ruhás fiatalember miniszteri tárcákat fog nekik kinálni? *Vázsonyi* szava a gránát búgásával szállt el a nép fölött. *Bárczy* olyan szilárdan, olyan mereven áll, mint egy dór oszlop. Hajadonfővel tiszteli a népet és szembenézett a nappal. Igaza volt: soha nem volt igazabb polgármester . . .

Lent egy lámpavas alatt a százezer fej közül kiemelkedik egy, dörgő hangját visszaverik a rozoga falak, hatalmas, fekete üstöke meglebeg a szélben és alul a kemény fej alatt a gomblyukában boldogan mosolyog a piros szekfü. A virágok mindent előbb tudnak. A piros szekfü is érzi már, hogy gazdájának, *Garbai* Sándornak, zuhogó szavait, simán, szeliden ismétli tul a Duna ezüst pántlikáján, a várkert rózsái között a fiatal uralkodó:

— Igen, jogot és békét adok a népnek . . .

Vajjon egy ilyen népvezérnek maradt-e valami romantika a szivében? Vajjon eltette-e emlékbe Garbai elvtárs ezt a piros szekfüt? Én azt hiszem: igen.

*

Gyönyörü volt a szétoszlás. Lelkesen, fiatalon hömpölygött a nép végig a körutón, a mellékutcákon. A nép őfelségének pénteken délután öt órakor nagyon jó kedve volt. A nép őfelsége meg akarta látogatni királyi testvérét is, de zord bosnyák bakák utját állották a Lánchid feljáratánál. Nem baj — gondolta a nép őfelsége — rántott egyet a vállán és mosolyogva, fütyörészve, mint egy vidám bohém, hátat fordított a hidnak.

Nem lehetett baj, hiszen odaát az az egy sziv együtt dobogott azzal a negyedmillióval, amely ideát volt. Nem lehetett baj, mert a nép küldötte automobilon járt és az automobilokat nem szokták megállitani a bosnyák bakák. A történelmi futár Bárczy István volt, boldogan, büszkén zárhatja szivébe ezt a napot, mert életének legszebb feladatát teljesitette.

A király kertjében édes illattal szivta tele tüdejét a polgármester. A népjogok és a béke szent illatával. A kapuban feszesen tisztelgett egy rendőr. Egyszerü szivében érezte, hogy Budapest polgármestere soha, de soha nagyobb ur nem volt, mint ebben a pillanatban.

A szabad, napsugaras, mosolygó téren előbb még lehorgasztott fejü, öreg politikusok baktattak el lehorgasztott fejjel. Tisza István ablakai fátyolos szemmel néznek körül, amint szembejön egymással és találkozik egymással ott, ahol valaha Hentzi szobra állott, két férfi, a jövő két embere: Bárczy és Esterházy.

Melegen megrázzák egymás kezét. Ők ketten már mindent tudtak . . .

*

Mint az árvíz, ugy önti körül az öreg Károly-kaszárnyát a fiatal nép. Halmos, Ráth Károly talán a sirjokban fordulnak meg. Mi történt, uramisten? — kérdik riadtan — a városháza muskátlis ablakaiban szocialista fejek jelennek

zavarokat idézne elő, a legkinosabb hatást gyakorolná a külföldön, ahova mindenesetre a fővárosban történő események hire jut el legelőbb. Ezt az okos elvet sikerült keresztül is vinni, s ennek az eredménye, hogy a főváros élelmiszerellátásában sohasem voltak komoly, vagy tartós hiányok.

Harminchat milliós üzleti forgalom.

— A zöldségüzem azonban igy is nagy föladatok előtt áll, aminthogy eddig is fontos teljesitményeket várt tőle a közönség. Csak egy-két számot kell ismernünk, hogy tisztában legyünk a méretekkel. Az idén tizenhárom millió koronát adtunk ki csak burgonyára, a zöldségüzem félesztendei üzleti forgalma pedig tizennyolc millió volt, amit egész esztendőre átszámitva, nyugodtan beszélhetünk *harminchat milliós forgalomról.*

Budapest uj székháza

Csütörtökön ül össze a bizottság

Jelentette már a *Fővárosi Hirlap*, hogy az uj városháza tervpályázatának előkészitő-bizottsága *Bárczy* István dr. polgármester elnöklésével e hó közepén össze fog ülni. Most azt adhatjuk hirül, hogy a meghivókat már szét is küldték és a bizottság első ülése junius hó 14-én, csütörtökön lesz.

A bizottság munkája.

A bizottság munkabeosztásán azonban, amelyet az eredeti terv szerint már ismertettünk, változás állott be. A III-ik és XIII-ik ügyosztályok ugyanis eredetileg kérdőpontokat készitettek, amelyekben felölelték a tervpályázat alapvető elveit, s azokat a bizottság elé szándékoztak terjeszteni. Ezeket a kérdőpontokat azonban most egyelőre ad akta tették és a tárgyalások anyagát két részre osztották. Az egyik részhez a városépitési és az általános épitészeti kérdések tartoznak, a másik részben pedig a tervpályázat megállapitását érintő dolgok. Az igy kétfelé osztott anyagot két csoportban fogja letárgyalni a bizottság és pedig a városépitési részt még a nyári szünet előtt, a tervpályázati részt pedig a nyári szünet után.

Harrer tanácsnok expozéja.

A városrendezési rész tárgyalásának technikája az lesz, hogy mindenekelőtt *Harrer* Ferenc dr. tanácsnok mondja el nagyszabásu expozéját, amely nemcsak az uj városháza elhelyezésének kérdését öleli föl, hanem a vele összefüggésben levő nagyfontosságu városszabályozási kérdések egész komplexumát is. *Harrer* tanácsnok hatalmas tanulmánynyal áll a bizottság elé, amelynek szakszerüsége és szempontjainak bölcsesége méltó feltünést fog kelteni. Természetes is ez, hiszen Harrer tanácsnok kiváló talentuma mellett azzal az előnnyel is rendelkezik, hogy az uj városház épitésének kérdését, az idők során fölmerült tervek egész sorát, közvetlen közelből ismeri nemcsak azóta, amióta a városépitő-ügyosztály élén áll, de azelőttről is, mert már *Kun* Gyula tanácsnok vezetése alatt is hosszabb ideig dolgozott az ügyosztályban.

Harrer tanácsnok expozéja végén arra fogja kérni az uj városháza tervpályázatát előkészitő bizottságot, hogy annak *minden tagja* szóljon hozzá a kérdéshez, mindenki tegye meg észrevételeit és járuljon hozzá uj ötletekkel, uj gondolatokkal a meglevő anyaghoz. Miután komolyan számitanak arra, hogy a bizottság minden tagja tényleg eleget tesz a kérésnek, azt hiszik, hogy a bizottság munkájának ez az első része mintegy négy ülést fog igénybevenni.

Hol épül az uj városháza?

Hogy hol épül föl az uj városháza? — erre a kérdésre a végleges választ a bizottságnak föntebb jelzett ülései adják majd meg.

A *Fővárosi Hirlap* azonban értesült már arról az álláspontról, amelyet *Harrer* Ferne dr. tanácsnok expozéjában ebben a kérdésben el fog foglalni. Miután ez a terv egészen kézenfekvő, a bizottság részletkérdésektől eltekintve, aligha fog azon változtatni.

Harrer dr. propoziciója szerint az uj városháza *a mai városháza telkén fog föléptülni*, de nem foglalja el majd azt az óriási telektömböt, amely most meglehetősen nagy részek kihasználatlanul hagyásával erre a célra szolgál. *Az uj városházának körülbelül a telektömbnek csak fél területére lesz szüksége* és pedig arra a részre, amely a *Károly-körút felé esik*, tehát szükség lesz a Károly király-uti front lebontására, a mostani nagy udvarnak, ahol az állatvásárt tartják és ahol az vásárcsarnok foglal helyet, beépitésére. Maga a városház-utcai front, amely épitészeti müemlékszámba megy, *érintetlen marad.*

Fizetésrendezés a müszerüzemben

Márkus tanácsnok nyilatkozata

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában foglalkoztunk a müszerüzem munkásainak azzal a beadványával, amelyben vagy drágasági pótlékot, vagy fizetésemelést kérnek. Ebben a kérdésben Márkus Jenő dr. tanácsnok, a közegészségügyi ügyosztály vezetője a következő felvilágositásokat volt szives adni:

— Tény az, hogy amikor Dénes Aladár eltávozott a müszerüzem éléről, történtek bizonyos redukciók, ezeknek oka azonban abban rejlett, hogy a Dénes-rezsim alatt a munkaviszonyokban bizonyos szabadosság állott be, amelyet rendbe kellett hozni. Igy többek között szabályozni kellett a munkaidőt is, amely egyfolytában délután félötig tartott. E helyett most a két órai ebédidőt behozva, délután hatig tart a munka. A leszállitott munkabéreket azonban a munkások kérésére később visszaállitottuk.

Megkérdeztük a tanácsnokot, hogy a szerelő munkások heti munkabére máshol 80—100 korona, mig a Fővárosi Müszerüzemben nem éri el a 80 koronát sem. A tanácsnok volt szives erre a visszaállitott munkabérek listáját megmutatni, amelyen a régibb szerelőmunkások 80 koronás munkabérrel szerepelnek.

— Ami pedig a magánüzemekben dolgozó munkásokat illeti, ezekre nézve bekértük annak idején a hivatalos adatokat és meg lehet állapitani, hogy a müszerüzemnél sehol jobban nem fizetnek, hacsak Weiss Manfréd csepeli munkásaira nem gondolunk. Egyébként nyugodtak lehetnek a munkások ugy az ügyosztály, mint az üzemigazgatóság jóindulatáról és meg vagyok róla győződve, hogy a munkások most is meg lesznek elégedve azzal, amit legujabb kérésükre kapni fognak.

A Fővárosi Hirlap egyébként ugy értesült, hogy a müszerüzemi bizottság hétfőn délután letárgyalta az üzemi munkások kérését és a kérés teljesitése mellett döntött. Márkus Jenő dr. tanácsnok az üzemi bizottság döntését már a keddi tanácsülésen el is referálta, s a tanács is megadta hozzájárulását. Azt halljuk különben, hogy Márkus tanácsnoknak tervei vannak a müszerüzem alkalmazottainak élelmiszerrel való ellátására vonatkozólag is. Hallottunk különben a tanácsnoknak egy másik, szociális érzékről tanuskodó intézkedéséről is, amely szerint az üzemfelügyelőket ujabban a munkások közül választják ki, ilyen munkásból lett üzemfelügyelő már több müködik a müszerüzemben.

VÁZSONYI

* * *

Ime, az uj Magyarország: a fiatalos, modern, izmos, tettvágytól duzzadó, amely a romok fölé nem kastélyt, hanem műhelyt s irodát fog épiteni. Nagyszerü, uj emberek törtetnek fel a sötét, ismeretlen, lenézett völgyek mélyéből s uj, nagyszerü emberek ereszkednek le a napsütötte ormok várkastélyaiból.

Aki hisz a progresszió kérlelhetetlen, történelmi erejü diadalában, vigyázza csak az uj erőknek ez előretörését: fentről és lentről egyaránt.

Az aulikus, császárhü, metternichista Esterházy Móric, római nagykövet fia már egy konzervativ, de nevében legalább *néppárt* megalapitója s az unokája már gazdasági cselédekért verekedő, munkásnőkért harcoló, szocialistákkal barátkozó, választójogos „cérnagróf". A dunántuli kis, elnyomott — minden bizonnyal bigott és krajzeloskodó — zsidó fia már Sümegen tanitó s az unokája, már a modern Magyarország vezére, hercegek s főpapok fölé emelkedett nagyhatalom.

Melyik volt a nehezebb, a nagyobb? Ahogyan a római metternichista unokája elérte Vázsonyit lefelé szálltában, vagy ahogy a Weiszfeld unoka elérte emelkedésében az Esterházy grófot: — ki tudja azt? De ahogy összetalálkoztak a féluton, ahogy elérte a magasság felé emelkedő mélység, s a mélység felé ereszkedő magasságot: — ez az uj nagyszerü, csak perspektivájában még kulturálatlan, de villogó és vakitó magyar jövő. Ez a progresszió, ez a ribillió nélküli forradalom, ez a história nagyszerü uj fejezetének első lapja.

*

Ime egy szüzminiszter. Önkéntelenül is eszünkbe jut a *Mikszáth* anekdotája, amit 1901. december 8-án aplikált Vázsonyira, amikor a parlamentben szüzbeszédét tartotta.

— Mi lesz odabent? — kérdezte a jó palóc a folyosón.

— Szüzbeszéd.

— És ki lesz a szüzszónok?

— Vázsonyi.

— Szép, kis szüzecske. Olyan, mint a Boccacio hercegnője. Ismeritek a történetet? Egy hercegkisasszonyt feleségül kért a szomszédos hercegség uralkodója. A lakodalomnak a vőlegény székvárosában kellett megtörténnie. Az örömapa hát fényes nászkisérettel küldte lányát a vőlegény udvarába. A kiséretet azonban egy sürü erdőben rablók támadták meg. A hercegkisasszonyt rabul ejtették, udvarát fogva tartották. Az erdő sürü volt, az éjszaka sötét, a kisasszony kivánatos és a rablóvezér fiatal. Képzelhetitek, hogy mi történt. De mert a többi rabló is fiatal volt és egy sem volt fából, az egyenlőség nagy elve itt is diadalmaskodott. Másnap a galáns rablók visszaadták a kisérők szabadságát, nem követeltek váltságot, a kelengyéből sem vettek el, még csak egy himzett papucsot sem és a hercegnő kiséretével megérkezett — epedő vőlegényéhez, akinek örök hüséget esküdött. A csók is megtörtént az érintetlen, liliomtestü hercegkisasszonnyal. Ilyen

meg. Az öreg Rottenbiller 1848-ban láthatott ilyenfajta csodát. De az csak amolyan fia-csoda lehetett ehhez képest. Sisakos rendőrnek, boxbajnokoknak és kardlapozó vivómestereknek nyoma sincs. Délelőtt még géppuskákat rejtegettek a hidak alatt, csendőrlovak patái csattogtak a Rákóczi-uton — délutánra mindez eltünt. Sőt az egyik főrendőr az egyik Gerlóczy-utcai ablakban nagyon szépen megkérte *Bokányi* Dezsőt, tegyen eleget a nép akaratának, mondjon egy rövid beszédet. A másik meg — saját szememmel láttam — a szónoki emelvényről lenyujtott egy pohár vizet egy fiatal munkásleánynak, aki történetesen megszomjazott.

Az emelvény körül még hullámzik a tömeg, amikor meglátják Károlyi Mihályt.

— Halljuk Károlyit! — kiáltják tizszer, huszszor.

Ez azonban nincs a programmban. Nem lehet beszélni. Csak ennyit mond, de ez mindennél több:

— Éljen az általános, titkos és egyenlő választói jog.

Alighanem ez volt a legrövidebb beszéd, amit Károlyi valaha mondott, de egyben ez volt, amiért legjobban megéljenezték.

*

Itt körülöttem a kávéházban miniszteri listákat olvasnak, egyeztetnek. Károlyi . . . Batthyány . . . Serényi . . . Mezőssy Béla . . . Gratz Gusztáv . . . — darálják az emberek. Vázsonyi nevét mindenki kétszer is, háromszor is elmondja.

Aztán megszólal az egyik:

— Bárczynak is ajánlottak tárcát . . .

— De nem fogadta el — mondja a másik.

. . . Vajjon kell-e annak miniszteri tárca, aki épen tegnap mondta, hogy soha sem volt igazabb polgármestere Budapestnek, mint ma? Hát van valami szebb, mint Budapest *igazi* polgármesterének lenni?

Pogány Béla.

szüz a ti Vázsonyitok is. Előbb megjárta már az összes megjárható nyilvánosságok fórumait, s most egyszerre szüz lesz itt, mert itt *még* nem lehetett eddig senkivel — *szerepe.*

Bizony csak ilyen szüz miniszter Vázsonyi.

*

Már diákkorában pártot csinált. Az Egyetemi Ifjak Olvasókörében — ekkor még nem volt egyetemi kör — egy *Weiszfeld* Vilmos nevü joghallgató pártot alapitott egy *Pollatsek* nevü joghallgatóval. Vajjon milyen pártot is csinálhatott? *Demokratapártot* s mindketten be is jutottak a vezetőségbe, amelynek élén egy *Pándy* Iván nevü jogász állott. Weiszfeld, ma — Vázsonyi, Pollatsek — Pető és Pándy ügyvéd *Békéscsabán.*

A véderővita alkalmával a tüntető diákság egyik vezére és népgyülési szónoka. Együtt szónokol *Apponyival, Ugronnal* és *Kaas* Ivorral.

Egyik legnagyobb sikere után a hatalmas Ugron megrázza az akkor még cingár, soványka Weiszfeld fiu tenyerét:

— *Fiam, nagy szónok vagy, fogunk még együtt vezérkedni!*

S ime, ma együtt áll a hatalom élén Vázsonyi az Ugron fiával, s talán épen *abban a Szentkirályi-utcai Esterházy-palotában tanácskozik,* amelynek ablakait beverte akkor az ifju Weiszfeldek lelkes és haragos tüntető ifjusága.

*

Még emlékezünk, amikor a kis terézvárosi fiskalis 1899-ben megalapitja a terézvárosi demokrata-kört, amikor 1900-ban megcsinálja a demokraták pártszervezetét, amikor elbukik *Oszliszkán,* s amikor fellép 1901-ben *Radoczával* szemben.

Amikor hatalmas programmbeszédét tartja 1901. szeptember 21-én a Royalban és 28-án a Vigadóban. Mintha ma lenne. Amikor *Bródy* Sándor igy mutatja be:

— Bemutatom a demokrácia első bajnokát. *Látnoki szemekkel jósolom meg, hogy vezére lesz még ennek az országnak.*

S hiába a poeták a vates-szek. Az iró Bródy jóslata beteljesült. Ki gondolta volna akkor?!

*

Ki emlékezik első beszédére. Amikor bemutatkozott az ország szine előtt, mert — mint ő mondá — *„győzött az a modern szabadságharc, amelyben egy cérnaszállal lekötött Guliver rázta le a törpék klikkjét, a parvenü rendiséget".*

S akkor az a kevés radikális tombolt. Amikor odavágta, hogy a rendiség és parvenü-rendiség e Nóé-bárkájában az igazi demokratizmust fogja képviselni. Ahogy odavágta a szabadelvüeknek farizeus, jelszó-szabadelvüségüket s ahogy hadat üzent reakciónak, sajgó ostorcsapásai nyomán vér fakadt, de világosság is támadt.

Vaj' teljes-e már e világosság és beforrtak-e a sajgó sebek?!

*

A párbajhecc. Amikor *Szüllő* Géza egy ártatlan megjegyzésért provokáltatta, de ő segédei, *Bessenyey* Ferenc és *Rózsa* Vilmos utján kijelenti, hogy nem lovagiaskodik, mert *„mint demokrata, nemcsak a voksokat fogadom el, hanem meghajlok a polgárok becsületfelfogásai előtt. Beérem azzal a becsülettel, ami elég jó az ország dolgozó millióinak."*

Az ügyek elmérgesedése, a segédek affére, amelyet a Szüllő segéde, *Kubinyi* Géza mérgesit el, a becsületbiróság, ahol a demokrata felfogás győz, s *amelynek elnöke nem volt más, mint — Tisza István.*

A polgárság nagy tüntetése, a Béke-egyesület párbajellenes mozgalma, Nagyvárad felirata a párbajmánia ellen, s a király kedvenc lapjának, az *ultramontán Vaterlandnak vezércikke, amely dicsőséget zengett Vázsonyinak.*

*

Harc a darabontok, majd a koalició, s végül a munkapárt ellen . . . A Polónyi—Lengyelpör . . . a Désy-ügy . . . Küzdelem a sajtószabadságért . . . Ujságcikkei, amelyek a klasszikus publicistika legelső remekei, amelyek csak a *Kossuth* Lajos, *Kemény* Zsigmond, *Csengery, Szalay, Bartha* Miklós és *Kaas* Ivor sorozatában foglalhatnak méltán helyet . . . A vasutassztrájk . . . A nagyszerü Hieronymi választási harc . . . A védői sikerek . . . A főváros . . . Az ügyvédi kamarák mozgalma . . . A választójogi küzdelem . . .

Ime, a szüz miniszter. Alkotó munka következik a küzdelem után, amely az alkotásért viharzott? Vagy csak egy rövid treuga dei, a harcos karriér egy dolgozva pihenő epizódja?!... Ki tudja azt?! . . .

Kun Andor.

A XVII-ik ügyosztály

Az üzemek szigorubb ellenőrzése. — Márkus tanácsnok tervezete

A mult héten a városházi megbeszélők is, meg a sajtó is meglehetősen sokat foglalkoztak az üzemi ügyosztály fölállitásának hónapok óta nyugvó ötletével. Sokan egészen pozitiv formában tudni vélték, hogy a terv már a megvalósulásig érett. Ezzel szemben a *Fővárosi Hirlap* teljesen informált helyről arról értesül, hogy a terv kivitelének lehetősége sem nem nőtt, sem nem fogyott. Mindössze az történt, hogy a mult heti tanácsülésen egy másik, aktuális kérdés megbeszélése során szóba került az üzemi ügyosztály gondolata is. *Döntés azonban nem történt,* sőt az érdemleges tárgyalások sem kezdődtek meg.

Az üzemek szorosabb ellenőrzésének szükségessége a müszerüzem botránya után merült föl. Akkoriban sokat beszéltek róla a közgyülésen is, a huszas bizottságban is. Viszont maga az üzemi ügyosztály felállitásának terve *Márkus* Jenő dr. tanácsnoktól származik, aki terjedelmes elaboratumban fejtette ki gondolatát. A terv régóta a tanács előtt fekszik és most csak ujabb lökést kapott a megvalósitás irányában. A lökés azonban — ismételjük — nem döntő jelentőségü, annyival is inkább, mert a tanács tagjai között ebben a kérdésben még nem fejlődött ki teljes egyetértés. Tudjuk, hogy vannak, akik elismerve a szigorubb ellenőrzés fontosságát, elvben helyeslik is Márkus Jenő dr. tervét, de mai formájában kivihetetlennek tartják. Ismét mások pedig ugy vélik, hogy a tanácsnok terve bizonyos tekintetben kiegészitésre szorul és e tekintetben a főváros müszaki főtisztviselőire hárul a megoldás feladata. Ugy tudjuk az egyik tanácsnoknak e tekintetben már kész kiegészitő javaslata is van.

Értesülésünk szerint *Márkus* Jenő dr. terve szerint az összes fővárosi üzemek ellenőrzésének szálai egy kézben kell, hogy összefussanak. Ez az egy kéz pedig az üzemi ügyosztály vezetőjéé lenne, aki hivatásának fontosságára való tekintettel a legelőkelőbb tanácsnokok közé tartoznék, beosztva a III-ik fizetési osztályba. Mellette négy számvevő teljesitene szolgálatot, természetesen a megfelelő hivatalnoki karral egyetemben. Az egyik cél az volna, hogy az üzemi ügyosztály kezében összpontosuljon az üzemek minden néven nevezendő anyagbeszerzése, aminek előnye az, hogy kiküszöbölődnék az a mai anomália, amely szerint minden ügyosztály más és más minőségben és más és más árban szerzi be ugyanazt az anyagot. A másik cél, hogy az üzemi ügyosztály minden nap minden üzemtől megkapja a napi elszámolást és a mindenre kiterjedő napi jelentést, hogy ilyenformán nemcsak a visszaéléseknek vessenek gátat, de egyben az üzemek üzleti életébe bizonyos egyöntetüség, szabályszerüség legyen bevihető. Egyszóval az uj ügyosztálynak valóságos *számvevőszék jellege lenne.*

Ami most már az aggodalmakat illeti, azok leginkább arra vonatkoznak, hogy lehetetlenségnek tartják egy központi anyagraktár létesitését. A központi anyagraktárból való szétosztás rendkivüli nehézségekkel járna és igy az intézmény alig hogy megalakulna, csődöt is mondana. Igenis helyes a beszerzés egyöntetüségének elve, de képtelenség az, hogy az elosztást is központositsák. Az anyagbeszerzés egységességét azonban nemcsak az épitkezési anyagra, az élelmiszerekre kell kiterjeszteni, hanem mindenre, amire a fővárosnak szüksége van, tehát az épitőanyagtól kezdve egészen a szolgák ruhájához szükséges posztóig és a töméntelen papirosig, amire az irodákban és a házinyomdában van szükség.

Itt kapcsolódik azután be az a gondolat, amely mint a Márkus-féle terv kiegészitője szerepel. És ez a szakszerü, gondos *anyagvizsgálás.* Megvásárlás előtt minden anyagot szakszerüen meg kell vizsgálni, a szén kaloria tartalmát csak ugy, mint a vas szilárdságát, vagy a cement kötőképességét, vagy a szövet és papir minőségét. A fővárosnak van kitünően bevált házi anyagvizsgáló-állomása, amely azonban eddig természetszerüen csak épitő-anyagok vizsgálásával foglalkozott. Ha tehát a főváros meg akarja valósitani az anyagbeszerzés központositását, akkor fölmerül az anyagvizsgáló-állomás kibővitésének szüksége is és pedig olyan értelemben, hogy az képes legyen minden néven nevezendő anyagnak, amire a fővárosnak szüksége van, pontos itéletet mondani. Ennek azután az a mérhetetlenül fontos következése lesz, hogy az üzemi ügyosztály mindenkor tudni fogja, hogy mit vesz és mit fizethet a megveendő anyagért. Ez az egyetlen mód arra, hogy a rossz vételt, a becsapatást biztosan el lehessen kerülni.

Más forrásból arról értesülünk, hogy, bár az üzemi ügyosztály terve a tanácsülés előtt még nem szerepelt, de a *tanács tagjai bizalmas előértekezletet már tartottak és ezek az előkészitő-tárgyalások a héten is folytatódni fognak.* Miután az előzetes megállapodások rendbejöttek, a XVII. ügyosztály terve a tanács elé kerül.

Elfojtják a járványos betegségeket

A fertőtlenitő intézet működése

A székesfőváros fertőtlenitő intézete, Magyarország egyetlen ilynemü, de európai nivón álló intézete, a háboru alatt rendkivüli feladatokkal kénytelen megbirkózni. Nemcsak rendes munkáját köteles ellátni, hanem ezenkivül a katonaságét is. Katonai fertőtlenitő intézet nincsen és mindazt, amit ennek kellene végeznie, szintén a székesfővárosi intézet látja el, igaz, hogy katonai segitőerők igénybevételével.

Négy év óta minden nyáron felütik fejüket a ragályos betegségek, de eddig minden esetben sikerült a nagyobb bajoknak elejét venni. Minthogy azonban az idén nemcsak az intézet munkája nőtt meg, hanem a rendelkezésre álló eszközök is csökkentek, kérdést intéztünk a fertőtlenitő intézethez, vajjon a mostani viszonyok között nem kell-e nagyobb bajoktól tartanunk. Kérdésünkre minden tekintetben megnyugtató választ kaptunk. Az intézet igazgatója, dr. *Bukovszky* György, a *„Fővárosi Hirlap"* munkatársának a következőket mondta a fertőtlenitőintézet munkájáról, a munka beosztásáról, költségeiről és a közegészségügy várható alakulásáról:

— A székesfővárosi fertőtlenitő intézet, minthogy az egyetlen nagyobbszabásu ilyen berendezkedés az egész országban, oly rengeteg munkát végez a háboru alatt, amire békeidőben az aránylag fiatal intézet gondolni sem mert. A háboru egyre ujabb és ujabb követelményekkel lépett fel vele szemben, s eltekintve attól, hogy a vidék által adott munka nagy részét is el kell végeznie, erre hárul a budapesti katonaság, kaszárnyák, hadikórházak, átvonuló kórházvonatok egész anyagának fertőtlenitése.

— A sok munka természetesen megnövesztette kiadásainkat és jóval a rendes kereteken tul kibővitette a büdzsénket. Normális körülmények között 700—750 ezer koronás költségvetéssel dolgozunk. Ezt azonban most milliókkal kell tullépnünk. A duplájára emelkedett nyersanyag- és más költségek a normális idők szükségletét is a kétszeresére emelik, ugy, hogy ha csak annyi munkánk volna, mint a békében, máris 1,400.000 —1,500.000 korona körül járnának a költségeink. Ez összegen fölül a katonaság részére szükséges fertőtlenitési munkálatok költségei közel 2 millió koronát tesznek ki, ugy hogy a jövő évi költségvetés például — amelynek adatait most állitottam össze — 3,200.000 koronával zárul.

— A kiadások és a munka megnövekedésével lépést tartott a személyzet számának szaporodása is. Normális viszonyok között 130—140 főnyi személyzetünk van, most azonban néha több mint 600 embert foglalkoztatunk. Ezek nagyrésze, 210—220 ember — katona, segédszolgálatos népfölkelő, akiket a katonaság vezényelt ide. Számuk azonban állandóan fluktuál. Nekünk ugyanis nemcsak a fővárost kell ellátnunk, hanem a vidéket is. Óriási munkánk el-

végzésére Budapesten 10 fiókot állitottunk fel, ugy hogy a két régi intézettel együtt tizenkét telepünk dolgozik állandóan a fővárosban. A vidéki munka is rengeteg fáradságot okoz, gyakran 150 emberünk is dolgozik künn a vidéken. Munkájuk pedig a költségvetésnek ujabb 100.000 koronával való megterhelését jelenti.

— Munkánk eredménye meg is látszik a főváros kórházi statisztikáján. A fővárosi fertőző betegek száma most, háboru ideje alatt sem volt több, mint békében. Diftéria, hasihagymáz, vörheny a rendes arányokban léptek fel, ellenben himlő, kiütéses tifusz, 1914-ben pedig a kolera meglehetősen gyakori volt.

— A gyorsan alkalmazott intézkedések megakadályozták a baj további elterjedését és igy még a legsulyosabb esetek is teljesen elszigeteltek maradtak. A tapasztalatok azonban a legmesszebbmenő preventiv intézkedésekre inditották a katonai parancsnokságot, ami persze ismét a székesfőváros fertőtlenitő intézetének munkáját növelte. Az összes budapesti kaszárnyák, hadikórházak ruhanemüjét, a kórházvonatokat, az érkező katona-vonatokat, sőt magukat a katonákat és teljes felszerelésüket is mi fertőtlenitjük. Milliókra megy immár azoknak a katonáknak a száma, akiket a telepeinken lefürösztöttünk és fertőtlenitettünk.

— Mindez pedig azért történik tulajdonképpen, hogy a polgárságot megóvjuk minden veszedelemtől. Ez az igyekvésünk pedig a legteljesebb mértékben sikerül is, mert a polgári lakosság körében — éppen a szigorubban keresztülvitt fertőtlenitési és más egyéb egészségügyi rendszabályok következtében — sokkal jobb a helyzet, mint volt a béke idején. A most küszöbön álló legveszedelmesebb forró nyári időszakra sem kell különösebb intézkedéseket foganatositanunk, olyan berendezkedéseink vannak, amelyek szembeszállhatnak bármely — még a legmostohább — eshetőséggel is.

Városházi kabaré.

•••

A méz.

A városházán eszébe jutott valakinek, hogy a nagy cukorhiányon ugy tudna segiteni, ha cukor helyett mézet venne. Elment hát a méznagykereskedőhöz. A méznagykereskedő kedves ember, édes ember, mézes-mázos ember.

— Mézet tetszik, mézet? — kérdezte.

— Ugy van. Mézet. A mi országunk a tejjel-mézzel folyó Kánaán. A teje ugyan kifogyott, de a méze csak nem?

— A mézzel egy kis baj van . . . Egy kis baj . . .

— No mi az?

— Csekélység — nyugtatta meg mézédes mosolylyal. — Csupán csak annyi, hogy — nincs méz.

— Nincs méz? Nem értem.

— Uraságod talán tudja, hogy most világháboru van.

— Hallottam róla valamit.

— És világháboruban minden kifogy.

— Mi köze a méznek a világháboruhoz? Az nem gabona, hogy rekvirálnák, nem Görz, hogy elfoglalnák. Nem lehet levegőbe röpiteni, megtorpedózni, blokirozni, cernirozni.

— Tetszik tudni, a méhcsaládok kipusztultak.

— A méhcsaládok? Ezeknek a tagjait csak nem sorozták be katonának? Nem rendelték ki hadimunkára?

— Kipusztultak. Hja kérem, ez a világháboru.

— Csak maradt egy-két méhcsalád?

— Kevés, nagyon kevés és ezeket sem fiasitották.

— Mi az, hogy nem „fiasitották", miért nem fiasitották?

— Kérem, a fókák kipusztultak az állatkertben, meg a selyemmmajmok, meg a mosómedvék. Kipusztultak ezek is.

— Nem értem. És mi az ára a méznek?

— Tizennégy korona.

— Lehetetlen! Ezelőtt egy korona negyven fillér volt.

— Hja, ami volt: hol van az már ebben a drágaságban?

— Hát mi drágult meg?

— Az anyag.

— Uram, a méh virágszirmot eszik, bimbókelyhet. Éltető eleme a kert illatja és a verőfény. Csak nem drágult meg a virágszirom, a bimbókehely, a kerti illat és a nyári verőfény?

— Az is megdrágult. És a munkabér.

— A munkabér? A méhek csak nem dolgoznak drágábban ma, mint azelőtt?

— Az is. Megdrágult a méh is.

— A méh? A szarvasmarha megdrágult. Értem. A disznó megdrágult. Értem. A kacsa megdrágult. Értem. Még azt is értem, ha a galamb megdrágult.

— Igen. Ezek avanzsiroztak. A disznó olyan drága lett, mint az ökör. Azaz előlépett ökörré. A kacsa előlépett disznóvá. A galamb előlépett kacsává. És a méh előlépett galambbá.

— Egyszóval, a méhet galambositották... Na, ezt nem értem . . . Tudja mit, én már nem vitázom. Adjon hát mézet tizennégy koronáért.

— Nem lehet. Többe van magamnak. Ki ad ma rendes áron? De uraságod édes ember, nekem nagyon rokonszenves. Én adok önnek piaci áron . . . Legyen tizennégy koronáért . . . Csak egy kis ráadást kérek.

— Ráadást?

— Egy csekélységet. Egy kiló rizst, tiz mázsa szenet, öt kiló liptói turót és ezer válogatott Medeaszivart.

És édesen mosolygott hozzá, szinte csöpögött a mosolyáról a méz. Az pedig most drága, mert nem fiasitanak a méhcsaládok. K. A.

Események

•••

Közgyülés. Az uj adókra vonatkozó előterjesztések csak a következő közgyülésen fognak tárgyaltatni és igy csendes — unalmas közgyülésre van kilátás. Legfontosabb tárgy kétségkivül az a javaslat, amelyet *Vita* Emil dr. tanácsnok készitett a főváros szénellátásáról, s amelyben a legnagyobb részletességgel és alapossággal mutatja ki, hogy megtett mindent a fenyegető szénhiány elháritására, de minden igyekezete meddő maradt. Kevésbbé sikerült a Kegyesrendiek házának átalakitásáról készült előterjesztés, amelynek szerzője *Kemény* Salamon tanácsjegyző. Nem mondjuk, hogy a tervbevett átalakitásokra nincsen szükség, de hiszen ez a szükség fennállott már akkor, amikor az épület nagyrészét bérbeadták a Közélelmezési Hivatalnak; miért nem kalkulálták tehát a rengeteg költséget a bérösszegbe, miért nem igyekeztek azon, hogy a Közélelmezési hivatal átvállalja ezeket a terheket? . . . A közlekedési ügyeken kivül alig van más, jelentős ügy. *Márkus* Imrét megérdemelt bucsuztatásban fogják részesiteni.

Burgonya lisztjegyre. Szombaton hivatalos kommünikében tudatta a tanács, hogy nincsen burgonya, vagy legalább, hogy nem biztos, hogy van. A budapesti közönség nem nagy örömmel vette a szives értesitést, de belenyugodott a változhatatlanba. Hétfőn reggelre azonban ujabb meglepetés érte a piacon a háziasszonyokat. Az élelmiszerbódékon ugyanis hangos feliratok hirdették, hogy van burgonya, de *csak kenyérjegy* ellenében. *Husz dekát képviselő kenyérjegy ellenében az élelmiszerüzem egy kiló burgonyát szolgáltat ki. A burgonyajegy nem számit.* Azért nem adnak semmit. Hát ez mi? — álltak meg bámulva az emberek. Nem volt módunkban már illetékes információt szerezni ebben a kérdésben, de szóvá kell tenni a kérdést, a közönség az ujitást nagy ellenszenvvel fogadta. Ugy érezzük, sok igazsága van a közönségnek, amely ugyis szüken kap kenyeret, most pedig még ezt a kis kenyéradagot is megröviditik a burgonyának nevezett kenyérpótlékkal, amelynek kisebb a tápértéke, mint a kenyéré. Az a körülmény, hogy nincsen burgonya, semmiesetre sem lehet ok arra, hogy a kenyerünket is megröviditsék.

Kongresszusok hónapja. Budapest idegenforgalmának két nevezetes napja is lesz ebben a hónapban: junius 23-ikán kezdődik meg a *Deutsch-Österreichische-Ungarische Wirtschaftsverband* ülésezése, majd 29-ikén pedig az *országos mérnökgyülés* kezdődik meg a király védnökségével, aki ez alkalommal *Miksa* főherceg által képviselteti magát. A főváros Idegenforgalmi Hivatalának sok gondot okoz a két kongresszus, mert a budapesti szállodák zsufolásig vannak német és osztrák vendégekkel, akik — hogy ugy mondjuk, — itt nyaralnak. Valószinü tehát, hogy a konferenciákra érkezőket magánházaknál kell majd elszállásolni. A vendégek száma különben egyre emelkedik. A Wirtschaftsverband ülésére eleinte mintegy 150 résztvevőre számitottak, ez a szám azonban hamarosan 200-ra emelkedett. Ma már háromszáznál tartunk, de még ez a szám is emelkedhetik. A mérnökgyülésnek az eddigi jelek szerint mintegy 1500 résztvevője lesz.

Bukovszky György kitüntetése. A király dr. Bukovszky György Budapest székesfővárosi fertőtlenitő intézeti igazgatónak közhivatali müködése közben szerzett érdemei elismeréséül, a II. osztályu polgári hadi érdemkeresztet adományozta. Bukovszky érdemes müködéséről és az általa vezetett intézmény kiváló teljesitményeiről különben lapunk mai számában kimeritő tájékoztatót közlünk.

A magyar városok Gyöngyösért. Harrer Ferenc dr. tanácsnok, a városok kongresszusának főtitkára — értesülésünk szerint — a magyar városok között is akciót készül inditani Gyöngyös város fölsegitése érdekében. Teljesen kialakult tervek e tekintetben még nincsenek, de hallottunk egy igen okos ideát, aminek megvalósitása nem anyagi érdeke ugyan Gyöngyösnek, de mégis rendkivül fontosnak tetszik. Arról van ugyanis szó, hogy nem fogják szabadjára engedni Gyöngyös ujjáépitését, hanem az anyagi fölsegités mellett komoly és szép városépitési tervekkel látják el, hogy ezzel megkezdődjék az a nagy akció, amely arra vonatkozik, hogy a fiatal magyar városok fejlődése müvészi izléssel és megfelelő városépitési tervek szerint történjék. Gyöngyöst a borzalmas katasztrófa predesztinálta arra, hogy első legyen a vidéki városok között a városrendezés terén.

A Henry-aréna juniusi müsora a lekiválóbb atrakciók dus gyüjteménye. Henry igazgató ezuttal is megmutatta, hogy áldozatkészsége határtalan és mesteri érzékkel tudja a közönség szórakoztatását a legmagasabb fokig emelni. Az arénában a nézőtér állandóan zsufolva van, az egyes számok után a tapsvihar orkánszerüen tombol: ezek a külső jelek pedig leginkább mutatják, hogy az aréna a legjobb budapesti szórakozóhely.

Az elektromos telep zárószámadása. A székesfővárosi elektromos-müvek igazgatósága beterjesztette az üzem 1916. évi zárószámadását. Az elmult üzletév eredményét a háboru épp ugy hátrányosan befolyásolta, mint az 1915. év eredményét. A számadás szerint az elektromos-müvek üzeme a székesfőváros háztartásának a 2,438.750 koronával előirányzott szolgáltatással szemben 2,539.168 korona 65 fillért szolgáltatott, vagyis az előirányzott összegnél 100.418 korona 65 fillérrel többet.

Ujdonságok. Alig néhány napja számoltunk be a Beketov cirkusz uj müsoráról és most már ez az uj müsor régi számba megy, mert az igazgatóság arról értesit, hogy 16-ikától ismét uj müsor mutatkozik be. Aki tudja, hogy milyen nehéz és milyen anyagi áldozatokkal jár a cirkuszmüsorok összeállitása, ebből is meggyőződhetik arról, hogy Beketov igazgató fáradhatatlanul dolgozik közönsége érdekében. Most egy nagyobb ujdonságot jelez: Villyt, a zuhanó embert, Kuttert sport-ujdonságát, Lavari Liddy repülő kutyáit és a turco büvészt, Carmellinit, aki magyar származásu. Közkivánatra az uj müsorban megmarad Planet, az ágyukirály.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este 1/2 8 órakor
Nagy, páratlan sikerü müsor.
A juniusi első müsor bucsuelőadása
16-tól uj müsor
Szenzáció!
PLANET az ágyukirály közkivánatra prolongálva.
Milly a zuhanó ember.
Lavari repülő kutyái.
Carmellini a hires magyar illuzionista.
Kuttert sport ujdonság.
Csütörtökön délután 1/2 4 órakor, szombaton délután 1/2 5 órakor nagy családi előadások félhelyárakkal mindenkinek. Vasárnap délután 1/2 4 órakor nagy előadás, gyermekeknek félárak.

A Tőke

...

Az átmeneti gazdaság problémái.

A hadigazdaságot már nagyon megelégeltük. Torkig vagyunk a rekviráló, maximáló és egyéb korlátozó rendeletekkel. A gazdasági élet szabadabb mozgás után vágyódik és szabadulni akar azoktól a bilincsektől, melyeket a háborus állapot kényszerüsége reá rakott. Azt mindenki belátja, hogy a normális békegazdaságra egyik napról a másikra áttérni nem lehet. Az ellen azonban már eleve tiltakoznunk kell, hogy az átmenet előkészitését arra használjuk fel, hogy a gazdasági életet ujra agyonorganizáljuk.

A kereskedelmi kamarák legutóbbi országos értekezletén előterjesztett tanulmányok és előadói javaslatok igen alapos munkálatok, melyek az átmenetgazdaság összes problémáit felölelik. Mindezek a memorandumok azonban abban a hibában leledzenek, hogy tulsok organizációt akarnak belevinni abba az akcióba, mely az átmenet előkészitését van hivatva irányitani. A mi nézetünk az, hogy az átmeneti intézkedések megtételénél szakitani kell a hadigazdaság merev rendszerével és tág teret kell engedni a magántevékenységnek és az egyéni kezdeményezésnek, mely a gazdasági haladás alapfeltételét képezi.

Megelégedéssel látjuk, hogy Lánczy Leó, gazdasági életünk eme kiváló egyénisége is ezt a felfogást juttatta kifejezésre abban az igazán nagyszabásu beszédben, melylyel a kamarák országos értekezletét megnyitotta. Meggyőző szavakkal fejtegette, hogy a kereskedelem és ipar mozgási szabadságát már az átmeneti idő alatt kell biztositani és hogy a gazdasági élet menetét mindenféle bürokratikus szervezetekkel nem szabad megnehezíteni.

Ausztriában és Németországban az átmenetgazdaságot előkészitő hivatalok már müködésben vannak. Nálunk a hivatal felállitása tisztán politikai okokból késik. A lemondott kormány egy külön átmeneti miniszterium felállitását vette tervbe és annak élére egy alkotmánypárti politikust akart meghivni. Ez a kombináció akkor nem sikerült. A kormány bukásával természetesen a hivatal felállitása is abbamaradt. A most deszignált miniszterelnök szintén politikust akar az átmeneti miniszterium élére állitani. Attól tartunk, hogy a politikusokkal a hivatali bürokratizmus és a velejáró nehézkesség fog az átmeneti miniszteriumba bevonulni. Pedig gazdasági fejlődésünk érdekében az volna kivánatos, ha ennek az átmenetgazdasági hivatalnak a vezetése és igazgatása szakavatott kereskedőkre és iparosokra bizatnék. A nyersanyagbeszerzés, a valutarendezés, valamint a szállitás nagy problémáit csakis olyan szakemberek oldhatják meg, akik ezekkel a kérdésekkel éveken át foglalkoztak és azokat minden részleteiben ismerik. A kereskedelem és ipar kiválóságainak tehát tág müködési kört kell biztositani abban a munkában, amely az átmenetgazdaság irányitására lesz hivatva.

Azt is hibának tartanók, ha az átmeneti hivatal vezetésére holmi tiszteletbeli állásokat kreálnának. Mert régi igazság az, hogy a szabad kereskedelem, mely nyereséget akar elérni, sokkal olcsóbban dolgozik, mint az az organizáció, melyet tiszteletbeli alkalmazottak vezetnek és nem haszonra törekszik. Tessék az átmeneti hivatal vezetésével jól dotált kereskedőket megbizni. Mert, ha ezt a hivatalt is a bürokraták kaparintják meg, akkor a gazdasági élet sohasem fog felszabadulni azoktól a korlátoktól, melyek most a háboru alatt teljesen lenyügözik.

A háborus központok „leforgása" — akár csak a moratóriumé — az átmeneti akciónak első teendője kell, hogy legyen. Bizonyos oldalról propaganda indult meg arra, hogy ezek a központok továbbra is fenntartassanak. Ezzel a törekvéssel a legerélyesebben szembe kell szállani, annál is inkább, minthogy ezek a hadigazdasági organizációk még inkább megerősitették azt a plutokratikus tendenciát, mely a gazdasági életben már a háboru előtt is mutatkozott.

A tőzsde-hausse hullámai. Az a spekulációs láz, mely most a budapesti és bécsi tőzsdén urrá lett, messze tulmegy azokon a méreteken, melyek az 1873-iki nagy krachot megelőzték. Komoly, financiális körökben nagy aggodalommal néznek a bekövetkezendő események elé. Mindennek dacára a kurzusok nem hanyatlanak, sőt egyes papirokban erősen emelkednek, aminek az az oka, hogy a tőzsde vezetése ma nem a hivatásos értékpapirkereskedők kezében van, hanem átsiklott a tőzsdén kivül álló elemek körébe, ahonnan a megbizások napról-napra halomszámra érkeznek, ugy, hogy a bankok azokkal alig képesek megbirkózni. Amidőn béke idején a tőzsdén hivatalos játék folyt, akkor nem volt üzlet, most pedig hogy csak magánforgalom és csakis kasszaüzlet van, olyan üzleti tevékenységet tapasztalunk, amelyre nálunk alig volt még példa. A tőzsdetanács korlátozó rendelkezései eddig mind visszafelé sültek. Minden ujabb korlátozó intézkedést a spekuláció további elharapózása, a visszaélések ujabb sorozata követett. Egyes budapesti nagybankoknál a legutóbbi napok egyikén a részvényforgalom hat, sőt nyolcezer darabra rugott. Az bizonyos, hogy a nagy pénzbőség részvényvásárlásra csábitja a közönséget. Ezenkivül bizonyos cégek és bankok részéről kiterjedt propaganda folyik abból a célból, hogy a közönség értékpapirokat vásároljon. Minthogy a piacon pedig kevés az áru, illetve a papir, a nagy kereslet következtében még olyan vállalatok részvényei is emelkednek, melyek a háborus állapotból kiolyólag szünetelésre vannak kényszeritve. Ilyenek a hajózási vállalatok, melyeknek részvényei legutóbb minden képzeletet meghaladó mértékben emelkedtek. A tőzsdetanács köreiben az a vélemény alakult ki, hogy a spekuláció megfékezésére a leghelyesebb volna a hivatalos forgalmat visszaállitani. Mi is ebben látjuk a bajok orvoslását. A mai állapot nagy veszélyeket rejt magában, miért is még idejekorán meg kell tenni a szükséges intézkedéseket a helyzet szanálására.

Magyarország hadiköltségei. Néhány hónappal ezelőtt a „Fővárosi Hirlap" tett elsőnek kisérletet arra, hogy Magyarország hadiköltségeit hozzávetőleg kszámitsa. Most a „Neue Freie Presse" közöl megközelitő becslést Magyarországnak az 1916. év végég fölmerült hadi kiadásairól. Ezen összeállitás szerint Magyarország hadi kiadásai a jelzett időpontig 16,200 milliárd K-t tettek, mely összeg a következő módon fedeztetett:

Öt hadikölcsön	8500 millió K
Előlegek a jegybanknál	4700 millió K
Valutakölcsönök Németországban	1050 millió K
Folyószámlakölcsön magyar bankoknál	2000 millió K

1917. juniusig Magyarország hadi kiadásai mintegy 4 milliárddal szaporodtak, ugy, hogy a mai napig az állam hadiadóssága *20 milliárdra* tehető.

Az O. K. H. jegyzése a VI. hadikölcsönre. Az Országos Központi Hitelszövetkezet igazgatósága legutólsó ülésén felhatalmazást adott ügyvezető-igazgatójának, hogy a VI. hadikölcsönre legfeljebb 30,000.000 korona erejéig jegyezhessen. Itt emlitjük meg, hogy az O. K. H. az öt hadikölsönre 80 és fél millió koronát jegyzett.

A Földhitelbank Rt. junius 6-án tartotta báró Kohner Adolf dr. elnöklete alatt közgyülését. Dr. Paupera Ferenc, az intézet vezérigazgatója terjesztette elő az igazgatóság jelentését és az évi mérleget, melyeket a közgyülés tudomásul vett és hozzájárult az 1,051.286 K 86 f tiszta nyereség felosztására vonatkozó ama javaslathoz, hogy osztalékra 600.000 K-t fordítsanak, a rendes tartalékalaphoz 200.000 K-t, a rendkivüli tartalékalaphoz további 50.000 K-t csatolnak és az alapszabályszerü levonások után fenmaradó 49.886 K 70 f-t a jövő év számlájára vigyék át. A közgyülést követő igazgatósági ülésben báró Kohner Adolf dr.-t ujból megválasztották elnökké, dr. Landesberger Gyulát ujból alelnökké, Walder Gyula igazgatósági tagot alelnökké és dr. Paupera Ferenc vezérigazgatót ujból vezérigazgatóvá. Az igazgatóság az intézet főkönyvelőjét: Majtényi Józsefet igazgatóhelyettessé nevezte ki. bizottságba pedig dr. gróf Pongrácz Rudolf, Horvát Sándor, dr. Tafferner Gyula és Hirschl H. Hugó választattak be.

A dr. Lipták és társa épitési és vasipari rt. 1916-ban a 288.846 K áthozaton kivül 7,946.010 K nyers hasznot ért el, amiből a költségek és 3,069.520 K leirás levonása után a tiszta nyereség 1,807.351 K az előző évi 982.549 K-val szemben. Az igazgatóság a junius 19-én tartandó közgyülésnek 12 K = 6% osztalék (tavaly 30 K = 15%) fizetését fogja inditványozni, mig az alapszabályszerü levonások után fönmaradó 379.575 K-t uj számlára viszik át. A 20 millió K alaptőkével biró vállalat ingatlanait 12,691.745 K-ra, bányatelepeit 1,031.899 K-ra, gépeit és berendezéseit 32,219.800 K-ra értékeli, amivel szemben az értékcsökkenési alap 6,004.140 K.

A Salgó-Tarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat e hó 8-án rendkivüli közgyülést tartott dr. Chorin Ferenc főrend elnöklete alatt. A közgyülés elé terjesztett igazgatósági jelentés szerint a társulat a Pesti Magyar Kereskedelmi Banktól megszerezte az Északmagyarországi Egyesitett Kőszénbánya és Iparvállalat R. T. részvényeinek többségét. A megvett részvények vételárának megfizetéséhez és forgótőkéinek szaporitásához szükséges anyagi eszközöket alaptőkeemelés által óhajtják beszerezni, mely célból 22.000, egyenként 200 koronáról, bemutatóra szóló részvényt bocsátanak ki. Ezek alapján az igazgatóság az alaptőkének 4,400.000 koronával való emelését; s e célból 22.000, egyenként 200 koronáról, bemutatóra szóló részvény kibocsátását kéri elhatároztatni. A közgyülés a jelentésben foglalt inditványokat egyhangulag elogadta és a részvények vételárának megállapitását az igazgatóságra bizta, mire a közgyülés véget ért. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülésben az uj részvények vételárát 750 koronában állapitották meg.

Az „Atlantika" tengerhajós r. t. vasárnap tartotta tizedik évi rendes közgyülését, amely perspektivát nyujtott a vállalat jövőbeli szélesebb és nagyarányu fejlődésére. A vállalat a folyamhajózást is felvéve üzletkörébe, a szükségelt hajópark megépitése céljából egy hajógyár épitését vette foganatba a Háros és Hunyadi elnevezésü dunai szigeteken. Az üzleti év bevételei a háborus viszonyok közt elegendők voltak a folyó kiadás, a javitás és karbantartás költségének fedezésére és lehetővé tették, hogy a vállalat az értékcsökkenési tartalékalapnak 205.000 koronás dotálása után még 503.806 korona nyereséget is mutathasson ki. Ebből az előirt tartalékolás után 5 százalékos osztaléknak megfelelő részvényenként 10 korona összeget fizetnek a részvényeseknek.

A V. V. V. közgyülése. A Budapesti Városi Villamos Vasut Rt. e hó 27-én tartja meg közgyülését. Az 1916. évi zárószámadás részletes ismertetésére legközelebb visszatérünk.

A Magyar Város- és Községfejlesztési Rt. a napokban tartotta évi rendes közgyülését, amelyen az 1916. évről szóló jelentését s a mérlegre és alapszabálymódositásokra vonatkozó inditványokat elfogadták. A vállalat tavalyi üzletévében 7,372.000 K értékü árut importált, mig belföldi élelmicikkekben, szénben és fában 6 millió K értéket forgalmazott. A tiszta nyereség 192.934 K, melynek alapján 6%-os osztalék kerül kifizetésre. Határozatba ment az öt millió korona alaptőke teljes behivása. Az igazgatóságot a következő uj tagokkal egészitették ki: gróf Almássy Imre, Almássy László, Lányi Zsigmond, dr. Nagy Ferenc és Zipernovszky Károly. A felügyelő-bizottság tagjai: Ágai Vilmos, dr. Márton Miksa és Schön Lipót.

A Pallas nyugdij-, élet- és katonai biztositó rt., amely mint életbizositó társaság csak két évvel a háboru előtt kezdte meg müködését, 1916-ban 310.496 K dijbevételt ért el, kamatbevételei pedig 30.050 K-ra rugtak. A költségek, tartalékolás és bőséges leirások után a tiszta nyereség 18.718 K az előző évi 17.211 K-val szemben. A nyereséget uj számlára viszik át. A mérleg minden egyes tétele fokozatos, szinte óvatos fejlődést mutat.

A Gizella Gőzmalom Rt. az elmult szerdán dr. Megyeri Izidor elnöklete alatt tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta a jelenlegi 3,200.000 K alaptőkének 800.000 K-val 4,000.000 K-ára való felemelését. Az elővételi jogot teljes egészében a régi részvényeseknek biztositották.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érefényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA

VÁROSLIGET

Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon délután 2 órától meglepően olcsó helyárak mellett folytatólagos családi diszelőadások

cirkusz-varietéműsor

Az állatkerti majomház előtt a Sermet-csoport eredeti bohózatos jelenete. Ella Oktavia nagy állatcsoportja. Majom, kutya, macska, papagály minden eddigit fölülmuló idomitások Tom Viebig Trio legujabb humoros zenemutatványok. Rivas Dixas az eleven körhinta 2 Stipkas, Amazon-ballet, Roland komikus. Gerard August. A világhirü Willy Pantzercsoport „Szórakozás az orosz fronton" cimü humoros szkeccsben. Ezenkivül 25 cirkusz-varieté-slager.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este fél 8 órakor a fényes varieté-müsor

8 GERMANIAS

német amazonok

TARSO komikus zsonglőr, AUREOLAS zenebohóc-csoport, 2 HUGOSETT, 3 REMOS. Azonkivül Nagy Endre és Zerkovitz Béla legkitünőbb müvei: Operett, ballet, duettek, szólók. — Fellépnek: Solti Hermin, Virágh Jen, Papp János, Szász Ilona, Felhő Rózsi, Bartos Olga és az összes szinházi és varieté attrakciók.

Sörkabaré 7—10 óráig, pompás uj müsor. Belépődij 2 K.

NEMZETI PARK

12 óráig nyitva! Egész délután és este katonazene.

Belépődij 20 fillér

„OPERA-PINCÉBEN"

VI., Andrássy-ut 25.

esténként

VÖRÖS JANCSI

muzsikál.

Déli teriték 3.70 K. Esti teriték 4.— K.

Figyelmes kiszolgálás!

ERDÉLYI FRIGYES.

BERLINI KERT

(ezelőtt Jardin de Paris)

Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.

Este negyed 8-kor

a nagyszerü megnyitó müsor. Hilda Radnay, Jaro Fürth német darabban, Szőlősi Rózsi, Magyari Lajos, Kabos Gyula szólókkal és operettben. Grete Lya a Cari Theater primadonnája, Jenny v. Krisztinkovich, Happy Hauser a sánccsoda, Kovács Lili stb. stb. Vasárnap délután fél 4 órakor a teljes müsorral családi előadás — mérsékelt helyárakkal. — Minden délután 4 órától kezdve nagyszerü kerti uzsonna cigányzenével.

Idősb BANDA MARCI és FIAI

esténkint a

Helvetia kávéházban

Andrássy-ut 35. muzsikál

Szolid családok találkozóhelye.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelq e, fleurs, Ambra Antique, Baischari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orsona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kivtelháza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Szinfonikus zene

— minden nap —

Spolarits György

állatkerti vendéglő és kávéházában. :::

BOKOR PAPRIKA SZEGED

Sürgönycim: „Ferri" Szeged.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Hadikölcsönt

csak rövid ideig lehet még jegyezni...

Diana-sósborszeszt

az egész életen át kell használni!

Valódi
ezüst tárgyak és iparművészeti disztárgyak
melyek értéke tartós és maradandó.
SCHÖNWALD IMRÉNÉL
DEÁK FERENC-UTCA 21. SZÁM.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Bründl János
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.
BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.
::: TELEFON: 103-50. :::
Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.
Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

MILLIÓK KÖNYVE.
40. szám.
A Gyurkovics Milán mandátuma
Herczeg Ferenc regénye.
A rendkivül érdekes regény
ÁRA 40 FILLÉR
KAPHATÓ MINDENÜTT.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (azelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::
Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::
Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::
Falburkoló-téglák ::
Tüzálló chamotte téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Auto-pneut
TAURIL X
pótolja
Bárdi, Lehel-utca 25

Nyers nagyitásokat
minden mennyiségben 24 óra alatt szállitunk.
Jó arcképfestőket és retusőröket alkalmazunk.
„RAFAEL“ műintézet
Budapest, VII., Rákóczi-ut 24.

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) Ferdinánd bolgár király-ut 16. (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGÖNYCIM: Földbérlők 15?66.

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és Malcus svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü mezőgazdasági gépeket és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötelekeket stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik igásökrök és tenyészállatok beszerzésével és értékesitésével, továbbá szarvasmarhák, borjuk, juhok és sertések bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam Budapest, 1917. junius 20-án. 25. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca .... 18. szám
Telefon 137-15

Meghalt

a Tisza-kormány, — éljen az Esterházy-kormány. Bizonyára sokan lesznek, akik egészen addig a pillanatig támogatták a volt kormányt, amig meg nem bukott és attól a pillanattól kezdve támogatják az uj kormányt, amikor megalakult. De Budapest népe és hivatalos szerve disztingvál: — örül a Tisza-kabinet bukásának, mert ellensége volt a fővárosnak és bizakodó reménységgel, sok jogos várakozással üdvözli Esterházyékat, mert tőle várja a főváros vágyainak, reményeinek teljesitését.

Temetni jöttünk és — dicsérni. Temetni a bukottakat, akik junker-gőggel nézték le Budapestet és nagyok voltak a gáncsvetésben, Budapest mellőzésében, arculcsapásában. És dicsérni, bizalmat nyilvánitani az ujak iránt, akik megértő szeretettel fogják Budapest ügyeit a szivükön viselni. Soha jobbkor nem jöttek, az utolsó pillanat elérkezett, Budapest jövőjének, boldogulásának most kell széles medret vájni. Az Esterházy-kormányra hárul az a feladat, hogy a fővárosi törvény revizióját elkészitse; a reviziót, amely magában foglalja az önkormányzat kiterjesztését, a tisztviselők élethossziglani választását, a viriliznus eltörlését, a községi választójognak az országgyülési képviselőválasztási jog mértékének megfelelő kiterjesztését. Ettől a kormánytól várja a főváros a progressziv adórendszer inaugurálását, Budapest pénzügyi önállósitását, a főváros uj adópolitikájának jóváhagyását, a deficit gyökeres kiirtását célzó közgyülési határozatok megerősitését. Ez a kormány méltányolni fogja a kórházi, katonai, tanügyi vonatkozásu kiadások egyrészének vállalására irányuló törekvést és bizonyára a legelső alkalommal ki fogja fejezni készségét a főváros abbeli törekvéséhez, hogy az épitőipari tevékenység megkezdésével bőséges kereseti alkalomhoz juttassa a kereskedelmet, az ipart, a munkásságot és a türhetetlen lakásviszonyokat megjavitsa. Ez a kormány nem fogja cinikus mosolylyal nézni, hogy a főváros milliókat fizessen rá a kórházi ápolásra, csak azért, mert az államhatalom nevetségesen alacsony összegben szabta meg az ápolási dijakat. A közélelmezés terén alig van olyan kérdés, amelyben a bukott kormány elismerte volna Budapest hivatalos állásfoglalásának jogosságát. Hisszük, hogy ez a fonák helyzet meg fog változni és a jövőben akkor is tudomást szereznek kormánykörökben Budapestről, amikor nem a polgárságot kell áldozatkészségre buzditani, nem a fővárost kell megnyomoritani, hanem ellenkezőleg, a pesti lakosság számára kell némi életkönnyitéseket tenni. Nem tudjuk elképzelni, hogy ez a kormány tétlenül nézné a főváros további bosszantását, a világitás, a záróra korlátozását, az élet apró, de bántó kellemetlenségeinek tudatos süritését.

Garanciája is van a főváros közönségének arra, hogy vágyai, az uj kormányhoz füzött reményei teljesülni fognak. A garancia neve: *Vázsonyi* Vilmos. Nem kell egyebet tennie, mint a kormányon is folytatni egész élete munkáját, törekvését. Ő benne sohasem csalódott még Budapest és örvendetes, hogy a kabinetben helyet foglal *Batthyány* Tivadar is, aki mindig önzetlen, lelkes barátja volt a városoknak, elsősorban Budapestnek. Biztos a hitünk, hogy nélkülük nem fognak dönteni Budapest dolgaiban. És ha tőlük kérdezik meg, hogy mit kiván Budapest, akkor — jó helyre fordulnak.

Fullánkok

A telekértékadó

nemcsak pénzügyi szempontból jelentős, nemcsak nagy és állandó jövedelmet biztosit a fővárosnak, de elsőrendü szociális fontossága is van, mert progressziv irányba terelik a községi adórendszert, jóvátesz régi, vérlázitó adózási igazságtalanságokat, uj perspektivát nyit a városfejlődésnek és a lakásviszonyokra is üdvös hatást fog gyakorolni. De mindezeken a szempontokon túl is örvendeni kell annak, hogy a javaslattal a pénzügyi bizottságnak ilyen — aránylag — rövid idő alatt volt módjában foglalkozni. Ez bizonyos frisseséget, fürgeséget, bürokratizmustól való mentességet bizonyit, mert amikor Vázsonyi Vilmos a bizottságban a telekértékadó sürgős elfogadását és a szabályrendelet tárgyalását inditványozta, ugy látszott, hogy sok idő multán lesz csak ismét szerencséje a pénzügyi bizottságnak a telekértékadóhoz. A gyorsaság nem boszorkányság és intő példája annak, hogy minden csak a jóakaraton és a szándék őszinteségén mulik.

A betegeket

nem fogják ezentul egyik kórházból a másikba hurcolni, nem történik meg a jövőben, hogy utközben elvéreznek, megszünik az az embertelen és kegyetlen állapot, hogy a mentők kocsiját a kórházakban „megtelt" jelzésü táblák fogadják és hogy a sulyos betegekkel néha egész napon át kell házalni, amig végre valamelyik kórházban befogadják őket. Mindezt pedig egy nagyon egyszerü, nagyon okos reformnak köszönhetjük, amelynek szerzője Márkus Jenő tanácsnok, az ujitás neve pedig kórházi ágynyilvántartó. Egyszerü, mint a Kolumbusz tojása: központilag kell kezelni a kórházakban elhelyezett betegeket, olyan irodát kell szervezni, amely a nap bármely percében pontosan meg tudja mondani, hogy ebben a kórházban csak holnap lesz egy hely, de a másikban most is van két hely. Régen meg kellett volna csinálni a kórházi ágynyilvántartót, — elismerés illeti meg a reform szerzőjét.

A tisztviselők

bajai, nyomorusága iránt teljes érzéketlenséggel viseltetett a Tisza-kormány és ez a bünös nemtörődömség bizonyára lényegesen hozzájárult annak a közhangulatnak a kialakulásához, amely a népszerütlenség és a közundor utjain keresztül végre a bukáshoz vezetett. A demokratikus, szociális rendszernek, amely most beköszöntött, ebben a tekintetben is teljesen különböznie kell elődjétől. A tisztviselők követeléseit sürgősen teljesiteni kell és itt elsősorban a főváros tisztviselőire gondolunk, akiknek sorsa párhuzamos az állami tisztviselőkével. Nem engedjük magunkat pénzügyi tekintetektől elkábitani. Ha az államnak milliárdok állanak rendelkezésére a háboru győzelmes folytatására és befejezésére, akkor kell, hogy a tisztviselők számára is jusson ezekből a milliárdokból. Igy legalább némi erkölcsi bázisa is lesz a mammuthkölcsönöknek és államadósságoknak.

Mi történt a Meissel & Schadn-ben?

Ujabb osztrák perfidia

Hogy milyen pucsesra készülnek Weisskirchnerék a bécsi Wasserstrassen-Tag ünnepélyes alkalmából, azt már a *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában lelepleztük. Ma, szerdán, mire ezek a sorok napvilágot látnak, megkezdődik Bécsben az ujabb osztrák sakkhuzás a bajorok és magyarok közös érdekei ellen, amelyekkel szemben a bajor és magyar delegáltak is aligha maradnak tétlenek, mert ezuttal *jobban keresztülláttak a szitán és jobban felkészültek az osztrák perfidiával szemben.*

Sajnos, *Bárczy* István dr. polgármester nem mehetett el Bécsbe, mert a szerdai közgyülés miatt, amelyen az adójavaslatokat tárgyalják, itthon kellett maradnia. Ott vannak azonban *Fock* Ede és *Vita* Emil dr. tanácsnokok, mint a főváros képviselői. Elmentek azonkivül a budapesti és pécsi kereskedelmi és iparkamara, a Kereskedelmi Csarnok, a kereskedelmi és földmivelési minisztérium, a magyar-német Gazdasági Szövetség, a Magyar Gazdaszövetség, a Magyar Keleti Központ, Pozsony, Győr és Baja városok, valamint a magy. kir. Folyam- és Tengerhajózási r.-t. delegátusai.

Elutazásuk előtt a magyar érdekképviseletek értekezletet tartottak, amelyen *Vágó* József, a budapesti kereskedelmi kamara titkára hangoztatta erélyesen az osztrák álláspontal szemben való szembehelyezkedés szükségességét. Ennél az értekezletnél azonban még fontosabb volt az a másik összejövetel, amelyet hétfőn este a bécsi *Meissel und Schadn*-vendéglő külön termében tartottak meg. Ezen az értekezleten találkoztak a magyar és bajor megbizottak, akik ez alkalommal igen fontos határozatot hoztak, amelyet azonban a siker érdekében a konferencia megkezdéséig hét pecsétes titokként őriznek.

Hogy azonban mi volt a tárgya a Meissel und Schadn-ban tartott előértekezletnek, azt mi is ismerjük. Hiszen nyilvánvaló, végleg le van leplezve az uj pucses, amelyet Weisskirchnerék kifőztek.. Az *osztrák* viziutakat tüzték ki tárgyalásra és *a magyarokat, meg a bajorokat pusztán vendégeknek tekintik, akik ilyenformán legeminensebb életkérdéseikbe nem szólhatnak bele.* Az osztrákok legalább ugy számitottak, hogy rólunk-nélkülünk, de a mi jelenlétünkben, csendes, szótlan türelmünk mellett fognak dönteni és deklarációkat tenni. A bajorok és osztrákok tehát abba a kinos helyzetbe kerültek, hogy ha a vendégjoggal visszaélni nem akarnak, akkor nem szólalhatnak föl, kérdés azonban, hogy ha életkérdésekről van szó, akkor is alá van-e vetve az ember az udvariasság törvényeinek? Erről a kérdésről döntött hétfőn este a Meissel und Schadn-beli nevezetes értekezlet. Annyi bizonyos, hogy amennyiben a bajorok aggresszivek lesznek, akkor a magyarok sem maradnak tétlenek és mindenesetre hangoztatni fogják elvi álláspontjukat.

Az osztrákok kijátszási törekvése ugyanis arra irányul, hogy mindenekelőtt a Duna-Odera-csatornát kell megcsinálni, sőt az egyik Duna-szaktudósuk egy ujságcikkben odáig megy, hogy *akár a Morva-folyó bekapcsolásával, akár anélkül* csinálják meg ezt a viziutat, ahhoz *Magyarország anyagi hozzájárulása el-*

engedhetetlen feltétel. Ez a furcsán gondolkozó szaktudós dr. Viktor Wilhelm *Russ* titkos tanácsos ur, akinek emlitett cikke mély felháborodást keltett a magyar érdekeltségek körében.

A magyarok, és még természetesebben a bajorok a Duna-Odera-csatornánál sokkal fontosabbnak tekintik a Rajna-Majna-Duna-ut kiépitését és amennyiben a „vendégjog megsértésével" föl fognak szólalni, ennek a felfogásnak adnak kifejezést. Ha pedig rákerül a sor a magyarok elvi deklarációjára, akkor az, a mi tudomásunk szerint, a következő tartalmu lesz:

a magyarság ugyan örömmel fogad minden olyan javaslatot, amely a Dunával kapcsolatban álló viziutak hálózatát teljesebbé teszi, de a maga szempontjából sürgősebbnek tartja a Rajna-Majna-Duna-ut megteremtését, mint a Duna-Odera-csatorna megépitését; szigoruan ragaszkodik azonban ahhoz a budapesti Duna-konferencián már végérvényesen elfogadott elvhez, amelynek értelmében legelső feladat a Dunának két méter mélységben Ulmig való szabályozása, ugy hogy azon 1000 tonnás hajók is közlekedjenek.

Az osztrákok tehát, mint ebből a magyar állásfoglalásból is látható, nemcsak azt akarják, hogy az osztrák vizek szabályozásában Magyarország anyagi áldozatokkal vegyen részt, hanem ki akarja játszani a budapesti Dunakonferenciának azt a határozatát, amely az *osztrák Dunának Ulmig való szabályozását* teszi meg legsürgősebb feladatnak. Miután ehhez bajor és magyar érdekek is füződnek, Weisskirchneréknek természetesen nincs inyükre. A szónokok és szaktudósok egész sorozatát vonultatják tehát föl. Ezeknek az uraknak a névsora a következő: dr. Heinrich *Goldmund*, Bécs város épitési igazgatója, Max *Friedmann* birodalmi képviselő, Leopold *Kunschak* és Alfonz *Herold* bécsi városi tanácsnokok, dr. Viktor Wilhelm *Russ* titkos tanácsos, Anton Edl. v. *Schromm* és dr. Heinrich Ritter v. *Wittek* titkos tanácsos, volt osztrák vasutügyi miniszter. Amint ebből is látható, magyar és bajor előadót nem kértek föl. Ilyen egyáltalán nincs a müsoron. Nem lehetetlen azonban, hogy Weisskirchnerék legnagyobb meglepetésére, ezuttal néhány igen kellemetlen müsoron kivüli szám is lesz . . .

Megszünik a betegek kálváriája

Márkus tanácsnok nyilatkozata a kórházi ágy-nyilvántartásról

A közegészségi ügyosztály uj intézménynyel gyarapodik. Elkészül a kórházi ágynyilvántartó, amelyhez igen sok reménységet füznek a városházán, mert régi szükségletet elégitenek ki vele. A közegészségügyi ügyosztály javaslata már a bizottság előtt is szerepelt és arról Márkus Jenő dr., az ügyosztályt vezető tanácsnok a következőket mondotta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Az a terv, amelyet megvalósitunk a kórházi ágynyilvántartó megteremtésével, éppenséggel nem uj, de nem volt eddig módunkban megcsinálni, dacára annak, hogy különösen a sajtó részéről sokat sürgették a dolgot. Reméljük, hogy most azután vége szakad annak a panaszolt állapotnak, hogy a betegeknek kórházról kórházra kell napokon át menniök, amig elhelyezést nyernek.

— Természetesen nem azt mondjuk, hogy ezzel az ágynyilvántartóval egy csapásra megoldottuk a kórházi mizériákat. Szó sincsen róla, de igenis, olyan rendszert csinálunk, amely a meglevő ágyak jobb elosztását biztositja, a beteget megkiméli az ide-oda való ráncigálástól. A kórházi bajokon csak az tudna radikálisan segiteni, ha az ágyak, a férőhelyek száma növekednék olyan mértékben, hogy a betegek elhelyezése nem okozna nehézségeket. Erre természetesen ebben a pillanatban számitani sem lehet, de addig is, amig ezen a téren valami komolyabb intézkedés történhetik, amig uj kórházakat épithetünk, legalább azt akarjuk elérni, hogy megállitsuk a betegek népvándorlását.

— Az, amit a kórházak férőhelyeinek központi nyilvántartása érdekében most csinálunk, szintén nem végleges, nem teljes. Az időleges megoldás is segiteni fog azonban a bajokon, amig a végleges intézmény a központi közkórház felállitásával szintén megvalósulhat. Amikor ezt az ideiglenes ágynyilvántartót megcsináljuk, nemcsak az általunk is érzett közszükségletnek teszünk eleget, de egyben a belügyminiszter kivánságának is, aki leiratban intézkedett a kórházi férőhelyek minél jobban való kihasználása kérdésében.

— Az ágynyilvántartó különben tulajdonképen egy iroda, amelyet a központi fekvésü Rókus-kórházban kivánunk elhelyezni. Hatásköre egyelőre ugyan csak a főváros összes kórházaira terjed ki, de a jövőben valószinülag ugy kibővül ez, hogy a klinikákra és egyéb nyilvános jellegü közkórházakra is kiterjed. Az iroda müködése igen egyszerü lesz. Reggelenként a kórházak bejelentik az üres ágyak számát, amelyeket az iroda nyilvántart és azonkivül felvételi naplót is vezet. A felvételre jelentkező betegeket megvizsgálják az ügyeletes orvosok és a betegség neme szerint való kórházba utalják. Jelentkezhetik azonban a beteg más kórházban is, ahonnan telefonon jelentik be a központi irodának a diagnózist, amely ezen az alapon szintén telefonon intézkedik az elhelyezés iránt. Ugyanez történik olyan esetekben is, amikor a rendőrség, vagy a mentők jelentenek be beteget.

— Az iroda a jövő év első napján kezdi meg müködését a Rókus-kórház mai felvételi irodájával egybekapcsolva. Addigra elkészülünk a szükséges átalakitásokkal és megszervezésekkel. Az átalakitások mintegy 43,000 korona összegü költséget vesznek igénybe.

— Ismétlem azonban, hogy a Rókusban felállitandó iroda nem végleges, kiforrott intézmény, abban mindössze alapját vetjük meg a tervbevett központi kórház keretében létesitendő nyilvántartó irodának. Egyrészt azonban már most megszervezhetjük a gyakorlati tapasztalatokat, amelyek a végleges megoldáshoz szükségesek, másrészt pedig olyan intézményt nyerünk, amelyet annak idején egyszerüen csak bele kell kapcsolni a központi kórház szervezetébe. Végül pedig ideiglenesen is, már most megszüntethetjük a betegek vándorlását. Mire az intézmény kifejlődik, kialakul, remélhetőleg visszakapjuk régi, a diagnózis megállapitásában tapasztalt alorvosainkat is, akik ma hare-

Miniszter a közgyülésen.

Rekkenő hőség és fagyos unalom: — ebből a két alkotórészből verődött össze a tisztelt közgyülés hangulata. A fagyos unalom nem tudta ellensulyozni a rekkenő hőséget, amire legjobb bizonyiték egy pocakos városatya feljajdulása.

— Miért nem inkább a Scholtz-uszodában tartják a közgyüléseket nyáron!

— Rossz volna, felelt a másik atya, mert itt *mi* nyomjuk a viz alá a tanács tagjait, az uszodában pedig *minket* nyomnának a Duna nivója alá.

— Nivóról ne beszéljünk. Igy fejezte be a vitát egy harmadik atya, de közelebbi magyarázatok elől kitért.

Ezt annál könnyebben tehette, mert *Bárczy* polgármester időközben fontos elnöki kijelentést tett: az ülést megnyitottnak nyilvánitotta. A nyilvános rendes ülés első szónoka természetesen — *Kassai* Ferenc volt, a fürgeszavu lipótvárosi társaskörii vezérszónok. Bakkecskéket megszégyenitő nyilsebességgel ugrott a tanácsra, dörgött az adójavaslatok ellen, de kétségtelenül rokonszenves volt az a része a beszédnek, amelyet a tisztviselőknek szentelt. Rokonszenvből azonban nem tudnak megélni a tisztviselők, éppen ezért *Feleki* Béla állt fel, hogy megnyugtassa — nem Kassait, hanem a tisztviselőket. A második számu inditványnál már csak szerény társként szerepelt Kassai, az elsőrendü vádló *Becsey* Antal volt, ugyis mint vizvezetéki és földgáz-szakértő, ugyis mint lágymányosi képviselőjelölt. Ő sem zavart sok vizet és sok gázt, ugy, hogy *Csupor* tanácsnok rövidesen megszállhatta az előadói emelvényt és referálhatott arról, hogy hol helyezne el a főváros 220 milliót, — ha ennyi pénze volna. Tisztára akadémikus jellegü pénzparcellázásról volt szó, de a komoly és lelkiismeretes *Füredi* Mór óvást jelentett be a Budai Általános Titkos Községi Bank és az Óbudai Nemzeti Bank m. sz. ellen.

— Talán nem jó magának ez a két pénzintézet arra a rongyos pár millióra? — kérdezték méltatlankodva az érdekeltek.

— Hiszen ha rongyokról volna szó, nem bánnám, válaszolta *Füredi*, de itt az uj kormány és nem lehet tudni, nem lesz-e eleven valóság a telt pénztár és a kettőszázéshusz millió korona. És akkor nekem drukkolnom kell a fentebb vázolt két pénzintézet miatt és reszketve kell gondolnom arra az eshetőségre, hogy baj lesz és fizethetek. Mert ne tessék elfelejteni, hogy a bizottsági tagokat személyes anyagi felelősség terheli.

— Annyi baj legyen! — hangzott a háttérből. A hang tulajdonosa városatya volt, de olyan atya, akinek a hang az egyedüli tulajdona.

Panem et circenses: — ez volt a rómaiak hires jelszava. Kenyérről ma nem lehet szó, ennélfogva *Berczel* tanácsnok cirkuszról beszélt, a városligeti cirkusz bérletének meghosszabbitásáról, amit a szigoru tanács és a szigoru közgyülés csak egy esztendőre engedélyezett.

Harrer tanácsnok ugy ontja magából a területbérleti és ingatlanszabályozási előterjesztéseket, hogy ha a hazai cséplőgépek ilyen gyorsan és ilyen eredményesen fogják ontani magukból a gabonát, akkor *Kürthy* kegyelmes urnak vagy utódjának kényelmes dolga lesz. Sokkal sulyosabb a helyzete *Vita* tanácsnoknak. Tőle várja a nép a mindennapi szenet, de hiába várja, nincs szén, még szenet szemért sem lehet majd kapni.

— Éljen Salamon! Éljen a szénkirály! — kiáltják a városatyák és bizó reménységgel tekintenek *Salamon* Jakabra, nem azért, mert Salamon a bölcsesség követ jelenti, hanem mivelhogy a fekete gyémántköveknek nagybani árusitója Salamon. A napirend kimerül a nagy hőségtől és *Dán* Leó már az interpellációk során beszél. A műszerüzem mázoló-műhelye ellen fakad ki és hogy némi igaza van, azt *Márkus* tanácsnok sem tagadja.

De az embereket már nem érdeklik a napirendi dolgok, mert hiszen kormányváltozás van és e pillanatban robog keresztül a közgyülés terem'n a molett *Rácz* Dezső. Az arca sugárzik a hőségtől és a boldogságtól.

— Nyeregben vagyunk! — pihegi és egy maliciózus bizottsági tag csöndesen mormolja:

— Rácz Dezső nyeregben: — nem utolsó látvány! . . .

Azonban a maliciózus atya a következő pillanatban opportunizmust erőltet magára és gratulál Rácz Dezsőnek.

— Köszönöm, köszönöm. *Rácz* Dezső köszöni az üdvözleteket, amelyek — *Vázsonyi* Vilmosnak szólnak. A szerepcsere nem tart sokáig, mert az uj igazságügyminiszter személyesen is megjelenik. Hatalmas, őszinte, lelkes tapsvihar zúg a termen által. Vázsonyi miniszter kedélyesen diskurál jobbra-balra, majd a büffébe megy és majdnem megveri azt a szerencsétlent, aki kegyelmes urnak szólitja. Annyi szent, hogy ilyen polgári, közvetlen minden póztól, nagyképüségtől, gőgtől, hatalmi tudattól mentes miniszter még nem volt Magyarországon. Dédelgetik is mindenfelé és *Kovács* Ernő, mint a miniszter személye körüli miniszter, harsány hangon kiáltja:

— Utat a miniszter urnak! Holott Vázsonyi miniszternek már nem kell utat csinálni. Csinált ő magának olyan széles és gyönyörü utat, amilyen még nem volt ezen a földön. Megjelent a közgyülésen a miniszter államtitkárja is, *Grecsák* Károly. Őt is melegen üdvözlik és szürke, szikár alakja most kiemelkedik az Erzsébetváros táborából.

Egyszerre két excellenciás urral szaporodott meg a közgyülés. Most aztán jó lesz vigyázni, mert a közgyülés tervez — és odafent a kormányon *Vázsonyi* végez. És ahogy ő végez, ugy jó lesz Budapestnek, jó lesz Magyarországnak. Mindezek alapján:

— Éljen doktor *Vázsonyi* Vilmos, ugyis mint szeretett képviselőjelöltünk, ugyis mint miniszter urunk!

téri és katonai szolgálatot teljesitenek és a központi, gyüjtő-kórházban már az ő segedelmükkel mintaszerüen müködő intézményt csinálhatunk. Hisszük azonban, hogy a közönség addig is megszokja a nyilvántartó-irodát, amely elsősorban az ő kényelmét szolgálja. A betegek elkerülik az időpazarlást és sok kényelmetlenséget, amely mind megoldódik, ha a közönség tisztában van vele, hogy ha az iroda nem tud azonnal helyet biztositani, akkor hiába megy kórházról kórházra.

Krátky tanácsnok nyilatkozik

a füstbe ment barakk-iskola tervekről, az uj városháza dolgáról és az épitési ipar teljes pangásáról

A Fővárosi Hirlap megirta annakidején, hogy a tanácsi XIII. és VII. ügyosztályok kidolgoztak egy tervet, amelyet az iskolákban való hiány tett szükségessé. E terv szerint barakkiskolákat épitett volna a főváros az idén is, amint azt már tiz esztendő óta gyakorolta. A szükséglet ugyan nagyobb volt, de a két ügyosztály előbb 1,300.000, később kerek 1 millió korona költséggel épitendő barakkiskola tervét proponálta. Később azonban végleg el kellett állani a barakkiskolák épitésétől, mert a tanács meg akarta kimélni a fővárost ettől a kiadástól. A terv elejtésének megokolását Krátky János tanácsnok, a középitési ügyosztály vezetője a következőkben volt szives elmondani a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt :

— Az idén nem épitünk barakkiskolákat, aminek természetesen nem az az oka, mintha eddig való barakképitkezéseink nem váltak volna be. A tanács állásfoglalását pénzügyi és elvi okok hozták létre. Kétségtelenül igaz ugyanis az, hogy a fővárosnak elegendő iskolája lenne, ha az állandó iskolaépületek igen nagy hányada nem lenne már a háboru kitörése óta a hadsereg, helyesebben a háborus egészségügy szolgálatában. Egészen igazságtalan dolog, hogy akkor, amikor a főváros pénzügyi helyzete éppenséggel nem valami rózsás, akkor mi barakkiskolákra milliókat adjunk ki, holott egész csomó iskolánk van a hadsereg használatában. A logikus és igazságos megoldás tehát csak az lehet, hogy kapja vissza iskoláit a főváros és a katonai kincstár épitse a barakkokat a kórházak és a rokkantak elhelyezésére. Végre is annak kell épitenie, akinek nincs elegendő épülete. A fővárosnak van, tehát nem kell épitenie. De még ha hajlandó is lenne a főváros föladni ezt az elvi álláspontot, ha anyagi viszonyai meg is engednék, hogy milliós kiadásokba bocsátkozzék, még akkor is szemben találnánk magunkat azzal a hiánynyal, amely az épitőanyagokban beállott és amely mind fenyegetőbbé kezd lenni. Az államnak már csak abból az okból is könnyebb lesz barakkokat épiteni, mert hiszen minden épitőanyag az állam kezében van, amely mindent rekvirált. Sokkal könnyebben fér tehát hozzá, mint a főváros. Ez az oka annak, hogy a tanács azzal a kérelemmel fordult a kormányhoz, szabaditsa föl az iskolákat a kórházi és egyéb katonai célokra való szolgálat alól, adja vissza azokat eredeti rendeltetésüknek és ha szükség van rá, épittessen az állam barakkokat a hadsereg számára. A tanügyi ügyosztály megállapitotta, hogy amennyiben a kormány eleget tesz kérésünknek, az iskolaépités momentán szüksége elesik. A tanács ezt a kérését elküldte a miniszterelnöknek, a honvédelmi és kultuszminiszternek, valamint a budapesti katonai parancsnokságnak is.

Érdeklődtünk a tanácsnoknál az uj városháza épitését előkészitő bizottság munkája iránt, amire a következő felvilágositásokat volt szives adni :

— Amint azt a *Fővárosi Hirlap* megirta, az uj városháza épitésének előkészitésére alakitott ad hoc bizottság, amelybe csupa szakembereket hivtunk meg, megtartotta első ülését. Az ülésen a bizottság tagjainak módjukban volt megismerni a felmerült terveket, most tanulmányozzák azokat és el fogják mondani majd azokról alkotott véleményüket. *Döntés ezideig természetesen semmiféle irányban sem történt.* A tervek különben ki vannak állitva a tanácsteremben és azok bárki által megtekinthetők.

Krátky tanácsnok egyébként telve van panasszal a helyzet miatt, amely a főváros épitő tevékenységét teljes mértékben stagnálásra kényszeriti.

— Épiteni nem tudunk — mondta — minden munka áll. Nincsen se cement, se vas, se más anyag. *A nagyobb épitési vállalkozók egymásután jelentik ki, hogy egyáltalán semmiféle munkát sem vállalnak,* mert nem tudnak reális költségvetéseket csinálni. Bajok vannak a *szén* körül is, a téglagyárak nem tudnak tüzelőanyaghoz jutni és igy bár nyers tégla lenne, nem tudják kiégetni. A német lapok pedig szintén telve vannak panaszokkal, hogy a szénbányászok ötven százalékát a háboru elején katonai szolgálatra hivták be. A készletek egyre fogytak, pótlásról azonban gondoskodni nem lehetett, ugy, hogy többé szövetségeseinek pénzért sem tud Németország szenet adni, hanem csak olyan anyagokkal való rekompenzáció feltételezésével, amely anyagokra viszont Németországnak van szüksége. De nincsen munkáskéz sem, épen most akadt meg az épités alatt álló tüdőbajosok kórházának épitkezése. Itt van előttem a vállalkozó kérése, amelyben bejelenti, hogy tizenöt ácsra van szüksége. Nincs más mód, mint hogy katonai szolgálatot teljesitő szakmunkásokat kérjünk. Mert ha másra nem, de kórházakra mulhatatlan szükség van a mai viszonyok között . . .

Vendégjárás Budapesten

A Német-Magyar-Osztrák Gazdasági Szövetség konferenciájának előkészületei

Német és osztrák vendégei lesznek ismét a magyar fővárosnak. A hét végén a Német-Magyar-Osztrák Gazdasági Szövetség tart ülést Budapesten. A szövetség legutóbbi berlini kongresszusán Madarassy-Beck Gyula báró, a Jelzálog Hitelbank vezérigazgatója vezetésével vettek részt a magyarok. A kongresszus ismét az osztrák-magyar monarchiának Németországhoz való gazdasági közeledésének elvi és gyakorlati kérdéseivel fog foglalkozni és pedig ezuttal már azokat a problémákat is figyelembe veszi, amelyeket a háboruról a békére való átmenet szükségletei vetnek felszinre. Ugy tudjuk, a jövő heti tanácskozások azon az alapon, helyesen feltevésen épülnek föl, hogy a ma katonailag és politikailag szövetségben levő központi hatalmak szervezve legyenek arra az eshetőségre is, ha az entente a katonai háboru befejeztével is folytatni akarná a gazdasági háborut. A nagy kérdésekre való tekintettel, komoly várakozással kell az események elé tekintenünk.

A vendégeket természetesen örömmel és szivesen látja Budapest és e tekintetben a főváros is megteszi a szükséges előkészületeket, amelyeknek megejtésével a polgármester Miklós Elemér dr. tanácsÓjegyzőt és Zilahy Dezsőt, a Székesfővárosi Idegenforgalmi Hivatal igazgatóját bizta meg.

Zilahy igazgató a külföldi vendégek érkezéséről a következőket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának :

— Ugy látszik, a Német-Magyar-Osztrák Gazdasági Szövetség kongresszusa méreteiben tul fogja szárnyalni a mult esztendőben megtartott Duna-konferenciát is. Ennek bizonyitéka, hogy a mult szombatig nem kevesebb, mint 310 német és osztrák vendég jelentkezett, akik az Idegenforgalmi Hivataltól elszállásolásukat kérték. Igen valószinü, hogy ez a szám még emelkedni fog, mert az utolsó napok még mindig hozni szoktak megkésett jelentkezőket. A vendégek között többségben vannak az osztrákok fölött a birodalmi németek, akik Paasche dr. titkos tanácsosnak, a porosz képviselőház alelnökének vezetésével jönnek. Az osztrák csoport vezetője Friedmann birodalmi képviselő lesz. Eljön a többi nevezetességek között a bécsi német nagykövet és Burggraf Dohna is. A vendégek egyébként a legkülönfélébb társadalmi osztályokból telnek ki, a legtöbben azonban a gazdasági érdekeltségek képviselői lesznek. Igen sok gyárost várunk, akik között csupa nevezetes cég szerepel, hogy mást ne tmlitsek, itt lesz Pschorr ur, a világhirü müncheni sörgyáros is.

— Az elszállásolás bizony nehezen megy, hiszen a budapesti szállodák állandóan telve vannak német és osztrák vendégekkel, akik nagyrészt nyaralni (?) jönnek a magyar fővárosba. Ilyen körülmények között igénybe kell vennünk a budapesti penziókat is, amelyeket ezuttal először használunk föl az idegenek elszállásolásánál. Eddig huszonhárom szállodát és penziót jelöltünk ki, ahol vendégeink lakni fognak.

— A vendégek előbb résztvesznek a bécsi Wasserstrassen-Tagon, amely junius 20-án lesz és Bécsből junius 22-én este két hajóval érkeznek Budapestre. A konferenciát, amelynek vezérelőadói Stresemann és Fellner Frigyes dr. lesznek, az uj városháza közgyülési termében tartják meg. Junius 23-án a kongresszus tagjai, mint a M. F. T. R. vendégei, esti kirándulásra mennek a Dunán a társaság József főherceg termes gőzösén. Valószinüleg a főváros is fog fogadást rendezni számukra, amelynek előkészitésén Harrer Ferenc dr. tanácsnok ur fáradozik.

Uj Budapest

Város épül a Rákos-mezőn. — Harrer tanácsnok és Warga müszaki tanácsos tervei. — Tizezer házhely, hatszázezer lakó.

Van a városházán egy szoba, a szobában egy függöny és a függöny mögött egy város. Egy egészen uj város, ami még meg sincs, de amelyet meg fognak csinálni, mert a függöny mögött levő várost erős akaratu férfiak gondolták ki. Különös időket élünk, amikor parancsszóra épülnek a városok, előbb a térkép készül el és csak azután az, amit ábrázol. Azelőtt egészen másként történt ez. Letelepedett egy család, melléje a másik, a harmadik és ha megvoltak a megélhetéshez való eszközök, akkor kifejlődött a város, ha meg nem volt valami kényelmes a hely, akkor faluvá csenevészedett. Ha aztán város rakódott igy egybe valahogy a házakból, akkor néztek csak körül rendben vannak-e az utak, van-e valami rendszer abban, ahogyan az egyik ház a másik mellett áll? Ha aztán nagyon finnyásak voltak az emberek, akkor megkezdődött a városrendezés. Teszem azt itt Budapesten, ahol bizony sok kellemetlenség, baj származott abból, hogy előbb fölépitették ezt a behemot nagy várost és csak aztán kezdett kifejlődni az emberek izlésén. Mint mikor a szabó megcsinál egy ruhát, hazaküldi, de se mértéket nem vett, se föl nem próbáltatta a ruhát, csak ugy szemmérték után dolgozott. Persze, hogy ötször-hatszor föl kell fejteni a ruhát, toldozni-foldozni, ujjáalakitani. Igy jártunk mi Budapesttel. Tessék csak arra gondolni, hogy mennyi harc és vita volt már az uj városháza, a belvárosi templom, vagy az Erzsébet-sugárut körül.

Most minden egészen másként lesz. Ma már egy uj várost is ugy épitenek, mint egy házat. Előbb megcsinálják a tervrajzot, megépitik az utakat, forgalomba állitják a villamosokat és talán még a csatornázás is készen lesz, mikorra a kőmives leteszi az első téglát. Csak az imént vetődött föl a mérnökök és az épitészek között az idea, hogy ők ingyen, szivességből, közérdekből városszabályozó terveket csinálnak, külön a hegyi, külön az alföldi, külön a vizparti és mindenféle más fajta város számára. Ne épüljenek föl a vidéki városok se csak ugy átabotában, Isten kegyeméből. Legyenek rendes, szép, tervszerüen épült városaink. Az épitészek sem vallják kárát, mert hiszen az ingyen-terv révén jelentékeny munkákhoz jutnak. *Harrer* Ferenc dr. székesfővárosi tanácsnok, az első ilyen városszabályozási tervvel az elpusztult Gyöngyös városát kivánja megtisztelni. Legyen az, ha már a sors ilyen szörnyü katasztrófával sujtotta, amikor ujra kilábal a bajból, modern, szép, kicsinositott, rendbeszedett, mintaváros, amely egészen tisztán, kifejezetten magyar stilusban épül. És igy fog fölépülni Uj-Budapest is, amelyet ma még csak poétásan, de egyben pratikusan álmodtak meg a városháza legfelső emeletén. Mikor lesz, azt még nem tudjuk, de hogy hogyan lesz, az már szinte befejezett dolog. A terv, vagy ha tetszik maga a semmiből lett, töretlen réteken, szántóföldeken épülő város ott van a függöny mögött *Warga* László müszaki tanácsos szobájában. Tovább egy ajtóval pedig *Harrer* tanácsnok nagyszerü jogászi elméje gyilkolja a spekulációt, épiti a főváros uj hasz-

nát, uj jövedelmeit, amelyek a majdan épitendő uj város uj életéből fakadnak.

*

Ahol hajdan Mátyást az igazságost királylyá választották, ott épül *Uj Budapest*. Ez lesz az a városrész, amelyet egyenesen a háboru fog megszülni. Uj Budapest anyja a háboru, apja a lakásinség. Tizezer házhely, hatszázezer lakó, igy van a tervben, igy van a papirosra felrajzolva és kétségtelen, hogy a gondolatnak valóra kell vállnia. Budapestnek terjeszkednie kell, mert a nép a háboru alatt nem fogyott, a háboru után pedig megkezdődik Budapest ostroma, a harctérről hazatérők beözönlése. A főváros most gondos előrelátással, nehogy az 1871-iki berlini események megismétlődjenek, lakásról és munkáról gondoskodik. De nemcsak azzal a szükségességgel számol Budapest, hogy fejlődni, terjeszkednie kell, de jóelőre kezébe veszi ennek a fejlődésnek a gyeplőjét és megszabja az irányt, amelyben annak történnie kell. A Warga müszaki tanácsos szobájában kiállitott terv tulajdonképpen a főváros akaratának kifejezője.

*

Pár számot és adatot jegyzünk ki a készen levő előterjesztésből, amelyek a maga hatalmas méreteiben illusztrálják a tervet. Az uj városrész egyfelől a Városliget, Stefánia-ut és Hungária-körúttól kifelé a főváros határáig terjed, másfelől a MÁV. kibővités alatt álló rákosi rendező pályaudvara és a Kerepesi-ut, illetőleg az uj Lóverseny-tér és a rákosi gyakorlótér közé esik. Mintegy 1521.7 hektárnyi terület ez, amelyet a tervezők apró háztelkekre, parkokra, utvonalakra osztottak és amely Budapest egész területének tizenkettedrészét, a pesti oldalnak pedig több mint hatodrészét teszi. Az uj város térképét két hatalmas sugárut szeli át. Ezek az utvonalak, amelyek nem forgalmi szerepük, hanem különleges rendeltetésük révén jutnak e tervben hansulyhoz, elsősorban meg kell emliteni a Városliget és az uj Lóversenytér között létesitett összeköttetést. Erre a célra egy szélesebb parksávval kisért nagyszabásu utvonalat terveztek, amely mint kocsikorzó-ut az Andrássy-utból, illetőleg a Stefánia-utból kiindulva a Városligeten át a Széchenyi-fürdő előtt elhaladva, egy 65 és egy 55 méter széles rövidebb parkozott szakasz beiktatásával, a mai Róna-utca vonalán kialakitott és 55 méter szélességtől 100 méterig kibővülő parkozott sávon nyer folytatást az uj Lóversenytérig. Ezzel a vonallal az Andrássy-ut lezárásától számitott öt kilométer hosszu összefüggő, nyugodt s csak enyhébb törésekkel biró olyan kocsikorzó-, séta- és lovagló-uthoz jutunk, amelyet 18 méter széles kocsiuttest, 6 méter széles lovagló-ut, megfelelő gyaloglóutak és párhuzamos ut leszállitásával, 10 métertől 50 méterig váltakozó szélességü parkozott területsáv kisér. Ugyanez az utvonal a Lóverseny-tértől kiindulólag összefüggő utvonalat alkot az Alagra kivezetendő sugárirányu utvonallal, melynek e csatlakozástól csaknem a határig tervezett 40 méter szélessége lehetővé teszi további másfélkilométer hosszu parkozott kocsikorzó-ut kialakulását.

*

Milyenek lesznek a telkek? milyenek lesznek a házak? Mert természetes, hogy e tekintetben is befolyást akar gyakorolni a főváros. A felelet igen szép. Egészen kicsinyek, eddig teljesen szokatlan 100—150 négyszögöles telkeket mértek ki a papiroson, aminek az a célja, hogy az is vehessen házhelyet, akit nem vet fel a pénz. Családi házaknak szánták Uj-Budapest telkeit, ahol szakitanak a bérkaszárnyarendszerrel, udvart, levegőt, pázsitot, világosságot akarnak adni a gyermekeknek. Sok szegény kis penészvirágok áhitozva lesnek a napfény után, amelyet az épitők nem akarnak Rákos egéről akkor sem eltüntetni, ha majd az uj város is állni fog.

*

Ezek eddig csak egy megrajzolt terv, egy pár poetikus gondolat, de igen sok nagy szándék rejlik még mögöttük. Harrer dr. tanácsnok jogászi munkája akarja megvédeni a lakosság és a főváros érdekeit. Meg akarja hatóságilag állapittatni és nyilvántartatni a budapesti telekértékeket, mert erre szükség van a kisajátitásoknál szokásos spekulációval szemben. Szükségesnek tartja azonkivül az ingatlannal összefüggő jogoknak közhitelességü nyilvántartását, az épitőszabályzat átdolgozását, a telektulajdonosoknak az utépitésből és csatornázásból származó közterheinek olcsóbbá tételét és a harmincéves adómentességet. Egyetlen városrész épitése is mennyi reform! Igaz azonban, hogy ez az egyetlen városrész egymagában hatszázezer ember számára épül.

Előzetes védekezés

a járványos betegségek elterjedése ellen

A *Fővárosi Hirlap* mult heti számában irtunk azokról az előkészületekről, amelyeket a főváros fertőtlenitő intézete tett, hogy Budapest lakosságát megóvja attól a veszedelemtől, amelyet a nyaranta fellépő fertőző betegségek okoznak és amelyek most háborus időben nagyobbmérvü járványoknak is lehetnek az okozói. A fertőtlenitő intézet azonban a nagy munkának, amely a járványok és járványos betegségek elnyomásához szükséges, csak egyik részét végzi el, sokszor a fővárosi tiszti főorvosi hivatal utmutatásai szerint, ugy és abban a mértékben, amint azt a tiszti főorvos előirja. Erről a teljesitményről a tiszti főorvosi hivatal az alábbi felvilágositást adta munkatársunknak:

— A tiszti főorvosi hivatal munkája éppen ugy, mint bármely hasonló közegészségügyi intézményé, a háboru alatt megsokszorozódott, nemcsak azért, mert nem áll kellő számu orvos rendelkezésünkre, hanem azért is, mert az esetek legalább is megtizszereződtek az utóbbi időben. Nemcsak a polgári, hanem a katonai hatóság körében előfordulnak járványos betegségek, amelyek kellő időben való elfojtása mindkét esetben a tiszti főorvosi hivatal munkája. Ebben pedig a hivatal minden egyes tagja ugyszólván emberfölötti munkát végez.

— Ezt a munkát feltétlenül ismertetnünk kell már csak azért is, mert a fertőző betegségek leküzdésére folytatott hatósági eljárás megismerésével a közönség megkönnyitheti a hatóság munkáját, ha a ragályos eseteket idejekorán a hatóság tudomására hozza. Mert a legfontosabb a ragályos betegség idejekorán való felismerése, mert minél korábban lehet valami kórról megállapitani, hogy fertőző, annál sikeresebb lesz az ellene való védekezés. A hatósági orvos a helyszinén megállapitja a betegség természetét, elrendeli a beteg azonnali beszállitását s ezt követően a fertőtlenitést. Ezt a tiszti orvos rendelete szerint a fertőtlenitő intézet végzi. Könnyebb esetekben maga a fertőtlenitő intézet, külön utasitás nélkül ellátja a fertőtlenités munkáját, erről azonban nyomban jelentést tesz a tiszti főorvosnak, aki a szükséghez képest megteszi a további védekező intézkedéseket. A fertőtlenitő intézet ugyanis ezzel munkáját befejezte, a tiszti orvos kötelessége azonban tovább terjed, mert ezután következik a beteg hozzátartozóinak elkülönitése, az iskolába, óvodába járó gyermekek kitiltása a szükség szerinti hosszabb-rövidebb időre. Ha pedig az illetők olyan foglalkozást üznek, amelynek folytán sürün érintkeznek a közönséggel, ugy ezeket a foglalkozásuktól is eltiltja.

— A hatósági orvos azonban a sulyosabb természetü bajoknál, mint a kolera, kiütéses tifusz, vagy a valódi himlő, még tovább is megy. A beteg hozzátartozóit és azokat, akik vele érintkeztek, a veszteglő-intézetben helyezi el, himlőnél pedig az oltásokat is elvégzi. A fenti három betegség rója a legnagyobb fáradságot a hatósági orvosra, minthogy az ezekkel járó intézkedések a legkörülményesebbek. Ennek az eljárásnak köszönhetjük, hogy az oly sokszor behurcolt fertőző bajok a háboru tartama alatt sem szaporodtak el a fővárosban. A kolerában, himlőben és kiütéses tifuszban szenvedőket a háboru kezdete óta a tiszti főorvos mindig személyesen kereste fel és vizsgálta meg és a kerületi tiszti orvos bevonásával rendelte el a baj természete szerint szükséges intézkedéseket. A baj eredetének felkutatását is vagy maga végzi, vagy a fertőtlenitő intézet erre begyakorolt tisztjeivel saját irányitása mellett végezteti.

— Ezt pedig azért kell egy embernek és pedig a központból ellátni, mert ezeknek a sulyos bajoknak szálai legtöbbször nem egy kerület határáig tartanak — ameddig a kerületi tiszti orvos hatásköre tart — hanem legtöbbször több kerületre, sőt nem ritkán a távolabbi vidékekre is elnyulnak, ahol szintén a legyorsabb intézkedések szükségesek. Ez pedig gyorsan és hathatósan csak egy központból történhetik. Ezt az eljárást az eddigi eredmény fényesen igazolja.

Városházi kabaré.

* * *

A főváros minisztere.

Hiába nevezte ki a király belügyminiszternek Ugron Gábort és állitotta Vázsonyit az igazságügyek élére, a főváros minisztere még sem Ugron, akinek a hatáskörébe utalja a szabályzat, hanem Vázsonyi.

A főváros a Vázsonyi nevétől zeng és a városházán egy nevet emlegetnek csupán: a Vázsonyiét. Hisz ő a mienk, miénkebb, sőt a legmiénkebb. Elhalmozzák üdvözletekkel.

— Gratulálunk, kegyelmes uram — rohanják meg.

— Semmi kegyelmes. Én miniszter ur vagyok csak.

— Oh, akkor gratulálunk, nagyságos ur, képzelem, mily boldog a kegyelmes asszony.

— Ő sem kegyelmes.

— Igen, akkor gratulálok, kegyelmes ur, — javitja ki a hibáját a már megzavarodott városházi ur — képzelem, mily boldog a nagyságos asszony.

Vázsonyi elneveti magát. Hiába itt minden. Ő mégis csak kegyelmes. Minél inkább tiltakozik ellene, annál inkább ráragasztja ezt a titulust a demokrata terminológia.

Az utcán a rikkancsa üvölt rá:

— Gratulálok, kegyelmes ur.

— Tőled vállalom — mosolyog Vázsonyi — s kinevezlek udvari szállitómmá.

Még a fia, János is igy fogadja tréfásan:

— Gratulálok, kegyelmes ur.

Erre már kitör ám az exellenciás demokrata vezér:

— Figyelmeztetlek, hogy másokkal nem bánhatok el kedvemre ezért, de te még testi fenyitékem jogköre alatt állsz. S ha még egyszer lekegyelmesezel, majd meglátod, hogy mennyire nem vagyok — kegyelmes.

Firtatják, hogy mi volt az első szava, amikor miniszterré lett s kilépett a várból esküje után. A történetiró hitelességével állapitjuk meg, hogy amikor kilépett Vázsonyi a várból, megrohanták az ujságirók s az egyik a sarkára is taposott. Vázsonyi felszisszent s tréfásan igy szólt:

— Egy másodperce vagyok miniszter és a sajtó már a sarkamra tiport. Jellemző!

Ezek voltak az uj miniszter első szavai. A történelmi nevezetességü szavak.

Majd feléjük fordult s ugy redingotosan, lakkcipőben igy szólt a hirlapirókhoz:

— Nézzenek jól meg. Igy még sohasem láttak. Mondhatom, kényelmesebb dolog demokrata-vezérnek lenni!

Biz igy még nem láttuk. Élete nagy eseményeinél, a Désy-tárgyaláson, programmbeszédeinél is csak az egyszerü zakkójában s posztócipőjében. Polgáribb az és — kényelmesebb.

Az egész város ujjongott. Valaki azonban nagyon sötét arccal járta a korzót. S megtörten panaszolta:

— Nagy bajok lesznek. Féltem hazám sorsát. Katasztrófa előtt áll. Én is beteg vagyok. Nem tudok aludni, nincs étvágyam. Lázam van . . . Félek, nagyon félek . . .

Majd, mintha önmagának mondaná, haragos sóhaj tör ki belőle:

— Most esküszik a Weiszfeld-gyerek.

. . . Géza koma volt a korzó e szomoru hőse.

K. A.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára.
Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától meglepően olcsó helyárak mellett folytatólagos családi diszelőadások
nagy juniusi müsorral
WILLY PANTZER
és az egész nagy világvárosi müsor.
Az esti előadás 8 órakor kezdődik.
Kettős müsor és
WILLY PANTZER.

Események

Az adóközgyülés. Szerdán adóközgyülése lesz a fővárosnak, de ugyis lehetne mondani, hogy ez lesz az uj kormány jóindulatának próbaköve. A sok-sok adójavaslat ugyanis mind a kormány jóváhagyásától függ, aminthogy ezen fordul meg a főváros pénzügyi helyzetének rendezése is. Vannak azonban olyan javaslatok is a tárgysorozatban, amelyek már egyenesen az állam kasszájába nyulnak bele és amelyek ilyenformán a kormány különös jóindulatára vannak rászorulva. Ezek között van első sorban a *házadó* átengedése, valamint a *Szabó* József által inditványozott hadinyereség után való községi pótadó, valamint az állami feladatok végzésével felmerülő költségeknek az állam részéről való megtéritése. Valamennyi *Csupor* József dr. tárgya, aminthogy az egész közgyülésnek ő lesz a primadonnája, mert ő referálja az uj adókat is, köztük elsősorban a *Pikler* J. Gyula-féle *telekértékadót*, a *pezsgőadót*, *a fogyasztási- és ebadó*-emelést és az időközben aktualitást vesztett *közlekedési adót*. Az illetékek emeléséből is több hozzá tartozik, igy az átirási dijak uj rendje, a szemétfuvarozási illeték és a piaci helypénzek felemelése és a tüzkárbiztositással foglalkozó intézetek tüzoltási járulékainak megállapitása. Még két tanácsnok, *Buzáth* János dr. és *Folkusházy* Lajos dr. képviselnek áremelési előterjesztést, az előbbi a vizdijak, az utóbbi a közvágóhidi, állatvásári és vásárcsarnoki dijak emelését. A közgyülésnek hetekkel ezelőtt az volt a kifogása, hogy a bizottsági tagoknak nem volt idejük a javaslatokat áttanulmányozni.. Az időből azóta bőven kijutott, majd elválik, mennyire tanulmányozták az adókat, amelyeket, ha megszavaznak, azzal a felemelő tudattal távoznak el a közgyülésről, hogy rendbehozták Budapest pénztárcáját.

Fuvarközvetitő hivatal. Megemlékeztünk arról az értekezletről, amelyet a mult hetekben tartottak meg a kereskedelmi és iparkamarában és amelynek tárgya a kereskelemi miniszter leirata volt. Azt kérdezte a miniszter, hogy mit szólnának a budapesti kereskedelmi és ipari érdekeltségek egy német mintára felállitandó fuvarközpont tervéhez. Az első értekezlet eredménytelen volt, a második azonban *Móricz* Miklós dr. előadásában ugy döntött, hogy nem fuvarközpont, hanem *fuvarközvetitő hivatal* felállitását kéri a kormánytól. Ez a megoldás a monopolizálás elvének kiküszöbölését jelenti. Az ujabb értekezleten szóba került adatokból kitünik, hogy Budapesten a háboru előtt nem kevesebb, mint 14.000 fuvarozási vállalat volt, amelyek részben önmaguk, részben mások részére végeztek szállitásokat. Ha ez a szám a háboru alatt jelentékenyen megcsappant is, egészen valószinü, hogy a fuvarközvetitő hivatalnak mégis elegendő dolga lesz, ha mással nem, azoknak a fuvarkeresőknek elutasitásával, akiknek szállitásait nem tudják elvégeztetni.

Beketow-cirkusz. Az uj müsor még az előzőnél is nagyobb sikert aratott. Beketow érti a módját még a háboruban is, hogyan lehet a legszenzációsabb artistamutatványokat Budapestre hozni. Carmellini nemcsak egyike a legjobb illuzionistáknak, de humoros előadása is elsőrangu. Lavari repülőkutyái, itt még sohasem látott idomitást mutatnak. Willy a zuhanó komikus mutatványánál a közönség kiabál vagy kacag. Planet az ágyukirályt közkivánara vette át az uj müsorba Beketow, a cirkusz müsorának többi mutatványai is elsőrangúak. A müsor sikere mellett legjobban bizonyit, hogy a cirkusz összes előadásait telt ház nézi végig.

A Fogyasztók Országos Szövetsége dr. Bárczy István polgármester elnöklésével tartotta évi közgyülését, amelyen az elnöki megnyitó után dr. Hausser Adorján alelnök terjesztette be a tanácsi jelentést, amely szerint a szövetségbe a Városok Országos Kongresszusa révén bekapcsolódott 138 városon kivül immár 50 egyesület és egyéb alakulás csatlakozott a Szövetséghez, amely igy közel két millió fogyasztó érdekképviseletévé vált. A Szövetség szerves kapcsolatot keresett és talált a Közélelmezési Hivatallal, az összes miniszteriumokkal, továbbá a városi és megyei törvényhatóságokkal, amelyek fontosabb fogyasztási kérdésekben máris intim érintkezést tartanak fenn vele. Ezután dr. Szabolcsi Antal az országgyüléshez intézett emlékiratot ismertette, amelyben ármegállapitó hatósági szervek fölállitását kérik. A megtartott választásokon társelnökökké választották dr. Bárczy Istvánt és Benedek Sándort, a közigazgatási biróság másodelnökét. Bárczy polgármestert Réthy Ferenc, az Országos Hajószövetség ügyvezető alelnöke üdvözölte.

Beiratás. A Röser-féle felső kereskedelmi iskolába, valamint a polgári iskolába a biratások junius 20-án kezdődnek.

A Berlini kert az egyetlen nyári szórakozóhely a fővárosban. Müsora utólérhetetlen. A kerti uzsona d. u. 4 órakor, az előadás este 8 órakor kezdődik.

A Henry-aréna juniusi müsora csupa elsőrendü slágerszámokból van összeválogatva. Az aréna szellős helyiségeiben Henry igazgató olyan világhires látványosságokat tár elénk, aminőben a főváros közönsége még sohasem részesült. Ez magyarázza meg a hangos derültséget és folytonosan felhangzó tapsvihart, amely az aréna előadásait kiséri.

A Tőke

Uj irányitás.

Az uj kormánytól az ország nemcsak a politikai, hanem a gazdasági életben is uj irányitást vár. Sulyos feladatokat kell megoldani, melyek mély megfontolást, előrelátást és nagy körültekintést igényelnek, annál is inkább, minthogy a gazdasági helyzetet a hadiállapot is komplikálja.

A kérdések komplexumát az Ausztriához és Németországhoz való gazdasági viszonyunk rendezése dominálja. Nagyon kivánatos volna, ha ebben a dologban a kormányprogramm preciz tájékoztatást nyujtana. A letünt Tisza-kormány minden felvilágositást megtagadott. Csak a bécsi lapokból tudtuk meg, hogy az osztrák kormánynyal egy husz éves kiegyezésben állapodott meg. Apponyinak a függetlenségi párt értekezletén tett nyilatkozataiból azt lehet következtetni, hogy az uj kormány a husz éves szerződéssel szemben bizonyos fentartásokkal élt és hogy sikerült egy formulát találni, mely az önálló gazdasági berendezkedés hiveit is kielégiti. Apponyi igéretet tett arra nézve, hogy a kormányprogramm előterjesztésekor a miniszterelnök ebben a kérdésben is részletesen fog nyilatkozni. Nem ismerjük az uj megállapodásokat, de meg vagyunk győződve, hogy az uj kormány számolt az ország hangulatával, mely ismételten oly irányban nyilatkozott meg, mely perhorreszkál minden megoldást, amely a nemzet cselekvési szabadságát a háboru után korlátozná. A mostani nehéz idők, amidőn minden anyagi és erkölcsi erőnket a hadviselés abszorbeálja, nem alkalmasak arra, hogy végleges jellegü szerződéseket kössünk, annál kevésbé, minthogy ma még nem ismerhetjük azt a politikai és gazdasági konfigurációt, melyet a békekötés teremteni fog. A jelenlegi helyzetben csak két vagy három évre szóló provizórium felelhet meg a célnak.

Az uj miniszteriumok felállitásának a terve azt bizonyitja, hogy az uj kormány gazdasági téren nagyon intenziv müködést szándékozik kifejteni. A közlekedési miniszterium létesitése mindenesetre csak helyeselhető. A kereskedelmi miniszterium amugy is tul van terhelve a szorosabb értelemben vett kereskedelmi és ipari ügyekkel, ugy, hogy a közlekedési kérdések az utóbbi években meglehetősen elhanyagoltattak. Baross Gábor óta a közlekedésügyek terén Magyarországon alig történt valami. Pedig itt nagyon sok a tennivaló, különösen a háboru után. A közlekedési miniszterium felállitásával kapcsolatban az államvasutak adminisztrációjának a reformja is megvalósitható volna. Az a tulságba vitt centralizáció, mely a mostani rendszerben megnyilvánul, drágitja és nehézkessé teszi a vasuti üzemet. A decentralizációval egyidejüleg az eddiginél több üzleti szellemet kellene az adminisztrációba belevinni.

A magyar parlamentben eddig nagyon sokat politizáltak. A háboru alatt a helyzet kényszerüsége azonban a törvényhozás figyelmét is a gazdasági kérdésekre terelte. A jövőben ezekkel még intenzivebben kell foglalkozni. A mostani nagy küzdelemben rájöttünk arra, hogy a politikai erőnek jól megalapozott közgazdaság az előfeltétele. Viszont az is bizonyos, hogy a választói jog kiterjesztése sokban hozzá fog járulni a magyar gazdasági élet megszilárditásához. A nemzetek története bizonyitja, hogy a nagy tömegeknek az alkotmány sáncaiba való bevonását mindig az illető állam anyagi megerősödése követte. Erről az oldalról tehát csak jót várhatunk és nem osztjuk azok nézetét, akik azt állitják, hogy a radikális választójog árthat a kapitalisztikus fejlődésnek. A külföldön épp az ellenkezőjét látjuk.

Még egy dolgot akarunk itt leszögezni. A Tisza-kormány az egész vonalon antimerkantilis szellemben vezette az ország ügyeit és ahol csak tehette a gazdasági életben is az állami omnipotenciát igyekezett érvényre juttatni. Ennek a törekvésnek káros hatásait máris érezzük. Ezzel az irányzattal az uj kormánynak mindenesetre szakitania kell és a gazdasági dolgok intézésébe is ugyanazt a liberalizmust kell belevinnie, mint amelyet a politikában hirdet. És ez áll a jogszolgáltatásra is, mely az árdrágitó törvényeknek és rendeleteknek sokszor igen helytelen alkalmazásával az üzleti életre bénitó hatást gyakorol. Reméljük, hogy *Vázsonyi* Vilmos, az uj igazságügyminiszter ideiglenes állásában is alkalmat fog találni arra, hogy a birói joggyakorlat ezen a téren megfelelő irányitást nyerjen, mintahogyan az Ausztriában és Németországban történt.

Szent István nyulai

— A földmivelésügyi miniszter figyelmébe. —

Báró Kürthy Lajos, az Országos Közélelmezési Hivatal elnöke jelentette ki egy ujságiró előtt nemrégiben, hogy az ország élelmezésében most kritikus hónapok, nehéz idők következnek, mig csak az uj termés szétosztása meg nem kezdődhetik. A sulyos napoknak ugyszólván a derekán vagyunk csak, az aggasztó kijelentés még — szerencsére — csak részben igazolódott be, de semmi okunk sincsen bizakodni, hogy az uj termés után élelmezési viszonyaink a régi nivóra lendüljenek. Gabonánk, kenyerünk lesz ugyan, de husban, zsirban mostohán leszünk ellátva ezután is, mert nemcsak hogy keveset fogunk kaphatni, hanem ezt is méregdrága áron. A háboru elején, mikor a német hadak Franciaország szivetáján jártak és Sarceynak Páris ostromáról szóló könyvét szenzációéhesen kapkodta széjjel a közönség, szivdobogva olvastuk, hogy az ostrom idején 8—10—12, vagy még több frank is volt az ára egy kiló husnak. Azóta azonban három esztendő telt el s időközben — bár a mi nyakunkon nem járt ellenség — nálunk is emelkedett a hus ára, megszégyenitvén még az elképzelhetetlen magasnak tartott, ostrom alatti párisi husárakat is. Hogy pedig Nagyméltóságod figyelmét egy másik francia példára, IV. Henrik király ismeretes mondására hivjuk fel, — azon már régen tul vagyunk: Tyukhusról ma már igazán csak a milliomosok álmodozhatnak, meg a falusi polgárok, akik maguk élik fel azt, amijök van.

Amikor pedig az alábbiakat kifejtjük abból a szándékból, hogy néhanapján igenis kerüljön hus az asztalunkra, nem naponta, de talán vasárnap, hogy csenevész és elerőtlenedett gyermekeink is jóllakhassanak vele, tesszük ezt egyuttal az ország közélelmezésének is elsőranguan fontos szempontjából. Nagyméltóságodnak, mint Magyarország földmivelésügyi miniszterének, elég rámutatnunk arra, milyen hatalmas vadmennyiséget ejtenek el az országban évente s milyen jótékony hatással kell, vagy legalább is kellene lennie ennek husáraink alakulására. Kénytelenek vagyunk ennek dacára áremelkedési statisztikáinkat Nagyméltóságod asztalára letenni, hogy kézzelfoghatóan bebizonyosodjék arról, hogy a kivánt és oly kivánatos hatás teljességgel elmaradt. Vadászaink tizezrével lövik a nyulat, többé nem kedvtelésből, hanem hogy hust juttassanak a népesség széles rétegének asztalára és ime, a nyulak, mig a vadászok puskacsövei elől a fogyasztó vasárnapi étlapjára kerülnének, eltünnek nyomtalanul a hosszu ut alatt. A vadászok azt mondják, hogy a nyulat eladták a kereskedőknek, a kereskedők pedig azt, hogy eladták a fogyasztóknak. És ime, amikor mi a magyar fogyasztókhoz fordulunk megkérdezni, hogy jelentkezzék közületek, aki vadhust vásárolt ennél

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

vagy annál, miért van az, hogy senki sem emeli fel jelentkezésül a kezét. Talán mert titkolnák? Nem. Hanem azért, mert valóban senki nem jutott vadhushoz. És hogyha Nagyméltóságod figyelemmel kisérné a vadászokat, mikor megkérdezzük őket elejtett vadjaik felől, bizonyára Excellenciádnak is feltünne — mint ahogy nekünk is feltünt — hogy legnagyobb részük egy helyre szállitja a teritéket, egy társulatnak, amely, mintha államilag privilegizált, monopolisztikus jogokkal felruházott intézmény lenne, ugy müködik: a Szent István tápszermüvek r.-t. Egy sörgyár malátapótkávégyára, amely mellékesen (főüzletként) vadkereskedéssel foglalkozik. Hozzá kerül a magyar vadtermelés legtekintélyesebb része; hütőkamráiban hülnek, hülnek a vadászok által a magyar fogyasztóközönség számára szánt nyulak, egészen addig, mig el nem tünnek a magyar fogyasztók szemhatáráról, hogy osztrák ínyenceknek szolgáljanak izes csemegéül és a bécsi nagyáruházak hütőkamráiban vessék le magukról a magyar eredet minden bélyegét. Lehet, hogy ez utóbbiakban nem teljesen pontos minden adatunk, de Nagyméltóságod el fogja nézni nekünk, hogy nem kisérhettük végig kellő figyelemmel Szent Istvánék nyulainak kalandos utját, ez nem is fontos, hanem a fő az, hogy Magyarországon nem kerülnek eladásra „a magyar vadkereskelem fejlesztése érdekében alapitott r.-t." nyulai és hogy a társaság egy rosszul sikerült, de sok fogyasztó emlékezetében örökké megrögzödött husvéti nyulvásár után — amelyről annakidején volt alkalmunk megemlékezni — még csak kisérletet sem tett árujának Magyarországon való értékesitésére. A magyar közfogyasztás és népélelmezés szempontjából erre voltunk bátrak felhivni Nagyméltóságod figyelmét. Reméljük, hogy méltánylást érdemlő szempontjaink Excellenciád részéről kellő figyelemben fognak részesülni, annál is inkább, minthogy Excellenciádnak a társaság müködése iránt való legtüzetesebb tudakozódása sem fog fáradságot okozni, hiszen Nagyméltóságodhoz igen közelálló, minisztériumában előkelő állásban foglalatoskodó urak vannak, kik, mint az előbb többször emlitett társaság igazgatósági tagjai, sokkal hitelesebb és bővebb adatokkal szolgálhatnak, mint mi. Ehhez természetesen csak meg kell hallgatni őket — esetleg ujra minket is!

Indemnitás és hadikiadások. Mint értesülünk, dr. *Grátz* Gusztáv pénzügyminiszter az indemnitás tárgyalása folyamán részletes tájékoztatást fog nyujtani Magyarország eddigi hadi kiadásairól és azok fedezetéről, amit a lemondott kormány az ellenzék unszolása dacára három éven át makacsul vonakodott megtenni. Az ország elvárja az uj kormánytól, hogy ezután rendes költségvetést is terjeszszen elő. Három év óta budget és állami zárszámadások nélkül igazgatják az országot. Ilyen törvénytelenségre sehol a világon nem találunk példát. A háboru nem szolgálhat arra okul, hogy a parlament budgetjoga lábbal tiportassék. Hiszen látjuk, hogy az összes hadviselő államokban — még Törökországban is — a legrészletesebb költségvetéseket terjesztik a törvényhozás elé. Az csak nem lehet hadi érdek, hogy az ország előtt eltitkolják azoknak az áldozatoknak a nagyságát, melyeket a hadviselés reánk rótt. Az uj kormánynak szakitania kell a titkolódzásnak azzal a káros rendszerével, mely a letünt rezsimet jellemezte.

A nemzet pénze. Nem a *Censor* ugyanilyen cimü könyvéről akarunk irni, melyben az álnév alatt bujkáló, antimerkantilista tanoktól megittasult szerző valutánk jövő alakulására nézve teljesen hamis következtetéseket von le. Hanem igenis foglalkozni akarunk a nemzet pénzével, a mi valutánkkal, melyet hivatottak és hivatkoznak az amugy is pesszimizmusra hajló közönség előtt sokszor teljesen ferde beállitásban tüntetnek fel. Minduntalan pénzünk „elértéktelenedéséről" és a „valuta csökkenéséről" hallunk beszélni. Itt jó lesz a fogalmakat tisztázni. Az elértéktelenedés a pénz vásárló erejének a belföldi piacon való csökkenését jelenti. Annak a körülménynek az okát, hogy ugyanazon mennyiségü pénzért most kevesebb árut kapunk, mint azelőtt, nem a pénzben kell keresni, hanem inkább az áruhiányban. A drákaságnak talán kevésbbé oka a nagymérvü bankjegykibocsátás következtében előidézett influáció, mint inkább a kinálat és kereslet közti viszonynak a háboru következtében beállott változása. Tehát nem a pénz devalvácójával, hanem nagyfoku drágasággal állunk szemben, mely a hadiállapotnak minden időben hü kisérője volt. Az a körülmény pedig, hogy a korona intervalutáris árfolyama most nagyon alacsony, ne nyugtalanitson bennünket. Miután exportunk csaknem teljesen megszünt, ez ellen most alig tehetnénk valamit. A jövőt illetőleg pesszimizmusra semmi okunk sincsen. A nemzet pénzének értékét a nemzeti vagyon és a nemzet munkája adja meg. Ha béke lesz és a normális termelés minden téren megindul, ugy a javak és a pénz között a régi egyensuly ismét helyre fog állani. Azt pedig senki se higyje, hogy az állam valaha a pénz devalvációját lesz kénytelen kimondani, mint hogyan az a napoleoni háboruk idején megtörtént. A mai gazdasági élet fejlettsége és erőssége ezt az eshetőséget kizárja. A visszafejlődési processzus fokozatos és lassu lesz, ugy, hogy megrázkódtatásoktól nem kell tartani.

A molnárok egy szakmabeli alapitás ellen. Néhány hét előtt hirt adtunk róla, hogy ismeretlen emberek *Malomipari és Áruforgalmi R.-T.* cég alatt 6 millió korona tőkével részvénytársaságot szándékoznak alapitani. Az alapitók a napilapokban kommünikét tettek közzé és körvonalozták az alakulás célját, valamint azt is tudtul adták, hogy az alapitásban résztvesznek a vidéki közepes malomvállalatok, akik — a közölt közlemény szerint — nagy érdeklődést mutatnak az alapitás iránt. Hát, hogy milyen nagy mértékben nyilvánul meg ez az érdeklődés, arra nézve választ kapunk abból a határozatból, amelyet a *Vasmegyei molnárok szövetsége* hozott a Szombathlyen megtartott választmányi ülésén. A jegyzőkönyv idevonatkozó része igy hangzik: „A *Malomipari és Áruforgalmi r.-t.* megalapitási tervezetének előterjesztésére került a sor és bár az a nézet alakult ki, hogy egy ilyen intézményre szükség volna, mégis idegenkednek a tagok e vállalat megalapitásának az előmozditásától és még inkább idegenkednek a részvényjegyzésekkel való részvételtől, mert az alapitásnál nem látják képviselve sem az Országos Molnáregyesületet, sem pedig a molnárság képviselőjét. Jutassy Ödön szerkesztőt, mely nevek olyannyira elengedhetetlenek ily kezdeményezésnél. Nézetük szerint a megyei molnárszövetségek tisztikarainak kellett volna első sorban az alapitók között lenni, kik természetesen ezáltal az egész terv meritumába betekinthettek volna és a szerzett tapasztalataik alapján vagy nem álltak volna a sikra, vagy pedig az esetre, ha a teljes realitás és biztos prosperitás alapjait nem találták volna meg, ugy még az előkészületek stádiumában megakadályozták volna."

Kitüntetett kereskedelmi utazó. A király Arányi Ignácot, a Kereskedelmi utazók egyesületének alelnökét királyi tanácsossá nevezte ki.

A Magyar Általános Gépgyár tőkeemelése. A Magyar Általános Gépgyár Részvénytársaság e hó 27-én tartja közgyülését, amelyen a vállalat igazgatósága javasolni fogja a jelenleg 5 millió koronás alaptőkének 15.000 drb 200 korona névértékü részvény kibocsátása által 8 millió koronára való fölemelését. A vállalat, mely tudvalevően a Hitelbank érdekköréhez tartozik, 1916. évi mérlegét 496.971 korona tiszta nyereséggel zárta.

A Fegyver- és Gépgyár Rt. 1916. évi mérlege 5 637.225 korona bruttó gyártási jövedelmet, a kamatjövedelmek és az előző évről áthozott nyereséggel együtt pedig 6,360.677 korona bruttó bevételt mutat. Az értékcsökkenési tartaléknak egymillió koronával való dotálása és a kiadások levonása után fennmaradó tiszta nyereség 2,813.739 korona. A vállalat e hó 30-án tartja közgyülését a Hitelbank helyiségeiben.

A Beocsini Cementgyári Unió Rt. a minap tartotta rendes közgyülését. Az előterjesztett jelentés szerint a társulat gyárai, valamint az affiliált vállalatok gyárai a magánépitkezés szünetelése és a termelési viszonyok rendkivüli megnehezedése folytán csak korlátozott, a gyártási költségek tetemes megnövekedésével terhelt üzemet tarthattak fenn s igy csak kevéssé kielégitő üzleteredményt érhettek el. Az igazgatóság javaslatához képest az értékcsökkenési alap és a rendes tartalékalap kellő javadalmazása után 5% = 10 korona osztalék kerül Budapesten a Hitelbanknál, Wienben a Creditanstaltnál kifizetésre. A közgyülés Breuer Lipótot, kit a legutolsó igazgatósági ülésén a társaság vezérigazgatójának neveztetett ki az igazgatóság uj tagul beválasztotta. — A Beocsini Cementgyári Unió Rt. érdekköréhez tartozó Zsolnai és Lédeczi Portlandcementgyárak Rt. közgyülése az igazgatóság javaslatához képest elhatározta, hogy a 30.334 K 35 fillér 1916. évi nyereség az előző évi veszteség-elővitel csökkentésére fordittassék. Breuer Lipót vezérigazgató és Hausenschild Albert, a Beocsini Cementgyári Unió Részvénytársaság müszaki igazgatója, a Zsolnai és Lédeczi Portlandcementgyárak Részvénytársaság igazgatóságába uj tagokul beválasztattak.

Uj faipari vállalatok. A Magyar Általános Takarékpénztár R.-t. helyiségeiben tegnap tartották alakuló közgyülésüket: a „Reiner és Mandula erdő- és gőzfürészvállalat r.-t." Igló, 1.200,000 korona és a „Hernádvölgyi erdőipar r.-t." Miskolc, 500,000 kor. alaptőkével. Ezek a társaságok a Reiner és Mandula miskolci cég által Igló városától vett erdőknek, illetve a cég egyéb erdőinek kitermelésére alakultak. Mindkét társaság igazgatóságába megválasztattak: Poór Jakab udvari tanácsos (elnök), Mandula Mór (társelnök), Halász Manó, dr. Horvát Lipót, Mandula Béla (vezérigazgató) és Neumann Adolf (Miskolc); a felügyelő-bizottságba: Gergely Gyula, Glatter Arnold (Miskolc), Kuntzer Marcell, Mandula Ernő, Neumann D. Sándor (Msikolc) és dr. Salamon Zsigmond.

A Bihar-Szilágyi Olajipar r.-t. igazgatósága elhatározta, hogy a junius 28-ra összehivott közgyülés elé azt a javaslatot terjeszti, hogy részvényenként 50 K osztalékot fizessenek. Egyidejüleg Kertész Vilmos cégjegyzőt aligazgatóvá és Alpár Manó főkönyvelőt cégjegyzővé nevezték ki.

A Magyar cukoripar részvénytársaság Ullmann Adolf förendiházi tag elnöklete alatt megtartotta évi közgyülését. Az igazgatóság javaslatához képest az 1.900,936 K 26 fillér tiszta nyereségből osztalékul részvényenkint 125 korona kerül e hó 18-ikától kifizetésre, 238,911 K 80 fillért forditanak egy létesitendő nyugdijpótló alapra 300,779 K 78 fillért pedig uj számlára visznek át. Az igazgatóság uj tagja lett Blaschke helyében Kritzler Ernő (a Bleichröder S. Berlin cég). A felügyelő bizottság tagjai a régiek maradtak. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülésen Ullmann Adolf förendiházi tagot elnökké, Majláth József gróf titkos tanácsost és Zichy Andor grófot alelnökökké választották.

A Máramarosi sóvasut részvénytársaság e hó 15-én tartotta évi rendes közgyülését dr. Chorin Ferenc förend elnöklete alatt. A Kriegler Miksa vezérigazgató által előterjesztett évi jelentést a közgyülés udomásul vette és a felmentvényt megadta. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság régi tagjait ujból megválasztották. Az elsőbbségi, valamint a törzsrészvények 27. számu szelvényeit a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank f. é. julius 1-étől 9 koronával váltja be.

Az „Unió" Élet- és Gyermekbiztositó Intézet, mint szövetkezet vasárnap tartotta évi rendes közgyülését dr. Alexander Bernát egyetemi tanár elnöklésével. Az elnök inditványára a közgyülés elhatározta, hogy Vázsonyi Vilmos elnököt igazságügyi miniszterré való kinevezése alkalmából átiratban és testületileg üdvözölni fogják. A napirend letárgyalása után a felmentvényt egyhanguan megadták, mire a választások következtek. Az igazgatóság uj tagjai lettek: Siegescu József udvari tanácsos, egyetemi tanár és Horvát Ákos nagyiparos, aki, mint értesülünk, nagyobb anyagi érdekeltséget vállalt a biztositónál. A felügyelő-bizottság uj tagjai lettek: Dr. Grauer Vilmos, Kampis János miniszteri tanácsos és Röser A. Edvin tanintézeti igazgató. Miután több felszólaló az igazgatóságnak és vezetőségnek elismerést és köszönetet szavazott, a közgyülés Vázsonyi mellett ismételten megnyilvánuló tüntetése közben véget ért.

A Budapesti villamos városi vasut r.-t., amelynek részvénytöbbsége tudvalevőleg a székesfőváros birtokában van, 1916-ban 13,710.368 K (1915-ben 10,798.659 K) forgalmi bevételt ért el, egyébb jövedelmei 1,048.192 (894.677) K-t tettek ki, ugy hogy a 91.822 (55.075) K áthozattal együtt a nyers haszon 14,850.382 (11 748.411) K volt. A forgalmi kiadások és egyéb költségek 9,940.778 (6,963.466) K-ra, a kamatkiadások 972.855 (1,010.232) K-ra, a főváros részesedése 548.414 (431.946) K-ra, a részvények és kötvények törlesztése 708.800 (625.400) K-ra rugtak, értékcsökkenés cimén pedig 800.000 (600.000) K-t irtak le. A mérleg 1,879.535 K tiszta nyereséggel zárul.

A Magyar Lloyd repülőgép- és motorgyár r.-t. 1917. január 31-én lezárt mélegében a 2 millió K alaptőke mellett, amiből azonban 1,050.000 K még nincs befizetve, 165.630 K tiszta nyeeséget mutat ki az előző évi 88.890 K-val szemben.

A Marta magyar automobil r.-t. (Arad) 1916-ban a 25.586 K áthozaton kivül 548.279 K bruttó hasznot ért el, amiből a tiszta nyereség 259.234 K, az előző évi 187.339 K-val szemben. Az osztalék, mint tavaly, az idén is 10 K = 5% lesz.

Élelmiszerkereskedők áruforgalmi r.-t. Az Erdős és Fekete technikai, vegyipari és pharmaceutikai, drogua, festék- és agyagáruk, háztartási, pipere és kézi eladási cikk nagykereskedő cég beolvadt az Élelmiszerkereskedők áruforgalmi r.-t.-ba, amelynek drogua- és vegyitermék-osztályát a cég két beltagja: Erdős Bertalan és Vajda Mór fogják vezetni. A részvénytársaság vezérigazgatója Farkas Vilmos.

A Magyar olaj- és vegyipar r.-t. igazgatósága junius 25-re rendkivüli közgyülést hiv össze a jelenleg 300.000 K alaptőkének 500 darab uj 600 K n. é. részvény kibocsátása által 600.000 K-ra való fölemelése végett.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este ½8 órakor

a VILÁG-REKORD MŰSOR:

WILLY a zuhanó ember.
Liddy Lavari repülő kutyával (legutolsó ujdonság).
Carmellini közismert magyar illuzionista.
Planet az ágyukirály.

Csütörtökön délután ½4 órakor, szombaton délután ½5 órakor nagy családi előadások félhelyárakkal mindenkinek. Vasárnap délután ½4 órakor nagy előadás, gyermekeknek félárak.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este fél 8 órakor a fényes varieté-müsor

8 GERMANIAS, HUGOSETTS. TARSO. REMOS-CSOPORT.

Nagy Endre és Zerkovitz Béla saisonslágerei
Operette. Ballet. Duettek. Szólók.
Fellépnek: Solti Hermin, Virágh Jenő, Sándor Stefi, Felhő Rózsi, Dezsőffy László, Szirmai Vilmos, Bartos Olga.

Sörkabaré fél 8-tól az **uj félhavi müsor.**
Kitünő konyha. Belépődij 2 K.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzletelmben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzletem: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

„OPERA-PINCÉBEN"
VI., Andrássy-ut 25.
esténként
VÖRÖS JANCSI
muzsikál.
Déli teriték 3.70 K. Esti teriték 4.— K.
Figyelmes kiszolgálás!
ERDÉLYI FRIGYES.

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.
Este negyed 8-kor
Teljesen uj müsor!
Gusti és Georg Edler, Constance Zinner,
a **Strandevu** operette stb.
A kerti uzsonna 4 órakor.

Idősb BANDA MARCI és FIAI
esténkint a
Helvetia kávéházban
Andrássy-ut 35. muzsikál
Szolid családok találkozóhelye.

Valódi
ezüst tárgyak és iparművészeti disztárgyak
melyek értéke tartós és maradandó.
SCHÖNWALD IMRÉNÉL
DEÁK FERENC-UTCA 21. SZÁM.

Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság.

Meghivó.

A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaságnak szavazatra jogosult részvényeseit tisztelettel meghivjuk a társaságnak **1917. évi junius hó 30. napján délelőtt 10 órakor Budapesten, a társaság tanácstermében** (V. ker., Mária Valéria-utca 11. sz.) tartandó

XXII. rendes közgyülésére.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése az 1916. üzletévről és az ezen évre vonatkozó zárszámadások előterjesztése.
2. A felügyelőbizottság jelentése az 1916. üzletév és az ezen üzletévre vonatkozó zárszámadások és a tiszta nyereség hováforditására vonatkozó igazgatósági inditvány tárgyában.
3. Az 1916. évi zárszámadások megállapitása és a tiszta nyereség hováforditása iránti határozathozatal.
4. Az igazgatóság és felügyelőbizottság tagjai részére adandó felmentvény iránti határozat.
5. Az igazgatóság és felügyelőbizottság évi tiszteletdijának megállapitása.
6. A felügyelőbizottság tagjainak megválasztása.

Budapest, 1917. évi junius hó 14-én.

Az igazgatóság.

Szinfonikus zene
— minden nap —
Spolarits György
állatkerti vendéglő
és kávéházában. :::

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások junius 20-tól
1. Nyilvános felsőkereskedelmi iskola
2. Nyilvános polgári iskola, Államérvényes bizonyitványok
3. Nevelő-internátus, bennlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchcni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző és manilapótló**
(kévekötő) zsinegünket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.
SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövőde és impregnáló gyár
Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.
Sürgönycim: Maxalgó Budapest. Telefon: 160-82 és 163-16.

MILLIÓK KÖNYVE.
40. szám.
A Gyurkovics Milán mandátuma
Herczeg Ferenc regénye.
A rendkivül érdekes regény
ÁRA 40 FILLÉR
KAPHATÓ MINDENÜTT.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érchényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok

---

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: **TELEFON: 103-50.** :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.

::: **Költségvetés dijtalan.** :::

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26-60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

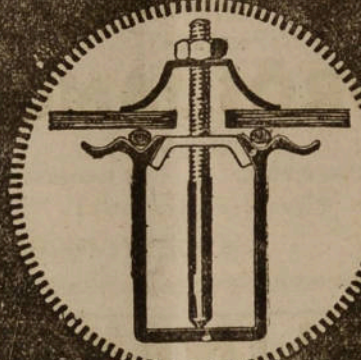
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte-téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelq e, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó piperészszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kivteliháza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

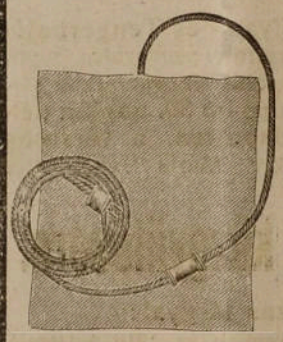
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Villamos testmelegitő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

NEMZETI PARK

12 óráig nyitva!

Katonazene.

Belépődij 20 fillér

Teljesen uj és használt

automobilok

Bárdi, Lehel-utca 25.

Nyers nagyitásokat

minden mennyiségben 24 óra alatt szállitunk.

Jó arcképfestőket és retusőröket alkalmazunk.

„RAFAEL" műintézet

Budapest, VII., Rákóczi-ut 24.

Legjobb kipróbált antiseptikum a

Lysoform

Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

Gyártja:

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

TELEFON: **152-66, 59-29.** SÜRGÖNYCIM: **Földbérlők 15 66.**

GÉPOSZTÁLY:

Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötelet stb stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:

Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.

Minden megbizást a le pontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam Budapest, 1917. junius 27-én. 26. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Uj adókat

tárgyalt a közgyülés és némi undorral ugyan, de azért eléggé simán szavazták meg a városatyák az uj terheket. Lenyelték a házbéradó, a pezsgőboradó, a szemétfuvarozási illetékemelés, a vizdijemelés, a vásárcsarnok dijemelés, az átirási illetékemelés és más adó és emelés békáját és ha a telekértékadónak is szabad utat engednek, akkor azután már csak a közlekedési adó marad hátra.

Kétségtelen, hogy az elfogadott adók és illetékemelések jogosak, igazságosak és bizonyos, hogy ha a kormánynak nem lesz ellenük kifogása, — ami több mint valószinü — ugy a főváros háztartásának igen jelentékeny erőtényezői lesznek. De elvi szempontból mégis a telekértékadó és a közlekedési adó a legfontosabb. A telekértékadónak nemcsak pénzügyi, hanem szociális és városrendezési vonatkozásai is vannak; modern várospolitika, autonóm és haladó városi adórendszer el nem képzelhető a telekértékadó nélkül, amelyet még csak a betterminttel kell kiegészíteni és akkor Budapestnek nem kell többé szégyenkeznie, de nem is kell félnie a pénzügyi jövőtől.

A közlekedési adóval mulatságos dolog történt a pénteki közgyülésen. Amikor sor került rá, Szalay Mihály bizottsági tag inditványozta, hogy csak a tarifarevizióval együtt kerüljön tárgyalásra a közlekedési adó. Déri polgármester szavazásra bocsájtotta az inditványt, mire a bizottsági tagok közül csak a szervezettnek látszó ellenzék tagjai (Becsey, Kassai, Oláh és még néhányan) emelkedtek fel helyeikről, a nagy többség ellenben, amely csak azt tudta, hogy Szalay inditványára kell szavazni, ülve maradt. Majdnem az történt tehát, hogy tévedésből megszavazzák a közlekedési adót, de az utolsó pillanatban Leitner Adolf meglobogtatta szakállát és a polgármesterrel történt megállapodásra való hivatkozással kérte a közlekedési adónak a napirendről való levételét. Igy is történt és a közgyülésnek, amely csak a tarifarevizió ostyájában (?) akarja lenyelni a közlekedési adót, módjában lesz ezt a müveletet elvégezni.

Nem rejtjük véka alá azt a szilárd meggyőződésünket, hogy ez a huzavona egyáltalában nem érdeke a fővárosnak. Végtére is a közlekedési adóból igazán nem a közlekedési vállalatok fognak jóllakni, hanem egyesegyedül a főváros. A tarifarevizióval pedig ugy állunk, hogy ha meg nem csinálják, akkor a logika törvényei szerint ennek a következménye a Közuti megváltása és a Városi részvénykisebbségének megvétele. Ha ez kellemesebb a tisztelt közgyülésnek, akkor — jó étvágyat kivánunk a ropogós békasülthöz. De akkor majd hiába hivatkoznak a bizottsági tag urak a főváros jól megfontolt anyagi és közlekedési érdekeire és hiába hullatnak krokodilus-könyeket a tanács gonosz állhatatossága miatt, amelylyel a megváltás gondolatát propagálja. Nem maradhat többé Budapest közlekedése a mostani helyzetben. Ez nem közlekedés, ez paródiája a jó közlekedésnek. Nem kivánhatjuk, hogy a Közuti és a Városi a tisztviselők és alkalmazottak fizetéséből fogjon hozzá a régi hálózat sürgősen szükséges javitásához, uj vonalak épitéséhez. Ezt pedig csakis ugy érhetjük el, ha megadjuk a villamosoknak, ami az övék, de emellett a főváros elsőrendü érdekeit sem tévesztjük szem elől.

Fullánkok

...

A tisztviselőknek

sok okuk van arra, hogy örüljenek a Tisza-kormány bukásának és bizó reménységgel fogadják a Vázsonyi Vilmossal diszitett Esterházy-kormányt. A bukott belügyminiszter — bizonyára a fukar Teleszky utasitására — négy évre osztotta fel a státusrendezést, amelyet évek előtt határozott el a közgyülés. Nem merte felboritani a státusrendezést, de legalább elütötte a tisztviselők háromnegyedrészét a jogos előléptetéstől. Most aztán más szelek fujdogálnak és a tanács bölcsen tette, hogy gyors elhatározással gondolt ennek a hibának a kikorrigálására. Egy pillanatig sem lehet kétséges, hogy a három évi várakozási idő helyett már összel betöltik az összes állásokat és hogy ugyancsak őszszel meg lesz a várva-várt és régen megérdemelt fizetésrendezés is. A tisztviselők önérzet dolgában semmiféle társadalmi osztálylyal nem cserélnek. Nem kérnek és nem fogadnak el alamizsnát, de élni akarnak, csöndben, békességben, biztosan dolgozni. Ennek pedig az az előfeltétele, hogy a fizetésrendezés most már végleges javitását jelentse a tisztviselők szomoru helyzetének.

*

Vizhiány

van Budapesten, ami csak azért csoda, mert — már régen vizhiány van, nem mai keletü a baj. Budapesten átlag 260 liter vizet fogyaszt el minden lakos naponta, amiből világosan kitetszik, hogy ez nem normális állapot és hogy a pesti ember, mint mindenben, a vizfogyasztásban is határtalanul könnyelmü. A csőhálózat avult, a nagy szárazság fokozza a vizfogyasztást, természetes tehát, hogy a korlátolt termelésre berendezett vizmüvek csődöt mondanak, ha a vizpazarlás tulcsap a korlátokon. Ezt nagyon könnyü megérteni, de nagyon nehéz annak, aki — nem akarja megérteni és aki azt hiszi, hogy a vizmüvek vezetősége, vagy a tanács el akarja lopni a közönség vizét.

*

A Központi

Tejcsarnok részvényeinek többségét a mult nyáron a főváros érdekköréhez tartozó Vásárpénztár vásárolta meg és igy a főváros közvetve tulajdonosa, főrészvényese lett a tejcsarnoknak. Akkor azt mondták, hogy ez pénzügyi szempontból is és tej-szempontból is kitünő dolog a főváros számára. Most pedig a Vásárpénztár eladta a részvényeket egy konzorciumnak, a főváros megszabadult az érdekeltségétől és erre is azt mondják, hogy ez pénzügyi szempontból is, tej-szempontból is kitünő üzlete a fővárosnak. A rosszhiszemüek a fejüket csóválják és következetlenségnek mondják azt, ami uj és nagy erénye a tanácsnak: reális alapon kezdenek gondolkozni és a hamis látszat kedvéért nem áldozzák fel a lényeget, — a főváros pénzét.

*

Teleknyilvántartó-hivatalt szerveznek

Pikler J. Gyula lesz az igazgatója

A főváros a közeljövőben uj intézménnyel gyarapszik. Föl fogják állitani a *teleknyilvántartó-hivatalt*, amelyet elsősorban a közgyülés által megszavazott telekértékadó behozatala tesz szükségessé. Az uj hivatalnak azonban egyéb, messzebbmenő szükségessége és feladatai is lesznek. Az uj hivatal igazgatói állása az eddigi dispoziciók szerint *Pikler* J. Gyulának, a statisztikai hivatal aligazgatójának jut, aki nemcsak kiváló ismerője a telekkérdéseknek, de akinek egyben az uj adónem behozatala körül kiváló érdemei vannak. Emlegetik még erre az állásra *Braun* Róbertet is, a fővárosi könyvtár egyik kiváló főtisztviselőjét, aki viszont már Pikler előtt propagálója volt a telekértékadónak. Braun most hadi szolgálatot teljesit, de nem is valószinü, hogy az uj állást elfogadná-e és el tudná-e hagyni régi szerelmét, a könyvtárt. *Braun* Róbert kiváló tudós, akivel szemben azonban nagyszerüen érvényesül *Pikler* J. Gyula gyakorlati munkája, aminek jelét adta azzal a hatalmas küzdelemmel, amelylyel három éves kapacitálással tető alá juttatta a telekértékadót.

Az uj hivatal *Harrer* Ferenc dr. tanácsnok ügyosztályának, a városépitési ügyosztálynak, kebelébe fog tartozni. A teleknyilvántartó-hivatal feladatai ugyanis nemcsak az adóval, de városrendezési és telekpolitikai kérdésekkel is kapcsolatban állanak. *Harrer* tanácsnok egyik régi törekvése, hogy a budapesti telekértékek hatóságilag és helyesen állapittassanak meg és tartassanak nyilván. Ezt követelik nemcsak a telekértékadó, az épitési hitel és a betterment szempontjai, hanem a hatósági kisajátitások érdekei is.

A fővárosnak nagyszabásu városrendezési tervei vannak, a Tabán szabályozása, a kereskedelmi és ipari kikötő épitése, az uj városház tervei, az Erzsébet sugárut, a rákosi hatszázezer főre épülő uj városrész és még sok más, amelyek telekvásárlásokkal, kisajátitásokkal állanak összefüggésben. Ezekben és az eljövendő esetekben csak a hatósági ármegállapitás mellett lehet elkerülni, hogy a főváros a telkeket a normális áraknál magasabban váltsa magához és hogy a telekspekulációnak, amely ilyenkor mindig felüti fejét, gátat tudjon vetni.

A főváros előtt e tekintetben már külföldi példák állanak, amint a telekérték-adó *Lloyd George* találmánya, Berlinben már csinálják is a telekérték-megállapitó hivatalt.

Az ingatlannal összefüggő jogok nyilvántartása is szükséges, hiszen a főváros azzal, hogy csatornákat épit, szabályoz, utakat ad, villamosközlekedést létesit, a szántóföldeket, mezőket lakóházak épitésére alkalmassá teszi, lényegesen emeli a telkek értékét és igy föltétlenül és elvitathatatlanul joga van bizonyos rekompenzációkhoz. Másként ilyen óriási beruházásokra nem vállalkozhatik. Másrészt viszont a főváros azt is jogosan fogja követelni, hogy mint a rákosi uj város képzésénél, egyebütt is, ingyen bocsássák rendelkezésére a telektulajdonosok a képzendő utcák, utak és terek számára szükséges telekrészeket. Mindezeknek a céloknak elérésében igen fontos szerep jut majd a teleknyilvántartó-hivatalnak.

Az uj kormány megértő jóindulattal van a főváros iránt és igy igen valószinü, hogy a főváros uj adói, köztük a telekértékadó is miha-

mar a valóságok közé fognak tartozni. Mihelyt pedig ez utóbbira megadja a kormány a remélt szankciót, azonnal hozzáfognak a teleknyilvántartó-hivatal megszervezéséhez.

Százhuszonhárom uj állás

Két uj szakelőadó

Szomoru valóság, de ezen már hamarosan változtatni sem lehet, hogy a tisztviselők sorsa is szorosan egybe van forrva a politikával. Erről azonban ebben a pillanatban örömmel kell megemlékeznünk, mert ugy érezzük, az ország fölszabadult az oktalan, a fölöslges és a bosszantásra utazó spórolás lidércnyomása alól. Fölszabadult pedig legelsősorban a főváros és annak tisztviselői. Meg kell állapitani, hogy soha olyan rideg nem bántak a fővárossal, mint az utolsó kormányzat alatt. A közgyülés határozatait hónapokig hevertették, kifogásoltak mindent, intő szőzatokkal illették a tanácsot, a betegápolási dijakat nem fizették, fölemelni sem engedték. Külön gyönyörüsége volt azonban a fővárosnak *Teleszky* János pénzügyminiszter, aki ugy össze tudta csukni a markát, amikor Budapestről volt szó, hogy Robinetti sem birta volna kinyitni. Most már be lehet vallani, hogy veszedelmes optimistának kellett annak lennie, aki Teleszky miniszterségé idején abban mert bizni, hogy a főváros lejtőre jutott háztartási mérlegét rendbe lehet hozni és az uj adókhoz meg lehet kapni a hozzájárulást. Hiszen Teleszky, aki mikor a pénzügyekkel még csak elméletben foglalkozott, a legideálisabb állami jövedelemnek mondta a bettermentet, pénzügyminiszter korában papirkosárba dobta a főváros betterment-javaslatát. A fővárosi luxus- és világitási adótervezetek félesztendeig hevertek a Tisza-kormány előtt, miközben a vidéki luxusadó-tervezetekből a legfontosabb részeket szigoruan kinyirbálták.

Ami azonban legbántóbb volt, a tisztviselői sorból emelkedett Teleszky leginkább a tisztviselők bőrén akart spórolni. Ha a tisztviselőket a sors haragja épen a fővároshoz kergette — akkor annál inkább. Nem idézünk föl most minden keserüséget, csak azt emlitjük, amelynek jóvátétele, azt hisszük, igen közel áll. Ez a fővárosi tisztviselőknek két évvel ezelőtt megalkotott státusrendezése. Ezen a közgyülési határozaton is több mint egy esztendeig ült a kormány, mig végre az idén jóváhagyta a belügyminiszter, de azzal a korlátozással, hogy a státusrendezést négy esztendő alatt szukcesszive szabad csak végrehajtani. Itt is *Teleszky* keze müködött, mert ő volt az, aki felállitotta a szofisztikus tételt, hogy a státusrendezési terv azonnal való teljes végrehajtásával a főváros tisztviselői előnyösebb helyzetbe jutnak, mint az állami tisztviselők.

Ezen az alapon történt meg az idén az uj állások szervezése és azoknak betöltése. Most, hogy uj kormány jött, amelynek nyilván becsületesen fejlődött szociális érzéke és a főváros iránt melegebb szive van, a városházán gyorsan elkészitették az előterjesztést a státusrendezésről. A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint

az előterjesztés százhuszonhárom uj állás kreálását foglalja magában. Az uj állások között két szakelőadói állás is van.

A terv az, hogy ha a kormány akceptálja a főváros kérését, akkor *a státusrendezést még a nyári szünet előtt végrehajtják.* Csak azt jegyezzük föl még, hogy a státusrendezés természetszerüen nem gátolja a ruhasegélyek, háborus-segélyek és az őszi általános fizetésrendezés ügyét, amelynek ettől függetlenül el kell következnie.

Az uj kormány belügyminisztere, *Ugron* Gábor, szeretettel fogja a főváros ügyét kezelni, maga a kormány pedig, amelyben — hogy másokat ne emlitsünk — egy *Vázsonyi*, egy *Esterházy*, egy *Batthyány* ül, minden tisztviselői érdeket örömmel karol föl. Nincs és nem lehet tehát semmi akadálya annak, hogy a főváros tisztviselőire is végre-valahára jobb napok virradjanak.

Győzött a Közuti

Nem épit villamost a csepeli gyár

A Budapesti Helyiérdekü Vasut r.-t., amely a Közuti vasut mellékvállalata, hatalmas forgalmat bonyolit le a háboru kitörése óta. A forgalom megnövekedésének az a magyarázata, hogy a villamosvasut utja a ferencvárosi pályaudvartól a csepeli lőszer- és konzervgyárhoz vezet, ami annyit jelent, hogy a vasut óriási teherforgalmat is lebonyolit.

Hónapokkal ezelőtt nagy háboruság tört ki a vasut miatt a Közuti és a csepeli gyár között. *Weisz* Manfréd főrendiházi tag ugyanis elhatározta, hogy a hadügyi kormánynyal közösen *uj villamosvasuti vonalat épittet* Budapestről Csepelre. A kereskedelemügyi miniszteriumban több szaktanácskozmányon megvitatták az előmunkálati engedély iránti kérelmet és a Közuti érthető ellenzése dacára megengedték az épitést. *Sandor* Pál vezérigazgató azonban nem az a férfiu, aki egyszer vallott meggyőződésétől eláll. Tovább folytatta a harcot a csepeli gyár konkurrens terve ellen és nyiltan bejelentette előre, hogy amennyiben az uj villamosvonal mégis kiépül, ugy a Közuti, illetve a Helyiérdekü *másfélmillió korona erejéig perelni fogja Weisz Manfrédet.* Alapitotta pedig a jogát Sándor Pál vezérigazgató arra a tényállásra, hogy a Közuti annak idején Weisz Manfréd felhivására épitette ki a csepeli vonalat, az volt a feltétele az épitkezésnek, hogy a csepeli gyárral összeköttetésben fog állani a Helyiérdekü. Ez adta meg az anyagi bázisát a Közuti vállalkozásának és Sándor Pál sok joggal hivatkozott arra, hogy azt a másfél milliót, amibe az épitkezés került, a konkurrenciát támasztó vállalat megtéritени tartozik.

A Közuti jogigényét elismerte a kereskedelmi kormány is és elismerte *Weisz* Manfréd is. Nemrégiben azután végleges döntés történt ebben a vitában. *Weisz Manfréd lemondott az uj villamosra vonatkozó tervéről,* a Helyiérdekü tehát továbbra is konkurrencia nélkül marad.

Közélelmezési morzsák

Zöldbab-rendelés októberben? — Bucsu a sózott szalonnától. — A liszthivatal és a kereskedők.

A mi közélelmezőink is olyanok, mint Bodóné, aki mindig másról beszél, amikor a bor árát kérik. Amikor lisztről beszéltünk, mindig azt mondták, jön már a burgonya, mikor meg már burgonyának kellett volna lenni, akkor a gyümölcsre és a főzelékre hivatkoztak. Most élnénk igazán a gyümölcs és a főzelék korszakát. Ez viszont részben nincs, részben meg olyan

Bemutatkozott Vázsonyi

Bemutatkozott Vázsonyi. A mult hétnek ez az eseménye. Az nem esemény, hogy Esterházy bemutatkozott. Ugron, Mezőssy, Grátz, Batthyány és Zichy Aladár. Az esemény az, hogy Vázsonyi bemutatkozott. Ha egy harminchat éves — különben kitünő — mágnás miniszterelnök lesz, az semmi. Hogy egy negyvenéves képviselő, aki mindössze két éve képviselő s ez alatt az idő alatt mindössze egy beszédet tartott, — igaz, hogy nagyszerüt, — belügyminiszter lesz, az sem szenzáció. De hogy Vázsonyi miniszter lett, egy átküzdött, sikerekben, eredményekben, munkában szinte gazdagságtól tultengő élet delelőjén, amikor a neve már fogalom s a személye önmaga programmot jelent: — ez a szenzációk teteje! Miért?

El lehet képzelni nyugati államot, ahol egy Vázsonyi nem lett volna eddig már miniszter? Ahol meglepödnének az emberek, hogy a legnagyobbak egyike hatalomra jutott?

És mégis ez a szenzáció. Hiába arisztokrata ország vagyunk, vérünkben tradiciók szövevényes miazmái keringenek, agyunkat osztálybabonák itatták át és hangulatunk a konzervativ megszólás nyügétől terhes.

Hát bemutatkozott Vázsonyi.

*

A csütörtöki ülés szokatlanul zajos és izgalmas volt. Ennyi embert nem látott még ez a Ház. A karzatok roskadoztak. Andrássy, Zichy, Batthyány, Esterházy grófnők szoronganak az elsőemeleti karzaton, de farkasszemet néznek velük a régi hatalom nagyasszonyai. Tiszáné, Zeykné, a Bcöthy, Ghyllányi hölgyek s a közép karzaton megjelennek az uj excellenciás asszonyok: Vázsonyiné öexcellenciája, Grátzné önagyméltósága, odébb egy kissé a szép Szalay baronessze, az Ugron kegyelmes ur fiatal felesége.

A folyosón körülfogják az uj minisztereket. Esterházy magába zárkózott, Ugron csöndes, Vázsonyi sápadt és megilletődött. Csak Batthyány Tivadar fürge, Szurmay sürög-forog, Serényi a régi munkapártiak intim csoportjában sugdolózik s Apponyi komoran vonul félre két régi hivével: a vén Szentiványival és Tóth Jánossal.

Egyszerre megszólal a csengő. Megtelik a terem. Majd belépnek a miniszterek libasorban. Esterházy, Ugron, Grátz, Serényi, Mezőssy, Szurmay, Apponyi, Batthyány, Vázsonyi és Zichy. Felharsan az éljen, tapsorkán, kendőket lengetnek. Izzik, forr, tombol minden.

Elfoglalják a bársonyszékeket. A munkapárt jobb szárnyán Szurmay és Serényi, majd Grátz. A középen egymás mellett Zichy és Vázsonyi. Mellettük Ugron és Esterházy. A függetlenségiek előtt Apponyi, Batthyány és Mezőssy.

Idegesek az uj kegyelmesek. Vázsonyi szinte belesüpped a piros bársonyba. Arca szokatlanul megilletődött és ünnepélyes. Láthatólag fáradt s ideges. Talán nem is hallja a kormányelnök hosszu beszédét. Felnézni nem mer.

Mindenki őt nézi. A karzat látcső ezrei reá merednek. Feszélyezi ez . . .

A háta mögött neki idegen emberek, Erdélyi Sándor, Madarassy-Beck báró, Zsilinszky Mihály, Hantos Elemér és Khuen-Héderváry ülnek.

De egyszerre Tisza kezd beszélni. Vázsonyi sápadt arca piros lesz. A megilletődés komorsága átváltozik gunyos mosollyá. Zichy-hez fordul s valamit mond neki nevetve. Majd halkan közbeszól. Jegyez. Cédulát ir Ugronnak.

Már nem ünnepélyes, nem elfogult. A harci paripa trombitaszót hallott. Már a régi Vázsonyi, a harcos, a gunyoros, a temperamentumos.

*

Az első szünet. Kimennek a miniszterek. Már frissek, már megszokták a bársonyszéket. Andrássy Gyula gróf jön mosolyogva Vázsonyihoz:

— Vezér, fogadd kegyesen egyszerü közlegényed hódolatát.

A régi exellenciásokból udvara támad. Darányi, Tóth János üdvözlik. Darányi motyogja:

— Sohasem hittem, hogy ezt megérhessem.

— Emlékszel, amikor kiakartunk verni — mondja mosolyogva Rakovszky, — mely változása az időknek?! Hitted-e akkor, hogy miniszterem leszel és én a te hüséges káplárod?

Ujságirók fogják körül:

— Miniszter-kollega ur az a gyorsiroda nem akarja kiadni a kéket.

Vázsonyiban felébred egyszeriben az ujságiró:

— Micsoda? A kéket? . . . Ez lehetetlen . . .

S már szalad Pallavicini örgrófért, aki miniszterelnökségi államtitkár:

— Kérlek a sajtó nem kap kéket . . .

Szegény Pallavicini megrémül. Sejtelme sincs, hogy mi az a kék, vagy piros, vagy sárga. Ugy magyarázzák meg neki, hogy a nagy beszédek gyorsirói jegyzetek alapján lehuzott kék gépirásos másolatát hiviák az ujságirók kéknek.

De szalad, intézkedik. S Vázsonyi izgatott:

— Rend van-e már a kékkel?

— Rend van, — nyugtatjuk meg.

— Hála istennek, — rebegi.

Vázsonyiban felébred az ujságiró. Nincs már baj. Vége a parádés, kegyelmes urnak. Ő már a régi Vázsonyi.

*

Este hétkor bemutatkozás a förendeknek. Az emelvényen diszmagyar ruhás elnök. A teremben galambősz dinaszták, grófok, hercegek, bárók, köztük egy-egy polgárember lézeng csak: Günther, Lánczy, Weisz Manfréd, Wlassits, Ullmann Adolf. Főpapok nagy aranykeresztekkel, szerb és román egyházfők sujtásos talárban, hosszu hajjal és szakállal.

Szinte kisérteties a csönd, a hideg és az előkelőség. Középkorias, egy kicsit kriptaszagu. Még a karzat is lélegzetvisszafojtva neszel s a hirlapiró-kar-

drága, hogy Krőzusnak kell annak lenni, aki megfizeti. Hát természetes, hogy a közélelmezők most kormányválságról beszélnek. Hát persze különösnek tünik fel egy kicsit, hogy a kormányválságot a zöldbabfőzeléken kell megszenvednünk.

Mi is tudjuk nagyon jól, de *Kürthy* báró is tudja, hogy a gyümölcs- és főzelékhiány, illetve drágaságának oka a külföldre való kivitel. Bécsben persze jobb árakat fizetnek, mint Budapesten; de telve is vannak a bécsi lapok az örömhirekkel, hogy a császárvárosba érkező vonatok ontják a magyar főzeléket. De tudjuk azt is, hogy már három hét előtt elkészült a rendelet, amely a gyümölcs- és főzelék-kivitelt akarta szabályozni. Aztán jött a kormányválság és igy a rendeletet nem adták ki. Nem az uj kormány az oka, hiszen *Mezőssy* földmivelési miniszter minden szépet és jót igér a fővárosnak. Csak a közélelmezési hivatalon kereshetjük a mulasztást. Hogy *Kürthy* megy, vagy marad, egészen mellékes: az ügyeket ma is ő viszi. Amint ki lehetett adni a termés rekvirálásáról szóló rendeletet, ennek sem lett volna szabad elmaradnia. De hiszen ráér a zöldbab-kivitel szabályozása októberig, amikor már ugyis mindnyájan szárazbabot eszünk.

*

Elbucsuzhatunk végre-valahára a háboru egyik, nem mondhatnánk legkellemetlenebb, de semmiesetre sem kellemes vendégétől: a sózott szalonnától. Hónapokig élt vele egész Budapest és a hire rosszabb volt, mint maga a szalonna. Mi nem akartuk kritizálni ezt a rossz hirre vergődött élelmiszert, mert az emberek ugyis eleget elégedetlenkedtek vele és eleget dörmögtek miatta. Most azonban, mikor a sózott szalonna már a multé, leszögezhetjük, hogy senki sem volt valami tulságosan elragadtatva tőle. Talán legkevésbbé maga *Folkusházy* Lajos dr. tanácsnok, akinek mégsem érheti gáncs pesszimista óvatosságát, amelylyel mindent megvásárolt, ami megvehető és megehető. A sózott szalonna hajlotti torán bevallhatjuk, hogy ha ez a zsiradék nem is elégitette ki izlésünket, de mindenesetre jobb volt mint a semmi. Londonban, Berlinben, vagy Bécsben megörültek volna neki, mert végre is tegyük a kezünket a szivünkre és valljuk be, hogy mi itt Budapesten időnkint el-elfelejtjük, hogy háboruban élünk.

A sózott szalonnától senki sem halt meg, senki sem betegedett meg, csak épen hogy nem izlett. Végül pedig minden jó, ha a vége jó: a sózott szalonnát sikerült másra elsózni. Ebből is látszik, hogy vannak még jobban megszorultak is, mint mi budapestiek, ámbár szalonna-szakértők azt mondják, hogy a főváros sózott szalonnája csak zsirnak nem jó, a föld népe igen jókat falatozik belőle. Most Folkusházy megcsinálta az üzletet a Közélelmezési Hivatallal, illetve a Haditermánynyel, amely céljának megfelelő helyre fogja juttatni a sózott szalonnát, mi pedig cserébe friss hájhoz jutunk. Mi mindenesetre boldogan bucsuzunk el tőle és kivánjuk neki, hogy épen olyan örömmel fogadják ott, ahová kerül, mint amilyen könnyü szivvel eresztjük utjára.

*

A központi liszthivatal uraihoz is lenne egy szavunk. Rövid kérdés: tudják-e az urak, hogy mibe kerül ma egy napi fuvar? Tudják-e mennyi pénzt pocsékolnak el azok a szerencsétlen kereskedők, akiket a sors azzal vert meg, hogy módjukban áll lisztet árusitani?

A Gubacsi-út felé hatszáz kereskedő átka száll. Hajnaltól késő estig kocsitábor várja a jó szerencsét, hogy liszthez jusson és a kereskedőnek módjában van, ha tetszik *itt* szidni a várost, amely az ügyetlen berendezkedés miatt nem tudja lebonyolitani sinán a liszt kiadását. De sokkal jobban teszi, ha otthon a boltjában káromkodik, mert ott a közönség is segit neki. Ilyen körülmények között aztán hiába dolgozik Kürthy, a Haditermény, meg Folkusházy, hiába van liszt, ha a liszthivatal nem érti a mesterségét. És végeredményben hiába mondják, hogy polgári hasznot biztositanak a kereskedőnek, aki talán még a polgári haszonra is ráfizet a horribilis fuvar és a türhetetlen ácsorgás miatt. Joggal mondhatják a liszthivatalnak: adtál uram áldást, de nincs köszönet benne.

Gyöngyös mintaváros lesz

Harrer dr. kormánybiztos terve

Mint ismeretes, a kormány *Harrer* Ferenc dr. székesfővárosi tanácsnokot, a városrendezési ügyosztály vezetőjét, nevezte ki Gyöngyös város kormánybiztosává, akinek hivatása lesz, hogy az elpusztult Gyöngyös ujjáépitését vezesse és a tervezést irányitsa. A *Fővárosi Hirlap* irta meg először, hogy *Harrer* dr., mint a városok kongresszusának alelnöke, behatóan foglalkozik azzal, miként vehetné kezébe a városok kongresszusa Gyöngyös ujjáépitésének kérdését. Akkor még csak ebben az értelemben volt szó *Harrer* dr. gyöngyösi szerepléséről, de már akkor meg volt az ideája, hogy bármi módon bele kell avatkozni Gyöngyös fölépitésébe, nehogy átabotában épüljön föl az uj város, amint azt eddig nálunk mindenkor láttuk. A poraiból megelevenedő Gyöngyösnek modern, uj városnak kell lennie, meghatározott terveknek, a városrendezés praktikus és esztetikus elveinek teljes érvényesülésével kell ujjászületnie.

Az uj kormány gyorsan megértette, hogy Gyöngyösnek legelső sorban mire van szüksége. Tudta, hogy a pénzbeli segedelem nem a legfontosabb, hiszen jómódu, gazdag nép lakik Gyöngyösön és maga a város sem szükölködik anyagiakban. Megértették legfelsőbb helyen, hogy Gyöngyösnek olyan alkotó elmére van szüksége, aki meg tudja csinálni a modern minta-várost, amely mindenekfelett rendezett szépségeivel és magyar stilusával fog kiválni. Az előző kormány még az azóta már szintén leköszönt hevesi főispánt akarta kormánybiztossá kinevezni, de akkor már megindult *Harrer* dr. akciója, amelynek szépségét látva az uj kormány, sietett a diszes megbizatást reá ruházni.

Harrer dr. junius 17-ikén járt először még megbizatás nélkül, mint a városok kongresszusának alelnöke, Gyöngyösön. Utjára elkisérte *Várhidy* Lajos, a városok kongresszusának titkára, *Warga* László műszaki tanácsos, városépitési szakértő, *Farkas* Árpád műszaki tanácsos, csatornázási szakértő, *Szabó* Gyula műszaki tanácsos, épitési szakértő és *Pazár* István főmérnök, mint a vizvezetéki kérdések szakértője.

A bizottságot *Kemény* János, a város agilis polgármestere fogadta, aki terjedelmes, kidolgozott elaborátumot nyujtott át *Harrer* dr.-nak. Az az elaborátum többek között magában foglalta azokat a kérdőpontokat is, amelyekre Gyöngyös városa választ kér a szakértőktől. E kérdések elseje arra vonatkozik, mi volna a módja a momentán segitésnek? A szakértők e tekintetben valószinüleg a barakkok mellett fognak dönteni, amelyeket az őszig könnyü szerrel föl lehet épiteni és igy Gyöngyös lakói a télen nem maradnak hajléktalanul. Az elaborátum további kérdései a végleges fölépitésre és a kimeritő részletekre vonatkoznak. Ez az elaborátum lesz a tanácsnok munkájának kiinduló pontja.

Amikor *Harrer* dr. hazatért Gyöngyösről, itthon már a kormány megbizatása fogadta, ami rendkivüli előnyére szolgál missziójának, mert az ujjáépités munkáját a maga régen bevált, modern elvei szerint, teljhatalommal intézheti. Egyelőre a szakreferensek dolgoznak a fölmerült kérdésekre adandó feleleteken. Ezekkel a referátumokkal indul el 8—10 nap mulva az uj kormánybiztos hosszabb tartózkodásra Gyöngyösre. Első feladata lesz, hogy a momentán fölmerült szükségletekről, ideiglenes lakásokról, vizvezetékről és csatornázásról gondoskodjék. *Harrer* dr. — ugy tudjuk — csak egy hónapot, ami most kezdődő szabadságidejének felel meg, fog a helyszinen tölteni. Vele mennek rövid időre a fönt már emlitett szakemberek, akiknek névsorában csak az lesz a változás, hogy Szabó Gyulát, *Kabdebó* Gyula műszaki tanácsos, a főváros országos hirü épitési szakértője, fogja felváltani.

A végleges szabályozás, épitkezési, csatornázási és vizvezetéki tervek már Budapesten a városházán fognak elkészülni. Itt végzi majd nagy és felelősségteljes munkáját *Harrer* dr. kormánybiztos is. Amennyiben ezek a tervek nagy konturjaikban már látható. *Harrer* dr. széles utcákat, izléses köztereket, jó, a helyi viszonyokra szabott csatornázást, vizvezetéket, egészséges lakóházakat, olcsó kislakásokat, iskolákat, kórházakat akar épittetni. Be akarja hozni mindazokat a telekpolitikai és közteherviselési terveket, amelyek körül Budapesten is eredményes munkát végzett. Ami a végleges épületterveket illeti, itt *Kabdebó* tanácsosnak jut nagyszerü feladat. Az elv, hogy minél többféle és minél művészibb épületet kapjon az uj város. Népies motivumok érvényesüljenek, az egész városon, annak minden házán meglássék, hogy a televény hevesi földből sarjadt.

Egy elpusztult magyar városnak emez egészen ujszerü, minden méltánylást megérdemlő ujjáteremtése iránt szakkörökben máris igen nagy érdeklődés mutatkozik. És megvan a remény arra, hogy a legelső szakemberek, nagyszerü épitőművészek bevonásával fognak dolgozni. Épitőművészeink közül máris sokan megigérték, hogy munkájukban nem anyagi szempontok fogják vezetni, hanem elsősorban a nagyszerü feladat és a magyar városok uj korszaka felé tett első hatalmas lépés lelkesitő hatása.

Még egy hét és Gyöngyösön megkezdődnek a legelső előmunkálatok: a kitüzések, a felmérés, a nivellálások. És megkezdődik *Harrer* dr. kormánybiztos legnehezebb munkája: a mai nehéz viszonyok között való anyagbeszerzés, pénzteremtés, munkáskezek előállitása. Az anyagbeszerzésben első sorban az államnak kell rendelkezésre állania, a pénzt valamelyik altruista bank fogja adni, a munkáskezeket pedig nagyrészt hadifoglyok szolgáltatják. És akkor nekilát a magyar mérnökök és művészek utólérhetetlen talentuma, hogy megmutassák, milyennek kell lennie az uj, a modern magyar városnak.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

zaton is lábujjhegyen tipegnek a különben nagyon is zajos legények.

Magyar ruhás háznagy kezében karddal vezeti be a minisztereket. Mindenki Vázsonyit nézi. A demokrata fiskális, a főpapok, főurak s milliomosok zordon előkelőségü termében!

Mosolyog, de nem néz sem jobbra, sem balra. Leül a bársonyszékébe, Zichy Aladár gróf sug neki valamit. Ez a szomszéd inkább itthon van ebben a társaságban, mint minisztertársa.

Az öszszakállu, pátriárka külsejü Zichy József gróf, az agg koronaőr Széchenyi Béla gróf, az összetört, nyolcvanéves Batthyány Elemér gróf s a diszmagyar ruhás háznagy Rudnyánszky József báró ülnek a demokrata miniszter háta mögött.

Szapáry László gróf siet hozzá. Barátságosan üdvözli, majd Rudnyánszky báró udvarol neki. Még a jegyzeteket is megnézi.

— Csak nem azt nézi méltóságod — tréfálkozik Vázsonyi, — hogy héberül jegyzek-e?

Ledaráljják az ülést. Vége. Széchenyi Aladár gróf és Hadik János gróf lépnek eléje:

— Csakhogy végre idekerültél Vilmos.

Esterházy Miklós herceg — huszártiszti ruhában — csapja össze előtte bokáit:

— Legyen Ön üdvözölve.

Zichy Aladár hozza eléje a galambősz Zichy József grófot és igy mutatja be:

— A legöregebb Zichy.

Az agg főur, aki oly fiatalos, mint egy gyerekarc, nagy, a szava dörgő és a járása ruganyos, hatalmasan megszoritja a demokrata-vezér kezét:

— Sokban nem értünk egyet. De régen figyelem már. Kiváló embernek tartom Önt. Hogy érzi magát — nálunk?

Még a román és szerb főpapok járulnak eléje mély meghajlással, alázatosan, ahogy ők ezt minden miniszterrel tenni szokták. Zubkovics, a budai szerb püspök, kétszer is meghajol előtte.

A karzaton pedig izgatottan, kipirultan figyeli minden mozdulatát egy urnő és egy serdülő fiu. A felesége és Jánosfia. K. A.

Dr. Hein — mit schwerem Herzen

— Bécsi levél. —

Bécs, junius hó.

Bizony megváltozott egy kicsit az idők járása fölöttünk. Bécsben ritka a magyar vendég ha csak kormányválság elöszele nem mutatkozik. Ilyenkor magyar politikusok surrannak a sikátorokban és viselik a bécsi kenyértelenséget. Mert a kenyértelenség nem magyar embernek való itt, ahol bevállt a régi szólás-mondás, hogy hátán háza, keblén kenyere. A szállodában selyempapirba csomagolva kapja a napi két szeletke kenyeret: — zárja jól a keblére, mert mása se égen, se földön, se padláson nincs több. És nincs kivétel se. Bécs városa dezsönet adott a napokban a Wasserstrassen-Tag vendégei tiszteletére, de kenyeret nem szolgáltak föl. Akinek volt, elöszedhette a zsebéből.

A városi urak közül is Weisskirchner fordul meg többet Budapesten, mint Bárczy Bécsben. A tanulmányutak is Budapestre visznek, s hogy ugy mondjam, a császárváros egy kicsit lecsuszott. Nem a háboru az ok, Budapest nemcsak ebédelő és vacsorázó idegenforgalmat kapott, de Bécsben magában sincs meg a régi tekintély. És Weisskirchner nem Lueger, a keresztényszocialisták meg éppenséggel kisebb legények, mint valaha voltak. Többé a városházán való uralmuk sem egyedülálló, már ez sem csorbithatatlan. Éppen a mult hetekben történt valami, ami mutatja, mennyire árnyékhatalom ma már az évek előtt még megingathatatlannak ismert keresztényszocialista-párt.

Nem tudom ismerik-e Budapesten Bécs város szervezetét. Valamit bizonyára nem tudnak. Hogy itt nem a városi tanácsnok urak, a hivatalnokok közül kikerülök, referálnak a tanácsülésben. A városnak ugyanis nemcsak magisztrátusa, hanem Stadtrat-ja is van, amelyet a Gemeinderat választ. A Stadtratnak eddig huszonhét tagja volt, természetesen nem a fiskálisok és jogvégzettek közül, hanem népszerüség szerint kiválasztva. Igy azután nem tartoznék a lehetetlenségek közé, hogy a bécsi Stadtratban az egységes villamos-tarifáról szóló előterjesztést egy tiszteletreméltó cipészmester referálja. Persze a városi tanácsnokoknak rettenetes szivfájdalmaik vannak, amikor egy-egy talpraesett előterjesztésüknek valamelyik derék füszeres kitekeri a nyakát, kificamitja a karját és ugy ellapositja, hogy a jó isten se ismerne rá.

A legutóbbi időkben azután a községtanácsban az ellenzék igen szorongatni kezdte a keresztényszocialistákat. Ezek összedugták hát a fejüket, hogy valamit mégis csinálni kellene. Valami koncot dobni az ellenzéknek, mert igy nem lesz jó vége a dolognak.

— Jöjjenek be — mondta Weisskirchner — a Stadtratba. Mégis csak a tüznél melegszik az ember és itt ebben a bizalmasabb körben könnyebben meg lehet magyarázni.

— Igen ám — vetették ellen, — de a mi keresztényszocialista suszterjeink és füszereseink közül senki sem hajlandó a liberálisok, vagy radikálisok kedvéért lemondani a mandátumáról.

Ami igaz, az igaz, de viszont Weisskirchner sem esett a fejelágyára és hamarosan készen volt a haditervvel. Most ugyis mindenki stájgerol, hát ő is felemelte a Stadtrat tagjainak számát huszonhétről harmincra. Szóval három helyet biztositott a községtanácsbeli ellenzék számára.

És a keresztényszocialista többség, mint már az egy guvarnemantalis párthoz illik, szépen leszavazott az ellenzékre. Megválasztottak egy liberálist, egy szélső radikálist és egy szociáldemokratát. Reimann, a szocialista — jó pesti kifejezéssel élve — „hagyta magát megválasztani", aztán megköszönte szépen a megtiszteltetést, de nem fogadta el. Hogyne, majd bolond lesz, a mai nehéz időkben felelősséget vállalni! A legkedvesebb volt azonban Hein dr.-nak, a liberálisok jelöltjének az esete. A keresztényszocialistáknak már nem is lett volna különösebb kifogásuk Hein dr. liberális politikája, vagy világfelfogása ellen, de a vallás miatt egy kicsit dörmögtek magukban: zsidó a Stadtratban, ki az ördög látott már ilyet? De leszavaztak rá is, csak egyetlen voks öntötte ki bubánatát a szavazócédulán is, amelyet igy állitott ki:

Dr. Hein — mit schwerem Herzen.

Dr. Hein, a bécsi Stadtrat egyetlen zsidó tagja, azonban nem akadt meg az ilyen csekélységeken. Furcsa is lett volna, ha például Vázsonyi nem fogadta volna el odahaza a miniszteri tárcát, csak azért, mert Polónyinak fájt a szive miatta . . .

Weisskirchner meghátrált

A magyarok és bajorok sikere az osztrák viziutak napján

Weisskirchner második pucscsa, amelyet a Duna-ügyben Budapest ellen tervezett, nem sült el. Budapesten, a Dunakonferencián csinálta az első pucscsot, amikor egész magisztrátusával megjelent és a kora reggeli előértekezleten a magyarokkal és a bajorokkal szemben érvényt tudott szerezni annak az akaratának, hogy a határozati javaslatból kihuzzák azt a passzust, amely arra vonatkozott, hogy Budapest lesz a dunai központ. Most viszont, mint a *Fővárosi Hirlap* megirta, azt akarta elérni, hogy az „osztrák viziutak kongresszusán" a magyarok és bajorok csak mint vendégek szerepeljenek és szóhoz se jussanak, ellenben az osztrákok a mieink jelenlétében fogadjanak el egy határozati javaslatot, amely *legelső* feladatnak a *Duna—Odera*-csatorna kiépitését mondja. *Kovács Sebestyén* Aladár volt az, aki egy bizalmas értekezleten megkonditotta a vészharangot, s igy Weisskirchner pucscsa nem találhatott bennünket készületlenül. Sikra kellett szállani a Rajna—Majna—Duna-csatorna érdekében, mert az osztrákok a Duna—Odera-csatorna kiépitésével el akarták sikkasztani azt a kötelességüket, amely a felső Duna szabályozására vonatkozik. E nélkül ugyanis lehetetlen a Rajna—Majna—Duna-csatornát megépiteni.

Az osztrák pucscs megakadályozása a bajorok támogatásával teljes mértékben sikerült a magyar delegáltak, *Fock* Ede és *Vita* Emil dr. tanácsnokok, a főváros képviselői, arról számolhatnak be, hogy a magyar álláspontnak érvényt szereztek.

Beszámoltunk már arról, hogy a magyar delegáltak a bajorokkal érintkezésbe léptek a konferencia előtt és megállapodtak abban, hogy miután itt életkérdésekről van szó, még akkor is felszólalnak, ha netán ezt az osztrákok a vendégjog megsértésének vennék. Magyar részről ezen az alapon *Vágó* József, a kereskedelmi és iparkamara titkára, mondott jelentős beszédet.

Az örvendetes végeredmény az, hogy *sikerült az osztrák határozati javaslatot előnyösen megkorrigálni.* Mindenekelőtt kidobatták a határozati javaslatból azt a szót, hogy „legelsősorban" a Duna—Odera-csatornát kell megépiteni. Ehelyett az elfogadott szövegben az van, hogy „a mesterséges viziutak között" kell elsősorban ezt megvalósitani. Benne van ezenkivül a javitott szövegben az is, hogy *teljes épségében fentartják a budapesti Dunakonferencia határozatát,* amelyben tudvalevőleg benne van a felső Dunának Ulmig való két méter mély szabályozása és az ezer tonnás hajók járatására alkalmassá tétele.

*

Fock tanácsnok nyilatkozata.

Fock Ede tanácsnok, aki mint a főváros egyik képviselője részvett a bécsi Wasserstrassen-Tag--on, annak eredményeiről a következőket mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Bécsi utunk eredményével meg vagyok elégedve. Nem tagadom, nem minden agodalom nélkül indultunk el, de szerencsére *a magyar érdekek a bécsi viziuti konferencián nem szenvedtek csorbát.* A mi érdekeink (és ez ha a térképre egyetlen pillantást vetünk, nyiltan látható is) teljesen azonosak a bajorokéival. Nekünk a Rajna—Majna—Duna-csatorna a fontosabb, mig az osztrákok a Duna—Odera-csatornát akarják mielőbb megcsinálni. Nekünk is, a bajoroknak is, jól kellett vigyáznunk, nehogy olyan határozatot hozzon a konfrencia, ami ránk nézve káros, vagy sérelmes.

— *Weisskirchner* polgármester ur igen előzékenyen fogadott bennünket és igen konciliáns volt velünk szemben. Kimentettem előtte *Bárczy* polgármester ur távolmaradását, mire fölkért hogy mint Budapest deputátusa foglaljam el az egyik elnöki széket.

— Mi egy deklarációra voltunk elkészülve, amelyet azonban nem kellett felolvasnunk, mert a konferencia rezolucióját a mi kivánságaink szerint kikorrigálták. Igy álláspontunkat *Vágó* József kamarai titkár ur irta körül egy beszéd keretében. A rezolución esett korrektura igen fontos, mert nemcsak az inkriminált „legelőször" kifejezés helyett kaptunk érdekeinknek megfelelőbbet, de az uj szövegbe egyszersmind belekerült az is, hogy a mult nyári budapesti Dunakonferencia határozatai egész terjedelmükben épségben maradnak.

— Magánbeszélgetések során osztrák mérnökkollégáim két ponton is igyekeztek kapacitálni. Az egyik a Morva-folyónak a Duna—Odera-csatornába való bevonásának kérdése. Olyan érveket hoztak fel, amelyeket szakszerü vizsgálódás nélkül visszautasitani nem lehet. Ezt a kérdést mindenesetre meg kell hányni-vetni, hogy végleges véleményt alkothassunk róla. A másik az ezer tonnás hajóknak a felső Dunán való járatása. Az osztrákok arra hivatkoznak, hogy a németek, akik ezt a tételt felállitották, nem ismerik kellőképpen a felső Duna viszonyait, s szerintük elegendő lenne, ha 650 tonnás hajókról lenne szó, holott a német mérnökök ujabban már az 1200 tonnás hajókról is beszélnek. Ez megint olyan kérdés, amelyben csak később lehet dönteni, az azonban már ma is bizonyos, s ez az, hogy Ausztria nem térhet ki a felső Duna hajózhatóvá tételének feladata elől.

A rezolució szövege.

Az osztrák viziuti konferencián elfogadott rezolució teljes szövege magyar forditásban a következő:

HATÁROZATI JAVASLAT.

Az osztrák Wasserstrassentag a monarchia gazdasági fejlődése, valamint a szövetséges központi hatalmak közgazdaságának emelése érdekében sürgősen szükségesnek tartja az egységes osztrák viziuthálózat kiépitését és ennek a német birodalmi viziutaival való összeköttetését. A mesterséges viziutak tekintetében a Wasserstrassentag azoknak minél előbb való kiépitését kivánja. Elsősorban a Bécsből kiindulandó Duna-Odera csatorna volna megvalósitandó. Ez a csatorna az Elbával és a Visztulával, valamint a galiciai szénvidékkel volna összeköttendő. Gondoskodni kell arról, hogy a fontosabb ipari centrumok, különösen pedig Brünn, a csatornával kapcsolatot nyerjenek. Minthogy a Duna hajózástechnikai viszonyai a folyam egyes részein e forgalomnak nehézségeket okoznak és minthogy a tervbe vett mesterséges viziutak a Dunára ujabb forgalmat fognak vinni, a Wasserstarassentag azt kivánja, hogy a Duna az 1916. évi budapesti Dunakonferencia határozatai értelmében szabályoztassék, hogy igy a központi hatalmak között egy teljesitőképes viziut létesüljön. A Wasserstrassentag követeli továbbá a belhajózás fejlesztését ugy a monarchia természetes, mint mesterséges viziutain, különösen kivánja elegendő rakpartok, kikötők, vágányok, raktárak épitését, a vámkezelés megkönnyitését, megfelelő tarifák kreálását a vasutakkal való átrakási forgalomban is, hajósiskolák felállitását és egységes belvizi jog alkotását. A Wasserstrassentagnak végül az a véleménye, hogy a viziutak kiépitése egyuttal fontos eszköze a földmivelés előmozditásának és talajjavitások, valamint vizi erők létesitésének is. A Wasserstrassentag végül kivánatosnak tartja, hogy az összes osztrák viziut-ügyek egységesen kezeltessenek.

Apróságok a konferenciáról.

A magyar kiküldöttek mondtak még el némely jellemző apróságokat a konferenciáról.

Igy közölték velünk azt az értesülésüket, hogy az Odera-csatornának a Dunába való kitorkolásának helye már meg is van állapitva. Ez Florisdorf lesz, ahonnan Bécs egyik alpolgármestere Hoss ur származik. Ezt a Florisdorfot sürgösen Bécshez csatolták, hogy igy Bécsnek, mint dunai kikötővárosnak annál nagyobb jelentőséget adjanak.

A másik érdekessége a konferenciának az volt, hogy nekünk magunknak a Duna-kérdésben a bajorokon kivül uj szövetségeseink is akadtak a felső ausztriaiak személyében. Ezeknek érdekköre szintén inkább a Majna-Rajna-Duna-ut felé gravitál. Igen erős kifejezést adott ennek a felfogásnak Dinghofer linzi polgármester. A linziek különben a bécsivel szemben egy kontra-ülést is rendeztek. Igaz viszont, hogy a szászok és poroszok valószinüleg az osztrák álláspont felé hajlanak.

A Duna-ügy különben ezzel az értekezlettel bizonyos tekintetben határkőhöz jutott. A döntés, a megegyezés kérdésében ugyanis most a kormányokon van a sor.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Események

Közgyülés. A nyári szünet előtt még három közgyülése lesz a fővárosnak. Minden héten egy, amelyek szinte versenyezni fognak a fontosnál fontosabb tárgysorozatokban. A most szerdán tartandó közgyülésen kerül sorra a telekértékadó és a kapcsolt részek. Ez a közgyülés intézi el a gázmüvek és elektromos müvek 1916. évi zárószámadását. Fontos tárgyai vannak *Márkus* tanácsnoknak is, akinek előterjesztései között szerepelnek a központi ágynyilvántartó, valamint a Népjóléti Központ által létesitett szülőotthonnak és gyermekgondozónak a közkórházi szervezetbe való átvétele. *Harrer* tanácsnok vesz, elad, ajándékoz, kisajátit és szabályoz. *Wildner* és *Berczel* tanácsnokok tulkiadások fedezése dolgában tesznek előterjesztést. Sorra kerül végül a hadirokkantak és hadihátrahagyottak ellátása dr. *Demjén* tanácsnok előadásában, aki egyébként egy interpellációra adandó válasz keretében a lakásinségről is fog beszélni. Végül pedig a tisztviselőkkel is foglalkozik a közgyülés, amennyiben megszavazza a székesfővárosi alkalmazottak ruhabeszerzési segélyét.

A statisztikai hivatal uj aligazgatója. A *Fővárosi Hirlap* mai számának más helyén megemlékezünk arról, hogy a főváros teleknyilvántartó hivatal szervezésével foglalkozik, melynek valószinüleg *Pikler* J. Gyula lesz az igazgatója. Amennyiben ez a személyi kombináció megvalósul, akkor megüresedik a statisztikai hivatal aligazgatói állása. Hallottunk olyan kombinációt is, amely szerint *Pikler* J. Gyula a teleknyilvántartó vezetése mellett megtartaná statisztikai hivatali aligazgatói állását is. Ezt azonban merő lehetetlenségnek kell mondanunk, mert nem is szólva arról, hogy a teleknyilvántartóhoz egész ember egész munkájára van szükség, de a statisztikai hivatal munkájának fontossága mérhetetlenül megnövekszik most, amikor megkezdődik majd a háboruból a békére való átmenet hatalmas alkotó tevékenysége. Megüresedik tehát a statisztikai hivatal aligazgatói állása, amelyet mindenesetre *Rác* Gyula dr.-ral, a statisztikai hivatal kiváló titkárával fognak betölteni.

Az üzemek ellenőrzése. A Zita-kórház és a müszerüzem ügyei vetették felszinre azt a kivánságot, hogy a közgyülés tagjainak az üzemek ellenőrzésére az eddiginél nagyobb befolyást biztositsanak. A pénzügyi bizottság kebeléből kiküldött huszas albizottságnak is az volt egyik főfeladata, hogy tárgyalás alá vegye az üzemek ellenőrzéséről készitendő javaslatot. Sokáig huzódott ez az ügy, mig a polgármester és Marher tanácsnok utmutatásai alapján végre *Pichler* Ottó fogalmazó kidolgozott egy tervezetet, amely tulajdonképpen nem volt más, mint egy külön, önálló, független *fővárosi számszéknek* a létesitése. E terv ellen azonban a tanács egy-két tagjának kifogása volt; azt mondták, hogy ők nem engedik az üzemeiket folytonos szekaturáknak kitenni és különben is itt van *Szimély* főszámvevő, nem volna helyes, ha egy tőle független és vele egyenrangu számszéki állást kreálnának. Pichler fogalmazó erre átdolgozta a tervezetét és most uj formájában kerül a tanács bizalmas értekezlete elé, onnan pedig a huszas albizottsághoz. Az uj forma szerint *üzemi központnak* hivnák az üzemek ellenőrzésére hivatott szervet; a központ élén *üzemi felügyelő* állana, aki főszámvevői rangban volna. Szakemberek bevonására is gondol a tervezet és a bizottsági tagok munkakedvét is kielégiti. Van a tervezetnek egy kritikus pontja: arról szól, hogy *üzemvezető nem lehet bizottsági tag*. Ez ellen a pont ellen nagy harc fog megindulni és főként azt vetik ellene, hogy a közigazgatási bíróság sem helyezkedett egy konkrét esetben olyan szigoru álláspontra, mint a tervezet.

Hanvai Sándor megbizatása. *Hanvai* Sándor — amint azt a *Fővárosi Hirlap* már megirta — a nyugalomban sem fog pihenni, hanem a tanács megbizása folytán összegyüjti a jelenleg érvényben levő s a főváros közéleti működését szabályozó szabályrendeleteket, szabályzatokat és utasitásokat. A tanács ezzel a munkával most már formálisan megbizta Hanvai Sándort, aki mielőbb meg is kezdi működését.

Egy emberbarát ünneplése. A Fuvaros Ipartársulat meleg ünneplésben részesitette *Schön* Ö. Ignácot, az ipartársulat köztiszteletben álló előljáróját, abból az alkalomból, hogy hetvenedik életévébe lépett. Az ipartestületen kivül az ünneplők sorában voltak a Kereskedelmi és Iparkamara, az Orsz. Iparegyesület, a Demokratakör küldöttei A főváros tanácsának üdvözletét *Vita* Emil dr. tanácsnok tolmácsolta. A szónokok megemlékeztek *Schön* Ö. Ignác pályafutásáról, szorgalmas munkájáról, amelylyel hatalmas vagyont gyüjtött össze, emberszeretetéről és önfeláldozó jótékonyságáról, amelylyel mindig az elsők között van, ahol segitségre van szükség és igy határt nem ismerő áldozatkészsége messze tul a baráti körön közismertté vált. *Schön* Ö. Ignác meghatottan válaszolt és elérzékenyedve emlékezett meg arról, hogy mint emelkedett egyetlen jármü kormányozásától az egész ipartestület vezetéséig. Értesülésünk szerint a ritka ünnepnek azzal állitott emléket Schön Ö. Ignác, hogy *a hatodik hadikölcsönre félmillió koronát jegyzett, amelyet részben a rokkantaknak, részben a vak katonáknak, részben pedig a háboruban elesettek hátramaradottjainak ajándékoz*. A szép tett önmagát dicséri.

A Henry-aréna müsoráról röviden lehet birálatot mondani: minden száma szenzációs. A programmon Henry igazgató ötletessége vonul végig, aki jól ért hozzá, hogy miként kell a közönséget szórakoztatni és állandóan derültségben tartani. Ez pedig a mai szomoru időkben igazán megfizethetetlen.

Budapesti gyermekek Svájcban. Amikor a Népjóléti Központ május 31-én utnak inditotta azt a kis gyermeksereget, melynek lehetővé tette, hogy a természeti szépségekben oly gazdag Svájc egyik legkiesebb vidékén a Zürich mellett levő Einsiedeln bucsujáróhelyen hat hétig üdüljön és összeszedje magát, gondoskodott arról, hogy a gyermekek kiséröi: Kardos Ede, Leviczky Aladár és Wlaszák István iskolaigazgatók többször részletes jelentést küldjenek a nyaraló gyermekek hogylétéről. Az első jelentést junius 4-ikéről a Népjóléti Központ most kapta és örömteljes megelégedéssel állapitjuk meg belőle, hogy a gyermekek jó kezekben vannak és a külföldi utazás és tartózkodás nemcsak fiatal lelkükben fog áldásos nyomokat hagyni, de testileg is megerősödve térnek majd vissza a szülei házba.

Tarifa-, gáz- és villanyáramemelés Bécsben. A bécsi városi tanács legutóbbi ülésén tárgyalták azokat az előterjesztéseket, amelyeket az illetékes ügyosztályok a villamostarifa-, gáz- és villanyvilágitási dijak emelése tárgyában a tanácshoz benyujtottak. Rövid vita után kivétel nélkül elfogadták a javaslatokat, amelyek szerint a villamoson a 16 filléres jegy 22 fillérre, a 30 filléres jegy 32 fillérre emelkedik, a 22 filléres jegy ára változatlan marad. Emelték a gyermek- és munkásjegyek árát is, még pedig 12 fillérről 16 fillérre, a havi vonalbérletjegyek árát 15 koronáról 16-ra, a féléves bérletjegyekét pedig 160 koronáról 190 koronára. Kisebb-nagyobb mértékben emelték a bonyolult bécsi villamostarifa különböző tételeit, legfeltünőbb az emelés a freudenaui vonalon, ahol az eddig 22 filléres jegy ára egyszerüen 50 fillérre szökött. A gáz árát köbméterenként 17 fillérről 20 fillérre, a gázautomaták bérleti diját a negyedévi 75 fillérről 1 koronára emelték. Megdrágult a villany ára is, még pedig a világitási célokat szolgáló áramé 20, az ipari célra felhasználté pedig 17 százalékkal. A szerződéses villanyfogyasztók által felhasznált áram diját szintén emelik, még pedig előzetes tárgyalások után, közös megegyezés alapján.

A Berlini Kert nagy sikerét jelenti a második juniusi müsor, amely a nyári müsorok valóságos koronája. Ötlet, szellem, vidámság és látványosság kergetik egymást ebben a müsorban, amelynek egyik fénypontja Georg és Guszti Edler, a jeles müvészpár. Constance Zinner dalai nagyon mulatságosak. Az uj magyar operett, amelynek Strandevu a cime, nyári szenzációja ennek a müsornak. Szőllősi Rózsi, Magyari Lajos, Kabos Gyula, Kovács Lili, Máhr Nándor éneklik, táncolják, mókázzák végig a darabot. A többi szám a téli slágerekből áll. A Berlini Kert uzsonnái délután 4 órakor kezdődnek, elsőrendü cigányzene mellett, belépődij nélkül.

Beketow-cirkusz. A remek juniusi müsornak ez az utolsó hete. A cirkusz jogosan hirdethette, hogy ez az évad eddig legsikerültebb müsora, ami már azért is sokat jelent, mert az eddigi müsorok is mind sikerültek és nagyon tetszettek. A juniusi müsorban egyik szenzációs mutatvány a másikat követi. Csütörtöktől kezdve naponta d. u. ½4 órakor és szombaton d. u. ½5 órakor félhelyárak mindenkinek, pénteken és vasárnap d. u. ½4 órakor ünnepi előadások, félhelyárakkal gyermekeknek. Vasárnap uj bemutatkozások.

A Tőke

Szemle.

A kereskedelem megbecsülése. — A bankkonjunktura. — A magyar-osztrák-német gazdasági közeledés.

Vázsonyi Vilmos igazságügyminiszter a kormány nevében ünnepélyes fogadalmat tett arra, hogy a tisztességes kereskedelem ezentul a kellő megbecsülésben fog részesülni. Hozzátette, hogy ha bizonyos esetekben — mint például a lánckereskedelem megakadályozására — megtorló intézkedések válnak szükségessé, ugy a kormány előzőleg a kereskedelmi érdekeltségek és szakkörök véleményét fogja kikérni. A magyar kereskedővilág nagy megelégedéssel veszi tudomásul ezeket a nyilatkozatokat. A Vázsonyi egyénisége garancia arra, hogy ezek a szavak nem lesznek üres igéretek, mint amilyeneket a kormányférfiak rendszerint tenni szoktak. A szavakat bizonyára tettek fogják követni és a magyar kereskedelem végre meg fog szabadulni attól a valóságos hajszától, melyet a közigazgatás és a birróságok vállvetve inditottak ellene. Mi elismerjük, hogy a háboru alatt nyerészkedési vágytól sarkalva gyanus és oda nem való elemek tolakodtak be a legitim kereskedelem müködési körébe, melyet valósággal megmételyeztek. A tisztességes kereskedelem mindenkinél inkább óhajtja, hogy ezektől a veszélyes elemektől megszabaduljon, minélfogva szivesen látja, ha a kormányzat erre irányuló rendszabályokat vesz foganatba. Csakhogy a Tisza-kormány túllőtt a célon, amidőn drákói intézkedéseinél nem tett különbséget a tisztességes, legitim kereskedelem és a betolakodott áruzsorások között. *Vázsonyi* Vilmos már az árdrágitási törvény megalkotásakor rámutatott annak sulyos hibáira és az ugynevezett gyorsitott eljárás káros következményeire. Ullmann Adolf a főrendiházban valóságos „Justizmord"-oknak minősitette azokat az itéleteket, melyeket árdrágitási pörökben a kereskedők ellen hoztak. Hinni akarjuk, hogy Vázsonyi az ő mostani felelősségteljes állásában meg fogja szüntetni azokat a viszásságokat, melyeket azelőtt mindig ostorozott. A magyar kereskedők nem elnézést és kiméletet, hanem igazságot követelnek és gazdasági életünk jövő fejlődése érdekében kivánatos, hogy a kereskedők vitális érdekei a kormányzat részéről mindig a kellő védelemben részesüljenek.

*

Az az óriási bankkonjunktura, melynek az elmult évben tanui voltunk, 1917-ben sem mutat ellanyhulást. Különösen áll ez a nagybankokra nézve, melyek idei félévi mérlegüket ismét nagy nyereséggel zárják le. Már most is bizonyosra vehető, hogy a mult évre fizetett osztalékok nemcsak fenntarthatók, hanem előreláthatólag növelhetők lesznek. Ezenkivül az intézetek abban a helyzetben vannak, hogy a jövő eshetőségeire való tekintettel jelentékeny tartalékolásokat végezhetnek. Ez mindenesetre szükséges is, minthogy a normális viszonyok bekövetkeztével a pénzintézetek igen jelentékeny hiteligényekkel fognak szemben állani. Nyilt titok, hogy a nagybankok latens tartalékai a háboru alatt óriási módon megnövekedtek. Közgazdasági szempontból ez a tény mindenesetre önvendetesnek mondható, mert anyagi érdekeink követelik, hogy a háboru után tőkeerős pénzintézetekkel rendelkezzünk. Más azonban a kincstár szempontja, mely ellensége a titkos tartalékoknak, mert nem tudja azokat megadóztatni. Már pedig a háboru nagy terheinek a fedezésénél a kincstár arra törekszik, hogy minden vagyont és jövedelmet megfogjon. Valószinü ennélfogva, hogy a fiskus a jövőben ezeket a latens tartalékokat az eddiginél nagyobb figyelemben fogja részesiteni.

*

Gazdasági közeledésünk Németországhoz a budapesti konferenciával ismét a közérdeklődés előterébe jutott. Nekünk az a nézetünk, hogy ennek a kérdésnek a tárgyalásánál félre kell

tenni az érzelmi, illetve politikai momentumokat és tisztán a gazdasági szempontokat kell mérlegelni. Azzal ugyanis tisztában kell lennünk, hogy a békekötés után nem lehet gazdasági háborut folytatni, vagyis hogy gazdasági viszonyainkat mostani ellenségeinkkel is majd rendeznünk kell. Nem köthetjük meg tehát már most a kezeinket, amidön a jövő gazdasági konfigurációt még nem ismerjük. Különben is azt kell látnunk, hogy Németországban ezt a kérdést nem azzal az egyoldalusággal kezelik, mint azt a nagynémet osztrák politikusok és a magyar propagandisták kis tábora cselekszi. A német felelős államférfiak nem haboznak kijelenteni, hogy a német export ismét el akarja foglalni régi pozicióját a világkereskedelemben, minélfogva a jövő gazdasági berendezkedés nem szoritkozhatik kizárólag a központi hatalmak csoportjának a blokkjára, amelynek megalakitásáról most nálunk is és odaát Ausztriában is sokan álmodoznak. A magyar-osztrák-német gazdasági közeledés kérdésének megoldásánál tehát világkereskedelmi szempontoknak kell dönteniök. A háboru bebizonyitotta, hogy minden gazdasági terület a világgazdaságra van utalva. Az *anarkia*, vagyis a gazdasági elzárkózás tehát nem lehet érdekünk.

Hollán Sándor kitüntetése. A király *Hollán* Sándor miniszteri tnácsost, államvasuti igazgatót a Szent István-rend kiskeresztjével tüntette ki. Hollán évek óta vezeti a kereskedelemügyi minisztérium elnöki osztályat és fejt ki ebben a munkakörében széleskörü, agilis munkát. Mindenképpen rokonszenves és megbecsült tisztviselője a kereskedelemügyi minisztériumnak és egyike azoknak, akiket nagy tudásuk és hatalmas munkakedvük feltétlenül érdemesit a legfelsőbb kitüntetésre.

Walder Gyula — förend. A király Walder Gyulát, a Pesti hazai takarékpénztár vezérigazgatóját, aki tagja a főváros törvényhatósági bizottságának és a pénzügyi bizottságnak, a förendiház tagjává nevezte ki. A legfelsőbb kitüntetés ezuttal olyan férfiut ért, akinek nagy érdemei vannak hazai közgazdaságunk fejlesztése körül. Pénzügyi körökben nagy megelégedéssel fogadják ezt a kinevezést, mert kiváló szaktekintély jutott a törvényhozásba, ahol a pénzügyi és gazdasági tudás nagyon hiján van.

A Rimamurányi uj vezérigazgatója. A Rimamurány-Salgótarjáni vasmü r.-t. igazgatósága Biró Pál dr. kereskedelmi igazgatót a vezérigazgatói ügyek vezetésével bizta meg. Ez az ideiglenes megbizatás természetesen a legközelebbi közgyülésen véglegessé fog válni. Az uj igazgató tizenöt éve áll a vasmü szolgálatában. A legutóbbi két évben a társaságnak csaknem egész ügyvitele az ő kezében összpontosult. A több mint száz milliós tőkével dolgozó vállalat élére most az a férfiu került, akinek eddig is nagy része volt a vasmü hatalmas felvirágoztatásában.

A fatermelés szabályozása. A *Fővárosi Hirlap* részletesen foglalkozott azokkal a sérelmekkel, melyek a fakereskedőket és fatermelőket az idevonatkozó kormányrendelet révén érik. Ugy látszik, az uj földmivelési miniszter is látja ezeket a sérelmeket, mert a rendelet egyes intézkedéseinek enyhitése céljából ankétet hivott össze. Mindenesetre furcsa, hogy a rendelet már julius 1-én életbe lép, mig az ankét, melyen végre az érdekelt szakma képviselőit is meg fogják hallgatni, csak julius 3-án tartatik meg. A fatermelés olyan értelmü szabályozása, mint ahogyan azt a rendelet kontemplálja, egyszerüen kivihetetlen. Aki például ma dongafatermelésre van berendezve, azt nem lehet másfajták termelésére kényszeriteni. Ez közgazdasági érdekből se kivánatos. A rendelet ellen a kormányhoz a kamarák is felterjesztést intéztek, melyben kifogásolják a fatermelésnek messzemenő hatósági szabályozását. Az érdekelt körök bizton remélik, hogy Mezőssy földmivelési miniszter honorálni fogja a fatermelők kivánságait és a rendeletet megfelelően módositani fogja.

Nem lesz széna- és szalmaközpont. A hadsereg széna- és szalmaszükségletének ellátására, a polgári szükséglet fedezésére, a készletek igazságos elosztására széna- és szalmaközpont létesitését vették tervbe. Az erre vonatkozó tárgyalásokat az érdekeltekkel le is folytatták, megállapodtak a központ felállitásának részleteiben, sőt elökészitették a rendeletet is, amelylyel korlátozni fogják a széna- és szalma most még szabad forgalmát és ezzel együtt maximálják az árakat is. A rendeletnek a hivatalos lap egyik legközelebbi számában kellett volna megjelenni, a közös hadügyminisztérium váratlan közbelépése azonban megakadályozta a központ felállitását és elállottak a rendelet kibocsájtásától is.

Előléptetések a Singer és Wolfner cégnél. A Singer és Wolfner könyvkiadócég két jeles munkatársát, Gál Mártont és Tamás Henriket cégjegyzési jogosultsággal ruházta fel.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár igazgatósága 1917. julius 7-ikére rendkivüli közgyülésre hivja össze részvényeseit s azt a javaslatot terjeszti eléjük, hogy határozzák el az intézet részvénytőkéjének 3,630.000 koronával tartaléktőkéinek mintegy 4,840.000 koronával való szaporitását oly módon, hogy 6050 darab uj részvény bocsátassék ki, melyekre a részvényeseknek 1400 korona áron elővételi jog biztosittatik és pedig minden öt régi részvény alapján egy uj részvényre. Az igazgatóság javaslata értelmében az elővételi jog gyakorlására julius 12-től julius 21-ig bezárólag terjedő határidő van kitüzve. A 600 K névértéken felül befolyó 800 K felét a kibocsátás költségeinek levonása után a tartaléktőkék szaporitására forditják. Ugyanettől a közgyüléstől az igazgatóság felhatalmazást fog kérni arra, hogy egy neki alkalmasnak tetszö időpontban további 3700 darab uj részvényt bocsáthasson ki. E tranzakció keresztülvitele után a takarékpénztár részvénytőkéje 40.000 darab 600 K névértékü részvény közt megoszló 24,000.000 K-t fog kitenni. Az intézet látható tartalékjai 25 millió K-ra emelkednek és hogy saját tőkéi meghaladják a 49 milliót. Utolsó tőkeemelését az intézet 1910-ben hajtotta végre. Az alaptőke ekkor 18.1 millióra emelkedett; 1910. év végén 50.6 millió volt az intézet betétállománya; 1916. végével a betétállomány 128.6 millió volt és a választmány legutóbb terjesztett jelentés szerint meghaladja a 150 milliót. Az idegen és a saját tőkék arányának ilyen eltolódása magában véve is megokolttá teszi az alaptőkeemelést. De ettől eltekintve, a háboru után következő idők gazdasági követelményei olyan nagy feladatokat rónak a 46 éve fennálló kitünően megalapozott intézetre, hogy pozíciójának megtartása érdekében ezekre a feladatokra pénzügyileg nagyon jól fel kell készülni. Összes vállalatai nagy fejlödést vettek a háboru éveiben, de közismert konzervativ osztalékpolitikájával üzleti nyereségének tekintélyes részét minden esztendőben tartalékolta. Mindez garanciája a felemelt alaptőke megfelelő kamatoztatásának.

Magyarország közgazdasága. Pénzügyi és közgazdasági évkönyv 1916. évről. Irta Katona Béla. A háborus gazdasági és politikai viszonyok rendkivül bonyodalmas és szétágazó eseményeiben évről-évre biztos utmutatást és tájékozódást ad Katona Béla évkönyve, amely egyre hatalmasabb terjedelemben jelenik meg. A könyv már majd 600 oldalra terjed, ami lehetővé teszi, hogy az események általános és beható birálata mellett mindazokról az intézkedésekről, és a gazdasági élet minden olyan jelenségéről, mely a gyakorlati élet szempontjából jelentőséggel bir, pontos tájékozódás legyen szerezhető. Az évkönyv ezuttal is a már teljesen bevált rendszer alapján ismerteti az egész év történetét. Az általános részben a nemzeti politika legfontosabb kérdéseit és a háborut követő idők nagy feladatait érinti a szerző, megjelölvén mindenütt a szempontokat, melyek figyelembe volnának veendők. Nagy terét szentel Katona a Pénzintézeti Központ ismertetésének. Az iparí viszonyok feldolgozása egymagában több mint 110 oldalt vesz igénybe. Részletesen ismerteti a háborus viszonyoknak az iparra gyakorolt hatását. A belkereskedelemről szóló fejezet a kereskedelmi tevékenység fejlődésének uj irányaival, a terjeszkedés lehetőségével s az állami beavatkozás jelentőségével foglalkozik. Kiterjeszkedik itt a hitelviszonyok alakulására s adatszerüen közli az előfordult fizetésképtelenségi és csődeseteket. A mezőgazdaságról szóló fejezet részletesen ismerteti a termés biztositására tett összes intézkedéseket. A könyv utolsó, de egyik legértékesebb fejezete a szociális ügyeket tárgyalja s szól arról, hogy a nagyobb állami beavatkozás mellett erőteljesebb társadalmi szervezkedésre van szükség. Katona könyve Benkő Gyula könyvkereskedése kiadásában jelent meg s ára 15 korona.

Helyreigazitás. Multheti számunkban közöltük a Marta magyar automobil r.-t. 1916. évi zárszámadását, amely 259.234 K tiszta nyereséggel zárult. E tudósitásunkba sajtóhiba csuszott: az idei osztalék ugyanis nem 5% lesz, hanem a felemelt részvénytőke után 6 százalék. — Itt emlitjük meg, hogy a hadirepülő-kiállitáson a Marta-gyártmányok az állandó érdeklődés központjában vannak és a magyar ipar kiválóságához nem kis mértékben járulnak hozzá. Ez pedig elsősorban a vállalat kiváló vezetésének, — amelynek szálai Káldy Jenő vezérigazgató kezeiben futnak össze, — az érdeme.

A Magyar általános gépgyár r.-t. junius 27-re egybehivott közgyülésén az alaptőkét 5 millió K-ról 15.000 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által 8 millió K-ra fogja fölemelni. Az igazgatóság felhatalmazást fog kérni arra, hogy a kibocsátás időpontját és módozatait saját hatáskörében megállapithassa. A vállalat 1916. évi mérlege 3,082.904 K (az előző évben 1,681.745 K) bruttó haszon mellett 476.588 (223.980) K tiszta nyereséggel zárul, amiből 12 K = 6% osztalékot fizetnek, szemben a tavalyi 10 K = 5%-kal. Az igazgatósági ülésen Heisler Vilmos vezérigazgató bejelentette, hogy 35 éves tevékenysége után elérkezettnek érzi az időt arra, hogy a reá háruló sulyos feladatok alól való felmentését kérje. Az igazgatóság a vezérigazgató megmásithatatlan elhatározását sajnálattal vette tudomásul és eddigi kiváló, sikeres és eredményes működéséért legteljesebb elismerését és hálás köszönetét fejezte ki. Heisler Vilmos az igazgatóságnak tagja marad, mint az igazgatóság megbizottja (administrateur délégué). Az ekként megüresedett vezérigazgatói állásra az igazgatóság Balassa Frigyes főfelügyelőt, a Máv. gépgyára gazdasági gépgyártási szakosztályának a főnökét hivta meg, aki az állást a legközelebbi időben fogja elfoglalni.

A Magyar kir. Folyam- és Tengerhajózási r.-t. 1916. évi mérlegének főbb adatai a következők: Vagyon: A hajók számlái: 68 gőzhajó értéke 13,075.887, 341 vasuszály hajó értéke 14,958.834, 127 kikötőhajó értéke 1,635.108 a hajófölszerelések értéke 3,597.994 összesen 33,267.824 korona. A hajómühelyek: az orsovai és komáromi mühely értéke berendezéssel együtt 1 109.477, az ingatlanok és állomási épületek értéke 4,017.148, az állomások leltári fölszerelése 1,599.159, kikötőhidak 464.834; összesen 2,063.993 korona; anyagkészletek a szertárakban 1,237.858, leltárkészletek a szertárakban 672.208, összesen 1,910.067 korona; pénztárkészlet: a középponti pénztárban 233.260, az állomási pénztárakban 980.143, összesen 1,213.404 korona; értékpapirok 5 056.302, adósok 7,839.841, összesen 56,478.058 korona. Teher: Részvénytőke 100.000 darab 200 korona névértékü részvény 20,000.000, karbantartási tartalék: tartalék a mult évi mérleg szerint 11,351.437 (alapszabályszerü leirás 1916-ra 1,927.419, levonva az ez évi karbantartási költségét 736.825) összesen 1,190.394 = 12,542.031 korona. Alapszabályszerü tartalék 969.585 korona. Külön tartalékalap, külön tartalék a mult évi mérleg szerint 304.602 korona. Biztositási alap: biztositási tartalék 1 022.242 korona. Hitelezők: különféle passzivák 17,404.893, nyereség- és veszteségszámla nyereség-egyenleg 4,234.704, összesen 56,478.058 korona.

A Bajor Lloyd — részvénytársaság. A Bajor Lloyd, amely a dunai hajózási forgalomban jelentős szerepet visz, részvénytársasággá alakult át. A legutóbbi rendes évi közgyülés ezzel kapcsolatban a 4 millió márka alaptőkének 16 millióra való felemelését határozta el.

Az Atlantica kotrógyára. Az „Atlantica" Tengerhajózási Rt. megvásárolta az ujpesti Könyves Tóth—Zaccaria kotrógyárat, részint azért, hogy a Hárosszigeten épülő hajógyárának szerelési munkálatait és folyami hajóparkjának javitásait a saját mühelyében végezhesse, részben mivel a háboru befejezésével előreláthatólag nagyszabásu vizi épitkezések is szükségessé válnak és az „Atlantica" az e célokat szolgáló kotrók épitését is felveszi hajógyári üzeme keretébe.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este 1/2 8 órakor

Az évad legsikerültebb müsora.

Szenzációs ujdonságok!

Csütörtökön d. u 1/2 4 órakor félhelyárak gyermekeknek és felnőtteknek.

Pénteken d. u. 1/2 4 órakor ünnepi előadás gyermekeknek félhelyárakkal.

Szombaton d. u. 1/2 5 órakor félhelyárak mindenkinek.

Vasárnap d u 1/2 4 ó. uj bemutatkozások, gyermekeknek félhelyárakkal.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA

VÁROSLIGET

Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától meglepően olcsó helyárak mellett folytatólagos családi diszelőadások

nagyszerü juniusi müsor. — Uj attrakciók.

SENNET-CSOPORT „Az állatkerti majomház előtt".

VIEBIG TRIÓ zenebohócok.

OCTAVIO idomitott majmaival, kutyáival és macskáival és

WILLY PANTZER-CSOPORT

Az esti nagy diszelőadás naponta 8 órakor kezdődik dupla müsorral.

BERLINI KERT

(ezelőtt Jardin de Paris)

Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.

Este negyed 8-kor

Teljesen uj müsor!

Gusti és Georg Edler, Constance Zinner, a **Strandevu** operette stb.

A kerti uzsonna 4 órakor.

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző és manilapótló** (kévekötő) zsinegünket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.

SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövőde és impregnáló gyár

Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.

Sürgönycim: Maxalgó Budapest. Telefon: 160-82 és 163-16.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Idősb BANDA MARCI és FIAI

esténkint a

Helvetia kávéházban

Andrássy-ut 35. muzsikál

Szolid családok találkozóhelye.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fiókuzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

MILLIÓK KÖNYVE.

41. szám.

Steinhauser ur órája

Max Dürr regénye.

A rendkivül érdekes regény

ÁRA 40 FILLÉR

KAPHATÓ MINDENÜTT.

A Magyar Lovaregylet

1917. junius 29. és julius 1., 3., 5., 7. és 8-án

Alagon

LÓVERSENYT

rendez. Kezdete délután 4 órakor.

Helyárak:

Napi jegyek	I. hely	I. oszt. vasuti szelvénnyel	K	10.—
	I. „	II. „ „ „	„	9.—
	II. „	III. „ „ „	„	3.—
Vasuti szelvény nélkül	I. hely		K	8.—
„ „ „	II. „		„	2.50

A külön elkeritett fogadási helyre (bookmakerek körébe) mind a 6 napra 80 korona. — Napi jegy 25 korona. A jegyek előre válthatók a Magyar Lovaregyletnél és napijegyek a nyugati pályaudvar külső homlokzatánál levő pénztáraknál már a versenyelőtti napokon és a versenynapok délelőttjén is.

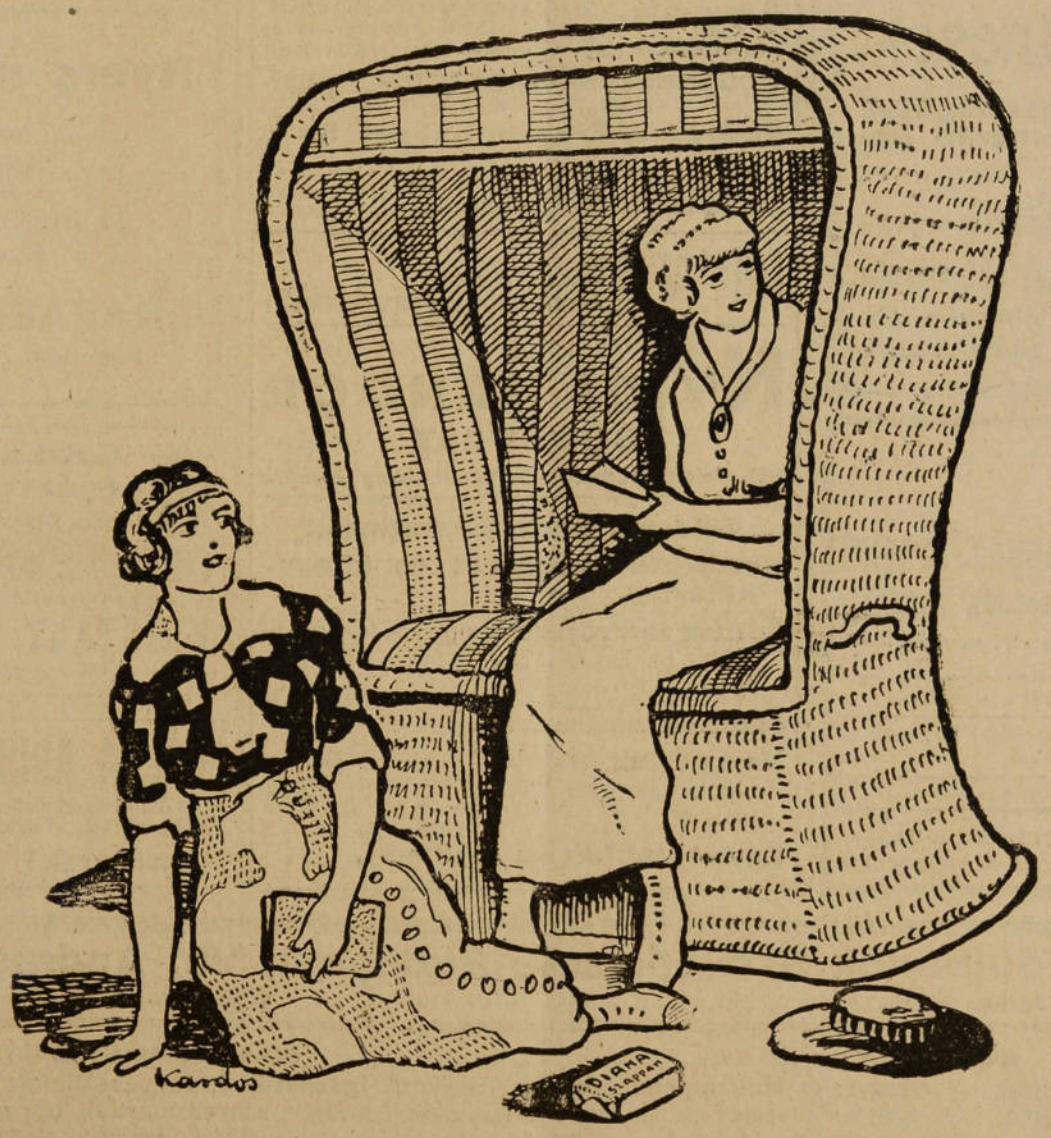
Különvonatok a helyszinig közlekednek. Vendéglő és totalisateur mindkét helyen.

Különvonatok: (nyugati pályaudvartól) 2.15, 2.50, 3.—, 3.10, 3.20* **vissza:** 6.50, 7.— 7.10, 7.20.*

* Csak junius 29. és julius 1-én és 8-án közlekedik.

A különVonatokat ugy az oda, mint a visszautazásnál csakis azok vehetik igénybe, akiknek a versenytérre szóló belépőjegyük van.

Fürdőhelyen Nyaralóban

Forróságban Napsütésben

Diana puder

bársonyossá, üdévé, illatossá és hamvassá varázsolja a bőrt.

Próba doboz ... ... 1.— K
Nagy doboz ... ... 2.50 K

Diana krém

eltüntet minden szeplőt, pattanást foltot, mitesszert.

Próba tégely ... ... 1.— K
Nagy tégely ... ... 2.50 K

Mindenütt kapható! **Mindenütt kapható!**

Főelárusitóhely: Diana Kereskedelmi Részvénytársaság Budapest, Nádor-utca 6. szám.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este fél 8 órakor a fényes variété-müsor
8 GERMANIAS, HUGOSETTS. TARSO. REMOS-CSOPORT.
Nagy Endre és Zerkovitz Béla saisonslágerei
Operette. Ballet. Duettek. Szólók.
Fellépnek: Solti Hermin, Virágh Jenő, Sándor Stefi, Felhő Rózsi, Dezsőffy László, Szirmai Vilmos, Bartos Olga.

Sörkabaré fél 8-tól az **uj félhavi müsor.**
Kitünő konyha. Belépődij 2 K.

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások junius 20-tól
1. Nyilvános felsőkereskedelmi iskola
2. Nyilvános polgári iskola, Államérvényes bizonyitvá yok
3. Nevelő-internátus, bennlakó és bejaró növendékek részére.
Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.
BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.
::: TELEFON: 103-50. :::
Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.
Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Rőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tüzálló chamotte tégl
Falburkoló-téglák :
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

„OPERA-PINCÉBEN"
VI., Andrássy-ut 25.
esténként
VÖRÖS JANCSI
muzsikál.
Déli teriték 3.70 K. Esti teriték 4.— K.
Figyelmes kiszolgálás!
ERDÉLYI FRIGYES.

NEMZETI PARK
12 óráig nyitva!
Katonazene.
Belépődij 20 fillér

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelq e fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea C yore, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Iholya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Or ona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orch dea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Első pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kivitelház **Budapest, VIII., Jozsef-körut 23. szám.**

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Szinfonikus zene
— minden nap —
Spolarits György
állatkerti vendéglő
és kávéházában. :::

Valódi
ezüst tárgyak és iparművészeti disztárgyak
melyek értéke tartós és maradandó.
SCHÖNWALD IMRÉNÉL
DEÁK FERENC-UTCA 21. SZÁM.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Nyers nagyitásokat
minden mennyiségben 24 óra alatt szállitunk.
Jó arcképfestőket és retusőröket alkalmazunk.
„RAFAEL" műintézet
Budapest, VII., Rákóczi-ut 24.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGŐNYCIM: Földbérlők 15 66.

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. julius 4-én. — 27. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fel évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Két közgyülés

lesz még, aztán októberig elpihen a városházi élet. Remélhetőleg. Mert tavaly botrányoktól volt hangos a holtszezón, akkor került teritékre a Zita-kórház és a műszerüzem. E két kellemetlen affémek a jegyében indult meg a városházi esztendő, de most, hogy immár tizenkét hónapra tekinthetünk vissza, jóleső örömmel állapithatjuk meg, hogy az év munkája nem volt meddő. Nem volt meddő, — pedig nehéz munkát kellett végezni a főváros vezetőinek, a háboru sulyos problémái ujakkal, még sulyosabbakkal szaporodtak. A közélelmezés idült bajaihoz járult a rettenetes szénhiány, ennek volt a mellékhajtása a világitás korlátozása, a záróra ujabb megnyirbálása, mulatók, szinházak, mozik nyomoritása.

A sok csunya baj és kellemetlenség erősen nyomta a városházi esztendő mérlegének egyik serpenyőjét. De a másik serpenyő sem maradt sulytalan. Ez az év hozta meg az Általános Villamossági megváltását, ennek az évnek a történetéhez füződik a főváros háztartásának gyökeres, hosszu időkre kiható rendezése. Nem az odiózus világitási adó, vagy a csekélyebb jelentőségü vigalmi adó fogja meghozni a rendezést, hanem elsősorban a telekértékadó és a tarifarevizió. A telekértékadó fontos pénzügyi és szociális eredmény; a város jövedelmeinek állandóan növekedő, igazságos, becsületes forrása lesz, s emellett gátat vet annak a telekspekulációnak, amely kihasználatlanul hagyta a főváros nagy telektömbjeit, beépitetlenül, pusztán arra lesve, hogy kedvező konjunkturák következtében felszökken a csupasz teleknek az ára és akkor jól fizető gazdára akad. A jól fizető gazda pedig — hasonló célból vásárolta a telket és nemzedékeken keresztül parlagon hevert a föld, amelynek az a rendeltetése Budapesten, hogy házak épüljenek fel rajta, s hogy a lakásviszonyok elfajulása meggátoltassék. Most már csak a betterment van hátra és akkor a telekpolitikának finánciális része megoldottnak tekinthető. A perspektiva ragyogó, — csak az épitkezési tevékenységet kell lehetővé tenni. A telekértékadón kivül a villamosok tarifarevizióját a legnevezetesebb momentuma az év történetének. A közlekedési adó egyoldaluságát — emelés, rekompenzáció nélkül — kellemesen enyhiti az a reform, amely egységessé, egyszerüvé teszi a jegykezelést, olcsóbbá teszi a periferiák felé irányuló közlekedést és olyan tekintélyes pluszt jelent a főváros háztartása számára, hogy a normális idők helyreálltával Budapest költségvetése egészen bizonyosan fölösleggel fog mindig zárulni. Természetes, hogy a fővárosnak nem lehet az a célja, hogy gyüjtse a pénzt és hogy többet vonjon el a lakosságtól, mint amennyire szüksége van. Ebből az következik, hogy a háborus deficit pótlására szolgáló jövedelmeknek a háboru után meg kell szünniök.

A jövő ágyát az 1916/17. év jól megvetette. Az 1917/18. esztendőre is jutott azonban jócskán a megoldandó feladatokból. A legsürgősebb teendő az épitkezési tevékenység, a lakásépités sürgős megkezdése, aminek természetes előfeltétele egy 200—250 milliós kölcsön. És ha a szivek-lelkek mélyén leselkedő békevágy megszüli a békét, akkor sor kerülhet a jövő évben a fővárosi törvény reviziójára is és a törvényhatósági bizottság felfrissitésére. Akkor aztán az uj városházi esztendő megörökitésére nem lesz elég — aranybetü.

Fullánkok

Az uj kormány

hivatalosan is értesitette a fővárost hivatalbalépéséről és igy a közgyülésnek alkalma lesz arra, hogy a kormánnyal szemben táplált érzésének kifejezést adjon. Ez az érzés pedig nem lehet más, mint a sulyos lidércnyomás alól való felszabadulásnak, a biztos reménynek, a teljes bizalomnak, a lelkes szeretetnek az érzése. Ezzel kell fogadnia a fővárosnak az uj kormányt, elsősorban pedig Vázsonyi Vilmos igazságügyminisztert. Egyuttal pedig egy fehér lapra kell irni Budapest minden sérelmét, panaszát, vágyát, reménységét és több mint bizonyos, hogy ezt a fehér lapot a kormány nem fogja a papirkosárba dobni, hanem rendre elintéz mindent, amit Budapest kér és ezzel jóváteszi a bukott kormány számos hibáját, mulasztását.

Üzemi Központ

a neve a főváros legujabban szervezendő hivatalának. Központról lévén szó, az ember némi aggodalommal és bizalmatlansággal tekint az uj intézményre, mert a központokat a háboru sulyosan kompromittálta. De hát az elnevezés nem lényeges és a lényeg nem más, mint a főváros üzemeinek hathatósabb ellenőrzése. Ebből a szempontból örvendetes a reform, de ugyancsak ez a szempont az, amely némi köteles disztinkcióra utal. Milyen üzemeket kell ellenőrizni: amelyeknek vezetése, vagy vezetői iránt nincsen meg a kellő bizalom, vagy amelyek eddigelé teljesen ellenőrzés nélkül állottak. De kérdjük tisztelettel: használ-e például a gázmüvek vagy az elektromos müvek tekintélyének, adminisztrációjának, ha egy sorba állitják kevésbbé jól vezetett üzemekkel és ha ellenőrzőket ültetnek a nyakuk fölé akkor, amikor amugy is volt eddig is gázgyári és elektromos üzemi direktórium?

Polgári

étkezőt létesit a főváros és mi ebben nemcsak gyönyörü szociális gondolatot, hanem örvendetes elvi haladást is vélünk felfedezni. A polgári étkezőnek már a neve is mutatja, hogy a harmadik rendnek, a polgárságnak az intézménye lesz ez az étkező, ami abból a szempontból nevezetes, mert eddigelé egy hamisan értelmezett, bántó szociálpolitika uralkodott a városházán, az, amely egyedül a munkásság favorizálásában látta a bajok orvoslását és teljesen mellőzte a polgári elemről való gondoskodást. Szép a kislakásos épitkezés, szép a Népszálló, szép a sok Népotthon és népkonyha, de a polgári elemekről is illik néha gondoskodni, mert Budapest lakosságának gerince mégis csak a polgárság. Ennek a helyes felismerése vezette bizonyára a szociálpolitikai ügyosztály vezetőjét a polgári étkező felállitására. Az a politika, amely nem gondol a polgárságra, hanem csak a munkásrétegeknek az üdvét és a megelégedését keresi, éppen olyan egyoldalú és helytelen, mint a gazdagok, vagy az arisztokraták terrorizálása. Ezt az igazságtalanságot egyenliti ki a polgári étkező.

Tanácsnokok nézeteltérése

az üzemek ellenőrzése dolgában

Az üzemi ügyosztály terve állandóan napirenden van. Lassankint több és több részlet szivárog ki azokról a tárgyalásokról, amelyek ebben a kérdésben folyamatban vannak. A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint a tanács behatóan még nem foglalkozott a tervvel, hanem miután annak tartalmával mgismerkedett, kijelölte azokat a tanácsnokokat, akiknek kezelése alatt ma is állanak üzemek, hogy tárgyalják le szükebbkörü értekezleten a kérdést. És ha aztán egységes vélemény alakult ki, akkor kerül majd az üzemi ügyosztály ügye a tanács elé.

A szükebbkörü bizottságnak, amely legujabban ismét ülésezett, tagjai az alpolgármestereken kivül *Folkusházy* Lajos dr., *Márkus* Jenő dr., *Fock* Ede, *Kratky* János, *Rényi* Dezső dr. és *Berczel* Jenő dr. tanácsnokok.

A tanács előtt eddig nem is egy, hanem két előterjesztés fekszik. Az egyiket *Márher* Aladár dr. tanácsnok főjegyző, az elnöki ügyosztály vezetője tervezte, a másik viszont *Márkus* Jenő dr. tanácsnok munkája. *Márher* terve a teljesen bürokratikus ellenőrzés mellett foglal állást, mig Márkus a szabadabb, kereskedelmi szellem uralkodását proponálja. Az első javaslat szigorával szemben, amely sulyos kontrolt kivan, sokan ugy vélekednek, hogy célszerübb a kereskedelem megszokott rendjével egy uton haladni. Ugy tudjuk *Bárczy* István polgármester azt szeretné, ha a két javaslat, illetve terv között valami áthidaló megegyezés jöhetne létre. Most ezirányban folynak tárgyalások.

Márkus dr. tervének van aztán egy igen sarkalatos hibája is azok szemében, akik a főváros pénzügyeiben a legmesszebbmenő takarékoskodást propagálják. Ez a hiba pedig az, hogy a tanácsnok az ellenőrzést egy tnaácsnok vezetése és a szükséges segéderők közreműködése mellett négy kiváló szakértőre óhajtja bizni. Az ilyen szakképzett egyéneknnek azonban ma a nagybankokban 30—40.000 korona évi fizetésük van, ami azt jelenti, hogy a főváros szolgálatában sem kivánnak olcsóbban dolgozni. Ezzel a véleménynyel azonban szemben áll az a másik, hogy sikeres kontrol minden pénzt megér a fővárosnak.

Ha egyébként a Márkus-féle terv, vagy az annak értelmében ejtendő módositások tették érnek, akkor az ellenőrzési és könyvelési rendszernek hatása a főváros egész háztartási berendezkedésén meg fog látszani. Egészen rövid idő alatt *teljesen uj alapokon fogják akkor megszerkeszteni a főváros költségvetéseit és zárószámadásait is.*

Nem érdektelen a technikus tanácsnokok állásfoglalása is, akik — különösen Fock Ede — azt kivánják, hogy az üzemi ügyosztály legyen tulajdonképen beszerzési központ is, de ne valami központi anyagszertárral dolgozó szerv, mert akkor az anyagoknak a központba való szállitása és az onnan való ujabb szétosztása töméntelen pénzt emésztene föl. A vásárlásoknak azonban egységeseknek kell lenniök, mert ezáltal olcsóbb és jobb anyagokhoz lehet majd jutni. Fock tanácsnok különben hangsulyozottan kivánja minden anyagnak a beszerzés előtt anyagvizsgálaton való keresztülmenetelét, mert csak igy lehet az egyes árúknak igazi, pozitiv értékét, minőségét megállapitani. Az anyagvizsgálást minden anyagra, még a szolgák számára beszerzendő posztónál és az irodai papirnál is meg kell

ejteni. Ha a *Fock* tanácsnok ügyosztálya keretében működő mai, egyedül az épitő anyagokra vanatkozó anyagvizsgáló-állomást a szükséghez mérten megnagyobbitanák, aránylag kis költséggel kiváló intézményhez jutnának

Büntetik a vizpazarlókat

Nincs baj már a Svábhegyen

Sok minden multa divatját a háboru harmadik esztendejében a budapesti utcán. Esténkint sötétben tapogatódzunk, s mi vidám pestiek éjjel tizenkét órakor ágybabujunk. A fák szomoruan, esőre vágyva horgasztják le megtépázott koronájukat, a poros utcákon melegtől tikkadtan kóborol a bus aszfaltbetyár, aki nem látja többé a nők kecses bokáját sem, mert a lenge szoknyák porfelhőket kavarnak a kiváncsi szem elé. Megjelentek ellenben a vizplakátok. Szinte szerencse, hogy ez a plakátrengeteg még valami vidám változatosságot visz bele az utca savanyu képébe. A „Behivóparancs", az isten tudja hanyadik „Pótszemle", a „Liszt", a „Rizs", a „Burgonya", a „Tojás", a „Kávé", a „Zöldség" csatakiáltásokkal kezdődő plakátok közé uj jövevény érkezett. Végre is igaza van Buzáth tanácsnoknak, ha azt mondja, hogy nemcsak Folkusházy portékáját kell mindig plakáton hirdetni, amikor neki mindössze csak nehány „takarékoskodjatok a gázzal" jutott. Gondolt hát egy merészet és bemondta a „Vizet".

A vizhiány bizony egészen komolyan fenyegetődzött, nem állottunk messze attól, hogy a vizet is vizjegyre kapjuk, bár ennek a kérdésnek technikai megoldása némi akadályokba ütközött volna. Nem is csoda, hiszen borzalmas vizpocsékolás ment itt végbe, az emberek sör helyett, ami nincs, vizet isznak, vizzel öntöznek, sőt — horribile dictu — fürödnek is. Mi emlékszünk egy háborus vizpazarlási esetre, amikor Márkus Jenő dr. még a városgazdasági ügyosztály élén állott. Márkus dr. különös kulturtörekvéséről tett ugyan tanuságot, hogy ebben az időben vagy ötszáz darab galiciai hitsorsost megfürdetett a Rudasban, de senki sem vitathatja, hogy ez már tényleg vizpazarlás volt.

Miután igy elszaporodtak a vizviccek, meg kellett csinálni a vizhasználat korlátozását. Ezt bizony legelsősorban nem mi emberek szenvedjük meg, hanem Budapest amugy is szomoru növényzete. Öntözni tilos és az Isten még esőjegyre sem ad fedezetet. Meg kellett azonban tenni a szigoru és határozott lépést, mert a budai részek, de különösen a Svábhegy a legkomolyabb veszedelembe került és megeshetett volna, hogy ezek a részek ivóviz nélkül maradnak.

Ellátogattunk a tanácsi XII. ügyosztályba, ahol Buzáth tanácsnok a vizdiktátor. Borvendég Ferenc dr. tanácsjegyző szobájában éppen a vizkérdésről tanácskoznak, mérnökök, szakemberek ülnek együtt és ott van Weisz Jakab, a káposztásmegyeri vizművek igazgatója is. Együtt adják meg a szükséges felvilágositásokat :

— Komolyan és szigoruan kellett fellépni a féktelen vizpazarlással szemben, amelyet nem volt szabad elvadulni engedni, mert különben a budai részek, de különösen a Svábhegy, egy szép napon teljesen viz nélkül maradt volna, ugy hogy ivóviz nélkül kellett volna a lakosságnak szükölködnie.

— Természetesen a veszedelem nagyobb volt, a budai, mint a pesti oldalon, hiszen a budai oldalon van a sok kert, amelyeket a száraz időben valósággal elárasztottak vizzel. Éppen ezért a rendelkezéseknek és az ezután következett ellenőrzésnek is a budai oldalon kellett nagyobb szigorral fellépnie.

— A veszedelem ma már elmult, ami a tanács erélyes fellépésének eredménye. A pesti oldalt el tudják látni a szükséges vizzel, a budai oldalon is van elég és ma már a Svábhegy sem szenved komolyabb szükséget. Hogy a tilalmat meddig leszünk kénytelenek érvényben tartani, természetesen nem tudhatjuk, mert hiszen minden az időjárástól függ. Mihelyt a vizviszonyok jobbak lesznek, természetesen nem lesz értelme tovább is fenntartani a rendeletet.

A baj enyhülését különben az hozta meg, hogy a közönség komolyabb elemei, amelyek a köz érdekeit szem előtt tartják, szigoruan ragaszkodnak a tanács rendelkezéséhez. A közönség másik része azonban még mindig nem teszi meg kötelességét és itt, akit rajtaérünk, hogy a rendelkezések ellen vét, azzal szemben igen szigoruan járnak el. Sokan vannak, akik alattomban szegik meg a rendelkezéseket és a budai kertekben nem egyszer fordul elő, hogy bokor alá bujva, hasrafekve, eldugott tömlőkkel öntöznek. A vizművek igazgatósága azonban szigoruan ügyel, külön közegei utján ellenőrizteti a vizfogyasztást. Ezek a közegek megteszik jelentéseiket és aztán az illetékes kerületi elöljáróságokat kérik föl, hogy büntessék meg a vizpazarlókat, akik tudvalevőleg kétszáz koronáig terjedő büntetéssel sujthatók. Nem árt, ha a közönség tudomást szerez arról is, hogy az elöljáróságok már nem egy esetben róttak ki büntetést és előbb vagy utóbb utóléri a büntetés mindazokat, akik nem respektálják a tanács határozatát.

Százesztendős munkaprogramm a Dunán

Budapest és Bécs harca ujból kiélesedik

Nem lehet letagadni a Budapest érdeklődését a Duna-kérdés iránt mégis leginkább *Weisskirchner* mozgatja. Ahányszor ez az ur le akarja lökni a tányérunkat az asztalról, mindig észbekapunk és dolgozni kezdünk. A budapesti Dunakonferencia után most a bécsi Wasserstrassentag volt ilyen lelkesitő hatással Budapestre. Tény az, hogy a bécsi konferencián *Fock* Ede és *Vita* Emil dr. tanácsnokok komoly, szép sikert értek el azzal, hogy a legujabb bécsi pucscsot — mint arról a *Fővárosi Hirlap* részletesen beszámolt — megakadályozták.

Nem nyugodhatunk azonban bele abba, hogy *Weisskirchner* polgármester állandóan sakkhuzásokkal éljen Budapesttel szemben és mi boldogok legyünk, ha ezeket a sakkhuzásokat leszereljük. Nekünk is sakkhuzásokkal kell élnünk és mindenek felett pedig szorgalmasan, kitartóan és lelkesen dolgoznunk és megalkotnunk mindazt, amire a Duna érdekében szükségünk van. Mindenekelőtt fölmerült a terv, bár az még teljesen ki nem alakult, hogy a bécsi rezolucióval szemben *a következő lépés egy ellenkonferencia lehet*, amelyet akár Budapesten, akár Bajorországban kell megtartani, mert a bajorok érdekei tudvalevőleg teljesen azonosak a mieinkkel. A gondolat propagálása — ugy tudjuk — *Kovács Sebestyén Aladár*, müegyetemi tanár, aki az ujabb időben igazán tiszteletreméltó agilitást fejt ki a Duna-kérdésben. A magyar folyamhajózás nagy jövőjét megértőknek mindenesetre támogatniok kell őt ebben a törekvésben és valószinüleg nem csalódunk akkor, ha azt reméljük, hogy a bajorok is teljes erejükkel kitartanak velünk.

Kvassay min. tanácsos tervei.

A bécsi Wasserstrassentag eseményeiről és a magyar delegáltak sikereiről a főváros Dunabizottságának szombaton *Déri* Ferenc dr. alpolgármester elnöklésével tartott ülésén számoltak be *Fock* Ede és *Vita* Emil dr. tanácsnokok. A bi-

A regimentet elhelyezték . . .

Megjött a pecsétes irás, kétfejü sas hozta magával a kérlelhetetlen szigoruságu parancsot: a regimentnek távoznia kell, máshol letelepedni, hogy a jó fiuk más világot is lássanak, mivelhogy hosszu idő alatt megunhatták magukat a poros kis fészekben . . . Mivelhogy ekkor szép idők jártak a derüs magyar ég alatt, esténként cigány és pezsgő mellett szórakoztak a tiszturak, aranysujtásos attilában, éjszakánként meg szerenádot adtak a helybeli brettli-primadonna szállóbeli ablakai tövében. Ám mikor a regiment távozott, mert el kellett mennie, szaporábban váltódtak a csókok, a bucsuzás mégis csak fájt, ha valami nagyon nem is. A szép emlékek nem hagytak kifogni magukon, s a magányos pillanatokban, mikor tiszt urék csillagok hunyása idején, derengő szürkületben, hazavetődtek, valami furcsa motoszkálást éreztek a szivük táján, ami fájt is, meg jólesett egyszerre. És a fehér lányszobákban is csöndes sóhajtások, el-elfojtott zokogás hangja verték fel a szüzi némaságot és nem egy édesanya csodálkozott azon, vajjon az ő virgonc lánya miért oly sáppadt és miért oly szomoru. És hogy a konyhában a Julcsának is miért oly fehér a képe, mintha kifogyott vón' a patikából a bécsi pirositó és miért, hogy a könnyeivel sózza a levest, holott máskor csak a nevetését lehetett hallani . . .

. . . Mikor pedig az ezred kivonult az állomáshoz, extrába vágta magát a legénység, diszbe öltöztek a tisztek, s a bandával az élén, amely oly vigan rengte a csinadrattát, fölvirágozva intettek bucsut inkább jókedvüen, mint szomoruan az összetört leányszíveknek, a fehérruhás bakfisoknak, tarkaviganós cselédeknek, akik mind kijöttek a regiment után, a regiment után . . . És aznap este minden banda csak ezt huzta: „A regimentet elhelyezték, — A regimentért szörnyü kár . . ."

S Istenem, milyen hamar megbánták a furcsa cécót, a regiment bucsuztatóját, hogy titkolta később, — mikor nehány hét mulva megvigasztalódott mindenki — a könnyét, a sóhajtását, amit azért ontott, mert a regimentet elhelyezték . . . mert hogy a regimentért nem is kár . . .

*

Mondjam, hogy más idők járnak fölöttünk, mikor azt mindenki tudja. Hogy mennyire megváltozott, más lett az idők rendje? Hogy még a mosolygós magyar ég is ellenünk fordult és ahelyett, hogy áldott könnyeivel vigasztalna minket, sorvasztó derüt sugároztat ránk? . . .

Most is pecséttel jött az irás, nem láttam, de bizonyára fekete pecsét van rajta, s arról szól, hogy a regimentet elhelyezik, a regimentnek el kell mennie. Budapestre jöjjön más ezred, egy idegen, a pesti fiuk meg messze kerülnek el az otthoni földtől. S vörös legyen az önkéntesek parolija, ezentul esti sétán az Andrássy-uton a megszokott fekete helyett és baranyai, meg alföldi magyar tájszólást tanuljanak a vászoncselédek, vasárnap délutánonként a ligetben a furacsengésü jassz-argó helyett. Hogy a tizennyolcéves önkéntesek a mars után ne menjenek haza, a szülői házba kipihenni a fáradalmakat és az ötvenéves közbakákat se lehessen „főnök urnak" szólongatni, mikor a kaszárnyából későn hazavetődve, hangyaszorgalommal folytatják üzleti munkájukat. Hogy a fiatal gyerektisztek gyorsabban megtanulják nélkülözni az édes otthont, mintsem a kérlelhetetlen fekete vonat elvinné őket a távoli idegen földekre, vagy talán, hogy tiszti hatalmuknál fogva ne tudják megregulázni öszbehajló regruta-papájukat, mikor az szülői álláspontra helyezkedik a szükre szabott zsebpénz és a mama által titokban átnyujtott pótmenázsi-geld dolgában . . .

Budapestről elvittek már ezredet, hoztak helyébe ujat, de az sohasem fájt, könnyek hullottak talán akkor is, de nem oly forrók, mint most. Érezni érezték a háborut eddig is, de soha ennyire a szivünkbe nem markolt a küzdelem, a harc még soha oly mélyen és messzezengő visszhangot nem keltett, talán azért, mert még csak arra sem tudunk felelni, hogy ennek miért kell igy lennie, miért?

Miről beszélt Budapest az utolsó héten? Miről folyt a szó, mikor a vasrolót lehuzva a csukaszürke önkéntes, meg intelligensstráfos öreg főnök urak szemüvegüket szaporán törülgetve ültek egy félórára a kávéházi stammasztalhoz? És a hivatalokban, az üzletekben és a szomoruságra itélt otthonokban miről suttogtak elfojtott hangon? A feketepecsétes irásról, amelynek megmásitására megmozgattak minden követ, meginditották a befolyásos protektorok arcvonalát. Amiért Bárczy polgármesternél jártak a férfiak és Zita királynőhöz szándékoznak menni a nők, hogy az ő jóságos szive aranyá változtatná a gyász-pecsétet?

Mivelhogy száguldó gyorsasággal közeledik az idő, amikor a vasparipa prüszköléssel várja a regimentet, hogy messzire vigye magával és mert már jóelőre megérkeztek az uj regiment kvártélycsinálói, hogy munkájukhoz lássanak. De Budapesten mindenki vár és mindenki remél, talán — csodával határos módon — az utolsó pillanatban megváltozik a „befél" és a sóvárgó szivek megkönnyebülten dobbanhatnak fel . . .

*

Mert most nem a lányok, hanem a gyermekek és hitvesek bánkódnának vigasztalanul a regiment után és maradnának egyedül, irányitó és férfiui erős támogató férj nélkül . . . És a regiment sem zeneszóval, virágosan, diszben menne ki a vasuthoz, hanem a bakkancsok egyhangu kopogása mellett szomoruan masirozna és esténként sem huzna a cigány. — mert beh szépen elfelejtette már, — hogy „a regimentet elhelyezték, a regimentért szörnyü kár . . ." **Bodó Pál.**

zottság nagy megelégedéssel vette tudomásul a referátumot, amely egy komoly veszedelem elháritását jelenthette be.

A beszámoló után azonban szólásra emelkedtt *Kvassay* Jenő földmivelésügyi min. tanácsos és terjedelmes, mindent átfogó lelkes beszédben fejtegette, hogy mit mindent kell tennünk a Dunán megindult nemzetközi versenyben való érvényesülésünk érdekében. *Kvassay* végeredményben odakonkludált, hogy a fővárosnak ki kell dolgoznia egy nagyszabásu tervet, amely a budapesti Dunarészen elvégzendő és az ezzel összefüggésben levő minden munkálatot magába foglalna.

Ezeknek a munkálatoknak legfőbb csoportjait a következőkben foglalta egybe:

a kereskedelmi és ipari kikötő,
az ezzel kapcsolatban levő teherpályaudvar elhelyezése,
szénkikötő épitése,
tutajkikötő,
országos kikötő,
helyi kikötő,
a Duna—Tisza-csatorna betorkollása,
a budapesti körcsatorna,
a tágymányosi gyárváros kiépitése.

Olyan nagyszabásu munkaprogramm ez, amelynek megvalósitásához legalább *száz esztendő intenziv alkotó tevékenysége szükséges.*

A hatalmas munkaprogramm részletes kidolgozását *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos magára vállalta. Vele egyidejüleg és párhuzamosan dolgozik *Fack* Ede tanácsnok vezetésével a főváros ut- és csatornaépitési ügyosztálya is, amelynek munkaerejét, tekintettel a nagy munkálatokra — ugy véljük — hatalmasan meg kell szaporitani.

Egyben elkészül a száz esztendős munkaprogramm első husz-harminc esztendejének részletes alkotási terve is.

Vita a Duna jelentőségéről.

Érdekes vita folyt az elmult napokban a Duna jelentőségéről és jövőjéről. A vita szinhelye a Magyar Hajózási Egyesület közgyülése volt, ahol Gonda Béla ny. miniszteri tanácsos mondott temperamentumos beszédet a fontos kérdésről. Szemrehányásokat tett a magyar közvéleménynek, amelyben nem tud kellőképpen gyökeresen verni a Dunakérdés iránt való lelkesedés, amely a németeket valósággal extázisba ragadta a háboru alatt. Erőteljesen hangoztatta a Duna-kérdés érdekében létesitendő propaganda-szervezet létesitését.

Gonda Béla felszólalására győri Végh Károly udvari tanácsos, a MFTR. forgalmi igazgatója felelt és már sokkal pesszimisztikusabb hurokat penditett meg. Kifejtette, hogy Magyarország eddig is többet tett a folyamhajózás érdekében, mint más országok és a magyar hajózás is fejlettebb, mint más államoké. Hogy mégsem emelkedett a folyamhajózás arra a magaslatra, amelyen látni szeretnénk, annak legfőbb oka, hogy a háboru előtt lényegesen kevesebb szállitandó áru volt a Dunán, mint ma. Nem szabad azonban elbizakodnunk, mert a mai állapotot nem lehet állandónak tekinteni. A mostani nagy szállitások apja a háboru, a Romániából való rendkivüli export, a vasutaknak hadicélokra való igénybevétele és a tengeri szállitások szünetelése. Elővigyázatosaknak kell tehát lennünk elhatározásainkban, mert nem lehet tudni, mi történik akkor, ha a háboru után ismét megnyilnak a tengeri utak?

Az entente is rendez Dunakonferenciát.

Hát ez a háboru legujabb csodabogara: *az entente is rendez Dunakonferenciát.* Hogy mi közük nekik a Dunához, erre igen egyszerü a válasz: az, hogy a Duna a mienk. A nagy elméleti földosztás, amelyben állandó előszeretettel részesitik a központi hatalmakat, a vizekre is átterjedt.

A budapesti Duna-konferenciáról tudvalevőleg megjelent egy könyv, amelyben *Vita* Emil dr. székesfővárosi tanácsnok foglalta össze német nyelven a Dunakonferencia történetét, határozatait és iratait.

A francia *Loire* cimü lap megszerezte valahogy ezt a kiváló szakmunkát, amelyet március 15-iki számában bőségesen ismertet. Hatalmas tanulmányt közöl a központi hatalmak céljairól és terveiről, amelyek a Dunával vannak összefüggésben. Végül pedig hirül adja, hogy az entente harmadik gazdasági konferenciájának érdemileg kell foglalkoznia a Dunakérdéssel. Ime megszületik tehát az entente Dunakonferenciája is.

A legkedvesebb azonban a *Loire* cikkének konkluziója, amely a következő nagyhangu mondásban pattan ki:

— Egy második Duna-konferenciát minden erőnkkel meg kell akadályoznunk, mert ez már nem tréfa, ez már a bőrünkre megy?

Vajjon, hogy fogják majd megakadályozni?

Ami azonban álom a franciáknál, azt tényleg megcsinálták az oroszok. Május elsején igen komoly orosz Dunakonferencia volt Odesszában, amelyen az orosz Dunarésznek, különösen a deltának ujjászervezéséről tanácskoztak *Stropov* urnak, a pétervári földrajzi intézet igazgatójának elnöklésével.

Négyszáz millió kell kislakásokra

A Lakásépitő Állandó Bizottság nyári programja. — Huszonötezer családról történik gondoskodás

Néhány nap óta uj intézménye van Budapestnek, amely uj intézmény *Lakásépitési Állandó Bizottság* (LÁB) néven a *Magyar Mérnök- és Épitész-Egyesület* reáltanoda-utcai házában székel. Ez az intézmény a közeledő béke első fecskéi közé tartozik. Az 1870-iki berlini események még nem olyan távolfekvők, hogy ne kellene belőlük levonni a tanulságokat a mai és budapesti helyzetre. Minden tulzó számitás nélkül Budapesten 25,000 háztartás oszlott föl a háboru alatt. Ez a 25,000 család bizonyára megsokasodva tér vissza a fővárosba, mert a háboru müvelő, nevelő hatása révén a nagyváros a lövészárok uj kulturembere előtt olyan csábitó lesz, mint a vacsoravesztő lepkének a lámpafény. De egyben a háboruból a békére való átmenet korszakának mindig meg volt az a babonája is, hogy a nagyváros ilyenkor rengeteg munkaalkalmat szolgáltat. Ebben van is valami, mert hiszen a nagyváros szenved a háborban legtöbbet, a nagyvárosnak kell legtöbbet pótolni, rekonstruálni és esetleg az elmaradt haladás helyét is némiképen kitölteni. Csak az a kérdés és ezt kell jól megoldani, hogy hogyan lehet az uj jövevényeknek, az ujjáépités, a pótlások munkáshadseregének igényeit kielégiteni, lakást, élelmet, munkát biztositani.

A legfontosabb probléma mégis a lakásépités, mert hiszen tudjuk azt, hogy ma, amikor 25,000 háztartással kevesebb van Budapesten, ma is kemény lakásinséggel vagyunk kénytelenek küzdeni. Az élelmezési kérdés részletekben megoldható probléma. A háboru után, amikor a vonatok felszabadulnak a hadseregszállitások terhe alól, bár bizonyára megviselt állapotban kerülnek ki, mégis ki tudják elégiteni a lakosságot pár napi élelemmel. A lakáskérdés azonban más. *Wekerle* és *Bárczy* 1909-iki nagy munkáslakásépitő akciója három esztendőt vett igénybe, pedig akkor csak 10,000 lakást kellett épiteni. A háboru bevégeztével reméljük a nagybb terjedelmü feladatot nagyobb terjedelmü akcióval, szélesebb, gyorsabb, átfogóbb munkával oldják meg.

Az az uj intézmény, amely most alakult, talán nem is hivatott a legnagyobb kérdések elintézésére. Nem az ő feladata ugyanis a termelt gondolatok keresztülvitele, de épen abban rejlik hatalmas hordereje, hogy a százágu problémának minden oldalát megvilágitsa, megadja a keresztülvitelhez szükséges gondolatokat, támasza, lelkiismerete legyen minden társadalmi rendnek, amelyet ezek a kérdések és ezek a megoldások vérbemenő módon érdekelnek.

Épen ezért a legnagyobb szimpátiával kell fogadnunk azt, hogy kiváló technikusaink teljes odaadással láttak munkához, gyorsan, késedelem és személyi hiuság nélkül cselekedtek. Hogy a közönséget tájékoztassuk a Lakásépitő Állandó Bizottság céljairól, terveiről, reményeiről, felkerestük *Kabdebo* Gyula székesfővárosi müszaki tanácsost, aki mint a Mérnök-Egyesület épitési szakosztályának elnöke, iniciálója volt az akciónak és ezzel olyan érdemeket szerzett, amelyeket ma még szinte méltatni sem lehet. A legszebb, legigazabb és legkivánatosabb méltatás a siker lesz.

Kabdebo müszaki tanácsos a *Fővárosi Hirlap* munkatársának kérdéseire ezeket volt szives kifejteni:

Az akció kezdete.

— Az akció kiindulási pontját és nagyobb stációit — mondotta — bőven ismertette a *Fővárosi Hirlap.* A legfontosabb lépés természetesen az a népes értekezlet volt, amelyet nemrég a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet kezdeményezésére *Wekerle* Sándor elnöklésével és a lakáskérdésben érdekelt egyesületek részvételével tartottunk. Az értekezlet iránt megnyilvánult rendkivüli érdeklődést mutatja az, hogy ezen a tanácskozáson nem kevesebb, mint huszonnyolc kiküldött szólalt föl és igy sikerült a lakásépitések ügyét minden oldalról megvilágitani.

— Lakók és háziurak, munkások és munkaadók, anyagtermelők, pénzintézetek egyaránt nyilatkoztak. *Vázsonyi* Vilmos, *Batthyány* Tivadar, *Polónyi* Géza, *Garbai* Sándor, *Bródy* Ernő és a szakemberek egész sora fejtette ki, hogy mi módon gondolja elkerülni azt, hogy a máris türhetetlen lakásinségből a lefegyverezéskor lakásforradalom legyen, mint eddig minden nagy városban háboru után.

— Az értekezlet akkor el is határozta, hogy a Mérnök-egyletben *lakásépitési állandó bizottságot* létesit az összes érdekelt szervezetek bevonásával és igy kiván gondoskodni arról, hogy legyen egy fórum, amely figyelemmel kisérje a lakásépités ügyét, előmozditsa a hatósági intézkedéseket és tanácsesal támogassa a lakásfogyasztókat és lakástermelőket.

A L. Á. B.

— Most alakult meg a bizottság, harminc tagja van az épitészek közül: müegyetemi tanárok, állami és városi mérnökök, magánépitészek. Ugyanannyi lesz az érdekelt egyesületek tagjaiból is. Képviselve lesznek: a lakók és a háziurak szövetsége, a különböző tisztviselő és magánhivatalnok-egyesületek, a munkásszervezetek, a betegsegélyző- és biztositó munkáspénztárak, a különböző technikus-egyletek, az ipartestületek, a szociális, egészségügyi, gazdasági és egyéb egyesületek és végül a zálogleveles, épitőkölcsönökkel foglalkozó pénzintézetek.

— A bizottság meg is kezdte a munkáját. Már az ankéten megállapitották a munkásszervezetek küldöttei, hogy *közel 25,000 fölosztott, vagy vidékre költözött munkáshaztartás alakul ujjá a háboru után.* Legelőször is ennyi kislakásról kell tehát gondoskodni, ha a hazatérőket elhelyezni akarjuk, mert arra, hogy *az időközben elfoglalt lakásokat ujra szabaddá tehessük, gondolni sem lehet.* Azokban ugyanis a régiek pótlására a magas bérekkel vidékről fölvonzott munkáscsaládok laknak már, akik többé nem mennek el a fővárosból.

25,000 kislakás épitése.

— Hogy mit jelent 25,000 lakást épiteni, azt onnan láthatjuk, hogy az 1909-ben kezdett hatósági lakásépitő akció három év alatt 10,000 lakást tudott létesiteni kereken 55 millió korona költséggel. Ebből 4000-et Wekerle miniszterelnök, 6000-et *Bárczy* polgármester épitett.

— 25,000 lakás akkor 140 milliót jelentett volna, *mostan talán 3—400 milliót. Szinte elképzelhetetlen és csak a hadikiadások méreteivel megfogható beruházás.*

A bizottság nyári munkája.

— A lakásépitésnek a nehezebbik oldala azonban a technikai része. Épitőanyag, munkaerő, fuvar és telek, ezek a fő sarkpontok. Az ezekkel összetartozó kérdéseket kell jóelőre megoldani, mindenről tájékozódni, hogy amint a munka megindulhat, valósággal dolgozni lehessen.

— *Ezt a feladatot akarja a bizottság a nyáron elvégezni.* Fölállitották a kérdőpontokat, elosztották a hozzáértő speciálista szakemberek között és megkezdették a helyzet tanulmányozása alapján a jövő lehetőségeit megállapitani.

— A földolgozandó témák ezek: Lakásszükséglet, pénzszükséglet, épitőanyagok, munkaerő,

tégla, cement, gipsz, kavics, homok, vas, fa szállítás, építőkölcsön, adó, építőszabályok, telkek, városszabályozás, munkáslakástelep, tisztviselőlakástelep, középületek, higiene, vidék, uj szerkezetek, közmüvek, közlekedés, iparosképzés, kertvárosok, városfejlesztés, vidéki városok.

— Amint láthatjuk, a bizottság munkája igy sürgöny-stilusban megemlitett módon is imponálónak tünik föl. A fölhalmozott témák azonban ráadásul még egész csomó részletkérdést tártalmaznak, s igy olyan komplexuma kerül napirendre a szinte megoldhatatlan kérdéseknek, hogy kishitü embereknek meg kellene riadni tőle. A problémákat azonban meg kell oldani, mert másként a béke eljövetelével rettenetes helyzet elé kerülne a főváros. Ezeknek a bajoknak elkerülése olyan nagy cél, hogy annak érdekében mindenkinek teljes energiával és tökéletes önfeláldozással kell harcba vinnie egész tudását és egész tehetségét.

— Amint az anyag együtt lesz, a bizottság megteszi javaslatait a hatóságoknak, elsősorban az *addigra meglakuló szociális és átmenetgazdasági miniszteriumoknak*. A lakásépitési állandó bizottság otthona a Mérnök-egylet Reáltanoda-utcai házában lesz.

Harminckettes hadi nők

Megfigyelések a multheti közgyülésen

A hadviselésnek, amelyről annyit vitatkozunk kávéházi asztalunk mellett, néha igen furcsa és igen kellemetlen érdekei vannak. A hadviselés érdeke példának okáért megkivánja, hogy — háboru legyen, megkivánja továbbá, hogy a harminckettes bakákat Budapestről Kiskunhalasra helyezzék át. A hadviselés olyan, mint a gyermekreménységtől duzzadó nő: amit az megkiván, azt nem szabad töle megtagadni. És mivelhogy most megkivánta, hogy frontmögötti, 32-es számu vitézeink Kiskunhalasra utazzanak, — hát nyomban ellenoffenzivába mentek át a derék 32-es számu hadiasszonyok. — Nem engedjük a férjeinket — mondották. Ismerjük már ezeket a vicceket. Ma Kiskunhalas, holnap Kunhalas, holnapután Halas és negyednapra — halás.

Igy morfondiroztak a hadiözvegy-jelöltek és menten felpakkoltak, hogy bajukkal kipakkoljanak a podeszta előtt. Holzer Simon, ugyis mint a hadinők barátja, ugyis, mint a női konfekciós-ipartestület elnöke, elvállalta a kalauzi szerepet és mialatt az atyák a közgyülési terem pipatóriumában gyülekeztek, a főpolgármesteri szobában előadta a női deputáció kérését. — Bárczy apánk, ne hagyj el! — zokogtak a derék hadi-mamák és a polgármester, aki nemcsak első polgára, hanem első gavallérja ennek a fővárosnak, készségesen vállalta azt a szerepet, hogy visszatartja a harminckettes bakákat. A deputáció boldogan vonult fel a karzatra és kéjjel hallgatta Székely Ferenc 32-es beszédét. Székely ipari és kereskedelmi szempontból marasztalta a háziezredet és a polgármester kijelentette, hogy már tett is lépéseket illetékes helyeken a 32-es bakák és bakanők érdekében.

Ebben aztán megnyugodtak az atyák is és amikor a polgármester elnöki minőségében jelentette, hogy Harrer Ferenc dr. gyöngyösi kormánybiztos lett, már tréfásra fordult a hangulat. Azt mondta egy humoros városatya:

— Bárcsak olyan biztos volna ez a kormány, amilyen kormánybiztos a Harrer doktor.

A vicc rossz volt, de az ötlet, amely a vicc nyomán fakadt, kitünő:

— Apropos, — szólt egy városatya — mi lenne, ha én szállitanám Gyöngyösnek a telekadókataszter, vagy a közlekedési tarifát?

Harrer nem válaszolt, nem is tudott volna válaszolni, mert az agyában már parcellázási és szabályozási tervek kóválygonak. Bizonyos, hogy mintavárost fog csinálni Gyöngyösből, mintát — de nem érték nélkülit.

Szüz-szónoklat is akadt a városházi miting végén: a szimpátikus Halász Frigyes inditványt adott be arról, hogy vessék ki az általános, de nem titkos, községenkénti, de nem egyenlő kereseti adót a honpolgárokra. Formás beszédet is tartott Halász dr. és a végén, a közelgő Péter-Pál napjára való tekintettel, aratott is: helyeslő tapsokat. Inditványt adott be Perl Soma is, igen bölcs kérése volt: távolitsák el karhatalommal a ceglédi vasuti sorompót.

A napirend kellemetlenül érezte magát, nem tudott érvényesülni, nem engedték szóhoz. De végre elmultak az elnöki bejelentések és elmultak az inditványok. Bárczy polgármester kikiáltotta:

— Következik a telekértékadó. És a következő pillanatban az előadói széken ketten osztozkodtak: Csupor tanácsnok és Pikler Gyula statisztikai aligazgató. Közös müvük a telekértékadó, közös szülöttjük, érthető, hogy szeretettel vigyáztak a sorsára és lesték a szónokok szavait. A szónokok — Istennek hála — szórványosan jelentkeztek csak, amiben nagy érdeme van Karsai Ferencnek. Pártjának egyetlen közvitéze, Stern Sándor felszerelte magát egy telek-beszédnek az anyagával, de Karsai pártelnök leszerelte a párt hivatalos szónokát.

— Ez aztán a pártfegyelem! — szólott büszkén a pártelnök és megállapitható, hogy Karsainak soha olyan nagy és őszinte sikere nem volt még, mint a pártfegyelem ily merev alkalmazásánál.

Nem is volt baj a telekértékadóval, pedig Szekula Gyula ugyancsak erősen döngette a kapukat. Csak Meisels Vilmost érte az a szerencse, hogy egy módositó inditványát elfogadták. Egyébként ugy szavaztak az atyák, mint a karikacsapás és az ördöngős Bódy alpolgármester a lex Rózsavölgyit alkalmazta ennél az aktusnál. A lex Rózsavölgyit, mint helyesen méltóztatnak gondolni, Rózsavölgyi Gyula méltóságos urról, a volt alpolgármesterről nevezték el és röviden abból áll, hogy amikor névszerint kellene szavaztatni, akkor az elnök azt mondja:

— Ragaszkodik a közgyülés a névszerinti szavazáshoz?

— Nem! — hangzik az egyhangu válasz.

— Akkor tehát a tisztelt közgyülés névszerinti szavazás utján egyhangulag elfogadja az előterjesztést?

— Igen! — harsogják a bizottsági tag urak és az ügy a lovagiasság szabályai szerint elintézettnek tekintetik.

Igy történt most is, nem volt dr. Névszerinthy, hanem volt nagy egyhanguság és volt még gázmüvi zárószámadás, amelynél Holzer Simon kérdéseket tett fel és Buzáth tanácsnok minden kérdésre „egyes"-re felelt. Aztán volt elektromos müvi zárószámadás (Elfogadjuk!) és kórházi ágynyilvántartó (Elfogadjuk!) és hadirokkantak ellátása (Elfogadjuk!) és sok telekszabályozás (Elfogadjuk!) meg vizcsőfektetés (Elfogadjuk!) Még jó, hogy Ausztriába, vagy Németországba való bekebelezésünk ezuttal nem szerepelt a naprenden, mert a höségtől olvadékony atyák erre is azt mondták volna: Elfogadjuk!

Szomoru a lovak sorsa

Abrakolási nehézségek a fuvartelepen

A Stefánia-korzó meghalt, nincs ló, nincsen kocsi, az elegáns fogatok nem hajtatnak végig az árnyas fáktól szegélyezett uton, s igy megszünt az a delejes erő, amely a nyári délutánokon és estéken az emberek ezreit vonzotta oda. A lovakat a hadsereg nagyon kevés kivétellel rekvirálta, ahol pedig megmaradtak, a silány, siralmas és nehezen beszerezhető táplálék miatt mindenki igyekszik túladni gebévé soványodott paripáin. Ezért volt az, hogy az utolsó három hónapban a lovak ára hirtelen lehanyatlott és a lóállomány a legszükségesebb csekély számra csökkent. Ló-statisztika ezidőszerint rendelkezésünkre nem áll, de egy-egy félórás séta után megállapithatjuk, hogy Budapesten legfeljebb ötödrész annyi a ló, mint békeidőben. És ennek oka — mint jeleztük — nemcsak az, hogy a takarmány nagyon megdrágult, hanem hogy egyuttal nehezen beszerezhető és korlátolt mennyiségben kapható. Mindenféle pótlékkal kell próbálkozni és ezzel helyettesiteni a sertéshizlaláshoz felhasznált korpát és a zabot, amelyet most a hadsereg foglal le a maga számára.

Budapesten most legtöbb lova a székesfővárosi fuvartelepnek van, minthogy a szemétfuvarozást, az öntözést — ami a vizhiány miatt most kizárólag kocsikkal történik — és még sok más egyebet végez. Hogy fogalmat alkothassunk magunknak, milyen nehézségekbe ütközik a lovak etetése, kérdést intéztünk a fővárosi fuvartelephez, amelynek igazgatója, dr. Gattein Hugó a következő érdekes adatokat mondta:

— Lovaink etetése bizony most nagyon keserves és szomoru. A zabadagok, ami békében a fő volt és a táplálék oroszlánrészét tette ki, most napi 5 kilogrammra apadtak le, ennyit bocsájt ugyanis rendelkezésünkre a Hadi Termény Rt. Minthogy pedig ez a tulságos munkával megterhelt lovainknak édeskevés, a legkörülményesebb uton-módon igyekszünk más egyebet beszerezni. A cukorgyárakból kapunk néha melasszt, ezt azonban nem számithatjuk be rendes tápláléknak, minthogy meglehetősen ritkán jutunk hozzá.

— A fő pótanyag most *morzsolt tengericsutkával kevert vér*. A tengericsutkát finomra megőrlik, s hevitett állapotban marhavért kevernek hozzá. A csutkának nagyon csekély tápereje van csak, a lovak azonban a vért semmilyen állapotban nem szenvedhetik és azért igy keverve adjuk nekik. A csutka egymagában alig 2—3 százalék proteint tartalmaz, vérrel átitatva proteintartalma eléri a 12—13 százalékot, vagyis körülbelül egyenlőértékü a korpával.

Kérdezősködtünk azután, hogy a mütakarmánygyár, amely a vásárcsarnoki hulladékokat dolgozza fel, nem juttat-e elegendő mütakarmányt a fuvartelepnek.

— Ehhez a mütakarmányhoz — felelte Gattein igazgató — csak ritkán jutunk, — a gyárat különben az *Unió takarmánygyár* bérelte ki — keveset tud produkálni, minthogy nyersanyaga nincsen. A vásárcsarnoki hulladék igen kevés, mostanában nem bánnak olyan bőségesen a káposzta- és salátalevelekkel, mint béke idején. Azt a keveset pedig, ami megmarad, elviszik a kisállattartók. A vasutasok, postások, kik a kültelkeken laknak és disznót, vagy nyulakat tartanak, nyers állapotban viszik ezt haza. Akárhányszor láttam, hogy postások a táskájukat tömték meg ezzel a zöldséghulladékkal és maradékkal és vitték haza. Igy persze a gyár csak kevés takarmányt produkál, ugyszólván alig számbavehető mennyiséget.

Események

Még két közgyülés. A székesfőváros törvényhatósági bizottsága a nyári szünet előtt még két közgyülést tart és pedig az egyiket julius 11-én, a másikat pedig 18-án. Az előbbi közgyülésen az egységes villamos tarifát fogják letárgyalni, a másikon pedig az 1916. évi zárószámadást. Értesülésünk szerint a zárószámadásokkal már teljesen elkészült a pénzügyi ügyosztály és azoknak közzététele csak napok kérdése. A végeredmény sokkal kedvezőbb lesz, mint az előirányzat volt: a kiadások ugyanis 3 millió koronával emelkedtek, ezzel szemben azonban a bevételek mintegy *tizenhárom millió koronával szaporodtak*. Ennélfogva a deficit körülbelül tiz millió koronával kisebb lesz.

Harrer kormánybiztos Gyöngyösön. A *Fővárosi Hirlap* multheti számában részletesen beszámolt *Gyöngyös* város ujjáépitésének megindult előmunkálatairól és dr. *Harrer* Ferenc tanácsnok kormánybiztosi kinevezéséről és nagyszabásu terveiről, melyekkel azt kivánja elérni, hogy a hamvaiból feléledő Gyöngyös minden irányban modern, valóságos mintavárosa legyen az országnak. Ma módunkban van szószerinti szövegében közölni, Harrer kormánybiztos kinevezési okmányát, amely igy hangzik:

„Nagyságos Tanácsnok, Alelnök ur! Gyöngyös rendezett tanácsu várost ért tüzvész folytán szükséges összes intézkedések egységes vezetésére, s a város és lakossága érdekében megindult segitő-mozgalmak irányitására és ellenőrzésére Nagyságodat — önkormányzati alkalmaztatásának érintetlenül hagyása mellett — Gyöngyös város kormánybiztosává — a magy. kir. miniszteriumnak 1917. évi junius hó 20-án hozott határozata értelmében — kinevezem. Ebben a minőségben Nagyságod az összes miniszter urakhoz közvetlenül tehet előterjesztéseket, a polgári és katonai hatóságokkal közvetlenül érintkezhetik, az alsóbbfoku közigazgatási hatóságokhoz és közegekhez a törvényes kereteken belül rendeleteket intézhet s tőlük jelentéseket kivánhat. Szolgálati tekintetekből Nagyságodat kormánybiztosi minőségében közvetlenül a belügyminiszter ur alá rendelem. Felkérem, hogy a sürgősségre való tekintettel müködését mielőbb megkezdeni, az eskü letétele végett pedig a belügyminiszter urnál jelentkezni, egyuttal a Gyöngyös város helyreállitása érdekében ugy alaki, mint anyagi tekintetekből esetleg szükségesnek mutatkozó törvényhozási

különleges rendelkezésekre nézve javaslatait sürgősen előterjeszteni szíveskedjék. Budapest, 1917. évi junius hó 26-án. Esterházy s. k."

Harrer tanácsnok kormánybiztosi minőségében junius 30-án utazott el Gyöngyösre, julius 1-én bemutatkozott a város képviselőtestületi közgyülésén, julius 2-án pedig szakértekezletet tartott, amelyen *Kemény* János polgármesteren kivül a város műszaki intézői, a vármegye államépitészeti hivatalának és a városok kongresszusának kiküldöttei, továbbá Budapest székesfőváros több műszaki tanácsosa voltak jelen. Ezen az értekezleten nagy vonásokban megállapitották az ujjáépités munkaprogrammját.

Budapest uj főkapitánya. Amire a „Fővárosi Hirlap"-nak ez a száma megjelenik, már valószinüleg a hivatalos lap is közli a főváros uj főkapitányának, dr. Sándor Lászlónak kinevezését. Az uj főkapitányt csupa jó hir előzi meg, csupa kedvező kritika, bizalommal és örömmel üdvözölte nemcsak a rendőrség, de a közvélemény is, amely sok uj reformot, üdvös változásokat, modern szellemet vár Sándor Lászlótól, aki kétségtelenül rászolgál a főváros közönségének bizalmára is: egyike a rendőrtisztviselői kar legképzettebb, legnagyobb tudásu és legdemokratikusabb érzelmü tagjainak. Programmját még nem ismerjük, de Sándor László főkapitány személye biztositék rá, hogy az uj rendszer mindnyájunk érdekeit képviselni fogja.

Faludi Gábor összeférhetetlensége. A tanács legutóbb összeférhetetlenségi bejelentést tett Faludi Gábor bizottsági tag, a Vigszinház igazgatója ellen. A bejelentésre okot az szolgáltatott, hogy Faludi most szerződéses viszonyba került a fővárossal, minthogy a Népoperát kibérelte, hogy ujjáalakitsa és őszszel ott nyissa meg uj szinházát, Városi Szinház néven. A főváros igazoló-választmánya már tárgyalásra is kitüzte ezt az összeférhetetlenségi ügyet, kénytelen volt azonban elhalasztani szeptember 20-ikára, amikor véglegesen és végérvényesen el fogják dönteni, vajjon Faludi összeférhetetlen-e, avagy nem. A Fővárosi Hirlap munkatársa az összeférhetetlenségi ügyre vonatkozólag kérdést intézett Faludi direktorhoz, aki a következőket mondta:

— Az összférhetetlenségi bejelentés tudvalevőleg a Népopera bérbevétele miatt történt, amelyre vonatkozó szerződést a Népszinházi bizottsággal kötöttem meg. Az összeférhetetlenség esete azonban nem áll fenn. Igaz ugyan, hogy a szerződés megkötése az én nevemben történt, de nem a magam, hanem a *Vigszinház Bérlő Társaság számára.* Ezt a szerződést egyébként igazoltatni fogom az ügy szeptember 20-ikára halasztott tárgyalásán, amikor dönteni fognak az összférhetlenség kérdésében, amelyet érdemlegesen eddig nem is tárgyaltak.

Aranylakodalom. Dr. Mezey Lajos, az V. kerületnek hosszu éven át volt előljárója és felesége, született bajai Fialla Paulin a napokban ünnepelték házasságuk 50-ik évfordulóját. Mezey nevéhez számos jótékony egyesület alapitása füződik. Számtalan tisztelője és barátja a szép ünnep alkalmából, melyet dr. Mezey Lajos 83 éves korában legjobb egészségben ért el, melegen üdvözölték.

A Polgárliga klubháza. Klubház r.-t. cég alatt 100.000 K alaptőkével (500 drb 200 K részvény) uj társaság alakult Budapesten (V., Vilmos császár-út 32.) Az igazgatóság tagjai: dr. Bárczy István, Glück Frigyes, Krausz Simon, Brolly Tivadar, dr. Springer Ferenc és dr. Glücksthal Samu. Felügyelő-bizottság: dr. Harrer Ferenc, Strausz Ödön és dr. Urbanovics Gedeon Zoltán. A klub helyisége VI., Rózsa- és Szegfü-utca sarkán van, ahol azelőtt a „Művészház" volt. Ez a helyiség lesz majd a megalakuló „Polgárliga" budapesti székhelye.

Még soha olyan tapsvihart nem hallott a Beketow-cirkusz, mint amelyet Strathmore, a vasfogu ember mutatványa vált ki a közönségből és ez annál többet mond, mert a jelenlegi műsorban is olyan attrakciók vannak, mint Carmellini, a legnagyszerübb illuzionista, Lavari repülő csodakutyái, Willy, a zuhanó komikus, a legkacagtatóbb mutatvány stb. A cirkuszban e héten 3 délutáni előadást tartanak, csütörtökön fél 4 órakor és szombaton fél 5 órakor félhelyárakkal mindenkinek, vasárnap fél 4 órakor félhelyárakkal gyermekeknek.

Az uj fővárosi csecsemőkórház épitésénél végzendő központi fütőberendezési munkára a főváros tanácsa által jun. 23-án tartott versenytárgyaláson ajánlatot tettek: Rohonczi Hugó 243.970 K-val, Boross testvérek 258.547 K-val, Magyar fütési és szellőztetési berendezési vállalat 273.644 K-val Fleischmann Gyula 162.258 K-val, Szentgyörgyi és társa 250.580 K-val, Bründl János 234.878 K-val, Törs és Ormai 226.77 K-val. A megejtett átszámitásnál a Bründl-ajánlatot találták a legmegfelelőbbnek és ennek megfelelően a munka kivitelét reá fogják bizni.

Uj müsor a Berlini Kertben. A Berlini Kert juliusi műsora valósággal művészi szenzációja az idei nyári évadnak. A vasárnap este bemutatásra került pompás műsor főszáma kétségtelenül Gisela Werbezirk, a világhirü Reinhardt-komika vendégjátéka volt, amelynek folyamán egy neki irt falrengető bohózatban könnyekig megkacagtatja a közönséget. A magyar résznek jelentős attrakciója Kővári Gyula. Konferál, darabban és szólóban lép fel és minden szava derüt és mosolygást jelent. Itt van még Szöllösi Rózsi, Magyari Lajos, Kabos Gyula.

A Henry-aréna műsora csupa elsőrendü slágerszámokból van összeállitva. Az aréna szellős helyiségeiben Henry igazgató olyan világhires látványosságokat tár elénk, aminőben a főváros közönsége még sohasem részesült. Ez magyarázza meg a hangos derültséget és folytonosan felhangzó tapsvihart, amely az aréna előadásait kiséri.

A szőlőkötöző és manilapótló zsinegek, melyeket Salgó és László cég (Nádor-utca 20.) szállit ügyfeleinek, állandó utánrendelések folytán a legmegbizhatóbbaknak bizonyultak. A cég utal mai hirdetésére.

Beiratás. A Röser-féle felső kereskedelmi iskolába, valamint a polgári iskolába a beiratások junius 20-án megkezdődtek és folytatólag tartanak.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

A TŐKE

Szemle.

A hadikölcsön és a bankok. — Az állam részesedése a tőkekoncentrációban. — A tőzsdejáték megadóztatása.

A háboru sok baja között igazán vigasztaló momentum a magyar gazdasági élet nagy ereje és szilárdsága, mely most a hatodik hadikölcsön jegyzésénél is teljesen kifejezésre jutott. Az impozáns eredmény elérésében nagy részük van a pénzintézeteknek, melyek az ő jól előkészitett propagandájukkal az egész országot behálózták. A bankok megtalálták a módját annak, hogy az ország minden társadalmi rétegét minél nagyobb összegü hadikölcsönjegyzésre ösztönözzék. Ebben a hazafias akcióban a bankok maradandó érdemeket szereztek maguknak. Őfelsége a király, aki a napokban *Lánczy* Leót kihallgatáson fogadta, ez alkalommal a legnagyobb dicsérettel emlékezett meg arról az intenziv müködésről, melyet a magyar pénzintézetek a hadikölcsön plaszirozása körül kifejtettek. A hatodik hadikölcsön fényes sikere egy győzelmes csatával ér fel, melyben a front mögötti lakosság tüntette ki magát. Ebben a csatában pedig a vezérszerep a bankoknak jutott, melyek nagy precizitással mobilizálták az óriási tőkéket, melyeket a háborus konjunktura országszerte felhalmozott. A magyar pénzügyek történetében örökké emlékezetesek maradnak ezek az óriási tranzakciók, melyekkel a hadviselés céljaira eddig csaknem 12 milliárd koronát teremtettek elő. Ilyen körülmények között igazán sajnálatos, hogy a parlamentben a pénzügyi bizottság előadója nem találta meg a kellő szavakat a magyar hadikölcsönökben reilő nagy gazdasági és erkölcsi erő méltatására. Csodálkoznunk kell afölött, hogy egy olyan pénzügyi kapacitás, mint *Hegedüs* Lóránt, a pártszenvedélytől elragadtatva mond itéletet olyan dologról, melynek mérlegelése a legszigorubb tárgyilagosságot tételezi fel. Ezzel szemben mindenki megnyugvással fogadja a pénzügyminiszter szavait, aki nagy nyomatékkal hangsulyozta, hogy a hadikölcsön a legbiztosabb tőkeplaszirozás, mely a jó kamatait minden körülmények között meghozza.

*

Az indemnity-vita során *Gratz* Gusztáv pénzügyminiszter az uj bevételi forrásokról szólva, kijelentette, hogy az állam a jövőben a *tőkekoncentrációkból eredő nyereségekből* is részt kiván venni. A fiskális politikának evvel az uj problémájával Németországban és Ausztriában is foglalkoznak. A részletekre nézve a miniszter nem nyilatkozott és igy az érdekelt körök nincsenek tájékozva azokról a módozatokról, melyekkel az állam a kartellek, trösztök és hasonló formációk nyereségeinek egy részét a maga részére megkaparintani akarja. A terv bizonyára nagyon érdekes és megérdemli, hogy a szakkörök evvel a kérdéssel már most behatóan foglalkozzanak. Ausztriában már a háboru előtt szó volt a kartellek külön megadóztatásáról és az akkor megtartott ankét folyamán általános feltünést keltettek azok az óriási nyereségek, melyeket egyes kartellek elértek. Mindenesetre jogos kivánság, hogy az állam is részesedjék ezekben a nyereségekben, melyekhez a kartellek javarészben az állam jóvoltából jutottak minthogy az állam az ő termelésüket a külföldi olcsóbb árukkal szemben igen magas vámokkal védte meg. Mindazonáltal a probléma megoldása nem könnyü, mert a háboru után, amidőn a termelőtőkére nagy szükségünk lesz, az államnak majd nagyon is ügyelnie kell arra, hogy a tőkét fiskális rendszabályokkal ne riassza el.

*

A tőzsdejáték viszásságaira már több izben rámutattunk és mindig furcsának találtuk azt, hogy az állam nem veszi intenzivebb megadóztatás alá az értékpapirüzletet, mely évenkint több száz milliót nagy haszonnal forgat meg. Most, amikor az állam és a községek a háboru okozta nagy terhek fedezésére uj bevételi forrásokat keresnek, a tőzsdejáték igen jó adóalapnak igérkezik, melyet mindenesetre ki kell aknázni. Helyeseljük, hogy erre a kérdésre a főváros figyelme is ráterelődött. *Becsey* Antal bizottsági tag inditványt tett a közgyülésen a tőzsdejáték megadóztatására. A tanács most átirt a tőzsde elnökségéhez és azt kéri, hogy tájékoztassa a fővárost a tőzsdeügyletek dolga felől. Az értékpiacon most páratlan konjunktura észlelhető. A forgalom olyan méreteket öltött, melyhez hasonlóra béke idején nem volt példa. Ma a tőzsdén egy nap alatt több megbizást bonyolitanak le, mint normális időben néha egy hét alatt. Itt tehát nemcsak nagy tőkék mozgósitásáról, hanem nagy nyereségekről is van szó, melyek a megadóztatás alól most egyszerüen kivonatnak. Már pedig ez is hadinyereség, melyet magas adóval kell illetni.

A tengerhajózási szubvenciók. A most szentesitett felhatalmazási törvény egyik szakasza jogot ad a kormánynak arra, hogy a tengerhajózási társaságok szubvencióit 1918 végéig kifizethesse. Ezek a szubvenciók tudvalevőleg évenkint csaknem 10 millió K-ra rugnak. A tengerhajózási társaságok, élükön az *Adriával,* amely egymaga csaknem 6 milliót rak zsebre, már három éve veszik fel ezeket a horribilis segélyeket minden ellenszolgáltatás nélkül. Bizonyára ez is egyik oka annak, hogy a hajózási részvények árfolyamai oly rohamosan emelkednek. A társaságok a háborus állapot következtében járataikat nem tarthatják fenn, kiadásaik alig vannak, ugy, hogy a szubvenciókból jó osztalékot fizethetnek és nagy tartalékokat halmozhatnak föl. Mindenesetre furcsa dolog, hogy a kormány a háboru alatt is a szegény adófizetők zsebéből gazdagitja ezeket az amugyis igen jól szituált vállalatokat. Különösen áll ez az *Adriára* nézve, mely az előző évek során az állami szubvenciókból igen jelentékeny rezervákat tett félre. Csodálkozunk afölött, hogy a mostani kormány, melynek tagjai közül annak idején többen kifogásolták az illegitim segélyeket, most hozzájárul ahhoz, hogy ezeket a hatalmas vállalatokat az államkincstár rovására gazdagitsa és főleg az Adriának amugy is jól táplált központi direktorát még zsirosabbra hizlalja.

Uj sorsjegykibocsátás. Egy konzorcium, mely a *Hermes váltóüzlet r.-t.* vezetése alatt áll, még 1912-ben uj sorsjegykibocsátásra kapott koncessziót. Ez az emisszió, mely akkor különböző okok miatt nem volt keresztülvihető, most a megvalósulás stádiumába jutott. Az erre vonatkozó törvényjavaslat már legközelebb a képvi-

selőház elé kerül. A tervezet szerint a Hermes vezetése alatt lévő konzorcium, melynek a *Hitelbank, Kereskedelmi bank, Magyar bank, Leszámitolóbank* és a *Hazai bank* a tagjai, koncessziót nyer 48 millió K névértékü sorsjegy kibocsátására. A befolyó összegből a munkásbiztositó pénztár, a poliklinika és az országos kulturtanácsban képviselt intézmények 7—7 millióval, a Vöröskereszt és a Hadsegélyző Hivatal pedig 20 millióval részesülnének. A sorsjegyek nyilvános aláirásra fognak bocsáttatni. Összesen 1.200,000 darab 40 K névértékü sorsjegy fog kiadatni. A kibocsátás *szeptember* első felében fog megtörténni. Mint értesülünk, az uj sorsjegyek játékterve a publikumnak nagyobb esélyeket nyujt, mint az eddigi sorsjátékok. A most uralkodó nagy pénzbőség mindenesetre nagyon kedvez az uj emissziónak, mely csakhamar népszrüségre fog szert tenni.

A Fabank uj alapitása. A Magyar Fakereskedők hitelintézete r.-t. helyiségeiben a napokban alakult meg a Nyugatmagyarországi fatermelők r.-t. 500.000 korona alaptőkével. Az uj részvénytársaság átvette a Kukuk L. csacai fatermelő cégnek a Frigyes főherceg csacai erdőgazdaságával kötött szerződését, valamint e szerződés alapján üzemben tartott két keretes gőzfürész-telepet. Az igazgatóság tagjai lettek: Fónagy Aladár, a Fabank vezérigazgatója (elnök), Neumann Ferenc, a Központi faértékesitő r.-t. igazgatója, Keményy Sándor és Ehrenfeld Mór, a Fabank igazgatói, dr. Glasner Samu, a Fabank ügyésze, Herz Aladár és Kukuk L.

Előléptetések és kinevezések a MFTR.-nál. A magyar királyi *Folyam- és Tengerhajózási r.-t.*-nál julius elsején abban a meglepetésben részesültek az alkalmazottak, hogy az igazgatóság dr. *Domony* Móric igazgató előterjesztése alapján váratlan és nagyszámu előléptetésekben és kinevezésekben részesitette őket. Értesülésünk szerint a vállalat hadiszolgálatot teljesitő alkalmazottait csaknem kivétel nélkül, soron kivül előléptették. Ez alkalommal igazgatóhelyettesekké nevezte ki az igazgatóság *Trebitsch* Miksa főfelügyelőt, *Mende* Rezső főfelügyelőt, *György* Jenő kir. tanácsos főfelügyelőt és *Döbrentei* Gábor főfelügyelőt. Cégjegyzők lettek: *Harsányi* Dezső kir. tanácsos, *Knop* Lajos és *Roesler* Ernő főfelügyelők.

A Hungária biztositó ujjászervezése. A Hungária általános biztositó részvénytársaság, melyet a háborus állapot jelentékeny leirásokra kényszeritett, legközelebb reorganizáció, illetve pénzügyi szanálás alá kerül. Ezt a célt szolgálja az a napokban létesitett megállapodás, amely a Hungária biztositó alapitója és főrészvényese: a Magyar bank és egy német biztositási csoport, a Mutzenbacher-konszern között létesült. A nevezett német csoport ugyanis megvette a Magyar banktól az ennek tulajdonában levő Hungária részvények felét oly feltétellel, hogy a szükséges leirásokra és reorganizációs alapra szükséges összegeket a részvények félárakénti a Hungáriának rendelkezésére fogja bocsátani és ezzel szemben a Hungária üzletének viszontbiztositása révén és a vezetésben való közreműködés által fogja érdekeltségét gyümölcsöztetni. A Hungária ez év szeptemberében megtartandó közgyülésén, mely a tranzakció folytán szükséges határozatokat meghozza, a német csoport négy tagja fog a Hungária igazgatóságába beválasztatni. A Magyar bank eddigi képviselői továbbra is megmaradnak a Hungária igazgatóságában, annyival is inkább, mert a banknak az uj érdekcsoporttal egyenlő részvénybirtoka lesz. Az intézet belső vezetésében is lesznek változások; egyelőre Altenburger Gyula, az egyik ügyvezető igazgató válik meg az intézettől, később további változások is várhatók.

A Szakirók Országos Egyesülete mult hét szerdáján választmányi ülést tartott Katona Béla elnök vezetése alatt. Elnök közölte, hogy Gelléri Mór siremléke elkészült s legközelebb kerül felállitásra. Beszámolt az elnök az egyesület lapkiadói osztályának a nyomdai árdrágulások szabályozása ügyében inditott akciójáról, továbbá az irodalmi szakosztály müködéséről. Az elnök inditványára elhatározzák, hogy az átmeneti minisztérium feladataival is foglalkozni fog az irodalmi osztály. Szalai Emil dr. jelenti, hogy a szerzőjogi bizottságba a közoktatásügyi miniszter az Egyesület két tagját fogja meghivni. Fodor Oszkár az ellenséges külföld szaklapjainak behozataláról referált. Az Egyesület lehetővé teszi, hogy tagjai ezeket most is kézhez kapják. Barthos Andor dr. alelnök jelentette, hogy a kereskedelmi miniszter legközelebb ankétet tart a vásárkérdés rendezése céljából s az ankétre az Egyesület két tagjának kiküldését kéri. A titkári teendőkkel a közgyülésig ideiglenesen Fodor Oszkárt bizták meg. Végül tizennégy uj tagot vettek fel.

A Dgt. az alkalmazottakért. A Dunagőzhajózási társaság budapesti alkalmazottai testületileg fejezték ki köszönetüket Sárváry forgalmi igazgató-helyettes előtt abból az alkalomból, hogy a drágasági pótlékon kivül külön julius 1-én és december 1-én kifizetésre kerülő jelentékeny pénzbeli segélyt szavazott meg nekik az igazgatóság. A mozgalom sikerét az Országos Hajósszövetség szolgálta céltudatos munkájával.

Előléptetések a Fonciérenál. A Fonciére Pesti Biztositó-Intézet igazgatósága Reinitz Ernő központi vezértitkárt, Székely Benő és Horovitz Gyula prágai, illetve budapesti vezérügynökségi vezértitkárokat, ugyszintén Vasvári Tibor központi osztályfőnököt aligazgatókká, Jacobi Fülöp cégvezetőt és Fejérváry Ervin titkárt központi vezértitkárokká és Szilas Arnold központi osztályfőnökhelyettest cégvezetővé és osztályfőnökké nevezte ki.

Hadi szénbehozatali r.-t. cég alatt 5 millió korona alaptőkével (10.000 darab 500 korona névértékü részvény) megalakult a szénközpont Budapesten, mely egyesiteni fogja az összes magyar szénkereskedőket oly célból, hogy egyelőre Budapest közönségét lássa el szénnel és koksszal az Országos szénbizottság utasitásai szerint. Az igazgatóság tagjai: Rau Gotlob, az Országos szénbizottság igazgatója (elnök), Vita Emil dr. fővárosi tanácsnok és Salgó Béla a szénbizottság helyettes igazgatója (elnökhelyettesek), Salamon Jakab szénnagykereskedő (alelnök), Alberti Ervin, Ehrlich G. Gusztáv, Farkas Zsigmond, Sugár István, Urbán S. L., Vámos Fülöp és Winter Rudolf dr. A kormány részéről intézkedések történtek, hogy mindaz a szénmennyiség, amelyet a Behozatali r.-t. Ausztriából és Poroszországból Budapestre szállit, a Máv. részéről többé el ne rekviráltassék s hogy a budapesti kereskedők és raktárak a megrendelt mennyiséget meg is kapják. Intézkedés történt, hogy a gázgyár megkapja a szükséges mennyiségeket és hogy ennek folytán a gázgyár a fővárosi lakosság kokszszükségletét kielégithesse és intézkedés történt aziránt is, hogy a szénelosztás igazságosabb legyen. Ennek folytán minden budapesti szénkereskedő köteles lesz bejelenteni azok névsorát, akik Budapesten szenet rendeltek és kaptak, nehogy egyegy háztartás 2—3 helyről is kapjon szenet.

A Budapesti Villamos Városi Vasut r.-t. junius 27-én tartotta huszonhatodik rendes évi közgyülését Bárczy István dr. polgármesternek, a társaság elnökigazgatójának elnöklésével. Az igazgatóság részéről bemutatott jelentés, amelyet Földes Imre főtitkár terjesztett elő, elsősorban rámutat a háborus okozta rendkivüli nehézségekre, amelyek az elmult évben ugyszólván hétről-hétre fokozódtak, ugy, hogy az üzem látszólagos zavartalan menetét csak a vasut összes alkalmazottainak végsőig megfeszitett munkálkodása tette lehetővé. A mult esztendő forgalmi bevételei 13,710.368 koronát tettek ki, tehát 2,911.709 koronával multák felül az 1915. év bevételeit. Ezzel szemben a kiadások is nagymérvü emelkedést mutatnak, amit egyrészt az anyagok árának szertelen emelkedése, másrészt a tisztviselők és alkalmazotttak anyagi helyzetének javitása okozott. A jelentés ezután részletesen ismerteti azokat a nehézségeket, amelyek az üzem zavartalan menetét akadályozták. Ilyen volt a szénhiány, a fuvarozási nehézségek és különösen az egész esztendőn át szünet nélkül kisértő személyzethiány, amelynek kiegészitéséről gondoskodni a legnehezebb feladat volt. Mindezek dacára sikerült a forgalmat az előző évhez képest annyira fokozni, hogy az 1916. év végén mindössze 28 kocsival járt kevesebb, mint a béke idején. A társaság tavalyi összes bevétele 14,758.560 koronára rug. Ebből az összegből, levonva az üzemi kiadásokat, a főváros részesedését és egyéb kiadásokat, a közgyülésnek felosztás végett 1,879.535 korona áll rendelkezésére. E tiszta nyereség felosztására nézve az igazgatóság javasolja, hogy a részvényesek osztalékául adandó 5 százalékot kitevő összeg, 1,140.120 korona a szelvények beváltására, 32.379 korona a forgalmi tartalékalap dotálására, 150.000 korona a nyugdijintézet részére, 406.750 korona másfél százalékos jelülosztalékra fordittassék és az igazgatóság jutalékára szánt 60.000 korona levonása után még fennmaradó 88.286 korona uj számlára vitessék át. A részvények 1916. évi osztalékáról szóló 26. számu szelvényét 13 koronával, vagyis egyenkint 5 és fél százalékkal, a kisorsolt részvények helyébe adott élvezeti jegyek folyó évi 24. sz. szelvényeit pedig egyenkint 3 koronával a Pesti magyar kereskedelmi bank váltja be junius hó 28-ától kezdve. Az élvezeti jegyeknek lejáró szelvényei helyébe az uj szelvényiveket ugyancsak a Pesti magyar kereskedelmi bank szolgáltatja ki. A közgyülés a jelentés tudomásvétele és a felmentvény megadása után az igazgatóságból kilépő Engel Pált és Preyer Hugó dr.-t az igazgatóság tagjaivá ujból megválasztotta.

A M. kir. Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság junius 30-án tartotta XXII. évi közgyülését Horváth Elemér főrend elnöklete alatt, dr. báró Wimmersberg Frigyes miniszteri tanácsos, miniszteri biztos jelenlétében. A közgyülés megilletődéssel emlékezett meg Hoszpotzky Alajosnak, a társaság miniszteri biztosának elhunytáról és érdemeit jegyzőkönyvben örökitette meg. Ezután a közgyülés helyesléssel vette tudomásul az évi jelentést, amelyből a M. F. T. R. nagyarányu fejlesztési programmja domborodik ki. A társaság 1916-ban is nagyobb beruházásokat eszközölt. Szófiában képviseletet szervezett és résztvett a Dunav bolgár királyi hajózási társaság alapitásában. Tartalékai a 20 milliós részvénytőke mellett immár 14.8 millió koronát tesznek ki. A közgyülés elhatározta, hogy a karbantartási alap javára 1,927.419 korona 16 fillért ir le, s a biztositási alapot 217.865 korona 48 fillérrel gyarapitja. Az ezután fenmaradó 2,961.775 korona 07 fillér nyereségből az 1916. évi osztalékot 16 korona összegben állapitotta meg, elhatározta továbbá, hogy az államkincstárral kötött szerződés alapján 216.666 korona 67 fillér a kereskedelemügyi miniszter rendelkezésére bocsáttassék, a tartalékalapnak 1,600.000 koronára való kiegészitésére 482.326 korona 05 fillér fordittassék és 1,698.769 korona 37 fillér mint nyereségmaradvány az uj üzletév javára átvitessék és megadta a felmentvényt. A közgyülés ezután a felügyelőbizottságba az eddigi tagokat ujra megválasztotta. Az igazgatóság a közgyülést követő alakuló ülésen elnökké Horváth Elemér főrendet, alelnökké Márffy Ede min. tanácsost választotta meg. Az 1916. évre vonatkozó. XII. osztalékszelvényt a társaság főpénztára, valamint a Hitelbank julius hó 2-ától kezdve váltja be.

A Pannonia kender- és lenipari r.-t. (a Magyar általános hitelbank alapitása) 1917 április 30-án lezárt mérlegében 2 millió K alaptőke mellett 1,051.343 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 899.217 K-val szemben. Az osztalék 30 K = 15 százalék lesz, mig tavaly 20 K = 10 százalék volt.

A Magyar Általános Gépgyár r.-t. mult hó 27-iki közgyülésén a részvénytőkének 15,000 darab, egyenként 200 K névértékü bemutatóra szóló uj részvény kibocsátása által 5.000,000 K-ról 8.000,000 K-ra való felemelését határozta el és a részvényeseknek ebből 10,000 darab uj részvényre az elővételi jogot biztositotta, még pedig ugy, hogy minden 5 darab részvény után 2 darab uj részvény illeti meg a részvényeseket. Az elővételi jog gyakorlása 1917. évi julius 3-tól julius 14-ig jelentendő be a Magyar Általános Hitelbanknál. Az uj részvények átvételi ára darabonként 220 korona, amely összeg 1917. dec. 31-ig járó 5 százalék kamatnak levonásával az elővételi jog gyakorlásakor fizetendő.

A „Turul" mészárostermékek feldolgozására alakult rtg.-nak 1916. évi mérlege alapján 58.381 K volt a nyeresége a 800.000 K részvénytőke után. A társaság ingatlana 335.535 K-val, leltára 183.754 K-val, árukészlete 102.802 K-val, értékpapirja 59.718 K-val követelése 448.863 K-val, tartozása 293.642 K-val szerepel a mérlegben.

A dárdai uradalom eladása. Schaumburg-Lippe herceg 50.000 kat. holdnyi uradalma tulajdonost cserélt. A herceg Budapesten időző megbizottja, báró Kapherr udvari kamarai elnök az uradalmat a Magyar Agrár- és Járadékbank r.-t. által alakitott érdekcsoportnak adta el négy részletben. A beremendi cementgyárat az e célra alakitott Beremendi portlandcement- és mészmüvek r.-t. 7 millió koronáért, a villányi szőlőket, pincészetet és pezsgőgyárat a bor- és pezsgőkészletekkel az e célra alakitott Villányi pezsgőgyár és borpince r.-t. 6 millió koronáért vette meg. A 36 ezer kat. holdnyi mezőgazdasági részt a Magyar Agrár- és Járadékbank r.-t. 30 millió koronáért, a Dráva melletti ártéri erdőterületet gróf Draskovich Iván 7 és fél millió koronáért vásárolta meg. A vétellel kapcsolatban a Magyar Agrárbank helyiségeiben junius hó 29-én tartotta alakuló közgyülését a Beremendi portlandcement- és mészmüvek r.-t., amely 7 millió korona teljesen befizetett tőkével alakult meg. A társulat igazgatósági tagjaiul gróf Draskovich Iván, dr. Éber Antal, báró Kornfeld Pál, Lányi Mór, Leroff Pál, báró Madarassy-Beck Gyula dr. (elnök), Putnoky Mór, Révész Alfréd és Visnya Ernő választtattak meg. Ugyanott tartotta alakuló közgyülését a Villányi pezsgőgyár és borpince r.-t. 4 millió korona teljesen befizetett alaptőkével és a társulat igazgatóságába a közgyülés Barta Ödön, dr. Dobay István, dr. Éber Antal, Eiser János, dr. Héderváry Lehel, Naredi József, Rózsa Lajos és Szily Tamás (elnök) urakat választották meg. A vételi ügylet financirozásában résztvesz a Magyar Általános Hitelbank és a Dresdener Bank.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától meglepően olcsó helyárak mellett **folytatólagos családi diszelőadások!**
A bel- és külföldi leghirnevesebb intézetek müvészei és müvésznőinek fellépte, idomitott lovak, kutyák és majmok elővezettetése. A legkitünőbb magyar bohócok és komikusok.
A külön esti előadás az egész nagy **óriási világvárosi műsorral** pontban **8 órakor kezdődik.**

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este ½8 órakor

A cirkuszi szenzációk müsora.

Uj!

STRATHMORE a vasfogu ember.
Lavori repülő kutyái.
Willy a zuhanó komikus.
CARMELLINI a legjobb illuzionista.
Csütörtökön d. u. ½4, **szombaton** d. u. ½5 órakor **családi előadások félhelyárakkal mindenkinek.**
Vasárnap délután ½4 órakor **félhelyárak gyermekeknek.**
Délután is a teljes müsor.

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző** és **manilapótló** (kévekötő) zsinegünket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.
SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövöde és impregnáló gyár
Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.
Sürgönycim: Mexalgó Budapest. Telefon: 160-82 és 163-16.

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások junius 20-tól
1. **Nyilvános felsőkereskedelmi iskola**
2. **Nyilvános polgári iskola,** Államérvényes bizonyitványok
3. **Nevelő-internátus,** bennlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Valódi
ezüst tárgyak és iparművészeti disztárgyak
melyek értéke tartós és maradandó.
SCHÖNWALD IMRÉNÉL
DEÁK FERENC-UTCA 21. SZÁM.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Augusztus 10-ig
zárva.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Idősb BANDA MARCI és FIAI
esténkint a
Helvetia kávéházban
Andrássy-ut 35. muzsikál
Szolid családok találkozóhelye.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár

1917. évi julius hó 7-én délután 4 órakor az intézet helyiségében (IV., Deák Ferenc-utca 7. sz. I. em.)

rendkivüli közgyülést

tart.

Napirend:

1. Az igazgatóság előterjesztése a társulat részvénytőkéjének felemelése iránt 1050 drb uj részvény és az igazgatóság által a megadandó felhatalmazás alapján annak belátása szerint esetleg kibocsátandó további 3700 drb uj részvény kibocsátása által és a kibocsátás módozatainak megállapitása iránt.
2. Az alapszabályok 38. §-ának módositása.

Azon t. részvényesek, kik ezen közgyülésen résztvenni szándékoznak, sziveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 37. §-a értelmében folyó évi julius hó 4-én d. e. 12 óráig az intézet pénztáránál letenni.

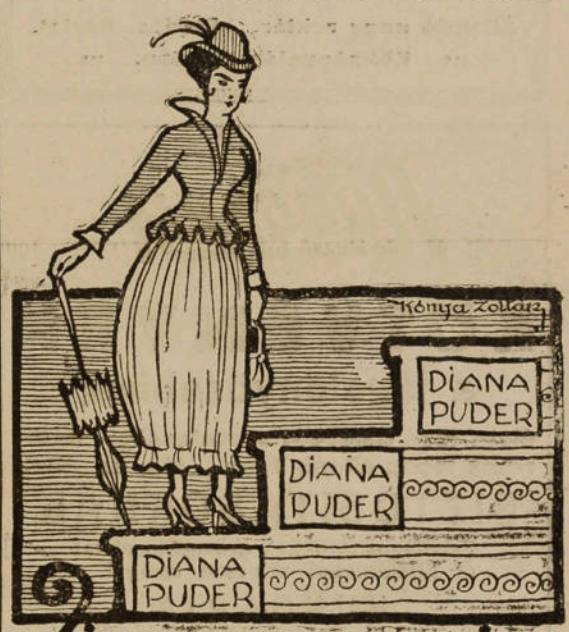
Budapest, 1917. junius hó 22-én.

Az igazgatóság.

37. §. A közgyülésen résztvehetnek mindazok a részvényesek, kik három nappal a közgyülés megtartása előtt a le nem járt szelvényekkel együtt oly szelvényt tesznek le a társulatnál, vagy a közgyülési hirdetményben megjelölt más pénztárnál, mely legalább hat hónappal a közgyülés napja előtt saját nevére iratott.

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.
Kezdete este egynegyed 8 órakor.
A juliusi uj müsor!
Gisela Werbezirk
és társulata egy falrengető uj német bohózatban.
Kőváry Gyula konferál és a darabban fellép.
Ardea, Szöllősi Rózsi, Magyari Lajos, Kabos Gyula, Gusti és Georg Edler
és a többi uj slágerszám.

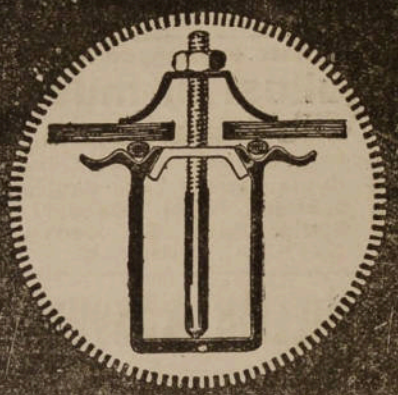
MILLIÓK KÖNYVE.
41. szám.
Steinhauser ur órája
Max Dürr regénye.
A rendkivül érdekes regény
ÁRA 40 FILLÉR
KAPHATÓ MINDENÜTT.

MINDEN-FOKÁN
a társadalomnak jól tudják, hogy a
Diana puder
adja meg az elegáns nagyvilági nők finom, előkelő teintjét.
Szabad szemmel az arcon csaknem teljesen láthatatlan s mindamellett a legkisebb szépséghibát, u. m. szeplőt, pórusnyilást, foltot, pörsenést, pattanást, bőrhámlást a legtökéletesebben lefed, a zsiros fényü bőrt bágyadt felületüvé változtatja, a bőrt bársonyossá, rugalmassá, frissé teszi.
Próbadoboz ... 1.— K
Nagy doboz ... 2.50 „
Mindenütt kapható

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOCYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.

BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.

::: TELEFON: 103-50. :::

Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.

Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.

::: Költségvetés dijtalan. :::

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Bründl János

cisz. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

NEMZETI PARK

12 óráig nyitva!

Katonazene.

Belépődij 20 fillér

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Cypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orchona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvóitel. Olcsó piperesz-appanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kivtelihäza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Szinfonikus zene

— minden nap —

Spolarits György

állatkerti vendéglő és kávéházában. :::

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elválalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Nyers nagyitásokat

minden mennyiségben 24 óra alatt szállitunk.

Jó arcképfestőket és retusőröket alkalmazunk.

„RAFAEL" műintézet

Budapest, VII., Rákóczi-ut 24.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGÖNYCIM: Földbérlők 15:66.

GÉPOSZTÁLY:

Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötelekét stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:

Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.

Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. julius 11-én. — 28. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Sándor

László, az uj rendőrségi seprő, a legnépszerűbb, de a legnehezebb feladatnak a megoldásával akarja kezdeni főkapitányi működését: Budapest élelmiszerellátását akarja megjavitani.

Budapest élelmiszerellátása ma minden, csak nem fényes. Baj van bizony az ellátással, nehezen lehet hozzájutni valamihez és méregdrága minden élelmiszer. De a közönség ma már elfogulatlanul alkotja meg itéletét a mizériákról; a közönség ujságot olvas és Bécsben jár, meg Berlinben. A közönség ma már tudja, hogy aránylag kedvező a helyzete, mert a legminimálisabb élelmiszeradagokat drága pénzért ugyan, de megkapja. Ha Budapest helyzetét e tekintetben összehasonlitjuk a központi hatalmak többi nagyvárosainak helyzetével, akkor ez az összehasonlitás feltétlenül Budapest javára üt ki.

Mit látunk ma Budapesten? Látjuk, hogy a lisztellátás a jegyrendszer segitségével simán, akadálytalanul bonyolittatik le és hogy a legkritikusabb időben, az aratás és az uj termés között is, feltétlenül honorálják a liszt- és kenyérjegyeket. Ez nagy szó és talán ennél is nagyobb eredmény, hogy a zsirjegyeknek is teljes fedezetük van, mig a tejjegyek ellenében tejet lehet kapni, rizsből is jut valami szerény mennyiség, a cukorjegy sem értéktelen papir, a babjegy sem, a szappanjegy sem, a kávéjegy sem. A létminimum tehát biztositva van abban az értelemben, hogy az elsőrendü életszükségletet képező élelmicikkek rendelkezésére állanak — a legminimálisabb mennyiségben és a maximális áron — a közönségnek. Ez azonban éppen csak annyit jelent, hogy a főváros megtette a magáét, az éremnek a másik oldala az élelmiszerekhez való hozzájutásnak a lehetősége, vagy lehetetlensége. Itt aztán kevésbbé vigasztaló a helyzet, de hiszen ez már voltaképpen a policiális része az élelmiszerellátásnak és az e téren való segitség nemcsak népszerüségi kérdés, hanem egyenesen kötelessége a rendőrségnek. Sándor László nekivágott ennek a problémának, azonban némi naivitást árult el ezen a téren. Nem használ semmit sem a legnagyobb rend, a legszebb elméleti felosztás, ha nincsen elegendő készlet. Kolumbus tojása az a tétel, hogy bőségesen és igazságosan csak azt lehet felosztani, ami van. Klasszikus példát mondunk erre. Nemrégiben a Közélelmezési Hivatal öt métermázsa, vagyis ötszáz kilogramm sajtot utalt ki a főváros számára. A közélelmezési ügyosztály az élelmiszerüzletek és a tejcsarnokok utján akarta forgalomba hozni a sajtot, de Kürthy báró azt kivánta, hogy kétezer füszerest bizzanak meg ezzel. Mikor pedig felvilágositották arról, hogy ilymódon egynegyed kilogramm jutna csak egy-egy füszeresre, százra akarta redukálni a füszeresek számát. A közélelmezési ügyosztály felkérte a Magyar Füszerkereskedők Országos Egyesületének, mint a legnagyobb füszeresszervezetnek a vezetőit, arra, hogy jelöljék ki a száz füszerest. A válasz — és ez természetes — az volt, hogy ez lehetetlen dolog, nem lehet száz füszerest kedvezményben részesiteni és kétezret mellőzni.

Mi ebből a tanulság? — szaporitani kell a készleteket. Ha Sándor László erre megtanitja a fővárost, akkor menten átengedik neki a helyüket a főváros illetékes hivatalvezetői.

Fullánkok

A tarifarevizió

sok viszontagság és küzdelem után végre a közgyülés elé kerül. Három párt fog megütközni egymással; az egyik feltétel nélkül megszavazza a tarifareviziót, a másiknak nem kell a közlekedési adó, de nincs kifogása a revizió ellen, a harmadik elfogadja a közlekedési adót, de hallani sem akar tarifareviziórol. Nem félünk attól, hogy az összeütközés tragikus lesz. A téma annyira elcsépelt, az érvek és ellenérvek annyira ismertek, hogy itt jóformán fölösleges minden szó. Nem kételkedünk egyik tábornak a jóhiszeműségében sem és amilyen igaz, hogy a tarifarevizió nem más, mint tarifaemelés, éppen olyan helytálló az a szempont is, hogy a főváros háztartása nem nélkülözheti a tarifareviziból remélhető nagy nyereséget és hogy nem az a lényeg, hogy talán a Közuti sem jár rosszul és a Városi sem, hanem egyedül az az irányadó, hogy a főváros minden körülmények között rendezni tudja háztartását. Erről van szó, e fölött tessék szavazni.

Havass

Rezső bizottsági tag inditványt jegyzett be a legközelebbi közgyülésre. Az inditvány arról szól, hogy a főváros nyugdijasai is részesüljenek abban a háborus drágasági pótlékban, amelyet az aktiv tisztviselők és alkalmazottak élveznek. Ez az inditvány nem egyéb, mint a legelemibb emberiességnek a követelménye. Mert valóban még elgondolni is rettenetes, hogy a becsülettel folytatott pályának a végén, a csendes és derüs aggkornak az éveiben nélkülözni kénytelenek a főváros volt tisztviselői. Csalatkoztak számitásukban; dolgoztak 35—40 éven át és azt hitték, hogy ha biztositják is maguk számára a nyugdijat, akkor ezzel biztositották a megélhetésüket. A háboru irtózatos sebet ütött ezeken az öreg, érdemes embereken. Ezt a sebet a főváros nem hagyhatja vérezni.

Hadikonyhát

nyit a főváros, nem is egyet, hanem egyszerre többet. Ez nagyon helyes, nagyon becsületes dolog, de miért oly későn? . . . Nem a fővárost illeti ez a szemrehányás, hanem az elmult kormányt, amelynek nem volt érzéke az ilyesmi iránt. Bécsben százmilliókat bocsájtottak az illetékesek rendelkezésére, abból a célból, hogy a szegény néprétegeknek, a polgári elemeknek olcsó kosztot adhassanak. Nálunk abban merült ki az élelmezési szociálpolitika, hogy bármit tervezett a főváros, gáncsot vetettek a kormány emberei és szidalom meg gúny volt az osztályrészük azoknak, akik komoly igyekezettel akartak segiteni a bajokon. Pénzt vagy élelmiszert, azt nem adtak, ellenben megkövetelték, hogy minden terhet a főváros vállaljon magára. Ugy mondják, alapos rendszerváltozás megy most végbe. Ha ez igaz, ugy elsősorban Budapest érdemli meg, hogy vele szemben megváltoztassák a gőgös lenézés és a fukarság rendszerét.

Az árverési csarnok terve

Hatósági személyek az aukciókon

Pár hónap előtt tartották meg Budapesten a Holitscher-aukciót, amelynek volt egy olyan szenzációja is, amit nem lehet müvészeti eseménynek mondani. Ez pedig az volt, hogy az egész időn át jelen volt az aukción a VII. kerületi előljáróság képviseletében egy egyszerü számtiszt, aki a hasonló természetü aukciókon és árveréseken *először szerepelt, mint hatósági személy*. A hatósági személy különben, aki később a Szent György-céh aukcióját is végigülte, egyáltalán nem lépett a tevékenység mezejére, pusztán felügyelt, jegyzeteket csinált és gondosan feljegyezte azoknak nevét, kiknek ezreket, tizezreket, sőt százezreket volt módjukban egy-egy müvészi tárgyért kiadni. Az ötlet akárkié volt, kitünőnek bizonyult; a hadimilliomosokat sehol sem lehet könnyebben fülönfogni, mint az ilyen helyen, ahol divatos dolog néhány tizezer koronát otthagyni. A suvixügynökből lett hadimilliomos is tudja, hogy az ilyen alkalmat, mint a Holitscher-aukció, nem lehet kihagyni és egy régi kávéscsészéért, amelynek szépségeit egyáltalán nem tudja értékelni, gyönyörrel kell kifizetni tizezer koronát. Reméljük, nem fogja meglepni a hadimilliomos urakat, ha a hadinyereségadó kivetésénél váratlanul a fejükre olvassák azokat a mütárgyakért kiadott hatalmas összegeket, amelyekből mindenesetre következtetést lehet levonni anyagi viszonyaikra.

A hatósági személyeknek a hasonló természetü árverésekeu való megjelenése azonban egy másik okból még fontosabb. Abból az okból tudniillik, hogy eddig ezeken egyáltalán nem vettek részt. Miért nem? — erre hiányzik a felelet. A hatósági ellenőrzés hiányát most végre fölfedezték és ahogy ugy pótolták. Az akciónak azonban nem szabad ezen a ponton megállania, hanem folytatódnia kell abban az irányban, amelyet annak számára már évek előtt kijelöltek.

Ez az út pedig *az árverési csarnok épitése*, amelynek kérdését — ugy halljuk — *Vita* Emil dr. tanácsnok, a közgazdasági ügyosztály vezetője, ismét napirendre akarja hozni. Az ellenőrzés hiánya szinte máról-holnapra megszünik, ha az árverési csarnok megépül. Az árverési csarnok természetesen a főváros tulajdona lesz és a főváros a megfelelő béreket be fogja kasszálni az árvereztetőktől, ugy, hogy ezen az uton esetleg komolyabb jövedelemre is lehet számitani. Mindenesetre megszünik azonban az az istenkegyelméből való állapot, amelyben eddig részünk volt, s amely szerint a hatósági ellenőrzés nélkül való árverések igen furcsa intézménynek bizonyultak.

A fővárosról azonban elhárul az ódium, mert a tanács az árverési csarnok épitésére már négy esztendő előtt megkérte és megkapta a koncessziót. Hogy azóta mi történt, nem tudjuk, az ügy azonban mindenesetre pihent, sőt penészedett. Lehet, hogy az épitkezések szünetelése volt az oka a késedelemnek, de valószinü, hogy egyelőre még több közbeneső akadály is van, amelyeken minden áron keresztül kell törni. Bécsnek egyébként már nagyon régen meg van a maga hatósági árverési csarnoka, ahol még a zálogházakból ki nem váltott tárgyakat is elárverezik. A bécsi intézményt Dorotheumnak hivják és kitünően müködik.

Sürgős a zsirellátás megoldása

A kormány feladata. — Kukoricabeszerzés. — A házi hizlalás megkönnyitése. — A főváros ellátása. A maximális árak revíziója.

Felesleges az uj sertés-elosztó iroda

Bár a kormányrendeletek hetenként csak egy zsirtalan napot irnak elő, alig van Budapesten háztartás, amelyben a rendelkezést ilyen formájában betartanák, sőt, tulságosan is megtartják, mert egy héten nem egy, hanem gyakran hét a zsirtalan nap. Tagadhatatlan ugyanis, hogy a zsirral való ellátás meglehetősen nehezen megy. Ennek eredendő okait kutatni nem vezetne célhoz e helyen, minthogy vissza kellene vezetnünk az okok és okozatok láncát a rossz takarmánytermésen át az időjárásig, leszögezhetjük azonban, hogy a polgári zsirszükséglet ellátása igen nagy nehézségekbe ütközött eddig és bizonyára ezután is, s csak az ellátást intéző tényezőknek köszönhető, hogy komolyabb bajok nem következtek be.

Mégis némi komplikációk állottak be ezen a téren, az érdekeltek egy része ugyanis anyagilag megröviditve érezte magát a zsirelosztás eddigi módja mellett és minden követ megmozgatott abban az irányban, hogy szakitsanak az eddigi rendszerrel és bizzák a zsirral és sertéshussal való ellátást egy ujonnan felállitandó szervezetre. Az érdekeltség ez igyekezete eddig mitsem eredményezett, s bár a jövő zsirellátásának megszervezését az eddiginél szélesebb alapon megkezdték, megtartották az eddigi, mindenben kipróbált és megfelelő szervezetet. Az eddigi módot több kisebb jelentőségü részletében megváltoztatták és még ezután is szándékoznak néhány ujitást behozni, de ezek egytől-egyig olyan természetüek, amelyek a jövő zsirellátásának biztositására valók.

Ez ujitásokkal kapcsolatosan a jövő évi zsirellátás szervezésére vonatkozóan kérdést intéztünk az *Országos Sertéskereskedelmi Egyesülethez*, ahol az egyesület titkárától, dr. *Pártos* Szilárdtól a következő felvilágositást kaptuk:

Hizlalás a saját szükségletre.

— A multak tapasztalatai és a mai, meglehetősen zsirinséges napok arról győznek meg bennünket, hogy a lehető legsürgősebben kell foglalkozni a zsirellátás biztositásának kérdésével és az a véleményünk, hogy ennek megoldása a kormány egyik legfontosabb és legsürgősebb feladatai közé tartozik. Éppen ezért az Országos Sertéskereskedelmi Egyesület szükségesnek tartotta legutóbbi választmányi ülésein részletesen foglalkozni azokkal a javaslatokkal, amelyek a sertés-kérdés rendezése és jövő zsirellátásunk biztositása érdekében mulhatatlanul szükségeseknek látszanak, s amelyeket alkalmasaknak vélünk a helyzet szanálására.

— Javaslataink abból indulnak ki, hogy a gazdasági célokra és házi szükségletre való sertéshizlalás továbbra is fentartandó volna. Szükséges azonban egy norma felállitása, amely pontosan megállapitaná, hogy a gazda, földjének és családszemélyzetének számához képest, hány sertést hizlalhat gazdasági céljaira. Házi szükségletre négy darab sertés volna hizlalható; ezzel lehetővé volna téve a kisembereknek is a hizlalás, amely a hizókontingens igen jelentékeny részét teszi ki. De itt majd még az a kérdés is rendezésre vár, hogy a négy darabos sertéstételek szabad forgalom tárgyát képezhetik-e, vagy ezek is csak az Országos Közélelmezési Hivatal részére adandók át?

Hizlalási engedély és kukoricabeszerzés.

A tengerivásárlási engedély kudarca.

— Ami most már a hizlalók takarmány-ellátását és ezzel magának a hizlalás folytathatásának kérdését illeti, fentartandó és teljességében keresztülviendő volna a mult év szeptember 15-ikén megjelent kormányrendelet, vagyis csak a törvényhatóság első tisztviselője által kiadandó hizlalási engedély alapján szabadna hizlalni és az ilyen hizlalási engedély alapján hizlalt sertések az engedély kiadásával egyidejüleg azután is az Országos Közélelmezési Hivatalnak köttetnének le. A fontos azonban az, hogy csak azok kapjanak hizlalási engedélyt, akik arra feltétlenül jogosultak és csak olyan mértékben, amilyen mértékben a hizlalás céljaira tényleg rendelkezésre álló tengerimennyiség a hizlalást lehetővé teszi. A tengerivásárlási engedélyek rendszerével teljesen szakitani kell, miután az engedélyek értéktelen papirosnak bizonyultak és azokkal kukoricát senki sem vásárolhatott. Azonban gondoskodni kell arról, hogy a hizlalási engedélylyel rendelkező ipari hizlalók ellátása a tengerinek kiutalása által a Hadi Termény r.-t. utján biztosittassék. Amennyire csak a terméseredmények megengedik, igy kellene kiutalás utján gondoskodni a hizlalók árpa- és korpaellátásáról is.

A hizlalás központi ellenőrzése.

— Árpát a hizlalóknak! —

— Visszatérve még egyszer a hizlalási engedélyekre: e hizlalási engedélyeket eddig a törvényhatóságok első tisztviselője adta ki. Megnyugtatóbb volna az érdekeltségre, ha a hizlalási engedélyeket is vagy maga az Országos Közélelmezési Hivatal adná meg, vagy ha a kiadás felett a törvényhatóság első tisztviselője is dönt, határozata ellen az Országos Közélelmezési Hivatalhoz feljebbvitelnek volna helye. A hizlalás lehetőségének legfőbb garanciáját ugyanis abban látnánk, ha ugy a hizlalási engedélyek igazságos kiadásának ellenőrzése, mint a tengeri-készleteknek az ipari hizlalások részére való arányos kiutalása és a Közélelmezési Hivatal részére való sertés-szerződések lekötése az Országos Közélelmezési Hivatalra bizatnék, vagyis oly szervre, amely a hizlalás körül felmerülő összes feladatokat egységesen és központilag oldaná meg, ugy hogy a hizlalás egész folyamata, kezdve az engedély kiadásától és ellenőrzésétől és végződve a hizott sertések központi kiutalásán, egy kézben volna összpontositva. Ezek a központositó rendelkezések nagyjából már a mult évben is fennállottak, csak a különböző intézkedések nem állottak egymással összhangban, nem voltak végiggondolva és végig keresztülvive.

— Szükséges, hogy a hizlalási engedélyek successive adassanak ki, tehát nem egy bizonyos meghatározott időponttól kezdve, és igen kivánatos, hogy ha egyáltalában számbavehető mennyiségü árpánk lesz, ennek egy része feltétlenül a hizlalás céljaira legyen lefoglalható. Amennyiben a sertésellátás központositása az Országos Közélelmezési Hivatal szervének, a H. T. keretében történnék meg, nagyon célszerü volna, ha a sertésellátás e munkájának lebonyolitására a szakértelemmel és begyakorolt adminisztrációs szervezettel rendelkező Ferencvárosi sertésbizományosi kart felhasználnák.

A zsir- és szalonna-árak revíziója.

— Katonai ellátás és kivitel. —

— Szükségesnek véljük még a jelenleg érvényben levő maximális sertészsir- és szalonnaárak beható revízióját, amely a ma fennálló nagy aránytalanságokat megszüntetné s olyan maximális árakat hozna létre, amelyek a tényleges viszonyokkal összhangban vannak, betarthatók és a termelést is lehetővé teszik. Igen fontos a polgári és katonai sertések ellátása közötti viszony rendezése is, valamint az ausztriai sertésszükségletnek is ezután központilag történő kiutalás által való kielégitése. A sertések szállitásának engedélyhez való kötése továbbra is érvényben tartandó volna, mert ez hathatós eszköznek bizonyult a különböző visszaélések ellen. Nagyon kivánatos, hogy e sertésszállitási engedélyek lebonyolitása azután is azzal a gyorsasággal és bürokrata-mentességgel történnék, amint azt ma a hadügyminiszterium sertésátvételi bizottsága végzi.

Eső-jeremiádák.

Változik a beszélgetés divatja is. 1914. telén egyebet sem hallott az ember korzón, kávéházban, mint azt az akkor félelmetesen hangzó szót, hogy Kárpátok. Volt egy keserves hónap, amikor minden iskolás gyerek azt hajtogatta, minden veréb ezt csiripelte, hogy Przemysl. Eljött a divatja Gorlicenek, a tengeralattjárónak, Isonzónak, Lucknak is. Ma az esőnek van a divatja.

Budai korcsmákban felállanak az emberek az asztaltól és nézik a fellegeket. A dunaparti flirtelők szerelmi vallomás közben epekedve susogják: . . . az eső . . . az eső . . . Kis gyerekek haragosan kiabálták: „már megint nem esik" és a lóversenytér nagy futamainál az izgalom extázisa hevében elkiáltja magát valaki: jön a felhő, s erre mindenki az eget drukkolja — Taral helyett.

Nem lesz takarmány, elsül a kukorica, kicsi a buza kalásza . . . vitázzák olyanok, akik a takarmányfélék közül legfeljebb az uborkasalátát ismerik személyesen, a kukoricát csak papirformában, s a kalászt a Steinhardt „népdalaiból". Helyenkint csapadék", „negyven milliméteres átázás", „esőnyom" és a többi mükifejezés ugy cikkázik a kávéházak márványasztalainál, a höségtől repedező aszfalton és a Berlini kertben, mintha egyebet sem tanultunk volna, csak meteorologiát, s a legkedvesebb irodalmi studiumunk a sürgöny-prognózis volna.

A gazdák telesirják ismét a világot, a pesszimizmus csökönyös veteránjai megint elveszejtik országunkat. Éhen fogunk halni, még a patkányokra és a fürészpor-lisztre is sor kerül — mondják. Oda se neki! Sirjanak a kishitüek.

*

A legősibb eső-anekdóták kelnek ki sirjukból s hadiékitményes applikálással eget kérnek. Mutogatják a pelsőci polgármestert, aki végre is megszánta a népet és elhatározta, hogy ő bizony teremt esőt, azért podesztája, lordmajorja Pelsőcnek.

— Fogjatok be az uj hintóba, huzzátok fel a vadonatuj szerszámot, én is felveszem a gálaruhám. Mert amilyen peches ember vagyok, ha én igy kiöltözöm, meg is ázom.

Elindult hát igy a hatodik határba. Ahogy az ég meglátta az uj hintót, uj szerszámot, gálaruhát, menten meg is ereszté csatornáit. Olyan zivatar kerekedett, hogy pocsékká ázott az uj hintó, rongygyá málott az uj szerszám és alsóruha vállott a gála-öltönyből.

Boldogan hajtatott haza a podeszta. Ahogy elérte városa határát, látja ám, hogy nyoma sem volt itt az esőnek.

— Kaptatok-e esőt? — kérdezi.

— Egy szikrát se, uram.

— Ejnye, kutyateremtette, mindenem tönkrement és az esőt mégis idegenbe csalta a pechem.

*

A Gundelben vacsorázunk. A szomszédasztalnál Samu bácsi, a hires alföldi milliomos nagybirtokos soktagu családjával. Fél libákat rendelnek, pezsgővel öblögetik le.

— Mi esett Samu bácsiba, hogy ilyen költekező lett? Nem szokott ő forintokat se herdálni, s most egyszerre százasokat libázik és pezsgőzik el.

A fejemre ütök. Értem már.

— Az eső! — Mondom.

— Miféle eső?

— A délelőtti.

— Hát aztán?

— Samu bácsinak legalább egy negyedmilliót jelentett ez az eső. Arra libáztatja a családot.

De mire libázunk mi? A mi aszfaltunk ugyan nem csirázik semmit sem, hiába üvöltjük az esőt, dühöngünk, hogy nem ázunk agyon és vagyunk boldogok, ha a zivatar pocsékká veri egyetlen nyári ruhánkat.

*

Zokognak a gazdák. Amennyi könnyet elsirtak, hogy nem esik, annyi „csapadékkal" ugyan el lehetett volna látni az egész nagy magyar alföldet Jajonganak és éhenhalással fenyegetnek. Semmi sincs. Takarmány sincs. Gabona sincs. Kukorica sincs. Gyümölcs sincs. Bor sem lesz.

Már május végén azt rebesgették vésztjósló arccal:

— Harminc százalék kár. Ha mához egy hétig nem esik, elpusztul minden.

Nem esett. Arra junius elején ránk törtek:

— Negyven százalék kár. Ha egy hétig nem esik, elpusztul minden.

Csak nem esett még junius közepén sem, akkor bunkós bottal jöttek nekünk:

— Hatvan százalék kár. Ha egy hétig nem esik, elpusztul minden.

S nem esett, nem esett. Hiába adtak a gazdák még egy hetet, majd még egyet rá, hiába szállott fel a kár hetven, nyolcvan, kilencven, söt utóbb egy ezred hiányában, száz százalékra. Nem esett, ma sem esik.

Jöttek a Nóé bárkájának galambjai. Az egyik a Dunántul utazott, s látta, hogy nincs szem a kalászban. A másik a Bácskában járt, s látta, hogy lekaszálják takarmánynak a tengerit. A harmadik az Alföldön járt, s látta, hogy ott hagyja lábon a gazda a rozsot, mert nem érdemes lekaszálni. Sem szalmája, sem kalásza.

A főváros zsirellátása.

— Nem kell uj sertés-elosztó iroda. —

— Meggyőződésünk, hogy propoziciónk megvalósitása teljesen biztositaná a főváros zsirellátását is. Egyrészt szabályszerü engedély alapján maga a főváros is hizlalhat (mint eddig), másrészt azonban az Országos Közélelmezési Hivatalnak — miután a központositás révén az ország egész hizóállományával rendelkeznék — módjában áll majd a tővárost — kiutalás utján — annyi sertéssel ellátni, amennyire csak Budapestnek szüksége van. E munkába, lehetőleg, a budapesti hentesek is bevonandók volnának.

— Végül reflektálunk egy lapközleményre, amely már bevégzett tényként állitja be egy ugynevezett sertéselosztó-iroda létesitését. Véleményünk szerint, egy ilyen iroda létesitésének semmi értelme nincsen, mert hiszen ma két szerv is van, mely a maga módja szerint és eszközeivel a sertésellátást központositja. Az egyik az Országos Közélelmezési Hivatal, a másik pedig a cs. és kir. hadügyminiszterium sertésátvételi bizottsága. Az érdekeltségnek is az az óhaja, hogy az egész sertésellátás szervezése egy kézbe kerüljön, de mikor ez az egy kéz az Országos Közélelmezési Hivatalban már tényleg fennáll, teljesen indokolatlan sertéselosztó-iroda cimén egy ellenközpontot létesiteni. Mert ha sikerül a hizlalás egész folyamatát az Országos Közélelmezési Hivatal keretében összpontositani, akkor a hivatal ugyanazt a célt fogja elérni, amelyet a budapesti hentesek a sertéselosztó-iroda felállitásával kivánnak biztositani. Az Országos Közélelmezési Hivatal a sertésellátást már eddig is meglehetősen központositotta, de ha az egész vonalon hatályt szerez az emlitett tavalyi rendeletnek, kétségtelen, hogy a fogyasztópiacnak a sertésellátása az eddiginél zavartalanabbul és egyenletesebben fog megtörténni a sertések központi kiutalása által. S miután az Országos Közélelmezési Hivatal a sertések szétosztását is végzi, e szempontból sincsen a sertéselosztó-irodára szükség.

Bemutatkozott az uj főkapitány

Sándor László első debutje a városházán

Sándor László rendőrtanácsos, a főkapitányság uj vezetője hétfőn délelőtt foglalta el a közigazgatási bizottságban Boda Dezső dr. helyét. A főkapitányság vezetőjét — egyelőre ez a hivatalos cime Sándor Lászlónak — szimpátiával és barátsággal fogadták a bizottságban s az általános szimpátia csak fokozódott, amikor Sándor László valóságos programmot adott a közigazgatási bizottság tagjai előtt. Meggondoltan, érdekes székelyes hangsulyozással beszélt és amit mondott : nagy helyeslést váltott ki a bizottság tagjaiból. Amikor a rend, a személy- és vagyonbiztosság föltétlen megóvását hangoztatta, Ehrlich G. Gusztáv megelégedetten helyeselt, amikor pedig a rendőrlegénység és a detektivtestület helyzetének megjavitását igérte, Feleki Béla bólogatott helyeslően. Alig volt egyetlen tagja is a bizottságnak, aki ne talált volna valami külön helyeselni valót Sándor László programmjában és igen jó hatást tett az a kijelentése, hogy elődének, Boda Dezső dr.-nak nyomdokain kiván haladni.

Persze, kicsit kétkedve, de a legnagyobb jóakarattal hallgatták, amikor azt hangoztatta, hogy a polgárság a legnagyobb bizalommal lehet a rendőrséghez, mert méltányosságot, sőt jóságot fog ott tapasztalni — és voltak, akik meg is jegyezték :

— Csak lássuk már azt a méltányosságot. A jóságot, azt el is engedjük.

Természetesen, mindenkinek jól esett ez a kis tulzás, amelyet csakugyan meg lehet engedni az uj főkapitánynak, aki még hozzá csak várományosa ennek az állásnak. Amikor befejezte a beszédét s köszönetet mondott Bárczy polgármesternek valóban meleg és közvetlen szavaiért, minden oldalról barátságos szeretettel köszöntötték Sándor Lászlót. Látszott az arcán, milyen jól esik neki a közigazgatási bizottság előlegezett bizalma, mert végig mosolygós maradt, még akkor is, amikor a legunalmasabb referádákat kellett végighallgatnia. Most már aztán csak az a fontos, hogy ez a jóakaratu, boldog mosolygás akkor is megmaradjon az uj főkapitány arcán, amikor nem a főváros vezetőire és a közigazgatási bizottság tagjaira, hanem — a polgárságra tekint . . .

És csodák-csodája. Van buza. Van árpa, van rozs, van krumpli, lesz tengeri, még takarmány is lesz.

Csoda történt. Bizonyosan a jó Isten a gazdák könnyeivel áztatta a jó, a magyar földet, s zivatar helyett a pesszimisták jajongás-orkánjával öntözte meg.

*

Megint ugy lesz, mint mindig. A gazdák csak sirnak, s az ő derék, becsületes magyar földjük kiadja az áldását. Tőle ugyan jeremiádázhatnak gazduramék, rájuk sem hederit s neghözza, mint minden évben, az áldását. S a szegény gazdák, akik kihiztak, mint a hizódisznó, felvetődtek a pénztől a termés után siró szemmel, kétségbeesett arccal, panaszos szóval fogják dugdosni megint a bankokba a milliókat.

Mert akkor is sirni fognak, s ismét, — mint azóta mindig, — megismétlődik a Deák-anekdóta. (Ez már igazán veterán, három háborut átkapitulált és hadiékitményes ám!)

— Milyen volt a termés, gazduram?

— Jaj, ne is kérdezze!

— Miért, nem termett elég buza?

— Az éppen termett.

— Hát talán rossz volt az árpa?

— No, azt nem mondhatnám.

— Vagy talán a rozs?

— Az is volt jócskán.

— A kukorica?

— Arra sem lehet panasz.

— Hát akkor mi a baj mégis?

— Nagy baj van, uram. Ránk mérte az Isten a csapást: elfagyott — a mák!

Kun Andor.

Szakvélemények az uj városházáról

Nyilatkozatok a költségekről, az elhelyezésről, a müvészi és a gyakorlati szempontokról

A főváros pénzügyi bizottságának azon az ülésén, amelyen az 1917 évi költségelőirányzatot tárgyalták, Feleki Béla bizottsági tag azt inditványozta, hogy a háboru utáni, átmeneti időszak előkészitésére küldjön ki a közgyülés egy bizottságot, amelynek az volna a feladata, hogy nagyszabásu beruházási programmot dolgozzon ki és különösen az épitőipari tevékenységre alkalmat nyujtó tervekről gondoskodjék. Azok között a tervek között, amelyek régóta vajudnak már, első helyen áll az uj városháza és ezzel kapcsolatban az Erzsébet-sugárut létesitése. A hatalmas koncepció megvalósitása szorosan bekapcsolódik az átmeneti időszak munkaprogrammjába, mert az uj városháza és a sugárut épitése egyszeriben óriási lendületet adna a főváros iparának, kereskedelmének, hosszu időre munkaalkalmat biztositana a frontról hazatérő katonáknak és a lakásviszonyok nyomorúságát is jelentékenyen enyhitené.

A tanács tudvalévőleg szakértő bizottságot küldött ki az uj városháza tervpályázatának előkészitésére. A bizottság elnöke Bárczy István polgármester, tagjai: Harrer Ferenc és Krátky János tanácsnokok, Alpár Ignác, Freund Vilmos, Hauszmann Alajos, Hikisch Rezső, Sváb Gyula, Lajta Béla, Kertész K. Róbert, Korb Flóris, Pecz Samu és Schulek Frigyes épitészek, Pucher István és Wellisch Alfréd bizottsági tagok, Lyka Károly képzőmüvészeti szakértő és Kabdebó Gyula müszaki tanácsos. Ez a bizottság most kezdte meg müködését és az első kérdés, amelyet el kell döntenie, az lesz: hová kerüljön az uj városháza? A korábbi tervekből négyféle kombináció bontakozott ki erre vonatkozólag. Az egyik alternativa szerint az uj városháza a mostani helyén épülne fel és kapcsolatban volna az Erzsébet-sugáruttal, amely a városháza előtt létesitendő parkos térségtől indulna ki; a másik kombináció az, hogy az uj városháza az Erzsébet-térre kerüljön; a harmadik terv propagálói azt kivánják, hogy az uj városháza az Erzsébet-tér és a Vilmos császár-körut között párhuzamosan épült házaknak a helyét foglalja el és két oldalról a Fürdő-utca és a Deák Ferenc-tér szabja meg a kiszemelt telek határát; a negyedik terv szerint az uj városháza a főváros tulajdonában lévő Károly-körut 15. számu ház és a kisajátitandó Orczy-ház helyén épülne. Az uj városházáról és a vele kapcsolatos problémákról megkérdeztük Bakos János miniszteri tanácsost, a közmunkatanács müszaki osztályának vezetőjét, Hauszmann Alajos müegyetemi tanárt, Hoepfner Guidó és Lajta Béla müépitészeket. A nyilatkozatokat a következőkben ismertetjük:

Bakos János,

miniszteri tanácsos, a közmunkatanács müszaki osztályának vezetője:

— Ugy az uj városháza, mint az Erzsébetvárosrész sugárutja *aktuális*, most annál is inkább, hogy a győzelmesen befejezett háboru után csak a katonák pihenjenek babérjaikon, mig a polgári erő a városépités terén is kell, hogy megkezdje, illetve folytassa munkálkodását. Az uj városházának természetes helye *a város központja* (Belváros) vagy annak közvetlen környéke. Az uj városházának okvetlen kapcsolatban *nem kell lenni* a sugárutlal. *Hazai nyilt pályázat kiirását* tartom helyesnek.

Hauszmann Alajos

udvari tanácsos, müegyetemi tanár, müépitész:

— Jelenleg csak azt tartom aktuálisnak, hogy az uj városháza épitésének elhelyezésére kijelölt terület ujból *revizió* alá vétessék és az avval kapcsolatos szabályozás végleges megállapitása után, az épitési programm alapján tervpályázat irassék ki és pedig csak *tervvázlatokra, nyilt verseny alakjában*, a magyar épitőmüvészek között. A pályázat eredményéhez képest a legjobb vázlatok szerzői között szükebbkörü végleges verseny volna rendezendő. Azt hiszem, hogy a városház épitésének előkészitésére kiküldött bizottság első sorban ezen kérdésekkel fog foglalkozni.

— Vajjon a világháboru és annak következményei mennyiben fogják befolyásolni ugy ezt az ügyet, mint számos egyéb fővárosi feladat végrehajtását, — hogy mikor fog épülhetni a városháza, mennyibe fog az annak idején kerülni, ki tudná azt a mai viszonyok között megitélni?

Hoepfner Guido,

müépitész, fővárosi bizottsági tag:

A városháza *épitése* nem sürgös. Mostani elhelyezése a régi Károly-kaszárnyában, semmiesetre sem megfelelő, de figyelembe véve a mostani viszonyokat és a megoldásra váró sok egyéb sürgősebb és fontosabb feladatot, legalább is türhetőnek nevezhető. Megépitésének kérdése tehát normálisabb időkre halasztandó. Másképen birálandó el azonban az uj városháza *elhelyezésének* kérdése. Ez tényleg aktuális, sőt sürgős is. Még pedig nemcsak azért, hogy annak helye megállapittassék és rezerváltassék, hanem még inkább hogy környékének végleges szabályozása is megállapittassék, nehogy annak hiánya esetleges épitkezéseknek utját állja.. Az uj városháza legtermészetesebb, önként kinálkozó, legmegfelelőbb és legszebb helye az *Erzsébet-tér nyugati oldala*, természetesen olykép, hogy az Erzsébet-tér és Vilmos császár-út közötti régi háztömb lebontva, az Erzsébet-tér a Vilmos császár-út felé teljesen megnyittassék. Ezáltal a városház homlokzata az Andrássy-út és Károly-körút tengelyeibe kerülne, előtte akkora tér nyilnék meg (cc. 200 méter széles és 200 méter mély) mely a Deák-térrel egyesülve, a főváros legnagyobb terével, a Tisza Kálmán-térrel vetekednék nagyságban, formailag pedig nagyszabásu, festői és minden részében változatos képet mutatna. E tér szobrok elhelyezésére is számtalan alkalmat nyujtana és közepén, a városháza tengelyében I. Ferenc József lovasszobra találhatna méltó elhelyezést, mely ugy a Károly-körutról, valamint az Andrássy-útról is már messziről láthatóvá válnék. A városháza ilynemü szituálása megoldja egyuttal az Andrássy-út város felőli befejezésének évtizedek óta vajudó problémáját, még pedig az Andrássy-út koncepciójához és méreteihez mél-

tóan, nagyszabásuan. Az Andrássy-út egyik vége a millenáris emlék a városligettel, másik vége egy nagy tér a városházával és I. Ferenc József lovasszobrával lenne. Ez a nagy tér kellemesen megszakitaná egyuttal a nyugati pályaudvartól a Ferenc József-hidig vonuló hosszu, csaknem egyenlő szélességben és azért monoton ugynevezett „országutat" is. Az Erzsébet-tér eddig körülfalazott, megrekedt levegője egyesülne, fölfrissülne az ott összefutó nagy utak levegőjével, a „város tüdejét" képezné. A Lipótvárost, s vele együtt annak nagykereskedelmét szorosabb kapcsolatba hozná a belvárossal és annak detail-kereskedelmével. A mai városház holt területe pedig belekapcsoltatnék a belváros legértékesebb és legélénkebb üzleti részébe, azaz azzal meggyarapodnék.

— Az épités tartamára a városi adminisztráció megmaradhatna mai helyén, mig az uj városháza teljesen elkészült, sőt az Erzsébet-tér és Vilmos császár-út közötti háztömb is ott maradhatna és jövedelmezhetne utolsó pillanatig.

— Ugy hallom, hogy cca. 5 és fél ezer négyszögöl épitési telekre van szükség. Ez pedig könnyen elérhető azáltal, ha az Erzsébet-tér déli oldalán a Miatyánk- és Bécsi-utcák közti és az északi oldalán a Bálvány- és Sas-utcák közötti rész a Mérleg-utca meghosszabbitásáig csatoltatik hozzá. Csupa régi, lebontásra érett házak, s az igy nyert épitési telek (az Erzsébet-tér 3000 négyszögölével együtt) 5400 négyszögöl nagy. Ha több kell, bővithető még a Zrinyi-utcáig vagy bármely más irányban.

Költségek:

1. Az Erzsébet-tér és Vilmos császár-ut közötti cca 3000 négyszögöl nagyságu régi háztömb kisajátitási költsége	á 3000 K	9 millió K
2. A Miatyánk- és Bécsi-utcák közötti cca 1200 négyszögöl nagyságu régi háztömb kisajátitási költsége	á 2500 K	3 millió K
3. A Sas- és Bálvány-utcák közötti cca 1200 négyszögöl nagyságu régi háztömb kisajátitási költsége	á 2500 K	3 millió K
Összes költségek		15 millió K

Ezzel szemben a bevételek:

1. A mai városháza összesen cca 11.000 négyszögöl területéből, az utcák és kisebb terek levonása után fenmaradó cca 7200 négyszögöl értékesitéséből bevételezhető	á 3000 K	21.6 millió K
A bevétel összesen		21.6 millió K

Vagyis a városházának az Erzsébet-térre való helyezése nemcsak hogy költséget nem okoz, de cca 6.6 millió kor. nyereséggel jár!

A mai helyén való elhelyezése esetében pedig

a költségek:

1. épitési területnek és előtérnek a mai teljes területre lévén szüksége, annak értéke, mint előbb kalkulálva	*21.6 millió K*
	költség: 21.6 millió K
bevétel: semmi!	

azaz 21.6 millió korona költséget jelent, vagyis (eltekintve a többszöri hurcolkodás többköltségétől és az épitkezés alatti provizórikus bérlemények tetemes költségeitől), *az Erzsébet-téren való elhelyezés által elért nyereséggel szemben, a főváros vagyoni mérlegét legalább kerek 28 millió koronával terhelné!*

— Az uj városháza épitési, eszmei, vázlatterveinek megszerzésére okvetlenül nyilt pályázat irandó ki. Analogiákból következtetve és normális időket feltételezve, az uj városháza épitési költségeit 25—35 milió koronára becsülöm.

Az uj városháza terveinek előkészitő munkálataira nézve megkérdeztük

Lajta Béla

müépitészt is, aki már évek óta behatóan foglalkozik az uj városháza terveivel és erről több tervet is készitett. Lajta Béla a „Fővárosi Hirlap" munkatársának a következőket mondotta:

— Az eddigi tanácskozásokon csak nagy általánosságban volt szó a tervekről, főként azonban arról, hogy melyik telek legyen az, amelyen az uj városházát felépitik. Abban állapodtunk meg, hogy a városházi épitkezési bizottság tagjai tanulmányozni fogják a terveket és majd később, a tervek alapos megismerése után fogunk érdemben is foglalkozni a tervekkel. Magam is hozzászóltam a kérdéshez és az utolsó tanácskozások során kijelentettem, hogy nemcsak az elhelyezési terveket kell látnunk, hanem tudnunk kell megközelitő pontossággal, hogy mi legyen a városházán, nehogy azután később több csoportban legyünk kénytelenek az előre nem látottakat elhelyezni. Nem lehet most még véglegesen tudni, hogy milyen és mekkora telken épül a városház, milyen magas, nagy lesz és milyen a környezete, megvilágitása, elhelyezése, már pedig mindezek nélkül nem lehet tudni, vajjon összhangban lesz-e az uj városháza a környezettel, avagy egyáltalában bele fog-e illeni. Hogy a nagy kép, amelyet a tömegh atással el akarunk érni, miként hat távolról... s még sok más egyébről lehetne beszélni, de csak akkor, ha majd az elhelyezés kérdése véglegesen eldől.

— Ha az Andrássy-út torkolatához teszik, akkor a teret kell szabályozni, ha az Erzsébet-térre, akkor a Bazilika előtti térre, — hogy a két épület kellőképen érvényesüljön és egymás hatását emelje, — loggiákat kell épiteni. Az árkádok alatt üzleteket elhelyezni és a kérdést körülbelül ugy megoldani, amint azt egy tervezetemben néhány év előtt már megtettem.

— Az uj városháza terveiről beszélni — részletesen és kimeritően, — addig korai, mig a legelemibb és elsőnek felmerülő kérdések megoldva nincsenek. Ez azonban már a legközelebbre várható.

Száz uj hirdető-oszlop.

Elégia a csirizről.

A főváros hirdetővállalata keveset beszéltet magáról. Azok közé az üzletek közé tartozik, amelyek akkor is mennek, ha keresztbe-szalmát sem tesznek az érdekükben. Ujabban aztán olyan vádak is emlegettek, hogy a hirdetővállalat szem előtt tartva ezt a lehetőséget, éppenséggel nem is igyekszik üzletkörét bővíteni. Ugy mondják tulságosan bürokratikus az intézmény, amely megvárja, amig helyébe hozzák az üzletet, pontos könyveléssel bevezeti a tételeket, de maga üzlet után nem megy, külföld felé nem terjeszkedik. Ha a vállalat letenne bürokratikus szervezetéről, jövedelmét lényegesen szaporitani tudná.

A vádakkal szemben illetékes helyen a következő felvilágositásokat kaptuk:

— Azok, akik ezekkel a vádakkal élnek, semmiesetre sem vetnek számot azzal, hogy a világháboru harmadik évében élünk és a hirdetővállalatnál nem abban van a hiány, hogy nincs meg a kellő üzleti szellem. Ellenkezőleg, nem tudunk eleget tenni az igy érkező megrendeléseknek sem, mert nincs elegendő kiragasztási területünk. Másfelől viszont a kiragasztási árak nincsenek arányban a szükséges anyaggal és a mai munkabérekkel.

— A hirdető-oszlopok számát az 1916. esztendő során husz uj oszloppal növeltük, amivel a hirdető-oszlopokon rendelkezésre álló hirdetőfelület 8260 négyszögméterre emelkedett, mig a hirdető-táblák hirdető felülete most már megközeliti a 24,000 négyszögmétert. A hirdetőfelület azonban ma sem elegendő, különösen, ha — mint szándékunkban van, — fejleszteni fogjuk a vállalatot és németországi hirdetéseket is tudunk kapni. A városgazdasági ügyosztályban épen ezért *eltökélt dolog száz darab uj hirdető-oszlop felállitása.* Egyelőre azonban, sajnos, nem foghatunk hozzá a munkához, mert nincs meg az oszlopok felállitásához szükséges vasanyagunk és igy meg kell várnunk, amig hozzájutunk.

— Lényegesen csökkenti az üzleti eredmény kedvező voltát — mint emlitettem — a felragasztáshoz szükséges anyag drágasága és a munkabérek magassága. Ma már egy koronáért száz plakátot kiragasztani tiszta képtelenség, amikor a csiriz kilója 32 koronába kerül és igy az ára a háboruelőtti árhoz viszonyitva. 1000 százalékkal emelkedett. Ilyen körülmények között tarthatatlan a helyzet, ebben az árban a kiragasztásokat elvállalni nem lehet.

Ha nem csalódunk, ez az áremelés bejelentése, ami nem egészen megokolt, mert a magasabb hirdetési dijak csak 1917 január elsejével léptek életbe. Ha azonban az áremelés pusztán a kiragasztási dijakra vonatkozik, akkor annak helyet kell adni, mert az anyagdrágulás és a munkabérek emelkedése azt tényleg megokolttá teszi.

Események

Közgyülés. Utolsóelőtti közgyülését tartja a nyári szünet előtt szerdán a főváros törvényhatósági bizottsága. A rekkenő hőség dacára az érdeklődés bizonyára rendkivül nagy lesz. Vonatkozik pedig ez az érdeklődés elsősorban a *tarifarevizióra,* amelynek sorsa szerdán dől el. Az előjelek után itélve, a tanács előterjesztését nagy többséggel fogják elfogadni, mert ellene csak az I., II. és IX. kerületek fognak szavazni, mig a VI. kerület passziv magatartására lehet számitani. *A bérkocsisok viteldijemelése* ellen remélhetőleg bőséges kifogás lesz; több lényeges ügy nem is szerepel a tárgysorozaton, de nagyon valószinü, hogy napirend előtt sor kerül *az uj kormány üdvözlésére is,* ami jelentős ünneppé válhat, ha a közgyülésen megjelenik *Vázsonyi* Vilmos igazságügyminiszter is.

Elégtétel egy posztónagykereskedőnek. Tavaly ősszel hirt adtunk róla, hogy a IV. kerületi rendőrkapitányság a Semler J. cég főnökét, *Semler* Sándor posztónagykereskedőt, a főváros törvényhatósági bizottságának tagját, mert Koronaherceg-utcai fióküzletében a személyzet, az akkortájt külföldön tartózkodó cégfőnök rendelkezése értelmében, egy idénymulta nyári szövetnek eladását megtagadta, — árdrágitás, illetve raktáron levő áru kiszolgáltatásának megtagadása miatt 300 korona pénzbüntetésre itélte el. Az itéletet Semler megfelebbezte a főkapitányhoz, aki az elsőfoku hatóság döntését megsemmisitette és a bepanaszolt nagykereskedőt *fölmentette.* A fölmentő itéletet a belügyminiszter is jogerősen helybenhagyta. Midőn ezt megállapitjuk, a magunk részéről is szivesen nyujtunk elégtételt a régi, tekintélyes és az ország határain tul is hirneves cégnek, amelyről annak idején téves információ alapján irtunk.

Dr. Födi tisztiorvost még nem mozditották el. Több napig tartó tárgyalás után, mint ismeretes, a törvényszék dr. *Födi* Emil tisztiorvost *háromévi és hathónapi börtönre,* 15,000 korona pénzbüntetésre, tizévi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlatának felfüggesztésére itélte. Dacára ennek a sulyos itéletnek, dr. Födi Emil máig is tagja a székesfőváros tiszti főorvosi hivatalának, fel van ugyan függesztve, de állásától csak fegyelmi uton lehet elmozditani. A fegyelmi eljárást pedig csak *jogerős itélet* alapján lehet ellene lefolytatni, amig tehát a legfelsőbb biróság meg nem hozza itéletét, addig Födi a tisztviselők státuszából nem törölhető.

Két nemesszivü nőről. Abból az alkalomból, hogy a király dr. Vázsonyi Vilmost, aki tudvalevően a Népjóléti Központ Közgazdasági Szakosztályának élén is nagyjelentőségü müködést fejtett ki, igazságügyminiszterré nevezte ki, kedves ünneplésben volt a minap része — Vázsonyi Vilmosnénak. Vázsonyiné most már harmadéve vezeti a Központi Segitő Bizottság, illetőleg a Népjóléti Központ Gyermekfelruházó Szakosztályát és elsősorban az ő lelkes müködésének köszönhető, hogy a gyermekfelruházás központi szervezése folytán az elmult télen már körülbelül 30.000 gyermeket lehetett téli felruházásban részesiteni. Az üdvözlő küldöttségben résztvettek: Ehrlich G. Gusztáv, a szakosztály helyettes elnöke, dr. Wildner Ödön, a szakosztály ügyvezető alelnöke, Hüvös Iván, dr. Kovács Ernő, dr. Ripka Ferenc és Csergő Hugó. A küldöttség nevében Ehrlich G. Gusztáv üdvözölte Vázsonyi Vilmosnét, aki meghatottan mondott köszönetet.

Mint a hivatalos lap egyik legutóbbi száma közölte, a király Lánczy Leónénak az I. osztályu Erzsébet-rendet adományozta. E szép kitüntetés ama érdemnek elismerése, amelyeket a háboru folyamán emberbaráti téren és főképp a népélelmezési ügy terén szerzett. Lánczy Leóné, aki mint a székesfővárosi Népjóléti Központ népélelmező szakosztályának elnöke, mindig előljár ama nemes feladatok teljesitésében, amelyek e háborus időkben fokozott mértékben kötelezik a vagyont és a társadalom felsőbb köreit.

Adomány a hirlapirók segélyalapjának. Dr. Deutsch Arthur ezredorvos százötven koronát küldött be hozzánk avval a kérelemmel, hogy a pénzt adományképen juttassuk el a Budapesti Uj-

ságirók Egyesülete segélyalapjának. A kívánságnak megfeleltünk.

Egy emberbarát ünneplése. Multheti számunkban megirtuk, hogy Schön Ö. Ignác főv. bizottsági tagot 70 éves születésnapja alkalmával nagy ünneplésben részesitették a Fuvaros Ipartestület-nél., amelynek Schön az elnöke. Azt is közöltük, hogy az ünnepelt férfiu nagy meghatottságában félmillió koronát adott hadijótékony célokra. Ezt az értesülésünket azonban, őszinte sajnálatunkra, helyre kell igazitanunk, mert mint lapunkkal közlik, a félmilliós adakozás cak mint jámbor óhaj szerepelt az ünnepélyes aktus alkalmával, Schön Ö. Ignác azonban egyelőre nem mutat hajlandóságot a kívánság teljesitésére.

A Henry-Aréna legujabb szenzációja Stella Ferry k. a. a szép fiatal erőmüvésznő, akit a berlini atletikai klub az oroszlánfogu nőnek nevezett el. A bemutató előadásnál a közönség soraiból többen meggyőződtek a sulyzók tényleges sulyáról. Mindenki bámult azon, hogy egy fiatal nő karjaival olyan erőt tudjon kifejteni. A müsor többi számai is elsőranguak.

Tengeri háboru a Népjóléti Központ javára. A Hermina-ut 51. számu Hadiparknak legnagyszerübb hadi látványossága a Tengeri háboru, melynek ezidei jövedelme a főváros Népjóléti Központjának hadi segitő céljait illeti. A „Tengeri háboru" számára egy monumentális szinházat épitettek, melynek földszintjén körülbelül 1000 nézőnek jut hely. A pompás mutatvány a szinpadi technika egyik legraffináltabb alkotása s a megtévesztésig hü képét adja kicsinyben egy valódi tengeri háborunak, az Adria és a hazai, meg az olasz tengerpart hadi életének. Ez a miniatür „Tengeri háboru" egy 1000 köbméteres vizmedence felületén játszódik le, melynek körlete, dioramaszerüen, tengerparttá van kiképezve s a képek szerint hol a trieszti kikötőt, hol magát a nyilt tengert, hol pedig egy megerősitett olasz tengeri városkát mutat a szin. A vizen a cs. és kir. hadiflotta kicsinyitett hajóegységei, dreadnoughtok, páncélos cirkálók, torpedórombolók és tengeralattjárók manöveriroznak a legnagyobb biztonsággal, valóságos kis ágyukkal tengeri ütközetet rögtönöznek. Rommá lövik és felgyujtják az olasz várost s elsülyesztenek egy kereskedelmi gőzöst. A gyönyörü diszletek olyan harmónikusan illeszkednek a valódi vizhez, hogy az ember szinte tévedésbe esik s ugy érzi, mintha a Karszt valamelyik sziklahasadékából látná a harci tüzben égő Adriát.

8 órakor kezdődik a Berlini Kertben a pazar és nagyszabásu müsor előadása és 11 óráig tart. Három órán át kergetik egymást a mulatságos darabok, a vidám tréfák és az ötletes kuplék, váltakozva a nagyszerü varieté- és táncszámokkal. A pompás humoru Gisella Werbezirk, a nagyszerü Kőváry Gyula, továbbá Szőllősy Rózsi, Magyari, Kabos, valamint Ardea, a csodatáncosnő együttvéve képezik a nyári évad szenzációját. A Berlini Kert páratlanul szép és kellemes, árnyas kerthelyisége éjjel 12 óráig van nyitva, nagyszerü cigányzene mellett.

Beketow-cirkusz. A juliusi félhavi fenomenális müsor már csak ezen a héten látható. Julius 16-án teljesen uj müsor, a legszenzációsabb vadállat-csoporttal. A hirneves idomitó, Sawade, 10 tigrissel jön Budapestre, ahol már évek óta nem volt idomitott fenevad-csoport látható. A 3 Denver-nővér, müvésznők a telefondróton, Ombre és Wally ekvilibrisztikai billiárdjátékosok, Belloni idomitott exotikus madaraival, Willy, a zuhanó kómikus az uj müsor kimagasló attrakciói.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este fél 8 órakor
Nagy előadás.
A fenomenális Juliusi müsor utolsó hete.
Julius 16-tól uj müsor.
Sawade a hirneves idomitó **10 idomitott tigrisével.**
Csütörtökön d. u. 1/24, **szombaton** d. u. 1/25 órakor **családi előadások félhelyárakkal mindenkinek.**
Vasárnap délután 1/24 órakor **félhelyárak gyermekeknek.**
Délután is a teljes müsor.

A Tőke

...

Szemle.

Vissza a szabadkereskedelemhez. — A tőkefelemelési láz. — Mi van a kávéval.

Alig mulik el nap, hogy a hivatalos lap ne közölne kormányrendeletet valamely közszükségleti cikk rekvirálása, maximálása vagy központositása tárgyában. Ez az állapot az uj kormány alatt se változott meg, sőt ugy tünik föl, mintha a rendelet-áradat az utóbbi napokban megdagadt volna. Igaz, hogy az uj kormány olyan időben lépett hivatalba, midőn a termés biztositása sokoldalu intézkedést igényel. A kereskedő-világ természetesen aggodalommal látja, hogy napról-napra szükebbre szorul az a tér, melyen működhetik és hogy a legfontosabb cikkek egymásután a hatóságok hatáskörébe utaltatnak, melyek a kereskedelmet egyszerüen kikapcsolják. Három év óta tart ez a folyamat, mely most, amidőn a háboru negyedik évébe készülünk lépni, ugyszólván tetőpontját érte el, anélkül, hogy intenzivitásából veszitett volna. Ma már a fogyasztót nem is annyira a drágaság, mint inkább az áruhiány nyomja. Ennek az utóbbinak az okát pedig az áruforgalom agyonszabályozásában kell keresni. Azoknak tehát, akik a hadi gazdasági életet irányitják, inkább a kereskedelmet lenyügöző bilincsek lazitására kellene törekedniök és szakitaniok kellene azzal a rendszerrel, mely a mai hallatlan állapotokra vezetett. Kezdik ezt már belátni Németországban is, ahol pedig a hadigazdasági intézkedések a legmerevebb formában jelentkeztek. Helfferich birodalmi alkancellár épp a napokban jelentette ki egy parlamenti bizottságban, hogy a dolgok nem mehetnek igy tovább és hogy a szabad kereskedelmet régi jogaiba vissza kell állitani. Mi is ezt mondjuk és ezt hirdettük minden alkalommal. A hadiállapot nem lehet ok arra, hogy a gazdasági élet menetét erőszakosan megakasszuk. Ezt már azért se szabad megtenni, mert a katonai győzelem kivivásához erős gazdasági hátvédre van szükségünk. Ez pedig csak a gazdasági erők szabad játéka és a magánkezdeményezés szabadsága mellett érhető el.

*

Arról értesülünk, hogy a pénzügyminiszter törvényes intézkedésekkel akar gátat vetni annak a tőkefelemelési láznak, mely a tőkepiacot mostanában elfogta. Nem tudjuk, hogy a miniszter milyen természetü rendszabályokat vett tervbe. Nekünk az a nézetünk, hogy ez nagyon kényes kérdés, melyhez csak keztyüs kézzel lehet nyulni. Nem tartanánk helyesnek, ha az állam a tőkekoncentrációt, mely a mai gazdasági helyzet természetes folyománya, retorziós eszközökkel akarná megakadályozni. Éppen a napokban olvastuk, hogy a porosz kereskedelmi miniszter több olyan vállalat uj részvényeit, melyek a tőkefelemelést az ő előzetes megkérdezésével hajtották végre, a tőzsdei jegyzéstől eltiltotta. Ha a magyar pénzügyminiszter is csak ehhez hasonló rendszabályt kontemplál, ugy azt nem tartanánk tulszigorunak. Ausztriában tőkefelemelést csak kormányhatósági engedélylyel lehet effektuálni. Ilyen eljárás ellen sem lehetne kifogást emelni, ha a kormányhatósági hozzájárulás rövid uton megkapható lesz. Mi a mostani tőkefelemelési lázt nem látjuk egészségtelen jelenségnek, mely az abnormis pénzbőségben és abban találja magyarázatát, hogy a vállalatok a békeidő befektetéseire jelentékeny tőkéket igyekeznek felhalmozni.

*

A kávémizériák napról-napra fokozódnak. Az az uj konzerv-kávé, melyet a kávéközpont beigért, még nem került forgalomba. Tiszta kávét meg egyáltalában nem kapni. A Kávéközpont készlete már csak alig két hónapra elegendő. Uj kávé Hollandiából, vagy Németországból már hónapok óta nem jön. Ilyen körülmények között el kell készülve lennünk arra, hogy egészen kifogyunk a kávéból, még mielőtt a nagy zajjal beigért kávékonzerv forgalomba kerülne. Mert tudni kell, hogy a Kávéközpontnál még csak most törik a fejüket azon, hogyan rekvirálják vissza a gyöngykávét, hogy abból azután pótkávét gyártsanak. De még az uj kotyvalék összetételével sincsenek tisztában. Budapest egyik legnagyobb kávékereskedője azt mondotta nekünk, hogy a Központ titkolódzásba burkolózik biztosan, mert maga sem tudja, mit akar. A nagykereskedőknek most azt igérte a Központ, talán egy hónap mulva már meg lesz az uj pótkávé. Nekünk az az impressziónk, hogy ebből se lesz semmi, egyszerüen azért, mert a Központnak annyi készlet sem áll rendelkezésére, hogy a konzervnek nevezett uj kotyvalékot előállitsa.

Az Általános Takarék uj vezérigazgatója. Kronberger Lipót udvari tanácsos, a Magyar Általános Takarékpénztárnak vezérigazgatója, több mint harminc éves, érdemben és sikerben gazdag tevékenység után arra kérte az igazgatóságot, hogy hosszu szolgálati idejére való tekintettel, mentse föl a vezérigazgatói teendők alól. Minthogy az igazgatóság nem tudta őt elhatározásának megmásitására birni, nagy sajnálattal volt kénytelen azt tudomásul venni. Egyuttal azonban, — jegyzőkönyvi köszönetet mondva hosszu évtizedeken át kifejtett érdemes müködéséért, mellyel a takarékpénztárt felvirágoztatta — megválasztotta őt a takarékpénztár alelnökévé és az igazgatóság végrehajtó-bizottságának elnökévé. Ezután az igazgatóság vezérigazgatóvá Horvát Lipót dr.-t, a takarékpénztár eddigi vezérigazgató-helyettesét nevezte ki. Horvát nagy munkabirásu és széles látókörü tényezője a magyar bankvilágnak, aki az Általános Takarék speciális müködéséhez alkalmazkodva, az intézet rendelkezésére álló hatalmas tőkeforrásoknak az átmeneti gazdasági életbe való beillesztését tüzte programmul maga elé.

Az OKH. köréből. Az Országos Központi Hitelszövetkezet igazgatósága legközelebbi ülésén Vigh Emil cégvezetőt, a mezőgazdasági osztály főnökét, aligazgatóvá nevezte ki.

Az Adria térfoglalása a Déli jégnél. A Déli jég- és viszontbiztositó r.-t. igazgatósága Reiner Mihályt, az Adriai biztositó-társaság és lányintézeteinek magyarországi igazgatóját, az igazgatóságba kooptálta. Ezzel a választással a magyar érdekek képviselete ujabb térfoglalást nyert a Déli jégbiztositó vezetésében, ami annál örvendetesebb, mert Reiner Mihály a legképzettebb és nagy gyakorlati tapasztalatokkal biró magyar biztositási szakférfiak egyike, ki a társaság magyar üzletét nagy sikerrel fejlesztette.

A Kereskedelmi Bank érdekeltsége a Margitszigeten. A Szent Margitsziget gyógyfürdő r.-t. junius 30-án tartott közgyülésén elhatározta, hogy a 4 millió K alaptőkéből eddig be nem fizetett 1.600,000 K-t is behivják, miután az alapszabályok ezt előirják és a közmunkatanács az alapszabályok megváltoztatásához nem járult hozzá. A társaság részvényeit Fleischl Sándor dán főkonzul és Rechnitz Béla, a Magyar ruggyantagyár r.-t. igazgatója vezetése alatt álló érdekeltség szerezte meg, amely a Margitsziget nagyarányu fejlesztését vette programmjába, mihelyt a viszonyok megengedik, hogy nagyobb épitkezéseket lehessen végrehajtani. A részvénybirtokos konzorciumtól a Pesti magyar kereskedelmi bank — értesülésünk szerint — megszerezte a részvénytöbbséget.

A tengeriolaj forgalombahozatala. A tengericsirából készitett olajat és ételzsirt a Magyar Olaj- és Zsiripari Központ mellett működő Olaj- és Zsiripari Bizottság hozza forgalomba a kereskedelmi miniszterium utmutatásai alapján. A tengeriolajból a hazai margaringyárak készitik az ételzsirt, amely a közönséghez a kókuszzsirhoz hasonló tablettákban kerül, egyelőre havonkint harminc-hetven vaggon mennyiségben.

A keleti pályaudvar üvegtető-fedele. A Máv. Keleti p. u. nagy csarnokának lefödésére az államvasutak igazgatósága szükebb körü versenytárgyalást tartott, melynek alapján a következő cégek adták le ajánlataikat: Haas és Somogyi 304.326.50 korona, Wellisch Hugó 287.316.50 korona, Első magyar üvegtetőgyár 283.425 korona, Márkus Lajos 268.390 korona, Katzmarek és társa 268.300 korona, Sollux Vállalat 146.400 korona. A munka kiadása felett a Máv. igazgtóság akként döntött, hogy a szállitást Haas és Somogyi és Márkus Lajos cégek közöt osztotta meg.

A zöldség- és gyümölcsforgalom szabályozása. A zöldség, főzelék és gyümölcs forgalmának országos szabályozásáról szóló hivatalos rendelet a napokban jelent meg. Ez a rendelet megjelenésével egyidejüleg hatályba lépett ugyan, de végrehajtásra csak akkor fog kerülni, amikor a rendeletben megjelölt szervek: nevezetesen a Zöldség-, Főzelék- és Gyümölcsforgalmi Részvénytársaság már megalakultak és müködésüket megkezdték. Eddig az

időpontig a zöldség, főzelék és gyümölcs forgalma az eddig érvényben levő szabályok szerint bonyolódik le, ugy hogy szállitási igazolványokra, mig a részvénytársaság meg nem alakul, az érintett cikkek szabad forgalmában sem a belföldön, sem Ausztriával szemben szükség nem lesz. A részvénytársaságban a fővárost Folkusházy Lajos és Berczel Jenő tanácsnokok fogják képviselni.

Schlesinger Berthold M. és Társa bankcég Budapest. A bécsi Allgemeine Depositenbank és az M. & I. Mandl cég, amelyek a fenti céget kommanditálták, barátságos megegyezés folytán ez év julius 1-én megszüntek a társas cég kültagjai lenni. A Schlesinger Berthold M. és Társa cég egyidejüleg érdekközösséget létesitett a Wiener Kommerzialbankkal, amely érdekeltség egyelőre abban jut kifejezésre, hogy Sebestyén Richardot, a Schlesinger Berthold M. és Társa cég főnökét, az utóbb megnevezett intézet igazgatótanácsába választották meg.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár részvényesei szombaton délután Bujanovics Sándor főrendiházi tag elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartottak, mely a vezérigazgató, dr. Metzler Jenő által előadott részletes indokolás után egyhangulag elfogadta az igazgatóságnak a tőkefelemelésre vonatkozó javaslatait. Ezek értelmében a társaság részvénytőkéje 3 millió 630.000 koronával, tartaléktőkéi mintegy 4,840.000 koronával szaporittatnak. Kibocsáttatik 6050 darab uj 600 korona névértékü részvény, melyekre a részvényesek elővételi joggal birnak és pedig aképpen, hogy 5—5 régi részvény után 1 uj részvény jár. Ugyanezen közgyülés felhatalmazta az igazgatóságot, hogy további 3700 darab 600 korona névértékü uj részvényt saját belátása szerinti alkalmas időben kibocsáthasson A közgyülés után tartott igazgatósági ülés az elővételi jog gyakorlásának határidejét 1917 julius hó 12-től julius 21-ig bezárólag terjedő időben állapitotta meg. A befizetések egyszerre, vagy két részletben teljesithetők és pedig 600 korona 1917 julius 12-től 21-ig, 800 korona 1917 szeptember 15-ig.

A Mezőgazdasági Ipar Részvénytársaság Barcza Károly elnöklete alatt tegnap tartotta meg 25-ik rendes közgyülését a Magyar Általános Hitelbank helyiségeiben. A bemutatott mérleg szerint a társaság 26-ik üzletéve 1,181.375.95 K tiszta nyereséggel zárult, amelyből osztalékul részvényenkint 50 korona fog kifizetésre jutni. A közgyülés a társaság alaptőkéjének 7500 db egyenkint 400 koronáról szóló uj részvény kibocsátása által 6 millióról 9 millió koronára való felemelését és ezzel kapcsolatban a megfelelő alapszabálymódositást határozta el. Az elővételi jog a régi részvények birtokosainak — két régi részvény alapján egy uj részvény erejéig — 1000 K árfolyamon biztositva van. A mezőhegyesi cukorgyár igazgatója, Martens Caesar, huszonhat évi működés után egészségi okokból nyugalomba vonulván, a társaság érdekében kifejtett működése elismeréseül az igazgatóságba választatott. A felügyelő-bizottság tagjaivá az eddigiek ujból megválasztattak. A közgyülést követő igazgatósági ülésen Barcza Károly elnökké és báró Haupt-Stummer Lipót alelnökké választattak. Bak Soma cégvezető igazgató-helyettessé, Dragos Gyula főkönyvelővé, Körmendy Lajos cégvezető pedig a mezőhegyesi cukorgyárhoz kereskedelmi igazgató-helyettessé neveztettek ki.

A Kereskedelmi Takarékpénztár tőkeemelése. Három esztendei fejlődés után a Kereskedelmi Takarékpénztár r.-t. junius 30-án tartott közgyülésén elhatározta, hogy alaptőkéjét 3 millió koronára emeli fel. A hadikölcsönjegyzés, a folyóbanküzlet, a lombardkölcsön és értékpapirüzlet sikerei kapcsán az igazgatóság azt inditványozta, hogy az idénre részvényenkint 24 korona = hatszázalékos osztalék fizettessék. A tőkeemeléssel kapcsolatban az igazgatóság tagjaivá választattak: Grosz Béla, a Standard Magyar Fatermelő r.-t. vzérigazgatója (alelnök), Fein Ármin vezérigazgató, Korniss Manó nagykereskedő, Missák Henrik gabonabizományos, Sebők József fatermelő, Szántó Ferenc, a Mezei és Társa cég beltagja és Szegő Lajos ügyvezető igazgató. A felügyelő-bizottság tagjai: dr. Berényi Pál, Ehrenfeld Mór, a Fabank igazgatója, Fazekas Sándor, tóvárosi Fischer Emil nagykereskedő és gyáros (elnök), Mezei István és Stein Imre.

A Magyar kerámiai gyár rtg. most közli az 1917. évi április 30-án lezárt mérlegét, mely a 63.092 K nyereségáthozatnak és az ingatlanokból származott 11.990 K bérjövedelemnek számitása után 544.938 K brutto-jövedelemmel záródik. Ebből kellett költségekre, ugymint tiszti fizetésekre, irodabérre, hirdetésekre, nyomtatványokra és a felügyelő-bizottság tiszteletdijára 166.108 K, adóra 19.823 K, betegsegitésre 2857 K; az értékcsökkenési tartalékba, ugy mint a mult esztendőben, meg azelőtt, 100.000 K-t utaltak, ugy hogy a tiszta nyereség a 63.092 K áthozattal együtt 256.149 K volt.

A Csontközpont r.-t. 1917 április 30-án lezárt első mérlegében 200.000 korona alaptőke mellett 158.178 korona bruttó jövedelmet számol el, amiből a költségek, 10.000 koronának az adótartalékba, 8000 koronának a tisztviselőalapra való átutalása és 10.000 korona leirások levonása után a tiszta nyereség 28.907 korona. A központ egyetlen nagyobb vagyontétele az 1,075.124 koronával kimutatott adósok tétele, amivel szemben hitelezőknek 835.259 koronával tartozott.

A Magyar asphalt r.-t. most tette közzé 1916. évi zárszámadását, amelynek főbb tételei a következők: Vagyon: Birtokok és telkek: dernai birtok 129.764.36 korona, tatarosi telek 15.434.87 korona, mezőtelegdi gyártelek 6342.50 korona, budapesti gyártelek 145.777.39 korona, verseci gyártelek 2590.90 korona = 299.910.02 korona. Bányák: dernai aszfaltbánya 457.659.51 korona, tatarosi tárna 75.661.— korona = 533.320.51 korona. Bányavasutak és forgalmi eszközök: dernai bányavasut és sikló 131.562.34 korona, tatarosi bányavasut 113.989.09 korona = 245.551.43 korona. Gyári épületek és munkásházak: dernai épületek 573.287.31 korona, tatarosi épületek 430.526.03 korona, mezőtelegdi épületek 66.802.39 korona, budapesti épületek 58.212.12 korona = 1,128.827.85 korona. Gépek és felszerelések: dernai felszerelések 940.894.39 korona, tatarosi felszerelések 615.591.18 korona, mezőtelegdi felszerelések 20.323.76 korona, aradi mastikgyár 21.237.52 korona, verseci mastikgyár 17.979.57 korona, budapesti gyári felszerelések és az aszfaltmunkálatokhoz szükséges összes szerelvények 440.086.82 korona = 2,056.113.24 korona. Részesedések iparvállalatoknál és különféle értékpapirok 3,138.258.54 korona. Árukészletek 521.362.79 korona. Kintlevőségek: engedményezett községi kötelezvények 7,277.417.23 korona, községi kötvények tárcában és városi követeléseink 6,975.080.73 korona, egyéb adósok és kötelezvények 642.380.61 korona = 14,894.878.57 korona. Biztositékok 2,558.457.70 korona. Pénztár 66.392.64 korona. Átmeneti tételek 245.783.30 korona. Veszteség 1,155.099.92 korona. Összesen 26,843.956.51 korona. Teher: Részvénytőke: közönséges részvények 950.000.— korona, elsőbbségi részvények 2.000.000.— korona = 2,950.000.— korona. Karbantartási tartalékalap 1,717.783.39 korona. Általános tartalékalap 9532.73 korona. Értékcsökkenési tartalékalap 600.000 korona. 5 százalékos kölcsönkötelezvények 3,319.000 korona. Fel nem vett osztalékok és kötelezvényszelvények 990.— korona. Elfogadványok és hitelezők 8,443.840.24 korona. Hitelezők, községi kötelezvények ellenében 7,244.352.45 korona. Óvadékhitelezők 2,558.457.70 korona. Összesen 26,843.956.51 korona.

Konzervgyárak tőkeemelése. Az Oceán magyar konzervgyár és kereskedelmi r.-t. junius 22-én tartott közgyülése elhatározta, hogy az alaptőke a szükségesnek mutatkozó ujabb beruházások végett 800.000 koronáról 3000 darab 400 korona névértékü uj részvénynek 460 korona árfolyamon való kibocsátása által 2 millió koronára emeltessék fel olyképpen, hogy a régi részvényeknek az elővételi jog 3:1 arányban julius 6-ig biztositassék. Az Oceán társvállalatának, a Magyar halkonzervgyár és halkereskedelmi r.-t.-nak ugyanakkor tartott közgyülése pedig az alaptőkét 250.000 koronáról 1 millió koronára emelte fel 1500 darab 500 korona névértékü uj részvény kibocátása által.

A Pannonia Kender- és Lenipar r.-t. tartott közgyülésén elhatározta, hogy részvényenkint 30 korona osztalékot fizet. Az igazgatóságba az eddigi tagokon kivül Jankovich Lőrincet választották meg uj tagul. A közgyülést követő igazgatósági ülés elnökül Barcza Károlyt, alelnökül Klein Gyulát választotta meg. Just Emil céglegyzőt pedig igazgató-helyettesül nevezte ki.

A Magyar Siemens-Schuckert-müvek r.-t. 1916-ban 4,186.693 (tavaly 3,234.717) korona nyers jövedelmet ért el, amiből a tiszta nyereség 594.060 korona, mig az előző év eredménye 432.243 korona volt. 1916-ra 10 korona = 5 százalék osztalékot (mult évben 8 korona = 4 százalék) fizet a vállalat.

Az Egyesült izzólámpa és villamossági r.-t. (Ujpest) 1917 április 30-án lezárt mérlege az értékcsökkenési alaphoz csatolt 550.000 korona levonása után 1,849.763 korona tiszta nyereséget tüntet fel, amiből 30 korona = 15 százalék osztalékot fizetnek, szemben az előző évi 1,840.245 koronából fizetett 24 korona = 12 százalékkal. A tartalékalaphoz 250.000 koronát (tavaly 200.000 koronát) csatolnak, uj számlára 265.765 (333.121) koronát visznek elő.

A Borsod-hevesi erdőipar r.-t., amelyet az eszéki Horvát országos bank r.-t. szabadkai fiókja és dr. Pető Béla trencséni ügyvéd f. évi márciusban alapitottak a hevesmegyei Arló község határában elterülő erdőség kitermelésére, julius 14-én tartandó rendkivüli közgyülésén az 500.000 korona alaptőkét 1 millió koronára emeli fel. 250 darab 2000 korona névértékü uj részvény kibocsátása által. A vállalat erdeinek kitermelésére 22 kilométer hosszu gőzüzemü erdei iparvasutat épittet az ózd—nádasdi vasut Arló állomásához csatlakozólag.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Nélkülözhetetlen kézikönyv
mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
TARTALMA:
BUDAPEST székesfőváros tanácsának 54906/1907. I. számu határozatával elrendelt, **hivatalos jellegü**
SZÉKESFŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI CIMTAR,
továbbá: **az 1916/1917. városházi esztendő története. A következő év munkaprogrammja. A fővárosi törvény. A közgyülés ügyrendje. Budapest képviselő-választó kerületeinek részletes beosztása. A főváros bérleteinek, szerződéseinek ismertetése. A törvényhatósági-bizottság tagjainak, póttagjainak, a főváros kerületi választmányának, a szakbizottságoknak névsora. A közszállitási szabályzat. Budapest legujabb statisztikája és a vállalkozók szempontjából hasznos tudnivalók.**
A VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV diszesen kiállitva és kötve e • hónap folyamán jelenik meg. •
Ára 10 korona.
Könyvárusi forgalomban nem lesz kapható.
Megrendeléseket elfogad:
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.
Telefon: 137-15.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA

VÁROSLIGET

Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától meglepően olcsó helyárak mellett **folytatólagos nagy, fényes, családi diszelőadások!**

STELLA FERRY k. a.

a csodás, fiatal erőművésznő

AZ OROSZLÁNFOGU NŐ

eddig még férfitől sem látott erőmutatványok.

A sulyzók valódiságáról mindenki meggyőződhetik.

Ezenkivül a nagy, világvárosi müsor.

Az esti diszelőadás 8—10 óráig tart.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzletelm: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

BERLINI KERT

(ezelőtt Jardin de Paris)

Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.

Minden este 8—11 óráig

A juliusi csodamüsor.

Werbezirk, Kőváry, Magyari, Szőllősi Rózsi, Kabos stb.

A kerthelyiség 12 óráig van nyitva.

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző** és **manilapótló**

(kévekötő) zsinegünket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.

SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövőde és impregnáló gyár

Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.

Sürgönycim: Mexalgó Budapest. Telefon: 160-82 és 163-16.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

NEMZETI PARK

12 óráig nyitva!

Katonazene.

Belépődij 20 fillér

Budapesti

RŐSER-TANINTÉZET

Alapitási év 1853.

Beratások junius 20-tól

1. **Nyilvános felsőkereskedelmi iskola**
2. **Nyilvános polgári iskola,** Államérvényes bizonyitványok
3. **Nevelő-internátus,** benn'akó és bejáró növendékek részére.

Értesitést készséggel küld:

RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Augusztus 10-ig

zárva.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairől mákvirág Iholya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kivitelihaza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

A nők választójoga

egyhangulag a

DIANA

puder és krém mellett nyilatkozik meg, mert e két szer a női szépség egyedüli biztositéka.

Mindenütt kapható!

Próbadoboz K 1.—
Nagy doboz K 2.50

Mindenütt kapható!

Valódi
ezüst tárgyak és iparművészeti disztárgyak
melyek értéke tartós és maradandó.
SCHÖNWALD IMRÉNÉL
DEÁK FERENC-UTCA 21. SZÁM.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok

MAGYAR BELGA FÉMIPARGYÁR RT.
BUDAPEST, IV., HUNGÁRIA-KÖRUT 115.
::: TELEFON: 103-50. :::
Keskenyvágányu vasutak nyomjelzése, épitése és anyagok szállitása.
Állandó nagy raktár. Eladás. Bérlet.
::: Költségvetés dijtalan. :::

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

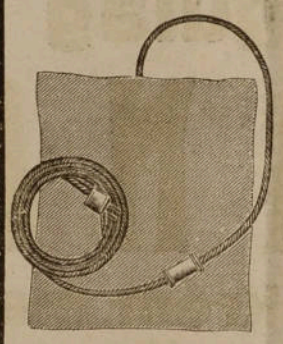
„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)
Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság feltétlenül kártérítést nyujt, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor azonnal kártérítési kötelezettséget vállal
öngyilkosság, párbaj vagy birói itélet
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egészségi berendezések.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen
HERZ-SZALÁMIT
Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk
HERZ ÁRMIN FIAI SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Villamos testmelegítő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGÖNYCIM: Földbérlők 15·66.

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és Malcus svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü mezőgazdasági gépeket és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötelet stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik igásökrök és tenyészállatok beszerzésével és értékesitésével, továbbá szarvasmarhák, borjuk, juhok és sertések bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. julius 18-án. — 29. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Megbukott

a tarifarevizió és megszavazták a közlekedési adót: — ez történt a főváros hires, nevezetes szerdai közgyülésén. Nem fáj a fejünk a tarifarevizióért, nem sajnáljuk, hogy a Közutinak és a Városinak talán kisebb lesz a bevétele és szociális szempontból csak örülhetünk annak, hogy a szakaszjegyek ára egyelőre csak tizennégy fillér lesz, nem pedig husz. De nagyon olcsó és könnyen végzetessé válható diadalt értek el azok a bizottsági tagok, akik — kétségtelen jóhiszeműséggel, lelkiismeretességgel, a polgárság iránti hüséggel — megbuktatták a tanács előterjesztését.

Miről volt ugyanis szó? — arról, hogy végrevalahára rendbehozzák a főváros szénáját, olyan bőséges bevételi forrást találjanak, amely lehetővé teszi, hogy ne legyen deficit és legyen inkább — tisztességes tisztviselői fizetésjavitás, lakáspolitika, kórházi programm és egyéb szociális ujitás. A tanács a végső szükség kényszeritő erejéből tette meg javaslatát a tarifa revíziójára és a közlekedési adóra vonatkozólag. Már mostan az történt, hogy egy maroknyi lelkes, bátor csapat megostromolta a javaslatot, s a nagy zajtól ugy megijedett az elnökség és ugy megijedtek a tarifarevizió legexponáltabb hivei is, hogy — elmenekültek, cserben hagyták a saját ügyüket.

Győzött a becsületesebbnek, igazságosabbnak látszó irány, ám a látszat ez esetben is csalóka. A tarifareviziót leszavazták, a közlekedési adót viszont megszavazták és most a helyzet az, hogy a szakaszjegy árát minden ellenszolgáltatás nélkül megdrágitották. Mi sem rajongtunk egy pillanatig sem a tarifarevizióért, mert tisztában voltunk azzal, hogy a revizió magyar forditása nem egyéb, mint árdrágitás. Ámde kiindultunk a főváros szomoru pénzügyi helyzetéből és megállapitottuk, hogy ehhez az eszközhöz kénytelenségből folyamodik a tanács. Szükséges rossznak tekintettük a tarifareviziót és nagy előnyének tartottuk, hogy a nagy árdrágitásért, a polgárság ujabb megterheltetéséért ellenértéket is kap ez a közönség, nevezetesen megkönnyitik, olcsóbbá teszik az átszállóforgalmat, leszállitják a husz fillérnél drágább jegyek árát és jelentős szociális engedményeket is tesznek. Azt azonban sohasem fogadtuk volna el helyesnek, hogy minden ellenszolgáltatás, minden ár nélkül sózzák a közönség nyakába a közlekedési adónak elkeresztelt árdrágitást.

Tiszta fallácia, hogy hiszen a közlekedési adót nem a vállalatok kapják, hanem egyedül a főváros. Ez az állâspont helyes — a főváros szempontjából, de hamis annak a közönségnek a szempontjából, amelynek egészen mindegy, hogy a két filléres többletet a fővárosnak fizeti-e, vagy pedig a Közuti vasutnak. Tartunk tőle, hogy a szerdai ellenzéki győzelem, — amely ha valóban *ellenzéki* győzelem volna, ugy annak mi örülnénk a legjobban — még nagyon sok csete-patének, pörnek és kellemetlenségnek lesz az okozója. Egyet pedig egészen tisztán látunk ezek után: — azt, hogy semmiféle mesterkedéssel, tanácskozással, kompromisszummal, erélyes vagy lagymatag rendszabályokkal nem lehet többé segiteni a közlekedési mizériákon. Egyetlenegy segitség van: a Közuti és a Városi teljes megváltása. Amig a villamos közlekedés nem lesz a főváros monopóliuma, addig sem pénzügyi, sem közlekedési politikáról nem lehet szó.

Fullánkok

A közgyülésről

eddigelé mindig ugy beszéltek, mint a Közuti villamosvasut engedelmes szövetségeséről és hosszu névsorát citálták minduntalan azoknak, akiket a Közuti érdekeltségéhez számitottak. Ezzel szemben az történt a szerdai közgyülésen, hogy az összes felszólalók a Közuti ellen beszéltek, valamennyien csak a Közuti nagy üzletét látták a tarifarevizióban, sőt azt merjük állitani, hogy a tarifarevizió ellenzői nem is annyira a tanács előterjesztése ellen szervezkedtek, hanem a Közuti ellen és nem a tanácsot akarták leszavazni, hanem a Közutit. A Közutinál „érdekelteket" sehol sem láttuk, a „bünös szövetségnek" nyoma sem volt, egyetlenegy ember sem szólalt fel a Közuti érdekében, senki se szavazott a Közuti nagy „üzlete" mellett. Ebből pedig két irányban vonhatunk le tanulságot. Először is: — nem igaz, hogy a közgyülésnek szervezett közuti pártja, klikkje van; másodszor: — éppen ellenkezőleg, a Közuti-ellenes szövetség van jól megszervezve. Ha ez az ellenzéki allürökkel fellépő szervezet a főváros érdekeit akarja megvédeni a magánérdekkel szemben, akkor minden tiszteletre és elismerésre méltó ez a törekvés. De ha a szerdai közgyülés azt igazolja, hogy egyenesen Közutiellenes párt alakult ki szép csöndben, ugy ez éppen olyan mértékben elitélendő, mint lett volna a „Közuti-párt" egységes fellépése — a főváros ellen.

Kürthy

Lajos báró levonta a konzekvenciáját a Tisza-kormány bukásának és távozik hivatalából. Meg kell állapitani a bucsuztatásnál, hogy Kürthy báróban kellemesen csalódtak azok, akik csak azt tudták róla, hogy gyönyörü szál ember, vaskezü kormánypárti, tipikus főispán. Kiderült, hogy a volt elnök rendkivül értelmes, eszes, ügyes, tehetséges és hogy sokkal többet tett, mint amennyit vártak tőle. Leszögezzük azt a tényt is, hogy a fővárossal szemben sok jóindulatot és előzékenységet árult el Kürthy báró. Szimpátikus egyéniségének teljes elismerés jár és az ország és Budapest érdekében azt kivánjuk, hogy az uj Kürthyt is ékesitsék mindezek a tulajdonságok.

Panaszokat

hallunk minden oldalról a közélelmezés bajai miatt. A vendéglősök panaszkodnak a mészárosokra, mondván, hogy azért drága a vendéglői koszt, mert a mészárosok lelketlen árdrágitók. A mészárosok viszont azt állitják, hogy az élő állatok tulajdonosainál és eladóinál kell keresni az árdrágitókat. Itt aztán megáll az ember esze és senki sem tudja, hogy kinek higyjen, mi az igazság. A vendéglősök, mészárosok, termelők elkeseredett tusájában passziv szemlélő csupán a jámbor fogyasztó, pedig a harc az ő bőrére megy, a három versengő között a negyedik — sir. Három bőrt huznak le a fogyasztóról, s még jó, hogy azt nem mondják, hogy ő okozza a nagy áruuzsorát.

Déri alpolgármester nyilatkozik

a Dunakérdésről, a Népjóléti Központ működéséről és a főváros népélelmezési-akciójáról

A fővárosi adminisztráció háborus tevékenységét leginkább az élelmezési, szén- és fabeszerzési és szétosztási, a mozgósitási, beszállásolási, népsegitési és kórházi kérdések foglalták le. Ilyen nagy volt az a munka, amelyet a főváros kiváló hivatalnoki kara végzett, de fokozottan nagy lesz az a másik, amely talán már nemsokára elkövetkezik és amelyet a háboruról a békére való átmenet idéz fel. Ennek a munkának arányai ma még teljességgel beláthatatlanok, de egyes feladatok máris kezdenek kibontakozni. A legutóbbi hetekben különösen sok ilyen kérdés vetődött fel és oldódott meg azoknak a főtisztviselőknek ügykörében, akik *Déri* Ferenc dr. alpolgármester csoportjához tartoznak. A rokkantak és hadiárvák ellátásának kérdése, a népélelmezési akciók ujabb intézményei, a Népjóléti Központ mindinkább szárnyatbontó tevékenysége és a Dunaprobléma megoldása mind az ő széleslátkörü vezetése alatt érnek és kezdenek gyümölcsözni. Egyben ezek a kérdések adták meg az aktualitását, hogy róluk kikérjük *Déri* Ferenc dr. alpolgármester véleményét, aki a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt készséggel nyilatkozott.

A Dunakérdés az utóbbi időben ismét hatalmas lendületet vett, — mondottuk, — vannak-e uj feleményei a dolognak?

— A *Dunaprobléma* körül fölmerült eseményekről mindenkor bőven tájékoztatta olvasóit a *Fővárosi Hirlap*, mi magunk pedig a fontosabb dolgokról mindig kommünikét adunk ki. Tény az, hogy a legutóbbi időben, a bécsi Wasserstrassentagot megelőzően merültek fel aggodalmak, a közelmult legfontosabb eseménye pedig az, hogy az osztrák tervekkel és szándékokkal szemben kidolgozzuk a magyarországi érdekek védelmének egész tervét. Ennek a hatalmas munkának megalkotását *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos ur vállalta magára.

Ugy tudjuk, — említettük azután, — a főváros fiatal intézménye, a Népjóléti Központ jubilál. Befejezte működésének első féleszstendejét.

— A *Népjóléti Központ* első félévének munkájáról az igazgatóság legutolsó ülésén rövidebb jelentésben számoltunk be. Ennek a jelentésnek az adatai azt hiszem igen érdekesek. A Népjóléti Központ ma már teljes egészében működő intézmény, amelynek immár csaknem mindegyik szakosztálya megalakult és dolgozik.

— Az az akció, amelyet a szociálpolitikai ügyosztály a rokkantak és az elesettek hátramaradottaik érdekében kezdett, szintén belekapcsolódik most a Népjóléti Központ munkakörébe. A rokkantak dolgában ujabb lépés egyelőre nem történt, ellenben a Hadigondozó Hivatal elhatározta, hogy megkezdi a hadiárvák igényeinek megállapitását és *ezt a feladatot a Népjóléti Központra bizta.*

— Biztositva van-e már a népélelmezési akció sikere? — érdeklődtünk tovább.

— *Az uj népkonyhák* és a polgári étkező — mondta *Déri* alpolgármester — amelyeknek célját, rendeltetését, kivitelének eszközeit már ismertettük, *augusztus hó elsejével okvetlenül megnyilnak.* Az előkészitő munkálatok máris

folyamatban vannak, miután *a szükséges élelmiszereket sikerült biztositanunk.* Azért szabtuk meg a megnyitást augusztus elsejében, mert akkor jutunk hozzá az uj termésnyujtotta élelmiszerekhez. Akciónkat nem kezdjük mindjárt azokban az arányokban, ameddig tulajdonképpen terjeszkedni akarunk. Előbb mintegy próbaképpen körülbelül *tizezer ember ellátására szoritkozunk,* később azonban ugy számitjuk, hogy *husz-huszonöt s esetleg harmincezer ember élelmezését fogjuk ellátni.*

— Ez a népélelmezési akció különben tulajdonképen szintén a Népjóléti Központ agendái közé tartoznék, de a központ mai nagy munkája mellett másként kellett intézkednünk, igy került ez a szociálpolitikai ügyosztály gondozásába. Általában a Népjóléti Központ szerepe ma az, hogy kapocs legyen a hatóság és a társadalom között, olyan szervet létesitettünk benne, amely a közjótékonyság ügyében fentartja és ápolja az érintkezést az állam, a főváros és a társadalom között.

A Duna a külpolitikában

Radoszlavov és Czernin tárgyalásai

Homerosz szülővárosai nem versengtek olyan hevesen, mint a Dunamenti városok, amelyek között ismét igen éles harc van kitörőfélben. Ebben a pillanatban mégis némiképen kicsinyesebbnek látszik a városok harca, mégis mintha a lokalpatriotizmus ize érződnék meg a versengésen. Pedig az öreg Duna megmaradt a réginek, csak a perspektivánk tágult meg azonközben, amig ezt a cikket papirra vetjük.

Nem kisebb eseményről számolhatunk be ugyanis, mint arról, hogy a mi nagyszerü magyar folyónk, a *mi Dunánk bevonult a külpolitikába.* Ugy kell éreznünk, hogy a Dunaproblémát kiejtették a kezükből a városok és a világháborut nyomon kisérő nagy kérdést azok fogják megoldani, akiket tulajdonképen illet, a szövetséges országok kormányai.

A Duna-probléma körül két nagyszerü terv tünik föl: *Radoszlavov* bolgár miniszterelnöké az egyik és *Czernin* gróf külügyminiszterünké a másik. Azokat a kezdetleges lépéseket természetesen, amelyek most történnek, s amelyek még csak a kezdet kezdetét jelentik, a legnagyobb titokban tartják.

Radoszlavov akciójáról mindössze annyit tudunk, hogy annak eredménye egy ujabb Dunakonferencia lett volna, amelyen azonban többé — amint ez magától értetődik — nem a városok lettek volna a hangadók. *Az uj Dunakonferenciát Radoszlavov is Budapestre tervezte.* Szándékától azonban egyelőre el kellett állania, mert ezt a lépést későbbre kell tartani. Előbb egyéb elintézni valók vannak, amelyek nem kerülnek nyilvános konferencián tárgyalásra. A legfontosabb jelenség azonban az, amit immár teljes biztonsággal meg lehet állapitani, hogy a *szövetséges államok között a Duna jövőjének kérdésében érintkezés állott be.*

Időrendben is, jelentőségben is Radoszlavov akciója után következik *Czernin* gróf szerepe, akiről mindössze annyit tudunk, hogy nagy előkészületeket tesz a kérdés megismerése és megoldása körül. Bécsben ezekben a napokban igen fontos értekezések folynak, amelyeknek előkészitő jellegük van. Ugy tudják, ezeket az előzetes megbeszéléseket még e hó folyamán követni fogja a nagy értekezlet, amely valószinüleg már a szövetséges államok képviselőinek bevonásával történik meg.

Ránk, magyarokra nézve legfontosabb az, hogy a Dunakérdés egyik legkiválóbb szakértőjét, *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsost, a mult héten Bécsbe hivta meg Czernin gróf külügyminiszter. Ennek a meghivásnak a kiegészitője az a másik, hogy a külügyminiszter ugyancsak meghivta az osztrák állami vizépitési hivatal vezetőjét is. *Kvassay* miniszteri tanácsosnak a külügyminiszterrel való megbeszéléséről természetesen semmi pozitivumot nem lehet tudni, kétségtelen azonban, hogy a magyar érdekek jó kézben vannak, olyan lelkes férfiunál, mint Kvassay miniszteri tanácsos, aki egyben a kérdésnek is legalaposabb ismerője.

A Dunaproblema bevonult a Ballplatzra, a Duna jövője külügyi kérdés lett.

Gondoskodás a hadiárvákról és a hadirokkantak gyermekeiről

A Népjóléti Központ ujabb hivatása

A háboru utáni idők egyik legnehezebb problémája a rokkantak ellátásán kivül a hadiárvák eltartása és tanitása. Ezt a kérdést semmi körülmények között sem szabad a háboru utánra odázni, s ezért az Országos Hadigondozó Hivatal nagyobb akciót kezdett meg, amelynek első lépése a hadiárvák tanittatása. A hivatalos lap vasárnapi száma közölt pályázati felhivást, amely szerint a hadiárvák, nemkülönben a hadirokkantak gyermekei, akik közép-, vagy felsőbb iskolákba járnak, 400, illetőleg 600 koronás évi tanulmányi segélyre tarthatnak igényt. A kérvények benyujtását, feldolgozását, elbirálását a kormány, illetőleg a Hadigondozó Hivatal a Népjóléti Központra bizta. A Központ agilis igazgatója, dr. Csergő Hugó erre vonatkozólag a következő felvilágositásokat adta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Ezt a tanulmányi, illetőleg nevelési segitséget olyan hadiárvák, illetőleg hadirokkantak gyermekei kapják, akik felsőbb, illetőleg középiskolai tanulmányaikat végzik. Budapestre nézve ezeket a kérelmeket a Népjóléti Központnál kell beadni, még pedig erre a célra készült blankettákon, mellékelni kell azonban a bizonyitó okiratokat is. A folyamodványok revizijára külön munkaerőket állitunk be, s mert nem tudjuk, hogy mekkora lesz a feldolgozandó anyag, a legnagyobb előkészületeket kell tennünk. Julius végéig át akarjuk nézni, osztályozni kivánjuk a folyamodványokat, hogy aztán ez alapon a Népjóléti Központ gyermekvédő és hadiárvaügyi szakosztályának, egy külön e célra alakitandó bizottsága a megfelelő véleményezéssel lássa el a kérelmeket. Ebben a bizottságban helye lesz mindenesetre egy árvaszéknek is, valamint az állami tanfelügyelőnek, a tankerületi főigazgatónak, nemkülönben a főváros tanügyi ügyosztályának. Fontos ugyanis az, hogy a hadiárva, valamint a hadirokkant gyermeke társadalmi helyzetének megfelelő nevelésben részesüljön, vagy ha egy szülő, — aki egyébként nem szokta gyermekét tovább tanittatni — bejelentett gyermekének tanulmányi segélyt kér, azt kell megbirálni, hogy a gyermek előmenetelénél és tehetségénél fogva érdemes-e erre a segélyre. Az igy véleményezett kérelmeket aztán a Népjóléti Központ az Országos Hadigondozó Hivatalhoz fogja felterjeszteni.

— A hadiárvákról egyelőre pontos adataink nincsenek. Most folynak a munkálatok abban az irányban, hogy katasztert készitsünk róluk és ennek az alapján segélyezzük őket. Ezzel kapcsolatosan másik akció is folyik, a hadiárvákna árvaházakban való neveltetése. Minthogy

Falusi levél.

Komárom-Csép, julius hó.

Kedves Szerkesztő Uram! Emlékszel-e rá, hogy valamikor az ólombetüvel való visszaélésnek mondottuk, amikor ifju süvölvények fölfedezték irásaikban Berlint, Párist, Londont, vagy akár San-Franciskót is? Nem mintha mi magunk is jártunk volna San-Franciskóban, de annyit olvastunk és olvashattunk róla, hogy semmi szükségét sem éreztük Széplelkü Olivér iró ur stilusgyakorlatának. Nagyot fordult az idők kereke és mikor kirobogott a vonatom, megfogadtam, hogy már a keleti pályaudvaron szerzett tapasztalataimról levelet irok, mire pedig nagy vergődések után megérkeztem ebbe a poros kis fészekbe, itt volt a te leveled: irjak, mi ujság a faluban? Ejnye, — gondoltam egykettőre beleilleszkedve a falusi ember gondolatvilágába, — de fontos lett egyszerre a pesti uraknak, hogy mi ujság a faluban, netán még a milliószor kiviccelt kérdés is érdekelné őket, hogy milyen lesz a termés? Megnyugszom azonban abban, hogy jó szerkesztő vagy, megérzed az égető témákat, tudod, hogy a jó pestieknek hol szorul a kapcája. Felelek is azonnal, csak előbb engedd meg, hogy kiöntsem a magam bubánatát.

*

Mert nem lehet ma fájdalom nélkül leirni vagy kimondani ezt a szót, hogy utazás. Ahova mindig annyi vidám örömmel mentem, ezentul siralomház lesz a számomra. Azt mondják, hogy menetrendre nem szabad adni, mert a vonatjárás mindig változik. Kimegy az ember hát a pályaudvarra, megnézi a falitáblát, ahol azt találja, hogy reggel megy Bécs felé egy személyvonat 6.10 órakor és egy gyorsvonat 6.25 órakor. Másnap megjelenve a gyorsvonat indulása előtt, kisül, hogy az fél év óta egyáltalán nem jár és a táblán csak azért maradt ott a szám, nehogy valaki megkeseritések nélkül utazzék. No, ha már lekéstem — mondod — legalább a podgyászomat nem viszem vissza. Beteszem a ruhatárba. A ruhatárat azonban csak nyolckor nyitják, értsük meg: a vonatok járnak hatkor is, de a ruhatár zárva van, tehát, ha tegnap délután betetted a holmidat, csak majd akkor utazhatsz el, ha a ruhatáros kisasszonykák föl méltóztattak ébredni. De érdemes végignézni ezt a ruhatári heccet, de érdemes lenne a mentőknek is állandó inspekciót tartani, mert minden csomag bezuzott orrok vére árán kerül napvilágra. No, de táviratozni is kellene, ha már lekésett az ember. Amit aztán itt lát az ember, az igazán példátlanul mulatságos. A kisasszony leereszti a tejüvegablakot és mint egy háremhölgy az ablak mögül beszél, de az arcát nem látod, se a kezét, csak a hangját hallod. A táviratot meg a pénzt be kell csusztatni az ablak alatt levő nyiláson. Mondom: hát ez mi? Azt mondja a tejüveg mögötti hang: cug van. — Ha cug van, csináltassák meg, de az mégis vicces, hogy zárt és mázolt ablakon át érintkeznek a közönséggel. — Azt mondja: A főnök ur rendelte igy.

Üzenjétek meg hát minél előbb, ki az az állomásfőnök, aki ilyen mulatságos dolgokat visz véghez a keleti pályaudvaron? De arra is kiváncsi volnék, mit szólna ehhez a kereskedelmi miniszter, ha én, egyszerü utas létemre ilyen jól mulatok rajta?

*

Igy jutottam el, — hogy folytassam utirajzomat — reggel hat órától délután ötig Komáromba, miközben a gyorsvonat utasai közül többen azzal mulattak, hogy a lábukat kilógatták a kocsiból és lábvizet vettek a vonat fáradt-gőzében. Komáromban kocsi nincs, gyalog kell átbotorkálni a két hidon, az első öröm azonban az volt, hogy a hidvámot itt már eltörölték, pedig jó pár esztendővel fiatalabb a hidjuk, mint a Lánchid. Legtöbbet azonban Folkusházy tanácsnokot emlegettem Komáromban. Tudják-e mi Komárom? Kellős közepe egy tejjel-mézzel folyó vármegyének. A világ négy tája felől négy gazdag járás Tata, Nagy-Igmánd, Csallóköz és Udvard övezik és Budapest gazdagabban, bővebben, pompásabban van ellátva, mint Komárom.

Csak a hus olcsó, 8 koronáért, vagy az alatt adják kilóját. Kávét, tejet, vajat, tojást nem lehet kapni a kávéházban. A vendéglőben két pohár sör után bemondják a vizet. A cukrászdában kétféle sütemény van, egészen bizonytalan szinüek és izüek. A komáromi menyecskék pedig nagyon figyelmesek a polgármester iránt. Csoportosan mennek el jó reggelt köszönni és egyenesen magához a polgármesterhez. Képzelem, hogy örülne neki a lovagias Bárczy István, ha a budapesti hölgyek is ilyen vidám társadalmi szokásokat vennének fel.

*

Itt az én fatornyos falumban nagyon szivesen látott vendég voltam eleintén, mert érkezésemkor esővel biztató felhők kavarogtak a fejem fölött:

— Az ilyen vendéget már szeretjük — mondták, — aki esőt hoz.

Azóta azonban kezdenek rám gyanus szemmel nézegetni, mert én ugyan itt vagyok már két hete, az eső lába is lóg a levegőben, de hat ökörrel sem lehet onnan lehuzni. Gazdálkodó ember manapság nem beszél egyébről, csak az esőről, ami nincs. Időnkint sötét felhő-koszoruk jelennek meg az égen és kell konstatálni, hogy jobbra is esik, meg balra is, csak éppen ott nem, ahol az ember van. A szele is elvetődik néha errefelé, de maga az eső makacs következetességgel másfelé kóborol.

A gabona csak meg lett valahogy eső nélkül, szára, szeme becsületes; de ha ez tovább is igy megy, krumpli-veszedelem lesz belőle. Ha mindenhol az országban ilyen krumplibajok vannak, akkor Berczel tanácsnok máris becsukhatja a boltját. Akiknek kedvük van, számitsák ki, én ime megadom az adatokat: tizenöt bokor krumplit szedtem föl, hogy egy kisebb családnak a hus mellé garnirungnak valója legyen az ebédre. Vajjon hány bokor-alja kellene ebből a mogyoró-burgonyából Budapestnek egy esztendőre? Ennél azt hiszem sokkal egyszerübb feladat a hajó hosszából és szélességéből kiszámitani, hogy hány éves a kapitány?

*

azonban az árvaházak legtöbbje megtelt, ezek kibővitésére van szükség. Igy legutóbb a Klotild-szeretetház bővült ki, s az uj helyekből tizenötöt fel is ajánlott a Népjóléti Központnak. A hadiárvák segélyezésére egyelőre külön alapunk ninesen, de támogatásukról egyéb rendelkezésünkre álló alapjainkból azért mindenkor a méltányosság szerint gondoskodunk.

A tarifai ütközet

1917. julius tizenegy

A világtörténelem véres csatáinak szines krónikájában helyet kér az utolsóelőtti fő- és székvárosi közgyülésről szóló Höfer-jelentés.

Kezdődik a jelentés és a közgyülés azzal, hogy a sajtó-karzatra felvonul a feminizmus eleven diadala: Kovács Lidya kolléganönk. Azért jött, mert — küldték. Helyettes városházi tudósitói tisztében jár el és minthogy a közgyülési terem terra inkognita az ő számára, érdeklődik a padokban helyet foglaló atyák iránt.

— Ki az a daliás, jó magyar képü városatya, — kérdi.

— Schön Ó. Ignác, — hangzik a válasz.

— Ki az a főjegyző a jegyzői asztal mellett?

— Az a főjegyző egyelőre még nem főjegyző, hanem mindössze segédfogalmazó. A munkája pedig az, hogy a nem-mel szavazókat jegyzi.

— Nem-mel szavazókat? Hát ilyenek is vannak a közgyülésen?

— Vannak bizony. Néha csak négyen alkotják ezt a vannak-ot, mint az alsósnál. De megtörtént már az is, hogy több volt a nem, mint az igen.

— Ma persze több lesz az igen?

— Biztos, sőt — valószinü.

Biztos, sőt valószinü — ez volt a helyzet szignatuŕája. T. i. kezdetben ugy látszott, hogy nagy kormánypárti felvonulás van és hogy ma az ellenzék sem a politikában, sem a tarifarevizionál nem fog érvényesülni. De percenkint rosszabbodott — vagy javult! — a helyzet és ami kezdetben biztos volt, az később már csak valószinü lett és a végén a biztos — biztos bukássá vált.

No de ne előzzük meg az eseményeket. Valljuk be, hogy Havass Rezső inditványa például legalább is olyan fontos volt, mint a tarifarevizió. Havass a főváros nyugdijasainak számára kért drágasági segélyt és Bárczy polgármester nyomban közölte, hogy a nyugdijasok dolgával már két nap mulva fog a közgyülés foglalkozni. Kassai Ferencnek is volt inditványozni valója. A lipótvárosi iskolákat akarta a katonai zsarnokság alól felszabaditani.

— Elfogadjuk! — kiáltoztak a türelmetlen városatyák, de Kassai felháborodva szólt:

— Ohó, arról szó sincsen. Én beszélni akarok. Én nem engedem az inditványomat egyszerüen elfogadni.

Beszélt is Kassai és utána Benedek Dezső kergette ki a hadsereget a hetedik kerület iskoláiból. És talán az összes kerületek folytatták volna a példát, de Bárczy podeszta most szólásra emelkedett fel és emelkedett hangon kezdett beszélni az uj kormány és a főváros viszonyairól.

Megállapitható, hogy a legteljesebb objektivitással, gerincesen, önérzetesen beszélt Budapest politikai meggyőződéséről és subjektiv hangokat csak akkor ütött meg, amikor Vázsonyi Vilmost aposztrofálta: „Vázsonyi Vilmos nem lett nagyobb hatalom azáltal, hogy igazságügyminiszter lett." Ez volt az egyik aranyigazság, a másik pedig a következő: „Vázsonyi Vilmos pártkülönbség nélkül a mi büszkeségünk, s most egyszersmind a mi jó reménységünk egyik támasztéka."

Dörgő tapssal és éljenzéssel honorálta a közgyülés a beszédet és a beszédet befejező bizalmi inditványt. Nem is lehetett mást várni. Azzal a kormánnyal szemben, amelynek Vázsonyi Vilmos tagja, Budapest közgyülése csakis a legnagyobbfoku bizalommal viseltethetik. Kár, hogy a lelkes hangulatot felváltotta a tarifarevizió vitája. Itt már azután egészen más hangokat vertek vissza a falak. Felvonultak a közgyülési kurucok, köztük elsőnek óbudai Szilágyi Károly lépett a porondra. Szilágyi eddig csak szerény méretek között mutogatta az oroszlánkörmeit. Szerdán aztán kifutotta a legszebb formáját és tartott egy olyan beszédet, hogy ha mindaz igaz volna, amit mondott, akkor a Közutit hazaárulás miatt tizenötévi fegyházra itélnék el. A publikum rendkivül hálás volt Szilágyinak, aki kétségkivül igen szorgalmas, becsületes, jóhiszemü tagja a törvényhatósági bizottságnak. Nagyon haragszik a Közutira és ez a haragja aljas gyanusitásra adott alkalmat, mert egy bizottsági tag állandóan azt kiáltotta féléje:

— Mi van a szabadjegyekkel?

Sikere nagy volt, a közgyülés hangulatát izgalomba hozta, kavarogtak a kedélyek, kezdtek a csöndesen emészteni szerető, nyugodt életü városatyák eltünni és ez a maroknyi, de kitartó ellenzéknek a malmára hajtotta a vizet. Elannyira, hogy amikor a szónokok elkészültek összes érveikkel és a polgármester halasztási inditványt akart tenni — legalább igy gondolták — pokoli lárma tört ki. A parlamenti obstrukció legszebb napjaira emlékeztető jelenetek követték egymást. A parlamenti recept szerint volt ökölrázás (Kassai—Stern duett), volt padverdesés (Vértes—Perczel—Szalai trió), volt indián-üvöltés (Pető—Oláh—Szekula—Benedek vonósnégyes) és volt általános fejetlenség, amelyben a tanács vezetett.

A bizottsági tagok száma hetvenegy darabra olvadt le, amikor elrendelte a polgármester a névszerinti szavazást. Ezt már aztán kedélyesen intézték el és Glücksthal Samu nem kerülhette el a zajos éljeneket, amikor — ki hitte volna? — ő is az előterjesztés ellen szavazott. Nagy egyhanguság volt — egyhangulag elvetették a reviziót és az ellenzék boldogan ünnepelte önmagát.

A szegény (?) pesti konfiskocsisokat ilyen hangulatban kezdték letárgyalni. Ők is tarifaemelést kértek ugyanis és ők is olyan egyhanguséggal elutasittattak, mint a villamosok. E tekintetben semmi különbséget nem hagytak a villamosok és a bérkocsik között és némi igaza volt annak a vicces városatyának, aki azt mondta:

— Ime, a közlekedés egységesitése!

Fel kell jegyezni, hogy Márkus Miksa teritette a vizes lepedőt a kocsisokra és hogy valóban minden pesti embernek a lelkéből beszélt.

Végezetül Szalai Miksának is sikerült elfogadtatni egy inditványát az önálló magyar fővárosi patikajog dolgában.

Igy ért véget a nevezetes közgyülés, amelyen győzött az ellenzék, bukott a tarifa és amelynek csattanója az volt, hogy egy városatya kárörömtől kipirulva kiáltotta:

— Ugy kell annak a Sándor Pálnak. Miért nem adott nekem szabadjegyet! . . .

Városházi kabaré.

* * *

A két szomszédvár.

Sokat beszélnek arról a mindig panaszkodó városatyák, hogy tovább is drága marad a gabona, a liszt, drágul a főzelék és a gyümölcs. Pedig ennek megvan a maga komoly oka arra, hogy dráguljon. Még pedig politikai oka.

E drágaság oka az 1848. évi III. törvénycikk, amely megvalósitja nálunk a függetlenségi és felelős magyar miniszteriális alkotmányt. Régente egyszerü volt a dolog. Nem volt kormány, nem volt miniszter, csak egy zsarnoki hivatal volt s az maga elintézett mindent ugy, ahogy akarta.

Ma, sajnos, miniszterek vannak. Jönnek a vasutasok, megrohanják a derék Serényit: pénzt kérnek, mert éhenhalnak. A jó Serényi csupa szív.

— Igazuk van. Gazság, ami eddig történt. Ezen segiteni fogok. Lesz beszerzési előleg. Fizetésrendezés. Jövedelemrészesedés. Pótlék. Minden lesz.

Már a vasutasok fulladoznak a boldogságtól. A derék Serényi azonban elmosolyodik:

— Illetve . . . Én ezt mind megcsinálom. Ez az én jogom. Ezért vagyok én kereskedelmi miniszter. A pénzt persze én nem adhatom. Ahhoz nincs jogom. Azt a pénzügyminiszter adja. Mert az meg az ő joga.

A pénzügyminiszter persze nem ad egy fityinget sem. Igy juttat a kultuszminiszter pénzt a tanitóknak, a belügyi a tisztviselőknek, a honvédelmi a tiszteknek. Mert ehhez nekik van joguk. A pénzügyminiszter azonban nem utal ki egy fityinget sem. Mert ehhez meg neki van joga.

A két szomszédvár históriája. S ezért aljas, komisz ez az alkotmányosság. Mennyivel szebb volt régen, amikor a hatalmas ur vagy adott, vagy nem, nem ugy, mint most, amikor akinek adni van joga: ad; akinek fizetni van joga: nem fizet.

Hát a gazdák is felkeresték Mezőssyt s elsirták a bajukat. A jólelkü miniszter megsajnálta őket:

— Igazuk van, — mondta — drágán kell adni a terményt, mert oly drágák az ipari cikkek, hogy ez a mezőgazdasági drágaság jogosult.

Az iparosok felkeresték Serényit. Elsirták a bajukat. Serényi megszánta őket:

— Igazuk van, — mondta — jogos az ipari cikkek drágulása, mert a mezőgazdasági cikkek ára oly magas, hogy ezzel arányt kell tartani az iparcikkeknek.

Végre! Most már nyugodtak vagyunk. Mezőssytől megtudtuk, hogy azért adunk vagyonokat egy kis főzelékért, mert drága a cipő és Serényitől meg-

---

Ha már feltüztem a kalapom mellé a zerge-tollat, folytassuk az agrárius elmélkedést. Termésbecslésre ugyan nem vagyok hivatott, riportot pedig nem lehet csinálni, mert a gazdák szörnyen szükszavuak, az interjuvoláshoz nem állnak kötélnek. De nem panaszkodnak, pedig régi tapasztalat, hogy a magyar gazda közepes termésnél is ugy sir, mint a méhecske. Nem tévedhetünk tehát, ha azt mondjuk, hogy a közepesnél jelentékenyen jobb a termés. A paraszt duskál a jólétben. A szomszéd-faluban van egy szövetkezet, amely valahonnan sajtot hajtott föl és kijóját tizenkét koronájával árulta. Az egész készlet elfogyott még aznap. A hivatalnok uraknak nem jutott belőle egy harapás sem, elkapkodták a parasztok, akik azelőtt sohasem ettek sajtot, most sem szorultak rá, de megvették, megették, mert drága.

Bor, ha a szőlő idejekorán esőt kap, nagyon sok lesz ezen a vidéken, a kukoricáról ugyanez áll. Ennivalóban nincs hiány, vasárnaponkint minden paraszt fazekában nem is tyuk, de egyenesen fiatal csirke fő. Marhát, borjut nem is vágnak, senki sem ad érte pénzt, mindenkinek otthon a baromfia, csirke, kacsa, liba bőségben, tavalyi sonka, oldalas és kolbász is akad még és alig egy hónap már, megkezdődik a vadászat . . .

A legnagyobb változás az értékek mérhetetlen növekedésében van. Akinek a háboru előtt száz koronás lova volt, annak ma ezer koronás van, mert az utolsó korhadt virslinek való macska-lovat nem lehet olcsóbban megkapni. Az öt-tizezer koronás lovak nem is ritkaságok. Lóban különben egy uj intézményt fedeztem fel: lovakat, amelyeket a lókórházból üdülésre adnak ki a gadáknak. Amig kiépülnek, egy kis hust szednek magukra, addig leszolgálják a kosztjukat, aztán megint vissza a harctérre . . .

Milyen változásokat hozott ez a háboru! Akinek egy ökrével, egy tehenével, egy birkájával nincs több, mint volt a háboru előtt, annak instrukciója tizszeresen növekedett értékében. Akié tizezer koronát ért, az ma nem adja százért, aki százezer koronásnak hitte az instrukcióját, az ma biztosan tudja, hogy egy varázsütéssel milliomossá lett. Van itt egy gyermekkori barátom. A miniszterelnök egyik pusztáját bérli. Csak a sertésállományáról beszélek, abból is csak arról, amit el fog adni. Ötszáz darab nagyszerü süldőt láttam. Ma négyszáz koronát ér darabja. Mit fog érni az ősszel? Mit ér a töméntelen birka, bárány és mit a kétszáz darab villásszarvu pompás ökör?

*

Az emberekről készakarva nem beszéltem mindvégig. Azok egyszerüen nincsenek. Ez a kicsi falu itt egészen nyugodtan lehetne ma orosz, vagy szerb, csak magyar nem. Vasárnap délután minden kiskapuban három-négy, néhol tiz-husz-ötven orosz áll. A széles országuton tányéralaku sapkák alól hangzik a sok fene ropogós mássalhangzó. De magyarul már mind tud. A gazdák jobban meg vannak elégedve velük, mint ahova például egy bakaszázadot vezényeltek ki aratás céljából. Itt megtörtént az az eset, amin félvármegye mulat, hogy a hadnagy ur kiadta az ukázt, amely szerint ezentul az aratási munkálatokban hivatalos órák lesznek. Reggel héttől tizenkettőig és kettőtől hétig tart a munka és pedig egyik nap aratás, másik nap kötözés. Hát ilyet még az öregapám se látott, aratni sötéttel kezd és sötéttel végez a magyar, mert a buzának kifolyik a szeme, a kévét meg azonnal be kell kötni. Ezért jobb, ha az orosz, vagy a szerb arat, mert annak a gazda parancsol, nem pedig a hadnagy ur, aki még életében sem látott buzatáblát és csak hirből tudja, mi az a zabasztag . . .

A muszkák — köszönöm — jól vannak. Az én külön példányomat a minap az istálóban az ágy szélén ülve találtam, amint az uzsonnára szóló pogácsáját osztotta meg a kis fiammal. Olyan szépen elmajszolgattak együtt az a rettenetesen nagy orosz és ez az egész picinyke magyar. A kis fiammal különben egy igen szenzációs hirt is közölt:

— Bizony ifijuram, nemsokára hazamegyünk, odahaza már osztják a földet . . .

(p. b.)

tudtuk, hogy azért fizetünk százezreket a cipőért, mert méregdrága a főzelék.

A két szomszédvár. Ha nem lenne miniszteriális rendszerünk, hanem egy zsarnok intézne mindent, az azt mondaná, hogy olcsóbb lesz a főzelék, mert leszállítottam a cipő árát és olcsóbb lesz a cipő, mert leszállítottam a főzelék árát. Igy azonban az egyik drágítja a másikat.

De mért nem találkozik egyszer a földmivelésügyi miniszter a kereskedelmivel? Hogy az egyik ne a másikkal drágítson? Vagy mért nem küldik egyszer a gazdákat a kereskedő-miniszterhez és a kereskedőket a gazda-miniszterhez? Vagy talán nem ismerik egymást a miniszter urak? Mi, fogyasztók, szivesen vállalkozunk arra, hogy bemutatjuk egymásnak a kegyelmes urakat. Amikor parancsolják! Lehetőleg a legujabb drágitás előtt!!

K. A.

Udvari élet a magyar fővárosban

A király Budára költözik — Bizalmas értekezlet Bárczy polgármesternél — Udvari szinház a várban

IV. *Károly* király trónralépte után és még koronázása előtt azt a nagyjelentőségü és nekünk magyaroknak végtelenül örvendetes kijelentést tette, hogy Budapesten nem akar vendég lenni, az elhagyott várpalotát otthonának tekinti és az év nagy részét itt tölti. Azóta azonban nem válthatta be ezt az igéretét az uralkodó, mert hiszen mindnyájan jól tudjuk, hogy a háboru miatt állandóan a főhadiszállás közelében kell tartózkodnia a legfőbb hadurnak. Ami késik azonban, nem mulik és a *Fővárosi Hiriap*-nak most módjában van élénk példával illusztrálni, hogy a föntidézett kijelentését milyen komolyan gondolta és mondta annak idején fiatal királyunk.

Szándékainak beváltása — ugy tünik föl előttünk — *közelebb van, mint eddig hittük volna.* IV. Károly a béke olajágával lépett a trónra és amióta népei fölött uralkodik, minden tettén, minden elhatározásán annak a gondolatnak a képe látszik meg, hogy teljes szivvel óhajtja, sietteti a vágyva vágyott békét. Hite, reménye e tekintetben egy pillanatra sem ingott meg és ma is rendithetetlenül meg van róla győződve, hogy a béke közel, egészen közel van.

És a béke napjának felragyogása teljesen egyértelmü azzal, hogy sürgősen megkezdődjenek a budapesti királynapok, hogy ránk köszöntsenek a történelemből legendaként szemünkbe tünő idők, amikor még Buda várában udvari élet volt. Fény, ragyogás, pezsgő élet költözik be majd az elhagyott termekbe. Mi tudjuk, érezzük, mit jelent ez Budapest számára, meg vagyunk róla győződve, a főváros fejlődése az udvari élettel egészen uj, hatalmas lendületet vesz.

Az időpont, amikor ez bekövetkezik, a béke eljövetele. Hogy pedig a békét a király egészen közeli eseménynek tekinti, annak bizonyitására aligha kell jelentékenyebb érv, mint annak az eseménynek a hire, amelyet a *Fővárosi Hirlap* föltétlenül megbizható helyről kapott. E hir szerint

IV. Károly király már minden intézkedést megtett, hogy a telet udvartartásával együtt a budai várpalotában tölthesse.

A budai várpalotát e rendelkezések értelmében elő fogják készíteni felséges lakói számára, lakályossá teszik a rideg termeket és megteszik az intézkedéseket arra is, hogy udvari ünnepségeket, mulatságokat lehessen rendezni. A budai udvari életnek olyan fényt, olyan ragyogást akar biztositani IV. Károly, amilyennel vissza akarja adni a magyar fővárosnak a történelmi multat.

Ennek a tervnek az elmult héten, julius hó 9-ikén egészen határozott jeleivel találkozhatott *Bárczy* István dr. polgármester. Ezen a napon ugyanis a polgármesternél *szigoruan bizalmas értekezlet volt, amelyen Károly királytól nyert küldetése alapján részt vett egy udvari személyiség is,* aki kijelentette, hogy

Ő felsége a budai tartózkodás idejére udvari szinházat is kiván és erre a célra az udvar a legalkalmasabbnak a budai várszinházat tartja.

A király akarata szerint tehát az ódon, elkopott és baglyok, denevérek tanyájává lett Várszinházból fényes udvari szinház lesz. A polgármesternél tartott értekezleten a főváros egyik technikus főtisztviselője, akit az átalakitás lehetőségeire vonatkozólag kérdeztek meg, kijelentette, hogy az átalakitás lehetséges, de az igen lényeges összegbe fog kerülni. A jelenlévő udvari személyiség erre röviden és igen határozottan csak annyit válaszolt, hogy a pénz nem számit, kerüljön az átalakitás bármibe, a fontos az, hogy a Várszinházból lett udvari szinház méltó módon emelje az udvari élet fényét.

Ezzel azután össze is omlottak mindazok a tervek, amelyek az ujabb időben a Várszinházhoz füződtek. A városházán is sokat gondoltak ujabban az öreg muzsa-hajlékra és legutóbb is két tanácsnok tartott szemlét az elagott épület fölött. *Krátky* János, a középitési ügyosztály vezetője járt fönt a várban *Márkus* Jenő dr. tanácsnokkal, aki a városháza szinházi szakértője. Ők ketten *Ambrus* Zoltánnak, a Nemzeti Szinház uj igazgatójának gondolatát akarták megvalósitani, aki a Nemzeti Szinház müvészeivel akart itt intim szinpadon irodalmi remekeket bemutatni, amelyek nem birják ki a Nemzeti Szinház óriási szinpadát és óriási nézőterét. Amolyan kamarajátéknak való intim szinházat tervezett a kitünő Ambrus Zoltán és e tekintetben a XIII-ik ügyosztályban már folyamatban is vannak az átalakitást tervező munkálatok. Egyébként számitott a Várszinházra *Rákosi* Szidi asszony is, aki szerette volna azt kibérelni és igy ez a klasszikusan nagy müvésznőnk lett volna az első magyar hölgy, aki szinházat igazgat.

A harmadik terv az lett volna, hogy a Várszinházból legyen az állandó budai szinház, amelyet az egész Buda ma is óhajtva vár. Ennek a tervnek azonban amugy is sok ellensége volt, mert azzal Budán is tisztában vannak, hogy a budai álandó szinházat nagyrészt a pestiek fogják fentartani, akik pedig nem igen szivesen zarándokolnak föl a várba. Ugyanaz a hibája volt annak az ötletnek is, mely a Horvát-kertben, a nyári aréna helyén szerette volna látni az állandó szinházat. Mindezeknél sokkal jobb, célszerübb volt az a gondolat, amely az Erzsébet-hid budai oldalán levő kis park helyén épiti álmaiban a budaiak szinházát. Bár az sem lehetetlen, hogy a budai udvari élet uj lökést fog adni az állandó szinház ügyének is.

Mindazok a tervek és ötletek, amelyeket a Várszinházhoz füztek, természetesen fölöslegesekké váltak abban a pillanatban, amikor a király nagyszerü elhatározása tette érik.

Előleget követelnek a vállalkozók

Drágán épül a csecsemőkórház

A főváros épitkezései a legnagyobb részben szünetelnek, ahol azonban mégis halaszthatatlanul szükséges az épitkezések megejtése, ott a tanács olyan árakkal találja szemben magát, amelyeket szinte megfizethetetleneknek kell mondani. Az ódium természetesen ebben az esetben nem a vállalkozókra hárul, mert kétségtelen, hogy rendkivüli munkabéreket kell fizetniök, viszont még a munkabéreknél is sokkal drágábbak az épitőanyagok. E tekintetben még aránylag legmérsékeltebbek azoknak az anyagoknak az árai, amelyeket hadicélokra lefoglaltak, ezeknek viszont a hozzáférhetősége rendkivül korlátozott. A cement, a vas, a réz és más olyan anyagok ára, amelyeket a főváros csak az államtól, illetve hadseregtől kaphat, állandó és eléggé mérsékelt, mert itt nem nyilik tere a spekulációnak, viszont a felszabaditás nehézségeivel kell számolni. A szabadon levő anyagok ára nagyon fölment és a vállalkozók leginkább a fára meg a téglára panaszkodnak, amely utóbbi tekintetében a fővárosnak ezrenkint 33 koronás árra volt szerződése a háboru kitörése előtt, ma azonban ez a 33 korona már 120 koronára növekedett.

Az anyagárak emelkedését legujabban a VI. kerületi Krausz Mayer-féle telkeken épülő Madarász-utcai csecsemőkórház központi fütési munkálatainak kiadásánál tapasztalta a főváros.

A Madarász-utcai csecsemőkórház központi fütési berendezésére meghirdetett versenypályázatra — mint multheti számunkban már közöltük — a következő hét ajánlat érkezett be: Fleischmann Gyula 162.000 K, Törzs és Ormai 226.000 K, Bründl János 228.000 K, Rohonczi Hugó 243.000 K, Szentgyörgyi és Társa 250.000 K, Boros testvérek 258.000 K, Magyar Fütési Vállalat 273.000 K.

Mielőtt azonban az átszámitás megtörtént volna, az ajánlattevők beadványt intéztek a tanácshoz, amelyben azt kérték, hogy a főváros nagyobb előleget engedélyezzen nekik, mert a nyersanyagokat, különösen a külföldi származásuakat ők is előre készpénzben kénytelenek fizetni. A főváros előtt ez a kivánság eddig teljesen szokatlan volt, de méltányossági szempontból ugy határoztak, hogy a nyersanyagnak a munkahelyre való szállitása után — minthogy ez már nem jár rizikóval a fővárosra — hajlandók az érték 80 százalékát előlegezni. Minthogy igy uj helyzet állott be, a versenytárgyaláson résztvevő vállalkozókat uj ajánlattételre szólitották fel. A beérkezett ajánlatok most már a következők voltak: Fleischmann Gyula 160.000 K, Törzs és Ormai 179.000 K, Bründl János 199.000 K, Rohonczi Hugó 219.000 K, Szentgyörgyi és Társa 170.000 K, Boros testvérek 211.000 K, Magyar fütési vállalat 259.000 K.

A XIII. ügyosztály megejtette az átszámitásokat és ennek alapján a legolcsóbb Fleischmann céget nem ajánlotta, mert hasonló fütési berendezést még sohasem végzett, a fővárost pedig már szomoru tapasztalatok arra tanitották, hogy ilyen kényes természetü munkálatokat csak szakértővel végeztessen. Az ügyosztály ennélfogva a második legolcsóbb, de a szakcégek között az elsőrangu Szentgyörgyi és Társa cég ajánlatának az elfogadását proponálta. A keddi tanácsülés ilyen értelemben határozott és az ügyosztályt megbizta a szerződés megkötésével.

*

Ugyancsak kiirták már az árlejtést a csecsemőkórház beton-, terazzo- és lapburkoló-munkáira. A beérkezett ajánlatok a következők: Krasznер József r.-t. 311.799 K-val, alternativ 117.459 K-val; Kőszénbánya- és téglagyár-társulat Pesten a faburkolási munkákra a 24. és 26. tételekre 22.650 K-val; Walla József cementárugyár r.-t. 131.970 K-val; Zsoldos-féle porcellán-fayenceegyár r.-t. a faburkolási munkákra a 24., 25. és 26. tételekre 27.240 K-val; ifj. Walla József 156.222 K-val; Melocco Péter cementárugyár r.-t. 175.073 K-val. Ezek, valamint az ablakredönyökre beérkezett ajánlatok átszámitás alatt vannak.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától meglepően olcsó helyárak mellett.
Külön előadások a nagy cirkusz variete müsorral.
UJ! UJ!
TOM JACK A JÉG-KIRÁLY
titokzatos mutatványaival.
Csak rövid vendégjáték!
Továbbá a teljes szenzációs világvárosi müsor!

Események

Közgyülés. Utolsó közgyülésre gyülnek öszsze szerdán a városatyák. A közgyülés napirendjének legfontosabb pontja a tisztviselők *státuszrendezése*, amelyhez többen fognak felszólalni, jeléül annak, hogy a városatyák — jószivüek. A *zárószámadáshoz* nem várható felszólalás, minthogy a pénzügyi bizottság alaposan kiaknázta már ezt a témát. A többi tárgy nem fog különösebb érdeklődést kelteni, ugy, hogy minden valószinüség szerint már hét óra előtt sor kerül — a záporpróbára.

Gyöngyös ujjáépitése. *Harrer* Ferenc dr. székesfővárosi tanácsnok, Gyöngyös város kormánybiztosa, ezidőszerint nagyobbrészt Gyöngyösön tartózkodik, a mult hét végén azonban igen fontos tanácskozásai voltak Budapesten azokkal a kiváló technikusokkal, akiket ebben a kérdésben munatársaiul választott. Ennek a tanácskozásnak volt hivatása megállapitani azokat a keretekat, amelyek között a város ujjáteremtése megtörténik. Általában kétségtelen, hogy a munka nagyobbrésze Budapesten fog lejátszódni. Gyöngyösnek mintegy egyötöde égett le és pedig a legszegényebb része. Most azonban, miután ez a rész teljesen ujjáépül, bizonyára ide fognak gravitálni a tehetősebb elemek, akik itt nemcsak a rendezett várost, de modern közmüveket is fognak találni. A legnehezebb feladatok közé tartozik a városrendezésnek a város épen maradt négyötödére való kiterjesztése, mert az kétségtelen, hogy a közmüveket szukcesszive az egész városra ki kell terjeszteni. Harrerre és kiváló munkatársaira tehát valósággal a városalapitás feladata vár. Az uj várost különben uj középületekkel is el kell látni, amelyek jobbára az uj városrészben fognak épülni. Igy megvalósul a régi terv, hogy Gyöngyös uj városházát kap, épitenek azonkivül uj iskolákat, kórházakat és egyéb közjóléti intézményeket.

A L. Á. B. tevékenysége. A Lakásépitési Állandó Bizottság teljes erővel megkezdte már munkálkodását és első feladatának ismeri, hogy mihelyt az uj miniszteriumok megkezdik munkálódásukat, azoknak terjedelmes és minden részletre kiterjedő tanulmányt nyujtsanak át, amelyben összegezve lesz a háboru utáni lakásépités körül érdekelt minden társadalmi rétegnek a véleménye és kivánsága. A népjóléti és a háboruból a békére való átmenetet előkészitő miniszterek ebből a tanulmányból megismerhetik a megoldandó problémák egész komplexumát. Azok között az irányelvek között, amelyekkel a L. Á. B. foglalkozik, több uj és fontos szempontról van tudomásunk. Igy fontosnak tekinti a L. Á. B., hogy a háboruból hazaözönlő tömegek lakással való ellátásának sulyát ne egyedül és kizárólag Budapest viselje, amely szinte összeroskadna a terhek alatt, hanem vegye ki azokból a maga részét az állam is. Az állam jelentékeny hozzájárulásán kivül azonban gondot kell forditani arra is, hogy a tömegek ne egyedül a fővárost árasszák el, hanem egy részük a vidéken telepedjék le. Hatalmas és dusgazdag magyar vidéki városaink vannak, amelyeknek szintén kötelességük lesz abban a kérdésben is tanuságot tenni hazafias áldozatkészségükről. A L. Á. B. különben hivatásának tekinti azt is, hogy a magánosok tevékenységét is serkentse és e tekintetben állandóan rendelkezésére áll, tanácsokkal és közbenjárásokkal szolgál ugy az iparnak, mint az épittetőknek. A L. Á. B. meg van róla győződve, hogy a lakásépitéseknek a béketárgyalások ideje alatt kell nagyrészben megtörténnie. Emberi számitás szerint ez mintegy félesztendei időt jelent, amely elegendőnek látszik arra, hogy a lakáskérdés rendezése legalább részben megtörténjék. Számitanak ugyanis arra, hogy a béketárgyalások ideje alatt szünetelni fog a municiógyártás és igy igen sok munkáskéz felszabadul. A hadsereg maga a béketárgyalás ideje alatt a fronton marad, de a munkásság és a hadigyárak a békés polgári célok szá nára dolgozhatnak.

Elnökválasztás az Országos Középitési Tanácsban. Érdekes választási kampány zajlott le a mula héten az Országos Középitési Tanácsban. Olyan izgalmas volt a választás, amilyen az ilyen komoly és békés intézményeknél éppenséggel nincsen napirenden. Az Országos Középitési Tanács két tagot jelöl az elnöki és kettőt az alelnöki állásra. Az előbbit a két jelölt közül a király, az utóbbit pedig a kormány nevezi ki. Az idén az az érdekes dolog történt, hogy a tanácsban az elnöki és az alelnöki állásnál is egyenlően oszlottak meg a szavazatok. Tizennégy-tizennégy szavazatot kapott az elnöki állásra Zielinszky Szilárd és Hauszmann Alajos, az alelnöki állásra pedig Zielinszky Szilárd és Kovács Sebestyén Aladár. Elnökké a király valószinüleg Hauszmann Alajost fogja kinevezni, aki a tisztséget eddig is viselte, alelnök pedig Zielinszky Szilárd lesz. Az Országos Középitési Tanács első legfontosabb teendője a hidak (Boráros-téri és Hungária-körúti) kérdésének megoldása.

Fémrekvirálás a zálogházakban. A fémrekvirálás elől volt ezideig egy nagyszerü egérút. A legtöbb háziasszony megsiratta ugyan a mozsarát, a gyertyatartóját, de azért hazafias kötelességtudással odaadta. Sokan voltak azonban, akik dacoltak a rekvirálással. A padlás és pince aligha lesz jó hely, mert ezeket a helyeket igen könnyü átkutatni, a lakásokba pedig mostanában önkéntes urak kopogtatnak be, hogy nem méltóztattak-e valami réztárgyat idehaza felejteni. Az igazi egérut azonban eddig a *zálogház* volt. Az ember hóna alá vette a mozsarat, elvitte a zálogházba, még pénzt is adtak rá. Közben pedig nyugodtan várta a háboru végét, amikor majd diadalmasan kerül elő a megmentett mozsár. Bebizonyosodott azonban, hogy a rekvirálók is vannak olyan ötletesek, mint a budapesti háziasszonyok. A mozsarak és gyertyatartók nem menekülhetnek többé a zálogházba. Azaz hogy hiába menekülnek, mert onnan is elrekvirálják. A miniszter ugyanis elrendelte a zálogházban elhelyezett fémtárgyak rekvirálását. A rekviráló-biztosok legközelebb megjelennek a zálogházakban és ráteszik a kezüket az ottlevő fémtárgyakra. A rekvirálás általános szabályai azonban itt is irányadók maradnak, ugy, hogy a müvészi kivitelü tárgyakat nem kell félteni. Miután pedig a zálogházakba leginkább müvészi tárgyakat visznek az emberek, ennek a rekvirálásnak aligha lesz jelentősebb sikere. A zálogházakban történő rekvirálásnál szintén a hatóság által megállapitott rendes fémárakat fizetik. A zálogtárgyak egykori tulajdonosai pedig a zálogcédula ellenében pénzt fognak kapni. A fémrekvirálók által megállapitott és a fémközpont által kifizetett összegből a zálogház levonja a kölcsönösszeget és az esedékes kamatot, a különbözetet pedig kifizetik a zálogjegy tulajdonosának. Ezzel a budapesti mozsarak kikopnak az utolsó menedékhelyről is.

Beketow-cirkusz. Óriási sikerrel vendégszerepel a világhirü szeliditő, Sawade Richard, akinek tigrisei a vadállatszeliditési napi csodái. Az uj müsor egyébként is nagyszerüen sikerült. Ambrea csontnélküli billiardmüvész, a 3 Denver telefonmüvésznők, Strathmore a vasfogu ember, Willy a zuhanó komikus itt még nem látott csodákat produkálnak.

Berlini Kert. Mérei Adolf, a Berlini Kert agilis igazgatója honositotta meg azt a szokást, hogy félhavonkint változtatja müsorát. Hétfőn, julius 16-án volt bemutatója a második juliusi müsornak, amely az eddigi fényes müsort is messze felülmulja. A régi számok között az utólérhetetlen humoru Gizella Werbezirk vezet. Az uj magyar darabnak „Remete bácsi" a cime, a főszereplője Magyari Lajos, mellette Kovács Lili, Kóváry és Kabos jutottak igen hálás szerepekhez. Nagy érdeklődést keltett Kurt Robitschek és Holtischer Felix bübájos kis Biedermayer-darabja, a „Die gute alle Zeit". Kóvári uj konferánszokat ad elő és egy végtelenül mulatságos uj Cinci-jelenetet. Egész sereg uj tánc és varieté-szám és sok uj, vidám szóló teszi még érdekessé az uj müsort.

A városligeti Henry-aréna valamennyi előadása tulzsufolt és az artisták mutatványait orkánszerü taps kiséri. Miért? Mert Henry igazgató legyürte a háborus nehézségeket s hozza a friss attrakciókat a közönség számára. Ezek sorozatából való a csodás jégkirály: Tom Jack olyan produkcióval, hogy a közönség egyik ámulatból a másikba esik.

BOKOR PAPRIKA SZEGED
Sürgönycim: „Ferri" Szeged.

A Tőke

A Kereskedelmi Bank története

Az a hatalmas kötet, melyet a Pesti magyar kereskedelmi bank 75 éves fennállásának jubileuma alkalmából adott ki, nemcsak az intézet történetét tartalmazza, hanem elénk tárja az utolsó évtizedek főbb gazdasági eseményeit is. A diszesen kiállitott munka, mely Magyarország gazdasági történetéhez igen értékes adatokat szolgáltat, *Hegedüs* Lóránthnak, a bank ügyvezető igazgatójának a tollát dicséri, aki nemcsak korszakunknak világpanorámáját rajzolta körül, hanem ugyanakkor a bankfejlődésnek azt a központi tengelyét állitotta fel előttünk, amelyen a Kereskedelmi bank küllői mindig szilárdan forogtak.

A könyvhöz *Lánczy* Leó irt előszót, aki 35 évvel ezelőtt vette át a bank vezetését és akinek biztos keze alatt az intézet a kontinens egyik első bankjává küzdötte fel magát. „A régi hitelsablonok megtörése — irja Lánczy — bátor kezdéssel uj feladatok felkarolása és annak a célnak elszánt követése, hogy a hitelt a magyar vállalkozásnak szolgálatába állitsuk, ez volt az *uj bankstilus*, melyre 35 évvel ezelőtt vállalkozni merészkedtünk." A Pesti magyar kereskedelmi bank mindig előljárt a magyar banküzlet modernizálása terén és a vezető gondolat a bank irányitásában mindig az volt, hogy a reá bizott gazdasági erőt az ország érdekében ott vigye munkára, ahol gazdasági szervezetünkben a főhézagok mutatkoztak.

Tanulságos és érdekes a könyvnek az a statisztikai körképe, mely Magyarország gazdasági fejlődésének főbb összehasonlitó adatait tárja elénk. Ezek az adatok az ország 1841-iki, 1890-iki és 1913-iki gazdasági állapotát tüntetik fel és azt hisszük, az első teljes összeállitás, mely e tekintetben rendelkezésre áll.

A könyv utolsóelőtti fejezete a banknak a világháboruban való szerepét tárgyalja. A szerző itt elmondja, hogy a Kereskedelmi bank a bekövetkezendő baljós eseményeket a pénzvilág szempontjából egy szeizmográf érzékenységével jelezte előre és 1913. évi üzleti jelentésében ezeket irta: „A baljós körülményeknek összefonódása ritka makacssággal állandósult és a zsibbadás szembeszökő jelenségeit mutatta." Azok a nemzetközi jelenségek, a pénzfeszültségnek és a pénzbetegségnek azok a tünetei, melyeket a bank 1912-től kezdve tapasztalt, valamely láthatatlan, rendkivül bonyodalom készülődésére mutattak rá. Hogy ilyen bonyodalom, még pedig ellenünk irányulva, készülőben van, ezt az üzleti élet elárulta. Hogy mikor és mily alakban fog kitörni és hogy ebből világháboru lesz, ezt emberi elme nem álmodhatta meg.

Az utolsó fejezet a bank jóléti intézményeivel foglalkozik. Ebből megtudjuk, hogy az intézet a maga körében valóságos szociálpolitikát teremtett.

A könyvhöz mellékelt táblázatok hü képét adják az intézet nagyszerü fejlődésének. Ezekből a táblázatokból megtudjuk, hogy az intézet saját tőkéi 25 év alatt 27·5 millió K-ról 174·2 millióra (a legutóbbi tőkeemelést bele nem értve) szöktek fel. A banknál kezelt idegen tőkék ugyanezen idő alatt 102·2 millióról 1285·7 millióra emelkedtek.

A Kereskedelmi bank a magyar közgazdaság hivatott tényezőinek első sorába emelkedett. Ezt pedig — mint *Lánczy* igen találóan megjegyzi — a bank nem a véletlennek köszönheti, hanem annak, hogy mindenkor a nagyközönség nagy bizalmával találkozott.

Hadihitelintézményeink. A háboru elején, amidőn óriási depresszió mutatkozott, az illetékes tényezők különböző hadi pénzügyi intézkedésekkel igyekeztek az ország gazdasági vérkeringését fölfrissiteni. 1915-ben a kormány a nagybankokkal és jelzálogintézetekkel megállapodást létesitett, mely szerint 50 millió korona

erejéig építési kölcsönök lettek volna folyósitandók. Mindenesetre érdekes jelenség, hogy ezen az alapon *egyetlen kölcsönüzlet se jött létre.* E helyett 1916. végén a záloglevélpiacon önmagától nagy föllendülés következett be, ugy, hogy a bankok csaknem teljes cimletállományukat eladták. Ez a példa is mutatja, hogy a gazdasági élet erői jobb gyógyszerekről tudnak gondoskodni, mint a mechanikai beavatkozások. Ugyanezt a háborus megfigyelést tehetjük a hitelélet egy másik ágában is, a kereskedelmi és ipari hiteligények terén. Ugyanis a világháboru kitörésével járó első nagy gazdasági rázkódások leküzdésére 1914. őszén a fővárosi nagy pénzintézetek tőzsdei szindikátust alakitottak, mely azonban csakhamar feloszlott, miután a piac maga erősebbnek bizonyult, semhogy mesterséges gyógymódra lett volna szüksége. Más oldalról ama hiteligények kielégitésére, melyek a világháboru rendkivüli körülményei folytán különösen a kisebb ipari és kereskedelmi körökben jelentkeztek, a kormány kezdeményezésére megalakitották a Magyar hadihitelintézetet, melyben Budapest főváros is 1 millió K erejéig garanciát vállalt. Dacára a kitünő altruista vezetésnek, a hadihitelintézethez csak csekély mértékben fordultak a hitelkeresők, vidéki fiókjai közül csak három létesült és időközben, még a háboru folyamán, kihelyezéseinek nagy része ismét be is folyt. Ezzel is bebizonyult, hogy a háborus közgazdaság maga tudta átsegiteni a gazdasági életet a háboruokozta nehézségeken. Meg kell még emlékeznünk a magyar hadikölcsönpénztárról is, melyet nálunk a hitelkeresők csak igen kis mértékben vettek igénybe és amely fennállása óta alig néhány százezer korona forgalmat ért el, mig az osztrák hadikölcsönpénztár eddig 200 millió kölcsönt folyósitott.

Farsang a tőzsdén. (Szabadon a „Pesti Napló" julius 13-iki számában megjelent közgazdasági cikk nyomán.) Mint gondos anya gyermekét, oly féltő gyengédséggel vezette be a nagybank kisded vállalatát a tőzsdére. A gyermek jól viselkedett. A gyermek sikert aratott s minthogy a tőzsdén a sikert igen reálisan, pénzzel mérik, déltájban körülbelül másfélszer annyira taksálták értékét, mint néhány órával előbb. Ez a sikerdus gyermek: a Coburg Fülöp Herceg-féle Bánya- és Kohóművek R.-T. Az elmult szerdán jelent meg először a tőzsdén s részvényei 430 korona bevezetési árfolyamról 775 koronára szöktek fel. Evvel szemben a péntek déli zárlaton a papir kurzusa már csak 585 korona volt. A vállalat a háboru előtti első évi mérlegében 221.720 K veszteséget számolt el, de 1914/15. évi mérlegében már 33.747 K és az 1914/15. évben pedig 748.693 K nyereséget mutat ki. Az alig néhány éves vállalat tehát háborus részvénytársaság, mely azelőtt magáncég volt s bármily egészséges vállalat is: elképzelhető-e, hogy belső értéke, rentabilitása a magántőzsdejáték néhány órai ideje alatt ötven százalékkal szökött felfelé? Ilyen áremelkedésekhez még a háborus élelmiszerpiac sem szoktatott bennünket. Ennél a hadi kurzus-táncnál meg kell állni és elgondolkodni a napról-napra vadabb tőzsdei tivornyán. A játékban a különböző vállalatok, jó és rossz papirok egész tömege vesz részt s a tivornya-jelleg kifejezésre jut abban is, hogy szédült, részeg, gondolkodni képtelen játékosok kapkodnak maguk és ügynökeik utján a papirok után. A maguk mesterségében talán járatos, de a tőzsde forgatagában fejüket vesztett kisembereken kivül, kik hirtelen szerzett hadinyereségüket kockáztatják, vidéki szakácsnék, pesti kofák, hihetetlen távolról, alulról, a tőzsde számára merőben idegen területekről rekrutált elemek rohannak a széditő árfolyamok után. Emberek, akik a papirok hangzatos neveit kimondani se tudják, akiknek sejtelmük sincs róla, vajjon a Ganz: libakereskedelmi részvénytársaságot jelent-e, vagy gépgyárat? De nem is kutatják. Számukra minden papir exotikus, ők legfeljebb lóverseny-ismereteikkel kalkulálnak a tőzsdén is. Ha keressük e részeg dőzsölés, e nyári farsangolás okait s rendezőit, rátalálunk a tőzsde különös, háborus, szabályozatlan állapotára s rátalálunk a nagybankokra. A pénzbőség egyedül nem magyarázta a legrosszabb értelemben vett hazárdiátéknak e hallatlan elfajulását. Az elhelyezkedést kereső szabad tőkék odaáramlásán kivül csábító igéretek csalogatják a harisnyákba dugdosott gyürött papirpénzeket. A tőzsdén ma csak magánforgalom van, de ez aztán annál kiadósabban s a magánforgalom, a hivatalos árjegyzés hiánya teszi lehetővé az ugrásszerü s tulajdonképpen ellenőrizhetetlen árfolyamemelkedéseket s azt, hogy a legfantasztikusabb papirokat plasszirozó nagybankok részvényenként tiz-husz, sőt ötvenkoronát is keressenek. Az ő érdekük e hivatalos jellegtől ment játék, e tőzsdei farsang fentartása.

Nagyon helyesen, igy elmélkedik a „P. N." egy ujonnan bevezetett tőzsdepapir megjelenése alkalmából, az igaz, hogy cikkirót a Hazai fatermelési r.-t. részvényének a bevezetése hangolta fel és nem — a Coburg-részvény.

Az uj sorsjáték. A képviselőház legutólsó érdemleges ülésében letárgyalta és változatlanul elfogadta a jótékonycélu sorsjáték tárgyában előterjesztett törvényjavaslatot, melynek tartalmát mult számunkban részletesen ismertettünk. A törvényjavaslat értelmében a Hermes váltóüzlet r.-t. vezetése alatt álló konzorcium koncessziót nyer 48 millió K névértékü sorsjegy kibocsátására. Ugyancsak kimondja a javaslat, hogy az állam a nyeremények kifizetésére feltétlen kötelezettséget vállal.

A Magyar Asphalt Részvénytársaság julius hó 14-ikén dr. Matlekovits Sándor v. b. t. t. elnöklete alatt tartotta meg évi rendes közgyülését. A vállalat mérlege 100.000 koronának az értékcsökkenési tartalékalapba való helyezése után 7242 K 54 f nyereséggel zárul, mely összeg az elmult évi 1,162.342 K 46 f veszteségáthozatal csökkentésére fordittatik. A felügyelő-bizottság tagjai ujból meg lettek választva.

Textilipar r. t., ezelőtt Salgó és László cég alatt teljesen befizetett 1,600.000 korona alaptőkével részvénytársaság alakult, amely a Salgó és László cég (V., Nádor-utca 20.) szövő és impregnáló vállalatait átvette, hogy azokat nagyarányuan tovább fejlessze. Az igazgatóságot a következőképpen választották meg: Elnök: verőcei Ehrenhöfer Aladár ny. miniszteri tanácsos. Igazgatósági tagok: Freyberger Béla, a Magyar-Cseh Iparbank igazgatója, Spitalsky Antal a Böhmischn Industrial Bank igazgatója, Salgó Miksa, László Gyula és dr. Glass Mór. Felügyelő-bizottsági tagok: Kornfeld Emil, Bernáth Viktor és Szécsi Károly. A részvénytársaság ügyvezetését mint igazgatók Salgó Miksa és László Gyula igazgatósági tagok intézik.

Megalakult a zöldségközpont. A zöldség- és gyümölcsforgalom szabályozásáról intézkedő rendeletnek megfelelően két millió korona alaptőkével megalakult az Országos Zöldség-, Főzelék- és Gyümölcsforgalmi r.-t. a cégében megnevezett cikkek forgalmának lebonyolitása céljából. Az uj részvénytársaság elnöke dr. Papp-Ragány István min. tan., helyettese pedig dr. György István lett. Az igazgatóság tagjai: dr. Barcsay Andor, Erdélyi Mór, Hlatky Lajos, Pongrácz Sándor, Röser János, Schwarz Ármin, Serbán Iván, Szilassy Zoltán, Ziegler Nándor, dr. Bud János, dr. Krémer József, Kecskeméti Adolf, Leicht Zsigmond, Lencz Ferenc, Mátyás Jenő, Szerencs József, báró Thana Albin, Vágó József és Czövek Jenő. A felügyelő-bizottság tagjai: dr. Friedmann Ernő, Lamotte Ernő, Makucz Rezső, Neumaier Hugó, Benedek György, Csillery Béla, Fodor Károly és Lazen Károly. A részvénytársaság tudvalevőleg a polgári és katonai szükséglet ellátásában az intéző-bizottság utasitásához tartozik alkalmazkodni. A bizottság összeállitása már befejeződött és ugy az, mint a részvénytársaság már a legközelebbi napokban megkezdi müködését.

Az „Apolló" Kőolajfinomitó-gyár R.-t. a napokban tartotta huszonkettedik rendes közgyülését. A lefolyt üzletévben elért nyereség a mult évi nyereségáthozattal együtt összesen 5,270.120.45 korona. A közgyülés elhatározta, hogy ezen összegből részvényenkint 40 korona összesen 1,400.000 korona osztalék fizetését, 2,605.85498 korona különböző tartalékalapok javadalmazására, 400.000 korona a társaság tisztviselői és szolgái nyugdijügyének rendezése céljaira fordittassék és az alapszabályszerü javadalmazások levonása után fenmaradó 407.413.51 korona uj számlára vitessék át.

A Hazai Kőolajipar R.-t. a minap tartotta tizedik rendes közgyülését. A lefolyt üzletévben elért nyereség a mult évi nyereségáthozattal együtt összesen 1,750.304.08 korona. A közgyülés elhatározta, hogy ezen összegből részvényenkint 40 korona összesen 400.000 korona osztalék fizetésére, 984.077.74 korona különböző tartalékalapok javadalmazására, 200.000 korona a társaság tisztviselői és szolgái nyugdijügyeinek rendezése céljaira fordittassék és az alapszabályszerü javadalmazások levonása után fenmaradó 36.519.76 K uj számlára vitessék át.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Nélkülözhetetlen kézikönyv

mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a

VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV

TARTALMA:

BUDAPEST székesfőváros tanácsának 54906/1907. I számu határozatával elrendelt, hivatalos jellegü SZÉKESFŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI CIMTAR,

továbbá: **az 1916/1917. városházi esztendő története. A következő év munkaprogrammja. A fővárosi törvény. A közgyülés ügyrendje. Budapest képviselő-választó kerületeinek részletes beosztása. A főváros bérleteinek, szerződéseinek ismertetése. A törvényhatósági-bizottság tagjainak, póttagjainak, a főváros kerületi választmányának, a szakbizottságoknak névsora. A közszállitási szabályzat. Budapest legujabb statisztikája és a vállalkozók szempontjából hasznos tudnivalók.**

A **VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV diszesen kiállitva és kötve** e • hónap folyamán jelenik meg. •

Ára 10 korona.

Könyvárusi forgalomban nem lesz kapható.

Megrendeléseket elfogad:

VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.
Telefon: **137-15.**

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este fél 8 órakor

Az uj müsor.

SAWADE a szeliditők királya **10 tigrissel.**

3 DENVER müvésznők a drótsodronyon.

AMBRE a csontnélküli billiárdmüvész és a többi müvész.

Csütörtökön d. u. 1/24, **szombaton** d. u. 1/25 órakor **családi előadások félhelyárakkal mindenkinek.**
Vasárnap délután 1/24 órakor **félhelyárak gyermekeknek.**
Délután is a teljes müsor.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

A NEMZETI PARK

ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.

A TENGERI HÁBORU

ELŐADÁSAI

a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.

Esős idő esetén is megtartatnak.

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.

Minden este 8—11 óráig

A juliusi csodamüsor.

Werbezirk, Kőváry, Magyari, Szőllősi Rózsi, Kabos stb.

A kerthelyiség 12 óráig van nyitva.

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző és manilapótló**
(kévekötő) zsinegünket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.
SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövőde és impregnáló gyár
Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.
Sürgönycim: Maxalgó Budapest. Telefon: 160-82 és 163-16.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Cypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Knasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orchona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivitelihaza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások junius 20-tól
1. **Nyilvános felsőkereskedelmi iskola**
2. **Nyilvános polgári iskola,** Államérvényes bizonyitványok
3. **Nevelő-internátus,** benn'akó és bejáró növendékek részére.

Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Augusztus 10-ig

zárva.

Jó természt adott az Isten

= A DIANA-puder szépséget, ifjuságot és üdeséget ad az arcbőrnek.

Valódi
ezüst tárgyak és iparművészeti disztárgyak
melyek értéke tartós és maradandó.
SCHÖNWALD IMRÉNÉL
Deák Ferenc- és Bécsi-utca sarok.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

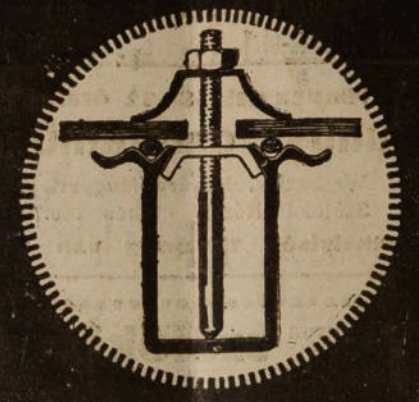
Bründl János

cisz. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Legjobb kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26-60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15-46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24-89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

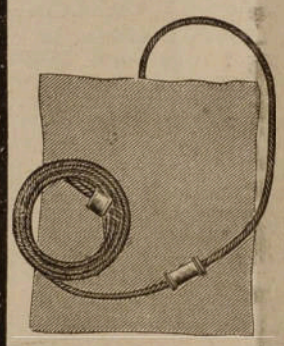
HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és díjajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (azelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Villamos testmelegitő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGÖNYCIM: Földbérlők 15266.
GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.
ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. julius 25-én — 30. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 20 K.
Fél évre ..... 10 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Az utolsó

közgyülés a városházi esztendő végét jelenti és ezzel elérkezett az ideje annak, hogy mérlegre vessük, mi történt és mi maradt el ebben az esztendőben.

Az elnöki ügyosztálynak sok gondot adott a háborus segély, drágasági pótlék és a sok választás előkészitése. Az utolsó közgyülésen is az elnöki ügyosztály érdemes munkája került tárgyalásra: a közigazgatási tisztviselők státuszrendezése, amelyet — talán az eredeti alakjában — hihetőleg gyorsan fog jóváhagyni a belügyminiszter.

Az ut- és csatornázási ügyosztály legszebb munkája a balparti csatornázás terveinek elkészitése, mig az elkészült, vagy a folyó munkák között említést érdemel több árokboltozás, a soroksári Duna-ág kiépitése és a Duna medrének szabályozása. A városépitési ügyosztály pihent ebben az évben. Jelentősebb előterjesztése nem volt, csak a telekértékadó megalkotásánál fejtett ki érdemes munkásságot az ügyosztály vezetője. A katonai ügyoszály munkája folytonos, három esztendő óta alig volt itt pihenés. A közlekedési ügyosztálynak sulyos éve volt. Kezdve a villamosok mizériáin, végig a közlekedési adóig és a balul sikerült tarifareviżióig, minden az ügyosztály vállait terhelte. A mérleg szebbik oldalára kerül a dunai átkelési forgalom szerencsés megoldása és a svábhegyi fogaskerekü jövőjének megalapozása. A pénzügyi osztály rekordmunkát végzett. Néki köszönhetjük a világitási-, vigalmi-, telekérték-, pezsgőbor-, közlekedési adót és a különféle emeléseket. Jövő esztendejét az ügyosztály egy uj kölcsönnel fogja megkezdeni. A tanügyi osztálynak sok gondot okozott a szénhiány. Választások is voltak és ez mindig sok munkát, sok bajt jelent. Legtöbb munkája a közélelmezési ügyosztálynak volt. Megállapitható, hogy Budapest élelmiszerellátása általában kielégitő volt, — mindenesetre jobb, mint akár Bécsben, akár Berlinben és lényegesen kedvezőbb a tavalyi esztendőnél. Simán megusztuk az utolsó hónapokat s az idei termés olyan, hogy egyelőre nincsen gondja az ügyosztálynak. Az áesorgás ellen bizony még mindig nem találtak megfelelő segitséget és a naiv *Sándor* László is kénytelen volt lefokozni a buzgalmát. A közjótékonysági ügyosztály talán — titokban jótékonykodott. A közjogi és anyakönyvi ügyosztálynak sem volt tulságosan sok munkája. A kórházi ügyosztályon meglátszik az uj vezetés. Egész csomó alkotásra hivatkozhatik az ügyosztály és végre erélyes intézkedések történnek talán az ápolási dijak dolgában. A világitási ügyosztály munkásságának fénypontja az Általános Villamossági megváltása. Viszont sok nyomoruságot okozott a világitás korlátozása és a szénhiány. A szociálpolitikai ügyosztály a hadirokkantak ellátásáról és népkonyhákról igyekezett gondoskodni. A közgazdasági ügyosztály a házbérrendelet körül végzett jelentős munkát, azonkivül a szén- és fahiány ellen küzdött. A városgazdasági ügyosztálynak sok dolgot adott a zöldségbeszerzés, különösen a burgonya előteremtése.

Politikai eseményeknek egész raja füződik az évhez. Meghalt a király — királyt koronáztunk. — Megbukott a kormány — uj miniszterekt üdvözöltünk, köztük Vázsonyi Vilmost, a közgyülés vezérét, büszkeségét. Tőle várja Budapest, hogy a következő esztendő alkotásokban gazdag, eredményekben dús lesz.

Fuliánkok

Néhány

adaggal kevesebb jóakarat nem ártott volna annak az előterjesztésnek, amelyet az elnöki ügyosztály a közigazgatási tisztviselők ujabb státuszrendezéséről készitett, s amely olyan alapos, hogy azt isteni vétek volt megbolygatni. Az történt az utolsó közgyülésen, hogy majd mindegyik pontnál felállott valamelyik városatya és jó szivét azzal bizonyitotta be, hogy nem elégedett meg a javaslatban kontemplált fizetési osztálylyal és előlépési lehetőséggel, hanem rálicitált a tanácsra, az ötödik fizetésbe sorozta a hatodik fizetési osztályba tartozókat, a negyedikbe az ötödikhez tartozókat és igy tovább. A városatyák pedig mindent megszavaztak, abban a naiv hitben, hogy az ő szavazatukat készpénzre válthatják fel a tisztviselők. Holott a helyzet az, hogy épen ellenkezője fog történni annak, mint akarták. Felkerülnek az akták a belügyminisztériumba s a miniszter azt fogja mondani, hogy nem elég a jó szív, vannak bizonyos határok és tekintetek. Ezeken fordul meg és dől meg a közgyülés határozata.

Blitz és Braun

eddig csak villámot és barnát jelentett, de ezentul tágabb értelmet fog nyerni ez a közismert társaság. Olvashattuk ott, ahol olvashattuk, — hogy a Közélelmezési Hivatal nyolcezer és néhány kilogramm kávénak, tömérdek cukornak és más füszernek a nyomára jutott. Vajjon hol van a dusan bugyogó kávéforrás? Talán a kávéközpontban, vagy valamelyik kávéház pincéjében? Korántsem: — a kávé Blitz és Braun urak üzletében halmozódott és minthogy a kávé arról nevezetes, hogy csak ugy önmagától, minden emberi beavatkozás nélkül a legritkább esetben halmozódik, fel kell tételeznünk, hogy a halmozódást halmozók idézték elő. Kik azok a halmozók? — Blitz és Braunék. Rászolgálnak a börtönre, mert Blitzék — bliccelni akartak.

Zöldséget

drága pénzért sem lehetett kapni hetek óta. Mintha a föld nyelte volna el a kofákat, eltünt a piacról minden áru, a főváros maga is üresen volt kénytelen hagyni elárusitó boltjait. Abban még valahogy megnyugodtak az emberek — ámbátor keserves dolog az ilyenben megnyugodni, — hogy krumpli nincsen, de hogy zöldség sem terem a zöldségüzem és a piac fáin, ez annál kellemetlenebb volt, mert mindenki a tavaszt és a nyarat várta, amikor már nyilnak a hegyen és a völgyben a legszebb zöldségfélék és hus, tej, tészta helyett lesz majd friss főzelék. Mindezeket pedig most mondjuk el, amikor Istennek hála, a baj már nem aktuális. Megtörtént ugyanis az a váratlan és örvendetes dolog, hogy a Közélelmezési Hivatal Budapest számára óriási zöldségmennyiséget rekvirált. Ezuttal tehát minket fog ellátni a jó vidék és ha a Közélelmezési Hivatal rendelkezése uj korszakot jelent, akkor — duplán örülhetünk a rendszerváltozásnak.

Készülődés az udvari életre

Nagy átalakitások a királyi palotában

A *Fővárosi Hirlap* szenzációs hiradása, hogy a királyi pár a telet minden emberi számitás szerint a budai várpalotában szándékozik tölteni, fővárosszerte nagy feltünést keltett. Nemcsak a budapesti, de az ország összes lapjai hozsánnával fogadták az örvendetes hirt, amelynek részleteit a *Fővárosi Hirlap* nyomán közölték.

Amellett a tény mellett, hogy a várszinházat udvari szinházzá alakitják át, megkezdődött a királyi palota tatarozása is. Minden jel arra mutat, hogy a fiatal király gyors békére és kellemes téli szórakozásra számit és pedig Budavárában. A királyi pár számára már megkezdték berendezni I. Ferenc József király lakosztályait. A szobáknak uj beosztása lesz, telefon kerül az antik butorokkal tündöklő termekbe, minden nagyobb, pazarabb lesz, minden alkalmas az igazi, a tényleges udvari életre. A szerdai közgyülésen pedig *Krátky* János tanácsnok előadása alapján megszavazták a várszinház átalakitásának költségeit, igy hogy az „udvari szinház céljaira is alkalmas legyen".

Az eljövendő udvari élet azonban már ma is érezteti hatását. Gyönyörü perspektiva nyilik meg Budapest fejlődése szempontjából Európa nagyvárosainak fejlődése példáira, hogy a föllendülés és kialakulás ott a leggyorsabb és legnagyobb, ahol udvari élet adja meg annak taktusát.

Budapesten ma már nemcsak a királyi várpalotában készülődnek, de készülődik az egész magyar arisztokrácia is, amely már előbb, és pedig közvetlen bécsi forrásból értesült a királyi pár elhatározásáról. A mágnásvilág az, amelyre legelső sorban hatása lesz az udvari életnek. Nem csoda tehát, ha a budapesti mágnások palotáin ezidén nem a szokásos nyári reparációkat eitik meg, hanem nagyszabásu átalakitásokat is eszközölnek.

Legfeltünőbb e tekintetben az a lázas tevékenység, amely ezidőszerint az Egyetemi-utcai Károlyi-palotában folyik. Amióta a csodálatos palotának és a tüneményes parknak *Károlyi* Mihály gróf a tulajdonosa, nem renováltak azon semmit. Maradt minden a régi állapotban, a modern kényelem mellőzésével. Mikor a kiváló politikus megházasodott, akkor sem történtek ujitások. Egyszer még arról is szóltak a hirek, hogy Károlyi gróf tul szeretne adni a palotáján. Parcelláztatni akarta Budapest eme büszkeségét, a gyönyörü Károlyi-kertet. Akkor ugy hirlett, *Tisza* István gróf miniszterelnök hiusitotta meg a hitbizomány feloldásának tervét. Maradt tehát minden a régiben.

Most kinyitották a berozsdásodott kapukat, iparosok, munkások vonultak be a Károlyi-palotába és nagy sietséggel dolgoznak. Ajtókat dobnak ki, falakat törnek át, fölturták a kapualjakat, bevezetik a villanyt a palota minden részébe. A Károlyi-palota is büszkén fogja hirdetni egy hónap mulva: hogy Budapesten megkezdődik az udvari élet.

„Állami és fővárosi“

Közös lesz az Idegenforgalmi Hivatal

Az idegenforgalom körül a főváros bebizonyitotta, hogy gyorsabban tud járni, mint az állam. Együtt, egy uton, egy irányban indultak el a meghatározott közös cél felé. Megindulni megindultak, a főváros ment is szép lassacskán, de az állam a legelső lépésnél nem tett többet. A Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatala már több mint egy esztendeje megalakult, teljes üzemben van és több szép sikerre is tekinthet már vissza. Most azután végre az állam is megmozdul, megalakitja az országos szervezetet és a kivitel munkájával a Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatalát bizza meg, amely ilyenformán fővárosi jellege mellett kormányszervvé alakul át és *közös lesz a főváros meg az állam között.*

A döntő, elhatározó jelentőségü tanácskozás ebben a kérdésben szombaton, julius hó 21-én, ment végbe a belügyminisztériumban *Kampis* János miniszteri tanácsos vezetésével. A tanácskozáson a főváros részéről *Miklós* Elemér dr. tanácsjegyző és *Zilahy* Dezső, az Idegenforgalmi Hivatal igazgatója vettek részt.

Az uj alakulásról illetékes helyen a következő információkat kaptuk:

— A szombati tanácskozás elvi jelentőségü volt, amelyet nyomon fognak követni a gyakorlati tények is. *Az idegenforgalom ügye ezzel országos ügy lett.* Amikor a főváros megkezdte az idegenforgalmi akcióját, azonnal érintkezésbe lépett az akkori kormánnyal, amely hajlandónak mutatkozott is arra, hogy közös akciót kezdjen a fővárossal. Már ekkor megtörtént a megállapodás, hogy a főváros megcsinálja a maga idegenforgalmi hivatalát, amelyet a kormány, mihelyt az országos szervezet megcsinálására elérkezettnek látja az időt, országos szervvé tesz meg. Most elérkeztünk erre a pontra és pedig akkor, amikor a Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatala régi szerepkörében is bebizonyitotta életrevalóságát. Az országos szervezet cime *Idegenforgalmi Központ* lesz, vezetője pedig *Kampis* János miniszteri tanácsos. A kormány ezáltal országos akcióra kötelezi az Idegenforgalmi Hivatalt és természetesen *jelentékeny mértékben hozzá fog járulni az intézmény fentartásának költségeihez.*

Értesülésünk szerint az elvi megállapodás után most már az *Idegenforgalmi Központ nagyszabásu alakuló ülést fog tartani,* amelyen a magyar társadalom előkelőségei vesznek részt. Az intézmény természetében rejlik, hogy már születésében is olyan legyen, hogy észrevegyék létezését, miután az Idegenforgalmi Központnak legelső feladata, hogy önmagának csináljon reklámot. Az alakuló ülés azután adminisztrativ bizottságot fog kiküldeni, de kétségtelen, hogy az igazi munka magára a hivatalra vár, amelynek kiválóan agilis vezetői az uj, a megnövekedett területen megnövekedett eszközökkel bizonyára érdemleges munkát fognak végezni.

Játék a tüzzel

A szórakozóhelyek tüzbiztonsága

A nyárnak nemsokára vége, augusztus közepén már tulajdonképen meg is kezdődik az ugynevezett őszi szezon és Budapest utcái megtelnek ujra a fürdőkből visszavándorló tömegekkel. Megkezdődik a pesti mulatók élete, a pesti mozik és színházak, variété és dalcsarnokok virágzása a tikkasztó nyár után. Kivirágzik minden utcasarkon a mozi, a színház és a hatodik kerület közepén a mulatók.

Ma már a közszellem az, hogy a közönség érdekeinek megvédelmezését látjuk minden intézkedésben, minden rendelkezésben, amely a hivatalos körök felől érkezik. Ugy látszik, megszünik az a közöny, amelylyel a letünt korszak belügyminisztere és rendőrfőnöke a főváros népe iránt volt. A háboru sok keserüségét fokozták itthon a rendszertelenségek, a fölháboritó közöny, a közönség érdekének teljes meliőzése. Ez eltünik most. Látjuk az uj intézkedéseket, látjuk a belügyminiszter és az uj főkapitány rendeleteit, amelyeknek mindegyike a közönség érdekeit szolgálja, a sok háborus mizérián igyekszik segiteni. Bizony, sokszor eredménnyel. Ma már nem tobzódik annyira az ácsorgás, mint azelőtt, ma már nem olyan gorombák a kofák, mint voltak, ma már megfékezték a bérkocsisok rémuralmát is és megjelent a belügyminiszter legujabb rendelkezése arról, hogy a közönséggel udvariasan és előzékenyen bánjék minden hivatalos közeg. A közönség érdekeit védi Ugron Gábor és Sándor László eddigi valamennyi üdvös intézkedése.

És most megkezdődik a szórakozóhelyek intenzivebb müködése is. Most nem kerülheti el a belügyminiszter és a főkapitány figyelmét, hogy szükséges ebben az irányban is a reformáció, gondos és körültekintő ellenőrzés, ismét csak a közönség érdekében. Figyelembe kell venni, hogy a háboru ma már megint szaporitotta a színházak, mulatók és mozik elhelyezkedésének nehézségeit: a vizzel takarékoskodnunk kell, megszünt az utcák öntözése! A tüzveszedelem tehát sokkal nagyobb, a tüzbiztonság sokkalta intenzivebb ellenőrzést követel. Megnyilnak nemsokára a mulatók és mozik, időszerü tehát, hogy kapunyitás előtt megtörténjenek a szigoru ellenőrzések, a tüzbiztonság megvizsgálására kiküldött bizottságok lelkiismeretes intézkedései. Meg sem számlálható, hány olyan mozgó van Budapesten, amely a legprimitivebb fölszereléssel állandóan veszélyezteti közönségét. És hiába utasitotta már három esztendő előtt például a főváros tanácsa a Rákóczi-uti Steinhardt-mulatót, hogy a tüzvizsgáló-bizottság javaslatára és utasitására szereljen fel vasfüggönyt a szinpadra, ezt az utasitást máig sem hajtotta végre.

Közérdekü kivánság tehát, a főváros lakosságának megvédelmezése lesz, ha a rendőrség vezetőjének figyelmét nem kerüli el a mulatók és mozik szigoru ellenőrzése.

Kapós lett amit az uraságok levetettek

Kiviteli tilalmat sürgetnek az őszeresek

Különös deputáció járt a mult héten Vita Emil dr. tanácsnoknál, a közgazdasági ügyosztály vezetőjénél. Az őszeresek küldöttsége vonult föl a tanácsnokhoz és elnökük, Kohn Adolf mester megható beszédet mondott, amelyben elégikus hangon emlékezett meg azokról a férfidivat-kellékekről, amelyeket általában az „uraságoktól levetett“ epitheton ornans-szal szoktak megjelölni.

Hát bizony az uraságoktól levetett holmi ma iszonyuan emelkedett becsületben is, ázsióban is. Az ember őszintébb pillanataiban, amikor az álszeméremtől menten beszél, bevallhatja, hogy az ócska ruha, amely családfáját a béke esztendeig tudja felvezetni, ma többet ér, mint a mai legdrágább, uraságokra szabott öltöny.

Ne méltóztassék tehát a derék őszereseket a régi vállveregető módon kezelni, még igen könnyen eljöhet az idő, amikor a divatot nem az előkelő

Záporpróba.

Elérkeztünk hát ehhez a korhoz is, a finálehoz, az utolsó közgyüléshez. A karzat jókor megtelik és roskadozik a tehertől. Mészárosok vannak jelen, kövér husmérők, ökörhóhérok, átlagos testsulyuk másfél mázsa.

— Mit akarnak a mészárosok? Mi az, ami őket izgatja?

— Biztosan a zárószámadás.

— Mi közük hozzá?

— Semmi. Inkább a státuszrendezést gyanitom.

Igy találgatják a városatyák a mészárosok rejtett gondolatait. De nyomban világosság gyullad ki az agyakban, amikor Márher tanácsnok bejelenti, hogy Bittner János bizottsági tag ur az utcai ácsorgásról interpellál. Ez az, ami a mészárosoknak fáj; nem birják látni, hogy nagy néptömegek állnak a mészárszékek előtt és nem vásárolhatnak, — mert nem tudják a hust megfizetni.

A közgyülés egyébként, mert mindenáron szerepelni kell: — a szokásos Kassai-inditványnyal kezdődött, minekutánna Bárczy podeszta közölte, hogy a Terézváros dr. Vázsonyi Vilmost, (Éljen! Éljen!) m. kir. igazságügyminisztert (Éljen! Éljen! Éljen!) országgyülési képviselőnek választotta meg.

Kassai Ferencnek semmije sem hiányzik, már csak egy strandfürdőre volna szüksége. Inditványának óriási sikere volt: kiadták a tanácsnak, mire egy hadseregszállitó — négy fia van a harctéren — igy fohászkodott:

— Addig legyek én gazdag ember, amig a Lágymányoson strandfürdő lesz! . . .

Csupor tanácsnok óriási számokat vág a városatyák tar koponyáihoz: a főváros 1916. évi zárószámadásának az adatait: . . . millió . . . millió . . . millió . . . deficit . . . deficit . . . deficit. Kábultan hallgatják és a kábultság jótékonynak bizonyul, mert senkisem szólal fel.

Bezzeg a tisztviselők státuszrendezésének más sorsot szánt a végzet. Ahány paragrafusa volt az előterjesztésnek, annyi felszólaló akadt és a Jószivsorsjegyekben oly nagy volt a kinálat, mint még soha. Jószivünek bizonyult Gerber Béla, aki a tiszti főorvosnak kétszázezer korona havi kezdőfizetést akart adni és államtitkári cimet; egyest kapott jószivből Steiner Sándor, aki a kerületi elöljáróknak polgármesteri rangot és fizetést követelt; nem kiméltek a jószivüek a tisztelt árvaszéket sem, kijutott a jószivből a mérnöki karnak is, a főjegyzőknek, a számvevőségnek, a kezelőségnek, a szolgaságnak. És a tanács némán nézte, hogyan szavazzák le egymásután az előterjesztését, hogyan igyekeznek egymást tullicitálni jószivben a városatyák.

Valaki közbe is kiáltotta:

— Más időket élünk. Most a tanács mindig leszavaztatik.

— Éppen elég ideig volt forditott a helyzet, — vigasztalta Bódy alpolgármester az elmés közbeszólót. Mire végére értek az előterjesztésnek, a státusz olyan gyönyörüen el volt rendezve, hogy az sem ismert rá, aki szülte: Márher tanácsnok. És bizonyára azt gondolta magában:

— Ti csak jószivüskedjetek. Majd jön a förendező: a belügyminiszter! Nem tartozik a jószivüségi rovatba, de annál jobban esik megemliteni, hogy Lendl Adolfnak, az Állatkert érdemes, kitünő direktorának végre rendes szerződést adott a főváros. Már mindenki városi alkalmazott volt az Állatkertnél, már az utolsó bölény is bennt volt a státuszban, csak az igazgató várta türelmesen a beillesztést.

A nyugdijasokra nézve örvendetesen zárult az esztendő. Köszönhetik ezt a polgármesteren és a tanácson kivül a derék Havass Rezsőnek, aki korát megszégyenitő fürgeséggel agitált ezeknek a szegény embereknek az érdekében. Édes-kevés az, amit a főváros a nyugdijasainak juttat, de a mai nyomoruságos helyzetben minden szerény adomány jó helyre jut, van keletje, bőven.

A királynak is megadták, ami a királyé. Krátky tanácsnokot érte az a szerencse, hogy szolgálatot tehetett az udvarnak. Kettőszázezer koronát kért a közgyüléstől arra a célra, hogy a budai Várszinházat megfelelő köntösbe öltöztessék, fényárba bujtassák, udvarképessé tegyék. Hozzáfüzte, hogy a királyi család télen Budapestre jön és gyakori vendége lesz a szinháznak. (Jólértesültségét bizonyára a Fővárosi Hirlap szerdán reggel megjelent számából meritette.) Természetes, hogy a lojális városatyák kitörő örömmel és lelkesedéssel fogadták a rég óhajtott magyar udvartartás első fecskéjét.

Kár volt, hogy Baranyai Sándor, a budai közbiztonsági viszonyokról kellemetlenül sötét képet festett és ezzel az udvart talán elriasztotta a budai Vártól. Azt mondta Baranyai, hogy Budán gombák módjára elszaporodtak a tolvajok, akik különös előszeretettel tyukokra utaznak. Tikászok grasszálnak a hires Budán, ezek ellen kért gyors segélyt Sándor László főkapitánytól.

Más baja is volt Baranyainak: hogy, aszondja, kitelepitik a poloskákat a Tabánból és a poloskákkal együtt néhány szegény tabáni őslakót. Sainálták is a városatyák a poloskákat is, még jobban az őslakókat, de hát ez a világ sora, uj várost épitenek a Tabán helyére és ha felépitik az uj várost, akkor majd maguktól is visszaköltöznek — a poloskák.

Bittner János csakugyan elmondta interpellációját és a kövér hentestenyerek tapsra kerekedtek a karzaton. Ez a taps egyszersmind a végét jelentette az ülésnek, sőt a városházi esztendőnek is, mert több tárgy nem lévén, Bódy alpolgármester erőt, egészséget, kellemes nyaralást kivánt a városatyáknak és a városatyák hálás szivvel viszonozták a kivánságokat.

A záporpróba a vizhiányra való tekintettel elmaradt; ehelyett a városatyák a földre hullatták verejtékük.

szabók szalonjaiban, hanem az őszeresek Telekiteri csarnokaiban fogják diktálni. Hát persze, hogy ők is büszkébbek, önérzetesebbek lettek, mint voltak valaha.

Most azonban őket is veszedelem fenyegeti. Az ócska ruhából, az uraságoktól levetett öltönyökből, a Petőfi-utca specialitásaiból — export-cikk lett. Egyike a legkelendőbbeknek. Hát persze hogy Ausztria lenne a legnagyobb vásárló, ha szabadjára eresztenék. Érdekes, hogy az az Ausztria, amely valaha töméntelen posztót adott el nekünk és boldog volt, ha vettük a portékáját, most elviselve, uraságoktól levetve is minden áron vissza akarják szerezni. Visznek is, amennyit csak lehet kifelé, ami természetesen az őszereseknek élénk fájdalmára esik. Ausztriába viszik az ő portékájukat, amit eddig háborítatlanul, leszámítva az egymás közt való konkurrenciát, nyugodtan adtak el kizárólag a Petőfi-utcai és Teleki-téri világpiacokon.

Sietve összeszedték tehát a veszedelem jöttére a deputációt, amely azt kérte a fővárostól, hasson oda a tanács, hogy a kormány tiltsa meg az ócska ruha kivitelét.

Így vonul be az uraságoktól levetett holmi a nemzetközi áruforgalomba és a Petőfi-utca a külpolitikába.

De van más szenzáció is a Teleki-téren. Sümegi Vilmos országgyűlési képviselőnek ugyanis sikerült az őszereseket megnyerni a demokrata elvek számára. Egyben pedig Kohn Adolf elnök, akinek nevétől az őszeresek offenzivája révén talán már legközelebb hangos lesz Ausztria, arra a jelentős elhatározásra jutott, hogy meg fogja magyarosítani a nevét.

Ha már beszélnek Ausztriában egy magyar emberről, ne mondják azt, hogy Kohn, hanem azt, hogy Ormai. Végre is a magyar név miatt a Teleki-téren nyugodtan tovább árulhatja a zsibet.

Uj csatornák, elháritott veszedelmek

Fock tanácsnok nyilatkozata a Villányi-uti csatornáról, az Ördögárok beboltozásáról, az Aranyhegyi árok elvezetéséről, a Kerepesi-ut és az Üllői-ut veszedelméről és a Zerge-lépcső támfaláról

Bizony nagyon lerongyolódtunk a háboru alatt. A budapesti utak és utcák ma már csak amugy Isten nevében töltik be hivatásukat, göröngyös, zötyögős aszfalton járunk, ahol mélybarázdákat szántottak az autóbusz hires Sembustó kerekei. Nincs munkaskéz, amely helyrehozná, nincs anyag, amely javitaná a megromlott uttesteket. Ráadásul még inkább romlik az, ami már megindult ezen az uton, végül pedig a háborus kocsik, a katonai társzekerek és teher-autók pedig mindenekfelett rongálják az uttesteket. A csatornázási munkálatok terveit rakásra alkotja Fock Ede tanácsnok vezetésével az ut- és csatornaépitőügyosztály, amely tervek azonban kivitelre ki tudja meddig nem kerülhetnek? Kétszáz százalékos drágulás minden vonalon, a munkáskezek nagyon megfogyatkoztak, a vállalkozók maguk pedig mintha eltünték volna a föld szinéről . . .

Mégis, most amikor az utolsó közgyülés határkövénél végigtekintünk az esztendőn, azt tapasztaljuk, hogy a II-ik ügyosztály sok szépet és jeleset alkotott. Ezeknek az alkotásoknak persze gátat vetett az a princípium, hogy csak a legsürgősebben szükséges munkálatokat volt szabad elvégezni, de ezek a legsürgősebb dolgok is igen nagy tevékenységet tételeztek föl és sok helyen a műszaki munkának valóságos bravurjaival találkoztunk.

A Villányi-uti csatorna, az Ördögárok, az Aranyhegyi árok, a Kerepesi-uti csatornázás, az Üllői-uti csatorna átépitése, a Zerge-lépcső támfala a határjelzői annak a munkásságnak, amelyről elmondhatjuk, hogy egytől-egyig harminc esztendős mulasztások pótlásai. Imitt-amott komoly veszedelmektől menekedtek meg az uj épitkezések révén egész városrészek lakói. Külön is érdemesnek találjuk kiemelni azt a most elkészült kilenc méter magas támfalat, amely a Zerge-lépcsőnél épült és amelynek megépitése a technikus-világ csodálatát hivja ki.

Fock Ede tanácsnok, amig beszámol a multról és képet ad a jövőről a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt, elfitkolhatatlan büszkeséggel beszél a teljesitményekről, amelyeket egytől egyig elháríthatatlannak hitt akadályokon keresztül valósitott meg.

Elkészült a Villányi-uti főgyüjtőcsatorna.

— Vegyük csak sorra — kezdi a beszámolót — hogy állunk a megkezdett munkálatokkal, amelyeknek keresztülvitele föltétlenül halaszthatatlan volt. Ut- és csatornaépitő programmunkat természetesen nem valósithattuk meg, mert sem anyag, sem munkaerő nem állott rendelkezésünkre több, mint ami az elodázhatatlan feladatok megoldásához volt szükséges. Igy is nagy küzdelmeket éltünk át, komoly erőfeszitésekkel tudtuk csak a kitüzött célokat megközeliteni.

— A folyamatban levő munkákat kezdjük a *Villányi-uti csatornán,* amelynek épitése, ha nehezen is, de állandóan előrehalad. *A főgyüjtőcsatorna* (recipiens) *már teljesen kész,* pusztán a déli vasut alatt megépitendő alagut van még hátra. Erre vonatkozólag most kötöttük meg a szerződést a Déli vasut társasággal. Ezzel aztán el is készült a munka legnehezebb része, amit bizonyit az, hogy a nagy profilu csatornát ingoványos alapra kellett épiteni. Igen sok akadályt állitott a munka elé a folytonos magas vizállás és csak a legutóbbi száraz idő volt jelentékenyen a segitségünkre. Jobbára készen vannak már a szükséges mellékcsatornák is, csak az északi oldalon a Szüret-utcáig terjedő szakaszon hiányzik még egy darab. Ezen kivül egyes apróbb bekötések és átépitések vannak hátra. Ha a mai viszonyok között szabad jóslásokba bocsátkozni, reméljük, hogy az idén a Déli vasutig készen leszünk, most a Fadrusz-utcáig jutottunk el. Ilyenformán az őszig legalább ez a megnyirbált programmunk befejeződik.

Decemberre beboltozzák az Ördög-árkot.

— Az *Ördögárok beboltozásán* most a Budakeszi-uton dolgozunk a vasuti vágányok alatt. Ez a munka legterhesebb része. Bizony nem tudunk gyors iramban haladni, mert a száz foglyunkból, akik a munkaerő legnagyobb részét tették ki, ötvenet elvettek, mert az aratásnál van szükség rájuk. Ilyenformán ma csak ötven foglyunk és néhány előmunkásunk folytatja tevékenységét. A nagy földmunka között, sajnos, alig tudunk előhaladni. Biztosra semmit sem lehet venni, de hiszem, hogy decemberig fel tudunk jutni a Julia-utcáig, ahol már megkönnyebbül a munka. Természetesen minden attól függ, mit hoz a jövő és különösképen hogyan tudjuk majd az orosz foglyokat élelmezni, ami bizony nem megy akadályok nélkül, pedig ezt igen fontos körülményként kell értékelni.

Az Aranyhegyi árok.

— Az Aranyhegyi árok elvezetésének munkálatait a *Fővárosi Hirlap* annak idején részletesen ismertette. Ami előhaladásunkat illeti, közölhetem, hogy a 73 méteres vasbeton műtárgynak kétharmadrésze készen van és pedig az egyik oldalon támfallal ellátva. Most jutunk el a Szentendrei vasut elé. A vasut alatt folytatandó munkálatok tervei is elkészültek már és most vannak jóváhagyás alatt a kereskedelmi miniszteriumban. A műtárgy különben decemberre végérvényesen elkészül, akkor aztán hozzákezdhetünk a földmunkához, tavaszra pedig a többi műtárgyra kerül a sor, ugy hogy sikerülni fog a munkát a jövő őszre rendeltetésének átadni, ha ugyan a munkásviszonyok némiképen megjavulnak.

Az Üllői-út uszó pincéi.

— A többi folyamatban levő munkálataink közül megemlitem a *Kerepesi-uti csatornát,* amelylyel nagy nehézségek között bár, de közeledünk a Fehér-uthoz. Akadályainkat itt leginkább két körülmény okozza. Az egyik, hogy sok a talajviz, a másik meg, hogy a szivattyuzáshoz nincsen elegendő benzinünk. Mindennek dacára lassan mégis előrehaladunk.

— Az *Üllői-uton* egy hatvanéves csatornát dobunk ki és munkánkkal már elértünk a Liliom-utcáig. Itt az Üllői-uton munkánk megkezdése előtt határozottan siralmas állapotok voltak. A pincék viz alatt usztak, a kereskedők árui állandó pusztulásnak voltak kitéve és velük együtt a Stefánia gyermek-kórház is keserü panaszokkal volt emiatt tele. Most sikerült ezeket a bajokat elháritanunk.

Rendbejött a Zerge-lépcső.

— Az *utépités* körül is nagy bajok vannak állandóan, de a legszükségesebb javitásokon nem tudunk tulterjeszkedni. Természetes is ez, hiszen a munkabérek és az anyagárak 200 százalékkal emelkedtek. Csak azt csinálhatjuk tehát meg, ami mulhatatlanul szükséges.

— Elkészül a *Zerge-lépcsőnél* az a támfal, amely, mint ismeretes, megroppant, kihajlott. Hogy az egész hatalmas támfalat ne kelljen lebontanunk, *eléje épitettünk egy vasbeton pillérsorozatot.* Igen nehéz és módfelett veszedelmes munkát végeztünk, hála Istennek teljes sikerrel. Műszakilag is igen nagy feladatot oldottunk meg, amikor egy kilenc méteres támfalat megtámasztottunk és alátámogattunk.

Elháritott veszedelmek.

— Ezek a munkálataink folytak a háboru alatt, programmot csinálni pedig a folytonos áremelkedések miatt szinte teljes lehetetlenség. Hogy mit értünk el ezekkel a munkánkkal? Az Ördögárokból mindenekelőtt kiküszöböltük azt a veszedelmes könyököt, amely az 1875-iki árviz közvetlen okozója volt. Az Aranyhegyi árok minden záporesőnél megdagadt, kiöntött. Ha viszont a Duna vizállása lett magasabb, akkor a Duna vize ömlött át az Aranyhegy árokba és a melette fekvő ingatlanok mind viz alá kerültek. A mostani megoldással a veszedelmes árok nem szeli végig a várost, hanem egyenesen a Dunának megy. Ezáltal egy egész városrész menekült meg az örökké fenyegető árviztől. Csupa harminc év óta orvoslást kivánó baj volt ez, amelyeket most végre megoldottunk.

— Meg kell emlitenem még, hogy az óbudai szivattyutelepen átvettük végre az uj szennyviztisztitó kereket, amely nagyszerüen müködik . . . Csak a kerék által kiválasztott szenny eltávolitása nehéz a fuvarhiány miatt. Ezt az anyagot trágyázás céljaira a külterekre kellene szállitani, ahol kitünően tudnánk értékesiteni. A fuvar azonban drága, ma erről szó sem lehet . . .

*

. . . És Fock tanácsnok melegen, szeretettel beszél a legendás kerékről, amelyet kerek három esztendeig várt Németországból. Sok viszontagság után most végre itt van. Nagyszerü alkotás. Ugy suhan tengelye körül, mint egy kisasszony a selyemszőnyegen. A pesti szemetet olyan előkelő mozdulattal szervirozza, mint egy lakkcipős, frakkos lakáj. Mindezt megérteni, átérezni tulajdonképen csak egy olyan izig-vérig technikus tudja, mint Fock tanácsnok. De jól esik vele örülni . . .

A kitünő Gyulay grófi, a titkár, előkelő urat, Sándor László főkapitányt, jelenti be. Itt, ebben a szobában örvendetes hireket hallhat Budapest közbiztonságáról. Az Aranyhegyi árok nem önti ki többé, mint az ürgéket, a derék óbudaiakat, száraz lesz az Üllői-uti kereskedők pincéje, az Ördögárok nem ismételheti meg a 75-iki katasztrófát és a Zerge-lépcső fala sem veszélyezteti többé az emberéletet . . .

Homokban fürdik a magyar!

Budapest contra Franzensbad

Nem jövünk erkölcsöt predikálni. Sőt ellenkezőleg, hazafias örömmel konstatáljuk: nincs szükség többé Franzensbadra. Soviniszta lelkünket jóleső melegség futja át, hogy leirhatjuk: meg van a megoldás, a hires franzensbadi vörös pincér kuruzsló müködését nem kell többé igénybevenniök a magyar honleányoknak. Méltóztatnak ismerni a vörös pincér legendáját? Hogyne! Hiszen ő volt az, akihez a gyermektelen házasságok fölött gyülekező felhők eltávolitása miatt fordulni szoktak. A módszere csalhatatlan volt. A baj — miért baj? csak kellemetlenség — ott mutatkozott, hogy az ifju honpolgárok, akik a vörös pincér operációs sikerei után születtek, különös ismertetőjelként hajukon szintén a rokonszenves piros szint viselték.

De hát ismételjük Franzensbadnak és a vörös pincérnek bealkonyodott. Uj intézmény fogja felváltani őket, amely uj intézmény a modern kor szülötte és módszere még csalhatatlanabb, mint a vörös pincéré. Ha körül méltóztatnak nézni ugyanis szeretett fővárosunkban, bizonyára észreveszik, hogy a strandfürdőket követelők hadserege az utóbbi időben pá-

ratlanul megszaporodott. Emmerling ur kezdte, ő az apostol. Valahol kint a Rákospatak mentén müködik már vagy két esztendeje az ő strandfürdője. Hogy imitt-amott némi kivánnivalót hagy maga után? Istenem, még azt se? A fontos az, hogy az urak és hölgyek jól szórakoznak, a kecses bokák, a testhez simuló vizes trikók birodalmában ki vehetné rossz néven, ha néhol a meleg homokban skorpió-szokásokat sajátitanak el a fürdőzők? Egy baj van azonban mégis. Emmerling ur két év óta közmegelégedésre müködő müintézetének mind a mai napig nincs engedelme a müködésre. Nem, óh nem a rendőrség erkölcsi érzéke áll tótágast, ellenkezőleg a szigoru Fock tanácsnoknak vannak a vizviszonyok körül kifogásai és csak kivánságai teljesitése után hajlandó áldását adni a rákosi müintézetre.

A strandfürdő és a magyar faj szaporitásának hivei azonban nem elégszenek meg a rákosi határok közé ékelt strandfürdővel. Több, nagyobb szabadságot kivánnak. Ha vasárnap hajnalban végigvonulsz a körúton, a turisták százait látod a pályaudvarok felé. Szende leánykák, fiatal legénykék, viruló asszonykák, deresedő fejü urak törtetnek előre. Nyájas olvasó, nem is sejted, hogy a jámbor turisták igen jelentékeny hányada ma már vidám strandfürdözővé alakult át és pár óra mulva a Duna homokos, bokros partján a szende leányzó kacagó nimfaként, a kellemes öreg ur pedig vad faunként fog szerepelni. Emlékeznek még arra a csónakkatasztrófára, amely a Horányi-csárdánál történt. Nos, hát többek között a Horányi-csárdánál történt? Nos, hát többek között a strandfürdőknek, amelyet, mint hatóság, egyedül a jó Isten engedélyezett.

Legközelebb azonban már a faunok és nimfák megalakithatják a strandfürdözők blokkját, vagy ligáját, mert a budapesti liga-alapitók doyenje, Kassai Ferenc dr., élükre kiván állani, Kassai dr. régi elvi ellensége már a franzensbadi vörös pincérnek és nyilván ő is rájött arra a tantételre, amit mi nem győzünk eleget hangoztatni, s amely szerint a Budapest és környékén rejtve müködő strandfürdők a magyar faj szaporitásánál kiváló gyógytényezőnek bizonyultak. Hát persze a mai emberpusztitó világháboruban fokozottan nagy a jelentősége ennek a módszernek, bár Kassai dr. nem helyezkedik nyiltan erre az álláspontra. Mostanában egy füzetkéje jelent meg. Ebben igen áhitatos hangon szól a strandfürdőről, amely a székesfőváros számára oly becses egészségét is visszaadta. Az ő strandfürdője a Lágymányoson, az egykori Konstantinápoly-mulató helyén, volna létesitendő a fővárosi lakosság bőr-szellőztetési céljaira.

Nem tudjuk azonban, hogy vallhatja magát Kassai dr. sovinisztának, ha a sok ideális cél mellett a fajfentartást meg sem emliti. Hát csak Bécsben szabad? A bécsi Gänseheufel már régen bemondta a kontrát Franzensbadnak. Ezt a Weisskirchnert nem engedjük megint a fejünkre nőni. Kassai erkölcsös tervei szerint a lágymányosi strandfürdőben az urak, mint a középkori barátok, szöges ciliciumot viselnének a derekukon. Csak ciliciumot, semmi egyebet. A hölgyek apácafökötőt a fejükön. Szép hófehéret, keményre vasalva. Egyebet nem. Egyébként a homok — magántudós tiszteletreméltó erkölcsi rohamában arra is gondolt, hogy el kellene különiteni az urakat és a hölgyeket. Ez azonban lehetetlen. Példa rá a kölni eset. A jó kölniek 1913-ban strandfürdőt csináltak. Előállt azonban a kölni érsek és a városi tanácsot exkommunikálni akarta, ha el nem különiti a férfiakat és nőket. A tanács engedelmeskedett, de a közönség másként gondolkozott. Ha strandfürdő, akkor legyen strandfürdő! — mondották és kitört a forradalom. Forradalom szabottázszsal. Lerombolták az elválasztó falakat és az urak, a hölgyek boldogan egyesültek. Igy mondja el az esetet Kassai dr., aki még egy mondatot füz hozzá: „Ennyire bántotta a müvelt kölni lakosság önérzetét az a feltevés, hogy erkölcseik és jó izlésük veszélyeztetve volnának a közös fürdőben.“ Hát persze, hogy nekünk is el kell kerülnünk „a müvelt budapesti lakosság“ önérzetének megsértését és mindenekelőtt a strand-forradalmat.

Hát ilyen virágzásban van ma Budapesten a homoki fürdő gondolata, amelynek megvalósitása érdekében Kassai Ferenc a szerdai közgyülésen is fölszólalt. Vagy talán éppen azért akar strandfürdőt, hogy egy ujabb témával gazdagitsa közgyülési szónoklatainak vérszegény repertoireját? A remények különben, amelyek elé tekinthetünk, mindenesetre biztatóak, hiszen ma még egyetlen valódi strandfürdőnk sincsen, de Franzensbadnak máris befellegzett! . . .

Események

A törvényhatóság nyári szünete alatt, augusztus hó végéig, lapunk a rendesnél kisebb terjedelemben — 6 oldalon — jelenik meg.

Primási palota helyett barakkiskola. Még a boldogult *Vaszary* Kolos hercegprimás életében történt, hogy kijelölték a helyét a Mátyás templom mellett az uj budai primási palotának. Vaszary alatt azonban nem fogtak hozzá az épitéshez, de ugy látszik, *Csernoch* János sem siet vele valami tulságosan. Üresen áll tehát a pompás telek, azaz hogy üresen állana, ha évek előtt a főváros el nem helyezett volna ott egy négy tanteremből álló barakk-iskolát. A szerdai közgyülés egy ujabb négy iskolateremből álló barakkiskola felállitását szavazta meg. Ez is a primási palota leendő telkére kerül a Tárnok-utca sarkára, mint a várbeli leányiskola tartozéka. Az uj iskola még az ősz előtt elkészül. Ára aránylag nem lesz sokkal nagyobb, mint békeidőben. Békében ugyanis 15,000 koronába került volna, most pedig 25,000 korona van rá előirányozva. A versenypályázatot már legközelebb ki fogják irni. Az iskola természetesen transpontabilis lesz, ugy hogy ha mégis megépitik az uj primási palotát, könnyen fel lehessen szedni a sátorfát és tovább lehessen vinni az iskolát.

Eladták a Herzl-szanatóriumot. Báró Herzl Manó egyetemi tanár a Városligeti fasorban levő, nagyhirü és a legmodernebbül berendezett szanatóriumát eladta. A vételár nagysága és a vevő személye egyelőre nem került még nyilvánosságra.

A Népjóléti Központ munkában. A Népjóléti Központ munkája immár az egész vonalon megindult. Az egyes szakosztályok sorra megtartják alakuló üléseiket és tartalmas, céltudatos programjaik nemcsak az irányt szabják meg, hanem magát a munkát is nyomban megindithják. A szakosztályok megalakulásának sorát junius 18-án a népélelmező szakosztály nyitotta meg. Ezt követték sorrendben a következő szakosztályok: a népgondozó junius 19-én, a társadalmi segitő junius 28-án, a gyermek-felruházó julius 7-én és a gyermekvédő- és hadiárvaügyi szakosztály julius 20-án tartották meg alakuló üléseiket.

Gyári alkalmazottak közvetlen ellátása. Magyar Miklós bizottsági tag, aki az „Ujságüzem r.-t.“ vezérigazgatója, megjelent Stankovics Szilárd főjegyzőnél, a közélelmezési ügyosztály helyettes vezetőjénél és azt a kérelmét terjesztette elő, hogy a főváros a vállalat alkalmazottai részére egy tömegben utalja át az élelmiszereket. A vállalat majd maga gondoskodik a szétosztásról és közvetlenül beszedi az élelmiszerjegyeket, amelyekkel elszámol a hatóságnak, vagy a főváros egyenesen utasitja a lisztbizottságokat, hogy a vállalat alkalmazottai részére ne adjanak ki jegyeket. Minthogy körülbelül ezer ellátandóról van szó, ez az eljárás nemcsak könnyebbséget szerez a fővárosnak, de csökkenti az élelmiszerüzletek előtt való ácsorgást is. A főjegyző nagyon szivesen fogadta az ajánlatot és kijelentette, hogy ha az Országos Közélelmező Hivatal beleegyezik a kérdésnek ilyetén való elintézésébe, a főváros részéről valószinüen nem lesz semmi akadály. Mindenesetre kivánatos volna, ha minél több vállalat igyekezne összeköttetésbe lépni a fővárossal, mert ilyen módon csakugyan javitani lehetne az élelmiszerelosztás mai nehézkes és sok zavart okozó rendszerén.

Este 8—10 óra között tartják a városligeti Henry-arénában az elite-előadást, amelyet naponkint a főváros legjobb közönsége látogat. Henry igazgató érdeme, hogy ez a kényes izlésü publikum nem csalatkozik várakozásában, mert az esti órákat kellemesebb szórakozással sehol sem tölthetné. A válogatott müsor minden száma szenzációképpen hat és nem csodálható, ha a Henry-aréna ma a legkedveltebb szórakozóhelyek sorában is vezet.

Táncelőadások a Berlini Kertben. A Berlini Kert káprázatos juliusi második müsora óriási sikert aratott és a napról-napra zsufolt ház finom közönsége egész estén át ünnepli a kiváló müvészeket: Gisela Werbezirk, Szőllősi Rózsi, Magyari Lajos, Kővári Gyula, Kabos, Kovács Lili, Ardea és a többieket. Az óriási érdeklődésre való tekintettel, amelynek folytán sokan nem jutnak jegyhez a kabaréban, Mérei igazgató megnyitotta a kert másik helyiségét: a Tabarin-t is, ahol egészen különleges s főként táncszámokból álló müsor kerül bemutatásra. Válogatott s csakis igazán jó táncszámok lépnek itt fel, egész olcsó helyárak mellett. A kávéház és a kerthelyiség éjjel 12 óráig marad nyitva.

Minden előadásra táblás ház, ez a Beketow müsor mostani müsorának legjobb kritikája. Egész Budapest látni kivánja a világhirü állatszeliditőt, Sawade mestert és az ő gyönyörü és nagyszerü idomitott tigriseit. A müsor egyébként is olyan, hogy Sawade világattrakciója nélkül is elsőrangu látványosság. Az összes előadásokra minden elővételi dij nélkül, ugy a cirkuszigazgatónál, mint a városi jegyelárusitó helyeken, előre meg lehet váltani a jegyeket. Csütörtökön d. u. fél 4 és szombaton d. u. fél 5 órakor féláru előadások, vasárnap d. u. fél 4 órakor félhelyárak gyermekeknek. Az összes előadásokon teljes esti müsor és az összes előadásokon Sawade tigrisei.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

A Tőke

Szemle.

A „krach“ kezdete — A kereskedő tisztessége — A tehetetlen Gyantaközpont

A budapesti értéktőzsdén uralkodó visszás állapotokról e helyen több izben kifejtettük nézeteinket. Mindannyiszor rámutattunk azokra a veszélyekre, amelyek az elharapódzott tulspekulációban és a féktelen játékszenvedélyben rejlenek. Ezek az abnormis jelenségek végre az illetékes körök figyelmét is magukra vonták és most már a kényszerüség is ráviszi a kormányt és a tőzsdetanácsot arra, hogy a magánforgalmat a rendes üzleti mederbe tereljék. Az a *„krach“*, mely a legutóbbi napokban a tengerhajózási és malomrészvényeknél észlelhető volt, ujjmutatással szolgálhat arra nézve, hogy minő katasztrófa érheti az értékpapirost abban az esetben, ha a hausse-kampányt egy komolyabb incidens fogja megzavarni. Az a manőver, mely most az értékpiacon folyik, a legnagyobbfoku árdrágitás, melyre — sajnos — az idevonatkozó büntetőtörvények és rendeletek nem alkalmazhatók. Pedig ez az árdrágitás sok tekintetben veszélyesebb, mint az, amelyért a szegény kiskereskedőket, akik a nagy áruhiánynyal küzdenek, oly szigoruan büntetik meg. A legfőbb ideje, hogy az értéktőzsde további elfajulása minden eszközzel megakadályoztassék. Nem lehet tovább türni, hogy lelkiismeretlen fezőrök a háborus időket gyors meggazdagodásra használják fel, mialatt másokat tönkre tesznek. A leghelyesebb volna, ha ismét visszaállitanák a hivatalos forgalmat a tőzsde felelős ellenőrzése és az árfolyamok hivatalos publikálása mellett. Ugy tudjuk, hogy a tőzsdetanács is azt hozta javaslatba a kormánynál, mely azonban még mindig késik azokkal a radikális intézkedésekkel, melyeket az illetékes tényezők a helyzet szanálása céljából már hetek óta sürgetnek.

*

A hadigazdasági intézkedések, melyek az üzleti forgalom lényeges korlátozását vonták maguk után, sok nehézséget okoztak a kereskedelemnek. A háborus állapot kényszerüsége azonban áldozatot kiván és ezt a tisztességes kereskedelem is meghozta, annál is inkább, mivelhogy a kedvező konjunktura ezt az áldozatot lényegesen megkönnyitette. Ilyen körülmények között kétszeresen elitélendő a *Blitz és Braun* gazdag gyarmatárunagykereskedő cégnek az az eljárása, hogy nagymennyiségü kávét és cukrot halmozott fel és rejtett el akkor, amidőn ezekben a cikkekben nagy hiány mutatkozik. A cég raktárában 8130 kiló be nem jelentett kávét találtak! Ennyi áruval még a Kávéközpont se rendelkezik. Nyilvánvaló, hogy a cég ezzel a kvalifikálhatlan eljárásával nemcsak a kiskereskedők ezreit, hanem elsősorban a fogyasztók millióit kárositotta meg. Azt olvassuk, hogy a cég ellen rendőri eljárás indult meg. Reméljük, hogy az itélkező közegek ezt az ügyet szigoruan fogják mérlegelni és a cég tagjait nemcsak pénzbirsággal, hanem szabadságvesztéssel is fogják sujtani. Mert nem szabad futni engedni a nagy bünösöket, amidőn szegény ördögöket csekély kihágások miatt egy-két heti elzárással büntetnek. A tisztességes kereskedelem perhorreszkálja a Blitz és Braun cég üzleti felfogását és nem vál-

lal közösséget egy olyan cselekedettel, mely sérti a közérdeket és ellentmond azoknak az elveknek, amelyekre a legitim kereskedelem épitve van.

A hadiközpontok üzleti müködéséről általában nem sok jót lehet mondani. Az a vad ellenük, hogy nemcsak drágitják az árukat, hanem megnehezitik az ahhoz való hozzáférhetést is. Különösen áll ez a *Gyantaközpontra* nézve, mely az árdrágitásban valóságos rekordot teremtett. Mig odaát Ausztriában a gyanta ára csak 200 korona, addig a magyar központ 600 koronát kér érte, de ezen az áron se tudja a szükségletet kielégiteni. A papir-, festék-, szappan- és cellulozegyárak a legnagyobb gyantahiányban szenvednek és még minimális mennyiségeket se képesek a központnál beszerezni. Már most kérdjük, minek a Gyantaközpont, ha árut még méregdrágán se tud előállitani? Sokkal jobb lett volna a gyantatermelést szabadjára engedni, igy talán mégis több áru állana az ipar rendelkezésére. A központok tudvalevőleg a kormány felügyelete és ellenőrzése alatt állanak. Kivánatos volna, ha illetékes helyen nagyobb érdeklődést mutatnának a Gyantaközpont dolgai iránt, amelyek — ugy látszik — sehogy sincsenek rendben. A kormánynak különösen arra kellene törekednie, hogy a papirgyárak elegendő gyantával láttassanak el. Mert nagy közgazdasági, kulturális és politikai érdekek füződnek ahhoz, hogy a fogyasztásnak elegendő papir álljon rendelkezésére. Ezeket a szempontokat a Gyantaközpontnak is szivén kellene viselnie! A közérdek szempontjából az is kifogásolható, hogy a Gyantaközpontnál a határtalan haszonlesésen kivül a vezetés is tehetetlen. A központ élére egy gyarmatárukereskedő alkalmazottját állitották, aki más oldalu elfoglaltsága miatt alig törődhetik a reája bizott munka sok körültekintést igénylő feladatával. Egyetlen kvalifikációja tán az, hogy megtanulta a háborus konjunktura kihasználását és alaposan ért az árak folytonos emeléséhez. Ez a tehetsége azonban használni lehet a Gyantaközpontban tömörült gyáraknak, de nem érdeke a fogyasztásnak. Halaszthatatlan ennélfogva, hogy a kereskedelmi miniszter a Gyantaközpontnál sürgősen rendet csináljon.

Tőkét emel a Nemzeti takarék. A német közmondás szerint, ahogy az öregek énekelnek, ugy csicseregnek a fiatalok. A nagybankok nagyrészt már elénekelték a nótáikat, most a fiatalokon a sor, hogy a dallamot utánuk csicseregjék. A nótázást a Nemzeti takarékpénztár és bank r.-t. kezdi meg: pénzügyi körökben elterjedt hirek szerint legközelebb tiz milliós alaptőkéjét fölemeli husz millió koronára. A készülő transakció a city berkeiben nagy feltünést kelt, mert valójában nem értik, hogy a Nemzeti takarékpénztárnak mi szüksége van a tőkeszaporitásra. Ez a pénzintézet ugyanis nehézkes mozgásában sehogy sem tudott beleilleszkedni a háborus viszonyokba és valamelyes konjunkturális üzletet egyedül a mákkal tudott elérni. Idén azonban ebben az üzletágban sem fog sikerekhez jutni, mert értesüléseink szerint a kormánynak az a szándéka, hogy a mákot is kivonja a szabad forgalom köréből. Igy aztán a takarék kezében csak sorsjegyeknek részletre való eladása marad meg, amihez viszont az eddigi kapitális is tulontul elegendő. Beszélnek arról is, hogy az intézet ezentul fürgébben és nagyobb agilitással fog dolgozni és szándékában van az ügyvezetést is reorganizálni. Eszerint Szende Miksa vezérigazgató változatlanul megmarad az állásában, Vas Zsigmond igazgató a részlet-osztály élére kerül, továbbá szerveznek egy uj, széles hatáskörrel felruházott igazgatói állást, amelynek betöltése iránt már megindultak a tárgyalások.

A Lipótvárosi takarék telkei. A Budapest-lipótvárosi takarékpénztár egyik érdekeltsége, a Budapesti telekértékesitő r.-t. nagy telekkomplexszumokkal rendelkezik a hatodik kerület külterkén. A vállalat legutóbb egy nagyobb telekrészt akart eladni, de a főváros bejelentette erre való igényét, miután ez a telek a Rákos-réten létesülő uj kislakástelep közelében van. A főváros valószinüleg kisajátitás utján fogja megszerezni a szóbanforgó telket, amelynek terjedelme 3200 négyszögöl.

Előléptetések az Általános takaréknál. A Magyar Általános Takarékpénztár igazgatósága László Henrik és Magyaly Gyula eddigi cégvezetőket aligazgatókká, Austerlitz István, Bucz Károly, Forrai Oszkár, Frank Henrik, Kapolyi Manó, Kondor Mihály, Ripper Vilmos és Zöldhelyi József főtisztviselőket cégvezetőkké nevezte ki.

Az izzólámpák áremelése. Az izzólámpák árát az összes német, magyar és osztrák izzólámpagyárak, a gyártási költségek állandó emelkedése folytán 20%-kal fölemelték. Ennek következtében a fémszálas lámpák régi alapárainál az eddig érvényben volt 10% felár helyett 30%-ot, a szénszálas lámpák áraínál 25% helyett 45% háborus felárat számitanak.

A Magyar általános takarékpénztár r.-t. igazgatósága julius 26-ikára rendkivüli közgyülést hivott egybe, amelynek javasolni fogja, hogy az eddigi 32 millió K alaptőkét 45 millió K-ra emelje fel, 26.000 darab 500 K n. é. részvény kibocsátása utján, olyképp, hogy minden 5 drb régi részvény egy uj részvény átvételére jogositson, mig a fennmaradó többi részvény átvételét és az egész tőkefelemelési müvelet sikerét a takarékpénztár concernjéből alakitott szindikátus biztositja. A kibocsátási árfolyamot a közgyülés fogja megállapitani. A tőkefelemelés keresztülvitele után a takarékpénztár eddigi körülbelül 40 millió korona saját tőkéje körülbelül 57 millió K-ra fog emelkedni.

Szerkesztői üzenetek.

Szabadság-téri. Egy hetilap szerkesztői üzenetében a név kezdőbetüjével megirták az esetet. Csakhogy a közölt formában a dolog félreértésre adhat alkalmat, mert a Hazai Banknál több olyan igazgató van, akiknek a nevük K-val kezdődik. Olyan igazgató azonban ott is csak egy van, akinek a neve K-val kezdödik és — pofonnal végződik. Az pedig meröben tévedés, hogy a csattanós kaland Rákoson történt. Nem a rákosi, hanem a siófoki állomásról van szó. Ön persze jobb szerette volna a pofonokat a rákosi állomásra áthelyezni. Igy mindenesetre szimpatikusabb lett volna, de nem lehet ellene tenni semmit: — a pofonstáció továbbra is Siófok marad.

Hogy a pofozó-küzdelemben melyik részen van az igazság? Erre Eötvös Károly egyik jóizü adomájával válaszolhatunk. A régi Abbázia-kávéház nagy kerek asztalához, ahol a vajdát ülték körül a hivek, egy Schlesinger Samu nevü földbirtokos is eljárt. Minthogy ez a Schlesinger nagyon értett a buzához, ennélfogva állandóan tanácsokat adott a vajdának, hogy mit, hogyan irjon meg. Eötvös Károly csak bólintgatott a tanácsokra és aztán utólérhetetlen, zamatos magyar nyelvén megirta az ellenkezőjét. Egyizben nagy sebtiben jön Perl öcsém és ujedten meséli a vajdának:

— Károly bátyám, a Samu bácsi az Andrássy-uton megrugta egy ló.

Eötvös Károly elgondolkozott egy pillanatig, aztán szeliden igy szólt:

— Hát, Perl öcsém, a lónak van igaza.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta minden időjárás mellett, délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától **nagy külön előadások a szenzációs utólérhetetlen nagy Circus Varieté müsorral.**

Az esti diszelőadás 8 órakor kezdődik.
Tom Jack a titokzatos.
Stella, az oroszlánfogu nő.
Dorringthon, a kerékpáros.
A három bájos Meley nővér, létraakrobaták.
TOM JACK A JÉGKIRÁLY
Továbbá 15 elsőrendü sláger!

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.
Este 8—11 óráig
Kabaré-előadás
fényes müsorral.
Este 8—11 óráig
Tánc-előadás
a Tabarin helyiségében.
A kerthelyiség 12 óráig van nyitva.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

A NEMZETI PARK
ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.
A TENGERI HÁBORU
ELŐADÁSAI
a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.
Esős idő esetén is megtartatnak.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este fél 8 órakor
Sawade világhirü idomitó **tigrisei.**
Ehez a legnagyszerübb cirkuszi és különlegességi müsor. — Minden este táblás ház!!
Csütörtökön d. u. 1/24, **szombaton** d. u. 1/25 órakor teljes müsoru **családi előadások félhelyárakkal mindenkinek.**
Vasárnap délután 1/24 órakor **félhelyárak gyermekeknek.**
Az összes előadásokban Sawade

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Valódi
ezüst tárgyak és iparművészeti disztárgyak
melyek értéke tartós és maradandó.
SCHÖNWALD IMRÉNÉL
Deák Ferenc- és Bécsi-utca sarok.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—81 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés Mérsékelt árak Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző és manilapótló**
(kévekötő) zsinegünket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.
SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövöde és impregnáló gyár
Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.
Sürgönycim: Maxalgó Budapest Telefon: 160-82 és 163-16.

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások junius 20-tól
1. **Nyilvános felsőkereskedelmi iskola**
2. **Nyilvános polgári iskola,** Államérvényes bizonyitványok
3. **Nevelő-internátus,** bennlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Bründl János
cász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvóttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivtielháza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

SZABAD!!
sőt kell, hogy ismerje minden hölgy a
Diana pudert és arckrémet
Próbadoboz vagy tégely ára ... ... 1.— K
Nagy doboz vagy tégely ára ... ... 2.50 K
Mindenütt kapható.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Augusztus 10-ig
zárva.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGÖNYCIM: Földbérlők 15:66.

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötelet stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és sertések bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

352

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. augusztus 1-én — 31. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Alkotó

munkának fogja megnyitni a zsilipjeit az a nagy kölcsön, amely jönni fog, mert jönnie kell.

A főváros finánciáit tizenegy esztendő óta most másodszor rendezték. Az első rendezés nem volt tartós, mert a községi pótadónak huszonöt százalékról harminchárom százalékra való felemelése nem hozta a bajok gyökeres reformját, gyógyulását. Nem is hozhatta, hiszen a Bárczy-rezsim tizenegy esztendőjére esik a Balkán-krizis és a világháboru: — oly nagy gazdasági katasztrófák kora, amelybe könnyen belepusztulhatott volna a főváros háztartása. Elemi csapás volt ez, amelylyel nem lehetett előre számolni, s amelynek a következményei éppen az elmult esztendőben bontakoztak ki a maguk teljességében. Kölcsönök halmozására, függő adósságok igénybevételére volt szükség, hogy a bevételek és kiadások között megtalálják a kellő összhangot. Természetes, hogy egy főváros háztartását nem lehet kölcsönmüveletek végtelen soraira bazirozni, a hitel csak ideiglenes segitség, annál is inkább, mert Budapest jó adós, nem marad beváltatlanul egyetlen váltója sem. Előállott tehát szükségképpen az a helyzet, hogy ujabb és talán most már végleges reformjára, rendezésére kell gondolni a háztartásnak. És itt két feladat van: az egyik, hogy a háborus deficitre fedezetet találjanak, a másik pedig, hogy a felveendő nagy beruházási kölcsönnek töke- és kamatterhéről már előre gondoskodjanak. Kerekszámban kétszázötven millió, egynegyed milliárd az az összeg, amelyre a fővárosnak mulhatatlanul szüksége van. Ebből ötven millió a háborus deficit, vagyis az az összeg, amely improduktiv kiadás lesz annyiban, hogy a háztartás hézagait kell vele pótolni, tehát nem származik belőle uj jövedelem, hanem ellenkezőleg, állandó évi kamatterhet jelent a háztartás számára. Ez bizony kellemetlen dolog és nincs más remény, mint az, hogy talán az állam méltányolni fogja a főváros háborus tevékenységét és néhány milliót megtérit abból a kárból, amelyet a fővárosnak a háboru okozott.

Kétszázmillió koronára kell rugnia a beruházási kölcsönnek. Abszolute véve hatalmas, rengeteg összeg, ilyen nagy kölcsöne még nem is volt Budapestnek. De az összeg nagysága nem riaszthatja el a fővárost attól, hogy végre hozzáfogjon a régóta igért és várt, nagyszabásu közegészségügyi, szociális, közgazdasági és kulturális programmjának a megvalósitásához. Természetes, hogy a kölcsönnek olyannak kell lennie, amely az adott viszonyok között a legolcsóbb és természetes az is, hogy a beruházásoknak meg kell hozniok azt a jövedelmet, amelyből a nagy kölcsön töke- és kamatterhének legnagyobb része kitelik. Legnagyobb része, mondottuk, mert tisztában vagyunk azzal, hogy lesznek olyan kiadások, amelyek soha meg nem térülnek. Kórházépités, iskolaépités még soha sem bizonyult jó üzletnek, itt csak veszteni, ráfizetni lehet, éppen ugy, mint ahogy a tisztviselők fizetésrendezése sem jelent pénzügyi, háztartási szempontból mást, mint állandó, költségvetésszerü kiadási többletet. De hiszen itt vannak az uj adók, az uj jövedelmek. Elvárjuk a kormánytól, hogy előnyösen különbözvén elődjétől, sürgősen jóváhagyja a közgyülés adóhatározatait és ezáltal módot nyujt Budapestnek arra, hogy végre rendezze a pénzügyeit és megkezdje az alkotásoknak hosszu sorát.

Fullánkok

...

Az uj kormány

trónralépése aktuálissá tette mindazokat a problémákat, amelyek régóta várnak — hiába — megoldásra. Egy ilyen probléma, — sokaknál üres jelszó — a fővárosi törvény reviziója, ami annyit jelent, hogy meg kell változtatni, modern köntösbe kell foglalni azt a negyvenesztendőnél is idősebb, korhadt törvényt, amely a főváros életmüködését megszabja. Olyan törvényt kell tehát hozni, amely teljes autonómiát biztosit Budapestnek, biztositja a tisztviselők függetlenségét, a törvényhatósági bizottság összetételének igazságosságát. A fővárosi törvény reviziója magában foglalja a községi választói jognak a kiterjesztését. Vázsonyi Vilmos inditványára októberben ugy határozott a közgyülés, hogy kivánja a községi választói jognak az általános reviziót megelőző, novelláris uton való kiterjesztését. Most itt az alkalom, csinálják meg ezt a reformot.

*

A tisztviselők

státusának rendezéséről szóló előterjesztést elfogadták a bizottsági tagok, még pedig ugy, hogy tullicitálták a tanács intencióját. Az anyamajom tesz igy, amikor merő szeretetből halálosan átöleli majom-magzatját. Egyszóval: a státuszrendezés kész — csak a belügyminiszteri szó van még hátra. Ám senkise higyje, hogy ezzel azután a főváros és a közgyülés teljesitette kötelességét a tisztviselőkkel szemben. Az őszi szezon első munkája a fizetésrendezés lesz, hogy legyen a tisztviselők anyagi helyzetének gyökeres megjavitása, megélhetésüknek mennél tökéletesebb biztositása. A státuszrendezés egymagában véve nem megoldás, nem okoz általános, teljes megkönnyebbülést. Csak a fizetésrendezéssel párosult státuszrendezés segithet a tisztviselők sulyos helyzetén.

*

Hadisegélyt

kérni és kapni: ennél sok uribb foglalkozást ismerünk. Az már aztán csak rádás, hogy napokon át kell ácsorogni, kuncsorogni, tolongani, utána napokon át a törött bordákat simogatni és a hivatalnok urak gorombaságait lemosogatni. Ha máson segiteni nem lehet, legalább a gorombaságon régen kellett volna változtatni és bizony most pirul az arcunk, amikor csak három esztendő után akad olyan belügyminiszterünk, aki udvariasságot prédikál. Amennyire örülünk az Ugron-féle rendelet megérkezésének, annyira fáj, hogy müvelt hivatalnokoknak ugy kell a fejükbe verni, hogy az a pár garas, amit adnak, nem a kóbor ebnek odavetett hitvány falat, hanem a hála sovány adója a hősökkel szemben. A rettegett pici basáknak egy kézlegyintésre bealkonyodott; csak egy kicsit későn, mert három esztendő alatt bizony ők is nagyban növelték a magyar könnyek szörnyü tengerét.

*

Túl a millión

Budapest lakóinak száma 1917. év közepén: 1,011.138

Az 1917-ik esztendőnek történelmi jelentősége van Budapestre nézve. Amit valamennyien várva-vártunk, amiről annyi szép és lelkes vezércikk iródott már, most csöndben, észrevétlenül megtörtént: *Budapest lakosainak száma meghaladta az egymilliót.* Egészen észrevétlenül történt a dolog most a világháboru három esztendős pusztitása után, amikor azt lehetett volna hinni, hogy Budapest népe fogy. A számok határozottan és megcáfolhatatlanul beszélnek: Budapest a háboru harmadik esztendejében érte el, sőt haladta meg lakosságának számában az egy milliót. Le kell azonban szögeznünk azt a tényt is, amit különben mindenki tud, hogy ezuttal sem szomszédközségek bekapcsolásából eredt a népesség számának emelkedése.

A főváros Statisztikai Hivatalának 1917. év közepéről szóló kimutatása szerint Budapest lakosainak száma 1,011.138, amig 1916. év közepén csak 991.020 lakosa volt a fővárosnak, ami egyben azt a különös tünetet is magában foglalja, hogy ma egy háborus esztendő lezajlása után 20.118 lélekkel többen vagyunk Budapesten, mint tavaly ilyenkor.

Budapest népességének fejlődése mindenkor tüneményes gyorsasággal folyt, ha meggondoljuk, hogy kétszáz esztendővel ezelőtt (1720-ban) a jobbpart lakossága 9600, a balparté pedig 2600 (tehát összesen 12.200) körül lehetett. A három város egyesitésekor, 1873-ban 300.000 ember lakhatott az uj Budapesten. Ez a szám negyven esztendő alatt több, mint megháromszorozódott, lévén Budapest lakosságának száma 1913-ban 931.000. Az utolsó százezret négy esztendő alatt behoztuk, ime ma eljutottunk a millióhoz.

Kérdés még az, hogy nem változott-e meg ezzel Budapest helye az európai városok sorrendjében? A 19-ik század elején, az akkor még nem egyesitett három város összesen 54.000 főnyi lakosságával a 42-ik helyet foglalta el. 1869-ben már a 16-ik helyen állott, 1910-ben pedig eljut a 11-ik helyre. A legutóbbi 1914-iki kimutatás szerint a városok sorrendje a következő:

London	7,251.358
Berlin	3,000.000
Páris	2,888.110
Bécs	2,031.498
Szentpétervár	1,962.400
Moszkva	1,533.400
Konstantinápoly	1,200.000
Hamburg	1,007.000
Budapest	880,371

1914-ben tehát Budapest Európa kilencedik legnagyobb városa volt s igy nem lehetetlen, hogy ma Hamburgot tulszárnyalva nyolcadik helyre került. Alig van azonban város, amely ne a szomszédközségek bekebelezéséből növekedett volna igy meg, holott Budapest történetében 1873. óta hasonló módon elért változás nem fordult elő. Hogy más példákat ne emlitsünk, Berlin 1885-ben növelte lakosainak számát területbekapcsolás által, mig Hamburg lakóinak száma ezen a réven 1910-ben 130.000-rel emelkedett. A legeklatánsabb példa azonban Bécs, amely kétszer eszközölt bekebelezéseket és pedig először 1890-ben, amikor lakóinak száma 779.800-ról egyszerre 1,364.500-ra emelkedett, másodszor pedig 1905-ben, amikor 1,675,000-ről 1,944.300-ra szaporodott ezen a réven a lakos-

ság. Ha Budapesten hozzákapcsoljuk azokat a ma már vele egybefolyó községeket, amelyek szinte szerves részeinek látszanak, akkor Európa nagy városai között a hatodik vagy hetedik helyre jut.

A milliót azonban enélkül is tulhaladtuk.

Budapest szégyene a hidvám

Sürgősen el kell törülni.

A főváros tanácsának küldöttei Bárczy István dr. polgármester vezetésével tisztelegtek az uj kormány tagjainál, akik valamennyien nagyon megnyugtató és biztató kijelentéseket tettek a fővárossal szemben követendő poltikájuk tekintetében. Grátz Gusztáv dr. pénzügyminiszter többek között azt is kijelentette, hogy előbb ugyan nem, de 1920-ban meg fogja szüntetni a Lánchid vámját. Ez a kijelentés véleményünk szerint nem elégitheti ki teljesen a fővárost, amelynek továbbra is azt kell kérnie, hogy a Lánchid vámját azonnal töröljék el. Olyan személyiséget kérdeztünk meg e tekintetben, aki a hidvám kérdését és annak eredetét teljesen ismeri s aki a Fővárosi Hirlap tudósitója előtt ezeket volt szives elmondani:

— A fővárosnak a Lánchid vámjának sürgős eltörlését kell kérnie a kormánytól, mert az 1920-ban amugy is automatice megszünik. Ha tehát a főváros iránt barátságos érzéssel viseltető kormány valami kedvezést is akar nyujtani Budapest lakosságának, akkor azonnal intézkedik a hidvám kérdésében. A hidvám jövedelme 1920-tól fogva a főváros fejlesztésére forditandó, igy mondja ki ezt a törvény, 1920-tól kezdve tehát a főváros mond le erről a jövedelemről a lakosság javára, ma azonban az állam esne el tőle. Ezt az álláspontot különben a főváros 1913 óta vallja, amikor is a közgazdasági ügyosztály a kormányhoz intézett feliratban fejtette ezt ki.

— Különben sem kell egyebet tenni, mint elolvasni az 1870. évi X-ik törvénycikket, amelyben ez kifejezetten benne van. Ez a törvény mindenekelőtt kimondja, hogy a budapesti Dunaszakasz szabályozásának céljaira fölhatalmaztatik a miniszterium huszonnégy milliós sorsolási kölcsön kötésére. Ennek a kölcsönnek visszafizetése ötven esztendő alatt történik és pedig olyanformán, hogy az utolsó részlet csak 1920. julius hó 1-én esedékes. A kölcsönből fedezendők: *a lánchid megváltása*, két uj állóhid épitése (ez meg is történt), a Dunának a fővá-

ros határai között való szabályozása, továbbá *tágas kikötők biztositása* (hol vannak ezek?) uj rakpartok és közraktárak létesitése, az áruforgalom könnyitése stb. stb. A kölcsön törlesztésére szükséges évi 1,224,000 forint *egy részét* a Lánchid vámjából kell fedezni. Kimondja azonban a törvény azt is, hogy a kölcsönből eszközölt kisajátitások által nyerendő telkek eladási árából *külön fővárosi pénzalapot* alkotnak, amelyet a Fővárosi Közmunkák Tanácsa kezel.

— Amint ebből látható, a fővárosi pénzalap és a sorsolási kölcsön között meg van az összefüggés, de az mégis két különböző dolog. A sorsolási kölcsönnek 1920 julius elsején ki kell fizettetnie, amivel aztán *megszünik a Lánchid vámjának jogosultsága.* Ha tehát a kormány 1920-ban törli el, nem gyakorol jótéteményt. A főváros azt kéri, hogy ezt a szégyenbélyeget már most vegyék le a Lánchidról.

Mozgolódnak a füszerkereskedők

Követelik a lisztelosztási jutalék emelését.

Megállapitották már a gabonaárakat a termelők számára, sőt jelentékenyen fölemelték a szegény malmok őrlési dijait is tekintettel arra, hogy a háboru alatt keveset kerestek. Egyszóval mindenkiről gondoskodtak már, csak a kereskedőkről, a budapesti szétosztás közegeiről nem. Pedig a szétosztás számára más szervet nem tudnak találni, a kiskereskedőkre okvetlen szükség van, bár kétségtelen, hogy az eddigi hat koronás jutalék mellett a kereskedők semmiesetre sem fognak vállalkozni. Ez a hat korona tudniillik nem polgári haszon, hanem igen sokfélét kell abból még kifizetni.

Kétségtelen, hogy a kereskedők eddig valósággal altruisztikus missziót fejtettek ki, a lisztelosztásra a szó szoros értelmében ráfizettek. A terhek között legelső helyen a zsák állott. Előbb a malmok adták a zsákot 7 korona megtérités ellenében. Megtörtént azonban, hogy akadtak tágabb lelkiismeretü kereskedők, akik az aránylag olcsón kapott zsákokkal valóságos üzérkedést folytattak, mert többet kaptak érte, mint 7 koronát. Hogy ezeket a visszaéléseket megszüntessék, a malmok közös erővel zsák-központot állitottak föl és a kereskedők ezentul a központtól tartoznak a zsákot beszerezni, illetve a központnál lefizetik a zsák árát, utalványt kapnak a malomhoz, amely kiszolgáltatja a zsákolt lisztet. A malmot viszont a központ látja el zsákokkal. Az első alkalommal a kereskedő 7 koronát fizet, ha azonban ujból lisztre van szüksége, akkor a zsákokat a központnál be kell szolgáltatni, csak azután kap uj zsákutalványt. Ez azonban nem elég: a kereskedő minden zsák után 50 fillér kopási dijat tartozik fizetni, az esetleges, de majdnem mindig előforduló defektusért pedig 1—1.50 koronát szednek. Eszerint azért a zsákért, amit a kereskedő elsőizben megvásárol, már a legközelebbi alkalommal 1—2 koronát kopás és rongálás cimen levonnak.

De hasonlókép nagy teher a kereskedőre nézve a szállitás, amely a mai fuvarozási viszonyok mellett igen drága, az ácsorgás, a kereskedő idejének föláldozása, ráadásul a lisztnek még kálója is van. Végeredményben a polgári haszonból polgári ráfizetés lesz. Ilyen körülmények között a „Magyar Füszerkereskedők Országos Egyesülete" memorandumot készitett, amelyben felsorolva a kereskedők terheit, azt kéri a Közélelmezési Hivatalától, hogy ha gondolt a termelőkre és a szegény malmosokra, gondoskodjanak a kereskedőkről is és állapitsák meg a közvetitési dijat ugy, hogy veszteség és ráfizetés nélkül szolgálhassák ki a közönséget, mert ellenkező esetben kénytelenek lesznek a lisztelosztás gyönyöreiről — lemondani.

A kereskedők kivánságát mindenesetre honorálni kell, de természetesen nem a fogyasztóközönség rovására. Igen könnyen segithetnek a bajon, igen könnyen megtalálhatják a megoldást, ha a zsákok kopási dijat a malmokra háritják át. Azok még sokkal több terhet is elbirnának.

Készül a tojásközpont

Az ország tojáskereskedelmét és az exportot a főváros fogja lebonyolitani.

Körülbelül befejezett dolognak lehet tekintenünk, hogy sok más mellett *Tojásközpontunk* is lesz és pedig minden jel arra vall, hogy a főváros közélelmezési ügyosztályának, helyesebben *Folkusházy* Lajos dr.-nak égisze alatt. Egyelőre azonban a kulisszák mögött harcok folynak, amelyeket nem érdektelen dolog itt elmondani.

A prima, lámpázott tojás árát Budapesten a Közélelmezési Hivatal ládánkint (1440 darab) 500 koronában állapitotta meg. Ez az ár azonban csak papiroson szerepel. Ténylegesen a kereskedelemben a másodrendü tojás ládáját 550—580 koronájával veszik, ha ugyan kapnak, de számottevő forgalmat ilyen árak mellett sem tudtak produkálni. Budapesten és az ország nagy részében nőttön-nőtt a tojáshiány, ami viszont arra vezethető vissza, hogy a spekulán-

Séták a régi Budán és Pesten

Képek 1856-ból

I.

(Uri és falusi városrészek. — A „nem idevaló izraeliták". — A Lánchid, az alagut és Mátyás király. — Sina báró szerződése. — A szabadságharc és a „császári palota". — Alamizsnás Szent János jobb lába, meg a budai tanács.)

Oreg rézmetszetek között ülök. A régi Buda, a régi Pest szépségei vonulnak el előttem a Darmstadtban készült képeken. 1856, a szabadságharc után. Nehány odavetett vázlat a mai Budapest őseiről.

A Duna jobbpartján szőlővel boritott hegyek sorakoznak és lábukat szinte a folyóban látszanak áztatni, majd hátrább huzódnak, a háttérben félkört alkotnak, amely innét a Dunáig kiugró Gellérthegyben végződik. A Gellérthegy akkor is ugy meredt az égnek, mint ma és akkor is tetején volt a fellegvár koronája. A hegykoszoru előterén, a Gellérthegytől csak keskeny völgy által elválasztva emelkedik a a bástyás várhegy s a bástyák mögött magasra nyulik fel a királyi palota. Szemben a pesti sikság. Sorra jönnek aztán a Margitsziget lombos fái, a Lánchid merész szalagja, ős Buda sötét épületei, a ragyogó pesti Dunasor.

Pest városa akkoriban öt részből állott: a Felső- vagy Ó-városból, amely körül imitt-amott meglátszanak a hajdani erős kőfalak s a négy külvárosból, Lipót-, Teréz-, József- és Ferenc-városokból. Ez a Duna és „némi száraz árkok" közé szoritott Pest 1370 holdnyi területet foglalt el, benne 208 utca, 30 térség és 5000-nél több lakóház. Ekkoriban évenkint mintegy ötven házat épitenek. A legszebb résznek két csinos sétányával a Lipótvárost tartották a pestiek.

Budát hét részre osztották. Ezek voltak: a Vár, vagy Felváros, valamint öt külváros (Viziváros, Országut, Ujlak, Rác- és Krisztinaváros) és végre Óbuda. A házak száma meghaladja 4000-et, amelyek 650 holdnyi területet foglalnak el. Buda már akkor is egészen más volt, mint Pest. „A várban bizonyos ünnepies, feszes, hivatalnoki szin és hang uralkodik, a külvárosok, kivált a Rácváros, inkább falusi jellemmel birnak, csak a Vizivárosban van élénkebb müipar és kereskedelem". Pest már fővárosiasabb, de az abszolutizmus levegője mindent agyonnyom. A földesurak falujukba zárkóznak, a mágnások Bécsbe gravitálnak. Nyilvános társasélet alig van, mindenki elzárkózik. Szinház, nehány táncmulatság után nincs szórakozás. A „csinos kávéházak" azonban már ekkor is látogatottak., mellettük a nemzeti és kereskedelmi kaszinók a nyilvános élet szinterei. A lóverseny vonzóereje is jelentkezik már, olyan élet van versenynapon Pesten, mintha nemzeti ünnep lenne.

*

Husz-huszonöt év előtt Pesten tiz bolt közül alig akadt egy, ahol magyarul tudtak, 1856-ban már tiz közül alig akadt egy, ahol a magyar szót nem értenék. Szabó Sándor dr. tisztifőorvosnak akkori elődje, egy Tormay nevü ur, a születettek nembeli arányából, amely szerint az ujszülött fiuk és leányok aránya 31:29, kifejtette, hogy Pesten a magyarfaj tulnyomó, mert a tiszta, a nemzetiségekkel nem kevert vidékeken a férfiak aránya a nőkhöz 16:15 szokott lenni. A német és szláv fajnál a viszony éppen forditott szokott lenni. Hát a zsidók? Az 1851-iki hivatalos összeirás szerint Pest 127.935 lelke közül 12.642 volt zsidó. Ebből a számból azonban a hivatalos megállapitás szerint kimaradtak a „nem idevalók." A kitünő Hunfalvy János erre ezt jegyzi meg: „Ha ez az adat helyes, akkor különösen sok nem idevaló izraelitának kell Pesten laknia, miután bizonyosan 20.000-nél több izraelita lakik itt."

*

Aki 1856-ban Pestre jött, annak legelsősorban a Lánchidat mutatták meg. Leirhatatlan az a büszkeség, amelylyel a pesti embert Széchenyi nagy alkotása eltöltötte. Uj is volt még a Lánchid, amelynek ünnepélyes megnyitása 1849. november 20-ikán történt.

Nem érdektelen itt nehány apróságot följegyezni a Lánchid keletkezéséről. A Lánchidra vonatkozólag az 1832—36-iki országgyülés hosszu vita után országos küldöttséget választott, amely 1838. szeptember 27-ikén kötött szerződést Sina György báróval. A báró e szerződés szerint kötelezte magát: „Vezérlete alatt alkotandó részvényes társasággal Buda és Pest városok között az országos küldöttség által megállapitott két oszlopu, minden célra és teherre számitott, s igy a szakadatlan közösülésre tökéletesen alkalmas lánchidat és ugyan az emlitett küldöttség által kijelölt vonalon Clark Vilmos Tierny álal készitett rajznak utmutatása szerint tulajdonképpen felépiteni, s lehető legrövidebb idő alatt a közönség használatára megnyitni."

A hid tizenegy esztendeig épült legnagyobbrészt angol és olasz munkások vezetésével, de mellettük mind nagyobb ügyességre tett szert a belföldi magyar, német és tót munkásság is.

A Lánchidról szólva, fel kell még jegyezni, kinek az alkotásai a legendás oroszlánok? „Marsalkó János, lőcsei, faragta e szép müdarabokat. A gránittalpazatok előoldalán mindkétfelől Széchenyi István gróf és Sina György báró cimerei láthatók. E cimereket szintén Marsalkó mintázta. Gál András pedig érembe öntötte."

Nem volt kisebb büszkeség az alagut sem és a budai ember el-elábrándozott ebben az időben, ha most Mátyás király feltámadna . . . Bizony ez egyéb okokból is kivánatos lett volna, de igaza van az irónak abban is, hogy „ha Mátyás király és fényes kisérete sirjából kikelne, s vasár- és ünnepnapon a lánchid egyik végétől a másikig vonuló s szakadatlanul tovább az alagut szájáig s rajta keresztül a Krisztinavárosig elhuzódó tarka emberszalagot meglátná, bizonyosan szót nem lelne bámulata kifejezé-

sok kitartó szorgalommal hiresztelték, hogy jön a tojásjegy. Ezek a hirek már hónapok óta vannak forgalomban, de eddig a tojásjegyről komolyan nem esett szó. Most sincsen még az illetékes hatóságoknak szándékában a jegyrendszert behozni.

Az Ausztriába és Németországba szóló kivitelt egységesen a Budapesten székelő *Gemeinsame Einkaufstelle* bonyolitja le. Ez az intézmény lenne hivatva a kontingentált mennyiség kiszállitására. Maximális árakon azonban ők sem tudnak tojást szerezni, de látható készletek sincsenek. Ezek a körülmények aztán szükségessé tették, hogy a földmivelési miniszterium is foglalkozzék a tojás-kérdés rendezésével és igy vetődött fel a Tojásközpont felállitásának terve. Az érdekelt körök, köztük a budapesti kereskedők és a tojástőzsde intézői azt szeretnék, ha a központot a *Tojáskereskedelmi R.-T.* kebelében alakitanák meg, ugy, hogy a tojáskereskedelmet ennek a vállalatnak a kezébe lehetne letenni. A miniszterium álláspontja ezzel szemben az, hogy a központi szerv felállitását a fővárosra, illetve a közélelmezési ügyosztályra akarja bizni. *Folkusházy* Lajos dr. tanácsnokkal ebben a kérdésben már megbeszélések is folytak és ugy tudjuk, a tárgyalások eredményre is fognak vezetni, dacára annak, hogy az érdekelt kereskedők ezzel a megoldással szemben mindent megmozgatnak.

Beköszöntött a tea-inség

Az áruhalmozó községfejlesztő r.-t. — Utban a teaközpont.

A tea-ügy is azok közé a bajok közé tartozik, amelyeket a háboru előtt el sem tudtunk volna képzelni. Ki beszélt volna a háboru előtt tea-inségről, vagy ha beszélt volna, senki sem vette volna komolyan. Most azonban a sok minden más mellett a tea is elfogyott. Pedig ma van csak igazi fontossága, mint élelmicikknek. Tej nincs és a tea, mint reggeli és uzsonna szerepel. Azaz, hogy szerepelne, ha lenne, sajnos azonban ez is arra a sorsra jutott, mint minden a háboruban: először elképzelhetetlen árra vergődött fel, aztán pedig eltünt. Szerencsére a teát nem lehetett elrejteni anélkül, hogy nyomára ne akadhatnánk.

A tea-hiány különben nem régi keletü. Néhány hónap előtt ugyanis a hollandiai és a svájci tea-kivitelt betiltották, ettől az időponttól számitva kezdődtek meg a bajok. Természetesen akadt vállalat, amely az alkalmat kihasználta. Ezuttal a *Magyar Város- és Községfejlesztő r.-t.* volt a tea szorgalmas gyüjtője. Ez a vállalat tulajdonképpen azzal a nemes céllal alakult, hogy a vidéki városok szükségletének beszerzésénél azoknak kezére járjon. A háboru második felében azonban a részvénytársaság eltért ettől a szép programmtól és nagyszabásu árukereskedést kezdett üzni. Első ilyen akciója a szardinia körül zajlott le. Összehalmozta a szardiniát és ennek köszönhetők a mai fantasztikus árak.

A szardinia után most a tea ideje következett el. A részvénytársaság élt a kedvező alkalommal és ügynökök utján, ahol csak Budapesten vagy a vidéki városokban teát tudott felhajtani, azt összevásárolta. Ennek első következménye az lett, hogy a tea kilója 30 koronáról 80 koronára ugrott föl, a másik pedig, hogy a mind szükségesebbá váló tea teljesen eltünt a kereskedelemből. Készlete ma másnak senkinek sincs, csak a Magyar Város- és Községfejlesztő r.-t.-nak.

Természetesen megkésve bár, de a kormány is megérkezett a kézenfekvő ötlethez, hogy *Teaközpontot* létesitsen. Sok bizalommal nem tekinthetünk az uj központ müködése elé, mert áruhiány mellett aligha érhet el eredményeket. Mi értelme van ott a központnak, ahol az árakat többé lenyomni nem lehet és ahol készlet nincs? Egy helyen azonban van tea. Hogy hol, mi megjelöltük pontosan.

Eszményi terv az uj városházáról

Kertész K. Róbert kultuszminiszteri oszt. tanácsos müve

Budapest székesfőváros huszmilliót fog áldozni arra a célra, hogy a fővároshoz méltó székházat épitsen. Természetes tehát, hogy a magyar épitőművészek olyan feladat elé kerülnek, amilyet néha évtizedek sem vetnek felszinre. Nem kevésbbé izgatóan nagy feladat az uj városházának elhelyezése és a vele összefüggésben levő városrendezési kérdések.

A városrendezési probléma az, amely természetszerüen legelsősorban foglalkoztatja a hivatott elemeket. Mint ismeretes, az állandó városház épitésének előkészitésére *Bárczy* István polgármester elnöklésével a meghivott épitészekből alakitott szakbizottság legutolsó ülésén kijelölte a tervpályázat legfőbb vezető elveit.

Ezek az alapelvek.

1. A volt Károly-kaszárnya Városház-utcai, a kiváló *Hildebrand* által épitett szárnyának megtartása.

2. Az Erzsébetváros uj utjának célszerü betorkolása.

3. Az uj városház célszerü és szép elhelyezése.

E feltételek mellett ezideig három ismert elhelyezési terv jöhetett szóba. E három terv közül az egyik a mai városház helyén Károly-köruti fronttal, a másik a vele szembe eső telek-tömbön, a harmadik pedig az Erzsébet-téren kivánja elhelyezni az állandó városházát. Ez az utóbbi igen érdemes gondolat abban a formában, amint azt a *Höpfner* Guidó és *Lajta* Béla-féle tervek mutatják: az Erzsébet-tér kitolva a körutra és a mögötte nyert területen foglal helyet a városház.

A szakbizottság több tagja nemcsak tanácsadás, hanem uj eszme nyujtásának alakjában is foglalkozott a kérdéssel. Legradikálisabb és épen ezért legnagyobbszabásu megoldásra *Kertész* K. Róbert épitész, kultuszminiszteri osztálytanácsos jutott. *Kertész* K. Róbert tervét ma még igen kevesen ismerik, *Bárczy* polgármesteren kivül a szakbizottságnak néhány tagja látta azokat. A *Fővárosi Hirlap* abban a helyzetben van, hogy ezt a meglepően szép alkotást nemcsak a nagyközönségnek, de a leginkább érdekelt köröknek is bemutathassa. A terv modern, uj, ha ugy tetszik, merész is. Elhárithatatlan akadályokat nem ismer, de ugy hogy okosan és előrelátó módon mindennel számol. Előre is látjuk, hogy a vaskalapos konzervativság harcot fog majd kezdeni ellene. Jobbról is, balról is az óvatosság érveit fogják majd felvonultatni, remélhetőleg azonban komolyabb siker nélkül.

Kertész K. Róbert terve Budapest legnagyobbszabásu középülete, a husz milliós városháza számára mindenesetre méltó helyet jelöl ki nemcsak szükebb környezetében, hanem az egész város-képben. *A terv lebontja a Deák-tértől egészen a Bazilikáig terjedő Károly-köruti házcsoportot és ennek területére helyezi a két templom közt a parkokkal övezett városházát, ugy hogy homlokzatának közepére torkollik az Andrássy-út.*

A tervnek ez a része is meghozza az árát. Meg tudja tartani a gyönyörü Erzsébet-teret és a mai városház müemlék-részét. A kisajátitási költségeket pedig fedezi a mai városház telkének parcellázásával. Ilyenformán egyforma anyagi áldozatokkal jár az eddig felvetett tervekkel, de uj megoldásokra ad lehetőséget.

Ott, ahol az Andrássy-út az uj városházra torkollik, *nagyszabásu csillagteret létesit ennek a fontos pontnak a hangsulyozására.* Evvel azután megadja az Andrássy-út elejének hosszu idő óta vajudó bevégzését is. Az uj csillagtérben a Vilmos császár-út, Andrássy-út, Károly király-út és még két széles út találkoznak. Ennek a két uj széles utnak egyike a Dob-utca folytatásában, a másik a városházzal szemközt képződik. Hat széles, nagyszabásu avenü egyesül tehát a városház előtt, amelyek mindegyike hatalmas perspektivát ad a monumentális középületnek.

Nem képzelhető ennél alkalmasabb telek, ennél előkelőbb centrum és ennél emlékszerübb elhelyezés a főváros területén a főváros szive, a városháza számára.

A terv természetesen, mint minden utólagos városszabályozás, jelentős anyagi befektetéssel jár. Ezek azonban csak átmeneti kiadások lesznek. Amint a szabályozást végrehajtják, a kisajátitott telkek megmaradt részének eladása behozza az összes költségeket. E mellett Budapest egy igazi diszteret, az első csillagteret kapja. Ez az a tértipus, amely Párisnak és Londonnak felülmulhatatlan monumentálitását adja meg. A csillagtér-tipussal nálunk nem először próbálkoznak. Az első ilyen kisérlet a Szabadság-tér félkörü vége volt. *Palóczy* Antal sikere volt ez azáltal, hogy még az utolsó percben meg tudta győzni az illetékeseket, hogy az ő Szabadság-tere jobb és szebb, mint az elfogadott hivatalos terv. Az Eskü-tér szabályozásánál *Krátky* Jánosnak „Pentagon" tervével nem volt ilyen szerencséje. Az ő tervét nagyon radikálisnak találták, most azután nyöghetjük azt, amit helyette a Belvárosi templomnál kaptunk. Reméljük, hogy Kertész K. Róbert terve ki fogja védeni a vaskalaposok és óvatosok offenziváját és Palóczy sikerében fog osztozni.

---

sére, meg nem foghatná, micsoda hatalom birta a széles Dunát átivelni, a nagy hegyet keresztülvájni!"

Mibe került a Lánchid és mibe az alagut?

A Lánchid összes költségei, az előmunkálatok, a budai parton levő kincstári épületek megváltása, a két városnak fizetett kárpótlás a régi hidtól járt vámjövedelem megszüntetéséért és a tulajdonképeni hidépités költségei 6,575.842 pengőforintot tettek ki, amiből magára a hidépitésre 4,412.628 pengő forint esett. Az alagut költségeire az „előleges fölvétel" szerint az Ürményi József elnöklete alatt álló „részvényes társaság" 300.000 pengő forintot állapitott meg.

*

A királyi várpalota 1856-ban nem a királyé volt, hanem a császáré! Persze az sem lakott benne. Abban az állapotban volt, ahogy Mária Terézia a rendek kérelmére felépitette. Nagyon lassu munka volt, amit Hildebrandt főépitész végzett, de igazolására legyen mondva, nem igen iparkodhatott, mert az udvar nagyon gyéren eresztette a pénzt. 1741—1771-ig épült a palota, amely 402.679 forintba került, ehhez is negyedét a városok és megyék adták. Amikor elkészült előbb a szt.-pölteni angol kisasszonyok, majd az egyetem helyezkedett el benne, később pedig a nádorispánok laktak benne. Sándor Lipót, majd meg József nádor, 48 után pedig a helytartó. Budavár ostroma elpusztitotta a palotát. A jobbszárny és a középépület csaknem földig égett. A butorból csak két nagy orosz tükör maradt épen, azokat is elvitték Bécsbe.

A szabadságharc után fölépitették ujból a palotát. Nagy ujitások nem estek rajta, csak egy szobor került eléje ezzel a felirattal:

„Hentzi tábornok, vele Alnoch ezredes 418 hössel egyetemben itt halt meg a császár- és h a z á-ért."

A szobor tervét S p r e n g e r udvari épitési tanácsos készitette. A revizió S z e l e s Adorján munkája volt.

BEKETOW-CIRKUS VAROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este fél 8 órakor a legszenzációsabb cirkuszi müsor!
5 attrakció, 5 lovasmutatvány, 5 bohócszám és
Sawade tigrisei
minden előadásban.
Csütörtökön d. u. 1/24, szombaton d. u. 1/25 órakor nagy családi előadások félhelyárakkal mindenkinek.
Vasárnap d. u 1/24 órakor félhelyárakkal gyermekeknek.
Mindig teljes esti müsor és Sawade tigrisei.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Események

* * *

A törvényhatóság nyári szünete alatt, augusztus hó végéig, lapunk a rendesnél kisebb terjedelemben — 6 oldalon — jelenik meg.

Sztankovics Szilárd és a torontáli főispánság. Értesülésünk szerint a kormány *Sztankovics* Szilárd főjegyzőnek felajánlotta Torontálmegye főispáni állását. Sztankovics főjegyző azonban elháritotta a megtiszteltetést azzal a megokolással, hogy a fővárosnál kivánja megcsinálni karrierjét.

Vita tanácsnok közbülső lényei Az őszeresek, meg a zsibárusok megint beszéltetnek magukról. Hogy az esetet megérthessük, előbb meg kell magyaráznunk a két müfaj között levő különbséget. Az őszeres az, aki barátságosan bekopogtat lakásod ajtaján és nyájasan megkérdi, van-e valami eladó. A zsibárus a Teleki-téren és a Petőfi-utcában trónol és elad, készleteit pedig az őszerestől szerzi be. Egy időben azután társadalmi villongás kezdődött a két kaszt között. A forradalom kitörését *Vita* tanácsnok akarta megakadályozni, aki feltette magában, hogy az alkimistához illő buzgalommal *közbülső lényt* fog alkotni a kettőből. A nemes törekvésért be is választotta mind a két céh *disztagnak*. Segitendő az őszereseken, betelepitette őket a Teleki-téri csarnokba, hogy ott ők is árulhassanak. Ezek votak a közbülső lények, amelyek azonban sürgősen a nagyvállalkozói pályára léptek. Nem vitték tovább a batyut, hanem segédeket tartottak. Ők maguk csak árulták az otthon és a mühelyben ismét más segédek által kijavitott portékát. Ez ellen viszont a zsibárusok lázadoztak és igy Vita tanácsnoknak le kellett intenie az őszereseket a nagykereskedői pályáról. Nem volt más mód, mint hogy a zsibárusok rendjét kell szaporitani és a pályát megnyitni az őszeresek előtt is. Szaporitani kell a bódékat, amire a költségvetésben meg is van az előirányzat. Most azonban ismét az őszeresek jelentek meg a tanácsnoknál és kijelentették, hogy *ezidő szerint nekik nem kell bódé*. Portéka nincs, kiviszik Ausztriába, ásitozni otthon is lehet. Igy kivánja ezt *Kohn* Adolf, az elnök, akinek *Orbán*-ra való névmagyarositása immár utban van. Tanulság: igy őrlődik meg szegény Vita tanácsnok, a disztag, a közbülső lény alkimistája, a zsib és az őszer két malomköve között . . .

Herczel tanár birtoka. A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában megirta, hogy báró *Herczel* Manó egyetemi tanár a Városligeti fasorban levő szanatóriumát eladta. A hirt az egész napisajtó átvette a *Fővárosi Hirlap*-ból, sőt az egyik napilap munkatársa meg is interjuvolta a professzort, aki bevallotta, hogy nyugalomba kiván vonulni. Az interjuhoz mi még csak annyit tehetünk hozzá, hogy *Herczel* bárónak már meg is van a maga falusi tuszkulánuma, amennyiben megvette a komárommegyei *dadi uradalmat*. Már renoválják is a kedves dadi kastélyt.

Az Idegenforgalmi Központ megalakulása. A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában foglalkoztunk az Idegenforgalmi Központ megalakitásának tervével és a Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatalának országos szervvé való átalakitásával. Most arról értesülünk, hogy az Idegenforgalmi Központ alakuló ülése mintegy 120 meghivott jelenlétében szeptember hó első felében lesz.

Megfelebbezték a kéményseprő-szabályrendeletet. A szegény kéményseprő-szabályrendelet, amelyet a közgyülés elfogadott, fölebbezést kapott. Egyszerre kétoldalit. Megfelebbezték a kéményseprőmesterek is és a háztulajdonosok is. Ugy látszik a szabályrendelet jó, mert a középuton halad. Erre mutat, hogy a két ellentétes pólus nincs megelégedve vele.

A Henry-aréna augusztus elsején uj meglepetéssel szolgált: juliusi programmját szenzációs számokkal bővitette. Henry igazgató ismét bizonyságot nyujtott hogy szakértelemmel és áldozatkészséggel a háborus nehézségeket le lehet küzdeni. A közönség hálás az igazgató igyekvéséért és az aréna minden előadását zsufolásig megtölti. A tetszésnek pedig orkánszerü megnyilatkozása az előadásokat kisérő tapsvihar.

A háztulajdonosok és az uj kormány. A Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége sietett felhasználni a kormányválságot arra, hogy az uj kormányt a háztulajdonosok sérelmeinek és panaszainak ujból való hangoztatásával méltányosságra birja. A panaszokat és sérelmeket részben küldöttségileg tolmácsolták a kormány vezetője és az igazságügyminiszter előtt. A miniszterelnökhöz, az igazságügyminiszterhez és a pénzügyminiszterhez külön beadványokkal is fordultak. A miniszterelnökhöz Heltai Béla ügyvezető igazgató intézett beszédet, amelynek mindenki előtt igen szimpatikus lesz a következő része:

— Már az előző kormány is — mondotta — felismerte a moratoriumos rendelkezések téves voltát, megigérte, hogy a Szövetség álláspontját magáévá teszi és az ügyet rendezni fogja. Az előző kormány igazságügyminisztere is kimondotta, hogy jogilag sem állhat meg ez a kényszer, amely ma a háztulajdonosokat sujtja, tudniillik a kihitelezés kötelezettsége. A Budapesi Háztulajdonosok Szövetsége képviseletében mély tisztelettel kérem Kegyelmes Uramat, ne méltóztassék ez irányu intézkedését a háboru utánra halasztani. Hiszen egyrészről mi sem vagyunk többé abban a helyzetben, hogy a házbért továbbra is hitelezhessük, másrészről azonban nagy megnyugtatás lenne a kormány intézkedése azokra nézve, akik most a lövészárokban küzdenek mindnyájunkért s akik tudják és érzik azt a rettenetes gondot, amely rájuk nehezedik, érzik, hogy a lakbérhátralék egyre nagyobb összegre gyülemlik fel, ugy hogy mire hazajönnek, oly horribilis lesz tartozásuk, hogy fizetni nem lesznek képesek és egész életükön át sujtani fogja őket ez a nagy teher s állandó vexaturáknak lesznek tartozásuk miatt kitéve. De nagy megnyugtatás lenne az itthonmaradottaknak is, mert hiszen látjuk, hogy szégyenlik, hogy oly lakásban laknak, amelynek bérét nem fizetik. Megnyugtatást jelentene ez a hadiözvegyekre és árvákra nézve is, akik a nagy gondtól szabadulva megkönnyebbülve lélekzenének föl. Ellenkező esetben óriási az a teher, amelyet a hadbavonultaknak és hozzátartozóiknak a háboru után viselniök kellene, hiszen házbértartozásuk már ma körülbelül 30,000.000 koronát tesz ki s tekintettel arra, hogy ez a borzalmas háboru még tart, ez az összeg még tetemesen növekszik.

Táblás házak bizonyitják, hogy a Beketow cirkusz műsora elsőrangu, Budapest elkényeztetett cirkuszi közönségét kielégiti. A műsor minden egyes száma fenomenális, valamennyit dicséri, tapsolja a közönség. Sawade idomitott tigrisei pedig a legnagyobb szenzáció, a legnagyszerübb mutavány, melyet Budapest közönsége mindeddig látott. A közönség minden előadásra zsufolásig megtölti a nézőteret és ezért tanácsos a számozott helyeket elővételben előre biztositani, annál is inkább, mert elővételi dijat nem kell fizetni. Jegyek előre válthatók a cirkusznál. A Nap, Az Est, Az Ujság, Esti Ujság fiókjaiban, továbbá Hirsch J. tőzsde Andrássy-út 19. és Szántó-féle tőzsde, Kecskeméti-utca 14.

A Tőke

* * *

Szemle.

Valutánk és a bankjegyforgalom. — Gazdasági tárgyalások Németországgal. — Átmeneti miniszterium.

A „Frankfurter Zeitung", mely a monarchia háborus pénzügyi viszonyaival nem nagy jóakarattal szokott foglalkozni, az osztrák költségvetési bizottság legutóbbi jelentésének adataiból kikombinálja, hogy az Osztrák-magyar bank jegyforgalma kerekszámban 14 milliárd koronára rughat. Pénzünk vásárló erejének napról-napra való jelentékeny csökkenése mindenesetre nagymérvü inflációra enged következtetni. Azt azonban a legpesszimisztikusabb számitás alapján se lehet állitani, hogy bankjegyforgalmunk, mely békében a 2 milliárdot se érte el, a háboru alatt több mint kétszeresére emelkedett volna. Földes Béla mintegy félévvel ezelőtt egyik képviselőházi beszédében, melyben a bankkimutatások közzétételét sürgette, 6 milliárd koronára becsülte a papirpénz forgalmát. Egy svájci vezető bank, mely havi kiadványaiban az európai pénzpiac helyzetét szokta ismertetni, legutóbbi publikációjában bankjegyemissziónkat 10 milliárdra teszi. Látnivaló, hogy a becslések nagyon eltérők és nem is fogunk tisztán látni ebben a dologban addig, amig a két kormány a bank státuszának közzétételét el nem rendeli. Az osztrák képviselőházban nemrégiben ilyen értelmü inditvány terjesztetett elő, a kormány azonban mindeddig a fülét se mozgatta. Csodálatos, hogy a magyar kormány, amelynek egyes tagjai ellenzékiségük idején folyton sürgették a bankstátusz publikációját, ezt a kérdést most teljesen elejtették. Pedig nyilvánvaló, hogy valutánk külföldön való megitélésének ez a titkolódzás nagyon árt. Egyáltalában azt kell tapasztalnunk, hogy egész valutapolitikánk a háboru alatt csődöt mondott. Se a jegybank, se a kormányok nem tettek és nem tesznek semmit a korona kurzusának a javitására. Amig a németbirodalmi bank a napokban is aranyat adott le a semleges külföldön a márka árfolyamának emelésére, addig nálunk az illetékes tényezők tétlenül nézik valutánk folytonos lecsúszását. Innen van, hogy kedvező harcteri helyzetünk dacára a korona ma lényegesen rosszabbul áll, mint a leigázott államok valutái a szerb dinár és a román lei. Az eredmények azt mutatják, hogy az Osztrák-magyar bank a háboru alatt helytelen devizapolitikát csinált. Azzal, hogy a devizapiacot a háboru elején teljesen magára hagyta, végzetes hibát követett el. A nagybankok vezető köreiben az a vélemény, hogy a jegybanknak fel kell hagynia passziv magatartásával és ismét aktivitásba kell lépnie a devizapiac irányitásában. Ezenkivül a két kormánynak rá kell magát szánnia a bankkimutatások közzétételére, mert a publicitás mindig erősebb fegyver, mint a titkolódzás, mely csak tévhitre és félremagyarázásokra ad okot.

*

Félhivatalos jelentés tudatja, hogy megindultak a Németországgal való gazdasági tárgyalások, melyeket egyelőre Bécsben folytatnak. Mindenesetre feltünő, hogy ezeknek a tárgyalásoknak az anyagáról eddig se Németországban, se nálunk hivatalos nyilatkozat nem tétetett és igy a közvélemény ezekre a kérdésekre vonatkozólag teljesen a homályban tapogatódzik. Pedig kivánatos volna, hogy az ország nagy gazdasági érdekeltségei némileg tájékoztatva volnának azokról az irányelvekről, melyek szerint a monarchia és a Németország közti gazdasági viszony rendeztetni fog. Megint azt kell látnunk, hogy a bürokraták dolgoznak azok véleményének a meghallgatása nélkül, akiknek a dolog a bőrükre megy. Nekünk az a nézetünk, hogy az országnak nem áll érdekében, hogy most a fegyverek zajában végleges jellegü megállapodások létesittessenek. Ma még a béke konturjait se látjuk, azt pedig még egyáltalában nem is sejtjük, hogy a békekötésen minő gazdasági konfiguráció fog kialakulni. Ennek az ismerete nélkül pedig nem köthetjük le a kezeinket. A Németországgal és a többi szövetségeseinkkel való szorosabb gazdasági kapcsolat csak olyan mértékben kivánatos, hogy ezáltal a más piacokon való érdekeink se szenvedjenek. Mert az nyilvánvaló, hogy a békekötés után a gazdasági háborunak is meg kell szünnie és kereskedelmi viszonyainkat ellenségeinkkel is majd rendeznünk kell. Meg kell tehát őriznünk cselekvési szabadságunkat erre az időre is.

*

Az átmeneti miniszteriumot rövidesen felállitjuk és vezetésével egy egyetemi tanárt biznak meg. Hogy ez az elméleti tudós és tárcanélküli miniszter az ő százezer koronás budgetjével mit fog kezdeni, azt — mint a saját nyilatkozatából kitünik — még ő maga se tudja. Nem is csodáljuk. Mert azt az ugynevezett átmenetet, melyről oly sokat irnak és beszélnek, senkinek se volt még módjában megismerni. Itt csak sejtésekről és nagyon gyenge alapokon álló feltevésekről és következtetésekről lehet egyelőre szó. Az azonban bizonyos, hogy a hivatal élére gyakorlati ember — mondjuk valamely nagybank vagy nagy ipari vállalat igazgatója — sokkal alkalmasabb lett volna, mint egy könyvtudós politikus, akinek az üzleti élettel eddig semmiféle nexusa sem volt. Most is abba a hibába estek bele, hogy egy tisztán gazdasági kérdésbe politikai szempontokat vittek bele. Majdnem azt lehetne mondani, hogy az uj miniszteriumot nem is annyira gazdasági szükséglet okából, mint azért kreálták, hogy egy politikai párt tárca-éhségének tegyenek eleget. Ami már most az átmeneti miniszteriumnak jövendő müködését illeti, az ország első sorban érdekelt kereskedő és iparos köreinek az a kivánsága, hogy az állami intervenció az átmeneti idő alatt minél kisebb mértékben jusson érvényre és hogy az üzleti élet szabad mozgása lehetőleg biztosittassék.

A szénbeszerzés nehézségei. Hogy a szénbeszerzés körül bajok vannak, azt olyan szaktekintély állitja, mint Chorin Ferenc, aki a szénhiányt a belföldi termelés csökkentésére és Ausztria okvetetlenkedésére vezeti vissza. A Gyosznak e tárgyban a kormányhoz intézett memoranduma valóságos vádirat Ausztria ellen, mely a külföldi szén behozatala elé akadályokat gördit. Csakhogy ilyen emlékiratokkal nem szüntetjük meg a széninséget. Ausztriában, mely szén dolgában sokkal jobban áll, mint mi, már hónapok óta ankéteznek, hogy a széninségnek elejét vegyék. Nálunk ebben az irányban még semmi sem történt. Ausztriában maga a kormány vette a kezébe a dolgot, nálunk a kormány tétlenül nézi a publikum vergődését, mely a téli idényre egy mázsa szenet se képes beszerezni. A Szénbizottságról nem igen hallunk mostanában, de még kevesebbet az ujonnan alakult Hadiszénelosztó r.-t.-ról, mely mindent csinál, csak szenet nem oszt. Azt sem értjük, minek alakulnak a különböző központok és alközpontok, ha a szénelosztást nem képesek megjavitani. Vagy talán csak azért, hogy néhány ember szinekurához jusson? A legfőbb ideje, hogy a kormány erős kézzel nyuljon bele a szénellátás kérdésébe, nehogy a jövő télen megismétlődjenek azok a szomoru események, melyeknek az idén tanui voltunk.

A Hitelbank és a Gyapjuközpont. Deutsch Miklós, a Hitelbank gyapjuosztályának igazgatója, lemondott a Gyapjuközpont végrehajtóbizottsági és igazgatósági tagságáról. A lemondást a központ tudomásul vette.

A tengerhajózási krach. Az a szemérmetlen játék, melyet a tengerhajózási részvényekkel üztek, igazán párját ritkitja a tőzsdemanőverek történetében. Most, hogy az emberek elvesztették a pénzüket, mindenki azt kérdi, hogyan történhetett az, hogy ezek a papirok olyan árnivót értek el, mely a dividendára számitva alig $^1/_2$% kamatozásnak felel meg? Az bizonyos, hogy ebben elsősorban a hajózási társaságok és azokkal finánciális összeköttetést fenntartó bankok a hibásak, melyek teljes erővel csinálták a hangulatot az őrületes hausse érdekében, mely most valóságos derutba fulladt bele. Hogy a hausse nem komoly bázison alapult, azt bizonyitja a mostani hirtelen hanyatlás, melynek okát senki se tudja adni. Ez is mutatja, hogy az egész egy lelkiismeretlen manőver volt, melynek a kisemberek fizették meg az árát. Mert a bankok, de különösen a hajózási társaságok igen jól jártak. Ők ennél az üzletnél óriási nyereségeket raktak zsebre. Elsősorban áll ez az *Adriára* nézve, mely a tárcájában lévő részvényeket piacra dobta és azokat horribilis magas árakon adta el. Az bizonyos, hogy nincsen szebb a háborus konjunkturánál — mondja magában az Adria —: a hajók nem járnak, a szubvenció mégis jár, a tőzsde pedig nekünk adja le a tejet. — És az Adriának igaza van!

A Közélelmezési Hivatal ujsága. Az Országos Közélelmezési Hivatal elnöke az uj ellátási évad küszöbén a hatóságok állandó és gyors tájékoztatása, a középfoku hatóságok munkájának megkönnyitése és a közélelmezési vonatkozásu rendelkezések rendszeres gyüjtésének lehetővé tétele céljából Közélelmezési Értesitő cimen hivatalos közlöny kiadását határozta el, amelynek első száma ma meg is jelent. A lap szerkesztését Bezerédi András dr. miniszteri titkár végzi.

A Magyar általános takarékpénztár rtg.-nak julius 26-án, Poór Jakab udvari tanácsos, igazgatósági tag elnöklésével, rendkivüli közgyülése volt. A közgyülést az intézet igazgatósága a társaság alaptőkéjének fölemelése ügyében hivta eybe. Dr. Horvát Lipót vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság javaslatát, amelynek értelmében a közgyülés elhatározta, hogy a társaság 32 millió K alaptőkéjét — 26,000 darab 500 K névértékü részvény kibocsátása utján — 45 millió K-ra emeli föl. Az uj részvények már az 1917. évi január elsejétől kezdődően részesednek az intézet jövedelmeiben. Az uj részvényekre a régi részvények birtokosainak olykép lesz elővételi joguk, hogy minden 5 darab részvényre 1 darab 500 korona névértékü, az 1917. évre szóló szelvénnyel ellátott uj részvényt vehetnek át. A részvényért darabonként 600 K tőke, annak az 1917. évi január 1-től az átvételi előjog gyakorlásának napjáig számitott 5%-os kamata, ugyszintén 5 K bélyegilleték és költség jár. A még forgalomban levő 1000 darab alapitói részjegy birtokosainak az átvétel előtti jogát a közgyülés az alapszabályoknak megfelelően biztositotta. A részvényeseknek ajánlott mennyiségen felül maradó részvényeket az igazgatóság a közgyülés határozatából szabadon helyezheti el, az ezeknek a részvényeknek eladási ára azonban nem lehet kevesebb, mint darabonként 675 K, ennek az összegnek az 1917. évi január 1-től a befizetés napjáig számitott 5%-os kamata, meg 5 K bélyegilleték és költség. Az átvételi előjogot az 1917. évi julius 27-től augusztus 6-ikáig lehet gyakorolni. Azokat a részvényeket, amelyekre a részvényesek elővételi jogukat nem gyakorolják, a tőkefölemelés biztositására alakult szindikátus veszi át. A közgyülés az igazgatóság javaslatára az alaptőkefölemelés alkalmából fizetett fölpénzekből 200,000 K-át az intézeti nyugdijpénztár növelésére forditott. A tőkefölemelő müvelet foganatositása után a takarékpénztár saját tőkéje körülbelül 57 millió K lesz.

A Besztercze-Naszódi faipar rt. és az érdekkörébe tartozó Alfalu faipar részvénytársaság e hó 6-ára hivták össze rendes közgyüléseiket, melyeken az igazgatóságok javaslatai szerint kimondják a két társaságnak egyesülését olykép, hogy az Alfalu faipar rézvénytársaság beolvad a Besztercze-Naszódi faipar részvénytársaságba. Ezen utóbbi társaság egyuttal felemeli alaptőkéjét 6,000.000 koronára és egyidejüleg az eddigi 500,000 korona elsőbbségi részvényt a forgalomból kivonja. Ezzel a tranzakcióval az eddig is egymáshoz közelállott két társaságnak vezetése egységesittetik. A részvénytársaság tőkéjének emelése ujabb tőkeérdekeltség bevonásával van kapcsolatban avégből, hogy a társaság üzletkörét a jelenlegi faipari konjunktura kihasználása mellett bővithesse és a faiparban eddig is elfoglalt pozicióját megtarthassa.

Tőkeemelés. Az Első Magyar Papiripar r.-t. rendkivüli közgyülést hiv össze, amely el fogja határozni az alaptőkének 15.000 darab 200 korona névértékü uj részvény kibocsátásával 5 millió kornáról 8 millió koronára való fölemelését. Ugyanezen közgyülés tárgysorozatán szerepel a Hermaneci Papirgyár r.-t. részvényeinek megszerzésére vonatkozó határozat.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Magy. Kir. Folyam- és Tengerhajózási R.-T.

Igazgatóság: **Budapest, V., Mária Valéria-u. 11.**

Alakult 1895-ben. :: Alaptőke 20 millió korona.

I. **Rendes áruszállitó járatok: a Dunán:** Regensburg-Passau-Linz-Wien-Budapest-Belgrád-Orsova és Galac között; a **Tiszán és Bégán** Titel-Szolnok, illetve Nagybecskerek között.

II. **Rendes személy- és gyorsáruszállitó járatok: a Dunán:** Esztergom-Párkány-Kovácspatak; Budapest-Visegrád-Esztergom között; Budapesten ideiglenes helyihajójáratok Eötvös-tér Pálffy-tér-Szent-Margitsziget-Óbuda között; továbbá Budapest-Ercsi; Baja-Apatin; Vukovár-Ujvidék és a Zemun-Belgrád-Orsova-Galac között; **a Tiszán:** Szolnok Csongrád és Csongrád-Szeged között; **a Száván:** B. Bacsa-Mitrovicza-Sabác között.

III. **Átkelési járatok:** a Dunán: Visegrád-Nagymaros és Zemun-Belgrád között; a Száván: Klenák-Sabác között.

IV. **Kiránduló hajójáratok:** *a)* **Budapest gyönyörü hegyvidékére, Visegrádra és környékére** (budapest-visegrád-dömösi vonal); *b)* **az Aldunára, a világhirü Kazánszoros-Vaskapu vidékére** (zemun-belgrád-báziás-orsovai vonal). A zemun-orsovai vonalon a háboru tartama alatt a cs. és kir. központi szállitási vezetőség tartja fenn a személy járatokat.

„A Duna" c. hajózási kalauzt a társaság igazgatósága kivánatra dijmentesen megküldi.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA

VÁROSLIGET

Elsőrangu szórakozó hely mindenki számára. Naponta minden időjárás mellett, délután 3 órától, vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 órától **nagy külön előadások szenzációs egyedülálló nagy Circus Varieté müsorral.**

TOM JACK A JÉGKIRÁLY

Az esti diszelőadás 8 órakor kezdődik.

Tom Jack a titokzatos.

Dorringthon, a kerékpározás csodája.

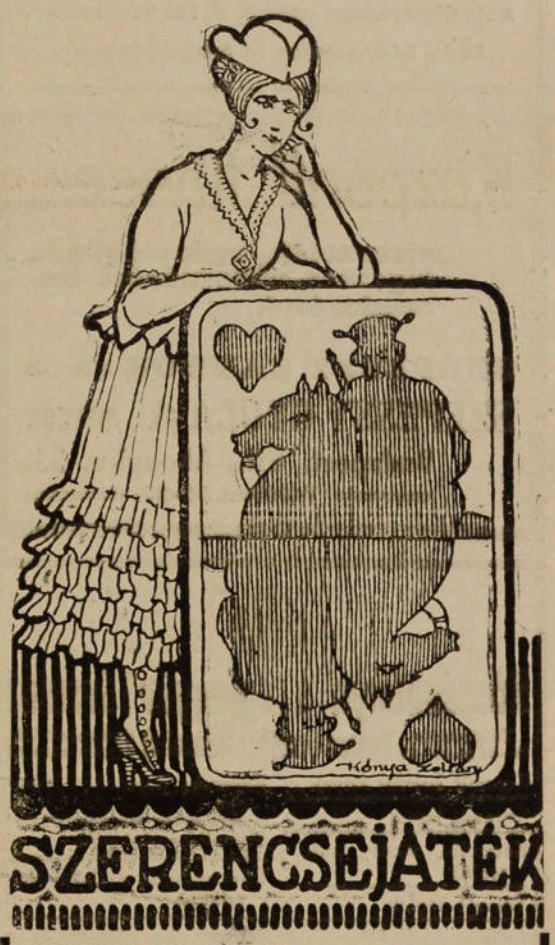
Stella, az oroszlánfogu nő.

Továbbá 15 attrakció!

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

SZERENCSEJÁTÉK

az, ha utánzatokkal kisérletezik arcán a valódi, páratlan hatásu, finom

Diana puder

helyett.

Próbadoboz . . . . . 1.— K
Nagy doboz . . . . . 2.50 K

Mindenütt kapható

HANTOS TESTVÉREK

Költségvetés dijtalan.

festő, mázoló és érctényezők Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

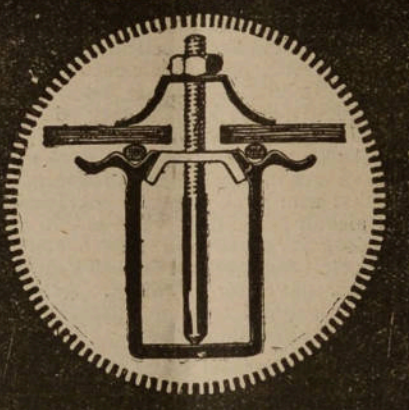
BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.
Este 8—11 óráig **Kabaré-előadás** fényes müsorral.
Este 8—11 óráig **Tánc-előadás** a Tabarin helyiségében.
A kerthelyiség 12 óráig van nyitva.

A NEMZETI PARK
ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.
A TENGERI HÁBORU
ELŐADÁSAI
a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.
Esős idő esetén is megtartatnak.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** TELEFON VI. FRANGEPÁN-U. 7. 72-44

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző és manilapótló**
(kévekötő) zsinegünket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.
SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövőde és impregnáló gyár
Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.
Sürgönycim: Maxalgó Budapest. Telefon: 160-82 és 163-16.

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások junius 20-tól
1. Nyilvános felsőkereskedelmi iskola
2. Nyilvános polgári iskola, Államérvényes bizonyitványok
3. Nevelő-Internátus, bennlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orsona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ér dekánként utánvóttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivtelihája **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Augusztus 10-ig
zárva.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGÖNYCIM: Földbérlők 15266.

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és Malcus svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötelet stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. augusztus 8-án — 32. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Siv-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Hadik

János gróf kemény fába vágta a fejszéjét, amikor félretéve minden kényelmet, nyugodt életmódot, gondnélküliséget, arra vállalkozott, hogy Magyarország minden rendü és rangu népségét élelmiszerekkel fogja ellátni.

Hadik gróf hatalmas ur, titkos tanácsos, volt államtitkár; egészen bizonyos, hogy elhatározásának indoka sem épen hiuság, sem érvényesülési vágy, sem anyagi elégtétel. Tisztára azért vállalta a kényes megbizatást, mert erőt, képességet érez magában a gyönyörü, de sulyos feladat elvégzésére és mert ugy vélte, hogy hazafias kötelességet teljesit, amikor munkaerejét, vagy akaraterejét, tehetségét e válságos időkben rendelkezésére bocsájtja az ország népének.

Hála illeti meg tehát a Közélelmezési Hivatal uj elnökét azért, mert nem tért ki a kötelességvállalás alól, hanem engedett a megtisztelő felszólitásnak, amelyet a kormány hozzá intézett. Nem szenved kétséget, hogy soha ember olyan emberfeletti munkára nem vállalkozott még, mint Hadik János. Azért is, mert Kürthy Lajos báró volt az elődje, aki ugyan nem tartozott az égbenyuló tehetségek közé, de kétségen kivül bizonyos népszerüségre és tekintélyre tett szert, mert sok jóakarattal, szorgalommal, lelkiismeretes kötelességtudással és pártatlansággal vezette a hivatal ügyeit. Nem alkotott nagy dolgokat, nem tudott megbirkózni sem az áruhiánynyal, sem az árdrágulással, de hiszen ezek a problemák meghaladják a Kürthy báróénál jóval magasabb képességeket is.

Az elnök tehát közbecsülésben távozott, ám ez a személyi vonatkozás még önmagában véve nem riasztaná, nem tenné nehézzé ab ovo az utód helyzetét. Már csak azért sem, mert Kürthy bárót tulszárnyalni, — talán nem is a végső foka Hadik gróf ambiciójának. Van azonban a mérlegnek jóval sulyosabb serpenyője is: az a körülmény, hogy három esztendő tapasztalataival szemben áll, három esztendőnek anyagpazarlása, három esztendő szükségleteinek kielégitése, három esztendő fogyasztása. Bajos dolog ma már, a negyedik esztendő kezdetén rendet teremteni a nagy rendetlenségben és élelmiszereket szerezni onnan, ahol a hadsereg is, Ausztria is, Németország is élelmiszereket keres. Roppant kényes feladat, amely Hadik János gróf széles vállaira nehezedik: el kell látni Magyarország elkényeztetett, jól táplálkozó népét és ki kell elégiteni a hadsereg és a szövetségesek igényeit is.

Országos, sőt világfeladat a Hadik Jánosé, bennünket azonban, bevalljuk, szükebb látókörből, önzőbb szempontból érdekel és érint a vállalkozás. Mi azt nézzük, hogy az uj közélelmezési diktátor személyében megvan-e a garancia Budapest közönségének ellátására. Budapest nemcsak legnagyobb városa Magyarországnak, hanem közélelmezési szempontból is egészen speciális, egészen különálló része az országnak.

Budapest élelmiszerellátása sulyosabb, de fontosabb probléma, mint az ország többi részéé, mert az ország hangulatát Budapest diktálja és a pesti gyomrok korgásától, vagy telitettségétől függ az ország szava a háboruról és békéről. Tudjuk, hogy Hadik gróf Budapest lelkes barátja és ez elég ahhoz, hogy bizalommal üdvözöljük. Uj korszak, — jobb korszak jön.

Fullánkok

A nagyságák

és méltóságák segiteni akarnak a szegény asszonyoknak, ami igen szép és fölemelő gondolat. Asszonyrendőrséggé akarnak szervezkedni, amely tekintettel a férfi-hiányra, rendet akar teremteni a piacokon. Eddig igy irásban és szóban ez is egészen dicséretes törekvés, csak éppen azt engedjék meg a nagyságák és méltóságák, hogy a kivitel sikerében kételkedjünk. Maradjunk az udvariasság határai között és mondjunk csak annyit, hogy a nőiesség bájával, szépséggel és a hóditás eszközeivel nem lehet a piac bajait meggyógyitani, amint a háboru első lázában sem sikerült a hadikórházakban a betegápolás. Ha azonban tényleg megesett a szivük az ácsorgó asszonyokon, adhatunk egy jó tanácsot. Vegyék ki a sorbanálló asszonyok kezéből a kosarat és tejesbögrét és mondják nekik: „menjen haza szegény asszony, szoptassa meg a kisfiát, takaritsa ki a lakást, főzze meg az ebédet, majd sorbaállunk mi, megvárjuk a zsirt, tejet, krumplit. A mi müveltségünk, nevelésünk garancia arra, hogy nem veszekszünk, betartjuk a sort, s akkor rendőrre sincs szükség. Végre pedig dolgunk felől igazán ráérünk.“

*

Saphir M. Imrének

is befellegzett. Budapest illemtanára, Sándor László főkapitány lett. Külön illemtant irt a kofák és külön illemtant a bérkocsisok számára. Kiváncsian lessük, mikor irja meg a rendőrök számára, akiknek pokróc-gorombasága és udvariatlansága felveheti a versenyt amazokéval. Persze nem könnyü dolog a kofákat széplelkü hölgyekké, a bérkocsisokat pedig gavallérokká változtatni. Végre is azonban, ha már a főkapitány kiütötte a nyeregből szegény Saphir M. Imrét, hát tanitsa meg a bérkocsisokat és a kofákat — táncolni is.

*

Tehetetlenebb

szervet a főzelék- és gyümölcsközpontnál elképzelni sem lehet. Megalakult, amikor a korai főzelék már kivándorolt külföldre, aztán belső viszály emésztette: első igazgatója néhány napi vendégszereplés után lemondott, az uj vezető pedig képtelen az előtte idegen területen elhelyezkedni. Minden központra jellemző, hogy megalakulása után az áru rögtön eltünik a piacról. Igy jártunk a zöldségfélékkel is. Maximálták és a piaci kofák azt mondják: megette a Maxi. Nohát ennél igazán örvendetesebb volna, ha a Maxi a főzelék- és gyümölcsközpont vezetőségét ennè meg. Evvel talán lecsillapithatná az éhségét és nekünk pedig megmaradna a zöldség és gyümölcs.

*

Budapest udvari szinháza

Megkezdődött a várszinház átalakitása. Krátky tanácsnok nyilatkozata.

A budai királyi várpalota tatarozási munkálatai javában folynak, a Várszinháznak udvari szinházzá való átalakitása pedig megkezdődött. A *Fővárosi Hirlap* egy hónap előtt adta hirül elsőnek azt a szenzációs értesülését, hogy a királyi család a telet Budapesten szándékozik tölteni és itt a legteljesebb udvari életet létesiteni. Az a hatalmas perspektiva, amely ebből a hirből nyilik, megragadta Budapest egész közönségét. Udvari élet Budapesten, olyan reményteljesen hangzik ez, hogy az ember minden vágyunk teljesülését kiérzi belőle: a trón és a nép egymáshoz való közeledését, a nemzeti aspirációk teljesedését, Budapestnek igazi világvárossá való lendülését, sőt talán magát a vágyva-vágyott békét is.

A székesfőváros maga is mindennek a sok szép reménynek teljes megértésével tekint az események elé. Legelső sorban is, amikor az udvar közölte szándékait a polgármesterrel, a Várszinház átalakitásának előfeltételeit biztositották annál is inkább, mert *az intim kis udvari szinház magának az uralkodónak a kivánsága.* Lelkesen fogott munkához *Krátky* János tanácsnok, a középitési ügyosztály vezetője is, aki kiváló szinházépitő specialista, akit a szinházépités és berendezés terén a legkiválóbb szakemberek egyikének tartanak.

Krátky tanácsnok az átalakitásról.

A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste Krátky János tanácsnokot és megkérte mondjon el egyet és mást az átalakitási tervekről. Nyilatkozata itt következik:

— Mint ismeretes, a közgyülés a Várszinház átalakitási munkálataira 250,000 koronát szavazott meg. Az összeg sok is, meg kevés is. Látszatra soknak tetszik, de egy szinház átalakitása mindig igen sok pénzt emészt föl. A Várszinház ugyan massziv, erős épület, de a berendezése ósdi, öreg, a modern igényeknek meg nem felelő, mindenekfelett pedig tüzbiztonsági szempontokból már régóta alapos kifogások alá esett.

— *Az átalakitási munkálatok már megkezdődtek,* elkészültek az állványok és már szedik le a régi tapétákat. Az átalakitásnak első célja az emlitettem hibák eltüntetése és a szinháznak modernné, csinossá tétele. Külsejében nem esik változás, itt csak a szükséges tatarozásokat végezzük el, annál több azonban a munka **bent.**

— Mindenekelőtt ott van a szinház tapétáinak ujakkal való kicserélése. Be kell vezetnünk a villanyvilágitást is, mert a Várszinházban eddig még a szinpadot is gázzal világitották, ami pedig tüzbiztonsági szempontból is rendkivül aggodalmas. A fütés is igen hiányos volt, a fütőkészülékeket is teljesen át kell alakitanunk. A szinpadon is sok a javitanivaló, a karzat pedig egyenesen szomoru állapatban van.

Külön gonddal leszünk a nézőtér átalakitására. Itt a legfontosabb kérdések egyike az ülőhelyek behuzására szükséges szövetek izléses megválasztása. E tekintetben *Bánffy* Miklós grófnak, az állami szinházak főigazgatójának közismert müvészi izlését fogjuk követni. Bánffy gróf általában minden tekintetben érdeklődik a munkálatok iránt és kész-

séggel szolgál tanácsadással. A régi, elavult szinek, amelyek közül a piros, arany és fehér uralkodtak a szinházban, valószinüleg számüzetésre itéltetnek és alighanem a sárga szin lesz az uj szinház nézőterének alaptónusa.

— Sok sok apró bajon és hiányon kell még segitenünk. Természetesen átalakitva megmarad a királyi páholy és az intendánsi (most főgazgatói) páholy. A királyi páholy mellett van a királyi család számára egy kis szoba, amelyet szintén alaposan fel kell ruházni a legszükségesebb kényelmi eszközökkel, amelyek eddig teljesen hiányoztak. Azt hiszem, a Várszinházból kedves, csinos, intim szinház lesz, amelyre nemcsak a királyi család, de a budai lakosság érdekében is szükség van.

Megkérdeztük még a tanácsnokot, hogy igazak-e a királyi család ama szándékáról szóló hirek, amelyek szerint a telet az udvarral együtt a budai királyi palotában szándékozik tölteni.

— *Igen, igy van. Az udvar a télen minden valószinüség szerint Budapesten lesz.*

Bérlet, ahol a bérlő fizet.

Az öreg Várszinház megujhodása idején, amikor uj jövő elé néz, érdemes egyet-mást róla elmondani.

Igy kevesen tudják, hogy a Várszinház is, meg a Krisztinavárosi Szinkör is a főváros tulajdona és azokat az állam bérli. A bérlet azonban egészen különös természetü, mert bár az állam a bérlő, a főváros az, amely a két szinház fentartásáért az államnak évi 19,500 koronát fizet, illetve szubvenciót ad.

A Várszinház kiöregedése, lerongyolódása nem mai keletü és berendezéseinek hiányosságát már évtizedek óta érzik. A főváros már 1904-ben tisztában volt vele, hogy a szinház mai állapotában föltétlenül tüzveszélyes. Akkor erre a fenyegető veszedelemre való tekintettel, a főváros el is rendelte, hogy a szinházat be kell zárni. Az akkori belügyminiszter, akit történetesen *Tisza* Istvánnak hivtak, hatalmi szóval intézte el a főváros aggodalmait. Egyetlen telefonálással elrendelte, hogy a szinházban tovább kell játszani. Másnap este már meg is tartották az előadást. Isten csudája, hogy azóta baj nem történt. Játszottak pedig a szinházban, egészen a háboru kitöréséig, amikor is beszüntették az előadásokat.

Sebestyén szinigazgató ráfizet az udvari szinházra.

A főváros közgyülése — mint ismeretes — 250,000 koronát szavazott meg a Várszinháznak udvari szinházzá való átalakitására. Ennek a befektetett tőkének öt százalékos kamatait azonban az állam téríti meg, ugy hogy a főváros tulajdonképpen áldozatot nem hoz. A 250,000 korona évi ötszázalékos kamatja 12,000 koronára rug, amely összeget a főváros az évi 19,500 korona szubvencióból vonja le, vagyis a két szinházat bérlő államnak ezentul csak 7500 koronát fog évenkint fizetni.

Ebben a pillanatban azonban van valaki, aki mégis kárt szenved. És ez *Sebestyén* Géza, a buda-temesvári szintársulat kiváló igazgatója. Sebestyén eddig a 19.500 korona fővárosi szubvenció felét kapta az államtól, mig annak másik, 9750 koronás fele a várszinházi előadások fenntartására szolgált. Az állam azonban ezentul csak 7500 koronát kap a fővárostól, amit, ha egészben a buda-temesvári igazgatónak ad is, az mégis 2250 koronával kevesebbet kap évenkint. Nem elég tehát, hogy szegény Sebestyén Géza konkurrenst kap, még a szubvenciója is megcsonkul.

Elmondtuk ezt a különös helyzetet *Krátky* János tanácsnoknak.

— Valóban — mondta — a főváros és az állam között létesült megállapodás abban a formában történt, ahogy ön elmondta. Mi *Bánffy* Miklós gróf főigazgatóval állapodtunk meg abban, hogy a főváros befektet 250.000 koronát, amelynek 5 százalékos kamatainak terhét az állam viseli, illetve a 12.000 korona kamat levonásba jön a 19.500 koronás szubvencióból. Eddig tart a mi megállapodásunk az állami szinházak főigazgatójával, amely megállapodás a fővárosra nézve mindenesetre előnyösnek mondható. Hogy azután a főigazgató, illetve az állam hogyan intézi el a dolgot a krisztinavárosi szinház igazgatójával, az többé nem tartozik ránk. Semmiesetre sem hiszem azonban, hogy az állam ne kárpótolná a magáéból a buda-temesvári szintársulatot. Konkurrenciáról azonban szó sem lehet, hiszen a várszinházban tulajdonképpen akkor kezdődnek az előadások, amikor a fővárosi nyári szinkörben véget ér a szezon.

Nincs szén, nincs jég

Bódy helyettes polgármester nyilatkozata

A szénbajok a mult esztendőben csak a télen kezdődtek meg. Az idén már julius elején a legkiméletlenebb széninséggel küzdenek nemcsak Budapest gyárai, de magának a székesfővárosnak üzemei is. Kétségtelen, hogy a tehetetlenségből a szénbizottság után sürgősen levizsgázott a *Hadiszénelosztó r.-t.* is. A kifogás eddig az volt, hogy nem lehet Budapestre szenet hozni, mert minden vaggon és minden szén a mezőgazdasági munkához való szállitásra szükséges. A cséplések az egész országban javában folynak, a cséplőgép mellett ott kell már állani a szükséges szénnek, a vaggonok és a szén is felszabadultak tehát már a mezőgazdaság számára való lekötöttség alól. Budapesten azonban nincs szén és nemcsak az ipari üzemek fenyegetnek állandóan megállással, de megtörtént a mult héten az a hallatlanul veszedelmes eset, hogy a szénhiány miatt a jéggyártás szünetelt és *napokig nem volt egész Budapesten jég.* Ez a helyzet állandóan a legkomolyabban fenyegeti a főváros egészségét, ráadásul pedig Budapest nehezen szerzett és rengeteg értéket képviselő, elraktározott élelmiszereinek romlásával fenyeget. A széndiktátorok jóvoltából épen akkor nem volt Budapesten egy szem jég sem, amikor a legnagyobb kánikulai hőség dühöngött. A mai helyzet egyébként a legszebb téli kilátásokkal kecsegtet.

Az állapotok már olyan fenyegetőek voltak, hogy a mult hét szombatján *Bódy* Tivadar dr. személyesen kereste föl *Rau* Gottlob-ot, a szénbizottság elnökét és sürgős segitséget kért tőle. A helyettes-polgármester visszatérve a városházára, a megbeszélés eredményeiről nyilatkozott az ujságirók előtt:

— Budapest iparában és a főváros üzemeiben olyan szénhiány uralkodik, hogy kénytelen voltam a segitség érdekében lépéseket tenni. A kánikulai meleg napokban jég nélkül állunk, ami erősen veszélyezteti a közegészséget és romlásnak teszi ki élelmiszereinket. Pedig már a vágóhidak hütőházainak sincs jegük.

— Ilyen körülmények között fölkerestem *Rau* Gottlob urat, a szénbizottság elnökét, hogy a szükséges intézkedések megtételére

---

Séták a régi Budán és Pesten

Képek 1856-ból

Alamizsnás Szent János jobb lába meg a budai tanács. — A vizvezeték ősapja. — Amikor az országházban táncoltak. — A budai városháza. — Karácsonyi Guido ur uj palotája. — A budai fürdők. — Óbuda, a kiscelli kastély és a hajógyár.

II.

1856-ban a várpalotában nincs meg már Alamizsnás Szent János egyháza. Alamizsnás Szent János teteme Pozsonyban volt, s a király a pápa engedelmével 1715-ben megengedte, hogy a Szent jobb lábát adják oda a budaiaknak. A Szent jobbláb számára Budán a várpalotában kápolnát épitettek, két városi tanácsnokot pedig elküldtek Pozsonyba. Itt a lábat az egész káptalan jelenlétében leamputálták, aranynyal kivarrt selyemkelmében üvegszekrénybe tették és ünnepélyesen Budára szállitották.

Buda legnevezetesebb temploma ezidőben Boldogasszony egyháza, valaha a német céhek temploma, itt esküdött Mátyás és Beatrix. Megvan már a Szentháromság-szobor is. Épitését 1692-ben határozták el, amikor Budán „rémitő halálvész dühönge". Valaha mellette állott Szent Ignác „képszobra" annak emlékéül, hogy e helyen 1718-ban Szent Ignác napja előestéjén a Svábhegyről Kerschensteiner Konrád utmutatása szerint a városba vezetett viz elöször bugyogott ki. Egyszóval itt volt Káposztásmegyer öse.

A katonák Evangélista Szent János templomába jártak imádkozni, Szent István jobbját pedig a Várpalotában levő Szent Zsigmond egyházában őrizték. Szent István napja akkor is ünnep már. I. Ferenc király avatta azzá. Szent Anna és Szent Flórián egyháza mellett Buda legnevezetesebb temploma a Mária véréhez cimzett egyház, amelynek neve közönségesen csak „kéményseprő-kápolna."

*

Budán volt az Országház és helytartóság épülete is. Kétemeletes ház a Bécsi kapu közelében, Kláraapácák templomából és zárdájából alakitották át. Két legnagyobb termében az országos rendek gyüléseztek, de az abszolutizmus alatt táncterem lett belőlük. A templomba a helytartóság levéltára került, az Uri-utcai részen a helytartótanács üléstermе és hivatalos szobái nyertek elhelyezést. A környék is nevezetes. Itt lakott egykor Szapolyai János és Verbőczy István is. A Városház-terére néz a kamara, vagy országos pénzügyigazgatóság háromemeletes szászszobás épülete, a vizikapu közelében a szinház mellett van a hadi főkormány épülete.

A budai városháza ódon épület ugyan, de épitészeti nevezetességei nincsenek. Elődje 1723-ban leégett, akkor ujraépitették, majd 1773-ban rárakták a második emeletet. Egyéb adatot nem igen tudunk a városháza berendezéséről, föliegyezték azonban, hogy miféle képek voltak a „jegyzőségi hivatal"-ban: I. Mátyás, I. Ferdinand és I. Lipót arcképei, Budaváros részletes tervrajza, s a „tüzvész ábrázolata" 1723-ból, végre „Buda felszabadulása fába faragva".

A város kaszárnyái a legnagyobbszabásu épületek, köztük a budai „katonatanyák" legnevezetesebbike a Ferdinánd tanyája. A budai magánházakról azt mondja az egykoru kritika, hogy „nehánya ugyan izléssel és csinnal épült, de azért mégis a pesti paloták mellett kisszerüknek látszanak". Nevezetes a Wolfahrt-ház, amely tövises disznóval van jegyezve, s amely hajdan Garay nádor háza volt. A Walheim-házban (Országház-utca 118. sz.) állt egykor a m. kir. pénzverde.

Olvashatunk róla és megismerhetjük „Karácsonyi Guido ur uj palotáját", amely a Krisztinavárosban nem messze a templomtól, a „városi majorság" felé van. A florenci modorban épült angolkertes, légfütéses palota ekkor még nincs egészen készen, Pan József budai épitész alkotja, de a budaiak már előre jósolják, hogy tündérvár lesz belőle.

*

Buda büszkeségei közé tartoznak a fürdők. A Császárfürdő 1856-ban az irgalmasoké, akiknek Marczibányi István ajándékozta kórházuk fenntartására. Nyáron az egészségesek is idevándorolnak, s a kirándulókat félóránkint induló gőzösök vagy társaskocsik szállitják. Az udvaron padlózott táncterem van, s hozzá kertszerü sétahely csatlakozik. A Lukácsfürdőt akkor még csak „alsóbbrendüek" látogatják. Budaujlakon van Werther Frigyes gyárépülete, amelyben orosz gőzfürdőt és malátafürdőt találnak a betegek. A Király-fürdő neve onnan származott, hogy egy König nevü család tulajdona volt.

A Rudasfürdőnek, amely 1831-ben épült, sok neve volt. A törökök zöldoszlopnak, a németek Hidfürdőnek hivták. Buda város tulajdonába 1703-ban került. Addig a kalocsai érseké volt. A Sárosfürdő 1856-ban még igen kezdetleges volt. Az egész egy közös-, 3 kő-, 8 kád-fürdőből és 5 lakószobából állott. Csak szegény emberek és a katonai kórház betegei jártak ide.

*

Óbudának legszebb épülete az izraelita templom, amelyet „holmi apró viskók" ugyan eltakarnak, de igy is mindenki méltányolja hat korintusi oszlopát és a párkányzat fölött levő ütőóráját. Nincs is itt más nevezetesség, mint a cs. kir. ruházati biztosság roppant terjedelmü, de szabálytalan épülete, tágas udvara közepén a Zichyek egykori kastélyával. Itt van a hires kiscelli kastély is, amely ma Schmidt Miksa tulajdona. Ezt a stájerországi Mária-Cell mintájára akarta épittetni Zichy Péter gróf még 1725-ben. Előbb a keresztes barátok tanyáztak benne, de ezt a rendet II. József eltörölte, a zárdát pedig a hadastyánok kapták. Ebben az időben különben áll már az óbudai hajógyár is, amely a „szabadalmazott ausztriai gőzhajózási társaság" tulajdona. A két országban nincs hozzá fogható hajómühely, rendesen 800—1000 munkás dolgozik benne. 1846-ban 46 gőzöse volt a társaságnak, amely közül 40 Óbudán épült.

*

kérjem és a veszedelmekre figyelmeztessem. Az elnök ur a fővárosi üzemek legmesszebbmenő támogatását és a róluk való legteljesebb gondoskodást volt szives megigérni. Reméljük, hogy ilyenformán ki tudjuk kerülni a további zavarokat, amelyeknek mértékére jellemző, hogy magának a Városi Villamos-nak is mindössze egy napra szolgáló szénkészlete van és szükséglete napról-napra érkezik be. Az elnök ur megigérte, hogy egy hivatalnokot egyedül arra a misszióra fog kirendelni, hogy naponta végigtelefonálja a főváros üzemeit, s megkérdezze, mint állanak szén dolgában. Ennek a hivatalnoknak kötelessége a fővárosi üzemek zavartalan szénellátásáról állandóan gondoskodni. Én pedig a főváros részéről fölajánlottam, hogy készséggel viseljük ennek a gondoskodásnak a költségeit. Reméljük, hogy ezentul nem jövünk zavarba.

Az ujságirók még a téli szénellátás iránt érdeklődtek *Bódy* alpolgármesternél, aki azonban elháritotta a kérdezősködést, mondván:

— Beszéljünk egyelőre csak a nyárról. Hagyjuk ma még a telet, elegendő bajunk van most, hogy egyelőre mással ne is gondoljunk.

Pillanatnyilag tehát, ugy látszik, sikerült segiteni a főváros üzemeinek szénhiányán. Hogy mi lesz később, annak a szénbizottság a megmondhatója. Annyi bizonyos, hogy nem valami tulságos bizalommal indulunk neki a télnek. Ebben a városban alighanem csak egyetlen ember van, aki vakon bizik a jövőben. Ez az ember *Ripka* Ferenc, a fővárosi gázgyár vezérigazgatója, aki itthagyott csapot-papot és *mérhetetlen nyugalommal elutazott nyaralni*. Azt kell hinnünk, hogy a gázgyár legalább három-négy esztendőre el van látva szénnel, máskép el se lehetne képzelni, hogy a vezérigazgató szabadságon üdüljön. Ha pedig csalódnánk, akkor igen szomoru tanulságokat kellene levonnunk a gázgyári igazgatásról.

Megalakul a tojásközpont

Győztek a tojáskereskedők

A tojáspiacon hónapok óta uralkodó zavarok megoldásaként a Gemeinsame Einkaufstelle nyomása alatt, amely a német és osztrák tojás-export Budapesten székelő közös bevásárló szerve, elhatározta a földmivelési és kereskedelmi kormány, hogy tojásközpontot állit föl. A központ fölállitását megelőzőleg, — mint azt a Fővárosi Hirlap mult számában is szóvátettük — az érdekelt körök bevonásával több értekezlet volt, legutóbb mintegy két hét előtt a Kereskedelmi és Iparkamara helyiségében, amelyen a kereskedelmi miniszterium részéről Kunosy Ödön dr. min. titkár és Schlick dr. min. fogalmazó, a földmivelési miniszterium részéről Gally Kálmán dr. min. titkár, a Közélelmezési Hivatal részéről Géczy Imre dr. min. fogalmazó, a főváros részéről Vajna Ede főjegyző és Reich Samu üzemigazgató, a Kereskedelmi és Iparkamara képviseletében Krejcsy Rezső dr. főtitkár, a tojástőzsde képviseletében Szegő Ernő dr. titkár, a Hütőház és a Tojáskereskedelmi r.-t. részéről Leicht Zsigmond igazgató, az érdekelt tojáskereskedők képviseletében Frankovits Hermann, Grünwald Samu és Popper Alfréd vettek részt.

A tárgyalások során az a vélemény alakult ki, hogy a tojáskereskedelem ellátását csak a szakmában jártas üzletemberek biztosithatják, ezt az érvelést a jelenvoltak elfogadták és elhatározták, hogy a Tojáskereskedelmi r.-t., továbbá az érdekelt tojáskereskedők, valamint a főváros élelmiszerüzemének bevonásával Tojásforgalmi irodát állitanak fel, amelynek az lesz a célja, hogy Budapest tojásfogyasztását ellássa és a felhozatalt megszervezze. Az iroda altruisztikus alapon fog müködni és szigoruan ellenőrizni fogja, hogy Budapestről tojást ki szállitani egyáltalán ne lehessen.

A tojás bevásárlását és felhozatalát ezek szerint három szerv fogja eszközölni: a tojásforgalmi iroda és a Gemeinsame Einkaufstelle, d joga lesz a fővárosnak külön is bevásárlásokat eszközölni. A fővárosnak azonkivül biztositották azt a jogát, hogy a saját bevásárlásán kivül a Gemeinsame Einkaufstelle készleteiből is 33 százalékot a maga részére rekvirálhat, továbbá a tojáskereskedők készleteiből elvonhatja azt a mennyiséget, amely a helyi szükséglet kielégitésén fölül még rendelkezésükre áll. Horvátországban csak a Gemeinsame Einkaufstelle vásárolhat, igy a főváros abba a kedvező helyzetbe jut, hogy szükség esetén még a horvát tojásvásárlásból is elvehet 33 százalékot.

Ezt a megállapodást a Közélelmezési Hivatal elfogadta, most még az illetékes két miniszterium hozzájárulása szükséges, amely azonban szintén biztositottnak látszik és igy a Tojásforgalmi iroda már a legközelebbi napokban megkezdi müködését.

A Tojásforgalmi iroda a főváros tojásszükségletét legnagyobbrészben a Bánátban és a Bácskában szerzi be. Említést érdemel, hogy a főváros élelmiszerüzemének mintegy 3000 láda tojáskészlete van a hütőházban, ellentétben a tavalyi mennyiséggel, amely ilyen időtájt körülbelül 5000 ládára rugott. A budapesti rendeltetésü áru, (tehát a hütőházi és vidéken elraktározott tojás) fölött, ez év október 31-ikéig a Közélelmezési Hivatal rendelkezik, ugy, hogy a tojáskereskedők eladásaikat csakis a hivatal hozzájárulásával eszközölhetik. Ennek az eljárásnak az ellenőrzése ugy történik, hogy a kereskedők a beraktározásnál bejelentik árukészleteiket, valamint a vételárat is.

A Gemeinsame Einkaufstelle havonkint 10.000 láda tojást exportálhat. Most azonban nem tudnak többet beszerezni, mint legfölebb 1000 ládával. Végül még megemlitjük, hogy a jelzett ülésen szóba került, hogy a Tojáskereskedelmi r.-t.-ot kellene megbizni a tojáskereskedelem lebonyolitásával. Ez ellen a tojáskereskedők egyrésze állást foglalt és inkább a főváros élelmiszerüzemére ruházták volna ezt a megbizatást. A Közélelmezési Hivatal erre azt ajánlotta a két pártra szakadt tojáskereskedőknek, hogy létesitsenek maguk között kompromisszumot és igy állapodtak meg aztán a Tojásforgalmi iroda fölállitásában, amelynél érdekeltséget vállalnak a tojáskereskedelemmel foglalkozó összes tényezők.

Centralizáció és decentralizáció a kórházakban

Az orvosi és gazdasági vezetés nagy reformja.

Hosszu ideje már annak — még Buzay tanácsnok volt a X. ügyosztály vezetője — amikor felvetődött a gondolat, hogy a budapesti közkórházak orvosi és gazdasági vezetésében uj rendszert kell teremteni. A gazdasági vezetésnek — igy szólt az alapvető elv — centralizálódni, az orvosi adminisztrációnak pedig decentralizálódnia kell.

Azóta érett, forrott a terv, amelynek szükségessége állandóan fokozódott és fokozódik ma is. Sokat fürt-faragott rajta *Márkus* Jenő dr. tanácsnok és *Véssei* Ede dr. tanácsjegyző. Ma már — bár nyers állapotban — az egész terv elkészült és a nyári szabadságok leteltével az ügyosztály hozzá fog a teljes kidolgozásához. Előbb az ügyosztály csinálja meg az első vázlatot, majd meghallgatják a különböző szakembereket és minden egészséges és célszerü ötletet figyelembevéve, októberre formába is öntik a kórházak szervezetének revizióját. Januárra már a közgyülés elé is kerülhet a jelentős reform.

A kórházak főigazgatója.

A budapesti kórházak orvosi adminisztrációját eddig két, a jobb- és balparti direkció intézte. Hogy ennek a centralizációnak töméntelen baja és hiánya volt, azt nem sokat kell bizonyitanunk. Aki csak távolról nézi is a kórházak müködését, annak észre kell vennie, hogy igen sok hibának forrása egyenesen ez a centralizáció. A reform olyanforma lesz, hogy minden kórház önálló orvosi adminisztrációt kap igazgatóval az élén. Bizonyos foku centralizáció azonban nem marad ki a tervből, mert az összes kórházigazgatók fölött fog állani a budapesti kórházak főigazgatója. A főigazgató a városházán a közegészségügyi ügyosztályban székel, szaktanácsadója lesz a jogásztanácsnoknak, egyben pedig igazgatója a Tisza Kálmán-téren épitendő központi elosztókórháznak.

Fiók-ügyosztályt csinálnak.

A gazdasági ügyekben ezzel szemben teljesen centralizációt kivánnak megvalósitani, amely olyan formában nyilvánul meg, hogy a közegészségügyi ügyosztály egy valóságos fiókügyosztályt kap. Ennek élén a gazdasági főintéző fog állani. A fiókügyosztálynak ismét több alosztálya lesz, többek között az élelmezésre, a betegápolási dijak behajtására és kórházi orvosszerek beszerzésére. Ez utóbbinak keretébe fog tartozni valószinüleg a Müszerüzem is.

Ennek a fiókügyosztálynak előnyei közé tartozik mindenekelőtt az, hogy a beszerzéseket és magát a gazdasági adminisztrációt is olcsóbbá teszi. A mai sok élelmezési tiszt helyét összesen kettő tudja ezentul betölteni, ami mintegy évi 10.000 korona megtakaritást jelent. Ráadásul azt is remélik, hogy az uj rend révén el lehet majd kerülni a surlódásokat, amelyek eddig az orvosi és gazdasági igazgatás között szinte napirenden voltak.

A kórházak élelmiszerrel való ellátására ezentul is a községi élelmiszerüzemet kivánják igénybevenni. Kedvenc gondolata az ügyosztály vezetőinek az is, hogy a sok kórházi konyha megszünjék és két közös konyháról lássák el az összes kórházakat. Az egyik konyha a budai, a másik a pesti oldalon lenne, az egyes kórházakban pedig csak a dietetikus ételeket állitanák elő. A közös konyhákról való szétosztás módszere mindenesetre jelentős anyagi megtakaritást jelentene, de ennek a tervnek egyelőre még sok akadálya van. Remélik, azonban, hogy ezeket az akadályokat sikerülni fog majd kiküszöbölni.

Itt emlitjük meg, hogy a szükséges uj állások szervezésére vonatkozólag nagy általánosságban már a közgyülés által elfogadott státusrendezés gondoskodik, mondván: „A kórházi szakon szükséges szervezésekre vonatkozólag utasitja a közgyülés a tanácsot, hogy erre a kórházi szabályrendelet módositására vonatkozó javaslatával egyidejüleg tegyen előterjesztést".

A központi elosztó-kórház hivatása.

A centralizáló és decentralizáló tervekkel szoros összefüggésben van az uj központi elosztókórház épitése, amelynek azonban még meglehetősen távol van a megvalósulása, miután az igen nagy épitkezést igényel. A kórház a Tisza Kálmán-téren épül és minden beteget ide kell majd beszállitani. A kórháznak hatszáz ágya lesz, a betegeket pedig megvizsgálás és a baj megállapitása után a baj természete és a kórházak férőhelyei szerint az egyes kórházakba fogják átutalni és átszállitani.

Mint emlitettük, ennek a kórháznak az igazgatója maga a városházán székelő kórházi főigazgató lesz. Itt helyezik el az összes nagyszabásu laboratóriumokat is, itt lesz az ideiglenesen a Rókus-kórházban elhelyezett központi ágynyilvántartó és ugyancsak ez a kórház lesz a székhelye a felállitandó ápolónőképzőnek, amelynek hivatása az eddig oly sok kellemetlenséggel, bajjal és veszedelemmel nélkülözött rendszeres és szakszerü ápolónőképzés lesz.

A reform mindenesetre gyökerestül fölforgatja a kórházak ma nagyon is sok kifogás alá eső rendjét. Amit itt a tervekről elmondtunk, csak a vezető motivumokat tartalmazza. A részletek kidolgozása még hátra van és valószinü az is, hogy a reformnak ilyen hatalmas komplexuma a közeljövőben, különösen a szaktanácskozások révén, még sok életrevaló és szükséges gondolattal fog bővülni és gazdagodni.

Gondoskodás a bölcsőtől a sirig

Kibővitik az V. kerületi Népházat

Budapest népjólétének kérdése elválaszthatatlanul összeforrott Hanvai Sándor nyugalmazott előljáró nevével, aki ma is, megérdemlett pihenése napjaiban intenziven foglalkozik régi kedves témájával. A Népjóléti Központ megalakitása körül szerzett érdemei mellett legelsősorban az V-ik kerületi Népház létesitését kell élete főmunkájának tekinteni. A népjóléti kérdés kiváló szakértői mondják, hogy ennél tökéletesebb, mindent felölelő intézményt egész Európában nem láttak.

A Népházat terjedelmes társadalmi agitációval csinálta meg Hanvai V-ik kerületi előljáró korában. Minden tudását, rengeteg tapasztalatát fölhasználta, hogy az intézményt teljessé tegye. Sikerült is olyan intézményt alkotnia, amely a szegény emberről a szó legszorosabb értelmében a bölcsőtől a sirig gondoskodik. A bölcsődétől, az ovodától az aggok menhelyéig minden megvan itt, amit jószivü emberek a szegények istápolására kitaláltak. Mintaintézmény ez, amelyre teljes joggal lehet büszke a megalkotója.

Az V-ik kerületi Népház, amely a Vág-utcában látja el munkával, élelemmel, szállással, minden anyagi jóval és kulturával a kerület szegényeit, ma már szükségnek bizonyult hivatásának teljesitésére. Azok a társadalmi kiválóságok, akiket Hanvai Sándor toborzott össze a Népházról való gondoskodás céljából, látták ezt a helyzetet és érezték, hogy a mai sulyos időkben kétszeresen kötelesség a segitség. Akciót inditottak tehát az V-ik kerületi Népház megnagyobbitása érdekében. Tisztelegtek azután Bárczy

István dr. polgármesternél, akit arra kértek támogassa őket tevékenységükben.

A polgármester teljes megértéssel vette kezébe az ügyet, ugy hogy az ma már a megvalósitás stádiumába lépett. Hanvai Sándor pedig, aki a mult héten érkezett meg nyári üdüléséből, meglepetéssel, de még nagyobb örömmel értesült arról, hogy részt vehet kedves és büszke alkotásának hatalmas méretekben való fejlesztésében. Mert nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy az V. kerületi Népházat kétszer akkorára növelik meg, mint amekkora ma. Mint tudjuk, az osztályok, az egyes részletintézmények száma nem szorul szaporitásra, mert azokat ugy csinálta meg Hanvai Sándor, hogy ma sincs szükség pótlásokra és kiegészitésekre, ellenben az intézmény terjedelme, férőhelyeinek száma lesz kétszerese az eddiginek.

Az uj Népháza a régi helyen épül és a tanácskozások, valamint a tervezések már teljes erővel megindultak.

*

Fölkerestük Hanvai Sándor királyi tanácsost, aki az uj városházán a főpolgármesteri hivatal mellett kapott hivatalos helyiséget, hogy nyugodtan dolgozhassék. Itt találta meg őt a Fővárosi Hirlap tudósitója, aki előtt az V. kerületi Népház kibővitéséről a következőket mondotta el:

— Pár nap előtt kaptam a felhivást, hogy fejtsem ki azokat a terveimet, amelyeknek megvalósitását az átalakitás során szükségesnek tartom. A kibővitéshez szükséges összeget a főváros fogja áldozni, ha majd a közgyülés hozzájárul. Tulajdonképen csak kibővitésről van szó, uj intézményeket valószinüleg nem fogunk csinálni, bár bizonyos pótlásokat, fölmerült uj szükségleteket ki fogunk elégiteni. Épen ma (hétfőn) van az V. kerületi Általános Közjótékonysági Egyesület elnöki értekezlete, amelyen az egyes osztályok elnökei, illetve elnöknői teszik meg észrevételeiket. Az igy kialakult véleményt azután irásba foglalva átküldjük a középitési ügyosztálynak, ahol *Kabdebo* Gyula tanácsos fogja a technikai megoldást megcsinálni.

— Ami most már az én egyéni véleményemet illeti, nagyon szeretném, ha az intézménynek nemcsak a méretei nőnének, hanem pár ujitást is eszközölhetnénk. Ezek között az ujitások között van elsősorban egy *népfürdő* terve. A Népházában eddig is volt egy kisebbrendü fürdő, amelyben az éjjeli szállóban levők és a foglalkoztatóban dolgozók naponta megfürödtek. Később a kerületbeli szegénygyermekeket is itt fürdettük, de a fejlesztést olyan mértékben kellene eszközölni, hogy valóságos népfürdő legyen, ahol mindenki megfürödhetik, aki akar. Valószinüleg csinálni fogunk egy *tejkonyhát* is, amely a kerületben levő csecsemők ellátására szükséges és amely sok kiadástöbbletet az átalakitásnál nem jelentene. *Polgári étkezőről is* van szó, ahol tulajdonképen ugyanazt az ételt adnánk, amelyet a többi nyilvános étkezőinkben, csak épen más helyiségben felszolgálva a jobbrendü közönség számára. Meg kell nagyobbitani az *előadótermet* is, ahol minden héten eddig is tartottunk egy szinielőadást, más napokon pedig tudományos és oktató előadásokat, de a közönségünk annyira megnövekedett, hogy legalább kétszerakkora teremre van szükségünk, mint eddig volt. Ugyancsak nagyobbra kell szabnunk a munkatermeket, a foglalkoztató-mühelyeket és az éjjeli szállót is, mert ma már sehol sem férünk el.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Az aréna előnyös épitkezése folytán a legszellősebb, legkellemesebb Cirkusz-Varietéje a fővárosnak.
A dohányzás meg van engedve!
Naponta minden időjárás mellett délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától folytatólagos külön előadások.
Elsőrangu CIRKUSZ-VARIETE müsorral.
Az uj augusztusi müsor:
Tom Jack, a titokzatos és Stella Ferry k. a. az oroszlánfogu nő prolongálva. :: Először Budapesten: 3 Melly nővér. A 2 Metella nővér. Uj! Loros-csoport zenélő katonái. Uj! Hermo trio és további 15 attrakció.
Az esti előadás 8-10 óráig teljes világvárosi müsorral.

A RENDŐRSÉGRŐL

•••

Nem üldözik a tolvaj cselédeket.

A cselédkérdés rendezéséről már sok beszéd szóródott szét anélkül, hogy rendezték volna végre-valahára a cselédügyet, amely a teljes züllés lejtőjére jutott a háboruban. Mi már sokszor rámutattunk a kérdés megoldásának módjaira, sürgettük a hatósági közvetitő felállitását, sürgettük a cselédkönyveknek fényképpel és számmal való ellátását, de mindhiába, a hatóságok és illetékes körök figyelmének ismételt fölhivása, a cselédügy a fővárosban nem rendeződik. Pedig az uj főkapitány ezt is igérte. Sokat igért eddig és több rendeletet adott ki, amelyeknek követése üdvös eredményeket hozott volna és védte volna a közönség érdekeit. De ugylátszik, a rendőrközegek nem teljesitik az uj főkapitány rendelkezéseit. Nem respektálják. Nem segitik a munkájában ugy, ahogyan szükséges lenne. Nem fogadják meg azt a szigoru utasitást sem, hogy a közönséggel a mai kinos és keserves időkben udvariasan és jósággal kell bánni, különösképpen akkor, amikor a panaszt tevő közönségnek igaza van. És hogyan képzeli az uj főkapitány a cselédkérdés megoldását keresztülvihetőnek, ha a tisztviselők közegei *szabadon engedik a betörő és tolvaj cselédet*, mert, amint mondta röviden és minden jóság nélkül egy rendőrtisztviselő, akinek a főkapitányságon csak a cselédügyek megvizsgálása a reszortja, — egyéb dolga is van, mint a betörő cselédek ártalmatlanná tétele! Egy erdőszámtanácsos feleségénél, a Csaba-utca 7-b. szám alatt szolgált az a T. Auguszta nevü cselédleány, aki szolgálatbalépése után néhány nappal már meglopta a gazdáját, ellopott élelmiszert, ellopott pénzt és ékszert is, s amikor az erdőszámtanácsos feleségének föltünt a dolog, rójátt, hogy a leány csakugyan a ládájában rejtegeti a lopott holmikat. Rendőrt hivott. A rendőr jelenlétében kerültek elő a cselédleány zsebeiből és ruhái közül az értékek. De nem lehetett tudni, mennyi pénzt lopott, mert az erdőtanácsos nincs itthon, s hivatalos pénz is volt, nagy összeg a szekrényekben, amelyeknek mindegyikét, összesen négyet, tolvajkulcscsal kibontogatta a derék T. Auguszta cseh cselédleány. Bevitte a rendőr az első kerületi kapitányságra. Itt rövid jegyzőkönyvet vettek fel s az uriasszonynak azt mondották, hogy pótlólag is tehet följelentést, ha majd meg tudja állapitani pontosan, hogy mi hiányzik. A főkapitányságon jelentkezzék majd, oda kisérik a leányt. Két nap mulva az erdőtanácsos felesége megjelent a főkapitányságon, ahol nagynehezen ki tudta nyomozni, hogy melyik fogalmazónál van az ügye. Képzelhető azonban a meglepetése, amikor a fogalmazó kijelentette előtte, hogy ő bizony *szabadon engedte a cselédet*.

— Ugyan kérem, — mondta — más dolgunk is van nekünk, Csernovic elesett, ez fontosabb...

Hiába mondta az erdőtanácsos felesége, hogy több ezer korona is hiányozhat, hát hogyan lehetséges, hogy szó nélkül szabadon engedik a tolvaj és betöréssel vádolt cselédet?

— *Tizenötöt is elengedtem ma ilyet*, — mondta érdekesen a fogalmazó.

Nagyon érdekes csakugyan. Most már tudjuk, miért van annyi betörő cseléd, miért van annyi tolvaj, hamis könyvvel szolgálatba álló elzüllött cselédleány, annyi utonálló bestia. Mert ugylátszik a rendőrség tucatjával engedi őket szabadon, hogy garázdálkodjanak tovább és tegyék még inkább veszedelmessé az amugy is lerongyolódott közbiztonságot. Amikor *Sándor* László főkapitány a cselédkérdés megoldásával foglalkozik és embereit az udvarias és előzékeny viselkedésre szólitja fel, figyelmeztetnünk kell, hogy naponta tizenöt betörő cselédet szélnek eresztenek az emberei és ugy beszélnek a közönséggel, mint az erdőtanácsos feleségével.

Müvelődnek a rendőrtisztviselők.

Budapest uj főkapitánya, dr. Sándor László, megvalósitja mindazokat a terveket, amelyeket programmjában megjelölt. A rendőrség népszerüsitése a legfőbb célja, a testület átalakitása és megreformálása, hogy elő ne fordulhassanak az uj rezsim alatt olyan botrányok, amelyek a rendőrség presztizsét a letünt rendszer alatt annyira aláásták. A belügyminiszter, mint tudvalevő, rendeletben utasitotta az államrendőrség tisztviselőit és legénységét, hogy a mai keserü és nehéz időben bánjanak szeretettel és jósággal a közönséggel. Általában az államrendőrség nivójának emelése szükséges, tanitás és tanulás, mert sokan és sokat felejtettek a háboru alatt. A testület anyagi helyzetének és státuszának rendezése után nyomban ujabb reform születik meg: Sándor Lászlónak az a terve, hogy a főkapitányság épületében német és francia nyelvü tanfolyamokat nyittat meg a tisztviselők számára. Legelsőrendü oktatókról és tanárokról fog gondoskodni, akik a rendőrtisztviselőket az idegen nyelvekre fogják tanitani. Kétségtelen, hogy okos és üdvös terv, hiszen a rendőrtisztnek is nagy szüksége van arra, hogy idegen nyelvet tanuljon. Ezeket a tanfolyamokat természetesen csak az a rendőrtisztviselő látogatná, akinek a reszortja üdvössé teszi, ha idegen nyelveket is tud, mint például a detektivfőnök, annak helyettese, vagy a bünügyi osztály főbb tisztviselői. E tanfolyamok látogatása anyagilag nem terhelné meg a tisztviselőket, az oktatási költséget a belügyminiszteri tárca keretébe illesztenék. A tervezet kidolgozására és keresztülvitelére azonban csak a háboru után kerül a sor.

Tüzveszélyes mulatók.

Nem épen az erkölcsi fölháborodás beszél belőlünk, amikor örömmel látjuk, a főkapitány intézkedését, amelylyel bezáratja a hirhedt Steinhardt-mulatót, ahonnan éveken át élénk malacröfögés hallatszott ki. A tüzbiztonság érdekeit azonban még a Steinhardt-irodalom kedvéért sem szabad kijátszani. A Fővárosi Hirlap mutatott rá pár hét előtt, hogy ez a mulatóhely igenis tüzveszélyes, mert Steinhardték évek óta amerikáztak annak a vasfüggönynek megszerzésével, amely nélkül az előadásokat nem lehet megtartani. Hiába hivatkozott a mulató tulajdonosa arra,, hogy most a háboru alatt nem tud vasfüggönyt szerezni, mindenki tudta, hogy ezt neki már a háboru előtt meg kellett volna szereznie. Látta ezt a főkapitány is, aki most jóváhagyta a tüzrendészeti hatóság elsőfoku döntését, amely szerint a mulatót nem szabad megnyitni. A rendőrségnek azonban a tüzbiztonsági kérdéseket máshol is hasonló hajthatatlan szigorusággal kell kezelnie. Körül kell tekinteni a többi mulatókban is, de különösen a mozikban, amelyek között többnek a tüzbiztonsági hiányai a laikus előtt is feltünnek. Vannak mozik, amelyeknek nézőtere mélyen benyulik az épületbe és midössze egy kijárata van, a körúton pedig egy olyan mozit is ismerünk, amely egy helyiségben van egy gyulékony anyagokat árusitó üzlethelyiséggel. Ezeket a tüzfészkeket mind ki kell irtania a rendőrségnek. Épen most van az ideje, amikor a szezon küszöbén állunk.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

BEKETOW-CIRKUS VAROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este fél 8 órakor a legszenzációsabb cirkuszi müsor!
5 attrakció, 5 lovasmutatvány, 5 bohócszám és
Sawade tigrisei
minden előadásban.
Csütörtökön d. u. 1/24, szombaton d. u. 1/25 órakor nagy családi előadások félhelyárakkal mindenkinek.
Vasárnap d. u. 1/24 órakor félhelyárakkal gyermekeknek.
Mindig teljes esti müsor és Sawade tigrisei.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Események

A törvényhatóság nyári szünete alatt, augusztus hó végéig, lapunk a rendesnél kisebb terjedelemben — 6 oldalon — jelenik meg.

Gyöngyös ujjáépitése. A leégett Gyöngyös ujjáépitésének ezideig látható eredményei nincsenek. Egyelőre a fölmérés és nivellálás folyik hatalmas lendülettel. Egész csomó mérnök dolgozik, ami nem is csoda, amikor tudjuk, hogy Budapest fölmérése évtizedekig tartott, a nivellálás pedig talán még ma sincs készen. A rendkivüli terjedelmü mérnöki munkálatok gyorsan haladnak előre. *Harrer* Ferenc dr. kormánybiztos különben a mult héten pár napot Budapesten töltött, majd ismét visszautazott Gyöngyösre.

Szemleutan. Berczel Jenő dr. tanácsnok, a városgazdasági ügyosztály vezetője a mult héten néhány napra megszakitotta a szabadságát, hogy a főváros küldöttségében, amely Hadik János grófnál, a Közélelmezési Hivatal uj elnökénél tisztelgett, részt vegyen. Ezt az alkalmat felhasználta egyébként a tanácsnok arra is, hogy sorra látogassa a vezetése alatt álló városgazdasági ügyosztály üzemeit, hogy személyes tapasztalatok alapján ismerje meg a müködésüket.

Szedőgépek a házinyomdában. A főváros házinyomdája a nagyszámu bevonulások miatt tudvalevőleg az utóbbi időben nem tudta a reá váró feladatokat teljesiteni, ami a polgármestert arra inditotta, hogy a tanács tagjait arra utasitsa, hogy csak a mulhatatlanul szükséges munkával terheljék a nyomdát. A nyomda munkaerejének pótlásához tartozik az is, hogy a közgyülés Keményy Géza dr. tanácsjegyző előterjesztésére 150,000 koronát szavazott meg szedőgépek beszerzésére. A szedőgépeket azonban Németországban gyártják, ahonnan, miután azoknak igen sok rézalkatrésze van, a főváros gépjeit sem engedték ki anélkül, hogy a bennük levő rezet más formában vissza ne adjuk. Rezet azonban ma teljes lehetetlenség szerezni, szerencsére azonban a Gellértfürdő épitésénél megmaradt a fővárosnak hét métermázsa reze, amelyet már ki is küldtek Németországba. Igy most már arról számolhatunk be, hogy a házinyomda szedőgépei utban vannak Budapest felé.

Uj mulató a Gschwind-telken. A főváros az épitkezési lehetőségek beálltával uj szinházzal és xalószinü, hogy uj mulatóval is gazdagabb lesz. A szinházat Faludiék fogják épiteni, a mulatót, amely a legnagyobbszabásu ilyen vállalat lenne a fővárosban, egy konzorcium, amelyben főként a „Fővárosi Orfeum" tulajdonosai vállalnának érdekeltséget. Budapesten az összes orfeumok és mulatók ugyszólván egy kis körzetre vannak összpontositva, különösen a külvárosi közönség számára meglehetősen kényelmetlen helyen. Ez vezette aztán a tervezett uj mulató vállalkozóit arra, hogy a leendő szinházat az Üllői-út és József-körut sarkán levő Gschwindt-féle telken épitsék fel. Mint értesülünk, a dolog még teljesen a kezdet stádiumában van, az épitészi tervek rajzai nagyrészt elkészültek már, döntés azonban még nem történt arról, hogy ezeket elfogadják-e, mert még az üzleti vállalkozás részletes programmja sincsen teljes egészében kidolgozva. Annyi azonban már bizonyos, hogy a vállalat a mostani konjunktura mellett a legkedvezőbb auspiciumokkal indul, a legnagyobbszabásu ilynemü vállalkozás lesz a fővárosban, s nagy varieté-szinpadán kivül, hatalmas hangversenyterme lesz, amelyben a komoly zenekulturának akarnak helyet adni a tulajdonosok, akik mindezzel kapcsolatban kávéházat és vendéglőt és báltermet is berendeznek.

Beketow-cirkusz. Változatlanul megmaradt a Beketow-cirkusz műsorának óriási vonzó ereje. Minden este táblás ház. Nemcsak Sawade szenzációs tigriscsoportja az, mely a közönséget a cirkuszba viszi, hanem a műsor többi mutatványai is. Az első számtól az utolsóig nem csökken az érdeklődés, nevetni, mulatni, csodálkozni annyit lehet, mint eddig egyetlen cirkuszi műsornak sem. Sawade vendégszereplése már csak rövid ideig tart.

A Berlini Kert augusztusi műsora különösen gazdag és változatos. Vendége a műsornak Paul Morgan, a jeles bécsi művész; érdekes, hogy Mérei Adolf igazgató fölkérésére Friedmann, a „Bernát bácsi" szerzője, Das neue Fräulein (Az uj kisasszony) cimen darabot irt Paul Morgan számára, mindenek felett pompás szerepet, ami elsőrendü alkalom arra, hogy brillirozhasson. Egy másik vendége is van e műsornak: Else Soldern, aki elmés előadásaival és konferánszaival hódit. A magyar részben ritka jó műsorhoz jutott a népszerü Magyari Lajos, nemkülönben sok-sok taps részese Szőlősi Rózsi, Kabos, Kovács Lili. A Berlini Kert egyébként éjjel 12 óráig van nyitva.

A Henry-aréna is megérezte az elmult hét forró napjait. Itt a remek augusztusi műsor idézte elő a forró hangulatot, amely azonban nem tikkasztott, de ellenkezőleg, üditett. Henry igazgató programmja világvárosias szinvonalon áll és remek vonzóerejével napról-napra jobban meghóditja a közönséget.

A TŐKE

Szemle.

A háborus konjunktura lebonyolitása — Valutaszövetség Németországgal — A malmok kapzsisága.

A háboru kitörését követő általános depressziót 1916-ban óriási konjunktura váltotta fel, mely 1917 tavaszán a tetőpontját érte el. A fellendülés a gazdasági élet minden ágára kiterjedt. Az utóbbi időben azonban a konjunktúrának bizonyos ellanyhulása észlelhető. Érdekes, hogy ez a visszahajlás egybeesik az orosz forradalom kitörésével és a szocialisták békeakciójának megindításával. Ez a körülmény is sejtetni engedi, hogy a háborus konjunktura a béke első szárnycsattogtatására derékba fog törni. A gazdasági életnek tehát számolnia kell azzal, hogy a fegyverszünet hirére ugyanolyan depresszió fog elkövetkezni, mint aminőnek a háboru kitörésekor tanui voltunk. Az ujabb fellendülés azután csak akkor fog megindulni, ha a gazdasági élet, amelyet a háboru pályájából kizökkentett, ismét a rendes medrébe fog viszszatérni. Az a krach, melyet a tőzsdén a minap láttunk, az első fuvallata annak a viharnak, mely a béke hirére teljes erővel fog kitörni. Mindazonáltal a háboru utáni gazdasági fejlődésünk megitélésében nem szabad a pesszimizmusnak felülkerekednie. Azoknak sincs igazuk azonban, akik a helyzetet tulságos optimizmussal itélik meg. Mert kétségtelen, hogy nagy nehézségekkel kell majd megküzdenünk. És éppen a felállitandó átmeneti miniszteriumnak lesz a feladata, hogy a hadigazdaságról a békegazdaságra való átmenetet megfelelő intézkedésekkel ugy irányitsa, hogy a nagyobb kizökkenések elkerülhetők legyenek.

*

A Németországgal való gazdasági tárgyalások nyomában egy olyan akció indult meg, mely a mi leromlott valutánk feljavitását célozza. Az akció mozgatója *Krausz* Simon, a Magyar bank zseniális vezérigazgatója, aki a napokban megjelent hirlapi cikkében rámutat azokra az anomáliákra, melyek valutáris tekintetben a monarchia és Németország között fennállanak. A mi valutánk tudvalevőleg Németországgal szemben is leromlott és ezért Krausz Simon egyenesen Németországnak a monarchiával szemben követett önző gazdasági politikáját teszi felelőssé. A hibát most csak ugy lehet jóvátenni, hogy a bajtársi politikai szövetséget valutaszövetséggel bővitjük ki. Mi Németországgal szemben óriási módon el vagyunk adósodva és Krausz Simon — nagyon helyesen — azt követeli, hogy mielőtt a kereskedelmi tárgyalásokat megkezdenők, hozzuk rendbe előbb ezeket az adósságokat, hogy Németországgal mint egyenrangu felek tárgyalhassunk. Azt a hat milliárdot tehát, mellyel Németországnak tartozunk, még a háboru alatt konszolidálnunk kell, vagyis hosszulejáratu kölcsönné kell átalakitanunk. Ilyenformán valutánkat fel lehetne szabaditani a Németország felől ránehezedő terhek nyomasztó sulya alól. Németország, mint hü politikai szövetséges, a valutabarátságot se fogja tőlünk megtagadhatni.

*

Az 1916. év a malmokra óriási konjunkturát hozott. Mérlegeik csak ugy duzzadnak a nyereségektől és minden egyes tételen látható, hogy nagy erőfeszitésükbe került, hogy a rejtett tartalékokat palástolják. És mégis, a malmok most nagyon idegesek, mert még az őrlési dijra vonatkozó rendelet nem jelent meg és attól tartanak, hogy a kormány az őrlési dijat nem fogja felemelni. Mert ők még többet akarnak keresni annál, mint amennyit a mult évben zsebre vágtak. Mindenféle képzelhető befolyást felhasználtak arra, hogy a kormányt megpuhitsák és a magasabb őrlési dijat állapitsa meg. A „nagy" *Bacher* Emil, a Viktória-malom igazgatója a Pester Lloydban megjelent cikkében már be is harangoz a dijemelésnek és siránkozva kéri a kormányt, hogy magas őrlési dijakat fixirozzon, mert különben a szegény malmok ráfizetnek. A magyar fogyasztóközönség reméli, hogy a kormány első sorban a közérdeket fogja szem előtt tartani és nem fogja a kapzsi malmok jogtalan és méltánytalan kivánságait teljesiteni.

A Magyar bank félévi mérlege. Vezető pénzintézeteink közül elsőnek teszi közzé félévi mérlegét a Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. Az 1917. év első feléről szóló mérleg 5.667,867 K nyereségegyenleggel zárul, 1916. első felének 4,436.297 koronás egyenlegével szemben. E mérleg bővebb ismertetésére még visszatérünk.

A Malomipari és Áruforgalmi R.-t. julius 25-én tartotta alakuló közgyülését. A vállalat az ország kis- és középmalomiparosai anyagi érdekeinek szolgálatára alakult 3 millió korona alaptőkével. Az igazgatóság tagjaivá az alapitók a következőket nevezték ki: Kálmán István (Tura), dr. Milkó Endre, Rudnay Béla (Alsózsember), Mészöly László (Bia), Kraxner Imre (Sajógömör), Kovács Mihály (Békéscsaba), Miklós József vezérigazgató, Katona Béla és Ertner Félix. Az igazgatóságban az alapszabályok értelmében az Országos Molnáregyesület delegáltjaiként annak elnöke Csik József és titkára Jutassy Ödön is helyet foglalnak. A felügyelő-bizottság tagjai: Francsek Imre min. oszt. tan. (elnök), Jakab Dénes ny. főellenőr, Weltzl Károly főmérnök és Weisz Artur malomtulajdonos (Kunszentmárton). A részvénytársaság ügyeit az igazgatóság kebeléből alakult 4 tagu végrehajtó-bizottság intézi, melynek tagjai: Kálmán István, dr. Milkó Endre, Mészöly László és Miklós József. A vállalat vezérigazgatói teendőinek ellátásával Miklós Józsefet, a Haditermény volt osztályfőnökét bizták meg.

A „Szandrik" magyar ezüst- és fémárugyár r.-t. julius 31-én tartott közgyülése az alaptőkének 1 millió K-ról 3 millió K-ra való felemelését határozta el. Egyben a Magyar országos központi takarékpénztár és a Berndorfer Metallwarenfabrik Arthur Krupp A.-G. között tervezett érdekkapcsolat véglegesen megvalósult. Az igazgatóságba Escher Arthur (alelnök), Metzler Jenő dr. (alelnök), Dörflinger Károly, Foullon Henrik, Gulden Hermann, Hauszmann Alajos, Hoffmann Richárd, Klumpp Gusztáv, Kuhlmann Valter és Török József dr., a felügyelő-bizottságba: Clauss Albert, Kohn Pál dr., Soltész József és Theil Hermann választattak.

Az Union-Bank igazatótanácsa elhatározta, hogy a mult évi december 20-án tartott közgyülésen kapott fölhatalmazás alapján végrehajtja az akkor elhatározott alaptőkefelemelés második részét is. Eszerint a bank alaptőkéjét 65 millió kornáról 100 millió koronára emelik föl. A 400 koronával teljesen befizetett 37.500 uj részvényt szindikátus fogja realzálni. Az uj részvények a régiekhez hasonló osztalékot kapnak. A szindikátus az uj részvények legnagyobb részét már el is adta.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egészségi berendezések.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és ércfényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.
Kezdete 8 órakor.
Az augusztusi csodamüsor.
Kitty Starling a tánccsoda. Paul Mordan szólóban és darabban. Else Saldern szólóban és konferánszaival.
Szöllősi Rózsi, Magyari Lajos, Kabos Gyula
Tabarinban: (kezdete 1/4 10 órakor
Ardea, Hauser, Iris, Sylphida stb.
A kerthelyiség 12 óráig van nyitva.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

A NEMZETI PARK
ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.
A TENGERI HÁBORU
ELŐADÁSAI
a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.
Esős idő esetén is megtartatnak.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Győzelem, Győzelem, !! Győzelem !!
Ugy győz a
Diana krém
Diana puder
Diana szappan
Kapható mindenütt!

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző** és **manilapótló**
(kévekötő) zsinegünket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.
SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövőde és impregnáló gyár
Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.
Sürgönycim: Maxalgó Budapest. Telefon: 160-82 és 163-16.

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások junius 20-tól
1. **Nyilvános felsőkereskedelmi iskola**
2. **Nyilvános polgári iskola,** Államérvényes bizonyitványok
3. **Nevelő-internátus,** bennlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orchona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ér dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivteliháza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Augusztus 10-én
Pénteken
Fényes megnyitó előadás.
Kezdete 8 órakor.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! **Olcsó árak!**

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: **152-66, 59-29.** SÜRGÖNYCIM: **Földbérlők 15266.**

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. augusztus 15-én — 33. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Seregszemlét

tartani afölött, amink van és afölött, hogy azt hogyan használjuk föl, hogyan takarékoskodjunk vele, szinte mindennap jó lenne. Ahányszor azonban körülnéztünk a háboru alatt az éléskamránkban és a magtárunkban, sohasem estünk kétségbe, mert a baj sohasem a nincstelenségben volt. Az bizony nem egyszer megesett, hogy prédáló kezekre került a holmink, hogy rosszul osztották szét és ami elég lett volna, kevésnek bizonyult, hogy a hatóságok szemet hunytak a dugdosók és árdrágitók üzelmei előtt; de hogy valahol valami komolyan és segitségtelenül hiányzott volna, ilyesmire nem emlékezünk a háboru sok keserü tapasztalata után sem.

Ma, amerre a szem ellát, uj emberek ülnek a hatalom székében és vették nyakukba a gondot, meg a felelösséget. Egy rendkivüli előnyük azonban már is van és ez az, hogy a régi bünök terhe nem nyomja őket, de azoknak tanulságait előnyösen kihasználhatják. A bün, mint a kigyó csavarodik a kezedre, lábodra — nem tudsz tőle megszabadulni, ezért jó, hogy uj emberek jöttek, akik szabadon pusztithathatják az uzsorát, csempészést, az árdrágitást, dugdosást és pazarlást. Egyik-másik az ujak között pláne olyan, hogy babonás hittel kell müködése elé nézni. Igy vagyunk például *Nagy* Ferenccel, akit azzal a tudattal fogadunk, hogy ha csodát tudott müvelni Miskolcon, megcsinálja azt a fővárosban és az országban is.

Bennünket nem kábit el az optimizmus ópiumpia, de azt sem tagadhatjuk le, hogy egyre szaporodnak a jelek, amelyek jóreménységet keltenek. Csak a minap hallottuk *Hadik* grófnak, a közélelmezési diktátornak megnyugtató kijelentéseit, már is a szénről olvasunk okos, célszerü és célravezető intézkedéseket. Ha mindez beválik, a télen izzadni ugyan nem fogunk, de nem fázunk, nem ácsorgunk, mint tavaly és világitásban sem szenvedünk szükséget, mégha *Ripka* vezérigazgató ur a télen is nyári szabadságon marad. A fáról a munkásság pár hét előtt megtartott élelmezési nagygyülésen mondott kritikát. Tavaly — mondták — semmivel sem voltunk olyan okosan és rendesen ellátva, mint fával. Biznunk kell benne, hogy a tavalyi megelégedettség az idén is megmarad. Kenyérben, zsirban, husban komoly és kiküszöbölhetetlen baj nincsen. Különösen a zsirban és legfőként a fővárosban, mert a tanács e tekintetben bravurosan gazdálkodott. Grammokig vágott minden számitás és a jól kezdett uton haladni már nem boszorkányság. A husnál nagy szépséghiba a drágaság, amely nem tud, nem akar arányba kerülni az élőmarha csökkenő árával. A kormány konyháján azonban hatalmas üstökben főnek a tervek és minden valószinüsége meg van annak, hogy azok hamarosan, mint bölcs intézkedések tálalódnak elénk.

Ez a becsületesnek igérkező rend sem maradhat azonban botránykő nélkül. A főzelék és gyümölcs tragikomédiája miatt nemcsak megijedni, de szégyenkezni is van okunk. Ami itt történt, az igazán megbocsáthatatlan bün és utolsó gyámoltalanság. És ez az egyetlen terület, ahol javulást sem látunk. Mert mit ér ott egy kigondoló bizottság gyötrelmes és izzadó semmittevése, ahol a végrehajtó szerv a legenergikusabb orvosi beavatkozás dacára sem tud megszületni. De majd rendbe jövünk ezzel is.

Fullánkok

Polgári

párt, vagy Polgárliga, vagy Országos Városi párt: az elnevezés nem lényeges annál a politikai alakulatnál, amelynek előkészitő munkái mostanában folynak. Bárczy polgármester törhetetlen erélylyel látott hozzá a városi polgárság megszervezéséhez és annál a mérhetetlen szellemi sulynál fogva, amelyet a városok, a városok polgársága képviselnek, már előre is bizonyos, hogy az uj párt a jövő leghatalmasabb politikai tényezője lesz. A régi kormány érezte, hogy sok oka van tartania a városok pártjától és a volt belügyminiszter — már a nevét is elfelejtettük — betiltotta az alakuló ülést. Most uj korszak kezdődik: szabad a gyülekezés, a szervezkedés. És a választójog többé nem választóviz, hanem kormányprogramm: — a választójogban kell egyesülniök a polgári pártoknak.

Plakátot

akaszt a nyakunkba a rendőrség, nehogy elfelejtsünk a zsebünkben levő holmikra vigyázni. Nem egy okos ötlet között, amit eddig Sándor László, az uj főkapitány termelt, ez bizony nagyon szegényes. Ezért a jó tanácsért igazán nem érdemes nekünk rendőrséget tartani, hiszen amennyire tőlünk tellett, plakát nélkül is vigyáztunk a zsebóránkra és bugyellárisunkra. A többi azonban a rendőrség dolga. A rendőrségnek nemcsak az életünkre, de a zsebünkre is kell vigyázni és a tolvaj-ügyeket nem lehet plakáttal elintézni, legfeljebb ugy, ha egyenesen a tolvajokhoz fordulnak a felhivással, hogy szüntessék be a munkát, mert a rendőrség ugy is tehetetlen velük szemben. Különben is cudarul felsült egyszer már a rendőrség az ilyen plakáthistóriával. Akkor a pályaudvarokon és egyéb nyilvános helyeken akasztották ki: „Óvakodjunk a zsebtolvajoktól." Az első német, aki itt megfordult, hazaszaladt és a plakátra való tekintettel telekiabálta az országot, hogy Budapest a zsebtolvajok városa. Vigyázzon a főkapitány, most feltünően sok német jár mi telénk. Azok, — ha elolvassák a legujabb sütetü plakátot — majd szép hirünket fogják terjeszteni a müvelt nyugaton.

Becsuktak

egy mulatót és senki sem hullat könnyeket utána. A budapesti erkölcsökön nem esik csorba, ha az idén Steinhardt ur nem fogja malacságait belerikoltozni a mulatója pállott levegőjébe. Az artisták, pincérek, sőt a babuskák nyomora sem fenyeget: munka- és más alkalom máshol is kinálkozik elegendő. A fontos az, hogy tiz éves türelem és töprengés után sikerült egy tüzfészket kürtani. Csak azt nem érti meg az ember, hogy nem látták meg tiz esztendeig, hogy a közönség állandó életveszedelemben hallgatja a pornografia tulhizott alkotásait? Ilyen körülmények között aligha hiábavaló a figyelmeztetés, hogy nézzenek körül, nincs-e még több becsuknivaló szórakozóhely is. Vagy talán addig várnak, mig maguk a lokalitások állják ki a „tüzpróbát", hogy életveszélyesek-e?

Kvassay Jenő nyilatkozik

a Dunakérdéssel összefüggő teendőkről

A Fővárosi Hirlap több izben megemlékezett már azokról a nagyszabásu tervekről, amelyek a mult nyáron megtartott Dunakonferencia óta állandóan napirenden maradtak és azt célozzák, hogy a dunai viziutak lehetőleg nagy mértékben való kihasználása mellett Budapest minél előnyösebben vegye ki részét a háboru után óriásinak igérkező nemzetközi dunai forgalomból. Megirtuk, hogy a székesfőváros Duna-bizottságának megbizásából Kvassay Jenő miniszteri tanácsos nagyszabásu, száz esztendőre szóló programmot dolgoz ki, hogy kellő előrelátással már jóeleve alkalmazkodhassanak városrendezési szempontokból is e tervekhez és a programm megvalósitásának misem állja utját, ha a szükséges pénzösszeg a főváros rendelkezésére fog állani és az állami hozzájárulás is kellő mértékü lesz.

Minthogy a Duna-kérdés már igazán nemzetközivé nőtte ki magát és oly sürgetően fontos lett a gyors megoldás, a mult héten Bécsben tartott magyar-osztrák-német gazdasági tanácskozásokon, amelyeken a három állam összes szakminiszterei és szakemberei megjelentek, a közlekedési kérdésekkel kapcsolatban hosszan tárgyalták a Duna közös kihasználásának ügyét is. A kérdés roppant fontosságára mutat, hogy gróf Czernin külügyminiszter is szükségesnek találta, hogy minden tekintetben informálódjék és a német meg osztrák szempontok mellett megismerje a magyarok álláspontját is és a magyar érdekeket.

Dunakonferencia Nürnbergben.

A Dunára vonatkozó tárgyalások egyébként tovább folytatódnak, s az augusztus hatodiki bécsi tárgyalások után legközelebb szeptember másodikán Nürnbergben lesz nagy értekezlet. A Bayerische Kanalverein ugyanis ekkor ünnepli fennállásának huszonötéves évfordulóját és ebből az alkalomból Duna-konferenciát tart, amelyre, — ha nem is ilyen cim alatt, — máris széjjelküldték a meghivókat. A tanácskozásokon, amelyeken a magyar, német és osztrák gazdasági szövetség is résztvesz, közösen fogják tárgyalni a Duna-kérdést és a Duna-akta körül csoportosuló problémákat. A tanácskozásokra magyar részről, — mint értesülünk, — több szakember fog kiutazni, köztük a földmivelésügyi minisztérium és a főváros kiküldöttei is.

Időközben Budapesten folyik tovább a munka, a főváros Duna-bizottsága hatalmas munkaprogrammot állitott össze a jövő esztendőre, éppen a Kvassay Jenő által kidolgozott munkaprogramm alapján. Egyelőre persze még a jövő zenéje a tervek megvalósitása, nem lehetetlen azonban, hogy egyik-másik keresztülviteléhez már a közel jövőben hozzáfognak és megkezdik az előmunkálatokat.

Kvassay min. tanácsos nyilatkozata.

A programmról alkalmunk volt kikérni *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos véleményét, aki a következőkben ismertette a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt a legközelebb tárgyalásra kerülő javaslatokat:

— Programm-tervezetemnek első része, az *„Eszmetöredékek a budapesti kikötők és rakodópartok dolgában"* cimü már *Déri* Ferenc dr. alpolgármester előtt fekszik és az a Duna-bizottság legközelebbi ülése elé kerül, mikor is nyomtatásban megkapják tanulmányozás céljából az összes bizottsági tagok. Előterjesztésem nagy általánosságban megvilágitja a fővárossal kapcsolatos terveket és ezért szántam azt elsőnek. A legközelebb tárgyalásra

kerül a következő előterjesztés, a ferencvárosi Duna-teherpályaudvarnak kihelyezése. Ezt ugyanis a budapesti kereskedelmi kikötővel akarjuk összekapcsolni és a Csepel-szigetre helyezni. Ezenkivül két javaslat van még, a budapesti körcsatorna, amivel szervesen összefügg a fővárosi, ezután épitendő gyártelepek elhelyezésének terve, végezetül a Duna—Tisza-csatornának a fővárosi forgalomba való bekapcsolása. A budapesti körcsatorna számára az eddigi tervek szerint 90 méter sávot hagynánk szabadon a városrendezés közben, s annak idején ide kerülne a csatorna. Ezzel elejét vesszük annak, hogy az épitkezésk megkezdése előtt horribilis árakon kelljen majd a kisajátitásokat végezni. A leendő gyártelepek számára olymódon szándékozunk helyet kijelölni, hogy ezek, aszerint, ahogyan természetüknél fogva szükségük van rá, a csatorna, illetőleg a Duna, avagy a megépitendő pályaudvarok mellett legyenek. Ami a Duna—Tisza-csatornát illeti, ennek tervei még nagyon kezdetlegesek ugyan, de éppen ezért kell jóelőre befolyást gyakorolni kivitelükre, hogy minden tekintetben megfeleljenek a főváros érdekeinek.

Nem lesz többé vizmizéria

Igazságos és egyenletes elosztás készül

A vizhiányból elszenvedtük a második offenzivát is. Szerencsére nagyobb veszedelem nélkül zajlott le, szomjan nem halt senki és mosdani is csak azok nem mosdottak, akik ennek a müveletnek elvi ellenségei.

Az azonban bebizonyosodott, hogy a plakátoknak, a büntetésekkel való fenyegetéseknek nem volt sok haszna. A budapesti közönség bizony nem igen hajlandó engedelmeskedni akkor, amikor az engedetlensége nem kerül napfényre. Valljuk be egészen őszintén, hogy a vizpazarlás a veszedelem dacára is éppen olyan mértékben folyt, mint azelőtt. A közönség egymás iránt való figyelme és felebaráti szeretete sem tette le a vizsgát az önzetlenségből.

A vizhiányból való kibontakozásra vonatkozólag illetékes helyre fordultunk felvilágositásért, ahol a következő érdekes fejtegetést kaptuk:

— A veszedelmen, reméljük, már tul vagyunk, ami azonban nem jelenti azt, mintha most már szabad teret engedhetnénk a pazarlásnak. Bizony továbbra is takarékoskodnunk kell, ha nem akarjuk, hogy ismét zavarok álljanak elő. A reménységünk azonban az, hogy a kánikulai melegnek vége lesz, a levegő az utóbbi napokban lényegesen lehült és igy talán kevesebb vizre lesz szükség. A rekkenő nyári napokban bizony ha az ember élvezhető vizhez akart jutni, kiereszteti a csőben levő vizet és husz pohárral kiöntött, amig egyet megivott. Természetesen a fürdésre és mosakodásra is több vizet használtak, mint hüvösebb napokon.

— A vizfogyasztás kritikus napja — ez régi tapasztalat — a *péntek*. Hosszu esztendők óta minden héten ezen a napon fogy el legtöbb viz Budapesten. Ennek magyarázatát abban látjuk, hogy a lakosság ezen a napon készülődik a szombatra, illtve vasárnapra. Legtöbben pedig pénteken mossák a budapesti udvarokat. Ennek a napnak a délutánján legkevesebb nyolcezer budapesti viciné áll neki az udvartisztogatásnak. Az idén ugyan el volt tiltva a tömlővel való mosás, de a mi vicinéink kannával is tudják a vizet pazarolni. *Az utolsó péntekünk azonban már kedvezőbb volt, mint az előzőek.*

— A közönség éppenséggel nem volt figyelemmel a köz érdekeire a válságos időkben. Igen sok helyen merült föl a panasz, hogy a harmadik és negyedik emeleten nem volt viz, aminek legfőbb oka az, hogy aki az első és második emeleten lakik, éppenséggel nincs figyelemmel a harmadik emeleten lakó embertársára.

— A vizmüveknek és a XII-ik ügyosztálynak bizony igen sok gondot okozott a viztelen helyzet. És bizony megtörtént, hogy egészen szokatlan eszközökhöz kellett nyulniok. Onnan vettek el vizet, ahol sok volt és azoknak adtak, akik viz nélkül szükölködtek.

— Reméljük, hogy a válságos idők többé nem térnek vissza. Jövőre mindenesetre olyan intézkedéseket léptet életbe a főváros, amelyek nemcsak az oktalan vizpazarlást akadályozzák meg, de amelyek *igazságosan, egyenletesen és arányosan fogják a vizet elosztani.* A vizet szaporitani természetesen nem tudjuk, de az elosztást szabályozni lehet. Ennek az igazságos vizelosztásnak többféle módja van, hogy melyiket fogjuk közülük választani, azt majd a későbbi tanácskozások fogják eldönteni. Valamit azonban mindenesetre kell tenni, mert nem szabad a közönséget annak a veszedelemnek kitenni, amely az idén fenyegette.

Kofa-kikötő a fővárosban

Gondoskodás a zöldségről és a gyümölcsről

Budapest kikötő-tervei megint megszaporodtak egygyel. A tanács keddi ülésében tárgyalta le ugyanis a lágymányosi kikötőben létesitendő kofakikötőre vonatkozó előterjesztést, amelyet a II. ügyosztály készitett. Maga a kofakikötő gondolata a földmivelésügyi minisztériumtól származik és bár az uj kikötő nem tartozik a nagyobbszabásu alkotások közé, annak fontossága mindenki előtt nyilvánvaló, aki Budapest élelmezési viszonyai felől tájékozva van.

Budapest élelmezésében nagy szerepet játszanak az ugynevezett kofahajók, amelyeken a Dunamenti községek szállitják be a zöldséget és a gyümölcsöt. A háboru alatt sok bajt okozott a többi a zöldségkérdést kinossá tevő körülmény között az is, hogy a kofahajók száma igen megfogyott. Ennek oka pedig az, hogy a hadvezetőség rájuk tette a kezét és ma már igen sok egykori kofahajó nevéhez füződnek legendás hőstettek. Egyszer azonban hazatérnek mégis a hős hajók és akkor nagy szükség lesz egy külön kikötőre, bár a mai csekélyebb forgalom mellett sem ártana a kényelmesebb kikötő.

Arra azonban, hogy a kis kikötő egy-kettőre elkészüljön, véleményünk szerint, aligha lehet számitani a mai munkásviszonyok mellett. Ámbár a munkálatok nem tulságosan nagyok. A lágymányosi kikötő kiépitésével a soroksári holt Dunaág ugyis eltünik és azt a kotrásból kikerülő anyaggal tömik be. Ez a munka a földmivelési kormányt terheli, mig az a feladat, hogy a szükséges kőpart is elkészüljön, a fővárosra vár. Ide hajóznak be majd a tiszteletreméltó kofahajók, amelyek a dunamenti hires kofafalvakból hozzák nekünk a zöldbabot, spenotot, sóskát, tököt és paradicsomot, hogy az istenáldott krumpliról ne is beszéljünk.

Séták a régi Budán és Pesten

Képek 1856-ból

Körültekintés a Gellérthegyről. — A pesti városháza. — Statisztikai adatok a toronyban. — Hogy épült a bazilika? — Az Ujépület és környéke. — A gázgyár megnyitása.

III.

Most menjünk föl a Gellérthegyre és vessünk egy pillantást az 1856-iki Pestre és Budára. a Sárosfürdő felől a déli lejtőn fölkigyózó ösvényen indulunk el, bár a felkapaszkodás nem valami könnyü mulatság, bőven kárpótol azonban érte a gyönyörü látvány, amely elénk tárul. Mélyen alattunk a Duna körszalagja nyulik el, rajta csónakok hintáznak, néha gőzös siet föl vagy alá, fölötte a Lánchid vas ivei hullámzanak át a pesti partra.

A pesti parton gyönyörü, szimetrikus házsor tünik a szemünkbe, mögötte pedig egész háztenger terül el, amelyből csak itt-ott emelkedik ki néhány nagyobszerü épület, vagy házcsoport. Ott a nemzeti muzeum, a „hadastyánok tanyája", a templomok, amott a városháza, stb. Csupa élénk sziget a háztengerben , amely beleszakad a városligeti zöld faoceánjába. A ligeten tul még látni lehet a termékeny sikságot is, amelyen nem ritkák a tanyák sem. A keretet Palota, Főth, Nagyszál, Vác, Kőbánya, Soroksár adják meg és a távolból idekéklenek a Cserhát és a Mátra is. A budai oldalon hegy hátán hegy. Észak felől a várhegy emelkedik a Duna fölé palotáival és bástyáival, alatta maga a város. A várhegy mögött már ott van a Horváth-kert a nyári szinházzal, aztán a „városmajor"-on, Ferenchalmán át egészen a Szép Juhásznéig lát el a szem. Oldalt állnak mellette a Jánoshegy, Hárshegy, Pozsonyi és Sátorhegy. Nyugaton a Svábhegy és a kettőstetejü Sashegy rekeszti be látókört.

*

A pesti városháza nem valami feltünő épület. 1844-ben épitette Kasszelik Ferenc. Minden oldalról szabadon álló, hoszukás négyszöget alkot. A homlokzat felső párkányát tizenegy álló képszobor ékesiti. Az épületben szinte legtöbb a börtön, a földalatt 38, a földszinten 18 darab. A hivatalos helyiségek száma a földszinten 23, az első emeleten 20, a másodikon 23. Az épület közepéből magas torony emelkedik ki, amelyet az óra fölött kőkarzat fut körül.

A templomok közt legelső a belvárosi, amelyről azt sem tudják mikor épült, de az bizonyos, hogy 1507-ben már isteni tiszteletet tartottak benn.e A tornyok 1795-ben épültek. A tornyok aranygömbjeibe latin emlékiratokat helyeztek el, amelyek az állami és városi viszonyok vázlatát adják némi statisztikai adatokkal és az élelmiszerek árjegyzékeivel együtt. A templom mellett ott van már ekkor is a piaristák székháza és gimnáziuma is.

Az egyetemi templom 1698-ban épült, az egyetem pedig 1856-ban még a pálosok hajdani zárdájában volt elhelyezve. A templom másik oldalán ott van már a papnövelde, amelynek 10,000 kötetes könyvtára ismeretes. A Ferencrendiek, vagy ahogy akkor hivták, cseribarátok temploma nyolc esztendővel öregebb, mint az egyetemi templom. Az angol kisasszonyok temploma és zárdája viszont 1733-ig viszi fel eredetét. Nem érdektelen az a följegyzés sem, amelyet a lipótvárosi bazilikáról 1856-ból kapunk: „A régi kis egyházat 1817-ben szentelték fel, ezt Budavár 1849-iki ostroma alatt a lángok emészték föl. Helyén most nagyobbszerü egyházat épittetünk Hild épitészünk tervrajza szerint. Talpkőve 1851. okt. 4-én tették le Szcitovszky primás és Viale de Prela pápai nuncius jelenlétében. Az előzetes költségvetés 500,000 pengőforintot tesz, de az épités pénzszüke miatt nagyon lassan halad elő." Hál' Istennek azóta mégis elkészült.

Áll már a szerviták temploma, a józsefvárosi és a terézvárosi egyház is. A lutheránusok temploma az akkori Szén-téren, a reformátusoké pedig a Szénatéren állott. A dohány-utcai zsinagóga ekkor kezdett épülni és pedig a Terézvárosban, mert ez a rész akkor még odatartozott.

A vármegyeház ugyanolyan, mint ma, csak akkor a „cs. k. megyehatóság" tanyázott benne. Természetesen meg van a Nemzeti Muzeum, amelynek homlokzata az Országútra néz. A környéket ekkor kezdik parkirozni, de a kerités még jobbára ütöttkopott deszkapalánkból áll. A Nemzeti Szinháznak csak belső berendezésére büszkék a pestiek, amire „néhány előkelő hazafi" épen 1855-ben adott 14,000 pengőforintot. A városi német szinház ekkor már másodszor égett le és igy 1852-ben az Uj-téren épült föl helyébe az ideiglenes szinház. Nyári német szinház van ugyancsak a Gyár-utczában is.

A Lipótvárosban találjuk a nagyságban és szomoru emlékekben kiváló Uj- vagy József-épületet, amelynek belső főudvara majdnem 10,000 négyszögölet foglal el. Valaha francia hadifoglyok voltak benne, 1846-ban pedig megcsinálták melléje a Széchenyi sétateret, amelynek első platánját Széchenyi Istvánné ültette el. Később az északi oldalon készült az uj vásártér, amely körül 1856-ban már ott áll a katonai laktanyává átalakitott Valero-selyemgyár, a hengermalom, mögötte a cukorgyár és vele szemben a pályaudvar.

Nevezetes épület még ezidőben a rokkantak hatalmas palotája, a Ludoviceum az Orczy-kertben és a Kasszelik által 150,000 pengőforintért épitett katonai laktanya az Üllői-uton. A ma már lakatlan Tisza Kálmán-téri gázgyár akkor volt virágjában. Ez volt a Józsefváros vége tul a marhavásártéren a Kerepesi-uti vám közelében. A Belváros, Lipótváros és Terézváros gázzal való ellátása 1856. december 23-án kezdődött meg.

Szállodákban és vendégfogadókban igen nagy luxus van az ötvenes évek Pestjében. Minden szállodának van földszinti és első emeleti étterme és kávéháza, de ezeken kivül számos külön kávéház, étkező és sörcsarnok is akad. A magánpaloták közül legnevezetesebb Károlyi György gróf palotája, amely 1832-ben nyerte uj alakját. A Károlyi-palota hatalmas és pompásan ápolt kertje akkor még „minden tisztes ember előtt" nyitva állott.

*

Napokig el lehetne beszélgetni az ötvenes évek Budájáról és Pestjéről. Drága, szép történetek rajzanak az ember előtt, tele van legendákkal, ennek a városnak minden köve, csak az emeberek mennek el mellettük ridegen, szivtelenül. Ebben a rövid sétában fölületesen és messziről mutattunk rá nehány ilyen emlékre, legendára. Keresünk még időt és alkalmat, hogy egy-egy kőhöz, emlékhez külön is ellátogassunk, mert meggyőződésünk, hogy Budapest barátait itt lehet és itt kell nevelni.

Az előterjesztést a tanács rokonszenvesen fogadta, különösen pedig Folkusházy tanácsnok, Budapest közélelmezési diktátora és Berczel Jenő dr. tanácsnok, a főzelékek kormányzója. Budapest népe pedig akár virággal teríti be a jó kofanénik útját, csak hozzanak, csak adjanak, amit Isten adott...

A belváros Kátója és az öreg Rupp

Emlékezés két halottról

A főváros közgyülésének két érdekes alakja állt ki a mult héten az élők sorából. Preyer Hugó dr.-t és Rupp Zsigmondot temették el nagy részvét mellett. A feltünőbb, a zajosabb egyéniség mindenesetre Preyer Hugó volt, aki mint a sasok vezére a purifikálás nagy jelszavaival igyekezett magának babérokat szerezni. Különösen népszerünek mindazonáltal nem lehetett mondani, ugy hogy maguk között a sasok között is csak két körülménynek köszönhette azt, hogy felszinre került. Az egyik körülmény az volt, hogy a Kléh-családdal rokonságban volt és igy a Kléh István iránt való rokonszenvből ő rá is sokat átruháztak. A másik körülmény még inkább negativum volt és abban rejlett, hogy Polónyi Géza letünése után a sasoknak nem volt vezérségre termett egyéniségük.

Hogy mégis feltünést tudott maga körül kelteni, annak egyik oka politikájának rikító reakcionáriussága, másik pedig minden lében való ellenzékieskedése volt. Bárczy István polgármesternek ugynevezett „nagy" ellenfele volt. Ahol csak tehette, még a személyes támadásoktól sem kimélte meg, kátéskodása azonban nem akadályozta meg abban, hogy egyegy filippikája után a városi villamos igazgatósági ülésére siessen.

Egyik leghiresebb beszéde az volt, amelyben Bárczy polgármester fekete automobilját aposztrofálta:

— Amikor ez az automobil végigsuhan a pesti utcán, — mondta — mindig azt hiszem, hogy Budapest gazdasági helyzetét viszik a halottas-kocsin.

Egy másik „nagy" beszédében a tanácsot és a közgyülést vádolta meg azzal, hogy szolgai alázatossággal követik Bárczy parancsait. Mindezeknél a beszédeinél nagyobb visszatetszést keltett azonban legutolsó beszéde, amelyben a budapesti tanitóknak rontott neki és azzal vádolta meg a fővárost, hogy érdemtelenül sok pénzt dob ki a tanerők fizetésére.

Egészen más természetü és fajsulyu ember volt a törvényhatóság másik halottja Rupp Zsigmond, akinek egyik legfőbb nevezetessége az volt, hogy azon három fővárosi bizottsági tagnak egyike volt, akik Buda és Pest egyesitése óta állandóan bent ültek a közgyülésen. II-ik kerületi korifeus volt mindhaláláig, pedig régen elszármazott onnan. Mint a II-ik kerületben mindig nagy szerepet játszott Rupp-család tagja, már huszonöt esztendős korában bekerült a törvényhatósági bizottságba.

Tulajdonképeni szerepét azonban nem a közgyülési teremben játszotta le, hanem a II-ik kerületi polgári körben, ahol páratlanul népszerü volt. Ő honositotta meg itt a második kerületben a borestéket és a borgazda intézményét, amelyek azóta a többi kerületekben is diadalmas utat tettek meg.

A második kerületből Ruppal együtt egy másik népszerü férfiu elszármazott: a szintén nemrég elköltözött Filó János gyógyszerész. Rupp az ötödik, Filó a nyolcadik kerületbe ment. A második kerületi polgári körhöz azonban hük maradtak, s amikor ott megjelentek, két csatakiáltás verte föl a csendet. Amikor Rupp Zsigmondot akarták hallani, akkor a puskaropogást utánozva pattogott az ajkakon:

— Rupp-rupp-rupp-rupp...

Rupp Zsigmond arca ilyenkor boldogan fölragyogott és eleget téve a közóhajnak, beszélni kezdett. A Filó János népszerüsége mástermészetü volt. Őt élete utolsó napjáig a kerülethez való hütlenségéért büntették tréfás szeretettel. Ha beszélni kezdett egyszerre fölharsant a teremben a kiáltás:

— Hinaus! Hinaus!

De azért meghallgatták és meg is tapsolták. Többé azonban sem a Rupp-rupp-rupp, sem a Hinaus nem fogja mulattatni a jó rácvárosi polgártársakat... —

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

Kibővitik a vág-utcai Népházat

Kabdebó műszaki tanácsos az épitkezési tervekről

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában ismertettük a nemes tervet, amely szerint a főváros megakarja nagyobbitani az V. kerületi Népházát, a Bárczy-Hanvai-féle közjótékonysági akció egyik legszebb alkotását. Hanvai Sándor kir. tanácsos, ny. elöljáró volt szives előttünk vázolni a terveket, amelyek a terjeszkedéshez füzödnek. Az elmult héten azután megtartották az V. kerületi Általános Közjótékonysági Egyesület elnöki ülését, amelyen az egyes szakosztályok elnökei, illetőleg elnöknői elmondották kivánságaikat. A célszerünek talált javaslatokat azután Hanvai kir. tanácsos egy elaboratumba foglalva átadta Kabdebo Gyula müszaki tanácsosnak, akire a Vág-utca Népháza ujjáalakitásának és kiterjesztésének technikai keresztülvitele vár.

A munka gyorsan halad, mert Bárczy polgármesternek az a szándéka, hogy mihelyt az épitkezéseket meg lehet kezdeni, legelsősorban a Népháza kibővitése történjék meg, mert erre a háborut követő sanyaru időkben égető szükség lesz. Kabdebó tanácsos máris készen van az alapelvekkel. A megoldás nem lesz könnyü, igen komplikált feladatok előtt áll az épitőmüvész. Az uj Népháza különben mintegy 40—50 uj teremmel fog szaporodni, befogadóképessége pedig a mainak két-háromszorosára fog emelkedni.

Kabdebó Gyula müszaki tanácsos különben az eddig megállapitott tervekről kérésünkre a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársával közölni:

— A Vág-utcai *Népháza*, Budapest első ilyenféle intézménye, 1910-ben épült *Bárczy* István polgármester szociális épitőprogrammjának keretében. Az épitésének, berendezésének és felszerelésének egész költsége 600,000 korona volt, ami nemcsak összegben, hanem egységárban is igen alacsony, mert beépitett köbmétere csak 20 koronára rugott. Közvetlenül a háboru előtt 30 korona volt ez az egységár, most talán 60—70 korona lehet.

— A hatvan milliós, öt évi ciklusra tervezett épitőprogramm eredetileg két ilyen népházat, vagy amint akkor neveztük, *népotthont* tartalmazott. Az egyik a VII., VIII. és IX. kerületek számára a Köztemető-utra, a másik az V. és VI. kerület számára a Vág-utcába volt szánva. Próbaképen csak a kisebbik épült meg *Hanvai* előljáró kerületében, a Lipótvárosban.

— Az intézmény megnyitása napjától szük volt, mert népszerüsége, itt a gyárak kellő közepén, soha nem sejtett méreteket öltött.

— Igaz, hogy hamarosan *annyiféle jótékony intézmény otthona lett, hogy tulajdonkép ilyen sokoldalu népház ma nincs sehol az egész világon.* Méltó arra, hogy a főváros többi kerületei is mintául vegyék.

— Az épitésnél nagy nehézséget okozott a sokféle rendeltetésü és méretezésü helyiség egy tető alá hozása. Három kapun és két főlépcsőn bonyolódik le a forgalom, mert a közönsége is három főcsoportba oszlik: bennlakók, benndolgozók és vendégek. De ezek külön-külön is még tovább tagozódnak. Igy csak maga az étkezés több helyen folyik, van a népkonyhai és munkásétkezői üzem. Az előbbi megszabott ételsort ad, olcsó részben jótékonyság után fedezett áron, a másikban étlap szerint válogatnak és bár olcsón, de nem önköltségen alul. Ebből természetesen teljes elkülönités következik már a bevásárlásnál, a főzésnél, a teritésnél és a kiszolgálásnál. Mert a rendesen fizető, jó keresetü munkás kényes arra, hogy ő nem foglalja el a helyet és nem veszi el az ebédet a szegények elől.

— Csak röviden álljon itt a népházban lévő intézmények sorozata: népkonyha, munkásétkező, foglalkoztató-mühely kerestnélküliek számára (külön női és férfi-osztály), ennek hálótermei férfiak és nők számára és étkezője. Gyermekek számára: bölcsőde, óvoda és napközi otthon a különböző koruak számára. Közmüvelődési intézmények, könyvtár, olvasó- és előadóterem. A Népházában ugyanis tanfolyamok is vannak. Végül az üzemhelyiségek: mosókonyhák, fürdők stb. és a személyzeti lakások meg irodák.

— A kibővités már a háboru előtt indokolt volt, *most már el sem halasztható.* A nehézség ott van, hogy mindegyik osztály növekedni kiván és a régi helyén szeretne maradni. De nem is volna megoldható a kérdés áthelyezéssel, mert minden helyiség különleges rendeltetése szerint épült, másra nem is használható.. A legcélszerübb volna tehát a *mostani házat minden oldalról megnagyobbitani, valósággal körülépiteni.*

— A Vág-utcai főkomplexum balról a Berzenczey, jobbról a Pannónia-utcára kapna egyegy uj sarokszárnyat, ami által három utcára nyiló nagy épülettömb lenne belőle.

— Emeletenkint mintegy tiz uj terem, összesen tehát 40—50 uj terem keletkeznék. Az egész népház *befogadóképessége pedig két-háromszorosára* emelkednék a mainak. Minden emeleten minden szárny a maga szomszédságának a pótlehelyiségeit tartalmazná, az ujhoz a régi átalakitás nélkül csatlakozhatna.

— A kibővitéssel kapcsolatban egy-két szükséges ujitást is megtennénk. Az eredetileg lokális fütésü épület központi fütést kapna, meg melegviz vezetéket. A konyhát is, esetleg egynéhány gépet a megnagyobbodott üzem miatt.

— Most a tervezés folyik. Tekintetbe veszszük a tapasztalt vezetők javaslatait, amennyire a takarékosság megengedi, mert a Népháza mintaintézmény akar lenni, ezentul is, de amellett olcsó üzemnek kell maradnia. Minden legkisebb részletet teljesen elő akarunk készitteni, ugy, hogy amint előáll az épitkezésre alkalmas helyzet, a Népháza legyen az első fecske a főváros ujra meginduló épitőtevékenységében.

A RENDŐRSÉGRŐL

•••

Rendőrbiró lesz

minden pesti vásárcsarnokban.

A piaci erkölcsök javulására valószinüleg igen jó hatással lesz a vásárcsarnoki rendőri biráskodás. A rögtönitélő rendőrbiró a központi vásárcsarnokban kezdte meg müködését s már az első napon tizenegy árust büntetett meg, amiért a maximális áron felül árusitotta portékáját. A dolog csakugyan ugy áll: kinek volna kedve a mai bajos világban hatóságokhoz szaladgálni a följelentéssel, rendőrségre idéztetni és várakozni egész délelőttön át, majd négy hét multán, vagy nyolc hét multán, — amikor már csillapult is a följelentett uzsorás iránt való harag, — ott feleselni ujra a kofával... Kinek van ehhez kedve és ugyan mi volt eddig a haszna a följelentőnek, elért-e valamit a panaszával, amikor csak hetek multán juthatott a sor a tárgyalásra s akkor is a följelentőnek volt aránytalanul nagyobb a kellemetlensége?

Most másképen van. És meg kell állapitanunk, hogy nagyon helyesen. Rögtön elitélik, ott nyomban a tett szinhelyén a goromba kofát, az árdrágitót, eddig még soha meg nem gyógyitott keserüségét a pesti közönségnek. A központi vásárcsarnokban Pirkner Imre rendőrbiró megkezdte már szereplését és csakugyan eredményesen. Maga Sándor László főkapitány ellenőrizte az első két napon, pénteken és szombaton, miként folyik a munka és megyggyőződhetett róla., hogy okos idea volt az ujitás, a csarnoki statárium.

Megkérdeztük Sándor László főkapitányt, mi a véleménye és tapasztalata az ujitásról, mik a tervei a jövőre vonatkozóan és lesznek-e még hasonló intézkedések.

— A biráskodás első napján tizenegy ítéletet hozott a központi vásárcsarnok büntetőbirája. Valamennyit árdrágitás miatt, ami bizonyitja, hogy szükség volt a közönség érdekében erre az intézkedésre. Megpróbálkoztunk elsősorban a központi vásárcsarnokban. Az a szempont vezetett, hogy az élelmiszeruzsora letörésének egyik legfőbb akadálya, hogy a közönség panaszával nem fordul minden esetben a hatósághoz, mert hiszen nincs is ideje ahhoz, hogy idézésekre elveszitse az idejének jelentős részét, s nem tesz feljelentést, mert nem akar szaladgálni . . . Igy jutottunk arra az eszmére, hogy a kerületi kapitányságnak azt a tisztviselőjét, aki a piaci viszonyokkal ismerős, akinek eddig is az volt a reszortja, hogy az árdrágitó-visszaélések fölött itélkezett, kiküldjük a vásárcsarnokba: tartsa ott a hivatalos órát reggel öt órától tizenegyig. Legyen ott a helyszinén, álljon a közönség ren-

delkezésére, rögtön itéljen. Igy aztán nem maradhat visszaélés megtorlatlan, senkinek sem kell szaladgálni a följelentéssel, időt nem veszit senki, nyomban megkapja az elégtételt. Ha beválik ez a rendszer — és remélhető, hogy beválik, — a piaci visszaéléseket teljesen meg fogják szüntetni.

Arra a kérdésre, hogy a csarnoki rendőrbiró csak a központi vásárcsarnokban fog-e szerepelni, vagy hasonló intézkedések történnek a főváros többi vásárcsarnokában is, a főkapitány ezeket mondotta:

— Elhatározásom, hogy *életbeléptetem a rendszert a többi vásárcsarnokban is.* Hiszen ugy látszik, eredményes a dolog. A kerületi kapitányságok létszáma természetesen megcsökkent, kevés a tisztviselő, de viszont a közellátás kérdése is elsőrendü, tehát minden áron meg kell védelmezni a közönséget a mai nehéz időkben, s már a legközelebbi napon megkezdi müködését más vásárcsarnokokban is a rendőrbiró. Egyébként már csak azért is eredmény várható az uj eljárástól, mert amig a kerületi kapitányságok itélkeztek a kofák felett a kapitányság épületében, bizony keveset törődött az árus az itélettel. Most azonban az egész vásárcsarnoki közönség szemeláttára vezeti végig a rendőr nyomban a panasz után az árdrágitót, s nem hinném, hogy kitenné magát ilyen szégyenletes fölvezetésnek egy nagykereskedő, vagy jobbnevü vásárcsarnoki árus . . .

Hogy az itéleteket milyen irányban alkalmazzák s teljes szigorusággal alkalmazzák-e, erre nézve a következő információt kaptuk:

— Mindig a legszigorubbak az itéletek. Elmennek addig a határig, ameddig a 4207/1915. számu rendelet alapján elmehetnek. Ez a rendelet tudvalevően a főváros hatáskörébe utalja az élelmiszerek árának időnként való megállapitását. A rendelet büntetőparagrafusa szerint az is, aki a megállapitott napi árnál kér többet: két hónapi elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbirsággal büntethető. A közönséget tehát most már nem is kell külön felszólitani, hogy tegyen följelentést: a rendőrbiró kéznél van és rögtön itélkezik.

A főkapitány erélyes intézkedésére nagy szükség volt és várjuk minden budapesti vásárcsarnokban a rendőrbirák megjelenését.

A betörő cselédek.

Legutóbbi számunkban e rovatban elmondtuk, miként járt a Csaba-utca 7. b. számu házban lakó uriasszony a cselédjével. A cseléd lopott. Nemcsak lopott, de betört. Kifeszitett szekrényeket és ki tudja, mennyi értéket vitt magával apránként. A rendőrség pedig, — ismételnünk kell, hogy nem a kerületi kapitányságon történt, hanem a főkapitányságon, — elengedte a cselédleányt, a még fiatalkoru T. Auguszta, aki azóta szolgálatba állt a Városmajor-utca 57. számu házban is egy tanitónőnél és ki tudja most merre garázdálkodik, mert nem veszi a rendőrség olyan szigoruan a cselédek dolgát, mint ahogyan segiteni igyekszik a vásárcsarnokok állapotain. Pedig megérdemli a fokozottabb figyelmet a cselédkérdés is, amely szintén dermesztő réme a közönségnek.

A Csaba-utcai uriasszony, egy erdőszámtanácsos felesége, folytatja most a panaszát Auguszta ellen, akit a rendőrség szabadon bocsátott. Furcsa, de egyáltalán nem meglepő dolog történt. Négy nap előtt levelet hozott a postás a Csaba-utcába, a tolvaj és betörő cseléd cimére. Levéltitok ide, levéltitok oda, az erdőtanácsos felesége kibontotta. És ámult a következő sorokon:

„Tisztelt kisasszony!

A küldött dolgok jók voltak, remélem meg van elégedve a pénzzel, amit adtam. De ne lopjon ilyen tárgyakat, sokkal okosabb, ha vásznat küld, fehérneműt és ágyneműt, azt sokkal jobban tudom értékesiteni, vászonért, ha megfelelő mennyiség, szivesen adok ötven forintot is."

Világos. Az orgazda irta a betörő cselédleánynak, hogy ne lopjon félkilő kávét, vagy cukrot, — bár annak is nagy az értéke, — hanem vásznat... Ötven forintot is ad érte. A fiatalkoru Auguszta tehát már egészen begyakorlott hölgy, már állandó összeköttetése van orgazdákkal is, már egészen kitanult... Kár volt olyan hirtelen szélnek ereszteni. Az orgazda levele egyébként a főkapitány ur cimére elküldetett már s reméljük és bizakodunk benne, hogy a rendőrség ezután a cselédeket sem hagyja annyira garázdálkodni.

A rendőrség és a mulatók.

Ez a nagy kérdés: veszélyes, vagy nem veszélyes? A Rákóczi-uti Steinhardt-mulatóról már kiderült, hogy végérvényesen veszélyes, tüzbiztonsági szempontokból lehetetlen a játszási engedély megadása. De mégis furcsa, hogy tiz vagy hány esztendeig nem volt tüzveszedelmes, hiszen az engedélyt megkapta és most egyszerre mégis tüzveszélyes? Amikor a főkapitányság az idén az engedelmet a tüzvizsgáló-bizottság véleménye alapján nem adta meg, a Rákóczi-uti mulató keresztül tudta vinni, hogy a minisztérium utasitotta a főkapitányságot egy ujabb vizsgálat és egy ujabb vélemény előterjesztésére. Ez az ujabb vizsgálat is megtagadta a játszási engedély kiadását. Nagyon helyes és a közönség érdekében való, ha szigoruan eljárnak a hatóságok, de legyen meg az egyenlő elbánás elve és legyen meg másutt is a szigoruság és igazságosság, amely csak akkor szép erény, ha egyenlő mértékkel gyakorolják. Nem szabad tekintettel lenni semmiféle szempontra, amikor most, a mulatók megnyitásának ideién a közbiztonság érdekében a bizottságok szemlét tartanak. A rendőrség a Rákóczi-uti mulatóval szemben nemcsak igazságosan járt el, de a befolyásnak sem engedett s másodszor ugyanaz volt a véleménye, mint elsőizben.

Erre a teljes szigorra van szükség ma különösen, amikor az egyik tüzveszedelmes fészek nyakán van a másik. Ne törődjék a rendőrség azzal, hogy eddig, esztendőkön át, nem volt aggodalom a tüzbiztonság szempontjából egyes vállalkozásoknál, ne zsenirozza, hogy eddig megadhatónak találtatott az engedély: tessék a közönség érdekeit a legmesszebb menő határig érvényre juttatni és most, a mulatók megnyitása előtt — már a vizhiányra való tekintettel is, — a legszigorubban ellenőrizni a szórakozóhelyeket.

Események

...

A törvényhatóság nyári szünete alatt, augusztus hó végéig, lapunk a rendesnél kisebb terjedelemben — 6 oldalon — jelenik meg.

Költözik az Erzsébetvárosi-kör. Az Erzsébetvárosi-kör elhagyja régi tanyáját, a Royal-szállodát és az Otthon-kör volt házába költözik. A Dohány-utcai palotában már meg is kezdték az átalakitási munkálatokat. A kör volt helyiségeit viszont a Szénközpont foglalja el, valószinü, azzal az okos számitással, hogy a Royal-épületben központi fütés van, s igy nem kell szénről gondoskodniok.

Nagylelkü adomány a Szurmay-alapra. Talán senki jobban nem ismeri a magyar honvédet, talán senki jobban nem tehet tanuságot az ő hősiességükről, mint az a Szurmay Sándor, aki méltán és büszkén viselheti az uzsoki hős nevét. Amikor ő kér a honvédek rokkant tisztjeinek, a tisztek özvegyeinek és árváinak, akkor mindenkinek adnia kell. A legelsők között volt Wolfner Gyula és Társa cég, amely bejelentette, hogy a nemes célra egy millió koronát ajánl föl. És amikor ezt följegyeztük róluk, eszünkbe kell jutni, hogy Wolfner József és Wolfner Tivadar, a cég tulajdonosai voltak azok, akik a háboru alatt egyetlen alkalmat sem mulasztottak el, amikor adni lehetett, vagy kellett. Szinte kifogyhatatlan az a jószivüség és bőkezüség, amelylyel ők rendelkeznek és mire véget ér a háboru, arra a tapasztalatra ébredünk, hogy talán sehonnan annyi jóság nem áramlott ki, mint ennek az ujpesti gyárnak széles kapuján.

BEKETOW-CIRKUS VAROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este fél 8 órakor

!! Teljesen új műsor !!

4 Sylphid tündérek a levegőben.	**Pewni Maria** az idegnélküli hölgy és társa

Általános óhajtásra visszaszerződtetve: **2 Camillo** a harcterek látnoka

ELWINO az ember a hátizsákban.

Sawade tigrisei

Ma **szerdán** d. u. 1/24 órakor félhelyárak gyermekeknek.
Csütörtökön d. u. 1/24 „ „ mindenkinek.
Szombaton d. u. 1/25 „ „ „
Vasárnap d. u. 1/24 „ t gyermekeknek.

A Henry-aréna olyan szezónra tekint vissza, amilyenben ennek a városligeti szórakozóhelynek fennállása óta sem volt része. Ezt a nagy népszerüséget természetesen Henry igazgató szerezte meg, aki állandóan oly nagyszerü müsort állit össze, hogy a legkényesebb közönség igényeit is tulszárnyalja. Az augusztusi program például valóságos világrekord a maga nemében és igazán mulasztást követ el, aki nem siet azt metekinteni.

Évadnyitás a Fővárosi Orfeumban. A Tengerre magyar cimü látványos revü lesz az Orfeum megnyitó szenzációja a Tengerre magyar! teljes kiállitásához szükséges szinpadtechnikai kellékek és gépezetek már megérkeztek Németországból. Szakavatott mesterkezek uj szcenikai látványosságokkal gazdagitották a revüt. Az ujra betanult és jelenetezett revü egyik felvonásában egy modern tengeralattjáró belsejét csodáljuk, müködésben levő minden csodás gépezeteivel, kerekeivel, optikai és villamossági berendezéseivel, amely magában véve is megkapó, ideget izgató látványosság. Ehhez járul még a felvonás érdekfeszitő cselekménye a süllyedő és küzdő tengeralattjáró belsejében. Az igazgatóság tehát f. hó 18-án ott folytatja sikereit, ahol májusban abbahagyta. Az Orfeum Budapest kedvenc müvészeit, Gyárfás Dezsőt és Ferenczy Károlyt, az előbbit vendégszereplésre, utóbbit pedig állandó tagjává szerződtette. Mindkét müvész már a megnyitó müsorban szerepel.

Uj müsor a Beketow-cirkuszban. Aki a Beketow-cirkusz utolsó müsorát megnézte, kellett, hogy azt a kérdést intézze: vajjon a fokozás lehetséges-e még? Beketow igazgatónak lehetséges volt, a legjobb békemüsor sem volt slágerekben oly gazdag, mint amilyen a jelenlegi müsor. A 2 Camillo régi és jó ismerősünk, a harcterek csodálatos látnokait Beketownak vissza kellett szerződtetni, nemcsak a budapesti közönség kivánta, hanem a vidékről egyre-másra jöttek a levelek: kérem alkalmat adni, hogy Camilloshoz kérdéseket intézhessek. — A 4 Sylphid tündérek a levegőben, egyike a legjobb légi-jeleneteknek. Pewni Mária az idegnélküli hölgy, a közönség idegeivel játszik, partnre humorosan csillapitja az izgalmakat, Elwino az ember a hátizsákban, igazi csodaember, a legkitünőbb artisták egyike, mindezekhez Sawade, a páratlan Sawade, az ő tigriseivel, a kedvelt Gautier Henrik, gyönyörü lovas- és idomitás-mutatványaival, azután Jancsi, melynek alkalmi müsora ismét gyujtó hatással van: együttvéve mindez a nagy siker, Beketow egészen jól számitott: a cirkusz tovább is táblás házak előtt fog játszani.

A tőke

...

A központok.

A hadi központok üzleti müködéséről általában nem sok jót lehet mondani. Ezek a szervezetek eredetileg mint altruisztikus népjóléti intézmények alakultak, de lassankint nyerészkedő és sok esetben árdrágitó vállalatokká fejlődtek ki, melyek elsősorban a nagytőke érdekeit szolgálják. Pedig a központok felállitásánál a kimondott cél az volt, hogy a tömegfogyasztás igényei egyenletes áruelosztás és lehető ármérséklés utján minden irányban kielégittessenek. Az áruközpontok ezeknek a feladatoknak azonban általában nem feleltek meg. Olyannyira nem, hogy valamely uj központ kreálásánál már szállóigévé vált az a mondás, hogy jön a központ, tehát eltünik az áru és megdrágul.

Az utóbbi időben a központok üzleti müködése a napisajtó egyes orgánumaiban heves támadások tárgya volt. A fővádat az képezte, hogy a központok horribilis nyereségeket vágnak zsebre és önző célokat követve, a nagyközönség érdekeit kutyába se veszik. Ezekre a támadásokra a vezető központok helyreigazitó nyilatkozatokat adtak ki, melyek azonban nem tudták megdönteni azt a kétségbevonhatlan tényt, hogy az áruhiány napról-napra fokozódik és az árak óriási arányokban emelkednek.

Nagy baj az, hogy a központok, amint megalakulnak, a hivatásos kereskedelmet az illető szakmából azonnal ki akarják kapcsolni. Ez a törekvés veszedelmesnek és károsnak bizonyult nemcsak a kereskedelemre, de a fogyasztásra nézve is. Mert az nyilvánvaló, hogy az árubeszerzést és áruelosztást senki se végezheti jobban a hivatásos kereskedőnél, aki hosszu éveken át szerzett tapasztalatai révén ismeri a forrásokat és ismeri a fogyasztás igényeit is.

Dicséretes kivételt képez ebben a tekintetben a *Haditermény r.-t.*, mely az ország régi és kipróbált gabonabizományosainak a munkájára támaszkodik. A Haditermény r.-t. az egyetlen központ, mely a várakozásoknak minden tekintetben megfelelt. Céltudatos müködésének köszönhető, hogy a kenyér nálunk olcsóbb,

mint az ántánt bármely államában, amelyek pedig Amerika gazdag éléstárával rendelkeznek. Hangsulyozni kell azt is, hogy mindazoknak az áruknak az elosztása, melyek a H. T. utján eszközöltetnek, a fogyasztó közönség általános megelégedésére történik. Mindez azt bizonyitja, hogy ennél a központnál az organizáció azon a magaslaton áll, melyet a hadi állapot kényszerüsége az ilyen intézményektől megkövetel.

Ugy látszik, hogy egyes központok mükődése a kormány tetszését sem nyerte meg. Erre vezethető vissza a kormánynak az az elhatározása, hogy a központok üzleti gestioját a jövőben szorgosan ellenőrizni fogja. Ez mindenesetre helyes, de nem elég. A központok mükődésébe több kereskedelmi szellemet kell bevinni és szakitani kell azokkal a bürokratikus allürökkel, melyek ott már is gyökeret vertek.

A telhetetlen malomipar. A háboru előtt főleg börzespekulációkból nagyra nött malmok, a háboru adományaképen, egész sereg kiválóan jövedelmező uj üzlethez jutottak, amelynek horribilis haszna lehetővé tette — különösen a nagymalmok számára, — hogy sorra megszerezzék és beolvasszák a kisebb malmokat, ami éppenséggel nem a fogyasztók érdeke. De hát éppen ez az, amivel legkevesebbet törődnek a háborus konjunkturát fenékig kiélvező malmok. A háboru alatt először is maga az őrlési üzlet vált rendkivül jövedelmezővé, mert mig békében körülbelül 60 fillér volt az őrlési dij, addig — hála a fogyasztók előtt oly népszerütlen Fővárosi Malomegyesület mükődésének — 4.20 koronára emelte fel a kormány az őrlési dijat, amely az idén már egész bizonyosan 4.80 korona lesz, tehát a normális őrlési dijnak éppen a hatszorosa. Ezenkivül uj üzletághoz is jutottak a malmok a háboru alatt: a tengericsutka őrlése és a kukorica csirátlanitása révén. Mindezeken az üzleteken kivül sok malom a legnagyobb arányokban rendezkedett be a sertéshizlalásra, sőt ezzel kapcsolatban szalámigyártásra is. De már a zöldségárusitást is kisajátitottak maguknak a telhetetlen malmok, amelyek ugylátszik minden jó üzletre mohón rávetik magukat. Egri, makói és szabadkai malmok már vigan száritják a zöldséget. Tavaly, amig lehetett, tarhonyán is rengeteg pénzt keresett a malomipar. Az olajmagvak kisajtolása is a malmosokat gazdagitja. Ilyen határtalan kereseti lehetőségek közepette az önző malmok kizárólag a maguk érdekeit tekintik és igy nem csoda, hogy a fogyasztók között egyre nagyobb az elkeseredés a telhetetlen s a háborus konjunkturákon meggazdagodott, de azért folyton siránkozó malmok ellen. Igazán furcsa helyzet, hogy Magyarország husz millió lakosságának siránkozása, amikor olcsóbb kenyér után sopánkodnak, nem hatja meg a földmivelésügyi miniszter szivét, de rögtön elérzékenyül, ha a malmosok fősirói: Langfelder Ede, az „Ofenpester" és Bacher Emil, a „Viktoria" vezérigazgatói, akik egyuttal a Malomegyesület vezérei, kopogtatnak az ajtaján. Ezek az urak a nyomorgó malmok részére kieszközölték az őrlési dijak fölemelését, amit persze a fogyasztó-közönség fog megfizetni.

A magyar tőke élhetetlensége. Néhány év előtt a Baruch és Társa temesvári cég Naszádos község területére zárkutatmányi jogot kapott. A kutatások során a község területén krómvasércre találtak, amely lényegesen keményebb, mint a közönséges vas. Jelentékeny ellenállóképessége miatt különösen hadihajók vasbordázatának készitésére használják. Az értékes terület azonban, miután a magyar tőke nem vállalkozott, kihasználatlannl hevert. Ekkor történt azután, hogy a háboru folyamán a németek eljutottak a délvidékre, ahol tudomást szereztek Naszádos község gazdag természeti kincséről. A németek sietve megszerezték a Baruch és Társa cégtől a bányászási jogot és máris nagy mennyiségben szállitják ki a krómvasércet Németországba, ahol azt földolgozzák. Másrészt az osztrák-magyar államvasutak resicai telepén olvasztják ki a vasércet, főleg azért, mert a háboru alatt Naszádoson olvasztókemencéket felállitani nem lehet. A magyar tőke élhetetlenségének ujabb iskolapéldája ez az eset, amely annyiszor ismétlődik meg az utóbbi időben és mindig ugyanazok a szereplői. A passziv szereplő mindig a magyar és az aktiv mindig a német tőke.

Szent Istvánék tőkeszaporitása. A Szent István Tápszermüvek Részvénytársaság alaptőkéjének csak 30 százaléka volt eddig befizetve. Az igazgatóság legutóbbi ülésén ugy határozott, hogy a további 70 százalékot szeptember 15-ig bekéri. A vállalatnak, ugy látszik, a külföldre szálitandó nyulüzlethez nagyobb tőkére van szüksége.

Központi kereskedelmi és iparbank részvénytársaság. Amint értesülünk, ezen intézet részvényeinek egy jelentékeny tételét a bécsi Allgemeiner Depositen-Bank megszerezte és ezzel a nevezett bankot érdekkörébe vonta. A Központi kereskedelmi és iparbank r.-t. a lefolyt évek során belsőleg megerősödött; most pedig az Allgemeine Depositen-Bank közremükődése által nagy feladatok vállalására is képessé válik és abba a helyzetbe jut, hogy a jövendő átmeneti és békegazdaság fokozott tevékenységét teljes felkészültséggel felvehesse. Az e célt szolgáló alaptőkeemelést a legközelebb megtartandó rendkivüli közgyülés fogja kimondani, mely egyuttal az Allgemeine Depositen-Bank kiküldöttjeinek beválasztásával a bank igazgatóságát is ki fogja egésziteni.

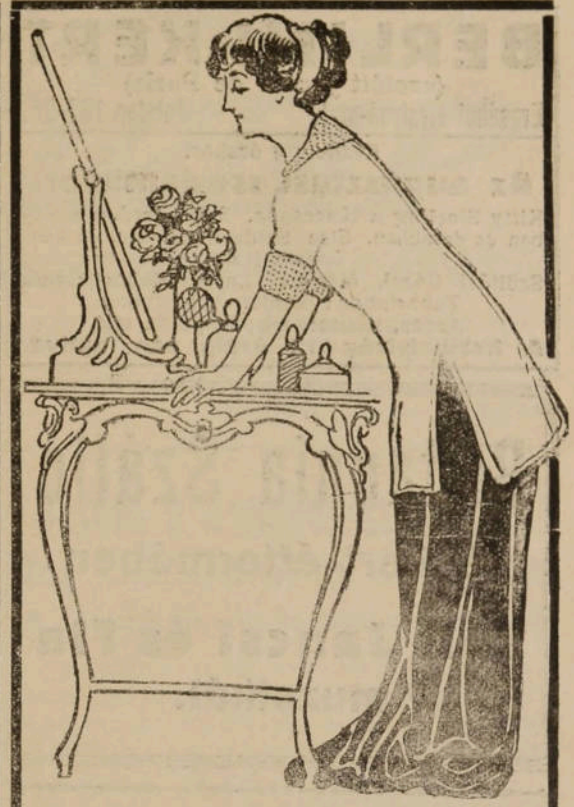
A Kőolajfinomitógyár részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az 1916—17. évi üzletév mérlegét és elhatározta, hogy gyár- és bányatelepeinek rendes és rendkivüli értékcsökkenése fejében megfelelő leirásokat eszközöl, a biztositási és nyugdijalapot megfelelően javadalmazza és a lefolyt üzletévben háborus jótékonysági célokra adományozott 500.000 koronán felül ez utóbbi célra további 500.000 koronát fordit. Az ezután fenmaradó 2,391.078 korona 82 fillér tiszta nyereségből részvényenkint 50 koronányi osztalék kifizetését fogja a közgyülésnek javasolni. A társulati üzemek további fejlesztése céljából, főleg avégből, hogy bányaüzemét az eddigi mükődési helyén kivül eső területekre is kiterjessze, a 8,800.000 koronányi részvénytőkének 11 millió koronára való felemelése is fog a közgyülésnek javasoltatni.

A Mundus tőkét emel. A „Mundus" egyesült magyar hajlitott fabutorgyárak r.-t. e hó 28-án rendkivüli közgyülést tart, amelyen a 2,400.000 korona alaptőke fölemelését fogják elhatározni.

Az Oceán magyar konzervgyár és halkereskedelmi r.-t. 1917 április 30-án lezárt mérlegében 306.375 K tiszta nyereségek számol el, az előző évi 81.411 K-val szemben. A társaság, mely alaptőkéjét tavaly 400.000 K-ról 800.000 K-ra emelte fel, gyártelepét 165.728 K-ra (1916 április 30-án 219.345 K-ra) és berendezését 19.271 (37.088) K-ra értékeli, amivel szemben mind a két utolsó mérlegben 75.000 K értékcsökkenési alap áll. Az árukészlet 286.897 (220.508) K, az értékpapirok 446.245 (152.975) K és az adósok tétele 2,798.079 (1,236.449) K voltak, ellenben hitelezőknek a társaság 2,053.148 (1,190.332) K-val tartozott.

A Beszterce-Naszódi Faipar Rt. e hónap 6-án megtartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 6,000.000 koronára való felemelését. Az ujonnan szerzett tőkével az Alfalu Faipar Rt.-gal elhatározott egyesülés keresztülvitele céljából beváltásra kerülnek ezen társaság összes részvényei 3,600.000 K összegben, továbbá beváltják a Beszterce-Naszódi Faipar Rt. 500.000 K elsőbbségi részvényeit.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Bájos és üde

csak az a nő lehet, akinek — akár csak a napi mosdás, fésülködés — életszükséglete

Diana arckrém és Diana puder

mindennapos használata

Próbadoboz vagy tégely . . . 1.— K
Nagydoboz vagy tégely . . . 2.50 K

Mindenütt kapható

BUDAPESTI LÓVERSENYEK

1917. augusztus 15., 17., 19., 20., 22., 23., 25., 26., 28., 30. és szeptember 1. és 2-án
Kezdetük mindig délután 3 óra 30 perc.

Belépti-jegy naponkint:

I. oszt. (Passepartout)	uraknak	10.— K
I. „ „	hölgyeknek	6.— „
I. „ „	katonatiszteknek	6.— „
II. „ „	... ...	3.— „
III. „ „	... ...	2.— „
Állóhely a versenypálya közepén	... ...	—.60 f.

Augusztus 20-án Szt. István-dij napján:

Uraknak I. oszt.	20.— K
Hölgyeknek I. oszt.	10.— „
Katonatiszteknek I. oszt	10.— „

Bérletjegy az augusztusi 12 versenynapra:

I osztály (Passepartout)	uraknak	100.— K
„ „	hölgyeknek	50.— „
„ „	katonatiszteknek ...	50 — „

A külön elkerített fogadási helyre (a bookmakerek körébe) bérlet-jegy mind a 12 napra 140 K. — Aug. 15-től 23-ig 80.— K, aug. 25-től szept. 2-ig 80 K. Napijegy 25.— K.

E jegyek kaphatók aug. 12-től kezdve a Magyar Lovaregylet irodájában (IV., Semmelweis-utca 17. II. emelet).
A totalisateurökhöz azonban, mint eddig, ugy ezután is szabad a bemenet. — Totalisateur I. II. és III. helyen. — Villamosvasutak egész a helyszinig közlekednek. — **Frissitő-helyek minden osztálynál.**

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Az aréna előnyös épitkezése folytán a legszellősebb, legkellemesebb Cirkusz-Varietéje a fővárosnak.
A dohányzás meg van engedve!
Naponta minden időjárás mellett délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától folytatólagos külön előadások.
Elsőrangu CIRKUSZ-VARIETE müsorral.
Az uj augusztusi műsor:
Tom Jack, a titokzatos és **Stella Ferry** k. a. az oroszlánfogu nő prolongálva. :: Először Budapesten: **3 Melly nővér.** A **2 Metella nővér.** Uj! **Loros-csoport zenélő katonái.** Uj! **Hermo trio** és további 15 attrakció.
Az esti előadás 8-10 óráig teljes világvárosi müsorral

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

HANTOS TESTVÉREK
Költségvetés dijtalan.
festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.
Kezdete 8 órakor.
Az augusztusi csodamüsor.
Kitty Starling a tánccsoda. Paul Mordan szólóban és darabban. Else Saldern szólóban és konferánszaival.
Szöllősi Rózsi, Magyari Lajos, Kabos Gyula
Tabarinban: (kezdete 1/4 10 órakor
Ardea, Hauser, Iris, Sylphida stb.
A kerthelyiség 12 óráig van nyitva.

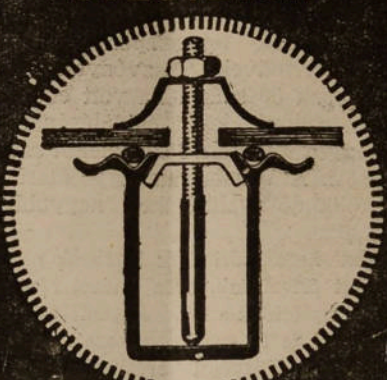
Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

A NEMZETI PARK
ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.
A TENGERI HÁBORU
ELŐADÁSAI
a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.
Esős idő esetén is megtartatnak.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János
cász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző és manilapótló**
(kévekötő) zsinegünket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.
SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövőde és impregnáló gyár
Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.
Sürgönycim: Maxalgó Budapest. Telefon: 160-82 és 163-16.

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások szeptember 6-ig
1. Nyilvános felsőkereskedelmi iskola
2. Nyilvános polgári iskola, Államérvényes bizonyitvá yok
3. Nevelő-internátus, benn akó és bejáró növ endékek részére.
Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Cypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ér dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivitelihaza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8 órakor
a szenzációs évadnyitó müsor
Zerkovitz B. és Szénás B. bájos operettje
„A Balaton Romeoja"
Ballet! Duettek! Szólók!
Kellemes hüvös nézőtér.
LISI FLUGHER, 3 FACORI, E DOLEY, és az összes szinházi és varieté müsorral.
Boldogasszony napjánaug. 15-én szerdán d. u. 1/24 órakor olcsó helyárak családi előadás esti müsorral.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—81 és 34—61 Pesten (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pilértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tűzálló chamotte téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Legjobb kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGÖNYCIM: Földbérlők 15 66.

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a le pontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. augusztus 22-én — 34. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fel évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Rájár a rúd

mindenkire, mert ez a háboru kitartóan, makacsul végigtapos valamennyiünkön. Egyszer jobbra vág, egyszer balra, de egy csomó embernek mindig ártalmára van. Elkövetett és el nem követett büneinket mind megszenvedjük és a bosszuállás nagy hóhérmunkáját nem a halál angyala, hanem a különféle uzsorások végzik, akik soha sem látott változatosságban jelennek meg a pesti fronton.

A piacok, vásárcsarnokok, Dunapartok harci különitményeivel szemben már offenzivába mentek át a főkapitány csapatai; most azonban az uzsorásoknak már a béke idejéből jól ismert, sok vihart látott vállfajai kaptak ujabb erőre. A vendéglősök, kávések, a szállodások és a hónapos szobát kiadó asszonyságok öltötték föl legnehezebb fegyverzetüket és jaj a szegény legényembernek, vagy jámbor vidékinek, aki vasmarkaik közé kerül. Eddig valahogy türtőztették magukat, most azonban ők is föleszméltek.

Tették pedig ezt akkor, amikor az áru, amelyet a fogyasztóhoz juttatnak, a hatóságok operativ beavatkozása révén valamivel mégis csak olcsóbb lett. Ez az árdrágitók tipikus logikája. Olcsóbb lett a zöldség, drágább a főzelék, lejebb ment a hus ára, följebb a pecsenyéé. Egyik napról a másikra az éjszaka leple alatt ugy megdagad az étlap jobboldala, hogy kétségbeesik rajta, aki a kezébe veszi. A kávések egyenesen azon keresnek töméntelen pénzt, ami nincs. Hogy kávé helyett higitott kocsikenőcsöt mérnek, apropót adott nekik összes áraik fölemelésére. A szállodások üzik azonban a legmegmérhetetlenebb uzsorát azzal, hogy kevés a szobájuk. Ezeknek minden üres szobájuk „fenn van tartva", „le van foglalva", de ha valaki megérti ezt a tolvajnyelvet, akkor horribilis összgért mégis abba a helyzetbe kerül, hogy meghálhat Budapesten. A lakások bérét nem lehet fölemelni, a hónapos szobákat, lichthofra nyiló lyukakat, spajzokat, ablaknélküli cselédszobákat azonban olyan árakon lehet bérbeadni, hogy az egész házbért ki lehessen belőle fizetni.

Herczeg Ferencnek van egy kis kabaretdarabja, ahol a váradi vikárius keserüen sóhajt föl Bécsben: Mégis szörnyüség, hogy Bécsben a vendégfogadóban már tizenkét krajcárt kérnek egy marhahusért, nem kell a garasra nézni, de mégis szégyenlem, hogy paplétemre ennyit költök a hasamra. A váradi vikárius ilyenformán félesztendő alatt sem költött annyit mindenesetre tiszteletreméltó pocakjára, mint ma egy városi közhivatalnok egy nap alatt. Az idegenjeink, a vidéki magyarok, kabát nélkül mennek haza, a szegény diákgyerek pedig, ha mindenáron tanulni akar, elmehet sátrat ütni a hires Jancsics-rétre.

Minek itt a tanulságokat külön is levonni? Az étlapok már a főkapitány előtt feküsznek, a kék plajbász mindent elintéz. Ha pedig nem, akkor ne feledje el a főkapitány, hogy Berlinben már egymás után csukják be a legelőkelőbb restaurációkat. A szállodákban sem nehéz razziát tartani. Miközben katonaszökevényeket keresnek, az árak után is lehet érdeklődni. A lichthofos szobácskákat pedig szintén rendre lehet szoktatni, mert ha megbecsüljük a ma hőseit, gondoskodnunk kell a jövő nemzedékről is, melynek nagyon-nagyon sokat kell majd pótolni abból, amit a szörnyü idők elprédáltak.

Fuliánkok

...

Ötven vagy száz

százalék: az egészen mindegy a mi bérkocsisainknak. Változatos rendszertelenségben hajtják végre terveiket. Amikor a nagy stájgerolási ötlet fölmerül, káromkodik az egész város. Aztán jön a puhitás. A konfliskocsis heteken át azt duruzsolja a füledbe, hogy mint emelkedik a takarmány ára. Mikor a talaj igy teljesen preparálva van, akkor a talaj igy teljesen preparálva van, akkitünő Gattein igazgató, a főfő-fuvarszakértő és a közönség iránt érzett mély részvétük dacára a bérkocsisoknak adnak igazat. A mult héten ötven százalékos emelést kaptunk, most már a száz százalékos emelés bicskáját tették a torkunkra. Vajjon meddig lehet ezt még folytatni. Hiszen végeredményben nem katasztrófális a dolog. Ahogy leszoktunk a ropogós kifliről, a feketéről, a szivarról, a husról, még könnyebb szivvel tesszük ezt a konflissal. A bérkocsis uraknak azonban csak ennyit: ne felejtsék el, hogy máris olcsóbb lett a lóhus; de lesz még olcsóbb is . . .

*

A szolgák és altisztek

keserüsége a háborus nincstelenséggel szintén alaposan fölgyülemlett. Imitt-amott már a sztrájk vihar-madarait eregették föl, de baj nem történt, mert a jóindulat nem hiányzik a tanácsban és a közgyülésben. A nagy mozgolódásnak azonban mindössze egy eredménye lett: polgármesteri sürgöny a belügyminiszterhez. A mult kormány tudniillik a szolgák ügyén is pont egy esztendeig ült és mert a belügyminiszternek nem tetszett a főváros orra, azt a tisztviselőknek, altiszteknek, szolgáknak egyaránt meg kellett szenvedniök. Mégis rettenetes, hogy Magyarországon még az is politika, hogy ki éhezzék és ki lakjon jól.

*

A zöldség

a legszerencsétlenebb élelmiszerré lett az idén. Ugy kiment a divatból, mintha legalább is decemberben élnénk. Az ember, miközben nehéz kinlódással nyomkodja le a tavalyi száraz babot (már akinek ez is van) kivánesian tekint ki az ablakon, hogy miért nem esik még mindig a hó. Zöldségnek, gyümölcsnek nyoma sincs, ellenben van egy központunk, van versengés az igazgatói székért, van egy csomó rendelet, amelyet a kutya sem tart be. Ujabban mintha egy és másban megfordult volna a hatóságok keze, a zöldség és gyümölcs azonban ugy néz ki, mintha elátkozták volna. Hogy mi történik itt, senki magyarázatát adni nem tudja, s mire eljutunk a magyarázatig, akkorra mindenünket kivitték szövetségeseink, ami pedig megmarad, krumpli hijján odaöntí a gazda a disznóknak. Szerencsére a gyümölcsközpontnak nem kell nagy változáson átmennie: — egyszerüen átalakul aszaltgyümölcs-központtá.

*

Uzsora a hónapos szobákkal

Meg kell védeni az albérlőket!

A főváros gondoskodása a diákokról

Mindenki emlékezik arra, hogy tavaly milyen hosszu harc előzte meg a kormányrendeletet, amely szabályozta a lakbérleti viszonyokat és utját állotta a házbéruzsorának, amely a folyvást emelhető házbérek miatt örökös Damokles-kardként függött a lakók feje fölött. A lakók örömmel üdvözölték a rendeletet, amely könnyebbséget hozott számukra, a háziurak meg kapálództak ellene, s be kell látnunk, mindkét félnek meg volt az oka és joga erre.

A lakbérrendelet életbeléptetése óta azonban nagyot változott a helyzet és a lakó, akit a háziur ellenében rendelettel kellett megvédelmezni, maga is uzsorássá változott, sokkal veszedelmesebbé, mint az előbbi és most már elérkezett az ideje annak, hogy ellene is rendeletet hozzanak és megvédjék annak érdekeit, akit nem féléves, hanem csak két hetes felmondásra szolgáltatott ki néki a békeidőbeli törvény: az albérlőt.

A lapok apróhirdetési rovatában már hónapok óta nagy változás észlelhető, a lakáskérdés legjobb hőmérője, a kishirdetés a kinálat szempontjából nullra sülyedt, mig a kereslet forrpontra szökkent fel: hónaposszoba nincsen, mintha eltünt volna a fogalomból, bár a kereslet rengeteg nagy, nagyobb, mint az üres lakások iránt. Misem természetesebb, hogy a szobák ára ezzel arányosan emelkedett: az ezelőtt husz-harminc koronás szoba száz korona lett, de a lichthofra nyiló volt cselédszoba, a sötét és levegőtlen lyuk, amibe ágyon, mosdón kivül semmi sem fér be, az sem kapható ma ötven koronán alul.

Mi következik ebből? Az a furcsa dolog, hogy aki a háromszobás lakásért a lakbérrendelet értelmében két és félezer koronát fizet, meghuzódik egy szobában és a konyhában, — ezer ilyen esetről tudunk, — kiad két szobát és albérlőin annyit vesz be, hogy házbére kifizetése után tekintélyes tiszta nyeresége marad mellékjövedelemként. A házbérrendelet megvédi a lakót a háziur ellen, de nem tesz semmit az albérlőért, s mig a butorozatlan lakás árának határt szab, a szabad versenyre bizza a hónapos-szobák áralakulását. De mert itt csak kereslet van, kinálat pedig hiányzik, a bérösszeg folytonosan emelkedő tendenciát mutat, amelyet le kellene törni, mielőtt még a kimondott uzsora minden ismérvét magán viselné.

Sok albérlésre kárhoztatott a szállodákba akar menekülni, de hiába: az állapotok ott sem rózsásabbak. Igaz, hogy minden szállodai szobában ki van függesztve az elöljáróság által megállapitott szobaár, de ki megy panaszra, ha megzsarolják és a hatósági ár ötszörösét is kérik, mikor örülnie kell, hogy szobához jutott. Tudunk eseteket, hogy egyik legnagyobb fővárosi szállónk a hónapos szobák árát állandó, éves lakói számára is, egyik napról a másikra kétszáz koronáról ötszázra emelte, fittyet hányva minden hatósági ármegállapitásnak.

A türhetetlen helyzet nem tarthat soká, már sürgeti a hatósági gyors és mély beavatkozást minden vonalon. A hónapos szobák bérlőit és a szállodák lakóit éppen ugy meg kell védeni a jogtalan uzsora ellen, mint annak idején megtették a lakókkal, mert ha az egyik félnek szolgáltatnak igazságot, tekintettel kell lenni a másik jogaira és érdekeire is.

*

Ezek a tarthatatlan állapotok megmozgatták a Háztulajdonosok Szövetségét is és mint értesülünk, a háztulajdonosok mozgalmat is inditanak érdekeik

megvédésére. Kérdést intéztünk a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének igazgatójához

Heltai Bélához,

aki a Fővárosi Hirlap munkatársának a következőket mondta:

— A lakáshiány a bérlőket arra birta, hogy lakásuk nagy részét kiadják és igy ugyszólván üzérkedjenek a lakásokkal. Tudunk olyan esetet is, hol *a bérlő az albérletbe kiadott helyiségekért egész évi bérének négyszeresét is beveszi.* Az albérletbe való adás iparengedélyhez nincsen kötve, adó alá nem esik és éppen ez is egyik oka annak, hogy ujabban minden lakáshiány mellett felszaporodott az albérletbe kiadott lakások száma. A háziurnak természetesen hátrányos ez az állapot és szükségesnek is tartjuk itt némely rendszabályok behozatalát. Még pedig olyanformán, hogy *a bérlettel való foglalkozást iparengedélyhez kell kötni, nyilvántartani, megadóztatni és minthogy a háziur ezidőszerint a bért nem emelheti, meg kellene neki engedni, hogy a bérlettel foglalkozók számára aránylagosan emelhesse a lakbért, mert ebben az esetben a bérletbe adott lakást üzlethelyiség fogalma alá lehet vonni.* Ezenkivül ki kellene mondani, hogy mindegyik lakás milyen befogadóképességü és nem kellene megengedni mindenkinek a bérlettel való foglalkozást, hanem csak azoknak volna szabad erre iparengedélyt adni, akik valóban rászorulnak.

— Ezt az üzérkedést a tavaly megjelent lakbérrendelet okozta. Uj épitkezések nincsenek, dacára annak, hogy a háboru alatt rengeteg olyan vagyon halmozódott fel, amelyeket a tulajdonosaik nagyon szivesen forditanának ujabb épitkezésekre. Igen ám, de senki sem fog hozzá az épitkezéshez, mert ez a mostani lakbérrendelet mellett egyáltalában nem kecsegtet semmiféle jövedelemmel és a mostani költségeknek még a kamatait sem hozná be. Abban az esetben, ha hatályon kivül helyeznék a lakbérmaximálási rendeletet és méltányos emelést engedélyeznének a háztulajdonosoknak, megindulnának az épitkezések is, volna elegendő lakás és vége szakadna az albérletbe kiadott helyiségekkel való hallatlan és káros üzérkedéseknek is.

A főváros a diákokért.

Minthogy az iskolai év kezdetén különösen aktuálissá vált a dolog, a városháza illetékes helyén is kérdést intéztünk, hogy nem szándékozik-e a főváros intézkedéseket tenni azzal a zsarolással szemben, amely a hónapos szobák bérbeadása körül lábra kapott?

— A baj eddig — válaszolta informátorunk — nem öltött olyan arányokat, hogy hatósági beavatkozást involválhatott volna. Panaszok hozzánk eddig nem érkeztek. E nélkül intézkedni nagyon nehéz lenne, annál is inkább, mert az ilyen preventiv intézkedések csak növelhetnék a bajt, mert pánikot okozhatnának. Meg kell várni, mig kifakad a baj, hogy beavatkozhassunk.

Megkérdeztük, van-e lehetősége annak, hogy a hónapos szobák bérét maximálják?

— A kérdés mindenesetre igen nehéz, mert a maximálásnál sok ellentétes érdeket kell figyelembe venni, mindenekfelett pedig attól kell félni, hogy akik eddig bár magas árakon, de szobákat adtak ki, egyszerre beszüntetik a szobák kiadását és akkor igazán nem tudjuk, hol helyezzük el a lakás nélkül maradottakat.

— Most az iskolai év kezdetével lesznek azonban a legnagyobb bajok. Igazán nem tudjuk, hogy fognak elhelyezkedni a diákok. Hol kapnak szobát és meg tudják-e fizetni a legolcsóbbakat is? Fájdalom, *az egyetem éppenséggel nem érez, nem gondol diákjaival.* Eddig még csak nem is érdeklődött senki, hogy miként tud majd megélni a tanulóifjuság. A főváros szociálpolitikai ügyosztályának vezetésével most maguk a diákok igyekeznek legalább a hozzávetőleges adatokat egybegyüjteni és igy a lakásszükséglet felől tájékozódni. A főváros valószinüleg rá fogja magát szánni, hogy a diákok érdekében fölir a kormányhoz, hogy a még kórházi célokat szolgáló iskolákat oldja föl, adja vissza. Ha ez megtörténik, akkor ezekbe a *fölszabaduló iskolákba telepitjük be a diákokat, ahol mintegy internátusszerü lakást adunk nekik.*

Városházi kabaré

•••

Az Arany Kakas.

Buda a fantasztikumok városa. A mult jár szellemszárnyon, az ósdi, kedves — dohszagú — de patinás utcáin, a kis középkori házak közt. Egy darab történelem ez. A Várban a dikasztériumok korának kancellistái, alelüljárói és helytartó tanácsi fiskálisai szelleme él, a Tabán, a török hódoltság korának rácvárosa, a Rózsadomb egy darab itt felejtett emlék a megujhodás korának aranypárás levegőjéből.

Itt él a mult, kisértetek járnak a holt város holt kövei között. S hiába kukorékol éjfélkor a kakas, a szellemek nem térnek vissza kriptáikba, itt maradnak, ez az ő városuk.

Szabályozzák a Tabánt, kilakoltatták a girbegurba sikátorai őslakóit, kisajátitják az ósdi vityillókat. De az emléket nem lehet elüzni, az ott borong és uralkodik tovább.

Elmennek az őslakók, s mig csákány alá nem kerül a ház, a lakásszük világban kiadják uj lakónak. Az Arany Kakas-utca egyik házát egy cigánycsalád vette ki.

A ház hires ház volt. Talán róla nevezték el Arany Kakasnak az utcát is vagy kétszáz esztendőnek előtte, amikor fantasztikus nevekkel tették jellegzetesekké még a helyeket is. A pajkos helyeket is.

Hires ház volt ez. Ebben mulattak még részeg cserepár-katonák, a mantovai tallián ezred lombard bakái, a Ferenc császár köztestőrei, a Hentzi tüzérei, a Görgei honvédei és Bach csehjei.

Ide jöttek dorbézolni bőséges ivások után Buda garázdái; egy-két fizetett csókra, vánnyadt ölelésre, egy-egy meleg éjszakára. Vaj' hány ifju budai nyerte itt első kiképzését a szerelem müvészetében, amelynek első (s nagyobbára legutolsó) professzorai mindig a festett arcu lányok, s vaj' hány asszony átkozta az Arany Kakast, mert becsületes szerelmét meglopta itt csapodár ura olyanokkal, akik a cipellője füzőjét sem érik meg.

Eddig a romantika. Ezután a hivatalos eljárás. Tehát a cigánycsalád bérbe vette az Arany Kakas-utcai megboldogult hajlékot. Az első éjszaka éjfélig nyugodtan is telt az idő. Éjféltől kezdve azonban megrohanták ismeretlen emberek a házat. Hol egyesével, hol csoportjával rájuk zörgették az ablakot. S a kétszáz éves multu hires ház kései vendégei még az ajtót is megdöngették, orditottak, káromkodtak. Hiába süvöltötte a cigánycsalád, hogy megszünt a szerelem, cigány lakik a szerelem hajlékában.

Másnap ijedten kiköltöztek az elátkozott kastélyból. Uj lakó jelentkezett erre az előljáróságnál. De az uj lakónál is megismétlődtek az éjszakai jelenetek, mire az is rémülten hagyta el a lakást. Igy a harmadik, a negyedik.

Már az előljáróság sportot csinált belőle, hogy minden reggel beköltözik az uj lakó, s minden következő reggel ijedten megszökik.

Végre jött egy lakó, aki csodálatosképen megmaradt. Nem értették az előljáróságon a dolgot, s felcitálták a flegmatikus bérlőt és megkérdezték.

— Nincs baj a lakással?

— Nincs.

— Önt nem zavarják éjjel?

— Nem.

— Hogy lehet az?

— Első éjjel zavartak, de nekem tetszik a lakás, hát kiokosodtam, hogy mit kell tennem. Minden este *mécsest teszek az ablakba, s a mécses elé egy papirost, amire ezt irtam:*

Itt nem laknak többé jányok!

Azóta senki sem háborgat.

Megszünt tehát az Arany Kakas romantikája, elmaradtak kisértetei, egyetlen darab papiros és egyetlen mécses letörölte egy kétszáz éves mult minden forró emlékét, hirét, hazajáró multját, kései tradicióját.

Vajjon hol zörgetnek azóta a budaiak? . . .

K. A.

Nincs vakáció

Dolgoznak a pesti gyerekek

A multkoriban kiirták az ujságokba, hogy a budapesti gyerekek nem járnak iskolába. Hát persze hogy nem járnak, amikor most vakáció van. Az utca azonban tényleg hemzseg a kis mezitlábas csibészektől, a polgárember, a hivatalnok gyermekei is idehaza maradtak, de nagyobbára munkában töltik napjaikat. A csenevészek közül egy csomót Svájcba küldött a Népjóléti Központ, a legtöbb gyermek azonban a háborus vakációban rákényszerült a korai kenyérkeresetre. A gyemekek munkája rengeteg változatban nyilvánul meg, kezdve a kis csibészeken, akik a vendéglők teraszain gyüjtik a kenyérmaradékot, meg a dinyehjat. A legtöbb gyerek beállott valamelyik boltba kisegiteni vagy kifutónak, de elözönlötte az ifjuság az irodákat, ahol valósággal megváltókként üdvözölték a friss, bár tapasztalatlan munkaeröket.

A békében a főváros gondoskodott a gyermekek szünidei egészséges szórakozásáról. Az elv az volt, hogy amig az iskolai év tiz hónapja az agyat müvelte, addig a vakáció két hónapja alatt a testnevelés dominájon. Még amikor Déri Ferenc dr. alpolgármester volt a közoktatásügyi ügyosztály vezető tanácsnoka, akkor csinálták meg a legtöbb intézményt a pesti gyermek szünidei szórakozása számára. Azóta Wildner Ödön dr. jelentékenyen fejlesztette öket. És a pesti szülő szivesen vette, hogy a gyermeke nyáron át is a városra támaszkodhatik. Népszerüek lettek ezek az intézmények, sőt ugy lászott, hogy valamennyi hamarosan szüknek bizonyul. Ma a háboru harmadik nyarán aztán arra eszméltünk föl, hogy a pesti gyereknem szórakozik többé, hanem dolgozik.

Beszélgetés a főváros testnevelési igazgatójával

Fölkerestük Gerencsér László dr. testnevelési igazgatót, aki kérésünkre a következő érdekes dolgokat mondta el:

— Még a háboru előtt megkezdte az ügyosztály a budapesti gyermekek szünidei testnevelésére vonatkozó akcióját. Tulajdonképen négyféle akciónk, illetve intézményünk volt erre a célra. Az egyik a kirándulások, a második a játékdélutánok, a harmadik a milleniumi sporttelepen levő uszómedencénk és a negyedik a szünidei üdülőtelepek.

— A háboru természetes következménye, hogy most kevesebben tudnak elmenni a szünidő alatt nyaralni, a lakosság jobbára itthon marad. Ezek a körülmények arra inditottak bennünket, hogy igyekeztünk a meglevő intézményeket kibőviteni és minél jobban berendezkedni.

Miért nincsenek kirándulások?

— A nyári szórakoztatás és testnevelés egyik leghatásosabb eszközének tartottuk a kirándulásokat. Amig azonban a tavaly és tavaly előtt igen sokan vettek részt ezeken a kirándulásokon, ugy a középiskolákból, mint a polgári és elemi iskolákból, addig az idén ez a szám nagyon megcsökkent. Ennek pedig igen könnyen magyarázatát lehet adni, ha meggondoljuk, hogy a kirándulásokon sok cipő és ruha pusztul, amire a szülők a ruházati cikkek mai drágasága mellett bizony éppenséggel nem tudnak áldozni. Közrejátszik természetesen az élelmiszerhiány is. Milyen élelmiszerekre van szükség ugyanis a kirándulásoknál. A fő élelmi cikkek mindenkor a sonka, szalámi és tojás, meg a hasonlók voltak. Egyszóval csak kompakt ételekkel lehetett a gyermekeket ellátni. Ezek az élelmicikkek azonban ma egyrészt egyáltalán nem kaphatók, másrészt pedig nagyon drágák.

— Azelőtt a tanitók és tanitónők is nagy számban jelentkeztek a kirándulások vezetésére. Most itt is megcsappant a jelentkezők száma, ami megint arra vezethető vissza, hogy tanerőink mind felette ki vannak fáradva, ki vannak merülve. Ma bizony a tanulók is jelentékenyen kisebb számban vállalkoznak, mint békeidején. Az idei még hiányos adatok mellett is érdekes egy kis összehasonlitás a mult évivel. 1916-ban 978 szünidei kirándulásunk volt, amelyeken 18,490 tanuló, a fővárosi iskolákba járó tanulók 23.6 %-a vett részt. Voltak két-három napos kirándulások is. Ezzel szemben az idén összesen 5 középiskola, 21 polgári és 35 elemi iskola jelentkezett, hogy tartanak szünidei kirándulásokat.

— Feltünő jelenség az is, hogy sokkal több jelentkező van a leányok, mint a fiuk között. Ennek viszont ugy látszik az az oka, hogy a fiukat sok-

kal nagyobb mértékben használják föl háborus kenyérkeresőkként, mint a leányokat. A fiuk állanak az élelmiszerelárusitó-bódék előtt, ők az ácsorgók és ők szegődnek el kifutóknak. A polgári fiuiskolák tanulói közül az elmult nyáron hatszázan dolgoztak Weiss Manfréd gyárában, az idén nem tudni miért, nem alkalmazták őket. A kereskedelmi iskolába járó fiuk viszont bevonultak a különféle irodákba és ott dolgoznak. Mindezeknek szünidei foglalkoztatásáról és szórakoztatásáról nemcsak nem kellett, de nem is lehetett gondoskodni.

A játékdélutánok és a szükkeblü kormány

— A játékdélutánok közönsége is csökkent. Sokkal kevesebb ilyen játékdélutánt kellett betölteni az idén, mint tavaly, mert a tanulók nem jelentkeztek. Az imént felsorolt okokon kivül itt igen nagy szerepe van annak a másiknak, hogy a fővárosnak még mindig nem sikerült megfelelő nagy játéktereket rendelkezésre bocsátani. Azokat a költségekre tudniillik, melyeket a főváros arra a célra szánt, a régi kormány nem engedélyezte, mindenkor azzal az egyszerü megokolással, hogy játékterekre nem kell pénz, ez fölösleges költekezés lenne. Nem akarom bővebben fejtegetni, milyen rendkivüli testnevelési hatása van a játékdélutánoknak, de reméljük, hogy e tekintetben a jövőben több belátással találkozunk.

Uszodát a gyermekeknek

— Legkevésbbé sem csökkent azonban a látogatottsága a millenáris pályán levő uszómedencének. Itt olyan óriási a forgalom, hogy képtelenek vagyunk az igényeket kielégiteni. Iskolánkint, óránkint osztjuk be a csoportokat s minden csoportban 50—100 tanuló vesz részt. Ezerháromszáz fiu és leány fürdik igy a millenáris pálya medencéjében. Ilyenkor látjuk meg azonban, hogy bár Budapestet fürdővárosnak tekintik, még sincsenek uszodáink. A tanulóknak a Duna-fürdő nem alkalmas, mert hideg. A Rudas-fürdő kevés is, de meg ezt a főváros üzleti vállalkozásnak tekinti. Bizony jó lett volna, ha a Széchenyi-fürdő mellett létesitenek egy uszodát, meg a Sáros-fürdő mellett, amelybe milliókat feltetett be a főváros és egy szép uszoda mindössze csak pár százezer koronába került volna. Itt nemzetközi uszóversenyeket lehetett volna tartani, az pedig tudvalevő, hogy a nemzetközi sportversenyek a világ legjobb idegenforgalom-csinálói.

— Az uszómedence látogatottságában nincsen csökkenés, ami szintén azt bizonyitja, hogy ez az igazi szünidei intézmény. A jövő törekvéseinek arra kell irányulnia, hogy minél több uszodánk és iskolafürdőnk legyen. Mert sajnos, bár egyre-másra épitik a szebbnél szebb iskolaépületeket, de az iskolafürdők intézménye nálunk még mindig egészen szokatlan.

A szünidei gyermektelepek

— A szünidei gyermektelepek már inkább szociális, mint testnevelési intézmény. Itt szegény és vérszegény gyermekek nyári jó ellátásáról, üdüléséről, szórakozásáról és tesneveléséről gondoskodik a főváros. Ilyen intézmény ma négy fővárosi iskolában van és pedig a Diana-uti, az Egressy-uti iskolában, a római fürdőtelepen levő iskolában és a X. kerületi rákosfalvai elemi iskolában. A gyermekek itt felügyelet mellett üdülnek, a gyógymód pedig a jó koszt, a játék és a testgyakorlat. A jelentkezők közül orvosi vizsgálat alapján válogatnak és előnyben a harctéren elesett vagy hadbavonult apák gyermekei részesülnek.

Sándor László leleplezte a községi üzemeket

Viharos ülés a népélelmezési bizottságban

A népélelmezési bizottság nem épen emlékedett a multban valami különös jó hirnévre. Budapest lakóinak asztali áldás közben soha sem jutott eszébe, hogy a népéleimezési bizottságot is belefoglalja imájába. De a bizottság sem tartott valami sokat önmagáról. Néha-néha összeültek, meghallgatták, mit mondanak *Folkusházy, Berczel* és *Vita* tanácsnokok, aztán nyugalmas emésztés közben a látszat kedvéért egy kicsit eszmét cseréltek, végül pedig kiadtak egy kommünikét a sajtónak.

A mult héten azonban másfajta ülése volt a népélelmezési bizottságnak. Elevenség, mozgás látszott ezen az ülésen és az ajtón egészséges, friss levegő áradt ki a máskor álmoskás tanácsteremből. Egy uj ember, *Sándor* László főkapitány dolgozott odabent és pedig becsülettel, két ököllel. A bizottság tagjai meglepődtek a friss energián, a járatosságon, a tökéletes informáltságon, amelylyel a főkapitány fölfegyverkezett. És még jóformán csak álmaiból riadozott a bizottság, a főváros egyik-másik üzeme már meggyomrozva, letaposva feküdt a főkapitány friss lábai alatt. Leginkább *Reich* Samu, az élelmiszerüzem sok vihart látott igazgatója szenvedett olyan sérüléseket, hogy nehéz lesz kiheverni. Nem kimélte Sándor László a *Huskereskedelmi R.-T.-ot* sem és a *Hatósági zöldségüzem* érdemeinek elismerése mellett a hibáit is megvilágitotta.

A zárt ajtók mögött tartott bizalmas értekezletről a lapok csak néhány soros tudósitást közöltek, a *Fővárosi Hirlap* azonban lelkiismereti kötelességének tartja, hogy a főkapitány leleplezéseit bővebben ismertesse. A javitanivalóknak egész sora tárul elénk. Nem arról van itt szó, hogy nincs mit ennünk, hanem arról, hogy *a tehetetlenséget és leginkább a lelkiismeretlen kényelmet végre derékon kell kapni és kipendériteni a főváros üzemeiből.*

De nemcsak a főkapitány, hanem maga *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester is megbotránykozott az üzemeknél uralkodó állapotokon. A főkapitány által előadottak után *gyorsan és igen határozottan adott kifejezést véleményének.* Alig lehet hinni, hogy ezek után sem látnának hozzá a fővárosi üzemekben a közönség kiszolgálásának megjavitásához. Különösen az élelmiszerüzem az, amely már az egész háboru alatt a közönség állandó megbotránkozását hivta ki. Goromba, tehetetlen és részrehajló alkalmazottak állanak a pult mögött. Most már Sándor László leleplezése után tudjuk, hogy miért van ez igy. Elmondta a főkapitány, hogy bár az élelmiszer-elárusitóhelyeken már reggel öt órakor elkezdődik a munka, az igazgatói irodában még háromnegyed nyolckor sincs egy lélek se. A fővárosnak az volt az elve, hogy az élelmiszerüzemet nem lehet hivatalnoknak vezetni, hanem csak kereskedőnek. Meg is van a kereskedelmi vezetés, de a legteljesebb bürokratikus szellemben, a hivatalos órák pontos betartásával. Igy természetes, hogy az elárusitóhelyeken ugy garázdálkodnak az alkalmazottak, ahogy akarnak. Ha a közönségnek soha sem lett volna panasza az élelmiszerüzem ellen, a főkapitánynak ez az egyetlen vádja elegendő lenne arra, hogy itt uj rendszert létesitsenek.

A szén

A népélelmezési bizottság nevezetes ülésének tulajdonképen két tárgya volt. Az egyik Budapest szénellátásának kérdése, a másik pedig az ácsorgás megszüntetésének problémája.

A szénellátás dolgában Vita Emil dr. tanácsnok ismertette a szénbizottságnak ebben a tárgyban készült és ismert tervezetét. A tanácsnok előadásában kidomboritotta, hogy a jegyrendszert csak parciálisan akarják behozni, mert akinek módjában lesz, hogy fuvaronkint vegyen szenet, annak erre is módot fognak nyujtani. Aki fuvaronkint nem tudja beszerezni szükségleteit, az szénjegy ellenében fog tiz napra szóló 50 kg. szenet kapni. Javasolja a tanácsnok, hogy kérje a főváros a kormányt, biztositson a főváros részére nagyobb menynyiségü magyar szenet és hogy a Magyarországra szállitandó porosz szénnek jelentékeny része szintén maradjon Budapesten. Bejelentette egyben, hogy szeptember elsején meg fog kezdődni Budapesten a szénkészletek összeirása az egyes háztartásokban, hogy igy meg lehessen állapitani a fenmaradó szükségletet és az elosztás módját.

Ehrlich G. Gusztáv sztrajkolni akar.

Most váratlan s szokatlan epizód játszódott le. Ehrlich G. Gusztáv rokoni alapon alaposan lekritizálta Vita tanácsnok előterjesztését. Kijelentette róla, hogy tulságosan szerény, a számitásai nem helyesek, mert nekünk sokkal, de sokkal több szénre van szükségünk. Meg is mondta mindjárt, hogy mennyi kell: proponálta, kérjen a főváros a kormánytól havonta 10,000 vagon porosz szenet. Kérjék továbbá, hogy a kormány a magyar bányák nyolc napi teljes termelését a főváros lakosságának szénnel való ellátására egyenesen Budapestre dirigáltassa.

Aztán emelt hangon folytatta az Erzsébetváros prófétája:

— Ha a kormány nem gondoskodik a szenünkről, rendkivüli közgyülést hivunk egybe és proponáln fogjuk, hogy a polgárság lépjen sztrájkba.

Itt egy lendülő gesztussal Kondor Bernátra, az Általános Fogyasztási Szövetkezet képviseletében jelenlevő szocialista vezérre mutatott és igy folytatta:

— Itt van, uraim, közöttünk, a szocialdemokraták egyik kiváló vezére, ő meg tudja mondani, hogy sztrájkkal mindent el lehet érni. Ebben az esetben tanulni fogunk a szocialdemokratáktól és élni fogunk az ő jól bevált eszközükkel.

Szocialista hang a tanácsteremben.

Ha már igy aposztrofálták Kondor Bernátot, aki amugyis „a szónak embere" nem mulasztotta el, hogy beszéljen. A szocialista vezér azonban sokkal enyhébb temperamentumunak mutatkozott, mint Ehrlich bácsi. Ő nem fenyegetődzött sztrajkkal. Mindössze azt fejtette ki, hogy a szén-tanácsnok előterjesztése csonka, mert a szeptember elsejére bejelentett összeirás csak akkor lenne teljes, ha egyszersmind minden lakásban megállapitanák azoknak a szobáknak a számát, amelyeknek fütése mulhatatlanul szükséges és igy engedélyezhető. Meg kellene állapitan a fütési időtartamot is és maximálni kellene azt a szénmennyiséget, amelyet naponkint és szobánkint el szabad füteni. A mutatkozó feleslegét (de csakis azt!) el kell rekvirálni és az elosztó-bizottság rendelkezésére bocsátani, amely bizottság azután azt a teljesen szén nélkül álló népnek juttatná. Irjon föl a főváros — inditványozta a szónok — a kormányhoz, hogy a széntermelés fokozására a bányamunkások élelmezési kérdését függetlenitse a vármegyétől s azt ugy kezeljék, hogy a termelőképesség biztositható legyen. (Ezt az inditványt a bizottság el is fogadta.) Végül nem mulasztotta el, hogy egy kicsit haza is beszéljen. Azt kivánta, hogy a közintézmények közé, a népkonyhák, muzeumok és könyvtárak mellé sorozzák be a szakszervezeti magánhelyiségeket is.

Szénrendőrséget szervez a főkapitány.

Ezután következett a *főkapitány* első felszólalása, amelyben elmondta, hogy mióta hivatalába lépett, egyik legfőbb céljául tüzte ki a háboruokozta nyomoruságnak *a szegény népnél való enyhitését.* Ennek egyik legfőbb lehetőségét a meglevő árunak egyenletes elosztása adja meg. Ezt kell biztositani a szénnél is. Ezért ő is *elkerülhetetlennek tartja a fölösleges szénnek rekvirálását* és ő mindenkinek figyelmébe ajánlja, — ami azonban nem akar fenyegetés lenni, — hogy annak a nagy célnak érdekében mindent el fog követni s *nem retten vissza az államhatalom eszközeinek igénybevételétől sem.* Az *Országos Közélelmezési Hivatal* elnökétől e tekintetben a legmesszebbmenő felhatalmazásokat kapta és ezzel a felhatalmazással élve, *külön szénrendőrséget fog szervezni.* Ha kiderül, hogy valamelyik budapesti lakos az összeirásnál hamis adatokat mondott be, nem fogja sajnálni a fáradtságot, *le fogja méretni a szenet,* hogy pozitiv meggyőződést szerezzen a visszaélésről.

Kevés a szén-ráció.

A szénkérdés tárgyalásánál még Glücksthal Samu dr. szólalt föl és hangoztatta, hogy a tiz napra szóló ötven kilogramm szén megállapitása mérhetetlenül kevés. Merő lehetetlenség, hogy ezzel a menynyiséggel akár szegény, akár gazdag családról van szó, ki lehessen jönni. Inditványozza, hogy a bizottság ne fogadja el a szénbizottság tervezetét, amely még tárgyalás alapját sem képezheti. Öt várospolitikai szempontok vezetik, s igy ő mint a lakosság megbizottja ezt az előterjesztést nem fogadhatja el.

Végül utasitotta a bizottság Vita Emil dr. tanácsnokot, hogy az elhangzott és elfogadott módositásokat figyelembe véve, a legközelebbi alkalommal uj előterjesztést terjesszen a bizottság elé.

Az ácsorgás és a főváros élelmezési üzemei

Ezután áttértek az ácsorgás kérdésére. Az e körül kifejlődött vita során hangzottak el a főkapi-

tány kritikai megjegyzései, amelyek rendkivüli feltünést keltettek a bizottság tagjai sorában, de amelyeket maga Bódy Tivadar dr. az elnöklő alpolgármester is nagy megütközéssel fogadott és ennek több izben szavakban is kifejezést adott.

A vita kiindulási pontja két memorandum volt. Az egyik a főkapitánytól, a másik az Általános Fogyasztási Szövetkezettől származott.

Sándor László dr. főkapitány nagy beszédet mondott. Személyes tapasztalatát adta elő és sokszor rendkivül élesen birálta a főváros élelmiszereinek hiányos szétosztását.

Bünös indolencia és fölháborító nemtörődömség.

Kritikája során többek közt szóról-szóra ezt mondta a főkapitány:

— *Személyes tapasztalataim alapján állithatom,* hogy az ácsorgás nemcsak az áruhiány miatt van, hanem egyik főoka *a fővárosi üzemek alkalmazottai nagy részének közömbössége, bünös indolenciája és felháborító nemtörődömsége.* Három hét óta reggel hat órától kezdve személyesen járom be az elárusitóhelyeket és saját szememmel győződöm meg arról, hogy némi ügyszeretettel és a nehéz idők által parancsolt fokozott kötelességteljesitéssel változtatni lehetne a szomoru helyzeten.

Ácsorgás a husért.

Áttért azután a főkapitány az egyes üzemek birálatára. A Huskereskedelmi r.-t.-on kezdte. Az elárusitó-helyeken uralkodó viszonyokat *felháborítóknak* mondja. Megállapitotta, hogy magáncégeknél, a központi vásárcsarnokban például a *Schmiedl* Dániel husnagyvágónál a technikai hibákból eredő ácsorgások könnyen eltüntethetők voltak, de a Huskereskedelminél három hét óta nem képes olyan változásokat elérni, amelyek az ácsorgást a minimumra redukálhatnák. Elmondott egy konkrét esetet is, amikor a Huskereskedelmi r.-t. egyik elárusitóhelye előtt egy szép vasárnap reggel öttől délelőtt tizig ácsorgott a közönség.

Krumpli-ácsorgás főkapitányi ellenőrzéssel.

Ugyancsak hibák vannak a zöldségüzemnél is, bár el kell ismerni, hogy annak igazgatója fáradhatlanul buzgólkodik a bajok kiküszöbölésén. Mégis a segités lehetővé tétele érdekében elmond egy igen furcsa esetet.

A Vámház-téren történt. Burgonyát árusitott egy asszonyka. Ügyes, gyorskezü, szakértő. A burgonya azonban elfogyott és a főkapitány beküldött egy rendőrellenőrt a Csarnok-téren levő raktárba, hogy küldjenek az asszonynak ujabb árut. A rendőr öt perc alatt visszatért és jelentette, hogy azonnal küldenek. Elmult azonban másfél óra, a burgonya nem jött, a tömeg pedig nőttön-nőtt. Erre már elfogyott a főkapitány türelme. Dühösen telefonált az üzembe, hogy mi lesz? Erre aztán megérkezett ötven zsák krumpli. Az asszony átvette és megkezdte a lemérést, de a főkapitány maga konstatálta, hogy minden zsákból hiányzik 1—1½ kg. Az asszony nem foghat hozzá a krumpli kiosztásához, mert ráfizetne. Most ujra telefonhoz rohan a főkapitány és egy üzemellenőr kiszállását kéri a hiány megállapitása céljából. Pont másfél órába kerül, amig a hivatalos személy megérkezik és tényleg konstatálja a hiányt.

— Ime, uraim — mondja a főkapitány — itt van három órás ácsorgás, amelynek nem lett volna szabad előfordulni, ha az üzem alkalmazottai — a vezetőség hibáján kivül — nem késlekednek.

Meddig alszik Reich ur?

Most áttért a főkapitány a községi élelmiszerüzemre és kijelentette, hogy az itt uralkodó indolencia nagy előmozditója az ácsorgás kifejlődésének.

— Megtörtént egyszer — mondta, — hogy reggel háromnegyed 8 órakor az egyik árubódéban olyan bajt konstatáltam, amit az üzem igazgatósága könnyen megszüntethetett volna. Kitelefonáltam hát az üzembe és az igazgatóval akartam beszélni. *Annak dacára, hogy az üzem elárusitó-bódéi reggel hat órakor megnyilnak, az azokat tápláló községi üzemben mindössze egy kisasszonyt találtam, aki semmi néven nevezendő tárgyi fölvilágositást adni nem tudott, mindössze azt a felvilágositást kaptam tőle, hogy a hivatalnok urak csak nyolc óra után jönnek be.*

— Megállapitom — folytatta a főkapitány, — hogy a legtöbb helyen öreg, tehetetlen, oda nem való emberek vannak az elárusitóhelyeken. Beismerem, hogy az áruhiány okozta ácsorgást megszüntetni nem lehet, de *az oda nem való, tehetetlen emberek munkájából származó ácsorgást meg is lehet és meg is kell szüntetni.*

Végezetül a jelenvoltak nagy tetszése mellett vonta le Sándor László a konzekvenciát:

— Nem engedem elvitatni, hogy a budapesti nép jó, amelylyel nincs semmi baj. Ez a nép, ha kell, tud nélkülözni is a nagy cél érdekében. Az élelmiszerekben való hiány nem is fáj neki annyira, mint az, hogy *ahhoz, ami van, nem tudnak hozzájutni és ráadásul még durván és gorombán bánnak velük.* Ha semmi más, de *ez forrongásra vezethet.* Ezt pedig meg kell előzni, le kell a népet csillapitani.

Védekeznek az üzemigazgatók.

A bizottság ezután elhatározta, hogy a főváros bódéiban ezentul táblát kell kifüggeszteni, amin feltüntetik, milyen áru van és milyen nincs és miből mennyi van, hogy a közönség előre tájékozódhassék.

Most az üzemek igazgatói válaszoltak a főkapitány vádjaira. Először Demkó Rezső, a Huskereskedelmi r.-t. vezérigazgatója, kisérletezett a védekezéssel. Nagyszerü mérkőzés volt. Az üzemigazgató lépésről-lépésre volt kénytelen hátrálni, mert a főkapitány a mesterség minden ágát kitanulta és hosszu csatározásban bizonyitotta be, hogy a magáncégek jobban szolgáliák ki a közönséget.

Reich Samu, az élelmiszerüzem igazgatója, nem volt jelen, helyettese pedig nagy derültségre azzal védekezett, hogy a főkapitány nem is egy kisasszonynyal, hanem a takaritónővel beszélt.

Bódy alpolgármester pedig heves szóval jelentette ki:

— Mindig mondtam, hogy a fővárosi üzemeknél nem az első elv a haszonszerzés. Nem a jó eredmények a fontosak, hanem az, hogy megfelelő emberekkel dolgozzunk. *A pénz nem számit, amikor a közönség kiszolgálásáról van szó.*

Schwarc Ármin, a zöldségüzem igazgatója elmondta, hogy az elárusitóknak kiadott burgonyánál előálló sulyhiány nem tudatos, mert az a természetes beszáradásból származik. A főkapitány utalt arra, hogy miután a hibát ismerik, nem szabad annak előfordulnia. Kérte az igazgatót, gondoskodjék a rend megjavitásáról.

Perczel Béla fölszólalása után még Glückstal Samu mondta el véleményét, kijelentette, hogy a főkapitány leleplezéseit elképedve hallotta, szerélyes vizsgálatot követelt, amit Bódy alpolgármester meg is igért.

Tanulságos és viharos ülés volt, amelynek során igen sok sebesülés történt.

Események

A törvényhatóság nyári szünete alatt, augusztus hó végéig, lapunk a rendesnél kisebb terjedelemben — 6 oldalon — jelenik meg.

Elkészültek Gyöngyös ujjáépitésének tervei. Gyöngyös ujjáépitésének előmunkálatai teljes erővel folynak. *Harrer dr.* kormánybiztos a Szent István napot is ott töltötte és hatalmas táborkarával szorgalmasan dolgozik. Gyöngyös valósággal hemzseg a mérnököktől, akiknek a legalapvetőbb munkálatokat is most kell elvégezniök, mert Gyöngyösnek még térképe sem volt eddig. A kormánybiztosnak sok nehézséggel kell megküzdeni, mert a kis város meglevő apparátusai nem igen birják ki a nagyszabásu alkotás terheit. Arról értesülünk egyébként, hogy Harrer dr. és munkatársai már teljesen elkészültek a hatalmas, mindent felölelő tervvel, amelynek kiviteléhez fokozott erővel és odaadással fognak hozzá.

A LÁB. programmja. A Lakás pitő Állandó Bizottság, amelynek megszervezését még a nyár elején *Wekerle* Sándor elnöklésével a Mérnök-Egyletben megtartott lakásankéton határozták el, végleg megalakulóban van. Ezt az alakuló gyülést e hét csütörtökén akarták megtartani, de különböző körülmények miatt rövid időre el kellett halasztani. Azok a körök, amelyek a bizottság megalakulását iniciálták, Wekerle Sándor miniszterelnöki kineveztetéséhez a legteljesebb reménységeket fü ik, mert a nagy ankétot véletlenül épen akkor tartották meg, amikor a Tisza-kormány távozása után a válságban épen a Wekerle-kombináció került előtérbe. Ilyenformán biztosnak veszik, hogy a Wekerle-rezsim alatt a LÁB. munkájának rendkivül fontossága lesz. A bizottság előkészitői egyébként már összeállitották a programmot, amelyet a megalakulás és a programm elfogadása után memorandum alakjában átnyujtanak a miniszterelnöknek és az illetékes szakminiszereknek.

Közélelmezési Értesitő. Az Országos Közélelmezési Hivatal hivatalos közlönyének legujabb száma a gabonatermésből gazdasági szükséglet cimén feloldható, illetve vásárolható mennyiségek meghatározásáról, a lisztért, korpáért követelhető legmagasabb árakról, a vadgesztenye-, babszár- és babhüvelytermésnek forgalombahozataláról, a máktermésnek zár alá vételéről szóló rendeleteket tartalmazza. Ugyanezen szám közli a burgonyára vonatkozó eddig megjelent rendeleteket, zöldség, főzelék és gyümölcsre vonatkozó intézkedéseket, a nyulra és fácánra vonatkozó tilalmi idő meghosszabitásáról szóló rendeletet. A lap előfizetési ára évi nyolc korona. Előfizetések postautalványon a postatakarékpénztár cimére 39410 számlára küldendők. Csak egy egész évre lehet előfizetni.

A Belváros szinháza péntek este kezdte meg uj évadját. A kapunyitás ezuttal nem uj müsor alt történt, mert a tavalyi szezón évadzáró müsora a kánikula napjaiban is olyan páratlan vonzónak bizonyult, hogy ezt a müsort legalább még egy hétig megismétli a szinház. A közönség naponta szinültig megtölti a *Modern Szinpad* gyönyörü nézőterét és elragadtatással tapsolja *Medgyaszay* Vilmát, *Mészáros* Gizát, *Kökény* Ilonát, *Vendreyt, Borossi, Békeffit, Bánóczit* és a többi szereplőket, akik a *Vegyen el feleségül* cimü operettben, *Benda* Jenő *Megcsal?* cimü darabjában, *Gábor, Harsányi* és *Karinthy* tréfáiban müvészetük teljességében mutatkoztak meg.

A német császár és Savade. Budapest hirdető oszlopain és tábláin egy érdekes kép látható: Savade, a hires tigrisszelidítő, amint a németek császárjának bemutatják. A bemutatkozás a Stellingenben, Hagenbeck állatparkjában történt, Savade produkciója után, melyért a császár elismerését fejezte ki a világhirü idomitónak. Most Savade tigriscsportja a Beketow-cirkuszban látható óriási, nagyszerü diszes müsor keretében, minden előadáson zsufolt ház előtt.

A Berlini Kert főszezonja. A Berlini Kert sikerekben gazdag nyári évadjának a főszezonja tulajdonképen most következik. Minden este zsufolt ház tapsol annak a ragyogó müsornak, amelyet *Mérei* igazgató erre a napra összeállitott s amely 16-án még uj attrakciókkal is bővült. A Berlini Kert az idén e hónap végéig nyitva marad. A pompás augusztusi müsorban fellép a kitünő Paul Morgan, a szellemes Else Saldern, a csodás Kitty Starling, a nagyszerü Szöllősy Rózsi, a vidám Magyari Lajos, továbbá Kovács Lili, Kabos, Iris, Sylphida és még igen sok elsőrendü szám.

Szeptember elsején megnyilik a „Télikert". Budapest legkedveltebb szórakozó helye, a „Télikert" szeptember elsején nyilik meg és gazdag müsorral indul a közönség kegyének ujabb meghóditására. A „Télikert" küszöbön álló szezonjának sikerét garantálja az is, hogy a müvészeti vezetés az idén is *Mérei* Adolf kezében lesz, akit *Goór* Lujza, a tulajdonosnő a nivós szórakozóhely igazgatói tisztével ujból megbizott.

A Henry-aréna nagysikerü augusztusi müsora már csak rövid ideig látható. Aki kellemesen akar szórakozni, az ne mulassza el megtekinteni ezt a pompás müsort, mert a háborus viszonyok a program összeállitását is befolyásolják és nem valószinü, hogy *Henry* igazgatónak sikerülni fog még egy ilyen nagyszabásu sláger-müsort megszerezni.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Az aréna előnyös épitkezése folytán a legszellősebb, legkellemesebb Cirkusz-Varietéje a fővárosnak.
A dohányzás meg van engedve!
Naponta minden időjárás mellett délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától folytatólagos külön előadások.
CIRKUSZ-VARIETE MÜSORRAL.
Sartoni, Tom Jack, Melleis, Pantzercsoport, Metellas és további **15 elsőrangu sláger.**
Az esti előadás 8-10 óráig teljes világvárosi müsorral

A TŐKE

...

Szemle.

Wekerle állampénzügyi politikája. — A bankok félévi mérlegei. — A jegybank szabadalma.

Wekerle Sándor csinálta meg a valutát és ő hozta rendbe annakidején az ország kuszált pénzügyeit. Az állami financiák szempontjából tehát csak örvendhetünk annak, hogy az ország kormányát Wekerle veszi a kezébe, aki az állam pénzügyeinek legalaposabb ismerője. Nem ismerjük pénzügyi hadviselésünk részleteit, minthogy az eddigi kormányok jónak látták azokat eltitkolni. Azt azonban tudjuk, hogy a háboru teljesen felboritotta a költségvetés mérlegét. Óriási kiadási többletek merültek fel, melyek fedezetéről gondoskodni kell. Erre a feladatra senki se alkalmasabb Wekerlénél, aki tudvalévőleg modern adórendszerünk megalapitója volt. Az bizonyos, hogy nem lehet a végtelenségig folytatni azt a gazdálkodási rendszert, amely kölcsönt kölcsönre halmoz fel. Most már uj bevételi forrásokat is kell találni, hogy a kölcsönök óriási kamatai fedezetet nyerjenek. Uj adók kreálására van tehát szükség, ezenkivül pedig az a kényszerüség áll be, hogy a meglévő adók lényegesen felemeltessenek. Wekerlének álláspontja ebben a kérdésben ismeretes. Ő a jövedelmi adó fokozásának a hive és feltehető, hogy fiskális politikája ebben az irányban fog mozogni. Korábbi nyilatkozataiból az is kitünik, hogy az állami pénzügyek egyensulyának helyreállitására uj monopoliumok kreálását tartja szükségesnek. A lemondott kormány, mint értesülünk, előmunkálatokat kezdett több uj adónem behozatala dolgában. Ezek között a szénadó és luxusadó is szerepel. Valószinü, hogy Wekerle ezeket a tervezeteket magáévá fogja tenni és ezenkivül más uj adókat is fog javaslatba hozni. A költségvetésben körülbelül egy milliárdos hiány mutatkozik. Ezt valahogyan be kell tömni. Ugy látszik az állami pénzügyek rendbeszedésének a szükségessége tolta előtérbe Wekerle megbizatását, akire ezen a téren mindenesetre nagy és nehéz munka vár. Wekerle multja, nagy tudása és óriási munkaereje garancia arra, hogy ő ezt a feladatot sikeresen meg fogja oldani.

* * *

A bankok most kezdik publikálni félévi mérlegeiket. Elsőnek a Magyar bank tette közzé számadásait, melyekből kitünik, hogy a bankok üzleti müködése 1917-ben is teljesen a hadigazdaság jegyében folyik le. A nagybankok eddig elért üzleti eredményei arra engednek következtetni, hogy az 1917. évi osztalék magasabb lesz az 1916. évi dividendánál. Ennek tulajdonitható a bankpapirok jelentékeny áremelkedése is. Jellemző, hogy az 1917. év első felében nemcsak a betétek emelkedtek, hanem jelentékenyen megszaporodtak a bankok saját tőkéi is. A budapesti nagybankoknak jelenleg óriási tőkék állanak rendelkezésre, dacára annak, hogy időnkint sok száz millióval sietnek az állam segitségére. Természetes, hogy ezeket a nagy tőkéket a bankoknak valahogyan fruktifikálniok kell. Minhogy pedig most a kereskedelmi váltóleszámitolási üzlet pang, a bankok a lombard- és értékpapirüzletre adták magukat, melyen igen szép nyereségeket értek el. Jelentékeny bevételi többleteket eredményeztek a konzorciális üzletek is. Az uj részvénykibocsátások nagy nyereségekkel bonyolittattak le. Magától értetődik, hogy a tőzsdei hausse következtében jelentékenyen emelkedett a bankok értékpapirállományának értéke is, ami a mérleget szintén kedvezően befolyásolja. Ez különben a bankoknak alkalmat szolgáltat arra, hogy jelentékeny tartalékolásokat eszközöljenek, mire a jövő nagy feladataira való tekintettel amugyis szükség van.

* * *

Az Osztrák-magyar bank szabadalmának meghosszabbitása dolgában jelenleg tárgyalások folynak, melyeknek részleteiről eddig pozitiv adatok nem kerültek nyilvánosságra. Bécsi lapok tudni vélik, hogy a bank szabadalma 20 évre fog meghosszabbittatni. A háboru alatt a pénzügyi hadviselés egész terhe a jegybankra nehezedett. Hogy ezt a feladatot a bank hogyan oldotta meg, azt majd csak a háboru után fogjuk tisztán láthatni. Egyelőre csak azt érezzük, hogy a jegybank a háboru alatt rosz devizapolitikát folytatott, ami a koronának alacsony intervalutáris árfolyamában jut kifejezésre. Kivánatos volna, ha a kormányok a mostani tárgyalások folyamán garanciákat követelnének arra nézve, hogy a jegybank a jövőben nem hagyja magára a devizapiacot, hanem azt tőle telhetőleg támogatni fogja, ugy amint azt béke idején oly jó eredménynyel csinálta. A jegybank nagy hibát követett el a háboru kitörésekor, amidőn egyszerre szakitott régi bevált devizapolitikájával, melyet egész Európában mintaképül állitottak oda.

Adriai Biztositó Társulat. A társulatnak folyó hó 14-én megtartott választmányi ülésében az igazgatóság a lefolyt üzletévre nézve csak ideiglenes zárszámadást terjeszthetett be, tekintettel arra, hogy az 1916. évre vonatkozóan a teljes zárszámadások még nem voltak elkészithetők. Általánosságban az elemibiztositási ágazat üzleti gyarapodása igen kielégitőnek tekinthető, kedvező kárviszonyok mellett. Az életbiztositási ágazat forgalma az uj szerzemények tekintetében élénkebb volt, mint a megelőző háborus évben. A rendes és rendkivüli üzleti kiadások erősen fokozódtak. Az igazgatóság osztalék gyanánt egyelőre a mult évi osztalék nagyságának megfelelően részvényenként 160 korona kifizetését határozta el.

A Gyapjuközpont igazgatósága a kormány képviselőinek jelenlétében hétfőn tartott ülésén foglalkozott az április 30-áig terjedt 1916/17-iki első üzletév mérlegével és üzleti eredményével. Az augusztus 27-ére egybehivandó közgyülésnek az igazgatóság inditványozni fogja, hogy az üzemi költségek levonásával, valamint a társaságot főként Brassóban a románok betörése által ért 340.000 korona károsszeg tartalékolása mellett mutatkozó 871.019 korona 08 fillért tevő nyereségből a két millió korona alaptőke utáni alapszabályszerü 5% fejében 100.000 korona a részvényeseknek kifizettessék, a rendes és rendkivüli tartalékalap összesen 225.000 koronával dotáltassék, az ezután fenmaradó 546.018 korona 8 fillér pedig uj számlára vitessék elő; ebből az összegből lesznek fizetendők az elmult első üzletévre még kirovandó különféle adók is. A társaság részéről elért egész gyapjuforgalom *nyolcvannyolc millió koronát* tett ki

A Magyar Bank- és Kereskedelmi Rt. 1917 első félévi eredményéről szóló mérlege a multévi nyereségáthozattal együtt, — mint már multheti számunkban jelentettük — 5,667.867.08 korona tiszta nyereséggel zárul. (1,231.571 koronával többel, mint az 1916. I. félévi mérleg.) Az eredményszámla összes tételei jelentékeny emelkedést tüntetnek fel. A költségek 2.63 millióról 2.95 millióra emelkedtek. Ez a nagymérvü növekedés a tisztviselői fizetésemelésekben, drágasági pótlékokban s az általános üzleti és hadijótékonycélu költségek növekedésében leli magyarázatát. A teljes üzleti haszon a folyó bank- és áruüzleti eredményből származik. Az áruüzleti nyereség 1.67 millióról 1.70 millióra emelkedett. Ezt az a körülmény idézte elő, hogy a háboru első két évében stagnáló gépüzlet forgalma az emberi munkaerő hiánya, valamint a megszállott területek gépszükséglete folytán erősen fellendült. A bank forgalma minden téren állandó nagy fejlődést mutat. A betétek összege annak ellenére, hogy a bank ügyfelei a hadikölcsön céljaira tekintélyes összegeket vontak el (az intézetnél a VI. hadikölcsönre 195 millió koronát jegyeztek), a közhatóságok és közintézmények betétjeit figyelembe nem véve, 283 millióra emelkedett.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

BEKETOW-CIRKUS VAROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este fél 8 órakor
!! Teljesen új műsor !!
Michlas Airam légtornász ekvilibristák. | **Milla Gusta**-csoport, eredeti táncjelenet.
Általános óhajtásra visszaszerződtetve: **2 Camillo** a harcterek látnoka.
ELWINO az ember a hátizsákban.
Sawade tigrisei
Csütörtökön d. u. 1/24 órakor félhelyárak mindenkinek.
Szombaton d. u. 1/25 „ „
Vasárnap d. u. 1/24 „ „ gyermekeknek.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ma és minden este 3/4 8 órakor a fényes
évadnyitó műsor.
Fővárosi Tánckabaré
Előadás kezdete fél 9 órakor.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

A mama kedvence

Diana puder és krém
A mama
ezért olyan szép asszony, hogy mindenki gyönyörködve nézi,
A papa
ezért olyan büszke a mamára, aki olyan friss, elbájoló és üde, hogy nincsen párja.
Próbadoboz vagy tégely ... ... 1 — K
Nagydoboz vagy tégely ... ... 2·50 K
Mindenütt kapható.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.
Kezdete 8 órakor.
Az augusztusi csodamüsor.
Kitty Starling a tánccsoda. Paul Mordan szólóban és darabban. Else Saldern szólóban és konferánszaival.
Szöllősi Rózsi, Magyari Lajos, Kabos Gyula Tabarinban: (kezdete 1/4 10 órakor
Ardea, Hauser, Iris, Sylphida stb.
A kerthelyiség 12 óráig van nyitva.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

A NEMZETI PARK
ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.
A TENGERI HÁBORU
ELŐADÁSAI
a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.
Esős idő esetén is megtartatnak.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

HIRDETMÉNY.
Ezennel közhirré tétetik, hogy a **Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték** (XXXVIII-ik sorsjáték) **6. osztályának** huzásai f. évi **szeptember hó 12-től október hó 10-ig** tartatnak meg, még pedig a következő napokon:
szeptember: 12, 13, 14, 15, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 27, 28; október: 2, 3, 4, 5 és 10-én.
A huzások a négy első napon 1/2 9 órakor, a többi napokon 9 órakor kezdődnek és a **magyar királyi ellenőrző hatóság** és **kir. közjegyző** jelenlétében nyilvánosan történnek a **Magyar Kir. Szab. Osztálysorsjáték huzási termében.** A sorsjegyeknek a 6 osztályra való megujitása a játékterv szerint, minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt, **1917. szeptember 5-ig** eszközlendő.
Budapest, 1917. augusztus 19-én.
Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték igazgatósága.
Tolnay. *Hazay.*

Bründl János
cs. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

100%-os natron celluloseból gyártott **szőlőkötöző és manilapótló** (kévekötő) zsineginket állandóan utánrendelik, mert legmegbizhatóbbnak bizonyult.
SALGÓ ÉS LÁSZLÓ mechanikai szövőde és impregnáló gyár
Budapest, V., Nádor-utca 20. szám.
Sürgönycim: Maxalgó Budapest. Telefon: 160-82 és 163-16.

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások szeptember 6-ig
1. **Nyilvános felsőkereskedelmi iskola**
2. **Nyilvános polgári iskola,** Államérvényes bizonyitványok
3. **Nevelő-internátus,** bennlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ér dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivtelihája **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8 órakor
a szenzációs évadnyitó müsor
Zerkovitz B. és Szénás B. bájos operettje
„A Balaton Romeoja"
Ballet! Duettek! Szólók!
Kellemes hüvös nézőtér.
LISI FLUGHER, 3 FACORI, E. DOLEY, és az összes szinházi és variété müsorral.
Boldogasszony napjánaug. 15-én szerdán d. u. 1/2 4 órakor olcsó helyárak családi előadás esti müsorral

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayenesze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: **152-66, 59-29.** SÜRGÖNYCIM: **Földbérlők 15?66.**
GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.
ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. augusztus 29-én — 35. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: **Dacsó Emil**

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Sándor

László kemény ököllel csapott le a tizes bizottság üléstermének zöld asztalára. Elképedtek az urak, hallván a főkapitány szavait, szigoru, erélyes, emberséges, bölcs szavakat, amelyekből kiderült, hogy a budapesti államrendőrség uj vezetője nemcsak a személy- és vagyonbiztonságot akarja őrizni, hanem mindennapi kenyerünk, krumplink, főzelékünk — óh, bár mindennapi volna! — kiszolgálásáról, helyes elosztásáról is gondoskodni kiván.

Nagy szenzáció volt a *Fővárosi Hirlap* közlése, amely a nevezetes tizes bizottsági ülésről, Sándor László leleplezéseiről beszámolt, de a szenzáció nem annyira a főkapitány szavaiból meritette az erejét, hanem abból az elszörnyüködött csodálkozásból, amelylyel a város vezetői és vezérférfiai a leleplezéseket hallgatták. A legszomorubb ezekben a dolgokban ugyanis az, hogy mindez novumként hatott, hogy az alpolgármestertől kezdve egészen a legutolsó tizes bizottsági tagig mindenki meglepetéssel értesült arról, hogy de bizony nincsen minden rendjén az élelmiszerárusitás körül, nem igaz, hogy az áruhiány egyedüli oka a bajoknak, nem áll, hogy a főváros mintaintézményeket tart fenn és a legnagyobb tulzás, vagy indolencia, vagy rosszhiszeműség ugy beállitani a helyzetet, mintha nem is lehetne máskép, mintha természetes dolog volna az ácsorgás, a piacokon duló uzsora, mintha a háboru olyan természeti erő volna, amelynek nyomoruságaival nem bir az ember, nem birnak a hatóságok. Nem, uraim, Sándor László azt mondta, hogy nagyon sok esetben az élelmiszerüzem és más hatósági üzem alkalmazottaiban, talán a vezetésben is rejlik a hiba, nem lett volna szabad ennyire elfajulni az állapotoknak, emberek vezetik, emberek mozgatják az árusitást, emberi hibák, vétkes mulasztások okozzák, hogy napokig kell ácsorogni egy kis krumpliért, zsirért, főzelékért.

Megállapitható, hogy ami hiba az áru elosztása és az áru árának szabályozása körül van, az mind olyan, amit hozzáértőbb, buzgóbb, lelkiismeretesebb, szorgalmasabb szakemberek játszva kiküszöböltek volna. De, ha ez igy van, akkor világos, hogy a főváros vezetőit a culpa in eligendo terheli, a kiválasztásban, az emberek megválasztásában való vétkesség. Nem állitották oda a megfelelő embereket a megfelelő helyre, hanem maguk mit sem értvén a zöldséghez, a zsirhoz, a burgonyához, ügyeskedő álszakemberektől hagyták magukat vezettetni és hagyták terjedni azt a hazugságot, hogy a bajokat a háboru szülte és a bajokat csak a béke háritható el. Ebből csak annyi igaz, hogy ezeket a problémákat a háboru hozta felszinre, békeidőben a közélelmezés nem volt probléma, magától oldódott meg, szinte azt sem tudtuk, hogyan. De a háborus bajokat nálunk ki lehet küszöbölni, vagy legalább is jelentékenyen mérsékelni. Ehhez természetesen megfelelő legényeket kell a gátra állitani és nem szabad kiméln ülőt és fáradságot, mint ahogyan Sándor László főkapitány sem ült be a hivatalába pipázni és adminisztrálni.

Fullánkok

Pénzügyileg

nagyon rosszul áll a főváros: — ezt fölösleges hangsulyozni és még fölöslegesebb bizonyitani. A deficit napról-napra növekszik, mert hiszen a deficit termékeny anya, amely napról-napra ujabb hiányokat hoz a világra, ha nyitva hagyják a főváros testén tátongó óriási pénzügyi sebet. Jól tudták ezt a főváros vezetői és megpróbálták, hogy uj jövedelmekkel segitsenek a háztartáson. Ám az uj jövedelmekre vonatkozó közgyülési határozatok csak nem akarnak életre kelni. Otthevernek a minisztériumokban, senki nem törődik velük, az aktákat ellepi a por, a fővárost elnyeli a sok adósság. Azt mondják, Budán rendszerváltozás történt. Mi nem látjuk az uj kormány jóindulatának nyomait, csak azt tapasztaljuk, hogy a régi kormánytól örökségképpen átvette a főváros dolgaival, bajaival szemben való közömbösséget.

*

A LÁB

amely néven a Lakásépitési Állandó Bizottság müködik, megmozdult és frázisok helyett konkrét formába öntött, kész programmal lépett a nyilvánosság elé. Azt kivánja a bizottság, hogy elsősorban a munkások számára épitsenek lakásokat, aztán a tisztviselők számára. Gondoskodni kivánnak az épitkezés nehézségeinek leküzdéséről, a tégla, vas és más anyagok beszerzéséről, a munkáskérdés, a pénzkérdés megoldásáról és az ember igazán megnyugvással és örömlátja, hogy végre egy akció, amely reális pályára tereli a lakáshiány rozoga vonatát. Egyet azonban kifelejtettek a programmkészitők: azt, hogy a nagy lakásnyomoruság a legnagyobb mértékben a középosztályt, a polgári elemet sujtja. Két- és háromszobás olcsó, modern, egészséges lakások kellenek, ezek nélkül csonka a lakásépitési akció. Tessék a polgári elemre is gondolni, mert ma a munkásságnál is roszszabb helyzetben van a középosztály.

*

Altisztek

és szolgák panaszkodnak, elmondják a memorandumban, amelyet a polgármesternek átadtak, hogy ők a legnyomoruságosabb viszonyok között élő alkalmazottai, mindenkiről gondoskodik ugy-ahogy a főváros, csak őróluk nem, csak önekik kell éhezniök. Teljesen igazuk van az altiszteknek és szolgáknak, de igaza van a polgármesternek is, aki rámutatott arra, hogy az altisztek és szolgák illetményeinek előlépési viszonyainak rendezéséről szóló közgyülési határozat elintézetlenül hever a minisztériumban, ő tehát egyelőre nem tehet semmit. Ebbe egyelőre bele kell nyugodniok az altiszteknek és szolgáknak és nem szabad magukat fogadatlan prókátoroktól álutakra vezettetni. Hamis prófétákra, feltolakodott ugri-bugri jóakarókra nincs szükségük, mert — igazuk van.

*

Gyöngyös szebb lesz, mint volt

Harrer kormánybiztos és munkatársainak tevékenysége

(Kiküldött tudósitónktól.) Két hónapja annak, hogy *Harrer* Ferenc dr. tanácsnok, mint a leégett Gyöngyös város kormánybiztosa, megkezdte munkálkodását. Ez a két hónap eredményekben igen gazdag úgy, hogy ma már érdemes összefoglaló képét adni annak, ami eddig történt és ami legközelebb történni fog Gyöngyösért. Ebben a pillanatban a hajléktalanná lett lakosságról való ideiglenes gondoskodás a befejezés felé közeledik, magának az ujjáépitésnek alapvető munkálatai is készen vannak és a beható tervek is tárgyalás alá kerültek már.

A munkának ebben a stádiumában alkalma volt a *Fővárosi Hirlap* munkatársának olyan személyiséggel beszélni, aki a gyöngyösi viszonyokat és a munkálatokat teljesen ismeri és az ujjáépités nagy feladatában aktiv része is van. Kiváló informátorunk fejtegetéseit a következőkben adjuk:

A pusztulás és Harrer dr. megbizatása.

— Vessünk mindenekelőtt egy pillantást Gyöngyös városra. A város észak-déli irányban nyulik el, centruma pedig a Hanisz Imre-tér. Ez a Hanisz Imre jótékony, áldozatkész polgára volt Gyöngyösnek. A főtérhez keletről a vasut felől csatlakozik a Kossuth Lajos-utca, észak felől a Petőfi-utca, délről pedig a Jókai-utca torkollik bele. A legfőbb keresztezési ponton emelkedik a barokk-stilusban épitett kéttornyu főtemplom.

— A tüz a kórházban, a templomtól kissé északra tört ki. Az északi szél dél felé hajtotta. A főtéren áthaladva, kettéoszlott az égés és az 1914-ben leégett részt, mint egy szigetet, kihagyva éppen a legsürübben lakott részeket pusztitotta el. Körülbelül 500 ház égett le és 600 család, amely mintegy 4000 főt számlál, maradt hajléktalan. Ha tudjuk azt, hogy Gyöngyösön mindössze 2500 ház van 18.000 lakossal (amely közül 17.000 a magyar), akkor látjuk, hogy a városnak kerek egyötöde esett a lángok martalékául. Elpusztult azután töméntelen élelem is. Az országos gyüjtés mintegy egy millió koronát eredményezett.

— A kormány belátta, hogy az ujjáteremtés munkáját a rendes eszközökkel nem lehet keresztülvinni, Harrer Ferenc dr. székesfővárosi tanácsnokot kormánybiztossá nevezte ki, akinek képzettsége és egész egyénisége tökéletes garancia volt arra, hogy Gyöngyösből modern, szép város lesz és hogy a háborus viszonyok között is meg lehet oldani a fölépités lehetetlennek látszó föladatát. Harrer dr. kormánybiztos julius hó 2-ikán tartotta meg az első szaktanácskozást Gyöngyösön, amelyen már a városi és megyei vezetőségeken és szakembereken kivül az állami hatóságok képviselői és a kormánybiztos munkatársai is résztvettek, akiket Budapestről a különböző speciális szakkérdések megoldására vitt magával.

Mindenki tető alatt van.

— A segités két irányban oszlott meg: az azonnali és a végleges segités irányában. Az azonnali segités feladata volt a hajléktalanná lett lakosság elhelyezése, fedél alá juttatása, még az esős, hideg idő beköszöntése előtt. Minthogy a város végleges rekonstruálása a tavasszal megindul, meg kellett fontolni, hogy a legszükségesebbnél több ne történjék, nehogy a nyáron létesült épitkezések a jövő tavaszon a szabályozásoknak és a rekonstrukciónak akadályai legyenek. Különben is az országos gyüjtés eredményét is a pillanatnyi szükség enyhitése után minél

nagyobb részben a végleges rekonstrukcióra akarták fordítani. Azokat a házakat, amelyeknek rendbehozatalához csak munka és épitőanyag kellett, helyrehozták, kifoldozták, ideiglenes tetőkkel látták el. A lakosság egy része ezen a réven régi otthonában kihuzhatja a telet. Az olyanokat, akiket hozzátartozóiknál, rokonaiknál, esetleg más, le nem égett lakósoknál el lehetett helyezni, azokat esetleg bérletek utján is elhelyezték. Akik végképp nem kaptak helyet, azoknak a kormánybiztos megszerezte az egyik kaszárnyát és abban csekély költséggel választófalak bevonásával, kályhák és takaréktüzhelyek beállításával a legszerényebb igényü és legszegényebb lakosságnak otthont teremtett.

— Végül a hajléktalanokká lett üzleteket helyezték el a legalkalmasabb helyen épült ideiglenes barak-bolt-házakban, amelyek bármikor elszállithatók lévén, semmiféle városrendezésnek utjában nem lesznek. Mindez nagyrészt már készen van, másrészt annyira munkába vétetett, hogy az ősz előtt minden szükséglakást és boltot el lehet foglalni.

Az alapvető mérnöki munkák.

— A végleges segités célja: Gyöngyös teljes ujjáépitése. Kétségtelen, hogy Gyöngyös, mint rendszertelen és irányitás nélkül fejlődött magyar város, mai formájában nem épülhet föl. Anyagi lehetősége megvan a nagyszabásu rekonstrukciónak, mert a polgárság egy része vagyonos, van azonban a lakosságnak egy része, a szőlőmüvelők, az ugynevezett „kapások", akik között igen sok a szegény ember. Ezekről gondoskodni kell, mert a maguk erejéből nem képesek felépittetni házaikat és megtörténhetnék, ami megtörtént például Budapesten, hogy tudniillik a régi Tabán és Viziváros egész ősi, benszülött lakossága hajléktalanná vált és kivándorolt a környékbeli községekbe.

— A rekonstrukció munkájának már a szellemi megalkotása is nagy nehézségekkel járt. A városnak például nem volt pontos és alkalmas térképezése. Először tehát a felvételek voltak a sürgősek. A város munkaereje csak a normális időkben volt elégséges és a tüz folytán megszaporodott teendők és a kapcsolatos sürgős feladatok Keményi János polgármestert és Barna Dezső városi főmérnököt teljes mértékben igénybe vették. Harrer dr. kormánybiztos az ujjáépitésre külön szervezetet volt kénytelen csinálni. A város felmérésére Dobrovics Győző, az állami kataszter országos főnöke küldötte ki másutt nélkülözhető mérnökeit. Ezeknek munkája volt az alapja minden továbbiaknak. Ezzel egyidejüleg Légmány Imre müszaki tanácsos, az egri államépitészeti hivatal főnöke, a épületek felvételét vállalta munkatársaival, ami viszont a kisajátitásoknak lesz az alapja. A kisajátitott részek azután átparcellázva fognak beépülni. Az épitkezési munkálatok megindulásának egyik legfontosabb előfeltétele a vizvezeték. Ennek megcsinálására Harrer dr. kormánybiztos Pazár István miskolci vizműigazgatót nyerte meg, aki már a gyöngyösi bővizü artézi kutat is furta, amely a vizvezetéknek vizzel való ellátására fog szolgálni. A vizvezetéket ugy tervezik, hogy egy második artézi kut furásával a jövő fejlődésre is előkészülnek.

— A további teendőkre, a városszabályozásra, a csatornázásra, utépitésre és az épitkezésre vonatkozó tanácsadásra a kormánybiztos három fővárosi tisztviselőtársát, Kabdebó Gyula, Farkas Árpád és Warga László müszaki tanácsosokat vonta magához munkatársakként.

A közmüvek megalkotása.

— A nyár, az ősz és a tél az előmunkálatok, tervezések és az anyaggyüjtés ideje lesz. Tavasszal azután megindul az igazi épitkező tevékenység. Az ujjáépitést három fontos szempont vezeti: a technikai, a szociális és a fejlődéstörténeti.

— A technikai feladatok egy városépitésnél ma már teljesen tisztázódtak. Pontos kataszter, jó telekkönyv, célszerü épitő-szabályzat, alkalmas szabályozási terv, tökéletes közmüvek (csatorna, vizvezeték, világitás, kövezés) kellenek, valamennyi ugy, hogy a város mai fekvésére és a várható jövendő fejlődésre tekintettel legyen.

— A modern technikai berendezések természetesen sok pénzt kivánnak, de az anyagi kérdés Gyöngyösön nem fog tulságos nehézséggel járni, mert a telkek értékemelkedése a közmüvek költségeinek törlesztését meg fogja birni.

Számüzetésben a „kapások."

— A szociális szempontok megállapitásánál figyelemmel kell lenni arra, hogy egy évszázadokon át fejlődött városok, mint Gyöngyös is, egész kialakulása lakosainak életviszonyaihoz simult. Gyöngyösnek vannak bizonyos részei, ahol azonos foglalkozásu lakosok kerestek otthont, ugyanolyan telkeken épült teljesen egyforma házakban. Gyöngyösön a leégett részekben laktak a szőlőmüvelő elemek, az ugynevezett kapások, akik a bortermelésből meggazdagodott város nélkülözhetetlen polgárai. A sajátos épitkezési mód itt az, hogy a keskeny utcai homlokzatu, igen mély telekbe az utcáról hosszu, keskeny sikátor nyulik bele és erre nyilik a telken felépitett 4—5 apró ház. Minden házat egy család lakik és van benne egy konyha, két oldalán egy-egy szoba, hátul egy kamra a szőlőmüvelő eszközöknek és a télire eltett élelmiszereknek és végül a borpince. Egy-egy ilyen kis ház 30—40 öl telken áll. Egyik a másik hátán, az egész valóságos tüz- és járványfészek. Az utcára nyiló legelső ház a tulajdonos otthona, a belsők a szerényebb bérlőké.

— Az uj utcák nyitása és uj telkek szabása ezt az egész települést elüzi innen. A kövezett, csatornázott, vizvezetékkel és világitással ellátott széles utcákra nyiló telkeket vagyonos polgárok fogják megvenni, a régi háziur nem képes azt megfizetni, kiváltképen az olyan, aki eddig is 4—5 családdal osztotta meg telkét. Sikátoros épitkezés itt nem lesz többet. Ebben áll a kérdés rendkivüli nehézsége, hogy tudniillik a modern városépitési követelmények és a szociális szempontok, a modern város és a szegény lakosság érdekei, hogyan alkusznak meg.

A müemlékek megóvása.

— A fejlődéstörténeti szempont két irányban kötelez: a mult megbecsülésére és a jövő előrelátására.

— A magyar város jellegzetes tipusa a főtér körül való kialakulás. A meglehetősen széles és igen hosszu főtéren tartják századok óta a vásárokat, itt helyezkedtek el a főtemplom, a városháza és egynehány előkelő polgár otthona. Lassankint idekerültek az ujabb idők követelte intézmények, a vendéglő, szálloda, kávéház, kaszinó és mások is. Igy van ez Gyöngyösön is. A főtemplom a főtér közepén épült, ott, ahol a három legfőbb forgalmu utvonal összeolvad. Ezt a jelleget meg kell óvni. A templom egyébként müemlék is. A Müemlékek Országos Bizottsága már ki is küldte Nagy Virgil müegyetemi tanárt a restaurálásra.

— A mai müvelt felfogás szerint pedig nem csupán egy épület a müemlék, hanem a környezete, az ugynevezett városkép is. A német városok már hosszu idő óta nem kimélnek munkát és költséget, hogy egy-egy történelmileg kialakult, megszokott városképet megvédjenek az elpusztulástól. Számtalan esetben nagy költséggel visszaállitják most azt, amit a mult század barbár szabályozói elrontottak és ujraépitettek. A modern városépitő technikust tehát itt a város történelmi multja kötelezi kiméletre és ujabb megalkuvásra.

A lassan fejlődő Gyöngyös.

— A jövő előrelátása végre a legnehezebb feladat. Gyöngyös a főforgalmi vasutvonaltól eleső város. Ez a körülmény már korlátokat szab remélhető fejlődése elé. Multja bő tanulságokat szolgáltat jövőjére nézve. Ez a mult pedig azt mutatja, hogy Gyöngyös lakóinak száma hosszu évtizedek óta alig emelkedett. Ha a megujhodó városnak tulságosan nagy és drága keretet adunk, akkor megeshetik, hogy azt nem tudja majd betölteni. Egy aránytalanul nagyszabásu irányitás nem előmozditója, hanem gátlója lehet fejlődésének, amely igényeihez mért mederben nagyon szépen megindulhat.

A telekspekuláció letörése.

— A városrendezés megvalósitásának módja: a szabályozás alá eső telkeknek kisajátitása, megvétele, egyesitése, átparcellázása és az uj alakban való ujra eladása. Természetesen, amint a hatóság céljai ismeretesek lesznek, *megindul a telekspekuláció.* Élelmes tőkések olcsón megveszik a telkeket, hogy aztán a köznek drágán eladhassák. Ezt meggátlandó, *Harrer* dr. kormánybiztos a kormánytól alkalmas miniszteri rendeletet eszközölt ki, amely, — mint ismeretes, — nemrég került nyilvánosságra, és amelyben minden telekvétel és eladás engedélyhez van kötve. Igy azután *fiktiv üzleteket sem lehet kötni,* hogy ezekkel az árakat felhajtsák és a birósági becsléseknek hamis alapot adjanak. Igaz ugyan, hogy a korlátozás *a magánérdeket erősen érinti,* de ilyen esetekben a kormánybiztos ugyis megadja az engedelmet és igy nem történhetik méltánytalanság.

Uj középületek Gyöngyösön.

— A telkek rendezése után következik az épités. Itt a tervek beszerzése az első feladat, aztán következik az épitőanyag gondja. A tervek dolga könnyebb. A középületekről gondoskodik az illető hatóság. A *kultuszminiszter uj iskolát* szánt Gyöngyösnek, a *földmivelésügyi miniszter vincellérképzőt akar épiteni.* Az egyházak *uj templomokat* épitenek és helyreállitják a leégetteket. A *MÁV.*-nak is cselekednie kell, mert a mai *pályaudvar* most sem birja meg az eleven forgalmat. A *városháza* a polgárságot már évek óta foglalkoztatja. Már volt is egy tervpályázat, a megváltozott helyzetben azonban *ujat irnak ki. Bankpalota* is fog épülni, mert hiszen több bank van Gyöngyösön, sőt a leégetteket már restaurálják is. Végül a *magánosok* épitkezéseinek terveire kerül a sor, amivel már a pénzkérdés is erősen kapcsolatos.

A pénzkérdés.

— A *kisajátitás tulajdonképen áldozatba nem fog kerülni.* Papiroson számba lehet venni a kommasszálandó telkek értékét és az uj parcellákért nyerendő bevételt. A régi eladóknak az uj vevők fizetik az árakat, a közterülethez szükséges telkek pedig, mint mindig, a szomszédos tulajdonosok telkeit terhelik. *Legrosszabb esetben is átmeneti előlegszerü fedezetre lehet szükség.* Lehet, hogy *a bankok konzorciuma* veszi kezébe a kérdés megoldását, mert állami kölcsön most, amikor az állam mindenfelé igénybe van véve, alig remélhető. A vagyonos polgárság *bő garanciát nyujt a hitelre,* ha a máris félretett tőkéi a mai drága épitési viszonyok között nem volnának elegendők.

Miből épitenek?

— A legnehezebb kérdés azonban az épitőanyagok beszerzése. Ezen a téren *a drágaság az egész országban állandóan emelkedik.* A *tégla* a háboru előtti áraknak ma kerek négyszerese és körülbelül ebben az arányban emelkedett a többi anyag is, kivéve azokat, amelyek a központok utján ki vannak zárva az üzérkedésből, mint például a *vas.* A vas nem drága, de csak hatósági célokra és hatósági engedélyjyel kapható. Ez azonban Gyöngyös ujjáépitésénél *nem lesz akadály.* A *fát* — sajnos — meg sem lehet ma fizetni. Ez az oly fontos épitőanyag és az állványokhoz mellőzhetetlenül szükséges épitkezési segédanyag szinte elképzelhetetlen árakat ért el. A segitség azonban itt is lehetséges. *Harrer* dr. kormánybiztosnak *sikerült a hadikincstárral megállapodni, hogy a budapesti erődítéseknek ma már fölösleges, igen nagy mennyiségü és jó minőségü faanyagát engedje át Gyöngyös városának és pedig igen olcsó áron. Kő* kitünő van a környező hegyekben. Ez az anyag tulajdonképen a közönséges épitkezésekhez *tulságosan is jó,* de mert olcsó, ez nem baj, *Homok-* és *kavicsbánya* szintén volna, de *üzemen kivül.* Remélhetőleg azonban hamarosan üzembe lehet helyezni. A sok *asztalosmunka* (ajtó, ablak) elkészitésére akad vállalkozó bőségesen, ha a katonai fát átengedik nekik, mert szerte az országban számos kitünően berendezett famegmunkáló-gyár áll üzemen kivül a szénhiány miatt. *Cserepet* készitenek a téglagyárak, ha szénhez jutnak. Más egyéb épitőanyag is van a piacon, csak az általános árakhoz mérten nagyon drágán.

Nem épitenek bérházakat.

— Általában tisztában kell lennünk azzal, hogy a háboru alatt az épitkezést még akkor is, ha mindenütt a legnagyobb előrelátással és takarékossággal intézzük, *tul kell fizetni.* Budapesten például ma kerek négyszer annyit fizetünk az épitkezésért, mint békeidején. Ezért az épitkezéseknek azt a részét, amit lehetséges, *el kell halasztani. Nem volna helyes például négyszeres áron bérházakat épiteni,* mert hiszen a négyszeres bér nem maradhatna állandó és ez a háboru után *ház-krachra* vezetne. A drága időben épült házak a megváltozott viszonyok között *nem lesznek rentabilisak.* A középületeknél természetesen mindenekelőtt a szükségesség az irányadó és igy középületeket még drága időben is *inkább lehet épiteni.*

— Teljes a bizalom abban, hogy *Harrer* dr.

kormánybiztos majd eltalálja a helyes és biztos utat. Évek óta ugyanezt a munkakört irányitja Budapesten is lényegesen nagyobb munkamezőn. Ha az első kisajátitás, komisszálás és parcellázás jól sikerül, annak anyagi eredménye a legbiztosabb adatokat fogja a jövendőre is nyujtani. Az épitési anyagoknál a legbiztosabb politika: minél nagyobb tömegeket összevásárolni, mert ezen a téren nem lehet semmi rizikó. A megszerzés után egy héttel máris többet ér minden anyag.

Sándor László főkapitány interjuja

— Pro domo —

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában bő és teljesen hiteles tudósitást adtunk a népélelmezési tizes bizottságban történt eseményekről, amelyeknek legérdekesebbike *Sándor* László főkapitánynak a fővárosi üzemekről mondott kritikája volt. Ez a tudósításunk bejárta a napisajtót, ami nem is baj, mert a köznek tettünk szolgálatot, amikor nyilvánosságra hoztuk a főkapitánynak zárt ülésen mondott kritikáját. Jó volt, hogy ez a kritika minél szélesebb körben ismertté lett és annak a napisajtóban is visszhangja támadt.

Az is jól esett, hogy a napisajtónak, mint annyiszor máskor is, érdekes anyagot adtunk. Amiatt sem csapunk lármát, hogy egyes lapok, amelyek saját hireinek eltulajdonitása miatt bizonyára szigoru óvást emelnének, ezuttal a kényelemnek olyan fokára helyezkedtek, hogy sem a *Fővárosi Hirlap* nevét nem emlitették, sem cikkünk cimét meg nem változtatva, azt szőröstül-bőröstül kiollózták. Megszoktuk ezt, hiszen olyan lapok is rájárnak a mi szellemi tulajdonunkra, amelyek talán éppen azon lapszámukban tiltakoznak eredeti hiranyaguk eltulajdonitása ellen. Ismételjük: mindezért nem rekriminálunk, de meg kell állapitanunk, hogy az egyik lap sulyos félreértésbe is esett, amit nem mulaszthatunk el rektifikálni.

Riportunkat az előbb emlitett kényelmes módon a *Magyarország* közölte legelőbb. Másnap reggelre megemlékezett róla a *Népszava*, amely erről a témáról irta meg aznapi vezércikkét is. Ugyancsak a főkapitány kritikájáról irt vezércikket ezen a délelőttön a *Magyar Estilap* és később *Az Est* is.

A *Fővárosi Hirlap* riportját folytatta azután az *Esti Ujság*, amelynek munkatársa megjelent a főkapitánynál és kérdést intézett hozzá a tizes bizottságban történtekre vonatkozólag. És itt következik az a tévedés, amelybe az *Esti Ujság* munkatársa esett és amelyet helyre kell igazitanunk. A lap szerint ugyanis a főkapitány kijelentette, hogy ő a városházán nem beszélt, ellenben a *Fővárosi Hirlap*-ban egy interju alakjában mondta el véleményét az ácsorgás kérdésében.

Ez az interju ténylog meg is jelent a *Fővárosi Hirlap* egyik előző számában, multheti számunkban azonban a főkapitány urnak a tizesbizottságban mondott kritikáját közöltük. Amikor az *Esti Ujság* munkatársa megjelent a főkapitánynál, annak nyilván még *sejtelme sem volt arról, hogy a népélelmező bizottság zárt ülésén történtek megjelentek a Fővárosi Hirlap*-ban. Amikor tehát az *Esti Ujság* munkatársa előtt nyilatkozott, az emlitett interjura gondolt, nem pedig a mi más forrásból származott ujabb riportunkra. Az „Esti Ujság"-nak ezt a tévedését le kellett szögeznünk. A főkapitánynak a népélelmező-bizottságban tett kijelentései ugyanis tulajdonképen nem a nyilvánosságnak voltak szánva, bár nem tagadható, hogy a következmények nekünk adtak igazat, akik közöltük a főkapitány véleményét és a nyilvánosság előtt állitottuk pellengére azokat, akik „tehetetlenségükkel és indolenciájukkal" legfőbb okozói az ácsorgásnak, amit Hadik János gróf a világháboru legszomorubb népgyüléseinek nevezett.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

Vázsonyi miniszter választása

Rácz Gyula a választójogi miniszteriumban

A főváros statisztikai hivatala innen-onnan egészen árván marad. Előbb Thirring Gusztáv igazgatót vitték el a liszthivatal élére, azután Pikler J. Gyula aligazgatót szemelték ki az ujonnan felállitandó teleknyilvántartó hivatal vezetőjének, most pedig Vázsonyi Vilmos miniszter hivta meg Rácz Gyula dr.-t a választójogi törvény kodifikálási munkálataihoz, mint statisztikai tanácsadót. Pikler ügye különben még nem dőlt el teljesen, mert előbb a pénzügyminiszternek kell jóváhagyni a telekértékadót, amelyből kifolyólag szükség lesz az uj hivatalra; a tanács azonban máris megbizta Rácz Gyula dr.-t a statisztikai hivatal vezetésével.

Rácz Gyulának a választójogi miniszteriumba való meghivatása különben igen nagy megtiszteltetés a fiatal tudós számára, hiszen egy korszakalkotó törvény megalkotásánál fogja érvényesiteni tudását és kiváló tehetségét. Fölkerestük ebből az alkalomból Rácz dr.-t, aki tartózkodó szerénységgel csak a következő kijelentést tette:

— *Vázsonyi* miniszter ur még julius hónapban meghivott, hogy vegyek részt a választói jogról szóló törvényjavaslat megalkotásában. A miniszter meghivását a mult héten tartott minisztertanács is tudomásul vette. A minisztertanács határozatáról értesitették a székesfővárost és most már csak a polgármester ur, illetve a tanács engedelmét várom, hogy munkámat, amelyet érthető kedvvel és szeretettel fogok végezni, megkezdhessem. A főváros szolgálatában azonban meg akarok maradni, a választói jog megalkotása körül kifejtendő tevékenységem mellett továbbra is vezetni fogom a főváros statisztikai hivatalát.

Ugy tudjuk, a tanács keddi ülésében már meg is adta az engedelmet Rácz Gyulának a korszakalkotó munkában való részvételre. Ennek a kérdésnek különben aligha van igazabb, biztosabb ismerője, mint Rácz Gyula dr., aki hosszu idő óta nemcsak mint statisztikus, de mint publicista is rengeteg munkát végzett és amellett lelkesen agitált is a népjogok kiterjesztése mellett. Nagyszámu hirlapi cikke mellett több nagyobb munkája is jelent meg és pedig: „Milyen legyen a választói jog a gyakorlatban? (1905.); „Kerületi beosztások", amely könyvről Bánffy Dezső báró két vezércikket irt 1910-ben; „A választói jog és a magyarság erőviszonyai"; „Az általános választói jog és a külön vámterület"; és végül „A választói jog a kisgazdák szempontjából."

Érdekes feljegyezni, hogy amikor Zichy János gróf kultuszminiszter lett, meghivta magához Rácz Gyula dr.-t és felvilágositásokat kért tőle a választói jog kérdésében. Több izben órákhosszat beszélgetett igy a miniszterrel, akiről Magyarországon mindenki tudja, hogy Ferenc Ferdinand trónörökös bizalmasa volt. Rácz Gyula volt egyébként a választói jog ligájának ügyvezető-igazgatója is, s mint ilyen, állandó érintkezésben volt Bánffy Dezső báróval, Justh Gyulával és Vázsonyi Vilmossal.

Egyszóval nem véletlen, hogy Vázsonyi miniszter választása őrá esett.

Megjavul a szolgák helyzete

Emberségesebb bánásmódot követelnek

Megemlékeztünk a fővárosi szolgák és altisztek mozgalmáról, melylyel több, mint egy esztendő óta igyekeznek a háboruban rendkivül szükössé vált helyzetüket megjavitani. A hosszu huzavona után a szegény emberek türelme meglehetősen megfogyatkozott, olyannyira, hogy a felgyülemlett keserüség immár explodálni készült. Egyesületüknek legutóbbi közgyülésén, különösen idegen elemek beavatkozása révén, igen izzó volt a hangulat, ma azonban már teljesen lecsillapodtak a kedélyek. Ezt a változást Bárczy István dr. polgármester humánusságát dicsérő kijelentései hozták meg, amelyekből a szolgák és altisztek ma már komoly reményeket meritheznek jövőjüket illetőleg.

A legfőbb megnyugvást azonban az a közvetlen fogadás nyujtotta a szolgáknak, amelyben a polgármester küldöttségüket részesitette. Mélyreható érdeklődést és tökéletes jóindulatot tapasztaltak a város fejénél és igy ma már a mozgalom veszedelmes irányban való kifejlődéséről szó sem lehet.

A szolgák és altisztek kivánságai különben tiz pontban vannak lefektetve a pogármesternek átadott memorandumban. Ez a tiz pont a következő:

„1. Fizetési szabályzatunk módositásának sürgős módositása; 2. családi pótlékunknak a eleségre és az eltartott agg szülőkre való kiterjesztése; 3. a drágasági pótléknak 100 százalékra való felemelése; 4. a mai viszonyoknak megfelelő beszerzési előleg sürgős utalványozása; 5. az alkalmazottaknak liszttel, zsirral és burgonyával egész évre való ellátása; 6. a ruházatnak és lábbelinek a foglalkozás szerint való alkalmazása; 7. a külön munkadij cimén évenként kiosztásra kerülő összeg igazságos elosztása; 8. a vágóhidaknál a kényszervágás következtében eladásra kerülő olcsó zsirban és husban elsősorban az alkalmazottak részesüljenek; 9. az óvodákhoz kirendelt dadák fizetésrendezése; 10. végül azt kérik, hogy a tisztviselők emberségesebb bánásmódot tanusitsanak az alkalmazottakkal szemben.

A polgármester ezekre a pontozatokra nézve a küldöttség tagjaitól mélyreható felvilágositásokat kért és Marher Aladár dr. tanácsnok jelenlétében minden panaszt meghallgatott. Minden olyan kérésnek teljesitését megigérte, amire a kormányhatósági jóváhagyást meg lehet kapni. A liszttel, zsirral és burgonyával való ellátás dolgában a lisztre és burgonyára vonatkozólag igéretet tett, a zsirra vonatkozólag pedig kijelentette, hogy érintkezésbe lép Folkusházy tanácsnokkal, teljesithető-e ez a kivánság. A ruházat kérdésében elmondták a szolgák, hogy eddig a külső és belső szolgálatot teljesitő alkalmazottak egyforma cipőt és ruhát kaptak. Tehát a temetőőr, akinek ruhája ki van téve az időjárás pusztitásának, ugyanabban a szövetben és cipőben teljesit szolgálatot, mint az a szolga, aki ki sem mozdul a városház folyosójáról. A polgármester igen helyesnek találta, hogy az alkalmazottak maguk állapitsák meg, kinek milyen minőségü ruházatra van szüksége.

A közgyülésen igen keserüen panaszkodtak a dadák, akiknek sorsa iránt külön érdeklődött a polgármester is és meglepetve hallotta, hogy ezeknek ma is évi 600 korona fizetésük van, holott ennyit bármely cseléd megkap, de ráadásul teljes ellátásban is részesül. A polgármester azonnal utasitotta Marher tanácsnokot, hogy a dadák fizetésemelésére vonatkozólag tegyen sürgős előterjesztést.

A tizedik pont körül azonban némi konfuzió van, amelynek tisztázására az alkalmazottak a Fővárosi Hirlapot kérték föl. A szolgák és altisztek egyesületének Tőkés nevü elnöke ugyanis, aki mint vásárcsarnoki biztos, maga sem lehet kellően tájékozva a bánásmód kérdésében, téves magyarázatot adott a polgármesternek. Azt mondta ugyanis, hogy a szolgák sérelmesnek találják a sokszori és gyakran megokolatlan küldözgetést. Ezzel szemben a szolgák megállapitják, hogy kötelességüket igenis mindenképpen teljesiteni kivánják, minden parancsnak engedelmeskedni akarnak, de nem hallgathatják el, hogy vannak tisztviselők, akik durva, lenéző és sértő módon kezelik a szolgákat. Ez ellen a bánásmód ellen emelnek szót és kérik a polgármestert, aki maga legtöbb tisztviselőtársával emberségesen bánik az alkalmazottakkal, ennek az emberséges hangnak szerezzen érvényt minden tisztviselőnél.

Takarmányhiány miatt

megszünik a fuvarozás

A nyomasztó takarmányhiány, amely az idei rossz termés következtében jövőre sokkal inkább érezhető lesz, mint most, nemcsak a konfilisok között okoz nagy zavarokat, hanem — ami sokkalta fontosabb — a fuvarosok müködését is lehetetlenné teszi. A nagy, nehéz lovak, amelyek mostanában, csökkent létszám mellett, sokkal többet kénytelenek dolgozni, mint béke idején, silány takarmányt kapnak, a zabot teljesen nélkülözik s egészen elerőtlenednek, mert nincsen semmi olyan pótanyag, amivel táplálékukat fel lehetne javitani. Ilyen körülmények között a fuvarosok ipartársulati elnökük, Schön Ignác utján kénytelenek voltak a fővároshoz fordulni, hogy a főváros járjon el érdekükben a kormánynál, mert ha sürgős segitség nem érkezik, kénytelenek volnának abbanhagyni az üzemet, ami sulyos következményekkel járna.

A „Fővárosi Hirlap" munkatársa felkereste Schön Ignácot, aki a következőkben vázolta a fuvarosok jelenlegi helyzetét:

— Minden fuvarozási nehézségnek az oka a rettenetes takarmányhiány, amely ellen alig tudunk valamit tenni. Fuvarosaink még most is tekintélyes lóállomány fölött rendelkeznek, de

alig tudják lovaikat táplálni. Nem egy olyan fuvaros van, aki csak két napra való takarmány fölött rendelkezik, s hogy ezután mit fog csinálni, azt igazán nem tudom. Eddig még kaptunk némi vértakarmányt, ami, ha nem is volt valami jó és nagy tápértékü a mi lovainknak, mégis jelentős segitség, mikor a 80—100 koronás szénaárak mellett is olyan nehezen tudunk szénához jutni. Hogy a további bajoknak elejét vegyük, *Folkusházy* Lajos tanácsnokhoz fordultam, aki megigérte, hogy sürgös előterjesztést tesz a kormányhoz. Erre azonban még egyelőre nem kaptunk választ. Pedig, ha hamarosan nem történik valami intézkedés, kénytelenek leszünk lovaink kimélése céljából félnapig dolgozni, s ha másként nem megy, egészen beszüntetni az üzemet. Ez azonban nem akar demonstráció lenni, sem pedig sztrájk, de ha lovainkat meg akarjuk tartani, kénytelenek vagyunk őket a silány táplálkozás mellett pihentetni. Pedig ennek igen kellemetlen következményei lesznek, minthogy a vasutról senki sem fogja tudni elszállitani áruját, s néhány nap alatt minden vasuti rakodóhely és raktár zsufolásig tele lesz, ami lehetetlenné fogja tenni a vasuti szállitást. Most várakozó állásponton vagyunk, nem tudjuk, mi lesz a kormány válasza, reméljük azonban, hogy könnyiteni fog helyzetünkön a megalakitandó *Takarmányforgalmi részvénytársaság*, amely gondoskodni fog a takarmánynemüek forgalombahozataláról és elosztásáról.

Események

A törvényhatóság nyári szünete alatt, augusztus hó végéig, lapunk a rendesnél kisebb terjedelemben — 6 oldalon — jelenik meg.

Megint lesz petroleum. A tanács keddi ülésében foglalkozott a főváros lakosságának petroleummal való ellátásával. A nyári hónapokban tudvalevőleg beszüntették a petroleumosztást és csak az otthon dolgozó munkások és a kapualjak számára adtak kisebb mennyiséget minden hónapban. A tanács ugy tervezi, hogy szeptember hó elsejével ujra ad a lakosságnak és pedig mint előbb most is jegy ellenében és ugyanabban a mennyiségben, mint a mult télen. Eszerint a kapualjak számára havi két, a lakások számára három és a boltok számára havi öt liter petroleum jut.

A szén. A főváros szénnel való ellátásának kérdése félig-meddig megoldódott azzal a kormányrendelettel, amely a napokban jelent meg. A fővárosnak tehát semmi befolyása sem lesz a jövőben a szén elosztására, hanem mindössze pár apró adminisztrális teendőt vállal magára. Ezek egyike az a plakát, amely szerdán virradóra jelenik meg, másika pedig az az összeirás, amelyet a XV-ik ügyosztály szeptember elsejével kezd meg. A most megjelent kormányrendelet egyébként az eredeti tervtől két fontos körülményben eltér. A főváros népélelmezési bizottságának utasitására a tanács feliratban fordult a kormányhoz, amelyet arra kért, hogy a tizes bizottságban elhangzott aggodalmakat honorálja. Igy történt azután, hogy a kormányrendeletben *nincs számszerüen fixirozva az az adag*, amit a főváros lakossága kapni fog, holott az volt eredetileg tervbevéve, hogy tiz naponkint ötvenkiló szenet adnak. A másik eredmény viszont az, hogy a rendeletben nem mondják ki az előbb tervbevett határozottsággal a kisebb szénkészletek requirálását, hanem csak annyi van a rendeletben, hogy az Országos Szénbizottságnak joga van az 50 mázsánál kisebb készleteket is lefoglalni. A helyzettel ismerős körökben azonban azt hiszik, hogy a szénbizottság aligha fog ezzel a jogával élni. A kormányrendeletnek ez a kétrendbeli enyhitése a főváros tanácsa feliratának honorálásaként jött létre. A szénelosztásban a tanácsnak tehát az idén semmi néven nevezendő szerepe nem lesz, az fogja elosztani, akinek maga a szén is kezében van. Tavaly ugyis egészen viszás volt az a helyzet, hogy a főváros olyan anyagot osztott el, ami nem az ő, hanem a szénbizottság kezében volt. Egészen más az eset, amikor a főváros a raktáraiban levő lisztet, zsirt, rizst, vagy hüvelyest és egyebet osztja el a lakosság között, mint mikor a mult esztendőben a szén fölött, tehát olyan anyag fölött kellett disponálnia, aminek tulajdonképen szinét sem látta.

*

Itt emlitjük meg, hogy a Szénközpont két vezető férfia királyi kitüntetésben részesült: Rau Gottlob, a központ elnöke udvari tanácsos lett és Salgó Béla, a központ elnök-helyettese a Ferenc József-rend lovagkeresztjét kapta. Ha ezekhez a kitüntetésekhez a főváros lakosságának elismerése is hozzá fog járulni, akkor a kitüntetettek meg lehetnek elégedve müködésükkel.

Ankét a hónapos szobák dolgában. A *Fővárosi Hirlap* mult számában megirtuk, hogy a Háztulajdonosok Szövetsége felterjesztést fog intézni a kormányhoz a hónapos szobák árának maximálása tárgyában. Minthogy a lakbérmaximáló rendeletet az igazságügyminiszter adta ki, memorandumukat is neki adták most át. Kifejtik benne, hogy a hónapos szobákkal üzött uzsora a legszemérmetlenebb, mert mig a lakásárak nem változtak, a hónapos szobák árát ellenben 3—400 százalékkal felemelték. A felterjesztés inditványozza, hogy a kormány maximálja a hónapos szobák árát, még pedig a következő alapon. A hónapos szobák alapjellemzője a lakás ára és a kiadás szempontjából számbajöhető szobák számának aránya. E két szám eredménye volna a *normálszám*, amelyhez butorkopás, világitás, fütés stb. cimén százalékok járulnának. A százalékek összege azonban a normálszám 50 százalékánál nagyobb nem lehet. Az üzletszerü szobakiadást iparengedélyhez kell kötni és a háztulajdonosok kérik, hogy a szobabérek bizonyos százalékát engedjék át nekik, kárpótlásul az elmaradt lakbér emelésért. A Háztulajdonosok Szövetsége memorandumukban kérik az igazságügyminisztert, hogy ebben az ügyben sürgősen hivjon egybe enkétot, hogy a megoldásra váró kérdéseket minél gyorsabban dülőre lehessen vinni.

A Modern Szinpad első bemutatója. Ma, szerdán tartja első bemutatóját a Belváros szinháza. A szinre kerülő uj egyfelvonásosok, tréfák és dalok, amelyeket Medgyaszay Vilma, Mészáros Giza, Kökény Ilona, Vendrey, Boros és Békeffy adnak elő, utolsó próbái folynak dr. Bárdos Artur igazgató vezetésével. A sok meglepetést igérő uj müsor keretében mutatkoznak be a szinház uj tagjai: Antal Ella és Földváry József. A „Schubert" cimü zenei kép egyik szerepét Palotay Árpád énekli.

Állandóan zsufolt ház nézi végig a városligeti Henry-Aréna nagyszerüen sikerült előadásait. Tom Jack a jégkirály, Lorros zenélő katonái, a világhirü Willy Pantzer-csoport, a 3 Melley, a 2 Metella, továbbá Roland, Gerard és Göndör mind oly sikereket aratnak, hogy az a sok ezer ember, aki az előadásokat végignézte, legnagyobb megelégedéssel távozott.

A Mozgókép-Otthon első müsora. Három hónapos nyári szünet után, augusztus 27-én, hétfőn, ujra megnyitotta a Mozgókép-Otthon kapuit s ezzel Budapest előkelő közönségének mozgóképszinháza nyolcadik évadját kezdi meg. Az első müsorát ugyanaz az izlés és magas müvészi nivó jellemzi, ami a Mozgókép-Otthont a legjobb közönség mozijává avatta. A müsor egyik száma egy pazar kiállitásu Henny Porten-drámа: Rohrbach Lujza házassága, bővelkedik drámai hatásokban, a másik száma pedig Henry Bernsteinnek, a hires irónak egy izgalmas müve: Madame Zouzou. Előadások kezdete: 3, 5, 7 és 9 óra. Pénztár d. e. fél 11-től 1-ig és d. u. fél 3 órától.

Emir haragszik. Emir a hustalan napért haragszik. Lehet, hogy otthon, hazájában sohasem volt hustalan napja, mert Emir olyan legény volt, hogy tudott magának hust szerezni. De Sawade mester meg olyan ember, aki betartja a szabályokat és hustalan napon nem ad hust se Emirnek, se társainak. Emir ugyanis Sawade gyönyörü királytigrise, amelynél nagyobb és szebb sehol sem látható. Ha pedig Emir haragszik, haragját társain tölti és Sawade mesternek egész erélyére van szüksége, hogy e veszedelmes bestiákat szétválassza. A Beketow-cirkuszban Sawade tigrisei és a nagyszerü kisérő müsor minden este fél 8 órakor kezdődő előadásban, csütörtökön d. u. fél 4 és szombaton d. u. fél 5 órakor félhelyárakkal, vasárnap d. u. fél 4 órakor gyermekeknek félhelyárakkal látható.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

A TŐKE

Szemle.

Mezőssy az árdrágitók ellen. — Az uj gazdasági miniszteriumok. — Ujabb valutarendszabályok.

Mezőssy miniszter megfujta a harci riadót az árdrágitók és az áruuzsora ellen. Ezt az akciót csak helyeselni lehet. Az áruuzsora a háboru legrutabb és legveszélyesebb kisérő jelensége, mely kimondhatlan sulylyal nehezedik rá egész közgazdasági életünkre. Csakhogy a földmivelési miniszternek nincsen igaza, amidőn a bajokért kizárólag a kereskedelmet teszi felelőssé. Mert abban az árdrágitási lázban a termelő gazdatársadalomnak éppen olyan része van, mint a kereskedelemnek. Sőt tovább megyünk. Mi azt állitjuk, hogy a pénzintézetek háborus üzleti politikája is sokban hozzájárult az áruuzsora elterjedéséhez. Abban mindnyájan egyek vagyunk, hogy az áruuzsorát nem szabad türni és azt, ha lehet, ki kell irtani. Az eddigi foganatba vett rendszabályok azonban olyanok voltak, hogy csak a kis vétkeseket üldözték, mig a nagy bünösök szabadon garázdálkodtak. Ebben a tekintetben a birósági gyakorlat is nagyon ingadozó és bizonytalan, ami arra vezetett, hogy sok esetben ártatlanok itéltettek el, mig az igazi vétkeseket futni hagyták. Az eddigi tapasztalatok azt bizonyitják, hogy a gazda éppen olyan árdrágitó, mint a kereskededő, az iparos és a bankár. Ha tehát a földmivelési miniszter hadba indul az árdrágitók ellen, akkor első offenziváját a termelők ellen intézze, vagyis a bajokat a gyökerében irtsa ki. A tisztelt miniszter ur tehát ne csak a kereskedők és bankok között üssön széjjel, hanem vaskeze érjen el a gazdákig is, bármennyire is védje azokat az agráriusok tábora, mely a földmivelési minisztereket mindig a hatalmába tudta keriteni.

*

A Wekerle-kormány két uj gazdasági minisztert kapott *Hadik* János grófi és *Földes* Béla személyében. Mind a ketten derék, becsületes politikusok, akik tudják, hogy nehéz feladatokra vállalkoztak. A közélelmezési és átmeneti minisztérium szervezési munkálatai már megkezdődtek. Szomoruan látjuk azonban, hogy az uj miniszterek munkatársaikat kivétel nélkül az állami adminisztrációból válogatják ki, ami azt jelenti, hogy ezek az eminenter gazdasági minisztériumok is a bürokratizmus melegágyai lesznek, ahonnan nagyobbszabásu kezdeményező akció aligha fog kiindulni. Nekünk az a nézetünk, hogy itt a vezető állásokat kiváló bankigazgatókkal, kereskedőkkel és iparosokkal kellene betölteni, vagy pedig a két minisztérium kebelében külön kereskedelmi osztályokat kellene felállitani. Mert azt felesleges magyaráznunk, hogy az állami hivatalokban megkövesedett bürokraták, akiknek az üzleti élettel semmiféle nexusuk nem volt, nem lesznek képesek a kellő szakértelemmel irányitani azokat a nagy akciókat, melyek az átmeneti időben a nyersanyagbeszerzés és a valuta helyreállitása érdekében végrehajtandók lesznek. Ehhez elsőrangu financier-k és kereskedők kellenek, akik az üzleti élet minden rugóit ismerik.

*

A valutával ugy vagyunk, mint az árupiaccal: minél többet szabályozzák, annál rosszabb lesz. Amióta a Devizaközpontot felállitották és a devizaforgalmat korlátozó rendeletek életbe léptek, azóta a korona intervalutáris árfolyama legalább 50 százalékkal csökkent! És mindeme szomoru tapasztalatok dacára a valutapiacot ujabb szabályrendeletekkel akarják megnyomoritani. Mint ugyanis értesülünk, a magyar és az osztrák kormány között a jegybank bevonásával tárgyalások folynak olyan kibocsátandó intézkedések dolgában, amelyek a devizapiac viszonyainak a javitását célozzák. Félünk töle, hogy az ujabb megrendszabályozás további romlást fog előidézni. Szerintünk itt csak az volna az egyetlen orvosszer, ha a jegybank szakitana háborus politikájával és megfelelő aranyat küldene a semleges piacokra a korona árfolyamának megszilárditására. Ezt tette most a Német birodalmi bank is, mely sokáig huzódo-

zott ettől a lépéstől, de végül mégis rászánta magát és egyszerre 70 millió márka aranyat küldött Hollandiába, ahol a márkakurzus azonnal jelentékenyen felszökött.

A fözelékközpont uj igazgatója. A hivatalos lap vasárnapi számában jelent meg a Főzelék- és gyümölcsközpont legujabb hirdetménye, amely tiznapos érvényességgel ismét makszimálta a főzelék- és gyümölcsárakat. Azt hihetnők ezután, hogy a megállapitott árakon minden baj és nehézség nélkül hozzájuthatunk az árúkhoz, sajnos azonban, erről szó sincsen. Egyetlen séta a vásárcsarnokokban meggyőz arról, hogy minden hiábavaló erőlködés, makszimális árak léteznek ugyan, de az árú nyomtalanul eltünt. A kofák és gyümölcsárusok pedig kérdezősködésünkre a legnaygobb léleknyugalommal jelentik ki, hogy amig „maxi van, nincsen árú egy szem sem!" Ez különben különböző fogalmazásban ott virit a ponyvával letakart árusitóhelyeken is. Makszimális áraink már vannak, rendőrbiró szintén székel a piacon és a csarnokban, de mi haszna mindennek, ha nincsen sem főzelék, sem zöldség, sem pedig gyümölcs. Tudtunkkal létezik ugyan egy központ, melynek hivatása volna, hogy mindezekkel ellásson bennünket, de ennek müködése eddig a különböző igazgatóválságokban és az elkésetten történő makszimálásban merült ki. Első igazgatóján hamar tuladott, a második most készül távozni, s mint értesülünk, az igazgatói állást Kálmán Jenő Ákosnak ajánlják fel. Vele nagy körültekintéssel és okos fővel dolgozó kereskedő jutna a központ élére, s ő talán megszüntetné az eddigi mizériákat.

Tojásforgalmi iroda. Mint a Fővárosi Hirlap már hetek előtt elsőnek jelentette, a hivatalos lap vasárnapi száma gróf Hadik János miniszternek, az Országos Közélelmező Hivatal elnökének rendeletét közli, amely intézkedik, hogy a főváros tojásszükségletének biztositása, fölhozatala és arányos elosztása céljából Budapesti Tojásforgalmi Iroda alakittassék. A létesitendő iroda a közvetitésével forgalomba hozott tojásmennyiségek után költségeinek fedezésére jutalékot szedhet. Az iroda szervezetét és ügyrendjét, valamint a jutalék nagyságát külön rendelet fogja megállapitani.

A Belvárosi Takarékpénztár R.-t. igazgatósága a szeptember 6-ára egybehivott rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja az alaptőkének 16.000 darab 500 K n. é. részvény kibocsátása által 8 millió koronával, 24 millió koronára való felemelését. Az alaptőkeemelést indokolttá teszi az intézet összes üzletágainak — különösen a betéti és záloglevél-üzletágaknak — fokozott fejlődése, mely kivánatossá teszi, hogy az alaptőke a tetemesen kibővült üzletkörrel összhangba hozassék. Az intézet 25 év előtt 2 millió korona alaptőkével alakult, jelenlegi alaptőkéje 16 millió, tartalékjai 5.400.000 K, betétállománya 88 millió, jelzálogkölcsönállománya 76 és fél millió, az intézetnél jegyzett hadikölcsönkötvények összege 84 és fél millió korona. Az igazgatóság a közgyülésnek javasolni fogja, hogy a kibocsátandó részvények a régi részvénybirtokosoknak ajánltassanak fel a közgyülés által megállapitandó árfolyamon. Az át nem vett darabokat egy e célból alakult konzorcium fogja átvenni.

A Lipótvárosi Takarék tőkeemelése. A Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár r.-t. szeptember 6-ra rendkivüli közgyülést hiv egybe, amelynek tárgya a társaság alaptőkéjének 8 millió koronáról 12,000.000 koronára való felemelése lesz. Az igazgatóság javaslata a többi között azzal okolja meg a tőkeemelést, hogy a takarékpénztár szigoru és céltudatos irányelveit követi, ha saját tőkeerejét az egyre növekedő takarékbetétek és a meglevő üzletek hiteligényével arányba kivánja hozni. Vállalatainak nagyarányu fejlődése a társaság föladatává teszi, hogy azok fejlesztését a követelményeknek megfelelően előmozditsa. A társaság további célja, hogy a békegazdaság beálltával tevékenységét uj üzletágakra is kiterjessze. A társaság üzleteinek jövedelmezősége biztos kilátást nyujt a növekedő osztalékra. Az igazgatóság javaslata szerint az ujonnan kibocsátandó 20.000 darab 200 korona névértékü részvényt később megállapitandó árfolyamon a régi részvényeseknek ajánlják föl olyképpen, hogy minden 2 darab régi részvény 1 darab uj részvény átvételére jogosit. A tőkeemelés sikeres keresztülvitelét a takarékpénztár kebelében alakult szindikátus biztositja.

A Magyar Repülőgépgyár r.-t. (Budapest-Albertfalva) Castiglioni Kamill vezérigazgató elnöklésével tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta, hogy az eddigi ötmillió koronás alaptőkéjét tizmillió koronára emeli fel. Az erre vonatkozó inditvány megokolása szerint az alaptőke emelését a magyar repülőgépgyár további nagyarányu fejlesztésének szüksége vonta maga után. Ezen a téren a vállalat olyan eredményeket ért el, amelyek a legszebb reményekkel biztatják a magyar aviatikai ipart. A tőkeemelés végrehajtása céljából uj részvényeket bocsátanak ki. A tranzakció lebonyolitása nyomán a vállalat tartalékai 1,250.000 koronával gyarapodnak. Az elővétel joga a rendkivüli közgyülés egyhangu határozata szerint osztatlanul a régi részvényeseket illeti meg. Egyben megelégedéssel vette tudomásul a közgyülés, hogy a vállalat a legutóbbi hadirepülőgép-kiállitáson nagy erkölcsi eredménnyel vett részt.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

BEKETOW-CIRKUS VAROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este fél 8 órakor
!! Teljesen új müsor !!
Michlas Airam légtornász ekvilibristák. | Milla Gusta-csoport, eredeti táncjelenet.
2 Camillo a harcterek látnokai.
ELWINO a hátizsákba csomagolt ember.
Sawade tigrisei
Csütörtökön d. u. 1/24 órakor félhe yárak mindenkinek.
Szombaton d. u. 1/25 „ „ „
Vasárnap d. u. 1/24 „ „ gyermekekre k.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Megnyitó müsor
Henny Portennel a főszerepben:
Rohrbach Lujza házassága
Dráma 4 felvonásban.
Henry Bernstein filmregénye:
Madame Zouzou
4 felvonásban.
Előadások kezdete d. u. 3, 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 1/2 3 órától.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest VIII., Futó-utca 10. szám.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (szelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: | Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: | Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: | Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: | Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. ▪▪▪▪▪▪ Mocsonyi-udvar.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Elsőrendü cirkusz-varieté.
Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától, esős időjárás esetén is
külön diszelőadások
óriási világvárosi müsorral.
Tom Jack a jégkirály, 3 Melley, 2 Metellas, Pantzer-család, Lorros zenélő katonák, Gerard, Roland, Göndör és további 25 cirkusz varieté-sláger.
Az esti előadás este 8 órakor kezdődik.

400-szoros nyeremény-kilátások!
Szeptember 1-én két huzás!
Sok millióra játszik!
Minél több sorsjegyszámmal játszik, annál több kilátása van a nyerésre!
400 sorsjegyszámmal vesz részt 50 huzáson
3 millió korona kisorsolásán
ha 45 havi 7 korona 30 filléres befizetéssel belép 50 tagból álló sorsjegytársaságunkba.
E társaság tulajdonát képezi:
50 drb Pesti Hazai Takarékpénziár sorsjegy, 50 drb Magyar vöröskereszt nyer.-jegy, 50 drb Jósziv sorsjegy. 50 drb Bazilika nyereményjegy, 50 drb Osztr. vörösk. nyereményjegy, 50 drb Jelzálog nyereményjegy, 100 drb Erzsébet királyné sorsjegy.
Ezen értékpapirokkal a társaság tagjai 45 hónapig közösen játszanak 3 millió korona értékü nyereményre, résztvesznek 50 huzáson és minden tag ötvened részét kapja mindazon nyereményeknek, amelyek ezen idő alatt fönti 400 sorsjegyre és nyereményekre esnek. A 45 hónap elmultával a társaság föloszlik és a fölhalmozódott nyereményeken kivül a társaság értékpapirállománya is elosztás alá kerül és minden tag kap: 2 drb Erzsébet-sorsjegyet, 1 drb Hazai takarékpénztár-sorsjegyet, 1 drb Jósziv-sorsjegyet, 1 drb Bazilika nyereményjegyet, 1 drb Magyar vöröskereszt nyereményjegyet, 1 drb Osztr. vöröskereszt nyereményjegyet, 1 drb Jelzálog nyereményjegyet.
Ezen nyolc értékpapir a társaság föloszlása után már kizárólagos tulajdonát képezi, amelyekkel évente 14 huzáson évi 1 millió korona nyereményre játszik. Játéktartam 30—50 év. Az első befizetésnek, 7 korona 30 fillérnek postautalványon való beküldése után megkapja a 400 számmal ellátott részvételi ivet, amellyel a szeptember 1-jei két huzáson egyötvened nyereményjogosultsággal már résztvesz. A huzások után sorsolási értesitőt küldünk.
Szeptember 1-én két huzás!
Főnyeremények: 250.000, 200.000 kor.

400 sorsjegyszámmal játszva, 400-szor annyi nyereménykilátásai vannak, mintha csak 1 sorsjegyszámmal játszana. Ha e társaságba belép, nyereményesélyeit 400-szorosra fokozza.
Központi Váltóüzlet Részvénytársaság
Budapest, V., Szabadság-tér 3.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ma és minden este 3/4 8 órakor
GYÁRFÁS DEZSŐ, FERENCZY KÁROLY
TENGERRE MAGYAR!
Az uj képpel: Az „U 20" belseje.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

BERLINI KERT
(ezelőtt Jardin de Paris)
Erzsébet királyné-ut 1. Telefon 167-25.
Minden este 8 órakor fényes kabaré és varieté előadás!
Az idei szezon utolsó hete!
Paul Morgan, Saldern, Kitty Sterling
bucsufelléptével.
A kerthelyiség 12 óráig van nyitva.

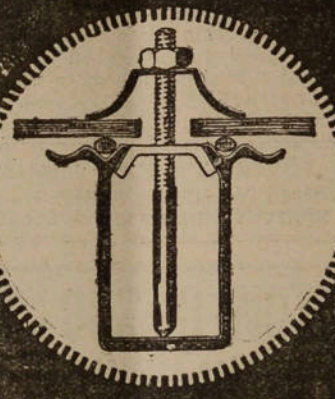
Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

A NEMZETI PARK
ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.
A TENGERI HÁBORU
ELŐADÁSAI
a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.
Esős idő esetén is megtartatnak.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
.·. helyeztem át. .·.
Schönwald Imre.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Hirdetmény.
Magyar Kir. Osztálysorsjáték
I. Sorsjáték
Huzás 1917. november hó 10. és 12 én
100.000 sorsjegy, 50.000 nyeremény.
A magyar kir. osztálysorsjáték I. sorsjátékának sorsjegyeit megküldöttük a főárusitóknak és a sorsjegyek a mai naptól kezdve azok utján megszerezhetők.
A huzásokat, melyek nyilvánosak és mindenkor reggel 9 órakor kezdődnek, a „Vigadó“ kistermében (V., Vigadó-tér) tartjuk.
Budapest, 1917. szeptember 2.
A m. kir. pénzügyminiszter képviseletében:
PÉNZINTÉZETI KÖZPONT
Schmidt s. k. *Schober s. k.*

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 8 órakor
a szenzációs évadnyitó müsor
Zerkovitz B. és Szénás B. bájos operettje
„A Balaton Romeoja“
Ballet! Duettek! Szólók!
Kellemes hüvös nézőtér.
LISI FLUGHER, 3 FACORI, E. DOLEY és az összes szinházi és varieté müsorral.

Zsákok, ponyvák, szalmazsákok, papirszövetek, papirzsinegak.
TEXTILIPAR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
EZELŐTT **SALGÓ ÉS LÁSZLÓ**
FONÓ- SZÖVŐ- ÉS IMPREGNÁLÓGYÁR
BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 20.
Sürgönycim: MAXALGÓ Telefon: 160-82, 163-16

Budapesti
RŐSER-TANINTÉZET
Alapitási év 1853.
Beratások szeptember 6-ig
1. Nyilvános felsőkereskedelmi iskola
2. Nyilvános polgári iskola, Államérvényes bizonyitványok
3. Nevelő-Internátus, bennlakó és bejáró növendékek részére.
Értesitést készséggel küld:
RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ér dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivitelihaza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Legjobb kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.
TELEFON: 152-66, 59-29. SÜRGÖNYCIM: Földbérlők 15:66.

GÉPOSZTÁLY:
Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötelekat stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:
Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.
Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Hatodik évfolyam Budapest, 1917. szeptember 5-én 36. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Politikával

foglalkozó, politizáló nemzet vagyunk, miesm természetesebb tehát, mint az, hogy amikor a politika katlanjában forr a viz, az ország első városa is politikát csinál. Nem is kell nagyon messzire menni, ha meg akarjuk találni ennek a törekvésnek, ennek a természetes fejlődésnek a külföldi példáját. Bécsben a városháza nemcsak üzi, hanem jóformán diktálja a politikát. Lueger szervezte az osztrák keresztényszocialista pártot és Weisskirchner a miniszteri székből került Lueger helyére. Az osztrák keresztény-szocialista pártnak nemcsak országos, hanem községi politikája van és Weisskirchnernek, meg a pártjának éppen az a körülmény biztosit különös sulyt és tekintélyt, hogy a községi politika szük mesgyéjén túl is, a nagy politika hatalmas területén tudnak működni, érvényesülni.

Weisskirchner politikája bizonyára nagyon távol esik a mi Weisskirchnerünk politikai ideáljától, mert *Bárczy* Istvánnak már a neve is radikalizmust, felvilágosodottságot, szociális, kulturális haladást jelent. De azért kétségtelen, hogy Budapest polgármestere bécsi kollégájának nyomdokain óhajt haladni, amikor a községi politika Prokrusztesz-ágyából kilép.

A városok pártja lagymatag alakulásnak igérkezett egészen addig, amig a napi politika legaktuálisabb kérdéseit kiharcolták a programmból. Ma az ország sorsának tengelye a választójog körül forog, az ország belső békéje, jövendő boldogulása, Magyarország uj kulturájának kialakulása attól függ, hogy a választójog sulyos problémája miként nyer megoldást. Az a szervezkedés tehát, amely a Tisza-kormány idejében, az akkori politikai helyzet miatt éppen a választójog kérdését volt kénytelen mellőzni, nem lehetett egészséges, nem lehetett komoly, nem lehetett számottevő. Ám az idők megváltoztak, elkövetkezett az általános választójognak a napja és ma nem lehet elképzelni olyan politikai alakulást, amely nem vall szint a választójog kérdésében. A szin pedig nem lehet vitás, a városok pártja, a polgárság politikai szervezete nem lehet választójog-ellenes, mert a választójog ellenzői a reakció emberei és mert Bárczy István személye eleven garanciája az általános választójog őszinte akarásának.

Az uj párt tehát feltétlenül a választójog hatalmas táborát fogja erősiteni, más kérdés azonban, hogy vajjon a főváros saját, külön politikája nem fogja-e megsinyleni az országos politikát, nem rabol-e tulsok időt, munkát, tehetséget a nagypolitika és a főváros adminisztrációjára nem hoz-e zavarokat az uj területre törő ambició? És mindezeken az aggodalmakon felül áll az a kérdés, hogy vajjon az exponált politikai pártállást elfoglaló polgármester politikai hitvallásáért, politikai tevékenységéért nem áll-e majd a fővároson bosszut a kormány, amely ma ugyancsak választójogos, ugyancsak liberális és kissé radikális, de holnap átadhatja helyét egy másik, talán ellenkező elveket valló kabinetnek?

Kormányok jönnek, kormányok mennek, de a főváros nem lehet gummilabda, a politikai váltógazdaság football-pályáján. A főváros, elég hiba, tulságosan függ a mindenkori kormány jóakaratától, ebből pedig az következik, hogy a városok pártja mindig csak — kormánypárt lehet, különben az országositott községi politikának a levét Budapest pogársága fogja meginni.

Fullánkok

A vérhas

járványszerüleg lépett fel Budapesten, de a föllépése — nem sikerült. A tiszti főorvosi hivatal legutolsó bulletinje szerint a járvány szünőfélben van, nem az emberek halnak meg a vérhas miatt, hanem a vérhas pusztul el az emberek miatt. Mert emberi, de sőt gyönyörü embert munka volt az, amelyet a főváros tiszti főorvosi hivatala kifejtett. A kellő gondosságnak, előrelátásnak, az orvosi és adminisztrációs intézkedéseknek imponáló tökéletessége szüntette meg a gonosz bacillusok munkáját és hálátlanság volna megfeledkezni azokról az érdemekről, amelyeknek ez a siker köszönhető. Budapest ezer sebből vérzik, ezer nyavalyáját fakasztotta fel a háboru, de a közegészséget nem tudta megingatni a rettenetes vihar sem. Budapest élete, egészsége jó kezekben van. Ezt a megnyugtató érzést — a vérhasnak köszönhetjük.

Szeptember

végén megindul a városháza munkája. A negyedik háborus esztendő köszönt a fővárosra, a negyedik tél, a szénhiány rémével, a közlekedési, élelmezés bajoknak előre vetett árnyékával. Szó sincs róla: — nem lesz kellemes mulatság Budapest bajait orvosolni, mérsékelni. De a multak bőséges tapasztalataiból talán elég tanulságot meritettek a város vezetői. Három keserves esztendő talán elegendő idő volt nemcsak a bajoknak, hanem az elhárítás eszközeinek, módjainak a felismeréséhez is. Ha az előjelek nem csalnak, Budapestet a végzet és a hatóságok gondossága átsegiti a negyedik télen is. Nélkülözésekre, ezernyi kellemetlenségekre mindenki elkészült és az emberek türelmét talán növelni fogja az az érzés, hogy a háboru utolsó tele következik, — tavaly ilyenkor is ugyanezt reméltük . . .

A lakásuzsora

szemérmetlenül dühöng ismét Budapesten, de mig azelőtt a háziurak csak átlag minden esztendőben stájgeroltak ötven, száz, kétszáz koronákkal, addig most a hónapos szobák főbérlői egyszerre ötszáz percentes emeléseket rendeznek. Ez a fajtája az uzsorának sokkal embertelenebb, gyalázatosabb, mint bármilyen árauzsora, mert szegény embereket érint, kiszámitott garasokkal, nyomoruságos viszonyok között élő, küzködő diákokat, egyetemi hallgatókat és kis hivatalnokokat. Két dolog segit ezen a botrányos állapoton: — ideiglenesen a hónapos szobák árának maximálása, véglegesen azonban csak a lakásépitési akció. A fővárosnak sürgősen hozzá kellene látni az egyszobás, olcsó lakások, hónapos szobákkal ellátott házak építéséhez, a fővárosnak legalább tizezer hónapos szobáról kell gondoskodnia és önköltségi áron kiadni a diákoknak, egyetemi hallgatóknak, hivatalnokoknak és egyéb kis exisztenciáknak. A kormány nem zárkózhatik el az építés megengedése elől, mert a feladat, amelyre a főváros vállalkozik, tulajdonképpen nem is fővárosi, hanem állami.

Biztositás a járványok ellen

Diagnozis megállapitó intézet

Budapesten vérhasjárvány van. Veszedelem nincsen, de kétségtelen az, hogy könnyelmüen kezelni nem szabad a dolgot, mert könnyen elfajulhat. A főváros tiszti főorvosa minden intézkedést megtett a járvány elfojtására, ugy hogy ma már a közönségen áll, hogy a veszedelem továbbterjedését meggátolja. Egyetlen mód persze a tisztaságra való törekvés és a higienikus életmód.

Vannak azonban még mások is, akiknek résen kell lenniök és ezek az orvosok. Anélkül, hogy az orvosi kart meg akarnánk sérteni, le kell szögeznünk, hogy a budapesti orvosok közül igen sokan vannak, akik a járványos bajokat azoknak kezdő stádiumában nem igen tudják felismerni és csak akkor eszmélnek föl, amikor a baj már elhatalmasodott és a beteg kigyógyitása nehézségekbe ütközik. Most a vérhasjárvány elején is nem egy esetben fordult elő, hogy az orvosok későn vették észre a veszedelmet. Oka ennek természetesen az orvoshiány is, mert ma, amikor orvosaink nagyrésze hadiszolgálatot teljesit, mire az ember orvost talál, igen könnyen veszedelmes fokra fejlődhetik a betegség. Áll ez különösen azokra, akiknek nincsen rendes háziorvosuk és igy a hirtelen beköszöntő betegség megállapitásával addig kell várni, amig valahonnan orvost keritenek.

Az orvosoknak a járványos bajok közül tapasztalható járatlansága azonban nemcsak nekünk ötlött a szemünkbe. Ismerik ezt bajt a hatóságok is, amelyek igyekeznek is azon segiteni. A segitség eddig egyedül a tanfolyamok tartása volt. Ha azonban olyankor tartottak tanfolyamot, amikor nem volt járvány, olyan kevesen jelentkeztek az orvosok közül, hogy ezeknek a kurzusoknak rendszeres fenntartása illuzorius lett volna. Rendeztek ilyen kurzusokat az állam is, meg a főváros is. A legutóbb a főváros akkor nyitott tanfolyamot, amikor a hastifusz lépett föl járványosan. Nem is lehet tagadni, hogy ez a kurzus eredményes volt, orvosaink később gyorsabban és biztosabban ismerték föl a bajt.

Ezek a tanfolyamok azonban éppen ideiglenes voltuk miatt nem vezethetnek kellő eredményre, hiszen a veszedelem elharapódzását kell csirájában megakadályozni. Ezt pedig nem lehet akkor, amikor a veszedelem fellépése után kezdjük csak meg a tanfolyamokat. Éppen ezért valami állandó intézményre van szükség, amilyen a német példa szerint igazán kiválónak mutatkozik. A fővárosnak, ahol a járványos betegségek természetszerüen a lakosság nagy tömege miatt legkönnyebben lépnek fel, fel kell állitania egy

diagnózis megállapitó intézetet,

amelyet a németek már régen megcsináltak.

Ennek feladata lenne, hogy olyan esetekben, amikor a magánpraxist folytató orvos nem tudja a biztos diagnozist megállapitani, közbelépjen és a maga gyakorlott orvosai segitségével a biztos diagnozist adja. A diagnozis megállapitó intézet orvosai természetesen, az összes járványos bajok ismeretében is gyakorlottak lennének és igy a nagyobb veszedelem elháritása nem ütközhetik akadályba.

Ugy tudjuk, a főváros közegészségügyi ügyosztályában foglalkoznak ezzel a gondolattal és nagy buzgalommal tanulmányozzák a kérdést. Mindenesetre fontos lenne, ha a megoldás

nem késnék soká, amire a mostani vérhas-járvány tanulságai is biztató hatással lehetnek.

Ha meg lesz a diagnozismegállapitó-intézet, akkor ismét az orvosokra hárul az a feladat, hogy félretegyenek minden álszemérmet és minden esetben, amikor a legcsekélyebb kétségük van, ehhez az intézményhez forduljanak. Végre is ez nem a hiuság, hanem a lelkiismeret kérdése.

Budapest a rendőrség tükrében

Tallózás a kék-könyvben

Más esztendőkön az ember félreteszi a rendőrség hires kék-könyvét, amelyben az esztendő történetéről számol be a főkapitány. Törődjenek vele a kriminologusok, statisztikusok, a pesti polgárt nem érdeklik a mult bünügyei. Az ilyesmit elolvassuk a napilapokban, de a számadatok többé nem lehetnek izgatók a laikus közönség számára.

Ma azonban háboruban élünk és a rendőrségnek a „vasárnapi késeléseken" és a „besurranó tolvaj"-okon kivül egyéb olyan esetekkel is van dolga, amely esetek már hozzátartoznak ennek a városnak háborus életéhez, élelmezésbeli nyomorához, féloldali meggazdagodásához. Egyszóval olyan adatokat kapunk az idén a kék-könyvben, amelyekből okulni lehet és amelyek erőteljesen hozzájárulnak a háborus Budapest néha érdekes, néha szomorú portréjához.

Pedig ennek az évkönyvnek még tulajdonképen *Boda* Dezső a gazdája, az ő megcsappant erejü, energiátlan, ötlettelen kormányzásának rendszere érvényesül benne. *Sándor* László temperamentumos, sokszor kisérletező, de legtöbbször a szöget fején találó, szinültig puritán törekvései csak a jövő kék-könyvben fogják oroszlánkörmeiket mutogatni.

Élősdiek a nagy ragadozók helyén.

A mult esztendő bünügyei valósággal egyenruhába öltöztek. Hadibünök ezek. Maguk a professzionátus bünözők ma nagyobbrészt mundérban és a fronton vannak ugyan, de maradt itt helyettük sok nyomoruság és itt maradt a bünre való sok-sok alkalom, itt maradt a „háborus konjunktura", amely ma a legnagyobb felbujtó. A rendőrségnek most *alkalmi* bünökkel van dolga, amelyek mind a háboruból táplálkoznak. *A nagy ragadozók ma már kifogyófélben vannak,* megölte őket a sok riasztó példa. A terepet az *élősdiek* foglalták el. Bázisuk a pangás, a hiány és a szükség. Bármilyen furcsa is, de ezek az élősdiek ebből élnek és a csalás, a szélhámosság fegyvereivel, vagy az árdrágitás, áruhalmozás és rejtegetés titkos utjain haladva, küzdik végig a maguk külön háboruját — *a pénzért.*

A békében a csalás alapja rendesen a *hitel* volt. Ez ma megszünt. Jött helyette az *áruéhség* és vele a Kettenhandel szörnyetege, a kávéházi és utcamenti zugbörzékkel. A szélhámosságokat az árdrágtási törvény sem tudta megszüntetni. És itt a rendőrségnek egy érdekes panasza van. Azt mondja a kék-könyv: „Kár, hogy *bizonyos pénzügyi körök, pénzintézetek tulliberális felfogást tanusitottak,* amikor a háborus konjunkturák speciális üzérkedőit *lombardkölcsönök révén támogatták.*"

Vizzel sulyosbitott zsir, száritott fü tea helyett, papirtalp és mübőr, ezek voltak a „hadikereskedelem" legfőbb cikkei, amelyeknek eladása után letartóztatás következett.

Mindenféle árdrágitók.

Az árdrágitást külön fejezet illeti meg. Itt igen érdekes az, hogy az árdrágitás körül nagy szerepe volt az egynémely pénzintézet által mértéktelenül és mindenre való tekintet nélkül nyujtott lombardhitelnek. Az ilyen áru sokszor hónapokig raktáron hever, mert az üzérkedő áremelkedésre spekulálván, a bank pedig kamatjövedelmeit is élvezvén, egyformán érdekük, hogy az áru hamarosan forgalomba ne kerüljön. Konkrét esetekben a felelősségre vont pénzintézetek vezetői azzal érveltek, hogy az áru a nyujtott hitel reális fedezetét adta és igy ők nem tartották kötelességüknek, hogy tovább is gondoljanak. Panaszkodik e téren a rendőrség a pénzintézeteken kivül a szállitóvállalatokra és az ügynökökre is, akik arra támaszkodtak visszaéléseikben, hogy a birói gyakorlat a a különböző szakmák és foglalkozások elkülönitését nem veszi figyelembe. Általában sok az olyan elem, amelyik a közvetitésről a kereskedésre tért át. Ezek az ügynökök kockázatot nem viselő közvetitőként furakodnak az igazi kereskedők, termelők és fogyasztók közé, ami végeredményben azt jelenti, hogy az ő nyereségüket, mi fogyasztók fizetjük meg.

A Kettenhandel is bőségesen arat. Olvasunk például egy szappanügyletről, ahol a szappan nyolc kézen ment át és egy tejkonzervvételről, ahol az áru tizenkilencszer cserélt gazdát. Érdekes, hogy a katonai szolgálatot teljesitő egyének szabadon garázdálkodnak az árdrágitás terén. A rendőrség tehetetlen velük szemben, a katonai hatóság pedig csak fegyelmi uton járhat el velük szemben. Ezek a derék árdrágitók csak kaszárnyaáristomot kaptak.

A záróra dicsérete.

A budapesti közönség meglehetősen türelmetlen a zárórával szemben. Szabadságunkban, kényelmünkben és kedvteléseinkben zavar meg bennünket a tizenkétórai záróra és ahányszor szó esik róla, mindenkor a legfőbb érvünk ellene, hogy azért a kis spórolásért, amit a világitásban és télen a fütésben elérünk, nem érdemes a nagyvárosi ember életmódjában ilyen jelentékeny és fájdalmas változásokat előidézni.

A rendőrségnek más a véleménye róla. Ő a záróra dicséretét zengi és ezt adatokkal is illusztrálja. Az ember élete és testi épsége ellen elkövetett bünök statisztikája ugyanis jelentékeny, 25%-os esést tüntet föl. 1913-ban még 2116 volt a testi sértések száma, a mult évben ez 1114-re, ugyszólván a felére apadt le. Ennek leglényegesebb oka a korai záróra és az alkoholfogyasztás csökkenése. Ugyanez az apadás mutatkozik a főbenjáró bünöknél, a gyilkosságnál és az emberölésnél is.

Egyszóval korábban fekszünk le, de a koponyák épsége nagyobb biztonságban van.

Nem járunk gyalog.

Milyen hatása van a háborunak Budapest közuti közlekedésére? A kocsimizériákat, állandó áremeléseket, a kalauz-hiányt, az autobusz és autotaxi tragédiáját jól ismerjük. Ezzel szemben tény az, hogy a közlekedési eszközökön szállitott személyek száma a háboru óta is évről-évre növekszik. Ez azonban aligha mondható komoly fejlődésnek, hanem csak a háborus viszonyok egy sajátságos tünetének. A villamosok a háboru alatt uj vonalat nem épitettek, a kocsipark nem változott, a személyzet megfogyott és rosszabb lett, a két nagy villamostársaság utasainak száma mégis ezidő alatt 65 milliót meghaladó többletet mutat, ami a kényelmesen szállitható, rendes létszámnak egyharmadát teszi. És ebben a számban még nincsenek benne azok, akik jegy nélkül és lépcsőkön lógva utaznak. Az utazóközönség egyre növekszik, aminek oka az, hogy a pénz vásárló ereje nagyon megcsappant. Ma senki sem jár gyalog és igy természetes, hogy a közlekedési viszonyoknak oda kellett jutniok, ahol ma vannak. A villamos vasutaknál az utasszámban való emelkedés az idén a legnagyobb, ami egyik évről a másikra ezideig valaha mutatkozott. A földalattinál szinte még feltünőbb az emelkedés. Itt az utasok száma eddig évenkint mintegy félmillióval emelke-

Épitünk.

Valaha azt irta Mikszáth Kálmán, hogy Magyarország gazdasági kulturális helyzetét mindig az determinálja, hogy hány vaggon buza termett a Bácskában, hány hektó bor a Hegyalján és hány regényt irt az idén Jókai Mór? Ha ez igy volt akkoriban, — aminthogy igy volt, — akkor mi budapestiek viszont elmondhatjuk, hogy a főváros gazdasági helyzetét az adja meg, hány téglát tett egymásra az idén a kömives. Ez a statisztika pedig egyelőre igen szomoru képet mutat, ámbár mostanában a készülődés olyan a városházán, a kormányban és az épitészek között, mintha lakodalom előtt állnánk. Nem lehet más az, mint megsejtése az időknek, ugy mozgunk, ugy gondoskodunk, mintha kopogtatna a béke. És ki tudja, talán igaz is már. A mozgósitás, a béke mozgósitása megkezdődött.

Más számokat is mondanak, hány tizezer lakásra lesz szükség, mennyit kell majd épiteni. Attól alighanem messzire vagyunk még, hogy komoly meghatározásokat tudnánk eszközölni. Mi mindentől függ ez még, milyen lesz a frontról a fővárosba törekvők tömege, milyen mennyiségben leszünk kénytelenek majd uj elemeknek teret engedni, hogyan tudunk pénzt és különösen épitőanyagot szerezni. A legfontosabb természetesen az, hogy hozzáértő elemek álljanak a nagy akció élén. És itt nagy megnyugvással látjuk, hogy a kormányelnöki székben Wekerle Sándor, a polgármesteriben pedig Bárczy István ül. Ezzel a két névvel igy együtt és ugyanabban a vonatkozásban találkoztunk már egyszer.

Most, hogy megint együtt vannak, együtt dolgoznak, érdemes a félmultat, amely példaadással és reménnyel szolgál, felelevenitni.

Az első nagy lakásügyi fővárosi akció 1883-ban indult meg. Akkor kezdték belátni a városházán, hogy a lakáskérdés olyan szociális probléma, amelyet a hatóságnak kell kezébe venni. A lavinát Neményi Ambrusnak, a kiváló publicistának interpellációja inditotta meg. Ennek az interpellációnak első eredménye volt a tiz éves adómentesség, amelyet a nagykörúton tul levő és Buda külső részeiben épitendő házak számára biztositottak. Akik 1884. és 1893. között tömegesen kivántak házakat épiteni, azok kedvezményes árakon kaptak telket a külső részeken. Még egész csomó kedvezményt biztositott ez az 1885-ös szabályrendelet az épiteni kivánóknak, de a fővárosnak már akkor is az volt az átka, ami ma, hogy a miniszteriumban ráülnek az aktákra és kerek nyolc esztendeig nem kellnek fel róla. Volt azonban más baj is. 1887-ben a főváros több telektömböt bocsátott az épittetők rendelkezésére, hogy ott munkáslakásokat emeljenek, harminc évig ne fizessenek bért és még adómentességet is kapjanak. Ennek a nagylelkü áldozatkészségnek sem volt eredménye. Senki sem jelentkezett.

Ennyi sikertelenség természetesen kedvetlenséget hozott, ami csak akkor kezdett engedni, amikor 1893-ban végre a kormány — módositva bár, — jóváhagyta az 1885-iki szabályrendeletet. A közben föllépett kolera már a kormány szemét is felnyitotta és most már fölülről jött a sürgetés a lakáskérdés megoldására. Ekkor találkozunk az első lakásépitő bizottsággal, amely Gerlóczy Károly alpolgármester vezetésével memorandumot dolgozott ki, majd a közgyülés a „lakásviszonyok felügyeletére és egységes irányitására" központi bizottságot alakitott.

A munkásházak ügyében ezután egészen 1897-ig szünet következett. Ekkor elhatározta a közgyülés, hogy a IX. kerületben levő Bikarét-dülőben blokkrendszerü négyemeletes minta-munkásházat épit, amelyben 96 egyszoba-konyhás lakás lesz. Az épitést a Hajléktalanok Menhelye Egyesületre bizták. A ház el is készült és ma is áll.

Segitséget mindez természetesen nem hozott, de szerencsére a késedelmeskedés közepette a főváros gyorsiramu népesedése is szünetelni kezdett. 1905-ben azonban megint mozgolódás észlelhető a lakbérek emelkedése miatt. Két inditvány is hangzott el akkor, az egyiket Heltai Ferenc, a másikat Székács Antal terjesztette elő. Végre 1906-ban Almády Géza tanácsnok vezetésével a szakértekezletig jutottak el, amely az épitési szabályzat módositását javasolta az épitkezés könnyebbé, olcsóbbá, szóval kivánatosabbá tételére. 1907-ben Feleki Béla dr. veszi pártfogásába a lakásügyet, Szalay Sándor pedig, aki akkor tanácsjegyző volt, tanulmányt ir róla. Még ebben az évben megteszi a tanács előterjesztését a kislakások rezsi-épitésére vonatkozólag, a közgyülés pedig akkor határozza el a Lóversenytéri dülőben épitendő 200 kislakást tartalmazó házcsoport épitését.

1908-ban jött végre a főváros fejlesztéséről szóló törvény. Ekkor azonban a lakásinség olyan égető, hogy februárban Feleki Béla dr. inditványára harminc napos terminust adnak a tanácsnak. Az ügyet Bárczy István dr. polgármester, Wildner Ödön dr. tanácsjegyző és Kabdebó Gyula mérnök vették a kezükbe, akik már egészen más formában és iramban dolgoztak, mint elődeik. Javasolják, hogy a főváros maga épitsen és pedig a szükségnek megfelelő gyors tempóban. Kidolgozták a nagyszabásu ötéves épitő-programmot, amelynek részei: 60 járványlakás (barakk), 400 személyre szolgáló, szállitható barakktermek, 2200 cellával rendelkező népszállók, népotthonok, kilenc helyen 30 házból (3000 lakás) álló kislakás, 23 helyen 20 házból álló, 1600 családnak szóló lakás fővárosi alkalmazottaknak, hat helyen 500 lakásos 13 ház bérlakás és végül 90 iskolaépület.

A 95 milliót fölemésztő programm azonban előbb csak 20 millióra redukálódott, a belügyminiszter pe-

dett, az idén az emelkedés másfél millió. A fogaskereküt azonban az a szégyen érte, hogy az utasok száma az idén 41,000-el kevesebb volt, mint tavaly. Hiába, akármilyen az utazási kedv, akármennyi a pénz és akármilyen abnormális a kényelem-szeretet, az emberek mégis vigyáznak az életükre.

Ne panaszkodjanak a mulatók.

Ha majd a mulatóhelyek és szinházak megint panaszkodni találnának, nem felejtjük el a fejükre citálni a rendőrség kék-könyvének megállapitását, amely igy hangzik:

„A mulatóhelyek, amelyeknek tulnagy száma a háboru előtt jóval fölülmulta a közönség ily irányu igényeit, 1916-ban épugy, mint 1915-ben általánosságban jól voltak látogatva, sőt időközönkint zsufolásig megteltek. A zenés kávéházak, dalcsarnokok, orfeumok, kabarék, mozik nagy sokasága folytán a közönség a „panem et circenses" egy része, a szórakozás tekintetében nem szenvedett hiányt. A közönség rávetette magát ezekre a helyiségekre és a szórakozás hajhászása, mely rendszerint egyik tünete a rendkivüli időknek, sokszor tulzásba csapott át".

A moziknak sem lehet panaszuk. Még azok is, amelyek szemmelláthatóan életképtelenek, a készkiadásokat mégis behozzák és igy a tulajdonosok fenntartják őket, hogy a többéves lakbérkötelezettségüknek eleget tegyenek. A rendőrség tehát azt kivánja, hogy *a mozik számát csökkenteni kell.* A régi panaszok, amelyek között első helyen van a fiatalkoruakra gyakorolt erkölcstelen hatás, ma is fennállanak. Be is igéri a rendőrség az engedélyezhető mozik számának hatósági megállapitását, a mozgóképek cenzuráját és a gyermeklátogatás hatósági szabályozását.

Elkészült a Városi Szinház

Faludi Jenő igazgató az átalakitásról

A Tisza Kálmán-téri ormótlan épülettömb, a sokat hányódott Népopera történetében uj fejezet kezdődik az idei szezonban: Városi Szinház név alatt. Mint a Fővárosi Hirlap annakidején megemlékezett róla, a tanács még a tavaszszal a Népszinházi Bizottság hatáskörébe utalta át a szinház ügyeit. A bizottság azonban hamarosan elvetette a Népopera gondját, amennyiben Faludiéknak bérbeadta a szinházat.

A mult szezon befejeztével azonnal megkezdődtek az átalakitási munkálatok, rontottak, bontottak, felszedték a nézőtér széksorait, kibontották a szinpadot, uj páholysorokat oszlopoztak. A szinház most már teljesen készen várja a megnyitást, mely eddigi tervek szerint szeptember 15-én lesz. A Fővárosi Hirlap munkatársa időszerünek találta felkeresni Ir. Faludi Jenőt, a „Városi Szinház" direktorát, s megkérte, hogy mondjon egyet-mást Budapest uj szinházáról, az átalakitásról és müvészeti programmjáról:

— Budapest szinházlátogató közönsége, — mondotta a direktor — rá sem fog ismerni a Városi Szinház cseppet sem fárasztó, mondhatnám *intim* nézőterében a volt Népopera barátságtalan és dermesztő arányaira. A nyár alatt hatalmas, szinte boszorkányos munkát végeztünk. A *szinpadot* előrehoztuk négy méterrel, a szinpadi nyilást kibővitettük. Most 18 méter a nyilás szélessége, tehát *legnagyobb az egész kontinensen* és igy alkalmas nagy tömegek befogadására. Az eddigi rekordert, a párisi nagy operát két méterrel veri.

— A *nézőtér* széksorait is teljesen átformáltuk. Az ülőhelyek száma ugyan lényegesen csökkent, de kényelmes, széles uton jut mindenki helyéhez. *Proscenium-páholyokat épitettünk s két sor uj páholyt,* az eddigi erkélyszékek előtt. Igy most *hetvenkét páholya* lesz a szinháznak az udvari és a fővárosi páholylyal együtt.

— A technikai berendezést is tökéletesitettük, elsősorban a *világitás* kérdésének adtunk uj megoldást. A szinpadi kényelmetlen rivaldavilágitást modern, *felülről* kapott tetővilágitással cseréltük ki, a nézőtér világitása pedig egyenesen meglepetés lesz.

— Müvészi programmjáról a szinháznak nincs módomban elárulni sokat. Megnyitó müsorunk és szerződtetett elsőrendü tagjaink névsora a napilap-közleményekből ismeretes. Operetteket fogunk adni, de a nivósabb, zeneileg inkább a vigopera felé hajló fajtából. S még ebben a szezónban szinre hozzuk a legszebb Puccini-operát is, ami kimagasló zenei esemény lesz Budapest szinházi életében.

dig 10 millióra csökkentette a főváros igyekezetét. A közgyülés által is elfogadott programm ekkor ez volt: szükséglakások, barakktermek és népszállók 2,300.000 K, tiz millió kislakásokra, tiz millió bérlakásokra és tiz millió iskolákra. A belügyminiszter egy népotthont és a kislakásokat törölte. Közben a közgyülés ujabb hat millió értékben felépitendő tiz bérház tervét fogadta el, hozzá vett egy népszállót a VI. kerületben és egy népházat az V. kerületben.

Ez a tiz uj épület 1910 augusztusában vált lakhatóvá és a következő években elkészült a Népháza és a Népszálló is. Az épitkezések második ciklusát 1910-ben engedélyezte a közgyülés, még pedig ezer lakást 3.3 millió költséggel a két millió sterlinges kölcsön terhére. Még ugyanebben az évben elhatározta a közgyülés hat bérház épitését, mintegy 400 lakással és később 32 mütermes ház épitését.

A harmadik ciklus öt kislakásos bérházból állott, amelyekben 591 kislakás volt. Ezenkivül egyemeletes kislakásos telepek is épültek az 1911-ik évi szeptember havi közgyülés engedélye alapján, ami ismét vagy nyolc és félszáz lakást hozott. Egyszóval és összesen 2189 lakás, 2 mühely-bérház és 5 népjóléti épület emelésére tizenegy millión felüli összeget szavazott meg a közgyülés az 1911. évi százmilliós aranykölcsön terhére.

Ezekben mondottuk el röviden Budapest eddig lefolyt lakásakcióját. Egészen biztosra vehetjük azonban, hogy a szükség, amely előtt ma állunk, mindennél nagyobb és igy nagyobb lesz az épitkezés is. Egy pillantást vetve a multba és egy másikat a jövőbe, hatalmas, szédítő perspektiva nyilik előttünk. Ahányan ebben a városban vagyunk, szivrepesve várjuk, hogy megjelenjék a legelső kömives, mert ő tőle függ mindennek fellendülése, az uj, a békéből táplálkozó munkásélet talpraállitása.

Reformok a lakáskérdés körül

Megoldás ma és a háboru után. — Szabó Imre tiszti főügyész nyilatkozata

Ismeretes az a terv, amelyet Szabó Imre dr. tiszti főügyész készitett és amelynek célja: gátat vetni a titkos lakásuzsorának. A tanács legutóbbi ülésén már foglalkozott is a tiszti főügyész javaslatával és azt beható eszmecsere után a szociálpolitikai ügyosztálynak adta ki.

A tiszti főügyész előterjesztésében rámutat azokra a visszaélésekre, amelyet a volt bérlők, a lakásközvetitők és a házmesterek követnek el és a megürült lakásoknál lelépési és átadási dij fejében zsarolják a közönséget. Foglalkozik az előterjesztés a hónapos szobákkal folyó uzsorával is. A javaslata pedig az, hogy tegyék kötelezővé az üres lakásoknak és a bérlőváltozásoknak a hatóságnál való bejelentését, továbbá azt, hogy az ujabb bérbeadás és a lakásba való beköltözés csak a hatóság engedélyével történhessék.

Ennek a nagy kérdésnek megoldása olyan fontos, hogy felkerestük Szabó Imre dr. tiszti főügyészt és arra kértük, ismertesse tervét a Fővárosi Hirlap olvasói előtt. A főügyész úr értékes fejtegetéseit a következőkben reprodukáljuk:

A lelépési dij és a lakáshivatal.

— Akkor, amikor a lakásprobléma megoldásáról beszélünk, ketté kell választanunk a dolgot. Gondoskodnunk kell a momentán segedelemről és már most sem szabad figyelmen kivül hagynunk a háboru utáni helyzetet.

— A momentán segedelem az ujabban hatalmas erővel fellépett lakbéruzsora miatt szükséges. E tekintetben nem a háziurak ellen van a panasz, akiknek keze e tekintetben meg van kötve, hanem a régi bérlők, a lakásközvetitők és a házmesterek ellen. Ezek hozták divatba az ugynevezett lelépési vagy átadási dijakat. Hogy milyen mértékben harapódzott el ezen a téren az uzsora, annak bizonyitásait a napilapok hirdetéseiben és a vásárigazgató jelentésében látom, del mióta hire ment, hogy foglalkozom a kérdéssel, magam is sok levelet kapok ilyen visszaélésekről. A vásárigazgató jelentésében, amelyet különben áttettünk a rendőrségre, találtunk egy esetet, amelyben egy 1800 koronás lakásért 3200 koronát követeltek, viszont azt a hirdetést mindenki olvashatta az egyik napilapban, amely hirdetésben 3000 koronát kináltak egy kétszobás lakásért. Ilyen körülmények között azt hiszem, nemcsak a bérbeadót, de aki az uzsoraárakat megadja, szintén meg kellene büntetni.

— Javaslatom ezek ellen a visszaélések ellen szól és azt kivánja, hogy a lakások üresedése és a bérlőváltozás a hatóságnál bejelentessék, hogy igy ellenőrzést gyakorolhassunk. Az ujabb bérbeadás, helyesebben a beköltözés csak a hatóság közbenjöttével lesz iyenformán eszközölhető, azért kell a *beköltözést* figyelembe vennünk a bérbeadás helyett, mert ilyenformán utját vághatjuk a fiktiv, ugynevezett rokonoknak, vagy jóbarátoknak való kézalatti átadás mögött rejlő uzsorának is. Gondoskodni kell arról is, hogy a megürült lakásokat azonnal bérbe kell adni és ha maga a bérbeadó a bérbeadást négy hét alatt el nem intézi, akkor a hatóság lép közbe és adja bérbe a lakást annak, aki arra jelentkezik. Miután azonban erre a nagy munkára a fővárosnak megfelelő szervezete nincsen, véleményem szerint mulhatatlanul fel kell állitani egy *lakáshivatalt,* amely ezeket az ügyeket intézni fogja.

Hónapos szobák helyett barakkok.

— Szinte még nagyobb veszedelembe jutottak az albérlők, akik alatt nemcsak a diákokat, hanem a nőtlen hivtalnokokat és albérlőket is értem. A hónapos szobák árai háromszorosra, néhol pedig ötszörösre emelkedtek a háboru előtti bérekkel szemben. Ami a diákokat illeti, ismerem és helyesnek tartom azt a tervet, amely szerint a diákokat a hadikórházi szolgálat alól fölszabaditandó iskolákban kivánják elhelyezni. De nem szabad itt megállanunk, hanem barakklakásokkal is segitenünk kell a bajon. A főváros már régóta épit barakkokat és különösen a hadikórházaknál tapasztalhattuk, hogy ezek kitünően beváltak. Ha tehát a kórházakhoz szükséges fokozottabb higienikus feltételeket meg tudtuk találni a barakkoknál, akkor a hónapos szobák helyét is nagyszerüen pótolni tudják. A diákokra vonatkozólag azt hiszem, az egyetemnek vannak jelentékeny pénzalapjai a diákok segélyezésére, ezeket könnyen fel lehet szabaditani az eredeti rendeltetés alól és barakkokba lehet befektetni, a kamatok pedig még mindig az eredeti célt szolgálhatják. A főváros pedig épithet barakkokat a nem diáksorban levő albérlők számára, akik között hivatalnokok, agglegények és kenyérkereső nők vannak.

— Maguknak a meglevő hónapos szobáknak árait szintén a lakáshivatal utján szeretném szabályozni. Egyébként itt azt a visszaélést is tapasztaltuk, hogy a bérlők hónapos szobáikért külön bért, külön butorhasználati dijat és külön takaritásért járó összeget fizettettek. Ennek célja az, hogy a moratórium-rendeletet játszszák ki. A moratórium-rendelet szerint ugyanis a hadbavonultak a kiadott szobákért járó dijat házbér fejében tartoznak a háztulajdonosnak beszolgáltatni. Ilyenformán a lakáshivatalnak kell majd a számitásokat megejteni, hogy mit lehet követelni a szoba bére, a butorhasználat és a kiszolgálás fejében.

A települési jog szabályozása.

— A legfontosabb feladat mégis az, amely a lakáskérdésnek a háboru utáni megoldására vonatkozik. Itt természetesen az épitkezések felvétele a legfontosabb. Gondoskodnunk kell azonban a lakásprobléma megoldásának jogászi részéről is. E tekintetben én kétféle intézkedést tartok sürgősen szükségesnek. *Az egyik a települési jog szabályozása, a másik pedig a háztulajdonjog biztositása.*

— A települési jog szabályozása tekintetében, ugy tudom, *Ugron* belügyminiszter ur már most fog kezdeményező lépéseket tenni, még fontosabb azonban ez akkor, ha a háboru véget ért.

A fronton levő katonák nagy változásokon mentek át, megváltozott a világnézetük és hajlandóságuk is. Igen valószinü, hogy azokkal a megváltozott hajlandóságokkal nagyrészt Budapest felé fognak majd törekedni. Ennek a korlátlan bevándorlásnak azonban utját kell állani, nehogy munkanélküliséget és még nagyobb lakásinséget hozzunk létre, amikor nehéz dolog lesz a Budapestről a harctérre mentek számára is lakást biztositani. Ezért kell szabályozni a települési jogot, még pedig, véleményem szerint, olyan formában, hogy azok közül, akik a háboru előtt nem voltak budapesti lakosok, csak azokat engedjük ittmaradni, akik bizonyitani tudják, hogy itt állandó foglalkozást kaptak és akiknek ittlakása sem erkölcsi, sem egészségügyi szempontból nem veszedelmes.

A lakástulajdonjog biztositása.

— Másik igen fontos gondolatnak tartom a lakástulajdonjog biztositását. A középosztály szempontjából nagyon hasznos intézkedés lenne ez és abban állana, hogy *ne csak a házakra, hanem a lakásokra vonatkozólag is lehessen tulajdonjogot szerezni.* Ez természetesen azt feltételezi, hogy olyan házak is épüljenek, amelyekben a lakások tulajdonjoga megszerezhető. A lakás tulajdonosának joga lesz ilyenformán a lakásra hitelt felvenni és természetesen azt el is adni. Ez a rendszer még a családi házszerü kisebb házaknál is jobb, mert ott is rendesen több tulajdonos szokott lenni, ahol bizony megesett igen sokszor, hogy az egyik tulajdonos adósságai miatt a másik, vagy többi tulajdonos házrészeit is elárverezték. Mindezek a kellemetlenségek a lakástulajdonjog biztositása révén megszünnek és mindenki ugy gondokodik a maga lakásával, ahogy akar.

— Meg kell inditani ebből a célból azonban a magánépitkezést és a hatósági épitkezést egyaránt. A magánépitkezés szempontjából meg kell oldani a pénzkérdést és e tekintetben legalkalmasabb lenne a *községi bank* megalakulása, amely Bécsben régóta virágzik és amelyre vonatkozó alapszabály-tervezetünket kerek tiz esztendő óta nem hagyja jóvá a kormány. Ha azonban ezt még ma sem lehet megcsinálni, akkor altruista-bankról kell gondoskodni. Az épitőanyag biztositásáról természetesen majd csak gondoskodni fognak az illetékes fórumok és itt sok bizalommal kell a Lakásépitő Állandó Bizottság munkája felé tekinteni, amely mindenben tanácsesal fogja ellátni a közönséget és valószinülg előre kidolgozott épitkezési tipusokat is bocsát rendelkezésre, hogy az épitkezés ezzel is olcsóbb legyen.

Uránia
Mindennap 3, 5, 7 és 9 órakor
Möwe filmen!
a legendás hirü német cirkáló bravuros hajó süllyesztései az oceánokon
Továbbá: **Az Éden szigete** csodaszép amerikai filmregény.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este fél 8 órakor
Az uj szeptemberi müsor:
Sawade tigrisei
Sartoni a kéznélküli müvész. | **2 Pottfay** zsokék a levegőben.
2 Carmellini, humoros illuzionisták.
Csütörtökön 1/24 órakor nag előadás félhelyárakkal mindenkinek. — Szombaton és vasárnap d. u. 1/24 órakor nagy ünnepi előadások félhelyárakkal gyermekeknek.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

Paradicsom- és káposzta-üzem

Fejenkint és naponkint fél kiló burgonya

Szeptember van, vége a nyárnak és ma már szinte a reményt is elveszettnek mondhatjuk, hogy valami gyümölcshöz, vagy zöldséghez juthassunk. A szép nyár elmult azzal, hogy Zöldségközpontot csináltunk és eltelt abban a szomoru tülekedésben, amelyet az igazgatói székért folytattak. Most azután jöhet a legnagyobb zseni is, sok tennivalója nem igen akad, mert a mi gyümölcsünk már régen az osztrák spajzokban és almáriomok tetején helyezkedett el. Ami tehát most történik, lehet preventiv intézkedés a jövőre, de nem tudja elfelejtetni az elmult nyár nyomorát és az eljövendő tél szük kilátásait. A főváros maga teljesen tehetetlen volt az országos intézkedések hijján. A budapesti piacon különben is érthetetlen és különös jelenségek fordultak elő. A paradicsomból például, amig ujdonság volt, tömeges felhozatalt láttunk, majd a mult hetekben tökéletesen eltünt, most pedig ismét megjavult a helyzet, miután a Közélelmezési Hivatal elrendelte a környékbeli falvakban a rekvirálást. A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste Berczel Jenő dr. tanácsnokot, aki a paradicsomról és egyéb aktuális kérdésekről a következőket volt szives mondani:

— A paradicsomhiányon remélem a közeli napokban teljesen átesünk, söt azt is hiszem, hogy a rekvirálás magával fogja hozni az árak esését is. A piacon lényegesen több lesz az áru, amivel mindig együtt szokott járni az is, hogy a drágaság enyhül. Az elmult pénteken felkértem a Közélelmezési Hivatal alelnökét, hogy tekintse meg a budapesti piacot. Együtt mentünk a szemleutra, amelyen bemutattam, hogy milyen siralmasan üres a pesti piac. A piacon való látogatásnak megvolt a várt eredménye, mert még azon a délelőttön megszületett a rekvirálási rendelet, amelynek érvényessége a környékbeli falvakra terjed ki és amely már szombaton életbe is lépett. Ezek a környékbeli falvak rengeteg paradicsomot termelnek, amely paradicsom országos hirü, kitünő minőségü. Bizom benne, hogy ez az intézkedés meghozza a várt sikert és a főváros egész lakossága ellátthatja magát téli szükségleteinek kielégitésére.

— A paradicsommal vonatkozásban azonban *csinált az ügyosztály egy uj kis üzemet is.* Az egyik népkonyhában, mely ma még nincsen használatban, öt hatalmas üstöt állitottak föl, amelyekben paradicsomot főzünk be. A zöldségüzemünkbe vaggonokban érkező paradicsomban ugyanis sok az ütődött, törődött, amellyel ha addig várunk, amig a piacra kerül, teljesen megromlik. Ezt megelőzendő a megérkezés után azonnal üstökbe rakjuk a romlandó darabokat és befőzzük. Dacára, hogy még csak rövid ideje müködik a kis üzem, máris van pár ezer liter paradicsomunk. Összegyüjtöttünk vagy 20.000 üveget, amelyeket meg fogunk tölteni. Az igy házilag befőzött paradicsomot nem szándékozunk eladni, vagy a lakossághoz juttatni, hanem elhasználjuk magunk, kórházaink és jótékony intézményeink rendelkezésére bocsátjuk.

— Nemsokára sor kerül a *káposztára* is. Ezen a téren is akarunk valamit házilag csinálni. Bár a mult évben is husz vaggon káposztát savanyitott be a főváros, de az idén legalább kétszáz vaggont akarunk a télre eltenni ezen a módon. Ha magunk fogjuk a besavanyitást végezni, akkor hatalmas betonkádakat alkalmazunk erre a célra, de nem lehetetlen az sem, hogy a savanyitást vállalkozásba adjuk, mert ezen az uton megszabadulunk a nem jelentéktelen rizikótól.

— Legnagyobb figyelmünket természetesen a *burgonyára* forditjuk. A Közélelmezési Hivatal ezen a téren is, mint mindenben, tökéletes jóindulatot mutat a fővárossal szemben. Ki sem fejezhető, hogy milyen fontos háborus népélelmezési cikk a burgonya, amelyből azonban az idén nagyon gyenge volt a termésünk. Pedig ha mást nem, az emberek megtöltötték vele a gyomrukat. A mult évben egészen a tavaszig sikerült is zavartalanul ellátni a közönséget, de az idén ez a feladat sokkal nehezebbé lett. A Közélelmezési Hivataltól azonban minden bizonnyal meg fogjuk kapni a felhatalmazást, hogy az idén is ugyanazon rend szerint vásárolhassunk a vidéken burgonyát, mint tavaly. Az áru a termelőnél marad és csak akkor hivjuk föl, amikor szükségünk van rá. Minden törekvésünk arra irányul, hogy a közönségnek naponkint és fejenkint fél kilogramm burgonyát biztositsunk és reménylem ezt a tervet keresztül is tudjuk majd vinni.

Események

Kassai doktor a pótimaházban. Megirta a *Fővárosi Hirlap,* hogy a fővárosi altisztek és szolgák bizalmi kiküldöttjeit fogadta *Bárczy* István polgármester és megigérte, hogy helyzetükön segiteni fog. Szeptember 2-án, vasárnap, a „Fővárosi Altisztek és Szolgák Egyesülete" folytatólagos közgyülést tartott, melynek folyamán munkatársunknak alkalma nyilt beszélgetni a mozgalom vezetőivel és mindenütt a legteljesebb megelégedést és bizalmat tapasztalhatta a polgármester személyével szemben. A továbbiak során azonban kiderült, hogy egy hallatlan sérelem mégis esett. A közgyülésen beszámoltak ugyanis arról, hogy a mozgalomnak égbekiáltó sérelmet kellett elszenvednie. Nem arról van szó, hogy illetékes helyen talán a fizetésrendezés ügyét nem helyeselték, avagy a többi jogos kérelem teljesitését megtagadták volna. Nem, — sokkalta sulyosabb a polgármester vétke: *a szolgák ügyében nem fogadta Kassai Ferenc dr. bizottsági tag urat.* A polgármester csupán az érdekeltekkel volt hajlandó tárgyalni, azokkal, akik létérdekeiket keresik és védelmezik, s nem azokkal, akik a népszerüség apró sikereit a szolgák nyomorán át akarják megszerezni. A közgyülésen, — mely különben egy nagy táblákkal ékesitett *pótimaházban* zajlott le — foglalkoztak még a jelvénykérdéssel is, elhatározván, hogy az egyesület minden tagja köteles lesz ezentul jelvényt viselni. Megváltoztatták az alapszabályok 6. §-át, kiterjesztvén a tagfelvételi korhatárt, mely eddig 24—45 évig terjedt, 18—60 évre és ezt érvényesiteni kivánják az ideiglenesen alkalmazott férfi, valamint női szolgákra is. Végül *Tökés* József elnök inditványára elhatározták, hogy *a közgyülés nem oszlik fel, hanem együtt marad október elejéig,* mikor aztán a legelső vasárnapon folytatólagosan ismét közgyüléseznek. Addigra tán a polgármester és a belügyminiszter eleget tesz jogos követeléseiknek.

Bárczy polgármester a hadisegélyesekért. *Bárczy* polgármester a legközelebbi napokban rendeletet fog kibocsátani a kerületi elüljáróságokhoz, amelyben fölhivja figyelmüket, hogy a hadisegélyesekkel szemben fokozott módon a leghumánusabban járjanak el, felhivja a kerületi elüljárókat arra is, hogy addig, amig a hadisegélyek felemelése bekövetkezik, nagyobb társadalmi segélyekkel enyhitsenek a sok családban mutatkozó nyomoruságon, szükség esetén pedig ott, ahol rendkivüli segélyekre is van szükség, tegyék át az ügyeket a *Népjóléti Központhoz,* mely a megfelelő segélyezésekről gondoskodni fog.

Szekrény-offenziva a városházán. Az is az idők jele, hogy az idén alaposan megszaporodott az adókivető bizottságok száma. Egyszerre husz bizottság fog helyet foglalni az adóprés mellett a budapesti ember nagy keserüségére. A bizottság egyetlen komoly fegyvere a tizórai sörözés és virslizés az idén elmarad abból az egyszerü okból, hogy se sör, se virsli nincs. Nem csoda, ha a bizottságok elnökei ilyenformán elkeseredtek és szekrény-offenzivát inditottak Halász József igazgató ellen. Előkelő urak robogtak hozzá, hogy szekrényt és szekrényt adjon, szekrényt minden bizottságnak kettőt, összesen negyvenet. Uram isten, ennyi szekrény talán a világon sincs. Szegény Halász a haját tépte, alkudozott, siránkozott; de az adókivetők már mesterségüknél fogva is szörösszivüek, nem lehetett velük beszélni. Igy történt, hogy a fővárosnak egyszerre negyven szekrényt kellett rendelnie. Ebben a negyven szekrényben fogják őrizni a pesti ember legnagyobb keserüségét, az adóiveket.

Nász a polgármester családjában. Bárczy István polgármester és felesége Kovácsy Irén tudatják, hogy Irén leányukat ippi, érkeserüi, bélmezei és rogozi Fráter Iván tart. huszárhadnagy eljegyezte.

Temesváry Rezső kitüntetése. A király Temesváry Rezső dr., fővárosi bizottsági tagnak, egyetemi magántanárnak, az Országos Anya- és Csecsemővédő Egyesület igazgatóföorvosának, a köz-

egészségügy és közjótékonyság terén szerzett kiváló érdemei elismeréseül a magyar királyi udvari tanácsosi cimet dijmentesen adományozta. A királyi kézirat szabatosan jelöli meg Temesváry doktornak fővárosszerte ismert, nagyértékü tevékenységét: mint orvos és mint jó ember dolgozik fáradhatatlanul, nemes önzetlenséggel a szegények és segitségre szorulók javán. Alig van olyan humánus intézmény, amelynek vezetői közt meg ne találnók Temesváry nevét. De nemcsak a nevét adja, hanem nagy orvosi tudását és meleg, érző szivét is. Kitüntetése nagy öröme Budapest szegényeinek, különösen pedig az elhagyott és nála védelemre talált anyáknak.

A Modern Szinpad uj müsora. A Modern Szinpad ezidei első bemutatójának nagy sikere csak fokozódott a bemutatót követő estéken. A mindenkor táblás házak közönsége elragadtatással tapsolta az uj müsort, amelynek minden egyes száma igaz művészi gyönyörüséget szerzett. Medgyaszay Vilma, aki az uj müsor eddigi előadásain rekedtsége miatt nem vehetett részt, hétfőtől kezdve ismét fellép. Minden vasárnap délután Fehér kabaré lesz az uj müsorral, mérsékelt helyárakkal.

Évadnyitó előadás. A Folies Caprice a napokban tartotta évadnyitó előadását téli helyiségében. A nézőteret zsufolásig megtöltő közönség végigkacagta az egész müsort, melynek gerincét két, igen sikerült uj bohózat képezi. A magyar bohózatot, melynek cime: „Különös szálloda" — a sok sikert látott háziszerző, Tábori Emil irta, az „Er hält sich selbst zurück" cimü német bohózatnak Glinger és Taussig a szerzői. A siker oroszlánrésze ezuttal ismét a Folies nagyszerü gárdáját illeti, amely az utólérhetetlen Rott Sándorral az élén olyan nivós összjátékot produkált, amilyet csak ez az együttes tud. R. Türk Berta és Ferry Rosen nagyszerü uj szólói hatásos kiegészitői a fölötte sikerült uj müsornak, mellyel a legjobb auspiciumok között indul meg az uj évad.

A Möve-t mutatta be a gyönyörüen átalakitott Uránia-Szinház évadnyitó müsorában szombaton, szeptember 1-én. Ezt a grandiózus filmet a német császári filmhivatal készittette a Möwe segédcirkálónak tengeri utjáról és az általa végzett hajóelsülyesztésekről. Vagy tizenhét oceánjáró elsülyesztése látható rajta közvetlen közelből. Tizezer tonnás hajóóriások, ötárbocos vitorlások halálra sebezve a gyilkos torpedótól, vagy ágyugolyótól pár pillanatig vergődnek, aztán hatalmas robbanásban kiadják lelkűket s beletemetkeznek a tenger hullámsirjába. Eltekintve a film történelmi becsétől, páratlanul álló érdekessége épp abban van, hogy egészen ujszerü. Vele együtt került bemutatóra az amerikai filmgyártás egyik gyöngye: Az éden szigete és A pünkösdi királyság.

Az Apoló-kabaré megnyitása. Pénteken, szeptember 7-én nyilik meg a müvészi izléssel és modern kényelemmel ujraépitett Apolló-kabaré. Az épület átalakulása mellett müvészi tekintetben is észrevehető lesz a magasabb stilusra való törekvés. Heltai Jenő Mamduna cimmel keleti tárgyu vigjátékot irt az Apolló-kabaré számára, amely a legfinomabb csemegével szolgál az irodalom gourmentjeinek. Gábor Andor kacagtató bohóságot irt ezzel a cimmel: „Az arca fekete, a szive fehér". Harsányi Zsolt „Vidéki koncert" cimü operettjével szerepel a müsoron, amelyhez a kitünő Reinitz Béla komponált muzsikát. Kővary Gyula rendkivül mulatságos énekes blüettet irt „Ó tehén!" cimmel s a „Rózsika" cimü nagyhatásunak igérkező dramolett szerzőjeként uj irót mutat be az Apolló-kabaré Zilahy Lajos személyében. A felsorolt kis darabok mellé sorakozik a tréfák és magánszámok gazdag sorozata, melyeket Gábor Andor, Harsányi Zsolt, Heltai Jenő és Szép Ernő irtak, zenéjüket pedig Buday Dénes és Reinitz Béla komponálta.

Henry-aréna, amely világvárosias programmjával a nyár folyamán a közönség legnagyobb megelégedését váltotta ki, szeptember havában is nem csökkent látogatottságnak örvend. Henry igazgató a szezon végére is mulattató és kicsinyt, nagyot szórakoztató programmot állitott össze, amelylyel a szórakozni vágyó közönséget állandóan le tudja kötni a városligeti arénához.

Steinhardt-bemutató a Kristálypalotában. Szombaton este kezdte meg vendégjátékát a Kristálypalotában az utólérhetetlen Steinhardt Géza. A zsufolt ház közönsége viharosan ünnepelte a kitünő müvészt ugy szólójában, mint „Az árvácska" cimü bohózatában. A megnyitó-müsor többi száma, különösen Szöllősi Rózsi, Kornai Berta és Herendi Manci igen nagy sikerrel mutatkoztak be. A vasárnap délutáni mérsékelt áru előadásokon az egész müsor bemutatásra kerül.

A Télikert megnyitása. Szombaton este nyilt meg a Télikert és a megnyitó-müsornak példátlanul nagy sikere volt. A fenomenális Trude Voigt káprázatos előadásával alig tudott betelni a zsufolt ház közönsége. Mizzi Freihardt a Dolores cimü operettben kapott viharos tapsokat, Somogyi Nusit pedig a magyar operettben ünnepelték. Magyari Lajos, Szalontai, Ujváry, Kabos és Gallai, valamint a nagyszerü artista-számok óriási sikert arattak.

Uj müsor a Beketow cirkuszban. Ismét uj müsort, a szeptemberit mutatta be a Beketow cirkusz, amely most is elsőrangu attrakciókat hozott. A kéznélküli Sartoni midazt elvégzi a lábaival, amihez más ember a kezeit használja, silophont is játszik és hegedül. A 2 Potfay szenzációs légtornászok, hasonló vakmerő szép mutatványt Budapest még sohasem látott. A 2 Carmellini humoros boszorkánykonyhája mindennap nagy derültséget kelt, Sawade tigriseit pedig még mindig csodálja és dicséri a közönség. A cirkuszban csütörtökön, szombaton és vasárnap d. u. 1/24 órakor nagy előadások, csütörtökön félárak mindenkinek, szombaton és vasárnap d. u. félhelyárak gyermekeknek.

A Tőke

...

Hadigazdasági szervezetünk

A háboru folyamán ugy a termelő társadalomban, valamint a közigazgatásban és a tudományos világban az a nézet alakult ki, hogy ebben a létért való küzdelemben azért vagyunk képesek oly szivós kitartást tanusitani, mert hadigazdasági szervezeteinket kitünően csináltuk meg. Ez a meggyőződés annál is inkább gyökeret vert, minthogy annak a semleges és ellenséges külföld is kifejezést adott. Csakhogy ennek a felfogásnak egy árnyoldala is van. Ugyanis minél tovább tart a háboru, annál inkább azt a törekvést látjuk felszinre kerülni, hogy ezek a hadigazdasági szervezetek, melyek a mostani kritikus időkben jól beváltak, a békegazdaságba is átvitessenek és ott mintegy megörökittessenek.

Ezek a törekvések azonban — mint ahogyan máskép nem is volt várható — ellenáramlatot szültek azzal a bevallott célzattal, hogy a hadigazdasági szervezetek a háboru után azonnal megszünjenek. El kell készülve lennünk tehát arra, hogy ez a kérdés éles harc tárgyát fogja képezni, mihelyt a gazdasági ellentétek megszüntek magukat továbbra is a hadiállapot kényszerüségének alárendelni. Az bizonyos, hogy az iparnak militarizálása, mint ahogyan azt a háboru alatt láttuk, a békeidőre nem lesz fenntartható, mert ez fokozatosan a kollektiv gazdálkodáshoz, utolsó stádiumban pedig az államszocializmusra vezetne. Viszont az is biztosra vehető, hogy a háboru után az állam a kartellek és trösztök helyébe majd monopoliumokat igyekszik létesiteni, hogy igy a kartellek és trösztök óriási nyereségeit a maga részére kaparitsa meg, mert csak igy lesz képes azokat a nagy terheket fedezni, melyeket a háboru reá rótt. Közelfekvő tehát az a feltevés, hogy a háboru után az államgazdaság a kereskedelmi monopoliumok kreálása által több téren teljes erővel érvényesülni fog.

Azt azonban ne higyjük, hogy az állam a mobil tőkét a fontosabb termelési ágazatok teréről ki fogja szoritani. Az állam csak uj bevételi forrásokat keres, de teljesen távol áll tőle az a szándék, hogy a közgazdaságot átszervezze. A háboruban ezt részben megtette ugyan, amennyiben több téren az individuális gazdálkodást kollektiv gazdálkodással váltotta fel. Ahol kartellek, szindikátusok vagy más egyesülések formájában szorosabb organizációkat talált, ott azokat a saját céljaira használta fel, ahol pedig nem talált, ott teremtett ilyeneket vagy központok felállitásával, vagy pedig kényszerszindikátusokkal, mint azt Németországban láttuk. Az állam mindenütt, ahol erre szükség volt, koncentrált, organizált, szindikátust alakitott, szóval egyesitett. Azonban ennél nem bizonyos gazdasági elv vezette az államot, hanem kizárólag a hadiállapot kényszerüsége.

A militarizált hadigazdaság éppen ellenkezője a normális gazdaságnak. Az állam a háboruban valóságos gazdasági diktaturát gyakorol, mig béke idején a gazdasági életben mindig a *laisser faire* elve érvényesült. A diktatura a diktátornak mindig kényelmes. De ez csak háboruban van igy, a békében ez a diktatura az államra nagyon kényelmetlen volna. Egyszerüen a fejét vesztené. Azt, amire a magánkezdeményezés, a gazdasági erők szabad játéka képes, azt az állam képtelen elvégezni.

Mindennek dacára valószinü, hogy közvetlenül a háboru után az állam bizonyos mértékben gazdasági téren is érvényesiteni fogja politikai hatalmi eszközeit. De ennek az organizációhoz kevés köze lesz. Az állam elvben szabad folyást engedhet a gazdasági fejlődésnek, de azért nem kell lemondani arról a jogáról, hogy adminisztrative interveniáljon, ahol arra gazdaságpolitikai szempontból szükséges lesz. Ezzel a jogával az állam néha a béke idején is élt. Az állam a gazdsági életben sohasem játszott alárendelt szerepet és a jövőben még kevésbbé fogja ezt tenni. Valószinü, hogy az állam a háboru után például erősen irányitani fogja a tőkeplaszirozási tevékenységet. Amig az állam és a törvényhatóságok igényei kielégitve nem lesznek, addig az ipari inveszticiók részére a tőkepiac előreláthatólag csak korlátolt mértékben fog rendelkezésre állani.

Ami pedig a központokat illeti, az államnak éppen nem érdeke, hogy ezek a szervezetek a háboru után továbbra is fennaradjanak. Még kevésbé érdeke ez a gazdasági életnek, melynek valóságos kerékkötői volnának. Azért kivánatos, hogy a központoknak a „lefaragása" már most megkezdődjék, hogy azután, mire a hőn óhajtott béke elérkezik, a gazdasági tevékenység szinteréről teljesen eltünjenek és helyet engedjenek a szabad kereskedelemnek és a szabad magántevékenységnek, melyek a gazdasági fejlődés intézményes biztositékait képezik.

Az uj Vöröskereszt sorsjegyek

Óriásiak azok a feladatok, melyek a jótékonyság és a hadigondozás terén az államra és a társadalomra háramlanak. Nyilvánvaló, hogy ezeket a feladatokat csak egyesült erővel lehet megoldani. Minthogy a magánjótékonyság és az önkéntes adományok a folyton fokozódó segélyszükségletet nem képesek kielégiteni, kell, hogy a társadalomnak az állam siessen segitségére az ő hatalmi eszközeivel. Ezt a célt szolgálja a most kibocsátásra kerülő sorsjegykölcsön, amely a társadalmi jótékonyságot állami organizáció utján gyakorolja.

Az uj Vöröskereszt sorsjegymisszió a legnagyobb jótékonysági nyereménykölcsön, melyet valaha Magyarországon rendeztek. Mint a prospektusból kitünik, az uj kötvények a középutat reprezentálják a magán és állami emisszió között. A kölcsönt egy bankszindikátus bocsátja ki ugyan, de az állam azt teljes egészében garantálja. Az egész sorsjegyalap, vagyis a játékterv összes nyereményei az állampénztárnál deponáltattak, ugy, hogy az alap kezelése teljesen az államkincstár hatáskörébe utaltatott. Ennélfogva az állam abban a helyzetben van, hogy a nyeremények készpénzben való kifizetését garantálhatja. A kisorsolt nyereményeket az állampénztár utalja és fizeti ki. Ennélfogva a sorsjegyek államilag garantált kötvények jellegével birnak.

A játékterv nyereményesélyei minden tekintetben a lehető legkedvezőbbek. A 80 évi játéktartam három első évtizede alatt tizenegy esetben 1 millió koronás főnyeremények, tizenkilenc esetben 500.000 K-ás kilenc esetben 300.000 K-ás, illetve 200.000 K-ás, harmincnégy esetben 100.000 K-ás és husz esetben 50.000 K-ás főnyeremények fognak kifizettetni. Eltérően más sorsjegyektől, az uj sorsjegyek az összes huzásokban játszanak, akkor is, ha már kihuzattak, ami a nyereményesélyeket jelentékenyen növeli. De gondoskodtak a befektetett tőke visszafizetéséről is, amennyiben a játékidő utolsó évében az összes sorsjegyek a névérték kétszeresével, vagyis 80 K-val fognak beváltatni, amiáltal a sorsjegy a befektetési papir jellegét ölti fel. Minthogy pedig a sorsjegyek a budapesti tőzsdén jegyeztetni fognak, ennélfogva az uj nyereménykötvények piaca és ezzel eladási lehetősége biztositva van. A sorsjegyek aláirási ára 52 K-ban állapittatott meg. Az aláirás szeptember 10-től 15-ig fog tartani.

Az emisszió ideje igen szerencsésen választatott meg. Az ország lakossága a termés értékesitése révén igen nagy készpénzkészletek felett rendelkezik. Az értékpiacon szokatlan élénkség uralkodik, ugy, hogy a legközelebbi hadikölcsön kibocsátásáig a sorsjegyek teljesen plaszirozva lesznek. Tekintettel arra, hogy nálunk 10 év óta sorsjegykibocsátás nem volt és hogy a sorsjegypiacon áruhiány van, biztosra vehető, hogy a piac felvevő képessége most igen jelentékeny.

A prospektus szerint, — amelyet mai lapunkban közlünk — 1,200.000 darab, egyenkint 40 K névértékü és 80 K-val törlesztésre kerülő adó-, bélyeg- és illetékmentes nyereménykötvény kerül kibocsátásra, melyek 120.000 sorozatba vannak beosztva. A sors-

jegykölcsön keresztülvitelét egy bankszindikátus vállalta el, melynek élén a „Hermes" magyar általános váltóüzlet r.-t. áll és amelynek a Hitelbank, Kereskedelmi Bank, Leszámitolóbank, Magyar bank és a Hazai bank a tagjai.

A Herczel-szanatórium uj gazdái. A *Fővárosi Hirlap* irta meg legelőször, hogy báró *Herczel* Manó, a hirneves orvos-professzor, eladta a Városligeti fasorban levő szanatóriumát egy konzorciumnak. Most arról értesülünk, hogy a szanatóriumvevő konzorcium: *Baruch és társai*, tagjai pedig a Baruch Jeremiás cég, *Hirsch* Albert dr., a *Deutsch* Ignác és fia cég társfőnöke és a *Hazai Bank r.-t.* Az uj konzorcium a vállalkozás üzleti részét kezeli és a szanatóriumot modernebb alapokra bővíti ki, maga *Herczel* professzor pedig világhirü orvosi tudását és gyakorlatát továbbra is a szanatórium rendelkezésére bocsátja.

Megalakul a kilincs-központ. Legközelebb megalakul a legujabb központ, a *kilincs-központ*, ami annyit jelent, hogy *kilincseink rekvirálása közvetenül küszöbön áll.* A kilincsközpont a fémközpont mintájára készül és annak édes gyermeke lesz. A fémközpont tudvalevőleg az államnak az az üzleti szerve, amely a fémvételeket gyakorolja. A fémközpont mellett működik az átvételi bizottság, amely attól vette el a fémet, aki önként nem adta el. A fémközpontból most kiválik, mint annak kiegészitő része a kilincs-központ, amely az üzleti részt fogja lebonyolitani, egyben azonban a rekvirálást is maga végzi el. Minden házban leszedik a rézkilincseket és az ablakok réz-szerelvényeit és mást adnak helyébe, mint mondják, igen egyszerü találmányt. A rézközpont mellett külön átvételi bizottság ilyenformán nem fog működni. Egyelőre azonban igen nagy kérdés az, hogy a központ hol tud szerezni megfelelő mennyiségü szakmunkást, akik a leszerelés és fölszerelés rendkivüli nagy munkáját végezni fogják. A rézközpont vezetője egyébként *Edvi Illés* Aladár kereskedelmi miniszteri osztálytanácsos és udvari tanácsos lesz.

Az 1917. évi hadinyereségadó. Mint értesülünk, a pénzügyminiszter a képviselőház legközelebbi ülésén törvényjavaslatot fog előterjeszteni az 1917. évi hadinyereségadó kivetése tárgyában. Pénzügyi körökben ugy tudják, hogy az adókulcs, amely eddig tudvalevőleg 35 százalékig emelkedett, ennél sokkal magasabb lesz és valószinüleg 50 százalékig felemelik. Megjegyzendő, hogy Angliában a hadinyereségadó 60 százalék.

Érdekes ingatlanvételek. Augusztus havában a következő érdekes ingatlanvételek történtek Budapesten: A Gottschlig Ágoston r.-t. megvette Havas Antal Váci-utca 22. sz. alatt levő házát 670.000 koronáért. Házat vett a Csáklya-utcában a Láng gépgyár tisztviselőinek nyugdijintézete. Gara Zoltán dr. Tisza Kálmán-tér 28. szám alatt levő háza 338.130 korona vételárral a Magyar Általános Ingatlanank tulajdonába ment át, végül a Magyar Siemens-Schuckert-müvek villamossági r.-t. megvette 220.000 koronáért a Magyar szőrüzem és lószőrfonógyár r.-t. Ujhegyi-uton levő telkeit.

A Magyar Bőriparosok Országos Szövetsége most tartotta alakuló közgyülését. A közgyülésre az ország minden részéből nagy számban jelentek meg a bőrgyárosok és timárok annak tanusitására, hogy a bőriparnak erőinek tömöritésére van szüksége. Az alakuló közgyülésen dr. Farkas Mózes vezérigazgató (Kolozsvár) elnökölt, az alakulás célját és szükségességét dr. Zsuffa Milán (Liptószentmiklós) fejtette ki. Megválasztották társelnökké dr. Farkas Mózest és dr. Zsuffa Milánt. A végrehajtó bizottság a Szövetség ügyeinek vitelére ügyvezető-titkárrá dr. Szücs Károly budapesti ügyvédet nevezte ki.

Királyi köszönet a Kereskedelmi Bank monografiájáért. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, mint ismeretes, fennállásának hetvenötödik évfordulója alkalmával kiadta a legutóbbi huszonöt esztendei fejlődésének történetét. Mint értesülünk, a bank e münek egy diszpéldányát Őfelségének, a királynak ajánlotta fel, aki a legfelsőbb magán és családi alapok vezérigazgatója utján értesitette a bankot, hogy a felajánlást kegyesen elfogadván, a müvet a Legfelsőbb családi és hitbizományi könyvtárba helyeztette és elrendelte, hogy a bank vezetőségének tudtára adassék legmagasabb köszönete, valamint az a legfelsőbb kivánalma, hogy az intézet tovább folytassa azt az állandó és közhasznu működést, melyet ugy a magyar, közgazdaság érdekében, mint saját fejlődése tekintetében kifejtett.

A sörgyárak mézkészletét feloldják. A napilapok bőven tudósitottak róla, hogy egy névtelen följelentés alapján a Közélelmezési Hivatal a napokban a sörgyárak telepein talált mézkészleteket lefoglalta. Kiderült azonban, hogy a Közélelmezési Hivatalt félrevezették, mert a méz forgalma eddig korlátozva nincsen és az árát sem maximálták. A magyar gyárak, mikor a nyersanyag biztositása egyre sulyosabb nehézségekbe ütközött, kénytelenek voltak pótlóanyagokhoz folyamodni, nehogy a sörtermelés teljesen megbénuljon és a munkások ezrei kenyerüket veszitsék. Kereskedők hivták föl a sörgyárak figyelmét arra, hogy Németországba és Ausztriába óriási mennyiségü mézet exportálnak és a magyar kormány e célra vaggonokat bocsájtott a külföldi gyárak rendelkezésére. Igy tudták meg a mi gyárosaink, hogy különösen a németek a söriparban használják föl a mézet, s ettől fogva nem utasitották el a kereskedők áru-ajánlatát, hanem ők is gyüjteni kezdték a mézkészleteket. Minthogy a méz nem elsőrendü szükségleti cikk és a gyáraknak a hazai méztermelésnek csak 4—5 százalékára van szükségük, nyilvánvaló volt, hogy ennyi méz felhasználásával a közélelmezés érdekei érintve nincsenek. A Közélelmezési Hivatal is időközben belátta, hogy nem hivatása az osztrák és a német söripart támogatni és intézkedett, hogy a sörgyárak mézkészlete a zár alól föloldassék.

A „Mundus" egyesült magyar hajlitott fabutorgyárak r.-t. részvényeseinek folyó hó 28-án tartott rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy a társaság alaptőkéjét 3,000.000 koronáról 11.000 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátása utján 5,200.000 koronára felemeli. Az 1917. évi julius 1-től osztalékjogosult uj részvényekből 5000 darab, vagyis 1,000.000 korona névértékü részvény a régi részvényeseknek darabonkint 250 korona árfolyamon, hozzáadva ezen összeg után számitandó 5% kamatot f. é. julius 1-től a tényleges befizetés napjáig, átvételre felajánltatik olyképen, hogy 3 régi részvényre 1 uj részvény jut; részvénytöredékek nem adatnak ki. Az elővételi jog gyakorlása 1917. évi szeptember 3-tól 15-ig bezárólag jelentendő be. A fenmaradó 1,200.000 korona n. é. uj részvényt, valamint a régi részvényesek által elővételi joguk alapján igénybe nem vett részvényeket egy a Magyar Általános Hitelbank vezetése alatt álló konzorcium veszi át, mely az alaptőkefelemelés sikerét biztositja. A nevezett társaság osztrák testvérvállalata, a „Mundus" Aktiengesellschaft der vereinigten österreichischen Bugholzmöbel-Fabriken, Wien, az igazgató-tanács korábban nyert felhatalmazása alapján 4,500.000 korona alaptőkéjét azonos módozatok mellett 7,800.000 koronára emeli fel. Ennek folytán az osztrák társaság 7500 darab vagyis 1,500.000 korona névértékü részvényt fog a régi részvényeseknek átvételre felajánlani és pedig ugyanoly feltételek mellett, mint a magyar társaság, mig a régi részvényesek által nem igényelt uj részvények elhelyezése egy a Credit-Anstalt vezetése alatt álló konzorcium által biztositva van.

A Gyapjuközpont első közgyülése. A Gyapjuközpont a napokban tartotta meg első rendes közgyülését, amelyen a részvényesek elfogadták az igazgatóságnak a nyereség elosztása tekintetében előterjesztett inditványát. A közgyülés az igazgatóságot és a felügyelő-bizottságot ujból megválasztotta. Az igazgatóságnak uj tagja Márkus Soma miskolci kereskedő. A közgyülést követő igazgatósági ülés a társaság elnökévé Weiss Fülöpöt, alelnökeivé Kroloppp Hugó és dr. Metzler Jenőt ujra megválasztotta. A Gyapjuközpont mintegy 87 millió értékü gyapjut hozott forgalomba. Ezen értéknek megfelelően a tiszta nyereség 871.019 korona — vagyis az egész forgalomnak egy százaléka. Ebből a részvényesek kapnak két millió korona részvénytőke után 5%-ot, a többi felett az állam rendelkezik. A Gyapjuközpont ügyleteinek lebonyolitása céljából évközben 30—40 millió korona hitelt vesz igénybe, amiért kamat fejében mindig a bankrátának megfelelő tételeket fizeti, ez a kamatteher természetesen eloszlik 87 millió koronás forgalomra, ugy, hogy ennek a kamattehernek a gyapju árfejlődésére komoly befolyása nincsen.

A Központi kereskedelmi és iparbank rt. szept. 17-én tartandó közgyülésén az alaptőkét 4,160.000 K-ról 10 millió K-ra emeli föl, 29.200 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátása utján. A közgyülésen az igazgatóság javasolni fogja, hogy 20.800 drb uj részvényt a jelenlegi részvényeseknek ajánljanak föl 232 K árfolyamon. A fenmaradó részvényeket egy erre a célra alakult szindikátus veszi át ugyanezen az áron. A szindikátus élén az Allgemeine Depositenbank áll.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Az előadás kezdete pont 8 órakor
Mindennap Rott Sándorral a főszerepekben
KŰLÖNÖS SZÁLLODA
Bohózat 1 felv. Irta és rendezte Tábori Emil és
Er hält sich selbst zurück
Bohózat 1 felvonásban. Irta Glinger és Taussig.
Az I. emeleti Casinó-mulatóban a világ legjobb ének és táncszámainak fellépte.
Kezdete 1/2 9 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24
Telefon: 167-25.
Minden este 1/2 8 órakor
TRUDE VOIGT a világhirü dizőz
MIZZI FREIHARDT a hires bécsi primadonn, a Dolores c pompás operettben. Somogyi Nusi, az Akar-e a férjem lenni c. operettben. Ujváry Károly, Megyeri Lajos, Kabos Gyula, Deutsch-Haupt Erich, Marta Haase, Rittersoda törpét, Läp és Habel, Kovács Lili, Gallai, Kürthy Böske stb. stb.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Minden este háromnegyed 8 órakor
STEINHARDT
mulató vendégjátéka.
Steinhardt szólóban s az „Árvácska" c. bohózatban. Szöllősi Rózsi, Kornai Berta, Herendi Hermann Manci, Pártos Jenő, Geiger Irma, Heltai Árpád stb. Paul Förster a hirneves rögtönző kómikus. A 3 Kloss-nővér, a csodaartisták. Vasárnap d. u. 1/2 4 órakor mérsékelt helyáru előadás teljes müsorral!

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Ambrus Zoltán müve filmen:
A GYANU
Modern tragédia négy felvonásban. Főszerepekben: Fenyvesi Emil és Szentgyörgyi Mártha.
A BLUZKIRÁLY
Vigjáték három felvonásban. Főszerepben: Lubitsch Ernő és Käthe Dorsch.
SIÓFOKI STRANDÉLET. I. rész.
Előadások kezdete d. u. 3, 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 1/2 3 órától.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a münchcni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA

VÁROSLIGET

Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától, esős időjárás esetén is

nagy diszelőadások

Uj müvészek! Változatos müsor!

Dorringthon a fenomenális kerékpáros. **Tom Viebig Trio, Tom Jack, LORROS csoport, PANTZER család** és

további 15 elsőrangu cirkusz-varieté sláger!

Az esti előadás este 8 órakor kezdődik.

A ROYAL-APOLLO

MÜSORA:

Asszony bolondja. Egy házasságtörés regénye 4 felv.-ban. A főszerepekben **Chester Barnett** és **Alice Brady.**

A fekete sors. Commedia del'arte 4 felvonásban. A főszerepben **Alexander Moissi.**

Az isonzói ütközet. Minden idők legnagyobbszabásubb harctéri felvételei. **Képek a világháboru legvehemensebb csatáiról.**

Előadások: 5, 7 és 9 órakor, vasárnap 3, 5, 7 és 9 órakor. Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától. Telefon: 74-84.

Három sláger

ejti bámulatba a publikumot:

A csókos asszony egy főuri házaspár regényei négy felvonásban.

Tarnopol visszafoglalása nagyszabásu aktualitás az orosz frontról.

Sehonnai kisasszony eredeti vigjáték három felvonásban.

AZ OMNIABAN

Előadások: 3, 5, 7 és 9 órakor. Jegyelőreváltások d. e. 11 órától d. u. 1 óráig.

APOLLÓ-KABARÉ

ujjáépitve megnyilik

szeptember 7-én

pénteken.

Fővárosi Orfeum

VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

Ma és minden este 3/4 8 órakor

a szeptemberi uj müsor és

GYÁRFÁS DEZSŐ, FERENCZY KÁROLY

TENGERRE MAGYAR!

Az uj képpel: Az „U 20" belseje.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

A NEMZETI PARK

ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.

A TENGERI HÁBORU

ELŐADÁSAI

a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.

Esős idő esetén is megtartatnak.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat

a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára

helyeztem át.

Schönwald Imre.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János

cisz. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 8 órakor

JOSMA SELIM dalciklusával **„Menyegző Hárlemben".**

Holland dalok és jelenetek. Zongorán kiséri a szerző: **dr. Ralph Benatzky.** — Azonkí ül **a ragyogó uj szeptemberi müsor.**

Csütörtök d. u. 1/24 órakor olcsó helyáru családi előadás. **Josma Selim** és az összes atrakciók felléptével.

A **Sörkabarében** 8—12-ig Szenes Béla müvészi vezetése alatt nivós és mulattató müsor.

Kitünő konyha. **Belépődij 2 korona.**

Budapesti RŐSER-TANINTÉZET

Alapitási év 1853.

Beratások szeptember 6-ig

1. **Nyilvános felsőkereskedelmi iskola**
2. **Nyilvános polgári iskola,** **Államérvényes bizonyitványok**
3. **Nevelő-internátus,** bennlakó és bejáró növendékek részére.

Értesitést készséggel küld:

RŐSER-tanintézet, Bpest, Aradi-u. 10.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ér dekánként utánvéttel. Olcsó piperezsappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivtelihéza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Rőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Magyar Földbérlők Szövetkezete Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

TELEFON: **152-66, 59-29.** SÜRGÖNYCIM: **Földbérlők 15766.**

GÉPOSZTÁLY:

Daimler Berlin-marienfeldi motorekegyár és **Malcus** svéd motorekegyár kizárólagos képviselete. Szállitunk mindennemü **mezőgazdasági gépeket** és eszközöket, műszaki cikkeket, olajokat, kévekötéleket stb. stb.

ÁLLATBIZOMÁNYI OSZTÁLY:

Foglalkozik **igásökrök** és **tenyészállatok** beszerzésével és értékesitésével, továbbá **szarvasmarhák, borjuk, juhok** és **sertések** bizományi uton való eladásával.

Minden megbizást a legpontosabban és lelkiismeretesen foganatositunk.

Prospektus

Az 1917. évi XII. t.-c. alapján

A Magyar Szent Korona Országainak Vörös-Kereszt Egylete

által kibocsátott

hadsegitési és népjóléti célokat szolgáló

1.200,000 darab, egyenkint 40 korona névértékü és 80 koronával

törlesztésre kerülő

adó-, bélyeg- és illetékmentes nyereménykötvényt

bocsátunk aláirásra.

1. Ezen nyereménykölcsön készpénzeredménye hadsegitési célokra a Magyar Szent Korona Országainak Vörös-Kereszt Egyletének, hadigondozás céljaira az Országos Hadigondozó Hivatalnak, a rokkant honvédtisztek, tiszti özvegyek és árvák segélyezésére létesitett „Szurmay Sándor-alap" gyarapitására a m. kir. honvédelmi miniszternek, az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak a tüdővész elleni védelmére létesitendő intézmények céljaira az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztositó Pénztárnak, az általa létesitendő kórház épitési és felszerelési költségeire a Budapesti Poliklinika Egyesületnek, végül alapitványszerüen kezelendő összeg formájában a Magyar Közmüvelődési Egyesületeknek rendelkezésére bocsáttatik.

2. Miután a sorsolási terv biztositására szolgáló alap a m. kir. központi állampénztárnál készpénzben befizettetett, a m. kir. Pénzügyminiszter ur az 1917. évi XII. t.-c. 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján az állam nevében feltétlen kötelezettséget vállalt a sorsolási terv szerinti sorsolások alapján teljesitendő fizetésekre nézve. A sorsolások közjegyző jelenlétében ugyanott történnek, ahol a magyar államadósság sorsolás alá eső értékei sorsoltatnak.

3. A sorsolási terv szerint az első harminc esztendőben

11	esetben	1,000.000	koronás
19	„	500.000	„
9	„	300.000	„
9	„	200.000	„
34	„	100.000	„
20	„	50.000	„

főnyeremények vannak, azontul minden huzásnál a főnyeremények 450.000, 300.000, 200.000, 100.000, 20.000 stb. koronát tesznek ki.

Az összes nyereménykötvények a sorsolási időtartam utolsó évében a névérték kétszeresével, vagyis 80 koronával kerülnek beváltásra.

A nyereménykölcsön kötvényei 120.000 sorozatba vannak beosztva; minden sorozat tiz nyereménykötvényt foglal magában. Tiz nyereménykötvény megszerzése által tehát egy egész sorozatra eső nyeremények biztosithatók.

A nyereményeket, valamint a törlesztési összeget a m. kir. központi állampénztár fizeti ki.

4. Aláirási ár darabonként 52 korona.

5. Aláirási határidő: 1917 szeptember 10-től szeptember 15-ig.

6. Aláirásokat ezen időn belül a hivatalos órák alatt elfogadnak:

az Angol-Osztrák Bank budapesti fióktelepe,
a Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság,
a Budai Általános Takarékpénztár R.-T.,
a Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön-Részvénytársaság,
a Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság,
az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár,
az Első Magyar Iparbank,
a Fővárosi Bank és Váltóüzlet Részvénytársaság,
a Hazai Bank Részvénytársaság,
a „Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság,
a Hungária Bank Részvénytársaság,
a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete,
a Kőbányai Takarékpénztár Részv.-társaság,
a Központi Kereskedelmi és Iparbank Részvénytársaság,
a Központi Váltóüzlet Részvénytársaság,
a Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság,
a Magyar Általános Hitelbank,
a Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársaság,
a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság,
a Magyar Cseh Iparbank Részvénytársaság,
a Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaság,
a Magyar Földhitelintézet,
a Magyar Jelzálog Hitelbank,
a Magyar Kereskedelmi Hitelbank Részvénytársaság,
a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank,
a Magyar Országos Központi Takarékpénztár,
a Magyar Takarékpénztárak Központi Jelzálogbankja, mint Részvénytársaság,
a „Mercur" Váltóüzleti Részvénytársaság,
a Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaság,
a Nemzeti Takarékpénztár és Bank Részvénytársaság,
az Országos Iparbank Részvénytársaság,
a Pesi Magyar Kereskedelmi Bank, és
a Wiener Bank-Verein magyarországi fióktelepe,
budapesti intézetek és ezeknek összes budapesti és vidéki fiókjai; valamint
az Első Horvát Takarékpénztár,
a Horvát Általános Hitelbank Részvénytársaság,
a Horvát Leszámitoló Bank
zagrebi intézetek, továbbá
a Privilegirte Landesbank für Bosnien und Hercegovina és
a Privilegirte Agrar- und Kommerzial-Bank für Bosnien und Hercegovina cimü sarajevói intézetek

7. Minden jegyzett sorsjegy után a jegyzőfél részéről darabonként 15 korona óvadék teendő le készpénzben, vagy megfelelő összegü értékpapirokban, mely biztositék a jegyzésre esett sorsjegyek elszámolása alkalmával beszámittatik, illetve visszaadatik.

Az egyes bejelentések az aláirás összeredményéhez képest fognak tekintetbe vétetni; az elszámolás szerint fizetendő összeg legkésőbb szeptember 25-éig kiegyenlitendő.

Jegyzések tiz darabig, valamint tiz darabot meghaladó oly jegyzések, melyekre eső nyereménykötvények hat hóra zároltatnak, elsősorban fognak figyelemben részesittetni.

8. A sorsjegyek a budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyző lapjában jegyeztetni fognak.

Budapest, 1917 szeptember hó 1.

Hazai Bank Részvénytársaság

Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság

Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank

„Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság

Magyar Általános Hitelbank

Pesti Magyar Kereskedelmi Bank

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. szeptember 12-én — 37. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Ellenzéki

szervezkedésről esik szó a városházán. Neveket emlegetnek, bizottsági tagok neveit, akik a mostani „rendszer"-rel nincsenek megelégedve és küzdeni akarnak ellene.

Szó sincs róla, a városi adminisztrációnál ideálisabban működő gépezetet is el tudunk képzelni. Bizonyára a tanács sem gondolja, hogy nivósabb, önzetlenebb közgyülés nincs, mint a mai és a közgyülés bizonyára szintén ugy vélekedik, hogy ennél a tanácsnál tehetségesebb és lelkiismeretesebb is létezik a világon. Kölcsönös elégedetlenségre éppen elég ok van, nem csoda hát, hogy időnkint fel-felbukkan az ellenzéki szervezkedésnek a hire. A hir nem is mai keletü, mert már az adójavaslatok tárgyalásánál szervezetten vonultak fel a városházi Peturbánok, csakhogy nem volt vezetőjük, nem volt programmjuk.

Programm és vezető: — enélkül a legideálisabb ellenzéki mozgalom sem érheti el a célját. Mi a legteljesebb jóhiszemüséget tételezünk fel a városházi ellenzék minden egyes tagjáról. Ámde igazat kell adnunk *Waigand* Józsefnek, a mozgalom lelkének, kezdeményezőjének, akit azonban betegsége félretolt az események utjáról. Igazat kell adnunk neki abban a kijelentésében, hogy a községi politika csaknem kizárja az országos politikához hasonló ellenzéki alakulást. Kizárja pedig azért, mert a közgyülés napirendjén szereplő tárgyaknál csak a legritkább esetben mérlegelhetik a bizottsági tagok azt a szempontot, hogy az előterjesztéseket képviselő tanács iránt bizalommal viseltetnek-e, vagy sem. A törvényhatósági bizottság kilencven percent erejéig adminisztrációnális, folyó ügyeket intéz el, amelyeknek utját nem lehet a főváros érdekeinek sérelme nélkül megakasztani. Csak elenyésző számmal kerülnek napirendre oyan kérdések, amelyeknél felmerülhet a bizalom, vagy bizalmatlanság szempontja. Egyszóval a városházi életben nem lehet állandó, általános érvényü ellenzéki politikát csinálni, nem lehet a tanácscsal szemben elvi szempontból egyszerüen a teljes negáció álláspontjára helyezkedni. Nem is lehet senki sem pápább a pápánál: nem tud kitalálni senki sem olyan szociális, kulturális programmot, amelyre nyomban rá nem licitálna a tanács. Ha pedig kellemetlen javaslatokról van szó, ha például az uj adójavaslatokhoz hasonló kérdések kerülnek napirendre, akkor a tanácsnak a helyzetét csak megkönnyiti az ellenzék sikeres akciója, mert akkor arra hivatkozhatik a tanács, hogy a háztartás rendezését maga a közgyülés tette lehetetlenné, a következményekért tehát egyedül a közgyülés felelős.

Ezek azok a tárgyi szempontok, amelyek gátat vetnek a köz szempontjából annyira üdvös, szükséges elenzéki alakulásnak. A tárgyi szempontokhoz azonban személyiek is járulnak. És pedig két irányban. A klikk-főnökök könyörtelenül kibuktatják az ellenzékieskedő városatyákat, — ez az egyik irány. A másik pedig az, hogy az ellenzékiek között olyanok is lehetnek, akik önző célokat akarnak elérni fenegyerekeskedésükkel. Zsarolni akarják ezzel a polgármestereket, vagy tanácsnokokat, vagy pedig bosszut állani valamiért. Sok, nagyon sok okunk van annak a megállapitására, hogy *ez* a közgyülés nem fogja kiválasztani magából az igazi, az ideális célokért küzdő, elsőrendü férfiakból álló ellenzéket. Talán csak az általános, titkos, községi választások hozzák meg ezt az alakulást.

Fullánkok

Erélyes

cáfolatot adott ki a főváros vezetősége arra a naiv kacsára, amely szerint a főváros nyereménykötvénykölcsönt fog felvenni, sorsjátékot rendez, talán lutrit, vagy tombolajátékot. Kár volt sok szót vesztegetni a kacsára, amely nem volt egyéb, mint hüséges, szolgai reprodukciója a főváros pénzügyi bizottságának áprilisi vitájáról megjelent laptudósitásoknak. Áprilisban tárgyalta a pénzügyi bizottság a folyó évi költségelőirányzatot és a budget-vita folyamán az egyik bizottsági tag felvetette a sorsjáték üzletét, csakhogy sokkal komolyabb és alaposabb formában, mint a kacsaszerü és tanácsilag megcáfolt közlemény. A sorsjátékot megcáfolhatták, ám azt a tényt, hogy a fővárosnak már a legközelebbi jövőben nagyobb kötvénykölcsönt kell felvennie, senki sem cáfolta. Nem is lehet ezt cáfolni, mert a kölcsön jönni fog, mivel hogy elmaradhatatlan.

*

Altisztekről és szolgákról

nincsen többé szó, a Lohengrin-sisakot kizárólag Kassai Ferenc viseli. És ha sérelmekről van szó, az sem a szolgáké ezentul, hanem a népszerüség eme különös Ikaruszáé. Ha a polgármester nem lenne vele tisztában, hogy a derék emberek anyagi viszonyait rendezni kell, mindenesetre a Kassai által szervezett graviminális politika fertőjébe fulladt volna az egész mozgalom. Kassai dr. különben a struccoktól tanult módszerrel kijelenti, hogy a szolgákat nem fogadta a polgármester, pedig a szolgák maguk számoltak be arról, hogyan, milyen lekötelező módon tárgyalt velük Bárczy István, csak épen az illetéktelen fővezér maradt kivül a párnás ajtókon. Kiderült különben, hogy a szolgák jobban tisztelik a főváros autonómiáját, mint a bizottsági tag ur, mert a szolgák a polgármesterrel tárgyaltak, Kassai dr. pedig meg sem állt a belügyminiszter kilincséig.

*

A zöldségellátás

valahogy megjavult, e héten annyi zöldség volt, amennyi a békeidő óta sohasem volt. Mindezt pedig előidézte a hó rekvirálás, amelyet a főváros annyiszor könyörgött, amelyet azonban csak most engedélyezett a Közélelmezési Hivatal. A tanulság rendkivül egyszerü, a problema megoldottnak tekinthető. Tessék folytatni, állandósitani a rekvirálást, akkor állandó lesz a zöldségellátás is. Nagyon örvendetes dolog, hogy a Közélelmezési Hivatal végre szakitott a régi, merev, elutasitó, konok rendszerrel és belátta, hogy a főváros kérése jogos. Most aztán látják, hogy sohasem lett volna Budapesten élelmiszerbaj, ha kezdettől fogva megadták volna a fővárosnak a rekvirálás jogát. Mert nem szabad hinni, hogy csak a zöldséghiányon enyhit a rekvirálás; minden cikkre áll az a megállapitás, hogy a főváros nagyon helyesen ragaszkodott mindig a rekvirálás iránti kéréshez.

*

Budapest ráunt a Dunára

A nürnbergi konferenciát bojkottálta a főváros

A *Fővárosi Hirlap* volt az első magyar lap, amelyben hirt adtunk az eljövendő nürnbergi Dunakonferenciáról. *Kvassay* Jenő min. tanácsos vázolta egy interjuban ennek a lapnak a hasábjain a konferencia nagy jelentőségét, amely már csak azért is igen fontos volt, mert hiszen bajor barátaink tartották, akik velünk együtt égtek a vágytól: méltó választ adni a bécsi Wasserstrassentagra.

Ezzel azután a nürnbergi konferencia ügye magyar részről be is fejeződött. A legkomolyabb rosszalással állapitjuk meg, hogy sem Magyarország, sem különösen Budapest székesfőváros a nürnbergi Dunakonferencián, amelyen nagyfontosságu határozatok születtek, méltóképen nem volt képviselve. Megértjük még, hogy *Kvassay* Jenő, aki idősebb ur, nem ment el, de megmagyarázhatatlan, hogy miért nem ment el például *Wimmersperg* Frigyes báró min. tanácsos, a lelkes Hoszpotzky utóda, aki még fiatal ember és érdeke, hogy a külföldön is forgalomba kerüljön a neve. A legértthetetlenebb és leginkább megrovandó azonban, hogy *Budapest székesfőváros még csak egy hivatalszolgával sem képviseltette magát.* Ha már szakembert nem küldtek, megjelenhetett volna legalább *Miklós* Elemér tanácsjegyző, az összes budapesti Dunaünnepélyek förendezője.

Megtörtént az az elképzelhetetlen eset, hogy *Budapest székesfőváros tanácsa rendes tanácsülésén ugy döntött, hogy a nürnbergi konferencián nem vesz részt.* Ez a nevezetes és korszakalkotó előterjesztés *Vita* Emil dr. tanácsnok müve volt, enyhitő körülményként csak azt hozhatjuk fel, hogy amikor a tanácsülés a kérdéssel foglalkozott, olyan későn volt, hogy fizikai lehetetlenség is lett volna a konferenciára kiutazni. Pedig Vita tanácsnoknak nem kis érdemei vannak a Duna-kérdésben, sokat és értékes módon foglalkozott a problémával, sőt a budapesti Dunakonferencia aktáit és történetét is ő állitotta össze. Csodálatosképen most egyszerre kegyvesztett lett nála is, a tanácsnál is a Duna, amelylyel csak akkor törődünk, ha Weisskirchner merényletet tervez. Tavaly nyáron Budapesten jajveszékeltünk, egy-két hónap előtt a Meissel és Schadenben kötöttünk vérszerződést a bajorokkal; most azonban, ugy látszik, nagyon jól állhatott az öreg Duna ügye, mert teljességgel a bajorokra biztuk, hogy kaparják ki a gesztenyét a mi számunkra is.

Mi még emlékezünk a budapesti Dunakonferenciára, ahol kora reggel uj határozati javaslatokat kellett nyomatni, mert az egész táborkarával megjelent *Weisskirchner* kicenzurázta belőle, hogy Budapest lesz a dunai székhely. Akkor riadtan, kétségbeesetten, siránkozva menekültünk bajor barátainkhoz, hogy mentsék meg számukra ezt a dekorumot. A bajorok hidegek és rezerváltak maradtak, mert lanyhaságot és jelentéktelen ügybuzgalmat láttak nálunk. Azt mondták, hogy elvben nekünk van igazunk, de harcba szállani értünk csak akkor lehet, ha bebizonyitjuk komoly érdeklődésünket és a Duna-kérdést tettekkel tényező módon kezeljük. Nohát a nürnbergi konferenciával ezt alaposan bebizonyitottuk. Igazán még a reményét is kiirtottuk annak a lehetőségnek, hogy a mind fontosabbá váló Duna-kérdésben egy pillanatra is komolyan vegyenek bennünket.

Szerencsére a bajorok nem a mi szalma-

lángunkkal fütik a maguk lelkesedését. A nürnbergi napokra nem kisebb tekintélyt vonultattak föl, mint magát III. Lajos bajor királyt, a Rajna-Majna—Duna-csatorna gondolatának fejedelmi barátját. Szerencsére — ugy látszik — nem is volt ránk szüksége. Nürnbergben nélkülünk is győzött a Majna—Duna-csatorna a Duna—Odera-csatorna fölött. Elhatározták ugyanis, hogy a német birodalom vezetőihez, a bajor királyi kormányhoz, a császári és királyi osztrák, valamint a királyi magyar kormányhoz azt a kérést intézik: ismerjék el a Duna—Majna—Rajna viziutnak egységes nagy viziuttá való kiépítésének sürgős szükségességét. A budapesti dunai központról természetesen nem volt szó. Minek is, ha a magyar főváros még annyira sem érdeklődik a saját jövője iránt, hogy legalább képviseltette volna magát a nürnbergi konferencián? A látszat mindenesetre az, hogy Budapest lemondott a székhelyről, Budapest megunta a Duna-kérdést.

A konferencián azonban mégis voltak magyarok. Ott volt a földmivelésügyi miniszterium részéről *Teljesniczky* min. osztálytanácsos és egy miniszteri segédtitkár, a kereskedelmi miniszteriumból pedig vagy két titkár, ha ugyan nem fogalmazó. A Magyar Hajózási Egyesületet viszont *Végh* Károly udvari tnácsos, MFTR. igazgató és *Hoytsy* Sándor főfelügyelő képviselték méltóképen. Budapest azonban sehol sem volt . . .

A Halál szállodája

Pályázatot hirdetnek a X. kerületi temető ravatalozójára.

Több mint egy esztendeje annak, hogy eldőlt a főváros krematórium-pályázata, amelynek győztese *Hikisch* Rezső müépitész lett. Olyan liberális kormányunk azonban még ma sem akadt, amely hozzá merne járulni a Budapesten felállitandó krematórium tervéhez. Ennek a rendkivül fontos kulturkérdésnek, amely egyben a higiena kérdése is, megoldását ismét ad graecas calendas halasztották el. Elérkezett a nagy demokratikus irányzat, ujabb offenziva indult a krematórium ügyében, de minden hiába. Ebben a kérdésben nem lehet megmozdulni. És titokzatosan motyogják a kulisszák mögött: hja Bécs . . .

Annyira nyilvánvaló volt már tavaly a halottégetési törekvések meghiusulása, hogy amikor a Hikisch-féle terv megnyerte a pályázatot és a müépitész megkapta a megbizatást, többé már *nem krematóriumról volt szó,* hanem csak *krematóriummá átalakitható ravatalozóról.*

Nemzeti disztemető.

A Hikisch-féle tervet tehát ilyen formában fogják megvalósitani, ha majd elérkezik az épitések lehetőségének ideje. Egyelőre persze minden pihen, de ha munkához fogunk, a középitések terén ez lesz az egyik legsürgősebb. A ravatalozó helyiségek felépülnek olyan módon, hogy minden nehézség nélkül hozzá lehessen majd ragasztani az égetőkemencét is.

A kerepesi temető egyébként névváltoztatáson is keresztül fog menni és megkapja azt a titulust, amely jellegénél fogva már régen megilleti. Ez lesz ugyanis a Nemzeti disztemető.

Nemzeti disztemető . . . Hősök temetője . . . Park-temető . . . Milyen szépen megbecsüljük mi halottainkat. Bár az élőkkel is ennyit tudnánk törődni.

Készülődés a kötelező fölravatalozásra.

A kerepesi temetőben felállitandó ravatalozó terve — mint emlitettük, — tehát nem uj, a Fővárosi Hirlap arról egy év előtt beszámolt már. Van ellenben egy egészen uj szükségesség, amelynek megoldását most nagyon sürgetik a közegészségügyi ügyosztályban. És ez a X-ik kerületi uj temetőben fölállitandó uj ravatalozóhelyiség. Budapestnek záros határidőn belül két temetőjét fogják beszüntetni és igy a teherviselés még nagyobb mértékben fog az amugy is tulterhelt rákoskereszturi temetőre nehezedni. Az itteni ósdi halottasház eddig is elégtelen volt, most még inkább azzá lesz. Hozzá kell ehhez még azt is venni, hogy a főváros tanácsa most már végleg és visszavonhatatlanul el fogja határozni a kötelező felravatalozást, amit Budapest egészségügye immár mulhatatlanul sürget. Nem fognak törődni többé az Entreprise üzletének romlásával, ami előbb vagy utóbb mégis csak megváltásra kerül. A Chevrával — ugy tudjuk, — többé nincsenek kiegyenlithetetlen ellentétek: a kötelező felravatalozás tehát meglesz.

Ennek azonban kikapcsolhatatlan előfeltétele a hatalmas, méreteiben is imponáló, higiéna szempontjából pedig igen fontos uj ravatalozóhelyiség felépitése.

A Fővárosi Hirlap értesülése szerint a közegészségügyi ügyosztály által felállitott alapelvek szerint a középitési ügyosztály már meg is állapitotta a tervpályázat feltételeit és a pályázatot már legközelebb ki is fogják irni, hogy ha az épitkezések megkezdődnek, minden készen álljon.

Milyen lesz a X. kerületi temető ravatalozója?

A rákoskereszturi temető ravatalozó helyiségének legfőbb hivatása a közegészségügyi ügyosztály utasitása szerint az, hogy az a kötelező ravatalozás céljaira alkalmas legyen, méreteit pedig az határozza meg, hogy elegendőnek kell lenni a napi maximális halálozás befogadására.

Komoly, méltóságos, impozáns épületet kivánnak a tervpályázaton résztvevő müvészektől, akiknek legfőbb tekintettel a higienikus szempontokra kell lenniök. Fekete csempe, márványutánzat, megfelelő diszitések, emelvény, baldachin, tompitott vagy szines világitás, müvészi gyertyatartók kellenek az uj ravatalozáshoz. De határozottan követelik azt is, hogy tulzásba ment diszitések ne legyenek, nehogy a vagyoni és társadalmi különbségek érezhetők legyenek. Ime a demokrácia a halál országában . . .

Még egy pár érdekes intézkedés: a halottat a közönségtől vasrácsos üvegfal fogja elválasztani, a szertartásteremből kis vágányok vezetnek ki a temetőbe, ahol tolókocsin fogják fuvarozni földi maradványainkat. Gépek is lesznek, amelyek fütéssel melengetik a bánattól vértelen gyászolókat és hideggel konzerválják a hullákat. Fütés az élőknek, hütés a holtaknak.

A Halál szállodája.

A Halál uj szállodájának ezek lesznek a helyiségei:

egy beszentelő helyiség orgonával és katafalkkal;
lelkészi szoba;
két váróterem;
két kisebb beszentelő egy várószobával;
két iroda;
hullák lerakó és átvevő helyisége;
raktárak;
halottőrök helyiségei;
boncterem;
laboratorium;
mosdó, fürdő;
két diszes ravatalozó helyiség négy I. osztályú, nyolc II. osztályu, tiz III. osztályu ravatalozó felnötteknek;
két I. osztályu, négy II. osztályu, hat III. osztályu ravatalozó gyermekek számára;
négy ravatalozóterem egyenkint hat halott számára közös bejárattal felnötteknek;
két ravatalozóterem hat halott számára közös bejárattal gyermekeknek;
külön helyiség a fertőző halottaknak.

A Halál szállodájában tehát 66 férőhely lesz a fertőző-termen kivül. Ez a Halál napi maximális aratása Budapesten — egyetlen temető számára.

A kék vésziv

A háztulajdonosok akciója

Háztulajdonosnak lenni békében szép és jövedelmező feladat volt. Azóta azonban sok viz lefolyt a Dunán és ma nincs Budapesten panaszszal teltebb lélek, mint a háziur. Kegyetlen miniszteri rendelet zudult a nyakukba, nem lehet stájgerolni, bár minden drágább lett, a lakás bére ma is a régi, a hadbavonultak hátraléka pedig már sok millióra rug. Most a háziurak uj harcra lendültek, azt mondják, nem hagyják az igazukat. Mint azelőtt a dijnokok, most ők kilincselnek olyan sürün a miniszterek ajtaján. Legujabban statisztikát csinálnak és ebből a célból kékszinü vészivet bocsájtottak ki, amelyet sikerült megszereznünk. A kék vésziv „fejezete" ezt mondja: *T. Háztulajdonosok, Sürgős közlés, bentiek tárgyában.*

A „bentiek" pedig szóról-szóra igy hangzanak:

Tisztelt Cim! A Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége annak a leromlásnak illusztrálására, mely a budapesti háztulajdonosokat a háboru kezdete óta érte, bizonyos igen fontos statisztikai adatokat akar felvenni. Arra kérjük, hogy a hivatalos órák alatt legyen szives felfáradni Szövetségünk helyiségébe és ott a kérdőiveket kitölteni. Az egyik kérdőiv pontjai a hadbavonultak lakbérhátralékára a háztulajdonos által fizetett adók összegére vonatkozik, a másik kérdőiv pedig azt kutatja, hogy a t. Cim házához és viszonyaihoz képest hány százalékos béremelést tart indokoltnak. Szükségünk van ez adatokra, mert pontos számbeli kimutatással akarjuk illusztrálni az illetékes tényezők előtt, hogy a budapesti háztulajdonosok helyzete immár elviselhetetlen és a mai állapot az állam érdeke ellen való. A Szövetség hivatalos helyisége IV., Váci-utca 18., II. emelet, hivatalos órái d. u. 3—6-ig vannak. Tekintettel a háztulajdonosok nagy érdekeire, a statisztikai adatok felvétele teljesen dijtalan, még azok számára is, kik Szövetségünknek eddig nem tagjai. Teljes tisztelettel: Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége.

A Váci-utca 18. szám alatt ime statisztika készül egy olyan társadalmi osztály bajairól, akiket valaha mindnyájan irigyeltünk és gyülöltünk. Ma odajutottunk, hogy — még ha természetes ellenségek is — egy pillantra a partáj is megszánja a szegény háziurat . . .

Partáj-nyuzás az Ügynök-utcában

A Budapesti Épitő r.-t. üzletei

Az agyonuzsorázott budapesti albérlők érdekében megindult a gondoskodás. A városházán Szabó Imre dr. tiszti főügyész és Demjén Géza dr. tanácsnok dolgoznak a megoldáson, tiszteletreméltó igyekezettel. Közben a háziurak panaszos hangja is felhangzik, mert amig őket minden béremelés lehetőségétől eltiltja a kormányrendelet, addig bérlőik horribilis összegeket szedhetnek albérlőiktől.

Akadtak azonban raffinált háziurak, akik tul tudják tenni magukat a kormányrendeleten azzal, hogy butorozott lakásokat adnak bérbe kétheti felmondással. Ezeket a lakásokat természetszerüen ugy kell tekinteni, mint a hónapos szobákat, s igy a lakásbérleti miniszteri rendelet nem vonatkozik rájuk, illetve kivételként kezeli őket. Azt a szemérmetlen uzsorát tehát, amelyet a többi hónapos szobákkal üznek, ők is büntetlenül alkalmazhatják lakóikkal szemben.

Iskolapéldáját adta ennek az épenséggel nem gavalléros, de jövedelmező üzletnek a Budapesti Épitő r.-t., amelynek több olyan háza is van, ahol butorozott garzon lakásokat ad ki havonkint fizetett lakásbérrel és kéthetes felmondással. Azt cselekszi tehát a lakásbérekről szóló háborus rendelet elnéző szivessége révén, ami neki jól esik. És a jeles r.-t.-nak csak az esik jól, hogy lenyúzza a lakói bőrét.

A részvénytársaság legismertebb háza az, amely V. ker. Ügynök-utca 8. szám alatt van. Itt a béremeléssel a következő tiszteletreméltó skálát futották meg. Egy udvari egy-szoba-konyhás előszobával, fürdőszobával, cselédszobával és ócska, kopott butorral ellátott lakás havi bére például a háboru előtt 80 korona volt, ami hamarosan 90-re emelkedett. 1917-ben kezdett azonban megjönni az urak igazi étvágya. Április elsején a havibéreket hirtelen 120 koronára emelték, egyben az ágynemüek mosásának költségeit is a lakóra háritották. Augusztus 31-ikén azonban uj levelkét kaptak a szegény bérlők, akiknek tudomására hozták, hogy ezentul 180 koronát fizetnek. Egyébként tessék a levélre sürgősen válaszolni, mert különben ottkünn tágasabb. Végül pedig tessék azt is megtudni, hogy a 180 korona dicsősége is csak hat hónapra terjed, hat hónap mulva uj árdrágitás következik.

A hat hónap mulva való béremelés, elismerjük, egészen komoly szándéka a Budapesti Épitő r.-t.-nak, csak az a kérdés, módjában lesz-e még akkor is beváltani ezt az igéretét? Reméljük, akkorra már elérkezik a megtorlás napja és a butorozott szobák lakói sem lesznek többé a lakásuzsorának vegelfrei alanyai. Ugy tudjuk, Szabó Imre dr. tisztifőügyész máris tudomást szerzett az Ügynök-utcai lakó-nyuzásokról és a Budapesti Épitő r.-t. módján garázdálkodó lakásuzsorásokat sem fogja kifelejteni gondoskodásából.

A RENDŐRSÉGRŐL

•••

Sándor László nyilatkozata a rendőrség élelmezési raktáráról. — Ujabb kinevezések és előléptetések. — Geguss Dániel reaktiválása.

A főkapitány, amikor hivatalát elődjétől átvette, tudvalevően programmjában kijelentette, hogy első feladatai között fog szerepelni a rendőrtisztikar státuszának rendezése és az egész rendőrség anyagi helyzetének megjavitása. A detektivek és a rendőrlegénység fizetésének megjavitása fölött már komoly tárgyalások folynak a belügyminiszteriumban. *Sándor* László főkapitány előtt *Ugron* Gábor belügyminiszter kijelentette, hogy föltétlenül keresztülviszi az anyagi rendezés tervezetét, s addig, amig ez megtörténik, előléptetésekkel és kinevezésekkel igyekszik a rendőrség helyzetét megkönnyiteni. A főváros közönségének eminens érdeke, hogy sorsával megelégedett és anyagilag rendezett viszonyok között élő rendőrség legyen őre a közbiztonságnak. A legutóbbi tömeges előléptetés a tisztviselői karban összefüggésben van ezzel az intencióval.

Del Sándor László főkapitány még más ujitást is életbeléptet. A háboru alatt minden bank, részvénytársaság, nagyobb üzem és hivatal könnyitett az alkalmazottai sorsán, áldozatokat hozott, hogy biztositsa emberei élelmiszerszükségletét, beszerzési szövetkezetek létesültek minden elképzelhető üzemben, csak az egyetlen mostoha, az egyetlen elhagyatott testület a fővárosi államrendőrség volt. Boda Dezső a tisztviselők és a legénység kivánságait nem vette figyelembe ebben a kérdésben sem. Most azonban Sándor László megcsinálja. A budapesti rendőrség a saját kezelésében fogja élelmezni összes tisztviselőit és a legénységet: *beszerzési szövetkezetet létesit.* A főkapitány tervezete szerint és a belügyminiszter jóváhagyásával létesül a rendőrség fogyasztási szervezete, amelynek megalapitása örömet és megelégedést keltett. Maga *Sándor* László főkapitány igy nyilatkozott nekünk a rendőrség helyzetének e legujabb megkönnyitéséről:

— A tervezetet már jóváhagyta a belügyminiszter s a kormány Ugron Gábor javaslatára *kétszázezer koronát* szavazott meg erre a célra. Ezért az összegért beszerezzük az élelmicikkeket, egyéb fontosabb háztartási cikkeket s a tisztviselők és a rendőrlegénység, — amelynek sorsát, azt hiszem, lényegesen meg fogja könnyiteni a dolog, — a fizetésének megfelelő arányban veheti igénybe az anyagot. Gondoskodtam már róla, hogy a legszükségesebb anyagokat megkapják. Néhány nap mulva meg is kezdi müködését a szövetkezet, amelynek vezetésével *Markovich* Imre főtanácsost és *Illek* Aladár kapitányt biztam meg. Elsősorban az idénynek megfelelő élelmicikkeket és ruházati cikkeket biztositottam, hogy ezzel is enyhüljön a háborus nyomor.

Ezeket mondta a főkapitány. Végeredményében a rendőrség anyagi helyzetének javitása csak a közönség hasznára lhet.

*

Talán már ezen a héten nyilvánosságra fognak kerülni az uj rendőri kinevezések, illetőleg előléptetések. Az arányositás keresztülvitelével kapcsolatos minden előléptetés, s bár tömegesen történtek legutóbb is kinevezések, Sándor László még nem fejezte be munkáját. Amint értesülünk, több rendőrtisztviselő főtanácsosi cimet fog kapni, ami a magasabb fizetés osztályba való előlépést jelenti. Főtanácsos lesz dr. *Nagy* Károly, a volt detektivfőnök, aki jelenleg az erzsébetfalvai kapitányság vezetője. És főtanácsos lesz *Szeszlér* Hugó rendőrtanácsos is, aki jelenleg az ötödik kerületi kapitányság vezetője. Velük együtt még többen előlépnek. Érdekes volt a napilapokban legutóbb megjelent ama hir, hogy a főkapitány visszahelyezte hivatalába *Geguss* Dániel rendőrtanácsost. Reaktiválták. Gegussnak tudvalevően a volt főkapitánynyal volt disszonánciája, fegyelmi vizsgálat során küldték nyugdijba. Sándor László azonban méltányolta érdemeit és méltányolta, figyelembe vette, hogy kitünő rendőr, s reaktiválta. Geguss Dániel már megkezdte müködését: a gyermekbiróság vezetője.

Közélelmezési morzsák.

Hentes-jeremiádák. — Husinség a szénhiány miatt.

A főváros a népélelmezési kérdéseket tizes bizottságban intézi, vagy nem intézi. Illett tehát, hogy a hentesiparosok is megcsinálják a maguk tizes bizottságát, amely mindenesetre buzgóbb lesz a hentesekkel szemben, mint a fővárosé a néppel vonatkozásban. Máris tevékenykedik a hentesek vészbizottsága és statisztikai adatokkal felszerelten száll sikra a kishentesek érdekében. A budapesti közönséget nem kell a kisipar érdekében kedvező hangulatra birni, a közönség nagyon jól tudja, hogy a nyomor és drágaság szerzőit tulajdonképen a nagy tolvajok táborában kell keresni. Hogy azután kik ezek a nagy tolvajok, a termelők-e, a közvetitők-e, az azután egészen más kérdés, nekünk csak az lehet a megnyugvásunk, hogy a puritánság fölülkerekedése mégis csak hoppon tudja venni az igazi bünösöket.

A kishentesek egyelőre a kormányon kivül, a nagyhenteseket illetik vádakkal. A kormány szerintük csak a nagytőkének adott módot arra, hogy vásároljon, a kishentesek piacára, a ferencvárosi vásárra, nem érkezik áru. De nem marad vád nélkül a főváros élelmiszerüzeme sem. Azt mondják: a főváros ahelyett, hogy okszerü anyagkészlet fölhalmozásával biztositotta volna a hivatott szakiparosok közreműködésével a népélelmezést, egyre-másra nyitja a boltokat, azokban minden elképzelhető cikket árusit, magát a hentesipart azonban a szó teljes értelmében kisajátitotta és előidézte azt, hogy boltjai előtt a közönség hosszu sorban órákig ácsorog, amig valamelyes hushoz jut.

Az a kivánsága tehát a kishenteseknek, hogy a tanács az élelmiszerüzem árujának szétosztását ő reájuk bizza, amit az is indokolttá látszik tenni, hogy a községi üzemek semmit egy fillérrel sem tudnak olcsóbban adni, mint bárki más. A kishentesek panaszai azonban alighanem a pusztába fognak elhangzani, mert Folkusházy tanácsnok mereven ragaszkodik a bódék sertéshus-monopóliumához. Pedig — s ezt már mi mondjuk — a bódékban nehány jólképzett tülekedő jut csak hushoz, de a közönség sóha egy dekához sem. A tülekedők pedig kizárólag a vendéglősök strómanjai. Innen van az, hogy amig a budapesti családok asztaláról teljesen hiányzik a sertéshus, addig a vendéglőkben, természetesen horribilis árakon, minden nap, délben és este korlátlan mennyiségben lehet kapni.

A kishentesekről senki sem mossa le, hogy a háboru alatt gyászosan élhetetlenek voltak, árujuk sohasem volt, amit pedig mégis kiárusitottak, azt patika-áron adták. Szánalmat tehát nem igen érdemelnek, de amit a főváros élelmezési politikájáról mondanak, abban — sovány vigasztalásként — legalább igazuk van.

*

A sertéshus körül tapasztalható bajok főoka azonban mégsem egyedül abban rejlik, hogy a főváros a maga bódéiban, vagy éppenn a tejcsarnokokban árulja azokat. Az a mennyiség, ami itt eladásra kerül, a vendéglők szükségletein tul alig terjed. Egészen bizonyos tehát, hogy a felhajtás nem elegendő. Erre vall az az értesülésünk is, hogy a sertésközvágóhidon a hét két napján beszüntették a vágást. Erre vonatkozólag a sertésközvágóhidon a következő információt kaptuk:

— Tény az, hogy a hét két napján, *kedden és csütörtökön, nincsenek vágások a sertésközvágóhidon,* de mind a két napon más ennek az oka. Csütörtökön azért nincsen vágás, mert pénteken hustalan nap van és a hustalan napokról szóló miniszteri rendelet értelmében az előző napon állatot leölni tilos. A vágásoknak kedden való szünetelése a *szénhiány miatt van:* nem tudjuk állandóan üzemben tartani a kazánokat. A két napi szünetnek azonban a közönségre nézve nem lehet hátránya, mert a felhajtás a vásárokra amugy is olyan csekély, hogy

A sertéshus körül mutatkozó bajok mindenesetre a zsirra is vonatkoznak és ha a hushiány nem is lehet katasztrófális, a zsir érdekében a kormánynak mindent el kell követnie és hozzá kell nyulni azokhoz a rendszabályokhoz, amelyeket már tervbe is vettek. A vidék számára legfeljebb a sertéshizlalás lehet probléma, zsirral azonban, a nagyobb városokat kivéve, az ország jobbadán házilag ellátja magát. Budapestet azonban teljes egészében kell ellátni és pedig nem ugy, mint tavaly, amikor a szükségletet a kellemetlenizü, sózott szalonnával pótolták, amelyet megenni alig lehetett. Mindenesetre elérkeztünk ahhoz az órához, amikor komolyan kell gondoskodni a főváros lakosságáról, mert a zsir van olyan fontos élelmicikk, mint talán maga a liszt.

Városházi kabaré

•••

Idegenforgalmi novella.

— Emlékeztek-e — kezdte az előre jóizünek igérkező történetet dr. Városházy — a peches ember esetére, aki reggel lekésett a hivatalából, délben elvesztette a bugyellárisát, uzsonnánál a szivart tüzes végével dugta a szájába, este meg, amikor hazament vacsorázni, beleült a kocsonyába, amely hogy teljes legyen a pech, a kocsonya történetesen halkocsonya volt, amely tudvalevőleg sokkal alkalmatlanabb az ülésre, mint a keresztényebb jellegü disznókocsonya.

Dr. Városházy nagyot szitt a szivarján és máris kész volt az „osz-posz"-szal:

— Hát igy jártam én is az idegenek kiutasitásával, helyesebben az illetéktelen idegenforgalommal.

— Illetéktelen idegenforgalomnak nevezem például azt, ha az anyósom meglátogat, amely — miután a becsületesség betegsége, a házasság, Bécsben ért utól, — ezuttal igen költséges mulatság. Máskor a drága mama apró kis ajándékokkal szokott meglepni. A háboru alatt az apró ajándékok helyett jól kifejlődött, pompás étvágyat szokott magával hozni. Szegénykék odahaza, a magyarfaláson kivül, pusztán répafőzelékkel és komiszkenyérrel táplálkoznak és miután Pozsonynál igen szigoruan őrzik a határt, kénytelen egy kis húst magára szedni, hogy átcsempészhesse. Ebben már igen jeles gyakorlata van a mamának és ugy jól tud lakni, mint egy boa konstruktor.

— A boa konstruktor érkezése nagy riadalmat keltett a családban, különösen az aggasztott bennünket, hogy a gyerekek is vad elszántsággal versenyeztek a nagymamával az ebéd elfogyasztásában. Csodálatosképen a vacsorai kávéról is leszokott a nagymama és ujabban még a szalámi sem nyomja éjszakára a gyomrát.

— Egyébként ujra bebizonyosodott, hogy én vagyok a familiában a legötletesebb. Végre is nem került nagy megerőltetésembe, hogy eszembe jusson: az idegeneket be kell jelenteni a főkapitányságon, amely két hétnél hosszabb időt a gyomorfölsegités céljaira nem engedélyez. Na két hét, azt még ki lehet valahogy vagyoni összeomlás nélkül is birni. Mint egy evetke, rohantam a főkapitányságra. Ott jegyzőkönyvet vettek fel, rubrikát töltöttek ki és én boldogan lélekzettem föl; a pech itt van ugyan, de időbeli tartamát meg fogjuk röviditeni. Egyszerre azonban fölvillan a rendőrtisztviselő szeme:

— Uram! — mondja lelkendezve — nincs semmi baj: önagyságának nem kell két hét miatt elutazni. Önagysága itt maradhat az emberi kor legvégső határáig.

Bárgyu szemeket meresztettem. A rendőrtisztviselő pedig rábökött egy aktára:

— Ezennel megállapitom, hogy önagysága ugyan harminc éve lakik Bécsben, de még mindig pozsonyi illetőségü.

— Hiszen tudjátok, hogy mint derült égből a villám . . . Elképpedve álltam ott és a szivem húrjain a vagyoni romlás indulóját játszotta egy láthatatlan kéz. Elérkeztem tehát a peches ember kocsonyájához, ma azonban egy pozsonyi illetőségü anyós többet jelent, mint az a halkocsonya, amibe vigyázatlanul beleülünk.

Uránia

a páratlan sikerre való tekintettel
egész héten 3, 5, 7 és 9 órakor

A Möwe

Ezzel együtt **Florence öt hibája** cimü 5 felv. amerikai különleges film.

Vizvezetéki javitások

Pogány Budapest

VIII., Rökk Szilárd-utca 30.

Telefon: József 1—48. sz.

Események

A törvényhatósági munka nyári szünete alatt lapunk a pontos időben, de a rendesnél kisebb terjedelemben, csak hat oldalon jelenik meg.

A fővárosi szegény nép élelmezése. A „Fővárosi Hirlap“ is többször hangoztatta, hogy vannak állások a különböző miniszteriumok kereteiben, amelyeknek betöltésére nem alkalmas a jogvégzett, a lateiner ember, az adminisztratív képzettségü férfi, aki gyakorlatlan az üzletkötések bonyolult és szövevényes világában. Vannak állások, ahol csak a kereskedő ember tud megfelelően érvényesülni. Ezen elv gyakorlati alkalmazására *Hadik János* gróf, közélelmezési miniszter szolgáltatott most elsőizben dicséretes precedenst, amikor *Nagy* Ferenc dr., az O. K. H. alelnökének inditványára a miniszterium egyik osztályának vezetésével, sőt szervezésével egy kereskedő embert, *Biró* Henrik fővárosi bizottsági tagot bizta meg. Biró Henrik a *Szegénynép élelmezési osztály* szervezésére és irányitására kapott megbizatást, mely szerv átmeneti és közös szerv akar lenni a városi és az állami népélelmezési akcióban. A város központi és barakkonyhái révén önköltségi áron adja az élelmet, mig az O. K. H. *önköltségi áron alul* gondoskodnék a szegény nép ellátásáról és a *deficitet sajátjából fedezné*. A főváros akciójához az anyagot, valamint az eszközöket, mint fuvar, szén, koksz stb. szintén az O. K. H. adná, sőt a berendezésre pénzbeli fedezetet is nyujtana. Az állam és a főváros közös akciója ötvenezer ember ellátását vette fel programmjába, megindulásakor azonban csupán huszezer emberről gondoskodnék, s ezt a számot fokozatosan emelné. Alapos a meggyőződésünk, hogy *Biró* Henrik gyakorlati tudása teljes mértékben érvényesülni fog a reábizott nemes hivatás teljesitésében.

A L. Á. B. és a népjóléti miniszter. A *Lakásépitő Állandó Bizottság* ma már nemcsak munkája alapelveivel készült el, de a befejezéshez közeledik maga a nagy és részletes programm is. A lakásépitési ügyek *Batthyány* Tivadar grófi népjóléti miniszter resszortjába fognak tartozni. A népjóléti miniszterium egyelőre azonban még meg sem alakult és maga a miniszter fölhasználva az időt, amig miniszteriuma nem foghat hozzá a munkához, lajtaujfalusi birtokán pihen. Mire a miniszter befejezi szabadságát, a L. Á. B. is befejezi mmorandumát és mielőbb átnyujtja azt Batthyány grófnak, aki előzetesen is kifejezte azt a kivánságát, hogy a bizottság minden erejével támogassa a nehéz kérdés megoldásában.

A kofakikötő. Megirta a *Fővárosi Hirlap*, hogy a tanács hozzájárult a kereskedelmi kikötővel kapcsolatban a soroksári dunaágban egy kisebb terjedelmü kikötőt épitsenek a főváros zöldséggel és gyümölcsesel való ellátásának megkönnyitésére. A kofakikötő tervei teljesen készen vannak és a tanács már felterjesztette azokat a kereskedelmi miniszterhez. A miniszter jóváhagyása után azonnal megkezdik a kis kikötő kiképzését, amire az élelmezési bajok miatt sürgős szüksége van Budapestnek.

Modern Szinpad. Estéről-estére teljesebben bontakozik ki az a nagy siker, amelylyel a Modern Szinpad első uj müsora a premiér-estén találkozott Az állandóan táblás házak közönsége elragadtatással tapsolja a Schubert cimü zenei képet, Harsányi Zsolt megrázó kis drámáját, A kisasszony-t, a bájos Gábor—Szirmai-operettet és a szebbnél-szebb dalokat és vidám tréfákat.

Möwe-láz. Az Uránia, amikor megnyitotta ragyogó uj diszbe öltöztetett szinházát, a minden ujdonságot mohón felkapó közönségnek igazán értékeset nyujtott és ezzel egy csapásra meg is hóditotta. A nagyszerü Möwe-film sikere biztos, kiszámitott siker, mert igazi dolgot, hamisitatlan valóságot nyujt: a nagyóceánokon lejátszódó hajótragédiák megörökitését. Nagyon természetes, hogy ez nem maradhatott hatástalan. Ma egész Budapesten valóságos Möwe-láz van. Az Uránia most az emberek tömegeinek gócpontja lett. E nagy film mellé adja az igazgatóság másik nagy slágerét is, egy amerikai különleges filmet: Florence öt hibája cimmel. Ennek a filmnek öt része egy-egy önálló egész történet, mindegyik az amerikai filmgyártás mesteri ügyességével rendezett külön szenzáció. Az Uránia három, öt, hét és kilenc órakor tartja előadásait.

Beketow-cirkusz. A Carmellini boszorkánykonyhájáról esik itt szó, azé a Carmellinié, aki mesés ügyességgel megcsodálkoztatja, kitünő humorával megkacagtatja a közönséget. Carmellini a jelenkor legkiválóbb illuzionistája, a legideálisabb szemfényvesztő, akinek a nézőközönség mindent elhisz. Carmellini 16-tól uj oldalról, mint gondolatolvasó mutatkozik be. Carmellini mellett a Beketow-cirkusz mostani müsorában a 2 Pottfay-nak van nagy sikere. Szédítő magasságban, mint zsokék a legnagyszerübb légtornászmutatványokat végzik. Sartoni a kéznélküli müvész a természet igazi csodája, hogy pedig Sawade tigriscsoportja a cirkuszvilág legnagyobb szenzációja, azt ma már mindenki elismeri. Elwino az élő rejtvény, a közönség előtt eltemetteti magát és 5 percig marad élve eltemetve.

Délutáni előadások a Kristálypalotában. A főváros népszerü és kedvelt varietéje, ahol a kitünő Steinhardt Géza arat fokozódó sikert estéről-estére: a Kristálypalota, ezentul vasárnap délutáni előadásokat is tart s ezeken is fellép Steinhardt, valamint a pompás szeptemberi müsor többi attrakciója. A vasárnap délutáni előadások fél négy órakor kezdődnek, a helyárak nagyon mérsékeltek.

A Télikert minden vasárnap délután három órai kezdettel mérsékelt helyáru előadást tart és ezeken az előadásokon is fellép a szeptemberi nagy müsor minden attrakciója, mint Vojgt Trude, Freyhardt Mizzi, Somogyi Nusi, Magyari, Ujváry, valamint a nagyszerü varieté-számok is.

A Henry-aréna most van igazán népszerüségének a tetőpontján, mert az őszi szezon állandóan zsufolt házai mutatják, hogy a közönség a nyár alatt menynyire megkedvelte ezt a nivós, világvárosias szórakozóhelyet. De Henry mester nem is fukarkodik az elsőrangu számok bemutatásával: egyik sláger a másikat éri és a közönség be sem telt a látottakon, máris uj és ujabb meglepetésekben van része.

A TŐKE

Valutaproblémák.

A korona intervalutáris árfolyama a legutóbbi napokban valamivel megjavult és Zürichben 38-ról 43-ra emelkedett. Természetesen ez még mindig igen alacsony kurzus és a koronavaluta több mint száz percentes devalvációját mutatja. Nem csoda, ha ilyen körülmények között a monarchia illetékes tényezői végre valahára kezdik belátni, hogy a valuta javitása érdekében az eddiginél hathatósabb intézkedésekkel kell megpróbálkozni. Néhány nappal ezelőtt félhivatalos közlemény jelentette, hogy a valuta kérdésében Bécsben közös miniszteri tanácskozás volt. Hogy ezen a konferencián mit határoztak, arról a közönséget egy szóval se tájékoztatták. Az bizonyos azonban, hogy ismét valamelyes akció készül, mely a korona intervalutáris árfolyamának a megjavitását célozza.

Ennek az akciónak a körvonalait megtaláljuk *Grátz* pénzügyminiszternek egy ujságnyilatkozatában, melyből kitünik, hogy a valutajavitás céljából első sorban az exportot akarják forszirozni. Szóval egyik végletből a másikba esnek. Miután a háboru első és második évében a kiviteli tilalmakkal az exportot csaknem teljesen lehetetlenné tették, a harmadik évben a behozatal nagymérvü korlátozásával próbálták a devizapiacot szanálni. Az eredmény azonban nagyon siralmas volt, mert a korona árfolyamának a semleges külföldön való rohamos hanyatlását ezekkel az intézkedésekkel se tudták feltartóztatni. Most azután forditanak egyet a dolgon és a kivitel forszirozásával tesznek kisérletet. Nekünk az a nézetünk, hogy radikális eredményt ezen az uton se fognak elérni és pedig egyszerüen azért, mert most, amidőn minden téren nagymérvü áruhiány mutatkozik, alig van árucikk, mely itthon felesleges volna. A miniszter azt mondja, hogy arra kell törekednünk, hogy exportképes áruinkat a belfogyasztástól elvonjuk és a külföldre vigyük ki. Csakhogy az a kérdés, hogy mily mértékben lehet ezeket az árukat a belföldi piacoktól elvonni, hogy a hazai közgazdaságot károsodás ne érje?

Béke idején például nagy cukorexportunk volt. Ma a cukorkivitel teljesen megszünt, sőt ugy állunk, hogy bizonyos tekintetben itthon is cukorhiány érezhető. Ennek pedig az az oka, hogy egyrészt a termelés csökkent, másrészt pedig a fogyasztás a háboru alatt erösen megnövekedett. Ugy halljuk, arról van szó, hogy a közel jövőben a fa- és a borkivitellel akarnak külföldi devizákat szerezni. Kétségtelen, hogy a finomabb fanemekből a háboru alatt nagy készletek halmozódtak fel, másrészt azonban tüzelőfában mi sem bővelkedünk. Ami pedig a bortermést illeti, ez — igaz — igen kedvezőnek igérkezik. Csakhogy a sör- és szesztermelés nagymérvü csökkentése következtében a borfogyasztás óriási módon megnövekedett és mi azt hisszük, hogy nagyobb bor-kvantumokat nehéz lesz a belföldi fogyasztástól elvonni. Vannak más cikkeink is (dohány), melyeknek kivitelét most a háboru alatt is forszirozni lehetne. Valószinü, hogy ezekre is sor kerül. Valami nagy eredményt ettől az akciótól azonban hamarosan várni nem lehet.

A valutát egyik napról a másikra nem lehet helyreállitani, még radikális eszközökkel sem, mint azt sokan hiszik. A háboru alatt pedig lényegesebb javulás egyáltalán nem várható. Ez egy lassu processus lesz, mely éveken át fog tartani. Először is a baj gyökerét kell kiirtani, vagyis meg kell szünnie annak a papirpénzbőségnek, mely a valuta leromlásának a tulajdonképeni okozója. Ez pedig csak bizonyos állampénzügyi tranzakciók utján lesz elérhető, melyek a háboru után lesznek végrehajtandók. Másrészről minden téren erősen kell fokozni a termelést, hogy megszünjék az az aránytalanság, mely most a fizető eszközök mennyisége és az áruk mennyisége között fennáll. Ha a pénz és az áru között majd helyreáll a régi normális viszony és ha a fokozott termelés következtében az exportra is elegendő árucikk fog rendelkezésre állani, akkor valutánk javulása gyors tempóban fog bekövetkezni.

Nekünk az a véleményünk, hogy állami intézkedésekkel ezen a téren nagyon keveset lehet elérni. Ezt bizonyitják a háboru alatt tett tapasztalatok is. Láttuk, hogy minél inkább avatkozott be az állam a devizapiac irányitásába, annál inkább romlott a korona intervalutáris árfolyama. A Devizaközpont felállitása nemcsak nem akasztotta meg a korona kurzusának az esését, hanem egyenesen kiinduló pontja lett a koronaárfolyam rohamos hanyatlásának.

Nem tudjuk, hogy a közös miniszteri konferencia a valuta érdekében minő rendszabályok folyamatba vételét határozta el. A leghelyesebb volna, ha a két kormány a semleges külföldön, — mint azt Németország tette — valutakölcsönöket venne fel. Ezenkivül pedig lépjen végre valahára akcióba az Osztrák-magyar bank is és teljesitse azokat a kötelességeket, melyeket a bankakta a valuta épségének megóvása érdekében reá ró. Ez a kérdés azért is aktuális, minthogy éppen most folynak a tárgyalások a bank szabadalmának a meghosszabbitása ügyében. Kivánatos, hogy a kormány ezeknél a tárgyalásoknál érvényesitse a befolyását abban az irányban, hogy a jegybank ismét felvegye a fonalát annak a helyes devizapolitikának, melyet a háboru előtt követett és amelyet a háboru kitörésekor oly hirtelen beszüntetett.

Hadikávé és a Kávéközpont. Az a szurrogatum, amelyet a Kávéközpont „hadikávé“ név alatt bocsát forgalomba, teljesen élvezhetlen kotyvalék, mely a gyengébb gyomru embereknek az egészségét is fenyegeti. A fogyasztóközönség és a kereskedők körében egyaránt nagy a felháborodás amiatt, hogy a Kávéközpont kormányrendelettel kényszeritette rájuk ezt az alig emészthető keveréket, melyet maholnap már senki se akar megvenni. A kereskedők azt mondják, hogy nagy hiba volt a kormánytól, hogy kávészurrogatumok előállitására a Kávéközpontnak adott privilégiumot. Azért olyan rossz a „hadikávé“, mert a szurrogatumok gyártása nincsen szabaddá téve. Ha ez megtörténnék és a szabad versenynek tér engedtetnék, ugy az áru lényegesen olcsóbb és jobb volna. De igy a fogyasztók teljesen ki vannak szolgáltatva a Kávéközpontnak, mely csak azért, hogy továbbra is fennállhasson, a hadikávét varrta az ország nyakába. A hadiállapot hozta magával, hogy kávét most nem tudunk importálni. A Kávéközpontnak tiszta kávé hiányában nincsen létjogosultsága, miért is egyszerüen fel kellett volna oszlatni. Csakhogy a Kávéközpont protekciós urai tovább akarnak uralkodni és ezért találták ki a „hadikávét“, melylyel most az ország lakosságának az egészségére törnek. Mi lehetetlennek tartjuk, hogy a kormány tovább türje a fogyasztóközönségnek a megrontását. Szabaddá kell tenni a kávészurrogatumok gyártását, mert csak a szabad verseny teremthet tökéletes és olcsó árut.

Az Uj Vöröskereszt-sorsjegyek. Az a nagy érdeklődés, ami az uj Vöröskereszt-sorsjegyek iránt a közönség minden rétegében megnyilvánul, teljességgel érthető is, mert az uj sorsjegyek olyan előnyöket biztositanak a közönségnek, amelyek föltétlenül alkalmassá teszik arra, hogy pénzét ezekbe fektesse bele. Mig a régi kibocsátásu sorsjegyek mostani ára rendkivül magas, az uj nyereménykötvényeket aránylag csekély összegért meg lehet szerezni. Emellett pedig a nyereményesélyek sokkal kedvezőbbek, mert egy-egy sorsjegygyel többször lehet nyerni és a huzás 80 évének tartama alatt 11 izben van milliós nyereségre kilátás. Igy bár az ára majdnem tizedrésze csak, mint más sorsjegyeknek, nyerési esélye ötször, sőt nyolcszor nagyobb, mint amazoké. Az uj sorsjegyeket tőkeelhelyezésre különösen alkalmassá teszi az a körülmény is, hogy a huzási idő 80 esztendő, tehát aránylagosan hosszu idő a többi sorsjegyekhez képest, amelyek legtöbbje néhány év mulva lejár.

Szerbia közgazdasága. A Keleti Gazdasági Központ nyelvtanfolyamával kapcsolatos előadások során Bodó Pál hirlapiró, a napokban nagyérdekü felolvasást tartott a sajtóhadiszállás megbizásából tett szerbiai utazása alapján Szerbia mostani gazdasági viszonyairól és a magyar-szerb kereskedelmi forgalom kiépitéséről. A nagyszámu közönség az előadást élénk tetszéssel hallgatta.

A Belvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság e hó 6-án tartotta meg Székely Ferenc udvari tanácsos elnöklete alatt rendkivüli közgyülését, mely elhatározta a társaság 16 milliónyi részvénytőkéjének 24 millióra való felemelését, 16.000 darab 500 K névértékü részvény kibocsátása által. Az uj részvények kibocsátási árfolyama 575 K, melyekre az elővételi jog szeptember 15-ig gyakorlandó, olyformán, hogy minden két régi részvény birtoka egy uj részvény átvételére jogosit. Az elővételi jog gyakorlása alkalmával lefizetendő 20%, további 40% október 31-ig, mig a hátralékos 40% december 15-ig. Az uj részvények a folyó év nyereségében nem részesülnek.

A Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság részvényesei Láng Lajos báró v. b. t. t. elnöklete alatt e hó 6-án tartott rendkivüli közgyülésén egyhangulag elhatározták az intézet alaptőkéjének 8,000.000 koronáról 20.000 darab 200 K n. é. részvény kibocsátása által 12,000.000 K-ra való felemelését, tekintettel az intézet üzleteinek kedvező fejlődésére, továbbá az intézet saját tőkéjének az erősen szaporodó betétekkel arányba hozatala céljából. Az uj részvények kibocsátási ára 220 koronában állapittatott meg, melyből 20 K felpénz a tartalékalap gyarapitására fog felhasználtatni. Az elővételi jog, mely folyó hó 7-től 14-ig bezárólag lesz az intézet pénztáránál gyakorolható, a régi részvényeseknek tartatik fenn, kiket minden 2 régi részvény után 1 uj részvény fog megilletni. A részvényesek által esetleg át nem veendő részvények elhelyezése biztositva van.

A Kőolajfinomitógyár r.-t. szeptember 3-án tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 8,800.000 K-ról 11 millió K-ra való fölemelését. 11.000 darab 200 K névértékü uj részvény kibocsátása utján. A jelenlegi részvényesek szeptember 10-től szeptember 22-ig 4:1 arányban 400 K árfolyamon (+ 1917. május 1-től 5% kamat) elővételi joggal birnak. A közgyülés határozata alapján az 1917. évi tiszta nyereségből 50 K, azaz 25 százalék osztalékot fizetnek, szemben az előző évi 30 K, azaz 15 százalékkal.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

KELLEMES UTÓKURA:
Szt.-Margitsziget
Nagyszálloda. Telefon: 49-56, 53-51, 63-94

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ma és minden este 3/4 8 órakor
a szeptemberi uj müsor és
GYÁRFÁS DEZSŐ, FERENCZY KÁROLY
TENGERRE MAGYAR!
Az uj képpel: **Az „U 20" belseje.**

Az uj
Magyar Vöröskereszt
sorsjegyeket
az 1883. évi XXXI. t.-c. értelmében ajánljuk vételre:

2	drbot	40 havi	K 3·90	részletre
3	»	40 »	K 5·70	»
5	»	40 »	K 9·40	»
10	»	40 »	K 18·20	»

Az első két részlet egyszeri fizetésnél a harmadik részletet ingyen nyugtatjuk és kiküldjük a törvényesen kiállitott részleteket, melyek az eredeti sorsjegyek sorozatát és számát tartalmazzák, miáltal a vevő az azonnali és egyedüli játék- és tulajdonjogot élvezi már az első huzásra, mely a **folyó év december havának 5-ik napján** tartatik és melyen **egy millió korona** főnyeremény és számos jelentős melléknyeremény kerül kisorsolásra.
NEMZETI PÉNZVÁLTÓ R.-T.
Budapest, V., Gizella-tér 1. (Haas-palota) részletosztály.
A 40 havi befizetés tartama alatt 21 huzás lesz 8 millió korona összértékben.
Minden sorsjegy nyer. Egy sorsjegyre több nyeremény is juthat.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este fél 8 órakor
Uj müsor.
ELWINO élve eltemetve a közönség előtt.
2 Pottfay zsokék a levegőben.
2 Carmellini, humoros illuzionisták.
Uj! mint gondolatolvasók. **Uj!**
Sawade tigrisei
Szeptember 16-án uj müsor.
Csütörtökön d. u. 1/24 órakor nagy családi előadás, esti müsorral, félhelyárakkal mindenkinek.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Az előadás kezdete pont 8 órakor
Mindennap **Rott Sándorral** a főszerepekben
KŰLÖNÖS SZÁLLODA
Bohózat 1 felv. Irta és rendezte **Tábori Emil** és
Er hält sich selbst zurück
Bohózat 1 felvonásban. Irta **Glinger és Taussig.**
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a világ legjobb **ének és táncszámainak** fellépte.
Kezdete 1/2 9 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Minden este 1/2 8 órakor
TRUDE VOIGT a világhirü dizőz
MIZZI FREIHARDT a hires bécsi primadonn, a **Dolores** c pompás operettben. Somogyi Nusi, az **Akar-e a férjem lenni** c. operettben. Ujváry Károly, Megyeri Lajos, Kabos Gyula, Deutsch-Haupt Erich, Marta Haase, Rittersoda törpét, Läp és Habel, Kovács Lili, Gallai, Kürthy Böske stb. stb.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Minden este háromnegyed 8 órakor
STEINHARDT
mulató vendégjátéka.
Steinhardt szolóban s az „Árvácska" c. bohózatban. **Szöllősi Rózsi, Kornai Berta, Herendi Hermann Manci, Pártos Jenő, Geiger Irma, Heltai Árpád** stb. Paul Förster a hirneves rögtönző kómikus. A 3 Kloss-nővér, a csodaartisták. Vasárnap d. u. 1/24 órakor mérsékelt helyáru előadás teljes müsorral!

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Naponta délután 3 órától, vasár- és ünnepnap délután 2 órától, esős időjárás esetén is
nagy diszelőadások
Uj müvészek! Változatos müsor!
Dorringthon a fenomenális kerékpáros. **Tom Viebig Trio, Tom Jack, LORROS csoport, PANTZER család** és további 15 elsőrangu cirkusz-varieté sláger!
Az esti előadás este 8 órakor kezdődik.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. TELEFON: 144-98.
A rejtélyes ismeretlen
Amerikai életkép 5 felvonásban.
A johorei szultán
Szenzációs regény 5 felvonásban.
Szeptember 2-iki lóverseny Budapesten.
Előadások kezdete d. u. 3, 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig és d. u. 1/2 3 órától.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 8 órakor fényes szinházi- és varieté-müsor **Josma Selim** dalciklusával, Facory-csoport, 4 Urbanis, Lisl Finher és remek artista-számok. **A Balaton Romeója** Zerkovitz Béla és Szenes Béla operettje szólók és duettek. Solti Hermin, Virágh Jenő, Szász Ilona, Papp János, Sándor Stoli, dr. Erdélyi Géza, Bartos Olga, Felhő Rózsi, Lieszkwszky Aranka primaballerina tánckreációi.

Csütörtökön, szeptember 12-én d. u fél 6 órakor olcsó helyáru családi előadás esti müsorral.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

Legjobb kipróbált antiseptikum a

Lysoform

Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

Gyártja:

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivitelihaza **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

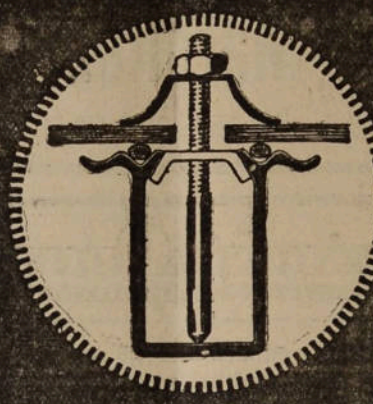
Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

RACSACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyvhely, Budán,

csuz, kőszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásas ványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

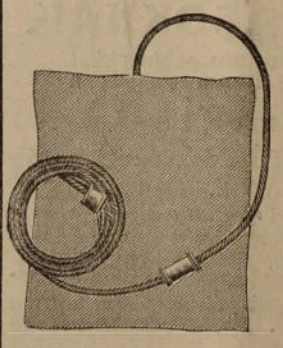
Telefon 56-96.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

A NEMZETI PARK

ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.

A TENGERI HÁBORU

ELŐADÁSAI

a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.

Esős idő esetén is megtartatnak.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat **a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára** helyeztem át.

Schönwald Imre.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Falburkoló-téglák ::
Tűzálló chamotte téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Bründl János

csász. és királyi udvari szállitó.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

Hatodik évfolyam Budapest, 1917. szeptember 19-én 38. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fel évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Uj kölcsön

áll a főváros pénztárához, megnyilnak a zsilipjei a nagy pénzcsatornáknak. A polgármester már nyilvánosság elé bocsájtotta tervét és ezzel polgármesteri megerősitést nyert az az információnk, hogy szó sincsen holmi fantasztikus és naiv sorsjáték-kölcsönről, lutriról, hanem komoly, nagy, végleges kötvénykölcsönt vesz fel Budapest.

Nem arrogáljuk magunknak azt a megállapitást, hogy szenzációs, uj dolgot hoztunk napvilágra, amikor a főváros legujabb hitelmüveletéről irtunk. Hiszen a nagy beruházási kölcsön terve esztendők óta érik, tavaly pedig már közel volt a megvalósulás stádiumához. A kétszáz vagy kétszázötven millió kölcsönre valóban égető szüksége van a fővárosnak, amely már hosszu idő óta teljes meddőségre van kárhoztatva, éppen azért, mert üres a pénztára. Hiába mondja a belügyminiszter, hogy nagyon veszedelmes dolog a kölcsönmüveletekkel való operálás és a kölcsönök halmozása. A várospolitika mai fejlettsége mellett, amikor annyi szociális és kulturális igény vár kielégitésre, nem lehet uj, hasznos, szükséges, szép, jó dolgokat produkálni pénz nélkül, hiszen a fővárosnak nincs módjában erre a célra a rendes bevételeit igénybe venni és nem tartalékolhat, nem tehet félre a pénzéből, mint egy magántőkés, egy vállalkozó.

Szó sincs róla: ha csak azt vizsgáljuk, hogy ezentul nem négyszáz, hanem hatszáz, vagy hatszázötven millió lesz Budapest passziv vagyona, adóssága, akkor horribilis számot nyerünk és laikus megállapitás szerint már nem is aktiv a főváros. Ez azonban nagyon szük látókörü, kicsinyes okoskodás, amely elfelejti, hogy a hasznos beruházásra forditott kölcsöntőke nem vész el, hanem ellenkezőleg, a főváros jövedelmeinek fokozására alkalmas. Amikor tehát egy fővárosi kölcsöntranzakcióval állunk szemben, akkor a döntő szempont mindig az és egyedül azt kell vizsgálnunk, hogy a kölcsönt milyen célokra akarja forditani a tanács és milyen beruházások fogják elnyelni a tengernyi pénzt.

Ebből a szempontból pedig ugyszólván kész programmot kaptunk máris. A polgármesteri expozé szerint a felveendő kétszáz-kétszázötven millió koronából elsősorban a Budapesti Általános Villamossági megváltási árát fizetik ki, ezenkivül a kislakások épitésére, az Angyalföld csatornázására, kisajátitásokra, a Tabán szabályozására, kórházak, iskolák épitésére, közigazgatási épületek emelésére, a vizvezeték kibővitésére, laktanyaépitésre, a fuvartelep fejlesztésére, a kilencedik kerület szivattyutelepének létesitésére forditják. Gazdag sorát igéri a polgármester az alkotásoknak és amikor Bárczy István hadat üzen a dermesztő tétlenségnek, az ipar és kereskedelem mozdulatlanságának, az épitő-ipar csődjének, a lakáshiánynak, az iskolahiánynak, a kórházhiánynak; — akkor a hadüzenet nyomán háboru fakad és a háboruhoz pénz, pénz és pénz kell.

Elismerjük, hogy a Bárczy-rezsim harmadik, vagy negyedik nagy kölcsönéhez a jóhiszemüen, becsületesen gondolkodóknak és aggódóknak is lesz és joggal lehet szavuk. De éppen ugy, mint ahogy Ugron belügyminiszter a fővárost korholó leiratában birálta a kölcsön-manipulációkat, ám jobbat nem tudott maga sem ajánlani a fővárosnak: — éppen ugy nem fognak tudni ellenérveket felhozni az aggódók sem.

Fullánkok

A közélelmezés

dolgában — köszönjük az entente szives kérdését — eléggé jól állunk. A Közélelmezési Hivatal uj elnöke, Hadik miniszter, rövid uralkodása óta is megmutatta, hogy Budapest igazi barátja. Csupa örvendetes, lélekemelő vivmányokat jelentett be Folkusházy Lajos tanácsnok a tizes bizottságnak. Hadik miniszter fölemelte a lisztadagot, külön adagokat ad a terhes nőknek, felemelte a nehéz testi munkát végzők pótadagjait, talán még zsemlét is kerit az asztalunkra. Azonkivül rekvirálási jogot adott a zöldségre, rekvirálni fogja számunkra a burgonyát is, megrendszabályozza a vendéglőket és kávéházakat, letöri azt a szemérmetlen uzsorát, amit néhány vendéglős és kávéháztulajdonos megenged magának. Ime, az uj korszak egyetlen dicsősége, egyetlen megnyugtató területe. Kürthy báró nem volt rossz, de Hadik gróf egyenesen kitünő és a közélelmezés javitása a napiát világosabban mutatja, hogy bizony a szegény fővárost hiába szidták, nem tőle függött a rossz, de nem tőle függ — a jó sem.

Ugron

Gábor, az uj belügyminiszter, szigoru megjegyzésekkel füszerezte azt a leiratot, melyben a folyó évi költségvetést jóváhagyta. Szigoru megjegyzésekkel? . . . Szóról-szóra azokkal, amelyekkel már tavaly és tavaly előtt és azelőtt is szoktunk találkozni ugyanebből az alkalomból. Hagyományosan, leltárszerüleg veszik át a váltakozó kormányok váltakozó belügyminiszterei a főváros adminisztrációja elleni kifogásokat. Évről-évre olvassuk a költségvetést jóváhagyó leiratban, hogy az adósságok halmozása nagy baj, a tisztviselői állások szaporitása nagy baj, az autótartási költség nagy baj, az iskolaépitések szaporitása nagy baj, a személyzeti kiadások emelkedése nagy baj. Ellenben sohasem kapott még a főváros hasznos tanácsot a belügyminisztériumtól arra, hogy a sok rossz helyett mit tegyen. Negativ irányban mozog az elme és a kéz a belügyek minisztériumában és nékünk az az impressziónk, hogy Ugron miniszter vaktában irta alá a régi rendszer embereinek munkáját, amelytől nem lesz okosabb a főváros.

A világitást

korlátozó rendelet megszületett — csekély örömére a főváros lakosságának. Tizenegy órakor megszünik tehát Budapest élete. Természetes, hogy az igy nyakunkba akasztott szigoru rendeletben megnyugszunk, — próbáljunk meg nem nyugodni! Azt azonban joggal követelhetjük, hogy az életörömök, az életszabadságok sokszoros korlátozásával szemben és kárpótlásul mindezért, legalább szénről gondoskodjanak azok, akik ránkparancsolták a remeteséget. A kilátások éppenséggel nem kecsegtetők, de hiszen remélhetőleg nem fog megvadulni a természet, nem fog beköszönteni a tél már őszszel és novemberig, decemberig elég ideje van még a kormánynak arra, hogy rendet teremtsen és hogy biztositsa a mi mindennapi szenünket.

Akikről megfeledkeztek

A főpolgármester mulasztása

A királyi kegy soha olyan vakitó fényben nem sugárzott, soha annyi ember nem részesült az uralkodó [illegible]erésében, mint a háboru alatt. A fronton és a front mögött özönével hullott és hull ma is az ordó és szintel bolondos pechjének kell lenni annak, aki ki tudja kerülni, hogy egy Ferenc József-rend, vagy egy vaskorona-rend a mellére ne telepedjék. Természetes is ez, hiszen a háboruban mindenki fokozott munkát végez, nélkülözések mellett, megfeszitett erővel dolgozik. Maga az idő hozza magával, hogy a kitüntetések sora megnövekedjék.

Csak egyetlen hely van az országban, amelyre eddig a kitüntetések záporából egyetlen csepp sem jutott. Mintha esernyőt tartanának a budapesti városháza fölé, olyan szüz és szárazon maradt az ordók felhőszakadásában. Az ember elámulva kérdi, mi történt itt, hogy igy árván petrezselymet árulni hagyták a főváros háborus érdemeit. A miniszteriumokban már az utolsó ajtónyitogatónak is van valami rndjele, a kutyabagosi községi jegyző és orvos is fölteheti vasárnaponkint az aranyérdemkeresztet, csak a főváros főtisztviselőinek kabátja maradt csupaszon. Nagyon jól tudjuk, hogy a városházán senkinek sincsenek gomblyuk-fájdalmai, viszont mi magunk sem taksáljuk tul a kitüntetések értékét, amikor azok amugy is mindenkinek kijárnak; de épen azért kellene gondoskodni róla, hogy a főváros ne maradjon e tekintetben Hamupipőke, mert egy kis rosszindulattal még azt lehetne mondani, hogy a háboruban mindenki megtette kötelességét, csak a fővárosi tisztviselők nem, mert itt senki sem kapott kitüntetést.

Amikor a Tisza-kormány távozott, mindenki várta, hogy a fővárossal való nagy antagonizmus ebben az elégikus pillanatban megenyhül és a távozó kormány elökelő kitüntetésekkel fogja a sok feszültséget expiálni. Mindenki kapott kitüntetést, még ellenzéki politikusok is, még Tisza István gépirókisasszonya is, de a főváros maradt, ami volt: — mostohagyerek. Aztán jött az uj kormány, majd az uj kormánynak megint uj feje lett, a közvélemény tele volt a hittel, hogy a főváros igazi megbecsülése most következik, de megint nem történt semmi.

A közvélemény azonban azt is nagyon jól tudja, hogy őfelsége, a király szeme nem láthat mindent, nem vehette észre egyedül azt a sok-sok érdemet, amit már meg is jutalmazott. A kitüntetések technikája az, hogy a főispán előterjeszti a kitüntetendőket és a kormány azokat vagy akceptálja vagy sem. Vajjon mi történt hát Budapesten? Ki Budapest főpolgármestere? Mi ugy tudjuk, *Bárczy* István. Ha pedig ő a főpolgármester, aminek semmi jelét sem látjuk, akkor vagy demokratikus kitüntetés-iszonyban szenved, vagy a kormány nem hajlandó előterjesztéseit honorálni. Mind a két esetben tenni kell valamit. Ha a demokratikus kitüntetés-iszony áll fenn, akkor gondolja meg a főpolgármester, hogy ez lehet az ő egyéni véleménye, de annak kedvéért nem szabad a főváros tisztikarát annak a szégyennek kitenni, hogy mindenkinek a munkája részesült már elismerésben, csak az övé nem. Ha pedig a kormány vagy a kormányok nem honorálják Budapest főpolgármesterének előterjesztéseit, akkor Budapest főpolgármesterének le kell vonnia a konzekvenciát.

Ha maga Bárczy István nem méltányolja azt, hogy a főváros tisztviselői és Budapest közegészségügyi és közgazdasági tényezői becsüle-

tes háborus munkát végeztek, akkor ki legyen az, aki a megérdemlett tiszteletet n egadja nekik? Pedig a főpolgármester is nagyon jól tudja, hogy Budapestnek, ennek a mammut városnak mintaszerü közélelmezésével még a jelentéktelen nagyságú, de az apró Kanaánok kellős közepén fekvő vidéki városok közül is csak egy-kettő versenyezhetett. Azt sem kell neki magyarázni, mit jelentett ezt a milliós várost, amelynek háborus idegenforgalma is mérhetetlenül emelkedett, megmenteni három éven át a járványoktól. Micsoda munkát kellett itt kifejteni, amig a járványok teherlapját hófehéren tudták megtartani: a hatósági orvosoknak, a fertőtlenitőnek, a kórházaknak és minden egyes orvosnak, aki megtiszteltetésre szerződött praxissal végzi itthon idegölő robotját! Vagy akik a mozgósitást lebonyolitották, akik a szenet, fát elosztották, akik a hadseregnek rekviráltak, akik a jótékonyság szolgálatában a szegények könyeit törölték, akik a barakkokat épitették, akik ló és szén nélkül közlekedésünket fentartották, akik krumpliról gondoskodtak, akik épitőanyag nélkül utainkat épségben tartották és a többi mind végig a sorban nem végzett olyan fontos munkát, mint Tisza István gépirókisasszonya?

Azt hisszük, hogy végre ideje volt Bárczy Istvánnak eszébe juttatnunk, hogy ő Budapestnek főpolgármestere is, aki szégyent hoz Bárczy polgármester fejére, ha nem ismeri el azokat az érdemeket, amiket a polgármester munkatársai a háboru alatt éjjelt nappallá tevő munkával szereztek.

Elkészült a beruházási programm

Mire kell a 250 milliós kölcsön?

Amióta a háboru tart, senki egy pillanatig sem kételkedhetett benne, hogy a rekonstrukció a fővárosnál is olyan tömeg pénzbe fog kerülni, amit a budget keretében előteremteni merő képtelenség. Ráadásul a budgetre is kronikus deficit köszöntött rá, amelynek áradata ellen még a jövő évi költségvetésben sem lehet az uj adók védőgátjait beállitani. Igy született meg, igy kellett megszületnie a 200—250 milliós kölcsön tervének, amelyet *Bárczy* István dr. polgármester félhivatalos formában máris bejelentett. A közgyülés októberben vesz majd tudomást az uj kölcsön tervéről, meglepetésnek azonban aligha tekinti, hiszen hosszu hónapok óta bizalmas beszélgetések folynak, sőt egyes bizottságokban is szó esett arról, hogy valami panaceának okvetlen jönnie kell.

Lakásinség és beruházási kölcsön.

Nem érdektelen feljegyezni, hogy a beruházási kölcsönök szükségességének bekövetkezése előtt viharfelhők gyanánt a városi gazdálkodás egén mindig a lakásinség jelenik meg. Olyan az összefüggés a kettő között, mint ok és okozat között. Ezuttal tiz év alatt ismétlődtek meg ugyanazok a jelenségek és szinte azt mernénk állitani, hogy a háboru hozta gazdasági válság nélkül is eljutottunk volna a beruházások kényszeréhez. Ezt a törvényszerüséget azonban természetesen sulyosbitják a háboruban elmaradt és a háboru által elkerülhettlenné lett ujabb szükségletek. 1907, 1908, 1909-ben a maival teljesen hasonló természetü, de persze kisebb kiterjedésü és kevésbé veszedelmes jellegü gazdasági válságot élt át a főváros és akkor is ugyancsak az élelmiszerdrágaság és a lakásmizériák voltak a kisérő jelek.

A megoldás akkor is, ma is egyetlenegy lehetett: *az épitkezés*, amely minden gazdasági válságnak az egyetlen biztos és természetes orvossága. Az épitkezéshez pedig pénz, beruházási kölcsön kell. Tiz esztendő előtt 270 milliós épitkezési programmot dolgoztak ki a városházán. Most ugy látszik, bár a baj nagyobb, akkora fába nem akarja belevágni a fejszéjét Bárczy polgármester, mert, ha ebben az arányban akarná a mai drágaság közepette a beruházásokat eszközölni, akkor *milliárdokról* kellene, hogy szó legyen. Az orvosság ugyan gyengébb lesz, mint tiz év előtt, de reméljük, okos számitással még eredményesebb.

A beruházási programm elkészült.

A polgármester az elmult napokban kijelentette azt is, hogy a kölcsönprogramm felöleli a csatornázásokra, kisajátitásokra, fuvartelep fejesztésére, közigazgatási épületek és iskolák épitésére, a közélelmezés céljaira, a kórházépitésekre, a vizvezeték kibővitésére és első sorban a lakásépitéskre szolgáló összegeket, amelyek között ott van a Budapesti Általános Villamossági r.-t. megváltásának összege is.

Az ügyosztályok már hónapok óta készen vannak egy-egy tágitható és szükithető beruházási programmal, amelyre tulajdonképpen az uj beruházási kölcsön a mult nyárival együtt is *elenyészően kevés.*

Az egyes ügyosztályok hétfőig voltak kötelesek beruházási részlet-programmjukat a a pénzügyi ügyosztályhoz benyujtani, ahol azokat Ács Ferenc főszámtanácsos vette át. A beruházási programmtervek benyujtása hétfőn délután két óráig megtörtént, azok összegezésének eredménye azonban eddig ismeretlen. Arról mégis már értesültünk, hogy a legjelentékenyebb igényeket a vizvezetéki és világitási ügyosztály jelentette be, mert mulhatatlanul szükségesnek tartják ugy a gázmüvek, mint a villamos müvek és a vizvezeték kibővitését.

A polgármester által emlitetteken kivül csak futó jegyzetekben, hiányosan vetünk ide néhány tervet, amelyek mellett az egyes ügyosztályok buzgón fognak harcolni. Imé az ügyosztályokat sorra véve, itt következnek a kész tervek:

Ut- és csatornaépitő-ügyosztály: a balparti csatornahálózat kiegészitése maga 36 milliót emésztene föl. Erre az ügyosztályra várnak még: a tabáni utépités, a kőbányavétel, a községi téglagyár, községi cementlapgyár és aszfaltgyár, községi közuzda, az Ördögárok és Aranyárok szabályozásának befejezése.

Városépitő ügyosztály: A Krausz Mayer-féle telkek, a Tabán és a Zugló szabályozása, az uj személypályaudvar terve, az uj városháza, az Erzsébet-sugárut, a Kelenföld szabályozása, az uj kereskedelmi kikötő, tutajkikötő, téli kikötő.

A *katonai ügyosztálynak* uj kaszárnyákat kell épittetnie, amelyek között legfontosabb egy ágyusezred laktanyája és egy honvédlaktanya.

A *közlekedési ügyosztály:* a fuvartelep kibővitése, uj szemétégető-telep.

A *tanügyi ügyosztály* nagyarányu iskolaépitéseket tervez, a Városi nyilvános könyvtárnak uj fiókokat szeretne épittetni.

Közélelmezési ügyosztály: a kerületi vásárcsarnokok kiépitése, a központi lóvágóhid, a tojáscsarnok, a központi hütőház.

Közjótékonysági ügyosztály: központi szegényház és kerületi szükséglakások.

A *közegészségügyi ügyosztály* negyven milliós kórházépitési tervét a *Fővárosi Hirlap* már régen ismertette. Ez ma is teljes egészében szükséges. Kell a központi elosztó-kórház és több a periferiákon elhelyezendő, sok férőhellyel rendelkező kórház is és a temetői épitkezések is mind sürgősebbekké lesznek.

Vizvezetéki és világitási ügyosztály: az Általános Villamossági megváltásán kivül annak továbbfejlesztése, a gázgyári munkáslakások második csoportjának megépitése, a vizmüvek és a gázgyár kibővitése.

A *szociálpolitikai ügyosztálynak* jut a legfontosabb szerep, az ujabb városi kislakások épittetése. Sok épitkezést igényel az annyira aktuálissá lett anya- és csecsemővédelem is.

Közgazdasági ügyosztály: rakpartok, kikötők és közraktárak épitése, a bécsi Dorotheum mintájára épitendő árverező-csarnok.

Városgazdasági ügyosztály: az uj Rudas-fürdő, a fürdőkkel kapcsolatos szállodák, a zöldség- és gyümölcs élelmicsarnokok megépitése, a Vigadó modernizálása és az *uj városháza.*

Nincsen a terveknek és szükségességeknek se vége se hossza, csak az a kérdés, mi lesz az, ami megvalósitható és hogy mennyi idő alatt lehet mindazt megalkotni, ami elodázhatatlanul szükséges.

Pesti szüret 1917-ben.

Ma eszembe jutottak a fecskék. És eszembe jutott, hogy az emberek most nem gondolnak a szegény vándormadarakra, a piroslábu gólyákra és fecskékre. Hol voltak az idén? Falusi házak eresze alól kikacsingattak-e, amikor diadalmas pipacs- és buzavirágkoszorus pompájával itt illegette széles csipőjét Nyár-ifiasszony? És a gólyák, a termékenység madarai, mit csináltak férfinélküli rövid éjszakákon? Visszamentek-e már? Ki tudják-e kerülni a levegő uj ragadozóit, a vascsontos madárióriásokat? Szabad-e az utjuk a tengeren át, tudnak-e az ő számukra is blokádot vonni a brit páncélóriások?

Ugy gondoltam, kimegyek riportot csinálni a Sziget fái közé, a Szemlőhegyre, ahol a fecskék sikló repüléssel gunyolják a háboru karóhoz kötött tehenét, a görhes kecskét, vagy tovább a ligetes Solymárra, az üde Leányfalura, esetleg Téténybe, ahol egykor a kutyák is halpaprikást uzsonáztak. Megtudakolom az ég vándoraitól, kiváltották-e már őszi utlevelüket, vagy Székely Vladimir talán őket is maga elé idézte hiányos magyar honosságuk miatt? Ezt a riporttémát azonban eltettem tavaszra, majd ha mindnyájan hazajönnek . . . Nem kiváncsiak az emberek most ilyesmire, most az ódákat a paradicsomról irják, a virágénekek a zsirjegyről szólnak, a szőlőlevével pedig nem piros mámort teremtenek a fekete gondok között, hanem a valutát javitják vele.

Szomoru gondolatok ezek igy szüret tájékán, amikor ránézünk a karminpiros mustra és tudjuk, hogy az idei borban nem lesz nóta, mert a lerongyosodott bankóinkat fogjuk vele majd összeragasztani. Olyan is ez a mai szüret. A derék kereskedőségéd, aki igy őszön előszedte az árvalányhajas pörgekalapot, pitykés mellényt, rámás cslzmát, hogy ha hátulról tekintve is a kibérelt konflislovat, szüreti menetben nyargaljon végig a Szondi-utcán, most az Isonzónál préseli a taljánból a megmaradt vért. A pesti utcán pedig ásitó sátrakban, ásitó hölgyek cigarettát és sóskiflit árulnak, de senki sem vesz. Nem csoda, ha a Váci-utcában e szüreti alkalomból mégis felbontották a pezsgősüveget és maguk pityizálták el a nyilt utcán, szegények, a saját egészségükre és a Vöröskereszt vagy mi javára.

Nem lehetne azonban azt mondani, hogy ezenkivül is nincs némi nyoma Budapesten az idén a szüreti szórakozásnak. Folkusházy tanácsnok például külön népünnepélyen tartott előadást arról, hogy mit eszünk a télen, Berczel tanácsnok burgonyaellátási birkozóversenyt rendez Nagy Ferenc atlétával, a gázgyár és a villanyostársaságok zsákfutásban vesznek részt; jutalom az egy napi szénszükséglet. A várost a kedves szüreti ünnepség alkalmából ugy elsötétitették — nyilván magasabb állami érdekből, — hogy kapuk alatt, nyilt utcák során, sőt a gázlámpák alatt is: szabad a csók. Közben Sándor László kiváló társulata a szabin nők elrablását adja elő, teljesen uj rendezésben, uj felfogással: lovasrendőrökkel rohantatja meg az utca papnőit. Az ökörsütés ugyan elmaradt, de viszont a keleti pályaudvar előtt kormos tepsikben utcakövezetnyi buktákat és cápányi hideg palacsintákat árulnak — kenyérjegy nélkül.

Ime a pesti szüret 1917-ben. Holnap aztán ennek a nagy vidámságnak, ennek az egetverő lumpolásnak megjön a bőjtje is. Ránk köszönt az uj záróra, tizenegykor lehuzzák a vasrolókat a pesti Janus-templomokra, amelyeket ősi római szokás szerint csak háboru idején szoktak becsukni. Hideg van, dideregve huzzuk be magunkat a háromeves felöltőnkbe és megyünk haza, mert megszünnek a nyári éjszakák utcai kaszinói is. Akik még a nagy szerelem miatt esetleg a padokon maradnak, azok részben odafagynak a deres őszben, részben a katonai rendőrségen virradnak meg szegények. De sebaj, otthon is akad dolga az embernek, pasziansszot játszik a be nem váltott élelmiszerjegyeivel és feleleteket ir a kiváncsi természetü városi tanácsnak, amely minden héten megjelenik a maga kérdőiveivel. Unalmas, hosszu őszi estékre kitünő barkochba játék ez, beletart pár órába, amig kisüti az ember, hogy tulajdonképpen mit is akarnak tőle kérdezni. Aztán megint másik pár óra, amig elhatározza az ember, hogy mit kell válaszolni. S mi — közben lehámozzuk magunkról a fényesreült nadrágot, boldogan gondoljuk, milyen jó lesz majd megfürödni — a jövő szombaton.

Csoda-e, ha az első zárórás bőjti éjszakán a pesti polgár azt álmodja, hogy Stuttgartban járt. Soha se volt ott, soha se is kivánkozott. A pályaudvaron otromba, mahomed porosz masina — ontja sisteregve a fáradt gőzt. A kocsikon villogó szemü, nagykarmu kétfejü sasok, a szalonkocsi ablakában megjelenik a kancellár feje és egészen érthetően, biztosan, erőteljesen mondja: ez az esztendő meghozza a békét.

Ha a kancellár mondja, akkor beleharaphatok abba a sóskiflibe, amit reggel két koronáért vettem egy perselyes kisasszonykától és rágyujthatok az utolsó szivaromra. Tavasszal pedig visszavonhatatlanul megcsinálom az interjut a fecskékkel, milyen volt a háborus utazás a tengeren és nem találkoztak-e valahol Kitchener bolygó szellemével? . . .

p. b.

Közélelmezési morzsák

Három hónapra szóló kenyérjegyek készülnek. — Ujra megengedik a zsemlye-sütést. — Rekvirálni kell a tea-készleteket.

A mult napokban Folkusházy tanácsnok elmondott egyet-mást az uj kenyérjegyekről. De még ezeken is tulmenő tervek foglalkoztatják a liszthivatalt, amely a kenyérjegyek kezelését már csak az oly szükséges papirkimélés okából is egyszerüsiteni kivánja. E tervek között van legelső sorban az, hogy ezentul három hónapra szóló kenyérjegyeket kivánnak kibocsátani, aminek oka az, hogy olyan esetekben segitsenek az eljárás bonyodalmasságán, ahol bizonyos egyesülések és szövetkezetek látják el hosszabb időre tagjaikat. Eddig ugyanis ezek a szövetkezetek egész esztendőre kiadták tagjaiknak a lisztet s ezzel szemben a tagok azt a kötelezettséget vállalták, hogy a lisztjegyeket beszolgáltatják a szövetkezetnek, amely azokkal köteles lett volna elszámolni. Ehhez azonban semmiféle büntető szankció nem füződött, s igy csak az szolgáltatta be lisztjegyét, akinek lelkiismerete nem engedte meg ezt a büntetés alá nem eső csalást. Igy azután igen sokan részesültek Budapesten a kétszeres ellátás örömeiben. Most ezeket a visszaéléseket ugy fogják megakadályozni, hogy három hónapra szóló lisztjegyeket bocsátanak ki és a szövetkezetek is három hónaponkint egyszerre és előre adják ki kenyérjegy ellenében a lisztet. Az egyes kenyérjegy-szelvényeket viszont két részre fogják osztani bécsi minta szerint, ugy, hogy ezáltal a kenyérjegyek drága papirjában lényeges megtakaritást fognak elérni.

*

A sok lesujtó közélelmezési hir között akad végre egy, ami örömet is hoz. Arról van szó, hogy értesülésünk szerint Folkusházy Lajos dr. tanácsnok a zsemlyének jogaiba való visszaiktatása érdekében igen komoly lépéseket tett és minden remény megvan arra, hogy felsőbb helyen akceptálni fogják és akkor ismét boldogan ropogtathatjuk a szép pirosra sült zsemlyéket. Folkusházy tanácsnok, ugy tudjuk, bebizonyitotta Hadik János gróf közélelmezési miniszter előtt, hogy a zsemlye nem jelent lisztpazarlást, ellenben sok más fontos anyagban takarékoskodhatunk ezen a réven, betegeinknek, gyengébbgyomru és kisebbétvágyu embertársainknak pedig egyenesen áldás lesz az uj életre kelő zsemlye. A zsemlyéhez egy dekával több liszt sem kell, mint a kenyérhez és ha eddig el volt tiltva a zsemlye sütése, az nem jelentett egyebet, minthogy a háborus takarékosságot félremagyarázták és elvontak a közönségtől egy olyan élelmiszert, amelyet elvonni fölösleges volt. Azzal a félelemmel szemben, hogy a külföld majd ismét szemrehányásokat fog tenni a mi bőségben való élésünk miatt, teljesen kézenfekvő az ellenérv, hogy hiszen a zsemlyét is kenyérjegy ellenében adjuk. Sőt szinte azt mondhatnánk, hogy a zsemlye visszaállitása takarékosságot jelent azzal a mérhetetlen pénz-, liszt- és cukor-pocsékolással szemben, ami a zsemlye hiányában a cukrászsütemények körül elharapódzott. Mindezek az okok nemcsak megengedhetővé, de egyenesen célszerüvé teszik azt, hogy ujra zsemlyéhez jussunk és már meg is van rá a reménység, hogy ez mielőbb meg is fog valósulni.

*

A multkorjában a Közélelmezési Hivatal nagy igyekezettel razziázott a sörgyárakban, le is foglalt némi mézet, később azonban igen határozottan kiderült, hogy a Közélelmezési Hivatal a méz-ügyben egy kicsit elgaloppozta magát. Megállapitást nyert ugyanis, hogy a sörgyárakban talált mézmennyiség nem több, mint az évi méztermés 5 százaléka. Ennél is fontosabb szempont azonban az, hogy a mézet semmikép sem lehet elsőrendü élelmicikknek minősiteni és igy annak kisebb mértékben való gyüjtése nem eshetik komoly beszámitás alá. Ha azonban a Közélelmezési Hivatal ilyen rigorózusan kezeli a dolgokat, akkor nem szabad figyelmen kivül hagyni az olyan élelmiszereket, amelyek a háboru alatt elsőrendüekké avanzsáltak. Ilyennek kell tekinteni a teát is, amely elől a fontossági névsorból immár teljesen kiesett a két előttelevő: a tej és a kávé. Reggeli és uzsona-tápláléknak maradt egyedül a tea, ami — nincs. Hogy hova tünt, arra mi már rámutattunk, a Közélelmezési Hivatalnak nem kell utána sokat kutatni. A teakészleteket a Város és Községfejlesztő r.-t. vásárolta össze és miután az árakat a végletekig felhajtotta, nem bocsátja ki az árut raktáraiból: spekulál vele. Ebben az esetben a Közélelmezési Hivatalnak igazán kényelmes helyzete van, az elsőrendü élelmicikké avanzsált tea egy csomóban van fölhalmozva, csak rá kell tennie a hatóságnak a kezét. Központot sem kell csinálni, mert az összegyüjtés már megtörtént a Város- és Községfejlesztő r.-t. szivességéből, csak okosan és igazságosan szét kell osztani.

Gondoskodás a főváros szegényeiről

Déri Ferenc alpolgármester nyilatkozata a népélelmezésről, a Népjóléti Központ uj akcióiról és a lakáshivatal felállitásáról.

Népjólét, népélelmezés, a lakáskérdésben előforduló visszaélések, ezek azok a kérdések, amelyek a városházán most a beruházási programm és a közélelmezés nagyobb problémái után leginkább érdeklik a közvéleményt. A nap sugarai máris meggyöngültek és elfonnyadtak, a háboru negyedik telének küszöbére értünk. Budapest népe tele van reménységgel, hogy még az idén eljutunk a várva-várt békéhez; de ha a frontokon a lábhoz kerülnek is a fegyverek, ha nyugalomba is vonulnak a harminc és felesek, az idei tél még mindig a háboru szörnyszülött gyermeke lesz — idehaza. Az itthonlevők gondja nem fog azért megfogyatkozni jóideig, csak az idegek nyugosznak meg, de tovább tart a nyomoruság, a nélkülözés nehéz küzdelme. A szociálpolitikai ügyosztályban Demjén Géza dr. tanácsnok és a Népjóléti Központban Csergő Hugó dr. igazgató együtt készülődnek erre a télre Déri Ferenc dr. alpolgármester vezetésével, akit azzal a kéréssel kerestünk föl, mondjon el egyet-mást erről a készülődésről, adja vázlatos képét annak a munkának, amit máris megkezdtek.

Az alpolgármester ur a következőket volt szives elmondani a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

Tanácskozások a Közélelmezési Hivatallal.

— A *Központi konyha* lesz egyik legjelentősebb intézménye annak az akciónak, amelyet a főváros a Közélelmezési Hivatallal együtt a *népélelmezés megjavitása* érdekében inditott. A Központi Konyhát azonnal meg fogjuk nyitni, mihelyt a Közélelmezési Hivatallal a már folyamatban levő tárgyalások befejeződnek. Ezek a tárgyalások tulajdonképen többé nem elvi kérdésekre vonatkoznak, hanem a kiutalandó élelmiszerekre. A Központi Konyha tulajdonképen a polgári családok élelmezését fogja szolgálni, mig a szorosabban vett népélelmezési missziót a népkonyhák fogják végezni. Erre a célra nagyobb teljesitőképességet biztositanak a már meglevő népkonyháknak. Most többek között arról is tárgyalunk a Közélelmezési Hivatallal hogy *a népkonyhák kezelését és azoknak élelmiszerekkel való ellátását is bizza a fővárosra,* ő maga pedig csak a felügyelet és ellenőrzés jogát gyakorolja. Valószinü, hogy ezek a tárgyalások hamarosan eredményre is fognak vezetni, annál is inkább, mert egyszerübb az eljárás, ha a népkonyhákat is mi fogjuk kezelni, ahol a szükséges szerv megvan, mig a Közélelmezési Hivatalnak erre a célra külön uj hivatalt kellene teremtenie.

Népélelmezési kirendeltség.

— Mi épen most csináljuk meg a Népjóléti Központ keretében a szükséges uj hivatalt *Népélelmezési kirendeltség* néven. Ez a hivatal fogja terveink szerint a Központi Konyhát és a népkonyhát a szükséges élelmiszerekkel ellátni, ez fogja biztositani az ellátás egységességét és megcsinálni az egységes étlapokat. Reméljük, hogy a Népélelmezési kirendeltség, amelynek szervezésé és müködésbe hozatala már utban van, október havában megkezdheti tevékenységét.

30,000 gyermek felruházása.

— A tél beköszöntése előtt természetesen több és uj terjeszkedései is vannak a Népjóléti Központnak. Munkája fokozódik, szervezete erősbbödik. Igy most kezdjük meg teljes erővel a *gyermekfelruházó akciót,* amelynek igen nagy terjedelmünek kell lennie, mert az idén a szükséglet e tekintetben a drágaság révén nagyon megnövekedett. Számitunk rá, hogy az idén nem kevesebb, mint *30,000 gyermeket fogunk felruházni,* kit cipővel, kit ruhával, kit télikabáttal.

— Az eredeti tervek szerint, amikor a Népjóléti Központ megalakult, az volt a szándékunk, hogy a kerületeket, jótékony egyesületeket és asztaltársaságokat meghagyjuk régi müködésükben és csak figyelemmel kisérjük munkájukat. Mindinkább bebizonyosodott azonban, hogy ez a mai viszonyok között, amikor nemcsak nagyobb összegek szükségesek, de az anyag beszerzése is elháritathatatlan akadályokba ütközik, legokosabb a feladat legnagyobb részét a Népjóléti Központra háritani, amely az anyagbeszerzést könyebben tudja elintézni. Ezért most az az eljárás, hogy miután pénzt még tudnak ugyan szerezni, de anyagot nem, a kerületi bizottságok megbizásokat adnak a központi bizottságnak és a kiadásokból egy részt megtéritenek. Természetesen az ellen sincs kifogásunk, ha az ilyen jótékony egyesületek, körök és asztaltársaságok önállóan intézik bevásárlásaikat, a fontos csak az, hogy bejelentsék, kiket ruháztak fel, nehogy mások rovására egyesek kétszer is kapjanak.

A diákokért.

— Másik fontos akciója a Népjóléti Központnak az, amelyet a *diákok elhelyezése* érdekében inditottunk. Ennek érdekében felhivással fordultunk a fővárosi alkalmazottakhoz, a közigazgatásiakhoz csakugy, mint a tanszemélyzethez, hogy amennyiben viszonyaik megengedik, fogadjanak be lakásukba egyetemi hallgatókat, lássák el azokat lakással és eseteg koszttal is, hogy igy megkönnyitsük a diákok elhelyezkedését. Eredményről természetesen még nem tudunk beszámolni, mert az akció most indult, a felhivás most ment széjjel. Ebben a kérdésben különben állandó összeköttetést tartunk fenn az Egyetemi Lakásügyi Bizottsággal.

Megalakul a népjóléti megbizottak szervezete.

— Hozzáfogtunk már a *népjóléti megbizottak szervezetének megalakitásához is.* Ezek tulajdonképen az előbbi közgyámok rendjének leszármazottai lesznek és számszerint vagy negyedfélezren lesznek. Hivatásuk, hogy a népjóléti gondozást közvetlen érintkezéssel szervezzék, mindegyiknek gondjaira egy-két családot bizunk, hogy azoknak ügyét-baját figyelemmel kisérje és minden tekintetben segitségükre, gyámolitásukra legyen. Most mentek szét a felhivások az egyes kerületi előljárókhoz, hogy irják össze az erre a tiszteletbeli tisztségre jelentkezőket és jelöljék meg azokat, akiket erre a célra alkalmasoknak tartanak. Egyben buzditó felhivásokat intéztünk a fővárosi egyesületekhez és körökhöz is, amelyben kérjük őket, animálják tagjaikat ebben a nemes társadalmi mentő munkában való résztvételre, mert nagy fontossága van annak, hogy ezt a munkát lelkiismeretesen és szeretettel végezzék azok, akik vállalkoznak.

— A Népjóléti Központban különben állandóan folyik a társadalmi segités munkája. Az uj intézményhez igen sokan fordulnak a szegény emberek, akiknek segélyre és tanácsra van szükségük.

Fölállitják a lakáshivatalt.

— Ami még a lakáskérdést illeti, a tekintetben *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész urnak azokat a javaslatait, amelyek a momentán segitésre, a lelépési dijakkal való visszaélésekre és egyéb uzsorára, valamint a hónapos szobákra vonatkoznak, a jövő hétfőn, szeptember hó 24-ikén tárgyalja a szociálpolitikai bizottság. A szociálpolitikai ügyosztály már elkészült előterjesztésével, amely nagyjában és egészében akceptálja a főügyész ur propozicióit és pusztán némely kevésbbé jelentős részletkérdésben tér el azoktól.

— Ezeknek a kérdéseknek nagyobbrésze kormányintézkedéssel oldható meg és igy ezeknek érdekében *felirattal fordulunk a kormányhoz.* Ha ezek a kormányintézkedések megtörténtek, akkor *föl fogjuk állitani a fővárosi lakáshivatalt.* Ennek tulajdonképen nagyarányu intézménynek kell majd idővel lennie, miután azonban ma édes-kevés kiadó lakás van, ezeknek közvetitését és az uzsoráskodások fölött való őrködést

egyelőre egy kis hivatal is el tudja majd végezni. Mihelyt a kormánytól várt előfeltételek meg vannak, a szociálpolitikai ügyosztály keretében megkezdi müködését ez a hivatal.

Városházi kabaré

•••

A szerelem ligete.

Megtörténik néha az emberrel az ilyen háborus időben, hogy csak amikor a boltban nem kap valamit, akkor néz körül a saját spájzában, ahol bőven találkozik, ami a boltosnál régen kiment a divatból. A tanács is addig kapargálta össze a fel- és alvidéki erdőkben a száraz gallyakat, amig eszébe jutott, hogy hiszen nekünk magunknak is van még egy kis tüzelőnk idehaza a télre. Biz azért nem kell se vaggont kunyorálni a vasuttól, se élelmet Hadik gróftól a munkásoknak, sőt fölmentést sem a termelőknek. A fa itt nőtt helyben, Budapesten, mint ahogy az egyszeri templomra irták rá: épült itt helyben, Kisigmándon.

A fa árnyéka azonban drága még ma is Budapesten, de hát utóvégre a harangokat is elviszik, ha van rá szükség, ha nincsen. Ki kell hát vágni legalább is a fölösleges fákat, mert mégis csak jobb, ha a nyári nap süt az ember fejére, mint ha a téli hideg vacogtatja a fogunkat. Nem hinném, hogy annak a legöregebb városházi rókák előtt is idegen hangzásu bizottságnak, amelyet „kültelki és erdészeti bizottság"-nak hivnak, hamarosan lett volna olyan fontos feladata, mint most: itéletet mondani a fák nélkülözhető-, vagy nélkülözhetetlenségéről. Rendkivüli tárgyilagossággal dolgozik ez a bizottság és csak Rakovszky István készül a képviselőház októberi ülései egyikén felszólalni és meginterpellálni a kormányt, hogy ujabban már nemcsak a bankfiukat mentik fel, hanem a Hanglibeli fákat is. Hir szerint már nagyban dolgozik is a ligeti fák vallási viszonyairól szóló statisztika egybegyüjtésén.

A kitünő kültelki bizottságot azonban nem lehet terrorizálni, példa erre annak a kis ligetkének a sorsa, amely az Üllői-uti gyakorlótér mögött huzódik meg szerényen és szivja magába nagy gyönyörüséggel a közeli szeméttelep ózondus levegőjét. A kis liget különben is régóta halálra van itélve, mert parcellázni fogják ezt a területet. A fölmentéseknek itt tehát látszólag semmi létjogosultsága nem lenne, a lelkiismeretes kültelkiek azonban nem tudnak ilyen felületesek lenni és a biztonság okáért megkérdezték még Vita tanácsnokot, a ligetke patronusát, hogy az tulajdonképen milyen célokra szolgál jelenleg?

Vita tanácsnok pirulva felelt:

— Szerelmi és gyilkossági célokra.

A kültelki bizottság fülét előbb a szerelem szó ütötte meg, mert az fontos, nagyon fontos az ilyen emberpusztító időkben.

— És történik itt bőven szerelem?

— No ugy a sürübb, a bozótosabb részeken . . .

— És gyilkosság?

— Csak a multkor találták meg egy katona holttestét. A lapok tele voltak az esettel . . .

A bizottság vakarózni kezdett, mert a probléma igen nehézkesnek bizonyult. A fajfentartás cimén kegyelem járna, de a gyilkosságot mindenképen halállal kellene büntetni. Hosszu, hosszu tanácskozás következett, mig végre a kültelki Salamonok meghozták bölcs ítéletüket, amely szerint:

a ligetnek az a része, ahol gyilkosságok esnek, kiirtandó és tüzhalálra itélendő; az a rész ellenben, ahol szerelem történik, fentartandó, ápolandó és népszerüsitendő.

Vita tanácsnok ügyosztályának fiatalabb és e részben tapasztaltabb tagjait megbizta annak kitanulmányozásával, hogy mely részek a legalkalmasabbak szerelmi célokra. Rövidesen tehát elválik, hogy van-e a szerelemnek a fákra szüksége, vagy pedig a fajfentartás sérelme nélkül fütési célokra kivágathatók-e? . . .

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

Közhivatalok magánlakásokban

A lakáshiány okai

A lakáskérdés nagy problémája egyformán foglalkoztatja a kormány fejét, a székesfőváros polgármesterét és a társadalmat. A háboru nagy világfelforgató hatása megbosszulta Budapest kicsinyes és rossz lakáspolitikáját. Mindenkor kevés volt az üres lakások száma a fővárosban, soha el nem érte az összes lakások nyolc százalékát kitevő arányszámot, amely pedig helyes lakáspolitikánál minimuma annak, hogy kereslet-kinálat kifejlődhessen. Ezért maradt szegényes és meg nem felelő a lakásépitkezés. Ahol nagy az üreslakások száma, ott a lakáskereső válogathat és csak igy érhető el, hogy kényelmes, szellős, tágas, minden komforttal rendelkező lakások várjanak a lakókra. Nálunk minderről szó sem lehetett.

Most, amidőn már ezer koronás jutalmakat igérnek annak, aki háromszobás lakást szerez, megindult az erélyesebb akció a lakáshiány leküzdésére. Megalakult a Lakásépitő Állandó Bizottság, amely az előkészitő munkálatok során megállapitotta, hogy Budapesten ma is négyszáz üres lakás van. Ám ez csak papiron létezik. Üres lakásoknak számitanak ugyanis a lakatlan luxusvillák és azok a lakások, ahonnan az embereket közegészségügyi vagy hasonló más okból lakoltatták ki. Valóságban a székesfővárosban egyetlen üres lakás sincs és ha meg nem indul az épitkezés, ugy nem lesz a harctérről visszaérkező hősök számára hajlék.

A lakáshiány nem egy ujonnan fölfedezett baj. Ellene már évek óta küzd a Magánmérnökök Országos Szövetsége és a Tisza-kormány hibái közé sorozandó, hogy nem inditott meg erős épitkezési akciót akkor, amikor még az anyagbeszerzés nem ütközött olyan, szinte leküzdhetetlen akadályokba, mint ma. A magánmérnökök szinte ostrom alá fogták a miniszterelnököt memorandumaikkal, kérték és követelték, hogy az állam kezdjen épitkezést és a jelzálogölcsön olcsóbbá tételével adjon uj erőt az épitkzési kedvnek. A memorandumok mind papirkosárba vagy irattárba kerültek és uj épületek nem emelkedtek. A lefolyt akcióról beszélgettünk a Magánmérnökök Országos Szövetségének igazgatójával, *Goda* Gézával, aki a következőket mondotta:

— A háboru második évében, amidőn rohamosan kezdett fogyni az üres lakások száma, memorandummal fordultunk a kormányhoz és ebben föltártuk egyrészt az épitőipar válságát, másrészt azt a veszedelmet, amely kerekedik, ha az épitkezés meg nem indul. Elmagyaráztuk a kérdés egész fontosságát, számitottunk az épitkezésnek már a háboru előtt is stagnált voltára. Fölhivtuk a kormány figyelmét, hogy a hadfelszerelési gyárak páratlan fejlődésével kapcsolatosan rohamosan növekszik a főváros lakossága és a lakáshiány a legrövidebb idő alatt veszedelmes dimenziókat ölthet. Ismertettük azokat az intézkedéseket, amelyek segitségével az épitkezési kedvet elő lehet mozditani. A memorandumra nem érkezett válasz, javaslatainkat pedig, amelyek arra vonatkoztak, hogy épitkezés céljaira olcsó pénzt kellene nyujtani, félremagyarázták, ugy tüntették föl, mintha a háztulajdonosok számára kivántunk volna kedvezményeket. Ez félreértés volt és a mai helyzet bizonyitja, hogy minden kedvezményt meg kellett volna adni, hogy házak emelkedjenek.

— Memorandumainkban — négy követte egymást — fölhivtuk a kormány figyelmét arra a körülményre is, hogy az esetlegesen meginduló házépitési akciókat veszélyeztetné a közlekedési ügyünk zilálsága. A helyzet ugyanis az, hogy anyagot, ha volna is, nem lehetne Budapestre szállitani, mert vasuti kocsit nem kapni, az utak elhanyagoltak és a vasuti közlekedés tulságosan késedelmes. Kértük a miniszteriumot, hogy a háboru elején elrekvirált vasuti fölszereléseket, sineket, keskenyvágányu vasuti kocsikat adják vissza, hogy a gyárak a ragaszanyagokat telepeikre szállithassák. A nehézségek között ez sem utolsó, mert az a téglagyár, vagy cementgyár, amely már szenet tudott kapni, nem tud annyi munkaerőhöz jutni, hogy a nyersanyagokat földolgozás céljára mühelyeibe szállitsa.

— Memorandumunkra azonban még választ sem kaptunk.

Közhivatalok tanyáznak a magánlakásokban.

A hatóságok figyelmét fölhivták azokra az intézkedésekre, amelyek segitségével a nagy lakáshiányon segiteni lehetne. Ha az állami hivatalokat magánházakból kitlepitik és középületekben helyezik el, rögtön rengeteg lakás szabadulna fel. Az állami hivatalok nagy része ugyanis magánházakban, lakások céljára emelt palotákban helyezkedtek el. Kimutatást készitettünk arról, hány hivatal van magánházakban. A kimutatás szerint a következő állami hivatalok vannak magánlakásokban:

A hivatal neve	Cime	A ház tulajdonosa
Belügyminiszterium: forditóosztálya	I. Lovas-ut 8.	Dick Vilmos
Közegészségügyi osztály	I. Országház-utca 33.	Dr. Nagy Emilné
Gyámügyi főosztály	I. Kaszinó-utca 1.	Gróf Chotek Rezső
Közjótékonysági főosztály	I. Uri utca 37.	Báró Csolich Ernesztin
Kivándorlási osztály	I. Nándor-utca 9.	Hahnel Teréz
Gyermekvédelmi osztály	I. Bécsi kapu-tér 5.	Rehák Edéné
Államrendészeti főosztály	I. Országház-utca 14.	Szilassy Zoltánné
Kivándorlási biztosi hivatal	I. Kaszinó-utca 1.	Gróf Chotek Rezső
Országos törvénytár szerkesztőhivatala	I. Gellérthegy-utca 27.	Dr. Ladik Gusztáv
Államrendőrséi kapitányságok: I. kerület	Fortuna-utca 8.	Salamon Pálné
II. „	Gyorskocsi-utca 20.	Jobbágyi Béla
III. „	Tímár-utca 20.	Minkus Dávid
IV. „	Szerb utca 3	Dr. Miskolczy Imre
V. „	Vadász-utca 15.	Dr. Nagy Albert
VIII. „	Óriás-utca 32.	Tóth Mária
Határrendőrség	I. Országház-utca 27.	Schmelhegger Árpád
Pénzügyminiszterium: főfémjelző és beváltó	V. Mérleg-utca 11.	Friedmann Emil
Kereskedelmi miniszterium: I. a szakosztály	II. Föh. Albrecht-ut 3.	
I. b „	II. Föh. Albrecht-ut 1.	Máv. nyugdijintézet
I. c „		
II. „	II. Fő-utca 6.	
VI. a „	II. Föh. Albrecht-ut 3.	
VI. b „	Lánchid-utca 4.	Özv. gróf Almeida Károlyné
VI. d „	II. Föh. Albrecht-ut 13.	Oltlik Iván
Iparoktatási főosztály	VIII. József-körut 2.	László Miklós
Ipari kisérleti állomás	V. Váci-ut 95.	Jakab és Hegedüs cég
Állami munkásbiztositó hivatal	V. Akadémia-utca 1.	Lukács Kálmánné
Társadalmi Muzeum	V. Mária Valéria-utca 12.	Pesti Lloyd társulat
Földmivelésügyi miniszterium: I. a főosztály	V. Zoltán-utca 16.	Közuti vaspálya r.-t.
V. a, V. b „	V. Sziget-utca 5—7.	Özv. Spitz Antalné
M. kir. állami erdőhivatal	VII. Dohány-utca 24.	Illés Ferenc
Erdőfőfelügyelőség	II. Heltai Ferenc-utca 18.	Seenger Béla
Folyammérnöki hivatal	V. Katona József-utca 21.	Hudetz János
Gazdasági müszaki hivatal	V. Zoltán-utca 6.	Budapesti épitő r.-t.
Halélettani állomás	V. Aréna-ut 24.	Spitz Izidor Imre
Vallás és közoktatásügyi miniszterium:		
II. b, IV. b, V. b, VI. c, VIII. a osztály	V. Báthory-utca 12.	Csetei Herzog Péter
III. ügyosztály	V. Szalay-utca 3.	Palatinus r.-t.
X. a „	V. Hold-utca 17.	Orsz. tanitói gyámalap
X. b „	I. Aulich-utca 8.	Linczer Imre
Székesfővárosi tankerületi főigazgatóság	VII. Damjanich-utca 44.	Dr. Gáspáry Rudolf
Kereskedelmi iskolai főigazgatóság	II. Apostol-utca 6.	Dr. Schack Béla és neje
Igazságügyi miniszterium: V. osztály	V. Honvéd-utca 16.	Palatinus r.-t.
VIII. „	V. Ferenc József-tér 5—6.	Gresham biztosító intézet
Számvevőségi osztály	V. Nádor-utca 32.	Máv. nyugdijintézet

Ime ez a kimutatásunk az állami intézmények elterpeszkedéseit mutatja magánlakásokul szolgáló házakban. Vajjon nem volna-e rögtöni segitség, hacsak ezek az egész házakat is lefoglaló hivatalok középületekbe vonulnának. Pénzügyi részét ennek a rendszernek nem taglalhatjuk, mert immár negyedik éve nélkülözzük az állami költségvetést és a legutóbbiban sincs föltüntetve, mennyi is az egyes helyiségek lakbére, csupán tárcánként vannak fölsorolva a bérösszegek, amit a fővárosi és vidéki hivatalok fizetnek.

Elrémitő képet ad az állami hivatalokról szóló kimutatás és ha ehhez hozzávesszük, hogy a fővárosnak mennyi hivatala, a hadiintézmények, központok és magánvállalatok hány lakást vesznek igénybe, rájöhetünk, hogy az első segitség a lakáshiányon csak az lehet, ha ezek az intézmények vonulnak középületekbe, vagy pedig szükséghajlékokba. Illetékes tényezők azzal a tervvel foglalkoznak, hogy a polgárság vonuljon barakkokba. Nem volna-e helyesebb, ha a hivatalokat rendeznék be barakkokban és a fölszabaduló lakásokba bocsátanák azokat, akik nemcsak napi néhány órát töltenek el a házakban, hanem állandóan ott tartózkodnak.

A sok előszoba, titkári szoba, fogadó- és tanácskozóterem megszüntetésével is rengeteg szobát lehetne kapni. A gazdag magánvállalatokat pedig rá kellene szoritani, hogy a maguk céljaira házakat épitsenek. Ez lenne egyedül csak alkalmas első segitségül és ezt a lakáshiány megszüntetéséért fáradozó tényezőknek tisztelettel figyelmébe ajánljuk.

Nádor Jenő.

Mi történt a nürnbergi Dunakonferencián?

Győzött a magyar álláspont

Nürnbergben, a németek drága öreg városában nagy tanácskozások voltak a Dunáról, németek, osztrákok és csekélyke számmal magyarok jártak ott. Budapest tanácsát hivták, nem ment el. Nem volt kiváncsi Luitpold régens büszke szobrára, Hans Sachs körülpiszkos kis korcsmájára, a Dutzenteickra, az állatkert tudós elefántjára, a vár szöges ölelésü vas-szüzére, de még a nürnbergi tölcsérre sem. Pedig ott volt a bajor király is, aki tartja olyan fontos kérdésnek a csatornát, mint mások a világháborut.

Mi történt Nürnbergben? — erre a kérdésre tehát nem kaphattunk feleletet a városházán. Trebitsch Miksa királyi tanácsos urhoz, a MFTR igazgatóhelyetteséhez fordultunk tehát, aki privátérdeklődésből is érdemesnek tartotta kimenni Nürnbergbe és aki a következőket volt szives elmondani a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Nürnbergben tulajdonképen *két konferencia* volt. Szeptember 2-ikán tartotta meg huszonötéves jubileumát a „Bayerischer Kanalverein", amely jubiláris ülésen megjelent III. Lajos bajor király is. Örökre feledhetetlen marad előttem a bajor király őfelségének ez a szereplése. Nem lehet elfelejteni azt a kedves közvetlenséget, az ügynek azt a bámulatos szeretetét és a tiszteletreméltó szaktudást, amelylyel a király rendelkezik. Keresetlen, meleg és találó szavakkal méltatta az egyesület huszonötéves munkáját, amelylyel tulajdonképen elérte célját: a Rajna—Majna—Duna-csatorna megalkotása immár *állami feladat lett.* A bajor képviselőház már az idén elfogadta a csatorna tervét, a birodalmi gyülés pedig már szintén foglalkozott vele.

— *A másik konferenciát* másod- és harmadnap tartották meg: ez *a Középeurópai Gazdasági Egyesülés dunai bizottságainak együttes ülése volt,* amelyen *Wolff* titkos tanácsos, berlini egyetemi tanár elnökölt. Az osztrák dunai bizottság elnöke, *Csatáry* Frigyes udv. tan., a DGT. vezérigazgatója, a magyaré pedig győri *Végh* Károly udv. tan., a MFTR. igazgatója volt. *Az együttes ülés a magyar dunai bizottság javaslataival foglalkozott és azokat nagyjában el is fogdta.* Voltak ugyan egyes pontok, amelyeket *kikapcsoltak* és amelyeknek tárgyalását későbbi időpontra halasztották. Az eredménynyel azonban mi, magyarok, igy is teljes mértékben meg lehetünk elégedve.

— Az összs határozatokat ugyan nincs felhatalmazásom közölni, de többek között kimondta a konferencia a dunai forgalom szabadságának minden eventualitással szemben való biztositását, a Dunának Regensourgtól kezdődő, két méter mélységü hajózhatóvá tételét. Elhatározták továbbá, hogy hajózáson alapuló illetékeket egyik állam se szedjen és hogy az egyes államok gondoskodjanak megfelelő téli kikötőkről. Mindez azt bizonyitja, hogy a nürnbergi napoknak a dunai hajózás szempontjából nagy jelentősége volt.

*

Legutóbbi számunkban a nürnbergi konferenciáról szóló cikkre vonatkozólag *Vita* Emil dr. tanácsnok urtól a következő helyreigazitósorokat kaptuk:

Igen tisztelt Szerkesztőség!

A „Fővárosi Hirlap"-nak f. hó 12-én kelt számában megjelent s „Budapest ráunt a Dunára" cimü cikke tévedésen alapul. Nürnbergben f. hó 2-án nem a budapesti s bécsi viziuti kongresszusoknak megfelelő konferencia gyült egybe, hanem a hozzánk eljutott meghivó szerint csupán a „Bayerischer Kanalverein"-nek volt évi s egyuttal jubiláris közgyülése. A szóbanforgó egyesületi közgyülés napirendjén olyan ügyek, amikben a főváros érdekében szót kellett volna emelni, nem voltak, egyébként pedig, ha ilyenek szóbakerültek volna, a magyar kormány kiküldöttei s a magyar érdekeltség felkérésünk folytán bizonyára megfelelően képviselték volna a főváros érdekét is.

Budapest, 1917. szeptember 15-én.

Kiváló tisztelettel:
Dr. Vita Emil
tanácsnok.

Amikor a helyreigazitó soroknak készséggel helyet adunk, a magunk információinak megerősitésére szabadjon pusztán *Trebitsch* Miksa tanácsos ur fentebb közölt nyilatkozatára utalnunk.

Események

Guthi Imre meghalt. *Guthi* Imre, a *Pesti Hirlap* fővárosi rovatvezetője, hétfőn este 45 éves korában hirtelen meghalt. Hatalmas, tudásában és lelkiismeretességében kiváló munkát végzett a magyar sajtó egyik legjelentősebb organumában, ahol a fővárosról szóló irásai és gerinces kritikái mindenkor feltünést keltettek és nagy befolyással voltak ott is, ahol a sajtó szava és tanácsa hathatós volt, mindenkor számoltak Guthi Imre tapasztaltságával és tudásával. Évtizedeken át dolgozott a városházán, ahol abban a legintenzivebb munkában vett részt jeles tollával, amely munka az uj Budapestet épitette fel. Halála mély részvétet keltett a fővárosi tudósitók szindikátusának tagjaiban is. A szindikátus rendkivüli ülésén méltatta *Guthi* Imre érdemeit és koszorut helyezett ravatalára, a főváros tanácsa pedig diszsirhelyet adományozott a sajtó e kiváló munkásának.

Dupla vagy semmi. Az összeférhetetlen *Faludi* Gábor igen rendes ember, mielőtt ugyanis a *Városi Szinházba* bevonultatta társulatát, annak rendje és módja szerint fölemelte a helyárakat. Ezt a fölemelő mozdulatot viszont a gazdag Lipótvárosban tanulta, ahol a szegénység nem divatos. Dupla vagy semmi — mondta és a duplánál maradt. Igy történt az, hogy az Istenben boldogult Népopera helyén, amelynek a népies és olcsó müvészet jegyében ingyen telket adtak, ma Budapest egyik legdrágább szinháza áll. Csak azt nem tudjuk, hogy miért kellett a *„Városi"* nevet megint drágasággal kezdeni és kompromittálni. De hiába, a Faludi-dinasztia nem áll be Olcsó Jánosnak.

Uránia
A Möwe
harmadszor is! **Ezzel együtt:**
FELSÉG... SZERETEM!
c. 4 részes királyidill, a főszerepben a világhires szépségü **Hesperia.**
Előadások: Hétköznapokon 6, 3/4 8 és 9 15 órakor.
Vasárnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.

Modern Szinpad. Téli iramban indult meg a Modern Szinpad őszi szezonja, mióta gazdag, változatos uj müsorát szinre hozta. Az összes jegyek elkeltét hirdető táblát naponta már délután ki kell tenni, csakugy, mint a téli szezon derekán. A müsor főbb szerepeit Medgyaszay Vilma, Mészáros Gizi, Kökény Ilona, Vendrey, Boross, Békeffy, Bánóczy, Palotay, Földváry játszszák.

A Möwe harmadszor. Amióta az Uránia megnyitotta a ragyogó diszbe öltözött uj csarnokait, a Möwefilm iránt megnyilatkozó páratlan nagy érdeklődés minden előadásra szinültig megtölti a szinház nézőterét. Ez a szenzációs siker valóban megérdemelt. Nem lehet elég sokszor hangsulyozni, mennyire szerencsés gondolat volt, gróf Dohna Schlodien parancsnoknak, magával vinnie egy mozgófényképezőgépet, mikor legendás hirü hajóját a páratlan hőstettek utjára elinditotta. — Megörökiteni mindenki számára az óceánokon lejátszódó tengerészhőstetteket.. valóban csak praktikus germán főben támadhatott ez az eszme.

Beketow cirkusz. Páratlan sikerü évad után a Beketow cirkusz e héten bucsuzik közönségétől és vasárnap, 23-án tartja utolsó két előadását. Az utolsó müsoron ujdonságok szerepelnek. A 2 Rainats mesés artisták, akik gyönyörü dolgokat produkálnak, Elwino, akit a közönség előtt élve eltemetnek, a legnagyobb érdeklődést kelti, Carmellini és neje, uj dolgokat produkálnak és mint gondolatolvasók nagyszerüt produkálnak, a nagy müsorban még Sawade tigrisei is láthatók, az idomitás ezen igazi csodája.

A Kristálypalota előadásai pontban fél 9 órakor kezdődnek. A rendkivüli sikerü és minden részében kitünő szeptemberi müsor a megrövidült záróra dacára is teljes egészében kerül bemutatásra, élén a nagyszerü Steinhardttal, akit rendkivül vidám szólójában és könnyekig megkacagtató „Az árvácska" cimü bohózatban egyaránt ünnepel minden előadásában a közönség. Steinhardton kivül Kornai Berta, Szöllösy Rózsi, Herendi Manci, Pártos Jenő és az utólérhetetlen Paul Förster erősségei még a müsornak, amely az első számtól az utolsóig csupa attrakcióból áll.

Korábbi kezdés a Télikertben. A Télikert előadásai pontban negyed 8 órakor kezdődnek, hogy a megrövidült záróra mellett is lejátszható legyen az egész fényes szeptemberi müsor. Ehhez képest a kiváló számok mindegyike korábban kerül most sorra, ugy, hogy 8 órakor Mizzi Freyhardt fellép a „Dolores" cimü operettben, 9 óra után néhány percig Trude Voigt lép a szinre. Igen ajánlatos a müsor elejére ott lenni a Télikertben, mert az első perctől kezdve csupa kiváló szám lép fel, amelyeknek a megtekintését kár volna elmulasztani.

A Henry-aréna őszi szezonja a siker legnagyobb fokáról tanuskodik, mert az előadások állandóan táblás házak előtt folynak. Ez bizonyitja, hogy Henry igazgató a szezon végére is gondoskodik vonzó atrakciókról. Az aréna meleg hangulata meghazudtolja a naptárt: az előadások zsufoltsága a legforróbb nyári napokra emlékeztet. Az igazgatóság különben a páratlan siker láttára a szezont október végéig szándékozik kitolni.

A TŐKE

Szemle.

A kormány gazdasági programmja. — A tőkeemelések. — A tőzsde.

A Wekerle-kormány elég változatos gazdasági programmot adott. Az ország elvárja, hogy az ne csak a papiron maradjon, hanem meg is valósittassék. Elég volt a meddő politikai harcokból és közjogi vitákból, melyek az ország anyagi fejlődését a béke idején is megakasztották. Most, a háboru alatt, a kormány és a parlament tevékenységének tulnyomóan gazdasági téren kell mozognia. A kormány politikai programmjának kimagasló pontja: a választójog kiterjesztése is mélyen belevág az ország gazdasági életébe. A tapasztalatok ugyanis azt bizonyitják, hogy a nép összes rétegeinek az alkotmány sáncaiba való bevonását mindig az illető ország anyagi föllendülése követte. A kormány első feladata az állami pénzügyek rendezése leend, mert rendezett állami financiák nélkül gazdasági fejlődés se képzelhető. A miniszterelnök programmbeszédében a kiegyezés kérdését is érintette. Részletekbe nem bocsátkozott, de még általános tájékoztatást se nyujtott. Eszerint a titkolódzás, melyért az akkori ellenzék a Tisza-kormányt oly erősen támadta, tovább folyik. Ez semmiesetre se helyes. Attól tartunk, hogy az országot ismét *fait accompli* elé fogják állitani és a gazdasági érdekeltségeknek nem lesz módjuk beleszólni ama fontos kérdések elintézésébe, amelyek pedig elsősorban őket érdeklik. Osztrák lapokból tudjuk, hogy a kiegyezés husz évre van megkötve és hogy most tárgyalások folynak a bankszabadalomnak is ennyi időre való meghosszabbitása ügyében is. Ilyen hosszulejáratu

szerződéseket akkor, midőn a nemzet élethalál harcot folytat, nem tanácsos megkötni, annál kevésbbé, minthogy ma még nem ismerhetjük azt a gazdasági konfigurációt, mely a békekötés nyomában kialakulni fog. Nem engedhetjük meg, hogy kezeinket már most lekössék. Meg kell őriznünk cselekvési szabadságunkat arra az időre, amidőn ismét a béke áldásait fogjuk élvezni és amidőn már meg lesz szabva az az irány, amelyet jövő kereskedelmi politikánkban követni fogunk.

*

A nagy pénzbőség *következtében* óriási tőkék várnak plaszirozásra. Dacára annak, hogy a termés értékesitése igen jelentékeny összegeket köt le, a pénzpiacon a legcsekélyebb feszültség se észlelhető. Ezt a kedvező helyzetet a bankok a saját tőkéik szaporitására használják fel. Eddig két nagy intézet határozta el a tőkeemelést. Biztos értesülés szerint ezt a példát több pénzintézet rövidesen követni fogja. Sokan aggodalmasnak tartják ezt a tőkeemelési lázt most, amidőn a diszponibilis tőkéket a hetedik hadikölcsönre kellene rezerválni. Mi ezt a felfogást nem osztjuk. A pénzbőség ugyanis olyan mértéket öltött, hogy ugy az állami, mint a magángazdaság tőkeszükséglete könnyen kielégithető. Másrészről azonban kivánatosnak mutatkozik, hogy a pénzintézetek már most felkészüljenek azokra a nagy feladatokra, melyek az átmeneti időben rájuk fognak háramlani. Ezeknek a feladatoknak pedig csak ugy fognak megfelelni, ha már most nagy tőkéket halmoznak fel, hogy azután a mindenfelől jelentkező hiteligényeket kielégithessék. Mert az bizonyos, hogy a háboru után elemi erővel fog megindulni a váltóleszámitolási és jelzálogüzlet, mely most teljesen szünetel. De különben sem tartanánk tanácsosnak, ha az állam a pénzintézetek és iparvállalatok tőkeemelését hatalmi szavával akarná korlátozni. A német kormány indirekte azáltal próbált a tőkeemeléseknek gátat vetni, hogy a tőzsdetanácsnak megtiltotta, hogy kotirozásra bocsássa olyan vállalatok részvényeit, melyek a tőkeszaporitást a kormány elöleges megkérdezése nélkül hajtották végre. Ez az intézkedés azonban nem sokat használt, mert ezeket a részvényeket a Kulisszban vigan tovább vásárolták.

*

A *„Fővárosi Hirlap"*-nak mindig az volt az álláspontja, hogy az értéktőzsdén észlelhető szertelenségek és visszásságok csakis a hivatalos forgalom megnyitásával és az árfolyamok publikálásával volnának megszüntethetők. Megelégedéssel látjuk, hogy végre-valahára a tőzsdetanács is ennek a felfogásnak hódol és ilyen értelemben intéz felterjesztést a kormányhoz. Viszont nem értjük a kereskedelmi miniszter állásfoglalását, aki a legilletékesebb tényezők javaslatai dacára még mindig nem rendelte el a tőzsde hivatalos megnyitását. A miniszter ur holmi felsőbb állami érdekekre hivatkozik. De hogy ezek milyen természetüek, azt nem mondja meg. De mi sejtjük. A kormány, ugy látszik, attól tart, hogy a hivatalos árfolyamok publikálása az állami cimletek jegyzését hátrányosan befolyásolhatná. Ennek az aggodalomnak azonban most már nincsen alapja, minthogy az utóbbi időben a koronajáradék is erősen emelkedett és a magánforgalomban máris elérte azt a kurzust, melyen a háboru előtt állott. Hangsulyozzuk, hogy annak az őrületnek, mely most a budapesti értéktőzsdén urrá lett, csakis a tőzsdetanács fegyelmi hatósága által irányitott hivatalos forgalom visszaállitásával lehet véget vetni. A jelenlegi állapotok tarthatatlanok és a legkisebb külpolitikai vagy harctéri incidensnél katasztrófára vezethetnek. Már pedig a kormány kötelessége, hogy ez megakadályoztassék.

Tőkét emel az izzólámpagyár. Az Egyesült izzólámpa és villamossági r.-t., amely vállalat a Kereskedelmi bank érdekköréhez tartozik, tavaly október 26-án rendkivüli közgyülést tartott, amelyen elhatározták, hogy az alaptőkét 12.500 darab 200 koronás névértékü részvény kibocsátásával 6½ millió koronáról 8 millió koronára felemelik. A tőkefelemelést, az akkori indokolás szerint, a vállalatnak nagymértékben kifejlődött foglalkoztatása tette szükségessé. Az utóbbi időben az „Izzó-részvények" ismét nagy keresletnek örvendenek a tőzsdén és erősen emelkedő kurzuson vásárolják. Pénzügyi körökben elterjedt hirek szerint a nagy haussemozgalmat az idézi elő, hogy a vállalatnál ismét tőkeszaporitási tervekkel foglalkoznak és az alaptőkét rövidesen tiz millió koronára fogják fölemelni.

Üzembe helyezett papirszövetgyár. A Trieszti jutaipar részvénytársaság, amely a monarchia legnagyobb, kartelen kivül álló zsákszövetgyára, a nyersanyag hiánya miatt már a háboru elején beszüntette üzemét. Az ipartelepet a Trieszt felett keringő Caproni-gépek már több izben célbavették, de kárt nem tudtak benne okozni. Most arról értesülünk, hogy a gyárat a legközelebbi napokban ujra üzembe helyezik, de a még most is tartó jutahiány miatt nem zsákszövetet, hanem papirból ruhaszöveteket fognak gyártani. Az üzembehelyezés egyuttal örvendetes bizonyitéka annak, hogy a „kacelmacherek" hiába erőlködnek, Triesztet sohasem fogják elérni.

A Pesti Hazai tőkeemelése. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület igazgatósága szombati ülésében elhatározta, hogy 1917 szeptember hó 27-ére összehivandó rendkivüli közgyülésnek az egyesület alaptőkéjének 2500 darab uj részvény kibocsátásával 25 millió koronáról 30 millió koronára való felemelését fogja javasolni. Az uj részvényekre a részvényeseket elővételi jog fogja megilletni, olykép, hogy 5 régi részvényre 14.000 korona befizetéssel egy uj, egy régi részvényre 2800 korona befizetssel egyötöd uj részvényre, a még forgalomban levő egynegyed részvényre szóló ideiglenes jogosultsági jegyre pedig egyhuszad uj részvényre szóló ideiglenes jogosultsági jegy fog kiadatni. A fentiek értelmében elhatározandó tőkeemelés keresztülvitele után az egyesület saját vagyona a jelentékeny belső tartalékokat nem számitva, a 138 millió koronát meg fogja haladn. Az igazgatóság a tőkeemelést egyebek közt a következőkkel indokolja: A pénzeszközök rendkivüli megnövekedése a jövőben nehéz feladatot fog a nagy pénzintézetekre háritani és igy saját vagyonuk összhangba hozandó azzal a nagy teherrel, amely a háboru folytán megszaporodott betétek és folyószámlakövetelések akalálytalan kfizetésének kötelezettségével jár. A takarékpénztár igazgatósága figyelemmel van tehát arra, hogy az intézetre bizott idegen tőkék a háboru alatt óriási mértékben és állandóan emelkedtek és az 1914 junius 30-iki 394.7 millió K-val szemben 1917 junius 30-án már 837.6 millió K-ra rugtak. Az állam még jóval a békekötés után is erős igényeket fog hazánk közgazdasági tényezőivel szemben támasztani, amelyek kielégitését az intézet a saját tőkéiben rejlő erők fejlesztésével óhajtja biztositani. Végül a takarékpénztár igazgatóságának elhatározására döntő befolyással volt az a körülmény, hogy az intézet jelenlegi üzletmenete teljes mértékben kielégitő, ugyannyira, hagy az 1917. évre a tavalyi 700 K-val szemben előreláthatólag megfelelően magasabb osztalék fog kifizetésre kerülni.

A Hazai Bank tőkeemelése. A Hazai Bank R. T. igazgatósága a részvényeseket 1917. szeptember 27. napjának déli 12 órájára a bank helyiségeibe kitüzött rendkivüli közgyülésre hivta egybe, amelynek napirendjére a részvénytőkének 14 millió koronával 64 millió koronára leendő felemelése és ezzel kapcsolatosan az alapszabályok 6-ik szakaszának módositása iránti határozathozatal van kitüzve. A jelenleg észlelhető rendkivüli pénzbőség a pénzintézeteknél elhelyezett idegen tőkék tetemes emelkedésével járt és az összes vagyonértékek forgalmi értékében is nagy értékeltolódásokat idézett elő. Előre látható, hogy a normális idők beálltával a betétek nagyobb mérvben fognak igénybe vétetni. Ez, valamint a bekövetkezett értékszaporulat természetszerüen megfelelő szükségtöbblettel fog járni. Erre való tekintettel a bank igazgatósága időszerünek tartotta, hogy az alaptőke felemelésével a bank saját tőkeereje a változott viszonyokkal arányba hozassék. Értesülésünk szerint a 70.000 darab uj részvény 1918. január 1-től kezdve részesedik az üzlet eredményében.

A Hitelbank félévi mérlege. A Magyar Általános Hitelbank igazgatósága e hó 14-iki ülésében megállapitotta az 1917 junius 30-ikára lezárt félévi mérleget, mely

13,726.391 K 93 f nyereséggel zárul

a tavalyi év első felében elért 9,165.979 K 58 fillérrel szemben. A nyereségáthozatokban rejlő különbségek tekintetbe vétele mellett az 1917. év első felének eredménye az előző év hasonló szakában elért eredménynél 3,720.186 K 73 f-rel magasabb. Ez az eredménytöbblet részben az év elején végrehajtott tőkeemeléssel kapcsolatos, részint a folyó üzlet nagyarányu fejlődésének következménye. Az 1917. év első felének jövedelmei közt a kamatok 9.5 millióval szerepelnek, amely összeg 3.5 millióval haladja meg az 1916 első félévének mérlegében e tétel alatt kimutatott eredményt. Jutalékok 3 millión felül (+789.280), konzorciális nyereségek 1.8 (+1.6), a nyereségek értékpapirokon 1.7 (+1.4) millióval szerepelnek. A nyereség árúkon cimü tétel nagy visszaesést mutat, összesen 259.732 K, a tavalyi I. félévi 1,216.149 K-hoz képest. Kiadások közt feltünik az adók majdnem másfél milliós emelkedése: 2.1 (+1.4). A tiszti fizetések és személyzeti kiadások számlája nyilván a nagy fizetésemelések következtében növekedett 780 ezer koronával. Nagyon érdekes és meglepő a folyószámla- és takarékbetétek óriási emelkedése 915 millióról 1302 millióra.

A Kereskedelmi Bank félévi mérlege. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank most tette közzé félévi mérlegét és az 1917 első feléről szóló nyereség- és veszteségkimutatását. Mint az intézetnek minden beszámolója, ez is ujabb nagy lendülését mutatja a Kereskedelmi Bank üzleti tevékenységének. A bank az elmult félévben alaptőkéjét 64 millióról 80 millióra emelte, amivel összes tőkéi elérték a 233 millió koronát. Ezzel arányos a félévi brutto eredménye, amely — a mult félévről áthozott nyereséget nem számitva — a tavalyi 10.8 millióval szemben 16,401.558 koronát tett ki. Ebből az igen megnövekedett, 6,215.294 koronát kitevő tehertételt leütve,

a félévi tiszta nyereség 10,186.264 korona,

ami 25.46 százalékos jövedelmezőségnek felel meg a tavalyi 25.32 százalékkal szemben. A félévi összforgalom meghaladta a 28 milliárdot, a mult év első felében kimutatott 18 milliárddal szemben. Legnagyobb emelkedés a betétüzletben észlelhető. A terheknek nagy szaporodását, a személyzet megnövekedett fizetése és a jótékonycélra juttatott közel két és negyed millió korona okozza. Erősen megnövekedtek a bank állami elhelyezései, főként a hadikölcsönre adott előlegek miatt. A szigoruan vett betétek a mult év végi 811 millióval szemben 969.8 milliót tettek ki, a hitelezők követelései pedig 288 millióval szemben 569 milliót. Rendkivüli nagyarányu volt a jelzálogüzlet, közel 13 millió korona forgalommal. A cimletek összforgalma 600 millió koronát tett ki. A háborus közgazdaság tipikus jelensége, hogy a mult év hasonló szakában kimutatott 69.6 millióval szemben 66.9 millióra csökkent a bank váltótárcája. Növekedett viszont a bank által adott lombardkölcsönök összege, amely a hadikölcsönökkel együtt 115.7 milliót tett ki. A banknál a VI. hadikölcsönre 332 milliót kitevő jegyzést eszközöltek. A félévi mérleghez füzött jelentés rendkivül kedvező hireket és számadatokat közöl a bank iparvállalatainak üzletmenetéről és ezek terjeszkedéséről is.

A Hungária Általános Biztositó Részvénytársaság igazgatósága folyó hó 5-én megtartott ülésében megállapitotta az 1916. évi zárszámadásokat. A társaság a számadási évben elemi biztositási ágazatokban 5,360.334 kor. 23 fillér dijbevételt, az életbiztositási ágazatban 2,689.568 korona 57 fillért, összesen 8,049.902 kor. 80 fillér dij- és illetékbevételt ért el. A dij- és illetékbevétel tehát az 1915. évvel szemben 1,047.662 koronával emelkedett. Károk fejében az elemi ágazatokban 2,390.206 koronát, az életágazatban esedékes biztositásokért 1,771.262 koronát fizetett ki a társaság. Az életbiztositási tőkeállomány az 1916. év végén 58,996.348 koronát tett ki. Az összes dij- és kártartalékok és egyéb biztonsági alapok összege 1916. év végén 25,304.430 kor. 69 fillér. Az elemi ágazatokban a kárarány a jégbiztositás kivételével kedvező volt és az életbiztositási ágazatban előfordult halálesetek sem lépték tul a várható mértéket. Az üzletév tiszta nyeresége a dij- és kártartalékok bőséges javadalmazása mellett 17.088 kor. 05 fillért tett ki, amelyre vonatkozólag a folyó hó 29-én megtartandó közgyülés elé az igazgatóság azt a javaslatot terjeszti, hogy az uj számlára vitessék át. A társaság a háboru utáni időben valamennyi ágazat erőteljes fejlesztését vette tervbe és evégből a „Hamburg" biztositó társasággal, Németország egyik legtekintélyesebb biztositó intézetével szoros érdekösszeköttetésbe lépett; ez az összeköttetés, amely a Hungária önállóságát és magyar jellegét miben sem érinti, a Hungáriára nézve felette hasznos lesz és fejlődésére nézve mindenképp előnyösnek igérkezik.

Gróf Csáky László prakfalvi vas- és acélgyár r.-t. szeptember hó 11-én tartott igazgatósági ülésén állapitotta meg 1916/17. üzletévének mérlegét, mely a társaság kedvező fejlődéséről tesz tanuságot. Az 1916/17. üzletévben a társaság 2,200.000 korona alaptőkével dolgozott és mindenre kiterjedő, bőséges tartalékolások után a tiszta nyereség 50.646 korona 73 fillért tesz ki. Az igazgatóság elhatározta, hogy a szeptember hó 29-ére egybehivott közgyülésnek javasolni fogja, hogy az 1916/17. üzletévre, ugy mint az előző évre 10% osztalék fizettessék, tehát minden 100 K n. é. részvényre 10 korona osztalék jut. Az 1917. május havában elhatározott alaptőkeemelés keresztülvitetett, a részvényesek 2,500.000 koronát teljesen befizettek, ugy hogy a részvénytőke jelenleg 4,500.000 koronát tesz ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET

Cirkus Varieté

Naponta délután 2 órától, vasár- és ünnepnap délután 3 órától, esős időjárás esetén is folytatólagos előadások.

KÜLÖN ELŐADÁSOK

Mai műsor:
Rämbler Comp.
Kalabriás, Willy Pantzer-csoport
Lorros. Desington, Gerard
és még husz elsőrangu circus-, varieté-sláger.
Az esti előadás fél 8 órakor kezdődik.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46
Ma és minden este fél 8 órakor
Uj! **RAINATS** a csodaartisták **ELWINO-t** élve eltemetik Uj!
2 CARMELLINI
Uj! mint gondolatolvasók. Uj!
Sawade tigrisei
Csütörtökön d. u. 1/4 4 órakor, Szombaton 1/4 5 órakor teljes műsorú családi előadások félhelyárakkal.
Vasárnap d. u. 1/4 4 órakor nagy bucsuelőadás félhelyárakkal gyermekeknek.
! Vasárnap este fél 8 órakor utolsó előadás !

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Az előadás kezdete pont 1/2 8 órakor
Mindennap **Rott Sándorral** a főszerepekben
KŰLÖNÖS SZÁLLODA
Bohózat 1 felv. Irta és rendezte **Tábori Emil** és
Er hält sich selbst zurück
Bohózat 1 felvonásban. Irta **Glinger és Taussig.**
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a világ legjobb **ének és táncszámainak** fellépte.
Kezdete 8 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Minden este 1/4 8 órakor
TRUDE VOIGT a világhirü dizőz
MIZZI FREIHARDT a hires bécsi primadonn, a **Dolores** c. pompás operettben. Somogyi Nusi, az **Akar-e a férjem lenni** c. operettben. Ujváry Károly, Megyeri Lajos, Kabos Gyula, Deutsch-Haupt Erich, Marta Haase, Rittersoda törpét, Läp és Habel, Kovács Lili, Gallai, Kürthy Böske stb. stb.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
és társulatának vendégjátéka szólóban és bohózatban. **Kornai Berta, Szöllősi Rózsi, Herendi Hermann Manci, Pártos Jenő** stb. **Paul Förster,** a világhirü rögtönző kómikus és más nagyszerü attrakciók.
A télikert éjjel 11 óráig van nyitva.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ma és minden este 1/2 8 órakor
a szeptemberi uj müsor és
GYÁRFÁS DEZSŐ, FERENCZY KÁROLY
TENGERRE MAGYAR!
Az uj képpel: Az „U 20" belseje.

A ROYAL-APOLLÓ
MÜSORA:
A TÉVEDT NŐ
Egy bukott leány története 4 felvonásban.
A Nordisk-Films attrakciós ujdonsága.
Csereházasság
Egy nászutazás komédiája 3 felvonásban.
Előadások: 6, fél 8 és 9 órakor.
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Telefon: 74-84.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
KOSÁRY EMMI — KIRÁLY ERNŐ
Tatárjárás
Filmregény 4 felv. a Bakonyi Kálmán-operett után.
Ha négyen ugyanazt cselekszik
3 felvonás. Főszereplő: **Ossi Oswalda.**
Siófoki strandélet
II. sorozat.
Hadikiállitás megnyitása a Margitszigeten
Előadások kezdete: 6, háromnegyed 8 és 1/4 10 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 5 órától.

Kézzel himzett vagy előrajzolt
divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.
HORVÁT ÁKOS
Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.
Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.
Fióküzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

A NEMZETI PARK
ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.
A TENGERI HÁBORU
ELŐADÁSAI
a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.
Esős idő esetén is megtartatnak.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület

1917. évi szeptember hó 27-én d. u. 5 órakor központi épületében (IV., Deák Ferenc-utca 5.)

rendkivüli közgyülést

tart.

Tárgysorozat:

1. Igazgatósági előterjesztés a részvénytőke felemelése iránt.

2. Igazgatósági javaslat az alapszabályok 4. §-ának módositása iránt.

Ezen közgyülésre a t. c. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja, akár saját személyében, akár meghatalmazott által, szavazati jogát, kinek részvénye 1916. december 31-ig nevére iratott s a rendkivüli közgyülést megelőző nap d. u. 5 óráját az egyesület főpénztáránál még le nem járt szelvényeivel együtt letétetett.

Bndapest, 1917. szeptember 15-én.

Az igazgatóság.

BUDAPESTI
LÓVERSENYEK
1917 szeptember 23., 25., 27., 29., 30. és október 2., 4., 6., 7., 9., 11., 13. és 14-én.
Kezdetük mindig délután 2 óra 15 perc.

Belépti-jegy naponkint:

I. oszt. (Passepartout) uraknak	10.— K	
I. „ „ hölgyeknek	6.— „	
I. „ „ katonatiszteknek	6.— „	
II. „ „	3.— „	
III. „ „	2.— „	
Állóhely a versenypálya közepén	—.60 f.	

Bérletjegy az őszi 13 versenynapra:

I. osztály (Passepartout) uraknak	100.— K	
„ „ hölgyeknek	50.— „	
„ „ katonatiszteknek ...	50 — „	

A külön elkerített fogadási helyre (a bookmakerek körébe) bérlet-jegy mind a 13 napra 200.— K, szeptember 23-tól október 4-ig 120.— K, október 6-tól 14-ig 120.— K. Napijegy 25.— K.

E jegyek kaphatók szeptember 20-tól kezdve a Magyar Lovar-egylet irodájában (IV., Semmelweis-utca 17., II. emelet).

A totalisateurökhöz azonban, mint eddig, ugy ezután is szabad a bemenet. — Totalisateur I. II. és III. helyen. — Villamosvasutak egész a helyszinig közlekednek. — **Frissitő-helyek minden osztálynál.**

Meghivó
a Hazai Bank Részvénytársaságnak

1917. évi szeptember hó 27-én, délben 12 órakor, a bank helyiségében megtartandó

rendkivüli közgyülésére.

Tárgysorozat:

1. Határozathozatal az alaptőkének 50 millió koronáról 64 millió koronára leendő felemelése tárgyában.

2. Igazgatósági inditvány az alapszabályok 6. §-ának módositása tárgyában.

A t. c. részvényesek azzal a figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében a közgyülésen 25 darab részvény után egy szavazattal bir minden részvényes, aki a részvényeit a még le nem járt szelvényekkel együtt a közgyülésre kitüzött határnap előtt 3 nappal a társaság pénztáránál Budapesten, vagy e hirdetményben e célra kijelölt más helyen letette és hogy minden további 25 részvény ugyanazon feltételek mellett szintén egy-egy szavazatra jogosit, miért is a szavazati jog érvényesitése céljából a részvények szelvényekkel együtt szeptember 24-ik napjának déli 12 óráját vagy a bank értékpapirpénztáránál, vagy a Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület főpénztáránál vagy a bécsi Niederösterreichische Escompte-Gesellschaft pénztáránál leteendők.

Budapest, 1917. évi szeptember hó 15-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és ércfényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este 8 órakor fényes szinházi- és varieté-müsor **Josma Selim** dalciklusával, Facory-csoport, 4 Urbanis, Lisl Finher és remek artista-számok. **A Balaton Romeója** Zerkovitz Béla és Szenes Béla operettje **szólók és duettek. Solti Hermin, Virágh Jenő, Szász Ilona, Papp János, Sándor Stoli, dr. Erdélyi Géza, Bartos Olga, Felhő Rózsi, Lieszkwszky Aranka** primaballerina tánckreációi.

Csütörtökön, szeptember 12-én d. u. fél 4 órakor olcsó helyáru családi előadás esti müsorral.

Kismet

Rejtelmes történet 4 felvonásban.

Hogyan lettem detektiv?

Prof. Nick Fantom kalandjai 4 felvonásban.

Bemutatásra kerülnek

AZ OMNIABAN

Előadások: 6, fél 8 és 9 órakor. Jegyelőreváltások d. e. 11 órától d. u. 1 óráig.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Legjobb, kipróbált antiseptikum a

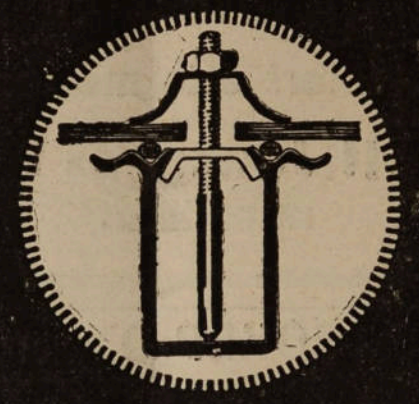
Lysoform

Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

Gyártja:

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque, fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Organa Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó piperereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivtelihaza **Budapest, VIII., Jozsef-körut 23. szám.**

Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

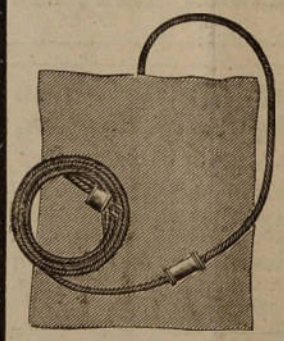
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten **V., Ferenc József-tér 5—6 sz.** (saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt**, pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy birói itélet folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinybeni eladás!

Maradékok félárban!

352

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. szeptember 26-án — 39. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fel évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Sulyos vád

hangzott el a sajtóban, a legelterjedtebb lap hasábjain. A világ legnagyobb csalásának mondotta a lap, ami a közvágóhidon az állatok itatása körül történt. A világ legnagyobb csalása pedig a vád szerint az, hogy mesterséges eszközökkel, fantasztikus cselszövényekkel a maximumra gerjesztik fel a szegény vágómarhák szomjuságát, ugy, hogy dézsaszámra nyelik magukba a vizet, amely abnormális mértékben felfujja őket és a sulyukat félmázsával növeli. A gonosz machináció pedig azért történik, hogy a Vásárpénztár száz, vagy ezer milliókat keressen gaz módon, a szegény fogyasztóközönség rovására. Megvalljuk, hogy olvasván a leleplező cikket, megdöbbenve és elkeseredve csatlakoztunk ahhoz a konkluzióhoz, hogy Európa legnagyobb panamistáját lefőzték, mert ime, megszületett a világ legnagyobb csalása. De a vádat nyomon követte a védelem szava, az adatokra ellenadatok következtek, a cáfolatra ellencáfolatok és az igazság fényénél egészen más megvilágitást kap ez a világháboruval konkurráló szenzáció. Értjük és métányoljuk Az Est tiszteletreméltó intencióját: gyomlálni a gazt, harcolni a közélet tisztaságáért, védeni a kizsákmányolt közönséget. És ha a Vásárpénztár magánvállalkozás volna, ugy talán kihallgatás, bizonyitási eljárás nélkül is hozzájárultunk volna a marasztaló ítélethez, mert ma csakugyan a legrosszabbat lehet feltételezni minden nyereségre alapitott vállalkozásról. Ám a Vásárpénztár főrészvényese a főváros, a Vásárpénztár közhasznu és jellegü intézmény és a Vásárpénztár szennyese — a fővárosé. Lelkiismeretes gondossággal kell tehát mérlegelni a vád és védelem adatait és a leggondosabb mérlegelés sem tudja belőlünk kiváltani azt a meggyőződést, hogy itt valóban világcsalás folyik.

Hatvan literes vizfogyasztásra a legöregebb marhák sem tudnak visszaemlékezni; az etetést-itatást nem a Vásárpénztár, hanem a Közvágóhid közegei végzik; reggel kilenc óra után nincs több viz, a marhákat délután mázsálják, addig pedig megszabadulnak a marhák az elfogyasztott vizmennyiségtől. A Vásárpénztárnak egészen minimális érdeke fűződik a marhák sulyának emeléséhez, sokkal nagyobb haszonról mondott le akkor, amikor mérsékelte a bizományi dijakat. Végezetül pedig az etetés és itatás rendjét egy tizenegy esztendővel ezelőtt megalkotott szabályzat irja elő, amely a gazdák, kereskedők és vevők közös munkája, megállapodása. Ezek azok az objektiv tények, amelyek felboritják a világ legnagyobb csalásának a vádját.

Több irányban kell levonni a kinos szenzáció tanulságait. Az egyik a vád képviselőinek szól: higyjék el, hogy a főváros nem él a levegőből, de nem él a — vizből sem. És ne higyjenek a sanda mészárosnak, aki marhák helyett — a fővárost akarja levágni. A másik konkluzió az, hogy a Közélelmezési Hivatalt elfogta a népszerüségi vágy és mert a közélelmezés terén nehéz sikereket elérni, a leghálásabb vadászterületre lépett: a fővárost igyekszik megrágalmazni. Már maga az a tény, hogy a főváros háta mögött, a főváros védelmét ki sem kérve, iparkodott a vizsgálatot lefolytatni, bizonyitja az egész eljárásnak hajszaszerü jellegét. A fővárost rágalmazni könnyü dolog, mert a fővárosnak, valljuk be, nagyon sok sebezhető pontja van. De nem illik a főváros fejét a homokba szoritani, aztán felugrani a robogó villamosra és — tagadni.

Fullánkok

Az autobusz

kidőlt a közlekedési eszközök sorából, az omnibusz pedig halódik, mert a főváros oly nagy összeget fizet rá, hogy az alaptőke csaknem teljesen eluszott már. Ez bizonyára nagyon szomoru dolog, de azért csak helyeselni tudjuk a közlekedési ügyosztálynak azt az elhatározását, hogy a legnagyobb áldozatok árán is fentartja az omnibusz-forgalmat és a tarifa némi emelésével igyekszik a veszteség egy részére fedezetet találni. Mindenesetre jellemző a főváros szerencséjére, hogy pont a háboru kitörésének hónapjában vette át az omnibuszvállalatot, amely a régi tulajdonosok kezében százezreket jövedelmezett, s amely bizonyára kitünő üzlet lett volna a főváros kezében is, ha nem jön közbe a háboru. Mialatt a villamosok forgalma rekordokat teremt és a jövedelem egyre nagyobb, az omnibusz sorvad, mesterséges eszközökkel tartja fenn magát. Ilyen a szegény ember, a szegény főváros szerencséje.

Wekerle

miniszterelnök, hir szerint, nem hajlandó hozzájárulni a főváros kölcsöntervéhez, mert attól tart, hogy a hadikölcsönjegyzés eredményét a főváros hitelmüvelete alterálni fogja. Azt a meglepő érvelést is hallottuk, hogy a miniszterelnök véleménye szerint azok az épitkezések, amelyekre a pénz kell, nem sürgősek, a főváros most ugy sem épit, ráér tehát a kölcsönt a háboru után felvenni. Ha a hir tényleg fedi a miniszterelnök meggyőződését, akkor ez sulyos hiba, mert hiszen a főváros bevárja a következő hadikölcsönt és csak akkor áll elő a kölcsön dolgával, amikor az állam már megkapta a magáét. Viszont éppen azért akarja most igénybe venni a pénzpiacot, mert a pénzkonjunkturák ma nagyon kedvezőek és nagy kérdés, hogy a háboru után tud-e majd Budapest ilyen olcsó kölcsönhöz jutni, sőt: tud-e majd Budapest egyáltalában pénzhez jutni? Pénz nélkül pedig nincs lakásépités, nincs hasznos és szükséges beruházás — csak meddőség.

A kormány

nem erőlteti meg magát, amikor a fővárosról van szó. Ládaszámra hevernek az aktáik, közgyülési határozatok, amelyek elintézésre várnak, s amelyek elintézéséből Budapest jelene és jövője függ. Az aktákat ellepi a por, — Budapestet pedig a tétlenség, amelyre kormányhatóságilag kárhoztatva van. A sok adójavaslatnak a minisztériumok a temetői, a tisztviselők státuszrendezése és sok egyéb a miniszter urak legkisebb gondja. Csakis akkor tudja és érzi Budapest, hogy kormány is létezik, amikor — szidják felülről, vagy amikor hire érkezik annak, hogy — nem teljesitik Budapest egyik-másik kérését. Érdekes, hogy a magyar politika milyen következetes a fővárossal szemben. A politikai váltógazdaság nem érinti, elkerüli Budapestet. Rossz a főváros „Beschreibung"-ja, nem szeretik sőt lenézik, nem engedik, hogy lábra álljon, és kárörömmel szemlélik a vergődését, élni akarását, élni nem tudását.

Suttyomban felemelték a fürdőárakat

Mozgolódnak a Széchenyi-fürdő alkalmazottai

A *Fővárosi Hirlap* még a nyár folyamán megirta, hogy a főváros emelni szándékozik a Széchenyi-fürdő használati dijait. Akkoriban agyonhallgatta a lirt a városgazdasági ügyosztály, sőt hallgat mindmáig, amikor már szeptember elseje óta érvényben is vannak az uj árak, amelyeket hallatlanul magasaknak kell mondanunk. Az áremelés teljesen suttyomban történt, se kommünikét nem adtak ki a dologról, sem semmiféle más módon nem értesitették a közönséget, amely a fürdő pénztáránál elképedve hallja az uj árakat. Amióta a vizdijak felemelésénél egy kis sajtóvizhang támadt, azóta általában alkalmazásba vették az ilyen suba alatt való elintézéseket a városházán. Ez természetesen azt mutatja, hogy ott kiváló pszichologusok ülnek, akik tudják, hogy a kellemetlen szenzáció igy a kasszánál megsugva nem vált ki olyan erőteljes hatást, mintha publikálták volna az áremelést.

A Széchenyi-fürdő áremelése azonban már olyan mértékü és olyan kevéssé megokolt, hogy foglalkozni kell vele. A kiváló gyógyvizü fürdőben ma már annyit kell fizetni, hogy oda szinte csak a hadimilliomosok tudnak járni. Szegény és középsorsu ember el van zárva a nagyszerü viztől. Nem kell sokat bizonykodnunk, hanem idézzük a legujabb áremelést:

A termál- és gőzfürdőkben 4 korona helyett ma 5 koronát fizetnek, az első osztályu kádfürdő ára 4 koronáról 5 koronára, a másodosztályu kádfürdőé pedig 3 koronáról 4 koronára emelkedett. Mindezek fölött pedig minden tipusu fürdőben uj vámot szednek kiszolgálási dij cimén és pedig nem kevesebbet, mint személyenkint 1 korona 40 fillért.

Igazán szeretnénk tudni, ki az a középsorsu ember, aki 7 korona 40 fillért, esetleg 6 korona 40 fillért tud egy fürdésért fizetni? Azonban nemcsak megfizethetetlenek ezek az árak, de egyben jogosulatlanok is.

Az ármelés megokolása ugyanis egyrészt az anyagárak emelkedése, másrészt a személyzet anyagi helyzetének javitása. Ami az anyagok árának drágulását illeti, abban van némi igazság, de kétségtelen, hogy a Széchenyi-fürdő eddig sem dolgozott deficittel. Ez a kiváló gyógyviz pedig nem lehet fejőstehén és nem arra való, hogy a főváros deficitjét ezen a réven fizessék ki.

Ami aztán a személyzet fizetésrendezését illeti, ez sem más, mint ürügy. Ami ezen a téren történt, inkább nevezhető markirozásnak, mint fizetésrendezésnek. Innen van az, hogy a Széchenyi-fürdő személyzete állandóan vándorol, hiszen az itt divó állapotok egyenesen szégyenletesek. A tyukszemvágó- és dörzsölő-személyzet alapfizetése például havi 200 korona. Ehhez a háboru első szakaszában havi 25 korona emelés járult, most szeptemberben, amikor a Széchenyi-fürdő a hadimilliomosok otthonává avanzsált, ujabb havi 25 korona járult. Azon igazán nem lehet vitatkozni, hogy ma 250 koronából megélni nem lehet. Sokkal kirivóbb azonban az a tény, hogy a száztagu személyzetnek a havi fizetésemelése mindössze 2500 koronára rug, amit *egyetlen jobb üzleti napon* be lehet hozni az áremelés révén. Pedig ma, amikor a magánfürdők arra kényszerültek, hogy üzemüket a hét bizonyos napjain szüneteltessék, sok ilyen jó üzleti napja lesz a Széchenyi-fürdőnek.

A személyzetet ez a béremelés éppenséggel

nem is elégitette ki és értesülésünk szerint uj igényekkel lépnek fel. Ebbeli kivánságaikat már be is jelentették *Zombory* igazgatónak. Elsősorban azt kérik, hogy a fürdő alkalmazottainak éppen ugy mód adassék a fővárosi alkalmazottak boltjában való vásárlásra, mint más alkalmazottaknak. Másodsorban olyan fizetésrendezést kérnek, amely által megélhetésük biztositva legyen.

Ma még csak kérik ezt a fürdő alklamazottai, de az elkeseredés nőttön-nő, ami nem is csoda, hiszen korgó gyomorral milliomosok hátát gyömöszölik.

Az elázott freskó

Művészet a Városi Szinházban

Faludiék bevonultak a Népoperába, amelyet ezentul Városi Szinház néven leszünk kénytelenek tisztelni, amit az is indokol, hogy Faludi Gábor, a Faludi-dinasztia doyenje, egyelőre még városi bizottsági tag. A bevonulással együtt megkezdődött a operett is, amit még a szezon megnyitása előtt, azzal sulyosbitottak, hogy képrombolásban találtattak bünösöknek. A bün — és ezt meg kell állapitani — azonban tulajdonképen nem az övék, hanem azé a hebehurgya rendszeré, ahogyan az Istenben boldogult Népoperát annak idején felépitették.

A nézőtéren volt ugyanis egy művészi freskó, Pór Bertalannak, a legkiválóbb fiatal magyar művészek egyikének jeles alkotása. Nem a legelőkelőbb alkotásai közé tartozott, ami nem is csoda, mikor tudjuk, hogy a Tisza Kálmán-téri hombárban mindent csak külső látszatra csináltak. Pór Bertalannak is hevenyészve és nyilván olcsó pénzen kellett a freskót megcsinálni, ami a képrombolás bünét most lényegesen enyhiti.

A Pór-féle vászon-freskót kutyafuttában fölrakták a még nedves falakra, amelyek nagyon rövidesen tönkretették. A nedvesség átütött rajta, a szinek elmosódtak, penészes lett, az egész képből nem maradt más, csak egy szomoru piszokfolt és nem volt olyan emberi szem, amely meg tudta volna állapitani, mit akart valaha ábrázolni.

Egyszóval a képrombolók azok voltak, akik a képet fölrakták a nedves falakra. Faludiék csak a kényszerü képrombolást követték el. Müvészkörökben sokat beszélnek mostanában az esetről és Faludiékat okolják azért, hogy Pór Bertalan freskóját eltávolitották. Bármennyire kicsinyes a véleményünk a Faludiék müvészi érzéke iránt, mégis meg kell állapitanunk, hogy ők még mindig jót tettek a Galiciában hadifestősködő müvészszel, amikor törkretett képével nem kompromittálták tovább. A freskó levételéhez hozzájárult különben Márkus Jenő dr. tanácsnok is, aki az esetről ezeket mondta munkatársunknak:

— Minden tekintetben megerősithetem a Fővárosi Hirlap értesülését. A freskót nedves falon helyezték el annak idején és ott természetszerüen teljesen tönkrement. Nézetem szerint magának a müvésznek volt legelsősorban érdeke, hogy a freskó ebben az állapotban ne legyen többé látható. Én magam is hozzájárultam a kép eltávolitásához, annál is inkább, mert nagy tisztelője vagyok Pór Bertalan müvészetének, hiszen ő volt az, aki édesatyám arcképét tökéletes müvészettel megfestette a főváros tanácsterme számára.

Pór Beralan müve most a Városi Szinház lomtárában van rongyosan, tönkretéve. Összegöngyölitették a képet, ami tulajdonképen csak azért történt, hogy a módját megadják a dolognak, mert az elázott freskóból bizony többé soha sem lesz semmi.

A Vigadó bérlete

Százezrek a kockán

Ismét szó kell, hogy essék a munkapárti politikusok kedvenc találkozóhelyéről, a lipótvárosi pletyka legszebbik virágágyáról, a Hangli-kioszkról, amelynek maga a Vigadó ma már csak amolyan mellékes függeléke. A Vigadó bérletének fölmondási jogát a főváros és a bérlő özvegye *Evva* Lajosné közös megegyezéssel a mult év november elsejétől egy esztendővel meghosszabbitották. A fölmondási jog érvényesitésének vagy nem érvényesitésének kérdése most ismét aktuális lett. Beszélni kell tehát róla, mert a főváros ezideig is elég jót tett az Evva-családdal, hogy jogot váltson arra, hogy most már komoly és az idők mértékének megfelelő hasznot is láthasson a Vigadóból.

A Vigadó bérlete 1906. november 1-étől kezdődik és tulajdonképen tizenötesztendőre szól, de a fővárosnak a szerződés azt a jogot biztositja, hogy tiz esztendő után a bérletet egy esztendőre felmondhatja. A tiz esztendős évforduló tavaly november 1-én volt, akkor azonban a főváros és az özvegy a közgyülés beleegyezésével ugy állapodtak meg, hogy a felmondás érvényesitésének jogát egy esztendővel meghosszabbitják. Történt pedig ez leginkább *Vázsonyi* Vilmosnak a pénzügyi bizottságban kifejtett érvelésére, aki kifejtette, hogy a főváros özvegygyel áll szemben, akinek férje a háboru alatt halt meg.

Egy esztendő alatt a bérlő özvegye berendezkedhetett arra is, hogy ki kell a bérletből szállania. Méltányossági szempontok tehát az idén nem szerepelhetnek a mérlegelésnél és az egyetlen józan állásfoglalás az lehet, hogy a bérletet fel kell mondani, mert a Vigadót az Evva-uralom teljesen kihasználatlan üzleti területté tette és megelégedett azzal a horribilis haszonnal, amit maga a Hangli is kiadott. Amellett azonban a Vigadó egész bérletéért olyan nevetséges összeget fizettek Evváék, hogy az tiz esztendő előtt is jelentéktelennek volt mondható, ma meg annak fenntartása egyenesen nemzeti ajándék lenne bárkivel szemben.

A szerződés szerint a bérlő az első hét esztendőben 38.000, a következő négy évben 43.000 és 1917. novembertől 48.000 korona bért fizet. Most tartanánk tehát a 48.000 koronás bérnél, amelyből magától a Menetjegyirodától 8000 korona térül meg. A fennmaradó 40.000 koronát busásan behozza maga a Hangli, amelynek napi átlag bevétele 4500 korona. Magából ebből is meg lehet gazdagodni, hát még, ha hozzávesszük a terembérletet, a vendéglőt és a régi kávéházat? Ugy is bántak Evváék az egész bérlettel, mint egy holtkézi birtokkal szokás. Fölösleges volt kihasználni, hát parlagon hevertették a kávéházat, a vendéglőt pedig a Menetjegyirodának adták bérbe. Ez a rendszer természetesen nem volt előnye a helyiségnek a jövő szempontjából, hogy azonban a bérlet mit érhet, élénken illusztrálja az a körülmény, hogy *Bálint* Dezső orfeumigazgató, akit pedig soha sem lehetett az üzleti könnyelmüség vádjával illetni, tavaly az első tiz esztendőre évi 60.000 korona, a következő öt évre pedig évi 65.000 korona bért ajánlott meg. Körülbelül ugyanebben a keretben mozgott *Rendes* Izidor szállodatulajdonos ajánlata is.

Nem férhet tehát kétség hozzá, hogy a bérletet, miután arra most mód adódik, fel kell mondani. Magát a Vigadó nagytermét legjobban szeretnénk a főváros házikezelésében látni, annál is inkább, mert azt igen sokszor veszik közcélokra igénybe. A bérlet önmaga igy is busásan behozza a Bálint Dezső és Rendes Izidor által megajánlott összeget. Ebben a kérdésben nincs joga többé a méltányosságnak és az elnézésnek. A főváros nincs olyan rózsás helyzetben, hogy a szóban forgó százezreket kidobhatná az ablakon. Az október küszöbén vagyunk, ennek a hónapnak meg kell hozni a döntést a Vigadó bérletének kérdésében. A döntés pedig nem lehet más, mint a felmondás és a versenytárgyalás kiirása.

„Pest is az országban fekszik...„

Pestmegye 1741-iki gravamenje. — Gyászruha és pestis. — Panasz a céhek ellen.

I.

1741. október 21-ikén végetért az a nevezetes országgyülés, amely a „vitam et sangvinem" csodálatos jelenetével kezdődött. Mária Terézia, a gyászruhás királynő ezen a napon irta alá az országgyülésen hozott nevezetes törvények szentesitési záradékát. A magyar politika ezuttal az európai helyzetet is megváltoztatta, természetes, hogy az ország belsejében is hatalmas átalakulások történtek. A magyarság sulya nemcsak a monarchiában növekedett, hanem idehaza is. Mert bizony a gyászruhás királynő koronázási országgyülése előtt szomoru helyzetben volt a magyarság, amire legjobb példa az, amit Pestről és Budáról tudunk meg a história rejtettebb lapjairól.

Budapest két öve bizony magyarságát illetőleg sokszor és sokáig volt kikapós természetü. Éppen Mária Terézia trónralépésének ideje az, amikor Pestmegye a követeinek adott utasitásokban nagyon, de nagyon rápirit Budára és Pestre veszedelmes elnémetesedése miatt. A vád nem kevesebb, mint hogy a két város gyülölettel viseltetik a magyar nemzet iránt.

A nevezetes vádiratot Salamon Ferenc bogarászta ki Pestvármegye levéltárában és mi, késő utódok megdöbbenve állunk meg a szomoru történelmi dokumentum előtt; de nem kisebb az örömünk akkor, amikor azt látjuk, hogy a magyar főváros másfél évszázad alatt mindezt a szörnyüséges bünt, vagy vádat lemosta magáról.

*

A vármegyéknek a tizennyolcadik században még nagyobb befolyásuk volt az ország dolgainak intézésében, mint ma. Ma akárhányszor százával feküsznek a t. Ház asztalán a vármegyék feliratai, mikor végre a purparlázó honatyák feje fölött valamelyik jegyző unalmasan ledarálja azoknak tartalmát. Mária Terézia királyasszony idejében bizony máskép volt. A megye szava sokat jelentett az országgyülésen. Különösen Pestmegye akarata erőteljesen számitott a mérlegen. Ritkán volt azonban ennek a vezérvármegyének is olyan sok és fontos mondanivalója, mint az 1741-iki koronázási országgyülés alkalmából, amikor is a királynő megerősitette a pragmatica sanctio alkotmánybiztositó kikötéseit is.

Joga és módja volt a vármegyének e nevezetes alkalomból véleményét, kivánságát, akaratát elmondani és érvényesiteni. A módot a követutasitás adta meg. Minden vármegye követei ilyen utasitással jelentek meg az országgyülésen, hogy az ezeknek a követi utasitásoknak alapján épitse fel határozatait, törvényjavaslatait.

A követi utasitásokban természetesen nem dicsekvések, hanem panaszok foglaltattak. Sérelmek, részben a megyék, részben a megyéé, részben az országé. Ezért hivták őket röviden gravamen-eknek, majd a belőlük fölépült törvények szintén megtartották ezt a furcsa, de a magyar állapotokra, magyar politikára és magyar lélekre oly jellemző nevet. A sokat hányatott nép szemében maga a törvény sem volt törvény, hanem csak gravamen, sérelem, vagy legföllebb a sérelmeknek kilátásba helyezett elintézése . . .

Pestvármegyének ez a 41 fájdalmas pontban felsorolt gravamenje sem más, mint a meglevő törvények kijátszásán, semmibevevésén való keserves panaszkodás.

*

Pestvármegye nevezetes gyülése alkalmával 1741. április 27-ikén még gyászban volt az ország Károly császár halála miatt. Igy nem lehet meglepő az a jelenség, hogy a gyülés megnyitása után a helytartótanács átiratát olvasták föl, amely toilette kérdésről intézkedik, mondván: „a jövő országgyülésre küldendő megyei követek a tisztességesebb öltözeten kivül, melyet a koronázásnál viselni kell, fekete öltözetet is vigyenek magukkal, amelyet az egész országgyülés alatt viseljenek a VI. Károly császár halálán való gyász jeléül."

A megyegyülés a fekete ruhán kivül még utleveleket is ráparancsolt a követekre, nehogy a pestis miatt feltartóztassák őket.

Ez a gyászruhás és pestises hangulat aztán végigvonul az egész gravamenen is, amelynek mindjárt a második pontja a főváros életét illeti, amikor kimondja:

„Kérni kell és könyörögni, hogy királyné őfelsége lakjék az országban a királyi székhelyen, Magyarország fővárosában. Ebből az országra jólét és biztonság háramlik, különösen minden belső dolgaiban elhanyagoltatik, mint a tapasztalás mutatja."

*

Buda és Pest ellen az első panasz az ipari cikkek miatt hangzik el. A pestmegyei birtokosok támadása ez az iparosok, a céhek ellen. Az agráriusok nagy attakja és az árdrágitás vádja ez. A gravamen e tekintetben arra hivatkozik, hogy a hazai törvények szerint „az eladó cikkek árát a megye feladata meghatározni." Ehhez tartoznának alkalmazkodni a királyi városok is, de „ Buda és Pest városok nemhogy hozzátartanák magukat, hanem vissza is utasitják azt." Innen van, hogy „minden ipari cikk tulságosan drága". A céhek ellen való panasz orvos-

427 milliós beruházási programm

Nem elég a 250 milliós kölcsön. — Mit kivánnak az ügyosztályok?

A főváros beruházási kölcsönterve nagyobb port vert föl, mint arra számitani lehetett. Mindenekelőtt hirek kerültek forgalomba arról, hogy a kormány nem hajlandó hozzájárulni a kölcsön tervéhez, mert ez az eljövendő hadikölcsön sikerét veszélyezteti. Ez a feltevés tulajdonképen dicséretnek tetszenék a főváros vagyoni viszonyaival szemben, bár ha a hirek igazak lennének, ezt szegényes vigasztalásnak kellene mondani. Azonban még a feltételezhető legrosszabb esetben is, hogy a kormány nem járulna hozzá a főváros kölcsön-tervéhez, ez a negáció csak ideiglenes lehetne, mert a kormány épen olyan jól tudja, mint mindenki ebben az országban, hogy a beruházásokra szükség van a béke beálltának pillanatában és e téren az állam után a fővárostól várják a legtöbbet és a legsürgősebbet az ország helyreállitásra szoruló gazdasági viszonyai. Aligha lehet tehát ezt a gondolatfüzért tovább füzni, mert rövidesen a hadihelyzet tárgyalásába szédülnénk bele. Annyit azonban föltételezhetünk, hogy a béke kérdése tényleg összfüggésben van a kormány e tekintetben elfoglalandó álláspontjával és *mihelyt ezen a téren világosabban lehet látni, a döntés akár jobbra, akár balra akkor következhetik el.*

A kósza hirek másik csoportja arra vonatkozik, hogy milyen formája lesz a főváros beruházási kölcsönének. Ezen a téren aztán már igazán együgyü hiradásokat is kellett olvasnunk. Mindez természetesen csak jámbor, néha rosszindulatu kombináció, annyival is inkább, mert a polgármester e tekintetben az egész kérdést a saját kezében tartja. Szinte azt kellene mondani, hogy az illetékes faktort, a pénzügyi ügyosztályt sem avatja be terveibe. Ő maga tárgyal e kérdésben és pedig olyan titoktartással, hogy bizonyosat senki sem tud, legkevésbbé pedig egyes, a jólértesültséget szinlelő városatyák, akik a sajtót naiv hirekkel árasztják el.

A *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt *illetékes helyen* ebben a kérdésben a következő rövid, de megbizható kijelentést tették:

— A kölcsön tipusára vonatkozólag ezideig semmiféle döntés nem történhetett. A polgármester ur kijelentette legutóbb, hogy e tekintetben a pénzügyi bizottság fog dönteni. A helyzet ma is ez és igy minden egyéb, ami kósza hir forgalomba kerül, teljesen értéktelen.

Kétségtelen, hogy a polgármester ma is érdeklődik egyes pénzügyi előkelőségeknél, de ez az érdeklődés az előzetes információk határát aligha lépi át. Meg kell várnunk tehát a pénzügyi bizottság ülését, ahol a döntésnek meg kell történnie.

Közben pedig befejeződtek a városházán a tervezések. Az egyes ügyosztályok — mint a *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában megirtuk — már összeállitották programmterveiket és beszolgáltatták azokat a pénzügyi ügyosztálynak. *A beruházási programmot a pénzügyi ügyosztály már össze is állitotta és kinyomatva megküldötte azt az ügyosztályokat vezető tanácsnokoknak* és természetesen az alpolgármestereknek. A beruházási programm azonban a *szigoruan bizalmas* jelzést viseli. Ami tehát e tekintetben is napvilágot látott, merő kombináció.

Értesülésünk szerint azonban az egyes ügyosztályok által benyujtott programmtervezetekben feltüntetett szükségleti összegek végszáma messze tulhaladja nemcsak a kétszáz, de a kétszázötven milliót is. Ugy tudjuk, az ügyosztályok programmterveinek megvalósitására több mint négyszáz millióra volna szükség.

Meg kell jegyeznünk előre is, hogy minden ügyosztály csak a lehető legszükségesebb és lehető legsürgősebben megvalósitandó terveket vette föl a programmba. Olyan tervek ezek egytől-egyig, amelyeket már régen meg kellett volna csinálni. Igy is mérhetetlenül több a szükséglet, mint amennyi fedezetre a legjobb esetben is kilátás van. Nem is szólva arról, hogy az épitkezéseknek szinte óráról-órára sulyosabbak a kilátásai és minden épitkezésnek a költségei szintén óráról-órára emelkednek.

Itt előbb részletesebb tudósitást közlünk a beruházási programmról, amelynek *adatai teljesen megbizhatók*. A teljes beruházó programmot közölni természetszerüen nekünk sincsen módunkban, a legfontosabb részeket azonban az az alábbiakban adjuk a leghitelesebb források alapján.

A lakásépitő-akció

— A szociálpolitikai ügyosztály tervei. —

A beruházási kölcsönnek legelsősorban természetesen a lakásinséget és a majdan eljövendő lakásdrágaságot kell enyhiteni. Ennek kell a gerincnek lennie és épen ezért megokolt, hogy e tekintetben találtunk érdeklődésünk során a legteljesebb zárkózottságra.

A legfontosabb feladatok egyikét *Demjén* Géza dr. tanácsnokra, a szociálpolitikai ügyosztály vezetőjére hárul, aki értesülésünk szerint a *lakásépitési akcióra és a népjóléti intézmények fejlesztésére hetven millió korona összeg körül kér* a beruházási kölcsönből. Ismerve ennek az akciónak fontosságát és ismerve a mai drágasági viszonyokat, a legjobb akarattal sem lehet ezt az összget soknak mondani.

Ha visszaemlékezünk az 1909. évi épitési programmra, amely száz millió korona körül mozgott, s amelyben sem csatornázás, sem vizvezeték és világitás, sem a kórházépités nem szerepelt, komolyabb összeget (32 milliót) csak az iskolaépitésre adtak, igazán nem lehet soknak mondani a 70 milliót az akkori 63 millióval szemben.

A szociálpolitikai ügyosztály a következőkben állitotta össze szükségleteit:

Lakásépitésre	16,000.000 K
egyszoba-konyhás lakásokra	29,000.000 „
tanoncotthonra	1,000.000 „
két diák-szállóra	2,300.000 „
két népfürdőre	1,300.000 „
szükséglakásokra	1,900.000 „
esetleges telekszerzésre	12,000.000 „
	63,500.000 K

A fenmaradó 7 millió koronából — ugy tudjuk — két népszállót kivánnak épiteni.

A kórházépitések

— Márkus Jenő dr. tanácsnok nyilatkozata. —

A kórházak épitésére és kiegészitésére vonatkozólag a X. ügyosztály a következő épitőprogrammot állitotta össze:

A Szent István-kórház átalakitása és kibővitése	3,701.000 K
A Szent János-kórház kibővitése	376.111 „
A Szent János-kórház elmebeteg megfigyelője	500.000 „
Tüdőbeteg-kórház	2,500.000 „
A Gyáli-uti fertőtlenitő átépitése	225.000 „
Kerepesi-uti 700 ágyas kórház	7,000.000 „
Központi 400 ágyas gyüjtőkórház	6,000.000 „
400 ágyas hevenyfertőzőkórház	423.000 „
Egy uj csecsemőkórház	2,000.000 „
Uj tüdőbeteg-gondozók	1,000.000 „
	23,725.111 K

Márkus Jenő dr. tanácsnok kérésünkre programmtervezetére a következő felvilágositásokat adta a *Fővárosi Hirlap* tudósitójának:

— Mindenekelőtt meg kell állapitanom, hogy amikor beruházó programmunkat megállapitottuk, csak a mulhatatlanul sürgős és szükséges terveinket választottuk ki, igy magyarázható csak meg, hogy mindössze huszonhárom-huszonnégy milliót kérünk, amikor tudvalevőleg régóta készen van egy munkaprogrammunk, amely tulhaladja az ötvenmilliót. Amit ebbe a megnyirbált épitőprogrammba felvettünk, az tulajdonképpen a népegészség megóvását és a gyermekek pusztulásának megakadályozását célozza.

— Elsőrendü szükségletnek tartom a Szent István kórház átalakitását és kibővitését, mert ez egyik legkiválóbb kórházunk. A népegészség szolgálatában fog állani az uj tüdőbeteg-kórház, amelyre a háboru után olyan igen nagy szükség lesz. Vele együtt szaporitani kivánjuk a dispensaire-ket is, eddig három van, de szükségesnek tartom, hogy a negyedik és ötödik kerületek kivételével mindegyikben állitsunk fel. A most épülő angyalföldi csecsemőkórházon kivül egy másodikat is szándékozunk épiteni, amely célra két millió koronát vettünk föl a programmba. Hasonlóképen fontos és már régen követelt szükségesség a Kerepesi-uti 700 ágyas és a központi 400 ágyas gyüjtőkórház, valamint a 400 ágyas hevenyfertőző kórház fölépitése, végül a Gyáli-uti fertőtlenitő átépitése is. Természetesen sejteni sem lehet, hogy a mai munkabérek és anyagdrágaság mellett elegendők lesznek-e ezek a mérsékelt összegek, amiket az egyes tételeknél megjelöltünk.

— Azt hiszem különben, hogy igazán a szükségesre szoritkoztunk, amikor Budapest közegészségi intézményeinek fejlesztésére és ujak alkotására a fölveendő beruházási kölcsönnek mindössze tiz százalékát kértük. Ennyit minden bizonnyal adni kell közegészségi célokra.

A gáz-, az elektromos- és a viz-müvek fejlesztése

— Buzáth János dr. tanácsnok nyilatkozata. —

A világitási és vizvezetéki ügyosztály beruházó programmja szintén egyike a legjelentősebbeknek. A gázmüvek nem tarthattak lépést a rohamosan fejlődő várossal és a gázfogyasztás napról-napra emelkedik. Az elektromos müveknél a Budapesti Általános Villamossági r.-t. megváltása teremtett uj helyzetet, a vizmüvek pedig már a háboru előtt sem elégitették ki a szükségleteket. Igy nem lehet csodálkozni azon, ha a XII. ügyosztály az uj beruházási kölcsönből *68 millió koronára tart igényt*, de hozzáveszi ehhez a mult év nyarán felvett nyolcvan millió koronából kért és fel nem használt összeget, amivel együtt a 68 millió mintegy *80.5 millió koronára kerekedik ki.*

A 68 millió a három üzem között igy oszlik meg:

gázmüvek	22,250.000 K
elektromosmüvek	35,500.000 „
vizmüvek	10,300.000 „
összesen	68,050.000 K

A szükségletekről *Buzáth* János dr. tanácsnok a következő felvilágositásokat volt szives adni a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— A gázmüveknél mindenekelőtt igazgató-

---

lásaként nem is kiván a vármegye kevesebbet, mint azoknak azonnal való eltörlését, „mindennemü céhek és velük eme visszaélések eltöröltessenek és megsemmisittessenek". Ugy vélik a megyeházán, hogy a céhek eltörültetvén, „szaporodni fog a mesteremberek száma" és olcsóbbak lesznek az ipari cikkek. Megokolásként aztán ezt a közgazdasági fejtegetést füzik hozzá:

„Mert minden kézmü- és gyáripar szabaddá tétetvén, szaporodnak az iparcikkek, s következőleg olcsóbbak lesznek — s az iparos, hogy eladhassa készitményét, kénytelen alább szállitani az árát. Mivel a céhek sulyos költségek által állittatnak föl s az iparos nem kis költséggel jut a céhbe, ezen költséget a készitmény árába tudják be. Ezért a céhek megszüntetését sürgetni kell. Mit ha ki nem lehet vinni, kérni kell, hogy a megye limitációja terjesztessék ki a királyi városokra. Aki áthágja, annak a megyei szolgabiró, vagy esküdt elkobozhatja minden kiállitott cikkét".

Erre a kis agrárius fegyvercsörtetésre még az öreg Salamon Ferenc is megcsóválta a fejét és csak ennyit mond:

— Nagyérdekü a Pestmegye és Buda között fennforgott meghasonlás. Mily nagy a különbség a jelenlegi (1862—1872) Budapest polgársága és az ezelőtt 126 évi között! Szintoly érdekesen jellemző Pestmegye rendeinek liberalizmusa a szabad ipar dolgában. A rendek szabadelvüek, de nem azért, mintha az ipart és iparost emancipálni akarnák, hanem éppen arisztokratikus, s mondhatni földbirtokosi castaérdekből. Azért tehát nem lehetünk nagyon büszkék arra, hogy Pestmegye rendei ötnegyedszázaddal ezelőtt az iparszabadság őszinte hivei voltak . . .

sági épületet tervezünk, amelyre a közgyülés már egyizben megszavazott három millió koronát, amely azonban eddig felhasználható nem volt, a mostani beruházási programmunk föl. Az uj gázgyári igazgatósági épület a mai Kis Rókus-kórház helyén fog épülni. Az óbudai gázgyárat napi 250.000 m³-re épitettük meg, most azonban napi 400.000 m³ maximális termelésre kell kibővitenünk, aminek az az oka, hogy a fogyasztás rendkivül rohamosan emelkedett. A kibővités szükségességének elérkezését mi csak tiz év mulva vártuk, de ez máris bekövetkezett. Erre a célra tiz millióra van szükségünk. A ferencvárosi gázgyár rekonstruálása hat millióba kerül és az átalakitás részben a termelés fokozását, részben az ökonomikusabb gazdálkodás lehetőségét célozza. Itt uj kemencéket épitünk, mechanikai szén- és koksz-szállitó berendezéseket létesitünk. A Révész-utcai mühely kiépitése és berendezése egy millió koronát igényel. Ide fogjuk centralizálni az összes gázszerelési és javitási munkálatokat. Az óbudai munkástelep kibővitésére annak idején 400.000 korona engedélyeztetett. Most ennek többköltségei cimén 250.000 koronát vettünk föl. Végül a gázcsőhálózat kiterjesztése három millióval szerepel a programmban.

— Az elektromos müveknél harminc és fél milliót vettünk föl a Budapesti Általános Villamossági r.-t. megváltása cimén, az ujabb beruházások, helyesebben az uj elektromos telepnek a régiekkel való összhangba hozatala pedig öt millióba kerül.

— A vizmüvek kibővitését már a háboru előtt meg kellett volna kezdeni. A budai oldalon mindenekfölött sürgős a krisztinavárosi átemelőtelep átépitése. Ezt elektromos erőre kell átalakitani, ami 1,200.000 koronát vesz igénybe. Egy millióba kerül a jobbparti III. főnyomócső fektetése, aminek az lesz a hivatása, hogy a svábhegyi vizhiányt megszüntesse. Meg kell kezdeni a budai végleges vizmü épitését is. Ennek első szakaszának megalkotására, valamint a római fürdőtelep vizellátására együttesen egy millió koronát vettünk föl.

— A pesti oldalon a legfontosabb a káposztásmegyeri vizmü kibővitése ujabb két kilométeres partszakasz bevonásával és kutak épitésével, ami összesen 8 millió koronába kerül. Ebből az összegből azonban 7 milliót már a régi programmba vettünk föl, igy itt csak 1 milliós költségtöbblet szerepel. Ezzel kapcsolatban a Hungária-körúton ujabb főnyomócső fektetendő két milliós költséggel. A vizvezetéki raktárok áthelyezése 850.000 koronát, a csőhálózat kiterjesztése pedig 800.000 koronát igényel. Elkerülhetetlenül szükséges a vizvezetéki medencék kibővitése, amely intézkedésnek célja a nyári lokális vizhiányok megszüntetése. A kivitelhez szükséges összeg 1,250.00 korona. Végül a vizdijak felemelése alkalmával a közgyülés által elhatározott vizmérőórák beszerzése 1,200.000 koronát igényel.

— A három üzem fejlesztésére a beruházási programmban összesen tehát 68,050,000 koronát vettünk fel, amihez hozzácsatolandó a régi programmba fölvett 10,400.000 korona. Igy együttes beruházásaink 78,450.000 koronát tesznek ki.

Iskolák, kaszárnyák, csatornák és egyebek

A 427 milliós beruházási programm többi része nem kevésbbé fontos és elkerülhetetlenül szükséges.

Az *ut- és csatornaépitési ügyosztály* programmpontjai között szerepel a szivattyu-telep kibővitése, az Angyalföld csatornázása, a kertészeti telep és az anyagvizsgáló-állomás nagyobbitása és a rakpartok javitása. A beruházandó összeg mintegy *20 millióra* rug.

A *katonai ügyosztály* kaszárnyaépitései, amelyek között a honvéd ágyusezred, a honvéd tábori tarackezred és egy honvédhuszárkaszárnya a legfontosabbak, szintén *20 milliót* tesznek ki.

A *tanügyi ügyosztály* minden kerületben akar iskolákat épittetni és pedig mindenfélét, felsőkereskedelmi iskolát, középiskolákat és elemi iskolákat. Az összeg meghaladja a *negyven milliót.*

A *közélelmezési ügyosztály* 12 milliót szánt az uj marhavágóhid épitésére, a Garay-téren és a Ferdinánd-téren uj vásárcsarnokot akar emelni. Tojás- és baromfitelep, városi jéggyár és hütőtelep egészitik ki a programmot, amely körülbelül *40 milliót* fog fölemészteni.

A *közlekedési ügyosztály* tervei: az autobuszközlekedés kifejlesztése, az automobil-üzem fokozatos bevezetése, a szeméttelep és a fuvartelep fejlesztése. Az ügyosztály ezekre a célokra *25 millió* koronát kér.

A *közgazdasági ügyosztály* 10 millió koronát akar a kereskedelmi kikötőbe beruházni, a tüzelőszerraktárra 300,000 koronát kér, tervei közt szerepel még az árverező-csarnok épitése és a zsibárus-telep kibővitése. Összesen *12 millió* körül.

A *városgazdasági ügyosztály* uj elöljárósági épületet tervez az I., II. és VII. kerületben, 3 milliót fizet a Széchenyi-fürdőn ejtendő javitásokra és a fürdő szállodájának felépitésére és egy milliót a Rudas-fürdő helyreállitására, amely tervek együttvéve mintegy *25 millióra* rugnak.

A *tanács az ügyosztályok terveiből összeállitott beruházási programmot keddi ülésében megvizsgálta és letárgyalta.* A változások azonban, amelyeket a programmon eszközölt, ezideig nem ismeretesek.

Városházi kabaré

Sziám.

Sziámot, mi boldog pestiek bizony nem igen ismerjük. Hogy némiképen mégis népszerü közöttünk, annak két oka van. Az egyik a rokonszenves Sziám nevü elefánt, amely nemcsak családfő az állatkerti elefánt-családban, de egyben pár év előtt olyan rettenetes fogfájást kapott az öreg, hogy az egész magyar sajtó kénytelen volt vele foglalkozni. Akkoriban követte el élete nagy bünét is, megölt két állatkerti őrt. Ezt a bünét azonban expiálta az a másik szomoru tény, hogy már előbb bün nélkül életfogytig tartó fogházra itélték. Igy aztán teljes lett a költői igazságszolgáltatás.

Sziám népszerüsitéséért azonban még többet tett Csulalongkorn király, akiről szegényről már azt sem tudják él-e, hal-e, amikor a millenium idején nagyon vidám napokat töltött Budapesten. A babuskák, akiket akkoron különböző emléktárgyakkal látott el a sziámi király, ma már bizony kiöregedtek a közforgalomból. Életüket kisebb nyilvánosságra szoritották, egyik-másiknak jutott egy-egy szürke családi házikó, ahol a pitvarajtóban ma is az exotikus fejedelem után sóhajtoznak.

Nem hiszem, hogy Csulalongkorn őfelsége még életben van, mert ő nem lehetett volna olyan hálátlan, hogy háborut üzenjen nekünk.

Ezzel el is árultam a szenzációt, amelyet eddig a titok legsötétebb fátyla boritott. Sziám ugyanis az egyetlen ellenségünk, amely csak titokban akar háborut viselni. Nem, ő nem csinál reklamot magának a háboruból holmi nyilvános hadüzenet révén. Csulalongkorn vagy utódának külügyminisztere tehát — én legalább igy képzelem — bizalmasan megsürgönyözte Czernin grófnak:

Kedves kartárs, a háborut megüzenem, de ne csinálj belőle kázust. Remélem, az ujságirók nem fogják kiszagolni a dolgot. Mi szerény emberek vagyunk, nem akarunk a világtörténetben szerepelni; de valahova mégis tartoznunk kell, hát mi az entente-ot választottuk.

Czernin gróf egészen diszkrét is maradt, de bizonyos hivatalos eljárás elől nem térhetett ki, Sziám konzuljainak le kellett köszönniök erről a méltóságról. Ez is elintéződött volna szép csöndben, de a fővárossal mégis tudatni kellett a dolgot. Lers Vilmos államtitkárnak jutott a feladat, hogy a hadüzenetet a fővárossal tudassa irván:

„ . . . Őfelsége legfelsőbb elhatározásával az osztrák-magyar monarchia területén müködő sziámi kir. konzuli hivatalok vezetőitől a müködhetési jogot megvonni méltóztatván, a magyar szent korona országainak területén megszünt a budapesti sziámi királyi tiszteletbeli főkonzulátus, amelynek vezetője *Kanitz* Vilmos tiszteletbeli főkonzul volt. Midőn erről a Tanácsot értesitem, egyben felhivom, ellenőrizze azt, hogy a törvényhatóság területén létezett sziámi kir. tiszteletbeli főkonzulátus müködését tényleg beszüntesse".

Hát kérem, ha ez sem háboru, akkor maga a világháboru sem az. Csakhogy ezt finom, uri módon intézik el. Sziám nem kiabál, nem üti a nagydobot, ő csak amolyan csendes társ az entente üzletében.

Tisztázni illik azonban Kanitz Vilmos urat, aki egy hajózási vállalat igazgatója, mert ő előbb lemondott a méltóságról, mint megfosztották volna. De ennek a hálátlan Csulalonkornnak vagy utódának igazán nem tudunk semmit sem felhozni a mentségére. Ime le is lepleztük őt, mert háborut is viselni ellenünk és a szürke házikók táján népszerünek is maradni, ez mégsem megy.

Események

Budapest népélelmezése. A főváros tanácsa és *Hadik* János gróf közélelmezési miniszter között Budapest téli népélelmezése kérdésében megindított tárgyalások állandóan folyamatban vannak. Értesülésünk szerint a miniszterben megvan a hajlandóság, hogy a kérdés megoldását teljes egészében a fővárosra bizza. A döntés, ugy tudjuk, a hét folyamán bekövetkezik és minden valószinüsége megvan annak, hogy ugy a központi konyhát, mint a népkonyhákat még október első felében megnyitják.

Terraszrendelet. A háborus rendeletek özönében már terraszrendelet is van. Ezt nem hozták nyilvánosságra, hivatalosan senki sem tud róla, de titokban él és uralkodik a furcsa intézkedés. A nyáron tizenkét órakor kiverték a pihenni vágyó közönséget a kávéházakból, mit tehetett tehát szegény egyebet, mint kitelepedett a terraszra, ahol a nappal melegét szellőztette ki testéből. Most tizenegy órakor van a záróra és a rendőrlegények tiz perc mulva megjelennek és — el kell ismerni — türhetően udvarias szóval megtisztitják a terraszokat. A jelszó: tessék hazamenni. Nem tudjuk megérteni ezt a rendelkezést, mert ez már sem a fütésben, sem a világitásban való takarékoskodással nincsen összefüggésben. A zárórát pedig ezzel okolták meg. A cél nem lehet más, mint a közönség agyonmolesztálása.

Megint a vizhiány. Az elmult héten megint veszedelmesnek igérkező vizhiány lépett fel Budapesten a negyedik és ötödik emeleteken. Voltak órák, amikor egyáltalán nem lehetett egy csepp vizet sem kisajtolni a vizvezetéki csapokból és az emberek mosdatlanságából meg lehetett ismerni, ki lakik a harmadik emeletnél magasabb régióban. A vizhiány azonban egészen időleges volt és a vizvezeték igazgatóságának hibáján kivül esett. Az egész nyári és őszi szárazság ugyanis tulajdonképen csak most boszulta meg magát és az öreg Duna ugy megapadt, mint azt már évtizedek óta nem tette. Eső ugyan volt a mult héten Budapesten, ez azonban a vizvezeték számára legföllebb annyit jelentett, hogy a budapstiek kevesebb vizvezetéki vizet használtak, mig a vizvezeték számára pozitiv vizszaporitást csak az idéz elő, ha fönt a felső Duna környékén esik. A egutóbbi napok egyikén azután a Duna vizállása egyszerre 18 cm.-rel emelkedett és most már a viz emelkedése állandóan várható. Baj tehát nem eshetik, aminek kilátásait növeli az is, hogy a budai hegyekből immár hazajöttek a nagy öntözők, akik annyi vizet locsoltak széjjel a nyáron át, hogy nekünk itt a poros Pesten mosdani is, inni is alig jutott.

A vurstli meg az állatkert. Hire terjedt, hogy ez év október végével lejár a városligeti mutatványosoknak a fővárossal kötött szerződése. A fővárosnak régi terve, hogy ama mutatványosoknak szerződését, akiknek telepe az utnak az állatkert felől eső részén van, nemfogja megujitani, hanem ezt a jelentékeny területet az állatkerthez csatolják, ami egyben a vurstli halálát jelentené. Illetékes helyen közlik, velünk, hogy a mutatványosok szerződése csak a jövő év októberében jár le és igy a kérdés egyelőre nem aktuális.

Hadiárvák és hadirokkantak gyermekeinek nevelési segitsége. Az Országos Hadigondozó Hivatal rendelete alapján a hadiárvák és hadirokkantak gyermekei részére nyujtandó nevelési segitség ügyében

hirdetett pályázatra a Népjóléti Központhoz összesen 138 kérvény érkezett be. A beérkezett kérvények felülvizsgálására és elbirálására a Népjóléti Központ gyermekvédő és hadiárva szakosztálya bizottságot küldött ki, dr. Bereghy Kornél árvaszéki ülnök, szakosztályi ügyvezető alelnök elnöklete alatt. A rendeletben előirt feltételek szigoru alkalmazásával foganatositott felülvizsgálás eredményéhez képest: 1, a rendelet alapján elutasitásra kellett javaslatot tenni 59 pályázó kérelme ügyében, 2. hiányok pótlása iránt való intézkedésre volt szükség 11 kérvény ügyében, 3. az igényjogosultság megmegállapittatott 79 pályázóra vonatkozólag. Az ilykép elbirált és megfelelő véleményezéssel ellátott kérvényeket végleges döntés végett a Népjóléti Központ az Orsz. Hadigondozó Hivatalhoz terjesztette fel. A Népjóléti Központ felterjesztése szerint ama pályázati kérvények ügyében, amelyekre a bizottság javasló véleményezést tett, körülbelül 20.000 K összegü nevelési segitség adományozása lett volna szükséges, mig 10—15.000 koronát tett volna ki ama hadiárvák nevelési segitsége, akikre nézve a bizottság a rendelethez való szigoru alkalmazkodás kényszere folytán elutasitó javaslatot tett ugyan, de akikre különösen is felhivta az Orsz. Hadigondozó Hivatal figyelmét. A Népjóléti Központ a felterjesztésében rámutatott arra is, hogy ez az összeg Budapest milliós lakosságát tekintve, oly kevés, hogy már ezért is indokolt volna, hogy a nevelési segitség ez utóbbiak részére is adományoztassék. — Ugy értesülünk, hogy az Országos Hadigondozó Hivatalnak a pályázati kérvények eldöntésére kiküldött bizottsága a minap tárgyalta az egyes kérvényeket és a Népjóléti Központ liberális álláspontját tette magáévá, amennyiben legnagyobbrészt megszavazta a nevelési segitséget azoknak is, akikre a Népjóléti Központ a rendelet szigoru rendelkezéseivel szemben külön is felhivta az Orsz. Hadigondozó Hivatal figyelmét.

A kacsa. (Levél a szerkesztőhöz.) Kedves Szerkesztő Uram, ezt a kacsa-esetet bele kell tennie az ujságjába és figyelmébe ajánlani Ziegler Nándor vásárcsarnoki igazgatónak, akinek nem hiszem, hogy fogalma lenne azokról az állapotokról, amelyeket nekem látnom kellett. Elkövettem azt a könnyelmüséget az elmult szombaton reggel, hogy kacsát vettem. A kacsa, amelyet egy Fenyő nevü csarnoki árus adott el, rokonszenves külsejü volt és árára nézve vetekedett egy békeidőbeli borjuval. Otthon azután felbontottuk, de ebben a pillanatban — tisztesség ne essék szólván — átható büz töltötte meg a konyhámat. A kacsa tüdején pedig rothadási foltokat állapitottam meg. Visszasiettem a Hunyadi-téri csarnokba, ahol az árus nem akarta visszadni a pénzemet. Végre abban egyeztünk meg, elmegyünk a csarnoki felügyelő irodájába, legyen ő a biró közöttünk. Az irodában csak egy gyermekkorban levő hivatalnok volt, aki kijelentette, hogy a kacsát állatorvosi vizsgálatnak vetik alá, délután pedig telefonon is felvilágositást adnak. Délután öt órakor, dacára annak, hogy állitólag hétig van hivatal, hiába hivtam telefonon a csarnoki felügyelő hivatalát. Senki sem jelentkezett. Végre háromnegyed hétkor Reisz mészáros szives közbenjárásával, akinek a csarnokban van a mészárszéke, szóbaálltak velem és megigérték, hogy vasárnap délelőtt végleg elintézik ügyemet és a „libaaprólékot" megmutatják az állatorvosnak. Eddig azért nem intézkedhettek, mert a felügyelő egész nap a Rákóczi-úti csarnokban volt elfoglalva. Biztam a vasárnapban, de hiába, mert mikor Fenyővel, az árussal megjelentem a hivatalban, azt zárva találtam. Ezt már maga az árus is megsokalta, kivette az erszényét és visszafizette a kacsa árát, hogy ő majd csak könnyebben elintézi a kacsa-ügyet a felügyelővel. Ilyenformán nekem károm nincsen, de elsőrendü közérdeknek tartom, hogy ezekről az állapotokról Ziegler igazgató ur is értesüljön a Fővárosi Hirlap révén. Két napig talán még sem szabad egyetlen kacsa-ügyét halogatni, nem szabad egy vásárcsarnokot felügyelet nélkül hagyni és tapasztalatlan gyermekekre bizni. Ezek türhetetlen állapotok, amelyen segiteni kell gyorsan és radikálisan. (Aláirás. A cim a szerkesztőségben megtalálható.)

Német élelmesség. Az angol, amikor hadikölcsönt gyüjt, sippal, dobbal, nádi hegedüvel korteskedik mellette. Nem szégyel kiállni a dobogóra Lloyd George és Bonar Law sem. Nálunk kissé szemérmesen, öregesen, konzervativ módon megy a hadikölcsön propagálása. Eszközeink pirulósak, ósdiak. Annál inkább meglepő az, hogy a németek milyen élelmesen, okosan kezelik ezt a kérdést. Tudják nagyon jól, hogy hangtalanul nem lehet milliárdokat gyüjteni, bármilyen csábitóak legyenek is a feltételek. A német élelmességnek nagyszerü bizonyitéka, hogy ma a magyar lapokban is német hirdetések jelennek meg. Ilyen szokatlan, német nyelvü hirdetéssel találkoznak olvasóink a „Fővárosi Hirlap" mai számában is. Természetes is ez, hiszen Németország nagyon jól tudja, hogy Magyarország ma tele van német kereskedőkkel, üzletemberekkel és még inkább katonákkal. Ezekhez is szólni kell, ezeket sem szabad anélkül hagyni, hogy felszólitást ne kapjanak. Ha majd ismét rákerül a sor a magyar hadikölcsönre, a mieink bátran tanulhatnak a németektől e tekintetben is erőt és lendületet.

Modern Szinpad. Alig néhány szava van Mészáros Gizának A kisasszony-ban, Harsányi Zsolt frappáns kis drámájában, de némaságával olyan lélekzetfojtó és olyan leszürődött alakitást produkál, hogy a Modern Szinpadot szorongásig megtöltő közönség lelkesedéssel tapsolja és igazi élményt visz magával a Belváros gyönyörü kis szinházából.

A Möwe-film negyedszer. Az a páratlan siker, amely a Möwe-filmet már három hét óta kiséri, arra készteti a Uránia-szinház igazgatóságát, hogy hétfőtől kezdve ismét müsorra tüzze ezt a nagyszerü mozgóképet. Ezzel együtt kerül bemutatásra Christians Mady első filmje, a Királyom, meghalok érted!

Henry aréna előadásai az előrehaladott szezon dacára is állandóan táblás házakat vonzanak. Ezt a nagy népszerüséget Henry igazgató kiváló szakértelme és áldozatkészsége idézi elő. Aki a nagyszerü szeptemberi müsort még nem látta, mulasztást követ el, mert valóban kellemes szórakozástól fosztja meg magát.

Apolló-Kabaré. Az Apolló-Kabaréban a nagysikerü és változatos megnyitó müsor állandóan telt házak előtt kerül szinre. Fellépnek: Németh Juliska, Harasztthy Mici, Vidor Ferike, Homoki Paula, Andai Terka, Bajor Lili, Rózsahegyi Kálmán, Kővary Gyula, Boross Endre, Mály Gerő, Gózon Gyula, Varsa Gyula, Herceg Jenő és Szenes Ernő.

Jókedv és vidámság jegyében áll a Nemzeti (Royal) Orfeum müsora, de azért a komoly művészi elem is képviselve van benne sok szép számmal. Zajos tetszéssel honorálja a minden este zsufolt nézőtér a kitünő ének- és zeneszámokat, a fényes varietéattrakciókat, operettet, balettet és Josma Selim dalciklusát. A Sörkabaréban 8—12-ig Szenes Béla művészi vezetése alatt nivós és mulattató uj félhavi müsort játszanak.

Az ördög szilhuettjei — Az oroszlán a Mozgókép-Otthon uj nagystilü müsora. Az elsőben Mia May, a szépségéről és művészetéről egyaránt hires művésznő és Decarloj, aki ma talán egészen páratlanul áll a mesteri filmjátszás terén, játszák a főszerepeket. A darab rendezése is legelső rangu. — Az oroszlán a finom, szellemes francia filmekre vall. Izgalmas tartalma, megjátszása, rendezése minden tekintetben müvészi filmmé avatják. A hétről-hétre várva-várt Siófoki strandélet III. sorozata egészíti ki a kitünő és szép müsort.

Kristálypalota. Steinhardt. Kezdete ½8 órakor.

Télikert. Voigt, Freihardt, Somogyi Nusi. Kezdete ½8 órakor.

Az utolsó hét. Hétfőn kezdődött a Beketow cirkusz évadjának utolsó hete. Hogy ebben az évadban Beketow igazgató mi mindent produkált, hogy bebizonyitotta, hogy háboru dacára is lehet elsőrangu müsorokat összeállitani, ujdonságokat hozni, azt mindenki tudja, aki a cirkuszt látogatta és sokan látogatták, mert alig volt olyan előadás, melyhez minden jegy el nem kelt volna. Az utolsó müsora is elsőrangu, érdekességekkel és látványosságokkal bővelkedő. Edmée a levegő tündére, Rainats a csodaartista, Elwino, akit élve eltemetnek, Carmellini illuziói és gondolatolvasásai és főként Sawade tigrisei, a cirkuszvilág gyöngyei. Szeptember 30-án utolsó 2 előadás!

Uránia

A Möwe

negyedszer is! **Ezzel együtt:**

Királyom, meghalok érted!

Christians Mady első filmje.

Előadások: Hétköznapokon 6, ¾8 és 9¼5 órakor. Vasárnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor.

Vizvezetéki javitások

Pogány Budapest

VIII., Rökk Szilárd-utca 30.

Telefon: József 1—48. sz.

BEKETOW-CIRKUS VÁROSLIGET. Telefon 107-46

Ma és minden este fél 8 órakor

nagy előadás, uj müsorral

EDMEE a levegő tündére
RAINATS ???
ELWINO-t élve eltemetik
2 CARMELLINI gondolatolvasás és büvészet

Évad vége vasárnap, szeptember 30-án.

Csütörtökön d. u. ½4 órakor, visszavonhatatlanul utolsó csütörtök délutáni előadás teljes müsorral, félhelyárakkal mindenkinek.

A TŐKE

...

Szemle.

Hadjárat a nagytőke ellen. — A kiegyezési provizórium. — A bankóprés szüneteltetése.

A földmivelési miniszter nemrégiben irtó hadjáratot hirdetett azok ellen, akik a vérből aranyat csinálnak. Most azután az a kellemetlenség érte, hogy egy ujságcikkben árdrágitónak leplezték le. A miniszter a támadásokra reflektálva, azt mondja, hogy az ügyet a biróság előtt fogja tisztázni. Ezt csak helyeselni lehet. De az már kevésbbé okos dolog egy felelős államférfiutól, hogy ezt az alkalmat felhasználja arra, hogy nekirontson a nagytőkének és egyidejüleg eldicsekedjék azzal, hogy ő inspirálta azokat a legutóbbi kormányintézkedéseket (szesz rekvirálása, sertésállomány rekvirálása stb.), melyek a nagyipari tevékenység korlátozását célozzák. Az igaz, hogy a háboru a gazdasági életben nagyfoku koncentrációt idézett elő és a nagytőkének domináló szerepet biztositott. Csakhogy éppen ennek a koncentrációnak és a nagytőke intenziv munkájának köszönhető, hogy gazdasági életünk nem roppant ösz-sze a háboru alatt. Elsősorban nagybankjaink erős felkészültségének tulajdonitható, hogy pénzügyi hadviselésünk mindeddig kifogástalanul müködött. Hogy pedig a hadifelszerelésekben soha fennakadás nem állott be, az ugyancsak a nagytőke érdeme, mely az ipari erőket alkalmas időben tudta koncentrálni. Ilyen körülmények között elhibázottnak tartunk minden olyan kormányintézkedést, mely a háboru alatt a nagyipar és a banktőke tevékenységét gyengiteni akarná. A gazdasági erők nagyobb méretü koncentrációja már a legutolsó békeévekben indult meg és a háboru alatt gyors tempóban fokozódott. Bizonyos, hogy a közel jövőben a gazdasági élet valósággal el fog trösztösödni. Ez egy természetes folyamat, melyet az agrárius miniszterek kirohanásai nem lesznek képesek megakadályozni. A tőkeemelések, bankfuziók, iparvállalatok egyesülése, nagy ipari koncernek létesitése: mindezek arra vallanak, hogy jövő gazdasági fejlődésünk a nagytőke jegyében fog végbemenni. A földmivelési miniszter tehát a szélmalmok ellen harcoló Don Quichot szerepét játsza, amidőn a nagytőke ellen indul hadba.

*

A kiegyezés kérdésében tehát mégis az egyedüli józan álláspont győzött. Mi ezen a helyen mindig azt az álláspontot fejtettük ki, hogy a háboru alatt hosszulejáratu gazdasági szerződéseket nem szabad kötni, minthogy meg kell őriznünk cselekvési szabadságunkat arra az időre, midőn kereskedelmi politikánk jövendő utjai felől teljesen tisztában leszünk. Egy bécsi lap jelentése szerint a két kormány a husz éves szerződést irattárba teszi és egyelőre egy évi kiegyezési provizoriumban állapodott meg. Az ország gazdasági érdekeltségei nagy megelégedéssel veszik tudomásul a kormánynak ezt az elhatározását. A mostani komoly idők, amidőn a nemzet összes anyagi és erkölcsi erői a létérti küzdelemben vannak összpontositva, nem alkalmasak arra, hogy a kiegyezés dolgát nyélbe üssük. Az egyéves provizorium teljesen megfelel a célnak. Hosszulejáratu szerződéseket majd csak béke idején köthetünk. Természetesen ugyanez áll a Németországgal való gazdasági viszonyunk rendezése tekintetében is. Itt sem szabad lekötnünk kezeinket. Arra is kell gondolnunk, hogy a békekötés után az ellenséges államokkal is rendbe kell jönnünk kereskedelempolitikai téren is, és hogy termékeinknek a jövőre nézve biztositani kell azokat a piacokat, melyeket a háboru alatt elvesztettünk. Arra ugyanis senki se gondol, hogy a békekötés után volt ellenfeleinkkel gazdasági háboruba keveredjünk.

*

A hadikölcsönökkel és az uj adókkal, — amint ez köztudomásu — a háboru kiadásait eddig nem voltunk képesek fedezni. A két kormánynak ezeken kivül az Osztrák-magyar banknál jelentékeny összegü függő kölcsönöket kellett felvennie. Az Osztrák-magyar bank nem teszi közzé kimutatásait és igy eddig nem tud-

tuk, milyen nagy az összeg, melylyel a monarchia két állama a jegybanknak tartozik. Ma azonban ez se képez többé titkot. Ugyanis az osztrák képviselőház költségvetési bizottsága a napokban közzétett jelentésében megállapitja, hogy Ausztria a háboru kitörésétől fogva 1917 aug. 31-ig összesen 10,240 millió koronát vett kölcsön a jegybanktól. Minthogy a hadi kiadások a kvóta arányában viseltetnek, kiszámitható, hogy Magyarország a jegybanknak kerek összegben mintegy 5000 millió koronával adósa. Eszerint a monarchia két állama mintegy 15 milliárd koronával tartozik a jegybanknak. Azt felesleges magyaráznunk, hogy valutánk leromlását az okozta, hogy ime fedezetlen kölcsönök következtében a bankjegyforgalom óriási módon megszaporodott. Az osztrák képviselőház költségvetési bizottsága most — nagyon helyesen — azt követeli, hogy a bankóprés végre megállittassék, vagyis, hogy a kormányok a jegybanktól többé kölcsönöket ne vegyenek fel, hanem rövidlejáratu kincstári jegyekkel, hadikölcsönökkel és adókkal igyekezzenek a háborus kiadásokat fedezni. Remélhető, hogy a két kormány ezt a tanácsot meg fogja hallgatni. Most, amikor államférfiaink a valuta megjavitásán törik a fejüket, az első teendő a bankóprés szüneteltetése. Azután pedig, ha már a helyzet tisztázódott, módokat és eszközöket kell keresni arra, hogy a bankjegyforgalom fokozatosan csökkentessék.

A százmilliós Magyar Bank.

A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaságnál készülő nagyszabásu pénzügyi tranzakciót a pénzügyi körökben már hetek óta élénk figyelemmel kisérik és a kedvező fogadtatás külső jelei a tőzsdén is mutatkoztak, ahol a kiszivárgott tőkeemelési hirekre a bank részvényeit állandóan emelkedő kurzusokon és fokozott mértékben vásárolták. A tőkeszaporitást az intézet nagyszabásu munkaprogrammja és az időpont kedvezősége, a nagy pénzbőség teszik indokolttá.

A bank igazgatósága e hó 24-én tartott ülésében határozta el, hogy október 9-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek javaslatot fog tenni az intézet jelenlegi 80 millió koronás alaptőkéjének 100 millió koronára való fölemelése iránt. E javaslat értelmében az igazgatóság az ujonnan kibocsátandó összes részvényekre 4:1 arányban a részvényeseknek fog elővételi jogot biztositani, a még megállapitandó föltételek mellett. Elhatározásánál tekintettel volt az igazgatóság a bank üzletének és üzletforgalmának minden téren való ujabb nagyarányu növekedésére, az érdekkörébe tartozó vállalatok fokozott fejlődésére és ujabban keresztülvitt, valamint még tervezett alaptőke-szaporitásaira, továbbá belföldi és keleti érdekhálózatának már végrehajtott és még folyamatban lévő ujabb kibővitésére; különösen kiemelendő a vidéki pénzintézeti érdekeltségnek és az épitőiparban birt érdekeltségnek kiterjesztése (figyelemmel a háboru után e téren várható föladatokra), ugyszintén a mezőgazdasági ipar és az idegenforgalom fejlesztését célzó vállalatok létesitése. Nem volt végül figyelmen kivül hagyható a bank által kezelt idegen tőkék ujbóli jelentékeny növekedése sem; az 1916. december 31-iki mérlegben kimutatott 420 millió koronányi betétállománnyal és hitelezői tőkével szemben ugyanis a bank által kezelt idegen tőkék összege a legutóbbi hónap végén már 545 millió koronára növekedett. A tőkeemelő müvelet révén, — melynek keresztülvitele egyébként már eleve biztositva van — az intézet saját tőkéinek összege olyan erősödést ér el, hogy az a bank fejlődésének további történetében fontos lépést fog jelenteni.

Szterényi József — exportminiszter. Mint feltétlenül megbizható forrásból értesülünk, *Szterényi* József v. b. t. t., nyugalmazott államtitkár, legközelebb tárcanélküli miniszterré fog kineveztetni. Az összes export-ügyek az uj miniszter hatáskörébe fognak tartozni. Szterényi a Vázsonyi tárcáját fogja megkapni, mely a választójogi törvény beterjesztésével megüresedik, viszont Vázsonyi ismét az igazságügyi tárcát veszi át, melynek mostani vezetője a Kuria elnökévé fog kinevezteni.

Az uj kereskedelmi államtitkár. A király Hantos Elemér dr. orsz. képviselőt a kereskedelmi miniszterium politikai államtitkárává nevezte ki. Hantos mint a Pénzintézetek egyesülésének megalapitója és igazgatója, évek óta közhasznu müködést fejt ki. A pénzügyi szakirodalom egyik kiváló mivelője. „A monarchia hadi pénzügyi felkészültsége" cimü munkájával akadémiai pályadijat nyert. Az ország kereskedelmi és pénzügyi körei nagy megelégedéssel fogadják Hantos kinevezését, akire közgazdasági életünk regenerációjában fontos szerep vár.

Pénzintézetek fuziója. A Krantz-féle árdrágitási pör révén hirhedtté vált bécsi *Depositenbank* égisze alatt jelenleg tárgyalások vannak folyamatban három fővárosi pénzintézet és pedig a *Budapesti Takarékpénztár*, a *Nemzeti Takarékpénztár* és a *Központi kereskedelmi és iparbank* fuziója céljából. A három pénzintézet a részint már elhatározott, részint pedig a közeljövőben végrehajtandó tőkefelemelések következtében mintegy 65—70 millió korona részvénytőke fölött fog rendelkezni. Megjegyzendő, hogy a Központi Kereskedelmi és iparbank részvényeinek a többsége már azelőtt is a Depositenbank tulajdonában volt. Az uj bank vezetői *Stein* Ármin, a Budapesti takarékpénztár vezérigazgatója és *Neumann* Gábor, a Központi kereskedelmi és iparbank vezérigazgatója lesznek, mig *Vas* Zsigmond, a Nemzeti takarékpénztár igazgatója a fuzionált bankok zálogházi és sorsjegyeladási üzletét fogja vezetni. A három intézet fuziója budapesti pénzügyi körökben különös kommentárokra ad alkalmat. Azt már a háboru előtt is rebesgették, hogy a Nemzeti takarék és a Központi keresk. és iparbank tárcái tulnyomóan rossz váltóanyaggal vannak tulterhelve. Ami pedig a Budapesti takarékot illeti, ez most ugyszólván üzlet nélkül áll, amennyiben legjövedelmezőbb üzletét, az osztálysorsjátékot az állam kivette a kezéből, a zálogüzlet pedig most a háboru alatt teljesen pang. Látnivaló, hogy ez a bankfuzió nagyon beteg ágyban fogamzott. Valami jó dolog semmiesetre se kerülhet ki belőle. Nem erősiti az uj bank helyzetét a Depositenbankkal való szorosabb kapcsolat sem. Ez az osztrák pénzintézet az utóbbi időben nagyon sokat vesztett tekintélyéből és hiteléből.

Jubiláló sörgyár. A Kőbányai polgári sörfőződe r.-t. a jövő hónapban tartja 25-ik évi jubiláris közgyülését. A társaság, mely 1892-ben alakult 3 millió K alaptőkével, részvénytőkéjét 1904-ben 4 millióra, 1907-ben 5 millióra és 1916-ban 7½ millióra emelte fel. A vállalat telepe évenkint 400.000 hektoliter sör termelésére van berendezve. A vállalat felvirágzása elsősorban dr. Freund Antal és Freund Emil igazgatóknak köszönhető, akik nagy szaktudással és kiváló üzleti érzékkel intézik a társaság ügyeit.

Az Egyesült budapesti takarékpénztár igazgatósága szept. 29-re rendkivüli közgyülést hiv egybe, melyen az alaptőkének 10.000 drb 600 K névértékü uj részvény kibocsátása utján 15 millió K-ról 21 millió K-ra való fölemelését fogja javasolni. A tőkeemelés indoka, hogy az intézet a reábizott idegen tőkék a saját tőkéinek arányát egymással jobban összhangba hozza. A kibocsátandó uj részvényekre az elővételi jog a régi részvények birtokosainak biztosittatik a közgyülés által megállapitandó árfolyamon. Az elővételi jogon nem igényelt részvényeket egy e célra alakult konzorcium fogja átvenni.

Takarmányközpont. A földmivelésügyi minisztérium kezdeményezésére 10.000.000 korona alaptőkével megalakult Takarmányforgalmi Részvénytársaság igazgatósága folyó hó 19-én tartotta meg alakuló ülését gróf Dessewffy Emil elnöklete mellett. Az igazgatóság alelnökké Bernát Istvánt, a Magyar Gazdaszövetség elnökét választotta meg, végrehajtó bizottságot alakitott és tudomásul vette, hogy a földmivelésügyi miniszter vezérigazgatóvá homrogdi Lichtenstein László kir. tanácsost, a Miskolci Takarékpénztár vezérigazgatóját és abaujmegyei földbirtokost nevezte ki. Ezt követőleg az igazgatóság kinevezte Mende Gyulát a gazdasági főosztály igazgatójává és a vezérigazgató helyettesévé, Kozma Ferencet, a Rozsnyói Takarékpénztár vezérigazgatóját a pénzügyi főosztály ügyvivő-igazgatójává és dr. Pósch Gyula budapesti ügyvédet a társaság főtitkárává s mindhármuknak cégjegyzői jogosultságot adott.

A Hungária bank uj főtitkára. A Hungária bank r.-t. igazgatósága kinevezte főtitkárrá és a titkárság vezetésével megbizta Gál Jenő dr. szentesi ügyvédet, volt takarékpénztári titkárt és kamarai fogalmazót.

A Leszámitoló Bank félév mérlege. A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank minap tette közzé félévi eredményszámláját, mely az elért jövedelem tekintetében méltán vetekszik vezető intézeteink eddig közölt üzleteredményeivel. Az elért tiszta nyereség az áthozat figyelmen kivül hagyásával 1.36 millió koronával több, mint a mult év hasonló időszakában, aminél mindenesetre figyelembe veendő az 1916. év végén keresztülvitt tőkeemelés, amidőn az alaptőke 50 millióról 65 millióra emelkedett. A betétállomány meghaladja most a 406 millió koronát, szemben az 1915. év első felének 175.5 s a mult év hasonló időszakának 300 millió korona állományával. A lényegessen nagyobb forgalom eredménye a jutalékszámla növekedése, ugyszintén a fiókoknak meglepő fejlődése. Lényeges növekedés észlelhető az értékpapir- és konzorciális üzletek jövedelmén, bár az intézet által lebonyolitott több nagyobb müvelet későbbi elszámolásnak tartatott fenn. Az elért többjövedelemmel szemben nagyobb mértékben növekedtek természetszerüen a fizetések és költségek, amelyek az intézet szociális kiadásait is magukban foglalják s továbbá az adók is. A közraktári vállalatok kevésbévoltak foglalkoztatva, az áruosztály viszont, mely kizárólag bizományi üzlet keretében mozgott, jóval nagyobb forgalmat és kedvezőbb eredményt ért el.

A Központi kereskedelmi és iparbank rt. rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy a 4.160.000 K alaptőkét 29,200 drb. 200 K névértékü uj részvény kibocsátása által 10 millió K-ra felemeli. Az igazgatóság uj tagjaivá Goldstein Pált, Kaszab Gyulát, Neumann Gábort és Schönwald Ferencet választották meg.

Ki akar olajat préselni? Olaj- és Zsiradékügyi Bizottság felkéri mindazokat a cégeket, amelyek már a háboru előtt olajosmagvak iparszerü (nem vámban való) kiütésével foglalkoztak, hogy amennyiben olajütés céljából ezen idényben olajosmagvakat óhajtanak kapni, ebbeli igényüket a Magyar Olaj- és Zsiripari Központ r.-t.-nál (Budapest, Vilmos császár-út 33. I.) haladéktalanul, de legkésőbb f. évi október hó 15-ig annál is inkább jelentsék be, mert későbben érkezendő bejelentések figyelembevehetők nem lesznek. A bejelentésben egyuttal közlendők az üzem teljesitőképességére vonatkozó adatok is: prések száma, nagysága, napi teljesitőképessége stb.

Magyar Repülőgépépitő Társaság. A Magyar Repülőgépgyár r.-t. közli, hogy vezérigazgatója, Castiglioni Kamill vezetése alatt álló konzorcium megvette a Budapest déli határában, Albertfalva és a Duna közötti mintegy hétszázezer négyszögölnyi, egykor az uralkodó család birtokában lévő területet, amelyen ez idő szerint már a Magyar Repülőgépgyármüvek r.-t. épületei állanak. A konzorcium ezen a területen több iparvállalatot létesit. Elsősorban az a törekvés, hogy ezen a helyen a közel jövőben megindulló magyar légiforgalom számára nagyszabásu repülőgépkikötő épüljön.

Az István-téglagyár tőkeemelése. Az István-Téglagyár Részvénytársaság rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy a társaság 600.000 koronás alaptőkéjét 200 koronás, az 1917. évi üzletévi osztalékra jogositó 12.000 drb uj részvény kibocsátása utján három millió koronára emeli fel a régi 150 korona névértékü részvényeknek 200 korona névértékü részvényekre való egyideju összevonása mellett. Az uj kibocsátásu részvényeket 1:4 arányban a régi részvényeseknek ajánlják fel darabonkint 230 korona árfolyamon és a bélyeg, valamint a folyó kamatok megtérítése ellenében. Az elővételi jog október 1-ig bezárólag gyakorolható a Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság pénztáránál.

A Magyar Cipőbeszerző Részvénytársaság vasárnap tartotta meg alakuló közgyülését. A közgyülésen dr. Ábrahám Dezső országgyülési képviselő, a magyar cipészek és cipőkereskedők országos egyesületének elnöke, a részvénytársaság alapitó tagja elnökölt. Megnyitó beszédében konstatálta, hogy az 1 millió korona alaptőkének 30%-a befizettetett s az alakuló közgyülés határozatképes. Utána dr. Kertész Adolf, a részvénytársaság ügyésze ismertette az alapszabályokat, melyeket a közgyülés egyhangulag elfogadott. Ezután az igazgatóságot választották meg. Elnök lett: Kaffka László ny. államtitkár. Lédermann Mór és dr. Ábrahám Dezső alelnökök, Kramer Aurél vezérigazgató, Goldberger J. Emil ügyvezető igazgató lett. Igazgatósági tagokul a következőket választották meg: Schwarz Ármin, Lichtmann Jenő, Schwarz Illés, Sugár Zsigmond, Angyal Kálmán, Herz József, László Jenő és Babocsai Tivadar.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Legjobb, kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.
Gyártja:
Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpest.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Az előadás kezdete pont ½8 órakor
Mindennap **Rott Sándorral** a főszerepekben
KŰLÖNÖS SZÁLLODA
Bohózat 1 felv. Irta és rendezte **Tábori Emil** és
Er hält sich selbst zurück
Bohózat 1 felvonásban. Irta **Glinger és Taussig.**
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a világ legjobb **ének és táncszámainak** fellépte.
Kezdete 8 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25
Minden este ½8 órakor
TRUDE VOIGT a világhirü dizőz
MIZZI FREIHARDT a hires bécsi primadonn, a **Dolores** c pompás operettben. Somogyi Nusi, az **Akar-e a férjem lenni** c. operettben. Ujváry Károly, Megyeri Lajos, Kabos Gyula, Deutsch-Haupt Erich, Marta Haase, Rittersoda törpét, Läp és Habel, Kovács Lili, Gallai, Kürthy Böske stb. stb.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
és társulatának vendégjátéka szólóban és bohózatban. **Kornai Berta, Szöllősi Rózsi, Herendi Hermann Manci, Pártos Jenő** stb. **Paul Förster,** a világhirü rögtönző kómikus és más nagyszerü attrakciók.
A télikert éjjel 11 óráig van nyitva.

A ROYAL-APOLLÓ
MÜSORA:
Ma először VALDEMAR PSYLANDER
leghatalmasabb filmszereplése
Az élet komédiása
Egy clown tragédiája 4 felvonásban.
Előadások: 6, fél 8 és 9 órakor
Jegyelőváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Telefon: 74-84.

APOLLÓ-KABARÉ
Minden este fél 9 órakor a páratlan sikerü **megnyitó müsor:**
HAMDUNA Heltai Jenő vigjátéka.
RÓZSIKA drámai vázlat. Irta: Zilahy Lajos.
VIDÉKI KONCERT operett. Irta: Harsányi Zsolt. Zenéjét szerezte: Reinitz Béla.
AZ ARCA FEKETE, A SZIVE FEHÉR. Gábor Andor tréfája.
Uj tréfák és magánszámok.
Csütörtökön, szombaton és vasárnap mérsékelt helyáru délutáni előadások.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bona Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kivtelihája, **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

HENRY (BAROKALDI) ARÉNA
VÁROSLIGET
Naponta délután 3 órától
— esős időben is —
folytatólagos előadások
a szenzációs szeptemberi müsor.
Az esti előadás fél 8 órakor kezdődik.
25 variété cirkusz-sláger.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. TELEFON: 144-98.
A filmművészet remeke:
Az ördög szilhuettjei
Vigjáték 3 felv. A főszerepben **Mia May** és **Decarly**
Az oroszlán
Szenzációs regény 3 felvonásban.
Siófoki strandélet
III. sorozat.
Előadások kezdete: 6, háromnegyed 8 és ¼10 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 5 órától.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Ovszer fertőző betegségek ellen.

FŐVÁROSI OPERETT
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ma és minden este pontosan ½8 órakor
Még csak néhány napig!
TENGERRE MAGYAR!
és a nagysikerü szeptemberi müsor!

AZ EGYESÜLT BUDAPESTI FŐVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR

1917. évi szeptember hó 29-én délután 4 órakor középponti osztályában (V., Dorottya-utca 4. saját épületében)

rendkivüli közgyülést

tart, melyre a t. c. részvényesek az alapszabályok 13., 14., 15. és 18. §-ai értelmében tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az alaptőke felemelése.
2. Az alapszabályok 4. §-ának módositása.

Azon t. c. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni s szavazati jogukat személyesen, vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, szíveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai értelmében 1916. évi december hó 31-ig saját nevükre irt részvényeiket még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbben három nappal a közgyülés előtt, tehát legkésőbben folyó 1917. évi szeptember hó 26-ik napjának déli 12 órájáig a takarékpénztár középponti, vagy budai osztályánál (V., Dorottya-utca 4. szám, vagy II., Fő-u'ca 2. szám) letenni.

Budapest, 1917. szeptember 19-én.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár igazgatósága.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Deutsche in Ausland!

Die neue
Kriegsanleihe
wird gezeichnet vom
19. September bis
18. Oktober
1917

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia

muzsikál.

Kézzel himzett vagy előrajzolt

divatos női bluzok, női ruhák, gyermekruhák, ernyők, valamint függönyök, virageok, ágy- és asztalteritők, kerti párnákat olcson vásárolhat üzleteimben.

HORVÁT ÁKOS

Budapest, VII., Erzsébet-körut 24.

Kézzel himzett vászonfüggönyök és kerti párnák.

Fiókuzleteim: IV., Vámház-körut 6. IV., Kossuth Lajos-utca 6. V., Lipót-körut 18.

A NEMZETI PARK

ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.

A TENGERI HÁBORU

ELŐADÁSAI

a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.

Esős idő esetén is megtartatnak.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

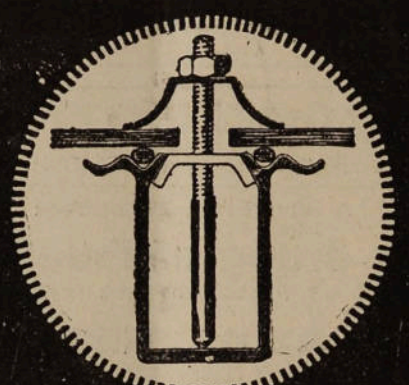
Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat **a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára** helyeztem át.

Schönwald Imre.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő

MATTONI GIESSHÜBLER

TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor

Már csak néhány napig

Josma Selim

a ragyogó szeptemberi müsorban

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: Dr. Káli H. P.

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtömés. Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 48—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. október 3-án — 40. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A nagy pör

a kormány és a főváros között véget ért. A huszas bizottság körében zajlott le a kiengesztelődés ünnepe és a főváros Wertheim-szekrényei napok óta örömyönnyeket hullatnak, s ma már semmi sem hiányzik a boldogsághoz, csak ama néhány száz milliós beruházási kölcsön, amelynek sorsa ma még nem egészen bizonyos.

Mielőtt azonban az örömöt ürömmel vegyitenénk, meg kell állapitani, hogy a fővárosnak mindenkor igaza volt, amikor panaszokat emelt a kormány elődjei ellen. Hogy minden vád igaz és jogos volt, annak bizonysága az, hogy ma amikor belátó és előitéletektől mentes férfiak ülnek a bársonyszékekben, mindent simán és zökkenő nélkül lehetett elintézni. Ma már nem lehet letagadni, hogy az előző kormányok, amikor a végtelenségig szándékoztak az adójavaslatokon ülni, amikor segedelem nélküli állandó megrovási kalandokat zuditottak a tanács nyakába, fájdalmas és elkeseritően igazságtalan Justitzmordokat követtek el a fővárossal szemben. Ime Wekerle és kormánya igazolta, hogy mindaz, ami az ő két kormányzása között a fővárossal történt, nemcsak méltánytalan volt, de egyben nagyrészt oka annak, hogy a főváros a pénzügyi bajok lejtőjére jutott. Szinte hátborzongató ma a hideg fedezékben arra gondolni, hogy mi lett volna, ha tovább is betömik a főváros előtt a jövedelmi forrásokat, sőt a fővárossal fizettetik az állam háborus kontóját. Pénzügyi kérdésekben igazán keresve sem lehet találni elfogulatlanabb és hozzáértőbb birót, mint amilyen Wekerle Sándor, aki pedig már két izben — 1908-ban a főváros fejlesztéséről szóló törvénynyel, ma pedig az adójaavslatok jóváhagyásával — döntötte el a nagy pört a főváros javára.

A pénzügyi bajoknak villahegyre kell hát kerülniök, meg kell tisztulnia az Augiasz-istállónak, amelynek kifejlődésében — most bebizonyosodott — nem a fővárosnak volt legnagyobb része. A csöpögő boldogságban azonban aligha van oka magának a főváros polgárságának is részt venni. Mi, szegény, agyonsanyargatott, háborus nyomorban élő polgárok riadtan kapunk az erszényünk után, amelyen a nagy kormányjóindulat ujabb eret vágott. Bármennyire kivánjuk is a polgármesternek, hogy pénzügyi gondoktól ne főjjön a feje, hanem minden energiáját alkotásainak szentelje: a diadalünnep még sem lehet a mienk, akik a kivilágitás és a bandérium költségeit fogjuk fedezni. A mi számunkra ez csak a drágaság ujabb lendületvételét jelenti. Nekünk legelsősorban csak az tünik a szemünkbe, hogy a közlekedési adó a villamost, a világitási adó a gázt és villanyt, a telekértékadó a lakást, a vágódijak emelése a hust, a csarnoki helypénzek emelése a főzeléket teszi drágábbá. És igy megy ez tovább az egész vonalon. Mi fizettük meg azt a töméntelen pénzt, amiből a hadi milliók fölépültek, mi fogjuk kiizzadni a háborus költségek milliárdjait és minekünk kell majd a mellényzsebünkből kivennünk azt a harminc milliót is, amire a fővárosnak a deficit eltüntetésénél szüksége van.

Nem zászlózzuk fel hát a várost és nem gyujtunk örömtüzeket sem; de miután megszabaditottuk a tanácsot a deficit gondjaitól, most már erélyesen követelhetjük tőle, minden erejével arra törekedjék, minden idejét arra áldozza, hogy polgárainak is gondtalan, csöndes, nyugodt megélhetést biztositson.

Fullánkok

A huszas bizottság

ismét vendégszerepelt hosszu és senki számára kárt nem okozott pihenése után. Abban a szomoru játékban, amelynek végén a főváros közönségét, mint tragikus hőst, harmincmilliós adó megfizetésére itélték, ő játszotta a görögtüz meggyujtójának fontos szerepét. Szép, finom, parádés szerep és a derék huszasok alaposan kilelkesedhették magukat. Természetes is ez, hiszen ők bólintgattak a fejükkel már akkor is, amikor a tanács kilzzadta az adóötleteket. És mi szivesen irjuk az ő számlájukra azt a boldogságot, amit Budapest lakosságának okoztak. Valószinüleg a polgármester sem akart mást, amikor a huszasbizottságot megteremtette.

Ripka

vezérigazgató ur, aki kiváló érzékkel akkor vette ki szabadságát, amikor a legkiméletlenebb szénhiány tenyegetett, most, hogy hazajött, azt hitte az ember, hogy friss ötletekkel áll elő, miként lehet a lakosságot egész télen át pontosan és biztosan szénnel ellátni. Nem, a megváltó tervek elmaradtak, ellenben az első szó, ami a vezérigazgató szobájából kicsendül, a tisztviselőknek durva letorkolása. A gázgyári pasa nemes liberalizmusa azon háborodott föl, hogy a tisztviselők anyagi helyzetük megjavitására merészelnek törekedni és bizonyos szociális szervezetben kivánnak résztvenni. Ha Ripka ur nem apró hivatalnok-sorból emelkedett volna föl a negyven lóerős automobilig, hanem valami ódon várkastélyból nézné a világot, igazán nem csodálkoznánk a dühös kirohanáson. Mi azonban tisztában vagyunk vele, hogy utoljára beszélt a revolverről és kiméletlen eljárásról, mert akármilyen gutgesinnt kishivatalnok volt valaha, meg kell tudnia, hogy ezeknek a fajtája már kiveszett és ma már munkájukból élni akaró, önérzetes hivatalnokok revolver nélkül is szembenéznek a hatalmas vezérigazgatóval.

Gerdauernek

— beismerjük földrajzi tudatlanságunkat — hirét sem hallottuk soha a háboru előtt. Aztán fájdalommal, szánalommal olvastuk, hogy szegény Gerdauen keletporoszországi város éppen ugy elpusztult, mint a mi kárpáti falvaink, vagy a mi drága Erdélyünk. Budapest székesfőváros sietett akkor a maga szeretetadományával: 40.000 koronát adott, a kárpáti falvak bizottsága pedig 200.000 koronát ajándékozott. Most aztán Gerdauen polgármestere bejelentette, hogy meglátogat bennünket és felolvasást tart nekünk. Ám azt is tudomásunkra hozta, hogy ujabb pénzbeli igényei is vannak, mert vagy keresztapja Budapest a kedves Gerdauennek, vagy nem. Igaz részvéttel voltunk és vagyunk keresztlányunk sorsa iránt, de talán mégis furcsa, hogy a dusgazdag szülők gyermeke a szegény keresztapához megy pénzért, amikor annak sokkal több mezitlábos, rongyos gyermeke van idehaza.

Csak a katonaság segithet

a beruházási megvalósitásában

Krátky tanácsnok nyilatkozata

Kész a hatalmas és szinte megvalósithatatlannak tetsző beruházó-programm. Az ügyosztályok mindent összeirtak, amire szükségük van, aztán törölték ami még nélkülözhető, vagy halasztható és végeredményben 427 milliós eredmény állt elő, amivel szemben a polgármester mindössze 200—250 milliós kölcsön fölvételét tervezi. A kék ceruza tehát valószinüleg igen élénken fog még dolgozni a programmterven.

Hogy lesz, mint lesz, ma még senki sem tudja. Milyen nagy és milyen tipusu lesz a kölcsön, hogyan faragják le a beruházó programmot és mikor kezdik meg annak keresztülvitelét: ez mindvégig a jövő titka. Annyi azonban máris bizonyosnak látszik, hogy az egész beruházási kölcsönt, az Általános Villamossági megváltására szolgáló harminc és fél millió kivételével, épitkezésekre fordiják. Ennek a horribilis munkának kivitele pedig teljes egészében a középitési ügyosztályra vár. A hatalmas beruházási programm tulajdonképeni megvalósitója tehát Krátky János tanácsnok és kiváló munkatársai lesznek.

Fölkerestük tehát Krátky János tanácsnokot, aki a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következőket mondotta:

— A beruházási programm összeállitásában nekünk semmi részünk nincsen, a mi munkánk majd akkor következik el, ha a kivitelre kerül a sor. Hogy ez az idő mikor következik el, természetesen ma még nem tudjuk, de mi készen állunk a munkára.

— Terveket csinálni azonban lehet, de minden attól függ, hogy az épitkezésekhez szükséges anyag mikor és hogyan áll majd rendelkezésünkre és hogyan tudunk majd munkaerőről gondoskodni. A polgármester ur máris jelezte, hogy csak abban az esetben lehetséges a tervek keresztülvitele, ha a katonaság mellénk áll, segitségünkre lesz.

— Az épitkezések ma is azért szünetelnek, mert nincsen erő és anyag. Minden a hadsereg kezében van és a főváros is csak ugy kezdhet hozzá tervei megvalósitásához, ha a katonaság embert és épitőanyagot bocsát rendelkezésére. Az épitőanyag mind rekvirálva van és igy annak felszabaditása a kész megoldással egyértelmü.

— Van azután még egy igen nagy akadálya az épitkezések megkezdésének. És ez a *szénhiány*. Szén nélkül nincs épitkezés, amit leginkább bizonyit az, hogy a fővárosban ma is tizenötmillió darab nyers tégla fekszik és várja, hogy ki lehessen égetni. A téglagyáraknak azonban nincsen szenük és legutóbbi ezirányu kérelmezésük is negativ eredményü volt, arra, hogy szenet kapjanak, rövidesen nem is lehet reménységük.

— Ilyen viszonyok uralkodnak általában az épitőiparban és igazán nem lehet csodálkozni azon, ha ügyosztályunknak igen sok dolga akad a vállalkozókkal, akik állandó kérésekkel ostromolnak bennünket. Tény az, hogy az anyagok ára szinte az egyik napról a másikra változik, viszont a kérések és kivánságok olyan özönét zuditják ránk, hogy akár mással se törődjünk, csak ezekkel az egységáremelési kérésekkel. Én magam a legteljesebb jóindulattal kezelem a vállalkozók ügyét, de minden belátás mellett is észre kell venni, hogy vannak jogosulatlan kivánságok is. Az *uj csecsemőkórház épitőjével* épen a napokban lesz ilyen természetü tárgyalásunk és én remélem, hogy a dolgot lehet még

elintézni és a munkát meg tudják hagyni a vállalkozó kezében. (A csecsemőkórház ügyéről lapunk más helyén irunk. *A szerk.*)

— Építkezéseink ma igen kis számuak. Nagyobb terveink közül az uj városháza még a beruházó-programmban sem foglal helyet. Ebben a tekintetben teljesen az elvi jelentőségü tárgyalásoknál tartunk még. Az összeállitott szakbizottság munkája a nyár folyamán szünetelt, most majd ujra fölveszi tárgyalásai fonalát. Meg kell még emlitenem a Josephinum tervpályázatát, amely október 1-én járt le és amelyen ugy látom épitészeink igen nagy számban vesznek részt. Azt hiszem, az eredmény igen szép lesz, annál is inkább, mert az épitészek, akiknek bizony munkája alig akad, egész energiájukat és egész tudásukat rászentelhették.

Amit a kormány ad

Huszonnyolc milliót hoznak az uj adók. — Negyven millióra rugnak a főváros rendkivüli kiadásai

Nem lesz pótadó-emelés

Csütörtökön, hogy a huszas bizottság szétoszlott, igen komoly önérzettel mondta az egyik huszas:

— Hál' Istennek, kihirdették a deficit halálos itéletét.

Hogy mennyire igaz ez, ma még nem lehet megállapitani. Annyi bizonyos, hogy a kormány által jóváhagyott adók enyhülést hoznak a főváros háztartásába, minden attól függ azonban, hogy milyen mértékben történik meg a továbbiakra megigért kormánytámogatás.

Csináljunk egy kis hozzávetőleges mérleget arról, hogy mit kapott meg a főváros, mit nem teljesitett a kormány és mik azok, amiket kilátásba helyezett?

Engedélyezte a kormány: 1. a vigalmi adót, 2. a gáz és elektromos áram megadóztatását, 3. a háziszemét fuvarozási illetékének felemelését, 4. a telekértékadót, 5. a közlekedési adót, 6. az átirási dijra, 7. a vizdijra, 8. a pezsgőadóra, 9. az ebadóra, 10. a fogyasztási adóra, 11. a biztositó-intézetek hozzájárulására, 12. a közvágóhidi és piaci dijak fölemelésére vonatkozó határozatokat és szabályrendeleteket.

Kilátásba helyezte a nem helyhatósági jellegü rendkivüli kiadásoknak a törvényhozás hozzájárulása után leendő megtéritését, a kórházak és iskolák fentartásában való segedelmet.

Nem járult hozzá a kormány: a házbéradónak a községi háztartás számára való átengedéséhez, a főváros adókezelési költségeihez való hozzájáruláshoz és *egyelőre* elejtette a kormány a jövedelemadónak és hadinyereségadó megpótlékolásának gondolatát is.

A kérdés most az, hogy ezek az uj javadalmak mennyiben pótolják a főváros évi budgetjében előállott hiányt?

30 millió — 28 millió.

Az 1917-ik évi költségvetési hiány 18,288,439 koronát tett ki, ami az 1916. évi 19,503,017 koronás költségvetési hiánynyal együtt 37,791.456 koronát, szóval mintegy *harmincnyolc milliót* tett ki.

Bizonyos eltéréseket számitásba véve azonban a helyes számitás az, hogy *évi harminc milliós háztartási hiányt tételezünk fel.*

A *Fővárosi Hirlap* információi szerint a kormány által kilátásba helyezett adójóváhagyások révén körülbelül a következő uj jövedelmekhez jut a főváros:

1. a vigalmi adóból	1,000.000 K
2. a gáz- és villanyáram egységárainak emeléséből és a világitási adóból	5,000.000 „
3. a háziszemét fuvarozási illetékeinek felemeléséből	1,200.000 „
4. a telekértékadóból	8,000.000 „
5. a közlekedési adóból	2,500.000 „
6. az átirási dijak emeléséből	800.000 „
7. a vizdijak emeléséből	3,000.000 „
8. a pezsgőadóból	1,250.000 „
9. az ebadó emeléséből	60.000 „
10. a fogyasztási adók emeléséből	2,150.000 „
11. a tüzbiztositó intézeteknek a tüzoltási intézmények fenntartásához való hozzájárulásából	500.000 „
12. a közvágóhidi dijak és piaci helypénzek emeléséből	2,624.982 „
összesen	28,084.982 K

A hozzávetőleges *harminc milliós évi hiánynyal szemben tehát az uj jövedelmek mintegy huszonnyolc milliót téritenek meg a fővárosnak,* ami mindenesetre lényeges gondokat vesz le a főváros vállairól. Nem szabad azonban figyelmen kivül hagyni, hogy a drágaság egyre növekszik és igy a főváros terhei is állandóan ujabbakkal és ujabbakkal szaporodnak. Nem tulzunk tehát, ha azt mondjuk, hogy *az uj adók sem lesznek képesek a főváros budgetjét rendbehozni,* annyival is inkább, mert a városházán néhány adó várható jövedelmét optimisztikusabban kezelik, mint amilyen az a valóságban lesz. Igy valószinütlen az, hogy a telekértékadó nyolc milliót hozzon. Nagy esés van a közlekedési adóban is. Amikor ugyanis még az egységes tarifát gondolta a fővárosi tanács keresztülvihetőnek, akkor ezen a réven mintegy 5,700,000 korona többjövedelemre számitott. Most azonban, miután csak a 20 filléren aluli villamosjegyek kerülnek az adó alá, meg kell elégedni, ha ez az adó két és fél milliót hoz.

Mit ajándékoz a kormány a fővárosnak?

Ilyen körülmények között a főváros budgetjét csak az az ajándék hozhatja rendbe, amit a kormány megigért. És ez *a rendkivüli kiadások megtérítése, valamint az iskolák és kórházak fentartásához való hozzájárulás.* Természetesen senki sem tudhatja, sőt ma még maga a kormány sincs vele tisztában, milyen összegre rughat ez a megsegités. Senkinek sem lehet azonban kétsége afelől, hogy a kormány mindenekelőtt meg fogja téritteni elődeinek azt a csunya adósságát, amely ma már sok millióra szaporodott föl és amely *a betegápolási illetékek hátralékából* származik.

Miután a kormány felszólitása arra is vonatkozik, hogy a főváros részletes kimutatást készitsen a háboru okozta rendkivüli kiadásokról, ezeket a számitási munkálatokat annyival is inkább könnyü volt megejteni, mert ezeket állandóan számontartották. A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint a háboru kitörésétől a fővárosnak körülbelül az 1916. év végéig *30,031.137 korona 52 fillérjébe került.* Ebben az összegben természetesen benne vannak a háborus kiadási többletek és a háboru miatt elmaradt bevételek, mindenütt leszámitva a háboru folytán elért kiadási megtakaritásokat és bevételi többleteket, amelyek szintén jelentékeny összegre rugnak. A háborus mérleg azonban a mai napig számitva, bizonyára megütheti *a negyven milliót.*

Hozzávetőlegesen részlegezve a háborus kiadásokat 1916. év végéig ezeket a tételeket mutatja ki a számvevőség:

a sorozások költsége	403.402 K 93 f
az átvonuló katonaság elszállásolása	1,399.649 K 36 f
a katonai hirdetések plakátjai	465.877 K 92 f
a kórházak háborus többkiadása	14,319.523 K — f
a valutakülönbözet a német kölcsönöknél	2,102.563 K 23 f
a parkokban és épületekben a katonaság által okozott károk	157.780 K — f
a liszt- és kenyérjegy-rendszer kiadásai	1,016.902 K 54 f

„Pest is az országban fekszik..."

Idegen városi hivatalnokok és a meggyanusitott budai pénztárnokok. — A nemzetgyülölő Buda és Pest. — A sópénz ősapja.

II.

Egyszóval Pestmegye rendei nem voltak tulságos jó barátságban a budai és pesti polgárokkal, azt is valószinüvé teszi, hogy elfogulatlanoknak sem igen lehet őket mondani, amit például az is bizonyit, hogy Pestről rettenetes fitymálással és gunnyal csak igy beszélnek: „ . . . és Pest is az országban fekszik . . ."

A nagyon sulyos vádak értékét ez mindenesetre élénken lerontja. Szóról-szóra illik ezeket a keserü szemrehányásokat mégis idézni:

„Buda az ország fővárosa és Pest is az országban fekszik, — lakosaik közül is a magyar csaknem ugyanannyi számu, mint a külföldi, — s mégis a hatósági tisztviselők választásában a magyarok iránt nagy méltatlanság követtetik el, — sőt a polgárok közé vagy a céhekbe is oly bajos kivált Budán bejutniok, hogy ugyszólván a magyar saját hazájában számüzött".

Hogy ez az állapot megváltozzék, azt követelték Pestmegye rendei, hogy „ezt a botrányt" szüntesse meg törvény által az országgyülés. El kell határozni, hogy a városi tanács legalább felében „alkottassék belföldi s a hazai törvényeket és nyelvet tudó honfiakból, ha máshonnan hoznák is". A főtisztviselő pedig, ha nem is mindig, legalább felváltva legyen magyar.

Amennyire igazuk lehetett ebben a rendeknek, ép olyan hamarosan kilátszik megint a lóláb, amikor azt mondják: „Mesteremberek ne vétessenek föl városi hivatalokra, kik többnyire irást nem tudó emberek s saját céhbeliök iránt különben is részrehajlók. Mivelt hazafiak legyenek a tisztviselők".

Aztán megint gyanusitások következnek:

„Budán némely pör 30 év óta függőben van. Mindkét városba neveztessék ki királybiró (judex regius, köznyelven Anwalt) teljhatalommal, ki az előrebocsátottakra ügyeljen és a városi pénztárnokokat számoltassa. Budaváros jövedelme sok ezer forintra megy, erről számoltatni kell".

Hát bizony ezek pattogó gyanusitások és bizonyára viszketett a toll, amely le nem irhatta, hogy a jó budai pénztárnokok ellopják a város pénzét. Ámbár igy is igen csinosan meg lehetett a dolgot érteni.

Egészen kedves az is, hogy Budaváros jövedelme akkor „sok ezer forintra ment". Az ember lemosolyogja az elmult évszázadokat és azon gondolkozik, hány millió is volt az idén a főváros deficitje? . . .

*

. . . et nunc venio ad fortissimum . . . Ezt már csakugyan le kell jegyezni szóról-szóra:

„Onnan is nyilván kitetszik a két városnak a magyar nemzet iránti gyülölete, hogy a megyei földesurak közül, kik a megyei gyülésekre ott gyakran megjelennek, többen akartak házat szerezni maguknak; de minden módot kigondolnak, hogy őket a vételben gátolják. Kiknek házuk van, sokféle háborgatásnak és alkalmatlanságnak vannak kitéve. A katonai elszállásolásokban a nemeseket jobban terhelik, mint magukat a mesterembereket. Csak rendkivüli esetekben lehessen ilyen terheltetés, s különben válthassák meg pénzen az elszállásolást. Maga a felség előtt is kedves lehet, ha nemesek is laknak a városokban".

Hát ilyen szép egyetértésben éltek egymással 1741-ben a szegény pestmegyei földesurak, akiknek ház kellett, ha a megyegyülésre jöttek és a pestbudai iparosok, akiket ime egyenesen nemzetgyülölettel vádolnak meg.

*

Se Pestre, se Budára nem tartozik ugyan, de fontos és soha nem emlegetett történelmi dokumentumot találok Pestvármegye gravamenjében. Nem lehet emlités nélkül hagyni.

„Minthogy Csanádmegye csak három helységből s Csongrádmegye csak két helységből áll, egyesittessenek; valamint Arad és Zarándmegyék is".

Valami hallatlanul nagy dolgok történtek 1741. óta, amikor a magyar alföld eme vármegyéi ilyen véghetlenül szomoru állapotban voltak. Hogy kellett szaporodni és hogy kellett mindennek rendbejönnie. Zarándmegye: ma már csak a történelmen át zeng felénk az a pompásan magyar fonetikáju név. Ha mégis valami magyarázatot akarunk adni a pestmegyei rekriminációhoz, akkor csak arra kell hivatkoznunk, hogy ez az országrész csak 1718. körül szabadult föl a török uralom alól. A történelemnek egy-egy ilyen jelentéktelen lapján is mennyi fájdalom van! Hiába, megbünhödte ez a nép a multat s jövendőt . . .

*

Nem tudnám befejezni ezt a cikket, anélkül, hogy meg ne emlitsem azt a kedvesen humoros dolgot, ami különben Pestre és Budára nem vonatkozott, hogy az 1741-iki pestmegyei gravemenben sikerült megtalálnom a sópénz-nek az ősapját is. 1723-ban fölemelték 30 dinárra a só árát. Ezzel vonatkozásban Pestmegye azt követeli, hogy ne csak a derék sóhivatalnokokat fizessék rendesen, hanem „a fennmaradó pénzből az országnak is maradjon valami közpénze (fundus publicus) . . ."

Ime a sókassza eredete, a fundus publicus sóból, amelyet maga Pestmegye követelt 1741-ben.

Hiába, mégis érdemes öreg irásokban bogarászni . . .

Pogány Béla.

Ezek legalább mind olyan kiadások, amelyeket tényleg a háboru okozott és amelyeket megtériteni az államkincstár feladata. Más kérdés az, hogy megtéritii-e a kormány az elmaradt bevételeket, amelyek a fogyasztási adóknál, a városi vámnál, az átirási dijaknál, a szemétértékesitésnél, az épitésrendező dijaknál, a vásárcsarnokoknál, a népjóléti intézményeknél és a tandijaknál keresendők?

A kormány jóindulata azonban ma olyan mértékben mutatkozik, hogy ezektől a kilátásba helyezett megtérítésektől és hozzájárulásoktól remélni lehet a deficit megszünését és a *pótadóemelés* fenyegető rémének kikerülését, amit pedig a főváros tanácsa már kilátásba helyezett. Ma már komolyan számolnak vele a városházán, hogy a *pótadót nem kell felemelni.*

Világfürdő és villatelep a Margitszigeten

Elkészült a Fővárosi Közmunkák Tanácsának terve.

A Margitsziget ügye a háboru alatt pihent. Amióta a játékbank terve meghiusult, az egyetlen komoly és jelentős lépés az volt, hogy a Szent Margit gyógyfürdő r.-t. uj tulajdonosok kezébe ment át. Most azután a Margitsziget megujhodása, okos és szolidtermészetü kihasználása hatalmas fordulatot vett. Eddig azonban csak elveket hallottunk, amelyek szerint ez az ujjászületés végbe fog menni. A *Fővárosi Hirlap* azonban most már abban a helyzetben van, hogy a *Fővárosi Közmunkák Tanácsának* immár *teljesen elkészült tervezetét ismertetheti.* A terv semmiesetre sem végleges, de mint a Közmunkák Tanácsa műszaki osztályának érdemes és szép munkája, mindenképen számithat arra, hogy legfeljebb csekély, csak a részleteket érintő változtatások mellett mielőbb a megvalósulás utjára jut.

A tervet, amely *Bakos* János miniszteri tanácsos kiváló munkája, a következőkben ismertetjük:

Világhirü lesz a Margitsziget.

A Közmunkák Tanácsának tervén meglátszik, hogy az igazi cél ennek a természeti és történelmi szépségü, gyógyhatásokban bővelkedő *szigetnek világhirüvé tétele.* Ezt a célt elsősorban modernül berendezett gyógyfürdővel, szórakozóhelyekkel, kényelmi intézményekkel és az évszázados parknak nagyszabásu gondozásával kivánják elérni. Emellett a szigetnek a *Buda felé eső és most feltöltött partján tekintélyes villatelep létesül, végül pedig pompás, kényelmes uthálózattal, villamosközlekedéssel látják el a szigetet, amely a jövőben négy hajókikötőn és két hidon (Margithidon és az uj óbudai hidon) át lesz megközelithető.*

A sziget olyan üditő és szórakozóhely lesz a jövőben, amelyet egész esztendőn át lehet és érdemes látogatni. Mindezt összhangzóan, szimmetrikusan, a szépnek szem előtt tartásával fogják megcsinálni.

A gyógytelep.

A gyógyfürdőtelep a felsőszigeten lesz és e célra megmarad a modernné épitett *fürdőépület* és a *nagyszálloda,* amely ma már háromemeletes. Megmarad a *kisszálloda,* a vendéglő, a nagyvilla, a kisvilla és épitenek egy kisebb *hidegvizgyógyintézetet.*

Halálra vannak itélve a termálviz-üzem és a felügyelőségi épület. A termálvizüzem-épület helyén a póstával, telefonállomással, ruhatárral, buffettel és fogadócsarnokkal ellátott *ivócsarnok* épül. Vele szemben, a sziget keleti oldalán teljesen modern és minden kényelmet felölelő *nagyszálloda* lesz, amelyben még termál-fürdőket is rendeznek be. Az ivócsarnokot, az uj nagyszállodát és a nagy fürdő-épületet zárt folyosók kötik össze. A régi és uj nagyszállodák között nyer elhelyezést a dunai oldalon télikerttel ékes *kaszinóépület,* amelyben lesz könyvtár, olvasóterem, társalgó, billiárd-terem és természetesen — *kártyaszoba is.*

Az uj szállodát ismét zárt folyosó köti össze a kibővitett vendéglővel. Ezek az épületek zárják körül a *gyógyudvart,* ugy, hogy a gyógyfürdőtelep igy szinte összefüggő egészet alkot és a legteljesebb kényelmet szolgáltatja még a nagy világfürdőkben otthonos, kényes izlésü és nagyigényü közönségnk is.

Villaváros a Buda felé eső parton.

Mint már emlitettük, a Közmunkák Tanácsa egész kis villavárost akar létesiteni, állandóan lakottá akarja tenni a szigetnek most feltöltött és a Buda felé eső partját. A *villaváros* a gyógyfürdőteleptől indul ki és egészen a kastélyig huzódik. *Ötven ilyen villatelket parcelláztak ezen a területen egyenkint 300 négyszögöles nagyságban.* Önálló épitési telkek lesznek ezek, szem előtt tartva azonban azt, hogy a sziget parkjának mintegy kiegészitő részei legyenek, másfelől pedig az aestetikai összhangot ne zavarják.

Az ötven villatelek közül harmincnak a telke *most jött létre a semmiből* a feltöltés által. Ezek ma még *telekkönyvezve nincsenek* és később mint uj telekkönyvi testek fognak szerepelni. A másik husz telek már József főhercegé volt és igy külön nem telekkönyvezhetők. Az egész *villaváros 15,000 négyszögölön épül.*

Vig élet Szent Margit szigetén.

A szórakozóhelynek tulajdonképen inkább csak a területét jelölte ki a Közmunkák tanácsa 19.700 m²-en. Ez a telektömb a villateleptől délre és a Dunapart, valamint a főut között fekszik. A szórakozás módját majd a bérlő részvénytársaság fogja megjelölni, a Közmunkák tanácsa azonban mindenesetre helyet hagyott e területtel szemben még *huszonkét tenniszpályának* is.

Ezen a bérlők disponálására bizott szórakozóhelyen kivül már a Közmunkák tanácsa is sok mindenféle olyan intézményről gondoskodott, amelyek előre azt a garanciát nyujtják, hogy Szent Margit szigetén vig élet lesz.

A kijelölt területtől délre nyitott *termálvizfürdő* várja majd a közönséget finom, meleg, heverésre szólitó *homokparttal.* A medence azonban olyan méretü lesz, hogy ott *uszóversenyeket* is lehet majd tartani. Szószoros értelemben vett strand-fürdő nem lesz a szigeten, mert a Duna vizállása erre itt alkalmatlan. Lesz ellenben a parton a Duna vizében *folyamfürdő,* valami uszodaféle a parton levő állandó kabinokkal és szintén homokparttal. Itt is épül egy *szállodaépület,* amelynek számára szintén most töltöttek uj partot.

Ezen a részen lesz a *gazdasági udvar* is, amely 5100 m² területet foglal el. Itt töltik a termálvizet üvegekbe, itt lesznek a raktárak, az igazgatósági épület és az autógarázsok. Az alsószigeti vendéglő helyén *szinház, hangversenyterem* és *vendéglő* épül egy nagyobb palotában.

Rendezés alá kerül az *atletikai klub* területe is, a sziget északi részén pedig az óbudai hidról való lejárattal belépődij nélkül használható *közkert* létesül.

A sziget többi részén megmarad *parknak.* Hogy a kertészeti teleppel és a romokkal mi lesz, ebben a tekintetben még nem történt döntés.

Utak és kikötők.

Az ujjászülető szigetre két hid fog vezetni: a *Margit-hid* az egyik és az *Óbudát a Hungáriaúttal összekötő uj hid* a másik. A két hidról két főut vezet majd a sziget belsejébe. A margithidi főut huszonöt méter szélességben indul, a mai fedett sétánynál enyhén nyugat felé kanyarodik az igazgatósági épületig. Innen a Dunapartra kanyarodik, ahol már huszonkilenc méter szélességben megy végig gyönyörü sétányt alkotva egészen az óbudai hidig. Ott a feljáró alatt a keleti parton tervezett utba kapcsolódik.

A másik főut az óbudai hidról harmincöt méter szélességben ömlik le a szigetre, ahol két ágra szakad. A nyugati ág husz méter, a keleti tizenhárom méter széles lesz. Az előbbi ág egy téren át a nyugoti parton haladó főutba kapcsolódik, az utóbbi a keleti parton haladó huszméteres parti utba olvad. A városból jövő és a helyi forgalom lebonyolitására megállapitandó jármü (vasut vagy autóbusz) céljára a mai kocsi-ut legnagyobb részének felhasználásával a két hid között hét méter széles ut látható a terven.

A dunai közlekedés javitására a Közmunkák Tanácsa közvetlen hajó- vagy csavargőzösjáratokat remél. E célra a keleti és a nyugati parton is két-két kikötő van felvéve a terven.

Utban az érvényesülés felé

Kombinációk az alpolgármesteri és a tanácsnoki állásokra

Festetich Géza gróf halálával megüresedett második alpolgármesteri állásra automatikusan *Déri* Ferenc dr. fog előlépni, a harmadik alpolgármesteri állás pedig választás utján kerül betöltésre. Azoknak a kombinációknak, amelyek *Bódy* Tivadar dr. első alpolgármesternek lemondásáról ismét forgalomba kerültek, nincsen komoly alapjuk. A harmadik alpolgármesteri állás tehát alighanem egyedül fog betöltésre kerülni, ami mindenesetre arra vezet, hogy a választás megnehezedik, mert a komoly jelöltek száma elég nagy.

Tulajdonképen a jelöltek sánszai nem igen változtak meg azóta, amióta *Bódy* Tivadar képviselővé való választása volt kilátásban és *Festetich* betegsége ugyanakkor olyan mértéket öltött, hogy visszavonulása egészen befejezettnek látszott. Akkor se *Bódy* nem lett képviselő, se *Festetich* nem vonult nyugalomba; az alpolgármesteri állásra vonatkozó kombinációk azonban megmaradtak. Ma sem igen jönnek számba komolyan más, mint *Folkusházy* Lajos dr., *Harrer* Ferne dr. és *Márkus* Jenő dr., akiknek mindhármuknak jelentékeny pártjuk van a bizottsági tagok között. Bár régibb tanácsnokok is vannak náluk, *Piperkovics* Bátor és *Rényi* Dezső személyében, érdemekben és népszerüségben sem maradnak mögöttük *Buzáth* János, *Vita* Emil és *Wildner* Ödön, nem is számitva a fiatalokat, a hangulat az, hogy az emlitett három tanácsnokon kivül más nem igen fogja fölvenni a küzdelmet.

Szólni kell még a két müszaki képzettségü tanácsnokról, a kiváló *Fock* Edéről és *Krátky* Jánosról, akik szintén kiesnek most az alpolgármesteri jelölésből, mert egyelőre csak jogi képzettségü tanácsnokokat lehet jelölni, dacára annak, hogy a városházán már belátták, hogy a müszaki képzettségü főhivatalnokok elől sem szabad elzárni az érvényesülés utját. Ugy tudjuk, a *Mérnök- és Épitész-Egylet* ujabb akciót kiván inditani ebben a kérdésben, bár az akciónak sikerében maguk sem hisznek; de igen fontosnak tartják az elvi megnyilatkozást, amikor épen az az alpolgármester halt meg, aki a müszaki ügyosztályok ellenőrzésével volt megbizva.

Hogy a kombinációba került három tanácsnok közül melyik fog győztesen kikerülni a küzdelemből, ezt ma még csak sejteni sem lehet. *Folkusházynál* a háborus élelmezés körül szerzett érdemeit kivánják sokan jutalmazni, *Márkus* Jenő népszerüsége azonban talán még ennél is sulyosabban esik a latba, mig *Harrer* tekintélye a legutóbb is jelentékenyen emelkedett kormánybiztossá történt kinevezése által. A küzdelem erős lesz, de bármelyik jelölt kerül ki győztesen, nem lesz meglepetés.

A megüresedő tanácsnoki állásra a legkomolyabb jelöltek *Sztankovics* Szilárd, *Wittinger* Gyula dr. és *Schmelhegger* Árpád dr. tanácsjegyzők. Ha esetleg — amire szintén számitanak — *Buzay* Károly nyugalomba menne, akkor a három komoly jelölt közül kettő kerülne be a tanácsba.

110%-os egységáremelés

Válságba jutott a csecsemőkórház épitése

Épitész- és vállalkozó-körökben már régebben beszélnek arról az esetről, amely az angyalföldi uj csecsemőkórház körül történt. A kórház ácsmunkáját annak idején Russ János vállalkozó kapta meg, aki meg is kezdte a munkálatokat, időközben azonban azzal a kéréssel járult a közigazgatási ügyosztályhoz, hogy emelje föl egységárait. Kérésében azonban nem volt valami tulságosan szerény, mert az ügyosztályban még a szolgáknak a haja is az égnek meredt tőle.

Russ János pontosan 110%-os egységáremelést kért, dacára annak, hogy a munkálatot csak a nyáron kapta meg és igy az anyagárak emelkedése igazán közel sem érhette el ezt a mértéket. Maga a

tény, hogy áremelést kér egy vállalkozó, nem vált ki csodálkozást a városházán, mert csaknem minden munkálatnál ez történik az ujabb időben, ráadásul még igen sokan a határidő meghosszabbitását is kérik. Russ 110%-os egységáremelésében természetesen szintén vannak megokolt kivánságok, de azon viszont a vállalkozónak nem lehet csodálkoznia, ha ilyen hatalmas stajgerolást az ügyosztály nem vehet figyelembe.

Ezideig minden egyezkedés és kapacitálás hasztalan maradt, minden jó szándék megtörött Russ János makacsságán. Ő nem enged a 110%-ból, inkább abbahagyja a munkát ott, ahol most tartanak vele. Ezzel az angyalföldi csecsemőkórház épitése meglehetősen válságba jutott, dacára annak, hogy a fővárosnak máris imminens szüksége lenne rá.

A középitési ügyosztályban tehát ugy vélekednek, hogy az ügyet nem engedik hosszan huzni-halasztani, mert a minden nap emelkedő anyagárak mellett még utóbb igaza lesz Russ Jánosnak és utóbb is addig alkudoznak, mig tényleg bekövetkezik a 110%-os áremelkedés. Sürgősen tabula rasat akarnak tehát csinálni, s mint Krátky János tanácsnoknak a Fővárosi Hirlap mai számában megjelent nyilatkozatából is látható, azt sem tartják a városházán lehetetlennek, hogy más vállalkozóról kell gondoskodni. Amennyire azonban lehetséges, ezt a lépést el akarják kerülni. A végleges és döntő tárgyalást szerdán ejti meg Krátky tanácsnok.

A vurstli halálküzdelme

Mozgalom a kitelepités ellen

Esztendők óta a Damokles kardja függ a szegény mutatványosok feje fölött. Szegények valahogy a haladás utjába kerültek, az állatkert és a Széchenyi-fürdő leakarja gázolni őket, bár nemcsak az ő adózó filléreikre, de arra a hatalmas közönségre is figyelemmel kell lenni, amelyet ők kedves, demokratikus mulattatással szolgálnak ki.

A jövő év október 31-ikén jár le a mutatványosoknak a fővárossal kötött szerződése. Ez arra késztette őket, hogy még a nyár folyamán azzal a kéréssel járulianak a városhoz, hosszabbitsa meg öt esztendővel a most lejáró tizéves szerződésüket. A fővárosban erre — értesülésünk szerint — nincs valami tulságos hajlandóság. A megokolás az, hogy elsősorban az állatkert kibővitésének előbb-utóbb el kell következnie, másrészt pedig a Széchenyi-fürdő szállodáját maidan meg kell menteni a vurstli lármájától.

Ezekkel az érvekkel szemben a mutatványosok azt hangoztatják, hogy egyik sem aktuális, amiben alighanem igazuk is van. Az állatkert kibővitésére nincsen pénz, a szálloda üzembehelyezéséig pedig még legalább 3—4 év fog eltelni. De van ennél sokkal komolyabb érvük is és ez az, hogy tiz év előtt, amikor a szerződést a mutatványosok és városligeti árusok megkötötték, nagy befektetéseket eszközöltek. Emlékeztetnek arra, hogy milyen vásári bódékból állott a liget azelőtt és milyen áldozatok kellettek ahhoz, hogy a mostani csinos vurstli kialakuljon. Tették pedig mindezt abban a reményben, hogy tiz év után is maradhatnak a mai helyükön. Sőt hivatkoznak Bódy Tivadar dr. alpolgármesternek egy szóbeli igéretére, amely szerint a szerződés megkötésekor azt mondta, hogy semmi akadályát nem látja a szerződésnek ujabb ötesztendővel való meghosszabbitásának.

A befektetéseket a mutatványosok tiz esztendő alatt amortizálták s igy most kezdődnék majd az ideje annak, hogy befektetésüknek hasznát is lássák. Egyébként vagy ötezer ember mindennapi kenyeréről van szó és a kilenc esztendő alatt nem kevesebb, mint 1,100.000 korona bért fizettek a fővárosnak.

Most ujabban, hogy az ötesztendős szerződés meghosszabbitását elérhessék, argumentumaik mellé uj konkrét ajánlatot is tettek. A pótajánlatban jelentékeny bértöbbletet biztositanak a főváros számára. Az uj ajánlat szerint Beketow Mátyás a cirkuszért, amelynek évi bére 50.000 korona volt, 20 százalékkal többet ajánlott föl. Hoschke Henrik, a Henry-aréna tulajdonosa, aki csak a helyért 6000 koronát fizetett, 50 százalék többletet biztosit. A többiek, a körhintások, mozgóképesek, élelmiszerbódétulajdonosok, a müszinkör stb. szintén hajlandók 20—30 százalékkal több bért fizetni.

A mutatványosok mozgalmát Báder József dr. ügyvéd vezeti és tekintettel arra, hogy szegény emberekkel van dolga, egyáltalán nem fogad el tőlük honóráriumot. A hét folyamán még egy fontos lépést tesznek a mutatványosok. Elmennek Vázsonyi miniszterhez, aki nemcsak a VI. kerület képviselője, de egyben régi hű patronusa a mutatványosoknak. Ettől a lépéstől sokat, mindent remélnek Helfgott bácsi és ligeti társai.

Épitő-láz Budapesten

A LÁB. munkája

A *Lakásépitő Állandó Bizottság* előkészitő munkája a befejezéshez közeledik. Ezekben a napokban tartja meg a bizottság utolsó olyan üléseit, amelyek hatalmas tervezetének végső megszövegezését célozzák. Amikor ezzel a munkával készen lesz, annak főbb alapelveit rövid kivonatban ismerteti a napisajtóban és tervezetét átnyujtja *Wekerle* Sándor miniszterelnöknek, aki egyben a bizottságnak is diszelnöke, valamint *Batthyány* Tivadar gróf népjóléti miniszternek, akinek ügykörébe tartoznak a lakásépitési kérdések.

A bizottság legfőbb gondja természetesen a munkáslakásokról való gondoskodás. A háboru alatt mintegy 25.000 munkásháztartás oszlott fel Budapesten, ezeknek, ha a béke eljövetelével vissza akarnak térni, lakás kell. Legkevesebb *négyszáz millió* korona kell erre a célra. Ezenkivül középlakásokról is hivatott gondoskodni a bizottság, mert a tisztviselők lakásnyomora is tulontul fenyegető. A most munkában levő tervezet megjelöli a beépitendő telkeket, az épitendő házak tipusát, anyagát, sőt már az árakat is feltünteti, hol és mennyibe kerülnek az épithető házak.

A bizottságot rendkivüli módon ösztönözte munkájában az az érdeklődés, amelyben a közönség érdeklődésénél fogva volt része. A levelek özönével árasztotta el a közönség a L. Á. B.-ot, amelyekre eddig mindig az volt a válasz, hogy mihelyt az első alapvető munkálattal készen lesznek, abból mindennemü felvilágositást meg fog kapni a közönség. Ezek a levelek azonban módfelett érdekesek. A budapesti közönség indolenciája mintha alábbhagyott volna, vagy mintha a lakáskérdésben félretették volna az emberek nemtörödömségüket. Az egyik levélben a telkek holléte felől érdeklődnek, a másikban az épitési árakat szeretnék tudni, a harmadikban ötleteket adnak és igy tovább, a levelek végtelen sorában a legkülönfélébb kivánságok, kérdések és felvilágositások.

A LÁB. minden olyan testületnek, amelynek tagjai a lakáskérdésben érdekeltek lesznek, kérdőiveket küldött. A kérdőivek legnagyobbrészt már be is érkeztek és a munkaprogramm megalkotásában leginkább ezek az adatok érvényesültek. Bőven jelentkeznek telektulajdonosok is, akik telkeiket ajánlják fel, de nem kevésbbé sokan olyanok, — ami még vigasztalóbb, — akik épittetni akarnak, de az épités lehetőségének megadását a LÁB.-tól várják.

Sokan szabadalmakat ajánlanak fel, amelyeket a háborus épitkezések során célszerüeknek tartanak. Nem kicsiny az az arány, amelyben ezek a szabadalmak tényleg komoly segedelmet is jelenthetnek. Az embereket megtanitotta a háboru gondolkozni. Sőt attól a budapesti közönségtől, amelyet soha sem lehetett tulságosan ötletesnek mondani, igen egészséges ötleteket kap a LÁB.

Volt például, aki a gyárakból kikerülő *salakra* hivta föl a bizottság figyelmét. Ezt a salakot a gyáraknak el kell fuvarozniok a Dunapartra, vagy egyéb elhagyott helyekre, holott az ilyen salakot Németországban kitünően fel tudják használni épitési célokra. A gyár tehát kidobja a pénzét, amig a drága fuvarral ezt az eddig haszontalannak vélt anyagot elszállittatja, holott az épitkezéseknél ennek nagy hasznát vehetnék. Azt inditványozzák tehát most a LÁB-nak, hogy az épittető és a gyáros felezzék meg a fuvar költségeit és a salakot ne a Dunapartra, hanem az épitendő házhoz szállitsák. Igy mind a ketten jól járnak. A gyárosnak olcsó fuvarja van, az épittetőnek pedig olcsó épitőanyagja.

A másik tiszteletreméltó gondolkozó a *törmelékanyagok* felhasználása érdekében száll sikra. Ezeket a törmelékanyagokat eddig szinte kihordták parlagon heverő területekre, amelyeket ez az anyag terméketlenné és sokszor hasznavehetetlenné tett. Ezt az anyagot is kitünően föl lehet használni a házak fundamentumának lerakásánál. Egy másik ötlet a *harctéri fával* foglalkozik. A harctéren töménytelen fát vágnak ki a kilövés szempontjából. Azt mondja a gondolat termelője, hogy ha ezt a harctéri fát csak egy kilométerrel hátrább viszik az arcvonalból, akkor a katonaszállitó vonatok, amelyek üresen térnek vissza, hazahozhatják és igy igen nagy részben lehet pótolni a fában való hiányt.

Ime, Budapest megszünt az ötlettelenség és a rossz ötletek városa lenni. Budapesten ma épitő-láz uralkodik...

Festetich Géza halálára

Pénteken, amikor a tanács urai együtt ültek a tanácsteremben, és nem volt közöttük Festetich Géza gróf, valahogy nagyon árvának érezték magukat. Bárczy polgármester ajkáról darabosan hullottak le a szavak, amelyeken meg lehetett érezni, hogy mélyen a szivéből törnek elő. A tanács tagjai összenéztek és a saját könnyeiken keresztül látták, hogy mindnyájan könnyeznek. Maga a polgármester talán legjobban, mert az ő pályája leginkább összenőtt Festetichével.

Festetich: nehezen jár rá az ember keze, hogy a grófot is odairja melléje. Az ajtójának téglaalaku réztábláján is csak ez volt: Festetich. Pedig nem a vagyontalansága hámlasztotta le róla a cimet és méltóságot, hanem a szép és tiszta, ideálisan tiszta polgári élet. Nála egy pillanatot sem lehetett tettenérni, amely pillanat a demokrácia pózát viselte magán. Polgár volt életében, munkájában, becsületében, egész lényében. Életének egyik kiváló ismerője mondta a tanácsülés után.

— Puritánabb, tisztább lelket soha sem ismertem, mint Festetich. Egész lénye tele volt az arisztokraták minden erényével, de mégis mindenben polgár akart és tudott lenni. Jellemzőbbet talán nem is lehet róla mondani, minthogy gróf létére gazdagon házasodhatott volna, erénye és becsülete azonban nem engedte, koldusszegény, de lelkében dusgazdag leányt vett feleségül. Nagyon szegényen, de nagyon boldogan éltek. Erről a házasságról csak áhitattal lehet beszélni.

Arisztokrata származása dacára nemcsak polgár volt, de azt is tüzte ki tüntető módon élete céljául, hogy holta napjáig a polgárságot fogja szolgálni. És szolgálta fölényes tisztességgel, odaadó munkával, magával ragadó lelkesedéssel. Polgári mivoltának még egy szobrot érdemlő jelenséget kell itt ezeken az őszinteség levegőjében élő hasábokon följegyezni: teljességgel szakitott ősei társadalmával. Nem vágyott soha egy pillanatra vissza oda, ahol származásánál fogva helyet kellett volna foglalnia, de ahonnan az anyagi körülményei erőszakkal kiszakitották. Ez az erőszak jólesett neki, mert régi körében soha nem találta volna meg azt a boldog nyugalmat, amit itt köztünk, polgárok között megtalált. A polgárélet friss levegőjét tele tüdővel szivta mindig, soha egy urikaszinóba be nem tette lábát, ott élt a tisztviselők kaszinójában, régi barátai között.

Szinte meglepő, hogy tizenhétesztendős volt, mikor a főváros szolgálatába állott. Harmincöt esztendőt dolgozott egyfolytában és polgári értelemben — ő csak ezt ismerte — a legszebb karriert futotta meg. Az az időszak, amikor az alkotó-munka mesgyéjére jutott, tanácsnok korában következett el. Vezette a közegészségügyi, közlekedési és legvégül a pénzügyi ügyosztályt, amely utolsó stáció előtt a közoktatási ügyosztály vezetője volt. Itt alkotott legtöbbet. Megszervezte a női ipariskolákat, a polgári iskolákkal kapcsolatosan idegen nyelvi és zenetanfolyamokat létesitett, berendezte az elemi iskolai olvasószobákat, a botanikus kertet, elkészitette a tanszemélyzet fizetésrendezését és nyugdijszabályzatát. Aztán jött a pénzügyi tanácsnokság, amit akkoron még nagyon komolyan vettek. Pénzügyi tanácsnokból lett alpolgármester, egyszóval belejutott a szerepbe, ahol a tehetség is ellenőrzésben merül ki, de az alkotásra nincsen módja. Hosszu ideig betegeskedett és bármennyire nem volt is meglepő a halála — mindenesetre mélységes fájdalmat okozott.

Hivatalában maga volt a megtestesült megközelithetetlenség. A tisztviselők, akik vele együtt, vagy kormányzása alatt dolgoztak, mérhetetlen rajongással vették körül és puszta jelenléte elég volt arra, hogy mindenki lelkesedéssel lásson munkához. Még az egészen fiatal tisztviselőket is letegezte, de senkit sem engedett magához három lépésnél közelebbre. Jó barát volt, bizalmas, közvetlen ember, aki azonban tekintélyét mindig és minden körülmények között meg tudta tartani.

Még egyet: ujságiró is volt. Egyidőben ő vezette a Magyarország fővárosi rovatát. Közvetlen utóda pedig Buzáth János lett.

Korrektura a státuszrendezésen

A kormány törli az aránytalanságokat

A huszas bizottság mult heti nevezetes ülésén a megjelent *Vázsonyi* Vilmos miniszter bejelentette *Wekerle* Sándor dr. miniszterelnöknek azt az igéretét is, hogy a lehető legrövidebb időn belül kedvezően intézi el a tisztviselők státuszrendezésére, a családi pótlékra, a nyugdijasok háborus segélyére, az altiszti és a szolgai személyzet fizetésrendezésére és az ideiglenes hivatalnokok fizetésére vonatkozó közgyülési határozatokat.

Mindez sokkal mélyebb és igazabb örömet kelthet, mint az a tény, hogy huszonnyolc millióval több adót lesz módunkban fizetni. Az összes jóváhagyásra váró szociális természetü közgyülési határozatok között jelentőségében kimagaslik és természetszerüen a legszélesebb érdeklődésre tarthat számot a státuszrendezés, amelyet a juliusi közgyülés fogadott el. A *Fővárosi Hirlap* arról értesül, hogy *a kormány ugyan jóvá fogja hagyni a státuszrendezésre vonatkozó közgyülési határozatot, de abban igen lényeges változtatásokat tesz.* Végeredményben a kormányjóváhagyás után

a státuszrendezés sokkal inkább fog a tanács eredeti javaslatához hasonlitani, mint a közgyülés határozatához.

Képtelenség is volt, hogy a belügyminiszteriumban észre ne vegyék azt az összevisszaságot, azt a rendszertelen ötletszerüséget, amelylyel a közgyülésen megnyilvánult határtalan jóindulat a tanács rendszeres és arányos munkáját összekuszálta. A baj az volt, hogy ez a jóindulat nemcsak általánosságban nyilatkozott meg, hanem minden csoportnak, minden hivatalbeli ágnak akadtak meggyőző szavú szószólói és vezérszavazói. A törvényhatóság technikus tagjai a müszaki személyzetért, az orvosok a tiszti orvosokért és igy tovább szálltak sikra.

Ugy tudjuk, a kormányjóváhagyásnál *változatlanul megmarad* a közgyülésnek a *tanácsnokok fizetésrendezésére* vonatkozó határozata. Ellenben változást szenved a főorvosnak alpolgármesteri rangba való iktatása, aminek egyik legfőbb oka, hogy ugyanakkor, amikor a közgyülés ilyen tulzó szeretettel bánt a tisztifőorvossal, teljesen megfeledkezett a tiszti főügyészről. A belügyminiszter tehát nem fogja megengedni, hogy a főorvos magasabb fizetési fokozatba jusson, mint a főügyész.

Ugyancsak kifogása van a kormánynak *Rózsényi* Iványnak, az élelmiszervizsgáló-intézet igazgatójának hatalmas előrelendülése ellen is. A redukció itt valószinüleg szintén bekövetkezik.

A városházán különben máris erős aggodalmak uralkodnak amiatt, hogy mi lesz a háboru után a müszaki képzettségü tisztviselőkkel. Sem mérnököket, sem chemikusokat nem fog a főváros a háboru után a mai fizetések mellett kapni. Már ma is feltünően megfogyott ezeknek a tisztviselőknek a száma, a háboru után pedig, amikor az ujjáépités nagy munkája megkezdődik, a technikusok rendkivül kapósak lesznek, s a fővárosnak, amely őket egy pillanatig sem nélkülözheti, valószinüleg uj státuszrendezést kell a számukra csinálnia.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója

BUDAPEST, IV. KER. SEMMELWEIS-UTCA 2.

(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

MÜVÉSZI KIVITELÜ NAGYITÁSOK, AQUARELL- ÉS OLAJKÉPEK BÁRMELY FÉNYKÉP UTÁN ▪▪▪ FELVÉTELEK MINDEN IDŐBEN.

Vizvezetéki javitások

Pogány Budapest

VIII., Rökk Szilárd-utca 30.

Telefon: József 1—48. sz.

Események

Az első közgyülés. Három hónapos szünet után végre megindult a városházi munka. Pénteken a pénzügyi bizottság tartja első ülését, hogy előkészitse az *október 10-ikére kitüzött első közgyülés napirendjét.* Tárgyalni fogják elsősorban az uj adókra vonatkozó miniszterelnöki leiratot és ezzel kapcsolatban azt a kimutatást, amelyet *a főváros háborus kiadásairól* most készitett el a pénzügyi osztály. A kimutatás végösszege mintegy husz millió korona lesz, ezt az összeget — legalább részben — megtéríti az állam a fővárosnak. Tárgyalni fogják továbbá *a Vigadó bérletére* vonatkozó előterjesztést, amelyről már megemlékeztünk. A pénzügyi bizottság bizonyára a bérleti szerződés felmondását fogja kimondani, ugy hogy két esztendő mulva uj kezekbe kerül a Vigadó és a vele kapcsolatos Hangli-kioszk.

A Polgárszövetség megalakulása. A *Polgárszövetségek Országos Központja,* amely a vidéki szövetségeknek központi szervezete lesz, e hónap folyamán alakul meg Budapesten. A központi szervezet munkásságát szakosztályonkint fogja kifejteni. Lesz olyan szakosztály, amelyen pénzügyi kérdésekkel foglalkozik, más szakosztályok kulturális, közgazdasági, közélelmezési, közegészségügyi kérdésekkel foglalkoznak majd és a városi életnek különböző megnyilvánulásait fejezik ki. Az országos központnak Budapesten megtartandó alakulo ülésén dolgozzák ki majd a programmot, maga az országos központ azonban nem elvi programmot fog adni, hanem konkrét kérdéseket intéz el: mindenkor a városi polgárság égető kérdéseit.

Még egyszer a Széchenyi-fürdő. A Széchenyi-fürdő áremeléséről cikket irtunk a Fővárosi Hirlap legutóbbi számában. Apróbb hiba csuszott azonban be információnkba, amennyiben a négykoronás fürdőárakban eddig is bennefoglaltatott az egy koronás kiszolgálási dij. Most pedig az ötkoronás árakból 1.40 korona esik a kiszolgálásra. Egyszóval azelőtt a fürdő ára 3 + 1 = 4 K volt, ma pedig 3.60 + 1.40 korona. A városgazdasági ügyosztály ugy kontemplálja a dolgot, hogy a kiszolgáló-személyzetet ezekből a plusszal jelölt összegekből fizeti. Eddig kevesebb jutott a személyzetnek, most több. Máris adtak valami fizetésjavitást, a maradékból pedig nem akar meggazdagodni a főváros, hanem azt is föl fogja osztani ujévkor a személyzet között. Azt is mondják a városgazdasági ügyosztályban, hogy az áremelés nem történt suttyomban: a fürdőügyi bizottság ülésén jelentették be. A mi véleményünk szerint ez a suttyomban való elintézésnek egy szellemdebb és felelősségtelen módja. Bezzeg, ha leszállitották volna az árakat, majd jöttek volna a kommünikék. Igy is megtörtént azonban a példátlanul humoros eset, hogy a hadimilliomosok lázongva kiáltották: mi ez, micsoda merénylet, hogy valaminek az árát csak egy koronával merészelik felemelni! Nem is csoda, ha igy beszélnek, hiszen a Széchenyi-fürdő ma már kizárólag az ő fürdőjük. Más nem tudja megfizetni az árakat, csak a hadimilliomosok.

A kacsa-ügy. A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában megemlékeztünk egy szegény kacsáról, amely addig árulta a Hunyadi-téri csarnokban a petrezselymet, amig végre már csak romlott állapotban tudta volna boldogitani vevőjét. A vevő azonban kifejlett szagló érzékkel lévén fölszerelve, a kacsát visszavitte a csarnoki árusnak, aki viszont választottbiróságként a csarnoki felügyelőt ajánlotta. A csarnoki felügyelőt azonban nem lehetett napokig megtalálni, mig végre a csarnoki árus türelme fogyott el és visszaadta a kacsa árát. A kacsa ügye ezzel rendbe is jött volna, de most már a Fővárosi Hirlap engedte meg magának azt a kiváncsiságot, hogy megkérdezze Ziegler Nándort, a vásárcsarnoki igazgatót, mivel foglalkoznak üres óráikban a csarnoki felügyelők? A panaszos irásra azonban nem érkezett válasz. Ziegler igazgató apró dolognak tartotta a kacsa-ügyet, de mi igenis ebben az illatos állati hullában a csarnoki rendszer megtestesülését látjuk. Benne van ebben a rothadó kacsában az ácsorgás, az árdrágitás és mindenféle csarnoki rendetlenség és nyavalya mikrobája. Ha ezt a kacsa-ügyet le tudta becsülni Ziegler igazgató ur, miért volnánk olyan merészek, hogy a nagyobb dolgokkal szemben figyelmesebbnek képzeljük el? A vásárcsarnokban semmi sem fontos és igy Ziegler igazgató urhoz nem is intézhetünk több kérdést. Most már Folkusházy tanácsnok urnak ajánljuk figyelmébe a mult számban megjelent panaszos levelet. Talán ő több érzékkel intézi a közönség dolgát és ha a mi hangunkat nem hallja meg Ziegler igazgató ur, az övére régis figyelmesebb lesz.

A kávé Blitzelők. Blitz és Braunék 8000 kg. kávét és 130 métermázsa cukrot el akartak bliccelni, de rajta veszettek. A Közélelmezési Hivatal ez eldugott árut lefoglalta, a rendőrség pedig a kihágási eljárást megindította. A tárgyaláson a bliccmajor cégfőnök azzal védekezett, hogy neki fogalma sem volt a be nem jelentett áruról. Minden felelősséget az egyik alkalmazottjára háritott, aki vállalta is a sitzredaktori szerepet. Védekezésnek azonban ez gyenge volt és a tárgyaláson nem is fogadták el, hanem folytatólagos tárgyalást tartanak a jövő héten. A lényeg: Blitz és Braunék elsőrendü közfogyasztási cikkeket árdrágitási céllal elrejtettek, bünösök, méltó büntetésben kell őket részesiteni.

A Belváros szinházának szezonnyitó müsora a teljes siker minden jelével hagyta el az első huszonöt előadás jubileumát. A müsor középpontjában a Kisasszony, Nyári kaland és a Schubert, továbbá a vidám tréfák és dalok a Modern Szinpad régebbi müsorainak erejével vonzzák a közönséget, mely napról-napra lelkesen tapsolja Mészáros Giza, Kökény Ilona, Lukács Sári, Antal Ella, továbbá Vendrei, Boross, Békeffi, Palotay és Földváry produkcióját.

Dorian Grey arcképe filmen. Wilde Oszkár, a különös hirü angol iró nálunk is jólismert bizarr regényét filmesitette meg Oswald, a jeles berlini filmrendező. Ez a mélységes hatásu regény, amelynek hősében Wilde tulajdonképen önmagát rajzolta meg, egyike a filmmüvészet legnehezebb témáinak. Bernd Aldor a főszerepalakitásban olyan mestermüvet nyujt, amelyet a külföldi kritika már is világhirre emelt. Ezt a nagyszabásu filmet kizárólagos bemutatási joggal az Uránia Szinház szerezte meg és hétfőn mutatja be először Budapesten. Ezzel együtt kerül bemutatásra az Uránia Szinház uj müsorában az „Ifjukor" cimü három részes amerikai filmjáték.

Uránia

DORIAN GRAY arcképe

Wilde Oszkár világhirü regénye filmen hétfőtől kezdve kizárólagos joggal az uj müsor szenzáció ja.

Ezzel együtt:

IFJUKOR

cimü 3 részes amerikai filmjáték.

Előadások: Hétköznapokon 6, 3/4 8 és 9 15 órakor. Vasárnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.

A TŐKE

Szemle.

Az állam részesedése a nagyipar nyereségeiben. — A központok ellenőrzése. — A fakonjunktura.

A hadikölcsönök kamatainak fedezésére az állam uj bevételi forrásokról kénytelen gondoskodni. Ezek között szerepel az a terv is, hogy az állam a nagyipar, illetve a kartellek nyereségeiben megfelelően részesedjék. *Wekerle* miniszterelnök programmbeszédében néhány szóval ezt a kérdést is érintette, a legutóbb pedig *Seidler* osztrák miniszterelnök jelentette ki, hogy a kormány a kartellek és szindikátusok jövedelmeiben osztozkodni kiván. Németországban a kérdés szintén napirenden van és ott az állam az ugynevezett kényszerszindikálással már megtette az első lépést abban az irányban, hogy a kartelekre döntő befolyást gyakoroljon. Hogy ez a nyereményrészesedés nálunk és Ausztriában mily módon terveztetik, arra nézve a miniszterelnökök egyáltalában nem nyilatkoztak. Ugy látszik, hogy még konkrét javaslatok se léteznek és hogy az egész dolog még nagyon kezdetleges stádiumban van. Azt hallottuk, hogy a pénzügyminiszteriumban most folynak az előtanulmányok ebben a kérdésben, melynek szőnyegre hozatala az érdekelt körökben bizonyos mozgolódást, mondhatnánk izgalmat idézett elő. A nagytőke máris kényelmetlenül érzi magát a hadinyereségadó, a tantième-adó és egyéb más adók miatt. Ha már most ezenkivül az állam még mint üzlettárs is jelentkezik és a nyereség egy részére is rá akarja tenni a kezét, akkor ne csodálkozzunk azon, hogy a nagyipar köreiben bizonyos aggodalommal várják a pénzügyminiszter idevonatkozó javaslatait. Mi nem féltjük a nagytőkét, mely a háboruban óriási módon elhatalmasodott. Természetesnek találjuk, hogy a kormány első sorban ott keresi az uj bevételi forrásokat, ahol a háborus konjunktura nyomában a legnagyobb nyereségekre tettek szert. Viszont azt is le kell szögeznünk, hogy a

nagyipart nem szabad tulságosan megterhelni, mert különben nem lesz képes megfelelni azoknak a fontos feladatoknak, melyek a háboru után reá várnak.

*

Mint értesülünk, a legutóbbi minisztertanács *a központok intenziv ellenőrzését* határozta el. Az élelmiszer-központokat a Közélelmezési Hivatal, mig az ipari nyersanyag-központokat a kereskedelmi miniszterium fogja megvizsgálni. Ugy halljuk, hogy az utóbbi feladat elvégzésére Hantos államtitkár kapott megbizást. Szó van arról is, hogy az olyan központok, melyek hivatásuknak nem felelnek meg, illetve áruhiány miatt, vagy más okból teljesen feleslegesek lettek, egészen megszüntessenek. Illetékes helyen az a felfogás, hogy semmi szükség ezekre a költséges organizációkra, ha feladatuknak eleget tenni nem tudnak. Másrészről a kormány betekintést akar nyerni a központok üzletvitelébe, amely ellen sok esetben sulyos kifogások emeltettek. Ezt mindenesetre csak helyeselni lehet. A központok ugyanis az ő nagyon bürokratikus manipulációjukkal ólomsulyként kezdenek ránehezedni az ország közgazdasági életére, melyet a háboru amugyis megviselt. Azt is furcsának találjuk, hogy a központok legtöbbje, dacára annak, hogy élükön hivatásos kereskedők állanak, negligál minden üzleti elvet és az ügyeket és a feleket azzal a merevséggel kezeli, mely az állami hivatalokat jellemzi. Azt már sajnosan tapasztaljuk, hogy ezek a központok nem feleltek meg azoknak a várakozásoknak, melyek általában azokhoz füzödtek. Sőt — lehet mondani, — hogy sok tekintetben hozzájárultak az áruhiányhoz, azáltal, hogy intézkedéseikben a kereskedelmi routint és szellemet teljesen nélkülözték.

*

Egyideig mindenki a hajózási részvényekre esküdött, mert — mondották — a háboru után nagyszerü tengerfuvarozási konjunktura lesz. Egyszerre azonban csak csendes lett minden a hajózási részvények körül. Most mindenki a faértéket forszirozza, mert — mint állitják — óriási fakonjunktura kinálkozik. A papirokban óriási üzlet fejlödött ki a tőzsdén és az árfolyamok még soha nem látott magasságot értek el. Mi őszintén megmondjuk, hogy nem hisszük, hogy ennek az állitólagos fakonjunkturának valami komolyabb alapja legyen. Inkább azt látjuk, hogy itt egy ügyes kezekkel szött tőzsdei manőverről van szó, melynek szomoru hatásai máris kezdenek mutatkozni. A játékosok azzal érvelnek, hogy nagy fakészletek vannak és hogy a legközelebb óriási faexport fog megindulni. A tény pedig az, hogy a munkaerőhiány és a szállitási nehézségek következtében a fapiacon áruhiány van és hogy nagyobb méretü fakivitelről az érdekelt körökben mitsem tudnak. Különben is felesleges magyaráznunk, hogy most a háboru alatt jelentékenyebb faexportról szó sem lehet, az átmeneti idő alatt pedig nekünk magunknak is oly nagymennyiségü fára lesz szükségünk, hogy kivitelre csak kisebb tételek kerülhetnek. Az bizonyos azonban, hogy a fának az ára sokáig magas lesz és hogy a fapiac kedvező konjunktúrának néz elébe a belföldön is. Csakhogy ez még nem indokolja azokat a széditő kurzusokat, amelyeket egyes papirok a tulspekuláció következtében elértek.

A Budapesti takarékpénztár tőkeemelése. Lapunk legutóbbi számában mi is regisztráltuk azt a hirt, hogy a Depositenbank égisze alatt tárgyalások folynak a *Budapesti takarékpénztár*, a *Nemzeti takarékpénztár* és a *Központi kereskedelmi és iparbank fuziója ügyében.* Ez a fuziós terv azonban személyi okok következtében meghiusult. A *Budapesti takarékpénztár,* mint már jeleztük, a legközelebb részvénytőkéjét 20 millió K-ról 35 millió K-ra emeli fel. Ebben a tranzakcióban, mint értesülünk, a *Fabank* is részt vesz. Ehhez képest a Budapesti takarék tőkefelemelő közgyülésén *Fónagy* Aladár, a Fabank vezérigazgatója és *Gross* Béla, a Standard vezérigazgatója a Terézia igazgatóságába fognak beválasztatni. Itt megemlitjük, hogy a Budapesti takarékpénztárnak már van faérdekeltsége. Nemrégiben ugyanis a másfél millió koronával részvénytársasággá átalakult *Sonnenfeld* Lajos-féle *Országos fatermelő r.-t.* a Budapesti takarékpénztár konszernjéhez tartozik.

Aesopusi mese három bank fuziójáról. Ki ne ismerné Aesopus nagyszerü meséjét, a nagyratörő békáról? A varangyos ott kurutyolt az árokszélen, amikor az országuton büszke tartással arra haladt az ökör. A békát ellepte a sárga irigység: vajjon miért tartja magát oly nagyra ez a szarvasmarha? A tekintélyes terjedelmére? Ha csak ez kell, — igy gondolta békaésszel —: tudok én is olyan nagyra nőni, mint az ökör. És elkezdte felfujni magát. Nőttnött a béka, mig a nagy erőlködésben egyszer csak szétpukkadt. Idáig az aesopusi mese, amelyre most az „osz-posz" eset következik. A sajtóban hetek óta három intézet fuziójáról irnak. A türelmes papiron már minden részletkérdést elintéztek: 65 millió lesz az uj nagybank alaptőkéje és megállapodtak már a vezérigazgató személyében is. Ámde nem számitottak a „nagyratörő béka" ambiciójával, aki az árokszélről azt kuruttyolta, hogy szintén vezetni akar, tud ő is oly nagy legény lenni, mint a kiszemelt vezérigazgató. És nyomban felfujta magát, ami oly vasul sikerült neki, hogy — szétpukkadt. Evvel a méla akkorddal végződött a három bank nem létesült fuziója.

Tőkét emel az izzólámpagyár. Mult hónap közepén a Fővárosi Hirlap elsőnek a sajtóban bejelentette, hogy az Egyesült Izzólámpa- és Villamossági R. T. 8 milliós alaptőkéjét — tavaly október 26-án emelték föl erre az összegre — 2 millió korona uj részvénytőke kibocsátásával tiz millió koronára fogja felemelni. Ezt a határozatot kimondó rendkivüli közgyülést október 10-én fogják megtartani. A tőkeemelést a vállalat nagyarányu foglalkoztatása teszi szükségessé. Minthogy az Izzólámpagyár a Kereskedelmi Bank érdekkörébe tartozik, az uj részvények elhelyezése biztositva van.

Biró Pál dr. — vezérigazgató. A Rimamurányi-Salgótarjáni Vasmü R.-T. minap tartott igazgatósági ülése hámori Biró Pál dr.-t a társaság vezérigazgatójává nevezte ki. Biró Pál a magyar gyáripar egyik kimagasló, nagyképzettségü szakférfia, aki nagyérdemü atyjának elhunyta óta önállóan vezeti a hatalmas vállalatot, amelynek csaknem egy évtizede már kereskedelmi igazgatója. E minőségében, méltó segitőtársa volt Biró Árminnak abban a páratlan munkában, amely a Rimamurányi vasmüveket mai nagy arányaira fejlesztette.

A tőke mozgalma. A Leszámitolóbank tőkemeléséről is elhatározott dolog. Tőzsdei hirek szerint az igazgatóság már a napokban konkrét határozatot hoz e tárgyban. — A Hungária egyesült gőzmalmok rt., mely a Hitelbank érdekköréhez tartozik, a 3,250.000 K alaptőkéjét fel fogja emelni 5 millió K-ra. Az uj részvényeket a Hitelbank-szindikátus veszi át. — A Magyar élelmiszerszállitó rt., értesülésünk szerint megvette a Gróf Keglevich István utódai-féle budafoki konyakgyárat. — Az Országos központi hitelszövetkezet megvette a Continental szálloda rt. V., Nádor-utca 22. szám alatti ingatlanait. Az OKH az épületet saját hivatalai részére átalakittatja és Barossutcai ingatlanait eladja. — A budai Esplanade-szállót 500.000 K-ért a jelenlegi tulajdonosoktól, Bokros Gézától és Bokros Károlytól, megvette Edelmann Henrik, a Télikert volt főpincére, aki egy e célra alakuló konzorcium segitségével a szállót szanatóriummá fogja átalakitani. — Pénzügyi körökben elterjedt hirek szerint rövidesen tőkét emelnek: a Mercur váltóüzleti r.-t. és a Magyar Kereskedelmi Hitelbank. Mindkét intézet már gondoskodott az uj részvények elhelyezéséről.

Az Auer-társulat tőkeemelése. A Magyar gázizzófény r.-t. e hó 8-án rendkivüli közgyülést tart, amelyen az alaptőkét 1,800.000 koronáról három millió koronára fogják fölemelni. A társulat 1894-ben alakult 600.000 koronával, ezt 1907-ben 1,000.000 K-ra, 1911-ben 1,500.000 K-ra és 1912-ben 1,800.000 K-ra emelték föl.

A Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület szept. 27-én tartott rendkivüli közgyülése az igazgatósági javaslat értelmében elhatározta az alaptőkének 25 millió K-ról 30 millió K-ra való felemelését olyképpen, hogy a 14.000 K árfolyamon kibocsátásra kerülő 2500 drb uj részvényre a régi részvényeseknek biztositassék az elővételi jog 5:1 arányban. Egyben határozatba ment az is, hogy a tőkefelemelésből befolyó 35 millió K-ból 5,000.000 K az alaptőkéhez, 14,993.572 K a rendes tartalékalaphoz csatoltassék, ennek 40 millió K-ra leendő kiegészitésére 13,500.000 K a rendkivüli tartalékalaphoz, a fenmaradó 1,506.427 K pedig, a tőkefelemeléssel kapcsolatos költségek levonása után, az agió-tartalékalaphoz irassák. Ezzel az egyesület saját vagyona, a számottevő belső tartalékoktól eltekintve, közel 140 millió K-ra fog rugni.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár a napokban Harkányi Frigyes báró titkos tanácsos elnöklete alatt rendkivüli közgyülést tartott, mely egyhanguan elfogadta az igazgatóságnak a tőkefelemelésre vonatkozó javaslatát. Ezek értelmében a takarékpénztár 15 millió korona részvénytőkéjének 21 millió koronára leendő emelése és tartalékalapjainak szaporitása céljából kibocsátásra kerül 10.000 darab 600 korona névértékü uj részvény darabonként 2000 korona kibocsátási áron s azokra a részvényesek elővételi joggal birnak oly módon, hogy minden 5 darab régi részvényük után 2 darab uj részvényt vehetnek át. Az elővételi jogot ötnél kevesebb részvényre is lehet gyakorolni a ma közzétett hirdetés szerint. Az uj részvények 1918. évi január 1-től kezdve az üzleteredményben a régi részvényekkel egyenlően részesednek. E tőkeemelési müvelet keresztülvitele után az intézet saját tőkéi 57 millió koronára emelkednek. Ugyanez a közgyülés felhatalmazást adott az igazgatóságnak további 2500 darab 600 korona névértékü uj részvények saját belátása szerint alkalmas időpontban való esetleges kibocsátására is.

A Rimamurány Salgótarjáni Vasmü Rt. csütörtökön megtartott igazgatósági ülésén terjesztették elő a mult évi mérleget, amely 17,639.116 korona 94 fillér nyereséget tüntet fel, 3.1 millióval többet mint a tavalyi. Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyülésnek 21%-os osztalék, részvényenkint 42 korona kifizetését fogja javaslatba hozni és hogy az alapszabályszerü javadalmazások levonása után 2,000.000 koronát az értékcsökkenési tartalékalapra, 2,500.000 koronát adó és hadinyereségadó tartalékba, 600.000 koronát a külön tartalékalapra, a tiszti nyugdijintézet javára 500.000 koronát, a munkástársládák gyarapitására 500.000 koronát és általános hadijótékonysági és közmüvelődési célokra ujabb 300.000 koronát fordittson, a társulat elhunyt vezérigazgatója hámori Biró Ármin emlékére 500.000 koronás alapitványt létesitsen és 2,000.000 koronát egy hadialapra szavazzon meg, mig a fenmaradó 2,700.496 korona 75 fillért az uj üzletév számlájára vezessék elő.

A Hernádvölgyi Magyar Vasipar Rt. legutóbb megtartott igazgatósági ülésén beterjesztett mérleg 5 millió 445.232 korona nyereséget mutat fel, amelyre vonatkozólag ugy határoztak, hogy a 14%-os osztalék kifizetése és a különböző tartalékolások és jótékony célra forditott összegek levonása után fenmaradó 997.121 koronát uj számlára viszik át.

A Budapesti Automobil Közlekedési Rt. (Autotaxi) minap tartott igazgatósági ülésében megállapitotta a folyó évi junius 30-án lezárt üzletév mérlegét. A vállalat üzeme a rendkivül sulyos viszonyok folytán ujra veszteséggel járt, minek következtében a háborus évek vesztesége 749.835.58 koronára emelkedik. Tekintettel arra, hogy a veszteségek immár a részvénytőkének igen tekintélyes részét elemésztették, az igazgatóság az egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy a 2 milliónyi alaptőke lebélyegzés utján 1 millió koronára redukáltassék és az ebből eredő 1 milliós leszállitás a veszteség és a még le nem törlesztett alapitási költségek fedezésére forditassék. Az 1 millió koronára leszállitott alaptőkét a társaság uj kibocsátás utján ujból 2 millió koronára fogja felemelni. Az uj részvények elhelyezése biztositva van.

A Magyar Agrár- és Járadékbank Rt. igazgatósága megállapitotta az intézetnek ez év junius 30-ra lezárt félévi mérlegét, mely a mult év első felében elért 1,549.991.67 K tiszta nyereséggel szemben 2 millió 722.139.07 K tiszta nyereséggel zárul, a nyereségáthozatal figyelembevétele nélkül. A nyereség- és veszteség-számla — amely ezuttal már a Magyar Telepitő- és Parcellázóbank Részvénytársasággal történő fuzió folytán felemelt alaptőke eredményeit mutatja — a következő tételekből áll: Nyereség-áthozat az 1916. évről 342.874.45 K (327.524.90 K) kamatszámla 2 millió 347.577.92 K (1,716.863.89 K), jutalékok és különféle nyereségek 1,775.962.09 K (479.576.80 K), házbérjövedelem 59.305 K (57.090 K), költségszámla 1,014.390.50 K (518.872.29 K), adó és illetékszámla 444.324.74 K (185.266.75 K), első félévi nyereség az 1917. évben 3,065.013.52 K (1,577.516.57 K). A kamatjövedelem a mult évivel szemben 632.328.69 koronával, a jutalékok és különféle nyereségek cimén elért eredmény 1 millió 294.385.29 koronával nagyobb.

A Hazai bank rt. szept. 27-én tartott rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy az alaptőkét 70.000 drb uj, az üzlet eredményében 1918. jan. 1-től részesedő részvény kibocsátásával, 50 millió K-ról 64 millió K-ra fölemeli. Az uj részvényekből 62.500 drb a régi részvényeseknek felajánltatik 4:1 arányban 375 K árfolyamon. Az igazgatóság felhatalmazást nyert arra, hogy a megmaradó 7500 drb részvényt szabad kézből, de csak 375 K árfolyamon felül értékesithesse. A befolyó pénz a kibocsátás költségeinek levonása után a rendes tartalékalaphoz csatoltatik. Az alaptőkefelemelés lebonyolitását a Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület által alakitott szindikátus biztositja.

A Csáky László gróf Prakfalvi Vas- és Acélgyár rt. tizedik rendes évi közgyülése egyhanguan elfogadta az igazgatóság javaslatát az 501.646 korona tiszta nyereség felosztásáról. Az esedékes szelvényt október elsejétől kezdve a Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár rt. váltja be részvényenkint 10 koronával. Ezután tudomásul vette a közgyülés, hogy az immár 4½ millióra emelt alaptőke teljesen befizettetett.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Az előadás kezdete pont 1/2 8 órakor
Mindennap Rott Sándorral a főszerepekben
KŰLÖNÖS SZÁLLODA
Bohózat 1 felv. Irta és rendezte Tábori Emil és
Er hält sich selbst zurück
Bohózat 1 felvonásban. Irta Glinger és Taussig.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a világ legjobb **ének és táncszámainak** fellépte.
Kezdete 8 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25
Minden este 1/4 8 órakor
GUSSY HOLL
a hires berlini diva, Harsányi Zsolt „Die letzte Strofe" cimü szkeccsében. Partner V. Eckhardt.
AKROPOLIS
eleven női szobrok, a női test apotheosisa. Sent M'Ahesa, az indiai tánccsoda. Magyari Lajos, Ujvári Károly. Büron, a bohóckirály, Szalontai Ferike, Kabos Gyula és még 20 uj attrakció.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
és társulata uj szólóban és a «Három kérő» cimü falrengető bohózatban. Szöllősy Rózsi, Pártos Jenő, Geiger Irma, Heltay Árpád stb. Resark és Rilay, a vig kisértetek, Octavia, pompásan idomitott majmai, kutyái és cicái, a három Meley, a két Leona stb.
A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ma és minden este pontosan 1/2 8 órakor
Ma teljesen uj müsor! Elsőrangu külföldi mutatványos attrakciók és Harsányi Zsolt kacagtató bohózata
AZ ARANY LÉGY!

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ■■■ TELEFON: 144-98.
Az élet éjszakája
Dráma 4 felvonásban. Főszerepben Magda Sonja.
A diktátor
Orosz életkép 4 felv. Főszerepben Ellen Rickter.
Siófoki strandélet
IV. sorozat.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Legjobb kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

Most jelent meg!
Nélkülözhetetlen kézikönyv
mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
TARTALMA:
BUDAPEST székesfőváros tanácsának 54906/1907. I. számu határozatával elrendelt, **hivatalos jellegü**
SZÉKESFŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI CIMTÁR,
továbbá:
az 1916/1917. városházi esztendő története. A fővárosi törvény. Budapest képviselő-választó kerületeinek részletes beosztása. A főváros bérleteinek, szerződéseinek ismertetése. A törvényhatósági-bizottság tagjainak, póttagjainak, a főváros kerületi választmányának, a szakbizottságoknak névsora. A közszállitási szabályzat. Budapest legujabb statisztikája és a vállalkozók szempontjából hasznos tudnivalók.
Ára diszesen kiállitva és bekötve 10 korona
Kapható a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
szerkesztőségében és kiadóhivatalában
BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.
Telefon: 137-15.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este pontosan fél 8 órakor
a szenzációs uj októberi müsor
„HÁROM HATÁR HOTEL"
Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje.
Maria Elank, 3 Jainczik, Basany, Aman, Folkmann csupa uj szinházi és varieté-attrakció
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

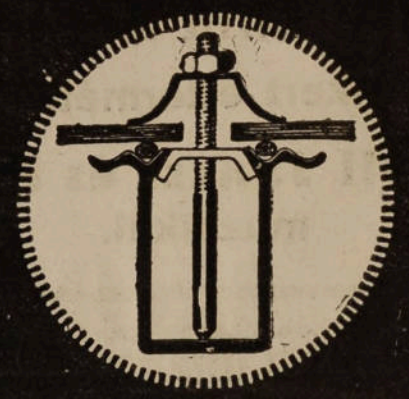
A gyónás szentsége
Dráma 4 felvonásban. A főszerepben **Berki Lili.**
A kilencek
Kalandor történet 4 felvonásban.
A főszerepben **Alvin Neus.**
AZ OMNIABAN
Előadások: d. u. 5, este 7 és 9 órakor. Jegyelőreváltások d. e. 11 órától d. u. 1 óráig.

A ROYAL-APOLLÓ
A müsorok müsora!
Az utolsó hajnal
Rejtelmes történet 4 felvonásban.
A mozitechnika grandiózus mestermüve és az irodalmi filmek szenzációja! Phönix-film.
Azonkivül a példátlan sikerre prolongálva **Valdemar Psilander** lehatalmasabb alakitása
Az élet komédiásai
Egy clown tragédiája 4 felvonásban.
Előadások: 5, fél 8 és 9 órakor.
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Telefon: 74-84.

A NEMZETI PARK
ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.
A TENGERI HÁBORU
ELŐADÁSAI
a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.
Esős idő esetén is megtartatnak.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,

csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerű közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vízművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelqi e fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Or ona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivitelíház, **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolítás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készít:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

---

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

Nyiri Sándor

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten **V., Ferenc József-tér 5—6 sz.** (saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet** folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások ...	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérítés	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (szelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencse porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

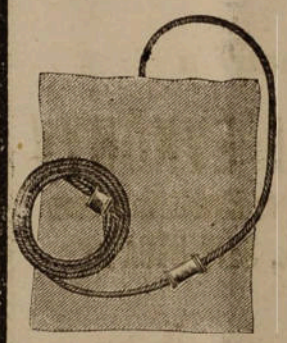
Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Villamos testmelegítő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és ércfényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. október 10-én — 41. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Fölébredtünk

és tegnapról mára uj évszak köszöntött reánk. Tél lett egyszerre a késői nyárból, bár a ma tébolyodottan rendszertelen eseményei között az sem lenne meglepő, ha rögtön a tavasz után következnék a tél. Veszettül gyorsan forog az idő kereke, vagy talán csak azért olyan feltünő ez, mert lassan kullognak mellette azok, akik fölöttünk, rólunk és értünk intézkedni kötelesek. A tél itt van és szén nincs a pincénkben, a zsir a város kamrájából is kifogyott, a tömegkonyhák pedig valahol poros aktacsomókban pihennek.

Dideregve gondolunk rá milyen kedves, jóleső látvány lenne Budapest utcáin a meleg levessel tele mozgókonyha, amelyből orrcsiklandozó illatok csábitanák ibrikeivel a jóétvágyu népet. A központi konyháról is elhallgatott a krónika és a népkonyhákról még mindig diplomáciai jegyzék-váltás folyik a Közélelmezési Hivatal és a főváros között. Sajnos az időjárást csak nagyritkán számithatjuk szövetségeseink közé és igy azoknak, akik rólunk gondoskodni kötelesek, nem volt joguk arra épiteni, hogy az idén kivételesen takarékosság szempontjából decemberben fogjuk kezdeni a telet.

Látván a tél gyors és kiméletlen iramban való megérkezését, nem azokra gondolunk, akikkel szemben a sors nyáron is kegyelmes, akiknek mód adatott, hogy napsugaras időben hangyaszorgalommal gyüjtsék az éléskamra és pince kincseit; hanem azokra, akik háboru alatt kabátjukat összehuzva, dideregve rohannak munkájuk után, hogy családjuknak megkeressék a betevő falatra és a napi öt kiló szénre valót. Ennek a népnek az élelmét, szobája melegét kell rendbehozni mindenáron, mert ők ennek a nagyvárosnak éltető, fentartó elemei.

A népélelmezés igen nagy probléma és — sajnos — mi csak az idén készülünk föl rá alaposabb, komolyabb mértékben. Nem panaszkodunk a szegények nevében nyomorról és éhségről. Önérzetes munkásságunk mindenhol kivivta a maga számára a megélhetés feltételeit. Bőségben nem él a munkásság, de a betevő falathoz pénze van. A középosztály sorsa már nehezebb, de az sincs a segedelem reménye nélkül. A pénz azonban ma nem minden, sőt talán a legkevesebb. Ennivaló, ebéd kell. És nemcsak arról szólunk, hogy az élelmiszerek egy részét a nép nem is tudja megszerezni, hanem arról is, hogy az élelmezésnek hatósági kézbe való vétele időben és anyagban való rendkivüli megtakaritást jelent a köz számára. Ha nem kell minden élelmiszerre külön ácsorogni, még mindig marad dolga a szegény asszonynak szénre, tejre, petróleumra állni. Kétségtelen azonban, hogy az ácsorgás igen nagy része kikapcsolódik a népélelmezés központositása által. Ez az oka annak, hogy sürgősen intézkedni kell. Az országnak minden kezet értékesitenie kell és ezen a réven tizezrével szabadulnak föl a munkáskezek, amelyekkel itthon küzdünk a békéért.

A tél a szegény ember legnagyobb ellensége. Nyáron, ha nincs hova lehajtani fejét, gyönyörü kékselyem paplannal takarja be a csillagos ég, ha nincs mit ennie, csipeget ott, ahol a többi isten-verebei, ha pedig nincs ruhája, gondoskodik róla is az, aki a mezők liliomát fölruházza. De a tél más, ilyenkor csak az emberi szeretet melegit áldott melegséggel. Most, most kell megtapogatnunk, hol dobog a szivünk.

Fullánkok

...

A tanács jó szive,

ez a drága jó szív, már megint megmozdult az elhagyottak, az özvegyek, az árvák, a cipőtlenek, a szárazkenyéren rágódók érdekében. Az Evva-örökösök kedvéért, akik tudvalevően kétségbeejtő nyomorban sinylődnek és akikről a főváros a Vigadó tizévi bérletével lehuzta a kabátot, ismét ki akarták nullázni a nyilvános versenytárgyalást. Általában ezt az intézményt nem tudják megszokni a városházán, nem hajlandók ezzel a demokratikus módszerrel még olyan esetekben sem élni, mint ez a mostani, amikor évenkint sulyos tizezreket jelenthet a különbség. Vajjon nem tartja-e a tanács egy kicsit megszégyenitőnek, hogy a pénzügyi bizottságnak kell arra az egyenes utra visszatérítenie, amelyen egyedül volt joga elindulni? Végeredményben pedig a versenytárgyalás nemcsak a fővárosnak jó, hanem a tanácsnak is, amely ezáltal minden rosszakarattal és gyanusitással szemben fölvértezi magát. Vagy talán olyan tulságosan népszerünek és a kritika minden árnyékától megvédettnek érzik magukat az urak a tanácsteremben?

*

Kritika,

komoly, okos, tényeket biráló és szakismeretekkel biró kritika pedig tényleg édeskevés akad. Feltünési viszketegben szenvedő embereknek nem jut idejük és tehetségük a kritikára. Most is arról hallunk, hogy fölpattant egy ur a kártyaasztal mellől és ugritüles kopóival vadászutra indult. Személyes hajszára készül a tanácsnokok ellen, akiknek „megengedhetetlen" jövedelmeik vannak. Azt mondják a nagy „leleplezés" már utban van és mi türelemmel várjuk az elképesztő számokat, amelyek azt fogják mutatni, milyen jómódban duskálnak a város főtisztviselői. Hajrá! ahol nincs komoly kritika, ott jó a személyi hajsza is. A népszerüség okából jobban is hat az, ha nem a kormányzás, közigazgatás és gazdálkodás körül elkövetett hibákat teszi szóvá az ember, hanem azt, hogy a tanácsnok urak Zita-tortát és kassai sódart falatoznak . . .

*

Az idegenforgalmat

ezelőtt egy esztendővel még gyorsjáratú, tüzes vesszőparipának látták a városházán. Szalagokat, csengőket akgattak rá, zabon tartották, simogatták, becézgették. Tanácsnokok jártak tanulmányuton, tárgyaltak a külfölddel, lázas tevékenység folyt, amelynek hátterében kialakult a jövő Budapestje. nagyszerü világforgalommal. Aztán minden elhallgatott, az idegenforgalomról jelentős magánvállalatok gondoskodnak az által, hogy megcsinálják az uj Margitszigetet és az uj Svábhegyet. A szegény vesszőparipának pedig ma már nyeritését sem halljuk, lesoványodott, lábai megrogytak és akárki meglássa, még utóbb kimérik virsli formájában.

*

Elveszik az élelmiszerüzem monopoliumait

A közélelmezési ügyosztály hatáskörének megnyirbálása. — Rekvirált sertések Budapesten. — Jövő héten jön a margarin.

Egy csöppet sem biztató az a kép, amelyet a főváros lakosságának téli élelmezésének kilátásai elénk tárnak. Az egyetlen, amiben teljességgel megbizhatunk, ahol bajok és hiányok nem lehetnek: *a liszttel és kenyérrel* való ellátás. Bőségben itt sem lehetünk, de takarékos és jól beosztott életmód mellett hiányokat nem szenvedhetünk. Annyira biztosak vagyunk ebben a tekintetben, hogy a főváros közélelmezési ügyosztályában erről a kérdésről alig beszélnek. A kenyérjegyek beváltására szükséges lisztmennyiség állandóan rendelkezésére fog állani a fővárosnak.

Egyéb élelmiszerekben nem ilyen biztatóak a kilátások. A Közélelmezési Hivatal részéről általában azt a tendenciát látjuk érvényesülni, hogy *az élelmiszerek beszerzését teljességgel ki akarja venni a főváros kezéből* és a közélelmezési, illetve a városgazdasági ügyosztályra a jövőben pusztán a *Közélelmezési Hivatal által rendelkezésére bocsátott anyag szétosztásának munkája vár.* Egészen a Közélelmezési Hivatal fogja átvenni a *hus* beszerzését, ami e tekintetben leginkább a sertéshusra vonatkozólag érinti a fővárost. A *zsir* beszerzését is hovatovább a Közélelmezési Hivatal veszi kezébe. Babot, borsót és cukrot is a Hivatal fog adni és a városgazdasági ügyosztály sem kapja meg a burgonyavásárlási jogot.

Ez a változás azt jelenti elsősorban, hogy az illetékes ügyosztályok dolga *megcsappan* és igy azt szeretnénk látni, ha legalább a szétosztás munkáját céltudatosabban és igazságosabban látnák el, mint eddig, hogy e tekintetben is tudnának legalább olyan rendet, mint amilyent a liszt és kenyér körül el tudtak érni. A másik eredménye az lesz valószinüleg, hogy *a főváros élelmiszerüzeme monopóliumainak száma is megfogyatkozik* és a Közélelmezési Hivatal remélhetőleg gondolni fog a kiskereskedelem érdekeire is.

A hiány azonban igen sok élelmiszer kérdésében igen nagy. Momentán legfenyegetőbb azonban valamennyi között a *zsirhiány*, amely immár a küszöbön van. Ebben a tekintetben a népélelmezési bizottság multheti ülésén igen fontos kijelentést tett *Folkusházy* Lajos dr. tanácsnok.

— A fővárosban uralkodó zsir- és sertéshus-hiányra való tekintettel a Közélelmezési Hivatal elhatározta, hogy *öt vármegyében rekvirálni fogja a hizlalt sertéseket.* A rekvirált sertések husát és zsirját egyrészt a *hentesek utján* hozzák forgalomba, másrészt pedig *a budapesti ipari munkásság között fogják szétosztani.* Az eladás rendjét a rendőrség fogja ellenőrizni. Ez az intézkedés remélhetőleg enyhiteni fogja a szükséget, amelyet zsirban és disznóhusban szenvedünk.

Az örömteljes kijelentést Folkusházy tanácsnok meglehetősen fányarul tette meg, aminek legfőbb oka megint az, hogy *a fővárost ebből az akcióból is teljesen kihagyták.* A Közélelmezési Hivatal által öt vármegyéből rekvirálandó sertések husát és zsirját a hentesek fogják szétosztani. Örvendetes ebben az intézkedésben az is, hogy a kormány és elsősorban *Hadik* János gróf

mind nagyobb gondot igyekszik forditani a munkásságnak ellátására és azoktól a gondoktól való megszabaditására, amelyektől bizony legkevésbbé sem volt ment, amig teljesen a fővárosra voltak utalva.

A pillanatnyi zsirhiánytól azonban ez a radikális intézkedés sem menti meg Budapestet. A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint ugyanis a *jövő héten már egyáltalában nem lesz zsir Budapesten*, ami természetes is, mert a rekvirálást, a szállitást és a sertések levágását nem lehet boszorkányos ügyességgel napok alatt lebonyolitani. A jövő héten tehát *a főváros a zsir pótlására margarint hoz forgalomba*. Mire pedig ujra zsirhoz jutunk, valószinüleg *föl fogják emelni annak maximális árát*. Hir szerint karácsony tele már *husz koronájával* fizetjük a sertészsir kilogrammját.

Boráros Jánostól — Thék Endréig

November elején dönt a Josephinum-zsüri

A Josephinum-pályázat kitünően sikerült. Nem kevesebb, mint 28 pályamunka érkezett be, közülük 25 határidőn belül, öt pedig postán. Ha figyelembe vesszük, hogy annak idején a Ferenc József fogadalmi templom tervére husz pályázat érkezett be, akkor azt kell mondanunk, hogy a Josephinum-pályázat iránt egészen rendkivüli volt az érdeklődés. A legfőbb magyarázat természetesen az, hogy épitőművészeinknek nincsen dolga és igy aki csak szerét ejthette, pályázott. A zsüri máris megalakult és *Bárczy* István dr. polgármester elnöklésével tagjai lettek: az érdekelt ügyosztályokból: *Piperkovics* Bátor és *Krátky* János tanácsnokok, a középitési bizottság részéről: *Palóczy* Antal, a törvényhatósági bizottság részéről: *Höpfner* Guidó, a Josephinum részéről: *Thék* Endre udv. tan., a Mérnökegylet részéről: *Schodics* Lajos és *Wälder* Gyula (póttag), a M. É. Sz. részéről: *Lajta* Béla és *Spiegel* Frigyes (póttag). A bizottság előadója: *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsos.

A zsüri e hét közepén ül össze első ülésére, amely alkalommal felbontják a beérkezett terveket és kiadják az átszámitások megejtése céljából egy albizottságnak, amelynek hivatása, hogy kimutassa, gazdasági és jövedelmezőségi szempontból melyik terv a legkedvezőbb.

Ez az átszámitás mintegy két heti időt vesz igénybe, ugy, hogy *a döntés november első napjaira várható*.

Hogy igy eljutottunk a zsüri döntéséig, nem lesz érdektelen egyet-mást elmondani a Josephinum történtéből.

Boráros János városi tanácsos volt az, aki 1772-ben azt inditványozta, hogy Pest városa épitsen egy árvaházat. Ez a Boráros János volt egyébként az, aki az Üllői-uti Mária Terézia-laktanyát épitette és ő volt az, akiről a *Boráros-teret* elnevezték. 1799-ben ujabb ismert pesti név kerül vonatkozásba az árvaház ügyével: a *Kaszelik* név. Ő a vagyonszerző ős a Kaszelikok között, akiknek nevét ma már csak egy csomó pesti ház és telek viseli. Ez a Kaszelik csinálta meg az árvaház első tervét. E terv szerint az első pesti árvaház ott épült volna, ahol a mai Szivárvány-köz van (a Hímző- és Királyi Pál-utcák között.)

Ebből a tervből azonban nem lett semmi. 1837-ben mégis elhatározta a tanács, hogy József nádor helytartó emlékére meg fogja épittetni az árvaházat. Alakitottak is egy bizottságot, amelynek legbuzgóbb tagja és vezére *Staffenberger* István volt. Ő róla nevezték el a mai Josephinum mellett levő utcát *Staffenberger-utcának*. Ekkor határozták el különben azt is, hogy az árvaházat valahol a Ludoviceum előtt épitik föl.

Még 1837-ben telek is került. *Festetich* Antal gróf, a Festetich-család seniorja, odaajándékozta erre a célra azt a 4000 öles telket, amelyen a Josephinum aztán ténylég föl is épült. Az épitési munkálatokhoz 1840-ben fogtak hozzá s az ünnepélyes alapkőletétel, amelyen a nádor neje, *Mária Dorottya* főhercegnő is megjelent, 1841. junius 19-ikén ment végbe.

Az épület nagyrészét természetbeni adományokból szedték össze. Ki mit tudott, azt adott. Igy kaptak követ, téglát, fuvart, asztalosmunkát. Az épitésből az egész Pest város iparossága kivette részét. *Liszt* Ferenc is eljött és három hangversenyének jövedelmét a nemes célra adta. Igy gyült össze 96,000 forint érték. Ebből épitették föl az első részletét az árvaháznak, ami a mai épületnek mintegy egyharmadát teszi ki. A felavatás 1843 március 19-ikén, Józsefnapján volt.

Az egész objektumot tulajdonképen 200 fiura és 100 leányra tervezte meg *Pollák* Mihály, a nagy épitőművész, aki a Nemzeti Muzeumot is épitette. Az első „árvák atyja" *Staffenberger* István lett, ma ezt a tisztséget *Thék* Endre udvari tanácsos viseli.

Az épület mindinkább kicsinek bizonyult, ugy hogy állandóan toldozgatták. A legfontosabb toldások mégis 1870-ben, 1874-ben és 1876-ban történtek. Ezzel az utolsó nagyobbodással emelkedett a Josephinum befogadóképessége 100 fiura, ami még mindig csak egyharmadrésze volt a *Pollák* Mihály-féle tervnek.

A rendezés gondolatát 1909-ben vetette fel *Thék* Endre. Azt mondta: épitsük be az értékes Üllői-uti telket bérházakkal, az árvaházat pedig vigyük ki valahova a perifériákra, ahol olcsóbbak a telkek és a levegő is jobb. A bérház jövedelméből azután föl lehet emelni az árvaház növendékeinek létszámát is. Kimutatta egyben azt is, hogy a *teleknek 1909. évi értékét véve alapul, minden egyes gyermekre 1000 korona lakbér esik*. Ezen az alapon megindultak a tárgyalások és az alapitó okiratból kiderült, hogy az árvaháznak, vagy annak egy részének ott kell maradnia a mai helyén, mert az adományozó *Festetich* Antal gróf a telket kifejezetten arra adta, hogy az árvaház ott épüljön. Ezen az alapon olyan megoldást kellett keresni, hogy a telek legkevésbbé értékes és legcsendesebb részén épüljön fel az árvaház, a telek többi része pedig a bérház céljaira szolgáljon. Ez a körülmény nehezebbé tette ugyan a feladatot, de a leghelyesebb megoldás az volt, hogy a főváros tervpályázatot irt ki, amely most járt le. A zsüri három dijat itél oda öt-, három- és kétezer korona összegben, öt tervet pedig megvásárol 1000 koronájával.

Kétszáz kitüntetés a városházán

Alpolgármester és tanácsnok-jelöltek

A városházán csupa személyes ügyet pertraktálnak. Senki sem érdeklődik más iránt, csak a választások és a kitüntetések teszik a szóbeszéd anyagát. Bizonyosat persze senki sem tud. Csak vágyak és óhajok vannak. Csodálkozással beszélnek *Márkus* Jenőnek a Magyar Bank igazgatói székébe való meghivatásáról. Az ő gyors iramu pályája — ez az általá-

Egy elsülyedt világ.

Jókedvü nyaralók, akik a háboruban sem savanyodtak meg, mesélik, hogy Dunaharasztiban az elmés vendéglős kiakasztott egy mosolygós sóskiflit ezzel a felirattal: „Ilyen volt a sóskifli. Emlék a békéből." Ránézek a kis fiamra és igazolva van előttem a dunaharasztii vendéglős, aki nem csinált viccet, mert ime itt van a sarkunkban egy ujonnan érkezett nemzedék, amely még jóformán hiréből sem ismeri a sóskiflit, meg a ropogósra sült zsemlét.

És mennyi, de mennyi ilyen sóskifli-féle békebeli intézmény van, amiről már régen megfeledkeztünk. Jó és rossz dolgok kavarognak a fejünkbe, amelyek azonban akármilyen rosszak is, áldottak lennének ma a szemünkben, mert a békét jelentenék. Öreg ujságok szemétdombjába temetkezem bele és ime egy óra alatt egy elsülyedt világ képe bontakozik ki előttem.

Találomra szedem elő az ujságszámokat tiz-tizenkét éven belül. Az első, amit kezembe veszek 1905. április 23-iki dátumot visel. Ebben olvasok egy hirt:

> — **Az épitőmesterek krimitschauja.** Az épitőmesterek napok óta készülődő munkazárlata a mai napon megkezdődött. Nem kevesebb, mint tizezer munkást bocsátottak el ma a munkaadók. Délután 4 órakor kifizették az összes munkásokat, visszaadták könyveiket és bezárták az épülő házak keritéseit.

És igy tovább. Kinek jutott volna eszébe ma, hogy a munkásokat ki is lehet zárni? Ki emlékezett a valaha divatos szóra, a krimitschaura? Pedig mennyi ujságcikket irtunk felháborodva a „kutyaszövetségek" ellen, ma bezzeg nincs az elárvult munkaadóknak kit kizárni.

Ugyanabban az ujságszámban sulyos kirohanás a husdrágaság ellen abból az apropóból, hogy Amerikában (ne tessék azt hinni, hogy a Rákóczi-téri csarnokban, hanem igen is Amerikában) garázdálkodnak a hus-trösztök. Megnézem a napi állatvásárról szóló tudósitást és látván, hogy ugyanazon a napon a marha ára 114—116 fillér. És mi ilyen árak mellett, meg az amerikai husztrösztöt üzelmei miatt is felháborodtunk. De hiszen meg is tanitott bennünket türni és szenvedni a háboru.

*

Különös véletlen. 1906. október 28. van felirva az ujságra, amelyet a kezembe veszek. Egy napihir ötlik a szemembe. A cime: Háboru után. És igy hangzik: Szentpétervárról jelentik, hogy az a bizottság, amelyet azért küldtek ki, hogy pontosan megállapitsa a háboru halottainak, sebesültjeinek és árváinak számát, most készült el munkájával. Elesett 2500 tiszt, 110.000 katona, megsebesült, vagy megbetegedett 9000 tiszt, 250.000 katona. A tisztek után 3375, a katonák után 208.000 árva maradt.

Megtelik az ember szeme könyekkel. Istenem, milyen csirke-pör is volt az orosz-japán háboru a világháboruhoz képest! Talán az oroszok Przemysl körül nagyobb veszteséget szenvedtek ennél. Hát drága magyar véreink a három esztendő alatt?

*

Nagy Endre karácsonyi karcolata következik. A képviselő ur otthon van a kerületében és disznótoros vacsorát rendelnek a tiszteletére. Ma az ügyes karcolatból csak a menü érdekel bennünket. Ime:

> Táskaleves husvagdalékkal.
> Disznópecsenye kolbászköritéssel.
> Sült kolbász hurkatöltelékkel.
> Májas hurka kolbászköritéssel.
> Sonkás-tészta és turós-csusza töpörtyüvel.
> Idei karcos.
> Tavalyi karcos.
> Tavalyelőtti karcos.

Felebarátom végy papirt és ceruzát és számitsd ki, hogy mennyibe kerülne ma harminc személyre ez a vacsora? Nem a Hungáriában, hanem csak egy Hungária-uti kurta-kocsmában?

A vacsorára hivatalos volt az izraelita hitközség elnöke is. Akkor aligha evett ebből a vacsorából. Ma azt hiszem, nem igen hagyná magát kináltatni.

*

Egy kis külpolitika. Olvasom, hogy Aerenthal báró, a monarchia külügyminisztere Rómába készül. Persze hü szövetségesünket akarja meglátogatni. De még ennél is meghatóbb az a tudósitás, amely arról szól, hogy Rákóczi Ferenc hamvainak hazaszállitása alkalmával Orsován megjelent a nagy fejedelem holttestét szállitó vonatnál a belgrádi szerbek 220 tagú küldöttsége. Koszorut tettek a ravatalra ezzel a felirással: „Rákóczinak és dicső társainak, akik a szabadság elnyomói ellen küzdöttek. A szerbek — a szabad Szerbiából."

Hát nem mind egy elsülyedt világból való ez a hir?

*

Egy ruhakereskedő hirdetése:

„LORD"

Legdivatosabb angol széles, csikos felöltő 60, 50, 40 és 32 korona.

„LORD" SACCO-ÖLTÖNY

50, 40 és 30 korona.

*

1909. jan. 2.

Egy ujságcikk a délolaszországi földrengésről ezeket irja:

Csak a biblia legendái tudnak eseteket, melyek katasztrofális borzalmasságát hasonlitani szabad a délolaszországi föld- és tengerrengéshez.

Kétszázezer halott volt és egy milliárd a kár.

Hány napra elég ma kétszázezer halott és egy milliárd hadikiadás? És a napok sürün ismétlődnek.

*

Ugyanebben az ujságszámban találjuk a légszesztársulat egy reklámját, amely igy szól:

Budapest utcai világitása a lámpák nagy számánál és a lángok intenzivitásánál fogva minden te-

nos vélemény — nem tudta türelemmel kivárni a városházi lassú elömentelt, tevékenységének uj levegő kellett. Általában nagyon sajnálják, mert mindenki tudja, hogy Márkus Jenő dr. távozásával pótolhatatlan veszteség érte a fővárost.

Teljesen aktuális kérdés azonban csak egy van: *Festetich* gróf helyének betöltése. Utódja a második alpolgármesteri állásban természetesen *Déri* Ferenc dr. lesz, mig az alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnoki állásra, Déri helyére, egyetlen pályázónak, *Folkusházy* Lajos dr.-nak van kilátása. Vannak ugyan hirek arról, hogy *Harrer* tanácsnok is pályázik, a mi értesülésünk azonban az, hogy *Harrernek későbbi és magasabb ambiciói vannak. Folkusházy* választása minden valószinüség szerint egyhangú lesz.

Márkus Jenő távozása csak mintegy három hónap mulva várható és megeshetik az is, hogy akkorra *Buzay* Károly is nyugdijba megy és igy három tanácsnoki állás lesz összesen, bár különböző időben üresedésben. Ezekre az állásokra — nem ugy, mint tisztujitás idején — *csak rangidős főjegyzők jelölhetők.* Ilyenformán számitásba valószinüleg sorrend szerint csak *Sztankovics* Szilárd dr., *Wittinger* Gyula dr., *Schmelhegger* Árpád dr. és *Kemény* Géza dr. jöhetnek. Hallottunk azonban olyan kombinációkat is, hogy tanácsnokká *Marher* Aladár dr. tanácsnok-főjegyzőt fogják megválasztani és az elnöki ügyosztály ideiglenes vezetésével a polgármester *Miklós* Elemér dr. tanácsjegyzőt fogja megbizni.

A tanácsnokok munkabeosztása a polgármestertől függ, akinek szándékai ismeretlenek, de legvalószinübbnek tartják, hogy a közélelmezési ügyosztály élére *Csupor* József dr. kerül, mig *Marher* Aladár dr. a közegészségügyi ügyosztály vezetését veszi át.

Ami most már a kitüntetések dolgát illeti, e tekintetben szintén megbizhatatlanok az eddig forgalomban levő hirek. Bizonyos az, hogy *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester, *Glücksthal* Samu dr., *Feleki* Béla dr., *Eulenberg* Salamon, *Glück* Frigyes és *Hegedüs* János udvari tanácsosok lesznek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy más kitüntetések ne lennének. Értesülésünk szerint valóságos rendjel-eső zudul a városházára, *több mint kétszáz kitüntetést kapnak a tisztviselők, bizottsági tagok és a jótékony hölgyek.* A kitüntetések legnagyobb része a háborus jellegü polgári érdemkereszt különféle fajtája lesz. Vitás például *Folkusházy* kitüntetése, akit udvari tanácsosi méltóságra kombináltak, mi azonban azt hallottuk, hogy vaskoronarendet kap. Ugyanezt kapja *Ehrlich* G. Gusztáv és mások is.

Egy ujságiró karrierje

— Nagy Ferenc —

Ismét egy magyar ujságiró, aki a közpálya zenitjének fénykörébe érkezett. Ezelőtt néhány hónappal még Miskolc város polgármestere volt — igaz: hirneve már akkor bejárta az országot — ma a közélelmezési miniszter államtitkára és az energikus, munkabiró Hadik Jánosé mellett az ő nevénél kevés emlegetettebb név van ebben a háborus országban.

Tehát polgármester volt, aztán főispán lett és az Országos Közélelmezési Hivatal alelnöke, nemsoká szülővárosának képviselője a parlamentben, a király kinevezte államtitkárrá, — kevesen tudják azonban, hogy ez a szédületes karrier egy hivatásos ujságiró közéleti pályájának páratlanul gyors és lendületes irama. Mielőtt kinevezését publikálták, beszéltem Nagy Ferenccel és szó került az ujságirókról.

— Büszke vagyok rá — mondta, — hogy én is az ujságirás iskolapadján nevelkedtem, amelynek nevelő-ereje kitörülhetetlen a közélet emberének lelkéből. Azt a gyönyörü hivatást én sohasem tekintettem ugródeszkának, szeretem és értékelem a sajtót ma is éppen ugy, mint mikor szerény munkása voltam. Fölmérhetetlen — ugymond — a sajtó hatalma és jelentősége, a közpálya exponált helyén roppant segitség a sajtó támogatása, amely maga félsikert jelent, e nélkül még oly erős tehetség és még oly jó ügy is legtöbbször elbukik.

Klasszikus szavak ezek, a sajtó értékének ünnepélyes fölbecsülése, egy férfiu ajkain, aki pályájának magas lépcsőfokára ért, ahonnan pompás hivatottsága bizonyára még magasabbra fogja ragadni. És Nagy Ferenc hozzátette:

— . . . ha egyszer megválok a hivatali közpályától, *megint csak ujságiró leszek*, első szerelmem emléke visszahuz!

Hegedüs Sándor, Láng Lajos, Vázsonyi, Szterényi, Günther, Grecsák és ki tudja hányan vannak még, akik fölkerekedtek a professzionátus ujságiró asztala mellől és a tehetség ritkán érvényesülő előjogán törtek előre a miniszteri, államtitkári méltóságig. Most Nagy Ferenc érkezett el közéjük. Elhivta az országos közélet, vállaira rakta a világháboru Magyarországa legnagyobb feladatainak sokaságát, de ha a sors ugy akarja, — visszatér ismét mihozzánk. A szive visszahuzza . . .

Becsüljük és szeretjük ezt a férfiut, az érdemes és nemes kollégát, aki magas állásából oly mély közvetlenséggel szól hozzánk. De ha megmérjük másnemü tevékenységét, a mi professziónktól távol teljesitett munkáját, tul a kolléga elfogultságán, akkor is az őszinte és tárgyilagos elismerés magasztaló szavaival kell őt üdvözölnünk. Még Miskolc város polgármesteri székében ült, mikor a háborus élelmezés gondjai mindjobban megnehezedtek felettünk és hire ment széjjel az országba, hogy Miskolc közellátása mintaszerü, a miskolci piac gazdag és olcsó, hogy az odavaló lakosság nem lát szükséget, hogy egy pontos és könyörtelen, de igazságos kéz gondoskodik városa polgárairól. Eszméket adott, nehezebbnél nehezebb problémákat oldott meg, uj rendszereket épitett és a vidéki városok vezetőinek bucsujáróhelye lett a miskolci városháza, ahol — tulzás nélkül mondhatjuk — az okos, praktikus és sikeres háborus élelmezésnek egy csodatevője osztotta célszerü és jótékony tanácsait. Gyakran megjelent Pesten is, a városok itt székelő kongresszusán és próbált ötleteivel, kidolgozott és kitapasztalt terveivel számos gordiusi csomót megoldott. Tudjuk: a milliós főváros élelmezésének buzgó és tehetséges vezetői is sokat tanultak tőle, a Nagy Ferenc neve fogalom lett, a Nagy Ferenc sikere példája lett a magyar háborus közélelmezésnek. Ma az ország gyomra van rábizva az ő és minisztere gondjaira. A helyzet roppant nehéz, a probléma egyre félelmetesebb, de a Nagy Ferenc tudásában, tapasztaltságában, munkabirásában, széles látókörében, felülmulhatatlan organizáló erejében bizonyosan nem fogunk megcsalódni.

Mikor a minap elváltam tőle, meggyőződéssel mondotta:

— Meg akarjuk oldani az élelmezési problémát és meglátja, *meg is fogjuk oldani!*

Róna Lajos.

Rongyos deputáció

Szomoru háborus jelenet

Szombaton délben, ugy egy óra tájban, hirtelen zsibongással száz-kétszáz hölgy lepte el Bárczy István polgármester folyosóját. A hölgyek a szépség skáláján igen különböző helyeket foglaltak el és igy gondolni sem lehetett arra, hogy valami sportünnepélyre, vagy éppen szépségversenyre akarják meghivni a polgármestert. Ruházat dolgában nemes egyszerüség uralkodott a hölgyek között, ám akadtak bőven megujhodás után kiabáló őszi felöltők és a keztyüből kacéran kikacsintgató tintafoltos ujjacskák. A tömegben vagy tiz-husz férfi is akadt, akiken szintén meglátszott, hogy nem fő minden vasárnap tyuk a fazekukban. És ott volt közöttük a kedves Dunajec is, nem a folyó, hanem az iró. Dunajec urat mindenki ismeri Budapesten. Béke idején ott ült minden kávéházban, amelyhez a legkisebb köze is van az irodalomnak. Csinos, tiszta bársonyruhát szokott viselni, finom fehér gallért, müvésznyakkendőt, müvészkalapot. A mellén hatalmas nyakbavető ezüstláncának antik, szép boglárja. Valamelyik gazdag Dunajec-ös csináltathatta a legelső ötvösmesterrel. Dunajec ur régen eltünt az irodalmi kávéházakból és a mostani viszontlátás sem volt egészen örvendetes. Máskor vidám, okos szemei most révedezők lettek, a bársony-zeke színét kiszivta a nyári nap és a nyakbavető ezüstláncot elnyelte a Lónyai-utcai moloch.

Dunajec ur, bár irodalmi ambiciói vannak, gyönyörüen megélt valaha abból a napi négy koronából, amit a főváros fizetett neki helyettes tanitói minőségben. És megéltek valahogy a többiek is, akik ott álltak szombaton a polgármester ajtajában. Még vasárnapra is félre lehetett tenni a hétköznapi négy koronából, mert vasárnap nincs napidij. Most hat koronát kapnak, uram isten, mit lehet ma napi hat koronával kezdeni? És ráadásul, amit mindenki megkapott, a ruházati segély sem jutott el még hozzájuk.

— Pedig — mondja az egyik ur — tessék rajtunk végignézni, nagyon ránkférne az a pár száz korona. Most gyülést tartottunk és a gyülésről egyenesen idejöttünk valamennyien, hogy elmondjuk a bajunkat a polgármester urnak.

A polgármester ajtaja azonban nehezen nyilik. A városatyák csapkodják, járnak ki s be rajta, a szegény „helyettes tanerök" áhitattal néznek arra az ajtóra, amit a nagyurak profán hanyagsággal nyitnakcsuknak. Végre hirmondó jön, hogy a tanácsterembe menjenek. Olyan szép rendben helyezkednek el, mintha a tanitványaikat állitanák sorba. Nyilik az ajtó, érzem, hogy megdobban a szive valamennyinek.

És megjelenik — Wildner tanácsnok. Ugy érzem, valami nagy igazságtalanság történt itt, nagynagy vigasztalást vettek el ezektől a munkás, müvelt rongyosoktól. Elvették tőlük a vigasztalást, hogy a polgármesternek panaszkodjanak.

Wildner tanácsnok megáll előttük és kilép a sorból egy igen kedves kisasszony, Szántó Gizike. Ő a szószólójuk. Csinos, kerek mondatokkal panaszkodik, értelmes szóval, bátor hangon. Szemébe néz a tanácsnoknak és a mondatai olyan gömbölyüek, mint maga a kisasszony. Panaszosan, őszintén, siró hangon mondja:

— Tessék elhinni tanácsnok ur, a *főváros takarítónői ma már jobb helyzetben vannak, mint mi.*

A tanácsnok válasza nehány rideg, száraz szó. Jóindulatról beszél, amely azonban attól függ, hogy a pénzügyminiszterben is meglesz-e, vagy sem. A polgármester különben azt üzeni, hogy ő maga megy föl hétfőn a miniszteriumba a „helyettes tanerök" érdekében. Kölcsönös, szótlan, kissé zavart meghajlás. Vége, nincs tovább . . .

*

Utána néztem a tanügyi ügyosztályban, mi az akadálya a ruhasegély kifizetésének? Azt mondják, csak a polgári iskolai és az elemi iskolai helyettes tanitókat és tanitónőket érdekli a dolog. A felsőbb iskolákban megválasztott tanerök helyettesitenek, azok már rendben vannak. Négyszáz-hatszáz emberről van szó, ezek fognak, ha fognak 300—500 koronákat kapni ruhasegély cimén. Van azonban egy miniszteri rendelet, amely azt mondja, hogy ha a helyettesek drágasági pótlékot kapnak, annak összege levonandó a ruházati segélyből. Ezek a szerencsétlenek pedig napi két korona segélyben részesülnek, ha levonják a ruházati segélyből, akkor semmi sem marad. Ezért kell Bárczynak a pénzügyminiszterhez menni, hogy tegyen kivételt a kegyetlen rendelet szigorában.

p. b.

---

kintetben európai szinvonalon áll; a *kivilágitott Dunapart egymagában oly látvány, amelyhez foghatót a kontinensen sehol sem találunk.*

Ehhez igazán nem kell kommentár.

*

A Kecskeméti Bortermelők Első Pinceszövetkezete 1000 darab ajánlólevéllel dokumentálja borait: *uj bor*, nemes kadarka 26 korona, ezerjó 30, rizling 34, tranciai 44 korona százliterenkint. A legdrágább rajnai rizling hektója 140 korona.

A *hütőház* viszont igy énekel:

— Messze vezetne, ha itt fel akarnók sorolni, hogy az egyes élelmiszerek eltarthatóságát illetőleg minő előnyöket tud a hütőház nyujtani, s igy csak azt emeljük ki, hogy a lefolyt évben a hus, a baromfi, vad, hal, tojás, vaj, gyümölcs, főzelék és kertészeti termékek, italok, bor, sör, must, pezsgő stb. *hosszu ideig változatlan minőségben és jóságban tartottak el.*

Egy női divatáruház hirdetéséből veszünk ki még néhány árat:

tiszta selymek minden szinben . .	19, 38 és 45 kr.
Moire selyem jouponokra . . .	57 kr.
Csikos, kockás és mintázott nehéz bluzselymek (10.000 méter) . .	50, 63 és 78 kr.
120 cm. félposztó	48 kr.
120 cm. diagnol-kelme	45 kr.
Nagy alkalmi vétel valódi angol kosztüm-kelmékben	55, 63 és 85 kr.
130 cm. angol szealszkin, plüss és karakül	4 frt-tól kezdve.

Akkor még ez igy volt, ma minden elsülyedt. Föld alá került a krimitschau, 1.14 koronás husár, a disznótori vacsora, a divatos Lord-sacco, a kivilágitott Dunapart, a 26 filléres bor és a 45 krajcáros selyem. Ma a kenyérjegy, a margarin, a papirszövet, a sötétség és maga a véres, a fájdalmas Háboru az ur felettünk. Az elsülyedt világból mindössze ez maradt meg szomoru örökségül.

A községi takarékpénztár terve

A kormány tárgyal a fővárossal.

Egy sokat vajudott, de már teljesen eltemetettnek vélt terv került ismét felszinre és hacsak hatalmas erők nem lépnek föl ellene, talán meg is valósul. Ez a terv *a községi takarékpénztár* megalapozása és felállitása. Egyelőre csak annyi történt ebben a kérdésben, hogy *Wekerle* Sándor miniszterelnök, aki ezidőszerint a pénzügyi tárcát is betölti, *hajlandónak nyilatkozott a székesfőváros vezetőségével ebben az irányban tárgyalni.* Pozitivumok tehát nincsenek, de a Wekerle-kormány jóindulata — ugy látszik — ebben az irányban is biztos és *Bárczy* polgármester mindenesetre iparkodni fog megragadni az alkalmat a tárgyalások felvételére.

Bárczy tanácsjegyzőtől — Bárczy polgármesterig.

A kommunális élet egyik régi szereplője, aki egyben a memoriájában sem igen szokott csalódni, a községi takarékpénztárért folytatott küzdelem multjáról ezeket mondta el a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— A községi takarékpénztárról szóló első tervezet 1905. áprilisában kelt. Aláirva Bódy Tivadar dr. a pénzügyi és gazdasági ügyosztály vezető tanácsnoka és Márkus Jenő dr. tasácsjegyző, az előterjesztés tulajdonképeni szerzője. A községi takarékpénztár gondolata azonban akkor már nem volt uj keletü. Évek óta foglalkoztak vele, akkortól kezdve, amikor még Vaszilievics János volt a pénzügyi tanácsnok és Bárczy István dr. a tanácsjegyzője. Bárczy tanácsjegyzőt akkor azzal az utasitással adták Vaszilievics mellé, hogy ne intéztessen vele aktákat, hanem, hogy pusztán pénzügyi politikai kérdésekkel foglalkozzék és terveket készitsen. Legnagyobb szabásu gondolata a községi takarékpénztár volt Bárczy tanácsjegyzőnek. Az események azonban háttérbe tolták a gondolatot és egészen érdekes lenne, ha Bárczy tanácsjegyző ötletét most Bárczy polgármester valósithatná meg.

— A külföldi hasonló természetü intézmények között leginkább a németországiak fejlődtek nagyra, bár fontos a franciáké is, ama törvényes rendelkezés révén, hogy amely községnek takarékpénztára van, ott másikat nem szabad felállitani. A berlini községi takarékpénztár már tiz év előtt is 280 millió márka betéttel kétmilliós tiszta nyereséget tüntetett föl. Hatalmas pénzintézetek a drezdai, lipcsei, a magdeburgi és kölni községi takarékpénztárak. Ausztriában az összes takarékpénztárak 81 százaléka községi 5.5 százaléka kerületi és csak 13.5 százaléka magántársulati takarékpénztár. A községi takarékpénztárak hivatása, hogy a lakosságot takarékosságra buzditsák és hogy a betétek jövedelmezőségét emeljék. Ezért a rendes betétüzleten kivül az összes banküzletágakat felölelték s ezen a réven fokozták a községek javára szolgáló jövedelmeiket.

— Igen érdekes és humánus intézmény például a prágai községi takarékpénztár, amelynek müködéséért természetesen a város egész vagyonával felel. 1900-ban a cselédek és ipari munkások számára külön osztályt nyitott, amelyben a rendesnél magasabb kamatokat fizet.

Márkus Jenő dr. tervezete.

Föllapoztuk a Bódy-Márkus-féle tervezetet, amely — mint emlitettük — 1905-ből eredt és amelynek főbb alapelvei a következők voltak:

A takarékpénztár tulajdonképeni pénztári ügyleteinek lebonyolitására (befizetések elfogadására és kifizetések teljesitésére) a székesfőváros központi pénztárát és kerületi pénztárait veszi igénybe.

A takarékpénztár fölveszi üzletkörébe a betéti könyvre, pénztárjegyre és folyószámlára elhelyezhető betéti üzletet, értékpapirok vásárlását, jelzálogkölcsönök nyujtását, az értékpapirokra adandó kölcsön- és előleg-üzletet, a cheque- és clearing-ügyleteket, a takarékpénztár elfogad a községi pénztár javára (akár követlenül, akár folyószámla vagy cheque utján) történt befizetéseket és helyette kifizetéseket teljesit.

A takarékpénztári betétekért, s általában a takarékpénztárral szemben fennálló követeléseikért a főváros egész vagyonával és összes jövedelmével felelős.

A takarékpénztár üzleteit és ügyeit teljesen önálló hatáskörrel egy, a törvényhatósági közgyülés kebeléből választandó takarékpénztári intéző-bizottság vezeti az ügyvezetőigazgató utján.

A takarékpénztár üzleti *fölöslege a községi alapot illeti.*

A községi takarékpénztár jelentősége.

A községi takarékpénztár jelentőségére vonatkozólag ezeket a felvilágositásokat kaptuk:

— A községi takarékpénztárnak nagy szerepe jut a főváros háztartásában is. Összpontositathatja a városi kereskedelmi irányu üzemeket, kezelheti a közraktárakat, elvégezheti a csarnokokban a hatósági közvetitői szolgálatot, a vágóhidakon a huspénztárakat maga tarthatja üzemben, valamint a világitási és vasuti üzemeket is.

— Maga bonyolithatná le a községi takarékpénztár révén a főváros *a beruházási kölcsönöket.* Mindezeknél azonban fontosabbnak tartom — mondta informátorunk — a községi takaréknak azt a tevékenységét, amellyel a *budapesti épitkezéseket fellendithetí.* Az épittetők ugyanis a nagybankoktól épitkezési célokra a telek értékének csak 50 százalékát kapja első helyi kölcsön gyanánt. Ez az összeg azonban különösen a mai viszonyok között legfellebb a város belsejében levő nagyon értékes telkeknél elegendő. A kevésbbé értékes telkeknél az épittetőnek még második, sőt harmadik helyi kölcsönre is szüksége van. Ezeket kisebb, sőt vidéki bankoknál kénytelen igen magas kamat mellett felvenni, ami azután arra vezet, hogy a háztulajdonos csak akkor tudja elérni a szükséges házbérjövedelmet, ha minden lakása állandóan ki van adva és ha rendkivül magas házbéreket szed. A községi takarékpénztár viszont a második helyi kölcsönt, s a telekérték 25—30, sőt 35 százaléka erejéig legfölebb 1 százalékkal adja drágábban, mint az első helyi kölcsönt, s ilyenformán inkább lehetővé teszi az épitkezéseket és jobb üzletté a háztulajdont. Ezen a réven aztán módjában lenne a fővárosnak *eredményes telekpolitikát* is csinálni azáltal, hogy olyan helyeken, ahol a főváros bizonyos területek beépitését szükségesnek tartja, kedvezményesebb kölcsönöket ad. Igy ez a legegyenesebb és legbiztosabb ut lenne például a Tabán, vagy a Lágymányos beépitésének.

— Kétségtelennek tartom, hogy a polgármester terve, amely a községi takarékpénztár fölállitására vonatkozik, még erős akadályokkal kell, hogy megküzdjön. Hogy egyebet ne emlitsek, a nagybankok nem fogják tétlenül nézni ezt az akciót, amely üzletkörük igen fontos részeiben fog konkurrenciát teremteni.

ERDÉLYI
osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója
BUDAPEST, IV. KER. SEMMELWEIS-UTCA 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)
MÜVÉSZI KIVITELÜ NAGYITÁSOK. AQUARELL- ÉS OLAJKÉPEK BÁRMELY FÉNYKÉP UTÁN. ▪▪▪ FELVÉTELEK MINDEN IDŐBEN.

Uránia
DORIAN GRAY arcképe
Wilde Oszkár világhirü regénye filmen.
Ezzel együtt:
FŐNYEREMÉNY
cimü 4 felvonásos vigjáték, a főszerepben Lisa Weise.
Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasárnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

Kié a városliget?

— Látogatás a vurstlisok tanácsában —

Kié a liget? Ezt a fogas kérdést a városligeti mutatványosok vetették föl és a feleletet is ők maguk akarják megadni rá. Egyelőre a derék vurstlisok históriai okmányok közé fognak elmélyedni, hogy a nagylelkü Grassalkovich herceg végső akaratát szóról-szóra nyilvánosságra hozhassák. Addig pedig, amig ezt a perdöntő okmányt meg lehet szerezni, áll a csata a főváros és a vurstlisok között. A tanács — mint ismeretes, — egy esztendővel akarja meghosszabbitani a jövőre lejáró tizesztendős szerződést, a mutatványosok pedig legalább öt esztendőt kérnek, mert tiz év alatt legfölebb a beruházásokat tudták kikeresni kisebb-nagyobb élvezeti intézményeikből, most kerülne rá a sor, hogy munkájukat és pénzüket egy kicsit gyümölcsöztessék is.

Csütörtök estére a mutatványosok ebben az életkérdésükben gyülést hirdettek. Az ő külön tizesbizottságuk tanácskozása volt napirenden. Az ügy is igazságos, de meg ujságiró embert érdekli is az ilyesmi. Milyen lehet az, amikor a vurstli leteszi az álarcot, lerugja lábáról a koturnust, festék nélkül, vidám móka nélkül — komoly tanácskozásra ülnek össze?

A Kéményseprő-vendéglő pirosernyős lámpákkal ékes nyári helyiségéből a hideg elköltöztette már a szerelmes párokat. Bent a tágas téli vendéglőben fehéredő fejü urak gyülekeznek. Egy nagy asztalnál Beketow Mátyás elnököl, fejére fiatalosan, fénylő simaságban tapad koromfekete haja. Érdekes fejü ember ez a cirkuszdirektor, még a fiatal, szép felesége szeme is rajta-rajta feledkezik. A nagy négyszögletes asztal társasága figyelmesen hallgatja szavait. A másik asztalnál az ellencirkusz, a Henry-aréna, táboroz Wildmann Sándor elnöklésével. Mellette egy feltünő szépségü hölgy, valaha a liget ünnepelt müvésznője, ma kitünő háziasszony. A többi asztaloknál is vigan söröznek a mutatványosok, köztük Könyöt Miksa, Stern ur a mérleges és az Alpesi falu üzletvezetője. Kis csoportokban összebujnak, sok a megbeszélnivalójuk. Nem hiába, hiszen a torkukra tették a kést. Ám nem olyan emberek ezek, akik megijednének a maguk árnyékától. Végre is itt ül közöttük Fényes György hadnagy ur is, aki béke idején népszerü mozidirektor, most pedig két vitézségi érem is csillingel a mellén. Kisezüst meg nagyezüst. Ez az a két kitüntetés, amivel a poklokon is keresztül lehet gázolni.

Kilenc óra felé megérkezik Báder József dr., a mutatványosok ügyésze, hogy megtartsa beszámolóját a városházán vivott ütközetekről. A tizesbizottság egy szeparéba vonul és az elnöki széket Vielwenig fővárosi bizottsági tag, a mutatványosok elnöke foglalja el, mellette foglalnak helyet Reymetter Árpád, Mirth Károly, Lauffer Vilmos, a Cirkusz-kávéház tulajdonosa, Fényes György mozis, Wildmann Sándor, Beketow Mátyás, Pollacsek Károly, Kohn Vilmos, Silberstein Izidor élelmiszerbódétulajdonos, Schäffner Károly.

Vielwenig ur kevésszavu ember, csak akkor elevenedik meg a szava, amikor „szeretve tisztelt képviselőnk"-ről, Vázsonyi Vilmosról beszél, aki — nem férhet hozzá kétség, — rendbehozza majd a vurstli szénáját. Az elnök különben az ügyészt kéri meg, számoljon be tapasztalatairól.

Báder dr. elsőbben a sajtó állásfoglalását ismerteti és fölolvassa a Fővárosi Hirlap cikkét, amelyért a vurstli tizes-bizottsága jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. Aztán a városi urakra kerül a sor. Berczel tanácsnok állásfoglalását még nem lehet ismerni . . . Keményy Géza főjegyző nem viseltetik a mutatványosok ügye iránt valami tulzott szeretettel... Behyna urat időközben más ügyosztályba helyezték . . . az uj ember, Istenem, az még uj ember...

A tizes-bizottság tagjai közbeszólásokkal füszerezik a beszámolót és minden közbeszólásból meg lehet állapitani, hogy ezek az emberek el vannak szánva a végsőkig küzdeni jogaikért. Sürün hangzik Vázsonyi őexcellenciája neve is, akihez mindenesetre el fognak menni. Ő a mutatványosok szabadságharcának legfőbb reménysége. Valaki pedig erélyesen közbeszól:

— Be fogjuk bizonyitani igazunkat, mert a liget a népé. Elő kell keresni Grassalkovich herceg végrendeletét, az majd megmondja kié a liget? A herceg végakarata az volt, hogy a ligetben a nép mulasson, a nép pedig nem a drága Széchenyi-fürdőben vagy a megna-

gyobbodott állatkertben, hanem a ligetben akar mulatni.

— Ugy van, ugy van, — mondják mindenfelől — a liget a népé.

— Előkeritjük a végrendeletet — vállalkozik Báder dr. — kikeressük a városi levéltárból.

Az elnök csöndesen mondja:

— Ott aligha lesz meg, Bécsben kell azt keresni az udvari levéltárban.

— Szegény Kardhordó Árpádnak meg volt a végrendelet másolata, Kardhordó meghalt, ki tudja, hova lett a végrendelet . . .

— Elmegyünk mi Bécsbe is, — mondják lelkesen — nem engedünk a nép jussából . . .

Kint pedig tovább tárgyal, beszélget az elszánt tábor . . . Fáni kisasszony hordja a sört, sok német szó hangzik és az asztalok körül ügyes, müvelt fekete és vörös daxlik szaladgálnak. Hát nem lenne kár a vurstliért, nem lenne kár azokért az emberekért, a ringelspielekért, szines papirokért, üvegvázákért, a jóizü kikiáltókért és magáért a mulatni vágyó népért?

Elzasz-Lotharingia hovatartozása kérdésében semmiesetre sem lenne olyan biztos eredményü a népszavazás, mint a vurstli ügyében.

Események

Közgyülés. Az eddigi dispoziciók szerint a fővárosi törvényhatósági bizottság október 17-ikén, szerdán tartja a nyári szünet után első közgyülését.

Wekerle a L. Á. B. ülésén. A Lakásépitő Állandó Bizottság értesülésünk szerint ezen a héten tartja meg együttes ülését, amelyen már elkészült programmtervezete kerül megbeszélésre. Ez alkalommal végleg ratifikálják a programmot, amely még a héten nyilvánosságra kerül. *Wekerle* Sándor miniszterelnök már jelezte a L. Á. B.-nak, hogy ezen az ülésen ő maga is *személyesen meg akar jelenni*. Az épitkezéseket nem akarják teljesen a béke eljövetelétől függővé tenni, hanem azt *mielőbb meg akarják kezdeni*. A bizottság megállapitotta már az épitkezések helyét, az árakat és a szükséges anyagmennyiségeket. A legfontosabb kérdés *az anyag előteremtése*. E tekintetben tagadhatatlanul nagyok a nehézségek. A mult napokban *Ugron* Gábor belügyminiszter magához kérette ujláki *Müller* Józsefet, az Ujlaki téglagyár vezérigazgatóját és a téglakartel alelnökét és aziránt érdeklődött nála, hogy nincs-e elrejtett tégla. Müller vezérigazgató kijelentette, hogy elrejtett tégláról szó sem lehet, ellenben a budapesti téglagyáraknak nem kevesebb, mint tizenöt millió kész vályog-téglájuk van, amelynek kiégetéséhez ezer vaggon szénre volna szükség. A munkás-kérdésben — ugy értesülünk — *Garbai* Sándornak van teljesen kidolgozott programmja. Garbai azonban jelenleg Bernben időzik a szakszervezeti konferencián, s csak ha onnan hazaérkezik, kezdődhetnek meg vele az érdemleges tárgyalások. Az épitkezésekhez 40,000 munkásra van szükség, ha ezt a munkástömeget elő lehet is teremteni, akkor még mindig megmarad egy igen fogas, szinte megoldhatatlannak tetsző kérdés: hol fogják elhelyezni, hol adnak lakást a lakásépitő negyvenezer munkásnak?

Sürgősen be kell szolgáltatni a fémtárgyakat. A lövőszergyártás fokozása érdekében a honvédelmi miniszter tudvalevően igénybe vette a vörösrézből, sárgarézből, bronzból, vörösfémből, alpakkából, pakfonból, valamint nikkelből és aluminiumból készült fémtárgyakat, különösen az ajtóvédőket, szőnyeg- és függönyrudakat, rézfogókat, védőlemezeket, fütőtesteket, bot- és esernyőtartókat, ruhafogasokat, konyhakészleteket, edényeket, stb. Ezeket a fémtárgyakat mindenkinek sürgősen be kell szolgáltatnia, annál is inkább, mert ha önkéntesen szolgáltatja be a fémeket, azok árát a hadifémbeváltóhelyek azonnal készpénzben fizetik meg. Viszont kényszerbeszolgáltatás esetén az ellenérték kisebb és folyósitása hónapokig is eltarthat. A hadsereg legfontosabb érdeke e pillanatban, hogy sok fémet fordithasson a lövőszergyártásra. Saját és az ország érdekét szolgálja mindenki, ha a hirdető-rovatban fölsorolt beváltóhelyeken átadja a hadseregnek fémtárgyait.

A Modern Szinpad bemutatója szombaton, e hó 13-án lesz. Addig — tehát még csak néhány napig — a Kisasszony, Nyári kaland, Schubert müsor kerül szinre.

Dorian Grey arcképe — prolongálva. Az állandóan táblás házak arra késztetik az Uránia-szinház igazgatóságát, hogy Wilde világhirü regényét filmen, e héten is müsoron tartsa. Azonban csakis egy hétre prolongálja ezt a müsordarabját. Ezzel együtt kerül hétfőn bemutatásra Főnyeremény cimmel, egy bájosan derült film, a főszerepben Lotte Neumannal, a hires berlini filmmüvésznővel.

A Városi Orfeum októberje. Szinültig megtelt ház előtt mutatta be a Fővárosi Orfeum uj müsorát. A válogatott és gazdag varieté-részből is kitünik Hella Ingrid táncmüvésznő, aki Hubay, Mozart és Wagner klasszikus zenéjét gyönyörü tánccal interpretálja. Kosztümjei épp oly érdekesek, mint táncai. Nagyon szépek és eredetiek a „Hősök" cim alatt felvonuló müvészi háborus ezüstcsoportok. Az idomitott elefántok és ponnyk mutatványai, Stelli Ferry erőmüvészete, a Cape-csoport bámulatos trükkjei a kerékpáron, Jonny és Carly jóizü bohósággal füszerezett produkciói mind olyan számok, amelyek a békeidők varietéslágereire emlékeztetnek. A szinmüvészeti részben ezuttal Arnold és Bach „Az arany légy" cimü bohózatot mutatta be az orfeum.

A TŐKE

Márkus Jenő

Történnek még csodák estétől hajnalig. Igy — hogy pro domo beszéljünk — Márkus Jenő neve egyik napról a másikra áthelyeződött a *Fővárosi Hirlap* kommunális részéből *A Tőke* rovatba. És mi ugyanazzal a méltó megbecsüléssel látjuk most itt, mint láttuk amott.

Márkus Jenő esetében különben bebizonyosodott, hogy a tehetség tehetség marad a pokol fenekén is. Akit megszállott az isteni szikra, az nem bukhatik el az érvényesülés ösvényén, akár a városgazdasági osztályban ül a gyeplő mellett, akár a kórházak szakállas professzoraival való együttmüködésben rójja le napi robotját. Zöldségüzem, vagy Müszerüzem, Népopera, vagy Zita-kórház, Állatkert, vagy a Köztemetők, a tehetség számára az érvényesülés utja mindenkép megnyilik és egy tehetséges fővárosi tanácsnokból, még ha véletlenül a katonai ügyosztályban dolgozik is — lehet bankdirektor.

Bankdirektor: nem mondjuk ki ezt a szót, a mai viszonyok között minden megilletődöttség nélkül. A szurony és srapnell véres küzdelmei uán a pénz hatalmas csatái következnek, amely csaták számára most sorozzák a legkiválóbb, a legjobb emberanyagot. Márkus Jenő kétségkivül a béke gárdaezredébe került bele, amelynek aranynyal és sulyos értékpapirokkal kiépitett gazdasági frontokat kell majd áttörnie. Márkus Jenő melléről ezekben a harcokban semmiesetre sem fog hiányozni a vitézségi érem.

Bármily tisztelettel vagyunk is *Krausz* Simon vezérigazgató éles szemei iránt, mégis meg kell állapitani, hogy *Márkus* Jenőnek a gazdasági kérdéstkben való zsenialitásának és szervező erejének felfedezésében nem volt szükség erre az éles szemre, hanem inkább arra diplomáciai megérzésre, amely megsejtette, hogy itt a pillanat, amikor a lovagot el lehet téríteni régi szerelmétől, a fővárostól. Ám ez a megválás is csak olyan, mint mikor a feleséggé lett szinésznő megesküszik az urának, hogy többet nem lép szinpadra és már ebben az esküben is az uj, parádés tapsos szerepet látja. Általános, országos gazdasági érdekek, a hatalmas pénzintézet emelkedése: mindez csak keret lesz Márkus Jenő számára, ő tovább is Budapestnek fog legelsősorban használni, ami persze országos érdek is, bankérdek is. A tenorista egy leánynak énekel, de az egész szinház tapsol neki.

Ebben a rovatban egy kicsit furcsa ellágyulás ez, de néha itt is szabad romantikusnak lenni, mert nem a pénz léleknélküli halmozójáról, nem egy hidegfejü számológépről, de egy melegszivü alkotóról beszélünk. Budapest poétája kerül a bankdirektori szobába és amit abbahagyott itt a Károly-kaszárnya két méter vastag falai között, azt folytatja a modern bankpalotában. Cicomázza, ékesiti és uj életre kelti ezt a tüneményes bakfis-várost, amelyet végre ki kell hozni a leányszobából, bálba kell vinni, meg kell tanitani öltözködni, ékszereket kell rá rakni, mert itt az ideje, hogy kinyissuk a kapukat az udvarlóknak és a háztüznézőknek.

A hivatalos apparátus szük ehhez, nincsenek meg az összes eszközei, Budapestet csak ugy lehet a világvárosok bálkirálynőjévé tenni, ha a magántőke is megérzi ezen a területen a maga kötelességét. A Magyar Bank azzal, hogy Márkus Jenöt igazgatójává hivta meg, bebizonyitotta, hogy megérezte és vállalta ezt a feladatot. Ha Márkus Jenő a városházán eltöltött esztendeiben megcsinálta az állatkertet, a Gellértfürdőt, a Népoperát, most fogja rátenni alkotásaira a koronát a Svábhegynek uj életrekeltésével. A programm legalább, amivel meghivatott, ez. Mi azonban ismerjük Márkus Jenőt és nagyon jól tudjuk, hogy dús jegyzőkönyvvel indul el utjára. A tervek egész katalógusát viszi magával, müvészi érzékével és Budapest iránt való rajongó szeretetével párosult üzleti zsenije eddig is állandóan alkotott, teremtett. Részben a valóságban, részben sok-sok várandós papiroson.

A városházán — nem férhet hozzá kétség — töméntelen terve maradt megvalósitatlan. Budapest ma még annyira fejlődőben van, hogy amit keres, sőt amit kölcsönvesz, mindent megeszik. Iskolákra, közmüvekre, csatornákra, világitásra, vizvezetékre, kórházakra kell a pénz. A magántőkére van szükség, hogy észrevegye ezt a tehetséges ifjut, aki megérdemli, hogy bőségben neveljék. Lakkcipőt huzzanak a lábára és hogy adjanak neki ajándékba egy-két jól szabott ruhát. Ezt a hivatást ime észrevették és ez garancia arra, hogy Márkus Jenő tervei világrajöjjenek. Az ő megjelenése a Magyar Bank igazgatói székében nemcsak a bankot, de Budapestet is érdekli.

Szemle.

A lánckereskedelem ellen. — Uj adók. — Devalváció és mennyiségi elmélet.

A legutóbbi háborus kormányintézkedések tömkelegéből egy terjedelmes rendelet emelkedik ki, mely az ugynevezett lánckereskedelem megrendszabályozását célozza. Első tekintetre meglátszik rajta, hogy a kormány megint abba a hibába esett bele, hogy egy fontos rendeletet adott ki, anélkül, hogy az érdekelt körök véleményét meghallgatta volna. A kereskedők máris erélyesen állást foglalnak a rendeletnek egyes intézkedései ellen és a budapesti kereskedelmi és iparkamara elhatározta, hogy a rendelet sürgős revíziója érdekében a kormányhoz felterjesztést intéz. Tudomásunk szerint a rendelet tervezete már több mint egy év óta készen hevert a Közélelmezési Hivatalnál és igy elég idő lett volna arra, hogy azt a kereskedelmi és ipari érdekeltségekkel megismertessék és véleményüket kikérjék. Ami már most magát a rendeletet illeti, arra nézve a kereskedők köreiben az az egybehangzó felfogás, hogy az elkésetten adatott ki és hogy zaklató intézkedései következtében az áruhiány még csak fokozódni fog. Különösen zavarosak és sok kontroverziára fognak alkalmat adni a rendeletnek az ármegállapitásokra és az iparengedélyekre vonatkozó szakaszai. Különösen elhibázottnak tartjuk a 9-ik szakasz ama rendelkezését, mely kimondja, hogy az árvizsgáló-bizottságnak joga van bármely kereskedő üzlethelyiségeit és áruraktárát megtekinteni, az iparhatóság hozzájárulásával pedig a kereskedő könyveinek, számláinak, kötleveleinek és egyéb iratainak felmutatását és megtekintését követelni. Ilyen messzemenő jogokat eddig csak a bünvádi eljárás biztositott az ellen, aki valamely bünselekmény elkövetésével volt gyanusitható és akkor is csak a független bíróság gyakorolhatta ezeket a jogokat és nem pedig a közigazgatás. Kifogásolnunk kell azt is, hogy az ármegállapitó bizottságokban a kereskedő- és iparoselem nincs megfelelően képviselve. Tulteng azokban a hatósági bürokrácia, melynek az üzleti élettel alig van nexusa és igy nincs is abban a helyzetben, hogy az árakat a piaci konjunktura szerint állapithassa meg. A lánckereskedelmet mindenesetre üldözni kell, csakhogy oly módon, hogy ezáltal a legitim és tisztességes kereskedelmet sérelem ne érje. A magyar kereskedelem, melyet a háboru amugy is megviselt, elvárja a kormánytól, hogy a rendeletnek sérelmes intézkedéseit minél előbb hatályon kivül fogja helyezni.

*

Wekerle miniszterelnök megigérte, hogy legközelebb az első háborus számlát fogja az országgyülésnek prezentálni. Megközelitő számitás szerint az eddigi hadi adósságok mintegy 20 milliárd koronára rugnak. Ezeknek a kama-

taira és törlesztésére mindenesetre fedezetet, illetve uj bevételi forrásokat kell találni. Ugy halljuk, hogy ezuttal az indirekt adók emelésére és uj közvetett adók behozatalára kerül a sor, minthogy a kormány — nagyon helyesen — ugy véli, hogy az egyenes adók további emelése egyelőre nem látszik tanácsosnak. A mi információnk az, hogy a parlament elé terjesztendő javaslatok a cukoradó emelésére, a szénadó behozatalára, a vasuti tarifák emelésére és a boradó lényeges emelésére fognak vonatkozni. Tervbe van véve az illetékek további emelése is. Mindezek révén a pénzügyminiszter mintegy 500 millió K ujabb bevételt remél. Valószinü, hogy sor kerül majd ujabb monopoliumokra is. Ebben a kérdésben azonban még nem történt döntés, bár előkészitő munkálatok ebben az irányban is folynak. Az egyenes adók terén — mint fennebb jeleztük — ujabb emelés nem várható. Az adózásnak ez a terén a háboru alatt meglehetősen kihasználtatott. Különösen áll ez a jövedelmi adóra, mely a háboru alatt több mint 50 százalékkal növekedett. Csak a hadinyereségadó emelése van tervbe véve. Ez tudvalevőleg most nálunk 35 százalékig emelkedik. Angliában a maximális határ 60 százalék. Valószinü, hogy nálunk 50 százalék lesz a határ.

*

Az osztrák pénzügyminiszter legutóbbi exposzéjában egy nagyon kényes kérdést érintett. Beszélt pénzünk nagymérvü devalvációjáról és foglalkozott azokkal a javaslatokkal, melyek a valuta helyreállitását célozzák. A miniszter határozottan állást foglalt oly megoldás ellen, mely a valuta megjavitását egyetlen nagy operációval akarja elérni. Ilyen operációt — mondotta — csináltunk már egyszer száz évvel ezelőtt, de nem nagy sikerrel. Ma sem várhatunk nagy eredményt ettől. Az osztrák pénzügyminiszter ezzel a napoleoni háboruk után keresztülvitt devalvációs müveletre célzott. Ekkor ugyanis a több mint egy milliárd forint papirpénzforgalom csökkentése céljából a pénz értékét királyi dekrétummal egy ötödrészre szállitották le. Ezt az operációt a monarchia több mint félszázadon át sinylette. Hatásai csak akkor enyésztek el teljesen, amikor 25 évvel ezelőtt a valutát rendezték. Sokan most is hasonló operációra gondolnak és ezt az ugynevezett mennyiségi elméletre alapitják, mely a pénztudományokban mindig nagy szerepet játszott. Az bizonyos, hogy a most forgalomban levő bankjegyek tömege nem áll arányban a létező áruk mennyiségével. Csakhogy ezt az aránytalanságot nem lehet egy csapásra megszüntetni. Ha pedig mégis megkisérlenők és valamelyes erőszakos devalvációt hajtanánk végre, akkor megismétlődnének *azok* a szomoru események, amelyek az 1816. évi devalvációra bekövetkeztek. Vannak olyanok is, akik azt javasolják, hogy a monarchia mindkét államában egyszer és mindenkorra egy 30 milliárdos vagyonadót vessenek ki és szedjenek be és ebből fizessék ki a hadi adósságokat, de első sorban a jegybanknál felvett lombardkölcsönt, mely a bankjegyek mértéktelen elszaporodását okozta. Ez is olyan operáció volna, melytől a páciens nem gyógyulna és oly mély sebet vágna a monarchia közgazdaságán, melynek behegesztése évtizedekig tartana.

A hetedik hadikölcsön, mint értesülünk, október hó végén, de legkésőbb november hó elején kerül aláirásra. Ezuttal is, mint a hatodik hadikölcsönnél 6%-os járadékkötvények és 5½%-os kincstári jegyek fognak kibocsáttatni. A legközelebb a pénzügyminiszter az államkölcsönöket átvevő magyar bankkonzorciummal tanácskozásokat fog folytatni az uj emisszió feltételei dolgában. Amig a hetedik hadikölcsön le nem lesz bonyolitva, addig a pénzügyminiszter más emissziókat nem engedélyez. Ez az oka annak, hogy a fővárosi kölcsön most nem valósulhat meg.

Pánik — felfelé. Eddig, ha pánik volt a tőzsdén, mindenki eladni igyekezett, mindenki szabadulni akart papirjaitól, aminek következtében azután az árfolyamok lezuhantak. Most is pánik van, de megforditott értelemben. Mindenki mindenáron venni akar és a kurzusok — lehet mondani — pánikszerüen törnek felfelé. Dacára annak, hogy a bankok a hitelt megszoritották és már csak 50%-os fedezet mellett fogadnak el megbizásokat, a vásárlók oly tömegesen jelentkeznek, hogy a megbizások effektuálása sok esetben lehetetlenné válik. Ezalatt a tőzsdetanács folyton ülésezik és a tagjai azon törik a fejüket, hogyan lehetne a jelenlegi viszás állapotoknak véget vetni. Nekünk az a meggyőződésünk, hogy minden bajnak az az oka, hogy a mostani tőzsdeforgalom illegitim, melyre a tőzsdetanácsnak semmiféle befolyása nincs és igy retorziós rendszabályokkal se élhet. Krausz Simon, a Magyar bank kiváló tehetségü vezérigazgatója, a tőzsdetanács elé bizonyos javaslatokat terjesztett, melyek a bajok orvoslását célozzák. A javaslat lényege az, hogy a hivatalos tőzsdei forgalom visszaállittassék, hivatásos tőzsdeügynökök intézménye létesittessék, hivatalos árfolyamok jegyeztessenek és hogy végül a kormány rendeletet adjon ki, melynek értelmében értékpapirkereskedéssel hivatásszerüen csak tőzsdetagok foglalkozhatnak. Ugy tudjuk, hogy a tőzsdetanács ezeket a javaslatokat a kormány elé terjesztette, de a kormány eddig semmiféle irányban se tett intézkedéseket. Pedig jó volna, ha a kormány sürgős intézkedésekre szánná el magát, minthogy a jelenlegi állapot valósággal tarthatatlan és könnyen katasztrófára vezethet.

Atlantica—Fatermelő. Ezt a két részvényt az a szerencse érte, hogy — mint a tőzsdén mondják — „lecsengették"; mert a vásárlók oly tömegesen jelentkeztek, hogy az árfolyamokat egyszerüen nem lehetett jegyezni. Ennek a viharos hausse-nak, mint hirlik, az az oka, hogy ugy az Atlantica, mint a Fatermelő tőkét emelni szándékozik. Az Atlantica, melynek részvénytőkéje 8 millió K, ezt 4 millió K-val akarja szaporitani; a Fatermelő, mely tudvalevőleg az Agrárbank konszerniéhez tartozik, szintén jelentékeny tőkeemelést tervez. A Fatermelő jó üzletmenetével hozzák összeköttetésbe az Agrárbank részvényeinek gyors emelkedését is.

A Leszámitolóbank tőkeemelése. A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank igazgatósága f. hó 12-re rendkivüli közgyülést hiv egybe, melyen inditványozni fogja az intézet alaptőkéjének felemelését. Az igazgatóság az inditványt azzal indokolja, hogy nemcsak a bank saját tőkéjét kell összhangba hoznia a reá bizott idegen tőkékkel, de tekintettel kell lennie a közelmultban megszerzett uj érdekeltségeire, valamint érdekkörébe tartozó vállalatainak a legutóbbi időben keresztülvitt tőkeszaporitására. A bank igazgatósága a legközelebbi napokban tartandó ülésén fogja elhatározni, hogy mily mértékben és milyen kibocsátási feltételek mellett fogja a közgyülésnek az alaptőke felemelését javasolni.

A Fabank tőkeemelése. A Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaság igazgatósága a folyó hó 6-án megtartott ülésén elhatározta, hogy üzleteinek rendkivüli kiterjedésére való tekintettel, alaptőkéjét 26 millió koronáról 70.000 darab uj részvény kibocsátása által 40 millió koronára való felemelését fogja ajánlani a folyó hó 17-ére egybehivandó közgyülésnek. A kibocsátandó 200 korona névértékü részvényből 65.000 darabot 2 : 1 arányban a régi részvényeseknek ajánlanak fel 720 koronás árban, mig a fennmaradó 5000 darab részvény szabadkézből kerül eladásra. Ezen tranzakció folytán az intézet saját tőkéje körülbelül 90 millió koronára emelkedik.

A Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy október 12-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, melyben a társaság eddigi 20 millió korona alaptőkéjének 50.000 drb 400 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján 40 millió koronára való felemelését fogja javasolni olykép, hogy 10 millió korona névértékü részvényre az elővételi jogot a régi részvényeseknek biztositja, mig a további 10 millió korona névértékü részvénynek szabadkézből való elhelyezésre felhatalmazást kér a közgyüléstől. Az utóbbi részvényeket, valamint az elővételi jogon nem igényelt részvényeket egy e célra alakult konzorcium fogja átvenni. Az intézet igazgatósága a tőkeemelést egyrészt a saját tőkéinek 70 millióra szaporodott idegen tőkékkel való összhangba hozásának céljaival, másrészt azzal okolja meg, hogy üzletkörét jövőben a banküzlet összes ágaira ki akarja terjeszteni.

A Magyar kereskedelmi hitelbank rt. igazgatósága elhatározta, hogy f. hó 18. napjára rendkivüli közgyülést hiv össze, melyen javasolni fogja, hogy az eddigi 8 millió koronát tevő alaptőke 20.000 darab uj részvény kibocsátása által 12 millió koronára emeltessék fel. A tőkeemelés sikeres keresztülvitele céljából az igazgatóság oly megállapodást létesitett a „Hermes" magyar általános váltóüzlet r.-t.-gal, mely szerint ezen intézet az uj kibocsátású részvények egy nagyobb tételét üzletbarátai részére állandó befektetés céljából átveszi.

A Hungária Egyesült Gőzmalmok Rt. rendkivüli közgyülést hivott össze 3,250.000 K alaptőkéjének 5 millió K-ra való felemelése végett. A vállalat a Magyar általános hitelbank érdekkörébe tartozik.

A Borsod-Miskolci és Debreceni István-gőzmalom igazgatósága a Hazai Bank helyiségeibe 1917. október 20-ikára rendkivüli közgyülést hivott össze, amelyen javasolni fogja, hogy a társaság alaptőkéje 12.500 darab egyenként 200 korona névértékü a folyó üzletév jövedelmében részesedő uj részvény kibocsátása által 2,500.000 koronával 9 millió koronára felemeltessék. Értesülésünk szerint a kibocsátásra kerülő uj részvényekből 3500 darab megfelelő ellenértékét fogja képezni annak a részesedésnek, amelyet a Schoeller & Co. wieni cég a Borsod-Miskolci és Debreceni István gőzmalom r.-t.-nak malomérdekközösség létesitése céljából átenged. A további 900 darab uj részvény elővételi joga pedig a részvényeseknek fog felajánltatni, akként, hogy négy régi részvény után egy uj részvényt kapnak darabonként 800 koronáért, ennek az összegnek 1917. január 1-től számitott 5%-os kamata és két korona bélyeg és kiállitási dij lefizetése ellenében.

A Magyar Jelzálog-Hitelbank most tette közzé az 1917. év első félévéről szóló mérlegét, amely a mult évi nyereségáthozattal együtt 3,993.946 korona 14 fillér tiszta nyereséget tüntet fel a tavalyi első félévi 3,744.888 koronával szemben. A mérlegben a jutalékok a jelzálog- és kölcsönügyleteken és az egyéb nyereségek 2,079.706 korona 15 fillérrel, a kamatjövedelmek 2,754.413 korona 19 fillérrel szerepelnek, a kiadások között az igazgatási költségek 875.827 korona 44 fillért, adók és illetékek 990.203 korona 65 fillért, hadi jótékonysági adományok 192.905 koronát, felügyelő-bizottsági illetmények 15.000 koronát tesznek ki. A bank a tárcájában levő értékpapirokat az utolsó évi mérleg árfolyamain vette föl. Benső tartalékait pedig, mint a háboru alatt mindig, a mult félévben is tetemesen növelte.

A Hutter József vegetálmüvek szappan- és növényzsirgyárak r.-t., amely az Angol-osztrák bank érdekkörébe tartozik, október 13-ra rendkivüli közgyülést hiv össze a jelenlegi 2,400.000 K alaptőkének 6500 darab 400 K n. é. uj részvény kibocsátása által 5 millió K-ra való felemelése végett.

A Melocco Péter cementárugyár és épitési vállalat r.-t. 1916. évi zárószámadásaiban a 23.201 K (1915-ben 17.887 K) áthozattal együtt 326.463 (278.058) K bruttó hasznot mutat ki, amiből a költségek és 36.300 (44.000) K leirások levonása után a tiszta nyereség 73.318 K, az előző évi 23.201 K-val szemben. Az igazgatóság az október 12-re összehivott közgyülésnek 10 K = 5% osztalék fizetését fogja ajánlani, miután már négy esztendeje nem jutott a részvényeseknek osztalék. A társaság Szigetszentmiklóson nagyobbszabásu kavicsbányát vásárolt és mert a békekötés után az igazgatóság az épitőipar erőteljes föllendülésére számit, arra elő kiván azzal készülni, hogy üzemét kibővíti és ezért a közgyülésnek azt fogja inditványozni, hogy a 900.000 K alaptőkét 3000 darab uj 200 K n. é. részvény kibocsátása által emeljék föl 1½ millió K-ra.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

13762. F. A. 1917.

Figyelmeztetés!

A honvédelemügyi miniszter ur 13.421 eln. 20 b/917. számu rendeletével hadicélokra igénybe vette a vörösrézből, sárgarézből, bronzból, vörös fémből, nikkelből, aluminiumból stb. készült tárgyakat. E tárgyakat már rég be kellett vo'na mindenkinek szolgáltatnia. Aki kötelességének nem tett eleget, mulasztását sürgősen pótolja, mert

aki önként ajánlja fel a fémtárgyait, magasabb árakat kap,

aki bevárja a kényszerbeszolgáltatást, kisebb térítési összeghez jut.

Ne felejtse el senki: a hadseregnek

sürgősen sok fém kell

Hivatalos hadifémbeváltóhelyek Budapesten:

I. kerület: Elsner Ede, Fehérvári-ut 9.
II. kerület: Lőwy Frigyes, Fő-utca 58. Watterich Adolf, Henger-utca 18.
III. kerület: Schmideg Salamon és Társa, Bécsi-ut 6. Frey István, Vörösvári-ut 9. Holczbauer Testvérek, Flórián-tér 9.
IV. kerület: Fischer László, Kammermayer Károly-utca 3. Sárkány Pál, Váci-utca 2. Zirkelbach Ernő, Bolgár király-ut 6.
V. kerület: Iván Simon, Vilmos császár-ut 64.
VI. kerület: Héber Sándor, Vilmos császár-ut 39. Ulrich B. J., Vilmos császár-ut 31. Wiesel Adolf, Vilmos császár-ut 47. Buchwald Sándor, Andrássy-ut 3. Waldhauser A. G. Utóda, Nagymező-utca 68. Kovács Károly, Szondy-utca 26. Stark és Fetschauer, Király-utca 36.
VII. kerület: Hochmann Lajos, Rottenbiller-u. 9. Szireh Imre, Garay-utca 40. Hirmann Ferenc, Csányi-utca 7. Gichner János, Erzsébet-körut 20. Vas Frigyes, Rottenbiller-utca 64. Acél Zsigmond, Thököly-ut 18. Boldizsár és Kirmayer, Thököly-ut 12. Freisinger Lipót, Baross-tér 7.
VIII. kerület: Ötvös Ármin, Baross-utca 56. Reichert Testvérek, Gyulay Pál-utca 6. Szabó József, Orczy-ut 47. Oroszy Gyula, Baross-utca 117. Farkas Izor, Nap-utca 10.
IX. kerület: Szontágh Pál, Üllői-ut 19. Grosz Mór, Üllői-ut 89/c. Suránszky Kálmán, Ferenc-utca 13.
X. kerület: Rabolt Antal, Jászberényi-ut 5. Kutassy Jenő, Jászberényi-ut 3.
Ujpest: Sonnenfeld Lina és Fiai, Türk és Berkovits.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Az előadás kezdete pont ½8 órakor
Mindennap **Rott Sándorral** a főszerepekben
Ujdonság! **Vigéc-stikli.** Ujdonság!
Bohózat 1 felv. Irta Ármin József. Magyarra átdoldolgozta és rendezte **Tábori Emil.**
Novität! **Seine Kinder.** Novität!
Egy családi jelenet. Irták **Glinger és Taussig.** Rendezte Rott Sándor.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb **ének és táncszámok** fellépte.
Kezdete 8 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25
Minden este ½8 órakor
GUSSY HOLL
a hires berlini diva, Harsányi Zsolt „Die letzte Strofe" cimü szkeccsében. Partner V. Eckhardt.
AKROPOLIS
eleven női szobrok, a női test apotheosisa. Sent M'Ahesa, az indiai tánccsoda. Magyari Lajos, Ujvári Károly. Büron, a bohóckirály, Szalontai Ferike, Kabos Gyula és még 20 uj attrakció.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
és társulata uj szólóban és a «Három kérő» cimü falrengető bohózatban. Szöllősy Rózsi, Pártos Jenő, Geiger Irma, Heltay Árpád stb. Resark és Rilay, a vig kisértetek, Octavia, pompásan idomitott majmai, kutyái és cicái, a három Meley, a két Leona stb.
A télikertben ½11—11-ig tánc.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Ma és minden este pontosan ½8 órakor
Ma teljesen uj müsor! Elsőrangu külföldi mutatványos attrakciók és Harsányi Zsolt kacagtató bohózata
AZ ARANY LÉGY!

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Frna Morenával:
Giudetta Foscari gyűrűje
Dráma a reneszánsz és modern korból.
A II. Oszi Oszvalda vigjáték:
Bakfisnapló
A Zsófia gyermekszanatórium felavatása Szabadin.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este pontosan fél 8 órakor
a szenzációs uj októberi müsor
„HÁROM HATÁR HOTEL"
Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje.
Maria Blank, 3 Jainczik, Basany, Aman, Folkmann csupa uj szinházi és varieté-attrakció
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

A ROYAL-APOLLÓ
Grandiózus müsor!
Judás leánya
Einar Rousthois regénye 4 felvonásban.
A Nordisk Films attrakciós ujdonsága.
Az évad slágere!
A tanitónő
Bródy Sándor szinmüve 4 felvonásban.
Filmre irta és rendezte Janovics Jenő dr.
Magyar filmszenzáció!
Előadások: 5, 7 és 9 órakor.
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Telefon: 74-84.

Fekete gyémántok !
Jókai Mór regénye a filmen
AZ OMNIÁBAN
Előadások: d. u. fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor. Jegyelőreváltások d. e. 11 órától d. u. 1 óráig.

A NEMZETI PARK
ÉJFÉLIG NYITVA. KATONAZENE.
A TENGERI HÁBORU
ELŐADÁSAI
a Hadiparkban este 6, 8, fél 10 órakor.
Esős idő esetén is megtartatnak.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Meghivó

a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknak

Budapesten, V. kerület, Dorottya-utca 6. szám alatt az intézet helyiségeiben **1917. évi október hó 12-én délelőtt ½12 órakor** tartandó

rendkivüli közgyülésére.

Napirend:

1. Az igazgatóság inditványa a bank alaptőkéjének felemelése iránt.
2. Az igazgatóság inditványa az alaptőkefelemeléssel kapcsolatosan a bank alapszabályai 7. §-a első bekezdésének megváltoztatása tárgyában.

Azon részvényesek, akik a közgyülésen résztvenni kivánnak, felhivatnak, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket, a még le nem járt szelvényeikkel együtt legkésőbb **1917. évi október hó 9-ig** a következő helyek valamelyikén letéteményezzék:

Budapesten: a bank központi pénztáránál V., Dorottya-utca 6. sz., **Fiumében**: a bank fiókjánál Via del Lido 7., **Kassán**: a bank fiókjánál Fő-ut 53., **Kolozsvárott**: a bank fiókjánál Mátyás király-tér, **Pozsonyban**: a bank fiókjánál Fő-tér, **Wienben**: a K. k. priv. Österr. Länderbanknál I. Hohenstaufengasse 1. sz.

Budapest, 1917. évi október hó 1-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

Meghivó

a „Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság" 1917. évi október hó 12-én délelőtt 11 órakor az intézet I. emeleti üléstermében (Budapesten, VI., Andrássy-ut 5. sz. a.) tartandó

rendkivüli közgyülésére.

Tárgysorozat:

1. A részvénytársaság alaptőkéjének felemelése 20,000.000 koronáról 40,000.000 koronára 50.000 darab, egyenként 400 korona névértékü uj részvény kibocsájtása utján.

2. Az alapszabályok 1, 4, 5, 7, 8 és 16. §-ainak, továbbá a 20. §. első bekezdésének, a 21. §. második bekezdésének, a 26. §. második bekezdésének, a 28. §. második bekezdésének, a 48. §. első bekezdésének módositása és a 24. §. harmadik bekezdésének törlése.

3. Választás az igazgatóságba.

Budapest, 1917. október hó 3-án.

Az igazgatóság.

Az alapszabályok 20. §. értelmében azok a részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni óhajtanak, kötelesek a legkevesebb 60 nap óta a társaság részvénykönyvébe saját nevükre irott részvényeiket a hozzátartozó még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb 3 nappal a közgyülés megtartása előtt a társaság pénztáránál (Budapest, VI., Andrássy-ut 5. sz.) letenni.

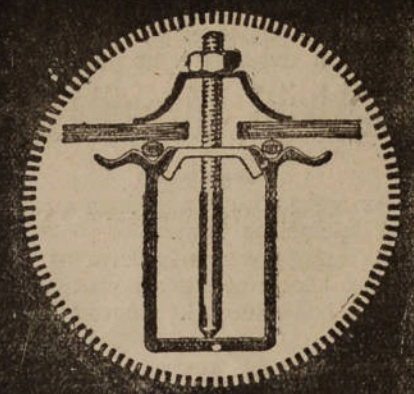
XXXIII. magyar királyi
jótékonyczélu államsorsjáték.
Ezen pénzsorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznu és jótékony célokra fog fordittatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475,000 K-ra rug készpénzben.
Főnyeremény 200,000 korona készpénzben, továbbá

1 főnyerem.	30000 K		20 ny. á	200 K	4000 K
1 „	20000 K		40 „ „	150 K	6000 K
1 „	10000 K		100 „ „	100 K	10000 K
1 „	5000 K		200 „ „	50 K	10000 K
5 ny. á	1000 K	5000 K	2500 „ „	20 K	50000 K
5 „ „	500 K	2500 K	12000 „ „	10 K	120000 K
10 „ „	250 K	2500 K	14885 nyer. össz.		475000 K

Huzás visszavonhatatlanul 1917. december 6-án.
Egy sorsjegy ára 4 K.
Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magy. kir. lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portómentesen küldetnek, ezenkivül kaphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál, az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytözsdében és váltóüzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld
A magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. ▪▪▪▪▪▪ Mocsonyi-udvar.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-építési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest

VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János

cász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerű közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Emésztést elősegítő nyálkoldó savkozombósitó

MATTONI GIESSHÜBLER

TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelql e fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kivitelház, **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:

GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.

Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**

Budapest, Erzsébet-körut 50

Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Müépitészek Épitésvállalkozók Gépgyárosok figyelmébe!

Nyiri Sándor

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu müintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Hungária

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tüz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3 sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—81 és 34—61 Pesten (azelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

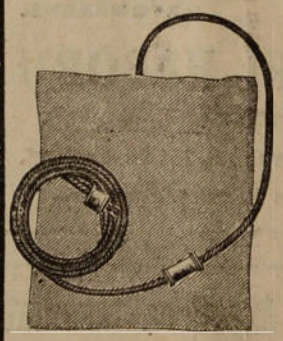
Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk : :

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Villamos testmelegitő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.

Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST

VI., Nagymező-utca 12. sz.

(Az Andrássy-ut mellett.)

Ferdinánd bolgár k.-ut 16

(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Költségvetés dijtalan.

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. október 17-én — 42. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A meggyőződés

nagyon szép dolog és nagyon örülünk annak is, ha a tanács büszkén hivatkozhatik a gerincére, amely nem hajlik meg kommandóra. Csak azzal nem vagyunk megbékülve, hogy a gerincmerevedés mindig csak olyankor következik be, amikor a nyilvános versenytárgyalásokról van szó. Teljességgel megértenénk a nyilvános versenytárgyalástól való irtózást még akkor is, ha gyanus, vagy kétes erkölcsü urakról lenne szó, de a mi tanácsunk puritánsága mellett kutatva kellene keresni az alkalmat, hogy mindenre ráhuzhassák a versenytárgyalások felelősségtől mentesitő tiszta ruháját.

Ebben a tekintetben a Vigadó és kioszk esete különösen kirivó jelenség, amely miatt igazán fölösleges a tanácsnak tengelyt akasztani a pénzügyi bizottsággal. Nem akarunk sokáig időzni a konkrét esetnél, de a városgazdasági ügyosztály érvelését még sem lehet szó nélkül hagyni. Az Evva-örökösöket pártfogásba venni igazán fölösleges, hiába magyarázzák nekünk, hogy a háborus esztendőkben sokat küzködtek, amikor ugyancsak a tanács volt szives bebizonyitani a világitási, meg a vigalmi adók tárgyalása alkalmával, hogy kávéháznak, mulatónak, szinháznak soha olyan jövedelme nem volt, mint épen a háboru alatt. Aztán, hogy Evváéknak milyen érdemeik vannak! Erre bajos hivatkozni, amikor előttünk van *Vázsonyi* tavalyi beszédje, amelyben kimutatja, hogy Evváék a bérlet minden objektumát lejáratták, csak a kioszk maradt fényes üzlet, azt pedig igazán nem lehetne tönkretenni.

Az öregágyu azonban az, — és ez már elvi kérdés — hogy a koresmára, kávéházra nem lehet ráhuzni a közszállitási szabályzat intézkedéseit, sőt legjobb szeretnék a vendéglők és kávéházak bérbeadását *bizalmi kérdésnek* tekinteni. Az első érvvel szemben Eötvös Károly okoskodása áll: ha eddig nem volt kötelező a versenytárgyalás, az elég baj és minél előbb, sürgősen meg kell csinálni, hogy kötelező legyen. Ami most már a bizalmi kérdést illeti, arra vonatkozólag szabadjon kijelentenünk, hogy a tanács sem csalhatatlan, a tanácsi is foghat csizmadiát olyan bérlőben, akit legmagasabb bizalmából beültetett valahova. Viszont a közszállitási szabályzat sem követeli azt, hogy minden jöttmentnek, minden megbizhatatlan embernek az ajánlatát figyelembe kellene venni. A bérlőnek adandó szerződésben viszont még mindig módjában van a fővárosnak jogait körülbástyázni és a bérlővel szemben megtorló intézkedéseket biztositani.

Ám a tanács akkor is szivesen menekül a nyilvános versenytárgyalásoktól, ha az esetre teljes mértékben a közszállitási szabályzat intézkedései érvényesek. Nem egyszer volt módunkban ilyen esetekre rámutatni. Pedig a versenytárgyalás természetes igazsága mellett a tanácsnak is azt az előnyt biztositja, hogy minden néven nevezendő felelősség alól szalválhatja magát. Amikor azonban mégis idegenkedést látunk, nem hihetünk mást, minthogy a tanácsban öntudatlanul is bizonyos hatalmi kérdés kisért. Épen a *Fővárosi Hirlap* mai számában mutatunk rá arra is, hogy az üzemek ellenőrzésének megoldása is ilyen hatalmi kérdésen késik, vagy talán mulik is. A tanács nem szivesen ad ki a kezéből valamit, amiben esetleg akaratát érvényesitheti. Gazemberek között ez üzleti elv lehetne, de becsületes, feddhetetlen jellemü férfiaknál csak *hiuságból* ered. A székesfőváros tanácsát pedig kicsinyes érzésnek nem szabad kormányoznia.

Fullánkok

...

Vasárnaptól szerdáig

nem nagy a távolság és bizony a bizottsági tag urak, akiknek rendszerint még egy mellékfoglalkozásuk is van, nyolcvan pontból álló előterjesztés-sorozatot nem igen tudnak áttanulmányozni. Vasárnap kapják kezükbe a tárgysorozatot és szerdán már nyolcvan tárgyból kellene tanároknak lenniök. Hát ez aligha megy, de még kevésbbé lehet azt kivánni, hogy olyan kérdésekben is szakvéleményt mondjanak, amit ugy hevenyészve hall az ember a közgyülésen. Elismerjük, hogy Folkusházy tanácsnok ur, különösen most a választások előtt, parádés közéletmezési jelentést szerkesztett, de ki hiszi el, hogy senkinek nem lesz majd hozzászólni valója. A közgyülés maga is nem egyszer panaszkodott már, hogy fontos jelentéseket és előterjesztéseket nem tesznek előzetesen közzé. És igy jó lesz Folkusházy tanácsnoknak megtanulnia, mielőtt az alpolgármesteri székbe ül, hogy a városházán nem szabad titkokat tenyészteni és meglepetésekre dolgozni.

*

A cselédkérdést

fényképpel és ujjlenyomattal szabályozta a belügyminiszter. Kétségtelenül tenni kellett ebben a dologban valamit, mert a Budapesten elkövetett lopások igen nagy hányadában a házi szarkák voltak a bünösök. Meleg érzéssel gondolunk ebből az apropóból a jó Almády tanácsnokra, aki egy életen át akarta megjavitani cselédeinket. Az arckép ellen nincsen is kifogásunk, de az ujjlenyomattal előre megbélyegezni azt, akit szomoru sorsa a cselédsorsra kárhoztatott, talán még sem szabad. Ha pedig mindenáron szükség van erre, akkor vegyenek ujjlenyomatot rólam is, meg a belügyminiszter urról is, de a cselédeket a gonosztevőkkel egy sorba állitani nem szabad. Eddig a rossz cselédről is hizelgő bizonyitványt követeltek, ma meg már a jó cselédről is ujjlenyomatot vesznek.

*

Jó magyar szokás

volt békében is, hogy minden kapósabb volt, ha idegen cégér alatt árulták. Mikor aztán jött a háboru, mindent levakartunk, mindent szétromboltunk, ahol egy idegen szót találtunk. A Gizella-téren azonban ugy látszik már elfelejtették, hogy Franciaországgal háboruban állunk. Különben aligha merészelték volna kitenni egy borbélyüzletre a csábitó firmát: „Loius — coiffeur de Paris." Ugyanakkor, amikor a mieink Franciaországban az internáltság minden keserves kinját elszenvedik, ugyanakkor a Gizella-téren azzal kérkedik egy borbély, hogy ő a kitünő Loius — Párisból. A türelemnek is van határa és ha a franciák még a háboru után sem fogadják majd el a köszönésünket, akkor mi legalább a véráradat idejére függesszük föl, — ha még oly nehezünkre esik is — a majom-természetünket.

*

Birokverseny az alpolgármesteri székért

Kombinációk a városházán

Bár az alpolgármesteri állásra eddig egyetlen pályázat sem érkezett be, a városháza és a kerületi körök választási hangulattal vannak tele. *Festetich* grófi alpolgármester halála után következő héten teljes csend volt, mert mindenki ugy tudta, hogy egyetlen jelölt *Folkusházy* Lajos dr. tanácsnok lesz, *Márkus* Jenő dr. megy a Magyar Bankhoz igazgatónak, *Harrer* Ferenc dr. pedig Folkusházy iránt való regardból nem pályázik. A mult héten aztán egy csapásra megváltozott a helyzet, mert Harrer tanácsnok megváltoztatta első elhatározását és most már ugy döntött, hogy *fölveszi a harcot Folkusházyval.*

Ennek az elhatározásnak pedig pikáns háttere van. A kulisszatitkok beavatottjai ugy tudják, hogy a választást kompromisszumos alapon akarták elintézni. A kompromisszum az lett volna, hogy *Festetich* helyére a II-ik alpolgármesteri állásba *Déri* Ferenc kerül, alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnokká (III-ik alpolgármesterré) *Folkusházyt* választják meg egyhangulag. Harrer ebben az esetben nem pályázott volna, ellenben megvárta volna, amig Bódy Tivadar dr. első alpolgármester elmegy és kizárólag, mint a Városi Villamos vzérigazgatója müködik tovább. *Ezt az első alpolgármesteri állást szánták volna Harrernek,* akivel szemben viszont *Folkusházynak nem lett volna szabad annak idején pályázni.* Ezt a kompromisszumot azonban Folkusházy nem vette tudomásul és nem volt hajlandó magát a jövőre nézve lekötni. Erre aztán Harrer is feloldottnak tekintette magát igérete alól és elhatározta, hogy már most megvivja a csatát *Folkusházyval.*

Igy aztán áll a harc és hogy milyen *elkeseredett küzdelemre van kilátás,* azt legjobban bizonyitja egy fogadás, amelyet a városháza folyosóján két feltétlenül jól informált ur kötött. A fogadók egyike *Toma* Szilárd fővárosi rovatvezető, a másik *Benedek* Dezső fővárosi bizottsági tag. A fogadás összege 1000 korona. Toma favoritja *Folkusházy,* Benedeké pedig *Harrer.* Az ezer koronát Benedek Dezső még abban az esetben is kifizeti, ha Harrer Ferne időközben visszalépne a jelöltségtől. Nem mellékes körülmény az sem, hogy a fogadás tanui között ott volt *Harrer* tanácsnok és *Springer* Ferenc képviselő, bizottsági tag is. A csata tehát áll és belőle máris meg lesz a hasznuk a fővárosi alkalmazottak hadiárváinak, mert az ezer korona nekik fog jutni, akárki győz is.

A megbukott kompromisszumos tervben azonban volt még egy igen különös jelenség, még pedig az, hogy *Déri* Ferencet akkor, amikor Bódy helyéről volt szó, *egyszerüen kihagyták a számitásból,* jóllehet mindenki nagyon jól tudja, hogy az ő népszerüsége igen komolyan esik latba. Ha tehát a paktum most nem hiusult volna meg, bizonyára kutbaesett volna később. Egyébként föl kell itt jegyeznünk azt is, hogy Bódy távozását mind sürübben emlegetik, sőt már egy havi terminust is állapitanak meg, Bódy alpolgármester azonban ezideig még senkivel sem közölte ilyenirányu elhatározását.

Tanácsnoki állás ilyenformán ezidőszerint csak egy kerül betöltésre. *Folkusházy* vagy *Harrer* helye. Pályázni fognak erre az állásra *Sztankovics, Wittinger, Schmelhegger* és *Kemény* főjegyzők, ugy tudják azonban, hogy legkomolyabb sánszai a most üresedésbe kerülő

tanácsnoki állásra *Wittinger* Gyula dr.-nak vannak. Ami a tanács uj beosztását illeti, ha *Folkusházy* lesz az alpolgármester, akkor a polgármester *Harrer* tanácsnokot szándékozik megbizni a közélelmezési ügyosztály vezetésével, van azonban olyan hir is, hogy ez a fontos misszió *Csupor* tanácsnokra vár.

Márkus Jenő dr. — ugy tudjuk — október hó végén szintén elhagyja a fővárost. Az ő állását azonban nem fogják azonnal betölteni, ami természetes is, amikor egész sora van a munkában levő alkotásoknak, amelyeknek befejezése amugy is *Véssey* Ede tanácsjegyzőre vár. Véssey hosszu idő óta van az ügyosztályban és már Buzay Károly tanácsnoksága alatt a reformok és az uj intézmények egész sorát az ő tervei és előterjesztései alapján csinálták meg. A polgármester tehát az ügyosztály ideiglenes vezetésével *Véssey* tanácsjegyzőt fogja megbizni.

Ezek azok a kombinációk, amelyek ma a városházát és a bizottsági tagokat izgatják. Van aztán több is, végtelen sorban következnek a jó reménységek. Ezek azonban még távoli dolgok, másra nem valók, mithogy szépet álmodjanak azok, akik haladó utjukban előre törnek.

Buzay tanácsnokot rehabilitálják

Visszatér a közjogi ügyosztályba

Több mint egy esztendős kálvária-járás után most már rövidesen elintéződik *Buzay* Károly tanácsnok ügye, akit — mint értesülünk — *teljesen rehabilitálni fognak az ellene emelt vádakkal szemben.* Amint a vizsgálat aktái lezáródnak, *Buzay* Károly *visszatér hivatalába és átveszi a közjogi és anyakönyvi ügyosztály vezetését.*

Buzay-ügy tulajdonképen nincs és nem is volt sohasem. Csak Zita-ügy és Müszerüzem-ügy van, amelyek során olyan jelenségek merültek föl, amelyek Buzay Károly tanácsnokra is árnyékot vethettek volna, ha beigazolást nyernek. Meg kellett tehát várni a rehabilitálással ennek a két ügynek letárgyalását.

A Zita-kórházban történt visszaélésekről szóló leleplezések 1916. évi augusztus közepe felé jelentek meg. Akkor Bárczy polgármester, nehogy bárki is azt mondhassa, hogy Buzay befolyást gyakorolhat a Zita-kórházban történt dolgok körül folyó vizsgálatra, Buzay Károlyt a katonai ügyosztályba helyezte át és annak vezetésével bizta meg. Rövidesen következett azután a Müszerüzem-botrány, ahol Buzay ellenőrzésének hiányosságát tették szóvá. Ebben a komplikált helyzetben nem lehetett mást tenni, minthogy Buzay szabadságra ment. A katonai ügyosztályt azonban nem lehetett vezető tanácsnok nélkül hagyni, Buzaynak ismét helyet kellett változtatni és igy került a közjogi és anyakönyvi ügyosztály élére, ahonnan szabadságra ment és ahol *Édes* Endre tanácsjegyző helyettesiti még ma is.

Egyben megindult Buzay ügyében a fegyelmit megelőző vizsgálat, amelynek vezetésével a polgármester *Déri* Ferenc dr. alpolgármestert bizta meg. *Déri* alpolgármester és *Szabó* Imre dr. főügyész kihallgatták Buzayt és igen széles területen lefolytatták a vizsgálatot, amely azonban Buzay ellen semmiféle komoly adatot nem mutatott föl. Mindössze az nyert beigazolást, hogy a tanácsnok a Zita-kórházban vásárolt és hogy a Zita konyháján tortákat készittetett. A vásárlásra azonban tanácsi felhatalmazása volt neki és ügyosztálya fisztviselőinek is. Kifogás alá tehát csak az eshetik, hogy nemcsak a nyers anyagot vette, hanem a tortákat is ott készittette.

Ezért *esetleg dorgálásban* részesülhet *Buzay* Károly, de komolyabb következményei a dolognak nem lehetnek.

Időközben azután lejátszódott a Dénes tárgyalás is, amelyen szintén nem kerültek napfényre olyan adatok, amelyek terhelők lehetnének Buzayra nézve. A Dénes-ügyben ujabban beállott fordulat sem jelenthet tehát semmit Buzay dolgában és igy — értesülésünk szerint — *Buzay Károly rehabilitálása közvetlenül küszöbön áll.*

Rövidesen várható, hogy Buzay tanácsnok visszatér és ujra hivataloskodni fog. Az egy esztendőnél hosszabb meghurcoltatás azonban ideiben és egészségében nagyon megviselte a tanácsnokot, ugy, hogy nem kiván sokáig a főváros szolgálatában maradni. A jövő tavasszal betölti a teljes nyugdij-jogosultsághoz szükséges szolgálati idejét és akkor *kérni fogja nyugdijaztatását.* A tavaszig azonban hivatalában marad és dolgozni kiván.

Ujra emelik a gáz és villany árát

Folynak a számitások a XII. ügyosztályban

1917. január elsején léptek életbe a gáz és a villany uj egységárai, amihez hozzá kell venni még a világitási adót is, ugy hogy bizony ezidőszerint is igen nagy a teher, amit Budapest lakossága ezen a réven is kénytelen viselni. Annál meglepőbb lesz a *Fővárosi Hirlap*-nak az a megbizható forrásból vett értesülése, hogy *a főváros a gáz- és a villany egységárat ujból emelni készül.* Ezidőszerint még csak elvi elhatározás történt ebben az irányban, az áremelés mértékét még nem lehet tudni. E tekintetben — értesülésünk szerint — most folynak a tárgyalások a világitási és vizvezetéki ügyosztályban.

Az ujabb jelentékeny megterheltetést jelentő áremelés megokolása szintén ismeretlen még. Tudjuk ellenben azt, hogy az anyagárak minden tekintetben rendkivüli módon emelkedtek, tudjuk, hogy a munkabérek igen nagy skálát futottak meg a háboru kitörése óta a mai napig és ismeretes az is, hogy a vasuti szállitási költségek drágulása a villamos- és gázmüveket rendkivüli arányban sujtja. Ezek lehetnek azok az összetevők, amelyekből az elhatározás eredt. Már 1916-ban láttuk, hogy a kiadások lényegesen emelkedtek, ugy, hogy a XII-ik ügyosztály üzemeinél ebben az aránylag nem tulzottan drága esztendőben a kiadások emelkedésében ezek az összegek szerepeltek:

a villamosmüveknél	1,000,000 K,
a gázgyárnál	1,500,000 K,
a vizmüveknél	6—700,000 K.

Ennek a kiadástöbbletnek eredetét a munkabérek emelkedésében, a drágasági pótlékokban és az anyagárak drágulásában kell keresni. A munkabérek azóta megint jényegesen felszálltak, a drágasági pótlék, amely a közszolgálati alkalmazottakéhoz fog igazodni, szintén nagy összeget képvisel, az anyagárak pedig szinte napról-napra emelkednek, ráadásul pedig a szén vasuti szállitásának megdrágulása igen érzékeny eret vág a vilany- és gázmüvek jövedelmezőségén. Pedig azt is tudjuk, hogy a főváros üzemeinek jövedelmezőségét fokozni kivánja, hogy háztartási mérlegének megjavitása érdekében az üzemek is közremüködjenek. A villany- és gázmüvek egységes áremelése révén, amelyet az 1916. évi dec. 21-iki közgyülés határozott el, valamint a világitási adó révén a főváros mintegy *öt millió koronás többjövedelemhez jutott.* Valószinü, hogy ebből a költségvetést javitó öt millióból semmit sem kivánnak a gáz- és villamos-müvek kiadástöbbleteinek fedezésére áldozni, gondolkodni kell tehát arról, hogy ezeknek a kiadásoknak emelkedését ismét *a közönségre háritsák át,* hogy igy megakadályozzák a költségvetés ingadozását.

Általában azt az elvet látjuk ebben az áremelési elhatározásban érvényesülni, hogy a gáznál és a villanynál is csak ugy, mint a piaci áruknál, ha szükséges, gyakrabban is, igyekeznek a termelési árakat összhangzásba hozni az eladási árakkal. És akkor nem lehetetlen, hogy legközelebb talán megint a vizdijak emelésével fogunk találkozni.

Mindez eddig egészen logikus, a kérdés azonban az, hogy mit fog hozzá szólni a közönség? Nagyon jól tudjuk, hogy már a mult évi áremelés jelentékeny csatát idézett föl a közgyülésen is, de meg az ipari és kereskedelmi érdekeltségek is erőteljesen nyilatkoztak meg a szándékkal szemben. Akkor kétnapos harc folyt a világitás megdrágitása körül, de még hevesebb és dacosabb volt a küzdelme az iparnak, a kereskedelemnek, a szinházaknak, mulatóknak, ká-

Kirándulások ötven év előtt.

I.

Mindenekelőtt a fantázia gyorsvonatára ülünk föl és megyünk ötven esztendőt visszafelé. Aztán átszállhatunk valami ócska alkalmatosságra, amilyenen akkoron a pesti ember járt. Bérkocsit találunk eleget, de tiszteletreméltó ősünk, aki a késő utódok kalauzolására vállalkozott figyelmeztet bennünket, hogy a pesti bérkocsik méregdrágák. Istenem, milyen konzervativok is ezek a bérkocsisok, ma sem engedtek még a drágaság negyvennyolcából. A szekérposta nem valami kényelmes kiránduló eszköz, de vannak „magán-gyors-utazási-társulatok" is, amelyek naponkint vagy hetenkint nehányszor különböző irányokban küldik szét kocsijaikat.

Tiszteletreméltó ősünk azonban megjegyzi:

— De leggyorsabban és legkényelmesebben a gőzösön, vagy vasuton utazhatunk.

*

Látogassunk ki először talán Promontorra. A Vörösfenyőmező nevü dombon római reliquiákat találunk, bent a faluban pedig 3000 német lakik. Bortermő hellyé még Szavojai Jenő herceg tette meg, kastélyt épittetett magának és breisgaui badenieket telepitett le. A falu maga igen kicsi, a promontoriak a föld alatt laknak és csak a szőlőtőkék közül kiemelkedő kémények mutatják, hogy a földalatti üregek emberi lakóhelyek. Lassan a pestiek is kezdtek kiszállingózni Promontorra és ott szőlőbirtokokat vettek. Évenkint a legkitünőbb borból mintegy 60.000 akó terem.

Tovább megyünk egy mértföldet és Tétnybe érünk. Kalauzunk azt mondja:

— Itt 2500 német lakik, akikhez még 400 zsidó járul.

Vajjon hová lett félszázad alatt a 400 tétényi zsidó?

Messziről idelátszik nyugat felől Kutyavár. Valaha Mátyás király itta itt a hegy levét és nagyokat mulatott főuri hiveivel.

Ezzel el is értünk egészen Fehér-megye határáig. A pesti ember ötven év előtt nem sajnálta se az időt, se a fáradságot, át-átnézett a szomszéd vármegyébe is.

A Duna partján Érdre jutunk, amelyet Hamzsabégnek is hivnak. Valaha a székesfehérvári szandzsák birtoka volt.. A Szandzsákot hivták Hamzsának. Ennek az urnak volt utódja Hamzsabég. Bár a szövetséges viszony nem igen engedi, hogy a legkevésbbé sem tiszteletreméltó Hamzsabég fogatta eke elé Szapáry Pétert. Buda elfoglalása után Hamzsabég mezőváros az ekébe fogott Szapáry kezére jutott. Hamzsabég ezen annyira megriadt, hogy megmérgezte magát. Később látva Szapáry nemeslelküségét, némileg megbánta ezt a könnyelmü tettet és halála órájában a keresztény hitre tért át.

Szegény II. Lajos király is töltött egy éjszakát Érden. És másnap hajnalban utra kelt hadai élén — Mohács felé...

Csupa történelem itt az egész környék. Ott Lotharingiai Károly verte meg Szulejmánt, amott a „százhalmok" kivül nagy csatát vivtak a hunok. Azt mondják a száz halom alatt hun őseink nyugosznak.

*

Második utunkon is mindenhol németekkel találkozunk: Buda-Örs, Török-Bálint és Torbágy tiszta németek. Tovább Páty és Bia szinmagyarok. Török-Bálint természetesen Török Bálinté volt valaha. Közben a falu teljesen elpusztult, majd az öngyilkos Majláth János grófé lett.

Biáról két óra hosszatt tart az ut a fehérmegyei Bicskére. Pompás vadászterület már akkor is, mint ma. Batthyányi Kázmér gróf kastélya, vadaskertje, fácánosa megcsodálni való. Batthyányi Kázmér azonban pártolója volt a tudományoknak is. Ingyentelket adott Nagy Károlynak, a neves tudósnak, aki itt pompás csillagvizsgálót épitett. Telerakta azt könyvekkel és müszerekkel, majd amikor 1851-ben elhagyta az országot, mindent a kormánynak ajándékozott. Mit törődött a kormány az ilyen lim-lommal? A csillagvizsgáló megszünt, a könyveket meg a müszereket százfelé vitték az iskolák.

Etyek-felé megyünk tovább Alcsútra. Az ut mindkét fele árnyas fasorokkal van szegélyezve, a földeket kitünően müvelik, a gazdasági épületek valósággal parádésak. Göbölyjárás pusztán százával legel a marhacsorda és a ménes. Tovább Günza és Hatvan puszta következnek hatalmas birkaaklokkal. Mindez főhercegi uradalom.

A bájos Máriavölgy következik gyönyörü parkjával. A völgyszorosban platánok, a kastély körül nyárfák és a távolból idesötétlik a Vérteshegység.

A kastélyban kalauzunk végigmutogatja a festményeket és az ablakhoz vezet. Amerre a szem ellát, mindenfelé csodálatos rend, buja természet. Itt mindent, mindent József nádor szorgalmas keze teremtett. 1891-ben, amikor betette ide lábát, merő sivatag volt minden. Ő tette paradicsommá és amint a parkon végig megyünk harmincezer szál georgina és

véházaknak és a vendéglőknek, amelyeknél igen lényegesen esik számításba a főváros jövedelmeinek ilyetén szaporitása.

Nem lelkesedtek azonban a mult télen az áremelésért és különösen adóért maguk a termelő üzemek s maga az ügyosztály sem. Még emlékezetünkben van, hogy az üzemigazgatók a lehető leghatározottabban az adó ellen foglaltak állást. A villanyszakértőknek viszont az volt a felfogása, hogy a villanyüzemnél még az áremelésre sincs szükség. A háboru után ugyanis a villanyfogyasztásban olyan fellendülés várható az ipari fogyasztás révén, hogy a nem emelt árak mellett is nemcsak produkálni fogják a költségtöbbletet, de jelentékeny hasznot is tudnak biztositani.

Most az a kérdés, hogy nem változott-e meg a termelési költségek jelentős emelkedése után az üzemigazgatók véleménye? Akár igennel, akár nemmel fognak felelni erre a kérdésre a főváros financpolitikusai, ugy látszik, mereven ragaszkodnak ahhoz, hogy a költségtöbbleteket át kell háritani a közönségre. *A gáz és villany egységárainak felemelése elhatározott dolog:* a közönségnek ma már csak az lehet a reménye, hogy az emelés minél kisebb mértékü legyen.

Elkészült a Duna-akta

Kvassay min. tanácsos tervezete

A Duna-kérdés megoldásának természetesen vannak olyan vonatkozásai is, amelyek a nemzetközi jog hatáskörébe tartoznak. Uj Duna-aktát kell tehát csinálni, amelynek első tervezetét már el is készitette Kvassay Jenő miniszteri tanácsos. A Kvassay-féle Duna-aktát már szét is küldötték, megkapta azt már Czernin gróf külügyminiszterünk és megkapták szövetségeseink is. Magyar részről a Duna-akta első tárgyalása hétfőn este ment végbe a Magyar Hajózási Egyesületben. Az ülésen Matlekovics Sándor v. b. t. t. elnökölt, a fővárost pedig Fock Ede tanácsnok képviselte.

Az uj Duna-aktához természetesen majd a békekötésnek is hozzászólása lesz és igy minden, ami ma történik ebben az irányban, tulajdonképen csak jóindulatu óhajtás. Németországban azonban nem méltányolják valami tulságosan a Kvassay-féle tervezetet, amelyről például többek között az egyik szakkritika igy énekel:

— A tervezet világosan igazolja azt a fáradozást, hogy a Rajna-akta rendelkezéseit lehetőleg változtatás nélkül a Dunára alkalmazzák, már pedig a Rajna-akta a mai jogi felfogás szerint „etwas veraltetes Vertragswerk."

Az elragadtatás azonban idehaza sem valami tulságosan nagy az átültetett Rajna-aktával szemben. Különösen hajózási körökben emelnek kifogást ellene. A Fővárosi Hirlap munkatársa előtt egy jeles hajózási szakember a következőket fejtette ki:

— A külföldön jogosan kialakulhatott az a nézet, hogy a Duna-aktának egyik elökelő pozicióban levő magyar államhivatalnok által megszövegezett tervezete fedi a magyar álláspontot, mert hiszen arra senki sem gondolhatott a külföldön, hogy nálunk évtizedekre terjedő hatályu és országok sorsát érintő tervezetet előzetes alapos tárgyalás nélkül bocsátanak világgá. Az utólagos tárgyalásokon is voltak kitünő szakemberek, voltak ott kiváló mérnökök, jogászok, nagy kereskedelmi tudással rendelkező egyéniségek, csak épen a hajózási szakembereket felejtették el meghivni. Ezen csodálkozni aligha lehet, mert hiszen a Dunáról és a hajózásról van szó, amihez — ugy látszik — mindenki ért és a hajózási szakemberek véleményére a Duna-akta bálráinak nincs szüksége. A Duna-akta amellett, hogy a nemzetközi jogi viszonyokat rendezni hivatott, kell hogy a hajózási rendszabályok egyesitését, a hajósrendtartást, a hajósok képesitését stb. is véglegesen megszabja. A Duna-akta tehát az eljövendő hajósnemzedékre nézve rendkivüli fontosságu lesz és igy mi hajózási szakemberek is jogosan megkivánhatjuk, hogy ahhoz mi is hozzászólhassunk. Ám csak tanácskozzanak tovább az urak a zöld asztal mellett, mi pedig ezalatt küzködünk a kis vízzel és a leendő dunai központtól, Budapesttől kilenc kilométerre, a Szent-Endre-sziget alsó csucsánál a nagy Dunán 14 deciméter mély-járásu hajókkal fennakadunk.

Harc az üzemek ellenőrzése körül

Üzemi tanács, vagy üzemi számszék? — Uj rend az anyagbeszerzés és a pénzkezelés körül. — Márkus Jenő dr. tanácsnok nyilatkozata.

Az üzemi ügyosztály vagy központ tervét megint erősen tárgyalják. Hir volt arról is, hogy ezt a kérdést már legközelebb a huszas-bizottság elé viszik. A kérdés azonban értesülésünk szerint nem forrott még ki ennyire. Egyelőre a tanács, illetve annak egy része foglalkozik a kérdéssel, elhatározások azonban még nem történtek. A legujabb javaslatnak Pichler Ottó fogalmazó az érdemes szerzője. Egy előbbi javaslatot Márkus Jenő tanácsnok terjesztett a tanács elé. Márkus tanácsnok annak idején élőszóval mondta el terveit, de ugy tudjuk, irásban is elkészitette azt. A Márkus-féle terv nagy ellenzésre talált. Több tanácsnok a hatalmi kérdést látta benne megcsorbitva. Az ügyosztályok féltékenyen őrködnek üzemeik fölött, azokat nem akarják kiadni a kezükből. Másrészt pedig Márkus tervei között az is szerepelt, hogy a közgyülésnek, illetve a törvényhatósági bizottság által kiküldött tanácsnak is szerepe legyen az üzemek munkájának ellenőrzésében. Ez viszont magának a tanácsnak nem volt inyére, mert jogainak megnyirbálását, hatalmának csorbitását látta benne.

Ez volt az oka annak, hogy Pichler fogalmazóval uj tervet készittettek, amely már lényegesen szerényebb, a tanács jogkörét kevesebbé megbolygató, mint a Márkus-féle terv volt. Vannak azonban a tanácsnak olyan tagjai is, akiknek számára még a Pichler-féle terv is tulradikális.

Ebben a kérdésben, mint legilletékesebbhez, Márkus Jenő dr. tanácsnokhoz fordultunk, aki készségesen adta meg felvilágositásait a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Ismeretes, hogy a Zita-kórház és a Müszerüzem ügykezelése körül fölmerült vádak után a főváros közgyülése *Vázsonyi* Vilmos felszólalása után utasitotta a tanácsot, hogy a községi üzemek fokozottabb ellenőrzésére vonatkozólag tegyen előterjesztést. A közgyülésnek ez az utasitása adta meg az alapot arra, hogy a kérdéssel foglalkozzam. Terveimet megismertettem a tanácsesal is, de irásban is lefektettem azokat. A tanácsnak voltak tagjai, akiknek aggodalmai voltak az én tervemmel szemben. Ami *Pichler* fogalmazó ur javaslatát illeti,, az igen értékes, kiváló munka és én magam is melegen gratuláltam hozzá. A tanácsban ezt a javaslatot azonban nem fogadták valami nagy rokonszenvvel és igy nem fedi a tényt az, mintha a Pichler-féle terv már a megvalósitás felé közelednék. Reméljük azonban, hogy az én általam felvetett gondolatok egy részével kiegészitve, mégis akceptálni fogják a Pichler-féle tervet, amely tulajdonképen üzemi központ lenne bizonyos számszéki jelleggel.

— Ezzel szemben az én javaslatom az volt, hogy *a főváros külön üzemi tanácsot létesitsen*, amelyben helyet foglaljanak a *közgyülés által delegált tagok, de az egyes üzemek szakértő vezetői is.* A Müszerüzem ügye megmutatta, hogy jogi képzettségü tanácsnoknak minő lehetetlenség az üzleti tevékenységet és a szakképzettséget feltételező üzemi munkát tökéletesen ellenőrizni. Az én tervem levenné a tanácsnokok válláról azt az óriási felelősséget, amelyet tulajdonképpen nem is kellene nekik viselni. Egészen lehetetlennek tartom a mai körülményes eljárást is, amely az üzemek körül való intézkedések terén uralkodik. Ha például ma valamit elhatároz a gázgyári igazgatóság, az előbb a tanács, majd a közgyülés elé kerül. Az üzemek munkája és élete, friss, késedelem nélkül való intézkedéseket igényel. Hetekig vagy hónapokig várni valamire, teljes lehetetlenség az üzleti életben. Ezért kell résztvennie az üzemi tanácsban nemcsak a főváros tanácsának, hanem az üzemek szakembereinek, valamint a közgyülés delegáltjainak is, hogy azok hetenkint többször összeüljenek és minden tekintetben teljhatalmuan intézkedjenek. Ha azután ennek az üzemi tanácsnak bármely intézkedése ellen kifogások merülnének fel, akkor a felelősség egyedül a közgyülést illetheti, amely az üzemi tanácsot részben a maga kebeléből delegálta.

— A másik nagyfontosságu része lenne a reformnak az, hogy *anyagbeszerző központot, az üzemek központi pénztárát és az anyagvizsgáló központot létesitsük.* A megtakaritás terén nagyszerü eredményeket lehet elérni, ha a főváros mindent, amire szükségük van az üzemeknek, egységesen vásárol, mintha az egyes üzemek, amelyek egy gazdának, a fővárosnak tulajdonai, külön-külön vásárolnak. Igy sokkal könnyebb a jó és olcsó bevásárlási központokat megtalálni és a nagyban való vásárlásnak az előnyeit sem kell külön kiemelni. A pénzkezelés körül is feltétlenül szükséges valami egységesités, mert az üzemeknél igen sokszor előfordul, hogy több pénzre van szükség, mint amennyi készlet van és ilyenkor kölcsönökkel és átutalásokkal dolgozni fölösleges és körülményes munka. Ha azonban az üzemek bevételei közös pénztárba folynak be, akkor mindennek a kellemetlenségnek elvágtuk az utját, módfelett egyszerüsitettük az eljárást, mert el sem képzelhető, hogy az összes üzemek bevételei ne fedeznék az összes üzemi kiadásokat. Végül mulhatatlanul szükségesnek tartom az *anyagvizsgáló központ* felállitását, amely minden anyag beszerzésénél véleményt mond a beszerzendő anyag minőségéről. Sok millióra menő anyagra van szüksége a főváros üzemeinek. Az a felelősség, amelyet a jó és a rossz anyag közti különbség ró a fővárosra, csak ezen a réven szüntethető meg teljes biztonsággal.

— Volna még egy intézkedése az én tervemnek, amely az ellenőrzés biztosságának célját szolgálja. A mai rendszer ugyanis, amely a fővárosnál számvevőségen és magában a költségvetésben is uralkodik, tulságosan körülményes. A számvevőség nem dolgozik a nélkülözhetetlen egyszerüséggel, a költségvetésben pedig a legkiválóbb szakember is alig ismeri ki magát. Ezt is teljesen meg kell változtatni és *az üzemek számvitelét önállósitani kell.* Erre a célra pedig kiváló szakértőket kell megnyerni, nem egyet, hanem legalább négyet, akiknek alkalmazása természetesen igen jelentős összeget emésztene föl, de az ilyen szakemberek másként nem állhatnak a főváros szolgálatába, csak ha épen olyan módon honorálják munkájukat, mint azt a nagy magánvállalatok teszik. Én azonban remélem, hogy a tanács is be fogja látni, hogy a pénzzel ezen a téren nem szabad takarékoskodni, mert a jó és biztos ellenőrzés nemcsak a felelősséget kisebbiti, hanem egyben a jövedelmet is növeli.

Körülbelül ezek azok a figyelemre méltó szempontok, amelyeket Márkus tanácsnok elmondott nekünk. Az üzemek ellenőrzése körül azonban ma

---

ezerfajta rózsa mosolyog ránk.

A szőlőskerten át feljutunk a Csapla-hegyre, amely tele van tülevelü fákkal. Lenézünk a völgybe és katonás sorrendben sorakoznak egymás mellé Alcsuth, Doboz, Tabajd, Felcsuth, Boglár, Csákvár.

Budáról négy mértföldet kell mennünk, hogy Zsámbékra jussunk. Félkörben szebbnél szebb, apró falu veszi körül: Torbágy, Páty, Telki, Jenő, Perbál, Tök.

Zsámbék nevezetességei a régi templom fertői maradványai, amelyek a román és gót stil vegyitését mutatják. Kalauzunk a Notre-dame-hoz hasonlitja. Mellette kastély és az elmaradhatatlan zárda. A zárda alapitását Zugla-göri Cynardi grófnak tulajdonitják. IV. Béla 1258-ban megerősitette az adományt, amelyet a Cynardi testvérek, Egyed, Smaragd és Gylet a Keresztelő Szent Jánosról elnevezett sambochi (zsámbéki) zárdéának tettek. A zárdában valaha premontrei prépostság volt. 1476-ban Mátyás király a pápa engedelmével a zárdát a pálosoknak adta, akik a budai hegyek között, a mai Szép Juhászné alatt székeltek. 1496-ban Ulászló király is idemenekült a budai dögvész elől, majd a török uralom alatt egy pasa székelt itt, aki mecsetet is épitett. Sok véres török csata is volt itt. Ibrahim és Musztafa pasákat alaposan ellátták a győri és a veszprémi várkapitányok.

Még két zsámbéki nevezetesség. Az egyik a barlang, amelyben hajdan Czernibog szláv isten képe állott, a másik az, hogy itt is ötszáz zsidó lakott egy csomóba. Ugy látszik innen szivárogtak be lassan Pestre.

még harc folyik a tanács tagjai között, de talán bent magában a tanácsnak lelkiismeretében is. A tanács természetesen nem szivesen áldoz fel valamit meglevő jogaiból, nem szivesen osztja meg hatalmát a közgyüléssel, de nem szabad elfelejteni, hogy egyben a felelősség nagy és nehéz problémája is megoldódik és lekerül a tanács vállairól.

Veszélyben a csatorna-hálózat

Karbantartási nehézségek — anyaghiány miatt

Budapest épiteni akar. Huszonötezer lakásra van szükség, ami a Lakásépitő Állandó Bizottság számitásai szerint 270 millióba kerül, a főváros pedig szintén 200—250 millós beruházó kölcsönt szándékozik felvenni. Nagy dolgok készülnek a háboru után, sajnos azonban egyelőre ennek a munkának felvétele nagy akadályokba ütközik. Az akadályok közül a legtöbbet mindnyájan látjuk, a Fővárosi Hirlap-nak azonban szakértő helyen arról kellett meggyőződnie, hogy eddig kellően nem méltatott bajokkal is kell még számolni.

A háboru borzalmas rombolást vitt véghez. Nem az ellenség, hanem az idő dulta föl városunkat. A javitás hiánya, az elmaradt reparálások

olyan állapotba juttatták Budapest utait és csatornáit, hogy azok bármely pillanatban felmondhatják a szolgálatot.

Tisztában kell vele lennünk, hogy az épitkezéseket addig meg sem lehet kezdeni, amig a csatornákat és az utakat rendbe nem hoztuk. Ut és csatorna nélkül ép ugy nem lehet épiteni, mint tégla és cement nélkül. Ha pedig a javitásokat és az ujonnan szükségessé vált bővitéseket nem eszközlik, akkor arra virradhatunk, hogy Budapest egész csatornázása felmondja a szolgálatot. Különben is a főváros állandóan fejlődik, lakosainak száma a háboru alatt is emelkedett és tulszárnyalta az egy milliót. A háboru után még többen leszünk, a város kifelé terjeszkedik, arra felé, amerre közmüvek még nincsenek. Szinte kiszámithatatlan annak a feladatnak a nagysága, amely a fővárosra a csatornázás és utépités terén vár.

Ezzel szemben szinte szánalmas az a kép, amely ma elénk tárul. Utakat és csatornákat épiteni nem lehet, minden anyagot lefoglalt a katonaság és még a főváros kérésére sem igen ad ki. Az utak javitása ugy történik, hogy felszedik a régi burkolatot, azt ujból megfőzik és ezzel az anyaggal végzik az „uj" aszfaltozást. Egyik nagyon érdekes példája a főváros megkötöttkezüségének az, amely a főváros kis b'tumen telepén történt. Elmaradhatatlan, nélkülözhetetlen átalakitásról volt szó. Nehány gömbvasra volt ehhez szükség, amit azonban csak a hadsereg engedhet át. A főváros ut- és csatornaépitő ügyosztálya tehát az illetékes katonai hatósághoz fordult, amely azonban kiszállt, megvizsgálta a munkát és kijelentette, hogy a kért anyagra nincs szükség, nem adnak. Hiába magyarázták katonáéknak, hogy gömbvas nélkül nincs bitumen-üzem, b'tumen-üzem nélkül még jobban tönkremennek a főváros utai, amelyeket pedig ma többet használ a hadsereg, mint a polgárság; a katonai szakértők hajthatatlanok maradtak. Igy most a fővárosnak föllebbezésképen néhány gömbvas miatt a hadügyminiszter őexcellenciájához kellett fordulnia alázatos instanciával.

Egy másik jellemző eset. Az Albrecht-uton beomlással fenyegetődzött egy támfal, amely a Batthyány-Strattmann herceg háza alatt van. A fal olyan állapotba került, hogy a közelben való járás-kelés egyenesen életveszélyessé vált. A kerületi mérnök hozzá akart fogni a javitáshoz. Kis munkát akart végezni, hogy legalább addig-ameddig megmentse a falat az összedüléstől. Igen ám, de cementje nem volt. Napokon át hajszolt, cementet sehol sem kapott, úgy hogy végre husz métermázsa cementet az ut- és csatornaépitő ügyosztálytól kellett kérnie.

Ime egy-két gömbvas és husz mázsa cement megszerzése ilyen nehézségekbe kerül ma. Képzelhető-e, hogy egy varázsütéssel minden rendbe jön, hogy mire a békeaktákat aláirják, készen lesznek Budapest tönkrement utjai és csatornái? Mert ezek nélkül semmihez sem lehet hozzáfogni.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

Ujabb intézkedések a partájok érdekében

Szabó tiszti főügyész nyilatkozata

A lakásprobléma momentán megoldásának ügye uj és fontos stádiumba jutott. A kormány tárgyalni kiván a kérdésben és igy az a tervezet, amelyet *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész alkotott meg, a megvalósulás utjára jutott. A főügyész tervéhez hozzájárult a szocialpolitikai ügyosztály, az illetékes bizottság és maga a tanács is. Felkerestük *Szabó* Imre dr. tiszti főügyészt, aki a *Fővárosi Hirlap* munkatársának felvilágositásokat adott.

— A lapokban — kérdeztük — hirek jelentek meg arról, hogy Grecsák Károly igazságügyminiszter a jövő hétre ankétet hivott össze, amelyen a háztulajdonosoknak azzal a kérelmével foglalkoznak, hogy az állam kártalanitsa őket a hadbavonultak elmaradt lakbéreiért, másrészt pedig engedje meg a lakásbérek fölemelését. Mi igaz ebből a hiradásból?

— Az igazságügyminiszter őexcellenciája — volt a válasz — értésünkre adta, hogy ezekkel a kérdésekkel, valamint az általunk kidolgozott tervezettel, a szükséges kormányfelhatalmazásokkal, esetleg törvényhozási uton való megoldásokkal foglalkozni kiván. Eddig azonban formális meghivást az ankétre nem kaptunk.

— Ami a hadbavonultak elmaradt házbéreiért való kárpótlást illeti, ebben a tekintetben a főváros megtette a maga javaslatait, amelyek ismeretesek. Reméljük, hogy ebben a kérdésben sikerül majd megnyugtató megoldást találni.

— A lakásbérek emelésének ügyében eddig nincs a fővárosnak semmiféle kifejezett álláspontja. A háztulajdonosok kérik a kormányrendelet megváltoztatását, de az a hir, mintha a 6000 koronán felüli bérek emelését helyezték volna kilátásba, nem felel meg a valóságnak. Annyira nem lehet ez a megoldás, hogy ezen már a ma érvényben levő kormányrendelet is tulment, mert hiszen az ötezer koronás béren felül levő lakásoknál ma is szabad a lakásbért emelni, sőt a háztulajdonosnak a felmondási joga is megvan. Az én *egyéni* felfogásom ebben a kérdésben az, hogy *a felmondás és a lakásbéremelés jogát a 3000 koronán felül bért fizető lakásokra is ki kell terjeszteni.* Ausztriában már eredettől fogva igy intézkedik a kormányrendelet. Remélhető, hogy ezzel a megoldással a háztulajdonosok is meg fognak elégedni.

— A lakáskérdésben felmerült bajok momentán megoldása kérdésében történtek-e ujabb lépések?

— A tanács tudvalevőleg hozzájárult ahhoz a megoldáshoz, amelyet én készitettem. Most már a kormányon áll, hogy a fővárost olyan törvényes biztositékokhoz juttassa, amelyek alapján megteheti a szükséges és ismert intézkedéseket.

— Szükségünk van mindenekelőtt olyan intézkedésekre, amelyeknek révén felszabadulnak azok a nagy tömegben levő bérházak, amelyek eddig különféle intézményeknek és hivatalaknak adtak hajlékot. *Ezeket az intézményeket és hivatalokat részben üresen álló üzlethelyiségekbe, részben pedig ujonnan épitendő fabarakkokba kell költöztetni.* Magukat a lefoglalt lakásokat pedig vissza kell adni eredeti rendeltetésüknek, ami valószinüleg igen jó hatással lesz a lakáshiány enyhitésében.

— Várjuk azt is, hogy a kormány rendelkezése módot adjon a fővárosnak *a lakásközvetités megkezdésére.* E tekintetben *a kötelező lakásbejelentést* kell elrendelnie a kormánynak, ami aztán képessé teszi a fővárost a bérek szabályozására és a lelépési dijak és egyéb visszaélések megszüntetésére.

— Kértük továbbá a kormányt arra is, hogy adjon meg a fővárosnak *az albérletekre* nézve szükséges hatáskört. Ha ez meg lesz, az albérleteket olyan összegben fogjuk megállapitani, mint amilyet az egyes albérlők *a mult év végén fizettek.* Azokat, akik albérletbe akarnak lakásokat adni, a lakáshivatal, arra fogja kötelezni, hogy ezen az áron tul ne mehessenek.

— Mikor történik meg a lakáshivatal felállitása?

— Mihelyt a szükséges alapvető kormányintézkedések megtörténtek, a főváros azonnal hozzáfog *a lakáshivatal* felállitásához és megszervezéséhez. A lakáshivatal minden valószinüség szerint a szocialpolitikai ügyosztály kebelében fog müködni.

— A lakáshivatalnak általában igen fontos munkaköre lesz és az a békére is átterjed. Szinte azt lehet mondani, hogy fontossága a békében sem fog a legcsekélyebb mértékben sem csökkenni, mert hivatása lesz a lakáskérdésnek *népjóléti és közegészségügyi szempontokból* való irányitása. Ép ugy, mint ma, a békében is ez a hivatal fogja nyilvántartani a lakásszükségleteket, gondoskodik a szükséglakásokról, a népesedési mozgalmaknak megfelelő intézkedéseket tesz a lakáskérdésben, gondoskodik a lakások tulzsufoltságának megszüntetéséről. A tulzsufolt lakásokból kitelepiti a lakókat és gondoskodik azoknak elhelyezéséről, valamint általában minden lakást ellenőriz népjóléti és közegészségügyi szempontból.

Budapest fürdőváros

A lágymányosi strandfürdő és a dunai uszodák

A főváros tanácsa megértette már régen, hogy azokat a nagyszerü természeti erőket, amelyekkel Budapest és környéke rendelkezik, nem szabad kihasználatlanul hagyni. Ez a csodálatosan szép vidék, a főváros pompázó fekvése maga is, ráadásul pedig a budapesti vizek nagyszerü gyógyhatása, mindmegannyi biztos föltétel ahhoz, hogy az idegenforgalomnak idővel gyökeret kell itt vernie. Okos politika tehát, hogy szép, világvároshoz illő fürdőket épitsünk, amelyeknek idővel maguknak is olyan vonzó erejük lesz, hogy özönével tóduljon ide az idegen.

Akkor azonban, amikor hatalmas vagyonokat fektetünk bele a Gellért-fürdő és a Széchenyi-fürdő épitésébe, illik, hogy Budapest szerényebb anyagi körülmények között élő lakosságáról is gondoskodjunk, akik a parádés fürdők árait nem igen tudják megfizetni. Érdekes az is, hogy a főváros eddig csaknem teljesen megfeledkezett arról, hogy Budapestnek a gyógyforrások mellett Dunája is van. Most azonban egyszerre komoly tevékenységet látnak ezen a téren is. Sajnos, ennek a tevékenységnek egy kis szépséghibája is van.

A városgazdasági ügyosztályban ugyanis — értesülésünk szerint — buzgón foglalkoznak a lágymányosi strandfürdő tervével. Ezt az ötletet a legutolsó nyári közgyülésen egy Kassai Ferenc dr. nevü bizottsági tag vetette föl. Kassai dr. többször szerepelt már a közgyülésen és azzal akarta a figyelmet magára terelni, hogy mint debizonyisten ellenzéki szerepelt. A legüdvösebb és legokosabb tanácsi előterjesztésekkel is szembehelyezkedett. Mindenben és mindenkor ellenzéki volt, s ugy látta, hogy ez az ut vezet a Parnasszus felé. Végre a mult nyáron aztán alkotó tevékenységgel lépett föl. Előadta a strandfürdő tervét. Az ötlet nem volt uj, hiszen mindnyájan tudjuk, hogy jó és okos dolog a strandfürdő, de a budapesti partok képződése és a viz-viszonyok nem alkalmasak arra. A városgazdasági ügyosztály azonban ezuttal oroszlán-szelidités re vállalkozott. És a lágymányosi strandfürdő tervének itt látjuk mi a szépséghibáját.

A városgazdasági ügyosztályban ugyanis meg vannak róla győződve, hogy a strandfürdőt, ha egyáltalán meg lehet is csinálni, igen nagy munkába és töméntelen pénzáldozatba kerülne. Olyan nagy pénzbe és olyan nagy munkába, hogy annyit a Kassai-féle ötlet aligha ér meg a fővárosnak, még ha a bizottsági tag ur hiuságának ezzel a legyezgetésével némiképpen sikerülne is az oroszlánszelidités. A kérdéssel azonban foglalkoznak, tervezgetnek, kikérik a folyammérnöki hivatal véleményét, megkérdik a bakteorologiai intézetet is és hivatkoznak a bécsi strandfürdő sikerére. Tudják azonban az ügyosztályban is, hogy szinte elháritathatlan nehézségek előtt állanak és éppen ezért legalább is kétségesnek kell tartanunk, hogy lesz-e strandfürdő a Lágymányoson?

Szavakkal ki sem fejezhető azonban az a különbség, ami a strandfürdő és az uszodák épitésének fontossága között fönnáll. Sokkal okosabban teszi a főváros, ha a halvaszületett strandfürdő terv helyett, uszodákat épittet. Ha beköszönt a nyár, az uszodákkal megint rengeteg baj lesz. Tavaly is libasorban álltak az emberek, hogy bejuthassanak a Duna langyos hullámai közé. Mert uszoda ióformán nincs. Van egy a kereskedelmi kórháznak, amit csak

a tagok használhatnak és van a fővárosnak egy ingyen uszodája, ahova csak az alsóbb néposztályok járnak és van a Beitscher-uszoda, amely már évek óta korhadt, düledező állapotban van. A városgazdasági ügyosztályban nagyon jól ismerik ezt a hiányt és gondoskodni is kívánnak annak pótlásáról. Tervbe vették több uszoda felállitását és reméljük, ezt biztosabban meg is csinálják, mint a lágymányosi strandfürdőt.

A városgazdasági ügyosztály tervei között ott szerepel azonkivül egy a Széchenyi-fürdőhöz kapcsolandó uszodának a megépitése is. Ennek céljaira a beruházó programmban, a „Széchenyi-fürdőnek népfürdővel való kibővitése" cimén 400.000 koronás összeget irányoztak elő. A távolabbi jövő még egy sport-uszodát is fog hozni, ahol az uszóversenyeket lehet majd megtartani. Ezt a Gellért-fürdőhöz szándékoznak kapcsolni.

Mindenek felett sürgős azonban a dunai uszodák fölállitása. Ezek sok pénzbe nem kerülnek és ha a jövő nyárra el nem készülnének, igen nagy csalódás érné a főváros közönségét, amely arra következtetne ebből a tényből, hogy a fővárosnak drágábbak az idecsábitandó idegenek, mint a saját adózó polgárai.

Városházi kabaré

Vázsonyi Vilmos és Vázsonyi János.

Mióta Vázsonyi Vilmos csak ünnepi alkalmakkor jelenik meg a városházán, a folyosó csak a régi emlékeken melegszik. A minap is két kedves Vázsonyi-viccet elevenitettek föl. Az egyik a vajaskenyérről szól és szenvedő hőse a miniszter egykori ügyvédbojtárja volt. Vázsonyi ügyvéd ur ugyanis nagy patáliát csapott, mikor egy alkalommal a törvényszéken az irattáskájában nem találta meg a megszokott tizórai vajaskenyerét, amit a bojtárnak kellett volna becsomagolni. A legszebb cimek követték egymást, olyanok, amilyenekkel az észben való fogyatékosságot szokták megjelölni. Másnapra sem heverte ki a jelölt ur a fejmosást és olyan zavarban volt egész nap, hogy egy elökelő urnak részvéttávirat helyett üdvözlő-sürgönyt küldött. Vázsonyi, mikor megtudta a szörnyü baklövést, nem tört ki, hanem megcsóválta a fejét és megelégedetten mondta:

— Hát nagy marhának kell lenni, hogy valaki condoleálás helyett gratuláljon, de megbocsátok neki, mert ma nagyon jó volt a vajaskenyér.

A másik anekdota már nem Vázsonyi Vilmosról, hanem Vázsonyi Jánosról szól. A miniszter fia egészen kis diák volt akkor, amikor Szomaházy mester elküldte munkatársát (nevezzük rövidség okából Dinnye urnak), hogy a „Budapesti Hétfői Hirlap" számára interjuvolja meg a nagy emberek kis fiacskáit. Vázsonyiékhoz is bekopogtatott Dinnye ur és a mama protekciójával bejutott Jánoskához.

— Gyere csak Jánoska, itt a szerkesztő ur, meg akar interjuvolni.

És Jánoska roppant komoly ábrázattal vezette be Dinnye urat a papa dolgozószobájába. Helyet mutatott neki, ő maga meg végig henteredett a divánon és a világ legtermészetesebb hangján mondta:

— Kérdezzen . . .

Uránia

A gólyakalifa

Beregi-film.

Ezzel együtt:

A vadrózsa

filmköltemény Goethe nyomán.

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasárnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szallitója

BUDAPEST, IV. KER., SEMMELWEIS-UTCA 2.

(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

MÜVÉSZI KIVITELÜ NAGYITÁSOK. AQUARELL- ES OLAJKEPEK BÁRMELY FÉNYKEP UTÁN. ▪▪▪ FELVÉTELEK MINDEN IDŐBEN.

Események

Közgyülés. A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán, október 17-én tartja a nyári szünet után első közgyülését, amelyen terjedelmes tárgysorozatot kivánnak letárgyalni. A nyolcvankét pont között bőven szerepelnek a költségfedezetek, föllebbezések és személyi ügyek, amelyek vita nélkül mennek majd keresztül, de bőségesen akad fontos tárgy is. Folkusházy tanácsnok, már csak az alpolgármesteri jelöltsége miatt is, bravuros közélelmezési jelentéssel akar szerepelni, de az ambició dolgában aligha fog mögötte maradni Vita Emil tanácsnok sem, aki viszont fáról, szénről és petroleumról tart vigasztaló előadást. A pikantéria azonnal az ülés elején fog lejátszódni, lévén rögtön a müsor elején a Vigadó-ügye, amelyben a tanács és a pénzügyi bizottság között kell majd igazságot tennie a közgyülésnek. Rényi tanácsnoknak szintén csupa olyan tárgya van, amelyek aligha teremnek számára babért, de hát valakinek mégis csak el kell referálni az omnibusz-lovak kérését a bővebb abrak és a viteldij emelése iránt. Be fogja jelenteni még a tanácsnok, hogy a bérkocsisok és az autotaxi-vállalat is stájgerolni akarják a viteldijakat. Tarifaemelést kér még a Leszámitolóbank is a közraktárak számára és a keletporoszországi Gerdauen is 25.000 koronás többköltséget jelent be, mintha ő is Budapest intézményei közé tartoznék. Szimpatikus előterjesztés lesz Buzáth tanácsnoké, aki a gázmüvek alkalmazottainak jól megérdemelt nyugdij- és nyugbér-szabályzatát készitette el, valamint Marher tanácsnoké, aki a fővárosi alkalmazottak eddigi háborus segélyének folytatólagos kifizetését javasolja. Ezeket bizonyára örömmel szavazzák meg, majd végül Folkusházy, a szerdai közgyülés primadonnája jelenik meg még egyszer a szinen, hogy dalt mondjon az ácsorgásról.

Márkus Jenő dr. szerződése. Érdekes följegyezni, hogy milyen szerződést kapott *Márkus* Jenő dr. a Magyar Banktól és mi az, amivel el lehetett csábitani régi szerelmétől, a fővárostól? Ugy tudjuk, a Magyar Bank évi 150,000 korona jövedelmet biztositott szerződésszerüen *Márkus* Jenőnek. A szerződés érvénye pedig életfogytiglan való. Egyben átveszi a bank Márkus Jenő nyugdijigényeit is a fővárostól, ugy hogy Márkus nem nyugdijaztatását fogja kérni, hanem lemond állásáról.

A népjóléti megbizottak. A népjóléti munkának alapjait rakja le az a rendelet, amelyet Bárczy István polgármester legutóbb a kerületi elüljárókhoz intézett. A rendelet a népjóléti igazgatásba bevonandó legértékesebb társadalmi erők kiválogatására hivja fel a kerületi elüljáróságokat és azt kivánja, hogy javaslatot tegyenek a népjóléti körzetek határaira, valamint a körzeti elnökök személyére nézve, október végéig pedig jelöljék ki a körzeti elnökökkel egyetértőleg a népjóléti megbizottakat. Ezért ugy a körzeti elnökök, mint a népjóléti megbizottak kijelölésénél a legnagyobb gondosságot és körültekintést ajánlja a polgármester a kerületi elüljárók figyelmébe.

Bemutató a Modern Szinpadon. Szombaton este mutatta be a Modern Szinpad uj müsorát. Egyelőre csak annyit, hogy az uj müsor hozta Lengyel Menyhért drámáját: a Verát, Szini Gyula idilljét: A fekete pásztort, Karinthy Frigyes vigjátékát: A büvös szék-et. Tréfákat irtak Gábor Andor és Harsányi Zsolt. Főszerepeket játszottak: Mészáros Gizella, Kökény Ilona, Rajna Alice, Nagy Margit, Vendrey Ferenc, Boross Géza, Gellért, Bánóczy, Békefi és a szinpad két uj tagja: Ilosvay Rózsi és Petheő Attilla. Őszinte nagy siker volt.

„A gólyakalifa." Az Uránia-szinház szombati bemutató-előadásán páratlan sikert aratott a milliós alapitásu Corvin-gyár első nagy filmje: A gólyakalifa. Igazi premiér volt ez: forró, izgalmasan érdekes premiereje az immár klasszikus tökéletességre emelkedett magyar filmmüvészetnek. Maga a darab mélységes hatást váltott ki a közönségben, mert Babits Mihály regényének kettős meséje, boszorkányosan ügyes szövevényével, a végsőkig feszíti a néző idegeit. A főszerepben Beregi Oszkár olyan alakitást nyujtott, amely csak a legnagyobb mesterekéhez hasonlitható. Az Uránia-szinház ez uj müsordarabjának szenzációs sikerét már a premiere-közönség eldöntötte, s igy A gólyakalifa a táblás házak egész sorának igéretével indul diadalmas utjára.

Délutáni előadások a Folies Capriceban. Hogy a közönség azon részének, mely az esti előadásokat nem látogathatja, hozzáférhetővé tegyék a Folies előadásait, az igazgatóság elhatározta, hogy vasárnap, október 21-én és azontul minden vasár- és ünnepnap délutánján családi előadást rendez, félhelyárak mellett.

A TŐKE

Az értékpiac.

A budapesti értéktőzsde, mely a béke idején nagyon alárendelt szerepet töltött be, a háboru negyedik esztendejében közgazdasági életünk egyik legfontosabb tényezőjévé küzdötte föl magát. Ma a közérdeklödés a legnagyobb mértékben az értékpiac felé irányul és ma a publikum legalább is oly kiváncsisággal várja a tőzsdejelentéseket, mint a harctéri hireket. Nem akarunk ismétlésekbe bocsátkozni a tőzsdeüzlet rendkivüli élénkségének okai fölött, csak azt kivánjuk leszögezni, hogy nagyon csalódnak azok, akik azt hiszik, mintha az értékpiacot mostanában a hadihelyzet vagy a világpolitikai események döntőleg befolyásolnák.

Az igaz ugyan, hogy a tőzsde a hausse folytatására való erőt első sorban a közeli béke reményéből meriti, de másrészről tény az is, hogy a kimondott háborus értékpapirokat se ejtette el, melyeknek árfolyamai ma is szédületes magasságban állanak. Ez azt bizonyitja, hogy a tőzsde még nem foglalt végleges állást a béke mellett, bár nem lehet tagadni, hogy egyes békepapiroknak, mint például a bankrészvényeknek a favorizálása amellett szól, hogy a béke reménye a közönség körében erős gyökeret vert.

Azt látjuk, hogy a budapesti piacot most egy tőkeerős és kitünő összeköttetései révén igen jól informált nagy csoport vezeti. Ezek az emberek tudják, hogy a budapesti nagybankok, első sorban a Kereskedelmi bank, a Hitelbank és a Hazai bank egy nagyszabásu faüzletbe készülnek belemenni. Arról van ugyanis szó, hogy ezek a bankok együttesen vállalatot alapitanak az Osztrák-magyar államvasuttársaság még ki nem aknázott erdőségeinek a kitermelésére, amiből igen jelentékeny nyereségeket remélnek.

Minduntalan azt halljuk, hogy a tőzsdét nem hivatásos elemek lepték el, akik csak spekulációra vásárolnak. Ez csak igen kis részben áll igy és komoly bankkörökből hallottuk, hogy például a bankrészvényeket szolid tőkeelhelyezés céljából többnyire számitó kereskedők veszik. Viszont igaz az, hogy maga a tőzsde a vezetést teljesen kiejtette a kezéből és ma már nincs abban a helyzetben, hogy az irányzatot vagy az árfolyamképződést dirigálja. Ma a tőzsde egyszerüen csak végrehajtója az értékpapir-tranzakcióknak. Ma nem az a helyzet, hogy a bankok és nagy tőzsdeemberek csinálják a kurzust, mint ahogyan ez régen volt. Ma az árfolyamok a valóságos megbizások alapján képződnek, mert a tőzsdén kivül álló vásárlók megbizásai oly dimenziókat öltöttek, amely kizárja azt, hogy a kurzusokat néhány tőzsdeember dirigálja.

Ez nem is olyan egészségtelen állapot, mint azt sokan feltüntetni szeretnék. Nem is tartjuk ennélfogva helyesnek azt a akciót, mely a mostani magánforgalom megrendszabályozását kivánja. A mai hausse-t holmi erőszakos kormányrendszabályokkal se lehet visszatartani. A jelenlegi állapot természetes fejleménye a háborus konjunkturának, mely előbb az árupiacon jelentkezett, most meg az értékpiacon jut kifejezésre. A közönségnek az értékpiacra való tódulása a jövőre nézve hasznos is lehet, amennyiben nálunk is ki fog fejlődni az értékpapirkapitalizmus, mely a nyugati államok közgazdasági életében oly nagy szerepet játszik. Ez pedig a fövendő nagy kölcsönök plaszirozásánál első sorban az államnak válhatik hasznára.

A jelek arra vallanak, hogy a tőzsde — mint mondottuk — bizik a békében, de még nem eszkomptálta azt. Innen van, hogy egyelőre nem válogat békepapirok és municiós papirok között. Mind a két kategóriát egyenlően favorizálja. A minap beavatott börziánerektől halottuk, hogy a nagybankok a hadfelszerelési és municiós papirokat, melyeket eddig a legerősebben lanszíroztak kéz alatt, feltünés nélkül, eladogatni

igyekeznek és hogy a maszkirozott eladások már napok óta folynak. Az bizonyos, hogy a mult héten a békepapirok állottak a spekuláció előterében. A közönség mindenesetre jól teszi, ha a municiós papirokkal szemben bizonyos óvatosságot tanusit. A nagybankok körében ugyanis még mindig dogmaként állitják, hogy a háboru nem kimerüléssel, hanem hirtelen, egyik napról a másikra fog véget érni. Már pedig ebben az esetben a hadiértékekre rossz idők fognak következni.

A Belvárosi takarék uj vezérigazgatója. Értesülésünk szerint dr. Makai Ernő, a Magyar Bank aligazgatója legközelebb belép a Belvárosi Takarékpénztár R.-T.-hoz, ahol a vezérigazgatói állást foglalja el. Makait e tisztségre tulajdonképen a Magyar Bank, — amelynek közismerten jelentékeny érdekeltsége van a Belvárosinál — delegálta. A Belvárosi Takarékpénztárnál Székely Ferenc természetesen lemond a vezérigazgatói állásról, de az elnöki tisztséget továbbra is megtartja, mig ellenben Veres József ügyvezető igazgató nyugalomba vonul.

Kitüntetés. A király Réthy Ferencnek, az Országos Hajós Szövetség ügyvezető elnökének a háboruban szociális téren szerzett érdemei elismeréséül a II. osztályu polgári hadi érdemkeresztet adományozta. Réthy Ferenc tiz esztendeje áll az ugyancsak tiz éves Szövetség élén és aközben miniszterré lett Batthány Tivadar gróffal együtt nemcsak a magyar hajósok szociális és kulturális érdekeiért küzdött, de egyben a magyar folyamhajózás jövendőjéért is eredményes, sok fáradságot igénylő tevékenységet fejtett ki.

A Magyar Általános Takarékpénztár igazgatósága elhatározta, hogy október 24-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, amelynek javasolni fogja, hogy a takarékpénztár alaptőkéje 45 millió koronáról 60 millió koronára emeltessék fel. Az igazgatóság javaslata szerint a részvényesek az elővételi jogot október 25-től, október 31-ig bezárólag olykép gyakorolhathatják majd, hogy öt régi részvény egy uj részvény átvételére jogosit. Az uj részvények 1918. január 1-től részesednek az üzlet jövedelmében. A kibocsátási árat a közgyülés fogja megállapitani. A 30.000 darab ujonnan kibocsátandó részvényből fenmaradó többi részvény elhelyezését az igazgatóság a részvényesek javára megállapitandó kibocsátási áron jóval felül már előre biztositotta, ugy, hogy elhelyezendő részvény nem marad. Ezt a felárt kizárólag a takarékpénztár tartalékjainak további növelésére forditják. A tőkeemelés keresztülvitele után a Magyar Általános takarékpénztár saját tőkéi közel 80 millió koronára fognak emelkedni. A takarékpénztár igazgatósága a tőkeemelést az üzlet fejlődésével, a meglevő vállalatok nagyobbodásával, a tárgyalás alatt levő üzletek terjedelmével és azzal indokolja, hogy uj üzletág gyanánt felveszi a községi kölcsönök kibocsátását, ami külön biztositéki alap teremtését teszi szükségessé. A takarékpénztár eddig csupán zálogleveleket bocsátott ki, amelyek állománya 130 millió koronára emelkedett.

Magyar Általános Ingatlanbank R.-T. igazgatósága rendkivüli közgyülést hiv össze október 24-ére melynek inditványozni fogja, hogy az alaptőke az eddigi 10 millió koronáról 15 millió koronára emeltessék 25.000 drb 200 korona névértékü részvény kibocsátása utján. Az összes uj részvények elővételi jogát a részvényesek október 25 — október 31-iki időközben gyakorolhatják 2:1 alapon és 550 korona kibocsátási árban. Az uj részvények 1918. január 1-től részesednek az üzlet hasznaiban. A tőkeemelés sikerét az alapitó-intézetek, a Magyar Általános Takarékpénztár és a Leszámitoló bank biztositják. A tőkefelemelés folytán az intézet alaptőkéje 15 milliót, nyilt tartalékai szintén kb. 15 millió K-át, összes saját tőkéi tehát 30 millió K-át fognak kitenni. A tőkeemelést szükségessé teszi az intézetnek üzletköre és programmja, mely főleg a fővárosi lakáshiánnyal és az épitkezésnek a háboru után várható megélénkülésével függ össze. Az intézet ujabban Erzsébetfalván, Budafokon, Sződligeten, a főváros keleti határában Rákospalota, Rákosszentmihály, Cinkota stb. vidékén ca 500.000 öl területü házhelyet szerzett, amelyek szerényebb igényü lakosság lakásszükségletének kielégitésére akár parcellázás, akár épitkezés utján, valamint gyártelepekre alkalmasak. Vagyonosabb közönség céljainak megfelelő villatelkeket vett a budai hegyvidéken. A főváros belső területén, legforgalmasabb utvonalakon, a körutakon és Rákóczi-uton lakó és áruházak elhelyezésére alkalmas bérházakat és telkeket vásárolt eddig mintegy 13 millió K értékben. Összes ingatlanai kb. 18 millióba kerültek. Saját épitkezéseinek céljára téglagyárat és cementgyárat vett, mely utóbbihoz ca 23.000 öl épitkezési telek is tartozik. Egyéb épitőipari vállalatok megszerzése folyamatban van. A bank kiterjeszti hatáskörét vidéki városi ingatlanüzletekre is, elsősorban Fiuméra és Miskolcra.

A Magyar Bank tőkeemelése. A szeptember 9-én tartott rendkivüli közgyülésen az intézet részvényesei az igazgatóság inditványának megfelelően elhatározták a bank alaptőkéjének a jelenlegi 80 millió koronáról 100 millió koronára való felemelését, 50.000 darab, egyenként 400 korona névértékü, az 1918. üzletévvel kezdődő szelvénnyel ellátott uj részvény kibocsátása utján. A kibocsátandó összes részvények az eddigi részvényeseknek biztositattak hirdetményszerü felajánlás utján 4:1 arányban, 740 korona kibocsátási áron, levonva az összegeknek a lefizetés napjától december 31-ig számitott 4%-os kamatját, viszont hozzáadva a 4 korona részvénykibocsátási bélyegilletéket. Az ilyképen megejtendő részvénykibocsátás alkalmából a névértéken felül befolyó 17 millió koronányi ártöbblet tekintetében a közgyülés elhatározta, hogy abból mindenekelőtt 500.000 koronát a bank alkalmazottai nyugdijintézetének ujabb megerősitésére adományoz, a fennmaradó 16 és fél millió korona pedig a részvénykibocsátás költségeinek levonása után a tartalékalap gyarapitására forditandó, miáltal a rendes tartalékalap 43 és fél millió koronára az intézet kimutatott saját tőkéi pedig 145 millió koronára emelkednek. Az elővételi jogot 1917. október 10-től október 17-ig bezárólag lehet gyakorolni a bank budapesti főpénztáránál és az intézet wieni fiókjánál (I., Herrengasse 2—4.).

A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank részvényeseinek báró Madarassy-Beck Miksa elnöklete alatt a napokban tartott rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy az intézet alaptőkéjét 62.500 darab egyenként 400 korona névértékü, az 1918. üzletév hasznában részesedő részvény kibocsátása utján 25 millió koronával 90 millió koronára felemeli. A kibocsátásra kerülő részvényekből 58.500 darabra a régi részvényeseknek elővételi jog biztosittatik, oly módon, hogy minden 25 darab régi részvény alapján 9 darab uj részvény vehető át darabonként 620 korona kibocsátási árfolyamot, minden kamatfelszámolás nélkül; a 4 koronát kitevő részvénybélyeg a részvényest terheli. Az elővételi jog e hó 15-től 20-ig bezárólag gyakorolandó. A részvények elhelyezését az intézet üzletbarátaitól alakult konzorcium garantálja, mely egyuttal átveszi a kibocsátásra kerülő 62.500 darab részvényből a részvényeseknek elővételre fel nem ajánlott 400 darab részvényt is.

A Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön r.-t.-nak, Tolnay Lajos v. b. t. t. elnöklésével október 12-én rendkivüli közgyülése volt. Az igazgatóság inditványának megfelelően a közgyülés elhatározta, hogy az intézet alaptőkéjét 20 millió K-ról 50.000 drb egyenkint 400 K névértékü, az 1918. üzletévvel kezdődő szelvénnyel ellátott, uj részvény kibocsátásával 40 millió K-ra emeli föl. 25.000 db részvényre az elővételi jogot a régi részvényeseknek olyképpen biztositották, hogy 2 régi részvény tulajdona egy uj részvénynek 470 K kibocsátási árfolyamon való átvevésére jogosit. Az ezenfelül kibocsátásra kerülő 25.000 db részvénynek szabadkézből való értékesitésére az igazgatóság meghatalmazást kapott és azok elhelyezését az erre a célra alakult szindikátus révén biztositotta. A részvényeseknek biztositott elővételi jog október 15-től október 25-éig az intézet főpénztáránál (V., Andrássy-ut 5.) gyakorolható. Az alapszabályok megváltoztatására vonatkozó javaslatot elfogadták és elhatározták, hogy a társaság cégét Magyar országos bank részvénytársaságra változtatják. Az igazgatóságba uj tagokként egyhangulan Castiglioni Kamillt és Goldstein Pált választották.

A Slavonia Faipar-Részvénytársaság hétfőn megtartott rendkivüli közgyülése elhatározta az alaptőkének kétmillió koronáról 3,500.000 koronára való felemelését hétezerötszáz 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján. Az uj részvényekből, amelyek e hónap 1-től kezdve részesednek az üzleti haszonban, ötezer darabot a régi részvényeseknek ajánlanak fel oly módon, hogy két régi részvény egy uj részvény vásárlására jogosit fel. Fél-részvényeket nem adnak ki. Az elővételi jog október 22-től 30-ig bezáróan gyakorolható Budapesten, a Magyar Fakereskedők Hitelintézete Részvénytársaságnál és az Első Magyar Iparbanknál, Bécsben pedig a K. k. priv. Allgemeine Verkehrsbank-nál. Az uj részvények kibocsátási árfolyama darabonként 600 korona, amelylyel egyidejüleg 5%-os kamat október 1-től a befizetés napjáig és darabonként tiz korona költség is fizetendő. A közgyülésen Salamon József Tivadart, az Első Magyar Iparbank igazgatóját beválasztották a társaság igazgatóságába. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülésen Ehrmann Sándort, a társaság eddigi ügyvezető-igazgatóját vezérigazgatónak nevezték ki.

Magyar kérámiai gyár r.-t. igazgatósága e hó 15-én tartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy az e hó 27-ére kitüzött rendkivüli közgyülésen javasolni fogja, hogy három millós alaptőkéjét 7500 darab részvény kibocsátásával négy és fél millió koronára fölemeljék. A tőkeszaporitást a vállalat nagyobbszabásu befektetései teszik szükségessé.

A Fővárosi bank- és váltóüzlet r.-t., melyet az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár r.-t. alapitott és melynek összes részvényei is a takarékpénztár tárcájában vannak, azzal a tervvel foglalkozik, hogy 2 millió K alaptőkéjét 5 millió K-ra fölemeli. A banknak kiterjedt gabonaüzlete és két gőzmalma van: Módoson és Békésgyulán.

A zsákforgalom szabályozása. A hivatalos lap vasárnapi számában jelent meg a miniszterium rendelete uj és használt zsákok feldolgozásáról és forgalomba hozataláról. A rendelet értelmében mindazok, akik jutából, pamutból, kenderből, lenből, papirból, vagy ezen anyagoknak keverékeiből készült zsákok birtokában vannak, kötelesek készletüket f. évi október hó 15-iki állapot szerint legkésőbb 1917. évi október hó 25-én, azontul pedig kéthavonta a Zsákbizottság utján a kereskedelemügyi miniszternek bejelenteni. A bejelentés céljára szolgáló nyomtatványok a Zsákbizottságtól (Párisi-u. 2.) vagy az elsőfoku iparhatóságoktól szerezhetők be. Aki zsákok bejelentésére van kötelezve, tartozik raktárkönyvet vezetni, amelyekből a bejelentett készlet nagysága, növekedése vagy csökkenése megállapitható legyen. Ugy használt, mint uj zsákot a mai naptól kezdve, zsákkereskedők és zsákfogyasztók csakis a Zsákbizottság igazolványával vásárolhatnak, zsákok kölcsönbeadásával pedig csak azok foglalkozhatnak, akiknak, akik erre a Zsákbizottságtól engedélyt kapnak és akik zsákok kölcsönbeadásával már 1914. évi augusztus 1. előtt iparszerüen foglalkoztak. A feljogositott kölcsönadók zsákokat csakis a Zsákbizottság engedélyével és feltételei szerint adhatnak kölcsön. Aki valamilyen cikkel töltött zsákot vásárol, az köteles a zsákokat kiüritése után rögtön, de legkésőbb az átvételtől számitott 4 héten belül a zsákot szolgáltató vállalatnak visszaküldeni. Töltött zsákoknak eladója pedig köteles gondoskodni arról, hogy a vevő visszaadási kötelezettségének eleget tegyen. A rendeletben meghatározott tennivalók ellátására a kormány egyidejüleg megalakitotta Zsákbizottságot, melynek elnökévé a kereskedelemügyi miniszter báró Kazy József v. b. t. t. ny. államtitkárt nevezte ki, alelnökei Langfelder Ede és Szurday Róbert, bizottsági tagok az érdekelt szakminiszteriumok képviselőin kivül: Adler Dezső, Behr Izsó, Bessenyei Ferenc, Rossányi Endre, Breuer Zsigmond, Fayer Sándor, dr. Fekete Ignác, Fischl Simon, Halász József, Herez József, Hertzka Gyula, Kaudersz Sigfried, Krausz Artur, László András, László Sándor, Lóránt Emánuel, Nágel Marcel, Rudas Gyula, dr. Schiller Ottó, Virág Henrik és Weiner Géza. A Zsákbizottság IV., Párisi-u. 2. sz. a. levő helyiségeiben müködését megkezdette.

A Depositenbank és a Reitzes-bankház. A Reitzes S. et M. bécsi cég birtokában lévő Depositenbank-részvényeket egy osztrák konzorcium megvásárolta. E tranzakció a Depositenbank és a Reitzes cég között évek óta fennálló barátságos viszonyon mit sem változtat. A Reitzes cég a Depositenbank-hoz közel álló vállalatoknál eddig fennállott érdekeltséget továbbra is fentartja és azok igazgatóságában a Reitzes céget annak egyedüli cégjegyzője: Lemberger Ernő igazgató fogja képviselni.

A Dreher Antal serfőzdéi r.-t. 1917. augusztus 31-én lezárt mérlegében 2,171.195 K tiszta nyereséget mutat ki, az előző évi 2.294.824 K-val szemben. Az osztalék, mint tavaly, 20 K = 5 lesz.

Az Egyesült izzólámpa és villamossági r.-t. okt. 14-én tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 8 millió K-ról 10 millió K-ra való felemelését 10.000 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátása utján. A jelenlegi részvényesek 4:1 arányban okt. 20-ig 640 K árfolyamon (+ május 1-től 5% kamat és 2.50 K költség) elővételi joggal birnak.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

13762. F. A. 1917.

Figyelmeztetés!

A honvédelemügyi miniszter ur 13.421 eln. 20 b/917. számu rendeletével hadicélokra igénybe vette a vörösrézből, sárgarézből, bronzból, vörös fémből, nikkelből, aluminiumból stb. készült tárgyakat. E tárgyakat már rég be kellett volna mindenkinek szolgáltatnia. Aki kötelességének nem tett eleget, mulasztását sürgősen pótolja, mert

aki önként ajánlja fel a fémtárgyait, magasabb árakat kap,

aki bevárja a kényszerbeszolgáltatást, kisebb térítési összeghez jut.

Ne felejtse el senki: a hadseregnek

sürgősen sok fém kell

Hivatalos hadifémbeváltóhelyek Budapesten:

I. kerület: Elsner Ede, Fehérvári-ut 9.
II. kerület: Löwy Frigyes, Fő-utca 58. Watterich Adolf, Henger-utca 18.
III. kerület: Schmideg Salamon és Társa, Bécsi-ut 6. Frey István, Vörösvári-ut 9. Holczbauer Testvérek, Flórián-tér 9.
IV. kerület: Fischer László, Kammermayer Károly-utca 3. Sárkány Pál, Váci-utca 2. Zirkelbach Ernő, Bolgár király-ut 6.
V. kerület: Iván Simon, Vilmos császár-ut 64.
VI. kerület: Héber Sándor, Vilmos császár-ut 39. Ulrich B. J., Vilmos császár-ut 31. Wiesel Adolf, Vilmos császár-ut 47. Buchwald Sándor, Andrássy-ut 3. Waldhauser A. G. Utóda, Nagymező-utca 68. Kovács Károly, Szondy-utca 26. Stark és Fetschauer, Király-utca 36.
VII. kerület: Hochmann Lajos, Rottenbiller-u. 9. Szireh Imre, Garay-utca 40. Hirmann Ferenc, Csányi-utca 7. Gichner János, Erzsébet-körut 20. Vas Frigyes, Rottenbiller-utca 64. Acél Zsigmond, Thököly-ut 18. Boldizsár és Kirmayer, Thököly-ut 12. Freisinger Lipót, Baross-tér 7.
VIII. kerület: Ötvös Ármin, Baross-utca 56. Reichert Testvérek, Gyulay Pál-utca 6. Szabó József, Orczy-ut 47. Oroszy Gyula, Baross-utca 117. Farkas Izor, Nap-utca 10.
IX. kerület: Szontágh Pál, Üllői-ut 19. Grosz Mór, Üllői-ut 89/c. Suránszky Kálmán, Ferenc-utca 13.
X. kerület: Rabolt Antal, Jászberényi-ut 5. Kutassy Jenő, Jászberényi-ut 3.
Ujpest: Sonnenfeld Lina és Fiai, Türk és Berkovits.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Az előadás kezdete pont 1/2 8 órakor
Mindennap **Rott Sándorral** a főszerepekben
Vigécz-stikli és
Seine Kinder.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb ének és táncszámok fellépte.
Kezdete 8 órakor.

Előzetes jelentés!
Vasárnap október 21-én és azontul minden vasár- és ünnepnapon **délután fél 4 órakor ROTT SÁNDOR** és a teljes művészszemélyzet felléptével
NAGY CSALÁDI ELŐADÁS
fél helyárakkal.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25
Minden este 1/4 8 órakor
GUSSY HOLL
a hires berlini diva, Harsányi Zsolt „Die letzte Strofe" cimü szkeccsében. Partner V. Eckhardt.
AKROPOLIS
eleven női szobrok, a női test apotheosisa. Sent M'Ahesa, az indiai tánccsoda. Magyari Lajos, Ujvári Károly. Büron, a bohóckirály, Szalontai Ferike, Kabos Gyula és még 20 uj attrakció.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
és társulata uj szólóban és a «Három kérő» cimü falrengető bohózatban. Szöllősy Rózsi, Pártos Jenő, Geiger Irma, Heltay Árpád stb. Resark és Rilay, a vig kisértetek, Octavia, pompásan idomitott majmai, kutyái és cicái, a három Meley, a két Leona stb.
A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

FŐVÁROSI ODEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
Az októberi nagy müsor kezdettől végéig
rendkivül érdekes és mulattató!
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Satanell
Regény négy felvonásban. Főszerepben: Fenyvesi Emil.
Éjfél után
Bünügyi dráma három felvonásban. Főszerepben Leopoldine Konstantin.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Most jelent meg!
Nélkülözhetetlen kézikönyv
mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
TARTALMA:
BUDAPEST székesfőváros tanácsának 54906/1907. I. számu határozatával elrendelt, **hivatalos jellegü**
SZÉKESFŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI CIMTÁR,
továbbá:
az 1916/1917. városházi esztendő története. A fővárosi törvény. Budapest képviselő-választó kerületeinek részletes beosztása. A főváros bérleteinek, szerződéseinek ismertetése. A törvényhatósági-bizottság tagjainak, póttagjainak, a főváros kerületi választmányának, a szakbizottságoknak névsora. A közszállitási szabályzat. Budapest legujabb statisztikája és a vállalkozók szempontjából hasznos tudnivalók.
Ára diszesen kiállitva és bekötve 10 korona
Kapható a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
szerkesztőségében és kiadóhivatalában
BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.
Telefon: **137-15.**

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

A ROYAL-APOLLÓ
P. Menichelli a filmszinpad legnépszerübb starjával a főszerepben
A LÉLEKRABLÓ
Egy asszonyi élet drámája 4 felvonásban.
Azonkivül Gunnar Tolnäs, a legelegánsabb dán filmmüvésszel a főszerepben:
ARANYFÜST
Egy szinész szerelme négy felvonásban.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor.
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Telefon: 74-84.

APOLLÓ-KABARÉ
Minden este 8 órakor az **októberi müsor:**
HERCZEG FERENC: Péter és Pál (vigjáték). Játszák: Rózsahegyi, Kőváry, Bálint Erna, Herczeg Jenő.
HEVESI SÁNDOR: Az ismeretlen muzsikus (zenés játék Mozart dalaival). Játszák: Németh Juliska, Vidor Ferike, Nyáray, Varsa.
SZÉP ERNŐ: A kártyás (tréfa). Játszák: Harasztthy Mici és Boross Endre.
LAKATOS LÁSZLÓ: Halló... te vagy az édes? (tréfa). Játszák: Harasztthy Mici és Mály.
Németh Juliska, Vidor Ferike, Bálint Erna. Andai Terka, Kőváry, Nyárai G., Szenes uj magánszámokkal. — Jegyek előre válthatók.
Csütörtök, szombat, vasárnap méraékelt helyáru délutáni előadások.

Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R.-T.

Meghivó.

A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaságnak szavazatra jogosult részvényeseit tisztelettel meghivjuk a társaságnak **1917. november 3-án d. e. 10 órakor Budapesten, a társaság** helyiségeiben (V., Mária Valéria-utca 11.) tartandó

rendkivüli közgyülésére.

A tanácskozás tárgyai:

1. A részvénytársaság alapszabályainak az elsőbbségi kölcsönkötvények kibocsátásának folyományaképen történendő módositása, illetve kiegészitése.
2. A részvénytársaság alapszabályai 39-ik szakaszának módositása.
3. Választás a felügyelőbizottságba.

A közgyülésen való résztvevésre azon részvényeseknek van joguk (alapszabály 14. §), akik a társaságnak legalább 50 (ötven) darab részvényét a még le nem járt szelvényekkel együtt **nyolc nappal a közgyülés előtt** a társaság pénztáránál (V., Mária Valéria-utca 11. sz.), vagy a **Magyar Általános Hitelbanknál,** vagy a **Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál** letették.

Budapest, 1917. évi október hó 15.

Az igazgatóság.

Legjobb kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor
a szenzációs uj októberi müsor
„HÁROM HATÁR HOTEL“
Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje.
Maria Blank, 3 Jainczik, Basany, Aman, Folkmann csupa uj szinházi és varieté-attrakció

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára helyeztem át.
Schönwald Imre.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Oreona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó piperefappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivitelihaza, **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

Emésztést elősegitő nyálkoldó savkőzömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
Nyiri Sándor
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

„The Gresham“
Életbiztositó Társaság.
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)
Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham“ kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**
öngyilkosság, párbaj vagy birói itélet
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások ...	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

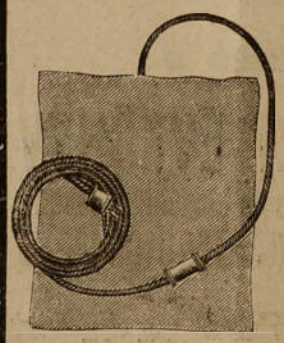
Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Orasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen
HERZ-SZALÁMIT
Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk
HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

Villamos testmelegitő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. október 24-én — 43. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fel évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Egy marék csalánt

nyujtott át a polgármesternek *Hültl* Hümér dr. egyetemi tanár, a kés nagymestere és hozzátette, hogy egész zsuppal is szolgálhatna belőle. A vádakat nem szegezi a polgármester, a tanács, a kórházi orvosok mellének, hanem tárgyilagos felsorolásban adja azokat és udvariasan teret enged, válogassa ki belőlük mindenki a magáét.

A háboru az, amely a kórházi ágyat polgári ember számára elérhetetlenebbé teszi, mint a főispáni széket, az önfeláldozó mentők a háboru miatt fuvaroznak halálra sulyos, de megmenthető betegeket, a háboru miatt rossz a kórházi konyha, a háboru állitotta be a modortalan, fiatal, erejében elbizakodott medikust és a gyámoltalan orvoskisasszonyt a kórterembe. Mindezt a háboru tette és valljuk be őszintén, az a léha felfogás, amely olcsóvá tette az emberéletet és amely azt mondja: mindennap százezrek esnek el a harctereken, mért ne pusztuljon el egy marólugos cseléd a mentőkocsiban is?

Meg kell állapitani első látásra is, hogy Hültl tanár minden vádja igaz és meg kell állapitanunk mindenkinek a hibáját és bünét. Nem harsogó leleplezés ez, hanem becsületes figyelmeztetés, amely fölött nem szabad napirendre térni, amig a javitás meg nem történt. A katonai copf büne, hogy tavaly télen 10,000 katonai ágy állott üresen, amikor az utcán haltak meg a beteg polgárok. A főváros büne, hogy ezt vagy nem tudta, vagy nem volt ereje fellépni ellene. Ami a beteg koszt körül történik, az már egyenesen a közegészségügyi ügyosztály hibája. A gráci apáca butaságát, amelylyel gráci koszttal tömi a magyar beteget, gyökeresen ki kell irtani, a konyha kényelmét, amely miatt élvezhetetlen ételeket kap a beteg, föl kell robbantani, a bánásmód dolgában tabula rasat kell csinálni, mert inkább egy tudatlan, de jószivü cseléd álljon a beteg mellett, mint egy goromba medikus.

A tudós professzor, akinek a szive is helyén van, memoranduma épen jókor jött. A városházán épen most tanácskoznak a javitáson, a kórházak uj rendjén. Centralizálni és decentralizálni akarnak, kórházi főigazgatóra, önálló hatáskörü kórházigazgató-orvosokra, központi élelmiszerbeszerzésre gondolnak. Azaz, hogy még *Buzay* Károly kezdte meg ezt a nagy rendezkedő tervelést, *Márkus* Jenő folytatta, reméljük, hogy az utódjuk be is fejezi. Bizony megdöbbentő a lassuság, amelyen keresztül ment és még megy a reform, de ez már nem egyes emberek hibája, hanem — ha jól sejtjük — annak a marakodásnak, amelyben éveken át állott kormány és főváros. A főváros, amely erején fölül áldozott kórházaira, nem tudta visszakapni azokat a nehéz milliókat, amelyeket kosztban és medicinában ráköltött a vidéki betegekre. Az ápolási dijakat fölemelni nem engedte a kormány, az egymilliós hozzájárulást nem akarta fölemelni kettőre. Ennyi akadékoskodás, ennyi copf és ennyi pénztelenség mellett igazán nem csoda, ha a csalánból nem marék, de kazalszámra lehet gyüjteni. Hültl professzor urnak igaza van, de a helyzetet még sem tartjuk reménytelennek. A kormányjóindulat már meg van, a katonai copfot is sikerül talán levágni, ha a professzor ur is segit, a tanács is megcsinálja a reformokat, a gráci apácák is leszoknak majd a nemzeti kosztjukról: csak aztán a háborunak is legyen egyszer vége, mert anélkül minden hiábavaló.

Fullánkok

...

A Lajtán tul

már megint csataordítás hangzik, már megint ránk parancsolják a tiszteletreméltó energiát, amelylyel bizonyára meg lehetne nyerni néhány győzelmes csatát. Meglepve nem vagyunk a fölbuzdulástól, hiszen ez a rendes őszi offenziva, amelyet még eddig a háboru minden esztendejében volt szerencsénk diadalmasan visszaverni. A nincstelenség azonban nálunk is napról-napra emelkedik, a mi idegeink is mindinkább fölmondják a szolgálatot: ez az oka annak, hogy ezuttal mi is érzékenyebbek vagyunk a támadásokkal szemben és amikor visszavágjuk, sokkal nagyobbat ütünk, mint ők. Dicséretére legyen mondva a főváros közgyülésének, hogy le tudta küzdeni felháborodását és minden szónok, aki az osztrák komiszságot visszautasitotta, nem gorombasággal, hanem adatokkal felelt. Az adatok pedig azt mutatják, hogy nekünk sincs elég, nincs azért, mert az osztrákok szemérmetlen árajánlatokkal mindent elhalásztak.

Az ácsorgás

szaktudósai megint összeültek és megint megpiszkálták egy kicsit az ügyet és egy kicsit egymást is. Fájdalom, a sorbaállást mindig csak ugy nézik, mint háborus kellemetlenséget, a békebeli kényelem feláldozását. Tulajdonképen pedig ennél sokkal fontosabb a kérdésnek gazdasági oldala. Igen primitiv és igen fájdalmas számitással lehet ezt kimutatni. A rendőrség szerint Budapesten egyazon időben 40.000 ember áll. Az állást igen optimisztikusan három órára lehet kalkulálni, ami azt jelenti, hogy Budapesten naponta 120.000 munkaóra veszik el az ácsorgás révén. Ennek értéke — hallatlanul kis munkabért véve a számitás alapjául, olyat, amilyent már sem nem fizetnek, sem nem fogadnak el — óránkint ötven fillérjével napi 60.000 koronát tesz ki. Ebből az összegből havonkint egy kórházat és két iskolát lehetne felépiteni. Az ankétekkel elpocsékolt időből és munkából pedig már régen fel lehetett volna állitani az ácsorgásban elaggottak menhelyét.

Operálni

fejszével, szekercével, baltával, nagykéssel aligha lehet, az orvosi mütőeszközök finomabbak a borotvánál is. Valahogy ez járt a fejünkben a szerdai közgyülésen, amikor az egyik ellenzéki szónok padotverő és kuliszszáthasogató kitöréseit hallottuk és amikor utána Waigand József dr., a komoly, a tárgyilagos, a találó kritika hangján tagadta meg az elismerést. Ennek a felszólalásnak a mérséklet adta meg az igazi sulyát, a finom tárgyilagosság biztositotta arról, hogy nem lehetett pusztába elhangzott szó. Waigand dr. nem tömjénezett, keményebb és gerincesebb volt azoknál, akik harsogó álvádakkal szoktak előállani, de a kritika bő köpönyege alól, nála nem az elrejtett tőr, hanem a becsületes, a tiszta szándék és az önzetlenség villant elő. Ezek az igazi operáló eszközök, amelyek gyógyitani és nem gyilkolni akarnak.

Boldog izgalmak a városházán

Választások, személyi ügyek

A városháza boldog izgalmakban él: a lavina megindult, elökelő állások betöltése előtt áll a tisztviselői kar és a boldog izgalmakban szinte többet remélnek és tudnak, mint ami valósággá fog válni. Természetesen az ambiciók és a reménységek határtalanok. Mindenki joggal bizik benne, hogy számára is terem babér, ami természetes is ennél a kiváló tisztviselői karnál, amelynek mindegyik tagja méltó az előhaladásra. Képét adni ennek a széles rétegeket megindított népmozgalomnak szinte lehetetlenség. Szines remények és komoly törekvések nagy kaleidoszkopja ma a városháza és az embernek szinte fáj, hogy minden ambició nem elégülhet ki és már előre félős, hogy bár az igazságon nem fog csorba esni, ez az igazság még sem fordithatja mindenfelé egyformán fényes arculatát.

A mozgalmas hétről és a jövő kilátásairól a következő tudósitásunk számol be:

A szerdai választás.

Az események homlokterében természetesen a két alpolgármesteri állás betöltése áll. A szerdai közgyülés tárgysorozata szerint fél 4-től 5-ig adják le a szavazatokat az alpolgármesteri és az állandó hatáskörrel, címmel és jelleggel felruházott tanácsnoki állásra. Ma már nem férhet hozzá kétség, hogy az első állásra *Déri* Ferenc dr.-t, a másodikra pedig *Folkusházy* Lajos dr. tanácsnokot fogják megválasztani.

Dérinek elejétől fogva nem volt ellenjelöltje. A harmadik alpolgármesteri állásra eredetileg öt tanácsnok és három előljáró pályázott. A kijelölő választmány *Folkusházy*, *Buzáth* és *Harrer* tanácsnokokat jelölte. Ezt a bejelentést *Bárczy* polgármester a mult heti közgyülésen tette meg. Alig hangzott el a bejelentés, *még a közgyülés folyamán bizalmas megbeszélés történt* a főpolgármesteri hivatalban. A megbeszélésen Bárczy vezetésével a törvényhatósági bizottság több elökelő tagja vett részt és bevonták a tanácskozásba *Harrer* Ferenc dr. tanácsnokot is. *Még ezen a megbeszélésen történt meg a döntés*, amely szerint *Harrer Ferenc dr. ezuttal visszalép* és helyet ad Folkusházynak. A tanácskozás után csak egyetlen eldöntetlen kérdés maradt még, mivel fogja Harrer megokolni a visszalépést? Eleinte arra gondoltak, hogy gyöngyösi kormánybiztosi elfoglaltságára fog hivatkozni, később aztán mégis ugy döntöttek, hogy semmiféle megokolást nem fog bejelentéséhez füzni.

A visszalépésről a hivatalos kommüniké szombaton jelent meg. Ezideig nem vonta vissza azonban pályázatát *Buzáth* János dr. tanácsnok, aki hangtalanul, csöndben, tülekedés nélkül állja a jelöltséget, mint aki dokumentálni akarja, hogy ha meg nem választják is, minden joga meg volna arra, hogy vezető-szerephez jusson. A bizottsági tagok közül nagyon sokan tisztában vannak Buzáth érdemeivel és értékével és valószinü, hogy sok szavazatot is fog kapni. *Folkusházy* megválasztása azonban mindennek dacára *tökéletesen bizonyos.*

Marher és Wittinger megbizatása.

Folkusházy alpolgármesterré való választásával megüresedik egy tanácsnoki állás. Egészen befejezett dolog már ennek a betöltési módja. A választást ugyan még nem ejtik meg a szer-

dai közgyülésen, de csütörtökön délelőtt, amikor *Folkusházy* kiköltözik a közélelmezési ügyosztályról, azonnal átveszi annak vezetését a főpolgármester-helyettes polgármester intézkedése folytán *Marher* Aladár dr. tanácsnok-főjegyző, akit a közgyülés mindenesetre meg is fog választani majd tanácsnokká és igy a közélelmezési ügyosztályban való elhelyezkedése véglegesnek tekinthető. Az elnöki ügyosztály vezetése viszont *Wittinger* Gyula dr. főjegyzőre vár, akinek *Bárczy* helyettes-főpolgármester már szintén tudomására hozta, hogy csütörtökön történik meg a helycsere. A közgyülés fogja aztán *Wittinger* Gyula dr.-t véglegesen tanácsnok-főjegyzővé megválasztani. Valószinü, hogy az alpolgármesteri csoportok uj beosztásánál a közélelmezési ügyosztály *Folkusházy* csoportjába kerül, akinek hosszu időn át szerzett tapasztalatait tovább is érvényesiteni kivánják a háborus közélelmezés terén.

Távozik-e Bódy alpolgármester?

A második kerületi képviselőválasztás óta nem került le a napidendről az a téma, hogy megy-e *Bódy* alpolgármester, vagy marad-e? Tény az, hogy eddig egyáltalán nem mutatott arra hajlandóságot, hogy elhagyja a városi villamos vezérigazgatósága kedvéért az alpolgármesteri állást. Ezzel szemben hetenkint jelentek meg pontosan kiszámitott időközökben tendenciózus ujsághirek. Ujabban sokat beszélnek róla, hogy Bódy nem is annyira akar menni, mint inkább bizonyos körök küldeni szeretnék. Ennek a küldésnek pedig egyik oka az, hogy jószivü emberek helyet akarnak csinálni az érvényesülni vágyó tehetségeknek, a másik mindenesetre komolyabb oka pedig az, hogy vannak, akik ugy találják, hogy Bódynak sokkal több elfoglaltsága van a városival, mintsem egész erejét adhatná oda alpolgármesteri müködésének.

Ennek a különös helyzetnek nyomait akaratlanul is észre kellett venni az október 17-iki közgyülésen, amelyen *Bárczy* ugy adta elő a kijelölő választmány kivánságát, hogy a második és harmadik alpolgármesteri állás egyidejüleg töltessék be az október 24-iki rendkivüli közgyülésen. Ezzel szemben *Glücksthal* Samu dr. azt inditványozta, hogy csak a második alpolgármesteri állást töltsék be szerdán, a harmadik alpolgármester megválasztását halasszák el a következő közgyülésre. Ennek az inditványnak az intencióiba a törvényhatósági bizottság tagjai nem voltak beavatva és igy részben találomra, részben szimpátia szerint szavaztak, s igy történt, hogy a kijelölő választmány javaslata ment hat szótöbbséggel határozatba.

Beavatottak azonban tudni vélik, hogy *Glücksthal* dr. inditványának az időnyerés volt a célja, hogy igy *mód adódjék a Bódy-rejtély elintézésére.* Pár hét alatt ugyanis végleg tisztázni lehet, hogy távozik-e Bódy, vagy marad? A föltevés természetesen az volt, hogy megy és ebben az esetben automatice kikapcsolódott volna a *Folkusházy-Harrer*-féle küzdelem, mert mind a kettőt egyszerre lehetett volna alpolgármesterré választani. Miután azonban Glücksthal inditványát leszavazták, uj paktumot kellett létesiteni, amelyet, — mint föntebb megirjuk — még a 17-iki közgyülés alatt meg is csináltak, s amelynek értelmében Harrer visszalépett.

Bódy helyettes polgármesterrel a hét folyamán több városházi korifeus tárgyalt, *szombaton pedig Bárczy polgármester tanácskozott vele kerek két óra hosszat.* Ennek a beszélgetésnek megtörténte után, — mint már annyiszor — ismét elterjedt a hir, hogy Bódy megy. Bizonyosság azonban még ma sincs. Ha azonban mégis elhatározott dolog lenne a távozása, akkor a hivatalos jelölt *Harrer* Ferenc dr. lesz az alpolgármesteri állásra, akivel azonban, ha más nem, *Buzáth* János dr. mindenesetre komolyan felveszi a küzdelmet.

Beszélnek különben arról is, hogy Bódy Tivadar dr. maga is szeretne megszabadulni a két nagy teher közül az egyiktől és igy mindenesetre a villamos vezérigazgatóságot tartaná meg. Egyelőre azonban a nyugdijigényei is visszatartják. *Bódy* dr. 1886. szeptemberében lépett városi szolgálatba és igy a milleniumi dupla esztendővel együtt is csak harminckét éves szolgálati ideje van. Merült föl különben olyan kombináció is, hogy a városi villamos éppen ugy átvehetné Bódy nyugdiját, amint azt *Márkus* Jenő dr.-nál a Magyar Bank tette.

A további kombinációk.

A további kombinációk a Bódy állásának betöltésével megüresedő tanácsnoki álláshoz, *Márkus* Jenő dr. és majd a tavasszal *Buzay* Károly dr. helyéhez füződnek. Ilyenformán végeredményben *három tanácsnoki állás* fog megüresedni. A három közül egyet mindenesetre hosszabb ideig nem fognak betöltni, mert — mint a *Fővárosi Hirlap* már megirta — a közegészségügyi ügyosztály vezetésével a polgármester *Véssei* Ede dr. tanácsjegyzőt, aki az ügyosztálynak már hosszu idő óta érdemes tagja volt, bizta meg. Véssei tehetsége és szorgalma iránt különben a városházi potentátok körében is igen nagy az elismerés. *Márkus* Jenő dr. különben már *október 17-ikén elbucsuzott* ügyosztálybeli kartársaitól.

A megüresedő tanácsnoki állásokra továbbra is a legkomolyabb esélyei vannak *Wittinger* Gyula dr., *Sztankovits* Szilárd; *Sallay* (Schmelhegger) Árpád dr., *Kemény* Géza dr., főjegyzőknek és *Miklós* Elemér dr. tanácsjegyzőnek, aki már a legutóbbi tisztujitáskor is csak kevés szavazattal maradt alul.

Fél esztendő ajándék.

A főváros tisztviselőinek reményei közé tartozik az a hir is, amely szerint a kormány egy háborus tulfokozott szolgálatok jutalmazására szolgáló törvényjavaslat előkészitésével foglalkozik. A törvényjavaslat az állami tisztviselők szolgálati idejébe, illetve nyugdijigényükbe fél esztendőt fog betudni, a háborus munka cimén. Az idei esztendőt tehát tizenkét hónap helyett tizennyolccal fogják beszámitani. A főváros tisztviselői, de maga a főváros vezetői és a közgyülés is bizonyára egészen természetesnek fogják tartani, hogy ugyanezt a kedvezményt a főváros tisztviselői is megkapják, mert azok sem maradtak el az állami tisztviselőktől, sem a munka nagyságában, sem ennek eredményességében.

A számfeletti állások.

A főváros pénzügyi bizottsága pénteken foglalkozott az elnöki ügyosztálynak azzal az előterjesztésével, hogy a szolgálati idő betöltése után visszatartott tisztviselők helyét be lehessen tölteni. A háboru folyamán a munkaerők hiányára való tekintettel a szolgálati idejüket betöltött tisztviselőket a főváros vissza fogja tartani, amint az például már legutóbb *Hunyady* dr.

Bucsu a háboruban.

Furcsa ez a háboru: százezrével hullanak el az emberek és mégis minden elfogy, csak az emberek lesznek többen.

Budapest lakossága a háboru alatt érte el az egymilliót, a Terézvárosi bucsun pedig annyi volt az ember, mint még soha. Vagy hogy talán azért mentek csak el, hogy meglássák, milyen lehet egy bucsu a háboru harmadik esztendejében? Bevallom, jómagamat is ez csábitott ki a Nagymező-utcába.

A háborus bucsunak legelső jellemzője a c s e n d. A sok-sok ember mind hallgat, nem sipol, nem trombitál, aminek viszont nem a jókedv hiánya az oka, hanem a drágaság. A háboru krónikásának fel kell jegyeznie, hogy a vásári harsonák ára majdnem olyan arányban emelkedett, mint a cipőé. A legnyávogóbb hangu szerszámot sem adja a ponyván büszkélkedő kereskedő 80 fillér alatt. Ugy-e igy már érthető, miért nem volt hangos az idén a terézvárosi bucsu?

Sokkal nagyobb baj azonban, hogy a jóizü kikiáltók fajtája is kiveszett. Az istenáldott humor hazát változtatott, a terézvárosi bucsuból a lövészárokba költözött. Valóságos oázis még az onduláló ember, aki a sors véletlen kegye révén untauglich maradt. Az életkedvét nem vette el a drágaság sem, nem is csoda, hiszen olyan közönsége van, mint egy jólsikerült operette-premiernek. A feje fölött hatalmas vászonra festett és jól fésült hölgy a reklámtábla ezzel az aláirással:

Hölgyek részére hidegen, melegen használható.

És megkezdődik az előadás. A médium egy vézna kis leányka, akinek hajával ugy bánik, mint a csepürágó a kóccal. Az előadó legelsőbben is a konkurrensekkel végez. Semmiféle ondoláló módszer nem jó csak az övé. A többi elpusztitja a haját

— Ugy elpusztitja, hogy husz esztendeig sem n ö v i u t á n a m a g á t.

Az onduláló ur különben nagy demokrata. Nála nincs nagysága, nincsenek hölgyek, csak a s s z o n y o k.

— Ide nézzenek asszonyok — mondja és fürgén csatol bele a kisleány hajába egy negyedméteres csövet — ez a legujabb onduláló gép. Bármilyen tüzes a vas, nem árt a hajnak.

Ez a tüzes vas hidegen hagyja a hajat — de az asszonyokat is, mert nem nagyon vesznek belőle. Pedig ugyancsak mondja az onduláló nagy mestere:

— Vegyen, akinek pénze van a zsebében, akinek nincs, ne vegyen.

A szomszédjában egy fiu sikoltoz:

— Itt a finom cipőfüző, e l l e s z p r é d á l v a 45-é r t.

Nehogy tévedni méltoztassék, nem 45 fillérért, hanem negyvenöt k r a j c á r é r t lesz elprédálva. Ime a háboru. Máskor elment az ember a bucsuba öt koronával és megrakodva ment haza ezer haszontalansággal. Most a legolcsóbb gyermekjáték öt koronába kerül és egy apró csengős-jármüért 12 koronát kérnek. Persze senki sem vett belőle. Az emberek üres kézzel mentek haza a bucsuból.

A kiflik, mézeskalácsok ugy összezsugorodtak, olyan töpörödöttek lettek, hogy megszünt minden csábitó ingerük. Fakón huzódnak meg a sátor asztalán és eltüntek a hatalmas szivek is, apró vértelen szivecskék szomorognak sorjában. Ez a háboru nemcsak az emberi-sziveket, de a sifli-sziveket is kipusztitotta.

Bealkonyodott a zsákba-macskának is. Ma is ötért adják ugyan, de nem vesz senki, ugyan mit is lehetne adni ma öt krajcárért, amikor béke idején is becsapták vele az embert? A cukorkák is szegényesen vonultak föl, messziről látszik rajtuk a kor, amely zsiros foltot ütött a papiroson. Egy asszony mélabusan árulja öt darab tükrét és keserü gunnyal mondja:

— Vegye meg nagysága, megláthatja benne, menyit soványodott a háboru alatt.

Megszaporodtak ellenben a müvirág-árusok, még ők adnak egy kis szint az egésznek rikitó papirholmijukkal. Képeket is árulnak, tarka olajnyomatok nagy tömegben. Öreg békebeli képek, ide még nem vonult be a háboru, nincsenek csataképek, jámbor csendéletek, pezsgő, sárgadinnye mosolyognak. Az egyik siheder gunyosan vágja oda:

— Olyat adjon, amin rostélyos is van.

Rostélyos azonban még képben sem akad. Annál több a toilette cikk, pomádék, parfümök, fésük és kefék tömege várja a vevőt, de szappan nincsen. Istenem, a pomádé mégis csak fontosabb. A bögrék, csészék most is hatalmas ruháskosarakban vonultak fel, de a legolcsóbb bögre is 55 nem fillér, hanem krajcár. A játékok között elég nagy a választék, itt már komoly militarista szellem uralkodik, sok a katona és élénken vannak képviselve a babakatonák között a szövetséges hadseregek is. A többi baba — a terézvárosi bucsu minden puritánsága mellett is — m e z t e l e n. Ruha már nem jutott az idén szegényeknek.

A divatcikkek cérna- és gyöngyház-gombokban merülnek ki. Egy tábla cérnagomb 20 krajcár, valaha 6-ért adták. Fájdalmas látvány a fütyülő szerszámokban való sivár felhajtás is. Valaha a terézvárosi bucsu csak ugy megteremtette a maga fütyülő, sipoló, trombitáló ujdonságát, amint Molnár Ferenc megirja minden szezonban a maga uj darabját. Az idén nincs uj ötlet, a régi zenélő szerszámokat pedig senki sem veszi. A szaporaság a suvixban a legfeltünőbb. A megokolás: valamit mégis csak kell árulni a terézvárosi bucsuban. Méreteikben nagyobbak lettek a bugyellárisok is. Megkérdeztük, miért nőttek meg igy. A válasz ez volt:

— Azt mondják sok a pénz, legyen mibe belerakni. Ebben elfér egy kocsiderék jancsibankó.

Amikor egyet eladnak hozzáteszik:

— Viselje egészséggel, nyerje tele a börzén

Az irodalom sem maradt el. Találkoztam H ó f e h é r k é v e l, a H i u s á g á t k á v a l és az A n g y a l B a n d i v a l. Nótáskönyvben egyenesen tultermelés mutatkozik. Miután a költészetnek természettől fogva barátja vagyok, kötelességszerüen bevásároltam e remekmüvekből. Itt értesültem a szenzációról, hogy „csoda jó dolog a szerelem" és ma már én is vigan fujom:

Hallod-e te, azaz pardon, gyüjjön má',
Szebb az itten, akármilyen álomná',
Könnyü selyem, könnyü csipke, finom taft,
Olyan szinü, mint a vizes himbersaft.

Ugy-e hogy szép? Szinte kár, hogy éjszaka, a terézvárosi bucsu előtt és után való tündéri szakákon nem lehetett elénekelni. Kipusztultak ezek a mézeskalács-szivvel, főzőkanállal teli szép éjszakák, kipusztitotta a kegyetlen tizenegyórai záróra. Szerencsére este hétkor már sötétedik, a nagy tömegben még mindig fürge kezük van a legényeknek.

tisztiorvossal is megtörtént. A tanácsnokok közül *Krátky* János lesz az első, akit vissza fognak tartani. Az igy visszatartott tisztviselők a teljes háborus segélyt fogják élvezni.

Kis csaták — hosszú beszédek.

— Közgyülési mozaik. —

Szerda, október 17.

Ahogy az emberek átlépik a pipázó küszöbét, ahogy egymással beszélnek, ahogy cigarettára gyujtanak, mindenből észre lehet venni, hogy valami készül. Nem komoly, nagy valami, hanem csak egyszerű, a csendesnél egy kicsit hangosabb valami. A fiatalabb vérmesebb városatyák persze a Vigadóról beszélnek, a leendő és méltóságosok inkább az alpolgármesterségről muriznak. A közélelmezés senkit sem érdekel: az uraknak nyilván telt zsiros-bödöneik vannak odahaza.

Bent Bárczy fojtott hangon parentálja el Festetichet, akit mindenki sajnál, de mindenki tovább szeretne már nyargalni az izgalmasabb pontok felé. Aztán sorra jönnek a többi halottak Rupp, Petri, Preyer, Magyar, a névváltoztatások, végül Marher tanácsnok darálja le a sok „tisztelettel bemutatom"ot.

Ekkor következett el az első meglepetés. A szenzáció szines madarának felszállását a Vigadónál várták, de előbb bekövetkezett. Az alpolgármester-választásra vonatkozó polgármesteri előterjesztésnél fölállt Glücksthal Samu, ugy is mint jövendő méltóságos és azt mondta, hogy ő másként akarja a dolgot. Senki sem értette, mi történt körülötte, de mindenki pikanteriát szimatolt.

— Mi ez? — Mi ez? — szállt végig a termen.

— Mért nem mondják meg, hogy mit akarnak?

Mások meg azt mondták, hogy ez a paktum. De melyik a paktum, a mit Bárczy akar, vagy amit Glücksthal akar? Mégis csak furcsa, hogy senki sem tudja, mit akarnak. Az emelvényen pedig irásaiba mélyedve ült Bódy alpolgármester. Föl-fölüti a fejét, körülnéz. Mit szavaznak, senki sem tudja mire és miért. A ki föláll az leül, aki leül az föláll. A legtöbben se nem ülnek, se nem állnak, lógnak a levegőben, mint a Mohamed koporsója. Bódy pedig furcsán, csodálkozón megcsóválja a fejét... Hát érdemes ebből a napirendi szavazásból ilyen lelkiismereti kérdést csináini?

*

A nyári szünet alatt sok minden felgyülemlett, amit a közgyülésnek szives tudomására kell hozni. Bárczynak iszonyuan nagy ma a leckéje, utána pedig még a benyujtott inditványok is következnek. S valaki hangosan fölsóhajt a padsorok végén:

— Na ez jól kezdődik.

Kárpótlásul Becsey Antal okosan, rokonszenvesen fejtegeti, hogy a technikusok öt tanácsnoki és egy alpolgármesteri állás érdekében inditják meg az offenzivát. Nagyon helyeselnek neki, de senki sem veszi komolyan a saját helyeslését. Szabó József-et már csak irásban közölte a közgyüléssel a lakáshiányról szóló véleményét, ellenben az unalom teritette ki fekete szárnyát, amikor Ember Károly kezdett beszélni, valami igen fontos és igen okos iskolaügyről. Amit azonban mondott, belevegyült marcona fekete bajuszának őserdejébe.

*

Egy percre megnyulnak a fülek a karzatokon: egész családok feje csüng le dus fürtökben az ülésterem fölött. A szemek mind villámokat szórnak Berczel tanácsnok felé. A karzat a nyilvános versenytárgyalás alkalmi hiveiből rakatott össze és ha a karzat is szavazhatna, a tanácsnak a Vigadóról szóló javaslatát a jó Isten se mentené meg. Az első szónok Füredi Mór temperamentumos beszédet mond Evváék ellen, akiket viszont Harsányi Adolf vesz védelmébe és azt az erkölcsi tételt állitotta fel, hogy ha a vizet desztillálják, akkor az nagyon tiszta lesz, de a kutya se issza meg. Kevesebb puritánságot követelt tehát és több elismerést Evva Lajos emlékének, aki szerinte igen jó szinházigazgató volt. Ebből ugyan nehéz azt a tanulságot levonni, hogy az özvegyének jó kávésnak kell lennie, de Harsányi olyan jó kávés volt és olyan jó szónok lett, hogy levonta. Akármeddig desztillálta azonban, nem igen hitték el neki.

Nem lett volna teljes a vita, ha Bittner János és Kassai Ferenc föl nem szólalnak. Amikor Kassai felállt, felsziszszent a karzat: agyon fogja támogatni a szegény versenytárgyalást! Ugy is történt, ez a védőbeszéd is azok közé tartozott, amelyekről azt irják a lapok, hogy „a sikeres védőbeszéd után a vádlottat kötél általi halálra itélték". Igy történt, hogy a Vigadó ügyében megbukott a legjogosabb álláspont is.

*

Uj viharhullámok keletkeztek azonban. A „botrányt" jó előre beharsonázták és a közgyülés nagy attrakciója, Kassai Ferenc ezuttal, mint emberevő lépett fel. Szegény Wildner tanácsnokot akarta fölfalni, bár a vádlottak padján, mint előadó Harrer tanácsnok ült és hallgatott. Wildner a roham elől az elnöki emelvény tedezéke alá menekült. Karsai pedig a Massanek-Piufsich-féle ingatlan megszerzése alkalmából közölte a főváros közönségével, hogy ő már külföldön is járt; sőt a technikai ismeretek dolgában is rendkivüli tudása van, az Izabella-utcai házat azonban mégis nagyon előkelő szakértővel vizsgáltatta meg.

Szerencsére még nála is akadtak jobb teleks-akértők. Weimesz Marian, Havass Rezső, Steinhardt Antal és Szabó József bizonyitották, hogy a vétel igen előnyös. Végül Bárczy szállt Wildner védelmére. A polgármester fölényesen igazságos volt, konstatált is egy „jóhiszemü tévedést", de Wildnert tökéletesen megvédte.

Meglepő volt még, hogy mennyire érti a telkek dolgát Weimesz Marian, akit a tudománya miatt akár Pikler J. Gyula is megirigyelhetne, pedig ő lesz a telekhivatal vezetője. Tanuk mondják, hogy Kassai csak ő rá haragudott és azt sziszegte a fogai között:

— Szakadjon le alattad a pad...

És mit tesz Isten? Weimesz kiment a pipázóba, leült és — leszakadt alatta a pad. Berczel tanácsnok pedig, mint a városgazdasági ügyosztály vezetője, azonnal megjelent a helyszinén, collstokkot vett elő és megejtette a pad méreteinek megállapitását. És még ez ellen a Tanács ellen vannak kifogásai Kassai Ferencnek!

*

Terjedelmesebb vita volt a bérkocsi, az autotaxi és omnibusz-viteldijak emelése körül. Az ostromot Till Antal tanácsjegyző állta. Gálos Kálmán huzott végig a bérkocsisokon, de a közönségen is, amely licitál. Különösen a rövidut-rendszer ellen foglalt állást és igy az alapdij eltörlését követelte, ha nem is mára, a háboru utánra. A kétfogatu bérkocsit a háboru alatt luxusnak tartja:

— Mi értelme van annak, hogy az óriási takarmányhiány idején egy embert két ló huzzon? — amiben Till Antal is igazat adott neki.

Az autotaxitárgyalás már teljesen kroki alapon ment. Az egyik szónok azt mondta:

— Tegyük föl, hogy a taxi 31 korona 80 fillért fog mutatni . . .

— Olyan nincs, az kevés — zugott a közgyülés és a szónok készséggel korrigált:

— . . . hát a taxi 1000 koronát mutat, akkor a soffőr azt fogja mondani, még 1600 koronát tessék fizetni a várakozási időre . . .

Igy már rendben volt, 1600 koronáról már lehet beszélni. Végül pedig megállapodtak abban, hogy aki autotaxin jár, az legyen elkészülve arra, hogy az ügyet a végén a lovagiasság szabályai szerint verekedéssel kell elintézni.

*

Az interpellációk során Füredi Mór protestált a cselédek ujjlenyomata ellen, amit azóta a belügyminiszter — nyilván a felszólalásra való tekintettel — vissza is vont. Nem maradt volna azonban Füredi Mór hü a multjához, ha a krematoriumot kifelejti. Uj kormány van, uj időket élünk és az uj élet után legédesebb a pihenés a krematoriumban.

Folkusházy alpolgármester-jelölt következett a közélelmezési jelentéssel és nehogy korteskedéssel vádolják, olyan rövid volt, mint még soha. Annál többet beszéltek a hozzászólók, akik közül Waigand József dr. emelkedett ki legjobban. A közgyülési szónokoknak valósággal iskolába kellene járniok hozzá, olyan finom, előkelő, tárgyilagos volt és a fejtegetése annyi tárgyismeretet és jártasságot árult el. Pedig haragudott az osztrák szemérmetlenség és más egyebek miatt is, de nem volt egy pillanatra sem bántó és izléstelen. Az osztrákoknak különben nem maradt adós egy szónok sem, Bittner János pompás adatokkal bizonyitotta, hogy szedték el tőlünk a disznókat, Nigrinyi György dr. a polgármestert kérte, hogy vágjon vissza az osztrákoknak, Pető Sándor pedig maga kurjantott át a Lajtán és teremtettézte össze az osztrák kapzsiságot. Még Vértes Emil csatázott egy kicsit az elosztás, az ácsorgás és a városi bódékban tapasztalt gorombaságok körül, mig végre áttértek a közraktárak tarifaemelésére, amit Vita tanácsnok ismertetett, a másik referátuma, a tüzelőanyagról, a jövő közgyülésre maradt.

Igy végződött ez a közgyülés Vitával, a másik meg Vitával kezdődik, ami mindenesetre izgató körülmény.

Országos megoldás a lakáskérdésben

A LÁB még ebben az évben elkészül munkájával

A lakásépitő akció — ugy látszik — sokkal komolyabb iramot igyekszik venni, mint arra számitani lehetett. Nem szenved kétséget, hogy ennek oka elsősorban az a körülmény, hogy az akciót praktikus szellemben nevelt és élő müszaki emberek vezetik, másrészt pedig az, hogy *Wekerle* Sándor miniszterelnök állandó gondjába vette a kérdést és vele együtt sokat dolgozik az akció körül *Batthyány* Tivadar gróf népjóléti miniszter is.

Máris elérkeztünk az első mértföldkőhöz. Az épitendő huszonötezer lakás közül az első negyedrésznek, 6650 kis lakásnak a terve teljesen elkészült. Azon az ülésen, amelyet a mult hét szerdáján tartott a *Lakásépitési Állandó Bizottság* és amelynek tárgyalási anyaga *Kabdebó* Gyula müegyetemi tanár, fővárosi müszaki tanácsos és *Steiner* Gyula müépitész előadók rendkivüli szaktudással és praktikus érzékkel felépitett tervezete volt, *Wekerle* Sándor dr. miniszterelnök igen biztató kijelentéseket tett. A miniszterelnök elhatározása és bizalma szinte magában véve is féleredménynek vehető. Mindenesetre bizonyos azonban, hogy olyan ponthoz jutottunk el, ahol uj perspektivák nyilnak meg és uj munka, uj részletek várnak azokra, akik ezt a rendkivüli alkotó tevékenységet vállalták.

A legutóbb végbement fontos események után a *Lakásépitési Állandó Bizottság* egyik vezető tagjához fordultunk, aki a következő érdekes információkat volt szives a *Fővárosi Hirlap* munkatársának nyujtani:

Wekerle szerepe.

— A Lakásépitő Állandó Bizottság a gyakorlatban hamarosan kinőtt azokból a keretekből, amelyeket elméletben kijelölt a saját számára. Megalakulásakor feladatát még tulajdonképen csak *tanácsadás* formájában képzelte megoldani, csak amikor *Wekerle* Sándor dr. miniszterelnök hivatalbalépése után is megtartotta az elnökséget, nyilott mód a valóságos *alkotó munkára*. Mérhetetlen fontosságot kell tulajdonitani annak a körülménynek, hogy a miniszterelnök állandó figyelemmel kiséri tevékenységünket és rendkivüli tapasztalataival, hatalmas előrelátásával maga is részt vesz abban.

— Már a legelső lépésnél is kétségtelen volt, hogy az épitőanyagok és az épitkezéshez szükséges munkaerő dolgában rendkivül nagy akadályokkal és nehézségekkel fogunk szembekerülni. Ha *azonban valakinek, ugy bizonyára a kormány elnökének lesz módjában az akadályokat elháritani*, hogy ha azoknak létezéséről és elháritathatóságáról minden irányban és pedig a leggyakorlatibb szakemberek részéről tájékozódást szerez.

Meg kell akadályozni az egészségtelen bevándorlást.

— A részletes jelentésekből, amelyeket a bizottság leginkább *Garbai* Sándornak, a munkásság képviselőjének köszönhet, bebizonyitottnak vehetjük, hogy Budapesten huszonötezernél több olyan háztartás oszlott föl a háboru alatt, amely a háboru után minden valószinüség szerint ujra megalakul, uj életre éled. Hozzátehetjük azonban ehhez még azt is, hogy a valóságban feloszlott háztartások mennyisége még ezen az igen jelentős számnál is nagyobb volt. A huszonötezer, vagy még több lakás azonban nem maradt üresen, mert az üressé lett lakásokat a vidékről beözönlött munkásság elfoglalta. Ez a háboru alatt bevándorolt munkásság a háboru után, a megjavult viszonyok között még kevésbbé fog vidékre kivánkozni. Itt fognak maradni, mint a főváros állandó lakói, ugy hogy a régi és Budapestet ideiglenesen elhagyott családok számára uj lakásokról kell gondoskodni.

— Kétségtelen, hogy ezt a fővárosba való áramlást, amelyet a legutóbbi időben is tapasztaltunk, minden körülmények között és minden eszközzel *meg kell gátolni* abban a percben, amikor az kárral jár és egészségtelen formában nyilatkozik meg. Ennek az ellenakciónak legbiztosabb szere az, hogy más nagy városokból is *olyan centrumokat kell teremteni*, amelyek ugy vonzzák az embereket, mint Budapest.

— A lakásépités kérdése különben sem szo-

ritkozik a fővárosra. *Országos akciónak kell ennek lennie.* Az a körülmény, hogy még mindig csak a fővárossal foglalkozunk, csak annak tudható be, hogy először a legnagyobb bajon próbálunk segiteni és ha ezzel félig-meddig rendbejöttünk, akkor jön sorra a többi.

Munkáslakások és családi házak.

— A budapesti lakásakció előkészitésével, illetve az összes tervekkel, számitásokkal és anyagszükséglet-kimutatásokkal *még ebben az évben készen leszünk.* Az első negyedrésszel most számoltunk be a nagyközönségnek. Irányelvünk az volt, hogy a leginkább sürgős szükséget próbáljuk pótolni, ezért a már előkészitett 6650 lakásból 4700-at, azaz *kereken 70 százalékot egy-szoba konyhásnak szánunk.* A többi lesz aztán a kis- és közép-lakás. Az első csoportot a munkásságnak, a másik kettőt pedig a tisztviselőknek gondoljuk legalkalmasabbnak.

— A legkisebb lakások megépitése ugynevezett *könnyü épitési modorban* történnék. Ezeknek a gyárvidékeken rendelkezésre álló igen nagy üres telektömböket szántuk. Csupa egyemeletes kis házakban helyezzük el a lakásokat és gondoskodni fogunk arról is, hogy az egyemeletes házak között bőségesen legyen fásitott rész és sok hely, sok levegő, játszótér a gyermekek számára. Ezen a téren a kispesti Wekerletelep és a palotai-uti Bárczy-telep lebegnek mintaként a szemünk előtt. A mi terveink körülbelül a kettő között mozognak. A kispesti telepen ugyanis a lakóknak külön-külön kiskertjük is van. Ez a rendszer itt az ujpesti olcsóbb helyen nagyobb áldozat nélkül megvalósitható volt. A gyárvidékek drágább telkei már nem birják meg ezt a megoldási módot és igy *csak közös kertekről lehetett gondoskodnunk,* ugy, amint az a fővárosi telepeken van. Ez természetesen csak a kezdet, az első lépés. A javulás és a fejlődés minden család számára *különálló kert,* ezentul pedig *a külön családi ház felé vezet.* A mi közönségünk, és pedig még a legszegényebb is életcélját látja egy családi házban. A mostani idő természetesen nem alkalmas ezeknek a törekvéseknek a beváltására, mert egyelőre *sokat és nagyon gyorsan kell pótolnunk.*

Hogyan takarékoskodnak az épitkezéseknél?

— Nagy nehézséget fog okozni az egész akciónál a pénzkérdés. Ma a fővárosban az épitkezés *több, mint háromszor olyan drága,* mint volt a háboru előtt. Ha a legtakarékosabb anyagokkal és szerkezetekkel és *épitő-szabályzati könnyitésekkel* le tudjuk szoritani az előállitási költségeket *a háboru előttinek kétszeresére,* amit egyébként *körülbelül biztositva is látunk,* akkor még mindig *a régi lakásbérek kétszeresével* kell természetesen számolnunk. Ez a nehézség csak oly módon lenne kiküszöbölhető, hogyha a többletköltségek egy része hosszabb idő alatt törlesztetnék, vagy pedig hogyha a bérek eleinte alacsonyabban lennének megszabva, mint a tőke teljes kamatozása kivánja. Természetesen mind a két megoldás attól függ, hogy milyenek lesznek majd a pénzügyi viszonyok?

Pótanyagokat fognak használni.

— *Az épitőanyagok* dolgában *a helyzet meglehetősen tisztázódott.* A legnehezebben beszerezhető anyagokat a lehetőségig másokkal fogjuk pótolni. Már a háboru előtt is számos esetben tettünk erre vonatkozó próbákat és egész sora van nálunk azoknak az épitőszerkezeteknek, amelyek igen nagy anyag-megtakaritással járnak. Most még óvatosabban kell eljárnunk, *nehogy egyes anyagokban, amelyeket az ipar nélkülözhetetlennek hisz, olyan viszonyok álljanak elő, mint az élelmiszereknél.* Azért is ezen a téren minél kevesebbet fogunk nyilatkozni, de annál gyorsabban cselekedni.

URÁNIA
Az idény legnagyobb szenzációja!
Legyen világosság!
Brieux Eugen drámája.
Főszerepben BERND A.
Az Oswald-gyár remeke.
Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasárnap 3, 1/25, 6, 1/28 és 9 órakor.

Budapest kikötői

Megegyezés a kormánynyal

A lágymányosi kikötő ügye — ugy látszik, — igen komoly stádiumba jutott. Az állammal való megegyezés révén most már nem lehet kétség abban, hogy a kikötővel nem fognak sokat késlekedni. A főváros különben kitünő üzletet csinált az állammal kötött megállapodás révén és ennek érdeme — ugy tudjuk — Vita Emil dr. tanácsnoké, aki ezeket a tárgyalásokat lefolytatta és aki esztendők óta tanulmányozza és egyengeti a különböző budapesti kikötők megvalósitásának utját.

A lágymányosi téli kikötő rendeltetése.

Illetékes helyen a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következő kijelentéseket tették a lágymányosi kikötőre vonatkozólag létrejött megegyezésre vonatkozólag:

— Mindenekelőtt meg kell állapitani, hogy a lágymányosi kikötő megépitése körül létrejött megegyezés a fővárosra nézve igen kedvező, rendkivül előnyös. A főváros átengedi a szükséges területet és az állam a főváros minden néven nevezendő hozzájárulása nélkül megépiti a kikötőt, amely akkor megy át a főváros tulajdonába, amikor azt a főváros kivánja. Visszatérités ebben az esetben sincsen és a fővárosnak mindössze egy esztendővel előbb be kell jelentenie azt a szándékát, hogy a kikötőt kezelésébe kivánja venni. Valósággal azt lehet tehát mondani, hogy az állam egyenesen ajándékot ad a fővárosnak, amikor a kikötőt megépiti.

— A lágymányosi kikötő tulajdonképpen téli kikötő lesz, de célja nemcsak telelés lesz, hanem kereskedelmi missziót is fog teljesiteni. Nemcsak a budai kereskedelmi forgalmat fogja azonban lebonyolitani, hanem egyben *szenelő kikötő* is lesz. A terv szerint a kopaszi gátnak a szabad Duna felé néző oldalán a szigetvágányról ide kerülnek a hajószeneléshez szükséges berendezések és csuzdák, ami által a szigetvágány ettől a rendeltetésétől felszabadul. Ide kerül — tekintettel a kelenföldi állomással tervezett összeköttetésre — a *gabona-átrakás* is, amelyet Budapesten rendkivül tökéletlenül végeznek. A közraktár, amely az átrakás egy részét végzi, ez nem lévén feladata, nagyon kevés átrakást vállal. Mindössze két vágánya van, ami a saját üzleteinek a lebonyolitására is alig elégséges. A dunaparti teherpályaudvar pedig, amelynek erre a célra csak egy vágány áll rendelkezésére, innen is csak hajóba berak és pedig miután csak darabárura alkalmas daruja van, darabárut, vagy zsákolt gabonát; hajóból vasutra gabonát átrakni nem tud, mert szivó elevátora nincs és ilyet erre az egyetlen alkalmas vágányra nem is tud alkalmazni. Minthogy a Dunaparton elég eleváló-készülék vágányhálózattal nincs, egy ilyen uj átrakási alkalmatosság feltétlenül és sürgősen szükséges, ha azt akarjuk, hogy az átrakás ne egészen Bécsben történjék. A negyedik feladata a kikötőnek a vasuttal érkező és hajóval a tél beállta előtt már el nem vihető *áruknak beraktározása* és erre is megvan a szükséges hely. A kikötő felszereléséhez kell tehát 1. telelő kikötő berendezés, 2. a hajószenelésekhez csuzdák, 3. szivó elevátorok, 4. a téli tárolásra raktárak és pedig 200 W. gabonára és 100 W. egyéb árura, 5. a kelenföldi állomásnak e célra alkalmassá tétele s a vontatás rendezése.

A soroksári Dunaágbeli kikötő.

A kikötő-kérdések egész komplexumában meg volt a főváros álláspontja már két esztendővel ezelőtt. Ennek a tervnek igen érdekes része az, amely a soroksári dunaágra vonatkozik. A kereskedelmi miniszteriumnak e tekintetben az volt az álláspontja, hogy a soroksári Dunaágba szerveztessék a dunai átrakodó kikötő. Erre vonatkozólag a főváros annak idején kijelentette, hogy nincs szükség a soroksári Dunaágnak a mostani dunaparti teherpályaudvar meghosszabbitásává tételére. A kormány nem akarta a dunaági területet ipari telepek létesitésére, vagy oly raktárak épitésére felhasználni, amelyek szorosan vett átrakodó forgalommal össze nem függnek. A főváros álláspontja ezzel szemben az volt, hogy a soroksári dunaági kikötő csak a helyi szükségletek kielégitésére felhalmozandó tömegáruk kikötője lehet, amely legközelebb lévén a városhoz, azt szolgálja ki. Erre a városi feladatra nemcsak a dolog természeténél fogva, de azért is vállalkozhatik a főváros, mert ezekre a partokra ugy ebből a célból, mint a közelben levő gyárak anyaglerakó helyéül és mint a pesti part meghosszabbitására, amit a hajózási vállalatok régóta sürgetnek, égetően sürgős szükség van. A főváros igy is dolgozta ki ennek beépitési tervét. Kérte még a főváros, hogy a csatorna 120 méterre való kibocsátását, mint partbiztositást a kereskedelmi kormány végeztesse, továbbá, hogy az ezt a területet elzáró zimonyi vasut alépitménye megfelelően emeltessék.

Gyárváros a Csepelszigeten.

A Csepelszigeten kikötői célokra a földmivelési kormány által kisajátitott terület a főváros szerint ama viziutat és vasutat igénylő gyári vállalatok elhelyezésére használandó fel elsősorban, amelyek tranzitó áruk gyártására, vagy belföldi és külföldi export-áruk előállitására létesittetnek, szóval *Budapest gyáripari városrésze épülne itt fel.* Hely kerülhet itt helyi fogyasztásra szánt cikkek gyártására szolgáló cikkek gyárainak is, de csak kisebb számban, s itt épülne fel *az uj közraktár is.*

Ezt a kikötőt berendezni ugyancsak nem állami, hanem városi feladat. Ennek a felerésze azonban ugyanaz, mint a soroksári Dunaágnál, vagy a lágymányosi kikötőnél, hogy tudniillik a védőmüveket és a partbiztositást az állam csinálja meg és azt a fővárosnak átadja. A terület alkalmassá tételét, a rendes üzemben szükséges utakat, világitási és csatornázási berendezéseket, raktárakat, vágányokat, kezelési épületeket és egyéb berendezéseket a főváros a főváros a maga költségén létesiti és erre a célra tiz éven belül *tiz milliót* fektet be.

Végül meg kell emliteni a kikötőtervek teljessége kedvéért, hogy a *tutaj és épületfakikötő* helyéül az állam és a főváros közös elhatározással a Rákos-patak dunai torkolatától felfelé Ujpestig terjedő területet jelölte ki.

Események

Közgyülés. A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán délután fél 4 órakor rendkivüli, helyesebben folytatólagos közgyülést tart, amennyiben a mult szerdai közgyülésen szerepelt tárgysorozat ügyeivel foglalkozik. Mindössze két uj tárgyat tüztek ki, még pedig a katonai célokra lefoglalt V. kerületi iskolaépületek kiüritésére és a főváros szolgálatában visszatartott alkalmazottak állásainak létszámfeletti engedélyezésére vonatkozó tanácsi előterjesztést. A többi 66 pont a régi. Nevezetes ezek között kevés van. Igy *Vita* tanácsnok szénjelentése, Gerdauen keletporoszországi város ujabb 25.000 koronás segélykérése és *Buzáth* tanácsnok előterjesztése a gázmüvek alkalmazottainak nyugdijszabályzatáról. Mindezek fölött pedig legfontosabb és legnagyobb érdeklődést keltő *a második és harmadik alpolgármesteri állás betöltése.* Tulságos izgalmakkal ez sem fog járni, mert a meglepetések most már ki vannak zárva.

Lesz zsir. Arról értesülünk, hogy a Haditermény legközelebb ismét utalványoz a fővárosnak zsirt és mihelyt a raktáron levő és a magyar gyomornak éppenséggel nem kedves margarin elfogy, ismét igazi disznózsirhoz jutunk. Ugy halljuk, a héten is kapott a főváros kilenc vaggon zsirt, ennek kiosztását azonban el sem érdemes kezdeni, mert ez a főváros lakosságának mindössze csak egy heti szükségletét fedezi.

A Gellért-fürdő vendéglőjének ezüst felszerelése. A Gellért-fürdő épitkezése már befejezéséhez közeledik, annyira, hogy a héten már a vendéglőhöz szükséges ezüstnemüt is megrendelték. Az evőeszközöket és egyéb tárgyakat két cég szállitja és pedig a *Bernsdorfi fémáru r-t.*, ezelőtt *Krupp* Alfréd 49,719 korona, a *Szandrik ezüstáru r-t.* 43,477 korona értékben. Érthetetlennek tartjuk, hogy a főváros osztrák gyártól is rendel, amikor ilyen tárgyakat gyártó iparunk legalább is vetekszik az osztrákokéval.

Az uzsora alkonya. A kormány kiadta a láncereskedelem ellen szóló rendeletet, amelynek értelmében most a fővárosra vár a feladat, hogy megalakitsa az ármegállapitó bizottságot. Ugy tudjuk, a városházán nem is egy, hanem

négy ilyen bizottságot terveznek és azok között fogják fölosztani a munkát. Az első ármegállapitó bizottság hatáskörébe tartoznak majd az élelmiszerek, a másodikéba a fütési, világitási és egyéb háztartási anyagok, a harmadikéba a ruházati cikkek, a szövött és fonott áruk, a negyedikébe pedig a vas- és fémtárgyak árának megállapitása. A bizottságok elnökét a kereskedelmi miniszter nevezi ki, a tagok felét szintén a kormány, másik felét pedig a polgármster jelöli ki. A mai árakat már aligha fogják a bizottságok redukálni, de a további uzsorának lehetőleg gátat fognak vetni.

Dénes Aladár képei. Szombaton este konflis állt meg a Nagydiófa-utcában a Müszerüzem előtt és a kocsiból Dénes Aladárné szállt ki. Negyedóra mulva a konflis drága teherrel távozott, egész kis képtárt vitt el. Dénes Aladár műkincsei voltak, amelyeket ott őriztek, mióta a bünper folyamatban volt. Most Dénesné hazaszállitotta a képeket. A hires Zempléni-féle müvet, amely a bünügyben is sokat szerepelt, már régebben elvitték a Müszerüzemből.

Megfelebbezték a Vigadó bérletét. A Vigadó bérlete tárgyában hozott közgyülési határozatot — értesülésünk szerint — Lineberg József vendéglős, aki a tanácshoz kedvező ajánlatot nyujtott be, Nagy Dezső dr. ügyvéd utján megfelebbezte.

Katzer szörmeárui, legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei főleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

A Modern Szinpad egész héten a Vera-Fekete pásztor-Büvös szék müsort adja, amely iránt az érdeklődés minden eddiginél fokozottabb mértékben nyilatkozik meg. A közönség osztatlan elismeréssel honorálja a szerzők pompás munkáját és az előadók nagyszerü játékát. A müsor óriás sikerének legfényesebb bizonysága, hogy a jegyeket már napokkal előbb elkapkodják és esténkint előkerül a minden jegy elkelt felirásu táblácska.

Legyen világosság! A nemi élet veszedelmeinek leküzdésére alakult német birodalmi szövetség — felismervén a mozgóképek nagy hatását, — szinmüvet készittetett filmre, amely Legyen világosság cimmel Berlinben és Bécsben hetek óta lázban tartja a moziközönséget. A hatalmas film most Budapestre is eljutott és az Uránia hétfőn mutatja be 5, 7 és 9 órai előadásain. Az Uránia-szinház igazgatósága kéri a szülőket, hogy gyermekeket ne hozzanak el az előadásokra, de igenis küldjék el a serdültebb fiukat, hogy ennek a filmnek a hatása alatt megismerjék a reájuk leselkedő veszedelmeket az élet tavaszán.

Apolló Kabaré. Táblás házak előtt került eddig minden este szinre az Apollo Kabaré uj müsora, ami nem is csoda, hiszen mai irodalmunk számos kitünősége, igy Herczeg Ferenc, Heltai Jenő, Hevesi Sándor, Szép Ernő, Gábor Andor, Lakatos László, Harsányi Zsolt, Kőváry Gyula és még számosan szerepelnek az uj müsor darabjai, tréfái és magánszámai iróinak sorában. Mindinkább népszerübbé válnak a csütörtöki és szombati mérsékelt helyáru előadások is.

Steinhardt uj kupléja. Az a közönség, amely minden este megtölti a Kristálypalota nézőterét, hogy tapsolhasson Steinhardt Gézának, jól tudja, hogy Steinhardt minden uj kupléja uj mulatságot, uj tapsokat, s uj nagy kacagásokat jelent. A „Három a kérő" cimü darab, a közönség kifejezett kivánságára tovább is müsoron marad, minthogy ezen a darabon olyan jól mulat a közönség, hogy még azok sem tudnak betelni vele, akik már egyszer látták. A Kristálypalota e havi müsora egyébként is bővelkedik a nagysikerü szenzációkban. Octavió nagyszerüen, kómikusan idomitott állatai viharos derültséget keltenek, Renarc és Rilay mulatságos kisértetei ellenállhatatlan és megfejthetetlen kómikummal hatnak. A komoly sikerből pedig Szőllőssy Rózsi kitünően sikerült kabaré dalai, a Pártos, Geiger Irma és Heltay táncos mókái veszik ki a legnagyobb részüket.

ERDÉLYI

osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállítója

BUDAPEST, IV. KER., SEMMELWEIS-UTCA 2.

(Kossuth Lajos-utca sarkán.)

MÜVÉSZI KIVITELÜ NAGYITÁSOK, AQUARELL- ÉS OLAJKÉPEK BÁRMELY FÉNYKÉP UTÁN ▪▪▪ FELVÉTELEK MINDEN IDŐBEN.

Vizvezetéki javitások

Pogány Budapest

VIII., Rökk Szilárd-utca 30.

Telefon: József 1—48. sz.

A TŐKE

...

Milliók, amelyek nem erkölcsösek

Reflexiók Krausz Simon cikkére

A tőzsde körül vasárnap óta még izgalmasabb a hangulat: a börze egykori Napoleonja, *Krausz* Simon, cikket irt *Az Ujság*-ba, s a kis börzeügynököket, a bizományosokat, a háboruban termett játékosok tömegét elfogta a láz: azt hiszik, félnek tőle, hogy az Uristen beszél Krausz Simon által, az ő egykori kedvence, körülrajongott Simijük által. Mert ugyebár, azt minden kócos bankgyerek tudja, érzi, előre látja, hogy egyszer csak megjelenik a börzén a Feketepéter a halál kaszájával és lenyakazza az égig nőtt árfolyamokat, amelyek a háborus pénzesőben egykor még nihetetlen magasságba szöktek föl. Ezek a „tapasztalt" fiatalok tudják, hogy egyszer csak ütni fog ez a kritikus óra, nem is beszélve az öregekről, akik még élénken emlékeznek rá, hogy az utolsó világháborut is nyomon követte a krach. A 66-os háborut 69-ben, a 70—71-eset 73-ban. Igaz, hogy ezek nem voltak világháboruk, a porosz-francia mérkőzés egész ideje alatt nem lőttek ki annyi gránátot az ellenfelek, mint a tizenkettedik isonzói ütközetben egyedül az olaszok, de azért a tőzsde öreg negyvennyolcas honvédjei szines legendákat tudnak elbeszélni arról, hogyan is volt az csak a század különböző — világháborui után.

Az eset hübnere éppen abban van, hogy világháboru még nem volt, ez a legelső és még a mi kitünő, széles látókörü bankigazgatóink se látták előre, *hogyan fog alakulni a helyzet* a világháboru első, második, ötödik esztendejében és *ma se tudják,* miképp fog alakulni a világháboru után. Ezért kellett a zseniális Krausz Simonnak megirni vasárnapi mementóját. Ezért szeretné ő utólag reparálni és eszkomptálni azokat a milliós „tévedéseket", amiket a mi derék bankvezéreink — ha előre tudták volna 1905-ben, mirajta lesz a világháboru közgazdasága és tőzsdéje 1917-ben — *már jóelőre eszkomptáltak volna.* Akkor tehát a Krausz Simon lázcsillapitó cikke egészen másképp hangzott volna.

Az ötletes és fordulatos cikkiró maga is beismeri — irásának épp ez a szenzációja, — hogy a bankok hatalmát nagyon is tulbecsülik. Valóban: a bankok *egykori szuverén tőzsdei hatalmukat elvesztették,* a kezdeményezés és irányitás kiesett a kezükből, s majdnem oly tájékozatlanul lépnek be naponta a tőzsde termébe, mint a legegyszerübb bizományosok. A háborus tőzsde 1915 végén kezdett nekilendülni és 1916-ban már az árfolyamok tartós és fokozatos emelkedésével zajlott le. Mikor a hausse-mozgalom nagyobb arányokat öltött, a pénzintézetek kezdték kidobni saját- és iparvállalataik nosztró-részvényeit. Azt mondták: az értékpapirvásárló közönség éhes és mohó, egyre magasabb árat fizet a részvényekért, adjuk oda neki, elégitsük ki az étvágyát. Eleintén tempóban indult meg ez a folyamat: a nosztró-papirok kihelyezése, később a hausse mindjobban dagadó árja egyre több részvényt ragadott ki a bankok tárcájából. A papiroknak ez a bőkezü „kiontése" azonban mind kevésnak bizonyult ahhoz, hogy a hausse-móloch rohamosan fokozódó étvágyát kielégitse, az árfolyamok egyre nőttek, még pedig most már technikai okokból gyarapodtak, arányban a rendelkezésre bocsájtott papirok számának csökkenésével, az áruüzlet fokozatos visszafejlődésével, a pénzbőségnek egyre fantasztikusabb emelkedésével, de annál az áthatő köztudatnál fogva is, hogy pénzintézeteink és iparvállalataink a háborus konjunktura folytán *soha nem remélt milliókkal gyarapodtak.* A falánkság hatványozottan emelkedett, az értékpapiréhség egyre nőtt és annál nagyobb lett, mennél kevésbbé tudták most már a bankok tárcájukból kilégiteni a vásárló közönség étvágyát.

1917-re kelve a bankok azon vették észre magukat, hogy részvényeiknek még oly magas áron való kiöntésével is végeredményében — *rossz üzletet csináltak.* Számtalan milliókat vittek haza trezorjaikba, de kisült, hogy mégis olcsón adták el portékájukat, mert a tizmilliók helyett százmilliókat tudtak volna profitálni. Cikkének végén *ezeket a kivül hagyott milliókat* becsmérli le a kitünő Krausz Simon, azt irja, hogy erkölcsi felelősségének tudatában nem akceptálhatja őket. Simi, a mi kedves és népszerü Simink dicsekszik, pedig panaszkodnia kellene. Azt irja, hogy mi az elvakult értékpapirvásárló-közönség fejéhez akarjuk vagdosni a milliókat, de neki nem kellenek ezek a beteges lázban termett milliók. *Tévedés.* Mi nem akarjuk a bankok fejéhez vágni a milliókat és hiába is akarnánk, az értékpapirpiac utcáin heverő milliókért a *bankok többé nem tudnak részvény-portékát adni. Szeretnének, de nem tudnak.* Az iparvállalatok egész seregénél *hajszálon függ a patronizáló pénzintézetek majoritása,* egy darabbal sem lehet többet kiadni, különben fölborul az egyensuly. Savanyu a milliók szőlője, jó volna leszaggatni, de nem lehet. Tehát: *ezek* a milliók erkölcstelenek, mert a nagyközönség zsebébe vándorolnak, holott évszázadon át a bankok trezorjaiban volt a helyük.

Azért hadakozunk a tőzsdereform ellen, amely minden szépités ellenére a bankok hatalmát a börze fölött akarja visszaszerezni, mert *féltjük ezeket a bankok gyámsága alól elvont millióinkat.* Jól tudjuk: ha egyszer a börzén ismét a bankok lesznek a korlátlan urak, egy szép napon, vagy mondjuk: három szép napon akár százmilliót kihuzhatnak a zsebünkből és hazavihetnek a világháboruban hihetetlenül megduzzadt és mégis csalódott trezorjaikba. Timeo Danaos et dona ferentes! A népszerü Krausz Simon szépen szóló hárfáját meghallgatjuk, de engedelmével, — ahogy a Francstadtban mondják, — nem dülünk be neki. A mi bankjaink iparvállalatai, hála Istennek, igen jók, kitünőek, még annál is kitünőbbek, nagyszerüek a mi bankpapirjaink is, nem drágáljuk mi ezeket a „nagyon drága" értékeket, sőt fizetünk érte, ha kell, még magasabb árat is. Ha egy spulni cérnáért van szivünk huszonkét koronát adni (— békében 50 fillérért vesztegették —), egy darab szappanért huszonnégy koronát (— békében 70 fillérért a fejünkhöz vágták —), Isten neki, fizetünk mi, ha muszáj, a Nasiciért akár 4—5000 koronát majd, ha muszáj és a Temesvári sör-részvényért akár 1500—2000 koronát, csak a derék Krausz Simi ne fukarkodjék a megfelelő mennyiségü darabok kiadásával.

Van még a dolognak sok ága-boga, nyitja, csapdája és csalafintasága. Ezekről legközelebbi cikkünkben.

Róna Lajos.

A pénzügyi hadviselés

A jegybank státusza. — Az első háborus költségvetés. — Uj adók.

Pénzügyi hadviselésünk részleteit eddigelé nem igen ismertük. Most a háboru negyedik esztendejében végre igéretet kaptunk arra, hogy a kormány legközelebb tájékoztatást fog nyujtani azokról az anyagi áldozatokról, melyeket a háboru megkövetelt.

Wekerle miniszterelnök a pénzügyi bizottság legutóbbi ülésén bejelentette, hogy az Osztrák-magyar banknak legközelebb egybehivandó rendkivüli közgyülésén az intézet státuszát is elő fogják terjeszteni, melyet eddig a legnagyobb titokban tartottak. Hozzátette, hogy a kimutatás megnyugtatóan fog hatni, mert ki fog tünni belőle, hogy a meglévő aranykészletek szükségleteink fedezésére szükségesek lesznek. Az bizonyos, hogy a jegybank státuszáról tulzottan kedvezőtlen híresztelések vannak forgalomban. Wimmer osztrák pénzügyminiszter kijelentései szerint a bankjegyforgalom kisebb, mint a monarchia két államának a jegybankkal szemben fennálló adóssága, mely mintegy 14 milliárd koronára tehető. E szerint a jelenlegi bankjegyforgalom körülbelül 12—13 milliárd korona.

Már most az a kérdés, mennyi ennek az ércfedezete? A legutolsó, 1914. julius 23-án kelt bankkimutatás szerint az érckészlet 1589 millió korona volt. Az bizonyos, hogy az aranyállomány a háboru folyamán valamivel csökkent, másrészről azonban azt is hallottuk, hogy az aranyváltók, vagyis a devizák készlete megnövekedett. Feltehető, hogy az aranyállomány és a devizakészlet együttvéve csak nagyon kis összeggel kevesebb, mint béke idején. Ilyen körülmények között az Osztrák-magyar bank státusza kedvezőbb, mint például a Francia banké, vagy pláne az Orosz állami banké, melynek jegyforgalma ma már 16 milliárd rubel, ami a mi pénzünkben 50 milliárd koronának felel meg. Annyit tudunk, hogy a

státusz publikációjának a beszüntetése a külföldön nagyon ártott a korona intervalutáris árfolyamának. Ma már a két kormány, sőt maga a jegybank vezetősége is belátja, hogy a státusz őszinte feltárása a valutaárfolyam alakulására csak kedvező hatással lehet.

November első napjaiban a Ház elé kerül az első háborus költségvetés. Az expozéban a pénzügyminiszter részletesen fogja ismertetni eddigi pénzügyi hadviselésünket is. Magyarország hadi költségei mintegy 20—22 milliárdra tehetők. Ebben az összegben a hadisegélyek is benfoglaltatnak. Az eddigi hadikölcsönök 10 és fél milliárd koronát eredményeztek, a fenmaradó 10 milliárd kiadás pedig függő kölcsönökkel fedeztetett. A hadiadósságok kamatai körülbelül 1 milliárd koronára rugnak; ezenkivül uj teherként jelentkezik a hadisegély és az állami tisztviselők háborus pótléka. Eszerint körülbelül 1500 millióra kell majd uj fedezetet, vagyis uj bevételi forrásokat találni.

A háboru alatt keresztülvitt adóemelések és életbeléptetett uj adók eddig mintegy 800 milliót eredményeztek, ugy, hogy még 700 millió uj bevételt kellene kreálni. Wekerle miniszterelnök tömör beszédében máris körvonalazta azokat az uj adókat, melyeket a jövőben életbeléptetni akar.

Ezek közül a legfontosabbak a vagyonadó megfelelő kiterjesztése, a jövedelmi adókulcs felemelése, a bankok hadiadójának megállapitása, egyes bélyegilletékek felemelése, a szénadó behozatala, a cukoradó felemelése, a gyujtóadó életbeléptetése és az örökösödési adó lényeges fölemelése.

Mint látható, az uj adóprogramm eléggé széleskörü és változatos. Az kétségtelen, hogy a gazdasági élet, mely a magasabb árnivóra rendezkedett be, ma nagyobb adókat bir el, mint azelőtt. Mindazonáltal az uj adók behozatalánál nagy körültekintéssel kell majd a törvényhozásnak eljárnia. Első sorban azokat az osztályokat kell sujtani, melyek a háborus konjunkturát jól kihasználhatták és nagy vagyonokhoz jutottak. Ezeket különösen a vagyonadó szempontjából kell majd lehetőleg pontosan felbecsülni. Ami a jövedelemadó emelését illeti, ennél figyelemmel kell lenni a kiskereskedőkre és kisiparosokra, akiknek nagy része a háboru alatt vagyonilag meggyöngült. Egyáltalában azt tartjuk, hogy az egyenesadók már eléggé ki vannak használva és a parlament jól teszi, ha ezután majd az indirekt adók emelését és uj monopóliumok létesitését forszirozza.

A háboru még nem ért véget és igy a további anyagi áldozatok mérvét se ismerhetjük. A rációnális állampénzügyi gazdálkodás szempontjából azonban kivánatos, hogy a kiadásokkal párhuzamosan gondoskodás történjék azok megfelelő fedezetéről is.

Milliós ajándék a malmoknak. A budapesti nagymalmok a kormányoknak mindig dédelgetett protézsei voltak. Ezt a viszonyt a háboru se rontotta le. Mint beavatott forrásból értesülünk, az Ausztriával kötött uj kiegyezésben az egyik szakasz a behozaali jegyek életbeléptetéséről intézkedik, ami kizárólag a nagy kereskedelmi malmok érdekében történik. Ez nem egyéb, mint a hajdani őrlési forgalom visszaállitása. E szerint a malmok vámmentesen ugyanannyi gabonát hozhatnak be, mint amennyi lisztet exportálnak. Ez a nagymalmoknak óriási hasznot jelent, melyért semmi ellenszolgáltatást nem teljesitenek. A nagymalmoknak ezt az előnyben részesitését semmiféle közgazdasági érdek nem követeli, annál kevésbbé, minthogy a sok ezer kismalom ezt az előnyt ugy se veheti igénybe. A nagymalmok a háboru alatt amugy is óriási nyereségeket vágtak zsebre, nincs tehát semmi szükség arra, hogy ezenkivül még milliókra rugó nemzeti ajándékban is részesüljenek.

Karrier. Keleti Ö. Lajos, a héten hangzatos kommünikéket helyezett el a lapokban. A soronkint fizetett dicshimnusz arról csicsereg, hogy a Magyar Tisztviselők Takarékpénztára eladta Rákóczi-uti házát és elvándorol a Teleki-tér szomszédságából. Előkelőbb társaságot keres magának. Bérbevette a Magyar kereskedelmi csarnok Szabadság-téri üres telkét, amelyet egyik oldalról az Osztrák-Magyar Bank határol és szembenéz a tőzsdepalotával. Erre a telekre bankpalotát épit a takarékpénztár és oda fog költözni. Ott fogja, uj székházában felvenni „az összes bankszerü üzleteket és jelentékenyen kiterjeszti üzletkörét". Keleti Ö. Lajos tehát, aki néhány év előtt még egy kis vasutas lapocskával az államvasuti alkalmazottakat boldogitotta, majd hotelier lett, most Lánczy Leónak és Ullmann Adolfnak akar konkurrenciát csinálni. Majd elválik, hogy milyen eredménnyel.

A szakirók közgyülése. A Magyar Szakirók Országos Egyesülete vasárnap tartotta évi közgyülését. Katona Béla elnök nagyszabásu beszámolójában ismertette az egyesület intenziv munkásságát. Az egyesület elhunyt tagjainak emlékét dr. Zimmermann Ágost, Fodor Oszkár, „A Pénzvilág" szerkesztője és Szávay Gyula méltatta. Sugár Ottó ünnepelte a szakirodalom negyedszázados munkásait. Buday Barna a szakirodalom magyarságáról tartott előadást. Végül elnöknek ismét egyhangulag Katona Bélát választották meg. Alelnök Barthos Andor és Mutschenbacher Emil, főtitkár Fodor Oszkár lett.

A zsákbizottság igazgatója. A Zsákbizottság Kazy József titkos tanácsos elnöklete alatt szombaton tartotta alakuló ülését és ügyvezető- igazgatóul Lang Imrét, a H. T. zsákosztályának volt főnökét választotta meg.

A Mercur tőkeemelése. A Mercur Váltóüzlet r.-t. igazgatósága szombaton megtartott ülésen elhatározta, hogy az intézet üzlekörének állandó növekedésre való tekintettel annak alaptőkéjét 10 millió koronáról 20 millió koronára felemeli. Evégből e hónap 31-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe. Az intézetnek ez a nagyarányu fejlődése, amelylyel a budapesti középintézetek élére került, elsősorban Berger Mór ügyvezető-igazgatónak az érdeme, aki szakszerü és céltudatos vezetésével a Mercurt a magyar pénzpiac egyik erősségévé fejlesztette.

A Magyar Forgalmi Bank R.-T. (Budapest-Fiume) igazgatósága november 5-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek tárgya a 10 millió koronányi részvénytőkének 15 millió koronára való fölemelése lesz. A 25.000 darab 200 korona n. é. uj részvényt, teljes számban a régi részvényeseknek ajánlják föl s ezek 1918. évi január 1-től kezdve fognak az intézet üzleteredményében részesedni. Minden két régi részvény egy uj részvény átvételére jogosit. Az átvételi árfolyamot 500 K-ban állapitják meg, amihez 4 korona kiállitási költség járul. A tőkeemelés keresztülvitele után az intézet nyilt tartalékai 10 millió koronára növekednek, vagyis az intézet összesen 25 millió korona saját tőkével fog rendelkezni. Az alaptőke fölemelését az intézet régebbi vállalkozásaiban már eddig is befektetett nagyobb tőkék, az üzletkörnek kereskedelmi és ipari téren való terjeszkedése, valamint több nagyobb, a megvalósulás stádiumában levő tranzakció teszi szükségessé. Minthogy ezen felül az intézet fiókhálózatát és affiliációit is szaporitani szándékozik, joggal remélhető, hogy a megnövekedett tőke is megfelelő elhelyezést és kamatozást fog találni.

A Magyar-Cseh Iparbank részvénytársaság Novotny János, a Böhmische Industrial-Bank vezérigazgatójának elnöklete alatt a napokban tartotta rendkivüli közgyülését. Az igazgatóság javaslatára elhatároztatott az alaptőkének 25.000 darab 200 K n. é. 1918. évi szelvénnyel biró uj részvény kibocsátása által 5,000.000 K-ról 10,000.000 K-ra való felemelése. Az eddigi részvényeknek 5000 db részvényre az elővételi jog oly módon biztosittatott, hogy 5 darab régi részvény birtokosai egy uj részvénynek 240 koronás árfolyamon, levonva 4% kamatot a befizetés napjától f. é. december hó 31-ig hozzászámitva 5 korona bélyeg és költség átvételére jogosultak. A további kibocsátandó részvények elhelyezése biztositva van. Az egész részvénykibocsátásból befolyó felpénz, a kibocsátási költségek levonása után, a tartalékalaphoz fog csatoltatni. A részvényeseknek biztositott elővételi jog f. hó 19-től bezárólag f. hó 25-ig az intézet főpénztáránál (V., Sas-utca 27.), valamint a Böhmische Industrial-Bank és ennek összes fiókjainál lesz gyakorolható.

A Magyar kereskedelmi hitelbank r.-t. rendkivüli közgyülésén elhatározta, hogy az eddigi 8 millió koronát tevő alaptőkét 12 millió koronára felemeli. A részvényeseknek biztositott elővételi jog f. hó 19-től f. hó 24-ig bezárólag gyakorolható.

A Budapesti Iparbank tőkeemelése. A Budapesti Iparbank Részvénytársaság igazgatósága folyó hó 18-án tartott ülésében elhatározta, hogy az intézet alaptőkéjét egy millió koronáról két millió koronára felemeli és evégből folyó évi november hó 15-re rendkivüli közgyülést hiv egybe. Az intézetnek kitünő folyó üzletei vannak, amelyeknek fejlesztéséhez van szüksége az uj tőkére.

Vasvármegyei Elektromos-Müvek Részvénytársaság Szombathely, amely a Részvénytársaság villamos és közlekedési vállalatok számára (tröszt) budapesti cég érdekkörébe tartozik, szerdán Batthyány Lajos grőf elnöklésével megtartott rendkivüli közgyülésében elhatározta a társaság alaptőkéjének hétezerötszáz 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása utján kétmillió koronáról három és félmillió koronára való felemelését. A kibocsátás feltételeit a vállalat igazgatósága publikálni fogja. Egy részvényes kérdésére az elnök igen kedvező felvilágositást adott a vállalat folyó üzletévéről s közölte, hogy a vállalat alkalmasint magasabb osztalékot fog fizetni a mult évinél, mely 7 százalék volt. Az igazgatóságba uj tagokul Batthyány Gyula grófot és Sebesta Kolost választották be.

Az Olajmüvek részvénytársaság Kohn Adolf és társa f. évi október hó 31-én tartja rendes évi közgyülését. A társaság 1916/17. évi mérlege 1,101.387 K tiszta nyereséggel zárul. A mérlegben az épületek és berendezések 3.4 millióval és az árukészletek 2.9 millióval vannak felvéve.

A „Tauril" Pneumatik r.-t. 1916/17. évi mérlege 69.021 K tiszta nyereséggel zárul. A társaság igazgatósága az október 31-ikére egybehivott rendes közgyülésnek az alaptőke felemelését fogja inditványozni.

A Magyar-Belga Fémipar R.-T. jövő hó 7-én rendkivüli közgyülést tart, amely az alaptőke fölemelését fogja elhatározni. A tőkeszaporitást, — amely most két millió korona — az uj beruházások teszik szükségessé, mert a vállalat nagyszabásu foglalkoztatása a gyár mai kereteit már kinőtte.

A Langfelder V. gépgyár r.-t. üzemét tetemesen kibővitette, ugy, hogy 1000 munkásnál többet foglalkoztat és mert megrendelésekkel, főképpen a hadvezetőség részéről, nagyon tul van halmozva, gyártelepét még továbbra is nagyobbitja, amely célból a gyártelep mellett levő szomszédos telket megszerezte. Az uj beruházások költségeinek fedezése céljából a társaság 1,400.000 K alaptőkéjét 8000 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által 3 millió K-ra emeli föl, s e célból október 29-ére rendkivüli közgyülést hivott össze. A társaság kötelékéből Langfelder Vilmos és Langfelder Károly igazgatósági tagok, a felmerült nézeteltérések miatt kiváltak, helyükbe uj igazgatósági tagokat ugyancsak a rendkivüli közgyülés fog választani, amelynek az igazgatóság egyuttal a társaság cégének megváltoztatását fogja inditványozni. Az uj részvények kibocsátási árfolyamát és a kibocsátás módozatait a közgyülés fogja megállapitani.

A Magyar Fakereskedők Hitelintézete R.-T. rendkivüli közgyülése egyhanguan elfogadta az igazgatóságnak azt az inditványát, amelynek értelmében az eddigi 26 millió korona alaptőkét 70.000 darab uj részvény kibocsátásával 40 millió koronára emelják föl. Az uj részvények kibocsátó árfolyamát 720 koronában állapitották meg. Az elővételi jogot a régi részvények birtokosainak 2 : 1 arányban biztositották. Az elővételi jogot október 18-tól 27-ig bezáróan a társaság pénztáránál (délelőtt 9—1-ig) a teljes kibocsátási ár lefizetése ellenében lehet gyakorolni. Miután a részvények csak az 1918. évtől kezdődően részesülnek az üzlet eredményében, a befizetendő összegeknek a befizetéstől ez év végéig számitandó 4 százalékos kamatát megtéritik. A régi részvényeseket az elővételi jog alapján megillető részvényeken fölül fönmaradó 5000 darab részvénynek eladására. — de nem a kibocsátási árfolyamon alul — az igazgatóság nyert megbizást.

A Hazai Fatermelő Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy az október 30-án tartandó rendkivüli közgyülésnek javasolni fogja az alaptőkének 5 millió koronáról 12.500 darab uj 400 korona névértékü részvény kibocsátása által 10 millió koronára leendő fölemelését. Az igazgatóság előterjesztése szerint a részvényeseknek elővételi jog biztositttatik akként, hogy minden két régi részvény alapján egy uj részvény vehető át 1015 koronás árfolyamon. Az alaptőke fölemelését a már megkötött erdővételi üzletek és a tervbevett nagyobb tranzakciók okolják meg.

A Benz magyar automobil- és motorgyár rtg.-nak 1917. április 30-án lezárt mérlege alapján 318.708 K volt a brutto jövedelme. Ezzel szemben költségre 279.285 K kellett, az értékcsökkenési tartalékra 51.661 K-t szántak, ugy, hogy az előző üzletévről áthozott 176.090 K veszteség csak 188.329 K-ra növekedett az 1,000.000 K részvénytőke mellett. A társaság ingatlana és berendezése — amire 225.382 K értékcsökkenési tartaléka van — 494.802 K-val, árukészlete 485.923 K-val, követelése 2,763.407 K-val, tartozása 2,707.081 K-val szerepel a mérlegben.

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület mult hó 27-én tartott rendkivüli közgyülése által elhatározott alaptőkeemelésből kifolyólag kibocsátott 2500 darab uj részvény elővételi jogának gyakorlására kitüzött határidő folyó hó 15-én lejárt. A részvényesek a nekik biztositott elővételi jogot gyakorolván, a tőkeemelési müvelet teljes sikerrel befejezettnek tekinthető.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár által ujonnan kibocsátott 10.000 darab részvényre a jelenlegi részvényeseknek fenntartott elővételi jog a régi részvények egy csekély töredékének kivételével gyakoroltatott s ennek folytán a takarékpénztárnak tőkefelemelése sikerrel végrehajtatott.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

A Takarmányforgalmi Részvénytársaság

a m. kir. miniszter 3929/1917. M. E. számu rendelete alapján felhivja mindazon termelőket, kik

eladatlan cirokszakál

fölött rendelkeznek, továbbá **mindazon kereskedőket, kik cirokszakált vásároltak,** hogy fentnevezett Részvénytársaságnak ezen készleteket **legkésőbb e hónap 31-éig jelentsék be.** A kereskedők a bejelentéssel az eredeti vételi kötlevelet is küldjék be.

Takarmányforgalmi Részvénytársaság
Budapest, V., Mária Valéria-utca 12.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Az előadás kezdete pont ½8 órakor
Mindennap Rott Sándorral a főszerepekben
Vigécz-stikli és
Seine Kinder.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb ének és táncszámok fellépte.
Kezdete 8 órakor.
Vasárnap október 28-án és azontul minden vasár- és ünnepnapon **dé után fél 4 órakor ROTT SÁNDOR** és a teljes művészszemélyzet felléptével
NAGY CSALÁDI ELŐADÁS
fél helyárakkal.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Minden este ½8 órakor
GUSSY HOLL
a hires berlini diva, Harsányi Zsolt „Die letzte Strofe" cimü szkeccsében. Partner V. Eckhardt.
AKROPOLIS
eleven női szobrok, a női test apotheosisa. Sent M'Ahesa, az indiai táncosoda. Magyari Lajos, Ujvári Károly. Büron, a bohóckirály, Szalontai Ferike, Kabos Gyula és még 20 uj attrakció.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
és társulata uj szólóban és a «Három kérő» cimü falrengető bohózatban. Szöllősy Rózsi, Pártos Jenő, Geiger Irma, Heltay Árpád stb. Resark és Rilay, a vig kisértetek, Octavia, pompásan idomitott majmai, kutyái és cicái, a hirom Meley, a két Leona stb.
A télikertben ½11—11-ig tánc.

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
HELLA INGRID
táncol Hubay-, Mozart- és Wagner-zenét Jonny és Charly-Cape kerékpárosok. Gautier idomitott elefántjai, ponnylovai. Háborus ezüstcsoportok. Stella Ferry.
AZ ARANY LÉGY
::: kacagtató bohózat. :::
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Az obsitos
Filmjáték 4 felvonásban. Készült a Bakonyi és Kálmán operette nyomán.
A napnyugati hercegnő
Vigjáték 4 felvonásban.
Főszerepben HENNY PORTEN.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési
▪▪▪▪▪▪ vállalat ▪▪▪▪▪▪
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. ▪▪▪▪▪▪ Mocsonyi-udvar.

Most jelent meg!
Nélkülözhetetlen kézikönyv
mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
TARTALMA:
BUDAPEST székesfőváros tanácsának 54906/1907. I. számu határozatával elrendelt, **hivatalos jellegü**
SZÉKESFŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI CIMTÁR,
továbbá:
az 1916/1917. városházi esztendő története. A fővárosi törvény. Budapest képviselő-választó kerületeinek részletes beosztása. A főváros bérleteinek, szerződéseinek ismertetése. A törvényhatósági-bizottság tagjainak, pőttagjainak, a főváros kerületi választmányának, a szakbizottságoknak névsora. A közszállitási szabályzat. Budapest legujabb statisztikája és a vállalkozók szempontjából hasznos tudnivalók.
Ára diszesen kiállitva és bekötve 10 korona
Kapható a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
szerkesztőségében és kiadóhivatalában
BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.
Telefon: **137-15.**

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! **Olcsó árak!**

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

A ROYAL-APOLLÓ
A SENKI FIA
Szerelmi játék 4 felvonában. A Phönix-film bravuros mestermüve! — Főszereplők: Csortos Gyula, Lenkeffy Ica, Gyárfás Dezső Haraszthy Hermin. Azonkivül:
A VÖRÖS LILIOM
Regény a rézbőrüek országából 3 felvonásban.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor.
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Telefon: 74-84.

FEKETE GYÉMÁNTOK II.
A Jókai-filmciklus szenzációs folytatása.
Azonkivül **PSILANDER** a legnépszerübb filmszinésszel a főszerepben
A SZERELEM RABJA
Drámai játék négy felvonásban.
AZ OMNIÁBAN
Előadások: d. u. fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor. Jegyelőreváltások d. e. 11 órától d. u. 1 óráig.

A Magyar-Cseh Iparbank Részvénytársaság
uj részvénykibocsátási feltételei:
1. Minden régi részvényest 5 darab régi részvény után egy darab uj részvényre 240 koronás árfolyamon elővételi jog illet meg.
2. A részvényesek által igénybe nem vett szabad részvények kibocsátási árfolyama 260 korona.
3. Az uj kibocsátásu részvények a bank üzleti eredményében 1918. üzletévtől kezdve részesednek.
4. Az uj kibocsátásu részvényekért az elővétel gyakorlásának napján lefizetendő darabonként 40 korona, ill. 60 korona, 1917. évi október hó 31-én további 200 korona, 5 korona bélyegilleték és költség, mely összegből a lefizetés napjától 1917. évi december hó 31-ig számitva 4% kamat visszatéritendő a részvényjegyzőknek.
5. Az elővételi jog f. évi október hó 19-től bezárólag október hó 25-ig a bank budapesti főpénztáránál (V., Sas-utca 27.), valamint a Böhmische Industrial-Bank és ennek összes fiókjánál gyakorolható a korábbi kibocsátásu részvényeknek jegyzék kiséretében való benyujtásával.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyvhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

DIANA
SÓSBORSZESZ
kis üveg . . . . K 2.40
közép üveg . . „ 6.50
nagy üveg . . . „ 12.50

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor

a szenzációs uj októberi müsor

„HÁROM HATÁR HOTEL“

Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje.

Maria Elank, 3 Jainczik, Basany, Aman, Folkmann csupa uj szinházi és varieté-attrakció

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

APOLLÓ-KABARÉ

Minden este 8 órakor az **októberi müsor:**

HERCZEG FERENC: Péter és Pál (vígjáték). Játszák: Rózsahegyi, Kőváry, Bálint Erna, Herczeg Jenő.

HEVESI SÁNDOR: Az ismeretlen muzsikus (zenés játék Mozart dalaival). Játszák: Németh Juliska, Vidor Ferike, Nyáray, Varsa.

SZÉP ERNŐ: A kárlyás (tréfa). Játszák: Haraszthy Mici és Boross Endre.

LAKATOS LÁSZLÓ: Halló... te vagy az édes? (tréfa). Játszák: Haraszthy Mici és Mály.

Németh Juliska, Vidor Ferike, Bálint Erna. Andai Terka, Kőváry, Nyárai G., Szenes uj magánszámokkal. — Jegyek előre válthatók.

Csütörtök, szombat, vasárnap méraékelt helyáru délutáni előadások.

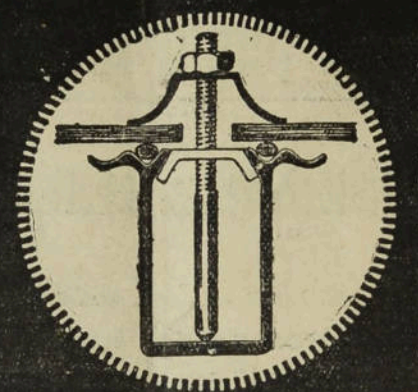
Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

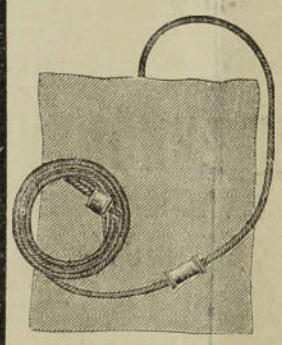
Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelqi e fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivtieliháza, **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER **BUDAPEST** VI. FRANGEPÁN U. 7. TELEFON 72-44

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Villamos testmelegítő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-95.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen
HERZ-SZALÁMIT
Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk
HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. október 31-én — 44. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A tehetség

érvényesülésének is megvannak a maga akadályai, olyan akadályai, amelyeket szinte el sem lehet az utból háritani. Sógorság, komaság, pajtáskodás szokta előretolni a féltehetségeket, a jó cimborákat és az érdem, a munka, a tehetség nagyon sokszor marad alul. Az is baj, hogy mi magunk gyorsan öregszünk és akik fölöttünk vannak, üdén, fiatalon viszik az élet terheit: egyszóval mindenhol sok az eszkimó és kevés a fóka. Igy van ez még a budapesti városházán is.

És ime, most egyszerre szinte váratlanul megindult a lavina, a főjegyző és tanácsjegyző urak feje fölül fiatal tanácsnokok ugranak előre vagy félre és udvariasan helyet csinálnak — a tehetségnek. Egyszerre megszaporodott a fókák száma. Persze az eszkimók még mindig többen vannak és igy föl fog hangzani a legszebb csatazaj, az, amelyre azt szokták mondni, hogy ugy szép az élet, ha zajlik. Mi azt tartjuk, hogy a főváros legerősebb oszlopai a főjegyzők és a tanácsjegyzők és igy egészen természetes, hogy a legfeszültebb figyelemmel kisérjük majd a meginduló küzdelmet. Jó lesz azonban a törvényhatósági bizottság tagjainak is figyelembe venni, hogy az igazi, a nagy, a lélekörlő munkát a jegyzők végzik. A tanácsnok reprezentál, fogad, irányit, ötleteket termel, a kuli, a rabszolga, az éjjelt nappallá tevő munkás: a jegyző ur.

Az ő kezéből kerül ki minden betü, minden alkotás, ő az, aki fiatalsága gyönyörü napjait itt robotolta végig az akták között. Mindez miért? Hogy valaha tanácsnok lehessen. Most valahogy a dolgos, munkás jegyző urak számára szüreti napok kinálkoznak. Egyszerre négy embernek fog megnyilni a tanácsnoki szoba Mekkája. S aztán? Aztán alighanem igen hosszu időre lezáródnak a sorompók, nem lesz startolás, nem lesznek boldog izgalmak és ujra kezdődik a kuliság, az érdemek gyüjtése, hogy ha majd ujra nyilnak az ajtók, még biztosabb fegyverekkel lehessen elindulni a küzdelembe.

Mélyen tisztelt bizottsági tag ur, aki ezeket a sorokat elolvasod, gondolj a nagy csalódásra, amely érdemes munkás embereket fog lesujtani, ha te meg a többiek olyan valakire adjátok a voksotokat, aki szépen tud neked köszönni, elmésen elcseveg veled a körben, kártyapartiban is használhatod, esetleg a papája is jóbarátod volt, de aki bent a hivatalában keresztbe szalmát sem tesz. Vigyázz, biró vagy és becses életeket taposol le, ha nem az érdemet és a tehetséget dobod a mérlegre, hanem a pajtáskodásban való kiválóságot. Gondold meg azt is, hogy a fiatalok ráérnek, bármilyen melegséggel rázzák is meg a kezedet, előbb még meg kell görbülnie a hátuknak a munkában, bütyköt kell kapnia az ujjuknak a betüvetéstől, mint a többieknek, akik már görnyedten, az élettől megrugdosottan állanak az érvényesülés aranyajtaja elé.

Vigyázz, te vagy a biró és családok átka száll a fejedre, ha most igazságtalanul itélsz.

Fullánkok

...

A szénről

keserü elégiákat hallottunk a közgyülésen, többet, mint amit mi már magunk is jól tudunk. Kiderül, hogy nemcsak a kisember sir, de az is, akinek öt szobája van. Ezeket a kaparj kurta, neked is lesz elvénél fogva egyszerüen szén nélkül hagyták. Hadd virágozzék az uzsora a szénnél is, hiszen az uzsora áldozata sokkal inkább a gazdag, mint a szegény ember, aki inkább fázik, mint hogy uzsoraárakat fizessen. Hallottunk vallomást arról is, hogy nincs meghatározva, kinek mily mennyiség fölött kobozzák el a szenét. Vaggonszámra lehet a nagy urak pincéjében szén, a rendőrségnek nincsen módjában hozzányulnia, de akinek beteg gyermeke van és öt mázsa szenet nem jelent be, azét könyörtelenül elszedik. Lehetetlenség meg nem látni, hogy azok, akiknek a szemüket állandóan nyitva kellene tartaniok, mindig csak félig teszik meg ezt. Nem tudnak jobbra is, balra is, előre is, hátra is tekinteni egyszerre, igy történik aztán, hogy balfelől tönkreteszik azt, amit a jobboldalon ügyes kézzel megcsináltak.

Öt telefonkezelőnő

miatt folyik megint a csata a főváros és a kormány között. A közegészségi ügyosztályban megcsinálták a központi ágynyilvántartó tervét. Csak amolyan ideiglenes kisegitő szerv lenne ez is, mint amilyet a háboruban csinálni lehet, amig a központi elosztó-kórház el nem készül. De ez az ideiglenes szerv mulhatatlanul, azonnal szükséges. Ha nem hiszi el a belügyminisztérium illetékes osztálya, kérdezze meg Hültl professzort, vagy a mentőket, akik ma kénytelenek halálra fuvarozni a sulyos betegeket, mig végre a morgeban nyugvóhelyet találnak számára. A miniszteriumi szobákban ezt, ugy látszik, nehéz megérteni, de Budapest közönsége számára a közegészségi állapotok elegendő magyarázatot adtak. És Budapest népe nem hajlandó az utcán meghalni néhány telefonos kisasszony fizetése miatt.

Itt a tél

még a kalendárium szerint is és a hadikonyhák még mindig késnek. Meleg babfőzelék és jóillatu rántott leves helyett ismét csak tanácskozásokat kapnak a budapesti szegények. Közben pedig a népkonyhák ügyet az egyik miniszteriumból a másikba footballozzák át. A legkövérebb miniszter helyett a legnagyobb szakállut kapják meg a hadikonyhák legfőbb patrónusnak. A kettő közül azonban — és ez a legnagyobb baj — egyiknek sincs tárcája. Egyszóval a hadikonyhaügy ismét a társadalom és a főváros nyakába szakad. Sem a társadalom, sem a főváros nem ijed ettől sem meg, a fontos csak az, hogy a football-verseny után most már tényleg megkezdődjék a munka is. Mi bizalommal láttuk Hadikot is, jól ismerjük Batthyány szociális érzékét is, az ankét tevékenységét is nagyra taksáljuk, csak most már az a kivánságunk, hogy a sok bába között ne vesszen el — a hadikonyha.

Ujévre drágább lesz a villany és a gáz

Redukálják a villanyfogyasztást

Jelentette a *Fővárosi Hirlap*, hogy elő kell készülnünk a gáz- és villanyárak ujabb emelésére. Az eddig való megbeszéléseket, amelyek ebben a kérdésben folytak, elhatározás követte. Ma már befejezett dolog, hogy az egységárak emelése be fog következni. Értesülésünk szerint ezidő szerint a világitási és vizvezetéki ügyosztályban fontos tanácskozások vannak folyamatban, amelyeknek befejezte után kezdődnek majd meg a számitások. Ezeknek a számitásoknak lesz hivatása majd megállapitani, hogy milyen mértékünek kell lennie az emelésnek.

Az egységárak emelésének megokolása az, hogy 1917. évi január 1-e óta, amióta az uj egységárak vannak érvényben, lényegesen magasabbak lettek ugy az anyagárak, mint az üzemekben fizetett munkabérek. Maguknak a tisztviselőknek a 35 százalékos háborus segélye is legnagyobbrészben 100 százalékra fog a legközelebb emelkedni, a munkások pedig ugyszólván egyik napról a másikra uj igényeket táplálnak, amelyeket ki is kell állandóan elégiteni, mert ilyen fontos, közhasznu üzemeknél nem lehet rosszul fizetett alkalmazottakkal dolgozni.

Amint a mult esztendőben, most is szem előtt kell tartania a XII. ügyosztálynak, hogy az üzemek jövedelmezőségének nem szabad csökkennie, sőt a főváros arra is számit, hogy a jövedelmezőség emelkedik és igy hozzájárul a főváros háztartási mérlegének javitásához. A mostani egységáremelések szándéka tehát az, hogy a munkabérek és anyagárak emelkedéséből származó különbséget a fogyasztóközönségre háritsák át. A számitások fogják megmutatni, hogy ez az áthárítás milyen mértékben történjék meg.

A munka ebben az irányban most már gyors iramban fog folyni, mert az ügyosztálynak az a szándéka, hogy *az uj egységárakat 1918. évi január hó elsejével már életbe is lépteti.* A tanácsi és a bizottsági tárgyalások után a kérdés mielőbb a közgyülés elé kerül, hogy aztán januártól kezdve az üzemek az uj egységárak alapján állithassák ki a számlákat.

Természetesen lényegesen közrejátszik az áremelésben az a körülmény is, hogy a villany és a gáz fogyasztása igen nagy megszoritást szenvedett és *a fogyasztás redukálása a szénhiányra való tekintettel állandóan folyamatban van.* A fogyasztás csökkentése mellett is meg kell tartani azonban az üzemek jövedelmezőségét, ami természetesen szintén jelentékenyen közrejátszik az uj egységárak megállapitásában.

Legutóbb az elektromosmüvek igazgatósága levélben tudatta bizonyos ipari üzemekkel és a háztulajdonosokkal, hogy fogyasztásukat redukálni kötelesek. Ilyen körlevelet kapott a villanyerőre berendezett ipartelepek legnagyobb része. Ezeknek szerződésében benne van, hogy az elektromos müvek igazgatóságának kivánságára kötelesek a redukálást eszközölni. A mostani felhivás erre a szerződési pontra való hivatkozással azt követeli, hogy a nap bizonyos szakában üzemüket szüneteltessék, mert ellenkező esetben az elektromos müvek teljesen beszüntetik az áramszolgáltatást, mert a szerződést felbontottnak tekintik. A háztulajdonosokhoz intézett körlevél viszont azt mondja, hogy a lift használatát két órai időtartammal kell megröviditeni. A város különböző részeiben különbözőképen jelölték meg ezt a két órát, amely

alatt csak a betegeknek áll rendelkezésükre a lift. A háziurakat természetesen nem kell megfenyegetni, hogy a tilalmat betartsák, mert ők csak spórolhatnak ezen az uj renden.

Az áramszolgáltatás redukciójának megokolása az, hogy különben az éjszakai nagyobb fogyasztást nem tudnák az elektromos müvek kielégiteni.

Főpróba a kórházreformból

Az önállósitott kórházcsoportok

Budapest kórházainak ügye nagy reformok előtt áll és a közegészségügyi ügyosztály ez év folyamán el akar készülni a székesfőváros közkórházainak ujjászervezésére és ezzel kapcsolatosan egy uj kórházépitési programmra vonatkozó részletes előterjesztésével. Ebben a rendkivüli munkában ma már teljes erejével dolgozik Véssei Ede dr. tanácsjegyző. Márkus tanácsnok már bucsuzófélben van ügyosztályától, ilyenformán egyedül az a kivánatos, hogy a nagy reform megalkotását az fejezze be, aki megkezdette. Méltánytalanság lenne, hogy ezt a jelentékeny munkát készen kapja valaki, akinek benne része nem volt. Igy egyedül az az álláspont a helyes, amelyet a polgármester foglalt el és amely szerint a közegészségügyi ügyosztály vezetését ideiglenesen, amig a kórházreform el nem készült, Véssei tanácsjegyző fogja vezetni.

A kórházreformból különben most tartják a főpróbát, amely a kórházigazgatás decentralizálásában áll. Erről az érdekes kisérletről illetékes helyen a következő felvilágositásokat kaptuk:

— A kórházak igazgatásának ideiglenes decentralizálása tulajdonképen csak próba a készülő szabályrendeletből. Kisérletről van szó, amely azonban, ha beválik, *sarkalatos pontja lesz magának a reformnak is.* Az ideiglenes decentralizálásra vonatkozó előterjesztés nem kerül a közgyülés elé sem, s ilyenformán azt *bármely tanácsülésen meg lehet változtatni.*

— Az uj rend értelmében a kórházi igazgatás és szolgálat egyöntetüségének biztositása céljából a közkórházak élére *központi igazgató* kerül, aki egyuttal az igazgató-főorvosok értekezletének elnöke és a Rókus-kórház igazgató-főorvosa is lesz egy személyben. A Rókus-kórház különben avanzsálni fog, központi közkórház lesz és hivatalos cime igy fog hangzani: *Szent Rókus központi közkórház.* A tanács minden egyes kórházi csoport élére *igazgató-főorvosi* cimmel, a Gyöngyösi-uti szülészeti osztály és a Palota-uti csecsemő-kórház, a Bakács-téri kórház és a Szent Margit-kórház élére pedig *vezető-főorvosi* cimmel külön vezetőt állit.

— *Választások nem lesznek,* a főpolgármester fogja megbizni a központi igazgatót, az igazgató-főorvosokat és a vezető-főorvosokat. *Wenhardt* János dr. egyetemi tanár a dunabalparti közkórházak igazgatója lesz a központi igazgató és központi kórházzá avanzsált Rókus igazgató-főorvosa egy személyben. A központi igazgató és az igazgató-főorvosok állandó helyetteseit viszont a polgármester jelöli ki.

— Ezzel a változással esedékessé válik a kórházi gondnokságok hatáskörének a megváltoztatása is, amely tekintetben ujabb előterjesztés fog készülni.

— A központi igazgató feladata és munkaköre röviden összefoglalva a következő lesz: A közkórházakat orvosi szempontból állandóan figyelemmel kiséri és felelős a kórházak igazgatásának egyöntetü ellátásáért. A főorvosok és rendelő-orvosok kinevezése ügyében az igazgató-főorvosok értekezlete által teendő javaslat előterjesztését megelőzőleg meghallgatja az illető szakon müködő főorvosokat és rendelő-orvosokat. Ő tesz javaslatot a polgármester utján a főpolgármesternek az alorvosok és segédorvosok kinevezésére vonatkozólag. Ő intézi az alorvosok beosztását, a főorvosok helyettesitését. Az igazgató-főorvosok értekezletének közbenjöttével egyöntetüen irányitja az orvosi adminisztrativ ügyeket, vezeti és ellenőrzi a központi ágynyilvántartót, valamint a központi kórházban létesitendő mai központi intézményeket és előterjesztéseket tesz a rendszeresitendő intézkedésekre és eljárásokra vonatkozólag.

— Az igazgató-főorvosok értekezlete a polgármester és a tanács előkészitő és véleményező szerve lesz, amelynek intézkedési jogköre csupán a felsőbb hatóságok által kiadott rendelkezéseknek és utasitásoknak végrehajtására terjed ki. Az értekezlet minden hónapban legalább egyszer összeül.

*

Megemlitjük még, hogy a főváros kórházait az uj csoportositásban a következőképen állitották össze és azoknak igazgató- illetve vezető-főorvosai valószinüleg a következők lesznek:

Központi igazgató: Wenhardt János dr.

I. Szt. Rókus központi közkórház és fiókjai: (igazgató-főorvosa: Wenhardt János dr., állandó helyettese: Purjesz Ignác), hozzátartoznak a Kun-utcai fiókkórház, Gyöngyösi-uti szülészeti-osztály (vezető-főorvosa: Schmidlechner Károly) és a Palotai-uti csecsemő-kórház (vez.-főorvosa: Heim Pál).

II. Szent István közkórház és fiókjai: (igazgató-főorvosa: Hayniss Géza), fiókjai a Telepi-utcai fiókkórház és a Bakáts-téri szülészeti és nőgyógyászati-osztály (vezető-főorvosa: Högyessy József).

III. Szent László és Szent Gellért közkórházak: (igazgató-főorvosa: Gerlóczy Zsigmond).

IV. Uj Szent János közkórház és fiókjai: (igazgató-főorvosa: Irsay Arthur), fiókjai a régi Szent János és Szent Margit kórház. (A Szt. Margit kórháznak lesz vezető-főorvosa, a személyre nézve azonban még nincs megállapodás.)

V. Zita kórház: (igazgató-főorvosa Basek Imre).

Offenziva egy kiségitő-kórház ellen

A főváros és Vöröskereszt harca

Budapest élelmezését mi jobbadán a bódék előtt, a cukorért, krumpliért ácsorgók között látjuk; a küzdelmek azonban nem itt kezdődnek. Érdemes bepillantást vetni a nagy verekedésbe ott is, ahol az tulajdonképen megkezdődik. Az iskolapéldák közé tartozik az a harc is, amelyet most folytat *Berczel* Jenő dr. tanácsnok a hadsereggel és a Vöröskereszttel.

A dunaparti pályaudvarnak van egy kiszögellő része, amely a Soroksári-ut és a Ferenckörut közé ékelődik. Ezen a kiszögellésen favázas raktárhelyiségek állanak, amelyet békeidején a Magyar Bank bérelt a déligyümölcs aukció számára. A raktárhelyiségeket az a körülmény, hogy valósággal a vasuti sinekre épültek, egyenesen predestinálják arra, hogy a főváros zöldségszállitmányait itt lehetne a vasuti kocsikból kirakni. Berczel tanácsnok fölfedezte a raktáraknak ezt a rendkivüli értékét és most minden erejével azon dolgozik, hogy erre a célra meg tudja szerezni a raktárakat. Azt a kényelmes helyzetet teremtené meg ugyanis azáltal, hogy egész vonatok járhatnának be a raktárba, ahol mellé állhatnának a kocsik és csaknem az egész vonatból egyszerre lehetne kirakni a szállitmányt. Rendkivüli könnyitése lenne ez az igy lassan és nehézkesen menő munkának. Megszünne a jelenlegi állapot, amikor a zöldségvagonokból az árut előbb a hatósági zöldségüzem raktáraiba kell befuvarozni és csak innét — több órai veszteséggel — az elosztó-bódékhoz szállitani.

Igen ám, de a raktárakból a háboru elején *Krankenstationt* csináltak. Eleinte minden pályaudvaron volt ilyen, de lassankint valamennyit beszüntették, mert fölöslegeseknek bizonyultak. Ez az egy, itt a dunaparti pályaudvaron meg-

Déri és Folkusházy.

Lehet, hogy csak az időben való közelség teszi, de mintha szinesebbek lennének, mintha többet mondanának ezek a nevek, mint a régebbi alpolgármesterekéi. Maga az a rohanó pálya, amelyet Déri Ferenc dr. megtett, az ujdonság erejével hat. Egészen fiatalon kapta a vállára a népszerüség. Valami kiirthatatlan hit van az emberek szivében, amely parancsolóan juttatta el Dérit a valóságos, az igazi, a pótcimekkel nem csorbitott alpolgármesterségig. Kiválasztott embernek kell lennie annak, aki korom-fekete hajjal, ránctalan homlokkal jut el Budapest alpolgármesteri székébe. Az emberek látták, hogy a homlokára van irva: ez a jövő embere. Az ilyesmi letörülhetetlenül véső dik be az ember homlokába és mindenkinek észre kell venni, mindenkinek el kell olvasnia, mindenkinek asszerint kell cselekednie. Ez a karrier éppen ellenkezője annak, amely a jól szabott kabáttal emelkedik és épen ezért ez a biztos, az állandó és a csalhatatlan karrier.

A jó kabát és az ápolt köröm a népszerüségbe való kapaszkodással emelkedik, a Déri-féle ellenállhatatlan talentum, természetes báj és ösztönös jóság pedig diadalszekere elé maga a népszerüség fogja be magát, hogy a biztos, a fátumosan kijelölt uton röpitse urát a cél felé. És érdekes, hogy ez a férfiu, akinek szivéhez Budapest a sorsát kötötte, nem is született Budapesten. Szinte külön probléma, hogyan köttetnek az ilyen házasságok. Azt mondják, a hosszu időn át együttélő házastársak nemcsak szokásaikban tanulnak össze, de az arcuk vonásaiban is hasonlitanak idővel egymáshoz. A békésmegyei fiuból is bennszülött budapesti lett.

És abban a pillanatban, amikor letette az alpolgármesteri esküt, egy csapásra uj Déri állott előttünk. Mintha a maga szép, csöndes, méltóságos komolyságával letette volna a félkezéből a részlet-kérdéseket és két erős marokkal mindent, az egész Budapestet szoritotta volna magához. Nem lehet elfelejteni nemcsak a debutáló beszédét, de a formát sem, ahogy elmondta és a nemes profilt, a nyugodt, kellemes arcvonásokat, amelyek szeliden, nyugodtan, ritmusosan mozogtak a közgyülés feje fölött. Az ujonnan napfényre bukkant koncepciók, a szónokló Déri, ámulatba ejtették az embereket, többet kaptak, mint amennyiről meg voltak győződve, mint amennyit vártak.

Szerdán láttuk csak, hogy a tehetsége, a finom uri modora mellett mennyi ügyesség szorult bele. Olyan, mint a macska, akárhova teszik, akárhova és akárhogyan dobják, talpra esik. Amikor tanügyi tanácsnok lett, mindenki megesküdött volna rá, hogy ennél testhezillőbb ügyosztályt keresve sem lehetett volna találni a számára. A reggel nyolctól este nyolcig való munka, a négyezer tanitóval való személyes ismeretség, a négyezerágu gyeplő zsonglőri kezelése: ez, csak ez való az olyan szorgalmas, elnyühetetlen energiának, munkabirásnak, mint a Dérié. Amikor aztán elszakitották tőle régi szerelmét a tanügyet, a népjólétet, a szociálpolitikát és a közgazdaságot tették reszortjává. És ma gyönyörüség hallgatni, hogyan, milyen tudással és milyen szeretettel beszél a megalkotandó budapesti kikötőkről. Vagy ki ne esküdnék meg rá, hogy a háborus és háboru utáni népjóléti és szociálpolitikai intézményeket nem is lehet megcsinálni az ő finom lelke, nemes, jó szive nélkül? Micsoda perspektiva, a feladatok milyen irtózatos hegyei emelkednek előtte, ha csak a nyomor enyhitésére, a lakásprobléma megoldására gondolunk is! Mi ehhez képest a négyezer tanitó? És holt bizonyos, hogy Déri Ferenc nemcsak a négyezer tanitót ismerte meg személyesen, de Budapest százezer nyomoruságát is kemény birkózásban személyesen fogja két vállára fektetni.

A népszerüség, a bizalom nem jutott ilyen korán osztályrészül a másik ujonnan megválasztott alpolgármesternek, Folkusházy Lajosnak, de annál jobban eshetik neki most, amikor rettenetesen kemény verekedés után győzedelmeskedett. A sors őt olyan rostába dobta bele, amely esztendőkön át veszett erővel rázta és ha csak egy hajszállal kevesebb az ereje, ha csak egyetlen szeplő van a becsületén, ha egyetlen hézag mutatkozik az akaratán, irgalmatlanul a pelyva közé kerül.

A Folkusházy pompás férfiassága parancsoló módon megköveteli, hogy mi is férfias pózban álljunk meg előtte. Mert mi is, mint Budapest egész lakossága, ott álltunk vele szemben a legkeservesebb három esztendő nagyobbik felén át és a szigoru, sokszor az éles kritika fegyvereit forgattuk feje fölött. Mások sikoltozva szidták, ismét mások átkot szórtak a fejére és neki soha nem rándult meg egy arcizma, soha nem nyilott ki a szája védekezésre. Nagyszerü jellem, amely érezve, hogy fontosabb feladatai vannak, nem pocsékolja idejét olcsó feleselésre.

A köztudat impressziók után festi meg az arcképeket. Igy történt, hogy Folkusházynak az arcképe borzasztóan rút, otromba, torzitott vonásokkal forgott közkézen. És három esztendő alatt lekopott a képről minden torzitás, ma egy dolgozó ember komoly, gondolkodó feje áll előttünk. Csoda történt, mert a képen senki sem tett egy ecsetvonást sem, magától változott meg.

Át kell csapnom a lirába és emlékeznem kell egy jelenetre, amikor először álltam szemben Folkusházyval. Ugy tünik fel, mintha a háboru egyik leginkább golyószaggatta lobogóját tartotta volna a kezében. Abban a szobában, ahol nagyon sokszor rávirradt a reggel azonközben, hogy gondolkozott, mit adjon enni Budapest népének, találkoztam vele. És ő, aki a nyilvánosság előtt soha, de soha személyes sérelmeiről egyetlen panaszos szót nem ejtett, a jóindulatu ember előtt feltárta lelkét. Nagyon sok fájdalmas sebet láttam benne, megtért kezek már gyógyitgatni kezd-

maradt és a Vöröskereszt kezelésébe ment át, és ma kétszáz ágyas kisegitő-kórház van benne. A raktárak különben épenséggel nem alkalmasak a kórház céljaira, hiszen füstös, lármás helyiség, ahol a betegek gyógyitása nem valami ideális körülmények között történik. Különben is kétszáz beteget nem lenne nehéz egyebütt, bárhol elhelyezni. A Vöröskereszt azonban görcsösen ragaszkodik a kisegitő-kórházhoz és *Berczel* tanácsnok minden igyekezete meghiusul ezen az ellenálláson.

Nincs olyan katonai fórum, amelyet az átengedés érdekében meg ne mozgatott volna a főváros és nincs olyan az ügyben érdekelt hatóság, amely be ne avatkozott volna a főváros érdekében. Minden hiába. Most azután a raktárak átengedésének ügye a hadügyminiszter előtt van. *Berczel* tanácsnok már maga is járt Bécsben, két napos személyes offenzivája azonban nem hozott megoldást. *Bárczy* polgármester táviratilag kérte a hadügyminiszter jóindulatát, külön bizonyitották a szükségességet *Sándor* László főkapitány és *Hadik* János gróf közélelmezési miniszter, a Vöröskereszt azonban még mindig tartja az ostromlott várat.

Megmozgattak tehát minden követ, felhoztak minden érvet, igy többek között azt is, hogy a zöldségellátás megkönnyitésének nemcsak a polgárság, de nagyrészt a katonaság is hasznát vehetné, mert a főváros nekik is nagy tömegben szokott zöldséget juttatni. Most a főváros a várakozás álláspontjára helyezkedett, a reménység azonban megvan, hogy ennyi és ilyen előkelő protektor mellett mégis csak módját fogják ejteni a raktárak átengedésének és igy el lehet érni, hogy a rengeteg sok szegény asszony, ha csak egy félórával is, de kevesebbet ácsorogjon.

A vizpazarlás Eldorádója

Vizmérőóra lesz minden lakásban

A mult nyári vizhiány, amely — fájdalom — a felső emeleteken még mindig tart, igen komoly tanulságokat szüretett le az illetékes tényezőkkel. A *Fővárosi Hirlap* már annak idején jelezte, hogy a tanács olyan rendszabályokra készül, amelyek radikálisan véget fognak vetni a vizpocsékolásnak, amely Budapesten nagyobb, mint a világ bármely nagy városában. Ha Budapest olyan tiszta lenne, mint amennyi vizet elfogyaszt, akkor csodájára járnának tündöklésének. A vizpazarlás megakadályozására szolgáló rendszabályokat erősen titokban tartják, de kétségtelen, hogy a *lakásonkint való vizmérő-órákról van szó.*

Ezzel az engedménynyel különben a vizművek a háztulajdonosokkal szemben is tartoznak. A háztulajdonosok ugyanis mindent elkövetnek és el fognak követni, hogy ha már a házbéreket önkényesen nem emelhetik, legalább a közterhekből, amit lehet, áthárithassanak a lakókra. A vizművek, amelyeknek érdeke, hogy az átalányban való vizhasználat megszünjék, e tekintetben segitségére fognak sietni a háziuraknak. Ha a vizműórát minden lakásban sikerülni fog felállitani, akkor nemcsak a vizpazarlás szünik meg, de egyben a vizműveknek minden csepp vizet meg fognak fizetni. A lakók ilyenformán, ha saját számlájukra fogyasztják a vizet, meg fogják gondolni, hogy haszontalanul ne pocsékoljanak és hogy a vizcsapokat ne felejtsék ok nélkül is nyitva. Budapestből rendes város lesz a viz dolgában is és megszünik a vizpazarlás Eldorádója lenni, amiben ma vezet Európában.

A vizmérő-órák fölállitása természetesen kötelező lesz minden lakásra nézve. Az órát is valószinüleg magának a lakónak kell megfizetni. Természetesen módot adnak majd a részletfizetésre, sőt talán a bérbevételre is. A bérlet ára nem lesz több havi husz fillérnél.

Mindez azonban igen távoli dolog még, mert a vizmérő-óráknak lakásonkint való kötelező felállitásának igen nagy és elháritathatatlan akadálya van: a háboru. Ma a vizmérő-órák ilyen tömegben való felállitása merő lehetetlenség és az időjósok azt tartják, hogy a békéből is elmulik vagy öt esztendő, amig a vizpazarlás radikális ellenszere alkalmazásba léphet.

Az igéretek napja

— Közgyülési mozaik —

Szerda, október 24.

Lent a Váci-utcán kivánesian állnak meg az emberek. A szerdai automobilokat megszokták ugyan már, de a portás olyan parádéba vágta magát, hogy a koronázáson biztosan őt nézték volna királynak. Szerencsére olyan tarkán van felöltözve, hogy Folkusházy komor egyszerüségével nehéz lenne összetéveszteni.

Sokat és frissen köszön a portás, mert a városatyákat izgatja a látványosság, izgatja a tudat, hogy ők most két embert tehetnek boldoggá. Az emberek valóban szivesen, örömmel és feltünően tesznek jót, ha már nincs módjukban rosszat tenni. Egyébként mindenki bizonyosra jött: meglepetések nem lehetnek. Nincsenek sugdosó csoportok, mindenki nyiltan és hangosan beszél. Harrer tanácsnok el sem jött, Buzáth János itt van, a forma kedvéért fönn is tartotta jelöltségét, de párthiveinek kijelentette, hogy Folkusházy-val nem mérközik.

Az elnöki emelvényen egyedül Bódy alpolgármester unatkozik, mellette fekete lobogóként lendül meg Rajháty főjegyző őrmesteres bajusza. Müncheni pincéreket szoktak ilyen bajusszal rajzolni, amelyre söröskancsókat lehet akasztani. Beszélni beszélhet, amit akar ő is, meg a többi is, nem érnek rá meghallgatni a nagy várakozásban. Aki már tisztelgett lent az első emeleten a szavazó-urnáknál, fiatalos étvággyal legeltetik szemüket a karzaton.

Mert ez a karzat igazán ritkaság számba megy. Déri Ferenc tisztelői nem igen jöttek el, hiszen olyan természetes, hogy Dériből második alpolgármester lesz. De Folkusházy-nak igazi, nagypremier ez. Csináltak is az esetből valódi belvárosi ünnepet. Kiderült, hogy a keserünek, talán nőgyülölőnek vélt agglegénynek annyi a női tisztelője, hogy roskadtak alattuk a karzatok. Fölvonultak a Belváros szépei, csupa előkelő hölgy emeli majd tapsra fehérkeztyüs kezét.

Van azonban más szenzáció is. Fölvonult a karzatra az egész közélelmezési ügyosztály, az üzemek, sőt még a bódék is. Most látjuk csak, hány gyeplőt fogott egyszerre kezében Folkusházy, a közélelmezési tanácsnok. A vidám, fiatal gépirókisasszonyoktól kezdve egészen a bódék kiszolgáló leányaiig itt van mindenki. Csudálatos skálája a szépségnek. Marher tanácsnok, az utód, riadtan jártatja végig szemét a virágerdőn, azután kisurran a pipázóba, hogy egy futó tekintetet vessen a tükörbe. Legény legyen a talpán, aki megállja a helyét ebben az ügyosztályban.

Az ujságirói karzaton megjelenik Kovács Dénes képviselő is, mint a Magyar Világ kávéházának, Folkusházy stammkávéházának hivatalos kiküldöttje.

Sümegi Vilmos az olasz áttörés hirét hozza, hogy az örömhirt, a jó hangulatot még inkább fokozza. És nem marad el a jó hir hozatalban Csupor tanácsnok sem, aki, mint finánc-tanácsnok, magasan lobogtat egy ezerkoronás csekket. A csekk Toma Szilárd nevére szól és Benedek Dezső állitotta ki, aki Harrer alpolgármesterségére fogadott. A szavazás eredményét nem kellett bevárni, a csekket nyugodt lélekkel zsebre lehet vágni.

*

A választás eredményét már Bárczy polgármester hirdeti ki és a tenyerek mindkét uj alpolgármester nevére sürün verődnek össze. Ez azonban még nem az igazi. A vastapsot a megjelenésre tartogatják. A polgármester felolvassa az invitáló deputátusok névsorát, s azok fürgén hagyják el a termet. A pár perces szünet türelmetlenül mulik. Ilyenkor a másodpercek is hosszuak.

— Soká jönnek — sugják itt is, amott is.

Rózsavölgyi Gyula már érti az ilyesmit, ő már végigcsinálta ezt. Igy magyarázza a dolgot:

— Tudjátok, ilyenkor kéreti magát az ember, mint a tót menyasszony. Nem illik a menyasszonynak cipőstül rohanni az ágyba.

Ezen nevetnek egyet és már nyilik is az ajtó, Bárczy fölsiet az emelvényre, az ajtó szárnyát Halász igazgató tartja erős marokkal és betipeg rajta Springer Ferenc, a deputáció vezetője. Kupos pocakját tolja előre, mintha azt mondaná:

— Nézzétek, ez a szimboluma a Déri népjólétének és a Folkusházy közélelmezésének.

*

Komoly méltósággal, fekete diszben, völegényes meghatottsággal vonulnak be az ujonnan megválasztott alpolgármesterek. Utánuk a vőfélyek egész sora. Az emelvényen leteszik az esküt és Bárczy polgármester elmondja a násznagyi beszédet. Pecsenyénél pezsgőbontáskor sem mondhatott volna melegebbet, miközben Dérinek a jó szivét, a szorgalmát, jó családapaságát dicsérte, Folkusházyt pedig a férfias erények hőseként állitotta oda. Föl is ragyogott a szemük a karzat kisasszonykáinak, Folkusházy pedig olyan peckesen állott feszes ferencjózsefiében, a dicséret golyózáporában, mint egy kapitány a német gárdaezredből. Közben pedig föl-fölzendül a taps ágyudörgése, amely csak akkor ül el, amikor Déri Ferenc első halk szavai szelíd repüléssel végigszállták a termen.

Ritka szép meglepetés volt ez a beszéd. Déri csöndes, szerény okosságából pillanatok alatt kibontakozott egy talpraesett, kellemes szónoki talentum. A közgyülési teremben régen hallgattak olyan figyelemmel beszédet, mint ezt, amely természeténél fogva sablonnak igérkezett és a közgyülésnek, szép családi szenzációjává növekedett. Minden mondatát a meglepetés gyönyörüségével habzsolták föl a figyelő fülek és értelmek. Csak ugy áramlott Déri szavaiból a tetterő, az alkotás szelleme és a tiszta férfias önérzet. A polgármester érdemeit kevesen méltatták eddig szebb szavakkal és nem tudjuk megállitani a tollat, amikor le akarja irni Déri egy mondatát, amelyben Festetich gróf utóda igy vázolta a két uj alpolgármesternek a polgármesterrel végzendő munkáját:

— Megértők akarunk lenni a polgármester munkájával szemben, amikor Budapestet naggyá tevő tervei lesznek, hüségesek városunk érdekében kifejtett tevékenységében való segitésben és őszintén mindenkor a véleményünk nyilvánitásában.

Meg is jegyezte egyik leglelkesebb hive:

— Annyi szépet, olyan tömör programmot hallottunk ma, hogy kiváncsiak vagyunk, mit fog mondani, ha majd első alpolgármesterré választjuk meg?

Ezután következett a gratulánsok rohama, amit aztán igazán nehéz lenne leirni. Mi is csak egy képpel tudjuk jellemezni. A két uj polgármester az áldott unikumos üveg volt fönt a pódiumon, amely felé száz és száz rajongó kéz tolakszik. Hir szerint Marher tanácsnok legelső közélelmezési tevékenysége az volt, hogy erre az alkalomra a két uj alpolgárvolt, hogy erre az alkalomra a két uj alpolgárhéz testi munkát végeztek.

*

Fontos-e még, ami ezenkivül történt? A városatyák legalább ugy találták, hogy nem. Az előadói székben ugy cseréltek helyet a tanácsnokok, mint a filmen masiroznak a hősök. Pedig szénről is volt szó, ami ma mindenkinek kedves. Ám az elosztási módot se Szalay Mihály, se Feleki Béla nem találta ilyen kedvesnek. Vita tanácsnok felvilágositásai után még Ripka Ferenc adta elő vezérigazgatói, már megszokott siralmait és tevékenységét, röviden kalváriajárásnak nevezte.

---

ték, de a sebekből még mindig szivárgott a vér. Érzékeny, finom, sokat szenvedő, de szótlanul türő embernek ismertem meg akkor Folkusházyt és nagyon meg kellett gondolnom azóta, ha egy kritizáló mondatot le akartam irni róla. Nem olyan ember, akit ok nélkül szabadna bántani.

Közélelmezési politikájának egyetlen alaptétele a pesszimizmus volt. Ez torzitotta el éveken át előttünk az arcképét és mégis a pesszimizmus igazolta egész munkáját. Amikor a háboru kitört, mi mindnyájan gyorsan lángoló lelkünkkel azt hittük, három hónap mulva legázoljuk a világot. Folkusházy bezárkózott és azt mondta: tegyük föl, hogy a háboru tiz esztendeig fog tartani. És tiz esztendős háborura készült föl. Semmi nem jellemzi jobban a Folkusházy-féle közélelmezést, mint a zsirügy. Az egész város, a sajtó, mindenki üvöltötte egy időben, hogy a főváros eldugja a zsirt. És igaz is volt. Folkusházy halmozott. A zsir ára hallatlan magasságba emelkedett, de volt elegendő. Amikor aztán elfogyott, akkor Folkusházy nyitotta ki a spajzajtót és esztendőszámra adott mindenkinek elegendő zsirt mérsékelt árban. Budapesten mindenki zsirral főzött, amikor már a falvakban sem volt sehol. Számtalanszor végigszaladt igy a szidalmazók sorfala között, hogy aztán elismerések között térjen vissza. Természetesen minden lépését nem koronázhatta siker, mert nem olyan területen járt, ahol babérokon sétál az ember. Budapest háborus közélelmezését jobban aligha lehetett volna intézni, — becsületesebben azonban semmi esetre.

A háboru, a páratlanul nagy munka, még egy torzitást csinált az arcképén. Csökönyös, savanyu, száraz agglegénynek festette meg. Ez is hazugság. Kevés embernek van Budapesten annyi barátja, mint neki és különösen kevés ember van, akit ugy szeretnek a barátai, mint őt. A háboru azonban Ubrik Borbálát csinált belőle, befalazta a hivatalába. Most majd talán kiszabadul.

Pogány Béla.

— Egészen uj dolog, — mondták a cinikusok — hogy valaki automobilon járja a kalváriát.

Nagyobb vita volt még az iskoláknak a hadikórházi rendeltetés alól való fölszabaditása kérdésében és ezuttal a kerületi szónokok becsületes szándékkal végezték el a hazabeszéléseket. Legvégül pedig V é r t e s Emil interpellált a kereskedőknek a juniusi utcai tüntetésekből származott károsainak megtérítéséről.

Az elnöklő polgármester persze mindent megigért, aminthogy ez a nap a szép és komolyan veendő igéretek napja volt.

Megkorrigálják a lakbérrendeletet

A kormány hozzájárul a lakáshivatal felállitásához. — Megmarad a felmondási tilalom. Szabad-e stájgerolni.

Az elmult héten megtartották G r e c s á k Károly igazságügyminiszter elnöklésével azt az ankétet, amelynek hivatása volt a lakbérrendelet megkorrigálása szempontjából véleményét nyilvánitani. A F ő v á r o s i H i r l a p értesülése szerint az igazságügyminisztériumban máris munkába vették az uj rendeletet, amelynek megjelenése nem fog sokáig késni. Fölkerestük S z a b ó Imre dr. tiszti főügyészt, aki az értekezletnek nemcsak résztvevője, hanem sok életrevaló, praktikus gondolatát maga az értekezlet is honorálta. Megkértük, mondja el impresszióit a lakásankétről és ismertesse azokat az intézkedéseket, amelyeknek megvalósitását a kormány kilátásba helyezte. A főügyész a következőket volt szives munkatársunk előtt elmondani:

A lakáshivatal hatásköre.

— Mindenekelőtt hangsulyozom, hogy a kormány döntéséről nincsenek ezideig információim és amit elmondandó vagyok, pusztán egyéni információim.

— Feltétlenül biztosra veszem azonban, hogy a kormány meg fogja tenni azokat az intézkedéseket, amelyeket mi a főváros kiküldöttei proponáltunk. Eleget fog tenni a kormány az összes közérdekü kivánalmaknak. Biztosra veszem, hogy *megadják a módot a fővárosnak a lakáshivatal felállitására,* ami annyit jelent, hogy megszabják hatósági jogainak hatáskörét. Ez határozottan biztositottnak tekinthető. Egyszóval a remények, amelyeket a jövő tervek megvalósitása tekintetében tápláltunk, teljesedésbe mehetnek.

— A lakáshivatal által mindenekelőtt *megbizható lakás-statisztikához* jutunk, amit eddig mindenkor nélkülözni voltunk kénytelenek. A satisztikai hivatal kiadványaiból ugyanis mindössze arról volt módunkban értesülni, hogy 6—7 esztendő előtt milyenek voltak a lakásviszonyok.

— A lakáshivatal bizonyos megszabott körülmények között végezni fogja *a lakásfelügyeletet is.* Módjában lesz az illetékes hatóságok révén megtenni az intézkedéseket a *tulzsufoltság ellen,* megszüntetheti az erkölcsileg vagy fizikailag egészségtelen együttlakásokat.

Kitelepitik a hivatalokat.

— Módjában lesz azután a lakáshivatalnak, hogy az érvényben levő lakásrendelet értelmében teljesülést nyerjenek bizonyos közérdekből kivánatos intézkedések. Igy például igen fontos, hogy meggátoltassék mindenféle *kereskedelmi irodáknak, központoknak és egyéb intézményeknek* az a szokásuk, hogy egész házakat elfoglaljanak és a lakókat a régi lakásrendelet értelmében kitelepithessék. Ezek a házak a lakáshivatal segedelmével vissza fognak kerülni, hogy hivatásukat, mint lakóházak teljesitsék. Az irodákat és hivatalokat pedig üres üzlethelyiségekbe, és esetleg barakkokba fogja kitelepiteni a lakáshivatal.

Nem kapnak luxuslakást a hadimilliomosok.

— Gondoskodni fog a lakáshivatal arról is, hogy *házvétel ürügye alatt meggazdagodott emberek luxuriozus lakásokhoz ne jussanak.* Eddig az volt az uzus, hogy miután a hadimilliomosok és a vidékről felköltözött gazdag emberek üresen álló nagy lakásokhoz nem tudtak hozzájutni, egyszerüen házakat vettek, ahol a lakások egész sorát foglalták le a maguk számára, a lakókat pedig a lakásrendelet engedelmével kitették az utcára. A kormány felruházó rendelete a lakáshivatalnak arra is meg fogja adni az intézkedési jogot, hogy ilyen visszaélések ne történhessenek.

Nem szabad eladni a szállodákat.

— Az utóbbi időben *a szállodák egész sorát vették* meg a bankok, ami megint csak a lakásinséget növelte, hiszen a szállodákban nemcsak vidékiek laknak, de a garzon-emberek egész tömege bérel itt szobát és különösen az utóbbi időben menekültek ide igen sokan a hónapos-szobákban beállott nagy hiány miatt. Általában nem az az érdek, hogy a szállodák fogyjanak, ellenkezőleg valóságos közszükség az uj szállodák létesitése. Az utóbbi időben történt szálloda-eladás révén legalább 800—1500 embert fosztottak meg a lakásától. A lakáshivatal rá fogja kényszeriteni azokat, akik szállodákat akarnak vásárolni, hogy várjanak addig, amig a lakásviszonyokban beállott hiány nyugvópontra jut. A bankok akciója annál veszedelmesebb, mert nemcsak a drága telekértéket fizetik meg, hanem megtéritik a vesztett üzleti hasznot is. Ezt az egészségtelen állapotot is meg kell szüntetni.

Megmarad a felmondási tilalom.

— Ami most már *a felmondási tilalmat* illeti, az feltétlenül meg fog maradni annyival is inkább, mert az ankéten e tekintetben a lakók és háztulajdonosok tökéletesn egyetértenek.

A béremelés.

— Ami végül a béremelést illeti, e tekintetben kétféle álláspont alakult ki. A háztulajdonosok bizonyos korlátolt béremelést kivántak, amit a lakók képviselői és *Garbai* Sándor a fővárosi munkásság nevében ellenéztek.

— Azt hiszem, a kettő között az én javaslatom képezi a középálláspontot. Abból a bizonyosságból indultam ki, hogy valakinek fizetőképessége a mai viszonyok között nem attól függ, hogy hol lakik. A kereseti viszonyok megváltoztak és igy maga az értékhatár is igazságtalan. Kétségtelen, hogy rengeteg sok meggazdagodott ember lakik olyan kis lakásban, amely elegendő nagy volt a számára háboru előtti szerény viszonyai között, ma meggazdagodva azonban nem juthatnak nagyobb lakáshoz. Éppen azért az én javaslatom arra vonatkozik, hogy *a hadinyereség-adót fizetőkkel szemben engedtessék meg bizonyos korlátolt és percentuális mértékben a házbéremelés.*

— Igazságosnak tartom ezt a módszert, mert hadinyereség-adót csak 13.000 koronás többjövedelem után kell fizetni. Aki viszont a fizetéséből él, csak akkor fizet hadinyereség-adót, ha békében való 30.000 koronás jövedelme most legalább 4000 koronával szaporodott, ha pedig valakinek nem volt 30.000 korona fizetése, akkor fizet hadinyereségadót, ha most 30.000 koronával többet keres, mint keresett békében. Azt hiszem ezek olyan jövedelemmel rendelkeznek, hogy a korlátolt béremelést nyugodtan elbirhatják.

Városházi kabaré

•••

A Laudon-utcától Dömösig.

K e d v e s S z e r k e s z t ő U r a m !

A multheti közgyülésen a közélelmezési vita ismét megmutatta, hogy a főváros lakossága nincs megelégedve a közélelmezési viszonyokkal, de maguk a városatyák sem. Pedig ez már nagy szó. Ez a körülmény arra indit, hogy szives figyelmébe ajánljam Szerkesztő urámnak az én D e v e c s e r i barátomat, mint a családi közélelmezés iskolapéldáját. Azt hiszem, ha a F ő v á r o s i H i r l a p megemlékezik róla, illetékes körök figyelme is ráterelődik. A köznek vélek szolgálatot tenni, amikor az ő módszerét igen rövidesen és főbb vonásaiban ismertetem. Ha milliárdosok nyilatkozhattak arról, hogy hogyan lettek ők milliárdosok, miért ne mondhatnám én el, hogyan töltötte meg Devecseri a spajzát? Ma végre is ez az utóbbi a fontosabb.

Devecseri ur egész energiáját saját maga és családja közélelmezésére forditja. Hogy ugy mondjam, ebből él. Ezt könnyen teheti, mert jómódu ember, viszont a főváros közélelmezési ügyosztályának sincs egyéb dolga, mint hogy közélelmezzen, tehát a Devecseri-féle példa nagyon jó a számára. Persze a telefont, sőt a lábakat sem szabad kimélni. Mert Devecseri, bár gazdag ember, egész nap talpon van és minden boltba benyit. Fölhasználja baráti összeköttetéseit, pompásan kifejlődött detektivtalentuma van, közélelmezési értesülései felülmulhatatlanok, végül pedig a cserekereskedést olyan mesteri módon üzi, hogy azt páratlannak kell mondani.

Hogy ezekkel a módszerekkel milyen eredményeket tudott elérni, arra legjellemzőbb, hogy a multkor Devecseri sirni kezdett. Általában mindig sir, mert ez is hozzátartozik a Devecseri szisztémához. A szén miatt sirt:

— Borzasztó bajok lesznek a szénnel . . .

Egy barátja, aki jól ismeri viszonyait, megjegyezte:

— Mit panaszkodol te, amikor tele van a pincéd szénnel?

— Jó, jó — mondta Devecseri mélán — egyelőre nincs is baj, de mi lesz 1921-ben.

A minap viszont lelkendezve fogott meg az utcán:

— Barátom, ragyogó fogás! Képzeld el, mit fedeztem föl?

— ? ? ?

— Micsoda finom élelmiszer: a Laudon-utcában van egy kis boltocska, kilószámra adja a pompás l e n g y e l g o m b á t.

A lengyelgomba azonban nem vicc, azzal komoly üzleteket lehet csinálni. Addig beszélt a szivemre, amig átvettem tőle egy kiló lengyelgombát, mint pompás élelmicikket. Adtam érte egy liter petroleumot, miután Devecseriéknél villanyvilágitás van, valakivel kicserélte a petroleumot cukorra, a cukorért pedig kapott száz világos, sőt pettyes trabuccot.

— Mit gondolsz, hol kaptam a trabuccót? — kérdezte harmadnap.

— Sejtelmem sincs róla.

— Képzeld el, a dömösi trafikosné hozta be, mert nem volt cukra. Én pedig két esztendő előtt mondtam neki, hogy szivarért kaphat tőlem cukrot.

Ime, ez az az ut, amelyet D e v e c s e r i a Laudon-utcától Dömösig tett meg. És hány ilyen utat tesz ő meg, amig a lengyelgombából trafik lesz! Hát nem kell az ilyen embert élelmezési diktátorrá megtenni? Most itt az alkalom: megüresedett a közélelmezési tanácsnoki állás . . . A többi természetes. No hallja! egy ilyen ember! Miért ne szedje le a köz számára is a tejfelt, miért ne kaparja ki nekünk is a gesztenyét, miért ne fedezze fel az inségben élő fővárosi lakosságnak — a lengyel gombát?

Dr. Kenyérjegy.

URÁNIA
E héten ujra müsoron:
Legyen világosság!
Az idény legnagyobb szenzációja!
Brieux Eugen drámája.
Főszerepben BERND A.
Az Oswald-gyár remeke.
Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasárnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.

ERDÉLYI
osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója
BUDAPEST, IV. KER., SEMMELWEIS-UTCA 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)
MÜVÉSZI KIVITELÜ NAGYITÁSOK. AQUARELL- ÉS OLAJKÉPEK BÁRMELY FÉNYKÉP UTÁN. ▪▪▪ FELVÉTELEK MINDEN IDŐBEN.

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

ESEMÉNYEK

Átformálódik a tanács. *Festetich* Géza gróf halálával megüresedett második alpolgármesteri állásnak *Déri* Ferenccel és Déri megválasztása által megüresedett harmadik alpolgármesteri állásnak *Folkusházy*-val való betöltése után most a *Folkusházy* megválasztása révén megüresedett tanácsnoki állás betöltése következik. Mint ismeretes, a kijelölő választmány a tanácsnoki állásra *Marher* Aladár dr. tanácsnok-főjegyzőt, *Stankovits* Szilárd polgármesteri titkárt, *Wittinger* Gyula dr. és *Sallay* Árpád főjegyzőket jelölte. Miután *Marher* megválasztása bizonyosra vehető, esedékes lesz a tanácsnok-főjegyző választás is, amely állásra a következő sorrendben történt meg a jelölés: *Wittinger* Gyula dr., *Stankovits* Szilárd, *Sallay* Árpád és *Miklós* Elemér dr. Hogy ki lesz a tanácsnok-főjegyző, erre vonatkozólag két verzió van. Az egyik az, hogy az első helyen jelölt Wittingert választják meg, a másik verzió pedig az, hogy ezt az állást *Miklós* Elemérnek szánták, Wittingernek viszont a legelőször megüresedő tanácsnoki állást fogják biztositani. Elhatározott dolognak tekintik különben *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester távozását is és ebben az esetben *Buzáth* János dr. és *Harrer* Ferenc dr. tanácsnokok a leginkább számbajövő jelöltek a harmadik alpolgármesteri állásra, miután előbb *Déri* és *Folkusházy* alpolgármesterek ismét előlépnek egy fokkal. Ugy tudjuk, hogy *Buzáth* Jánosnak, aki Folkusházyval szemben nem vette fel a küzdelmet, eltökélt szándéka, hogy megmérkőzik Harrerrel. Bárhogy történik is, ez ismét egy tanácsnoki állás megüresedését jelenti, amihez hozzávéve Folkusházy már üres és Márkus, meg Buzay üresedő helyét, összesen négy uj tanácsnoka lesz a fővárosnak a közel jövőben.

A telekértékadó. A közjogi bizottságban szombaton jelentette be *Déri* Ferenc dr. alpolgármester, hogy a kormány jóváhagyta a telekértékadó behozatalára vonatkozó közgyülési határozatot. A főváros most már rövidesen föl fogja állitani a telekérték megállapitó hivatalt, amelynek vezetője *Pikler* J. Gyula lesz. A telekértékadó tulajdonképen csak 1919-ben lép életbe, helyesebben a főváros csak 1919-re számithat arra a jelentékeny jövedelemre, amelyhez az uj adó révén jutni fog. A háztulajdonosok számára komoly megterheltetést jelent az uj adó, amely — hogy az arányokat körülbelül jelezzük — egy 200.000 korona értékü teleknél évi 4000 koronára rug. Feljegyzésre érdemes különben, hogy a nagy vidéki városok egyik a másik után foglalkozik a telekértékadó behozatalának tervével. Egyike a legelsőknek Arad lesz, amely város a helyi vonatozásu korrekciókkal teljesen a budapesti szabályrendeletet fogadta el, amelynek tervezője *Pikler* J. Gyula, jogi formába öntője pedig *Szabó* Imre dr. tiszti főügyész volt.

A belügyminiszterium és a központi ágynyilvántartó. Mint ismeretes, a belügyminiszter a hét folyamán leiratban tudatta a fővárossal, hogy nem hagyja jóvá a központi ágynyilvántartó felállitását. A városházán nagy meglepetést keltett ez a felfogás, amelyre igazán senki sem számithatott, hiszen az ágynyilvántartóra kézenfekvő okokból rendkivüli szükség van. A költségek pedig igazán számba sem jöhetnek, mert ugyszólván garasos kiadásokkal meg lehet az ideiglenes intézményt csinálni, amelynek számára mindössze öt telefonkezelőnői állást kell szervezni. A belügyminiszterium leiratára a főváros közegészségügyi ügyosztálya kimeritően válaszolni fog. Ezen a válaszon most dolgozik *Wenhardt* János, a balparti kórházak igazgatója és *Véssei* Ede tanácsjegyző.

Még egy udvari tanácsos. A városházi kitüntetések még mindig nem kerültek nyilvánosságra. Most arról értesülünk, hogy a kilátásba helyezett udvari tanácsosok száma még eggyel megszaporodott. Méltóságos ur lesz Hahóty Sándor fővárosi bizottsági tag, nyugalmazott iskolaigazgatóból is. A sasok eme korifeusának kitüntetését — ugy tudjuk — Zichy Aladár gróf, a király személye körüli miniszter kivánta a minisztertanácson, amikor a városháza udvari tanácsosainak névsorát összeállitották.

Az áruhalmozók dzsungeljéből. Néhány igen fontos közélelmezési kérdésben adta meg a feleletet a héten részben a rendőrség, részben pedig a Közélelmezési Hivatal. A kérdések ezek: miért nincs kávé, miért nincs cukor és miért nincs tojás? A kézenfekvő nyomok két kiváló áruhalmozó-céghez vezettek. A kávé- és cukorrejtegető cég, amint a lapokból — *már tudnillik amelyek megirták* — ismeretes, a *Blitz és Braun* cég volt. Nyolcvan mázsa elrejtett kávét és 135 mázsa cukrot fuvaroztak el a hatóság emberei a cég raktáraiból és ezért a rendőrbiró a cég főnökét, *Blitz* Miksát — az alkalmazottak minden mentő akciója ellenére — *tiz napi elzárásra* és 1000 korona pénzbirságra itélte. Nem sajnáljuk Blitz urtól a tiz napot sem, de talán még ennél is jobban sujtja a hatalmas készletek elkobzása, amit Budapest szükölködő népétől akart elvonni. Az ügy felebbezés alatt áll, de ismerve, hogy *Sándor* László főkapitány és *Ugron* belügyminiszter nem ismernek tréfát, amikor a szükségleti cikkeknek a közönségtől való elvonásáról van szó, ennek a fölebbezésnek aligha lesz foganatja. — A tojásrejtegető cégek között a pálma mindenesetre *Gerbaud*-ot illeti meg, akitől a héten 28,000 darab tojást szedtek el. Egész csinos mennyiség ez akkor, amikor Budapesten napokon át nem lehetett aranyért sem kapni egyetlen tojást. Általában igen alkalmas intézménynek bizonyult a tojásrazzia is, amely valószinüleg a többi cukrászdákban és a kávéházakban is nagy tömegü tojást tud majd felfedezni. A gyermekek, betegek és öregek mindenesetre jobban rászorultak és rászolgáltak a tápláló tojásételekre, mint Gerbaud vendégei.

Katzer szőrmeárui, legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei főleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

Modern Szinpad. *Lengyel* Menyhért *„Verá"*-jának megrázó hatásától a *Karinthy* Frigyes *Büvös szék* cimü komédiáját végigkisérő viharos derültségig, elejétől-végig, minden módon jelét adja a jegyekért valósággal versengő közönség annak a bensőséges tetszésnek, amellyel a *Modern Szinpad* uj müsorát szeretetébe fogadta, *Mészáros* Géza, *Vendrey*, *Petheő*, *Gellért*, *Bánóczy*, — a Vera főszereplői, nemkülönben *Kökény* Ilona, *Boross*, *Vendrey*, *Békeffy* — a Büvösszék kacagtató tolmácsai — müvészetük legjavát nyujtják. November elsején, csütörtökön, félnégykor, délutáni előadást tart a Belváros szinháza az uj müsorral és mérsékelt helyárakkal.

A „Legyen világosság" prolongálva. Az a példátlan siker, amely az *Uránia* mult heti müsorát kisérte, arra kényszeriti a szinház igazgatóságát, hogy a *Legyen világosság* cimü filmet e héten is müsorán tartsa. Az elmult hét valamennyi előadásának jegyei már napokkal előbb elkeltek és igy azok az ezrek, akik a mélységes hatásu filmet megtekintették, legjobb szószólói voltak a nagy propagandának amely a nemi élet veszedelmei ellen küzd. A szülők tömegestül küldik az Urániába serdülő fiaikat, hogy a reájuk leselkedő veszedelmekre kioktassák.

Schildkraut Budapesten. Nagy szinházi és müvészeti szenzációja lesz novemberben a Télikertnek. A legnagyobb német szinmüvész: Rudolf *Schildkraut* fog szerepelni egy neki irt szkeccsben, amely a müvész rendkivüli tehetségét komolyan érvényesiti. A szkecccsnek *„Die Goldprobe"* a cime. A nagy müvész partnere Philine *Wengerdt*, aki ma Bécs legkedveltebb szinésznője. A darab előkészületeire való tekintettel november 1-én, csütörtökön nem lesz délutáni előadás.

A vörösréz fürdőkályha-hengerek kicserélését és horgonyozott kovácsoltvas-lemezből való hengerekkel leendő pótlását a honvédelmi miniszterium 13,765/eln. 20/b—917. számu rendeletével a Neptun R. T.-ra bizta. E cég feladata a Magyarország egész területén levő mindazon fa-, vagy széntüzelésü hengereket, amelyek tulajdonosai természetben való pótlást igényeltek, kicserélni; a kicserélést megelőző felvételeket, anyagmegrendeléseket, szóval az egész organizálást és lebonyolitást elvégzi. Mindazon háztulajdonosokra nézve, akik részére a kicserélést a fenti alapon a r. t. végzi, a kicserélés teljesen dijtalan. Értesülésünk szerint a r. t. előkészitő munkálatai már annyira előrehaladtak, hogy a vashengerek gyártása teljes erővel megkezdődött és a kicserélés Budapesten előreláthatólag már november hó folyamán megkezdődik. A kicserélést megelőzőleg az illető háztulajdonosok házfelügyelőjük utján 8 nappal előbb értesitést kapnak. A Neptun r. t. összes alkalmazottai és előmunkásai arcképpel ellátott és a fővárosi vizmüvek igazgatósága által is ellenjegyzett igazolványokkal birnak. A háztulajdonosoknak érdekében áll mindazon közegeket, akik a vörösréz-hengerek kicserélése érdekében jelentkeznek, igazolásra felszólitani és az arcképes igazolvány előmutatása mellett személyazonosságukat igazoltatni. A kályhahengerek gyártásának ellenőrzésére a kereskedelemügyi m. kir. ministerium egy müszaki vegyes bizottságot küldött ki, amelyben saját megbizottain kivül a belügyminiszterium és a székesfővárosi vizmüvek, valamint a Szerelő Ipartestület és a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének kiküldöttei is képviselve vannak; a helyszinén való felszerelés munkálatait pedig a székesfővárosi vizmüvek közegei fogjak ellenőrizni. Bármiféle reklamáció vagy panasz esetén legcélszerübb közvetlenül a Neptun r. t.-hoz fordulni (I., Fehérvári-ut 1. Telefon 129-64.)

A TŐKE

Krausz Simon nem folytatja

— Reflexiók —

Tiz napja, hogy Krausz Simon megirta feltünő cikkét a háborus értéktőzsdéről, s noha beigérte a cikk folytatását, mai napig nem lépett a nyilvánosság elé uj gondolataival és okfejtésével. Sajnálnók, ha a közvéleménynek szinte egyhangú állásfoglalása az ő tőzsdei elméletével szemben elkedvetlenitette volna a népszerü bankvezért, mert amit az ujságban mond, mindig olyan ötletes, formás és talpraesett, hogy akármely hivatásos publicistának is becsületére válnék.

Ha cikkének beigért folytatása mégis elmarad, nem hisszük, hogy a sajtóban elhangzott, komoly és tisztelettudó ellenvéleményeknek deferál. *Hazafiságból* nem irta meg második cikkét Krausz Simon, mert időközben a délnyugati harctéren a szövetségesek gőzhengere beláthatatlan jelentőségü katonai és politikai eseményeket produkált. Óráról-órára diadalmasabb hirek érkeznek, e hirek hallatára óráról-órára lelkesebben és lendületesebben reszonál a magyar közgazdaság szivverése: a tőzsde, egyenesen kegyeletsértés lenne tehát a túláradó lelkesültség és bizalom emelkedett jelenségeivel szembeszállni. Krausz Simon, aki a tőzsde légkörében nőtt fel, nem is kisérti meg ezt a vállalkozást, ő legjobban tudja, hogy a tőzsde mérlegelését az események dirigálják, hogy a tőzsde szele ellen prédikálni nem lehet, nem is volna erkölcsös, nem is lehetne eredményes.

De ez a szilárd igazság, a tőzsdének ilyen természetrajza egyuttal a legelevenebb fegyver Krausz Simon multkori érvelésével és részben hangulatkeltő kisérletével szemben. Nem lenne az többé tőzsde, ha kormányozni lehetne, játékosok koca-börzéje lenne, ha akadémikus fejtegetések, szépen hangzó elméletek erre vagy arra igazithatnák. Akkor a tőzsde megszünnék tőzsde lenni és a jeles cikkiró, aki a tőzsde emlőin erősödött és a tőzsdének alapgondolatát bizonyára szentnek és sérthetetlennek tartja, legelőször ijedne meg vállalkozásának ilyen ferde eredményétől.

Az élet rendje milyen kérlelhetetlen! Az értéktőzsde, — még mielőtt az olasz offenziva hire megérkezett — további szilárd magatartásával még a mult hó elején megfelelt Krausz Simon formás, de ezuttal kicsit sántikáló érveire. *Szilárd volt, szilárd lett és szilárd maradt.* Az árfolyamok nem ijedtek meg a hajdani börzevezér mementójától, tisztelettudóan nem hajtották le a fejüket, hanem bátran és emelt fővel szöktek felfelé tovább. Már tréfálkoztak rajta, hogy a népszerü Krausz Simon — lanyha, mikor megjelent a diadalmas offenziva első megváltó hire. Az események kiragadták Krausz Simon cikkének tendenciáját a kátyuból. A bizalom csimborasszója ragadta magával az embereket és ha a börze „Krausz Simonra" még oly lanyha is lett volna, az árfolyamok bizonyosan feltörnek az egek felé.

De jól is van ez igy. Az események, az adott helyzetek gyors és frappáns mérlegelése: ez a tőzsde levegője, alaptermészete, erkölcse és — igazsága. Igy volt ez már a békében is s még inkább igy lett a háboruban. *A börze hajója többé nem kormányozható,* az evezőrud kiesett a nagybankok, a bankpotentátok kezéből és nem regulázza ezt többé a tőzsdevezetés anachronizmusa: a mai börzetanács sem. A régi világnak vége van. Fölsóhajtunk: hála istennek, hogy vége van.

Még valamit in konkrétó. A régimódi bankvezérek konzervativ följajdulása legszivesebben azzal argumentál, hogy az értékpapirok mai árfolyama azért irreális, mert *nem biztositja többé a papirok legminimálisabban reális kamatozását sem.* Válaszunk erre a következő: maradunk a cikkiró házatájékán és a Magyar Bank-részvényt használjuk példának. A Magyar Bank igazgatósága a legujabb emisszió alkalmával darabonkint 740 koronáért adott uj részvényeket. Az idén tavaszszal a Magyar Bank 30 korona osztalékot fizetett, az uj részvény kurzusa tehát *circa négy százalékos* kamatozásra van stipu-

lálva. Kérdezzük: megfelel-e ez a normális idők kamatoztatási szükségleteinek? Ugy-e bár, nem. Ha tehát Krausz Simon az elégtelen kamatozásból deriválja legujabb árfolyam-elméletét, kérdezzük, *miért nem emittálta olcsóbban az uj részvényeket?* Azok a derék régi részvényesek, akik akkor már 900 korona fölé (— ma 1000 fölé —) értékelték bizonyára jóhiszemü és erős bizalmuknál fogva a Magyar Bank papirjait, megérdemelték volna, hogy olcsóbb árfolyamon jussanak ujakhoz. Bizony jól esett volna nekik, ha a nagybankok mostani kamatoztatási teóriája a praxisban legalább enyhiti a szerintük tulbizakodó, s magukat elszámitó, derék, kitartó és ragaszkodó részvényesek spekulativ kockázatát. Ugy-e bár, Krausz Simon is a mostani helyzetet vette alapul, mikor magas kurzuson emittált? A pénzbőséget, a közönség mérhetetlen értékpapirvásárló kedvét, a laikusok mindent fölszivó teljesitőképességét kalkulálta. Ha ő azt mondja, meggyőződéssel hirdeti, hogy a húr tul van feszitve, miért nem enyhiti a feszültséget gyöngéd bankári gavallériával, mikor az uj részvények kibocsájtásakor ő ragadta kezébe a hegedüt?! Okos, ötletes ember Krausz Simon, mindenki becsüli, szereti, mi se akarjuk hát feszélyezni. Nem folytatjuk ezt az okfejtést, mert nem akarjuk tovább — rajtacsipni.

De még egyet az osztalékról. Jegyezzük meg jól: ez a mostani, sok évtized óta annyira „bevált" osztalék-politika *fenn nem tartható.* Wird sich nicht halten — ahogy a jó börzei hitsorsos mondja. Ahogyan mi lesve lessük, hogy az ántánt államaiban felülkerekedjenek a kisebbségi szocialisták és megbuktassák a háboruspárti többséget, *ugy fog a részvényes-kisebbség is az egész vonalon felülkerekedni.* Szép az az alkotmányos dogma, az a hires többségi elv, de ha a többség tartósan hazugságokra épiti uralmát, letaszitják a kormány rudja mellől és békésen vagy erőszakosan, de a tömeghangulatra, a tömeg igazságára támaszkodó kisebbség ragadja magához az uralmat. A mai magyar politika frappáns példája az idők e kérlelhetetlen törvényének. A tömegből rekrutálódó mai részvényes, akit a derék Krausz Simon a laikus lázasságával fütött rajongónak nevez, mikor a részvény belső értékét felbecsüli, *ez a mérlegelése erős meggyőződéséből* fakad. *Köztudat* az ma és hozzá alapos megfontolásokon és jól ismert adatokon nyugvó köztudat, hogy a vállalatok legtöbbje roppant nyereségekre tett szert (— némelyik egy év alatt tiz évre való osztalékát megkereste —), köztudat, hogy azok az objektumok, amelyeknek a részvény az értékkifejezője, — háboru előtti értékük ötszörösére, tizszeresére, olykor százszorosára emelkedtek. Ezeknek a roppant nyereségeknek, ezeknek a hihetetlen értékeltolódásoknak *egyszer elő kell bujni és az osztalékban kifejezésre kell jutni.* Wekerlének az osztalékról tett liberális nyilatkozata is erre a jövőbeli kényszerüségre vonatkozó igéret. Hiába irta hát Gasteinból hazaküldött levelében egyik leghatalmasabb bankvezér: fékezni kell a részvény áremelkedését, mert *nem engedem magamnak diktálni az osztalékot,* — az osztalékot a tömeg fogja diktálni, a tömegből fölsorakozott kisebbségi akarat, amivel majd egyszer se elv, se törvény, se régi szent gyakorlat nem fog tudni szembeszállni. Bizonyosan tudjuk, ha a jogosság és igazság ez áradata átüti a gátat, — akkor Krausz Simon az ő okosságával és leleményességével nem fog az árvizben fulladozni, hanem föntlesz a gáton és onnan hirdeti — uj igazságait.

Róna Lajos.

Fölemelik a telefondijakat. Teljesen megbizható forrásból értesülünk, hogy ugy a budapesti, mint az országos telefonhálózat előfizetőinek, valamint a magánbeszélgetésnek dijait föl fogják emelni. A jövő év január 1-én életlépő uj tarifa még nincsen megállapitva, *Hantos* Elemér államtitkár azonban már behatóan értekezett e tárgyban *Follért* Károlylyal, a m. kir. posta- és távirda vezérigazgatójával, aki a dijemelésre vonatkozó szabályrendelet tervezetével már a közeli napokban elkészül. A tarifaemelést a telefon fentartási költségeinek állandó emelkedésén kivül avval is indokolják, hogy a személyzeti kiadások is rendkivül megszaporodtak és a szociális gondoskodás terén még további jelentékeny költségszaporulat várható.

Szőnyeg-halmozás. Az utóbbi időben a perzsa- és smyrna-szőnyegek teljesen eltünték a kereskedelmi forgalom színteréről. A szőnyegkereskedők raktárában csak itt-ott találkozunk velük, de akkor is csak hadimilliomosok vásárolhatják, mert a legjobb esetben is a békeárak tizszeresére tartják. A beállott áruhiánynak az a magyarázata, hogy a Haas Fülöp és fiai cég ugy Budapesten, mint az egész országban összevásároltatta a nemesebb fajtáju szőnyegeket és evvel az eljárásával és a kereslet folytonos növekedésével sikerült az árakat a mai horribilis magasságra fölcsigázni.

Kávésiparosok beszerző részvénytársasága. A Budapesti kávésipartestület tagjai elhatározták, hogy Kávésiparosok beszerző részvénytársasága cimen, egy millió korona részvénytőkével beszerzési vállalatot alapitanak, amely a Közélelmezési Hivatal támogatásával a kávéházakat egységesen fogja áruval ellátni. A részvénytársaság vezérigazgatója Harsányi Adolf, a Kávésipartestület elnöke, fővárosi bizottsági tag lesz.

A Hermes köréből. Kónyi Hugó, a Hermes magyar általános váltóüzleti r.-t. vezérigazgatója, aki egy könnyebb mütétnek vetette alá magát, betegségéből teljesen fölépült és hétfőn ujból átvette az intézet vezetését. — Itt emlitjük meg egyuttal, hogy a Hermes lépést kiván tartani széles körben kiterjedt és rendkivül megszaporodott üzleti tevékenységével és evégből rövidesen fölemeli az alaptőkéjét.

A Fővárosi Sörfőző Részvénytársaság, amely a Hazai Bank ipari konszernjéhez tartozik, november 5-én rendkivüli közgyülést tart, amely határozni fog az alaptőkének 8 millió koronáról 12 millió koronára való felemelése tárgyában.

Tőkét emel a Drasche. A Kőszénbánya s téglagyár társulat (Drasche) november 14-én rendkivüli közgyülést tart, abból a célból, hogy a társulat 4,080.000 K-ás alaptőkéjét 1900 darab uj kibocsátásu részvénnyel, illetve 380.000 K-val 4,460.000 K-ra fölemeljék. A társulat nemrégiben megvásárolta a Dávid János és fia budafoki gőztéglagyárát, amelynek vételárát az uj részvények átengedésével fogják kifizetni.

József Ferdinánd főherceg a Mág. telepén. József Ferdinánd főherceg, mint a repülőcsapatok vezérfelügyelője, a napokban meglátogatta a Magyar Általános Gépgyár R.-T. mátyásföldi uj telepét. Kiséretében voltak a müszaki előadók: Deutelmoser alezredes és Sturm hajóhadnagy, valamint személyi szárnysegéde, Mayerböck őrnagy. A vendégeket Balassa Frigyes vezérigazgató, dr. Horovitz György igazgató, valamint Fejes és Seskati főmérnökök, a motor-, illetőleg repülőosztály vezetői fogadták. Az egész terjedelmes telepet, — mely motorgyárból, repülőgyárból és a repülőtérből áll — a főherceg tüzetesen megtekintette s ez alkalommal a repülőtéren néhány kisérlet is történt. A gyári épület kivitele, beosztása és berendezése felett a magas vendég osztatlan elismerését fejezte ki.

A Magyar Város- és Községfejlesztési r.-t. igazgatósága november 9-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek tárgya az 5 millió koronányi alaptőkének 10 millió koronára való felemelése. Az uj kibocsátásra kerülő 12.500 db 400 korona névértékü részvény felerészére a régi részvényeseknek 2 : 1 arányban elővételi jog biztosittatik 550 koronás áron, mig a másik felerészt, valamint a régi részvényesek által igénybe nem vett darabokat egy a Magyar Jelzálog-Hitelbank vezetése alatti szindikátus veszi át. A részvényeknek a budapesti tőzsdére való bevezetését tervezik. Az alaptőkeemelést az intézet fejlődő üzletköre és azon nagyobb tőkebefektetések teszik szükségessé, amelyeket az intézet többrendbeli alapitásokban való részvételével eszközölt. Az intézet alapitásai: Vármegyei Mezőgazdasági és Iparfejlesztő r.-t. Szolnok, fafürész, cementgyár és száritóteleppel, Kuczik Gábor utóda Debreceni Lajos hentesárugyár r.-t. Debrecen, Magyar betonépitési r.-t. Budapest, részvénytársasági átalakitás előtt álló, legutóbb megszerzett vagy részes vállalatai: Steinmetz-féle kefe-, kosár- és seprőgyár, Klein és Fia szappangyár, Erdőértékesitő r.-t., Erzsébet királyné sósfürdő.

Az Első Budapesti Gőzmalmi Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy a f. é. november 12-ére egybehivott rendkivüli közgyülésnek a jelenleg 8,250.000 koronát kitevő alaptőke felemelését fogja javasolni. Ezen társaság alaptőkéje jelenleg 16,500 drb egyenkint 500 korona névértékü részvényre van beosztva és javasoltatni fog, hogy 8500 drb uj részvény bocsáttassék ki. A részvényeseknek 8250 drb uj 500 korona n. é. részvényre 2250 árfolyamon elővételi jog fog felajánltatni olyképen, hogy minden két régi részvényre egy uj részvény fog adatni, mig a fennmaradó 250 részvény szabadkézből lesz eladandó. A felemelt alaptőke ilykép 12 millió 500,000 koronát fog kitenni. Az uj részvények 1918. január 1-től fognak osztalékjogosultsággal birni. Az igazgatóság egyidejüleg a jelenleg 500 K n. é. részvények feldarabolását fogja inditványozni olyképpen, hogy két 500 K n. é. részvény helyett 5 uj darabonkint 200 K n. é. részvény fog csebébe adatni. Ezen intézkedés folytán egy a részvények körében sokszor hangoztatott kivánság nyer kielégitést. Az uj tőke azon szükségleteket van hivatva kielégiteni, melyeket budapesti telepeinek müszaki kiépitése tesz szükségessé, továbbá több vidéki malom vétele és ujabb alapitása — Zombor, Vác, Pancsova, Karcag, Zenta, Gyoma, Mezőtur, Versec, Szarvas és Székesfehérvár — amelyekben szintén nagyobbitások és korszerü beruházások fognak foganatositatni. A felemelt tőke jövedelmező felhasználása biztositva van egyrészt a malom régi telepeiben és az érdekeltségéhez tartozó Lujza-, Erzsébet- és Molnárok és Sütők malmokban, másrészt a már a háboruban nagy méretekben ujra felépitett régi Erzsébet malomban, valamint a mult évben megszerzett és a modern technika összes követelményeivel szintén felszerelt Hengermalomban, végül a fentemlitett vidéki malomcsoportban.

A Magyar keramiai gyár részvénytársaság a napokban tartott rendkivüli közgyülésén az alaptőkének 7500 drb. 200 korona névértékü uj részvény kibocsátásával az eddigi 3.000.000 koronáról 4.500.000 koronára való felemelését határozta el. Az uj részvények az 1917/18 üzletév eredményében a régi részvényekkel egyenlő módon részesednek. A régi részvényesek minden két darab részvény után egy darab uj részvényre elővételi joggal birnak. Az átvételi árfolyam 360 korona kamat- és bélyegmentesen. Az elővételi jog 1917. évi október hó 29-től 1917. november hó 3-ig bezárólag az Anglo-osztrák bank budapesti fióktelepének pénztáránál (Fürdő-utca 6.) gyakorlandó. A részvényesek által esetleg át nem vett uj részvények elhelyezése egy konzorcium által biztositva van.

A Borsod-miskolci és debreceni István gőzmalom r.-t. okt. 20-án tartott közgyülése elhatározta, hogy a társaság alaptőkéje 12,500 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által 6½ millió K-ról 9 millió K-ra felemeltessék. Az uj részvényekből 3500 drb a Schoeller & Co. bécsi cégnek jut, a további 9000 drb uj részvényre pedig a részvényesek 1 : 4 arányban nov. 5-ig 800 K árfolyamon (+ jan. 1-től 5% kamat és 2 K költség) elővételi joggal birnak.

A Magyar Általános Takarékpénztár okt. 24-én rendkivüli közgyülést tartott, mely a társaság jelenlegi *45 millió K alaptőkéjét 60 millió K-ra emelte föl.* Az uj részvényekre a régi részvények birtokosai okt. 31-ig 5 : 1 arányban gyakorolhatják az elővételi jogot. A kibocsátási árfolyam 750 K (+ 5 K bélyegilleték és költség). A közgyülés tudomásul vette, hogy a részvényeseknek felajánlott mennyiségen felül fennmaradó részvények elhelyezését az igazgatóság az emissziós áron jóval felül már előre biztositotta. A felpénzekből 200.000 K-t az intézeti nyugdijpénztár növelésére forditanak. A közgyülés hozzájárult az igazgatóság ama javaslatához, hogy a takarékpénztár hatáskörét községi kölcsönök folyósitására s ily kölcsönök alapján községi kötvények kibocsátására kiterjessze.

A Magyar Általános Ingatlanbank részvénytársaság báró *Madarassy Beck Marcel* dr. elnöklésével okt. 24-én rendkivüli közgyülést tartott. A *Halom* Dezső dr. vezérigazgató által előterjesztett inditvány szerint a közgyülés elhatározta az eddigi *10 millió K alaptőkének 15 millió K-ra való felemelését* 25,000 drb uj 200 K n. é. részvény kibocsájtása által olyképen, hogy az összes uj részvényekre a régi részvényeseknek 2 : 1 arányban elővételi jog ajánltatik fel. Az uj részvények 1918. január 1-től részesednek az üzlet hasznában. Az elővétel f. évi október hó 25-től október 31-ig bezárólag gyakorolható. Az uj részvények kibocsájtási ára 550 korona, melyen felül 4 K fizetendő költség és illeték cimén. A befolyó felpénz a tartalékalap növelésére forditatik. Az intézet alaptőkéje ezzel 15 millió K. A nyilt tartalékja szintén ca. 15 millió K, összes saját tőkéi tehát 30 millió K-t fognak kitenni. A tőkefelemelés sikerét a Magyar Általános Takarékpénztár és a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank biztositották.

A Rimamurányi és a Hernádvölgyi közgyülése. *A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmü r.-t.* a napokban tartotta *Lánczy* Leó titkos tanácsos, főrendiházi tag elnöklésével közgyülését. A napirend előtt az elnök kegyeletes hangon emlékezett meg arról a veszteségről, mely a társulatot nagyérdemü vezérigazgatójának, hámori Biró Árminnak elhunytával érte. Az igazgatóság nevében *Hegedüs* Loránt dr. emlékbeszédben méltatta az elhunyt vezérigazgatót. A részvényesek nevében *Heinrich* Dezső dr. tolmácsolta a részvényesek háláját és elismerését a megboldogult iránt. A közgyülés az elhunyt emlékét jegyzőkönyvben megörökitette és elhatározta, hogy 500 000 koronával egy *hámori Biró Ármin-alapot* létesit, melynek kamata rendkivüli támogatásra szoruló társulati alkalmazottak javára fog forditatni. A közgyülés elé terjesztett évi jelentésben az igazgatóság az elhunyt vezérigazgató emlékét külön emléklapon örökitette meg. — A *Rimamurányi* évi jelentése, amelyet *Biró* Pál vezérigazgató terjesztett elő: kiemeli, hogy az üzemvitel a mindinkább érezhetővé váló munkás-, valamint nyers-, különösen pedig tüzelőanyag hiány következtében nagy nehézségekbe ütközött. A közgyülés a nyereség felosztására vonatkozó javaslatát elfogadta. E szerint a részvényeseknek 40,000.000 koronás részvénytőke után 21 százalékos osztalékul részvényenként 42 koronát fizetnek. Az igazgatóságba *Biró* Pál dr. vezérigazgatót, a felügyelőbizottságba pedig *Gergely* Emilt választották be.

A *Hernádvölgyi Magyar Vasipar Részvénytársaság* közgyülésén az igazgatósági jelentés felolvasásával kapcsolatban előterjesztették az 1916/17. üzletév záró-számadását. A közgyülés elhatározta, hogy a részvényeseknek 14 százalékos osztalék, vagyis részvényenként 28 korona fizettessék ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

A TÉLIKERT

(Nagymező-utca 22—24.)
TELEFON: 167—25.

novemberi műsora

KEZDETE 1/4 8 ÓRAKOR.

Schildkraut

a legnagyobb német szinész fellépte a

„die Goldprobe"

cimü szenzációs szkeccsben.

Partnere:

Philine Wengerdt

aki szólókban is fellép.

Jean Paul

a legvidámabb német kómikus.

Somogyi Nusi
Herendi Manci
Gallai Nándor
Sziklai József m. v.

a Király-szinház tagja

felléptével a

Fekete szerelem

cimü operett-sláger. Szövegét irta: **Fodor Tibor,** zenéjét szerezte: **Hajós Károly.**

Magyari Lajos
Szalontai Ferike

uj szólókkal.

Ambreé és Wally, a vig billiárdosok; **Tom Viebig Trio,** a legkacagtatóbb zenés kómikusok; **Lilly Kovala,** boszorkányos kalapjával stb. **Gallai Nándor, Kovács Lili, Martha Haase, Fehérvári Juliska, Tarnai Leona, Krisztinkovich Jeny** uj müsorral.

KORONÁS REGÉNYEK

Népszerü, érdekesnél érdekesebb nagyobb regények gyüjteménye.

EGY REGÉNY ÁRA

1

KORONA

Október végén jelenik meg:
Herczeg Ferenc: Simon Zsuzsa.

*

November végén jelenik meg:
A vasgyáros. Ohnet világhirü regénye.

Kapható mindenhol.

Fővárosi Orfeum

VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

HELLA INGRID
táncol Hubay-, Mozart- és Wagner-zenét. Jonny és Charly-Cape kerékpárosok. Gautier idomitott elefántjai, ponnylovai. Háborus ezüstcsoportok. Stella Ferry.

AZ ARANY LÉGY
::: kacagtató bohózat. :::

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

Meghivó

az „Első Budapesti Gőzmalmi R.-T."

t. c részvényeseinek az **1917. november hó 12-én délelőtt 10 órakor a malomépületben** (V., Klotild-u.) megtartandó

rendkivüli közgyülésén

való részvételre.

Napirend:

1. Két részvényes kijelölése a közgyülésről felvett jegyzőkönyv hitelesitésére.
2. A részvénytőkének 8,250.000 koronáról 12,500.000 koronára való felemelése.
3. Az alapszabályok 4, 6, 12, 21, 22, 36, 53, 69, 70 és 71-ik §-ainak megváltoztatása.

Az alapszabályok 21. §-a. Mind a rendes, mind a rendkivüli közgyülésen csak azon részvényesek vannak szavazatra jogositva, kiknek részvényei legalább három hónappal előbb a társaság részvénykönyvébe nevükre bevezettettek és legkésőbb a közgyülést megelőző harmadik napon a társaság pénztáránál letétettek. A letétkor elismervények fognak adatni, melyek beléptijegyül szolgálnak, melyeken a letevő neve, a letett részvények s a szavazatok száma kitüntetve leend.

12. §. Minden közgyülésen tizenöt részvény birtoka egy szavazatot ad. Husznál több szavazatot azonban egy részvényes sem gyakorolhat, még pedig tekintet nélkül arra, vajjon az saját nevében, vagy pedig más szavazatképes részvényesek meghatalmazásából, vagy mint részvényes és mint meghatalmazott együttesen történik-e.

13. §. Meghatalmazásból képviselni csak szavazati joggal biró részvényesek vannak jogositva. (A meghatalmazások törvényes módon állitandók ki.)

Figyelmeztetés. Azon t. c. részvényesek, kik egyszersmind meghatalmazásból más szavazatképes részvényeseket képviselnek, tisztelettel felkéretnek, hogy a részvények letétbe helyezése alkalmából a nevükre szóló meghatalmazást is beadni méltóztassanak.

(Utánnyomást nem dijazunk.)

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

FOLIES CAPRICE

TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Az előadás kezdete pont 1/2 8 órakor
Mindennap **Rott Sándorral** a főszerepekben
Vigécz-stikli és
Seine Kinder.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb ének és táncszámok fellépte.
Kezdete 8 órakor.
Vasár- és ünnepnapon **délután fél 4 órakor ROTT SÁNDOR** és a teljes müvészszemélyzet felléptével

NAGY CSALÁDI ELŐADÁS
fél helyárakkal.

TÉLIKERT

NAGYMEZŐ-U. 22-24
Telefon: 167-25.

Minden este 1/4 8 órakor
GUSSY HOLL
a hires berlini diva, Harsányi Zsolt „Die letzte Strofe" cimü szkeccsében. Partner V. Eckhardt.
AKROPOLIS
eleven női szobrok, a női test apotheosisa. Sent M'Ahesa, az indiai tánccsoda. Magyari Lajos, Ujvári Károly. Büron, a bohóckirály, Szalontai Ferike, Kabos Gyula és még 20 uj attrakció.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA

Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.

STEINHARDT

és társulata uj szólóban és a «Három kérő» cimü falrengető bohózatban. Szöllősy Rózsi, Pártos Jenő, Geiger Irma, Heltay Árpád stb. Resark és Rilay, a vig kisértetek, Octavia, pompásan idomitott majmai, kutyái és cicái, a három Meley, a két Leona stb.

A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

MOZGÓKÉP-OTTHON

TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

Mikszáth Kálmán regénye:

Szent Péter esernyője

4 felvonásban. Főszereplők: Rátkai Márton Lenkeffy Ica, Várkonyi Mihály, Huszár Károly, Demjén Mari, Kürthy József, Hajdu József.

Az idény nagy drámai alkotása:

A mult

4 felvonásban. — Főszerepben: Mia May.

Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásasványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor
a szenzációs uj októberi müsor
„HÁROM HATÁR HOTEL“
Nagy Endre és Zerkovitz Béla operettje.
Maria Blank, 3 Jainczik, Basany, Aman, Folkmann csupa uj szinházi és varieté-attrakció

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Meghivó.

A **Fővárosi Sörfőző Részvénytársaság Kőbányán** 1917. évi november hó 7-én déli 12 órakor a Hazai Bank Részvénytársaság hivatalos helyiségeiben (Budapest, V., Harmincad-utca 6.)

rendkivüli közgyülést

tart, melyre a részvénytársaság részvényeseit ezennel meghivja.

Napirend:

1. A részvénytőke felemelése 8 millió koronáról 12 millió koronára.
2. Az alapszabályok 5., 11., 22. és 35. §-ainak módositása.

Budapest, 1917. október hó 27-én.

Az igazgatóság.

Az alapszabályok 14. §-a értelmében a közgyülésen csak azok a részvényesek vehetnek részt, akik legalább 3 nappal a közgyülés megtartása előtt részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a társaság budapesti pénztáránál vagy az igazgatóság által az összehivó hirdetményben megjelölt bel- vagy külföldi letéteményezési helyeken letéteményezték. Ennek megfelelően a szavazati jog érvényesitése céljából a részvények szelvényekkel együtt folyó évi november hó 5-ik napjának déli 12 óráig a Hazai Bank Részvénytársaság pénztáránál (Budapest, V., Harmincad-utca 6.) leteendők.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János
cisz. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Meghivó

a „Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat Pesten“ Budapesten, 1917 november 14-én d. e. 11 órakor a társulat központi irodájában (VII., Király-utca 67) tartandó

rendkivüli közgyülésére.

A közgyülés tárgyai:

1. Az igazgatóság inditványa: Dávid János és fia cég budafoki téglagyárának megszerzése tárgyában.
2. Ez ügylettel kapcsolatosan az igazgatóságnak az az inditványa, hogy 1900 darab 200 korona n. é. részvény kibocsátása által, a jelenlegi 4.080,000 koronát kitevő alaptőke 380,000 koronával 4.460,000 koronára emeltessék fel. Határozathozatal ez inditvány és az ezzel kapcsolatos intézkedések és felhatalmazások tárgyában.
3. Az alapszabály 4. §-ának módositása.

A közgyülésen alapszabályaink 13. §-a értelmében csak azok a részvényesek vehetnek részt, kik szavazásra jogositó részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb 8 nappal a közgyülés előtt vagy a társulat pénztáránál Budapesten (VII., Király-utca 67. sz.) vagy a Magyar általános hitelbank főpénztáránál Budapesten (V., Dorottya-utca 5. sz.) letették. Öt részvény birtoka egy szavazatra jogosit.

Az igazgatóság.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Müépitészek Épitésvállalkozók Gépgyárosok figyelmébe!
Nyiri Sándor
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu müintézet és könyvkötészet.
Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Kiváló orosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

PROLONGÁLVA!
A példátlanul álló hatalmas sikerre való tekintettel még néhány napig
A SENKI FIA
Szerelmi játék négy felvonában.
A Phönix-film bravuros mestermüve fenomenális müsor keretében
A ROYAL-APOLLÓ-BAN
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor. Telefon: 74-84.

APOLLÓ-KABARÉ
Minden este 8 órakor az októberi müsor:
HERCZEG FERENC: Péter és Pál (vigjáték). Játszák: Rózsahegyi, Kőváry, Bálint Erna, Herczeg Jenő.
HEVESI SÁNDOR: Az ismeretlen muzsikus (zenés játék Mozart dalaival). Játszák: Németh Juliska, Vidor Ferike, Nyáray, Varsa.
SZÉP ERNŐ: A kártyás (tréfa). Játszák: Harasztthy Mici és Boross Endre.
LAKATOS LÁSZLÓ: Halló... te vagy az édes? (tréfa). Játszák: Harasztthy Mici és Mály.
Németh Juliska, Vidor Ferike, Bálint Erna. Andai Terka, Kőváry, Nyárai G., Szenes uj magánszámokkal. — Jegyek előre válthatók.
Csütörtök, szombat, vasárnap mérsékelt helyáru délutáni előadások.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kivtelihéza, **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Legjobb kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. november 7-én — 45. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Canossát

járunk, szőrcsuhát öltünk és vezeklünk a bűnünkért, hogy börtönt kivántunk olyan férfiunak, akit a belügyminiszter csaknem ártatlannak, amolyan félszüznek talált. Nincs mit tennünk, mint férfias nyiltsággal megállani *Zeidl* Vencel fővárosi bizottsági tag kitünő polgártársunk előtt, aki mellékfoglalkozására nézve hadimilliomos és tiszteletteljesen bocsánatot kérünk. Bocsásson meg nekünk Zeidl ur, a polgári erények makulátlanná mosdatott lovagja, akiről bizony — bevalljuk férfias megbánással — nem épen hizelgő hangon irtunk akkor, amikor egymásután, frappáns gyorsaságban következő esetekben azt a hazafias önzetlenséget követte el, hogy maximális áron fölül árulta a zsirt.

Amikor először érték az árdrágitás erényének gyakorlásán, mi meggondolatlanul azt irtuk, hogy nem elég, ha becsukják a jó Zeidl bácsit, de ki is kell dobni a főváros közgyülési termeből. Aztán jött a második, a harmadik és a negyedik eset és mi még mindig nem láttuk, hogy Zeidl mester tulajdonképen jóltevője a hálátlan budapesti közönségnek. Gorombák és méltatlanok voltunk a hentesipar e finomlelkü képviselőjével szemben, de ugyancsak beleesett a mi hibánkba a rendőrség is, amely járatlan lévén a polgári erények mérlegelésében, két hónapra itélte törvényhatósági bizottságunk eme büszkeségét. Zeidl, mint általában a nagy eszmék képviselői, szótlan megadással hordta egy esztendeig széles vállain a két hónap keresztjét, amikor jött a belügyminiszter és a két hónapot pár száz koronára oldotta fel.

Pár száz vagy pár ezer korona azonban nem lehet büntetés Zeidl Vencelnek, aki a mellényzsebéből is sokkal többet tud bármely pillanatban előhuzni. Ha pedig valakinek nincs büntetése, az akkor nem lehet bünös és nekünk férfiasan bocsánatot kell kérni tőle, akit ime rehabilitálva, örömmel várunk a közgyülési terembe, hogy itéletet mondjon a háboru hiénáiról, az árdrágitókról és egyéb gazemberekről. Igaz, hogy a belügyminiszter nem mondta azt, hogy Zeidl ur nem követett el árdrágitást, ellenkezőleg, ebbeli tevékenységét tizennyolc darab százas bankóból fonott koszoruval igazolta. Olyan üzlet ez Zeidl számára, amelynek továbbra is csábitólag kell hatni a pompás kereskedelmi érzékére, hiszen az árdrágitás százezreket szokott hozni és az állam igazán nem kiván magas vámot, ha a százezrekből csak tizennyolc százast vesz el.

Egyszóval bocsánatot kérünk Zeidl városatyától, egyben pedig őszintén üdvözöljük városatyatársát, *Semler* Sándort, aki szintén belügyminiszterileg, csak nemrégen szabadult meg a posztódrágitás vádjától. Zeidl Vencel bizonyára fütyülve rótta le az árdrágitás kiskeresztjével való kitüntetésének az árát, de miként vélekedik a dologról a szegény *Blitz* Miksa? Ő se olcsóbban, se drágábban nem adta a kávéját és a cukrát, hanem szépen elzárta a raktáraiba. Ettől a vértanutól elszedték a drága árut, amely maga egy vagyont ért és ráadásul tiz kicsiny napot is a nyakába sóztak. Mi a megbánás órájában teljes megértéssel vagyunk közéletünk e jelesei iránt és még egyszer ünnepélyesen kérjük őket, bocsássanak meg nekünk, akik hivatásunk félremagyarázásával vádakat emeltünk ellenük, ahelyett, hogy az elismerés koszoruját raktuk volna le előttük.

Fullánkok

Az átszállójegy

fölött is megkonditották a halálharangot. A fővároshoz közös beadványt intéztek a villamostársaságok, amelyben azt kérik, engedtessék meg nekik az átszállójegyek beszüntetése. Azt mondják, hogy ezt az intézményt ugyis ők találták ki és ők ajánlották föl a fővárosnak anno 1904. Ha pedig ők csinálták, nekik is van joguk a visszavonáshoz, annyival is inkább, mert a forgalomban jelentéktelen hányadot ad csak az átszállóforgalom. Az első látszatra is biztos, hogy sok igazság szól a villamostársaságok mellett, mert a női személyzet a mai tulzsufolt forgalom mellett képtelen átszállójegyeket kiszolgáltatni. Igaz, hogy a háboru eme mizériájának a levét megint a közönség issza meg, amely egy tizenhatfilléres átszállójegy helyett huszonnégyet lesz kénytelen fizetni. A főváros közgyülése azonban elsősorban magára vessen, amikor erről van szó, mert az egységes tarifa huszfilléres jegyre még mindig olcsóbb lett volna, mint most az átszálló-jegy kikapcsolása.

*

Nem kell a margarin

ez a népitélet Budapesten. Makacs és kemény fajta a magyar és sok-sok konzervativság van benne. Kemény a feje és nem lehet megpuhitani az akaratát. Nem tud hozzászokni az olyan ujitásokhoz, amelyeknek legalább olyan jó izük nincs, mint a régi fajtának. Hiába beszél a vegyész, hogy a margarin tiszta és becsületes anyagból készül, hiába mondja az orvos, hogy nem ártalmas. Nem és nem kell a világért se. Odakint entente-éknél pedig egyenesen reklám lehet a margarin-eset a mi élelmezési viszonyainkra. Hogyan, hát Magyarországon a háboru negyedik esztendejében sem fanyalodik rá a nép arra a kosztra, ami után az entente béke idején is megnyalta a száját? . . .

*

Most már tudjuk

miért nincs Pesten zsir, miért nincs szalonna, miért nincs disznóhus. Csalán ur, a korpaközpont igazgatója megmondta a bécsieknek, hogy miért nincs. Éppen a bécsieknek, akik mindenesetre szivük egész melegével érdeklődnek, hogy Budapesten disznózsirral, vagy margarinnal eszik-e a csuszát? Persze Csalán igazgató a korpa szempontjából nézi a világot és azt mondja, hogy Magyarország huszmillió sertéséből csak tizenötmilliónak jár ennivaló és igy ötmilliót le kell ölni, akkor a korpa is elég és disznóhus is bőven akad. Persze az osztrákok szivesen résztvennének az ötmilliós disznótoron, mit bánja azt az osztrák és a korpa-igazgató, ha az egész sertésállományt kipusztitjuk is. De a legujabb közélelmezési alapelvet sikerült megtalálni: akinek nem jut elég ennivaló, azt le kell ölni. Egy ilyen csalántól az is kitelik, hogy ha hatalmában állana, az emberekre is ráhuzná ezt a szabályt. Ő is, az osztrákok is.

*

Akadályok a Várszinház épitkezésnél

A csecsemőkórház renitens vállalkozója. — Barakkórház helyett lövészárok. — Krátky tanácsnok nyilatkozata.

Az épitkezési nehézségek eléggé ismeretesek már, de azt kell mondani, hogy napról-napra sulyosbodnak. Budapesten tizennyolc millió tégla fekszik kiégetetlenül kivetve. *Wekerle* Sándor miniszterelnök ugyan megigérte, hogy 600 vaggon szenet fog biztositani a tégla kiégetésére, ez azonban amig ez az igéret beváltásra kerülhet, mindenesetre jelentékeny időt fog igénybe venni. A fővárosi beruházó programm megvalósitásához és a lakáshiány megszüntetését célzó akció megkezdéséhez mindaddig nem lehet hozzányulni, amig az anyagban és a munkakézben való mizériák meg nem szünnek. Alkalmunk volt ebben a kérdésben beszélni *Krátky* János tanácsnokkal, a középitési ügyosztály vezetőjével, aki rövid pár szóval igy jellemezte a helyzetet:

— Ma minden *élő és élettelen anyag a hadsereg kezében van.* A katonaság nélkül meg sem tudunk mozdulni. A lakásépitő akció megkezdése sürgető és halaszthatatlan szükségesség, de amig a katonaság részéről garanciákat nem kaptunk, hogy az épitőanyagot rendelkezésünkre bocsátja, addig meg sem tudunk mozdulni.

Ennek az épitésben beállott halálos pangásnak igen jellemző példái kerültek a legutóbbi időben felszinre. Emlékezetes például *az angyalföldi csecsemő-kórháznak* a dolga, ahol *Russ* János, a vérszemet kapott vállalkozó, nem kevesebb, mint 100 százalékos egységáremelést kért. Vagy két hónapja már annak, hogy a vállalkozónak a harca folyamatban van a XIII-ik ügyosztálylyal. Ez idő alatt, ha abba nem maradt is az épitkezés, de bizony az csak immel-ámmal folyik. Igy aztán a csecsemő-kórház, amelynek *már a nyáron fedél alá kellett volna jutnia*, még mindig épülőfélben van. Előbb a kormány késlekedett a közgyülési határozat jóváhagyásával addig, amig az anyagárak és a munkabérek megdrágultak, most pedig a vállalkozó amerikázása késlelteti a befejezést. Ugy tudjuk, most már *Krátky* tanácsnok tabula rasat kiván csinálni ebben az ügyben. Az alkudozások fonalát mindenesetre elvágta azzal, hogy a tanács keddi ülése már döntött a kérdésben. A tanács méltányos ajánlatot tesz a vállalkozónak, akinek tulzó követeléseit azonban nem hajlandó honorálni. Most már aztán a vállalkozón áll a vásár. Vagy elfogadja a tanács által megállapitott uj egységárakat, vagy abbahagyja a munkát, amelyet aztán más vállalkozónak fognak kiadni. *Russ* makacsul ragaszkodik követeléséhez és igy aligha van sok reménység a megegyezésre.

Tipikus esete volt a *Walla-részvénytársaságnak* is. A részvénytársaságot a hadügyminiszterium egy barakkórház épitésével bizta meg és kiutalta neki a szükséges faanyagot is. A fát vasutra is rakták, el is inditották, de a vaggonok üresen érkeztek meg Budapestre. Szorgalmas kutatás után kiderült, hogy a katonai barakkórház faanyagát egy a haretérhez közeleső állomáson elfogta a katonai állomásparancsnok, mivelhogy a fára lövészárok épitéséhez volt szüksége. Ma pedig még a kórháznál is nagyobb szükség van lövészárokra.

Töméntelen akadályba ütközik egyébként a *várszinház átalakitása is.* Dacára annak, hogy az átalakitási munkához nem szükséges tulsá-

gosan sok anyag és az átalakitások magának a királynak a kivánságára történnek, minden pillanatban számolni kell az anyaghiánynyal. Arról értesültünk, hogy *a várszinház átalakitási munkálatai teljesen megakadtak,* ezért *Krátky* János tanácsnokhoz fordultunk, aki a következő felvilágositásokat volt szives a *Fővárosi Hirlap* munkatársának adni:

— A Várszinház átalakitási munkái folyamatban vannak ugyan, de *állandóan nehézségekkel küzdünk* itt is, mint minden más épitkezésnél. Igen sok szaladgálásunk volt a fütőkészülék megszerzése körül. A hadügyminiszteriumtól kellett kérnünk, de levelezéssel nem sikerült elintéznünk, végre is személyesen kellett egy urnak a polgármester ajánlólevelével a fütőkészüléket kikönyörögnie. Mást mindent a katonai hatóság bocsátott rendelkezésünkre, természetesen semmit sem a legsimábban, dacára annak, hogy udvari szinházról van szó. Most legujabban megint a szövetekkel van baj, amelyekre a nézőtér bevonásához van szükségünk. A Pamut Központtal most vannak folyamatban a tárgyalások és reméljük, kedvező eredménynyel fognak végződni és akkor nem hiszem, hogy akadálya lehetne a szinháznak még ebben a szezonban való megnyitásának.

Ez a pár példa szomoru képét mutatja az épitőipar kinos helyzetének. Remény pedig nem igen lehet más, mint a béke.

Kátyuba jutott a közélelmezés

Se pénz, se konyha, se élelmiszer, se szén, se fuvar

A *Fővárosi Hirlap* több izben szóvátette már, hogy a népélelmezési akció, amelyet a főváros — elismerjük — a legszebb intenciókkal inditott meg, még mindig késik, még mindig nem tudott eljutni a megvalósulás stádiumába. A tél pedig a nyakunkon van és igazán nem kell sokat bizonyitgatni, hogy a népélelmezési akcióra most van szükség, nem akkor, amikor a nyár gyümölcse pótolja a meleg téli levest és amikor a szénhiány nem vet gátat az otthon való főzésnek. Utána néztünk a városházán, hogy remélhető-e a legközelebbi időre a népélelmezési akció megkezdése? Nyiltan szólva, *nem kaptunk kielégitő választ.*

Meg kell azonban állapitanunk azt is, hogy mindennek nem a főváros funkcionáriusai az okai, akik eddig minden tőlük telhetőt megtettek, a ma még mindig fennálló akadályokat azonban utjukból elháritani egyedül nem tudják. Lehetséges, hogy a közeli napok uj intézkedéseket hoznak és a munka tempója is meggyorsul, ebben a pillanatban azonban a városházán mitsem tudnak arról, hogy a népélelmezési akció megkezdése rövidesen várható lenne.

A kérdést magát a népélelmezési minisztertől *Batthyány* Tivadar gróf népjóléti miniszter vette át, aki teljes érdeklődéssel viseltetik Budapest szegényebb néprétegeinek sorsa iránt. Neki azonban magának budgetje nincsen, más miniszteriumoktól kell tehát várnia, hogy pénzt adnak. *Batthyány* gróf miniszter különben szombaton délután ujabb tanácskozásra ült össze a főváros küldötteivel. Részt vesz a megbeszélésekben *Biró* Henrik is, aki a népélelmezési akcióval együtt szintén átkerült a népjóléti miniszteriumba.

A népélelmezés költségeire, illetve a szükséges beruházások eszközlésére még *Kürthy* Lajos báró idejében három millió koronát állapitott meg a Közélelmezési Hivatal. *Ezt a három milliót azonban még máig sem utalták ki a fővárosnak,* hogy az teljes erejével hozzáláthatna a szükséges népkonyhák felszereléséhez, illetve átalakitásához. Egyszóval annyira vagyunk a népélelmezési akcióval, hogy *ma még a konyhákról sem történt komoly gondoskodás.*

A költségek többi részét, a három millión fölüli részt, társadalmi akció révén akarják megteremteni. Ennek a társadalmi akciónak védnökségét — mint ismeretes — *Izabella* főhercegasszony vállalta magára. A gyüjtés valószinüleg meg fog indulni, pénz is lesz majd, de a fővárosnak legalább akkorra készen kellene lenni a konyhák berendezésével. Ezeket a munkákat mulhatatlanul meg kellene már kezdeni, de a kormány még mindig nem utalja ki a már Tiszáék által kilátásba helyezett három milliót.

A most folyamatban levő tárgyalásoknál a főváros háromféle elengedhetetlenül szükséges dologról való gondoskodást kiván a kormánytól. Ezek:

1. a népkonyhák számára szükséges *élelmiszerek* beszerzése és átengedése;
2. a népkonyhákban való főzéshez szükséges *szénnek* kiutalása és pontos szállitása;
3. az ételnek elszállitásához szükséges *fuvarnak* biztositása.

Élelmiszer, szén és fuvar nélkül meg sem tud mozdulni a főváros és addig, amig e tekintetben biztos garanciákat nem szerez, akkor sem lehetne megkezdeni a biztos fiaskó kilátása nélkül az akciót, ha véletlenül már az átalakitásokat és berendezkedéseket megkezdték volna.

Ezek szerint *semmi sincsen rendben, ami a népélelmezési kérdés megoldásának kikerülhetetlen alapfeltétele lenne.* Eddig a főváros is csak elvi alapon dolgozhatott és dolgozhatik még ki tudja meddig. Azzal szemben, hogy *nincs pénz, nincs konyha, nincs élelmiszer, nincs szén és nincs fuvar — megalakult* a Népjóléti Központnak *a népkonyhákat vezető különitménye* és *megállapitották az ebédek árát.* A kétfogásos ebéd ára 1 korona 20 fillér lesz, a három fogásosé pedig 2 korona. A háromfogásosban bizonyos napokon hús is adódik. Ezek az árak igen előnyösek és igen olcsók lennének, egyelőre azonban csak papiroson vannak meg, mert ha a tárgyalások mai állapotát vesszük figyelembe és boszorkányos ügyességet tételezünk is fel, akkor is hónapokba kerülhet, amig az első levest be fogják rántani. Közben pedig megjön a tavasz és Budapest népe olyan szeretettel fogadja majd az egész népélelmezési akciót, mint fogadta az elmult napokban — a margarint.

Wekerle kék-ceruzája

Korrektura az adójavaslatokon

Az elmult napokban a fővárosnak ismét három adójavaslatát hagyta jóvá *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértően. *Wekerle* kék ceruzája azonban ezuttal is müködött. Sem a fogyasztási adók emelésére, sem a telekértékadóra, sem a pezsgőboradóra vonatkozó javaslatot nem hagyta jóvá minden korrektura nélkül.

Lényegbevágó javitás azonban csak a fogyasztási adókon esett és pedig olyan, amely *a főváros budgetjének jelentékenyen hasznára válik.* Az eddigi kormányoknak a fővárossal

Százéves alapitás és a tizenegyéves zárókő.

Ha megkérdezed a pesti embert, mikor épült a lipótvárosi bazilika, bizonyára nagy szemeket fog mereszteni és azt mondja rá, hogy biz' azt már száz éve épitik, de egészen soha sem fogják befejezni, mert ez az a templom, amely örökké épül. Egyike ez a kisszámu budapesti hitregéknek. Vagy kilencvenesztendeig igaz is volt ez a kissé gunyos mondat, mig végre 1906-ban tényleg letették a templom zárókövét. A bazilikát tehát 89 esztendővel alapitották a zárókőletétel előtt és igy a mult hónapban ülte meg alapitásának századik évfordulóját.

Egyszóval a templom alapitása ma száz, a záróköve pedig tizenegy esztendős.

A bazilika történetét nem kell sokat kutatnunk. A zárókőben van az okmány, amely ékes, mesterséges történelmi patinával bevont nyelven mondja el azt. Nem érdektelen ennek az okmánynak szószerint való szövegében való közlése. Ime itt következik:

Ő császári és apostoli királyi Felsége I. Ferenc József királyunk dicsőséges uralkodásának LVIII-ik évében helyeztük el a mai napon itt e helyen az ötvenöt éven át épült és kezdetben Szent Lipótról, 1897. óta pedig első apostoli királyunkról, Szent Istvánról nevezett lipótvárosi római katholikus templom zárókövét. Utódaiknak a székesfőváros fejlődésének történetében kimagasló emez eseményéről hiteles bizonyitékot kivánva hátrahagyni: Mi Budapest székesfőváros főpolgármestere, polgármestere, alpolgármesterei és tanácsnokai, mint a székesfővárosi római katholikus egyházak kegyuraságának képviselői, a következő okiratot állitottuk ki: „Deo omnipotenti magno — sub invocatione sancti Stephani!"

Fővárosunk nagy bérpalotáinak sorából kimagaslik egy épület, amely a nagyok sokaságában is feltünik méreteivel, figyelmet kelt alakjával, leköti a figyelmet diszével, betölti a lelket komoly fenségével és rendeltetésének eszméjével. Ormán magasan fénylik a kereszt. Ez az épület fővárosunknak legujabb Istenháza, mely az V. közigazgatási kerületben, a Váci-körut és a Nagykorona-utca között fekvő Lipót-téren 4147 négyzetméternyi területet foglal el. Az olasz renaissance-stilü központos elrendezésü kupolás templom, melynek alakzata a görög keresztet tünteti elő, szabad terraszon áll, 66 méter hosszu és 55 méter széles. Főbejárata, melyhez 19 márványlépcső vezet, a Zrinyi-utcára tekint. A templom fölépitése 9,053.201 koronába került. Márványból és aranyból palotát épitettünk a mi Istenünk dicsőségére, a magunk épülésére. De büszkeségünk e templom azért is, mert ugy a maga egészében, mint legapróbb részleteiben a magyar müvészet és ipar dicsőségét hirdeti a jelen kornak is a majdan elvonuló évszázadoknak.

A Mindenható nagy Isten dicsőitésére és Szent István első királyunk emlékezetére emelt szentegyháznak, az emberi ész és tudás e hatalmas alkotásának alapkövét elődeink az Urnak 1851., Őfelsége I. Ferenc József uralkodása IV. esztendejének október hava 4-ik napján tették le nagy ünnepségek közepette Scitovszky János hercegprimás és esztergomi érsek, Viale Prela pápai nuncius, Friedrick György pestvárosi hatósági főnök, Ságody Sándor alpolgármester, Szántófy Antal lipótvárosi plebános, és egyéb előkelőségek jelenlétében annak az ideiglenes templomnak helyén, mely 1817-ben épült és az 1849. május 13-iki bombázás alkalmával megrongálódott.

Az épitkezés Hild József tervei alapján indult, akinek 1867. március 6-ikán bekövetkezett halála után a müvezetést Ybl Miklós, hazánk egyik legjobb épitésze vette át. Az épitész csakhamar észrevette, hogy a hatalmas kupoladobot hordozó főpillérek épitésénél szabályellenességek történtek és egyuttal kifejezést adott amaz aggodalmának, hogy ebből rövid időn belül végzetes katasztrófia következhetik be, amely szerencsétlenséget megakadályozni már nem is lehetett, s 1868. január 22-ikén, az épitmény koronája, a templom kupolája bedőlt. Mintegy 400.000 korona érték hevert romokban.

Az épités évekre fennakadt és csak 1873-ban indulhatott meg ismét. Ybl a Hild-féle terveket teljesen átdolgozta, lényegesen megváltoztatta és az egész épületet ugyszólván alapjából ujraépitette. 1889. október hó 19-ikén áldotta meg Cselka Nándor primási helynök a nagy kupola keresztjét, amely azóta ragyog a 95 méter magas kupola ormán. 1891. január 22-ikén, ugyanazon a napon, amelyen 23 év előtt a régi kupola bedült, halt meg Ybl Miklós. Utóda Kauser József budapesti születésü müépitész lett. Az ő müizlésének és tehetségének jutott osztályrészül a templom befejezése. Tervei szerint és vezetése alatt létesültek a templom belsejének kiképzése, az oltárok s a templom összes diszitései és fölszerelései.

1905. szeptember havában az összes munkálatokat befejezték. A templom fölszentelését dr. Kohl Medárd, hazánk biboros hercegprimásának segédpüspöke, november hónap 9., 11. és 15-ik napjain végezte; november 19-ikén pedig, apostoli királyunk Őfelsége Istenben boldogult Felséges nejének, Erzsébet királyasszonyunk névünnepén fényes ünnepség keretében nyiltak meg a templom kapui a hivők seregének. Az első ünnepélyes szentmise-áldozatot Várossy Gyula kalocsai érsek mutatta be az Urnak. Örömünnepünk fényét József főherceg ur és Auguszta ő császári és királyi fenségeik megjelenésükkel emelték. Jelen voltak a kormány tagjai, az ország zászlósai, a főpapság, az országgyülés mindkét háza, a felsőbb hatóságok fejei, a hadsereg tábornoki és törzstiszti kara, a székesfőváros törvényhatósági bizottságának tagjai, a kegyur képviseletében a főpolgármester, a polgármester, az alpolgármesterek, a város tanácsának tagjai, a főtisztviselők, a kerületek előljárói és közéletünk számos kitünőségei.

Ma pedig, 1906. évi december hó 8-ik napján, midőn a báró Hornig Károly veszprémi püspök ur által megáldott zárókövet ő császári és apostoli királyi felsége I. Ferenc József király alattvalói kérelmünkre a mai ünnepség fényét legmagasabb megjelenésével emelve, személyesen letenni méltóztatott, kérjük a Mindenhatót, áldja meg uralkodónkat, áldja meg hazánkat, óvja meg a templomot minden veszedelemtől, hogy a hivek lelki javára századokon át

szemben tanusitott szükkeblüségével szakitva, Wekerle nem redukált, hanem emelt bizonyos adózási tételeket. Igy a főváros pálinkára, szeszre, rumra, konyakra hektoliterenkint 60 fillér helyett a pénzügyminiszter javitása értelmében 1 korona adót fog kivetni. A likőrök fogyasztási adója hektoliterenkint a tervezett 20 korona helyett 30 korona, a boré és ürmösé 4.08 korona helyett 7 korona, a musté 3.30 korona helyett 6 korona, a borsepróé 1.70 korona helyett 3 korona és a gyümölcsboré 1.60 korona helyett 3 korona lesz. Wekerle kékceruzája ilyenformán a fővárost *a megállapitott adóemeléstől várható évi 2.144,210 korona bevételi többletén fölül összesen még 2.125,300 korona bevételi többlethez juttatja.* A fogyasztási adók emelése ilyenformán *4,269,510 koronával javitja meg a főváros budgetjét.* A magasabbra szabott fogyasztási adók már a jövő hó elsején életbelépnek.

A telekértékadó javaslatában csak lényegbe nem vágó apró javaslatok vannak és az uj adót 1919. év január hó elsejével vetik ki, egyidejüleg azonban *a házbérfilléreket 1.5 százalékra szállitják le.*

A *pezsgőadót* a belügyminiszter hagyta jóvá és mindössze a birság kérdésében megállapitott felebbezési fórumok sorrendje ellen van kifogása. E tekintetben a főváros természetesen deferált a belügyminiszter akaratának és a kivánt javitást megcsinálta. Az adótervezetet különben *Kommer* Ferenc szállodás bizottsági tag megfellebezte. Ez a felebbezés azonban a belügyminiszteri jóváhagyás után automatice elesett és a pezsgő után már *december elsejétől kezdve adót fogunk fizetni.*

Fuvarokat rekvirált a főváros

Katonai vezérkarok a városházán

A szén kiszolgáltatása még mindig nem megy valami simán. Különösen a jegyekkel van sok baj és a pesti humor máris elnevezte a le nem számitolt szénjegyeket *Salgó-bankóknak*, Salgó Béla szénbizottsági igazgató után, aki a háboru történetében, mint a szénjegyrendszer kreálója fog szerepelni. Nem sokkal vigasztalóbb a hivatalos fuvarozás sem, amelyet a külföldi temetőkben találunk.

Vállalkozói részről pedig egyenesen azzal vádolták meg a fővárost, hogy az uniformisos siremlékeket csak a fővárosnál lehet beszerezni, amelynek viszont az egész temető számára szükséges márványtáblát egy bizonyos cég, a *Seenger*-cég szállitja. Illetékes helyen érdeklődtünk, mi igaz ebből a vádból és a következő felvilágositást kaptuk:

— A Hősök Temetőjének kiképzésénél nagy segedelmunkre volt a katonai hatóság, amely katonai munkaerőt bocsátott rendelkezésre, a siremlékek felállitásához pedig szintén teljesen ingyen jutottunk, mert a szükséges márványt *Bibel* János kir. tanácsos ruskicai márványbányatulajdonos bányájából teljesen ingyen bocsátja rendelkezésre. Ami a Seenger-céget illeti, annak egyik tagja mint főhadnagy teljesit katonai szolgálatot és igy a siremlékek elkészitését szintén ingyen vállalta a rendelkezésére bocsátott olasz hadifoglyok segitségével. A vádra, hogy a főváros egy céget favorizál, ez a válasz épen elegendő.

— Egyébként azonban a fővárosnak is tetemes költségébe kerül e kedvezmények mellett is a Hősök Temetőjének megalkotása. A tanácsi XIII. ügyosztály által összeállitott két költségvetés szerint az elsősorban végrehajtandó és részben már el is végzett általános rendezésnek költségei mintegy 150,000 koronát tesznek ki, a későbbi feladatok megoldása, a főemlék, a kisebb közös siremlékek, vizvezetési munkák és egyebek viszont mintegy másfélmilliót fognak fölemészteni.

Szaporodik a holtak hadserege

Kilencezer sirdomb a Hősök Temetőjében

Kint a hősök temetőjében egyre szaporodnak a frissen hantolt dombok és a rákoskereszturi katonai temető, amelyből a Hősök Temetője alakult, hamarosan szük lesz a holtak hadseregének. Pedig ebbe a temetőbe csak azok kerülnek, akik a harctéren szerzett betegségben, vagy sebesülésben a pesti oldal valamelyik hadikórházában halnak meg. A harcterek nagy közös sirjainak apró kis epigonja a budapesti Hősök Temetője, mégis — igy halottak napja táján — seregszemlét tartva az ülacsony dombok fölött, megremeg a szív az ember mellében. Embertestekkel beültetett hatalmas táblák szomoru egyhangusága: ez a negyedik ősz hangulatának igazi kifejezője.

Amikor ez év elején a főváros a X. kerületi katonai temetőt a katonai parancsnokság kebelében müködő „Hadisirok felügyelősége"-vel gyetértően megkezdte a Hősök Temetőjévé való átalakitását, akkor már ezekben a parcellákban ötezer sir domborodott. Valamennyi a háborunak a pesti kórházakban elköltözött hősi halottai. Az őszi seregszemle pedig azt mutatja, hogy a *Hősök Temetőjének ma már nem kevesebb, mint kilencezer lakója van.* A hely pedig alaposan fogy. Lassan rá fog kerülni a sor, hogy az itt levő kertészeti telepet is át kell alakitani a holtak birodalmává. Ha ez megtörténik, akkor a Hősök Temetőjében mintegy 12—14000 sirt lehet elhelyezni. Ez azonban szintén csak mintegy egy esztendőre elegendő, s ha a háboru, — amitől Isten óvjon — még több mint egy esztendeig tart, akkor a fővárosnak meg kell csinálni a hősök második temetőjét.

Ujabban különben kritika tárgyává tették, hogy a hősök temetőjében egyéni sirkövet felállitani nem szabad, mindenki egyforma sirkövet kap és igy a sirok valósággal uniformisosan jelennek meg. Ezzel az ellenvetéssel szemben meg kell állapitani, hogy a főváros a szerény siremlékeket ingyen adja és ő maga is ingyen kapja. Kifogás alá vették azt is, hogy kicirkalmazzák a temetőt, amire megint az a természetes válasz, hogy sajnos többi temetőink messze távol állanak a pompás rendtől és kerítéstől, amelyet a külföldi temetőkben találunk.

Városházi kabaré

•••

— Látogatás a diktátornál. —

Az ember jó arcot vág a gonosz játékhoz és amikor nincs segedelem, jól kifejlett akasztófahumorához folyamodik. Ez történt a héten a köszén egyik legjobb parancsnokával is, amikor beállitott hozzá egy ujságiró és interjut kért a szénről.

Az előszoba zsufolásig volt. A szolgák számokat osztogattak és az emberek itt is, mint a szenes-boltok előtt, sorba-álltak. Egy katonatiszt, aki most jött a harctérről, megriadva látta, milyen keresett ember a széndiktátor és összevágva a bokáját, kitámolygott az előszobából:

— Már akkor előbb bejutok a Kriegsministerhez, mint ide — mondta és eltünt a lépcsőházban.

A széndiktátor különben rendkivül kellemes ember, örök mosoly ül az arcán és az anekdotázók fajtájából való. Az ujságiró komoly kérdéseket adott föl neki, tonnákról és vaggonokról beszélt, Oroszlengyelországról, Porosz-Sziléziáról, Ausztriáról érdeklődött, a szénpotentát azonban azt mondta:

— Se szenet, se interjut nem adhatok. Elmondok azonban egy anekdotát, azt megirhatja, de a nevemet ne emlitse. Hát ugy történt, hogy a zsidó elment a templomba és buzgó imádság közben egyedül felejtkezett ott. Ebben a bizalmas együttlétben a jó Istennel, — gondolta — biztos információkat fog szerezni a háboru végét illetőleg. Megszólalt hát alázatos hangon:

— Uramisten, most ketten vagyunk itt, most megmondhatnád, mikor lesz vége a háborunak?

Az uristen hallgatott, de föntt a karzaton meghallotta az egyoldalu beszélgetést a kitünő templomszolga, akinek megesett a szive érdeklődő testvérén. Elhatározta hát, hogy a válaszadásban helyettesiteni fogja az Istent és megszólalt:

— Várj fiam még egy esztendeig.

A zsidó fellélekzett, de nem elégedett meg a dodonai válasszal. A pontos fogalmazás okából megkérdezte még:

— Mondd csak jóisten, ha egy esztendeig várok, akkorra vége lesz a háborunak?

És felelt a kitünő templomszolga:

— Azt nem mondtam, de ha nem lesz is vége, akkorra megszokják az emberek.

Most barátságosan az ujságiró vállára tette a kezét a széndirektor és azt mondta:

— Menjen haza barátom és irja meg az ujságjába ezt az anekdotát. Mert én sem mondhatok többet a szénről, mint a templomszolga mondott a háboru végéről . . . . ha később sem lesz szén, akkor legalább akkorra megszokják az emberek, hogy nincs . . .

---

fennálljon, hogy mindazok, kik idejönnek, enyhülést és vigaszt, kiengesztelést és békét, áldást és üdvösséget találjanak. „Crux regat intrantes — et sia regat egredientes."

Az időben, midőn ez városunkban történt, a keresztény világot X. Pius pápa Őszentsége, Magyarországot ő császári és apostoli királyi felsége I. Ferenc József király kormányozta. A magyar királyi kormány tagjai voltak: dr. Wekerle Sándor miniszterelnök és pénzügyminiszter, gróf Zichy Aladár őfelsége személye körüli miniszter, gróf Andrássy Gyula belügyminiszter, Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter, dr. Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter, gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatási miniszter, Polónyi Géza igazságügyminiszter és Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter. A székesfőváros egyházi főhatóságában Vaszary Kolos Ferenc biboros-hercegprimás és esztergomi érsek; mint kerületi esperes dr. Ott Ádám apát és mint ezen templomnak plébánosa dr. Kovács Kálmán müködtek. Ugyanez időben a székesfőváros törvényhatóságának élén állottak: Fülöpp Kálmán főpolgármester, dr. Bárczy István polgármester, Rózsavölgyi Gyula és dr. Vaszilievits János alpolgármesterek, Viola Imre, Kun Gyula, Vositz Károly, Faller Ferenc, Almády Géza, Piperkovits Bátor, dr. Melly Béla, dr. Bódy Tivadar és Rényi Dezső tanácsnokok, gróf Festetich Géza h. tanácsnok és Földváry Antal főjegyző.

A templom épitésére felügyelő bizottság elnöke néhai Lung György tanácsnok volt, kit a kérlelhetetlen végzet buzgó munkássága közepette folyó évi november hó 1-én ragadott ki az élők sorából.

Minek hiteléül és örök emlékezetéül jelen okiratot kiállitottuk és azt kérelmünkre felséges urunk legkegyelmesebben aláirni méltóztatott.

Kelt Budapesten az Urnak 1906-ik esztendejében, december hó 8-ik napján.

Az épitő-bizottság és a tanuk aláirása.

Az érdekes okiratot a bazilika zárókövében helyezték el, egy-egy másolatot pedig az országos levéltárban, a Nemzeti Muzeumban és a főváros levéltárában őriznek.

Egy kis egyszeregy

1000 kiló zsir 200 asszony

A hét utolsó napjai mozgalmasak voltak a városházán. Különösen nök dolgában volt mozgalmas. A város szépei szokatlanul nagy csoportokban jelentek meg az első emeleti folyosón és többnyire a polgármestert keresték. Közben igen élénk társalgás fejlödött ki közöttük és magas szinvonalon álló vitákat folytattak le bizonyos vegyészi kérdésekről. Annyira szokássá vált a városházán a női forgalom, hogy pénteken a városi alkalmazottaknak a Gerlóczy-utcában levő boltja előtt is kiadták a jelszót az asszonyok:

— Megyünk a polgármesterhez.

A városban a mult héten zsir helyett margarint árultak. A városi alkalmazottak boltjában finom, friss, jóillatu szalonna volt kapható. Pénteken reggel 1000 kilót vittek be a boltba. Az ott álló asszonyok boldogan látták ezt a tömeg szalonnát és nyugalommal várták, mikor kerül rájuk a sor. Lehettek vagy kétszázan, tehát könnyü volt a számadás, mindenkinek jut belőle elegendő, vagy ha nem is elegendő, annyi amennyi a zsirjegyre jár.

Tizenegy óráig vagy ötven asszony kapott szalonnát, az ötvenegyedik előtt lehuzták a redönyt, mert — mint mondták — már elfogyott a zsir. Mind az ezer kiló. Az ötven asszony vitte el? Aligha. Ezért határozta el az ott álló százötven asszony, hogy megkérdi a polgármestert, hová lett az 1000 kiló zsir? Fölvilágositották aztán az asszonyokat, hogy a polgármester ur sem tud válaszolni arra a fogas kérdésre; ugy döntöttek hát, hogy Battlay fogalmazót interpelláliák meg a közélelmezési ügyosztályban.

A százötven asszony természetesen mind egyszerre beszélt. Szegény Battlay fogalmazó semmit sem értett a szavakból. Megmutatta azonban az iróasztal fiókját, hogy neki nincs zsirja. És csakugyan nem volt. Az asszonyok meg azt kérték, hogy irja rá a cédulájukra, hogy az még egy napig érvényes. A fogalmazó kijelentette, hogy ehhez nincs joga. Nem tette meg. Pedig megtehette volna, mert másnap sem volt zsir.

Az asszonyok azon töprengve mentek haza, hogy hová lett az az ezer kiló zsir? Talán még most sem fejtették meg.

BALATONFÜRED
gyógyfürdő
karbahozatal és tatarozás céljából még a régi igazgatóság által **bezáratott.** A t. c. közönséget a fürdőnek még a tél folyamán való megnyitásáról idejekorán a hirlapok utján értesiteni fogjuk.
BALATONFÜRED GYÓGYFÜRDŐ ÉS FORRÁSVIZ VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

URÁNIA
Töviskorona
Szinjáték 4 felvonásban. A főszerepben: GINA FABRI. — Ezenkivül:
Lóri és Társa
Filmjáték 4 részben. A főszerepben: LOTTE NEUMANN.
Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasárnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor.

ERDÉLYI
osztr. császári és magyar királyi udvari fényképész és a német császár és porosz király Ő Felségének udvari szállitója
BUDAPEST, IV. KER., SEMMELWEIS-UTCA 2.
(Kossuth Lajos-utca sarkán.)
MÜVÉSZI KIVITELÜ NAGYITÁSOK, AQUARELL- ÉS OLAJKÉPEK BÁRMELY FÉNYKÉP UTÁN. ▪▪▪ FELVÉTELEK MINDEN IDŐBEN.

Események

Közgyülés. A főváros szerdai közgyülésén töltik be tulajdonképen véglegesen azt az ürt, amelyet *Festetich* Géza gróf halála a főváros tisztikarán ütött. Most *Folkusházy* Lajos tanácsnoki helyét töltik be és erre az állásra ma már minden kétséget kizáróan *Marher* Aladár dr. tanácsnok-főjegyzőt fogják megválasztani, akinek utóda a tanácsnok-főjegyzői székben mindenesetre *Wittinger* Gyula főjegyző lesz. Sokkal kisebb lesz az érdeklödés az ötödik kerületi városbirói állás, valamint az egyes bizottságokban megüresedett helyek egész sorának betöltése iránt. A választásokon kivül még 63 pontja van a közgyülés tárgysorozatának. Ezek között azonban a legnagyobb rész aligha tarthat számot valami különös érdeklödésre. Szinte lámpással kell keresni a tárgysorozat labirintusában a fontosabb kérdéseket, amelyek között mégis legelsősorban *Vita* tanácsnoknak a *lágymányosi kikötőről* szóló előterjesztése tünik a szemünkbe. A kormánnyal kötött végleges megállapodást fogja ismertetni a tanácsnok, amelynek részleteit már a *Fővárosi Hirlap* közölte. *Csupor* tanácsnok azzal a hirrel fog szolgálni, hogy a kormány ismét három fővárosi adójavaslatot hagyott jóvá és ilyenformán a főváros budgetjének jövendő kialakulásáról bizonyára kedvező képet ad. Aztán vége is a figyelemreméltóbb szerepléseknek, csak még két interpellációra adandó válasz hoz egy kis változatosságot. *Berczel* tanácsnok a Tabánban kisajátitott házak bérletének felmondása dolgában emel szót, *Véssei* tanácsjegyző pedig *Füredi* Mór kiváncsiságát elégiti ki a *krematórium* tengeri kigyója ügyében. Véssei tanácsjegyző el fogja mondani, hogy a krematórium ügyében annyi felterjesztés készült már a közegészségi ügyosztályban, hogy egész kis irodalma van a halottégetésnek. A kormányok azonban krematórium-ügyben eddig nem hozták be az irásbeliséget. Ahhoz a kényelmes elintézési módhoz folyamodnak, hogy egyszerüen nem válaszolnak. Krematórium-irodalmunk ilyenformán igen egyoldalunak tetszik. E tekintetben a demokrata kormány sem kivétel. Ők is kaptak már *két felterjesztést*, de ők is agyonhallgatják a krematóriumot. Vegyék tehát tudomásul a kremálás barátai, hogy a főváros mindent elkövet, ha azonban a jogos kivánság mégsem teljesedik, annak okát ne a városházán keressék.

A lakások szaporitásának módja. A Magyar Épitőmesterek Egyesületének a legutóbbi napokban tartott ülésén igen érdekes javaslatokat tett dr. *Katona* Fülöp *a lakások szaporitásának módjáról*. E javaslatok kétféle irányban haladnak, amelyek alapján az épitőmesterek egyesületének erőteljes akcióját meginditandónak tartja. Az első javaslat, hogy épitsen a kormány, vagy a főváros 4—5000 egyszoba-konyhás lakást a főváros által eddig készitett telepek mintájára; intézkedjék a kormány, hogy minden arra alkalmas régi házban legalább egy-két-, vagy háromszobás lakást készitsenek; állitson fel a kormány épitési központot az épitkezések anyagának biztositása céljából; továbbá intézkedjék a kormány, hogy a lakóhelyiségekkel üzött nagy pazarlást megszüntesse. A háboru utánra első sorban az épitések megkönnyitését, a szabályzatok szigorának enyhitését, az épités egyszerüsitését és mindenekfelett harminc évi adómentességben való részesedését, továbbá az emeletráépitések propagálását javasolta.

A lágymányosi kikötő. A lágymányosi kikötő a szerdai közgyülés napirendjén szerepel. Mint értesülünk, Havass Rezső udv. tanácsos, föv. bizottsági tag hozzá fog szólani a tanácsi előterjesztéshez és kifogásolja, hogy az állammal kötött szerződésben nincsen precizirozva, hogy mit szabad az államnak e kikötőben épitenie és azt az elvet kivánja fölállitani, hogy a budapesti kikötők mindegyike körülhatárolt müködési kört kapjon. Ugy értesülünk, ennek az aggodalomnak különös alapja nem lehet, amikor az északról jövő hajók az ujpesti, a délről jövők pedig a lágymányosi téli kikötőben telelhetnek. Másrészt viszont a lágymányosi kikötő az állam másfél milliós ajándéka lesz a főváros számára. Hogy viszont a kikötőben minden a főváros kivánsága szerint épüljön, azt kellőképpen garantálja az a tény, hogy az épitési engedélyt minden esetben a főváros adja meg.

Mataja osztrák miniszter és a főváros népjóléti intézményei. A mult héten több napon át Budapesten időzött *Mataja* osztrák népjóléti miniszter és *Batthyány* Tivadar gróf magyar népjóléti miniszter társaságában megtekintette ilyentermészetü intézményeinket. Ezek során a főváros népjóléti intézményeit is meglátogatta a két miniszter, akiknek kalauzolásával a polgármester *Csergő* Hugó dr.-t, a Népjóléti Központ igazgatóját bizta meg. Mataja miniszterrel vele volt a felesége is, valamint *Lederer* osztálytanácsos az osztrák népjóléti miniszteriumból, Batthyányt pedig titkára, *Medve* Miklós dr. kisérte körutján. A két miniszter elsőbben is az V. kerületi *Népházat* tekintette meg, amelynek gazdagsága meglepte őket. A *Népházban* az elnökség fogadta a vendégeket és kalauzolta végig a hatalmas épületen. Innen a *Népszállóba* mentek, majd a *Népjóléti Központba* látogattak el, amelynek pompás szervezete, mindenre kiterjedő tevékenysége nagy meglepetés volt az osztrák miniszter számára. Megnézték az egyesületi és a jótékonysági nyilvántartókat, majd a szakosztályokat járták végig, különösen tetszett az anya- és csecsemővédő-osztály szervezete és a szétosztásra felhalmozott gyermek-ruhák raktára. Nagy elismeréssel hallották, hogy a Népjóléti Központ eddig nem kevesebb, mint kilenc millió K-t osztott szét Budapest szegényei között. Mataja miniszter ugy nyilatkozott, hogy ezt az intézményt valószinüleg meg fogja Bécsben valósitani, és e célból elkérte a Népjóléti Központ szervezetére vonatkozó irásokat, amelyeket tanulmányozni kiván. Egyebekben pedig sok szerencsét kivánt a Központ agilis igazgatójának, *Csergő* Hugó dr.-nak az intézmény további fejlesztéséhez.

A Jozefinum-zsüri a jövő héten dönt. A Jozefinum-tervpályázatra beérkezett nagyszámu pályamunkát most tanulmányozzák a jurorok. A zsüri a jövő héten ül össze és minden valószinüség szerint rövid tanácskozás után dönteni fog.

A főváros almát árul. Berczel Jenő dr. tanácsnok elhatározta, hogy a zöldségüzem müködési körét az almára is kiterjeszti. Utasitást adott Schwarc igazgatónak, hogy próbára több vaggon almát vásároljon, amit olcsó árban fognak a közönség rendelkezésére bocsátani.

Az óbudai erdőmester kalandja. Az óbudai erdőmester mulatságos kalandjáról beszélnek a városházán. De ugy kell az erdőmesternek, ha inkognitóban akar szerepelni. Az történt vele, szegénnyel, hogy a multkorjában nagy buzgalmában Mátyás királyt játszott és az óbudai erdőben a favágók között civilben jelent meg. A derék svábok páratlan nyugalommal lopták éppen a napot, amikor az erdőmester megjelent. Bizalmas beszélgetésbe elegyedett a svábokkal és megkérdezte az egyiket:

— Miért dolgoznak barátom olyan kényelmesen, olyan lassan?

A sváb a legtermészetesebb képével igy válaszolt:

— Már mit sietnénk, mikor a fővárosnak dolgozunk? . . .

Ugy kell az óbudai erdőmesternek, mért olyan kiváncsi.

A fekete pásztor. Szini Gyulának, a kiváló irónak első szinpadi alkotása, a főszerepekben Mészáros Gizával és Petheő Attilával, napról-napra bensőséges sikert arat a Modern Szinpad müsorán, amelynek ezenkivül még Lengyel Menyhért, Karinthy Frigyes, Gábor Andor, Harsány Zsolt és Szenes Béla darabjai és tréfái épp ugy erősségei, mint a kitünő Gábor—Szirmai-dalok, amiket Kökény Ilona, Ilosvay Rózsi, Boross Géza adnak elő. Az elővételben megnyilatkozó érdeklődés oly rendkivüli, hogy a jegyeket napokkal előbb elkapkodja a közönség.

A Kernstok-kiállitás utolsó hete. Az Ernst-Muzeum fényes sikerü Kernstok-kiállitása már csak e héten lesz nyitva. Az Ernst-Muzeum azonnal hozzáfog Kilényi Hugó nyug. miniszteri tanácsos müvészeti gyüjteményének rendezéséhez, amely e hó 18-án nyilik meg.

Uj müsor az Urániában. Az a páratlan siker, mely az Uránia müsorát állandóan kiséri, azt bizonyitja, hogy az ujjáalakult Uránia egy csapásra meghóditotta a közönséget. Eddig még mindig olyan müsora volt az Urániának, amelyet az állandóan táblás házak következtében több hétig kellett előadnia. E heti müsorán két nagyobbszabásu kép van, amelyek mindegyike betölthetne egy estét. Az első a Töviskorona, amely négyfölvonásos szinjáték és egy urinő érdekfeszitő regénye. A főszereplője Fabri Gina, a világhirü film-diva. A rendezés nagy-

szerüsége, a diszletek pompája pedig elsőranguvá emeli a mese lebilincselő erdekességét. A másik film: Neumann Lotte, a bájosságáról hires müvésznő legujabb alakitása egy derüs regényben, amely a szivhez szól és egyuttal mulattat meséjének kedvességével.

Télikert. Schildkraut föllépését nagy siker kiséri és a jegyek eddig minden előadáshoz elővételben keltek el a Télikertben. Az uj müsorban Schildkraut olyan szerepet játszik, amely bőséges alkalmat nyujt neki kivételes tehetségének érvényesitésére. A sikere is kivételesen nagy; kitünő partnerével, Wengerdt Philinnel együtt percekig tapsolják. A müsor többi része is csupa nagy attrakció. A „Fekete szerelem" a legnagyobb varieté-operett siker.

A Kristálypalota uj müsora. A Kristálypalota novemberi müsorának bizonyára ugyanaz lesz a hire, mint az előző müsornak: megint azt fogják mondani: ez a legvidámabb müsor egész Budapesten. Az kétségtelen, hogy a Kristálypalota a kacagás szinháza. Ott lép fel Steinhardt, akinek minden szava, minden mozdulata nevetést, vidámságot kelt. Novemberi müsora különösen jól sikerült. De Steinhardton kivül is egész sorozata lép fel a jobbnáljobb számoknak. Szöllössy Rózsi uj kabaré dalai szenzációsak, sikerük frenetikus. Bordáss Rózsi, Pártos és Heltay tréfás száma viharos derültséget kelt, táncuk elragadó. A varieté-számok között Carmellini a büvészkirály, valamint Roland az eleven zenekar vezetnek, de nagyszerüek a Flick-Flack-Flock humoros idomitása s excentrikus tréfái, a Glinseretti csoport pompás mutatványai, valamint a többi szám is.

A Fővárosi Orfeum uj müsora. A Fővárosi Orfeum uj müsora méltóan sorakozik eddig megszokott fényes sikereihez. Az igazgatóságnak a szindarab választásában ezuttal is szerencsés keze volt. A Sárkány cimü bohózatban, amelyet Follinusz Aurél alkalmazott magyar szinpadra, az Orfeum ünnepelt kómikusai Huszár Károly, Ferenczy Károly és Hunyadi Emil szünni nem akaró kacagást váltanak ki. A novemberi müsor nemzetközi részéből kimagaslik Schlosser Gerta kisasszony, hegedümüvésznő mesteri hangversenyszámaival, valamint Kornau Ede hires német humorista szellemes és ötletes tréfáival. Továbbá Bojanowsky kacagtató szkeccse, a „Miramaro"-csoport akrobata táncmutatványai, Jenny és Charly excentrikusok, a Bernáth trió létrajátékai stb.

A TŐKE

...

Szemle.

A hetedik hadikölcsön. — A tőkeképződés állami korlátozása. — Provizórium és kereskedelmi politika.

A hetedik hadikölcsön a legközelebbi napokban kerül aláirásra. Hetedszer fordul az állam polgáraihoz, hogy a hadviseléshez és a végső győzelemhez szükséges anyagi eszközöket előteremtse. Az bizonyos, hogy ezt a hetedik pénzügyi csatát is meg fogjuk nyerni és a belső front sikere méltóan fog sorakozni azokhoz a páratlan diadalokhoz, melyeket most a külső frontokon arattunk. A hadikölcsön kibocsátására a mostani időpont a lehető legkedvezőbbnek mondható. Mindenütt óriási tőkék várnak plasziro zásra. A leghasznosabb tőkeelhelyezést jelenleg a hadikölcsön biztositja. Aki tehát hadikölcsönt jegyez, az nemcsak hazafias kötelességet teljesit, hanem vagyonának egy részét olyan értékpapirba invesztálja, mely 6 százalékos kamatot hoz és amelyért a magyar állam az ő egész vagyonával és jövedelmeivel szavatol. Wekerle miniszterelnök a magyar államkölcsönöket elhelyező bankkonzorcium legutóbbi ülésén kijelentette, hogy a magyar állam kötelezettségeinek minden körülmények között eleget fog tenni. A miniszterelnök hozzátette, hogy minden alkalmat meg fog ragadni arra, hogy ezt a kijelentését megismételje és megerősitse. A legutóbbi győzelmek csak növelték azt a bizalmat, amelylyel a tőke az állam fizetőképessége iránt viseltetik. Kivánatos, hogy a hetedik hadikölcsön eredménye messze tulszárnyalja az eddigieket. Ezzel azt fogjuk bizonyitani, hogy szilárdan el vagyunk határozva arra, hogy a végső győzelemig akarunk kitartani.

*

Az az imponáló ero, melyet a magyar gazdasági élet a háboruban mutat, első sorban annak a racionális tőkekoncentrációnak köszönhető, amely már az utolsó békeévekben kezdődött, a háboru folyamán pedig jelentékenyen fokozódott. A tőkeképződés szabadságának a hadigazdaságban igen jelentős szerep jutott. Fontos tényező lesz az átmeneti és békegazdaságban is, minélfogva a financiális körök bizonyos aggodalommal vesznek tudomást a kormány ama terveiről, melyek a tőkeképződés korlátozását célozzák. A miniszterelnöknek az indemnity-vita során tett kijelentéseiből arra kell következtetnünk, hogy a kormány a tőkefelemelések és osztalékfizetések tekintetében bizonyos korlátozó intézkedéseket szándékozik életbeléptetni. Mi ezt nem tartanók helyesnek. Nekünk az az impressziónk, hogy a miniszterelnököt a tőzsdei hausse és az értékpapirokkal üzött tulspekuláció inditotta erre az elhatározásra. Ezt a tulspekulációt azonban nem a tőkefelemelések és az osztalékok korlátozása fogja megszüntetni. Hiszen tapasztaljuk, hogy azok az értékpapirok állanak legmagasabban, melyek után csak csekély osztalékot fizetnek. Remélhető, hogy az uj tőzsdei rendszabályok az értékpiacot lassankint a normális mederbe fogják visszaterelni. Akkor pedig nem lesz szükség arra, hogy az állam iranyitsa a tőkeképződést, ami különben semmi körülmények között se vezetne célhoz. A *laisser faire* elvének a hadigazdaságban is érvényesülnie kell.

*

Magyarország kereskedelmi és ipari érdekeltségei megelégedéssel veszik tudomásul a miniszterelnöknek azt a kijelentését, hogy a már megkötött husz éves kiegyezés helyett egy két éves provizórium lép életbe, mely természetesen a jegybank szabadalmára is kiterjed. Mindig hangoztattuk, hogy a nemzet exisztenciális érdekei ellen elkövetett bün volna az, ha a háboru alatt hosszulejáratu szerződéseket kötnénk, melyek már előre megkötnék a kezeinket és korlátoznák cselekvési szabadságunkat a békekötés után, melynek feltételeit még nem ismerhetjük. Magától értetődik, hogy most Németországgal is csak ideiglenes megállapodásokat létesithetünk. A provizórium idejét azonban fel kell használnunk arra, hogy jövő kereskedelmi politikánk irányitása tekintetében alapos előtanulmányokat végezzünk. Még nem ismerjük azt a gazdasági konfigurációt, mely a békekötés után kialakulni fog. Azt azonban máris látjuk, hogy kereskedelmünk a Balkán és a Kelet felé fog gravitálni, miért is ugy az Ausztriával való kiegyezés, valamint a Németországgal való kereskedelmi szerződés megkötésénél első sorban azoknak a szempontoknak kell érvényesülniök, melyek a magyar ipar és kereskedelem balkáni és keleti érdekeltségét irányitják. És itt a fősuly a Dunára fektetendő, melyen a magyar hajózás részére dominálo poziciót kell biztositani. Az uj Duna-aktát is ilyen értelemben kell megszerkeszteni. Fontos az is, hogy a jövendő vasuti csatlakozások a Kelet felé a magyar közlekedési és kereskedelmi érdekeknek megfelelően vitessenek keresztül. Mindezekkel a kérdésekkel az érdekelt szakkörök bevonásával már most kell alaposan foglalkozni, hogy azután a kész tervekkel léphessünk a békekonferencia elé.

Izgalmas premier. Közgazdasáig körökben egyébről sem beszélnek, mint a tőzsdereform hétfői bemutatójáról. A mi börzeszezonunknak évtizedek óta ez volt a legnagyobbat bukott darabja. Minden csapnivaló volt: a rendezés, a diszletezés, a szöveg és a muzsika, aminek két mérges pofon elcsattanása adta meg az alaptónusát. Előadás közben egymásra torlódtak a hibák, tévedések és gikszerek, a legnagyobb baj pedig az volt, hogy a hites ügynökök negyven tagu kórusa készületlenül „ugrott be" a darabba. Mikor kisült, hogy nem tudják a szerepüket, a főrendező Krausz Simon kiküldte őket az öltözőbe, s ott személyesen vezette a „házi főpróbát". A dolog még igy is nehezen ment, az öreg kóristák odabent a zárt ajtók mögött majdnem hajbakaptak, s mire félig-meddig megtanulták a leckét és kivonultak a szinpadra, a függöny legördült, vége volt az előadásnak. Fütty, szitkozódás, botrány lett a finale, ugy, hogy a szerző urak nem igen merészkedtek ki a közönség elé, amely haragos kedvében még talán inzultálhatta volna őket. A derék Krausz hajdani nagy népszerüségére és korábbi nagy sikereire támaszkodva jelent csak meg a publikum előtt, amely azonban féktelen elkeseredésében neki sem kegyelmezett, s egykori koronázatlan fejedelmét is megcirógatta kellemetlen mondanivalóival. Másnap megismételték az előadást, kihagyásokkal, toldozás-foldozásokkal, javitott rendezésben. A bukást igy sem lehetett reparálni, de szó sincs róla, a bántó hatás enyhébb volt. Hiába, a világ teremtése óta ugy van, hogy egy darab csak egyszer bukik meg, de akkor végleg megbukott. Ne kisérletezzenek tehát tovább vele, hanem vegyék le a müsorról. Csak arra ügyeljenek a tulbuzgó rendező és egy kicsit rosszhiszemü szerző urak, hogy a balul sikerült komédia ne váljék az ország fejlödő közgazdasági életének, gyönyörüen kibontakozott tőzsdéjének és speciálisan a hetedik hadikölcsönnek — szomorujátékává.

A telefondijak fölemelése. A *Fővárosi Hirlap* jó forrásból származó értesülés alapján megirta, hogy a kereskedelemügyi miniszteriumban foglalkoznak a telefondijak felemelésével. Ezt a hirünket félhivatalosan megcáfolták. Mi ezt a cáfolatot örömmel tudomásul vesszük és leszögezzük. Konstatálnunk kell azonban, hogy *Hantos* Elemér dr. államtitkár vagy nem tudott a félhivatalos cáfolatról, vagy megcsalta az emlékezőtehetsége. Október 7-én ugyanis *Battenberg* Lajos posta- és távirda főtanácsos vezetésével a posta- és távirótiszti alkalmazottak négy tagu küldöttsége tisztelgett *Hantos* államtitkárnál, akit arra kértek hogy az alkalmazottaknak a miniszter előtt fekvő két memorandumát kedvezően intézze el. Az egyik memorandum az alkalmazottak anyagi helyzetének javitását, a másik pedig státusrendezését kéri. Az államtitkár válaszában elismerte mindkét kérelem jogos voltát, csak annak az aggodalmának adott kifejezést, hogy az 1917—18. évi költségvetésben fedezet hijján ennek a kivánságnak teljesitését már nem lehet megoldani. Kilátásba helyezte azonban, hogy az 1918/19-iki költségvetésben keresni fogják a megoldást. A küldöttség egyik tagja erre megjegyezte, hogy nagyon egyszerü lenne fedezetet találni, ha a telefondijakat felemelnék. Az államtitkár erre igy válaszolt:

— *Az eszme kitünő, foglalkozni fogunk vele.*

Azóta Hantos államtitkár állandóan foglalkozik az eszmével és ebben a tárgyban *Follért* Károly vezérigazgatóval ismételten megbeszéléseket folytatott.

A VII. hadikölcsön. A hetedik hadikölcsön prospektusa november 8-iki kelettel e hó 11-én fog megjelenni. Az aláirási felhivás szerint *hat százalékos adómentes állami járadékkölcsönt* 50, 100, 1000, 5000 és 10000 koronás cimletekben 96 kor. 63 fill. kibocsátási áron és $5\frac{1}{2}$ *százalékos járadékkölcsönt* 100, 1000, 5000 és 10000 koronás cimletekben 90 K 75 f kibocsátási áron fognak kiadni.

Lánczy Leó jubileuma. Közgazdasági életünk egyik legkiválóbb alakja, Lánczy Leó, a Pesti magyar kereskedelmi bank elnökigazgatója a napokban üite meg 50 éves bankigazgatói jubileumát. Ebből az alkalomból az intézet legutóbbi igazgatósági ülésén Weisz Fülöp alelnök üdvözölte a jubilánst és méltatta azokat a nagy érdemeket, melyeket Lánczy a Kereskedelmi bank felvirágoztatása körül szerzett. A személyzet nevében Springer Ernő üdvözölte az elnökigazgatót és fejezte ki az alkalmazottak hálaját a szeretett főnök iránt. A magyar-német gazdasági szövetség Lánczyhoz üdvözlő iratot intézett, melyben felsorolja a jubilánsnak a modern Magyarország gazdasági és pénzügyi fejlődése körüli hervadhatlan érdemeit. Lánczy Leó az ő hosszu pályáján valóságos uttörő munkát végzett ugy a magyar bankintézmény modern alapokon való fejlesztése, valamint a kereskedelmi és ipari érdekeltségek organizációja tekintetében. Az ő vezetése alatt a Kereskedelmi bank szerény keretekből az európai kontinens egyik leghatalmasabb és legszolidabb alapon nyugvó bankintézetévé nőtte ki magát. Az ugynevezett modern bankstilust Lánczy Leó alapitotta meg Magyarországon. Az ő messzelátó üzleti politikája teremtette meg a bankok és nagy iparvállalatok közti szoros kapcsolatot, mely a békeidők óriási gazdasági fellendülésének oly hatalmas lökést adott.

Fuzionáló iparvállalatok. Két osztrák gyár, amelyeknek Magyarországon vannak a telepeik, fuzionálnak. Az egyik az Első magyar irónygyár r.-t. (alaptőkéje 250.000 K) a másik a Szárazvám, kréta-, mész- és kőipar r.-t. (alaptőkéje szintén 250.00 K és kereskedelmi irodája Bécsben van). A kéi vállalat egybeolvadásával az alaptőke 500 000 koronára fog rugni. A fuzionált vállalatok székhelyüket Sopronba

Vizvezetéki javitások
Pogány Budapest
VIII., Rökk Szilárd-utca 30.
Telefon: József 1—48. sz.

akarják áthelyezni, ahol uj gyártelepeket létesitenek. A város a két vállalatnak telekvásárlás cimen 40.000 kor. szubvenciót ad, azonkivül 15 évi adómentességet biztosit a részére és az utépités járulékainak megfizetése alól is felmenti. Az épitkezést a békekötés után egy éven belül kell megkezdeni.

Előléptetések az Olajmüveknél. Az Olajmüvek r.-t. Kohn Adolf és Társa cég igazgatósága október 31-én tartott ülésén Ferenczi Miksa cégvezetőt igazgatóhelyettessé, Wohlmuth Harry üzemfőmérnököt üzemigazgatóvá, Hacker Jenő főtisztviselőt cégvezetővé, Farkas Endre üzemmérnököt főmérnökké, Stern Samu tisztviselőt gondnokká nevezte ki.

A Magyar Bőrbeszerző r.-t. igazgatósága legutóbb tartott ülésén elhatározta, hogy a társaság ügyvezető-igazgatója, Bacher Pál dr. ezentul a vezérigazgatói cimet viselje. Egyuttal Naményi Miksa és Singer Márton cégvezetőknek az igazgatóhelyettesi cimet adományozták.

A Földhitelbank tőkeemelése. A Földhitelbank részvénytársaság igazgatósága elhatározta alaptőkéjének tiz millió koronáról husz millió koronára való teleme esét és e célból novnmber 18-ra rendkivüli közgyülést hiv össze, melyen jsvasolni fogja 50000 darab 200 korona névértékü uj részvény kibocsátását. A tőke felemelését szükségessé teszi a társaság üzleti terjeszkedése, különösen az, hogy a bank a kezelése alatt álló és tulajdonát képező birtokokon belterjes mezőgazdasági üzemeket rendezett be, melyekkel kapcsolatosan nagyobb arányu gazdasági és elelmezési iparokat létesit.

Az Esztergom-szászvárosi Kőszénbánya r.-t. igazgatósága elhatározta, hogy a november 15-re egybehivandó rendkivüli közgyülésnek inditványozni fogja, hogy a széntermelés fokozása céljából az alaptőkét 15.000 darab részvény kibocsátása utján 3 millió koronával fölemeljék. Az uj részvényeket elővételre a régi részvényeseknek ajánlják fel. A társaság megszerezte a csolnoki szőlősgazdák földje alatt található már termelés alatt álló szén tulajdonjogát. Megvette továbbá a Felsőmagyarországi kőszénbánya r.-t. összes részvényeit és e társaságnak Tolna-Váralján levő, jelenleg üzemen kivül álló bányájában a szénfejtést ujból megkezdte. Több baranyamegyei községben szerzett szénjog alapján a kutató müveleteket megindította. A társaság uj csolnoki aknájának mélyitése és felszerelése befejezéséhez közeledik, ugy, hogy a nagyobb mértékü termelés itt már a jövő év elején megindul.

A Mercur Váltóüzleti Részvénytársaság Mezei Sándor dr. alelnök elnöklete alatt megtartott rendkivüli közgyülésén alaptőkéjének 10 millió koronáról 20 millió koronára való felemelését határozta el. Eszerint a kibocsátásra kerülő 50.000 darab részvényből 25.000 darabot az intézet anyaintézete vesz át, mig a fenmaradó 25.000 darab 2 : 1 arányában a régi részvényeseknek 325 koronás árfolyamon ajánlták fel. A tőkefelemelés sikeres keresztülvitele érdekében alakult szindikátus élén a K. K. Priv. Bank & Wechselstuben Actien-Gesellschaft „Mercur" Wien és a Bank für Handel- und Industrie, Berlin—Darmstadt áll.

Goldberger Sám. F. és Fiai Részvénytársaság igazgatósága a folyó évi november hó 10-ére egybehivott rendes közgyülés elé azt az inditványt fogja terjeszteni, hogy a jelenleg hat millió koronára rugó a aptőke 7500 darab uj részvény kibocsátásával kilenc millió koronára emeltessék fel. A tőke felemelését indokolttá teszi egyrészt a békeidőben várható nagyobb pénzszükséglet, másrészt a társaság üzletkörének szándékolt kibővitése. Az igazgatóság még a 400 korona névértékkel biró részvényeknek feldarabolását fogja inditványozni 200 koronás részvényekre. Amint értesülünk, a lefolyt és az üzletévi zárlat módositása folytán csak 9 hónapos üzletévre 36 koronás osztalék kifizetése fog a közgyülésnek javasoltatni.

Langfelderből — Herkules-müvek r.-t. A Langfelder V. gépgyár r.-t. 1,400.000 korona alaptőkéjét 3,000.000 koronára emelte fel, egyben a vállalat uj cégét Herkules-müvek r.-t.-ra változtatta. Langfelder Vilmos és Langfelder Károly kiléptek az igazgató-tanácsból, amely következőkép alakult meg: Goldstein Pál (elnök), Gomperz Miksa (alelnök), dr. Kohl Hans (ügyvezető-igazgató), Boskovitz Frigyes, Kaszab Gyula, Neumann Gábor, Müller Hermann, Schweiger Hermann, Vass Zsigmond, dr. Veith Sándor. Az uj 200 koronás részvényeket, amelyeknek felaraképpen 160,000 kor. növeli a társaság tartalékalapját, legközelebb bevezetik a tőzstére. Az igazgatóság Vértes Elemért és Niemcsik Géza főmérnököket cégjegyzői jogosultsággal ruházta föl.

A Magyar Forgalmi Bank Részvénytársaság folyó hó 5-én tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta alaptőkéjének 25.000 drb 200 K. n. é. uj részvény kibocsátása által 10,000.000 koronáról 15,000.000 koronára való felemelését. Az elővételi jog a régi részvényeseknek biztositatik olyképen, hogy minden két régi részvény egy uj részvény átvételére jogosit. Az uj részvények kibocsátási árfolyama 500 korona. Az elővételi jog folyó hó 6-tól folyó hó 14-ig bezárólag az intézet pénztáránál Budapesten, Fiumében vagy a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank főpénztáránál Budapesten gyakorolandó.

A Hazai Fatermelő r.-t. részvényeseinek október 30-án tartott rendkivüli közgyülése a társaság alaptőkéjének 12.500 darab, egyenként 400 korona névértékü uj részvény kibocsátásával 5 millióról 10 millióra való felemelését határozta el. Az uj részvényekből 6250 darabra a régi részvényeseknek elővételi jogot biztositottak 2 : 1 arányban 1015 korona lefizetése ellenében. Az elővételi jogot november 1-től november 8-ig lehet a Magyar Agrár- és Járadékbank főpénztáránál gyakorolni. Az uj részvények 1918. január 1-től részesednek a társaság nyereségében.

A Pesti Viktória Gőzmalom igazgatósága a 12-ére egybehivott rendkivüli közgyülésnek a részvénytőke 15,000.000 koronára leendő fölemelését fogja inditványozni. A végrehajtás módozata gyanánt elsősorban 4,000.000 koronát visznek át a tartalékalapból a részvénytőkeszámlára és az eddigi 20.000 részvény 300 koronás névértékét 500 koronára bélyegzik föl. Egyben 10.000 darab 500 korona névértékü uj részvény 800 koronás árfolyamon kerül kibocsátásra. Minden két darab régi részvényre egy uj részvény jut. Az uj kibocsátásból eredő 3,000.000 korona felpénz a tartalékalapot fogja gyarapitani. A tőkeemelés a malom érdekeltségéhez tartozó 14 vidéki malom müszaki fejlesztése és megfelelő pénzügyi dotációja, végül a békegazdaságra való felkészülés folytán vált szükségessé.

Az Olajmüvek r.-t. Kohn Adolf és Társa a napokban tartotta rendes közgyülését Kohn Ignác kereskedelmi tanácsos elnöklésével. Elhatározták, hogy osztalék fejében részvényenként 30 koronát (15 százalék) fizetnek. Végül elhatározták, hogy a két év előtt tervezett olajkeményitő telepet Győrben megépitik és a munkálatokat azonnal megkezdik.

A Magyar általános takarékpénztár r.-t. uj részvényeire az elővételi jog gyakorlásának határideje október 31-én járt le. A régi részvényesek átvették az összes rendelkezésükre bocsátott uj részvényeket, ugy hogy a tőkefölemelés müvelete teljes sikerrel járt. A takarékpénztár saját tőkéi ennélfogva most már közel 80 millió koronát tesznek ki, részvénytőkéje pedig 60 millió koronára rug.

A kávések beszerzési központja. A budapesti kávéháztulajdonosok — mint a Fővárosi Hirlap multheti száma már megemlitette — egy millió korona alaptőkével megalakitották a Kávések Áru- és Vásárló Egyesülete részvénytársaságot, melynek föladata a kávéáruszükségletének egységes beszerzése. A részvénytársaság elnöke: Harsányi Adolf, alelnöke: Brück Károly, igazgató: Holstein Zsigmond, Holzer Leo és Pető György lettek. A részvénytársaság már a közel jövőben megkezdi müködését.

A Turul mészáros termékek feldolgozására alakult r.-t. október 22-én tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 800.000 K-ról 1,600.000 K-ra való felemelését. Az eddigi 8000 darab 100 K névértékü részvényt 200 K-ra szóló cimletekre vonják össze és 4000 darab ugyanilyen névértékre szóló uj részvényt bocsátanak ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

A Hadi Termény-Részvénytársaság huselárusitó helyei:

Abelesz Vilmos V., Hold-u sarok, Alföldi Ferencné II., Széna-tér 1., Auspitz Mayerné VIII., Teleki-téri piac, egész nap árusit. Balczó József VII., Aréna-ut 44., Balogh Samuel VII., Klauzál-téri csarnok d. u. 4—7-ig árusit. Biermann Izsó IX., Központi vásárcsarnok, egész nap árusit. Blatter Ede VI., Gyár-u. 1, d. u. 4—7-ig árusit. Fülöp Izidor VII., Garai-utca 23., Gyémánt Kálmán VII., Garai-téri piac, Heim Jenőné IX., Központi vásárcsarnok 43. sz. fülke, egész nap árusit. Herczeg József VIII., Kenyérmező utca 5., Hirschler Izidor VI., Szondy-utca 45—47., Hörner Gyula VII., Garai-téri piac, d u 4—7-ig árusit. Huszár Gáborné VII., Garai-téri piac, egész nap árusit. Jánosi Jenőné VI., Hunyadi-téri csarnok 37. sz. fülke, Korein Sándor VII., Garai-téri piac, Kovács József VI., Bulyovszky-u. 27., Kun Béla X., Kerepesi-ut 132., Leszlauer Gyula IX., Központi vásárcsarnok, Lichtmann Mór VII., Garai téri piac, Lindner Jónás VIII., Örömvölgy-utca 10., Lindner Jónásné VII., Teleki-téri piac, Löbl és Fia, IX., Központi vásárcsarnok, d. u. 4—7-ig nyitva. Milch Bernátné VIII., Teleki-téri piac, Páncél Pálné X., Kőbányai-ut 42., egész nap nyitva. Plavits Ferencné X., Simor-u. 13., Rabl József III., Kolosi-tér 7., Rácz János II., Fő-utca 22., Reich Jakab VI., Hegedüs Sándor-u. 17. Reinhart Fülöp VI., Fóthy-u. 22., d. u. 4—7-ig nyitva. Reismann Dezső VIII., Koszoru-u. 23., Steiner Davidné V., Hold utcai csarnok, Stift Károly II., Batthyányi-téri csarnok, egész nap árusit. Stojanov Antalné X., Jászberényi-u. 45., Stojanovits István VI., Hunyadi-téri csarnok, Strasser Oszkár X., Jászberényi-ut 5., Sonnenwirth Bernát VII., Wesselényi-u. 63., d. u. 4—7-ig árusit. Schantek Bódogné VII., Izabella-tér 1., egész nap árusit. Schmidt Sándor VI., Gyár-utca 20., d. u. 4—7-ig árusit. Schweitzer Henrik VII., Damjanich-u. 46., egész nap árusit Ungár Adolf VII., Népszinház-u. 38., d. u. 4—7-ig árusit. Vámos Testvérek IX., Központi vásárcsarnok, Weisz Jakab II., Battyány-téri csarnok, egész nap árusit. Werling József VIII., Illés-utca 23., Wintner Lajos VI., Szondy-u. 96/a, d. u. 4—7-ig árusit. Zeidl Venczel VIII., Illés-u. 14., Zeidl Venczel I., Fehérvári-u. 31., egész nap árusit. Zeidl Venczel VII., Rákóczi-ut 53, Zeidl Venczel VII., Thököly-u. 4., Zukál Ferenc VI., Szabolcs-u. 16., d. u. 4—7-ig árusit.

HIRDETMÉNY. A Hadi Termény-Részvénytársaság 1917. évi november 1-től kezdve marhahust, belsőségeket és csontokat hoz forgalomba a székesfővárosi lakosság részére a fent megjelölt elárusitó helyeken. A marhahus a H. T. pecsétjével ellátott 1 kilogrammos csomagokban kerül eladásra csont nélkül, csomagonként 10 koronáért. A csontok ugyancsak 1 kilogrammos csomagokban kg.-ként 1 koronáért, a belsőségekből szív, máj, vese, velő csomagolás nélkül kg.-ként 3 koronás áron, lép, tőgy, tüdő kilogrammonként 1 K 80 filléres áron fog eladatni. A belsőségeket kizárolag azok az eladási helyek hozzák forgalomba, amelyek a fenti jegyzék szerint egész napon át árusitanak. **Hadi Termény-Részvénytársaság.**

Most jelent meg!

Nélkülözhetetlen kézikönyv

mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a

VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV

TARTALMA:

BUDAPEST székesfőváros tanácsának 54906/1907. I. számu határozatával elrendelt, **hivatalos jellegü**

SZÉKESFŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI CIMTAR,

továbbá:

az 1916/1917. városházi esztendő története. A fővárosi törvény. Budapest képviselő-választó kerületeinek részletes beosztása. A főváros bérleteinek, szerződéseinek ismertetése. A törvényhatósági-bizottság tagjainak, póttagjainak, a főváros kerületi választmányának, a szakbizottságoknak névsora. A közszállitási szabályzat. Budapest legujabb statisztikája és a vállalkozók szempontjából hasznos tudnivalók.

Ára diszesen kiállitva és bekötve 10 korona

Kapható a

VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV

szerkesztőségében és kiadóhivatalában

BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.

Telefon: **137-15.**

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Az előadás kezdete pont ½8 órakor
Mindennap **Rott Sándorral** a főszerepekben
Vigécz-stikli és Seine Kinder.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb ének és táncszámok fellépte.
Kezdete 8 órakor.
Vasár- és ünnepnapon **délután fél 4 órakor ROTT SÁNDOR** és a teljes művészszemélyzet felléptével
NAGY CSALÁDI ELŐADÁS
fél helyárakkal.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Minden este ¼8 órakor
SCHILDKRAUT fellépte a „Die Goldprobe" című szkeccsben. Partnere: **Philipe Wengerdt.** **Jean Paul**, a legvidámabb német komikus. **Somogyi Nusi, Herendi Manci** és **Sziklai József** felléptével **„Fekete szerelem"** operett. **Magyari Lajos, Szalontai Ferike, Ambrée** és **Wally.**
:-: Előadás után a helyiség 11 óráig nyitva. :-:
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
BETEG A NAGYNÉNI című bohózatban. Carmelini, Roland, Glinselletti-csoport, Flick-Plack-Flock stb.
A télikertben ¼11—11-ig tánc.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este pontosan fél 8 órakor
Az utolsó Dankó-nóta
Nagy Endre és Zerkovitz Béla énekes-játéka és **a fényes novemberi műsor.**
SÖRKABARÉ: Szenes Béla művészi vezetése alatt ½8—11 ig az uj novemberi műsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti műsor, az összes attrakciók fellépte.

MOZGOKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Mikszáth Kálmán regénye:
Szent Péter esernyője
4 felvonásban. Főszereplők: Rátkai Márton, Lenkeffy Ica, Várkonyi Mihály, Huszár Károly, Demjén Mari, Kürthy József, Hajdu József.
Az idény nagy vigjátéka:
A kedélyes fogház.
A „Bőregér" című vigjáték nyomán. 3 felv.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 óratól.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

Az Ernst-Muzeum aukcióí.
II.
Kilényi Hugó nyug. min. tanácsos
Müvészeti gyüjteménye
A gyüjtemény áll festményekből, **Boltraffio, Elsheimer, Cuyp, Goyen, Hobbema, Hals, Metsu Qu. Messys, Ostade, Rubens, Steen, Veronese, Terboreh, Teniers, Tiziano,** stb, **miniatürök, fayence-ok, porcellánok,** ezüst és elefántcsontfaragványok, régiségek, textil- és butornemüekből.
Bemutatás: **november 18-ától kezdve.**
Aukció: **november 26-ától kezdve.**
Katalógus, melyet kiváló szakemberek irtak, november 12-ikén már kapható. Előjegyezhetni az
Ernst-Muzeumban
Budapest, VI., Nagymező-utca 8. szám.
Ára (120 oldal illusztrálva) **15 korona.**

Jókai Mór halhatatlan dekameronjának legszebb novellája filmen
A halálitélet
Bünügyi történet 4 felvonásban.
A főszerepekben: **Fenyvesi Emil és Lea Steckelberg**
AZ OMNIÁBAN
Előadások: d. u. fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor. Jegyelőreváltások d. e. 11 órától d. u. 1 óráig.

A „Pesti Victoria Gőzmalom"

t. c. részvényesei tisztelettel meghivatnak az **1917. november 12-én, hétfőn délután 4 órakor a malom üléstermében** megtartandó

rendkivüli közgyülésre.

Napirend:

1. Két részvényes kijelölése a közgyülési jegyzőkönyv hitelesitésére.
2. A részvénytőkének 15 millió koronára való felemelése.
3. Az alapszabályok 4. §-ának módositása.

Azon t. c. részvényesek, kik ezen közgyülésen résztvenni kivánnak, az alapszabályok 24. §-a* értelmében tartoznak részvényeiket a szelvényivekkel együtt legkésőbb folyó hó 9-éig a malom pénztáránál letéti elismervény ellen, mely belépti jegyül szolgál, letétbe helyezni.

Budapest, 1917. november 4.

* **Az alapszabályok 24. §-a:** Ugy a rendes, mint a rendkivüli közgyüléseken csak azon részvényesek szavazatképesek, kiknek részvényei legalább két hónappal a közgyülés előtt a társaság részvénykönyvében neveikre irattak és kik ezen részvényeket három nappal a közgyülés előtt a társaság pénztárába leteszik. A letéti elismervény beléptijegyül szolgál.

(Utányomást nem dijazunk.)

Legjobb kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, :o évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: **Dr. Káli H. P.**
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommenteson. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
A novemberi nagy müsor:
Schlosser Grete hegedümüvésznő. Herr u. Frau Nachtigall Kornau Eduard bécsi humorista. Szeccs. — Előadja Jonny, és Karlei excentrikusok. a Bojanovszky-pár.
A SÁRKÁNY Bohózat 1 felvonásban. Irták: Armont és Nancey. Főszereplők: **Mezey Ilonka, Huszár Károly, Ferenczy Károly** és **Szepesi Vilmos.**
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

A szentjóbi erdő titka
Különös történet 4 felvonásban.
Irta: **Vajda László.** Rendezte: **Kertész Mihály.**
A főszerepekben **Törzs Jenő** és **Báthory Gizella.**
A Phönix bravuros mestermüve!
A ROYAL-APOLLÓ-BAN
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és dé'után 4 órától.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor. Telefon: 74-84.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Közgyülés.

Az Első Magyar Részvény-Serfőződe

t. c. részvényesei ezennel tisztelettelteljesen meghivatnak a **folyó évi november hó 17-én délelőtt 10 órakor** a társaság VIII., Esterházy-utca 6. szám I. emeleti irodahelyiségében tartandó

L. RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE.

Napirend:

1. Az igazgatóság évi jelentése, a felügyelőbizottság által megvizsgált zárószámadások és mérleg előterjesztése, a kifizetendő osztalék megállapitása és a felmentvény feletti határozathozatal.
2. Két igazgatósági tag választása.
3. Egy felügyelőbizottsági tag esetleges megválasztása.
4. Az alapszabályok 42. §-ának módositása.

Azon t. c. részvényesek, kik szavazójogukat gyakorolni akarják, sziveskedjenek részvényeiket azok szelvényeivel együtt, az alapszabályok 13. §-a értelmében legalább **három nappal** a közgyülés előtt a Magyar Országos Központi Takarékpénztárnál (Budapest, IV. ker., Deák Ferenc-utca 7. szám) tértivevény ellenében letenni, hol a felügyelőbizottság által megvizsgált és helybenhagyott mérleg, valamint az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentései **nyolc nappal a közgyülés előtt** a részvényesek rendelkezésére állanak.

Budapest, 1917. november 1-én.

Az igazgatóság.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! **Olcsó árak!**

XXXIII. magyar királyi

jótékonyczélu államsorsjáték.

Ezen pénzsorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznu és jótékony célokra fog fordittatni. Ezen sorsjátéknak összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475,000 K-ra rug készpénzben.

Főnyeremény 200,000 korona készpénzben, továbbá

1 főnyerem.	30000 K	20 ny. á	200 K	4000 K
1 „	20000 K	40 „ „	150 K	6000 K
1 „	10000 K	100 „ „	100 K	10000 K
1 „	5000 K	200 „ „	50 K	10000 K
5 ny. á	1000 K 5000 K	2500 „ „	20 K	50000 K
5 „ „	500 K 2500 K	12000 „ „	10 K	120000 K
10 „ „	250 K 2500 K	14885 nyer. össz.		475000 K

Huzás visszavonhatatlanul 1917. december 6-án.

Egy sorsjegy ára 4 K.

Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magy. kir. lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portómentesen küldetnek, ezenkivül kaphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál, az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytözsdében és váltóüzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld

A magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Grünfeld Miksa

LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.

SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.

Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelqu'e fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivteliháza, **Budapest, VIII., Jozsef-körut 23. szám.**

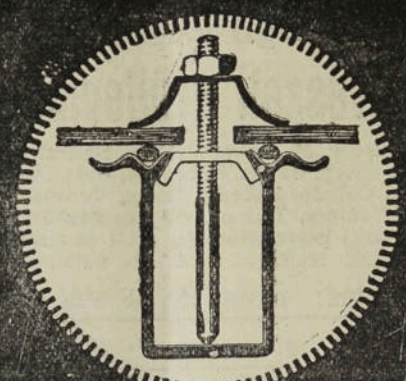
Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOCYI

TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

Kiváló orosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz. és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85. **Budapest** **VIII., Futó-utca 10. szám.**

SZENTGYÖRGYI és TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. ▪▪▪▪▪▪ Mocsonyi-udvar.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ... BUDAPEST

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

NYIRI SÁNDOR

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők

Költségvetés dijtalan. **Budapest, VII., Rózsa-utca 34.**

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. november 14-én — 46. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A virilizmus

halálharangját is megkonditották végre és igy — reméljük — a budapesti városházáról is hamarosan lomtárba viszik az utolsó rostélyos sisakot, utolsó maradványait egy letünt kornak, mely előjogokat adott a gazdagságnak, a pénz meghóditóinak. *Vázsonyi* Vilmos hogy pontot tett korszakalkotó nagy munkája után, uj feladatot tüzött ki maga elé. Ha a választói-reform munkája befejeződött, *az uj községi választói jog megalkotása következik a soron.*

Az ország Vázsonyija után Budapest Vázsonyija következik és ha a miniszternek gyönyörüsége telhetett a nagy alkotó munkában, amely a népnek jogokkal való felruházását tüzte célul maga elé, akkor nem lesz kisebb lelki öröme Budapest törvényhatósági bizottsága arculatának megváltoztatásánál sem. Az ember belenéz a tükörbe és ha nincs is megelégedve a saját ábrázatával, mindenesetre talál vigasztaló tüneteket és végeredményben elfogadhatónak találja azt. Budapest törvényhatósági bizottsága szintén nyugodtan és melegen ül a maga zagyva összetételében és igen kevésszer riad föl arra a tudatra, hogy nem az, aminek kellene lennie.

A demokrácia parancsoló korszakát éljük azonban és történelmi osztályok fiainak kell halálos itéletet mondania a saját uralmuk felett, mert alulról ellenállhatatlan erővel feszegeti alattuk a talajt a nép széles válla. Az uj korszak mindent elmosó és ujjáalkotó áradata a városháza udvaráról indult el utjára amaz emlékezetes nyári délutánon és Vázsonyi Vilmos már akkor megmondta, hogy elérkezett a pillanat, amikor *a városházából népháza lesz.* A miniszter szavának áll és mi örömmel üdvözöljük uj tevékenységében, amikor az uj községi választójogot hozza nekünk.

Tervei természetesen ma még ismeretlenek, de azt az egyet már tudjuk, hogy *a virilizmus utolsó óráit éli.* Nagy és bölcs gondolatot kiván behelyettesiteni a mult lejárt, elpenészesedett, berozsdásodott intézménye helyére. *Szakképviseletet kiván teremteni,* ami azt jelenti, hogy az ipari, kereskedelmi, gazdasági és kulturális testületek kapjanak jogot az uj törvény szerint a törvényhatósági bizottságban való munkálódásra. Az, aki ehhez a felemelő gondolathoz eljutott, kétségkivül a kor ütőerén tartja a kezét és nagyon jól tudja, hogy a főváros jóléte nem a gazdagok és a demagógok kezében virágzik, hanem boldogulásunk utját csak a tudás, az értelem irányithatja. Budapest hatalmas metropolissá fejlődött, amelynek ügyeit többé nem lehet laikusok jóindulatu, de kontár észjárása szerint vezetni. A főváros igazgatásának ezernyi ága van, ahol a szaktudás mindenféle fajtájának tere nyilik a felvilágositó, a tanácsadó munkára. Egyben pedig a főváros lakossága sem tagozódik többé szegényre és gazdagra, hanem az egyfoglalkozásuak az élet nagy harcaiban közösségekbe verődtek, ugy hogy a kép, amelyet Vázsonyi miniszter a szakképviseletek felhasználásával kiván összeállitani, mindenesetre igaz, őszinte és hamisitásnélkülinek készül.

Uj idők fuvalma kelt szárnyra és a városháza sem maradhat meg a mult bagolyvára. Kétségtelenül Vázsonyi Vilmos volt az, aki Budapestet elsőnek rázta föl tunya kényelméből, lomha elkappanosodásából. Fiatal, friss szellemet vitt bele a városháza életébe és most elégtétellel, örömmel látjuk, hogy művére ő maga fogja rátenni a koronát is.

Fullánkok

A gázgyártól

az országházig — ugy látszik — nagyon hosszu az ut, megöregszik bele az ember, amig odaér. Keserüen tapasztalhatja ezt Ripka igazgató ur, akinek belső meggyőződése, hogy Heltai Ferenc után minden gázgyári igazgatónak be kell vonulnia a parlamentbe is. A véletlen azonban kegyetlen, egyik kezével egyengeti az utat, a másikkal viszont akadályokat állit. Szegény Hegedüs Jánost ugyan elseperte az utból a villamos, de közben kiderül az a bolondos história, hogy a miniszterelnöknek nincsen mandátuma. De ha Wekerle nem jön is, annyi ambició tombol az első kerületben, hogy pokoli cirkuszban gyönyörködhettünk volna. Az ellenállhatatlan Ripkán kivül ugyanis született képviselőjelöltek Becsey Károly és Perczel Béla is, Platthy György pedig régen vágyik fővárosi kerületre. Egyetlen vigasztalása most az lehet Ripka igazgató urnak, hogy ismét nem kell gondolkoznia azon, hogy tulajdonképen milyen elveket vall is ő és igy az egész polgárság meg van róla győződve: kizárólag azért várja olyan türelmetlenül a mandátumot, mert mint képviselő könnyebben tud szenet szerezni a gázgyárnak. De meg valljuk meg, hisz magunk között vagyunk, hogy az autóhoz nagyon illik egy jól szabott mandátum.

A rizs ára

nincsen maximálva, de reméljük a rendőrség maximálni fogja a saját türelmét, ha elolvassa azt a háborus tünetnek is szemérmetlen hirdetést, amelyben Löwenstein M. utóda, Horváth Nándor cs. és kir. udv. szállitó 40 koronáért ajánl egész nyiltan egy kiló rizst. Hozzáteszi azonban, hogy ebből az olcsó portékából egy családnak tiz kilónál többet nem ad. Sándor László főkapitány tehát ne csodálkozzék majd, ha a vendéglők étlapján a Horváth-féle rizsből 30 koronáért fognak adni egy adag rizsfelfujtat. Ebből az esetből ugyanis megtanulhatja a főkapitány ur, hogy nemcsak az étlapokat, hanem a lapok hirdetési oldalait is olvasni kell. Mert ott is lehet árdrágitási eseteket találni.

A helyettes tanerők

ismét felvonultak, ismét deputációztak Wildner tanácsnoknál, közben pedig szakszervezetté alakultak, gyüléseket tartottak és türelmetlen, heves röpiratokra pocsékolják a kevéske pénzüket. Az ember azt hinné, nagy életérdekekről van szó, hogy ezentul most már lesz miből élni szegényeknek és a végén kiderül, hogy pár száz koronát akarnak ruházati segély cimen, amit már a szolgák régen megkaptak a városházán. Nem is lehet tudni, mit akarnak ezzel az igen szegényes pénzecskével, mert télikabátot még a Petőfi-utcában sem vehetnek belőle. De hát még erre a kis pénzecskére is ráül valaki a pénzügyminiszteriumban. Egy titkár, vagy egy miniszteri tanácsos, valaki, akárki, aki már megkapta a maga ruhasegélyét. És mert a „helyettes tanerők" intelligens, okos emberek, azért még mindig természetes, hogy néha megfeledkeznek magukról és nem gyakorolják a türelem erényét.

Befejező munkálatok a Gellért-fürdőnél

— Szaporodik a tulkiadás —

Összel mindig azt mondjuk, hogy tavasszal készen lesz, tavasszal pedig mindig őszi terminust emlegetünk. Valljuk be őszintén, hogy a Gellért-fürdő is ugy épül, mint épült egykoron a bazilika, amely száz esztendőn belül mégis csak elkészült. A Gellért-fürdőnek azonban megvan a maga természetes és méltánylandó kifogása: világháboru van és ilyenkor csak lövészárkot épitenek az emberek. A várszinház rekonstruálása udvari akarat, még se lehet befejezni, nemhogy a Gellért-fürdővel lehetne végezni, aminél pedig csak az az érdek forog kockán, hogy a főváros befektetett milliói hevernek kihasználatlanul.

Informálódtunk aziránt, hogy mik azok a munkák, amiket még el kell végezni, mik azok a hiányok, amelyeknek pótlása okvetlenül szükséges a fürdő használatba vétele előtt?

Az elvégzendő munkák száma bizony igen tekintélyes és ilyenformán a pénz, amely a fedezethez szükséges, szintén nem lényegtelen összeg.

Kezdjük a hiányokat a fürdőben. Itt mindenekelőtt nincsenek készen a szalonfürdők falburkolatai, de egyéb márványburkolatok is hiányzanak. Hiányos még a női thermálfürdő berendezése is. Ide még padok, kutak, szobrocskák jönnek. Félben maradt az inhalatorium falburkolata is és hátra van az orvosi szoba elkészitése, berendezése. Hiányzik az iszapkezelő padlója, beüvegezése és a falak rendbehozatala, a hidegvizmedencék burkolása, a gőzzuhanyok faburkolata, a gargarizáló helyiségek kiképzése, felszerelése. Nincsenek még megrendelve a különböző motorok, a szénsavas készülékek, az iszapkeverő berendezések.

A szálloda helyiségeiben is igen sok pótlásra van még szükség. Itt mindjárt a bejárat is küszöbkövek nélkül szükölködik. Rendbe kell hozni a vendéglői személyzet bejáratát, hiányoznak a vendéglői terrasz alatti ablakok, a szállodai vesztibül padlóburkolata, a fülke oldalainak kiképzése, a lépcsőház fütőtest burkolata. Nincs befejezve a szállodai igazgatói helyiség sem. Ki kell még tapétázni a szállodai folyosókat és a szállodai szobákat is.

Az éttermek, a kávéház, kupolacsarnok és egyéb helyiségek sincsenek még teljesen rendben. A nyilvános étterem és a diététikus étterem még festetlen állapotban van. A konyhák csempézetlenek, padlóburkolatuk befejezetlen, az üvegtetők csak félig-meddig készek. Hiányzanak még a tüzhelyek is. Be kell fejezni a pincérlépcső, a nyilvános éttermek, valamint a kupolacsarnok melletti toilettek felszerelését, a kávéházi terrasz lámpáinak átalakitását.

Egyéb elvégzendő munkák még: a Gellérthegyi homlokzat lábazati köveinek kiegészitése, a gyógyszertári helyiségben szükséges átalakitások, szőnyegtartó-rudak beszerzése, az ablakredőnyök és liftek felszerelése, a pénzszekrények és tressorok szállitása, a körsétány toilettjeinek elkészitése, a körsétány lejáró ajtóinak elhelyezése, a lépcső rendbehozatala, a toronyhelyiségek menyezetének, ajtóinak és ablakainak átalakitása, az igazgatóságnál jelzőberendezések készitése, a telefonvezetékek elvakolása és a világitóudvarokban elhelyezendő csővezetékek befejezése.

Van azután két olyan munka, ami balesetek,

illetve épitési hibák révén állott elő. Az egyik a másfél év előtt szétszedett fürdő-személyzeti lépcső, amelynek helyreállitására most készülnek. Sokkal sulyosabb eset volt azonban az, hogy *a csarnok-tetők 1916 november hó 15-én beáztak.* Ezeket is most fogják rendbehozni, természetesen tetemes költségekkel.

Mindez nehezen, körülményesen megy és mindenekfelett rengeteg pénzbe kerül. Ma a vállalkozók nem tartják be a régi, szerződéses egységárakat, ott pedig, ahol uj megrendelésekről van szó, elrémitő követelésekkel lépnek fel. Bizonyos az, hogy a vállalkozóknak is megnövekedett a kiadásuk, drága a fuvar, az anyag, a munkabér, de az is valószinü, hogy a határidőre megrendelt munkálatokat ki is használják. Akinek ma sürgős a munka, az fizesse meg alaposan: ez az elv uralkodik a vállalkozók között. Igy történt nemrég, hogy a Gellértfürdő mümárvány-munkálatainál *Fellegi* Antal kőfaragó-mester nem kevesebb, mint 100.000 korona *felárt* követelt arra az esetre, ha a munkálatokat az év végéig be kell fejeznie. A tanács előbb megdöbbent ettől a felártól, aztán szivta egy kicsit a fogát, — de mit tehetett egyebet? — mult heti tanácsülésén honorálta a kőfaragó-mester követelését.

Sallay, Városy, Ujfalusy

Névmagyarositó mozgalom a városházán

Budapest történetében lapozva aligha találjuk azt, hogy akár az egyesités előtt, akár az egyesités után a főtisztviselők valamiképen kötelezőknek tartották volna magukra nézve a magyar nevet. Valaha nem is volt igazi budai vagy pesti bennszülött, akinek nem volt nyakatekert német neve. Ha végignézzük Buda polgármestereinek névsorát, özönével találjuk az ilyen tősgyökeres budai neveket: Bősinger, Sautterheimbi Sautermeister, Baitz, Zaunack, Dillmann, Cetto, Klinglmayer, Oeffner, Walheim stb. Nem maradtak el a zengzetes nevekben a pesti polgármesterek sem, akik között volt: Mosel, Papich, Hülff, Kregár, Kögl, Weidinger, Fellner, Seeber, Rottenbiller, Appiano, Conrád stb. Az egyesités előtt magyar nevet viselt budai és pesti polgármestereket szinte az ujjain megszámolhatta az ember. Pesten voltak: Szepessy Ferenc, Ságody Sándor, Terczy Szilárd, Kerékjártó Alajos, Kvászonyi József és Szentkirályi Mór, Budán pedig Salgári Salgáry Péter, Vánosy Ferenc Kristóf, Szlatinyi Ferenc, Balásy Ferenc és Feley Ede.

Az egyesités óta (1873.) még mindig hemzsegnek a főtisztviselők között a Kammermayer, Ráth, Haberhauer nevek, de utóbb már Gerlóczyak és Halmosok következnek. Az utóbbi időben azonban dicséretesen kezdtek a nevekre is kiterjedő magyarosodás felé. Ujabban azonban megint alábbhagyott a buzgalom és igen sok az idegen nevü főtisztviselő. Éppen ezért örömmel kell üdvözölnünk a legleglegujabb fölbuzdulást, amely igen komoly erővel látszik föllépni a névmagyarositás terén.

A sort — dicséretére legyen mondva — *Schmelhegger* Árpád főjegyző nyitotta meg, amikor is *Sallayra* magyarositotta a nevét. Utána következett *Wittinger* Gyula, akit a szerdai közgyülésen már *Városy* néven választottak meg tanácsnok-főjegyzővé.

Ez a két névmagyarositás inditotta meg az áramlatot, amely — remélhetőleg — szépen meg fog dagadni. Erős agitációt kezdett ebben az irányban *Sümegi* Vilmos képviselő, fővárosi bizottsági tag, aki régi és lelkes fanatikusa a névmagyarositásnak és akinek rábeszélései igen sok magyar nevet teremtettek már az országban. A városházán annakidején első megtéritettje *Vita* Emil dr. tanácsnok volt, amire igen büszke is Sümegi.

Sümegi Vilmos most ujra nyakába vette a városházát és minden idegen nevü tisztviselőt kapacitál a névmagyarositásra. De nemcsak kapacitál, hanem egyéb eszközökkel is dolgozik. Föl kell jegyezni például azt a tréfáját, amelyet azonban ő szent komolysággal csinált a legutóbbi közgyülésen. A tanácsnoki állásnál annak rendje és módja szerint leszavazott ugyanis *Marher* Aladár dr.-ra, de a szavazócéduláján az uj tanácsnoknak önkényesen megmagyarositotta a nevét és igy irta föl: *Marosi* Aladár dr. Most várja a hatást, mi lesz az eredménye a szives figyelmeztetésnek. Kétségtelen, hogy Sümegi Vilmos nem ragaszkodik a *Marosi* névhez, hanem elfogad más magyar nevet is, de a Marher nevet nem türi.

A jó példa egyelőre azonban *Wildner* Ödön dr. tanácsnokon fogott, aki *már be is adta a névmagyarositás iránti kérvényét.* Valószinüleg még csak pár nap kérdése, hogy kisujfalusi *Wildner* Ödön dr.-ból kisujfalusi *Ujfalusy* Ödön dr. legyen.

A névmagyarositás kérdése egyébként szóba került a csütörtöki ugynevezett *kis-tanácsülésen* is, ahol különösen *Buzáth* János dr. és *Vita* Emil dr. tanácsnokok sürgették igen erősen ezt a kérdést, annak a meggyőződésüknek adva kifejezést, hogy ha már az egész vonalon nem lehet is érvényt szerezni ennek az elvnek, legalább a tanács névsorából ki kell küszöbölni az idegen hangzásu neveket.

Ebből az alkalomból nem érdektelen egy kis seregszemlét tartani az idegen nevek fölött. A tanácsnokok között *négy* név szorul még magyarositásra, *Piperkovics, Fock, Harrer* és *Marher* tanácsnokok neve. A többi főbb tisztviselők között idegen hangzásu neve van két elöljárónak, két árvaszéki ülnöknek, öt tiszti ügyésznek, öt müszaki főtanácsosnak, tizenöt müszaki tanácsosnak, huszonegy főmérnöknek, huszonöt számtanácsosnak, hét tiszti orvosnak, tiz kerületi orvosnak, hat főügyésznek és hét városbirónak. A kórházi főorvosok és orvosok között 40 idegen nevet találunk.

Rosszul hangzik a neve *Thirring* statisztikai hivatali igazgatónak, *Pikler* aligazgatónak, *Stammer* fertőtlenitő intézeti aligazgatónak, *Braun* főkönyvtárosnak, *Ziegler* vásárcsarnoki, *Preuszner* közvágóhidi és *Breuer* állategészségügyi igazgatóknak, *Janicsek* tüzoltó-főparancsnoknak és majdnem az összes tüzoltó-tiszteknek, *Guckler* erdőmesternek, *Räde* kertészeti és *Gattein* fuvartelepi igazgatóknak is.

Névmagyarositásra várnak *Stark* Lipót, az elektromos müvek vezérigazgatója, *Deutsch* Lajos, az elektromos müvek müszaki igazgatója, *Ripka* Ferenc, a fővárosi gázmüvek igazgatója, *Schödl* Lipót, a gázmüvek helyettes-vezérigazgatója, *Bernauer* Izidor, a gázmüvek müvezető-igazgatója, *Jauernik* Nándor házinyomdai igazgató, *Reich* Samu élelmiszerárusitó üzemigazgató, *Schwarz* Ármin zöldségüzemigazgató, *Kellner* Nándor kenyérgyári igazgató, *Lendl* Adolf dr. állatkerti igazgató nevei.

A főjegyzők között a kirivóbb idegen nevüek ezek: *Wigh* János, *Badál* Ede, *Lang* Géza dr. és *Sztankovics* Szilárd, de nem ártana, ha 15 idegen nevü tanácsjegyzőt is megszállna a névmagyarositás iránt való vágy.

Különösen *Wildner* tanácsnok példája áll ezek előtt az urak előtt, azé a Wildneré, aki nemcsak régi, ismert családnevét hagyja el, de egyben azt a nevet is, amelylyel eddig ő maga is élénk társadalmi és tudományos szerepet töltött be. Egyébként nem voltunk restek és kiszámitottuk, hogy a főváros közigazgatási hivatali, intézeti és üzemi személyzetében, amely *2809 tagból áll, 1029 olyan nevet találunk, amelyek egyenesen kiálltanak a névmagyarositás után.*

Igazuk van-e a mutatványosoknak?

A városligeti mutatványosokat megint ki akarják telepiteni. Finom és előkelő, világvárosi szórakozóhelyek tanyájának szánta a tanács a Városligetet, a szegény Wurstlisok menjenek a Népligetbe, itt a Széchenyi-fürdő uri vendégei nem türik a zenebonát, a vásári mulatságot. Ha végiggondolja az ember a dolgot, a kitelepités nem jelent katasztrófát. Hiszen a nép nem a fák miatt megy a ligetbe, hanem a Wurstli miatt. A ringelspiel, a cirkusz, a gyorsfotografus, a mozi pedig a Népligetben is vonzóerő marad. A távolabbi jövő tehát aligha vigasztalan, bár a költözködés, a nép átszoktatása időt és sok-sok pénzt vesz igénybe. Jogos és érthető tehát, hogy a mutatványosok makacsul ragaszkodnak ősi jogaikhoz, régi, megszokott, sok befektetéssel megszépitett helyükhöz.

Ott voltunk a multkoriban a mutatványosok tizes bizottságának, mondhatnánk, vészbizottságának ülésén. Ezen az ülésen igen határozottan azt állitották, hogy a tanácsnak nincs is joga a mutatványosokat kitelepiteni. Nincs joga azért, mert a városligetet Grassalkovics herceg oly feltétellel hagyta örökül a fővárosnak, hogy az mindörökre a nép mulattatására szolgáljon.

Ezen a derék mutatványosok, akiket feltétlenül méltánytalanság fog érni, ha kitelepitik őket, természetesen nagyon lelkesedtek.

— Meg kell szerezni, mondták, Grassalkovics herceg végrendeletét.

— Szegény Kardhordó Árpád fentjárt — mondták mások — Bécsben az udvari levéltárban és ott le is másolta a herceg végrendeletét. Szegény Árpád meghalt és a Grassalkovics végrendeletnek nyoma veszett.

Kár, kár — mondogatták még, de nem estek kétségbe. Végre is, ami Karhordónak sikerülhetett, az sikerülhet Báder József dr.-nak is, a mutatványosok jeles ügyészének. Menjen fel Báder dr. Bécsbe, keresse ki a Grassalkovics végrendeletet és ha ez megvan, akkor próbáljon a tanács hozzányulni a Wurstlihoz!

Igy történt a vészbizottság ülésén és én most fájdalomtól megtört szivvel az üzenem a derék mutatványosoknak, legfőként pedig Báder ügyvéd urnak, ne tegyen egyetlen lépést se, mert a sorsdöntő Grassalkovics végrendelet egyáltalán nem is létezik, egyetlen Grassalkovicsnak sem volt soha sem köze a ligethez és szegény jó Kardhordó Árpád volt az, aki az egészet a becsületes ügy érdekében kigondolta. Ha pedig a másolatot netán némelyek látták is, legyenek meggyőződve róla, hogy az nem a Grassalkovics herceg, hanem Kardhordó Árpád végrendelete volt.

A Városliget történetét ugyanis hiteles adatok alapján megirta Schmall Lajos Budapest székesfőváros nyugalmazott allevéltárosa. A hiteles okmányokból pedig meg lehet állapitani, hogy a liget soha másé, senkié nem volt, mint a városé. Valami köze mégis van azonban a Grassalkovics-családnak a ligethez, amelyet valaha Uj-Bécsnek hivták. Van a ligetben egy kis márvány piramis. Az van ráirva: Fuit. Alatta pedig az 1809-ben elhunyt Horváth Jakab nyugszik, akinek az volt a kivánsága, hogy a város 700 pengőforintos hagyaték ellenében a ligetben temettesse el. Ez a kivánsága teljesedett is Horváth Jakabnak, aki foglalkozására nézve Grassalkovics herceg jogi tanácsosa volt. Ezenkivül a Grassalkovicsoknak más vonatkozását a ligethez képtelenség felfedezni. Még amikor József nádor 1818-ban adakozásra szólitotta fel Pest város polgárait és a magyar főurakat a Városliget rendezése érdekében, az adakozók ugyan kevesen voltak, de a Grassalkovics herceg neve egyáltalán nem fordul elő. A legkisebb adomány két forint volt „egyszersmindenkorra", de még azt sem a Grassalkovics herceg adta.

A Városliget hajdan a nyulakszigeti apácáké volt, de Pest városa valami tulságos törvényes érzéssel nem birván, folyton háborgatta birtokukban az apácákat, le-lecsipett egy darabot tulajdonukból, mig végre Mátyás király halála után, amikor „oda volt az igazság", az egész Uj-Bécsre rátette a kezét a város. Buda eleste után az apácák különben is Nagyváradra költöztek, I. Lipót pedig megerősitette Pest városát Uj-Bécs birtokában, amely Szent László ujabb nevet kapta. A polgárság, amely marháit verte ki ide, Ochsenried-nek, Ökör-dülönek hivta, a város tanácsa pedig szorgalmasan pusztitotta ki a fákat. II. József vetett véget a pusztitásnak és megszületett a Városliget, vagy Uj-Városerdő. 1794-ig a terület nagyobb része be volt már ültetve, amikor Boráros János városbiró azzal az inditvánnyal lépett a tanács elé, hogy az erdőt a közönség használatára, mulató és üdülő hellyé alakitsa át. Ez az egyetlen határozat, amely a nép mulatóhelyévé jelöli ki a ligetet.

Boráros igyekezete azonban felesleges volt, mert időközben 1799-ben bérbe adták a ligetet a hercegprimásnak, Batthyány József grófnak. A szerződés 24 esztendőre szólott, a primás bért nem fizetett, de köteles lett volna tervszerüen befásitani a ligetet, ott vendéglőket és majorságokat épiteni. A primás azonban még az év októberében meghalt, a bérlet fivérére Batthyány Tivadar grófra szállt, aki szerződéses kötelezettségének eleget tenni nem akarván, a ligetet öt esztendős pereskedés után királyi döntéssel erőszakkal vették vissza tőle.

1808-ban állitották fel a királyi szépitő bizottságot, amelynek élén József nádor állott. Ő volt az, aki a ligetért a legtöbbet tette. Terveket dolgoztatott ki, amelyek között legjobban Nebbien Henrik gazda-

Olyan óriási arány ez, amelyet sürgősen meg kell változtatni és ilyenformán a névmagyarosítás apostolainak bő területe nyilik a városházán a téritésre.

Demjén tanácsnok betegsége

Mi történt Hubert dr. körül

Demjén-ügy? Beszélnek róla, tehát van. A tanács egyik legfiatalabb, nagytehetségü tagjáról van szó, akinek jövendőbeli müködéséhez kivétel nélkül minden illetékes faktor rendkivüli reményeket füz; érdemes és szükséges dolog, hogy a mendemondáknak mélyére tekintsünk és a valóságnak megfelelően állitsuk be, ami történt.

Tény az, hogy *Demjén* Géza dr. tanácsnok, a szociálpolitikai ügyosztály vezetője szabadságot kért és kapott a polgármestertől. Az ok Demjén fáradtsága, kimerültsége, amelyek a leghatározottabban beteges tüneteket mutatnak. Hogy ez a szabadság azután három hónapig tart-e, mint a lapok megirták, vagy rövidebb ideig, az teljesen és kizárólag attól függ, mikorra piheni ki magát a tanácsnok és mikorra küzdi le kimerültségéből származó betegségét annyira, hogy ismét munkához foghat.

Demjén Géza tizenhat esztendeje áll a főváros szolgálatában és ez alatt az idő alatt igazán szünet nélkül intenziv munkát végzett. Tanácsnokká való választásáig a tanügyi ügyosztálynak volt a lelke, ahol tudvalevőleg a kötélidegek is felmondják a szolgálatot. A szocialpolitikai ügyosztály átvételénél egészen uj feladatok hárultak rá, amelyekbe előbb bele kellett élnie magát, majd mikor már mindennel rendbejött, az uj problémák egész özöne szakadt a nyakába. Köztük a népkonyhák bonyodalmas és töménetelen akadálylyal sulyosbbitott ügye, legujabban pedig az uj lakásrendelet végrehajtása, a lakáshivatal felállitásának napok alatt való megoldása.

A munkának ebben az iramában merült ki *Demjén* tanácsnok és egészségének helyreállitása céljából ment szabadságra.

A különböző variációkban feltálalt kombinációk és sejtések között szerepel *Hubert* Emil dr. hivatalnok ügye is. Ugy beszélik, hogy a tanácsnok a népkonyhák ügyét *Hubertre* akarta bizni. Hubert ellen azonban az utóbbi időben sajtótámadások hangzottak el, a diákmenza látogatóival szemben tanusitott modora miatt. Általában Hubertet nem lehet népszerü embernek mondani, ami arra inditotta *Bárczy* polgármestert, hogy Demjéntől ennek a kombinációnak elejétését kivánja. Hogy azonban a polgármester és a kimerültsége miatt szabadságra ment Demjén között bárminemü ellentét lenne, annak ellenkező bizonyitéka, hogy *Bárczy* polgármester az elsők között volt, akik *személyesen érdeklődtek a beteg tanácsnok hogyléte felől.* Ha Demjén a Hubert-ügy miatt vonult volna félre, akkor ez aligha történhetett volna. A mi értesülésünk az, hogy Demjén egészségére a párnapos nyugalom is jó hatással volt és ő maga is reméli, hogy *pár hét mulva ismét átveheti ügyosztálya vezetését.*

Szabadságideje alatt a szociálpolitikai ügyosztályt *Karányi* Elemér tanácsjegyző vezeti, mig a népkonyhák ügyének élére a polgármester *Demjén szabadságidejére Csupor* József dr. tanácsnokot állitotta. Ha Demjén visszatér hivatalába, a népkonyhák ismét az ő gondjaiba fognak tartozni. A lakáshivatal vezetésére *Demjén* tanácsnok *Sidó* Zoltán dr. fogalmazót kombinálta és valószinü, hogy távolléte alatt is honorálni fogják ezt az elhatározását.

Veszélyben a villany-világitás

Elfogyott az elektromosmüvek széntartaléka

Világitási üzemeink közül a gázgyár az, amely a szénhiánynyal vonatkozásban többet hallat magáról. Bizottsági üléseken, közgyülésen, sajtóban minduntalan *Ripka* igazgató vészkiáltásait halljuk és félős, hogy a farkas és a pásztor meséje rajta is beteljesedik. Addig ijesztgeti majd a közvéleményt, amig senki sem fog neki hinni. Annál komolyabban kell venni azonban most a főváros elektromos müveinek felszólalását, amely első izben is igen komoly formában hangzik el. Az igazság kedvéért azonban föl kell jegyezni, hogy a gázvilágitás fontosságát az emeli a villanyé fölé, hogy közvilágitásunkat is a gázgyár szolgáltatja.

Az elektromos müvek a mult esztendőben aránylag még simán el voltak látva, aminek magyarázata az, hogy az elektromos áram fejlesztéséhez jó a magyar szén is, mig a gázhoz csak porosz kőszén használható. Az idén azonban részben az a körülmény, hogy a fütéshez minden szénre szükség van, részben pedig a vaggonhiány miatt az elektromos müvek szene körül is zavarok vannak, amelyeknek orvoslására azonban remélhetőleg — hamarosan módot fognak találni. Valószinü ugyanis, hogy a közönség szénszükséglete most már állandóan kisebb lesz, mert egy igen tekintélyes rétegnek sikerült magát szénnel ellátnia, s igy most már jobbára csak a szénjegyek fedezésére szükséges szénről kell gondoskodni.

A zavarokon az elektromos müvek előbb a maguk hatáskörében igyekeztek segiteni, amennyiben — mint a *Fővárosi Hirlap* megirta — előbb a velük szerződéses viszonyban levő magánüzemek, majd a liftek müködési idejét redukálták. Mindez azonban nem volt elegendő. Az elektromos müvek napi szénszükséglete huszonnyolc vaggon. Hosszu ideje már annak, hogy az elektromos-müvek ezt a kvantumot nem kapta meg, s igy naponkint öt-hat vaggonnal kellett a tartalékokból fedeznie. Ez a módszer azonban a jelentékeny tartalékokat lassankint fölemésztette és ma bizony az elektromos-müvek is abból élnek, amit naponkint kapnak.

Ezek a körülmények arra inditották az elektromos-müvek igazgatóságát, hogy *a polgármesterhez beadványt intézzenek, amelyben rendkivüli közgyülés összehivását kérik.* A rendkivüli közgyülést azonban aligha fogják megtartani, mert *Bárczy* polgármester az elektromos müvek igazgatójának panaszát véve, azonnal *Serényi* Béla gróf kereskedelmi miniszterhez ment, akitől a baj orvoslását kérte. A kereskedelmi miniszter mindent megigért, s igy remélhető, hogy ezentul az elektromos-müvek szenét akadálytalanul és hiánytalanul ki fogják szolgáltatni.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Szervezik az idegenforgalmat

Az Idegenforgalmi Hivatal müködése. — Nem szabad a szállodákat más célra felhasználni. Uj szálloda-tervek.

A székesfőváros Idegenforgalmi Hivatalának müködéséről az utóbbi időben nem sokat hallottunk, aminek egyik főoka mindenesetre az, hogy az intézmény ugyszólván budget nélkül dolgozik. A költségvetésben előirányzott 50.000 koronával komolyan idegenforgalmat csinálni nem lehet. Közben szó volt arról, hogy a kormány által megcsinált idegenforgalmi szervvel, az Idegenforgalmi Központtal, fuzionálni lehetne és pedig olyan formában, hogy az országos idegenforgalom ügyeit is a fővárosnak már meglevő szerve, az Idegenforgalmi Hivatal vállalta volna magára. Ez az alakulás megoldotta volna a pénzügyi kérdéseket is, mert ilyenformán a költségeket az állam viselte volna. Ez a fuziós terv azonban ma már teljesen meghiusult. Nem maradt hátra más, mint hogy a főváros idegenforgalmi politikáját egészen uj alapokra fektessék. Szombaton délelőtt azután ülést tartott a főváros idegenforgalmi bizottsága, amely Bárczy István dr. polgármester elnöklésével meghallgatta és helyeslően tudomásul vette azokat az előterjesztéseket, amelyeket Miklós Elemér dr. tanácsjegyző és Zilahy Dezső, az Idegenforgalmi Hivatal igazgatója tettek. Ahogy a tárgyalás anyagát ismerjük, ugy látjuk, a fővárosnak az idegenforgalom emelését célzó akciója kizárólag ötletadásra, kigondolásra fog szoritkozni. Miután pedig az 50.000 korona még az ötletadáshoz sem elegendő, az Idegenforgalmi Hivatal budgetjét 70.000 koronára emelik fel.

A bizottsági ülés mindenekelőtt letárgyalta a jövő évi munkaprogrammot, amelynek sarkalatos pontja, hogy a főváros meg akarja keresni a szükséges kapcsolatot az országos idegenforgalmi alakulásokkal. Igy első sorban az Idegenforgalmi Központtal, amely Kampis János min. tanácsos vezetésével müködik és amely két esztendős hasztalan fáradozása után eljutott odáig, hogy hivatalos helyiségét megnyithatja. Kapcsolatot keres azonkivül a főváros a Magyarországi Bajtársi Szövetség idegenforgalmi szakosztályával, amely máris buzgón tevékenykedik. A cél tehát az, hogy a főváros Idegenforgalmi Hivatala ezentul eszméket termeljen, amelyeknek végrehajtása az országos szervek utján történnék. Végzi ezenkivül a hivatal a napi munkát, prospektusokat ad ki és felvilágositásokat ad azoknak, akik bármely kérdésben hozzá fordulnak.

Az idegenforgalmi bizottság különben a polgármester inditványára foglalkozott a fővárosi szállodák ügyével is. Tudvalevő, hogy Budapesten olyan kevés ma a szálloda, hogy szobát legfellebb hetekkel előbb való megrendelésre lehet kapni. Ráadásul még a legutóbbi időben néhány szállodát el is adtak. Egyébként is a budapesti szállodásipar igen szomoru helyzetbe jutott. Az ipar legkiválóbb müvelői elkedvetlenedtek és visszavonulni készülnek, vagy — amint az Palkovics Ferencnél történt — már vissza is vonultak. A bizottság látva ezt a veszedelmet ugy határozott, hogy a kérdést sürgősen a közgyülés elé viszi. A legközelebbi közgyülés elé a tanács azzal az előterjesztéssel járul, hogy irjon fel ebben az ügyben a közgyülés a kormányhoz és kérje, hogy a háboru alatt a szállodákat ne lehessen eladni, illetve ne lehessen más célra felhasználni.

A fővárosi szállodák ügyének rendezésére különben az idegenforgalmi bizottság albizottságot küldött ki, amelynek Glück Frigyes elnökségével Gálos Kálmán főv. biz. tag, Miklós Elemér tanácsjegyző és Zilahy Dezső az Idegenforgalmi Hivatal igazgatója lettek a tagjai. Feladatuk első sorban annak megoldása, hogyan lehetne Budapesten mielőbb uj szállodákat teremteni és olyan irányu müködés kifejtése, amelyből látható legyen, hogy a vállalkozási tőke számithat a főváros támogatására. Véleményünk szerint ennek az albizottságnak foglalkoznia kell azzal az ad acta tett régebbi tervvel, amely még Márkus Jenő tanácsnoktól származott, hogy a főváros a Dunaparton, a szerb templom melletti telken épitsen szállodát. Egyébként arról is értesülünk, hogy Márkus Jenőnek, mint a Magyar Bank jövendőbeli igazgatójának programmjában van két szálloda épitése.

Megbizta az idegenforgalmi bizottság Miklós tanácsjegyzőt azzal is, hogy tegyen előterjesztést, mint fog a főváros idegenforgalmi akciója résztvenni az országos alakulásban? Az országos központ — ér-

---

sági tanácsosé tetszett. Ennek is volt azonban egy nagy hibája, hogy kivitele majd 700.000 forintba került volna. A Nebbien-féle érdekes költségvetés a következő volt:

A régi korcsmaépület berendezése és átalakitása	3,716 frt.	10	kr.
Egy táncterem épitése	20,638 „	03	„
A nagy szigeten majorsági épületekre	34,238 „	26	„
Amfiteátrum épitése	143,881 „	30	„
A főbejáratnál egy oszlopos (colonade) épitése	120,894 „	46	„
Hidak épitésére	82,407 „	30	„
A tó kitisztitására és mélyitésére	112,000 „	—	„
Viz bevezetésére és levezetésére	113,000 „	—	„
Földforgatásra	25,000 „	—	„
Faültetésre	20,000 „	—	„
Összesen:	691,077 frt.	25	kr.

Igy nézett ki 1817-ben egy nagy munka költségvetése, amelyre azonban se a városnak, se a szépitő-bizottságnak nem volt pénze. Végre a költségeket 300.000 forintra szállitották le és a munkák elvégzését tiz esztendőre osztották föl. Ezt is nagyobbrészt ugy akarták összegyüjteni, de 340 aláirótól mindössze 45.252 forint gyült egybe. Végre a város kölcsönnel segitett magán és az átalakitást Nebbien Henrik vezetésével tiz év alatt be is fejezték. A liget ezután a szépitő-bizottság megszüntéig, 1861-ig, annak felügyelete alatt maradt, és akkor a rendelkezési jog ismét visszaszált a városra.

Ez a liget rövid története. Akik tettek és tenni akartak érte valamit, azok József nádor, Batthyány József gróf hercegprimás, Boráros János városbiró és Nebbien Henrik gazdasági tanácsos voltak. A Grassalkovics hercegek pedig sehol sincsenek. Csak a szegény Kardhordó Árpád meséjében.

tesülésünk szerint — szakosztályok szerint fog működni. Ugy tudjuk lesz fővárosi szakosztály is, amelyben a fővárosi törvényhatósági bizottság tagjai kapnak helyet, de helyet kap a főváros a központ elnökségében is. A központ azonkivül megbizza a főváros Idegenforgalmi Hivatalát az ugynevezett fölvilágositási iroda vitelével.

Fölmerült az az ötlet is, hogy a pincériskolák mintájára létesitsen a főváros iskolát a szállodai személyzet kiképzésére is és egy távolabbi tervként emlegetik egy olyan akadémiának a felállitását, amelyben szállodavezetőket fognak nevelni, mert ezekben Magyarországon igen nagy a hiány.

A programm felett a bizottság teljes elismerését nyilvánitotta és tudomásul vette az uj irányt is, amelyet az idegenforgalmi politikában követni fognak. Az élénk eszmecserében az elnökön és az előadókon kivül Székács Antal, Reiner Ede dr., Glück Frigyes és Bossányi Béla dr. vettek részt.

Vihar egy hordó margarinban

— Közgyülési mozaik —

Szerda, november 7.

Ugy készült a dolog, hogy csönd lesz és egyetértés, egyhangu választás és Havass Rezső. Több semmi.

A viharfellegek azonban már a földszinten a kapu alatt gyülekeztek a sasok személyében. Félrehivtak egyeseket, élénk és gyors eszmecserék folytak. Riadtan surrant el közöttük Városy-Wittinger, vagy Wittinger-Városy, ahogy jobban tetszik.

— Csak nincs valami baj? — kérdezte az ijedt szemével.

Hallotta azonban, hogy valaki azt mondta:

— A Belváros a belvárosiaké.

— No akkor jó, nem rólam van szó, mert én szimplán Városy vagyok, bár Sümegi azt javasolta, hogy Fővárosy legyek.

És már nem is volt ott, rohant a két kicsi lányához a karzatra, akik eljöttek meghallgatni, hogy esküszik a tanácsnok urrá lett papa.

Fönt az első emelet lépcsőjénél vésztjóslóan állt Kászonyi Krámer Károly:

— Steinhardt! — mondta parancsolóan.

És igaza lett: a hivatalos Springer helyett Steinhardtot küldték el a közmunkatanácsba, mert a Belváros a belvárosiaké. Mégis csak sast nemzenek a sasok.

*

Ez azonban csak a fiókvihar volt. Meghallgattunk még egy viccet, amely igy hangzott:

— Ha Wittinger Városy lett, akkor illik, hogy Sztankovits meg Közuti legyen.

Erre már sokkal komolyabb vihar tört ki. De az igazi orkán szele is érzett már, amikor Bárczy bejelentette, hogy öt margarin-interpellációt jegyeztek.

Előbb azonban Havass Rezső mondott komoly bölcsességeket a Dunáról, a lágymányosi kikötőről, a Duna-Tisza csatornáról Vita tanácsnoknak, Vita pedig viszont Havassnak mondott igen okos dolgokat.

Olyan szépen elbeszélgettek, mintha jóelőre főpróbát tartottak volna belőle.

Aztán még az egész tanács elvonult szép libasorban az előadói asztal mellett: Harrer, Csupor, Krátky, Fock, Piperkovics, Buzáth, Wildner, Berczel. Közben megjelent a szabadságáról visszatért Buzay Károly is, akinek a vizivárosi Flórián-kápolna bádogteteje volt a debutáló szerepe. Csak akadjon egy spengler, aki elkészitse. Még egy csomó tanácsjegyző, köztük Karányi Elemér, aki lakást kért a lakáshivatalnak.

Hamarosan megkapta, hogy hadd jöjjön már az a margarin-vihar.

*

A margarin-vihar szereposztása egészen jó volt. A cimszerepet Szilágyi Károly játszotta a tőle megszokott temperamentummal és ezuttal benső átérzéssel is. Különösen őszinte hangjai voltak akkor, amikor a nagy drámai jelenetre került a sor és szivenszurta Zsir- és Olajközpont kisasszonyt. Ez a jelenet mély hatást váltott ki a közönségből.

Földes Árpád játszotta az intrikust, bár szerepe nem volt egészen megokolt. Akármit és akármilyen szeliden mondott, mindenből affér lett.

— Holdvilágos szép este volt — mondta mélabusan, mire vele szemben valaki a levegőbe kapott. Az emberek heves szavakkal rontottak egymásnak, az egyik azt kiáltotta a másiknak:

— Maga pecsovics!

A másik azt süvöltötte:

— Ne beszéljen badarságokat!

Egyik: Maga buta.

Másik: Hazaáruló.

A kedélyes atya nádpálcával jelent meg a szinen és azt mondta?

— Gyerekek csend legyen, mert a körmötökre ütök.

És cselekedett is, az egyik fiut kukoricára térdeltette. Mindez pedig azért, mert Földes Árpád azt mondta: Szép, holdvilágos este volt. Pedig milyen meggyőzően mondta!

Jól játszott még Nádor Lajos és mulatságos volt Herz Lajos a szalámigyáros szerepében.

Mikor Kassai Ferenc jelenése következett, felzugott a nézőtér: Vége, megbukott a darab. Nem igy történt: csak a margarin bukott meg.

Mint uj csillag tünt fel Marher Aladár, aki ezuttal énekelte először Folkusházy szerepét. Jó hanganyaga van, de a felsőbb regiszterekben néha elfogódottság látszott rajta. Ilyenkor Bárczy sietett segitségére és a teljes siker részben neki köszönhető.

*

A közgyülés végén még nehány interpellációra adott válasz hangzott el. Berczel tanácsnok a tabáni kilakoltatásokról, amelyek nincsenek, adott felvilágositásokat, Véssei Ede tanácsjegyző pedig elmondta, hogyan levelez a főváros a kormánnyal a krematórium-ügyben. Ahogy a suszterinas beszélgetett József főherceggel:

— Ne rugdald itt fiam előttem a papucsodat, mert én találak megrugni téged.

A kormány azonban még ennyit sem felel a fővárosnak, pedig ez már csak elég rövid kijelentés. Füredi Mór ki is jelentette, hogy ő többet igy nem játszik és hogy neki nincs afférje a tanácsjegyző urral, hanem a belügyminiszterrel fogja tisztázni az ügyet.

*

Az uj tisztviselőket Havass Rezső elnöklésével egy bizottság hivta meg. Havass szép hosszu beszédet mondott a pipázóban és a végén odasugta:

— Dalmáciáról sem szabad megfeledkezni. Dalmácia nagyon fontos.

Bent a teremben ujabb tanácsokat kaptak. Felállt Sümegi és azt mondta:

— Fiaim csak a neveteket magyarositsátok meg!

Bárczy pedig az elnöki székből látta el Marhert, Városyt, Fuchsot atyai intelmekkel és egyéb utravalóval. Az esküt minden baj nélkül letették és biztos értesülésünk szerint igen jóizüen vacsoráztak.

Harmadfélkoronás tej

Megállapitják a kávéházi árakat

A tizes bizottság pénteki ülésén nevezetes vita folyt le, amelynek igen fontos és jelentős eredményei lesznek a budapesti kávéházak életében. Eddig ugyanis csak a vendéglői árakkal törődött annyira amennyire a hatóság, most pedig ki akarják terjeszteni ezt az érdeklődést a kávéházakra is. Még *Folkusházy* tanácsnok csinálta meg a kötelező menürendszert, most ujabban a Közélelmezési Hivatal ennek továbbfejlesztését határozta el, amennyiben a menü-árakat 6, illetve 3 koronában szabta meg A rendőrség viszont megkezdte az étlap-razziákat. Sajnos, nem teljes sikerrel, mert időközben a vendéglői árak állandóan és megokolatlan szorgalommal emelkedtek.

A kávéházak csináltak, amit akartak. Néhány feljelentésből származó árdrágitási ügyet leszámitva, az árakra a hatóságok nem igen gyakoroltak nyomást. Végre most a tizes bizottságban vita volt arról, miként lehetne a kávéházi árakat szabályozni. Végeredményben ugy határoztak, hogy az árak megállapitásába bele nem avatkoznak, hanem ezt a funkciót a most felállitandó ármegállapitó bizottságra ruházzák. Az ármegállapitó bizottságok munkájának tervével és az oda kinevezendő személyek meghatározásával *Vita* Emil dr. tanácsnok, a közgazdasági ügyosztály vezetője, már el is készült. A remény ilyenformán az, hogy az ármegállapitó-bizottság munkáját mielőbb megkezdi és két héten belül már az általa meghatározott árakat fogjuk fizetni a kávéházakban.

A kávéházakra nézve még egy igen fontos bejelentés hangzott el ezen az ülésen. Eszerint ugyanis a legközelebbi jövőben hivatalosan is szerencsénk lesz a *mütejhez. Sztankovics* Szilárd főjegyző ugyanis bejelentette, hogy a *Közélelmezési Hivatal* tiz vaggon mütejet utalványozott ki a fővárosnak, a főváros pedig a kávéházi közönségnek és a cukrászsüteményeknek szánta ezt a portékát, amelyet valószinüleg épen ez a közönség fog animozitással fogadni. Az ember odahaza mindent megeszik, esetleg nem is eszik, de a kávéházban csak a legeredetibb és legfinomabb falatokat fogadja el: ez is régi pesti erkölcs már.

Mindez azonban még nem aggodalmas jelenség. Sokkal inkább megfontolni való, hogy a kondenzált tej veszedelmesen drágának igérkezik. Kilónkint 8.66 koronáért kapják majd a kávésok. Egy kilóból három és fél liter tejet lehet előállitani, ami azt jelenti, hogy *egy liter tejnek ára harmadfél korona lesz.* Hozzávéve ehhez a kávés ugynevezett polgári hasznát, szinte ki se meri számitani az ember, mennyit fogunk fizetni ezentul egy csésze kávéért?

Ámbár az is bizonyos, hogy eddig is lényegesen magas árakat fizettek a kávésok a tejért, mert hiszen, amikor a gyermekek és beteg öregek hiába sóvárogtak tej után, a kávésoknak mindig volt. Nem igen lehet elhinni, hogy maximális áron kapták, de a harmadfélkoronás mütej még nekik is drága lesz. Egyetlen vigasztaló körülmény, hogy *eddigi tejkontingensük felét a kávésok kötelesek lesznek a háztartások számára átengedni.*

Események

Sikeres hus-akció

A *Haditermény* olyan akcióba kezdett, amely egyike lesz a legéletrevalóbbaknak és leghasznosabbaknak. Az uj husakció ez, amelynek rövidesen meg kell mutatnia hatását a főváros husellátása körül és minden optimizmus nélkül szólva, olyan eredményeket kell elérnie, hogy az árak csökkentése necsak a magánkereskedelemre terjedjen ki, de még a hadsereg számára beszerzendő óriási mennyiségü hust is olcsóbbá tegye. Nem tulzunk tehát, ha azt mondjuk, hogy a Haditermény husakciója hatalmas, országos és állami érdekeket is szolgál, nem is szólva a kisemberrel, aki a tizennégy és tizenhat koronás husokat képtelen volt megvenni. Most 10 koronás árakban kapja a kitünő minőségü hust, ami természetesen még mindig nem vetekedhetik a békebeli árakkal, de a Haditermény ismét halálos csapást mért egy üzletágnak jól kifejlődött és eddig vakmerőn üzött uzsorájára. Az első hét tapasztalatai azután uj reformra buzditották a Haditerményt, amely nehány napon belül már nem is tiz koronáért és nem is csomagolva adja a hust, hanem vágószékről rendszeresen 7.80 koronájával méreti ki a marhahus elejét és 9.80 koronájával a hátulját. A budapesti munkásság máris részesül ebben a jótéteményben, mert minden vonalon agilis szervezete, az *Általános Fogyasztási Szövetkezet,* naponkint több százezer ipari munkásnak juttat a Haditermény olcsó husából.

Mindezt természetesen csak olyan fölényesen jól megszervezett organizáció révén lehet megcsinálni, mint amilyennel a Haditermény rendelkezik. Kétségtelen, hogy a hatás, amely el nem maradhat, mihamar jelentkezni fog egyéb helyeken is a budapesti piacon. A mészárosokat exisztenciájuk megmentése fogja arra kényszeriteni, hogy engedjenek a gyors meggazdagodás vágyából. Igazán csufot azonban a Haditermény *Demkó, Fuchs* és *Ziegler* igazgató urakkal, a főváros husvezéreivel üzött, akik most meggyőződhetnek népélelmező tehetségük hiányáról. Három esztendő alatt nem tudtak annyit elérni, mint a Haditermény azóta, mióta a husakciót kezébe vette. *Ziegler* vásárcsarnoki igazgató még nemrégen is ráparancsolt *Lesszlauer* Gyula mészárosmesterre, hogy vegye le a táblát, amely azt hirdette, hogy olcsóbban adja a hust, mint a többi mészáros. Most aztán elmehet az igazgató ur a Haditerményhez is, hogy emelje fel az árakat.

— **Bódy Tivadar udvari tanácsos.** A király dr. Bódy Tivadar alpolgármesternek a háboruval szorosan összefüggő közigazgatási ágazatok és intézmények élén lelkes és odaadó buzgalommal kifejtett kiváló tevékenységének elismeréséül a magyar királyi udvari tanácsosi cimet dijmentesen adományozta.

Uj magyar nemes. A király Szekula Gyula királyi tanácsos, föv. biz. tagnak és a Kassa-Oderbergi

vasut nyugalmazott igazgatójának, valamint törvényes utódainak a közélet terén szerzett érdemei elismeréséül a magyar nemességet b á c s k u l a i előnévvel díjmentesen adományozta.

Az üzemi központ életbeléptetése. Az üzemek ellenőrzésének kérdése immár arra a pontra jutott, ahol a megvalósulással komolyan kell számolni. Az első tervezet — mint ismeretes — az üzemeket ki akarta kapcsolni a számvevőség hatásköréből. Ezt a tervet azonban a tanács hosszabb vita után nem tette magáévá és *Pichler* Ottó dr. fogalmazót a terv átdolgozására utasította. Mikor Pichler fogalmazó elkészült ezzel az átdolgozással, az egész tervet *külső szakértőknek adták ki tanulmányozás és észrevételeik megtétele céljából.* A külső szakértők is befejezték munkájukat és irásba foglalt véleményük *Bárczy* István dr. polgármester asztalán fekszik. Miután a polgármester a kérdést megvizsgálta, az ügy rövidesen ismét a tanács elé kerül, ugy, hogy még ujév előtt a közgyülésnek is alkalma lesz vele foglalkozni. Az uj rend minden valószinüség szerint már 1918. január esejével életbe is lép.

A vizmérőórák. Különösen háztulajdonosi körökben beszéltek róla, hogy a főváros a háboru után fel akarja állitani a lakásonkint való vizmérőórákat. Mi is irtunk erről a kérdésről, illetékes helyen azonban azt a felvilágositást kaptuk, hogy a lakókat ez az uj megterheltetés nem fenyegetheti, mert ezideig csak mintegy kilencezer budapesti ház van ellátva vizmérőórával, s a háboru után elegendő gond lesz a másik kilencezer házat is ellátni. A lakásonkint vizóra-felállitás azonban azért is kizárt dolog, mert a vizóra bére szinte többre rugna, mint a vizhasználati dij, végre pedig a legfontosabb az, hogy haszna sem lehetne, mert a lakót nem lehet arra kényszeriteni, hogy vizdijat fizessen. A viz mindenkinek elemi szükséglete, attól elütni akkor sem lehet, ha nem fizet. A villanyt és a gázt el lehet zárni, de a vizet nem. Egyszóval csak a háziurak, de nem a lakók kapnak vizmérőórákat.

A magyar közigazgatás. Isten mentsen, mintha a főváros közigazgatását akarnók bántani, de mégis el kell mondanunk ezt a kis bonmót, amely nemrég a vonaton történt. Albániába most nagy számmal viszik a magyar segédjegyzőket, hogy ott a közigazgatást ellássák. Egy ilyen csoport segédjegyzőhöz odaszól a vonaton egy nagybajuszu őrmester:

— Hova utaznak az urak?

— Albániába, — mondja az egyik.

— Aztán mit csinálnak ott?

— Mi vezetjük be — mondja büszkén a másik — a magyar közigazgatást az albánok közé.

Az őrmester kiveszi a papát, nagyot köp:

— U g y k ö l l n e k i k . . .

A Háztulajdonosok Szövetsége és „H á z t u l a j d o n o s o k L a p j a" hivatalos helyisége IV., Váci-utca 18. sz. alatt van, ahol a most megjelent zavaros lakbérrendeletre díjtalan felvilágositást nyer mindenki, akit ez érdekel.

Katzer szőrmeárui, legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei főleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

A Modern-Szinpad estéi. A legelkesebb érdeklődés mellett változatlanul tartják meg a Modern-Szinpad estéi táblás házaikat, amikre napokkal előbb, elővételben fogy el minden jegy.

Bogdán Stimoff. E cim alatt a M o z g ó k é p - O t t h o n hétfőn, egy a maga nemében páratlan érdekességü és nagyszabásu filmet mutatott be. Ez az egyetlen játékfilm ugyanis, amelyben eddig uralkodó — a bolgár király — is szerepet vállalt, valósággal a szcenárium szerint kiosztott szerepet. A film ettől a páratlan érdekes körülménytől eltekintve is egyike volna a szezón legnagyobb filmattrakcióinak. A többi főszereplői a wieni Burg-szinház tagjai, köztük a híres szépség, Medelsky asszony is, cselekménye pedig Wienben, Berlinben, Newyorkban és Szófiában játszik.

Elveszett paradicsom. Hétfőn mutatta be az U r á n i a Faludy Lajosnak ilyen cimü regényéből készült uj filmjét. A női főszerepet C h r i s t i a m s Mady játssza. Az elveszett paradicsomon kivül szinre kerül még a Ranach isteni bálványa cimü amerikai film, amelynek cselekménye Indiában játszik, továbbá egy dán film, amelynek A réti rózsa a cime.

AUKCIÓ.

LENKEI HENRIK professzor gyüjteményeiből porczellán-képek, himzések, vasak, aquarellek stb. stb.

ÖNKÉNTES ÁRVERÉSE

a „Mirt" Művészi interieurök r.-t. termeiben

Fasor 18|a

vasárnap, november hó 18-án, hétfőn, november hó 19-én, kedden, november hó 20-án d. e. 11—1-ig, d. u. 4—7-ig.

Megtekintés november hó 15—17-ig egész nap.

A TŐKE

...

A tőzsde offenziva — kudarca és tanulságai

Halotti tor a börzereform felett

A legraffináltabb szinpadi rendező és a legravaszabb diplomata nem dolgozik annyi hátsó ajtóval, mint a mi nagy bankjaink dolgoztak a halvaszületett tőzsdereform kitervelésétől a közönség ellen végrehajtott offenziváig. Még a juliusi kánikulában történt, hogy elkiáltotta magát néhány ujság a nagylendületü hajózási- és malompapir-hausse idejében: a tőzsdén örült játék tombol, az árfolyamok tulhajtottak, egyes papirok osztalék-hozadéka nem üti meg az egy százalékot, itt a veszély, az összeomlás, a krach, segitség, segitség! Ezt a lármás fölkiáltást *heteken át tartó akció követte* és az emlitett papirok tényleg visszaestek, sikerült a közönséget megfélemliteni és öntudatlanul bár, — *friss vizet hajtani a kontremin száraz — malmára. A hang már akkor Jákobé volt, a kéz Ezsaué!* A sajtó egy része akkoriban jóhiszemüen fölült arra a lóra, amit a kontremin alácsempészett és lelkes ujságirók, akik mindig szivesen védik a közönség érdekeit, egy rosszhiszemü spekulációs csoport utcájába kerültek. A jövő hamar megmutatta, hogy a jajkiáltásnak se oka, se alapja nem volt, a mértéktelen lendületükért ostorozott értékpapirok árfolyama lassankint ismét magához tért és két hónappal később a kurzusok *sokkal magasabban álltak,* mint a juliusi ostrom idejében. *Pedig hát azóta az osztalék nem lett nagyobb,* semmi sem változott, ellenkezően, közben a többi papirok is óriási mértékben emelkedtek, mégis elhallgatott a nyilvánosság offenzivája. A sajtó embereinek kinyilt a szemük, nem láttak többé veszedelmet az árfolyamok természetes javulásában és fölismerték annak a roppant erőnek jelentőségét, amit a budapesti tőzsde hallatlanul megnőtt forgalma, kiemelkedő szerepe az ország közgazdaságára jelent.

*

A kontremin igy hangszer nélkül maradván, előszedte a saját fuvoláját és *csábító dallamokat csempészett a kereskedelmi miniszter fülébe.* Nota bene a kereskedelmi kormánynak semmi köze ahhoz, hogy az árfolyamok a tőzsdén milyen tempóban emelkednek, ellenkezően a kereskedelmi kormánynak *csak örülni kell,* ha a mi tőkében megerősödött közönségünk széles rétegei még oly magas áron is vásárolnak értékpapirt, mert ezzel csak az ország gazdasági helyzete iránt való *bizalmukat fejezik ki és emelik a külföld előtt.* Minden egyébtől eltekintve, félretéve a tiz és száz indokot, amiért az értékpapirok árának logikai haladvány szerint emelkedniök *kell,* — egy hivatása magaslatán álló kereskedelmi miniszternek tapsolni kell ahhoz, hogy az értékpiacon soha nem tapasztalt lendület kapott lábra. Hiszen az ezzel összefüggő spekuláció a béke idejére *megágyazza a vállalkozási kedvet és* — ami még sokkal közvetlenebb hatás — *neveli a közönség széles rétegeit az állam által kibocsájtott értékek fölvételére.* Mégis a tőzsdetanács kolomposai a kereskedelmi minisztert állitották oda mumusnak: ő követeli a rendet — mondták — s ha a tőzsde autonóm hatáskörében nem rendszabályozza meg önmagát, akkor jön a miniszter a fúróval.

*

Elfajulások valóban voltak. Minden fejlődő intézménynek vannak félszeg és tulhajtásos kinövései. A mi tőzsdénknek a háboru előtti gyermekkora után a világháboru második esztendejében megindult a szerencsés fejlődés, lassu növés után *kamasz-korba került a budapesti börze és kamasz-korban a hang el szokott változni.* Ezt a kamasz-hangot hallatta a budapesti tőzsdei forgalom az ő hirtelen szilajságában, elevenségében. Aki szereti és megérti a börzét, ujra csak örülnie kellett, hogy a világháboru megizmosodott gazdasági élete ellódította a balkáni nivóról és kiragadta a bécsi börze sok évtizedes gyámsága alól. Ahogy évszázadon át országunk hibásan értékelt gazdasági erőforrásai a háboru alatt példátlan teljesitőképességet mutattak, ehhez képest fölragyogott a gazdasági életünk tükre: a budapesti tőzsde is. Miniszternek és tőzsdetanácsnak ismét csak tapsolni kellett volna e fölemelő jelenség láttára. A miniszter nyilván tapsolt volna is, ha a nagybankok kontremin-baglyai nem huhognak vésztjósló hangokat a fülébe, a tőzsdetanács pedig nem állt hivatása magaslatán. Egyes tanácsos urak a kontremin főrendezői és csatlósai voltak, mások jóhiszemüen beugrottak az érdekeltek „közérdek" — harsonáinak.

Nem akarunk tulhosszadalmasak lenni: az offenzivának még számos, jól kiépitett etáppja volt, minden nagyszerüen elő volt készitve, volt elég munició „otthon" (— értsd: az eladásra fölbiztatott komittensek tárcájából hazahozott értékpapirokat —), az ágyuk be voltak löve, a rezervák fölvonultak az áttörési helyre, *csak a föld erítés volt rossz!* A kontremin nem kémlelte ki *a sajtó tulnyomó többségének véleményét,* egyeseket megnyert ugyan céljainak, de nem kalkulálta, hogy a mi közgazdaságilag fölvilágosult, öntudatos sajtónk minden számottevő orgánuma az offenziva pillanatában *ört fog állni a közönség mellett* és nagyot üt a zsebvágásra fölkészült támadók kezére. Ezen a ponton bukott meg a nagyarányura kitervelt offenziva. A vezérkari jelentések stilusában beszélve: az áttörés sikerült, de hirtelen ellentámadás folytán a támadók nem tudták a sikert kiaknázni és visszaverettek eredeti pozíciójukba! A közönségnek pedig kinyilt a szeme és bizonyos, hogy hasonló támadási kisérleteket a jövőben csirájában fog elfojtani. A nagybankok — a rosszhiszemüek és jóhiszemüek egyaránt — *nem urai többé a helyzetnek.* A budapesti tőzsde fölött az értékpapirvásárló nagyközönség gyakorolja a főhatalmat. A döntés az ő kezében van.

*

Ha a sajtó szerepe a magyar gazdasági életben a multban jelentékeny volt, a jövőben még hatványozottan nagyobb lesz. Miután egészen uj, széles rétegek kapcsolódtak bele a hiteléletbe, az emberek százezrei megtollasodtak, a társadalom tulnyomó nagyrésze kapitalizálódott, — természetszerüen *a sajtó hatása és hatalma is megnőtt* és az informáló, felvilágositó munka területe kiszélesedett. A háboru előtt még a pesti banknegyedben döntöttek az ország gazdasági sorsáról és egy szegény, nyomorult ország táncolt a bankokrácia indulójára. Ennek a világnak vége, a sajtó a tőzsdereform megbuktatása alkalmával bebizonyitotta, hogy *minden bank-nagyhatalom akarata ellenére érvényt tud szerezni a közönség érdekeinek* és a börzét, amely már-már ismét átsiklott a bankok egyedárusága alá, ujra megmentette a nagyközönség számára. Vegyék tehát tudomásul az urak, hogy ugy mint most, a jövőben is *gazda nélkül csinálják a számitást,* ha azt hiszik, hogy saját önző akaratukat — mint régen — zeneszó mellett keresztülvihetik. A magyar sajtó mindig ört fog állni, akár tőzsdéről, akár osztalékról, kartellekről, vagy monopóliumokról lesz szó és megvédi a gazdaságilag megerősödött, öntudatossá lett, nyugatias vagyoni nivóra fölemelkedett magyar közönséget.

*

Még néhány szót a bankvezérek közgazdasági mindentudásának bukásáról. Sürün érintkezem velük, nagyokkal és kicsinyekkel és mikor hallom pesszimizmusukat az értékpapirvásárló-közönség egyre fokozódó bizalmával szemben, meg szoktam kérdezni tőlük, hogy *csináltattak-e hát 1915-ben uj ruhát.* A válasz majdnem egyhangu: *nem csináltattak,* mert a ruha ára félévvel a háboru kitörése után ötven százalékkal emelkedett. Megfogadták akkor a providenciális bankigazgatók is a többi gazdaságilag járatlan, szürke nyárspolgárral együtt, hogy bizony ők a háboru végéig nem csináltatnak uj ruhát, mert „nem bolondok", hogy 150 koronát fizessenek egy nemrégen még 90 koronás ancugért. Hát az idén csináltatnak-e? — kérdeztem tőlük. Hát az idén csináltattak, mert a garderob lerongyolódott és az utánpótlást nem lehetett tovább halo-

gatni. És mit fizettek érte? — kérdeztem. — *Hát megfizettük az árát,* — mondták — *750 koronát.*

Ez az egyszerü példa teljesedett be a gazdasági élet egész vonalán. A börzén, az osztalékpolitika terén, a vállalkozás széles mezején. A mi kitünő bankigazgatóink rossz próféták voltak, a máramarosi meg a büdszentmihályi izraelita polgártársnak jobb konjunktura-prognosztikonja volt. A máramarosi hitsorsos szivesen fizetett a Nasici részvényért akár 3500 koronát, a Nasici egyes igazgatósági tagjai pedig 900 koronáért piacra dobták annakidején a saját papirjaikat. *És a máramarosi hitsorsosnak lett igaza,* mert biztos forrásból tudjuk, hogy a Nasici igazgatóságában nemrégen purparlé során kiszámitották, hogy ha a Nasici ma likvidálna (— amikor még a vállalat töméntelen fa-anyaga lábon áll —) *4000 korona jutna minden részvényre.* De mit tesz Isten, a Nasici nem likvidál, sőt ellenkezőleg, tőkét emel. Hát nem a máramarosi polgártársnak van igaza? — Vég nélkül folytatni lehetne a példálódzást. A bankvezér urak gazdasági érzékét a világháboru elsöpörte. A régi kerékvágásban ők nagyszerüen vitték előre a szekeret, előre, mindig előre, egyenletes tempóban. Jött azonban a világháboru, a lovak közé csapott lángostorával és a lovak gyors iramban magukkal ragadták a lomha szekeret. A bankigazgató urak, a hivatásos kapitalista-tudósok lemaradtak, *a bakon pedig ott ül a máramarosi polgártárs,* az ő egészséges, hétköznapi érzékével. Ő szedi az epret, a hivatásosak pedig futnak a kocsi után, amelyet az imént kátyuba akartak lóditani. Nem sikerült. A kocsi rohan tovább és ők szaladnak utána. Végül majd felülnek rá, de a máramarosi zsidót, akinek szerzett jogai vannak, nem tudják többé lelóditani a bakról. Ahogy a költő mondja: *ez ma a helyzet szignaturája.*

Róna Lajos.

Szemle.

Kormányrendelet a központok ellenőrzéséről. — Valuta és bankszabadalom. — Adómorál.

A kormány 4308/1917. M. E. szám alatt rendeletet adott ki, mely a háborus gazdasági központok kormányhatósági felügyeletéről és üzletvitelük ellenőrzéséről intézkedik. Ugy látszik, hogy a kormányt azok a sürü panaszok indították a rendelet kibocsátására, melyek az utóbbi időben a központok müködése ellen felhangzottak. Különösen a kereskedővilágnak van sok kifogása a központok ellen, melyek közül egyik-másik valóságos Augiasz-istálló, melyet igazán alaposan meg kell tisztogatni. Meg kell vallanunk, hogy a rendelet némi csalódást hozott, amennyiben csak nagy általánosságban intézkedik és igy még mindig sok kibuvót hagy a visszaéléseknek. A részletesebb és precizebb intézkedéseket azért tartottuk volna szükségesnek, mert a központok legtöbbje eltért attól az alapelvtől, mely azokat népjóléti intézményeknek deklarálta. Egyes központok ezt az elvet egyenesen áttörték és olyan üzleti politikát folytattak, mely a közérdeket ignorálva, kizárólag a nyerészkedésre irányult. Mások meg abban tüntek ki, hogy a kereskedelmet teljesen kiküszöbölni igyekeztek, aminek következtében a piacon áruhiányt idéztek elő. Ennek viszont a fogyasztók fizették meg az árát. Az is baj, hogy a központok nagyobbrészt örök életre rendezkedtek be és igy megnehezitették a „lefaragást", amit pedig a háboru után gyors tempóban kellene végrehajtani. A rendelet ebből a szempontból is hiányos, amennyiben az átmeneti időre megfelelő intézkedéseket nem tartalmaz. Pedig ez nagyon kivánatos lett volna. Ezzel a kormány már most dokumentálta volna, hogy a háboru után nem szándékozik fentartani a központokat, melyeknek a hadi állapot adott létet, de amelyeknek a békegazdaságban el kell tünniök, ha azt akarjuk, hogy az ország anyagi fejlődését a háboru által ráerőszakolt bilincsek meg ne akasszák. Bizonyos körökben akció indult meg arra, hogy egyes központok a háboru után is folytassák müködésüket. Minden kereskedőnek arra kell törekednie, hogy ez az óhaj meg ne valósittassék. A központok további fentartása valóságos katasztrófa volna az ország gazdasági életére nézve, mely ezáltal fejlődésében megbénittatnék.

*

Félhivatalos bejelentés szerint a jegybank szabadalmát két évre meghosszabbitják. Mindenesetre csak helyeselhető, hogy az eredetileg tervbe vett huszéves egyezményt egyelőre elejtették. A mostani komoly idők nem alkalmasak arra, hogy gazdasági dolgokban hosszulejáratu szerződéseket kössünk. Nem ismerjük a bankprovizóriumra vonatkozó egyezményt, de feltesszük, hogy abban a két kormány lerakta a valuta helyreállitására vonatkozó akció alapjait is. Lehetetlennek tartjuk azt, hogy a régi bankszabadalom változatlanul meghosszabbittassék. Már most kell fixirozni azokat a feladatokat és teendőket, melyek a jegybankra a valuta helyreállitása tekintetében háramlanak. A jegybankot első sorban arra kell kötelezni, hogy a deviza-piacon ismét türhető állapotokat teremtsen. Ez az Osztrák-magyar bank kötelessége. A bank béke idején igen racionális devizapolitikát követett, melyet egész Európában mintaszerünek ismertek el. Most a háboruban teljesen magára hagyta a deviza-piacot, mely lassankint egészen lezüllött. A monarchia deviza-piacain oly zürzavar és fejvesztettség uralkodik, aminő sehol Európában nem tapasztalható. És ezt az anarchikus állapotot a jegybank idézte elő azáltal, hogy a háboru kitörésekor kieresztette a kezéből a devizakereskedelem irányitását és a piacot a zugüzletnek és a spekulációnak dobta oda martalékul. A deviza-piac szanálása elsőrendü közgazdasági érdek, melylyel szemben minden más érdeknek háttérbe kell szorulnia. Ezen a téren most már csak nagyon hathatós rendszabályokkal lehet eredményt elérni. De a valuta helyreállitása érdekében semmitől se szabad visszariadnunk, minthogy ettől függ az ország jövendő boldogulása és anyagi megerősödése.

*

A napról-napra fokozódó hadi adósságok kamatait csak uj adókkal leszünk képesek fedezni. Az uj adók életbeléptetése, bármennyire népszerütlen is legyen az, már nem sokáig várathat magára. Ezzel minden kormánynak számolnia kell. A kérdés csak az, mely társadalmi és vagyonkategóriák azok, melyek a magasabb adókat a legkönnyebben viselhetik el. Mert ezt a szempontot a jó adópolitikának nem szabad figyelmen kivül hagynia. Abban mindnyájan megegyezünk, hogy a háboru alatt szerzett nagy jövedelmeket és vagyonokat első sorban kell az uj adókkal sujtani. Ezeknél a progressziónak a legnagyobb mértékben érvényesülnie kell. Viszont az államhatalomnak ügyelnie kell arra, hogy azok a néprétegek, melyeket a háboru vagyonilag meggyengitett, lehetőleg kiméltessenek. Bizonyos oldalról, főleg az agráriusok részéről erős propaganda folyik most arra, hogy a nagytőke, különösen pedig a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok egy magas hadi adóval terheltessenek meg. Ugy tudjuk, hogy a kormány által előterjesztendő uj javaslatok között egy külön társulati hadi adó is szerepel. A nagy, hatalmas társaságok és trösztök megadóztatása ellen senkinek se lehet kifogása. Eleget kerestek a háboruban. De ugyanakkor azt is követelhetjük, hogy külön hadi adóval terheltessék meg a nagybirtok és általában a földbirtok is, mely a békeévekben is aránylag kevés adót fizetett és most a háborus konjunktúrából erősen kivette a részét. Annak a háborus adó-morálnak, melyet az agráriusok hirdetnek, minden téren érvényesülnie kell.

A hetedik magyar hadikölcsön a lehető legkedvezőbb viszonyok között kerül kibocsátásra. Amig kint a fronton csapataink diadalt diadalra aratnak, addig itthon, a front mögött, a gazdasági élet a magyar állam jövőjébe vetett rendithetlen bizalom következtében példátlanul fellendült. Az egész országban óriási tőkék halmozódtak fel, melyeknek egy jelentékeny része most hadikölcsönjegyzésre lesz forditandó. Minden magyar ember becsületbeli kötelessége, hogy hadikölcsönt jegyezzen. Ezzel nemcsak hazafias kötelességének tesz eleget, hanem a saját érdekében is cselekszik, amennyiben vagyonának egy részét biztos és jövedelmező értékpapirba fekteti. A hadikölcsön több mint 6 százalék kamatot hoz, mig a tőzsdén kotirozott részvények nagyobbára csak 2—3 százalékot hajtanak.

A hetedik magyar hadikölcsön prospektusa november 11-én jelent meg. A prospektus szerint a pénzügyminiszter ezuttal 6%-os és 5½%-os járadékkölcsönkötvényeket bocsát ki. Az aláirás ideje november 15-től december 14-ig terjed.

A 6%-os kötvény aláirási ára, ha az aláiráskor az aláirt összeg egész ellenértéke befizettetik: november 15-től december 1-ig 96 korona 10 fillér; december 1-től 14-ig 96 korona 32 fillér. Az 5½%-os kötvény aláirási ára november 15-től december 1-ig 91 korona 25 fillér; december 1-től 14-ig 91 korona 45 fillér. A részletfizetési kedvezmények ezuttal is fennállanak. A 100 koronánál nagyobb összegü jegyzéseknél a jegyzett összeg négy egyenlő részlet (25—25%) január 9-ig, 29-ig február 15-ig és illetve 28-ig fizethető. A részletfizetési kedvezmények igénybevétele esetén a 6%-os kölcsön aláirási ára 97 korona 20 fillér, az 5½%-os 92 korona 25 fillér. A betétek ezuttal is felhasználhatók és fennállanak a lombard-kölcsön kedvezmények is. Különleges kedvezmény, hogy a kötvények felhasználhatók lesznek a hadinyereségadó fizetésére. A kölcsön esetleges felmondása a pénzügyminisztérium részéről a 6%-osnál 1922 augusztus 1., az 5½%-nál 1925. junius 1-ét megelőző időre nem történhetik meg.

A Hermes tőkeemelése. A Hermes magyar általános váltóüzlet r.-t. igazgatósága szerdán ülést tart, amelyen megállapitják az 1916/1917. üzletév mérlegét. Ugyanebben az ülésben az igazgatóság el fogja határozni az alaptőke felemelését is. Az intézet tőkeemelését bankszerü üzletágainak rohamos feilődése és ipari érdekkörének tekintélyes bővülése teszi szükségessé.

A H. T. hadikölcsön-akciója. A Haditerméry r.-t. felhivást intézett ügyfeleihez a küszöbön álló uj hadikölcsön érdekében. A H. T. propagandája az előző hadikölcsönöknél is nagy eredménynyel járt s ez sarkalja arra, hogy az uj kibocsátásnál még nagyobb erőkifejtéssel az eddigieket felülmuló eredményt érjen el.

A Város- és Községfejlesztő R.-t. közgyülése. A Magyar Város- és Községfejlesztési R.-t. a napokban tartotta dr. báró Madarassy-Beck Gyula elnöklete alatt rendkivüli közgyülését, amely elhatározta, hogy a társaság alaptőkéje 17.500 darab, egyenkint 400 korona névértékü részvény kibocsátása által 12,000.000 koronára felemeltetik. A régi részvényeseknek 2 : 1 arányban elővételi jog biztosittatik 550 korona áron, amelyhez 8 korona bélyeg és költség járul. Az elővételi jog folyó hó 15-ig gyakorolandó. A közgyülés ezután kiegészitette az igazgatóságot és abba uj tagokul báró Kürthy Lajos, dr. Helvey Tivadar, dr. Hültl Dezső, Kornis Manó és dr. Strasser Imrét választotta meg.

A Turul tőkeemelése. A Turul cipőgyár részvénytársaság igazgatósága 5-én tartott ülésén elhatározta, hogy a folyó hó 24-én megtartandó rendkivüli közgyülés elé azt a javaslatot terjeszti, hogy tekintettel a vállalatnál tervbevett kibővitésekre, az alaptőke 6,000.000 koronára emeltessék fel. A kibocsátandó 10.000 darab uj részvény elővételi jogát teljességében a régi részvényeseknek biztositották.

A Moktár tőkeemelése. A Magyar Országos Központi Takarékpénztár választmányának Metzler Jenő dr. vezérigazgató most számolt be a folyó évi julius hó 7-én tartott rendkivüli közgyülésen elhatározott tőkeemelés keresztülviteléről. A régi részvényesek által elővételi jogok révén átvett 6050 darab uj részvényen felül az igazgatóság a közgyüléstől nyert fölhatalmazás alapján további 3700 darab uj részvényt bocsátott ki s valamennyit két évi lekötés mellett tetemesen magasabb áron, mint volt az elővételi ár, az intézet ügyfelei körében értékesitette.

Gépészek Szaklapja cimen rendes heti mellékletet ad ki a Molnárok Lapja (Budapest, V., Csáky-utca 12.), ez a gyakorlati szakemberek részére valóságos tömegét adja a pénzzé tehető tapasztalatoknak és utmutatásoknak. Mutatványszám ingyen kérhető.

Magáncégből — részvénytársaság. A Magyar Város- és Községfejlesztési Részvénytársaság, amint megirtuk, megvásárolta és részvénytársasággá alakitotta át a Klein és Fia pipereszappan- és illatszergyárat, Klein és Fia Finom Pipereszappan- és Illatszergyár R.-t. cég alatt 2,500.000 korona alaptőkével.

A Magyar Bank közgazdasági közleményei. A Magyar Bank kiadásában megjelenő „Magyarország, Bulgária és Törökország közgazdasága" cimü időszaki közlemények második sorozata most jelent meg. A Magyarországra vonatkozó közlemények a háboru pénzügyi terheivel, a többtermelés kérdésével, a magyar hitelélet háborus viszonyaival és a faipar és vegyészeti ipar speciális helyzetével foglalkozik. A Bulgáriára vonatkozó ismertetések tárgya a bolgár közlekedési politika, vasuti közlekedés, hajózás, ipar és pedig speciálisan a bolgár faipar és bőripar. Törökországra vonatkozó közleményekben a török állami pénzügyekkel, a török hitelélettel, a háboru alatti külkereskedelmi forgalommal és végül a török ipar fejlődési kilátásaival foglalkozik a tartalmas füzet, amelyet dijtalanul bocsát az érdeklődők rendelkezésére a Magyar Bank.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

URÁNIA

Az elveszett paradicsom
Fulda hires regénye filmen 4 részben
a főszerepben Mady Christian.

A réti rózsa
Dán filmköltemény 2 részben.

Ranah Isten bálványa
Indiai filmtörténet 2 részben (amerikai film)

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasárnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Az előadás kezdete pont 1/2 8 órakor
Mindennap **Rott Sándor** fellépésével
Marci néni
Bohózat. Irta és rendezte Tábori Emil
és
Getrennte Schlafzimmer
Glinger és Taussig bohózata.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás **teljes esti** müsorral.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb **ének és táncszámok** fellépte.
Kezdete 8 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25
Minden este 1/4 8 órakor
SCHILDKRAUT fellépte a „Die Goldprobe" cimü szkeccsben. Partnere: **Philipe Wengerdt. Jean Paul**, a legvidámabb német komikus. **Somogyi Nusi, Herendi Manci** és **Sziklai József** felléptével **„Fekete szerelem"** operett. **Magyari Lajos, Szalontai Ferike, Ambrée** és **Wally.**
:-: Előadás után a helyiség 11 óráig nyitva. :-:
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
STEINHARDT
BETEG A NAGYNÉNI cimü bohózatban. Carmelini, Roland, Glinseletti-csoport, Flick-Plack-Flock stb.
A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este pontosan fél 8 órakor
Az utolsó Dankó-nóta
Nagy Endre és Zerkovitz Béla énekes-játéka és **a fényes novemberi műsor.**
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11 ig az uj novemberi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. TELEFON: 144-98.
Ferdinánd bolgár király és a wieni Burgtheater tagjainak szereplésével:
Bogdán Stimoff
Történet a mai korból 5 felvonásban.
Brunó Decarli lenyügöző játéka:
Rettegés...
Misztikus történet 4 felvonásban.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Az Ernst-Nuzeum aukciói.
II.
Kilényi Hugó nyug. min. tanácsos
Müvészeti gyüjteménye
A gyüjtemény áll festményekből, **Boltraffio, Elsheimer, Cuyp, Goyen, Hobbema, Hals, Metsu Qu. Messys, Ostade, Rubens, Steen, Veronese, Terboreh, Teniers, Tiziano,** stb., **miniatürök, fayence-ok, porcellánok,** ezüst és elefántcsontfaragványok, régiségek, textil- és butordarabokból.
Bemutatás: **november 18-ától kezdve.**
Aukció: **november 26-ától kezdve.**
Katalógus, melyet kiváló szakemberek irtak, november 12-én már kapható. Előjegyezhetni az
Ernst-Muzeumban
Budapest, VI., Nagymező-utca 8. szám.
Ára (120 oldal illusztrálva) **15 korona.**

Fővárosi Orfeum
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
A novemberi nagy müsor:
Schlosser Grete hegedümüvésznő. **Herr u. Frau Nachtigall** Szkeccs. — Előadja **Kornau Eduard** bécsi humorista. **Jonny és Karlei** excentrikusok. a **Bojanovszky-pár.**
A SÁRKÁNY Bohózat 1 felvonásban. Irták: Armont és Nancey. Főszereplők: **Mezey Ilonka, Huszár Károly, Ferenczy Károly** és **Szepesi Vilmos.**
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdödik.

A halott vallomása
Regényes bünügyi történet 4 felv. A főszerepben: **Magda Sonja.** — Azonkivül
A demimonde
Egy nagyvilági hölgy kalandja 4 felv. A cimszerepben: **Kitty Gordon.**
A ROYAL-APOLLÓ-BAN
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és dél után 4 órától.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor. Telefon: 74-84.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény-Serfőzde főraktára, a müncheni »Kindlbräu« magyarországi vezérképviselete.

Most jelent meg!
Nélkülözhetetlen kézikönyv
mindazok számára, **akik városi dolgok iránt érdeklődnek:** — a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
TARTALMA:
BUDAPEST székesfőváros tanácsának 54906/1907. I. számu határozatával elrendelt, **hivatalos jellegü** SZÉKESFŐVÁROSI KÖZIGAZGATÁSI CIMTÁR,
továbbá:
az 1916/1917. városházi esztendő története. A fővárosi törvény. Budapest képviselő-választó kerületeinek részletes beosztása. A főváros bérleteinek, szerződéseinek ismertetése. A törvényhatósági-bizottság tagjainak, póttagjainak, a főváros kerületi választmányának, a szakbizottságoknak névsora. A közszállitási szabályzat. Budapest legujabb statisztikája és a vállalkozók szempontjából hasznos tudnivalók.
Ára diszesen kiállitva és bekötve 10 korona
Kapható a
VÁROSHÁZI ÉVKÖNYV
szerkesztőségében és kiadóhivatalában
BUDAPEST, VI., SZIV-UTCA 18.
Telefon: **137-15.**

APOLLÓ-KABARÉ

Minden este 8 órakor a **nagyszerü uj müsor:**

HERCZEG FERENC: Péter és Pál (vigjáték). Játszák: Rózsahegyi, Kőváry, Bálint Erna, Herczeg Jenő.

HEVESI SÁNDOR: Az ismeretlen muzsikus (zenés játék Mozart dalaival). Játszák: Németh Juliska, Vidor Ferike, Nyárai, Varsa.

SZÉP ERNŐ: A kártyás (tréfa). Játszák: Haraszthy Mici és Boross Endre.

KŐVÁRY GYULA: Jaj de jó állásom van. (Érdekes szinpadi tréfa.)

LAKATOS LÁSZLÓ: Halló... te vagy az édes? (Tréfa). Játszák: Haraszthy Mici és Mály.

KŐVÁRY GYULA: A kérvény. (Szinpadi tréfa) Játszák: Kőváry és Szenes.

Németh Juliska, Vidor Ferike, Bálint Erna, Andai Terka, Nyárai, Gózon és Szenes uj magánszámokkal. — Jegyek előre válthatók.

Csütörtök, szombat, vasárnap mérsékelt helyáru délutáni előadások.

Rátkay és Gyárfás együttes fellépése filmen

Harrison és Barrison

Bohózat három felvonásban. Rendezte: Korda Sándor. Korvin Film.

Psilander a hires filmszinésszel a főszerepben

Pánik

Dráma 3 felv. — Bemutatásra kerül.

AZ OMNIABAN

Előadások: 5, 7, és 9 órakor.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásasványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

Bründl János

cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely **GROSZ ANTAL** kivuteliháza, **Budapest, VIII., Józsefkörut 23. szám.**

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten **V., Ferenc József-tér 5—6 sz.** (saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak.** Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.

Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet** folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Villamos testmelegitő

(Dr. HEILBRUN RENDSZER).

Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:

Magyar Siemens-Schuckert-müvek

BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

Nyiri Sándor

BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.)
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).

Nagyban és kicsinyben eladás!

Maradékok félárban!

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam Budapest, 1917. november 21-én 47. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fel évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap
Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A nagy özönviz

mintha csillapodni kezdene, mintha a véráradat letakarodóban lenne a romokról és mintha az uj Noé bárkájában szárnycsattogás hallatszanék. A béke galambjai bontogatják szárnyukat, hogy egy tiszta, világos, napfényes hajnalon fehéren szárnyalva járják be a széles világot. És ebben a hangulatban, ezekben a várandós napokban hangzik el a magyar kormány felhivása: *jegyezzetek a hetedik hadikölcsönre.*

Ha igaz az a mondás, amelyet Napoleontól Moltkeig minden nagy hadvezérre rátukmálnak, hogy a háboruhoz három dolog kell, pénz, pénz és pénz, akkor százszorosan igaz az, hogy a békében még inkább erre van szükség. Pénz kell a romboláshoz, de még inkább az épitéshez. A nagy világégésnek pedig az a természete, hogy amely pillanatban megáll a rombolás, abban a pillanatban meg kell kezdeni az ujjáteremtés nagy és dicső munkáját. A pénzt, amit ma a hadikölcsönre jegyzünk a háboru hadvezéreinek küldjük, de azzal az óhajtással, vajha mielőbb átutalnák azt a béke hadvezéreinek számlájára.

Ennek az erős hitnek kell táplálnia, nagyra nevelnie az uj hadikölcsönt, amelyből ki kell venni a részüket Budapest nagyjainak és kicsinyjeinek, gazdagjainak és szegényeinek egyaránt. Akiknek pénzt hozott a háboru, adják oda azt a békének, mert a béke sokkal gazdagabb podgyásszal érkezik. A boldog idők küszöbén el kell felejteni azt a rendszertelen és véletlen, szeszélyes konjunkturát, amely érdemek nélkül a gazdagság mennyországába emelt egyeseket és a szegénység poklába lökött olyanokat, akik céltudatosan és okosan szoktak számitani. Eljutottunk a határkőhöz, ahol bevégződik az idő, mely megokolatlanul volt kegyes vagy kegyetlen.

A boldog völgy, a béke völgye, amely vágyó szemeink elé tárul, arra int bennünket, hogy ezentul a véletlennek, mint gazdasági erőnek, figyelmen kivül hagyásával számoljunk. Akik jövőjüket nem kalandor szemekkel nézik, mindenüket oda kell adniok az uj hadikölcsönnek, amely most már a gazdasági élet *egyenes* utjait egyengeti. Budapest sokat szenvedett a háboru alatt, oka van rá, hogy minden erejével a jobb jövő felé siessen. A városházán pedig fel kell állitani az őrtornyokat, amelyekből látni lehet kik és mit visszanek a hadikölcsön kasszájába. Meg kell csinálni a fekete könyvet, amelybe belekerüljenek azok a vállalkozók, akik a fővárosnál keresték meg hatalmas vagyonukat és akik mindnyájan áhitva várják a békés idők dus termését. Ha az ellenség fekete listát tud vezetni a semleges kereskedelemről, amely nekünk árut szállit, miért ne csinálhatnánk meg mi is ugyanezt a magunk belső ellenségeivel.

Elvként kell kimondani, hogy aki a hadikölcsönre nem jegyez, annak nincs joga kivenni a részét abból a haszonból sem, amit ez a hadikölcsön fog az egész országnak és magának Budapestnek is teremni.

Fullánkok

A jó budaiak

az első kerületben megcsinálták az első titkos szavazást és a legelső is meglepetést hozott. Nem Ripkát jelölték, aki már Hegedüs János nyitott sirjánál bemutatkozott jövendőbeli képviselőtársainak, hanem Szigethy Jánost. Mi nagy melegséggel üdvözöljük ezt a lépést, amelyben a titkos szavazás puritánságából kaptunk iskolapéldát. A budaiaknak igy titkos szavazással nem imponált többé Ripka automobilja, de imponált az, hogy Szigethy János egész életén, a maga pályáján át érezte meg a kisember nyomoruságát és hogy okos, értelmes, becsületes szándékkal hangot is tud annak adni. És talán ránk pestiekre is gondoltak a budaiak. Heltai Ferenc lehetett a képviselőség mellett gázgyári igazgató is, ma azonban más időket élünk, ma a háborus szükség közepette a gázgyári igazgatónak éjjel-nappal kellene dolgoznia, nincs ideje a politizálásra. Ám szivesen belementünk volna a cserébe is, hogy Ripka csak politizáljon, de ne igazgassa a gázgyárat — névleg se.

A Jónás

vastag bőrén aligha fogna a fullánk, de őszintén szólva csak jót tudunk mondani a joviális öreg vastagbőrüről haló porában is. A porcióját, igaz, alaposan megkövetelte, de hatalmas vonzó-erő volt az állatkertben. Ahogy mondani szokták, elsőrendü attrakciónak bizonyult. Ha vidéki ember Pestre jött, nem az állatkertet akarta látni, hanem a Jónást és ha már ott volt, a Jónás kedvéért megnézte az állatkertet is. A sajtóval is állandóan jó viszonyt tartott fönn, sőt, mint közéletünk számos kiválósága, ő is a sajtó vállain jutott arra a magas népszerüségre, amelyre budapesti polgársága idején emelkedett. Egy időben egyedül ő és a homoru tükrök tartották fönn az egész állatkertet, de most is nem mulaszthatjuk el, hogy őszinte részvétünket ki ne fejezzük azok előtt, akiknek az állatkertben anyagi sikereket is kell produkálniok.

A 40 koronás rizs

históriája szépen bonyolódik. Azt mnodják, azért kell ezt a portékát ilyen drágán megfizetni, mert itthon termett Magyarországon. Szóval nem kellett utána se vámot fizetni, se a hosszu vasuti költségeket: tehát egészen logikus, hogy százszoros árban kell eladni. Horváth Nándornak, szegénynek, „csak" tizenötszázalékos polgári haszon jut. Valakinek azonban mégis árdrágitania kellett, vagy ha nem, akkor ugy jártunk a magyar termelésü rizszsel, mint az egyszeri szentesi paraszt, aki négykrajcárosokat hamisitott és minden egyes pénzdarab egy pengő forintjába került. Ezt a próbatermelést nem lett volna szabad forgalomba hozni, ették volna meg a kórházi ápoltak, de szeretnénk látni azt az árdrágitót, aki nem kap vérszemet, ha látja, hogy a Közélelmezési Hivatal védelme alatt egy boltos negyven koronát kér kilonként a rizsért.

A villamos vonalak nagy reformja

Alsó vezeték helyett mindenütt felső vezeték lesz. — A hadsereg rekvirálja a kábeleket. — Valtinyi müszaki tanácsos nyilatkozata.

A hadseregnek fém kell: ezt a jelmondatot halljuk már hónapok óta. A fürdőkályhákat, a harangokat stb. már elrekvirálták, most a kilincseken, házi-szereken van a sor. Emellett azonban látunk már háztetőkön is katonákat dolgozni és leszedni a fémtetőket. Sőt akad Budapesten már „fémtetőket kicserélő katonai osztag" is. Szó sincs róla, a háboru után sok mindent kell majd pótolni, ma azonban mindennél fontosabb az, hogy a hadseregnek municiója legyen. És nincs az a pesszimista lélek, amely biztos ne lenne benne, hogy municiónk lesz mindvégig, egészen a háboru győzelmes befejezéséig.

Ki gondolta volna azt, hogy a villamos vonalak alsó vezetékeiből is nagymennyiségü fémet lehet előteremteni. Pedig e tekintetben is tárgyalások folynak a főváros és a hadvezetőség között. A főváros egyelőre, amig lehet, ragaszkodik az alsó vezetékek fémanyagainak megtartásához, de persze, ha a szükség ugy hozná magával, erről is le fognak mondani. Ebben az esetben azonban igen nagy átalakitási munkákkal kell számolni, mert ez azt jelentené, hogy a villamos vasutakon az alsó vezeték helyére mindenütt a felső vezeték lép, amelyet eddig — tudvalevőleg — csak a külső területeken alkalmaztak. Kétségtelen, hogy az üzem szempontjából alkalmasabb a felső vezeték, amely kevesebb bajnak van kitéve, mint az alsó, de viszont az alsó vezeték elrejtett volta a város képét teszi mentessé a felső vezeték által való bedrótozottságtól. El lehetünk tehát mégis rá készülve, hogy egy szép napon megkezdik az alsó vezeték eltávolitását és végig bedrótozzák a várost felső vezetékkel. A közönségnek ez természetesen mindegy, a közönség ma nem kivánna egyebet, mint hogy elférjen a villamoson. Ezt pedig az alsó vezeték kicserélése éppenséggel nem fogja befolyásolni.

A villamosvezetékek kicserélésére vonatkozólag Valtinyi József müszaki főtanácsoshoz fordultunk, aki a Fővárosi Hirlap tudósitójának a következő felvilágositást volt szives adni:

— A villamos vasutak fémalkatrészeinek kicserélése már régóta folyamatban van. Amire elkerülhetetlenül nincs szükség, már mind oda is adták a villamos-társaságok. A fémalkatrészek leszerelése még ma is folyamatban van, valamint folyik azoknak más anyaggal való pótlása is.

— Ami a villamosvonalak alsó vezetékének felső vezetékre való kicserélését illeti, e tekintetben még csak a *tárgyalásoknál tartunk.* A hadseregnek az alsó vezetékekben levő kábelekre és egyéb alkatrészekre volna szüksége, amivel szemben a fővárosnak az az álláspontja, hogy ameddig lehet, megtartják az alsó vezetéket, amely természetesen kényelmesebb és szebb forma, bár közlekedési szempontokból a felső vezeték sem eshetik kifogás alá.

— A hadvezetőség kivánságával szemben ez volt az álláspontja a közlekedési ügyosztálynak, ezen a véleményen vannak a villamos vasuti társaságok is. Ezt az álláspontunkat ismeri és ahhoz *hozzájárult a tanács is* és azon az értekezleten, amelyet a kereskedelmi miniszteriumban tartottak, ezt adták elő a főváros képviselői. Egyébként — fontos ügyről lévén szó — a tanács beszámolt eljárásáról a törvényhatósági bizottságnak is, amely azt helyeslőleg vette tudomásul.

— Most még mindig a tárgyalásoknál tart az ügy és az eredményt nem lehet előre tudni.

Ami azt illeti, hogy milyen mennyiségü fémanyaghoz jut ezen a réven a hadsereg, az én számitásom szerint *ez aligha lesz több, mint tiztizenöt vaggon.* Kérdés, ez a fémmennyiség megéri-e azt a fáradságos munkát, amelyet az alsó vezetéknek felső vezetékre való kicserélése igénybe vesz? Kétségtelen, hogy amig a nagy munkát minden villamos-vonalon végre is lehet hajtani, *beletelik egy teljes esztendőbe.*

Megkérdeztük még a főtanácsos urat, hogy nem készül-e egyéb munkára, mire a válasz a következő volt:

— A közlekedési ügyosztályban természetesen a legaktuálisabb kérdés az *átszállójegyek megszüntetésének* kérdése. Ezt azonban, ugy látszik, szóvá teszik a törvényhatósági bizottságban és minden attól függ, miképpen dönt a közgyülés. A másik fontos és aktuális ügy lesz a közlekedési adó behozatala. Tudvalevőleg a kormány értesitette a fővárost, hogy meg van a hajlandósága a többi uj adónemek között a közlekedési adóhoz is hozzájárulni. Ha a kormány jóváhagyás leérkezik, azonnal hozzáfognak a tarifarevizió munkájához.

Értesülésünk szerint máris megérkezett a közlekedési adóra vonatkozó kormányjóváhagyás és január elsejétől kezdődőleg a közlekedési adóval sulyosbitott tarifa szerint fogunk a villamosokon utazni.

Uj alpolgármesterek, uj tanácsnokok

Bódy, Márkus és Kemény Géza elhagyják a fővárost

Hosszu, hónapok óta tartó hirresztéléseket hallottunk és olvastunk arról, hogy *Bódy* Tivadar dr. alpolgármester megy-e, vagy marad-e. És ebben a hirresztelésben nem egyszer érvényesült a rosszindulat és a tendencia is, bár Bódynak nem igen voltak ellenségei a városházán, sőt tehetségét, munkabirását mindenki méltányolta és a városatyák között igen szép népszerüségnek is örvendett. Bódy maga is teljesen tisztában volt már régen azzal, hogy egyszerre fontos alpolgármesteri csoportját vezetni és a Városi Villamosnál az ügyvezető-alelnöki helyet betölteni hosszu ideig nem lehet. A dolgok azonban lassan forrtak és Bódyban bizonyára volt annyi humor, hogy a türelmetlenek bosszantására maga sem igen siettette az eseményeket. Dönteni azonban egyszer mégis kellett és ez már meg is történt. *Bódy* le fog mondani alpolgármesteri állásáról és a Városi Villamos vezérigazgatói székét foglalja el.

A változás igen hamar meg fog történni, amennyiben *Bárczy* István dr. polgármester a legközelebbi közgyülésen (valószinüleg december 5-ikén) bejelenti *Bódy* lemondását. Tervszerüen ugy intézték a dolgot, hogy ugyanekkor jelentse be a polgármester *Márkus* Jenő dr. tanácsnoknak a lemondását is, aki viszont, — mint ismeretes — a Magyar Bank igazgatója lesz. A választásokat azonnal kiirják és igy valószinü, hogy január elseje előtt már az uj főtisztviselők el is foglalhatják helyüket.

A változások révén betöltésre kerül egy alpolgármesteri [illegible] alpolgármesteri cimmel és jelleggel ellá[illegible]tanácsnoki és két tanácsnoki állás. *Déri* F[illegible]nc, mint rangidős alpolgármester, az első helyet foglalja el és ő lesz a polgármester helyettese is. Második alpolgármesterré valószinüleg egyhangulag *Folkusházy* Lajost fogják megválasztani, a harmadik alpolgármesteri állás betöltésénél azonban olyan heves mérkőzés várható, amilyen már régen nem volt a városházán. Komoly és számbajöhető jelölt természetesen lenne elegendő, a közgyülés mindenesetre nagy értékeket lesz kénytelen ez alkalommal is mellőzni, a küzdelem azonban *Buzáth* János dr. és *Harrer* Ferenc dr. között zajlik majd le. Az erők mérlegét ma még képtelenség felállitani. *Harrert* mindenki, mint a polgármester jelöltjét ismeri, akinek jelentékeny tekintélye van a közgyülésen. *Buzáth* Jánosról eddig nem igen tudták, hogy fel fogja venni a küzdelmet és igy szervezkedése tulajdonképen csak most kezdődik, de tábora egyre nő és hire jár, hogy maga *Vázsonyi* Vilmos is ennek a kiváló főtisztviselőnek fog pártjára állani.

A megüresedő két tanácsnoki állás pályázói közül az egyik legerősebb kiesik, *Kemény* Géza dr. főjegyzőt ugyanis *Bódy* Tivadar magával viszi a Városi Villamoshoz, ahol jelentős szerepet szánt neki. A fővárosi adminisztráció mindenesetre értékes erőt veszit benne, de annál többet nyer a város vasutja. A két tanácsnoki állásért ilyenformán igazában hárman fognak megküzdeni: *Sztankovits* Szilárd, *Sallay* Árpád és *Miklós* Elemér dr. A választás esélyét ma még nem lehet megállapitani.

Akármelyik kettő lesz is most a három közül tanácsnok, a harmadik is bekerül a tanácsba akkor, ha majd a tavasszal *Buzay* Károly nyugalomba megy. A három közül az egyik valószinüleg tanácsnok-főjegyző lesz, mert *Városy* Gyula dr. tanácsnok-főjegyző már a mostani választáson pályázni fog az egyik tanácsnoki állásra. Jövőre különben egy müszaki képzettségü tanácsnokot is fog választani a közgyülés a nyugdijas korba lépő *Krátky* János helyett. *Krátky* a háboru tartamára mindenesetre meg fog maradni állásában, mint számfelett visszatartott tisztviselő, helyét azonban be fogják tölteni. Ugyanez az eset fog előállani két elöljárói állásnál is, ahol *Márkus* Imre és *Gergelyi* Sándor lesznek számfeletti elöljárók. Érdekes kérdés lesz, hogyan fogják megoldani a számfelettiek munkabeosztását. Legvalószinübb, hogy a viszszatartott főtisztviselők külön, speciális munkakört kapnak régi rangjuk és fizetésük megtartásával, mig az ujak mindenesetre az ügyosztály, illetve az elöljáróság vezetői lesznek. Speciális munkákban nagy most a bőség, ilyen szerepet tölt be most *Hanvai* Sándor kir. tanácsos, nyugalmazott elöljáró is.

Nem kis gondot fog adni azoknak a főjegyzőknek és jegyzőknek pótlása, akik most lettek, vagy lesznek tanácsosokká és akik volt ügyosztályukban önálló hatáskörrel szerepeltek. Ezen a téren ma még csak *Városy* Gyula dr.-nak, a tanügyi ügyosztályban megüresedett helye aktuális. Erre a szerepre *Borvendég* Ferenc dr., *Véssei* Ede dr. és *Bucsánszky* tanácsjegyzőket emlegetik.

Rolof Jörgensen százötven halottja

Elhunyt német katonák a hősök temetőjében

Eljön a német katona a Kárpátokba, elmegy az Ochrida-tóhoz, vagy a Piave mellé. Az egyik diadalmas szuronnyal megy előre, a másik végignyulik az olasz rizsföldön, hazagondol még egyszer és lehunyja a szemét örökre. A harmadik megsebesül, vagy megbetegszik szegény. Ennek legszomorubb a sorsa. Betegen, lázban legjobban érzi az ember az otthon hiányát és a jó német vitézt ilyenkor gyötri legjobban a „heimweh".

A budapesti hadikórházakról érdemes lenne egyszer statisztikát csinálni, hány német katonát ápoltak itt a háboru során. Hiszen általában nagy volt a kórházainkban az idegenforgalom, betegünk, sebesültünk nemcsak a szövetségeseinkből, de az ellenségeinkből is rengeteg akadt.

Megtudtuk azonban, hogy Budapesten hány német katonát temettek el a háboru alatt. A halottakat számontartotta egy derék, lelkes porosz ember, aki itt lakik Budapesten. Ez az ur Rolof *Jörgensen* dr., a Faszénközpont igazgatója, valaha dán lehetett, de jó német vált belőle, amit az is bizonyit, hogy a saját pénzéből, önzetlenül ápolja, gondozza a *százötven* Budapesten meghalt német hős sirját. Nem csinált belőle reklámot magának, csöndben, szerényen dolgozott, adta titokban a nagy pénzeket és nyugodtnak érezte a hazafiui lelkiismeretét.

A százötven német siron szép, a vaskereszt formáját viselő tölgyfakereszt, rajta a fekete-fehér-vörös pajzs a német hős nevével. Igy gon-

Bábel a tanácsülésen.

Nem volt ez mindig igy, ahogy most van. A városházán nem mindig jártak a dolgok olyan simán, suhanóan, mint ma, amikor az adminisztrációs gép tengelyei kemény acélból vannak és olajon csusznak zökkenő nélkül. Valaha a városházi előidőkben kevesebb volt az ügyosztály, kevesebb a hivatalnok és a papiros lényegesen kevesebbet fogyott, mint amennyi ebédet megettek. A humor pedig pirospozsgásabb volt mint ma, néha egy kis bagószaga is akadt, de a mai vértelen szellemességek mellett nem árt néha öreg humorok tüzén melegedni. Furcsaságokat, félszegségeket is előkaparunk, kedves, patriarkális öregségeket próbálunk meg néhanapján üdülésül fölfrissiteni.

*

A török hódoltság után Pest városának hét tagból álló tanácsa volt. Hogy lett a hétből pár nap alatt kilenc, érdemes följegyezni ezt a mulatságos történetet.

A budai kamaraigazgató és Pest város közönsége között nagy ellentét támadt. A pesti polgárság ugyanis tanácsot választott a biró mellé. Ám a kamaraigazgató, aki tulajdonképen Bécs keze volt, nem akarja elismerni a polgárság tanácsválasztó jogát.

Mellére vág és azt mondja:

— A tanácsot pedig én nevezem ki.

A tanács már együtt ült, amikor a kamaraigazgatónak ez az önérzeti fellendülése támadt. Szétkergette tehát a tanácsot. A polgárság egy ideig sztrájkolni próbált, végül azonban beadta a derekát, mert ezidőtájt mégis csak az udvari ember volt a nagyobbik ur. Végre is átkelnek a Dunán a polgárság képviselői és megkérik a kamaraigazgatót, hogy ha nincs már mit tenni, nevezze hát ki ő a pesti tanácsot.

A kamaraigazgató nyilván okos osztrák lehetett, salamoni itélettel próbálkozott. Ugy gondolkozott, meg kell csinálni, hogy a kecske is jóllakjék és a káposzta is megmaradjon. Kinevezte hát ugyanazt a tanácsot, amelyet a multkor a polgárság megválasztott. Neki nem az volt a fontos, hogy kik legyenek a tanács tagjai, hanem az, hogy ő nevezze ki őket.

Az uj birót Petschmannak hivták és persze német ember volt. Nem volt azonban tulságosan osztrák soviniszta a kamaraigazgató, belement abba is, hogy a tanácsnak — tekintettel arra, hogy Pestnek magyar lakosai is voltak — három tagja magyar legyen. A szupremació igy is német maradt. A három magyar volt Lendvay György, Koháry gróf tisztartója, Tóth Mátyás és Dalmady Sándor ügyvédő.

Egy szép nyári napon összeült a tanács, hogy fontos ügyekben döntsön. Hatan ültek össze, mert a tanács hetedik tagja, Dalmady Sándor vidéken járt. Szép sorjában elhelyezkedtek. Mint elölülő Petschmann, a biró. Aztán két oldalt sorjában Proberger Jakab serfőző, aki egyben a kamarási tisztet is viselte, ami viszont annyit jelent magyarul, hogy ő volt a pénztáros, tovább Lendvay György, Kayser János Arnold, aki a protokulum vezetésére is köteles volt, majd Seningen János sebész és Tóth Mátyás.

Megszólalt az elnöki székben Petschmann, a biró. Ékes német szóval köszöntötte a tanácsot. Kayser, Seningen és a serfőző nagyokat bolygattak, helyeseltek.

Lendvay uram azonban fölkelt és ropogós magyar szóval odavágta:

— Nem értek egy mukkot sem.

Erre meg a németek dugták össze a fejüket és suttogni kezdtek:

— Mit mondott?

— Mit akar?

Válaszolni azonban egyik sem tudott. Egy darabig ögtek-mögtek, végre egy-két gesztussal befejezték a jelenetet és Petschmann ujra beszélni kezdett. Alig mondott azonban három mondatot, most meg Tóth Mátyás uram pattant föl a helyéről és nagyot ütött az asztalra:

— Eb legyek, ha egy szót is értek.

Erre megint az előbbi tanácstalan jelenetek ismétlődtek meg. Egyik magyarul beszélt, a másik németül és egyik sem értette, amit a másik mond. Végre felállt Lendvay György és olyan pózba vágta magát, mint aki hosszu beszédbe akar kezdeni.

— Meine Herren! — mondta németül. — Senki sem tehet róla, de akármit csinálunk — folytatta magyarul — nem értjük meg egymást.

Most meg Tóth Mátyás helyeselt és a németek csóválták a fejüket. Lendvay azonban nem engedte magát zavarni, folytatta:

— És nem fogjuk megérteni egymást mindaddig, amig Dalmady Sándor haza nem érkezik, lévén hetünk között ő az egyetlen, aki magyarul és németül egyformán tud beszélni. Ő majd tolmács lesz közöttünk.

Ebből sem értettek egy szót sem a németek, de Proberger, az okos serfőző kitalálta, hogy mit mondott Lendvay. Ha Dalmadyt emlitette, annak más oka ugyanis nem lehetett, mint hogy meg kell várni az ő hazaérkezését. Meg is egyeztek ezen egyrészt a két magyar, másrészt a négy német. Aztán szépen felkeltek, megszoritották egymás kezét szép udvarias bókok között és hazamentek ebédelni.

Az eset azonban nem volt egyszerü. Hamarosan észrevette ezt Petschmann, a biró, akinek az ügyek egész sorát kellett volna elintéznie, de a ta-

doskodott Rolof *Jörgensen* az idegenben elpusztult honfitársairól. Itt haltak meg szegények Budapesten és ugy érezte, itt ő a legközelebbi rokonuk, neki kell róluk gondoskodni. Nem feledkezett meg a halottak napjáról sem. Egyetlen német sir sem volt virágtalan ezen a napon, a Faszénközpont igazgatója valamennyit földiszittette.

Mindez a csöndben végzett hazafias munka pedig ugy derült ki, hogy szombaton népes értekezlet volt *Véssei* Ede dr. tanácsjegyzőnél. Katonatisztek és katonaorvosok nyüzsögtek kis szobájában és köztük egy szikár, komoly porosz ur, Rolof *Jörgensen*, akinek kérését tárgyalták le az urak. Az volt a kérése, hogy az elszórtan fekvő német halottakat egy csoportban lehessen elhelyezni. Persze az értekezlet mindenhez hozzájárult és a német hősöknek a hősök temetőjében két egész parcellát szavaztak meg. Egy helyen fog tehát nyugodni Rolof *Jörgensen* százötven halottja és még a többi is, aki a háború alatt Budapesten sóhajt utolsót német hazájáért.

Az exhumálás hamarosan megkezdődik, Rolof *Jörgensen* pedig már sirtokba is vette szomoru két parcelláját, ahol most jelöli ki a fák és bokrok helyét.

Bárczy István — államtitkár

Uj udvari tanácsosok. — A polgári érdemkereszt özöne

A városházi kitüntetések immár föntvannak a kabinetirodában és azoknak a hivatalos lapban való publikálása nem késhetik soká. Egyébként, hogy kik lesznek a kitüntetettek, az érdekes névsort senki más biztosan nem tudja, csak *Bárczy* István dr. polgármester, aki mint főpolgármester-helyettes a kitüntetendők névsorát előterjesztette.

A városházán azért igen sok és ellenőrizhetetlen hir jár. Különösen a polgármester kitüntetéséről vannak különböző verziók. A mi jó forrásból eredő értesülésünk szerint

Bárczy István dr. az államtitkári cimet és rangot kapja.

A kitüntetésnek ez a módja nem szokatlan, mert *Kammermayer* Károly polgármester annak idején, *Hieronymi* első belügyminisztersége idején, a miniszteri tanácsosi cimet kapta és igen büszkén viselte.

A kitüntetések természetesen egészen háborus jellegüek lesznek és háborus teljesitményeket jutalmaznak velük. A bizottsági tagok közül tehát első sorban a tizes (népélelmezési bizottság) tagjai jönnek számba, akik közül *hatan lesznek udvari tanácsosok* és pedig:

Eulenberg Salamon,
Feleky Béla,
Glück Frigyes,
Glücksthal Samu,
Hegedüs János és
Springer Ferenc.

Az uj méltóságosok közül a szegény öreg *Hegedüs* Jánost kitüntetése előtt érte halálos katasztrófája és igy a királyi elismerés már csak utólag jutalmazza érdemeit.

A tisztviselői karból eddig Bódy kitüntetése azért jelent meg előbb, mint a többi kitüntetés, mert ennek még az alpolgármesteri állásban kellett érnie a Városi Villamos uj vezérigazgatóját. Egyébként Folkusházy Lajos udvari tanácsosságát is emlegetik.

Nagy lesz az istenáldás a *polgári hadiérdemkeresztekben*. Akinek a tisztviselői karból valami köze volt a háborus teljesitményekhez, mindenki hozzájut ehhez a kitüntetéshez.

A tanács valamennyi tagja, vagyis mind a tizenhat tanácsnok *a másodosztályu polgári hadiérdemkeresztet* kapja.

Ugyanebben a kitüntetésben részesülnek azok a főjegyzők és jegyzők is, akiknek munkakörét a háboru sulyosbitotta.

Harmadosztályu polgári hadiérdemkeresztet fognak kapni a fogalmazók, segédfogalmazók és az irodai személyzet. Természetesen csak azok akiknek háborus munkaköre volt.

Végül *negyedosztályu* polgári hadiérdemkereszttel jutalmazzák a *szolgák* háborus tevékenységét.

Ezeken a kitüntetéseken kivül a törvényhatósági bizottság tagjai közül még számosan reszesülnek a királyi kegyben, de nem maradt el az elismerés azoknak a hölgyeknek a számára sem, akik kivették a részüket a hadijótékonyságban.

A főváros háborus élete körül kifejtett tevékenységéért kapandó kitüntetések száma ilyenformán meg fogja haladni a *kétszázat*.

Negyedmilliárd tégla kell a kislakásokhoz

Lefoglalják az épitőanyagokat. — Csak a nagyobb gyárak dolgozhatnak, a kicsinyeket rekompenzálják. — Tavasszal megkezdődik a munka.

Huszonötezer kislakás épitésének problémája korszakalkotó nagy munka a mai viszonyok között. Pedig ennyire legalább szükség lesz akkor, ha a harctérről hazatérnek katonáink. Pontosan és biztosan kiszámitották ezt már, de ebbe a számba bele van kalkulálva az is, hogy nem jöhet majd mindenki a fővárosba, ha a leszerelés megkezdődik, hanem meg fogják szabni a numerus clausulusát a bevándorlásnak. Szükség van erre mindenekfelett a lakáshiány miatt, de azért is, nehogy munkanélküliség üsse fel a fejét a fővárosban, de meg azért is, hogy a háboruban kimerült vasutaknak a főváros élelmezése érdekében ne kelljen ismét emberfeletti, kimeritő munkát végezniök.

A huszonötezer kislakás épitése azonban egy tömegben merő lehetetlenség, amit legélénkebben illusztrál az, hogy a legintenzivebb épitkezés az volt eddig Budapesten, amikor egy esztendő alatt 8—9 ezer lakás épült föl. Ezért lehet tehát a nagy épitkezéseket csak részletekben, szakaszonkint végrehajtani.

Ki épitsen?

Erre a kérdésre illetékes helyen a következő feleletet kaptuk:

— Az épitkezések megindítása hatósági és magánuton történhetik. Tájékozódásunk alkalmával tapasztaltuk, hogy *a magánosok körében eléggé meg is van a hajlandóság*, hogy lakások épitésében részt vegyenek és épületekbe a magántőkét befektessék, természetesen bizonyos feltételek mellett. Ezek között a feltételek között első helyen áll az, hogy a magántőkét a hatóságok az anyagok beszerzése és a munkaerő rendelkezésre bocsátásában olyan mértékben fogják támogatni, hogy a mai abnormis viszonyoktól eltérően befektetendő tőkéjük megfelelő kamatoztatását és a kötött megállapodásokat biztositva láthassák.

— Az ily irányu támogatás azonban munkaerő, anyagok előteremtése és igazságos elosztása a magánosok részére stb. olyan körülményes és olyan hosszadalmas munkát igényel, hogy ezen az uton gyorsan nagyobbszámu lakás keletkezése nem várható. Az első lökést tehát az épitkezések megindítása terén *a hatósági épitkezések megkezdésének* kell megadnia. Amint azután ezen az uton a viszonyok megjavulnak — a béke megkötése után mintegy természetszerüleg fog megindulni a magánépitkezés. Akkor azután, ha a magánosok kiveszik a részüket az épitkezésből, lassan visszavonulhat az akcióból a hatóság. Feltétlenül kivánatos lenne, hogy amennyiben a hatóság abban a helyzetben lesz, hogy anyagok és munkaerő előteremtése terén a magánosoknak segitségére lehet, ezt meg is tegye és az eddig máris előjegyzésbe vett épittetni szándékozókat elsőbbségben részesitse.

— Az épitkezés megkezdését tehát egyrészt az államtól, másrészt a székesfőváros közönségétől és a közmunkatanácstól várjuk, mint amely hatóságok a főváros területén legtöbb telekkel rendelkeznek és amelyeknél a telekérték és az önköltségen való épitkezés minimális kamatoztatása esetén is megvan a lehetőség a legolcsóbb lakbérek elérésére. Ezek a hatóságok különben a közelmultban végrehajtott épitkezések alkalmából megfelelő tapasztalatokat is szereztek az ilyen tömegépitkezések adminisztrálása tekintetében.

Amit a kormánynak kell cselekednie.

Ismeretes, hogy a Lakásépitő Állandó Bizottság tervezetet állitott össze a huszonötezer lakás megépitésére vonatkozólag. Eszerint már a tavasszal meg kellene kezdeni az első csoportnak, 6450 lakásnak az épitését. Ezek a lakások három csoportra oszlanak: 1. kislakásos telepekre (4700, illetve a végleges tervben 17.500 lakás), 2. kislakásos bérházak (1050 illetve 5000 lakás) és 3. tisztviselőlakásos bérház (700 illetve 2500 lakás). Meg vannak határozva már az épitendő házak tipusai és a lakások minemüsége is.

Most azután annak megállapitása következik, hogy megállapitsák, mire van szükség az épitkezések megkezdése céljából. Ma, szerdán van a LÁB.-nak az a fontos ülése, amelyen ez tárgyalásra kerül. Valószinü, hogy az ülésen megjelenik maga Wekerle Sándor dr. miniszterelnök is, aki a LÁB.-nak elnöke.

Értesülésünk szerint a ma elfogadandó előterjesztés szerint a következő kormányintézkedéseket fogják kérni?

1. Nyujtson módot a kormány a hatóságoknak

---

nács nélkül hozzászólni semmihez sem lehetett. Gondolt arra is, hogy majd összehivja a három németet és leül velük tanácskozni, négy ember mégis csak többet lát, mint egy, még ha pesti biró is valaki. A féltékenység azonban már ekkor feléledt és maga Petschmann is érezte, hogy nem volna korrekt eljárás a magyarok nélkül határozni a legcsekélyebb kérdésben is.

Mindezt a bajt pedig betetőzte, hogy Dalmady Sándor, a magyar ügyvédő, aki a tanácsban egyedül tudott mind a két nyelven, nagyon messze járt. Akkor bizony tengelyen utazgatott az ember, az uton etetni is kellett, az utszéli korcsmák borát is meg kellett kóstolni. Egyszóval etetés-itatás, apróléptü lónak kocogása, egy-egy hosszabb ut hetekbe tellett. Hát még ha nem is sietett az ember, aminthogy akkoron még akkurátusabban keltek-jártak, cselekedtek az emberek. Addig pedig várni nem lehetett.

Nagy töprengésében arra tökélte el magát a pesti német biró, hogy ha nem is okosabb emberhez, de nagyobb urhoz, nagyobb hatalomhoz fordul, mint amilyen ő. Viselje a felelősséget az. Átkocogott tehát Budára és megjelent a kamaraigazgatónál. Ő nevezte ki a tanácsot, döntsön ő, hogy most mi történjék, mert a tanács nem érti egymás szavát és igy fontos kérdésekben dönteni nem tud, itéleteket nem mondhat.

A kamaraigazgató nagyot és a szivéből nevetett a mulatságos eseten. Nekiesett egy karosszéknek és a hasát fogta nevettében. A pesti biró pedig ott állt előtte tanácstalanul. Később aztán a kamaraigazgató is elkomolyodott és gondolkozni kezdett. Az eset ugyan komikus, de segiteni muszáj. Hiszen ebben a helyzetben Dalmadynak se betegnek nem szabad lennie, se lakodalomba nem mehet, mert önélkülc nincs tanácsülés. Cselekedni kell tehát okosan és gyorsan.

Ahogy ezt igy végiggondolta, hirtelen a homlokára csapott:

— Megvan! Hát ki határozta meg, hogy hét tagja legyen a pesti tanácsnak? — rivallt rá a biróra.

— Senki — mondta az meghökkenve — az az, hogy a nagyságos kamaraigazgató ur.

— Ugy van, én neveztem ki hét tanácstagot, hát kinevezhetek még kettőt, vagy még ötvenet, amennyi nekem tetszik.

Igy történt, hogy a kamaraigazgató 1688. junius 20-ikán két uj tanácstagot nevezett ki a tiz nappal előbb kinevezett hét mellé! Ezek lettek Hassel György és Karpfenstein János Kristóf. Mind a kettő tudott németül is, magyarul is és nem lehetetlen, hogy a Karpfenstein-utcát azért hivják ma is igy, mert Karpfenstein János Kristóf uram nagy érdemeket szerzett magyar-német tudományával. Közben ugyan megfeledkezett róla a hálátlan utókor és a nagy magyarositó lázban egyidőben a Karpfenstein-utcát is megmagyarositották és elnevezték Pontykő-utcának. Hosszu esztendőkön diszlett ez a név az utca sarkán és senki sem tudta, miről jó a pontykő. Végre valamelyik levéltári kutató rátalált Karpfenstein János Kristóf nevére és a csunya leiterjakabon visszakereszteléssel segitettek.

Pestváros első tanácsa azonban Hassellel és Karpfensteinnel kibővitve tiz nap alatt hét taguból kilenc taguvá lett. Később beült a tanácsba a város kapitánya és a „szószóló" (a szindikus) is. 1705-ben I. Lipót alatt pedig már tizennégy tagja volt a tanácsnak. Hogy a tanácsnak ma is csak husz tagja van, azt mutatja, hogy a tanács tagjai később már nem szaporodtak ilyen gyors iramban, ha csak ugy egyik-másik — odahaza nem. Ezt azonban nem jegyezte fel a krónika.

körülbelül 25.000 kis- és tisztviselőlakás építésére olyan módon, hogy ebből a 25.000 lakásból az első csoport (6—7000 lakás) építése jövő év kora tavaszán valósággal megindúljon.

2. Az összes lakásokból 70% munkáslakás, 20% egy- és kétszobás kislakás, 10% pedig két- és háromszobás tisztviselő lakás legyen.

3. A mintegy 250—300 millió koronát kitevő építési költségeknek kölcsön utján való megszerzésére hatóságoknak a kormányhatósági jóváhagyás biztosittassék, magánosoknak pedig, méltányos második helyi kölcsönről történjék gondoskodás.

4. Ha az épittető kivánja, a lakások, mint önköltségesek részesüljenek az 1908 : 48. törvénycikk adómentességében.

5. A kormány eszközölje ki a hadvezetőségnél, hogy a hadviselés céljaira lefoglalt és az épitőipar által nélkülözött azon anyagokat, melyek egy bizonyos biztonsági coeficiens figyelembevételével is fölös mennyiségben vannak a hadvezetőség birtokában, bocsássa vissza a polgári szükségletek és elsősorban a lakásépitési akció szolgálatába. Az anyagfölösleg elbirálására egy katonai és polgári megbizottakból álló vegyes bizottság küldessék ki.

6. A lakások építéséhez szükséges épitőanyagoknak előállitása azonnal munkába veendő, e célból a következő intézkedések teendők:

A szén- és munkásszükségletek ökonomikus kisegitése céljából a téglát, vasat, fát, fedélcserepet, tetőpalát, homokot, gipszet, meszet és cementet előállitó gyárak üzemei koncentráltassanak akként, hogy a háboru ideje alatt csakis a nagyobb gyárak dolgozzanak, de ezek teljes termelőképességüket fejtsék ki.

Ezeknek a gyáraknak adassék meg a kormányhatósági támogatás, azáltal, hogy a szükséges mennyiségü szén és munkaerő rendelkezésükre bocsáttatik. A kisebb üzemek compenzálandók volnának.

7. Az épitőanyagpiacon, a gyárakban és raktárakban minden idetartozó épitőanyag azonnal zár alá veendő, megváltandó és abból, valamint a lefoglalt uj termelésből elsősorban ezen épitkezés céljaira történjék utalványozás.

8. A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter és a Közmunkák tanácsa megkeresendő, hogy a kisebb szabványos tégla-méreteket engedélyezze, a jelenleg folyó kisérletek eredményeihez képest.

9. Eszközölje ki a kormány, hogy a monarchiában és az elfoglalt területeken lebontandó ideiglenes katonai épitmények anyaga, a quota arányában a magyar épitőiparnak biztositassék.

10. Budapesten csak olyan lakóházak épitésére adassék engedély, amelyek ebbe az akcióba beilleszkednek és amelyeknél a lakások bére hatóságilag előre megállapittatott, kivévén a háboru előtt már megkezdett, de félbehagyott lakóházakat, melyek tovább épitésére a munkálat és az anyag engedélyezendők.

11. A 25.000 lakásból a hatóság által épiteni szándékolt épitkezések részletes tervei azonnal munkába veendők.

12. Gondoskodás történjék arról, hogy az épitőanyagokból előteremthető legnagyobb mennyiség és a munkaerőből, valamint fuvarokból fölszabaditható legnagyobb létszám jövő év kora tavaszára fölhasználható állapotban valósággal rendelkezésre álljon.

13. Minthogy a jelenlegi viszonyok között a lakásépités a beruházások méltányos jövedelmezőségét nem biztositja, keressen a kormány módot arra, hogy a kis- és tisztviselő-lakást épitő magánosok és szervezetek a normális viszonyok helyreálltáig megfelelő kárpótlásban (adókedvezmény, olcsó hitel, és épitőanyag stb.) részesüljenek.

14. Valamely miniszteriumban megfelelő szervezet állitandó fel, amely mindezeknek a javaslatoknak a végrehajtását a Lakásépitési Állandó Bizottsággal egyetértően a fővárosban és az ország nagyvárosaiban megszervezze és ellenőrizze.

Mennyi épitőanyagra van szükség?

Rendkivül érdekesek azok az adatok, amelyek ma már teljesen össze vannak gyüjtve és amelyek megmutatják, hogy az épitő-anyagoknak milyen szédületesen nagy tömegére van szükség az épitkezések megindításához, illetve keresztülviteléhez. A *Fővárosi Hirlapnak* módjában van ezeket az érdekes számadatokat a következőkben közölni:

	Az első 6—7000 lakáshoz:	Az egész 25000 lakáshoz:
Tégla drb.	63,900.000	247,500.000
Oltott mész m³	31,075.000	120,000.000
Homok m³	59,800.000	231,250.000
Kavics m³	41,825.000	158,750.000
Cement q.	49,275.000	186,875.000
I. — vas q.	86,900.000	335,000.000
Gömbvas q.	31,500.000	121,250.000
Fa m³	41,645.000	159,175.000
Kis cserép drb.	8,195.000	31,150.000
Hornyolt cserép drb.	3,282.000	124,800.000
Müpala m³	225,552.000	857,500.000

Negyedmilliárd tégla, amikor ma összesen tizennyolc millió darab van Budapesten, de az is kiégettetlenül fekszik, 121,250 métermázsa gömbvas, amikor a II-ik ügyosztály pár darabot közvetlen a hadügyminisztertől kénytelen kérni egy halaszthatatlan épitkezés befejezéséhez! Ma, amikor minden épitkezés szünetel, amikor minden a katonaság kezében van, szinte káprázik az ember szeme, amikor ezeken a számokon végigtekint. Ma ezek a számok a mesék birodalmába tartoznak, de történtek már csodák, különösen ha a számok olyan ezermestere veszi kezébe a frontról hazaözönlő lakástalanok ügyét, mint *Wekerle* Sándor.

Városházi kabaré

•••

Csakis.

Az Otthon-körben nagy társaságban ült Molnár Ferenc. A szót Reinitz Béla dr., az Ady-dalok zseniális költője vitte.

— Nagyszerü jelenetnek voltam tanuja tegnap. A Miksa-utcán mentem át, ahol száz és száz rikkancs tanyázik. Két parasztosabb külsejü rikkancsasszony beszélgetett egymással. Szóról-szóra ilyenformán:

— Megin' azt a Dadát adják.

— Mi a?

— Egy darab.

— Jó darab lehet!

— Csakis.

— Ennél én sokkal jobb „csakis"-t tudok — mondta Molnár Ferenc.

— Amikor még Bárczy István egészen fiatal és egészen kis hivatalnok volt, beállitott hozzá egy vak ember és valami bizonyitványfélét kért. Bárczy megkezdte a kérdéseket:

— Neve?

— Kohn Mór.

— Kora?

— Negyvennyolc év.

— Foglalkozása?

— Zongoramüvész.

Bárczy azonnal tisztában volt a helyzettel. Mindössze ennyit kérdezett:

— Ott?...

A „zongoramüvész" pedig önérzettel felelte?

— Csakis.

Botrány a Kossuth Lajos-utcában.

A főváros egyik nyugalombavonult főtisztviselője déltájban szivesen sétálgat a Kossuth Lajos-utcán. Ujabban azonban elmaradt onnan és barátai érdeklődni kezdtek, mi történt az öreg urral, hogy napi sétája alkalmával nem üdvözölhetik. Neki támadtak tehát a kérdéssel, mi az oka a Kossuth Lajos-utcai séták elmaradásának. Kimeritő és őszinte választ kaptak:

— El kellett maradnom a Kossuth Lajos-utcából, mert nap-nap után igen kellemetlen kalandom akadt. Nem mult el egy nap, hogy ne találkoztam volna egy feltünően szép és elegáns demimonddal, aki azt a furcsa szokást vette föl, hogy mikor mellettem elment, egyszerüen kiköpött előttem az aszfaltra. A dolog eleinte nem is tünt föl. Istenem, nem a legszebb szokás az utcán köpni, de hát gusztusa válogatja. Csak később ötlött az eszembe, hogy a megvetésnek ez a kifejezése nekem szól. Aztán gondolkodni kezdtem, honnan ismerem önagyságát? Végre is nem lenessen tudni... Amig az ember fiatal, sok bolondságot elkövet... De nem, nem, határozottan nem... Valami más okának kell a dolognak lenni. Nos hát hosszu gondolkozás után rájöttem, mi az oka a féktelen gyülöletnek, amelynek adóját a hölgy ilyen brutális módon rója le velem szemben.

— Most már tudom. A katonai és illetőségi ügyosztályban dolgoztam, amikor a legveszedelmesebben dühöngött az a szokás, hogy a rendőri felügyelet alatt álló leányok, elháritandó a kitoloncoltatás rémét, férjhezmentek kétes exisztenciáju, de budapesti illetőségü egyénekhez. Különösen az aggokháza lakói voltak nagyon divatban. Én teljes erellyel hozzáfogtam ennek a visszaélésnek a kiirtásához. Többek között értésemre esett, hogy egyik aggokházabeli ápolt a maga hetvenegynehány esztendejével szintén feleségül vett egy tizenhét esztendős leányt. Magam elé idéztem az uj párt és vallatóra vettem őket. Az öreg csirkefogó hamarosan megtörött és vallott. Bevallotta, hogy egy rend ruhát és kétszáz koronát kapott azért, hogy a feltünően szép, üde és fiatal leány az ő viharedzett nevét viselhesse. Az uj pár eddig nem élt családi életet, de ebben a pillanatban ez is megkezdődött: a menyecske ugyanis jobbról-balról fürge és csipős pofont mért férjeura arcára. A családi életnek ez a csattanós bizonyitéka sem használt, mert a hölgyet azon az alapon, hogy illetősége kétes, kiutasitottuk Budapestről.

— Azóta megint itt van és megfutotta pályáját, amelyen pazar eleganciára, sok ékszerre, talán egy kis vagyonra is, de mindenesetre sok jóbarátra tett szert. Engem a családi jelenet óta is legnagyobb ellenségének tart és ha én egyszer kiutasitottam Budapestről, ő most, mikor én vagyok a gyengébb, számüzött a Kossuth Lajos-utcából.

Események

•••

A kicserélt Bárczy. Nemrégiben történt, mint ismeretes, hogy *Bárczy* István dr. polgármestert a belvárosi bizottsági tagok elnökükké választották. Akkoriban sokat törték az emberek a fejüket, mint történhetett meg ez, mikor *Bárczy* nem is belvárosi, hanem lipótvárosi bizottsági tag. A különös eseménynek most már magyarázatát lehet adni. Két jelöltjük is volt az elnökségre a sasoknak. Az egyik *Székely* Ferenc, a másik pedig *Hahóty* Sándor. Mindegyik népszerü ember — a maga párthivei körében. A sasoknak azonban olyan ember kellett, aki mindenki előtt egyformán népszerü. Igy esett a választás Bárczyra. Ekkor azonban tényleg felmerült az aggodalom, hogy a negyedik kerületi bizottsági tagok elnöke nem lehet olyan valaki, akinek az ötödik kerület adott mandátumot. A sasok azonban nem olyan legények, akik az ilyen apró akadályokon meghiusulni engedik a szándékukat. Egyszerüen kompromisszumot ajánlottak fel a lipótvárosiaknak, amibe azok bele is mentek. Ti adjátok oda nekünk Bárczyt, mondták, mi meg odaadjuk érte *Alpár* Ignácot. Igy cserélték ki a tagok *Bárczy* Istvánt *Alpár* Ignáccal.

Demjén tanácsnok szabadsága. Demjén Géza tanácsnok egészségében rövid szabadságideje alatt máris lényeges javulás állott be, amit mindenesetre fokozni fog az, hogy a tanácsnok a Tátrába utazott üdülésre. Ügyosztálya élére való visszatérését három hét mulva várják.

Eulenberg Salamon hideg büfféje. Ahogy a szomoruság nem jár egyedül, ugy nem jár egyedül az öröm sem. Bebizonyosodott ezEulenberg Salamon fővárosi bizottsági tag esetében, aki nemcsak udvari tanácsos lesz most, de a szép fiatal leányát is férjhez adta. Vasárnap volt az esküvő és a vendégek számára az örömapa hideg büffét akart rendelni a Pannoniában. Száz vendég volt hivatalos és a büffé szendvicsből és pezsgőből állott volna. A vendéglős ezért 5000 koronát, vagyis fejenkint ötven koronát akart fölszámitani. Eulenberg Salamon a maga okos és puritán gondolkozásával ezt az összeget tulsoknak tartotta, mire ugy határozott, hogy az esküvőn résztvevőket nem vendégeli meg, hanem az ötezer koronát jótékony célra adja. Egy részt már át is adott Bárczy István polgármesternek, a többit pedig jótékony egyesületek között osztja föl. A mai nehéz viszonyok között a tehetős polgárság okulhatna ezen a nemes és okos példán.

Jubiláló nyomdaigazgató. Az Athenaeum könyvkiadóosztályának érdemes, kitünő igazgatója, Ranschburg Viktor huszonöt év óta tölti be tisztét. Pályáját még a Ferenciek-téren levő egykori emlékezetes duplatetős ódon épületben kezdte és azóta mindig igen lelkes gonddal, megértően teljesitette kulturális fontosságu hivatását. Kartársai a negyedszázados jubileum alkalmából szombaton este társas-

vacsorát adtak a tiszteletére, amelyen meleg szeretettel ünnepelték.

Mozgalom a pezsgőadó ellen. Előrelátható volt. Nem a pezsgőtfogyasztó közönség, hanem az érdekeiket féltő pezsgőgyárosok kapáloznak leginkább a pezsgőadó ellen. Minden lefölözhető hasznot ők akarnak zsebrevágni. Törley és a többi pezsgőgyárosok nem elégednek meg a szerzett milliókkal, a pezsgő az ő monopoliumuk, a városnak e réven egy fityinget sem szabad keresni. Ők legalább igy tervezik és e célból a Törley-cég kezdeményezésére a Gyáriparosok Országos Szövetsége helyiségeiben a napokban értekezletet tartottak, ott küldöttséget választottak, amely a kormánynál eljárni fog a pezsgőadó behozatala miatt. A fővárosnak ilyenformán jó lesz résen lenni, mert Törleyék hatalmasak és még megnyirbálhatják a pezsgőadó várható jövedelmét.

Jogi tanulmány a posztószállitók ügyéről. A katonai büntető törvénykönyv omninózus 327. szakaszáról dr. Szentirmay Ödön hadbiró figyelemreméltó tanulmányt irt. A polgári szakfelfogás eddig a Kuriával teljesen egyetértésben az volt, hogy a 327 szakasz nem alkalmazható olyan büncselekményekre, mint aminő például a posztószállitók bünügye volt s az emlitett cikk épp azt fejtegeti, hogy a legfőbb katonai törvényszék, a Kuriával és az eddigi katonai igazságügyi fórumokkal ellentétben határozott, amikor a posztószállitók bünügyében magát illetékesnek mondta ki. A legfőbb honvédtörvényszék ezzel az osztrák jogi álláspont felé hajlott és Szentirmay itélőtáblai biró szerint is téves az osztrák és a honvédtörvényszéknek az az elvi álláspontja, amely a 327. szakaszban megkivánt célzatot, puszta lehetőségek, avagy lehetőségi, szükségszerüségi következmények alapján is megállapitja. A 327. szakasz alkalmazása és jogellenes kiterjesztése hibás és igy a posztószállitók ügyében is helytelenül történt. Ez a szakasz csak akkor volna alkalmazható, ha, amint ezt a Kuria kimondta, meg volna állapitható, hogy a tettes cselekménye egyenesen arra irányult, hogy e cselekvéssel az osztrák-magyar monarchia fegyveres hatalma, illetve valamely szövetséges hadseregre hátrány, vagy az ellenségre előny háramoljék.

Az uj háborus házbérrendelet. Kétségtelen, hogy igen sok esetben magyarázatokra szorul majd az uj háborus házbérszabályrendelet, amely ma Budapesten minden embert életbevágóan érdekel. Ezeket a magyarázatokat pontosan és érthetően meg adja az a könyv, amely most jelent meg Pongrácz Jenő dr. összeállitásában. A könyv ára 1 korona 60 fillér és mindenütt kapható.

A Kilényi-kiállitás megnyitása. Az Ernst-Muzeum vasárnap mutatta be Kilényi Hugó nyug. miniszteri tanácsos nagyszabásu gyüjteményét, amelyen a kormány képviseletében dr. Nagy Árpád miniszteri tanácsos jelent meg. A megnyitáson jelen volt gróf Andrássy Gyula, gróf Károlyi Mihály, dr. Petrovitá Elek és Végh Gyula muzeumi igazgatók és rendkivüli nagy közönség. A kiállitás reggel 9-től este 7-ig van nyitva.

A Fekete Pásztor, Vera. A bü vös szék, továbbá a Modern Szinpad mostani műsorának pompás tréfái és magánszámai e hét szombatján érik el az ötvenedik előadás jubileumát. Meg kell állapitani, hogy a Belváros szinházának eddigi legnépszerübb műsorai között sem volt egy sem, amely ilyen iramban, ilyen egyre fokozódó érdeklődés mellett jutott el ehhez a jubileumhoz. A „táblás házak" megszokott jelzője ezuttal semmit sem mond, mert nemcsak hogy már a pénztárnyitás első órájában ki kellett tenni eddig a táblát, hanem mindig több és több nappal előbbre fognak el az összes jegyek és rendszerint már csütörtökön nincs a hét további négy napjára sem.

Hadikölcsön-biztositás. Mielőtt ilyet köt, kérjen a Trieszti Általanos Biztositótól (Budapest, V., Dorottya-utca 10) tájékoztatót.

A mi olasz offenzivánk az Omnia vásznán. Az Omnia mindenkor ambicionálta, hogy a szenzációs aktualitások a vásznán peregjenek le. Sikerült most is egy mindenképpen nagyszabásu aktualitást megszerezni, ami bizonyára felkelti a közérdeklődést. Az olaszországi front összeomlása ez a film, két részben. Az első rész a Flitsch és a Tolmein közti áttörést mutatja be, mig a második rész az Isonzón és a Tagliamentón való átkelést.

Katzer szőrmeárui, legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei főleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők

Jótékonycélu magyar állami sorsjáték. Ő cs. és királyi Felségének legfelső elhatározása alapján a budapesti m. kir. lottójövedéki igazgatóság minden másfél évben jótékonycélu állami sorsjátékot rendez, melynek tiszta jövedelmét közhasznu és jótékony célokra forditják. A budapesti m. kir. lottójövedéki igazgatóság jelenleg a XXXIII-ik állami sorsjátékot rendezi 475.000 K készpénz nyereménnyel. A főnyeremény 200.000 K és még 14884 nyeremény van 30.000, 20.000, 10.000, 5000, 1000, 500 stb. nyereményekkel. Az összes nyereményeket készpénzben fizetik ki. A sorsjegy roppant olcsósága és a sok kedvező nyerési esély folytán a köz javára működő emberbaráti intézmények érdekében felhivjuk t. olvasóinkat a jelenleg rendezés alatt álló XXXIII-ik jótékonycélu állami sorsjáték támogatására. A huzást visszavonhatlanul f. évi december hó 6-án a lottójövedéki igazgatóság (Budapest, IX., Vámpalota) tartja meg. Sorsjegyek kaphatók a m. kir. lottójövedéki igazgatóságnál, Budapesten (IX., Vámpalota), továbbá a dohánytőzsdékben, bank- és váltó-üzletekben, posta-, vám- és adóhivatalokban és vasuti állomásokon. A m. kir. lottójövedéki igazgatóság kivánatra bárkinek dijtalanul és portómentesen küldi ezen sorsjáték részletes játéktervét. Egy sorsjegy éra 4 korona.

Schildkraut bucsufelléptei. A Télikert világhirü vendégművészének, Schildkrautnak páratlanul nagy művészetében már csak pár napig gyönyörködhetik a közönség. Kitünő partnerével, Philine Wengerdttel együtt eddig minden előadáson nagy ünneplésben volt része.

Kristálypalota Százakra megy naponta azoknak a száma, akik kénytelenek eltávozni a Kristálypalota pénztárától, miután bosszankodva és sajnálkozva tudomásul veszik, hogy elkelt már minden jegy. Ez a páratlan érdeklődés elsősorban Budapest legkedveltebb kómikusának, Steinhardt Gézának szól, akinek könnyekig kacagtató játéka méltán kelti fel az egész város nagy érdeklődését.

Gázvezetéki javitások

POGÁNY

Budapest, VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 30.

TELEFON: József 1—48.

A TŐKE

...

A hausse logikája.

Miért szilárd a tőzsde.

A bizalom és megnyugvás jegyében indult a mostani tőzsde-hét. Sötét éjszaka bunkós bottal leütöttek valakit, virradatig kábultan hevert a földön, de mikor ismét kisütött a nap, magához tért és nyugodtan kezdte mérlegelni a történteket. Érezte, hogy *merénylet történt,* valaki vagy valakik orvul megtámadták, de most már ismét örül az életnek és nem is kutat a tettesek után. Végzi a dolgát tovább, mintha semmi sem történt volna, feljelentést nem tesz, csak azt követeli a hatóságtól, hogy a sötét utcát a jövőben — ugy mint egykor — ismét élénkebben világitsák, nehogy hasonló orvtámadás megismétlődhessék. Szakasztottan azonos incidens hőse a budapesti börze a gonosz reform életbeléptetésének napjától a mai napig. És most már csak azt kivánja a közönség érdeke, hogy valóban nagy erélylyel állitsák helyre az éjszakai sötétségbe boritott forgalom világosságát, megbizhatóságát és szabadságát. Ettől a preventiv rendszabálytól többé nem szabad tágitani; a tőzsde tagjaiban legyen bátorság és hajthatatlan eltökéltség arra, hogy a reform még meglevő ostoba és szerencsétlen intézkedéseinek *kiküszöbölését* és a teljes kudarcot vallott tőzsdetanács *távozását* követelje. Ez a minimális elégtétel lenne a szenvedett sok-milliós károkért és garancia a jövőre hogy hasonló esetek ismétlődése lehetetlenné válik.

Az események igazoltak bennünket és bár jósolni nem lehet, — ez ellenkezik a tőzsde fogalmának természetével — mégis nagy valószinüséggel következtetni merünk arra, hogy a legrövidebb idő alatt a budapesti tőzsdén jegyzett értékeink tudnyomó nagy részének árfolyama *ismét eléri a három hét előtti legmagasabb nivóját.* Száz és egy tárgyilagos ok van arra, hogy ez matematikai kényszerüséggel bekövetkezzék. A forgalomban levő bankjegyek — sajnos — naponta szaporodnak, valutánk javul ugyan, de még mindig nem a papirpénz gyarapodásának arányában, kereskedelem tárgyát alkotó árukészleteink egyre fogynak, a vállalatok hadinyeresége, — bár bizonyos vonatkozásokban mérséklődik — summa summárum horribilis, harctéri helyzetünk és az ellenségen elért fölényünk egyre dominálóbb, —mindez a megcáfolhatatlan tényező *logikai szükségszerüséggel drágitja a papirok kurzusát.* Mig a háboru tart és helyzetünk — remélhetően — a harctéren és a gazdasági kilátások tekintetében az eddigi fényes marad, erőszakos beavatkozás nélkül — szerény véleményünk szerint — a kurzusok lényegesebb visszafejlődése nem következhetik be. *Ismételjük, logikai igazság ez.* Természetesen világesemények váratlan felbukkanása kisebb-nagyobb hatással lehet. Tekintve azonban, hogy valutánkat máról-holnapra lényegesen megjavitani, bankjegy-készleteinket máról-holnapra tekintélyesen lecsökkenteni nem lehet — mindez csak fokozatosan történhetik és az ország gazdasági egészségének is érdeke, hogy fokozatosan történjék — mégoly jelentékeny világpolitikai események sem befolyásolhatják tulnagy arányokban az árfolyamok alakulását. Nem a kávéházi stratégia frázisa ugyanis, ha nem eleven igazság, hogy bármikép is forduljanak a dolgok, akár a távoli jövőben, — kellemetlen meglepetés egyébként is már tökéletesen ki van zárva — *szép Magyarországunk helyén sohasem lesz lyuk,* itt maradunk a mi hallatlanul gazdag természeti kincseinkkel, rengeteg javainkkal, a világháboru próbáját kiállott kimerithetetlen nemzeti energiánkkal, amelyet váratlan események talán átmenetileg még bénithatnának, de végső eredményében *az erők áldásos, produktiv, kincset és gazdaságot halmozó evolucziójának elő kell törni.* Erre a logikus okfejtésre alapitjuk szilárd bizalmunkat értékpapirjaink megitélése tekintetében, s bármennyre honoráljuk is a tőzsdei üzletnek természetében fekvő időközönkénti ingadozásait, még egyszer hangsulyozzuk, hogy rohamos visszaesés csak erőszakos betörés következménye volt, s csak az lehet a jövőben is.

Biztatni felesleges a közönséget arra, hogy vásárolja a mi kitünően fundált bankjaink, takarékpénztáraink és iparvállalataink értékpapirjait. A pénzt — pláne mikor oly szerte folyó és minden bokorban halmozódó, mint most — dirigálni nem lehet. *A tőke elhelyezkedésének meg van a saját iránytüje,* amely után gazdasági törvényszerüséggel igazodik. A tőke oda vándorol, ahol dusabb hozadékra van kilátás. A betét ma már alig hoz három százaléknál többet, de azt is csak agilis és a milliárdos tőkéket még mindig plaszirozni képes fővárosi intézetek fizethetik, a vidéknek számos helyén, különösen parasztvárosokban *ma már betét-kamatot egyáltalán* nem fizetnek, *ellenkezően kezelési és őrzési dijat szednek az egyre halmozódó betétek után.* Igy van ez például Nagykörösön; egy odavaló kereskedő beszélte nekünk, hogy a nagykörösi intézetek hetekkel ezelőtt rendszeresitették ezt az uj szokást, amely a Credit Lyonaise legboldogabb béke-éveire emlékeztet, amikor a francia világ-bank hatalmas üvegtáblái előtt ott lógott a tábla a felirással, hogy — betétekkel lehetőleg ne méltóztassanak molesztálni munkával amugy is tulterhelt tisztviselőinket. *Nagykörös a pénzben fulladozó párisi világpiac gőgjét öltötte magára.* Csak eléggé jellemző példa arra, hogy milyen fantasztikus eltolódásokat hozott a világháboru nemzetgazdasága. Ennek az eltolódásnak a dolgok egyszerü logikája szerint kifejezésre kell jutni a tőzsdén is; ott is olyan nizusnak kell uralkodni, amilyen még nem volt, régi kaptafákat a tőzsdére ráhuzni nem lehet, mert a hajdani szük cipellőket a világháboru előrehaladott idejében óriás mértföld-csizmák váltották fel. A tudálékosak, tapasztalataikra hivatkozók, nagyképü smokkok és kiélt nemzetgazdászok, akiknek feje fölött elrohant az idő, jól jegyezzék meg maguknak ezeket az elemi igazságokat.

Róna Lajos.

Szemle.

A tőkefelemelések megadóztatása. — Ajándék a malmoknak. — A tengerhajózási társaságok „felsegélyezése".

A háborus gazdasági konjunktura ebben az évben a tetőpontját érte el. Kifejezésre jutott ez az 1917-ben keresztülvitt tőkefelemelésekben is, melyek ma már olyan méreteket öltenek, amelyekről béke idején álmodni se mertünk. Mi nem osztjuk azok felfogását, akik ezeket a tőkeszaporitásokat aggályosnak tartják. A háboru alatt a gazdasági élet egy magasabb árnivóra rendezkedett be, ami a tőkebázis emelkedését is maga után vonta. Ez alól természetesen a részvénytársaságok se vonhatták ki magukat, annál kevésbbé, minthogy az átmenetgazdasági fejlődés igen jelentékeny tőkéket fog lekötni. Az bizonyos, hogy a társaságok a tőkefelemelésekből elég szép hasznot huznak és azt is természetesnek találjuk, hogy most, amikor az állam uj bevételi forrásokat keres, a kormány szeme megakadt a tőkeszaporitásokból eredő nyereségeken, melyeket külön adó alá akar vonni. A tervezet szerint az uj adó csakis az 1917. jan. 1. óta történt tőkeemeléseket sui-

taná. A tőkefelemelési adó azonban csak egy szem azoknak az uj adóknak a láncolatában, melyeket a nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknak a jövőben viselniök kell. Ezek az uj adók a vállalatokra nézve nagy terheket jelentenek, melyek a társaságok osztalékpolitikáját is érezhetően befolyásolni fogják. De kifejezésre fog ez jutni a részvénypapirok árfolyamában is. Mert az bizonyos, hogy az értékpapirok vásárlásánál ezután az uj adók is számitásba fognak vétetni. Nem járunk tehát messze az igazságtól, ha azt a prognózist állitjuk fel, hogy az értékpapirok belső értékeléssel a természetes emelkedést elérni fogják, de a *rendszertelen föllelé törtetés* megismétlődni nem fog.

*

A nagymalmok a mindenkori kormányoknak mindig dédelgetett gyermekei voltak. Ettől a protekciótól a háboru se fosztotta meg őket. Most is azt halljuk, hogy a malmok egy ujabb nemzeti ajándékot kapnak az őrlési dij felemelésében, amire vonatkozólag a legközelebbi napokban kormányrendelet fog megjelenni. Szakkörökben már tudják, hogy a kormány a malmok kivánságait teljes mértékben honorálta, ami már abból is sejthető volt, hogy a kormány a liszt árát a gabona árával szemben aránytalanul magasan állapitotta meg. Az őrlési dij fölemelése indokolatlan és antiszociális intézkedés, mert végeredményében a fogyasztóval fizetteti meg a malmok milliós hasznát. Azt mindenki tudja, hogy a malmok a háboruban agyonkeresték magukat és óriási nyereségeket vágtak zsebre. Mérlegeik a nagymérvü leirások dacára is csak ugy duzzadnak a tartalékoktól, melyeken kivül nagy latens rezervákat is gyüjtöttek. Ilyen körülmények között nem értjük, hogy mi inditotta a kormányt arra, hogy az őrlési dijat felemelje. Azt hallottuk, hogy a malmok valósággal tört szegeztek a kormány mellének, azzal a fenyegetéssel, hogy kérésük megtagadása esetén az üzemet az egész vonalon beszüntetik. A malmok sztrájkja mindenesetre kedves dolog lett volna és méltóan sorakozott volna azokhoz a tulkapásokhoz, amelyeknek a háboru alatt a nagy malmok részéről tanui voltunk.

*

A *Fővárosi Hirlap* már több izben rámutatott arra a furcsa körülményre, hogy a tengerhajózási társaságok most a háboru alatt is a teljes szubvenciót élvezik, noha szerződéses kötelezettségüknek nem felelnek meg és a köteles járatokat a háboru kitörése óta beszüntették. Ez a nemzeti ajándék évenkint csaknem 10 millióra rug, amelynek nagyobb része az Adriára esik. Mint értesülünk, a kormány ezt a bőkezüséget egy ujabbal készül betetőzni. Arról van szó ugyanis, hogy az állam hajóépitési segélyekben és kártérítésekben egy összegben 200 milliót juttasson a tengerhajózási társaságoknak. Az idevonatkozó tárgyalások, hir szerint, befejezéshez közelednek. Mi helyeslünk minden olyan akciót, mely tengerhajózásunk fellendítésére irányul. Nincsen kétség benne, hogy a háboru után a hajótér kérdése igen nagy szerepet fog játszani. Erre a célra nem sokallunk semmiféle összeget. De ne juttassuk ezt ezeknek a társaságoknak, melyek a multban bebizonyitották, hogy nem a magyar közgazdaság érdekeit, hanem a saját önző érdekeiket tartják szem előtt és tisztán nyerészkedésre alapitott üzleti politikát követnek. Inkább vegye az állam a tengerhajózást a saját kezeibe, de ne fecsérelje az ország vagyonát és ne *„segélyezzen"* fel hatalmas társaságokat, melyek a háboru alatt a nekik juttatott szubvenciókból amugyis óriási tartalékokat halmoztak fel, melyek busásan fedezik a szenvedett károkat. Ha pedig az állam mégis ujabb milliókat ajándékozna a társaságoknak, ugy legalább mérsékelt viteldijakra kötelezze őket. Mert a drágaságot a háboru után csak ugy lehet majd enyhiteni, ha a tengerentulról importálandó nyers anyagok fuvardija le fog szállani arról a rekord-magasságról, melyet a háboru alatt elért.

Miért emel tőkét a Mándy-bank? A Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankja r.-t., amelyet elnök-vezérigazgatója után röviden Mándy-banknak hivnak, meglepetésszerüen tiz millió korona uj részvény kibocsátását határozta el, vagyis 20 milliós alaptőkéjét 30 millió koronára emeli föl. Felmerül a kérdés, hogy mi szüksége van a Mándy-banknak a tőkeszaporitásra? A pénzintézet a háboru alatt uj üzletágakat nem vett fel, az pedig köztudomásu, hogy a jelzálogüzlet teljesen pang, a vidéki pénzintézetek pedig nem szorultak visszleszámitolásokra, hisz a nagy pénzbőség mellett a saját tőkéiket sem tudják gyümölcsözően kihelyezni. A tőkeemelést tehát csak a bankokráciában uralkodó hiuság ösztökélhette, az előretörő pénzintézetek sorában ugyanis a Központi Jelzálogbank sem akart elmaradni: az elnök-vezérigazgató tehát jól ápolt császár-szakállához és kifogástalanul feszülő ferencjózsefiéhez most a vezetése alatt álló pénzintézetet is hozzáidomitja. Az intézet részvénymajoritásával különben a Wiener Bankverein rendelkezik, mig a részvények kisebb része a vidéki pénzintézeteknél van plaszirozva. Ugy is lehet tehát, hogy a tőkeemelést a Bankverein forszirozta, evvel akarván pozicióját megerősiteni.

Kotrási monopolium a Dunán. Vállalkozási szakkörökben érthető megütközéssel és izgalommal beszélnek egy készülő tranzakcióról, amelynek finanszirozásában a földmivelésügyi minisztérium is nagymértékü érdekeltséget szándékozik vállalni. Értesülésünk szerint arról van szó, hogy a viharvert és sulyosan megrokkant Magyar Épitő Részvénytársaságot öt millió korona alaptőkével lábraállitják és a rosszul csengő céget is átváltoztatják Magyar Vizépitkezési Részvénytársaságra. Az uj névre keresztelt társaság monopolizálná aztán a dunai kotrási munkálatokat. Ez a terv már a Tisza-kormány idejében is felmerült, de Ghillány bárót nem lehetett az ügynek megnyerni. Ő ugyanis nem tartotta megengedhetőnek, hogy ilyen fontos közmunkát állami támogatással monopolizáljanak és kirekesszék belőle a magánvállalkozást, igként olyan vállalat érdekében, amely régi, korhadt kotrókkal és elavult felszereléssel rendelkezik. Most hir szerint a földmivelésügyi kormány ezt a halódó tervet elő akarja venni és meg akarja valósitani. Ilyen kockázatos vállalatba azonban az állam nem mehet bele, csak azért, hogy, mint mondják, egy nyugalomba vonuló nagyrangu tisztviselőnek biztositsanak megfelelő poziciót.

Fölemelik a telefondijakat. Néhány hét előtt megirtuk, hogy a telefondijakat, az előfizetést és a magánbeszélgetések dijszabását fölemelik. Ezt a hiradásunkat annakidején hivatalosan megcáfolták. Most ugyancsak hivatalosan jelentik, hogy Kolozsváry Endre posta- és táviró müszaki főtanácsos a napokban megtartott müszaki értekezlet határozata alapján azt a javaslatot terjesztette Serényi Béla gróf kereskedelmi miniszter elé, hogy emeljék föl a telefondijakat. A miniszter az előterjesztéshez hozzájárult. E szerint a háboru tartamára a telefonra való előfizetés dijat Budapesten az eddigi 300 korona helyett 480 koronára emelik. A vidéki telefondijakat száz százalékkal emelték föl. Uj állomások fölszerelésénél ezentul Budapesten minden uj előfizetőnek 200 korona alapdijat kell lefizetnie, amelyet többé nem kap vissza. A környékbeli dijmentes beszélgetés teljesen meg fog szünni. Bármilyen kis távolságra száz kilométerig egy koronát kell fizetni, a második száz kilométerre két koronát és két száz kilométeren felül három korona lesz minden beszélgetés dija. Az uj rend, már december elsején életbe lép.

Kinevezések a Hadi Terménynél. A Hadi Termény-Részvénytársaság igazgatósága kedden tartott ülésében dr. Vuk Alajos igazgatóhelyettest igazgatóvá, Back Rudolf, dr. Barta Imre, Frommer Ottó, Mangold Sándor, Rudas Béla, Timár Soma, Weisz Ignác és dr. Werkner Ödön osztályfőnököket cégvezetőkké nevezte ki. Az igazgatóság az általános drágaságra való tekintettel a tisztviselők részére 25—80 százalékig terjedő drágasági pótlékot és a családos tisztviselők és tisztviselőnök részére a gyermekek száma szerint emelkedő külön családi pótlékot állapitott meg.

Az Általános Takarékpénztár vaskereskedése. A Magyar általános takarékpénztár r.-t. erősen készülődik a háboru után beálló épitkezési kampányra. A gondos felkészültségre vall az a tranzakció, amely a napokban nyert befejezést. A pénzintézet ugyanis megvette Kis Ernő és társa épület- és butorvasalási cég üzletét, amely a legnagyobb szakmabeli vállalat az országban. A pénzintézet egyuttal 20 évre kibérelte az Erzsébet-körut 13. számu házat is, amely Kis Ernő tulajdona és ugyanott van a cég üzlethelyisége is. A takarékpénztár a Kis Ernő és társa céget két millió korona alaptőkével külön részvénytársasággá alakitja át és vezérigazgatónak Arányi Ignác kir. tanácsos, főv. bizottsági tagot óhajtja megnyerni, aki a vasszakmának egyik elismert tekintélye.

Az Ingatlanbank Abbáziában. A Magyar általános ingatlanbank r.-t. másfél millió koronáért megvette az abbáziai Szegő-szanatóriumot, amely az adriai tengerpart legismertebb és legelőkelőbb gyógyintézete. Szegő dr., az intézet volt tulajdonosa és főorvosa tovább is élén marad a szanatóriumnak, amelyet ujabb tőkebefektetéssel kibőviteni és modernizálni fognak.

A tengeri csirátlanitásáról szóló uj rendelet. A hivatalos lap legutóbb közölte a kormány rendeletét a tengericsira kivonásáról és a tengeri-olaj előállitásáról, illetve forgalombahozataláról. Közli azonkivül a földmivelésügyi miniszter rendeletét a nyers tengerinek csirátlanitott tengeriből készült őrleményekkel való kicseréléséről és arról, hogy a miniszter az Országos Központi Hitelszövetkezetet jelöli ki a kicserélés eszközlésére. A rendeletek következtében tengerit csakis a tengericsira kivonása után szabad megőrölni és a csirát olajtalanitási célra az Országos Központi Hitelszövetkezetnek kell átadni. A nyersanyagot olajgyártás céljaira az OKH osztja szét a kereskedelmi miniszter utasitásai szerint. Az előállitott tengerolajjal csak az Olaj- és zsirközpont rendelkezhetik.

A Haditermény mérlege. A Haditermény R.-T. igazgatósága megállapitotta a második üzletév mérlegét. A zárószámadás szerint az 1916/17. üzleti év 6,913.205 korona fölösleggel zárul, amely összegből az alapszabályok szerint a részvényesek csupán a befizetett tőkének 5 százalékára tarthatnak igényt, tehát osztalék fejében összesen 300.000 koronát, részvényenként pedig 150 koronát fognak kapni. A fölöslegből még fenmaradó 6,613.205 koronát a tartalékba helyezik. A társaság müködésének köre az elmult évben is jelentékenyen bővült, ugy a már meglevő ágazatokban, mint pedig a kormány részéről a társaságra ruházott ujabb hatáskörökben. A társaság hatáskörének tevékenységének bővülésével szervezetének fokozatos kiépitése és munkaerőinek jelentékeny szaporitása vált szükségessé. A forgalom arányának jellemzésére felemlitendő, hogy a beérkezett ügyiratok száma naponta 16 ezerre, a beérkezett sürgönyök 7—800 darabra, a kimenő ügydarabok naponta 25—30.000 re és a naponta feladott sürgönyök száma 5—600-ra rugott. A felhasznált körülbelül 5000-féle nyomtatványürlap összege meghaladta a 35,000.000 darabot. Az elkönyvelt tételek száma körülbelül 4,445.000 volt, közel 35 milliárd korona összegben. A társaság által számfejtett és kibocsátott áru-fakturák több mint 380.000 darabra rugtak. A társaság budapesti középpontjának 42 ügyosztályában, valamint bel- és külföldi kirendeltségeiben 1917 junius 30-án több mint 1500 tisztviselő és tisztviselőnő müködött. A forgalom e nagyarányu növekedése megokolja a költségek és tiszti fizetéseknek, valamint a mérleg-számlában az adósoknak és hitelezőknek, továbbá az elfogadványok összegének az előző évhez képest történt jelentékeny növekedését. Az igazgatóság az általános drágaságra való tekintettel a tisztviselők részére 25—80 százalékig terjedő drágasági pótlékot és a családos tisztviselők és tisztviselőnők részére a gyermekek száma szerint növekedő külön családi pótlékot állapitott meg.

A Hermes tőkeemelése. A Hermes magyar általános váltóüzlet r.-t. igazgatósága Ullmann Adolf förendiházi tag elnöklésével tartott ülésében megállapitotta az 1916/17. évre szóló mérleget és elhatározta, hogy tekintettel az összes üzletágak tartós fejlődésére, valamint a betétek és künnlevőségek folytonos szaporodására, az alaptőkét 25.000 darab 200 korona névértékü részvénnyel 5 millió koronáról 10 millió koronára emeli föl. Az uj részvények kibocsátási árfolyamát a közgyülés fogja megállapitani. A folyó hónap 30-ára összehivandó közgyülésnek inditványozni fogják, hogy a mult évről áthozott elővitel beszámitásával kimutatott 779.036 korona nyereségből a tartalékalap gyarapitására 100.000 korona fordittassék s hogy szemben a tavalyi 7 százalékos osztalékkal, ezuttal 10 százalékos osztalék, vagyis részvényenként 20 korona kerüljön kifizetésre. Az igazgatóság egyben Latzkó Károlyt és Berkes Ferencet igazgatókká, Szemere Jenőt igazgató-helyettessé, Láng Rezsőt cégvezetővé, Mayer Arturt és Unberath Károlyt pedig a bécsi fiók cégvezetőivé nevezte ki.

A Budapesti Iparbank tőkeemelése. A Budapesti Iparbank Részvénytársaság, mely a Belvárosi Takarékpénztár alapitása, folyó hó 15-én Girardi József kir. tanácsos elnöklete alatt tartott rendkivüli közgyülésen elhatározta az alaptőke felemelését 1 millió koronáról 2 millió koronára. A részvények elhelyezése 220 koronás árfolyamon az eddigi előjegyzések által már teljesen biztositva van. A rendkivüli közgyülésen a következő uj tagok választattak az igazgatóságba:

URÁNIA

A legszebb filmjáték!

Tünő napsugarak

Egy nagyvilági hölgy regénye a filmen.

A főszerepben **Lydia Borelli** a nagy filmmüvésznő.

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasárnap 3, ½5, 6, ½8 és 9 órakor.

Brammer Ödön, Holzer Sándor, Moser János és Székely József.

A Gróf Csáky László Prakfalvi Vas- és Acélgyár R.-T., amely a folyó év májusában emelte alaptőkéjét 2 millió K-ról 4,500.000 K-ra, november 29-ére rendkivüli közgyülést hivott össze, amelyen 17.500 darab 200 K névértékü uj részvény kibocsátását fogják elhatározni, ugy, hogy a vállalat alaptőkéje 3 és fél millióval 8 millió K-ra fog emelkedni.

Az Esztergom—szászvári köszénbánya részvénytársaság a napokban rendkivüli közgyülést tartott. Az előterjesztett jelentés szerint a társaság termelésének emelése céljából 1915-ben megkezdett csolnoki uj akna kiváló minőségü terméke már a közeli hónapokban forgalomba kerül. Termelésének további fokozása végett megszerezte a társaság a csolnoki szőlőgazdák szénjogat és a Délmagyarországi kőszénbánya r.-t. egész szénbirtokát. A közgyülés az igazgatóság inditványait elfogadva, elhatározta az alaptőkének 15.000 darab uj részvény kibocsátása által 3 millió koronával való emelését és az összes uj részvényekre a régi részvényeseknek az elővételi jog felajánlását. Tiz régi részvényre három uj részvény esik. Az átvételi árfolyam 750 K. Az elővételi jog folyó hó 17-től 28-ig gyakorolható.

Az Első Budapesti Gőzmalom rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy a jelenlegi 8,250.000 koronát kitevő alaptőkét 8500 darab 500 korona névértékü uj részvény kibocsátásával felemeli 12,500.000 koronára. Az uj részvényeket a régi részvényeseknek ajánlják fel ugy, hogy minden két régi részvény egy uj részvény átvételére jogosit. Az uj részvények átvételi árfolyama 2250 korona. Az átvételi jogot november 13-tól 26-ig kell gyakorolni. A közgyülés az uj részvények kibocsátásával és átcserélésével járó összes bankári müveletek lebonyolitásával a Kereskedelmi Bankot bizta meg.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

Ön helyett jegyzünk hadikölcsönt!

= Hazafiui kötelességét tehát =
tőke nélkül is teljesitheti, ha hadikölcsön-biztositást köt a

HUNGÁRIA ÁLTALÁNOS BIZTOSITÓ R.-T.-nál

Budapesten, VII., Károly király-ut 3. sz.
vagy vidéki képviseleteinél.

A jegyzett összeg választása szerint biztositási dijjal **10 vagy 15 év alatt törleszthető.** A törlesztési tartam lejárta után az eredeti kölcsön-cimleteket Önnek, előbbi elhalálozása esetén hátramaradottainak **azonnal, minden további fizetési kötelezettség nélkül** kiszolgáltatjuk. **Kérien tájékoztatót!**

A Budapesti Ásványolajgyár Részv.-Társaság

részvényeseit ezennel meghivjuk az **1917. évi november hó 30-ik napján délután 4 órakor Budapesten, V. kerület, Dorottya-utca 7. számu ház III. emeletén, a Kőolajfinomitógyár Részvénytársaság ülés termében** megtartandó

XXVI. rendes közgyülésére,

melynek tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A Jedliczei Ásványolajmüvek mérlegének előterjesztése, megállapitása és határozathozatal az 1916/1917. üzletévi nyereség hováforditására nézve.
3. A budapesti mérleg előterjesztése, megállapitása és határozathozatal az 1916/1917. üzletévi nyereség hováforditására nézve.
4. A felügyelőbizottság jelentése az igazgatóság által az 1916/1917. évre felállitott számadás és mérleg megvizsgálásáról és a felmentés megadása az igazgatóság és a felügyelőbizottság részére.
5. Határozathozatal a társasági alaptőkének emelése iránt 1.000,000 korona névértékü uj részvény kibocsátása által.
6. Határozathozatal az ujonnan kibocsátandó részvényekre vonatkozó elővételi jog gyakorlásának és a részvények befizetésének módozatai tárgyában.
7. A társasági alapszabályok 6. és 7. számu cikkeinek módositása.
8. Választás az igazgatóságba
9. Az igazgatóság és a felügyelőbizottság évi tiszteletdijának megállapitása.

Budapest, 1917. november havában.

Az igazgatóság.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.
Az előadás kezdete pont 1/2 8 órakor
Mindennap **Rott Sándor** felléptével
Marci néni
Bohózat. Irta és rendezte Tábori Emil
és
Getrennte Schlafzimmer
Glinger és Taussig bohózata.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás **teljes esti** müsorral.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb **ének- és táncszámok** fellépte.
Kezdete 8 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Minden este 1/2 8 órakor
SCHILDKRAUT fellépte a „Die Goldprobe“ cimü szkecsben. Partnere: **Philine Wengerdt.** **Jean Paul,** a legvidámabb német komikus. **Somogyi Nusi, Herendi Manci** és **Sziklay József** felléptével **„Fekete szerelem“** operett. **Magyari Lajos, Szalontai Ferike, Ambrée** és **Wally.**
Előadás után a helyiség 11 óráig nyitva.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
Steinhardt Géza
és társulatának vendégjátéka szólóban és a **Beteg a nagynéni** cimü bohózatban. **Szőllőssy Rózsi, Pártos, Carmelini,** a büvészek királya. **Roland,** az eleven zenekar. **Glinseretti-csoport.**
A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este pontosan fél 8 órakor
Az utolsó Dankó-nóta
Nagy Endre és Zerkovitz Béla énekes-játéka és **a fényes novemberi müsor.**
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11 ig az uj novemberi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

MOZGOKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
VENGERKÁK
PÁSZTOR ÁRPÁD regénye 4 felvonásban. Főszerepekben: **Lenkeffy Ica, Mattyasovszky Ilonka, Vándori, dr. Torday** stb. — Rendezte: **Balogh Béla.**
A cowboy király
Vigjáték 3 felvonásban.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

ALAPITVA 1835-BEN.
D·Á·N TESTVÉREK
cs. és kir. udvari szücsök
BUDAPEST, V., DOROTTYA-U. 5—7. SZÁM.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
A novemberi nagy müsor:
Schlosser Grete hegedümüvésznő. **Herr u. Frau Nachtigall** **Kornau Eduard** bécsi humorista. Szkecs. — Előadja **Jonny, és Karlei** excentrikusok. a **Bojanovszky-pár.**
A SÁRKÁNY Bohózat 1 felvonásban. Irták: Armont és Nancey. Főszereplők: **Mezey Ilonka, Huszár Károly, Ferenczy Károly** és **Szepesi Vilmos.**
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

A kőszivü ember
Drámai játék négy felvonásban.
A cimszerepben **Gunner Tolnnes.** — Azonkivül
AZ OTTHON
Egy házasság regénye négy felvonásban.
Az amerikai filmgyártás bravurja.
A ROYAL-APOLLÓ-BAN
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor Telefon: 74-84.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Az olasz front áttörése

Szenzációs felvételek hadseregünknek győzelmes olaszországi előnyomulásáról. — Azonkivül:

Ahasvér

Fantasztikus filmjáték 3 felvonásban.

AZ OMNIABAN

Előadások: 5, 7, és 9 órakor.

XXXIII. magyar királyi

jótékonyczélu államsorsjáték.

Ezen pénzsorsjáték remélhető tiszta jövedelme közhasznu és jótékony célokra fog fordittatni. Ezen sorsjáték összesen 14885 nyereménye van, melyeknek összes értéke 475,000 K-ra rug készpénzben.

Főnyeremény 200,000 korona készpénzben, továbbá

1 főnyerem.	30000 K	20 ny. á	200 K	4000 K
1 „	20000 K	40 „ „	150 K	6000 K
1 „	10000 K	100 „ „	100 K	10000 K
1 „	5000 K	200 „ „	50 K	10000 K
5 ny. á	1000 K	5000 K	2500 „ „	20 K	50000 K
5 „ „	500 K	2500 K	12000 „ „	10 K	120000 K
10 „ „	250 K	2500 K	14885 nyer. össz.		475000 K

Huzás visszavonhatatlanul 1917. december 6-án.

Egy sorsjegy ára 4 K.

Sorsjegyek az összeg előzetes beküldése mellett a magy. kir. lottójövedéki igazgatóságtól Budapesten (Vámpalota) portómentesen küldetnek, ezenkivül kaphatók valamennyi posta-, adó-, vám- és sóhivatalnál, az összes vasuti állomásokon s a legtöbb dohánytőzsdében és váltóüzletben. Játéktervet ingyen és bérmentve küld

A magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda

SZEPESSY GYULA okl. mérnök

Budapest, VII., Abonyi-u. 25.

Telefon 56-96.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.

Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.

Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.

Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Bründl János

csász. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.

Telefon: József 52-06, 52-07.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest VIII., Futó-utca 10. szám.

Aki igazán jó és izletes SZALÁMIT akar venni, az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk

HERZ ÁRMIN FIAI

SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

Nyiri Sándor

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Épitési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

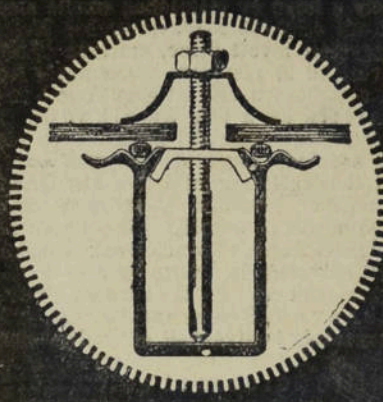
GÓLYA ÁRUHÁZ

BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.

(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)

Olcsó árak! Olcsó árak!

RACACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI

TELEGR: LUCIFER BUDAPEST VI. FRANGEPAN-U. 7. TELEFON 7244

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkak elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

HUNGÁRIA

KÖTVÉNYEK

a legelőnyösebbek

élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-

BIZTOSITÁSOKNÁL.

Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a

HUNGÁRIA

Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság

igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.

és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**

Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona

Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Legjobb kipróbált antiseptikum a

Lysoform

Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

HANTOS TESTVÉREK

Költségvetés dijtalan.

festő, mázoló és érczfényezők

Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. november 28-án — 48. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Délután ötkor

sötét lesz a város, lehuzzák a boltok redőnyeit és a mostanság oly szorgalmas betörőknek gyorsan kell elfogyasztaniok uzsonnájukat, hogy idejekorán átvegyék birodalmukat. Eljutottunk hát ide is, ahová soha sem hittük, hogy lesülyedhetünk. A nyári szép szólamok, a legmagasabb igéretek, amelyek mind arra konkludáltak, hogy a tavalyi zavarok többé soha sem térhetnek vissza, ime ezek a kedves nyári igéretek idő előtt csunyán befagytak. A főváros tanácsa is keserű daccal mondta még a mult héten is, hogy most már aztán igazán nincs tovább, a redukciónak is van határa és ha még tovább is redukálni akarnak, az annyit jelent, hogy semmi sem marad. A szükség azonban bebizonyitotta, hogy ellene nem lehet tiltakozni, neki nem lehet tanácsi rendeletekkel gátat vetni.

A szükség parancsoló szavának eléggé megtanultunk már engedelmeskedni a háboru alatt, mégis föl kell vetni a kérdést, hogy igy kellett-e ennek történnie, nem lehetett volna-e elkerülni az ujabb redukciót és nem lehetett volna-e, ha már muszáj volt, máshol takarékoskodni? Okvetlen szükség volt-e arra, hogy az a miniszterium, amely büszkén viseli nevében a „kereskedelmi" szót, épen a budapesti kereskedelmet nyomoritsa meg és adja meg részére a kegyelemdöfést? Öttől hétig becsukni az üzleteket — minden szópufogtatás nélkül mondva — a budapesti kereskedelmet a katasztrófa utjára viheti.

A szegény, kétségbeesett kereskedők a csapás első pillanatában nem is látják a veszedelem igazi voltát, csak annyit éreznek, hogy a karácsony előtti hetek gyönyörü reményeit törték le. Az aranyhetek, az egész évi munka koronája silány semmiséggé válik, ha a legélénkebb esti üzleti óráktól elesnek a kereskedők. El sem lehet képzelni, hogy a karácsony előtti üzleti alkalmat kegyetlenül meg lehetne ölni; nem is beszélünk hát erről, de egész általánosságban mondjuk abszurdumnak az ötórai üzletzárást. Ma nincsenek otthonülő asszonyok, akik, amig férjeik dolgoznak, ha jólesik és pénzük van, egész nap vásárolhatnak. Ma mindenki dolgozik, férfiak és nők hajnaltól éjszakáig robotban vannak és késő este van, amikor ráérő ideje akad az embereknek.

Magas helyről hangzott el a szomoru kijelentés, hogy az árukészletek annyira megcsappantak, hogy ami van, délután ötig kényelmesen eladhatók. Sajnos, tapasztalataink és érzéseink is tisztában vannak az áruhiánnyal, de ez nem változtat azon, hogy öttől hétig a mai viszonyok között nem szabad elzárni a közönséget szükségletei beszerzésétől, a kereskedőket pedig elütni két legjobb, legkiadósabb üzleti órájuktól. A kereskedelmi miniszterium azt is hangoztatja, hogy ez a kényszer-intézkedés egyben első lépés az egységes munkaidőnek a magántisztviselő-társadalomban való életbeléptetésére. Ime, itt a szénhiány, mint szociális intézkedések szülőanyja. Szinte hálásoknak kell lennünk Ripka urnak, hogy többet gondol a saját politikai karriérjére, mint a lakosságnak gázzal való ellátására, mert ha Ripka igazgató urnak nem lennének politikai ambiciói, talán soha sem jutottunk volna el az egységes munkaidőhöz. Most azonban meg lesz: egységes munkaidő, munka nélkül. A kereskedelmi alkalmazottaknak aligha lesz mit cselekedni, hiszen ma, aki nem dolgozik, az ácsorog. Vajjon ki lehet akkor az, aki délután ötig vásárol? Egyedül a hadimilliomosokból megélni, talán mégsem lehet.

Fullánkok

...

Földnélküli bizottság

lett a népélelmezésinek nevezett tizes bizottságból, amelyet pedig minden bizottságok legelőkelőbbjének tettek meg. A Közélelmezési Hivatal azonban szemet vetett a tizes bizottság dominiumára és holdankint, daraboukint huzta ki a talajt a lába alól. Még Folkusházy volt a közélelmezési tanácsnok, amikor rámutattunk arra a tendenciára, amely a főváros kezéből mindent kivesz, csak a szétosztás munkáját és a nép előtt való felelősséget hagyja meg. Elvették a zsir beszerzésének lehetőségét is, felülről adnak, már amikor adnak, ezt is, a nép azonban már odaszokott a városházára és a margarin-ügyben is a városháza felé iranyult a szemrehányás. A közélelmezési ügyosztály ma már csak szétosztó szerv, nem kevesebb és nem több, mint egy szatócs, akinek boltja előtt a cukorért állnak sorban. Igy lett földnélküli bizottság a tizes bizottságból, amelynek tagjai fölcicomázva az udvari tanácsossággal, elmondhatják egymásnak: „Te csak pipálj, Ladányi."

Nagy gaudiummal

hirdeti Bécs városa, hogy föltalálta a Columbus-tojását, nincs többé kopasz fej és nincs többé ácsorgás. Valahogy nem értjük egészen az uj csodaszer hatását. Azt mondják ugyanis, hogy a gordiusi csomót egyetlen ötlet vágta el, amelynek alaptétele szerint, ha nem szabad ácsorogni, akkor nincs ácsorgás. Megtiltották tehát az ácsorgást egyelőre az esti, éjszakai és hajnali órákra, ami igen humánus intézkedés, mert legalább kialhatják magukat az ácsorgók. De aztán reggel nyolctól este hatig megint annyit ácsoroghatnak, amennyi belejük fér.

A statuszrendezést

becsülettel elintézte a közgyülés, sőt mint emlékezetes, imitt-amott tulzásokba is tévedt s aránytalanságokat is produkált. Akadtak jószivü pártfogók, akik lelkes beszédeket mondtak egy-egy tisztviselő-csoport érdekében és a közgyülés jó szive semminek sem tudott ellentállani. Igy történt azután, hogy igazságtalanságok is estek és a közgyülési határozat mindenesetre rászorul arra, hogy a belügyminiszteriumban kissé egyengessék a dolgot. A munka azonban nem nehéz, mert a tanács eredeti javaslata teljesen megfelelő. A közgyülés határozatának jóváhagyása azonban jó félesztendeje késik és egész csomó kis ember türelmetlenül várakozik. Közben egyre-másra jönnek az adójavaslatok jóváhagyásai és csak a státuszrendezés késik. Az adventi reménységek napjaiban mindenesetre megnyugtatóan hatna, ha erélyes sürgetésről hallhatnánk és azt látnánk, hogy a főváros kisemberei is megkapják megérdemelt karácsonyi ajándékukat.

A városházától a városházáig

Enyedi Simon — Budapest közélelmezésének ellenőre

A városházán egy idő óta többször föltünik egy ismerős alak, akit régen nem láttak és akinek a főváros szolgálatából való távozását mindenki véglegesnek tudta. *Enyedi* Simon a gyakori látogató, akinek látogatásaival egyelőre nincsenek tisztában, akik pedig tisztában vannak vele, nem szivesen beszélnek róla. Azoknak a körülményeknek az összhangja, ahogyan *Enyedi* a városházáról távozott és ahogyan oda visszatért, nem egészen kellemes.

Enyedi, mint ismeretes, egyik legkiválóbb intézője volt Budapest közélelmezésének. Nagyszerü üzleti zsenijével lelke volt a közélelmezési ügyosztálynak, egészen addig, amig kizárólag személyi okokból el nem távozott a főváros szolgálatából. Távozásának okai nem kerültek nyilvánosságra, Enyedi diszkréten hallgatott és ment tovább máshol dolgozni és karriert csinálni. Nyilt titok azonban, hogy *Folkusházy* Lajossal, az akkori közélelmezési tanácsnokkal és *Vajna* Ede tanácsjegyzővel volt konfliktusa. Ezek Enyedi hirtelen, összeférhetetlen természetéről panaszkodtak, de nem lehetetlen az sem, hogy Enyedi gondolkodásának gyors üzleti tempója nem birta a hosszu bürokratikus rágódásokat, amelyek az ügyosztályban napirenden voltak.

A szakitás tehát annak rendje és módja szerint végbement. Enyedi azóta sokat dolgozott és igen szép karriert futott meg. Üzleti zsenijét mindenütt felismerték és méltányolták. Elsőben a *Haditermény r.-t.* szolgálatába állott és annak bécsi ügyeit vezette. Később a külügyminiszteriumba kapott meghivást, ahol osztálytanácsosi rangban *Gratz* Gusztáv mellett működött. Most pedig a magyar Közélelmezési Hivatal kérte kölcsön a külügyminiszteriumtól és *Budapest közélelmezésének ellenőrzésével bizta meg.* Igy jutott el *Enyedi* Simon a városházától a városházáig.

A megbizatás és a szituáció tehát eléggé pikáns, *Enyedi* azonban igen komolyan és mellékgondolatok nélkül fogott a munkához. A közélelmezési ügyosztály élén különben is uj ember, *Marher* Aladár tanácsnok áll és Enyedi szerepe legföllebb *Vajna* jegyzőnek lehet kissé kényelmetlen.

A furcsa helyzetnél azonban sokkal fontosabb az a misszió, amelyet Enyedi betölt. A Közélelmezési Hivatal uj rendszere mellett a főváros közélelmezési ügyosztályának hatáskörе alaposan megcsappant. A háboru első három esztendejében az ügyosztály önállóan szerezte be szükségleteit, óriási összegü befektetésekkel dolgozott, ma azonban mindent kivettek a kezéből és a szükségleteket a Közélelmezési Hivatal utalványozza ki az ügyosztálynak, amelynek összes tevékenysége ma már csak a kiutalt élelmiszerek *szétosztására* szoritkozik.

Most azután a szétosztást is ellenőrzés alá veszi a Közélelmezési Hivatal és ezzel az ellenőrzéssel *Enyedi* Simont bizta meg, aki a célból állandó tartózkodásra ismét Budapestre költözött. Különösen a jegyrendszer kezelését és a szétosztás egyéb módjait figyelemmel kisérni — ez a legfontosabb feladata. A közélelmezési ügyosztály ezzel egyszerü végrehajtó szervvé lett, magának az ellátásnak teljes felelőssége a Közélelmezési Hivatalra fog a jövőben hárulni.

Bódy prolongál

Távozása előtt megoldja a villamos-tarifa kérdéseket

Bódy Tivadar dr. alpolgármester távozása körül ismét ujabb események merültek föl, amelyek arra kényszeritik az alpolgármestert, hogy *egyelőre, rövid ideig még hivatalában maradjon.* A Városi Villamossal való szerződése már befejezett dolog. Ezen már változtatni nem lehet, a városházán való müködését azonban *várospolitikai érdekekből* prolongálnia kellett. Ha azután azt a feladatot, amelyet most vállalt, sikeresen befejezte, haladéktalanul nyugdijaztatását kéri a közgyüléstől és elfoglalja a Városi Villamosnál vezérigazgatói állását, amelyben való müködéséhez jelentékeny reményeket füznek. A Városi Villamossal kötött szerződése *tizéves időtartamra szól és évi 70,000 korona fizetéssel* jár, amihez még tekintélyes alpolgármesteri nyugdija is járulni fog.

Az eredeti terv tudvalevőleg az volt, hogy *Bódy* alpolgármester és *Márkus* Jenő dr. tanácsnok távozását egyszerre fogják bejelenteni a közgyülésnek. A változott körülmények miatt azonban a legközelebbi közgyülés csak *Márkus* Jenőtől bucsuzik mindenesetre nehéz szivvel. Bódy a héten hosszabb tárgyalást folytatott Márkus tanácsnokkal, hogy nem lehetne-e távozásuk idejét valahogy összhangba hozni? Ugy tudjuk azonban, hogy ezek a beszélgetések nem vezettek eredményre, mert Márkusra máris vár uj hivatása, mig Bódynak egyelőre maradnia kell.

Érdeklődtünk aziránt, mik azok a *várospolitikai érdekek,* amelyek miatt *Bódy* alpolgármester meghosszabbitotta a fővárosnál való munkásságát? Informálódásunk eredménye az, hogy Bódynak a *villamos tarifa-kérdések rendezését kell megvárnia,* amely kérdésekben mar pozíciójában nagyobb eredménnyel tudja megvivni a csatát. A főváros, a közönség és a vállalatok érdekei egyaránt azt követelik, hogy Bódy tapasztaltsága, munkája és irányitó tevékenysége a nagyfontosságu döntések idején még a fővárost szolgálja. A villamostársaságok az átszálló-jegyek megszüntetésének álláspontjára helyezkedtek, mondván, hogy ehhez természetes joguk van, mert ők sohasm voltak kötelesek átszálló-jegyeket adni a közönségnek. Ez a villamostársaságok önkéntes elhatározása volt, amelyre nézve csak önmaguk között van megegyezés. Fölmerült tehát a gondolat, hogy nem volna-e okosabb, a közönség érdekében fekvőbb az átszálló-jegyek beszüntetése helyett inkább a *nyáron elbukott tarifareviziót* ujból napirendre hozni. Ezzel egy csapásra igen sok mindent megoldanának, igy a közlekedési adó beszedésének nehézségeit, az átszállójegyek beszüntetésének fölöslegessé tételét, a jegykezelés megkönnyitését, a villamostársaságok anyagi helyzetének kérdését és a villamosalkalmazottak anyagi viszonyainak megjavitását. Mindenesetre olyan jelenségek merültek föl legujabban, amelyek az *egységes tarifa* legelszántabb ellenségeit is gondolkozóba ejtik.

Ebben a pillanatban még semmiféle irányban nem történt végleges döntés. A villamostársaságok szigoruan ragaszkodnak ahhoz a jogukhoz, hogy az átszállójegyeket beszüntessék és e tekintetben, amint azt a multkor a pénzügyi bizottságban láttuk, igen alapos érveik vannak. A főváros viszont ismét a közlekedési adó körül felmerült bonyodalmak elsimitásának eszközeit keresi. Mindezek olyan problémák, amelyeket ügyesen, gyorsan és közmegelégedésre kell megoldani. Éppen ezért *Bárczy* polgármester arra kérte *Bódy* Tivadar dr. alpolgármestert, hogy amig az aktuális és sürgősen döntésre viendő villamos-tarifa kérdések megoldva nincsenek, maradjon meg állásában, és vegyen részt az elkövetkezendő harcokban, amelynek ma még sem az eredménye, de még az iránya sem biztos.

A vizpancsoló Budapest

Uj kutak a szentendrei szigeten. — A vizmüvek kibővitése

A vizzel a nyáron bajok voltak. Most már mindenki tudja, hogy ha a tanács erélyesen föl nem lép a vizpazarlással szemben, akkor szinte katasztrófális helyzetbe jutottunk volna. A vizbajok azonban azóta sem szüntek meg. A magasabb emeleteken a nap bizonyos óráiban egy csepp vizet sem lehet kapni, a nap más szakaszaiban pedig inkább csepeg, mint folyik. Az avatatlan és esetleg rosszindulatu közvélemény erre megalkotta a véleményét, hogy a fővárosi vizmüvek csődbejutottak. A pontos és hiteles adatok ismerete alapján ezzel szemben a *Fővárosi Hirlap* megállapitja, hogy *a vizmüvek soha olyan nagymennyiségü vizet nem termelt és szolgáltatott a lakosságnak, mint éppen ma.* Ezzel szemben azonban a vizfogyasztás olyan óriási mértéket öltött, az emelkedés olyan abnormisan gyors ezen a téren, hogy *a vizszükségletnek a vizmüvek kibővitése nélkül való zavartalan fedezése merő lehetetlenség.*

A világitási és vizvezetéki ügyosztály *Buzáth* János dr. tanácsnok vezetésével, mint ismeretes, készen van a vizmüvek kibővitésének tervével és a nyolcadfél milliós beruházási tervet a vizmüépitő állandó bizottság a hét folyamán le is tárgyalta. Kérdés azonban, hogy a mai viszonyok mellett, amikor sem munkáskéz, sem anyag nincsen, egyáltalán végre lehet-e hajtani ezt a hatalmas munkát és ha igen, mikor és mennyi idő alatt.

A vizhiány kérdésénél szinte el sem lehet fontosabbat, életbevágóbbat képzelni egy nagyváros számára. Éppen ezért az alábbiakban bőségesen és a pontos adatok ismeretével világitjuk meg a *Fővárosi Hirlap* olvasói előtt a vizhiány okait és a készülőben levő segedelmet.

Nem elég a nyolcadfél millió.

Amikor a káposztásmegyeri vizmüvek épitését 1902-ben befejezték, napi 240.000 m³ vizet termelt, ami 240 millió liternek felel meg. Már a megalkotásnál ugy épitették ki a kutakat, hogy majdan normális Duna-vizállás és csapadék mellett 170.000 m³ vizet lehessen nyerni a kutak folytatólagos kiépitése mellett. Ha a háboru és vele a főváros lakosságának abnormális szaporodása és egyéb még ennél is jobban sulyosbitó körülmények közbe nem jönnek, akkor is meg kellene ma már csinálni ezt a kibővitést. Hogy az ügyosztály mennyire tisztában volt ezzel, bizonyitja az 1916. évi költségvetést kisérő tanácsi jelentés, amely bejelenti, hogy a *kibővitésre vonatkozó tervek elkészültek* és azok végrehajtása két évet fog igénybe venni. „Az előzetes költségvetés szerint ezen munkálatokra — mondja a jelentés — 7,300.000 korona engedélyezése szükséges."

Ma is ez a nyolcadfél millió szerepel az előzetes költségelőirányzatban, amelyet a héten a bizottság letárgyalt, azonban kétségtelen, hogy a mai anyagárak és bérviszonyok mellett ez az összeg hatalmasan emelkedni fog.

Hetven hold kisajátitása.

A káposztásmegyeri vizmüvek kibővitése a szentendrei szigeten furandó uj kutak révén fog történni. A vizmü kutjai részben az ujpesti dunaparton, részben a szentendrei szigeten vannak ma is. Most a szentendrei szigeten a már meglevő kutsorozathoz négy kilométeres hosszu Dunapart vonalon épülnek az uj kutak, amelyeknek vizét a Duna medre alatt levő alaguton átemelő telepek körbeépitésével a Duna bal-

Hatezer pengő forintból másfél millió korona.

Jó az embernek tudnia, hogyan lesz a kicsi pénzből a nagy. Sok kell a mai világban, nem árt egy kis okulás. Akárhogy forgassuk azonban a dolgot, mindennek az a vége, hogy a szerencsés kéz, a „jó kéz" a fontos. Nincs az a jancsi-bankó, amiből a jó kéz ezreket és százezreket ne csinálna. A történelem tanusága szerint a „cs. k. főhercegek"-nek nincs rossz kezük. Ezt mutatja legalább az a 6000 pengő forintos alapitvány, amelyet alig hatvan esztendő előtt tett Albrecht őfensége és amely ma már elszáguldott a másfél millió fölött is. Olyan volt ez a 6000 pengő forint, mint a jó szapora-fajta disznó, sokat és gyorsan fiadzott.

Az Albrecht-Hildegarde alapról van szó, amelyből éppen most kovácsoltak össze a városházán egy hatalmas hitelszövetkezetet. Jó hasznát veszi majd a háboruban elgyengült budapesti ipar. Albrecht-Hildegarde furcsán, kissé hermafrodita csengéssel hangzik ez a név, fele férfi, fele nő, mintha valaha valami kótyagos, de gazdag budai sváb viselte volna. Kiderül azonban, hogy kedves, szép, uri figyelemből Albrecht főherceg kapcsolta ilyenformán a saját nevéhez a feleségéét. Emlegessék majdan együtt kegyeletesen a pesti iparosok.

Albrecht főherceghez egyébként nem füződnek különösen kellemes emlékei a magyarságnak. Az abszolutizmus végső, szomoru idejében volt Magyarország ura. Santa Lucia, Mortava és Novara után jött Budapestre 1851-ben, mint Haynau utóda. Az ő leánya volt a szomoru emlékü Matild hercegnő, akinek selyemruhája egy szivartól tüzetfogott és a hercegnő égési sebeibe belehalt.

Az alapitványt 1858. február 11-ikén közölte az akkori hivatalos ujság, a Pest-Ofner Zeitung. A közlés szerint a főherceg Buda főváros közönségének 2000 pengő forintot, Pest város közönségének pedig 4000 pengő forintot, összesen 6000 pengő forintot ajánlott fel szorgalmas, fedhetlen életü, önhibájukon kivül segélyre szoruló iparosoknak, akik abból kamatnélküli kölcsönt kapjanak. Amikor a főherceg felesége, Hildegarde főhercegasszony meghalt, ezt az alapitványt Albrecht főherceg ujabb ezer forinttal növelte (1864) és ekkor kapta az alapitvány az Albrecht-Hildegarde nevet. A kölcsön összegének minimuma 10, maximuma pedig 100 forint lehetett. A kölcsön felvételéhez az illetékes pap és az elöljáróság bizonyitványa kellett, mint „információ" és azt husz részletben kellett visszafizetni tizennégy napos időközökben.

Az alapitvány igy már 7000 pengő forint volt. A főhercegi család még egyszer járult hozzá. Albrecht főherceg halálakor ugyanis végrendeletében ugy intézkedett, hogy örököse Frigyes főherceg, aki unokaöccse volt, 10.000 koronával, vagyis 5000 forinttal gyarapitsa az alapot, ugy, hogy Albrecht főherceg tulajdonképeni adománya összesen 13.000 forint, 26.000 korona volt. Az első alapitást követő hónapban Buda főváros és Pest város tanácsa azonban gyüjtést is inditott. Az adakozók mind olyanok voltak, akik nagyrészt függőben voltak a bécsi kéztől. Jobbára vállalkozók és kereskedők. Pest városa maga 4000 pengő forintot adott. Az érdekesebb nevek között ott van Ranolder János veszprémi püspök, egy Podmaniczky báró, Wodiáner Albert, a pesti bádogos céh, az összes községi tanácsosok, Sina Simon báró, Karátsonyi Guidó, a cipész céh, a Pesti takarékpénztár, a csizmadia céh, a szatócs céh, az asztalos, a lakatos, a hentes, a kádár, az aranymüves stb. céh, a „pesti kereskedők", Rupp György, Staffenberger István, a Lloyd-társulat, két Luczenbacher, a „pesti hajhász-testület", Rottenbiller Lipót és mások. Ezek az adományok és hagyatékok 76.459 forint 02 krajcárt tettek ki, amely az időközi kamatokkal együtt az 1916. évi zárószámadás szerint 223.952 korona 72 fillérre növekedett.

Az alapitó azonban kikötötte azt is, hogy a behajthatatlan követeléseket a főváros a sajátjából köteles fizetni. Tartaléktőkéről kellett tehát gondoskodni. A tartalékalapot csak Pest városa csinálta meg, Buda nem gondoskodott róla. A pesti tartalékalap az ipari engedélydijak negyedrészéből, a késedelmesen visszafizetett kölcsön büntetéspénzeiből, az ipari birságokból tevődött össze.

De volt ennél még egy jobban jövedelmező terület is. A város ugyanis okos formában megcsinálta a könnyelmüség adóját. A zálogház magában nem könnyelmüség, még az sem az, ha az ember pénz hiján veszni hagyja a holmiját, az azonban már a könnyelmüség legnagyobb foka, ha az elveszett holmi „árverési felesleg"-ét sem veszi fel valaki. Három esztendő alatt mindenki időt szakithat magának, hogy elnézzen a zálogház felé. Aki ezt sem teszi, megérdemli, hogy megfizesse a könnyelmüség adóját. A tartalékalaphoz csapták azután a felosztott céhek vagyonkáját is, de bizonyos, hogy a legjobb fejőstehén azonban a pesti könnyelmüség volt, amely oly pompásan jövedelmezett, hogy a tartalékalap gyorsvonaton kezdte elhagyni a gyalog ballagó alapitványt. Ez év közepén, amikor komolyan gondoltak a városházán arra, hogy valamit mégis illenék kezdeni a tétlenségre kárhoztatott tartaléktőkével, az már papirokban, takarékkönyvekben és készpénzben 1,412.496 korona 29 fillérre emelkedett.

Amikor Vita Emil dr. tanácsnok hat esztendő előtt átvette a közgazdasági ügyosztály vezetését, hamarosan észrevette a furcsa helyzetet, amely ugy állt elő, hogy a tartaléktőke tulszárnyalta az alapitványt. Olyan volt ez a pénztömeg, mint egy nagy hazard-játék bankja. Az emberek jöttek, mentek, mindenki bedobott a bankba egy kis pénzt, elvesztette,

partjára, illetve a káposztásmegyei főtelepre hozzák.

Az uj kutak száma egyelőre teljes pontossággal még nincsen megállapitva, valószinüleg 22, esetleg 24 kutat fognak azonban furni. Erre a célra mintegy *hetven holdnyi terület kisajátitása válik szükségessé.* A kisajátitandó terület részben az államkincstár, részben pedig a szigetmonostori közbirtokosság tulajdona.

A viznek a Duna balpartjára való hozatala céljából a szigeten két átemelőtelepet és a mostani második átemelőtelep mellé egy ujat kell épiteni. Uj alagut épitése nem válik szükségessé, mert az uj kutakból a vizet a szigetparton viszik tovább és a régi tunelen hozzák át az ujpesti partra. Fölmerülhetne az a kérdés, nem lett volna-e egyszerübb az uj kutak furását mindjárt az ujpesti parton eszközölni, amivel az átemeléseket meg lehetne takaritani. Ennek oka azonban abban rejlik, hogy Dunakeszi körül megszünik a kavicsréteg, ami miatt a kutak furása itt lehetetlenné vált.

A vizszükséglet emelkedése havi 2—3 milliárd liter.

Szóljunk most a vizhiány okairól. Mi történik ebben a városban, ahol *egy millió lakosnak naponkint nem elegendő 240 millió liter viz?* Kétségtelen, hogy a viz eljut a lakossághoz, amely azonban pazarolja a vizet. Ha a berlini embernek 180 liter viz elegendő naponkint, akkor igazán nehéz lenne megmondani, miért kevés a budapestinek 240 liter. Mert, hogy kevés, azt megmutatják az állandó viz-zavarok. Számadatokkal bizonyitható be, hogy a vizfogyasztás az utolsó két esztendőben *havonkint 2—3 millió köbméterrel, tehát két-három milliárd literrel emelkedett.*

Hozzáértő helyeken ennek a rendkivüli, váratlan és a város fejlődésével arányban nem álló emelkedésnek és a vizhiánynak okaiként eddig a következőket állapitották meg:

a) a főváros lakosságának a száma a háboru alatt jelentékenyen emelkedett;

b) a hadiintézetek plusz fogyasztását is figyelembe kell venni, a hadikórházakban, hadiüzemekben nagyon sok viz kell;

c) a viztermelést az idén lényegesen csökkentette a rendkivüli szárazság;

d) talán a legfontosabb okok egyike az, hogy a vizcsapok szinte az egész városban felmondták a szolgálatot. A háziurak részben nem javittatják, részben pedig nem kapnak munkást, aki a javitásokat elvégezné. Az egész városban mindenhol csöpög, sőt folyik a vizvezeték és a töméntelen vizmennyiség, amire a lakosságnak lenne szüksége, mind veszendőbe megy. A vizmüvek igazgatósága mindent elkövet, hogy ezen a vonalon is megakadályozza a vizpazarlást. Az ellenőrök állandóan munkában vannak és ahol elromlott vizvezetéki csapot találnak, sürgős utasitást adnak *záros határidővel* annak megjavitására. Ha ezalatt sem javitják meg a csapot, akkor következik a feljelentés és a büntetés. Annyi ellenőrt azonban igazán nem tud a vizmüvek sem üzetni, sem találni, hogy ez az ellenőrzés Budapest 16,000 házában rendszeres lehetne.

Kajlinger szerepe.

Szinte a tanács fölös óvatosságának kell mondanunk azt, hogy ilyen körülmények között a mai igazgató fölé *Kajlinger* Mihály udvari tanácsost állitotta. Itt épiteni kell, kutakat kell furni, egyéb nem segit. Kajlinger, mint ismeretes, 1908-ig főmérnöki rangban vezetője volt a vizmüveknek. Akkor a Kunz-féle vizmérőórák ügye miatt távozott nem kevés keserüséggel az ellene elhangzott alaptalan támadások miatt. Az első elégtétele az volt, hogy udvari tanácsosságot kapott. Ezt követte az, hogy a főváros felkérte a nyugdijigényéről lemondott *Kajlingert,* hogy legyen a vizmüvek tanácsadója 7000 korona tiszteletdijjal, amelynek fele majdan özvegyét is megilleti. Később a vizmüvek kibővitésének munkáit ruházta rá a főváros és ezért a munkájáért külön 20,000 korona évi tiszteletdijat biztositottak neki tizenkét esztendőre szóló szerződéssel. Most a polgármester arra kérte fel *Kajlinger* Mihályt, hogy tekintettel a vizmüvek nehéz helyzetére és arra, hogy a kibővitési munkálatok mindinkább szorosabb összefüggésbe kerülnek az üzemi dolgokkal, *vállalja el a vizmüvek igazgatását is.* Se kinevezése, se szerződése nincs tehát Kajlingernek, hanem csak felkérésre a régi 27,000 koronás tiszteletdij ellenében fogja a vizmüveket vezérigazgatni. Azt azonban már előre lehet látni, hogy a vizmüvek kibővitése nélkül ő sem tud több vizet termelni, mint amennyire a mai mérték mellett a vizmüvek képesek.

Az angyalföldi csecsemőkórház vajudása

Bíróság elé kerül a 110%-os egységáremelés. — A főváros ultimátuma a vállalkozónak.

A fővárosnak még kevés épitkezésével volt annyi baja és kellemetlensége, mint azzal, amely most folyik az Angyalföldön, a Krausz Mayer-féle telkek egyikén. A százhatvan ágyas uj csecsemő-kórházról van szó, amelynek megalkotását még január havában elhatározta a tanács. A terv egészségügyi részét *Márkus* Jenő dr. tanácsnok alkotta meg, *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsos pedig a müszaki rész körül fejtett ki olyan munkát, amely a speciális eszközök alkalmazásával mindenfelé feltünést keltett. Ezek a speciális eszközök pedig részben a higiena uj vivmányainak figyelembevételére, a háborus anyaghiányok pótlására, mindenekfelett pedig a megnehezedett épitkezések meggyorsitására vonatkoztak.

Mert az uj csecsemő-kórház mindenekfelett sürgős volt, ami természetes is, amikor a pusztító háboru gyilkolásai közepett a legfőbb feladatok közé tartozik a jövendő nemzedék megmentése és erőssé tétele. Budapest a százhatvan ágyas csecsemő-kórházzal minél gyorsabban meg akarta tenni a kötelességét.

A jó szándéknak azonban sok baj, kellemetlenség és mindenféle gátló körülmény állotta utját, ugy hogy a csecsemő-kórház, amelynek *megnyitását május hónapra tervezték, még ma sem készült el.*

A legelső baj az uj kórház elhelyezése körül támadt. Az eredeti terv az volt, hogy a kórház a Népliget mellett, a Simor János-utcában levő 2500 négyszögöles igen szép és egészséges telken épül fel. Közben azonban mást gondoltak a városházán és ugy döntöttek, hogy a csecsemőkórházat nem a Simor-utcában, hanem az angyalföldi Krausz Mayer-telken épitik fel. Ennek a változásnak az volt az oka, hogy az előbb kijelölt vidéken máris bőven vannak kórházak, mig az Angyalföld vidéke teljesen kórházak nélkül szükölködik. A Krausz Mayer-féle telket találták tehát legalkamasabbnak, mert az azon a határvonalon fekszik, ahol az V. és VI. kerület munkásnegyedei összeérnek.

Mikor aztán ezen az akadályon is átestek, akkor jött a kormány. Ezidőben még a Tisza-kormány volt uralmon, amely nemcsak hogy minden aktára ráült, ami a fővárostól érkezett, de egyben irtózott a háborus épitkezésektől. A februári közgyülési határozat jóváhagyása számtalan sürgetésre végre május utolsó napjaiban leérkezett a fővároshoz. A belügyminisztérium négy hónapig tanulmányozta az aktát. Ezalatt pedig a drágaság nőttön-nőtt és az épitő-anyagok ára kerek 20 százalékkal emelkedett. A csecsemő-kórház költségeit, épitést és berendezést egy millió koronára kontemplálták, magát az épitést pedig 600,000 koronára. Mindezek az árak a belügyminisztérium késlekedése folytán lényegesen megnövekedtek.

A fővárost azonban nem lepte meg a kormány amerikázása. Ismerte ezt a szokást és számolt vele. Igy történt, hogy nem vártak a kormányjóváhagyásra, hanem, hogy a csecsemőkórház mielőbb elkészüljön, kiadták a munkát. A vállalkozó *Russ* János lett, aki nekikezdett feladata megoldásának, de az ősszel gondolt egyet és — mint a *Fővárosi Hirlap* megirta — az egységárak emelését kérte. Nem tiz, nem husz, nem harminc százalékos, hanem *száztiz százalékos emelést kért.* A XIII. ügyosztály elképedt ezen a követelésen és kereken kijelentette, hogy méltányosság ide, méltányosság oda, ilyen arányu emelésről ne is álmodjék a vállalkozó, akinek idejekorán kiadták a munkálatokat, ugy hogy *módjában lett volna lényegesen olcsóbb áron beszerezni az épitőanyagokat,* mint amennyibe azok most kerülnek.

Russ János azonban ragaszkodott követeléséhez. Hónapok óta folyik már ez a kellemetlen harc, amelyben *Krátky* János tanácsnoknak, a középitési ügyosztály vezetőjének ugyancsak nagy erélyre volt szüksége. Ebben a pillanatban azonban rövid időre nyugvópontra jutott a Russ-ügy. Az ősszel ugyanis, amikor az ügyosztály megtagadta Russ kivánságának teljesitését, a vállalkozó egyidőre abbahagyta a munkát, majd ismét hozzáfogott, de ezt a hozzáfogást nem igen lehetett komolyan venni. Immel-ámmal, kedvetlenül folyt a munka, ugy hogy semmi remény sem volt arra, hogy ebben a tempóban valaha fel fog épülni *a közel egy esztendő óta vajúdó csecsemő-kórház.*

Krátky tanácsnok végre kénytelen volt a legerélyesebb eszközökhöz folyamodni. A *Russ*-ügyben ugyanis *tanácsi döntést provokált.* A tanács pedig felszólitotta a vállalkozót, hogy sürgősen fejezze be az épitkezést. *Az ultimátum a december 25-iki határidőt szabja meg.* Egyben pedig megállapitott a tanács *30 százalékos egységáremelést,* de kereken kimondotta, hogy ennél tovább nem megy, nem mehet a méltányosság terén. *Russ* János tehát 110 százalék helyett összesen 30 százalékot kap.

A munkálatok most azután teljes gőzzel folynak, mert Russ kénytelen eleget tenni a tanács ama követelésének, hogy december 25-ikére tökéletesen befejezze az épitkezést. Ez azonban nem azt jelenti, hogy minden rendben van. Épenséggel nem, sőt akkor jön a nagy pör, amelyet Russ János akar a főváros ellen inditani. A *110 százalékos egységáremelés iránt való követelését ugyanis továbbra is fentartja,* sőt elmaradt haszon cimén is perelni kiván. A sok bajon, viszontagságon és gyermekbetegségen keresztülment szép jövőjü csecsemő-kórház ügyében tehát az utolsó szót valószinülg a bíróság fogja kimondani.

---

aztán tovább ment. Most ott állt a sok aprópénzből, adományokból, ajándékokból, büntetésekből, örökségekből összehalmozódott bank. Benne egy kis mag, az alaptőke, amihez nem szabad hozzányulni. Vita tanácsnoké az érdem, hogy papirost és ceruzát vett elő, elkezdett számolni, összeadni és kivonni, ugy hogy most már világosan áll minden fillérnek az eredete és a mi még fontosabb a célja is.

Mindenekelőtt ki kellett szakitani a 223.952 korona 72 fillért, a tulajdonképeni, de kamataival megnövekedett Albrecht-Hildegarde-alapot, amely továbbra is csak az eredeti célt szolgálhatja. A tartaléktőke 1,412.496 korona 29 fillérjéből le kellett vágni 4046 korona 94 fillért, amely ipari birságokból folyt be és amelyet az 1884-iki ipartörvény ipari és kereskedelmi oktatási célokra rendelt. Az igy maradó 1,408.449 korona 35 fillérből épül fel a „Budapesti kisipari hitelszövetkezet."

A pesti könnyelmüség azonban tovább is megtermi a maga gyümölcseit. Ez esztendő julius 1-én tette le Vita tanácsnok a ceruzáját, amivel az Albrecht-Hildegarde-alapot szétosztotta alkotó elemeire. Azóta a könyelmüség adójából, a zálogházi árverési feleslegekből ujabb tizenegyedfélezer korona gyült be. Ez az összeg lesz az, ami majd az eredeti céljaira megmaradó Albrecht-Hildegarde-alap veszteségeit fogja pótolni. Ez az uj tartalékalap, amely azonban hála a pesti könnyelmüségnek, valósággal szemmel láthatóan fog növekedni. Majd ha ez is olyan szépen megnövekszik, mint azt hivatalbeli elődje cselekedte, akkor jöhet az uj Vita tanácsnok, aki az uj tőkének uj irányt, uj célt, uj hivatást fog adni.

Igy lett az Albrecht főherceg 6000 pengő forintjából másfél millió korona és igy fiadzott egyetlen alapitványa másik hármat és ahogy megkezdte, fiadzani fog az idők végeztéig.

URÁNIA

A legszebb film!

Tünő napsugarak

Egy nagyvilági hölgy regénye a filmen.

A főszerepben **Lydia Borelli** a nagy filmmüvésznő.

Cassilda Mediadoros házassága

Dráma 4 részben. Főszereplő: **Lotte Neumann.**

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasárnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.

Albrecht-Hildegarde-alapból — Budapesti kisipari hitelszövetkezet

A szövetkezet elnöke Vita tanácsnok, üzletvezetője Pinterics tanár

Az elmult hetekben serény munka folyt a közgazdasági ügyosztályban. Értekezlet értekezletet ért, Vita Emil dr. tanácsnok állandóan tárgyalásokat folytatott és végre megszületett az Albrecht-Hildegarde-alapból kisarjadt „Budapesti kisipari hitelszövetkezet." A Szövetkezet megalapitására vonatkozó közgyülési határozatot a belügyminiszter nevében Némethy Károly államtitkár hagyta jóvá és mindössze nehány, az alapitó okleveleket vonatkozó és inkább formai jelentőségü korrekturát kivánt. A miniszteri jóváhagyás alapján megtörtént a szervezkedés és ma már csak idő kérdése, hogy a szövetkezet megkezdje munkáját.

Miután a tanács a főváros nevében 2000 darab 100 koronás üzletrészt jegyzett, október hó 17-ikén megtartották a Szövetkezet közgyülését, amely az igazgatóságba a következőket választotta be: Vita Emil dr. tanácsnokot, Sipőcz Jenő dr. tiszti ügyészt, Willinger Ferenc, Kreycsy Rezső dr., Székely Ferenc, Schlanger Mór, Ledermann Mór, Ehrlich G. Gusztáv, Thék Endre és Bittner János bizottsági tagokat, a felügyelő-bizottságba pedig Szimély Árpád főszámvevő, Berczik István, Schunda Vencel József, Vikár Béla bizottsági tagokat és Teltsch Árpád kereskedőt.

A Szövetkezet elnöke Vita Emil dr. tanácsnok, alelnöke Székely Ferenc és üzletvezetője pedig Pinterics Károly fővárosi tanár, törvényszéki szakértő lesz.

Az Albrecht-Hildegarde-alap felgyülemlett tőkéjét a tanács julius 1-től kezdődő hatállyal négy részre osztotta föl és ezt a négy részt ezentul külön-külön fogják kezelni. Ez a négy rész a következő:

1. a „Budapesti iparosokat kölcsönökkel segélyező Albrecht-Hildegarde-alapitvány" (ez az eredeti alapitvány), amelynek mai tőkéje 223.952 korona 72 fillér,

2. „Budapest székesfőváros alapitványa a budapesti iparos és kereskedő tanonciskolák tanulói számára" cimen kezelendő alapitvány 4046 korona 94 fillér összegben,

3. a zálogházi árverési feleslegekből befolyt 10.635 korona 57 filléres tőke, amelynek célja a „Budapesti iparosokat kölcsönökkel segélyző Albrecht-Hildegarde-alapitvány" esetleges tőkeveszteségeinek pótlása, részben pedig később meghatározandó iparpártolások,

4. a kisipari hitelszövetkezet támogatására rendelt névértékben 1,408.449 korona 35 fillérnyi vagyontömeg.

Ami most már az uj Szövetkezetet illeti, az annak céljaira szánt vagyontömegből a Szövetkezet pénztárába részjegytőke és belépési dij cimén 204.000 korona, az 1917. évi julius hó 1-től kezdve eredményezett kamatok fejében 3526 korona 79 fillér lesz a főváros részéről befizetendő, a Szövetkezet első üzletévének és berendezésének költségeiben való hozzájárulás cimén a vagyontömegből a Szövetkezetnek a közgyülés 40.000 koronát átenged.

A vagyontömegből eszerint névértékben 1,160.922 korona 56 fillér marad fenn, amely vagyon felmondhatatlan, de a Szövetkezet feloszlása esetén a fővárosra visszaháramló kölcsön alakjában bocsáttatik a Szövetkezet használatára.

A tanács utasitására erre vonatkozólag a tiszti ügyészség már el is készitette a szerződés szövegét, amelyet a kérdésnek a közgyülésen történt letárgyalása után alá fognak irni.

Az 1,160.922 korona 56 fillérből ezidőszerint 978.860 korona értékpapirokban, 169.398 korona 95 fillér takarékbetétekben és 12.663 korona 56 fillér készpénzben van. A készpénzt és a betéti könyveket a Szövetkezet átveszi, az értékpapirok azonban továbbra is a székesfőváros központi pénztárában maradnak és a tanács csak a szelvényeket adja át a Szövetkezetnek a tartalékalap céljára.

A fővárosnak joga van ellenőrzést gyakorolni a kölcsönadott összeg elhelyezése, kezelése és felhasználása körül és ha e tekintetben szabálytalanságok volnának észlelhetők, akkor a tanácsnak jogában van a kölcsönösszeget felmondani, amely esetben az a felmondástól számitott hat hónap alatt a székesfővárosi központi pénztárba befizetendő.

A Szövetkezet megalapitásáról szóló tanácsi előterjesztést a főváros legközelebbi közgyülése fogja tárgyalni.

Alkudozás az öt órai záróráért

December 15-től január 1-ig felfüggesztik a rendeletet

A főváros kereskedő-világában méltó feltünést keltett a kereskedelmi miniszteriumnak az a kilátásba helyezett intézkedése, amelynek értelmében a gázfogyasztás céljából elrendelik az üzleteknek délután öt órai zárását. A kereskedelmi miniszteriumban az a felfogás uralkodik, hogy a mai nagy áruhiány mellett délután öt óráig is ki tudja adni a kereskedő, ami csekély áruja van. Amikor azonban ezt mondják, nem számolnak a közönséggel, amelynek ma napközben nincs ideje a vásárlásra. *Hantos* Elemér dr. államtitkárnak egy nyilatkozata is napvilágot látott, amely szerint az ötórai záróra, amelyre a szénhiány szorit rá bennünket, kitünő átmenet lesz az egységes munkaidő felé. Igy lesz a gázból, ami nincs, szociális vivmány, amelyhez még sok szó fog férni.

A kereskedők azonban egyelőre a karácsony előtti hetek nagy üzleti forgalma miatt vannak kétségbeesve. A miniszteri rendelet még nincsen készen és épen ezért ezekben a napokban minden befolyásukat latba akarják vetni, hogy a kormányt elhatározásának megmásitására birják. Eljártak a kereskedők a főváros tanácsánál is, amely a kereskedők kérelmére interveniált *Serényi* Béla gróf kereskedelmi miniszternél és *Hantos* Elemér dr. államtitkárnál.

A főváros közbenjárásának meg is volt az eredménye. E szerint a kereskedelmi miniszter a karácsonyi vásár érdekében a következő két koncessziót tette:

1. *December 15-iketől január hó elsejéig felfüggeszti az ötórai zárórát* és ez idő alatt este hét óráig maradhatnak nyitva az üzletek.

2. *A két aranyvasárnapon egész napon egészen este 7 óráig nyitva maradhat minden üzlet.*

A kereskedők azonban nincsenek megelégedve ezzel az eredménnyel sem. Hétfőn ujból a tanácshoz fordultak, amelytől azt kérték, tegyenek előterjesztést a kereskedelmi kormánynak és *kérjék az uj záróra-rendeletnek január hó 5-ikéig való felfüggesztését és akkor se délután öt, hanem hat órakor legyen a záróra.*

A tanács keddi ülésében tárgyalta a kereskedőknek ezt a kérését és elhatározta, hogy ujabb kisérletet tesz ilyen értelemben a kereskedelmi miniszteriumban. Lehetséges, hogy a kereskedelmi miniszter bele is egyezik a rendelet életbeléptetésének január 5-ikéig való felfüggesztésébe, de alig remélhető, hogy a hat órai záróráról komolyan szó lehetne. A két órai gáz- és szénmegtakaritás is oly csekély, hogy az egy órai spórolás igazán jelentéktelen lenne.

Események

Carmen lugubre

Az ember bemegy a vendéglőbe, megeszik egy hat koronás menüt, megiszik hozzá egy kétkoronás spriccert, rágyujt egy kubára, amit hatvan fillérért vett valamelyik pincérnél, aki sportszerüen üzi az enemü árdrágitást. Ha aztán uri kedve ugy hozza magával, hogy egy feketének nevezett levet is leöblit, akkor vacsora cimén felváltotta a második tizkoronását is. Általában elkezd gondolkozni aztán, hogy miből is csinálja ezt végig hónapról hónapra? Feleletet adni nem tud rá, de ha már elkezdte az eredménytelen számvetést, hát lássuk tovább is. Hogy is állunk a karácsonyi gondokkal?

Mindenekelőtt számitsunk három darab ünnepi vacsorát és két darab ünnepi ebédet. Papa, mama, négy gyerek, eliön a nagypapa és a nagymama is, hivatalos a papa agglegény barátja, aki szomoruan közölte a hivatalban, hogy a kezdő magyar irók többé nem fogják megalkotni „Az agglegény karácsonya" cimü novellát, amelyben az agglegény éjfélután egy órakor egyedül ül a kávéházban és farkasszemet néz a kaszirnővel, majd — mi más is lehetne a vége? — a két kivert kutya karonfogva távozik. Tizenegykor záróra, az agglegényekről is a családoknak kell gondoskodniok. Nem, ennek a három családi vacsorának és két ebédnek a költségeit ma csak számtantanárok tudják kiszámitani és szinte még vigasztalóbb, ha a karácsonyi koszt helyett unalomból azt számitjuk ki, hogy mennyivel fogunk jövőre több adót fizetni, mint tavaly?

Hát persze a hangulat kedvéért egy icike-picike karácsonyfa is kellene. Azt mondják az idén maga a fa, ha ugyan lesz, legalább száz koronába kerül, pár szál gyertya negyven korona, némi fénylő jószág, meg egy pár csokoládé-figura, betelt a második száz korona is. A fa alá még nehány játék, szintén belekerül 200 K-ba, ajándék papának, mamának, nagypapának, nagymamának és egy ezresből, ha volt, semmi sem maradt és csupa lim-lomot, haszontalan, értéktelen semmiket vettünk. Egyszóval jó lesz vigyázni, tisztelt polgártárs, mert ha az utcán kószáló detektiv meglátja az ablakon át, hogy karácsonyfa pislog a szobádban, nyugodtan becsengethet, nem vagy-e árdrágitó, vagy nem ütöttél-e le valakit valamelyik sötét pesti utcán, amelyek közül a máskor legvilágosabb is szomorubb és misztikusabb ma, mint a vidéki városok legdiszkrétebb utcái szoktak lenni. Azok az apróságok tehát, akik most fejlődnek, pici, ostoba állatkákból öntudatos lényekké, az idén nem igen fogják megismerni a karácsonyfát és a nagyszakállu kriszkindlit csodálatos, igazi nagy magyar urak által is megirigyelhető bőkezüségét. Ezek a szegény háborus gyerekek! Szörnyüséges az időnek forgása, hogy ezek az apróságok, milyen ételen, milyen táplálékon nőnek fel és milyen bőségben usztunk mi, amikor még gyermekek voltunk. Hát igazság-e az, hogy amikor a mai gyermeknek se tej, se tojás, se cukor nem jut: apáék még mindebből torkig ehették magukat gyermekkorukban. Igaz, hogy azokra szegényekre ma köszöntött rájuk a vagyonokat felemésztő karácsonyi ebédek és az ezerkoronás karácsonyfák korszaka, nem is beszélve a vérzivatarról, amely a nyakunkba szakadt.

Igy hát drága picinyek béküljünk ki egymással. Lássátok, mi öregek szomoru könnycseppet törülünk ki a szemünkből, mert higyjétek el, a karácsonyfa nekünk még nagyobb öröm lett volna, mint tinektek. A ti örömötök csak a kicsi forrás, amiből a mi örömünk hatalmas folyója fakad. Higyjétek meg szegény lett a kis Jézus, nem hoz cipőcskéket, nem hoz játékot, szőrös lovat, bundás bárányt. És bocsássatok meg annak a jó bácsinak is, aki itt ül velem szemben és aki agglegény létére hosszu évek előtt azt a jó szokást vállalta, hogy huszonöt gyereknek küldött karácsonyi estére játékot. Az is vigasztalás, hogy ha az ember a maga gyerekeit nem szeretheti, a másikéivel érezteti azt az isteni melegséget, amit csak a gyerek tud kiváltani az emberi szivekből. Pár száz koronából azelőtt igen becsületes ajándékot kapott mind a huszonöt gyerek, ráadásul még a saját lelki gyönyörüségének is eleget tett ezen az áron. De mi lesz most. Huszonöt gyerek minimálisan száz koronájával számitva a valamirevaló ajándékot, pontosan kétezerötszáz koronát tesz ki. Hát ez bizony hadimilliomosoknak való szórakozás és lelki gyönyörüség.

És a karácsony többi tartozékai? Bizony azok szintén csődöt mondtak egytől-egyig. Elmarad minden, ami eddig szép volt a karácsonyban. Majd jövőre, vagy még azután... csak már egyszer a régi karácsonyunkat tudná visszaadni valaki. Eltürnénk mindent, esküvel köteleznénk magunkat, hogy a százoldalas napilapokból eloivasnánk egy ültőhelyünkben mind a négyezernyolcszáztizenhat novellát és az összes karácsonyi körinterjukat. De ha másrést nem lehet, megelégszünk azzal is, hogy ha a tizenkétoldalas ujságban komoly békeleveleket olvasunk és hajlandók vagyunk ebben az esetben kriszkindliként akár Trockijt is elismerni, akinek pedig a betlehemi csomagokhoz aligha volt sok köze.

Mindenki kap szenet. A szénrendelet intézkedései miatt nagy felzudulás volt a közönség egy részében. Az elégedetlenségnek többen is hangot adtak a főváros közgyülésén is. Különösen azok részesültek mostoha elbánásban, akiknek kétszobásnál nagyobb lakásuk van. Az egy- és kétszobás lakások szénjegyet kaptak, amit a kis szenesek ma már nagyrészt be is tudnak váltani. A nagyobb lakásokat pedig a maguk erejére bizták, ha tudnak szenet szerezni, lesz nekik, ha nem tudnak, nem lesz. Igy történt, hogy legalább huszezer budapesti lakás maradt szén dolgában ellátatlan. A közgyülési felszólalásoknak megvan a várt eredménye, mert a tanácsnak a Szénbizottságnál történt intervenciójára ma már minden elláttatlan kap szenet. A róluk való gondoskodás a közgazdasági ügyosztály munkája, ahol is minden három szoba, vagy annál nagyobb lakás számára hat zsák szenet utalványoznak. Hogy mennyi időre szól ez a hat zsák szén, ebben a tekintetben még nincs

megállapodás, a legfontosabb cél azonban, hogy minél előbb és pedig mindenki szénhez jusson, el van érve.

Kemény főjegyző a fővárosnál marad. Az alábbi levelet kaptuk: Igen tisztelt Szerkesztő ur! A „Fővárosi Hirlap" f. hó 21-én megjelent 47. számában közölt „Uj alpolgármesterek, uj tanácsnokok" főirásu cikk egyebek között csekélységemmel is foglalkozik, azt állitván, hogy Bódy alpolgármester ur őméltósága engem magával visz a Városi villamos vasuthoz. Kijelentem, hogy a Városi villamos vasut szolgálatába való átlépésemre vonatkozóan semmiféle tárgyalás folyamatban nincs és igy a közleményben foglalt, föntebb emlitett állitás nyilván téves információn alapszik. Tisztelettel kérem, hogy ezt a nyilatkozatomat b. lapja legközelebbi számában közölni méltóztassék. Fogadja, igen tisztelt Szerkesztő ur, előre is őszinte köszönetem nyilvánitását. Budapest, 1917. november 24. Kiváló tisztelettel Dr. Kemény Géza főjegyző.

A kórházi ápolószemélyzet fizetésrendezése. A fővárosi kórházak ápolószemélyzetének fizetésrendezési ügye — ugy látszik — eljutott a döntés stádiumába. Elvben a tanács hozzájárult a fizetések felemeléséhez. Most azután a főorvosok értekezlete foglalkozott a kérdéssel és már meg is állapitotta az uj fizetéseket, amelyekre vonatkozó véleményüket már be is terjesztették a közegészségügyi ügyosztályhoz.

A gáz és a rendőrség. A mult héten megjelent a lapokban egy közlemény, amely azt mondta, hogy ezentul pénteken délután 2—4 óráig nem szabad a gázcsapokat megnyitni, mert nem lesz gáz. Másnap aztán megjelent a cáfolat, amely viszont azt állitotta, hogy erről szó sem lehet, mert az üres gázcsövek meggyujtása rendkivüli szerencsétlenségeket okozhatna. A szegény pesti ember pedig törhette a fejét, hogy mi történt hát itt tulajdonképen. Mi meg tudjuk adni a választ és megoldjuk a mulatságos rejtvényt. Mindössze az történt, hogy a gázfogyasztás korlátozására vonatkozó tanácskozáson, amelyen a rendőrség is résztvett, tényleg felmerült az ötlet, nem lehetne-e naponkint bizonyos időre a közönséget eltiltani a gáz használatától? A válasz éppen a fenyegető veszedelemre való tekintettel elutasitó volt. A buzgó rendőrség azonban az ötletet sürgősen kikommünikézte és a fürge rendőri riporterek egyszer fővárosi hirrel kedveskedtek szerkesztőjüknek. A rendőrség első városházi szereplése azonban nem sok sikerrel járt, mert a hirt sürgősen meg kellett cáfolni.

Hadikölcsön-biztositás. Mielőtt ilyet köt, kérjen a Trieszti Általános Biztositótól (Budapest, V., Dorottya-utca 10) tájékoztatót.

Vita tanácsnok és a cigányasszony. Vita tanácsnoknak a háboru alatt igen sok baja volt már a fakereskedőkkel. Vagy talán jobban az igazság felé hajlik a mondat ilyen formája: a fakereskedőknek sok bajuk volt már a háboru alatt Vita tanácsnokkal. A főváros maga szerezte meg a fát és csak szétosztásra kapták meg azt a kereskedők. Ez a mondat viszont számokban és pénzben kifejezve annyit jelent, hogy vaggononkint átlag 200 korona hasznuk maradt el a kereskedőknek és ezt a pénzt a főváros közönsége takaritotta meg. A napokban megint sirni jártak a „fások" a tanácsnoknál. Elpanaszkodták neki, hogy az adókivető-bizottságok nem akarják respektálni az ő elmaradt hasznukat. Nyereségeiket ugyanazzal a mértékkel mérik, mint a vidéki fakereskedőkét, akik minden vaggon fán kétszáz koronával többet keresnek, mint a budapestiek.

— Nem is tudom — mondta az egyik, — miért is nyomorit meg ugy minket a tanácsnok ur. Jobban érti már a dolgunkat, mint mi magunk.

A tanácsnok jóizüt mosolygott a siránkozáson:

— Pedig nem is olyan véletlen, hogy én a város fakereskedője lettem — mondta nevetve — van ebben valami végzetszerüség. Egyszer egy cigányasszony megjósolta ezt nekem. Kis fiu koromban lent jártam Szabadkán, ahol egy cigányasszony megnézte a tenyeremet és azt mondta vatesi hangon: Az ifiur még sokat fog keresni fakereskedéssel. Azóta mindig vártam a sok pénzt, vártam, mikor leszek én fakereskedő és főleg, mikor keresek sok pénzt. Eljött a világháboru és a nyakamba szakadt a faellátás. És ime, mégis beteljesedett a cigányasszony jóslata: sok pénzt kerestem fakereskedéssel, sajnos azonban nem magamnak, hanem a főváros közönségének.

A fakereskedők keserüen bólogattak, hogy ugy van és gyorsan kiszámitották, mennyit is jövedelmezett a Vita-féle fakereskedelem — Budapest lakosságának. Kiderült, hogy évi 25.000 vaggon fán vaggononkint 200 korona megtakaritásra számitva, három esztendő alatt kerek tizenöt millió koronát spórolt meg Budapest. Megspórolta pedig az ő zsebükből. És miközben busan kocogtak le a lépcsőkön, haragosan szólalt meg egy kis gömböc fakereskedő:

— A fene azt a cigányasszonyt, minek ad ilyen tanácsokat ennek a Vitának.

Sztrájk a müszerüzemben. A székesfőváros müszerüzemében hétfőn (nov. 26-án) délelőtt két és egy negyed óra hosszat tartó sztrajk volt, amelyben a bádogos, a szerelő, automobiljavitó és egyéb mühelyek munkásai vettek részt. A sztrájk oka az volt, hogy a munkások még a mult héten 30 százalékos béremelést kivántak, amiből az üzem csak 20 százalékot adott meg. Hétfőn reggel a munkások megjelentek az üzemben, de nem fogtak munkához, hanem szövetségüket kérték fel a közvetitésre. Bedő Tivadar igazgató két és egy negyed óra hosszatt tartó tárgyalás után a munkások kivánságát teljesitette.

Eulenberg Salamon hideg büfféje. A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában beszámoltunk Eulenberg Salamon fővárosi bizottsági tagnak ötezer koronás adományáról, amelynek eredete az, hogy leánya esküvője alkalmából Eulenberg hideg büffét akart adni, de a vendéglő, ahol a büffét megrendelte, csinos kis árdrágitással 5000 koronát akart érte számitani, mire az örömapa nemes elhatározással az egész összeget büffé helyett jótékonycélra adta. Eddig a szép és dicséretes eset, a tévedés csak abban volt, hogy az árdrágitó vendéglőt mi tévesen a Pannoniának neveztük. A Pannonia tulajdonosa pedig Glück Frigyes, aki tud ugyan, ha kell ötezer koronás büffét is adni, de az meg is éri ezt a pénzt. Ebben az esetben azonban nem az ő vendéglőjéről volt szó, hiszen végre is Eulenberg Salamon és Glück Frigyes nemcsak a közgyülésen ülnek együtt, de legközelebb együtt lesznek udvari tanácsosok is. És akkor majd megmutatja Glück Frigyes milyen a Pannonia hideg büfféje.

Talán páratlan vidámságának, talán változatosságának köszöni a szokottnál is intenzivebb sikerét a Modern Szinpad Vera—A büvös szék—Fekete pásztor-müsora, amelynek nagyobb egyfelvonásosán kivül a nagyszerü Gábor—Harsányi—Szenes tréfák, továbbá Kökény Ilona és Boross Géza dalai biztositják a közönség igazi mulatságát és müélvezetét.

Katzer szörmeárui, legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei főleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

A legszebb film — prolongálva. Az Uránia nagysikerü müsora egész héten táblás házakat vonzott. Erre való tekintettel a Lydia Borelli-filmet továbbra is müsorán tartja az Uránia. Annyi bizonyos, hogy ennél szebb filmben évek óta nem gyönyörködött a közönség. A Tünő napsugarak mellett egy érdekfeszitő diplomáciai filmet mutat be az Uránia: a bájos Lotte Neumann legujabb alakitásával. Ennek a filmnek a cime: Cassilda Mediodoros házassága. Rendkivül érdekes meséje a diplomácia cselszövéseibe enged bepillantást.

Apolló Kabaré. Minden este zsufolt nézőtér előtt kerül szinre az Apolló Kabaré gazdag és változatos uj müsora. A hisztérikus asszony. Az ökör, Dani és Dini, Arcybasev, A cipőüzletben cimü darabok és tréfák, valamint A bécsi gyors cimü operett a legteljesebb sikert aratják minden előadásban.

Folies Caprice. A táblás házak szakadatlan sora igazolja a 15-én bemutatott uj müsor óriási sikerét. Tábori Emil „Marci néni" cimü bohózata, valamint a „Getrennte Schlafzimmer cimü német bohózat, melynek szerzői Glinger és Taussig, olyan mulatságos helyzetekben bővelkedő darabok, hogy első jelenetüktől az utolsóig állandó viharos derültségben tart. Rott Sándorral az élén az egyszer ismét kitesz magáért, olyan összjátékot produkálván, amely párját ritkitja.

A 33-ik Jótékonycélu Államsorsjáték huzása már december 6-án lesz. Főnyeremény 200.000 korona készpénzben.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

A TŐKE

Fölkészülés a tőzsde rendkivüli közgyülésére

— Levél a szerkesztőhöz —

Köszönet szava az első, tagtársaim legnagyobb része nevében, azért a hatalmas támogatásért, melyet nekünk a független sajtó nyujtott. Mint az események egyik résztvevője, megbizatást kaptam, hogy az utóbbi napokban felmerült tervekkel szemben precizirozzuk azok álláspontját, akik kikényszeritettük, hogy a tanács velünk együttesen reformálja hirhedt reformját.

A tanács által keresztülvitt módositás nem fedi mindazon javaslatokat, melyeket a tanácskozáson előadtunk és amelyek *feltétlen* keresztülvitelét *Horváth* Elemér őméltósága pontos meghatározása szerint kivántuk.

Ezek többek között *a kulissz-értékek jelenlegi számának kiterjesztése,* mindenekelőtt a *Lipták-* és *Mercur*-részvényekkel és ezután fokozatosan a kifejlődő üzlethez mérten *a papirok kibővitése.* A tanács álláspontja az volt, hogy minden 150,000 darabos papir kulisszba mehet. Ennek ellenében mi azon az állásponton vagyunk, hogy nem taxativ felsorolása, hanem minden 100,000 darabos papir kulissz-papir legyen. A tanács erre vonatkozólag nem döntött, hanem a *legcsekélyebb* engedménynyel két papirt engedett át a kulisszsnak.

A *korlátüzlet* technikai kersztülvitelére megbeszélt egyetlen inditvány sem került kivitelre, még a mai napig sem. Vonatkozik ez a *konpenzálás módjára és az eredmények gyors és részletes kiirására,* az árfolyamoknak akár az amerikai-, akár más primitivebb szisztéma szerint igen fontos publikálására. A tanács kijelentette tárgyalásaink folyamán, hogy ha meggyőződik további hibákról, összehiv bennünket. Erre a mult csütörtöki nap után feltétlenül szükség lett volna, mert a csütörtöki napon a *korlát egyszerüen nem müködött,* a tagokat még arról sem értesitették, hogy az üzlet nem fog megindulni, pedig ezt az illetékesek *előre elhatározták.*

A korlátrendszert tehát a mai formájában a tanács fenn akarja tartani. *Nekünk pedig a korlát az ujabb tapasztalatok után nem kell.* A tanács azon indokolása, hogy 40 hites ügynök jogviszonyának ujabbi megváltoztatása rettenetes dolog, nem áll meg és egyenesen hihetetlen. Ezért zuduljanak az országra sulyos gazdasági csapások.

A legutóbbi tanácsülésen elhangzott azon kirivó megjegyzésre, hogy tessék a korlátra jobbat ajánlani, azzal feleltünk, hogy tessék módot adni, ahogyan a tanács egész reformját megjavitottuk, ezt is megjavitjuk és már el is jártunk Bécsben tanulmányozni a sokat hivatkozott példát, melyről kisült, hogy *a mienk egy igen roszszul alkalmazott, elferditett kopia.*

A tanácskozáson a tagok közül delegáltaknak nehéz helyzetük volt, a tanács mindent csak ad referendum vett és a fentebbiek szerint a sulyos sérelmeknél nem tett semmit. Egyik tőzsdetanácsos mult vasárnapi cikkében ajánlott sürgős további tárgyalásokba csak akkor mehetünk bele, ha a tanács a maga részéről is olyan módon vesz részt a tárgyalásokon, hogy az ottani határozatok kötelező paktum erejével birnak. Többé mi annak ki nem tesszük magunkat, hogy a tárgyalások után a tanácsban még külön viszszautasitásokban részesüljünk, olyan tanácsosok részéről, akiknek eddig értünk ‘ett dolgairól nem volt szerencsénk hallhatni. A tőzsdetagok megbeszélése során végleg elhatároztatott, b. lapja szellemében, a *rendkivüli közgyülés összehivása, tekintet nélkül minden közben bekövetkezhető eseményre* és remélik a tagok, hogy az elnökség a rendkivüli közgyülést *mielőbb összehivatja* és nem él a 39-ik szakasz szerinti jogával, hogy a közgyülés 4 héten belül hivandó össze. A közgyülés egybehivását kérő beadványban a tagok kifejtik összes kifogásaikat a jelenlegi tanács intézkedései ellen. *Bizalmatlanságot szavaznak azoknak a tanácsosoknak, akik a jelenlegi állapotot előidézték,* akik a tanácskozásaink után is ragaszkodtak a rossz reformhoz. Első sorban azoknak, akikről kitünt, hogy sem a hivatkozott példákat *nem ismerik,* sőt saját reformjuk élet-

beléptetését elrendelő hirdetményt, mely a gyakorlati kivitelt elrendeli, sem ismerik. Nehezteléssüknek adnak kifejezést a tagok azon tanácsosokkal szemben, akik passziv magatartásukkal elősegitették a tőzsde életének letörését és nem tették meg legalább azt, ami a tagok delegáltjainak sikerült. A tagok a tőzsdeforgalom és a tanácsülések teljes nyilvánosságát kivánják. Kivánják a tagok a Giro rendes funkcionálásának garantálását, mint az egyetlen garanciáját a helyzet rendezésének és ezek után *a reform végleges elejtését, nem pedig részleges felfüggesztését.* A tőzsdetagok egy uj tanácscsal hajlandók olyan rendelkezéseket hozni, amely az alapszabályok 1. szakaszának megfelelően hivatva van: *„megkönnyiteni és szabályozni a kereskedelmi forgalmat".*

Ez vonatkozik egész gazdasági életünk formájára. A mostani tanács alapszabályaink első alapvető szakasza ellenére járt el. *Megnehezitette, tönkretette a vérkeringést* és ezt a nagy ügyet a közgyülésen fogják tisztázni a tagok, akik dokumentálni akarják, hogy a tanács e kérdésben nem hivatkozhatik a bizalomra és hogy a tagok nem viselik a helyzet ódiumát.

Hajdú Zsigmond tőzsdetag.

Szemle.

Az első háborus költségvetés. — Az elévülési határidő megröviditése. — Hibás aranypolitika.

Három évi várakozás után végre előttünk fekszik az első háborus költségvetés. Mindenekelőtt sajnálattal kell konstatálnunk, hogy az előterjesztett budget a pénzügyi hadviselés részleteit egyáltalában nem tárja fel. A költségvetéshez mellékelt rövid táblázatból mindössze annyit tudunk meg, hogy a háboru első három éve Magyarországnak 15 és fél milliárdjába került. Viszont nem kaptunk semmiféle tájékoztatást arról, hogy ez a kladás mily módon fedeztetett. Arról sincs információnk, hogy az állam milyen mértékben vette igénybe a jegybankot és a magyar bankkonzorciumot. Pedig erre mintául szolgálhatott volna az osztrák költségvetés, amely mindezekre nézve pontos felvilágositást nyujt. Ami már most magát a költségvetést illeti, arról meg kell állapitanunk, hogy az sok tekintetben hézagos, amennyiben az elmult három év pénzügyi gazdálkodását teljesen ignorálja és a háborus financiákat csak annyiban veszi tekintetbe, hogy az előirányzat keretébe a hadikölcsönök kamatfedezetét is felveszi. Nem látjuk a budgetben feltüntetve a hadisegélyeket se, melyek pedig évenkint sok száz millióra rugnak. A kormány ugy állitotta össze a költségvetést, mintha a háborus kiadások nem is léteznének. Ezzel szemben azt látjuk, hogy Ausztriában a rendes költségvetésbe az összes hadi kiadások és a hadisegélyek is beállittattak. Nem értjük, hogy a kormány miért huzódozik még mindig az igazságtól és miért nem tárja fel a nemzet előtt a pénzügyi hadviselés összes titkait. Végül is az országnak joga van tudni, hogy melyek azok az áldozatok, amelyeket a háboru eddig megkövetelt. Három éven át kijátszották a parlament budgetjogát, most meg egy csonka költségvetéssel járulnak az országgyülés elé! És csodálatos dolog, hogy a törvényhozásban egy hang se emelkedett a kormány eljárása ellen, mely a parlament ellenőrzési jogát egyszerüen meghiusitja.

*

Az igazságügymiszter törvényjavaslatot terjesztett elő, melynek értelmében bizonyos magánjogi követelések elévülési tartama három évre szállittatik le. A miniszter ezt az intézkedést a háborus viszonyokból eredő körülményekkel indokolja. Az elévülési határidő a magyar magánjog szerint eddig 32 év volt. Ezzel szemben a három évre való leszállitás igen radikális intézkedésnek tünik fel, mely a mi meggyőződésünk szerint különösen a kereskedelem érdekeit sok esetben sulyosan érinti. Az igazságügyminiszter a javaslat indokolásában azzal érvel az elévülési határidő megröviditése mellett, hogy a háboru alatt sok ember és sok okirat pusztult el és igy a bizonyitás számos esetben lehetetlenné tétetett. Ez mindenesetre igaz, csakhogy viszont a közgazdasági élet kárát fogja vallani egy olyan intézkedésnek, mely csak általánosit, de kivételeket nem statuál. Mi a javaslatban antimerkántilis tendenciákat látunk, melyet a mostani kormányt támogató pártok sohasem titkoltak. Ha ez a javaslat törvénnyé válik, sok baj fog származni belőle. Kivánatos volna, ha a javaslat parlamenti tárgyalásán ezek az aggályok szóba kerülnének és olyan módositások eszközöltetnének, melyek a kereskedők érdekeivel is számolnak.

*

Az arany sehol a világon nem olyan drága, mint nálunk Magyarországon. Az arannyal sehol olyan azsiotázst nem üznek, mint a mi piacainkon. Ennek pedig — mint most már megállapitható — egyrészről a jegybank, másrészről a kormány az oka, melyek az aranypiacot teljesen szabadjára hagyták és lelkiismeretlen spekulánsok martalékának dobták oda. Nem csoda, ha ilyen körülmények között egy kiló finom arany ára 20.000 K-ra, egy tizkoronás arany ára 60 K-ra, egy huszkoronásé pedig 120 K-ra szökött fel. Az utóbbi napokban a külföldi devizák hanyatlásának hatása alatt az arany ára valamivel csökkent, de még mindig aránytalanul magas. A tizkoronás aranyért még ma is 50—52 K-t kell fizetni. Az árakat az aranyáruipar verte fel, mely mindenképen anyaghoz akar jutni, minthogy a pénzbőség következtében a megrendelések a magas árak dacára is meghaladták a békeidőbeli megbizásokat. Minthogy pedig a jegybank ilyen célokra aranyat nem adott, kéz alatt kellett azt beszerezni, aminek következtében tuizásba menő üzérkedés fejlődött ki, mely a mai tarthatatlan állapotra vezetett. Mig Németországban és Franciaországban a jegybankok intenziv agitációval növelték aranytartalékukat, addig az Osztrák-magyar bank és a monarchia kormányai tétlenül nézték ezt az aranyüzérkedést, amely rendkivüli módon ártott valutánknak és nagyon megnehezitette annak megjavitását. Illetékes körökben ma már belátják az elkövetett hibákat és mint értesülünk, a monarchia kormányai a valuta helyreállitása, illetve a jegybank aranytartaléka növelése céljából az aranytárgyak rekvirálását is fontolóra vették!

A legfeleslegesebb központ. Fából vaskarika: *Kávéközpont* — kávé nélkül. Ez is a háborus gazdálkodás kinövései közzé tartozik. És itt még az elnézésnek sincsen létjogosultsága, mert ha elismerjük is, hogy a legtöbb központ *szükséges rossz:* vajjon miért kell a *szükségtelen rosszat* is fentartani? A kávéközpont „hadikávé" néven valami élvezhetetlen kotyvalékot hoz forgalomba. Miből áll ez a hires keverék? Szakértők szerint 90—95 százalék pörkölt cukor és árpakeverékből, a többi állitólag valódi kávé. Ennek a hires mixtumnak az ára kilónkint 5 korona, holott annak alkatelemei különkülön kiutalva tán 2 koronába sem kerülnek. Ugy lehet, hogy a 3 koronás többletet a Kávéközpont az illuzióért szedi be. Ha azonban ebben a háborus világban százféle cimen szedik be tőlünk a vámot, az illuziót dijmentesen is átengedhetnék nekünk. A hadikávé készitéséhez ugyanis nem kell központ. A pörkölt árpát egyedül is meg lehet főzni. Jó kávéizü folyadék készül belőle. Aztán a cukrot magunk is hozzáadhatjuk. Ehhez a keverékhez nem kell központ. A Kávéközpont babkávét osszon ki, ha van neki, ha nincs, vonja le a konzekvenciát és oszoljon föl, de a keverést bizza mindenkinek a saját izlésére. A Kávéközpont elvesztette létjogosultságát és alig érthető, hogy a közélelmezési miniszter miért tengeti tovább az életét egy olyan intézménynek, amelynek fölösleges müködésétől az egész ország szabadulni szeretne.

Jegyezzünk hadikölcsönt. Az aláirók a hetedik hadikölcsönre a magyar társadalom minden rétegéből tömegesen jelentkeznek. Mindazonáltal még igen sokan vannak olyanok, akik a hadikölcsönt jegyzők soraiból hiányoznak. Különösen áll ez bizonyos hadseregszállitókra és a gazdákra nézve, akik pedig a háborus konjunktúrából igazán kivették a részüket. Kivánatos volna, ha ezek is végre tudatára ébrednének annak, hogy a hadikölcsön jegyzése minden magyar embernek becsületbeli kötelessége. Nemzeti presztizsünk követeli, hogy a hetedik hadikölcsön eredménye az előzőket messze tulszárnyalja. Ezzel tanubizonyságát fogjuk adni annak, hogy győzni akarunk és hogy nem riadunk viszsza semmi áldozattól, hogy ellenségeinktől a tisztességes békét kierőszakoljuk. Még csak néhány nap áll rendelkezésre, hogy olcsóbb kötvényeket jegyezhessünk. Ugyanis december 2-től kezdve a 6 százalékos járadék, melynek kibocsátási ára 96.10 K, 96.32 K-ba fog kerülni. Tehát mindenki a saját érdekében cselekszik, aki ezt a legbiztosabb és legjövedelmezőbb tőkebefektetést magának minél előbb megszerzi. Mindenki, aki hadikölcsönt jegyez, a békét egy lépéssel közelebb hozza a megvalósuláshoz.

A Haditermény uj elnöke és igazgatósága. Dr. Wekerle Sándor miniszterelnök elfogadta dr. Schmidt József v. b. t. t. ismételten előterjesztett kérelmét a Haditermény Részvénytársaságnál viselt elnöki állásától való felmentését illetőleg. A miniszterelnök a miniszterium nevében gróf Somssich Lászlót és minthogy a jelenlegi igazgatóság megbizása folyó évi november hó 27-én lejárt, a részvénytársaság alapszabályainak 23. §-ában foglaltak alapján az igazgatóság tagjaivá a következőket nevezi ki: Balogh Elemér, dr. Bódy Tivadar, dr. Emich Gusztáv, Garami Ernő, dr. Grünn János, báró Hatvany Károly, Ivády Béla, Jeszenszky Pál, Kiszely Gyula, Klein Gyula, Langfelder Ede, dr. Mihalik Adolf, Petneházy László, Rubinek Gyula, Sándor Pál, Szomjas Lajos, Simon Jakab és Végh Károly.

Miért mondott le Szende Miksa? A Központi kereskedelmi és iparbank r.-t. december 11-én rendkivüli közgyülést tart, amelyen elhatározzák, hogy az intézet a Magyar országos bank r.-t.-gal egyesülni fog. Ez a fuzió tehát még csak utban van, de máris igazgatói válságot okozott egy másik pénzintézetnél. Köztudomásu ugyanis, hogy eredetileg a Terézvárosi tkp., a Nemzeti tkp. és a Központi kereskedelmi bank, tehát három intézet egyesüléséről volt szó. A megállapodások már készen voltak, de az utolsó pillanatban személyi kérdések miatt a terv meghiusult. Az uj intézetnél három egyenrangu ügyvezető igazgató lett volna: Neumann Gábor, Stein Emil és Szende Miksa, a három egyesülő pénzintézet vezérigazgatói. Rendben is lett volna a dolog, de a tervezők nem számitottak Vas Zsigmond kielégittelen ambiciójával, aki szintén az ügyvezetők sorában akart helyet foglalni. Ez azonban keresztülvihetetlen volt, mert a többi pénzintézetnél is voltak Vas Zsigmonddal egyenrangu igazgatók és ezek teljes joggal szintén megkivánhatták volna, hogy az egyesült banknál őket is egysorba állitsák Vas kollegájukkal. Minthogy tehát Vas terve nem sikerült, pártot ütött a saját pénzintézeténél és Szende Miksa vezérigazgató ellentállása dacára rávette az igazgatósági tagok többségét, hogy a fuzióról lemondjanak. A Nemzeti takarékpénztár tehát visszalépett, de evvel az elhatározásával sulyos sebet ütött vezérigazgatóján, Szende Miksán, aki emiatt a napokban lemondott az állásáról. Helyébe természetesen a győzedelmes Vas Zsigmond lépett elő és mivel a pénzintézetnek bankszakemberre is szüksége van, ügyvezető igazgatónak Freyberger Bélát, a Magyar-cseh iparbank volt igazgatóját szerződtették.

Névmagyarositás. Dr. Machlup Henrik János, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatósági titkára nevét Kismartony-ra változtatta.

A Haditermény R.-t. közgyülése. A Haditermény R.-t. e hó 27-én d. u. 5 órakor tartotta második évi rendes közgyülését Schmidt József titkos tanácsos elnöklése mellett. Russo Illés vezérigazgató előterjesztette az igazgatóság évi jelentését, amely a hazai közélelmezési viszonyok rövid ismertetése után felsorolja a mult évi müködést megvilágitó összes adatokat. Ezek a Haditermény hatalmas, egyre fejlődő szervezetének roppant arányairól adnak számot.

A jelentés szerint közélelmezésünknek a háborus viszonyok folytán előállott nagy nehézségei az elmult termelési évben az eddiginél jelentékenyebb mértékben mutatkoztak és sulyos feladatokat róttak a társaságra. A kenyérmagvak és magvas takarmányfélék beszerzése a termelési év elején még nem teljesen központilag történt, aminek következménye, hogy a H. T. szervezete, amely ilyképpen a magánvásárlók mellett lépett fel, természetesen csak nagy nehézségek árán tudta a reá rótt feladatokat megoldani. A magánvásárlók ugyanis, akik a kormányrendeletek határozmányain tultették magukat, a H. T.-nél előnyösebb helyzetben voltak, mert a termelők szivesebben engedték át terményeiket a magánvevőknek, mint a H. T.-nek. E nyomatékosan hangsulyozott kritika előrebocsátása után a jelentés kiemeli, hogy a mult évi termés eredménye nagy csalódást okozott s csak nagy erőfeszitéssel lehetett a hadsereg és a polgári lakosság szükségleteit biztositani. A szabad vásárlás és az utóbb bekövetkezett rekvirálások eredményeképp 6,853.000 métermázsa buzát, 1,636.000 métermázsa rozsot, 1,643.000 métermázsa árpát, 3.118.000 métermázsa zabot, 4,261.000 métermázsa tengerit és 333 ezer métermázsa hüvelyes terményt hozott a H. T. forgalomba a kormánytól nyert utasitás szerint. E lebonyolitással a H. T.-nek több mint négyszáz bizományosa foglalkozott. A beszerzett terményekből 6,757.000 métermázsa buzát, 1,503.000 métermázsa rozsot, 872.000 métermázsa árpát és 2,520.000 métermázsa tengerit dolgoztatott fel a társaság összesen körülbelül 1350 vaggon napi őrlőképességgel biró 163 központi malomban.

Az 1916. évi termésü tengeri szállitását 91 szárító telepen végeztették, melynek összforgalma 3,353.000 métermázsa volt. Árpagyöngy, köleskása, tarhonya és burgonya-keményitő liszt előállitásának ellenőrzése és forgalomba hozatala utján 166.000 métermázsát adtak át a közfogyasztásnak. Malátából, malátakávéból és malátacsirából összesen 24.000 métermázsát állitottak elő és hoztak forgalomba. Kenderma-

gokból 2500 métermázsa került kiosztásra ugyancsak a H. T. utján, repce- és vadrepcemagkészletekből 80.000 métermázsát, illetve vadrepcemagból 10.000 métermázsát hoztak forgalomba. A Közélelmezési Hivatal megbízása alapján különböző élelmezési és közszükségleti cikkekből a H. T. 5000 métermázsát utalt át intézményeknek és beszerzési csoportoknak. A társaság lebonyolította a paprika-forgalmat és a mult év csonka második részében 2260 métermázsa paprikát hozott forgalomba. Negyvenhat vidéki kirendeltség kezdte meg működését a mult év julius havában. A kirendeltségek ellenőrzése alatt 473 körzeti és 14.226 vámmalom működött. A kirendeltségekhez beérkezett összesen 8,971.211 őrlési tanusitvány. Az ellenőrzés szigoru végrehajtásával kapcsolatban szükségessé vált 4946 feljelentés megtétele, amelyek közül eddig körülbelül 2000 esetben hozott a hatóság marasztaló ítéletet. A szállitási igazolványokhoz kötött árúkra összesen 1,463.000 darab igazolványt adtak ki. Az igazolványok alapján szállitott árúk összmennyisége körülbellü 70 millió métermázsára tehető. A H. T. még számos működési ágának felsorolása után részletesen ismerteti a jelentés a H. T. külföldi kirendeltségeinek nagyarányu müökdését; e kirendeltségek behálózzák a meghóditott területeket, a szövetséges és semleges államokat. A ki- és beviteli forgalmat a Magyar Áruforgalmi Iorda bonyolitotta le jól kiépitett szervezetével. A közgyülés sajnálattal vette tudomásul Schmidt József titkos tanácsosnak az igazgatóság éléről való távozását és üdvözölte az elnökké kinevezett eddigi egyik elelnököt, gróf Somssich Lászlót. Az igazgatóságba a távozó Serbán János helyére, aki a földmivelési miniszterium delegátusa volt, Szomjas Lajos miniszteri tanácsos került. Uj igazgatósági tag lett Petneházy László, a miniszterelnökség érdemes osztálytanácsosa.

A Részvénytársaság Villamos- és Közlekedési vállalatok számára a cég igazgatósága szombati ülésében elhatározta, hogy a december 11-ére egybehivandó rendkivüli közgyülésnek azt a javaslatot teszi, hogy a társaság függő adósságainak csökkentése végett, valamint a vállalatainál szükséges beruházásokra való tekintettel a társaság alaptőkéje 10.2 millió koronáról 20 millió koronára emeltessék fel.

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási r.-t. tőkeemelése. A kereskedelemügyi miniszter a képviselőház egyik minapi ülésében törvényjavaslatot nyujtott be a MFTR részvényeinek az államkincstár részére való megszerzéséről. A törvényjavaslat indokolása szerint a dunai forgalom a háboru alatt oly jelentőséghez jutott, mely szükségessé teszi az emlitett hajózási vállalat teljesitőképességének további beruházások utján való fejlesztését. Ezen beruházások eszközlésére, a részvénytársaság a törvényjavaslatnak törvényerőre való emelése esetén a részvénytőkéjének 20 millió koronáról 30 millió koronára való emelését szándékozik keresztülvinni. A kibocsátásra kerülő uj részvényeket a jelenlegi részvényesek, részvénybirtokuk arányában fogják átvenni. A törvényjavaslatban a kormány a törvényhozástól felhatalmazást kér arra, hogy a kincstár tulajdonában lévő társasági részvények arányában, az államkincstár részére megfelelő számu uj részvényeket szerezhessen.

A Földhitelbank Részvénytársaság rendkivüli közgyülést tartott, amely a bank alaptőkéjének tizmillió koronáról huszmillió koronára való felemelését határozta el. E célból 50.000 darab 200 korona névértékü uj részvényt bocsátanak ki, amelyek felerészére az elővételi jogot a részvényeseknek biztositották és pedig minden két darab régi részvény után egy uj részvényre. A közgyülés az uj részvények átvételi árfolyamát darabonként 320 koronában állapitotta meg. A részvények január 1-től részesednek az üzleti eredményben és az elővételi jog 1917. november 24-ikétől december 1-éig bezárólag gyakorlandó. A közgyülés báró Kohner Jenőt az igazgatóság tagjává választotta meg.

Az Atlantica tengerhajózási r.-t. december 12-én rendkivüli közgyülést tart, amelyen határozni fognak az alaptőkének 8 millióról tiz millió koronára való fölemelése tárgyában.

A Magyar-Belga Fémipargyár R.-t. e hó 26-án tartotta Ludwigh Gyula v. b. t. t. elnöklete mellett rendkivüli közgyülését, amely elhatározta, hogy a vállalat kétmillió koronát kitevő alaptőkéjét 10.000 darab uj 200 koronás névértékü részvény kibocsátásával négymillió koronára emeli fel. Az uj részvények a vállalat üzleteredményében 1918 január 1-től kezdődőleg részesednek. Megegyezés alapján az Első Magyar Iparbank veszi át a 10.000 darab uj részvényt fix árfolyamon. A közgyülés Szedő Dániel ügyvezető igazgatót és Salamon József Tivadart, az Iparbank igazgatóját az igazgatóság tagjaivá megválasztotta.

A Köbányai polgári serfőző r.-t. 1917. szeptember 30-án lezárt mérlegében a tavalyi 5 millió K-ról 7½ millió K-ra felemelt alaptőke mellett 10,913.250 K (1915/16-ban 12,360.366 K) nyers hasznot mutat ki, amiből a költségek és 400.000 K (575.000) K leirások levonása után a tiszta nyereség 1,314.458 K, az előző évi 906.161 K-val szemben. Huszonötödik jubiláris közgyülését december 8-án tartja meg.

Az Országos Fatermelő R.-t. — amely a Magyar Országos Bank ipari konszernjéhez tartozik — december 6-ára rendkivüli közgyülést hivott egybe 1,500.000 koronás alaptőkéjének 3,000.000 koronára való felemelése ügyében.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

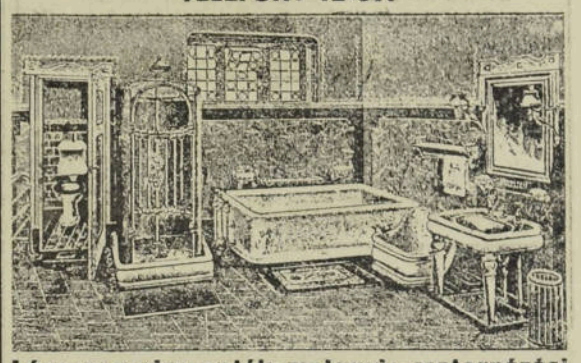
Az előadás kezdete pont ½8 órakor
Mindennap **Rott Sándor** felléptével
Marci néni
Bohózat. Irta és rendezte Tábori Emil
és
Getrennte Schlafzimmer
Glinger és Taussig bohózata.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás **teljes esti** müsorral.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb **ének- és táncszámok** fellépte.
Kezdete 8 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25
Minden este ½8 órakor
SCHILDKRAUT fellépte a „Die Goldprobe" cimü szkeccsben. Partnere: **Philine Wengerdt. Jean Paul**, a legvidámabb német komikus. **Somogyi Nusi, Herendi Manci** és **Sziklay József** felléptével **„Fekete szerelem"** operett. **Magyari Lajos, Szalontai Ferike, Ambrée** és **Wally**.
:-: Előadás után a helyiség 11 óráig nyitva. :-:
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
Steinhardt Géza
és társulatának vendégjátéka szólóban és a **Beteg a nagynéni** cimü bohózatban. **Szőllőssy Rózsi, Pártos, Carmelini,** a büvészek királya. **Roland,** az eleven zenekar. **Glinseretti-csoport**.
A télikertben ½11—11-ig tánc

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
VENGERKÁK
PÁSZTOR ÁRPÁD regénye 4 felvonásban. Főszerepekben: **Lenkeffy Ica, Mattyasovszky Ilonka, Vándori, dr. Torday** stb. — Rendezte: **Balogh Béla**.
A jegyek délután rendszerint minden aznapi előadásra elkelnek. Legcelszerübb, ha jegyeinket egy nappal előbbre váltjuk a délelőtti pénztárnál.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

ALAPITVA 1835-BEN.
D·Á·N
TESTVÉREK
cs. és kir. udvari szücsök
BUDAPEST, V., DOROTTYA-U. 5—7. SZÁM.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

Egy millió koronát nyerhet **december 5-én,**
4,00.000 koronát nyerhet **december 27-én**
ha vásárol
50 havi 6.90 részletre
1 darab Uj Magyar Vöröskereszt és 1 darab Konvert. Jelzálog sorsjegyet.
50 havi 13.60 részletre
2 darab Uj Magyar Vöröskereszt és 2 darab Konvert. Jelzálog sorsjegyet.
50 havi 20.30 részletre
3 darab Uj Magyar Vöröskereszt és 3 darab Konvert. Jelzálog sorsjegyet.
Azonnali játékjog az első két részlet beküldése után. Küldje be postautalványon az első két részletet és megkapja az eredeti sorsjegyek számával ellátott részletiveket, melyek azonnali játékjogot biztositanak a **december 5-iki és 27-iki huzásokhoz.** Az utolsó részlet kifizetése után kiadjuk az eredeti sorsjegyeket. Ezek bármikor eladható vagy elzálogositható értékpapirok, melyek azonfelül, hogy jelentős nyereménykilátásokat nyujtanak, még állandó értéket is képviselnek. Megvásárlásukkal tehát bármikor igénybevehető tartaléktőkét is gyüjt magának.
Huzások után sorsolási listát küldünk.
Rövid idő alatt **4** nagy huzás
dec. 5-én egy millió K
dec. 27-én 400.000 K } **főnyeremény.**
jan. 5-én 100.000 K
febr. 25-én 50.000 K
Évente 10 huzás
3 millió korona nyereménnyel.
Minden sorsjegy kihuzatik, egy sorsjegyre több nagy nyeremény is eshet.
Központi Váltóüzlet Részv.-T.
Budapest, V. kerület, Szabadság-tér 3. sz.

FŐVÁROSI OPERETT M. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36
A novemberi nagy müsor:
Schlosser Grete hegedümüvésznő. **Herr u. Frau Nachtigall** Szkeccs. — Előadja a **Bojanovszky-pár.**
Kornau Eduard bécsi humorista.
Jonny, és Karlei excentrikusok.
A SÁRKÁNY Bohózat 1 felvonásban. Irták: Armont és Nancey. Főszereplők: **Mezey Ilonka, Huszár Károly, Ferenczy Károly** és **Szepesi Vilmos.**
Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Kálvin-tér sarkán)
Olcsó árak! Olcsó árak!

BEREGI OSZKÁR a Nemzeti Szinház tagjával a cimszerepben

A föld embere

Dráma az élet mélységeiből 3 felvonásban.
Irta: VAJDA LÁSZLÓ. Rendezte: KERTÉSZ M.

Bünös éjszakák

Nagyvárosi regény 4 felvonásban.
A főszerepben ELSE FRÖHLICH. A Nordisk Films attrakciós ujdonsága:

A ROYAL-APOLLÓ-BAN

Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától
Előadások: 5, 7 és 9 órakor. Telefon: 74-84

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat

a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára

helyeztem át.

Schönwald Imre.

Központi fütések,

vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések

SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Schlesinger Alajos

Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.

TELEFON: 26—60.

Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, fordítókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Kiváló porosz szén

Hazai darabos és kocka szén

Gázgyári koksz

kicsinyben és nagyban kapható:

EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál

Budapest, VII., Rákóci-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!

Nyiri Sándor

BUDAPEST

VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.

Villamos erőre berendezett

Paszpartu műintézet és könyvkötészet.

Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.

Mappák minden kivitelben.

Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.

Egyleti tablók és albumok.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat

Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (szemben Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati ezikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

---

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor

Az utolsó Dankó-nóta

Nagy Endre és Zerkovitz Béla énekes-játéka és **a fényes novemberi műsor.**

SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/28—11 ig az uj novemberi müsor.

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Bründl János

cisz. és királyi udvari szállító.

Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

RAGACSNELKÜLI ÜVEGTETŐK

HAAS és SOMOGYI
BUDAPEST

Külföldi parfümök.

Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafilde, Hygiea Chypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág Ibolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Orgona Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szétküldési hely: **GROSZ ANTAL** kivitelház, **Budapest, VIII., József-körut 23. szám.**

„The Gresham"

Életbiztositó Társaság.

Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**

öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet** folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. december 5-én — 49. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A villamos

— dicséretére legyen mondva — az áremelések és árdrágitások három esztendős orgiái és feketemiséi között mind a mai napig meg tudta tartani a liliomot. Nagy sor ez a mai viszonyok között, amikor mindent a drágasággal okolnak meg és amikor az áremelések tekintetében maga az állam jár legelől. Ám legyen a villamos olcsósága demokratikus közérdek, a villamos direktorok sem estek a fejük lágyára, semhogy ne tudnák, hogy a kenyér még a szakaszjegynél is demokratikusabb valami, pedig ma már ha egy kicsit fehérebb, azt is tiz fillérért adják a fogadóban a régi négy fillér helyett.

Egyszóval most megelégelték a villamos-társaságok a részben önkéntes, részben kényszeres absztinenciát és a méltányosság határain belül fel akarják emelni a jegyek árát. Őszintén szólva a legfontosabb pont az lenne, amire eddig nem kaptunk feleletet, hogy hol és milyen mértékü akar lenni az emelés. A hézag, ami itt a vállalatok kérésében mutatkozik, nyilván azt jelenti, hogy módot adjanak a tárgyalásra. Mondja el a kereskedelmi miniszter, a főváros és a közönség, mik a kivánságai a tarifaemelés körül és akkor majd össze kell azokat egyeztetni a vállalatok érdekeivel. Egy dologgal ugyanis tisztában kell lennünk és ez az, hogy a villamos-tarifakérdést ezuttal meg kell oldani. Ez is azok közé tartozik, amikre ki lehet mondani, hogy most vagy soha. Az emelés ellen nem lehet ellenvetése a kereskedelmi miniszternek, aki az államvasutaknál e tekintetben kenterben érkezett be, sem a főváros tanácsának, amelynek mindig vajból volt a szive, amikor a bérkocsisok fordultak hozzá ilyen kéréssel, vagy amikor az omnibusz-vállalat hónaponkint emeli a viteldijakat. Ami viszont a társaságoknak az üzemi kiadásait illeti, azoknak emelkedése is kézenfekvő, bár ezzel szemben a forgalom emelkedése is jelentékeny sulylyal esik a latba. Egy kis összeadás és kivonás azonban azt mutatja, hogy a haszon nagyon töpörödött kis szörnyszülött lehet, ha ugyan időközben drágasági pótlékok és anyagáremelkedések révén el nem vétel.

A közönségre nézve azonban mindenesetre sulyos teher lesz a tarifaemelés, de végre is nincs olyan szénásszekér, amelyről még egy villával — le nem lehetne venni. Ha elbirjuk az adók áradatát, az élelmi és ipari cikkek horribilis emelkedését, kibirjuk majd a vilamos-tarifaemelést is. A közgyülés pedig, amely a nyáron még leszavazta az egységes tarifát, most aligha tud ellentállani, mert egész csomó rosszindulatú daganatot operálhat ki egyetlen vágással. Elintézheti mindenekelőtt a közlekedési adó beszedésének módját, amely körül szinte már a pörösködésig feszültek a húrok, de megoldást lehet teremteni a villamos alkalmazottak szociális mozgalmaiban is és végül el lehet háritani azt a veszedelmet, amelyet a villamostársaságok a maguk anyagi viszonyainak ultima rációja gyanánt kilátásba helyeztek: az átszállójegyek beszüntetését. A sok kis rossz olyan nagy rosszá növekszik ilyenformán, hogy azzal szemben a tarifarevizió még mindig a kisebbnek tünik fel ebben a pillanatban. A közgyülésnek tehát aligha lesz más választása, minthogy a tarifareviziót, természetesen a szükséges kikötésekkel és feltételekkel, megszavazza.

Fullánkok

...

Enyedi Simonról

a „Fővárosi Hirlap" irta meg először, hogy visszakerült a városházára a Közélelmezési Hivatal utcáján keresztül. Mi ugy tudtuk, ugy irtuk és ugy tudjuk ma is, hogy ellenőrnek jött vissza, a közélelmezési miniszter finom, keztyüskezü terminologiája azonban azt mondja, hogy „tanulmányozni", „megtekinteni". Hát ezen alighanem nagyon csóválták a fejüket a tizes bizottságban is, meg a közélelmezési ügyosztályban is, mert azt nagyon jól tudják, hogy Enyedi tanulmányait régen befejezte a főváros közélelmezése terén. Egészen világos, hogy inkább ezeket a tanulmányait akarja értékesiteni. Általában ugy látjuk, hogy a Közélelmezési Hivatal élén rendkivül jó modoru urak állanak, akik a keserü pirulát ebben a cukorszük világban is édes burkolatban nyujtják át. És még ezekre az urakra van panasz, ezekről tudták, hogy ninesenek jóindulattal a főváros iránt! Vajjon az Enyedi küldetését sem tekintik kedves figyelemnek?

*

A sajt

körül megint megindultak a régi szabásu csirke-pörök. Megint azon vitatkoznak, hogy ki ossza széjjel? Szinte szerencse, hogy ezuttal olyan valami került a megszokott versengés középpontjába, ami legalább van. Mert eddig olyasminek az elosztásán is szoktak vitatkozni, aminek hire-hamva sem volt. A budapesti közönség pedig tisztelettel az iránt érdeklődik, hogy ha van sajt, hát miért nincs. Megérkezett különben a külön hollandi sajt-magántudós is, akinek nyilván az a hivatása, hogy amig végre-valahára megegyeznek a szétosztás módja felől, addig megakadályozza a sajt elromlását.

*

A tisztességes kereskedők

életét nem lehet szinig tejfelnek mondani ebben a bankóban fuldokló világban sem. Az uj terhek mellett itt az ötórai zárás a nyakunkon, itt a naprol-napra növekvő áruhiány, végül pedig kiderül, hogy már hitelezniök sem szabad. A szolid kereskedőnek soha sem volt keresetforrásuk a hitelezés, de jobb vevőközönségük megtartása érdekében nem zárkózhattak el ez elől a kedvezménynyujtás elől sem. Most azonban törvényjavaslat fekszik a képviselőház asztalán, amely a követelések elévülésének idejét harminckét esztendőről egy csapással három esztendőre redukálja. Ez mindenesetre azt jelenti, hogy a csak hajszálnyira kétes követelések is végérvényesen veszendőbe mennek, mert három esztendő alatt nem igen szoktak az emberek anyagi helyzetében komoly változások beállani. A szegény kereskedőket ezzel az intézkedéssel agyon fogják védeni és az egyetlen szomoru vigasztalásuk csak az lehet, hogy ugy sincs semmijük, amit hitelbe adjanak.

*

Hétszázötven barakk-lakás épül

A lakás-szükség pillanatnyi enyhitése

A lakásszükséglet állandóan nagyobb és nagyobb mértékeket ölt. Uj házasok nem kapnak lakást, vidékről hivatalos küldetésben felköltöző hivatalnok-családok butoraikat nem hozhatják magukkal, hanem drága szállodákban kénytelenek meghuzni magukat. Számos tünetet tudnánk még felsorolni, amelyek azonban mind közismert jelenségei a mai lakáshiánynak. Fokozatosan rá fognak ugyan majd térni a hivataloknak a lakások céljaira is alkalmas helyiségekből leendő kitelepitésére, a nyaralókat is lassan besorozzák a rendes lakások közé, mindez azonban nem legendő a mai lakásszükség enyhitésére, annál kevésbbé lehet abban bizni, hogy e tekintetben egyébként enyhülés beállana. Kétségtelen, hogy a ma rendelkezésre álló eszközökkel a lakásinséget megoldani lehetetlenség.

Egyetlen mód áll rendelkezésre: a lakásépitás. Erre vonatkozólag megkérdeztük *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsost, aki a Lakásépitő Állandó Bizottság munkájának egyik legfőbb irányitója. *Kabdebó* tanácsos a következő nyilatkozatot tette a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt:

— Minden reményünk meg van arra, hogy *a lakásépitő akciót még a tavaszszal meg tudjuk kezdeni.* Egy hete annak, hogy a LÁB vezetősége tisztelgett *Wekerle* Sándor dr. miniszterelnöknél, aki részletesen ismertette azokat az eredményeket, amelyek az épitőanyagnak megszerzése érdekében inditott fáradozásai felmutatni tudnak. Részleteket a miniszterelnök ur öexcellenciája által mondottakról természetesen nem közölhetek, de annyit elárulhatok, hogy a kép, amelyet nekünk adott, igen kedvező és biztató. Igen sok olyan anyag van, amelyet a budapesti lakásépitő akció számára máris biztositottnak lehet tekinteni, a többi anyagokra vonatkozólag szintén folyamatban vannak a tárgyalások, amelyek remélhetőleg szintén kedvező eredménynyel fognak végződni. Ez különben nem puszta feltevés, hanem a jelekből megállapitható tény. A miniszterelnök ur fáradhatatlanul elősegiti a budapesti épitkezések lehetővé tételét és ismételten minden remény meg van arra, hogy az épitkezések a tavaszra megkezdhetők lesznek. Egyetlen dolog van még, ami komoly akadály lehet, és ez a vaggonhiány, de majd csak megbirkózunk ezzel is.

Vannak azonban vélemények, amelyek szerint a lakásinség miatt addig sem lehet várni, amig ez a nagy, általános lakásépitő-akció megindul. Maga *Bárczy* István dr. polgármester volt az, aki már félesztend előtt a *barakklakások építésének szükségességét hangoztatta.*

A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint máris elkészült a barakképitő-akció terve, amely a pillanatnyi lakásszükség orvosságának készül. A barakkok épitéséről állandóan folynak a tanácskozások és befejezett dolog, hogy azokat a *tavasszal meg fogják épittetni.* A kérdés müszaki részének megoldására is hamarosan rá fog kerülni a sor és számitani lehet rá, hogy az uj barakkok igen rövid idő alatt felépülnek.

A tervek szerint nem pusztán a munkásságra gondolnak a barakkok épitésénél. Ellenkezőleg — miután munkáslakásokban kisebb a hiány — leginkább a polgári lakosság számára akarnak kislakásokat teremteni. A terv szerint *összesen 750 barakklakás fog épülni,* amelyek harmad-

részben (250) egyszoba-konyhás, harmadrészben kétszobás és végül pedig háromszobás lakások lesznek. A háromszobás lakásokban két nagyobb és egy kisebb szoba lesz és arra számitanak, hogy ezekben akár jobbmódu polgárcsaládok is elakhatnak. A szükséglakásokat földszintes, legfölebb egyemeletes házakban helyezik el és lehetőleg minden lakás kap egy kis előkertet. A barakkházak helyei még nincsenek kijelölve, de telke magának a fővárosnak is bőven van, szükség esetén azonban attól sem fognak visszariadni, hogy erre a célra telkeket rekviráljanak.

Népélelmezési premier

Biró Henrik népélelmezési osztályvezető nyilatkozata

A népélelmezési Scyllák és Charibdisek kezdenek kipusztulni és a héten meglesz a premier, amelyet annál nagyobb érdeklődés előz meg, mert a legjobb akarattal sem lehet elmondani, hogy a szervezkedés valami simán és gyorsan ment volna. Még amikor Kürthy Lajos báró volt a Közélelmezési Hivatal elnöke, a Tisza-kormány három millió koronát engedélyezett a népkonyhák céljaira, de mégis huzódotthalasztódott a dolog, mert a kormány és a főváros nem tudtak megosztozkodni a feladatokon. Aztán kormányváltozás, majd megint miniszterelnök-csere történt, a Közélelmezési Hivatal elnökéből is miniszter lett időközben, végül pedig a népélelmezés egész gondját a közélelmezési miniszteriumból a népjóléti miniszteriumba helyezték át és Hadik gróf helyett Batthyány gróf lett a népkonyhák patrónusa. Mindez persze időbe került és mikor már a népélelmezési akció a munka vonalába kezdett volna jutni, akkor jött Demjén tanácsnok betegsége és az a felfedezés, hogy Hubert Emil dr. ideiglenes hivatalnok nem háborus népkonyhákat akart csinálni, hanem olyanokat, amelyekből akár kiállitást lehetett volna csinálni. Szerencsére erre a pazarlásra idejekorán rájöttek és a túltengő ambicióval rendelkező tisztviselő terveit félredobták. Persze, ez ujabb időveszteség volt és ha e hét második felében meg is nyilik az első budapesti népkonyha, bizony már nem lehet eltagadni, hogy nagyon benne vagyunk a télben és a népélelmezési akció igen fontos időveszteséget szenvedett.

Mégis örömmel láttuk az első plakátot az utcán és felkerestük beckói Biró Henrik fővárosi bizottsági tagot, aki a népjóléti miniszteriumban a kormány meghivására egyik irányitója a népélelmezési akciónak és vezetője a népélelmezési osztálynak. Biró Henrik kérdéseinkre a következő érdekes részleteket mondta el a népjóléti miniszterium és a főváros közös munkájáról a Fővárosi Hirlap tudósitója előtt:

Megindul a gyüjtés.

— Amikor a népélelmezési akció ujabb fejleményeiről szólok, mindenekelőtt *Izabella* főhercegnő őfensége munkájáról kell megemlékeznem. A főhercegasszony szeretetteljes érdeklődéssel viseltetik a népélelmezés kérdése iránt és fáradtságot nem ismerő tevékenységet fejt ki és a hét folyamán az ő vezetésével megindul *a nagyarányu gyüjtési akció* és olyan auspiciumokkal, amelyektől a legszebb eredményeket várhatjuk. Nagy érdeklődést tanusit azonban Őfelsége a király is, aki a budapesti nép és az ország népe sorsát e tekintetben is szivén viseli.

A vidéki városok és a környékbeli községek.

— Akciónk különben nem szoritkozik Budapest székesfővárosa területére, hanem kiterjed az egész országra. Ma tehát „országos népélelmezési akcióról" kell beszélni. Erkölcsi és anyagi megsegitésben részesitünk minden várost, amelynek lélekszáma 10,000 felnél nagyobb. Különös sulyt kell helyeznünk a főváros környékére, ahol tudvalevőleg hatalmas munkástömegek laknak. Erzsébetfalva, Kispest, Ujpest, Rákosliget, Rákospalota, Rákoskeresztur, Soroksár, Cinkota és a többi szomszédos községek lakosságának igen nagy percentje ipari munkás, akik legnagyobbrészt Budapesten keresik kenyerüket. Ezekkel a szomszédos községekkel, valamint a nagyobb vidéki városok vezetőségeivel is állandó tárgyalásokat folytatunk. Azoknak a vidéki városoknak a száma, amelyek eddig segitségünket kérték, mintegy hatvanra tehető. Ezeken a helyeken — ellentétben Budapesttel — az élelmiszerrel való ellátás nem tartozik a népjóléti miniszterium hatáskörébe, hanem kizárólag a hadikonyhák szubvencionálása a gondunk.

30 filléres és ingyenes ebédek.

— A fővárosban az anyagi támogatásnál sokkal fontosabb kérdés *a konyháknak élelmiszerrel való ellátása.* Itt tulajdonképen ez teszi főfeladatunkat. Ha e tekintetben nem tudnánk megfelelően gondoskodni, az egyesületi konyhák kénytelenek lennének üzemüket megszüntetni. A fővárosi konyhák felállitására a kormány három millió koronát adományozott, amelyből a főváros megkapja a berendezkedési költségeket, amelynek ellenében azonban *a főváros önköltségen adja az ételeket.* A konyhák felállitására különben *a főváros 500,000 korona elszámolandó előleget kap.*

— Utolsó végrehajtó bizottsági ülésünkön, amelyen *Batthyány* Tivadar gróf miniszter elnökölt, elfogadták az én álláspontomat, amely szerint a népkonyhákat és polgári étkezőket nem törekszünk egyszerre üzembe helyezni, hanem azokat *szukcesszive nyitjuk meg.* Akciónkban A. és B. tipusu konyhákat különböztetünk meg. Az A. tipusu konyhák a legszegényebb, a B. tipusuak pedig a polgári osztályok számára lesznek szervezendők. E hét folyamán, valószinüleg a hét második felében megnyilnak az első A. tipusu konyhák, amelyek 30 filléres ebédekkel látják el a legszegényebb néprétegeket. Ezeket az ebédeket részben hatósági, részben magán-egyesületi konyhákban szolgáltatjuk ki. A harminc filléres ebédekre való jogosultságot egy hónapos jegyfüzet kibocsátással adjuk meg. Ma ugyanis a régi 30 filléres ebédek 50—56 fillérbe kerülnek az egyesületeknek, az állami hozzájárulást ilyenformán ebédenkint 30 fillérben állapitottuk meg. A minden ebédnél fenmaradó pár filléres hasznot az egyesületek amugy is jótékonycélra adják. Az egyesületi népkonyhákban minden ebéd ellenében a lefizetett 30 filléren kivül egy-egy szelvényt is leszakitanak a jelentkező jegyfüzetéből. Ezeknek az összegyüjtött szelvényeknek beszolgáltatása alapján történik azután a leszámolás. Ahány szelvényt szolgáltat be az illető egyesület, annyi 30 fillért kap tőlünk. Hogy azonban azokra az elemekre is gondoljunk, amelyeknek 30 fillérjük sincs egy ebédre, az előljáróságok ingyenes jegyeket is bocsátanak ki. Az ilyen ebédeknél 30 fillért az előljáróság, 30 fillért pedig mi téritünk meg. Ezekben az A. tipusu 30 filléres ebédet kiszolgáló konyhákban középszámitással *15,000 ember ellátására számitunk,* de el vagyunk készülve arra is, hogy *a tél legszigorubb napjaiban 20,000 emberre* kell gondolnunk.

Öreg panamisták.

A panamáról minden kornak más a felfogása. Mikszáth Kálmán még nyiltan beszélt, mint legfőbb jóról, a pártkasszáról. Az ellenzék is nevetett jókat ilyenkor, valamint a husosfazekat sem volt valami szégyen anno dacumal (nem is olyan régen) emlegetni. Most aztán egyszerre mindezt a régi kedves és nyilt panamát, amiről mindenki tudott, pellengérre állitották, hogy helyet adjanak a titkos, a bünös, a nagy, a börtönreérett panamának. Egyszóval a kor nem jobb, csak álszemérmesebb lett.

Ne is essék tehát zokon, ha öreg panamistákról beszélünk, hiszen maga a történelembuvár, aki a mult ködös tengeréből kihalászta őket, szintén hivatkozik a különböző korok különböző erkölcsi felfogására. A tizenhetedik század végén és a tizennyolcadik elején például Pesten és Budán nem volt szégyen a „kijárás", sőt ezért nyiltan „honorárium" járt. Általában a fizetés inkább olyan szivarra való valami volt. Pestváros polgármestere egy esztendőre kapott 600 forintot. Ellenben a mellékjövedelem avanzsált főjövedelemmé és bizony a városházán, azaz hogy a városok házain (Budán és Pesten) alighanem az volt az elv, hogy fizesse meg a tisztviselőket az, akinek szüksége van rájuk.

A mellékjövedelem kétféle volt. Ékes latin nyelven az egyiket akcidenciának, a másikat honoráriumnak hivták. A tisztességesebb, a ma felfogása szerint korrektebb mellékjövedelem az akcidencia volt. Ezt a törvény rendelte és tulajdonképen munkadij volt, amit ma is fizetnek a falusi jegyzők irodáiban még a marhapasszus kiállitásáért.

Az akcidencia miatt tehát nem kell álszemérmesen megcsóválnunk a fejünket, bár talán legközelebbi utódainknak már ez sem lesz majd inyük szerint való, aminthogy van is abban valami, hogy a hivatalnokot fizesse meg a köz, ne pedig az egyes ember. A „honorárium" azonban már olyasvalami volt, amelyről ha csak egyet látnánk, azt kellene mondani annak élvezőjéről, hogy „lám lám, az öreg panamista, kétszáz év előtt élt és máris hogy értett hozzá!..." De hát ismétlem, a kijárás, aminek jutalmát finoman és nyiltan honoráriumnak nevezték. És a magas állami vagy városi funkcionárius, aki valamely eljárásáért egy házat kapott jutalmul, pirulás nélkül fogadta a kapuban elökelő barátait. Annyira divat volt ez, hogy e kor egyik legkiválóbb történetirója feljegyzi: „a városi tanács is a felsőbb hatóság tisztviselőinek, dignitáknak, vagy amint nevezték a város patronusainak és protektorainak nemcsak utólag, de előre is osztogatott jutalmakat, sőt megigérte, hogy ügyének sikeres lebonyolitása esetére jutalomra számithatnak." Nem volt ez más, mintha ma Bárczy polgármester egy millió jutalmat igérne Wekerle miniszterelnöknek a negyedmilliárdos beruházó-kölcsön jóváhagyása fejében, vagy ha Sándor Pál igérne ugyanennyit Bárczynak a közuti tarifaemelésének a közgyülés által való elfogadtatásáért.

Akkoron magas állami tisztviselők és a bécsi udvar hivatalnokai egészen természetesnek tartották az ilyesmit és a szóbeli tárgyalások kiinduló pontját mindenesetre ezeken a helyeken kell keresni. Ma az ilyen csekélységek miatt egy csinos sajtóbotrányon át kétségkivül nehéz rabságot szenvedne a vakmerő közhivatalnok. A tizenhetedik század ujságirói azonban ügyet sem vetettek az ilyesmire, Grassalkovics bárónak, az udvari kamara elölülőjének nevét ilyesmi miatt soha ki nem irták az ujságba, pedig ugyancsak rájárt a város kasszájára. Olyan diszkréten kezelték az ilyen ügyeket, hogy szinte ma is szemérmetlenség ujságban firkálni róla. A dolgok természetes rendje az volt, hogy a város szépen elszámolta a Grassalkovics bárónak adott „honoráriumokat" és az udvari kamara, amelynek Grassalkovics báró volt az elölülője, szépen rendbenhagyta ezeket a számadásokat. No ugy-e, hogy egészen egyszerü a dolog?

Azaz, hogy egyszer mégis baj akadt. Buda városának egyszer nagyon tapasztalatlan számvevője vagy pénztárosa lehetett, mert egészen meztelenül kiirta egy bizonyos ilyen összeg elé Grassalkovics Antal bárónak, az udvari kamara elölülőjének nevét. Hát ez már mégse ment és Grassalkovics visszaküldte ezt a számadást és utasitotta Buda városát, hogy a hibát hozza rendbe. 1698. január 20-ikán kelt azután Buda városának az a határozata, amely ugy döntött, hogy a kellemetlen lapokat hivatalosan kitépeti és uj lapokat tétet a számadásba, amelyen rajtuk lesz ugyan a honorárium elszámolása, de nem lesz rajtuk a Grassalkovics báró neve. Ki is tépték a pikáns lapokat, de frivol aktaként itt maradt az utókorra a város határozata, amely egészen nyiltan megmondta, hogy miért kellett uj lapokat csusztatni a számadásba. Istenem, szép is az a diszkréció...

Buda városa Szirmay Istvánnak, a János király privilégiumának feltalálásáért egy házat adott honoráriumképen és azt a polgári terhek alól örök időkre felmentette. Ügyetlen ember volt azonban Szirmay István: sohase kapta meg a házat és amikor azt 1710-ben Schwinghemb Lipót megvette, azt Buda városa adta el.

Sötér Ferenc, Pestmegye alispánja különben szintén kapott egy házat honoráriumként az 1695-iki határjárás emlékéül. Szunyogh Imre az 1703-iki határjárásért viszont csak azt az előnyt kapta, hogy házát a katonai beszállásoktól felmentették. Pedig Szunyogh Imre nagy szolgálatot tett Pest városának, ő állapitotta meg ugyanis, hogy Kőbánya Pesthez tartozik, nem pedig, mint Grassalkovics állitotta, Szent-Lőrinchez.

Akik honorárium cimen pénzeket kaptak, fel vannak jegyezve és pedig Batthyány Ádám gróf, az udvari kamara elölülője, Billard főhadbiztos, Caraffa gróf, Csáky Zsigmond gróf, Desewy, Fux, Grassalkovics Antal báró, Gyungel, Huniad, Huber főhadbiztos, Jászy Pál udvari kamarai tanácsos, Jörger gróf, Budavár parancsnoka, Karaffiát kancelláriai titkár, König Ferenc, budai térparancsnok, Nagy Zsigmond, Pálffy János gróf, nádor, Péterffy báró, Salleburg gróf, az udvari kamara elölülője, Sigray János báró, Stöhr hadbiztos, Styrum gróf, Bu-

A hadikonyhák és a polgári étkezők.

— A fővárosi akciónak az a része, amely a *hadikonyhákban* talál ellátást, szintén rövidesen megkezdődik. Addigra elkészülnek a minden kerületben (tehát összesen tiz) kibérelt helyiségek. Itt már polgári rétegeket fogunk élelmezni és pedig olyanokat, akik *az ebédet hazaszállítják*. Felvette azonkivül a főváros a maga akciója keretébe *a polgári étkezőket is*. Ilyen polgári étkező a főváros különböző pontjain *hat darab lesz*. Itt az ellátandó személyek a helyszinén fogják elfogyasztani ebédjüket. Ezeknél a helyiségeknél igen nagy nehézségekbe ütközik a berendezés megszerzése. Az asztalokat, evőeszközöket és teritőket megszerezni ma nem könnyü dolog. Különösen az abroszokkal van nagy baj és bizony megeshetik, hogy terittetlen asztalnál kell majd étkezni, ami semmiesetre sem katasztrófa, ha különben az ebéd izletes és tápláló. Az ebéd szállításához szükséges termoszokat Berlinből várjuk és ha azok is megérkeznek, akkor *december végén a polgári étkezőket is megnyitjuk.*

— A hadikonyhák megnyitása előtt különben *Csupor* József dr. fővárosi tanácsnok és *Medve* Miklós dr., a népjóléti miniszterium titkára társaságában Bécsbe utazom, ahol a bécsi hadikonyhák szervezetét fogják tanulmányozni.

*

Biró Henrik érdekes nyilatkozatához még hozzáfüzzük, hogy azok az egyesületek, amelyeket a népjóléti miniszterium a legszegényebb néposztályok ellátására szolgáló akcióba bevont, a következők: az V. kerületi Népháza, az I., II., III., VI., VIII., IX. és X. kerületi Általános Közjótékonysági Egyesületek, *Weiss* Manfréd jótékony konyhája, *Mautner* Alfréd hadikonyhája *Kohner* báró népkonyhája, az Omike Menza Akademika, az Országos Katholikus Növédő-Egyesület, az V. kerületi izr. Nőegylet leánymenzája, az orthodox izraelita népasztal, az izr. siketnémák intézete, az Uránia Növédő-Egyesület, a Fővárosi Gyermekkert Egyesület, az Izr. Nőegylet népkonyhája, a székesfővárosi melegedőszoba és levesosztó, az Eötvös levesosztó, valamint a Tisztviselőnők és Diáknők Otthona. Mindezeknek a konyháknak a kibővitése szintén küszöbön van, hogy nagyobb termelőképességet biztositsanak számukra, mint a multban volt.

---

davár parancsnoka, Zenney, kamaraigazgatósági tanácsos.

Ahol név nincs, ott is sok helyen ott van „a budai kamaraigazgató", a „főhadbiztos felesége", az „udvari kamara elölülője", vagy a „várparancsnok titkára", ha pedig az ügy még diszkrétebb volt, akkor ez volt a sablon: „a város egy nagy patronusának."

A „honorárium"-nak a kegyelemdöfést Mária Terézia 1755-iki rendelete adta meg. Tudniillik azóta csak titokban osztogatták őket. A társaság különben, amint a fenti névsorból látható, igen vegyes volt. Előkelő főuraink, még a nádor is, éppen ugy elfogadták a honoráriumot, mint Fux ur, vagy a főhadbiztos felesége. Néhány nevet a német jegyző nyilván rosszul irt le, de alig lehet, nehéz kitaláini, mi az eredetije a „Desewy" vagy a „Huniad" névnek.

Milyenek voltak a honoráriumok, nem tudjuk, de a szegény Pest város inkább adott egy házat, vagy telket, mint egy aranyat. Amaz kevesebbjébe került neki és több volt belőle. Nagyon szegény volt még akkor Pest városa, az öreg panamisták sem kereshettek rajt sokat. Volt egy sörháza, egy korcsmája, két téglavetője és az a pénze, amit vámként beszedett. Igy történhetett, hogy a tanács 1709. március hó 7-ikén határozatot hozott, amely igy hangzott:

„Dem Schnabl die Versicherung zu geben wegen hergebenden Kerzen, vndt zwar dermahlen 3. Kerzen zur Burgerwacht, nach Ostern aber 2. Woven nach Bessern Zeitten vndt wann die Statt Bey Mittel sein wirdt, ire Contertirung follgen volle."

Vagyis, hogy legyen nyugodt a kereskedő ur az öt szál gyertyáról (fontja 7 krajcár) szóló számlát biztosan ki fogják fizetni, mihelyt jobb idők járnak a város fölött.

Ugy-e, hogy egészen ártatlan a dolog? Ilyen viszonyok között vajjon mit kereshettek a szegény panamisták?

A számember a sajtó ellen

„Munkarend" a Müszerüzemben

A főváros Müszerüzemében az utóbbi időben egymást érik a munkásmozgalmak. A háborus viszonyok mellett a munkásság megélhetését állandóan ujabb és ujabb béremeléssel kivánja megkönnyiteni. Igy van ez más magánüzemekben is, de jellemző, hogy a szociáldemokrata-párt lapjában megrovási kalandok keretében még magánüzemek sem szerepelnek olyan sürün, mint a fővárosi müszerüzem. De a fővárosi üzemek sorában is kivételes helyet kapott e tekintetben a müszerüzem. A legfőbb oka ennek nyilván az, hogy az üzem élén egy számember és nem kereskedő áll, aki dédelgetett számjai érdekében akár az élettel is szembeszáll. Legutóbb a mult héten volt sztrájk a Müszerüzemben. *Bedő* Tivadar igazgatónak végre teljesitenie kellett a munkások minden követelését. Most aztán sürgős választ adott Bedő igazgató a munkásgyőzelemre. Szombaton délben a fizetések kiadása alkalmával uj „Munkarend"-et terjesztett a munkások elé, amelyet azoknak alá kellene irni. Egyelőre azonban bizonytalan, hogy ez meg fog-e történni? A munkások ugyanis sok komoly sérelmet találnak a munkarendben, amely mindenek felett arra pályázik, hogy *a munkásoknak a sajtóval való érintkezését* szigoru tilalom alá vegye. Ez azonban olyan végtelen rövidlátásra mutat, hogy jóindulattal figyelmeztetni kell Bedő igazgatót, álljon el ettől a lépéstől, mert a szervezett munkásságot ilyen kicsinyes eszközökkel még soha senki sem tudta terrorizálni. Emlékezzék csak rá Bedő ur, hogy nemrég Wekerle Sándor miniszterelnök tett olyan kijelentést a parlamentben, amely a munkásság szervezkedési jogára nézve sérelmes volt és a bölcs miniszterelnök kijelentéseit még aznap visszavonta. Képzelje el most Bedő ur, hogy milyen kicsike pont ő Magyarország miniszterelnökéhez képest.

Az uj munkarendben kétségkivül vannak olyan intézkedések, amelyeket a munkásság szivesen fogad. Főbb pontjai a munkarendnek ezek: minden munkás csak abban az üzemben foglalkoztatható, amelybe felvétetett. 14 évesnél fiatalabb munkást nem vesznek fel, a munkásokat óradij szerint fizetik, mindenkinek van hat heti *próbaideje*, a munkások által okozott károk *az igazgatóság által megállapitott összegben*, megtéritendők, a károkért a mühelyben dolgozó *munkások egyeteme is felelős*, idegenek csak az igazgató engedelmével, *annak vagy megbizottjának kiséretében* tekinthetik meg az üzemet, az igazgató a távozó munkásokat *megmotoztathatja*, a munkások kötelesek illedelmes, erkölcsös és tisztességes magaviseletet tanusitani.

Mindezen kivül a szokványos munkafeltételek vannak benne a munkarendben és a tulajdonképeni sérelem a *22*-ik pontban van, amely szóról-szóra igy hangzik:

> *22.* Mindenkinek a munkából való rögtönielbocsátás terhe mellett tilos az üzemben magánmunkát végezni, az üzemnél az üzemnek szállitóktól borravalót, vagy ajándékot elfogadni, továbbá az üzemre vonatkozó eseményeket, adatokat nyilvánosság elé vinni, illetőleg hirlapokban közzé tenni és az itt készült munkákról vagy megrendelésekről bárkit is tájékoztatni.

Ezt a rendelkezést teljes joggal tartják a munkások sérelmesnek és az igazgatóságnak legfölebb azt van módjában megtiltani a munkásoknak, hogy üzleti titkokat, amelyeket ugy sem biznak rájuk, eláruljanak. Nem egyszer tapasztalták azonban a munkások és tapasztaltuk mi is, hogy a Müszerüzem akkor, amikor a sajtó tudomást szerzett az üzemben folyamatban levő szociális mozgalmakról, inkviziciót rendezett a munkások között. Most aztán jóelőre biztositani akarja Bedő igazgató ur azt, hogy *az üzemi munkásmozgalmakat a sajtó támogatásban ne részesithesse.*

A Dénes-ügy kipattanása is fáj még a Müszerüzemnek, bár ha a sajtókampánynak ebben az ügyben voltak is elfajulásai, a főváros maga lehet hálás azért, hogy a sajtó tisztogató munkát végzett. A Dénes-ügy óta azonban, mint a nyárfalevél, ugy reszket a Müszerüzem a nyilvánosságtól. Zárt ajtók mögött, terrorizált és megmotozott munkásokkal akar dolgozni — valljuk be, ennek a törekvésnek ma, a demokrácia korszakában, egy kicsit burzsoa-illata van. Bedő ur a halott számok közül nézi a haladó, az eleven életet és a nyilvánosság, a sajtó szeme elől riadtan akarja bezárni a Müszerüzem kapuját és nem is sejti, milyen hiábavaló munka ez, amikor a sajtó számtalanszor bizonyitotta már, hogy a kulcslyukon is mindent lát.

A villamosok tarifaemelése

A BKVT. és a VVV. beadványa a tanácshoz

Alább közöljük egész terjedelmében azt a felterjesztést, amelyet a Budapesti Közuti Vaspálya r.-t. a székesfőváros tanácsához intézett a tarifaemelés kérdésében. Lényegében teljesen fedi ezt a felterjesztést az a másik, amelyet a társaság Serényi Béla gróf kereskedelmi miniszterhez intézett. A tarifaemelés ügyével legközelebb foglalkozik a tanács, majd az illetékes bizottságok elé kerül a kérdés és valószinüleg még ebben az esztendőben sor alá kerül a közgyülésen is. A Közuti beadványa szószerint a következő:

Tekintetes székesfővárosi Tanács! A hálózatunkon szedhető maximális viteldijak a köztünk és a székesfőváros között 1895-ben, tehát huszonkét évvel ezelőtt megkötött területhasználati szerződésben lettek megállapitva. Ezen szerződés megkötése óta ugy a munkabérek, mint az összes üzemi anyagok árai állandóan emelkedtek, ezen kivül a szerződésben elvállalt terheink is fokozatosan és pedig oly nagy mérvben emelkedtek, hogy már évek előtt bekövetkezett a szerződésben maximumként kikötött, de sohasem remélt 16 százalékos bruttó részesedési kulcs. Ez az állapot, amelyben az egyik fél terhei folyton sulyosbodtak, a másik fél előnyei pedig évről-évre növekedtek, már a háboru előtt sem volt jogos és méltányos; a háboru kitörése óta pedig olyan helyzet állott elő, melyet tovább fenntartani nem lehet. Az épitési és üzemi anyagok ugyszólván napról-napra drágulnak, az alkalmazottak megélhetésének a változott viszonyok közötti biztositására a fizetéseket és munkabéreket önként és több izben nagy mérvben emeltük, élelmiszerekben, ruházati cikkekben és fütőanyagokban milliókra rugó kedvezményeket nyujtottunk. Mindezeken fölül a panaszbizottságok már eddig is évi két és fél millió bértöbbletet állapitottak meg és az uj adók és közterhek is nagy összegü többkiadást okoznak. Az üzemnek ez a mérhetetlen megdrágulása még mindig emelkedőben van és beláthatatlan, hogy ez a drágulás meddig tart még és milyen mérveket fog ölteni. A drágulást ugyszólván kezdettől fogva minden gazdasági ágban minden termelő áthárította a fogyasztókra; igy tettek a fővasutak, a helyiérdekü vasutak és a közuti vasutak jó része is. Maga a székesfőváros nemcsak a saját üzemeiben — ideértve az omnibuszt is — emelte az árakat, hanem az egyéb forgalmi eszközöknek, amelyek díjszabására ingerenciája van, igy a bérkocsiknak és az autotaxiknak több izben megengedte, hogy a viteldijakat felemeljék. Az összes gazdasági ágakban egyedül néhány közuti vasut maradt meg a háboru előtti árak mellett és ezek között társaságunk ma is azokat a viteldijakat szedi, amelyek huszonkét évvel ezelőtt lettek megállapitva. Sőt, ha figyelembe vesszük azt a számtalan dijkedvezményt és mérséklést, amelyet a területhasználati szerződés megkötése óta életbeléptettünk, akkor kitünik, hogy tarifánk ma lényegesen alacsonyabb, mint volt 1895-ben. Ennek a helyzetnek méltánytalan, sőt tarthatatlan volta a fennforgó viszonyok között további bizonyitásra ugyan nem szorul, de a tényleges állapot feltüntetése végett mégis a következő néhány adatra bátorkodunk utalni: Az üzem fenntartásához szükséges főbb anyagok közül a szén ára kétszeresére emelkedett, a többi szintén nagy mennyiségben szükséges elhasználási anyag, mint olaj, réz, vas, papir, egyenruha, stb. ára 500—1000 százalékkal — sőt 2000 százalékkal is emelkedett. A személyzetnek élelmiszerben, lábbeliben és fütőanyagban nyujtott kedvezmények, valamint az önként adott háborus pótlékok és a bevonult alkalmazottak családjainak segélyezése immár évi 3.5 millió korona költséget igényelnek. Ezeken felül a panaszbizottságok a mai napig körülbelül 2.5 millió korona bértöbbletet állapitottak meg. Igaz ugyan, hogy a háboru folyamán bevételeink is — az 1914. évi veszteségtől eltekintve — emelkedtek. Ámde ez az emelkedés jórészben a mai rendkivüli viszonyok eredménye és a rendes viszonyok helyre-

álltával nagyrészt meg fog szünni, ellenben a drágaság még hosszu ideig vagy változatlanul meg fog maradni, vagy csak lényegtelenül fog csökkenni. De ettől eltekintve is, a háboru megszünése után olyan sok elmaradt fenntartási és helyreállitási munkát kell majd szükségessé váló uj munkálatokon kivül elvégeznünk, hogy ennek költségeire a háborus bevételi többletből alig marad valami. Meg vagyunk győződve róla, hogy ugy a tekintetes Tanács, mint a székesfőváros t. közönsége méltányolni fogja a fent előadottakat és ugy amint minden hasonló esetben tette, a maga részéről hozzá fog járulni ahhoz a jogos kivánságunkhoz, hogy az 1895. évben megállapitott dijtételeink a változott viszonyoknak megfelelő mérvben felemeltessenek. A kereskedelemügyi m. kir. minisztert a vasuti dijszabások megállapitására vonatkozó törvényes hatáskörnél fogva, egyidejüleg a nevezett miniszter urhoz is fordultunk. Felterjesztésünk másolatát mellékelve van szerencsénk idecsatolni.

*

Ugyanilyen értelmü beadványt kapott a tanács és a kereskedelmi miniszter a *Városi Villamos Vasuttól* is, amelyet a Közuti beadványával junktimban fognak letárgyalni.

Redukálunk

Amikor Ripka nyilatkozik

A központi hatalmak győzelmeiben, előnyomulásában nincsen megállás, fájdalom azonban, a redukcióban sincs. Redukálunk mindent, amiből élünk, ami az élethez szükséges és végeredményben redukálódik az életünk is. Ezuttal ismét a világitás és a viz redukciójáról van szó.

A világitási kérdésben nemrég kimondotta a tanács, hogy nincs mód többé a redukálásra, a kereskedelmi miniszter azonban ezzel nem volt egy véleményen. Az utcák világitásában ugyan már nincs mit csökkenteni, hiszen imitt-amott alig pislog már Budapesten néhány lámpa, de az üzletek ötórai zárórája még mindig kisért. Ugy látszik azonban, hogy a miniszteri rendelet késlekedése azt jelenti, hogy a karácsony előtti hetek kereskedelmét nem akarják háboritani, ami mindenesetre némi belátásra mutat.

Egész határozottsággal be fog következni azonban a magánlakások világitásának redukciója is. Erre vonatkozólag a héten megjelent egy nyilatkozat, amelyet Ripka Ferenc gázgyári igazgató tett és amely igy hangzott:

— Korlátozni fogjuk a magánháztartások gáz- és elektromos-áramfogyasztását, még pedig a német korlátozó rendelet mintájára olyképpen, hogy egy háztartás sem fogyaszthat többet, mint a tavalyi fogyasztás nyolcvan százaléka. Itt természetesen nagyon fontos az ellenőrzés s ezt ugy tervezzük, hogy az ellenőrzéssel megbizott hatóság a világitó vállalatok nyilvántartásából állapitja meg a mértéket és hogyha a megengedettnél több a fogyasztás, megindul a kihágási eljárás.

Ezt ugyan Ripka ur elég diktátori modorban jelentette ki, bár a korlátozás nem tőle függ, mert hiszen az ő „szakvéleményét" legföllebb meghallgatják. Igy eshetett különben az is, hogy nyilatkozata nem fedi a tényeket. Az általános nyolcvan százalékos redukcióról tényleg szó esett a még be sem fejezett tárgyalások során, de ezt, mint keresztülvihetetlen ötletet, adaktatették. Képtelenség lenne ugyanis olyanokat is megbüntetni, akik már tavaly az egyszerü figyelmeztetésre takarékosan világitottak, képtelenség lenne ott is redukálni, ahol leginkább csak egy lángot égetnek. Ezt a felmerült tervet tehát, amelyet Ripka igazgató azonnal készpénznek vett és kinyilatkoztatott, végleg elejtették. Ellenben a világitási és vizvezetéki ügyosztályban — hol Ripka ur bevonásával, hol anélkül — tovább folynak a magánlakások világitásának redukciójára vonatkozó tárgyalások, amelyek azonban, az alapelvek szerint, inkább azokra az előkelő lakásokra fognak vonatkozni, amelyek ma is tündéri fényben ragyognak.

Napirenden van továbbá a vizfogyasztás redukciója is. Legutóbb bőven kifejtettük, hogy a vizművek ugyan ma lényegesen több vizet termelnek, mint két év előtt, még is kevés a viz. Oka a vizpocsékolás és a lakásokban való vizcsapok ellenőrizhetetlen és megjavithatatlan háborus romlása. Most aztán megjelent a kormányrendelet a hivatalos lapban, amely felhatalmazza a fővárost a vizfogyasztás korlátozására. Értesülésünk szerint ez a korlátozás az lesz, hogy a vizművek éjféltől reggel hat óráig nem adnak vizet, hogy ezáltal a nappali vizfogyasztás folytonosságát biztositani tudják.

A gróf Haller-utcai Paradicsom, vagy hasznos szerszám a szakácskönyv

(Levél a szerkesztőhöz.) Kedves Szerkesztő Uram! A Gróf Haller-utcában lakni béke idején sem valami kellemes. Elvadult vidék, az isten háta mögött, társadalmi élet nincs, ami meg van, az csak a közbiztonságot zavarja. Ugy vágyakoztunk hát rá, hogy legalább valami közintézményünk legyen. Jó ősz felé járt már az idő, amikor megjött a közintézmény... Paradicsomot kezdtek főzni az egyik népkonyhának szánt helyiségben. Paradicsomot, amelylyel — ugy mondották — el fogják árasztani Budapestet. Városi paradicsomot fogunk enni a télen olcsón és sokat, a Haller-utcát áldani fogja az egész város és a bicskázásokon kivül nekünk is lesz egyéb nevezetességünk. A munka nagy igyekezettel folyt és egész összel olyan jó paradicsom szaga volt az egész Haller-utcának, hogy joggal mondtuk: a Haller-utcai Paradicsomban lakunk. Lassan megteltek a raktárak és mi meghatottan szemléltük a főváros nemes gondoskodását.

Egy éjszaka azonban olyan puffogás hallatszott be az ablakunkon, mintha csata folyt volna a házunk előtt. Azon az éjszakán azt álmodtam, hogy a világtörténelemben a Haller-utcai ütközetet olvastam. Reggel azután csodálkozva dörzsöltük meg a szemünket: vért, csakugyan vért láttunk. Van itt egy üres telek, vagy ahogy Pesten hivják „grund", amely tele volt sürü pirossággal. No hát ha ez nem vér, akkor legalább is — paradicsom.

Csakugyan a sok-sok drága jó paradicsom ott vöröslött a grundon a szomoru téli nap fényében. Ebből ugyan nem esznek többet a pestiek, akiknek szánták. Azóta azonban többször megismétlődött a Haller-utcai paradicsom-ütközet, hallottuk ujra és ujra a puffogást és láttuk, amint a hatalmas tizliteres paradicsomos-üvegek piros vére kifolyott. Nem tudom Szerkesztő uram megfigyelte-e, hogy a paradicsomárusitás, amelyet épen a Fővárosi Hirlap jelentett be, még mindig nem kezdődött el. Ime, hát megmondtam, ez az oka, amiért még mindig nem árulják a városi paradicsomot. Sajnos, aligha is fognak belőle sokat eladni.

Egy kis utánjárással azt is meg lehetett állapitani, mi történt tulajdonképen? A jó szándékot el nem lehet vitatni a városi uraktól, akiknek a paradicsomos ötletük támadt, de hibát mégis csináltak. Helyesebben sok derék igyekezet kárbaveszett. Azt az alaptételt állitották ugyanis fel, hogy miután a törődött és részben romlott paradicsomot eladni ugy sem lehet, majd ők maguk befőzik és igy adják el. Ez az ötlet hozta meg a Haller-utcai közintézményt. Mindent elintéztek az urak. Az orvos bizonyára azt mondta, hogy a romlott paradicsom befőzve nem ártalmas az egészségre. A vegyész is ugyanezen a véleményen volt. Ellenben elfelejtették megnézni a szakácskönyvet, amely ezután szintén hasznos szerszámnak bizonyult volna. A szakácskönyv ugyanis apodiktice kimondja, hogy csak egészséges paradicsomot lehet befőzni.

Ime, ezért puffognak a Haller-utcában a tizliteres paradicsomos-üvegek és ömlik ki nemes, de savanyu vérük a grundon. Irja meg kedves Szerkesztő uram az ujságjába, hogy szüntessék be legalább ezt a szörnyü csatazajt, mert a szegény Haller-utcaiaknak amugy is eléggé kijutott a háboruból. Maradok a Szerkesztő urnak alázatos szolgája: Dr. Halerutcay.

Dolgozik a lakáshivatal

Szabó Imre dr. a lakáshivatal elnökének nyilatkozata

Vasárnap délelőtt főleskődtek az uj városházán a kerületi lakásbirák és ezzel az esküvel fel vannak hatalmazva arra, hogy megkezdjék működésüket. Az esküt Szabó Imre dr. tiszti főügyész, a lakáshivatal elnöke vette ki, aki a lakáshivatalok megszervezése körül rendkivüli érdemeket szerzett. Éjjel-nappali munka volt az, hogy egy teljesen uj intézményt nagyon rövid idő alatt szárnyaira lehessen bocsátani.

Ebből az alkalomból Szabó dr. tiszti főügyész a lakáshivatalok feladatára és működésére vonatkozólag a következőket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának kérdéseire:

— A lakáshivatal munkája két csoportra oszlik. A központi lakáshivatal, amely Eskü-út 2. szám alatt már november közepén meg is kezdte munkáját, *Szalay* Sándor elnökhelyettes vezetésével dolgozik. A munka másik csoportját az albizottsági jellegü kerületi lakáshivatalok végzik. A központi lakáshivatalhoz, (amely nem albizottság, hanem hivatal) tartoznak a lakásbejelentések, a lakásnyilvántartás, a lakásközvetités, a lakásfelügyelet és lakásigénybevétel, általánosságban a lakásszükség enyhitésére vonatkozó intézkedések. A kerületi lakáshivatalok hatáskörébe tartozik a bérfelemelések megengedése, a bérmegállapitás és a bérleszállitás.

— A kerületi lakásbizottságok szervezete a következő: Minden kerületi lakáshivatali albizottság élén áll egy elnökhelyettes, nagyobbára nyugalmazott kuriai birák és magasrangu aktiv vagy nyugalmazott főtisztviselők. Az elnökhelyettesen kivül az albizottság két tagból áll, egy a bérbeadók és egy a bérlők közül azoknak a bizottsági tagoknak a sorából, akiket a tanács megválasztott. A kerületi lakáshivatalok fölött én, mint a lakáshivatal elnöke, végzem a felügyeletet és azonkivül *bizonyos közérdekből fontos intézkedéseknél* a központi lakáshivatal hozzájárulását is ki kell kérni.

— Ma már a megszervezés egész nagy munkája készen van. Előterjesztésemre a tanács megállapitotta az ügyrendet, elkészittettem a kerületi lakáshivatalok részére az összes blanketták és a nyomtatványokat, ugy hogy a kerületi lakáshivatalok is megkezdhetik a mai eskületétel után müködésüket.

— A tárgyalások az egyes elöljáróságok épületeiben lesznek délutánonkint, tehát olyan időben, amikor nincsen olyan sok közönség, amely a tárgyalást zavarná és amikor a felek is jobban tudnak a mai nehéz viszonyok közt időt szakitani maguknak. A hivatalos órák a kerületi lakáshivatalokban délután 4—7-ig lesznek, amikor a kérelmeket élőszóval is elő lehet adni, minden lakáshivatal kap ugyanis egy jegyzőt is, aki a panaszokat jegyzőkönyvbe veszi.

*

Itt emlitjük meg, hogy a központi lakáshivatal bejelentő-lapokat osztott szét a háztulajdonosok közt, amelyeken bejelenteni tartoznak az üresen álló lakásokat, egyéb üres bérhelyiségeket, a nyaralókban bérbeadni szokott lakásokat, a bérlő által állandó tartózkodásra nem használt lakásokat, az 1915 január 1-én vagy később még lakásul használt, de jelenleg hivatal, iroda, kórház, üzlet stb. céljaira szolgáló bérhelyiségeket, az államkincstár, a miniszteriumok, a hatóság és a főváros által bérelt helyiségeket. Ezekből a bejelentésekből statisztikát fognak összeállitani és ha ez a statisztika teljesen elkészült, csak akkor következik az igazi munka, amelyek sorában, mint a kérdésekből is látható, ott van a hivataloknak a lakásokból való kitelepitése is.

Gázvezetéki javitások
POGÁNY
Budapest, VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 30.
TELEFON: József 1—48.

Események

Közgyülés. A törvényhatósági bizottság legközelebbi közgyülése december 12-ikén lesz. Több fontos tárgy mellett ezen a közgyülésen jelenti be a polgármester *Márkus* Jenő dr. tanácsnoknak állásáról való lemondását. Az év folyamán még egy másik közgyülés is lesz és pedig valószinüleg december 19-ikén, amelyen már sor kerül a villamosok tarifarevíziójának tárgyalására is. *Body* alpolgármester nyugdijaztatás iránt való kérése már *Bárczy* polgármester kezében van, de abban a tekintetben, hogy melyik közgyülésen terjesszék azt elő, eddig még nem történt döntés. Az alpolgármesteri állásra, értesülésünk szerint egyedül *Folkusházy* Lajos, mig az alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnoki állásra rangsor szerint *Buzáth* János, *Vita* Emil, *Harrer* Ferenc és *Wildner* Ödön tanácsnokok pályáznak.

Bárczy a Gellértfürdőben. A Gellértfürdő épitkezése, helyesebben már berendezése olyan stádiumban van, hogy az elmult héten *Bárczy* István dr. polgármester, *Berczel* Jenő dr. tanácsnok, *Kemény* Géza dr. főjegyző és *Bánlaky* Géza főmérnök kiséretében megtekintette a a munkálatokat. A fürdőben egyébként már folyamatban vannak a kazánfütési próbák is. Közben azonban kellemetlen baleset történt. A *Lingel Károly és fia* cég butorgyárában ugyanis, amely a Gellértfürdő szállodája butorzatának egy részét készíti, tüz támadt és a főváros által megrendelt butorok is odavesztek. A fővárosnak természetesen anyagi kára nincsen, de a baleset a szálloda megnyitását némileg ismét hátráltatja.

Uj szakelőadó. A polgármester Rónai Zoltán dr. budapesti ügyvédet, a jeles szociologiai irót, szakelőadói teendők végzésével bizta meg. *Rónai* dr. népjóléti ügyekkel fog foglalkozni és beosztása az elnöki ügyosztályba szól.

Elhunyt városatya. Dr. Stiller Mór, törvényhatósági bizottsági tag, ügyvéd, hetvenhat éves korában váratlanul meghalt. A magyar jogászvilág egyik kimagasló alakját vesztette el benne, aki jelentékeny szerepet vitt a politikai életben és a főváros társadalmában is. Gyászolják dr. Oláh Dezső törvényhatósági bizottsági tag, ügyvéd, dr. Grósz Gyula egyetemi magántanár, vejei; fivére, dr. Stiller Bertalan tanár, Ullmann Adolf főrendiházi tag, továbbá az Ullmann-Wellisch-család stb.

A Közélelmezési Hivatal uj ügybeosztása. Az Országos Közélelmezési Hivatal uj szervezeti beosztását a következőkben ismertetjük: Az elnöki osztályon kivül, melynek Bezerédj András miniszteri titkár a vezetője, tizenegy főosztálya van a Közélelmezési Hivatalnak. Az első főosztálynak Térfi Béla főerdőtanácsos a vezetője; a hadseregellátás, a szállitási ügyek, a tej, tojás és vad-forgalom tartozik ide. A második főosztálynak Temple Rezső miniszteri osztálytanácsos a vezetője; az adminisztrativ és megelőző rendészet s a megtorló rendészet tartozik hatáskörébe. A harmadik, jogi főosztálynak Friedmann Ernő müegyetemi tanár a vezetője. A negyedik főosztálynak Iványi Béla miniszteri osztálytanácsos a vezetője; a gabona, liszt és hüvelyesek tartoznak ide. Az ötödik főosztály ügykörébe a beszerzési csoportok s a közélelmezéssel kapcsolatos kereskedelmi kérdések tartoznak; Marich Jenő miniszteri osztálytanácsos a vezetője. A hatodik főosztálynak Madarász Elemér nyugalmazott miniszteri tanácsos a vezetője; ide a hus- és zsirellátás tartozik. A hetedik főosztály ügykörébe a zöldség, főzelék és gyümölcs tartozik; Osztroluczky Géza alelnök a vezetője. A nyolcadik főosztálynak Bud János miniszteri tanácsos a vezetője; a statisztikai ügyeken és a békére való gazdasági átmenettel kapcsolatos kérdéseken kivül a gazdasági termények ipari feldolgozásának ügye tartozik ide. A kilencedik, burgonya-főosztálynak Guthy Tibor a vezetője. A tizedik, kiviteli és behozatali főosztályt Kiszely Gyula miniszteri osztálytanácsos vezeti, — a tizenegyedik, munkásellátási főosztály pedig Nagy Ferenc államtitkár közvetlen felügyelete alatt van.

Modern Szinpad. Egyelőre nem engedik a Belváros szinházának táblás házai az uj müsor bemutatójának csak megközelitő megállapitását sem. Mészáros Géza, Kökény Ilona, Vendrei Ferenc, Boross Géza, Békefi László, Petheő Attila élén a Modern Szinpad tökéletes együttesének estéről-estére meleg ünneplésben részesülnek.

Az Uránia jelenleg a magyar filmgyártás legujabb müvét mutatja be: A tritont, amely a Star-filmgyár alkotása. Finom, szellemes ötlet és fényes rendezés jellemzi ezt a pompás filmjátékot, amelynek középpontjában Huszár Károly, a derüs humor elismert müvésze van olyan alakitással, amely önmagában is szenzációs. Egy tengeri szörnyet játszik, aki emberi alakban az adriaparti elegáns fürdőhely fiatal hölgyeinek veszedelme. Abbáziában játszik a film meséje. Az Uránia ez uj müsordarabján kivül egy mély érzéssel fölépitett történetet is ad, a Nordisk-gyár elsőrangu müvészeivel. Amerikai párbaj a cime ennek a háromfelvonásos szinjátéknak, amelynek cselekménye Amerika földjére vezeti a nézőt.

Lehár-operette a Télikertben. Amint előrelátható volt, a Télikert szombati bemutató-estéje müvészi szenzációvá avatódott Lehár Ferenc operettje révén. A Rosenstock und Edelweiss cimü remekbe foglalt kis operett vérbeli Lehár-slágereit tomboló tapsok kisérték és harsogó kacagás kelt a librettó minden szava nyomán. A kitünő Mimi Marlow és az ellenállhatatlanul kómikus Eduard Steinberger óriási sikert arattak Lehár egyfelvonásosában. Anita Berber a másik kitünő Somogyi Nusi, Sziklai József, a boszorkányos táncos: Gallai Nándor az 50-ik előadás felé közeledő Fekete szerelem cimü operettben arattak rengeteg tapsot Magyari Lajossal együtt, akinek szólóival is igen nagy volt a sikere. Hansi Immans fehér daxlikutyái is teljes sikerrel debutáltak, végtelenül kedves és ügyes ez az elsőrangu varieté-szám. Louise Wanthallerben olyan kómikát ismertünk meg, aki túltesz Werbezirken és Anna Müller-Linckén is. Szalontai Ferike nézőtéri mókái közül különösen a hadikölcsönjegyzéssel aratott nagy sikert.

URÁNIA

A TRYTON

STAR-FILM. Fantasztikus játék négy részben
Főszereplő: HUSZÁR KÁROLY.

Amerikai párbaj

NORDISK-FILM. Dráma három felvonásban.

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasárnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.

A TŐKE

Szemle.

A békegazdaság kilátásai. — A jegybank üzleti politikája. — Kereskedelemellenes tendenciák.

A világháboru a gazdasági életet teljesen kiforgatta alapjaiból. Most, hogy a fegyverszünet a megvalósulás küszöbén áll és az események a béke felé terelődnek, önkéntelenül is az a kérdés tolódik előtérbe, hogy melyek azok a fázisok, amelyeken át a gazdasági élet majd ismét a rendes medrébe igyekszik visszatérni. Csaknem biztosra vehető, hogy a gazdasági erőknek a háborubán megindult erős koncentrációja az átmeneti időben csak fokozódni fog. Ennélfogva számitani lehet arra, hogy a háboru után a gazdasági élet valósággal el fog *„trösztösödni"*. Ezt az átalakulást a hadiközpontok is elő fogják mozditani, melyek majd nem akarnak meghalni és az átmeneti időben döntő tényezőkként akarnak szerepelni. Ugyancsak ezt a fejlődést támogatják majd azok a nyersanyagbeszerzési központok, melyeket az átmeneti gazdasági időre felállitani szándékoznak. Mindebből azt lehet következtetni, hogy az első békeévekben a kereskedelem nem fogja teljes szabadságát visszanyerni és még évek fognak elmulni addig, amig a magántevékenység és az egyéni kezdeményezés korlátlanul fog érvényesülhetni. Az is valószinü, hogy a békekötés után a tőkék elhelyezkedése tekintetében is lényeges változások fognak beállani. Máris előrelátható, hogy a mostani pénzbőséget az állam, a törvényhatóságok és a községek, valamint a magángazdaság nagyfoku kölcsönigényei következtében pénzfeszültség fogja felváltani, aminek folytán viszont a pénz drágulása is várható. Eddig az volt az általános felfogás, hogy a háborut nagy gazdasági fellendülés fogja követni. Ma már olyan nézeteket is hallunk, melyek ennek az ellenkezőjét hirdetik. Az előjelek arra vallanak, hogy egy kis ideig tartó depresszió után óriási fellendülés fog bekövetkezni. A szunnyadó gazdasági erők ismét életre fognak kelni és a béke áldásai csakhamar nagy munkaalkalmakban és intenziv ipari termelésben fognak kifejezésre jutni.

*

A jegybank háborus státuszát még mindig nem ismerjük. Az intézet háborus üzleti politikájába azonban bepillantást nyerünk abból a jelentésből, melyet az osztrák képviselőház költségvetési bizottsága most ebben a tárgyban a Reichsrat elé terjesztett. Ez a dokumentum nem valami nagy dicséretére válik az Osztrák-magyar banknak. Megtudjuk belőle, hogy a jegybank kihasználta a monarchia két államának pénzügyi szorultságát és a nyujtott kölcsönök fejében jelentékeny előnyöket csikart ki a maga részére. Igy például garanciát szerzett a két kormánytól arra, hogy a részvénytőke az esetleges likvidálásnál a részvényeseknek aranyban fog kifizettetni. Ez azt jelenti, hogy a jegybank bizalmatlan a saját bankjegyeivel szemben és azoknak értékét az államkölcsönök következtében devalváltnak tartja. Kitünik az emlitett jelentésből az is, hogy a jegybank a háboru alatt nem igyekezett eleget tenni ama kötelezettségének, melyet a bankakta a valuta paritásának fentartása érdekében — reá ró. Ez óriási hiba volt, melynek sulyos következményeit most egész gazdasági életünk érzi. Valutánk nagyfoku leromlását első sorban a jegybanknak ez a hibás üzleti politikája okozta. Máris el lehet mondani, hogy az intézet a háboru folyamán nem állott feladata magaslatán. Ennek okát pedig abban kell keresnünk, hogy a jegybank vezető funkcionáriusai nem kiváló szakemberek, mint Németországban, Franciaországban és Angliában, hanem vaskalapos bürokraták, akik a háboru kitörésekor fejüket vesztették, azután pedig kiejtették a kezükből a gyeplőt, melylyel a békében a pénzpiacot irányitották.

*

A háboru nyomában járó drágaság és áruhiány a közönség körében bizonyos kereskedelemellenes hangulatot teremtett, mely nemcsak a biróságoknál, de kormányzati körökben is visszhangra talált. A kereskedelemellenes törvények és rendeletek egész sora bizonyitja, hogy az antimerkantilizmus a miniszteri bürókban mély gyökeret vert. Hogy az árdrágitási törvény, valamint a láncolatos kereskedelemről szóló törvény intézkedései mily sérelmesek a kereskedőkre nézve, azt e helyen több izben kifejtettük. Mult számunkban ismertettük a követelések elévülési idejének megröviditéséről szóló rendelet kereskedelemellenes tendenciáját. A napokban ismét egy rendelettervezet publikáltatott, mely mélyen sérti a kereskedők érdekeit. Ez a végrehajtási szabályok módositásáról szóló rendelettervezet, mely kizárólag a gazdák érdekében bocsáttatnék ki. A tervezet értelmében a gazda vagyona és jövedelme csaknem teljesen kivétetik a végrehajtás alól, mig a kereskedő és iparos teljesen kiszolgáltatik a végrehajtási törvény szigorának. A kormány nem helyesen cselekszik akkor, amidőn minden alkalmat megragad arra, hogy a kereskedelem helyzetét sulyosbitsa. Mindnyájunknak az a kivánsága, hogy a háboru után a gazdasági fejlődés a maximumra fokoztassék. Ehhez pedig első sorban erős és akcióképes kereskedelem szükséges. Ennélfogva a helyes kormánypolitika az volna, ha a kereskedelem nem üldöztetnék, hanem az állam minden eszközeivel előmozdittatnék.

Simi és a rabbi özvegye

Krach-játék 2 felvonásban

Első felvonás.

Meghalt a rabbi és a bánatos özvegy támasz nélkül maradt. De mert élelmes volt az özvegy — felrakta legsürübb fátyolait, szempilláit fölékitette valódi krokodil-gyöngyökkel és beállitott Krausz Simihez:

— Meghalt az uram, — jövök hozzád, segits!

Siminek köztudottan a legkönnyebben repedő szive van egész Közép-Európában, kirántott hát a lajbizsebből öt darab ezerest és dedikáció nélkül átnyujtotta a rebecennek. Az özvegyi ridikül elnyelte a bankókat és a fölsegélyezett önagysága fitymálva szólt a repedt szivühöz:

— Ez minden?...

Simi meghatottan és vajjá lágyultan nézett az özvegy ibolyára és dadogva kérdezte:

— Méztatik parancsolni talán még többet e papir-fajtából?

A rabbi árvája nem felelt. Lesütötte a könnyes pillácskákat, kis ujját — a szafaládét, bakfisosan ringlispilezteti nagyocska szájában és csak jó kétperces szemérem-manöver után nyögte ki a feleletet:

— Tanácsot is szeretnék tőled, derék férfiu.

— Tanácsot? Kezdjen asszonyom üzletet a pénzzel! De figyelmeztetem: eszébe ne jusson a tőzsdére menni! Van egynéhány nyavalyás millióm — mind ott vesztettem! Tisztességes ember föltétlenül otthagyja a fogát. A nagysád szép fogaiért igazán kár lenne...

A rebecen meg akarta nyugtatni Simit:

— Kérem, nekem müfogaim vannak; nekem talán már szabad...

De Simi nem tágitott és az özvegy megesküdött az összes szentekre, hogy nem megy a tőzsdére.

— Olyan egészségesek legyenek valamennyien! — fogadkozott a müfogas özvegy és pá-pát intve Siminek elbillegett az 5000 koronákkal.

Második felvonás.

A nagy tőzsde-csusza egyik legszomorubb napján történt. Simi, akit a közvélemény a csusza szakácsának tart, sietve igyekezett haza. A kapualiban feldult arccal az özvegy várta, az özvegy Nemezis. Simi, a jószemü rögvest tisztán látta a helyzetet.

— Szóval ön is asszonyom?...

— Igen, én is! Az 5000 koronával üzlet után néztem. Azt gondoltam legjobb üzlet az ön bankja, a Magyar Bank és vettem-vettem, négyszer vettem 1015-ért Coloniált. Most aztán koldus vagyok... Koldusabb, mint az ön fölsegélyezési kegyessége előtt voltam. Ezt tette ön velem! Ezt! Most mehetek direkt a Dunának! Ön miatt, az ön rongyos pénze miatt... A jegygyürüm, a fülbevalóm már zálogban van és most ujabb fedezetért zaklatnak. Mibül? Egész éjjel álmatlanul fetrengtem az ágyban és mint egy őrült, ugy óbégattam folyton: fedezni! Fedezni! De ki fedezzen?! Ki?! Önre gondoltam...

Simi le volt sujtva, de egy percre mégis megpróbált erős lenni:

— Fedezni?! Miért éppen én?! Nem mondottam önnek, hogy vegyen rólam példát és ne menjen a börzére?!

— Vakuljak meg, ha voltam a börzén...

— De hisz állitólag ott ment tönkre!

— Tévedés! Az Unió-kávéházban...

— Az más, — mondta megbékülten Simi és ujabb 5000 koronával lerázta a Witwét. Fedezze magát és hordja el magát!

Az özvegy elhordta magát és vigan sietett visszafedezni a Szabadság-téri Caffee Krachba.

Sz. J.

A bankok és iparvállalatok osztaléka. A mult hét elején feltünő lanyhaságot idézett elő az értéktőzsdén a *Pester Lloydnak* az a jelentése, hogy a bankok és iparvállalatok az uj adóterhek következtében nem lesznek abban a helyzetben, hogy a mult évi osztalékot fentartsák. Ez a tendenciózus hir ugy volt beállitva, mintha autentikus értesüléseken alapult volna. Mi utána jártunk a dolognak és a vezető bankoknál és iparvállalatoknál azt az információt kaptuk, hogy a Lloyd ezuttal határozottan tévedett. Éppen az ellenkezője áll annak, amit ez a német nyelvü ujság világgá kürtölt. Ugyanis a legtöbb pénzintézetnél és iparvállalatnál már az eddigi üzleteredmények után is biztosra veszik, hogy a mult évinél *magasabb dividendát* fognak a részvényeseknek juttatni. Igy például a *Hitelbank* a mult évi 48 K helyett legalább 50 K-t, a *Magyar bank* pedig 34 K helyett 40 K-t fog fizetni. Pénzügyi körökben nem tagadják, hogy az uj adók nagy terheket rónak ugyan a társaságokra, de ezzel szemben azt is kénytelenek elismerni, hogy a vállalatok a háborus konjunkturából bőségesen kivették a részüket és nagyon sokat kerestek, ugy, hogy a mult évinél mindenesetre nagyobb osztalékot fognak fizethetni, ezenkivül pedig még jelentékeny tartalékolásokat is eszközölhetnek. Nincsen tehát semmi ok arra, hogy a bank- és iparpapirokat alacsonyan értékeljük, sőt éppen ellenkezőleg minden okunk meg van arra, hogy ezeket a papirokat biztos és jövedelmező befektetésnek tekintsük. Ennélfogva biztosan várható, hogy a bank- és ipari részvények árfolyama már a legközelebbi időben lényegesen emelkedni fognak.

Domony Móric — miniszteri tanácsos. A király november hó 26-án a hadiszintéren kelt legfelsőbb elhatározásával dr domonyi *Domony* Móricnak, a Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság igazgatójának, a közlekedés terén kifejtett érdemes működése elismeréseül a *miniszteri tanácsosi* cimet dijmentesen adományozta. E ritka kitüntetés, amelynek adományozása már évtizedek óta szünetel, egyformán disziti a kitüntetettet, mint a vezetése alatt álló M. F. T. R.-ot, amelynek fejlesztése körül Domony igazgató kiváló érdemeket szerzett.

Még két igazgató. Mult heti számunkban közöltük, hogy a *Nemzeti takarék- és bank r.-t.* igazgatóságában felülkerekedett a Vas Zsigmond-párt, aminek a következménye az lett, hogy *Szende* Miksa vezérigazgató csapot-papot-bankot faképnél hagyott és örökét *Vas* Zsigmondnak engedte át. Arról is beszámoltunk, hogy az intézethez bankszakembernek *Freyberger* Bélát, a Magyar-cseh bank volt igazgatóját, szerződtették. Minthogy azonban Vas Zsigmond vezérigazgatói tekintélyét nem elégitette ki, hogy mindössze egy igazgatóval kormányozzon, a napokban *Ecker* Béla és *Kaufmann* Jenő dr. tisztviselőket igazgatókká neveztette ki. Most tehát már három beosztott igazgatója van Vas vezérigazgató urnak, aki bizonyára igy fohászkodik naponta:

— Ha adtál, Uram, igazgatókat, adjál nekik munkaalkalmat is, hogy legyen mit igazgatniok.

A Délivasut uj igazgatója. Gordon Róbert, a Délivasut ujonnan kinevezett üzletigazgatója a napokban foglalta el uj hivatalát. Ez alkalomból dr. Czölder János igazgató-helyettes, az általános igazgatási szakosztály főnöke üdvözölte a Délivasut tisztviselői nevében. Gordon Róbert üzletigazgató biztositotta az egybegyülteket, hogy mindent el fog követni a tisztviselők érdekében és egész irevekezetét arra szenteli, hogy ezekben a nehéz időkben a Délivasut mindenkor hivatásának magaslatán állhasson.

A Trieszti Általános Bizotsitó Társulat (Assicurazioni Generali) a VII. hadikölcsönre ismét 18 millió koronát jegyzett és pedig 6 millió koronát a magyarra és 12 millió koronát az osztrák hadikölcsönre. Ezzel a jegyzéssel a Generali összes jegyzései jóval tullépték a százmilliót, mert már 113 millió 500.000 koronát tesznek ki, mely összegből 39,500.000 korona esik Magyarországra, 74 millió korona Ausztriára, ami megfelel annak az aránynak, hogy a Generalinak odaát Ausztriában kétszer oly nagy üzlete van, mint nálunk. Tudvalevő, hogy a Generali honositotta meg hazánkban a hadikölcsön-életbiztositást, mely oly óriási módon népszerüsiti és előmozditja a hadikölcsönjegyzést. Ezt az országos akciót és széleskörü uttörő működést a társaság most is folytatja; ennek a tevékenységnek eredményei a fenti számokban azonban nem foglaltatnak.

Kinevezés az Agrárbanknál. A Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság igazgatósága György Lajos, Rózsa Lajos és Szathmáry Gyula igazgatóhelyetteseket igazgatókká, Dénes Mór, Elek Sándor dr., Fettick György, Freund Pál, Hüvös Béla, Meer Artur cégvezetőket és Révész Alfréd főmérnököt igazgatóhelyettesekké nevezte ki; Bertalan Gyula osztályfőnököt, Cukor Gábor dr. ügyészt, Major Henrik főkönyvelőt, Salamon Andor titkárt, a titkári hivatal vezetőjét, továbbá Fleischl Dezső gazdasági főfelügyelőt, Halász Béla, Kürthi Dezső dr. és Weiller Géza gazdasági tanácsosokat cégvezetői jogosultsággal ruházta fel.

A VII-ik hadikölcsön jegyzése alkalmával a magyar királyi honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala szintén sorompóba áll, hogy a kölcsön sikerét előmozditsa. Megállapodott a Magyar Országos Biztositó Intézettel, amely a nagy és szociális jelentőségu hadibiztositásra vállalkozott. Az intézet hadikölcsönbiztositás által óhajtja a VII-ik hadikölcsön eredményét növelni. Az intézetnek biztositási dijait a Hadsegélyző Hivatal szabja meg, amely nemcsak állandó felügyeletet és ellenőrzést gyakorol, hanem a biztositó és biztositott közt felmerült vitás esetekben dönt is. Itélete a biztositót, tehát a Magyar Országos Biztositó Intézetet véglegesen kötelezi, ugy hogy perek teljesen ki vannak zárva. Ezenfelül a Magyar Országos Biztositó Intézet nyereségének egy részét a Hadsegélyző Hivatalnak engedi át, tehát minden egyes hadikölcsön vagy hadibiztositás kötése az özvegyek és árvák alapját növeli.

Zsákforgalom. Az uj és használt zsákok forgalombahozatala tárgyában annakidején kiadott rendelet értelmében a jutából, pamutból, kenderből, lenből, papirból stb. készült uj vagy használt zsákokat, illetve az azokból meglevő készleteket tudvalevően be kell jelenteni. Az első bejelentést az október 15-iki állapot szerint kellett megtenni, a további bejelentés a november 30-iki állapot szerint történik és pedig olyan formában, hogy a bejelentést december 10-ig kell teljesiteni. Szükséges, hogy ezt a bejelentési időpontot szem előtt tartsák az érdekeltek, nehogy megtörténjék az, hogy a zsákok eltitkolása miatt esetleg eljárást inditsanak olyanok ellen is, akiknek nem volt szándékában, hogy a zsákkészleteket elvonják a bejelentés elől.

A Magyar Országos Bank R.-t. december 11-ére rendkivüli közgyülést hivott egybe, amelyen elhatározzák a Központi Kereskedelmi és Iparbank R.-t.-gal való egyesülést. Egyuttal az igazgatóság javaslatára a közgyülés elhatározza az alaptőkének 10 millió koronával 50 millió koronára leendő fölemelését. A kibocsátandó 25.000 drb, egyenkint 400 korona névértékü részvényt a Központi Kereskedelmi és Iparbank 50.000 darab részvényére fogják kicserélni.

A Lipótvárosi Takarék tőkeemelése. A Budapest-Lipótvárosi Takarékpénztár r.-t. igazgatósága elhatározta, hogy a december 12-ére egybehivandó rendkivüli közgyülésen javasolni fogja, hogy a takarékpénztár alaptőkéjét 40.000 darab 200 kor. névértékü uj részvény kibocsátásával 12,000.000 koronáról 20,000.000 koronára emeljék föl. A takarékpénztár igazgatósága a tőkeemelést az érdekköréhez tartozó fa-, vas- és épitkező ipari és kereskedelmi vállalatok fejlődésével, ezek nagyarányu terjeszkedésével, valamint egyéb üzleteinek terjedelmével okolja meg. Az alaptőkeemelés sikerét tőkeerős szindikátus garantálja.

Az „Atlantica" tőkeemelése. Az „Atlantica" tengerhajózási r.-t. igazgatósága december hó 12. napjára — mint multheti számunkban már megemlitettük — rendkivüli közgyülést hivott össze, hogy alaptőkéjét nyolc millió koronáról 10.000 darab 200 korona névértékü részvénynek kibocsátásával tiz millió koronára felemelje és hogy az alapszabályoknak vonatkozó szakaszait megfelelően megváltoztassa.

Az Egyesült wernstadti és győri textilipar r.-t. e hó 10-én rendkivüli közgyülést tart, amely az alaptőkét 5 millióról hat millió koronára fölemelni fogja. Ötezer darab uj részvényt fognak kibocsátani, amelyre a régi részvényesek elővételi joggal birnak. A tőkeszaporitást indokolja, hogy a vállalat Morvaországban egy nagyszabásu posztógyárat vett meg, továbbá hogy Magyarországon is még egy nagy posztógyárat rendez be, amelynek előmunkálatai már folyamatban vannak.

A Horvát országos bank r.-t, Osijek, alaptőkefölemelése. E társaság f. hó 11-én Weiszmayer Oszkár elnöklete mellett megtartott rendkivüli közgyülése alkalmával elhatározta, hogy eddigi 10,000.000 korona részvénytőkéjét 20,000.000 koronára emeli fel. E tőkeemelési müvelet végrehajtása után a Horvát országos bank körülbelül 29 millió korona kimutatott saját tőkék felett fog rendelkezni. A részletes kibocsátási módozatokat lapunk hirdetési rovatában közöljük. Az igazgatóság eme jelentékeny tőkeemelést a közgazdasági viszonyok a háboru által bekövetkezett és bizonyára még évekig tartó gyökeres megváltozásával indokolja.

A Gróf Csáky László prakfalvi vas- és acélgyár r.-t. nov. 29-én tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 4 és fél millió K-ról 8 millió K-ra való felemelését 17.500 drb 200 K névértékü uj részvény kibocsátása utján. A régi részvényesek 2:1 arányban 275 K árfolyamon december 4-től december 12-ig elővételi joggal birnak.

A Hermes közgyülése. A Hermes Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság a napokban tartotta meg Ullmann Adolf főrendházi tag elnöklésével huszonnegyedik rendes közgyülését. Az üzleti jelentés beszámol az intézet nagyarányu fejlődéséről. A banknál a hadikölcsönökre eddig eszközölt jegyzések meghaladják a 160 millió koronát, a hadikölcsönökre nyujtott előlegek összege pedig 50 millió koronával szerepel a mérlegben. A jelentés kiemeli, hogy az uj magyar vöröskereszt-sorsjegyek kibocsátása az intézet vezetése mellett teljes sikerrel került aláirásra. Pompás fejlődésben vannak a bank iparvállalatai is. A közgyülés elfogadta az igazgatóság javaslatait, amelyek szerint a kimutatott 779.036.06 korona tiszta nyereségből 100.000 korona a tartalékalap gyarapitására fordittassék, osztalékul december 1-étől kezdve 20 korona kerüljön kifizetésre, a fenmaradó 80.467.10 korona pedig uj számlára vitessék elő. Végül elhatározták valamennyi üzletág nagy fejlődésére és a betétek állandó gyarapodására való tekintettel az intézet öt millió korona alaptőkéjének tiz millió koronára leendő felemelését. A kibocsátásra kerülő 25.000 uj részvényt az alapszabályok értelmében a részvényeseknek ajánlják fel akként, hogy minden részvény tulajdona egy uj részvény átvételére jogositsa fel 450 koronás áron. Az elővételi jog december 10-éig az intézet pénztáránál vagy fiókjainál gyakorolható. Végül a közgyülés Breitner L. Zsigmondot és Simon Ignácot ujra, valamint vágujhelyi Hoffmann Hugót mint uj tagot az igazgatóságba beválasztotta, az igazgatóság elnökévé pedig Ullmann Adolfot, alelnökévé Lukács Józsefet választotta meg.

A Magyar Bőrbeszerzési R.-t. pénteken tartotta első évi rendes közgyülését Surányi Béla elnöklete alatt. Dr. Bacher Pál vezérigazgató előterjesztette évi jelentését, mely szerint a társaság 1916 julius hónapban alakult 500.000 korona alaptőkével, mely időközben 1,200.000 K-ra emeltetett fel. A közgyülés az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak megadta a felmentvényt és azok összes tagjait ujból megválasztotta. A társaság a hetedik hadikölcsönre 250.000 koronát jegyzett.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

TÉLIKERT

Nagymező-utca 22-24.

Telefon 167-25.

A DECEMBERI MŰSOR
Esténkint negyed 8-kor.

Mimi Marlov

szólóban és a
„Rosenstock und Edelweiss"
című operettben, a melynek zenéjét

LEHÁR FERENCZ

irta. — Partnere

Edi Steinberger.

Anita Berber
a csodatáncosnő.

Hansi Immans
fehér daxlikutyáival.

Somogyi Nusi

LOUISE WANTHALLER
a szép Barbara.

Sziklai József, Magyari Lajos, Herendi Manci a füttyös primadonna **Gallai, Szalontai** és a többi attrakció.

Vasár- és ünnepnapokon d. u. 3 órakor félhelyárakkal teljes esti műsor.

KRISTÁLYPALOTA

Szerecsen-utca 35. **Telefon: 120—77.**

Kezdete fél 8 órakor.

Steinhardt Géza

és társulatának vendégjátéka szólóban és a **Darázsfészek** című uj bohózatban.

Szőllősy Rózsi, Hanni Wendini kómikus állataival, Hedwig Wendt női zsonglőr, Brums kerékpárművész. Karl, Else és Annie akrobata-mutatványok. Fred Volkmann állatutánzó és füttymüvész. Pártos Jenő, Geiger Irma, Sugár Elza, Heltay Árpád, Vörös Ili, stb.

A télikertben 1/4 11—11-ig tánc.

MOZGÓKÉP-OTTHON

TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

Franzeska Bertinivel:

A diadalmas asszony

Dráma 6 felvonásban.

Henny Portennel:

A királyné szerelmes levele

Vigjáték 3 felvonásban.

A jegyeket a délutáni pénztárnál váltsuk meg.

Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.

Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.

KRISTÁLY forrásásványvíz étvágyat javít gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

FOLIES CAPRICE

TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.

Telefon: 14—22.

Az előadás kezdete pont 1/2 8 órakor

Mindennap **Rott Sándor** felléptével

Marci néni

Bohózat. Irta és rendezte Tábori Emil

és

Getrennte Schlafzimmer

Glinger és Taussig bohózata.

Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás **teljes esti** müsorral.

Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb **ének- és táncszámok** fellépte.

Kezdete 8 órakor.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor

A karácsonyi babák,

zenés, táncos látványosság 2 képben.

Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla és az **uj decemberi müsor.**

SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11-ig az uj decemberi müsor.

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Fővárosi Orfeum

VI. NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

A decemberi nagy müsor:

Hildegarde, a jelen legcsodásabb táncművésznője. — „**Heldkedvence**" szürkemén, idomitotta és lovagolja: **Gautier Henrik.** — **Latore** miniatur-szinháza. — **Ardel & West**, kómikus szerecsenek. — **2 Lansons**, ekvilibristák. — **Willányi**, xylophon-müvésznő. — **Wary Trio**, erőmüvészek. — **A kotnyeles**, bohózat 3 képben. Főszereplők: **Huszár Károly, Ferenczy Károly, Hollós Terus, Mezey Ilonka, Hunyadi Emil, Novák Mihály, Terényi Lajos.**

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

Prof. Nick Fantom legszenzációsabb kalandjai

Az Exentric-Club

Regényes detektiv-történet 4 felvonásban.

Azonkivül:

A szerelem halála

Müvészi játék 3 felvonásban.

A főszerepekben: **Ritta Saccheto, Olaf Fönns és Nicolai Johannsen.**

A ROYAL-APOLLÓ-BAN

Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor. Telefon: 74-84.

APOLLÓ-KABARÉ

Minden este 8 órakor a **nagyszerü uj müsor:**

KÖVÁRY konferál.
ANDAI TERA: Csak álom volt. (Harmat—Patai).
MAGYAR KIR. TÁRSSZERZŐ: Irta: **Szenes Béla**, Játszák: **Mály és Herczeg.**
SZENES ERNŐ: A hadiszakács. (Kőváry—Buday).
ARCIBASEV: Játsszák: **Haraszti Mici, Kőváry, Mály és Herczeg.**
FARAGÓ SÁRI: Kiforditom-beforditom. (Lovászy—Marthon). Ungarise filmparodukcio (Lovászy—Martbon).
GÓZON GYULA: Hiszen már ugy sem szeretem. (Zilahy—Buday) Siratja Vig Erzsébet, (Emőd—Buday).
VIDOR FERIKE: Beregi ur! (Emőd—Marthon). Randevun. (Emőd—Reinitz).
A BÉCSI GYORS: Irták: **Harsányi Zsolt és Reinitz Béla** Játszszák: **Nyáray, Haraszti Mici, Faragó Sári, Gózon, Mály, Szenes, Sándor, Tisza, Homoki Paula.** Még 5 attrakcio.

A számokat **Erdélyi Patai Leó kiséri zongorán.** — Az előadást **Szabolcs Ernő** rendező rendezi.

Ámon Antal és fiai

út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók

Telefon József 3—85.

Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

ALAPITVA 1835-BEN.

D·Á·N

TESTVÉREK

cs. és kir. udvari szücsök

BUDAPEST, V., DOROTTYA-U. 5—7. SZÁM.

Britannia Szálló

télikert éttermében

Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Hindenburg a filmen

(Aktuális kép)

Eljegyzés az autóban

(Nordisk-film.) Vigjáték 3 részben.
Főszerepben: **Valdemár Psilander.**

Összetört szivek

Dráma 3 felvonásban.

AZ OMNIÁBAN

Előadások: 5, 7, és 9 órakor.

Meghivó

a „Magyar Országos Bank Részvénytársaság" 1917. december hó 11-én, délután 4 órakor, az intézet üléstermében (Budapesten, VI., Andrássy-ut 5. szám alatt I. emelet) tartandó

rendkivüli közgyülésére.

Tárgysorozat:

1. Határozathozatal az igazgatóság inditványa felett, a Budapesten székelő Központi Kereskedelmi és Iparbank Részvénytársasággal, ez utóbbinak beolvasztása által leendő egyesülés tárgyában és ezzel kapcsolatban a részvénytársaság alaptőkéjének 10 millió koronával 50 millió koronára való felemelése és a kibocsátandó 25.000 darab egyenként 400 korona névértékü részvénynek a beolvasztandó Központi Kereskedelmi és Iparbank Részvénytársaság 50.000 drb részvényével való kicserélése iránt.

2. Az egyesülési határozattal kapcsolatban lelépő igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.

3. Az igazgatóság választása.
4. A felügyelő-bizottság választása.
5. Az alapszabályok 5. és 7-ik §-ainak módositása.

Budapesten, 1917. évi november hó 30-án.

Az igazgatóság.

„Az alapszabályok 20. §-a értelmében azok a részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni óhajtanak, kötelesek a legkevesebb 15 nap óta a társaság részvénykönyvében saját nevükre irott „Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részvénytársaság" által kiállitott részvényeket vagy ideiglenes elismervényeket az azokhoz tartozó még le nem járt szelvényekkel együtt, legkésőbb 3 (három) nappal a közgyülés megtartása előtt, a társaság pénztáránál (Budapesten, VI., Andrássy-ut 5. sz.) vagy az Allgemeine Depositenbanknál (Wien, I., Schottengasse 1.) letenni."

Rietschel és Henneberg R.-T.

Budapest, VIII., Práter-utca 12.

Telefon: József 23-18.

Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25

Minden este 1/4 8 órakor. Decemberi müsor.

MIMI MARLOV szólóban és a „Rosenstock und Edelweiss" cimü operettben, amelynek zenéjét **Lehár Ferenc** irta. — Partnere **Edi Steinberger. Anita Berber** a csodatáncosnő. **Hansi Immans** fehér daxlikutyáival. **Somogyi Nusi, Louise Wanthaller** a szép Barbara. **Sziklai József, Magyari Lajos, Herendi Manci** a füttyös primadonna. **Gallai, Szalontai** és a többi uj attrakció.

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Vaci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

MŰÉPITÉSZEK ÉPITÉSVÁLLALKOZÓK GÉPGYÁROSOK FIGYELMÉBE!
NYIRI SÁNDOR
BUDAPEST
VII., Wesselényi-u. 8. Wesselényi-bazár.
Villamos erőre berendezett
Paszpartu műintézet és könyvkötészet.
Építési tervrajzok kasirozása legspeciálisabb módon és titoktartás biztositása mellett.
Mappák minden kivitelben.
Paszpartuk (papirkeret) bécsi-, angol-, barok- és ovál-alakban, eredeti rajzok után is.
Egyleti tablók és albumok.

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

Rőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—31 és 34—41 Pesten (szemben Drasche) Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: Porczellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: Egészségügyi és használati cikkek ::
Travers-téglák :: Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

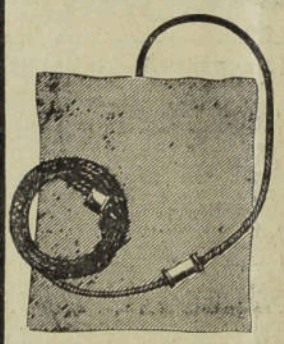
HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Legjobb kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogérlában.

Bründl János
esász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 54. szám.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Aki igazán jó és izletes **SZALÁMIT** akar venni, az kérjen
HERZ-SZALÁMIT
Ezen legjobb hirnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett elsőrendü sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólompecséttel van ellátva, melyen a gyár védjegye látható, amire ugy a rudakban, mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk
HERZ ÁRMIN FIAI
SZALÁMIGYÁRA ••• BUDAPEST

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Villamos testmelegítő
(Dr. HEILBRUN RENDSZER).
Hőmérséklet szabályozóval.
Kapható:
Magyar Siemens-Schuckert-müvek
BUDAPEST, VI. KERÜLET, TERÉZ-KÖRUT 36. SZ.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST
VI., Nagymező-utca 12. sz.
(Az Andrássy-ut mellett.
Ferdinánd bolgár k.-ut 16
(Kálvin-tér sarkán).
Nagyban és kicsinyben eladás!
Maradékok félárban!

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érvényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. december 12-én — 50. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fél évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Ripka,

a budapesti gázmüvek külön Ripkája, ma nem tartozik a legboldogabb emberek közé. Ugyanakkor, amikor odaát Budán, az első kerületben törzsfőnöki és politikai karriérje törött derékban, bebizonyosodott róla, amit különben némi körültekintéssel előbb is tudtunk, hogy semmiképpen sem alkalmas gázgyári igazgatónak. A kávéházban azt mondta róla az egyik úr:

— Furcsa, ez a Ripka föl sem lépett Budán és mégis megbukott — a gázgyárban.

A másik úr hevesebb temperamentumú volt és az asztalra vágott:

— De a kutyafáját, mégis disznóság, hogy amig ő Budán bankettezik, Budapest népe sötétben marad, fagyoskodik és hideg ételt kénytelen enni.

Ez az általános hangulat ma Budapesten, mert abban többé, hogy Ripka mit mond, senki sem hisz, különösen akkor, amikor vádlókként a kereskedelmi mlniszterium és a rendőrség vonulnak föl. Mi az Ázsiában is megtorlásra érdemes esetet, Budapestnek példátlanul botrányos helyzetbe való juttatását azzal a nyugalommal fogadjuk, amit az ember akkor érez, ha valamit jóelőre tudott.

Hogyan, hát ki hihette, hogy egy hatalmas gázgyárat szaktudás nélkül is lehet kormányozni? Vagy hol szerezte Ripka Ferenc azokat az ismereteket, amelyeknek alkalmazásával az ilyen katasztrófák kikerülhetők lettek volna? Mint kis ujságiró kezdte és az ő példájából is kiderült, hogy az ujságiráshoz tehetség kell. Kiderült ez onnan, hogy ezen a téren Ripka számára nem termett babér. A tót napszámosok esési viszonyaiból és a cselédlányok marólugos történetkéiből aligha alakult ki egy gázgyári igazgatónak szükséges tudás és tapasztalat. Fölcsapott hát Ripka ur a vármegye alkalmazottjának, s mint ilyen, feltüzte kalapja mellé a zergetollat és bevonult Gödöllőre szolgabirónak. Gödöllőn azután megismerkedett a Ganz-gyár embereivel, akik a királyi birtokon végeztek nagyobb munkát. Nem lett volna azonban komoly az ismeretség, ha Ripka nem tudta volna azt a maga számára gyümölcsöztetni. Ganz-gyári titkár lett tehát, s miután ott szakértelem nélkül nincsenek karriérek, a fővárosra vetette magát.

A budai jóhiszemü közönség vállaira emelte és Szebeny Antal meg Platthy György jobb ügyhöz méltó buzgalommal forszirozták tenyeres-talpas kedvencüket, aki végre is nekikeseredve, több felolvasást tartott, amelyeknek sorai közül vidáman és sürün pislogott a gázgyár felé. Meg kell állapitani, hogy sok harmadrendü tulajdonsága mellett van Ripkának egy olyan is, amelyben kevés ember állaná ki vele a versenyt. Olyan akaratereje, olyan vaskeze van, hogy ha azzal megfog valamit, azt többé el nem ereszti. Igy történt a gázgyárnál is és senki sem oka a mai katasztrófának sem, csak azok, akik jóhiszemüen, de nem éppen bölcsen gázgyári igazgatót csináltak a gödöllői segédszolgabiróból,

Ma tökéletesen bebizonyosodott, hogy ezuttal tévedett Ripka igazgató úr, mert a budapesti közönséggel nem lehet büntetlenül szolgabirósan eljárni. Budapest népével nem bánhat ugy, mint azt a szervezkedni akaró gázgyári tisztviselőkkel próbálta. A törvényhatóság módját fogja találni, hogy a gázgyári autót megszabaditsa édes terhétől.

Fullánkok

...

A halál

soha sem volt rossz üzlet, a háboru meg egyenesen jóvá tette. A temelkezési vállalatokat felveti a pénz, agyonzsirosodtak, a sok-sok exhumálás, a hősök iránt való kegyelet, mind az ő zsebüket tömte. Sajnálkozni rajtuk tehát aligha lehet, amikor manővert inditanak a főváros ellen és a halottszállitást a főváros nyakába akarják varrni abban a pillanatban, amikor nekik is pár garassal többe kerül. Szerencsére kemény legényre találtak a közegészségügyi ügyosztály ideiglenes vezetőjében, aki már első pillanatban megtalálta az Achillessarkukat. Ugy van, rekvirálni kell az entrepriset, annál is inkább, mert a temetkezés községesitése dolgában Budapestet már a legkisebb német városka is lefőzte. A halálból már sehol sem engednek üzletet csinálni, csak Budapesten lehet még belőle milliókat szerezni. Az első halott temetésén pedig, akit majd villamos teherkocsin fuvaroznak ki a temetőbe, hajadonfővel, bünbánóan vegyenek részt azok a bizottsági tagok, akik pár esztendő előtt rövidlátó módon leszavazták az entreprise megváltását.

*

A hó

buja, termőföldünk áldott, finom, csipkés szemfödője, meleg takarója nagy veszedelem a nagy városnak. Béke idején százezrekbe került az eltakaritás és melegen ülő öreg urak vidáman mesélték el unokáiknak, hogy szorult ifjuságukban az éjszaka sötét álarca alatt, a jobb kenyérke érdekében ők is megfogták a hóhányólapát nyelét. Ma öreg, bekötött fülü népfölkelők vakargatják az uttestet, zsufolt villamosokról pedig fürtökben lógnak az emberek és borzadva gondolnak az eljövendő olvadásra, az influenzára.

*

Megszületett

a legujabb affér a főváros és a közélelmezési hivatal között. A közélelmezési hivatal körzeteket akar, a főváros meg tiltakozik ellene. Igazságot tenni a dologban egy kicsit nehéz. A közélelmezési hivatalnak ugyanis mindent felülmuló módon igaza van abban, hogy a budapesti kereskedőktől a főváros élelmiszerüzemének mindent elvonnia nem szabad, meg abban is, hogy több helyen több embert tudnak kiszolgálni. A fővárosnak is van egy kis igazsága, amikor azt mondja, hogy áru nélkül a körzetekre való osztás sem használ semmit. Ha azonban megtanul az ember szorozni és osztani, akkor mégis kiderül, hogy több helyen kevesebben ácsorognak egyszerre és ha hiába ácsorognak is, legalább rövidebb idő alatt megtudják, hogy hiába szenvedtek.

*

Feleki Béla dr. nyilatkozik

a gázgyár üzemének beszüntetéséről, a villamos tarifa emeléséről és a főváros kölcsönéről.

A gázgyári igazgatóság — ugy látszik — nem veszi tulságosan tragikusan a gázbotrányt. Ripka Ferencet pedig diszigazgatónak tekinti. Ripka csak representáljon tovább automobiljában és a választási elnöki székben, felelősséggel másért nem tartozik, csak az üzleti eredményekért, amelyek — monopoliumról lévén szó — szinte magukból adódnak.

Hétfőn délben, amikor még az óbudai retortákban javában folyt a tisztogató munka, felkerestük Feleki Béla dr. fővárosi bizottsági tagot, akinek irányadó egyénisége ugy a gázbotrány ügyében, mint a főváros egyéb aktuális kérdéseiben nagy sullyal esik a latba.

Mindenekelőtt a gázgyár üzembeszüntetésére vonatkozólag kérdeztük meg Feleki dr.-t, aki a következőket volt szives mondani a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Éppen most készülök a gázgyári igazgatósági ülésre, ahol ugyanazt az álláspontot fogom elfoglalni, amit most önnek elmondok. Szerintem kár ebben a kérdésben bünbakot keresni, hanem a legnagyobb tárgyilagossággal és a legnagyobb szigorusággal kell az ügyet megvizsgálni, ami meg is fog történni.

— Igazi, végső oka a gázgyári üzemzavarnak természetesen abban rejlik, hogy egy esztendő óta soha sem volt elegendő szenünk. Tavaly decemberben épen olyan helyzetben voltunk, mint ma. Akkor erélyesen léptünk fel a kormánynál, a kormány lépéseket is tett a hadügyminiszternél, de akkor az volt a válasz, hogy sajnálatára a hadügyminiszter sem segithet. Akkor persze még fogalmuk sem volt a kormányférfiaknak arról, hogy mit jelent egy ilyen hatalmas világvárosnak, mint Budapest, gáz nélkül való maradása. Azt hiszem, ha más jó oldala nincs is a mai kellemetlenségnek, az az egy hasznunk meg lesz belőle, hogy többé nem hagynak bennünket jó, használható szén nélkül.

— Mult év decemberében végre a mi kérésünkre Tisza gróf miniszterelnök magához a királyhoz fordult segedelemért. Nem is volt más tennivaló, hiszen ha az uralkodó nem segitett volna, akkor a koronázásra is sötétben maradtunk volna. A szénmizériák azonban azóta sem szüntek egy pillanatra sem. A nyár folyamán nemhogy, ami pedig természetes követelmény szokott lenni, tartalékot tudtunk volna gyüjteni, de egyenesen a készleteinket is felhasználtuk. Igy jutottunk be a télbe tartalékok nélkül és igy álltunk a helyzet elé, hogy csaknem be kellett szüntetni már a gázgyár üzemét. Megint a kormányhoz fordultunk és felmerült az a terv, hogy a Zsolnára érkező szenet rekvirálni kell a főváros számára. Ettől azonban el kellett állani a miatt az aggodalom miatt, hogy akkor meg fogják szüntetni a Zsolnán át való szénszszállitást. Végre a szénbizottság vállalkozott rá, hogy szerez szenet Ausztriában és Németországban a gázgyár számára.

— A szénbizottság által szerzett szén volt a bajthozó oheimhüttei szén, amely nagyszerü gázt és kokszot ad és amelyet nagyon jól lehet alkalmazni a régi tipusu ferencvárosi kemencékben, de amely — amint most kiderült — használhatatlan az óbudai ugynevezett vertikális kemencékben. Az oheimhüttei szenet

Wohl dr. fővegyész vizsgálta meg és ugy találta, hogy éppen olyan összetételü, mint a régóta használt és kiválóan bevált karvini szén. Ha tehát valakit felelősség terhelhetne ebben a kérdésben, az tisztán Wohl fővegyész és Bernauer müszaki igazgató lehetnének, de ismétlem ne keressünk bünbakokat, a szigoru vizsgálat ugy is megfog indulni.

— Az uj fajta vertikális kemencék kiváló alkotások, takarékos és jól müködő kemencék, de meg van az a bogaruk, hogy ezt a fajta szenet nem türik. A karvini szenet lepénnyé lapitva önként dobja ki magából a készülék, az oheimhüttei szén azonban darabokra törve bent marad. Felmerült az a kérdés is, hogy miért nem próbálták ki az uj szenet először egyetlen kemencében. Erre vonatkozólag is kielégitő választ kaptunk. A torony egyszerre tölti meg a kemencéket, a torony által egyes kemencéket megtölteni nem lehet, egyes kemencék megtöltését csak kézi erővel lehet eszközölni, ami legalább öt-hat napot vesz igénybe. Erre pedig, elképzelhető, hogy nincs elegendő idő. Véleményünk végleges megalkotását természetesen fel kell függesztenünk addig, amig a vizsgálat tart, amelyben indifferens vegyész is részt fog venni. Az az egy tanulság azonban már is kinálkozik, hogy a gázszolgáltatás szenével tréfázni nem szabad.

Megkérdeztük Feleki dr.-t arra vonatkozólag is, hogy mi a véleménye a villamosok tarifaemeléséről:

— Kereken megmondom — jelentette ki — hogy a tarifaemelésnek ellensége vagyok. Szintiszta igazság, hogy a közönség számára a tarifaemelés komolyabb megterheltetést nem jelent, sőt igaz az is, hogy minden megdrágult, de magántársaságnak a tarifaemelést nem szavazom meg. Egészen más lenne a helyzet, ha a közuti a városé lenne, akkor gondolkozás nélkül pártolnám a tarifaemelést. Arról egyébként, hogy a közgyülés megfogja szavazni, sok körülményből következtetve, meg vagyok győződve.

Meg lesz-e — kérdeztük végül — a főváros 250 milliós kölcsöne?

— Meg lesz, — volt a válasz — mert meg kell lennie. Mihelyt egy és más sürgős dolgon átestünk, feltétlenül napirendre kerül. A pénzre szükség van és az sem titok, hogy maga a kétszázötven millió sem lesz elegendő. Hiszen az összeállitott beruházó programm maga is tulhaladja a nyolcszáz milliót. E mellett azonban a költségvetésből kimutatható, hogy a fölveendő kölcsönnek igen tetemes részét már előre elköltöttük. A beruházások pedig elmulaszthatatlanok. Meggyőződésem, hogy a mai kormány révén, amely belátással viseltetik a főváros szükségleteivel szemben, igen olcsó kölcsönt biztosithattunk volna. Én legjobban szerettem volna sorsolási kölcsönt látni, amelyet akár 3%-os kamat mellett meg lehetett volna csinálni. A közönség nyerészkedési vágyát ha mások kihasználhatják, miért ne lehetne kihasználni közcélokra is? A pénzügyi bizottságnak azonban voltak olyan tagjai, akik nem tartották a fővároshoz méltónak a sorsolási kölcsönt. Páris városának minden kölcsöne sorsolási kölcsön, de Budapest finnyás az ilyen kérdésekben ....

Kisiparosok részesitése

a városi munkáknál.

Régi panasza a budapesti kisiparosoknak az, hogy a fővárosi munkálatokban tőkeszegénységük miatt nem igen vehetnek részt. Vállalkozási kedvük lenne, de nem áll rendelkezésükre a szükséges tőke, amely nélkül nagyobbterjedelmü, jelentősebb munkát vállalni szinte lehetetlenség. A városházán régen látják ezt a tarthatatlan helyzetet, amelynek azonban végét szakitani nem tudják.

Ez az oka annak is, hogy a fővárosi vállalkozásokban állandóan ugyanazokat a neveket látjuk szerepelni. A tőkeszegény iparos akármilyen kiváló, szorgalmas és nagyratörő is a maga szakmájában, magasabbra törni képtelen, kénytelen megmaradni, — hogy ugy mondjuk — az apró, foldozó munkánál. Hiába biznak meg a városházán a kisiparosok tisztességében, becsületében jóravaló iparkodásában, a tőkeerősség hiánya gátat vet annak, hogy nagyobb vállalkozásokban résztvehessenek.

A városházán most ujabb okos és humánus mozgalom indult meg annak érdekében, hogy a kisiparosok is részeltethetők legyenek a városi munkálatokban. A főváros szerdai közgyülése tárgyalja ugyanis azt a javaslatot, amelyben a tanács az Albrecht Hildegarde-alap tartalékőkéjéből „Budapesti kisipari hitelszövetkezet" megalkotására tesz előterjesztést. Az uj hitelszövetkezet tervét, — mint a Fővárosi Hirlap már megirta — a kormány jóváhagyóan tudomásul vette és maga a szövetkezet már formálisan meg is alakult. A közgyülés végső szankciója után pedig megkezdi müködését.

A háboru után a fővárosnak rengeteg beruházásra van szüksége. Nemcsak célszerü, de szinte kényszerüség is, hogy ezekből a munkákból az arra érdemes kisiparosok is kivegyék a részüket. Értesülésünk szerint az utóbbi időben több bizalmas értekezletet tartottak abban az irányban, hogy az uj hitelszövetkezet által nyujtott kölcsönök segedelmével a kisipart is bevonják a vállalkozásba. Az értekezleteken most leginkább müszaki főtisztviselők vesznek részt, akik ennek a részeltetésnek az utjára-módjára vonatkozólag teszik meg javaslataikat.

A budapesti gázgyár botránya

Gázgyári karrierek. — Látogatás az ó-budai telepen. — Nyilatkozik a főkapitány.

A gázbotrány volt ennek a hétnek a legnagyobb eseménye. Pénteken, december 7-ikén, este hét órakor, az óbudai gázgyár felmondta a szolgálatot, aminek az lett az eredménye, hogy ettől kezdve Budapest utcái vaksötétek lettek, gyárak, üzemek, amelyek gázra vannak berendezve, teljesen megszüntették üzemüket, ahol gázzal világitottak, sötétben maradtak, ahol gázzal főztek, hideget ebédeltek és ahol gázzal fütöttek, ott fogaikat vacogtatták és dideregtek az emberek. Budapest halott várossá lett: vajjon mi tette azzá? Nem mi adjuk meg a feleletet, hanem a kereskedelmi minisztérium, *Hantos* Ellemér államtitkár személyében és a rendőrség, *Sándor* László főkapitány személyében.

Hantos államtitkár kategorikusan kijelentette, hogy a gázszolgáltatás beszüntetésének *nem a szénhiány az oka*, hanem az, hogy a gázgyár olyan *ki nem próbált* porosz szenet használt kemencéiben, amely technikailag erre a célra nem alkalmas. Hasonló értelemben nyilatkozott *Sándor* László főkapitány is, aki szerint a *szokásos és kötelező próba* elmulasztása mellett a gázgyárban elkövették még azt a hibát is, hogy *mind a hetven tartályt megtöltötték* ki nem próbált szénnel, amelyben *salak is volt*. Egyszóval, az ázsiai állapotot, amelybe Budapest székesfőváros pénteken belejutott, nem a háboru szülte, hanem *annak eredetét magában a gázgyárban kell keresni.* Nem tudjuk, hogy a tragikus napokon, amelyeken a végzetes hibát elkövették, amikor a retortákat betömték, hol voltak a főváros protekciós vegyészei, de azt nagyon jól tudjuk, hogy *Ripka* Ferenc, a gázgyár vezérigazgatója, mint első kerületi törzsfőnök, politikai szerepet játszott, választáson elnökölt, miután mint képviselőjelölt már a jelölésnél megbukott. A gázbotrány egész felelőssége az ő jól megtermett vállaira nehezedik. *Hantos* államtitkár és *Sándor* László főkapitány vádjai egyedül őt illetik. Ha a fekete napok a háboru miatt nehezedtek volna ránk, egyetlen szó nélkül nyugodtan türnénk el a világégésnek ezt a csapását is, ha azonban nem igy van, akkor álljon elő az, aki a szomoru esetért egyedül felelős és *vonja le a konzekvenciákat.*

Sem a tanács, sem a polgármester, sem az ügyosztály nem sietett Ripka igazgató védelmére: szeretnénk már ebből arra következtetni, hogy Ripka elejtett ember. Eddig csak ő maga védekezik, gáz helyett, gáz-illatu interjukkal árasztja el a vérig fölbosszantott és elégtételt követelő közönséget. Kommünikéket tesz közzé részben a saját, részben a gázgyár nevében. Más védelemben eddig nem volt része. A főváros közgyülésének mindenesetre módjában lesz a vezérigazgató urat felelősségre vonni, de egyben módjában lesz a polgármestert is megkérdezni, mi a véleménye neki a szégyenletes esetről?

A gázgyári karrierek

El kell azonban vonatkoztatni a botrányt Ripka személyétől, helyesebben meg kell állapitani, hogy hol vannak az alapvető hibák. Szerintünk ott, hogy a fővárosi gázgyár élén szakértelem hijján való egyének állanak, akik nagyobbrészt várospolitikai okokból kerültek oda. A gázhoz Ripka Ferenc, a jogász csak laikus tudással szólhat hozzá. Schödl Lipót kereskedelmi igazgatónak könyvelői szaktudása van, Rózsa Károly h. igazg. pedig ujságiró volt. Az egyetlen szakember a gyár élén Bernauer Izidor, akit azonban meglehetősen lenyomnak a szereplés szintéréről.

A tipusa annak, hogyan lesz valakiből szakember, az, amiként Ripkából gázgyári igazgató lett. Előbb Gödöllőn szolgabiró, majd a Ganz villamos társaságnál titkár volt Ripka, ahol bizony igen szegényes hatásköre volt. Üres idejét arra használta föl, hogy a várbeli és a kelenföldi kis korcsmákban közéleti tevékenységet fejtsen ki és polgártársai válán egészen a bizottsági tagságig emelkedjék. Amikor a gázgyár megváltására került a sor, Ripka már az egész első kerület kegyeit birta. Heltai Ferenc mellé állt és mint született gázszakértő agitálni kezdett a megváltás mellett. Tanulmányokat irt és felolvasásokat tartott. Heltai a hasznos fegyverbarátságért meg akarta jutalmazni, de Ripka kereken kijelentette, hogy csakis a központi igazgatói állást vállalja el. Ezt az állást akkor már Buzáth János dr.-nak, az akkori tanácsjegyzőnek szánták. Ripka elkeseredett harcban meghiusitotta ezt a tervet és első kerületi összeköttetéseire támaszkodva, kiverekedte magának az igazgatói állást, Buzáthnak a főtitkári állást ajánlották föl, amit az természetesen nem fogadott el.

Később Heltai halála után Ripka vezérigazgató lett, azonban ez sem elégitette ki tultengő ambicióját. Minden erejével azon fáradozott, hogy közös igazgatója lehessen a gázgyáraknak és a villamosmüveknek. Ez a törekvése azonban meghiusult, ma már azt lehet mondani: szerencsére, mert akkor ma talán a villanylámpáink sem égnének.

A technikusok nemrég mozgalmat inditottak egy alpolgármesteri és több tanácsnoki állásnak müszaki képzettségü tisztviselőkkel való betöltése érdekében. Most nem mondjuk azt, hogy ezt a mozgalmat teljes egészében honorálni kell, végre is szó férhet ahhoz, hogy az ügyosztályi adminisztrációs munkát müszaki szemmel és tudással kell-e irányitani. Kétségtelen azonban, hogy a müszaki képzettségü tisztviselőknek is meg kell nyitni az érvényesülés utját. Most erre itt az alkalom.

A gázgyárban nemcsak Ripka személye bukott meg, de megbukott a szakértelem hiánya is.

Vétkes könnyelmüség lenne, ha a főváros le nem vonná ebből a botrányból a konzekvenciákat és a gázgyári vezérigazgatói állást továbbra is kis kerületi törzsfőnököknek tartaná fenn. Heltai Ferenc kivételes tehetség volt, akihez a Ripkákat mérni nem lehet és igy végét kell vetni ennek a katasztrófákat hozó abuzusnak.

A két szomszédvár

A halottkém rendesen azt szokta bejegyezni „a halál közvetlen oka" cimü rubrikába, hogy: szivszélhüdés. Akármilyen betegségben hal meg valaki, a szivverés megállása az utolsó, a legszomorubb. Ripka vezérigazgató ur is a halottkémek sablonjához folyamodott és a halottkémi jegyzőkönyvbe kurtán azt irta be: a gázkatasztrófa oka a szénhiány volt.

Hát persze, hogy a végső pont ez volt. Aki azonban tovább kutat és a halál közvetlen okán tul a betegség minemüségére is kiváncsi, az hamarosan megtudhatja, hogy a gázgyár sorvasztó nyavalyái között legelsősorban ott szerepel a vezetőelemek természetes hozzá nem értése, de igen fontos tényező emellett az is, hogy Ripka igazgatónak törzsfőnöki és politikai ambiciói is vannak, amelyeket nem tudott a háboru idejére sem rezerválni, azok ma is époly veszedelmesen dühöngnek, mint egy isonzói csata a javából. Ripkának, ha a gázigazgatáshoz való szaktudása nem-lehet is meg, de ravasz, okos feje van, amely megállhatná a helyét, ha komolyan foglalkoznék a gázgyár ügyeivel. Ripka azonban ritka energiáját, egész ravaszságát és tehetségét az I. kerület ügyeire forditja.

Igaz, hogy az első kerületbeli törzsfőnökség nélkül ma is a Ganz-gyár valamelyik előszobájában ülne és a látogatókat jelentené be és pusztán első kerületi vezetőszerepének köszönhetjük, hogy most mint a gázgyár „vezérigazgatóját" tisztelhetjük.

Most azonban Ripka ur az első kerületben nagyon lecsuszott. Talán a vereség fájdalma és elkeseredése az, ami megzavarta hideg számitásainak egyensulyát.

Az első kerületben eddig két ur volt. Platthy György és Ripka Ferenc. Ők voltak a két szomszédvár, ők voltak az első kerületbeli Tisza és Andrássy. Esztendők óta csöndes, de izgalmas feszültségben éltek az első kerületi erők, összecsapásra készen, de látszólagos békében. A harc akkor tört ki, amikor az első kerületi plebánosválasztásra került a sor. Itt akasztották tengelyt Platthy és Ripka. A győztes Ripka maradt, Platthy pedig tövissel a szivében duzzogva vonult vissza a városi politikától, hogy akkor sujtson vissza Ripkára, amikor az annak legjobban fáj.

Ez a pillanat is elérkezett akkor, amikor az öreg Hegedüs János meghalt. Mindenki tisztában volt vele, hogy Ripka minden akaratával, kemény markának minden kapaszkodó erejével rá fogja vetni magát a mandátumra. Igy is történt. Ripka még Hegedüs János temetésén bemutattatta magát Apponyi Albert grófnak és ezzel — életében először — hitvallást tett politikájáról. Addig politikai

elveit a titkok sürü fátyola fedte és a rossz nyelvek azt hangoztatták, hogy Ripka azt a politikát fogja vallani, amelynek alapján legbiztosabban mandátumhoz jut. Most annyira biztosra vette a mandátumát, hogy az első kerület zordon lovagja Hegedüs János frissen hantolt sirjánál feltolta sisakja rostélyát.

Egészen biztos volt ebben is, hogy a két szomszédvár harca ezuttal nem folytatódik. Platthynak van kerülete, mérkőzésra nincs szükség. Anynyira bizott ebben, hogy az Apponyinak való bemutatásra magát Platthy Györgyöt kérte föl. Másnapra, harmadnapra virradva azonban egyszerre két ellenjelöltje is akadt Ripkának: Perczel Béla és Szigethy János. Perczel Bélával komolyan kellett már előbbről is számolnia, Szigethy János fellépése azonban meglepetés, mert Szigethy és Platthy egy és ugyanazon cég. Platthy nem léphetett föl, föllépteti hát Szigethyt, aki a korifeusok titkos szavazásánál meg is kapta a többséget Ripka és Perczel fölött. Akik ismerik az első kerületi viszonyokat, azt mondják, hogy Platthy véresen, kegyetlenül állt boszut Ripkán a plébánosválasztás miatt.

Ripka jó arcot vágott a gonosz játékhoz és vállalta a választási elnökséget is, csakhogy elterelje magáról a figyelmet. Azonban ma mindenki tudja, hogy az első kerületi választáson nem Supka, hanem Ripka bukott meg, de megbukott, ha van igazság, mint gázgyárigazgató is. Fokozza ezt a katasztrófát, hogy ezzel aztán végleg kiszaladt a talaj az első kerületben, az egykor omnipotens Ripka lába alól. Ha majd a kerületek uj beosztása megtesz, az első kerületből három kerületet hasitanak, de egynek sem Ripka lesz a képviselője, hanem, Szigethy Jánosnak, Perczel Bélának és Becsey Antalnak van ott biztositott mandátuma.

Politikai és érvényesülési vágyainak ilyen csufos bukása egyszerre jött a gázkatasztrófával és a kettő között lehetetlen föl nem fedezni az összefüggést. A választási kampány, a bukás, a választási elnökség, az elkeseredés, a bankett, a katzenjammer: istenem, lehet ennyi mellékfoglalkozás mellett még gázgyárat igazgatni. Kár, hogy Ripka ur a kereskedelmi minisztert és nem Platthy Györgyöt tette felelőssé a gáz miatt! Mert akkor több igazsága lett volna . . .

Ostromállapot Budapesten.

A mindent megcsufoló gázbotrány valóságos *ostromállapotot* teremtett Budapesten. Ezernegyvennégy csendőr és ezer rendőr teljesitett szolgálatot a fekete napokon, nyolckor bezárták a kapukat és a külvárosok csendőrlovak patáinak csattogásától voltak hangosak.

Vajjon látta-e Ripka vezérigazgató ur, hogy mivé tette Budapestet? Ki viseli ennek a különös mozgósitásnak a költségeit? Ki fizeti meg a kereskedők rettenetes kárait, akiknek sötét üzleteibe senki sem ment be a karácsonyhónapi erős üzleti napokban, hiszen senki sem mert az elhagyott utcákra kimenni? Ki fizeti meg azoknak fájdalomdijait, akik fáztak és éheztek Ripka ur miatt? Hiszen ő volt az, aki hatalmas reklámmal hirdette a háboru előtt, hogy: *„főzzünk gázzal!“* Akik jámboran beleugrottak, nem számitottak arra, hogy egy kemény téli napon Ripka ur választáson fog elnökölni, mialatt protekciós vegyészeinek elnézésével az óbudai gázgyár 76 retortáját salakkal fogják megtömni. Ezek nem a háboru miatt éheztek és fáztak, hanem azért, mert olyan üzem reklámjainak ugrottak be, *amely üzemnek szaktudatlan vezetősége van.*

Annak jellemzésére, hogy milyen mérhetetlen munkát teljesitettek a szegény katonák, akik ezeket a retortákat kitakaritották, el kell mondani, hogy *egy-egy ilyen retortába nem kevesebb, mint egy egész vaggon szén fér bele.* Elképzelhető tehát a munka, amit végezni kellett, amig a keményen összeálló, masszává égett szenet el lehetett izzadságos, nehéz munkával távolitani.

Vigasztalásnak pedig igen csekély az, amit *Rózsa* Károly gázgyári aligazgató mondott, hogy tudniillik a koksz, amit ebből a szénből és ilyen botrány áron sikerült termelni, *rendkivül jóminőségü.* Ebből a finom kokszból mindenesetre azokat a derék első kerületi választópolgárokat kell részesiteni és jutalmázni, akik Ripkát kibuktatták.

Együgyü védekezés.

Nem lehet elmulasztani, hogy néhány szót ne szóljunk arról a kommüniké- és interjutömegről, amellyel Ripka védeni igyekszik magát. Ezeknek magja, hogy a bukott igazgató felsorolja, mikor és hányszor kértek a kormánytól szenet. Igazán mellékes szempont ez, amikor éppenséggel nem erről van szó. Semmi más nem akar ez lenni, mint azoknak a keserves siránkozásoknak a folytatása, amelyekkel Ripka a közgyülésen és mindenhol, ahol szóhoz jutott, eddig is tehetetlenségét leplezte. Sokkal fontosabb azonban az, hogy Ripka azt is kijelentette, hogy más szene nem volt, mint az, amely a retortákat tönkretette. Ha ez igy van, akkor is esetlen a védekezés, mert ebben az esetben a kisebbik rosszat kellett volna választani: *be kellett volna az üzemet szüntetni anélkül, hogy a rossz szenet megpróbálták volna felhasználni.* Igy tudniillik nem lett volna ugyan gáz, de nem mentek volna tönkre a retorták és akkor sokkal rövidebb idő alatt visszakaptuk volna a gázunkat, ami nélkül egy nagy város ma már nem élhet. Igen együgyü védekezés ez, annyira együgyü, hogy egészen átlátszik a valótlansága.

Dolgoznak az óbudai gázgyárban,

Az óbudai gázgyárat nagyon nehéz megközeliteni. A hó egészen elzárta a külvilágtol. A villamos megállóhelytől háromnegyed órán át kell átvergődni a folytonos akadályokon, a Filatori-gát uttalan utain is keresztül kell bukdácsolni, amig a bejárat elé érkezünk. A gyár külső képén is meglátszik, hogy rendkivüli események történtek benne. Az udvaron sietö munkás- és katona-csapatok tünnek föl, izgatott, ideges mindenki. Szigeti főmérnököt és Schön igazgatót a kemencék közül nehéz előteremteni. Alig állnak a lábukon, a sörte kiverte a szakáll helyét, piszkosak, kormosak, saját vallomásuk szerint három napon át nem látták a rendes ágyukat. Egyelőre pihenésre még remény se nyilik. Rendes állapotok csak a jövő héten lesznek, ez a hét csupán a javitással mulik el.

Az irodában a kandallón egy nagy darab szén diszlik. Odalép a főmérnök és az ezüstös erekkel tarkált darabot a kezébe veszi:

— Ez az oheimi szén. Ez okozta a nagy fölfordulást!

Épületek, állványok és berendezések tömegét hagyjuk el, amig a javitási munkálatok szinhelyére érkezünk. Szük lépcsőn megyünk fel a széntartályok tetejére és addig a baleset okai kerülnek szóba:

— Bennünket nem terhel a felelősség — mondják — mi mindent megtettünk, ami emberileg lehető volt. A rendes szén helyett Oheimból való szenet kaptunk. Rekvirált szén volt és a Deutsche Kohlenhandelsgesellschaft juttatta el hozzánk. Az az információnk volt, hogy a szén kitünő és gázgyártásra elsőrendüen alkalmas. A laboratóriumunkban ennek ellenére megvizsgáltuk és megfelelőnek találtuk. Nem állt más szén a rendelkezésünkre és ezért kénytelenek voltunk az összes szénkamrákat megtölteni. Ha széntartalékunk lett volna, nagyobb elővigyázatossággal járhattunk volna el. Ebben az esetben csupán egyes kamrákat töltöttünk volna meg az ujfajta szénnel és a gyakorlati vizsgálat után vettük volna általános használatba. Azt ugyanis tudni kell, hogy a laboratóriumi vizsgálat eredménye nem mindig mérvadó. A tégelyben hevitett szén nagy általánosságban leleplezi a szén természetét, de az igazi vizsga mégis csak a gyakorlat. Még egyszer hangsulyozom, hogy csak két eshetőség előtt állottunk. Vagy megtöltjük a teljesen ki nem próbált szénnel a kamrákat, vagy pedig beszüntetjük az egész üzemet. Mi az első esetet választottuk. Kénytelenek vagyunk hangoztatni, hogy még ma is, a szerencsétlenség után is ez az álláspontunk. Ha megszüntettük volna az üzemet és a vizsgálat megállapitotta volna a szén használhatóságát, a most fölmerült bajokért csak bennünket vettek volna elő. A baleset után az oheimi szenet ujra alaposan megvizsgáltattuk. E vizsgálat szerint is alkalmas a gázfejlesztésre, csupán a mi berendezésünk nem megfelelő ennek a szénnek. A kiizzasztott szén ugyanis nem sül össze lepénynyé, mint a más szénfajtáknál és ezért a tolószerkezet nem tudja eltávolitani. A szén darabokban marad vissza, egymásra gurul és csak kikaparni lehet. A ferencvárosi gázgyárnak más a szerkezete, ott tulajdonképen kilenc retorta van minden részben és ott ez a szén nagyszerüen beválik.

Már fönn voltunk a kamrák tetején és előttünk sorakozott a kamrák nyilásainak három sora. Hetvenhat kamra egymás mellé épitve, mindegyik tizenkét méter hosszu és négy méter magas. Csupán néhány nyilás van kinyitva, ahol a munkások éppen dolgoznak. A kamraépületen sin szalad végig, a töltőszerkezet ezen mozog. A szerkezetet a sinen megindiják és minden kamrát egyszerre, három nyiláson tölt meg. Erre üzembe helyezik az egyengető szerkezetet, amely a szenet a kamrákban egyenletesen elosztja. A kamrának ezenkivül még két nyilása van. Az egyik oldalon, a gépoldalon a tolószerkezet hatol be és a szenet a másik oldalon, az ugynevezett koksz-oldalon a hütőkocsikba tolja. Természetesen, rendes körülmények között mindhárom nyilás légmentesen el van zárva és az izzasztás, a gázfejlesztés generator segitségével történik. A generator-gázak áthatolnak a szénrétegen és a legmagasabb fokig izzasztják. A kamrák tetejéről gyönyörü kilátás nyilik a gyár egész területére. Nagy halmok emelkednek mindenfelé, amelyeket a hó teljesen befödött.

— Ez mind szén, — adják meg a felvilágositást — kilencszáz vaggon, de rossz, használhatatlan. Ebből legfeljebb husz százalékot lehet fölhasználni. Ha ezzel töltöttük volna meg a kamrákat, a gázüzem már régen megszünt volna.

Egy lépcsőn leereszkedünk a kemencék oldalnyilásához. Éppen itt folyik a munka. Minden kemence meg van számozva, két-két nyilás van mindkét oldalon fölbontva. Benn izzik a nagymennyiségü szén. Alig lehet közelébe férkőzni, a nagy hőség valósággal ellöki az embert. Hiányos öltözetü munkások nagy kampók segitségével piszkálják ki az izzó szenet. A munka nagyon lassan folyik, a szén mindig összeomlik és kicsuszik a kampó foga alól. A kampók folyton áttüzesednek, frisseket kell elővenni.

— Mikor lesznek kitisztitva az összes kamrák?

— Ezt egész határozottsággal megmondani lehetetlen. Ezen a héten mindenesetre készen leszünk. Ma, hétfőn már jelentékeny mennyiségü gázt tudunk előállitani, természetesen a produkció folyton erősödik. Nagyon gyorsan nem haladhatunk, mert az eredményt veszélyeztetnénk. Igaz, hogy minden kamra külön füthető, de az oldalkamrák mégsem maradnak hidegen és ezzel a körülménynyel számolni kell.

Megnéztük még a kőszénzúzó-szerkezetet, amely pihen, mert nincs szén, a szénszállitó se müködik, természetesen az előző ok miatt.

— A békében csupán délig dolgoztunk, — halljuk a panaszokat — de a rossz szén miatt előbb estig, legutóbb pedig már éjjel-nappal munkában voltunk. És mégis november 17-én 460.000 köbméter szükséglet helyett csupán 17.000 köbméter volt a gáztartókban. Nekünk csak egy a bajunk, nincs elegendő és megfelelő szén; ha az lenne, nem kellene a jövő elé pesszimista szemmel nézni.

Amig mi beszélgettünk, a vezető embereket folyton elhivták, mert ujabb utasitásra volt szükség. Száz és száz ember emberfeletti munkája igyekszik kireparálni az elkövetett hibákat.

A főkapitány nyilatkozata.

Sándor László dr. főkapitány a következőket mondotta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A nehéz napok már elmultak és most már csupán egy kis türelemre van szükség, hogy ezen a megpróbáltatáson is tul legyünk. A rendőrség, mint mindig, most is a közönségre támaszkodott és a főváros lakosságát hivta segitségül. Jól tudtuk, hogy hiába feszitjük meg minden erőnket, hiába változtatjuk át éjszakáinkat nappalokká, ha a közönség nem támogat bennünket emberfölötti munkánkban. A sok haszontalan intézkedés helyett egyenesen a közönséghez fordultunk és megkértük, hogy magánháztartásban egészen szerda estig ne használjon gázt. Nagyobb baj, nagyobb méretü szerencsétlenség, szerencsére nem történt. Hétfő estig kénytelenek voltunk az egész rendőrszemélyzetet permanenciában tartani, sőt

csendőr- és katona-segitséget kérni, hogy a sötétségben ne garázdálkodjanak kétes elemek és a betörők, valamint a tolvajok ne használják ki a helyzetet. Őrjáratok egy éjszaka sem pihentek és ennek köszönhető, hogy a rendőrkrónika nem volt gazdagabb, mint rendes körülmények között. Hétfő éjszaka már égnek az utcai gázlámpák és a rendőrség is megpihenhet.

— Kit terhel a történtekért a felelősség? — kérdeztük a főkapitányt.

— Erre a kérdésre nem felelhetek, mert kivül esik a hatáskörömön. Sok mindent beszélnek, hogy a bajt okozó szenet nem vizsgálták meg, de a rendőrség ebben az ügyben nem vezetett vizsgálatot. Mi hálálkodunk csak, hogy végre már elmultak a nehéz napok. Természetesen a rendőrség is viseli a szomoru eset következményeit és a fölmerült kiadásokat nem fogja a főváros hatóságán követelni. Remélhetően, nem fognak megismétlődni az események.

Szomoru tapasztalatok a szabómesterek életkoráról.

Az elátkozott alapitvány.

Néhai Schwarz Lajos posztóval kereskedett és megvagyonosodott belőle. Tekintélyes, jónevü polgára volt Budapestnek, aki mint fővárosi bizottsági tag, a főváros ügyei iránt is szeretettel érdeklődött. Közben pedig a pesti és budai kis szabómesterek szorgalmasan hordták a pénzt a boltjába. Ebből a két dologból arra a következtetésre jutott Schwarz Lajos, hogy neki halála után is kötelezettségei vannak a fővárossal és a derék szabómesterekkel szemben. Elhatározta tehát, hogy nem emlékiratairban, hanem végrendeletében emlékezik meg róluk. Ezt annál is könyebb volt megtennie, mert mint rendes és okos kereskedő ember csak az üzleti ügyek iránt birt érzékkel.

A főváros és szabók iránt való jóindulata egy tizezer koronás alapitványban testesült meg, amelyből a szabók a kamatokat, a főváros pedig az alapitvány kezelését kapta. Iparról lévén szó, az alapitvány kezelése a közgazdasági ügyosztály nyakába szakadt, ahol abban a hitben voltak, hogy a szegény, segélyre szoruló szabók félesztendőnkint heves rohamokat fognak az ügyosztály ellen intézni.

Néhai Schwarz Lajos azonban jó ember volt és ha az alapitványt valakinek kezelni is kellett, nem akarta azt a valakit végérvényesen megnyomoritani. Azt a korlátozást tette tehát végrendeletében, hogy az alapitvány kamatait minden esztendőben két „elaggott és elszegényedett“ szabómester kapja. Az ember el sem hinné, milyen fából-vaskarika az elaggott szabómester. Ritka, mint a fehér holló. Ha azonban egy kicsit gondolkozunk a dolgon, bizony eszünkbe jut a sok rossz vicc a szegény szabólegényről, aki vasalót tesz a zsebébe, hogy el ne vigye a szél. Sovány, beesett arcu, sápadt, horpadt mellü emberfajta a szabó és bizony az egykori való jó Népszinházban rosszul énekelték, hogy „Szerencsétlen az az anya, kinek fia csizmadia . . .“ Bizony inkább a szabólegényről kellett volna ezt a nótát is megfogalmazni és ha nem igy történt, mindenesetre a rim kedvéért történt másként.

A szabók halandóságáról aligha vezetnek külön statisztikát, de ha vezetnek, nagyon szomoru dolgok lehetnek benne. Erre vall legalább az, hogy a közgazdasági ügyosztály évek óta hiába keres egy elaggott szabómestert, akit pár száz koronával megjutalmazhatna elaggása és elszegényedése révén szerzett érdemeiért. Amikor Vita Emil tanácsnok reggel bemegy a hivatalába, titkárnőjének jelentései során naponta elhangzik ez a titokzatos kérdés és felelet:

— Van? — kérdi a tanácsnok.

— Nincs — mondja minden nap lemondóan a kisasszony.

Az elmult nyáron történt azután, hogy a kisasszszony ragyogó arccal, lelkendezve fogadta a tanácsnokot:

— Van, van!!

A tanácsnok csak annyit mondott:

— Lehetetlen.

— Bizony isten — erősitette a kisasszony — kilencvenöt éves.

— Hát lehet ennél nagyobb felfedezést elképzelni, mint egy kilencvenöt éves szabót? Ettől kezdve Fülöp mester a kilencvenöt esztendős szabómester volt az ügyosztály kedvence, akiről valóságos legendákat meséltek egymásnak az emberek. Egyszer aztán beteg lett Fülöp mester, sőt előbb lett beteg, mint a pénzt, a Schwarz-alapitvány kamatait megszavazhatta volna a tanács.

A hirt zokogva mondta el Fülöp mester leánya, aki bejött az ügyosztályba, hogy nagybeteg apja helyett majd ő vegye fel a pénzt. Nagy volt a részvét és senki se csodálkozzék, ha másnap reggel a titkárkisasszonynak az volt az első dolga, hogy telefonhoz ment és felhivta a Rókus-kórházat, megkérderve, „hogy van az öreg ur?“ Ekkor történt a lesujtó katasztrófa. A Rókusból ridegen, szárazon jelentették, hogy Fülöp mester már egy hét előtt meghalt és már el is temették.

Szörnyüség. Ennyi kutatás, fáradság, gondosság után kiderült, hogy nem is egy elaggott, de egy halott szabót fogtak. Fülöp mester leánya pedig hiába követte el a pia fraus-t, hogy eltitkolta apja halálát, mint valaha Mehmed szultánnal tették. A pénzt nem lehetett kiadni, mert szegény öreg, ügyosztályilag megkönnyezett Fülöp mester elhamarkodta a dolgot.

A nyár óta aztán mostanáig folyt ujra a hajsza. Végre most ismét derültebb arcokat lehet látni az ügyosztályban, amely máris megkapta a legszebb karácsonyi ajándékot, Mátyás mestert, az uj elaggott szabót... Mátyás ugyan csak ötvennyolc esztendős, de hát szabóban ötvennyolc is nagy elaggásnak számit. Vita tanácsnok azonban ezuttal nagyon óvatos volt: sürgősen a tanács elé vitte az ügyet, nehogy közben valami katasztrófa történhessék. Ilyenformán Mátyás mester, vagy örökösei ezuttal akadály nélkül fölvehetik az összeget.

Az ügyosztály pedig, — mint értesülünk — nagy reformról gondoskodik: le akarja szállitani a szabók elaggási korhatárát, mert bármilyen szomoru legyen is ez a szabókra nézve, — de ki kell egészíteni a közmondást, hogy ember legyen a talpán, aki zöld szamarat, okos patikárust, vagy elaggott szabót talál . . .

Események

Olvasóinkhoz. *A Fővárosi Hirlap* mai száma kivülünk eső okból a megszokottnál kisebb terjedelemben jelenik meg. Az olvasó nem fogja megtalálni kedvenc tárcáját, rovatainkat is szükebbre kellett szabnunk, és egész csomó érdekes cikkünk esett a kényszer áldozatául, amelyet a gázellátás hiánya rótt ránk. Talán a lap külső alakja sem lesz olyan csinos és tetszetős, mint egyébkor, mert szedőgépeink munkáját kéziszedéssel kellett felcserélnünk. Amikor a szükebbre szabott terjedelemért és a kiállitás esetleges hiányaiért közönségünk szives elnézését kérjük, rá kell mutatnunk arra, hogy mindennek oka a gázhiány, ami tudvalevőleg Ripka urék büne.

Közgyülés. A székesfőváros törvényhatósági bizottsága szerdán, december hó 12-én közgyülést tart, amelynek bő tárgysorozatán azonban tulságosan érdekes tárgyak nem szerepelnek. Ott van azonban a szénjelentés, amelynek apropójából nyilván sok éles felszólalás fog esni a gázgyár botrányáról. Persze akadnak majd védők is, de lesznek, akik észreveszik azt is, hogy *Ripka* úr legalább is fölösleges a gázgyár élén. Az elnöki bejelentések között fog szerepelni *Márkus* Jenő tanácsnok állásáról való lemondása is. A fontosabb tárgyak közé fog tartozni *Csupor* tanácsnok előterjesztése az 1918. évi költségvetés későbbi megállapitására és az 1918. évre adandó költségvetési meghatalmazásra vonatkozólag. Bejelenti egyben a tanácsnok, hogy a kormány jóváhagyta a közlekedési adót és hogy annak szedését január elsejével megkezdik. Fontos előadnivalói vannak még *Vita* Emil dr. tanácsnoknak, aki többek között a dunai rakpartok bérletéről és az Albrecht Hildegarde-alap tartaléktőkéjének felhasználásáról referál. Végül érdekes még, hogy *Harrer* tanácsnok fedezetet kér egy csomó birói uton kisajátitott tabáni ingatlan árára.

Dénes Gy. Aladár helyreigazitó levele. Igen tisztelt Szerkesztő Uram! Bizva tudott igazságérzetében, keresem fel soraimmal, kérve ezeknek szives közlését b. lapjának legközelebbi számában, mintegy helyreigazitásképen a multheti számban megjelent: „A számember a sajtó ellen. Munkarend a müszerüzemben“ cimü cikkre. Természetes azonban, hogy a hivatkozott cikknek csak azon részére térhetek ki, mely szorosan véve, engem, a volt direktort aposztrofál, mig a jelenlegi rezsim kritikájához semmi közöm. Annál is inkább, mert hiszen a cikkben még az én esetleges „örökömről“ sem lehet szó! Hiszen a többé-kevésbbé még azonos munkások a megmondhatói, hogy a „Dénes-Wirtschaft“ alatt nem létezett holmi sztrájk, avagy fenyegető munkáskérdés, miután ilyenek létezését lehetetlenné tette abszolut szociális érzésem. Előttem szent volt nagy munkám minden egyes részese, lett légyen ez inas, vagy előmunkás, segéd, avagy raktáros. Megbecsültem mindannyiukat, gondoskodtam jó létükről, szükségleteikről. Csak egyet kivántam meg: odaadó, becsületes munkát! Itt kell immár leszögeznem, hogy kérges kezü, becsületes lelkü munkásaimmal egyetértésben sikerült is nagyot, szépet teremtenem, amit — ideig-óráig — denunciánsok, hamis vádak, irigykedés, ostoba tudatlanság, tendenciózus gonoszságok elhomályosithattak, de eltüntetni nem voltak képesek. Ezen ponthoz érve kell kijelentenem, hogy rektifikáló soraim tulajdonképen hivatkozott cikkének azon passzusára vonatkoznak, mely igy szól: „A Dénes-ügy kipattanása is fáj még a Müszerüzemnek, bárha a sajtókampánynak ebben az ügyben voltak is elfajulásai, a főváros maga lehet hálás azért, hogy a sajtó tisztogató munkát végzett.“ Hát engedelmet kérek, hogy felhivjam t. Szerkesztő ur figyelmét, miszerint adott esetben a „sajtó“ tisztogató munkájáról beszélni, enyhén szólva — képtelenség. Nem a sajtó „tisztogatott“, mert erre szükség az én szerény müködésem alatt nem volt, hanem igenis lelketlen „belső“ és ezekkel szerves összeköttetésben álló „külső“, sötétben bujkáló denunciánsok, kenyéririgy söpredék vezettek félre egy sajtóorganumot, mely megteremtette nálunk a módját, miképen kell és lehet ártatlan, becsületes, munkás-embert, akit a sors történetesen egy nyilvános üzem élére állitott, onnan letaszitni. Ezen elfajult sajtóterror áldozata lett csekélységem. Ennek dültek be — ideig-óráig — feletteseim, ettől „gyulladtak“ be az illetékes tényezők, persze csak kezdetben és ennek szinte tragikomikusan felülve, lökettem én oda: — közprédává. A már eddig is beigazolt tények, — amelyekre rövidesen a sajtó utján visszatérek, — no meg a közvélemény beigazolták, hogy Dénes Aladárnak egyéb büne alig volt, mint az, hogy okos, de mindvégig becsületes kereskedői szellemben vezette az üzemet és — horribile dictu — hasznot, igazi kézzel fogható hasznot produkált a főváros jól felfogott érdekében. Tette pedig ezt szinte maniakus buzgalommal, mint bármely lelkiismeretes kereskedő, persze nem bürokratikus, copfos formában és szellemben! Még sajnos, nincs itt az ideje, hogy konkluzióképen, teljes egészében, részletesen, nem kimélve a szereplő sötét alakokat, — lett légyen bárki is az illető — a nagy nyilvánosság előtt ismertessem az én kálváriámat. A leplezetlen igazság sokaknak fog intő például szolgálni arra, hogy milyennek nem szabad egy fővárosi üzemigazgatónak lenni, ha pályáján hosszu éltü akar maradni. Fogadja t. szerkesztő ur kiváló tiszteletem kifejezését. Dénes Gy. Aladár, a Székesfővárosi Müszerüzem volt igazgatója.

Demjén tanácsnok hivatalában. Demjén Géza tanácsnok, a szociálpolitikai ügyosztály vezetője háromhetes szabadságáról, amelyet egészségének helyreállitása céljából a Tátrában töltött, visszatért. A tanácsnok a legközelebbi napokban elfoglalja hivatalát.

Megnyilt a soroksári Dunaág. A soroksári Dunaágat — mint a Fővárosi Hirlap értesül — már megnyitották a hajóforgalomnak. A zsilip teljesen elkészült és igy a hajók szabadon jönnek-mennek rajta keresztül. A soroksári dunaági kikötő épitése a jövő esztendőben szintén megkezdődik.

A kórházi ápolónők fizetésjavitása. Ismeretes a kórházi ápolónők fizetésrendezési mozgalma, amely a legutóbbi időben már erőszakos eszközökhöz is folyamodott. A legközelebbi kórházi bizottság fogja tárgyalni a közegészségügyi ügyosztály javaslatát. Az ápolónők mindenhol nagyobb javadalmakat fognak élvezni, kivéve a Szent Gellért-kórházat és az elmegyógyintézeteket, ahol már előbb is nagyobb fizetéseket kaptak, mint a többi kórházakban. A fertőző kórházakban az élelmezést fogják megjavitani. A rendezés nem lesz tényleges fizetésemelés, mert arra csak a háboru után kerülhet a sor; ellenben a háborus pótlék emelésével az ápolónők, akiknek teljes ellátásuk is van, öss esen 60, 80, illetve 100 korona havi járulékot fognak élvezni.

Modern szinpad. Még csak öt esti és egy vasárnapi délutáni előadáson kerül szinre a Modern Szinpad páratlanul népszerü müsora. Az uj müsor próbái serényen folynak dr. Bárdos Artur igazgató vezetése alatt.

A TŐKE

Szemle.

A hadikölcsön és az értékpiac. — A koronakurzus javulása. — Diplomácia és a közgazdaság.

A hetedik hadikölcsön aláirási határideje e hó közepén jár le. De már most megállapitható, hogy az uj emisszió eredménye nemcsak eléri, de meg is haladja a hatodik hadikölcsön összegét. A magyar nemzet ismét fényes bizonyitékát adta áldozatkészségének és annak a szilárd elhatározásának, hogy ebben a létért folyó küzdelemben mindvégig ki akar tartani. Nem hallgathatjuk el azonban, hogy az a derut, amelyet — mint most kitünik — valósággal kormányparancsra provokáltak az értékpiacon, a tőkeelhelyező közönség körében bizonyos keserüséget idézett elő és sokakat visszatartott vagy pedig megakadályozott abban, hogy hadikölcsönt jegyezzen. Régi igazság, hogy az emissziók sikerét csakis az értékpiac szilárdsága biztosithatja. Ezt a szilárdságot azonban a piac most nélkülözi. Sokan azt mondják, hogy a miniszterelnök az ő kijelentéseivel, melyek a tőzsdét oly hátrányosan befolyásolták, a hadikölcsön érdekeit akarta szolgálni. Mi nem kételkedünk a miniszterelnök jóhiszeműségében, de azt hisszük, hogy a magyar államhitelnek nagyobb szolgálatokat tett volna, ha szabadjára hagyja a tőzsdepiacot, melynek a korlátlan egyéni kezdeményezés az éltető eleme. Tudunk több olyan esetet, hogy sokan hadikölcsönkötvényeiket voltak kénytelenek eladni, hogy a krach által okozott tőzsdeveszteségeket fedezhessék. Az a „megtorló“ akció, melyet a kormány a nagybankokkal szövetkezve a tőzsdespekuláció ellen inditott, egyuttal nagyon sulyos csapást mért a magyar értékpapir-kapitalizmusra, mely pedig éppen most

kezdett fejlődésnek indulni. A tőzsdereform kudarca bizonyitja, hogy a tőkepiac semmiféle korlátozást nem tűr. Kivánatos, hogy ezt a körülményt a kormány is figyelembe vegye és ne törekedjék utját állani a tőkeáramlásnak, mely csak szabad utakon haladhat tovább. Erre a szabadságra pedig nagy szüksége van a tőkének az átmenetgazdaságban, ahol oly fontos feladatok várnak reá.

*

A korona intervalutáris árfolyama az összes semleges piacokon jelentékenyen megjavult, mig az ántánt devizái ugyanezen a helyeken többé-kevésbbé leromlottak. Nyilvánvaló, hogy ezt a javulást az Oroszországgal való fegyverszüneti tárgyalások idézték elő. Hozzájárult ehhez a központi hatalmak hadikölcsöneinek sikere is, mely a monarchia és Németország imponáló gazdasági erejéről tesz fényes tanuságot. Természetesen a koronakurzus javulása még mindig nem történt meg abban a mértékben, melyet harctéri sikereink következtében joggal elvárhattunk volna. Ennek az az oka, hogy a neutrális államokban az ántánt igen erős akciót inditott a mi valutánk lerontására. Támogatásra talált az ántánt az ottani magánspekulációban is, mely most azonban fedezni kénytelen magát és erősen vásárolja a márkát és koronát. Az kétségtelen, hogy hosszu időre lesz szükség, amig a mi valutánk a békeparitást ismét eléri. De a mostani ármozgalom bizonyitja, hogy a valuta jósága nemcsak a külkereskedelmi mérlegtől, hanem a hadihelyzettől is függ. Valami igaza mégis van Helfferichnek, aki azt mondotta, hogy a háboru után a győztes államnak lesz a legjobb valutája. Nem kell tehát kétségbe esnünk valutánk jelenlegi kedvezőtlen állása fölött. Ha a háborut győzelmesen befejezzük, — amire most a legjobb kilátásaink vannak — és ha exportunk ujra megindul, ugy bizton számithatunk arra, hogy valutánk csakhamar talpra áll és a nemzetközi forgalomban ismét elfoglalja régi diszes helyét. Mert tudnunk kell, hogy a legutolsó békeévekben a koronavaluta a legjobbak egyike volt egész Európában.

*

Sok szó esik mostanában a titkos diplomáciáról és mindenfelől az a kivánság hangzik fel, hogy azt a jövőben el kell törölni és az államok egymás közti érintkezését a nagy nyilvánosság mellett kell intézni. Az bizonyos, hogy a mostani világkonflagráció kitörésében nagy része volt annak, hogy a népek sorsa fölött néhány diplomata titokban rendelkezett és hogy a nagy tömegeket, de még a parlamenteket se vonták bele azokba az akciókba, melyek az államok exisztenciáját érintették. Az is baj volt, hogy ezekben az akciókban a közgazdasági kérdések egészen alárendelt szerepet játszottak. Egy angol államférfiu azt mondotta, ha az egyes államok nagykövetei közgazdászok lettek volna, ugy ez a háboru sohase tört volna ki, mert akkor tudatában lettek volna annak az óriási gazdasági pusztitásnak, melyet egy világkonflagráció előidéz. A jövőben mindennek másképpen kell lennie. A diplomáciát nemcsak a titkosság alól kell felszabaditani, hanem ezen a pályán kitünő gazdasági szakerőket kell alkalmazni, sőt oda kell hatni, hogy a fontosabb diplomáciai képviseletek élére elismert közgazdasági tekintélyek kerüljenek. Már most látjuk, hogy az államok jövő érintkezésében a közgazdasági dolgok fogják a domináló szerepet játszani. Ezeknek intézésére pedig nem piperkőcök, hanem nagytudásu szakemberek kellenek. Megelégedéssel vesszük tudomásul, hogy a külügyminiszter a delegációkban igéretet tett arra, hogy a diplomáciai kart közgazdasági erőkkel fogja felfrissiteni. Ez azonban még nem elég. Minden diplomatától meg kell követelni, hogy gazdasági szakismeretekkel rendelkezzék, mert csak igy képviselheti majd igazán az állam érdekeit.

Felemelik az osztálysorsjegy kontingensét. Az osztálysorsjegyek elhelyezésével megbizott *Pénzintézeti Központ* az első sorsjátékban százhuszezer darab sorsjegy helyett tudvalevően csak százezer egész darabot bocsátott forgalomba és ugy volt, hogy a kontingenst belátható időn belül nem is fogja felemelni. Ugy látszik, hogy a redukált sorsjegy-mennyiség a keresletet nem elégiti ki és most arról beszélnek, hogy a legközelebbi sorsjáték során kibocsátandó mennyiséget tizezer darabbal emelni fogják. Tudomásunk szerint a *Pénzintézeti Központ* a kibocsátás mérvében még nem döntött, azonban nem tartják kizárt dolognak azt, hogy a legközelebbi, tehát a harmadik sorsjáték alkalmával a kontingenst fel ne emeljék. Kétségtelen, hogy a sorsjegypiacon mutatkozó kereslet nagy és az uj kibocsátást is könnyüszerrel lehetne elhelyezni.

Igazgatóváltozás a Leszámitolóbankban. Értesülésünk szerint a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank áruosztályának ügyvezető-igazgatója: Freudenberg Rafael a jövő esztendőben, valószinüleg már január elsején nyugdijba megy. Freudenberg igazgató közel negyven esztendeje szolgálja az intézetet és a magyar pénzvilág bizonyára őszinte sajnálattal vesz tudomást az ő távozásáról. Freudenberg utódja gyanánt Neumann Ödön igazgatót emlegetik.

A Kőbányai Polgári Serfőző Részvénytársaság december 8-án tartotta huszonötödik évi rendes közgyülését. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentéseit a közgyülés tudomásul vette és elhatározta, hogy a 24 számu részvényszelvényeket december 10-től kezdve ismét 12 százalékkal, vagyis 36 koronával váltja be. A szelvényeket beváltja a társaság pénztárán kivül a Magyar Általános Hitelbank, a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbank, továbbá a K. k. priv. oest. Kreditanstalt für Handel und Gewerbe Bécsben. Az igazgatóságba báró madarassi Beck Miksa, Frankl Aladár, tószegi Freund Emil, szegedi Lukács József és Posch Gyula választattak be. A felügyelőbizottság tagjaiul alsóterényi Auer Róbert, Birnbaum László, Havas Emil és Mendl Gyula ujból megválasztattak.

Uj biztositó-társaság. A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság a hamburgi Mutzenbecher concernhez tartozó Versicherungsgesellschaft Hamburggal egyetemben uj életbiztositási társaságot alapitott, mely egyben az Első Biztositó Intézet Katonai Szolgálat Esetére m. sz. biztositásait és üzleteit átvenni fogja. Az uj társaság, melynek cége: „Első Biztositó Intézet Katonai Szolgálat Esetére, Élet- és Gyermekbiztositó Részvénytársaság" 2.000,000 korona alaptőkével alakult. Az alakuló közgyülés a társaság igazgatóságába gróf Teleki László, gróf Marenzi Ferenc, Fleissig Sándor, Donner Gyula, Mutzenbacher Ferenc, dr. Christoph Károly, dr. Oster Berthold, Begemann Vilmos, Krausz L. Pál és Winter Arnold urakat választotta meg. Az alakuló közgyülés után megtartott igazgatósági ülés a társaság elnökévé gróf Teleki László urat választotta meg, vezérigazgatókká Krausz L. Pál (Budapest), Winter Arnold (Wien), urakat, ügyészszé pedig dr. Wittmann Ernő ügyvéd urat nevezte ki.

Háztulajdonosok részvénytársasága. Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata rt. cim alatt alakult meg. Célja házak vásárlása és közvetitése, pénzkölcsönök nyujtása, illetve közvetitése és általában minden üzletág kultiválása, ami összefüggésben lehet a háztulajdonnal. A részvénytársaság elnöke Szájbély Gyula m. kir. udv. tanácsos, igazgatója Heltai Béla a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének ügyvezető igazgatója. Helyisége IV., Váci-utca 18.

Közgyülések. A Coburg Fülöp herceg-féle Bánya- és Kohómüvek r.-t. december 28-án tartja negyedik rendes közgyülését. Az 1916—17 évre az igazgatóság 1,522.117 K nyereséget mutat ki. — Az Első pesti spódium- és enyvgyár r.-t. igazgatósága december 18-ára hivta össze a részvényeseket az ezidei rendes közgyülésre. A vállalat 1916. évi tiszta nyeresége 973.651 K 39 fill. volt. — A Kugler Henrik utóda Gerbeaud r.-t. e hó 10-én tartja kilencedik rendes közgyülését. Az 1916—17. évi nyereség 610.779 K volt.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: **Dacsó Emil.**
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.

Minden este 1/8 órakor. Decemberi müsor.

MIMI MARLOV szóloban és a „Rosenstock und Edelweiss" cimü operettben, amelynek zenéjét **Lehár Ferenc** irta. — Partnere **Edi Steinberger. Anita Berber** a csodatáncosnő. **Hansi Immans** tehér daxlikutyáival. **Somogyi Nusi, Louise Wanthaller** a szép Barbara. **Sziklai József, Magyari Lajos, Herendi Manci** a füttyös primadonna. **Gallal, Szalontai** és a többi uj attrakció.

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Az előadás kezdete pont 1/8 órakor

Mindennap **Kott Sándor** fellépésével

Marci néni

Bohózat. Irta és rendezte Tábori Emil

és

Getrennte Schlafzimmer

Glinger és Taussig bohózata.

Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás **teljes esti** müsorral.

Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb ének- és táncszámok fellépte.

Kezdete 8 órakor.

FŐVÁROSI OPTIKUM
VI. NAGYMEZŐ-U. 1/f. TELEFON 93-36

A decemberi nagy müsor:

Hildegarde, a jelen legcsodásabb táncművésznője. — „Heldkedvence" szürkemén, idomitotta és lovagolja: Gautier Henrik. — Latore miniatur-szinháza. — Ardel & West, kómikus szerecsenek. — 2 Lansons, ekvilibristák. — Willányi, xylophon-müvésznő. — Wary Trio, erőmüvészek. — A kotnyeles, bohózat 3 képben. Főszereplők: Huszár Károly, Ferenczy Károly, Hollós Terus, Mezey Ilonka, Hunyadi Emil, Novák Mihály, Terényi Lajos.

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

Az első Góth Sándor-film:

ANYASZIV

Dráma 4 felvonásban.

Főszereplők: GÓTH SÁNDOR és REGŐS MÁRIA.

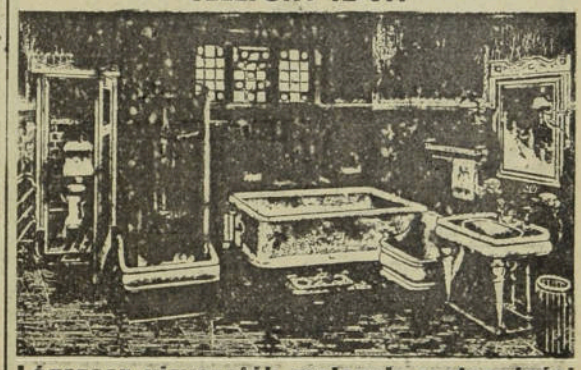
LULU

Frkölcsrajz 4 felv. Főszerepben: ERNA MORENA.

A jegyeket a délutáni pénztárnál váltsuk meg.

Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

URÁNIA

LIDÉRCNYOMÁS
4 felvonás. Főszereplő STELLA HARP

A szivek diadala
4 felv. Főszerepben: LOTTE NEUMANN

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor.
Vasárnap 3, 1/25, 6, 1/28 és 9 órakor.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor
A karácsonyi babák,
zenés, táncos látványosság 2 képben.
Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla és az
uj decemberi műsor.

SÖRKABARÉ: Szenes Béla művészi vezetése alatt ½8—11 ig az uj decemberi műsor.

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti műsor, az összes attrakciók fellépte.

Az idei szezon legnagyobb slágere:
TAVASZI DÉR
Regényes történet 4 felvonásban. A főszerepben: MARIA JACOBINI. — Azonkivül az elmult évad legnagyobb slágere! **ROBERT WARWICK** a legnépszerübb amerikai filmszinész legszebb szerepében:
A GÁRDISTA
Honoré Balzac novellája 4 felvonásban.
A ROYAL-APOLLÓ-BAN

Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor. Telefon: 74-84.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák-Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Bründl János
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (azelőtt Drascha)** Budapest VII. Király-utca 67
Keramit kocsiut kövek :: | Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok :: | Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák :: | Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák :: | Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásvánvviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ovszer fertőző betegségek ellen.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
Steinhardt Géza
és társulatának vendégjátéka szólóban és a **Darázsfészek** cimü uj bohózatban.
Szőllősy Rózsi, Hanni Wendini kómikus állataival. Hedwig Wendt női zsonglőr, Brums kerékpárművész. Karl, Else és Annie akrobata-mutatványok. Fred Volkmann állatutánzó és füttymüvész. Pártos Jenő, Geiger Irma, Sugár Elza, Heltay Árpád, Vörös Ili, stb.
A télikertben ½11—11-ig tánc.

ALAPITVA 1835-BEN.
D·Á·N
TESTVÉREK
cs. és kir. udvari szücsök
BUDAPEST, V., DOROTTYA-U. 5—7. SZÁM.

HENGEROLAJAT,
GÉPOLAJAT,
merev gépzsirt
(consistens)
jutányos áron megbizhatóan szállit:
BERNAUER LAJOS, olajgyár
Budapest, V., Váci-ut 24. sz.

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)
Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártéritést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártéritési kötelezettséget vállal**
öngyilkosság, párbaj vagy birói itélet
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. december 19-én — 51. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 24 K.
Fel évre ..... 12 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Öt percre

szokott megállani a gyorsvonat a középszerü állomásokon, a nagyobb állomásnak már tiz perc jut. Általában igen kis időegységnek kell tekinteni az öt percet, hacsak arra nem gondolunk, hogy hány ember pusztul el a világháboruban öt perc alatt. Azt kell hinnünk, hogy a szerdai közgyülésen erre gondolhattak a bizottsági tag urak a hetvenegynéhány pontból álló tárgysorozat elintézésénél, mert különben nem tarthatták volna elegendőnek az öt percet, amely alatt végés-végig mindent ledaráltak. Odaállitottak három-négy házőrzőt, akik nyugodtan ültek a helyükön, amig az előadók valósággal fregoli gyorsasággal változtak át és mondtak valamit, senki sem tudja, mit.

Szó sincs róla, a bizottsági tag urak eleget beszéltek szerdán, szinte néha keiteténél többet is. Az indityányokból és az interpellációkból olyan szóözön fakadt, hogy valósággal áradással fenyegetett. Mikor aztán a hetvenegynéhány pontból álló napirendre került a sor, akkorra kifogyott a szusz, az urak vették a szép prémes bundájukat, leadták az egyhatos borravalót a szolgának, belevetették magukat a kocsijukba, autójukba és a szegény napirendet ugy kellett eltemetni észrevétlenül, mintha erre is vonatkozott volna az entrépriz-sztrájk. Egyetlen szavunk sem lenne azonban, ha a tárgysorozatnak nem lettek volna fontos pontjai. De hát hogy mást ne emlitsünk, ez a néhány ur intézte el az Albrecht Hildegarde-alap tartaléktőkéjéből felállitandó hitelszövetkezet ügyét is, egyetlen szónok szólt hozzá röviden, de mikor látta, hogy nincs kinek beszélnie, leült és ő is hallgatott. Mindenekfelett pedig szó nélkül szavazták meg ők szegény néhányak az indemnitási javaslatot is, valamint a költségvetés beterjesztésének elhalasztására szóló felhatalmazást is. Az indemnitásijavaslatnál nemcsak módja, de kötelessége lenne a közgyülésnek kritika, vagy ha ugy tetszik, méltatás alá venni a tanács egész működését. De hát senkinek se n volt egyetlen szava sem hozzá, talán nem is tudják, hogy távollétükben mégis megszavazták, amit ezennel szives tudomásukra hozunk.

Valaha sokszor kárhoztattuk a tanácsnak azt a szokását, hogy a legfontosabb előterjesztéseket a nyári szünet előtti utolsó közgyülésre halasztották el. Akkor már a városatyák jobbára távol a fővárostól a nyár örömeit élvezték és a fontos ügyeken a tikkasztó melegben valósággal átsiklott a közgyülés. Most azonban december van és igy Budapest népe joggal elvárhatná, hogy képviselői, megbizottai komolyabban szemügyre vegyék, mint sáfárkodnak a városházán.

Az egyik városatya ugyanezen a közgyülésen azt mondta, hogy a gázbotrány ügyét a tanács *kedélyesen* intézte el. Feltéve, hogy ez igy volt, a tanácsot semmi szemrehányás nem illetheti, mert a kedélyességben a jó példával az a közgyülés jár előtte, amely öt perc alatt tárgyal le hetven pontból álló napirendet.

Fullánkok

* * *

Márkus Jenőt

elbucsuztatta a közgyülés is. Jobbról is beszéltek, meg balról is és mégis az volt az impressziónk, hogy az urak csak szavakat és ismét szavakat mondanak. Láttuk, hogy egy kicsit szivükre vették a válást, de Márkus Jenőnek igazi portréját nem tudták adni. Valahogy más, több és különb ember Márkus, mint amilyennek ezekből az erőtlen, szegényes, szintelen szavakból kiérezhető volt. Akadt aztán egy bizottsági tag, aki arról mondott egy jeremiádot, hogy a többi tehetségesek közül is sokan szeretnének bucsut mondani a városházának. Szives marasztásnál egyebet azonban ezek sem kaptak. A közgyülés tanulságai után azonban alighanem megváltoztatják a távozási szándékukat, mondván: a fővárostól elmenni sem érdemes, még egy talpraesett bucsuzó-beszédet sem tudnak mondani az emberről a közgyülésen.

Legelőször

az autotaxi dölt ki, aztán jött az autobusz, majd az omnibusz. Ma már a konflis is csak vánszorog és a polgári élet harctereit, az utcákat is döglött lovak hullái szegélyezik. Végül pedig, ha a bajok sokasodnak, a villamosra is rá kerül a sor. Hiszen mi már, egyes emberek, ebbe is belenyugodnánk. Járunk per pedes apostolorum, végre is irodákban és mühelyekben elnyütt testünknek igazán jól esik egy kis séta, egy kis szabadlevegő. De meg lehet-e élni ennek a nagy városnak, lehet-e intézni innen az ország és a front ügyeit villamos nélkül? Ha a villamosok megállanának, az annyit jelentene, hogy minden munkáskéznek a munkaidejéből elesnék naponta jó egy pár óra, amit eddig a villamos spórolt meg és amit most a villamos venne el. Békében, amikor hemzsegett az ember, amikor a munkáskézben fölöslegünk volt, nem lett volna végzetes katasztrófa a villamos üzemének beszüntetése. De ma, amikor minden kéz tiz helyett dolgozik, ugy kell vigyázni a villamosra, mint a város éltető erére, amely ha kiköl, azt nemcsak itthon, de a fronton is megérzik.

Megszoktuk már,

hogy ha azt mondják, hogy megteszünk minden intézkedést valaminek a megdrágulása ellen, akkor az annyit jelent, hogy az a valami okvetlen meg fog drágulni, vagy már meg is drágult és csak titkolják. Az élelmiszerárak emelkedése tekintetében tudjuk már a rendet, amely abban áll, hogy előbb preparálni próbálják a közönséget. Amikor előállanak a francia példákkal, meg a német viszonyokkal, akkor már tudjuk, hogy a mondat másik felében izt fogják mondani, hogy mi sem tehetünk egyebet. Ha tehát a tizes bizottságban azt mondották, hogy felirattal kell a miniszterhez fordulni a lisztárak emelkedése ellen: akkor kétségtelen, hogy háziasszonyaink a jövő havi költségvetésükben már a magasabb lisztárakat számithatják.

Kikötő a Ferencvárosban

Kétmilliós beruházás 1918-ban. — Kofakikötő és zöldségvásárcsarnok. — Fock tanácsnok nyilatkozata.

Budapest kikötőinek sorra a legutóbbi időben igen lényeges lendületet vett. Része van ebben nyilván az uj kormánynak is, amelynek tagjai közül különösen Serényi Béla grót kereskedelmi miniszter az, aki a magyar hajózás jövőjét igen nagyra taksálja. A hajózás fejlesztéséhez viszont a kikötőkre és a kikötők modern berendezésére van szükség. Tisztában vannak ezzel a városházán is és látva a szövetséges és dunamenti külföld igyekezetét, Ausztria és Németország készülődését, nagy igyekezettel fogtak hozzá a budapesti kikötők kérdésének megoldásához.

Igen érdekes részletkérdése a budapesti kikötők ügyének az ugynevezett kofakikötő megalkotása, amelynek tervéről legelőször a Fővárosi Hirlap számolt be. A kofakikötő, amelynek igen nagy fontossága lesz Budapest élelmezésében, teljesen a megvalósulás utján van már.

A kikötők kérdéséről Fock Ede tanácsnok, az ut- és csatorna-épitő ügyosztály vezetője, a következő nyilatkozatot tette a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Még karácsony előtt össze fogom hivni a kikötő-kérdésekkel foglalkozó *müszaki bizottságot*, amelynek még több megoldandó feladata van. Ennek az ülésnek három fontos tárgya lesz: a partfal épitése, a földelosztó-munkák megállapitása és a kofakikötő tervének müszaki kérdései.

— Birjuk a földmivelési miniszter igéretét, amely szerint a kotrási munkálatokat el fogja végeztetni, mig a partfal épitése a főváros feladata lesz.

— Ha a müszaki bizottság elvégezte munkáját, akkor *Déri* alpolgármester ur elnöklésével összeül a nagyobb bizottság, amelynek ülésén a költségek fedezéséről és a munka végrehajtásának menetéről lesz szó. Ha ez is meg van, akkor aztán lehetne épiteni, csak legyen elegendő épitőanyag, mint például gömbvas, cement, kavics és természetesen mindenekfelett elégséges munkáskéznek is kellene rendelkezésre állani.

— Terveink szerint ugy szeretnénk, ha a jövő esztendőben legalább egy része elkészülhetne a kereskedelmi kikötőnek, amelynek *most már végleges neve „ferencvárosi kikötő" lesz.* Az a szándékunk, hogy a ferencvárosi kikotőbe *a jövő évben mintegy két milliót beépitünk.* A kikötőnek mintegy 700 folyóméteres emeletes partja lesz mintegy 300 méter hosszuságban.

— A ferencvárosi kikötőnek aztán folytatása lenne a kofakikötő, amelynek terveivel már szintén készen vagyunk. Ennek a kikötőnek Budapest közélelmezésében valószinüleg igen jelentékeny szerepe lesz. A környékbeli, Dunamelléki falvak termékeit, különösen zöldséget és gyümölcsöt itt fogják kirakni. Kicsi 30—40 méter széles hajók számára épül ez a kikötő, amelyeket közönségesen kofahajóknak neveznek. Kétségtelen, hogy egy ilyen kikötőnek a hiányát eddig is lényegesen megérezte Budapest közélelmezése, amit különösen a háborus viszonyok mutattak meg.

— A kikötő később, a város fejlődésével, bizonyára ujabb bővitésre szorul majd. És a későbbi feladatok közé tartozik az is, hogy a *főváros kisebb vásárcsarnokot is épitsen a kofa kikötő mellé.*

A világitás uj drágulása

A gázgyár és az elektromos müvek deficites költségvetése

A világitás csak ez év január elsejével drágult meg Budapesten. Akkor az egységárak emelését a közönség meglehetősen nyugtalanul fogadta és különösen a kereskedők és iparosok tiltakoztak élénken. Most ismét eljutottunk a villanyáram és a gáz egységárainak emeléséhez, a szándék — mint a *Fővárosi Hirlap* megirta — az, hogy az ujonnan felemelt árak már *1918. január elsejével életbelépnek.* Ezuttal az áremenem volt olyan meglepetés, mint tavaly, aminek oka nyilván az, hogy a közönség már hozzászokott minden árának sürü és lényeges emeléséhez.

Az 1917. január elsején életbeléptetett áremelés mellett akkor a világitási adó is uj teher volt a közönség számára. A háztartási gáz ára akkor 16 fillérről 20 fillérre emelkedett, mig a villanyáram egységára 6 fillérről 7 fillérre emelkedett. Az uj emelésre vonatkozólag a következőket jelenthetjük:

A villanyáram.

A villanyáram egységárainak mult évi emelésével jutott el a mi egységárunk arra a fokra, amelyen Bécsben a háboru előtt volt. Bécsben ma már 8.4 fillérnél, Berlinben 5 pfennignél (8 fillér) tartanak. Az emlitett két nagyvárosban azonban még áramszámlálóbért is fizetnek, amivel az egységárak a kisebb fogyasztóknál Bécsben 9 fillérre, Berlinben pedig 8.5 fillérre emelkednek.

Az elektromos-müvek javaslata két részre oszlik. Az egyik rész az ugynevezett *kedvezményes tarifát fizetőkre vonatkozik.* Ezeknek és pedig ugy a szerződéseseknek, mint a kedvezményeseknek számára az *egységárak 30 százalékkal emelkednek.* A javaslat másik kivánsága szerint *általánosságban,* hektovattóránként *7 fillérről 9 fillérre* emelkednek az egységárak. Ez az ármegállapitás csak a rendkivüli gazdasági helyzet időtartamára vonatkozik és igy remélhető, hogy a háboru után az egységárakat le fogják szállitani.

Mik azok a körülmények, amelyek a villanyárak emelését szükségessé tették? Az elektromos-müveknek a közgyülés elé terjesztendő költségelőirányzata 950,000 korona deficittel zárul az 1917. évre előirányzott, de az elektromosáram egységárának mult évben történt fölemelésével 1,100,000 koronára fölemelt valóságos nyereséggel szemben. A főváros azonban az elektromos-müvek üzeméből nyert jövedelmét továbbra is fenn akarja tartani és igy nemcsak a 950,000 korona hiányt, de az 1.100,000 korona elmaradt üzemfelesleget is be akarja hozni. Ráadásul a munkabérek és anyagárak további emelkedésével is számot kell vetni, másrészt az ujabb korlátozások azt is eredményezhetik, hogy a fogyasztásban ujabb visszaesés is fog mutatkozni. Az anyagárak emelkedésére és a fogyasztás visszaesésére tehát az elektromos üzem ujabb 800,000 korona minuszt vesz számitásba, ugy, hogy *az uj áremelésnek* a három emlitett tételt véve a számitás alapjául, *2,850,000 koronát kell behoznia.*

A kétféle áremelésből a következőkép alakul ki ez az összeg:

a 7 fillérről 9 fillérre való emelés hoz 7,500.000 kilowattóra fogyasztást számitva	1,500.000 K
a kedvezményes és szerződéses nagyipari fogyasztás 30 százalékos emelése pedig	1,352.000 K
összesen:	2,852.000 K

bevételi többletre számit az ügyosztály a felmerült 2.850.000 korona szükséglettel szemben.

A gáz.

Amióta a főváros átvette a gázgyárat, a gázgyár költségvetése *most zárul először deficittel.* A gázgyár tehát ugy akar ezen az állapoton segiteni, hogy *a gáz eladási árát köbméterenkint 20 fillérről 26 fillérre emeli föl.* Az esetleg elérhető nagyobb bevételből kivánják fedezni az uj gázmérők beszerzését, a rendes csőfektetéseknek és javitásoknak, az utcai lámpák karbantartásának és a felmerült egyéb beruházásoknak költségeit.

A gázgyárnak a 6 filléres egységáremelésből 4.433,716 koronát kell behoznia. A gázgyár költségvetési mérlege természetszerüen megromlott. Ennek egyik legfőbb oka a munkabérek emelkedése, másik még fontosabb pedig a szén árának emelkedése és a szénszállitásnak különböző adókkal való sujtása.

Az 1918. évi költségelőirányzat 2.933,716 korona deficittel zárul. A költségvetésben azonban nincsen benne az előző évek költségelőirányzataiban ujitási alap cimén felvett 900,000 korona és felesleg cimén beállott 600,000 korona, összesen 1.500,000 korona, amely összeget a gázgyár minden évben a főváros házipénztárába fizetett be. A deficit és a fölösleg összege tehát 4.433,716 korona összeget tesz ki. Ezt kell pótolni a 6 filléres egységáremeléssel. Az előzetes számitások szerint a jövő évben a gázgyár azt reméli, hogy 74.600,000 köbméter gázt értékesithet, ami 4.476,000 koronával nagyobb bevételt jelent, mint az idén volt a gázgyárnak, vagyis még mintegy 43,000 koronával többet, mint amennyi a hiány fedezésére elegendő.

Zsüri előtt a közraktárak

A főváros és a Leszámitoló Bank afférje

A főváros szerdai közgyülésén nem igen törődtek az emberek egyébbel, mint a gázgyári bajokkal és a szénszállitás nehézségeivel. Igy történhetett, hogy *Vita* Emil dr. tanácsnok szinte észrevételnül referált el egy ügyet, amelynek előzetes ismertetése időszüke miatt még a hivatalos közlönyből is kimaradt.

Az érdekes ügyről nem emlékeztek meg a napilapok sem, pedig nem másról van szó, mint a fővárosnak a *Leszámitoló Bankkal* támadt afférjáról. Mint ismeretes, a főváros közraktárait a Leszámitoló Bank bérli. Nem első eset, hogy a bank és a főváros között vitás ügy merült föl, de eddig minden ilyen esetet simán, békésen el lehetett intézni, most azonban a felek döntő bíróság elé mennek, amely már hamarosan itélkezni fog.

Az affér története az, hogy a Leszámitoló Bank a fővárostól a közraktárak *összes* dijainak fölemelését kérte. A kérelemmel foglalkozván a tanács, ugy döntött, hogy megengedi azoknak a dijaknak az emelését, amelyek a munkabérek emelkedése révén állottak elő; ellenben *nem járult hozzá a tanács a fekbérek*

Szerelem, bor és kártya.

— A régi pesti erkölcsökről. —

Végigmegy az ember a csöndes budai sikátorokon, a fölfelé ballagó kis Hadnagy-utcán, a zegzugos Logody-utcán és azt hiszi, visszakerült a multba, a tizennyolcadik század közepébe. Ilyen lehetett annak idején Pest városa is még, amikor öt szál gyertya kifizetését a tanács jobb időkre helyezte kilátásba. Az ember hajlandó elhinni, hogy a gazdagság növekedésével fogynak az erkölcsök és a szegénység maga a megtestesült erkölcs. Ezek kavarognak az ember fejében, miközben zsebében vitt hideg vacsorával betér a Hadnagy-utcai kis bormérésbe, hogy egy pohár bor és egy öreg könyv mellett álmodó szemeivel áttekintsen a Dunán és nehány évszázadon.

Fölütöm az öreg könyvet és csodálatosképen az első tiz sor elolvasása után csalódottan teszem le. A régi, a szegény, a német-kulturáju Pest nem volt puritán, a szerelem nem maradt a tüzhely mellett... Öreg kalandok szennyezete árad ki a könyvből, szinte kár, hogy eleventollu Bocaccio helyett száraz akták jegyezték föl a régi pesti szerelem ballépéseit. A galans kalandok imigyen kimaradnak a sorból, csak pusztán azok vonulnak fel, amelyek a biró előtt, vagy a szégyenpadon, vagy a vessző suhogása alatt értek véget, vagy vártak folytatást.

A szerelemnek az erkölcsesel egy fedél alatt meg nem férő fajtáját pedig a tizennyolcadik századbeli Pesten nemcsak a népnél, de az akkor nagy tiszteletben állott polgárságnál is megtaláljuk.

A kor igazolására legyen azonban mondva, hogy a félórás, órás és az egy napig tartó szerelem nem volt tulságosan divatban, ámbár az sem egészen lehetetlen, hogy az ilyesmiből nem csináltak nagy kázust, mivelhogy egy tiltott csókból végelemzésben senkinek sincsen nagy és végzetes kára. Elszedni másnak a feleségét, vagy bagóhiten élni, avagy bigamiát kötni: ez már az erkölcstől való megtántorodásnak állandóbb jellegü eseménye. És az ilyesmiben egyáltalán nem volt hiány. A más babája körül való legyeskedés, apró kalandok, kis kicsapongások történetkéi nincsenek protokulumba véve, amiből nem arra lehet következtetni, hogy ilyesmik nem is voltak, hanem talán több joggal arra, hogy ezeket nem vették tragikusan. Apró botlást, egyszeri félrelépést elintézett odahaza családi törvényt ülve a férj uram, vagy esetleg az asszony, ha az ember járt vala a tilosban.

A hivatalos irásokban fajtalanságról van ugyan szó, de ez valószinüleg sulyosabb fajta lehet, — mert a rokonság, amelyben emlegetik: a vadházasság, törvénytelen gyermek, sulyosabb házasságtörés, kétférjüség. A büntetések is sulyosak, a nőt pellengére állitják, kitiltják a városból, de esetleg előbb nyilvánosan meg is vesszőzik, ami mindenesetre érdekes látványosság lehetett. A férfi büne sokkal enyhébb beszámitás alá esik, neki többnyire csak pénzbüntetés jár ki, amit titokban is el lehetett volna intézni, ha ugyan Pest nem lett volna akkoron még olyan kis falu, hogy mindenki tudta, mit ebédelt a másik.

A feltünőbb esetek közül érdemes párat elolvasni.

A legkikapósabbak a férfiak közül, ugy látszik, a városi gulyások voltak. Két olyan esetet is felsorol a krónika, ahol Romeo szerepét egy-egy városi gulyás játszotta. Utóvégre ez némiképen érthető is, lévén a szürön való egész napos hasalás kissé unalmas mesterség és a szerelmi gerjedelmekre nagyon csábitó foglalkozás.

Egyik városi gulyás neve sincs feljegyezve, de ismeretes szive hölgyének neve. Az egyiket Reski Annának hivták. A kis Anna tizennégy esztendős korában ment férjhez egy katonához. A katona hütlenül elhagyta valahol az országban és a leány tizennyolc esztendős lett már, mire Pestre elvetődött. Csoda-e, ha a maga fiatal asszonyságával beleszédült a szép városi gulyás karjaiba, aki feleségül nem vette, de vadházasságban élt vele. A szegény Anna 1695. évi julius 20-ikán állt a városi tanács előtt, amely szigoruan elitélte.

A másik városi gulyás esete is szóról-szóra ugyanez. Az ő Dulcineája a kis Sabo (nyilván Szabó) Ilona már tizenkét esztendős korában ment férjhez, de elhagyta az urát. Több évet kóborolt ő is az országban és nyilván virágról-virágra szállva gyüjtötte a szerelem mézét. Pesten ő is egy városi gulyást választott, mignem a tanács kétférjüség és házasságtörés cimén ki nem tiltotta Pestről, előbb azonban pellengérre állitotta és megvesszőztette. A gulyás pedig tiz tallér büntetést fizetett.

A megbüntetettek között szerepel azonban egy városi tanácsos is. Pürkart Pálnak hivták a tanácsos urat, akivel 1692-ben történt meg, hogy a cselédje csókjára szomjazott meg. A szegény kis cseléd-leányon az anyai örömök jelei kezdtek mutatkozni, mire a tanácsos ur sürgősen eltávolitotta házából. A tanács megbüntette a tanácsos urat és valószinüleg a tanácsosné asszonytól is megkapta a magáét.

Egyébként a vadházasság általános divat volt ezidőben Pesten. Csupa bevándorlóból állott akkor Pest. A derék bevándorlók csupa kényelmi szempontból egyéb terhes csomagjaik mellett a családjukat is régi lakóhelyükön hagyták. Miután pedig a „nem lehet az ember fából" elvét már akkor is ismerték, sürgősen vallást váltottak és áttértek a — bagóhitre. Téritéshez szükséges papnő pedig — ugy látszik — már akkor is bőven volt Pesten.

A szerelem mellett az ital is lényeges szerepet játszott az ősi pesti erkölcsök züllésében. Hát bizony a pesti polgár fele felöntött a garatra. Ilyenkor aztán bizony jó magyar szokás szerint előkerült a bicska is, ha a pesti polgár véletlenül egy mukkot sem tudott magyarul. Az ital élvezete különben nem volt szégyen. A tizennyolcadik század elején a részeg embert nemcsak az Isten, — de mint az öreg irások mutatják — a város tanácsa is védte. Történt ugyanis, hogy az egyik tekintélyes iparos jócskán beszopogatott és egyszer csak azt kezdte érezni, hogy mególmosodtak a lábai. A feje lógni kezdett és a beszélő képessége is felmondta a szolgálatot. Egyszóval májszteruram részeg volt, mint a disznó. A figyelmes korcsmáros elszalajtott valakit a májszteruram lakására, jönne el a legénye és támogatná jó mesterét abban az igyekezetében, amely a tisztes családi ágy felé vezet. A segéd azonban — ugy látszik — nem volt valami tulságosan erős, vagy hogy

emeléséhez, azzal a megokolással, hogy ezen a téren a közraktárak kiadásai nem emelkedtek.

Erre a bérlő bank azzal felelt, hogy miután ő az összes dijaknak 50 százalékkal való felemelését kérte és ezt a kérést a tanács nem honorálta, *élni fog szerződésadta jogával,* amely szerint az ilyen esetekben *választott bíróság dönt.*

A bank azonnal kérte a kereskedelmi minisztert, akinek ez jogai közé tartozik, hogy nevezze ki a választott bíróság elnökét. A kereskedelmi miniszter már eleget is tett a bank kivánságának és a zsüri elnokévé *Ádám* Géza miniszteri tanácsost nevezte ki. A zsürinek az elnökön kivül még négy tagja lesz, akik közül kettőt a főváros közgyülése választ, kettőt pedig a bérlő bank nevez meg. A szerdai közgyülés csöndben, észrevétlenül meg is választotta a két zsüritagot és pedig *Strasser* Imre gabonanagykereskedő, a közgazdasági bizottság tagja és *Politzer* Gusztáv ügyvéd, a közraktári bizottság tagja személyében. A bank eddig nem nevezte meg az általa megbizandó zsüritagokat.

A döntő bíróság értesülésünk szerint mihamar összeül és annak döntése végleges. Apellata nincs. Gazdasági körökben mindenestre nagy érdeklődéssel tekintenek az ügy megoldása elé.

Hol töltik az óbudaiak a karácsonyestét?

Nem kész még az Aranyárok

Elmondtuk egyszer már a Fővárosi Hirlapban a szegény óbudaiak ürgesorsát. Esztendőről-esztendőre megérkezik a Duna magas vizállása és akkor az apró, szinte földbeépitett óbudai vityillók lakói menekülni kénytelenek szomoru kis otthonukból. Az óbudaiak már hozzá is vannak szokva az esztendőnkint pontosan megérkező árvizes kilakoltatáshoz, ők már tudják, hogy ilyenkor föl kell szedni a sátorfájukat és ideiglenes uj otthont kell keresni.

Az idén megint sok, sok fehér hó esett, a sok fehér hóból szennyes lé lesz, megdagad a Duna és a szépnevü, de veszedelmes Aranyárkon át megint meg fog érkezni az obligát óbudai árviz. Odaát a kis óbudai házikókban már készülnek is a kiköltözésre. Évtizedek könnyelmüsége juttatta ide a szegény óbudaiakat, akik, ha majd ez másként lesz, hálások lehetnek Fock Ede tanácsnoknak, aki sokat és erőteljesen harcolt érdekükben, sürgetvén az Aranyárok szabályozását. Végre illetékes körök is belátták ennek a nagyfontosságu csatornázási kérdésnek nemcsak a fontosságát, de a sürgősségét is. Pénz volna is, a munkát is elkezdték, de persze a mai munkásviszonyok és az anyaghiány miatt minden lassan és nehezen megy még a legjobb szándék mellett is.

A folyamatban levő munkálatok azt fogják végül eredményezni, hogy az Aranyárok Óbudáról végleg eltünik és az esztergomi vasut mellett haladva az óbudai gázgyár fölött, illetve az esztergomi vasut és a Duna keresztezésénél torkollik bele a Dunába. Ezzel azután az óbudai árvizek veszedelme is egyszer és mindenkorra megszünik.

Látva a sok fehér havat, amelyből a szennyes áradat lesz, megkérdeztük Fock Ede tanácsnokot, mi lesz a sorsa az idén a szegény óbudaiaknak? A tanácsnok válasza a következő volt:

— Az obligát óbudai árviz, sajnos, az idén valószinüleg megint megjelenik. Ennek az oka az, hogy az Aranyárok még mindig nincsen készen. Mint mindenhol, itt sem lehet a mai viszonyok között a munkálatokat olyan gyorsan vezetni, mint ahogy szeretnénk és ahogy szükséges lenne. Az Aranyárok szabályozásánál még két mütárgy megépitésére van szükség, mindegyiknek a helye az óbudai állomás alatt van. Egy közuti és egy vasuti hid emelése ez a két mütárgy, reméljük, hogy a jövő év épitési viszonyai olyan kedvezőek lesznek, hogy befejezhetjük a munkát és megváltjuk vele a szegény óbudaiakat az esztendőnkint megjelenő árviztől és a kilakoltatástól.

A szegény óbudaiak esztendőnkint megismétlődő sorsa tehát ismét küszöbön áll. Az elátkozott Aranyárok még nem készülhetett el és igy, ha a decemberi nap melegebben talál rásütni a nagy hótömegekre, megdagad a Duna és ki tudja, hol kell a szegény óbudaiknak a karácsonyestét megünnepelni?

Strandfürdő az ujpesti rakparton

Bánlaky főmérnök tervei

A nyári szünet előtt való utolsó közgyülésen Kassai Ferenc dr. bizottsági tag ujból megsürgette a budapesti strandfürdő régi ideájának megvalósitását. A gondolat nem Kassaié, régi szükséglet a strandfürdő, de semmi esetre sem ártott a sürgetés, amit az is mutat, hogy most már igen komolyan foglalkoznak a városgazdasági ügyosztályban e kérdés megoldásával. Már 1912-ben strandfürdő épitési engedélyt kért a Neumann és Társa cég a káposztásmegyeri szigeten, ugyancsak különösen a munkásokra való tekintettel strandfürdőt sürgetett a megyeri vizmüvek környékén a Keleti és Murányi cég is. Kassai sem most jelentkezett először tervével, már 1913-ban egyszerre négy strandfürdőt is kivánt, egyet a Lágymányoson, egyet Óbudán, egyet a felső pesti Dunaparton és egyet a Zuglóban. Később redukálta igényeit és a strandfürdő helyét a Lágymányoson, a müegyetem alatt levő elzárt vizterületen jelölte meg. A tanács azonban mellőzte Kassai inditványát és ugy határozott, hogy inkább a Széchenyi-fürdővel kapcsolatos uszodát épittetí meg, ami benne is van az uj 800 milliós beruházó programmban. A közgyülés napirendre is tért Kassai inditványa fölött, de a városgazdasági ügyosztály nem vette le a napirendről a strandfürdő kérdését, hanem Berczel Jenö dr. tanácsnok megbizta Bánlaky Géza főmérnököt a kérdés megvizsgálásával. A főmérnök teljes tárgyismerettel végezte el tanulmányait és mint értesülünk a Kassai-féle lágymányosi tervet kivihetetlennek találta. Ezzel szemben azonban az az álláspontja, hogy a strandfürdőt igenis meg kell csinálni és pedig az ujpesti rakpart és vizafogói védgát közötti partterületnek a Hungária-körut fölött levő részén.

Tanulmányut Bécsben.

Az első komoly lépés ez a strandfürdő megcsinálása felé. A tanács ugyan azon az álláspónton van, hogy elegendő fürdőnk van, de hamarosan rá fog jönni arra, hogy ez az álláspont téves, mert Budapesten nincs megfelelő számu és számbajöhető, modern szabad fürdő. A mintául — különösen a jövedelmezőség szempontjából — ugy látszik Budapest számára leginkább a bécsi Gänsehäufel fog szolgálni. Ezt a fürdőt nemrég megtekintette Berczel Jenö dr. tanácsnok, Bosányi Béla dr. gellértfürdői igazgató és Bánlaky főmérnök társaságában.

A Gänsehäufelről, amely Bécs város tulajdona, érdemes egyet-mást elmondani. Ez a fürdő a Duna holtágában levő, böven fásitott szigeten épült, gyönyörü homokos parttal, lassu vizzel. A fürdő rendkivül jó üzlet és ma a kontinens legelső strandfürdője. Méreteit mutatja, hogy kilencedfélezer öltözője van és évi látogatóinak száma félmillió körül van. A mult nyáron azonban olyan lendületet vett a Gänsehäufel, hogy a fürödni akaróknak órák hosszatt kellett várakozniok.

A bécsi strandfürdő valóságos város, ahol hatalmas vendéglők és tejivócsarnokok várják a vendégeket, de van azonkivül külön kávéháza is. A fürdőben a társadalmi osztályok elkülönitve kerülnek, van külön férfi, külön női fürdő is, de a legkeresettebb mindenesetre a közös fürdő, amely Bécsben ma a legkeresettebb nyári mulatóhely. Van külön diákfürdő, van napfürdő, homokfürdő, a zuhanyok és tornaszerek egész tömege áll rendelkezésre. Egyszóval a Gänsehäufel teljes joggal szolgálhat mintául.

Miért nem lehet a Lágymányoson strandfürdőt csinálni?

Emlitettük, hogy a Kassai-féle lágymányosi tervet elejétettnek kell tekinteni. Ennek megokolását informátorunk a következőkben mondta el a Fővárosi Hirlap számára:

— Mindenekelőtt tisztában kell lennünk azzal, hogy ha a főváros strandfürdőt csinál, annak hatalmas arányu, nagyszabásu intézménynek kell lennie. A müegyetem alatti holt Dunaágban tervezett strandfürdőt többek között azért sem lehet megcsinálni, mert ez a terület Budapest városrendezési tervében már mint kiállitási terület szerepel. A holt-Dunaág feltöltése már különben is folyamatban van és igy a viz felülete állandóan kisebb lesz, ráadásul még ez a feltöltés szeméttel történik, ami magában véve is kizárja, hogy egészséges fürdőt lehetne itt teremteni. De az egészségesség szempontjából egyéb komoly aggodalmak is felsorolhatók, igy erősebb nyáron a viz, csaknem teljesen kiapad és mocsarassá válik és az idetorkolló lágymányosi csőviz-levezetőcsatorna is megfertőzheti a vizet. Végül pedig az a terület is keskeny, amelyen a szükséges épületeket el kellene helyezni.

— Bár a lágymányosi holt-Dunaág épen közelsége révén nagyon jó lenne erre a célra, a felsorolt okok kizárják annak lehetőségét, hogy itt épitsünk. Sajnos, *egész általánosságban el kell ejtenünk azt a gondolatot is, hogy Budapesten a Duna partján alkalmas helyet találjunk természetes partifürdő céljaira. A strandfürdő kérdését csak mesterséges medence képzésével oldhatjuk meg,* aminek oka az, hogy a város alatti részeken a csatornák piszka a Dunába kerül, az óbudai part részben meredek, részben már egyéb célokra van igénybevéve, az ujpesti rakpartnál pedig az ujpesti szennyvizcsatorna betorkollása az akadály. A többi, egyébként alkalmas hely viszont a nagy távolság miatt nem jöhet figyelembe.

Két és félmillió koronába kerül a strandfürdő.

Ami most már Bánlaky főmérnök terveit illeti, erre vonatkozólag a következőket jelenthetjük:

A fürdő területeként — mint emlitettük — az ujpesti rakpart és a vizafogói védgát között elterülő partrésznek a Hungária-körut fölött levő része van kijelölve olyan formán, hogy az ujpesti rakpart — különös tekintettel a hajózási forgalom várható nagy emelkedésére — teljes szélességében a rakpart céljaira tartatnék fenn, a strandfürdő pedig a rakparton belül épülne.

Mindenekelőtt hangoztatnunk kell, hogy az ujpesti rakpart mögött épitendő strandfürdő csak ideiglenes jellegünek készül és az, mihelyt a közmunkák tanácsa által épitendő margitszigeti strandfürdő meglesz — mely tervről már a Fővárosi Hirlap megemlékezett — népfürdővé alakul át.

A fürdő méretei a következők lesznek:

a fürdő egész területe	67.500 m²
ebből a készülő hat medence területe	22.400 m²

A part, amelyet a fürdő lefoglal, 1620 méteres lesz. A medencék között a másodosztályu közös fürdő lesz a legnagyobb mintegy nyolcadfélezer négyszögméter területtel. A hat medencéből három első

---

a mester feje volt tulnehéz, megtörtént a szégyen, hogy a májszter belecuppant egy pocsolyába. Szép nyári este volt, az emberek még jártak az utcán és szégyen-gyalázat, májszteruram a pocsolya közepében ült, mint egy kövér béka. A botrány a városi tanács elé került, amely — el kell ismerni — salamoni itéletet hozott: nem a részeg mestert, hanem a vigyázatlan segédet büntette meg.

Ilyen tiszteletben tartották régente Pesten a részeg embert. Valami korlátozás azonban volt. Vasárnap mise előtt nem volt szabad a korcsmákat kinyitni, nehogy valaki részegen jelenhessék meg az istenházában. Később azonban valószinüleg nagyon kezdhettek zülleni a jó pestiek, erre vall, hogy a tanács 1715-ben a korcsmai zárórát délen 8 órára, nyáron 9 órára állapitotta meg.

A kávéház már akkor is hozzátartozott a pesti élethez, amiről a tanácsnak 1757. szeptember 15-ikén fölvett következő németnyelvü jegyzőkönyve tanuskodik:

> Baumgartner Farkas előadja: hogy éjszaka 11 óra tájban a kávéházban játék közben találtatott és az éjjeli őr kóterbe csukta volna, ha két forintott nem fizetett volna. Most kéri a két forintot vissza. — Ha a panaszos csakugyan pént adott volna az éjjeli őrnek, azt vissza nem kapja, de az olyan játékosok, mint amilyen a panaszos is, feltétlenül nyakoncsipendők és a kóterbe vetendők.

Egyébként azonban elég jámborak voltak a pesti erkölcsök, csak a szerelem, a bor és a kártya uralkodtak. Az első pesti akasztás például 1694-ben esett meg és pedig a delikvenst Röder Mikónak hivták. Az öreg pesti bünügyi krónika érdekes adatai közül fel kell még emliteni Wesselini Mihály városi tanácsos esetét is, aki éjszakai rablótámadás gyanujába esett. Hogy már akkor is jól tudtak a városházán eltussolni, bizonyitja, hogy az ügy befejezését a legszorgalmasabb történetbuvárok sem tudták kikutatni. Az eset 1689-ben történt és az az egy bizonyos, hogy 1690-ben már nem volt benne a neve a tanácstagok névsorában.

és három másodosztályu lesz, mindegyikben férfi, női, illetve családi fürdő. Öltözőhely összesen 5688 készülne, ugy hogy a fürdő befogadóképessége — napi háromszori megujulást föltételezve — mintegy 20.000 emberre tehető.

Bánlaky főmérnök számításai szerint 2,400.000 koronába kerülne a fürdő megteremtése és pedig magas anyagárak és munkabérek mellett.

A fürdő jövedelmezősége.

A megejtett számitások szerint hatvan fürdönapot véve alapul, a jegyekből és a vendéglő s egyéb bérletekből 400.000 korona bevételre lehet számitani, mig a kiadások 344.000 koronára rugnak. Az üzem jövedelmezősége tehát mintegy 56.000 korona lenne.

A berendezés.

A fürdő beosztásának főelveit már emlitettük. A vizszolgáltatás elektromos szivattyuk által történnék és a Duna vize természetes szürő rétegen át tisztitva kerülne a medencékbe. A viz elvezetése viszont a felszinen levő túlfolyók utján történnék. A medencéket állandóan rostált és tisztitott homok terület veszi körül. Az I. osztályu fürdöknél sátoröltözőket, öltözö-kabinokat és szekrényes öltözö-csarnokokat, a közös fürdőkhöz pedig terraszos öltözőcsarnokokat terveznek, ahol nap- és légfürdőket lehet majd venni. A II-od osztályu fürdökben csupán öltözőcsarnokok lesznek, ahol a fürdözök átadják ruhájukat a ruhakezelőnek, aki azokat jelszó és szám ellenében adja ki.

A fürdőt három oldalról épületek veszik körül, a Dunára azonban szabad kilátás nyilik. A két közös fürdöben egy-egy nagy terraszos vendéglő és kávéház épül, a férfi fürdökben kisebb büffék és a női fürdökben teicsarnokok állanak a közönség rendelkezésére.

A gőzhenger

— Közgyülési mozaik —

Szerda, december 12.

Az utolsó borbély-legény is, aki megjelenik a maga irodalmi remekével a Nemzeti Szinház szinészbejárójánál, tisztában van vele, mi az a drámai egység. A helynek és az időnek, amelyben a cselekmény lejátszódik, egységesnek kell lennie. A dráma nem történhetik egyazon időben a pincében és a padláson. Hát a szerdai közgyülésen ezzel a drámai egységgel nem voltak tisztában. Itt minden egyszerre történt a pipatoriumban és a büffében, közben pedig nagy ritkán az ülésteremben is. A pipatoriumban szivaroztak, a büffében söröztek és mind a két helyen beszélgettek, az ülésteremben ellenben másodpercekig tartó duruzsolások voltak hallhatók.

Igy drámai egység hijján nehéz történeti sorrendben elmondani az eseményeket. Nem is tudja az ember, mi volt a legfontosabb, az-e, hogy Buzay tanácsnok csak nagy küzdelem árán jutott egy szendvicshez, vagy az-e, hogy Feleki Béla dr. igen jóillatu cigarettát szivott? Mert ezeknél fontosabb eseményeket nem igen lehet kibogarászni a gazdag müsorból, amelyet ugy agyonlapitott a mélyen tisztelt közgyülés, mintha egy gőzhenger vonult volna rajta keresztül.

*

Az unalom ott kezdődött, hogy Városssy tanácsnoknak olyan sok előterjeszteni valója volt, hogy szemtanuk állitása szerint fiatalon beleőszült. A szemtanuk azonban szerencsére igen kevesen voltak. A másik baj Márkus Jenő tanácsnok lemondásának bejelentésénél történt. Bárczy polgármester szép és meleg szavakkal emlékezett meg távozásáról, Gaár Vilmos és Pető Sándor azonban ugy bucsuztatta el ezt a finom és tehetséges egyéniséget, mint egy-egy falusi kántor tette volna valamelyik hatökrös gazdával. Fölvonultak a jó öreg sablonok és a névnapi tósztok dadogásai, mig nem egyszer Pető Sándor mégis szépet akart mondani és kibökte:

— . . . rózsákat hintünk utána . . .

— Nem is tudtuk, — mondták az emberek nevetve — hogy ez a Pető poéta.

— Hagyja a fiának, — mondták ismét mások — az legalább biztosan Pető-fi lesz.

No ugy-e, hogy ezt a keserü viccet el kell felejtetni az embernek egy jó szivar füstje közben?

*

A szivart sem lehet azonban nyugodtan elszivni, mert izgalmas hirek jönnek a teremből:

— Nigrényi György visszaverte a cseheket, — szól az első hadijelentés.

— Megcsinálta a perszonál uniót és elvált Ausztriától, — hangzott a másik szenzáció.

Majd hirnök jő s pihegve szól:

— Megvan az önálló vámterület és az önálló magyar hadsereg!

A nagy örömre meg kell inni egy pohár sört, gondolják a városatyák és most már sörözés közben hallgatják meg az inditványokról szóló árviz-jelentéseket. Ullmann Gyula az épitkezések sürgös megkezdéséről, Wajgand József dr. a hadisegélyek felemeléséről, Dán Leó az elhagyott gyermekekről, Springer Ferenc pedig a házak adómentességéről inditványozott.

Közben pedig elromlott a gázcső a büffében, nem lehetett teát főzni, amit a pincér szomoruan jelentett be egy epés városatyának, aki pulykavörösen csak annyit mondott:

— Ottbent ül Ripka három igazgatójával, szóljanak neki, majd azok megcsinálják.

— Ahogy azok megcsinálják . . . — mondta a pincér és megvetően mérte végig a városatyát.

*

Egy kiváló iró is megjelent a büffében, aki a világot az Otthon-körből szokta nézni. Eljött, hogy megnézze, milyen lehet egy városi közgyülés. Bemegyünk hát a terembe. Épen egy sápadt, ideges városatya beszél.

Azt mondja: . . . kérem szépen . . . mély tisztelettel csedezem . . . a mélyen tisztelt polgármester ur . . .

Most a polgármester szól komolyan, férfiasan. Higgadt, rideg, fagyos szavak hangzanak a pápaszeme alól.

Majd megint a sápadt: . . . köszönöm szépen . . . . . Mélyen tisztelt polgármester ur . . . hálásan köszönöm . . . és igy tovább.

Azt mondja az iró:

— Ki ez az illedelmes fiatalember?

— Kassai Ferenc, — mondom — a legagresszivebb városatya . . . .

— Ugy, — szól az iró — akkor megyek vissza az Otthonba.

És elment. Nem tudom miért.

*

Most következett a gáztámadás. Buzáth János dr. tanácsnok föltette a gázmaszkot és odalépett az előadói székbe. Bárczy leszállt az elnöki emelvényről, azt mondja, hogy Buzáth elég legény a talpán magáért. Buzáth sokat és okosan beszélt. Pető Sándor azonban, aki közel ült hozzá, nagyokat csóvált a fején, akárki meglássa, még beszélni fog. Előbb azonban Stern Sándor szólott, azt az egészen uj ötletet vetette föl, hogy a szénügyben el kellene menni a királyhoz. Végre Pető is kiönthette a szive bánatát. Nagyon tetszhetett neki az a kifejezése, hogy „a tanács kedélyesen intézte el a gázügyet", mert ezt ötször is elmondta. Közben valaki félhangon a budai választást kezdte emlegetni, mire a négy gázgyári igazgató egy kicsit szorosabban Ripka köré huzódott, de nagyobb baj nem történt.

Volt azonban Petőnek egy mondata, amelynek befejezése körül szintén történt egy kis „üzemzavar", vagy „mühiba." Elkezdte, közbeszóltak, megint elkezdte, megint közbeszóltak, a szegény, jobbsorsra érdemes mondat ottmaradt a porondon befejezetlenül. Közben pedig a demokraták megállapitották, hogy a belvárosiakból, amióta Bárczy az elnökük, igen jó mamelukok lettek. A sasoknak is volt egy és más mondanivalójuk a demokraták számára, közben pedig Bódy szorgalmasan rázta a csengőt és Pető benne rekedt a már föntemlitett petroleumos mondatban. Végre egy hirtelen átmenettel ő is rávetette magát a jelen közgyülés prügelknabejára, Ausztriára.

— Ezt már hallottuk, — mondták a városatyák és már megint kint voltak a büffében.

*

Pedig a müsor még egészen rövid ideig, ha nem is érdekes, de változatos maradt. Az inditványok tömege után ugyanis az interpellációk tömege következett. Volt szó az uj adókról, a temetkezési vállalkozók fenyegetődzéséről, az elmebetegekről és a budafoki vasut tarifaemeléséről.

Ami azonban ezek után következett, az vezércikkbe kivánkozik. Azt mondták, most következik a napirend, amelynek hetven egynehány pontja van. A városatyák sorsot huztak. Három városatya huzott fekete golyót, a többi fehéret. A fehérgolyósok kimentek a pipázóba, vagy hazamentek, a feketegolyósak pedig szegények hármasban bentmaradtak a teremben. Az itélet azonban csak látszólag volt sulyos, a három elitéltnek ugyanis kerek öt percig kellett ülnie. Aztán a tanitóbácsi hazaeresztette őket, mert — mint mondta — a hetvenegynehány pontból álló napirendet már letárgyalták . . .

Események

Rendkivüli közgyülés. Karácsony előtt még egy rendkivüli közgyülést tart a főváros törvényhatósági bizottsága és pedig szerdán, e hó 19-ikén délután négy órakor. A rendkivüli közgyülés összehivásának legfőbb oka a gáz és villany egységárainak emelése, amelyet még január elsejével életbe kiván léptetni a tanács. Az emelést a gázmüvek és elektromos müvek 1918. évi költségelőirányzatának keretében *Buzáth* János dr. tanácsnok fogja a közgyülés szives figyelmébe ajánlani. Ha hozzászólás lesz is a kérdésben, mindenesetre akadályok nélkül fogják megszavazni. A másik fontos tárgyat *Csupor* József dr. tanácsnok fogja referálni és az az általános kereseti adóról szóló 1909. évi IX. t.-c. és az ezt kiegészitő 1912. évi LIII. t.-c. életbeléptetése iránt való előterjesztés lesz. Ezt az inditványt még januárban tette meg *Halász* Frigyes bizottsági tag, az adófelügyelő azonban később, személyzethiányra hivatkozva, ellene nyilatkozott. A tanács ennek dacára ujra a közgyülés elé viszi a kérdést és inditványozza, hogy terjesszen a közgyülés felterjesztést a kormányhoz, amelyben az általános kereseti adóról szóló törvénynek a jövedelemadóval összhangzásban való életbeléptetését kérje. Hir szerint ennél a kérdésnél nagyobb vita készül, amelynek során *Glücksthal* Samu is fel fog szólalni. Hogy az adventi közgyülésnek egy kis karácsonyi ize is legyen, *Városy* Gyula dr. előterjesztést fog tenni a harctéren levő katonáinknak karácsonyi megajándékozásáról. A közgyülés erre a célra 50,000 koronát fog megszavazni.

A főváros megkapta a felhatalmazást a temetkezési vállalatok rekvirálására. A mult héten — mint ismeretes — a temetkezési vállalatok revolvert szegeztek a főváros mellének és kijelentették, hogy beszüntetik a temetéseket. A főváros tanácsa azonban hamarosan kivédte ezt a támadást, ugy hogy a temetkezési vállalatoknak nem volt mit tenniök, beadták a derekukat. A főváros válasza ugyanis az volt, hogy ha a temetkezési vállalatok sokat akadékoskodnak, sietve rekvirálni fogják őket. Ez a fenyegetés első pillanatban csak akadémikus jelentőségü volt, ma azonban többé már nem az. *Véssei* Ede dr. tanácsjegyző, aki most a közegészségügyi ügyosztályt vezeti, sürgősen érintkezésbe lépett a belügyminiszteriummal és *Ugron* Gábor belügyminiszter már meg is adta hozzájárulását ahhoz, hogy a főváros, ha annak szüksége mutatkozik, bármely pillanatban rekvirálhassa a temetkezési vállalatokat. Erre a jogra azonban nem sokáig lesz szüksége a fővárosnak, mert január hónapban már tárgyalás alá fog kerülni a tanácsnak a temetkezési vállalatok megváltására vonatkozó előterjesztése.

Napi 50,000 köbméter vizmegtakaritás. A belügyminiszter december 15-iki kelettel adta meg beleegyezését a főváros tanácsának ahhoz az intézkedéséhez, amely szerint a házakban a fővizvezetéki csapot éjjel 11 és 12 óra között a házmesterek elzárják és azt csak reggel 6 órakor nyissák ki ujra. A lakóknak igy is megadódik a mód, hogy jóelőre ellássák magukat az éjszakára szükséges vizmennyiséggel. A világitási és vizvezetéki ügyosztály számitásai szerint a vizszolgáltatásnak a jelzett éjszakai órákban való szüneteltetése *napi 50,000 köbméternyi viz megtakaritását fogja eredményezni,* ami minden valószinüség szerint elegendő lesz arra, hogy a nappali vizszükségletet teljesen fedezze. Ezzel azután megszünnék az a siralmas helyzet, amelyben a nyár óta különösen a felsőbb emeleteken levő lakások vannak és amelyekben a nap legnagyobb részében nincs viz és csak este kezd valamelyest csepegni. Tulajdonképen nem történik egyéb, mint az, hogy a vizhiányt a nappali órák helyett az éjszakai órákra tolták át. Érdekes elmondani, hogy a vizvezetékek éjszakai elzárása miatt a biztositó-társaságok nagyon megijedtek, attól tartván, hogy egy esetleges

éjszakai tüzveszedelem, viz hijján, nagyon elhatalmasodhatnék, s ilyenformán nagy katasztrófák keletkezhetnének, ami a biztositó-társulatokat is hatalmasan sujtaná. A biztositó-társaságok aggodalmait alsólóci *Ribáry* Mór, a Fonciére vezérigazgatója, közölte *Buzáth* János dr. tanácsnokkal, aki teljesen megnyugtató választ adott. Mindenekelőtt ugyanis a vizvezeték elzárásával nem szünetel egyben a vizszolgáltatás is. Veszedelem esetén ugyanis a házakban meg lehet nyitni a vizcsapokat, a tüzoltóságnak különben is legelsősorban az utcai vizcsapok megnyitása a fontos, aminek szintén nincs akadálya. Sőt a nagyobbik veszedelem most oldódott meg igazán. A katasztrófa akkor következhetett volna be, ha az eddig való gyenge viznyomás mellett támad tüz. A jövőben az éjszakai vizszolgáltatás beszüntetésével nagyobb lesz a viznyomás és igy a tüzoltás is eredményesebb lehet.

Vázsonyi Jenő — széndiktátor. A szénről eddig csak igéreteket, hitegetéseket kaptunk. Az Országos Szénbizottság tehetetlen vezetői azonban csak addig voltak hangosak, amig tettekre nem került a sor. A szép meleg őszi napokon teletömtek bennünket jóreménységgel és most tél közepén, ha tetszik, Budapest népe befütheti vele hideg lakását. Kétségtelen volt már a nyilatkozat-áradat idején, hogy itt ember kell a gátra. Valaki, egy ember, aki diktátori hatalmat kap és aki ezzel a hatalommal okosan és erélyesen bánni is tud. Végre most *Serényi* Béla gróf kereskedelmi miniszter megtalálta ezt a férfiut *Vázsonyi* Jenő udvari tanácsos, Máv. igazgató személyében, aki mint a Máv. anyagbeszerző-osztályának vezetője, minden kétséget kizáró módon bebizonyitotta rátermettségét erre a hatalmas feladatra. Vázsonyinak a szénügyek kormánybiztosává való kinevezése a legközelebbi napokban meg fog történni. Feladatának nehézségét lényegesen nagyobbitja az a körülmény, hogy a legelső pillanatban nem gondoltak már erre a kivételes tehetségü és erélyü férfiura, hanem reménytelen kisérletekkel próbálkoztak. Ha a szomoru helyzetben napok alatt nem is teremthet majd Vázsonyi rendet, minden remény meg van arra, hogy a Szénbizottság gyámoltalanságainak vége szakad és Ausztria is meg fogja ismerni Vázsonyi erős kezét.

A budapesti átkelési forgalom a MFTR. kezében. December hó 31-ikével lejár a Budapesti Csavargőzös átkelési vállalat szerződése, ami azt jelenti, hogy ez a vállalat, amely Budapest közönsége igényeinek kielégitésére soha sem tett semmit és piszkos, ócska hajóival boldogitott bennünket, eltünik a viz színéről. Az uj szerződés értelmében január elsejével a Magyar királyi Folyam- és Tengerhajózási r.-t. veszi át az átkelési forgalom lebonyolitását, s ismerve a MFTR. üzleti politikáját és áldozatkészségét, reméljük hamarosan kellemessé fogja tenni a rövid dunai utakat. A Csavargőzös személyzetét különben a MFTR. máris kivétel nélkül alkalmazta. Nem vette át a személyzetet, hogy ezáltal azok végkielégitési igényeiktől el ne essenek, hanem a Csavargőzöstől való épenséggel nem érzékeny bucsu után alkalmazta őket. A hajóvezetők és hajógépészek kinevezett alkalmazottakként fognak a MFTR.-nél szerepelni, mig a többieket havibéresekként alkalmazzák. A Csavargőzös szegényes viszonyok között élt alkalmazottai ilyenformán anyagi helyzetükben is előnyös változáshoz jutottak és igy valószinüleg azok a panaszok is el fognak tünni a jövőben, amelyeket a közönség az alkalmazottakkal szemben is állandóan emlegetett.

A Vöröskereszt Lábadozójának beszámolója. A Magyar Vöröskereszt Egylet Lábadozó Sebesülteket Elhelyező Bizottsága (V., Vilmos császár-ut 22.) most bocsátotta közre három éves működéséről szóló jelentését. A Bizottság vezetősége, melynek élén gróf Teleky Sándor, báró Rudnyánszky Sándor és dr. Dános Árpád állanak, részletesen beszámol nagyszabásu humánus munkálkodásáról, amellyel a harctéri sebesültek és beteg katonák ezreinek adta vissza egészségét. A jelentés, melyet a Bizottság minden érdeklődőnek szivesen és bérmentve megküld, 50 lábadozó otthon működéséről és több foglalkoztatóról és egyéb Vöröskeresztes intézményről számol be.

A Déli vasut uj igazgatója. A Déli vasut igazgatósága Breuer Mór igazgató-tanácsost, a Déli vasut magyarországi vonalai üzemigazgatóságának vezetőjét egészségi tekintetekből előterjesztett kérelmére az üzemigazgatói cim adományozása mellett nyugalomba helyezte s egyidejüen müszaki tanácsadóvá nevezte ki. Breuer Mór helyére az igazgatóság Gordon Róbert vasuti és hajózási főfelügyelőt nevezte ki a magyarországi vonalak üzemi igazgatójává. Az uj igazgató a háboru kezdete óta a kereskedelmi minisztérium képviseletében a hadügyminisztériumban a Central Transportleitungnál müködött.

Modern Szinpad. A Modern Szinpad keddi bemutatójának középpontjában Biró Lajosnak, az illusztris irónak, Sárgarigó cimü darabja szerepelt, amelynek Mészáros Géza és Boross Géza játszották a főszerepeit. Harsányi Zsolt Karnevál-ja egy farsangi dráma megragadó képét varázsolja a szinpadra: Mészáros Gizával, Petheő Attilával és Bánóczi Dezsővel élén a Modern Szinpadnak igen sok jeles tagja vesz részt az előadásban, melynek diszletét Feiks Alfréd festőművész tervezte. Mind a két darabot dr. Bárdos Artur igazgató rendezte. Emőd Tamás Édes öregem cimü jelenetében Kosztolányi Dezsőné Harmos Ilona, a szinház uj tagja mutatkozott be. Ugy ebben, mint Relle Pál Muskátli cimü jelenetében Vendrey Ferenc játsszák a főszerepet. Gábor Andor, Szenes Béla, Békefi László tréfái, Kökény Ilona és Boross Géza uj Gábor-Szirmai dalai, továbbá, Ilosvay Rózsi, Hollós Rózsi és Bánóczi dalai gazdagitják az uj müsort.

A Pál-utcai fiuk. Ma lesz a premiérje Molnár Ferenc halhatatlan diákregényének filmen. Az a legendás hir, amely ezt a premiéret megelőzte, előre vetette a páratlan sikernek fényét: — egész Pest diákvilága mgmozdult, hogy ünnepelje a Nemecseket, a Csolnakost, meg a többi fiukat, akiknek bájos hősködése a regényből már régen átplántálódott minden diák szivébe. Ezt a szenzációt — mint az idei évad nem egy nagy slágerét — ismét az Uránia szerezte meg előadásra. E filmen kivül egy grandiózus harctéri felvételt is bemutat az Uránia: Pokoli csata az Aisne mentén. Végül egy kedves propaganda-film is van müsoron a hadikölcsön érdekében.

A legszebb Fall-keringő. Fall Leó a legszebb valcerét egy egyfelvonásosba komponálta: a „Brüderlein fein" cimü elragadó kis darabjába, amelyet több, mint kétszázszor adtak elő Bécsben. A Fall-operett és Marlow Mimi együtt láthatók a Télikert uj müsorán. Ezzel együtt mutatták be a „Svihákfurfang" cimü nagyszerü magyar operettet, melynek mulatságos szövegét Harmath Imre, kedves zenéjét pedig Rozsnyai Sándor irta. A főszerepeket Somogyi Nusi, Sziklay József és Magyari Lajos játszották. A decemberi müsor többi száma változatlanul kitünő. Berber Anita nagyszerü táncait mindig külön kell emliteni.

A Szent Lukács-gyógyfürdő kiválóan szolgálja hadseregünk erejének növelését, amit a fürdő jelentésének következő adatai igazolnak: A várpalotai Palotay Ödön vezérigazgató által felajánlott szabadhelyeket 2903 hadseregbeli tiszt vette igénybe 89.040 gyógyfürdőhasználattal és a háboruban megbetegedett altisztek és közlegények 319.216 esetben használtak ingyen gyógyfürdőt. Az orvosi kezelést dr. Palotay Andor, a gyógyfürdő főorvosa személyesen végezte dijtalanul. Ezenkivül a hadbavonuló egészséges katonák közül 50.951 altisztnek és közlegénynek jutott ingyen gyógyfürdő. Az összes ingyen gyógyfürdők száma eszerint november hó végéig 459.187, Ferenc Szalvátor főherceg, az önkéntes betegápolás felügyelője ismételten meleghangu elismerését fejezte ki a Szent Lukács-gyógyfürdőnek a hadsereg érdekében kifejtett áldozatkészségéért.

URÁNIA

POKOLI CSATA AZ AISNE MENTÉN

A legizgalmasabb hadifilm.

A Pál-utcai fiuk

MOLNÁR FERENC hires pesti diákregénye 4 részben.

Előadások: Hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasárnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.

Gázvezetéki javitások

POGÁNY

Budapest, VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 30.

TELEFON: József 1—48.

A TŐKE

...

A jegybank

Az Osztrák-magyar bank december 19-én rendkivüli közgyülést tart, melyen az intézet mérlegét is elő fogják terjeszteni. A monarchia pénzügyi köreiben érthető kivánesisággal várják ezt az előterjesztést, mely végre fellebbenti a homályt pénzügyi hadviselésünk titkairól és betekintést enged majd a jegybank státuszába, melyről eddig csak igen hézagos ismereteink voltak. A miniszterelnök legutóbb azt mondotta, hogy a státusz jobb, mint azt általában hiszik. Ez könnyen meglehet, mert a kimutatások beszüntetése következtében a jegybank helyzetét ugy a bel-, mint a külföldön a legnagyobb peszszimizmussal itélték meg.

Hogy ez a pesszimizmus milyen mérveket öltött, azt a legjobban illusztrálta egy londoni lapnak az a hire, mely szerint az Osztrák-magyar bank egész aranykészletét a Német birodalmi banknak engedték át, ami első sorban okozta azt, hogy a német jegybank aranyállománya a háboru folyamán oly jelentékenyen megszaporodott. Természetesen ebből csak annyi igaz, hogy a német birodalmi bank aranykészlete megkétszereződött, de nem a mi aranyunkból, hanem a Reichsbank hazafias és energikus akciója következtében, mely a közforgalomban lévő aranyat az intézet pincéibe terelte.

Nem akarunk a jegybank státuszát illetőleg jóslásokba bocsátkozni. Azt azonban már körülbelül tudjuk, hogy a bankjegyforgalom kerek számban 17 milliárdra rug. Hát ez mindenesetre óriási összeg, mely magyarázatát adja annak a nagy pénzbőségnek, mely az országot elárasztotta és amely a drágaságot az elviselhetetlenségig fokozta. És mindennek dacára azt kell látnunk, hogy a bankóprés még mindig szorgalmasan dolgozik és hogy a kormányok az ellenkező igéretek dacára is még mindig nagy mértékben veszik igénybe a jegybankot. Csak a legutóbbi napokban tudtuk meg az osztrák költségvetési bizottság jelentéséből, hogy az osztrák és a magyar kormány ujabban ismét másfél milliárdot vettek fel az Osztrák-magyar bankból. Ez mindenesetre sajnálatos körülmény, amely bizonyitja, hogy a kormányok a háboru finanszirozásában nem mindig a helyes utat követték. Ma már nyilvánvaló, hogy a szükségs összegeket megfelelő hitelmüveletekkel, például nagyobb mérvü kincstári jegy kibocsátásokkal a nyilt pénzpiacon is be lehetett volna szerezni.

Furcsa világot vetnek a jegybank üzleti politikájára azok a leleplezések, melyek *Sándor* Pálnak legutóbbi nagyszabásu parlamenti beszédében foglaltatnak. Ezek szerint a Balkán háboru alatt bécsi és budapesti bankok több száz millió aranyat ajánlottak föl a jegybanknak megvételre a reláció alatt. A bank akkor az aranyat nem vette meg, tisztán nyerészkedési politikából, mert ha megveszi, a statutumok értelmében 5 százalékot kellett volna az államnak fizetnie. Persze a háboru alatt nagyon megsinylettük, hogy ez a néhány száz milliónyi arany nem volt a kezünkben. Ez a körülmény végtelenül meggyöngitett bennünket a többi államokkal szemben. Egy másik leleplezés az, hogy a jegybankot a háboru teljesen készületlenül találta. Amikor a háboru kitört, a moratóriumot első sorban azért kellett elrendelni, mert az Osztrák-magyar banknak nem volt elég bankjegye a megnövekedett igények kielégitésére. De nemcsak bankjegye nem volt, hanem még papirosa sem volt a bankjegyekhez! Igy történt azután, hogy a magánbankok a betétek kifizetésénél meg voltak akadva, mert a jegybanknál nem tudtak lombardot kapni még koronajáradékra sem. Igy történt azután, hogy a pénzintézetek 1914. augusztus havában a jegybanknál egyáltalában nem tudtak lombard-kölcsönt kieszközölni.

Kiváncsian várjuk az adatokat a jegybank aranykészletéről. Amidőn a háboru kitört, az aranyállomány körülbelül 1200 millióra rugott. Sokan tudni vélik, hogy ma csak 800 millió. Mi azt hisszük, hogy a külföldi aranyváltókat is beleszámitva, ennél nagyobb aranyállományunk van. A háboru alatt a jegybank nem sok aranyat küldött külföldre. Hisz ez éppen az egyik oka annak, hogy valutánk a semleges országokban

annyira leromlott. Azt is tudjuk, hogy a jegybank a belföldről is tudott valami aranyat beszerezni, ugy hogy joggal fel lehet tenni, hogy a bank aranykészlete a devizákkal együtt ma is körülbelül olyan nagy, mint a háboru kitörésekor volt. Ugy látszik, hogy Wekerle is erre célzott, amidön azt állitotta, hogy a státusz bizonyos tekintetben kellemes meglepetést fog szerezni. Mi azonban meg vagyunk győződve, hogy ez a meglepetés nem lesz kellemes, mert a háboru kitöréskor az 1200 millió aranykészlettel csak mintegy 2 milliárd bankjegyforgalom állott szemben, ma pedig 17 milliárd!

Valutánk helyreállitása a mi államférfiainknak még sok gondot fog okozni. De egy gonddal kevesebbjük lesz, ha a jegybankot helyes és céltudatos üzleti politikára tudják majd szoritani. Természetes, hogy ehhez szükséges, hogy a jegybank élén ne — mint most — bürokraták, hanem kiváló szaktudással rendelkező üzletemberek álljanak, akik megértik a közgazdasági élet igényeit és szükségleteit. Ha végignézünk a jegybank főhivatalnokainak a listáján, azt látjuk, hogy az csupa szürke, ismeretlen ember, akik se az üzleti életben, se a szakirodalomban nem tüntek ki. A külföldi jegybankokat elismert, kiváló közgazdasági tekintélyek vezetik. Csak Havensteinra, a Német birodalmi bank elnökére utalunk, aki Németország legkiválóbb bankkapacitása. Havenstein az ő nagy tudásával nemcsak a német jegybankot vezeti, hanem dirigálja a német pénzpiacot is. Nálunk épp az ellenkezőjét látjuk. A mi jegybankunkat a legkritikusabb időkben egy volt pénzügyminiszteri főhivatalnok vezeti, akinek az üzleti élethez soha semmiféle nexusa nem volt, aki a vezetést kiejtette a kezéből és a pénzpiacot és a devizapiacot teljesen magára hagyta. Ilyen körülmények között nem csoda, ha valutánk a háboru alatt óriási módon leromlott. A jövőben a jegybankra óriási feladatok hárulnak. Ennek az intézetnek az élére tehát olyan embert kell állitani, akinek meg is van a kellő energiája és szaktudása arra, hogy ezekkel a feladatokkal megküzdhessen.

A Kereskedelmi bank tőkeemelése. A Pesti magyar kereskedelmi bank igazgatósága december 31-ikére rendkivüli közgyülést hivott egybe, melyen az intézeti részvénytőkének 80 millió K-ról 100 millió K-ra való felemelését fogják kimondani. Magyarország legrégibb és legnagyobb bankja ezzel a tőkeszaporitással az európai kontinens első bankjai sorába lépett. Az intézet a saját tőkéinek ujabb növelésével abba a helyzetbe jut, hogy szolid, céltudatos és a magyar közgazdaság érdekeit szolgáló üzleteit kibővitse és a reá bizott óriási idegen tőkéket még jövedelmezőbben gyümölcsöztesse. A tőkefelemelési tranzakcióra vonatkozólag a bank az alábbi kommünikét bocsátotta ki:

A Pesti magyar kereskedelmi bank igazgatósága e hó 15-iki ülésén elhatározta, hogy e hó 31-ére rendkivüli közgyülést hiv egybe és azon az intézet alaptőkéjének 80 millió koronáról 100 millió koronára való felemelését fogja javasolni 20.000 darab uj részvény kibocsátása által. A Pesti magyar kereskedelmi bank, mely legutóbb tavaly decemberben vitte keresztül tőkeemelését, mostani részvénykibocsátásával tőkeerejét annyira növeli, hogy tőkéje s nyilt tartalékai együtt jelentékenyen meg fogják haladni a háromszáz millió koronát az uj részvények kibocsátási árfolyama szerint. Ez utóbbit, valamint az uj befizetések részleteit és határideit az igazgatóság későbbi ülésen fogja meghatározni.

A *Kereskedelmi bank* tőkefelemelésén világosan látszik az intézet vezetőségének az az elhatározása, hogy a közelgő béke nagy és uj gazdasági feladataira teljes vértezettel készenlétben álljon és erősitse a magyar közgazdaság eszközeit, valamint saját pozicióját. Az igazgatóságot elhatározásában kétségtelenül elsősorban az vezette, hogy a reábizott idegen tőkék rendkivüli növekedésével és a forgalomnak rohamos terjedésével az intézet saját tőkéinek állaga lépést tartson. Jellemző erre nézve az, hogy a bank által kezelt kamatozó és folyószámla betétek jelenleg meghaladják az $1^3/_4$ milliárdot, tehát tavalylyal szemben majdnem 60 millió koronával gyarapodtak. A *bank összforgalma* pedig, mely a legutolsó békeévben 18 milliárdra rugott és a tavalyi év végéig a 37 milliárdot érte el, *az idén már 50 miliárd*, melyhez az uj affiliálások s alapitások nagy arányokban járultak hozzá. A magyar állami hitel kielégitésében való nagy szerep, valamint a Balkán-államokban a magyar tőkére és magyar vállalkozásra váró, megtervezett akciók ugyanebbe az irányba terelték a bank fejlődését. Ha ehhez hozzávesszük azt, hogy a legutolsó évben is a Kereskedelmi Bank számos ipari vállalat megteremtésében, még többnek kibővitésében vett tetemes részt, uj közcélu vállalkozásokat nagy tőkékkel támogatott és legujabban érdekkörét a többtermelésre irányuló mezőgazdasági üzemek létesitése tekintetében is erősen kibővitette, akkor az ujabb tőkemelésnek teljes indokoltsága elénk tárul. Döntőleg érvényesül itt az a körülmény, hogy a békeévekkel szemben mutatkozó magasabb árszintje közgazdaságunknak tetemesen nagyobb forgótőkét köt le s követel meg. Midön pedig arra az adatra utalunk, hogy a Pesti magyar kereskedelmi bank kezelésében lévő aktivák, amelyek tavaly 2 milliárdra rugtak, most a 3 milliárdot közelitik meg, akkor a tőkeemelés mérve is teljesen megokoltnak látszik.

A Dgt uj forgalmi igazgatója. *Vass* Ferenc udvari tanácsost, a Magyar Iparbank ügyvezető elnökét, a Dunagőzhajózási társaság magyarországi forgalmi igazgatójává nevezték ki. Pénzügyi körökben Vass Ferencet, aki előbb a Kereskedelmi bank, később pedig a bécsi Unionbank igazgatója volt, mint kiváló szervező erőt ismerik, aki igazán hivatott arra, hogy a háboru után a Dgt-ra váró nagy feladatokat biztos kézzel oldja meg. Az uj igazgató személye egyuttal garancia arra, hogy a Dgt. üzleti politikáját a magyar érdekek szempontjából fogják vezetni.

Két és fél milliárd. A hadikölcsönjegyzés első négy hetében — megbizható becslések szerint — két és fél milliárdot jegyzett a hazafias magyar közönség a VII. hadikölcsönre. Páratlan diadala ez a magyarság öntudatos áldozatkészségének és a hátralevő néhány nap előreláthatólag ujabb fényes bizonyitékait szolgáltatja majd annak, hogy a közönség az eddigi sikeren felbuzdulva minden erőfeszitésével a milliárdokat még gyarapitani igyekszik majd. Ausztriában a VII. hadikölcsön ötvenezer milliót eredményezett. A tőkében sokkal erősebb Ausztriának be fogjuk bizonyitani, hogy a magyarság hazafiságát nem lehet tullicitálni és ha mi aranyakban sokkal szegényebben indultunk is a versenyre, éppen hadikölcsöneink fényes sikereivel alapozzuk meg szebb és erőteljesebb gazdasági jövőnket.

A Magyar bank szlavoniai birtokai. A Magyar bank és kereskedelmi r.-t. alapitása, a Földbirtokbank tudvalevően még a nyár folyamán megvásárolta gróf Jankovich Aladár és Elemér cabunai birtokát és ugyanakkor megalapitotta a Szlavoniai mezőgazdasági ipar részvénytársaságot. A Földbirtokbank, illetve a Szlavoniai mezőgazdasági ipar r.-t. a szóban levő birtoktestet, amely egészen a Dráva folyóig huzódik, csak részben vehette át, mert a cabunai birtok bérletekre volt osztva és a bérleti szerződések a vétel idején még érvényben voltak. Az uj részvénytársulat a bérleti szerződéseket felmondotta és azok részben október elsején már lejártak, részben pedig most december 31-én vesztik érvényüket. Szerződés érvénye a jövő esztendőre még csak egy kisebb földbirtokbérletre áll fen és igy a Szlavoniai mezőgazdasági ipar r.-t. a cabunai grófi birtok legnagyobb részét december végén kezelésébe veheti. Itt emlitjük meg, hogy a Magyar bank szlavoniai érdekeltségeinek üzletmenete kielégitő és csupán csak a barcsi Sertéshizlaló r.-t. szenved a mostani kukoricahiány miatt. Ebben a hizlalóban mindazonáltal tekintélyes sertéskontingens van beállitva és az érdekeltek remélik, hogy a sertésállományt megfelelő kukoricamennyiség kiutalása után tetemesen lehet majd fokozni. A tárgyalások ezirányban — hir szerint — most folynak.

A Pénzintézeti Központ akciói. Tudvalevő dolog, hogy a Pénzintézeti Központ állandóan foglalkozik a debreceni piacz helyzetének javitásával és a szövetkezetek ügyeinek lebonyolitása céljából Debreczenben központi irodát állitott fel. A szövetkezetek felszámoltatása természetesen hosszabb időt igényel és évek fognak eltelni, amig a debreczeni szövetkezetek bonyolult ügyeit rendbehozzák. A Pénzintézeti Központ figyelme most inkább a Debreczeni hitelbank felé fordul és az intézet érdekében Pásztor Miksa igazgató tárgyalásokat folytatott a bank hitelezőivel. Pásztor Miksa e héten tért vissza debreczeni utjáról és ezzel kapcsolatosan arról értesülünk, hogy a hitelezőkben meg van a hajlandóság arra, hogy a Debreczeni hitelbanknál fennálló követelések teljesitését prolongálják. A legnagyobb akadály a Hirschmann-féle téglagyár volt és ha sikerül az üzem folytatását biztositani, a szóban levő intézet szanálásának mi sem állja utját. Ez esetben a bank hitelezőit ki lehet elégiteni, elsősorban Debreczen városát, melynek nagy betétkövetelése van és visszleszámitoló fővárosi és debreczeni intézeteket. A Pénzintézeti Központ ugyancsak nagyobb akciót folytat a temesvári piacon. A temesvári intézetek ugyanis nemrég jelentkeztek felvételre és ez alkalomból a Pénzintézeti Központ megbizottja rövidesen Temesvárra utazik, hogy az ottani intézeteket a revizió eszméjének szintén megnyerje. A revizió gondolatával vidéki pénzintézeteink különben már megbarátkoztak amit az a tény is igazol, hogy a Pénzintézeti Központ kötelékéhez tartozó vidéki intézetek jórésze önként kért reviziót.

Előléptetés a Wiener Bankvereinnál. A Wiener Bankverein igazgatótanácsa legutóbb tartott ülésén Kotányi Rezsőt és Urbán Sándort, a Magyarországi Fióktelepnél igazgató-helyettesi cimmel ruházta fel, Guttmann Gyulát pedig a Fióktelep cégvezetőjévé nevezte ki.

A Magyar Országos Bank vezetősége. A Magyar Országos Bank Részvénytársaság igazgatósági ülése Castiglioni Kamillot és Egyedi Lajost az igazgatóság alelnökeivé választotta meg, Stein Ármint és Neumann Gábort pedig egyenlő jogkörrel ügyvezető igazgatókká nevezte ki. Az ügyvezető igazgatóság ülésein Stein Ármin elnököl.

A Magyar Bank textilipari szakértője. A Magyar Bank és Kereskedelmi r.-t. a textilipar terén érdekeltségét kibőviteni szándékozik s ezért Deutsch Kálmánt, a Magyar Szent Korona Országainak Pamutközpontja r.-t. igazgatóját textilipari szaktanácsadóvá hivta meg.

A dohányjövedék áremelése. Megbizható helyről kapott értesülésünk szerint a dohánynemüek árának felemelése csak rövid idő kérdése. A Magyar királyi dohányjövedéki igazgatóság a vonatkozó előmunkálatokkal már hetekkel ezelőtt elkészült és azokat Tömöry Kálmán pénzügyminiszteri tanácsos referátumában a pénzügyi kormány magáévá tette. Az emelés hir szerint 30—40 százalék lesz, azonban azt tervezik, hogy a mostani emelés csak a háboru tartamára szóljon és az árakat — mihelyt a termelési viszonyok javulnak — csökkentsék fogják. A dohánynemüek árdrágulását a pénzügyi kormány a dohánybeváltási árak emelésével indokolja.

Az Atlantica Tengerhajózási Részvénytársaság e hó 12-én tartott rendkivüli közgyülésén 8 millió korona alaptőkéjét 15 ezer darab 200 korona névértékü részvény kibocsátásával 11 millió koronára emelte fel. A rendkivüli közgyülést követő igazgatósági ülésben elhatározták, hogy a részvénybirtokosoknak 7500 darab uj kibocsátásu részvényt ajánlanak fel és pedig minden 16 darab régi részvény után 3 darab uj kibocsátásu részvényt 800 koronás árfolyamon, mely összegen kivül további 25 korona költségrészesedés fizetendő. Az elsőbbségi jog a folyó évi december hó 15. és 22. napja között gyakorolható. Az uj részvények 1918. évi január 1-től kezdődőleg részesülnek a vállalat jövedelmében.

Állat- és takarmányforgalmi r.-t. A vágómarhaforgalom uj szerve, még pedig hatósági jellegü, tudvalevőleg a Takarmányforgalmi r.-t. lesz, amely a vágómarhaközpont szervezetét és tisztviselőkarát is magába olvasztja. Az uj hatáskör fölvétele végett a nevezett részvénytársaság e hó 19-ikén közgyülést fog tartani, amelyen cimét kiegésziti (Állat- és takarmányforgalmi r.-t.-ra) és alaptőkéjét 10 millió K-ról 30 millió K-ra emeli fel. A szervezendő állatosztály vezetésével Rulf Géza állategészségügyi felügyelőt, a földmivelésügyi miniszterium állatforgalmi osztályának szakreferensét és Varzár Kálmánt, a Pesti Hazai Első Takarék főtisztviselőjét bizták meg, akik igazgatói cimet és cégjegyzői jogosultságot kapnak.

A villamossági Tröszt tőkeemelése. A Részvénytársaság Villamos és Közlekedő Vállalatok Számára cég részvényeseinek rendkivüli közgyülése elhatározta, hogy minden öt darab 160 korona névértékü részvényt négy darab 200 koronás névértékü részvényre cserél ki. Elhatározta továbbá, hogy a 10,200.000 koronányi alaptőkét 16,000.000 koronára emeli föl, ugy, hogy huszonkilencezer 200 korona n. é. uj részvényt bocsát ki 235 koronás árfolyamon, amely a most forgalomban levő 160 koronás névértékü részvényekre vonatkoztatva 188 K-ás kibocsátási árfolyamnak felel meg. A régi részvényeseknek minden öt 160 K-ás névértékü részvény után két 200 K-ás névértékü uj részvény átvételére biztositják az elővételi jogot. A részvénykicserélés és az elővételi jog gyakorlása a Magyar Általános Hitelbanknál történik 15-étől 22-éig.

A Magyar Országos Bank Részvénytársaság rendkivüli közgyülést tartott, mely egyhangulag elfogadta az igazgatóságnak a Központi kereskedelmi és iparbank r.-t.-gal való fuzióra vonatkozó előterjesztését és ezzel kapcsolatosan a tár-

saság részvénytőkéjének 25.000 darab, egyenkint 400 korona névértékről szóló uj részvény kibocsátása által 10 millió koronával 50 millió koronára való felemelését határozta el, mely részvények a Központi kereskedelmi és iparbank r.-t. 50.000 darab, egyenkint 200 korona névértékről szóló részvényének kicserélésére fognak felhasználtatni. Az igazgatóságba beválasztattak: Auer Róbert, Castiglaoni Camilló vezérigazgató, dr. Doroghi Ervin, Egyedi Lajos, Goldstein Pál igazgató, Neumann Gábor, Stein Ármin, Török Sándor és Zsolnay Miklós főrendiházi tag; a felügyelőbizottságba pedig: Barta Sándor, dr. Csécsi Nagy Miklós udv. tanácsos, dr. Feleki Béla, Horváth Zsigmond udv. tanácsos, dr. Spett Ferenc, Szántó Ferenc és Tsuk Sándor.

A Kassa-Oderbergi Vasut Ludvigh Gyula titkos tanácsos elnöklete alatt e hó 17-én tartotta rendes közgyülését, amelyen az 1916/17. üzletévről szóló jelentést és zárszámadásokat jóváhagyták. A zárszámadások szerint az elmult üzletévben a bevételek 53.7 millió, a kiadások 43.5 millió voltak, az üzleti fölösleg tehát 10,269.363 K. Az előző üzletévvel szemben a bevételek emelkedése 8.1, az üzleti kiadásoké pedig 10.5 millió. Az üzleti jelentés megemliti, hogy a Zsolna és Oderberg közötti fővonalat most már teljes hosszában kettősvágányuvá épitették ki és hogy a tarifákat a többi vasutvállalatok példájára a Kassa-Oderbergi is fölemelte. Az igazgatóságba báró Hatvany-Deutsch Bélát és gróf Teleky Sándort, a felügyelő-bizottság tagjai sorába pedig dr. Hausser Adorjánt és dr. Ernyei Pált választották be. Az igazgatóság elnöke ujból Ludwigh Gyula lett, alelnöke pedig dr. Iovag Leth Károly titkos tanácsos.

A Budapest Lipótvárosi Takarékpénztár r.-t. rendkivüli közgyülése az igazgatóság javaslata alapján egyhangulag elhatározta az intézet 12,000.000 korona részvénytőkéjének 40.000 darab 200 korona névértékü részvény kibocsátásával 20,000.000 koronára való fölemelését. A kibocsátandó részvényekből 30.000 darabra az elővételi jog a régi részvényeseknek 2:1 arányban 240 koronás áron biztosittatik, mig 10.000 darab részvénynek, fenti árnál nem olcsóbban, szabad kézből való eladására az igazgatóság felhatalmazást nyert. A közgyülés elhatározta, hogy a befolyó felpénzből az alkalmazottak nyugdijalapja 100.000 koronával dotáltassék s a fennmaradó összeg pedig a tartalékalap javára fordittassék. Az elővételi jog 17-től 22-ig az intézet pénztáránál gyakorolható.

A Magyar Olaj- és Zsiripari Központ R.-T. a napokban tartotta meg második rendes közgyülését. A központ müködésének méretét mutatja, hogy a lefolyt üzletévben 233,436.453 K össz-áruforgalmat bonyolitott le. Bien Ernő kereskedelmi tanácsos indítványára a közgyülés egyhangulag ugy az igazgatóságnak, mint különösen Szegő Béla ügyvezető-igazgatónak és az egész ügybuzgó hivatalnoki karnak eredményes munkásságáért köszönetet szavazott. A közgyülés ezután a zárszámadások jóváhagyása és megállapitása után Kohner báró elnök inditványára az igazgatóság uj tagjaivá megválasztotta Vigh Emil (uj), Rácz Emil, Kroloppp Hugó országgyülési képviselő és Hoffer Sándor urakat. Az igazgatóság Kelemen Béla és Grotta Vilmos osztályfőnököket cégvezetőkké nevezte ki.

A Láng L. gépgyár r.-t. dec. 12-én tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 7 millió K-ról 10 millió K-ra való felemelését 15.000 drb 200 K n. é. uj részvény kibocsátása utján. A jelenlegi részvényesek 5:2 arányban 360 K árfolyamon dec. 15-től dec. 22-ig elővételi joggal birnak. 1000 drb uj részvényt a Magyar általános hitelbank vesz át.

A Marta magyar automobil r.-t. Arad december 18-ra rendkivüli közgyülést hivott össze a 3,600.000 K alaptőkének 12.000 darab 200 K n. é. uj részvény kibocsátása által 6 millió K-ra való fölemelése végett. A közgyülés az előterjesztést elfogadta.

A „Flora" első magyar stearingyertya- és szappangyár r.-t. e hó 27-én tartja meg évi rendes közgyülését. Az 1916/17. évi mérleg nyereség gyanánt 2,476.248.49 K üzleti feleslegről számol be.

Fiumei kikötőépitési vállalat r.-t. cég alatt a Magyar agrár- és járadékbank, Herzog M. L. és társa és Freund Henrik és fiai 1 millió K alaptőkével (5000 drb 200 K n. é. részvény) uj vállalat alakult. Az igazgatóság tagjai: Enyedy Béni (elnök), dr. Földiák Vilmos és Tószeghy Imre.

Magyar fémbehozatali és kereskedelmi részvénytársaság. Neurath Jakab bécsi cég budapesti fióktelepe, amely kiterjedt fémkereskedést folytat, a Pesti magyar kereskedelmi bank közreműködésével részvénytársasággá alakittatott át. Magyar fémbehozatali és kereskedelmi r.-t. cég alatt egyelőre 2 millió korona részvénytőkével. Az alakuló közgyülést a napokban tartották meg Lánczy Leó v. b. t. t. elnöklete alatt. Az igazgatóságba dr. Halászy László, Bondi Márk császári tanácsos, Neurath Oszkár, Bondi Hugó, Biró Leó, Bondi Zsigmond és Schweiger Ödön, a felügyelőbizottságba pedig báró Radvánszky Antal (elnök), Lindner Leó és Molnár Árpád választattak be. A vállalat igazgatójává az igazgatóság Knapp Miksát, a Neurath Jakab cég budapesti főnökét nevezte ki.

A Löbl József és fia rt. nov. 30-án tartott közgyülése elhatározta az alaptőkének 3 millió K-ról 4 millió K-ra való felemelését 2500 drb 400 K n. é. uj részvény kibocsátása utján.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Az előadás kezdete pont 1/2 8 órakor
Mindennap **Rott Sándor** felléptével
Marci néni
Bohózat. Irta és rendezte Tábori Emil
és
Getrennte Schlafzimmer
Glinger és Taussig bohózata.
Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor mérsékelt helyáru előadás **teljes esti** müsorral.
Az I. emeleti **Casinó-mulatóban** a legjobb **ének- és táncszámok** fellépte.
Kezdete 8 órakor.

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25.
Ma és minden este
Két uj operett
és
ANITA BERBER
a csodatáncozosnő.
Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.
Kezdete fél 8 órakor.
Steinhardt Géza
és társulatának vendégjátéka szólóban és a **Darázsfészek** cimü uj bohózatban.
Szöllősy Rózsi, Hanni Wendini kómikus állataival, Hedwig Wendt női zsonglőr, Brums kerékpárművész. Karl, Else és Annie akrobata-mutatványok. Fred Volkmann állatutánzó és füttymüvész. Pártos Jenő, Geiger Irma, Sugár Elza, Heltay Árpád, Vörös Ili, stb.
A télikertben 1/411—11-ig tánc.

MOZGOKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.
Fedák Sári:
Három hét szerelme
Regény 4 részben. Férfi főszerepek: **Kertész Dezső, Balassa Jenő, Szieder A.**
AZ EMBERGYÜLÖLŐ
Dráma 4 felvonásban.
A jegyeket a délutáni pénztárnál váltsuk meg.
Előadások kezdete: 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 óratól.

Meghivás
A „PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK"
rendkivüli közgyülésére,

mely **1917. évi december hó 31-én délután 5 órakor** a bank üléstermében (Budapest, V., Fürdő-utca 2. szám) fog megtartatni.

Napirend:

1. Az igazgatóság inditványa az alaptőkének felemelése iránt 100,000.000 koronára 20.000 uj részvény kibocsátása által.
2. Az alapszabályok 5. §-ának a tőkefelemeléssel kapcsolatos módositása.

Az alapszabályok 18., 19., 20., és 21. §-ai értelmében mindazon részvényesek, kik részvényeiket 3 nappal a közgyülés megtartása előtt az ezen meghivásban megjelölt helyek egyikén leteszik, jogositva vannak a közgyülésen résztvenni. Azonban szavazásra csak azon részvények jogositanak fel, melyek a közgyülést megelőzőleg három hónapon át a bank könyveiben a letevő nevére vannak irva.

Minden részvényes meghatalmazott által is képviseltetheti magát, kinek azonban szintén szavazóképes részvényesnek kell lennie. A részvények tehát szelvényekkel együtt az alapszabályok 18. §-a értelmében **folyó évi december 28-áig** az alant felsorolt helyek egyikén teendők le:

Budapesten: a bank értékpapirpénztáránál V., Fürdő-utca 2.
Budai fiókjánál II., Fő-utca 4.
Széna-téri fiókjánál II., Széna-tér 7.
Margit-köruti fiokjánál II., Margit-körut 4.
Óbudai fiókjánál III. Flórián-tér 3.
Belvárosi fiókjánál IV., Károly király-ut 2.
Lipótvárosi fiókjánál V., Vilmos császár-ut 74.
Szabadság-téri fiókjánál V., Szabadság tér 16.
Terézvárosi fiókjánál VI., Andrássy-ut 21.
Erzsébetvárosi fiókjánál VII., Rákóczi-ut 84.
Erzsébet-köruti fiókjánál VII., ker. Erzsébet-körut 26.
Rákóczi-uti fiókjánál VII., Rákóczi-ut 32.
Lövölde-téri fiókjánál VII., Lövölde-tér 7.
Józsefvárosi fiókjánál VIII, József-körut 53.
Baross-utcai fiókjánál VIII., Baross-utca 112.
Ferencvárosi fiókjánál IX., Ferdinánd bolgár király-ut 5.
Ferenc-köruti fiókjánál IX., Ferenc-körut 13
Kőbányai fiókjánál X., Ligeti-tér 2.
Aradon: a bank fiókjánál.
Belgrádban: a bank kirendeltségénél a volt Szerb Nemzeti Bank helyiségében.
Brassóban: a bank fiókjónál, Kolostor-utca 7.
Debreczenben: az Alföldi Takarékpénztárnál Debreczenben.
Eszéken: a bank fiókjánál, Városháza
Fiumében: a bank fiókjánál, Piazza Dante 2.
Kassán: a Kassai Jelzálogbank Részvénytársaságnál.
Kolozsvárott: az Erdélyi Bank és Takarékpénztár Részvénytársaságnál.
Lugoson: a Kereskedelmi Bank Részvénytársaságnál.
Marosvásárhelyen: a Marosvásárhelyi Bank és Takarékpénztár Részvénytársaságnál.
Miskolczon: a Borsod-Miskolczi Hitelbanknál.
Nagykanizsán: a bank fiókjánál, Csengery-ut 4.
Nagyszebenben: a bank fiókjánál, Fő-tér 2.
Nagyváradon: a bank fiókjánál, Bémer-tér 4.
Pozsonyban: a Pozsonyi Általános Takarékpénztárnál.
Szerajevóban: a Szab. bosnyák-hercegovinai Agrár- és Kereskedelmi Banknál.
Sopronban: a bank fiókjánál, Várkerület 117.
Szegeden: a May R. Miksa cégnél.
Temesvárott: a Délmagyarországi Kereskedelmi és Gazdasági Banknál.
Ujpesten: a bank fiókjánál, Árpád-ut 19.
Ujvidéken: a bank fiókjánál, Kossuth-utca 4.

Budapest, 1917. december havában.

Az igazgatóság.

Fővárosi Orfeum
VI. Nagymező-u. 17. Telefon 93-36

A decemberi nagy müsor:
Hildegarde, a jelen legcsodásabb táncművésznője. — „Heldkedvence" szürkemén, idomitotta és lovagolja: Gautier Henrik. — Latore miniatur-szinháza. — Ardel & West, kómikus szerecsenek. — 2 Lansons, ekvilibristák. — Willányi, xylophon-művésznő. — Wary Trio, erőművészek. — A kotnyeles, bohózat 3 képben. Főszereplők: Huszár Károly, Ferenczy Károly, Hollós Terus, Mezey Honka, Hunyadi Emil, Novák Mihály, Terényi Lajos.

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat a Deák-Ferenc-utca és Bécsi-u. sarkára helyeztem át.
Schönwald Imre.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Telefonszám 84—51 és 84—61 Postan (ezelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati ezikkek ::
Travers-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és beton-épitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest VIII., Futó-utca 10. szám.

Legjobb kipróbált antiseptikum a
Lysoform
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este pontosan fél 8 órakor
A karácsonyi babák,
zenés, táncos látványosság 2 képben.
Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla és az uj decemberi müsor.
SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt 1/2 8—11 ig az uj decemberi müsor.
Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia muzsikál.

Kiváló porosz szén
Hazai darabos és kocka szén
Gázgyári koksz
kicsinyben és nagyban kapható:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi r.-t.-nál
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18. sz.
Telefon: József 52-06, 52-07.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

Rietschel és Henneberg R.-T.
Budapest, VIII., Práter-utca 12.
Telefon: József 23-18.
Központi fütések, **gőzfőző- és mosóberendezések,** vizvezetéki, csatornázási, fürdő- és egyéb egészségi berendezések.

ALAPITVA 1835-BEN.
D·Á·N
TESTVÉREK
cs. és kir. udvari szücsök
BUDAPEST, V., DOROTTYA-U. 5—7. SZÁM.

Hajótöröttek
Regényes történet 3 felvonásban. Játszák a legkiválóbb amerikai szinészek.
Azonkivül
SZIBÉRIA
Dráma a fehér cár birodalmából 4 felvonásban. A főszerepben CLARA KIMBALL YOUNG
A **ROYAL-APOLLÓ**-BAN
Jegyelőreváltás délelőtt 11-től 1-ig és délután 4 órától.
Előadások: 5, 7 és 9 órakor. Telefon: 74-84.

HENGEROLAJAT,
GÉPOLAJAT,
merev gépzsirt
(consistens)
jutányos áron megbizhatóan szállit:
BERNAUER LAJOS, olajgyár
Budapest, V., Váci-ut 24. sz.

Bründl János
csász. és királyi udvari szállitó.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és duitő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Külföldi parfümök.
Ajánlok **legfinomabb parfümöket dekánként:** Quelque fleurs, Ambra Antique, Batschari, Lorigan 8.— K; Róza bonafide, Hygiea Cypre, Thule, Vademecum, Serenissima, Kairói mákvirág bolya, Ideál Khasana, Isola bella, Lorna 4.50 K; Buvardia, Or oma Rózsa, Gyöngyvirág, Akacia, Orchidea, Ideál parfümöt 3.80 K-ért dekánként utánvéttel. Olcsó pipereszappanok! Gyártelep: **Hyvarion & Co.** Egyedüli szetküldési hely **GROSZ ANTAL** kivitelháza, **Budapest, VIII., Jozsef-körut 23. szám.**

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

HANTOS TESTVÉREK
Költségvetés dijtalan.
festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Hatodik évfolyam — Budapest, 1917. december 26-án — 52. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 28 K.
Fél évre ..... 14 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Várospolitikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Dicsőség

a magasságban Istennek és a földön békesség a jóakaratu embereknek — mondta az angyal a betlehemi pásztoroknak. Mi tiszta lélekkel, áhitatosan dobogó szivvel járulunk a bresztlitovszki jászolhoz, vajjon a gyermek, aki gőgicsélve mosolyog felénk, maga a Megváltó-e? A csillag, amely megállott az ócska kémény fölött, nem tévedt-e el biztos utjáról az ágyuk dörgésének viharában? És az angyali szózat, mely békességet hirdet a jóindulatu embereknek, nem pusztán vágyó fülünkben cseng-e, mint már olyan sokszor történt?

Ime, itt van a negyedik karácsony, amely felé éppen olyan vágyón, sebes szárnyon szállnak a mi álmaink. Várjuk a csodát, a békét, amit valaha nem tudtunk megbecsülni, várjuk a csöndes, nyugalmas munka napjait, amikor ujra urai, parancsolói leszünk a magunk életének. Hosszu esztendők alatt törpék lettek a karácsonyfák, a fényük elbágyadt és az arcunkról is lesorvadt a mosoly.

Budapest karácsonya fáradt, szomoru ünnepnek készül és a karácsonyfákon a béke reményének gyertyácskái világitanak. A készülődés, ami a városházán folyik, nem a ma ünnepéé, hanem a holnap munkájáé. Nagy tervek könyvei, számok tömegei sorakoznak föl a polcokon, hogy a béke megváltó szavára elinduljanak a megvalósitás országutján. A háboru megnövelte az izmainkat és összezsugoritotta az igényeinket. A munka Herkuleseinek milliói állanak glédában, hogy fundamentumot ássanak, csákányuk meglendül a levegőben, hogy eltakaritsák a romokat és az uj élet társzekerei dübörögnek a hajnali fényben. És vágyódva sóhajtunk fel mindnyájan, ne kelljen már sokáig járni a háboru véres ösvényeit, táruljon föl előttünk mielőbb a munka országutja. A csillogó teremben, ahol a főváros népének küldöttei tanácskoznak, a karácsonyi ünnep hangulata szintén nem jelent meg. A szemek nem nyugosznak meg a mán, mind a jövőbe révednek. Örömmel láttuk az ünnepelőtti hangulatban, hogy azok, akik a munkát meginditani, azt irányitani és megbirálni hivatottak, szeretettel gondoltak azokra, akik a munkát végezték és végezni fogják. Jólesett az egyöntetüség, amelylyel a közgyülés a tisztviselők mellett foglalt állást és jólesett, hogy az érdemeknek, ha egyelőre csak szavakkal is, de elismerést juttatott.

A háboru tiz kezet követelt a főváros minden tisztviselőjétől és minden alkalmazottjától, kérdés, mennyire fogja megtetőzni ezt a titáni munkát a béke nagy reformjainak hatalmas korszaka? És ünneprontás nélkül, keserü panaszok között kellett megállaniok a közgyülés tagjainak a fővárosi alkalmazottak üres karácsonyfája előtt. Fájó sebeket hasogatott minden szó, amely ebben a kérdésben elhangzott, lázitó volt hallani Bárczy polgármester szivből szóló szelid szavait, amelyek bebizonyitották, hogy a miniszteriumok hivatalszobáiban akkor sem tudják a sarokba dobni a copfot, ha tulajdon munkástestvéreikről, hivatalnoktársaikról van szó. Micsoda lélek lehet azokban az emberekben, akiknek asztalán nem pirulnak el a poros akták ettől a szégyentől?

Hát hogyan képzelik el, hogy az otthon gondjai mellett, talán korgó gyomorral állanak neki a főváros tisztviselői a béke herkulesi munkájának? Hogy képzelik, hogy ilyen karácsony után a megváltás következhetik?

Fullánkok

...

Bécsből

minden héten megjön a hir, hogy nekik sincsen gázuk, nekik sincsen szenük. A folytonos redukció-hireket pedig ha készpénznek vennénk, akkor ma már Bécsben mindenki megfagyott volna és mindenki belevakult volna a sötétségbe. Weisskirchner őexcellenciája azonban gondos figyelemmel kiséri a budapesti eseményeket és amikor a magyar főváros törvényhatósági közgyülésén nagyon lármáznak a szén miatt, akkor gyorsan kibocsát egy drákói szigoru redukciós rendeletet. A rendeletet persze senki se veszi komolyan, mert mindenki tudja, hogy nem nekik, hanem az üvöltő magyaroknak szól. Bocsásson meg nekünk a bécsiek népszerü polgármestere, de mi nem hisszük el neki, hogy az ő nyájában csak egyetlenegy tüsszentés is elhangzott volna a szénhiány miatt. Ha azonban a rendeletek meg nem jelennének, vajjon hogyan támadhatnának bennünket, hogy nem adunk nekik elegendő kenyeret?

*

Elhalasztották

a körzetekre való beosztás szerinti vásárlást. Uj idézőlevelek fognak kimenni, becitálják majd az embereket és asszonyokat, akik bünösöknek találtattak abban, hogy nem tudták megnevezni a kereskedőket, ahol vásárolni akartak. Ezrek és ezrek fognak tolongani a kisfizetésü ideiglenes napidijasok asztalai körül és az ezrek megint nem tudnak majd választ adni. A háboruban mindenki elhagyta régi kereskedőjét és a régi kereskedők elvesztették régi közönségüket. A háboruban arra a kérdésre, hogy hol akar vásárolni, eddig egyetlen kérdés vált szállóigévé: ott, ahol kapok. Eddig van. Ezért mondott csődöt a rayonirozás.

*

A hurkot

megfonták az árdrágitó korcsmárosok és kávésok számára is, de eddig még nem akasztották a nyakába senkinek. Előbb a rendőrség próbált korrekturát végezni az étlapokon, ma pedig — legalább papiroson — ármegállapitó bizottság müködik. Eddig azonban nem hallottuk hirét, hogy egyetlen korcsmárosnak levágták volna a kiskörmét. Pedig ha megtörtént volna, tudnánk róla, mert nyilvánosságra hozni az ilyesmit, a megfélemlités legfőbb eszköze. Az adatok azonközben a kenyértől a fácánpecsenyéig kisebbednek, az árak pedig nőnek. Az előrelátó vendéglősök és kávésok nyilván számolnak vele, hogy megjelenik az ármegállapitó-bizottság és akkor legyen valami, amit leszállitsanak és valami, amit felemeljenek.

*

Megalakult az Épitőipari Központ

Az épitőipar csődje. — Hogy lehet pótolni a szenet?

Kabdebó műszaki tanácsos nyilatkozata

A háboru alatt megszaporodott központok sorába egy uj, az Épitőipari Központ, készül beékelődni. A legujabb központ megalakitását maga a leginkább hivatott érdekeltség, az épitőiparosok legfőbb szervezete kérte a kormánytól. A fontos ujitás kilátásaira és várható eredményeire vonatkozólag megkérdeztük a budapesti épitkezési és épitőipari viszonyok egyik legkiválóbb ismerőjét, Kabdebó Gyula müszaki tanácsost, aki véleményét a következőkben volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt kifejteni:

— Az uj központ iránt már maga az az egy körülmény is több bizalmat kelt, hogy annak felállitását maguk az épitőiparosok kérték, mert hiszen alig hihető, hogy ha más megoldás kinálkoznék, az épitő-mesterek ehhez fordulnának.

— És valóban a háboru után elkerülhetetlenül szükséges *épitkezések megindulását csak rendkivüli eszközöktől várhatjuk.* Három esztendő alatt nem épült uj lakás és bár hónapról hónapra oszlottak fel a háztartások és üresedtek a lakások, *ma Budapesten összesen 334 üres* lakás van. Az épitőanyag-árak és munkabérek is hónapról-hónapra emelkedtek, ugy, hogy több mint *háromszorosa az épitési költség* ma a háboru előtti áraknak. Az épitőanyagtermelés majdnem teljesen megszünt és a budapesti gyárak raktáraiban egyáltalában *nincs épitőanyag.*

— Mindezek a nehézségk, amelyek egyéb termelési ágaknál előállottak, az épitőiparban is kialakultak, de a helyzet annyival még roszszabb, hogy mig minden más téren az elsőrendü szükségletek, például az élelmiszerek termelése lényegébn emelkedett és a hiányzók helyett pótanyagok jöttek forgalomba, az épitőanyag-termelés teljesen megállott és a *pótlóanyagoknak még a kérdését sem vetették föl.*

— A mulasztásnak okait maga a helyzet adja meg. Az épitőipar csődje tulajdonképpen majd csak az épitkezések megindulásakor fog nyilvánulni. Az épitkezések, illetve a lakásépités szükségessége pedig akkor fog kiderülni, amikor visszaözönlik a Budapestről elkerült lakosság és otthont keres magának. Mindez a *leszerelés első idejében* fog beállani, amikor a hadbavonultak hazajövet, összegyüjtik szétosztott családjaikat és ujra megalapitják háztartásaikat. Akkor fog csak kiderülni, hogy *Budapesten a régi polgárok tizezrei nem kapnak lakást,* mert elfoglalták a pótlásukra vidékről fölszivárgott polgárok, azok pedig meghonosodva, nem kivánnak többé elmenni Budapestről.

— Ezekben az időkben fog kiderülni a *mulasztás* éppen ugy, mint ahogy az élelmiszerek, a fütőanyagok és más egyebekben kiderült, amelyek semmivel sem fontosabb szükségleti cikkek, mint a lakás. *Ezt a mulasztást volna hivatva pótolni az épitőipari központ, ha jól megcsinálják.*

— Az épitkezés lehetősége az *épitőanyagokon, munkaerőn és az épitő-tőkén* mulik. *Épitőkölcsönök bővebben lesznek,* mint bármikor máskor, a munkaerő kérdése egyszerü elhelyezése az ipari munkásságnak. *Egyetlen nehézség az épitőanyagok terén van,* mert itt

készlet nincsen, a termelés pedig sok időt kiván. Az Építőipari Központ volna hivatva megszervezni a termelést, lehetővé tenni a gyárak üzemét, összegyüjteni a készleteket és elosztani azokat oda, ahol leginkább szükség van rájuk, legelső sorban a köznek érdekében. *Ha ez meg nem történik, akkor a kevés építő-anyagot a luxusépités fogja lefoglalni,* amely, amint már mostan is tapasztaljuk, a *házakért minden árat megfizet. És a legfontosabb szükségletnek: a kis lakásoknak nem marad építőanyag.*

— Az építőanyagok előállításában mindenekelőtt *a leghasználatosabbak* gyártását kell megindítani. Itt *a tégla, mész, cement, fa és vas* jönnek legelőször szóba. Valamennyinél *a gyártás előfeltétele a szén.* Amig a gyárak elegendő szénnel nem rendelkeznek, üzemeiket meg sem indithatják. Csak azután következik majd az építőanyag-előállitás, ha már a szénnehézségeken tul leszünk. Mivel pedig előreláthatólag szén dolgában meglehetős inségben leszünk és igy a rendes építőanyagokban is szükség lesz *rendkivüli pótló anyagok bevezetése,* amelyek legelsősorban is *a szenet kimélik. A lehetőség erre meg van.* Hiszen csupán egyetlen példa megvilágithatja a kérdést. Tudjuk, hogy egy köbméter falazathoz 250 tégla kell. Ennek előállitása egy métermázsa szenet igényel. Ha a falazatot tégla helyett betonból csináljuk, amelyhez Dunakavics és cement kell, akkor a kavics kikotrásához egészen jelentéktelen szénmennyiség, a cement égetéséhez pedig sokkal *kevesebb szén kell,* mint a tégláéhoz. Hozzávetőleg azt mondhatjuk, hogy ha képesek vagyunk a téglafalakat betonfalakkal pótolni, körülbelül *egyharmad részére csökkentettük a szükséges szenet.* A technikai ismeretek mai állása mellett pedig nem csupán ez a kézenfekvő példa, hanem még *számtalan más mód kinálkozik* a legfontosabb anyagokban való takarékosságra. Természetesen a normális viszonyok között minden fogyasztás ragaszkodott a régi, megszokott anyagokhoz és ehhez volt kénytelen alkalmazkodni a termelés. A viszonyok változtával majd a kellő szakszerüséggel irányitott termelés fogja megadni az anyagokat és a fogyasztás lesz kénytelen beérni azzal, ami van.

— Az *Építőipari Központ* felállitása az előmunkálatoknak megkezdését jelenti. Ha lesz egy fórum, amely a termelőt és fogyasztót, a magánosokat és hatóságokat, a technika kutatóit és a gyakorlat embereit egyesiteni képes, akkor meg lesz a bizonyosság, hogy amit a változott viszonyok között előállitani és föllhalmozni lehet, az az épitkezések megkezdésének percében rendelkezésre fog állani. Ha nem igy történik, hanem megvárjuk, amig a szükséglet beáll, akkor ugy járunk az épitkezésekkel, mint jártunk az élelmezéssel, hogy a hasznos munka idejét leszünk kénytelenek az előkészületekre és tanácskozásra forditani és a cselekvés itt is elkésik, mint ahogy elkésett amott.

Az árvaházak reformja

Fölszabadulnak a drága telkek

A budapesti árvaházak körül igen jelentős reform van folyamatban. Egyelőre még csak magáról a gondolatról számolhatunk be, annál is inkább, mert a reform megvalósitása jelentékeny időt vesz igénybe és szükség van az épitkezési viszonyok megjavulására is. Maga a gondolat és az abból kialakult terv is rendkivül értékes és szükséges. Arról van szó ugyanis, hogy az árvaházak mai elhelyezésükben és fentartásuk módjában nem maradhatnak meg, mert a rendelkezésre álló telkeket és tőkéket ma nem lehet kellőképen kihasználni és gondoskodni kell az árvaházak olyan elhelyezéséről és a tőkék olyan módon való felhasználásáról, hogy azok nagyobb jövedelmezőségét lehessen biztositani. A gondolat felvetődött és az akció megindult. A munkálatokat nagy odaadással *Déri* Ferenc dr. alpolgármester vezeti, aki a terv kidolgozásával *Liber* Endre dr. tanácsjegyzőt bizta meg, mig a műszaki keresztülvitel munkája *Kabdebó* Gyula műszaki tanácsosra vár.

A főváros árvaházai a következők:

A *József fiuárvaház* (VIII., Üllői-út 46.) férőhelyeinek száma 115 és évi kiadása 83,398 kor.;

a *Mayer Ferenc fiuárvaház* (I., Városmajor-utca 31.) férőhelyeinek száma 75 évi kiadása 56,753 korona;

az *Erzsébet leányárvaház* (VII., Rottenbiller-utca 50.) férőhelyeinek száma 100, évi kiadása 72,388 korona;

a *Bernfeld Mór fiuotthon* (VI., Erzsébet királyné-út 7.) tizenkét férőhelylyel és 13,315 korona évi kiadással és végül

a *Székesfővárosi községi szeretetház* (II., Lövőház-utca 36. sz.) 50 férőhelylyel és 48,315 korona évi kiadással.

Gondoskodás a hadiárvákról.

Ezek az árvaházak jobbára olyan telkeken vannak elhelyezve, amelyeket ha bérházakkal épitenek be, nagyon szép jövedelmeket lehet elérni, mig az árvaházak céljaira természettől fogva is sokkal alkalmasabbak a városon kivül eső telkek. Jelentékeny megtakaritást lehet elérni azon a módon is, hogy a kisebb árvaházakat beolvasztják a nagyobbakba és igy az egységes vezetés és egységes gazdálkodás révén kisebb összegbe kerül az árvák nevelése. Végül pedig a férőhelyek szaporitását is el lehet érni a jövedelmek fokozásával. Ma, amikor a háboru liquidálása felé közeledik, kétségtelen, hogy a fővárosnak sok hadiárváról kell majd gondoskodni. A Hadigondozó Hivatal máris felszólitotta a fővárost, csináljon statisztikát azokról a hadiárvákról, akikről a jövőben gondoskodni kell. Ez a munka már meg is kezdődött és remélhetjük, hogy a Hadigondozó Hivatal a megnövekedő terhekben szintén segitségére lesz majd a fővárosnak.

Az alapitó-levelek átvizsgálása.

A nagy reform különben már meg is kezdődött a József fiuárvaház (Jozefinum) telkén emelendő bérház tervezésével. A Jozefinumnak már tervpályázata is befejeződött, a zsüri is döntött, most már csak épiteni kellene. A Jozefinumot magát szintén ki akarták telepiteni, de az örökhagyó Festetich gróf alapitólevele szerint az árvaháznak a régi helyén kellett maradnia. Igy nem volt más tennivaló, mint hogy az árvaházat a telek kevésbbé értékes részén helyezzék el és a hatalmas fundus fennmaradó értékesebb részén épitsék fel a jövedelmező bérházat. Félős volt, hogy a többi alapitónak is lesznek majd ilyen kikötései, amelyek mindenesetre gáncsot vetettek volna a reform igen lényeges részeinek. Az alapitólevelek átvizsgálása után azonban kiderült, hogy egyes egészen jelentéktelen kikötéseket leszámitva a telkek és tőkék jövedelmezőbbé tételének komoly akadályai nincsenek.

Ami most már a reformterv részleteit illeti, az eddig megállapitott alapvető gondolatokat a következőkben ismertetjük:

Két árvaház egy budai telken.

A József fiuárvaháznál — mint emlitettük — az a törekvés, hogy a csaknem üresen álló szép Üllői-uti telket beépitsék bérházzal. Minthogy az árvaházat kitelepiteni nem lehetett, annak uj épülete a Staffenberger-utcára fog nézni, az uj bérház pedig amortizálni fogja a tőkét. A férőhelyek számának emelése is lehetséges lesz ezáltal és még játszótér és udvar is marad az árvák számára.

Az Erzsébet leányárvaház ma az egyetlen leányárvaházunk, ahol összesen 92 leányt nevelnek ma. Ezt a leányárvaházat mai helyén bővíteni nem lehet, pedig, mint mondtuk, más hely leányárvák számára nincs. A közgyülés különben már tizennyolc esztendő előtt belátta, hogy a Dob-utca és Rottenbiller-utca sarkán levő épület igen értékes helyen fek-

Öreg fizetések, az akcidenciák, meg a Rats-Pixe.

Az ember ebben a szomoru világban ne nézzen vissza, mert igen könnyen ugy járhat, mint ahogy Lóth felesége fizette meg kiváncsiságát, amellyel a háta mögött levő dolgok iránt érdeklődött. A jobb jövő azonban olyan messze van, hogy az embernek nagyon meg kellene erőltetnie a fantáziáját, ha képet akarna róla rajzolni, hát még aztán milyen csalódás lenne, ha a jóslatok nem teljesednének be. Melegedjünk inkább a mult emlékein, beszéljünk arról, amikor kevés pénzért sokat lehetett élni. Emlékezzünk az időre, amikor még Budapestnek nem volt évenkint százötvennégy milliós kiadása és harminchét milliós deficitje, de nem volt szüksége negyedmilliárdos kölcsönre sem, hanem csak az öt szál gyertyával maradt adós a kereskedőnek, amely számlának kiegyenlitését jobb időkre halasztotta el. Bizony akármilyen kómikusan és operettesen hangzik is az öt szál gyertya históriája, az mégis megtörtént és mi türés-tagadás benne, nagy irigységgel nézünk vissza a tekintetes tanács akkori nagy gondjaira.

A deficit különben nem uj találmány és azt nem a Bárczy-rezsim honositotta meg Pestvárosa háztartásában. Ott találjuk a mai deficitek ősét már az 1722-iki zárószámadásban is, amelyben 13.456 forint volt a bevétel, a kiadás pedig 13.636 forintra rugott. Egyszóval a mai harminchat millió koronás deficit öse mindössze 180 forint volt, aminek behozására aligha kellett annyiféle adót kifundálni, mint ma, amikor a kormány nem győzi jóváhagyni a főváros uj adóit, lévén elég dolga a maga adójavaslatainak megszerkesztésével. Mégis olyan katasztrófának találta a tanács ezt a 180 forintos deficitet, hogy 1723. április 26-iki ülésében kimondotta: a hivatalos személyeket kivéve senkinek sem szabad felvilágositásokat adni a város anyagi helyzetére, vagyoni állapotára nézve.

Akkor még adósságot csinálni is nagyobb szégyen volt, iparkodtak is mindent kifizetni, ugy hogy az 1755-dik esztendőt ugy jegyzi föl a krónika, hogy ekkor nem volt egyetlen krajcárnyi beruházási kölcsöne Pest városának. Az ideális állapot nem tartott sokáig, nem is tarthatott, hiszen mindig akadt valami, ami a város budgetjét megterhelte. Mint nagy kiadásokat, elviselhetetleneket és sokáig kikereshetőket sorolják fel az annalesek azt az esetet, amikor II. József születésnapjára tizenegy akó bort hengeritettek ki a piacra a város pincéjéből. Ezt még csak el lehetett volna viselni, de sör is kellett, meg diadalkapu is, no meg a muzsikusokat is kellett fizetni. Mindez 206 forint 35 krajcárba került, mig a királyi palota épitésére ugyanezidőtájt (1748.) 500 forintot ajándékozott a város.

Lassan aztán szaporodtak a városi hivatalok is és a tisztviselők azt a türhetetlen szokást kezdték felvenni, hogy nem dolgoztak ingyen. Kezdetben ugyanis minden állás fizetéstelen, tiszteletbeli volt. A polgári kötelességek közé tartozott, hogy a tanács felhivására bármely állást fizetés nélkül lásson el. Az első, aki a fizetést kiharcolta magának a szindikus, a Stadtschreiber, a jegyző volt. Ugy látszik már akkor is a jegyzők voltak a város napszámosai. Az első fizetést 1642-ben ezen a cimen Mosel Antal János vette föl évi 150 forint összegben. A tisztviselők fizetése ettől kezdve azután folyton nőtt a budgetben, mig végre már 1750-ben mintegy 8000 forintot fizettek ki a városházán a hivatalnok uraknak.

A fizetések általában eleinte nem voltak megállapitva. Azt lehetne mondani, hogy a tisztviselőknek egyéni szegődségük volt. A fizetések kiszabásával nemcsak a szolgálati idő és a szorgalom, meg a használhatóság jött figyelembe, hanem az is, hogy kinek és milyen magánvagyona volt. A tanácsosok csak szolgálatuk második évében kaptak fizetést, hiába a városnak minden garast meg kellett nézni, amit kiadott. Amikor aztán 1755-ben a már emlitett nagy anyagi fellendülés elkövetkezett, amelyet az adósságok eltünése jellemzett, eltörölték a tanácsosok fizetéstelen esztendeiét is, sőt aki kivánta, annak az eddig visszatartott egy esztendei fizetését is kiadták, de ha nem akarták ezzel a várost szegényiteni, akkor az örököseik számára is megvolt a jog, hogy azt követeljék.

A fizetés kicsi volt, de voltak mellékjövedelmek és pedig a polgármestertől az utolsó szolgáig mindenkinek.. Ilyenek voltak a tanácsülési, kézhezadási, hitelesitési stb. dijak. Minden irásbeli beadványért 12 krajcárt fizetett a fél, amiből az irodai személyzetnek 9 krajcár, a szolgáknak pedig a fennmaradó 3 krajcár jutott. A polgárjog megadásáért 14 krajcárt, a kézbesitésért a szolgáknak 7 krajcárt kellett fizetni.

Ezeket a mellékjövedelmeket akcidenciáknak hivták. A tanács tagjainak ilyen jövedelmei voltak a tanácsülési dij, az utlevelekért és bizonyitványokért fizetett összeg.

Fontos intézmény volt e tekintetben a Rats-Pixe, a tanács perselye. Ebbe folytak be a büntetéspénzek, biró itélkezett és a büntetéspénzből, mint biró, azonnal levette a neki járó vámot. A többi belekerült a perselybe, amelyet minden hónap végén felnyitottak és a tanácstagok elosztották maguk között s miután a biró tanácstag is volt, másodszor is kivette részét az akcidenciából. Ilyen körülmények között a biró természetesen a saját maga ellensége lett volna, ha akire csak lehetett, nem pénzbüntetést szabott volna ki. A kóterbe csak az került, akinél teljesen reménytelen volt a helyzet, hogy ki tudja fizetni a büntetéspénzt.

1701-ben kapott a biró és a tanácsosok először

szik, de tulságosan egészségesnek nem mondható. A telek maga a háboru előtt mintegy másfél milliót ért meg. A leányárvaház kitelepitésének céljára tehát már tizennyolc esztendő előtt vettek egy telket Budán a Rókushegyi-uton. Olyan nagy ez a telek, hogy ide nemcsak az Erzsébet leányárvaházat fogják majd elhelyezni, hanem ide kerül majd a Székesfővárosi Községi Szeretetház is. A Községi Szeretetháznak a Marczibányi-tér közelében a Lövőház-utcában, — tehát kimondott villanegyedben — van 4800 négyszögöles telke, amely ilyenformán szintén felszabadul. Eszerint két nagyon értékes telek, a Rottenbiller-utcai és a Lövőház-utcai, más célokra lesz értékesithető, mig a két árvaháznak a Rókushegyi-utra való kitelepitésének költségeihez felhasználható lesz egy Luczenbacher-féle alapitvány is, amelynek eredeti 100.000 koronás összege ma már 400.000 koronát tesz ki. A Luczenbacher-féle alapitványnak egyetlen kikötése, hogy az egy a budai oldalon épitendő leányárvaház céljaira használható fel, amely kikötés teljesen belevág a főváros terveibe. Természetesen ez nem fogja fedezni a költségeket, de a telekcsere hamarosan visszaadja azt a pénzt, amit a fővárosnak ideiglenesen áldoznia, helyesebben előlegeznie kell.

Van azonban egy olyan alapitvány is, amit a Községi Szeretetház felépitésére lehet majd felhasználni. Ez Frumm István alapitványa, amely ma már szintén több 400.000 koronánál. Az alapitó kikötése, hogy az összeget egy létesitendő Községi Szeretetházra hagyja, amely az ő nevét fogja viselni. Ennek a kivánságnak szintén eleget fognak tenni és az uj Szeretetház neve „Frumm István Községi Szeretetház“ lesz.

Megszüntetik a Bernfeld-fiúotthont.

Egészen kis árvaház ma a Bernfeld Mór-fiúotthon, amelyben tizenkét gyermeket nevelnek és pedig éppen az árvák kis számára való tekintettel, igen drágán. Amig ugyanis a háboru előtt a többi árvaházakban egy árva napi eltartása 2.76—3.78 korona között mozgott, addig ugyanez és ugyanakkor a Bernfeld-fiúotthonban 5.02 koronába került. Az árvaháznak óriási kihasználatlan telke van, ami megint nagy pénzkidobást jelent. Itt aligha lesz más mód, mint a kis árvaházat, amelynek fentartása éppenséggel nem gazdaságos dolog, meg fogják szüntetni, a benne nevelkedő árvákat pedig beutalják majd valamelyik kibővitett árvaházba, ahol a Bernfeld Mór-alapitványból tizenkét helyet fognak létesiteni.

A Mayer-árvaház kibővitése.

Hátra van még a Mayer Ferenc-fiúárvaház, amelynek Városmajor-utcai hatalmas telke eddig szintén teljesen kihasználatlan. Itt nincs egyéb terv, csak az árvaház kibővitése, amely alkalommal a telket minél jobban beépitik, hogy minél több férőhelyet nyerjenek. E tekintetben már tanácsi döntés is van, amennyiben a tanács elhatározta az árvaház kibővitését, ami most már csak kivitelre vár.

A fővárosnak semmibe se kerül a reform.

Az áthelyezések és kibővitések körül különösen három célt fognak követni. Első sorban, hogy ilyenformán teljesen uj rendszerü, modern árvaházak létesüljenek, másodsorban, hogy a helyek szaporodjanak, amire legelsősorban is a leányok számára van szükség, végül hogy a gyermekek 3—6 éves korukban is árvaházban legyenek elhelyezhetők, mert ezideig ilyen árvaházunk, ahol a piciny gyermekek elhelyezhetők lennének, nincsen.

Még azt kell feljegyeznünk, hogy ez a hatalmas és következményükben szociális jelentőségü reform *a fővárosnak egyetlen fillérjébe sem fog kerülni*, mindössze az a feladat vár a főváros pénztárára, hogy *a költségeket átmentileg előlegezze.*

Ugron Gábor belügyminiszter

nyilatkozik a „Fővárosi Hirlap“-nak

a fővárosi törvény reviziójáról, a kórházak reformjáról és az idegenforgalmi akcióról

Ugron Gábor belügyminiszter szives volt a *Fővárosi Hirlap* munkatársát fogadni és a fővárost érdeklő belügyi reformok tekintetében feltett kérdésekre válaszolni.

A fővárosi törvény reviziója.

— A fővárosi törvény reviziója hir szerint munkában van a belügyminiszteriumban. Kérem Excellenciádat, vázolja a „Fővárosi Hirlap“ számára a revizió alapelveit?

Őexcellenciája a következőkben válaszolt:

— Az általános közigazgatási reformok keretében régóta előtérben áll a fővárosi törvény revizióján ak kérdése. A háboru megsokszorozta a közigazgatási feladatokat és igy a közigazgatás reformja még fokozottabban nyomul előtérbe. Nem lehet kétséges, hogy a közigazgatás általános reformjára van szükség, mert az egyes közigazgatási alakulatok szervesen összefüggnek egymással. Az előkészületek ebben az irányban folynak, de a munkálatok e stádiumában részletekről beszélni még korai volna. Azt azonban a városokkal, elsősorban az ország szivével, Budapesttel, kapcsolatban már ma is mondhatom, hogy *a reform az ország fejlődésének e tényezőiben nem láthat csupán közigazgatási alanyt, hanem elsőrendü közgazdasági, szociális és kulturális tényezőt.* A városokat — Budapestet — az e hivatásukkal járó feladatok megoldása érdekében *tovább kell vezetni a korszerü fejlesztés utján és szabadabb mozgást kell biztositani számukra.*

A kórházigazgatás decentralizációja.

— A fővárosi kórházak administrációjának decentralizációjával most kisérleteznek. Kérem Excellenciádat, — kérdeztük — mi a véleménye erről a kérdésről?

— A székesfővárosi közkórházak — mondta a miniszter ur — eddig két adminisztrativ csoportot alkottak. A dunabalparti és dunajobbparti kórházak csoportját, amelyek mindegyikének élén egy-egy adminisztrativ igazgató állott, kik a kórházak költségvetéseit egymástól függetlenül állitották össze. A napi sajtóban megjelent hirek szerint most a székesfőváros az egyes nagyobb kórházak igazgatását nemcsak orvosi, de adminisztrativ szempontból is különkülön igazgatóra kivánja bizni. Minthogy az egyes kórházak terjedelme olyan nagy, hogy azok egy-egy külön felelős igazgató alkalmazását nemcsak megokolttá teszik, mert az igazgatói teendők lelkiismeretes ellátása egy ember egész munkabirását igénybeveszi, *ezt a tervet elvileg csak helyeselni lehet.* A gyakorlati megoldásnál természetesen még azt is meg kell oldania a székesfővárosnak, hogy *az igazgatás mindegyik kórházban azonos alapelvek szerint egységesen történjék s a költségvetés szempontjából is minden kórháznál egyenlő eljárást kövessenek.*

A központi ágynyilvántartó.

— A fővárosnak a központi ágynyilvántartásra vonatkozó terveihez Excellenciád nem járult hozzá. Kérem Nagyméltóságodat, kegyeskedjék megokolni ezt az álláspontját?

— Határozottan *téves* némely napilapnak az a hire — volt a miniszter válasza — mintha a székesfőváros kórházi ágynyilvántartójának tervéhez én nem járultam volna hozzá. Ennek a kérdésnek megoldásával a székesfőváros hivatali elődöm felhivására kezdett foglalkozni, kinek álláspontját ezen a téren teljesen magamévá tettem. Szükségesnek tartom, hogy az egyes székesfővárosi kórházakban esetleg üresen álló ágyakról a többiek rövid uton és idejében tudomást szerezzenek, hogy az egyik kórházból férőhely hiányában kimaradt betegek más kórházban még felvételt találjanak. *Részemről csak ahhoz a nagyterjedelmü és nagyobb személyzetet alkalmazni kivánó megoldási módhoz nem járultam hozzá, amelynek tervét a székesfőváros elém terjesztette. A kérdésnek a meglevő kórházak keretében való megfelelő megoldását azonban magam is szükségesnek tartom.*

Budapest és az idegenforgalom.

— A belügyminiszteriumban munkában van a magyarországi idegenforgalom megszervezése. Mik e tekintetben Excellenciád tervei, amelyek Budapest idegenforgalmának fejlesztésével vonatkozásban vannak?

— A háboru után — felelt Őexcellenciája — az idegenforgalom terén előreláthatólag korszakos változások fognak beállani. Az ezekkel kapcsolatos érdekek megóvására a kormány nagy sulyt helyez, s erre a célra már legközelebb országos szervezet létesül. Nagyon természetes, hogy ebben az akcióban *Budapest székesfővárost kiváló figyelem illeti meg*, ami

---

fizetést és pedig a biró 150 forintot, a legöregebb hat tanácsos pedig 30—30 forintot. Persze évenként. Hosszu lenne elmondani, hogyan fejlődtek ezek a fizetések, de nem érdektelen feljegyezni, milyenek voltak Pestvárosánál a tisztviselők fizetési viszonyai 120 esztendő előtt. Ime egy kis kimutatás:

a polgármester, a biró és a főjegyző kapott	600	forintot.
a kapitány és kamarás	500	„
a tanácsosok, számvevő, ellenőr és árvaszámtartó	400	„
az aljegyző, aktuárius, telekbiró, számtiszt és fizikus	300	„
a német kántor	260	„
levéltáros, pénztári segédtisztek	250	„
egy népiskolai tanitó	245	„
két népiskolai tanitó	230	„
az irodai kancellisták, a belvárosi plébános, egy tanitó, a magyar kántor és a városi hadnagy	200	„
a strázsamester	180	„
egy bába	172	„
a börtönfelügyelő	154	„ 54 kr.,
a járulók, pénztári kancellisták, a piarista tanárok, tanitók, a terézvárosi és józsefvárosi plébános stb.	150	„
a tanácsi szolgák	145	„
a segédszolgák	136	„ 54 kr.,
a zenekar igazgatója	135	„
a vámőrök	130	„ 54 kr.,
a zenészek, kvártélymester, fertálymester	130	„

És igy tovább. A polgármester kapott még 50 forintot, mint iskolaigazgató. Érdekes, hogy a piarista tanárok kisebb fizetést kaptak, mint egyes tanitók, a papokkal igen mostohán bántak akkoriban, nyilván arra számitván, hogy ugyis szép stólát kapnak. Az aránytalanságok közé tartozik, hogy a zenekari igazgató évi egy forinttal kevesebbet kapott, mint a segédszolgák. Volt egy néptanitó, aki ép ugy 90 forintot kapott, mint az istállóőrök, mig a tanácsi szolgák csaknem kétszer olyan fizetést élveztek. Még ennél is kevesebbet fizettek a sebészeknek, akik 75 forintot kaptak ép ugy, mint a szigeti csősz. A hóhérnak 40 forint évi fizetése volt, mig a terézvárosi és józsefvárosi esküdtek csak 24 forintot kaptak. A legkisebb fizetésüek voltak a harangöntő, az orgonatipró és a fütő, akik évi 12 forintot és a négy istállószolga, akik 10 forintot kaptak.

Hogy lehetett ebből a pénzből megélni? Azt kell rá felelnünk, hogy urasan, bár a forintban csak 60 krajcár volt. Az árak viszont igy alakultak az idők folyamán:

1700-ban: egy mérő buza 38 garas, egy mérő rozs 23 garas, 19 latos zsemlye 2 denár, 4 font fehér kenyér 2 garas, hat font fekete kenyér 2 garas.

1703-ban: 1 font faggyugyertya 14 denár, 1 font szappan 7 krajcár.

1722-ben: 1 font marhahus 4 és fél krajcár, 1 font borjuhus 8 krajcár, 1 font bárányhus 4 és fél krajcár, 1000 drb faltégla 5 forint 20 krajcár.

1740-ben: 12 lat zsemlye 2 denár, 1 font és 12 lat fehér kenyér 3 krajcár, 1 mérő buza 2 forint, 1 icce óbor 5 krajcár, ujbor 4 krajcár, 1 öl bükkfa 4 forint.

1791-ben: egy mérő buza 3 forint 20 kr., 5 és fél lat zsemlye 1 kr., 28 és háromnegyed lat fehér kenyér 3 krajcár.

Egészen bizonyos ezek szerint, hogy a tanácsosok 400 forint fizetéséből, meg a Rats-Pixe jövedelméből és egyéb akcidenciákból egészen vidáman meg lehetett élni.

egyébiránt *kifejezésre fog jutni abban az előkelő szerepben is, amelyet az országos szervezet vezetésében és munkálataiban a székesfővárosnak szántam.* Örömmel látom, hogy a székesfőváros, a kérdés nagy jelentőségének teljes tudatában, saját idegenforgalmi érdekeinek biztositása körül máris *élénk tevékenységet fejt ki.* A magam részéről ezuttal általánosságban csak annyit mondhatok, hogy a *székesfőváros ebben az akciójában is számithat a támogatásomra.*

Kelenföld jövője

Elkészült a villányi-uti csatorna

Fock Ede tanácsnok nyilatkozata

A városépitési ügyosztálynak tudvalevőleg nem ujkeletü az a terve, hogy Kelenföld beépittetlen területein modern kertvárost létesit. A Warga László műszaki tanácsos által készitett tervekhez már a közmunkák tanácsa is megadta hozzájárulását, eszerint — ha majd sor kerülhet rá — a kelenföldi beépittetlen területeket parcellázni fogják, utakat, csatornákat épitenek és idővel ki fog fejlődni a villaváros, ugyancsak itt fogják elhelyezni az állandó kiállitási területet is.

A villaparcellák egészen kicsinyek lesznek, 100—150 négyszögöles kis házhelyeket terveznek, aminek az a célja, hogy a kisvagyon is hozzájuthasson egy-egy családi villához. Az épitkezések ma fennálló nehézségei remélhetőleg lényegesen csökkenni fognak a háboru után és a kistőke, meg a tisztviselők összekuporgatott pénzecskéje szivesen keresi az ilyen alkalmat, ami egyben a spekuláció számüzését is jelenteni fogja a kelenföldi kertvárosból.

A legfontosabb két létfeltétele a kelenföldi tervnek a közuti közlekedés és az utak, csatornák megépitése. Ez a kettő életere minden uj épitkezésnek és ma már e tekintetben is megnyugtató jelenségekkel találkozhatunk. Kétségtelen, hogy a villamos-közlekedés javitása nem fog elmaradni a szükséglet fokozódásával és a két főutnak, az Átlós-utnak és a Fehérvári-utnak rendezése mellett uj mellékutcákkal szelik fel majd az uj városrészt. A legujabb és legnagyobb, immár befejezettnek tekinthető eredménynek azonban az mondható, hogy a Villányi-úti csatorna épitésével már teljesen elkészültek. Minden továbbinak ez a kiinduló pontja és ez az alapfeltétele. Erre vonatkozólag Fock Ede tanácsnok, az ut- és csatornaépitő ügyosztály vezetője a következő nagybecsü nyilatkozatot tette a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Kelenföld jövőjére nézve kétségkivül nagy jelentőséggel bir, hogy a Villányi-uti csatorna munkálatait a háborus nehézségek dacára befejeztük. *A Villányi-úti csatorna teljesen elkészült* és érdekes, hogy a közönség alig szerzett tudomást a csatorna épüléséről, aminek az az oka, hogy az épitkezés a Fehérvári-uton és a Lágymányos-utcában egészen a Bercsényi-utcáig alagutszerüen folyt és pedig 6—7 méteres mélységben. Igy történt, hogy a nagy munkát ugyszólván nem is lehetett észrevenni.

— Most már azután készen van a kitorkollás és készen van a csatornázás is az egész utvonalon, a Déli vasut keresztezéséig, sőt a Déli vasuton is alagutszerüen keresztülmentünk. A Déli vasut és a Villányi-ut keresztezésénél nagy aknát épitettünk, és amig a csatorna épitését nem folytathatjuk, addig ez az akna fogja fel az ugynevezett németvölgyi vizeket, amelyek eddig azon az árkon mentek keresztül, amely a Lenke-utca és a Villányi-ut között huzódik. Ez az árok most feleslegessé vált, ugy, hogy meg lehet szüntetni, be lehet tömni, amivel az Átlós-utat többször fenyegetett veszedelem is megszünt.

— A hátralevő feladat most még, hogy a *Budaörsi-ut és a környék* is csatornához jussanak és ezt a csatornát folytathassuk föl egészen az Alkotás-utcáig. A vállalkozó azonban a mai keserves viszonyok között ezt a munkát már nem tudja vállalni és igy az idén aligha foghatunk hozzá, de ha lehet, *jövőre házilag próbálkozunk meg a feladat megoldásával.*

— Ami most már az utépitést illeti: a Fadrusz-utcáig mind a két oldalon készen van az ut, mig a Fadrusz-utcától a Szüret-utcáig az egyik oldalon van készen. A másik oldallal most nem foglalkozhatunk, mert nincs meg a hozzávaló anyagunk, aminek megint az az oka, hogy az alsórákosi bányák ma katonai kézen vannak. A jövőre vonatkozólag az a terv, hogy a másik oldal makadamszerüen rendeztessék. Az északi oldalon, ha a viszonyok megengedik, a burkolást folytatni kivánjuk.

— Egyszóval a Kelenföld csatornázása tekintetében az egyik legfontosabb lépést már megvalósitottuk.

Hova lesz a pesti viz?

Menekülés egy komoly katasztrófából

Az elmult hét közepével életbelépett a vizfogyasztás korlátozása, aminek az a célja, hogy ezentul ott is kapjanak vizet az emberek, legalább nappal, ahol eddig csak éjjel jutottak hozzá, amikor senkinek sincsen rá szüksége. A korlátozás eredményeit ebben a pillanatban még nem igen lehet felmérni és kifejezni, a főváros tanácsa azonban abban a megnyugtató helyzetbe jutott, hogy megtette, amit megtehetett, hozzányult az egyetlen rendszabályhoz, amihez módjában volt hozzányulni.

Most már nyugodtabban beszélhetünk arról a helyzetről, amelynek nyomorusága — reméljük — többé ránk nem köszönthet. Most már elmondhatjuk, hogy a főváros magasabban eső helyein és a házak legfelső emeletein egész napon át nem volt az utolsó hónapokban viz és csak este 9—10 óra között kezdődött szivárogni a csapokon. Ebben a tekintetben azután *a helyzet még komolyabb volt, mint a nyáron,* amikor mindnyájan kétségbeesve tekintettünk a fejlemények felé és amikor a főváros tanácsa plakáton közölte a közönséggel, hogy büntetés terhe alatt nem szabad a vizet pocsékolni. Az elmult hetekben odáig jutott az állapot, hogy a *vizhiány miatt már a Budapestről kiinduló vasuti forgalom szenvedett és a vasutakat fenyegette a legsulyosabb veszedelem.* A vonatok ugyanis a budapesti pályaudvarokon nem tudtak elegendő vizet felvenni, ugy, hogy a vonatoknak Albertirsára és a környékbeli bővebb vizü helyekre kellett ellátogatni — itatás céljából.

Egy hét alatt 14.000 köbméterrel csökkent a viztermelés.

A nyári szárazság igazi eredményei most, decemberben kezdtek mutatkozni. A káposztásmegyeri vizmüvek december havában kevesebb vizet tudtak termelni, mint a nyári, a legvadabb kánikula idején. Ezt a közönség is észrevette, de nem tudta megérteni. A vizmüveket és az ügyosztályt elárasztották levelekkel, amelyek mind ezzel a feltünő jelenséggel foglalkoznak. Itt körülöttünk szakadva hull a hó, az utcán olvad, az embereknek télidején kevesebb viz kell, mint nyáron és a vizszolgáltatás ma gyengébb, mint a kánikulában volt? És a közönség logikája igy külsőleg, látszólag igaznak is tetszik. Tudni kell azonban, hogy a *Duna vizállása hosszu esztendők óta nem volt olyan alacsony, mint december hó közepén.* Nyolcvan centiméteres vizállás, amilyennel a vizmüveknek ezekben a napokban küzdenie kellett, a kánikulában sem volt. A Duna normális vizállása három méter szokott lenni és hat méter az a pont, ahol a budapesti partok egy részén ki szokott önteni — tessék elképzelni most, mit jelent a 80 centiméteres vizállás. A hó, amely leesett, nem olvadt el, hanem fekve maradt a földeken és a budapesti utcákon, az tehát nem növelhette a Duna vizmagasságát, ami különben sem attól a csapadéktól és olvadástól függ, ami itt Budapest környékén belejut a folyóba, hanem attól, ami fönt a Duna eredetétől növeli a folyót és amik mellékfolyói révén gazdagitják vizét.

Ez a helyzet odáig fajult, hogy december közepe táján a vizmüvek szolgáltatóképessége *napi 14,000 köbméterrel csökkent,* ugy, hogy például a vizkorlátozásról szóló plakát megjelenése előtti napokban a napi viztermelés *227,000 köbméter volt* és félni lehetett, hogy 200,000 köbméter alá sülyed.

Nyomozzák a bujdosó vizet.

A vizfogyasztás korlátozásának különben meg kell lennie annak a hatalmas hasznának is, hogy valószinüleg ki fogja deriteni, *hova lesz a pesti viz?* Ez az a nagy probléma, az a feleletnélkül szükölködő kérdés, amelynek megoldásán a nyár óta a vizvezeték összes szaktudósai töprengenek. Annyi bizonyos, hogy a viz valahol igazságtalan, jogosulatlan uton tünik el, de hova, erre pozitiv feleletet adni senki sem képes. A feltevés az és ebben a feltevésben a vizmüvekhez visszatért *Kajlinger* Mihály vezérigazgató is osztozik, hogy *a háboru alatt megromlottak az egész városban a vizcsapok* és azokat megjavitani ma képtelenség és hiábavaló fáradtság lenne a vizmüveknek, ha még oly szigoruan vennék is az e téren való razziázást, mert elegendő munkáskezet, amely a javitásokat elvégzi, ugy sem lehet kapni. Hogy aztán a vizcsapok romlásáról szóló feltevésben mennyi az igazság, azt hamarosan meg kell mutatnia az uj rendnek, amely a vizszolgáltatásnak éjszakai szüneteltetésében áll. Ha aztán ez a nyom tévesnek bizonyul, akkor megint tanácstalanul állunk, mert egyéb hipotézis nem is igen kinálkozik. Akkor aztán fel kell állitani a vizifináncok intézményét, mert ezután már csak ő általuk lehet kiszaglásztatni, hogy hova tünik el Budapesten az a töméntelen viz, amely sem a város, sem lakóinak tisztaságán nem látszik meg.

A pancsoló Budapest.

Lássuk csak a vizpocsékolás mértékének egészen laikusoknak való beigazolását. Budapesten ma, ha ugyan volna, napi 250,000 köbméter vizre lenne szükség, ami egy millió főnyi lakosságot számitva, azt jelenti, hogy egy ember ma tél idején 250 liter vizet fogyaszt minden nap. Ez teljesen példátlanul áll a nagyvárosok vizfogyasztásában. De nézzük csak meg, mi lehet az a maximális vizmennyiség, amit a legluxuriozusabb módon számithatunk egy ember szükségletére. Ime:

egyszeri fürdésre nem kell több, mint .	35 liter
megiszik egy ember	3 litert
mosásra átlag napi	5 „
konyhában átlag napi	5 „
mosdásra átlag napi	10 „
összesen:	58 liter

Naponta tehát bőséges számitással élve sem kell egy embernek naponta 60 liternél több, nem is számitva azt, hogy Budapest lakosságának negyedrésze sem tartozik azok közé, akik naponta fürdenek, tulságosan bőven számitunk tehát, ha a *budapesti vizfogyasztás szükséges fejkvótáját napi ötven liter vizben szabjuk meg,* ami most már még izgatóbbá teszi a kérdést, hova tünik el minden fejnél kétszáz liter viz, vagyis *hova lesz a budapesti vizmüvek termelésének négyötödrésze?*

Mit isznak a halak?

A vizszolgáltatás éjjeli beszüntetésével szemben természetesen sok a részben jogos, részben jogtalan panasz. Akinek csak egy kicsit kényelmetlen a dolog, már Ponciustól Pilátusig szalad, hogy valamiképen felmentést kapjon a vizcsapok elzárása alól. A vizvezetéki és világitási ügyosztályban azonban nagyon szigoruan kezelik a dolgot. A plakát megjelenése napján például egy feldult arcu, kétségbeesett ember jelent meg az ügyosztályban. *Ziegler* Nándor vásárcsarnoki igazgató volt, aki hevesen tiltakozott az ellen, hogy a vásárcsarnok halaitól is elveszik az éltető friss vizet.

Hát az bizony olyan kérdés volt, amire természetesen senki sem gondolt. Amikor a rendszabályt megcsinálták, csak az emberi szükségletekkel vetettek számot, nem pedig a halakéval. Be kell vallani, a kérdés meglepő volt, de szerencsére a XII-ik ügyosztályban gyorsabb gondolkozásu emberek ülnek, mint a vásárcsarnoki igazgatóság szobájában. Itt *Ziegler* igazgató gyors leckét kapott a természetrajzból, amennyiben kifejtették előtte, hogy a halnak nem is annyira állandóan friss vizre van szüksége, mint inkább a friss viz által a medencébe jutó *levegőre.* Azt pedig, mint az állatkerti aquarium példája mutatja, mechanikus uton is el lehet érni. Diktum-faktum, ha az emberek számára nincs kivétel, akkor a halak számára sem csinálnak. Ziegler igazgató bele is nyugodott ebbe az elintézésbe, most azonban — mint halljuk, — *Marher* Aladár dr. tanácsnok, a közélelmezési ügyosztály vezetője kiván offenzivát intézni a XII-ik ügyosztály ellen, mert azt mondja, hogy az ő halainak mindössze 600 köbméter vizre van naponta szükségük, aminek megtakaritása céljából nem érdemes külön mechanikai eszközöket beszerezni.

Hogy lesz a feketéből fehér?

— Közgyülési mozaik —

Szerda, december 19.

Rendkivüli közgyülés a világitás megdrágitása céljából: nem csoda, ha nem tolongott senki, hogy önmaga alatt vágja a fát és a saját villany- és gázszámlájának növelésére szavazzon.

Napirend előtt azonban szó esett a fővárosi alkalmazottak fizetés- és státuszrendezéséről. Kiderült azonban, hogy a közgyülés egyebet nem tud adni az alkalmazottaknak karácsonyi ajándékként csak egyöntetü jóindulatot. Kassai Ferenc fölnyergelte régi vesszőparipáját és azon érkezett a közgyülési terembe, a sarkantyuját azonban ezuttal sem használta. Szelid és udvarias volt, csak egyszer csillant fel a régi Kassai, amikor vágyakozva mondta:

— Különben erről nem is itt kellene beszélni, hanem a parlamentben . .

Folytottan mormogta rá valaki:

— És persze ott is ő szerette volna elmondani . . .

Feleki Béla azután érdekes tanulmányt adott elő arról, hogy min szeretnek ülni a miniszteriumbeli tisztviselők. Kisült, hogy a fővárosi közgyülés határozatain esik a legkényelmesebb ülés. Megerősitette ezt a polgármester is, aki bővebb részletekkel is szolgált, kijelentvén, hogy a kényelmes ülőkét nem is annyira a belügyminiszteriumban, mint inkább a pénzügyben szeretik az urak. Kisült azonban az is, hogy a vágódijak és a csarnoki árak emelését nem hagyta jóvá a kormány. Egyébként ez volt az egész közgyülés egyetlen szenzációja.

*

A világitási árak emelésénél nagy csata fejlődött ki. Szegény Buzáth tanácsnoknak nagy ostromot kellett kiállania, levén ő is olyan ügyosztály élén, ahol a háborut alaposan meg lehet érezni. De hát azzal vigasztalta magát, hogy Folkusházyt is addig támadták, amig alpolgármesterré nem választották. Hiába sic itur ad astra . . .

Szalay Mihály hangja például ugy sivitott végig a termen, hogy a gyengébb idegzetüek nem is tudták végighallgatni és még az enyhébb régiókban is reszkettek tőle, álmukban is felriadtak éjjel. Stern Sándor mint kátrány- és Polniser Gusztáv, mint kokszszakértő vonultak fel, minden különösebb szerencsétlenség nélkül. Ullmann Gyula, mint szegény, agyonsanyargatott adózó alany kezdte a beszédét és azt követelte, hogy ne a kisembert, hanem a gazdagokat suitsák a világitás megdrágitásával. A végén azonban némi ellentétbe került a közgyülés több tagjával, akik nem akarták elhinni neki, hogy a háziurak is a kisemberek kategóriájába tartoznak. Ám Ullmann eröteljesen ragaszkodott ehhez a nézetéhez, a szavazásnál azonban kisebbségben maradt, mert még a jelenlevő háziurak sem mertek felkelni igazságának támogatására.

Kállay Dezső okosan és nagy szónoki készséggel beszélt, de temperamentum dolgában nem tudta utólérni Szekula tanácsost, aki megmutatta, hogy nem vált még vizzé a magyar nemesek vére. Parázs kis nyelvészeti vitája is támadt Springer Ferenccel, aki tiltakozott az ellen, hogy Szekula árdrágitásnak mondta az áremelést. Szekula Gyula nagyon neheztelt ezért, mert mint mondta, a különbséget a pénzügyi bizottságban is megmagyarázta. Mintha ugy értette volna: hát hiába tartok én a pénzügyi bizottságban nyelvészeti órákat?

A hangulat olyan volt, hogy félteni kellett a javaslatot. Az összes szónokok okfejtését, akik az áremelés ellen szólottak, nagy tetszéssel fogadták és talán még Buzáth tanácsnok is bólintgatott, hogy igazuk van. Igazuk is volt, de ami muszáj, az muszáj. Ezt a nagy igazságot be is látták, mire a szavazásra került a sor és talán maguk a javaslat ellen szólók is igennel szavaztak. Hiába, ez a muszáj játéka.

Előbb azonban két hatalmas védőbeszédet küldtek a csatába. Egyiket Feleki Béla, a másikat meg Glücksthal Samu mondta. Olyan hatással beszéltek, hogy egyszerre fehér lett, ami az előbb még fekete volt. Mert hát a pótadóemelés mégis csak feketébb, mint a világitás megdrágitása.

*

Bent még a kereseti adóról vitatkoztak és az adókivető-bizottságokat szidták (ugy kell nekik), de már a többiek szállingóztak haza felé.

Kifelé sétál Rózsavölgyi őméltósága is, akit ezzel üdvözöltek:

— Látod méltóságos uram, igy lesz a feketéből fehér. Addig szavaltak a drágitás ellen, mig megszavazták.

Rózsavölgyi csöndesen, bölcsen mosolyog:

— Igy volt ez mindig, fiam. Amikor a koalíciós kormány jött, akkor is azt kérdezték Ehrlich Gusztitól: mi lesz most? Ehrlich nem sokat gondolkozott, hanem azt mondta: Semmi, ezután is ugy lesz, mint volt eddig, wir haben immer, mit der Majorität gestimmt . . .

*

A pipázóban már hangzik is Ehrlich bácsi hangja. A szénről tart előadást, amihez legalább annyit ért, mint a politikához. De Buzáth tanácsnok nincs vele egy véleményen:

— Elhiszem, hogy a szénhez, meg a kokszhoz te értesz, de a gáz az én szakmám.

— Én pedig azt mondom, hogy nekünk, magyaroknak — mondja büszkén Ehrlich bácsi — van olyan szenünk, ami jó a gázgyártáshoz. Ott van a lupényi szén. Meg fogom mutatni, be fogom bizonyitni . . .

Mindenki elismeri, hogy jó lenne, ha Ehrlich bácsi be tudná bizonyitani, hogy igaza van, de ez egyelőre aligha sikerül, mert egy világhires karlsruhei gázszakértő megvizsgálta az összes magyarországi szénfajtákat és gázgyártásra alkalmatlannak találta.

Hosszan vitatkoztak ezen és talán még most sem hagyták volna abba, ha az egyik szénkirály hires mondása eszükbe nem jut az uraknak, aki azt mondta: Die Kohle verdirbt den Charakter . . .

Nem jó a szénnel foglalkozni, inkább hazamentek hát vacsorázni.

Reformok a rendőrségen

A szénrekvirálás lehetőségéről. — Fölállitják a közlekedési rendőrséget. — A környék bekapcsolásáról. — A leszerelés problémája

Sándor László főkapitány nyilatkozata

A háboru negyedik esztendeje valósággal elviselhetetlen terheket ró a budapesti államrendőrségre és ehhez járul még az a körülmény, hogy most már komolyan kell számolni a leszerelés bonyodalmaival. A főkapitányság épületében minden ember ideges, csak Sándor László dr. főkapitány marad mindig imponálóan nyugodt. A bürokrata szellem megszünt, ma már a legfontosabb dolgokat személyesen, nem hosszu instanciákban intézik el. A rendőrség legkisebb embere előtt is mindig nyitva van a főkapitány ajtaja, a legkényesebb jelentéseket mosolyogva hallgatja meg Sándor László és fölényes intézkedései minden kellemetlenséget, zavart megszüntetnek. A Fővárosi Hirlap munkatársa fölkereste a főkapitány urat és megkérte, hogy a rendőrség fontosabb terveiről és mostani munkásságáról felvilágositást adjon.

Szénrekvirálás a láthatáron?

— Most, hogy a kemény tél ránk köszöntött — mondotta a főkapitány, — elsősorban a *szénkérdés* érdekli az embereket. A rendőrség szénrazziáinak üdvös hatását eltagadni nem lehet. Nagy eltolódások nincsenek, lehetően egyenletesen van elosztva a készlet. A nagyobb háztartásokban baj nem lesz, a kisebb lakások szénnel való ellátását vállalta a szénközpont. Érdeklődésemre nehány nappal ezelőtt azt a fölvilágositást kaptam, hogy a megállapitott szénmennyiséget a szénközpont minden hónapban pontosan ki fogja utalni. Ha a szénközpont megakad, akkor bizony *a háztartásokban kikutatott fölhalmozott szénmennyiséget elkobozzuk és odajuttatjuk, ahol hiányzik a fütőanyag.* Remélhetően erre nem kerül a sor. A szénkérdéssel kapcsolatosan meg kell emlitenem, hogy a *gázgyár ügye még nincs elintézve.* A gázvilágitás zavartalanságát még nem biztositották. Már magam is sokat fáradtam ebben az ügyben és remélhető, hogy a minden illetékes fórumnál tapasztalható őszinte igyekezet nem maradhat eredmény nélkül.

A közlekedési rendőrségről.

— A háborus közlekedés nem valami példás és a rendőrség ellenőrzésére nagy szükség van. *Éppen ezért a közlekedési rendőrség fölállitását tervezzük,* amelynek hatásköre kiterjedne mindenféle közlekedési eszközre. Idetartoznának a villamosok, a bérkocsisok, autóbusz, omnibusz, autótaxi, a fuvarosok, sőt a hajózást sem hagyjuk figyelmen kivül. A tervezet jelenleg a belügyminiszteriumban van és remélhetően jóváhagyva, hamar visszakerül hozzánk. Sulyt helyezünk arra, hogy a közlekedési rendőrség hamar megkezdje müködését. Erre a célra a rendőrségi személyzet gyarapitását nem kértük. A szervezés nagy munkáját *Geguss* Dániel rendőrtanácsos, aki ezelőtt nehány hónappal nyugdijba ment, de kérésemre ismét munkába állott, vállalta magára. Az uj hivatal számára a főkapitányság Béla-utcai frontján rendezünk be helyiséget, mindazokat a tisztviselőket ide küldjük, akik eddig hasonló természetü munkával voltak megbizva. A kerületek egyes emberei, akiknek szintén megbecsülhetetlen tapasztalataik vannak ezen a téren, bekerülnek a központba. Egy kézben folynak majd össze a hasonló természetü dolgok és igy az egységes eljárás biztositva lesz. Nem történhetik majd meg az az anomália, hogy egy bérkocsist az egyik kerületben többször elitélnek, mig a másik kerületben erről nem is tudnak. A biráskodás ezentul a központban lesz. A közlekedés javitása érdekében már eddig is sok kisérletet tettünk, de minden alkalommal a kerület amugy is tulterhelt tisztviselőinek munkáját szaporitottuk.

A rendőrségi körlet kiterjesztése.

— A főváros közbiztonságára nézve igen fontos, hogy a környék nyugalma biztositva legyen. Ezért terjesztettük ki hatáskörünket Kispestre, Erzsébetfalvára és Csepelre. A további terjeszkedésről egyelőre le kell mondanunk. Az ok egész egyszerüen az, hogy ujabb munkát már nem vállalhatunk. Minden kerület felállitásánál csupán egy uj kapitány, két fogalmazó és egy segédfogalmazó-állást szervezhettünk és ezért a nehány állásért a többi tisztviselő nagy terhet vett magára. Egyelőre Albertfalva, Rákospalota, Rákosszentmihály és a többi környékbeli községeket nem kapcsolhatjuk be rendőrkörleti területünkbe és a közigazgatási és a közbiztonsági szempontok kielégitést nyernek avval, ha a már eddig bekapcsolt területeken a közbiztonsági teendőket kielégitően elvégezzük.

Előkészületek a leszerelésre.

— A leszerelés már erősen foglalkoztat bennünket, de ezekről a munkálatokról még pontos információt nem adhatok. Precizen nem dolgozhattuk ki a tervezetet, csupán a fő nézőpontokkal vagyunk tisztában. A mezőgazdasági munkában nem lesz nehéz az elhelyezkedés, a városokban pedig először az üzemekben megürült helyeket fogjuk betölteni emberekkel és aztán a *be nem vált női munka kiszoritására kerül a sor.* Meg kell állapitanunk, hogy a szükség sok munkakörbe nőket állitott be, ahol azonban azok nem feleltek meg a kivánalmaknak. Most még kénytelenek vagyunk megtürni őket; de ha az alkalmas férfierők visszatérnek, fölváltjuk azokat.

*

A főkapitány ur még a főváros társadalmainak olyan eltolódott erőviszonyairól és ezzel kapcsolatosan történt rendőri intézkedésekről adott felvilágositást, amelyekről a mai viszonyok között irni még lehetetlen. **(p. ö.)**

URÁNIA

Prolongálva!

A Pál-utcai fiuk

MOLNÁR FERENC hires pesti diákregénye 4 részben.

POKOLI CSATA AZ AISNE MENTÉN

A legizgalmasabb hadifilm.

Előadások: Hétköznapokon 5, 1/2 7, 8 és 9.20 órakor. Vasárnap 3, 1/2 5, 6, 1/2 8 és 9 órakor.

Kvassay min. tan. dunai programmja

2—3000 tonnás hajók a Dunán. A Dunabizottság nevezetes ülése

A főváros Duna-bizottságának *Déri* Ferenc dr. alpolgármester elnöklésével nevezetes ülése lesz december hó 28-ikán. Ezen az ülésen teszik meg a ferencvárosi kikötő megvalósitása irányában az első már feltétlenül reális lépéseket és egyben ezen az ülésen terjesztik be *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos memorandumát, amelyben áttekinthető képét nyujtja a dunai programm tekintetében Budapest székesfővárosra váró feladatoknak. Kvassay dunai programmja komoly és szép munka, félős azonban, hogy éppen az alapvető tételeknél tévedt utópiába, amikor azt fejti ki, hogy a Duna torkolatától Budapestig 2—3000 tonnás hajóknak kell járniok és a Dunán ennek megfelelően három méteres mélységü viziutat kell létesiteni. A szines és pompás tervezések mögött azonban ott van a megvalósitás csigaléptü haladása, ami nem is lehet más, amikor minden részletkérdésbe beleszólása van a földmivelési, kereskedelmi, belügy- és pénzügyminiszteriumnak. Négy miniszterium rostáin keresztülmenni, egymagában véve is a meghiusulást jelenti.

A *Fővárosi Hirlap*nak különben módjában van *Kvassay* Jenő miniszteri tanácsos jeles dunai programmját a következőkben közölni:

2000—3000 tonnás hajók utja.

Már évek előtt kifejezést adtam annak a meggyőződésemnek, hogy Budapest valóságos kikötőváros mindaddig nem lesz, amig a Dunán Budapestig, éppen ugy mint fölfelé egész Passauig csak 600—700 tonnás hajók fognak közlekedhetni. Budapest valódi viziemporiummá csak akkor fog válni, ha ide 200—3000 tonnás hajók fognak feljuthatni, amelyek tartalma ezután itt fog a kisebb 6—700 tonnás hajókra átrakatni. Miután a Duna torkolatától a Vaskapuig 3 méter mélyen gázló hajók ma is közlekedhetnek, csak rajtunk áll, hogy idővel oly viziutat létesitsünk, mely ezen méretet a Sulinától egész Budapestig meghosszabbitja.

Hogy a fentebbiekben vázolt fényes jövőt Budapest valamikor csakugyan el is érhesse, arra nézve szükséges, hogy ami ez irányban az adott viszonyok és körülmények között lehetséges, mindenkor megtörténjék, de főleg, hogy semmi olyasmine létesittessék, mely annak akadályul szolgálhatna.

Ujpest és Lágymányos.

A kereskedelmi kikötők terén a szakkörökben az eszmék eléggé tisztázódtak oly irányban, hogy a Csepel-sziget felső csucsán tervezett országos jellegü kereskedelmi kikötőn kivül, a főváros különleges viszonyainál és fejlődési irányzatánál fogva még kisebb helyi forgalmu kereskedelmi kikötőkre is van és lesz szükség.

Nevezetesen az ujpesti kikötő nemcsak ezen 40.000 lakósu város, hanem a hozzá csatlakozó nagykiterjedésü gyártelepek igényeit van hivatva ápolni. A Lágymányoson tervezett és részben már megindult gyárváros igényeit sem lehetséges előnyösen a csepelszigeti országos kikötőből kielégiteni, amint viszont egy lágymányosi kereskedelmi kikötő sem elégithetné ki a pesti oldal igényeit. Sőt még a jobbparti igényeket sem elégitheti ki a Lágymányoson idővel berendezendő kereskedelmi kikötő, mert Ó-Buda attól oly távol fekszik, hogy az ottani ipar és kereskedelmi érdekeket kellően ki nem szolgálhatja. Szóval az országos jellegü kikötőn kivül kisebb helyi-érdekü kikötők is létesitendők, melyeknek csirái az ujpesti és lágymányosi téli kikötőkben máris megtalálhatók.

A tutaj-kikötő.

A rakodópartok kiépitésével a fának és tutajoknak kirakása, illetőleg kihuzása mind távolabb és távolabb pontjaira szorult a városnak és ha jóelőre gondoskodás nem történik: eme fontos épitőanyag elhelyezése és beszerzése mind több és több nehézségbe fog ütközni. Azért szükséges volna, hogy ugy a város felső részén megfelelő tutaj- és farakodó kikötő épüljön, amint erre a terv a földmivelésügyi minisztériumban már el is készült, valamint az alsó részen, a soroksári ág rendezése alkalmából hasonlóan megfelelő tágas hely jelöltessék ki.

A megoldandó feladatok.

Az ujpesti kikötő klasszikus példája annak, hogy miként lehet mesterségesen egy kereskedelmi kikötőnek kiválóan alkalmas területet idegen beépitményekkel elrontani. Az ujpesti kikötőben — gyárak — igaz, köztük két hajógyár — a partokat majdnem teljesen igénybe veszi, ugy hogy az áruk ki- és berakására és elhelyezésére csak nagy költséggel lehet és kell majd berendezéseket — uj partokat, a mederből elvéve épiteni. Az óbudai kikötő partok a Margit-hidtól felfelé egész az óbudai szigetig kellően rendezve még nincsenek. A területsáv szélessége elég nagy arra, hogy ott megfelelőbb rakodók létesüljenek, mint amilyenek a fővárosban eddig ki vannak épitve. Jelentékeny kiterjedésü partok nyerhetők még a Rákos-patak torkolatától a Viktória gőzmalomig terjedő szakaszon, honnét a partok már ki vannak épitve. Az Erzsébet-hidtól a Ferenc József-hidig a jelenlegi lépcsős rakodónak átépitését emeletes rakodóvá árvédelmi töltéseknek emelésével kapcsolatosan a város már évek előtt tervbe vette. A Ferenc József-hidtól az Összekötő vasuti-hidig terjedő partrész ma a városra nézve jóformán teljesen elveszett. A ferencvárosi pályaudvarnak a Csepel-szigetre való áthelyezésével e bajon annak idején segitve lesz. De addig is, mig ez megtörténik és ettől függetlenül is érdemes volna oly irányu tervet kidolgozni, hogy a jelenlegi emeletes rakodópart elé egy 20—30 méter széles a dunai vizállás fölé 6.00 méter magas alsó rakodó épüljön kocsiforgalomra, megfelelő lejárókkal, melyek egyike a Boráros-téren lehetne. A müegyetemtől lefelé a rakodó partoknak fokozatos, a szükségnek megfelelő kiépitése az Összekötő-hidig semmiféle nehézségbe nem ütközik. A lágymányosi téli kikötőnek teljes kikotrásával és partjainak kőburkolattal való megvédésével, — amit a földmivelésügyi minisztérium már évekkel ezelőtt programmba vett és csak a székesfőváros tulzott követelései miatt ejtett el egyidőre — egyéb áruk kirakására és elhelyezésére nézve is nyilik kilátás.

Miután ezen téli kikötő megépitése olyképpen terveztetik, hogy a kikötő alsó végéig érő vasuti vágányzat a kikötőbe is bevezettessék, az oda menekülő hajókról az áruknak átrakása és tovább szállitása is lehetővé válik. Ami azért nagyfontosságu, mert a főváros nagykiterjedésü téli kikötőiben eddigelé ez egy ponton sincsen megvalósitva.

Igen alkalmasnak kinálkozik a lágymányosi kikötőnél az élő Duna és a kikötő között fekvő párhuzammü arra a célra, hogy a szenelő hajók részére a szemközti balparton lévő u. n. „Szigetvágányt" pótolja, vagy kiegészitse.

Az átrakó-forgalom.

A székesfővárosi Dunapart rendeltetése tekintetében többféle nézet merült fel. Nevezetesen birálat tárgyát képezte, hogy rakodópartjainak tervezése, illetőleg épitése annyiban el van hibázva, hogy azok mentén vasuti vágányok nem lettek lefektetve és igy a vasutról a hajóra és megforditva az átrakás nem valósitható meg.

Ott, ahol személyforgalom vagy darabáruforgalom lesz lebonyolitva — vasuti vágányokra szükség nincsen, mert e forgalom a hajóállomás és a város belterülete között kocsival, vagy autóval (teherautó) bonyolódik le. Budapest belső részeiben, ahonnét a gyárakat ki akarjuk telepiteni és ahol a város belsejében lévő magtárak is megszüntek, ilynemü berendezésekre szükség nincsen. De igen is, helye lehet ily megoldásnak nagyipari és tárolási vállalatok céljaira szolgáló városrészekben, melyek nem ugy vannak alapitva, hogy minden gyár, vagy raktár vasuti és egyuttal vizi összeköttetéssel birjon, ami a legideálisabb megoldás. Habár tehát nézetünk szerint nem eshetik kifogás alá, hogy Budapest különleges helyzeténél fogva a Margithid és a Ferenc József-hid közötti szakaszon nincsenek vasuti vágányok, hibáztatnunk kell mindazonáltal, hogy a rakodópartokat egyrészt szükre méretezték, másrészt még azokból is utóbb egyes sávokat elvontak, mint a baloldali korzón és a jobboldali parton a Lánc-hidon alul egész a várbazárig terjedő vonalon.

Az átmeneti és helyi forgalom.

Budapest tömegáru-forgalmának lebonyolitásánál irányadóul az a szempont veendő, hogy az átmeneti (tranzitó) forgalom elkülönittessék a helyi forgalomtól.

Abban a tekintetben sincsen nézeteltérés, hogy az átmeneti forgalom lebonyolitására egyedül a Csepelsziget csucsára tervezett kereskedelmi kikötő van hivatva, mert a városmenti rakodók már ma is elégtelenek a helyi forgalom kielégitésére és napról-napra elégtelenebbé válnak a népesség szaporodásával. Különben azzal is tisztában kell lennünk, hogy Budapest nem átmeneti forgalmu város, mint pl. Regensburg, Passau, vagy akár Bécs. Bécsnek átmeneti forgalma tizszer akkora, mint Budapesté, holott Budapest helyi viziforgalma majdnem kétszerese Bécsének.

Ezt a helyzetet Budapest javára csak akkor billenthetjük át bizonyos mértékben, teljesen meg nem szüntethetjük, ezzel tisztában kell lennünk, ha Budapestig meg tudjuk valósitani a 3000—3600 tonnás hajókkal való feljutást.

Hogy Bécs tulszárnyalja Budapest helyi forgalmát, attól nem kell tartanunk, azonban a tranzitó-forgalomban Bécsnek a helyzete mindaddig előnyösebb marad, mig Budapesttől lefelé is csak 2 méter mélyen járó hajózás lesz.

Budapest a jelenlegi helyzetben is előnyöket vivhat ki magának a kereskedelmi kikötő megépitésével és ennek modern felszerelésével, de átmeneti forgalma Bécscsel szemben mindig jelentékenyen hátra fog maradni.

Minden közlekedési gócpontnak meg van a maga terjeszkedhetési határa és ez Budapestre nézve oly nagy a mai állapothoz képest, hogy bizvást megelégedhetünk, ha csak ezt elérni sikerül.

Milyen lesz a csepeli kikötő?

Tisztában lévén azzal, hogy az átmeneti forgalomra és az országos kereskedelmi igények kielégitésére csak a csepelszigeti kikötő jöhet komolyan számba: annak a megállapitására térhetünk át, hogy ezen 580 hektárnyi, tehát közel 1000 kat. holdnyi területen, amely a csepelszigeti kereskedelmi kikötő részére rendelkezésre áll, miféle beosztás létesitendő.

A csepelszigeti kikötő tagozása szempontjából is meglehetősen kongruensek a vélemények.

Elsősorban a pesti oldalán a szigetnek volnának az épitkezések megkezdendők, egyes medencék bekotrásával és kiépitésével. A közepére a szigetnek van tervezve a kikötőt kiszolgáló pályaudvar és ide lenne véglegesen áthelyezendő a ferencvárosi dunai pályaudvar is. A szigetnek budai oldalán lennének elhelyezendők azok a kikötő-medencék, melyekbe a bejutás nem a sziget csucsán épült kamara-zsilipen, csegén történnék, hanem egyenesen az élő Dunából.

Abban az irányban is kialakult már a vélemény, hogy erre az óriási területre ipari telepek is elhelyezendők lesznek és pedig annak abba a sarkába, mely közvetlenül Csepel községgel érintkezik és pedig olyképpen, hogy az egyes ipartelepekhez vizi uton és vasuton egyaránt hozzá lehessen férni.

Végül az is elfogadottnak tekinthető, hogy e terület legalsó részében egy megfelelő külön petróleumkikötő épüljön, nehogy a kikötő egyéb részei és épületei veszélyeztetve legyenek.

A csepelszigeti kereskedelmi kikötő első tervében igen nagy szerep volt szánva a gabona elhelyezésére szolgáló magtáraknak és berendezéseknek.

Ma már a malomipar az országban annyira decentralizálódott és a folyamat még folyton tart, de a budapesti dunaparti malmoknak is meg van mindenüknek a maga gabona-elevátora, ugy, hogy az akkor tervbe vett berendezésekre ma már csak igen szük keretben lesz szükség.

Valószinüleg igy van ez egyéb tömegárukra nézve is, mig azóta uj szükségletek, uj követelmények merülhettek fel, illetőleg fognak felmerülni, melyek kielégitéséről gondoskodni kell.

Kereslet ezidőszerint legnagyobb mértékben az ipari telepek iránt mutatkozik, ugy, hogy itt már ma is jelentékeny területet sikerülne értékesiteni, ha azok elő volnának készitve.

A leghelyesebb eljárás e terület elfoglalásánál véleményünk szerint az volna, hogy a munkálatok megkezdődnének egy-két medence kiépitésével a pesti oldalon közvetlenül a hajózó csege alatt.

Kiépülne a vasuti összeköttetés a ferencvárosi pályaudvarral a sziget közepén és megkezdődnék az ipari telepek kiosztása a vasuti és vizi összeköttetés létesitésével. A további teendőket, illetőleg a további fejlesztést megmutatná maga az idő.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Demjén Géza halálára

Hideg, ködös téli péntek-reggel volt, az emberek behuzták a nyakukat a válluk közé, siettek az utcán, barátságtalanul üdvözölték egymást. A hivatalban diákok álltak, éhesen beesett arcuak, zavaros szemüek, ennivalót kértek és a szenvedéseikről beszéltek. Mikor az utolsó is besukta a tanácsnoki szoba zöldpárnás ajtaját, *Demjén* Géza a zsebébe nyult, meleg, szomoru sóhajtás tört föl a melléből és az ócska kis játékrevolver ott volt a szivénél. Amit ő megfogott, azt biztosan kezelte, az ő kezében a revolver sem téveszthetett.

Amikor a városház folyosóján elterjedt a hir, hogy Demjén Géza agyonlötte magát, elsápadtak az emberek, mert olyan valami történt, ami megrázta a szíveket. Nem, sehogy másként, semmi másért nem történhetett a dolog, csak a nyirkos péntek reggel, csak a mások szenvedésének fájdalmas látása adhatta kezébe a revolvert. Ez a mosolygó, kedvesen gyerekes, finomlelkü férfi tele volt pompázó optimizmussal, csupa finom harmónia volt az élete. Szerette mindenki és szeretett mindenkit. Halkan lépett, halkan beszélt, halkan élt, boldog, szép, játékos élet volt az övé, szörnyüség, hogy egy borzongós, egy szivetfájditó pillanatban el tudta dobni magától.

Itt hagyott mindent. Karácsony este előtt három nappal csókolta meg utoljára a családját, kicsi fiát, akivel ugy tudott játszani, mint a kis pajtásával. Itt hagyta karriérjének most nyiló ünnepnapjait, amelyekért szegényen, nyomorogva küzdött át egy életet. Itt hagyta barátait, akik akkor is szerették volna, ha téved, akik vele szenvedtek, amikor néhány hét előtt panaszkodott. Munkában kifáradt idegei veszett játékot játszottak, riadt képek rajzottak okos fejében és kifáradt szivének rosszul esett az is, amit jószándékkal tettek. Fáradt és beteg volt, a polgármester, szerető barát és gondos apa módjára kezelte, szabadságra küldte, pihenje ki magát, hogy részese lehessen ritka tehetségével azoknak a nagy alkotásoknak, amelyektől Budapest várandós.

Szabadságát a Tátrában töltötte. Néhány nap előtt vidáman, jókedvüen, látszólag nyugodtan jött vissza. Egy barátjának azt irta, fél, hogy a természet nagy szépségei megint puhává teszik, jön haza Pestre, hadd gyurja meg egy kicsit a kemény élet. És elkezdett ujra dolgozni, szeretettel, szorgalommal, az alkotás pezsgő kedvével. Azóta nem történt semmi, mosolyogva, az életöröm látszatával járt-kelt közöttünk, nem féltette már senki, bizott benne mindenki, hogy beváltja a szép igéreteket, amelyeket az egész városháza számontartott. Nem történhetett más, mint egy óvatlan pillanatban, egy ködös téli reggelen megborzongott a háta, csunyának találta, hogy az emberek odakint, messze szuronnyal mennek egymásnak, idehaza meg meztelen fogakkal harapnak bele egymás testébe. Nem tudta elviselni, hogy egyszer, majd valamikor valaki az ő harmónikus életébe is goromba ökölléi nyuljon bele. Revolvert fogott és átlőtte a szive kellős közepét.

Városházi kabaré

•••

A karácsonyi gondok.

Kedves Barátom! Bevallom őszintén, hogy a karácsonyi gondok az idén junius 22-én fogtak el. Azonnal orvost hivattam, aki azonban azt válaszolta, hogy a gondok elhelyezkedése egészen normális, ő rá nincsen szükség, forduljak azonnal a tudós asszonyhoz. Az asszonyság pedig kijelentette, hogy a kalendáriom nem csal, december 24-ikén estéig hagyjam nyugodni a gondjaimat, neki különben is el kell menni — cukorért állani. Igy maradtam magam a gondjaimmal és dicsekedve mondhatom, hogy mindent szerencsésen megoldottam és a körülményekhez képest jól érzem magam.

Ennyit azoknak az ajándékoknak származásáról, amelyek számára külön páncélszobát épittettem, nehogy a szomszédjaim megostromolhassák. Egy-egy küldeményt katonai különitménnyel kisértettem haza, a páncélszobához szükséges anyagokat pedig a karácsonyi alkalomra magától Stöger-Steiner hadügyminisztertől kaptam kölcsön.

Az ajándékok között van elsősorban a beteg nagynéném számára egy egész pintesüveg pompás vízvezetéki viz, amelyet Buzáth János tanácsnoktól kaptam városházi tudósitói működésem gyémánt-jubileumára.

A nagyapámnak, aki erős dohányos, száz darab szivart szereztem, amelynek ellenében egy kiló kávét adtam és a szivar árának hatszorosát a négyzeten fizettem. A kávét viszont tiz kiló cukorral és egész évi jövedelmemnek, valamint ötven darab Fabank részvénynek átengedésével váltottam meg.

Az öcsémnek egy darab angol borotváló szappant tudtam keriteni azon a réven, hogy nagy protekcióval, mint haditudósító bejutottam egy német buvárhajóra. Elsülyesztettünk egy angol hajót, amely épen Svédország felé volt utban. A hajó rakománya ugyan csak szén volt, de a kapitány épen borotválkozott és én felismertem benne egykori iskolatársamat, akivel a cambridgei egyetemre jártam. Barátságunk emlékére nekem ajándékozta a szappant, miközben ő maga német hadifogságba jutott.

A fiacskám számára, aki öt esztendős és kitünően ismeri a repülőgépek belső szerkezetét, megmondja az összes divatos ágyutipusok hordképességét, mestere a katonai térképeknek, kivülről tudja az olasz hegyek magaslati pontjainak számát — de sóskiflit még nem evett, három sóskiflit szereztem. A szerencsétlen péket, akit a csinos férfiak felé vonzódó beteges vágyai révén, rávettem a bünre, hogy három sóskiflit süssön, két évi gályarabságra itélték. Természetesen ha kiszabadul, kénytelen leszek neki adni azt a kétszázezer koronát, amelyet erre a célra sikkasztani bátor voltam.

A kétszázezer korona elsikkasztásáért most Kisfaludy László klinikájának vagyok kiállott szenvedéseim révén köztiszteletben álló vendége és igy mellékelve küldöm a páncélszoba kulcsát. Igen kérlek kedves barátom, nyisd fel és bizva becsületedben, amellyel az összes háborus rendeletek betartásával a Nemzeti Kaszinó tagjait lefőzted, oszd ki az ajándékokat. De vigyázz, mert a küszöb alatt ekrazit van, amely, ha nem a mellékelt rajz szerint léped át a küszöböt, felrobban és elpusztulsz te is, akinek nevét különben meg fogja örökiteni a történelem, mert te vagy az egyetlen, aki a gázresót csak 7—8, 11—2 és 7—8-ig használod.

A temetkezési vállalatok alkonya

Küszöbön a kötelező felravatalozás. — A vallásfelekezetek nem tiltakoznak többé

A temetkezési vállalatok még utoljára alaposan megszedték magukat, a háborus esztendők, az exhumálások, a hősök kegyeletes eltemetése milliókat szerzett nekik. De már régóta vesztüket érzik. Valósznüleg ez az érzésük vitte rá őket legutóbbi manöverükre, amelynek eszközéül azt választották, hogy a fővárosnak bejelentették, hogy többé nem hajlandók a halottakat eltemetni. Ezt a manöverüket azonban a tanács gyorsan visszaverte és mellüknek szegezte a belügyminiszter engedélyét, amely szerint a főváros bármely pillanatban rekvirálhatja vállalataikat. Most már csendesek és megtörve teljesitik szomoru kötelességüket. Hatalmas aratásaikat azonban már nem sokáig végezhetik, mert a főváros végre eltökélte, hogy *behozza a kötelező ravatalozást*, ami megszünteti a temetkezési vállalatok kiszipolyozó törekvéseit és a kötelező ravatalozást valószinüleg követni fogja *a temetkezési vállalatok megváltása is*, ami attól függ, menynyire tudják majd redukálni *megkisebbedett üzletkörükben* igényeiket. Ezt az elhatározást csak természetszerüen megerősitette az a csunya szcéna, amelyet a temetkezési vállalkozók a mult héten vittek végbe. Most már elháríthatatlanul összegyülekeztek a milliomos vállalkozók feje felett a fellegek. *Véssei* Ede dr. tanácsjegyző, a közegészségügyi ügyosztály ideiglenes vezetője, el is készült az előterjesztéssel, amelyet *január hónapban már tárgyalás alá is vesznek.*

Ez a törekvés nem uj keletü, sajnos azonban valami oktalan konzervativizmus az okos ujitásnak eddig mindig utját állta. Szégyene Budapestnek, hogy a halált még mindig kiszolgáltatja a magánuzsorának, holott már a legkisebb német városka is községesitette a temetkezést. Nálunk azonban különösen a hitfelekezetek voltak a legnagyobb ellenségei a kötelező ravatalozás behozatalának. A chevra kadisa például, amelynek lényeges kárt jelent a kötelező ravatalozás, mindent elkövetett ellene, idők folyamán azonban ők is belátták, hogy komoly károsodás nem érheti őket és igy végleg leszereltek, miközben a főváros eredeti tervei is bizonyos érdekek és aggodalmak figyelembevételével szintén módosultak. *Buzay* Károly tanácsnok és *Véssei* Ede tanácsjegyző már 1913. májusában előterjesztést tettek az Első magyar szállitási vállalat részvényei egy részének átvétele tárgyában, ez a javaslat viszont már a bizottságokban elbukott. Aludni kellett hát hagyni a dolgot, most azonban a temetkezési vállalkozók ujabb manövere után, sürgősen meg kell valósitani ezeket a terveket. Ma talán már a bizottságok is be fogják látni, hogy ha már minden megdrágult Budapesten, legalább a halál legyen olcsóbb, mint volt azelőtt.

Nincs vallási sérelem.

A kötelező felravatalozás ellen, amikor az 1901-ben először került szóba, nagy volt az animozitás, azóta azonban nagyot változott a helyzet. Hogy a közönség mennyire nem idegenkedik többé a temetők halottasházaiban való felravatalozástól, annak legnagyobb bizonyitéka, hogy ma a magánlakásokban elhunytaknak mintegy 75 százalékát már a temetőkben ravatalozzák fel.

Az érvek legnagyobb része annak idején a kötelező villamosüzemü halottszállitás és egy központi hullagyüjtő létesitése ellen irányult. Ezeket a terveket most elejtették és igy a kötelező ravatalozásra vonatkozó javaslat legkényesebb és leginkább kárhoztatott intézkedései megszüntek ütközőpontok lenni. Nem lehet sérelme a vallásos érzelemnek, de nem károsodnak a lelkészek sem, akik számára is megmarad a jogrend, hogy a halottasházban levő halott beszentelését a városban volt lakása szerint illetékes lelkész végzi, sőt annyival még kényelmesebb lesz a papok helyzete, hogy nem kell házról-házra járniok, hanem aznap temetendő halottjait egy helyen találják.

Beszüntetik a temetkezési vállalatok zsarolásait.

Budapesten ma mintegy 35 temetkezési vállalat van, közülük azonban komolyan csak kettő jöhet számba: az Első Magyar Szállitási Vállalat, Entreprise des Pompes funèbres és a Magyar Temetkezési Vállalat. A többi csak szinleg önálló, mert inkább ezeknek fiókjai, ezektől kérnek kölcsön kocsit, lovat és minden felszerelést. Ezek a kis vállalatok a szegényembereket nyuzzák leginkább, nagy temetést nem tudnak rendezni, hát a kisemberre vetik ki a halál drága adóját. Valósággal utálatos az, amit ezek az apró hiénák a kórházi temetések körül véghezvisznek. Annyira ment itt ezeknek a tülekedése, hogy a gyászoló család még meg sem kapta a hivatalos értesitést, hogy hozzátartozója meghalt, a halálmadarak már megjelennek, részvétüket fejezik ki és fölajánlják „megbizható és pontos szolgálataikat". Mindezt agyon fogja csapni a kötelező felravatalozás, de nem teszi tönkre magukat a vállalatokat, amelyek ezentul is vállalhatják a temetőbeszállitást és az öltöztetést. Kiveszik kezükből azonban a diszitéseket és a felravatalozást, ami a temetést jelentékenyen olcsóbbá teszi. Ennek az lesz a következménye, hogy a harmincöt temetésrendező érdeke szenvedni fog, de évenkint tizezer család érdeke nyer.

Nagyon valószinü, hogy a kötelező ravatalozást követni fogja a temetkezéseknél nyujtandó szolgálatok ellátásának községesitése is, ezt a kérdést azonban csak a kötelező ravatalozás behozatala után lehet majd tanulmányozni és végleg megitélni. Ha a temetkezési vállalatok továbbra is szemérmetlen módon akarják kihasználni a szomoru alkalmakat, akkor igen hamar végleg meghuzzák fölöttük a halálharangot.

Károsodni fognak némileg a bérkocsisok is, mert a kötelező ravatalozás mellett legnagyobbrészt a villamosokat fogják használni. Bérkocsisiparunk azonban a háboru alatt ugyis annyira legyengült, hogy örülnek, ha a városban ki tudják elégiteni a közönség igényeit. A jelen körülmények között tehát a bérkocsisoknak aligha lesz panaszuk az ujitás ellen.

Olcsóbb lesz a temetés.

A halál pompáját nálunk általában az izléstelenség jellemzi. A gyászoló család rendesen mindent a temetkezési vállalatra biz, amely minél több és minél drágább lim-lomot varr üzletfelei nyakába. Külföldön már belátták ezt és tudják, hogy a halál pompájának

komolynak és egyszerünek kell lennie. Münchenben posztón és virágon kivül a ravatalra semmi diszt tenni nem szabad, Zürichben minden halottat egyforma kocsin visznek ki a temetőbe. Nálunk osztályok szerint rendezik a temetéseket.

Ebben a pillanatban csak a háboru előtti évek állanak rendelkezésünkre, amiből kiviláglik, hogy pl. az Entreprise a sirhely árán, az egyházi költségeken és a bérkocsik díján kivül 80—4800 koronáig terjedő dijakat számitott. Az egészen egyszerü III. osztályu temetésért például maga a vállalkozó 400 koronát kapott, mig — többi költségekkel együtt az egész számla összesen mintegy 600—700 koronára rugott. A müncheni kötelező ravatalozásnál az összes temetési költségek (mindent beleértve) 45—573 márka között váltakoztak. Az arány ma is mindenesetre ugyanaz marad, mert hiszen a költségek legnagyobb része a lakásban való felravatalozásnál merül föl.

Ha a főváros behozza a kötelező ravatalozást, akkor a III. osztályu temetésnél, amelyet leginkább a középosztály vesz igénybe, 25—30 százalékos megtakaritás érhető el. Az olcsóbb temetéseknél a megtakaritás 50—60 százalékra tehető, mert itt a ravatalozó termeket ingyen engedik át.

Az uj rend.

Ezek után elmondjuk végül, milyen lesz *Véssei* Ede dr. tanácsjegyző tervei szerint a temetkezés uj rendje.

A kiszállitás előtt, ha azt a hozzátartozók kivánják, szabad a lakásban gyászszertartást tartani. *A lakásnak, kapualjaknak, udvaroknak mindennemü feldiszitése tilos.* A kiszállitás óráját a halottkém pontosan meghatározza, a pontos kiszállitást a temetőigazgatóság ellenőrzi. A halott lehetőleg azonnal, de legkésőbb a halál napját követő nap esti 6, illetve 7 óráját szállitandó ki. Kivételnek a pénteken elhunyt izraeliták. Fertőző betegségben elhunytak 6 órán belül a halottasház *elkülönitett részébe* szállitandók ki. Kiváló férfiak a polgármester engedelmével középületekben ravatalozhatók föl. A temetőbe való szállitás csakis *zárt kocsin történhetik,* kivéve a középületekből temetetteket. *Gyászmenetek nem engedélyezhetők.*

A temetkezési dijakat a közgyülés állapitja meg, kivéve az izraelita halottasházakban szedhető dijakat, amelyeknek megállapitása a *chevra kadisára tartozik.* A ravatalozó termek padlója vizhatlan burkolatu, falai pedig mosható és fertőtlenithető fekete csempével lesznek burkolva. *Gyertyákon és virágokon kivül minden diszités tilos,* a gyertyákat és a növényzetet a *főváros adja.* A temetőkben gyászmenetek is tarthatók.

A halottak az e célra külön hütőszerkezettel ellátott ravatalozókban külön-külön ravataloztatnak föl, ugy, hogy a halott csak a hozzátartozók beleegyezésével tekinthető meg. A dijmentes ravatalozókban a halottakat közös teremben, de egymástól át nem látszó falakkal elkülönitve ravatalozzák föl

TÉLIKERT NAGYMEZŐ-U. 22-24 Telefon: 167-25

Ma és minden este

Két uj operett

és

ANITA BERBER

a csodatáncosnő.

Vasár- és ünnepnapokon délutáni előadás félhelyárakkal.

Fővárosi Orfeum

M.-NAGYMEZŐ-U. 17. TELEFON 93-36

A decemberi nagy müsor:

Hildegarde, a jelen legcsodásabb táncművésznője. — „Heldkedvence" szürkemén, idomitotta és lovagolja: Gautier Henrik. — Latore miniatur-szinháza. — Ardel & West, kómikus szerecsenek. — 2 Lansons, ekvilibristák. — Willányi, xylophon-müvésznő. — Wary Trio, erőművészek. — A kotnyeles, bohózat 3 képben. Főszereplők: Huszár Károly, Ferenczy Károly, Hollós Terus, Mezey Ilonka, Hunyadi Emil, Novák Mihály, Terényi Lajos.

Az előadás pontosan fél 8 órakor kezdődik.

Események

Mi van a státuszrendezéssel? A státuszrendezés kérdése igen komoly formában került szóba a főváros közgyülésén. *Bárczy* István dr. polgármester elmondta, hogy a közgyülési határozat simán ment keresztül a belügyminiszteriumban, ellenben a pénzügyminiszteriumban megrekedt. A polgármester kijelentéséhez, a *Fővárosi Hirlap* biztos forrásból szerzett információi szerint hozzátehetjük, hogy a közgy. határozat ezidőszerint *Kállay* min. tan. kezében van, akinek az az álláspontja, hogy *az uj állások kreálása jóváhagyható, ellenben az egyes állásoknak magasabb fizetésrendezési osztályba való áthelyezése már nem tartozik a státuszrendezés körébe,* ami azt jelenti, hogy *a közgyülési határozat eme részének jóváhagyását a miniszteri tanácsos nem fogja javasolni. Ez azonban még nem* jelentheti azt, hogy ennek az álláspontnak véglegesen érvényre is kell jutnia.

Huszonöt esztendő. A közgazdasági ügyosztály munkás népe hétpecsétes titokként kezelte ugyan, de mégis kipattant, hogy az ügyosztály vezetője, Vita Emil dr. tanácsnok, december huszonkettedikén töltötte be a főváros szolgálatában átélt, munkában dús huszonötödik esztendejét. Az ügyosztály meleg családi ünneplésben részesitette Vita tanácsnokot, aki páratlan szerénységgel háritotta el magától a gondolatot, hogy huszonöt esztendős munkáért és pedig olyan munkáért, amelyet ő végzett, külön elismerés jár. A tanácsnoknak ez a tiszteletreméltó állásfoglalása a mi tollunkra is szordinót tétet, de fölösleges is volna a szóáradat, amikor a munka szürkeségén is átcsillannak az érdemek és mindenki, aki kritikára hivatott, ismeri Vita Emil dr. kivételes talentumát, hatalmas akaraterejét és éjjel nappallá tevő szorgalmát. Tudomásul vesszük, hogy nincs érkezése az ünneplésre; de a munka és tehetség iránt érzett tisztelet mondatja velünk, hogy még eljön annak az ideje is.

Márkus Jenő öröke. Márkus Jenő tanácsnok távozásával megüresedett állásra — mint ismeretes — már meghirdették a pályázatot. *Városssy* Gyula tanácsnok-főjegyző kijelentette, hogy ezuttal nem fog pályázni, ellenben mindenesetre résztvesznek a mérkőzésben *Sztankovics* Szilárd, *Sallay* Árpád dr., *Kemény* Géza dr. és *Miklós* Elemér dr.

Kinevezések a V. V. V.-nál. A Budapesti Villamos Városi Vasut igazgatósága dr. Bárczy István polgármester társulati elnök-igazgató elnöklésével tartott ülésén Recher Rezső aligazgatót és Földes Imre főtitkárt igazgató-helyettesekké, Chatel Vilmos müszaki főtanácsost és Laborcz Béla cégvezetőt aligazgatókká, Lukáts Dezső és Tóbiás Károly müszaki tanácsosokat müszaki főtanácsosokká és dr. Fehér Jenő osztályfőnököt főtitkárrá nevezte ki. — Müszaki tanácsosok lettek: Őrffy Jenő, Segesváry Ferenc, Csilléry Dezső és dr. Patz Sándor. Mühelyfőnök lett: Dörfler Nándor főmérnök, üzemvezető főmérnök: Kasek Árpád. Főfelügyelők: Gyárfás Lajos, Győry Sándor, Farkas Elek, Petrányi Andor. Főmérnök: Álemann Aladár. Felügyelők: Faltys Hugó, Faragó Miksa, Schiessel Antal, Géczy Pál, Váhl Rezső.

A m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatal ellenőrzése alatt álló Magyar Országos Biztositó Intézet Részvénytársaság a VII. hadikölcsön alkalmával hadikölcsönbiztositási akciójának eddigi eredményeként, mint első részjegyzést, 60 millió koronát jegyzett különböző fővárosi nagy pénzintézeteknél. Ez a tekintélyes összeg mindennél beszédesebben tanusitja azt a nagy népszerüséget, melyet a Magyar Országos Biztositó Intézet Részvénytársaság hadikölcsönbiztositása a lakosság széles rétegeiben elért, minek következtében már eddig is igen tekintélyes állandó jövedelem biztositottatott az elesett hősök özvegy- és árva-alapjának.

Bolgár iskola Budapesten. A budapesti bolgár főkonzul arra kérte a főváros tanácsát, hogy tekintettel a Budapesten nagy számmal lakó bolgárokra, bolgár iskolát állitson fel. A tanács foglalkozott a kéréssel és a legnagyobb örömmel kész annak eleget tenni. Már ki is jelölték az iskolát, ahol a bolgár gyermekeket tanitani fogják.

Katzer szőrmeárui, legujabb szab. rendszere szerint készitve, világhirüen elsőranguak és elismert jutányosak. E rendszer előnyei főleg az erősen fokozott tartósság és utólérhetetlen precizitásban nyilvánulnak. A legujabb modellek divatszalonjainkban (Ó-utca 44. és Szervita-tér 1.) megtekinthetők.

A Modern Szinpad uj müsora. A Belváros szinháza, a Modern Szinpad néhány nap előtt uj müsorral kedveskedett nagy és lelkes közönségének. Bárdos Arthur dr. kabaréja már régen tulnőtt a kabaré-müfaj keretein, irodalmi stylusa, irói, szinészei sikerrel, sok szép és komoly sikerrel megvetették az alapját, hogy a Modern Szinpadot nemcsak szórakozó-helynek, hanem valóban müvészi tényezőnek tekintsük. A bemutató-müsor általános hangulata eleven, friss és ami a fő, irodalmi szinvonalu és kétségtelen, hogy jó ideig dominálni fogja a Modern Szinpad játékrendjét, annál is inkább, mert a Modern Szinpad müvészi gárdája Vendrey, Bánóczy, Hollós Rózsi, Harmos Ilona, Ilosvay Rózsi, Antal Ella, Kökény Ilona, Csák Alice, valamennyien müvészi képességük legjavával gondoskodtak arról, hogy a bemutató-müsor sikere még a Modern Szinpadtól megszokott sikereket is felülmulja.

Zenematinék az Urániában. December 25-én d. e. 11 órakor Rózsa S. Lajos és Kurucz Jánosária- és dal-matinéja. December 29-én d. u. fél 4 órakor Geyer Stefi szóló-hegedümatinéja. Január 27-én d. e. 11 órakor Rippner Alice, a külföldön ünnepelt zongoramüvésznő zongora-matinéja. Jegyek válthatók 1.50—6 koronáig az Uránia pénztáránál.

Operett, vigjáték, bohózat, tréfák és a kitünő magánszámok gazdag sora szerepel az Apolló Kabaré müsorán. A vidám darabok sorában a Hisztérikus asszony, Az ökör, A bécsi gyors, Dani és Dini, a Magy. kir. társszerző és az Arcübasev esténként viharos kacagás mellett kerülnek szinre. Az egész város tele van a népszerü Apolló Kabaré mostani müsorának dicséretével.

A tőke

Szemle.

A jegybank státusza. — Kereskedelmi forgalmunk Oroszországgal. — Mi van a központi szeszfőzdékkel?

Negyedfél esztendei szünetelés után végre közzétették az Osztrák-magyar bank státuszát. A jegybanknak ez az első háborus kimutatása nem okozott nagyobb meglepetést, minthogy a legutóbbi időben elhangzott hivatalos és félhivatalos nyilatkozatokból a közönség némi tájékoztatást szerzett az Osztrák-magyar bank helyzetéről. Azt azonban mindjárt le kell szögeznünk, hogy a státusz még kedvezőtlenebb, mint azt pénzügyi körökben általában hitték. Azt körülbelül tudtuk, hogy a bankjegyforaglom a 17 milliárdot is meghaladta, de azt feltételezni se mertük, hogy az aranyállomány, mint az a kimutatásból látható, 830 millióval csökkent. Ez a körülmény valutáris szempontból nagyon sajnálatosnak mondható és bizonyitja, hogy az Osztrák-magyar bank a háboru alatt teljesen elhibázott aranypolitikát követett. Még inkább azt lehetne mondani, hogy semmiféle aranypolitikát nem csinált és tétlenül, összetett kezekkel nézte a valuta leromlását. A kimutatás ékes bizonyitéka mindazoknak a vádaknak, melyeket *Sándor* Pál a képviselőházban a bank ellen felhozott. Amig a német jegybank aranytartalékát a háboru alatt ügyes agitációval megkétszerezte, addig a mi jegybankunk aranykészlete a békeállag egy negyedére sülyedt le. Nem menti az Osztrák-magyar bank helytelen eljárását a kimutatásnak az a tétele sem, mely szerint 755 millió korona külföldi devizával és aranykövetelésssel rendelkezik. Az is különös, hogy a bank semmiféle felvilágositást nem nyujt arról, hogy az aranykövetelések milyen természetüek és mely államokban vannak plaszirozva. Viszont el kell ismernünk, hogy a bankjegyforgalom óriási megnövekedését nem lehet az intézet rovására irni. Ebben első sorban a monarchia kormányai a hibásak, melyek a háborus költségek fedezésénél nem mindig a helyes utat választották. Ma már az illtékes körök is belátják, hogy az Osztrák-magyar bank helyett jobb lett volna a nyilt pénzpiacot igénybe venni rövidlejáratu kincstári *bon*-ok kibocsátásával, mint ahogyan az Németországban, Franciaországban és Angliában történt, Az a 9 milliárd és 4 milliárd, melylyel Ausztria, illetve Magyarország a jegybanknak adósa, a legszomorubb tétele a kimutatásnak és egyszersmind a legszomorubb dokumentuma a monarchia pénzügyi hadviselésének. Az egész kimutatásból azt az impressziót nyerjük, hogy valutánk helyreállitása sok időbe és sok munkába fog kerülni és hogy államférfiainknak ez a probléma még sok fejtörést fog okozni.

*

Hivatalos jelentésekből tudjuk, hogy a béketárgyalásokkal párhuzamosan tanácskozások folynak az Oroszországgal való kereskedelmi összeköttetés minél gyorsabb helyreállitása érdekében. Ezt a tényt a mi gazdasági érdekeltségeink mindenesetre örömmel üdvözlik, minthogy

kilátás nyilik arra, hogy rövidesen megindul majd a kereskedelmi forgalom nemcsak Oroszország, hanem az egész Kelet felé, mely a magyar exportnak mindig a legjobb piaca volt. Nekünk az az érdekünk, hogy a háboru után a Kelet piacain domináló poziciónk legyen. A mi kereskedelmünk és iparunk természetszerüleg erre felé gravitál és igy nagy gazdasági érdekeink füződnek ahhoz, hogy az Oroszországgal való tárgyalások során a magyar szempontok is megfelelően figyelembe vétessenek. Ennélfogva kivánatos volna, ha ezeken a tárgyalásokon a magyar kereskedelem és ipar kiváló szaktekintélyei is részt vennének. Eddig nem tudunk arról, hogy ezekre a tárgyalásokra gyakorlati üzletembereket is delegáltak volna. Csak bürokrata-kiküldöttekről hallottunk, akiknek az üzleti élettel soha semmiféle nexusuk nem volt és igy nincsenek is abban a helyzetben, hogy az ország igazi gazdasági érdekeit a kellő tudással és nyomatékkal képviselhessék. Szükséges tehát, hogy ezekre a tárgyalásokra az ország gazdasági tényezői is döntő befolyást gyakorolhassanak. A hivatásos diplomácia baklövéseit megelégeltük. A kereskedelmi és ipari érdekeltségeknek tehát sürgösen akcióba kell lépniök és követelniök kell, hogy a béketárgyalásra necsak diplomatákat küldjenek, hanem delegálják oda a magyar gazdasági élet nagy szaktudásu kiválóságait is.

•

Az ugynevezett központi szeszfőzdék szintén ama hadigazdasági alkotások közé tartoznak, melyek a hozzájuk füzött nagy reményeket egyáltalán nem elégitették ki. Ezt maga a pénzügyminiszter is kénytelen elismerni és legutóbb tartott főrendiházi beszédéből azt az impressziót nyerjük, hogy ezek a központi szeszfőzdék a kormánynak még sok gondot fognak okozni. Itt is azt látjuk, hogy az államnak a gazdasági élet menetére való intervenciója árt a magángazdaságnak és nem hajt hasznot a kincstárnak sem. A központi szeszfőzdék nagy része müködését késedelmesen kezdte meg, sok főzde üzeme meg azért nem indulhatott meg, mert nem tud berendezkedni. A legnagyobb baj azonban az, hogy a termelők a központi szeszfőzdéknek nem akarnak nyersanyagot szállitani, mert keveslik a megállapitott 14 K maximális árt, ami pedig a békeárnak a 3—4-szeresét teszi. Ilyen körülmények között a pénzügyminiszter már kincstári érdekekből is kénytelen volt megengedni, hogy a törkölyt maga a termelő főzhesse ki. A kormány azt hiszi, hogy a központi szeszfőzdéknél uralkodó visszás állapotokat rendeletekkel lehet megszüntetni. Ezért egymásután bocsátja ki a rendeleteket, melyek azonban a zavart csak fokozzák. Midőn a pénzügyminiszter látta, hogy a becefrézett szilva nem lesz kifőzhető, mert a főzdék nem veszik át, felhatalmazást adott egyeseknek is az átalány melletti kifőzésre. Igy legalább — gondolta a pénzügyminiszter — a kincstár is kap valamennyi adót és a nyersanyagok se mennek romlásba. Később pedig amidőn kitünt, hogy a törkölyre nézve ugyanez áll, a pénzügyminiszter ezt az intézkedést a törkölyre is kiterjesztette. Látnivaló, hogy ezen a téren most a legnagyobb zavar uralkodik. Ma az a helyzet, hogy állami beavatkozással a magánszeszfőzdéket tönkre tették, a helyettük felállitott központi szeszfőzdék pedig nem müködnek. Ez is egyik szomoru eredménye az annyira dicsért háborus gazdálkodásnak!

Milyen tőzsdét várhatunk? A karácsonyi szünetet megelőző héten a tőzsde irányzata nem volt egységes. A hausse hegyeivel a baisse völgyei váltakoztak, s lent a völgyben állandóan fel voltak szerelve a kontremin ágyui, s hol élénkebben, hol erőtlenebbül ontották lövegeiket a szilárdulásnak indult árfolyamokra. Igy aztán a tendencia nem lehetett tartósan kedvező, noha *a publikum bizalma szemmelláthatóan visszatért* és az egész vonalon *reményteljes vásárlókedv jelei mutatkoznak.* A kontremin ismételt romboló kisérletei ellenére is, azt hisszük, nyugodtan felállitható a következő prognózis: a november 5-iki derutot követő négy hét alatt, mikor a krach hihetetlen pusztitásokat végzett, a budapesti tőzsdén jegyzett értékek nagy része *ok és értelem nélkül letört.* Mikor aztán a bizalom ismét derengeni kezdett, az árfolyamok ujra magukhoz tértek, de még mindig nincsenek távolról sem a forgalomban levő papirpénz mértéktelen tömegeinek megfelelő nivón. *Ha a háboru tart, logikai kényszerüség a hausse.* Ezidőszerint béketárgyalások folynak Breszt-Litovszkban az oroszokkal létesitendő különbéke érdekében. Harctéri helyzetünk fényes, gazdasági szituációnk kielégitő, a hadikölcsön sikere várakozáson felül nagynak mutatkozik, a kormány kénytelen lesz lényeges enyhitéseket tenni az adójavaslatokon, a szénkérdés és az ipari munkásság élelmezésének ügyét pedig a lehetőség szerint meg fogja oldani. Mindez kézenfekvő bizalom záloga és igy kétségtelen hausse-motivum. A breszt-litovszki tárgyalások során azonban előreláthatóan időnkint olyan lesz a helyzet, mintha egy általános békének is volnának sánszai. *Ilyen alkalmakkor nyilván lanyhulás fog* bekövetkezni, mert általános béke kilátásaira a tőzsde — szerintünk ugyan minden ok nélkül — lanyhasággal reagál. Ha aztán kiderül, ami sajnos előrelátható, hogy az általános békére irányuló remények egyelőre koraiak, akkor ismét ki fog törni a hausse, amelynek arányai egyelőre beláthatatlanok. *Obligó nélkül!* — szokták mondani a bankok, ha kurzusokat tesznek közzé, pláne, ha tippeket adnak. *Ez a prognosztikon is obligó nélkül való tehát.* Mi mégis azt hisszük, a tények logikája nagyjában igazolni fogja jóslásunkat. *(R. L.)*

A Takarmányforgalmi Részvénytársaság december 19-én tartott rendkivüli közgyülése az alaptőkét 10 millió koronáról 30 millió koronára emelte és elhatározta, hogy a vállalat ezentul az Állat- és Takarmányforgalmi Részvénytársaság cimet fogja használni. Az uj részvényeket a földmivelésügyi miniszter veszi át. A közgyülést követő végrehajtó-bizottsági ülésen Lichtenstein László vezérigazgató bejelentette, hogy minden intézkedés megtörtént, hogy a hadsereg vágómarhaszükséglete az állattenyésztés érdekeinek teljes figyelembevételével legyen kielégithető.

A Magyar Aszfalt Részvénytársaság igazgatósága közli, hogy 20-án tartott ülésében elhatározta, hogy az 1916. évi mérlegben kimutatott 1,155.099 koronás veszteséget a társaság szanálása céljából eliminálja. Ebből a célból rendkivüli közgyülést hiv egybe, melynek előterjesztést tesz ugy az elsőbbségi, mint a törzsrészvényeknek 40 százalékkal való lebélyegzésére, a lebélyegzett részvényeknek 200 koronás részvényekre való összevonására, végül pedg a törzsrészvényeknek az elsőbbségi részvényekkel való teljes egyenlőjogusitása iránt. Az igazgatóság egyuttal javasolni fogja a közgyülésnek, hogy az 1,770.000 koronára lebélyegzett részvénytőkét 3,000.000 koronára emeljék föl.

A Vesta ásványolaj r.-t. folyó hó 28-ra rendkivüli közgyülést hivott egybe alaptőkéjének 1.2 millió koronára való felemelése tárgyában. A tőkefelemelésre azért van szükség, mert a gyár telepén ujabb, nagyobbarányu épitkezéseket kell eszközölni a társaság tulajdonában levő Pommerhanz—Fischer -féle emulziós zsiradékok szabadalmának kihasználására.

Magyar Ólomárugyár és Fémkereskedelmi Részvénytársaság. A Magyar Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság érdekkörébe tartozó Magyar Ólomárugyár Részvénytársaság, mely a hazai fémkereskedelem terén eddig is jelentős szerepet biztositott magának, legutóbb megtartott igazgatósági ülésén elhatározta, hogy ez üzletágát lényegesen kibővíti és főként a hazai fémkereskedelem által eddig elhanyagolt közvetlen fémimportot fogja nagyobb arányban folytatni. A vállalat részvénytőkéjét 1 millió koronáról 2 millió koronára már most felemeli és főüzletágát cégszövegében is kitüntetendő, eddigi cégét: „Magyar Ólomárugyár és Fémkereskedelmi Részvénytársaság"-ra változtatja.

Uj asztalos árugyár. A Malomsoky József-féle asztalos árugyár részvénytársaságot a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bank és a Magyar Általános Ingatlanbank részvénytársasággá alakitották át. Az 50 év óta fennálló gyárnak 1,500.000 K-val megalakult részvénytársaság e hó 21-én tartotta a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank helyiségében alakuló közgyülését. Az igazgatóságba beválasztattak: Bun József, Halom Dezső dr., Malomsoky József, Pálinkás György, Popper Ödön és Szikra Károly.

A Fővárosi Sörfőző részvénytársaság most tette közzé mérlegét, amely szerint a tavalyi 556.400 koronás nyereség 799.425 koronára emelkedett. Az értékcsökkenési tartalékalap 850.000 koronáról 1,700.000 koronára emelkedett, a rendes tartalékalapot 50.000 koronáról 100.000 koronára emelték fel. Itt emlitjük meg, hogy a vállalat mérlege az 1913—14. évben 199.268 koronás veszteséggel zárult.

A Mayer és Moller Olaj-, Gépkenőcs- és Vegyipari Gyár R.-T. e hó 28-án rendkivüli közgyülést tart, amely az alaptőke fölemelése tárgyában fog határozni.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
MAGYAR KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT R.-T.

TÉLIKERT
Nagymező-utca 22-24.
Telefon 167-25.

Az uj év szenzációja:
„VENUS IM GRÜNEN"
Egyfelvonásos operett. Zenéjét irta:
OSCAR STRAUS.
Közremüködők:
Fritz Schrödter
a bécsi udvari Operaház világhirü kamaraénekese.
Else Berna
a berlini „Theater des Westen" első primadonnája.
Adele Baum
a bécsi „Johann Strauss-Theater" müvésznője.
Viktor Oberrenner
a boroszlói Operaház tenoristája.
Azonkivül:
Friedl Bringolf és Karl Schober.
A zenekart az első előadásokon
Oscar Straus
dirigálja.

A magyar rész attrakciói:
Sziklai József
Somogyi Nusi
Magyari Lajos

A délutáni mérsékelt helyáru előadásokon (tehát már **kedden, ujév napjának délutánján)**
Die schöne Galathee.
Suppée halhatatlan operettje:
Adele Baum
Friedl Bringolf
Viktor Oberrenner
Karl Schober
felléptével.

Az esti előadások **pontosan 7 óra 10 perckor** kezdődnek és a **Venus im Grünen 8 órakor kerül sorra.** Kérjük a tisztelt közönséget, jöjjön pontosan, mert az operett alatt a nézőtér ajtói zárva lesznek **és a kiszolgálás szünetel.**

FOLIES CAPRICE TÉLI HELYISÉG Révay-utca 18.
Telefon: 14—22.

Minden este ½8 órakor
Rott Sándor
felléptével
A titkos szövetség
Bohózat. Irta Ármin József. Forditotta Tábori Emil
Der rote Bercsi
Komédia 1 felvonásban. Irták Slinger és Taussig
és az uj szólómüsor.

Minden vasár- és ünnepnap délután fél 4 órakor
mérsékelt helyáru előadás.

Casinó-mulatóban (I. emelet) pazar ének- és táncmüsor. Kezdete 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA
Szerecsen-utca 35. Telefon: 120—77.

Kezdete fél 8 órakor.
Steinhardt Géza
és társulatának vendégjátéka szólóban és a
Darázsfészek cimü uj bohózatban.
Szöllősy Rózsi, Hanni Wendini kómikus állataival, Hedwig Wendt női zsonglőr, Brums kerékpárművész. Karl, Else és Annie akrobata-mutatványok. Fred Volkmann állatutánzó és füttymüvész. Pártos Jenő, Geiger Irma, Sugár Elza, Heltay Árpád, Vörös Ili, stb.

A télikertben ½11—11-ig tánc

MOZGÓKÉP-OTTHON
TERÉZ-KÖRUT 28. sz. ▪▪▪ TELEFON: 144-98.

Fedák Sári:
Három hét szerelme
Regény 4 részben. Férfi főszerepek: Kertész Dezső, Balassa Jenő, Szieder A.
FRED ROLL
Az idény legjobb kalandortörténete.

Előadások kezdete: Karácsony első és második napján 3, 5, 7 és 9 órakor.
Pénztár d. e. 11-től 1-ig és d. u. 4 órától.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.

Minden este pontosan fél 8 órakor
A karácsonyi babák,
zenés, táncos látványosság 2 képben.
Irták: Nagy Endre és Zerkovitz Béla és az
uj decemberi müsor.

SÖRKABARÉ: Szenes Béla müvészi vezetése alatt ½8—11 ig az uj decemberi müsor.

Csütörtök délután olcsó helyárakkal a teljes esti müsor, az összes attrakciók fellépte.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 Pesten (azelőtt Drasche) Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	Tűzálló chamotte téglák ::
Falburkoló-téglák ::	

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

Britannia Szálló
télikert éttermében
Toll Jancsi és Fia
muzsikál.

Huzás január 5.
3 millió korona
nyereményre játszik évente 10 huzáson, ha vásárol

50 havi 6·90 K részletre
1 darab Uj Magyar Vöröskereszt és
1 darab Konvert. Jelzálog sorsjegyet.

50 havi 13.60 K részletre
2 darab Uj Magyar Vöröskereszt és
2 darab Konvert. Jelzálog sorsjegyet.

50 havi 20.30 K részletre
3 darab Uj Magyar Vöröskereszt és
3 darab Konvert. Jelzálog sorsjegyet.

Azonnali játékjog az első részlet beküldése után. Küldje be postautalványon az első részletet és megkapja az eredeti sorsjegyek számával ellátott részleteket, melyek azonnali játékjogot biztositanak a **január 5-i huzáshoz.** Az utolsó részlet kifizetése után kiadjuk az eredeti sorsjegyeket. Ezek bármikor eladható vagy elzálogositható értékpapirok, melyek azonfelül, hogy jelentős nyereménykilátásokat nyujtanak, még állandó értéket is képviselnek. Megvásárlásukkal tehát bármikor igénybevehető tartaléktőkét is gyüjt magának. Huzások után sorsolási listát küldünk.

Főnyeremény 1 millió, 500.000, 400.000 K.

Eladunk Uj Magyar Vöröskereszt sorsjegyből

3	darabot	54	havi	4	kor. 60 fill.	részletre,	
5	„	54	„	8	„ — „	„	
10	„	54	„	15	„ 90 „	„	
25	„	54	„	39	„ 60 „	„	

Minél több sorsjegyet rendel, annál inkább megközelíti a milliós főnyereményt. Az államilag szavatolt nyereményterv értelmében minden sorsjegynek legalább 80 koronát kell nyernie, miáltal a vételár még a legrosszabb esetben is visszatérül.

Minden sorsjegy kihuzatik, egy sorsjegyre több nagy nyeremény is eshet. Játéktartam 60 év, mely idő alatt 60 millió K nyeremény és 160 millió K törlesztési összeg kerül kisorsolásra.

Központi Váltóüzlet Részv.-T.
Budapest, V. kerület, Szabadság-tér 3. sz.

Ámon Antal és fiai
út-, csatorna- és betonépitési vállalkozók
Telefon József 3—85.
Budapest
VIII., Futó-utca 10. szám.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásvánvviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

ALAPITVA 1835-BEN.
D·Á·N
TESTVÉREK
cs. és kir. udvari szücsök
BUDAPEST, V., DOROTTYA-U 5—7. SZÁM.

HENGEROLAJAT,
GÉPOLAJAT,
merev gépzsirt
(consistens)
jutányos áron megbizhatóan szállit:
BERNAUER LAJOS, olajgyár
Budapest, V., Váci-ut 24. sz.

Központi fütések,
vizvezeték, egészségügyi, légszesz-csatornázási berendezések
SZEPESSY SÁNDOR utóda
SZEPESSY GYULA okl. mérnök
Budapest, VII., Abonyi-u. 25.
Telefon 56-96.

Óra-, arany- és ékszerraktáramat
a Deák Ferenc-utca és
Bécsi-u. sarkára
helyeztem át.
Schönwald Imre.

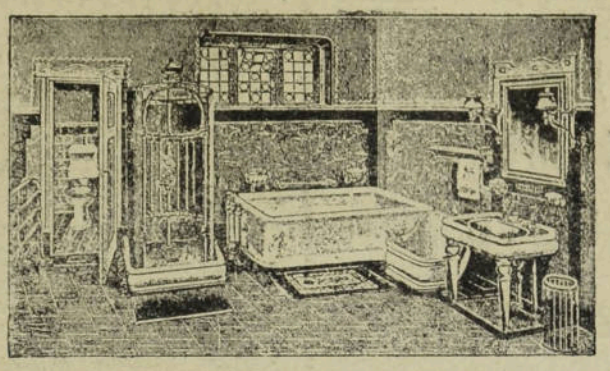
Bründl János
cs. és kir. udvari szállító.
Budapest, VII., Péterffy Sándor-utca 34. szám.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

PANNONIA-SZÁLLODA
BUDAPEST
VIII. KER., RÁKÓCZI-UT 5. SZÁM.

ILKOVITS J. BUDAPEST VI., Andrássy-ut 92.

Telefon: 12-07.

Telefon: 12-07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási és egészségügyi berendezések vállalata.

„HAZAI IPARCIKKEK"

hatóságilag engedélyezett elárusitása a **M. Á. V.** állomásain. A diszmű- és közszükségleti tárgyak szakmájában — kormánymegbizás folytán **szervezett hazai iparfejlesztésünk** eredményeképen 520 magyar iparosunknak a következő összegeket fizettük ki:

1901. évben	K 224.169·—	1909. évben	K 763.209·—
1902. „	„ 347.938·—	1910. „	„ 811.240·—
1903. „	„ 537.350·—	1911. „	„ 850.168·—
1904. „	„ 547.813·—	1912. „	„ 846.495·—
1905. „	„ 542.852·—	1913. „	„ 722.577·—
1906. „	„ 691.386·—	1914. „	„ 730.753·—
1907. „	„ 882.592·—	1915. „	„ 1,400.535·—
1908. „	„ 784.822·—	1916. „	„ 2,413.493·—

16 év alatt összesen K 13,097 372·— amely bevásárlások állandó kormányhatósági ellenőrzés alatt állanak.

ELÁRUSITÓ CSARNOKAINK Budapest, a keleti és nyugati pályaudvarok indulási csarnokaiban, **Brassó, Debrecen** (Érsekujvár, Győr, Kolozsvár), **Miskolc** (Pozsony), **Nagyvárad, Temesvár** (Ujvidék).

Heteés cigarettahüvely a legjobb magyar gyártmányunk.

BETTELHEIM MIKSA ÉS TÁRSA
BUDAPEST
V., ker. Vilmos császár-ut 16. sz.

Wellisch Náthán Utóda
ácsmester, épületfa-kereskedő és ládagyáros
Budapest, X., Kerepesi-ut 21.
Telefon: József 38—50 és József 10—89.

Asztalosáruk kéziraktára:
VIII. kerület, BAROSS-UTCA 90. szám.
:: Telefon: József 24—44. ::

BUDAPESTVIDÉKI KŐSZÉNBÁNYA R.-T.
Alaptőke: 6,000.000 korona.
Központi iroda: BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRÚT 12.
Bányák: PILISSZENTIVÁN és PILISVÖRÖSVÁR

Évi termelés circa 4·5 millió métermázsa kiváló minőségü szén. Kitünően alkalmazható:

kazánüzemek, körkemencék és egyéb üzemekhez, cséplési és szobafütési célokra.

MELOCCO PÉTER
CEMENTÁRUGYÁR ÉS ÉPITÉSI-VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
IX., FERENC-KÖRUT 41.

VÁLLAL PADLÓ- ÉS FAL-BURKOLATI-, CSATORNÁZÁSI- ÉS VASBETON-MUNKÁKAT.

Popper Zsigmond és Társa
:: ácsüzlete és épitési vállalata Budapesten. ::
Iroda: VI., Röppentyü-u. 62. sz.
Ipartelep: VI. ker. Angyalföld, Tomori-tér 13-20. szám.

Elvállal minden e szakmába vágó ácsmunkákat, épületek tervezését és kivitelét, úgyszintén becsléseket és expertizeket.

Telefon 79—97. •••• Telefon 79—97.

KORONÁS REGÉNYEK.
Minden szám egy többkötetes regényt tartalmaz és ára
1 korona.
Eddig megjelentek: 1. szám. Herczeg Ferenc: Simon Zsuzsa.
2. szám. Ohnet: A vasgyáros.
3. szám. Szomaházy István: Páratlan szerdák.
Megjelenik minden hónap elsején. **Kapható mindenütt!**
Koronás Regények előfizetési dija:
Félévre (6 regény) **6 korona.** Egész évre (12 regény) **12 korona.**
Koronás Regények kiadóhivatala
Budapest, VI, Andrássy-ut 16.

Telefon: József 25-02. 25-03. 25-04.

Sürgönycim: CONSUMUS BUDAPEST,

MAGYAR ÉLELMISZER-SZÁLLITÓ R.-T.

BUDAPEST,

IX, Tóth Kálmán-utca 8-10.

A társaság müködési köre:

■ 1. Hűtőház: A modern technika eddig elért vivmányainak felhasználásával berendezett hütőházban bárki tetszésszerinti időre mindenféle élelmicikket hosszabb ideig kifogástalan minőségben eltarthat, mérsékelt dijtételek mellett. A beraktározandó áruk kezelésére, illetőleg a beraktározás feltételeire részletes utasitással készséggel szolgál a társaság igazgatósága. ■ 2. Jéggyár: Napi 1000 mm. tartós krlstályjeget termel. ■ 3. Kiviteli osztály: Wien, Berlin és Breslauban saját alkalmazottaink vezetése alatt fenntartott fiókjai mérsékelt jutalék mellett mindenféle hazai élelmicikkek bizományi értékesitésével foglalkoznak. ■ 4. Szállitási osztály: Fuvardijkedvezményekért folyósit a nyugoti vámkülföldre feladott élő és leölbaromf-, tojás, vad, vaj, friss főzelék, zöldség, friss gyümölcs, turó és mézküldemények feladási okmányai alapján. ■ 5. Gyüjtőforgalom: Az élelmicikkek pontos és olcsóbb szállitása érdekében. Budapest nyugoti pályaudvar, Budapest—Józsefváros, Wien Sthb. és Berlin állomásokra élelmiszergyüjtőforgalmat tart fenn. ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

A Budapesti Közuti Vaspálya Társaság
vonalaira

havi bérletjegyek

adatnak ki a megállapitott tarifa szerint.

Ezen fényképpel ellátandó bérletjegyek a társaság jegykiadóhivatalában (Budapest, V., Lipót-körut 22.) köznapon délelőtt 9—12 óra és délután 3—5 óra között válthatók. Bővebb felvilágositás ugyanott adatik.

LEDERMANN MÓR

posztó- és bélésáru-nagykereskedő

BUDAPEST, VII., KÁROLY KIRÁLY-UT 13. SZÁM.

Eladás nagyban és kicsinyben!

Mindennemü férfi és női szövetek nagy választékban eredeti gyári árakon!

SALGÓTARJÁNI KŐSZÉNBÁNYA

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

A társulat széntermelése évenként:

	m termázsa
Salgótarjáni bányákban . . .	10 millió
A petrozsény-farkasvölgyi b.	13 „
A vezetés alatt álló Esztergom-Szászvári Kőszénb. R.-T. termelése évenként:	
Dorogh-Annavölgyi b.-ban .	4·5 „
Szászvár — Nagymányoki b.	1 „
A vezetés alatt álló Felső-Zsilvölgyi bányákban . . .	1 „
Összesen:	29·5 millió

Szénosztályozás: Darabos (tömör) szén. Kockaszén szoba-, gőzcséplőgép- és gőzeke-fütésre. Diószén. Durvaszén. Aknaszén. Rostált aknaszén gyári kazánfütésre. Aprószén körkemence fütésre. Kovács szén kovácsolási célokra. Jutányos árak, pontos és gyors kiszolgálás. — **Megrendelések központi irodánkhoz intézendők.**

Budapest, V., Arany János-u. 25.

MÁRKUS LAJOS

BUDAPEST, VI., KUN-UTCA 4.

Gyárt, mint különlegességet ipartelepek, üzletek stb. részére:

munkásjóléti, egészségügyi berendezéseket, ruhaszekrényeket mosdóasztalokat, medencéket, ételmelegitőket, tüzmentes szekrényeket tisztitó ruháknak, olaj-, szappan-, lámpa- és ruhatartókat, stb. :-:

Ezen berendezések irodák részére is igen célszerüek.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

ADRIAI BIZTOSITÓ-TÁRSULAT

magyarországi igazgatósága;

Budapest, IV., Váci-utca 20. sz.

Alapittatott 1838. Alapittatott 1838.

Részvénytőke 10.000,000 K, Vagyon 189.625.992·40 K. Évi bevételek 62 299,937·91 K. A társulat 76 évi fennállása óta kifizetett kártérítések 859,439.462·08 K

Az Adriai biztositó társulat elfogad a legkulánsabb feltételek mellett biztositásokat tüz, villám és robbanási károk ellen, továbbá tüzvagy robbanásokozta berveszteségek, valamint betöréses lopás és tükörüveg törés ellen. Biztositasokat köt vizen és szárazon történhető károk ellen, végül életbiztositásokat különféle módozatok szerint és pedig tőkét és járadékot, melyek vagy a biztositott életbenlétekor vagy a halála után fizetendők, kiházasitási biztositasokat stb.

Az Adriai biztositó társulat Magyarország nagyobb városaiban és helységeiben vezér-, fővagy kerületi ügynökségek által van képviselve, mely képviseletek a biztositást illető tudnivalók iránt a legkészségesebben adnak felvilágositást és elfogadnak ajánlakat.

Az Adriai biztositó társulat képviselői jégverés elleni biztositásokat is elfogadnak a Dél Jég és viszontbiztositó társaság részére, mely az Adriai Biztositó Társulat kezdeményezésére alakult és készpénzben befizetett három millió korona részvénytőke fölött rendelkezik.

A Nemzetközi Baleset Elleni Biztositó R.-T.

(Alapittatott az Adriai Biztositó Társulat által).

Magyarországi vezérképviselősége:

Budapest, IV., Váci-utca 20.

Elfogad a legelőnyösebb feltételek mellett balesetelleni és szavatossági biztositásokat valamint gyermek-baleset biztositásokat a legelőnyösebb kombinációk szerint és e tekintetben készségesen szolgál mindennemü felvilágositással.